7
7 L
41

Digitized by Google

ZACHARIAE
PASQVALIGI
CLERICI REGVLARIS.

PARS SECVNDA.

DISPVTATIONVM METAPHYSICARVM.

Ad Eminentiſſimum, & Reuerendiſs. Principem

CARDINALEM
SACCHETTVM.

Digitized by Google

7-7-L-41

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

ZACHARIÆ PASQVALIGI
VERONENSIS
CLERICI REGVLARIS THEOLOGI

DISPVTATIONES METAPHYSICÆ

quibus, quæ ad primam Philoſophiam ſpectant, accuratè exponũtur.

PARS SECVNDA

In qua de Paſſionibus Obiecti Primæ Philoſophię disseritur, et Principia Scholaſticæ doctrinæ ſtabiliuntur &

Cum ſuis Indicibus.

ROMÆ. MDCXXXVI.
Typis Francisci Caballi.
Superiorum [illegible]

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

EMINENTISS.^MO ET REVER.^MO

PRINCIPI IVLIO SACCHETTO S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ZACHARIAS PASQVALIGVS CLERICVS REGVLARIS

Perennem Felicitatem.

CARMELITANI SCALZI DI S. MARIA DELLA SCALA

DEBENTVR omnium plauſus, omnium vota præſtantibus ijs animis, qui virtutum omnium nitore inſignes potior Reipublicæ pars cunctorum calculis cenſentur. Hoc enim naturæ decretis ſancitum, vt quiſque ſupereccedentem alterius excellentiam venerabundus agnoſcat, ſeſeque ijs ſubmittat, qui veluti heroes inter cœteros eminent. Hoc mihi nunquam quietem indulſit, ſed animum meum acriori quodam ſtimulo ſemper exagitauit, vt quam in te excellentiam, EMINENTISSIME PRINCEPS, dudum conceperam, cultu aliquo profiterer; ſed quem potiſſimum adhiberem, vix poteram deliberare. Illæ enim virtutum omnium ideæ, quas in te elegantiſſimè exprimis, vt te à communi ordine eximunt, ita tibi non conſuetam venerationem deberi teſtantur. Publica officia in communem vtilitatem ſanctiſſimè adminiſtrata, vitæ integritas, morum ſuauitas pietati iuncta VRBANI OCTAVI Pontificis in om-

Digitized by Google

omnibus Optimi, in omnibus Maximi beneuolentiam tibi conciliauerunt; illius inquam Pontificis, à quo amari, laudari eſt; qui iuſtiſsima lance ſingulos expendens, optimos quoſque velut apis ſelectiſsimos flores ſeligit, vt ipſorum ope ſapientiſsima, atque ſuauiſsima diſpoſitione chriſtiana Reſpublica adminiſtretur. Atque ita tua illa perſpicaciſsima prudentia, viuidumque in negotijs ingenium ita claruit, vt ab eodem ſelectus ſis, qui Nuncius ad Reges ablegareris. Conſenſit exitus expectationi. Peritia namque in grauiſsimis quibuſq. tractationibus ita Sanctiſsimi Pontificis meditatis conſilijs reſpondit, vt planè animum ipſius impleret, nouaque beneuolentia fœcundaret, quæ tandem tibi in purpuram floreret. Ita demum velut Sol in apice eminere cœpiſti, clarioreſque radios diſpenſare, quos ſtatim ſibi impartiri Ferrarienſis populus ſenſit; incrementis gauiſus eſt, albo calculo candidos dies ſignans; nec vmquam talem Solem ſibi occumbere paſſus eſſet, niſi Romanum ſolum fuiſſet illuſtrandum. Nullus igitur cultus mihi occurrebat, qui votis meis, & tuæ iſti eminentiſsimæ claritati impar non eſſet, niſi meminiſſem, Plutarcum libros ſapientiſsimè appellare oculos, & pupillas, atque inde didiciſſem, quòd, ſicut, Platonis quoque teſtimonio, in nulla melius parte corporis videmus alterius animum, quàm in oculis, ita in libris etiam velut in ſpeculo pingitur ſcriptoris animus. Igitur, vt quam maximum poſſum, cultum exhibeam, librum profero, in quo expreſſum animum, me ipſum deuoueo. Excipies in teſtimonium reuerentiæ, ſi è candidiſsimo affectu prouenientem conſideraueris; auctoritate tutaberis, ſi vt tuum benignè admiſeris; tua illum etiam gloria imperties, ſi, quòd tuo nomine inſignitum ſit, adprobaueris. Ita & mihi ſatisfeciſſe gaudebo, quòd erga eum reuerentiam profeſſus ſim, cui mea hæc Congregatio pluribus titulis debet eius amore, & beneficijs aucta: & his lucubrationibus gratulabor, quòd ſub tui Nominis auſpicijs ſint perennaturæ.

l. Moral. 7. de Rep.

Vale EMINENTISS.

PRINCEPS

Æternitati ſacer, tibique in totius Orbis beneficium nato Cœlum vndique felicitatem depluat.

✠

LECTORI.

QVA mente Diſputationes iſtas Metaphyſicas concinnauerim humaniſſime Lector, è priori volumine didiciſti. Nunc alterum do, & quod promiſeram impleo, eodem quidem animo, ſed libentiori, quòd priores labores ſerena fronte exceperis, candido ore laudaueris. Eodem ſtylo, eadem methodo, quantum fas eſt, & perſpicuitati conſulo, & veritatem proſequor. Nulli autem ſententiæ ita addicor, à qua non ſim receſſurus, ſi melius lumen illuceat, promptus ab vnoquoque edoceri, eiusque veſtigia premere, ſi penes ipſum veritas ſteterit. Stultus eſſem, & indignus, cui veritas affulgeret, ſi dum eam inſequor, præmonſtrantem non audirem. Nullius doctrinam reijcio, quia ipſius: ſed quia expenſam philoſophico calculo reſpondere non reperio. Pro teſtimonio ſtabit, quòd non ſemper eoſdem vrgeo, ſed etiam ſequor. Nemo tamen mihi illa Cynoſura, à qua in immenſo hoc Philoſophiæ pelago non liceat oculos deflectere. Paritur enim ſcientia, ideo non è cæterorum Philoſophorum libris veluti è picta tabula tranſumenda; ſed in intellectu principijs illis fæcundo, in quibus tota rerum notitia latitat, efformanda. Si quis hallucinationem contendit; melioribus rationum momentis occurrat, & gratias habebo, quòd caliginem diſpellat, nouum lumen diſpenſet. Quid enim mihi magis in votis, quàm intellectum ad veram rerum ideam componere? Omnium, quorum potui, lucubrationes percurri, & continuò, prout argumentum fert, etiam laudo. Si quis ſe prætermiſſum viderit, ne id contemptui adſcribat: omnes, quotquot ſunt, quanti par eſt, pendo; ſed quia eorum libros, etiam conquiſitos, ad manus non habui, nec id potui oſtendere, nec meum implere deſiderium. Alias lucubrationes editurus ſum, & tunc honorem, quem ipſis debeo, pendam, ac interim omni ſtudio exemplaria, quæcunque nouero, quæritabo. Hos igitur poſteriores labores conſueta benignitate excipe, atque Vale.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

APPROBATIONES.

D. STEPHANVS MEDICES
CONGREG. CLERICORVM REGVL.
PRÆPOSITVS GENERALIS.

OPus Diſputationum Metaphyſicarum De Paſſionibus Obiecti Primæ Philoſophię à P. D. Zacharia Paſqualigo noſtrę Religionis Theologo compoſitum, & à duobus Patribus Theologis ex noſtris, quibus id commiſimus, recognitum, & approbatum, quantum ex nobis eſt, typis mandari concedimus. In quorum fidem pręſentes litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas damus. Romę die 7. Auguſti 1632.

D. Steph. Medices Præp. Gen. Cong. Cler. Reg.

D. Theodoſius Nigrifolius Secret.

Imprimatur., ſi videbitur Reuerendiſsimo P. Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

A. Torniellus Vicesgerens.

EX commiſſione Reuerendiſſimi P. Nicolai Riccardij ſacri Palatij Apoſtolici Magiſtri, legi hunc librum, cui inſcriptio eſt. Pars ſecunda De Paſſionibus Obiecti Primę Philoſophiæ, Auctore R. admodum P. D. Zacharia Paſqualigo Clerico Regulari, ac Sacrę Theologię Profeſſore, & Moderatore; cumque nihil in eo offenderim, quod ſanę doctrinę, & probis moribus diſſonet, imo plurima inuenerim, quę Auctoris claritatem, & facilitatem in docendo oſtendant, ideo dignum eſſe, qui in lucem prodeat, iudicaui. Datum Romę in Monaſterio Sanctæ Crucis in Hieruſalem die 4. Septembris 1633.

D. Io. Franciſcus Caſtillioneus Abbas Ciſtercienſis, olim Lector Sacræ Theologiæ in prædicto Monaſterio.

Imprimatur.

Fr. Nicolaus Riccardius Sacri Apoſt. Palatij Mag. Ord. Præd.

Digitized by Google

INDEX DISPVTATIONVM, ET SECTIONVM.

De Paſsionibus entis in communi.

Diſp. 1. An ens habeat aliquas paſſiones.
Sect. 1. *Quædam adnotanda, & aliorum ſententia.* 1
2. *Reſoluitur quæſtio.* 4
3. *Explicantur quædam difficultates.* 10
Diſp. 2. An paſſiones entis ſint paſſiones propriè dictæ.
Sect. 1. *Quid alij ſentiant.* 13
2. *Vera ſententia.* 15
Diſp. 3 De numero, & ordine paſſionum entis.
Sect. 1. *Quot ſint paſſiones entis.* 17
2. *Quem ordinem ſeruent inter ſe paſſiones entis.* 22

De prima entis Paſsione nempe Vnitate.

Diſp. 4. An vnitas ſit paſſio entis.
Sect. 1. *Rationes dubitandi, & aliorum placita.* 27
2. *Vnitatem eſſe adæquatam paſſionem entis.* 29
3. *Soluuntur rationes dubitandi.* 31
Diſp. 5. In quo conſiſtat ratio formalis Vnitatis.
Sect. 1. *Punctus difficultatis & aliorum ſententia.* 36
2. *Vera ſententia.* 39
3. *Diluuntur rationes in oppoſitum.* 47
Diſp. 6. Quodnam poſitiuum importet Vnitas.
Sect. 1. *Aliorum ſententia.* 50
2. *Vera ſententia.* 52
Diſp. 7. Quam negationem dicat Vnitas.
Sect. 1. *Punctus difficultatis, & Auctorum ſententia.* 56
2. *Poſterior ſententia vt probabilior confirmatur.* 58
Diſp. 8. Qualis ſit negatio, per quam explicatur Vnitas.
Sect. 1. *Quomodo ſe habeat reſpectu ſubiecti.* 63
2. *Quem terminum habeat hæc negatio.* 67
3. *Corollarium ex dictis.* 71
Diſp. 9. Quænam Vnitas ſit paſſio entis.
Sect. 1. *Varij modi Vnitatis.* 72
2. *Quid dicat Vnitas per ſe, & Vnitas per accidens.* 74
3. *Vnitatem per ſe eſſe paſſionem entis.* 75
Diſp. 10. An Vnitas, quæ eſt paſſio entis, ſit Vnitas ſingularis.
Sect. 1. *Aliorum ſententia.* 82
2. *Propria ſententia.* 83
3. *Satisfit argumentis in oppoſitum.* 91

De Vnitate eſſentiali.

Diſp. 11. De exiſtentia Vnitatis eſſentialis, ſeu vniuerſalis.
Sect. 1. *Quid ſignificet Vniuerſale, & quot modis ſumatur.* 93
2. *Non dari Vniuerſale ſeparatum a ſingularibus.* 94
3. *Quæ ſit mẽs Platonis circa ideas* 97
4. *Dari vniuerſale incluſum in indiuiduis.* 98
Diſp. 12 De eſſentia vnitatis Vniuerſalis.
Sect. 1. *Explicatur definitio vniuerſalis.* 100
2. *Vniuerſale debere poſſe multiplicari in pluribus cont. Caiet.* 102
3. *Communicabilitatem ſaluare Vniuerſale, quocumque modo fieri poſſit.* 104
Diſp. 13. Cuinam competat ratio Vniuerſalis.
Sect. 1. *Varij modi dicendi.* 106
2. *Vera ſententia.* 107
3. *Soluuntur rõnes in oppoſitum.* 110
Diſp. 14. Quam Vnitatem habeat natura ſecundùm ſe conſiderata.
Sect. 1. *Explicantur diuerſi ſtatus naturæ, & diuerſa acceptiones eiuſdem.* 112
2. *Quam Vnitatem natura ſecundùm*

dùm ſe conſiderata, ſeu ſecundùm ſtatum abſolutum tribuāt auctores. 114
3. *Vera ſententia declaratur.* 116
Diſp.15. Quam Vnitatem habeat natura ſecundùm ſtatum realis exiſtentiæ.
Sect. 1. *Varij modi dicendi.* 124
2. *Vera ſententia.* 125
3. *Soluuntur nonnullæ difficultates.* 132
4. *Corollarium contra doctrinam Caietani.* 136
Diſp.16. Quid dicat Natura ſecundùm ſtatum præciſionis.
Sect. 1. *Auctorum ſententia.* 139
2. *Aliquot concluſiones ad veræ ſententiæ declarationem.* 141
3. *Vera ſententia aperitur.* 146
4. *Nonnulla corollaria ex dictis deducta.* 152
Diſp. 17 De aptitudine Naturæ.
Sect. 1. *Auctorum ſententia.* 156
2. *Iaciuntur fundamenta veræ ſententiæ.* 158
3. *Propria ſententia declaratur.* 159
4. *Quid dicendum de aptitudine metaphyſica.* 166
5. *Soluuntur rationes in oppoſitum.* 170
Diſp.18. An detur vniuerſale formale à parte rei.
Sect. 1. *Auctorum opiniones.* 173
2. *Dari vniuerſale phyſicum à parte rei.* 175
3. *Vniuerſale metaphyſicum ſolùm per opus intellectus haberi* 183
4. *Soluuntur rationes primæ ſententiæ.* 185
Diſp.19. Quomodo per Intellectũ conſurgat Vniuerſale Metaphyſicum.
Sect. 1. *Punctus difficultatis, & variæ opiniones,* 187
2. *Vniuerſale non fieri ab aliqua alia potentia, præterquam ab intellectu.* 189
3. *Neque vniuerſale Metaphyſicum fieri ab intellectu agente.* 191
4. *Omne ens reale ſecundùm ſe, vel vniuerſale eſſe, vel ſingulare.* 193
5. *Vniuerſale eſſe intrinſecè aliquid relatiuum.* 196
6. *Naturam in prima abſtractione habere vnitatem ſufficientem ad vniuerſale.* 199
7. *Naturam in prima abſtractione habere aptitudinem ad eſſendum in multis.* 201
8. *Vniuerſale fieri per primam abſtractionem comparatiuam.* 205
9. *Quædam corollaria ex dictis.* 207
Diſp.20. An neceſſe ſit, quòd vniuerſale abſtrahatur à pluribus indiuiduis innicem comparatis.
Sect. 1. *Auctorum opiniones.* 209
2. *Propria ſententia.* 210
Diſp.21. Per quid vltimò conſtituatur Vniuerſale, An per Vnitatem, an verò per aptitudinem.
Sect. 1. *Variæ ſententiæ.* 214
2. *Vera ſententia.* 215
Diſp.22. An vniuerſalia ſint ingenerabilia, & incorruptibilia; ſeu an ſit æterna.
Sect. 1. *Naturas vniuerſales corrumpi ſimul cum indiuiduis.* 217
2. *Reijciuntur variæ reſponſiones, & vera explicatur.* 219
3. *Non poſſe vniuerſale produci ſeparatum ab indiuiduis etiam per Dei potentiam ex dictis deducitur.* 222
Diſp.23. De Prædicabilitate Vniuerſalis, & actu eiuſdem eſſendi in pluribus.
Sect. 1. *Explicatur prædicabilitas vniuerſalis.* 224
2. *Explicatur actus eſſendi in multis naturæ vniuerſalis.* 226
3. *Explicatur contractio naturæ vniuerſalis ad inferiora.* 228
Diſp.24. De diuiſione vniuerſalis.
Sect. 1. *Vniuerſale diuidi in quinque prædicabilia.* 230
2. *In quo ſenſu debeat admitti prædicta diuiſio.* 232
3. *Indiuiduum vagum non conſtituere ſextum prędicabile.* 234
4. *Expenduntur nonnullæ alię difficultates.* 238
Diſp.25. Quotuplex ſit Vniuerſale.
Sect. 1. *Auctorum ſententia.* 241
2. *Explicatur vera ſententia.* 242
Diſp.26: Qualiſnam ſit diuiſio, quæ Vniuerſale diuiditur in Genericum, & Specificum.
Sect. 1. *Quid in hac re ſentiant Doctores.* 245
2. *Vera ſententia.* 246
3. *Explicantur argumenta aliarum ſententiarum.* 250

De

De Vniuocatione.

Diſp.27. Quid ſit Vniuocatio.
Sect. 1. *Explicatur deffinitio Vniuocorum.* 253
2. *Quędam difficultates circa eamdem definitionem enodantur.* 255
Diſp.28. An ſola vnitas rationis formalis ſaluet Vniuocationem.
Sect. 1. *Auctorum ſententia.* 257
2. *Pulerior ſententia, vt vera confirmatur.* 258
3. *Incidens dubium expeditur.* 260

De Vnitate Analogiæ.

Diſp.29. De nomine, Exiſtentia, & Modis analogiæ.
Sect. 1. *Explicatur nomen Analogię, & eius exiſtentia ſtatuitur.* 264
2. *Quot modis contingat Analogia.* 265
Diſp.30 In quo conſiſtat ratio formalis Analogiæ.
Sect. 1. *Expenditur prima ſententia* 268
2. *Secunda ſententia examinatur* 270
3. *Vera ſententia declaratur.* 274
Diſp.31. An Analoga habeant vnum conceptum communem obiectiuum præciſum.
Sect. 1. *Auctorum placita.* 276
2. *Analoga non habere conceptum præciſum communem.* 277
Diſp.32. De Analogia Proportionis.
Sect. 1. *Expeditur prima difficultas.* 280
2. *Reſoluitur alia difficultas.* 283
Diſp.33. De Analogia Attributionis.
Sect. 1. *Explicatur natura huius Analogia.* 286
2. *Minus principalia Analogata non poſſe participare intrinſecè rationem, ſeu formam, in qua fundatur analogia.* 288
3. *Analoga Attributionis non poſſe participare rationem vera Analogię.* 291
4. *Deducuntur nonnulla corolaria.* 293
Diſp.34 Explicantur quædam aliæ difficultates circa Analogiam.
Sect. 1. *Analoga non poſſe concipi vno conceptu confuſo, vt eadem inter ſe.* 295
2. *Quomodo Analogum de Analogatis prędicetur.* 297
3. *Reſoluuntur nonnullę alię difficultates.* 299

De Indiuiduatione.

Diſp.35. De exiſtentia, & eſſentia Indiuiduationis.
Sect. 1. *Multiplex acceptio Indiuidui, & eiuſdem exiſtentia.* 302
2. *Quid dicat eſſentialiter indiuiduum.* 305
3. *Dari principium formale indiuiduationis.* 309
Diſp.36. An Accidentia ſint principiũ Indiuiduationis
Sect. 1. *Accidentia eſſe principium Indiuiduationis, quorũdam opinio.* 312
2. *Accidentia non eſſe principium indiuiduationis.* 314
3. *Satisfit rationibus in oppoſitũ.* 321
Diſp.37. An materia ſignata ſit principium Indiuiduationis.
Sect. 1. *Materiam ſignatam eſſe principium indiuiduationis, ex Thomiſtarum ſententia.* 323
2. *Materiam non eſſe principium indiuiduationis.* 327
3. *Satisfit rationibus in oppoſitũ* 350
Diſp.38. An forma ſit principium indiuiduationis.
Sect. 1. *Affirmatiua ſententia.* 358
2. *Formam non eſſe principium indiuiduationis.* 359
3. *Soluuntur rationes oppoſitæ ſententię.* 363
Diſp.39. An exiſtentia ſit principium Indiuiduationis.
Sect. 1. *Auctorum ſententia.* 366
2. *Exiſtentiam non eſſe principium Indiuiduationis.* 367
3. *Soluuntur rationes aliarum ſententiarum.* 370
Diſp.40. An principium Indiuiduationis ſit aliquid realiter ſuperadditum.
Sect. 1. *Principium Indiuiduationis non importare ſolam negationem.* 373
2. *Opinio Scoti.* 377
3. *Principium Indiuiduationis non importare aliquid realiter ſuperadditum.* 379
4. *Satisfit rationibus Scotiſtarũ.* 386
Diſp.41. An res omnes ſeipſis ſint Indiuiduæ.
Sect. 1. *Res oẽs eſſe ſe ipſis indiuiduas.* 389
2. *Accidens quoque ſeipſo eſſe indiuiduum.* 395
Diſp.42. An plura accidentia ſolo numero diuerſa poſſint eſſe in eodem ſubiecto.

Sect. 1. Aliorum ſententia. 401
2. Reſolutio queſtionis. 404
3. Reſoluitur quaſtio quò ad potentiam Dei abſolutam. 416
4. Fertur iudicium de aliorum ſententijs. 419
Diſp.43. In quo conſiſtat ratio formalis indiuiduationis.
Sect. 1. Indiuiduationem eſſe aliquid ſuperadditum puræ naturæ. 422
2. Inter naturam, & indiuiduationem reperiri perfectam præciſionem. 430
3. Non dari conceptum communem indiuiduationis vt ſic. 436
4. Reſoluitur dubium. 442
Diſp.44 Qualis ſit differentia indiuidualis.
Sect. 1. Auctorum opiniones. 445
2. Reſolutio prioris difficultatis, 447
3. Reſoluitur altera difficultas. 452
Diſp.45. Quænam ſit radix multiplicationis indiuidualis.
Sect. 1. Materiam eſſe radicem multiplicationis indiuidualis, quorundã opinio. 456
2. Materiam non eſſe radicem multiplicationis indiuidualis, & quænam illa ſit. 457
Diſp.46. An vnitas indiuidualis ſit principium numeri.
Sect. 1. Quid alij ſenſerint. 460
2. Vnitatem quæ eſt principium numeri, reperiri in quolibet ente. 462
3. Vnitatem indiuidualem eſſe principium numeri. 467
4. Deducũtur nõnulla corolaria. 475
Diſp.47. De natura identitatis, & diſtinctionis.
Sect. 1. Quid ſit identitas. 477
2. Quid ſit diſtinctio, & an aliquid poſitiuum. 480
Diſp.48. Quot ſint genera identitatũ, & diſtinctionum.
Sect. 1. Varia identitatum, & diſtinctionum genera, ex antiquorum doctrina. 483
2. Expenduntur allata genera identitatum, & diſtinctionum. 485
3 Sententia Scotiſtarum. 490
4. Sententia Thomiſtarum, & Nominalium. 493
5. Reſolutio quaſtionis. 494
Diſp.49. De Identitate reali. Quid ſit.
Sect. 1. Sententia Scotiſtarum. 496
2. Expeditur allata opinio. 497
3. Vera ſententia. 500
Diſp.50. In quo conſiſtat diſtinctio realis.
Sect. 1. Auctorum ſententiæ. 501
2. Reſolutio quaſtionis. 502
Diſp.51 An diſtinctio realis adæquatur per diſtinctionem inter rem, & rem.
Sect. 1. Punctus difficultatis, & Auctorum opiniones. 504
2. Vera ſententia. 505
3. Solutio argumentorum in oppoſitum, & eorum, quæ obyciuntur. 507
Diſp.52. Quotuplex ſit diſtinctio realis inter rem, & rem.
Sect. 1. Auctorum ſententiæ. 510
2. Præfertur ſecunda ſententia, & declaratur. 512
3. Satiſfit argumentis in oppoſitum, & nonnullæ difficultates reſoluuntur. 514
Diſp.53. De Identitate, & Diſtinctione rationis.
Sect. 1. Varij modi dicendi. 516
2. Fertur iudicium de ſingulis. 518
3. Reſolutio quaſtionis. 519
Diſp.54. An detur diſtinctio rationis, quæ ſit per ſolum actum collatiuum intellectus.
Sect. 1. Senſus quaſtionis, & oppoſita ſententia. 521
2. Vera ſententia. 522
3. Solutio argumentorum in oppoſitum. 524
Diſp.55. De diſtinctione rationis cum fundamento.
Sect. 1. Explicatur natura huius diſtinctionis. 526
2. Oppoſita ſententia, & reſolutio quaſtionis. 528
3. Soluuntur argumenta in oppoſitum. 530
Diſp.56. An diſtinctio rationis ratiocinatæ ponat diſtinctionem in obiecto.
Sect. 1. Punctus difficultatis, & oppoſita ſententia. 532
2. Reſoluitur queſtio. 533
3. Satiſfit argumentis in oppoſitis 536
Diſp.57. Quotuplex ſit diſtinctio rationis cum fundamento.
Sect. 1. Expenduntur fundamenta diſtinctionis rationis. 537
2. Primum genus diſtinctionis rationis ratiocinatæ aſſeritur. 539
3. Alterum diſtinctionis genus ex altero

DISPVT. ET SECT.

tero fundamento. 541
4. *Diſtinctionem rationis non debe re fingi ad ſimilitudinem diſtinctionis realis.* 544
Diſp.58. An in cognitione intuitiua poſſit fieri diſtinctio rationis.
Sect. 1. *Punctus difficultatis, & Auctorum opiniones.* 547
2. *Secunda ſententia praefertur, & confirmatur.* 549
3. *Soluuntur fundamenta oppoſita ſententia.* 552
Diſp.59. An ex vi diſtinctionis ratio nis de eodem verificentur contradictoria.
Sect. 1. *Rationes dubitandi, & oppoſita ſententia.* 556
2. *Secunda ſententia confirmatur.* 557
3. *Soluuntur rationes in oppoſitũ* 559
Diſp.60 De diſtinctione ex naturâ rei; An, & quid ſit.
Sect. 1. *Sententia Scotiſtarum.* 560
2. *Qualiter diſtinctio ex natura rei admittenda.* 563
3. *Occurritur quibuſdam obiectionibus.* 565
Diſp.61. De Diſtinctione, & Identitate formali.
Sect. 1. *Expenditur doctrina Scotiſtarũ.* 567
2. *Vera explicatio identitatis, & diſtinctionis formalis.* 569
Diſp.62. De Identitate, & diſtinctione eſſentiali.
Sect. 1. *Explicatur idẽtitas eſſentialis.* 571
2. *In quo conſiſtat diſtinctio eſſentialis.* 575
Diſp.63. De Identitate, & diſtinctione Subiectiua, & Obiectiua.
Sect. 1. *Expenditur identitas, & diſtinctio ſe totis ſubiectiuè.* 576
2. *An identitas, & diſtinctio ſe totis obiectiuè admittenda.* 578
Diſp. 64. De inueſtigatione Identitatum, & Diſtinctionum.
Sect. 1. *Primus modus inueſtigandi identitatem, & diſtinctionem.* 580
2. *Quadam ſigna diſtinctionis inter rem, & rem.* 583
3. *Expenditur alterum ſignum diſtinctionis inter rẽ, & rem.* 588
4. *Diſtinctionem exiſtentiarum eſſe vniuerſale, & conuertibile ſignum diſtinctionis inter rem, & rem.* 591
5. *Traduntur ſigna caeterarum diſtinctionum.* 592
6. *An verificatio contradictionis inferat diſtinctionem in re.* 596

De Secunda Paſſione entis nempe Veritate.

Diſp.65. An veritas ſit paſſio entis.
Sect. 1. *Variae acceptiones veritatis, & quomodo inuicem ſe habeant.* 601
2. *Veritatẽ adaequari cum ente.* 606
3. *An veritas ſit in rebus; aliorum opiniones.* 609
4. *Veritatem eſſe formaliter in rebus.* 611
5. *Soluuntur rationes oppoſitae ſententiae.* 615
Diſp.66. Quid dicat veritas de ſuo formali.
Sect. 1. *Veritatem non eſſe formaliter ens rationis.* 617
2. *Expenduntur quaedam aliae opiniones.* 622
3. *Vera ſententia.* 625
4. *Quibuſdam corollarijs eadem doctrina magis declaratur.* 631
Diſp.67. Qualis ſit Veritas entis.
Sect. 1. *An veritas entis ſit vna.* 634
2. *An veritas ſit immutabilis.* 638
3. *An veritas entis ſit aeterna.* 641
4. *An veritas ſit aequalis in omnibus rebus.* 642
Diſp.68 De Veritate entis comparata ad Idealem.
Sect. 1. *An omnis veritas ſit à veritate prima.* 646
2. *Quem ordinem ſeruet Veritas entis ad Idealem.* 648
Diſp.69. Quomodo ſe habeat veritas rei ad veritatẽ cognitionis.
Sect. 1. *Aliorum ſententiae.* 651
2. *Animaduerſiones quaedam pro vera ſententia.* 653
3. *Vera ſententia.* 654

De Falſitate.

Diſp.70. An falſitas ſit in rebus.
Sect. 1. *Variae acceptiones falſitatis, & quomodo hic accipienda.* 658
2. *Quid alij ſenſerint.* 660
3. *Reſolutio quaeſtionis.* 662
4. *Occurritur rationibus in oppoſitum, & alia difficultas reſoluitur.* 669
Diſp.71. Quomodo falſitas opponatur Veritati.
Sect. 1. *Sententia D. Th.* 671
2. *Reſolutio difficultatis.* 672

De tertia entis paſsione, nempe Bonitate.

Diſp.72. An bonitas ſit paſſio entis.
Sect. 1. Bonitatem eſſe poſteriorem en te. 675
2. Bonitatem adæquari cum ente. 676
3. Satisfit rationibus dubitandi. 782
Diſp.73. In quo conſiſtat ratio formalis bonitatis.
Sect. 1. Bonitatem non importare aliquid poſitiuum ſuperadditũ enti. 686
2. Bonitatem non dicere de ſuo formali relationem. 688
3. Bonitatem non conſiſtere in perfectione entis. 694
4. Bonitatem non conſiſtere formaliter in appetibilitate. 698
5. Vera ratio formalis bonitatis. 704
6. Quomodo bonitas conſiſtat in modo, ſpecie, & ordine. 709
Diſp 74. An ens ſit bonum per eſſentiã.
Sect. 1. Ens eſſe bonum participatiuè 712
2. Quomodo ens ſit bonum bonitate prima. 718
Diſp.75. De Diuiſione, & gradibus bonitatis.
Sect. 1. Expenditur prima diuiſio boni in naturale, & morale. 721
2. Altera diuiſio boni. 724
3. Qualis ſit iſta diuiſio. 727
4. Alij diuerſi gradus bonitatis. 733

De Malitia oppoſita bonitati.

Diſp.76. Quid ſit malum, & an ſit in Rebus.
Sect. 1. Malum non eſſe quamdam naturam. 736
2. Quomodo malitia ſit in rebus. 742
3. Quid dicendum de malo morali, atque diſconuenientia. 745
4. Solutio rationum dubitandi, & nonnulla corollaria. 751
Diſp.77. De oppoſitione malitiæ cum bonitate.
Sect. 1. Quomodo malitia opponatur bonitati. 754
2. Quomodo malum corrumpat bonum. 756
Diſp.78. De cauſis malitiæ.
Sect. 1. Quomodo malũ habeat cauſã. 758
2. Quas cauſas habeat malum. 759
Diſp.79. De Diuiſione malitiæ.
Sect. 1. Expenditur diuiſio in malum culpæ, & malum pœnæ. 763
2. Quomodo ſe ad inuicem habeant malum pœnæ, & culpæ. 766

Digitized by Google

INDEX LOGICVS.

DE VNIVERSALI, & Prædicabilibus.

De exiſtentia Vnitatis eſſentialis, ſeu Vniuerſalis. Diſp.11
Quid ſignificet vniuerſale, & quot modis ſumatur. Sect.1
Non dari Vniuerſale ſeparatum à ſingularibus. Sect.2
Quę ſit mens Platonis circa ideas. Sect.3
Dari vniuerſale incluſum in indiuiduis. Sect.4
De eſſentia vnitatis vniuerſalis. Diſput. 12
Explicatur definitio vniuerſalis. Sect.1
Vniuerſale debere poſſe multiplicari in pluribus cont. Caiet. Sect.2
Communicabilitatem ſaluare Vniuerſale quocumque modo fieri poſſit. Sect.3
Cuinam competat ratio vniuerſalis. Diſp.13
Varij modi dicendi. Sect.1
Vera ſententia. Sect.2
Soluuntur rationes in oppoſitum. Sect.3
Quam Vnitatem habeat natura ſecundùm ſe conſiderata. Diſp. 14
Explicantur diuerſi ſtatus naturæ, & diuerſæ acceptiones eiuſdem. Sect.1
Quam Vnitatem naturę ſecundùm ſe conſideratæ, ſiue ſecundùm ſtatum abſolutum tribuant auctores. Sect.2
Vera ſententia declaratur. Sect.3
Quam Vnitatem habeat natura ſecundùm ſtatum realis exiſtentiæ. Diſput.15
Varij modi dicendi. Sect.1
Vera ſententia. Sect.2
Soluuntur nonnullæ difficultates. Sect.3
Corollarium contra doctrinam Caietani. Sect.4
Quid dicat Natura ſecundùm ſtatum præciſionis. Diſp.16
Auctorum ſententia. Sect.1
Aliquot concluſiones ad veræ ſententię declarationem. Sect.2
Vera ſententia aperitur. Sect 3
Nonnulla corollaria ex dictis deducta. Sect.4
De aptitudine Naturæ. Diſp. 17
Auctorum ſententia. Sect.1
Iaciuntur fundamenta veræ ſententię. Sect.2
Propria ſententia declaratur. Sect.3
Quid dicendum de aptitudine metaphyſica. Sect.4
Soluuntur rationes in oppoſitum. Sect.5
An detur vniuerſale formale à parte rei. Diſp.18
Auctorum opiniones. Sect.1
Dari vniuerſale phyſicum à parte rei. Sect.2
Vniuerſale metaphyſicum ſolùm peropus intellectus haberi Sect.3
Soluuntur rationes primæ ſententiæ. Sect.4
Quomodo per Intellectũ conſurgat Vniuerſale Metaphyſicum. Diſp.19
Punctus difficultatis, & variæ opiniones Sect.1
Vniuerſale non fieri ab aliqua alia potentia, præterquam ab intellectu. Sect.2
Neque vniuerſale Metaphyſicum fieri ab intellectu agente. Sect.3
Omne ens reale ſecundùm ſe, vel vniuerſale eſſe, vel ſingulare. Sect.4
Vniuerſale eſſe intrinſecè aliquid relatiuum. Sect.5
Naturam in prima abſtractione habere vnitatẽ ſufficientem ad vniuerſale. Sect.6
Naturam in prima abſtractione habere aptitudinem ad eſſendum in multis. Sect.7
Vniuerſale fieri per primam abſtractionem

nem comparatiuam. Sect.8
Quædam corollaria ex dictis. ſect.9
An neceſſe ſit, quòd vniuerſale abſtrahatur à pluribus indiuiduis inuicem comparatis. Diſp.20
Auctorum opiniones. Sect.1
Propria ſententia. Sect.2
Per quid vltimò conſtituatur Vniuerſale, An per Vnitatem, an verò per aptitudinem. Diſp.21
Varia ſententia. Sect.1
Vera ſententia. Sect.2
An vniuerſalia ſint ingenerabilia, & incorruptibilia; ſeu an ſit æterna. Diſp.22
Naturas vniuerſales corrumpi ſimul cum indiuiduis. Sect.1
Reijciuntur varia reſponſiones, & vera explicatur. Sect.2
Non poſſe vniuerſale produci ſeparatum ab indiuiduis etiam per Dei potentiam ex dictis deducitur. Sect.3
De Prædicabilitate Vniuerſalis, & actu eiuſdem eſſendi in pluribus. Diſput.23
Explicatur prædicabilitas vniuerſalis. Sect.1
Explicatur actus eſſendi in multis naturæ vniuerſalis. Sect.2
Explicatur contractio naturæ vniuerſalis ad inferiora. Sect.3
De diuiſione vniuerſalis. Diſp.24
Vniuerſale diuidi in quinque prædicabilia. Sect.1
In quo ſenſu debeat admitti prædicta diuiſio. Sect.2
Indiuiduum vagum non conſtituere ſextum prædicabile. Sect.3
Expenduntur nonnullæ aliæ difficultates. Sect.9
Quotuplex ſit Vniuerſale. Diſp.25
Auctorum ſententia. Sect.1
Explicatur vera ſententia. Sect.2
Qualiſnam ſit diuiſio, in qua Vniuerſale diuiditur Genericum, & Specificum. Diſp.26
Quid in hac re ſentiant Doctores. Sect.1
Vera ſententia. Sect.2
Explicantur argumenta aliarum ſententiarum. Sect.3

Præterea habetur etiam, an detur ſpecies phyſica, & logica. diſp. 44. ſect.2. num, 1,

De Indiuiduo.

De varijs acceptionibus indiuidui. diſp. 35. ſect. 1.
Quid dicat eſſentialiter indiuiduum. diſp. 35. ſect. 2.
An indiuidua, vt talia habeant conceptum communem. diſp. 43. ſect. 3.

De Prædicamentis.

Per quid conſtituatur primum ſubiectum in linea prædicamentali diſp. 43. ſect. 1. num. 5. Qualis ſit ordo graduum prædicamentalium. ſect. 3. num. 11.
Subſtantia eſt prior ex genere ſuo accidenti. diſp. 36. ſect. 2. num. 1. ſit alia actione ab accidenti, & eſt indiuidua independenter ab ipſo. num. 3. & 4. primæ ſubſtantiæ ſunt fundamentum cæterorum. num 5. ponuntur directè in prædicamento. ibid. ſunt vnum per ſe. num 6.
An quantitas ſit principium indiuiduationis. diſp. 36. ſect. 2.
An vnitas indiuidualis ſit principium numeri. diſp. 45.
Quid alij ſenſerint. ſect. 2.
Vnitatem, quæ eſt principium numeri reperiri in quolibet ente. ſect. 1.
Vnitatem indiuidualem eſſe principium numeri. ſect. 3.
Rurſus. An quantitas interminata poſſit diſtinguere. diſp. 27. ſect. 2. num. 17. quid dicat quantitas terminata num. 2?. quantitas poſterior ſubſtantia num. 28. & 29. an quantitas continua concurrat per ſe ad fundandum numerum. diſp. 46. ſect. 2. num. 3. quodnam ſit genus numeri. num. 9. an numerus diſtinguatur à re numerata. ſect. 3. num. 1.

De Vniuocatione.

Quid ſit Vniuocatio. Diſp.27.
Explicatur definitio Vniuocorum. Sect.1.
Quædam difficultates circa eamdem definitionem enodantur. Sect.2
An ſola vnitas rationis formalis ſaluet Vniuocationem. Diſp.28
Auctorum ſententia. Sect.1
Poſterior ſententia, vt vera confirmatur. Sect.2
Incidens dubium expeditur. Sect.3

De Vnitate Analogiæ.

De nomine, Exiſtentia, & Modis analogiæ. Diſp.29
Explicatur nomen Analogiæ, & eius exiſtentia ſtatuitur. Sect.1
Quot modis contingat Analogia. Sect.2
In quo conſiſtat ratio formalis Analogiæ. Diſp.30

Ex-

Digitized by Google

Expenatur prima ſententia. *Sect.* 1
Secunda ſententia examinatur. *Sect.* 2
Vera ſententia declaratur. *Sect.* 3
An Analoga habeant vnum conceptum communem obiectiuum præciſum. Diſp. 31
Auctorum placita. *Sect.* 1
Analoga non habere conceptum præciſum communem. *Sect.* 2
De Analogia Proportionis. Diſp. 32
Expeditur prima difficultas. *Sect.* 1
Reſoluitur alia difficultas. *Sect.* 2
De Analogia Attributionis. Diſp. 33
Explicatur natura huius Analogiæ. *Sect.* 1
Minus principalia Analogata non poſſe participare intrinſecè rationem, ſeu formam, in qua fundatur analogia. *Sect.* 2
Analoga Attributionis non poſſe participare rationem veræ Analogiæ. *Sect.* 3
Deducuntur nonnulla corollaria. *Sect.* 4
Explicantur quædam aliæ difficultates circa Analogiam. Diſp. 34
Analoga non poſſe concipi vno conceptu confuſo, vt eadem inter ſe. *Sect.* 1
Quomodo Analogum de Analogatis prædicetur. *Sect.* 2
Reſoluuntur nonnullæ aliæ difficultates. *Sect.* 3

De Oppoſitis.

Quomodo ex oppoſitis vnum habeat annexa negationem alterius. diſp. 8. ſect. 1. num. 6.
Quot ſint extrema primarum contrarietatum. diſp. 43. ſect. 1. num. 10.
Cur inter contradictoria non poſſit dari medium. diſp. 14 ſect. 3. num. 18. quomodo contradictio formalis habeat eſſe. diſp. 59. ſect. 2. num. 1. quando ex contradictorijs alterum ſit verum, alterum falſum. ſect. 3. num. 3.

De Priori, & Poſteriori.

Regula prioritatis, & poſterioritatis. diſp. 43. ſect. 1. num. 11.

De Prædicatione, & Enunciatione.

Cur abſtractum non prædicetur in recto de concreto. diſp. 5. ſect. 3. num. 2. prædicatio ordinat prædicatum ad ſubiectum. diſp 19. ſect. 5. num. 4. prædicatio directa, & indirecta. diſp. 24. ſect. 1. num. 4. propria, & naturalis. num. 5. quale ſit prædicatum per modum formæ. ſect. 3 num. 14. in quo fundetur veritas prædicationis. diſp. 12. ſect. 1. num. 4. & diſp. 35. ſect. 2. num. 3. quando enunciatio ſit vera. diſp. 64. ſect. 1. num. 2. 3. & 4. propoſitio eſt intrinſecè vera. numero 14.

De Diuiſione, & Demonſtratione.

An membra diuidentia debeant eſſe ſimul natura. & minus patere ſenſim, ac diuiſum. diſp. 4. ſect. 3. num. 1. qualiter ſe habeant differentiæ diuidentes. diſp. 43. ſect. 3. num. 11. an vera demonſtratio ſit neceſſario circa paſſiones propriè dictas. diſp. 2, ſect. 19. num. 3.

De Ente rationis.

An cognitio entis rationis ſit poſterior cognitione entis realis. diſp. 16. ſect. 2. num. 9. Ens rationis non dicit naturam. num. 6. Ens rationis cur falſum. diſp. 61. ſect. 4. num. 12. Non poteſt eſſe paſſio entis realis. diſp. 66. ſect. 1. num. 4. An poſſit conſequi ab intrinſecis, principijs entis realis. num. 6. An poſſit præcedere opus intellectus. diſp. 73. ſect. 2. num. 3.

INDEX
PHYSICVS.

De materia.

AN materia ſignata ſit principium indiuiduationis. Diſp. 37.
Materiam eſſe principium indiuiduationis, ex Thomiſtarum ſententia. Sect. 1
Materiam non eſſe principium indiuiduationis. Sect. 2
Satisfit rationibus in oppoſitũ. Sect. 3
An materia ſit radix multiplicationis indiuidualis. Diſp. 45.
Materiam eſſe radicem multiplicationis indiuidualis. quorumdam opinio. Sect. 1
Materiam non eſſe radicem multiplicationis indiuidualis, & quanam illa ſit. Sect. 2

Rurſus, an materia ſecundum ſuam eſſentiam ſit pluribus communicabilis, & an indigeat indiuiduatione. diſp. 27. ſect. 2. num. 10. Eſt capax huius, & illius quantitatis. num. 31. An indigeat determinatione, vt recipiat hanc numero quantitatem. num. 32. 33. 34. & 36. Quo ordine reſpiciat formam ſubſtantialem, & quantitatem. num. 39. An ex vi diſpoſitionum determinetur ad hanc numero formam. num. 39. quo modo ſit radix quantitatis. num. 41. 42. & 43. Quid ſit ſecundùm Ariſ. ſect. 3. num. 2. & 6. An ſit primum irreceptibile. num. 13. Quomodo habeat proprium eſſe. diſp. 28. ſect. 3. num. 5. Quomodo ſit bona. diſp. 72. ſect. 3. numero 7.

De Forma.

An forma ſit principium indiuiduationis. diſp. 38.
Affirmatiua ſententia. Sect. 1
Formam non eſſe principium indiuiduationis. Sect. 2
Soluuntur rationes oppoſitæ ſententiæ. Sect. 3

Quomodo forma accipiatur ſecundùm Ariſtotelem. diſput. 27. ſect. 3. numero 13.

De compoſito

Quomodo totum, & partes inuicem diſtinguantur. diſp. 49. ſect. 2. num. 7. & 8.

De efficiente.

De diſtinctione effectuum, qui proueniunt ab eodem agente. diſp. 42. ſect. 2. num. 5. & 7. Agens potens producere vnum effectum, poteſt producere plures in infinitum. num. 17 Cur agens non multiplicet numero effectum in eodem ſubiecto. ibid. An actio attingat aliquando vnicam tantùm formalitatem. diſp. 58. ſect. 3. numero 7.

De Idea

An veritas idealis in intellectu creato multiplicetur. diſp. 67. ſect. 1. num. 11. Vnde ſumatur veritas, & falſitas ideæ creatæ. diſp. 70. ſect. 4. num. 3.

De cauſa finali.

Quodnam bonum poſſit exercere rationem cauſæ finalis. diſp. 72. ſect. 3. numero 6.

De ſubiecto accidentium.

An plura accidentia ſolo numero diuerſa poſſint eſſe in eodem ſubiecto. Diſp. 42.
Aliorum ſententia. Sect. 1
Reſolutio quæſtionis. Sect. 2
Reſoluitur quæſtio, quò ad potentiam Dei abſolutam. Sect. 3
Fertur iudiciũ de aliorum ſententijs. Sect. 4

De Continuo.

In quo differat diuiſio quantitatiua ab indiuiduali. diſp. 27. ſect. 3. num. 14. An in continuo ſint infinitæ relationes. diſp. 42. ſect. 4. num. 3.

De intenſione.

Quid requiratur ad intenſionem. diſp. 42

ſect.

ſect. 2. num. 12. An lumina à duobus luminoſis producta in eodem ſubiecto permaneant indiſtincta. ibid. Quomodo in intenſione contineantur gradus qualitatis, ſect. 3. oum. 7

De Gen:ratione, & Corruptione.

Corruptio, & generatio cadunt ſupra totam entitatem diſp. 22. ſect. 1. nu 3. Corruptio tollit adæquatè exiſtentiam. num. 4. Vnde ſingularia habeant corruptibilitatem. ſect. 2. num. 5

De Mundo.

Cur per Ariſt. non ſit poſſibilis alius mundus. diſp. 27. ſect. 3. n. 5

De Anima.

An animæ differant inter ſe ſecundùm perfectionem indiuidualem ex Diſp. 43. ſect. 3

De Senſibus, & Obiectis.

Cur ſenſus non abſtrahat. diſp. 19. ſect. 2. num. 2. An in ſenſu externo ſit veritas diſp. 65. ſect. 1 num. 7. & 8 Quomodo differant ſpecies intentionales indiuiduorum eiuſdem ſpeciei. diſp. 42. ſect. 2. num. 15. Cur ſonus eiuſdem rationis nō ſe inuicem intendant, diſp. 42. ſect. 2. num. 13. & 14. Quæ ſint differentiæ eſſentiales ſonuum. ibid. Quid viſio attingat in obiecto diſtanti. diſp. 57. ſect. 4. num. 9. Quid percipiat oculus videns colorem, quem non percipit diſtinctè, diſput. 58. ſect. 3. num. 2.

De Intellectu, eius Cognitione, & Obiecto.

Quomodo ſe habeat veritas rei ad veritatem cognitionis. Diſp. 69
Aliorum ſententia. Sect. 1
Animaduerſiones pro vera ſententia. Sect. 2.
Vera ſententia. Sect. 3

Præterea. Cur non poſſit intellectus vnico conceptu rerum eſſentias intelligere. diſp. 1 ſect. 2. num 7. Quomodo ſit menſura eſſentiarum. diſp. 19. ſect. 5. num. 5. Anima, dum intelligit, ſit omnia. diſp. 19. ſect. 9. num. 5. & quomodo. diſp. 65. ſect. 2. num. 5. De virtute præciſiua intellectus, diſp 55. ſect. 1. num. 2, etc Quinam ordo ſit inter intellectum creatum, & veritatem rei, diſp. 66 ſect. 4. num. 3. Quam veritatem habeat intellectus creatus reſpectu rerum creatarum. diſp. 67. ſect. 1 num. 10

Quomodo actus cognitionis circa indiuidua eiuſdem ſpeciei diſtinguantur. diſp. 44. ſect. 2. num. 11. De cognitione abſtractiua, & intuitiua nonnulla. diſp. 58. ſect. 1. num. 2. & ſect. 2. num. 1. Cognitionis proportio ad ſpeciem intelligibilem num. 5. An in cognitione intellectiua correſpondente vni ſenſui ſit diſtinctio rationis. ſect. 3. nu. 2. An cognitio intellectiua correſpondens ſenſitiuæ ſit intuitiua. num. 3. An in cognitione comprehenſiua poſſit eſſe diſtinctio rationis. n. 9 Quomodo cognitio ſpeculatiua ſit vera. diſp. 69. ſect. 2, num. 4

De proportione cognitionis ad obiectum. diſp. 65. ſect. 4. num. 1 Eiuſdem conformitas cum obiecto. num. 7. Quomodo conformitas obiecti cum cognitione ſe habeat ad cognitionem. diſp. 66. ſect. 2. nu. 6.

Quædam de veritate cognitionis, & opinionis, diſput. 65. ſect. 1. num 5. & 6. Cur cognitio ſit falſa. ſect. 4. num. 8. Quomodo in cognitione ſit veritas. num. 9. Vnde veritas oriatur. num. 10. De falſitate cognitionis. ſect. 3. num. 2 De duplici veritate cognitionis num. 4. & diſp. 69. ſect. 2. num. 2. Qualiter ſe habeat veritas cognitionis, diſput. 66. ſect. 4. num. 4. An ſit æqualis in cognitione perfecta, & imperfecta. diſput. 67. ſect. 4. num. 9. An inter cognitionem falſam, & obiectum ſit ordo per ſe. diſput 70. ſect. 4 num. 5. An falſa cognitio cauſetur ex rebus. num. 6. Quomodo veritas, & falſitas in cognitione opponantur. diſput. 71. ſect. 2. num. 4.

De Scientia.

Quæ per ſe inſint obiecto ſcientiæ, diſput. 1. ſect. 2. num. 7. Quam æternitatem requirant ſcientiæ in obiecto, diſput. 22. ſect. 3. num. 8.

De Voluntate.

Quomodo actus voluntatis circa indiuidua eiuſdem ſpeciei diſtinguantur. diſp 44. ſect. 2 num. 11. De obiecto voluntatis. diſp. 72. ſect. 2. num. 6. D: termino appetitus. diſp. 75. ſect. 3. num. 3. & 4. In quod feratur voluntas, quando tendit in malum. diſput. 76. ſect. 4. num 4.

De Arte.

Reſpectu cuius intellectus res artificiatę ſint veræ. diſp. 66. ſect. 4. n. 6. An habeant falſitatē reſpectu intellectus creati. diſp. 70. ſect. 3. n. 12. & 13. An poſſint eſſe abſolutè falſæ. num. 10 Reſpectu cuius ideæ ſint falſæ. ſect. 4. num. 3.

INDEX THEOLOGICVS.

De Deo vno.

An inter Deum, & creaturas adſit analogia. diſp. 19. ſect. 2. n. 5. An omnia, quæ ſũt in Deo, ſint de proprio conceptu ipſius. ibid. Cur Deus non poſſit multiplicari numero. diſp. 37. ſect. 3. num. 5. An ſaltem ſecundùm rationem aliquid ſit prius Deo, diſp. 72. ſect. 1. num. 3. Quomodo Deus non ſit propriè ens. num. 6. Quomodo à nobis intelligibilis. num. 7.

De diuinis Attributis.

Quid attributum, & cur ſic dicatur; & quomodo demonſtrabile de ſubiecto. diſp. 1. ſec. 1. num. 3. An negatiu poſsit eſſe attributũ. ſect. 2. n. 1. Quomodo in Deo interueniat diſtinctio ſecundũ cõceptus inadæquatos, ſect. 3. num. 4. Quæ diſtinctio rationis ratiocinatæ non poſſit poni in Deo. ibid.

Quomodo Deo conueniat vnitas. diſp. 4. ſect. 3. num. 7. Vnde ipſi proueniat ſimplicitas, & quæ diſtinctio eidem repugnet. diſp. 1. ſect. 3. num. 5. Quę veritas ſit in Deo. diſp. 66. ſect. 3. num. 1. Quomodo Deus dicatur verus. ſect. 4. num. 9. An veritas intellectus diuini ſit immutabilis. diſp. 67. ſect. 2. num. 2. Cur nomen boni ſit primum, quod tribuatur Deo. diſp. 72. ſect. 1. num. 12. Quinam ordo ſit inter bonitatem diuinam, & creatã. diſp. 74. ſect. 2. Quid dicat æternitas. diſp. 67. ſect. 3. num. 2.

Quando Deus poſſit aliquid impedire. diſp. 42. ſect. 3. num. 5. Quomodo in Deo diſtinguantur diuerſæ potentiæ. diſp. 57. ſect. 2. num. 6.

De Ideis diuinis.

De comparatione inter veritatem entis, & idealem. Diſp. 68

An omnis veritas ſit à veritate prima. Sect. 1

Quem ordinem ſeruet veritas entis ad idealem. Sect. 2

Item. *Platonem cognouiſſe ideas diuinas. diſp. 11.* Sect. 3.

Nonnulla de ideis rerum, quæ ſunt in Deo, diſp. 66. ſect. 3. num. 7. Quomodo idea diuina ſe habeat ad res. num. 10. & 15. Quomodo ens verè conformetur cum idea diuina, ſect. 4. num. 1. Quomodo ideæ creatæ reducantur ad diuinas. diſp. 66. ſect. 4. n. 6. Quomodo in Deo ſit veritas, á qua res cœteræ participent ſuam veritatem. diſp. 67. ſect. 1. num. 3. & 4. Quomodo ſe habeat ratio idealis in mente Dei ad rationem ideatã. num. 5. Quomodo veritas prima ſit veritas rerum creatarum. num. 8. Veritas idealis an ſit vna. num. 9. Deum producere effectus perfectè ſimiles ſuæ ideæ. ſect. 4. num. 3. An effectus poſſit deficere ab adæquata commenſuratione cum diuina idea, num. 4. Quomodo ſe habeant ideata ad diuinas ideas. diſput. 68. ſect. 2. num. 3. & 4. Res quò ad eſſentiam in nihilo deficiunt à diuina idea. diſp. 70. ſect. 3. num. 7. An res ſint falſæ in ordine ad diuinas ideas num. 8. 9. & 10. An aliqua res abſolutè falſa. num. 19.

De Deo Trino.

Cur natura diuina non ſit vniuerſalis, licet ſit in tribus ſuppoſitis. diſp. 12. ſect. 1. num. 7. An detur conceptus communis relationibus in diuinis. diſp. 13. ſect. 3. num. 7.

De Deo Incarnato.

Vnde habeatur vnitas perſonæ in Chriſto. diſput. 5. ſect. 2. num. 2. Naturam humanam Chriſti diſtingui à naturis cœterorum hominum. diſp. 40. ſect. 2. num. 13.

De Euchariſtia.

Quomodo ſe habeat ſubſtantia producta ſub ſpeciebus euchariſtiæ, quando corrumpuntur. diſp. 36. ſect. 2. n. 12.

De Angelis.

An Angeli ſupra naturam habeant proprietates indiuiduales, diſp. 35. ſect. 3. num. 4. An diſtinguantur indiuidualiter. num. 5.

De ordine creaturæ rationalis ad finem, & eiuſdem actibus humanis.

Quinam ordo ſit inter bonitatem diuinam, & creatam. Diſp. 74. ſect. 2.
De diuiſione, & gradibus bonitatis. Diſp. 75.
Expenditur prima diuiſio boni in naturale, & morale. Sect. 1.
Altera diuiſio boni. Sect. 2.
Qualis ſit iſta diuiſio. Sect. 3
Alij diuerſi gradus bonitatis. Sect. 4
An malum ſit poſitiua natura. Diſp. 67. ſect. 1.
An, & quomodo malum morale ſit in rebus. Sect. 3
De oppoſitione malitiæ cum bonitate. Diſp. 77.
Quomodo malitia opponatur bonitati Sect. 1
Quomodo malum corrumpat bonum. Sect. 2
De cauſis malitiæ. Diſp. 78
Quomodo malum habeat cauſam. Sect. 1
Quas cauſas habeat malum. Sect. 2

Vbi etiam non dari ſummum malum, quod ſit cauſa omnium malorum. ſect. 1. n. 2. & diſp. 72. ſect. 2. num. 2. Bonum eſſe cauſam malitiæ. n. 4. Cur etiam Deus non ſit cauſa peccati. diſp. 68. ſect. 1. num. 6. Cur permittat defectus, & aliqua, mala. diſp. 70. ſect. 3. num. 19 & diſp. 76. ſect. 4. num. 7. An Deus poſſit velle malum, diſp. 72. ſect. 2. num. 6. Quorum malorum Deus ſit auctor, et cur dicatur creare mala. diſp. 76. ſect 4. num. 5. Quomodo poſſit cauſare malum. diſp. 78. ſect. 2. num. 7.

De diuiſione malitiæ. Diſp. 79
Expenditur diuiſio in malum pœnæ, & malum culpæ. Sect. 1
Quomodo ad inuicem ſe habeant malum pœnæ, & culpæ. Sect. 2

Vbi etiam quid ſit pœna. ſect. 1. num. 2. quas conditiones requirat. ibid.

De Bono, & Malo morali

Quomodo malitia peccati ſe habeat ad actum phyſicum, diſp. 64. ſect. 6 num. 14. Quædam de veritate operationis, diſp 65. ſect. 1. num. 10. De falſitate actus moralis, diſp 70. ſect. 3. num. 10. 16 & 17. An actus morales mali ſint abſolutè falſi, num. 2. Quid ſit bonũ honeſtum. diſp. 75. ſect. 2. num 2. Quid bonum delectabile. num. 3. Quid bonum vtile. num. 4. Cur bonum vtile non ſubdiuidatur. num. 8. Quomodo bona naturalia ſint honeſta. num. 9. Quomodo bonum honeſtum ſit per ſe conueniens. num. 10. Quid importet bonum delectabile. ſect. 3. num. 7. An dicat propriam rationem bonitatis. num. 10. Quomodo diſtinguatur ab honeſto ibid. Conſequitur honeſtum num. 11. Quomodo conſurgant diuerſæ ſpecies mali diſput 76. ſect. 4. num. 2. Obiectum odij. num 9. Odium Dei quomodo malum, & bonum. diſp. 73 ſect. 4. num. 17. An peccatum veniale priuet ſummo bono. diſput. 78. ſect. 2. num. 6.

De Vltimo fine. & beatitudine.

An in viſione intuitiua atque adeo in beata poſſit fieri diſtinctio rationis. Diſp. 58
Punctus difficultatis, & Auctorum opiniones. Sect. 1
Secunda ſententia præfertur, & confirmatur. Sect. 2
Soluuntur fundamenta oppoſitæ ſententiæ. Sect. 3

Rurſus. An videns eſſentiam ſine actibus liberis conficiat diſtinctionem rationis, diſput. 58. ſect. 3, num. 6. Quinam ſit vltimus finis, diſp. 74. ſect. 1. num. 2.

ZACHARIAE PASQVALIGI VERONENSIS

CLERICI REGVLARIS.

DISPVTATIONES METAPHYSICAE DE PASSIONIBVS OBIECTI PRIMAE PHILOSOPHIAE.

PROSEQVIMVR inſtitutas diſputationes metaphyſicas, ac veluti è fonte ad riuulos deuenimus, nempe ab obiecto ad paſſiones,quæ ipſum conſequuntur.Cõſiderauimus enim in ſuperiori tomo naturam obiecti primæ Philoſophiæ, nunc ſpeculatio de paſſionibus, quæ obiectum conſequuntur exordiẽda eſt; nihil enim extra obiectum reperitur, quod per ſe ad aliquam ſcientiam pertineat, præter paſſiones ipſius, vt pote quia ſolæ per ſe cum ipſo connectuntur. Quòd ſi de aliquo alio tractatur, id non fit ob declarandam naturam talis ſcientiæ, ſeu potius obiecti ſcien[illegible]ici, ſed vt potius quædam plena cognitio habeatur etiam de ijs omnibus, q[illegible] quomodocunq; ad obiectum ſpectant. Verùm vt inſtitutam tractationem metaphyſicam ſequamur, Entis paſſiones nobis conſiderandæ ſunt; Incipiemus autem à paſſionibus entis tranſcendentis, cum enim ipſum, vt diximus in ſuperiori tomo, ſit fundamentum obiecti metaphyſici, & tanquam aliquid tranſcendens in omnibus imbibatur, paſſiones quoq; ipſius erunt tranſcendentes, & fundamentum cœterarum paſſionum, & proinde ordinem procedendi ab vniuerſalioribus ad minus vniuerſalia tanquam faciliorem ſequentes, has primo loco tanquam cœteris vniuerſaliores ſpeculabimur: eas autem prius in communi, deindè in particulari conſiderabimus.

DE PASSIONIBVS ENTIS IN COMMVNI.

An Ens habeat aliquas paſſiones. Diſp. I.

Quædam adnotanda; & aliorum ſententiæ. *Sect. I.*
Reſoluitur quæſtio. *Sect. II.*
Explicantur quædam difficultates. *Sect. III.*

Quædam adnotanda, & aliorum ſententiæ.

SECTIO I.

I. QVòd conceptus Entis ſit omnino ſimplex, neq; vllo pacto in plures reſolubilis, difficultatem facit, quomodo habere poſſit aliquas paſſiones; ſi enim haberet aliquas paſſiones, reſolui poſſet ſaltem in conceptum proprium, atq; paſſionum, nec ipſius conceptus eſſet omnino ſimplex. Vt igitur videamus, an ens habeat aliquas paſſiones, prius inſpiciendum eſt, quaſnam conditiones requirant huiuſmodi paſſiones: ijs enim inſpectis, faci-

lius erit inquirere, an ex parte entis aliquid reperiatur, quod participet illas conditiones, atq; adeò rationem paſsionis. Quatuor autem conditiones communiter aſſignant tanquam neceſſarias pro conſtituendis paſſionibus, quarum prima eſt, quòd ſint aliquid reale; cum enim radicentur in ente reali, atq; ab ipſo ſuo modo promanent, tanquam quid neceſſariò connexum, & ſuo modo ipſum complens, debent neceſſariò eſſe quid reale; quomodo enim quod per intellectum fingitur, poteſt eſſe proprietas entis realis, cum neque in ipſo virtualiter contineri poſſit, & cõſequenter nec ab eodem promanare, neq; ipſũ aliquo modo complere? Altera autem conditio eſt, vt cum ſubiecto conuertatur ſeu adæquetur: cum enim, & ſoli conueniat, & conſequatur ab intrinſecis principijs ipſius, neceſſe eſt, vt ratione proprij conſtitutiui illi conueniat, ita vt proprium conſtitutiuum ſit fundamentum talis paſſionis: quo ſtante, ſequitur, vt debeat cum ſubiecto conuerti, atq; adæquari; cum enim conueniat ratione proprij conſtitutiui, debet reperiri vbicunq; tale conſtitutiuum reperitur; & vbi conſtitutiuum non reperitur, nec etiam paſſio reperiri poteſt. Tertia verò conditio eſt, vt non includantur in intrinſeca ratione ſubiecti, cũ enim ſuo modo emanet à ſubiecto, atq; ab eius intrinſecis principijs conſequatur, neceſſe eſt, vt ſit extra intrinſecam rationem ſubiecti, quomodo enim ab ipſo conſequeretur, niſi eſſet extra intrinſecam rationem ipſius? ex vi enim ipſius conſecutionis formaliter intelligitur fieri extra intrinſecam rationem ſubiecti. Atq; hinc ſequitur quarta cõditio, quam paſſiones neceſſariò requirunt, vt nimirum aliquo modo diſtinguantur à ſubiecto, cum enim debeant eſſe extra intrinſecam rationem ipſius, atq; ſuo modo ab eodem emanare, neceſſariò debẽt obtinere aliquam diſtinctionem à ſubiecto, ordo enim emanationis non poteſt intelligi abſq; diſtinctione illius, quod emanat, ab eo, à quo emanat. Huiuſmodi autem diſtinctio debet eſſe, aut phyſica, aut metaphyſica pro qualitate paſſionis: ſi enim paſſio phyſica ſit, diſtinctio quoq; debet eſſe talis, ita vt paſſio ſecundum eſſe phyſicum diſtinguatur à ſubiecto: ſi autem paſſio ſit metaphyſica, ſufficiet quoq; diſtinctio metaphyſica, qua metaphyſico modo à ſubiecto diſtinguatur. Ad hanc autem diſtinctionem metaphyſicam neceſſarium eſt, vt extrema diſtinctionis, ſint aliquæ formalitates, quæ ita ad inuicem comparentur, vt ſecundum proprium eſſe formale, ex natura ſua ſe ſe mutuo excludant, hoc eſt vt eſſe formale vnius, quantũ eſt de ſe, habeat, quòd ab intrinſeco ſuo ſit tale, vt non includatur in eſſe formali alterius extremi, quando facta eſt diſtinctio ab intellectu.

Cõditiones paſſionum.

Paſſio debet ſuo modo emanare à ſubiecto.

Debet cũ ipſo conuerti.

Non debet includi in eius intrinſeca ratiõe.

Debet aliquo modo ab ipſo diſtingui.

Quid requiratur ad diſtinctionem metaphyſicam.

II. Quod autem ſpectat ad hãc diſtinctionem ſaltem metaphyſicam, quã neceſſariò requirunt paſſiones, certum eſt, non præcedere formaliter operationem intellectus, ſed debere ab ipſo formari cum fundamẽto tamen intrinſeco in ipſo obiecto, circa quod talis diſtinctio formatur. Non hinc tamen ſequitur, quòd paſſiones huiuſmodi, quæ metaphyſico modo à ſubiecto diſtinguuntur, habeant eſſe fictum ab intellectu: aliud enim eſt habere eſſe per intellectum, & aliud habere eſſe diſtinctũ per intellectum; habere enim eſſe per intellectum, dicit in ſe nihil eſſe, ſed cõcipi ab intellectu tanquam habens eſſe, quod nihil aliud eſt, quàm habere eſſe fictum. At habere eſſe diſtinctum per intellectum, dicit eſſe quidem aliquid reale in ſe, ſed reperiri à parte rei in aliqua entitate immerſum, & ſimul cum aliquo alio identificatum, atq; beneficio intellectus ſecerni, atq; ab illo, cũ quo identificatur, diſtingui, ita vt tunc intellectus concipiat quidem aliquid reale, non integrum, ſed partem entis realis, ſeu ens reale inadæquatè; quare, quòd concipitur, eſt reale, diſtinctio verò, cũ qua concipitur eſt rationis, vt pote quia ponitur ab intellectu, vbi à parte rei nõ reperitur. Ex quo ſequitur, quòd non valeat argumentari. Habet eſſe diſtinctum per intellectũ, ergo eſt quid fictum per intellectum, ſed ſolùm ſequitur, quod diſtinctio ſit ficta per intellectum. Quare licet aliqua paſſio ſolùm per intellectum à ſubiecto diſtinguatur, non inde ſequitur, quòd non ſit paſſio realis, ſed adhuc retinet propriam realitatem metaphyſicam, quamuis non realem diſtinctionem.

Aliud habere eſſe per intellectũ, & aliud eſſe diſtinctum per intellectum.

III. Ex his porrò paſsionibus metaphyſicis, quæ ſolùm per intellectum à ſubiecto diſtinguuntur, aliquæ magis propriè dicuntur attributa, quàm paſ-

ſiones;

Quid attributum & cur ſic dicatur.

ſiones; cum enim quatuor illæ conditiones ſupra enumeratæ requirantur ad paſsionem proprie dictam; ſi aliqua illarum deficiat, aut non ita propriè ſaluetur, neq. etiam propriè ſaluabitur ratio paſsionis; ſed dicetur attributum, quia erit quędam obiectiua ratio, quæ de aliquo ſuo modo demonſtrari poſſit, quemadmodum ſunt immortalitas, ſapientia, atq. alia huiuſmodi, quæ Deo conueniunt. Dicuntur autem attributa, quia ſunt quædam rationes, quæ ſubiecto attribuuntur; & quamuis non ſint propriè paſsiones, illas tamen imitantur, quia à nobis concipiuntur, vt quid conſequens eſſentiam, & ideo tali rei conueniunt, quia habet talem eſſentiam, & ſeruant adhuc aliquem ordinem prioris, & poſterioris ex vi illius conſecutionis, qua concipiuntur conſequi eſſentiam. Ex quo ſequitur, quòd quamuis non ſeruent rigoroſam rationem paſsionis, eſſentia nihilominus ſeruet reſpectu ipſarum aliquam rationem cauſæ nempe virtualis, quia adhuc concipimus eas radicari in ipſa eſſentia, atq ſuo modo ab ipſa fluere: Atque huiuſmodi cōſecutio ſufficit ad ſcientiam, quia ex vi ipſius demonſtrari poſſunt huiuſmodi attributa de ſubiecto, tanquam ipſi neceſſariò conuenientia. Vt enim ſcientia generetur, ſufficit, quòd intellectus ex vi alicuius cauſę, à qua tanquam à priori conſequatur aliquis effectus, cogatur aſſentiri alicui propoſitioni: hoc autem totum exhibet eſſentia reſpectu ſuorum attributorum, quæ cum ſit cauſa virtualis neceſſaria eorūdem, ſecundùm ſeipſam cognita tanquā aliquid prius ducit intellectum ad cognitionem, illius, quod virtuali modo ab ipſa conſequitur, & cogit ipſum aſſentiri, quòd huiuſmodi attributa conueniant ſubiecto; atq; hoc pacto talia attributa demonſtrari poſſunt de ſuo ſubiecto.

Attributum eſt demonſtrabile de ſubiecto.

Prima opinio. Ens habere veras paſsiones &c. Scot.

IV. His igitur circa naturam paſsionis adnotatis, faciliùs inquiremus, an ens habeat aliquas paſsiones, ſiue attributa. In qua difficultate prima ſententia eſt Scoti in 1. diſt. 3. quæſt. 3. & diſt. 8. quæſt 2. & in 2. diſt. 16. q. vnica *§. ſed quia*, quem ſequuntur Scotiſtæ in iiſdem locis, & Meuriſſe lib. 2. Metaph. cap. 2. q. 1. Aſſerunt autem Ens habere reales proprietates, quæ rigoroſè ſeruent rationem proprietatis, nam ſeruant illas quatuor conditiones ſupra numeratas; conſequuntur enim ſuo modo ab ente, atq. cum ipſo conuertuntur; neq. includuntur in ratione intrinſeca ipſius, imo neq. intrinſecè inoluunt ipſum ens; docent enim, ens non diei de ipſis quidditatiuè; atq inſuper ex natura rei ab ipſo diſtinguūtur. Fundant autem hanc ſentētiam in eo, quòd ens eſt obiectum Metaphyſicæ, atque Metaphyſica eſt vera ſcientia, atq. rigoroſè dicta, vnde oportet, quòd obiectū ipſius rigoroſè ſeruet omnes conditiones obiecti ſciētifici, inter quas ex præcipuis eſt, quòd habeat veras paſsiones & propriè dictas, quæ de ipſo demonſtrari poſsint, ens ergo, cum ſit obiectum Metaphyſicæ, debet habere veras paſsiones. Inſuper etiam ex natura rei hæ paſsiònes ab ipſo diſtinguuntur, & ſunt reales, quia vnum, verum, & bonum ſunt extrà naturam entis, atq. ipſi à parte rei conueniunt. Hoc autem fundamentum in noſtra ſententia non procedit, cum in priori tomo docuerimus, Ens, quod eſt obiectum Metaphyſicæ, non eſſe ens tranſcendens vniuerſaliſsimè ſumptum, ſed ens, completum, quod cōſtat ſuis intrinſecis principijs, & ideò cūm probatur, ens habere paſsiones veras ex eo, quòd eſt obiectum Metaphyſicæ, aſſumitur falſum. Ad hanc quoq. ſentētiam reduci poteſt quædam alia ſententia quorumdam Thomiſtarū, qui docent, Ens habere veras proprietates reales ex natura rei à ſeipſo diſtinctas, non quidem ſimpliciter, ſed ex natura rei formaliter, ita vt formalitas paſsionum non ſit formalitas entis; neque enim Scotus aliam diſtinctionem ponit inter ens & eius paſsiones, quam iſtam formalem ex natura rei, qua tanquam formalitates diſtinguantur, non verò maiorem. Solum diſcrepant à Scoto hi Thomiſtæ; quòd volunt has paſsiones eſſe intrinſecè ens, & proinde ens in ipſis includi tanquam prædicatum eſſentiale.

Meuriſſe

Quorumdā Thomiſtarū opinio cum relata coincidens.

Secunda opinio. Ens non habere paſsiones reales poſitiuas.

V. Altera verò ſententia docet, Ens non habere paſsiones reales poſitiuas, ſed ſolùm quædam attributa, quæ vel per negationem ſolam, vel per relationem ad extrinſeca explicentur: quatenus ſcilicet aliqua prędicata enti tribuimus, quę de ipſo demonſtrari poſſunt, & quæ ad conceptum ipſius proprium cōſequuntur, quę quidem nihil ei reale ſu

peraddunt, ſed ſolùm aliquid negatiuū, vel ad ſummum aliquem ordinem ad extrinſeca. Hęc autem ſententia deſumitur ex D. Th. quęſt. 1. de Verit. art. 1. & quęſt. 21. art. 1. Soncin. 4. Metaph. q. 1. in reſponſione ad ſecundum, & quęſt. 17. & 19. in reſpon. ad 7. & lib. 5. quęſt. 14. Iauel. 4. Metaph. quęſt. 2. Soto in Prędicam. cap. de proprio quęſt. 2. ad 2. Caiet. 1. par. quęſt. 54. art 2. Fonſeca 4. Metaph. cap. 2. quęſt. 5. ſect. 2. Suarez in Metaph. diſp 3. ſect. 1. Hurtad. item in Metaph. diſp. 3. ſect. 1. Auerſa in ſua Philoſophia quęſt. 4. ſect. 1. 2. & 3. Atque hęc opinio eſt ferè communis pręſertim apud Recentiores.

D. Th. Soncin. Iauel. Soto. Caiet. Fonſeca. Suarez Hurtad. Auerſa.

Reſoluitur quæſtio.

SECTIO II.

I. VT autem, quid nobis dicendum videatur, proferamus, hoc tanquam certum pręmittendum eſt. Non poſſe puram negationem aſsignari ſiue pro paſsione, ſiue pro attributo alicuius entis realis. Atque huius rei ratio mihi euidens videtur, quoniam paſsio, ſiue attributum debet ex intrinſeca ſua ratione importare aliquam perfectionē rei, cui tribuitur: debet enim importare aliquid, quod illi inſit, tanquam quid conſequens eius eſſentiam, & proinde aliquam perfectionem, quam virtualiter in ſua eſſentia contineat; illa enim virtualis continentia non poteſt eſſe, niſi reſpectu alicuius perfectionis, ſiquidem ea continentur virtualiter in aliquo, quod ſe habeat vt ſubiectum ſuſceptiuum illius, quę ordinata ſunt ad ipſum perficiendum. Deinde dubium non eſt, quin paſsio propriè dicta debeat eſſe aliqua realis, & poſitiua perfectio ſiue phyſica ſit, ſiue metaphyſica, quandoquidem, vel eſt aliqua entitas, vel aliqua metaphyſica formalitas, qua cōpletur res in ſuo eſſe. Qualibet autē paſsio impropriè dicta, ſiue attributum debet ſeruare proportionem ad paſsionem propriè dictam. Sicuti ergo paſſio propriè dicta dicit talem perfectionem, nempe phyſicam, ſi phyſica ſit, aut metaphyſicam importantem propriam formalitatem obiectiuam, ſi metaphyſica ſit, ita quęlibet paſsio, ſiue attributum debet importare ſuam propriam perfectionem, ſi quidem ex eo, quòd talis paſsio dicit talem perfectionem, paſſio vt ſic debet dicere perfectionem vt ſic. Quod præſertim locum habet in attributis, quæ rebus tribuuntur, vt per ipſa earūdem perfectio explicetur, quemadmodum videmus contingere in Deo, in quo per attributa ipſius perfectiones explicamus: vnde de ipſis quoque prædicantur, quod non poteſt contingere in negationibus, quæ nō poſſunt prædicari de aliquo tanquam cum ipſo idētificatæ. Et quamuis aliquando contingat, quòd aliquod attributum per negationem explicetur, non hinc tamen ſequitur, quòd in aliqua negatione conſiſtat, ſed per illam negationem explicatur poſitiua perfectio, in qua ipſa fundatur, & ratione cuius conuenit ſubiecto, quemadmodum cōtingit, quando Deus dicitur incorporeus, per hanc enim negationē corporeitatis explicatur quædam poſitiua perfectio Dei, per quam habet, quod ei conueniat talis negatio corporeitatis.

Pura negatio nō poteſt aſſignari pro paſſione ſiue attributo.

II. Hinc dicendum eſt primò. Ens non poſſe habere proprietates ex natura rei à ſeipſo diſtinctas, ſeu ante operationem intellectus; imo nec quę adęquatè ab ipſo pręſcindant. Hoc autem facile ſuadetur, ſi recolamus ea, quę diximus in ſuperiori tomo de pręciſione entis ab inferioribus, oſtendimus enim ibi diſp. 35. ſect. 5. inferiora non pręcindere ab ente, atq. diſp. 38. ſect. 2. ens eſſe de eſſentia omnium inferiorum: vnde nunc ſic argumentari poſſumus. Si iſtę proprietates ante opus intellectus eſſent diſtinctę à ratione entis, deberent habere ſuam realitatem ab ipſo contra diſtinctam; hoc autem eſt omnino impoſsibile, quia ſtatim ac ipſis concedimus poſitiuam realitatem, ſimul etiam ipſis concedimus rationem entis: ratio enim entis eſt ratio formalis, per quam vnumquodq. in eſſe reali formaliter cōſtituitur; ratio enim entis ſicuti eſt prima ratio contra diſtinguens à nihilo, ita etiam eſt prima ratio conſtituens in eſſe reali; vnde ſicuti omnia entia realia in eo conueniunt, quòd realia ſint, ita etiam conueniunt in eo, quòd ſint entia; atq. ſicuti hęc eſt prima ratio conueniētię, ita etiam eſt prima ratio conuenientiæ, quod realia ſint, atq. adeo vna, & eadem ratio conuenientię: & propterea eſſe reale habetur per eſſe ens, nec poteſt aliquid eſſe reale, niſi etiam ſit ens.

Prima cōcluſio Ens non habet paſſiones ex natura rei diſtinctas.

Ratio entis, atque ratio realitatis eadem.

Qua-

Qnamobrem ſi paſſiones entis reales ſunt, oportet etiam, vt ſint entia, & conſequenter non poſſunt ab ipſo prçſcindere, atq. ex natura rei diſtingui. Quod etiam confirmari poteſt ex tranſcendētia ipſius entis; cum enim ſit principiū formale totius realitatis, eſt eſſentialiter quid tranſcendens, quod per omnia realia tranſcendit: & proinde in omnibus eſſentialiter imbibitur; quomodo enim ſubſiſterent in ſua realitate, niſi includerent rationem formalem realitatis? aut quomodo ens tranſcenderet tāquam ratio formalis realitatis, niſi in omnibus, quç realia ſunt, reperiretur? Non ergo dari poteſt aliqna paſsio entis, in qua ens ex vi ſuçmer tranſcendētiæ non imbibatur, & cōſequenter, quç ab ipſo ex natura rei contradiſtinguatur, quomodo enim imbiberet ens, ſi ab ipſo contra diſtingueretur? quòd autem ens tanquam ratio formalis realitatis tranſcendat etiam per paſſiones ſuas nō ſolum colligitur ex natura tranſcendentiæ ipſius, ſed etiam quia in paſſionibus conſiderari poteſt duplex ratio, altera realitatis, altera vero determinata per quam importatur talis paſsio: & ſicuti ſecundùm hanc omnes paſsiones entis inter ſe differunt, ità ſecundùm priorem omnes conueniunt. Cum ergo omnes paſſiones entis conueniant ſecundùm rationem realitatis, atq. hçc ratio ſit eadem, quæ reperitur in ipſó ente, atque ſit tranſcendens, atq. nulla alia dari poſſit, quæ reperiri poſſit cōmunis in omnibus paſsionibus, quàm ratio entis, oportet concludere, quòd ſit ipſa ratio entis, quç in ipſis imbibatur, atq. adeo quòd non prçſcindant ab ente; præſertim quia ſecundùm hanç rationem realitatis non poſſunt dicere propriam, & prçciſam rationem paſsionis, ſiquidem hæc ratio reperitur in ipſo ente præciſis paſsionibus, & proinde non poteſt eſſe aliqua ratio paſsionis, tum etiam quia realitas non poteſt conſequi in ratione realitatis tanquam paſsio ipſam realitatem, & cōſequenter, dum paſsiones includunt realitatem, neceſſe eſt, vt includant ipſum ens, atq. adeo non diſtinguantur ab ipſo ex natura rei.

Ens tranſcendit tanquam ratio formalis realitatis.

In quo cōueniūt omnes paſſiones entis.

III. Secundò argumentor. Paſsiones, quæ enti tribui ſolent, non ſunt extra adçquatam rationem entis; ſi enim cōcipiatur ſola adçquata formalitas entis vt ſic communiſsimè ſumpti, habetur quicquid eſt neceſſarium ad conſtituendas paſsiones ipſius prçciſa quacunq. alia formalitate, ita vt poſita ſola formalitate entis adçquata, implicet nō intelligi in ipſa paſsiones ipſius; ergo impoſsibile eſt, quòd ens habeat paſsiones ex natura rei à ſeipſo diſtinctas. Hçc conſequentia euidens eſt, quoniam ſi paſsiones entis ab ipſo ex natura rei diſtinguerentur, nullo pacto poſſent includi intra rationem adæquatam ipſius; diſtinctio enim ex natura rei eas poneret adæquatè extra ipſum ens, & proinde non poſſent includi intra rationem ipſius. Antecedens autem declaratur. Si enim conſideremus ſolùm conceptū obiectiuum entis, adæquatè tamen ſumptum, iam huiuſmodi conceptus, ex vi ſui eſſe prçciſi, eſt in ſeipſo indiuiſum, & diuiſum a quocunq. alio, & propterea ex vi proprij eſſe habet vnitatem; vnitas enim nihil aliud importat, quàm indiuiſionem in ſe, & diuiſionem à quocunq. alio; hæc autem indiuiſio intimè includitur in ipſo ente, quòniam ex vi proprij eſſe excludit à ſe quancunque multitudinem. Rurſus etiam, vt experientia patet, ſecundùm proprium eſſe eſt quid intelligibile; intelligitur enim ab vnoquoq. quid ſit ens, & ideò neceſſe eſt, vt habeat in ſe rationem fundantem huiuſmodi intelligibilitatem, quç nulla alia eſt, quàm ipſa veritas, quç quidem eſt paſſio entis; & ideò hanc quoq. paſſionem intra ſuum eſſe adçquatum includit. Atque hanc paſsionem in eſſe adæquato entis includi, adeo euidēs eſt, vt à nemine in dubium reuocari poſsit, qui rem attentè conſideret: quis enim neget, quòd ens ſecundùm propriam rationem entis intelligatur? ſi enim id negaretur, tolleretur fundamentum omnis ſcientiç, atq. cognitionis, quomodo enim cognoſceretur tale ens ſecundùm talem rationem eſſentiæ, niſi cognoſceretur ens ſecundum rationem eſſendi vt ſic? Si autem ſecundùm propriam rationē intelligitur prçciſo quocunq. alio, neceſſe eſt ponere in ipſo illam rationem, quç fundat talem intelligibilitatem, quæ, vt diximus, eſt paſsio entis, ſeu veritas. Quod ſic etiam declarari poteſt, ponantur paſsiones entis ab ipſo ex natura rei contradiſtinctç, deinde ſumatur ipſum ens, vt à paſsionibus contradiſtinctum; quçro à Scotiſtis, an vt ſic contradiſtinctum intelligatur

Secunda ratio.

Paſſiones entis includūtur intra eius conceptū adæquatū.

Ens eſt intelligibile.

ab

Digitized by Google

ab intellectu: ſi nõ intelligitur, quomodo docẽt contradiſtingui à paſſionibus, eſſe quid vniuocum, non prędicari quidditatiuè de paſſionibus, atq; alia huiuſmodi? hoc enim ſtare non poteſt cum eo, quòd ens non intelligatur, dũ enim hæc de ipſo traduntur neceſſe eſt, vt ſit obiectum intelligibile. Si ergo vt contradiſtinctum à paſſionibus ſecundùm proprium ipſius eſſe intelligitur, neceſſe eſt, vt habeat propriam intelligibilitatẽ intrinſecam, atq; adeo rationem, quæ illam fundet, nempe veritatem contradiſtinctam à paſſionibus, ergo adhuc contra diſtinctum à paſſionibus habebit paſſiones, quod nequaquam dici poteſt. Quòd autem de vna paſſione dicitur, de cœteris quoq; procedit; quia eſt eadem ratio de omnibus, & ſi vna includitur intra rationẽ adæquatam ipſius, includuntur etiam reliquæ.

Secunda cõcluſio Ens habet paſſiones à parte rei ſibi cõuenientes.

IV. Secundo dicendum eſt. Ens habere paſſiones, quæ illi conueniant à parte rei nemine cogitante, & hoc pacto eſſe reales. Quod quidem ita intelligi debet; quòd ſtatim ac intellectus pręſcindit ens vt ſic ab inferioribus; habeat ſuas paſſiones, abſq; eo, quòd ab intellectu fingantur, atq; conueniant illi reali cõceptui obiectiuo entis ex vi proprij eſſe realis: non enim alio modo cõuenire poſſunt cũ à parte rei nõ detur ſola ratio entis præciſa; ſed dicuntur conuenire à parte rei, quatenus conueniũt reali conceptui obiectiuo entis abſq; fictione intellectus. Hęc autem concluſio facilè conuincitur, quoniam quamuis ratio entis non reperiatur à parte rei diſtincta, & præciſa à cœteris rationibus adeſt tamẽ imbibita in entibus phyſicis, atq; ſi præſcindatur, retinet in eſſe obiectiuo ſuam realitatem, eſt enim talis ratio obiectiua ratio illa formalis, per quam res omnes reales ſunt, vnde paſſiones ipſius reales debent eſſe, atq; ipſi conuenire nemine cogitante: debẽt enim proportionari ſuæ met radici, ſeu principio, atq; naturæ reali debentur proprietates reales, & hoc præſertim habet locum ſuppoſitis ijs, quæ modo diximus, quòd nimirũ proprietates entis non ſint ab ipſo ex natura rei diſtinctę, ſed intra eius rationem adæquatam includantur, & ideo ſi ens eſt quid reale ſecundùm rationem ſuam adæquatam, proprietates quoq; ipſius erunt reales, ita vt ſi ens conſideretur in eſſe obiectiuo proprietates quoq; ſecundum eſſe obiectiuum reales ſint; ſi vero conſideretur prout immergitur in rebus phyſicis, etiam in rebus phyſicis ipſi correſpondeant proprietates ſimiliter in ijſdem immerſæ. Atq; hinc fit, quòd ſtatim ac habemus cõceptum obiectiuum entis, habeamus quoq; paſſiones ipſius eadẽ realitate reales, nec opus ſit quòd intellectus eas fingat.

Prima ratio.

Quomodo proprietates quæ correſpõdẽt enti debeat eſſe reales.

Secunda ratio. Correſpõdẽtia inter tranſcendens, & non tranſcendens.

V. Atq; rurſus argumentari poſſumus ex proportione, atq; correſpondẽtia, quę reperitur inter tranſcendens, & non tranſcendens; ita enim ſe hãbẽt ad inuicem, vt vnum ſupponat alterũ, atq; in ipſo fundetur, ita vt nequeat realitas non tranſcendentis conſiſtere ſine realitate tranſcendentis: etenim tranſcendẽs in aliquo genere eſt prima inchoatio, & prima ratio conſiſtendi in illo genere. Sic ratio entis tranſcendentis eſt prima inchoatio eſſentiæ realis, & prima ratio, per quam vnumquodq; conſiſtit in eſſe rei, itaut impoſſibile eſſet dari aliqua entia realia, niſi adeſſet tale reale fundamẽtum, quod importatur per ens tranſcendens. Ex hoc autem deducitur, quòd paſſiones entis debeant eſſe reales, non ſecus ac ipſum ens tranſcẽdens; nam ſicuti ens tranſcendens eſt, quid reale, quia eſt prima inchoatio talis, & talis entis realis, ita etiam debet dari vnitas tranſcendens, veritas tranſcendens, & bonitas tranſcendens, quæ correſpondeant tãquam paſſiones enti tranſcendenti, & ſint primæ inchoationes vnitatis, veritatis, & bonitatis in genere determinato. Conſtat autẽ dari vnitatem realem in genere determinato, & ſimiliter etiam veritatem, & bonitatem, qua vnaquæq; res in ſuo genere eſt vna, vera, & bona, neque de hoc poteſt eſſe aliqua difficultas; vt igitur ſeruetur debita correſpondentia, & proportio inter non tranſcendens, atque tranſcendens, neceſſe eſt ponere vnitatẽ realem tranſcendentem, quæ ſit prima inchoatio cuiuſcunq; vnitatis, atq; etiam ſimiliter veritatem, & bonitatem tranſcendentes, quæ per vnamquamq; rem tranſcendant. Quod etiam confirmari poteſt vnum quodq; ens non tranſcendens habet proprias paſſiones reales ſibi correſpondentes, ita vt ex eo, quòd datur tale ens, detur etiam talis vnitas, talis veritas, ac talis bonitas, ergo etiam ens tranſcendens debet habe-

Paſſiones entis tranſcẽdẽtes ſũt prima inchoatio proportionaliũ, non trãſcẽdẽtiũ.

re ſuas

re ſuas reales paſsiones tranſcẽdentes, ita vt dicat realem vnitatem tranſcendentem, veritatem, atq; bonitatẽ: quomodo enim fundaret totam realitatem tanquam prima inchoatio entium non tranſcendentium, niſi haberet proportionales paſsiones correſpondẽtes, quibus fundaret paſsiones entium nõ tranſcendentium?

Tertia ratio.

VI. Tertiò probatur concluſio. In hoc differt, quod reale eſt ab eo, quod non eſt reale, ſed fictum per intellectũ, quòd id, quod reale eſt, habet eſſe in ſeipſo à parte rei, quod verò non eſt reale ſed fictum, habet tantùm illud eſſe, quod ipſi per intellectum tribuitur, ita vt ſi nullum eſſe ei per intellectum tribuatur nullum etiam eſſe habeat. Paſsiones autem, quæ enti tribuuntur habent eſſe in ſeipſis atq; sũt in ſeipſis cognoſcibiles, nec indigent beneficio intellectus, qui ipſis communicet eſſe, ſiquidem conſiſtunt independenter ab intellectu, non ſecus ac ipſum ens: vnde poſito ente, ſtatim habentur etiam paſsiones abſque vllo figmento intellectus; imo intellectus abſq; eo, quòd aliquid fingat, cognoſcit, quid ſit vnitas; quid veritas, & bonitas, atq; format proprios conceptus ipſarum, quod nequaquam fieri poſſet, niſi haberent propriam, & intrinſecam intelligibilitatem, atq; adeo realitatem. Deinde ponamus non eſſe reales, ſed habere eſſe fictum per intellectum, tunc neceſſe eſſet, vt intellectus eis applicaret, atq; adſcriberet aliquam rationem entis realis, ſiquidem omne ens rationis eſt non ens conceptum ad modum entis realis, vnde totam rationem entis, quam habet, mutuatur ab ente reali, & ideò neceſſe eſt, vt illa ratio entis, quæ tribuitur enti ficto, reperiatur intra latitudinẽ entis realis. Itaq; ſi hæ paſsiones, quæ enti tribuuntur, sũt quid fictum ab intellectu, non autem reales, neceſſe eſt, vt illa ratio entis, quam important, reperiatur intra latitudinem entis realis: vnde cum importent rationem vnitatis tranſcendentis, bonitatis, atq; veritatis, hæ rationes reperientur intra latitudinem entis realis; atq; adeo iam cõcedendæ erunt hæ paſsiones reales, quæ dicant vnitatem tranſcendentem, bonitatem, atq; veritatem: cuius autem erunt paſsiones, niſi ſunt paſsiones entis realis? quare concludendum eſt, paſsiones entis eſſe quid reale, non autem quid fictum ab intellectu.

Paſsiones entis ex ſe, & nõ per fictionẽ intellectus habẽt ſuũ eſſe.

Tertia cõcluſio.

Paſsiones entis sũt cõceptus inadæquatè explicãtes ipſius quidditatem.

VII. Dicendum eſt tertio. Paſsiones entis, prout dicunt aliquam perfectionem, eſſe conceptus inadæquatè explicantes quidditatem ipſius entis, ita vt ens in ſua quidditatiua ratione adæquata illas includat. Pro cuius declaratione ſciendum eſt, quòd intellectus noſter ratione ſui modi imperfecti concipiendi, & quia rerum quidditates non per proprias, ſed per alienas ſpecies cõcipit, nempe per ſpecies rerum ſenſibilium: & quia etiam earumdem cognitionem per diſcurſum acquirit, non poteſt vnico cõceptu plenam notitiam de ipſis habere; Sed cogitur ipſarum cognitionem in plures conceptus partiri, quibus quidditas ipſa inadæquatè vnicuiq; correſpondet, prout intellectus per diſcurſum inadæquatè ad ipſam pertingit. Hinc de eadem quidditate format plures conceptus, quorum ſinguli inadæquatè ipſum manifeſtant, prout inadæquatè etiam intellectus cognitionem acquirit: atq; huiuſmodi conceptus aliquando inter ſe adæquatè diſtinguuntur, aliquando verò ſolùm inadæquate; tunc autẽ adęquatè diſtinguuntur, quando contingit, eos repręſentare diuerſos gradus entis, ſeu diuerſas formalitates, quarum vna ſit adæquatè extra aliam, ita vt in ſenſu reduplicatiuo negari poſſit de ipſa, nec pertineat ad ipſius conſtitutionem. Tunc autem inadæquatè diſtinguentur, quando per ipſos concipitur idem gradus entis, & quod per vnum concipitur, cõtinetur intra eamdem formalitatem adæquatam, quę per alium repręſentatur. Cum autem eadẽ quidditas per plures conceptus inadæquatos concipitur, & inadæquatè diſtinctos, eadem ratio quidditatis concipitur, & totum diſcrimen, quod intercedit inter illos conceptus penes eſſe obiectiuum, in eo conſiſtit, quòd idem eſſe repręſẽtatur diuerſo modo per vnũ conceptum, ac repræſentetur per alium; atq; huiuſmodi diuerſitas redundet in eſſe obiectiuum rei conceptæ: inde autem res concepta ſortitur talem diuerſitatem, quia per vnum conceptum magis exprimitur ſecundum aliquam rationem, & per alium magis ſecundùm aliã rationem; quod inde habet, vel quia importat diuerſas habitudines ad diuerſos terminos, vel quia habet diuerſas connexiones, cum diuerſis rebus, vel etiam

Cur non poſsit intellectus vnico cõceptu rerũ eſſentias intelligere.

Rerum quidditates aliquando cognoſcuntur per cõceptus adęquate diſtictos, aliquãdo inadęquate.

Vnde eadẽ quidditas habeat, vt cognoſcatur pluribus conceptibus inadæquatis

etiam quia quamuis non includat diuerſas formalitates adæquatas, habet tamen, quòd ſecũdùm eamdem magis, aut minus explicitè repræſentari poſſit: vnde cum intellectus noſter vtatur alienis ſpeciebus, atq; per diſcurſum ad huiuſmodi rationum cognitionem aſcendat, non pertingit ſtatim ad adæquatam cognitionem ipſarum, ſed paulatim vtendo diuerſis ſpeciebus rerum ſenſibiliũ, atq;per diuerſos diſcurſus procedendo, atq; adeo eamdem rationem adæquatã per diuerſos cõceptus ſibi repræſentat, quorum ſinguli inadæquatè eam repræſentãt, prout ſcilicet per diſcurſum paulatim innoteſcit, atq; vnus magis explicitè eam repræſentat, quatenus aliquid amplius manifeſtat ſupra id, quod alter manifeſtabat. Applicando ergo hanc doctrinam præſenti materiæ, dicimus, ens intelligi per diuerſos cõceptus inadæquatos, atq; etiam inadæquatè diſtinctos, quorum vnus quiſq; aliquid explicitè manifeſtat aliquid de ente, & vnus aliquid explicat, quod non explicat alter, ità vt per plures conceptus maior quædam explicatio habeatur, quàm per vnicum ſolùm: quod totum prouenit ex eo, quòd ens, nedum dicit aliquid in ſe ipſo, ſed etiam dicit habitudinem ad extrinſeca, vt ad intellectum, & alia huiuſmodi, & proinde poteſt per vnum conceptum de ipſo aliquid explicari, quod non explicetur per alterum. Quidam ergo ex his conceptibus induũt rationem paſſionis, primus verò omnium, qui de ipſo habetur, induit rationem eſſentiæ, ſeu radicis harum paſſionum.

Quomodo paſſiones entis ſint conceptus inadæquati ipſius entis.

VIII. Hæc autem concluſio ſupponit, quòd hæ paſſiones entis dicant aliquam perfectionem, quod quidem manifeſtum eſſe debet, quoniam cum ſint reales poſitiuæ, neceſſe eſt, vt dicãt ſaltem illam perfectionem, quæ habetur ex vi realitatis, vt ſic. Quare ſuppoſito, quòd dicant aliquam perfectionem, declaratur, & ſimul probatur concluſio. Idem enim conceptus obiectiuus entis ſimplex, & præciſus à quocunq; alio habet omnes illas perfectiones, quæ per paſſiones entis explicantur, ita vt nihil ſit neceſſe ſuperaddere, vt concipiamus totum id, quod important paſsiones; & proinde paſsiones iſtę, quatenus important aliquam perfectionem, includũtur in cõceptu adæquato ipſius entis. Quòd autẽ non ſit neceſſe aliquid ſuperaddere, vt habeamus conceptus harum paſſionum, manifeſtum fiet, ſi conſiderabimus, & quid important paſsiones, & quid etiam conceptus obiectiuus entis.

Ratio aſſertæ concluſionis.

Quomodo paſſiones entis contine-tur in cõceptu adæquato ipſius.

Vnitas enim, quæ aſſignatur tanquam paſsio entis, nihil aliud dicit, quàm indiuiſionem, qua ens ita redditur indiuiſum in ſe, vt etiam diuidatur à quocunque allo: verùm etiam conceptus obiectiuus entis dicit hanc indiuiſionem; importat enim ſuam peculiarem rationem quidditatiuam, atq. hęc ratio quidditatiua excludit à ſe ex vi proprij eſſe formaliter omnem multitudinem, atq: diuiſionem, & ideò in ſe ex vi proprij eſſe, quod non eſt multiplex, eſt indiuiſa, & conſequenter à quocunq. alio diuiſa. Rurſus etiam ratio illa quidditatiua entis eſt intrinſecè obiectum intellectus, ita vt ſecundùm proprium eſſe intrinſecum & manifeſtetur, & terminet intellectionem, atq. adeo participet intrinſecam intelligibilitatem: ſi ergo ens obtinet intrinſecam intelligibilitatem, obtinet etiam veritatem, per quam habet, quòd in ratione intelligibilis commenſuretur cum intellectu: Pręterea ex vi proprij eſſe eſt etiam aliqua perfectio, ſumendo perfectionem largo modo, nempe pro omni eo, quod in comparatione alterius facit melius; ens enim, ſi ſecundùm proprium eſſe comparetur nihilo, eſt quid melius ipſo nihilo, & ideò etiam ex vi proprij eſſe importat aliquam bonitatem; & hoc pacto continet in proprio conceptu adæquato totam illam perfectionem, quam important tres illæ paſſiones, quæ enti tribui ſolent, nimirum Vnitas, Veritas, & Bonitas.

IX. Contra hanc tamen doctrinam videtur facere, quod communiter cenſetur, paſſiones entis poſſe de ipſo demonſtrari; cenſent enim, Ens eſſe obiectum Metaphyſicæ, atque adeo habere paſſiones de ſeipſo demonſtrabiles. Hinc autem fit, quòd debeant eſſe aliquid extra ipſius conceptum adæquatum ſimplicem. Vt autem remoueatur huiuſmodi ſcrupulus, dicendum eſt quartò, Paſſiones entis, licèt contineantur in adæquato conceptu ipſius, habere tamen rationem paſſionis reſpectu primi conceptus inadæquatè ſumpti, & poſſe de ipſo ſuo modo demonſtrari. Prò cuius intelligentia recolendum eſt, quod modò diximus in explicatione ſu-

Quarta cõcluſio. Paſſiones entis poſſunt de ipſo demonſtrari.

perioris concluſionis, nimirum poſſe ens concipi ſecundùm ſuam ſimplicem rationem adæquatam diuerſis conceptibus inadęquatis, atq. etiam inadęquatè diſtinctis, quorum ſinguli illam rationem entis inadęquatè explicent, omnes autem adęquatè. Primus ergo conceptus, qui explicat ens, prout habet eſſe in ſeipſo, habet rationem eſſentiæ, atq. radicis paſsionum, & infert neceſſariò alios conceptus, ſeu id, quod per alios conceptus manifeſtatur: adeſt enim quędam diſtinctio rationis inter eſſe obiectiuum correſpondens vni conceptui, & eſſe obiectiuum correſpondens alteri conceptui, atq. etiam neceſſaria connexio, quæ fundatur in eo, quòd totum illud eſſe obiectiuum, quod vnicuique conceptui correſpondet, concurrat ad vnam, atq. eamdem quidditatem conſtituendam; ſtante ergo hac neceſſaria connexione, atq. diſtinctione, optimè vnus conceptus poteſt ex alio neceſſaria ſequela inferri; atque adeo poſterior de priori demonſtrari: paſsiones igitur entis ſicuti ſolùm diſtinguuntur ab ente penes conceptus inadæquatè rationem quidditatiuam ipſius explicantes, ita etiam ſecundùm hos conceptus ſunt de ipſo demonſtrabiles. Ex his ergo explicata manet, & ſimul probata noſtra concluſio, ſiquidem ad demonſtrationem ſufficit quæcunq. cauſa virtualis, ex cuius cognitione neceſſariò cognitio alterius colligatur. Cum ergo hi conceptus inadęquatè ens explicantes ſeruent inter ſe ordinem prioris, & poſterioris itaut prior omnium ſit ille, qui explicat ens tanquam id, quod habet eſſentiam, atq. etiam in ipſo ſic inadæquatè ſumpto virtualiter contineantur cœteri conceptus inadęquatè explicantes ipſum ens, optimè poteſt aſſumi tanquam medium, ex quo deducantur paſsiones entis, in eius adęquato conceptu incluſę: quia ſi talis conceptus ſumatur prout dicit ſolam rationem quidditatis explicitè, ſe habet tali pacto, vt cęteri conceptus inadæquatè ens explicantes, optimè ipſi attribui poſsint tanquam paſsiones, ſiue attributa, quæ ſint extra illam peculiarem rationem, quæ per priorem conceptum explicatur. Et hoc pacto, ſi ens ponatur obiectum Metaphyſicę, ſaluatur, quomodo poſsit eſſe obiectum, & habere paſsiones demonſtrabiles ea demonſtratione, quę ſufficit ad ſcientiam, vt enim ſcientia generetur, ſufficit, quòd aliquid neceſſaria ſequela deducatur ex alio, quod à priori ſit cauſa cognitionis illius, ſiue ſit vera cauſa, ſiue virtualis, aut quocunque alio modo ſe habens: & ſimiliter etiam ſaluatur, quomodo habeat paſsiones reales, hoc eſt à parte rei conuenientes, vt iam explicatum fuit. Et per hęc patet ad fundamentum prioris ſententię, quod ſufficienter in ſuperioribus ſolutum eſt, & ideò non oportet, aliquid amplius addere.

Quomodo paſsiones entis ſint de ipſo demonſtrabiles.

Quomodo tali demonſtratio ſufficiat ad ſcientiam.

X. Ex dictis porrò colligitur, quomodo paſſiones entis, tum ab ente, tum etiam inter ſe diſtinguantur: tota enim diſtinctio eſt penes conceptus inadæquatè explicantes ipſum ens. Si enim haberetur conceptus adæquatus entis, nulla haberetur diſtinctio, nec conſequenter radix, aut paſsiones, ſed vna ſimplex, & indiuiſa ratio quidditatis. Solùm ergo, ſuppoſitis conceptibus inadæquatis, habetur diſtinctio paſsionum à ſubiecto, atque earumdem inter ſe. Hæc autem diſtinctio eſt rationis, cum ab intellectu fingatur ex eo, quòd concipit ens inadæquatè per diuerſos conceptus: quorum quidem cum vnus explicet aliquid perfectionis de quidditate entis, quod non explicat alter, iam habentur ex parte extremorum huius diſtinctionis rationes plures inadæquata diuerſitate diſtinctę: diuerſa enim perfectio entis, ſeu potius eadem perfectio diuerſo modo per hos conceptus explicatur, ita vt intellectus ſemper intelligat aliquid per vnum, quod non intelligit per alterum, vt manifeſtè patet, ſi proprio conceptu concipiantur tum paſsiones ſingulæ, tum etiam ipſum ens. Vnde etiam diuerſo modo explicatur ipſum ens, quando ſecundùm præciſam rationem eſſendi declaratur, ac explicentur paſsiones, & rurſus etiam vna paſsio diuerſo modo explicatur, ac alia: & proinde aliqua conueniunt vni paſsioni, quę non conueniunt alteri, & cum reduplicatione etiam inuicem negari poſſunt, quia nimirũ, quod per conceptum vnius explicatur, negari poteſt de eſſe explicito alterius. Ex quibus omnibus concluditur, quòd huiuſmodi diſtinctio ſit rationis cum ſuo fundamento in re, quatenus ſaltem ſecundùm inadæquatum modum conci-

Quomodo paſsiones inter ſe, & ab ente diſtinguantur.

piendi aliquid diuerſum ſecundùm eſſe obiectiuum reſpondet vnicuique conceptui.

Explicantur quædam difficultates,

SECTIO III.

I. Contra tamen ea, quæ in pręcedenti ſectione dicta ſunt, militant quędam dificultates, quas modò oportet explicare. Et primò quidem Auerſa ſupracitata quęſt. 4. ſuę Philoſophiæ ſect. 2. videtur ſentire, quòd paſſiones entis non poſsint includi in conceptu adæquato ipſius, quia, inquit ipſe, debent aliquid addere ſupra ipſum ens; Ariſt. enim 7. Metaph. cap 5. & 6. vniuerſaliter docet, accidentia, & paſſiones rerum definiri per additamentum, hoc eſt per ſuum ſubiectum tanquam per terminum in ordine ad quem debent explicari, & ideò neceſse eſt, vt ſint aliquid ab ipſo contradiſtinctum, atq. ſuperadditum. Deinde paſsio ſe habet tanquam forma ſubiecti, ita vt poſsimus conſiderare, & ſubiectum præcisè, & paſsionem pręcisè, tanquam duo, quæ faciant vnum concretum, quod non ſit neque purum ſubiectum, neque pura paſsio, ſed quid ex vtroque coaleſcens: vnde in ente quoq. id ſaluari debet, quod fieri non poteſt, niſi paſsio ſit aliquid ipſi ſuperadditum. Præterea debet paſsio accidentaliter prædicari de ſubiecto, quod de paſsionibus entis non verificaretur, niſi eſſent aliquid ipſi ſuperadditum; ſi enim includerentur in conceptu ipſius, eſſent ipſi quid eſſentiale, & ideo non poſſent de eo accidentaliter prędicari.

Obiectio ex Auerſa.

Ariſt.

II. Sed non idcirco relinquenda eſt vera doctrina, quam in ſuperiori ſectione tradidimus, vbi clarè oſtenſum fuit, quomodo paſsiones entis in ipſius conceptu adæquato includantur: & potius dicendum eſſet, ſi, quę ab Auerſa obijciuntur, concluderent, ens non habere paſsiones propriè dictas, ſed ſolùm cum quadam proportione, de quo tamen dicemus in diſp. ſequenti. Interim dicimus ad ea, quæ obijcit Auerſa, quando Ariſ. docet, accidentia, atq. paſsiones definiri per ſubiectum, intelligit de defintione, qua tanquam accidentia definiuntur, atq. adeo loquitur de accidentibus illis, quæ participant veram rationem accidentis, quam, vt alibi, cum agemus de natura accidentis, oſtendemus, conuenire ſolùm accidenti phyſico, vtpote quia ſolum realiter diſtinguitur à ſubiecto, & realiter poteſt inhęrere: cęteris verò accidentibus ad ſummum cum quadam proportione poteſt conuenire definiri cum ordine ad ſubiectum, ſicuti etiam ſolùm cum quadam proportione conuenire poteſt eſſe accidentis, vt ſuo loco explicabimus. Quod etiam ſuo modo conuenit proprietatibus entis, quia quamuis includantur in eius adęquato conceptu, adhuc tamen, vt diximus, diſtinguuntur ſecundùm inadæquatos conceptus, atque attribuuntur illi conceptui, qui omnium primus concipitur, & veluti radix cœterorum: atq. ſuo modo illi concipiuntur aduenire, nimirum ſecundùm illud eſſe, quod de eius quidditate explicant, & conſequenter hinc ſit, quòd ſuo modo explicentur per ordinem ad ipſum ens, quatenus tanquam aliquid ipſius concipiuntur, & ad ipſum perficiendum ordinatur; & ideò ſaltem aliquam rationem paſsionis obtineant. Deinde cum dicitur, quòd paſsio ſe habet tanquam forma ſubiecti, ita vt pręci sè conſiderari poſsit tum paſsio, tum ſubiectum: hoc etiam ſuo modo in caſu noſtro contingit, nam quamuis paſsiones includantur in conceptu adequato entis, ſecundùm tamen conceptus inadæquatos concipiuntur ipſi aduenire; & ſecundùm eſſe explicitum, quod dicunt conceptus inadęquati, poſſunt cum aliquali pręciſione diſtinctè concipi, atq. ſeorſim conſiderari; interuenit enim illa diſtinctio rationis, quam num. 10. ſuperioris ſect. explicauimus. Atq. ſtante huiuſmodi diſtinctione, fit quaſi vnum concretum ex ente, & paſsionibus, quod nihil aliud eſt, quàm conceptus inadæquatus ipſius, ita vt veluti accidentali modo paſsiones ſe habeant reſpectu illius conceptus inadequati, qui tanquam omnium primus, & radix cœterorum concipitur; eſſe enim explicitum, quod dicit vnus conceptus inadęquatus, eſt extra eſſe explicitum, quod per alium conceptum inadęquatum importatur: & hoc pacto paſsiones entis de ipſo accidentaliter prędicantur, non enim valet dicere, Ens eſt vnitas, aut veritas, ſed ſolùm, Ens eſt vnum, & ve-

Reſpōſio

Quibus accidentibus cōueniat definiri per ſubiectū Ariſt. illuſtratus.

Quomodo paſſiones entis quamuis ſint de cōceptu adæquato ipſius obtineat cōditionē paſſionis.

rum.

Digitized by Google

rũm, quod ſatis indicat prędicationem eſſe accidentalem.

Alia obiectio

III. Secunda difficultas eſt, quomodo ſecundùm conceptus inadæquatos poſſint diſtingui paſſiones ab ente, nam ſi ſumantur conceptus illi inadæquati paſſionum ſecundùm illud eſſe, quod pręcisè dicunt, adhuc ſunt eſſentialiter ens, quomodo ergo ab ipſo diſtinguentur? Reſpondetur autem in hac diſtinctione, qua paſsiones diſtinguuntur ab ente, ſufficere quamcunq. rationem diſtinctiuam; cum enim ſit tantùm ſecundum conceptus inadęquatos eiuſdem rationis quidditatiuæ, non eſt neceſſe, vt ex parte extremorum interueniant rationes obiectiuæ, quarum vna ſit omnino contradiſtincta ab alia, ita vt poſſit adeo præcisè concipi, vt nullo pacto neq. explicitè, neq. implicitè concipiatur altera; ſed ſufficit, quòd interueniat quæcunq. diuerſitas, qua aliquid reperiatur ex parte vnius extremi, quod non reperiatur ex parte alterius. Hoc autem ſaluatur in diſtinctione entis, & paſſionum ſecundùm conceptus inadæquatos; ex vi enim horum conceptuum inadæquatorum aliquid interuenit ex parte vnius extremi, quod non interuenit ex parte alterius; nam quando concipitur ens inadæquato conceptu, non concipitur neq. ratio explicita vnitatis, neque aliqua alia paſsio, ſed ſolùm implicitè: & ſimiliter quando concipitur vnitas, aut alia paſſio, concipitur quidem ens, quia paſſio illa realis eſt, & ideo includit eſſentialiter rationem entis; non tamen concipitur ratio præciſa entis explicitè, ſed ſolùm implicitè, & ideo hic conceptus aliquid dicit ſecundùm eſſe explicitum, quod ſecundùm eſſe explicitum non dicit alter: atque adeo tota diſtinctio eſt ſecundùm eſſe explicitum conceptuum, quæ ſanè ſufficit, vt vnus tribuatur alteri tanquam paſſio, atq. de ipſo demonſtrari poſſit.

Quomodo ſaluetur diſtinctio inter ens & ſuas paſſiones.

Tertia obiectio.

IV. Tertia autem difficultas procedit ex proportione ſeruanda inter ea, quæ ſunt in Deo, & ea, quæ ſunt in creaturis, ratione cuius videtur ponenda quædam maior diſtinctio inter ens, & paſſiones; Ea enim, quæ in Deo ponuntur ratione ſuæ ſummæ ſimplicitatis minus differunt, quàm ea, quæ ſunt in creaturis, cum hoc neceſſarium ſit ad ſaluandam Dei ſimplicitatem; cum autem tranſcendentia, quæ ſunt in Deo differant ratione ratiocinata, ſeu cum fundamento in re, tranſcendentia, quæ ſunt in creaturis debent magis differre, & ideo pluſquàm ratione cùm fundamento in re. Aliqui autem huic difficultati reſpondent negando tranſcendentia in Deo differre ratione ratiocinata; ſed immerito id negant; quid enim vetat, quòd intellectus noſter inadæquato conceptu concipiat Deum ſecundùm rationem eſſendi non concipiendo explicitè ſecundùm rationem vnitatis, aut bonitatis, & deinde concipiat explicitè ſecundùm rationem vnitatis, non concipiendo explicitè ſecundùm rationem eſſendi? tunc autem interueniet eadem diſtinctio, qua paſſiones diſtinguuntur ab ente, nempe ſecundùm conceptus inadæquatos, ex vi quorum aliquid explicito modo ſe tenebit ex parte vnius extremi, quod non ſe tenebit ex parte alterius, atque adeo erit diſtinctio rationis ratiocinatę ſecundùm cõceptus inadęquatos.

Expenduntur aliorũ reſponſiones.

Quomodo in Deo interueniat diſtinctio ſecundũ inadæquatos cõceptus

Soncin. verò in Metaph. lib. 4. quæſt. 21. ad 2. reſpondet, quòd alia ſunt, quæ in nobis realiter diſtinguuntur, & alia quæ tantùm ratione ratiocinata. Quæ in nobis realiter diſtinguuntur in Deo non diſtinguuntur realiter, ſed ſolùm ratione: quæ verò in nobis ratione ratiocinata diſtinguuntur in Deo quoque ſeruant eumdem modum, nec minus in ipſo diſtinguuntur, quàm in nobis. Patitur tamen hęc reſponſio ſuam difficultatem, nam quędam in nobis diſtinguuntur ratione ratiocinata cum intrinſeco fundamento in obiecto, in quo reperiuntur, atq. fundamentum huius diſtinctionis prouenit ex finitate illarum rationum, quæ concipiuntur diſtingui, nam cum habeant propriam formalitatem limitatam, & finitam excludunt à ſe formaliter loquendo, & ex vi proprij eſſe formalis quamcunq. aliam formalitatem, quia nimirum ab intrinſeco ſuo habet, vt non poſſit cum illa formaliter communicare in eſſe obiectiuo præciſo, vt contingit inter animalitatem, & rationalitatem; hoc autem prouenit, quia huiuſmodi formalitates finito modo reperiuntur in creaturis, & ideo cum præſcinduntur, retinent in eſſe obiectiuo illum finitum modum ſe habendi, ex vi cuius vna excludit aliam. Hoc autem non poteſt contingere in Deo

Soncin.

Quæ diſtinctio rationis ratiocinatæ non poſſit poni in Deo

Deo, quia in ipſo nihil finito modo ſe habet, ſed infinito, & conſequenter non poteſt poni in ipſo aliqua diſtinctio rationis, quæ habeat fundamentum in finitate; & conſequenter rationes illæ, quę ex hoc fundamento diſtingnuntur in creaturis, non poſſunt eodem modo diſtingui in Deo.

Vera reſponſio

V. Itaque reſpondendum exiſtimo, omnem diſtinctionem remouendam eſſe à Deo, quæ obſtat ſummæ eius ſimplicitati. Huiuſmodi autem diuina ſimplicitas eſt realis, quatenus verè in Deo à parte rei reperitur, & prouenit ex in finitate, quia infinitas facit, vt vna perfectio includat aliam, atq adeo excludat diſtinctionem, inde enim prouenit diſtinctio, quia vna res, ex eo, quòd eſt finitę perfectionis, atque finito modo participat eſſe, excludit à ſe eſſe alterius, atq. eiuſdem perfectionem, atq. adeo ab ipſa diſtinguitur. In Deo autem, quia adeſt infinitas, & quicquid in ipſo eſt, infinito modo ſe habet, nec vna perfectio excludit alteram, ſed ſe inuicem includnnt ratione infinitatis, qua vnaquæq. perfectio in Deo infinito modo reperitur. Quare vt à Deo remoueatur omnis diſtinctio, quæ obſtat ſummæ ſimplicitati ipſius, nedum remouenda eſt diſtinctio illa, quę inferret in ipſo compoſitionem, ſed illa quoque, quæ repugnat infinitati. Hinc præter diſtinctionem perſonarum nulla alia realis, & ante operationem intellectus in ipſo admitti poteſt, quia nimirum inferret in Deo compoſitionem: rurſus etiam debet ab ipſo remoueri illa diſtinctio rationis, quæ habet fundamentum in finitate ſubiecti, quia cum in Deo non ſit finitas, neq. etiam in ipſo locum habere poteſt diſtinctio fundata in finitate. Sicuti autem ſimplicitas conuenit Deo à parte rei, ita etiam à parte rei debet ab ipſo remoueri omnis repugnans diſtinctio, & proinde debet remoueri formalis diſtinctio realis, & virtualis rationis fundata in finitate. Cœteræ verò diſtinctiones rationis non repugnant Deo, quia nimirum, cum non ſint reuera in ipſo, ſed ſolùm fingantur ab intellectu, non tollunt ipſius ſimplicitatem, ſed inſeruiunt imperfecto modo cognoſcendi noſtri intellectus, vt ſcilicet poſſit per inadæquatos conceptus diuinam eſſentiam cognoſcere: & in hoc intellectus æquali modo procedit, tam circa Deum, quàm circa creaturas, quia rationes ſimpliciſſimas poteſt per inadæquatos conceptus concipere. Neq. hoc obſtat diuinæ ſimplicitati, cum nihil de ipſa auferatur, ſed adhuc ſumma remaneat, quia non inde ſequitur aliqua multiplicitas in Deo. Solùm enim diuina ſimplicitas requirit vnitatem illam, qua excludatur diſtinctio realis, & virtualis fundata in finitate: in reliquis autem poteſt intellectus fingere eaſdem diſtinctiones, quas fingit in creaturis. Et quid quæſo magis vnum, quàm idem cum ſeipſo? & tamen poteſt intellectus idem diſtinguere à ſeipſo ratione ratiocinante; quis autem dicat, id in Deo non habere locum? Quare conſtat; quędam tam in Deo, quàm in creaturis poſſe æquali diſtinctione rationis diſtingui, quia huiuſmodi diſtinctio fabricatur à noſtro intellectu, nec aliquo pacto id præiudicat diuinæ ſimplicitati, vt contingit in ijs, quæ tanquam tranſcendentia in Deo concipimus.

Vnde in Deo prouenıat ſimplicitas.

Quæ diſtinctio repugnet ſimplicitati diuinæ.

Quarta obiectio

VI. Præterea quarta difficultas, quam alij obijciunt, procedit contra id, quod diximus, nimirum paſſiones entis non diſtingui à parte rei, nec ab ente, nec inter ſe; videtur enim oppoſitum eſſe potius dicendum, quoniam quæ habent diuerſa contraria in re, diſtinguuntur realiter, ens autem, & bonum habent in re diuerſa contraria, nempe non ens, & malum, debent ergo diſtingui realiter. Aliqui reſpondent, Aſſumptam propoſitionem eſſe veram de oppoſitione reali, quòd nimirum, quæ habent diuerſa contraria ſecundùm rem, diſtinguantur etiam inter ſe realiter, non verò quæ habent diuerſa contraria ſecundùm rationem: at non ens opponitur non ſolum enti, ſed etiam bonitati, quia nihil opponitur tum enti, tum bono. Cum qua reſponſione ferè coincidit, quod habet Soncin. ſupracit. lib. 4. Metaph. quæſt. 21. in reſponſ. ad 4. dum ait, ad oppoſitionem ſufficere ſolam diſtinctionem formalitatum. Sed dicendum exiſtimo. In ſolis veris contrarijs poſitiuis, quę poſitiua contrarietate ſe inuicem deſtruunt phyſico modo, & per phyſicam expulſionem, vt contingit inter calorem, & frigus, licere ex diſtinctione terminorum colligere diſtinctionem extremorum correſpondentium, ita vt ęqualis

Aliquorum reſponſiones

Soncin.

ſit ex parte alterutrorum: non autem in contradictorijs, aut priuatiuis, ſeu in contrarijs negatiuis. Ratio autem eſt, quia in contrarijs poſitiuis, quæ ſe ſecundùm eſſe phyſicum deſtruunt, contrarietas eſt ſecundùm illam quidditatem, qua in eſſe conſtituitur entitas illa phyſica, & ideo ſi vna ex his entitatibus aliam deſtruit ratione contrarietatis, non deſtruet alteram, cum qua non habet contrarietatem; vnde ſi contingat, quòd duo habeant contraria poſitiua; inprimis hęc contraria eſſent diſtincta realiter, quia erunt contraria diuerſa realia phyſica, & ideo non poterunt coaleſcere in eamdem entitatem; deinde extrema, quæ illis correſpondent, neceſſariò erunt diſtincta realiter, quia vtrumq. ipſorum tolletur per vnum, & non per alterum, implicat autem, quòd eadem entitas phyſico modo deſtruatur per vnum contrarium, & non deſtruatur, quòd ſanè contingeret, ſi duo diuerſa contraria reperirentur in eadem entitate, nam illa entitas haberet duo extrema oppoſita, & ad vtrumq. ſeorſim comparata deberet ab illo deſtrui phyſicè, prout includit alterum. At in contrarijs negatiuis non ſic contingit; nam extremum negatiuum huius contrarietatis nihil eſt, & ideo non multiplicatur, ſed eſt vnum, atq. idem reſpectu omnium: non enim in eo, quòd nullum habet eſſe, poteſt poni aliqua diſtinctio, cum diſtinctio ex genere ſuo ſequatur ens poſitiuum; & ideo tunc non valet propoſitio, quòd ea diſtinguantur, quæ habent diuerſa contraria negatiua, quia ex parte ipſorum non eſt reperire huiuſmodi diuerſitatem. Quòd ſi in negatiuis contrarijs concipitur aliqua diuerſitas cum aliquo figmento rationis ex eo, quòd tollant tale, vel tale eſſe, tunc habent, talem diuerſitatem dependenter ab eſſe, quod tollunt, & tanta debet poni diuerſitas in negationibus, quanta eſt in eſſe poſitiuo. Ex quo fit, quòd non liceat inferri ex diuerſitate contrariorum negatiuorum, diuerſitas poſitiuorum, ſed potius è contra; cum diuerſitas poſitiuornm ſit prior, & ab ipſa deſumatur diuerſitas negatiuorum, atque eidem proportionetur. Quamobrem in caſu noſtro, ſi ſecundùm hanc diſtinctionem, quæ admittitur in contrarijs negatiuis, philoſophari velimus, diſtinctio contrariorum negatiuorum entis, & bonitatis, ſeu non entis, & mali debet colligi ex diſtinctione entis, & bonitatis, & ideò ſicuti ipſorum diſtinctio eſt ſolùm ſecundùm conceptus inadęquatos, ita etiam idem nihil, ſeu non ens importabit vtrumq, contrarium ſecundùm conceptus inadęquatos diſtinctum in ordine ad conceptus inadęquatos entis, & bonitatis.

Cur quæ habent diuerſa cōtraria phyſica, diſtinguantur realiter

In cōtrarijs negatiuis ex diſtinctione ipſorum non licet inferre diſtinctionē eorū quibus cōtrariatur

An paſsiones entis ſint paſsiones propriè dictæ. Diſp. II.

Quid alii ſentiant.	*Sect. I.*
Vera ſententia.	*Sect. II.*

Quid alii ſentiant.

SECTIO I.

I. Statutum eſt iam, ens habere ſuas proprietates poſitiuas, quas, prout important aliquam perfectionem, in ſuo adęquato conceptu includat, & ſolum ſecundùm inadęquatos conceptus explicitos diſtinguantur, nunc reſtat videre, an obtineant propriam rationem paſſionis, ita vt rigoroſè ſint proprietates. Et quidem illud certum eſt in hac difficultate, quòd ſi phyſicè loquamur, non ſunt paſsiones propriè dictæ: nam non ſunt paſſiones alicuius entis, ſeu ſubiecti phyſici, ſed ſolùm metaphyſici; deinde quia non diſtinguuntur à parte rei ab ipſo ente, quemadmodum diſtingui debent proprietates phyſicę à ſuo ſubiecto; vnde ſolum quęſtio procedere poteſt de proprietatibus metaphyſicis, quę cum ſuo ſubiecto identificantur, an ſcilicet participent propriè rationem talis proprietatis metaphyſicæ, an verò tantùm proportionaliter, & cum aliqua ſimilitudine.

Punctus difficultatis.

II. Aliqui ergo Recentiores exiſtimant, propriè, & rigoroſè obtinere rationem proprietatis metaphiſicę. Atq. mouentur primò quidem, quoniam Ariſt. 4. Metaph. cap. 1. & 2. docet, vnamquamq. ſcientiam non ſolum agere de obiecto, ſed de ijs quoq., quę obiecto per ſe inſunt, nimirum de paſſionibus, & hoc etiam pręſtare Metaphyſicam:

Prima opinio affirmatiua. Fundamentũ Ariſt.

cam: ex quo concluditur, quòd Ens, quod eſt obiectum Metaphyſicæ, habeat paſſiones, quę ei per ſe inſint, & quæ conſequenter obtineant veram rationem proprietatis. Deinde omnis vera demonſtratio debet concludere proprietates veras de aliquo ſubiecto, quare cum Metaphyſica verè demonſtratiuè procedat, neceſſe eſt, vt concludat veras proprietates de ſuo ſubiecto, nempe ente; quomodo autem concluderet, niſi haberet veras proprietates? Et hoc etiam confirmari poteſt, quoniam in omni ſcientia non ſolùm requiruntur principia, & obiectum, ſed etiam veræ proprietates.

Expenduntur allata fundamenta.

Quænam ſint, quæ per ſe inſunt obiecto ſcientiæ.

Ariſt. illuſtratus.

III. Verùm valdè infirma ſunt hæc fundamenta, & facilè euerti poſſunt. Nam quòd ſpectat ad auctoritatem Ariſt. nihil fauet huic ſententiæ, nam cum ait, Metaphyſicam, & vnamquamq. ſcientiã conſiderare obiectum, & quæ ei per ſe inſunt; per ea, quæ inſunt per ſe obiecto, non intelligit paſſiones illius, ſed differentias eſſentiales, quibus obiectnm commune, & adęquatum contrahitur, atque conſtituuntur obiecta partialia: quod ſatis euidenter inſinuat, dum cap. 2. ait. *Quare entis quoque quot ſpecies ſunt, & ſpecies ſpecierum ſpeculari vnius ſcientię genere eſt*. Quibus declarat, quænam ſint ea, quę per ſe inſint obiecto Metaphyſicæ, & vult eſſe ſpecies, non autem paſſiones, quæ dicuntur per ſe ineſſe, non quia ipſi inhæreant, ſed quia per ſe continentur ſnb obiecto adæquato. Quomodo autem vnaquæq. ſcientia, & præſertim metaphyſica ſe extendat ad ſpecnlandas ſpecies ſui obiecti, & an ad omnes, an verò ad aliquas tantùm, alibi explicatum eſt, vbi diximus, debere intelligi, qnòd conſideret ſpecies, quę per ſe inſunt obiecto, quatenus ſunt intra eamdem abſtractionem cum ipſo. Cum autem dicitur, quòd omnis vera demonſtratio debet verſari circa aliquam veram paſſionem, quam de obiecto demonſtret; ſi quod ſentio, mihi proferendum eſt, non mihi videtur neceſſarium, quòd demonſtratio propriè dicta debeat verſari circa paſsionem, quæ rigoroſè ſeruet conditiones veræ paſſionis. Demonſtratio enim conſiſtit in quadam illatione, qua aliquid ex prioribus, & notioribus, atque neceſſarijs infertur neceſſaria ſequela, vnde ſi hęc ſaluantur, ſaluatur etiam ratio veræ demonſtrationis Vt autem hæc ſaluentur, non eſt neceſſe, vt verſetur circa paſſionem propriè dictam; nam ſi detur aliquod attributum, quod per ſe conueniat alicui ſubiecto, ita vt conſequatur neceſſariò ab intrinſeco illius, tunc poterit per definitionem illius, vel aliquid æquiualens deduci neceſſaria ſequela, atq. deductio illa erit ex prioribus, & notioribus, atq. neceſſarijs, vnde ſufficienter ſaluabitur ipſa ratio veræ demonſtrationis, quamuis non ſaluetur ratio verę paſſionis: & hoc exiſtimo contingere in attributis dininis, quorum aliqua vera demonſtratione demonſtrari poſſunt, quamuis non ſint paſſiones propriè dictæ. Sed quicquid de hoc ſit, argumentum in noſtra ſententia non procedit, & iuxta priucipia poſita in ſuperiori tomo, vbi oſtendimus, quòd ens tranſcendens non eſt obiectum metaphyſicę, & ideo non licet inferre ex eo, quòd ſit obiectum, habere veras paſiones, & propriè dictas. Atq. ex his etiam conſtat, confirmationem allatam nihil concludere, nam coincidit cum principali argumento, & procedit ex ſuppoſitione, quòd ens tranſcendens ſit obiectum metaphyſicæ.

An verà demonſtratio ſit neceſſario circa paſſiones proprie dictas.

Oppoſita ſententia.

IV. Alij autem, quos diſputatione præcedenti, ſect. 1. citauimus pro ſecunda ſententia, negant, paſſiones entis habere rationem paſſionis propriè dictę, etiam ſi paſsio metaphyſicè ſumatur: docent enim conſiſtere aut in negatione, aut in aliqua habitudine ad extrinſeca, quæ vt plurimum ab ipſis ſolet poni non realis, ſed rationis. Conſtat autem, quòd negationes non poſſunt participare rationem paſsionis propriè dictæ: & ſimiliter ueque etiam habitudines, nam ſi ſunt rationis, manifeſtum eſt, non poſſe eſſe veras paſſiones; ſi verò ſint reales, neq. poſſunt eſſe paſſiones propriè dictæ, quia important tantùm denominationem, qua explicatur ipſa poſitiua perfectio entis, atq. adeo quidditas ipſius: præſertim quia iſtæ denominationes; quamuis reales, deſumuntur tameu à forma extrinſeca., vt denominatio, qna ens dicitur verum, ſeu intelligibile, quæ deſumitur per habitudinem ad intellectum. Ita philoſophantur hi auctores. Addit antem Auerſa qnæſt. 4. ſuæ philoſo-

Auerſa.

loſophiȩ ſect. 3. concluſ. 1. quòd ſi paſſiones ſumantur pro attributis poſitiuis, quȩ dicant aliquid de ipſo ente, magis explicitè, neq. adhuc eſſe veras paſſiones rigoroſè acceptas, quia deficit debita diſtinctio.

Vera ſententia.

SECTIO II.

I. Vt igitur veram ſententiam explicemus; hoc præſupponendum, quòd eſſe metaphyſicum in hoc diſtinguitur à Phyſico: quòd phyſicum conſiſtit verè à parte rei ſecundùm ſuum modum eſſendi phyſicum: Metaphyſicum verò non habet ſuum modum eſſendi à parte rei, ſed ſolùm obiectiuè in intellectu: licèt enim ſit aliquid reale, atq. in rebus phyſicis à parte rei reperiatur, debet tamen abſtrahi, & denudari ab eſſe entitatiuo, atq. adeò fingi aliqua diſtinctio rationis, qua mediante ſeparetur: & ideo ſi conſideretur ſecundùm hunc modum eſſendi abſtractum, non reperitur cum ipſo à parte rei, ſed ſolùm obiectiuè in intellectu: vnde intellectus ſuo modo concurrit ad talem modum eſſendi, nempe tanquam cauſa abſtractiua diuidens, & ſeparans eſſe formale ab eſſe entitatiuo. Hinc porrò fit, quòd eſſe metaphyſicum debeat ſeruare proportionem ad phyſicum, quæ in eo conſiſtat, quòd metaphyſico modo dicat id, quod phyſicum dicit entitatiuo, ſeu phyſico modo. Cum enim eſſe metaphyſicum abſtrahatur ab intellectu ab eſſe phyſico, atq. acquirat illum modum eſſendi ex vi abſtractionis factȩ per intellectum, debet illud eſſe metaphyſicum aſſimilari phyſico, vt ſic: licèt obtineat aliquam peculiarem eſſentiam, quò ad illum ſuum modum eſſendi phyſicum; quia rerum eſſentiȩ ſunt inuariabiles, & in quibuſcunq. reperiantur, eamdem rationem ſeruant, & ideo ſiue in eſſe phyſico, ſiue metaphyſico reperiantur, eamdem rationem ſeruant, & ideo ſiue in eſſe phyſico, ſiue metaphyſico reperiantur, debent ſeruare eaſdem conditiones & ſolùm differre in modo eſſendi, cum penès hunc conſiſtat totum diſcrimen inter eſſe phyſicum, & metaphyſicum. Hinc ſicuti compoſitum phyſicum debet conſtare ex partibus phyſicis, & pars phyſica eſt illa, quæ habet ſuum eſſe entitatiuum diſtinctum ab alio, ita compoſitum metaphyſicum erit illud, quod conſtat ex partibus metaphyſicis, & pars metaphyſica illa, quȩ importat eſſe metaphyſicum, ſeu formale metaphyſica diſtinctione ab alia omnino ſeparatum. Ex quo colligitur, quòd proprietas metaphyſica, vt ſit in rigore paſſio alicuius ſubiecti, debet ſeruare conditiones proprietatis phyſicȩ, metaphyſico tamen modo ſe habentes, ſicuti pars metaphyſica debet metaphyſico modo ſeruare conditiones partis phyſicȩ; id enim ſequitur ex vi proportionis, quȩ debet intercedere inter eſſe phyſicum, & metaphyſicum.

Proportio eſſ metaphyſici ad Phyſicũ.

II. Hoc ergo præſuppoſito dicendum eſt, paſſiones entis non eſſe in rigore paſſiones propriè dictas metaphyſicas; ſed ſolùm eſſe quȩdam attributa, ſeu rationes de ipſo demonſtrabiles, quȩ habent quamdam ſimilitudinem paſſionum ex eo, quòd ſeruant quaſdam conditiones paſſionis propriè dictȩ, in quibuſdam verò deficiunt; vnde ſimilitudinariè tantùm ſunt paſsiones, & impropriè. Fundamentum autem huius concluſionis deſumitur ex ijs, quȩ mo do adnotauimus, nimirum ex proportione, quȩ ſeruanda eſt inter eſſe phyſicum, & metaphyſicum. Si enim conſiderentur paſsiones entis, ſeruant quidem metaphyſico modo aliquas ex illis conditionibus, quæ concurrunt ad conſtituendas proprietates phyſicas, aliquas tamen non ſeruant, ergo cum res metaphyſica dicatur cum proportione ad phyſicam, ex eo, quòd metaphyſico modo dicit idem eſſe, non poterunt eſſe rigoroſè proprietates. Hæc conſequentia eſt euidens, quomodo enim poterunt eſſe paſsiones metaphyſicæ propriè dictæ, ſi non dicunt metaphyſico modo omnes illas conditiones, quæ neceſſariæ ſunt pro proprietatibus conſtituendis? Antecedens igitur declaratur: uam ſeruant reſpectu conceptus inadæquati entis ordinem quemdam poſterioritatis, & quaſi cuiuſdam virtualis emanationis, quatenus conceptus inadæquatus ipſarum conſequitur ex vi conceptus inadæquati ipſius entis. Rurſus continentur veluti virtualiter in ipſo conceptu inadæquato ipſius entis, quia dum tali pacto concipitur ens, implicitè, & quaſi virtualiter concipiuntur paſſiones.

Concluſio. Paſsiones entis non ſunt verȩ paſſiones.

paſsiones entis dicunt quaſdam conditionis paſſionis propriè dictæ quaſdam autem non.

ſiones. Præterea conſequuntur ab intrinſecis principijs ipſius, quia ens ex eo, quòd habet eſſentiam, ſequitur neceſsario, quòd ſit vnum, verum, & bonum, vnde hęc attributa illi conueniunt per ſe, & poſſunt demonſtrari de ipſo, in quibus ſeruant conditiones paſſionis propriè dictę. Verùm deficit debita diſtinctio metaphyſica, quę neceſſaria eſt ad proprietatem metaphyſicam, ex quo ſequitur, quod neq. habeant quidditatem, quæ ex natura ſua ſit conſtitutiua proprietatis rigorosè acceptę; ſi enim haberent quidditatem conſtitutiuam proprietatis propriè dictę, traheret etiam ſecum talis quidditas debitam diſtinctionem. Quòd autem non habeant ſufficiẽtem diſtinctionem, ſatis patet ex proportione, quam debent ſeruare ad proprietates phyſicas: etenim proprietates phyſicæ important tale eſſe, quod entitatiuè diſtinguitur à ſubiecto, cuius eſt proprietas; vnde vt proprietas metaphyſica ſeruet debitam diſtinctionem, neceſſe eſt, vt importet eſſe metaphyſicum, adęquatè diſtinctum à ſubiecto, cuius eſt proprietas, ita vt ſecundum adæquatos conceptus diſtinguantur ſubiectum, & proprietas; quod certè non conuenit paſsionibus entis, quæ ſolùm diſtinguuntur ab ipſo ſecundùm inadæquatos conceptus explicitos, & ideo non ſunt cum omni rigore paſſiones.

Proprietates entis non habent ſufficientem diſtinctionem vt ſint veræ proprietates.

Obiectio

III. Sed dices. Iam paſſiones entis non obtinent rationem paſsionis, niſi ſecundùm conceptus inadæquatos explicitos; ſecundùm huiuſmodi autem conceptus diſtinguuntur, atq. ſunt extra rationem entis, prout ſe habet tanquam radix illarum: cur ergo non habebunt ſufficientem diſtinctionem, & erunt paſsiones propriè dictæ? Sed reſpondetur, quòd quamuis conceptus paſsionum ſecundùm eſſe explicitum ſit extra conceptum entis, non eſt tamen adæquatè extra ipſum, quia eſſe, ſecundùm eſſe explicitum ſolum dicit, quòd non ſit diuerſa formalitas, ſed eadem, quam magis expreſsè concipiamus, & ideo aliquid amplius de ipſa intelligamus: & hoc ipſum facit, quòd non ſint paſsiones propriè dictæ, ſed ſolùm quędam attributa. Nam ſicuti paſsio phyſica ſecundùm eſſe phyſicum diſtinguitur adæquata diſtinctione à ſuo ſubiecto, atque ita importat propriam quidditatem, vt ſubiectum abſque ipſa conſiſtere poſsit ſecundùm proprium eſſe, ita etiam proprietas metaphyſica propriè dicta debet eſſe ex vi ſuæ propriæ quidditatis talis conditionis, vt adæquata diſtinctione metaphyſica diſtinguatur à ſubiecto, atq. ſubiectum ſubſiſtat in proprio eſſe abſq. eo, quòd conſtituatur in ipſo per proprietates: quod cum non conueniat paſſionibus entis, ſiquidem ens non ſubſiſteret in ſuo eſſe abſq. ipſis, cum eas in ſuo conceptu adęquato inuoluat, idcirco non poſſunt habere rationem paſsionis propriè dictę.

Reſponſio.

Quam diſtinctionem à ſubiecto requirat paſsione metaphyſicæ propriè dictæ.

IV. Secundò probatur eadem concluſio. Eſſentia proprietatis, ex vi proprietatis vt ſic propriè dictæ, debet eſſe adæquatè altera ab eſſentia ſubiecti, ſic riſibilitas eſt adęquatè alia à rationalitate, cuius eſt paſſio, atque eadem inductio fieri poteſt in cæteris paſsionibus metaphyſicis propriè dictis: cuius rei rationem quoque aſsignare poſſumus; nam proprietas eſt diuerſæ rationis, ſiue eſſentiæ à ſubiecto, atque ab ipſo ſaltem virtuali modo, ſeu tanquam à cauſa virtuali per emanationem virtualem fluit, vnde eſt effectus ęquiuocus ſubiecti, ſeu naturæ, à qua emanat; vnde neceſſariò natura, & paſſio important eſſentias adæquatè diuerſas, & ideo neutra concurrere poteſt ad intrinſecam conſtitutionem alterius. Paſsiones ergo entis non poſſunt eſſe tales propriè, & cum omni rigore, quoniam non important eſſentiam adæquatè diuerſam à ſuamet radice; concurrunt enim ad intrinſecam conſtitutionem illius eſſentiæ, à qua fluunt, nempe entis, quoniam ens illas inuoluit in ſuo intrinſeco conceptu, & non ſunt alia eſſentia ab ipſo, ſed aliquid de ipſo adęquatè ſumpto. Atq. hinc elici poteſt alia confirmatio, quę valdè noſtram ſententiam roborat, & oppoſitam vrget. De ratione intrinſeca proprietatis propriè dictę eſt, quod ſupponat naturam, cui conuenit, completè conſtitutam in ſuo eſſe: quòd inde prouenit, quia proprietas originatur à natura ſaltem per quamdam virtualem emanationem: emanatio autem ſupponit principium, à quo eſt, complete conſtitutum in ſuo eſſe, quia res prius eſt in ſe, quàm aliquid ab ipſa proueniat per quamcumque cauſationem: & ſi-

Secunda ratio.

Proprietas diuerſa eſſentia adæquatè à ſubiecto.

Proprietas ſupponit naturã cõpletam in ſuo eſſe.

cuti emanatio phyſica ſupponit principium completè conſtitutum in ſuo eſſe phyſico, ita metaphyſica, ſeu virtualis ſupponit principium completè conſtitutum in ſuo eſſe metaphyſico. Paſſiones verò entis non ſupponunt ens completè conſtitutum in ſuo eſſe metaphyſico, nam ijs præciſis non habet ſuum adæquatum conceptum obiectiuum, ſed ipſemet paſsiones complent talem conceptum, & idcirco non poſſunt eſſe paſsiones propriè dictæ, ſed quędam rationes demonſtrabiles, & quędam attributa, vt hactenus probatum fuit. Atque hoc ſufficit, vt ſupra etiam diximus, vt ens ſcientifico modo cōſiderari poſſit, quamuis non tanquam obiectum metaphyſicum, vt ſuo loco declarauimus, ſed ſolùm tanquam fundamentum obiecti. Et inſuper hoc etiam conſentaneum eſt indeterminationi ipſius, nam ſi haberet paſſiones propriè dictas, neceſſe eſſet, quòd importarent aliquam diuerſam quidditatem ab ipſo, atque adeo determinatam, cum enim ratio entis ſit prima ratio cuiuſcumque realitatis, ſiuè inchoatio, quicquid ſupra ipſam aſsignatur, ſeu quicquid reale eſt extra ipſam, neceſſe eſt, vt ſit quid magis determinatum, quia non poteſt dari aliquid æquè determinatum, cum vna tantùm poſsit eſſe prima baſis, & inchoatio cuiuſcumque realitatis; ſi enim plures eſsent, adhuc conuenirent inter ſe, atque adeo haberent aliquid, in quo conuenirent, tanquam in quadam priori inchoatione, & conſequenter non eſſent inchoationes omnium primæ. Itaque quicquid diuerſum ab ente reali eſt, debet fundari in ipſo, & eſſe quid magis determinatum, vnde cum eſt contractiuum entis, etiā minus patet, & conſequenter non poteſt eſſe paſsio illius, ſed erit differentia, atque hæc ratio ſufficere ſe ſola poteſt pro motiuo fundamentali noſtrę concluſionis.

De numero, & ordine paſsionum Entis. Diſp. III.

Quot ſint paſsiones entis. *Sect. I.*
Quem ordinem ſeruent inter ſe paſsiones entis. *Sect. II.*

Quot ſint paſsiones entis.

SECTIO I.

I. CVm quęrimus numerum paſſionum entis, idem eſt, ac ſi quæramus, quot ſint Tranſcendentia. Cum enim paſſio, ſiue attributum debeat adęquari cum ſubiecto, cui conuenit, ita vt vbicunque reperitur ſubiectum reperiatur etiam paſſio; atque cum ens ſit tranſcendens, neceſſe eſt, vt paſsiones entis tranſcendentes ſint, alioquin non adęquarentur cum ipſo, nec dicerentur ad conuertentiam, quod eſt contra rationem cuiuſcunque paſſionis, quę conueniat neceſſariò ſubiecto. Rurſus cum ex conceptibus, qui important aliquam veram realitatem, primus omnium ſit conceptus ille inadæquatus entis, debent omnia tranſcendentia, quę habent æqualem latitudinem, eſſe paſſiones, ſiue attributa ipſius, non enim poſſent eſſe rationes contractiuę, cum ęquè latè pateant; nec poſſunt eſſe ęquè primi conceptus, quia cum concurrant ad conſtituēdum eumdem adæquatum conceptum, debent ſeruare aliquem ordinem inter ſe. Sex autem communiter enumerari ſolent tranſcendentia, nimirum Ens, Res, Aliquid, Vnum Verum, Bonum: vndè dubitatur, an quinque poſtrema ſint paſsiones, an verò aliqua ſint ſynonima. *Omnes paſsiones entis tranſcendentis.*

II. Auicenna autem initio ſuę Metaphyſicę exiſtimat, omnia illa quinque poſteriora tranſcendentia eſſe paſſiones entis; & aliquid vnumquodque diuerſum ab alio ſignificare: in quo conſiſtit fundamentum ſuę ſententię, ſi enim vnum quodque illorum aliquid diuerſum ſignificat, proculdubio tot ſunt paſſiones, quot illa tranſcendentia. Auerſa autem in quęſ. 4. ſuæ Philoſophiæ ſec. item 4. quamuis admittat ſolùm quatuor ex illis ſex tranſcendentibus, nimirum Ens, Vnum, Verum, & Bonum, & aſſerat, tria ſolùm poſteriora debere aſsignari pro paſsionibus entis, addit tamen, plures, quàm tres, poſſe aſsignari, ſiue accipiantur paſsiones ità amplè vt complectantur etiam illa prædicata, quę per ſolam quamdam maiorem explicationem diſtinguuntur ab ente, ſinè etiam ſumantur pro prædicatis ſuperadditis, quę importent ſiuè denominationem extrinſecam, ſiuè negationē, *Opinio ponens plures paſſiones entis, quàm tres, Auicennæ.* *Auerſa ex alio capite, multiplicans paſſiones entis.*

ſiue habitudinem aliquam rationis. Si enim priori modò accipiantur, præter illas tres aſsignari poſsunt Appetere ſuum eſse, & conſeruationem, & reſiſtere contrarijs. Appetere perfectionem ſui eſſe. Quieſcere in proprio eſſe, quod permanet, atque in perfectionibus, quas habet. Habere aliquod munus, quod exerceat, ne ſit otioſum in rerum vniuerſitate, & addi poteſt exiſtentia, prout ratione diſtinguitur ab eſſentia. Si autem paſsiones entis poſteriori modo ſumantur, adhuc plures quàm tres aſsignari poſſunt, nam præter tres illas datur eſse intelligibile, eſse appetibile, eſſe ſignificabile per voces, eſſe conueniens alteri, Aſſimiliari, Adæquari, ſubire rationem menſuræ, & aliæ huiuſmodi excogitari poſſunt tanquam paſsiones entis, præſertim ſi accipiantur negationes. Ita circa paſsiones entis philoſophatur Auerſa

Reijcitur ſententia Auerſæ.

III. Hæc tamen doctrina nequaquã adprobanda eſt. Si enim priori modò accipiantur paſsiones entis, nempe pro attributis aliquid magis explicitè de ipſo ente explicantibus, ſufficienter paſsiones ipſius per illas tres communes explicantur, nempe Vnum, Verùm, & Bonum, vt infra dicemus. Et illa prædicata, quæ tanquam paſsiones entis ab Auerſa afferuntur, ſi rectè conſiderentur, reperientur nedum eſſe paſſiones entis, ſed neque illi conuenire.

Enti träſcendenti non conuenit appetere ſuum eſſe.

Appetere enim ſuum eſſe, & conſeruationem, ſupponit, quòd ens ſit talis conditionis, vt conſeruetur, atq. adeo quòd productum fuerit, & exiſtat, ita vt exiſtentia conſeruari poſſit. Quis autem non videat, hoc ad ſummum conuenire poſſe entitati phyſicę, non autem enti tranſcendenti præcisè accepto, cum ens tranſcendens præciſum non exiſtat, neque habeat eſſe in ſe, ſed ſolùm obiectiuè in intellectu? Et quamuis ens trãſcendens ſit fundamentum illius appetitus, quo entia phyſica inclinantur ad ſuum eſſe, non tamen poteſt ipſi huiuſmodi appetitus tribui, quia talis appetitus ſupponit aliquod maius eſſe: Et quòd ſit fundamentum huius appetitus non dicit nouam paſsionem, quia formaliter ex eo, quòd habet eſſentiam, eſt fundamentum illius, atque adeo ſecundùm conceptum inadæquatum entis, eſt enim fundamentum huius appetitus, quatenus eſt ratio quędam dicẽs eſſe reale, quod illi conuenit, vt ens eſt. Et idem ſimiliter dicendum eſt de Reſiſtere contrarijs; non enim poteſt aliquid contrarijs reſiſtere, niſi ea habeat: at ſtatim ac habet contraria, eſt tale ens, non ſolùm quia poſitis contrarijs ponitur multitudo, atque adeo determinata entia, ſed etiam, quia reſiſtentia prouenit ex determinata natura, & conuenire tantùm poteſt entibus exiſtentibus. Et alia quoque prędicata enumerata ab Auerſa ſolùm entibus exiſtentibus conuenire poſſunt, quatenus ſunt quędam entitates completę, vt appetere perfectionem ſui eſſe, iam enim diximus, hunc apetitum conuenire tantùm poſſe entitati completę; Similiter etiam quieſcere in proprio eſſe, atque proprijs perfectionibus, hoc enim ſupponit, quòd quieſcens exiſtat, & habeat eſse in ſe; ſic etiam habere aliquod munus, ne ſit otioſum in rerum vniuerſitate, quod ſolùm enti exiſtenti conuenire poteſt, vt manifeſtè patet. Exiſtentia autem non habet rationem paſsionis, vt in ſuperiori tomo ſuo loco oſtenſum eſt. Et quamuis hęc prædicata ſint talia, vt conueniant cuicumque enti phyſico, non tamen aſsignari poſsunt pro paſsionibus entis traſcendentis, nam paſsio debet eſse talis, vt nõ ſupponat in ſubiecto niſi illud, quod habet rationem radicis: quòd ſi aliquid amplius ſupponit, non poteſt tanquam paſsio tribui tali ſubiecto; at huiuſmodi prædicata ſupponunt entitatem completam, & phyſico modo ſe habentem, & ideò ex natura ſua habent, quòd nõ poſſint tribui tãquam paſsiones enti traſcendenti, explicant enim aliquam peſectionem, ſeu rationem entis, quę in ipſo non reperitur, ſed ſolùm in entitate phyſica

Quæ prædicata non poſſint eſſe paſſiones entis traſcendentis.

Paſsio quæcumque debet importare aliquam perfectionem realem.

IV. Quòd verò ſpectat ad paſsiones poſterioris generis, quas Auerſa cõſtituit in denominationibus extrinſecis & negationibus, & ait, enti aſſignari poſse, incongruenter procedit, quia nulla paſſio entis realis poteſt importare negationem, aut denominationem extinſecam, ſed vt ſit realis paſsio illius ſiuè propriè, ſiuè impropriè dicta, neceſse eſt, vt importet aliquam perfectionem ſubiecti, quia ſicuti paſsio phyſica importat perfectionem phyſicam, ita metaphyſica debet importare aliquam perfectionem metaphyſicam, vt

ſer-

ſeruet aliquam rationem paſſionis: vnde huiuſmodi negationes, & denominationes extrinſecæ præciſè acceptæ poterunt eſſe ſolùm paſſiones fictæ, non autem reales, & ſubſiſtentes in eſſe paſſionis independenter ab intellectu. Sed quicquid de hoc & ſuppoſito, quòd paſſiones poſſint importare aliquam denominationem extrinſecam, aut negationem, tunc non ad libitum fingendæ ſunt denominationes, & negationes, ſed debent habere fundamentum in ſubiecto, cui tribuuntur, ita vt ſignificent aliquam ipſius perfectionem, in qua fundentur: non enim abſque fundamento debent ipſi tribui, alioquin eſſent omninò fictitiæ: quòd ſi habent fundamentum in ſubiecto, & conſequenter in aliqua perfectione ipſius, iam talem perfectionem ſignificabunt. Ex quo fit, quòd nequeant multiplicari huiuſmodi paſſiones, quæ per negationes, & extrinſecas denominationes explicantur, niſi etiam ſaltem ſecundùm conceptus inadequatos multiplicentur fundamenta, atque adeo perfectiones per ipſa importata. In ente autem tranſcendenti ſolùm habemus fundamẽtum, illarum trium paſſionum, quæ communiter ſolent aſſignari, vt infra oſtendemus, & omnes illæ denominationes, quas affert Auerſa, conueniunt enti ratione illarum, nam eſſe intelligibile illi conuenit ratione veritatis, & ideo non importat paſſionem diſtinctam: eſſe ſignificabile per voces ſimiliter illi conuenit ratione veritatis, quia voces ſignificant conceptus, & conceptus exprimunt veritatem rei. Eſſe autem appetibile, & conueniens alteri propriè non conuenit enti tranſcendenti, ſed tali, & tali enti determinato, quod ſatis indicat, quia dum alteri eſt conueniens, ſupponitur pluralitas, atq; adeo tale, & tale ens determinatum. Quòd ſi ſumatur pro appetibilitate tranſcendentali, & fundamento conuenientiæ, in quo fundatur ratio illa, per quam aliquod ens ſit conueniens alteri, tunc conuenit enti ratione bonitatis traſcẽdentalis, & nihil aliud præter ipſam ſignificat. Aſsimilari autem, Adæquari, Subire rationem menſuræ ſupponunt multitudinem entium, vt per ſe euidens eſt; nihil enim ſibi ipſi aſſimilatur, & ideò non poſſunt conuenire enti tranſcenti præciſè accepto, quod prius eſt quacunque multitudine. Si autem aſsignetur negatio entis ficti, ſiue rationis, negatio impoſſibilitatis, aut alia ſimilis, per has negationes nihil aliud explicatur, quàm ratio entis, quæ eſt radix paſsionum, & ideò non poſſunt importare nouas paſsiones. Et idem ſemper continget in quacunque ſiue denominatione extrinſeca, ſiue negatione, quæ cum aliquo fundamento tribuatur enti, ſemper enim, ſi diligenter conſideretur, importabit, aut ipſam rationem entis, aut aliquam ex illis tribus paſſionibus.

Denominationes, & negationes, quæ alicui tribuuntur, debent in ipſo habere fundamentum.

Ratione denominationum extrinſecarum, & negationum non poſſe ſupra tres multiplicari paſſiones entis.

V. Secunda igitur ſententia communis eſt apud omnes; nimirum paſsiones entis eſſe tantùm tres, Vnitatem, Veritatem, & Bonitatẽ; cœtera verò duo tranſcendentia ex quinq. poſterioribus nempe Rem, & Aliquid eſſe ſynonima cum ipſo ente. Colligitur hæc ſententia ex D. Tho. 1. par. vbi de his tribus tantùm paſſionibus agit, & non de alijs videlicet quæſt. 5. 11. & 16. & quæſt. 1. de verit. ar. 1. in corpore, vbi hanc opinionem declarat. Hanc etiam ſententiam tradunt, & explicant Alenſ. 1. par. quæſt. 13. memb. 2. Argent. in 1. diſt. 2. quæſtion. 2. par. 3. diſtinctionis. art. 1. Picus Mirandul. De Ente & vno cap. 8. Fonſeca 4. Metaph. cap. 2. quęſt. 5. Suarez in Metaphyſ. diſput. 3. ſect. 2. Meuriſſe 2. Metaph. ſuæ cap. 2. quæſt. 2. Et hæc ſanè eſt vera ſententia, & tenenda, vt mox declarabimus.

Secunda ſententia ponens tres paſſiones entis.

D. Thom.

Alenſis

Argent.

Mirandulan.

Fonſeca

Suarez.

Meuriſſe.

VI. Pro declaratione ergo communis ſententiæ dicẽdum eſt primò; Aliquid non eſſe attributum entis. Hoc autem dictum facilè oſtenditur. In duplici enim ſignificatione ſumi poteſt huiuſmodi terminus *Aliquid*, nimirum in latiſſima ſignificatione, ac in magis preſſa. Si autem ſumatur in latiſsima ſignificatione, prout eſt extremum poſitiuum contradiſtinctum à nihilo, manifeſtum eſt, quòd nihil aliud importat, quàm ipſum ens; ſi quidem tunc nihil aliud dicit, niſi id, quod habet eſſentiam, & proinde non poteſt eſſe paſſio entis, ſed erit ſynonimum cum ipſo. Quod etiam patet ex eo, quòd paſsiones entis debent ſeruare aliquem ordinem poſterioris reſpectu alicuius prioris; at ſi *Aliquid* ponatur paſſio, reſpectu cuius prioris ſeruabit ordinem poſterioris? ſi enim ponatur aliquid reale reſpectu cuius ſeruat ordinem poſterioris

Prima concluſio Aliquid non eſt attributum entis.

rioris, iam idem reſpectu ſui ipſius ſeruabit talem ordinem nimirum *Aliquid* reſpectu *Aliquid*, quod ſanè inconueniens eſt; ſi autem dicas, ſeruare reſpectu entis; tunc inquiro, An ens ſit aliquid, prout aliquid ſumitur in ſua latiſſima ſignificatione. Si dicas, eſſe aliquid iam *Aliquid* reſpectu ſuipſius habet rationem paſſionis. Si verò dicas, non eſſe aliquid, iam erit nihil, quod minimè dici poteſt, quia nihil haberet paſſiones reales. Verùm ſi *Aliquid* ſumatur non in ſua latiſſima ſignificatione, ſed in preſsiori, tunc ſignificabit aliquod ens, ſeruabit enim proportionem ad ſuam latiſsimam ſignificationem, & ſicut in latiſsima ſignificatione ſignificat ens tranſcendentale vt ſic, ita in ſtrictiori ſignificabit tale ens: non poteſt autem aliquod ens eſſe paſsio entis, nam, & importat eſſentiam determinatam, & quæ ſe habet vt radix paſsionum, ſicuti ens vt ſic eſt radix paſſionum tranſcendentalium. deindè quia minùs patet, quàm ens vt ſic: paſsio autem debet æquè patere, ac ſuum ſubiectum.

Secunda conclu ſio Res non eſt paſsio entis.

VII. Secundò Dicendum eſt. Neque hunc terminum *Res* importare aliquod attributum entis. Prob. autem; nam hicquoque terminus dupliciter vſurpari poteſt, nimirum in ſua latiſsima ſignificatione, quocunque modo importet aliquid reale, & contradiſtinctum à nihilo: & in propria, & rigoroſa ſignificatione, qua importat aliquam naturam, quæ ex vi ſui eſſe habeat omnia requiſita ad conſtituendam aliquam integram entitatem, & exiſtendum ſeſola à parte rei. Si priori modo ſumatur, tunc patet coincidere cum ipſo ente, & eſſe ſynonimum cum ipſo, quia extremum poſitiuum, quod ex vi ſui eſſe formaliter contradiſtinguitur à nihilo, eſt ens tranſcendens. Deinde hic quoque vrgere poſsumus, quod ſi eſſet paſsio, neceſsariò alicuius eſſet paſsio: ſubiectum autem, cuius eſſet paſsio ad huc eſſet res, quia eſſet aliquid à nihilo contradiſtinctum; vndè idem eſſet paſsio ſuipſius. In propria autem ſignificatione, vt diximus, ſignificat aliquam quidditatem, quę ſe ſola partici pet omnes illos gradus eſſentiæ, qui ſufficiant pro conſtituenda aliqua entitate: vndè dicimus, ea diſtingui ſecundùm rem, quæ diſtinguuntur ſecundùm entitatem, atque huiuſmodi diſtinctio entitatiua dicitur ſecundùm rem, ſeu realis, quia ex parte extremorum datur res, & res, inter quas exercetur diſtinctio à parte rei, quia collocatur intra ſeriem illorum entium, quæ habent ſuum eſſe entitatiuum exiſtens, quod ſatis indicat, *Rem* propriè importare realitatē aliquam phyſicam, ſeu entitatem, cum ſit ratio illa, per quam aliquid conſtituitur in eſſe rei. Cum ergo *Res* in rigoroſa ſignificatione importet entitatem phyſicam, manifeſtum eſt, quòd non poteſt eſſe paſsio entis traſcendentis, ſed ipſa quoque erit quidditas aliqua, quæ ſit radix ſuarum paſsionum.

Quid propriè ſignifice Res.

Tertia conclusio Tres ſunt paſsiones entis.

VIII. Tertiò dicendum eſt. Tres tantùm eſſe paſſiones entis Vnum, Verum, & Bonum. Quamuis autem hæc concluſio facilis ſit ex eo capite, quòd omnes in ipſam conueniunt; difficile tamen eſt aſſignare rationem ſufficientiæ, cur ſcilicet neque plures, neque pauciores ſint paſsiones entis. Aliqui aſſignant ex proportione, quam ens ſeruare debet ad animam, vnde ſicuti tres ſunt paſsiones animæ Memoria, Intellectus, & Voluntas, ita etiam tres debent eſſe paſsiones entis, quæ correſpondeant his tribus potentijs; ſed non video, quomodo neceſsarium ſit, quòd paſsiones entis ſeruent hanc proportionem ad animam quò ad potentias ipſius, ità vt tot debeant aſsignari, quot ſunt potentiæ animæ, nec plures, aut pauciores. Imo impoſsibile eſt, quòd ſeruent huiuſmodi correſpondentiam, nam ſicuti ens eſt prius natura ipſa anima, atque ab ipſis independens, ita habet paſsiones independentes, & ideo numerus ipſarum non dependent à numero potentiarum animę.

Prima ratio ſufficientiæ ineſficax.

Paſsiones entis non aſſignantur conuenienter ex numero potentiarum animæ.

Alia ratio ſufficientiæ.

IX. Aliam rationem ſufficientiæ aſſert D. Thom. citato ar. 1. quæſt. 1. De Veritate, quæ tali pacto ſe habet. Ens enim conſiderari poteſt in ſeipſo abſolutè: vel cum ordine vnius ad aliud. Si primo modo conſideretur, accipi poteſt, vel prout dicit aliquid poſitiuum abſolutum, & ſic habetur ipſa ratio entis; vel prout dicit aliquid abſolutum negatiuum, & ſic habetur indiuiſio, ſiue vnitas, quæ eſt negatio diuiſionis. Si verò accipiatur cum ordine vnius ad aliud. tunc debet conſiderari in ordine ad aliquid, quod ſit quodam modo omnia; huiuſmodi autem eſt anima, quę intelligendo ſit quodammodo omnia; cum ip-

ſa

ſa autem habet ens duplicem commenſurationem, ratione intellectus, & appetitus. prout ergo commenſuratur cum anima, quatenus intelligens eſt, & cum ipſius cognitione conformatur, eſt verum; quatenus verò dicit ordinem ad eius appetitum vt quid appetibile, eſt bonum. Hęc quoque ratio ſufficientiæ patitur ſuam difficultatem, nec plenè ſatisfacit: Nam quòd ens conſideretur ſecundùm eſſe abſolutum negatiuum, & inde conſurgat vnitas, non videtur admittendum, nam ſicuti aliæ paſsiones important aliquid poſitiuum, ita etiam prima paſsio, quæ eſt vnitas, debet importare aliquid poſitiuum: quomodo enim poſteriores paſsiones eſſent quid poſitiuū, niſi etiam prima ſit aliquid poſitiuum? Deinde paſsiones iſtæ oriuntur ex diuerſis conſiderationibus entis, at ad quid conſideratur ens abſoluto modo ſecundùm aliquid negatiuum, ſi iam abſoluto modo conſideratur ſecundum aliquid poſitiuum? hoc enim negatiuum non inſeruit pro declaranda natura entis, quia non eſt aliquid ipſi intrinſecum, nec aliquid abſolutum manifeſtare poteſt, quod ſit in ipſo ente, cum iam ens ſecundùm eſſe abſolutum poſitiuum conſideratum ſit. Præterea Appetitus noſter non tendit in bonum tranſcendentale, ſed determinatæ naturæ, cum appetat tantùm entia phyſica; hæc enim ſola ſubſiſtunt in ſeipſis, & poſsibilia ſunt, vnde etiam ſola appeti poſſunt, & idcirco non poteſt ens in ordine ad appetitum habere rationem appetibilis, ſeu boni, ſed ſolùm importare poteſt fundamentum illius bonitatis, circa quam tendit appetitus. Demum quando intellectus diſtinguit paſsiones in ente, vt debito modo procedat, neceſſe eſt, vt ei aſsignet paſsiones, quæ ſint proportionatę naturæ ipſius, Ratio autem entis tranſcendentis vt ſic ex natura ſua eſt prior quocunq. ente prædicamentali, ita vt in illo ſigno prioritatis nondum ſit aliquod ens prędicamentale, vtpotè quia nondum tranſcendentale contractum eſt, & determinatum: debet ergo in illo ſigno prioritatis habere ſuas paſsiones, quia ſtatim ac ponitur eſſentia, ponuntur etiam paſsiones: vnde antequam concipiantur entia prædicamentalia determinata, debent concipi paſsiones entis: quomodo ergo conſtituentur ex ordine ipſius entis ad animam, cum anima ſit ens prædicamentale, atq. determinatę naturæ, ita vt ſit poſterior paſsionibus entis.

Paſsiones entis ex diuerſa conſideratione entis.

Appetitus eſt tātùm circa entia phyſica.

Paſsiones entis non rectè diſtinguuntur, ex ordine ad animam.

X. Itaq. exiſtimo, nullam rationem à priori, & ex parte ipſius entis aſſignari poſſe, cur paſſiones entis tres ſint, & non pauciores, nec plures; non enim ens habet has paſsiones ex natura ſua independenter omnino ab intellectu, quaſi illi conueniant tanquam aliquæ perfectiones ſuperadditæ, & extra eſſentialem perfectionem ipſius; ſed cum ſint de adæquato conceptu illius, ita vt ſolùm ſecundùm inadęquatos, & magis explicitos conceptus diſtinguantur, dependent ab intellectu, quòad diſtinctionem, & conſequenter quò ad numerum, & ideo non poteſt adeſſe aliqua cauſa à priori ex parte ipſius entis, cur tot numero ſint: ſed tot erunt, quot intellectus diſtinguere poterit concipiendo ens ſecundùm diuerſos conceptus inadæquatos explicitos, qui ſe habeant tanquam conſequentes ad aliquem priorem, qui loco radicis reſpectu cœterorum ſe habeat. Ex quo fit, quòd numerus paſſionum entis determinatus non poſſit oſtendi tanquam neceſſarius à priori per aliquam cauſam, cum illam non habeat: ſed potius ex facto dependeat, ita vt tot ſint, quot intellectus diſtinguit. Et quamuis intellectus in diſtinguendis huiuſmodi paſsionibus procedat cum fundamento, non tamen hoc fundamentum eſt ratio ſufficiens conſtituendi tot numero paſsiones, & non plures, aut pauciores; nam tale fundamentum non prouenit ab intrinſeco entis, quaſi in ſe contineat diuerſos gradus eſſentiæ, aut formalitates, cum ſit vna tantùm ſimplex, & omnium prima formalitas, & ſolùm videantur multiplicari formalitates, quatenus eadem magis, aut minus explicitè concipitur: ſed totum hoc fundamentum prouenit ab extrinſeco entis, & ex modo concipiendi noſtri intellectus; cum enim intellectus noſter attingat res aliquas cum ſuis paſsionibus, quæ important aliquas rationes ſuperadditas; & rurſus nequeat omnino explicitè concipere adęquatam rationem entis, ſed cogatur concipere pluribus conceptibus inadæquatis, vt totam explicitè concipiat: atq. etiam in his conceptibus explicitis inadæquatis concipiat aliquem ordinem, quo vnus ſe habet vt quid poſte-

Numerus paſſionum entis nō habet aliquam cauſam à priori ex qua proueniat.

Numerus paſſionū entis eſt tantus, quia tot intellectus diſtinguit.

rius

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

rius ad alium, ideò diſtinguit in ente plures paſsiones. Quòd autem hæ paſſiones ſint tres, & non plures, ſolùm vt diximus ex facto prouenit, quia tot intellectus diſtinguit; quod enim ſint tres ſatis patet, quia per vnamquamq. illarum aliquid diuerſum explicatur, vt conſideranti patebit, & magis manifeſtum fiet, cum ſingularum rationem formalem explicabimus. Quòd autem non ſint plures, inde colligitur, quia intellectus non habet alios conceptus explicitos inadæquatos entis, qui aliquid aliud de perfectione entis explicent. Quod ſi aliquis alius conceptus inadęquatus explicitus ab his diuerſus aſſignaretur, plures paſsiones eſſent conſtituendæ: dum autem non aſſignatur, ſiſtendum eſt in illo ternario numero, qui ſolet aſsignari. Quòd autem non poſsit alius conceptus aſsignari, qui habeat rationem paſsionis, inde probabiliter ſuadetur, quòd per conceptum entis, & illos tres paſsionum cenſetur ſufficienter explicata adæquata ratio entis.

Tres tantum paſſiones entis intellectus diſtinguit.

Quem ordinem ſeruent inter ſe paſſiones entis.

SECTIO II.

I. Cum tres ſint paſsiones entis, vt modò vidimus, nempe Vnitas, Veritas, & Bonitas, ſupereſt, vt videamus, quomodo inter ſe ordinandæ ſint. Supponitur autem, quòd hę paſsiones ſeruent aliquem ordinem inter ſe, ita vt non omnes conueniant immediatè ipſi enti, ſed vna ratione alterius. Et quidem, quòd ſeruent ordinem reſpectu ipſius entis, euidens eſt, quomodo enim eſſent aliquo modo paſsiones, niſi haberent aliquem ordinē poſterioris reſpectu entis? Sed etiam inter ipſas paſſiones neceſſarius eſt aliquis ordo, cum enim ſint conceptus inadæquati einſdem quidditatis ſimplicis, nedum ſimplicitate phyſica, ſed etiam metaphyſica, & ſolùm diſtinguantur ab intellectu inadæquatè concipiente, non poſſunt ita diſtingui, vt diſparatè ſe habeant, nec ſeruent aliquam connexionem inter ſe, ſed ſemper ex vi vnitatis, ſiue ſimplicitatis eiuſdem rationis formalis retinebunt aliquam mutuam connexionem, ex vi cuius concipiantur concurrere ad conſtituendam eamdem adęquatam eſſentiam, ſiue rationem formalem, quomodo enim ſi diſparatè ſe haberent, poſſent conſtituere eamdem omnino indiuiſibilem quidditatem? quæ enim diſparatè ſe habent, non poſſunt in vnum per ſe vniri; & ſicuti entia phyſica diſparata non poſſunt facere vnum per ſe phyſicum, ita nec etiam rationes metaphyſicæ adæquatè diſtinctæ, ſi tanquā diſparatę ſe habeant, & multò minùs rationes, ſeu conceptus inadæquati ſi diſparati ſint, poterunt conſtituere eamdem indiuiſibilem formalitatem. Et hoc prę ſertim verum eſt, quia cum hæ paſsiones inadæquatè tantùm diſtinguantur ex eo, quòd vna non eſt extra aliam, retinent aliquam connexionem ex vi cuius vna infert aliam: ſicuti vnitas einſdem rationis formalis coadunat tantum illud eſſe, quod cogit in vnam quidditatem, ita etiam cum in plures conceptus inadęquatos, atq. inadæquato modo diſtinctos ſecernitur, non tollitur omnino illa vnitas, ſed tantùm inadęquatè, ſicuti inadęquata eſt diſtinctio, & ideo ſtante inadęquata diſtinctione remanet aliqualis vnitas, quę habet vim connexionis. Ex quo infertur, quòd ſi paſsiones entis aſsignentur per negationes, aut extrinſecas denominationes, adhuc debeant ſeruare ordinem inter ſe, quamuis Auerſa doceat quęſt. 4. ſuę Philoſophię ſect. 5. poſſe contingere, quod non ſeruent aliquem ordinem. Et ratio mihi euidens videtur, quoniam quando huiuſmodi denominationes, vel negationes aſsignantur pro paſsionibus entis, debent aſsignari tanquam fundatę in ipſo ente, & cum ſint diuerſę, debet vnaquæq. habere diuerſum fundamentum, cui correſpondeat, huiuſmodi autem diuerſa fundamenta ſeruabunt ordinem inter ſe; cum enim includantur in conceptu adęquato entis, recurrit eadem ratio, quę procedit de paſsionibus, prout ſunt conceptus quidam inadæquati: & proinde negationes, aut denominationes ſeruabunt inter ſe eundem ordinem, quem ſeruant fundamenta.

Ordo aliquis neceſſarius inter paſſiones.

Etiam ſi per negationes aut extrinſecas denominationes aſsignentur. Auerſa.

II. Suppoſito ergo quod ſeruent inter ſe aliquem ordinem, dicendum eſt. Ordinem eſſe talem, vt prius conueniat enti ratio vnitatis, deinde veritatis, poſtremo bonitatis. Ita communiter omnes, præſertim D. Th. 1. par.

Quem ordinem ſeruent paſſiones entis

D. Th.

Albert. Magn. Alenſ. Iauel. Soncin. Suarez Meuriſſe Anton. Andreas

par. quæſt. 16. art. 4 ad 2. & queſt. 21. de Verit. art. 3. Albert. Magn. 1. par. ſuæ Theolog. tract. 6. quæſt. 28. Alenſ. 1. par. queſt. 13. memb. 2. in ſolut. dub. 4. Iauel. 4. Metaph. queſt. 6., & in tract. de tranſcendent. cap. 1. Soncin. 4. Meta ph. quæſt. 24. Suarez in Metaph. diſp. 3. ſect. 2. Meuriſſe 2. ſuę Metaph. cap. 2. quæſt. 2. concluſ. 2. Anton. Andreas 1. Metaph. queſt. 1. & alij quamplures. Vt igitur totus huiuſmodi ordo declaretur. Aduertendum eſt, quòd cum paſſiones entis diſtinguantur ſolùm ab intellectu noſtro, ordo quoq. ipſarum, qui neceſſariò ſupponit diſtinctionem, debet aſſignari cum ordine ad intellectum noſtrum. Hinc prius concipimus radicem, nempe conceptum inadæquatum entis, quàm ipſas paſſiones, præſertim, quia antequam ad aliquid reale deueniamus, neceſſe eſt concipere aliquid à nihilo contradiſtinctum, vnde antequam ad paſſiones reales entis deueniamus, oportet prius concipere rationem contradiſtinctam à nihilo, nimirum rationem entis. Huic autem conceptui inadæquato entis attribuenda eſt vnitas tanquam omnium prima paſſio. Intellectus enim noſter concipiendo eſſe alicuius, ſtatim mouetur ad concipiendam indiuiſionem illius, ita vt primus conceptus, quem de ipſo explicitè format, ſit eiuſdem vnitas, ſiue indiuiſio; nec eſt neceſſe, vt valdè rem conceptam expendat, quia vnitas adeo ei intima eſt, vt nihil aliud poſſit eſſe intimius: dum enim tale eſſe conceptum ſe habet in ſe conſtitutum, atq. in ſua realitate ſubſiſtens, ita vt attingatur ab intellectu ſecundùm propriam rationem, ex hoc ſtatim reſultat vnitas, ſeu indiuiſio in ſe, quoniam ex vi ſuę propriæ formalitatis conſtituitur in ſe indiuiſum, & excludens omnem multitudinem, cum ſeipſo conſiſtat in indiuiſibili. Atq. concepto ente, ſimul etiam concipitur indiuiſio, & ſolùm requiritur, vt aduertat, ſe concipere aliquid indiuiſum. Vnitas enim eſt quidam conceptus inadequatus entis, qui veluti modificat ens in ratione eſſendi, ſeu ſecundùm ſuum conceptum inadæquatum, cœterę verò paſſiones aliquid explicant, quod non ſpectet ad conceptum inadæquatum entis, ſed ſint quid extra illam inadæquatam rationem eſſendi, & ideo neceſſariò ſupponunt vnitatem, tanquam modificationem in ratione eſſendi. Et hoc etiam patet ex noſtro modo concipiendi; non enim intellectus noſter poteſt adſcribere enti cœteras paſſiones, niſi ſupponat in ipſo vnitatem, vt conſideranti patebit Et præterea abſoluta in vnoquoq. ſunt priora, quàm reſpectiua, quia per abſoluta res conſtituitur in ſe, & per reſpectiua conſtituitur ordinata ad aliud, res autem prius conſtituitur in ſe, quàm ordinetur ad aliud. Per vnitatem autem importatur aliquid abſolutum, ſi quidem per ipſam res conſtituitur indiuiſa in ſe: cœterę verò paſſiones important ordinem ad aliud, nam veritas, vt dicemus, conſiſtit in quadam commenſuratione, qua ens cum ſua idea commenſuratur; ſupponimus enim, quòd ens importet aliquid participatum, & Deus non ſit ens, ſed ſupra ens, vt in ſuperiori tomo abundè traditum eſt; bonitas verò conſiſtit in quadam participatione diuinę bonitatis & ſicuti ſupponit eſſe, in quo imbibatur, ita etiam ſupponit vnitatem eiuſdem eſſe; & ideo hæ paſſiones ſunt poſteriores reſpectu vnitatis. Accedit etiam, quòd veritas eſt alicuius rei veritas, & bonitas alicuius rei bonitas: dum ergo ſupponunt aliquid, cui tribuantur, ſupponunt etiam eiuſdem indiuiſionem, quia non tribuuntur pluribus, ſed vni tantùm. Quod confirmatur. Id cui veritas, & bonitas tribuitur, neceſſariò eſt vnum, aut multiplex, veritas enim eſt vnius, aut plurium veritas, ergo ſi conſideretur veritas præciſa multitudine, & in vno tantùm accipiatur, iam ſupponet vnitatem, & ideò eſt ipſa poſterior.

Vnitas prior cæteris paſſionibus entis.

III. De veritate autem etiam probatur, quòd ſcilicet ſit prior bonitate. Veritas enim conſiſtit in eo, quòd res habeat ſuum eſſe, ſicuti habere debet; bonitas verò facit bonum idem eſſe; ex quo fit, quòd ex natura rei veritas precedat bonitatem: nam in tantùm res poteſt eſſe bona, in quantum habet ſuum eſſe eo modo, quo debet habere; ſi enim non haberet ſuum eſſe congruo modo, nullum haberet, quia neceſſariò eſſe cuiuſcunq. rei debet commenſurari ideę diuinę: dum autem non habet eſſe, quemadmodùm debet habere, non poteſt fundare bonitatem, quia non habebit eſſe, in quo fundet: & ſi haberet, non fundaret bonitatem, ſed malitiam

Veritas prior bonitate.

litiam, quia in tali eſſe ſic participato inuolueretur defectus, qui ex genere ſuo eſt quid malum. Cum igitur bonitas fundetur in veritate, conuenit enti ratione veritatis; & conſequenter erit ipſa poſterior. Quod etiam confirmari poteſt. In non tranſcendentibus bonitas eſt poſterior veritate, ergo etiam in tranſcendentibus. Conſequentia tenet ex proportione, quam inuicem

In non tranſcẽdentibus prior veritas quã bonitas.

ſeruare debent tranſcendentia, & non tranſcendentia, cum enim tranſcendentia ſint quędam inchoationes non tranſcendentium, neceſſe eſt, vt ſeruent eundem ordinem ad inuicem, quem ſeruant non tranſcendentia. Antecedens verò declaratur, nam in non tranſcendentibus veritas, & bonitas dicunt ordinem ad intellectum, & appetitum; verùm cum appetitus non poſſit tendere in aliquid, niſi ei per cognitionem proponatur, prius res ordinatur ad cognitionem ratione veritatis, quàm ad appetitum, quia neceſſe eſt, vt priùs apprehendatur bonitas ratione ſuæ veritatis, deinde proponatur appetitui: Ex quo fit, quòd bonitas, cum conſiſtat in quadam congruentia ad appetitum, & ad ipſum ordinetur mediante veritate, debeat fundari in veritate, ſeu illam ſupponere, per quam res poſſit ordinari ad intellectum, & deinde ſuperueniat bonitas, quæ ratione veritatis ordinetur ad appetitum. Vnicuique enim enti conuenit ordo ad intellectum, vt intelligibile, & ad appetitum, vt appetibile; quia autem prius eſt intelligibile, quàm appetibile, ideò in ipſo prior eſt ordo ad intellectum, atque adeo veritas, quàm ordo ad appetitum, quem dicit bonitas. Quod rurſus confirmari

Idem colligitur ex proportione quã debent ſeruare ad animam.

poteſt. In anima ita res ſe habet; vt priùs ſit cognoſcitiua, deinde appetitiua; atque ambo ſupponunt animæ vnitatem: eundem autem ordinem debent ſeruare inter ſe appetibile, & cognoſcibile, quia correſpondent cognoſcitiuæ virtuti, & appetitiuæ, ita vt proportionaliter eodem nodo ſe habeant, & quòd conuenit appetitiuo, & cognoſcitiuo, debet ſeruata proportione correſpondere appetibili, & cognoſcibili, vnde ſi priùs eſt cognoſcitiuum appetitiuo, prius etiam erit cognoſcibile appetibili: præſertim, quia poſito cognoſcitiuo debet in eodem ſigno poni ſecundùm eſſentiam cognoſcibile, cum illud per ordinem ad hoc intelligatur: vnde poſito cognoſcitiuo, vt priori appetitiuo, debet poni etiam cognoſcibile, vt prius appetibili, & vtrumque debet ſupponere vnitatem. Quamobrem aſcendendo ad tranſcendentia, quæ ad non tranſcendentia debent ſeruare proportionem, atque adeo eundem ordinem cum ipſis obtinere, veritas prior erit bonitate, & vtraque ſupponet vnitatem.

Obiectio

IV. Quòd ſi contra prædicta obijcias. Veritatem, & bonitatem conuenire enti præciſo quocunque extrinſeco: vnitatem verò non conuenire enti, niſi ponatur aliquod extrinſecum, atque adeo vnitatem inter paſsiones entis obtinere poſtremum locum, quia quæcunque conueniunt alteri, præciſo quocunque extrinſeco, ſunt priora, quàm ea, quę ipſi conueniunt dependenter ab extrinſeco.

Solutio.

Reſpondetur, quòd quamuis vnitas reddat diuiſum à quocunque alio, reddit tamen etiam indiuiſum in ſe ipſo; quòd ſi comparentur adinuicem hę rationes nempe eſſe indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocunque alio, eſſe indiuiſum in ſe eſt prius diuiſione à quocunque alio, ita vt hæc diuiſio à

Quomodo vnitas cõueniat enti præciſo quocunque extrinſeco.

quocunque alio conſequatur ab indiuiſione in ſe, quę ſi ſola, & pręciſè concipiatur, dicit integram rationem vnitatis, quia eo ipſo, quòd aliquid intelligitur indiuiſum in ſe, intelligitur etiam vnum. Hęc autem indiuiſio in ſeipſo conuenit enti præciſo quocunque extrinſeco, nam ſiue adſit aliquid extrinſecum, ſiue non, ſemper ex vi ſui eſſe excludit à ſeipſo multitudinem, atque adeo eſt in ſe indiuiſum. Vnitas ergo ſecundum ſuam pręciſam rationem formalem conuenit enti præciſo quocunque extrinſeco, atque adeo non ſequitur, quod ſit poſterior cæteris paſsionibus, cum falſum ſit id, ex quo hoc deducebatur.

Perfectio non eſt paſsio entis.

V. Ex his autem colligitur, perfectionem nõn conſtituere nouum tranſcendens ſupra illa, quæ enumerauimus, aut ſupra tres aſsignatas importare nouam paſsionem entis. Perfectio enim cuiuſcunque rei dicit totum eſse ipſius, prout debito modo ſe habet, & habet totum id, quod ad ſuimet conſtitutionem requirit; quia ſi eſset extrinſeca perfectio illius eſſe, importaret aliquod nouum eſſe, & ad ſummum poſſet eſſe

extrinſeca perfectio entis. Igitur perfectio importat totũ eſſe adæquatũ ipſius, & inuoluit omnes cõceptus inadęquatos. quos circa ipſum intellectus diſtinguere poteſt, siue ſint paſsionum, ſiue ipſius entis, vnuſquiſque enim ex his conceptibus inadæquatis explicat aliquid de perfectione entis, & ideo adæquata perfectio ipſius conſiſtit in omnibus ſimul ſumptis: quod ſatis ex eo patet, quia nullus ex his conceptibus intelligi poteſt, quin includat propriam perfectionem, quæ tota poſtea eſt perfectio entis, & ideo perfectio etiam tranſcendentaliter accepta non importat nonum tranſcendens, aut nonam paſſionem entis. Prout autem ens intelligitur in ſeipſo perfectum, intelligitur etiam verum, & bonum; nam verum debet ſumi prout importat ens habens proprium eſſe cum debita menſura, atque cum proprio modo participationis, ita vt participet eo pacto, quo debet participare; hoc autem ſpectat ad perfectionem intrinſecam entis, quia, ſi participaret abſque debitamenſura, eſſet imperfectum; carentia enim debitæ menſuræ importat magnam imperfectionem. Similiter etiam bonum pertinet ad perfectionem entis, quia conſequitur bonitas ex veritate: atque quòd ens in ſe ſit bonum, eſt quædam perfectio illius. Ex quibus ſequitur, quòd tam verum, quàm bonum, prout ſunt paſſiones entis, non debeant ſumi prout ſunt rationes perfectiuæ alterius, ſed prout ſunt rationes quædam conſtitutiuæ propriæ perfectionis eiuſdem entis, ex quibus coaleſcit tota adæquata perfectio ipſius: vnde ſumetur veritas, prout facit ipſum ens verum in ſe, & bonitas, prout ſimiliter facit illud bonum in ſe, quod eſt valdè aduertendum, quia inſeruit pro ſoluendis pluribus difficultatibus, quæ fieri poſſunt tum circa naturam, & diſtinctionem earumdem paſſionum, tum etiam circa ipſarum ordinem.

Quomodo veritas, & bonitas ſumenda, prout ſunt paſſiones entis.

VI. Quod verò ſpectat ad exiſtentiam, & durationem, ſi ſumantur quò ad exercitium, manifeſtè patet, non poſſe eſſe paſſiones entis tranſcendentis, quia conueniunt tantùm integris entitatibus phyſicis, quibus ſolis conuenit exiſtere, & durare. Imo neque reſpectu entitatum phyſicarum, quæ durant, & exiſtunt, poſſunt habere rationem paſſionis, quia ipſis conueniunt contingenter, & poſſunt non conuenire. Si verò ſumatur exiſtentia in actu primo, atque etiam duratio, prout dicit potentiam ad exiſtendum, atque durandum, neque adhuc poteſt eſſe paſſio entis tranſcendentis, quia talis potentia ad exiſtendum, & durandum reperitur ſolùm in integris entitatibus poſſibilibus, quæ habent ſufficiens eſſe, vt ſe ſolis poſſint poni à parte rei: ens verò præcisè conſideratum ſicuti non poteſt poni ſe ſolo à parte rei, ita etiam ex ſe præciſe non habet potentiam ad exiſtendum, ſed ſolùm ſicuti eſt fundamentum realis entitatis, ita etiam eſt fundamentum huiuſmodi potentiæ, quæ tanquam quid reale imbibit ens, atque in ipſo fundatur.

Exiſtentia, & duratio nõ ſunt paſſiones entis.

VII. Tertio colligitur, quid dicendum de illa doctrina, quam tradit D. Th. illa queſt. 21. de Verit. art. 3. qua docet, quòd ſi attendatur ordo perfectibilium per verum, & bonum, prius eſt bonum, quàm verum; quia, vt inquit ipſe, ad plura ſe extendit bonum, quàm ſe extendat verum. Nam à vero illa tantùm poſſunt perfici, quæ poſſunt in ſe ipſis recipere ſpeciem veri, vt contingit, quando anima intelligit v. g. lapidem, quæ in ſe recipit non eſſe lapidis, ſed ſimilitudinem repræſentatiuam illius; at à bono omnia ea perficiuntur, quę aliquod eſſe etiam materiale recipiunt, in hoc enim conſiſtit ratio boni, quòd ſit perfectiuum, vel ſecũdùm rem, vel ſecundùm rationem: omnia autem appetunt bonum; non autem omnia intelligunt verum. Deinde quia quæ poſſunt perfici à bono, & à vero per prius perficiuntur à bono, quàm à vero. Quia ex hoc quod participant eſſe, perficiuntur à bono: ex hoc verò quod intelligunt, perficiuntur à vero. Committitur enim in hac doctrina aliqua ęquiuocatio, dum non ſumitur verum in eo ſenſu, quo ſumitur bonum. Fatendam enim eſt, quòd bonum importet aliquid intrinſecum eſſe cuiuſcunque rei, atque adeo bonitas entis importat aliquid ipſi intrinſecùm, & ideo participando eſſe, participat etiam bonùm, & ab ipſo perficitur. At veritas debet ſumi tranſcendentaliter, vt ſcilicet in eodem ſenſu ſumatur, in quo ſumitur etiam bonum, non autem debet ſumi prædicamentaliter pro ali-

D. Tho.

Eiuſdẽ doctrina expenſa.

Verum prius bono, etiã ſi attendatur ordo perfectibilium per ipſa

quo peculiari genere veritatis: vt autem ſumatur tranſcendentaliter, debet ſumi prout reperitur in vnoquoque ente; non autem pro veritate cognitionis; vt autem ſumitur, prout reperitur in vnoquoque ente, dicit, quòd tale ens participet eſſe iuxta ſuam debitam menſuram: atque in ente pręciſo dicit, quòd ens participet eſſe iuxta propriam menſuram. Et in hoc ſenſu etiam ſi attendatur ordo perfectibilium, prius eſt verum, quàm bonum, quia vnumquodq. perficitur tam vero, quàm bono hoc ipſo, quòd ęſſe participat, ſed ex eo, quòd perficitur vero, perficitur etiam bono, quia ideo eſt bonum, quia habet eſſe iuxta propriam menſuram. Cœterum ſi verum ſumatur pręedicamentaliter, prout ſcilicet importat veritatem cognitionis, & etiam bonum ſumatur pręedicamentaliter, prout importat bonum correſpondens appetitui: adhuc ſeruatur idem ordo; nam æque patet perfectibile per bonum, ac per verum; Sed quia ratione cognitionis tantùm tendit in bonum, ac ipſum aſſequitur, itaut ſit prius cognoſcere bonum, quàm ipſum appetendo proſequi, hinc verum prius eſt bono, quia perfectio per verum pręcedit perfectionem per bonum.

Quodnã ſit principiũ per quod paſſiones demonſtrantur de ente.

VIII. Colligitur quartò. Principium, per quod paſſiones de ente demonſtrari poſſunt, præſertim ſi loquamur de prima, eſſe ipſammet quidditatem entis, ſeu explicationem quidditatis entis, quæ quamuis non ſit vera definitio, æquiualet tamen definitioni. Cum enim in qualibet ſcientia debeant dari principia, ex quibus demonſtratiuè procedat in deducendis ſuis concluſionibus, hoc quoque concedendum eſt in Metaphyſica, dum ſcientifico modo conſiderat ens tanquam fundamentum ſui obiecti: & quia, ne detur proceſſus in infinitum, ſiſtendum eſt in aliquo primo indemonſtrabili, quod intra talem abſtractionem non habeat aliquod prius, & vniuerſalius, ideò optimè hoc principium aſſignatur ex definitione, ſeu explicatione ipſius entis, quia ipſum ens eſt omnium primum, quod ſit intra abſtractionem metaphyſicam, tum etiam quia eſt radix, & cauſa virtualis harum paſſionum. Et ſicuti in alijs ſcientijs ex quidditate obiecti demonſtrantur paſſiones, ita etiam, dum metaphyſica circa ens verſatur, debet ex quidditate ipſius demonſtrare eius paſſiones tanquam ex radice, ex qua proueniunt, & per quam ipſi conueniunt. Vnitas ergo demonſtratur de ente ex eo, quòd ens eſt id, quod habet eſſentiam. Quod enim habet eſſentiam, habet etiam indiuiſionem eiuſdem eſſentię, quia eſſentia illa ſeipſa coadunatur ad idem eſſe indiuiſibile, cum non poſſit idem à ſeipſo diuidi, vnde cum ens habeat eſſentiam, habet etiam indiuiſionem eiuſdem eſſentiæ, atque adeò vnitatem. Veritas autem demonſtratur de ipſo ente, quia quod habet eſſentiam, habet etiam menſuram eiuſdem eſſentiæ, cum nulla eſſentia reperiri poſſit, quæ non ſit iuxta menſuram ſibi debitam: oportet enim, vt ſit iuxta aliquam menſuram: vel ergo eſt iuxta propriam menſuram, vel iuxta alienam: non poteſt autem dici, quòd ſit iuxta menſuram alienum, quia tunc haberet eſſe alienum, & non proprium, atque adeo eſſet alia res: vnde neceſſariò debet habere eſſe iuxta propriam menſuram, cum igitur ens habeat eſſentiam, habet etiam menſuram eiuſdem eſſentię, atque adeo veritatem. Ad demonſtrandum verò bonitatem de ente, vt pote quia illi conuenit ratione veritatis, debet ipſa quoque veritas aſſumi tanquam medium: non enim ens eſt bonum, quia ſimpliciter habet eſſentiam, ſed quia habet eſſentiam iuxta debitam menſuram. Bonitas enim importat quamdam congruentiam, qua vnumquodque iuxta proprium eſſe qualificatur; ideò vt aliquid ſit bonum, oportet, vt habeat eſſe ſibi congruens; quod autem habet eſſe iuxta menſuram ſibi debitam, habet eſſe ſibi congruens. cum ergo ens habeat eſſe iuxta debitam menſuram, habet etiam eſſe ſibi congruens, atque adeo bonum.

Quomodo vnaquæque paſſio demonſtretur de ente.

Anton. Andreas Reiicitur eius doctrina.

IX. Quinto colligitur. An vera ſit doctrina, quàm tradit Anton. Andreas 4. Metaph. quæſt. 5. dum docet, primum principium oſtenſiuum in Metaphyſica eſſe illud, *Omne ens eſt ens*. Hoc enim non eſt principium, ſed propoſitio identica, quæ non explicat ens inadęquatè conceptum ſub ratione cauſæ virtualis ſuarum paſſionum, & ideo nullo pacto eſt aptum ad demonſtrandum. Principia enim, vt ſint apta ad demonſtrandum, oportet, vt conti-

Ens eſt ens, non eſt primũ principiũ in metaphyſica, & quod nõ illud ſit.

neant, atque proferant cauſam conelusionum, ſeu id, ex quo neceſſariò ſequitur concluſio, hoc autem eſt definitio ſubiecti, aut ęquiualens definitioni, quando paſſiones præſertim prima de ipſo demonſtrantur. Sic in Phyſica primum principium non eſt illud *Corpus naturale eſt corpus naturale*, quia non explicat cauſam, & conſequenter connexionem, ex vi cuius prima paſſio, aut aliqua alia conueniat ſubiecto, ſed eſt illud, *Corpus naturale eſt habens naturam*. Vnde in metaphyſica, ſiue ens ponatur obiectum, ſiue fundamentum obiecti, primum principium, quo demonſtratiuè circa ipſum proceditur, non erit iſtud, *Ens eſt ens*, quia eſt ineptum ad demonſtrandum, cum non aſſignet cauſam alicuius concluſionis, ſed iſtud, *Ens eſt habens eſſentiā*; hoc enim modo aſſignatur quid ęquiualens definitioni, & cauſa virtualis paſſionū.

DE PRIMA ENTIS PASSIONE, NEMPE VNITATE.

CONSIDERAVIMVS paſſiones entis in communi, nempe qualitatem earumdem, ordinem, & numerum; nunc conſequens eſt, vt de ijs in particulari tractemus vniuſcuiuſque naturam ſpeculantes. Quia autem, vt oſtendimus, prima omnium eſt vnitas, ideo ab ipſa exordiemur. Et quia vnitas conſiderari poteſt, & pręciſiuè, & diſtributiuè; Pręciſiuè quidem, quatenus dicit illam vnitatem tranſcendentalem, & indeterminati generis, quę conuenit enti tranſcendenti, prout conſideratur pręciſum ab inferioribus. Diſtributiuè verò, prout ſumitur pro vnitate huius, & illius entis determinati generis; ideo in pręſenti conſiderabimus vnitatem pręciſiuè acceptam, quę conuenit enti tranſcendenti pręciſè accepto tanquam paſſio fundamenti obiecti metaphyſici: deinde conſiderabimus vnitatem eiuſdem obiecti, nimirum entis conſtantis ex intrinſecis principijs metaphyſicis.

An vnitas ſit paſſio Entis. Diſp. IV.

Rationes dubitandi, & aliorum placita. Sect. I.
Vnitatem eſſe adæquatam paſſionem entis. Sect. II.
Soluuntur rationes dubitandi. Sect. III.

Rationes dubitandi, & aliorum placita.

SECTIO I.

I. DIximus in pręcedentibus, aſſignando numerum paſſionum entis, vnitatem eſſe primam eiuſdem, propter tamen difficultates, quę hanc doctrinam premunt, id diligentius diſcutiendum eſt, & inquirendum, quomodo ſit paſſio illius, & an ſe ſola cum ente adęquetur, an verò coniunctim cum aliqua alia. Ex duplici autem capite oritur difficultas, primò quidem, quia non videtur adęquari cum ente, & conſequenter non videtur poſſe eſſe paſſio illius, cum paſſio debeat adęquari cum ſuo ſubiecto. Secundò quia non videtur fluere ab eſſentia, quemadmodum debet fluere paſſio. Ex hoc autem duplici capite conſurgunt plures rationes dubitandi, & ideo antequam naturam vnitatis conſideremus oportet prius determinare, an ſit vera paſſio entis.

II. Prima autem ratio dubitandi Rationes dubitādi. Ariſt.
ex eo deſumitur, quòd, vt colligitur ex Ariſt. 10. Metaph. Ens diuiditur in vnam, & multa, & nonnulli exiſtimant, hanc eſſe primam, & veram entis diui-

ſionem; cum autem membrum diuidens non poſsit æquè latè patere, ac diuiſum, nec etiam poteſt eſſe paſsio illius, cum paſsio debeat dici ad conuertentiam, & conſequenter equè latè patere, ac ſubiectum. Secunda. Si vnum eſſet quid poſterius ente, & ens aliquid prius tanquam principium illius paſſionis. Vel ergo ens in illo priori eſt vnum, vel non. Si eſt vnum, ergo non per vnitatē, quæ ſit paſsio entis & debeat eſſe poſterior ente; ſi autem non eſt vnum, erit multiplex, quod dici non poteſt, quia eſt indiuiſum in ſe; & deinde non poſſet habere vnitatem pro paſſione, quia paſsio non opponitur ijs, quæ conueniunt ſubiecto præciſis paſſionibus. Tertia, quia prima paſsio ſupponit proprium ſubiectum conſtitutum in proprio eſſe; ſi autem ſupponit conſtitutum in proprio eſſe, ſupponit etiam vnum, quia vnitas imbibitur in eſſe cuiuſcunque; quare cum ſubiectum ſemper ſupponatur vnum ad quamcunque paſsionem, nunquam vnitas aſsignari poterit pro paſsione alicuius ſubiecti. Quarta autem ratio dubitandi procedit ſecundùm noſtra principia: docuimus enim in priori tomo, quòd Deus non ſit ens, ſed quid ſupereminentius, & tamen eſt vnus: vnde cum vnitas alteri conueniat, quàm enti, quomodo poterit eſſe propria paſsio illius?

Secunda. *Tertia.* *Quarta.* *Quinta.*

III. Quinta ratio deſumitur ex doctrina cuiuſdam Recentioris; ita enim arguit. Fieri poteſt, quòd remaneat eadem entitas, & varietur vnitas, ita vt talis entitas modo ſit vna, modo non ſit vna, vt ſi accipiatur quantitas bipalmaris, & ſeparetur aliqua pars illius, vt quantitas palmaris; hæc pars, dum eſt coniuncta, non eſt vnum ens, ſed pars vnius entis; dum verò eſt ſeparata, eſt vnum ens; & tamen ſiue ſeparata conſideretur, ſiue coniuncta, habet ſemper eamdem entitatem, cum ergo varietur vnitas manente ente, non poteſt eſſe paſsio illius, quia inuariato ſubiecto remanet inuariata paſsio. Quod etiam confirmari poteſt, quoniam ſi quantitas in plures partes diuidatur nulla fit acquiſitio, vel deperditio entitatis, & tamen fit variatio vnitatis, cum ex vna re fiant plures, quomodo ergo vnitas erit paſsio entis? Sexta. ſi vnitas eſſet paſsio entis, quo magis aliquid eſſet ens, eſſet etiam magis vnum, quemadmodum quod plus entitatis poſsidet, etiam plus bonitatis habet, quia bonitas eſt paſsio entis: oppoſitum tamen contingit, nam dum quantitas diuiditur, aliquid entitatis amittit, illam nempe partem, quæ ab ipſa ſeparatur, non tamen fit minus vna, ſed potius magis vna, quia retinet minorem potentiam ad diuiſionem. Quod ſi dicas, partes diuiſas eſſe plures vnitates, quia ſunt etiam plura entia, ità ut prius natura ſint plura entia, quàm plures vnitates: tunc ſic inſtari poteſt. quia in tantùm ſunt entia in plurali, in quantùm ſunt diuiſa, & quatenus ſunt diuiſa, ſunt plura, vnde prius ſunt plura quàm ſint entia in plurali. Quod præſertim verū eſt, quia terminus per ſe diuiſionis non eſt ens, cum per ipſam nihil producatur, ſed multitudo, quæ prius reſultare intelligitur, quam aliquid aliud. Deniq. in multorū ſententia vnitas addit ſupra ens aliquid poſitiuum, & conſequenter, ſi eſſet paſsio entis, procederetur in infinitum, quia hoc poſitiuum eſſet vnum, & ideo per aliquid ſuperadditum, & rurſus hoc ſuperadditum eſſet vnum, & ſic procederetur in infinitum, quia ſemper paſsio multiplicari debet ad multiplicationem ſubiecti.

Sexta. *Septima.*

IV. Propter has duas poſteriores rationes quidam Recentior exiſtimat, vnitatem non eſſe propriè paſſionem entis; quamuis pro paſſione communiter aſſignari ſoleat: addit tamen in modo loquendi non eſſe recedendum à communi locutione, & tanquam ſi eſſet paſſio entis ſumendam eſſe, quamuis reuera non ſit. Vaſquez autem abſolutè negat, Vnitatem eſſe paſsionem entis, ſi ſeorſim ſumatur; ita habet 1. p. diſp. 128. cap. 3. vbi docet, Vnum, & Multa ſimul ſumpta eſſe paſsionem entis, quia neutrum ipſorum ſeorſim cum ente adæquatur, ſed ſolùm cum ipſo adæquantur, ſi ſimul ſumantur. Verùm communis ſententia docet, Vnitatem eſſe veram paſsionem entis, non ſecus ac ſint cœteræ, atque cum ipſo adæquari, & ad conuertentiam dici. Ita tradunt ij omnes, qui tres illas paſsiones entis aſsignant, quos partim in ſuperioribus citauimus, partim ſumus infra citaturi, cum agemus de natura, & ratione formali vnitatis, & præcipuè habetur hæc ſententia apud D. Tho. 1. p. quæſt. 11. ar. 1. Caiet. ibidem. Soncin.

Quid ſentiant auctores. *Vaſquez.* *Communis ſententia.* *D. Tho. Caiet. Soncin.*

Suarez. Auerſa. Plato.

3. Metaph. quæſt. 24. Suarez. in Metap. diſp. 4. ſect. 3. Auerſam quæſt. 5. ſuæ Philoſophiæ ſect. 1. & paſsim apud alios, præſertim in illo loco 1. partis Imo etiam hæc ſententia fuit Platonicorum, & ipſius Platonis, quamis Auerſa pro parte negatiua illos citet. nàm Plato in Parmenide hæc habet *Neque ens vnò, neque vnum enti deeſt; ſed duo hæc potiùs per omnia coæquantur*. Vnde quando cenſet, Deum non eſſe ens, & nihilominus eſſe vnum, intelligit, quòd ſicuti eſt ſupra ens, ità etiam ſit vnus vnitate eminentiali: cùm verò ait materiã primam non eſſe ens, intelligit, quòd non ſit ens inuoluens actum ſuæ eſſentiæ, nempe ſubſtantialem, non autem quòd non ſit ens abſolutè.

Vnitatem eſſe adæquatam paſsionem entis.

SECTIO II.

Concluſio. Vnitas eſt paſsio entis.

I. Dicendum ergo eſt cum communi ſententia, Vnitatem eſſe paſsionem entis, & cum ipſo adæquari. Hanc concluſionem adeo certam exiſtimo, vt cenſeam nullo modo poſſe oppoſitum ſuſtineri, niſi magna abſurda admittantur: & ex ſola terminorum explicatione ita innoteſcere, vt nequeat intellectus rationabiliter procedens non aſſentiri. Deſumitur autem hæc concluſio ex Ariſt. 4. Metaphyſ. tex. 3. vbi ait *Si itaque ens, & vnum idem, ac vna natura ſunt, propterea quod ſe inuicem ſequuntur, quemadmodum principium, & cauſa, ſed non quod vna ratione ſignificantur &c.* & lib. 10. Metaphyſ. tex. 7. inquit. *Dicuntur autem æqualiter ens, & vnum*: & text. 8. *Quòd autem idem quodammodo ſignificat vnum, & ens patet etiam ex eo, quòd æqualiter ſequitur prædicamenta, & in nullo eſt, nec in ipſo quid, nec in ipſo quale, ſed ſimiliter ſe habet ſicuti ens* Et hoc ipſum habet paſsim pluribus in locis. Idem quoque docet D. Dion. cap. vltimo de diuinis nominibus, dum inquit *Nihil exiſtentium eſt non participans vno*.

Ariſt. D. Dion.

II. Atque etiam hæc concluſio efficacibus rationibus conuinci poteſt. Vnde primò argumentor. Vnitas conuenit enti per ſe, ita vt cum dicitur, Ens eſt vnum, ſit propoſitio neceſſaria & ita ipſi conueniat vnitas, vt non poſſit non conuenire; imo etiam, vt ſupra diximus, vnitas eſt de adæquato conceptu entis, nec poteſt ens adęquatè concipi, niſi cum vnitate concipiatur. quod ſi quis peruicaciter id negaret, ſaltem hoc concedere cogetur, quòd vnitas ſit quid identificatum cum ente, vnde Ariſt. tex. 8. lib. 10. Metaphyſ. vt modò citauimus, docet, quòd ens, & vnum idem quodammodo ſignificant, & paulò poſt ſubdit *In prædicatione vnus homo non addit aliquid aliud, quam homo*. Et ad ſummum quis contendere poteſt, quòd addat negationem. Verùm tunc huiuſmodi negatio habebit ſuum fundamentum in ente, ratione cuius illi conuenit, quod erit cum ipſo ente identificatum; vnde ſaltem vnitas fundamentalis erit intrinſeca enti, & negatio per ſe illi conueniet, vtpote neceſſariò conſequens; & debita ratione talis fundamenti; & propterea, quocunque modo res ſe habeat; vnitas per ſe conueniet enti, quia quæcunque cum aliquo identificantur, per ſe illi conueniunt. Quæcunque autem per ſe conueniunt alicui, vel ſunt de eius eſſentia, vel aliqua propria paſsio, nam ſi ad ipſum pertinent tanquam eſſentiale conſtitutiuum, ſunt de ipſius eſſentia; ſi verò non pertinent vt eſſentiale conſtitutiuum, vt illi per ſe conueniant, neceſſe eſt, vt ſaltem per ſe connectantur cum ipſo aliqua connexione neceſſaria; dum autem cõnectuntur cum ipſo connexione neceſſaria, ſe habebunt tanquam paſsiones illius. Itaque cum vnitas, vt vidimus, per ſe conueniat enti, oportet; vt illi conueniat vel tanquam eſſentiale conſtitutiuum, vel tanquam paſsio. Quamuis autem ingrediatur eſſentiale conſtitutiuum tãquam quid intrinſecè modificans ipſum eſſe intra rationem formalem eſſendi, ſi ens ſecundùm conceptum adæquatum ſumatur; ſi tamen conſideretur ſecundùm conceptum inadæquatum, prout conſideratur, quando tanquam radix paſsionum cõſideratur, tunc vnitas non pertinet amplius ad intrinſecum conſtitutiuum, ſed ſe habet quemadmodum cæteræ paſsiones, vt quid poſterius conſequẽs ad ipſum; & per ipſum tanquam per cauſam virtualem eſt demonſtrabile, vt vidimus in præcedenti diſputatione: & ideo habet rationem paſsionis.

Prima ratio. Vnitas per ſe conuenit enti.

Ariſt.

Secunda ratio.

III. Atque hinc deducitur ſecunda ratio, quæ etiam præcedentem confirmat. Omne namque ens vel eſt ſimplex, vel compoſitum: atque hæc ſunt duo membra, quæ totam latitudinem entis adęquant, quia fundantur in contradictione, nimirum in eo, quod ali quid ſit compoſitum, & non ſit compoſitum: ſi enim habet eſſe, atque hoc eſſe non eſt compoſitum, neceſſario erit ſimplex: vnde immediatè opponuntur, & alterum ipſorum debet neceſſariò cuicunque enti conuenire. quocunque autem modo ens ſe habeat, & ſiue ſimplex ſit, ſiue compoſitum, ſemper habet vnitatem ſibi congruentem; ſi enim ſit ſimplex, habet vnitatem ſimplicitatis: ſi autem ſit compoſitum, habet vnitatem compoſitionis; per compoſitionem enim, quæ ſit vera cōpoſitio, ſit quoddam vnum: & hoc verum eſt conſiderando vnumquodque ens ſeorſim; multitudo enim non habetur, quando entia ſeorſim conſiderentur, ſed quando plura ſimul accipitut. Quare cum cuicunque enti conueniat ſua vnitas proportionata, atq. ita per ſe illi conueniat, vt nequeat ens conſiſtere ſine tali vnitate, concludendum eſt, eſſe paſsionem illius, ita vt vnitas ſimplicitatis ſit paſsio entis ſimplicis: vnitas verò compoſitionis ſit paſsio entis compoſiti. Et proinde procedendo ab ente non tranſcendenti ad tranſcendens, vnitas tranſcendens eodem pacto ſe habebit reſpectu illius, ac ſe habet vnitas non tranſcendens reſpectu entis non tranſcendentis: ſi ergo reſpectu illius eſt paſsio, etiam tranſcendens erit paſsio reſpectu tranſcendentis. Et in confirmationem huius rationis adduci poteſt definitio proprietatis rigoroſè dictæ. Illa enim eſt propria paſsio cum omni rigore, quæ conuenit omni, ſoli, & ſemper, vt definitur à Porphyrio, & communiter recipitur: hoc autem contingit in vnitate reſpectu entis, cuicunque enim enti conuenit ſua vnitas, ita vt & ſemper illam habeat, & nullum ens ſit, quod ipſa careat, & præter ens nihil aliud participet talem vnitatem, nam quamuis videatur conuenire etiam entibus rationis; nihilominus tamen ijs non conuenit aliqua vnitas, niſi quę ſit mutuata ab ente reali, quoniam ſicuti ens rationis mutuatur ab ente reali rationem entis, ita etiam mutuatur ab eodem rationem vnitatis; & ideo verum manet, quod nulli alteri conueniat vnitas, quàm enti reali. Quòd autem omni enti conueniant vnitas aliqua, patet, quia ſi ens eſt ſingulare, ſeu indiuiduum, prout ſolet reperiri à parte rei, illi conuenit vnitas ſingularitatis. Si verò per intellectum præſcindatur à ſingularitate, & ſic præciſum conſideretur, illi conuenit vnitas quędam communis, ſeu vniuerſalis, qua pluribus poteſt communicari. Quare cum vnicuique enti conueniat propria vnitas, erit conſequenter paſſio illius, & cùm talis vnitas ſit paſſio talis entis, vnitas vt ſic erit paſſio entis vt ſic, & vnitas tranſcendentalis paſſio entis tranſcendentis.

Omne ens vel ſimplex vel compoſitum.

Omne ens habet vnitatem ſibi proportionatam.

Porphyr.

Vnitati conuenit definitio paſſionis.

Tertia ratio.

IV. Tertiò argumentari poſſumus ex natura ipſius vnitatis. Vnitas enim nihil aliud de ſuo formali importat, quàm indiuiſionem, qua vnumquodque in ſeipſo conſtituitur indiuiſum. Si autem ens tranſcendens conſideretur ſecundùm ſuum proprium conceptum ab inferioribus pręciſum, ex vi eiuſdem conceptus conſtituitur indiuiſum in ſe, ita vt eſſe indiuiſum neceſſariò ſit connexum cum eiuſdem quidditate, ergo ex vi ſuæmet quidditatis eſt vnum, ita vt vnitas per ſe illi conueniat tanquam paſſio, quia cum vnitas ſecundùm conceptum inadæquatum explicitum ſit extra conceptum inadæquatum explicitum entis ſaltem inadæquato modo, iam talis vnitas ſe habet, vt quid conſequens ab intrinſecis principijs ipſius, atque adeò eſt paſſio. Quòd autem ex vi ſuę quidditatis ens ſit in ſe indiuiſum, manifeſtum mihi videtur, nam importat tantùm in ſua quidditate vnicam ſimpliciſſimam rationem formalem, quę neque eſt reſolubilis in plures conceptus, vnde debet à ſe ipſo excludere omnem diuiſionem, quia in rerum quidditatibus diuiſio nequit ſtare ſine pluralitate rationum formalium, per quas huiuſmodi quidditates conſtituuntur. Quod poteſt confirmari ex natura contradictoriorum. Ita enim ſe habent contradictoria ex natura ſua, vt comparata ad aliquod ſubiectum, cui poſſint conuenire, neceſſariò alterum ipſorum conueniat: cum enim conſiſtant in aliqua forma, atque negatione eiuſdem formę, vel forma illa conue-

Ens ex vi propriæ quidditatis indiuiſum in ſe.

Confir.

Cur ex contradictorijs debeat ſemper alterum ineſſe.

nit

nit tali ſubiecto, & ſic illi ineſt contra dictorium poſitiuum, vel non conuenit, & tunc illi ineſt contradictorium nega tiuum. Vnitas autem, ſeu indiuiſio, atque diuiſio, ſeu multitudo conueniunt enti, ita vt ſit capax ipſarum, nam quod diuiditur in plura entia, eſt ens, vnde ſicuti eſt capax diuiſionis, ita etiam eſt capax indiuiſionis, Ergo ſi ens conſi deretur ſecundùm conceptum inadęquatum explicitum, debet illi alterum ex his contradictorijs nempe diuiſio, aut indiuiſio conuenire. Quæro igitur, quod nam ex illis conueniat; non quidem diuiſio, quia tunc eſſet ex vi ſuę quidditatis in ſeipſo multiplex, quod fie ri non poteſt, vnde enim haberet hanc multiplicitatem, atque pluralitatem, quę oriretur ex diuiſione? Certè eam non poſſet habere, niſi importaret plu res rationes formales, per quas con ſtitueretur talis multitudo, plures autem rationes formales importarent plura entia determinata; vnde non eſſet amplius ens vt ſic præcisè acceptū, ſed ens contractum ad inferiora: quod cum dici non poſſ t, fatendum eſt, nullam dicere pluralitatem, atque diuiſionem, ſed eſſe in ſe indiuiſum. Atque hoc verum eſſe, etiam ex eo conuincitur quòd quando ens contrahitur, tunc diuiditur, ita vt nullam habere poſsit diuiſionem, niſi per contractionem, nam diuiſio importat plura entia, quę neceſſariò habent vnaquęque eſſe ſibi proprium, atque adeo contractum & determinatum. Quamobrem ſi conſi deretur ens, antequam ſuſcipiat aliquam contractionem, nullam habebit diuiſio nem. Deinde ſi ens vt ſic ex vi ſui conceptus inadęquati præciſi non diceret omnimodam indiuiſionem, oporteret, vt includeret rationem formalem conſtitutiuam diuiſionis, quæ vt diximus non eſt aliud, quàm pluralitas rationum formalium: ex hoc autem ſequitur, quòd non eſſet communiſsima ratio entis, nã illæ rationes, quę formaliter conſtituerent diuiſionem, eſſent quędam rationes determinatę intra latitudinem entis, vnde conuenirent inter ſe in ratio ne entis, non autem eſſent formaliter conceptus inadęquatus entis. Quare conſtat, Ens illud, quod in ſe includit diuiſionem, non eſſe ens tranſcendens precisè acceptum, ſed eſſe entia inferiora, vnde non poteſt haberi diuiſio, niſi habeatur pluralitas entium, in qua reperiatur, atque adeò ens tranſcendens erit omnino indiuiſum in ſeipſo, atque obtinebit vnitatem tanquam paſsionē, quia illi conueniet neceſſariò tanquam quid conſequens ab inadæquato con ceptu ipſius.

Omnis diuiſio e tis ex contractione ipſius.

In com muniſſima ratione entis nulla di uiſio.

Soluuntur rationes dubitandi.

SECTIO III.

I. Quod docuimus in præcedenti ſect. magis planum fiet, ſi explicentur rationes dubitandi pro oppoſita parte ſect. prima adductę. Vnde ad primam, quę procedit ex diuiſione en tis in vnum, & multa, ex qua videtur colligi, quòd Vnitas non adæquatur cum ente ex eo, quòd ſit membrum diuidens in hac diuiſione, reſpondet D. Thm 1. par. queſt. 11. art. 1. ad 2. Poſſe, quòd eſt vno modo diuiſum, eſſe alio modo indiuiſum, quod enim eſt diuiſum nume ro, poteſt eſſe indiuiſum ſpecie, vnde etiam poteſt eſſe vnum, & multiplex, ſi diuerſimodè accipiatur: ita tamen vt quando eſt indiuiſum ſimpliciter, & ſolùm diuiſum ſecundùm quid, ſit etiam vnum ſimpliciter, & ſolùm multiplex ſecundùm quid. Quando ergo ens di uiditur per vnum ſimpliciter, & per multa ſecundùm quid, illa multa importante aliquam vnitatem, ratio ne cuius diuident ens, vnde cum diui ditur per unum, & multa, diuiditur quaſi per duas ſpecies unitatis, nam ipſa multitudo participat aliquo modo de unitate, ut docet etiam D. Dionyſ. cap. ultimo de Diuinis nominibus, in quiens, Non adeſſe multitudinem non participantem de uno. Quæ enim ſunt multa partibus, ſunt unum toto; & quæ ſunt multa accidentibus, ſunt unum ſubiecto. Hec tamen reſponſio difficilis eſt, quoniam cum dicitur, quòd ens diuiditur in unum ſimpliciter, & in multa ſecundùm quid, per hæc multa ſecundùm quid, uel importatur aliqua ratio multitudinis, uel aliqua ratio unitatis, quæ habeat annexam multitudi nem, ita ut prout ſunt ratio diuidens ens, importent alterutram ex his rationibus. Si prout eſt ratio diuiſiua ſi mul cum unitate importat rationem aliquam multitudinis, tùm remanet difficultas, quomodo unitas, quæ opponi tur

Ad primam rationem dubitandi.

Reſpõnſio D. Th.

Expenditur.

Membra diuidentia debent eſſe ſimul natura. tur multitudini, ſit paſsio adęquata entis, cum ſit membrum diuidens, & adæquans eus ſimul cum multitudine. Deinde multitudo eſt poſterior vnitate, conſtat enim ex pluribus entibus, quę ſingula vna ſunt, quomodo ergo poteſt eſſe membrum diuidens ſimul cum vnitate, cum membra diuiſiua alicuius rationis communis debeant eſſe ſimul natura, itaut vnum non ſit poſterius altero, nec illud ſupponat? Si verò importatur aliqua ratio vnitatis, quæ non ſit vnitas ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, iam erit talis vnitas; & conſequenter etiam alterum membrum diuideus erit talis unitas, quia ſi alterum ex membris diuidentibus dicit rationem aliquam determinato modo ſe habentem, alterum quoque dicit aliquam aliam rationem, ſimiliter determinato modo ſe habentem; unde per hanc diuiſionem diuidetur vnum quidem ens, ſed unum ut ſic per hoc tale, & tale unum, & non erit diuiſio illa, de qua modo loquimur per quam diuiditur ipſum ens in unum, & multa. Accedit etiam, quòd vnum ſimpliciter à ſe excludit omnem diuiſionem & unitas, quæ conuenit enti ut ſic, & cum ipſo adæquatur, excludit omnem penitus diuiſionem ab ipſo ente; nam diuiſio, ut diximus in præcedenti ſectione, non poteſt haberi ſine multitudine entium, & multitudo entium non poteſt haberi ſine contractione eiuſdem entis: Ergo unitas ſimpliciter non poteſt eſſe membrum diuiſiuum entis ut ſic. Quòd ſi in iiſdem entibus multitudo conſideretur, & etiam unitas: tunc quis non uidet, non poſſe eſſe diuiſionem ueram, quia cum iiſdem entibus cum quibus adæquatur multitudo, adęquabitur etiam unitas? ratio autem, quæ adæquatur cum diuiſio, non poteſt eſſe diuiſiua ipſius, quia ex eo diuidit, quòd minus patet, & diuiſum contrahit, ac coarctat.

Debent ſeorſim membra minus patere ac diuiſum.

Explicatio Caiet. eiuſdem reſponſionis. II. Ideo Caiet. uidens difficultatem ut ſolueret reſponſionem, alio modo procedit: ait enim quòd *ſimpliciter*, & *ſecundùm quid* non debet cadere ſupra membra diuidentia, ita ut ſenſus ſit, quod illud, quod ſimpliciter eſt unum, & id quod ſecundum quid eſt multa, diuidant ens, ſed debet cadere, ſupra ipſam diuiſionem, ita ut ſenſus ſit, quòd vnum ſimpliciter continetur ſub ente; multa uerò ſecundùm quid, nempe ratione vnius. Verum valdè improbabiliter loquitur, & contra mentem ipſius Diui Thom. aſſignat ly *ſimpliciter*, & *ſecundùm quid* unitati, & multitudini, non autem diuiſioni: quod ſatis colligitur ex eo, quod, ut confirmet ſuam doctrinam, docet, aliqua è ſſe ùnum ſubiecto, quia idem diuerſo modo receptum poteſt eſſe unum ſimpliciter, & multa ſecundùm quid, vel è contra. & ait *Sic igitur ens diuiditur per unum, & multa, quaſi per vnum ſimpliciter, & multa ſecundùm quid*. Ex quibus patet, quòd tribuit ly *ſimpliciter*, & *ſecundùm quid*. membris diuidentibus, non autem diuiſioni. Refellitur.

Deinde in ſeipſa hæc doctrina falſa eſt, uam vnum non ponitur ſub ente, cum adæquetur cum ipſo, vt ibidem concedit ipſe Caiet. quę enim ſub aliquo ponuntur, minus patent, & ipſum coarctant. Vnde inquiro à Caietano, an vnitas adæquetur cum ente, an verò non adæquetur? Si adęquatur, quomodo poteſt eſſe membrum diuiſiuum illius, cum membrum diuidens, ad hoc vt diuidat, debeat minus patere, quàm diuiſum, & ipſum coarctare, ita vt eo ipſo, quòd diuidit, contrahat? Si verò non adęquatur, iam non erit paſsio entis. Rurſus quando aliqua ratio diuiditur, qualis eſt diuiſio ex parte vnius membri diuidentis, talis quoq; eſt diuiſio ex parte alterius membri, ſi ergo entis diuiſio per vnum eſt diuiſio ſimpliciter dicta, erit etiam diuiſio ſimpliciter dicta, quādo diuiditur per multa; quia non poteſt aliquid diuidi ſimpliciter, & non diuidi ſimpliciter eadem diuiſione. Diuiſio rationis communis ſit per contradictionem.

Aliorum reſpōſio. III. Alij autem reſpondent, quòd cum diuiditur ens in vnum, & multa, nō diuitur ens per ſe, ſed ens, quod abſtrahit ab ente per ſe, & ab ente per accidens; ita vt ens vnum importet ens per ſe: Multa verò importent ens per accidens. Cum autem dicitur, quòd vnitas eſt paſsio entis, intelligitur, quod ſit paſsio entis per ſe, non autem illius, quod abſtrahit ab ente per ſe, & per accidens. Sed neq; hæc reſponſio ſubſiſtere poteſt: nam ſi datur hoc ens abſtrahens ab ente per ſe, & ab ente per accidens, vel ſic præciſum eſt in ſeipſo indiuiſum, & tunc habebit vnitatem, quæ ſit paſsio illius, vel erit diuiſum, & ſic erit multiplex antequam per multitudinem diuidatur, quod nequaquam dici poteſt. Præterea, Ens per accidens, Reijicitur.

Enti per accidens conuenit vnitas per accidens.

vel conſideratur cum aliquâ vnitate per accidens, vt eſſet vnitas aggregationis, vel abſq; vlla vnitate, & cum ſola multitudine. Si primò modo accipiatur, tunc etiam ens per accidēs habet ſuam vnitatem proportionatam, atq; adeò quocumque modo accipiatur, vnitas adæquabitur cum ente, nam talis vnitas adæquabitur cum tali ente, & vnitas, vt ſic cum ente vt ſic, atq; adeò numquàm poterit eſſe membrum diuidens, quia neq; vnitas vt ſic poterit diuidere ens vt ſic, neq; talis vnitas tale ens. Si verò ſecundo modo accipiatur, tunc illud nō eſt ens per accidens, quia in tantum eſt tale, in quantum habet aliquam vnitatē per accidens, ſed erunt plura entia per ſe vnde adhuc enti per ſe cōueniet multitudo. Et ſanè ita dicendum eſt, quia ſi accipiatur vnumquodque ens per ſe ſeorſim, illi conueniet ſua vnitas, ſi verò ſimul cum alio accipiatur, illi conueniet multitudo, & diuiſio, nam ſemper cui conuenit forma, conuenit etiam priuatio eiuſdem formæ; vnde adhuc remanet eadem difficultas, quomodo cum vnum, & multa diuidant ens per ſe, poſſint vnitas eſſe paſsio illius.

Enti per ſe conuenit tum vnitas, tum multitudo.

Tertia reſpōſio.

IV. Alij reſpondent, cum diuiditur ens in Vnum, & Multa, per vnum intelligi illud ens, quod eſt ita vnum, & indiuiſum, vt ſit ſimplex, nec poſsit in plura diuidi. per Multa verò intelligi illud ens, quod eſt quidem vnum, ſed compoſitum ex multis, & in plura diuiſibile; quam reſponſionem confirmant etiam ex Ariſ. 10. Metaph. tex. 9. vbi ita habet *Opponuntur autem vnum, & multa, quorum vno vnum, & multitudo, vt indiuiſibile, & diuiſibile; quod enim aut diuiſum, aut diuiſibile, & multitudo quadam dicitur, quod verò indiuiſibile, aut non diuiſum, vnū.* Sed neq; hæc reſponſio difficultatem ſoluit; nam quando dicitur, quod diuiſibile eſt, opponi cum eo, quod eſt vnum, non intelligitur, quòd opponatur ratione alicuius vnitatis, quam dicat ſiue ratione compoſitionis, ſiue quocumque alio modo, ſed quòd opponatur ratione alicuius multitudinis, quam contineat. vnde ſic argumentor vlterius. Vel per multa intelligitur vnum diuiſibile, prout importat aliquam vnitatem, vel prout importat multitudinem, & ablationem vnitatis. Si primò modo accipitur, iam non diuiditur ens, ſed vnum vt ſic per talem, & talem vnitatem, vnde adhuc

Ariſt.

reſtat difficultas de illa diuiſione, in qua ens diuiditur in vnum, & multa, quę important multitudinem formalem, nam re vera vnumquodq; prædicatū diuiſim dicitur de tota latitudine entis, quę admodum dicitur ſubſtantia, & accidens, nam omne ens, aut eſt vnum, aut multiplex. Si verò altero modo accipitur, tunc currit eadem difficultas, quòd vnitas ſimul cum multitudine diuidat ens, atq; adeò neutrum ipſorum ſeorſim cū ente adæquatur. Deinde ſicuti vnum cum ſimplicitate, & indiuiſibile opponitur cum vno diuiſibili, ex eo, quod eſt quædam multitudo, vt inquit Ariſt. citatus, ita vnum vt ſic opponitur cum multitudine vt ſic: vnde prima diuiſio debet procedere de multitudine in tota ſua latitudine, & etiam de vnitate in tota ſua latitudine.

Vnum, & multa adæquāt totam latitudine entis.

Vera reſponſio.

V. Cęterùm ſi recolamus ea, quę diximus in priori tomo diſp. 31. ſect. 1. facilis erit ſolutio huius difficultatis; ibi enim docuimus, quòd quando ens diuiditur in vnum, & multa, non eſt vera diuiſio, ſed ſolùm habet quamdam ſimilitudinem diuiſionis, non quidem ex parte diuiſi, ſed ex parte membrorum diuidentium; cum enim vnum, & multa ſint immediatè oppoſita, ita vt priuatiuè, aut cōtradictoriè opponantur, ſemper alterum ipſorum de ente verificatur, vt diximus etiam in pręcedenti ſectione. Verū interuenit hoc diſcrimen, quod cuicumq; enti ſeorſim accepto cōuenit vnitas; multitudo verò non conuenit enti, ſed entibus, ita vt plura ſimul debeant accipi: vnde prius enti conuenit vnitas, quia prius eſt in ſeipſo ſeorſim à quocunque alio, deinde ſimul cum alio conſideratur; & idcircò multitudo ſupponit vnitatem, quia quamuis ſit deſtructiua vnitatis, tamen non deſtruit in entibus acceptis ſeorſim, ſed ſolùm ſimul acceptis, atque adeò vnitas dicitur de vnoquoq; ente, & multitudo de pluribus entibus. Hinc autem fit, quòd tàm vnitas, quàm multitudo adæquent totam latitudinem entis, etiam ſi vnaquæque ſeorſim accipiatur, ſecundùm diuerſum tamen ſtatum conſiderati. Poteſt enim ens conſiderari in ſeipſo, prout habet proprium eſſe, & hoc pacto adęquatur per vnitatem, & tunc eſt paſſio illius: poteſt verò conſiderari cum conſortio alterius, & tunc habet alium ſtatum, prout conſiderationi obijcitur, & adæ-

Qualiter accipēda diuiſio entis in vnum, & multa.

quatur per multitudinem. Vnde vnitas, & multitudo, ſicuti cōſtituunt diuerſum ſtatum entis, ita etiam diuidunt ens quodammodo ſecundùm diuerſum ſtatū ipſius, ſecundùm quem poteſt ab intellectu conſiderari, non autem ſecundùm rationem entis. Vnde manet, quòd vnitas adæquetur cum ente, prout ſecundùm rationem entis conſideratur, & etiam diuidat ens modo explicato. Verùm quia multitudo propriè ſolùm conuenit entibus phyſicis, vtpotè quæ ſolùm verè diuiduntur, ita etiam vnitas, quę cum multitudine opponitur, erit ſolùm vnitas phyſica, ſeu entitatiua, quæ conuenit entibus phyſicis. Nihilominus tamen poteſt ſeruata proportione accipi etiam pluralitas, quæ oritur ex diſtinctione facta per intellectum, quæ tamen erit pluralitas quodammodo rationis, & tunc hæc pluralitas opponetur etiam cum vnitate metaphyſica, & ens metaphyſicum poterit eadem diuiſione diuidi ſeruata eadem proportione; & adhuc tàm vnitas, quàm multitudo cum ente adęquabitur modo illo explicato.

Ad ſecundam

VI. Reſponſio autem pro ſecunda ratione dubitandi colligitur ex ijs, quę diximus in ſuperioribus explicantes, quomodo ens habeat paſſiones, & quomodo ab ipſo diſtinguantur: diximus enim, diſtingui ſecundùm conceptus inadęquatos explicitos, atq; adeò ſolùm poſitis his inadęquatis conceptibus habere locum paſſiones entis: & inſuper non eſſe paſſiones metaphyſicas propriè dictas, quia inter ipſas, & ſubiectum deficit diſtinctio adęquata metaphyſica. Quo ſtāte, vt vnitas obtineat talem rationem paſſionis, tàm ipſa, quàm ens debent ſolùm cōſiderari ſecundùm conceptus inadęquatos, & ſecundùm id, quod per hos conceptus inadęquatos important explicitè. Si ergo conſideretur ens ſecundùm cōceptū inadęquatum explicitum, non eſt neq; vnum, neq; multiplex, quia neutrum horum exprimit; quamuis implicitè dicat vnitatem, ſed exprimit ſolùm rationem eſſentiæ, vt autem habeat vnitatem, requiritur aliqua maior expreſsio, per quam habetur alius conceptum inadæquatus, qui ſecundùm expreſsionē dicit aliquid amplius, & conſequens ad priorem conceptum, & ideò obtinet rationē paſsionis.

Quomodo vnitas ſit paſſio entis.

Ad tertiam.

VII. Ad tertiam autem rationem dubitandi dicēdum eſt, quòd alio modo debemus philoſophari de paſsionibus entis, ac de cœteris. Cum enim paſsiones entis non ſint paſsiones propriè dictę, & ſolùm ſecundùm conceptum inadęquatum explicitum diſtinguantur ab ente, ita vt ſint de ipſius conceptu adæquato, non poſſunt ſupponere ens, cuius ſunt paſſiones completè conſtitutum in ſuo eſſe, quemadmodum cœteræ paſsiones ſupponunt ſuum ſubiectum, ſed ſolùm poſſunt ſupponere ens ſecundùm conceptum inadęquatum, importantem rationem eſſendi vt ſic, quia ſolùm ſunt paſſiones entis inadæquatè accepti; dum autem ſupponunt ens inadęquatè acceptum, non ſupponunt cum vnitate, quia in ſuo conceptu inadæquato illam non exprimit; & ideò optimè poteſt vnitas conſtitui pro paſsione entis, quia quamuis ſupponat ſubiectum ſiue ens, non ſupponit tamen cum vnitate, vt iam declaratum eſt. Quarta autem ratio dubitandi facilè ſoluitur ex doctrina, quam tradidimus in ſuperiori tomo, ſeu ex ijſdem principijs, ex quibus ipſa quoque procedit. Si enim dicatur, Deum non eſſe ens, ſed quid ſupereminentius, conſequenter etiam dicendum eſt, omnia, quæ Deo conueniunt, eſſe ſupereminentioris rationis; vnde neque habebit vnitatem, ſed ſupra vnitatem, quæ ſit eminētioris ordinis, quod etiam declarauit D. Dionyſ. cap. 1. de Diuinis nominib. dum inquit *Igitur ſupereſſentialitatem diuinam, qualis ſit ſuperbonitatis, ſuperſubſiſtentia, neq; vt verbum, aut virtutem, neq; vt animam, aut vitam, aut eſſentiam laudare eſt. Nihil enim eorum quæcunq; ſuper omnem veritatem ſunt, veritate dicitur: ſed omni habitu, motu, vita, phantaſia, opinione, nomine, verbo, virtute, intelligentia, eſſentia, ſenſu, collocatione, VNITATE, ſummitate, multitudine, omnibus quæcunq; ſunt exiſtenti a ſupereminentem remotam*. Ecce ergo, quomodo docet, Deum eſſe remotum ab ipſa vnitate, non quia ſit multiplex, ſed quia eſt ſupra ipſam vnitatem, obtinens eminentiori modo ſuam ſingularitatem: vnde cum dicitur vnus, concipimus eius vnitatem ad modum vnitatis rerum creatarum, cum tamen ſit vnitas longè eminentior, quam proprio conceptu intelligere nō poſſumus, ſed eam veſtimus ſpecie vnitatis creatę; vt ſcilicet hoc pacto diuiſionem, & pluralitatem à Deo excludamus.

Prima paſſio entis nō illud ſupponit cū vnitate.

Ad quartam.

D. Dionyſ.

Quomodo Deo conueniat vnitas.

Ad quintam.

VIII. Ad quintam rationem dubi-

tandi negandum eſt, quòd manente eadem entitate, varietur vnitas; ſed nulla fieri poteſt variatio in vnitate, niſi eadẽ fiat in ente, hoc enim congruũ eſt, cum ſit de conceptu adæquato ipſius. Vnde ad inſtantiam dicendum eſt, quòd cum pars quantitatis ſeparatur per diuiſionem à toto, tota illa variatio, quæ fit in vnitate, fit etiam in entitate illius quantitatis, quia ſicuti illa pars, dum eſt vnita, non eſt vnum ens, ſed pars vnius entis, ita etiam neq; eſt ens, ſed pars entis pro cuius intelligentia ſciendũ eſt, quòd quæcunq; ſunt in aliquo ſubiecto diuiſibili, habent hoc, vt diuidantur ad diuiſionem ſubiecti, atq; multiplicentur per diuiſionem, quemadmodum etiam multiplicatur ſubiectum: & hoc præcipuè habet locum, ſi cum ipſo ſubiecto identificentur tamquam metaphyſica accidentia: tunc enim impoſsibile omninò eſt, quòd ſubiectum diuidatur, & non ipſa quoq; diuidantur, cum ſint vna, atq; eadem entitas. Cum igitur vnitas ſit in ente tamquam paſsio in ſubiecto cum ipſo identificata, debet ad diuiſionem ſubiecti diuidi, & ad ipſius multiplicationem multiplicari: vnde cum ſubiectum multiplicetur ad diuiſionem, debet & tunc vnitas multiplicari. Cum ergo diuiditur pars quantitatis à toto conſurgit ex vi diuiſionis alterum vnum, nempe illa pars, quæ ſeparatur, prius enim vnitas illius communicabat cum vnitate totius, per diuiſionem verò tollitur talis communicatio, & vnitas illius partis ampliùs non communicat, ſed conſtituit vnum incõmunicabile. Quamobrem tota mutatio, quæ fit in vnitate, non eſt, quia aliquid de vnitate acquiratur vel deperdatur, ſed ſolùm quia vnitas, quæ cum alia communicabat, ceſſat communicare. Tota autem hæc mutatio contingit etiam in entitate quantitatiua, nam quando ſeparatur aliqua pars quantitatis à toto, conſurgit aliud totum ex vi diuiſionis, illa enim pars vnita nõ ſe habebat per modum totius, ſed per modum partis, ſeparata verò ſe habet per modum totius, quia entitas, quæ prius communicabat cum alia entitate, modò non communicat. Quare numquàm variatur vnitas, niſi eadem variatio contingat etiam in entitate. Atq; hinc potius cõfirmatur noſtra ſententia, quoniam cum vnitas ſequatur omninò ens, & eamdem mutationem ſubeat, hinc etiam conuincitur, quòd ſit neceſſariò cum ipſo connexa, atq; per ſe illi conueniat, & habeat partes integrales, quando eſt in ſubiecto diuiſibili, quemadmodum ipſum ſubiectũ, in quas poteſt diuidi ſimul cum ſubiecto: ita vt in ſeipſa varietur eo pacto, quo in ſeipſo variatur ſubiectum. Ad confirmationem dicitur, quòd in tali diuiſione nulla quidem fit acquiſitio, vel deperditio entitatis, ſed neq; etiam fit aliqua acquiſitio, aut deperditio vnitatis: ſed, vt diximus, tota variatio vnitatis eſt penes ſeparationem, qua vna pars vnitatis ſeparatur ab alia, ita vt ex vi huius ſeparationis conſurgant tot vna, quot ſunt partes. Verùm eadem variatio fit etiam in entitate, nam per diuiſionem ſeparantur partes entitatis, & vnaquæque pars fit aliquod totum entitatiuum.

Eadem variatio, quæ in vnitate, etiam in entitate.

Vnitas diuiſibilis in plures, ſi ſit in ſubiecto diuiſibili.

Ad confirm.

IX. Ad ſextam dico, Quòd ſicuti ens in ratione eſſendi non ſuſcipit magis, & minus, ſed ſolùm ratione perfectionis; ita neq; vnitas recipit magis, & minus, quia conſequitur ens ſecundùm rationem entis, niſi fortè ſint vnitates diuerſæ ſpeciei, quæ ratione differentiarum poſſunt eſſe magis, aut minus perfectæ: vnitas tamen eiuſdem entis numquam recipit magis, & minus, ſicuti neq; recipit ipſum ens; & in hoc eidem enti proportionatur. Quia tamen ens poteſt creſcere extenſiuè, ideò vnitas quoq; in hoc ipſi proportionatur, nam creſcit extenſiuè ad augmentum entis extenſiuum, vt patet, quando quantitas augetur: vnde in hoc ſenſu, quò magis aliquid eſt ens; ideſt quò plus habet entitatis, habet etiam plus vnitatis, & quo minus habet entitatis, habet etiam minus vnitatis. Dum autem per diuiſionem tollitur à quantitate aliquid entitatis, nempè aliqua pars tollitur etiam aliqua pars vnitatis, illa nimirum, quæ ſeparatur, & ideò quantitas fit minus vna extenſiuè: intenſiuè verò neque fit magis, neq; minus vna, quia non eſt capax huius intenſionis: neq; retinet minorem diuiſibilitatem, ſiue potentiam ad diuiſionem, quia hęc potentia eſt de conceptu eſſentiali quantitatis, & ideò remanente eadem eſſentia, remanet etiã eadem potentia ad diuiſionem, nec intenſiuè fit maior, aut minor, ſed ſolùm extenſiuè. Dicitur autem minor quantitas habere minorem potentiam ad diuiſionem, nõ quia de ſe ſit minus diuiſi-

Ad ſextam.

Vnitas recipit tantum augmentum extenſiuũ, quemadmodum ipſum ens.

bilis, ſed quia difficilius eſt exercitium diuiſionis propter neceſſitatem applicandi inſtrumenta, quibus diuidatur, cũ inſtrumenta materialia difficilius minori quantitati applicentur. Ad inſtantiam verò dicitur. Quòd diuiſio formaliter terminatur ad ſeparationem ex vi autẽ huius ſeparationis habentur plura entia, & plura vna, ita tamen vt prius habeantur plura entia, & ex eo, quòd ſint plura entia, ſint etiam plura vna: vnde in tantùm ſunt entia in plurali, non in quantũ ſunt plura vna, ſed in quantum ſunt plura præciſè, ita vt pluralitas ſit ratio formalis, cur ſint plura, quæ quidem facit etiam vna in plurali, in quantum facit entia plura: & proinde falſum eſt, quòd ſint prius plura, quàm ſint entia; quia eſſe plura dicit pluralitatem ipſis exhibitam, pluralitas autem exhibetur entitati; & ideò implicat, eſſe plura, antequàm ſint plura entia, quia eo ipſo, quòd ſunt plura, ſunt etiam plura entia, cum tàm plura, quàm plura entia ſint effectus formalis pluralitatis.

Entia prius ſunt plura, entia, quā plura vna.

Ad ſeptimam.

X. Deniq; ad vltimam reſpondetur. Vnitatem addere ſupra ens conceptum inadæquatum explicitum, quo exprimitur indiuiſio eiuſdem entis. Hic autem conceptus explicitè dicit ſolam indiuiſionem, ſeu rationem formalem vnitatis, non autem eſt quid poſitiuum, aut negatiuum; ſed ſolùm implicitè dicit rationem poſitiui, ſicuti etiam implicitè dicit rationem entis. Quamobrem eſt quid poſitiuum implicitè per eamdem rationem entis, cuius ipſa eſt paſsio, ex quo fit, quòd non diſtinguatur ab ipſo ſecundùm conceptum adæquatum, ſed ſolùm ſecundùm conceptum inadæquatum. Et ideò ſi inquiratur, an hoc poſitiuum ſit vnum, reſpondetur eſſe vnum: Quòd ſi rurſus inquiratur, per quid ſit vnum, reſpondetur eſſe vnum per eamdem vnitatem, in qua inuoluitur hoc poſitiuum, quia ſicuti vnitas accipit eſſe quid poſitiuum ab hoc poſitiuo, ita hoc poſitiuum ab vnitate recipit eſſe vnum; hoc enim poſitiuum eſt ipſum ens, quod ſicuti facit vnitatem eſſe quid reale poſitiuum, ita ab ipſa recipit eſſe vnum. Et hoc pacto multiplicatur paſſio ſemper ad multiplicationem ſubiecti, quia multiplicato ente multiplicatur etiam vnitas, nec tamen ſequitur aliquis proceſſus in infinitum, quia hæc duo ens, & vnitas mutuò exhibent ſuos effectus formales, nec diſtinguuntur ſecundùm conceptus adæquatos. Tunc ſequeretur proceſſus in infinitum, quando vnitas ita eſſet aliquid poſitiuum, vt hoc poſitiuum eſſet quid contradiſtinctum à poſitiuo entis, & aliquid ipſi ſuperadditum; verùm quod vnitas ſuperaddit enti, eſt ſola ratio indiuiſionis ſecundùm eſſe explicitũ. Addo etiam, quòd ſi adderet aliquid poſitiuum contradiſtinctum ab ente, huiuſmodi poſitiuum non eſſet vnum vt quod, ſed vt quo, quia eſſet ratio formalis, per quam ens conſtitueretur vnum, & ideò non indigeret vnitate ſuperaddita, ſed ſeipſo eſſet vnum, quia rationes formales vt quo ſeipſis ſunt tales: vnde neq; ſe haberet vt ſubiectum requirens nouam paſsionem vnitatis, ſed eſſet ipſa paſſio, ad multiplicationem autem paſſionis non debet multiplicari paſſio eadem, ſed ſolùm ad multiplicationem ſubiecti.

Quomodo non ſequatur proceſſus in infinitum ex eo, quòd vnitas ſit quid poſitiuum.

In quo conſiſtat ratio formalis vnitatis. Diſp. V.

Punctus difficultatis, & aliorum ſententia. *Sect. I.*
Vera ſententia. *Sect. II.*
Reÿciuntur rationes in oppoſitum. *Sect. III.*

Punctus difficultatis, & aliorum ſententia.

SECTIO I.

I. DE hac vnitate, quam diximus eſſe paſſionem entis, ſtatim in cõtrouerſiam venit, quid de ſuo formali importet, & difficultas in eo conſiſtit, an formaliter importet aliquid poſitiuũ, an verò negationem. Et vt punctus difficultatis intelligatur, aduertendum eſt, quòd quæſtio non eſt de ſolo nomine vnitatis, vt aſſerit Suarez infra citandus, ſed de ipſa formalitate vnitatis. Cum enim quęritur, quid de formali dicat vnitas, queſtio non eſt, quid nomine vnitatis intelligendum ſit, ſed quęnam ſit ratio formalis conſtitutiua vnitatis, qua ens verè cõſtituitur in ſeipſo vnum, ſeu quinam ſit conceptus obiectiuus, qui correſpondet huic termino vnitatis, an ſcilicet ſit negatio aliqua, an verò

Punctus quæſtionis.

aliquid poſitiuum. Certum enim eſt, quòd nomine vnitatis id intelligendum eſt, quo res redditur vna, & in ſeipſa indiuiſa, ſed difficultas eſt, an hoc ſit quid poſitiuum, an verò negatio aliqua; vnde cum quæſtio ſit, an vnitas ſit quid poſitiuum, an verò negatiuum formaliter loquendo, manifeſtum ſit, quòd quæſtio non procedit de nomine, ſed de re ipſa.

Vnum intrinſece includit ens.

II. Certum eſt autem. Vnum in cõcreto ſumptum importare ipſum ens, non connotatiuè tantũ, ſicut cæcitas importat oculum, vt volunt aliqui Recentiores, ſed in recto, & intrinſecè tãquàm ſubiectum, cui inſit. Et ita ſpecialiter docent D. Thom. in 1. diſt.24. quæſt.1. art.3. in corpore, & quæſt.9. de potent. art.7. & 1. part. quæſt.11. art.1. in corpore, Faſol. ibid. dub.1. cũ Ariſt. 4. Metaph. text.3. vbi habet *Ens & vnum idem, ac vna natura ſunt, quemadmodum principium, & cauſa. Idem enim vnus homo, & ens homo. Et ſicut non ſeparatur ens in generatione, & corruptione, ſimiliter, & in vno. Quare manifeſtum eſt, quòd additio in his idem ſignificat, & quod vnum nihil aliud eſt, præter ens.* Et ratio manifeſta eſt, quia vnũ cum cõcreto modo ſe habeat, participat vnitatem, tamquàm formam; ſi autem participat, cũ participatio non ſit ficta ab intellectu, oportet, vt habeat fundamentum participandi, atque adeò quod ſit ens, quomodo enim quod in ſe non eſt formaliter aliquid, poteſt aliud participare? Hinc de vno eſſentialiter prædicatur ens, quia ipſum intrinſecè inuoluit. Quando tamen ſignificatur vt paſſio entis, licet in concreto proferatur, ratione tamen prædicati coarctatur vt ſtet pro abſtracto, & ideò poteſt de ipſo dici, quòd ſit paſſio entis; quòd fluat ab ente, & alia huiuſmodi poſſunt de ipſo verificari, quæ ſignificant diſtinctionem vnius ab ipſo ente.

D.Th.

Faſol.

Ariſt.

Vnum dicit aliquid præter ens, & quomodo.

III. Verùm cum vnum per modum concreti ſe habeat, non ſolùm dicit ipſum ens ſignificatum ſub ratione entis, ſed etiam aliquid aliud, quod non ſignificetur explicitè ſub ratione entis. Et hoc etiam expreſſit Ariſt. citato text.3. lib.4. Metaph. cum enim docuiſſet, quòd Vnum, & Ens ſunt idem, ſubdit, *Sed non quòd vna ratione ſignificantur*. Quod ſatis ex eo cõſtat, quia diuerſum conceptum formamus de vno, ac de Ente, vnde etiã conſurgit alia explicatio Entis, & alia vnius; quomodo enim aſſignaretur ratione ſuæ formæ tamquàm paſſio entis, ſi nihil aliud diceret, niſi illud, quod ſub nomine entis ſignificatur?

Ad vnitatem cõcurrit aliquid poſitiuũ, & aliquid negatiuũ.

IV. Certum inſuper eſt, quòd ad vnitatem concurrit, & aliquid negatiuam, & etiam aliquid poſitiuum. Quod inde colligitur, quia quod vnum eſt, non habet diuiſionem, vbi autem non eſt diuiſio, patet, quòd adeſt negatio ipſius, atque adeò hæc negatio diuiſionis concurrit ex parte vnitatis. Verùm ſiue vnitas enti vt ſic tribuatur, ſiue alicui enti determinato, atque ſe habeat tamquàm paſsio illius entis, cui tribuitur, debet conſequenter in ipſo fundari, non enim negatio illa diuiſionis tribuitur enti abſq; fundamento, ſed ens illud, cui tribuitur, exhibet fundamẽtum talis negationis, quod ſanè eſt quid poſitiuum: vnde hoc quoq; poſitiuum concurrit ex parte vnitatis. Venit ergo in controuerſiam, in quonam formaliter conſiſtat ratio vnitatis, an in negatione iſta diuiſionis, an verò in illo poſitiuo, quod eſt fundamentum talis negationis, ita vt negatio ſe habeat vt connotatum, poſitiuum verò, vt formale vnitatis.

Vnitas importat indiuiſionẽ.

V. Illud autem, quod certum etiam eſt, & poteſt ſternere iter ad indagandam veritatem, maximè præoculis habendum eſt, nimirum, Vnitatem conſiſtere in indiuiſione, qua res in ſeipſa redditur indiuiſa. Cum enim vnitas formaliter opponatur diuiſioni, non poteſt formaliter eſſe aliud, quàm indiuiſio; hic enim eſt terminus oppoſitus diuiſioni; vnde Ariſt.5. Metaph. tex.11. ait *Vniuerſaliter namq; quotcunq; non habent diuiſionem, quatenus non habent, eatenus vnum dicuntur, vt puta ſi prout homo non habet diuiſionem, vnus eſt homo; quòd ſi prout animal, vnum animal, quòd ſi prout magnitudo, vna magnitudo*. Ex quo ſequitur, quòd vnitas de ſuo formali dicit id, quod per hanc indiuiſionem importatur, in qua diximus conſiſtere vnitatem: quòd ſi per ipſam importatur aliquid poſitiuum, vnitas conſiſtet in aliquo poſitiuo, ſi verò importabit negationem, conſiſtet in aliquo negatiuo. Et certè ſi ſuperficialiter conſideretur indiuiſio, videtur importare aliquid negatiuum, nimirum excluſionem diuiſionis, quod idem eſt, ac negatio ipſius; ſed nõ ita ſtatim concludendum eſt; contingit enim aliquando, quæ poſitiua ſunt, explicari per negationem, quæ quidem ita explicantur,

Ariſt.

Quod per negationẽ explicatur, multoties eſt quid poſitiuum

quia

quia ratione perfectionis poſitiuę, quam dicunt, habent annexam negationem, quę in tali perfectione fundatur, vt cũ dicimus incorporeũ, explicatur quid poſitiuũ per negationem corporeitatis, quæ quidem negatio dicit excluſionẽ corporeitatis, ſed ſimul etiam ſignificat formale excluſiuum illius, quod eſt quædam poſitiua perfectio, in qua talis negatio fundatur; & hoc modo etiam per negationem explicamus poſitiuam perfectionem Dei, excludendo ab ipſo aliquas perfectiones, quę habent annexam imperfectionem, quem tradit D. Dionyſ. cap. 2. de Myſtica Theologia, & hic modus, quamuis per negationem procedat, explicat tamen aliquid poſitiuum, nimirum rationem illam, per quam aliquid tale remouetur.

D. Dionyſ.

Prima opinio. Vnitatẽ importare aliquid negatiuũ.

VI. His igitur pro intelligentia tituli quæſtionis prænotatis. Prima opinio aſſerit, quòd vnitas de ſuo formali importat negationẽ, ſiue priuationem, non autem aliquid poſitiuum, quamuis huiuſmodi negatio fundetur in poſitiua ratione entis: volunt enim importare de ſuo formali indiuiſionem, quæ nihil aliud formaliter dicit, quàm negationem diuiſionis. Citatur pro hac ſententia D. Thom. in 1. diſt. 24. quæſt. 1. art. 3. & 1. part. quæſt. 11. art. 1. Caiet. in eodem art. Syluester ibid. Albert. 1. p. tract. 6. q. 28. memb. 2. Heru. quodlib. 4. quæſt. 1. Gabr. in 1. diſt. 25. q. 1. Baſſolis quæſt. 1. art. 1. & 2. Ocham. ibid. Capr. ibid. art. 1. Aegid. 1. par. diſt. quæſt. 2. Riccar. art. 1. q. 2. Aureol. quęſt. vnica art. 3. Mayron. diſt. 8. q. 7. art. 3. & diſt. 24. q. 2. art. 1. Argent. q. vnica art. 1. Hiſpal. art. 3. in quam etiam videtur inclinare Durand. & Gregor. ibid. Præterea Fonſeca 4. Metaph. cap. 2. quęſt. 5. ſect. 5. Iauel. q. 8. Aquar. ibid. dilucid. 2. Nyph. diſp. 3. Valentia tom. 1. diſp. 1. quęſt. 11. puncto 1. Faſol. 1. part. quęſt. 11. art. 1. dub. 3. Auerſa in ſua philoſophia quęſt. 5. ſect. 2. Gillius lib. 2. de Eſſent. Dei, tract. 3. c. 2. & alij quamplures præſertim in illo locò primę partis, & in 4. diſt. 24. Quamuis ſi quorumdam ex his doctrina expendatur, in tantùm negant vnitatem dicere de ſuo formali aliquid poſitiuum, in quantùm nolunt ſuperaddere enti aliquid poſitiuum, ſed ſolùm aliquam negationem: quidam enim ex his indicant, quòd etiam vnitas importet quid poſitiuum nempè ens indiuiſum, licet etiam dicat negationem.

D. Th. Caiet. Syluest. Albert. Heru. Baſſolis. Ocham. Gabr. Capr. Argent. Aegid. Hiſpal. Riuar. Aureol. Mayron. Durand. Gregor. Fonſeca. Iauel. Nyph. Aquar. Valẽtia. Faſol. Auerſa. Gillius.

Et hoc præſertim intendit D. Th. nam ſi, eſſet negatio formaliter, quia eſſet negatio diuiſionis, eſſet ſimpliciter ante noſtrum modum intelligendi poſterior diuiſione, quia negatio eſt poſterior forma negata, & tamen per D. Thom. citata quęſt. 1. part. art. 2. ad 4. docet, quòd vnitas eſt ſimpliciter prior diuiſione, & tantùm ſecundùm noſtrum modum apprehẽdendi poſterior, quod etiam ibid. habet Caiet. dicens à parte rei, eſſe priorem vnitatem. Et idem D. Th. art. illo 1. præced. ſolùm docet, quòd vnum non addit rem aliquam ſupra ens, ſed tantum negationem. Ex quibus conſtat non conſtituere formaliter vnitatem in negatione, ſed potius in poſitiuo, quia ſolùm poſitiuum eſt prius diuiſione.

VII. Sed quòd de ſuo formali non dicat aliquid poſitiuum, ſed negatiuum probant primò. Quia ſi dicit aliquid poſitiuum, vel huiuſmodi poſitiuum eſt ens, vel non. Si dicatur eſſe ens, ergo vnitas non eſt paſſio entis, quomodo enim ens erit paſſio entis? idem enim eſſet paſſio ſuipſius. Si verò non eſt ens, ergo non eſt aliquid poſitiuum etiam de ſuo formali, ſed ſolùm aliquid negatiuũ, quia omne poſitiuum eſt ens. Secundò ſi ſumamus conceptum entis pręciſum, quicquid in ipſo tamquàm aliquid poſitiuum includitur, eſt de eſsẽtia eiuſdem: vnde in modo prędicandi debet eam formam ſeruare, quam ſeruant ea, quę ſunt eſſentialia rei, de qua prędicantur: quę autem ſunt eſſentialia, poſſunt in recto prędicari de ſubiecto, cui eſſentialia ſunt. Vnde vnitas quoque deberet poſſe in rectò de ente prędicari, ſi eſſet quid poſitiuum, nam cum non poſſit eſſe diſtincta ab ente, ſed cum ipſo identificata, ſe haberet tamquàm aliquid ipſi eſſentiale; quod tamen conſtat, eſſe falſum, non enim vnitas tamquàm aliquid eſſentiale prędicatur in recto de re vna, neq; enim dicitur eſſentia hominis, aut homo eſt vnitas, neque ſimiliter ens eſt vnitas, & ideò ſufficienter à poſteriori colligitur, quòd vnitas non poſſit importare aliquid poſitiuum, quod ſit eſſentiale enti, & ideò nullo modo aliquid poſitiuum, quia extra poſitiuum eſſentiale enti nihil aliud poſitiuum reperitur. Tertiò. Quia cum omnis paſſio debeat concipi, quòd fluat à ſuo ſubiecto, vnitas quoq; debet ita concipi, vt fluat ab ente, at ſi eſſet quid poſitiuum formaliter

Fundamẽta allatæ ſententiæ. Primũ.

Secundum.

Tertium

maliter accepta, non poſſet concipi tanquam quid fluens ab ente, quia eſſet ſimiliter ens,ens autem non poteſt fluere ab ente. Quod etiam confirmari poteſt, quoniam ens in ſenſu compoſito, vt ens eſt, poteſt diuidi per ſua inferiora, vnum verò, vt vnum eſt,in ſenſu compoſito non poteſt diuidi, ergo vnitas non poteſt eſſe ens, & conſequenter neque aliquid poſitiuum. Quartò vnum eſt aliquod concretum ex forma, & ſubiecto, quod quidem ſubiectum eſt ens, forma verò eſt vnitas,ſeu indiuiſio; quæ quidem indiuiſio debet importare aliquam formam, quæ afficiat ens; huiuſmodi autem forma non poteſt eſſe aliud, quàm negatio, quia extra ens eſt ſola negatio. Huiuſmodi autem concreta de formali ſignificant formam, ſicuti cœcum de formali ſignificat priuationem, ergo etiam vnum de formali importabit negationem diuiſionis, non autem aliquid poſitiuum. atque hoc pacto commodè explicatur, & percipitur conceptus vnitatis, nempe quod non ſit multiplex, nec ſit diuiſum.

[Margin: ...artum]

VIII. Altera autem ſententia eſt huic oppoſita; aſſerit enim, Vnitatem de ſuo formali importare aliquid poſitiuum, & ad ſummum connotare negationem diuiſionis, ita tamen vt formaliter vnitas conſiſtat in poſitiuo, & negatio ſe habeat vt quid conſequens. Continet autem hęc ſententia duos modos dicendi. Primus quidem refertur à Soncinate mox citando, qui aſſerit, hoc poſitiuum, quod de ſuo formali importat vnitas, eſſe ens rationis, quod importat relationem identitatis ad ſeipſum, quæ eſt relatio rationis, per quā vnum intelligitur indiuiſum à ſeipſo. Sed hic modus dicendi ſtatim apparet falſus, quia ſi importaret relationem rationis, ens non eſſet vnum, niſi ei vnitas tribueretur ab intellectu, & quòd ens eſſet vnum, eſſet quid fictum ab intellectu, quod tamen quàm ſit falſum, manifeſtè patet, quoniam ens habet ſuam vnitatem omninò independenter ab intellectu. Alter autem modus dicendi docet, quòd illud poſitiuum, quod de ſuo formali dicit vnitas, ſit quid reale conueniens enti omnino independentèr ab intellectu. Ita docent. Albertus in ſum. tract. 3. quæſt. 24. ar.1.& 3. Auicen. lib. 3. Metaph. c. 2. & lib. 7. c. 1. D. Bonauent. in 1. diſtin. 23. ar. 1. q. 1. Baccon. diſt. 33. q. vnica ar. 2. Alenſ. 1. p. q. 13. membr. 2. Scot. in 2. diſt. 3. q. 2. §. *Concedo igitur* & 4. Metaph. quæſt. 2. Anton. Indr. quæſt. 3. Mirandulan. tra. de Ente, & Vno, & in concluſ. Philoſ. cunoluſ. 64. Henr. in ſum. ar. 21. q. 1. Soncin. 4. Metaph. queſt. 20. & 23. vbi docet, quod conceptus vnius conſtat ex negatiuo, & poſitiuo, ita tamen vt principalius dicat poſitiuum, & in recto;in obliquo verò negatiuum Tart. quęſtion. vnica artic. 1. Flandria ibidem quęſtion. 3. art. 8. Iandun. q. 4. Ven. cap. 15. ſuæ Metaph. Bannes. 1. par. q. 11. dubitat. circa ar. 1. Soto in pręd'c. cap. de proprio Vaſquez. 1. p. diſp. 128. cap. 2. Serna in logica diſp. 1. ſect. 4. q. 6. ar. 1. §. 2. Hurtad. in Metaph. diſp. 4. ſect. 1. Meuriſſe 2. ſuę Metaph. cap. 3. queſt. 1. concluſ. 1. Smiſing. tract. 3. de Deo Vno diſp. 1. q. 1. & alij non pauci Cumel autem 1. par. q. 11. ar. 1. queſt. vnica, & Suarez. in Metaph. diſput. 4. ſect. 2. vtrumque ſententiam probabilem putant, & Cumel problematicè defendit.

[Margin: ...cunda ...nio ...itatē ...tere a- ...uid ...ſitiuū — Primus ...odus ...plican falſus — Alter ...odus ...cradi — ...bertus ...icen.]

[Margin: D. Bona. Baccon. Alenſ. Scot. Anton. Andreas Mirand. Henr. Soncin. Tartar. Flandr. Iandun. Venet. Bannes. Soto. Vaſquez. Serna. Hurtad. Meuriſſe. Smiſing. Cumel. Suarez.]

Vera ſententia.

SECTIO II.

HAnc poſteriorem ſententiam veram exiſtimo, ſi debitò modo accipiatur. Vnde dicendum eſt primo. Vnitatem de ſuo formali importare aliquid poſitiuum, ſeu illud, quod per indiuiſionem, ſeu negationem diuiſionis explicamus, eſſe quid poſitiuum. Hęc autem concluſio probatur primò, quoniam vnitas ex intrinſeca ſua natura petit ſumi ab ipſomet eſſe rei, quę eſt vna, ita vt ſit aliquid de ipſo, non ſolum materialiter conſiderata, ſed etiam formaliter in ratione vnitatis, vt contingit in rebus phyſicis, quarum vnitas eſt aliquid de eſſe phyſico earumdem, ergo ſi vnitas in ratione vnitatis eſt aliquid de eſſe rei, quę eſt vna, neceſſariò erit aliquid poſitiuum, quoniam totum eſſe ipſius eſt quid poſitiuum, & conſequenter etiam quicquid de ipſo accipitur. Quòd ſi in rebus phyſicis vnitas eſt aliquid de earumdem eſſe; id etiam concedendum eſt neceſſariò in ente vt ſic, quia quamuis ſit ſimpliciſsimus côceptus, habet tamen ſuam vnitatem, quę

[Margin: Prima concluſio Vnitas importat formaliter aliquid poſitiuum.]

[Margin: Vnitas aliquid de eſſe rei, quæ eſt vna.]

ſeruat

ſeruat eamdem proportionẽ ad ipſum, quam ſeruant cœteræ unitates ad ſua entia. Quòd autem unitas in entibus phyſicis ſit aliquid de ipſis, & quid poſitiuũ, oſtendi poteſt inductione ſacta; reperiemus enim in omnibus id, per quod unũ redduntur, eſſe aliquid de ipſorum eſſe. Vnde enim Chriſtus dicitur unus homo, niſi ab una natura humana, qua in ratione hominis conſtituitur unus, ita ut unitas ſit intrinſeca ipſimet eſſe humano, & in cœteris quoq; eadem inductio fieri poteſt, & ſemper reperiemus, quòd unitas non eſt aliquid extrinſecum entitati, quæ una eſt, ſed intimè in ipſa imbibita, ita ut intra ſuum eſſe ſit una; quomodo ergo poteſt importare negatiuum aliquid de ſuo formali? negatio enim non poteſt intimè imbibi in entitate poſitiua, neque ipſam facere intrinſecè unam.

Cõfirm. II. Hic autem diſcurſus confirmari poteſt. Nam unaquęque res habet ſuam unitatem ſibi proportionatam, & propriam; atque proportio in eo conſiſtit, quòd talis ſit vnitas, quale eſt eſſe rei, quę per ipſam una eſt; unde homo habet unitatem ſpecificam, qua non quomodocunque redditur unus, ſed in ratione hominis, indiuiduum habet ſuam unitatem, qua ſimiliter non quomodocunque redditur unum, ſed incõmunicabiliter; alia uerò redduntur unum, ſed communicabiliter, ſimiliter ens tranſcendens redditur unum tranſcendẽtaliter, ita ut unitas tranſcendentalis faciat ipſum unũ proportionaliter ſuęmet tranſcendẽtię. Vnde iſti ſunt quidam modi unitatis, qui ab intrinſeco ſuo proportionantur cum re illa, quam faciunt unam. Quomodo ergo in ratione formali unitatis importare poſſunt aliquid negatiuum? ſi enim eſſent negatio, non poſſent habere hanc proportionem cum re una; ſicuti enim inter negatiuum, & poſitiuum non eſt conuenientia realis, ita neq; poteſt eſſe poſitiua proportio, & correſpondentia, quemadmodum debet eſſe inter ens, & unitatem. Secundò confirmatur. In Chriſto duplex natura diuina, & humana ita uniuntur, ut fiant unum in ratione ſuppoſiti, ſeu perſonę: ſi autem quęratur, vnde formaliter habeatur hęc unitas, non aliud reſponderi poteſt, niſi quòd habeatur ex vi perſonalitatis diuinę, qua verbum ſe ipſum naturę humanę communicãdo ſupplet perſonalitatem creatam, & per hanc perſonalitatem formaliter, ſicut ſuppoſitat naturam creatam, ita etiam ſimul facit, quòd Chriſtus ſit vna perſona ex duabus naturis; & perſonalitas eſt illa, qua formaliter fit huiuſmodi vnio, tamquam per rationem formalem vniendi: vnde ratio formalis cõſtitutiua huius vnitatis eſt quid poſitiuum, & conſequenter quęcumque alia vnitas, cum hoc neceſſariò ſequatur ex proportione ſeruanda inter omnes vnitates; ſi enim talis vnitas dicit aliquid tale poſitiuum, nempè talem poſitiuam rationem vnitatis, ita unitas ut ſic dicet rationem poſitiuam unitatis ut ſic, & unitas tranſcendentalis rationem poſitiuam, qua ens reddatur poſitiuè unum tranſcendentaliter.

Vnitas proportionatur cuicunq rei.

Vnitas perſonæ in Chriſto habetur per aliquid poſitiuũ

III. Secundò, & faciliori ratione probatur noſtra concluſio. Vnitas de ſuo formali importat perfectionem, qua unumquodq; unum perficitur in ſuo eſſe quò ad modum eſſendi concernẽtem eumdem gradum eſſentiæ, ergo de ſuo formali importat aliquid poſitiuum. Conſequentia hæc euidens eſt, quia ſi importat perfectionem, importabit id conſequẽter, in quo fundatur perfectio, nimirum rationem poſitiuam, quia omnis perfectio in aliquo poſitiuo fundatur. Quòd autem unitas importet perfectionem, quod erat antecedens huius argumenti, ex eo colligitur, quòd quo magis aliqua unum ſunt, eò etiam perfectiora ſunt, ut conſtabit inductione facta per ſingula genera unitatum: omnia enim, quæ una ſunt uel ſunt una unitate ſimplicitatis, uel unitate compoſitionis. Si ſunt una unitate cõpoſitionis, tunc habent perfectiorem modum eſſendi, quam ea, quæ ſunt unum unitate aggregationis; quod enim eſt unum unitate compoſitionis, eſt magis adunatum in unam perfectionem, quàm ea, quæ ſolùm ſunt unum per aggregationem, & ideo perfectiori modo important ſuum eſſe. Rurſus inter ea, quę ſunt unum unitate compoſitionis, ea magis perfecta ſunt, quæ ſunt unum unitate eſſentiali, quia perfectiori modo in unum eſſe perfectum coaleſcunt. Quæ ſunt unũm unitate ſimplicitatis, adhuc magis perfecta ſunt ratione eiuſdẽ ſimplicitatis, quam quæ ſunt unum per cõpoſitionem, quia ſimplicitas facit ut eſſe rei perfectiori modo ſe habeat, & eminentiori modo participet eſſe: unde ſemper vnitas ex genere ſuo importat ali-

Secunda ratio.

Vnitas de ſuo formali importat perfectionem.

aliquam perfectionem quò ad modum eſſendi intra eumdem gradum eſſendi, cui tribuitur vnitas: & propterea vnitas quoq; tranſcendentalis importabit proportionatam perfectionem, nempè tranſcendentalem quò ad eſſe tranſcendentale.

IV. Atq; in confirmationem huius rationis addi poteſt, quod vnitas non ſolùm numerica, ſed etiam ſimplicitatis tribuitur Deo, tamquàm quid ipſi intrinſecum, atque per hanc vnitatem, & ſimplicitatem ſignificatur maxima perfectio Dei, ita vt ex eo formaliter perfectus ſit, quòd ſimplex eſt, & omninò vnus. Cum ergo per negatiuum non poſsit formaliter ſignificari aliqua perfectio, oportet, vt vnitas illa ſimplicitatis, ſicuti de ſuo formali importat perfectionem congruentem diuinæ naturæ, importet etiam aliquid poſitiuum, & cõſequenter etiam vnitas tranſcendentalis ſeruata proportione importet aliquid tranſcendentale poſitiuum. Quin addo, vnitatem importare perfectionem ſimpliciter ſimplicem, cum enim per ipſam vnaquæque res conſtituatur in ſeipſa indiuiſa, atq; meliori modo ſe habeat unumquodque ſi ſit in ſeipſo indiuiſum, quàm ſi eſſet diuiſum, quoniam, dum eſt indiuiſum, habet magis coadunatam propriam perfectionem, atq; habet eſſe iuxtà propriam menſuram, hinc conſequenter fit, quòd vnitas ſit melior in vnoquoque, quàm non vnitas, atq; adeò ſit perfectio ſimpliciter ſimplex, quæ nihil aliud importat, quàm aliquid, quod in vnoquoque ſit melius ipſum, quàm non ipſum. Quis enim non videt, quòd dum res habet ſuam vnitatem, habet id, quod ab intrinſeco ſuo exigit, & eo modo obtinet eſſe, quem ſuamet idea ipſi præfigit, atque adeò etiam perfectiori modo ſe habet? Quod etiam ex eo patet, quia vnitas ſecundùm ſuum eſſe formale tribuitur Deo; ipſi autem non poteſt tribui aliqua perfectio, quæ non ſit ſimpliciter ſimplex, quando ſecundùm eſſe formale tribuitur. Atque hinc fit, quòd non poſsit aliquod ens concipi adęquatè perfectum intra ſuum gradum, niſi etiam concipiatur habere ſuam unitatem, dum enim abſq; unitate intelligitur, inadæquatè concipitur, & ueluti imperfecto modo, quod ſatis indicat, unitatem pertinere ad eius intrinſecam perfectionem, & proinde unitas quoque tranſcẽdentalis ſpectabit ad intrinſecam perfectionem entis ut ſic; ideò enim diximus, eſſe de eius adæquato conceptu.

Vnitas ſimplicitatis importat de ſuo formali perfectionẽ.

Vnitas perfectio ſimpliciter ſimplex.

Ens imperfectũ ſine vnitate.

V. Conabitur tamen aliquis vim argumenti effugere, dicens, vnitatem poſſe conſiderari fundamentaliter, & formaliter: fundamentaliter quidem importare perfectionem, quia importat ipſum ens, in quo fundatur; formaliter uerò non importare perfectionem, ſed ſolùm quid negatiuum. Verùm ſi attentè conſiderentur, quæ modo dicta ſunt, conuincunt, quòd unitas de ſuo formali, & non ratione ſolius fundamẽti importet perfectionem: nam maior, aut minor vnitas non habetur ratione fundamenti, ſed ratione formalitatis ipſius vnitatis, quia magis, & minus ſecundùm aliquam rationem cadit ſupra id formaliter, quod imbibit talem rationem formalem; ſi ergo maior unitas reddit rem magis perfectam, ita ut, quæ maiori aliqua unitate unum ſunt, ſint ratione ipſius unitatis perfectiora: neceſſe eſt, ut unitas de ſuo formali importet perfectionem, quia ſe ipſam ſecundùm proprium eſſe formale exhibendo facit rem perfectam, & quò maior eſt, facit magis perfectam. Præterea quandò unitas, & ſimplicitas tribuitur Deo, tribuitur ſecundùm propriam rationem formalem, ita ut ipſamet ſimplicitas formaliter cenſeatur perfectio in Deo: ſimplicitas autem ſecundùm ſuam rationem formalem nihil aliud importat, quàm ſpeciem quamdam unitatis: quare ſi ſimplicitas dicit in ratione unitatis talem perfectionem, quælibet unitas, ut ſeruet debitam proportionem dicet aliquam proportionatã perfectionem, & vnitas tranſcendentalis dicet ſuam perfectionem tranſcendentalem quò ad modum eſſendi tranſcendentalem. Deinde quòd aliquid ex eo, quòd vnum eſt, ſeu indiuiſum in ſe, ſit ſecundùm menſuram proprij eſſe, id habet rationè vnitatis formaliter acceptæ, ſi quidem ratione illius habet, quòd ſit in ſeipſo indiuiſum, & ex eo, quòd eſt indiuiſum formaliter, eſt ſecundùm menſuram proprij eſſe; vnde, cum eſſe ſecundùm menſuram proprij eſſe, ſit perfectio ipſius rei, oportet, quòd vnitas formaliter ſecundùm formalem rationem vnitatis importet aliquam perfectionem, atq; adeo aliquid poſitiuum.

Reſpõſio.

Reijcitur.

Quomodo ratione vnitatis formaliter habeatur perfectio.

Res etiã ratione vnitatis conformis ſuæ menſuræ.

VI. Et poſſumus addere tertiam ratio-

Tertia ratio.

rionem, quæ præcedentem quoq; confirmat. Ponatur, quòd vnitas dicat formaliter aliquid negatiuum, & ſolùm ratione ſundamenti quid poſitiuum: tunc ſumo hoc poſitiuum, quod dicitur eſſe fundamentum vnitatis, & de ipſo quæro, quid importet. Non poteſt dici, quòd importet ipſum ens præcisè ſecundum ſuum conceptum inadequatum eſſendi, quià ratio eſſendi repetitur tam in vno, quàm in multitudine, & ideo ex ſe præcisè non poteſt eſſe tale fundamentum, vt ratione ipſius ſit debita negatio diuiſionis. Debet ergo hoc poſitiuum eſſe aliquid, cui ſit debita negatio diuiſionis, atq; adeo importare debet aliquid peculiare, ratione cuius ens ita conſtituatur in ſuo modo eſſendi, vt excludat à ſe omnem diuiſionem: ex eo enim quòd excludit diuiſionem, debetur illi negatio diuiſionis; vnde præter negationem ens, vt vnum eſt, importat tale eſſe, quòd à ſe excludat diuiſionem; & ideo præter ipſam negationem diuiſionis debet concedi poſitiuum aliquid, quod, vt quo, ſit excluſiuum diuiſionis, & ſit fundamentum huiuſmodi negationis. Huiuſmodi autem poſitiuum erit formaliter vnitas, nam de ſe importat aliquid, quo ens conſtituitur in ſe, & intrinſecè vnum, & eſt formale excluſiuum diuiſionis, verè enim in intrinſeco eſſe entis non includitur diuiſio aliqua: vnde oportet, quòd tali pacto ſe habeat, vt excludat à ſe diuiſionem; quòd ſi à ſeipſo excludit diuiſionem, iam habet excluſiuum illius, quod nullum aliud erit, quàm fundamentum illud poſitiuum, quod facit, vt ipſi ſit debita negatio diuiſionis: at quomodo excludet diuiſionem, niſi reddat ſimul vnum? non enim concipi poteſt excluſio diuiſionis, niſi ſimul concipiatur vnitas. Deinde negatio iſta diuiſionis eſt peculiaris negatio, non enim quodcunq; indeterminatè negat, ſed coarctatur ad negandã diuiſionem. Ex hoc porrò fit, quòd debeat habere aliquod poſitiuum fundamentum, quod ratione ſui eſſe formalis determinatum ſit ad fundandam talem negationem: videmus enim, ſi inductio fiat in cœteris negationibus, quòd ſemper omnis determinata negatio conueniens alicui ſubiecto habet etiam determinatum ſundamentum poſitiuum in eodem ſubiecto, atq; tale ſundamentum oppoſito modo ſe habet reſpectu illius, quod per negationem tollitur: ſic negatio corpoteitatis, aut materialitatis, quæ alicui enti conuenit, fundatur in aliquo poſitiuo, nempè in tali eſſe illius rei, quod importat determinatum gradum eſſentiæ, qui oppoſito modo ſe habet reſpectu eſſe materialis, aut corporei; & idem quoq; contingit in cœteris negationibus. Et ratio eſt, quia ſicuti, vt negatio tribuatut ſubiecto veluti neceſſariò ab ipſo conſequens, neceſſe eſt, vt habeat ſundamentum in ipſo, ſic vt illi tribuatur talis negatio determinata, opottet, vt habeat in eodem ſubiecto ſundamentum determinatum: præterea cum hæc determinata negatio auſerat al quid determinatum ex eo, quòd ipſa habet talem determinationem, atq; proportionetur cum ſuo fundamento ſecundùm hanc ipſam determinationem, hinc fit, quòd ſundamentum debeat habere oppoſirionem cum eo, quod per negationem auſertur; ſicuri enim talis determinata negatio ita aufert id determinatè, quod negat, vt non auſerat aliqnid aliud, ita etiam ſundamentum debet habere aliquam oppoſitionem cum eo, quod per negationem auſertur, alioquin cum negatio veluti ab ipſius intrinſeco ſequatur, & cum ipſo proportionetur, & ab eodem ſuam detetm nationem accipiat, non poſſet fundamentum hæc ipſi conferre, niſi habêret aliquam oppoſitionem cum eo, quod per negationem tollitur, ſi quidem habet negatio talem determinatam oppoſitionẽ ab ipſo fundamento. Quapropter fundamentum quoq; poſitiuum illius negationis, quam importat vnitas, erit aliquid determinatum, & oppoſitum cum eo, quod tollitur per talem negationem, nempe cum diuiſione; Cum autem diuiſio opponatur ſolum vnitati formaliter in ratione vnitatis conſideratæ; tale poſitiuum importabit rationem formalem vnitatis, atq; adeo vnitas in ipſo conſiſtet, non autem in negatione; quomodo enim huiusmodi ſundamentum haberet talem oppoſitionem, & fundatet negationem, quæ determinatè diuiſionem auferret, niſi importarer ſormalem rationem vnitatis? quicquid enim aliud ponitur, quod ſit fundamentum talis negationis, non poteſt negatio habere talem determinationem, qua determinatè auferat diuiſionem.

VII. Quartò argumentati poſſumus

Funda-mentum poſitiuũ negationis diuiſionis eſt formaliter vnitas.

Fundamentum negatiuum determinatum, &

oppoſitum cum eo, quod per negationem tollitur.

Fundamentum negationis diuiſionis eſt formaliter vnitas.

Quarta ratio.

mus

mus ex quibuſdam vnitatibus, de quibus facilè conuincitur eſſe quid poſitiuũ. Si enim inſpiciamus vnitatem compoſiti ſubſtantialis, aut etiam vnitatem eſſentialem, ſiue formalem, reperiemus vtramq; eſſe quid poſitiuum. Vnitas enim compoſiti ſubſtantialis dicit entitates poſitiuas ſibi inuicem exhibitas in ratione actus, & potentiæ, vel etiam modum ſubſtantialem ſuperadditum, & ex vi ſuę formalitatis tanquam cauſa formalis habet conſtituere effectum formalem poſitiuum, nempe poſitiuam naturam completam, & compoſitum ſubſtantiale, quę ſunt quid poſitiuum. Rurſus etiam vnitas eſſentialis, ſiue formalis importat aliquid poſitiuum, quia eſt vnitas in pluribus; hinc enim eſt vnitas eſſentialis, quia eſt vnitas in pluribus ſecundùm eſſentiam, ita vt talis vnitas poſitiuo modo coaduuet ea, quę ſunt eiuſdem eſſentię in vnam naturam genericam, vel ſpecificam; & ſicuti talis vnitas importat eamdem naturam, quę in ſeipſa eadem eſt, ita etiam importat aliquid poſitiuum, quo eadem natura in ſeipſa vna reddatur vnitate eſſentiali, dum enim redditur vna in ſeipſa, neceſſe eſt, vt dicat poſitiuam rationem vnitatis. Ex his autem deducitur, vnitatem quoq; tranſcendentalem debere de ſuo formali importare aliquid poſitiuum. Primo quidem, quia vnitas tranſcendentalis tranſcendit per omnes alias vnitates, non ſecus ac ratio entis vt ſic tranſcendit per omnia entia, ergo ſi vnitas tranſcendentalis diceret de ſuo formali aliquid negatiuum, quælibet vnitas ex vi vnitatis tranſcendentalis deberet dicere aliquid negatiuum, quia deberet ſeruare proportionem ad vnitatem tranſcendentalem, & conſequenter vnitas quoq; compoſiti ſubſtantialis, atq; vnitas eſſentialis; quemadmodum ſi ens vt ſic diceret aliquid negatiuum, cœtera quoq; entia dicerent aliquid negatiuum; tranſcendentia enim imbibuntur in non tranſcendentibus, atq; inter ipſa adeſt debita proportio, nec poteſt negatiuum imbibi in poſitiuo. Quod ſi hæ vnitates, vt probatum fuit, important aliquid poſitiuum, debet quoq; vnitas tranſcendentalis importare aliquid poſitiuum. Secundò autem probatur eadem conſequentia, quia vnio ſubſtantialis, & eſſentialis, quatenus vnitates ſunt, faciunt vnum vt ſic, quatenus verò tales vnitates ſunt, reddunt tale vnum: ſi ergo talis vnitas eſt quid poſitiuũ, vnitas quoq; vt ſic debet eſſe quid poſitiuum, quia differentia poſitiua fundatur tantùm in ratione ſuperiori poſitiua. Præterea. Vnitas tranſcendentalis eſt prima inchoatio cuiuſcunq; vnitatis, ſiquidem in ipſa incipit ratio aliqua vnitatis, quæ poſtea per differentias ſuperuenientes determinatur ad talem, & talem vnitatem: eo autem pacto, quo aliquid inchoatur, debet etiam perfici, & ſi inchoatur aliquid negatiuum, debet negatiuo modo compleri, & ſi aliquid poſitiuum, debet poſitiuo modo perfici; ita vt impoſſibile ſit negatiuum per poſitiuum compleri, aut econtra poſitiuum per negatiuum, quia complementum debet eſſe proportionatum cum eo, quod inchoatur, & eiuſdem ordinis. Cum ergo habeamus vnitates aliquas, quæ poſitiuo modo complentur, oportet concludere, quòd vnitas tranſcendentalis, quæ eſt earumdem inchoatio, ſit quid poſitiuum.

Quædam vnitates poſitiuæ. — *Vnitas tranſcendentalis poſitiua, quia tranſcendit per omnes vnitates.* — *Differentia poſitiua requirit rationem ſuperiorem poſitiuam.* — *Vnitas tranſcẽdentalis quid poſitiuum quia cõpletur per aliquid poſitiuum.*

VIII. Poſſet tamen aliquis reſpondere. In compoſito ſubſtantiali poſſe conſiderari vnionem, & eſſe indiuiſum in ſe, & ſimiliter etiam in vnitate eſſentiali poſſe conſiderari, & eſſe ipſius naturæ, quod eſt vnum, atq; idem, & indiuiſionem, per quam conſtituitur indiuiſa eſſentialiter: atq; vnionem; Atq; eſſe naturæ eſſe quidem aliquid poſitiuum, indiuiſionem verò eſſe aliquid negatiuum. Hæc tamen reſponſio facilè reijcitur; nam quamuis verum ſit, quòd indiuiſio importet aliquid negatiuum, ſi ſumatur pro negatione diuiſionis, vt per ſe patet, tunc tamen non dicit rationem formalem vnitatis. Quòd ſi ſumatur indiuiſio prout importat rationem formalem vnitatis, tunc dicit ipſa quoq; aliquid poſitiuum, quod eſt formale conſtitutiuum vnius. Ea enim ratione formaliter compoſitum eſt indiuiſum in ſe, qua eſt vnum, cum per id, quòd indiuiſum ſit, nihil aliud dicat, quàm quòd à ſe ipſo excludat diuiſionem, ac cum intelligitur vnum, eodem conceptu intelligitur etiam indiuiſum, & eodem cõceptu, quo intelligitur indiuiſum, intelligitur etiam vnum: ſi ergo per aliquid poſitiuum formaliter eſt vnum, etiam per aliquid poſitiuum erit in ſeipſo indiuiſum. Præterea. Sumo vnionem illam, qua conſtituitur compoſitum, vel etiam illud eſſe naturæ, & inquiro, an reddat vnum, an

Reſpõſio — *Impugnatur* — *Eſſe vnũ, & indiuiſum idem formaliter*

non, hoc ſecundùm dici certè non poteſt, quia vnio exhibet ſuum effectum formalem compoſito, atq; natura illa à pluribus participatur,& eo ipſo,quòd participatur, facit quòd ſint eiuſdem eſſentiæ, & conſequenter ſeipſam exhibendo facit, quòd ſint vnum eſſentialiter. Si ergo reddit vnum,reddit etiam indiuiſũ, quia quod eſt vnum, ea ratione, qua eſt vnum, eſt etiam indiuiſum,ſiquidem vnitas ex ſe formaliter excludit diuiſionem, atq; adeo reddit indiuiſum. Tertiò conſidero compoſitum, quatenus compoſitum eſt, & ſic argumentor. Ideo compoſitum eſt vnum, & in ſeipſo indiuiſum. quia compoſitum eſt, ergo ea ipſa ratione formaliter conſtituitur in ſeipſo indiuiſum, qua conſtituitur compoſitum. Sed per vnionem poſitiuam conſtituitur compoſitum, ergo per eamdem conſtituitur etiam in ſeipſo indiuiſum, & propterea eſſe indiuiſum erit quid poſitiuum, cum ſit effectus formalis cauſæ poſitiuæ.

Quinta ratio. IX. Quintò argumentor ex oppoſitione, quæ eſt inter vnum, & multitudinem, ſeu diuiſionem. Vnum enim formaliter,vt vnum eſt, opponitur multitudini, ſeu diuiſioni formaliter acceptæ, ita vt vnitas ſecundùm eam rationem, qua aliquid conſtituitur vnum, opponatur rationi illi, per quam aliquid conſtituitur multiplex, ſeu diuiſum in ſe, ergo vt ſeruetur oppoſitio inter has rationes, debet vnitas eſſe quid poſitiuum ſecundùm ſuam formalem rationem vnitatis, ſecundùm quam opponitur. Hæc autem conſequentia declaratur. Nam ratio multitudinis, ſeu diuiſionis conſiſtit in aliquo negatiuo, vt ergo interueniat aliqua oppoſitio inter ipſam,& vnitatem, debet vnitas conſiſtere formaliter in aliquo poſitiuo, quod importet id, quod per diuiſionem tollitur, & multitudinem; multitudo enim, & diuiſio importat negationem identitatis, qua ablata pluralitas conſurgit.

Vnitas opponitur multitudini tanquam alicui negatiuo.

Reſpõſio. X. Sed reſponderi poteſt. In multitudine duo poſſe conſiderari, nempe negationem identitatis, ſeu continuitatis; & entitates poſitiuas, quibus coaleſcit. Oppoſitio ergo, quam habet vnitas cum multitudine, conſideranda eſt non reſpectu negationis, ſed reſpectu entitatum poſitiuarum, quæ multiplices ſunt, & ideo ex parte multitudinis extremum oppoſitionis poſitiuum eſt, ex parte verò vnitatis negatiuum. Non tamen huiuſmodi reſponſio ſubſiſtere poteſt, & ſi res diligenter perpendatur reperiemus, oppoſitionem eſſe reſpectu multitudinis ſecundùm negationem identitatis, aut continuitatis. Inquiro enim, an vnitas opponatur multitudini coaleſcenti ex pluribus entitatibus, quatenus dicit huiuſmodi entitates, an verò prout dicit multiplicitatem, ſeu an ex parte multitudinis ratio formalis oppoſitionis ſint ipſæ entitates ſecundùm rationem entitatis, an verò ſit multiplicitas. Primum dici non poteſt, quia cum vnitas ſit paſſio entis, & vnitas phyſica ſit paſſio entis phyſici, ſequeretur, quòd paſſio opponeretur proprio ſubiecto, à quo originatur, oppoſitione contradictoria, aut priuatiua, quod nequaquam dici poteſt, Vnde oportet dicere, quòd opponatur illis entitatibus, prout multiplices ſunt, ita vt ratio oppoſitionis ſit ipſa multiplicitas; at multiplicitas ſecundùm ſuam propriam rationem importat aliquid negatiuum, quia licèt materialiter dicat entitates, formaliter tamen dicit ablationem identitatis, ſiue continuitatis, aut vnionis inter eaſdem entitates, & ideo ex parte vnitatis debet ratio oppoſitionis importare aliquid poſitiuum. Præterea poſita aliqua entitate diuiſibili, ſi ſit continua, atque eadem ſibi ipſi, nullam importat multitudinem: ſi autem auferatur identitas, aut continuitas, ſtatim habetur multitudo; quod manifeſtè indicat, multitudinem conſtitui in eſſe multitudinis formaliter per aliquid negatiuum, nempe per ablationem identitatis, aut vnionis, quęcunque illa ſit, quatenus talis ablatio eſt ratio, cur habeantur plura entia, ſeu plures vnitates; itaut quamuis multitudo conſiſtat in illa pluralitate entitatum, non poſſit tamen ſaluari illa pluralitas, niſi inuoluatur negatio illa, qua qualibet vnio aufertur. Ex quo fit, quòd pluralitas, ſiue multitudo formaliter accepta, ita importet plures entitates, vt ſimul etiam importet negationem, quæ in illa pluralitate entitatum inuoluatur. Si ergo multitudo in ratione multitudinis formaliter importat aliquid negatiuum, debet vnitas importare aliquid poſitiuum, cum oppoſitio ſit in ratione vnitatis, & multitudinis formaliter. Confirmatur hic diſcurſus. In multitudine datur negatio identitatis, qua

Reijcitur.

Quomodo vnitas opponatur multitudini.

Negatio vnionis, aut identitatis cõſtituit multitudinem.

abla

ablata non adeſt multitudo, poſita autem ex vi ipſius, licet nihil aliud ponatur, ponitur multitudo, debet ergo ex parte vnitatis correſpondere forma poſitiua, quę per talem negationem auferatur, ita vt habeat oppoſitum effectum formalem; atque hæc forma nulla alia erit, quàm identitas, ſiue vnitas. Sicuti ergo poſitio huius negationis aufert identitatem, & vnitatem, & conſtituit multitudinem, ita identitas, ſiue vnitas debet excludere multitudinem, quemadmodum excludit negationem illam, qua conſtituitur, & ponere vnitatem, quę ſit aliquid poſitiuum; identitas enim eſt vnitas rei, quæ eſt eadem ſibi ipſi: vnde reſtat, quòd ex parte vnitatis ſe teneat aliquid poſitiuum, quo res formaliter conſtituatur in eſſe vno.

XI. Confirmatur principaliter tota hæc ratio. Vnitas, & multitudo ita ſe habent, vt altera ipſarum debeat neceſſariò eſſe aliquid negatiuum; ita enim ſe habent, vt ſe inuicem deſtruant, atque excludant, & vna ſit ablatio alterius. Vt autem videamus, quę nam ipſarum poſitiuo modo ſe habeat, inſpiciendum eſt, quęnam prior ſit; cum enim poſitiuum ſit prius negatiuo, & forma prior negatione eiuſdem, ex eo, quòd negatio ſupponit formam; & dicitur per ordinem ad ipſam ex eo, quòd ipſam tollit, conſequenter etiam in vnitate, & multitudine debet illa eſſe quid poſitiuum, & ſe habere tanquam forma, quę eſt prior; alioquin, ſi, quæ eſt poſterior, eſſet quid poſitiuum, forma eſſet poſterior negatione, quod valde abſurdè diceretur. Si ergo vnitas, & multitudo inuicem comparentur, profectò vnitas eſt prior multitudine ſecundùm rationem multitudinis conſiderata; nam multitudò, vt talis eſt, requirit plures vnitates, in quibus fundetur, & conſequenter ſupponit vnitatem tanquam præcedentem. Et, valet regula prioritatis, quam tradit Ariſ. in Poſtprædicamen. cap. de Priori, quòd illa priora ſint, à quibus non valet conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam, inter vnitatem autem, & multitudinem non valet iſta conuertentia, nam poſita vnitate, non ponitur multitudo, at poſita multitudine ponitur etiam vnitas; vnde vnitas prior eſt multitudine: ex quo fit, quòd debeat vnitas importare aliquid poſitiuum. Nec valet, ſi dicatur, vnitatem eſſe poſteriorem multitudine, prout importat entitates ſimul ſumptas, & ideò poſſe dicere aliquid negatiuum; Quia entitates quoque ſimul ſumptę inuoluunt entitatem vnam, atque adeò ſupponunt vnitatem tanquam principium ipſarum, niſi enim eſſet entitas vna, non eſſent entitates plures ſimul, & illa poſita non ponuntur: at poſitis entitatibus ſimul acceptis ponitur etiam entitas vna; & ideo adhuc vnitas prior eſt multitudine hoc pacto accepta.

Poſitiuũ prius negatiuo

Vnitas prior multitudine.

Ariſ.

Alia reſponſio An multitudo ſit negatio negationis.

XII. Secundo alij reſp. Multitudinem eſſe negationem negationis, quia intellectus poteſt reflectere ſupra aliquã negationem, & illam negare. Verùm non euacuant difficultatem, licet enim poſſit intellectus vnam negationem de alia negare, non tamen vt oppoſitum de oppoſito. quę enim oppoſitio interueniet? non contraria, quia hęc non niſi inter extrema poſitiua. Non contradictoria, aut priuatiua, quia hęc requirunt alterum extremum poſitiuum. Non deniq. relatiua, vt per ſe patet. Deinde hoc negotium non conficitur ſine intellectu concipiente, & negante negationes; nos autem loquimur de multitudine, & vnitate, vt ſunt à parte rei.

XIII. Sexta quoque, & valdè efficax ratio afferri poteſt. Si vnitas formaliter diceret negationem, ex vi ſuę formalitatis eſſet aliquid contradiſtinctum ab ente, atque ipſi contradictoriè oppoſitum. Hoc autem nullo pacto dici poteſt, ergo neque quòd ſit aliquid negatiuum. Sequel. maioris patet ex ipſis terminis: ens enim importat aliquid contradiſtinctum à nihilo, negationibus, & priuationibus, quia ens dicit aliquid poſitiuum, negatio verò tollit poſitiuum, & eſt non ens. Minor etiam declaratur, quoniam, cum vnitas ſit paſſio entis, non poteſt cum ipſo contradictoriè opponi; non enim paſſio eſt deſtructiua ſubiecti, quemadmodum vnum contradictorium neceſſariò deſtruit alterum, ſed perficit ſubiectum: & quamuis vnitas habeat annexam negationem, quę neget diuiſionem, & conſequenter etiam comparata cum ente, vtpote quia in ſe nihil eſt, contradictoriè ſe habeat, non tamen cenſetur paſſio entis, ſed quid annexum cum paſſione ipſius, quemadmodum omnes negationes annexæ ſunt cæteris entibus poſitiuis. Et confirmari poteſt. Ens ita deſcendit ad inferiora,

Sexta ratio.

Contra dictoriù entis ſeu negatio non poteſt eſſe paſſio ipſius.

vt

vt trahat ſecum omnes ſuas paſſiones in ipſo imbibendas, quia paſsiones metaphyſicæ imbibuntur in ijs, in quibus imbibitur ſubiectum, atque ſuum contradictorium ab ijſdem excludat, & propterea ad quæ deſcendit ens, non poteſt ipſius contradictorium deſcendere, cum formaliter per ens expellatur, ergo cum vnitas deſcendat, ad quę deſcendit ens, non poteſt dicere negationem, quia tunc diceret contradictorium entis. Et quamuis dicatur, vnitatem dicere talem negationem, nempe diuiſionis, & ideò non eſſe contradictorium entis, non tollitur difficultas, quia talis negatio adhuc dicit rationem negatiouis vt ſic, & inuoluit contradictorium entis, ſeu ipſum nihil; vnde adhuc contradictorium entis deſcenderet ad inferiora.

Occurritur reſponſio.

XIV. Et in confirmationem huius rationis adducere poſſumus, quòd ens prædicatur de ipſa vnitate nedum in concreto, ſed etiam in abſtracto ſumpta; de quocũque autem prędicatur ens in recto, debet eſſe aliquid poſitiuum; vnde propter hanc prędicationem, diximus in ſuperioribus, quòd quamuis paſsiones entis non dicant explicitè ens ſecundùm ſuum conceptum inadæquatum, dicunt tamen implicitè. Cum igitur ens prædicetur de vnitate, quomodo vnitas erit quid negatiuum? Quod autem ens prędicetur de vnitate, inde patet, quia nedum dicitur, ***Vnum eſt ens***, ſed etiam ***Vnitas eſt ens***, & vera eſt huiuſmudi prędicatio, & proinde ens intrinſecè imbibitur in ipſa vnitate. Quod ſi quis negaret, veram eſſe hanc propoſitionem ***Vnitas eſt ens***, facilè conuinci poteſt: nam de quo non prædicatur vnum contradictorium, debet prędicari alterum, quia alterum ipſorum neceſſe eſt ineſſe; ſi ergo de vnitate non prędicatur ens, prædicabitur nihilum; eſt autem abſurdum, quòd vnitas ſit nihil, non ſolùm quia contradictorium entis eſſet ipſius paſsio, ſed etiam quia habet formaliter præſtare eſt aliquid vt tale, nempe reddere vnum, quomodo autem, quod eſt nihil, pręſtare poteſt aliquid ſeipſum exhibendo. Hinc dicitur ***Ens eſt vnum***, vnde vnitas prędicatur de ipſo tanquam quid qualificatiuum, quomodo autem nihil prędicari poteſt de poſitiuo? Deinde ſi vnitas tranſcendentalis eſſet nihil, omnes vnitates ex vi vnitatis vt ſic deberent eſſe nihil, quod, quàm abſurdè dicatur, ex ſe manifeſtum eſt.

Ens prædicatur de vnitate in abſtracto.

XV. Denique deſumitur hęc concluſio ex Ariſ. 4. Metaph. tex. 3. qui docet, idem eſſe ens, & vnum, ita vt non poſsint inuicem ſeparari: inquit enim ***Si itaque ens, & vnum idem, ac vna natura ſunt, propterea quòd ſe inuicem ſequuntur, quemadmodum principium, & cauſa, ſed non quòd vna ratione ſignificantur, nihil quidem refert, ſi etiam ſimiliter putabimus; quinimo magis proderit; idem enim vnus homo, & ens homo, ac homo, at non ſignificat diuerſum aliquid ſecundùm dictionem repetitam, id eſt homo, & homo, & vnus homo. Patet autem, quòd non ſeparatur ens nec in generatione, nec in corruptione; ſimiliter & in vno. Qua re manifeſtum eſt, quòd additio in his idem ſignificat, & quòd vnum nihil aliud eſt, praeter ens.*** Quare ſi vnum idem eſt cum ente, & ab ipſo omnino inſeparabile, oportet, quòd ipſa ratio formalis vnitatis identificetur cum ente, non enim ens, & vnum eſſent idem, niſi ratio formalis vnitatis eſſet identificata cum ente. Quod ſi identificatur cum ente, quomodo poteſt eſſe aliquid negatiuum? Prętetea lib. 6. tex. 7. & 8. vult vnum ſignificare aliquam naturam, ita vt non importet quidem naturam diuerſam ab ea, quam importat ens illud, quod vnum eſt, ſed quòd ſimul cum ipſo ſit eadem natura, & inſuper docet, idem quodammodo ſignificare, ac ipſum ens. ita enim habet. ***Quod igitur in omni genere ipſum vnum aliqua natura eſt, & quod nullius bo ipſum vnum natura eſt, patet, quemadmo dum enim in coloribus ipſum vnum vnus color quærendus eſt; ita & in ſubſtantia vna ſubſtantia ipſum vnum, quod autem idem quodammodo ſignificat vnum, & ens, patet etiam ex eo, quòd æqualiter ſequitur prædicamenta, & in nullo est.*** Quamobrem ſi vnum idem quodammodo ſignificat, ac ens, & eſt eadem natura cum ipſo, neceſſe eſt, quòd vnitas importet aliquid poſitiuum.

Ariſ.

Vnum idem cũ ente.

XVI. Secundò dicendum eſt. Vnitatem dicere quidem in recto aliquid poſitiuum, connotare tamen negationem diuiſionis, quam dicat in obliquo, tanquam quid cum ſeipſa neceſſariò connexum. Hoc autem eſt commune omnibus oppoſitis poſitiuis, quia cum ex vi proprij eſſe excludant alterum oppoſitum, ſiue poſitiuum, ſiue negatiuum habent conſequenter annexam negationem illius; & hoc ipſum contingit in

Secunda concluſio Vnitas importat in obliquo negationẽ diuiſionis.

vni-

vnitate reſpectu diuiſionis cum qua opponitur. Verùm hoc etiam peculiare habet vnitas, quod non conuenit omnibus oppoſitis, quòd per negetionem ſui oppoſiti nempe diuiſionis explicari poſſit, non enim calot explicatur per negationem frigoris, aut albedo per negationem nigredinis, quemadmodum vnitas explicatur per negationem diuiſionis, & quædam alia per negationem ſui oppoſiti, vt immortale per negationem mortalitatis, & cætera ſimilia. Id autem contingit in vnitate, & cœteris, quoniam oppoſita, per quorum negationem explicantur, notiora ſunt, & ideo faciliùs intellectus ea percipit per negationem contrarij, quàm, ſi per propriam rationem explicarentur; ſic notior eſt diuiſio ſeu multitudo, quàm propria ratio vnitatis, cum vix ipſa per proprium conceptum explicari poſſit; ſic etiam notior mortalitas, quàm immortalitas, & ideo per negationem ipſius explicari ſolet. Quòd autem vnitas connotet hanc negationem ſibi neceſſariò annexam, facilè declaratur: nam vnitas importat aliquid poſitiuum, quod ab ipſo ente excludit quamcunque diuiſionem, & propterea neceſſariò facit, quòd in ipſo non ſit diuiſio. dum igitur excludit diuiſionem, conſequenter ens vnum ita ſe habet in ſeipſo indiuiſo modo, vt illi conueniat ab intrinſeco negatio diuiſionis, ſeu ab intrinſeco ſuo poſſideat hāc negationem exeo, quòd habet formam excludentem diuiſionem. Atque hinc colligitur, cur factum ſit, vt aliqui putauerint, vnitatem formaliter dicere aliquid negatiuum, inde enim hæc opinio originem traxit, quòd vnitas habet annexam hanc negationem, & per ipſam explicari ſolet, & ideo, quod dicit in obliquo, putauerunt dicere in recto.

Cur aliqua per negationem ſui oppoſiti explicari poſſit.

Diluuntur rationes in oppoſitum.

SECTIO III.

Ad primum.

I. HIs ſic conſtitutis reliquum eſt, vt rationibus oppoſitæ ſententiæ ſatisfaciamus. Et quòd ſpectat ad primam, reſponſio colligitur ex ijs, quæ diximus de paſſionibus entis in communi, quę doctrina præſenti materię applicari poteſt. Vnde dico, Vnitatem eſſe conceptum inadæquatum entis, explicantem aliquam perfectionem ipſius. Cum autem inquiritur, an ſit ens, dicendum eſt, eſſe quidem ens, non quòd explicitè ex vi proprij conceptus importet rationem entis, ſed quia eam inuoluit implicitè tanquam ſibi communicantem realitatem: vnde ſi ponatur vnitas aliquid ſuperadditum enti, & extra eius conceptum adæquatum, erit ens, quemadmodum ſunt inferiora entis, quę implicitè dicunt rationem entis & explicitè propriam, ſi verò non ponitur aliquid extra adęquatum conceptum entis, ſed quid pertinens ad ipſum, vt dicturi ſumus; Hinc erit ens, quia, quamuis explicitè non dicat rationem entis, & ex vi ſui conceptus inadæquati, eam tamen dicit implicitè, quia cum ſit conceptus inadęquatus ipſius, nec adæquatè ab ipſo præſcindens, ſed ſolùm ſecundùm quamdam maiorem expreſſionem, adhuc implicitè inuoluit rationem entis, quod ſufficit, vt ſit ens, & quid reale. Neque hinc ſequitur, quòd ens ſit paſſio entis, quia quamuis implicitè dicat rationem entis, non eſt tamen paſſio ſecundùm hanc rationem, ſed ſolùm ſecundùm, id, quod dicit explicitè, quod cum ſit conceptus inadæquatus entis, poteſt eſſe paſſio alterius conceptus iadæquati.

Vnitas eſt ens, & quomodo.

Ad ſecundum.

II. In ſecunda autem ratione nonnulla tanguntur, quæ falſa ſunt. Et primò falſum eſt, quòd omnia, quæ ſunt alicui eſſentialia poſſint de ipſo in recto prædicari, anima enim eſt eſſentialis homini, & tamen non prædicatur de ipſo in recto, non enim dicitur, *Homo eſt anima*, ſimiliter neque dicitur, *Homo eſt rationalitas*, quamuis rationalitas ſit eius eſſentiale conſtitutiuum. Vnde licet vnitas ponatur eſſentialis adæquato conceptui entis, non hinc fit, vt debeat de ipſo in recto prædicari. Ratio autem eſt, quia per prędicationem importatur quædam communicatio inter prędicatum, & ſubiectum, & ideò cum enunciatur prædicatio, debet modus communicationis, quo inuicem communicant, ſub eſſe eidem prædicationi, alioquin non eſſet vera: hinc abſtracta non poſſunt inuicem in recto prędicari, quia cum ex vi abſtractionis ſeparentur, tollitur eorumdem communicatio, & ideò non poſſunt ſecundum ipſam prædicationi ſubſterni. Similiter etiam ſi comparentur abſtractum, & concretum, non poteſt abſtractum de concreto in recto prę-

Cur vnitas non prædicetur de ente in recto.

Cur abſtractum nō prædicetur in recto de concreto

dica-

Digitized by Google

dicari, quia adhuc abſtractum ex vi ſui modi eſſendi abſtractè ſeparatur à ſubiecto, nec cum ipſo communicat; vnde ſi prædicatur, prædicatum non importat modum communicationis, quo cum ſubiecto communicat: communicatio enim habetur ratione concretionis, qua in vnam naturam coaleſcunt, & ideo tantùm concretum de concreto prædicari poteſt in recto, quia tunc ſolùm prædicatum importat communicationem cum ſubiecto: hinc dicitur, Ens eſt vnum, non autem eſt vnitas: & ideo ex eo, quòd vnitas non prędicetur in recto de ente, non licet inferre, quòd non ſit quid poſitiuum.. Quæ enim paſſio metaphyſica, quamuis non ſit extra adęquatam eſſentiam ſubiecti, prædicatur in recto de ipſo, ſi in abſtracto ſumatur? & tamen non hinc infertur, quòd non ſit quid poſitiuum. Alterum quod falſum aſſumitur, eſt, quòd vnitas ſit de eſſentia entis, quamuis enim includatur in eius conceptu adęquato, quando tamen concipitur tanquam paſsio, tunc diſtinguitur inadęquatè ab ente, & formantur diuerſi conceptus inadęquati, quorum vnus eſt paſsio reſpectu alterius: qua diſtinctione ſtante, vnus conceptus ſecundùm eſſe explicitum non includitur in alio, & ideò eſt ſuo modo extra ipſum ex vi modi concipiendi explicitè, & ideo vnus conceptus non cenſetur de eſſentia alterius, quia ex vi illius inadęquatę diſtinctionis, ponitur aliqualis ſeparatio: atque adeo etiam ex hoc capite non debet vnitas in recto prædicari de ente. Quin addo, quòd ſi in recto prędicaretur de ente, non poſſet eſſe ipſius paſsio, cum enim paſsio debeat eſſe quid conſequens ad ſubiectum, & veluti illi adiacere, nequaquam poteſt in recto de ipſo prædicari.

Quomodo vnitas non ſit de eſſentia entis.

Ad tertium.

III. Atque ex his colligitur etiam ſolutio tertię rationis. Cum enim, vt diximus, in adæquato conceptu entis diſtinguantur plures conceptus inadęquati, quorum ſinguli dicunt aliquid explicitum diuerſum ab eo, quod dicunt alij, atque interueniat ſaltem inadęquata diſtinctio, optimè concipi poteſt, quòd unus fluat ab alio illa virtuali emanatione, qua ſolent paſſiones metaphyſicę à ſuo ſubiecto emanare. Atque cum huiuſmodi emanatio concipiatur ſecundùm eſſe explicitum illorum conceptuum, conſequenter quando vnitas concipitur emanare ab ipſo ente, emanatio cadit ſupra explicitam rationem vnitatis, nempe indiuiſionem; & ideò non ſequitur, quòd ens emanet ab ente, quamuis quod emanat, implicitè includat ens, quia iam emanatio intelligitur ſecundùm diuerſas rationes. Ad confirmationem dico, quòd ens nunquam diuiditur in ſeipſo, etiam ſi ad inferiora deſcendat, quia omnes quidditates, & omnes formalitates ſunt omnino indiuiſibiles; quando autem ratio quęcunque communis ad inferiora deſcendit, non diuiditur in ſeipſa, ſed vnitur cum differentijs diuiſiuis, & ex hoc, ratio entis in tantùm diuiditur, in quãtùm reperitur cum inferioribus diuiſionis, non autem quòd in ſua ratione formali ſubeat diuiſionem. Quamuis enim inferiora entis entitatiuè diuidantur, non tamen diuiduntur in ratione formali entis, quę eſt eadem in omnibus. Hanc autem diuiſionem recipit vnitas, quia inferioribus multiplicatur tum eſſentialiter, tum entitatiuè, quemadmodum multiplicatur ens & ideò eodem pacto eſt diuiſibilis vnitas, ac ens, nempe per multiplicationem in inferioribus, vnde non ſequitur, quòd vnitas non poſsit eſſe implicitè ens, & aliquid poſitiuum. Cum igitur dicitur ens, vt ens eſt, in ſenſu compoſito poſſe diuidi, non autem vnitatem, ſi intelligatur, quòd poſsit diuidi ſecundùm rationem entis, hoc falſum eſt, ſed ſolùm, vt diximus, poteſt diuidi per communicationem, qua poteſt pluribus communicari, quemadmodum etiam vnitas: tam enim ens, quàm vnitas ſunt quid tranſcendens, quod per omnia inferiora vagatur, & æquali modo diuiduntur, paſsio enim præſertim metaphyſica, debet ſimul cum ſubiecto diuidi.

Quomodo vnitas fluat ab ente.

Vnitas eodem modo diuiſibilis ac ens.

Ad quartum.

IV. Denique ad quartam rationem in oppoſitum reſpondetur. Vnum importare quidem aliquid concretum, ſed non ex ente, & negatione, quomodo enim fieri poteſt, quòd negatio coaleſcat in vnum concretum cum ente poſitiuo? quę enim vnio poteſt eſſe inter ens & negationem? Eſt igitur vnum aliquod concretum, cuius tam materiale, quàm formale ſunt quid poſitiuum. Cùm enim, vt diximus, vnitas ſit cõceptus inadæquatus entis, & ratio eſſendi alter conceptus inadęquatus, qui important diuerſas rationes explicitas; hi duo conce-

Quale concretũ ſit vnum

ptus coaleſcunt ſimul, & fit concretum quoddam, quod eſt vnum, nempe conflatum ex ratione eſſendi, & indiuiſione, & de formali importat ipſam indiuiſionem, prout eſt quædam ratio poſitiua complens rationem entis. Quare cum dicitur, quòd extra ens eſt ſola negatio, verum eſt, ſi intelligatur de ente, prout importat ſuum adęquatum conceptum; ſed extra conceptum inadæquatum eſt aliquid aliud explicitum, quod ſecundùm eſſe explicitum complet inadæquatum conceptum ipſius, & hoc poteſt ſimul cum ipſo conſtituere aliquod concretum.

Obiectio Ariſ. illuſtratur.

V. Occurrunt tamen contra noſtram doctrinam duę difficultates ex tex. 9. lib. 10. Metaph. cum enim in præcedenti ſect. dictum ſit, inter vnum, & multitudinem adeſſe oppoſitionem priuatiuam, ita vt vnitas dicat aliquid poſitiuum, multitudo verò aliquid negatiuum, in contrarium eſſe videtur Ariſ. eo in loco, docet enim, vnum, & multa opponi contrariè, ex quo ſequitur, quòd multitudo importet aliquid poſitiuum: ita enim habet: *Opponuntur autem vnum, & multa multis modis, quorum vno vnum, & multitudo vt indiuiſibile, & diuiſibile; quod enim, aut diuiſum, aut diuiſibile eſt, multitudo, quadam dicitur; quod verò indiuiſibile aut non diuiſum, vnum. Cum autem oppoſitionis quattuor ſint modi, & horum alius ſecundùm priuationem dicatur, contraria erunt profecto, & neque vt contradictio, nec vt ea, quæ ad aliquid dicuntur.* Ecce ergo quomodo ponit contrarietatem inter vnum, & multa, atque adeo ambo extrema poſitiua. Hic igitur locus, quamuis ex vna parte difficultatem faciat contra noſtram ſententiam, ex eo quòd ponit multitudinem quid poſitiuum, ex altera tamen fauet, quatenus inde habetur, vnitatem eſſe quid poſitiuum. Vt autem difficultatem, quæ noſtram doctrinam vrget, explicemus, aduertere oportet, quod Ariſ. in hoc tex. docet vnum, & multa pluribus modis opponi; deinde vt declaret, quibus modis opponantur, ait, quattuor eſſe modos oppoſitionis: quorum duos excludit tanquam eos, qui interuenire non poſſunt inter vnum, & multa, nempe contradictionem, & oppoſitionem relatiuam, inquit enim *Et neque vt contradictio, nec vt ea, quæ ad aliquid dicuntur.*

Quomodo vnũ & multa contrariè opponãtur & priuatiuè.

(hoc eſt ſe habebunt). Alios verò duos modos oppoſitionis, nempe priuatiuæ, & contrariæ non excludit: ita enim docet, eſſe contraria, vt non excludat opponi priuatiuè: imo docet opponi, dum inquit *cum autem oppoſitionis quattuor ſint modi, & horum alius,* (nempe quibus opponuntur; dixerat enim, multis modis opponi) *ſecundùm priuationem dicatur, contraria erunt profecto:* vnde tanquam certum ſupponit, quod priuatiuè opponantur. non enim nominat illos diuerſos modos oppoſitionis tanquam abſtractos, ſed vt applicatos vnitati, & multitudini, vt colligitur, quando illos duos reijcit, ita enim illos nominat, vt ſimul reijciat ab vnitatè, & multitudine: vnde alios quoque ita nominat, vt ſimul ipſis tribuat. Quorſum enim ſolam oppoſitionem priuatiuam nominaret, vt diuerſos modos oppoſitionis recenſeret, & non alios modos? vnde ſicuti alios modos oppoſitionis ita recenſet, vt ſimul vnitati, & multitudini aut tribuat, aut ab ipſis reijciat, ita etiam recenſet oppoſitionem priuatiuam: & ſenſus eſt. Cum quattuor ſint modi oppoſitionis, atque vnum, & multa diuerſis modis opponantur, & horum alius, ſecundùm quem opponuntur, ſit ſecundùm priuationem, etiam contraria erunt, non autem contradictoria, aut oppoſita relatiua: & hoc pacto non vrgetur noſtra doctrina, quia non negat Ariſ. inter vnum, & multa oppoſitionem priuatiuam. Solum nobis reſtat declarare, quomodo etiam tanquam contraria opponantur. Pro quo aduertere oportet, quod Ariſ. non dixit, Vnitatem, & multitudinem opponi contrariè, ſed vnum, & multa, quia contrarietas eſt ſolùm penes eſſe concretum multitudinis: multitudo enim contrario modo ſe habet reſpectu vnius, non prout dicit diuiſionem, & negationem vnitatis, ſed prout dicit plura entia ſimul ſumpta, ex quibus ſequitur diuiſio, ſtante enim hac diuiſione, entia illa ex oppoſito modo ſe habent, quatenus dicunt aggregationem plurium entium diuiſorum, & ſecundùm hanc rationem habent contrarietatem cum Vno, quia dicunt aliquid poſitiuum ab ipſo extremè diſtans: illa enim entia aggregata, quibus conſtituitur multitudo, ſunt quid poſitiuum, & quia fundant diuiſionem, ſeu nega-

tionem vnitatis, ſunt extremè diſtantia ab vnitate, non enim magis diſtare poſſunt; & ſic contrarietas debet accipi ſecundùm eſſe poſitiuum multitudinis prout in ipſa fundatur pluralitas, & diuiſio.

Alia obiectio.

VI. Altera autem difficultas, quæ ex eodem tex. habetur, procedit directè contra noſtram ſententiam, diximus enim, Vnitatem importare de ſuo formali aliquid poſitiuum; quia eſt prior multitudine, & poſitiuum debet eſſe prius negatiuo, vnde cum aut multitudo, aut vnitas debeat importare aliquid negatiuum, importabit multitudo vtpote poſterior vnitate. Verùm Ariſ. docet in illo tex. 9. lib. 10. Metaph. Multitudinem eſſe priorem vnitate, vnde multitudo erit quid poſitiuum, vnitas verò quid negatiuum; inquit enim. *Quare multitudo ratione prior, quàm indiuiſibile propter ſenſum eſt*. Sed facilè reſoluitur hæc difficultas, non enim Ariſ. docet, multitudinem eſſe ſimpliciter priorem vnitate, quia certum eſt, ordine naturæ priorem eſſe vnitatem, ſi quidem vnitas conſiſtit quidem, et reperiri poteſt abſque multitudine, ſecus autem multitudo abſque vnitate; cum enim coaleſcat ex vnitatibus, neceſſariò ſupponit vnitatem; ſed ſolùm docet, eſſe priorem. *Ratione propter ſenſum*; hoc eſt eſſe priorem definitione, ſequendo modum definiendi per ea, quæ notiora ſunt, non quidem natura, ſed quò ad nos, et in ordine ad ſenſum. Cum enim tàm multitudo, quàm indiuiſibile ſenſibilia ſint, ſed ſenſui magis nota ſit multitudo, quàm indiuiſibile, ſeu vnum, definitur vnum per multitudinem tanquam per aliquid magis notum, & prius quò ad noſtram cognitionem, & dicitur eſſe id, ex quo componitur multito, aut eſſe aliquid de multitudine. Quæ omnia ibidem indicauit ipſe Ariſ. dum ait. *Dicitur autem ex contrario ipſum vnum, & ſignificatur* (hoc eſt explicatur) *ex diuiſibili indiuiſibile* (nempe quid indiuiſibile de ipſa multitudine) *eo quod magis multitudo*. (nota ſit) *ex indiuiſibile ſenſibile eſt* (nimirum eſt enim ipſum quoque indiuiſibile ſenſibile), Deinde hinc concludit prioritatem multitudinis inquiens. *Quare multitudo ratione prior, quàm indiuiſibile proter ſenſum eſt*, nimirum quia, cum quò ad ſenſum multitudo notior ſit, eſt etiam prior definitione ipſa vnitate, vnitas enim per ipſa definitur; & in hoc conſiſtit tota prioritas multitudinis reſpectu vnitatis: vnde nihil obſtat noſtræ doctrinæ hic locus Ariſ., cum enim dicimus, Vnitatem eſſe priorem multitudine, intelligimus de prioritate ſecundùm naturam, qua res ex natura ſua ſunt priores, aut poſteriores, & de ea, in qua non valet conuertentia ſecundùm ſubsiſtendi conſequentiam, quemadmodum non valet in vnitate reſpectu multitudinis: non autem intelligimus de illa prioritate cognitionis quò ad nos, de qua ibi loquitur Ariſ.

Ariſ explicatus

Quomodo multitudo prior vnitate.

Quodnam poſitiuum importet vnitas. Diſp. VI.

Aliorum ſententia.	*Sect. I.*
Vera ſententia.	*Sect. II.*

Aliorum ſententia.

SECTIO I.

I. CVm in præcedenti diſputatione determinatum ſit, vnitatem importare aliquid poſitiuum in recto, & ſolùm connotare negationem tanquam quid annexum, ita tamen vt formalis conceptus, & proprius ipſius conſiſtat in illo poſitiuo, quod dicit in recto, nunc determinare oportet, quodnam ſit huiuſmodi poſitiuum. Difficultas autem in eo conſiſtit, an hoc poſitiuum ſit aliquid ſuperadditum enti, an verò aliquid de ipſo ente, ita vt ſupra ens addat tantùm illam negationem, quam tanquam neceſſariò annexam importat in obliquo. Prima ergo ſententia affirmat, Vnitatem ratione illius poſitiui, quod dicit, importare aliquid ſuperadditum enti, atque ex natura rei ab ipſo diſtinctum, ita vt poſitiuum vnitatis ſit aliqua formalitas omnino ex natura ſua extra ipſum ens. Ita tradit Auicen. lib. 3. ſuæ Metaph. cap. 2. & lib. 7. cap. 1. Et ita quoque ſentire videtur Scot. 4. Metaph. quæſ. 2. & in 2. diſt. 3. quæſ. 1. Anton. Andreas 4. Metaph. quæſ. 3. Tartaret 4. Metaph. quęſ. vnica, ar. 1. Fundamentum huius ſen-

Prima opinio. Poſitiuũ vnitatis eſſe quid ſuperadditum enti

Auicen. Scot. Anton. Andr.

Tartaret.

ten-

tentiæ eſſe poteſt, quia vnitas eſt aliqua ratio poſitiua, & formaliter diuerſa ab ipſo ente, & conſequenter extra rationem formalem ipſius, aliud enim concipimus, quando intelligimus ens, & aliud, quando intelligimus vnitatem: ex hoc autem ſequitur, quòd ex natura rei diſtinguantur.

Secūda opinio poſitiuū vnitatis eſſe aliquid ſuperadditum enti, ſed non ex natura rei diſtinctū.

II. Secunda autem opinio huic affinis eſt, & ſolùm in eo differt, quòd non ponit diſtinctionem ex natura rei: vnde aſſerit, hoc poſitiuum, quod dicit vnitas, eſſe quidem aliquid ſuperadditum enti, & importare diuerſam formalitatem, non tamen diſtingui ex natura rei ab ipſo ente, ſed adſummum ratione cum aliquo fundamento, ita vt diſtinctio non præcedat intellectum, niſi virtualiter accepta, ſed ab ipſo fingatur. Tradunt hanc ſententiam D. Bonauent. in 1. diſt. 23. ar. 1. quæſ. 1. Baccon. diſt. 33. quæſ. vnica ar. 2. Alenſ 1. par. quæſ. 13. membro 1. & 2. Soto in Logica cap. de Proprio. quæſ. 2. ad 2. Bannes 1. par. quæſ. 1. ar. 1. concluſ. 1. qui ait, addere aliquid poſitiuum vera, & propria additione, Vaſquez item 1. par. diſp. 128. cap 2. Hurtad. in Metaph. diſp. 4. ſect. 1. ſub ſect. 2. Venet. in ſua Metaph. cap. 15. & ita ſentire videntur ferè omnes ij, quos diſp. præcedenti citauimus, aſſerentes vnitatem importare aliquid poſitiuum. Fundatur autem hæc ſententia proportionaliter in eodem fundamento, in quo precedens, quia nimirum vnitas importat aliquid poſitiuum, & diuerſum ſecundùm ſuam formalitatem à formalitate entis, & ideò debet dicere aliquid ſuperadditum enti. Deinde quia demonſtratur de ipſo ente, quod minimè fieri poſſet, niſi eſſet quid ipſi ſuperadditum.

D. Bonauent. Baccon. Alenſ. Soto. Bannes. Vaſqu. Hurtad. Venet.

Tertia opinio Vnitatem nihil poſitiuum ſuperaddere enti.

III. Tertia verò opinio tenet, Vnitatem non importare aliquid ſuperadditum enti preter meram negationem, ſiue priuationem, nec in ente vno aliquid poſitiuum reperiri, preter ipſam rationem entis: atque in hoc vt plurimum hi auctores procedunt iuxta ſua principia, cum enim ferè omnes cenſeant Vnitatem de ſuo formali non importare aliquid poſitiuum, ſed ſolam negationem, conſequenter aſſerunt, nihil addere ſupra ens, preter aliquid negatiuum, quamuis quidam ex his teneant, quòd vnitas dicat de formali aliquid poſitiuum, non tamen enti ſuperadditum; Hec ſententia eſt D. Th. 4. Metaph. lect. 2. & 1. par. quæſ. 11. art. 1. Caiet. ibidem cum pluribus alijs Recentioribus expoſitoribus Mairon. in 1. diſt. 8. quæſt. 7. ar. 3. & diſt. 24. quæſ. 2. ar. 1. Capr. in 1. diſt. 24. quæſ. 1. ar. 1. Ocham. quæſ. 1. concluſ. 1. Durand. quæſ. 1. & 2. Gabr. quæſ. 1. ar. 3. dub. 3. Baſſolis ar. 1. & 2. Hiſpal. ar. 3. & 4. Gregor. quæſ. 1. ar. 1. Argent quæſ. 2. Aegid. ibid. ar. 4: Riccar. ar. 1. quæſ 2. Aureol, q. vnica ar. 3. Henr. quodlib. 1. quæſ. 1. Heru. quodlib. 4. quæſ. 1. & 3. Soncin. 4. Metaph. quæſ. 23. Iauel. quæſ. 8. & 10. Flandria quæſ. 3. ar. 8. Aquar. dilucidat. 3. Iandun. quæſ. 4. Nyph. diſp. 3. Fonſeca cap. 2. quæſ 5. ſect. 4. Valent. tom. 1. in 1. p. diſp. 1. quæſ. 11. puncto 1. Suarez in Metaph. diſp 4. ſect. 1. num. 6. Gillius lib. 2. de Eſſent. Dei tract. 3: cap. 1. Nazar. 1. par. q. 11. ar. 1. Faſol. dub. 5. & ferè communiter Recentiores.

D. Th. Caiet. Mayron Capr. Ocham. Durād. Gabr. Baſſol. Hiſpal. Gregor Argent. Ægid. Riccar. Aureol. Henr. Soncin. Heru. Iauel. Fladria Aquar. Iandun. Nyph. Fonſeca Valētia. Suarez Gillius. Nazar. Faſol.

IV. Argumentantur autem primò pro hac ſententia ex auctoritate Ariſ; ipſe enim 4. Metaph. cap. 2. vt explicet vnitatem, vtitur negatione diuiſionis; ſi autem diceret aliquid poſitiuum ſuperadditum enti, per huiuſmodi poſitiuum illam explicaſſet, non autem per negationem. Secundo. Eſſe vnum nihil aliud dicit, quàm eſſe ens cum excluſione multitudinis, vnde vt ſaluetur ratio vnitatis ſufficit ſuperaddere enti ſolam negationem, qua ab ipſo tollatur diuiſio, & multitudo. Tertiò præſcindatur ab ente quodcunq; poſitiuum, adhuc intelligitur totum illud poſitiuum, quod eſt neceſſarium ad vnitatem vt patet etiam in alijs entibus ſimplicibus, ſi enim ſola entitas remaneat, habetur quicquid eſt neceſſarium ad eorumdem vnitatem phyſicam, ergo vnitas non ſuperaddet enti aliquid poſitiuum, ſed ſolam negationem. Quartò omnis ratio particularis eſt aliqua quidditas, atq; in ſe non eſt multiplex, vnde vnitas, & quidditas ſunt idem, cum quacunq; ratione, ſiue entitate, conſequenter autem ſunt idem inter ſe, & ideo etiam in ente vt ſic idem contingit ratione debitæ proportionis ſeruandæ, nec erit neceſſe ponere aliquid poſitiuum ſuperadditum ob ſaluandam vnitatem.

Vera ſententia.

SECTIO II.

I. VT noſtram ſententiam proponamus, ſciendum eſt, quòd cum vnitas de ſuo formali importet aliquid poſitiuum, duplici modo contingere poteſt, quòd ſit aliquid ſuperadditum enti: vel in ratione entis, vel ſecundùm aliquam aliam rationem. Primus quidem modus impoſſibilis eſt, quia ens conſideratum ſecundum rationem eſſendi, ſeu prout eſt id, quod habet eſſentiam, dicit totum id, quod intra talem rationem excogitari poteſt, & ideo non remanet quid ei intra eamdem rationem ſuperaddatur. Altero autem modo aliquid enti ſuperaddi poteſt, vt contingit, quando contrahitur ad inferiora, tunc enim illi ſuperadduntur rationes quædam limitatiuæ, quæ ſicuti recipiunt ab ipſo ente eſſe quid reale, quia ita illud contrahunt, vt ſimul etiam ipſum imbibant, ita etiam conferunt enti determinatum gradum eſſentiæ, quo ad tale ens determinatur. Rurſus huiuſmodi additio, qua enti ſuperadditur aliquid, quod ſecundùm ſuam formalitatem ſit aliquo modo ab ipſa ratione entis diuerſum, duplici modo contingere poteſt. Vel enim, quod ſuperadditur, eſt extra adæquatum conceptum entis, vt contingit, quando ipſi ſuperadduntur rationes limitatiuę, quę cum contrahant, & determinent ens ad tale ens, neceſſariò ſunt extra ipſius adęquatum conceptum; atq; hæc eſt additio propriè metaphyſico modo facta, quia per aliquid adæquato conceptu diſtinctum enti ſuperadditur. Altero autem modo contingere poteſt, ſi nimirum quod ſuperadditur, non ſit extra adęquatum conceptum entis, ſed aliquid de ipſo ente, quod ideo dicatur ipſi ſuperaddi; quia modo magis explicito concipiatur; atq; huiuſmodi additio erit ſecundùm conceptus inadæquatos, & impropriè dicta, quia per ipſum non ſuperaddetur aliquid propriè diſtinctum metaphyſica diſtinctione, ſed ſolùm aliquid magis expreſsè conceptum & inadæquatè diſtinctum, & ſolùm ſuperaddetur conceptui inadæquato entis, non verò rationi integræ.

Quomodo aliquid enti ſuperaddi poſſit.

Prima cóclu ſio

II. Hinc primò dicendum eſt. Poſitiuum, quod de ſuo formali dicit vnitas, non eſſe quid ex natura rei diſtinctum ab ente. Hæc concluſio facilè conuincitur, quia cum ratio vnitatis ſit quid poſitiuum, vt ſupponimus ex dictis in diſputatione præcedenti, oportet, vt includat rationem entis, per quam conſtituatur in eſſe poſitiuo, quo modo enim erit quid poſitiuum, niſi habeat rationem formalem, quæ conferàt eſſe poſitiuum? huiuſmodi autem ratio eſt ens, quia ipſum eſt prima ratio realitatis, et prima ratio poſitiui, extra quam nihil poſitiuum reperitur; at quomodo eſſet ſaltem implicitè ens, ſi ab ipſo ex natura rei diſtingueretur. Deinde ſumo rationem entis, vt ex natura rei ab vnitate contradiſtinctam, adhuc ratio iſta eſt indiuiſa in ſe, cum nullam includat multiplicitatem, ergo adhuc abſq; illa vnitate ex natura rei contradiſtincta eſſet vna, & proinde ſuperflua eſſet ratio illa vnitatis ex natura rei contradiſtincta. Tertiò, quæro, an ratio illa vnitatis, prout ex natura rei ab ente contradiſtincta, ſit in ſe vna, an non: hoc ſecundum dici non poteſt, quia non eſt diuiſa, neq; multiplex. Si ergo eſt vna, ergo ſaltem implicitè dicit ens, quia paſſio metaphyſica non eſt ſine ſuo ſubiecto, quomodo autem, ſi eſt implicitè ens, poteſt ab ipſo ex natura rei diſtingui? Quòd ſi dicas, non eſſe vnam, vt quod, ſed ſolùm, vt quo, quia eſt ratio formalis vnitatis faciens vnum ipſum ens, vrgetur iſta reſponſio nam iſta vnitas, vt contradiſtincta ab ente ex natura rei eſt aliquid, cum à nihilo contradiſtinguatur, & inſuper habet cœteras paſſiones entis, eſt enim quid verum, & intelligibile, & etiam quid bonum, non ſolùm, vt quo, ſed etiam vt quod, ergo inuoluit rationem entis, per quam fiat aliquid, & à nihilo contradiſtinguatur, & cui cœteræ paſſiones tribuantur, vnde quamuis explicitè dicat ſolam rationem vnitatis, vt quò, erit tamen implicitè ens, & vnum, vt quod. Deniq; ſuppoſito etiam quòd detur huiuſmodi diſtinctio ex natura rei certum eſt, non poſſe in ipſa procedi in infinitum, ſed ſiſtendum eſſe in aliqua ratione ita ſimplici, vt non coaleſcat ex pluribus ex natura rei diſtinctis, qualis erit ratio entis, vt ab vnitate contradiſtincta, huiuſmodi autem ratio certè erit ſimplex, cum excludat omnem

Vnitas non ſuperaddit enti aliquid ex natura rei diſtinctum

Vnitas implicitè dicit ens.

com-

compoſitionem, neq; etiam erit diuiſa, ergo abſq; vnitate ſuperaddita, & ex natura rei diſtincta erit vna.

Secunda cōcluſio Poſitiuũ vnitatis non eſt aliquid ſecundũ rationẽ extra cõceptum adæquatum entis.

III. Secundò dicendum eſt. Poſitiuum, quod dicit vnitas, neq; eſſe aliquid extra rationem entis ſecundùm rationem, hoc eſt per diſtinctionem rationis ſecundùm conceptus adęquatos. Deſumitur hæc concluſio ex Ariſ. 4. Metaph. tex. 3. vbi docet, quòd ens, & vnum ſunt eadem ratio, nempe ſecundùm conceptus adęquatos: inquit enim. *Si itaq; ens & vnum idem, ac vna natura ſunt, propterea quòd ſeinuicem ſe quuntur, quemadmodum principium, & cauſa.* Et poſtea hoc ipſum declarat exemplo ſic inquiens *Idem enim vnus homo, & ens homo, ac homo, & non ſignificat diuerſum aliquid ſecundùm dictionem repetitam ideſt homo, & homo, & vnus homo.* Deniq; concludit, *Quare manifeſtũ eſt, quòd additio in his idem ſignificat, & quòd vnum nihil aliud eſt, præter ens.* Quibus ſatis apertè declarat, quomodo ratio vnitatis non dicat aliquid poſitiuum, quòd ſit extra conceptum adęquatum entis, etiam ſola ratione diſtinctum: tunc enim concretum ex ente, & vnitate non eſſet ſolùm ens, ſed aliquid amplius, quemadmodum concretum albedinis eſt aliquid amplius, quã ſubiectum. Rurſus hoc ipſum docet 10. Metaph. tex. 8. *Quod autem idem quodammodo ſignificet vnum, & ens patet etiã ex eo, quòd æqualiter ſequitur prædicamenta, & in nullo eſt, nec in ipſo quid eſt, nec in ipſo quale, ſed ſimiliter ſe habet, ſicuti ens. Et ex eo, quòd in prædicatione vnus homo non addit aliquid aliud, quàm homo, ſicut nec ipſum eſſe præter quid eſt, aut quale, aut quantum, & vni eſſe eſt vnicuiq; eſſe.* Ecce ergo, quomodo vult, vnitatem non importare aliquid poſitiuum ſuperadditum enti, ſed eſſe quid in ipſo imbibitum, quia ſi eſſet aliquid ſuperadditum, concretum vnitatis, nempe vnum, aliquid ſuperadderet rationi materiali, nempe enti.

Ariſ.

Prima ratio.

IV. Et poteſt hoc ipſum ratione etiam declarari. Vnitas entitatiua non eſt aliquid ſuperadditum entitati phyſicæ cuiuſcunq; rei, quæ ſit vna, ſed per eamdem entitatem, qua res entitatiuo modo habet eſſe, per ipſam quoq; eſt vna; ſicuti enim per illam concipitur habere eſſe in ſe, ita etiam ex vi eiuſdem formaliter concipitur eſſe indiuiſa in ſe phyſico modo, nec præter entitatem ipſius neceſſe eſt aliquid aliud concipere, vt concipiatur indiuiſa. Quod etiam ex eo patet, quia per id aliquid conſtituitur indiuiſum in ſe, ſiue vnum, per quod diuiditur à quocunq; alio, at entitas phyſica per ſuummet eſſe entitatiuum diuiditur à quocunq; alio, ergo etiam per idem eſſe formaliter conſtituetur indiuiſa in ſe. Non igitur vnitas entitatiua importat aliquid ſuperadditum entitati phyſicæ, ergo neq; vnitas tranſcemdentalis erit aliquid ſuperaddi non conceptui adęquato entis tranſcendentis; & ſecundùm rationem extra ipſum. Conſeq. hæc deducitur ex proportione neceſſariò ſeruanda inter vnitatem entitatiuam entis phyſici, & inter vnitatem entis tranſcendentis; ſicuti enim ens phyſicum eſt vnum vnitate phyſica per proprium eſſe phyſicum, ita ens præciſum, & tranſcendens ex vi proprij eſſe metaphyſici erit vnum vnitate metaphyſica, & tranſcendentali. ita enim ſe habet vnitas phyſica ad ens phyſicum, ſicuti vnitas tranſcendentalis ad ens tranſcendentale.

Quomodo ens phyſicũ vnum ex ui proprij eſſe.

Secunda ratio.

V. Et in confirmationem præcedentis rationis addere poſſumus ſecundam rationem, quæ rem totam à priori declarat. Vnumquodque ens, ſiue phyſicum, ſiue metaphyſicum, etiam ipſum ens tranſcendens importat ſuam peculiarem quidditatem, ſiue rationem formalem, qua in ſuo eſſe conſtituitur: ens enim vt ſic importat illam rationem, qua aliquid conſtituitur habens eſſentiam. Huiuſmodi autem ratio formalis, eſt intrinſeca menſura, qua menſuratur eſſe cuiuſcunque rei, & quæ correſpondet extrinſecæ menſuræ nempe Ideæ diuinę. Ex hoc autem fit, quòd huiuſmodi quiddditas, ſiue formalitas contineat totum eſſe rei, vtpote menſura ipſius, & tali pacto contineat, vt extra id, quod continet, non ſit aliquid de eſſe talis rei. Rurſus huiuſmodi quidditas, ſiue ratio formalis ex ſeipſa vnit, & coadunat totum eſſe rei, quatenus ita illud menſurat, & continet, vt ſimul trahat in vnicum eſſe, quod ſecundùm illam menſuram correſpondet ſuęmet ideę, ſic totum eſſe rationalitatis, aut lapidis ex vi ſuæ formalitatis, in qua continetur, recipit ſuam menſuram, qua in vnicum eſſe coadunatur, quo rationalitas, aut natura lapidis conſtituitur.

Ratio formalis cuiuſcũque rei menſura ipſius.

qua-

Ratio formalis coadunat totum eſſe in vnam naturam, & illi tribuit intrinſecã vnitatẽ

quaue vnumquodque ens à ſuamet ratione formali vnitur, & coadunatur in vnum, & proinde ex vi eiuſdem habet intrinſecam vnitatem. Ratio autem formalis inde habet, quòd coadunet in vnicum eſse, quia formaliter per ſe ipſam determinat eſse, quod continet, ad talem menſuram, ſecundùm quam eſt menſurabile, & non aliam; ſic ens tranſcendens per ſuam rationem formalem habet, quod ſit menſurabile tanquam quid vniuerſaliſſimum, & communis omnium ratio eſsendi, & non tanquam aliqua natura determinata: dum ergo determinat eſse ad talem menſuram, & non aliam, ſeparat conſequenter, & diuidit ab omni alio, quod non habet eamdem menſuram, & hoc etiam pacto conſtituit ſimul vnum, & indiuiſum in ſe, quia cum ſeparetur ab omni alio, quod non eſt ipſum, fit in ſe indiuiſum, quia idem non poteſt ex vi menſuræ proprij eſse à ſeipſo ſeparari; ſi enim eſset diuiſum in ſe, eſset à ſeipſo ſeparatum: vnde haberet diuerſam menſuram ſui eſse, quia vna, & eadem menſura, cum coadunet eſse in vnum, non poteſt ſeparare: diuerſæ autem menſuræ conſtituunt diuerſa entia, et diuerſas quidditates eo modo, quo ipſæ diuerſæ ſunt. Ex hoc ergo conſtat, quomodo vnumquodque ens ab intrinſeco ſuo habeat propriam vnitatem.

Tertia ratio.

VI. Tertiò proportionaliter argumentari poſsumus iiſdem rationibus, quibus præcedentem concluſionem confirmauimus. Si vnitas eſset aliquid extra conceptum adæquatum entis, haberet propriam formalitatem poſitiuam, neceſsariò enim eſset quid poſitiuum, ſiquidem poſitiuo modo redderet vnum: dum autem eſset quid poſitiuum, deberet inuoluere ſaltem implicitè rationem entis; hoc autem non poſset ſtare cum eo, quòd vnitas adæquato conceptu diſtinguatur ab ente; ſi enim adæquatè diſtingueretur, quomodo inuolueret rationem entis, per quam conſtitueretur in eſse poſitiuo? Præterea ſumo conceptum entis, prout contradiſtinguitur ratione ab vnitate, & inquiro, an ſit vnus, an vero non ſit vnus. Hoc ſecundum dicendum eſſet, quia cum contradiſtinguatur ab vnitate, & ſine ipſa conſideretur, non poteſt habere formalem effectum ipſius. Nihilominus tamen oppoſitum contingit, nam ens conſideratum, vt adæquato conceptu ab vnitate diſtinctum adhuc eſt vnum; non enim eſt in ſeipſo diuiſum, ſed omninò indiuiſum, neque in ſe includit aliquam multiplicitatem, ſed omnimodam ſimplicitatem, vnde illi conuenit negatio diuiſionis, quę, cum ſequatur ad vnitatem, oportet enti ſic concepto tribuere vnitatem vnde aut eſset vnum abſque vnitate, quod dici non poteſt, aut concedendum, quòd vnitas non ſit extra ipſius conceptum adęquatum. Atque hic vrgeri poteſt proceſsus in infinitum, qui ſequeretur, ſi vnitas eſset extra adęquatum conceptum entis, Sumo enim hanc vnitatem, & illam conſidero ſecundùm proprium conceptum præciſum, & prout eſt aliquid extra conceptum adæquatum entis: tunc certè talis vnitas ſic præcisè accepta adhuc participat rationem entis, nam & eſt quid à nihilo contradiſtinctum, & participat cæteras paſſiones entis, eſt enim quid intelligibile, & verùm, cum ab intellectu intelligatur, & eſt quid bonum: eſt enim bonitas ſemper annexa cum veritate; vnde oportet, quòd neceſſariò participet rationem entis, per quam à nihilo contradiſtinguatur, & in qua huiuſmodi paſſiones fundentur; ergo in illa vnitate vt contradiſtincta ab ente conceptu adæquato adhuc habemus duplicem rationem, nempe entis, & vnitatis: ergo adhuc hæc vnitas diſtinguetur conceptu adęquato ab hac ratione entis. Rurſus ſumo hanc vnitatem, vt diſtinctam ab hoc ente conceptu adæquato, adhuc erit intelligibilis, vera, bona, & à nihilo contradiſtincta, ergo adhuc inuoluet rationem entis, à qua ſimiliter debebit diſtingui conceptu adęquato, cum eadem ſit ratio, & ſic aut procedendum erit in infinitum, aut ſiſtendum in aliqua vnitate, quę non diſtinguatur ab ente conceptu adęquato, & quę ſit prima vnitas, nempe tranſcendentalis, quæ conueniat enti. Atque hoc pacto ſaluatur, quomodo ens ſit intrinſecè vnum, & intimo modo indiuiſum: debet enim intrinſecè, ſeu intra proprium eſſe includere vnitatem, nam intimè non eſt multiplex, neque diuiſum, & ideo debet intra proprium eſſe includere vnitatem: atque adeo eſſe vnum ex vi pro-

Quomodo vnitas non poſſit eſſe adæquatè extra conceptũ entis

Vnitas nunquã poteſt concipi ſine ente

Ens intrinſecè vnum.

proprij eſſe; & non per aliquid ſuperadditum etiam ſecundùm ſolam rationem; ſic quamuis rationalitas identificetur cum animalitate; non tamen animalitas ſecundùm proprium eſſe animalitatis eſt intrinſecè rationalis, ſed illam excludit ex vi proprij eſſe: cum ergo ens non excludat vnitatem ex vi proprij eſſe, ſed intrinſecè ſit indiuiſum, debet ex vi proprij eſſe intrinſecè eſſe vnum.

Tertia cõcluſio

VII. Tertiò dicendum eſt. Illud poſitiuum, quod de ſuo formali importat vnitas, eſſe aliquid de adæquato conceptu entis, & ſolùm ſecundùm eſſe explicitum diſtingui ab ente inadæquatè concepto, & hoc modo tantùm eſſe aliquid ipſi ſuperadditum additione impropria: atq; de ſuo formali importare quemdam modum intrinſecum & intra eumdem gradum eſſentię, qua eſſe coadunatur in vnam quidditatem, ſeu menſuram, qua redditur menſurabile: ita vt vnitas cuiuſcunq; rei ſit coadunatio eſſe ipſius in vnam menſuram, qua ipſa redditur menſurabilis: vnde vnitas explicat aliquam rationem de ipſa re vna, quæ importat aliquem inadęquatum conceptum ipſius, conſequentem ex ipſo conceptu inadęquato eſſentiæ: nam coadunatio eſſe ſupponit ipſum eſſe, quod coadunat. Quod verò vnitas ſit aliquid de conceptu adęquato entis, ſequitur ex ſupradictis, & patet, quia ſi non eſt extra conceptum adæquatum, vt probatum eſt, erit aliquid de ipſo. Quod verò ſecundùm eſſe explicitum diſtinguatur ab ente inadęquatè concepto, etiam euidens eſt; non enim vnitas eſt ſynonimum cum ente, vt patet ex modo ſignificandi, ens enim inadęquatè conceptum importat indiuiſionem, & explicat aliquid de ipſo ente, quod non explicatur per rationem eſſendi, quamuis implicitè in ipſa includatur. Quod etiam declarari poteſt ex terminis, qui opponuntur tum enti, tum vnitati. Si enim conſiderentur termini contradictionis, diuerſum terminum habet ens ſuæ contradictionis, ac habeat vnitas; contradictorium enim entis eſt ipſum nihil, contradictorium verò vnitatis eſt diuiſio, quatenus tollit indiuiſionem, cum ergo habeant diuerſos terminos ſuæ oppoſitionis, oportet, vt inter ſe quoq; aliquo modo differant, ſaltem ſecundùm eſſe explicitum, ita vt aliquid explicet ens, quod non explicet vnitas; & econtra. Hinc eſt, quòd vnitati aliqua conueniunt, quę non conueniunt enti inadęquatè, & ſecundùm illud eſſe explicitum accepto, vt fundare relationem diuiſionis ab alio, & alia huiuſmodi, quod non contingeret, niſi vnitas ſecundùm eſſe explicitum eſſet quid diuerſum ab ente. Rurſus etiam vnitas, vt vidimus ſupra, cum ageremus de paſſionibus entis in communi, demonſtrari poteſt de ente, quod certè fieri non poſſet, niſi aliquo modo ab ipſo diſtingueretur.

Quid dicat illud poſitiuũ, quod im portatur ab vnitate.

Vnitas diſtinguitur inadæquatè ab ente.

Quomodo vnitas ſit aliquid ſuperadditum enti

VIII. Hinc porro ſequitur, vt ſit aliquid ſuperadditum enti additione impropria, nam cum interueniat diſtinctio ſecundùm conceptus inadæquatos, atq; ſecundùm eſſe explicitum aliquid diuerſum importent, quod vnum dicit expreſsè, ſuperadditur alteri, prout dicit aliquid aliud expreſsè, nimirum quod explicatur per rationem vnitatis ſuperadditur illi, quod explicatur per rationem entis, quamuis ſit additio impropria ex eo, quòd eſt ſecundùm ſolos conceptus inadæquatos. Hoc autem quod additur eſt modus quidam eſſentiæ: vnitas enim ſicuti vnit, & coadunat eſſe, ita etiam veluti modificat, dum facit, quòd indiuiſo modo ſe habeat; & ſicuti menſura eſt modus quidam rei, cum vnitas importet vnam menſuram, qua vnumquodq; eſſe eſt menſurabile, importat etiam quemdam modum ſpectantem ad complementum eiuſdem gradus eſſentiæ.

Vnitas quidam modus eſſentiæ.

Ad rationes in oppoſitũ

IX. Ex his etiam facilè diſſoluuntur fundamenta aliarum ſententiarum. Fundamentum enim primæ ſententiæ non rectè procedit; nam tota diuerſitas, quæ eſt inter vnitatem, & ens, vt vidimus, eſt ſolùm ſecundùm conceptus inadæquatos, & ſecundùm eſſe explicitum, ita vt & ens implicitè dicat vnitatem, & vnitas dicat implicitè rationem entis: vnde non poteſt interuenire diſtinctio ex natura rei; ſed neque ſecundùm conceptus adęquatos, vt videtur intendere ſecunda ſententia, quia vnitas eſt de conceptu adæquato entis, & tota diſtinctio eſt ſolùm ſecundùm conceptus inadęquatos, & eſſe explicitum: atque huiuſmodi diſtinctio ſufficiens eſt, vt poſſit vnitas demonſtrari de ente; ſufficit enim, ſi habeamus ali-

quid ex vi cuius conſequatur vnitas: huiuſmodi autem eſt conceptus inadęquatus entis, quia tali pacto conſideratus eſt veluti radix, ex qua ſequitur inadæquatus conceptus vnitatis, quia dum concipimus rationem eſſendi, ex vi illius concipimus etiam vnitatem tanquam quid cum ipſa neceſſariò connexum. Et per hæc patet ad fundamentum ſecundæ ſententię, quatenus contra noſtram procedere poteſt.

Ad rationes tertiæ ſententię. X. Ad primum autem pro tertia ſententia concedimus quidem, vnitatem non addere aliquid ſupra ens adęquatè ſumptum, pręter negationem, quia, vt toties dictum eſt, vnitas eſt de ipſius conceptu adęquato: verùm non conſiſtit vnitas in hac negatione, ſed in conceptu poſitiuo inadęquato entis, vt iam explicatum eſt. Ariſ. autem aliquando vtitur negatione diuiſionis, vt explicet vnitatem, quia cum diuiſio valde nota ſit, per negationem ipſius commodè explicari poteſt ipſius oppoſitum: plerumque enim vtimur negatione ſui oppoſiti ad aliquid explicandum, vt in ſuperioribus quoque adnotanimus. (Ariſ. illuſtratur. Quamuis ponat vnitatẽ in aliquo poſitiuo, explicat per negationem.) Quinimo in illo cap. 2. lib. 4. Metaph. docet, vnitatem eſſe aliquid poſitiuum, & eſſe de conceptu adæquato entis. ait enim tex. 3. *Item cuiuſque ſubſtantia vnum eſt, non ſecundùm accidens, ſimiliter, & ipſum ens quodam. Quare quot vnius ſpecies, totidem & entis ſunt.* Et antea dixerant, vnum nihil ſuperaddere enti, vt ſupra retulimus. Secunda verò ratio probat tantùm, Vnitatem non eſſe aliquid ſuperadditum enti adæquatè ſumpto, vt nos quoquè concedimus, non verò quòd non conſiſtat in poſitiuo conceptu inadęquato entis, quia ex eo, quòd vnum non dicat aliud, quàm eſſe ens cum excluſione multitudinis, ſequitur ſolùm, quòd vnitas non ſit extra ipſius adęquatum conceptum. Similiter eodem pacto procedit tertia ratio; præciſo enim quocunque abente, adhuc remanet quicquid eſt neceſſarium ad vnitatem, & ideò vnitas eſt de ipſius conceptu adæquato: at ſi concipiatur ens ſecundùm conceptum inadęquatum, non eſt vnum, explicitè, quia non concipitur explicitè ratio veritatis. Ad quartum dicendum eſt, vnitatem, & quidditatem eſſe idem inter ſe conceptu adęquato, non verò inadæquato, quia quamuis vno, atque (Vnitas, & quidditas ſunt idem cõceptu adæquato non verò inadæquato.) eodem conceptu adęquato habeatur vnitas, & quidditas, poteſt tamen intellectus pluribus conceptibus inadęquatis concipere illud, quod per adæquatum importatur, & tunc alio conceptu concipiet vnitatem, & alio quidditatem, & hoc pacto, vt explicauimus, vnitas erit quid ſuperadditum enti.

Quam negationem dicat Vnitas. Diſp. VII.

Punctus difficultatis, & Auctorum ſententia. Sect. I.
Poſterior ſententia vt probabilior confirmatur. Sect. II.

Punctus difficultatis, & Auctorum ſententia.

SECTIO I.

I. Quamuis vnitas, vt hactenus oſtenſum eſt, dicat, de ſuo formali aliquid poſitiuum; ſolet tamen, vt etiam adnotauimus explicari per negationem diuiſionis, vt nimirum in ordine ad aliquid notius declaretur: vnde quando tali pacto explicatur, importat tanquam ſui conſtitutiuum ipſam negationem, non quia reuera illam dicat, ſed quia in explicatione loco poſitiui, quod dicit, ſubſtituimus negationem. Per duplicem autem negationem explicatur vnitas, nempe per negationem diuiſionis in ſe, & per negationem identitatis cum alio: quod enim eſt in ſe vnum, ita eſt indiuiſum in ſe, vt ſit etiam diuiſum à quocumque alio, vnde non habet identitatem cum ipſo, ſed illi conuenit negatio huiuſmodi identitatis. (Punctus difficultatis.) Quamobrem, cum vnitas habeat annexam hanc duplicem negationem, per quam explicari poſſit, dubitatur, quamnam ex illis importet in recto, & an vtramque. Vt autem facilius procedamus, aduertimus: aliud eſſe, quòd aliquid ſit indiuiſum in ſe, & aliud, quòd non ſit diuiſum à ſeipſo: quamuis enim vnum & idem videantur importare, reuera tamen diuerſa ſunt: nam eſſe indiuiſum in ſe dicit identitatem eiuſdem cũ ſeipſo, ſeu realem vnitatem, ſiue forma-

lem, ſiue entitatiuam. Non eſſe autem diuiſum à ſe connotat carentiam cuiuſdam diuiſionis, quam unumquodque ens unum habere poteſt, & ſtare poteſt cum reali unitate, eſt enim ſolùm diuiſio rationis ratiocinantis formata per intellectum abſque ullo fundamento, ut enim concipitur idem diſtingui à ſeipſo. Huiuſmodi autem negatio non poteſt pertinere ad conſtitutiuũ unitatis, quia licet cõueniat cuilibet rei, quæ in ſe indiuiſa ſit, non conuenit tamen illi directè, ſed per reflexionem intellectus, atque oppoſitum illius, illa nimirum diuiſio, quam negat, ſtare poteſt cum unitate. unde ſolùm præſens difficultas procedit de negatione diuiſionis in ſe, & negatione identitatis cũ alio, an utraque requiratur ad unitatem, an altera tantùm ſufficiat.

Prima opinio Vnitatẽ importare vtraq. negationem formaliter.

II. Prima ergo ſententia aſſerit, vtramque negationem, nimirum diuiſionis in ſe, & identitatis cum alio, ſeu diuiſionem ab alio pertinere eſſentialiter ad vnitatem, prout per negationem explicatur, ita ut conceptus adęquatus illius debeat per vtramque explicari. Ita docet Gabr. in 1. diſtinct 24. quæſt. 1. dub. 3. Capr. quęſt. 1. artic. 1. Baſſolis quęſt. vnica artic. 1. §. *Dico igitur, &c.* & artic. 3. Argent. quęſt. vnica art. 1. Aureol. diſtinct. 8. quæſt. 3. artic. 2. Nyph. 3. Metaphyſ. diſput. 3. cap. 3. Fundatur autem hęc ſententia in eo, quòd non poteſt concipi vnum, niſi concipiatur diuiſum ab alio, quia eo ipſo, quòd concipitur indiuiſum in ſe, non concipitur aliud à ſe, dum autem non concipitur aliud à ſe, iam concipitur aliud ab alio, pręſertim, quia eo ipſo, quòd conſtituitur vnum, ſimul conſtituitur indiuiſum in ſe, & diuiſum ab alio, ita vt nequeat vnitas adęquatè cõſiſtere, niſi tam indiuiſionem in ſe, quàm diuiſionem ab alio importet. Secundò, quia prius eſt, eſſe diuiſum ab alio, quam indiuiſum in ſe, nam prius ens diuiditur à nihilo, quàm ſit aliquid in ſe, & conſequenter etiam prius quàm in ſe ſit indiuiſum. Denique Ariſt. 10. Metaphyſ. tex. 9 explicat vnum per oppoſitionem ad multa, at quod multis opponitur, ab illis diuiditur, & proinde idem eſt, ac ſi explicaretur vnitas per diuiſionem ab alio.

Gabr. Capr. Baſſolis Argent. Aureol. Nyph. Ariſt.

Secunda opinio. Vnitatẽ

III. Altera autem ſententia vult, quòd ſola negatio diuiſionis in ſeipſo ſpectet ad conceptum vnitatis: ita vt ſola ſufficiat ad explicandam vnitatem adęquatè, abſque eo, quòd adhibeatur diuiſio ab alio. Ita tradunt D. Thom. quęſt. 9. de potent. artic. 7. & in 1. diſtinct. 19. quæſt. 4. artic. 1. & diſtinct. 24. quęſt. 1. Auer. 4. Metaphyſ. com. 11. vbi docet, id eſſe vnum, quod non diuiditur, nimirum in ſeipſo, Soncin. 4. Metaph. quæſt. 23. not. 2. Heru. quodlib. 4. quæſt. 2. Ægid. 5. Metaph. quæſt. 6. Fonſeca ibid. cap 2. quæſt. 4. ſect 5. Suarez in Metaphyſ. diſp. 4. ſect. 1. nu. 15. & ſequentibus, Nazar. 1. par. quæſt. 11. artic. 2. dub. 1. ad. 2. Faſol. art. 2. dub. 7. Inſuper etiam Hiſpal. diſtin. 24. quęſt. vnica artic. 3. Mayron. quæſt. 2. artic. 2. Arim. quæſt, 1. artic. 1. Baſſolis quęſt. vnica artic. 1. §. *Dico igitur*, Argent. quęſt. vnica artic. 1. Ocham diſtinct. 2. quęſt. 1. littera L. Gabr. quęſt. 1. artic. 1. Marſil. quęſt. 27. artic. 1. Caiet. 1. par. quęſt. 11. artic. 2. in ſolut. 4. Bonet. 6, Metaphyſ. cap. 1. §. *Amplius, &c.* Syluester 1. par. conflati quęſ. 11. artic. 1. & 2. Gillius lib. 2. de Eſſentia Dei tract. 2. cap. 2. & 5. qui tamen addit, quòd ſi diuiſio ab alio ſumatur, prout dicit diuiſionem à ſeipſo, tunc negatio diuiſionis ab alio eſt de conceptu vnitatis, ſecundariò tamen, quia dicit negationem negationis à ſeipſo. Vnum enim, quia formaliter eſt vnum, ideo formali ſequela non poteſt negari de ſe ipſo, quia ex vi vnitatis excluditur talis negatio. Verùm quęſtio non procedit in hoc ſenſu. Hęc autem ſententia ferè communis eſt, pręſertim apud recentiores, & habet non contemnendum fundamentum, quòd ſcilicet concepta ſola indiuiſione concipiatur adęquata ratio vnitatis. Solùm aduertere oportet, quoſdam ex citatis Auctoribus inter hanc negationem diuiſionis in ſe, & negationem diuiſionis à ſe diſtinguere; nam diuidi in ſe volunt importare diuiſionem in partes, diuidi verò à ſe volunt, quòd ſit diuidi in plura entia, quorum ſingula dicant totam rationem diuiſi, vt cũ natura communis diuiditur in plura indiuidua. Verum per indiuiſionem in ſe hanc quoque intelligunt alij Auctores, quia illam ſumunt, vt quomodocunque excludit multiplicitatem.

…icere …intun vnican negatio nem D. Th. Auer. Soncin Heru. Ægid. Fonſec. Suarez Nazar. Faſol. Hiſpal Mayro Arim. Baſſolis Argent Ocham Gabr. Marſil. Caiet. Bonet. Syluest Gillius

Poſterior ſententia vt probabilior confirmatur.

SECTIO II.

I. HAnc ſanè poſteriorem ſententiam veram exiſtimo; vnde pro ipſius explicatione aduertere oportet. Poſſe duplici modo diuiſionem ab alio, ſeu negationem identitatis cum alio pertinere ad conceptum vnitatis, nimirum vel tanquam aliquid, ſine quo non poteſt haberi conceptus adæquatus vnitatis, vel tanquam quid conſequens, quod licet neceſſariò conſequatur, non tamen ingrediatur conceptum adęquatum ipſius, ſed ſe habeat veluti tanquam riſibilitas ad hominem, quę quidem neceſſariò ipſi conuenit, non tamen eſt de conceptu adęquato eſſentiali illius. Primo modo, licet in re non ſit formale conſtitutiuum vnitatis, ſe habebit tamen tanquam aliquid ſubſtitutum pro eſſentiali conceptu, quatenus per ipſam explicaretur eſſentia ipſius, & poneretur tanquam ratio formalis; illi enim ſubſterneretur propria quidditas vnitatis. Si autem altero modo pertineat ad conceptum vnitatis, manifeſtum eſt, quòd non poteſt ſe habere tanquam ratio formalis ipſius, ſed ſolùm tanquam paſſio conſequens ad eſſe quidditatiuum. Diuiſio autem ab alio dupliciter conſiderari poteſt, primò quidem, vt pręcisè dicat negationem identitatis cum alio, ſeu non eſſe aliud: altero modo pro relatione alietatis. Atque ſi hoc poſteriori modo accipiatur, manifeſtum eſt, quòd non poteſt pertinere ad conceptum eſſentialem vnitatis tanquam quid ſubſtitutum pro conceptu eſſentiali; prius enim eſt, rem eſſe in ſe unam, quàm dicere relationem ad aliud, & ideo relatio ad aliud non poteſt pertinere ad conceptum quidditatiuum unitatis. Deinde alietas ſupponit multitudinem, unitas verò, cum ſit principium multitudinis, eſt prior tum multitudine, tum alietate, & proinde optimè haberi poteſt conceptus unitatis, abſque eo, quòd intellectus cogitet de huiuſmodi alietate.

Duplici modo diuiſio ab alio pertinere poteſt ad cõceptũ vnitatis.

Relatio alietatis non pertinet ad cõceptũ vnitatis.

II. Hoc ergo pręnotato Dicendum eſt primò. Solam negationem diuiſionis in ſe ipſo eſſe de conceptu unitatis, ita ut hæc ſola ſufficiat, ut ſubſtituatur pro adæquato conceptu unitatis, quando illud poſitiuum, quod dicit, per negationem explicatur. Deſumitur hęc concluſio ex Ariſt. pluribus in locis, ſed pręcipuè ex 5. Metaph. tex. 11. vbi ita habet *Vniuerſaliter autem quotcunque, non habent diuiſionem, quatenus non habent eatenus vnum dicuntur*. Ex quibus patet, quòd per ſolam indiuiſionem in ſe ipſo, ſeu per negationem diuiſionis in ſeipſo explicat unitatem, ita ut ratio formalis unitatis explicetur per hanc negationem, ut patet ex illa reduplicatione, quę reduplicat, Ipſum non habere diuiſionem, & tex. 12. ait; *Vbique autem ipſum vnum, aut quantitate, aut forma indiuiſibile*; hoc eſt indiuiſum in ſeipſo. Quamobrem ſi vniuerſaliter vnitas conſiſtit in indiuiſione, vt hic docet Ariſt. vniuerſaliter etiam explicabitur per ſolam negationem diuiſionis in ſeipſo, quia hæc ſola ſufficit ad explicandam indiuiſionem. Et lib. 10. einſdem operis tex. 2. explicans, quid ſit, eſſe formaliter vnum, ait *Propter quod vnum eſſe eſt indiuiſibile eſſe.* Vbi etiam in ſola indiuiſione ponit formaliter vnitatem, atque adeò ſufficienter explicari poteſt per ſolam negationem diuiſionis in ſe.

Prima concluſio

Negatio ſola diuiſionis in ſeipſo pertinet ad conceptum vnitatis. Ariſt.

III. Poſſumus autem pro hac concluſione imprimis vrgere fundamentum poſterioris ſententiæ, quòd ſcilicet concepta ſola negatione diuiſionis in ſe abſque eo, quòd concipiatur diuiſio ab alio, ſeu negatio identitatis cum alio, habetur conceptus adæquatus vnitatis, quod certè indicat conceptum proprium vnitatis adæquatè explicari per hanc ſolam rationem: & quamuis id negari poſſet, & dici, vel quòd non poteſt concipi negatio diuiſionis in ſe, niſi etiam concipiatur diuiſio ab alio; aut quòd per talem conceptum non habeatur adæquata vnitas; facilè tamen id totum conuinci poteſt, nam quòd poſſit concipi, ſola negatio diuiſionis in ſe, patet ex eo, quòd negatio diuiſionis in ſe eſt negatio abſoluta ordinata ad aliquid abſolutum explicandum; negatio verò identitatis cum alio eſt negatio reſpectiua, quæ abſque ordine ad aliud intelligi non poteſt vnde ſunt diuerſæ negationes, & vna commodè abſque alia intelligi poteſt. Quòd autem in ſola negatione diuiſionis in ſe conſiſtat, ſeu quòd per

Prima ratio.

Poſita ſola negatione diuiſionis in ſe conceptu adæquatè vnitas.

hanc ſolam habeatur adęquatus conceptus vnitatis, etiam declaratur, nam vnitas ordinatur tantùm ad rem vnam, cui ſoli exhibet effectum ſuum formalem, ſiquidem totum id, quod præſtare poteſt vnitas, eſt reddere vnum: hoc autem totum eſt ordinatum ſolùm ad rem vnam: vnde tota formalitas vnitatis exercetur circa ſolam rem vnam. Quod pariter declarari poteſt ex ipſa vnitate compoſitionis: huiuſmodi enim vnitas ex genere ſuo ordinatur ad compoſitionem, ſeu ad conſtituendum compoſitum; hic autem effectus ſecundùm ſe totum eſt in ipſo compoſito tantùm, circa quod ſolùm exercetur, quamobrem, ſi talis vnitas non exercet ſuum effectum formalem, niſi circa tale vnum ratione proportionis ſeruandæ vnitas vt ſic exercebit ſolùm ſuum effectum formalem circa vnum vt ſic. Totum autem, quod vnitas exercet circa vnum, eſt reddere ipſum indiuiſum, & ab eodem excludere multitudinem; nec enim aliud in ratione vnitatis præſtat, quod ſit ipſi intrinſecum. Quamobrem illa negatio, quæ explicat hanc indiuiſionem, & excluſionem multitudinis, adæquatè importabit proprium conceptum vnitatis: hoc autem præſtat ſola negatio diuiſionis in ſe, quia ipſa importat indiuiſionem in ſe, atque excluſionem multitudinis, ſeu eſſe coadunatum in talem menſuram, & quidditatem.

Vnitas tota ordinatur ad rem vnam.

Confir.

IV. Atque in confirmationem huius rationis poſſumus argumentari per locum intrinſecum ex aliquo impoſſibili vera ſequela. Ponatur enim per impoſſibile, quòd ſit ſolus Deus, & nullum ens creatum, neque actuale, neque poſſibile, hoc autem poſito tunc Deus non eſſet diuiſus ab alio, & tamen eſſet vnus, quia multiplex non eſſet, & eſſet in ſeipſo indiuiſus, ergo de conceptu illius unitatis non eſt diuiſio ab alio. Quòd ſi ſemel conceditur aliqua unitas de cuius conceptu non ſit diuiſio ab alio, iam id de qualibet unitate, atque adeò de unitate ut ſic concedi debet, quia quod non eſt de conceptu inferioris, neque etiam eſt de conceptu ſuperioris, quod in ipſo imbibitur, ſic quod non eſt de conceptu hominis, neque eſt de conceptu animalis, quia dum ſuperius communicatur inferiori, communicatur etiam quicquid ipſi conuenit. Et quamuis Deus non ſit unus, ſed ſupra unitatem iuxta ea, quę in priori tomo tradidimus, argumentum tamen rectè procedit, nam perfectiones, quę ſunt in Deo, concipimus ad modum creatarum, & conſequenter etiam unitatem, atque hoc ſtante, unitas Dei, quę concipitur ad modum creatæ, ita ſe habet, ut non concipiatur dependere ab aliquo extrinſeco, ſed eam Deus ſit habiturus, etiam ſi nullum aliud ens ſit poſſibile. Et hinc ſumitur inſtantia, nam unitas illa eminentialis Dei, quę eſt ſupra unitatem, non dependet ab alia vnitate ſupereminentiali, à qua reddat diuiſum, ſed habet tantùm reddere Deum indiuiſum in ſe, ergo neque unitas creata in ſuo conceptu inuoluet diuiſionem ab alio, ſed ad illam concipiendam ſufficiet concipere, quod reddat indiuiſum in ſe.

Vnitas non dependet ab exiſtentia entis extrinſeci.

V. Poſſet tamen aliquis reſpondere, non eſſe mirum, quod dato uno impoſſibili ſequatur alterum: ſi ergo, quod impoſſibile eſt, pręter Deum nullum aliud ens daretur, ſequeretur hoc etiam impoſſibile, quòd non eſſet poſſibilis unitas, quia non eſſet poſſibilis eſſentia ipſius. Verùm facilè hęc reſponſio reijci poteſt, nam unitas dicit aliquid poſitiuum, & iuxta eorum ſententiam, qui eam ponunt in negatione, adhuc habet fundamentum poſitiuum, quo poſito neceſſariò ponitur unitas, ſeu illa negatio; in tali autem caſu, etiamſi nullum aliud ens eſſet poſſibile, in Deo tamen eſſet totum illud poſitiuum, quod requiritur ad vnitatem, adhuc enim Deus haberet ſuam naturam, atque eſſentiam, quę in ſe non eſſet multiplex, cur ergo non haberet ſuam vnitatem, qua conſtitueretur in ſeipſo indiuiſus? Atque cum ex contradictoriis debeat neceſſariò alterum ineſſe, tunc Deus aut eſſet vnus, aut non unus: hoc ſecundum non poteſt admitti, quia ſi non eſſet unus, cum habeat ſuum eſſe, eſſet multiplex, & diuiſum in ſe, & tunc adeſſent plures vnitates: vnde neceſſariò concedendũ eſt, quòd haberet ſuam vnitatem. Quod etiam confirmari poteſt, quia tunc haberet Deus propriùm eſſe, quo eſſet ens per eſſentiam, ſi ergo vnitas conſequitur eſſe, cur tunc non haberet Deus vnitatem ſibi proportionatam, quę ad proprium eſſe conſequeretur, poneretur enim tunc radix vnitatis, vnde non ſolùm radix vnitatis poſſibilis eſſet, ſed

Reſpõſi

Reijcit

Poſito aliquo eſſe, ponitur e proportionat vnitas

etiam de facto daretur: poſita autem, poſſibilitate radicis alicuius paſſionis, ponitur etiam poſſibilitas paſſionis: & ſolùm verum eſt, ex aliquo impoſſibili ſequi aliud impoſſibile, quando hoc ab illo dependet, alioquin, etiam ſi hoc ponatur impoſſibile, non hinc illud redditur impoſſibile: & hoc pacto res ſe habet in vnitate; nam vnitas dependet tantùm ab eſſe illius rei, cuius eſt vnitas, cum ab illo ſolo conſequatur, & proinde nulla vnitas euadit impoſſibilis, niſi euadat impoſſibile eſſe, cuius eſt vnitas. Sed poſſumus etiam vrgere argumentum ex eo, quòd de facto poſſibile eſt. Deſtruat enim Deus omne ens, ſeu conſideretur Deus, prout ab æterno erat antequam aliquid produceret, tunc nullum aderat ens, quod haberet eſſe in ſe; quippe nondum illud participauerat à Deo, & cum totũ eſſe creaturę ſit participatum, non poteſt habere in ſe aliquod eſſe, niſi ab aliquo illud participet, vnde erant tãtùm uirtualiter in potentia Dei, tanquam in cauſa, & tamen Deus habebat ſuam naturalem vnitatem, non ab aliquo diuidebatur, quia non erat, à quo diuideretur, cum nullum ens haberet eſſe in ſe, non igitur de conceptu vnitatis eſt diuiſio ab alio, quandoquidem ſtare poteſt ipſius conceptus abſq; eo, quòd ralis diuiſio concipiatur.

Vnitas depedet tantum ab eſſe rei, cuius eſt vnitas.

Secũda ratio.

VI. Secundo principaliter argumentor pro noſtra concluſione. Vnitas ex natura ſua eſt prior diuiſioue ab alio, ſeu negatione identitatis cum alio, ergo non poteſt huiuſmodi diuiſio, ſeu negatio identitatis eſſe de conceptu unitatis. Hęc conſequentia euidens eſt, quia quod poſterius eſt natura, non poteſt conſtituere id, quod eſt prius tanquam eius intrinſecum conſtitutiuum, quia ſequeretur, quòd conſtitutum eſſet prius conſtitutiuo ſuo, quod quàm abſurdum ſit, ex ſe patet; deinde cum poſſit concipi, quod prius eſt abſque eo, quod eſt poſterius, poſſet concipi conſtitutum ſine conſtitutiuo, quod minimè dici poteſt, quia neque in eſſe obiectiuo poteſt conſtitutum conſiſtere ſine conſtitutiuo. Antecedens autem declaratur: nam diuiſio ab alio requirit pluralitatem entium, in qua fundetur, exigit enim ſua extrema, quorum vnum ab alio diuidatur: ita ut impoſſibile ſit, conſurgere diuiſionem huiuſmodi, & negationem identitatis cum alio, niſi prius ponantur extrema, quę diuidantur: in his autẽ extremis ſingulis reperitur vnitas, quæ ſicut, ſi vnum quodq. ſeorſim conſideretur, ſunt priora diuiſione, ita etiam prior eſt vnitas; quod ſimiliter etiam ex eo colligitur, quòd diſtinctio, ſicuti non poteſt conſiſtere abſque extremis, ita neque poteſt conſiſtere abſque vnitate, quæ in iiſdem extremis reperiatur: & conſequenter neque negatio identitatis: & vnitas conſiſtere poteſt abſque diuiſione, non enim vnitas in ipſa fundatur; ſed optimè ſicuti poteſt concipi vnum extremum ſine alio, ita etiam concipi poteſt vnitas ipſius abſque alterius vnitate, & conſequenter abſque diuiſione, & tenet regula prioris, quòd ab vnitate ad diuiſionem ab alio, non valeat conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam. ſi enim ſit vnitas, non eſt diuiſio, licèt, ſi ſit diuiſio, ſit etiam vnitas. vndè ſequitur, quòd vnitas prior ſit diuiſione ab alio, & conſequenter diuiſio ab alio non poſſit eſſe de eius conceptu.

vnitas prior diuiſione ab alio.

VII. Atque hæc ratio adhuc confirmari poteſt. Vnitas conſequitur rationem entis vniuerſaliſsimè ſumpti, ita vt cogitando de ſolo ente, & de nullo alio, poſsimus habere conceptum vnitatis; poſito enim ſubiecto ponitur paſsio, præſertim ſi ſit metaphyſica, & cum ab intrinſecis principijs ipſius conſequatur, non eſt neceſſe aliquid aliud concipere, vt ipſa concipi poſsit: diuiſio uerò ab alio, ſeu negatio identitatis non conſequitur ens uniuerſaliſsimè ſumptum, ſed entia, ita ut ſolùm inter plura entia reperiri poſsit, non in ſolo ente, præſertim uniuerſaliſ ſimè accepto, ergo cum negatio identitatis cum alio habeat diuerſum fundamentum, ac habeat ens, & ſit poſterior unitate, ita ut poſsit unitas concipi, non concepta diuiſione, nec ipſius fundamento, nullo pacto poterit negatio identitatis cum alio pertinere ad conceptum entis.

vnitas poteſt concipi cõcepto ſolo ente vniuerſaliſsimo.

VIII. Tertiò probatur eadem cõcluſio deſumpto argumento ex oppoſitione, quæ eſt inter vnitatem, & diuiſionem, ſeu pluralitatem, & multitudinem, Per id enim ſufficienter explicatur adæquatus conceptus vnitatis, per quod habetur ſufficiens ratio oppoſitionis cũ

multitudinc, & diuiſione: nam cum vnitas. & diuiſio, ſeu multitudo ſecundùm formales rationes opponantur, ea ratio, quæ importat adæquatam oppoſitionem ex parte vnius extremi importat etiam adæquatam rationem conſtitutiuam illius eſſe, ſecundùm quod opponitur, atque adeò eius conceptum adæquatum. At per ſolam negationem diuiſionis in ſe explicatur adæquata ratio oppoſitionis, quam habet vnitas cum diuiſione, & multitudine: multitudo enim & diuiſio importat tantùm quamdam pluralitatem, quam in ſeipſa habeat, ſeu diuiſionem, qua in ſuo eſſe diuidatur, importat enim plura entia, quorum vnum ab alio diuiditur, atque adeò cum in ſe includat illa plura entia, includit etiam eorumdem diuiſionem, non autem vt multitudo eſt importat identitatem cum alio, quia hoc pacto potius importaret vnitatem, quàm multitudinem; Quapropter cum illa ſit adæquata ratio oppoſitionis, per quam altera ratio oppoſitionis tollitur, illa erit adæquata ratio oppoſitionis ex parte vnitatis, atque adeo adæquata ratio ipſius, per quam tollitur id, quod dicit multitudo, vt talis eſt. Sola autem negatio diuiſionis in ſe tollit adæquatè totum id, quod dicit multitudo, vt talis eſt, nam tollit diuiſionem in ſe, per quam ſolam conſtituitur multitudo; negatio verò identitatis cum alio tollit eamdem identitatem: vnde, vt pertineret ad intrinſecum conceptum vnitatis, neceſſe eſſet, quòd identitas cum alio pertineret ad rationem formalem multitudinis, quod nullo pacto dici poteſt. Et hoc ipſum confirmari poteſt ex proportione, quæ eſt inter indiuiſibilitatem, & indiuiſionem, ſeu vnitatem, quod enim potentialiter negat indiuiſibilitas, negat per modum actus indiuiſio: Indiuiſibilitas autem negat potentiam ad poſſe diuidi in ſeipſo, & per hanc ſolam carentiam potentiæ ad diuidi adæquatè intelligitur indiuiſibilitas: ſicuti per ſolam potentiam ad diuidi intelligitur adæquatè diuiſibilitas, vt contingit in quantitate, quæ intelligitur diuiſibilis, ex eo ſolùm, quòd habet partes, & potentiam ad diuiſionem; huiuſmodi autem carentia potentiæ eſt in ſola re indiuiſibili, & importat vnicam ſolam negationem: ergo indiuiſio importabit per modum actus ſolùm carentiam diuiſionis, & vnicam tantùm negationem, neque enim indiuiſibilitas dicit carentiam potentię ad identificari cum alio, vt dicat diuiſio negationem identitatis cum alio.

Ratio adæquata oppoſitionis multitudinis importat adæquatam rationem vnitatis.

Ratio adæquata multitudinis.

Vnitas dicit proportionaliter quod diuiſibilitas.

IX. Secundò dicendum eſt, negationem identitatis cum alio, ſeu diuiſionem ab alio conſequi vnitatem ad modum paſſionis. Ita ſpecialiter Mayron in 1. dict. 8. queſt. 7. art. 1. Capr. diſt. 14. queſt. vnica art. 1. ante 4. concluſ. Arim. art. 1. poſt init. Heru. quodlib. 4. queſt. 2. Fonſeca 4. Metaph. cap. 2. queſt. 5. ſect. 5. Soncin. quæſt. 23. Suarez. in Metaph. diſp. 4. ſect. 1. num. 17. Faſol. 1. part. quæſt. 11. art. 1. dub. 14. Gyllius lib. 3. de Eſſent. Dei tract. 3. cap. 5. cum D. Th. queſt. 9. de Poten. art. 7. & num. 1. diſt. 24. queſt. 1. art. 3. in corpore, & alibi. Quia autem, vt modò dicebamus, non poteſt haberi diuiſio ab alio, niſi ad ſint plura extrema, in quibus fundetur, ideò hęc concluſio ita intelligi debet, vt diuiſio non ſequatur vnitatem vt ſic vniuerſaliſſimè acceptam, quia poſita hac ſola vnitate, non adeſt alia vnitas, & conſequenter nec aliud ens vnum, à quo diuidatur, ſed ita debet accipi, vt conſequatur primam determinationem vnitatis, à qua habeatur diuiſio, & pluralitas reſpectu alterius, ita tamen vt quamlibet vnitatem determinatam quacunque determinatione conſequatur ſua diſtinctio, qua ens ab alio ente diſtinguatur, quia ſicuti habet determinatam vnitatem: ita etiam habet determinatum gradum eſſentię. Ex quo intelligitur, quid ſibi velit, quando dicitur. Vnum eſſe id, quod eſt indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocunque alio, non enim ponitur diuiſio à quocunque alio, tanquam quid explicatiuum quidditatis vnitatis, ſed vt quid conſequens ipſam vnitatem, vt magis explicetur eius quidditas: & non intelligitur de vno vt ſic, ſed de vno diſtributiuè ſumpto pro hoc, & illo. Quòd autem diuiſio ab alio conſequatur unitatem modo explicato, patet, nam vnitas, vt ſupra dictum eſt, colligit eſſe illius rei, cuius eſt vnitas, in quamdam menſuram propriam illius, atque ipſum coadunat, ita vt reddat indiuiſum in ſe: dum autem ita coadunat in menſuram propriam talis rei, facit conſequenter, vt non communicet cum eſſe alterius, & quidem

Secundùm conclu.

Mayr. Capr. Arim. Heru. Fonſe. Sonci. Suare. Faſol. Gillius D. Th.

Negatio identit. ſeu cum alio ad modum paſſionis ſequitur vnitatē

dem eſſe quoque alterius rei ex vi ſuæmet vnitatis coadunatur in menſuram aliquam, ſibi propriam, & in ſuamet eſſentia conſtituitur: eo ipſo autem quòd eſſe vnius ex vi propriæ vnitatis non communicat cum eſſe alterius, diſtinguitur ab ipſo diſtinctione conſequente ad ipſam vnitatem.

Ad fundamenta in oppoſitum.

X. Hinc facilè ſoluuntur fundamenta alterius ſententiæ. Ad primum enim conceditur; Vnitatem quidem vtrumque præſtare, nimirum & reddere indiuiſum in ſe, & diuiſum a quocunque alio, ita vt non poſſit aliquid eſſe indiuiſum in ſe, niſi ſit diuiſum à quocunque alio, ſi tamen adſit aliquid aliud, à quo diuidatur: uerùm non eodem modo utrumque exhibet, ſed alterum ipſorum formaliter, alterum uerò conſequutiuè: formaliter enim facit indiuiſum in ſe, & per hoc ſolùm, ut diximus, ſaluatur adæquatus conceptus intrinſecus unitatis: ſi autem hoc eſſe, quod redditur indiuiſum in ſe, non ſit eſſe communiſſimè ſumptum, ſed importet aliquam determinationem, qua ad determinatam eſſentiam cõtrahatur, ex hac indiuiſione in ſeipſo conſequitur diuiſio à quocunque alio, ut iam explicatum eſt. Quòd ſi inſtes, unitatem eſſe ſemper cum ordine ad aliud, quia quando concipitur aliquid indiuiſum in ſe, concipitur non eſſe aliud à ſe. Reſpondetur ex hoc potius modo concipiendi ſequi, quòd non dicat ordinem ad aliud, quia ſi non diuiditur à ſe, iam habet eſſe ad ſe; eſſe autem ad ſe, ſicuti negat alietatem, quæ in hoc conceptu interueniat, ita tollit ordinem ad aliud, qui abſque alietate ſtare non poteſt.

Quomodo vnitas reddat diuiſum ab alio.

Enti non prius cõuenit diuiſio à ſuo contradictorio, quã indiuiſio in ſe.

XI. Si quis autem vrgeat, quod enti prius conuenit diuiſio à ſuo contradictorio, quàm indiuiſio in ſe, quia ex eo præciſe quòd eſt ens ſub ratione explicita entis habet, quòd non ſit non ens, atque adeo ſeipſo negabit non ens & ſeipſo ab illo diuidetur. Reſp. quod licet diuiſio à non ente ipſi conueniat ex eo præciſè, quòd eſt ens, non tamen conuenit prius, quàm indiuiſio in ſe, quia indiuiſio in ſe conuenit in ordine ad intrinſecum eſſe, non autem in ordine ad entia, vt ait Faſolus 1. part. q. 11. art. 1. dub. 10., nam conuenit quatenus habet in ſe proprium eſſe collectum in vnicam menſuram, quæ autem conueniunt in ordine ad intrinſeca, priora ſunt ijs, quæ conueniunt in ordine ad extrinſeca. Deinde etiam ſi prius conueniret, non eſſet negatio, per quam formaliter explicatetur vnitas, tum quia non fundaretur in poſitiuo vnitatis, nam fundaretur in conceptu explicito entis.

An Vnũ diuidatur à nõ ente.

XII. Ad ſecundum verò negatur, quòd prius ſit eſſe diuiſum ab alio, quàm eſſe indiuiſum in ſe, cum res oppoſito modo ſe habeat, vt diximus. Cum verò in probatione dicitur, quòd prius ens diuiditur à nihilo, quàm ſit indiuiſum in ſe, reſpondetur, ens non diuidi à non ente, quia cum non ens nihil ſit, non poteſt eſſe extremum diuiſionis, ſed cum ipſo contradictoriè opponitur; vnum autem contradictorium non diuiditur ab alio, niſi impropriè loqui cælimus, quia vnitas proprij eſſe, quæ ab alio diuidit, in tantùm diuidit, in quantum coadunat eſſe in vnum, vt non communicet cum alio. Et rurſus hæc diuiſio impropria non habetur ratione vnitatis, ſed ratione entis, quia ens contradictoriè opponitur non enti ex eo, quòd ens eſt: atque falſum eſt, quòd prius ſit diuidi à non ente, quàm eſſe ens in ſe, quia ſicuti ex eo, quòd eſt ens ſequitur, quòd contradictoriè opponatur, nam ratio entis eſt ratio oppoſitionis, ideo etiam ex eo, quòd eſt ens, diuiditur, vnde prius eſt eſſe ens in ſe, & conſequenter eſſe vnum, quàm diuidi impropria illa diuiſione à non ente, vt modo dicebamus.

XIII. Ad tertium. Ariſtotelem ex illo 9. lib. 10: Metaph. explicare vnum per oppoſitionem ad multa tanquam per aliquid conſequens vnitatem, & quod notius eſt quò ad nos: non autem tanquam per formalem rationem vnitatis. Et ſi quis inſtet; Vnum formaliter opponi multitudini, & ideo non poſſe eius rationem intelligi ſine ordine ad ipſam. Reſpondetur, vt iam diximus, Vnum opponi multitudini, vt multitudo eſt formaliter, & prout importat rationem diuiſionis in ſe, quia ſecundùm ſolas formales rationes contingit oppoſitio: ex hoc autem ſequitur, quòd ſicuti multitudo dicit formaliter ſolam diuiſionem in ſe, ita vnitas dicat oppoſitam rationem, nempe indiuiſionem in ſe, quæ explicetur per negationem diuiſionis in ſe: prout autem

Quomodo vnũ opponatur multitudini, & an ad ipſam dicat ordinem.

tem dicit indiuiſionem, non dicit ordinem ad multitudinem, quia oppoſitum poſitiuum non conſtituitur per ordinem ad aliud oppoſitũ relatiuum, præſertim ſi alterum oppoſitum correſpondens ſit negatiuum, quia impoſsibile eſt, poſitiuum conſtitui per ordinem ad negatiuũ, & ideò vnitas, vt dicit indiuiſionem, neceſſariò intelligitur abſque ordine ad multitndinem. Negatio verò, per quam vnitas explicatur, dicit ordinem ad diuisionem, quia omnis negatio intelligitur cum ordine ad formam, quam tollit, & diuiſio concipitur ad modum cuiuſdam formę, quę afficiat multitudinem. Non hinc tamen ſequitur, quòd vnitas, prout explicatur per negationẽ, dicat diuiſionem ab alio, quia ordo ille negationis ad diuiſionem, quam tollit, non eſt diuiſio, ſeu ordo diuiſionis, quia tantum abeſt, vt importet diuiſionem, vt etiam illam tollat: deinde ordo illius negationis eſt ad diuiſionem in ſeipſo, non autem ad diuiſionem ab alio: vnde nullo modo interuenire poteſt diuiſio ab alio, tanquam eſſentiale conſtitutiuum vnitatis.

Qualis ſit negatio, per quam explicatur vnitas. Diſp. VII.

Quomodo ſe habeat reſpectu ſubiecti. *Sect. I.*

Quem terminum habeat hac negatio. *Sect. II.*

Corollarium ex dictis. *Sect. III.*

Quomodo ſe habeat reſpectu ſubiecti.

SECTIO I.

1 HAec negatio diuiſionis in ſeipſo, per quam, diximus, explicari vnitatem, diuerſimodè ſe habere poteſt, quamuis enim negatio in ſe nihil ſit, iuxtà tamen noſtrum modum concipiendi habet ſuum eſſe, atque adeo ſuam diuerſitatem, vel in ordine ad id, quod negat, vel in ordine ad ſubiectum, cui tribuitur, vel aliquo alio modo. Quamobrem pręſens diſputatio inſtituenda eſt, in qua de eius qualitate, quæ taquam eſſentialis concipitur, inquiratur. Quia autem diuerſitas, & qualitas negationis præcipuè dignoſcitur in ordine ad ſubiectum, cui tribuitur, & in ordine ad formam, vel quaſi formam, quam tollit, ideò ex parte vtriuſque qualitas huius negationis inquirenda eſt, & primò quidem ex parte ſubiecti, an ſcilicet ſit pura negatio, an verò priuatio. Deinde ex parte termini, quod præſtabimus, ſi inſpiciamus, quodnam ſit illud, quod per huiuſmodi negationem tollitur.

11. Quòd autem ſpectat ad primum punctum difficultatis. Aliqui cenſent. Hanc negationem non eſſe puram negationem, ſed eſſe priuationem, quia, inquiunt, vnitatem opponi priuatiuè cũ multitudine. Ita docent Fonſeca 4. Metaph. cap. 2. q. 5. ſect. 2. Suarez in Metaph. diſp. 4. ſect. 1. num 19. Menriſse 2. ſuę Metaph. cap. 3. q. 1. concluſ. vltima. Gillius lib. 2. de Eſſent. Dei tract. 3. cap. 2. ad 3. Faſol: 1. par. q 11. ar. 1. dub. 8. Capr. in 1. diſt. 24. quæſt. vnica ar. 1. Et videtur etiam D. Thom. idem ſentire 1. par. q. 11. ar. 2. in corpore, & complures alij recentiores. Addunt tamen hi Auctores, propriè, & rigoroſè non eſſe priuationem, ſed ſe habere ad modum priuationis. Fundamentum horum eſt; quia cum multoties non ſit hæc negatio in ſubiecto apto ad diuiſionem, non poteſt eſſe rigoroſa priuatio; cum autem ſit in ſubiecto, non poteſt eſſe mera negatio, vnde cum ſit in ſubiecto, erit negatio ſe habẽs ad modum priuationis. Fonſeca tamen vult, eſſe priuationem, quia, inquit, licet diuiſio non poſsit eſſe in aliquo ente determinato, poteſt tamen eſſe, in ente genericè ſumpto, quod ſufficit vt poſſit eſſe priuatio, ad ipſam enim ſufficit aptitudo ex parte rationis genericæ, ſic etiam Talpa dicitur cœca, & tamen non vt talpa eſt, ſed ſolùm vt animal eſt, dicit aptitudinem ad videndum. Auerſa autem in ſua Philoſ. q. 5. ſect. 3. explicat priorem modum loquendi dicens, quòd ſi priuatio ſumatur pro negatione denominante aliquod ſubiectum, ſiue ſit capax formę, ſiue non, in quo contradiſtinguitur à negatione, quę nullum ſubiectum afficit, tunc huiuſmodi negatio cenſenda erit priuatio, quia denominat ipſum ens tanquam ſubiectum, & ſuo modo afficit. Si autem ſumatur priua-

Quid alij ſentiant.

Fonſeca

Suarez

Meuriſſe

Gillius

Faſol.

Capr.

D. Tho

Auerſa

tio,

tio pro negatione formę in ſubiecto apto, tunc in rebus ſingularibus, ſiue ſimplices, ſiue compoſitæ ſint, talis negatio dicenda eſt pura negatio: nam ſingularia non poſſunt multiplicari, & ens ſimplex eſt omnino indiuiſibile, & compoſitum, si diuidatur per ſeparationem ſuarum partium, deſtruitur, & hoc modo res singulares ſunt incapaces diuiſionis, & vnitas, quatenus eſt realis, eſt omnino pura negatio. In rebus autem in vniuerſali conſideratis poteſt ipſarum vnitas eſſe priuatio, quia reperitur in ſubiecto, quod ſaltem per multiplicationem eſt capax diuiſionis, cum vniuerſale sit aptum eſse in multis, nec deſtruatur per talem multiplicationem, quia tota natura ipſius reperitur in quolibet indiuiduo. Ita circa hanc negationem philoſophatur Auerſa. Hurtad. autem in Metaph. diſput. 4. ſect. 2. vult, Negationem huiuſmodi in rebus compoſitis eſse priuationem, quia ſunt capaces diuiſionis, in ſimplicibus autem eſse puram negationem.

Hu: tad.

Negatio, quam dicit vnitas qu: m diuiſionem tollat.

III. Vt autem, quid nobis dicendum videatur proponamus. Exiſtimo, vnitatem explicari per illam negationẽ, quæ tollit illam diuiſionem, quę, si adueniat enti vni, deſtruat ipſius vnitatem, atque hoc certum vnicuique apparebit, ſi conſideret, quòd vnitas in tantum habet annexam, aut dicit negationem diuiſionis, in quantum illam ab ente excludit ex vi ſuæ rationis formalis: ſicuti autem excludit diuiſionem in ſeipſo, ita ſi cõueniret talis diuiſio, deberet diuidi in ſeipſo, & tolli ab eodem intrinſeca vnitas, atque conſtitui multiplex; adueniret enim ratio oppoſita vnitati, nempe multitudo. Quamobrem, ſi diuiſio, quam tollit huiuſmodi negatio, ſupponat capacitatem in ſubiecto, tollet ipſius vnitatem intrinſecam, qua eſse ipſius vnum eſt; & ſi ſubiectum non ſit capax, erit ſaltem quantùm eſt ex ſe ablatiua illius, & in tantùm non auferet, in quantum non poteſt tali enti aduenire. Ex quo deducitur, quòd cum vnitas fundetur in ente, poſita illa ratione entis, in qua fundatur, neceſſariò adſit vnitas, & quotieſcunq. per diuiſionem aufertur vnitas, debeat etiã auferri ratio illa entis, in qua fundatur, quod non aduertit Auerſa, & ideò dixit, entia compoſita eſſe indiuiſibilia, quia ſi diuidantnr in ſuas partes componentes perit eſsentia ipſorum: hoc enim neceſſarium eſt, quia ſi per diuiſionem tollitur vnitas, quæ eſt paſsio metaphyſica entis, quomodo conſiſtet ſubiectum ipſius? quomodo enim poteſt reperiri ſubiectum abſque ſua paſsione metaphyſica? ſi enim tollatur riſibilitas, tollitur homo propter neceſſariam connexionem, quæ eſt inter ſubiectum, & paſſionem. Sic quia in diuiſione continui quantitatiui non tollitur ſimpliciter vnitas, ſed ſolùm diuiditur, neque ſimpliciter tollitur entitas, in qua fundatur: cùm verò compoſitum diuiditur in ſuas partes componentes, quia tollitur omnino vnitas compoſitionis, tollitur etiã omnino eſsentia illa, quam importat compoſitum: & hoc pacto ſemper eſse correſpondet vnitati, ita vt eo modo, quo aufertur vnitas, auferatur etiam eſſe, cuius eſt vnitas. Ex quo deducitur, quòd diuiſio rationis communis, quæ fit per multiplicationem in inferioribus, non ſit illa, quæ tollitur per negationem, quam dicit vnitas rationis communis, quod eſt valdè aduertendũ, non enim per talem diuiſionem tollitur vnitas intrinſeca, & propria talis rationis, quæ eſt vnitas eſsentialis, qua eſse ipſius redditur indiuiſum in ſe ipſo eſsẽtialiter, ſed adhuc illam retinet, quia multiplicatio non fit ſecundùm rationẽ ipſius formalem, quaſi intrinſeca ſit eſſe ipſius, ſed formaliter cadit ſupra rationes inferiores: & illa non obſtante, adhuc eſsentia eſt vna, et eadem ſecundùm ſua eſsentialia in omnibus inferioribus. Quod etiam à priori declarari poteſt, quia non obſtante hac multiplicatione remanet eſsentia, ergo remanet etiam vnitas ipſius, quia impoſſibile eſt, adeſſe ſubiectum, & non adeſſe paſsionẽ metaphyſicam ipſius.

Deſtructa vnitate per diuiſionnm deſtuitur etiam ens, in quo fundatur.

Multiplicatio rationis cõmunis non opponitur eius vnitati.

IV. Præterea huiuſmodi negatio, per quã vnitas explicatur, in nullo ſubiecto, ſiue ſimplex ſit, ſiue compoſitum, ſupponere poteſt aptitudinem ad diuiſionem: quod quamuis difficile videatur, non multo tamen negotio declaratur. Aptitudo enim ita fundatur in aliquo ente, vt ipſum inclinet in id, ad quod ex vi aptitudinis ordinatur, atq. conſequenter ponat in ipſo aliquem appetitum, quo appetat terminum aptitudinis: ſtante autem huiuſmodi appetitu ad terminum ſuæ aptitudinis, fieri non poteſt, quòd per aduentum talis

Aptitudo ſtare poteſt cum eo, ad quod eſt aptitudo

ter-

termini deſtruatur eſſe, in quo fundatur aptitudo, & conſequenter ipſamet aptitudo: quia potius perficietur, quàm deſtruetur; recipiet enim id, quod appetit: hoc enim habet aptitudo ex genere ſuo, quod ſtare poſſit cũ eo, ad quod inclinat; ut inductione patebit: aptitudo enim ponit quandam commenſuratio nem cum ſuo termino, ita ut ſimul cum ipſo ſtare poſſit. Diuiſio autem, per cuius negationem unitas explicatur, non poteſt ſtare cum ipſa unitate, quia eam tollit, & cõſequenter neq; eſſe id, in quo fundatur unitas, quia deſtructa unitate, hoc quoque eſſe deſtruitur. Vnde cõcludendum eſt, quòd negatio diuiſionis, quam dicit unitas, nullo modo ſupponat aptitudinem in ſubiecto, quia tunc, ſi ſupponeret, ut iam ex dictis patet, non deſtrueretur vnitas per diuiſionem, neque illa eſſentia, in qua fundatur unitas, ſed poſſent ſimul copulari: unde in tantùm aliquod ſubiectum dicitur habere potentiam ad diuiſionẽ, in quantùm habet partes, quæ quidem partes ſunt ſeparabiles, non quia inclinẽt ad ſeparationẽ, cũ potius vnionẽ appetãt, ſed quia non repugnat, eas ſeparari, quamuis cõtra ipſarum inclinationẽ atque hæc non repugnantia dici ſolet diuiſibilitas, quæ propriè non eſt aptitudo poſitiua, ſed defectibilitas, & eſt potius quoddam genus corruptibilitatis, unde ſicuti corruptibilitas nõ eſt aptitudo ad corrũpi, cũ potius tendat ad nõ eſſe; ita neque diuiſibilitas, cum tendat ad non unum. Igitur cùm talis negatio non ſupponat aptitudinem in ſubiecto, nullo pacto poterit eſſe priuatio. Quod præſertim uerum eſt, quia cum priuatio debeat ſupponere in ſubiecto capacitatem, & aptitudinem, debet conſequenter priuare aliqua forma poſitiua: diuiſio autem, quam tollit huiuſmodi negatio, non eſt forma aliqua poſitiua, ſed ablatio unitatis. Quod etiam confirmari poteſt. Nunquam, quæ opponuntur quacunque oppoſitione, ſed præſertim contradictoria, ita ſe habent, vt unum ex ipſis dicat inclinationem, ad aliud, cum potius ex natura ſua ſe inuicem excludant: unũ autẽ, & diuiſio inuicem opponuntur, & ideo Vnum non poteſt habere aptitudinem ad diuiſionem, & cõſequenter, nec negatio diuiſionis eſſe priuatio.

Diuiſio nequit ſta e cũ vnitate.

Negatio quam dicit vnitas, non eſt priuatio.

V. Sed neque huiuſmodi negatio ſe habere poteſt ad modum priuationis, quod ex eo conuincitur, quia totum eſſe priuationis in eo conſiſtit, quòd ſit negatio formæ in ſubiecto apto, per hanc enim definitionem adæquatè explicatur, & per hoc ſolùm diſtinguitur à negatione, quòd connotet ſubiectum, cui tribuitur, cum aptitudine ad formam, quam negat: atque hac connotatione deficiente, deficit tota ratio priuationis. Quare cum iſta negatio nullo modo connotet aptitudinem in ſubiecto, neque etiam poteſt aliquo pacto ſe habere ad modum priuationis. Neque poteſt reſponderi, quòd non eſt neceſſe, quòd ſubiectum, quod immediatè à priuatione determinatur, ſit capax illius, quod per priuationem tollitur, ſed ſufficere; quòd aliqua ratio magis patens ſit capax, nam ſi non adeſt talis capacitas, quomodo erit priuatio reſpectu ſubiecti determinati? Deinde, quæ ratio magis patens, quàm Vnum tranſcendẽt poteſt eſſe capax diuiſionis, cũ talis ratio non detur. Accedit etiam, quòd, ut modo dicebamus, priuatio dicitur reſpectu alicuius formæ poſitiuæ: negatio autem iſta, quam importat unitas, cũ ſit negatio diuiſionis, non aufert formam poſitiuam, quia diuiſio eſt ſolùm ablatio vnitatis, unde eſt potiùs negatio negationis, quàm priuatio formę, & ideo nõ poteſt ſe habere ad modũ priuationis, vt enim tali pacto ſe haberet, neceſſe eſſet, vt aliquo modo participaret ratio nem priuationis. Verùm neque poteſt eſſe pura negatio. Et hoc colligitur ex natura puræ negationis; pura etenim negatio non habet ſubiectum determinatum, cui adſeribatur, ſed vagatur per quodcunque, ita vt non minus vni, quàm alteri tribui poſſit: ſic negatio iſta, *Non homo*, quamuis neget aliquid determinatum, indifferenter tamen cuicunque enti tribui poteſt; nam tam de lapide, quàm de ligno, boue, & quocunque alio dici poteſt, quod ſit *Non homo*; negatio verò iſta, quam importat vnitas, habet ſubiectum formale determinatum, cui ſoli tribui poteſt, nam ſolùm conuenit enti, quatẽnus vnum eſt, ita vt vnitas ſit ratio, propter quam ipſi tribuitur, & quamuis hæc ratio vnitatis ſit tranſcendens, non hinc tamen ſit, quòd non conſtituat determinatum ſubiectum, quia adhuc ſubiectum

Negatio quã dicit vnitas, nõ ſe habet ad modũ priuationis.

Neq; eſt pura negatio.

ctum formaliter eſt vnum, cum vnica ſit ratio formalis, per quam conſtituitur ſubiectum talis negationis.

1. concl.

Negatio annexa vnitati dicit excluſionē priuationis eiuſdē vnitatis.

VI. His ergo ſic conſtitutis, ſupereſt declarare, qualisnam ſit hæc negatio in ordine ad ſubiectum. Vnde dicendum eſt primo. Negationem, per quam explicatur vnitas, eſſe quandam excluſionem formalem, quæ habetur ex vi poſitiuæ formæ, nempe vnitatis, ſeu indiuiſionis, qua excluditur priuatio eiuſdem formæ poſitiuæ, ſeu vnitatis. Pro cuius intelligentia ſciendum eſt: vnum contrarium ex intrinſeca ſua ratione excludere alterum à ſeipſo: atque hoc verum eſt tam in contrarijs poſitiuis, quàm in negatiuis, ſiue priuatiuis: ſic poſitiuum excludit alterum poſitiuum, ita vt ambo contraria omniuo' ſint incompoſsibilia: in negatiuis verò poſitiuum excludit negatiuum, ſeu priuatiuum, quia impoſſibile eſt, quòd in ſeipſo contineat ſuimet negationem, aut priuationem: econtra verò negatiuum, ſiue priuatiuum excludit poſitiuum, quia ipſum aufert. Hinc fit, quòd vnum ex oppoſitis ex vi huius excluſionis habeat annexam negationem alterius, quod ſibi opponitur, ſic homo habet annexam negationem ſui contradictorij non homo, quæ quidem negatio cognoſcitur per reflexam cognitionem ſupra ipſum hominem, qua intellectus reflectens ſupra poſitiuum contradictorium, cognoſcit illi conuenire negationem contradictorij negatiui. Et hoc quoq; habet locum in contradictorio negatiuo, dum ab intellectu cōcipitur per modū cuiuſdam extremi illius oppoſitionis, tunc enim poteſt ſupra ipſū reflectere, & illi tribuere negationē ſui oppoſiti.

Quomodo ex oppoſitis vnum habeat annexā negationē alterius.

VII. Hoc ego prænotato explicatur ſimul, & probatur cōcluſio Vnitas, vt in ſuperioribus probatum eſt, importat quamdam formam poſitiuam, qua ſubiectum redditur vnum, priuatiuè oppoſitam diuiſioni, eſt enim ſubiectum capax huius vnitatis, & habet inclinationem ad ipſum tanquam ad ſuam paſſionem, qua perficitur ſuo modo, vnde ſi ab ipſa auferatur ſaltem per intellectum, eſt ipſa propriè priuatum, quia habet carentiam illius cum aptitudine, diuiſio autem eſt illa, qua priuatiuè tollitur vnitas, ita vt diuiſio formaliter non ſit aliud, quàm priuatio vnitatis: & ideo inter vnitatem, & diuiſionem adeſt oppoſitio priuatiua. Vnitas ergo excludit à ſeipſa diuiſionem, & ex vi huius excluſionis habet annexam negationē illius: quare cum diuiſio ſit priuatio vnitatis, negatio, quæ eſt annexa vnitati, non erit aliud, quàm formalis excluſio priuationis eiuſdem unitatis. Quod etiam confirmari poteſt, quoniam inter oppoſitum poſitiuum, & negatiuum, ſiue priuatiuum interuenit formalis repugnantia, ratione cuius vnum excludit alterum, ergo unitas tā quam ratio poſitiua excludit diuiſionē, tanquam ſuimet priuationem, & habet annexam negationem illius, quæ eſt negatio priuationis. Quod etiam explicari poteſt exemplo immortalitatis, & immaterialitatis. Immortalitas enim dicit excluſionem mortalitatis, & immaterialitas materialitatis, atque huiuſmodi excluſio tollit earumdem oppoſitum, atque ipſis conuenit ex ui formæ, atque perfectionis poſitiuæ, & per hanc excluſionem habēt negationem, qua de ipſis negatur poſſe mori, & habere materiam: ſic ergo unitas quoque ratione ſuæ poſitiuæ formalitatis habebit annexam excluſionem, & negationem ſui oppoſiti, quod cum ſit priuatio eiuſdem unitatis, talis negatio erit negatio priuationis.

Vnitas priuatiue opponitur diuiſioni.

Secunda concl.

Negatio annexa vnitati reducitur ad genus oppoſitionis negatiuæ.

VIII. Secundò dicendum eſt hanc excluſionem reduci ad genus oppoſitionis, ad quam pertinet extremum, cui adnectitur, vnde cum ſit annexa extremo oppoſitionis priuatiuæ, pertinebit ad talem oppoſitionem tanquā aliquid ſe tenens ex parte extremi poſitiui. Probatur autem, & declaratur concluſio. Huiuſmodi negatio nō habet ex ſe uim excludendi determinatè id, quod excludit, quia ex ſe non eſt magis excluſiua vnius, quam alterius; ſed tota iſta determinatio, qua uis excluſiua negationis determinatur ad tale oppoſitum excludendum fundatur in oppoſitione illius extremi, cui adnectitur, & ideo ex ui illius participat aliquam cōtrarietatem eiuſdem generis, qua ſimul cum ſuo extremo alteri extremo opponitur. Et hinc fit, quòd talis negatio aliquādo aſſumatur ad explicandū extremum illud oppoſitionis, cuj conuenit, ut contingit in ipſamet unitate, pro qua explicanda aſſumitur negatio diuiſionis, quare cū ducat in cognitionē talis extremi, qua-

tenus

te nus alteri opponitur, debe præſeferre liquo modo oppoſitionem illius.

Obiectio. IX. Sed ſtatim hic inſurgit dubiũ, quomodo fieri poſſit, quòd excluſio annexa extremo poſitiuo, cum ſit negatio, poſsit induere oppoſitionem illius, quæ eſt ſaltẽ ex parte eiuſdẽ oppoſitio poſitiua. Cui occurrendum eſt;

Solutio. Non poſſe quidem directè talem oppoſitionem induere, poſſe nihilominus indirectè, nimirum ratione extremi, cui adnectitur. Quòd ſi inquiras, quid ſit hoc indirectè induere oppoſitionem, reſpondetur. In extremo oppoſitionis poſitiuo duo conſiderari poſſe, nempe ipſam rationem poſitiuam, vnde habet, quòd opponatur, & ipſam incompoſsibilitatem, qua incompoſsibilia ſunt, quæ fundantur in tali ratione poſitiua oppoſitionis: oppoſitio enim importat incompoſsibilitatem extremorum, ſine qua non poteſt adæquatè intelligi ipſa oppoſitio.

Quomodo negatio annexa extremo poſitiuo oppoſitionis reducatur ad genus illius oppoſitionis. Formalis igitur excluſio, ſiue negatio annexa extremo poſitiuo oppoſitionis non poteſt induere rationem illam poſitiuam oppoſitionis, quia negatiuum non poteſt induere poſitiuum: cum tamen conſideretur vt annexa cum tali extremo poſitiuo induit ratione illius illam incompoſsibilitatem, & explicat illud actuale eſſe incompoſsibile, quod quidem non eſt quid poſitiuum, ſed fundatum in poſitiuo, & pertinet ad adæquatum conceptum illius oppoſitionis, qui licet oppoſitio fundetur in vnoquoque extremo, tamen vtrumque requirit, ita vt veniant in combinationem ſecundùm proprias rationes oppoſitionis; cum autem veninnt in combinationem conſurgit illa incompoſſibilitas, & repugnantia eorumdem; quam neceſſe eſt intelligere, ſi volumus oppoſitionem intelligere, & negatio annexa extremo poſitiuo participat in hac incompoſsibilitate, quia dicit excluſionem alterius extremi.

X. Ex his autem, quæ hucuſque dicta ſunt, conſtat, Negationem huiuſmodi, quæ annexa eſt vnitati, & per quam explicatur, eſſe negationem determinati generis, ita vt neque ſit priuatio, neque pura negatio, ſed formalis excluſio diuiſionis, quæ eſt negatio fundata in forma poſitiua, & ideo eſt negatio determinati ſubiecti ipſi per ſe annexa, & ſpectans ad genus oppoſitionis eiuſdem, vt iam patet ex dictis.

Obiectio. Quòd ſi dicas calorem habere annexam negationem ſui contrarij, nẽpe frigoris, & tamen *Non frigus* non eſſe negationem determinati generis, nec determinati ſubiecti, ſed vagum, ita ut cuicumque, quod non ſit frigus, tribui poſsit, quemadmodum ligno, lapidi, & alijs huiuſmodi:

Reſpõſio. Reſpondetur. Poſſe tunc negationem. *Non frigus* dupliciter conſiderari, nimirum prout dicit præcisè negationem frigoris, & hoc pacto eſt negatio vaga, nec determinati ſubiecti.

Quãdo negatio indeterminata fiat determinati ſubiecti. Altero autem modo conſiderari poteſt, non prout præcisè eſt negatio frigoris, ſed prout eſt excluſio illius ex ui caloris, qui dicit formam oppoſitam frigori, ex vi cuius habetur talis excluſio: & tunc talis negatio eſt determinati ſubiecti, quia importat excluſionem frigoris prout radicatur in ipſo calore, & ab ipſo habet determinationem ad excludendum directè frigus.

Quem terminum habeat hac negatio.

SECTIO II.

1. IN præcedenti ſectione explicauimus, qualis ſit iſta negatio, per quam vnitas explicatur ex parte ſubiecti, nunc ergo videndum eſt, qualis ſit ex parte termini, quem tollit, ut autem hoc aſſequamur, inquirendum eſt, quẽ termiuum tollat, quia talis erit in ordine ad ipſum proportione ſeruata, qualis erit ipſe terminus.

Terminus, quẽ tollit negatio vnitatis. Ariſt. Vt autem ex prçcedentibus deducitur, terminus, quem tollit huiuſmodi negatio, eſt ipſa diuiſio, Quod etiam declarauit Ariſt. 5. Metaph. tex. 11. inquiens. *Vniuerſaliter namque quotcumque non habent diuiſionem, quatenus non habent, eatenus vnum dicuntur, vt puta ſi prout homo non habet diuiſionem, vnus eſt homo; quòd ſi prout animal, vnum animal; quod ſi prout magnitudo, vna magnitudo.* Quare ſi non habere diuiſionem facit unum, iam negatio iſta unitatis tollit diuiſionem. Et ſimiliter lib. 10. text. 9. habet, unum, & multa opponi ut indiuiſibile, & diuiſibile, & ſtatim ſubdit. *Quod enim aut diuiſum, aut diuiſibile eſt, multitudo quadam*

dicitur. quod verò indiuiſibile, aut non diuiſū, vnum eſt, ex quo etiam patet diuiſionem tolli per illam negationem vnitatis, cum ſit terminus oppoſitus ipſi vnitati.

Negatio quam dicit vnitas, eſt poſterior diuiſione.

II. Circà hoc autem aduertendum eſt, quòd quamuis vna negatio ſit poſterior forma, quam negat, non hinc tamen ſequitur, quòd vnitas ſit poſterior diuiſione; negatio enim, quam dicit vnitas, eſt quidem poſterior diuiſione, quam negat, ſed non vnitas, quia vnitas non conſiſtit in illa negatione, ſed in aliquo poſitiuo, quod eſt prius diuiſione, vt in ſuperioribus explicauimus, negatio verò diuiſionis conſequitur ad voitatem, quia cum ex vi ſuæ rationis formalis excludat diuiſionem, intellectus illi tribuit hanc negationem, qua explicetur huiuſmodi excluſio. Qui autem putant, vnitatem conſiſtere in negatione; tenentur concedere, eſſe poſteriorem diuiſione, vt concedunt Soncin. 4. Metaph. quæſt. 23. & Iauel. quæſt. 4. Faſol. 1. par queſtione 11. artic. 1. dub. 11. Gillius lib. 2. tract. 2. cap. 3. D. Th. autem vtitur diſtinctione, 1. par. queſt. 11. artic. 3. ad 4. quòd nimirum diuiſio ſit prior vnitate non ſimpliciter, ſed ſecundùm rationem, quia apprehendimus ſimplicia per compoſita, quam doctrinam ſequitur etiam Caiet. ibid. Verùm cum negatio ſit ſimpliciter, & ex natura ſua poſterior eo, quod negat, non video, quomodo ſolùm ſecundùm noſtrā apprehenſionem negatio diuiſionis ſit poſterior diuiſione, ſed ſecundùm ſe debet eſſe poſterior, atque ex natura ſua.

Soncin. Iauel. Faſol. Gillius. D. Th. Caiet.

Negatio & priuatio ex genere ſuo poſterior eo, quod negat.

Atque hoc verum eſt loquendo de quacunque tum negatione, tum priuatione, ſiue propriè, ſiue impropriè dicta, nam negatio præſcindens à pura negatione, & priuatione habet ex genere ſuo, quòd ſit poſterior eo, quod negat, quia hoc illi conuenit, vt negatio eſt, & eo ipſo quod aliquid auſert: negatio enim eſt alicuius negatio, & proinde ſupponit neceſſariò id, quod negat, ita vt valeat conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam; nimirum eſt negatio, ergo eſt id, quod negat; econtra autem non valet, eſt forma, aut aliquid aliud, ergo eſt negatio illius: vnde tenet regula prioritatis, & poſterioritatis, quam tradit Ariſt. in Poſtprædicam. cap. de Priori,

Ariſt.

& ideo ſimpliciter, quæcumque negatio, aut priuatio eſt ex natura ſua poſterior eo, quod tollit. Et hinc colligitur, non rectè Suarez in Metaph. diſp. 4. ſect. 7 num. 3. diſtinguere de priuatione propriè dicta, & impropriè dicta, inquiens, illam eſſe quidem poſteriorem habitu, non autem impropriè dictam, ſed hanc poſſe eſſe aliquando priorem: militat enim eadem ratio, quòd ſupponat id, quo priuat, vt iam dictum eſt; nec valet, quod affert Suarez, poſſe aliquando ſubiectum reperiri priuatum priùs, quàm habeat habitum. quia hinc tantùm ſequitur, quòd aliquando contingat, priorem eſſe priuationem habitu ſecundùm exiſtentiam, quod contingens eſt, & contingere poteſt, etiam in priuatione propriè dicta. Secundùm verò eſſentiam ſemper priuatio poſterior erit, atque ex natura ſua: unde qui ponunt unitatem in negatione, neceſſe eſt, concedant, unitatem eſſe poſteriorem diuiſione. D. autem Thom. ideo docet, unitatem ſecundùm apprehenſionem eſſe poſteriorem, quia apprehenditur per negationem diuiſionis. Simpliciter tamē eſſe priorem, quia ut eſt in ſe dicit quid poſitiuum, & ideo in re eſt prior, ut explicat Caiet. ibid.

Suarez.

Quid importet negatio diuiſionis.

III. Rurſus hinc ſequitur, quòd quando dicitur, Vnitatem importare negationem diuiſionis, nihil aliud ſit, quàm importare negationem alterius negationis, non autem alicuius poſitiui, ut uolunt illi, qui ponunt unitatem formaliter in negatione, quod inter alios docet Auerſa quæſt. 5. ſuæ Philoſoph. quæſt. 4. in reſponſ. ad tertiam obiectionem inquiens. Quòd cum dicitur, vnitatem eſſe negationem diuiſionis, non ſumitur diuiſio pro carentia unionis, prout eſt diuiſio plurium entium totalium, & completorum, nam multitudinem poſitiuam negat unitas. Sed quæro, cur unitas neget talem multitudinem poſitiuam? certè non ex alio capite, niſi quia dicit rationem multitudinis, ſi enim ab ipſa auferatur ratio multitudinis, erit unum, nec unitas cum ipſa opponetur. at quęnam quæſo eſt ratio formalis, qua multitudo conſtituitur in eſſe multitudinis, niſi negatio unitatis? quod ſatis patet ex eo, quia, ſi diuidatur aliquod continuum in plures partes, tunc remanet

Auerſa.

pror-

Digitized by Google

Multitudo formaliter quid negatiuum.

prorſus eadem entitas, quæ erat prius, nec aliquid de nouo per diuiſionem producitur, ſed ſolùm auſertur ab ipſo continuitas, qua ablata conſtituitur multitudo; & hoc uerum eſt uniuerſaliter, quòd poſita unione conſtituatur unum; & ea ſolùm ablata conſtituatur multitudo. Vnde, quando unitas excludit multitudinem poſitiuam entium, illam ſolùm excludit ratione diuiſionis, prout dicit carentiam unionis, ita ut in tantùm excludatur, in quantum ſubſternitur tali carentiæ, quia ſcilicet ſolùm excludi poteſt ratione formalitatis ipſius multitudinis. Quare formale multitudinis erit ipſa diuiſio; materiale autem ipſa entia, in quibus reperitur diuiſio; & ideo iſta negatio, quam dicit vnitas, erit negatio negationis, quia terminus formalis erit quid negatiuum, conſequenter tamen erit etiam negatio alicuius poſitiui tanquam termini materialis.

IV. Neque oppoſitum docet D. Th. 1. part. quæſt. 11. art. 2. præſertim ad 4. & in alijs locis, qui ſolent citari, nam in his locis ſolùm docet, quòd vnitas ſit poſterior diuiſione ſecundùm quid; & ſecundùm noſtrum modum intelligendi, quatenus non poſſumus apprehendere vnitatem, niſi per ordinem ad diuiſionem, atque adeo prius cognita diuiſione. Simpliciter autem, & ſecundùm quod eſt in re, vult eſſe priorem, & ideo ait, *Oportet, quòd diuiſio ſit prior vnitate, non ſimpliciter, ſed ſecundùm rationem noſtræ apprehenſionis.* Et ita exponit hunc locum Caiet. ibid. inquiens, *Ambæ ſiquidem propoſitiones ſunt veræ, & quòd diuiſio eſt prior vnitate ſimpliciter, idest ſecùndùm ſe, in eſſe intelligibili tamen. Et quòd diuiſio eſt poſterior vnitate ſimpliciter, ideſt ſecùndùm eſſe ſimpliciter, quod eſt eſſe in rerum natura.* Vnde non licet arguere ſecundùm D. Th. Vnitas eſt poſterior diuiſione, ergo cum negatio ſit poſterior forma, quam tollit, non poteſt vnitas ratione negationis tollere multitudinem formalem, quia hæc eſt poſterior vnitate. Nam reſp. quòd multitudo formalis, cum conſiſtat in formali diuiſione, eſt poſterior vnitate poſitiuè accepta, prior autem vnitate, vt dicit negationem annexam, & ſic poteſt tolli per talem negationem.

An negatio, quam

V. Et ex his colligitur ſolutio illius dubij, an negatio, per quam explicatur vnitas, ſit negatio ſolius diuiſionis, an vero etiam multitudinis. Fonſeca enim 4. Metaph. cap. 2. quæſt. 5. ſect. 5. vult, eſſe negationem ſolius diuiſionis, non verò multitudinis; quod videtur deſumpſiſſe ex D.Th. 1. par. quæſt. 11. art. 2. ad 4. vbi docet, quòd prius apprehendimus ens, deinde diuiſionem, tertiò vnum, & quartò multitudinem, ſignificans vnum non opponi multitudini, ſed diuiſioni, quia diuiſio eſt prior vnitate, non autem multitudo eſt prior vnitate. Ex quo etiam Fonſeca elicit fundamentum ſuæ ſententię, quia forma negata debet eſſe prior negatione, cum autem ſola diuiſio ſit prior vnitate, non autem multitudo, vnitas importabit negationem ſolius diuiſionis, non autem multitudinis.

Vnitas, ſit negatio ſolius diuiſionis, an etiam multitudinis. Fonſeca. D.Th.

Verùm non percipio hanc doctrinam, nec quomodo diuiſio ſit prior vnitate, quamuis ſit prior negatione annexa vnitati. In tantùm enim, vt inquit D.Th. diuiſio eſt prior vnitate, in quantum prius concipimus, *Hoc ens non eſſe illud, deinde concipimus eſſe vnum.* Sed quis non videt, hoc dici non poſſe? nam antequam concipiamus. *Hoc ens non eſſe illud*, atque adeo diuiſionem, oportet, vt concipiamus hoc, & hoc ens, cum enim dico, *Hoc non eſſe illud*, interueniunt duo entia, & conſequentur ſupponetur aliqua determinatio facta circa ens, qua in plura ſit diuiſum, & contactum ad hoc, & illud ens, & proinde nedum ſupponitur ens, ſed etiam determinatiua entis, ſeu limitatiua. Verum vnitas eſt prior quocunque limitatiuo, quia eſt paſſio entis vt ſic, quæ ad ipſum conſequitur, antequam contrahatur; quia ſicuti concipi poteſt abſque contractiuo, ita etiam concipi poteſt vnitas, antequam contrahatur, cùm non dependeat à contractione, quemadmodum neque in cœteris paſſiones gradus ſuperioris dependent ab ipſius contractione, ſed illi conueniunt, antequam contrahatur. Cum ergo non poſſit haberi diuiſio abſque contractione entis, vnitas erit prior diuiſione, non autem diuiſio vnitate.

Vnitas prior diuiſione, & quomodo.

VI. Quare cum præcedens opinio falſo nitatur fundamento, oppoſita amplectenda eſt, tanquam ea, quæ conſequitur ex ſupradictis, & dicendum. Negationem illam, per quam vnitas explicatur, eſſe negationem tum diui-

Vnitas habet annexam negationem multitudinis & quomodo.

ſio-

Ægid. Suar. Vaſq. Faſol. Auerſa. Aureol. Mayr. Argent. Gabr. Durand. Ariſt.

ſionis, tum multitudinis. Ita etiam docent Aegid. 4. Metaph. quęſt. 8. Suarez in Metaph. diſp. 4. ſect. 2. num. 22. Vaſquez 1. par. diſp. 129. cap. 2. Faſol. quæſt. 11. arr. 1. dub. 12. Auerſa in ſua Philoſophia, quæſt. 5. ſect. 4. Aureol. in 1. diſt. 8. quæſt. 3. art. 2. Mayron. quęſt. 7. art. 3. & diſt. 24. quæſt. 2. art. 2. Argent. quęſt. vnica art. 1. Gabr. quæſt. 1. art. 2. concluſ. 1. & arr. 3. dub. 3. Durand. quæſt. 1. & alij complures, dum docent, Vnum opponi multitudini. Et deſumitur ex Ariſt. 4. Metaph. tex. 4. vbi docet *Vni opponi pluralitatem*. Verùm aduertendum eſt, quòd multitudo conſiderari poteſt, & ſecundùm materiale, quo importat entia illa, quibus coaleſcit, & ſecundùm eſſe formale, & importat rationem illam, qua illa entia conſtituuntur in eſſe multitudinis, quam ſuperius diximus eſſe diuiſionem, quia hac ſola poſita in aliquo ente conſtituitur pluralitas, & multitudo, & ea ablata auſertur, & habetur vnitas: Quare cum dicimus, negationem, quam importat vnitas, eſſe negationem multitudinis, intelligi debet de multitudine, prout inuoluit diuiſionem in ſeipſa, ita vt negetur multitudo tanquam aliquod concretum ex pluralitate illa entium, atque diuiſione, & ratio, cur negatur, ſit ipſa diuiſio, qua ablata, nequaquam negaretur, quia neque adeſſet.

Negatio annexa vnitati tollit multitudinē rōne diuiſionis. D. Th. Mayron Gabr. Capr. Riccar. Caiet. Fonſeca Syluest. Gillius Ariſt.

VII. Vnde fit, Vnitatem per ſe primò dicere negationem diuiſionis, & ratione diuiſionis negationem multitudinis, vt docent D. Th. opuſ. 42. cap. 2. & 1. part. quæſt. 30. art. 3. ad 3. & 4. Metaph. lect. 3. Mayron. in 1. diſt. 24. quæſt. 2. art. 2. Gabr. quæſt. 1. ar. 2. concluſ. 1. Capr. quæſt. vnica Riccar. art. 1. quęſt. 2. ad 1. ex ſecundo loco poſitis. Caiet. 1. par. quæſt. 11. art. 2. Fonſeca 4. Metaph. cap. 2. quęſt. 5. ſect. 5. Syluester 1. part. Conflat. quæſt. 11. art. 2. Gillius 2. de Eſſentia Dei. tract. 3. cap. 4. concluſ. 1. Et deſumitur etiam ex Ariſ. 10. Metaph. tex. 5. & 10. vbi definit Vnum per negationem diuiſionis. Et ratio manifeſta eſt, quia Vnitas ratione negationis annexæ id per ſe primò tollit, cum quo immediatè habet oppoſitionem; negatio namque ſequitur naturam ſui fundamenti, cui per ſe conuenit, et ideo habet oppoſitionem cum eo, cum quo fundamentum exercet eamdem oppoſitionem; vnitas autem ratione poſitiui opponitur cum ipſa diuiſione, vnde negatio ipſi annexa, eſt negatio diuiſionis, & ideo opponitur multitudini ratione diuiſionis, quam dicit in ſeipſa. Vnde in hoc ſenſu accipiendus eſt D. Th. dum negat, Vnum non opponi multitudini, vt 1. par. quęſt. 30. art. 3. ad 3. Et quæſt. 9. de Potent. art. 7. ad 15. & opuſ. 42. cap. 2. circa med. quod ſcilicet non opponatur multitudini, quatenus eſt aggregatum ex pluribus vnitatibus; ſeu multitudini materialiter, opponatur tamen ratione diuiſionis.

Quænā diuiſio tollatur per negationē, quam dicit vnitas.

VIII. Quòd ſi inquiras, quęnam diuiſio ſit iſta, quę per hanc negationem tollitur, ex dictis reſpondetur, non eſſe diuiſionem entis à non ente, à quo propriè non diuiditur, cùm opponatur contradictoriè cum ipſo, nec non ens ſit congruum extremum diuiſionis, quando enim vnū ab alio diuiditur, hoc quoque debet diuidi ab ipſo, quia diuiſio debet eſſe mutua ex parte vtriuſque extremi: at non ens, cum nihil ſit, non habet ſecundùm quod propriè diuidatur ab ente, ſed ſolùm concipitur diuidi, quatenus concipitur tanquam quid poſitiuum oppoſitum enti. Diuiſio ergo, quæ negatur, eſt illa, quàm in ſeipſa dicit multitudo, per quam in ſeipſa diuiditur, & continet pluralitatem entium, quorum vnum diuiditur ab alio; cum enim vnitas coadunet eſſe, ſimul facit, quòd in ſeipſo non ſit multiplex, neque contineat aliquam diuiſionem, atque adeo hæc diuiſio tollitur per negationem, quam importat vnitas. Atque huiuſmodi diuiſio, quæ tollitur per talem negationem, debet ſumi formaliter pro eo, quod dicit non diuidi in plura, non autem fundamentaliter pro illis pluribus, in quæ diuideretur, quod colligitur ex D. Th. ſupracitato loco 1. part. vbi docet diuiſionem, quæ per vnitatem tollitur, dicere, quòd vnum non ſit aliud. Nec valet, quod ait Suarez in Metaph. diſp. 4. ſect. 1. num. 20. quòd huiuſmodi negatio diuiſionis conueniat etiam multitudini, eò quòd neque multitudo diuidatur à ſe ipſa, quia quando dicitur multitudo non diuidi à ſeipſa, tunc conſideratur multitudo, vt vna quędam multitudo, vnde ratione vnitatis habet hanc negationem diuiſionis, & ideo talis negatio propria eſt

D. Th.

Suarez.

vni-

vnitatis, quia in quocunque reperitur, ratione vnitatis reperitur; multitudo verò, vt multitudo eſt, & oppoſita vnitati dicit diuiſionem in ſeipſa, qua in plura entia diuiditur, quòd non conuenit habenti vnitatem, quod non diuiditur in plura entia. Nec item valet, quod ait Gillius 2. de Eſſent. Dei tract. 3. cap 4. num. 6. Quod vnitas opponatur multitudini, quæ per ſe pri mò reſultat; reſultat autem multitudo materialis. Hoc enim poſterius falſum eſt quia ex diuiſione effectiuè conſiderata reſultat multitudo formalis per ſe primò, nam non quomodocunque reſultant illa plura entia, ſed vt plura ſunt. Ex diuiſione verò formaliter ſumpta reſultat multitudo formalis vt effectus formalis? Quis enim dicat ex cauſa formali reſultare ſubiectum, & non effectum formalem?

In ordine ad quid debeat explicari negatio vnitatis.

IX. Ex quo colligitur. Non rectè hanc negationem explicari poſſe, vt vult Arrıaga in illa ſect. 4: quæſt. 5. ſuæ Philoſophię quòd directè, & immediatè cadat ſupra res ipſas diuiſas, & ſenſus ſit, vnitatem non eſſe illa plura entia. nam plura ·· as illa entium, vt toties diximus, non poteſt auferri per negationem diuiſionis, niſi quatenus opponitur vnitati, atque tali negationi; non opponitur autem ratione illius entitatis, quam inuoluit, ſed ratione pluralitatis; & ſicuti ſolùm habet à diuiſione, quòd c nſtituatur in eſſe pluralitatis, ita etiam ratione illius opponitur, & proinde neceſſe eſt, quòd negatio diuiſionis cadat directè, & immediatè ſupra diuiſionem tanquam ſupra id, quo pluralitas trahitur ad oppoſitionem cum vnitate, quemadmodum negatio albi non cadit immediatè, & directè ſupra parietem, ſed ſupra albedinem, tanquam ſupra formam, qua paries conſtituitur in eſſe albi. Et hoc pacto optimè ſaluatur, quomodo vnitas ſeu negatio iſta, per quam explicatur vnitas, non tollat ipſam vnitatem; quamuis enim tollat multitudinem, quę conſtat ex ipſis vnitatibus, quia tamen eam tollit, quatenus ratione diuiſionis in ſe dicit pluralitatem, ideo non tollit vnitatem, ſed rationem oppoſitam vnitati: vnitates enim, quibus coaleſcit multitudo, quamuis conſequenter auferantur ex eo, quòd auſertur multitudo, non tamen tolluntur ſecundùm rationem vnitatis, ſed prout ſunt partes multitudinis fundantes ſimul illam diuiſionem, cui opponitur vnitas. Quare diuiſio illa, quæ per vnitatem tollitur, eſt quæcunque diuiſio in ſeipſo, quæ quocunque modo conſtituere valeat pluralitatem, ſiue entium totalium, & completorum, ſiue partialium, & incompletorum. Sicuti enim vnitas ex eo, quòd eſt paſſio entis tranſcendentis, reperitur in quocunque ente, ſiue completo, ſiue incompleto, ita etiam in quocumque genere entium reperiri poteſt pluralitas, & diuiſio oppoſita vnitati.

Quomodo negatio, quæ dicit vnitas, non tollat vnitates quibus conſtat multitudo.

Corollarium ex dictis.

SECTIO III.

I. EX his colligitur Non rectè explicari cum Gillio lib. 2. de Eſſent. Dei tract. 3 cap. 3. quòd Indiuiſio à ſe, ſeu in ſe, quam dicit vnitas, in eo conſiſtat quod Ens ſit ipſum, & non ſit non ipſum, Eſſe enim ipſum, & non ipſum, quod eſt diuiſio oppoſita eſt aliquid implicans, atque adeo etiam talis diuiſio implicat, non ſolùm realiter, vel etiam in contradictorio eiuſdem entis, quia Non ens, cui ſicut contradictorio entis deberet conuenire oppoſita paſſio vnitatis, qua tolleret vnitatem, dicit quidem non vnitatem, ſeu non indiuiſionem, atque adeo ſicut non habet eſſe, neque etiam habet ipſum contrarium intra menſuram, in qua fundatur vnitas; non autem dicit ipſum, & non ipſum, quia in hoc inuoluitur mixtio quędam poſitiui, & negatiui. Accedit etiam, quòd illa negatio debet adhiberi ad explicandam vnitatem, quæ eſt magis proxima ſubiecto, & requirit minorem reflexionem intellectus, cum per ipſam innoteſcat p opria ratio vnitatis, at ſi adhibeatur talis negatio, requiruntur plures reflexiones intellectus, quia debet concipere Non ens, deinde negationem non entis attribuere enti. Denique diuiſio iſta non eſt diuiſio, quia eſt omnino impoſſibilis, cum non poſſit idem diuidi à ſeipſo, & ideò etiam negatio ipſius eſt impoſſibilis, quomodo autem poteſt per negationem impoſſibilem explicari aliquid poſſibile? vt enim negatio ducat in cognitionem rei, debet negare

Gillius.

Eſſe ipsũ & non eſſe non ipsũ non explicat vnitatẽ.

Indiuiſio a ſe impoſſibilis nec apta ad explicandam vnitatẽ.

ali-

aliquid,quod ſit poſſibile,ita vt ex negatione ipſius oppoſitum concipiamus, quia ſi eſt impoſſibile, non eſt cognoſcibile, & ideo nec ex ipſo cognoſci poteſt oppoſitum.

Gillius. II. Neque vrget inſtantia Gillij citato cap. num.2. Quod de natura communi poſſint verificari contradictoria, vt Homo currit, & Homo non currit, atque adeo quòd natura ſit diuiſa à ſe per multiplicationem in inferioribus, & proinde talis diuiſio [illegible] poſſibilis. Nam verificatio iſta contradictoriorum habet locum, quia ly Homo ſupponit perſonaliter, non quia natura diuidatur à ſeipſa. Quando enim multiplicatur in inferioribus, non fit multiplicatio in ipſa natura intrinſecè, ſed, quæ ex intrinſeca ſua ratione ſunt diuiſa, participant eamdem naturam, quæ non in eſſe ſpecifico, ſed tantùm in eſſe indiuiduali plurificatur. Quod etiam patet iuxta doctrinam eiuſdam Gillij, natura, namque communis in inferioribus ita eſt ipſa, vt non ſit non ipſa,quia ſemper implicat eſſe ipſum, & non ipſum. Quòd ſi diuiſio in inferiora eſſet diuiſio à ſe, non eſſet diuiſio in ſpecies, aut indiuidua,ſed diuiſio in naturas eiuſdem rationis: Et ſi dicitur diuiſio in indiuidua, quia eſt diuiſio in naturas eiuſdem rationis, diuiſio quoque generis in ſpecies eſſet diuiſio in indiuidua.

Inſtãtia.

Contra dictoria dicuntur de natura in inferioribus, non quia diuidatur à ſe.

Diuiſio naturæ in inferiora non eſt diuiſio a ſe.

III. Nec etiam procedit altera obiectio eiuſdem Gillij num.5. citati cap. quòd vnitas debeat negare diuiſionem à ſe,quia per hanc ſolam deſtruitur vnitas. Licet enim verum ſit,vnitatem debere negare illam diuiſionem,per quam deſtruitur; falſum tamen eſt, quòd deſtruatur per diuiſionem à ſe, etiam ſi accipiatur, vt dicit diuiſionem in inferiora. Sicuti enim opponitur multitudini, ita etiam opponitur diuiſioni, quam in ſe dicit multitudo, vt docet etiam D. Th. in 1. diſt. 24. quæſt. 1. art. 3. ad 1. Quod ſatis patet, quia diuiſio multitudinis facit, quòd multitudo in ſe non ſit vna; & ideò negatio huius diuiſionis faciet, quòd res in ſe ſit vna. Præterea Petrus & Paulus ſunt plures homines, quia diuidũtur indiuidualiter, ergo Petrus erit vnus, quia in ſe non habet talem diuiſionem, non autem quia dicat negationem diuiſionis in plures Petros. Quare vnitas non tollitur per diuiſionem in plura, quale eſt aliquod unũtertiũ,quia cum talis diuiſio ſit impoſſibilis etiam in contradictorio entis, vt diximus, non poteſt deſtruere vnitatem, ſed per illam quæ in entibus reperiri poteſt; hinc homo, & angelus ſunt duo, non vnus, licet vnus non ſit talis, qualis eſt alter, atque adeo neuter ſit, quale aliquod vnum tertium.

Alia obiectio Gillius.

Quæ diuiſio tollat vnitatem.

Quænam vnitas ſit paſſio entis. Diſp. IX.

Varij modi vnitatis.	*Sect. I.*
Quid dicat vnitas per ſe, & vnitas per accidens.	*Sect. II*
Vnitatem per ſe eſſe paſſionem entis.	*Sect. III.*

Varij modi vnitatis.

SECTIO I.

I. EXplicata natura vnitatis, atque negationis, quæ ad ipſam conſequitur; atque cum determinatum ſit, eſſe paſſionem entis, nunc ſtatim alia quæſtio ſeſe nobis offert, quænam vnitas ſit iſta: hæc autem quæſtio oritur ex varijs acceptionibus, ſiue modis, quibus dicitur vnitas; hinc enim meritò dubitatur, quonam modo accipienda ſit,quando conſtituitur pro paſſione entis. Prima autem acceptio, qua vnitas uſurpari ſolet, ſe habet per modum euiuſdam diuiſionis, qua diuiditur in *Per ſe*, & *Per accidens*. Ex ijs enim, quæ vnum ſunt, quędam per ſe vnum ſunt, quędam verò per accidens, vt docet Ariſt. 5. Metaph.tex.7. Vnum per ſe ea dicuntur, quæ ex natura ſua vnum ſunt; per accidens autem ſunt vnum, quando accidentali modo vniuntur. Hęc tamen non eſt vera diuiſio, ſicuti neque eſt vera diuiſio, quando ens diuiditur in per ſe, & per accidens vt in priori tomo diſp.31. ſect.2. docuimus; & militat eadem ratio, nam ſicuti ens per accidens non importat aliquam rationem entis ſupra entia per ſe, quia ſupra ipſa non dicit aliud, pręter illam vnionem accidentalem, quæ de ſe præciſè non dicit aliquem gradum eſ- Vnitas per ſe, & per accidens.

ſen-

Vnitas per accidens nõ importat nouam rationem vnitatis quæ poſſit eſſe membrũ diuiſionis.

ſentiæ, neque facit, quòd conſurgat, alioquin ille gradus, non eſſet quid per accidens, ſed quid per ſe; ita ſimiliter vnitas per accidens non dicit aliud, quàm entia per ſe accidentaliter vnita, nec importat aliquam nouam rationem vnitatis, ſicuti neque fundatur in noua ratione entis, & ideo non poteſt importare aliquid, quod diuidat rationem communem contradiſtinctum ab vnitate per ſe; Quod etiam ex eo patet, quia vnum per accidens includit in ſe intrinſecè vnum per ſe, cum plura vna per ſe includat, quibus coaleſcit: at impoſsibile eſt, quòd membra, quæ diuidunt rationem, aliquam communem, ſe mutuò includant, quia cum debeant diuidere, debent ſe inuicem excludere.

Varij modi vnius per accidens.

II. Vnum autem per accidens etiam multipliciter contingit; nam aliquando eſt naturale, aliquando verò non naturale. Primum illud eſt, quod vnione accidentali ita coaleſcit ex pluribus entibus per ſe, vt illa entia ex natura ſua intrinſeca ordinentur ad talem unionem, vt cum accidens vnitur ſubiecto; tunc enim fit vnum per accidens, quia vniuntur entia diuerſi ordinis, ſeu prædicamenti, quorum ſaltem vnum, nimirum accidens, eſt completum in ſuo eſſe, nec poteſt alterum complere, ſi incompletum ſit, quia non dicit debitum complementum, quòd requireret alterum extremũ incompletum: fit tamen vnum per accidens naturale, quia entia illa ab intrinſeca ſua natura ordinantur ad talem vnionem. Vnum autem per accidens non naturale eſt illud, quod importat entia accidentaliter vnita, & quæ ex natura ſua non ordinantur ad talem vnionem, nec vnum eſt connaturalis perfectio alterius, ſicuti accidens eſt connaturalis perfectio ſubiecti, Huiuſmodi autem vnum per accidens dupliciter contingit, nam aliquando eſt vnum caſualiter, cum ſcilicet caſu plura entia aggregantur, aut coagmentantur in vnũ, vt contingit in aceruo lapidum, & alijs huiuſmodi: aliquando verò eſt vnum artificialiter, cum nimirum ex arte fit vnum, quod ſanè pluribus modis contingere poteſt, quos ars excogitauit, vt experiantia patet. Vnum verò per accidens naturale etiam diuerſimodè contingere poteſt, ſed præcipuè duobus modis, quos Ariſt. recenſet loco ſupracitato. Cum enim in eo fundetur, quòd unibilia ſint ordinata ex natura ſua ad illam vnionem accidentalem, non poteſt inter alia contingere, quàm inter accidentia, & ſubiectum. Duplici autem modo fieri poteſt, nam vel accidentia uniuntur cum ſubiecto, & conſurgit primus modus vnitatis per accidens, qua ſubiectum, & accidens vnum fiunt; vel accidentia ipſa vniuntur inter ſe, & hæc cum non ſe habeant tanquam actus, & potentia, non poſſunt inter ſe immediatè naturali vnione vniri, ſed debent vniri ratione alicuius tertij, ratione cuius quodam modo inter ſe vnum fiant, & hoc contingit, quando plura accidentia vniuntur eidem ſubiecto. Quos duos modos explicauit Ariſt. tex. illo 7. lib. 5. Metaph. dum inquit. *Cuncta etenim hæc vnum dicuntur ſecundùm accidens iuſtum quidem, & muſicum, quoniam vni ſubſtantiæ accidunt; muſicum verò, & Coriſcus, quoniam alterum alteri accidit.*

Vnum per accidens naturale, & non naturale.

Vnum per accidens naturale, & artificiale.

Dupliciter contingit vnum per accidens naturale.

Vnum per ſe aut compoſitione, aut ſimplicitate.

III. Similiter Vnum per ſe pluribus modis contingere poteſt, quos ex parte eodem loco recenſet Ariſt. Et primò quidem. Vnum per ſe, aut eſt tale per vnitatem ſimplicitatis, aut per vnitatem compoſitionis: hi enim ſunt duo modi, qui adæquant omnem vnitatem per ſe. Nam quod eſt vnum per ſe, vel caret partibus, quibus ſecundùm ſuam eſſentiam componatur, vt contingit in ſubſtantijs ſpiritualibus, & tunc eſt vnum per vnitatem ſimplicitatis, quia ens ita coadunatur in vnam naturam, vt excludat omnem compoſitionem, & ſit indiuiſibile. Vel conſtat in ſua eſſentia ex partibus componentibus, & tunc eſt vnum per vnitatem compoſitionis. Rurſus Vnum per ſe alijs modis vſurpatur, qui ſimiliter dicuntur tam de vno per ſimplicitatem, quàm de vno per compoſitionem, qui important diuerſos gradus vnitatis iuxta diuerſos gradus eſſentiæ, quibus vnitas conuenit. Hinc aliud eſt vnum per ſe eſſentiale; aliud vnum per ſe indiuiduale, atque hi duo modi vnitatis complectuntur adæquatè omnẽ

vnitatem, quæcunqne illa ſit, ſicuti enim in vnaquaque re extra eſſentiam, & indiuiduationem nulla alia ratio entis reperitur, ita neque extra vnitatem ſecundùm eſſentiam, & indiuiduationem, cùm vnitas ſequatur ad ens; hinc enim fit, quòd non poſſit magis multiplicari, quàm multiplicetur ens.

Duplex unitas eſſentialis. Ariſt.

IV. Vnum autem eſſentiale etiam multiplex eſt; nam vel importat vnitatem ſecundùm adæquatam eſſentiam rei: vel ſecundùm inadæquatam: Primo modo conſurgit vnitas ſpecifica; ſeu vnitas rationis, vt vocatur ab Ariſt. tex. 11. lib. 5 Metaph. quę eadem eſt, ac vnitas definitionis: ait enim. *Item vnum ea dicuntur, quorum ratio quod quid erat eſſe dicens indiuiſibilis ad aliam eſt, quod quid erat eſſe rei ſignificantem.* Si uerò unitas non ſit ſecundùm adęquatam eſſentiam rei, ſed ſolùm ſecundùm aliquam partem ipſius, conſurgit unitas generica, aut ſecundùm aliquam aliam rationem ſuperiorem, ſi talis ratio non ſit genus, quia quæ ſpecie vnum ſunt, genere quoque ſunt: at quę genere vnum ſunt, non ſunt neceſſariò vnum ſpecie. Atque huius quoqne unitatis meminit Ariſt. eodem lib. tex. 10. inquiens. *Dicuntur autem vnum, & quorum vnum genus diſferens oppoſitis differentijs: ac cuncta hæc vnum dicuntur, quoniam vnum eſt genus ſubiectum differentijs, vt homo, equus, canis vnum quid, quoniam omnia animalia.* Hæc autem vnitas ſecundùm genus aliquando eſt ſecundùm genus proximum, aliquando verò ſolùm ſecundùm genus remotum, prout contingit genera ipſa variari. Atque ad hanc unitatem reducitur etiam unitas ſecundùm ſubiectum, loquendo de ſubiecto compoſiti ſubſtantialis; huiuſmodi enim ſubiectum, cum ſit pars eſſentialis conſtitutiua illius, importat partem eſſentiæ phyſicæ, & proinde dicit vnitatem ſecundùm eſſentiam inadæquatam. Quem pariter modum vnitatis declarauit Ariſt. tex. 9. eiuſdem libri, ubi hæc habet. *Alio item modo vnum dicitur, cum ſubiectum ſit forma indifferens, indifferens autem, quorum forma indiuiſibilis ſecundùm ſenſum eſt: ſubiectum verò aut primum, aut vltimum ad finem, etenim vinum vnum, & aqua vna dicitur, quatenus indiuiſibilis ſecundùm formam eſt: liquoreſq; omnes, vt oleum, vinum, & liquabilia vnum dicuntur, quoniam omnium vltimum ſubiectum idem eſt, aqua namque, & aer hæc omnia ſunt.* In quibus tradit, vnitatem ſecundùm ſubiectum, quam licet exemplicet ſolùm in toto reſpectu partium; partes enim omnes eiuſdem ſubſtantiæ homogeneæ ſunt unum, quatenus ipſis ſubijcitur eadē natura; ſic omnes partes aquæ ſunt una aqua, quatenus ipſis ſubeſt eadē natura aquæ: & in ſubiecto, quod eſt materia proxima, ex qua aliquid fit, quemadmodū liquabilia omnia ſunt unum ſubiecto, quia omnia fiunt ex aqua, & aere: extenditur tamen ad ſubiectum primū, quod eſt materia prima, quia hęc quoq; eſt pars phyſica eſsentialis cōpoſiti ſubſtantialis, & ideo debet ipſa quoq., quibus ineſt, ſuam vnitatem cōmunicare, cū militet eadem ratio. Et ſi accidentia fiūt unum per accidens ex eo, quòd vniuntur eidem ſubiecto: cur etiam compoſita ſubſtantialia non fient unum inadęquatè cū participent eādem partē eſsentiæ?

Vnitas ſecundũ ſubiectũ.

Quot modis dicatur vnitas indiuidualis.

V. Similiter etiam Vnitas indiuidualis diuerſimodè contingit, prout in diuerſis entibus reperitur, ratione quorum variatur modus unitatis, quamuis omnia indiuidualiter unum ſint. Nam aliquando entia, quę ſunt unum indiuidualiter, ſunt indiuiſibilia in plures partes, eò quòd ipſas non habeant, uel ſunt diuiſibilia. Primo modo, ſunt unum unitate omnino ſimplici, & indiuiſibili, ut contingit in ſubſtantijs ſpiritualibus: quam tamen unitatem indiuiduationis non admittūt omnes. Si autem ita ſunt unum, ut tamen habeant partes, in quas poſſint diuidi: vel hę partes ſunt hæterogeneæ, & diuerſæ rationis, uel homogeneæ, & eiuſdem rationis. Si hæterogeneę, tunc conſtituitur unum unitate integritatis, non enim partes illæ continuari poſsūt, eo quòd ſunt diuerſæ rationis, & ideò cōſtituunt ſolùm unum quatenus integrant aliquod totum in ordine ad aliquam formam ſuſcipiendam, ratione cuius uniuntur illa unitate integritatis, ut contingit in corpore organico reſpectu animæ. Si uerò partes ſunt homogeneæ, tunc inuicem continuantur, & conſtituunt unum continnatione, ut ſunt omnia quanta eiuſdem naturę. Stantibus ergo his diuerſis modis vnitatis, quos hactenus explicauimus, difficultas eſt, quonam modo debeat

ſumi vnitas, quæ eſt paſſio entis, & præcipuè difficultas eſt, an debeat ſumi prout dicit ſolam vnitatem per ſe; & an hęc quoq; in tota ſua latitudine ſit paſſio entis. Non poteſt autem commodè pręſens difficultas decidi, niſi prius videamus, quænam ſit unitas per ſe, & quænam vnitas per accidens.

Quid dicat vnitas per ſe, & vnitas per accidens.

SECTIO II.

I. Qvòd ergo ſpectat ad vnitatem per ſe, & ad vnitatem per accidens, diuerſimodè ſolet explicari. Aliqui enim dicunt. Vnum per ſe eſſe illud quod conſtat ex pluribus entibus incompletis, quæ ſe habeant per modum actus, & potentiæ, quorum alterum ſit pura potentia, ita vt dum coniungitur cum alia parte, recipiat actum ſuum, vnde cum vnus ſit tantùm actus, conſtituũt duo illa entia unum per ſe. Vnum autem per accidens eſſe illud, quod conſtat ex diuerſis entibus completis, vel quę non ſe habeant per modum actus, & potentiæ. Sed ſtatim hic modus dicendi apparet inſufficiens, nam vnum per ſe hoc pacto explicatũ nõ complectitur vnitatẽ per ſe ſecundùm totam ſuam latitudinẽ: quamuis enim verum ſit, quòd ea, quæ ſe habent per modum actus, & potentię conſtituant vnum per ſe, adſunt tamen ſimplicia, quę cum careãt partibus componentibus, non recipiunt ſuam vnitatẽ ab actu, & potentia, ſed ſunt vnum per ſe ratione ſuę ſimplicitatis, et ideò hic modus dicendi non explicat generaliter vnitatem per ſe, ſed ſolùm aliquam ſpeciem ipſius, nempe vnitatem compoſitionis. Deinde etiam circa hanc ipſam ſpeciem vnitatis inſufficienter procedit, nam non ſemper in hac altera pars ſe habet vt pura potentia, quamuis enim hoc verum ſit in compoſitione ex materia, & forma, non tamen locum habet in compoſitio ne ex natura, & ſubſiſtentia, & tamen inde fit ſuppoſitum, quod eſt vnum per ſe: & quamuis aliqui negent hanc compoſitionem ponentes ſubſiſtentiam non addere aliquid poſitiuum ſupra naturam, ſuppoſito tamen, quod addat, ſaluatur ratio vnitatis per ſe, quamuis alterum componens non ſit pura potentia. Quod etiam tenentur fateri Scotiſtę, qui negant ſubſiſtentiam addere aliquid poſitiuum, quoniam admittunt plures formas in compoſito, vt etiam admittunt complures alij, & fit vnum per ſe, cuius compoſitionis extrema nullum ſe habet vt pura potentia, cum alterum ſit forma, alterum materia informata alia forma. Quinimo in Incarnatione ex Verbo diuino, & natura humana aſſumpta per vnionem hypoſtaticam creatam factum eſt vnum per ſe, nempe vnus Chriſtus, & nihilominus nullum extremum ſe habuit vt pura potentia, vt per ſe manifeſtum eſt. Rurſus quando qualitates intenduntur per partes, & quando quantitas continuatur, fit vnum per ſe, vnitas enim continuationis eſt vnitas per ſe, & tamen partes non ſe habent per modum potentię, & actus, cum omnes ſint eiuſdem naturę. Denique Vnitas per ſe debet adæqnari cum ente per ſe, at quot entia per ſe dantur, quibus non conuenit talis vnitas orta ex vnione entium incompletorum ſe habentium per modum actus, & potentię?

Primus modus dicendi inſufficiens.

Conſtare ex partibus per modum actus, & potentiæ non dicit adæquatam rationẽ vnitatis per ſe.

II. Secundus autem modus dicendi aliter procedit, & eſt Auerſę in ſua Philoſoph, qnęſt. 5. ſect. 5. qui docet; Vnum per ſe eſſe illud, quod vel eſt in ſe ſimplex ſine compoſitione partium: vel ſi eſt compoſitum, conſtat ex talibus partibus, ſiue componentibus, quę habeant inter ſe certam quamdam, & aptam proportionem, quę proportio diuerſis modis poteſt contingere. Vnum autem per accidens eſſe illud, quod conſtat ex partibus non habentibus talem proportionem. Sed neque hic dicendi modus adprobari poteſt. Et primò difficultatem patitur ex eo, quòd non explicat communem rationem vnitatis per ſe, quę complectatur vnitatem ſimplicitatis, & compoſitionis, ſed ſolùm explicat diuerſas ſpecies vnitatis per ſe, inquiens, quòd vnitas per ſe contingit altero ex his duobus modis, quod non rectè procedit, ſicut non rectè procederet, ſi quis intendens explicare, quid ſit Animal, diceret eſſe illud, quod eſt aut rationale, aut irrationale, non enim explicaret formalem ra-

Alter modus dicendi

Expenditur.

Certa, & apta proportio non ſufficit ad vnitatem per ſe compoſitionis.

rationem animalis; Vnitas autem per ſe habet ſuam formalem rationem, qua conſtituitur in eſſe vnitatis per ſe, & in qua cõueniunt vnitas compoſitionis, & ſimplicitatis. Deinde neque rectè explicat vnitatem per ſe compoſitionis, cum dicit, vnum per ſe eſſe illud, quod conſtat ex partibus, ſiue componentibus habentibus inter ſe certam, & aptam proportionem: ſi enim inſpiciamus accidens, & ſubiectum, reperiemus habere inter ſe certam, & aptam proportionem naturalem, ſeu ab intrinſeco illis conuenientem, qua ſibi correſpondent: & proportionantur in ratione perfectibilis, & perfectiui connaturali modo, & tamen non conficiunt vnum per ſe: Quòd ſi dicas, hanc proportionem non ſufficere, ergo non ſufficiet certa, & apta proportio, vt dicit Auerſa. Deinde ſi hæc non ſufficit, quænam ſufficiet? oporteret enim explicare, in quo ſita ſit huiuſmodi apta, & certa proportio. Et ſi quis dicat, eſſe illam, qua componentia ordinantur ad efficiendum vnum per ſe, hoc eſt petere principium, & idem eſt, ac dicere, ea efficere vnum per ſe, quæ ordinantur ad efficiendum vnum per ſe, non autem eſt explicare rationem formalem vnitatis. Quin etiam in artificialibus, quibus vnum per accidens artificiale efficitur, reperitur huiuſmodi certa, & apta proportio; nam aliquæ ex natura ſua ſunt proportionata, vt reducantur ad vnam formam artificialem, & ſimul coaleſcant, & talis eſt huiuſmodi proportio, vt cœtera, in quibus non reperitur, non ſint apta ad tale artificiatum conſtituendum: hoc patet inductione; ſic ligna, & cœtera componentia habent certam, & congruam proportionem, vt ex ipſis conficiatur nauis, quam proportionem non habent lapides, quemadmodum habent in conſtructione parietis, ſic etiam partes illæ, quæ componunt cœtera artificiata, ita congruè conueniunt inter ſe ad conſtruenda illa artificiata, vt in ordine ad aliud artificiatum non poſſint cum tali congruenti proportione conuenire.

Tertius modus dicendi.

III. Tertius modus dicendi, quòd ea, quæ coaleſcunt in vnum ex rebus diuerſorum prędicamentorum, conſtituunt vnum per accidens. Vnum autem per ſe eſſe illud, quòd conſtat ex partibus eiuſdem prædicamenti. Cœterum quamuis hic modus dicendi in eo rectè procedat, quod vnum per accidens coaleſcat ex rebus diuerſorum prędicamentorum, & vnum per ſe fit compoſitum ex entibus eiuſdem prędicamenti, primò tamen reprehendendus eſt, quia nedum ex rebus diuerſi prædicamenti coaleſcit vnum per accidens, ſed etiam ex rebus eiuſdem prędicamenti, ſic ex pluribus ſubſtantijs fit vnum aggregatum, aut vnum per accidens artificiale. Deinde neque tangit rationem formalem vnitatis, explicando, in quo formaliter ſita ſit: ſed ſolùm explicat, quodnam ſit, ſeu quomodo conſurgat vnum tum per ſe, tum per accidens; neque vniuerſaliter procedit de vno per ſe, ſed ſolùm de vno per ſe ex compoſitione; vnde patitur eamdem difficultatem, quam contra primum modum dicendi obiecimus.

Non recte procedit.

Quartus modus dicendi Suarez.

IV. Quartus denique modus eſt Suarez in Metaph. diſp. 4 ſect. 3. num. 6. & ſequentibus, qui docet, Vnum per ſe eſſe illud, quod habet ea omnia, quæ ad eſſentiam, integritatem, vel complementum talis entis in ſuo genere per ſe, & intrinſecè requiruntur: quia cum ens dicatur illud, quod habet eſſentiam, illud erit vnum per ſe, quod habet vnam eſſentiam; & illa erit vna eſſentia, quæ habet, quicquid ad ſuam intrinſecam rationem ſpectat; quam doctrinam nititur confirmare longo diſcurſu, facta inductione per omnia genera vnitatum: & num. poſtea 13. ait, Vnum per accidens eſſe illud, quod conſtat ex rebus diſtinctis abſque phyſica, & reali vnione, aut quod ita eſt vnum, vt conſtet ex rebus diſtinctis, quarum altera in aliquo genere ſit ens completum. Hic ſanè dicendi modus probabilis videtur: ſi tamen intimius conſideretur, non probè explicat rationem vnius per ſe. Et totum id, quòd dicit Suarez de vno per ſe, applicari poteſt enti, quod eſt vnum per accidens, & ideò, vt per ſe euidens eſt, non explicabit propriam rationem vnitatis per ſe, dum enim inquit, vnum per ſe eſſe illud, quod habet ea omnia, quæ ſpectant ad eſſentiam, vel integritatē, & complemētum talis entis, hoc quoque dici poteſt de ente per accidens, ſiue habeat vnitatem naturalem ſiue artificialem. Entia enim huiuſmodi

Reijcitur.

Habere omnia, quæ ſpectant ad eſſentię complementum & integritatem non eſt propria ratio cõſtitutiua vnius per ſe.

di per accidens habent ſuam quoque integritatem, & complementum, ſiquidem & ſubiectum habet quandam menſuram ſuorum accidentium, quibus connaturali modo afficitur, ita vt quædam certa accidentia requirat, & cum certa quadam intenſione, & præcipuè in Mixtis id contingit, quæ exigunt certũ, & determinatum temperamentum. Entia verò per accidens artificialia requirunt certas, & determinatas partes cũ qua iam proportione, & correſpondentia adinuicem; ita ut verum ſit de vtriſque dicere, quando perfecta ſunt, & habent ſuum congruentem ſtatum, quòd habeant ea omnia, quæ requiruntur ad ipſorum eſſe in tali genere, integritatem, atque complementum; & tamen non ſint vnum per ſe. Quòd ſi Suarez reſpondeat, quamuis hæc entia habeant omnia requiſita ad ſuum complementum, non efficere tamen ens vnius generis, quæro, quid intelligat per ens vnius generis; quia ſi intelligit ens per ſe vnum, iam habere hæc omnia requiſita, non eſt ratio, cur aliquid ſit vnum per ſe, cum entibus per accidens id conueniat, nec efficiant vnum per ſe: deinde non rectè explicaret vnitatem per ſe, quia cum dicit, vnum per ſe, eſſe illud, quod habet omnia requiſita ad ſuum eſſe in eodem genere, idem eſſet, ac ſi diceret, vnum per ſe eſſe illud, quod habet omnia requiſita ad vnum per ſe. Deinde entia quoque per accidens ſunt certi, & determinati generis, & vnum eſt vnius generis, alterum verò alterius generis.

V. Deinde ex oppoſito quoque argumentari poſſumus, oſtendendo, ſaluari vnitatem per ſe in entibus per ſe, abſque eo, quòd habeant ea omnia, quæ requiruntur ad ipſorum eſſentiam, & complementum, quod manifeſtè indicat, hoc non ſaluare vnitatem per ſe tanquam rationem formalem conſtitutiuam illius. Et quod ſpectat ad vnitatem eſſentialem, hęc ſaluatur abſque toto complemento in eodem genere, nam materia eſt vnum per ſe, ſe ſola conſiderata, & tamen non habet quicquid requiritur ad conſtituendum eſſe integrum in genere ſubſtantię; ſimiliter natura ſubſtantialis abſque ſubſiſtentia, non habet totum complementum in genere ſubſtantię, & tamen in genere ſubſtantiæ, eſt una per ſe. Quod ſi dicas, habere totum id, quod requiritur ad intrinſecum eſſe naturæ, iam tum peteretur principium, quia idem eſſet, ac ſi diceretur, Vnum per ſe eſſe id, quod habet totum id, quod requiritur ad unum per ſe; nec eſſet explicare rationem formalem unitatis per ſe. Deinde inferri etiam poteſt, & ſimul urgeri inductio, quò ad cætera genera unitatum. Nam quæ ſunt unum unitate integritatis, adhuc ſũt, unum per ſe, quãuis non habeant quicquid ſpectat ad integritatem ſui eſſe, ſic ſi corpus heterogeneum careat aliqua parte integrali, vt manu, brachio, aut alia adhuc eſt vnum per ſe. In vnitate quoque intenſionis, & extenſionis idem locum habet, nam quamuis qualitas non habeat totũm id, quod requiritur ad ſuam conſumatam intenſionem, ſeu ad complementum intenſionis, ſed habeat ſolũm aliquos gradus, adhuc tamen habet ſuam vnitatem per ſe intenſionis: & ſic etiam in quantitate, quando contingit, eam habere aliquos terminos ſuæ extenſionis, vt in viuentibus, quamuis non habeat totum id, quod requiritur ad ſuam extenſionem, adhuc tamen habet ſuam vnitatem. Et confirmari poteſt hic diſcurſus, ſicuti enim vnum per accidens, adhuc eſt vnum per accidens, quamuis non habeat quicquid requiritur ad complementum in ſuo genere, ita etiam vnum per ſe habebit ſuam vnitatem per ſe, quamuis non habeat ea omnia, quæ requiruntur ad integritatem, vel complementum ſui eſſe. Et ratio à priori reddi poteſt, quoniam vnitas conſequitur eſſe tanquam propria paſſio illius, & ideo poſito quocumque eſſe, ſiue habeat quicquid requiritur ad complementum, ſiue non, habebit ſemper tale ens ſuam vnitatē. atque cum non ſit per accidens, neque eius vnitas erit per accidens, ſed per ſe.

Ens eſt vnum per ſe, licet non habeat quicquid requiritur in ſuo genere, ad integritatem ſecum, eſſe, complementum, & integritatem.

VI. His igitur modis dicendi reiectis, non alio modo commodius mihi videtur vnitas per ſe poſſe explicari, quàm in ordine ad ipſum ens. Vnitas enim habet totum ſuum eſſe in ordine ad ipſum, cum ſoli exhibeat ſuum effectum formalem: vnde attendendo effectum formalem ipſius, facile erit deuenire in cognitionem rationis formalis. Et quidem in ſuperioribus dictum eſt, vnitatem eſſe quemdam modum intrin-

fe-

ſecum rei intra eumdem gradum eſſentię, coadunantem eſſe illius rei in vnicam menſuram, ſecundùm quam redditur menſurabile. Hoc autem ſic ſtante, facilè formari poteſt conceptus vnitatis per ſe: cum enim vnitas ſit ratio coadunatiua eſſe rei in vnum, vnitas per ſe erit illa, quæ coadunat eſſe rei in vnicum eſſe per ſe: qnòd ſi rurſus inquiras; Quid ſit hoc coadunare eſſe rei in vnicum eſſe per ſe; reſpondeo nihil aliud eſſe, quàm coadunare eſſe rei in aliquam nouam rationem eſſentię, indiuiſibili modo menſurabilem, hoc eſt tali indiuiſibili menſura menſurabilem, vt nequeat, niſi ſecundùm ſe totam aliqua determinata menſura menſurari. Et hoc verificatur in quolibet genere entium, quę ſunt vnum per ſe; nam quæ ſimplicia ſunt abſque partibus, eo ipſo quòd habent vnitatem ſimplicitatis important talem rationem eſſentiæ ita coadunatam, vt indiuiſibili modo ſe habeat, & ſolùm indiuiſibiliter menſurari poſſit. Quę verò conſtant ex partibus, ſi partes eſſentiales ſint, acquirunt ratione vnitatis per ſe aliquem nouum gràdum eſſendi; nam conſurgit aliquod tertium, ſiue natura ſit, ſiue ſuppoſitum, ſiue quodcunque aliud, in quod partes componentes ex vi vnitatis coadunantur, & in hoc genere entium euidentius apparet coadunatio vnitatis, qua coadunatur in aliquam rationem eſſendi: ſi verò partes ſint integrales hęterogeneæ, coadunat vnitas illas in unicum totum integrale, quod ſimiliter importat ſuam determinatam rationem eſſendi, nempe rationem totius integralis, quod in ratione eſſeudi dicit aliquid ſuperadditum partibus, & regulariter importat aliquod corpus organicum inſtitutum ad aliquod peculiare munus. Sed ſi partes ſunt homogeneæ integrantes conſtituunt vnum continuum, ſiue ſecundùm extenſionem, ſiue ſecundùm intenſionem, & ideo tunc quoque vnitas coadunat partes illas in vnicum eſſe menſurabile indiuiſibiliter ſecundùm aliquam peculiarem rationem eſſendi, nempe ſecundùm rationem totius continui. Et hoc etiam ratione perſuadetur, nam eſſe eſt illud, quod participat rationem eſſentiæ: vnde eſſe per ſe erit illud, quod per ſe, & independenter à quocunque alio, extrinſeco conſtituitur, atque ſeorſim habet ſuum eſſe, vnitas autem per ſe debet facere vnum proportionaliter ad ipſum ens, hoc eſt vt ſeorſim à quocumque alio, & independenter faciat ens vnum: hoc autem totum præſtat, quando ita coadunat eſſe in vnam rationem eſsentiæ, vt ſit determinata quędam menſura, & indiuiſibili modo menſurabilis, nam tunc habetur aliqua ratio entis, quæ formaliter importat propriam rationem menſurabilitatis, ſeorſim, & ex ſe illam participans, vnde ſimul, & eſt ens per ſe, & vnum per ſe: & ideo pe hunc modum coadunationis rectè explicatur vnitas per e.

Quid dicat: Vnũ per accidens.

VII. Vnitas verò per accidens oppoſito modo ſe debet habere; Sicuti enim *Per ſe*, & *Per accidens* opponuntur ita vt vnum tollat, qaod dicit alterum, ita etiam debent opponi *Vnitas per ſe*, & *Vnitas per accidens*, ita vt oppoſito modo ſe habeat ad vnitatem per ſe. Cnm igitur vnitas per ſe dicat talem modum coadunationis, quo eſſe rei coadunatur in vnicam rationem eſſentiæ, indiniſibili modo menſurabilem, & ſeorſim à quocnmque alia: vnitas per accidens importabit talem modum coadunationis, quo quidem aliquo modo coadunarur id, quod euadit vnum, non tamen in vnicam rationem eſſentiæ ſeorſim à quacunque alia, & indiuiſibili modo menſurabilem. Et hoc conſentaneum eſt naturæ ipſius entis per accidens; non enim, vt in priori tomo oſtendimus, ens per accidens importat aliquem gradum entis ſupra entia per ſe, ex quibus coaleſcat, quia ex illa coadunatione non conſurgit aliqua noua ratio eſſentiæ, quemadmodum conſurgit, quando partes vniuntur ad componendum ens per ſe: maior enim vnio, quæ repcritur in entibus per accidens, eſt inter accidens, & ſubiectum: & tamen ex hac vnione non conſurgit vna tertia eſſentia, qualis conſurgere deberet, cum vnianrur partes diuerſæ rationis, quarum vna ſe habet vt actuata, altera vt actuans. Et ideo cum non conſurgat nouus gradus entis, nec etiam ratione vnitatis poſſunt huiuſmodi entia per accidens acquirere determinatam menſurabilitatem, qua ſeorſim poſſint indiuiſibili modo menſurari. Et hinc fit, quòd vnitas per accidens ſicuti non conſequitur ad aliquam veram rationem entis ſuperadditam en-

tibus per ſe, ita neque importet aliquam veram rationem vnitatis de nouo conſurgentem, ſed tantùm ſit vnitas proportionaliter, & ſimilitudinariè ad vnitatem per ſe, vt etiam initio ſect. præcedentis adnotauimus.

Vnitatem per ſe eſſe paſſionem entis.

SECTIO III.

Vnitas per accidens nō eſt paſſio entis.

I. Explicata natura, & formali ratione unitatis per ſe, & vnitatis per accidens, modo ſtatuendum eſt, quænam ex his ſit paſſio entis. Quòd autem vnitas per accidens non ſit paſſio entis, ſequitur ex ijs, quæ diximus in eiuſdem explicatione, & communiter in hoc conueniunt omnes; nec aliquem vidi, qui oppoſitum doceat. Nihilominus tamen, qui admittunt ens abſtrahens ab ente per ſe, & ab ente per accidens, conſequenter dicerent, Vnitatem abſtrahentem ab vnitate per ſe, & per accidens eſse paſſionem entis ſic abſtrahentis. Nos tamen, qui non admittimus huiuſmodi ens ſic abſtrahens, dicimus conſequenter, ſolam Vnitatem per ſe eſse paſſionem entis vt ſic tranſcendentaliter accepti. Et facili ratione probatur; nam vnitas proportionatur cum ente, & quale eſt ens, talis quoque eſt vnitas, cum ſit paſſio ipſius: vnde enti per ſe nō conuenit vnitas per accidens, ſi enim enti per ſe tribueretur vnitas per accidens, euaderet ens per accidens, quia non coadunaretur in vnicam rationem eſs entiæ indiuiſibili modo menſurabilem: & ſi enti per accidens tribueretvr vnitas per ſe, euaderet ens per ſe, quia ex vi talis vnitatis coadunantis eſse ipſius acquireret certam rationem eſſentiæ ſeorſim, & indiuiſibili modo menſurabilem. Quare ſemper ens per ſe oportet habeat vnitatem per ſe, & ens per accidens vnitatem per accidens. Ens autem tranſcendens, quod in ſuperiori tomo conſtituimus tanquam fundamentum obiecti metaphyſici, eſt ens per ſe, cum importet ſimpliciſſimam, & vniuerſaliſsimam rationem eſſendi, quæ ſeorſim à quocumque alio, & independenter habet ſuum eſſe, nec ex plurium entium coagmentatione coaleſcit, vnde oportet, vt habeat etiam vnitatem per ſe Præterea ſicuti ens per accidens eſt poſterius natura ente per ſe, cum coaleſcat ex diuerſis entibus per ſe, ita etiam vnitas per accidens eſt poſterior natura vnitate per ſe, cum ex pluribus vnitatibus per ſe coaleſcat, vnde talis vnitas ſupponit tum ipſum ens tranſcendens, tum vnitatem per ſe, & ideo non poteſt eſſe paſsio entis, quia ſupponit, iam ens habere ſuam vnitatem. Nec poteſt hæc vnitas eſſe vnitas abſtrahens ab vnitate per ſe, & per accidens, quia cum vnitas per accidens ſupponat vnitatem per ſe, tanquam illam, ex qua coaleſcat, nequaquam poteſt ſimul cum ipſa diuidere aliquam rationem vnitatis, nam membrum diuiſiuum alicuius rationis communis nō poteſt eſſe poſterius natura altero; & hoc præſertim verum eſt, quia vnitas per accidens non eſt vera vnitas, ſed ſimilitudinaria. Deinde ſi daretur huiuſmodi vnitas abſtrahens, ipſa eſſet vnitas per ſe, ſi quidem importaret rationem formalem unitatis, quæ coadunaret eſſe in quamdam rationem eſſentiæ ſeorſim, & ex ſe conſiſtentem, & indiuiſibili modo menſurabilem. Quare concludendum eſt, ſolam unitatem per ſe eſſe paſsionem entis tranſcendentis; non autem unitatem per accidens, ſed hanc ſuo modo eſſe paſſionem entis per accidens, quia eodem pacto ſe habet ad ipſum, ſicuti vnitas per ſe ad ens per ſe.

Ens per ſe habet vnitatē per ſe.

Vnitas per accidens ſupponit vnitatem per ſe.

Sola vnitas per ſe eſt paſſio entis

An vnitas per ſe in tota ſua latitudine, ſit paſſio entis. Baccon.

II. Sed hic inſurgit difficultas, an hæc unitas per ſe, quam dicimus eſſe paſſionem entis, ſumenda ſit in tota ſua latitudine, an uerò ſecundùm aliquam determinatam rationem. Et difficultas oritur ex eo, quod docet Bacconius in 1. diſt. 33. quæſt. 1. art. 2. ubi habet; unitatem ſimplicitatis eſſe adæquatam paſſionem entis, omni enti communem, vult enim, omne ens eſſe ſimplex, non quidem quatenus ens, ſed quatenus unum. Sed non percipio hanc diſtinctionem, quòd ens, quatenus ens, poſſit eſſe non ſimplex, quatenus autem unum, ſit ſemper neceſſariò ſimplex. Vnitas enim non eſt extra ipſum ens, ſed cum ipſo identificatur, & adæquatur: unde debet omnino cum ente proportionari tanquam conſequens ab intrinſecis principijs ipſius: unde nequit ens diuidi, aut componi ex partibus ſecundùm eſſe, niſi componatur etiam ſecundùm unitatem, quia

ipſamet componentia, trahunt ſecum propriam unitatem; quomodo enim ens diuideretur ſecundùm eſſe in ſuas partes, niſi diuideretur etiam ſecundùm rationem vnius, cum vnitas identificetur cum ipſo eſſe? Quod ſi Bacconius dicat; Omne ens eſſe ſimplex in ratione vnius, quia licèt conſtet ex partibus, non poteſt tamen diuidi in plura vna eiuſdem rationis cum diuiſo, vt palmus quantitatis, quamuis habeat partes, non poteſt tamen diuidi in plures palmos: hoc non facit, vt ſit ſimplex ſecundùm rationem vnius: ſic homo non poteſt diuidi in plures homines, ſed in animam, & corpus, & tamen ſecundùm eſſe non dicitur ſimplex, ſed compoſitus: unde etiam ſecundùm rationem vnius debet dici compoſitus, & concedenda eſt vnitas compoſitionis, qua omnia entia compoſita ſint unum. Aliquo tamen modo poſſunt entia compoſita dici ſimplicia, quatenus ſimplicitas importat indiuiſibilitatem: ſed tunc ſimplicitas tribuenda eſt, tam entitati, quã vnitati. Et hoc locum habebit, ſi reſpiciamus ad indiuiſibilitatem eſſentiarũ, omnes enim rerum eſſentiæ, ſiue ſimplices ſint, ſiue conſtent partibus componentibus, conſiſtunt in indiuiſibili, ſunt enim ſicuti numeri, quæ habent talem indiuiſibilitaté, vt ex qualibet additione, vel diminutione varientur, nec poſsint vllo pacto ita diuidi, vt earum eſſe formale ſaluum conſiſtat, non enim ſi diuiditur homo in animam, & corpus, ſaluum conſiſtit eſſe hominis, quia neq; anima eſt homo, neque corpus eſt homo: ſi igitur attendatur huiuſmodi indiuiſibilitas omnia entia ſimplicia dici poſſunt, tum in ratione entis, tum in ratione unitatis, quatenus indiuiſibilia ſunt, & ſi diuidantur, perit & vnitas, & tale eſſe.

Ens compoſitum etiam in ratione vnitatis eſt tale.

Quomodo omne ens poſſit dici ſimplex.

III. Dicendum ergo eſt; unitatem per ſe in tota ſua latitudine eſſe paſsionem entis, nec debere coarctari ad aliquem peculiarem modum vnitatis per ſe. Ratio autem eſt; quoniam ens, de quo modò vnitatem propriam inqui rimus, eſt ens uniuerſaliſsimè ſumptum in tota ſua latitudine, ita vt ad omnia deſcendat ratione ſuæmet tranſcendentiæ, & in quolibet ente reperiatur. Vnitas ergo, quæ aſsignatur pro paſſione ipſius, debet eſſe proportionata, præſertim ſecundùm latitudinem, alioquin non poſſet eſſe paſsio, quia ſequeretur, quòd reperiretur ſubiectum abſque paſsione, ſi unitas haberet minorem latitudinem, aut reperiretur paſsio abſque ſubiecto, ſi vnitas haberet maiorem latitudinem. Cum igitur debeat habere ęqualem latitudinem cum ente, debet eſſe unitas, quæ reperiatur in quolibet ente reali, atque adeo in tota ſua latitudine, nec enim extra ens reale reperitur unitas realis, quia habet ſuam realitatem ab ipſo ente, quod implicitè inuoluit: deinde ſicuti ens, cuius unitas eſt paſſio, eſt quędam prima inchoatio cuiuſcunque realitatis, ita ut in ipſo fundetur omne ens reale, ita etiam unitas, quæ pro paſsione ipſius aſsignatur, debet eſſe quędam inchoatio cuiuſcunque unitatis, in qua omnis unitas fundetur; hoc autem haberi non poteſt, niſi unitas per ſe ſumatur in tota ſua latitudine, quia nulla unitas poteſt latius patere, quàm illa, quæ eſt prima inchoatio cuiuſcunque unitatis.

Vnitas per ſe in tota ſua latitudine eſt paſſio entis.

IV. Et ex his colligitur, quid ſit dicendum de unitate ſimplicitatis, & compoſitionis, an nimirum ſit paſsio entis, non quidem entis ut ſic, quia iam diximus, unitatem tranſcendentalem in tota ſua latitudine eſſe paſsionem ipſius, ſed an ſit paſsio proportione ſeruata, ita ut ſicut important talem rationem unitatis, ſint etiam paſsio talis entis tanquam ſpecies unitatis contentæ ſub unitate ut ſic. Auerſa enim in ſua Philoſoph. quæſt. 5. ſect. 5. negat; affirmans eſſe condiſtinctos modos, & gradus unitatis, & importare alias proprias formalitates, quę non ſint differentiæ contrahentes unitatem omni enti communem, ita ut non conſtituant ſpecies in recto contentæ ſub communi conceptu unitatis. Sed oppoſitum ſequendum puto, & dicendum, unitatem ſimplicitatis, & compoſitionis eſſe paſsiones talium entium, nempe ſimplicium, & compoſitorum, & importare unitatem determinatam ad talem, & talem ſpeciem, & fundatam in unitate tranſcendentali, ita ut unitas tranſcendentalis, quæ eſt paſsio entis, ut ſic, ſit prima inchoatio earundem vnitatum. Quod facilè oſtenditur; nam omnis unitas debet fundari in aliqua prima ratione vnitatis, cum enim importet aliquam rationem determinatã vnitatis, neceſſe eſt, vt habeat etiam

An vnitas ſimplicitatis, & compoſitionis ſit paſſio entis.

Auerſa.

Prima inchoatio vnitatis reperitur in qualibet vnitate.

aliquam aliam communem rationem quæ ad talem vnitatem determinetur, & ne procedatur in infinitum, ſiſtēdum eſt in aliqua prima ratione, quæ in ratione vnitatis ſit prima inchoatio. Vnitas autem tranſcendentalis eſt prima inchoatio cuiuſcunq. vnitatis, quia in ea incipit ratio vnitatis, & eſt ratio tranſcendens in ratione vnitatis, & ideò debet reperiri in quacunq. tanquam prima inchoatio ipſius, & conſequenter etiam in vnitate ſimplicitatis, & compoſitionis. Vnde erunt ſpecies vnitatis directè collocatæ ſub vnitate tranſcendentali vt ſic. Quòd etiam confirmari poteſt: Quoniā tam vnitas ſimplicitatis, quàm cōpoſitionis ſunt cum tali ente; & tale ens eſt cū ratione entis vt ſic, in qua fundatur, ergo vnitas talis debet fundari tanquam in ratione ſuperiori in vnitate vt ſic tranſcendentali, quia ſicuti trahit ſecum ens vt ſic ratione talis entis, cui adnexa eſt, ita etiam trahit ſecum nnitatem ut ſic, quæ non ſeparatur ab ente ut ſic: non poteſt autem illam ſecum trahere, niſi tanquam primam rationem unitatis, in qua fundetur. Et hoc ipſum etiam confirmatur ex eo, quòd ratio vnitatis vt ſic ſaluatur in vnitate tam ſimplicitatis, quàm compoſitionis; nam unitas vt ſic nihil aliud importat, quàm indiuiſionem quamdam, qua ens in ſeipſo redditur indiuiſum, hoc autem conuenit his vnitatibus, nam reddunt ens indiuiſum in ſe, & ſuperaddunt talem modum indiuiſionis; vnde oportet, quòd in ipſis reperiatur, & ratio vnitatis vt ſic, & ratio talis vnitatis.

Quomodo cōcedēda vnitas ſimpliciter & ſecundū quid Arim.

V. Rurſus ex dictis deducitur, concedendam quidem vnitatem ſimpliciter, & unitatem ſecundùm quid, non tamen eò modo, quo concedit Ariminenſ. in 1. diſt. 24. quæſ. 1. & cum eo cœteri Nominales, uolunt enim, Vnitatem ſimplicitatis eſſe unitatem ſimpliciter: unitatem uerò compoſitionis eſſe unitatem ſecundùm quid. Non tamen ita dicendum eſt, ſed aſſerendum, omnem unitatem per ſe, ſiue ſit ſimplicitatis, ſiue compoſitionis, eſſe unitatem ſimpliciter Vnitas enim per ſe, quæcunq. illa ſit, importat ueram, & propriā rationem formalem unitatis; & conſequenter unitatē ſimpliciter, quia ratio formalis cuiuſcūq. eſſentiæ facit tale ſimpliciter id, cui ſe ipsā exhibet: ſic ille eſt homo ſimpliciter; qui participat rationē formalē hominis quodnam enim eſset tale ſimpliciter niſi eſset id, cui exhibetur ratio propria formalis faciens tale? cū enim ratio formalis ſit sīpliciter id, quod dicit, vt quo oportet, ut faciat tale, ut quod ſimpliciter id, cui exhibetur. Præterea unitas quoq. cōpoſitionis importat indiuiſionē ſimpliciter; nam quāuis fundetur in pluralitate partium, ex ipſarum tamē unione conſurgit una tertia eſsentia, quæ eſt ens per ſe ſimpliter, & non ens per accidens, & ideo debet habere ſuam unitatem per ſe ſimpliciter, cū unitas debeat correſpondere ipſi enti. Et hoc patet etiam, quia habet ſuam unitatē ratione illius eſsentię, quę conſurgit ex coniūctione partium eſsentialium: in huiuſmodi autem eſsentia, ut talis eſt, nulla reperitur pluralitas, conſiſtit enim in indiuiſibili, ſicuti & quælibet alia eſsentia, & ideò cum excludat à ſe, ut talis eſt, omnem pluralitatem, neceſse eſt, ut ſit una ſimpliciter, quia ſola unitas ſimpliciter excludit omnem pluralitatem: Quapropter concludendnm, dari quidem unitatem, ſecundùm quid, ſed non reperiri extra unitatem per accidens, et ſolam unitatem per accidens, ut talis eſt, eſse unitatem ſecundùm quid. Dicitur autem unitas ſecundùm quid, quia non participat ueram rationem formalem unitatis, ſed tantùm quamdam ſimilitudinariam, & proportionalem.

Quænam ſit vnitas ſecundū quid.

An nnitate autem ſecundùm quid datur magis, & minus in ratione unitatis, nam prout una unitas habet maiorem proportionem, & ſimilitudinem cum unitate ſimpliciter, eſt etiam maior, & in hoc ſenſu vnitas accidentis cum ſubiecto eſt maior inter omnes vnitates per accidens, quia habet maiorem ſimilitudinem cum vnitate per ſe, & maiori quodā nexu nectit vnibilia: deinde ſecundum locum obtinet vnitas per accidens artificialium, quia ipſa quoq quodam nexu in ordine ad figuram artificialem nectit componentia. vltimum autem locum habet vnitas aggregationis, quia inter vnitates per accidens habet minorem ſimilitudinem cum vnitate per ſe, cum ſit caſualis, & abſq. vllo artificioſo ordine. Atque in hoc etiam vnitas per accidens cōtradiſtinguitur ab vnitate per ſe: nam quamuis inter vnitates per ſe vna ſit perfectior altera, quemadmodum perfectior eſt vnitas ſimplicitatis vnitate

Inter vnitates per accidens vna altera maior.

compoſitionis, id tamen non habent ratione unitatis ut ſic, ſed ratione propriæ differentiæ; vnde in ratione unitatis ut ſic æqualiter ſe habent; at unitates per accidens, & ſecundùm quid in ratione unitatis ut ſic inæqualiter ſe habent, ut potè quia non participant ueram rationem formalem unitatis.

An Vnitas, quæ eſt paſsio entis, ſit vnitas ſingularis. Diſp. X.

Aliorum ſententia.	*Sect. I.*
Propria ſententia.	*Sect. II*
Satisfit argumentis in oppoſitum.	*Sect. III*

Aliorum ſententia.
SECTIO I.

Titulus quæſtionis.

I. QVia unitas per ſe alia eſt vniuerſalis, alia ſingularis, quæ conuenit vnicuique enti à parte rei exiſtenti, ideò difficultas oritur, an vnitas traſcendentalis, quam diximus eſſe paſſionem entis, ſit vniuerſalis, an verò indiuidualis. Sumitur autẽ hic vnitas ſingularis, ſiue indiuidualis amplè pro qua cũq. vnitate, quę conueniat enti exiſtẽti ſiue hoc ens ſit completum indiuiduum, ſiue pars illius, ſiue quocunq. alio modo ſe habeat, dummodo tamen habeat proprium eſſe phyſicum, quo exiſtat; & in hoc ſenſu vnitas ſingularis contradiſtinguitur ab vniuerſali, ſiue cõmuni, & vnitantùm cõuenit. Quia autem circa unitatem vniuerſalem diuerſimodè opinãtur Auctores, & quidam eam admittunt tanquam realem, alij verò ſolùm tanquã rationis, & confictam ab intellectu, de quo nos infra acturi ſumus, ideo ſtante hac diuerſitate opinionum, modò vnitas vniuerſalis accipienda eſt pro illa ſola indiuiſione, qua illud poſitiuum naturę communis redditur indiuiſum in ſe, non quidem entitatiuè; ſed eſſentialiter, & facit, quòd quidditas illa ſit in ſe indiuiſa ea indiuiſione, qua excludatur multitudo; & diuerſitas quidditatiua: Cum enim talis indiuiſio conueniat naturę communi ab intrinſeco ſuæmet quidditatis, quia ex ſe habet, quòd non ſit multiplex quidditatiuè, ideò erit talis indiuiſio ſuo modo realis, quemadmodum realis eſt ipſamet eſſentia communis. Non enim ſumi poteſt vnitas vniuerſalis pro vnitate conficta ab intellectu, cum certum ſit, hanc non poſſe eſſe paſſionem entis realis,

II. Prima ergo ſententia docet; Vnitatem tranſcendentalem, quæ eſt paſſio entis, non eſſe vnitatem ſingularem, ſed neque etiam vnitatem vniuerſalem, ſed quamdam unitatem, quę non limitetur ad vnitatem ſingularem, vel uniuerſalem; materialem, vel formalem; ſed quę complectatur quamcunque unitatem, quæ in quocunque ente reali, ſiue formalitate entis realis reperiri poteſt. Ita tradit Suarez in Metaphyſica diſp. 4. ſect. 9. num. 14. qui hinc deducit, Vnitatem tranſcendentalem eſſe quamlibet rationem entis per ſe, qua tenus indiuiſa eſt adęquatè, & ſecundùm ſe, hoc eſt ſecundùm ſuam propriam, & intrinſecam rationem, quia vnitas in vnoquoq. conceptu attendi debet ſecundùm propriã rationem ipſius, & non ſecundùm aliquid ſuperius, aut inferius, ſiue extraneum. An autem hęc vnitas ſit vnitas pręſcindens ab indiuiduali, & vniuerſali non explicat, ſed videtur potiùs intelligere de vnitate diſiũctim accepta, ſiue ſit vniuerſalis, ſiue indiuidualis. Fundat autem hanc ſuam ſententiam in auctoritate Ariſt. qui 5. Metaph. tex. 11. inter vnitates entis non ſolum collocat vnitatem indiuidualem, ſed etiam ſpecificam, genericam, & analogam, & quamcunque aliam, quę importet indiuiſionem. Deinde etiam ratione, quoniam adęquata paſsio alicuius communis obiecti non ſolùm debet cõuenire inferioribus cõtentis ſub ipſo, ſed etiam ipſi obiecto cõmuni ſecũdùm ſe conſideratо, vnde vnitas, quę eſt paſsio entis, non debet conuenire ſolis indiuiduis, ſed etiam enti vt ſic, atq. adeo non poteſt eſſe vnitas indiuidualis.

Prima opinio Vnitatẽ, quæ eſt paſſio entis, complecti tum vniuerſalẽ tum ſingularem Suarez.

Ariſt.

III. Secunda autẽ opinio ex oppoſito ſe habet. Refertur à Suar. ſect. ſupracitata n. 12. & defenditur ab Auerſa q. 5. ſuę Philoſoph. ſect 6. & à Serna in Logica diſp. 1. ſect. 4. q. 6. ar. 3. docet autẽ; Vnitatem ſingularem eſſe cõmunem, & adæquatam paſſionem entis, atque hanc eſſe unitatem tranſcendentalem. Et argumẽtãtur primò, quoniã paſsio prędicati cõmunis debet cõuenire oĩbus inferiorib. ipſius, & pręcipuè indiuiduis cũ abſtrahatur ex eo, quòd reperitur in ipſis;

Secunda opinio. Vnitatẽ ſingularẽ eſſe paſſionẽ entis. Auerſa.

vni-

unitas autem vniuerſalis non poteſt deſcendere ad indiuidua, ſed conuenit tantùm rationi communi in ſtatu abſtractionis, vnde neque poteſt eſſe paſſio entis. Deinde vnitas vniuerſalis eſt

Secundo vnitas rationis, & fit per intellectum, vnitas verò indiuidualis eſt realis, nec poteſt dari vnitas communis reali, & rationis, & ideo non poteſt conſtitui

Tertio. pro paſsione entis. Tertiò! Vnitas indiuidualis conuenit omni enti, prout à parte rei exiſtit, omne enim exiſtens eſt ſingulare, nec vniuerſale exiſtere poteſt; vnde cum omne attributum debeat conuenire omnibus indiuiduis, & quod tale eſt dicatur attributum naturæ communis, concludendum eſt, vnitatem indiuidualem eſſe adæquatam paſsionem entis.

Quarto. Quartò. paſſio alicuius rationis communis non poteſt abſtrahere ab ea, quæ conuenit tali naturæ in ſtatu abſtractionis, atque ab ea, quæ conuenit in ſtatu contractionis, vnde neque vnitas, quæ eſt paſsio entis abſtrahere poteſt ab vniuerſali, &

Quinto. indiuiduali. Quinto! Vnitas vniuerſalis cõſiſtit in ſolo ſtatu præciſionis, non autem deſcendit ad vnitates ſingulares, cum non prędicetur de ipſis eſsentialiter: ſicuti autem ipſa natura in communi deſcendit ad inferiora, & eſſentialiter de ipſis prędicatur, ita etiam ſe debet habère vnitas, quæ eſt paſsio

Sextò. ipſius. Sexto! Vnitas, quæ eſt paſſio entis, debet cum ipſo proportionari, ergo ſicuti ens abſtrahitur ab hoc, & illo ente, ita etiam vnitas, quę eſt paſſio ipſius, abſtrahi debet ab hac, & illa vnitate ſingulari, & ſic vnitas ſingularis in communi accepta debet conſtitui pro paſſione entis: quod præſertim uerum eſt, etiam ſi natura diſtinguatur ex natura rei à ſingularitate, & illi tribuatur propriè vnitas formalis; adhuc enim illa natura à parte rei ſingularis eſt.

Septimò Denique in quolibet gradu uniuerſali conſiderari poteſt duplex vnitas, altera prçciſionis, quæ fit ab intellectu, atque eſt ſecunda intentio, nec iſta poteſt eſſe paſſio entis, quia eſt ens rationis; altera autem, quę eſt prima intentio, & eſt vnitas ſingularitatis, quę conſideratur in communi ſicuti ipſa natura realis; & hæc eſt adęquata paſſio entis, quia conuenit tum indiuiduis, tum ſingulis gradibus entis.

Propria Sententia.

SECTIO II.

I. HAec ſanè quęſtio maioris difficultatis eſt, quàm prima facie videatur; vnde paulatim ad ipſius deciſionem deueniendum eſt. Dico ergo primò. Vnitatem, quę eſt paſsio entis transſcendentalis, non eſſe vnitatem abſtrahentem ab vniuerſali, & ſingulari: ſumendo nunc vniuerſalem vnitatem pro unitate illa, quę conſequitur ad aliquam naturam in communi, ſeu pro vnitate abſtracta ſimul cum natura communi, vt initio ſect. præcedentis adnotauimus: non autem pro vnitate, quę ſit ſecunda intentio conficta ab intellectu; nam certum eſt, non dari huiuſmodi vnitatem prçſcindentem à reali, & rationis; & ſicuti unitas conficta ab intellectu nõ poteſt eſſe paſſio entis realis; ita neque vnitas prçſcindens à reali, & rationis, quia, etiã ſi daretur, non poſſet eſſe realis, atque adeo neq. paſsio entis realis: Sumendo igitur vnitatem modo explicato quò ad ſuam uniuerſalitatem, probatur, quòd vnitas abſtrahens ab ipſa, & indiuiduali, non ſit paſsio entis in communi. Nam ſuppoſito, quòd detur huiuſmodi unitas ſic abſtrahens ab indiuiduali, & uniuerſali, adhuc iſta unitas eſt uniuerſalis, ſeu communis; conuenit enim pluribus; ijs nimirum, à quibus abſtrahitur, ergo adhuc unitas communis, & uniuerſalis eſſet paſsio entis.

Prima concluſio. Vnitas abſtrahens ab vniuerſali, & indiuiduali non eſt paſsio entis.

II. Quòd ſi dicas, Hanc vnitatẽ non eſſe uniuerſalẽ, neq. ſingularem, ſed alterius rationis, & importare quemdam modum vnitatis, qui eſt proprius entis tranſcendentis, huiuſmodi reſponſio ualde friuola eſt: nam uerè huic vnitati cõueniret ratio uniuerſalis ſumẽdo uniuerſale non pro natura aliqua generica, & ſpecifica, ſed pro quacũq. ratione cõmuni, quæ habeat inferiora, de quibus prędicetur. Vniuerſale enim eſt id, quod aptum eſt eſſe in multis, ſi ergo hæc unitas abſtrahit à pluribus, ad quę conſequẽter deſcẽdit, neceſse eſt, quòd ſit unitas uniuerſalis, quia erit apta, ut ſit in pluribus, à quibus abſtrahit. Vnde hinc ſequitur, impoſſibile eſſe, quòd detur huiuſmodi unitas abſtrahẽs ab uniuerſali, & indiuiduali, non ſolùm quia extra uniuerſale, ſiue commune, & indiuiduale nihil

Occurritur reſponſioni.

aliud reperitur, ſed etiam, quia ſi tali pacto abſtraheret, abſtraheret etiam ab eo, quòd poſſet eſſe in pluribus, & proinde ſecundùm ſe conſiderata non poſset eſſe in multis, quomodo autem eſſet enti proportionata;, atque tranſcendens? ens enim poteſt eſse in omnibus inferioribus, & ideò eius quoque vnitas debet eſse communicabilis pluribus. Deinde dum ex ſe non haberet aptitudinem ad eſsendum in pluribus, quantùm eſt de ſe, eſset incommunicabilis: omnis autem vnitas, quæ ſecundùm ſe non eſt pluribus communicabilis, eſt vnitas ſingularis, vnde eo ipſo, quòd aliqua vnitas non eſt vniuerſalis, ſiue communicabilis, euadit ſingularis. Præterea cum ens vt ſic vniuerſaliſſimè ſumptum non abſtrahat ab eſse vniuerſali, & ſingulari, neque vnitas quoque ipſius abſtrahere poteſt ab eſse vniuerſali, & ſingulari ratione proportionis illius, quam paſſio ſeruare debet cnm ſuo ſubiecto; oportet enim, vt cum ipſo tali pacto proportionetur, vt eodem modo ſe habeat præſertim quò ad abſtractionem, ſequitur enim ab intrinſecis principijs illius, & ideò non poteſt habere, niſi illam abſtractionem, quam habet ſubiectum. Denique Vniuerſale, & ſingulare ſunt gradus ſubordinati, quorum vnus determinatur per alium, atque ſingularis fundatur in vniuerſali; vnde hinc fit, quòd non poſſit aliquid abſtrahi, quod ſit prima intentio. tanquam commune & abſtrahens ab vtroque, hoc enim tantùm abſtrahi poteſt ab ijs, quæ immediatè ſub eadem ratione communi conſtituuntur, in gradibus autem ſubordinatis, quia ita ordinantur ad inuicem, vt vnus ſit ſuperior alteri, non poteſt fieri huiuſmodi abſtractio. Quare concludendum eſt, neque dari huiuſmodi vnitatem abſtrahentem ab vniuerſali, & indiuiduali, Neque, ſi daretur, poſse eſse paſſionem entis.

Non datur vnitas abſtrahens ab vniuerſali, & indiuiduali.

III. Dico ſecundò. Vnitatem, quæ eſt paſſio entis, eſse vnitatem vniuerſalem, ſiue communicabilem pluribus. Hanc concluſionem certiſſimam puto, & quæ probatione non indigeat, ſed ex ipſis terminis ferè nota ſit. Nihilominus deſumitur ex Ariſt. 10. Metaph, tex.6: vbi loquens de vno vniuerſaliſſimè ſumpto, & quod cum ente conuertitur, ait *Ens enim, & vnum vniuerſaliter maximè de omnibus prædicantur*. ſi ergo vnum de omnibus prędicatur, id habet ex vi ſuæ rationis formalis, nimirum vnitatis: vnde vnitati conueniet talis prædicatio; & quia prædicatio ſupponit inexiſtentiam rei, quæ prædicatur in ijs, de quibus prędicatur, cum vnitas de omnibus prædicetur, eſt conſequenter in omnibus cum communicabilitate. Ex quo etiam deducitur optima ratio à poſteriori. Verum eſt enim dicere de quolibet ente, quòd ſit vnum, atque adeo verum eſt, quòd participet rationem formalem vnitatis, ſicuti etiam participat rationem formalem entis, Cum ergo vnitas in pluribus reperiatur, debet ex genere ſuo eſſe pluribus communicabilis ex eo, quòd communicatur ipſum ens, ita ut deſcendat ad plura. Quamobrem cum vnitas, quando conſideratur ianquem paſſio entis, non conſideretur, prout eſt in aliquo ente determinato, ſed prout conuenit enti vt ſic, & prout eſt abſtracta ab hoc, et illo vno: obtinebit ſuam communicabilitatem, qua poteſt pluribus communidari.

Secunda cóclusio. Vnitas, quę eſt paſsio entis eſt vnitas pluribus communicabilis

Vnitas prædicatur de omnibus

IV. Atque hæc ipſa ratio, quæ à poſteriori procedit, à priori quoque declarari poteſt, ita vt procedat ab ipſa cauſa, ob quam vnitati conuenit eſſe in pluribus, atque de ijſdem prædicari: eſt enim paſſio entis; quo ſuppoſito ſic argumentor. Ens tranſcendens, ita eſt communicabile, vt per omnia tranſcendat, atque vnicuique non ſolùm enti, ſed etiam formalitati communicetur, nec quicquam reale ſit, quod ab ipſo non recipiat realitatem; vnde eſt maximè omnium communicabile, ergo vnitas quoque, quæ eſt paſsio ipſius debet hanc ipſam vniuerſaliſsimam communicabilitatem obtinere, qua communicari poſsit non ſolùm cuilibet enti phyſico, ſed etiam formalitati cuiuſcunque entis. Hæc conſequentia, quamuis per ſe clara, multipliciter tamen declarari poteſt; & primò quidem quoniam, cum ſit paſsio entis, conſequitur ab intrinſecis principijs ipſius, & ideo debet obtinere eamdem latitudinem, & communicabilitatem cum ente, quia dum conſequitur ab eius intrinſecis principijs, adæquatur cum ipſo. Deinde paſsio neceſſariò, & per ſe connectitur cum ſubiecto, & ex hoc

Vnitas habet eandem communicabilitatem cum ente.

ſequitur, quòd ab ipſo inſeparabilis ſit, & conſequenter debeat reperiri, in quo cunque reperitur ipſum ſubiectum, quòd ſi aliquibus communicaretur ſubiectum, & non paſsio, tunc ſepararetur ſubiectum à paſsione; & proinde neceſſe eſt, quòd paſſio communicetur omnibus, quibus etiam communicatur ſubiectum. Præterea vnitas identificatur cum ente, atque eſt de eius adæquato conceptu, & ſi in negatione ponatur, adhuc eſt inſeparabilis ab ipſo, ergo oportet, vt communicetur omnibus, quibus communicatur ens, atque adeo hoc pacto habet, quòd prædicetur de omnibus, de quibus prædicatur ens. Quòd ſi non eſſet vnitas communicabilis, nequaquam poſſet prędicari. Neque circa hanc concluſionem erit aliqua difficultas, quia libenter omnes concedent, quòd vnitas, quæ eſt paſſio entis præcisè conſiderati, ſit vnitas communicabilis, quemadmodum, & ipſum ens.

Tertia cōcluſio Vnitas, quæ eſt paſſio entis, non eſt vnitas indiuidualis.

V. Dico tertio. Hanc vnitatem communicabilem, quæ eſt paſſio entis, non eſſe vnitatem indiuidualem. In hac concluſione tota difficultas conſiſtit. Et quidem, quòd non ſit vnitas indiuidualis indiuidualiter accepta, aut pro determinata vnitatè indiuiduali, aut in confuſo pro hac, & illa indiuiduali vnitate manifeſtum eſt, nec oppoſitum ab aliquo traditur, quomodo enim ens, cum ſit communicabile, & abſtractum à pluribus, habere poterit pro paſſione vnitatem indiuidualem incommunicabilem, aut plures huiuſmodi vnitates in confuſo acceptas? oportet enim, quòd vnitas ipſius ſit præciſa ab inferioribus, quemadmodum ipſum quoque præciſum eſt. Sed quòd neque ſit vnitas indiuidualis in communi, & abſtracta, prob. Et nunc omitto, an detur huiuſmodi conceptus communis indiuiduationis, pręſcindens ab omnibus indiuiduationibus, quia de hoc inquiremus infra ſuo loco: ſed etiam ſuppoſito, quòd detur, non poteſt aſsignari pro paſſione entis vniuerſaliſſimè ſumpti. Vnde primò argumentor. Vnitas, quæ eſt paſsio entis tranſcendentis, debet cum ipſo adæquari, & ad conuertentiam dici, ita vt vbicunque ſit ens, ſit etiam vnitas, & ècontra vbicunque eſt vnitas, ſit etiam ens: hoc enim habet ex eo, quòd paſſio eſt: & propterea debet de unoquoque prædicari, de quo ens prædicatur, ut in præcedenti concluſione diximus; ſed hoc non conuenit indiuiduali vnitati, etiam in communi acceptæ, ergo non poteſt, quamuis in communi accipiatur, aſſignari pro paſsione entis tranſcendentis.

Vnitas quæ eſt paſſio entis, debet cum ipſo adęquari.

VI. Maior huius argumenti certa eſt, & euidens. Minor autem facilè declarabitur, ſi attendamus, reperiri diuerſos gradus entis, qui concurrunt ad conſtituendas eſsentias, qui inter ſe ſubordinantur, & ſeruant determinatum ordinem, ita ut unus ſupponat alterum, in quo fundetur, nec poſsit alicui ſuperiori aduenire, niſi aliquo alio mediante, ut ſubſtantiæ nequit aduenire eſſe rationale, niſi mediante uiuente, tanquam aliquo gradu, in quo fundatur rationalitas. Rurſus hi gradus inter ſe diſtinguuntur ratione, cum fundamento, & important diuerſas formalitates, quæ dicunt nedum rationem entis, ut ſic, ſed etiam talis entis metaphyſici, ſiue talis formalitatis. Cum ergo dentur hi gradus importantes rationem entis, quod ut tranſcendens in ipſis imbibitur, neceſſe eſt, quòd etiam habeant ſuam unitatem, quæ conſequatur nedum ad rationem entis ut ſic, ſed etiam talis entis; & ſicuti in ipſis reperitur ratio entis tranſcendentalis, ita etiam reperitur unitas tranſcendentalis, quia ens non eſt ſine ipſa: at in his gradibus non reperitur unitas indiuidualis, neque in communi ſumpta, ergo unitas indiuidualis in communi ſumpta non adęquatur cum ente, nec cum ipſo ad conuertentiam dicitur. Quòd autem huiuſmodi gradibus non conueniat unitas indiuidualis patet, quia unuſquiſque importaret propriam unitatem indiuidualem, quemadmodum importat propriam rationem entis, & ſicuti ratio entis in ipſis metaphyſico modo multiplicatur, nam quilibet, ut ab alio contradiſtinctus, eſt ens, ita etiam multiplicaretur in ipſis unitas illa indiuidualis, quam in communi dicit ens tamquam propriam paſſionem. Hoc autem dici non poteſt, nam gradus illi ſunt ſubordinati, quorum unus fundatur in alio, & ideo debent etiam habere unitates ſubordinatas; at una unitas indiuidualis non ſubordinatur alteri, ita vt una fundetur in

Vnitas indiuidualis nō conuenit gradibus eſſentiæ.

alia. Præterea, cum vnitas indiuidualis in communi accepta multiplicatur, tota multiplicatio eſt ad hanc, & illam vnitatem indiuidualem, ita vt non poſſit concipi aliter fieri hanc multiplicationem, cum ergo iſta vnitas indiuidualis, quam dicit ens, multiplicatur in gradibus eſſentiæ, debet fieri hæc, & illa: hoc autem eſt impoſſibile, quia hi gradus fierent indiuidui, & incommunicabiles, nec poſſent ad plura inferiora deſcendere. Accedit etiam, quòd important rationem talis vnitatis, conſequentis ad tale eſse, vnde ratio illa vnitatis, quam importaret, deberet ſuperaddi vnitati indiuiduali, quam diceret ens, quòd tamen fieri non poteſt, quia vnitas indiuidualis non eſt ſuſceptiua alterius gradus unitatis. Atque hoc ipſum patet etiam ex modo cõcipiendi; non enim quando quis concipit hos gradus eſsentiæ, concipit aliquid unum indiuiduale, ſiue indiuiduale ſumatur in communi, ſiue in particulari, ſed concipit aliquid vnum formale, ſiue eſſentiale.

VII. Et in confirmationem huius rationis addi poteſt. Quando intellectus concipit ens tranſcendens in communi, non ſolùm concipit aliquid indiuiduum determinatum, ſed neque etiã indiuiduum in communi; concipit enim ſolam vniuerſaliſſimam rationem eſſendi, quæ communis eſt omnibus tam entibus phyſicis, quàm formalitatibus, & cuicunque gradui eſſentiæ, etiam prout contradiſtincto à gradu indiuiduali; & proinde eſt omnium abſtractiſſima ratio, præſcindens à quocunque determinatiuo, atque differentia inferiorum, & conſequenter etiam ab eſſe indiuiduali, nam eſſe indiuiduale importat vltimum determinatiuum entis, quod cum habet, non eſt vlterius determinabile; et ideo ens debet ab ipſo abſtrahere, cum abſtrahat ab omni determinatiuo. Dum autem abſtrahit ab eſſe indiuiduali, non poteſt concipi tanquam aliquod indiuiduum, ſed debet concipi nuda ratio entis, atque præciſa. Dum ergo ens non concipitur tanquam aliquod indiuiduum, neque etiam concipi poteſt cum vnitate indiuiduali, quod enim habet vnitatem indiuidualem, indiuiduum eſt, ſiue commune, ſiue determinatum; talis enim vnitas facit vnum indiuidualiter: & nihilominus concipitur ens cum ſuamet vnitate tranſcendentali, qua eſt indiuiſum in ſeipſo, & diuiſum à quocunque alio, ergo vnitas tranſcendentalis entis non eſt vnitas indiuidualis: impoſſibile enim eſſet, quòd illi non exhiberet ſuum effectum formalem; vnde ſicuti illud reddit vnum tranſcendentaliter, ita etiam faceret vnum indiuidualiter, atque adeò ens eſſet indiuiduum ſaltem in cõmuni ſumptum, quod quàm abſurdè dicatur, eſt per ſe manifeſtum. Præterea vnitas tranſcendentalis conuenit enti ex eo, quòd ens eſt, atque eſt ipſi commenſurata, vt tale eſt, & ideo reperiri debet in quocunque, in quo reperitur, ens; rurſus nedum ipſum ens conſiderari poteſt, vt contradiſtinctum ab indiuiduatione, ſed etiam cœteri gradus eſſentiæ, vt cũ conſiderantur quatenus contrahibiles per indiuiduationes, tunc enim tanquã contrahibiles debent contradiſtingui à ſuo metcontractiuo; & nihilominus ſicuti imbibunt rationem entis, ita etiam debere imbibere vnitatem ipſius, non autem indiuidualem, cum ab eſſe indiuiduali contradiſtinguantur, atq; adeò ab vnitate ipſius.

Ens vtſic abſtrahit ab eſſe indiuiduali.

VIII. Hinc ſecundò argumentor. Vnitas indiuidualis eſt quædam peculiaris vnitas, quæ importat peculiarem indiuiſionem, & conſequenter habet peculiarem gradum entis, ad quem cõſequitur, ergo non poteſt eſſe paſſio entis vt ſic communiſsimè ſumpti, etiam ſi in communi accipiatur, ſed erit paſſio illius entis determinati, ad quod conſequitur. Quòd autem ſpectat ad antecedens facilè declaratur: nam quod ſit peculiaris quædam vnitas ex genere ſuo, & importans peculiarem modum indiuiſionis, ex ſe euidens eſt, quoniam reddit vnum non quocunque modo, ſed indiuidualiter, qui modus vnitatis eſt omnium maximè determinatus, & ſupponit alios gradus vnitatis, nempe vnitatem eſſentialem ſecundùm omnes gradus eſſentiæ. Hinc autem fit, quòd debeat cõſequi determinatum gradum entis, quia paſsio determinata ſupponit principium determinatum, à quo conſequatur, & præſertim hoc habet locum in vnitate, cum ſit de adæquato conceptu ipſius entis: vnde non poteſt vnitas eſſe talis vnitas, niſi conſequatur tale eſſe; intelligimus enim eſſe talem vnitatem, quia eſt vnitas talis eſſe, quod

Secunda ratio. Vnitas indiuiduali conſequitur determinatum gradum entis.

in ſeipſo reddit indiuiſum, vnde vnitas eſſentialis eſt illa, quæ reddit indiuiſam aliquam eſſentiam, ſeu quidditatem, & impoſſibile eſt alio modo intelligere vnitatem talis, aut talis rationis, niſi intelligamus in ordine ad tale eſſe, quod reddit indiuiſum. Huiuſmodi autem gradus entis, ad quem conſequitur vnitas indiuidualis, nullus alius eſſe poteſt, quàm eſſe indiuiduale, quod importat vltimum gradum, qua vnaquæque res vltimò determinatur, & cōpletur, ita vt habeat totum id, quod requiritur, vt conſtituatur in eſſe phyſico, & entitatiuo. Hinc etiam conſequentia oſtenditur; nam cum vnitas indiuidualis habeat determinatum gradum entis, ad quem conſequatur, neceſſe eſt, quòd ibi ſolùm reperiatur, vbi eſt talis gradus entis; impoſſibile eſt enim, quòd ſit abſque ſuo principio, vnde, cum ens vt ſic non dicat hunc determinatum gradum vnitatis, ſeu eſſe indiuiduale, non poteſt illi conuenire tanquam propria paſſio vnitas indiuidualis, præſertim quia, cum non dicat aliquem gradum entis determinatum, nec etiam habere poteſt vnitatem, quæ dicat modum determinatum indiuiſionis: ſic ſicuti enti non poteſt conuenire vnitas generica, aut ſpecifica non alia ratione, niſi quia non eſt natura generica, aut ſpecifica, ita neque poteſt ipſi conuenire vnitas indiuidualis, cum non dicat eſſe indiuiduale; ſed debet illi conuenire ratio vnitatis vt ſic omnino indifferens, quemadmodum illi conuenit ſolùm ratio eſſendi, vt ſic omnino indifferens, & denudata ab omni determinatione eſſendi.

Tertia ratio.

IX. Tertiò argumentor. Non poteſt aliqua vnitas aſſignari pro paſſione entis, niſi ſit proportionata exigentiæ ipſius, & habeat eamdem latitudinem, atque communicabilitatem cum ipſo ente. Paſſio enim conuenit ab intrinſeco principio, & ideo ſubiectum habet intrinſecam exigentiam, qua exigit talem determinatam paſſionem, & non aliam: & vt ſupra diximus, cum paſſio ſit neceſſariò connexa cum ſuo principio, oportet, vt eodem pacto deſcendat, ac deſcendit principium, & ijs omnibus communicetur, quibus ipſum communicatur, quod minimè ſaluari poſſet, niſi haberet eamdem latitudinem, atque communicabilitatem cum ſuo principio, vt conſideranti patet, & idcirco vnitas quoque, quæ eſt paſſio entis, neceſſe eſt, vt habeat eamdem latitudinem; atque communicabilitatem, quam habet ens. Hinc porrò fit, quòd nequeat eſſe vnitas indiuidualis, quamuis in communi ſumpta: hæc enim non eſt talis, qualis exigitur ab intrinſecis principijs entis. ens enim exigit vnitatem ſibi proportionatam, vt autem proportionata ſit, debet excludere à ſe omnem determinationem in ratione vnitatis, qua determinetur ad talem vnitatem, quod non conuenit vnitati indiuiduali, vt per ſe patet. Deinde neque vnitas indiuidualis habet eādem latitudinem, & communicabilitatem, quam habet ens: ens enim ita pluribus communicari poteſt, vt in tali cōmunicatione diuidatur eſſentialiter, atque deſcendat non ſolùm ad plura ſpecie diuerſa, ſed etiam genere diuerſa, ſic diuiditur per accidens, & ſubſtantiam, atque cœteras rationes determinatiuas entis, vnde ſuſcipit diuerſos gradus eſſentiæ, atque ad omnes ſe extendit. At vnitas indiuidualis, quamuis in communi accipiatur; non participat huiuſmodi communicabilitatem, nam non habet aliam communicabilitatem, præter illam, qua communicatur pluribus indiuidualiter diuerſis: vnde indiuidualiter ſolùm diuiditur, non verò eſſentialiter, ita vt non habeat aliam communicabilitatem, quàm eam, quæ ſpeciei infimæ conuenit, quæ ſanè multò minus extenditur, quàm ſe extendat cōmunicabilitas entis tranſcendentis, quod in omnes gradus eſſentiæ transfunditur. Quomodo ergo, cum non habeat eamdem communicabilitatem, & latitudinem, quam habet ens, poterit eſſe paſſio ipſius.

Vnitas indiuidualis non eſt eiuſdem communicabilitatis cū ente.

Vnitas, quæ eſt paſſio entis, debet eſſe eiuſdē communicabilitatis cū ipſo.

Confir.

X. Et amplius hæc ratio confirmari poteſt, aſſignādo differētiā, quæ eſt inter ens tranſcendentaliter acceptum, atque vnitatem indiuidualem in cōmuni acceptam: ens enim importat primam rationem realitatis, quæ ex ſe nullum dicit determinatum gradum eſſendi, ſed eſt determinabilis per omnes, ita vt ſit primum fundamentum, in quo fundetur quilibet gradus eſſentię. Econtra verò vnitas indiuidualis omnino oppoſito modo ſe habet; nam non ſolùm importat determinatum gradum vnitatis, ſed etiam vltimum, ita ut per vlte-

Vnitas indiuidualis nō habet proportionem, vt ſit Paſſio entis vt ſic.

teriores gradus non poſſit amplius determinari, ſed ſolùm numericè diuidi, vnitas enim indiuidualis dicit completā rationem vnitatis, nec maior aliqua vnitas excogitari poteſt. Stante ergo huiuſmodi improportione, impoſsibile eſt, quòd vnitas indiuidualis ſit paſsio entis: paſſio enim ſeruare debet proportionem debitam cum ſubiecto; vnde neceſſe eſt, quòd vnitas, quæ eſt paſſio entis, vt ſit proportionata, non dicat determinatum gradum vnitatis, ſicuti non dicit ipſum ens, dum enim paſſio commenſuratur cum ſubiecto, ita vt paſſio generica requirat ſubiectum genericū; & econtra ſubiectum genericum originare poſſit tantum paſſionem genericā, & ſpecificum ſpecificam, ens quoque debet habere vnitatem pro paſſione, quæ non importet determinatum gradum in ratione vnitatis, ſicuti nec ipſum importat in ratione entis. Quare cum vnitas indiuidualis dicat vltimum gradum determinatum vnitatis, non poteſt aſſignari pro paſſione entis, quia in ipſo non habet rationem, à qua proueniat, ſicuti neque haberet riſibilitas, ſi aſſignaretur pro paſſione entis, aut animalis, ſed debet aſsignari pro paſſione talis entis, nempe illius, quod importat vltimum gradum, quid non eſt aliud, quàm indiuiduum. Et inſuper vrgeo hanc rationem. Si ens haberet pro paſſione vnitatem indiuidualem, non poſſet determinari eſſentialiter; nec contrahi ad diuerſos gradus eſſentiæ, ſiquidem non poteſt determinari per diuerſos gradus eſſentiæ, niſi ſimul cum iiſdem gradibus recipiat etiam gradus vnitatis, qui ad tales gradus eſſentiæ conſequuntur: ſi autem ens vt ſic haberet vnitatem indiuidualem, tanquam propriam paſſionem, non poſſet recipere alios gradus vnitatis, quoniam vnitas indiuidualis, cum ſit vltimò terminata in ratione vnitatis, nō eſt per alios gradus determinabilis, ſed ſolùm numericè diuidi poteſt, ſuppoſitò tamen, quòd habeat ſuum conceptum commūnē: vnde conſequenter nec poſſet ens recipere alios gradus eſſentiæ, quod cū falſum ſit, concludendum eſt, vnitatem indiuidualem non eſſe illam, quæ conuenit enti tanquam propria paſsio.

Vnitas, quæ eſt paſſio entis, debet eſſe determinabilis per alios gradus vnitatis.

4. ratio

XI. Quartò prob. noſtra concluſio. Rerum eſſentiæ, ſiue naturæ ita ſunt diſpoſitę, vt coaleſcant ex pluribus gradibus quidditatiuis, qui diſtinguuntur ratione cum fundamento in re: & quia conſtituunt vnam naturam per ſe, quando hi gradus diſtinguuntur, ita ſe habent, vt vnus ſubordinetur alteri, at veluti ab ipſo perficiatur: important autē ſinguli proprium gradum eſſentiæ: ſicuti autem ens vt ſic eſt principium vnitatis tranſcendentalis, ita talis ratio entis ſeruata proportione erit principium talis vnitatis determinatæ, & non tranſcendentis, proportio enim, quæ neceſſariò ſeruari debet inter ens vt ſic, & tale ens, in eo conſiſtit, quòd ſicuti ens vt ſic dicit communiſſimam rationem eſſendi, ita etiam tale ens præſtet determinato modo totum id, quod ens vt ſic pręſtat indeterminato modo, atque tranſcendentaliter; quamobrem cum ens vt ſic, ſit principium vnitatis tranſcendentalis, tale ens debet eſſe principium talis vnitatis, & conſequenter quilibet gradus quidditatis, cum habeat propriam rationem entis, erit etiam principium alicuius vnitatis ſibi propriæ. Hinc verò fit, quòd ſicut in qualibet natura diſtinguuntur diuerſi gradus eſſentiæ, ita ſimiliter debeant diſtingui diuerſi gradus vnitatis conſequentes gradus eſſentiæ, qui pariter inter ſe ſubordinentur. Vt autem debitus ordo ſubordinationis ſeruetur, neceſſe eſt, quòd eumdem ordinem ſeruent inter ſe gradus vnitatis, quem ſeruant gradus eſſentiæ, ita vt ille gradus vnitatis ſit primus, qui conſequitur primum gradum eſſentiæ. Ex his autem concluditur, quòd debeat dari aliquis gradus vnitatis determinatus, qui ſit propria paſsio entis, nec alteri conueniat, niſi ratione entis. Hic autem gradus non poteſt eſſe vnitas indiuidualis, quia hæc non poteſt eſſe prima in ſubordinatione graduum vnitatis, eſſe enim vnum indiuidualiter, dicit eſſe vnum cum omnimoda determinatione vnitatis; vnde importat vltimum gradum in tali ſubordinatione, quomodo ergo poterit eſse primus, in quo fundentur cæteri gradus vnitatis? ſi autem eſset paſſio entis tranſcendentis, ſicuti ipſum eſt primus gradus eſsentiæ, ita etiam vnitas indiuidualis deberet eſse primus gradus vnitatis; & conſequenter deberent cœteri gradus vnitatis in ipſa fundari, quod omnino eſt impoſsibile, vt conſideranti patet.

Diuerſi gradus vnitatis, & quinā ex his ſit paſſio entis vt ſic.

Et

XII. Et poſſumus vlterius proſequi hanc ipſam rationem, eliciendo ex hac graduum diuerſitate aliam confirmationem. Cum enim dentur diuerſi gradus eſſentiæ, ens ita ſe habet ad omnes, vt per oẽs tranſcendat, atq. in ipſis intimè imbibatur. Ex quo fit, quòd vnitas quoq. quę eſt paſſio ipſius, debeat tranſcendere per oẽs hos gradus, cum tanquam paſſio ſit inſeparabilis ab ipſo, atq. adeo debet tranſcendere per omnes gradus vnitatis, qui conſequuntur, & in ipſis intimè imbibi. Præterea ex eo, quòd ens trãſcẽdit per omnes gradus eſſentię, hi ipſi gradus collocantur ſub ipſo, atq. de iiſdẽ in recto prędicatur: vnde vnitas quoque quę eſt paſſio ipſius, debet ita per omnes gradus, vnitatis trãſcendere, vt oẽs ſub ipſa collocentur, alioquin niſi ita tranſcẽderet, neq. eſſet vnitas trãſcendens, neq. eſſet paſſio entis, quoniam ab ipſa ſepararetur ens, reperiretur enim in gradibus eſſentiæ abſque tali vnitate.

Vnitas, quæ eſt paſſio entis, debet trãſcẽdere per õnes gradus vnitatis.

Vnitas autem indiuidualis non eſt huiuſmodi: non enim tranſcendit per omnes alios gradus vnitatis, neq; cœteræ vnitates ſub ipſa collocantur: quis enim dicat, vnitatem eſſentialem, ſiue naturæ genericæ, ſiue ſpecificę eſſe vnitatem indiuidualem? Quod etiam ratione conuincitur, quod enim tranſcendit per omnia, non poteſt determinatum gradum eſſendi importare; ens enim ideò per omnia entia tranſcendit, quia non importat determinatum gradum eſſentiæ, & ſi importaret determinatum gradum eſſentię, nequaquam poſſet per omnia entia, & per omnes gradus tranſcendere, quia à ſuamet determinatione coarctaretur, ne cœteris commiſceretur. Eodem ergo pacto philoſophandum eſt in vnitate: vnitas enim, vt tranſcendat per omnes vnitates, non debet importare determinatum gradum & ſtatim ac importat, non eſt amplius apta, vt cœteris gradibns vnitatis cõmiſceatur, & in ipſis imbibatur; & ideò cũ vnitas indiuidualis importet peculiarem modum vnitatis, non poteſt eſſe vnitas tranſcendens, quę ſit paſſio entis.

Vnitas indiuidualis nõ trãſcẽdit per oẽs gradus vnitatis.

5. ratio.

XIII. Hinc addere poſſumus quintam rationem, quę valde efficax eſt, & euidenter declarat, quomodo vnitas indiuidualis non poſſit eſſe paſsio entis vt ſic. Cum enim, vt modò dicebamus, vnitas indiuidualis importet determinatum modum vnitatis cõtradiſtinctũ ab alijs, & peculiari modo faciens ens indiuiſum, neceſse eſt, concedere aliquam rationem vnitatis, quæ dicat ſolam rationem vnitatis vt ſic pręſcindentem ab omni determinato modo vnitatis, quę ſit prior, & vniuerſalior vnitate indiuiduali: neque enim talis modus vnitatis conſiſtere poteſt abſque vnitate vt ſic, in qua neceſsariò fundatur, quia ſemper ſi datur tale eſse, debet etiam dari eſse vt ſic, in quo ipſum fundetur; ſic ſi datur tale animal, neceſse eſt etiam dari animal vt ſic, & ſi datur ſubſtantia talis, debet etiam dari ſubſtantia vt ſic, & eadem inductio fieri poteſt in cœteris omnibus. Ratio autem huius neceſſitatis eſt, quia inferiora conſtituuntur intrinſecè per rationes ſuperiores, quæ ſunt quędam inchoationes earumdem; ſicuti ergo non poteſt aliquid compleri, niſi inchoatum fuerit, ita neque poteſt dari complementum alicuius, niſi etiam detur inchoatio eiuſdem. Rurſus cum dentur diuerſi modi vnitatis, nimirum vnitas indiuidnalis, vnitas eſsentialis, quæ aut eſt ſecundùm naturam genericam, aut ſecundùm naturam ſpecificam, ſi comparentur adinuicem, conueniunt omnes in ratione vnitatis: vnuſquiſque enim ex illis modis dicit tum rationem vnitatis, tum etiam rationem talis vnitatis, ſecundùm quam diſtinguuntur inter ſe, remanente conuenientia in ratione vnitatis vt ſic. Quare datur quędam ratio vnitatis communis omnibus vnitatibus etiam indiuiduali, & conſequenter vniuerſalior vnitate indiuiduali, & in qua fundetur vnitas indiuidualis tanquam in ſuperiori gradu. Hoc ergo ſtante ſic formo argumentum. Ex eo, quòd omnia entia conueniunt in ratione eſſendi, abſtrahitur ab ipſis quidam communis conceptus, qui eſt primus gradus eſsentiæ, ergo etiam ex eo, quòd omnia entia conueniunt, in eo, quòd ſint vnum, debet dari quidam conceptus communis omnibus tàm entibus, quàm gradibus eſsentiæ, qui ſub ſe complectatur omnes vnitates, nec dicat aliquem determinatum modum, & ſicut ſi ratio entis diceret aliquam determinatam rationem eſsendi, non eſset ratio illa, in qua omnia inferiota entis conuenirent ita ratio illa vnitatis,

Vnitas indiuidua lis ſupponit unitatē vt ſic.

Oẽs vnitates cõueniũt in aliqua ratione vnitatis.

tis, quæ importat determinatum modum vnitatis, non poteſt eſſe communis conceptus, in qua omnes vnitates conueniant. Cum igitur habeamus, & conceptum vnitatis communem omnibus vnitatibus, & vnitatem indiuidualem, quænam potius ratio vnitatis conſtituenda erit pro paſsione entis? Certè hinc manifeſtum fit, non poſse vnitatem indiuidualem conſtitui pro paſſione entis, vt ſic, quia ſupponit aliam vniuerſaliorem rationem vnitatis, quę cum nedum in ipſa imbibatur; ſed etiam in cœteris, ipſa erit vnitas tranſcendens, quæ per omnes vnitates tranſcendat.

ratio. XIV. Denique ſextò argumentor confirmando etiam præcedentem rationem. Eſſe indiuiduale eſt talis conditionis, vt ſupponat omnia eſſentialia illius entis, quod per ipſum indiuiduatur; vnde non poteſt aliqua eſſentia eſſe indiuidua, niſi prius omnino compleatur in ſuo eſſe quidditatiuo, & conſtituatur in aliqua infima ſpecie, & hic ordo eſt planè neceſſarius, vt eſse indiuiduale ſupponat eſse completum infimæ ſpeciei, & huiuſmodi eſse ſpeciei ſupponat eſse genericum, nec aliter contingere poteſt: vnde ſpecies infima eſt diuiſibilis in plura indiuidua, quibus communicari poteſt, & eſsentia generica eſt vnibilis cum plutibus differentijs conſtitutiuis infimarum ſpecierum, cum quibus ſe communicans conſtituit diuerſas eſsentias ſpecificas. Hinc porro factum eſt, quòd poſſit abſtrahi natura ſpecifica, & conſiderari, vt præciſa ab indiuiduationibus, & etiam poſſit abſtrahi natura generica, & conſiderari præciſa à differentijs ſpecierum. Vnde & eſſentia ſpecifica prior eſt natura eſse indiuiduali, & eſsentia generica prior natura eſſentia ſpecifica. Tenet enim regula prioritatis, quam tradit Ariſt. in poſtprædicam. cap. de priori. Quod ni mirum ea ſint priora, à quibus non valet conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam. Valet enim, eſt Petrus, ſeu indiuiduum hominis, ergo eſt homo, ergo eſt animal: non tamen econtra valet, Eſt animal, ergo eſt homo, ergo eſt Petrus, ſiue indiuiduum hominis. Hoc ergo etiam pacto philoſophari debemus in vnitate. Cum enim dentur diuerſi gradus vnitatis, vt ſupra dicebamus, hi gradus vnitatis correſpondent gradibus eſsentiæ, ad quos conſequuntur, & ijs proportionaliter tribuendi ſunt, & vnitas indiuidualis tribui debet eſſe indiuiduali; vnitas ſpecifica naturæ ſpecificæ, & ſic in cœteris procedendum eſt. Rurſus etiam vnitas indiuidualis ſupponit vnitatem ſpecificam, & ſpecifica genericam, quod enim eſt vnum genere, dum contrahitur per differentiarum ſit vnum ſpecie, & quod eſt vnum ſpecie, fit vnum indiuidualiter ratione indiuiduationis, vnde prius eſt, aliquid eſſe vnum genere, quàm ſpecie, deinde vnum ſpecie, quàm indiuidualiter, & locum habet eadem regula prioritatis, quòd non valcat à generica ad ſpecificam, & à ſpecifica ad indiuidualem; non enim valet; eſt vnum genere, ergo eſt vnum ſpecie, aut eſt vnum ſpecie, ergo eſt vnum indiuidualiter. Econtra tamen valet conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam, nimirum ab vnitate indiuiduali ad ſpecificam, & à ſpecifica ad genericam; valet enim; eſt vnum indiuidualiter, ergo eſt vnum ſpecie, & genere, & eſt vnum ſpecie, ergo eſt vnum genere. Ex his autem elicitur, quòd cum vnitas indiuidualis ſupponat omnes alios gradus vnitatis, & ſit omni vnitate poſterior, nullo pacto poſsit eſse vnitas tranſcendentalis, quæ ſit paſsio entis tranſcendentis, quia hæc, cum tranſcendat per omnes, non poteſt alias vnitates ſupponere, neque eſse cœteris poſterior, ſed debet eſse omnium prima.

Gradus eſſentiæ per ordinem priori & poſteriori. Vnitas generica prior ſpecifica, & hæc indiuiduali.

XV. Dico quartò. Vnitatem tranſcendentalem, quæ eſt paſsio entis, vt ſic communiſsimè ſumpti, importare ſolùm primam rationem vnitatis, abſque aliqua determinatione, qua determinetur ad talem, vel talem vnitatem, & quę ſit prima inchoatio cuiuſcunque vnitatis. Hæc concluſio confirmata manet ex ijs, quæ in ſuperioribus diximus, & breuiter declarari potē. Vnitas enim, quę eſt paſsio, debet eſse vnitas communicabilis pluribus, quemadmodum eſt etiam ipſum ens, & debet etiam habere eamdem latitudinem, quam habet ens; alioquin non commenſuraretur cum ipſo, quemadmo-

4 concl. Vnitas, quæ eſt paſſio entis, é prima inchoatio cuiuſcunque vnitatis.

dum

dum debet paſsio menſurari cum ſubiecto. Dum autem debet habere eam dem latitudinem, atque communicabilitatem, debet conſequenter reperiri in vnoquoque ente, ſiue phyſico, ſiue metaphyſico, & eſſe denudata ab omni determinatione in ratione vnitatis, quia ſi haberet aliquam determinationem, non eſſet prima ratio, & non poſſet communicari omnibus vnitatibus; ſola enim prima ratio in vnoquoque genere eſt illa, quæ communicatur omnibus illius generis, & ex eo, quòd omnibus communicatur, rectè arguimus, eſſe primam rationem; ſic ſola prima ratio animalis communicatur omnibus animalibus; prima ratio ſubſtantiæ omnibus ſubſtantijs; & niſi ens vt ſic eſſet prima ratio entis, non poſſet tranſcendere per omnia entia; & ratio eſt, quoniam quod reperitur in omnibus alicuius generis, eſt ita ijs commune, vt in tali genere non habeant aliquid magis commune, dum autem non habent aliquid magis commune, illud erit prima ratio talis generis. Quare cum vnitas tranſcendentalis communicetur omnibus entibus, quę ſunt vnum, oportet, vt ſit prima ratio vnitatis.

Vnitas tranſcendens nõ poteſt habere aliquam determinationẽ in ratione vnitatis.

XVI. Præterea Ens eſt prima ratio, & inchoatio cuiuſcunque eſſentię, ita vt ſit denudatum ab omni ratione determinatiua, & tantùm importet primam rationem realitatis; ergo cum vnitas originetur ab intrinſecis principijs ipſius, non poteſt ſecundùm aliquid aliud originari, quàm ſecundùm primam rationem, & inchoationem vnitatis: cum enim ad originandam vnitatem neceſſarium ſit ens; ad originandam determinatam vnitatem erit neceſſaria determinata ratio entis: vnde cum ens vt ſic non importet determinatam rationem eſſendi, non poterit originare determinatam unitatem. Et hoc pacto vnitas commenſurabitur cum ſuo principio, ita vt in ratione vnitatis dicat illud proportionaliter, quod dicit ens in ratione entis: quomodo enim ens habere poteſt aliquem modum determinatum vnitatis, cum ipſum in ratione eſſendi nullam dicat determinationem? vt enim videmus in cæteris paſsionibus ad originandam determinatam paſsionem requiritur talis, & talis eſſentia, cur ergo id non erit neceſſarium etiam in vnitate? Denique omnes vnitates, quotquot ſunt, conueniunt in eo, quòd ſint vnitates, vt ſupra quoque diximus, vnde abſtrahi poteſt ab ipſis conceptus quidam, qui ſit communis omnibus, atque omnes ſub ſe complectatur: atque adeo ſit communis etiam omnibus entibus, ſingula enim entia habent ſuam propriam vnitatem: cur ergo iſte conceptus vnitatis non conſtituetur pro paſsione entis trãſcendentis? Sicuti enim ipſum ens importat rationem communem eſſendi omnibus entibus, ita etiam hæc vnitas importat rationem vnitatis communẽ omnibus vnitatibus, & ſeruat totalem proportionem cum ente, eſt enim ratio vnitatis omnium communiſsima. Imò cum reperiatur in vnoquoque ente, ſiue phyſico, ſiue metaphyſico, debet in ipſo aſsignari propria radix, à qua proueniat, hęc autem non poteſt eſſe aliud, quàm aliquid commune ſingulis entibus, atque adeo ratio ipſa communiſsima entis.

Vnitas determinata nõ poteſt originari, niſi à determinato ente.

Vnitas vt ſic nõ poteſt eſſe paſſio niſi entis, vt ſic.

Satisfit argumentis in oppoſitum.

SECTIO III.

I. EX confirmatione noſtræ ſententię deſumitur etiam ſolutio argumentorum in oppoſitum. Et quòd ſpectat ad fundamẽtum prioris ſententię ex Ariſt. auctoritate, dico rectè Ariſt. in illo tex. 11. lib. 5. Metaph. collocare inter vnitates entis quaſcunque vnitates, quę important indiuiſionem. Verùm nõ ita accipi debet: vt omnes hæ vnitates ſint paſſio entis vt ſic, ſed quòd ſicut dantur diuerſi gradus vnitatis, ita etiam aſſignentur pro paſſione diuerſis gradibus entis; dantur enim diuerſi gradus entis, quibus diuerſi modi vnitatis correſpondent; & ſicuti talis, & talis modus vnitatis correſpondet tali, & tali enti, ita enti vt ſic correſpondet vnitas vt ſic, ſeu prima inchoatio vnitatis, vt iam ex ſupradictis patet. Ratio autem, quæ ibidem affertur, ſolùm probat, quomodo vnitas indiuidualis non poſſit eſſe paſſio entis, vt nos quoque diximus, & quòd vnitas, quæ eſt paſſio

Ad fundamẽta oppoſitę ſententiæ Ariſt. explicatur.

Vnitas entis vt ſic debet ipſi præciſe conuenire.

ipſius, debeat ipſi pręcisè accepto conuenire, quod ſaluetur in hac vnitate vt ſic, quæ conuenit enti, prout ſeorſim ab inferioribus conſideratur.

Ad rationes ſecundæ ſententiæ.

II. Ad primum autem ſecundę ſententiæ concedimus, paſſionem rationis communis debere conuenire omnibus inferioribus ipſius: ſed debet primò, & per ſe conuenire ipſi rationi communi, & ratione ipſius inferioribus eiuſdem, ita vt in tantùm ijs conueniat, in quantùm ad ipſa deſcendit eadem ratio communis. Atque hinc fit, quòd non debeat conuenire, quatenus talia ſunt, ſed quatenus participant rationem communem, ſic rationalitas non conuenit Petro, quatenus Petrus eſt, ſed quatenus homo eſt. Hoc autem non conuenit vnitati indiuiduali, ſed vnitati vt ſic, quæ eſt prima inchoatio vnitatis: vnitas enim indiuidualis, quamuis cõueniat omnibus indiuiduis, non tamen conuenit omnibus inferioribus entis, quia non conuenit gradibus eſſentię, qui non ſunt indiuidui; deinde neque conuenit enti vt ſic pręcisè accepto, vt iam oſtenſum eſt. Vnitas autem, quę eſt prima inchoatio vnitatis, conuenit primò, & per ſe enti vt ſic, quia cum ipſum præſcindat ab omni determinatione, debet etiam habere vnitatem, quæ ab omni determinato modo vnitatis præſcindat: deinde conuenit etiam omnibus inferioribus entis; quia ſicuti communicatur ipſis ens vt ſic, in quo fundetur talis, & talis ratio entis, ita etiam communicatur vnitas vt ſic, in qua fūdetur talis, & talis ratio vnitatis. Hęc autem vnitas eſt prima realis inchoatio cuiuſlibet vnitatis, omnibus inferioribus entis communicabilis, non autem illa vnitas vniuerſalis formata ab intellectu, & adſcripta rationi communi in ſtatu præciſionis.

Quomodo paſſio rationis communis debeat conuenire inferioribus,

Ad ſecundum.

III. Ad ſecundum conceditur, quòd vnitati reali, & rationis non detur vnitas communis, nec nos illam aſſignamus pro paſſione entis; ſed neque etiam vnitatem fictam ab intellectu: diximus enim, vnitatem, quæ eſt paſſio entis, eſſe vnitatem vt ſic, importantem primam realem inchoationem cuiuſcunq. vnitatis pręciſam à tali, & tali vnitate, & ſicuti natura pręciſa eſt realis; ita ſimiliter etiam vnitas. Ad tertium, Vnitatem indiuidualem conuenire quidem omni enti exiſtenti, ſed quatenus indiuiduum eſt, non autem quatenus ens eſt, & ideo erit paſſio entis indiuidualis, non autem entis vt ſic. Inſuper etiam cuilibet enti exiſtenti conuenit etiam vnitas vt ſic, quia ſi conuenit talis vnitas conuenit etiam vnitas vt ſic, & hęc conuenit ipſis ex eo, quòd entia ſunt, & ideò ipſa erit paſsio entis vt ſic, & non vnitas indiuidualis: illud enim dicitur attributum naturæ communis, quod conuenit omnibus indiuiduis, non vt indiuidua ſunt, ſed ratione naturæ communis.

Ad tertium.

Ad quartum.

Quartum autem non procedit contra noſtram ſententiam, quia non dicimus, vnitatem, quæ eſt paſsio entis abſtrahere ab vnitate, quæ conuenit enti in ſtatu abſtractionis, & ab vnitate, quę eidem conuenit in ſtatu contractionis, ſed eſſe vnitatem, quæ conuenit enti ab intrinſecis ſuis principijs, ſiue pręcisè conſideretur, ſiue in eſſe contracto, quia adhuc ens contractum importat rationem vnitatis vt ſic, in qua fundetur ratio talis vnitatis.

Vnitas entis ei conuenit ſiue præciſe ſiue in eſſe contracto accipiatur.

Ad Quintum.

IV. Ad quintum. Si loquamur de vnitate vniuerſali, quæ eſt ſecunda intentio conficta ab intellectu, verum quidem eſt, quòd non deſcendat ad inferiora, nec de ijs eſſentialiter prædicetur: at vnitas vt ſic, quę eſt prima realis inchoatio cuiuslibet vnitatis, eſt communicabilis inferioribus, ſicuti & ipſum, vnde ad ipſa deſcendit, & de ijſdem prædicatur eſſentialiter.

Ad ſextum.

Ad ſextam. Vnitatem vt ſic in communi acceptam optimè proportionari cum ente, nam ſicuti ens ita præſcinditur, vt relinquat non ſolùm eſſe indiuiduale, ſed etiam omne determinatiuum, quo ad tale eſſe determinetur, ita etiam vnitas vt ſic; nam ita præſcindit, vt relinquat omne determinatiuum, quo ad talem, vel talem vnitatem determinetur: vnitas autem indiuidualis non ita pręſcindit, nam adhuc in communi accepta, retinet determinatiuum talis vnitatis.

Ad ſeptimum.

Ad ſeptimum concedimus, vt iam dictum eſt vnitatem illam, quæ eſt ſecunda intentio, non eſſe paſſionem entis, ſed vnitatem, quæ eſt prima intentio: negamus autem huiuſmodi vnitatem eſſe vnitatem indiuidualem in communi ſumptam, quia hæc, vt oſtenſum eſt ſect. præcedenti, quamuis detur ſecundùm conceptum communem, non habet debitam pro-

por-

portionem, vt ſit paſſio entis. Et miror, quòd Auerſa concedat vnitatem indiuidualem in communi, & non videat, quomodo neceſſarium ſit, cœtera quoque genera vnitatum in communi concedere; ex quo conſequenter ſequitur; quòd aliqua ratio vnitatis communis omnibus his generibus debeat aſſignari pro paſſione entis. Ex his autem ſufficienter explicata manent ea, quæ ſpectant ad vnitatem tranſcendentalem, quæ eſt paſſio entis tranſcendẽtis.

DE VNITATE ESSENTIALI.

EXPLICAVIMVS vnitatem, quatenus eſt paſſio entis tranſcendentis, & conſequenter quatenus eſt vnitas traſcendens: vnde etiam manet explicata vnitas cuiuslibet entis ſecundùm rationem vnitatis vt ſic, ſiue hoc ens ſit ens illud completum abſtrahens ab omni materia, & conſtans ex ſuis principijs intrinſecis metaphyſicis; ſiue quodcunque aliud, vnde non oportet amplius agere de vnitate cœterorum entium, quæ pertinent ad conſiderationem metaphyſicam: quòd enim vnitas vnius ſit vnitas talis entis, nihil facit ad rationem formalem vnitatis, ſed ſolùm ad rationem materialem. Quia tamen in vnitate vt ſic fundantur diuerſi gradus vnitatis; ideo hos quoque conſiderare oportet. Sicuti autem vnitas vt ſic conſequitur ens vt ſic, tanquam paſſio, ita talis gradus vnitatis, qui in ipſa fundantur, conſequuntur diuerſos gradus entis. Cum ergo egerimus de hac vnitate tranſcendentali tanquam de paſſione illius entis, quod eſt fundamentum obiecti metaphyſici, nunc adnectanda eſt tractatio de vnitate eiuſdem obiecti. Hæc autem vnitas dicitur eſſentialis, tanquam ea, quæ conſequitur ens illud, quod habet veram eſſentiam completam ex intrinſecis principijs. Dicitur etiam hęc vnitas Vniuerſalis, quia habet quamdam communitatem reſpectu plurium, quibus natura ſubſtracta communicari poteſt.

De exiſtentia vnitatis eſſentialis, ſeù vniuerſalis. Diſp. XI.

Quid ſignificet vniuerſale, & quot modis ſumatur. Sect. I.
Non dari vniuerſale ſeparatum à ſingularibus. Sect. II.
Quæ ſit mens Platonis circa Ideas. Sect. III.
Dari vniuerſale incluſum in indiuiduis. Sect. IIII.

Quid ſignificet vniuerſale, & quot modis ſumatur.

SECTIO I.

I. VNiuerſale; ſi notionem nominis ſpectemus, dicit aliquod vnum, quod conueniat pluribus, ſeù quod plura quocumque modo complectatur, atque audito nomine vniuerſalis vnuſquiſque hunc conceptum apud ſe format, vnde morbus dicitur vniuerſalis, quando in pluribus reperitur, ſterilitas generalis, quando adeſt in pluribus locis, ita vt ſemper per vniuerſale intelligatur aliquod vnum comprehendens multa. Ex quo elicitur,

Duæ cõditiones neceſſariæ ad vniuerſale, & quid importet.

quod

quòd vniuerſale duas conditiones ad minus requirat, nempè vnitatem, & quòd reſpiciat multa; ita enim hæ duę conditiones inter ſe cõnexæ ſunt, vt ambæ ſint ſimpliciter neceſſarię, quia ſi eſſet vnũ, & non reſpiceret multa, tunc deeſſet communitas, in qua potiſsimum conſiſtit eſſentia, ſi verò reſpiceret multa, & non eſſet vnum, tunc eſſet merè ſimpliciter plura, quæ non conſtituunt aliquam vniuerſalitatem, niſi ali quo pacto colligentur ad inuicem.

Vniuerſale cõplexum & incõplexum, Ariſt. II. Hinc iuxta hanc notionem vniuerſalis oriuntur varij modi vniuerſalitatis, & primo diuidi poteſt vniuerſale in Complexum, & Incomplexum. Vniuerſale complexum eſt propoſitio affecta ſigno vniuerſali, quo pacto vſurpatũ fuit ab Ariſt. 1. Metaphyſ; cap. 1. cum dixit, principia ſcientiarum eſſe vniuerſalia; intellexit enim, quòd ſint propoſitiones vniuerſales, ex quibus progrediuntur, mediante illatione, concluſiones; verùm hoc non ſpectat ad noſtrum inſtitutum, ſed eſt negotij logici. Vniuerſale verò cõplexum eſt aliquod ſimplex participans illas duas cõditiones aſsignatas, nempè vnitatem, & reſpectum ad multa, ſiuè communitatem. Verùm hoc etiam poteſt accipi multipliciter, & primò quidem accipitur in ſignificando. Vniuerſale in ſignificando. Quòd ſi ſolam ſignificationẽ retineat vniuerſalem, non autem correſpondeat vniuerſalitas in eſſe ſignificato, vtpotè tantùm vox, non pertinet ad metaphyſicum, qui res ipſas conſiderat.

Vniuerſale in cauſando. III. Quare ſiſtendo circa vniuerſale complexum, prout dicit aliquod eſſe, etiam multipliciter contingit. In primis enim poteſt aliquod eſſe vniuerſale in cauſando, ſi videlicet poſſit producere plures effectus: hinc Deus dicitur cauſa vniuerſalis, quia concurrit ad omnes effectus: Cœlum quoque dicitur cauſa vniuerſalis, quia poteſt producere plures effectus. Atque hoc, quod dicitur de cauſa efficienti, ne dum extenditur ad ea, quæ ſunt complementa ipſius efficientis, vt inſtrumentum, quod ſi poteſt aſſumi ad plures effectus, erit inſtrumentum vniuerſale, tum etiam Idea, ſi repræſentet plura, erit Idea vniuerſalis, quamuis hæc poſsit dici vniuerſalis in repræſentando, tamen quatenus concurrit, vt complementum efficientis, erit vniuerſalis in cauſando, Non ſolùm, inquam, poteſt extendi ad hæc complementa cauſæ efficientis, ſed etiam ad cœtera genera cauſarum, ſic materia dicitur cauſa materialis vniuerſalis in recipiendo, quia eſt in potentia ad omnes formas. Finis etiam poteſt eſſe cauſa vniuerſalis, ſi videlicet idem ſit finis plurium, vt Deus, qui eſt finis omnium rerum. Solùm ad genus cauſæ formalis non poteſt extendi vniuerſalitas in cauſando, quia cum exhibeat effectum ſeipſam præbendo ſubiecto, & cum ipſa ſit vna, vnicum tantùm effectum poterit promere, qui tamen ſi ſit communis, habebit ſuam vniuerſalitatem.

IV. Rurſus poteſt aliquod incomplexum eſſe vniuerſale in repræſentando, ſi videlicet plura repræſentet, vt poteſt contingere in cognitione, ſi vna aliqua cognitione plura obiecta, vt plura repræſententur; hoc etiam poteſt cõtingere in aliqua Idea, ſi videlicet ſit Idea plurium, Atque cum in mentę Diuina Ideæ non ſint inter ſe diſtinctæ, ſi conſiderentur ſecundùm ſe, præciſo quocunque reſpectu rationis, erunt vna Idea vniuerſalis repręſentatiua omnium rerum. Vniuerſale in repræſentando. Denique aliud poteſt eſſe vniuerſale in eſſendo, ſi videlicet ſecundùm ſuum eſſe ſit vnum; & ſit in multis, habens in ſuo eſſe quandam vniuerſalitatem, cuiuſmodi eſſet intellectus ille ſeparatus, qui cuicumque homini aſſiſteret, quem Auicen. & nonnulli alij Philoſophi poſuerunt, aut Ideæ Platonis, ſi darentur eo modo, quo refert Ariſt. introductas fuiſſe à Platone, aut quocumque alio modo, quod contingat, aliquid continere in ſuo eſſe quamcumq; vniuerſalitatem. Vniuerſale in eſſendo. Quòd ſi hoc, quod eſt vniuerſale in eſſendo, in pluribus ſecundùm ſuum eſſe reperiatur, ſit, quòd etiam ſit vniuerſale in prædicando. In præſenti agimus de vniuerſali in eſſendo, quia vnitas eſſentialis, ſiue vniuerſalis, quam conſideramus, eſt aliquod vniuerſale in eſſendo.

Non dari vniuerſale ſeparatum à ſingularibus.

SECTIO II.

I. Dari quædam vniuerſalia à ſingularibus ſeparata, quæ à parte rei exiſterent, refert Ariſt. ex ſenten-

tia

Sententia Platonis de Ideis.

tia Platonis 1. Metaph. tex. 6. & lib. 13. ſumma 2. cap. 1. & ſumma 3. cap. 4. & eam impugnat citatis locis, & præterea 7. Metaph. & 1. Ethicorum cap. 6. Has autem ideas ſeparatas fuiſſe formas rerum, ſeu ſpecies, docet Ariſ. 1. Poſter. tex. 149. vnde nihil aliud erant, niſi naturę rerum ſeparatæ à quacunque materia, & indiuiduatione, vt V. G. eſſet natura humana ſecundùm ſuam eſſentiam conſiderata; hæ autem Ideę tribuebant eſſe cuicumque in diuiduo ſeparatim ſumpto, vnde vniuſcuiuſque ſpeciei reperiebatur peculiaris Idea, iuxta ea, quę refert Ariſt. ex ſententia ipſius Platonis. Atque etiam in hunc ſenſum refert ſententiam Platonis Euſebius lib. 1. de Præparat. Euang. cap. 11, vbi citat Didimum lib. de Placitis Philoſoſophorum ita aſſerentem: *Determinata ſenſibilium exemplaria Ideas appellat Plato, ex quibus ſcientiam, & definitiones fieri cenſet. Præter enim omnes homines, hominem quendam, & præter equos omnes, equum, & communiter, præter animalia, animal nec generabile, nec corruptibile, vt quemadmodum ab vno ſigillo omnia ſignantur, ita à ſingulis ſenſibilium Ideis multa formentur. Eſt autem Idea perpetua ſubſtantia, cauſa, & principium, vt ſingularia talia ſint, qualis ipſa eſt.*

Ariſt.

Euſeb. Didim.

Concluſ. Non datur vniuerſale à ſingularib. ſeparatum. Ariſt. D. Amb. D. Cyril. Iren. Nazianz.

II. Nihilominus dicendum eſt, non dari aliquod vniuerſale à ſingularibus ſeparatum, ſiuè intelligatur eſſe vniuerſale in eſſendo, ſiue eſſe in repræſentando, dummodo contineat vniuerſalitatem in eſſendo: Ita ſentiunt communiter Philoſophi poſt Ariſt. cum ipſomet Ariſt. locis citatis. Præterea etiam communiter P.P. has Ideas iuxta hanc explicationem impugnant, vt Ambroſ. lib. 4. de fide. cap. 3. & lib. 1. Hexam. cap. 1. Cyril. lib. 2. cont. Iulian. circa finem. Ireneus lib. 2. aduerſus heref. cap. 6. Naz. oratione 10 & alij complures. Atque ratio pręcipua, quę hanc ſententiam omninò euertit eſt; quia omne ens, vel eſt ens per eſſentiam, vel per participationem, atque adeò creatum: hæc enim duo adęquatè diuidunt quicquid reale excogitari poteſt, nam vel eſt à ſe, vel non eſt à ſe; ſi eſt à ſe, iam eſt tale per eſſentiam; ſi verò non eſt à ſe, cum ſit, neceſſariò debet eſſe ab alio, quod autem eſt ab alio, neceſſariò eſt aliquod participatum, & productum. Igitur cum hæc vniuerſalia ſeparata, ſiue Ideæ ſint entia, ſi dantur, neque ſint ens per eſſentiam, quia eſſent ipſemet Deus, & eſſet quid ſingulare, quia ens per eſſentiam eſt vnum, atque ſingulare, neceſſariò dicendum eſt, quòd ſint aliquod productum, at quod producitur, eſt ſemper aliquod ſingulare, quia proportionatur ſuæmet productioni, quæ ſingularis eſt. Pręterea exiſtentia ſupponit ſingularitatem, vnde quicquid producitur, vt fiat exiſtens, debet etiam eſſe ſingulare, vnde omnia vniuerſalia creata à ſingularibus ſeparata omninò implicant.

Omne ens particiꝑatum eſt ſingulare.

1. ratio.

III. Secundò argumentor, & ſumo illud vniuerſale ſic ſeparatum, & quæro, an habeat ſuum eſſe diuiſum à quocumque alio, & indiuiſum in ſe, an verò non habeat. Hoc ſecundum non poteſt admitti; alioquin ſequeretur, quòd illud vniuerſale non eſſet diſtinctum, neque ab alijs vniuerſalibus, neque ab ipſis ſingularibus; rurſus quòd eſſet id, quod non eſt, ſeu quòd eſſet idem cum iis, cum quibus non eſt idem, ſi quidem quicquid eſt, idem eſt cum omni eo, à quo ſecundùm ſuum eſſe non diſtinguitur; vnde ſi hæc vniuerſalia non haberent ſuum eſſe diſtinctum à quocumque alio, quod non eſt ipſa, eſſent idem cum quocumque, & tamen non eſſent illud, quæ omnia abſurdiſſima ſunt. Atque etiam ſi non eſſent indiuiſa in ſe, à ſeipſis diuiderentur, quod neque poteſt eſſe, vnde debet admitti primum, quòd quodlibet ex his vniuerſalibus eſſet indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocumque alio ſecundùm ſuum eſſe entitatiuum; quod ſi ponitur, ſtatim ſequitur, quòd ſit aliquid indiuiduum, ſiquidem indiuiduum per id conſtituitur in eſſe indiuidui, quòd ſit vnum in ſe indiuiſum, & diuiſum à quocumque alio entitatiuè.

Per quid indiuiduum conſtituatur.

Occurritur reſponſioni.

IV. Nec video, quid poſſit reſponderi, niſi quòd illud vniuerſale diceret tantùm naturam particularium, non verò ipſorum indiuiduationem, atque adeo cum diceret tantùm eſſentialia naturæ, eſſet aliquid vniuerſale, quia non diceret conſtitutionem huius, vel illius indiuidui particularis, ſicuti natura in intellectu eſt vniuerſalis, ſi concipiatur abſtracta ab indiuiduatione. Verùm hæc reſponſio non tollit efficaciam

ciam

ciam argumenti: nam aliud eſt loqui de natura, prout eſt obiectiuè in intellectu, aliud de aliquo ente, quod ſit in re. Quando natura eſt vniuerſalis ſecundùm eſſe obiectiuum, non conſideratur ſecundum totum ſuum eſſe, quod habet à parte rei: vnde præſcindimus ab ipſa entitate, & conſideramus tantùm prædicata quidditatiua. At ſi daretur vniuerſale a parte rei ſeparatum à ſingularibus, haberet ſuam entitatem actualē, per quam eſset indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocunque alio ſecundùm eſſe reale Phyſicum entitatiuum, quomodo ergo non eſset quid indiuiduum?

Vniuerſale a parte rei extra indiuidua haberet ſuum eſſe entitatiuum.

3. ratio.

V. Tertiò idem rurſus oſtendi poteſt. Non poteſt dari vniuerſale in eſſendo, niſi reſpiciat plura, quia eo ipſo quòd non reſpicit plura, tollitur ratio vniuerſalitatis; ergo vniuerſale in eſſendo debet reſpicere plura, in quibus ſit, alioquin ſi non poteſt eſse in pluribus, non ſe habebit vt quid vniuerſale in eſſendo, hoc autem non poteſt competere vniuerſali ſeparato; nam debet eſſe diſtinctum ab indiuiduis ſecundùm ſuum eſſe, alioquin non erit vniuerſale ſeparatum; igitur ſecundùm ſuum eſſe non poteſt eſſe in multis, quia ſolùm per quandam aſſiſtentiam poſſet eſſe in multis; hoc autem non poneret vniuerſalitatem in ipſo, quia non eſſet in ipſis, vt conſtitutiuum talium indiuiduorum, vniuerſale autem in eſſendo debet reſpicere multa, quæ conſtituat in ſuo eſſe, neque enim poteſt dici, quòd ſit in multis per informationem, quia tunc pertineret ad eſſe talis indiuidui, quod tamen eſt falſum, cum habeat eſſe ſeparatum ab indiuiduis, deinde ad quid poneretur in indiuiduis, cum dicat eãdem eſſentiam, quam ipſamet indiuidua? Nihil enim in ipſis præſtaret.

Vniuerſale debet reſpicere plura in quibus ſit tanquã conſtitutiuum illorum.

4. ratio.

VI. Quartò inſuper argumentor. Hoc vniuerſale ſeparatum, ſi daretur, diceret totum id, quod dicit natura, quæ eſt in particularibus conſiderata ſecundùm eſſentiam, igitur vel ſe haberet tantùm, vt mera ratio Idealis talis naturæ, & haberet diuerſum modum eſſendi, vel eſſet eiuſdem rationis, & eſſentiæ cum ipſamet natura, quæ eſt in ſingularibus. Si primum admittatur, falſum eſt apertè, quia Idea habet ex intrinſeca ſua ratione, quòd ſit ordinata ad dirigendam operationem intellectualis agentis, vnde ſolùm poteſt in ipſo reperiri. Deinde Idea præcisè conſiderata eſt aliquid ſingulare in ſe ipſa quo ad eſſe, & ſolùm poteſt eſſe vniuerſalis in repræſentando. Deinde neque eſſet vniuerſalis in repræſentando, quia repræſentaret ſolùm vnam aliquam naturam, neque repræſentaret indiuidua illius naturæ, quia ſolùm in ſe contineret id, quod dicit natura præciſa indiuiduatione. Rurſus hæc Idea cuinam agenti deſeruiret? non alicui creato agenti, quia hoc format ſibi in mente Ideam rerum faciendarum. & ſolùm poteſt artificiali modo operari, vnde ex parte ipſius non poteſt eſſe neceſſaria aliqua Idea rerum naturalium. Nec poteſt deſeruire agenti increato, nempe Deo; quia Deus ſeipſo eſt Idea rerum omnium, nec indiget aliquo ad extra, quod imitetur. Si verò dicatur, quòd non eſt pura Idea, ſed eſſe eiuſdem rationis, & habere eundem modum eſſendi, quem dicit natura, quæ eſt in indiuiduis, præciſa tamen induiduatione, ſequitur ex hoc, quòd ſicut illa, quæ eſt in iudiuiduis, petit ex vi ſuæ productionis indiuiduari, etiam tale vniuerſale ſeparatum, debeat hoc exigere, quia poſita eſſentia eiuſdem rationis, ſemper ponitur quicquid exigit talis eſſentia. Nec alio pacto poteſt intelligi, quòd dicat eandem naturam, quæ reperitur in indiuiduis, niſi dicat vel ſecundùm eſſe, vel ſecundùm repræſentationem.

Vniuerſale ſeparatum nõ poteſt eſſe Idea.

Vniuerſale ſeparatum nõ poteſt eſſe eiuſdem rationis cũ natura, quæ eſt in indiuiduis

VII. Denique hæc ſententia confirmari poteſt, inquirendo, an hoc vniuerſale poſſit prædicari de pluribus, nempè de illis, reſpectu quorum dicit communitatem, & vniuerſalitatem: ſi non poteſt prædicari, ſequitur, quòd non reſpiciat plura, ſeu quòd intra ſuam latitudinem eſſendi non complectatur plura, hac autem communitate deficiente, ſtatim deficit vniuerſalitas, nam vniuerſalitas in eſſendo debet reſpicere multa, de quibus prædicetur, aut in quibus ſit; nam ſicuti vniuerſale, vt ſic, debet ſimpliciter reſpicere plura, vt colligitur ex ipſius notione, & infra amplius declarabimus, ita vniuerſale in eſſendo debet ſecundùm eſſe reſpicere plura, & cum prædicari ſequatur eſſe, debet poſſe prædicari tanquam aliquid vniuerſale in eſſendo: nam prædicatio debet eſſe ſemper proportionata ipſimet eſſe, ſi autem de pluribus prædi-

Vniuerſale ſeparatũ nõ poteſt prædicari de pluribus, vt illorũ cõſtitutiuum.

ca-

catur, ergo debet eſſe in pluribus, quod enim nō eſt in aliquo, non poteſt de illo prædicari, prædicatio enim ſupponit in exiſtentiam, nec poteſt dici, quòd ſit abſolutum à prædicatione, quia non eſt abſolutum ab ordine, quem dicit ad plura. Et confirmatur, quia eo ipſo, quòd eſt vniuerſale in eſſendo, debet habere modum eſſendi proportionatum, nempe quòd exiſtat vt aliquid vniuerſale, quod non poteſt intelligi, niſi in pluribus exiſtat, quia ſi exiſteret in ſe ſolo, eſſet ſecundùm modum eſſendi abſolutum ab vniuerſalitate; ſi autem eſt in pluribus non eſt ſeparatum ab indiuiduis.

Quæ ſit Platonis mens circa Ideas.

SECTIO III.

I. HAc occaſione, qua oſtendimus, non dari vniuerſale ſeparatū à ſingularibus, quod videbatur eſſe contra Platonem ponentem Ideas rerū, non ab re eſt, nonnulla de ipſius mente dicere. Quamuis enim Ariſtoteles acerrimè impugnauerit Platonem, quòd poſuerit huiuſmodi Ideas tanquam ſubſtantias ſeparatas, & alij ferè communiter hoc ipſum ſentiant, tamen complures graues auctores defendunt Platonem, quòd nō poſuerit huiuſmodi Ideas tanquam ſubſtantias quaſdam ſeparatas per ſe ſubſiſtentes, ſed ſolùm quòd poſuerit in mēte Diuina, tāquam repræſentatiuas rerum, quæ producuntur. Quod non ſolùm nihil abſurdi continet, ſed etiam eſt veriſſima ſententia, quia in Deo dantur Ideę rerum omnium. Ita autem ſentiunt Eugub. lib. 1. de Perenni Philoſophia c. 10. & lib. 5. cap. 7. Foxius lib. 1. de Philoſophia natur. cap. 6. Buratel. lib. toto 1. de Ideis in Concil. inter Platonem, & Ariſ. vbi reſpondet etiam argumentis Ariſt., quæ affert contra has Ideas. Carpen. in ſua digreſs. ſuper cap. 8. Alcinoi Fonſeca 7. Metaphyſ. c. 8. q. 2. ſect. 1. Vaſq. p. p. initio diſp. 71. D. Thom. lib. 4. de Regim. Princip. cap. 4.

ent atonis ca eas.

Eugub. Foxius. Buratel. Carpen. Fonſeca Vaſqu. D. Th.

II. Quinimmò ità etiam interpretantur Platonem Antiqui Philoſophi. Seneca enim epiſt. 66. ita ait. *Hæc exemplaria rerum omnium Deus intra ſe habet plenus his figuris eſt, quas Plato Ideas appellat, immortales, immutabiles, infatigabiles. Itaque homines quidem pereunt, ipſa autem humanitas, ad quam homo effingitur permanet, & hominibus laborantibus, illa nihil patitur.* Alcinous quoque cap. 8. de Doctrina Platonis, refert, Platonem voluiſse, Ideas eſſe Dei notiones, æternas, & ſeipſis perfectas. Idem confirmat Plutarc. lib. 1. de Placitis Philoſophorum cap. 10. vbi ait. *Socrates, & Plato Ideas putauerunt à materia ſecerni, & in intellectu, ac imaginatione Dei ſubſiſtere.* Sic quoque intellexit Cicero in Tuſcul. quęſt. lib. 1. Et in hoc ſenſu etiam intellexerunt Platonem complures ex PP. præſertim D. Aug. quæſt. 46. ex 83. & lib. 1. Retractat. cap. 4. vbi de Ideis, ſiuè mundo intelligibili ait. *Nec Plato quidem in hoc errauit, quia eſſe mundum intelligibilem dixit, ſi non vocabulum, quod Eccleſiaſticæ conſuetudini in re illa non vſitatum eſt, ſed ipſam velimus attendere rem: Mundum quippè intelligibilem nuncupauit ipſam rationem ſempiternam, atque incommutabilem, qua fecit Deus Mundum, quam qui eſſe negat, ſequitur, vt dicat, irrationabiliter Deum feciſſe, quod fecit, aut cum faceret, vel antequam faceret, neſciſſe, quid faceret, ſi apud eum ratio faciendi non erat.* Et Clemens Alex. lib. 5. Stromatum, dum refert ſententiam Plat. ait, *Vnum mundum nouit barbara Philoſophia, qui percipitur intelligentia, alterum verò ſenſibilem. Illum quidem archetypū, hūc verò imaginem eius, qui dicitur exemplar.* Et D. Cyrillus lib. 2. contra Iulianum prope finem, ait. *Ideas interdum eſſe, ac ſubſiſtere per ſe, affirmat Plato, aliquando autem cogitationes Dei definit. Neque in hoc redargui debet, quaſi ſibi ipſi contradixerit, ſed vocauit per ſe ſubſiſtentes, quia quicquid eſt in Deo, eſt Deus, & per ſe ſubſiſtēs:* ex hoc autē, quòd vocauerit, per ſe ſubſiſtentes, factum eſt, quòd inualuerit, quod Platoni ab Ariſt. tributum eſt, quòd videlicet illas poſuerit tanquam ſubſtantias quaſdam per ſe ſubſiſtentes, & ſeparatas. Eodem modo interpretatur Platonem etiam Nazianzenus orat. 1. de Theol. num. 8.

Seneca

Alcin.

Plutar.

Cicero.

D. Aug.

Clem. Alex.

Cyril.

Nazianz.

III. Atq. hanc ſanè fuiſſe mentem Plat. colligitur ex ipſo: nam lib. 6. de Repu. habet hęc verba, vt refert. Carpent. in ſua digreſs. cit. ſup. c. 8. Alcinoi. *Quem intelligimus peritum Hyppiam, nonne qui eius rei, quam facturus eſt, certam rationem, & ſpeciem habet. Annulum igitur illum tuum non effeciſſes, ſi & ſculpendi rationem, & annuli ſpeciem non habuiſſes,*

Ex quibuſdam locis ipſius eius mens deducta.

Putas rerum opificem maximum certa ratione, agere? Quemadmodum in te erat ſpecies annuli, erat ſimiliter in eo ſpecies hominis, & equi. Habebit igitur is rerum, quas facit, omnium in ſe ſpecies. Et eodem lib. aſſimilat Deum Soli, & dicit, eſſe Ideam cuiuſcumque boni, quod in hoc mundo deriuat, vnde nõ potuit per has Ideas aliquid aliud intelligere, prçter Deum, quatenus habet in ſe ſimilitudinem rerum faciendarũ, non verò potuit intelligere has naturas vniuerſales ſeparatas, nam hę nihil generarent, docet autem Plato ibidem, quòd hæc Idea boni generauit Solem.

IV. Et hanc ſuam ſententiam etiam declarauit in Timæo, vbi ait. *Dicamus igitur, quam ob cauſam ille rerum auctor generationem, & hoc vniuerſum conſtituit. Bonus erat. Bonus autem nulla vnquàm aliqua de re inuidia tangitur, ergo cum liuor ab eo alieniſſimus eſſet, omni ſibi, quantum fieri poterat, ſimilia fieri uoluit.* Deinde cum docuiſſet, hunc mundum animal eſſe, quærit, ad cuius animalis ſimilitudinem Deus hunc mundum conſtituerit, ac reſpondet. *Imo verò illius animalis eum ſimillimum eſſe dicamus, cuius animalia cætera, & ſingulatim, & ſpeciatim, ſeu generatim partes ſunt. Illud ſiquidem viuentia omnia, quæ ſola mente percipiuntur, in ſeipſo complectitur, quemadmodum Mundus hic nos, & cætera, quæ cernuntur, animalia continet.* Ex quibus patet, poſuiſſe Ideas in mente Dei tanquam in opifice. Quod etiam declarat id, quòd ſubdit dum docet; Ideas, à cæteris formis diſtare ſicuti ſciẽtiã ab opinione, & Ideas ſola ratione, nempè mente concipi. Et etiam infra ſubdit. *Cum vero & Mundus omnium genitorum pulcherrimus ſit, & eius auctor cauſarum omnium optimus, dubium non eſt, quin ſempiternum ſit ſecutus exemplum.* Atque hanc fuiſſe germanam mentem Platonis, euidenter patebit vnicuique, qui ipſius doctrinam rectè perpenderit, neque vllo modo eſſe lapſum in illum errorem, vt poſuerit has Ideas, tanquam ſubſtantias ſeparatas, ſicuti illas impugnat Ariſt. tanquã introductas à Platone, neque enim puto Ariſ. tam ſinceræ mentis fuiſſe, vt ſuæ doctrinæ exagerandę cauſa noluerit opinionẽ Platonis referre aliter, ac ab ipſo tradita fuit; præſertim cum eius ſcopus fuerit conuellere quamplurima potuit dogmata Platonis, & etiam impugnauerit, quę tradita ſunt ab alijs Philoſophis, ea accipiens in ſenſu proprio, quæ ab ipſis metaphoricè dicta ſunt, & magis ſymbolicè, quàm ſecundùm veros terminos Philoſophicos, ſicuti etiam in pluribus, etiam circa Ideas locutus eſt Plato. Et cũ idẽ Plato docuit propter illas Ideas dari ſcientiam, non locutus eſt de noſtra ſcientia, ſed de cognitione, quam habet Deus, vnde in hoc magis acceſſit ad doctrinam Theologicã, quàm ipſemet Ariſ.

Dari vniuerſale incluſum in Indiuiduis.

SECTIO IIII.

I. Nonnulli ex veteribus negabãt vniuerſalia omnino, vt Herac. Epheſ. Cratillus, vt refert Ariſ. lib. 3. de cçlo t. 3. & 1. Metaph. t. 5. & lib 4. c 22. Quia omnia, quæ ſunt in mundo, ſingularia ſunt, & omnia, quæ fiunt, ſingularia ſunt, cum fiant per actiones cauſarum ſecundarum. Quod fundamentum, cum veritatem contineat, non eſt veriſimile, hos eximios Philoſophos in hoc ſenſu, vniuerſale non admiſiſſe, in quo communiter ab omnibus conceditur; neque enim probabile eſt, quòd non cognouerint plura indiuidua in vna natura conuenire, cum hoc non tum ſit vix prima rudimẽta Philoſophiæ initiatis, ſed in alio ſenſu accepiſſe vniuerſale, & fortaſſe intellexiſſe de vniuerſali ſeparato ab indiuiduis, vt ex ipſorum fundamento videtur colligi. Nihilominus hos Ariſt impugnat locis cit. & lib. 1. Periherm. c. 5. & 1. Poſt. t. 36. & cum eo conueninnt omnes Philoſophi præſertim Fonſeca 5. Metaph. cap. 28. quęſt. 2. Suarez in Metaph. diſp. 5. ſect. 2. Serna in Logica diſp. 5. ſect. 4. quęſt. 5. art. 1.

Opinio negans omninò vniuerſale. Heracl. Epheſ. Cratil.

Ariſt. Fonſeca. Suarez. Serna.

II. Ratio autem qua cõmuniter vtũtur ad probandum, dari hoc vniuerſale immerſum in indiuiduis, præſertim Ariſ. 1. poſt t. 3. 11. & 33. & D. Th. opus c. 55. eſt, quia datur vera ſcientia de ipſis rebus, quòd ſi non daretur aliquod vniuerſale, tollerentur oẽs ſcientię, neq enim ſcientia poteſt eſſe de ſingularibus. Quo fundamento ſtante, hæc ratio efficaciſsimè conuincit, dari vniuerſalia; quod autem ſpectat ad hoc fundamentum, non eſt huius loci illud examinare, quia inſtituenda eſſet quęſtio,

Concl. Datur vniuerſale immerſum in indiuiduis. Ariſt. D. Th.

an de ſingularibus, quatenus talia, ſunt, poſſit eſſe ſcientia. Interim tamen ſufficit ad efficaciam rationis, quòd de facto ſcientia ſit de aliquibus rebus, & non quatenus ſingulares ſunt, ſed quatenus vt indiuidua habent aliquam conuenientiam in vna natura, vt contingit de Rebus Phyſicis, ſi igitur datur ſcientia de aliquibus, & non quatenus ſingularia ſunt, iam de ijs dabitur quatenus participant aliquam rationem vniuerſalitatis.

Datur ſcientia de rebus vniuerſalibus

III. Atque ex his poteſt elici etiam confirmatio eiuſdem opinionis, nam plura indiuidua habent aliquam conuenientiam inter ſe, ex vi cuius participant eandem naturam, & eadem prædicata quidditatiua, hoc autem conuincit quandam vniuerſalitatem in ipſis indiuiduis, ſi enim natura illa, quę in ipſis reperitur, & ponit conuenientiam eſſentialem, non haberet aliquam vniuerſalitatem, non poſſet in ipſis multiplicari, ſtatim enim ac multiplicatur, colligitur ratio eſſentialis: quia eſt vna ſecundùm eſſentiam multis communis. Vnitas autem reſpiciens aliquam multitudinem importat vniuerſalitatem, vt diximus explicando rationem vniuerſalis. Atque hoc etiam deduci poteſt ex rerum vniuocatione, cum enim vniuoca ſint illa, quorum nomen commune eſt, & ſecundùm illud nomen ratio ſubſtantiæ eſt eadem, ſuppoſito, quòd detur vniuocatio, neceſſariò concedendum eſt etiam vniuerſale in eſſendo, tunc enim eadem ratio ſubſtantiæ eſt in pluribus, atq; conſequenter exiſtit tanquã aliquid vniuerſale. Quòd autem detur vniuocatio, ne dum oſtendi poteſt ex conuenientia in eadem ſpecie, & natura, ſed etiam quia datur productio vniuoca, quę tendit ad effectum vniuocum, ſeu eiuſdem rationis cum cauſa, vnde etiam effectus, & cauſa habent eandem rationem ſubſtantiæ, & idem nomen.

Datur conuenientia eſſentialis inter indiuidua.

IV. Atque hinc etiam concluditur, quòd vniuerſale non eſt ſola vox, quæ conueniat pluribus, ſed eſt aliquid reale diſperſum in indiuiduis non enim quando dicitur; *Petrus eſt homo*, *Paulus eſt homo*, ſenſus eſt, quòd Petrus, & Paulus participent hanc ſolam vocem hominis, ſed quòd habeant eamdem naturam ſubſtantialem, ita vt tam Petrus, quàm Paulus intrinſecè inuoluant eandem quidditatem realem, & eadem prædicata, quæ fundentur in eſſe reali, & eſsentiali ipſorum, vnde non ſolùm adeſt vox, ſed etiam ſignificatum per vocem, quod dicit eſse conueniens eſsentialiter cum altero. Quod etiam confirmatur. Nã quando producitur aliquod indiuiduum intra aliquam ſpeciem, non producitur aliqua vox, ſed producitur tale eſse reale; rurſus, quando producitur aliud indiuiduum intra eamdem ſpeciem, non producitur vox eiuſdem rationis, ſed producitur eſse eiuſdem rationis cum pręcedenti indiuiduo, quod prius fuerat productum: participans ſimilem naturam, igitur vniuerſale non dicit ſolam vocem, quæ conueniat in diuiduis, ſed aliquid reale poſitiuum in ipſis.

Vniuerſale non eſt tantù vox.

V. Quod etiam rurſus declarari poteſt, nam indiuidua ſecundùm quod participant rationes, quibus adinuicem aſſimilantur, & conueniunt in eadem eſsentia, ſeù prout dicunt eadem pręadicata quidditatiua, conſtituunt aliquas rationes obiectiuas, quæ conſiderantur à ſcientijs, & quibus ſpecificant potentias cognoſcitiuas, aut operatiuas: ſic ratio corporis naturalis conſtituit rationem obiectiuam obiecti Phyſici, ratio coloris ſpecificat potentiam viſiuam, cum igitur hæ rationes ſint vniuerſales, quia conueniunt pluribus, erit vniuerſale aliquid reale, & non ſola vox, ſiquidem rationes obiectiuę, quę correſpõdent ſcietijs, & potẽtijs, debent eſse reales poſitiuæ, non enim verſantur circa voces, ſed circa res. Et vrgeri adhuc poteſt hęc ratio. Rationes iſtæ obiectiuę, ſeu prædicata iſta, in quibus conueniunt indiuidua, ſunt aliquid intelligibile ex parte ipſorum indiuiduorum, & faciunt, quòd per ſe ipſa indiuidua innoteſcant intellectui, ergo participant rationem intelligibilitatis, atque adeò ſunt entia, ſi ergo ſunt entia, & ſe tenent ex parte indiuiduorum, iam ſunt aliquid poſitiuum, quod eſt in ipſis indiuiduis. Sed hæc magis clara ſunt, quàm indigeant probatione. Et cum Nominales negãt vniuerſalia eſse res, ſed eſse tantùm conceptus, in alio ſenſu loquuntur, vt infra videbimus.

Datur rationes vniuerſales, quæ conueniant pluribus

De Eſſentia vnitatis vniuerſalis. Diſputatio. XII.

Explicatur definitio vniuerſalis. *Sect.* I.
Vniuerſale debere poſſe multiplicari in pluribus contra Caiet. *Sect.* II.
Communicabilitatem ſaluare vniuerſale, quocumque modo fieri poſſit. *Sect.* III.

Explicatur definitio vniuerſalis.

SECTIO I.

I. CONcluſum eſt diſputatione pręcedenti, dari quamdam rationem vniuerſalem, quæ reperiatur in indiuiduis, nunc videndum eſt, in quo formalis ratio vniuerſalis conſiſtat.

Definitio Vniuerſalis Ariſt.

Dupliciter autem Ariſt. vniuerſale definiuit, & primò quidem 7. Metaph. tex. 45. ita explicauit. *Hoc enim dicitur vniuerſale, quòd pluribus natura aptum eſt ineſſe.* Alteram autem definitionem tradidit 1. Periherm. c. 5. vbi inquit. *Dico autem vniuerſale, quod in pluribus prædicari natum eſt, vt homo quidem vniuerſalium eſt.* Atque ſimul vtramque definitionem complexus eſt 1. Poſt. t. 25. *Eſſe quidem igitur vnum de multis verum dicere neceſſe eſt; non erit enim vniuerſale, niſi hoc ſit, oportet igitur aliquid vnum, idemque in pluribus eſſe.* Differt autem vna definitio ab alia, quòd vna explicat vniuerſale ſecundùm eſſe, altera verò explicat ſecundùm prædicari. Ex quibus colligitur, duas illas conditiones, quas diſp. præcedenti ſect. 1. diximus, requiri ad vniuerſale, ſe habere tanquam rationes conſtitutiuas illius; nempè, quòd ſit vnum; & quòd reſpiciat multa, ſeu ordinetur; vt ſit in multis, vnde communiter ſolet dici, quòd *Vniuerſale ſit vnum in multis.*

II. Ex quibus colligitur, id, quod primò requiritur ad conſtitutionem vniuerſalis, eſſe, quòd ratio ſit vna non quacumque vnitate, nempe proportionis, ſed vniuocationis. Ratio autem eſt, quia debet ſecundùm ſuam eſſentiam eſſe vnum, atque idem, cum non

[V]niuerſale eſt [vn]ium vnitate v[n]iocationis.

poſſit eſſe diuerſum à ſeipſo; cum igitur de ratione vniuerſalis ſit, quòd poſſit eſſe in multis, niſi diceret rationem vniuocam, ita vt ſecundùm eamdem rationem formalem in pluribus reperiretur, non eſſet in multis, ſed vna ratio eſſet in vno, & alia in alio; cum igitur debeat eadem ratio eſſe in multis, & neq; æquiuoca, neque analoga habeant eſſentialem rationem communem, vt ſuo loco dicemus, ſequitur, quòd non poſſit eſſe vnum, niſi vniuocè. Quod etiam docuit Ariſt. 1. Poſt. c. 8. & 20. vbi vocat vniuerſale *Vnam rationem*, ſicut in Anteprædicamentis dixerat, quòd *Vniuoca ſunt illa, quorum nomen eſt commune, & ſecundum illud nomen ratio ſubſtantiæ eſt eadem.*

Ariſt.

Vniuerſale debet eſſe vnum cũ communitate. Ariſt.

III. Rurſus debet vniuerſale ita eſſe vnum, vt tamen retineat communitatem, quia debet ordinari ad plura, in quibus poſſit eſſe, vnde excluditur vnitas indiuidualis, quia hæc eſt ex ſua natura determinata ad vnum, & non poteſt aliquo pacto reſpicere plura, quod declarauit etiam Ariſt. 3. Met. t. 14. dum ait. *Ita enim ſingulare dicimus, quod vnum numero eſt, vniuerſale verò, quod in his.* Quòd ſi huius rei ratio inquiratur, dicendum eſt, ideo ad conſtituendum vniuerſale requiri communitatem, per quam auferatur vnitas numeralis, quia vnitas numerica, quantùm eſt de ſe, coarctat ad ſingularitatem; vniuerſale autem, & ſingulare opponuntur, quia vniuerſale ex natura ſua tollit ſingularitatem, quę ex vi ſui conceptus excluditur. Ex quo rurſus inferendum eſt, quòd non ſufficit ad vniuerſale, quòd reſpiciat plura, quomodocumque, cum debeant eſſe plura, quatenus participant rationem vniuerſalitatis, quod valdè notandum eſt. Et huius rei ratio reddi poteſt, quia uniuerſalitas ex ſua formali ratione importat pluralitatem, ita vt ex ſe formaliter tollat ſingularitatem, ratione communitatis, qua communis ſit pluribus; ſi autem illa plura non eſſent plura, quatenus participant rationem vniuerſalitatis, ſed aliunde haberent pluralitatem, ex vi ipſius vniuerſalis non tolleretur ſingularitas, vnde vniuerſale, & ſingulare ex ſe formaliter non opponerentur. Hoc autem ordinari ad plura poteſt contingere dupliciter, vel ſecundùm exercitium, vel ſecundùm aptitudinē, præciſo

Vniuerſale debet reſpicere plura, quatenus participant ratione vniuerſalitatis.

tamen

tamen exercitio, nam etiam quando eſt exercitium, quo natura communis reperitur in pluribus, adhuc adeſt etiam aptitudo. Quomodo autem vniuerſale requirat, poſſe eſſe in pluribus, an ſecundum exercitium, an verò ſecundùm aptitudinem, pendet ex ijs, quæ dicturi ſumus.

Vniuerſale poteſt prædicari de pluribus.

IV. Ex hoc autem, quòd vniuerſali conuenit, poſſe eſſe in pluribus, ſequitur etiam, quòd de pluribus poſsit prædicari tanquam paſsio ipſius vniuerſalis, radicata in eo, quòd ſit in multis. Quòd autem ſit paſſio euidenter conuincitur, nam prius concipimus aliquid eſſe in alio; deinde de ipſo prædicari: prædicari enim dicit propoſitionem enunciatiuam, qua aliquid de aliquo enunciatur; propoſitiones autem fundantur in eo, quòd res ita ſit, vel non ſit, vt docet Ariſt. libro 1. Periherm. quare hoc, quòd vniuerſale de multis prædicatur, debet fundari in eo, quòd ſit in multis; ſi igitur fundatur in eo, quòd ſit in multis, iam conſequitur vniuerſale, quatenus dicit eſſe in multis. Quod etiam confirmatur, quia enunciatio non eſt aliquod intrinſecum obiecto, ſed dicit opus intellectus, ſeu iudicium, quo indicat rem ita eſſe, & hoc iudicium fundatur in ipſa re, eò quòd talis ſit, ſicuti iudicat: vnde ſi loquimur de prædicatione formali, certum eſt, hanc eſſe extrinſecam vniuerſali, prout eſt extra intellectum, cum non ſe teneat ex parte illius; ſi verò loquimur de prædicatione fundamentali, hæc etiam ſe habet vt paſſio, quia dicit aptitudinem, quam habet ad intellectum, nempè ipſam veritatem, quæ ſit obiectum enunciationis, ſicut autem vnitas vt ſic, eſt paſſio entis, vt ſic; ita talis vnitas, nempè prædicabilitas de pluribus erit paſſio talis entis, nempè vniuerſalis. Ex quo colligitur diſcrimen inter vtramq; definitionem, nam cum definitur vniuerſale per *Eſſe in multis*, eſt eſſentialis definitio, quia traditur per intrinſeca, & conſtitutiua: quando verò definitur per *Prædicari de pluribus*, eſt definitio deſcriptiua, quia traditur per paſsionem. Hinc Albert. tract. 2. Prædicab. cap. 1. ait, Primam definitionem tradi per cauſam, ſecundam per effectum, nomine effectus intelligens paſsionem.

Prædicabilitas eſt paſſio vniuerſalis.

In quo fundetur veritas enunciationis. Ariſt.

Diſcrimen inter vtrâque definitioné vniuerſalis. Albert.

V. Verùm adhuc aduertendum eſt, quòd quando dicitur, vniuerſale eſt id, quod aptum eſt prædicari de pluribus, intelligi debet de prædicatione directa, non verò de indirecta, nempè quòd ſit ſuperioris de inferiori, & ratio eſt manifeſta, quia vniuerſale dicit communitatem reſpectu illorum plurium, quibus aptum eſt ineſſe; cum igitur, quod eſt commune reſpectu aliquorum, ſit etiam ſuperius reſpiciens vnumquodq; illorum, ſequitur etiam, quòd vniuerſale ſe habeat, vt quid ſuperius ad illa, de quibus prædicatur. Ex quo etiam confirmatur, quod ſupra diximus, nempè quòd vniuerſale, dum eſt in multis, debeat importare multitudinem in illis, quatenus participant vniuerſalitatem, quia ſi eſt vt quid ſuperius in inferioribus, debet ex ſe habere talem aptitudinem, vt poſsit eſſe in illis facta multiplicabilitate, quia ſi poſſet eſſe in illis ſine hac multiplicabilitate, non haberet illam latitudinem, qua poſſet excedere eſſe indiuiduale, ad quod contrahitur, quod eſt neceſſarium, vt ratio illa ſit ſuperior, ſi enim non excederet natura humana Petreitatem, quomodo eſſet ad illam ſuperior? in hoc enim conſiſtit exceſsus, quòd ratio indiuidualis; non eſt multiplicabilis, ratio verò ſuperior eſt multiplicabilis per ſuperadditas indiuiduationes.

Qua prædicatione debeat vniuerſale prædicari.

VI. Atque ex his, quę diximus. Colligitur primo, rationem vniuerſalis non poſſe ſaluari in ratione indiuiduali, qua aliquod indiuiduum contrahitur ad tale eſſe indiuiduale, quia licet fortaſſe, ſi conſideretur ratio indiuiduationis vt ſic, prout poteſt multiplicari in pluribus, vniuerſale quoddam ſit, nihilominus tunc non conſideratur ratio indiuidualis, prout in exercitio contrahit, & determinat, de qua nos modò loquimur, ſed conſideratur ſecundùm ſuam rationem formalem, prout acquirit aliquam formalitatem, vnde dicit etiam ipſa aliquam rationem eſſentiæ. Conſtat igitur, quòd ſolùm ſecundùm rationes eſſentiales poteſt contingere vniuerſalitas, ſiue eſſentiæ genericę ſint, ſiue ſpecificę, ſiue quocumque alio modo ſe habeant, dummodo habeant vniuerſalitatem quandam, qua poſsint eſſe in pluribus, ſtatim autē ac habent hanc vniuerſalitatē, formaliter conſideratæ non poſſunt habere amplius exercitiū indiuiduationis.

Vniuerſalitas cõtingit ſolùm ſecũdùm rationes eſſentiales, non verò indiuiduales.

VII. Col-

Natura diuina non eſt vniuerſalis.

VII. Colligitur ſecundò, naturam Diuinam, licèt ſit in tribus perſonis, non eſſe tamen vniuerſalem, quia ipſis non communicatur cum multiplicitate, ſed eadem numero eſt in omnibus, vnde cum retineat ſuam ſingularitatem, implicat, quòd habeat aliquam vniuerſalitatem in eſſendo. Eodem etiam modo dicendum eſt, ſi eadem forma numero ſiuè ſubſtantialis, ſiuè accidentalis poneretur à Deo per replicationem in pluribus ſubiectis, non conſtitueret aliquam vniuerſalitatem, quia retineret ſuam indiuiduationem, quæ præcipuè requiritur, vt ſeruetur ratio replicationis, nec acquireret aliquam communitatem, quæ non poteſt eſſe in pluribus ſine multiplicitate. Accedit etiam, quòd forma non reſpicit ſubiectum, ſiuè accidentalis, ſiuè ſubſtantialis tanquam ſuperius inferius, & magis commune minus commune; nam vel conſideratur ſecundùm indiuiduum, & ſic non latius patet, quàm ſubiectum conſideratum ſecundùm indiuiduum; vel conſideratur ſecundùm ſpeciem, & ſic non latius patet, quàm ſubiectum ſecundùm ſpecié; vnde ex natura ſua non poteſt habere habitudinem aliquam vniuerſalitatis, ſed neque poteſt acquirere, quando replicatur in pluribus ſubiectis, quia hęc replicatio accidentalis eſt, nec ponit aliquam habitudinem, quam ex natura ſua non habeat forma. Ex quo conſtat, quàm leui fundamento motus ſit Recentior quidam, dum aſſerit, poſſe per Dei potentiam vniuerſale dari à parte rei ex eo, quòd poteſt Deus replicare eandem formam in ſubiectis diuerſis, quia eſſet perfectè vna, & eſſet in pluribus, non intelligēs, quòd vniuerſale excludit omnino vnitatem ſingularitatis, cum illi opponatur.

Neq forma eadē numero poſita in pluribus ſubiectis

Vniuerſale debere poſſe multiplicari in pluribus contra Caietanum.

SECTIO II.

I. CVm in allata definitione conſtet ad conſtituendam eſſentiam vniuerſalis requiri, quòd poſſit eſſe in multis, ſeu quòd habeat aptitudinem, vt ſit in multis, difficultas hinc oritur, quænam debeat eſſe huiuſmodi aptitudo, ſeù quomodo debeat ipſi conuenire, an requiratur, quòd ratio illa, ſiuè natura ſit realiter multiplicabilis in pluribus indiuiduis; an etiam ſufficiat, quòd natura, prout obijcitur intellectui noſtro, non habeat repugnantiam, vt ſit in multis, & ad hoc ſufficiat, quòd non obijciatur vt indiuiduata, ſeu vt hæc numero. Caiet. cap. de ſpecie in Logica, & De ente, & eſſentia cap. 4. quæſt. 7. & prim. par. quæſt. 13. artic. 9. §. ***Aduerte hic latitudinem***; ait, quòd ad conſtituendum vniuerſale ſufficit, quòd natura obijciatur intellectui non particularizata, quia tunc habet non repugnantiam ad eſſendum in multis, nec eſt neceſſe, quòd poſſit phyſica multiplicatione multiplicari, vnde concludit, quòd non eſt neceſſe, quòd communicabilitas, per quam conſtituitur vniuerſale, habeat ſundamentum ex parte obiecti, ſed ſufficit, quòd habeat ex parte noſtri, quatenus intellectus denudando naturam ab indiuiduatione, illam concipit cum quadam communicabilitate, vnde infert, quod natura cuiuſcunque Angeli licet non poſſit à parte rei multiplicari indiuidualiter, eſt tamen vniuerſalis, ſi cōcipiatur ſine indiuiduatione, vt natura Gabrielis, aut alterius Angeli. Tribuitur hæc opinio ab Auerſ. in Logica quæſt. 8. ſect. 4. etiam Ferrar. 2. contra Gent. capit. 73. §. ***Ad ſecundam***, ſed ibi Ferrarienſis ſolùm docet, quòd natura poteſt conſiderari ab intellectu abſque eo, quòd conſideret eius indiuiduationem, non tamen dicit, quòd non ſit neceſſaria multiplicabilitas ſecundùm eſſe phyſicum ad conſtituendum vniuerſale, tribuit etiam Iauel., ſed hoc apud illum non reperi.

Opinio Caiet. Ad conſtituendum vniuerſale ſufficere, ſi natura obijciatur intellectui nō particularizata.

Ferrar.

II. Quicquid tamen ſit, hæc ſententia valdè improbabilis eſt, & contra communem ſenſum Philoſophorum, vnde ſtatuimus. De ratione vniuerſalis eſse, ex eo quòd reſpicit multa, quòd poſſit etiam in multis multiplicari, atque id probari poteſt. Vniuerſale debet poſſe prædicari de pluribus, vt etiam docet Ariſtot. in definitione, quam tradidit 1. Perihermenias ca. 5. ex eo videlicet, quòd debet reſpicere multa, cum autem ſit vniuerſale in eſſendo, debet in eſſendo reſpicere multa, ergo debet poſſe eſſe in multis, quia quod de aliquo prædicatur, debet eſſe in illo, nam prædicatio ſupponit exiſtentiam prædicati in ſubiecto, ſed non poſſet eſſe in mul-

Concl. Vniuerſale debet eſſe in multis multiplicabile. Ariſt.

Prædicatu de aliquo ſupponit eſſe in illo

multis, niſi etiam in multis poſſit multiplicari, ergo de ratione vniuerſalis eſt, quòd poſsit in multis multiplicari. Quòd autem, niſi multiplicetur in multis, non poſsit eſſe in multis, probatur, nam duplici modo aliquid poteſt eſſe in multis, vel ſeruando ſingularitatem, vt contingit in eſſentia Diuina, quæ vna numero eſt in tribus perſonis, vel cum multiplicatione, & diuiſione; primo modo non poteſt vniuerſale eſse in multis, tum quia hoc competit tantùm eſſentiæ Diuinæ, tum quia debet vniuerſale à ſeipſo excludere ſingularitatem, ergo non alio modo poteſt eſse in pluribus, niſi per multiplicationem.

2. ratio III. Secunda ratio. Non poteſt ſaluari ratio vniuerſalis, niſi in ipſo intelligatur ordo ad plura: ergo neque poteſt ſaluari vniuerſale, niſi poſsit in pluribus multiplicari. Antecedens certum eſt, tum ex ipſa notione vniuerſalis, tum ex ipſa definitione, quam tradidit Ariſt. 7. metaphyſ. textu 45. vbi definiuit, *Vniuerſale eſſe, quod poteſt pluribus ineſſe*, & ratio facilè reddi poteſt; ſi enim præſcindatur ordo ad plura, tunc remanebit tantùm vnitas, vnde vniuerſale erit vnum in ſe, & indiuiſum, & etiam diuiſum à quocũque alio, quod non eſt ipſum, quod eſt eſse vnum numero, ſeu aliquid ſingulare; quare præciſo ordine ad plura, tollitur omnis vniuerſalitas. Conſequentia etiam probatur. vniuerſale reſpiciens plura ſe habet, vt quid commune ipſis, & contrahibile ad illa plura, & habet rationem ſuperioris ad inferiora, quando autem aliquid eſt contrahibile ad plura, poteſt in illis multiplicari, nec alio pacto poteſt contrahi, niſi per multiplicationem, ſic genus non poteſt contrahi ad ſpecies, niſi in ipſis multiplicetur; ſpecies non poteſt coutrahi ad indiuidua, niſi in indiuiduis multiplicetur. Cum igitur de ratione vniuerſalis ſit, quòd dicat ordinem ad plura, vt poſsit contrahi per illa, ſequitur etiam, quòd requirat, poſse in illis multiplicari. Et confirmatur tota hæc ratio, Vel vniuerſale poteſt in pluribus multiplicari, vel non? ſi poteſt in plnribus multiplicari, ergo de ratione ipſius eſt multiplicatio: ſi non poteſt in pluribus multiplicari, ergo non habet communicabilitatem, ſed ſingularitatem, quoniam communicabilitas, quæ conuenit vniuerſali, dicit, quòd ratio vniuerſalis poſsit pluribus communicari, hæc autem communicatio non poteſt fieri ſine multiplicatione.

Vniuerſale non ſaluatur abſq. ordine ad plura. Ariſt.

3. ratio IV. Tertiò argumentor. Quando concipitur aliqua natura præciſa ipſius indiuiduatione, vel illi repugnat multiplicari in multis indiuiduis, vel non repugnat; vnum enim ex his debet neceſſariò conuenire, cum ſint contradictoria. Si repugnat, ergo ex ſe non habet communicabilitatem, & conſequenter illi repugnat etiam vniuerſalitas, quæ ſine communicabilitate non poteſt eſse, vnde ſi in natura ſic intellecta concipitur aliqua communicabilitas, eſt verè aliquid fictum ab intellectu, & ens rationis, non verò realis: vnde nec erit verum vniuerſale cum fundamento in obiecto, ſed vniuerſale imaginarium. Si verò illi non repugnat, iam vniuerſali per ſe conuenit communicabilitas phyſica: per hanc enim ſolùm poteſt poni in pluribus indiuiduis. Confirmatur. Vel illa communicabilitas, quam, dicit Caietanus, habere naturam ſic conceptam ſine indiuiduatione, eſt realis, vel ficta; ſi eſt realis, ergo poteſt reduci ad actum, & poni à parte rei in pluribus indiuiduis, ſi verò eſt ficta, ergo reuera illa natura ſic concepta, cum non habeat communicabilitatem, non poteſt eſse vniuerſalis. Et rurſus inſtari poteſt. Natura, quæ de ſe eſt determinabilis ad vnum tantùm indiuiduum, non poteſt eſse vniuerſalis, nam non latius patet, quàm indiuiduum, vniuerſale autem debet latius patere; ergo non poteſt eſse determinata ex ſe, vt ſit tantùm in vno indiuiduo. quocirca illa natura ſic concepta abſque propria indiuiduatione, vel eſt determinata, vt ſit tantùm cum propria indiuiduatione, & tunc non poterit eſse vniuerſalis, quia non latius patebit, quam indiuiduum, ſi autem non ponitur determinata, ergo illi non repugnat eſse in pluribus indiuiduis, & conſequenter poterit in pluribus multiplicari. Atque hæc ſententia adeò certa, & euidens eſt, vt mirer, quomodo potuerit Caietanus in oppoſitam partem abire.

Vniuerſale requirit realē cõmunicabilitatem.

Communicabilitatem ſaluare vniuerſale quocunque modo fieri poſſit.

SECTIO III.

I. Diximus de ratione vniuerſalis eſſe, quòd poſſit in multis multiplicari, nunc diſcutiendum remanet, per quamnam potentiam requiratur, quòd poſsit fieri hæc multiplicatio; loquimur enim de multiplicatione phyſica; qua diximus à parte rei poſſe multiplicari: difficultas enim in eo ſita eſt, an videlicet ſufficiat, quòd poſsit multiplicari per Dei potentiam: an verò requiratur, quòd poſsit eſſe in multis per virtutem naturalem: ſupponimus enim, quòd ex eo, quòd naturæ ex ſe præciſè conſideratæ non repugnet eſſe in multis, ſed ad ipſa referatur, poſſit reduci ad actum hæc potentia phyſico modo. Omiſſo autem illo, quòd nonnulli de natura genericè ſumpta aſſerunt, videlicet requiri ad ſaluandam illam communitatem genericam, quod actu ſit in multis ſpeciebus. Quidam putant, quòd multiplicatio debeat eſſe poſsibilis per potentiam naturalem, hos autem citauimus ſuo loco, cum egimus de natura generica, vbi vidimus, quòd ad genus ſufficit poſsibilitas logica ſpecierum, quæ poſſit reduci in actum per ſolam Dei potentiam, & ſupra ordinem naturæ. Econtra verò communior ſententia docet, ſufficere multiplicabilitatem quocunque modo ſit poſſibilis, huius autem ſententiæ auctores loco prædicto citauimus, vbi hoc ipſum de natura generica diſcuſſimus.

Oppoſitæ opiniones de communicabilitate vniuerſalis.

II. Interim de vniuerſali in communi agentes aduertimus. Vt natura ſit vniuerſalis, non ſufficere, quòd habeat meram non repugnantiam negatiuam, vt ſit in multis, ſed debere eſſe poſitiuam, vt poſtea infra oſtendemus, quando de aptitudine naturę ſecundùm ſe præciſè conſideratæ agemus. nam ab intrinſeco debet habere, quòd illi non repugnet: ſi enim conſideretur ſecundùm ſuum eſſe poſitiuum, vt tale, debet illi repugnare, vel non repugnare: ſi igitur ex vi ſui eſſe poſitiui non repugnat, debet habere etiam intrinſecum fundamentum huius non repugnātię, hoc autem nō poteſt eſſe aliud, niſi intrinſeca habitudo, vt ſit in multis, & propterea definitur vniuerſale ab Ariſt. Id, quod aptū eſt eſſe in multis; quod rurſus etiā, ſumendo ipſam non repugnantiam poteſt declarari; nam vel habet intrinſecam aptitudinem poſitiuam, vel non? cum enim hæc ſint contradictoria, alterum de ipſa debet verificari. Non autem poteſt dici, quòd non habeat aptitudinem, quia tunc, cum ſit aliquid poſitiuum, neque haberet fundamentum non repugnantiæ, ſed potius repugnantiæ. Deinde ſi ſecundùm eſſe poſitiuum poteſt multiplicari, cur ſecundùm eſſe poſitiuum non dicit aptitudinem ad communicationem? aut quomodo ſine aptitudine poterit communicari? Vnde valdè eſt aduertendum, quòd non repugnantia, licet importet aliquid negatiuum ſecundùm ſignificationem, tamen ſecundùm ſignificatum importat aliquid poſitiuum; ſed de hoc infra vberius agemus.

Natura vt ſit vniuerſalis debet poſſe poſitiuè multiplicari per poſitiuū potentiam.

III. Dicendum igitur eſt; ad vniuerſale ſufficere, quòd per quamcumque potentiam ſit in pluribus multiplicabile, ſiue naturalis ſit, ſiue ſupra naturam, nempe Diuina. Hoc autem euidenter prob. Quòd vniuerſale ſit in pluribus multiplicabile per hanc, vel illam potentiam, non variat intrinſecam rationem formalem vniuerſalis, ergo quocumque modo ſit multiplicabile, ſemper erit vniuerſale. Conſeq. eſt euidens, nam poſito conſtitutiuo formali: ponitur etiam conſtitutum, vnde ſolùm confirmandum eſt antecedens. Intrinſeca, & formalis ratio conſtitutiua vniuerſalis eſt, quòd ſit quædam vnica ratio, quæ plura reſpiciat, & ordinetur ad eſſendum in illis, hoc autem ſaluatur in natura quocumque modo multiplicabilis ſit, nam ſi ſemel per aliquam potentiam eſt communicabilis, adhuc eſt vna natura reſpiciens plura, ad quæ ordinatur: & conſequenter per quamcumque potentiam ſit communicabilis, ſaluatur ratio formalis vniuerſalis.

Concl. vniuerſali ſufficere multiplicabilitas per quā cumq. potentiam.

Intrinſeca ratio conſtitutiua vniuerſalis.

Confirmatur. Si illa natura non eſſet ab intrinſeco multiplicabilis in pluribus, per nullam potentiam poſſet multiplicari, quia etiam Deus, quando aliquid operatur, ſupponit poſſibilitatem in eo, quod operatur, vnde ſi non eſſet poſſibile, quòd illa natura eſſet in pluribus, nec poſſet ponere in pluribus, ſicuti non

po-

poteſt ponere in eſſe, quòd non habet intrinſecam poſſibilitatem: imò ex eo, quòd poſſit ponere in eſſe, colligimus: quòd ſit intrinſecè poſsibile: ſic igitur, ſi poteſt Deus aliquam naturam, aut rationem multiplicare in pluribus, debet colligi, quòd ſit ab intrinſeco ſuo multiplicabilis, ergo cum quæcumque natura, quę quocunque modo poteſt poni in pluribus, debeat habere intrinſecam poſſibilitatem, qua poſsit poni, dicendum eſt, quòd ſeruet ab intrinſeco rationem formalem vniuerſalis, quia videlicet ſit vna ordinata, vt ſit multiplicata in multis.

2. ratio

IV. Secundò probatur eadem ſententia. Eodem modo ſe habet natura; ſi multiplicetur in pluribus per vnam potentiã, ac ſi multiplicetur per aliam, quò ad communitatem, & vniuerſalitatem, ergo per quamcunque potentiam ſit multiplicabilis, ſufficiet, vt conſtituat vniuerſale.

Eodem modo ſe habet cõmunicabilitas poſſibilis per vnam potentiã ac per aliam.

Dixi in antecedẽti quò ad vniuerſalitatem, & communitatem, quia ex eo, quòd vna natura ſit multiplicabilis per vnam potentiam, & non per aliam, ſequitur, quòd ſit diuerſę eſſentię, in tali autem ſenſu acceptum probatur antecedens. nam quocumque modo multiplicetur, ponitur eadē natura in pluribus, ita vt ſecundùm eandem eſſentiam ſit in vno, ſecundùm quam eſt in alio, & eadem prędicata quidditatiua conueniant cuicumque. Quare ſi Deus Solem multiplicaret, in quocumque Sole eſſet tota adęquata natura Solis, & eſſent plures numero Soles, non ſecus, ac eſt natura humana in ſingulis hominibus, & eodem modo eſſent plures numero ſoles, ac ſunt plures numero homines; ergo quocumque modo fiat multiplicatio, natura eodem modo ſe habet, quò ad vniuerſalitatem. Conſequentia principalis prob. quia eodem modo ſe habente natura quò ad vniuerſalitatem, & communitatem, debet ſeruare etiam eandē rationē vniuerſalis, quis enim dicat, quòd ſi natura Solis poneretur in pluribus indiuiduis, non eſſet vniuerſalis? Si igitur quocumque modo ſit multiplicabilis natura, habetur idem effectus vniuerſalitatis, etiam erit eodem modo vniuerſalis. Confirm. Ponantur plura indiuidua, quæ ſolùm poſſint multiplicari ſupra ordinem naturę. Si quis neſciret, hanc multiplicationem eſſe ſupra ordinem naturæ, ſtatim vidēs multitudinem indiuiduorum æquali modo, cognoſceret, & putaret, eſſe vniuerſalem naturam, quæ eſt in illis indiuiduis, ac ſit natura quęlibet, quę iuxta ordinem naturæ multiplicetur, nec vllam differentiam in ratione vniuerſalitatis perciperet, ergo per quamcumque potentiam ſit natura communicabilis eodem modo ſemper erit vniuerſalis.

V. Rurſus hoc declarari poteſt ex proportione, quam debet ſeruare vnuſquiſque effectus ad ſuam cauſam, tam enim in effectu, qui reſpicit cauſam intra ordinem naturæ, eſt ordo ad cauſam, quàm in effectu, qui reſpicit cauſam extra ordinem naturæ, quo poſito conſpicitur ratio. 3. ratio.

Cauſa naturalis ſupponit in natura multiplicabili per ipſam intrinſecam aptitudinem ad poſſe multiplicari, per quam referatur ad talem cauſam, ergo etiam natura multiplicabilis per ſolam Dei potentiam, aut quocumque alio modo, habebit intrinſecam aptitudinem ad poſſe multiplicari, qua reſpiciat ſuam cauſam, per quam eſt multiplicabilis, vnuſquiſque enim effectus, ſeruata proportione, eodem modo ſe habet ad ſuam cauſam:

Eadem habitudo, proportionaliter effectus cuiuſcúq; ad cauſa

& ſicuti ex vi effectus vt ſic requiritur poſsibilitas vt ſic, quæ ſit ipſi intrinſeca, ita talis effectus requirit talem intrinſecam poſſibilitatem, vnde multiplicabilitas effectus dicit in natura intrinſecam poſſibilitatem, & aptitudinem ad poſſe multiplicari, quòd ſi ab intrinſeco ſuo habet aptitudinem ad eſſendum in multis, non poteſt ipſi denegari ratio vniuerſalitatis. Nec obſtat, quòd hoc non poſſit cognoſci naturalitèr, nec quòd non pertineat ad philoſophum inquirere, quid Deus de abſoluta potentia poſſit facere, quia etiam dato, quòd hoc eſſet verum, quod tamen falſum eſt, nam ex vi naturalis luminis poteſt ſciri, quod Deus poſsit plura facere, quam facit, tamen ſuppoſito, quod cognoſcat, poſſe aliquam naturam ſolùm extra ordinē naturæ multiplicari, poteſt, ſtando intra ſuos limites, cognoſcere, quòd illa natura erit verè vniuerſalis, & eodem modo, ac quælibet alia, & conſequenter quòd ſufficiat quęcumque communicabilitas, per quamcumque potentiam fiat.

Cuinam competat ratio Vniuerſalis. Diſp. XIII.

Varij modi dicendi. *Sect. I.*
Vera ſententia. *Sect. II.*
Soluuntur rationes in oppoſitum. *Sect. III*

Varij modi dicendi.

SECTIO I.

I. DEclarata eſſentia vniuerſalis, quòd videlicet conſiſtat in vnitate alicuius naturæ, quę ordinetur ad eſſendum in multis per verã multiplicationem: nunc difficultas inſurgit; in quibuſnam generibus entiũ ſaluetur ratio vniuerſalis. Entia autem multipliciter poſſunt conſiderari. primò quidem ſecũdum eſſe completum ſubſtantiale in cõcreto ſumptum, prout dicũt aliquam naturã completam in concreto, & directè ponuntur in prædicamento, vt videlicet eſt natura humana. Secundo modo poſſunt conſiderari eadem entia completa ſubſtantialia, ſed in abſtracto, prout dicũt eſſe formale ipſius naturę, quod nonnulli vocãt formam totius, vt eſt humanitas reſpectu naturæ humanæ. Tertiò poſſunt conſiderari entia concreta accidentalia, prout coaleſcũt ex ſubiecto, & forma accidentali, vt eſt calidum, album, & alia huiuſmodi. quartò poſſunt conſiderari eadem entia in abſtracto, prout dicunt ipſas formas accidẽtales, vt albedinẽ, caliditatẽ. Quintò poſsũt cõſiderari entia ſubſtantialia incompleta, quæ indirectè tantùm ponũtur in prædicamento, vt ſunt materia, & forma, imò hęc acceptio ſe extendit etiam ad entia metaphyſica, nempè differentias, quæ indirectè tantùm collocantur in prædicamentis. Denique poſſunt accipi entia, prout dicunt ipſa tranſcendentia, nempè rationem entis, & rationẽ vnius, &c. Et de his omnibus procedit difficultas, an participent rationem vniuerſalis. Et quidem ſi loquamur de entibus completis ſubſtantialibus in concreto ſumptis, nullum dubium eſt, quin participent rationem vniuerſalis, quia ſi hæc non participarent, neque etiam alia participarent, ſi quidem entia completa coaleſcunt ex incompletis.

Multiplex conſideratio entium.

II. Ex his igitur diuerſis acceptionibus entis, etiam varij modi dicendi orti ſunt. Et primus aſſerit, excludi debere à nomine vniuerſalis omnia illa, quæ per ſe in prędicamento non ponuntur, vt tranſcendentia, Partes Phyſicas, nempè materiam, & formam, differentias, ipſa entia completa in abſtracto ſumpta, quia ſe habent, vt forma totius; & volunt vniuerſale reperiri tantùm in ijs, quæ directè ponuntur in prædicamento. Ità ſentiunt Albert. tractat. 2. prædicab. cap. 8. Caiet. in Log. cap. de Genere. Soncin. 7. metaphyſ. q. 39. Tolet. in Log. q. de ſpecie ad 3. cui opinioni ſuffragari videtur etiam Ariſtotel. 1. Ethic. ca. 6. vbi docet, Vnum, & bonum non eſſe vniuerſalia. Fundant autem hanc ſuam ſententiam. Primò quia vniuerſale dicit aliquod totum, tranſcendentia autẽ & quæ directè non ponuntur in prędicamentis, non dicunt aliquod totum. Secũdò quia omne vniuerſale eſt in genere per ſe, atq. adeò dicit vnam naturã completam; tranſcendentia autem, & quę directè non ponuntur in prędicamento, nõ ſunt in genere per ſe, ſed tantùm reductinè, natura enim partialis eſt tantùm in genere ratione totius. Præterea Confirm. præcipuè hanc ſuam opinionem, quò ad materiam. Primò. Si materia eſſet vniuerſale, deberet eſse vniuerſale ſubſtantiale, non poteſt autem eſse, quia vniuerſale ſubſtantiale dat eſſe, nomen, & rationem ei, in quo eſt, materia autem non dat eſse nomen, aut rationem ei, in quo eſt, nullũ enim compoſitum eſt tale ratione materiæ. Secundò. Vniuerſale ſe habet per modum formæ reſpectu illius, de quo dicitur, repugnat autem, quòd materia ſe habeat per modum formæ reſpectu alicuius, cum ſit pura potentia. Tertiò. Vniuerſale ita eſt communicabile multis, vt totum exiſtat in ſingulis, materia autem non eſt communicabilis multis, ita vt ipſa ſit in ſingulis; nam communicatur per diuiſionem, & partialiter eſt in vno, partialiter in alio.

Primus modus dicendi, excludẽs omnia, quæ non ponũtur in prædicamẽto.

Albert. Caiet. Soncin. Tolet. Ariſt.

III. Secundus modus dicẽdi excludit etiam à ratione vniuerſalis cõcreta accidentiũ, vnde conſequẽter ſequitur, quòd id tantũ ſit vniuerſale, quod dicit vnum per ſe. Deſumitur hic modus dicẽ

2. modus dicendi.

Eſſe tantùm vniuerſale, quod dicit vnum per ſe cõpletum. Caiet. Villal.

di Caiet. de ente, & eſſentia c. 7. in tertia parte capitis. §. *In hac tertia parte*, & eũ ſequutus eſt Villalpandus c. de Genere. Fundamentum eſſe poteſt, quia concretũ accidentis non eſt vnum per ſe, & conſequenter non poteſt poni directè in prædicamento, in quo tantùm ponuntur ea, quæ ſunt vnum per ſe. Verùm hic modus dicendi non affert aliquid de nouo à præcedenti, ſed eſt potius quod dam conſectarium illius, ex eo enim, quòd tantùm ea, quæ directè in prædicamentis ponuntur, participent rationem vniuerſalis, ſequitur, quòd concreta accidentium non poſſint participare.

3. modus Nullum genus entis excludens.

IV. Tertius modus dicendi aſſerit, quòd hæc omnia genera entium poſſunt participare rationem vniuerſalis. Atque hic videtur eſſe ſenſus communis Philoſophorum, dum ad vniuerſale ſolùm requirunt, quòd ſit vna ratio reſpiciens multa, quam ſententiam præcipuè tradit Auerſa in Logica diſput. 8. ſect. 4. ait enim, debere vniuerſale accipi in tota ſua latitudine, & oppoſitam ſententiam eſſe veram tantùm de vniuerſali prædicamentali.

Auerſa.

Vera ſententia.

SECTIO II.

Ratio vniuerſalis competit cuicunq. generi entium.

I. IN hac re tertium modum dicendi amplectundum exiſtimo, ita, vt in quocumque genere ex numeratis entibus poſſit reperiri vniuerſale ſecundùm ſuam rationem formalem. Quod tamen ita intelligi debet, vt, prout diuerſa genera entium ſunt, etiam diuerſa vniuerſalia conſtituant, ſeruata tamen ſemper ratione formali vniuerſalis. Sic entia completa dicent rationem vniuerſalis ſecundùm eſſe completum, incompleta verò ſecundùm eſſe incomplectum, tranſcendentia dicent rationẽ vniuerſalis tranſcendentis, & ſic eodem modo vniuerſale variabitur in reliquis ſecundùm eſſe materiale, hoc eſt ſecũdùm rationem, in qua reperitur, non verò ſecundùm rationem formalem vniuerſalis. Atque quod ſpectat ad tranſcendentia; eſt aperta ſententia Ariſt. 3. Metaph. textu 10. vbi docet, quòd ens, & vnum ſunt maximè vniuerſalia.

Ariſt.

II. Probatur autem noſtra ſententia. Si entia, quæ indirectè ponuntur in prędicamento, conſiderentur ſecũdũ propriam naturam, nempe materiam ſecundùm rationem eſſentialẽ materię, forma ſecundùm rationem eſſentialem formæ, non ſunt aliquid ſingulare, ſiquidem ſunt multiplicabilia ſecundùm numerum, ergo conſtituunt aliquod vniuerſale, & conſequenter ſaluari poteſt ratio vniuerſalis etiã in ipſis. Cõſeq. prob. quia ſingulare, & vniuerſale immediatè opponuntur, & vnum ſolùm per aliud tollitur, ſi ergo non ſunt aliquod ſingulare, erunt aliquod vniuerſale. Confirm. præcipuè de rationibus tranſcendentibus: hę rationes reperiuntur in pluribus indiuiduis, mediante aliqua natura com pleta, & reperiuntur in ipſa natura completa, ergo ſi natura completa ſe habet, vt quid vniuerſale reſpectu illorum, ſe habet etiam vt quid vniuerſale ratio tranſcendens.

Quæ indirectè ponuntur in prædicamento, ſunt multiplicabilia in pluribus.

Reſponſ. Soncin.

III. Reſpondet Soncin.; huiuſmodi naturas incompletas eſſe quidem aliquid commune, non tamen aliquod vniuerſale, ſicuti opponuntur quidem ſingulari, & poſſunt eſſe in pluribus ſingularibus, non tamen opponuntur indiuiduo, nec habent ſub ſe plura indiuidua, vniuerſale autem opponitur indiuiduo. Cœterum hæc reſponſio ludit in verbis. In primis enim diſtinguit inter vniuerſale, & commune, non tamen oſtendit, in quonam conſiſtat differentia, quia ſi dicit, quòd vniuerſale dicitur tantùm de naturis completis, hoc eſt voluntariè dictum, & petitio principij. Deinde etiam ratio eſt in oppoſitum; nam commune reſpicit multa, non ſecus ac vniuerſale, nec poteſt poni aliqua differentia, quia ſtatim ac intelligimus aliquod vniuerſale, intelligimus etiam aliquod commune, & econtra quando intelligimus aliquod commune cum multiplicitate, intelligimus aliquod vniuerſale. Confirmatur. Communitas ex intrinſeca ſua ratione formali tollit indiuiduationem, ergo formaliter per ſeipſam opponitur indiuiduationi; ſed quod opponitur indiuiduo, vt tale eſt, participat rationẽ vniuerſalis: ergo ſtatim ac aliquod eſt commune, erit etiam vniuerſale: antecedens patet. Quia indiuiduum, vt tale eſt, dicit aliquod incõmunicabile, & implicat, quòd ſit in pluribus: quod verò cõmune eſt, dicit aliquid cõmunicabile, & poteſt eſſe in pluribus, atq; adeò opponitur indiuiduo ſecundũ eandẽ rationẽ.

Reijcitur.

Vniuerſale, & commune nõ diſtiguũtur.

Indiuiduum & ſingulare ſint idem.

Eodem modo etiam altera pars reſponſionis falſa eſt, quòd videlicet indiuiduum, & ſingulare non ſint idem, ſi quidem quæcumque conueniunt indiuiduo, vt tale eſt, conueniunt etiam ſingulari, & per eandem rationem formalem, qua conſtituitur aliquid in eſſe indiuidui, conſtituitur etiam in eſſe ſingularis; indiuiduum enim eſt illud, quod eſt indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocumq. alio, quod eſt incõmunicabile, quod eſt terminus actionis ſingularis; hæc autem omnia competunt etiam ſingulari, nam etiam ipſum eſt terminus actionis indiuiduę, non eſt multiplicabile in pluribus, eſt indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocumque alio: ſi igitur indiuiduum, & ſingulare idem ſunt, quod reſpicit plura ſingularia multiplicabile in ipſis, erit vniuerſale. Confirmatur. Vniuerſale opponitur indiuiduo ſolùm quatenus eſt vnum, & non eſt multiplicabile, & dicit rationem oppoſitam, ſed hoc etiam competit ſingulari, vt tale eſt, ergo etiam, quod eſt quid commune oppoſitum ſingulari, eſt vniuerſale.

2. ratio.

IV. Secundò argumentor, & eſt præcipua ratio fundamentalis. Formalitas vniuerſalis in eo conſiſtit, quod ſit vnum, & ordinetur ad plura, & poſſit eſſe in illis per multiplicationem, & de ipſis prędicari, ergo etiã entia incõpleta, & tranſcendentia, & quæ indirectè ponuntur in prędicamento, poſſunt participare rationem vniuerſalis. Cõſequẽtia declaratur. In his generibus entium poteſt ſaluari ratio formalis vniuerſalis, nã natura ipſorum conſiderata ſecundùm pura prędicata quidditatiua, dicit rationem vnius eſſentię, & reperitur in pluribus, & poteſt de illis prędicari, vt ſuperius de inferiori, vnde nulla apparet ratio, cur non debeant participare rationem vniuerſalis. Confirmatur. Si ſumantur plures materię indiuiduæ, aut plures formę, aut plura entia, non minus conueniunt in ratione formę, materię, aut entis vt ſic, quã conueniant plura indiuidua naturę humanę in natura humana, nec minus differunt indiuidualiter, quàm ipſa indiuidua naturę humanę; ergo ſi natura humana ſe habet vt quid vniuerſale, etiam entia incompleta erunt quid vniuerſale. Et poteſt rurſus declarari. Quod eſt ens cõpletum, & reſpicit plura, ſe habet vt vniuerſale, in ratione entis completi, non alia ratione, niſi quia eſt vnum, & habet aptitudinem, vt ſit in pluribus, cum igitur etiam ens incompletum, & quod indirectè tantùm ponitur in prædicamento, conſideratum ſecundùm eſſentiam ſit vnum, & poſſit eſſe in pluribus ſolo numero differẽtibus, debet conſtitui vniuerſale in ratione entis incompleti.

Quomodo ratio formalis vniuerſalis ſaluetur in entibus incompletis.

Confir.

V. Atq. hinc poteſt elici efficax cõfirmatio noſtræ ſententiæ, & oſtendi, quòd nullo fundamento dicitur, vniuerſale correſpondere in oppoſitione indiuiduo, ſed ſufficere, quòd ſimpliciter reſpiciat plura, nam quando definitur vniuerſale, ſolùm fit mentio de pluralitate eorum, in quibus poteſt eſſe, non verò explicatur, quòd debeant eſſe indiuidua, imo neque etiam ſingularia, & ſtatim ac intelligitur, quòd ſit vnum reſpiciens plura, quibus poſſit communicari, habetur adæquatus cõceptus vniuerſalis; quocirca vniuerſale conſtituitur tãtùm per ordinem ad plura, præſcindendo à modo, quo plura ſint; Atque ita definitionem intelligi debere, neceſſariò conuincit ratio naturæ genericę, quæ vt generica eſt participat rationem vniuerſalitatis, cum tamen, vt talis eſt, non competat pluribus indiuiduis, ſed ſolùm pluribus ſpeciebus. Rurſus tale vniuerſale reſpicit talem pluralitatem, ergo commnnicabile vt ſic reſpicit pluralitatem vt ſic, præſcindendo à modo pluralitatis. Ex hoc autem fit, quòd ſi vniuerſale, vt ſic reſpicit tantùm pluralitatem vt ſic, neque in eſſe, in quo fundatur, requirat aliquam rationem determinatam naturæ, ſed ſolùm aliquid, quod in ſe vnum ſit ſecundùm quidditatem, & poſſit in pluribus multiplicari.

Adæquatus conceptus vniuerſalis quid dicat.

3. ratio.

VI. Tertiò poſſumus arguere deſtruendo fundamentum oppoſitæ ſententiæ. Ideò enim, dicnnt illius Auctores, nõ poſſunt hæc genera entium participare rationem vniuerſalis, quia ſunt quid incompletum, vniuerſale verò eſſe debet quid completũ. Verũ hęc ratio eſt nulla, nam etiam ipſi, dum pro vniuerſali aſſignant entia completa, aſſignant aliquid incompletum, ergo corruit fundamentũ ipſorum, nam ſi ſemel admittitur pro vniuerſali aliquid incompletum, poteſt etiã admitti quodcumq. alind ens incompletum. Quòd autem in ſua ſententia admittant entia incompleta, patet, nam

Vniuerſale poteſt eſſe ens incõpletum.

admittunt genera pro vniuerſali, genera autem non ſunt aliqu.d completum, ſed incompletum, ſi enim loquimur ſecundùm eſſe phyſicum, certum eſt, quòd non ſunt aliquid completum, quia non habent totum id, quod requiritur ad conſtituendam vnam naturam phyſicam, quia hęc ſemper ex vi ſui eſſe reperitur in aliqua infima ſpecie. Si verò loquimur ſecundùm eſſe metaphyſicum, neque ſunt aliquod completnm, quia debent compleri per differentias. Rurſus ſunt partes compoſiti metaphyſici, & ſe habent veluti materia, ſeù potentia metaphyſica, ſi igitur excludunt materiam phyſicam ab vniuerſali, quia eſt pars compoſiti phyſici, eadem ratione deberent excludere genera, quia ſunt partes compoſiti metaphyſici. Confirmatur. Forma totius, licèt dicat totam naturam in abſtracto, quia tamen comparata ad concretum ſe habet veluti pars, idcò per ipſos non eſt aliquod vniuerſale: ergo eadem ratione deberet etiam excludi natura generica, quia reſpectu ſpecificæ ſe habet, vt pars. Si igitur admittunt genera tanquam vniuerſalia, debent etiam admittere alia entia incompleta. Imò de ratione vniuerſalis eſt, quòd ſit aliquid incompletum, ſaltem aliquo modo, quia ſe habet vt quid ſuperius reſpectu inferioris.

Reſpo n.

VII. Poſſet tamen quis reſpondere quòd duplici modo poteſt contingere, quòd aliquid ſit incompletum. Primò ſi incomplementum ſit tale, qnod extrahat id, quod eſt incompletum à recta linea prædicamentali, & ſe habeat, vt quid incompletum reſpectu alterius eiuſdem latitudinis, & communitatis, vt contingit in materia, & forma, tàm enim latè patet materia, quàm forma, & econtra, & hic modus facit, quòd illud nòn ſit vniuerſale; Alio modo, ſi ex vi ſui incomplementi non extrahatur à recta linea prędicamentali, ſed reddatur tanquam ſuperius reſpectu inferioris, & incomplementum huius generis non tollit vniuerſalitatem. Nihilominus licet hæc reſponſio ſubtilis videatur, non tamen conſiſtit, neque ſoluit difficultatem. Nam adhuc ſtat ratio, quòd ex vi entis incõpleti pręcisè conſiderati non tollitur vniuerſalitas, quod autem ſpectat ad eſse incompletum tali modo, nempè reſpiciendo aliquid, per quod compleatur, eiuſdem latitudinis, & communitatis, licet faciat, quòd non ſit vninerſale reſpectu complementi habentis eandem latitudinem, non tamen tollit vniuerſalitatem reſpectu ſuorum inferiorum, quia hic modus incomplementi non ponit nouã habitudinem ad illa, quatenus inferiora ſunt. Confirmatur; modus incomplementi eſt extra habitudiuem rei incompletæ, quam habet ad inferiora; ergo neque poteſt ponere, neque tollere vniuerſalitatem. Pręterea ſi hic modus incomplementi tolleret vniuerſalitatem, ideò eſſet, quia ens tali pacto incompletum compararetur ad inferiora, vt quid incompletum; verùm quodcumque incomplementum ponatur in ipſo, ſemper comparabitur, vt quid incompletum ad inferiora, vnde, aut dicendum eſt, omne incomplementum tollere vniuerſalitatem, aut nullum. Deinde incomplementum, quo aliquid conſtituitur in eſſe ſuperioris reſpectu contractiui inferioris, non ſolùm non tollit eſſe vniuerſale, ſed etiam conſtituit, ergo cum alter modus incomplementi, quo ens incompletum reſpicit complementum ęqualis latitudinis, relinquat hoc genus incomplementi, ſcilicet quo conſtituatur contrahibile reſpectu inferioris, relinquet etiam rationem formalem vniuerſalis.

Duplex incomplement.

Impugnatur reſponſ.

Incomplementum eſſentiæ non tollit vniuerſalitatem.

VIII. Atque ex hucuſque dictis colligimus, quòd non ſolùm entia incompleta, & quę indirectè tantùm ponuntur in prædicamento, poſsunt participare rationem vniuerſalis, ſed etiam quodlibet prædicatum, quod de pluribus dicatur, & ratio euidens eſt, quia in ipſo ſaluatur ratio formalis vniuerſalis, quòd videlicet ſit vnum, & poſsit eſse in multis per multiplicationem, & hac ratione tranſcendentia, licèt ſint prędicata ſimplicia, participant rationem vniuerſalis. Solùm ipſis obeſse videtur, quòd vniuerſale debet eſse vnũ vnitate vniuoca, tranſcendentia autem non ſunt vnum vnitate vniuoca; Verùm hæc ratio non vrget noſtram ſententiã, quia diximus, ens eſse vniuocum reſpectu ſuorum inferiorum, & conſequenter etiam ipſius paſſiones; ſi tamen poneretur analogum, tunc dicẽdum eſset, quòd ad vniuerſale ſufficit etiam illa vnitas analoga, qua eadem ratio inęqualiter tamen participatur ab inferioribus.

Quodlibet prædicatũ, quod de pluribus dicitur, participat rationem vniuerſalis.

Digitized by Google

bus. Quod autem ſpectat ad concretum accidentis, ipſi etiam conuenit ſuamet vniuerſalitas, ſed eſt aduertendum, quòd quia vniuerſale debet habere vnitatem, & multoties ſubiectum concreti accidentalis non eſt idem; ideò concretum accidentis non habet ſecundùm ſe totum vniuerſalitatem, ſed tantùm ratione formę, qua concretum conſtituitur, videlicet reſpectu diuerſorum indiuiduorum ipſius formę.

Soluuntur rationes in oppoſitum.

SECTIO III.

Ad fundamenta oppoſitę ſententię Ariſt. illuſtratus.

I. Citabatur pro oppoſita ſententia Ariſt. 1. Ethic. cap. 6. ſed perperam, nam ibi non docet, quòd bonum, & vnum non ſit vniuerſale, ſed impugnat Ideas, quas adſcribit Platoni, & probat, quòd non detur vna Idea vniuerſalis boni, nec Idea vniuerſalis vnius. Et arguit ex doctrina ponentium Ideas, ſupponendo ex ipſorum principijs, quòd illarum rerum non ſit Idea, in quibus prius, & poſterius reperitur, quo poſito ſic arguit. Bonum ęquè latè patet, ac ens, & in hac latitudine entis, cum complectatur omnia prædicamenta, inuenitur prius, & poſterius, ergo non datur Idea, quę ſit bonum vniuerſale, quia tunc non in omnibus, ſed in vno tantùm prędicamento reperiretur, ait enim. ***Præterea cum bonum æquè ad id, quod eſt, dicatur, conſtat, non eſſe commune quicquam vniuerſale, ac vnum; non enim in omnibus prædicamentis, ſed in vno tantummodo diceretur.*** Quare conſtat, quòd non negat, bonum eſſe vniuerſale ea vniuerſalitate, quam nos ponimus, ſed negat, dari bonum, quod ſit illa vniuerſalis, & Idealis Bonitas, quam adſcribebat Platoni.

Ad primum. Quomodo vniuerſale dicatur quod totum.

II. Ad primum igitur oppoſitę ſententię reſpondetur, quòd vniuerſale dicit ſolùm aliquod totum, ſi comparetur ad ſua inferiora, quatenus ſe habet, vt quid potentiale reſpectu illorum, & ſub ſe complectitur omnia inferiora; quo etiam ſenſu dicuntur totum ipſamet genera, non autem dicitur vniuerſale aliquod totum, quaſi ſit aliquid completum dicēs naturam completam; ſi enim in hoc ſenſu quis contenderet, vniuerſale eſſe aliquod totum, id gratis aſſumeret, et nullo fundamento, nam ſufficienter oſtendimus, non neceſſario vniuerſale dicere aliquid completum; ſi verò loquimur de toto, quatenus ſub ſe complectitur plura, hoc competit etiam tranſcendentibus, & ijs, quæ indirectè tantùm ponuntur in prædicamento; nam reſpiciunt plura inferiora, ſic materia reſpicit plures materias numero, forma reſpicit plures numero formas, & ſic de reliquis, vt inductione patet.

Ad ſecūdum.

III. Hinc etiam ad ſecundum dicimus, non eſſe neceſſe, quòd vniuerſale ſit in genere per ſe; & conſequenter, neque quòd dicat aliquam completam naturam, neque video, quo fundamento aſſeratur, quòd vniuerſale debeat eſſe in genere per ſe: non enim id requiritur ex vi ſuæ rationis formalis, ſiquidē ratio formalis vniuerſalis eſt, quòd ſit vnum potens multiplicari in pluribus, ex vi autem huius formalitatis, non conſtituitur in genere: nam genus dicit, quòd ſit pars compoſiti metaphyſici, & extra differentias, contrahibile tantùm per ipſas, hoc autem formaliter non dicit vniuerſale, vnde in genere aliquid amplius eſt, quàm in vniuerſali, & id, quod ſuperadditur, eſt ratio conſtitutiua generis; quare vniuerſale latius patet, quàm genus, cum genus ſit quoddam determinatum vniuerſale. Imò ſi vniuerſale deberet eſſe per ſe in genere, ſpecies non eſſet vniuerſalis ratione ſui formalis conſtitutiui, quo reſpicit plura ſolo numero differentia. Quocirca cum ſpecies dicat nouam rationem vniuerſalitatis ſupra vniuerſalitatem generis, & ſolùm ſuperaddat generi rationem differentialem, debet ratio differentialis, licet ſit aliquid, quod indirectè tantùm ponitur in prędicamento, habere ſuam vniuerſalitatem, quam communicet ſpeciei.

Vniuerſale latius patet, quā genus.

Ad tertium. Materia eſt vniuerſale ſubſtantiale.

IV. Ad cœteras autem probationes, quæ peculiariter procedunt de materia, & ad primam reſpondetur, concedendo ſequelam, quòd videlicet, ſi materia eſt vniuerſalis, ſit vniuerſale ſubſtantiale, neque ex hoc ſequitur aliquod abſurdum, quia cum dicitur, quòd vniuerſale dat eſſe, nomen, & rationem ei, in quo eſt, verum etiam eſt, quia cum vniuerſale ſit in inferioribus, inferiora talia sūt ratione naturę vniuerſalis, quā participant, vnde etiam talis, & talis materia numero eſt talis rationis, no-

Quomodo vniuerſale det eſſe, & nomē.

mi-

minis, & eſſentiæ, quia participat rationem materiæ, vt ſic, ſicuti etiam Petrus, & Paulus eſt talis eſſentię, quia participat talem naturam vniuerſalem, nempè humanam, vnde in illo argumẽto non rectè negatur, quòd materia non det eſſe, nomen, & rationem, ex eo quòd compoſita non ſint talia ratione illius, quia non eſt in compoſitis per modum vniuerſalis, ſed per modum partis phyſicę componentis, quę quoniam ſe habet ad modum potentiæ, ideò non tribuit ipſis nomen, & rationem.

Ad 5. Forma phyſica, & metaphyſica, & in quo differant

V. Ad ſecundam probationem reſpondetur, quòd alia eſt forma phyſica, alia eſt forma metaphyſica: differunt in hoc, quòd metaphyſica poteſt ſaluari in vno ſimplici prædicato, nec dicit vnã aliquam integram entitatem. Forma verò Phyſica dicit plura prędicata, nam dicit vnam integram rem, quæ coaleſcit ex pluribus prædicatis. Cum igitur dicitur, quòd vniuerſale ſe habet, vt forma reſpectu ſuorum inferiorum, intelligi debet de forma metaphyſica; quòd autem natura materię ſe habeat, vt forma metaphyſica reſpectu ſuorum inferiorum, ne dum repugnat, ſed prorſus neceſſarium eſt, vt conſtituat ipſa in tali eſſe, quale illis communicat, & vt poſſit prædicari de ipſis; certum enim eſt, quòd quælibet materia eſt pura potentia ſubſtantialis; vnde ratio potentiæ ſubſtantialis, quæ eſt natura materię, reperitur in vnaquaque materia indiuiduali tanquam formale conſtitutiuum, & conſequenter vt forma metaphyſica, cum autem dicitur, quòd repugnat, materiam ſe habere per modum formæ, intelligi debet de forma phyſica, quia hęc tantùm ex vi potentię ſubſtantialis excluditur.

Qualis nam forma vniuerſale.

Ad 5. Quomodo vniuerſale ſit totum in ſingulis indiuiduis.

VI. Tertia etiam ratio pro hac parte nullam difficultatem continet, nam vniuerſale debet totum in ſingulis exiſtere, ſi conſideretur intenſiuè, vt ita dicam, non verò ſi conſideretur extenſiuè, hoc eſt, debet exiſtere totum in ſingulis inferioribus ſecundùm omnia ſua prædicata, & ſecundùm totam eſſentiam, non verò ſecundùm totam ſuam extenſionem, ſic natura humana ſecundùm omnia ſua prædicata exiſtit in indiuiduis ſingulis, non tamen ſecundùm totam ſuam latitudinem multiplicabilitatis. Et hoc modo, ſi conſideretur ratio, & quidditas materiæ, in ſingulis indiuiduis materię reperitur; nam licèt per diuiſionem entitatiuam materia multiplicetur, tamen ita diuiditur, vt tota eſſentia materię remaneat in ſingulis, ſicut reperiuntur aliæ vniuerſales naturę in ſuis inferioribus.

VII. Atque ex his, quę dicta ſunt, hic obiter deducendum eſt, nempe, eſſentiam Diuinam, licet reperiatur in tribus perſonis, non ſolùm non eſſe vniuerſalem, vt etiam ſupra diximus, ſed neque dari conceptum vniuerſalem cõmunem tribus relationibus, quę in Diuinis perſonis reperiuntur, vt docet D. Thom. 1. par. quęſt. 30. artic. 4. & in primo diſtinct. 19. quęſt. 4. art. 2. quãuis alij oppoſitum dicant. Ratio autem facilis reddi poteſt, quia ſi ratio relationis eſſet quid vniuerſale conueniens tribus perſonis, ſeù tribus relationibus, eſſet etiam aliquid commune, at quę ſunt communia tribus in Diuinis non ſpectant ad relationes, ſed ad eſſentiã, quia ſunt extra rationes illas, quę formaliter conſtituunt pluralitatem perſonarum, quod enim eſt commune, non poteſt conſtituere pluralitatem, cum ergo nulla ratio relationis pertineat ad eſſentiam, vt talis eſt, ſequitur, quòd in Deo nulla ſit ratio relationis communis. Prꝺterea cum tota ratio relationis, quæ ponitur in ſingulis perſonis Diuinis per ſuum eſſe formale diſtinguat vnam ab alia, ſequitur, quòd non poſſit eſſe in ipſis ratio aliqua relationis communis, quia huiuſmodi ratio non diſtingueret, nam poneret conuenientiam. Vnde cum dicimus, conuenire in conceptu relationis omnes tres relationes, id eſt verum ſecundùm noſtrum modum concipiendi, non verò quòd ſit in ipſis fundamentum huius conuenientiæ ſecundùm rationem relationis, ſed omnes tres illæ relationes ſecundùm ſe totas diſtinguentur, & Paternitas ſecundùm ſe totam erit Paternitas, Filiatio ſecundùm ſe totam erit Filiatio, & Spiratio Paſſiua ſecundùm ſe tota Paſſiua Spiratio. Sed de his latius ſuo loco apud Theologos diſſeritur, vbi ſorſan diligentius hoc inueſtigabimus.

Non datur conceptus communis tribus relationibus in diuinis. D. Th.

Relatio in diuinis ſecũdùm ſe totam diſtinguit.

Quam

Quam vnitatem habeat natura ſecundum ſe conſiderata. Diſputatio XIV.

Explicantur diuerſi ſtatus naturæ, & diuerſa acceptiones eiuſdem. Sect. I.
Quam vnitatem naturæ ſecundum ſe conſideratæ, ſeu ſecundum ſtatum abſolutum tribuant Auctores. Sect. II.
Vera ſententia declaratur. Sect. III.

Explicantur diuerſi ſtatus naturæ, & diuerſa acceptiones eiuſdem.

SECTIO I.

I. ANtequam ad inquirendam vnitatem, quam habet natura ſecundùm ſe, deueniamus, conſiderandi ſunt illi, quos vocant ſtatus naturæ. Triplicem igitur ſtatum naturæ diſtinguunt Philoſophi, & hæc diſtinctio deſumitur ex S. T. quæſt. 5. de Potentia art. 4. & opuſc. 42. cap. 7. & De ente, & eſſentia cap. 4. Caiet. ibidem. Capreolo in 3. diſt. 5. quęſt. 3. art. 3. in reſp. ad arg. Scoti contra 1. concluſionem. Soncin. 7. Metaph. quæſt. 30. & eam communiter amplectuntur. Primus igitur ſtatus naturę eſt, quando ſecundùm ſe abſolutè conſideratur, cum enim natura contrahatur ad eſſe indiuiduale, quatenus videlicet dicit eſſentialia, fit, quòd ſit prior natura ipſa indiuiduatione; natura enim humana, quæ eſt in Petro, eſt prior indiuiduatione Petri, nam poteſt haberi conceptus de ipſa natura, non intellecta indiuiduatione. Ex vi ergo huius prioritatis ſequitur, quòd poſſit conſiderari ſecundùm ſe abſolutè, & hic vocatur ſtatus naturę ſecundùm ſe conſideratę. Alter ſtatus naturę eſt, ſi conſideretur, prout eſt in indiuiduis particularizata, qui ſolet vocari ſtatus exiſtentię; differt autem natura ſic conſiderata à natura, ſecundùm ſe, quia primo modo dicit tantùm eſſentialia non conſiderata indiuiduatione: ſecundo autem modo venit in conſiderationem etiam indiuiduatio, quatenus per ipſam contracta exiſtit indiuidualiter. Tertius ſtatus naturę eſt ſtatus præciſionis, & dicit naturam ſecundùm illud eſſe, quod habet, prout præciſa à conditionibus indiuiduantibus exiſtit obiectiuè in intellectu, qui etiã vocatur ſtatus exiſtentię obiectiuę, differt à prçcedẽtibus in eo, quòd dicit ſolam naturam, & inſuper addit, quòd ſit ſeparata à conditionibus indiuiduantibus per intellectum, & ſolùm obiectiuè exiſtat in ipſo.

Triplex ſtatus naturæ. D.Th. Caiet. Capr. Soncin.

II. Circa autem hunc triplicem ſtatum naturæ notat Caiet. nonnullas differentias. Prima eſt, quòd natura ſecundùm ſe conſiderata habet tantùm prędicata quidditatiua, & eſſentialia, quia videlicet, ſi conſideretur natura humana ſecundùm ſe, dicit tantùm prçciſè illa prędicata, quibus conſtituitur homo in eſſe hominis, prædicata verò, quæ ſunt debita naturę, prout in alijs duobus ſtatibus conſideratur, ſunt tantùm prędicata denominatiua. Quòd ità intelligi debet, quòd prędicata, quę ſunt debita naturæ ratione alterius duplicis ſtatus reduplicatiuè ſumpti, ſi comparentur ad naturam abſolutè ſumptam, denominatiuè ſe habent, quia denominant tantùm naturam, non verò conſtituunt; & hoc intelligi debet non ſolùm de prædicatis, quę ſunt conſtitutiua talis naturę, ſed etiam de quibuſcumque prædicatis, quæ conueniunt ratione talis ſtatus, ſiuè accidentalia ſint, ſiue quocumque modo ſe habeant, vt eſſe album, currere, & cætera huiuſmodi. Ex quo colligitur aliud notandum, quòd cum prædicata, quæ conueniunt naturæ abſolutè conſideratę, ſint ipſi quidditatiua, atque natura abſolutè conſiderata inuoluatur in quolibet alio ſtatu, nam conſtituitur in alijs ſtatibus per aliquid ſuperadditum, fit, quòd omnia, quę dicit natura ſecundùm ſe, & abſolutè conſiderata, dicat etiam in alijs ſtatibus, quod eſt valdè aduertendum, quia hinc pendebit ſolutio multarum difficultatum; Rurſus inter alium duplicem ſtatum nempè præciſionis, & exiſtentię aduertit diſcrimen idem Caietanus, nempè, quòd illud, quod addit natura in ſtatu exiſtentiæ ſupra naturam ſecundùm ſe abſolutè conſiderata, eſt aliquid reale poſitiuum, quod vniuerſaliter verum eſt quo-

Caiet. Diſcrimina inter hos ſtatus naturæ.

Quod dicit natura ſecundum ſe, dicit etiã in quolibet alio ſtatu.

ad

ad omnia prædicata, ſi intelligatur de reali poſitiuo metaphyſico. Prædicata verò, quę ſuperadduntur naturę ratione ſtatus præciſionis, ſunt tantùm ſecundæ intentiones, & aliquid rationis.

Natura in ſtatu abſoluto non exigit exiſtere.

III. Alterum etiam diſcrimen interuenit, nēpè natura ſecundùm ſe abſolutè conſiderata nullum eſſe, hoc eſt exiſtere ſibi vindicat; in alio verò duplici ſtatu vindicat ſibi exiſtere, ſed cum hoc diſcrimine, quòd in ſtatu exiſtentię vindicat ſibi exiſtentiam realem à parte rei: in ſtatu verò præciſionis vindicat ſibi exiſtentiam obiectiuam. Atque huius diſcriminis ratio reddi poteſt ex ijs, quę modò dicta ſunt, nam natura abſolutè conſiderata dicit tantùm ea, quę ipſi cōueniunt eſsentialiter, exiſtentia autem non pertinet ad conſtitutionem naturę, ſiuè obiectiua ſit, ſiue realis, nam obiectiua contingens eſt, quia eſt dependenter ab intellectu illam concipiente; ſimiliter etiam realis cōtingens eſt, quia nulli rei creatę competit eſsentialiter exiſtere. Solùm poſset eſse difficultas de exiſtentia obiectiua, quia videtur, quòd natura neceſsariò exiſtat obiectiuè in intellectu Diuino, vnde quidam, vt

Scot.

Scotus, & eiuſdem aſseclę docuerunt, quòd Deus cognoſcēs creaturas ab ęterno, producit illas in eſse cognito; laborant tamen in explicādo, in quo cōſiſtat huiuſmodi eſse cognitū. Verū quicquid de hoc ſit (exigeret enim examinatio huius difficultatis longā quęſtionē Theologicam) dicendum, quòd neque natura habet illum ſtatum pręciſionis in mente Diuina, ſiquidem natura ſecùndū ſtatum præciſionis dicit naturā abſtractam ab indiuiduantibus cōditionibus. Deus autem non vtitur in ſua cognitione aliqua abſtractione. Rurſus, non poteſt haberi natura ſecundùm hunc ſtatum præciſionis ſine formatione alicuius entis rationis, nam debet feparari ab indiuiduatione, inter quam, cū non ſit diſtinctio realis, neceſse eſt, quòd interueniat diſtinctio rationis; cum autem Deus non poſſit formare entia rationis, neque etiam poteſt obiectiuè natura in ipſius intellectu exiſtere ſecundùm ſtatum præciſionis, quare cum ſolū poſsit habere obiectiuam exiſtentiam in intellectu creato, & hic contingenter exiſtat, ſimiliter etiā hæc obiectiua exiſtentia contiugēs erit.

Natura non habet ſtatū præciſionis in mente diuina.

Sola natura ſecundùm ſtatum ab-

IV. Tertium diſcrimen maximè aduertendum ponit Caietanus inter hos ſtatus naturæ, nempè quòd ſola natura ſecundùm ſtatum abſolutum eſt illa, quæ prędicatur de indiuiduis, non verò natura ſecundùm ſtatum realis exiſtē tiæ, aut præciſionis; cuius etiam diſcriminis rationē aſſignat, quia id tantū prędicatur de indiuiduis, quod ipſis attribuitur, natura autem accepta ſecundùm eſse abſolutum attribuitur indiuiduis, non verò ſecundùm eſse pręciſionis, aut ſtatum realis exiſtētiæ, cū enim dicitur *Petrus eſt animal rationale*, ſiue *Eſt homo*, tantū prędicata quidditatiua naturę ipſi attribuuntur, non verò prædicata, quæ conueniunt naturæ ratione ſtatus præciſionis, aut realis exiſtētiæ, nihil enim amplius enūciatur, quàm ipſa eſſentia hominis, & idem comprobari poteſt indunctione in ſingulis prędicationibus, in quibus natura de inferioribus enunciatur; nam quando aliquod prædicatum enūciatur de alio, id tātùm importat, quod tale prædicatum formaliter dicit, cum autem natura de indiuiduis dicitur, id tantùm importab t, quod in ſe formaliter dicit, formaliter autem nihil dicit, quod pertineat ad ſtatum præciſionis, aut realis exiſtentiæ, quia dicit tantùm eſſentialia. Quartum etiam diſcrimen aſſignat Caiet. nempè quòd natura ſecundùm ſe abſolutè conſiderata non ſit vna numero, nec multiplex, ſed de hoc agemus infra. Interim hæc tenenda ſunt tanquam certa fundamēta, quibus innitentur, quæ ſumus dicturi.

[illegible] prædicatur de indiuiduis.

V. Quod autem ſpectat ad acceptionem naturæ. Sciendū eſt, quòd hic natura latè accipitur, & non ſolùm ſignificat naturam completam, ſed etiā quodcunq; prædicatū, ſiue rationē metaphyſicā, quæ in pluribus poſſit reperiri, quia ſufficit, quòd importet aliquā rationē, quæ ſufficiens ſit ad conſtituēdum vniuerſale. Hinc fit, quòd diuerſo modo accipi poteſt natura in hoc ſenſu conſiderata: nam in primis poteſt importare aliquam rationem pręciſè metaphyſicam abſtrahentem ab omni materia, & poteſt importare etiā communē rationem, quæ tātùm ſit intra abſtractionem phyſicā, & tantū dicat aliquid conſideratum ſine indiuiduatione. Rurſus natura ſic accepta, prout dicit naturam, quæ reperitur in aliqua entitate poteſt diuerſimodè accipi, prout ſunt diuerſa genera entitatum, in quibus reperitur, & poteſt diuidi, prout diuiditur

In quo ſenſu hic accipiatur natura.

Diuerſa acceptio naturæ.

ens. Cum igitur omne ens, aut ſit ſubſtãtiale, aut accidẽtale, hæc .n. duo mẽbra adæquatè diuidunt totam latitudinem entis realis, ideo etiam natura, quę ipſis membris diuidentibus conuenit, aut erit ſubſtantialis, aut accidentalis, quia tales entitates ex vi talis naturæ conſtituuntur, vel in eſſe ſubſtantiali, vel in eſſe accidentali. Rurſus alio modo pôt diuidi natura ſic accepta, quòd videlicet alia ſit natura corporea, & materialis; alia verò incorporea, & ſpiritualis, ſicuti etiam entitates, in quibus reperitur, alię ſunt corporeæ, & materiales, aliæ ſpirituales, hoc .n. duplex genus entis diuidit adæquatè totam latitudinem entis realis, nec aliquod ens extra hæc duo membra reperitur, quod ſit reale, quare cum hæc entia conſtituantur in eſſe corporeo, vel ſpirituali ex vi ſuæ naturæ, debet etiam natura eſſe huiuſmodi, ſic natura lapidis eſt natura corporea, quia facit lapidem eſſe corporeum, natura Angeli eſt natura incorporea, quia facit Angelum eſſe incorporeum. Et poteſt vlterius natura corporea ſubdiuidi, nempè in ſenſibilẽ, & inſenſibilem, prout etiam in entibus materialibus aliqua ſunt ſenſibilia, aliqua inſenſibilia. Sẽſibilis natura ſemper eſt accidentalis, quia ſola accidentia ſenſu percipi poſſunt: Inſenſibilis verò aliquando eſt ſubſtantialis, vt eſt natura materiæ, & formę materialis, aliquando accidentalis cuiuſmodi eſt natura multorum accidentium. Inſenſibile autem propriè dicitur de re materiali ſolùm, quia ſolùm materiale eſt in eo ordine, & genere, vt ex genere ſuo poſſit eſſe ſenſibile, & prius ens diuiditur in materiale, & ſpirituale, quàm in ſenſibile, & inſenſibile; ens enim materiale eſt illud, quod tali pacto diuiditur. Verùm quocumque modo accipiatur natura; parum refert ad rationẽ vniuerſalis, ſi quidem eſſe quidditatiuum naturę materialiter ſe habet ad rationem formalem vniuerſalis, & veluti ipſi ſubſternitur, vnde cum hic agamus ſolùm de vnitate vniuerſali formaliter conſiderata, non eſt, cur in his acceptionibus valde immoremur.

Natura materialiter ſe habet ad vniuerſale.

VI. Solùm hic deducitur, quomodo debeat intelligi Ariſt. quando negat, vniuerſale eſſe ſubſtantiam, non enim tunc locutus eſt de hoc noſtro vniuerſali, ſed de vniuerſali Platonico, nempè de Ideis, & has negauit, poſſe eſſe ſubſtantias per ſe ſubſiſtentes, & ſeparatas à ſingularibus, quas, vt inquit ipſe, Plato ponebat, de quo etiam à nobis ſupra dictum eſt: cum autem negauit, vniuerſalia eſſe cũ materia, intelligi debet de natura conſiderata ſecundũ ſtatum præciſionis, quæ abſtrahit à materia, vnde negat, inuoluere materiam, non quidẽ ſecundùm eſſentiã conſideratã, alioquin nulla natura materialis eſſet vniuerſalis, quod apertè cõſtat, falſum eſſe, ſed excludit materiã ſignatã, à qua ſemper vniuerſalia abſtrahunt.

Ariſt. elucidatur. Cur neget, Vniuerſale eſſe ſubſtantiam

VII. Præterea etiã deducitur, quòd natura ſecundùm ſe cõſiderata præciſè nõ poſſit exiſtere, quia omne, quod exiſtit, ſingulare eſt, tamẽ aliquid reale exiſtẽs in ſingularibus, vniuerſale eſt, vnde etiã prout eſt in ipſis generatur, & corrũpitur, quia indiuidua rerum ſunt vera entia realia, prout dicunt tales, vel tales naturas; natura enim humana in Paulo eſt verum ens reale, ſicuti etiam in quolibet alio indiuiduo, & ſic etiam poteſt inductio fieri in qualibet natura, & in vnaquaque reperietur, quòd prędicata, quę ſunt conſtitutiua illius naturę, non ſunt aliquid fictum, ſed aliquid omnino reale; neque de hoc poteſt eſſe difficultas aliqua. Cœterum quòd generentur, & corrumpantur naturę, prout ſunt in ſingularibus, etiam euidens eſt, nam verè indiuidua ponuntur in eſſe, & fiunt actualia ſecundùm illam naturam, quam dicunt, cum enim natura illa ſit in ſingularibus, & quando ſingularia producuntur, aut corrumpuntur, ſecundùm ſe tota corrumpantur, vel producantur, neceſſe eſt etiam, quòd producantur, vel corrumpantur ſecundùm eſſe naturę, quam inuoluunt: hinc quędam naturę dicuntur generabiles, & corruptibiles, atque hoc eſt ipſis prędicatum intrinſecum, quod tamen ſolùm habet exercitium circa ipſas, prout ſunt in indiuiduis.

Natura ſecùndu ſe non exiſtit, ſed in ſingularibus, in quibus generatur, & corrũpitur

Quam vnitatem natura ſecundùm ſe conſiderata, ſeu ſecundùm ſtatum abſolutum tribuant Auctores.

SECTIO II.

I. EX tribus illis ſtatibus, ſecũdũ quos diximus, poſſe cõſiderari naturã, prior cęteris, eſt abſolutus, quia con-

conueniunt naturæ, prout dicit ſuũ proprium eſſe præciſè, ideò inquirentes vnitatem illius, ab hoc exordiemur. Prima, ergo ſententia, quã nonnulli tribuũt

1 opinio Natura ſecundũ ſe habere vnitatem mixtam ex formali, & numerali. Soncin. Capr. Fonſeca D.Th.

Fonſecæ, vt propriã, reuera tamen aliorum eſt, aſſerit, quòd natura conſiderata ſecũdum ſuum ſtatum abſolutum habet quandam vnitatem, quæ eſt veluti mixta ex formali, (vocant vnitatem formalẽ illam, quã dicit quælibet eſſentia) & numerali: ità Soncin. 7. Met. q. 40. Capr. in 3. diſt. 5. q. 3. art. 3. in reſponſ. ad arg. Scoti contra 1. concl. & Fonſeca 3. met. cap. 28. q. 3. ſect. 2. & 3. Citant etiam D.Th. opuſc. 42. cap. 7. ſed ibi tantùm docet, quòd natura ſecundùm ſe conſiderata habet quandam vnitatem. Explicãt autem hanc ſuam ſententiam, quòd hęc vnitas ſit quædam vnitas, ſecundũ quam natura non deſcendit ad inferiora, ſeù quàm inferioribus non cõmunicat, quia ex eò quòd natura multiplicatur in inferioribus, tollitur huiuſmodi vnitas. Rurſus hæc vnitas non eſt vnitas formalis, quia hanc vnitatem habet natura, etiam prout eſt in inferioribus, & in ipſis multiplicatur, neq. eſt etiam numeralis, quia hæc tantùm conuenit indiuiduis, vt talia ſunt, ſed poteſt dici, vt ait Fonſeca, quaſi numeralis, ſeù numeralis cum addito, nempè numeralis naturę cõmunis, nã per ipſam naturę cõmunes numerantur. Verùm quia natura nullam aliam habet exiſtentiam, niſi realem in indiuiduis, & obiectiuã in intellectu, & ſecundũ nullã exiſtentiam ex his habet hanc vnitatem, vrget difficultas, quomodo hęc vnitas ipſi naturæ conueniat, ſeù quomodo illam habeat, cum neq. ſecundùm eſſe obiectiuum poſſit habere; neq. prout eſt in indiuiduis, & extra hos ſtatus nõ reperiatur. Ideo reſp. quòd hæc vnitas non cõuenit actu naturę, neque vnquam illam habet, ſed tantùm cõuenit in potentia, quia huiuſmodi vnitas cõuenit naturæ, prout eſt prior natura indiuiduatione; cum igitur numquã reperiatur ſine indiuiduatione, numquam habet actu hãc vnitatem, ſed ſi poneretur ſeparata ab indiuiduis, illam haberet: vnde hi auctores tribuũt duplicem vnitatẽ naturæ cõſideratæ ſecũdũ ſtatum abſolutum: alteram formalẽ, quã communicat inferioribus: alteram quaſi mediã, & mixtã ex formali, & numerali modo explicato. Fundamentũ autem huius vnitatis aſsignat Fonſeca, quia natura præciſè cõſiderata, vt eſt prior indiuiduatione habet aptitudinẽ, vt diuidatur in pluribus indiuiduis, quam amittit, dũ actu eſt diuiſa in indiuiduis; hanc autem aptitudinem, tãquam paſſio, debet ſequi aliqua vnitas, vnde vna vnitas ſequitur eſſentiã naturæ, altera verò aptitudinẽ.

II. Nihilominus, hæc ſententia communiter reijcitur, vnde alij auctores reiecta hac vnitate, tribuunt tantũ naturæ ſecundùm ſe conſideratæ vnitatẽ formalem. Hanc autẽ ſentẽtiam pręcipuè impugnat Suarez in Met. diſp. 6. ſect. 3. n. 3. Hurt. diſp. 5 ſect. 6. Auerſa in Logica q. 8. ſect. 3. & communiter Recentiores, ſed Hurtadus duplici modo intellectã impugnat, ſed neutro videtur aſſecutus mẽtẽ Fonſecæ, cui ſoli tribuit hanc opinionẽ, primus enim ſenſus procedit de natura conſiderata ſecundùm eſſe poſſibile cõtradiſtinctum ab exiſtentia, alter verò procedit de natura, prout eſt apta, vt ſubſtituatur vniuerſalitati, & eſt pręciſa à cõditionibus indiuiduantibus, quem ſtatũ dicit eſſe poſteriorẽ exiſtẽtia, quia fit ab intellectu ſupponente exiſtentiã, neutro autem modo intelligit Fonſeca, vt patet.

2. opinio tribuens naturæ vnitatẽ formalẽ Suarez. Hurtad. Auerſa

Quòd autẽ natura habeat ſolam vnitatẽ formalem, tradit Caiet. De ente, & eſſent. c. 4. q. 6. atq. omnes ij, qui negãt, dari vniuerſale à parte rei, quos intra ſuo loco recenſebimus. Atque ſine dubio hęc eſt opinio D.Th. tũ citato loco De ente, & eſſentia, tum etiam opuſc. 42. De natura generis c 7. quãuis hic locus pro oppoſita ſententia citetur, nam ait: *Vnde licet in natura animalis non ſit vnitas, vel pluralitas, ſecundùm quod eſt nata recipi in pluribus inferioribus, cum poſſit in vno recipi, et in pluribus, eſt tantùm in ipſa natura abſolutè accepta, ſecundùm quod non eſt in inferioribus conſiderata, quadam vnitas, cum definitio eius ſit vna, & nomen vnum, vt patet.* Et cũ paulo poſt inquit, quòd in natura abſolutè conſiderata eſt vnitas, quæ non deſcẽdit à natura ad ſuppoſita; loquitur quidẽ de hac eadem vnitate, & nõ negat, quòd illam natura non habeat etiam in ſuppoſitis, ſed quòd non deſcendat ad ſuppoſita, ita vt reperiatur in ipſis, prout talia ſunt, quia natura, prout eſt in ſuppoſito, non dicit totam naturam, ſed partẽ ſecũdum extenſionem. Ex quo patet, quòd non ponat illam vnitatẽ, quam præcedẽs ſententia adinuenit, ſed tantùm vnitatẽ formalẽ; quod pręcipuè colligitur ex eo, quod habet citato loco De ente & eſsẽtia, nam ibi ait. Quòd natura ſecũdũ ſe con-

Caiet.

D.Th.

conſiderata habet tantùm ea, quæ ipſi conueniunt ex vi ſuæ eſſentię, & nihil aliud; ex vi autem ſuæ eſſentiæ non dicit aliquam aliam vnitatem pręter formalem, quia cum in inferioribus retineat quicquid illi conuenit ex vi ſuę eſſentię, debet etiam retinere ſuam vnitatem.

Tertia ſentẽtia. Naturã abſtrahẽte ab vnitate, & pluralitate. Serna. D. Th.

III. Tertia autem ſententia negat, naturam ſecundùm ſe ſumptam habere aliquam vnitatem, ſed abſtrahere ab vnitate, & multitudine. Ita Serna in Logica diſp. 1. ſect. 4. queſt. 6. art. 2. qui citat D. Th. de Ente, & eſſent. cap. 3. & 4. vbi inquirit, An natura ſecundùm ſe ſit vna, an multiplex; & reſpondet. Neque eſse vnam, neque multiplicem, ſed ab vtroque abſtrahere. Verum ſi natura abſtrahit ab vnitate, debet etiam abſtrahere ab ente, ad quod conſequitur talis vnitas: vnde cum abſtrahat tantùm ab ente indiuiduali, D. Th. ſolùm intelligit, quòd abſtrahat ab vnitate, & multitudine indiuiduali. Neque affert fundamentum alicuius ponderis pro hac ſententia. Nam cum dicit, quòd hæc vnitas comitari deberet naturam in indiuiduis, atque adeo quòd deberet dari vniuerſale à parte rei, hoc totum concedimus, vt infra declarabimus. Cum verò arguit, quòd natura, & indiuidualis vnitas non efficiunt plures entitates reales, atque adeò nec plures vnitates reales, reſpondetur facilè, non efficere plura entia realiter diſtincta, atque adeo nec plures vnitates realiter diſtinctas, non tamen ſequi, quòd non ſint reales, ſicuti etiam gradus entis reales ſunt. Denique neque conuincit, cum inquit, quòd pro ſcientijs non eſset neceſsaria abſtractio vniuerſalium, quia non eſt neceſsarium, vt habeant vnitatem, ſed vt obiectum ſub aliqua ſpeciali ratione conſideretur.

Non benè fundatur allata ſententia.

Vera ſententia declaratur.

SECTIO III.

1. concl. Vnitas indiuidualis nõ eſt de cõceptu naturæ cõſideratæ ſecundũ ſtatũ abſolutum.

I. VT autem in hac re pedetentim procedamus, ponimus primam Concluſionem. Vnitas ſingularitatis, ſeù indiuidualis non eſt de conceptu quidditatiuo naturæ, ſecundùm ſtatum abſolutum conſideratæ. Hæc concluſio certa eſt apud omnes, quippe ſingularitas non eſt de conceptu quidditatiuo alicuius rei creatæ, ſed tantum ipſius Dei, vt docent Theologi. Probatur autem ex communi modo ſtatuendi conceptum quidditatiuum: illud enim ſtatuitur pro conceptu quidditatiuo cuiuſcunque rei, quod neceſſariò requiritur, vt res illa ſecundùm ſuam eſſentiam concipiatur, & ſtatim ac habetur totum id, quod ſufficit ad concipiẽdam eſſentiam rei, habetur totum id, quod requiritur ad conceptum quidditatiuum, ſed abſque eo, quòd concipiatur aliqua ratio indiuiduationis habetur conceptus adęquatus cuiuſcunque eſſentiæ: ſic ſola rationalitate, & animalitate concepta, habetur conceptus hominis, ergo nulla indiuiduatio eſt de eſsentia naturæ. Quod etiam confirmari poteſt; ſi concipiantur ea tantùm, in quibus plura indiuidua conueniunt, habetur, conceptus adæquatus naturę ſecundùm ſtatum abſolutum abſque eo, quòd concipiatur aliquid, in quo inuicem differant; ergo abſque eo, quòd concipiatur aliqua ratio indiuiduationis habetur adęquatus conceptus naturæ, nam per ſolam naturam inuicem conueniunt, per indiuiduationem verò differunt. Præterea per nullam ſingularitatem vna natura contradiſtinguitur ab alia, ergo per nullam ſingularitatem conſtituitur in eſſe naturę: antecedens eſt notum, quia natura, quę eſt communis pluribus indiuiduis, habet etiam ſuum diſtinctiuum, quod eſt commune omnibus indiuiduis, ratio autem ſingularitatis eſt propria cuiuſcumque, ſic natura humana per rationalitatem contradiſtinguitur à quacumque alia natura: conſequens etiam eſt euidens, quia idem eſt conſtitutiuum, ac diſtinctiuum,

Quid dicat cõceptus adæquatus quidditatiuus.

2. ratio.

II. Secundò. Si aliqua indiuiduatio eſset de conceptu quidditatiuo alicuius naturæ, non poſset huiuſmodi natura multiplicari in pluribus indiuiduis; ſed eſset eſsentialiter vna numero, ſic non alia ratione Deus eſt vnus, nec poteſt eſse multiplex, niſi quia ſingularitas eſt de eſsentia ipſius, ergo cum experiamur, naturas multiplicari in pluribus indiuiduis, efficaciter colligitur, quòd ſingularitas, ſeù vnitas indiuiduationis non ſit de eſsentia ipſius. Quòd ſi forte quis contenderet, dari aliquas naturas, quę indiuidualiter non poſſint plurificari, vt de Angelis do-

Natura eſſentialiter ſingularis non poteſt multiplicari.

cent

cent Thomiſtę, quamuis id verum eſſet, quod ſuo loco examinandum relinquo, adhuc tamen ratio concludit ex paritate rationis , cum non ſit maior ratio de vna natura , quàm de alia , & ex eo, quòd colligimus de vna à poſteriori , poſſimus & de alijs affirmare, quamuis non videamus eundem effectum. Atque huc tendit etiam ratio , qua vtuntur D. Th. & Caiet. locis citatis ſectione pręcedenti, nempè quòd illa vnitas, quam habet natura ſecundùm ſuum ſtatum abſolutum conſiderata, debet illi ſemper conuenire, etiam quando reperitur in indiuidnis, quia conueniret ex vi eſſentiæ, & quæ conueniunt ex vi eſſentię, ſemper conueniunt: hinc autem fit, quòd in indiuiduis eſſet duplex vnitas indiuidualis , quod cum non poſsit eſſe , ſequitur , quòd natura non poſſit eſſe in illis, quia nunquam poſſet eſſe ſine ſua vnitate indiuiduali.

D.Th. Caiet.

3. ratio.

III. Quod rurſus declarari poteſt; Vnitas indiuidnalis , ſeù ſingularitas non eſt apta, vt ſe habeat tanquam differentia contractiua generis , ſi quidem differentia contractiua generis facit talem naturam, non autem hanc numero, & illa differentia eſt ex ſe conſtitutiua ſpeciei, quę ex natura ſua habet , quòd poſſit reſpicere plura numero differentia. Rurſus indiuiduatio non eſt apta, vt immediatè afficiat genus , ſed genus debet contrahi ad indiuiduationem mediante aliquo intermedio , ergo non poteſt aliqua ratio indiuidnationis eſſe de quidditate alicuius naturę ; ſi enim generi aduenit aliqua differentia conſtitutiua alicuius infimę ſpeciei , ſtatim natura eſt completa in eſſe naturę , nec vltra aliquid aliud requirit ad ſui complementum , quare quicquid poſtea aduenit, erit extra quidditatem naturæ . Plura alia in confirmationem huius concluſionis excogitari poſſent, ſed ſufficienter oſtenſum eſt in re tam certa, non poſſe indiuiduationem eſſe de quidditate naturæ .

Indiuiduatio non eſt immediate cōtractiua generis.

IV. Secunda Concluſio . Natura ſecundùm ſtatum abſolutum conſiderata non habet illam vnitatem mixtam ex formali , & numerali, ſeù numeralem naturæ communis, quæ ſit diſtincta à formali. Hæc concluſio eſt pro impugnatione primę ſententię, & facilè impugnari poteſt ex modo, quo explicatur illa opinio . Inquit enim, quòd hęc vnitas non eſt actualis, ſed tantùm potentialis, quę conueniret naturæ, ſi poſſet ſeparata reperiri ab indiuiduatione ; hinc enim conuincitur, quòd huiuſmodi vnitas ſit merum figmentum, quoniam vnitas ſequitur eſſe, & in tantùm poteſt aliqua vnitas eſſe potentialis , in quantùm eſſe eſt potentiale, non enim ab ipſo realiter diſtinguitur. Cum igitur eſſe naturæ ſit actuale, aut ſecundùm eſſe reale , aut ſecundùm eſſe obiectiuum, neceſſariò quælibet vnitas, quæ poteſt naturæ conuenire, debet eſſe actualis, nec aliquo pacto poteſt eſſe potentialis .

2. concl. Natura ſecundū ſtatū abſolutū nō habet vnitatem mixtam, &c.

Vnitas mixta ex numerali, & formali eſt ficttitia.

V. Et poteſt amplius vrgeri hæc ratio . Natura nunquam per ipſos poteſt habere hanc vnitatem , illi enim tantùm conueniret, ſi poſſet exiſtere abſque indiuiduatione, & idcirco cum impoſſibile ſit, quòd exiſtat ſine indiuiduatione, impoſſibile eſt etiam, quòd habeat huiuſmodi vnitatem, quomodo autem poterit natura habere aliquam vnitatem, quam impoſſibile eſt, quòd habeat ? idem enim eſset, ac ſi affirmaretur, dari potentiam ad actum impoſſibilem, quod tamen abſurdiſſimum eſt. Et Confirmatur poſito aliquo impoſſibili iuxta regulam Topicam, quicquid in ipſo radicatur impoſſibile eſt , vnde quia Chymera eſt aliquod impoſſibile; ea, quę vel tanquam paſſiones, vel tanquam aliquid aliud in ipſa radicantur, impoſſibilia ſunt, ergo cum huiuſmodi vnitas ſundetur in aliquo impoſſibili, erit ipſa quoque impoſſibilis . Quòd autem hæc vnitas ſundetur in aliquo impoſſibili conuincitur ex doctrina horum Auctorum . Inquiunt enim, quòd natura haberet iſtam vnitatem, ſi exiſteret ſeparata ab indiuiduatione , ergo arguendo à potentia ad actum, poſſet habere hanc vnitatem, in quantum poſset ſeparata ab indiuiduatione exiſtere , cum igitur impoſſibile ſit, quòd exiſtat ſeparata ab indiuiduatione, vt ipſimet concedunt, iam potentia huius vnitatis radicabitur in aliquo impoſſibili.

2. ratio.

VI. Sed amplius vrgeri poteſt hæc ſententia, & poſset concedi, fieri poſſe , quòd natura ſeparata exiſteret ab indiuiduatione, & nihilominus neque hinc ſequeretur, quòd poſset habere hanc vnitatem. Quod vt oſtendamus, ſumenda eſt ipſa natura conſiderata ſe-

cun-

Natura ſi poſſet ſeparari ab indiuiduatione non haberet vnitatem mixtam ex numerali, & formali.

cundùm ſolùm ſuum eſse abſolutè, prout eſt prior natura ipſamet indiuiduatione, tunc natura ſic conſiderata non poteſt habere hanc vnitatem, vnde ſequitur, quòd merè fictitia ſit. Iſte modus arguendi optimus eſt, quia facta hac conſideratione habetur totum id, quod conueniret naturę ex ſe, ſi ſeparata exiſteret ab indiuiduatione, & nihil aliud tunc haberet, quod ipſi tribuendum non ſit, dum conſideratur, vt eſt prior indiuiduatione, quod autem in hac tali conſideratione non habeat hanc vnitatem, euidenter oſtenditur. Quia tunc in tali conſideratione habet tantùm eadem, quæ ſpectant ad ipſius eſsentiam, & paſſiones, quę eſsentiam conſequuntur, & nihil aliud. Verùm paſſiones, quæ eſsentiam conſequuntur, poſsunt eſse tantùm paſſiones metaphyſicæ cum ipſa natura identificatę, non verò paſsiones, quę ab ipſa realiter diſtinguantur; modò hæc vnitas non ſpectat ad eſsentiam, quia ex genere ſuo vnitas eſt paſſio, neque poteſt eſse paſſio, quia ex vi eſsentiæ intelligitur tantùm vnitas formalis, vt paſſio illius. Deinde deberet habere hanc vnitatem ſibi identificatam, & conſequenter non poſset poni in actu eſsentia, niſi etiam poneretur vnitas, quando enim aliqua identificantur, cum ſtatum, quem habet vnum, habet etiam alterum, quod tamen ipſi non concedunt.

Natura ſecundũ ſtatũ abſolutum habet tãtùm vnicam vnitatem.

VII. Atque etiam poſſumus vlterius arguere proſequendo eandem rationem. Natura conſiderata ſecundùm ſuum ſtatum abſolutum, & vt prior natura ipſa indiuiduatione, habet tantùm vnicum ſimplex eſſe formale conſiſtens in indiuiſibili, eſſentiæ enim ſunt ſicut numeri, nec poſſunt in alias metaphyſicas rationes diuidi, niſi deſtruatur ratio formalis naturæ, ergo habet natura ſic conſiderata vnicam tantùm vnitatem, & non duplicem, vt ponunt auctores oppoſitæ ſententiæ, & hæc vnitas erit illa, quam dicet actu. Hæc conſequentia euidens eſt, quia vnitas ex genere ſuo eſt paſsio entis, nec poteſt paſſio multiplicari, niſi multiplicetur etiam ſubiectum, ſic riſibilitas non poteſt multiplicari, niſi multiplicata natura humana, cum igitur natura ſecundùm ſe abſolutè conſiderata dicat tantùm vnum ſimplex eſſe indiuiſibile, habebit tantùm vnicam ſimplicem vnitatem. Præterea inquiri poteſt, an hæc huiuſmodi duplex vnitas ſit eiuſdem ſpeciei, vel diuerſæ; non poteſt dici, quòd ſit eiuſdem ſpeciei, quia inauditum eſt, quòd idem ſubiectum habeat duplicem paſsionem ſolo numero diuerſam, & impoſsibile eſt, cum emanent ab eadem natura. Si verò dicatur, quòd ſit diuerſæ ſpeciei, hoc omninò impoſſibile eſt, quoniam nequeunt paſſiones eiuſdem generis, & ordinis ęquè immediatè, & ſecundùm eandem rationem multiplicari ſpecie, niſi etiam multiplicentur principia ipſarum, & ideo cum natura dicat vnum ſimplex eſſe, & vnitas ſit paſſio conſequens ipſum eſſe, poterit natura habere tantùm vnicam vnitatem.

VIII. Tertiò poſſumus noſtram concluſionem confirmare, ſuppoſito eo, quod Auctores oppoſitæ ſententiæ aſſerunt, nempè naturam ſecundùm hanc vnitatem non deſcendere ad inferiora, ſiuè indiuidua, quo ſuppoſito, & etiam ſuppoſito alio euidenti principio, quòd ſcilicet ea, quæ reperiuntur in aliqua eſſentia, ſiuè vt conſtitutiua, ſiuè vt paſſiones identificatæ cum ipſa, (alio enim modo non poſſunt reperiri) ſemper ſint in ipſa formaliter, quia cum ipſa eſſentia conſiſtat in eſſe formali actualiter contento, quicquid ipſi competit vt conſtitutiuum, debet formali modo in ipſa reperiri. Rurſus cum paſſiones ſequantur eſſentiam, quandocumque eſſentia formaliter ſe habet, etiam paſſiones debent ſe formali modo habere, quia comparantur ad ipſam, ſicuti paſſiones phyſicę ad naturam phyſicam actu exiſtentem; ſicuti enim hęc, ſtatim ac exiſtit, habet paſſiones actu exiſtentes, ità natura ſecundùm ſuum eſſe abſolutum conſiderata, ſtatim ac habet ſuum eſſe formali modo, etiam paſſiones illam conſequentes formali modo ſe habent: his, inquam, duobus principijs ſuppoſitis, euidenter conuincitur, non poſſe naturam dicere hanc vnitatem. Si natura diceret hanc vnitatem, illam formaliter haberet, cum igitur vbicumque reperitur natura, reperiatur etiam quicquid formaliter dicit, ſiuè vt conſtitutiuum, ſiuè vt paſſionem, deberet etiam huiuſmodi vnitas reperiri in indiuiduis; cum ergo hęc vnitas non repepriatur in indiuiduis, neque natura illam habet, prout eſt prior indiuiduatione.

3. ratio.

Quæ conueniunt alicui eſſentiæ, ſẽper conueniunt.

IX. Quar-

IX. Quartò vlterius probatur noſtra concluſio. Si præter formalem poneretur in natura etiam hęc alia vnitas, quæro, an hę vnitates inter ſe diſtinguerentur, an verò non diſtinguerentur. Hoc ſecundum non poteſt vllo pacto admitti, quomodo enim eſsent duę vnitates, ſi non inter ſe diſtinguuntur? ſi autem diſtinguantur, ſequitur magnum abſurdum, quòd etiam natura a ſeipſa diſtinguatur, quod nullo pacto poteſt dici. Vt autem hoc probemus, debet ſupponi, quòd vnumquodque eſt vnum per ſuummet eſse, quatenus eſt in ſe indiuiſum; atque licet vnitas dicatur paſſio entis, non eſt tamen extra conceptum adęquatum ipſius, vt ſupra ſuo loco probatum eſt, ſed eſt tantùm eſse rei inadæquatè conceptum. Rurſus debet ſupponi, quòd non poteſt haberi aliqua diſtinctio, niſi habeantur rationes diſtinctinæ, quibus ſuppoſitis ſic conficitur ratio. Si Natura haberet hanc duplicem vnitatem in ſuo conceptu adæquato, includeret diuerſas rationes diſtinctiuas, per quas hæ vnitates inuicem diſtinguerentur, ergo natura eſset diuiſa à ſeipſa ex vi harum rationum; aut dicendum eſset, quòd non eſset eadem natura, ſed multiplex, verùm tunc variaretur id, de quo controuertitur, nec amplius eadem natura haberet duplicem vnitatem.

Per quid vnūquodque ſit vnum.

X. Denique quod maximè oſtendit hanc vnitatem eſse fictitiam, eſt, quoniam ponitur realis, & tamen nullo pacto eſt. Quod ſic oſtenditur. Quod reale eſt, reperitur extra intellectum independenter ab ipſo, vel tanquam aliquid exiſtens, vel tanquam aliquid potens exiſtere, & quod poteſt exiſtere in ſe habet. vt poſsit poni in actu, & fieri exiſtens. Rurſus quicquid eſt poſsibile, vel exiſtens, aut eſt aliquod indiuiduum, aut ſaltem exiſtens in ipſo indiuiduo, vt quid cum ipſo identificatū, de exiſtētibus enim id euidens eſt, quia quicquid producitur eſt terminus actionis ſingularis: de poſsibilibus probatur, nam poſsibilia nihil aliud ſunt, niſi ipſamet exiſtentia indiuidua, prout poſſunt exiſtere, ſicuti enim exiſtentia, dum actu exiſtunt, habent actualem indiuiduationem, ità poſsibilia habent ſuam indiuiduationem poſsibilem, quo ſeruata proportione eodem modo ſe habet ad naturam poſsibilem, ac ſe habeat indiuiduatio actualis ad naturam actualem. Hoc poſito deducitur ratio: Hæc vnitas non poteſt conuenire naturæ, quando eſt ſimul cum indiuiduatione, vt ipſi aſserunt, quia pugnat cum indiuiduatione, ergo hęc vnitas non poteſt reperiri neque in natura poſſibili neque in natura exiſtenti, & conſequenter non eſt aliquid extra intellectum, vbi enim, quæſo extra intellectum reperietur, cum non poſsit reperiri in natura ſecundùm nullum ex ijs ſtatibus, quos extra intellectum poteſt habere? Ex quibus patet, quàm improbabiliter hęc vnitas introducta fuerit, & ſine fundamento, quia licet natura habeat, ſecundùm ſe conſiderata, illam aptitudinem, quam dicebat Fonſeca, vt poſſit eſſe in multis, hæc tamen aptitudo, quia non eſt diſtincta ab ipſo eſſe naturę. quæcumque ſit, nec etiam fundat aliam vnitatem ab illa, quæ conſequitur eſſe naturæ. Cum autem, inquit Fonſeca, quòd per ſuam vnitatem naturæ numerantur, dicendum eſt, quòd numerantur per ſuam vnitatem formalem, nam quælibet vnitas poteſt conficere numerum, vnitas autem numeralis propriè ſumpta, eſt propria indiuiduorum, & conſequitur eſſe indiuiduale.

5. ratio.

Quod eſt reale, eſt independenter ab intellectu.

Vnitas mixta nō poteſt reperiri in natura ſecundùm quemuis ſtatū acceptā.

XI. Hinc ponimus tertiam Concluſionem. Natura ſecundùm ſtatum eſsentiæ, ſeù abſolutè conſiderata, habet vnitatem formalem, quæ eſt formaliter, & poſitiuè vnitas, vnde eſt vna poſitiuè vnitate formali. Ab hac concluſione videtur diſsentire etiam Auerſa loco citato q. 8. ſuæ Logicæ ſectione 8. vbi docet, quòd natura ſecundùm ſtatum eſsentiæ eſt tantùm negatiuè vna, hoc eſt, nec vna, nec multiplex modus, quia nonnulli Auctores præcipuè D. Th. De ente, & eſsentia cap. 4. & Auicen. aſserunt, quòd natura ſecundùm ſe, neque eſt vna. neque multiplex, ſed cum hi Auctores tali pacto loquuntur, intelligunt, quòd natura ſecūdùm ſe conſiderata, neque eſt vna, neque multiplex vnitate numerica, ſiuè indiuiduali, quia ſicuti, vt dicimus, nullam habet ex ſe indiuiduationem, ita neque habet ex ſe aliquam vnitatem, aut multiplicitatem indiuidualem, ſed poteſt eſſe vna indiuidualiter, vel multiplex, quia poteſt recipere indiuiduationem.

3. concl. Natura abſolutè accepta habet vnitatē formalem poſitiuā.

Auerſa.

D. Th. Auicen.

XII. Pro-

1. ratio

XII. Probatur noſtra Concluſio ſtante hoc principio, quòd vnitas ſit paſſio entis. Poſito principio poſitiuo alicuius paſsionis, debet etiam poni poſitiua paſsio, & hoc nedum verum eſt in paſſionibus phyſicis, ſed multò magis in metaphyſicis, quæ cum ſuomet principio identificantur. Cum igitur natura ſecundùm ſtatum eſſentiæ habeat ſuam peculiarem rationem entis poſitiui, qua conſtituitur in eſſe talis naturæ, habebit etiam ſuam peculiarem vnitatem formalem poſitiuam, tanquam propriam paſsionem ſibi identificatam, quomodo enim principium poſitiuum habebit paſsionem ſibi identificatam, quæ ſit aliquid negatiuum? Confirmatur. Ens habet ſuam vnitatem, qua eſt poſitiuè vnum vnitate tranſcendentali proportionata ipſimet enti vt ſic, ergo ſeruata proportione, debet tale eſſe habere talem vnitatem, qua conſtituatur poſitiuè vnum, & conſequenter, eſse formale naturæ debet habere ſuam vnitatem formalem, qua poſitiuè conſtituatur vna. Præterea cum vnitas quęlibet conſiſtat in indiuiſione rei, & vnumquodque conſtituatur in diuiſum in ſe per ſuummet eſſe, fit, quòd non poſsit habere eſſe poſitiuo modo, niſi etiam poſitiuo modo ſe habeat vt indiuiſum in ſe, & per conſequens, quòd ſit vnum poſitiuè, ergo etiam natura abſolutè conſiderata, ex vi ſuimet eſſe conſtituitur poſitiuè in ſe indiuiſa, & poſitiuè vna.

Principium poſitiuũ vnitatis cauſat vnitatem poſitiuam.

XIII. Quod rurſus declarari poteſt. Ita ſe habet eſse indiuiduale formaliter conſideratum ad indiuiduum, ſicut ſe babet eſſe formale ad naturam abſolutè conſideratam, & vtrumque eſſe præcisè conſideratum eſt aliquid reale poſitiuum, ergo ſicuti eſse indiuiduale conſtituit indiuiduum poſitiuè vnum vnitate indiuiduali, ita etiam eſse formale naturę debet conſtituere naturam poſitiuè vnam vnitate formali; nulla enim videtur maior ratio, cur eſse indiuiduale conferat in ſuo genere vnitatem poſitiuam, & non conferat eſse formale in ſuo, quoniam ſi inquiras, cur eſse indiuiduale faciat eſse vnum poſitiuo modo? nulla alia ratio reddi poteſt, niſi quia eſt aliquod eſse poſitiuum; at etiam eſse formale naturæ eſt quid poſitiuum, cur igitur non reddet vnum poſitiuo modo in ſuo genere?

Omne eſſe facit poſitiuè vnum.

2. ratio

XIV. Secunda ratio principalis eſt. Natura ſecundùm ſtatum eſſentiæ eſt aliquod vniuocum commune pluribus, & habet vnicam definitionem, ita vt poſitiuo modo ſubſternatur vnicæ definitioni, ergo debet eſse poſitiuè vna, antecedens eſt certum, natura enim humana deſcendit vniuocè ad omnes homines, de ratione autem conceptus obiectiui vniuoci eſt, quòd habeat vnam rationem, ſeù quidditatem, & quòd vt vnus ſubſternatur vnicę definitioni. Conſequentia etiam probatur, nam natura eo pacto debet eſse vna, quo eſt vniuoca, & quo ſubſternitur vnicæ definitioni, cum igitur poſitiuo modo ſit vniuoca, & poſitiuo modo definiatur, debet etiam poſitiuo modo eſse vna, ſi quidem vniuocatio conſiſtit in vnitate, vnde poſitiua vniuocatio in poſitiua vnitate, & quod definitur vt vnum, & vt poſitiuum, debet eſse poſitiuè vnum.

Natura ſecundũ ſe poſitiuè vniuoca.

XV. Ex quo impugnata manet reſponſio Auerſæ, qui ſupra citato loco ait, definitionem eſse tantùm eo modo vnam, quo definitum eſt vnum, & ſuffi cere, quòd natura ſit negatiuè vna id eſt non multiplex, nam definitio vt dictum eſt, cadit ſupra eſse poſitiuum rei, vt vnum, ita vt vnitas ſit imbibita in eſse rei definitę, & conſtituat vniuocationem, quomodo igitur conſtitue vniuocationem poſitiuam, & imbibetur in eſse poſitiuo, niſi ſit quid poſitiuum? Et vrgeri poteſt hæc reſp. amplius. Natura conſiderata ſecundùm ſuum eſse formale conſiſtit in indiuiſibili ſicuti numeri, ità vt indiuiſibilitas ipſi conueniat ab intrinſeco, & imbibatur in eſse ipſius, ſine qua non poſſit concipi, ergo illam reddit poſitiuè indiuiſibilem, nam per id, quod in ſuo eſse imbibitur, redditur indiuiſibilis, non poteſt autem in ſuo eſse imbibere aliquid non poſitiuum, neque enim negatiuum imbibitur in poſitiuo, ſi igitur eſt poſitiuè indiuiſibilis, erit etiam poſitiuè vna, cum vnitas conſiſtat in indiuiſione.

Excluditur reſponſio Auerſæ.

Definitio cadit ſupra eſſe poſitiuum.

Natura intrinſece indiuiſibilis.

XVI. Tertiò argumentor. Natura abſolutè conſiderata participat cœteras paſsiones entis poſitiuo modò, nempè veritatem, & bonitatem, ita vt proportione ſeruata ad ens vt ſic, dicat talem veritatem, & bonitatem, ergo debet etiam poſitiuo modò participare vnitatem: conſequentia tenet à pari, quæ

3. ratio.

Natura abſolutè accepta participat poſitiuo modo paſſiones entis.

enim

enim maior ratio, cur participet paſſiones aliquas eiuſdẽ prĩcipij poſitiuo modo, alias verò nõ participet? ſi enim principium eſt ſufficiens, vt poſitiuo modo inferat aliquas paſſiones, erit etiã ſufficiens, vt inferat omnes, quę in ipſo radicãtur; imò cum ſecundùm eandem rationem inferat oẽs, non poterit vnã inferre, niſi eodẽ modo inferat alias. Antecedẽs oſtẽditur. Natura abſolutè cõſiderata, ne dũ ſecũdùm rationẽ entis vt ſic, ſed etiam ſecũdũ rationẽ talis entis, & vt dicit propriũ cõſtitutiuum attingitur ab intellectu ſecũdùm rationẽ talis veritatis; cũ igitur intellectus attingat naturã, dicẽtem rationem talis entis veri, debet talis veritas poſitiuo modo ſe habere, intellectus enim nõ poteſt ferri in obiectũ, quod poſitiuo modo nõ ſe habeat; rurſus etiã natura dicit talẽ rõnem bonitatis, bonitas autẽ, cũ ſit obiectum voluntatis, debet etiã poſitiuo modo ſe habere, neq; enim voluntas poteſt ferri in obiectũ, ꝗ negatiuo modo ſe habeat.

4. ratio

XVII. Quartò probatur eadẽ concl. Natura ſecũdũ ſtatum eſſentię nõ habet per quid plurificetur poſitiuè, ergo eſt vna poſitiuè: antecedẽs huius probationis certum eſt, & euidens, nam natura, ſecundùm ſtatũ eſſentię habet tantùm ſuum eſſe propriũ eſſentiale; idẽ autem per ſuummet eſſe nõ poteſt plurificari, alioquin idẽ diſtingueretur à ſeipſo. Cõſequentia probatur; nam vnũ & multa opponũtur, & ſe inuicẽ tollũt, ita vt in quocunq; ente debeat alterum ex his ineſſe; omne enim ens, aut eſt vnũ, aut multa, & eſſe vnum poſitiuè, & eſſe multa poſitiuè immediatè etiam opponuntur, ergo ſi à natura ex vi ſui eſſe tollitur poſitiua pluralitas, debet poni poſitiua vnitas, per quã tollatur, quia ex illis, quę immediatè opponuntur, & adęquant totam latitudinẽ entis, vnũ non tollitur niſi per ſuũ oppoſitũ; pluralitati aũt poſitiuæ nõ opponitur niſi poſitiua vnitas. Atq; hæc rõ maiorem hẽt efficaciã in noſtra ſententia, quę aſſerit, quòd vnũ, & multa opponãtur cõtradictoriè, ſeu priuatiuè, & quòd vnitas ſit extremũ poſitiuũ, ꝗ in hac oppoſitione interuenit, quocirca, vt natura non ſit multiplex, debet hẽre cõtradictoriũ poſitiuũ pluralitatis, ꝗ erit poſitiua vnitas

Ablata poſitiua pluralitate ponitur poſitiua vnitas.

Occurritur reſp.

XVIII. Nec valet reſponſio Auerſæ loco cit. quòd ſcilicet ſolùm in ſtatu exiſtentiæ non poſſit dari mediũ inter contradictoria, benè tamen in ſtatu eſſentię; nã contradictoria ſẽper contradictoria ſunt, & in quocunq; ſtatu, cõſiderentur ſẽper immediatè opponũtur, & per cõſequens alterum ipſorũ debet ineſſe, quãdo ſubiectũ eſt in tali ſtatu, vt poſſit fundare contradictionẽ, qđ ideo dixi, quia quando cõtradictio fundatur in aliquo inferiori, vtputa in ſpecie, quia genus nondum peruenit ad fundamentum contradictionis, põt abſtrahere ab vtroq; cõtradictorio; ſic abſtrahit ab irrationali, & rationali, etiam ſi irrationale merè negatiuè ſumatur; verùm ſi ſubiectũ ſit in ſtatu, vt poſſit fundare contradictionem, ſemper alterũ contradictoriorũ debet ineſſe, ſiue in ſtatu eſſentię, ſiue exiſtentiæ, alioquin tolleretur veritas illius vniuerſaliſſimi principij, *Quodlibet eſt, vel non eſt*, quod cum ſit verum in quolibet, etiam verum debet eſſe, quòd alterum ex contradictorijs debeat ineſſe, quia veritas huius propoſitionis fundatur in ipſo. Rurſus ideo in ſtatu exiſtentię alterum ex cõtradictorijs debet ineſſe, quia totum id, quod dicit vnum, tollitur ab alio, & immediatè opponuntur, & quòd alterũ debeat ineſſe, prouenit ex natura contradictionis; at etiam in ſtatu eſſentiæ immediatè opponuntur, & quod dicit vnum, tollitur totum ab alio, ergo prorſus falsũ eſt, quòd etiam in ſtatu eſſentiæ nõ debeat alterum ineſſe, & quod dicitur de contradictorijs, dicendum eſt etiam de priuatiuis, quãdo ſubiectũ eſt in ſtatu, vt poſſit habere formã, & priuationem, nã etiã priuatio eſt negatio formæ. Modò ſi loquimur de vnitate, & pluralitate, hęc fundatur in ſuprema rõne entis, & vnitas, & pluralitas verè priuatiuè opponuntur, & ſunt immediatè oppoſita: ergo quæcũq; ratio entis debet habere alterũ ex his poſitiuo modo, quia tã vnitas poſitiuè ſe habẽs, quã pluralitas poſitiuè ſe habens priuatiuè opponuntur.

In nullo ſtatu poteſt dari medium inter cõtradictoria.

Vnde proueniat, quod inter contradictoria non detur mediũ.

XIX. Nec video etiã, quomodo ſubſiſtat id, quod ait idẽ Auerſa loco cit. in reſp. ad 2. obiect. videlicet naturã ſecundùm ſtatũ abſolutũ conſideratã eſſe negatiuè vnã, quia non eſt multiplex, & vnitatem, quæ eſt paſſio entis, poſſe ſaluari merè negatiuè, ſeu etiam per rõnem cum fundamento in re. Rurſus poſſe aſſignari pro paſſione entis, vnitatẽ indiuidualẽ, pręcisã tamen, & abſtrahente ab hac, vel illa vnitate ĩdiuiduali, vt ſic:

Reijcitur doctrina Auerſæ.

Digitized by Google

vnde etiam naturę ſecūdùm ſuum ſtatū abſolutum cõueniet vnitas indiuiduālis in cõmuni ſumpta. Hęc enim doctrina plura reprehēdenda continet; inprimis enim ſibi non conſtat, cum enim vnitas indiuidualis ſit vnitas reddens poſitiuè vnum, etiam in cõmuni, & præciſè conſiderata debet eſse talis, quia adhuc ſeruat ſuam rūnem formalē, ſi ergo hæc eſt paſsio entis, quomodo poterit ens, & naturę inferiores eſse vnū negatiuè, cū habeāt vnitatē, quę reddit vnū poſitiuè? Deinde non video, quomodo poſſit affirmare, quòd vnitas, quæ eſt paſſio entis, poſſit ſaluari merè negatiuè, & per rationē; ſi eſt paſſio realis, & ens eſt eſsētia poſitiua, quomodo nō habebit ſuas paſsiones poſitiuas indepēdenter à ratione, ſicuti etiam habet realitatem, & bonitatem? aut ſi eſt quid negatiuū, & habens eſſe ſolùm per rationē, non erit vnitas vera paſsio entis, quod nemo cõcedet. Præterea vnitas indiuidualis ſequitur proportionaliter ad vnitatē trāſcendentalē, & ſicuti vnitas trāſcēdentalis ſequitur ad ens, vt ſic, ita indiuidualis ad tale ens ſeruata proportione, ergo ſi vnitas indiuidualis conſequitur talis ad tale eſse, vt ipsū eſse reddat poſitiuè vnum, debet etiā vnitas tranſcendētalis ità ſequi ad ens, vt ſic, vt reddat poſitiuè vnum. Quod rurſus declarari poteſt. Si ens vt ſic non faceret eſse poſitiuè id, quod eſt ens, neque etiam tale ens faceret eſſe tale poſitiuè; ſic ſi ratio animalis vt ſic non exhiberet vitam, neq; etiā ratio talis animalis exhiberet talē vitā; quia quod non pręſtat genus, neq; etiam præſtant differentię ſeruata proportione, & ſi genus nō eſt aliquod poſitiuum, neq; etiam ſpecies ſunt aliquod poſitiuum. Cum igitur vnitas tranſcendēs ſit ſuprema vnitas, ſi ipſa nō reddit vnum poſitiuè, neq; etiam vnitates inferiores reddent vnum poſitiuè. Rurſus natura non eſt multiplex, ergo eſt vna per rationem formalem conſtitutiuam alicuius vnitatis, non poteſt autē ratio formalis conſtitutiua vnitatis intelligi, niſi intelligatur, quòd reddat poſitiuè vnū, quia ex genere ſuo ratio formalis vnitatis reddit poſitiuè vnū, ſic quia indiuiduum nō intelligitur multiplex indiuidualiter, intelligitur poſitiuè vnum indiuidualiter; à pari ergo ex eo, quòd natura non intelligitur multiplex formaliter intelligetur vna poſitiuè vnitate formali.

Vnitas tranſcendentalis reddit poſitiuè vnum.

XX. Sed quod magis diſplicet in eadem doctrina eſt, quòd vnitas indiuidualis præciſè ſumpta, ſeu in communi ſit paſſio entis. Vnde in primis arguo. Poſitis diuerſis gradibus, & eſſentijs, pònuntur etiam diuerſæ paſſiones, quę ipſas conſequuntur, ergo cū vnitas ſit paſſio entis, poſitis diuerſis gradibus entis, & diuerſis rationibus, ponentur etiā diuerſæ ſpecies vnitatis, quomodo enim ratio indiuidualis, vt talis eſt, cauſabit eandem vnitatē, quam cauſat ratio ſpecifica, aut generica? Et hæc ratio habet maiorem efficaciam ſecundùm verā ſententiam, quę aſſerit, vnitatem ità eſſe paſſionem entis, vt cum ipſo identificetur, tunc enim ſicuti ſunt diuerſę ratio nes entis, erunt etiam diuerſæ vnitates. Rurſus vnitas indiuidualis conſequitur eſſe indiuiduale, & vnitas indiuidualis vt ſic eſſe indiuiduale, vt ſic, ergo neque in communi concepta, & præciſè conſiderata poteſt eſſe paſſio entis. Tertiò argumentor. Vnitas indiuidualis, ſiue determinatè accepta, ſiue in communi, habet eandem rationem formalem, ſemper enim eſt indiuidualis vnitas, ergo reddit incommunicabile, & immultiplicabile in pluribus, debet enim ſemper, cum ſeruet eandem rationem formalem, exhibere eundem effectum formalem; ex hoc autem fit, quòd omninò implicet, indiuidualem vnitatem quocumque modo ſumptam, conuenire rationi, quæ de ſe communis ſit pluribus, nam ab ipſis tolleret omnem multiplicabilitatem. Confirmatur, vel participat veram rationem vnitatis indiuidualis, vel non? ſi participat; ergo debet reddere incommunicabile quodcumque afficit, nam hic eſt primarius effectus formalis ipſius; ſi verò non participat, ergo non eſt vnitas indiuidualis, ſed alia. Denique ea, quæ diximus concluſione prima, ſtaque oſtendi mus, non poſſe vnitatem indiuidualem conuenire naturæ abſolutè conſideratę impugnant etiam hanc partem huius Doctrinæ.

Vnitas indiuidualis nō eſt paſſio entis vt ſic.

XXI. Quarta concl. Hæc vnitas formalis, qua poſitiuè eſt vna, ità eſt propria naturę communis, vt nulli alteri illam cõmunicet, niſi cõmunicādo ſeipsā vnde in indiuiduis eſt tantū ex vi naturę communis, quā participāt. Hæc concluſio facilis eſt, & ſuadetur, quia vnitas vt ſic

4. Concl. Vnitas formalis communicatur [illegible]

Google

ſic eſt propria paſſio entis vt ſic,& conſequenter talis vnitas,eſt propria paſſio talis entis, quare cũ propriæ paſſiones non poſſint alteri communicari,niſi illo principio à quo fluunt, hinc fit, quòd, neque vnitas formalis poſſit alteri connenire, quam naturę, cuius eſt vnitas; quod magis ex eo conuincitur, quia eſt paſsio metaphyſica, quæ identificatur cum ipſomet eſse; imò iuxta noſtram ſententiam eſt ipſummet eſse inadęquato conceptu apprehenſum; vnde cũ tale eſse non poſſit alteri conuenire, non poterit etiam vnitas conuenire,& ſicuti vnitas indiuidualis non poteſt alteri cõnenire, quàm eſse indiuiduali,ita etiam vnitas formalis ſolùm naturę communi conuenit. Verùm ſicut in quolibet indiuiduo includitur natura,ita etiam debet includi vnitas naturæ: vnde ratione naturę communicatur indiuiduis.

Occurritur obiectioni.

XXII. Solùm huic noſtræ ſententię videtur obeſse, quòd ſi natura haberet hanc vnitatem poſitiuam ſibi conuenientem in ſtatu eſsentiæ deberet illam ſemper retinere, vnde haberet repugnantiam cum pluralitate, ità vt ipſi repugnaret multiplicari in inferioribus,non poteſt autē habere hanc vnitatem poſitiuam, tanquam propriam paſsionem, ſic quia eſsentia Diuina eſt vna, non poteſt in pluribus multiplicari. Verùm hæc obiectio nihil vrget, ſuppoſito, quòd dentur diuerſæ vnitates, prout ſunt diuerſi gradus entis, quod neceſsariò concedendum eſt, vt ſupra dictum fuit, quo poſito, ſolùm verum eſt, quòd vna vnitas opponatur non cum omni pluralitate, & multitudine, ſed ſolùm cum ea, quę ſibi correſpondet in eodē gradu entis; ſic pluralitas indiuidualis ſolùm opponitur vnitati indiuiduali, vnde etiam vnitas formalis, licet poſitiua, ſolùm opponitur pluralitati formali; & ex eo, quòd natura habet tanquam propriam paſsionem hanc vnitatem, numquam poteſt habere pluralitatem formalem, non verò opponitur pluralitati indiuiduali, quia hæc non correſpondet in eodem gradu entis; vnde poteſt ſtare vnitas formalis, & pluralitas indiuidualis in eodem,& conſequenter poteſt natura deſcendere ad inferiora retinendo hanc ſuam vnitatem, dummodo in inferioribus plurificetur indiuidualiter: ſic natura Diuina nou poteſt plurificari, quia eſt vna etiam ſingulariter, & ideò illi repugnat quæcumque pluralitas, non tamen pluralitas perſonarum.

Vnitas cum qua pluralitate opponatur.

Quæ cōueniunt naturæ ſecundū ſe ſemper conueniūt.

XXIII. Atque ex dictis colligitur, quòd ea, quæ naturæ per ſe conueniunt, hoc eſt ex vi ſuæ eſsentiæ, ſiuè vt conſtitutiua, ſiuè vt paſſiones, debent illi ſemper conuenire in quocumque reperiatur, ita vt non poſſit oppoſitum conuenire; quod enim per ſe conuenit, inſeparabile omninò eſt. Atque hinc etiam clarum fit, quomodo idem ſit, aliquid per ſe conuenire naturę, hoc eſt in primo, ſiuè ſecundo modo dicendi per ſe,& aliquid ipſi conuenire ſecundùm ſe, hoc eſt naturæ conſideratæ abſolutè, ſeù ſecundùm ſtatum eſſentiæ. Et ratio eſt, quia natura ſecundùm ſtatum eſſentiæ nihil aliud dicit, niſi ſuum eſſe, & quæ ipſum conſequuntur, tanquam paſsiones, alioquin non conſideraretur ſecundùm purum ſtatum eſſentię, quę autem conueniunt, vt paſſiones, aut conſtitutiua eſſentiæ, conueniunt per ſe in primo, aut ſecundo modo dicendi. Nec valet inſtantia, quam facit Fonſeca citat. lib 5. Metaph. c. 28. q. 3. ſect. 4. §. *Quod ſi quis reſpondeat*, quòd naturę ſecundùm ſe conſideratæ conueniunt aliqua prædicata negatiua, quæ tamen illi non conueniunt per ſe, vt non exiſtere realiter, non generari, non corrumpi, & alia huiuſmodi, nam vt optimè aduertit Caietanus, iſta prędicata negatiua poſſunt dupliciter conſiderari, & formaliter, & fundamentaliter. Formaliter accepta, quia ſunt entia rationis, non conueniunt naturę abſolutæ, & ſecundùm ſe, ſed tantùm per opus intellectus, & in ſe iſta prędicata nihil ſunt, vnde non hinc ſequitur, quòd aliquid naturę ſecundùm ſe conueniat, quòd non conueniat per ſe. Si verò conſiderentur fundamentaliter, tunc nihil aliud dicunt, niſi ipſum eſſe naturę,quatenus fundat hæc prędicata negatiua.

Idem eſt conuenire per ſe & ſecūdum ſe naturæ abſolutè acceptæ.

Fonſeca.

Caiet.

Quam vnitatem habeat natura ſecundum ſtatum realis exiſtentiæ. Diſp. XV.

Varij modi dicendi. *Sect.* I.
Vera ſententia. *Sect.* II.
Soluuntur nonnullæ difficultates. *Sect.* III.
Corollarium contra doctrinam Caietani. *Sect.* IIII.

Varij modi dicendi.

SECTIO I.

I. CONſiderauimus naturam ſecundùm ſtatum abſolutum diſputatione præcedenti, nunc conſideranda eſt ſecundùm ſtatum realis exiſtentiç, & inquirendum, quam vnitatem habeat. Difficultas autem in hoc ſita eſt, an videlicet habeat aliquam aliam vnitatem diſtinctam à numerali, ſeù indiuiduali; in qua difficultate ſunt varij modi dicendi. Primus eſt Scoti in 2. diſt. 3. quçſt. 1. & 7. metaphyſ. quçſt. 19. Lichet. & Tartar. locis citatis, Ant. Andr. 7. metaphyſ. quçſt. 16. & lib. 1. q. 1 Tromb. lib. 7. metaphyſ. quçſt 38. Venet. 2. metaphyſ cap. 3. & quæſt. de vniuerſali. Piccolomin. 1. Phy. t. 5. Monlorius diſput. de vniuerſali cap 5. & 6. Rada 2. part. controuer. 3. art. 1. Meuriſſe 2. ſuç Metaph. cap. 3. quæſt. 3. & ſequuntur communiter Scotiſtç, volunt hi auctores, quòd natura in ſtatu exiſtentiæ habeat aliquam vnitatem, quæ ſit minor numerali, quæ iuxta ipſorum principia ſit diſtincta ex natura rei ab indiuiduatione. Rurſus hæc vnitas, quam habet natura, & eſt minor numerali, non multiplicatur per ipſos in inferioribus, ſed eſt eadem in omnibus, & ex hoc capite dicitur minor numerali, quia numeralis vnitas reperitur tantùm in vno, hçc in pluribus, & eſt quædam vnitas communis.

1. opinio Naturā habere vnitatem in ſtatu exiſtentię minorem numerali. Scot Lychet. Tartar. Anton Audr Tromb Venet. Piccol Monlor Rada. Meuriſ

II. Diuerſimodè autem explicant hanc opinionem Scotiſtæ, vt refert Rada citatus: nam alij dicunt, quòd vnitas hæc ſit alia, & alia in quolibet indiuiduo, vnde alia eſt vnitas minor indiuiduali in Petro, alia in Paulo, hç autem vnitates in diuerſis indiuiduis diſtinguuntur extrinſecè ratione differentiarum indiuidualium. Verùm hic modus explicandi coincidit cum oppoſita ſententia mox referenda. Alij autem dicunt, quòd natura habet eandem vnitatem minorem numerali in omnibus indiuiduis, non quidem poſitiuam, ſed priuatiuam: vocant vnitatem poſitiuam illam, qua aliquid in ſe eſt poſitiuè vnum: Priuatiuam autem vnitatem vocant illam, qua aliquid non habet vnitatem ſibi conuenientem ratione aliquorum extrinſecorum, quibus præciſis, remanet cum ſua vnitate conuenienti; ſic igitur natura habet in indiuiduis hanc vnitatem priuatiuam, quia ob conditiones indiuiduantes non habet vnitatem ſibi conuenientem, ſi tamen ipſç prçſcindantur, habebit vnitatem ſibi conuenientem. Tertius modus eſt, quòd hçc vnitas minor numerali, ſit eadem poſitiuè in omnibus, quia non eſt inconueniens, quòd hçc vnitas ſtet cum plurificatione indiuiduali, cum hæc plurificatio non opponatur tali vnitati, & hanc explicationem videntur ſequi prçallegati auctores.

Diuerſi modi dicendi huius ſententiæ.

III. Alter autem modus dicendi eſt, quòd quidem natura in ſtatu exiſtentiæ habeat ſuam vnitatem formalem, non tamen, quæ ſit eadem in omnibus indiuiduis, ſed propria vniuſcuiuſque, quia videlicet in ipſis multiplicetur natura, & conſequenter etiam multiplicetur vnitas naturæ, ex quo fit, quòd quodlibet indiuiduum habeat duplicem vnitatem ratione diſtinctam, alteram formalem, & alteram indiuidualem; formalis ſequitur naturam, indiuidualis verò eſſe indiuiduale, & hanc etiam vnitatem formalem vocant aliqui vnitatem communem negatiuam; quia videlicet non prouenit ab intrinſeco naturæ, ſed ab indiuiduatione. Hanc opinionem tribuunt D Th. de ente, & eſſentia cap. 4. & eam ſequuntur Caietanus ibidem q. 6. Albert. Magn. tract. 2. Prędicabil. cap. 6. quam ętiam tribuit Arabibus nempè Auerroi. Auicennę, Algazel. Soncin. 7. Metaph. q. 40. Sueſs. q. 17. Ianell. in Logica tract. 4. de quinque vniuerſalibus.

2. opinio Naturā in ſtatu exiſtentiæ habere vnitatem formalem multiplicatam.

D. Th. Caiet. Albert. Magn. Auer. Auicen. Algazel. Soncin. Sueſſ. Ianel. Them. &

Digitized by Google

Aphrod. Petrus Niger. Suarez Auerſa.

bus. Themiſt. Paraphraſ. ſupra proemium Ariſt. de anima cap. 4. Aphrodiſ. 7. Metaph. Petrus Niger in ſuo Clypeo q 11. Suar. in Met. diſp. 6. ſect. 1. num. 8 & ſeq. Auerſa in Logica q. 8. ſect. 6. & communis eſt extra ſcholam Scotiſtarum, præſertim apud recentiores.

3. ſent. Negans vnitate formale. Serna.

IV. Docet autem Serna in Logica diſp 1 ſect. 4. quęſt 6 & eſt tertia ſententia art. 5. quod in ſubſtantijs ſpiritualibus, quibus repugnat multiplicatio, datur vnitas formalis, ſeu eſſentialis poſitiua in quolibet ſingulari diſtincta ab indiuiduali, quia multiplicatio non poteſt ijs repugnare, niſi ratione huius vnitatis. In alijs autem naturis, quę poſſunt multiplicari, eſſe vnitatem poſitiuam eſſentię, non autem eſſentialem. ponit autem diſcrimen inter vnitatem eſſentialem, et eſsentiæ, ſeu formalem, et formæ, quòd illa intrinſecè conuenit, et inſeparabiliter, vnitas verò eſſentię, ſeu formæ poteſt accidentaliter modificare naturam, & ideo poteſt natura eſse ſine ipſa. Concluſ. verò 3. vult, neque ratione diſtingui hanc vnitatem ab indiuiduali, ſed tantùm ſecundùm eſse magis, vel minus explicitum. Vnde tollit vnitatem formalem, ſed ex falſo fundamento, quod Natura ſecundùm ſe non habeat vnitatem formalem.

Vera ſententia.

SECTIO II.

I. **V**T veram ſententiam profeſamus, ſciendum eſt, quòd vnitas, quæ eſt ſecundùm prędicata eſsentialia, ſolet communiter vocari formalis, vnitas verò indiuidualis, materialis. Ratio autem eſt, quia cum prędicata quidditatiua ſint eſsentialia conſtitutiua, etiam ſe habent veluti formę metaphyſicę, & vnitas, quæ eſt ſecundùm ipſa, eſt vnitas formalis, hoc eſt ſecundùm formam. Quia autem predicata quidditatiua exhibent ſuos effectus formales indiuiduis, ideò ipſa indiuidua, vt talia ſunt, reſpectu prædicatorum eſsentialium ſe habent veluti materia, & vnitas ſecundùm indiuiduationem ſolet dici materialis, quę eſt etiam vnitas ſecundùm entitatem phyſicam. Verùm ſicuti in prędicatis quidditatiuis diſtinguuntur plures gradus, nempè ſpecificus, ſubalternus, genericus; ita etiam dantur diuerſæ vnitates conſequentes hos gradus, vnde licet omnes ſint vnitates formales, alia tamen eſt vnitas ſecundùm genus, alia ſecundùm ſpeciem; ex quo fit, quòd aliqua ſint vnum genere, alia verò ſpecie, vt etiam docet Ariſt. 5. Metaph t. 12. vbi inquit, ***Item alia numero, alia genere, alia ſpecie, alia analogia vnum ſunt.*** Et ratio manifeſta eſt, quia ſecundùm diuerſos gradus entis debent aſſignari diuerſę vnitates, cum ſint ipſius paſſiones.

Vnitas eſſentialis dicitur formalis, & indiuidualis materialis.

In quolibet indiuiduo eſt vnitas formalis naturæ.

II. Vt autem pro explicatione veræ ſententiæ à facilioribus incipiamus, hoc certum, & euidens eſt, quòd in quolibet indiuiduo reperitur vnitas formalis realis naturę, atque hanc eſſe vnitatem poſitiuam. Hoc ſequitur ex dictis diſputatione precedenti. Si enim natura communicatur indiuiduis, debet etiam communicari cum ſua vnitate, quia eſt paſſio cum ipſa identificata, nec poteſt natura reperiri in aliquo, niſi reperiatur in eo ſecundùm ea, quę ſibi eſſentialiter conueniunt, vel etiam ſecundùm paſsiones proprias, quæ non ſunt ſeparabiles à ſubiecto. Atq; quòd natura tanquam aliquid reale cum ſua vnitate reperiatur in indiuiduis, eſt adeò manifeſtum, vt inquit Caietanus loco citato, quòd nemo ſanæ mentis poſſit id negare, eſt enim in ipſis vera eſſentia talis, vel talis naturæ, quæ includit prædicata, per quam conſtituitur in eſse talis naturæ. Rurſus cum vnitas conſtituatur per indiuiſionem, multiplicata indiuiſione multiplicantur etiam vnitates. cum igitur natura, quæ eſt in indiuiduis ſit ſecundùm prædicata quidditatiua, ſeù ſecundùm rationem talis naturæ indiuiſa, neque enim habet per quid plurificetur, dicet etiam vnitatem formalem talis naturę, atque hęc vnitas, poſitiua eſt, vt diximus diſputatione præcedenti.

Caiet.

Quodlibet indiuiduum habet vnitatem indiuidualem ſibi propriã.

III. Rurſus etiam verum, & euidens eſt, quòd quodlibet indiuiduum habet vnitatem indiuidualem ſibi propriam, per quam redditur incommunicabile alteri indiuiduo, & à quocumque alio diſtinguitur materialiter, hoc eſt indiuidualiter. Atque hoc ipſum in rebus ſenſibilibus ſenſu ipſo perci-

cipitur, per ſenſum enim percipimus hanc indiuidualem diuiſionem, ſeu materialem diuerſitatem: ſic Petrus non eſt Paulus, & poteſt tolli vnum indiuiduum non ablato altero, quod fieri non poſſet, niſi eſſent diuerſa, atque ex vi huius diuerſitatis conſtituitur multitudo indiuiduorum intra eamdem ſpeciem, atque hinc fit, quòd alia ſit entitas vnius indiuidui, & alia entitas alterius. Verùm aduertendum eſt, quòd vnitas indiuidualis, ſicuti ponit tantùm indiſtinctionem indiuidualem, ſeù materialem, ita etiam formaliter loquendo diuerſitas etiam indiuidualis ponit tantùm diſtinctionem materialem, quia hic eſt ipſius effectus adæquatus.

Vnitas formalis non diſtinguitur ante operationem intellectus ab indiuiduali.

IV. Si autem comparetur vnitas formalis naturę, quæ eſt in ſingulis indiuiduis, cum vnitate indiuiduali, non eſt dicendum, quòd inter ſe diſtinguantur ante operationem intellectus, ſed omnino ſunt identificatę. vt dicemus, quando agemus de indiuiduatione, quia neque etiam gradus eſſentię inter ſe diſtinguuntur ante operationem intellectus; ſicuti enim eſſe formale, & eſſe indiuiduale non diſtinguũtur à parte rei, ita etiam neque vnitates, quæ conſequuntur tanquam paſſiones; fundantur enim in eadem entitate, quare neque entitatiuè poſſunt diſtingui; in quo diſſentimus à nonnullis Scotiſtis, qui ponunt diſtinctionem in re; an verò ponant de mente Scoti, quia res cõtrouerſa eſt, ideo hoc infra remittimus, vbi agemus, de diſtinctionibus. Verùm ità hæ duæ vnitates ſe ad inuicem habent, vt diſtinguantur ratione cum fundamento in re, nam rectè poſſumus cõcipere vnitatem formalem nihil cogitando de indiuiduali, quod ſufficit, vt dicamus, quòd diſtinguãtur ſecundùm ſuos conceptus diuerſos; atque adeo per rationem cum fundamento in re.

Vnitas formalis eſt eſſentialiter diuerſa ab indiuiduali.

V. Verùm hic aduertendum eſt, quòd licet vnitas formalis concipiatur ad modum vnitatis indiuidualis, tamen reuera diuerſa eſt eſſentialiter ab ipſa, & ideo ſic illam concipimus, quia intellectus noſter non habet ſpecies, niſi rerum ſenſibilium, vnde etiam cum ſola vnitas indiuidualis ſenſibilis ſit, ſolũ habet propriam ſpeciem illius & cum intelligat res, quarum ſpecies non habet, per ſpecies rerum, quas habet, ideò concipit quamlibet vnitatem per ſpeciem vnitatis indiuidualis: in hoc tamen corrigendus eſt modus conceptionis, & ſtatuendum, quòd vnitas formalis eſt longè diuerſa ab indiuiduali, & colligitur ex diuerſis gradibus entis, quos conſequuntur. Hinc etiam fit, quòd formaliter loquendo vna ſit extra aliam, vtpote diuerſa: vnde vnitas indiuidualis adueniet quidem formali vt contractiuum, tamen ſemper formaliter erit ipſi extrinſeca, ſicut forma eſt ſecundũ entitatẽ extrinſeca materiæ, licet faciat vnum per ſe cũ illa Nunc igitur difficultas huc redacta eſt, an vnitas hæc formalis ſit vna reſpectu omnium indiuiduorum. Et quia certum eſt, naturam multiplicari indiuidualiter aduenientibus diuerſis vnitatibus indiuidualibus, ideo videndum eſt, an ſtante hac multiplicitate indiuiduali, adhuc natura remaneat vna in omnibus indiuiduis per ſuam vnitatem formalẽ, quam ipſis communicat.

Concluſio.

Natura eſt vna vnitate formali in omnibus indiuiduis.

VI. Dicendum eſt, non obſtante hac multiplicitate indiuiduali, naturam eſſe vnam in omnibus indiuiduis ſuamet vnitate formali reali poſitiua, ita vt multiplicatio indiuidualis ponat diſtinctionem materialem, non verò formalem. Probatur concluſio. Natura ſecundùm ſe conſiderata, habet ſuam propriam vnitatem, quæ eſt vna poſitiuè, ergo etiam, quando ponitur in pluribus indiuiduis per multiplicationem indiuidualem, remanet vna in omnibus habens eandem vnitatem in ipſis omnibus, ita vt eadem vnitas formalis ſit in omnibus. Antecedens eſt certum ex dictis diſputatione præcedenti, vbi oſtendimus, naturam ſecundùm ſtatum eſſentiæ eſſe omninò vnam vnitate formali poſitiua. Conſequentia verò declaratur. Indiuiduatio eſt extra naturam ſecundùm ſe conſideratam, ita vt indiuiduatio Petri ſit extra naturam, quæ eſt in Petro, & indiuiduatio Pauli extra naturam, quæ eſt in Paulo, ergo non poteſt ponere multitudinem in ipſa natura, quia nihil ponit multitudinem in eo, cui eſt extrinſecum, & conſequenter cum non ſit in indiuiduis alia multitudo, niſi quę prouenit ab eſſe indiuiduali, non tollet hæc indiuiduatio vnitatem, quę ex ſe conuenit naturę, etiãſi natura in pluribus ponatur, ſed adhuc remanebit vna in omnibus ſua vnitate formali.

Multiplicatio indiuidualis non tollit vnitatẽ formalem.

VII. Atque poſſumus vlterius pergere confirmando eandem rationem. Non poſſet natura ſecundùm ſe eſſe multiplex, niſi ex vi indiuidnationis di uideretur ſecundùm ſuum eſſe, nam ſola indiuiduatio eſt illa, quæ ponit multitudinem in indiuiduis, ſed ex vi indiuiduationis non diuiditur natura ſecũdùm ſuum eſſe abſolutum, ergo remanet vna in omnibus indiuiduis; neque enim poteſt vllo pacto fieri, quòd fiat multiplex ſecundùm ſuum eſſe, niſi ſecundùm idem eſſe in pluribus diuidatur: maior huius confirmationis euidens eſt, & ſolùm ſupereſt probanda minor, quæ ſic declaratur. *Vnitas*, vel multitudo eſt quidem paſſio entis, ſed tamen non eſt aliquid ipſi ſuperadditum; ſed vnumquodque eſt vnum, vel multiplex per ſuummet eſſe; vnde verum eſt illud axioma. Quòd *Conſtitutiuum, eſt etiam diſtinctiuum*, vnumquodque enim ſicuti per ſuum eſſe conſtituitur, ità etiam per ſuum eſſe, eſt vnum in ſe, & diuiſum à quocumque alio. Ex hoc autem ſequitur, quòd non poſſit poni aliqua multiplicitas, niſi ratio conſtitutiua multiplicitatis ſit in illo eſse, in quo ponitur multiplicitas; vt igitur natura ſecundùm ſuum eſse in indiuiduis non ſit vna, debet in ſuomet eſse proprio habere rationem conſtitutiuam multiplicitatis, quòd ſi non habet, nec etiam erit multiplex, ſed vna. Quod autem non habeat, euidenter, oſtenditur, nam tota ratio multiplicitatis prouenit ab ipſomet eſse indiuiduali, at hoc eſse indiuiduale eſt extra eſse naturę, cum tanquam aliquid extrinſecum ipſi adueniat, & conſequenter non poterit ponere multiplicitatem in natura, prout dicit proprium eſse. Confirmatur totus hic diſcurſus: Eſse indiuiduale identificatur tantùm cum natura, & ponit diſtinctionem tantùm materialem, ita vt tam vnitas ipſius, quam diſtinctio, quæ ab ipſo prouenit, non amplius ſe extendat, quàm ad materialem, vnitas enim, & diuiſio non excedit ipſummet eſse, à quo prouenit, & tale eſse tribuit tantùm talem unitatem, & nihil amplius, ergo etiam ſtante hac identificatione non tollitur vnitas formalis naturæ, qua ſit vna in omnibus, ſi enim tolleretur huiuſmodi vnitas, deberet poni diſtinctio formalis, cum igitur ponatur tantùm materialis diſtinctio, remanet formalis vnitas naturę.

Natura ex vi indiuiduationis nõ diuiditur ſecundũ ſuum eſſe abſolutũ

Indiuiduatio ponit ſolam diſtinctionem materialẽ.

VIII. Secundò. Si natura, quæ eſt in pluribus indiuiduis, conſideretur pręciſa quacumque ratione formali indiuiduationis, quam habet in ipſis, remanet vna in omnibus vnitate communitatis formali poſitiua, ità vt ſecundùm ſuum eſse conſiderata ſit talis, vt poſſit eſſe in pluribus indiuiduis, ergo etiam, quando eſt in pluribus indiuiduis ſimul cum indiuiduatione, retinet eandem vnitatem communitatis formalem. Antecedens declaratur; natura, dum reperitur in pluribus certè habet communitatem, neque enim, ſi non haberet, poſſet intelligi in pluribus, rurſus hæc communitas illi conuenit ex ſe; quia ipſa natura eſt, quę communis eſt pluribus, ita vt in ipſis reperiatur, non verò habet ratione eſse indiuidualis, quia hoc confert tantùm ſingularitatem, quæ oppoſita eſt communitati. Deinde hæc communitas eſt poſitiua communitas, natura namque ſecundùm aliquod eſse poſitiuum pluribus communicatur, & poſitiuo modo; quare iam certum eſt, quòd ex parte naturę ſe tenet communitas; ſi igitur tollatur omnis indiuiduatio, remanebit totum id, quod ſe tenet ex parte naturæ, atque adeò etiam communitas. Rurſus cum omnis multiplicitas proueniat in indiuiduis ab indiuiduatione, hac ablata, auferri etiam debet omnis multiplicitas, & conſequenter natura remanebit in ſe vna poſitiuè vnitate communitatis. Conſequentia etiam principalis probatur. Natura in indiuiduis eſt omninò eadem, ac ſit pręciſa indiuiduatione, ac ſolùm dicit eſse indiuiduale ſuperadditum; hoc autem eſse indiuiduale tantùm ponit diuiſionem naturæ materialem, non verò immutat eſse intrinſecum naturæ; igitur natura cum hoc eſse indiuiduali retinet ſuam vnitatem formalem communitatis.

2. ratio.

Natura præciſa indiuiduatione habet ex ſe ſuã vnitatẽ formalẽ

IX. Atque hinc excluditur id, quod poſset reſponderi; nempè quòd natura in inferioribus habet quidem vnitatem formalem, non verò vnitatem communitatis; natura enim, vt vidimus, retinet in inferioribus illud totum, quod ſibi conuenit præciſa quacumque indiuiduatione, præciſa au

Excluditur reſp.

tem

tem quacunque indiuiduatione, habet, vt vidimus, vnitatem communitatis. Deinde vnitas formalis eſt ex ſe vnitas communitatis, nam natura non per aliud habet, quòd ſit in pluribus, niſi per ſuum eſſe formale, & quatenus vna, præciſa indiuiduatione, dicit communitatem; ergo ſi in inferioribus retinet vnitatem formalem, retinebit etiam communitatem, vt quid inſeparabile. Confirmatur, natura habet eandem vnitatem formalem in omnibus indiuiduis; ergo habet vnitatem communitatis, in tantùm enim non haberet, in quantùm eſſent diuerſæ vnitates formales. Quòd autem habeat in omnibus indiuiduis eandem vnitatẽ formalem, probant argumenta ſupra facta, quia videlicet natura habet in indiuiduis eandem vnitatem, quam habet in ſeipſa; qua natura per communicationem, qua pluribus indiuiduis communicatur, nihil amittit de ſua vnitate, ſed tantùm materialiter diuiditur, hæc autem materialis diuiſio non tollit, quòd vnitas naturæ formalis, & communitatis non ſit eadem in omnibus, quia non variat naturam intrinſecè.

3. ratio. X. Et hinc poſſumus addere tertiam rationem in confirmationem præcedentis. Natura ex eo, quòd ponatur in pluribus indiuiduis, nihil amittit de iis, quæ ſibi conueniunt in ſtatu abſoluto, quia illa omnia, vt diximus, illi conueniunt vel in primo modo dicendi per ſe, vel in ſecundo; vnde vel ſunt conſtitutiua, vel paſſiones cum ipſa identificatę. Atque hoc debet eſſe principium certum in hac materia, fundatur enim in eo, quòd eſſentię rerum conſiſtant in indiuiſibili, ita vt ab ipſis nihil poſſit auferri, nec etiam addi; vnde cum natura in ſtatu eſſentiæ dicat ſolùm, quę ipſi eſſentialiter conueniũt, debet eadem omnia dicere etiã in indiuiduis, ſed in ſtatu eſſentiæ natura habet vnitatem communitatis, ergo eandem retinet in indiuiduis. Minor huius argumenti certa eſt. Nam natura ſecundùm ſtatum abſolutum conſiderata eſt vna, & habet ex vi ſui eſſe, quòd poſſit poni in pluribus, atque cum vnitas ſit poſitiua, vt ſupra oſtendimus, & etiam natura ſecundùm ſuũ eſſe poſitiuum, & poſitiuo modo communicetur, ſequitur, quòd habeat vnitatem communitatis poſitiuam.

Natura ſemper habet, quæ illi conueniunt in ſtatu abſoluto.

Neque valet reſponſio, quòd diuerſo modo habet communitatẽ, ſi cõſideretur natura in ſeipſa, ac habeat, ſi conſideretur, prout eſt in indiuiduis, nam in ſeipſa habet vnitatem communitatis ſine diuiſione; in indiuiduis verò communitatem cum diuiſione, atque adeo non eſt vnica vnitas formalis, ſed multiplex. Huiuſmodi enim reſponſio reijcitur ex dictis; nam hęc diuiſio eſt extra eſſe formale naturę, & non tollit illam vnitatem, & communitatem, quam ex intrinſeco ſuo dicit natura. Et in hoc vitanda eſt ęquiuocatio, nec confundenda multiplicatio indiuidualis cum multiplicatione naturæ ſecũdùm ſuam vnitatem formalẽ, quia licet natura, & eius vnitas formalis multiplicetur indiuidualiter, hęc tamen multiplicatio nõ cadit ſupra eſſe naturę, neq; ſupra eius vnitatem formalẽ, ſed ſupra eſſe indiuiduale, quod habens multiplicationẽ in ſeipſo, trahit etiam naturam ad ſeipſum in omnibus indiuiduis, quia cum dicat vnitatem communem, de ſe apta eſt, vt ſit in omnibus, abſque eo, quòd ſecundùm ſuum eſſe proprium diuidatur, cum igitur multiplicatio non cadat ſupra eſſe eſſentiale naturæ; ſequitur, quòd natura retineat ſuam vnitatem communitatis, etiam in indiuiduis, & ſolùm materialiter multiplicetur, ratione identificationis cum eſſe indiuiduali. Præterea natura ſecundùm ſe conſiderata dicit hanc vnitatem ſibi intrinſecam, ergo cum ſeruet ſemper ea, quæ dicit ex ſe, non debet ratione indiuiduationis hanc vnitatem amittere.

Occurritur reſp.

Multiplicatio indiuidualis nõ eſt multiplicatio naturæ.

XI. Hinc quartò argumentor. Per id, quòd natura ponitur in indiuiduis, non tollitur vnitas formalis ipſius, ſed adhuc illam retinet, ergo natura eſt vna in omnibus vnitate communitatis. 4. ratio. Antecedens declaratur. Natura humana, prout eſt in Petro, Paulo, & alijs indiuiduis, non eſt multiplex formaliter, vt de ſe euidens eſt, alioquin natura humana, quæ eſt in Paulo differret eſſentialiter à natura humana, quæ eſt in Petro, quod valde abſurdum eſt, nam tollerentur plura indiuidua eiuſdem ſpeciei, & quodlibet indiuiduum conſtitueret vnam ſpeciem; ergo ſi natura, prout eſt in pluribus indiuiduis, non eſt multiplex formaliter, erit formaliter vna, multiplicitas enim

Quomodo natura retineat ſuã vnitatẽ formalẽ in omnibus indiuiduis.

non tollitur, niſi per vnitatem,cum ſint immediatè oppoſita. Confirmatur. vnitas indiuidualis non poteſt tolli,niſi per multitudinẽ indiuidualẽ,ergo neq; formalis poteſt tolli, niſi per diuiſionẽ formalẽ,ergo cum natura, dum ponitur in pluribus indiuiduis,nõ diuidatur formaliter, retinebit ſuam vnitatem formalẽ, ita vt ſit omnino vna formaliter,prout eſt in omnibus. Quod rurſus declarari poteſt. Vnitas,& diuiſio opponuntur inter ſe, & ſe inuicem deſtruunt; verùm cum ſe deſtruant ratione oppoſitionis, non poteſt vnitas tolli, niſi per diuiſionem oppoſitam,nec è contra tolli diuiſio, niſi per vnitatem oppoſitam, ergo cum vnitas tantùm formalis, & diſtinctio formalis inuicem opponãtur (neq; enim vnitas vnius generis opponitur cũ diuiſione alterius generis) non poteſt tolli vnitas formalis,niſi per diuiſionem formalem,atque cum natura, prout eſt in pluribus indiuiduis,non habeat diuiſionem formalem,retinebit in illis ſuam omnimodam vnitatem formalem. Atq; hinc probatur, quòd deducebat conſequentia, quòd videlicet ſit vnitas communitatis, nam eadẽ natura ſecundùm eandem vnitatem formalem reperitur communicata pluribus, vnitas autem communis eſt illa, quæ reſpicit plura.

Vnitas formalis non tollitur niſi per diuiſionem formalem.

Reſp. Suar.

XII. Reſpõderi poteſt ex doctrina communi,quam tradit Suarez in Metaphyſ. citat. diſp. 6. ſect. 1. num. 15. Ex his probari tantùm, quòd natura vnius indiuidui non differat formaliter ab altera,non tamẽ quod adſit vnitas cõmunitatis ſecũdùm rem,ſed ſolùm quod adſit conuenientia in natura, & vnitas ſecundùm rationem, & hoc etiam pacto ſe habet vnitas in re, quia ſequitur eſſe naturæ, non verò adeſt vnitas naturę ſecundùm rem, quia vnitates formales multiplicantur indiuidualiter. Verùm ſi diligenter cõſideretur hæc reſpõſio omnia argumenta hucuſque allata eam efficaciter impugnant, ſi tamen caueatur ęquiuocatio,nam cum dicitur,vnitatem naturæ, ſeù naturam non eſſe vnam in omnibus *ſecundùm rem*, poteſt ly *ſecundùm rem* intelligi,vel ſecundùm entitatẽ phyſicam;vel ſecundùm illud eſſe, quod dicit natura.Si primo modo intelligatur certum quidem eſt, vt etiam nos initio ſect.diximus, quòd natura non eſt eadẽ ſecundùm phyſicam entitatem in omnibus. Si verò intelligatur ſecundò modo;tunc argumenta hucuſq; facta efficaciter concludunt,quòd natura ſit vna in oĩbus ſecundùm rem, hoc eſt ſecundùm ſuum eſſe,quod dicit in ſtatu abſoluto;vnde fit, quòd natura ſtãte ſuamet vnitate poſſit habere diuiſionem entitatiuam, neq; hæc aliquid officiat vnitati cõmunitatis,quia hæc vnitas de ſe apta eſt,vt ſit in pluribus,atque adeo cum diuiſione entitatis. Et confirmatur. Tota hęc diuiſio ſecundùm entitatem eſt ſecundùm eſſe materiale, & prouenit ſolùm ratione indiuiduationis; eſt extra naturam ſecundùm proprium eſſe conſideratam; non immutat naturam ſecundùm eſſe intrinſecum: non ponit diuiſionem formalem, ergo natura ſtante hac diuiſione entitatiua, retinet totam illam vnitatem, quam haberet ex ſe abſque diuiſione entitatiua. Præterea ſi natura habet totam illam vnitatem, quam poteſt habere, certè habet vnitatem communitatis, ſed diuiſio entitatiua, quam habet in pluribus indiuiduis, non facit,quòd non habeat illam omnimodam vnitatem, quam poteſt habere, ergo in indiuiduis habet vnitatem communitatis. Minor declaratur; totam illam vnitatem, quam poteſt habere natura,habet ex vi ſui eſſe intrinſeci tanquã propriam paſſionem;nulla enim vnitas conuenit alicui enti,niſi ipſi conueniat tanquã propria paſſio,ergo cũ indiuiduatio nõ tollat ea,quę conueniũt naturæ vel vt cõſtitutiua, vel vt paſſiones, neque tollet omnimodam vnitatem, quam poteſt habere;atque adeo neque vnitatem cõmunitatis, quam poteſt ex intrinſeco ſuo habere. Atque ſi, vt inquit allata reſponſio, natura vnius indiuidui non diuiditur, ſeu non differt formaliter à natura,quæ eſt in altero indiuiduo, ergo eſt eadem formaliter, cum habeat eandẽ vnitatem formalem,ita vt vna natura formalis ſit in vtroq; indiuiduo; nam ex ablatione diuiſionis in aliquo genere, ponitur omnimoda vnitas in eodem genere.

Reijcit.

Diuiſio entitatiua non officit formali vnitati communitatis.

XIII. Et poſſumus adhuc vrgere eandem reſponſionem. In quolibet indiuiduo pręter vnitatem indiuidualem, eſt etiam vnitas formalis ratione ipſius eſſe, quod dicit natura, vt etiã concedunt Auctores oppoſitę ſententię;& neceſſariò ita eſt dicendũ,quia natura ſecundùm ſtatum abſolutum conſiderata habet ſuam propriam vnitatem, ſicuti ha-

Vnum iſ diuiduũ ſecundũ vnitatẽ formalẽ naturæ non diſtinguitur ab alio.

habet ſuum proprium gradum entis, ſecundùm quẽ poteſt concipi, nullo cõceptu eſſe indiuiduali: hoc autem fundamento iacto ſic argŭo: Poteſt vnum indiuiduum conſiderari ſecũdùm vnitatẽ formalem naturæ, quam habet, & cõparari cum alia vnitate formali, quã dicit alterum indiuiduum, vel ergo tunc diſtinguentur ad inuicem, vel erunt vnum. Nõ poteſt dici, quòd diſtinguãtur, quia nulla eſt ratio diſtinctiua, cum tota diſtinctio in indiuiduis habeatur per eſſe indiuiduale. Deinde vnitas formalis nõ poteſt diſtingui ab vnitate formali eiuſdem naturæ alioquin diſtingueretur à ſeipſa. Prætereà quæro, quomodo diſtinguantur, an indiuidualiter, an verò formaliter; non indiuidualiter, quia non cõparamus indiuidua ſecundùm eſſe indiuiduale; ſed ſecundùm vnitatem formalem; neque formaliter, nam tunc eſſent vnitates formales conſtituentes diuerſas naturas eſſentialiter; vnde altera pars eſt admittenda; ſcilicet; quòd non diſtinguantur, tunc autem infero, ergo ſecundùm vnitatem formalem ſunt vnum, non verò multa, neque enim poteſt eſſe multitudo, vbi non eſt diſtinctio; ſi igitur ſunt vnum, debet eadem natura, eadem vnitate formali eſſe in omnibus indiuiduis, ita vt non ſint plures vnitates formales, ſed vna tantùm, ſi conſideretur, prout dicit proprium eſſe vnitatis formalis.

Occurritur reſp.

XIV. Neque valet reſpo[illegible] ſi dicatur; quòd quando fit huiuſmodi comparatio interuenit præciſio, qua natura præſcinditur ab eſſe indiuiduali, & ideò tunc naturam eſſe vnam, ex vi huius præciſionis. Non, inquam, valet quia ex vi præciſionis, natura amittit tantùm diuiſionem indiuidualem, non verò acquirit aliquid intrinſecè. Deinde quicquid ſit de hac præciſione, quãdo ſit huiuſmodi comparatio verè vnum indiuiduum cõparatur cum alio, ſecũdùm id, quod includunt in ſeipſis, nam cum habeant in ſeipſis naturam ſecundùm eſſe eſſentiale, habẽt etiam à parte rei vnitatem formalem eiuſdem naturæ; ſi igitur termini comparationis ſunt in ipſis indiuiduis, & ſecundùm hos terminos non diſtinguũtur ſed ſunt vnum, ergo debet dici, quòd à parte rei natura, prout eſt in ipſis ſit vna vnitate communitatis formali, quę tamen ſtet cum diuiſione materiali, ſeu indiuiduali. Atque hoc amplius declaratur. Indiuidua ſecũdùm hãc vnitatem formalem naturæ à parte rei, & phyſico modo exercẽt aliquid, quod nõ exercent ratione eſſe indiuidualis; ſic color rõne naturę ſpecificæ mouet potentiam viſiuam, & eſt obiectũ phyſicũ ipſius, habens phyſicam proportionem cum ipſa, & hoc etiã contingit in obiectis cœterarũ potentiarum, quę concurrunt ad actum phyſicum ratione ſuę naturæ eſſentialis, ſi igitur poſſunt à parte rei aliquid exercere, quod non exerceat eſſe indiuiduale, niſi materialiter, poterunt etiam cõparari ad inuicem, prout ſunt phyſicè à parte rei, abſque eo quòd comparentur ſecundùm eſſe indiuiduale. Confirmatur amplius. Poteſt potẽtia viſiua terminari ad plura obiecta ſolo numero diuerſa, vt ad plura alba eiuſdem intẽſionis, tunc viſus ita terminabitur ad ipſa, vt attingat ſolùm diuerſitatem numericam, non verò attingat aliquam diuerſitatem in ratione coloris; imò attinget non eſſe diuerſa ea diuerſitate, qua diuerſa ſunt album, & viride, ergo à parte rei ſecundùm eſſe phyſicũ non habent diuerſitatem, ſeu diſtinctionem in ratione coloris, alioquin cum à viſione attingantur ſecundùm eſſe phyſicum, ſi haberent diſtinctionẽ, etiã ipſa attigeretur, ſicuti attigitur indiuidualis ergo ſecundũ eſſe phyſicũ nõ habẽt diſtinctionẽ in natura coloris, & conſequẽter cum vbicumque nõ eſt diſtinctio, ſit vnitas, natura coloris erit vna vnitate formali cõmunitatis in omnibus illis indiuiduis cõſideratis ſecũdũ eſſe phyſicũ.

Vnitas formalis naturæ vn[a] in diuidui non differt ab vnitate alterius à parte rei.

XV. Quintò probatur eadẽ concl. Ex eo, quòd aliquid in potentia ad aliud acquirit ſuum actum, non amittit potẽtiam ad ipſum, niſi quatenus potentia dicit priuationem, ſed ſimul cum actu retinet potentiam, quę per talẽ actum exercetur, actus enim ſuppouit potentiã per quam exerceatur, ſic agens, dum actu operatur retinet potentiam ad operandum, & per operationẽ actu exercetur; ſic etiam materia, dũ eſt ſub forma, non amittit potentiam ſubſtantialẽ, qua illã reſpicit, ſed per ipſam actu cõtinet formã, & eadẽ inductio fieri poteſt per cœteras potentias. Ex hoc autem deducitur, quòd etiam natura, cum conſideratur ſecũdùm ſtatũ eſſẽtię, habeat aptitudinem, & potentiam, vt ſit in pluribus indiuiduis ex eo, quòd ponitur

5. ratio.

Potentia non interit adueniente actu.

in ip-

in ipſis, habebit exercitium ſuæ potentiæ, non verò amitret potẽtiam, per quã habet, vt poſſit eſſe in pluribus, cum eadem ſit ratio de ipſa, ac de cœteris potẽtijs, imò ſi non habet potentiam, quomodo poteſt eſſe in pluribus? Modò natura habet formaliter, vt poſſit eſſe in pluribus per vnitatem communitatis, ſi enim non eſſet aliquid vnum, verè non poſset in pluribus poni, ergo, dũ eſt in pluribus, retinet hanc vnitatem communitatis, tanquam potentiam per quam exercet actum eſsẽdi in pluribus.

Reijcitur reſp.

XVI. Neq; poteſt dici, quòd amittat vnitatem, retinendo tãtùm communitatem, tùm quia vnitas nõ eſt ſeparabilis à communitate, tum quia potẽtia eſſendi in pluribus dicit formaliter ipſam vnitatem communitatis; nam natura in ſtatu eſſentiæ ratione vnitatis communitatis, habet, quòd poſſit eſse in pluribus, & niſi natura retineret hanc vnitatem, non retineret rationem formalẽ potentię.

Natura dum eſt in pluribus, retinet communitatem ſimul cum vnitate

Atq; hic opportunè addi poteſt valida cõfirmatio. Natura Diuina dicitur vna, quia eſt ex ſe vna numèro, & ſingularis, licet reperiatur in pluribus perſonis, & quia pluralitas perſonarũ eſt pluralitas alterius rationis, non verò pluralitas individualis naturæ, ideò natura retinet, etiamſi ſit in pluribus perſonis, ſuam vnitatem numericam. Ex quo euidẽter concluditur, quòd pluralitas vnius rationis non tollit vnitatem alterius rationis, ſeù ſecundùm aliud eſſe, ſed tantùm eiuſdem rationis, ergo pluralitas indiuidualis non tollit vnitatem communitatis, etiam ſi in eadem entitate conueniant eſſe indiuiduale, & natura, quia pluralitas ſecundùm eſse indiuiduale eſt alterius rationis, quàm ſit vnitas formalis communitatis.

Pluralitas vnius rationis non tollit vnitatem alterius.

6. ratio

XVII. Sexta ratio principalis pro eadem concluſione eſt. Eſse naturæ eſsẽtiale; quod reperitur in vno indiuiduo reperitur etiam in alio, & prędicata, quę tribuuntur vni, tribuuntur non ſimilia, ſed eadem alteri, ita vt illud idem prædicatum, quod prædicatur de vno, prædicetur etiam de altero, ergo non ſimilis natura eſt in pluribus indiuiduis, ſed eadem, & conſequenter eandem habens vnitatem formalem communitatis. Conſequentia huius rationis eſt ſatis euidens, nam vnitas proportionatur naturæ, & ſi eſt vna, & eadem natura etiam eſt vna, & eadem vnitas; cum igitur in omnibus indiuiduis ſit vna & eadem natura, erit etiam vna, & eadem vnitas naturæ, quæ ſit vnitas communitatis, vnde ſolùm ſupereſt probandum antecedens; Et quod illud idem prædicatum, quod dicitur de vno indiuiduo, dicatur etiam de alio patet, nam ſi de Petro proferam: *Eſt animal rationale*: poſsũ ſumere hoc ipſum animal rationale, quod de Petro dicitur, & enũciare etiam de ſingulis indiuiduis naturæ humanæ; cũ igitur prędicatio fundetur in eſse, ſi eadem prędicata tribuũtur pluribus indiuiduis, etiam idem eſse, debet in ipſis reperiri. Propoſitio enim, & prędicatum exprimunt id, quod in re eſt.

Idem eſſe naturæ, quod eſt in vno indiuiduo, eſt etiam in alio.

Reſp.

XVIII. Poſset tamẽ reſpõderi, quòd prędicatio nõ eſt ſine opere intellectus, & ideò, quando eadem prędicata tribuũtur pluribus indiuiduis, tunc de ipſis prædicari naturã, quatenus habet vnitatem per intellectum abſtrahentẽ naturam ab indiuiduis. Verùm licet hæc reſpõſio videatur euacuare vim argumẽti adhuc tamẽ ratio facta manet in ſuo robore, & ſuppono, quòd quando natura prædicatur de inferioribus, non prædicetur ſecundùm aliquid, quod acquirat de nouo per abſtractionem, ſed tantùm ſecundùm id, quod dicit, prout eſt in indiuiduis, & ratio manifeſta eſt, quia ſi prædicaretur ſecundùm aliquid aliud, quod nõ diceret, prout eſt in indiuiduis, ex vi prædicationis aliquid tribueretur indiuiduis, quod non eſset in ipſis, & conſequenter prędicatio eſset falſa: hoc ergo poſito: ſic argumentor: Eadem prædicata, & idem eſse, quod prædicatur de uno prædicatur etiam de alio, & non ſimile eſse, hoc eſt cum diſtinctione aliqua, ergo prout eſt in indiuiduis, eſt vnum, non autem prædicatur vt vnum, ratione vnitatis, quam recipiat ab intellectu, quia tunc prędicaretur ſecùndũ aliquid, quod non diceret in indiuiduis, quando enim prædicatur, prædicatur vt vnum, & dicit vnitatem indiuiduorum in eadem Natura. Præterea, quod prędicatur de indiuiduis, eſt ipſummet eſſe naturæ reale; prædicatur enim de ijs ſolùm, quod in ipſis reperitur, ne prędicatio ſit falſa; vnde quando prędicatur aliquod eſſe vt vnum, debet ſolùm prædicari ſecundùm illam vnitatẽ, quam habeat ex vi ſui eſſe, non quam ab extrinſeco accipit. Quod etiã poteſt confirmari; quia ſi prædicaretur ſecundùm

Impugnatur

Natura prædicatur de indiuiduis ſecundũ id ſolum quo eſt in ipſis.

dùm aliquam vnitatem, quam ab in tellectu acciperet, prędicaretur ſecundùm aliquod ens rationis, & ex vi prædicationis poneretur aliquid iu indiuiduis, quod reuera in ipſis non eſſet. Deinde quomodo poteſt intellectus conferre aliquam vnitatem naturę, cum vnitas ſit paſſio entis, quæ non poteſt reperiri. niſi re periatur etiam eſſe, cuius ſit illa vnitas? Ex qui bus patet, quòd cum natura ſecundùm proprium eſſe tantùm prædicetur de inferioribus, ſi prædicatur vt vna, & eadem, debet prædicari ſecundùm illam vnitatem, quam habet ex vi proprij eſſe. Tertiò reijcitur eadem reſponſio. Prędicatio ſuperioris de inferiori fundatur in identitate cum ſuo inferiori, nam in tantùm prędicatur, in quantùm identificatur, ex hoc verò fit, quòd cum illud eſſe, quod prædicatur de vno indiuiduo, prædicetur etiam de alio, debeat cum vtroque identificari, & conſequenter, quod prædicatur de vno, debeat etiam eſſe in alio per identificationem; vnde natura à parte rei erit vna in omnibus, ita vt cum omnibus identificetur ſecundùm ſuum eſſe eſſentiale, non obſtante plurificatione entitatiua, ſiuè indiuiduali. Quartò adhuc inſto, Quę ſunt eadem in aliquo tertio, ſunt etiam eadem inter ſe, ſecundùm illud, quo ſunt eadem in illo tertio, & poſita identificatione, habetur ex vi illius, omnimoda vnitas, ſed indiuidua ſunt eadem in natura, ita vt ſi conſiderentur ratione naturę, cum ſint eadem in ipſa, neque in ipſa, prout eſt aliquod tertium, habeant diuerſitatem, ergo etiam, quatenus participant naturam, ſunt eadem inter ſe à parte rei, & conſequenter erunt omninò vnum in natura, & natura vna, & eadem in omnibus. Quòd amplius poteſt declarari. Poſita aliqua ratione, quæ ſit ratio identificationis formalis, & ſe habens, vt quo, ponitur etiam identificatio, & vnitas, neque enim datur cauſa formalis exhibita, ſine effectu formali; natura verò conſiderata ſecundùm ſe, ſicut eſt ratio conſtituendi tale, quia ſeipſa eſt talis, ita etiam eſt ratio conſtituendi vnum, & idem, quia eſt vna, & eadem, & ſicuti vnitas conſequitur eſſe, ità quod eſt ratio formalis exhibendi tale eſſe, eſt etiam ratio formalis exhibendi talem vnitatem, ſeù identitatem, ergo cum natura exhibeatur pluribus indiuiduis, ſicuti ponit in ipſis eſſe, & facit talia, ponet etiam identitatem, cum ſit ratio conſtitutiua identitatis.

Prædicatio ſuperioris de inferiori fundatur in identitate.

Quomodo, quæ ſunt eadem vni tertio, ſint eadem inter ſe.

XIX. Quare ex dictis patet, quomodo poſſit vnitas communitatis, quam ex ſe dicit natura, ſtare cum pluralitate, & diuiſione numerica, ſiuè entitatiua, quia videlicet, diuiſio entitatiua non opponitur cum vnitate communitatis, ſeù formali; ſicuti enim vnitas communitatis præciſè conſiderata requirit plura indiuidua, in quibus poteſt eſſe, ità etiam poteſt habere actum eſſendi in illis retinendo ſuam vnitatem communitatis, & ideò non obſtabit tali vnitati diuiſio entitatiua indiuiduorum, quia iam natura pręciſè conſiderata ex vi ſuimet proprij eſſe ordinatur ad talem diuiſionem, & cum ad ipſam ordinetur ex eo, quòd habeat communitatem non amittet ſuam propriam vnitatem communitatis. Atq; ex hoc capite oritur tota difficultas huius quæſtionis, quia videlicet Auctores oppoſitę ſententiæ ex diuiſione indiuiduali inferunt diuiſionem naturæ ſecundùm ſuam vnitatem formalem, quod tamen non licet inferre, nec enim poſſumus arguere ab inferiori ad ſuperius, ſicuti non rectè dicetur, homo eſt diſcurſiuus, ergo animal eſt diſcurſiuum: eodem enim pacto proceditur, cum dicitur, indiuidua diſtinguuntur in ſe entitatiuè, ergo etiam natura in ipſis eſt diuiſa, tunc enim à diuiſione indiuiduali, quæ eſt quid inferius, fit tranſitus ad diuiſionem naturæ, quæ eſt quid ſuperius.

Cur diuiſio indiuidualis non obſtet vnitati formali.

Soluuntur nonnullæ difficultates.

SECTIO III.

1 Circa hanc vnitatem naturæ in omnibus indiuiduis occurrunt nonnullæ difficultates, quæ hic ſoluendæ ſunt, non enim deſunt Auctoribus oppoſitę ſententiæ rationes, quibus ſuam ſententiam ſuadeant, & in primis ſeſe offert illa difficultas, quòd non videtur, quomodo eadem natura poſſit eſſe in pluribus realiter diſtinctis, & huiuſmodi realis diſtinctio non redundet iu ipſam; hoc enim eſt tantùm proprium naturæ diuinę, vt vna ſit exiſtens

Prima difficultas.

in pluribus, vnde Damaſcenus lib. 1. de Fide cap. 11. ait, proprium eſſe illius, vt in pluribus perſonis exiſtat, & vna ſit, atque indiuiſa; Sed reſpondetur, quòd inprimis non implicat, aliquam naturam vnam eſſe in pluribus, alioquin ſi implicaret, neque etiam Diuina poſſet eſſe vna, & indiuiſa in pluribus, cum igitur ſimpliciter non implicet, neque ſtatim inferendum eſt, quòd implicet in creatis, ſed conſideranda eſt ipſa natura, & videndum, an ipſi poſſit conuenire. Quare cum natura ex ſe præciſè conſiderata ſit vna communis, & ordinetur ad plura, ſi actum volumus commenſurare cum potentia, dum potentia ad eſſendum in pluribus in vna, & eadem natura reperitur, cur non poterimus etiam ipſi concedere actum retenta ſuamet vnitate, ſicut retenta ſuamet vnitate habet potentiam ad eſſendum in pluribus? Neque eſt dicendum, quòd actus ratione diuiſionis entitatiuæ, quam ſecum trahit, tollat vnitatem naturę, quia hęc diuiſio non opponitur cum illa vnitate, vt dictum eſt. Imò ſicuti, vt etiam ſupra diximus, in diuinis diuiſio perſonalis non tollit vnitatem naturę ſingularis, quia alia eſt vnitas perſonæ, alia indiuiduæ naturę; ita neque diuiſio indiuidualis debet in creatis tollere vnitatem naturę formalem, quia alia eſt vnitas naturæ, alia indiuidui, & diuiſio indiuidualis tollit tantùm vnitatem indiuidualem. Neque hinc introducitur in creatis aliquod myſterium ſimile Trinitati, quia myſterium Trinitatis non conſiſtit in eo, quòd natura ſit vna formaliter in pluribus, ſed quòd ſit vna entitatiuè, & ſingulariter, & quod reperiatur in pluribus perſonis realiter diſtinctis, & hoc modo eſſe in pluribus cum ſuimet indiuiſione eſt propriſſimum naturæ Diuinę, & in hoc ſenſu etiam loquitur D. Damaſcenus.

Damaſc. — Reſp. — Non implicat eadem natura indiuiſa in pluribus.

2. difficultas.

II. Altera difficultas eſt, quia vnitas formalis naturæ, v. g. humanæ in Petro non diſtinguitur ab ipſa vnitate indiuiduali, ergo ſi vnitas indiuidualis multiplicatur, debet etiam multiplicari vnitas formalis, nam ſi vnitas indiuidualis Petri diſtinguitur ab vnitate indiuiduali Pauli, & vnitas formalis Petri eſt omninò idem cum vnitate indiuiduali ipſius, ſicut vnitas indiuidualis Petri diſtinguitur ab vnitate indiuiduali Pauli, ità debet etiam diſtingui vnitas formalis. Huic difficultati occurrendum eſt, adnotando, quòd natura de ſe ex vi ſui eſſe non eſt limitata, vt ſit in vno tantùm indiuiduo, ſed reſpicit plura indiuidua, ita vt habeat ex ſe, quòd ad plura poſſit extendi, ex quo fit, quòd, quando ponitur in vno indiuiduo, non habeat totam ſuam latitudinem, ſed adhuc poſſit eſſe in alijs, neque enim in vno habet ſuum actum adęquatum; ex hac autem latitudine, quam habet, fit, quòd poſſit identificari cum pluribus vnitatibus indiuidualibus abſque eo, quòd in ſeipſa diuidatur, quia cum nulla adæquatè identificatur, nam ità identificatur cum vna, vt poſſit etiã eſſe in alia, & conſequenter cum ipſa identificari; Quocirca præſens argumentum ſoluendum eſt eodem pacto, proportione tamen ſeruata, quo ſimilia argumenta ſolent ſolui in materia de Trinitate, cum enim dicitur, Quòd *Quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*, & conſequenter, quod cum perſonæ identificentur in eſſentia, debent etiam identificari inter ſe, ſolet reſponderi, quòd eſſentia non identificatur adæquatè cum vnaquaque perſona, ſed inadęquatè, & ideò non ſequi, quòd debeant inter ſe identificari; aut è contra ſi perſonę diſtinguuntur inter ſe, debeat etiam eſſentia, quę cum ipſis identificatur, diſtingui, dicimus enim quòd vna perſona non identificatur adęquatè cum eſſentia, & ideò non debet eſſentia diſtingui, prout eſt in pluribus. Proportionali ergo modo dicere debemus, quòd vnitas formalis naturæ communis non identificatur adæquatè cum vnitate indiuiduali, & ideò ex eo, quòd vnitates indiuiduales inter ſe diſtinguuntur, non ſequitur diſtinctio naturæ, prout eſt identificata cum ipſis. Vnde ad formam argumenti dicimus, quòd eo pacto, quo vnitates indiuiduales diſtinguuntur inter ſe, diſtinguitur etiam natura, prout eſt identificata cum ipſis, nempè materialiter, & ſecundùm entitatem, non verò ſecundùm eſſe proprium, & in ſua vnitate formali. Quòd ſi inſtes, quòd vnum indiuiduum diſtinguitur ab alio adæquatè, verum eſt, ſi ly adæquatè cadat ſupra eſſe entitatiuum, non verò

Reſp. — Natura in vno indiuiduo non habet ſuum adæquatum actũ. — Abſq; ſui diuiſione poteſt identificari cum pluribus indiuiduationibus.

ſi ca-

ſi cadat eſſe formale naturæ, quia licet ſit idem eſſe entitatiuum, & formale, tamen cum omnimoda diſtinctione entitatiua ſtat vnitas communitatis formalis, quia, vt dictum eſt, non habet oppoſitionem cum diſtinctione entitatiua.

3. difficultas. III. Sed hinc oritur tertia difficultas, quia natura, prout eſt in indiuiduis corrumpitur, & generatur, ita vt incipiat, & deſinat ſecundùm ſuum eſſe formale, quod habet in illis, ergo cum poſſit in vno incipere, vel deſinere abſque eo, quòd incipiat, vel deſinat in alio, erit ſecundùm ſuam vnitatem formalem diſtincta, prout eſt in indiuiduis. Reſp. Reſpondetur, quòd natura ex intrinſeca ſua ratione petit eſſe in pluribus indiuiduis per identificationem, nec alio pacto eſt poſſibilis, vnde eſt poſſibilis tantùm cum diſtinctione entitatiua, ſeu materiali, hinc fit, quòd poſita hac diſtiuctione entitatiua, ſeu materiali, quæ includatur in actu, & exercitio eſſendi in multis ipſius naturæ, poſſit habere hunc actum, & exercitium partialiter ex parte extenſionis indiuiduorum, & poſſit produci in vno, deinde in alio, & ſic deinceps, & eodem pacto corrumpi, quare ex vi diſtinctionis entitatiuæ, ſeu materialis, quam habet ratione eſſe indiuidualis, poteſt ſubijci corruptioni, vel productioni, prout eſt in vno indiuiduo, non prout eſt in alio, quia inadæquatè ſubijcitur, non verò adæquatè, & ſecundùm ſuam latitudinem extenſionis.

Quomodo, licet natura ſit eadem in omnibus indiuiduis, poſſit produci, & corrumpi in vno, & non in alio.

4. difficultas. IV. Quarta difficultas oritur ex eo, quòd quicquid eſt à parte rei ſingulare eſt, et conſequenter incommunicabile, ergo cum hæc vnitas naturæ ſit à parte rei debet eſſe ſingularis, & incommunicabilis. Verùm ſi hæc difficultas aliquid concluderet contra noſtram ſententiam, concluderet, quòd formaliter natura ſecundùm ſuum eſſe ſit ſingularis; quod nemo tamen admiſſurus eſſet. Reſp. Reſpondetur igitur, quòd etiam natura, prout eſt à parte rei ſingularis eſt, non quidem ratione ſui eſſe, ſed quatenus eſt immerſa in entitate phyſica; vnde ratione indiuiduationis ſingularis eſt, cum hoc tamen ſtat, quòd ex ſe ſit communis, quia ſecundùm ſuum eſſe inuoluitur in pluribus indiuiduis, & cum idem eſse habeat in omnibus, habet vnitatem communitatis, quæ ſtat cum ſingularitate plurium entitatum, quia ad plures vnitates indiuiduales ordinatur, vt ſupra dictum eſt. Atque hic occurrit aduertendum, quòd licet natura ab indiuiduatione determinetur, vt ſit in tali indiuiduo, non hinc tamen ſequitur, quòd eadem non poſſit eſſe in alio, quia vt eſt in tali indiuiduo, non habet ibi totam ſuam latitudinem, neque totum ſuum actum adæquatum, ſed tantùm determinatur, vt ſit in illo conſiderando actum ipſius inadæquatum, nam cum ex ſe ſit ordinata ab intrinſeco, vt poſſit eſſe in pluribus, ex eo quòd eſt in vno, remanet illi potentia, vt poſſit ſimul eadem eſſe in alijs; & tantùm hinc ſequitur, quòd prout dicit natura exercitium illud inadæquatum eſſendi in tali indiuiduo, non poſſit eſſe in alio, neque etiam per Dei potentiam, quia habet identificationem cum tali eſſe indiuiduali.

Quomodo natura à parte rei ſit ſingularis.

V. Atque hinc ſoluta manet alia difficultas, quòd ſi natura, quę eſt in indiuiduis eſſet realiter indiuiſa, & vna, eſſet ſingularis. Hoc enim ſolùm locum haberet, ſi eſſet vna, & indiuiſa entitatiuè, & ſecundùm eſſe materiale, nos autem non dicimus, quòd tali pacto ſit indiuiſa, ſed quòd ſecundùm entitatem ſit diuiſa, & ſolùm aſſerimus, quòd ſit vna, & indiuiſa ſecundùm proprium ſuum eſſe eſſentiale, & formale, & quòd huiuſmodi vnitas communitatis ſtet cum diuiſione entitatiua. Et ex hac diſtinctione entitatiua oritur, quòd natura poſſit in vno indiuiduo exercere tanquam principium, vt quo, aliquas operationes, quas non exercet, prout eſt in alio indiuiduo; & ratio eſt, quia operari ſequitur naturam tanquam principium, vt quo, non quomodocumque, ſed prout habet eſſe indiuiduatum; cum igitur in diuerſis ſuppoſitis habeat natura diuerſum eſse indiuiduatum, habebit etiam diuerſas operationes indiuiduales Rurſus reijcitur ex dictis alia obiectio, quę fieri poſset, quòd videlicet non poſſit dari aliqua indiuiſio, quæ non ſit entitatiua, hoc enim omninò nedum gratis aſſumitur, ſed etiam contra manifeſtam rationem, nam cum detur aliquis gradus entis diuerſus ab indiuiduali, atque vnitas, & indiuiſio ſit paſſio ip-

Quomodo natura, licet vna in omnibus indiuiduis, nō ſit indiuidua, & poſſit in vno operari, & non in alio.

ſius

ſius, cur non dabitur alia indiuiſio, quę non ſit entitatiua? Sed error huiuſmodi inde oritur, quia omnes vnitates concipimus, vt ſupra adnotauimus ſectione præcedenti, per ſpeciem vnitatis entitatiuæ, cum non habeamus proprias. Conſtat etiam ex dictis, quomodo in pluribus indiuiduis detur vna forma, non quidem vna entitatiuè, ſed ſolùm ſecundùm eſse eſsentiale, neque enim vt ſit vna ſecundùm eſse eſsentiale; requiritur vnitas in entitate, vt toties dictum eſt.

Omnes vnitates concipiũtur admodum entitatiuæ.

5. difficultas.

VI. Quinta difficultas eſt, quia videtur ſequi, quòd non poſſit aliqua creatura de nouo creari, nec annihilari, nam ſemper ex eo, quòd præexiſteret, aut remaneret aliquod indiuiduum, neque illa creatura fieret ex nihilo, neque in nihilum poſset redigi, quia ſemper, & præexiſteret eadem natura, quam haberet ipſa, & ſemper etiam remaneret eadem natura, vnde nunquam creatura ſecundùm eſse naturæ produceretur de nouo, aut deſtrueretur.

Solutio

Creatio ponit naturam ſecundùm eſſe inadæquatũ.

Hoc tamen non obſtat, quia creatio tendit ad actualitatem rei, & annihilatio ad eandem actualitatem tollendam in illo indiuiduo, quod ſubeſt vel annihilationi, vel productioni, tollit autem, vel ponit actualitatem ſecundùm eſſe naturæ inadæquatum; quod natura poteſt habere in tali indiuiduo, quia, vt diximus, ſecundùm totam ſuam latitudinem non eſt adæquatè in vnoquoque, hoc autem eſſe inadæquatum naturę eſt eſſe adæquatum illius indiuidui, & ideo illo poſito, vel ablato, tollitur, vel ponitur indiuiduum, & vt indiuiduum fiat ex nihilo, ſufficit, quòd nihil præceſſerit de hoc eſſe inadæquato, & ſi totum hoc eſse inadæquatum tollatur, deſinet in nihilum. Alias reſponſiones afferunt, & reijciunt Capreolus in 3. diſt. 5. q 3. Fonſeca 5. Metaph c. 28. q. 4. ſect. 4. ſed hæc eſt legitima, contra quam non valet aliqua inſtantia, quam afferant hi Auctores.

6. difficultas.

VII. Vltima autem difficultas eſt, quia non videtur, quòd natura habeat hanc vnitatem communitatis ex ſe, & conſequenter quòd neque illam habeat in inferioribus, ſi enim haberet, non poſset eſse particularis, vnde ſolet dici, de ſe nec eſse vniuerſalem, nec particularem, ſed negatiuè ſe habere ad vtrumque, quem modum loquendi vſurpat D Th. de Ente, & eſsentia cap. 4. & Caietanus ibidem, & alij complures. Rurſus ſi in inferioribus haberet hanc vnitatem communitatis, quam ex ſe diceret, ſicuti eſse naturæ prædicatur de quolibet inferiori, ità etiam prædicaretur communitas, vnde poſſet dici. *Petrus eſt quid commune.*

D. Th. Caiet.

Denique PP. ſolent aſserere, quòd natura non ſit vna, niſi ſecundùm rationem. Ita D. Auguſtinus 7. de Trinitate cap. 6. ait, quod Vnitas generica, & ſpecifica habetur per intellectum; Damaſcenus li. 1. de Fide cap. 11. ait; Indiuidua naturę humanę habere communionem in homine per rationem, & ntellectum.

D. Aug. Damaſc.

Solutio.

Cæterùm non poteſt negari, quin natura ex ſe, & in ſtatu eſsentię non ſit vna, & quòd etiam non ſit communis pluribus, quatenus poteſt in pluribus reperiri, nam reuera eſt contrahibilis ad plura indiuidua tanquam ad inferiora per eſse indiuiduale, ità vt contractio fiat ſecundùm eſse naturæ, quod intelligi non poteſt, niſi natura habeat communitatem; quòd ſi non habet, non habet ab intrinſeco ſuo, vt poſſit eſse in pluribus; quomodo ergo poterit habere actum eſſendi in illis; nonne actus ſupponit potentiam? cum igitur natura ex ſe habeat communitatem, negari non poteſt, quin etiam habeat in inferioribus, quia retinet totum, quod ſibi conuenit ab intrinſeco, vt ſatis probatum eſt ſectione præcedenti, & ea, quę ibi diximus, euidenter conuincunt hanc vnitatem communitatis, quam negare modò, eſſet recurrere ad punctum quęſtionis, & in controuerſiam adducere id, quod iam deciſum eſt. Neque hinc ſequitur, quòd communitas ſit in quolibet indiuiduo, vt in difficultate inferebatur, quia natura non eſt communis, prout reſpicit illud indiuiduum, ſed prout ordinatur ad plura; vnde ſolùm habet communitatem, prout eſt in pluribus; communitas enim conuenit naturæ, prout dicit ſuum eſse adæquatum, at in vno indiuiduo habet tantùm eſse inadęquatum. Imò hoc argumentum contra oppoſitam ſententiam retorqueri poſset. Natura per Auctores oppoſitæ ſententiæ ex ſe eſt ſaltem indifferens ad indiuiduationem, & ad vniuerſalitatem, ergo indifferentia de-

Quomodo cummunitas non ſit in quolibet indiuiduo, licet in eo ſit natura communis.

bet de indiuiduo quolibet prædicari; præſertim cùm per ipſos tota natura, & adæquatè ſit in quolibet indiuiduo. cum verò D. Thomas ait, naturam de ſe non eſse neque ſingularem, neque communem, numquam id dixit ſub his precisis verbis, quòd de ſe non ſit communis, ſed quòd non ſit vniuerſalis, quia per ipſum habet vniuerſalitatem ab intellectu, vt docent Thomiſtæ, quæ conſiſtit in præciſione ab indiuiduationibus, & in quadam relatione, aut aliquo alio, quod per rationem requirit, vt docent ijdem Doctores, numquam tamen D.Th. negauit, quòd natura ex ſe non habeat, vt poſſit eſſe in pluribus.

VIII. Quòd tamen ſpectat ad præ allegatos PP. D. Aug. ibid. non dicit, quòd vnitas ſpecifica, & generica ſit per intellectum, ſed ſolùm ponit diſcrimen, quod intercedit inter plures homines, & tres perſonas Diuinas, quòd plures homines dicunt plures entitates, & natura in ipſis eſt multiplex indiuidualiter. Deus autem eſt vna natura entitatiuè in omnibus perſonis, vt etiam ſupra dictum fuit. Damaſcenus verò non aſserit, quòd ab intellectu plura indiuidua accipiant communionem in natura, quaſi vnitas iſta naturę fiat ab intellectu; ſed quòd vnitas naturę concipitur ab intellectu; ait enī. *In omnibus ſanè creaturis diſtinctio ſuppoſitorum reipſa conſideratur, re enim Petrus à Paulo diſtinctus concipitur* (per rem autem intelligit entitatem) *Communio autem, & naturæ affinitas, & vnio ratione, & intelligentia conſideratur, Mente enim concipimus Petrum, & Paulum eiuſdem naturæ eſſe, & vnius naturæ communionem habere, quiſquis enim eorum eſt animal rationale, mortale; & quiſquis caro eſt animata anima rationali, & intellectuali. Hæc igitur communis natura ratione eſt conſideranda*. Deinde ſubdit rationem, quia videlicet indiuidua, ſiue ſuppoſita habent vnumquodque eſſe proprium indiuiduale, nec aliam diuiſionem præter indiuidualem ipſis tribuit, ait enim immediatè. *Nam ſuppoſita non in ſe inuicem ſunt; proprium quidem eſt vnumquodque, & indiuiduum, igitur per ſeipſum ſeparatum; habet etiam plurima ipſum ab altero dirimentia, nam et loco diſtinguuntur, & tempore diſcrepant, & ſententia dirimuntur, & robore, & forma, aut de licet figura, & habitu, & complexione, & dignitate, exercitio, & omnibus inſitis proprietatibus.* Ecce quomodo per eſse indiuiduale; & ea, quæ ipſum conſequuntur, diſtinguit, non verò ſecundùm vnitatem naturę, quaſi alia ſit vnitas formalis naturæ in vno, & alia in altero ſuppoſito. Dixit autem, hanc vnitatem mente concipi, quia cum indiuidua non ſint adæquatè vnum, ſed ſolum ratione naturæ, vt ſola vnitas concipiatur, debent indiuidua concipi ſecundùm eſſe inadæquatum, vnde ſola vnitas pręcisè non eſt in re, quia eſt mixta cum diuiſione entitatiua. Deinde ſola intelligentia concipitur, quia eſt ſecundùm quidditatem, quę eſt obiectum ſolius intellectus.

Diſcrimen inter naturam creatam, & diuinā

D. Damaſcenus illuſtratur

Indiuidua ſolu ſecundū rationes indiuiduales diſtinguitur.

Corollarium contra Doctrinam Caietani.

SECTIO IV.

I. EX dictis hucuſque colligitur, quàm veritatem contineat doctrina Caietani, quā tradit citato opuſc. de Ente, & eſſentia capite 4. q. 6. §. *Ad oppoſita verò*, & ſequent. In primis enim ait, quòd aliqua diſtincta eſſe vnum formaliter, cōtigit dupliciter, vno modo poſitiuè, cum ſcilicet ſunt vnum in aliquo communi, quod ſit extra animam indiuiſum in omnibus illis, & exēplum huius ait, tantùm reperiri in Diuinis rōne naturę, quę eſt indiuiſa in omnibus perſonis. Verū hęc natura nedum facit eſſe vnum formaliter, ſed etiā entitatiuè, & ſingulariter: vnde nō eſt exemplum ad rem. Altero modo, inquit ipſe, cōtingit, eſſe vnum formaliter negatiuè, hoc eſt quia aliqua habeant mutuam negationem inter ſe diuiſionis formalis, & ſicuti vnum non diuiditur ab alio, ita neque hoc diuidatur formaliter ab illo. Et ex hoc infert, vnum formaliter eſſe quid ſuperius ad habere aliquid commune indiuiſum, & ad habere diuerſas naturas cum mutua negatione diuiſionis formalis. Hinc, ſubdit ipſe, arguere ab eſſe vnum formaliter ad indiuiſionem cōmittitur fallacia cōſequentis, nēpè à ſuperiori ad inferius affirmatiuè.

Doctrina Caiet.

II. Verùm hęc Doctrina Caiet. vera non eſt, nec video, quomodo poſſint diſtingui hi duo modi eſſendi vnum, ſiquidem eſſe vnum nullo pacto poteſt contingere ſine indiuiſione, vnde nec

eſſe

Vnitas non eſt ſine indiuiſione.

eſſe tali pacto vnum, nempè formaliter ſine indiuiſione formali; ſi igitur plura indiuidua eiuſdem naturę ſunt vnum formaliter, vt concedit Caietan. neceſſe eſt, quòd habeant indiuiſionem formalem naturę, & quòd natura prout eſt in ipſis, indiuiſa ſit formaliter; ſi enim non eſſet indiuiſa, iam non eſſet amplius vna. Præterea per ipſum quoque indiuidua eiuſdem naturæ habent mutuam negationem diuiſionis formalis; ergo debent habere poſitiuam vnitatem. Diuiſio enim, & indiuiſio immediatè, & priuatiuè opponuntur, & vnum ex ipſis neceſſe eſt, quòd inſit cuicumque enti. Ergo ſi de natura negatur diuiſio formalis, non poteſt negari niſi ex vi vnitatis, & indiuiſionis formalis. Tertiò. Vnum ſimpliciter, & multa ſimpliciter immediatè opponuntur, nec vnum poteſt tolli, niſi per aliud, quia opponuntur priuatiuè; ergo non poteſt diuiſio, & multitudo tolli à natura, niſi per vnitatem; quare ſi natura habet negationem diuiſionis, neceſſariò per eius oppoſitum debet tolli hæc diuiſio, nempè per vnitatem, & indiuiſionem, quę ſit ſecundùm aliquid poſitiuũ. Confirmatur; indiuidua eiuſdem naturæ habent mutuam negationem diuiſionis formalis; ergo, cum nulla poſſit dari negatio ſine ſuo fundamento, debet in ipſis dari fundamentum huius negationis, hoc autem nullum aliud poteſt eſſe præter vnitatem, qua natura ſit poſitiuè vna, quia ſolùm vnitas, qua aliquid eſt poſitiuè vnum, eſt fundamentũ negationis diuiſionis. Quartò. Negatio diuiſionis habetur ex vi eſſe formalis, quod dicit natura; ergo debetur ex vi vnitatis, & indiuiſionis, qua natura ſit ſecundùm eſſe formale indiuiſa in pluribus: nam ex vi eiuſdem principij illi debetur hæc negatio, ex vi cuius etiam debetur indiuiduo, nempè ex vi ſuimet eſſe. Sicuti ergo eſſe indiuiduale eſt principium, mediante indiuiſione, & vnitate ſecundùm eſſe indiuiſibile huius negationis, ita etiam natura erit principium huius negationis, mediante indiuiſione, & vnitate ſecundùm eſſe formale. Deinde libenter quærerem à Caietano, quomodo relinquat aliquem gradum entis ſine vnitate, & indiuiſione poſitiua; ſed hæc magis clara ſunt, quàm indigeant probatione, quis enim non

Vnũ ſimpliciter, & multa ſimpliciter oppo nuntur.

Poſitiua vnitas naturæ in omnibus indiui duis eſſe fundamẽtũ negationis diuiſionis.

videt, quòd ſtatim ac aliquid non habet diuiſionem, eſt etiam vnum, & indiuiſum; ſi quis enim oppoſitum aſſereret, idem eſſet, ac ſi aſſereret, aliquod ſubiectum non habere priuationem albedinis, & tamen non eſſe album. Ex quo fit, quòd quando arguimus ab vnitate ad indiuiſionem, non committatur fallacia conſequentis procedendo affirmatiuè à ſuperiori ad inferius; nam vnum, & indiuiſum ſunt idem, & ſolùm terminis ipſis differunt.

III. Secundò docet Caietanus, quòd aliud eſt dicere, ***Natura exiſtens extra animam eſt communis pluribus ſecundùm ſe conſiderata***, & aliud dicere, ***Natura exiſtens extra animam eſt communis pluribus*** detracta particula ſecundùm ſe. Prima enim propoſitio vera eſt, ſed ſecunda falſa. Falſitas autem inde prouenit, ait ipſe, quòd prædicatum ratione conditionis adiunctæ repugnet ſubiecto, & id declarat, quia natura ſecundùm ſe dicit duo, nempè eſſe naturæ, & cõditionem ſolitudinis; ſimiliter natura exiſtens extra animam dicit duo, naturam, & ſingularitatem, ſine qua non poteſt exiſtere extra animam. Modò communitas conuenit naturæ ſecundùm ſe ratione ſolitudinis; & ideo addita particula ſecundùm ſe, propoſitio eſt vera, hac verò dempta, quia ponitur conditio ſingularitatis, propoſitio eſt falſa, quia communitas pugnat cum ſingularitate, vnde ſtatim ac natura perdit ſolitudinem, perdit etiam communitatem. Quocirca cum dicitur, Natura, quantùm eſt de ſe, eſt communis, ergo etiam exiſtens extra animam eſt communis, committitur fallacia accidentis, ſicuti etiam ſi diceretur. Natura quantùm eſt de ſe non eſt cum alio, ergo etiam cum eſt extra animam à parte rei non eſt cum alio. Hæc Caietanus, qui longum diſcurſum dialecticum pergit ſubnectere, in quo oſtendere conatur falſitatem doctrinæ Scoti, attendendo potius ad formam arguendi ipſius, quàm ad rem.

Alia doctrina Caiet.

IV. Sed omiſſis dialecticis cauillationibus, & attendendo ſolam veritatem rei, hæc quoque doctrina Caietani non minus falſa eſt, quàm præcedens. Et in primis ſi natura ſumatur ſolitariè, & ſecundùm ſe, conuenit illi poſitiua communitas, qua poſſit eſſe in pluribus ab intrinſeco,

Reijcitur.

non verò ratione illius conditionis, nẽpè quia ſolitariè conſideratur, ſicuti ſi dicatur, quòd animalitas ſecundùm ſe cõſiderata eſt principium ſenſibilitatis, tunc non intelligitur, quòd eſſe principium ſenſibilitatis conueniat illi ratione ſolitudinis, ſed ratione ſuimet eſſe. Hoc autem ſic oſtenditur; naturam ſolitariè conſiderari ſupra eſſe poſitiuum naturæ non addit aliud, quàm negationem, ergo quòd habeat communitatem, non poteſt fundari in ſolitudine ipſius, ſed debet fundari in proprio eſſe; prædicatum enim poſitiuum, quale eſt eſſe commune, non poteſt fundari in negatione. Deinde quòd natura ſit communis, non dicit, quòd non ſit determinata per indiuiduationem, ſed quòd poſſit eſſe in pluribus, quòd autem poſſit eſſe in pluribus, non prouenit ab aliqua negatione, ſed ab intrinſeco ipſius, quod, videlicet habeat cõmunicabilitatẽ, qua poſſit pluribus communicari. Prætera natura ex vi ſui eſſe ordinatur ad plura indiuidua, vt ſuperior ad inferiora, & dicit, quòd poſſit coniungi cũ multiplici eſſe indiuiduali; igitur cùm hic ordo ſit poſitiuus, debet ſecundùm ſuummet eſſe fundare hunc ordinem & ſecundùm ſuum eſſe dicere communitatẽ, quia communitas cõſiſtit in hoc ordine, & ex vi cõmunitatis formaliter coniungitur. Rurſus natura ſecundùm eſſe intrinſecũ poſitiuum eſt contrahibilis per differentias indiuiduales, & ita ſe habet, vt poſſit affici quantùm eſt de ſe per plures differentias indiuiduales, ergo ab intrinſeco habet communitatem, & non ratione alicuius cõditionis extrinſecus aduenientibus: cõmunitas enim in eo conſiſtit, quòd poſſit cõtrahi per plures differentias indiuiduales. Confirmatur: Natura à parte rei habet exercitiũ poſitiuum, quo ſit in pluribus ſecũdùm proprium eſſe; ergo cũ exercitium actus ſupponat potentiam, debet natura habere potentiam, vt poſſit eſſe in pluribus, quæ illi conueniat ſecundùm proprium eſſe, ſicuti ſecundùm proprium eſſe illi conuenit eſſe in pluribus. Quòd rurſus declaratur. Omnis potentia radicatur in aliquo poſitiuo, vt patet inductione facta in omnibus potentijs, quæ ordinantur ad actum poſitiuum; & ratio eſt, quia omnis potentia conſiſtit in ordine transſcendentali ad actum, & conſequenter, ſi actus eſt poſitiuus, etiam ordo ad ipſum erit poſitiuus. Rurſus potentia eſt intrinſeca rei, cuius eſt potentia, quando ſeipſa eſt in potentia ad aliquid, cum igitur natura ſit in potentia, vt poſſit eſſe in multis per actum poſitiuum, debet habere poſitiuam potentiam, quæ radicetur in eſſe intrinſeco naturæ. Denique inquiro: an natura ex vi ſuæ eſſentiæ ſit multiplicabilis in pluribus, an non; hoc ſecundùm non poteſt dici, quia ſi ab intrinſeco nõ haberet, vt poſſet poni in pluribus, neque per Dei potentiam poſſet poni, quia omnipotentia quoque Dei ſuppouit intrinſecam poſſibilitatem rerum. Deinde in eſsentijs rerum, quicquid illis ab intrinſeco non conuenit, repugnat; cum enim conſiſtant in indiuiſibili, & tantùm habeant, quæ ab intrinſeco conueniunt, quicquid ab intrinſeco non conuenit, eſt extra ipſarum eſsentiam, & conſequẽter ipſis repugnans; ſi igitur natura non haberet ex ſe, vt poſſet eſse in pluribus, nec etiam poſset poni, ſic, quia rationalitas non habet ex ſe, vt poſſit cõiungi cum hinnibilitate, nec etiam per Dei potentiam poteſt coniungi; Nor poteſt autem eſse in pluribus abſque communitate, quia in hoc conſiſtit communitas, quòd aliquid poſſit pluribus communicari: hinc autem fit, quòd natura, prout dicit ſuum propriũ eſse, non ſit magis natura huius indiuidui, quàm alterius, ſed ad omnia indifferenter ſe habeat.

Naturæ ſolitariè ſumptæ cõuenit ex ſe cõmunitas.

Omnis potẽtia radicatur in aliquo poſitiuo.

Natura intrinſece habet potentiã ad eſſendum in pluribus

V. Atque hinc ſequitur altera pars falſitatis, quam continet allata Doctrina Caietani, nempè quòd communitas ſit prædicatum, repugnans naturę ratione illius conditionis adiunctę, nempè ſingularitatis, quia licet, prout eſt in vnico tantùm indiuiduo, non habeat communitatem, quia ibi non habet ſuum actum adęquatum, habet tamen prout actu eſt in alijs, aut prout poteſt eſse; vnde ſi conſideretur prout eſt in indiuiduo reduplicatiuè, non habet quidem communitatem, quia tunc reduplicatur ſingularitas, ſi verò conſideretur ſpecificatiuè, habet, quia ſecundùm ſuum eſse poteſt reperiri in pluribus, non tamen denominat indiuiduum commune, tum quia in illo non habet actum communitatis, cũ, vt dictũ

Communitas nõ repugnat naturæ ratione ſingularitatis.

eſt

eſt, in illo ſit tantùm inadæquatè ſecundùm actum communitatis, tum quia denominatio ſit ab vltima forma contrahente, ſic homo dicitur rationalis, non verò irrationalis, quãuis animalitas de ſe non ſit rationalitas; Compoſitum ſubſtãtiale dicitur ſubſtantia actualis, quã uis materia ſit ſubſtãtia potentialis, vnde cum indiuiduatio ſit vltima forma, quæ contrahit, ipſa tribuit denominationem, non verò communitas naturæ.

Natura retinet in indiuiduis ſuã communitatem.

VI. Quòd autem natura, etiam à parte rei exiſtens, habeat vnitatem communitatis, etiam in indiuiduis, neq; ſecũndũ ipſa prĩcipia Caiet. poteſt negari. Nam etiam per ipſum, quod cõuenit naturæ cõſideratæ ſecũdùm ſtatũ eſſentiæ, illi ſẽper cõuenit, & impoſſibile eſt oppoſitũ, alioquin rerũ eſsẽtię non cõſiſterent in indiuiſibili, vt ſupra oſtendimus. Cum igitur hęc cõmunitas conueniat naturę in ſtatu eſſentię, debet illam quoq; retinere in ſtatu realis exiſtentię. Verùm oportet aduertere, quòd eo pacto debet cõuenire cõmunitas in ſtatu realis exiſtentię, quo cõuenit in ſtatu eſſentię, ſicuti igitur non conuenit cõmunitas in ſtatu eſſentię, niſi prout reſpicit plura, ita neq; conuenit in ſtatu exiſtentię, niſi prout habet actum eſſendi in pluribus, quia actus debet proportionari potentię.

Quid dicat natura ſecundùm ſtatum præciſionis. Diſp. XVI.

Auctorum ſententia. Sect. I.
Aliquot concluſiones ad vera ſententia declarationem. Sect. II.
Vera ſententia aperitur. Sect. III.
Nonnulla corollaria ex dictis. Sect. IIII.

Auctorum ſententia.

SECTIO I.

I CONſiderauimus hucuſq; naturam ſecundùm ſtatũ abſolutũ, ſeu eſsẽtię, & ſecundùm ſtatũ realis exiſtentiæ, nunc cõſideranda eſt ſecundùm ſtatum pręciſionis. Natura aũt ſecũdùm ſtatũ præciſionis, dicitur ipſamet natura, quatenus cõſideratur, vt præciſa ab indiuiduatione. De Natura igitur tãli pacto cõſiderata difficultas eſt, nedũ quam vnitatẽ dicat, ſed etiã quid ſit, aut in quo cõſiſtat. An videlicet dicat ſolùm cõceptũ mentis repræſentantẽ indiuidua in confuſo, ſub rõne naturæ, an verò aliqd aliud, quod ſe teneat ex parte obiecti; quæ difficultas cũ illa alia coincidit, an vniuerſalia ſint res, vel ſola nomina; tũc enim quæſtio procedit de vniuerſali, nõ prout eſt immerſũ in indiuiduis, quia iã ſupra dictũ eſt, quòd, prout eſt in ipſis, eſt quid reale poſitiuũ. Sed intelligitur de vniuerſali pręcisè conſiderato abſq; indiuiduatione, quod idẽ eſt, ac natura cõſiderata ſecũdùm ſtatũ præciſionis.

Punctus difficultatis.

1. opinio Vniuerſale in ſtatu pręciſionis eſſe quid fictum.

II. In hac difficultate variant inter ſe Doctores. Prima igitur opinio tanquam probabilis ponitur ab Ochã infra citando, & eam recitat Gabriel loco item infra citãdo, quam ipſe quoq; probabilẽ putat, & aſſerit. Quòd vniuerſale non ſit res aliqua, quæ ſit aliquo pacto in ipſis rebus, neq; aliquo pacto extra animã, ſed neq; habeat eſſe in anima, tãquã aliquid reale ſubiectiuè, ſed ſolùm habeat eſse obiectiuũ in intellectu tanquam aliquod fictum ab ipſo; vnde vult hæc ſententia, quòd natura in ſtatu pręciſionis, non ſit aliquid reale, ſed ens rationis. Verùm natura in ſtatu præciſionis non eſt quodcumq; ens rationis, ſed factum ab intellectu cum fundamẽto, in ipſis rebus, & tali pacto explicant hoc ens rõnis, quòd fiat, cum intellectus videns aliquid extra, fingit in ſe illius ſimilitudinẽ, qua res talis eſt in eſse obiectiuo, qualis eſt in eſse reali ſecundùm ſimilitudinem tantùm, non ſecundùm realitatem, nempè quia talis apparet intellectui, qualis eſt in eſse reali. Si hoc igitur fictum reſpiciat plura, & ſe indifferenter habeat ad ſingularia, dicitur vniuerſale, quia eſt illud, quod inuariatum prædicatur de multis.

2. opinio Vniuerſale eſſe verã rẽ cõſequẽtem actũ intellectus qualiter repræſentãtem indiuidua.

III. Secunda opinio etiam recitatur à Gabriele, & Ocham; non tamen ab ipſis probabilis putatur. Aſserit, quòd natura ſecundùm ſtatum pręciſionis, ſeu vniuerſale non ſit aliquid obiectiuè exiſtens in intellectu, neque quòd in ipſo ſit ſubiectiuè, ſed quòd eſt vera res conſequens actum intellectus. Si autẽ quęras, quid ſit hęc res; re-

reſpondeat, quòd eſt quędam ſimilitudo rei æqualiter repręſentãs indiuidua, vnde non poteſt alio pacto æqualiter repræſentare indiuidua, niſi repræſentet, quatenus dicunt naturam, in quã conueniunt. Si autem quæras, quinam ſit iſte intellectus, à quo conſequitur huiuſmodi ſimilitudo, non explicãt, ſed conſequenter loquendo, non aliud poteſt eſse, quàm ille, quo intelliguntur indiuidua ſecundùm rationem naturæ quam participant.

3 opinio Vniuerſale eſſe vocẽ vel conceptũ mentis. Ocham. Gabr. Gregor. Buridan. Hurtad.

IV. Tertia ſententia eſt Nominalium, quæ etiam ferè coincidit cum alijs modis dicendi, quos ipſi improbabiles putant. Hanc autem tradit Ocham in Logica cap. 14. & quodlib. 3. quęſt. 2. & in primo diſtinct. 2. per plures quæſtiones. Gabriel ibidem etiam ipſe per plures quæſtiones, ſed præcipuè quęſt. 8. vbi ponit ſuam ſentẽtiam. Greg. diſtinct 3. quęſt. 3. artic. 2. Buridan. initio Prędicab. quam etiam nouiſsimè ſecutus eſt Hurtadus in Metaphyſ. diſp. 5. ſectione 10. quam etiam contendit eſse D. Thomę, & ipſum citat pluribus in locis, & refert ſub ſect. 2. ſed antequam Nominales, præſertim Ocham, & Gabriel explicent ſuam ſententiam, impugnant aliorum opiniones, & ex impugnatione ſupponunt, quòd vniuerſale non ſit res aliqua extra animam realiter diſtincta ab indiuiduis, ita tamen, vt in ipſis omnibus vna, & eadem ſit, quia tunc daretur vniuerſale ſeparatum ab indiuiduis, vt ſentit opinio, quę adſcribitur Platoni, & non eſset quid vniuerſale; ſed quid ſingulare, ſi quidem eſset quid exiſtens entitatiuè indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocumque alio, vt etiam nos ſupra dicebamus: & in hoc quidem rectè ſentiunt. Secundò ſupponunt, quòd neque vniuerſale ſit aliquid realiter diſtinctum ab eſse indiuiduali, & realiter multiplicatum in indiuiduis, ita vt vniuerſale, quod eſt in Petro, nedũ diſtinguatur realiter ab ipſo Petro, ſed etiam diſtinguatur ab vniuerſali, quòd eſt in Paulo, & ratio eadem eſt, ac de ſuperiori. Deinde nihil poteſt multiplicari, niſi per aliquid intrinſecum, eſſe autem indiuiduale non eſt intrinſecum vniuerſali, ita vt poſſit in ipſo ponere multiplicationẽ. Tertiò ſupponũt, quòd neq; vniuerſale ſit aliquid in indiuiduis diſtinctum ex natura rei ab indiuiduatione, quaſi natura per aliquid ſuperadditũ indiuiduetur, ſed ſupponunt, quòd vnaquæque res ſit indiuidua ſeipſa, vnde nec vniuerſale eſt aliquid in indiuiduis ex natura rei diſtinctum.

Quomodo hæc opinio explicetur.

Nulla res extra animam eſt vniuerſalis per nominales.

V. His igitur ſuppoſitis, declarant ſuam ſententiam, quòd omne, quod eſt à parte rei, ſingulare eſt, & conſequenter, quòd nulla res extra animam, nec per aliquid ſuperadditum, ſiue reale, ſiue rationis eſt vniuerſalis, quia nulla res per cognitionẽ intellectus mutatur, vnde ſi de ſe ſingularis eſt, nõ poteſt per conſiderationẽ intellectus fieri vniuerſalis; quare deducunt, quòd vniuerſale nihil aliud eſt, niſi vel ipſę voces, quatenus plura ſignificãt, vel magis propriè, quòd ſit aliqua res, quę ſit vera qualitas exiſtens in mente, quæ ex natura ſua eſt ſignificatiua rerum ad extra, ſicuti vox eſt ſignum commune plurium ex inſtitutione: vnde in ſeipſa eſt res certi generis, ſed eſt vniuerſalis in prædicando, ſupponendo æquè pro pluribus indiuiduis, & huic qualitati ſubordinãtur voces in ſignificando. Quòd ſi quæras, quid ſit hæc qualitas, reſpõdet Gabriel ex ſententia Ocham., quòd duplici modo poteſt explicari. Primo, quòd realiter ſit ipſamet intellectio. Secundò, quod ſit poſterius intellectione. Quare concludunt, quòd vniuerſale, ſeù natura in ſtatu præciſionis dicit tantùm iſtam qualitatem, & quòd in re nihil aliud ex parte obiecti ipſi correſpõdet pręter ipſamet ſingularia, quatenus per ipſam ſignificantur.

Doctrina Hurtadi.

VI. Addit Hurtadus, & ſupponit tanquam probandum diſput. ſequenti: quòd in diſtinctione rationis non partitur obiectum, neque ſit aliqua præciſio, ſed tantùm in confuſo concipitur, ita vt non poſſint diſtingui diuerſę formalitates in eodem obiecto, ſed tantùm idem obiectum per ordinem ad diuerſa connotata concipiatur. Hinc infert, quòd vniuerſale eſt aliquod concretum ex obiecto, & cognitione. Obiectum eſt veluti id, quod ſubſternitur cognitioni, & ſolùm dicit ipſa ſingularia, cognitio verò ſe habet veluti forma, à quã obiectum denominatur cognitum confusè, & à qua recipit eſſe vnum; & huic cognitioni ex parte obiecti nihil reſpõdet rõne diſtinctũ ab indiuiduis. Hęc autẽ ſententia coincidit cũ alijs modis dicendi, quos referũt Ochã,

&Ga-

& Gabriel, quorum alter eſt, quòd vniuerſale ſit conceptus, ſeu res, quæ concipitur, quatenus dicit cognitionem, quæ ſe habet indifferenter, & communiter ad omnia ſingularia. Alter verò modus eſt, quòd ſit ſpecies aliqua in anima, ęqualiter reſpiciens omne ſingulare, licet enim hi modi in explicando differant, conueniunt tamen in hoc, quòd vniuerſale ſit quid ſe tenens ex parte intellectus, & in ipſo ſubiectiuè exiſtens.

4 opinio Vniuerſale eſſe naturam realem ſecundū vnitate formalē præciſa. VII. Quarta opinio aſſerit, quòd vniuerſale, ſeu natura ſecundùm ſtatum præciſionis dicat ipſammet naturam realem, quæ eſt in indiuiduis, prout dicit vnitatem formalem, ſeparatam tamen à conditionibus indiuidualibus, quatenus intellectus per ſuam vim pręciſiuam poteſt conſiderare eſſentialia naturæ, non conſiderata indiuiduatione, & illam concipere, vt quid vnum commune pluribus. Hæc autem ſententia procul dubio eſt D. Thomæ de Ente, & eſſentia cap. 4. vbi ait. *Hæc autem natura habet duplex eſſe, aliud in ſingularibus, aliud in anima.* Item Caiet. ibidem *§. Hic antiquam*, & quęſt. 6. & idem habet D. Th. opuſc. 56. tractat. 1. vbi ait; *Sententia tamen Ariſt. vera eſt, ſcilicet quòd vniuerſale eſt in multis, & vnum præter multa, & tangitur in hoc duplex eſſe vniuerſalis, vnum ſecundùm quod eſt in rebus, aliud ſecundùm quod eſt in anima*, & poſt pauca. *Vna, & eadem natura, quæ ſingularis erat, & indiuiduata per materiam in ſingularibus hominibus, efficitur poſtea vniuerſalis per actionem intellectus depurantis ipſam à conditionibus, quæ ſunt hic, & nunc* & opuſc. 56. ait. *Iſte terminus, homo, ſignificat naturam humanam, abſque omni participatione, & particulari ratione.* Prętcrea Soncin. 7. Metaph. q. 40. Albertus Magnus in ſua Logica tractatu 2. Auicen. prima parte Log. cap. 4. Algazel in Metaphyſ. cap. 7. tract. 1. Capreol. in 4. diſt. 5. quæſt. 3. art. 3. in reſponſione ad argumenta Scoti contra primam Concluſionem Soto in Logica quæſt prima de Vniuerſalibus Fonſeca 5. Metaph. cap. 28. q. 2. ſect. 2. Toletus in Log. q. 2. de vniuerſalibus. Conimbricenſes ibidem. Dur. in 1. diſt. 3. q. 3. & in 2. diſt. 3. q. 7. Aegidius in 1. q. 2. prologi, & diſt. 19. parte 2. Suar. in Metaph. diſp. 6. ſect. 5. Auerſa in Logica quæſtione 8. ſect. 1. & 5. Serna in Logica diſp. 1. ſect. 4. quæſt. 6. artic. 6. & communiter omnes Philoſophi præſertim Thomiſtę. Et deſumitur ex Ariſt. cap. 5. Periherm. vbi ait, res alias eſſe vniuerſales, alias ſingulares, & 3. Metaph. tex. 10. & lib. 7. tex. 45. & alibi ſæpe affirmat, vniuerſalia eſſe quid reale dicens ipſam quidditatem rei. Hoc etiam ipſum docet Boet. libro De duabus naturis. Idem Damaſcenus in ſuo Monologio cap. 27. dum diuidit ſubſtantiam in vniuerſalem, & ſingularem. Plures rationes congerunt hi Auctores. Cæterùm quia plerique eorum impugnant Nominales, quaſi non admiſerint vniuerſale diſperſum in ſingularibus, ideò parum efficaces ſunt; non enim Nominales negant conuenientiam eſſentialem rerum ſecūdùm aliquam naturam, ſed aſſerunt, illam naturam in quolibet ſingulari eſſe indiuiduam, ita vt à parte rei nihil aliud ſit præter indiuiduam, & quòd vniuerſale, vt tale eſt, ſeu natura ſecundùm ſtatum præciſionis, nihil aliud dicat, niſi aliquid indifferenter ſe habens ad ſignificanda omnia ſingularia. Vnde quia ſententiam Nominalium non totaliter falſam puto, ideo quę dicenda ſint, in ſequentibus aperiemus.

Soncin. Albert. Magn. Auicen. Algaz. Capr. Soto. Fonſeca Tolet. Conn. Durand Aegid. Suar. Auerſa. Serna. — D. Th. Caiet. — Ariſt. — Boet. Damaſc.

Aliquot concluſiones ad vera ſententia declarationem.

SECTIO II.

I. **V**T ad veram ſententiam ſternamus iter, prius quæ faciliora ſunt, determinare debemus. Vnde quia ſtatus præciſionis naturę habetur mediante virtute pręciſiua intellectus, vt intelligatur, quomodo natura acquirat hunc ſtatum, ſupponendum eſt, quòd intellectus noſter habet virtutem quandam pręciſiuam, qua vnum poteſt cognoſcere ſine alio, vt experiētia patet; nam poſſumus conſiderare rationem ſubſtantiæ, nihil aliud pręter ipſam conſiderando, & ſic de alijs eadem inductio fieri poteſt. Ex vi autem huius præciſionis habet intellectus talem efficaciam, quicquid alij, pręſertim Hurtadus, dicant in oppoſitum, quòd poſſit obiectum partiri in diuerſas formalitates, vt oſtendemus infra, Quomodo fiat præciſio

cum

cum agemus de diſtinctionibus; hæc autem partitio non in eo quidem conſiſtit, quòd ponatur in obiecto, quod eſt à parte rei, quaſi ipſum diuidatur, quia, vt optimè dicebant Nominales, cogitatio non immutat obiectum reale, ſed in eo conſiſtit, quòd obiectum diuidatur ſecundùm eſſe obiectiuum, ſeù prout repræſentatur intellectui, ità vt ex vi cognitionis obiectum repræſentetur tantùm ſecundùm aliquid ſui, ſeù ſecùndũ aliquam formalitatem tantũ, vnde huic repręſẽtationi à parte rei correſpōdet obiectum reale ſed ſecundùm eſſe inadæquatum, ſic quando concipitur pręciſè rationalitas, & nihil aliud, correſpondet quidem huic intellectioni aliquid reale à parte rei, nempè homo, ſed ſolùm ſecundũ eſſe inadæquatum, & ſic per talem cognitionem repræſentatur aliquid, quod ſit in homine realiter, huius autem pręciſionis fundamentum verum eſt, & habetur ex ipſamet natura rerum, vt alibi declarandum eſt.

1. concl Vniuerſale non dicit aliquid reale conſequens in intellectionem repræſentans indiuidua.

II. Suppoſita ergo hac præciſione, & à facilioribus incipiendo, ſtatuimus, Vniuerſale, ſeù naturã ſecundùm ſtatum pręciſionis non dicere rem illam realem, quæ tanquam ſimilitudo rei ęqualiter repręſentans indiuidua conſequatur ad intellectionem, vt volebat ſecunda ſententia. Hoc autem facilè conuincitur, nam res iſta realis, quæ conſequitur ad intellectionem, eſt intellectio, vel aliquid aliud? primum non poteſt admitti, quia ad intellectionem non ſequitur intellectio, neque enim intellectio eſt productiua alterius intellectionis. Deinde ſi iſta intellectio eſt Vniuerſale, quia æqualiter repræſentat omnia indiuidua, cur prima intellectio non erit Vniuerſale, cum etiam ipſa repræſentet æqualiter omnia indiuidua; ſi enim conſequeretur, non aliam intellectionem conſequeretur, præter illam, quà intelligerentur omnia indiuidua, vt conueniunt in tali natura, & conſequenter ſupponeretur alia intellectio repræſentans omnia indiuidua, quia ſolùm media repræſentatione ipſorum illa indiuidua intelligerentur. Sed neque ſecundùm poteſt dici, quia intellectio non eſt operatiua, neque aliquid ab ipſa conſequitur, nam quæro, quid hoc ſit; ſi dicatur ſimilitudo rei, iam eſt intellectio, quia mediante intellectione tanquam ſimilitudine, manifeſtatur obiectum. Deinde quæro, an ſit accidens, vel ſubſtantia? non ſubſtantia, nam mediante intellectione nulla ſubſtantia producitur; deinde eſſet vel corporea, vel ſpiritualis, & deberet præbere ſuum effectum formalem, & ſi eſt forma, recipì in aliquo ſubiecto, quorum nullum poteſt dici, ſed neque poteſt dici, quod ſit accidens; nã non poteſt eſſe ſubiectiuè in intellectu, quid enim in ipſo pręſtaret, aut quam perfectionem, aut formalem effectum tribueret? nec poteſt eſſe extra intellectum, quia intellectus operatur tantùm immanenter.

Intellectio repræſentans indiuidua nō eſt Vniuerſale

Nihil reale cōſequitur ad intellectionē.

III. Præterea argui poteſt. Intellectus eſt tantùm inſtitutus ad intelligendum, & ad nihil aliud, & intellectio eſt vltimus effectus ipſius, ergo præter intellectionem non poteſt dari aliquid aliud, quod ſit ab ipſo conſequens ex vi intellectionis, quia iam habetur totum id, ad quod ordinatur intellectus. Accedit etiam, quòd talis ſimilitudo rei non eſſet natura, ſed tantùm ſimilitudo naturæ, nec eſſet vniuerſale in eſſendo. Nos autẽ quærimus vniuerſale in eſſendo, & quid dicat natura ſecundùm ſtatum præciſionis; natura autem ſecundùm ſtatum præciſionis debet dicere ipſummet eſſe naturæ, hoc autem non eſt quid conſequens intellectionem. Rurſus hæc res, quæ eſt ſimilitudo rei conſequens intellectionem, eſſet ſecundùm ſuum eſſe quid indiuiduum, & ſingulare, ergo ſecundùm ſe non poteſt eſſe natura ſecundùm ſtatũ præciſionis, neque vniuerſale in eſſendo, quia natura ſecundùm ſtatum pręciſionis, & vniuerſale vt tale, non dicit quid ſingulare. Quòd ſi dicas, non dari aliam naturam ſecundùm ſtatum præciſionis, hoc eſt gratis dictũ, & experientia vrget in oppoſitum; nã vnuſquiſque experitur, quòd poteſt cōcipere naturam nulla concepta indiuiduatione.

Præter intellectionem nihil aliud eſt ab intellectu.

IV. Atque hinc etiam deducitur contra Nominales, quòd Vniuerſale non poſſit eſſe aliqua qualitas, quæ ſit ſubiectiuè in mente conſequens intellectionem, & ipſa poſterior, quæ vniuerſalis ſit, quatenus indifferenter ſignificat plura; nam nulla qualitas reperitur in intellectu, quæ ſit poſterior intellectione. Deinde non poſſet ſignificare plura, niſi per modum repræ-

Vniuerſale non conſiſtit in aliqua qualitate, quæ ſit ſubiectiuè in mente, &c.

ſen-

ſentationis, tunc autem eſſet tantùm vniuerſalis illa qua itas in repręſentando, vt diximus, non verò in eſſendo; nec diceret naturam ſecundùm eſſe, ſed tantùm repręſentatiuè. Atque contra hanc qualitatem militant rationes, quas modo contra aliam ſententiam adduximus. Quocirca non ſolùm reijciendus eſt hic modus dicendi, quia non datur huiuſmodi qualitas, ſed etiam, quia ſi daretur, non eſſet vniuerſale, nec natura ſecundùm ſtatum præciſionis, quam inquirimus, vt per ſe euidens eſt.

2. concl. Vniuerſale non eſt ens rationis.

V. Secundò conſtituendum eſt contra primam ſententiam, quòd vniuerſale, ſeù natura ſecundùm ſtatum præciſionis non dicat aliquod ens rationis confictum ab intellectu, quod ſit ſimilitudo reſpiciens plura, vt ibidem explicabatur. Et imprimis non poſſet hęc ſimilitudo reſpicere plura, niſi etiam intellectio reſpiceret plura, qua formatur illud ens rationis. Rurſus iſta plura deberent eſſe realia, quia inquirimus de vniuerſali, quod reſpicit plura realiter. Hoc autem ſtante non poteſt haberi huiuſmodi ſimilitudo, quę ſit ens rationis reſpiciens plura, nam inter intellectionem, & obiectum non mediat aliquid aliud, & ſolùm illa ſimilitudo interuenit, quæ eſt in ipſa intellectione, & qua mediante manifeſtatur obiectum. Præterea quando intellectus habet pro obiecto ens reale, non format ens rationis, ſed immediatè fertur in ens reale, ergo cum illa intellectio reſpiciat obiectum reale, non formabit aliquod ens rationis.

Intellectus intelligendo ens reale nõ format ens rationis.

2. ratio.

VI. Secundò, hoc ens rationis non dicit aliquo pacto naturam ſecundùm ſuum eſſe, imò neque ſecundùm repræſentationem, quaſi ſit repræſentatio naturę; ergo nullo pacto poteſt dicere naturam ſecundùm ſtatum præciſionis. Quod non dicat naturam ſecundùm ſuum eſſe, de ſe euidens eſt, quia natura ſecundùm ſuum eſſe eſt aliquod reale, cum reperiatur in realibus indiuiduis. Sed quòd neque poſſit eſſe repræſentatio ipſius, probatur euidenter, nam ens rationis nihil eſt in ſeipſo, neque enim conſiſtit in illo verbo mentis, quod fit ab intellectu, dum intelligit, ſed in eo, quod putat intellectus repræſentari per intellectionem, quod reuera nihil eſt; & conſequenter neque poteſt eſſe repręſentatio naturæ. Confirmatur, vel hoc ens rationis eſt realis ſimilitudo, vel non? Si eſt realis ſimilitudo, ergo non poteſt eſſe ens rationis, cum ens rationis nihil ſit; ſi non eſt realis ſimilitudo, quomodo participabit rationem vniuerſalis, aut quomodo indifferenter ſe habebit ad multa? Præterea quomodo poteſt ſe indifferenter habere ad multa, cum nihil ſit?

Ens illud rationis non dicit naturam ſecundum ſuum eſſe, neq. illam repræſentat.

VII. Tertiò. Vniuerſale, ſeù natura ſecundùm ſtatum præciſionis includit in ſeipſa eſſe naturę, hoc eſt, prædicata quidditatiua, per quę conſtituitur natura in eſſe naturę, alioquin quomodo eſſet vniuerſale, cum non reſpiceret plura? neque enim poſſet reſpicere, niſi quatenus diceret aliquid commune omnibus indiuiduis, vt rationem ſubſtantiæ, animalitatis, & alia huiuſmodi; vniuerſale enim reſpicit plura, cum ſit vnum in multis, & ita reſpicit, vt dicat aliquid ipſorum; ac hoc figmentum intellectus non poteſt includere prędicata quidditatiua; neque aliquid eſſe naturę, cum enim ſit nihil, quomodo dicet eſſe naturę, neque etiam ſecundùm ſimilitudinem? quod enim in ſe nihil eſt, nullam poteſt habere ſimilitudinem cum ente reali. Et vrgetur. Tota ſimilitudo obiecti, quæ habetur ex vi intellectionis, eſt intentionalis, & conſiſtit in verbo mentis repręſentatiuo obiecti, & nullam aliam ſimilitudinem format intellectus, ergo non poteſt dari hoc figmentum rationis, quod ſit vniuerſale. Quòd ſi per hoc figmentum mentis intelligunt ipſum verbum, iam conuenit ſententia hæc cum ſententia Nominalium, de qua mox dicemus.

3. ratio Vniuerſale ſecundùm ſtatum præciſionis importat naturam realem.

VIII. Et poteſt ratio facta confirmari. Quãdo intelligitur vniuerſale, intelligitur aliquid, quod ſit extra intellectũ, & ſit aliquid reale, cũ enim dicitur, *Petrus eſt animal rationale, Paulus eſt animal rationale*, aut cum dicitur, *Petrus eſt ſubſtantia*, & alia huiuſmodi, intelligitur aliquid reale de indiuiduis, & non quòd ſit animal rationale fictum, aut ſubſtantia ficta, ergo natura ſecundùm ſtatum pręciſionis, non conſiſtit in aliquo figmento intellectus, quod ſit obiectum ipſius, quia cum natura ſecundùm talem ſtatum intelligitur, aliquid reale concipitur. Quod rurſus declaratur; animal

Confir.

Natura ſecundùm ſtatum præciſionis dicit prædicata realia.

ra-

rationale, & alia huiuſmodi prędicata ex intrinſeco ſuo important aliquas rationes reales, ſiquidem ſunt intrinſeca conſtitutiua entis realis, nempè indiuiduorum, quatenus participant talem naturam, ergo in eſſe obiectiuo, ſe ſolis, & ſine aliqua conditione indiuiduali ſe habent vt quid reale, non autem vt quid fictum ab intellectu, & cum tali pacto concepta dicant ſtatum præciſionis, ſequitur, quòd natura ſecundùm ſtatum præciſionis dicat aliquid reale.

4. ratio. IX. Quartò argumentor. Conceptio, quæ verſatur circa ens rationis, eſt ex natura ſua poſterior conceptione, quæ verſatur circa ens reale, ita vt conceptio entis rationis, vt ſic, ſupponat vt antecedentem cognitionem entis realis, vt ſic, & ratio euidens eſt, quoniam formatio entis rationis fundatur in cognitione entis realis, cum enim ens rationis dicat non ens conceptum ad modum entis, neceſſariò debet præcedere cognitio entis, vt ſimilitudinem ipſius poſſit intellectus non enti applicare, vt fuſius ſuo loco dicemus. Ex hoc verò fit, quòd formatio talis entis rationis, ſupponat cognitionem entis realis illius, ad cuius ſimilitudinem concipitur, ſic formatio hyrcocerui ſupponit cognitionem hyrci, & cerui, ergo etiam quando formatur hæc ſimilitudo rei, in qua dicitur conſiſtere vniuerſale, debet prǫſupponi cognitio illius entis realis, ad cuius ſimilitudinem concipitur, atque cum ſit indifferens ad plura, debet eſſe conſequenter ſimilitudo plurium, quatenus in vna aliqua ratione conueniunt, ergo debet prǫſupponi cognita ratio illa conuenientię. Et ex hoc neceſſariò ſequitur, quòd antequam formetur hoc ens rationis, in quo dicitur conſiſtere vniuerſale, exiſtat, & cognoſcatur vniuerſale, ſeù natura ſecundùm ſtatum prǫciſionis. Et poteſt hoc magis declarari. Hoc ens rationis, quod eſt ſimilitudo rei indifferens ad plura, debet eſſe conceptum ad modum entis realis, quod aliàs ſit cognitum ab intellectu, ergo debet præſupponi aliquod obiectum intellectum indifferens ad plura, & conſequenter natura ſecundùm ſtatum præciſionis. Deductio conſequentię declaratur; hoc ens rationis eſt indifferens ad plura per ſimilitudinem entis realis, ad inſtar cuius concipitur, ergo illud ens reale debet ſe habere indifferenter ad plura; quomodo enim conferret huic enti rationis, quod ad ſuimet ſimilitudinem concipitur, indifferentiam ad plura, niſi illam in ſe haberet; ſicuti enim non poſſet illi tribuere ſimilitudinem, qua reprǫſentaretur vt tale ens reale, niſi eſſet tale ens reale, ita neque poſſet tribuere indifferentiam ad plura, niſi eſſet indifferens ad plura. Vel alio modo declarari poteſt hæc conſequentia. Ens rationis inde habet, vt repræſentetur ad modum entis realis, quia intellectus vtitur ſpecie repræſentatiua entis realis ad ſibi repræſentandum non ens, hinc talis ſpecies debet dicere ordinem ad aliquod ens reale, quod realiter dicat totum id, quod ſimilitudinariè ex falſa conceptione dicit ens rationis, ergo ſi intellectus fingit hoc ens rationis, quòd ſit ſimilitudo rei indifferenter ſe habentis ad plura, debet habere ſpeciem ex natura ſua reprǫſentatiuam entis realis indifferentis ad plura, qua vtatur ad conficiendum tale ens rationis, ergo illud ens reale indifferens ad plura erit vniuerſale, & natura ſecundùm ſtatum prǫciſionis. Ex quibus manifeſtum fit, quàm improbabiliter dicatur, naturam ſecuudùm ſtatum præciſionis conſiſtere in aliquo ente rationis.

Cognitio entis rationis poſterior cognitione entis realis.

Formatio entis rationis vniuerſalis ſupponit vniuerſale reale.

X. Sed vlterius poſsumus arguere inquirendo, Quidnam ſit hæc res, cuius dicitur eſse ſimilitudo hoc ens rationis, in quo conſiſtit vniuerſale? 5. ratio dicitur enim, quòd eſt ens rationis fictum ab intellectu, quòd eſt ſimilitudo rei. Vel ergo hæc res, cuius eſt ſimilitudo, eſt aliquid ſingulare, vel aliquid vniuerſale: Si quid ſingulare, ergo nō poteſt hóc ens rationis ſe habere indifferenter ad plura; nam totum illud quod habet, illi conuenit ex vi huius ſimilitudinis, ſi igitur eſt ſimilitudo rei ſingularis, non habebit ex vi huius ſimilitudinis, quòd ſe habeat indifferenter ad plura, ſed tanquam ſimilitudo rei ſingularis reprǫſentabit tantùm aliquid ſingulare. Si verò eſt ſimilitudo rei indifferentis ad plura; ergo ante formationem huius entis rationis prǫcedit natura ſecundùm ſtatum prǫciſionis, atque adeo vniuerſale, & non conſiſtit in aliquo ente rationis,

ſed in aliquo ente reali.

1 concl. Vniuerſale non conſiſtit in actu intellectus.

XI. Tertiò ſtatuendum eſt contra ſententiam Nominalium, vniuerſale, ſeu naturam ſecundùm ſtatum præciſionis non conſiſtere in actu intellectus, quo intelligantur plura indiuidua, quatenus inter ſe conueniunt; & habent eadem prædicata communia. Licet enim verum ſit, quòd huiuſmodi actus intellectionis ſit quid vniuerſale in repræſentando; nam repræſentat plura, quatenus inuicem conueniunt, rurſus etiam cum repræſentet aliquid commune pluribus indiuiduis, & cum ex natura intellectionis exiſtat in ipſa intentionali modo id, quod repræſentatur, ſit, quòd vniuerſale intentionali modo exiſtat in huiuſmodi intellectione, & conſequenter intellectio ſit, ne dum vniuerſalis in repræſentando, ſed etiam eſſe vniuerſale intentionale, ſicuti dum intelligitur lapis, intellectio illa, quatenus intentionali modo in ipſa exiſtit lapis, eſt lapis intentionalis. Quod tamen negamus eſt, quòd intellectio illa ſit vniuerſale ſecundùm propriũ eſſe reale, aut naturæ, prout dicit proprium eſſe in ſtatu præciſionis.

Vniuerſale exiſtit in intellectione. intẽtionali modo.

1. ratio.

XII. Hoc autem, quod diximus, poteſt probari ex ipſa doctrina Nominalium; nam hic conceptus reſpicit plura, quę ſignificat, & non quomodocunque illa ſignificat, ſed prout habent aliquod commune, in quo conueniunt, ergo prę ter hunc conceptum mentis datur aliquid ex parte obiecti, quod ſe habeat vniuerſali modo, nempe illud, quod per talem conceptum repræſentatur, & conſequenter huiuſmodi conceptus nõ erit Vniuerſale ſecũdũ eſſe reale, quod inquirimus, & ſi vniuerſale poteſt ſaluari ex parte obiecti, non rectè conſtituitur ex parte conceptus mentalis.

Quomodo ex parte obiecti detur aliquid vniuerſale.

Et poteſt hęc ratio amplius vrgeri. Nihil poteſt repræſentari in cognitione, quod non ſe teneat realiter ex parte obiecti, niſi fortè ſit aliquid fictum ab intellectu, ergo non poteſt aliquid repræſentari vniuerſali modo, niſi etiã ex parte obiecti vniuerſali modo ſe habeat, in hoc enim cognitio, & obiectum proportionantur, quòd cognitio ita repræſentat, ſicuti ſe habet obiectum. Quo ſtante neceſſariò dicendum eſt, quòd conceptur ille, in quo dicitur cõſiſtere vniuerſale, qualim cuid repræſentet, non poſſit repræſẽtare aliquid, quod ſingulari modo ſe habeat, alioquin quomodo eſſet indifferens ad plura, ſi aliquid repręſẽtaret, quod ſingulari modo ſe haberet? indifferentia enim ex natura ſua reſpicit plura. Quod confirmatur. Hic cõceptus ſe habet indifferẽter ad plura ex vi illius, quod repræſentat, ergo id, quod repræſentat debet ſe habere indifferẽter ad plura, & cõſequenter aliquid vniuerſali modo ſe habẽs ex parte obiecti, cũ in vigore eſſe repræſẽtati habeat hãc indifferentiam ad plura. Quocirca dũ ponitur huiuſmodi conceptus ſignificans plura, & habens aliquam indifferẽtiam ad illa, debet etiam concedi aliquod ſe tenens ex parte obiecti, quod indifferenter ſe habeat ad plura, quod dũ per conceptum repræſentatur, inde hanc indifferentiam recipiat conceptus.

Proportio inter cognitionem, & obiectum.

XIII. Secunda ratio eſt. Vniuerſale, vt definitur ab Ariſt. eſt talis naturæ, vt habeat aptitudinẽ ad eſſendũ in multis, & ex hac potentia, qua poteſt pluribus cõmunicari, ſequitur tãquã paſſio, quòd poſſit de pluribus prædicari, & præterea, vt poſſit eſſe in multis, debet in ſe dicere aliquid de eſſe illorũ, quibus põt ineſſe. Nullum autem ex his poteſt cõuenire conceptui intellectus; non quòd habeat potentiam ad eſſendum in multis; cum enim hæc multitudo ſe teneat ex parte obiecti, quomodo põt hic conceptus eſſe in illis? Deinde hic cõceptus eſt aliquid ſingulare, ſingulari autẽ repugnat cõmunicari pluribus. Accedit quòd conceptus mentalis ſupponit cõſtitutum obiectum in ſuo eſſe, quòd autem poteſt eſſe in obiecto undè conſideratò, pertinet ad eſſentiam ipſius. Hinc ſequitur, quòd neque poſſit prædicari de pluribus, non ſolùm quia non poſſit ineſſe, in quo ſundatur prædicatio vniuerſalis, ſed etiam quia omnis vera prædicatio fundamentaliter accepta præcedit quamcumq; cognitionem, nec eſt neceſſe, quòd, vt poſſit fieri vera prædicatio ſecundùm eſſe, præcedat cognitio de obiecto, & euidentiſſimum eſt, quòd cognitio non poteſt prędicari de obiecto cognito ſecundùm eſſe. Quis enim dicat Petrum eſſe cognitionem, quam quis habet de homine, aut eſſe conceptum hominis, conceptus enim ſupponit rem, de qua eſt conceptus, non verò illam conſtituit intrinſecè. Quare prǽter hunc conceptum, debet etiam

2. ratio.

Quemodo vniuerſale importet aliquid de inferioribus.

Conceptus intellectus non poteſt prædicari de multis.

concedi aliquid ſe tenens ex parte obiecti, vniuerſali modo ſe habens, quod huiuſmodi conceptioni correſpōdeat, vt in ſequenti ſectione explicabimus.

Vera ſententia aperitur.

SECTIO III.

I. HAec, quæ hucuſque diximus inſeruiunt pro impugnatione eorum, quæ ab Auctoribus aliarum ſententiarum non rectè aſſerebantur, nunc aperiendum eſt, quidnam ſit hæc natura ſecundùm ſtatum præciſionis. Dicendum igitur primo. In hanc præciſione interuenire realiter loquendo ſolùm actum intellectus, ſeù conceptum mentis, & ipſamet indiuidua, quæ cognoſcuntur. Poſui hanc concluſionem tāquam fundamentum illius, quod dicturi ſumus in ſequenti, & vt intelligatur, quod natura ſecundùm ſtatum præciſionis debet ſaluari in his, quæ importantur per conceptum mentis, & per indiuidua cognita; atque in hoc conueniunt nobiſcum Nominales, licet in explicanda poſtea vniuerſalitate differant, cum illam ponant in conceptu mentis, neque auctores poſtremæ ſententiæ diſſentient, vt patebit ex ijs, quæ dicemus concluſione ſequenti.

1. concl. — *Quid interueniat in præciſione vniuerſalis*

II. Hæc autem concluſio facilè ſuadetur. Præciſio nihil aliud eſt, niſi quidam actus cognitionis, in qua quidquid interuenit, vel ſe tenet ex parte cognitionis, vel ex parte obiecti, cognitio enim actualis nihil aliud dicit, niſi actum cognitionis, & obiectum, quod terminet cognitionem, quibus intellectis adęquatè intelligitur cognitio actualis. Ex parte igitur cognitionis tantùm actus intellectionis interuenit, ſe ſolo enim, eſt manifeſtatiuus obiecti, nec vltra aliud requiritur. Ex parte autem obiecti ſolùm requiritur id, quod terminat cognitionem, non enim ex alio capite requiritur, niſi in ratione termini, vel obiecti, hoc autem tantùm poteſt eſſe aliquod indiuiduum, quoniam cum omne, quod eſt reale à parte rei, ſiue ſit poſitū in eſse ſiue ſit poſſibile, ſit ſingulare, neceſsariò, cum cognitio obiecti realis debeat tendere in obiectum reale, quod ſit, vel poſſit eſſe à parte rei, debet tendere in ſīgulare, vnde in hac præciſione cum ſit quidā actus cognitionis realis, circa obiectum reale, interuenit tantū cognitio, & ſingularia cognita.

1. ratio. — *Quid importet præciſio.*

III. Et poteſt amplius vrgeri hęc ratio; non poteſt cognitio realis tendere in obiectum reale, niſi tendat in obiectum, quòd ſit ens. Supponendo igitur, quòd hoc obiectum reale, in quod cognitio tendit, ſit intra latitudinem entis creati, ſequitur manifeſtè, quòd non poſſit eſse aliud, quàm ipſamet ſingularia. Hæc autem ſequela declaratur; totum id, quod eſt intra latitudinem entis creati, eſt aliquid participatum, cum non ſit tale per eſsentiam, & conſequenter debet deriuari ab eo, quod eſt ens per eſsentiam, nempe à Deo: rurſus hęc deriuatio non poteſt fieri ſine vera productione, qua tale ens accipiat eſse communicatum à Deo, atque cum omnis productio tendat ſemper ad rem ſingularem, hinc fit, quòd, quicquid eſt intra latitudinem entis creati, ſingulare ſit, dum igitur cognitio tendit in aliquod reale, tendit in aliquod ſingulare, & conſequenter etiam præciſio pro obiecto habet ſingularia, cum ſit quidam actus cognitionis verſantis circa obiectum reale.

Confir. — *Cognitio non poteſt tendere niſi in ſingulare.*

IV. Secundo probatur. Quando concipitur natura ſecundùm ſtatum pręciſionis, concipitur aliquid de tali natura, vt quando concipitur natura humana concipitur aliquid de homine, ſeù natura ſecundùm ſuum eſse, ergo actus ille intellectionis habet tantùm pro obiecto indiuidua; antecedens certum eſt, ſiquidem in illa conceptione manifeſtatur natura ſecundùm propria conſtitutiua, quibus in eſse talis naturæ conſtituitur, ſic dum concipitur natura humana ſecùndùm ſtatum pręciſionis, in illa conceptione manifeſtatur animalitas, & rationalitas, quæ ſunt propria principia naturæ humanæ, vnde ſolùm ſupereſt declaranda conſequentia, Eſse naturæ ſecundùm realitatem non reperitur extra indiuidua, ſed ſecundùm totam id, quod dicit, eſt in indiuiduis, ergo, ſi illa cognitio tendit in eſse reale naturæ, iam tendit in indiuidua, atque adeò ſola indiuidua ſe tenent ex parte obiecti.

2. ratio. — *Cognitio præſcindens vniuerſale tendit in aliquod reale naturæ*

ratio

V. Tertiò natura ſecundùm ſtatum præciſionis præcedit à parte rei fundamentaliter in indiuiduis, neque de hoc eſt aliqua difficultas; omnes enim concedunt, quòd indiuidua dicant fundamentaliter naturam, quæ eſt in ſtatu præciſionis, vnde etiam ab ipſis præſcinditur, præciſio enim in eo conſiſtit, quòd ſeparantur conditiones indiuiduantes à natura, non quidem realiter, ſed ſecundùm cognitionem; hinc autem fit, quòd in hac præciſione realiter loquendo, interueniant tantùm cognitio, & indiuidua. Quod ſic declaratur; Quando fit præciſio, debet intellectus cognoſcere id, quod eſt in indiuiduis fundamentaliter, & illud ſibi repræſentare concipiendo, & ſeparando ab indiuiduatione; ergo habet pro obiecto tantùm indiuidua, & non aliquid aliud; habet enim pro obiecto naturam, prout eſt fundamentaliter in indiuiduis, ita vt ante cognitionem nihil aliud præcedat ex parte obiecti, præter indiuidua; poſita verò cognitione nihil reale ponitur ex parte obiecti; nam cognitio neque immutat obiectum ſecundùm eſſe reale, neque aliquod obiectum de nouo format, vnde dum eſt cognitio in actu ex parte obiecti, nihil aliud reperitur vt reale, niſi id, quòd præcedebat cognitionem, cum igitur solùm indiuidua præcederent cognitionem, tanquam continerent fundamentaliter ſtatum præciſionis naturæ, etiam in præciſione ad ſola indiuidua, vt ad obiectum reale cognitio terminabitur.

Natura præciſa præcedit à parte rei.

4. ratio.

VI. Denique cognitio immediatè terminatur ad illud obiectum, cuius ſpecies habet; nam ſpecies, ſicuti eſt ratio, cur intellectus exeat in actum cognitionis, ita etiam facit, quòd terminetur ad obiectum, & terminatio ad obiectum ſequitur ſpeciem, ita vt ad illud tantùm obiectum poſſit terminari, cuius ſpeciem habet, ergo illa cognitio præciſionis poteſt tantùm immediatè terminari ad ſingularia, nam intellectus indiuiduorum tantùm ſpecies habet, eas enim accipit medijs ſenſibus, qui solùm circa ſingularia obiecta verſantur; & licet admitteretur intellectus agens, qui formaret ſpecies intelligibiles, quia tamen illas formaret ex ijs, quas reciperet medijs ſenſibus, ideo etiam illæ ſpecies eſſent obiectorum ſingularium, quia ita illas formaret, vt tantùm ordinarentur ad obiecta, quæ per ſenſus percipiuntur. Vnde illæ ſpecies, quæ ab intellectu agente formarentur, adhuc ordinarentur ad illud obiectum, quod per ſenſus percipitur, & conſequenter eſſent ſpecies ſingularium obiectorum, & facerent, quòd intellectus ad ſingularia terminaretur, vnde nullum aliud obiectum, præter ſingularia poteſt dari, ad quod intellectio terminetur.

Cognitio terminatur ad illud obiectu cuius eſt ſpecies, per quã ſit.

VII. Dicendum eſt ſecundò. Naturam ſecundùm ſtatum præciſionis dicere indiuidua concepta ſecundùm eſſe inadæquatum, nempe ſecundùm prædicata communia. Pro quo ſupponendum eſt, quod ſupra diximus; naturam habere in indiuiduis ſuam vnitatem formalem, quę iuxta noſtram ſententiam vna eſt, & eadem in omnibus, iuxta verò aliorum multiplicatur in ipſis. Natura igitur ſecundùm ſtatum præciſionis dicit hanc vnitatem formalem naturæ, quæ cum à parte rei ſit identificata cum eſſe indiuiduali, vt conſtitutiuum indiuidui, ideò quando habetur natura ſecundùm ſtatum præciſionis, habetur de indiuiduis id, quod eſt quoddam eſſe inadæquatum, in quo omnia conueniunt, & ſunt vnum vnitate formali.

2. concl. Natura in ſtatu præciſionis importat indiuidua inadæquatè cõcepta.

1. ratio.

VIII. Sic autem explicata concluſio probatur. Quando concipitur vniuerſale præciſè, ſeu natura ſecundùm ſtatum præciſionis, concipitur aliquid præciſè commune omnibus indiuiduis, in quo conueniunt, ergo concipitur aliquod eſſe inadęquatum, ſecundùm quod ſimilia ſunt, ſeù con cipiuntur indiuidua, quatenus participant eandem naturam, indiuidua enim ſunt ſimilia ſecundùm proprium eſſe, non adęquatè conſideratum, ſed inadæquatè; nam ſecundùm eſſe indiuiduale differunt, ſumendo nunc ſimilitudinem, non pro ipſa relatione ſimilitudinis, ſed pro ratione proxima fundandi ſimilitudinem; vnde indiuidua partim differunt, nempè ſecundùm eſſe indiuiduale, partim ſunt ſimilia, nempè ſecundùm eſſe formale; intellectus igitur præ-

Vniuerſale importat aliquid cõmune omnibus indiuiduis.

ſcindendo intelligit indiuidua in adęquatè, nempè ſecundùm illud, in quo ſimilia ſunt, quod eſt natura conſiderata ſiue indiuiduatione, vnde natura ſecundùm ſtatum pręciſionis dicit eſſe illud, quod habet in indiuiduis, cõſideratum ab intellectu abſque aliqua indiuiduatione.

Confir.

IX. Atque hinc elici poteſt confirm. noſtræ ſententiæ. Pręſcindere nihil aliud dicit, niſi ſeparare vnum ab alio, atque cum pręciſio fiat per cognitionem, dicit, quòd ſit mediante cognitione, quæ, cum non immutet obiectum, in eo conſiſtit, quòd obiectum conſideretur ab intellectu ſecundùm aliquid ſui, non verò ſecundùm totum eſſe. Quocirca, cum natura ſecundùm ſtatum præciſionis dicat, quòd natura pręciſa ſe ſola conſideretur abſque differentijs indiuiduationis, in eo conſiſtet, quòd indiuidua conſiderentur ab intellectu, prout participant talem naturam, non conſideratis indiuidualibus differẽtijs, atque indiuidua tali pacto conſiderata erunt natura ſecundùm ſtatum præciſionis, cum autem indiuidua ſic conſiderata non dicant totum ſuum eſſe, ideò ſunt indiuidua ſecundùm eſſe adęquatum.

Quid dicat præſcindere

2. ratio.

X. Secunda ratio eſt. Natura ſecundùm ſtatum pręciſionis dicit aliquod reale, nam verè dicit aliquod poſitiuum participans rationem talis entis, quomodo enim, ſi eſſet ens rationis, haberet aptitudinem ad eſſendum in pluribus indiuiduis realibus. Deinde cum omne ens rationis ſit ad ſimilitudinem entis realis, vnde eſt poſterius ipſo, ſi natura ſecundùm ſtatum pręciſionis eſſet ens rationis, deberet ſupponi alia natura realis ſecundùm ſtatum pręciſionis, ad cuius ſimilitudinem conciperetur, vnde quocumque modo debet ſemper admitti natura ſecundùm ſtatum pręciſionis, quę ſit aliquid reale. Hinc autem fit, quòd debeat eſſe ipſamet indiuidua, quia extra ipſa non eſt aliquid reale, vt in probatione concluſionis præcedentis dictum fuit, ex quo inferebamus, quòd actus preciſionis debet immediatè terminari ad indiuidua, & modò inferimus, quòd natura ſecũdùm ſtatum præciſionis debeat eſſe ipſamet indiuidua. Verùm, quia adæquatè conſiderata non poſſunt eſſe natura tali pacto accepta; ideo dicendum eſt, quòd ſit indiuidua conſiderata ſecundùm eſſe inadæquatum, nempè vnitatem formalẽ naturæ; quæ, quia conſideratur ſine indiuiduatione, erit in ſtatu præciſionis.

Natura in ſtatu præciſionis dicit aliquid reale.

3. ratio.

XI. Tertiò probatur. Natura ſecundùm ſtatum abſtractionis prædicatur in recto de ſuis inferioribus, vt ſuperius de inferiori prædicatione quidditatiua; ergo debet eſſe aliquod reale, identificatum cum indiuiduis, ſeù ipſamet indiuidua conſiderata ſecundùm eſſe inadæquatum: hæc conſequẽtia in eò fundatur, quòd non poteſt aliquid, quod non ſit reale, prædicari in recto de aliquo reali, imò nullo pacto, quomodo enim, quod reale eſt, erit non ens? tunc enim ſequeretur, quòd vnum contradictorium ſit aliud. Deinde hæc prædicatio fundatur in identitate prædicati cum ſubiecto, prædicatum enim pertinet ad conſtitutiuum ſubiecti, omne autem conſtitutiuum identificatur cum ſubiecto, quod conſtituit; & conſequenter, cum natura ſecundùm ſtatum præciſionis dicat prædicatum in quid reſpectu indiuiduorum, debet eſſe aliquod identificatum cum ipſis, & eſſe indiuidua conſiderata ſecundùm eſſe inadæquatum. Et poſſet eadem conſequentia rurſus declarari conſiderando particulam enunciatiuam, ***eſt***, vt cum dicitur, ***Petrus eſt homo***, & ***homo*** ſumitur ſecundùm ſtatum præciſionis, tunc enim particula, ***eſt***, importat, quòd Petrus in ſuo eſſe includat rationem hominis, ita enim coniungit hominem cum Petro, vt enunciet, quòd Petrus ſecundùm ſuum eſſe dicat rationem hominis. Sicuti enim, quòd aliquid ſit ens, dicit, quòd in ſe habeat eſſe, ita quòd ſit tale ens, dicit, quòd habeat in ſe tale eſſe; hinc verò fit, quòd prædicatum, prout dicitur de inferioribus indiuiduis, nihil debeat importare, quod repugnet ipſis, aut quod non ſit incluſum in eſſe ipſorum, alioquin tolleretur veritas enunciationis, quia particula, ***eſt***, ita coniungit prędicatum, vt ſignificet includi in ipſo eſſe ſubiecti, natura ergo ſecundùm ſtatum præciſionis dicit eſſe inadęquatum indiuidui.

Natura in ſtatu præciſionis prædicatur in recto de inferioribus

Prædicatum importat aliquid incluſũ in ſubiecto.

XII. Qaur-

4. ratio. XII. Quartò declaratur. Natura ſecundùm ſtatum præciſionis non variatur ſecundùm eſſentialia, ſed omnino retinet eandem eſſentiam, quam habet in cœteris ſtatibus, vnde eadem eſt natura in ſtatu præciſionis, ac in ſtatu realis exiſtentię, quò ad eſſentiam, & ratio manifeſta eſt, quia licet variet ſtatum, non variat tamen eſſe; ſic etiam poſſibilia, & exiſtentia ſunt eiuſdem eſſentię. quia ſtatuum diuerſitas non variat eſſe, ſolùm ergo natura in ſtatu præciſionis differt à natura in ſtatu realis exiſtentię, quòd in ſtatu præciſionis, cum ſe ſola conſideretur, non habebit aliquam diuiſionem, cum idem non diuidatur à ſeipſo, in ſtatu autem realis exiſtentiæ habebit diuiſionem, quia cum ſit coniuncta cum indiuiduatione, multiplicabitur, & erit materialiter diuiſa, ergo natura ſecundùm ſtatum præciſionis nihil aliud dicit, niſi indiuidua conſiderata ſecundùm eſſe naturę, quod participant, non verò ſecundùm eſſe indiuiduale. Hæc conſequentia declaratur, quia eo ipſo, quòd in indiuiduis non conſiderantur differentię indiuiduales, ſed ſolùm eſſe naturæ, quod participant, habetur natura ſine aliqua diuiſione, nam eliditur cogitatione omne diuiſiuum, cum ſola differentia indiuidualis ſit illa, quę diuidat, ergo etiam ſecundùm ſtatum pręciſionis. Rurſus natura ſecundùm eſſe reale, vt diximus, non alibi reperitur, quàm in indiuiduis, ergo ſolùm, dum conſiderantur indiuidua modo explicato, poteſt fieri ſtatus pręciſionis.

Natura in ſtatu præciſionis retinet ſua eſſentialia.

3. concl. XIII. Tertiò dicendum eſt. Naturam ſecundùm ſtatum præciſionis obiectiuè conſideratam habere vnitatem, ita vt vnitas ſe teneat præcisè ex parte naturę, non verò ex parte intellectus, quaſi ſit in actu ipſius, quia vnico actu attingat plura indiuidua, ſed ſe tenet ex parte etiam obiecti, quia actus ille, licet feratur in indiuidua, non attingit illa, vt plura ſunt, ſed vt ſunt vnum vnitate naturę, ſeù formali; eſt contra Nominales, & Hurtadum pręcipuè, concordat tamen cum vltima ſententia, & ſequitur ex dictis ſupra, vbi oſtendimus, naturam habere eandem vnitatem formalem in omnibus indiuiduis; ſed etiam probatur ſuppoſito, quòd vnitates formales multiplicarentur, vt ſentiunt communiter, præter Scotiſtas.

Natura in ſtatu præciſionis habet vnitaté.

1. ratio XIV. Et prima ratio eſt. Quando intellectus concipit naturam ſecundùm ſtatum præciſionis, concipit ſolam naturam, non verò conditiones indiuiduales; concipit enim obiectum inadæquatè, neque de hoc poteſt eſse dubium, quomodo enim concipiet indiuiduatiouem, niſi illam intelligit? tunc autem non intelligit, vt experimur. Ex hoc declaratur, quia ille actus cognitionis terminatur tantùm ad naturam, quæ eſt in indiuiduis, non verò ad differentias indiuiduales formaliter loquendo, quia licet natura ſit idem entitatiuè cum his differentijs, in huiuſmodi tamen cognitione tunc indiuidua tantùm ſecundùm eſse naturæ terminant cognitionem, quia obiectum formaliter loquendo ſecundùm illud ſolùm terminat cognitionem, ſecundùm quod manifeſtatur, & cum manifeſtentur indiuidua ſolùm ſecundùm eſse formale naturæ, etiam ſecundùm illud terminabunt cognitionem. Quo ſtante ſic argumentor. Natura ſecundùm ſtatum pręciſionis conſiderata ſecundùm proprium eſse non habet in ſe aliquam rationem diuiſionis, ergo prout ſe tenet ex parte obiecti, eſt vna per ſuum eſse, neque enim poteſt eſse diuiſa, cùm non ſit diuiſio ſine ratione diuiſiua, neque poteſt tolli diuiſio, niſi per indiuiſionem.

Quid cō cipiat intellectus dum pręſcindit naturā.

Confir. XV. Et confirmatur; licèt obiectum in ſe materialiter conſideratum dicat diuiſionem, quia dicit multitudinem indiuiduorum, tamen conſideratum ſecundùm illud eſse præcisè, quo terminat cognitionem, non poteſt habere in ſeipſo aliquam diuiſionem, ergo ita erit vnum, vt vnitas ſe teneat, non ex parte cognitionis, ſed ex parte obiecti in ordine ad cognitionem. Quòd autem non poſſit obiectum, ſecundùm quod eſt terminus cognitionis, habere in ſeipſo diuiſionem, probatur, quia tota diuiſio in indiuiduis prouenit à differentijs indiuidualibus, & non aliunde, ergo ſi obiectum repræſentatur ſine his differentijs, prout terminat cognitionem, non poteſt habere in ſeipſo diuiſionem. Quod rurſus confirmatur. Si per impoſſibile in omnibus indiuiduis deſtruerentur prorſus differentiæ indiuiduales remanente tantùm natura à parte rei, tunc, quia tolle-

Cur natura in pręciſione non ſit multiplex.

retur omnis ratio diuiſiua, natura remaneret vna, & indiuiſa in ſe, ergo etiam quando indiuidua attinguntur ſecundùm eſſe inadæquatum, & cognitio non fertur in eſſe indiuiduale, iam obiectum, quod per talem cognitionem attingitur, ſe habet vt vnum in ordine ad cognitionem, vt terminus illius.

Occurritur reſponſioni.

XVI. Reſpõderi poſſet; Vnitatem, quam habent tunc indiuidua, eſſe ſecundùm repręſentationem, quod nihil aliud dicit, niſi quòd ſint vnum in cognitione, cum enim dicitur, quòd ſint vnum ſecũdùm eſſe repræſentatum, intelligi debet quòd ſint vnum in cognitione, quia eſſe repręſẽtatum formaliter dicit cognitionẽ. Sed licet verùm ſit, quòd indiuidua ſint vnum ſecundùm eſſe repræſentatum, ſeù in cognitione, cum hoc tamen ſtat, quòd etiam ſecundùm ſe ſint vnum, quatenus ſe habent; vt obiectum terminãs illam cognitionem, imò ex eo, quòd ſunt vnum in cognitone, ſequitur, quòd ſint vnum etiam prout terminant cognitionem, hæc ſequela oſtenditur. Id ſe tenet tantùm ex parte obiecti, quod repræſentatur per cognitionem, ſed per cognitionem repræſentantur indiuidua vt vnum, ergo etiam ſunt vnum, quatenus ſunt obiectum: neque obſtat, quòd ſint plura materialiter, dummodo ſecundùm hanc pluralitatem non terminent cognitionem. Secundò argumentor contra hanc reſponſionem. Vel cognitio illa, in qua indiuidua ſunt vnum, attingit indiuidua ſecundùm pluralitatem, quam habent; vel non? Primum non poteſt dici, quia neque in cognitione eſſent vnum, nam repræſentarentur per illam, vt plura; ſi igitur non attingit in ipſis aliquam pluralitatem, ergo quatenus terminant vt obiectum illam cognitionem, ſe habent vt quid vnum, quoniam quatenus ſunt terminus excludunt, pluralitatem. Præterea obiectum, & cognitio debent proportionari inuicem, & obiectum nihil amplius, aut minus dicere, quàm dicat cognitio, & è contra non poteſt cognitio aliquid repræſentare, quod non dicat in ſe obiectum, alioquin falſa eſſet, quia non eſſet conformis obiecto, ergo ſi indiuidua ſunt vnum in repræſentatione, debent etiam eſſe vnum in ratione obiecti, alioquin cognitio eſſet difformis obiecto, quod tamen falſum eſt, cum *Abſtrahentium non ſit mendacium*, vt eſt commune effatum, imò cum ſcientię ſint de naturis ſic abſtractis, eſſent de obiecto falſo, nempè repræſentato aliter, ac eſt; vnde etiam gignerent falſam cognitionem.

Indiuidua, prout terminant cognitionem abſtrahentem naturam, ſunt vnũ

2. ratio.

XVII. Secunda ratio. Natura ita eſt in vno indiniduo, vt ſit etiam in alio; è contra verò, eſſe indiuiduale ita eſt in vno indiuiduo, vt non poſſit eſſe in alio, ex quo fit, quòd habeant diuerſas formalitates natura, & indiuiduum, ergo poteſt intellectus vnam intelligere non intellecta alia, tunc autem vna tantùm formalitas, erit obiectũ illius cognitionis. Antecedens eſt certum, quando enĩ aliquid conuenit vni, quod non conuenit alteri, habet diuerſam formalitatem etiam ſi in eadem entitate identificentur, per hoc enim ſolùm diſtinguuntur formalitates, quòd vna dicat aliquid, quod non dicit alia. Cum igitur natura dicat eſſe quid cõmune, & poſſe eſſe in pluribus, quod non competit eſſe indiuiduali, erũt diuerſæ formalitates, quod patet ex eo, quòd ſi dicatur, *Petrus eſt homo*, non eſt propoſitio identica, ſicuti ſi diceretur, *Petrus eſt Petrus*, & ita dicitur *Petrus eſt homo*, vt poſſit dici, *Paulus eſt homo*, ita vt idem homo præciſus poſſit de vtroque prædicari, non autem ita dicitur *Petrus eſt Petrus*, vt poſſit dici, *Paulus eſt Petrus*, quod ſignum eſt euidentiſſimum, quòd aliud dicit Petrus, & aliud homo, qui eſt identificatus cum Petro; vnde Petreitas, & Humanitas conſtituunt diuerſas formalitates. Conſequentia principalis probatur, non ſolùm experientia, qua experimur, nos intelligere naturam non intellecto eſſe indiuiduali; ſed etiã quia, quando aliqua diſtincta ſunt, poſſunt vnum cognoſci ſine alio, & ad hoc ſufficit diſtinctio ſecundùm formalitates, quia hæc diſtinctio importat diſtinctionem ſecundùm rationem entis, atque adeò etiam ſecundùm rationem cognoſcibilitatis entis, vbi enim ſunt diſtinctæ cognoſcibilitates, poſſunt etiam eſſe diſtinctæ cognitiones, nã cognitio conformatur cognoſcibilitati obiecti; Hinc autẽ deducitur, quòd intellectus cognoſcit ſolam naturam, tanquam formalitatem contradiſtinctam ab eſſe indiuiduali, & quòd ſola natura ſit obiectũ illius cognitionis. Quòd ſi ſola natura eſt obiectũ, ergo ſecũdũ cognitionem ſeparatur à

Diuerſa formalitas naturæ ab indiuiduatione.

Diſtinctio formalis ſufficit, vt vnũ poſſit cognoſci ſine alio.

con-

conditionibus indiuidualibus, & conſequenter eſt vna, cum tollatur ab ipſa, vt ſe tenet ex parte obiecti quicquid cauſat diſtinctionem. Quod confirmari adhuc poteſt. Natura, vt ſe tenet ex parte obiecti, eſt ens, & conſequenter, vel dicit vnitatem, vel diuiſionem, ens enim ſemper, vel eſt vnum, vel multa, cum autem non poſſit natura conſiderata ſine indiuiduatione eſſe multiplex, quia non adeſt vnde oriatur multitudo, debet neceſſariò eſſe vna vnitate, quę conſequitur eſſe ipſius; ſi enim natura dicit ex parte obiecti ſuummet eſſe, alioquin non conciperetur natura, negari non poteſt; quin etiam ex parte obiecti adſit vnitas, quę eſt paſſio talis eſſe.

Ens ſemper vnum, vel multa.

XVIII. Occurit Hurtadus diſp. 5. Metaph. ſect. 10. ſubſect. 7. §. 170. ſi conſideretur natura non conſideratis differentijs indiuidualibus, non correſpondere vnicam formalitem, ſed plures, quæ ſunt tantùm vnum vnitate ſimilitudinis, in ſimilitudine autem inuoluitur diſtinctio extremorum; & quia non poteſt inter illas naturas conſideratas ſecundùm ſuam rationem formalem diſtinguere, ideò illas denominat vnum. Sed hæc reſponſio nullius eſt momenti, imò falſitatem continet. Nam ſi natura conſideretur ſecundùm ſe præciſis differentijs indiuidualibus, vt ſupponimus, ità vt nullo pacto attingantur tunc indiuidua ſolùm ſecundùm ſua prædicata eſſentialia, quæ dicunt, prout participant talem naturam, obijciuntur intellectui, vnde id, quod attingitur ab intellectu, eſt ſola natura ſecundum prædicata quidditatiua, & conſequenter obiectum talis cognitionis eſt vnica tantùm formalitas, non verò multiplex, cum tota multiplicitas, quæ eſt in indiuiduis proueniat à differentijs indiuidualibus. Confirmatur; ſi natura haberet, in inferioribus diuerſas vnitates formales multiplicatas; ideò haberet quia ratione differentiarum indiuidualium multiplicarentur, ergo ſi auferantur differentiæ indiuiduales, aufertur etiam multiplicatio. Secundò vrgeo hanc reſponſionem; vel tunc obiectum, quando concipitur tantùm natura, non conceptis differentijs indiuidualibus, includeret multitudinem ſecundùm ſpeciem, vel ſecundùm eſſe indiuiduale; non poteſt dici, quòd includat ſecundùm ſpeciem, quia concipitur eadem natura ſpecie, quæ eſt in pluribus indiuiduis, quæ ſolo numero differunt, Sed neque poteſt dici, quòd includat diuerſitatē ſecundùm indiuiduum, quia tunc nihil concipitur de eſſe indiuiduali, ſine quo non poteſt eſſe differentia aliqua indiuidualis, quomodo enim aliqua diſtinguerentur indiuidualiter, niſi haberent eſſe indiuiduale. Tertiò. Natura prout terminat intellectionem ſecundùm ſtatum præciſionis, dicit tantùm purum eſſe naturę, & nihil aliud: vnius autem naturæ eſt vnum eſſe, & habens vnitatem conſequentem talem gradum entis, ergo etiam ex parte obiecti adeſt vnitas, quæro enim, vnde proueniat multitudo, quam inquit Hurtadus adeſſe ex parte obiecti? certè cum ex parte obiecti adſit tantùm eſſe naturæ, & non poſſit ab eo prouenire multitudo aliqua, neque etiam aliunde haberi poteſt, vnde aderit etiam vnitas ex parte obiecti. Quod poteſt adhuc confirmari; eſſe diuiſum non eſt eſſentiale naturæ, alioquin in quolibet indiuiduo deberet eſſe diuiſa, ergo cū concipiatur natura ſecundùm pura eſſentialia, tunc ex parte obiecti nulla aderit diuiſio, quia ſupponimus non concipi ab intellectu, quod optimè fieri poteſt, cum ſit extra quidditatem naturæ, tunc autem natura erit in ſtatu præciſionis, quia erit ſeparata ab indiuiduatione, & omnia illa prædicata, quæ in ſe dicet, conuenient ſingulis indiuiduis.

Reſponſio Hurtadi.

Impugnatur.

Natura præciſa dicit vnicam tantum formalitatem.

XIX. Tertiò probari poteſt eadē concluſio. Natura in ſtatu præciſionis obiectiuè ſumpta dicit tale eſſe, quod eſt applicabile per enunciationem ſingulis indiuiduis, vt quando concipio hominem nulla concepta differentia indiuiduali, ſed tantùm ſecundùm purum eſſe conſtitutiuum hominis; tunc illud totum eſſe, quod ſe tenet ex parte obiecti ita tribuitur per prædicationem Petro, vt poſſit etiam tribui cæteris indiuiduis ergo natura ſecundùm ſtatum præciſionis eſt vna, vnde dicitur, quòd vniuerſale eſt vnum in multis. Antecedens certum eſt, ſi attentè conſideretur, nam abſque eo, quòd aliquo pacto varietur obiectum cognitionis, quando concipio hominem, poſſem id, quòd concipio per huiuſmodi actum, enunciare de quolibet indiuiduo, & poteſt etiam

3. ratio

Quod nā eſſe dicat natura in ſtatu præciſionis.

declarari, nam homo prçcisè conſideratus dicit tantùm eſſentialia hominis ex parte obiecti, & nihil aliud, eſſentialia autem conueniunt cuicumque indiuiduo participanti eandem naturam. Conſequentia autem declaratur, ſi eſſet multiplex, & non haberet omnimodam vnitatem, haberet multiplicitatem in ordine ad indiuidua, & conſequenter ſi eſſent plures formalitates, quod prædicaretur de vno, non prædicaretur de alio. Deinde tunc eſſentia, quam dicit natura, non conſiſteret in indiuiſibili, ſi, dum ſola concipitur abſque aliquo alio, diceret multiplicitatem in ſe ipſa.

Excluditur reſponſio.

XX. Neque valet, ſi dicatur, dicere vnitatem ſimilitudinis, quia quçro, an in hac vnitate ſimilitudinis inueniatur omnimoda vnitas abſque aliqua diuiſione, an interueniat aliqua diuiſio? Si primum, habemus id, quod intendimus, nempè quòd natura ex parte obiecti ſit omnimodè vna. Si verò dicatur, quòd includit aliquam diuiſionem, tunc inſto, ergo natura ſecundùm ſua eſſentialia precisè conſiderata non conſiſtit in indiuiſibili, cum actu includat diuiſionem: Quæro deinde, ſi eſt vna tantùm eſſentia, vnde habet hanc diuiſionem diuiſio enim ſupponit multitudinem: quomodo ergo vnica eſſentia, vt talis inuoluet in ſeipſa multitudinem? aut quomodo non habebit ſuam vnitatem conſequentem talem gradum entis? Et addi poteſt hac confirmatio. Natura per ipſos, & prçcipuè Hurtad. eſt vna omnimodè in cognitione, quia videlicet, inquit, facit, quòd homo diuiſus à parte rei in indiuiduis, reprçſentetur, vt vnus, & indiuiſus, ergo etiam ex parte obiecti eſt vna. Conſequentia probatur, quia cognitio id tantùm repræſentat, quòd ſe tenet ex parte obiecti, ſi igitur non repræſentat diuiſionem, neque obiectum, prout eſt terminus illius cognitionis, habet diuiſionem; nam inquiro, an illa cognitio attingat diuiſionem, an non. Si attingit, ergo repræſentat, & conſequenter non eſt vna in cognitione, quia ſecundùm eſſe reprçſentatum habet diuiſionem, nam cognitio reprçsẽtabit aliquid multiplex; Deinde tunc cognitio non attingit indiuiduationem, cum multitudo indiuidualis, ſolùm ratione indiuiduationis habeatur. Si verò non attingit diuiſionem, ergo obiectum ſecundùm id, quòd attingitur eſt vnum, atque adeo vnitas ſe tenet ex parte obiecti. Manet ergo, naturã ſecundùm ſtatum prçciſionis quacumque diuiſione præciſſa eſſe vnã quia præſcinditur eſſe indiuiduale, & intellectus, conſiderat ſolùm naturam ſecundùm pura eſſentialia.

Impoſſibilis diuiſio naturæ prçciſa.

Non nulla Corollaria ex dictis.

SECTIO IV.

Natura in ſtatu prçciſionis eſt aliquid reale.

I EX his, quæ dicta ſunt, colligitur, quomodo natura ſecundùm ſtatim præciſionis dicat aliquid reale ex parte obiecti, nempe quia dicit naturam, quæ eſt in indiuiduis per identificationem, vnde nihil aliud eſt; niſi ipſamet indiuidua, vt diximus, conſiderata ab intellectu ſecundùm eſſe inadæquatum, prout dicunt communem naturam. Ex quibus patet, quomodo ſcientiæ, dum conſiderant naturas, abſtractas, conſiderent aliquid reale, & non nuda nomina, aut nudos conceptus, ſed id, quòd reprçsẽtatur per conceptus: hinc patet etiã, quomodo poſſit natura, abſtrtacta vniuocè pdicari de pluribus, quia videlicet importat naturã, quç in ſeipſa vna eſt communicata pluribus per identificationẽ cum ipſis. Ex quo etiam ſequitur, quomodo deffinitio nõ verſetur circa aliquod reale, & non puros conceptus; definit enim indiuidua ſecũdùm illud eſſe reale, in quo vnum ſunt, quod eſt natura conſiderata ſine indiuiduatione, vt toties dictum eſt. Cum autem Ariſt. 1. de Anim text. 8. inquit, quòd animal vniuerſale, aut nihil eſt, aut poſterius eſt, intelligit, quòd nihil ſit extra indiuidua. aut quòd ſi eſt aliquid, ſit poſterius cognitione ipſis indiuiduis, quia videlicet ex eo, quòd intelligũtur plura indiuidua participare eãdem naturam, cognoſcimus, illam naturam eſſe communem, & poſſumus illã præſcindere ab eſſe indiuiduali. Nec mihi probatur, quòd nonnulli interpretes ibidem aſſerunt, nempè Ariſtotelem loqui de vniuerſali Platonico, ſeù Ideali, quaſi hoc ſit ſpecies quædam animalis, vt ſic & ideo ſit poſterius ipſo, quia falſum eſſet, quòd eſſet ſpecies animalis vt ſic, nam eſſet prius quacumque alia ratione animalis, & ratio generica

Quomodo definitio ſit circa aliquid reale.

Ariſt. illuſtratur.

animalis in his inferioribus eſſet talis per ordinem ad Illam Ideam. Deinde quia cum dixiſſet *Animal autem vniuerſale, aut nihil eſt, aut poſterius eſt* ſtatim ſubdit, *Et quidquid itidem aliud communiter prædicatur.* Ex quibus manifeſtè patet, quod loquitur de vniuerſali prædicabili non de Ideali.

Quomodo vniuerſale poſſit eſſe aliquid reale &c.

II Colligitur ſecundò, quomodo non obſtante, quòd res omnes, quæ in mundo ſunt, ſingulares ſint, poſſit adhuc tamen dari aliquod reale, quod ex ſe ſingulare non ſit, ſed tantùm per accidens, in eo videlicet, quod reperitur coniunctum cum eſſe indiuiduali & quomodo poſſit vniuerſale eſſe aliquid reale, ſiuè conſidereretur ſecundū eſſe præciſum, ſiue prout eſt in indiuiduis. Si enim conſideretur prout eſt in indiuiduis, eſt aliquid reale, quia eſt ipſamet indiuidua, quatenus participant eandem naturam, ſi verò conſideretur ſecundùm eſſe præciſum, adhuc eſt aliquid reale, quia eſt ipſamet indiuidua, inadæquatè conſiderata, quatenus dicunt eſſe commune, in quo vnum ſunt, ſeù quatenus dicunt naturam, metè eſſentialiter conſideratam.

Quomodo natura in ſtatu præciſionis habeat vnitatem, & indifferentiam

III Tertiò ex dictis deducitur, quomodo natura in ſtatu præciſionis habeat omnimodā vnitatem, & conſtituatur indifferens, vt quid ſuperius ad omnia ſingularia. Habet enim vnitatem ex vi præciſionis, non quaſi ipſa præciſio ſit ratio formalis conſtitutiua vnitatis, ſed quia cum præciſio ſit actus cognitionis tendens in obiectum, & non conſiderans eſſe indiuiduale, cum obiectum habeat tantùm diuiſionem ab eſſe indiuiduali, hoc per cognitionem non repræſentato, obiectum ſecundùm illud eſſe, quo manifeſtatur intellectui, remanet vnum: nam non repræſentatur ſecundùm diuiſionem aliquam, vnde vnitas eſt illa, quam habet natura ex vi ſui eſſe, natura enim, quæ eſt in pluribus indiuiduis, tantùm eſt vna vnitate eſſentiæ & diuiditur indiuidualiter ratione differentiarum indiuidualium. Ex quo fit, quod ſi non conſiderentur hæ indiuiduales differentiæ, natura remaneat vna ex ui ſui met eſſe.

IV. Ex hoc autem etiam habet, quòd conſtituatur indifferens reſpectu omnium indiuiduorum, nam de ſe nō eſt determinata ad eſſe indiuiduale, ſed determinatur per differentiam indiuidualem, qua præciſa tollitur etiam omnis determinatio & remanet tantū natura in ſuo eſſe indeterminata, & indifferens ad hoc, vel illud, quia dicit tantùm eſſentialia, quæ de ſe, non sūt magis hæc, quam illa indiuidualiter, & conſequenter erit etiam quid ſuperius reſpectu inferioris, ſi comparetur ad indiuidua, quia de pluribus poteſt prædicari. Verùm hæc indifferentia non conuenit naturæ, niſi præciſè conſideratæ, atque adeò ſolùm prout in ſtatu præciſionis obijcitur; indifferentia tamen ſe tenet ex parte obiecti, quia reuera, obiectum, dum repræſentatur ſine aliquo determinatiuo, ſecundùm illud eſſe, quo repræſentatur, indifferens eſt: in re tamen ſemper eſt determinata ratione indiuiduationis adiunctę.

Natura præciſa indiuiduatione non eſt determinata, vt ſit hęc vel illa

V Atque etiam quartò deducitur quid ſit illud, quod prędicatur de inferioribus, & quid ſit illud, quòd habet ſuperioritatē, & indifferentiam reſpectu indiuiduorum; quia aliud eſt loqui de eſſe, quod prædicatur, & aliud de conditione, ſine qua non prędicaretur, & ſine qua non ſe haberet vt quid ſuperius, & indifferens. Vt enim optimè aduertit Caietanus de ente, & eſſentia cap. 4 dubio de hac re adnexo, q. 6. Si loquimur de eſſe, quod prædicatur, eſt natura ſecundùm eſſe reale, quod habet in indiuiduis, quo conſtituuntur indiuidua talis eſſentiæ; conditio vero, ſine qua non prædicaretur, eſt cognitio præſcidens, qua nudum eſſe naturæ concipitur, nulla conceptą ſingularitate, quia quod prædicatur neceſſe eſt, quòd habeat eſſe obiectiuū in intellectu, & conſequenter, quòd ſi prædicatur vt quid ſuperius, habeat etiam eſſe preciſum. Sic eodem modo dicendum eſt de ſuperioritate, & indifferentia; Natura enim ſecundùm proprium eſſe obijcitur intellectui, vt illa, quæ eſt quid ſuperius, & indifferens, cognitio verò præſcindens eſt, quid requiſitum, vt habeat indifferentiam, & ſuperioritatem. Sed hęc ex dicendis magis nota fient.

Quid ſit quod prædicatur de inferioribus.

Caiet.

VI Rurſus quintò colligitur, ꝙ natura ſecūdū ſtatū præciſionis ſit ens rationis; natura. n. ſecundū ſtatū præciſio-

Quomodo natura ſecundum ſtatum præciſionis ſit ens rationis.

nis duo dicit, nĕpè eſſe naturæ, & illud per quod formaliter conſtituitur in ſtatu pręciſionis. Si conſideretur eſſe naturę, quod conſtituitur in ſtatu pręciſionis, certum eſt, vt ſupra etiam dictum fuit, quòd eſt aliquid reale, nĕpe ipſa indiuidua conſiderata ſecŭdùm eſſe inadęquatum. Si verò conſideretur id, per quod formaliter conſtituitur in ſtatu pręciſionis, eſt aliquod ens rationis, nam conſtituitur per id, quòd concipitur natura diſtincta, & ſeparata ab eſſe indiuiduali. Hęc autĕ diſtinctio ſeù ſeparatio, cum non ſit à parte rei, eſt aliquod ens rationis, & ideo conſtitutiuum huius ſtatus eſt ens rationis, ex quo etiam reſultant alia entia rationis, nempè quòd concipiatur in natura reſpectus ad eſſe indiuiduale, & alia huiuſmodi, quę ex eo habent originem, quòd fingitur iſta ſeparatio, quæ, quamuis dicant ſuum eſſe metaphyſicŭ, ſunt tamen entia rationis, quatenus concipiuntur ad modum rerum phyſicarum.

Quomodo eadĕ omnino natura, poſſit de quolibet indiuiduo prædicari.

VII. Ex dictis etiam ſoluitur difficultas, quomodo, cum de qnolibet indiuiduo non poſſit uera prædicatione enunciari, niſi qnòd realiter eſt in ipſo, poſſit tamĕ eadem natura omninò vna in ſtatu pręciſionis prædicari de quolibet participante eandem naturam. In primis enim hoc facilè ſolueretur iuxta noſtra principia; quod à parte rei natura habet in omnibus indiuiduis idem eſſe, & eandem vnitate formalem vt ſuo loco explicauimus, quę poteſt ſtare cum diuiſione materiali, & ſi conſideretur ſecundùm latitudinem extĕſiuă, eſt inadæquatè in ſingulis indiuiduis ſeorſim ſumptis, & ideo licet ſit vna, poteſt de omnibus prædicari, quia in omnibus reperitur, Sed hoc omiſſo, iuxta aliam etiam opinionem reſpondetur, quòd ſemper quando natura ſecundùm ſtatum præciſionis de inferioribus prædicatur, illa natura quę prædicatur in ipſis realiter reperitur & ideo ſemper prædicatio eſt vera, quòd ſic oſtenditur. Licet ponatur in ſingulis indiuiduis ſingulæ vnitates formales, tamen hæ vnitates formales non differunt inter ſe, niſi indiuidualiter, & ſunt proprię huiu s, vel illius indiuidni tantùm per differentiam indiuidualem. Quare detractis indiuidualibus differentijs, tollitur, vt dictum eſt, omnis determinatio, differentia, & diuiſio, ſen multitudo, & conſequenter remanet tantùm natura, quę erat in omnibus indiuiduis, ſine vlla diſtinctione, aut determinatione, & conſequenter vna, & eadem. Quia autem eſt natura indifferens, & accepta ab omnibus indiuiduis, ideo etiam habet quandam latitudinem, qua reſpicit omnia indiuidua, dicit enim pura eſſentialia, quæ in ſingulis reperiuntur. Verùm ità reſcipit omnia indiuidua, vt ſecundùm ſe tota poſsit eſſe in ſingulis, illis communicando totum eſſe ſuum, vnde reſpicit indiuiſibiliter ſecundùm ſuum eſſe plura, acquirendo tantùm ex ui huius reſpectus quandam latitudinem ratione termini, ſeu indiuidui, cum quo identificatur, dum communicatur; & hoc pacto eadem eſt natura quę dicitur de omnibus, & ſemper, prędicitur, prout eſt in ipſis, & cum ipſis identificatur.

In præciſione vniuerſalis remanet ſola natura, quę indiuiſibiliter reſpicit diuerſa indiuidua.

Quomodo in præciſione, quæ nŏ ſunt vnum, fiăt vnum.

VIII Hinc etiam patet, quomodo per intellectum, quę non ſunt vna formalitas, fiant vna formalitas, non enim fiunt vna formalitas ſecundùm eſſe reale, nam ſemper remanent plures formalitates indiuidualiter multiplicatę, ſi loquimur de eſſe reali, ſed per intellectum ſecundùm eſſe, quo obiectŭ, ſeù plura indiuidua terminant cognitionem, quod in eo conſiſtit, quòd talis cognitio repræſentet inadæquatè illa indiuidua, vt participant talem naturam, non repræſentando eſſe indiuiduale, & conſequenter neque etiam aliquam diſtinctionem; & ex eo, quòd nulla diſtinctio repræſentatur, ſequitur, quòd obiectum terminans cognitionem ſe habeat vt vnum.

Difficultas.

IX. Sed hinc ſtatim inſurgit difficultas, quia videtur ſequi ex hoc, quòd vniuerſalitas, ſeù natura ſecundùm ſtatum præciſionis, hoc eſt ſecundùm vnitatem, qua reſpicit plura, conſiſtat in actu quodam intellectus: cognitio enim eſt ratio formalis, qua fit abſtractio, ratio autem, per quam formaliter fit abſtractio, eſt etiam ratio, per quam formaliter natura conſtituitur vna, & indifferens. Et confirmatur, quia actus ille præciſionis formaliter repræſentat, naturam ſine ſingularibus, ergo per illum actŭ formaliter habet natura, quòd ſit vna, & indifferens, ſi quidĕ eſt tantŭ indifferĕs

in

in eſſe obiectiuo,& per illũ actũ formaliter habet eſſe obiectiuum. Occurrendum tamen eſt, quòd poteſt conſiderari natura, & prout habet eſſe intentionale in intellectu, quid etiam dicitur ſimilitudo,& repræſentatio obiecti,& vt eſt aliquid extra intellectum terminãs actum cognitionis. Primò modo verũ quidẽ eſt ꝙ non ſolùm habet vnitatem, & indifferentiam, ſed etiam totum id, quod dicit, habet per cognitionem, nã non eſt aliud, quam ipſa cognitio; ſecundo modo habet formaliter vnitatẽ, & indifferentiã, ex vi ſui eſſe, quo terminat cognitionem, quia ſicuti cognitio repręſentans naturam, repræſentat naturam, vt vnam, ita debet etiam reſpõdere cognitioni obiectum repræſentatum, quod ſit vnum, cum totum id, quòd habet cognitio in eſſe repræſentatiuo, habeat dependenter ab obiecto, vt enim dictum eſt, illa cognitio repræſentat indiuidua ſecundùm eſſe inadæquatum naturæ, & ideò obiectum, ſecundùm quod terminat cognitionem; ſe habet vt vnum. Hinc cum dicitur, quòd ratio formalis, per quam fit abſtractio eſt etiam ratio formalis, per quam natura conſtituitur vna, & indifferens, hoc abſolutè negandum eſt, ſi loquimur de ratione formali indifferentiæ,& vnitatis, quia, vt diximus, ratio formalis, per quam fit abſtractio, eſt tantùm conditio, ſine qua non haberetur vnitas & indifferentia. Et licet natura ante hunc actum pręciſionis fuerit ſingularis, tamen non inde fit, quòd formaliter hic actus ponat vnitatem, ſed quòd repræſentando naturam ſine ſingularitate, ſecundùm proprium gradũ entis pręciſè habeat tunc ex vi ſui eſſe vnitatem ſine aliqua diuiſione. Quod poteſt ex eo confirmari, quia certum eſt, quòd ille actus pręciſionis non tribuit eſſe naturæ, quod dicit vt natura eſt, alioquin eſſet ens rationis, cum autem vnitas ſequatur eſſe, ſequitur, ꝙ ſicut ex parte obiecti, quod cognoſcitur, habetur tantùm eſſe naturæ, habeatur etiam ex parte illius vnitas, quæ conſequitur, vt paſſio tale eſſe. Quare in hac difficultate diligenter eſt aduertenda æquiuocatio, quę poteſt oriri ſi non diſtinguamus inter naturam prout habet eſſe intentionale, ſeu repræſentatiuũ in intellectu,& prout tanquam obiectum terminat cognitionem & eſt id, quod repræſentatur. Et ex hoc ſoluitur difficultas, quę tangitur in confirmatione, tota enim efficacia illius conuincit, quòd natura in eſſe obiectiuo, hoc eſt in eſſe intentionali ſit vna per cognitionem formaliter, non verò in eſſe obiecti. Sed ex eo, quòd cognitio repræſentat naturam ſine indiuiduatione, & diuiſione, habet, quòd ſit vna in eſſe obiecti tanquam per conditionem, non tanquã per rationẽ formale, ſi quidẽ ratio formalis debet eſſe intrinſeca effectui, actus autẽ in cognitionis eſt extrinſecus obiecto cognito.

Solutio

Natura, intẽtionaliter exiſtens habet totũ ſuum eſſe ab intellectu

Natura terminãs actum præciſionis eſt realis

Natura in ſtatu pręciſionis ex vi ſui eſſe habet vnitatem & indifferentiã.

X Sed poſſet quis reſpondere, & inſtare ex doctrina Hurtadi cit. diſp. 5. Metaph. ſect. 7. §. 84. per actum intellectus obiectum repræſentatur vniuerſaliter, quatenus repræſentat naturam ſine indiuiduationibus, & obiectum à tali actu denominatur repræſentatum vniuerſaliter, ergo vnitas, & indifferentia, quam habet natura in ſtatu præciſionis, conſiſtit in actu intellectus formaliter; Confirmatur. Actus præciſionis eſt ille, qui tollit à natura differentias indiuiduales. Ergo ipſe reddit naturam communem, & indifferentem. Eadem tamen doctrina ſoluitur hęc inſtantia; nam verum quidem eſt, quòd obiectum repręſentatur vniuerſaliter per talem actum pręciſionis, & conſequenter habet per ipſum formaliter, quòd ſit vniuerſale, & indifferens in eſſe intentionali, ſeu repręſentato, non tamen habet per ipſum vnitatem, & indifferentiam, ſecundùm eſſe, quod repræſentatur, ſeu in eſſe obiecti, ſed habet conſequutiuè, & tanquam per conditionem, quia ex eo, quòd cognitio non repræſentat indiuiduationes, obiectum ſecundùm eſſe, quo terminat cognitionem, eſt vnum; & indifferens.

Inſtantia Hurtadi

Quomodo natura in ſtatu præciſionis habeat in intellectu vnitatem,& indifferentiam

XI Denique pro tota hac difficultate aduertendum eſt, quòd quando D.Th. videtur conſtituere vniuerſalitatẽ in actu intellectus, vt opuſc. 53. cum ait loquẽs de cognitione. *Eius autẽ vniuerſalitas nõ eſt ex hoc, quod eſt in anima, ſed ex hoc, quod comparatur ad multa ſingularia ſe habentia opinata* aduertendum inquam eſt, ꝙ D.Th. tribuit cognitioni tãtũ vniuerſalitatẽ in repręſentãdo, nõ verò in eſſẽdo, quod clare colligitur ex ijs, quę citato loco paulo poſt habet, inquit.n. *Eſt enim illa in ſolo intellectu ſin*

D. Th.

Actus, præſcindens vniuerſale, eſt vniuerſale quoddã in repræſentando.

gularis, & eſt vniuerſalis in quantùm habet rationem vniformem ad omnia indiuidua, quæ ſunt extra animam, prout æqualiter eſt ſimilitudo omnium ducens in omnium cognitionem, vt poteſt apparere in exemplo. Nam ſi eſſet vna forma corporalis repræſentans multos homines, conſtat, quòd illa forma, vel ſpecies, vel figura ſtatuæ haberet eſſe ſingulare proprium, ſecundùm quod haberet eſſe in hac materia; ſed haberet rationem communitatis, ſecundùm quod eſſet communis per repræſentationem plurium. Ex quibus euidẽter colligitur, quòd D. Th. tribuit tantùm cognitioni vniuerſalitatem in repręſentando, non verò in eſſendo, & præter hanc vniuerſalitatem ponit etiam naturam ſecundùm eſſe pręciſum, quæ ſit vna, & indifferens ex parte obiecti, vt patet ex locis citatis ſectione prima in vltima ſententia.

De aptitudine naturæ. Diſp. XVII.

Auctorum ſententia. *Sect.* *I.*
Iaciuntur fundamenta veræ ſententiæ. *Sect.* *II.*
Propria ſententia declaratur. *Sect.* *III.*
Quid dicendum de aptitudine metaphyſica. *Sect.* *IIII.*
Soluuntur rationes in oppoſitum. *Sect.* *IIIII.*

Auctorum ſententia.

SECTIO I.

I. AD vnitatem naturæ ſequitur aptitudo; difficultas autẽ eſt, quid ſit, & ſecundùm quem ſtatum conueniat naturæ.

Differunt in hac re Auctores, ſicuti etiam differunt in explicanda vnitate naturæ. Prima ergo ſententia eſt illorum, qui negant, naturam eſſe vnam vnitate formali in omnibus indiuiduis, qui conſequenter aſſerunt, aptitudinem ad eſſendum in multis conuenire tantũ naturę ſecundùm ſtatũ pręciſionis, atq; adeo tantùm per opus rationis, & deſumitur hęc ſentẽtia ex D. Th. opuſc. 55. & 56 & de Ente, & eſſentia cap. 4 quem ſequitur Caiet. ibid. q. 6. & 7. Capreol. in 3. diſt. 5. quęſt. 3. art. 3. in reſponſione ad arg contra 1. conclnſionem, Sõc. 7. Metaph. q. 40. Alb. Mag. tract. 2. Prędicabilium cap. 6. Suar. in Metaph. diſp. 6. ſect. 4. Auerſa in Logica q. 8. ſect. 9. Scrna in Logica diſp. 1. ſect. 4. quęſt. 7. art. 4. & communiter Recentiores pręſertim Thomiſtæ.

1 opinio Aptitudinem conueni eſſo lum naturæ præciſæ.

D. Th.

Caiet. Capr. Sonc n. Albert. Magn. Suarez. Auerſa. Serna.

II. Hæc autem ſententia per aliquot propoſitiones explicatur Prima eſt, quòd natura in ſtatu realis exiſtẽtiæ non habet aliquam aptitudinem, vt ſit in multis. Secunda, quòd neque in ſtatu eſſentię habet aptitudinem poſitiuam, ſed negatiuè ſe habet, ita vt neque dicat aptitudinem ad eſſendum in multis, neq; habeat repugnantiam, vt ſit in illis, poſſit tamen vtrumq; , ad differentiã ſtatus realis exiſtentię, in quo natura habet repugnantiam, vt ſit in multis. Tertia, quòd natura in ſtatu realis exiſtẽtiæ habeat aptitudinẽ, vt ſit in vno indiuiduo, nempè in illo, in quo reperitur. Quarta Quòd hæc aptitudo ſit ab intellectione, quando natura præſcinditur ab indiuiduis, ex eo ꝙ dat illi vnitatẽ, rõnis, vnde conuenit tãtùm naturæ ſecundùm ſtatũ præciſionis. Quita. Quòd hęc aptitudo reſpectu naturæ, & fundamentaliter accepta eſt mera nõ repugnãtia negatiua quæ cõuenit naturæ ſecũdũ ſe conſideratæ, quãdo verò ſit formalis ab intellectu, tunc ſe habet, vel per modũ cuiuſdã relationis, vel per modum cuiuſdã potentiæ, qua natura cõcipitur potens ad eſſendũ in multis; eſt tamen ſemper aliquid rationis cum fundamento in re.

Explicatio huius ſentẽtiæ.

III. Primam autem propoſitionem probant. Determinatio, & indeterminatio itá adinuicem pugnat, vt ſeſe mutuo deſtruãt, non ſecus ac affirmatio, & negatio, quoniã indeterminatio eſt negatio determinationis, & non poſſunt eſſe ſimul in eodẽ, ſicut nec forma, & negatio formę, quãuis ſecũdùm vnicã tãtùm rõnẽ, illi cõueniat forma, nõ verò ſecũdùm aliã, vnde licet homo rõne aĩalitatis nõ ſit rõnalis, quia tamen habet adiunctã rationalitatẽ, nõ põt dici, quòd ſit irrationalis; forma enim ſimpliciter excludit priuationẽ, ergo cũ natura in ſtatu realis exiſtentiæ ſit determinata per indiuiduationẽ, non põt hẽre indèterminationẽ, & cõſequẽter neq; aptitudinẽ, vt ſit in multis, quia hæc aptitu-

Fundamenta eiuſdem pro prima propoſitione.

ſecundũ

do dicit indifferentiam. Secundò. Non
poteſt vna indiuiſa entitas naturę eſſe
in pluribus, ſed debet multiplicari,
vt ſit in pluribus; ergo cum non poſ-
ſit dari à parte rei, niſi natura, quę ſit
quędam entitas, neque poteſt dari na-
tura, quę habeat aptitudinem ad eſ-
ſendum in pluribus. Tertiò. Natura
Tertiũ. reperitur tantùm in indiuiduis, & in
quolibet ipſorum eſt ſingularis; ergo
ſi à parte rei haberet aptitudinem, ali-
quod ſingulare poſſet eſſe in pluribus,
quod implicat. Nec valet reſponſio,
quòd illi conueniat poſſe eſſe in pluri-
bus, vt natura eſt, non verò, vt hæc
natura, quia tunc valeret reſponſio,
quando poſſet natura ſeparari ab indi-
uiduatione, non poteſt autem ſepara
Quartũ. ri. Quartò. Si aptitudo conueniret à
parte rei, deberet natura in quolibet
indiuiduo habere hanc aptitudinem,
& conſequenter cum hæc aptitudo con
ſtituat vniuerſale, tot eſſent vniuerſa-
lia à parte rei, quot ſunt indiuidua;
nec enim poteſt dici, quòd ſit vna ap-
titudo in omnibus, quia ſicuti natura
diuiditur in pluribus indiuiduis, ita etiã
debet diuidi aptitudo, & ſicuti in quo-
libet indiuiduo reperitur totum eſſe
naturæ, ita etiam, deberet reperiri to-
ta aptitudo. Quintò. Natura exiſtens
Quintũ. in indiuiduis, habet repugnantiam,
vt ſit in multis, ita vt neque per Dei
potentiam poſſit natura Petri poni in
Paulo; ergo illi nulla aptitudo poteſt
conuenire; ſic in tantùm materia, dum
eſt ſub vna forma, dicitur habere poten
tiam remotam ad aliam, in quantũ põt
illam amittere, & aliã recipere, quòd ſi
non poſſet aliam recipere, nullã habe-
ret potentiam ad aliam. Sextò. Vel hęc
Sextum. aptitudo ad eſſendũ in quolibet indiui-
duo eſt vna numero, vel vna ſpecie, aut
genere. Quod ſit vna numero, non põt
dici, quomodo enim, quod eſt vnũ nu-
mero, poterit dicere ordinẽ ad plura, in
quibus poſſit eſſe? Nec poteſt etiã dici,
quòd ſit vna ſpecie, aut genere, cũ enim
ſequatur naturam, debet habere eandẽ
vnitatem, quam habet natura, & ſi natu
ra eſt vna numero in quolibet indiui-
duo, etiam aptitudo erit vna numero,
quod tamen non poteſt eſſe.

IV. Secundã propoſitionẽ, quòd vi
delicet neq; in ſtatu abſoluto illi conue
niat aptitudo poſitiua, probant. Nã quod
competit naturæ in ſtatu abſoluto, ſiue
vt cõſtitutiuũ, ſiue ſit proprietas, sẽper
cõuenit, & cõſequenter in quocũque re Fundamẽtũ pro ſecunda propoſitione.
periatur natura, debet illi cõuenire; vn
de & in quocumq; indiuiduo deberet il
lã habere, nõ poteſt autẽ, vt vidimus,
hæc aptitudo in quolibet indiuiduo cõ-
uenire. Præterea ſequeretur, quòd ſi illi
cõpeteret poſſe eſſe in pluribus, nũquã
illi poſſet adiungi oppoſita repugnãtia,
& cõſequenter neq; indiuiduari. Quòd
autem negatiuè ſe habeat euidẽs eſt; nã
debet quantùm eſt de ſe eſſe denudata
ab aptitudine, alioquin sẽper illã habe-
ret, vt dictum eſt; debet etiã eſſe denu-
data à repugnantia eſſendi in multis, a-
lioquin non poſſet illi tribui aptitudo.

V. Quod autẽ ſpectat ad tertiã pro- Pro tertia propoſitione.
poſitionẽ, illã declarant, quòd videlicet
natura habeat aptitudinẽ, vt ſit in illo
indiuiduo, in quo reperitur, quia ſi in il-
lo reperitur, debet poſſe reperiri; hæc
autem aptitudo, dicit Auerſa, nõ eſt ali
qua potẽtia realis diſtincta à natura,
ſed eſt ipſa entitas naturæ, ſeù indiui-
dui, vnde quòd natura poſſit eſse in hoc
indiuiduo, nihil aliud dicit, niſi quod
hoc indiuiduũ poſſit exiſtere, connotã-
do potẽtiam cauſæ productiuæ, à qua
illi poſſit communicari talis natura.

VI. Quartam propoſitionẽ probãt,
quia hæc aptitudo ad eſſendũ in multis Pro quarta propoſitione.
cõſequitur indifferentiam naturę, cum
igitur natura recipiat ab intellectu indif
ferentiã, dum per ipſum denudatur à cõ
ditionibus indiuiduãtibus, debet etiam
ab ipſo recipere aptitudinẽ. Præterea
cum natura à parte rei nõ dicat hãc ap-
titudinẽ, neceſſariò debet hæc aptitudo
fingi ab intellectu cũ fundamẽto tamẽ
in re; omne enim ens, vel reale eſt, vel rõ
nis, cũ igitur hæc aptitudo realis nõ ſit,
alioquin à parte rei exiſteret, debet eſſe
rõnis. Tertiò. Repugnãtia ad eſſendũ in
multis cõuenit naturę, prout à parte rei
exiſtit rõne indiuiduationis, ergo nõ re
pugnãtia ad eſſendũ in multis cõuenit
naturæ ex eo, quòd præſcinditur ab indi
uiduatione. Hinc etiã cõfirmant quintã Pro quinta propoſitione.
propoſitionẽ, quòd videlicet hęc aptitu
dò fundamẽtaliter accepta ſit mera nõ
repugnãtia negatiua, nã dicit vnitatem
formalẽ naturæ, quę, vt dictum eſt, de
ſe neque petit eſſe in multis, neque illi
repugnat, dum tamen ab intellectu con
cipitur, ſe habet per modum cuiuſdam
potentiæ, aut relationis, quia conſiſtit
in quodam ordine ad indiuidua.

2. opinio Tribues naturæ ſecunda ſe aptitudinē nō actu, ſed potētia.

VII. Secunda ſententia,licet cōueniat cum præcedenti,in eo,quòd nō tribuat naturæ in ſtatu realis exiſtētiæ aptitudinē ad eſſendū in multis,& etiā in eo quòd illi tribuat aptitudinē prouenietē ab operatione intellectus,quatenus præſcindit naturā ab indiuiduatione,tamen ſicuti tribuit naturæ vnitatem mixtā ex formali,& indiuiduali, quæ cōuenit naturæ tantùm in potentia , prout natura prior eſt indiuiduatio, itá conſequenter cum tunc non includat indiuiduationē , debet habere aliquā aptitudinē proportionatā tali vnitati;& in hoc differt hæc ſententia à præcedenti Verùm ſicuti vnitas non cōuenit actu ipſi,ſed tantū in potentia,ita etiā àptitudo tantùm in potētia,nnn actu cōueniet naturæ, & neq; illam indiuidnis cōmunicabit,ſicut neq; communicat vnitatem. Citari ſolet pro hac ſententia Fonſeca 5.Met:c. 28. q. 3. ſect.2.& 3.Verùm cum poſtea q.4. ſect. 4.agit de aptitudine naturæ,nihil de hac meminit, ſed tantùm eruitur hęc doctrina ex ijs,quæ dixerat de vnitate;ſed ſi attēditur doctrina de vnitate,etiā hæc opinio de aptitudine deſnmi pōt ex Caiet.&Sōc.locis citatis in relat.ſententię pręcedētis .Sed fortaſſe neq;hi auctores hanc aptitudinē admitterēt, ſed in hōdi vnitate fundarēt nō repugnantiā negatiuam ſolā,quā pręcedens ſnia tribuit naturę ſecūdùm ſe conſideratæ , quod ex eo colligitur,quia agentes de aptitudine non meminerunt de illa , quæ conuenit naturę tali pacto conſideratæ .

Fonſeca.

Capr. Soncin

3 opinio Natura habere aptitudinem proximā in ſtatu præciſionis, remotā verò in ſtatu exiſtentiæ.

VIII. Tertia ergo ſentētia procedit cum diſtinctione, & ponit duplicē aptitudinem,aliam proximā,aliam remotā. Remóta eſt illa, quā dicit natura ex ſe , & habet adiūctā determinationē,vel ad vnum indiuiduum,vel ad plura, quę dicitur etiā aptitudo inpedita,qnia ab indiuiduatione adiuncta impeditur natura , ne poſſit eſſe in pluribus.Proxima verò, quam etiam expeditam appellant, eſt aptitudo naturę ſine aliqua determinatione,,qua ad vnum, vel plura indiuidna determinetur vnde hinc oritur indifferētia ad plura, et cōcludit, quòd eſt quidē eadem aptitudo , ſed quatenus remota eſt,habet adiunctam indiuiduationem , qnatenus verò proxima non habet. Natura igitur ſecùndū ſtatū realis exiſtentiæ habet aptitudinem remotam , proximam verò ſecundùm ſtatū pręciſionis. Ita Scot.7.met.q.18.& in 2.diſt.3.q. 1.ſ. *Ad quaſtionem igitur.* Lichet.& Tart. ibid. Ant.Andreas 7.met.q.16. Trombet. q. 18. & communiter Scotiſtę .

Scot.

Lychet. Tartar. Anton. Andr. Tromb.

Iaciuntur fundamenta vera ſententia.

SECTIO II.

Natura ſemper eadē in quouis ſtatu.

I. SEd antequam ad noſtrā ſententiā explicandam accedamus., quędā præmittēda ſunt, quibus cœtera,quæ dicturi ſumus,innitātur,& primū eſt,quòd natura,in quolibet ſtatu cōſideretur,ſēper eadē eſt,licet rōne vnius ſtatus quædam obtineat , quę ipſi non conueniunt rōne alterius , in eſſe tameu naturę eādem eſſentiam, & eadē prędicata quidditatiua ſemper obtinet,quia per variationē ſtatus nihil de ſuo intrinſeco amittit,ſed ſolùm per aliquid ſuperadditū inmutatur in ſe manens eadē,ſic Natura ſi accipiatur ſecundùm ſtatū abſolutū trāſit ad ſtatū realis exiſtentię per id,quòd ſuperadditur indiuidnatio; tranſit ad ſtatnm præciſionis per id, quòd ſeparatur ab indiuiduatione.Ex quo fit,quòd ſi natura ſecundùm ſe diceret aliquā aptitudinem , deberet illam retinere in quocumque ſtatu,quia in vnoquoq; retinet ea oīa,quę ſecundùm ſe ſibi conueniunt, imò ſi aliquid , connenit naturæ in vno ſtatu , ita tamen vt ipſi conueniat ex vi ſui eſſe proprij , debebit etiam conuenire in quocumque ſtatu .

Modus , quo exercetur aptitudo naturę.

II. Secundum, quod præmitti debet, eſt, quòd aptitudo,quę cōuenit naturæ, ita illi conuenit,vt modus, quo exercetur,ſit per identificationem cū illis pluribus indiuiduis,quibus ineſt;hic autē modus eſſendi in pluribus per idētificationem.dicit,quòd ita natura ſit in plnribus indiuiduis , vt habeat idē eſſe cū illis, natura.n.& eſſe indiuiduale coeunt in vnam, & eandē entitatē materialiter loquendo;nam ſi metaphyſicè cōſideretur,aliud eſt eſſe naturę,& aliud eſſe indiuiduationis , quia natura dicit ſuū eſſe formale, et ſuā vnitatē formalem , quæ nemine cogitante ,. et ex ſe à parte rei habet,vt poſſit multiplicari in pluribus, ſiuè per multiplicationē ſui ipſius , et cum diuiſione,ſiuè remanente eadem vnitate in omnibus , vt nos docuimus. Quocumq; tamen modo contingat,ſēper habet natura ſecūdū eſſe phyſicū, ꝙ ī pluribus multiplicetur phyſico modo .

III. Rurſus ex hoc modo eſſendi in pluribus cū identificatione ſequitur , quòd aptitudo , qnam habet natura ad

eſ-

Natura quatenus eſt in vno individuo non poteſt eſſe in alio.

eſſendum in multis, ſit talis, vt exercitium illius habeat annexam determinationem, qua itã determinetur, vt quatenus eſt in vno non poſſit eſſe in alio, nec illi conneniat poſſe eſſe in pluribus, prout habet exercitium eſſendi in vno. Ratio manifeſta eſt, quia eſſe indiuiduale determinat naturam, vt ſit in tali indiuiduo. Rurſus cum inter eſſe indiuiduale, & naturam interueniat identificatio, ex vi huius idẽtificationis habet natura quòd nõ poſſit eſſe ampliùs in alio, neq; in pluribus, quia eſt inſeparabilis à tali indiuidnatione, quia tamẽ natura nõ eſt per ſe indiuidua, ita ſe habet quantum eſt de ſe, vt phyſicè loquendo potuerit eſſe cũ hac, vel illa indiuiduatione, quòd valdè aduertendum eſt. Supponimus enĩ quòd Deus ſit ille, qui determinat, vt effectus producẽdus ſit hic, vel ille, quod ſuo loco oſtendemus; dum autem determinat, quòd ſit hic, itã determinat, vt poſſet etiam determinare, quòd eſſet alius, & conſequenter natura, prout à tali cauſa communicatur, itã recipit hãc indiuiduationem, vt nulla facta mutatione in ratione naturæ, potuerit recipere aliam, & totũ hoc prouenit ex eo, quòd natura non eſt de ſe indiuidua Semper tamen, ſiue cõcipiatur exiſtens, ſiue poſſibilis, habet adiunctam aliquã determinationem indiuidualem, ſed hanc, vel illam, prout à Deo determinatur. Et hoc verum eſt, etiam ſi productio cauſę ſecũdæ conſiſtat in ſola effuſione effectus latentis in cauſa, quia adhuc illud eſſe latens eſt quid participatum à Deo, & ideo ab ipſo determinatum, vt ſit hoc, & non illud

Duplex aptitudo naturæ phyſica, & metaphyſica.

IV. Tertium, quòd debet animaduerti, eſt, quòd duplex aptitudo cõſiderari põt, ex vi cuius natura habet, quòd poſſit eſſe in ploribus; alia Phyſica, & alia Metaphyſica, ſeù Logica, ſi conſideretur, prout ſubeſt alicui ſecundę intẽtioni. Differũt in hoc aptitudo Phyſica, & Logica, ſeù metaphyſica, quod Phyſica eſt illa, qua natura phyſicè pluribns indiuiduis cõmunicatur; ſi enim phyſicè eſt in plurlbns, debet poſſe potẽtia phyſica multiplicari in illis, atq; hęc erit aptitudo Phyſica. Metaphyſica dicit illã potentiam, qua natura poteſt eſſe in pluribus indiuiduis tanquam aliquid ſuperius in inferioribus, ſeù vt contrahibile in contrahentibus; differentiæ enim indiuiduales ſe habẽt, vt contractiua quædam naturę metaphyſice conſideratæ Vtraq; tamen aptitudo retinet illũ modũ eſſendi in pluribus per idẽtificationẽ quia tum in multiplicatione phyſica, tũ in prædicatione, ſeù contractione ſẽper natura identificatur cũ eſſe indiuiduali.

Quid dicat aptitudo Phyſica.

V. Verùm, quod ſpectat ad aptitudinem Phyſicam, non eſt exiſtimandũ, ꝙ dicat aliquam potentiam, quę cõueniat naturæ, & in ipſa reperiatur per modũ potentiæ, nam duplici modo poteſt cõſiderari natura, vel in ſeipſa, vel in cauſa, & nullam aliam conſiderationẽ põt habere, cum tota ipſius realitas, vel ſit in cauſa, in qua realiter continetur, vel in ſeipſa. Si igitur natura conſideretur in cauſa, tunc non poteſt illi cõuenire hæc aptitudo per modum potẽtię, quia non exiſtit formali modo in cauſa, ſed tantũ virtuali, & ideo nihil aliud dicit, præter eſſe cauſæ, vnde tantùm ea illi conueniunt, quę cauſæ conueniunt. Si verò conſideretur natura in ſeipſa, tunc neq; poteſt habere hanc aptitudinẽ per modum potentiæ, quia ſemper ſiuè ſecundùm eſſe actuale, ſiue ſecundùm eſſe poſſibile conſideretur, eſt identificata cum indiuiduis, ſiuè actualibus, ſiue poſſibilibus, & conſequenter ſemper habet actum, & exercitium eſſendi in pluribus, & ſemper in ſua entitate eſt determinata ad eſſe indiuiduale.

Propria ſententia declaratur.

SECTIO III.

1. concl. Natura ſecundũ propriũ eſſe phyſicum eſt contrahibilis.

I. His animaduerſis, aliquot cõclnſ. propriam ſententiã aperiemns. Dico igitur primò, Naturam ſecundùm proprium eſſe Phyſicum intrinſecè dicere, quòd ſit cõtrahibilis phyſico modo pluribus indiuiduis, ita vt, quòd in pluribus indiuidnis ſit, fundetur in tali eſſe naturæ. Hęc concl. facilis eſt, nec poteſt ab aliqno negari, ſi cum recto ſenſu accipiatur. Poteſt ſuaderi ex ipſo actu cõmunicationis, nam actu natura reperitur in pluribus phyſico modo, ergo natura phyſicè conſiderata habet ab intrinſeco ſuo, quòd poſſit multiplicari, ſeù poni in pluribus indiuiduis. Hæc conſequentia eſt euidens, quia ex actu Phyſico licet inferre potentiam phyſicam, omnis enim actus ſupponit potentiam ſibi correſpondentem, & actus phyſicus potentiam phyſicam, vnde ſi natura habet quòd reperiatur in pluribus, debet quã-

Actus ſupponit potentiam proportionatã.

tùm

Digitized by Google

-um eſt ex intrinſico ſuo, habere poſſibilitatem, vt poſſit in illis reperiri.

Confir.

II. Et poteſt amplius confirmari ratio facta. Non poſſet aliquid poni à parte rei, niſi in ſuo eſſe intrinſeco inuolueret poſsibilitatem exiſtendi, actus enim exiſtendi ſupponit potentiã ad exiſtendum, quæ in eo conſiſtit, quòd res ſecundum ſuum eſſe, quod poteſt habere à parte rei inuoluat intrinſecam poſſibilitatem, & intrinſecũ ordinem ad exiſtendum, ergo ſimiliter non poſſet natura reperiri in pluribus, niſi in ſuo eſſe inuolueret poſſibilitatem ad eſſendum in illis; hoc enim requiritur ex natura obiecti vt ſic cuiuſcumque cauſæ, quòd in illo ſuppo natur poſſibilitas, vt per cauſam efficientem poſſit reduci ad actum, quod etiam eſt verum reſpectu omnipotentiæ Diuinæ, vnde non poſſet natura per cauſam efficientem poni in pluri bus indiuiduis, niſi haberet intrinſecã poſſibilitatem ad eſſendum in illis.

Actualitas ſupponit proportionatã poſſibilitatem

Quod à contratio declarari poteſt in eſſe indiuiduali, cur enim quæſo, quod ſingulare eſt, non poteſt poni in pluribus, nec etiam per Dei potentiam, certè nulla ratio reddi poteſt, niſi quia non habet intrinſecam poſſibilitatem, à negatione enim actus ſecundùm poſſibilitatem, colligitur etiam negatio potentiæ, ſicuti à poſitione actus, neceſſariò debet poni potentia; vnde natura Diuina, quia eſſentialiter ſingularis eſt, nullo pacto poteſt eſſe in plurib.

Occurritur reſponſioni

III. Nec valet, ſi dicatur, quòd hæc poſſibilitas non conuenit naturæ ſecundùm eſſe phyſicum, ſed tantùm ſecundùm eſse metaphyſicum, quia cõuenit tantũ naturæ ſecundũ ſe conſideratæ, & præciſa in diuiduatione. Quia in primis redarguitur, nam, quando actus eſt phyſicus, etiã potentia, vt dictum eſt, eſt phyſica, actus enim, & potentia inuicem proportionantur. Deinde ſecundùm illud eſſe, quo natura eſt à parte rei, dicit hanc intrinſecam poſſibilitatem, quippe in eſſe realis naturæ inuoluitur, natura autem, prout eſt à parte rei, dicit ſuum eſse reale. Denique eſſe methaphyſicum, quod dicit metaphyſico modo, prout eſt obiectiuè in intellectu, à parte rei dicit phyſico modo; ſic homo animalitatem, & rationalitatem, quam dicit methaphyſico modo, prout eſt obiectiuè in intellectu, dicit à parte rei phyſico modo, quia ſemper eſse methaphyſicum ab ſtrahitur ab eſſe phyſico, quare ſi natura ſecundùm eſſe metaphyſicum dicit hanc intrinſecã poſſibilitatem, dicit etiam ſecundùm eſſe phyſicum.

Eſſe metaphyſicũ abſtrahitur a phyſico.

Secunda ratio.

IV. Secundò declarari poteſt in natura Diuina. Quia natura Diuina communicatur à parte rei tribus perſonis, ex hac actuali communicatione arguimus, quod ab intrinſeco ſuo petat poſſe communicari, atque quòd hęc communicatio fundetur in quidditate eſſentiæ Diuinæ; ergo arguendo à pari, cum natura creata reperiatur communicata pluribus indiuiduis, debemus inferre, quòd ab intrinſeco ſuo habeat, quod poſſit illis communicari, quomodo enim reduceretur ad actũ hęc communicatio naturæ, niſi eſſet poſſibilis, & quomodo eſſet poſſibilis, niſi in ipſo eſſe naturę inuoluatur poſſibilitas ad eſſendum in multis? certum eſt enim, quòd in eo debet eſſe poſſibilitas in quo eſt actus, ſi igitur natura ſecundum ſuum eſſe proprium habet actum eſſendi in multis, debet etiam ſecundũ eſſe proprium habere potentiam, & intrinſecam poſſibilitatem.

Natura diuina petit ab intrinſeco communicari tribus perſonis

Soluitur obiectio

V. Neq; etiã obſtat, quòd ea quæ conueniunt naturæ ſecundũ ſe, debent etiam cõuenire in quocũq. indiuiduo, in quo natura exiſtat, quia tunc verũ eſt, quando per indiuiduationem non tollitur, ſeu verũ eſt de ijs, quę conueniũt naturæ per modũ actus, non per modum potẽtiæ, quę actuetur per indiuiduationem, quia tunc adueniente actu recedit potẽtia, ſ ù id ꝙ conueniebat naturæ per modum poſſibilitatis, & potentiæ, conuenit per modum actus, vt cõtingit in hac poſſibilitate naturæ, qua ab intrinſeco habet, vt poſſit cõmunicari pluribus; neq. enim debet; prout eſt in indiuiduo conuenire cõmunicari alteri quia iã poſſibilitas illa eſt reducta ad actũ, & in exercitio poſita, vnde eſt actu cõmunicata. Quod poteſt etiam declarari in poſſibilibus, poſſibilia .n. antequã exiſtãt, habẽt intrinſecã potentiã ad exiſtendũ, licet autẽ, dũ exiſtũt, dicãt totũ ilud eſſe, ꝙ dicunt in ſtatu poſſibilitatis, tñ quia habent actualẽ exiſtẽtiã nõ dicũt amplius potẽtiã ad vlteriorẽ exiſtẽtiã, ſic ẽt natura, dũ actu eſt in indiuiduo, quia eſt actu cõicata, nõ dicit poſſibilitatẽ ad vlteriorem cõicationem.

Quod conuenit naturę ſecundũ ſe per modum potentiæ, conuenit per modum actus in indiuiduatur.

Di-

1 Conc. Natura ſecundũ eſſe proprium habet aptitudinem poſitiuã ad eſſendum in pluribus.

VI. Dico ſecundò. Naturã ſecũdùm eſſe phyſicum habere, nemine cogitãte & à parte rei aptitudinẽ phyſicam po ſitiuam ad eſſendum in multis. Sequitur hæc concluſio ex præcedenti, & ex ijs, quę diximus de vnitate naturę, qua formaliter eſt vna, & eadem in omnibus indiuiduis, vt oſtẽdimus diſput. 13. ſect. 2. Hæc tamen aptitudo ità debet intelligi, vt non ſit aptitudo excludens actum, quia à parte rei, ſicuti non datur natura, quæ non ſit cum ſua indiuiduatione, ità neque datur aptitudo naturę ad eſſendum in indiuiduis, quæ excludat actum, ſed debet intelligi de aptitudine, quæ habet adiunctum exercitium, & actum, quo ſit in multis. Rurſus neque debet intelligi, quòd hæc aptitudo, ſit in natura, prout eſt in quolibet indiuiduo, quia tunc conueniret illi ratione indiuiduationis, ly enim prout eſt in indiuiduo, reduplicat eſſe indiuiduale; ſed quia hęc aptitudo ſequitur naturam, conuenit naturę, quæ eſt in indiuiduis; quia autem natura non eſt in vno indiuiduo, ſed in pluribus, ideò conuenit naturæ, ſecundùm quòd eſt in pluribus indiuiduis. Pro cuius maiori declaratione aduertendum eſt, quòd ſicuti natura poteſt conſiderari ſecundùm eſſe ædæquatum, & ſecundùm eſſe inadæquatum, ita etiam eodem pacto poteſt aptitudo conſiderari, & ſecundùm eſſe adæquatum, & ſecundùm eſſe inadæquatũ, & ſicuti etiam natura ſecundùm eſſe adæquatum extenſiuè ſumptum, non eſt in vno, ſed in pluribus indiuiduis, & ſecundùm quod eſt in vno indiuiduo dicit eſſe inadæquatum, ita etiam cum aptitudo ad eſſendum in pluribus conſequatur naturam ſecundùm eſſe adæquatum, hoc eſt ſecundùm quod in pluribus reperitur: Aptitudo verò ſecundùm eſſe inadæquatum, conſequatur naturam, ſecundùm quòd eſt in vnoquoque indiuiduo: ſicuti natura ſecundùm eſſe inadæquatum eſt in ſingulis indiuiduis ſeorſim ſumptis, ità etiam aptitudo, ſecundùm eſſe inadæquatum, erit aptitudo, qua natura ſit in ſingulis indiuiduis ſeorſim ſumptis. Sic autem explicata concluſio, probatur.

Aptitudo conſiderãtur ſ: cũdũ eſſe adæquatum.

1. ratio:

VII. Natura de facto eſt in pluribus indiuiduis à parte rei, inde pendenter ab intellectu, ergo etiam à parte rei independenter ab intellectu habet aptitudinem vt, ſit in illis: de antecedenti nulla eſt difficultas, niſi forte, quis aſſerere vellet, quòd, indiuidua eiuſdem ſpeciei participare eandem naturam, ſit opus intellectus, quod tamen ridiculum eſt, cum euidentiſſimum ſit, quòd indiuidua ſpeciei alicuius ſunt realiter talia, qualia per naturam conſtituuntur, vnde Petrus, & Paulus, & cætera indiuidua realiter participant naturam humanam. Conſequentia probatur, quia non poteſt haberi aliquis actus, niſi ad illum adſit potentia, & aptitudo, actus enim realiter ſupponit potentiam, vt etiam ſupra dictum eſt. Quare cum in naturam ſit actus phyſicus eſſendi in pluribus à parte rei independenter ab intellectu, erit etiam in illa independenter ab intellectu aptitudo ad eſſẽdum in pluribus.

Natura poſitiue eſt in pluribus à parte rei, & ideo à parte rei habet aptitudinẽ.

XIII. Hæc ratio efficaciſſima eſt, & vt melius efficacia percipiatur, nonnullæ reſpõſiones, quæ afferri poſſent excludẽdæ ſũt. Prima igitur reſponſio eſt, ꝙ natura non ſit vna in omnibus indiuiduis, & cõſequẽter, ꝙ neque aptitudo, & ideò non detur à parte rei hæc phyſica aptitudo ad eſſendũ in multis Verũ hęc reſpõſio impugnata manet ex ijs, quę ſupra diximus diſput. 13. ſect. 2. vbi oſtendimus, quòd natura ſecundùm eſſe proprium formale, eſt vna, & eadẽ in omnibus indiuiduis, & cõſequenter ſicut vnitas formalis poteſt ſtare cum diuiſione materiali, & entitatiua, ità etiã aptitudo phyſica, cũ nõ ſit aliud, quàm ipſa natura prout poteſt eſſe in pluribus, poterit eſſe vna, & eadem in pluribus indiuiduis neque illi repugnabit diuiſio entitatiua. Præterea deberet ſaluari, quomodo natura habeat actum eſſendi in pluribus abſque aptitudine, hoc enim omniuò implicat. Et licet natura non eſſet omniuo vna, tamẽ non poteſt negari, quiu ſit vna ſecùndũ ſpeciẽ, & ꝙ cum ponitur in pluribus indiuiduis, nullã ſortiatur differẽtiã ſecùndũ eſſe eſſentiale, ergo retinet aptitudinẽ, quã habet ex vi ſui eſſe eſſeutialis, abſq. eo, quòd ſit aliqua diuiſio ſecundùm eſſe eſſeutiale aptitudinis.

1. reſpõtio reijcitur.

Non poteſt dari actus abſq. aptitudine ad ſipsũ

IX. Et poteſt ampliùs vrgeri hæc reſponſio. Natura ſecũdùm ſuũ eſſe formale intrinſecè dicit, quòd poſſit communicari pluribus, ita vt, quatenus eſt prior indiuiduatione, dicat hãc intrinſecam poſsibilitem, neque enim, ſi nõ haberet hãc intrinſecã poſſibilitatã cõmu-

Natura habet extēſiū eſſendi in pluribus ex vi intrinſecæ cōmunicabilitatis

nicari, altera non. Præterea natura, quæ per intellectū vna poteſt plurib. cōmunicari poſſet reduci ad actū actuali cōmunicatione, nā potētia effectiua ſupponit in obiecto intrinſecā poſſibilitatē actus, quē poteſt inducere, & ſtatim, ac tollitur ab obiecto hæc intrinſeca poſſibilitas, tollitur etiā potētia cauſæ efficiētis, nā actus eſt omninò impoſſibilis. Ex hoc autem fit, quòd natura ſecundùm eſſe phyſicū dicat aptitudinē ad eſſendū in pluribus. Hæc ſequela probatur, quia quòd dicit natura ſecūdùm ſuū eſſe formale, dicit etiā natura ſecundùm eſſe phyſicū, quoniā in eſſe phyſico inuoluitur eſſe formale naturę, tanquam cōſtitutiuū talis eſſe phyſici; ſi igitur in eſſe formali naturę inuoluit intrinſecā poſſibilitatem ad eſſendū in pluribus, quę nihil aliud eſt, quàm aptitudo, etiā in eſſe phyſico inuoluet aptitudinem. Confirmatur Ideò non haberet aptitudinem per allatam reſponſionem ſecundùm eſſe phyſicum, quia diuiditur in indiuidnis & ratione huius diuiſionis tolleretur aptitudo, hoc tamen improbabiliter dicitur, nam natura ità dicit aptitudinem ad eſſendum in pluribus, vt dicat etiam ordinem ad diuiſionem indiuidualem; implicat enim, quòd dicat ordinem ad plura indiuidua, & non ad diuiſionem entitatum, cum plura indiuidua conſtituantur in ratione plurium per entitatiuam diuiſionem. Si ergo natura ità reſpicit plura indiuidua, vt etiam reſpiciat diuiſiouem entitatiuam, implicat, quòd ratione diuiſionis entitatiuę tollatur aptitudo, quia neque actus, neque modus, quo acquiritur, deſtruit potentiam quæ per talem actum perficitur. Præterea ſi hęc aptitudo imbibitur in eſſe naturę intrinſece, cum diuiſio entitatiua non tollat eſſe naturæ, neque etiam tollet aptitudinem.

Potētia non deſtruitur per actū

Secunda reſponſio ex Suarez.

X. Secundò reſponderi poteſt ex Suar. citat. diſput. 6. in met. ſect. 4. nu. 12. Hanc eſſe tantùm aptitudinem fundamentalem, quæ conſiſtit in conditione quadam naturæ, ratione cuius illi non repugnat multiplicatio indiuiduorum, quæ poteſt intelligi etiàm in quocumque indiuiduo, quia vnumquodque indiuiduum ſpeciei talis conditionis eſt, vt illi non repugnet habere aliud indiuiduū ſimile in eadem ſpecie; vnde non eſt aliqua poſitiua aptitudo quæ reſpiciat plura, ſed mera non repugnātia, & hoc eſt fundamētū, vt poſſit intellectus fingere in tali natura poſitiuā aptitudinē, qua poſſit eſſe in multis. Addit præterea, quòd, naturam poſſe pluribus cōmunicari à parte rei, non dicit vnā naturā aut aptitudinē cōmunē pluribus, ſed tantū poſſe exiſtere plura indiuidua inter ſe ſimilia. Verū hęc vltima pars reſpōſionis coincidit cū reſpōſione modò impugnata, quòd multiplicatio naturæ ſecundùm eſſe indiuiduale tollat aptitudinē, ꝙ tamē falsū eſſe, oſtēdimus quia hoc eſſe meteriale, ſeù indiuiduale eſt poſterius natura ipſamet eſsētia, & ideò nō poteſt tollere ea, quæ cōueniūt eſsētię ex ſuo intrīſeco, cōſequēter nec poſſibilitatē, qua poteſt poni ī pluribus.

Reijcitur.

XI. Quod autem ſpectat ad alteram partem reſponſionis neque tollit efficaciam argumenti, nam falſum eſt quòd poſſe multiplicari in pluribus dicat tātùm meram repugnantiam negatiuam, nam dicit tale eſſe naturæ, quod ab intrinſeco ſuo habeat, quòd poſsit eſse in pluribus ; ſicuti, quòd aliquod ſit poſſibile, non dicit meram repugnantiam in pluribus, ſed dicit intrinſecā poſsibilitatem, & conſequenter dicit poſitiuam potentiam, & aptitudinem. Quod poteſt ampliùs confirmari inquirendo, cur vni indiuiduo non repugnet habere aliud ſimile, certè nulla alia ratio poteſt aſsignari ; niſi quia etiam illud alterum indiuiduum poteſt participare eandem naturam, quam ipſum quoque participat. Ergo huiuſmodi poſsibilitas debet fundari in natura quæ, ab intrinſeco ſuo poſsit eſse in pluribus ; quomodo enim participaretur à pluribus, niſi ab intrinſeco diceret poſse eſſe in pluribus.

Quid dicat poſſe naturam multiplicari in pluribus.

XII. Et poteſt argui amplius doctrina Suarez, & inquiro ab ipſo. Si comparetur natura Diuina, quæ non poteſt eſse in pluribus indiuiduis naturæ, cum aliqua natura creata, quæ non poſsit eſse in pluribus ; vel differunt inter ſe hæ naturæ penes illud, quòd vna poteſt eſse in pluribus, altera non poteſt eſse? vel non differunt? Si primum; certè hoc non poteſt eſsè ratione alterius, niſi quia natura creata habeat intrinſecam poſſibilitatem, vt ſit in pluribus, natura verò Diuina non habeat, cum differentia ſit penes hoc. Si verò dicatur non differre, falſum omninò aſſeretur, quia reuera pręter quodcumque opus

Natura creata differt a diuina, quia intrinſecè eſt communicabilis pluribus indiuiduis.

poteſt eſſe in pluribus fũdat negationẽ repugnantiæ, qua non repugnet eſſe in pluribus, ergo cũ omnis negatio fundetur iu aliquo poſitiuo, debet natura dicere aliquod poſitiuũ, in quo fundetur.

XIII. Sed quod magis eandem Doctrinam vrget, eſt, qnia actus, & exercitiũ eſſendi in plnribus, verè eſt poſitiuũ, & phyſicũ, ergo cnm cuicumque actui debeat correſpõdere potentia proportionata, debet ſupponi in natura potentia poſitiua, & phyſica, qua poſſit eſſe in pluribus; ſic quia phyſico modo aliquod indiuiduũ poteſt eſſe à parte rei, ſupponitur in ipſo poſitiua, & phyſica poſſibilitas; omnis enim potentia per ordinẽ ad actum ſpecificatur, & conſtituitur talis.

Sicuti actus naturæ eſſendi in pluribus eſt phyſicus ita, etiã ſupponit aptitudinẽ phyſicam.

Nec valet ſubterfugiũ Suarez, quòd, naturã poſſe eſſe in multis à parte rei, nihil aliud dicat, niſi quòd poſſint produci plura indiuidna ſimilia; quia plura indiuidua eſſe ſimilia, nihil aliud dicit, niſi, ꝙ eadẽ natura ſecùndũ ſuã eſſentiã ſit in ipſis, & quòd inter ſe nõ differãt, niſi ſecũdùm eſſe indinidnale, cũ autẽ hoc eſſe indiuiduale non ponat aliquã differentiã in natura ſecũdum eſſe naturæ, ſequitur quòd eadẽ natura ſit iu omnibus, & cõſequẽter quòd in ſuo eſſe intrinſeco inuoluat aptitudinẽ, vt poſſit eſſe, quomodo enim eſſet, ſi non haberet aptitudinẽ ad eſſendũ? Deinde poſſe produci indiuidua ſimilia, eſt aliquid à parte rei, vt ipſemet Suarez cõcedit, & hoc cõuenit naturæ nemine cogitãte, dicit enim talẽ cõditionẽ naturæ, ex vi cuius habet poſſe in pluribus multiplicari, ergo natnra nemine cogitãte habet à parte rei aptitudinẽ phyſicam. Efficacia huius conſequentiæ declaratur, quia, hoc poſſe in pluribus poni prouenit ex conditione naturæ; quę nã quęſo eſt huiuſmodi cõditio naturę, à qua proueniat, vt poſſit indiuidualiter multiplicari in pluribus? certè nulla alia poteſt eſſe, niſi quæ reddat naturã capacẽ talis multiplicationis; Rurſus cũ natura non poſſit multiplicari, niſi ſecũdum ſuũ eſſe ſit in pluribus indiuiduis, debet hæc cõditio, quæ reddit naturã multiplicabilẽ, eſſe talis, vt illã faciat potentem eſſe in pluribus, quod non per aliud fit, quàm per aptitudinẽ.

Per ſolã aptitudinẽ phyſicã natura poteſt eſſe in pluribus

Præterea poſſe in pluribus multiplicari ſupponit poſſibilitatẽ in obiecto, hoc autem obiectum nõ pnteſt eſſe udiuidu atio, qeia illi repugnat, multiplicari in pluribus, ſed ſolùm natura, atque adeo natura, vt obiectum includet poſſibilitatẽ ad poſſe multiplicari, Hæc autem poſſibilitas nihil aliud eſt, niſi aptitudo ad eſſendum in pluribus. quod poteſt etiã ex eo cõfirmari, qnòd cũ in quolibet indiuiduo duo ſint, uempè eſſe indiuiduale, & eſſe naturæ, non poteſt illi nõ repugnare habere aliud indiuiduũ ſimile ratione indiuidnationis, tũ quia non eſt ſimile ſecũdum indiuiduationẽ, tum quia ſecũdùm indiuiduationẽ differt à quocũque alio, ſed ſolùm ratione naturę, quare ab ipſa natura prouenit habere aliud ſimile; nõ poteſt autem prouenire à natura, niſi in ipſa intelligatur, quòd ſit talis aptitudo, vt poſſit eſſe in pluribns.

XIV. Denique reijcitur hęc reſpõſio Suarez, quia inquiro, An ex intrinſecis naturæ proueniat, quòd poſſit eſſe in pluribus, vel uon? Si primum, ergo cum aptitudo nihil aliud ſit, niſi potẽtia, qua aliquid poteſt eſſe in pluribns, iam in intrinſecis cõſtitutiuis inuoluitur aptitudo, atque conſequenter, cũ natura ſecundùm eſſe phyſicum dicat omnia intrinſeca naturę, dicet etiam aptitudinẽ.

Natura ab intrinſecis ſuis principijs habet, vt poſſit eſſe in pluribus

Si ſecùndũ, ergo illi repugnat poſſe eſſe quia totum id, quod nõ inuoluitur in intrinſecis eſſenti, repugnatę, qnòd reperiatur in tali eſſẽtia. Quòd ſi in natura reperitur actus eſſedi in pluribus, debet etiã in intriuſecis cõſtitutiuis ipſius, reperiri potẽtia, qua poſſit eſſe in pluribus Vnde nõ rectè dicit Suarez, quòd in hac multiplicatione nõ interueniat natura, quę dicat ordinẽ ad plura, quia ſi de facto natura eſt in pluribus ſecũdùm ſuum eſſe eſſẽtiale, quomodo nõ dicit ordinẽ ad illa, in quibns de facto reperitur? per ordinẽ autẽ non intelligo relationẽ aliqnã, quę ſit inter extrema diſtincta, ſed quòd natura à parte rei ex vi ſuę intrinſecę eſſẽtię ſit talis, vt petat eſſe in pluribus, vt melius infra explicabimus, declarãdo, in quonã cõſiſtat hęc aptitudo. Et cũ Suarez, aſſerit, quòd hæc potentia mnltiplicationis eſt aptitudo fũdamẽtaliter accepra, verũ quidẽ eſt, ſi loquatur de aptitudiue metaphyſicè, ſeù logicè cõſiderata, vt patebit ex ijs, quę infra dicemus; falsũ tamẽ, ſi intelligat de aptitudine phyſica, quia eſt formaliter aptitudo phyſicè accepta, quia per ipsã habetur proprius effectus phyſicus aptitudinis phyſicæ.

XV. Secũdò probatur noſtra cõcluſio

Natura habet aptitudinem vt ſit in illo in diuiduo in quo eſt.

Natura, quę eſt in vno indiuiduo, habet aptitudinem, vt ſit in illo, & ſic facta inductione de quolibet indiuiduo, verum eſt dicere, quòd natura, quæ eſt in illo, habeat aptitudinem ad eſſendum in ipſo; hoc enim conceditur ab Auctoribus oppoſitę ſententiæ, & ratio euidens eſt, quia ſi natura de facto in ipſo reperitur per identificationem, debet ex ſe eſſe talis, vt poſſit cum tali indiuiduatione identificari, neque enim vnquam aliqua identificantur, niſi ex natura ſua ſint identificabilia: ex hoc autem eruitur conſequentia, quòd natura adæquatè ſumpta ſecundùm eſſe phyſicum habeat aptitudinem, vt ſit in pluribus; quia natura adæquatè ſumpta dicit naturam, prout eſt in omnibus indiuiduis, tunc autem ſecundùm hanc adæquationem, ſi eſt in pluribus, debet habere aptitudinem, qua ſit in pluribus.

Occurſitur obiectioni.

XVI. Et ſolùm videtur poſſe huic rationi obijci, quòd natura, quę eſt in pluribus, non eſt vna, ſed multiplex, & ideò neque etiam interuenit vna aptitudo, quæ reſpiciat plura; ſed iam hæc reſpōſio reiecta eſt ſupra & etiam probauimus, loco ibidem citato, naturam eſſe vnam in omnibus indiuiduis. Sed præter hæc, adhuc refutari poteſt; nam natura, quę eſt in pluribus, comparatur ad plura ſecundùm illud eſſe, quo identificatur cum pluribus indiuiduationibus; hoc autem eſſe reale, nondum eſt multiplex, quia tota multitudo, quam habet, prouenit ab indiuiduationibus, vnde illud eſſe, quod comparatur ad illas indiuiduationes, tanquam identificabile cum ipſis, non habet in ſe aliquam multiplicitatem, quia nondum in ipſo intelliguntur indiuiduationes, & tamen habet aptitudinem, vt poſſit eſſe in multis per identificationem cum ipſis, & eſt eſse naturę; cum igitur indiuiduatio non tollat, quæ ſunt intrinſeca naturę, etiam quādo erit in indiuiduis retinebit hanc aptitudinem, qua ſecundùm ſuum eſſe adęquatum reſpiciat plura, quod eſſe adæquatum ſit inadęquatè in vnoquoque indiuiduo, nam illud eſſe naturæ identificabile cum indiuiduationibus, ita eſt identificabile cum vna indiuiduatione, vt ratione ſuæ latitudinis ſit etiam identificabile cum alia. Rurſus natura quæ eſt in vno indiuiduo dicit aptitudinem, vt ſit in illo per identificationem,

Natura comparabilis cum pluribus indiuiduationibus eſt vna.

Indiuiduatio non tollit intrinſeca naturæ.

& tamen ita eſt in illo, vt potuerit eſſe alio, ſi Deus illi determinaſſet aliam indiuidualem entitatem, ergo natura quantum eſt de ſe, non eſt determinata vt ſit in hoc, vel illo indiuiduo, ergo ſi ſumatur ſecundùm totam ſuam latitudinem, quam poteſt habere, eſt talis rationis, vt poſſit eſſe in pluribus, quia quatenus cum vna indiuiduatione coniungitur, habet aptitudinem ad ipſam.

XVII. Tertiò probatur principaliter eadem concluſio. Natura, licet ſit identificata cum indiuiduationibus, eſt tamen ſecundùm ſe conſiderata prior quacumque indiuiduatione, & hæc prioritas eſt ſecundùm eſſe proprium naturæ, nam illud eſſe formale, quòd coniungitur cum indiuiduatione, eſt prius natura, ſiquidem poteſt concipi non concepta aliqua indiuiduatione, in quo conſiſtit prioritas naturæ; ergo natura in ſuo eſſe reali poſitiuo inuoluit aptitudinem ad eſſendum in multis. antecedens eſt certum, vnde ſupereſt ſolùm, quod declaretur vis conſequentiæ, quę in eo conſiſtit, quòd natura in eſſe Phyſico, dicit totum id, quod inuoluit in ſuo eſſe, prout eſt prior indiuiduatione, & licèt hæc prioritas formaliter conſiderata, dependeat à ratione, quatenus diſtinguit inter naturam, & indiuiduationem, tamen quæ ſunt in tali eſſe, quod concipitur prius, reuera ſunt à parte rei imbibita in entitate, in qua concipitur prioritas, & poſterioritas; & hęc prioritas, quia eſt fundamentaliter in rebus, ſufficiens eſt, vt aliqua dicantur conuenire indiuiduis ratione naturę, non ratione indiuiduationis, & hęc reduplicatio non tollit, quin talia ſint à parte rei nemine cogitante, ſic Petrus nemine cogitante, & ſecundùm eſſe Phyſicum eſt homo & tamen non eſt homo ratione indiuiduationis, ſed ratione naturę. Sic etiam licèt natura Diuina identificetur cum perſonis, adhuc tamen non obſtante hac identificatione, verum eſt, quòd à parte rei ſit communicabilis tribus perſonis, quia ex intrinſeco ſuo eſse habet, quòd poſſit communicari. Quocirca ſi natura, vt prior indiuiduatione, in ſuo eſse dicit aptitudinem, vt poſſit eſse in pluribus, hoc ipſum etiam retinebit, cum eſt in indiuiduis, nec obſtabit identificatio. Quòd autem habeat hanc aptitudinem, oſtendi poteſt, quoniam

1. ratio.

Natura prior indiuiduatione.

Natura, vt prior indiuiduatione habet aptitudinem ad eſſendum in pluribus, nec tollitur per indiuiduationem.

niam natura, vt eſt prior indiuiduatione, dicit tantùm eſſentialia naturæ, & nihil aliud; eſſentialia autem ſecundùm ſe dicunt vnam indiuiſibilem eſſentiam quę poteſt eſſe in pluribus indiuiduis, ita tamen, vt ad vnum quodque determinetur per indiuiduationem, & ita determinetur, vt tota intenſiuè ſit in vnoquoque, licet non extenſiuè; ergo natura conſiderata ſecundùm quod eſt prior indiuiduatione, habet aptitudinem intrinſecam, vt poſſit eſſe in pluribus, nam intrinſecum eſt eſſentialibus naturæ, quòd poſſint eſſe in multis, & conſequenter dum ſunt in multis retinent hanc aptitudinem, non quidem quatenus ſunt in vno tantùm, ſed quatenus ſunt in multis, quia ſolùm actus eſſendi in multis poteſt ſaluare aptitudinem ad eſſendum in multis, debet enim actus eſſe proportionatus potentię.

XVIII. Atque in confirmationem huius rationis, poteſt etiam deſumi ratio ex conceptu aptitudinis; aptitudo enim pręſertim phyſica non aliud in ſuo conceptu dicit, niſi eſſe rationem, qua natura ita afficiatur, aut qualificetur, vt poſſit in pluribus reperiri per communicationem, vnde formaliter ſeipſam exhibendo reddit naturam communicabilem, ſicuti enim quòd natura ſit in pluribus, dicit, quòd actu ſit communicata; ita etiam, quòd poſſit eſſe in pluribus, dicit, quòd ſit communicabilis pluribus, & in hoc conſiſtit aptitudo phyſica naturæ. Hoc autem natura habet ex viſui eſſe; quod ſic oſtenditur; Quod ſimpliciter non eſt alteri communicabile, habet huiuſmodi incõmunicabilitatem intrinſecè imbibitam, ergo neque etiam poteſt aliquid communicari pluribus, niſi intrinſecè in ſuo eſſe dicat communicabilitatem, & conſequenter, cum de facto natura pluribus communicetur, debet ſecundùm ſuum eſſe proprium, & eſſentiale eſſe intrinſecè pluribus communicabilis, atque adeo dicere aptitudinem, qua poſſit eſſe in pluribus.

Quid dicat in ſuo cõceptu aptitudo phyſica.

XIX. Sed hic ſtatim inſurgit difficultas. Quid ſit huiuſmodi aptitudo Phyſica, quę conuenit naturę ſecundùm eſſe phyſicum; non enim poteſt eſſe aliquid, quod comparetur per modum potentię phyſicæ ad indiuiduationes, & quæ ſit in natura, quia tunc diceret aliquam entitatem phyſicam contradiſtinctam ab indiuiduationibus, quod fieri non poteſt, cum natura ſit identificata cum eſſe indiuiduali: vnde pro reſolutione huius difficultatis, & ad maiorem explicationem aptitudinis Phyſicę, quam conuenire diximus naturæ ſecundùm eſſe phyſicum.

Dico Tertiò. Hęc aptitudo phyſica realiter loquendo, nihil aliud eſt, quàm ipſa indiuidua alicuius ſpeciei, ſiue poſſibilia ſint, ſiuè actu exiſtentia, quatenus dicunt intrinſecam poſſibilitatem. Formaliter verò dicit ipſa indiuidua conſiderata ſecundùm quod ſunt eiuſdem naturę, quę ex intrinſeco ſuo talis eſt, vt ſit poſſibilis in ipſis; ſeù facilius loquendo, Phyſica aptitudo naturę ad eſſendum in pluribus, eſt poſſibilitas eiuſdem, qua poſſibilis eſt in pluribus. In tantùm autem dicitur poſſibilis natura communicabilis, in quantùm ſunt poſſibilia plura indiuidua participantia eandem naturam. Atque ſic explicata hæc aptitudo facilem reddit noſtram ſententiam, & eneruat plures difficultates, quæ contra aptitudinem Phyſicam à parte rei fieri poſſent; pro qua tamen aduertendum eſt, vt etiam ſupra dictum fuit, quòd hęc aptitudo non eſt in actu primo, ſed in actu ſecundo, & exercetur mediante identificatione naturæ cum eſſe indiuiduali, & conſequenter dicit naturam quatenus poſſibilem in pluribus indiuiduis per identificationem cum ipſis. 1 concl.

Quid importet aptitudo phyſica.

XX. Ad probandam autem hanc concluſionem duo præſtanda ſunt, primum, quòd interueniat hæc poſſibilitas naturæ in ipſis indiuiduis; quod quidem facilè ſuadetur; nam ſicut in ſtatu exiſtentiæ quicquid reale eſt exiſtens dicit entitatẽ indiuiduã, ſeu cũ ipſa identificatur, ita etiam cum exiſtentia proportionetur poſſibilitati, & id tantùm reddat exiſtens, quod poſſibile eſt, & eo modo, quo eſt poſſibile, hinc ſequitur, quòd etiam in ſtatu poſſibilitatis, quicquid reale eſt, aut entitas indiuidua ſit, aut in ipſa identificatum, & conſequenter etiam natura erit tantùm poſſibilis vt identificata cum indiuiduis. Quòd autem habeat huiuſmodi poſſibilitatem eſt euidens, nam reuera ſecundùm ſuum eſſe intrinſecũ non inuoluit aliquã implicantiam, & dicit tale eſſe, quod poſſit communicari, ſeu quod idem eſt, hęc

Quicquid eſt producibile, indiuiduum eſt.

na-

natura, cum ſit poſſibilis cũ indiuiduatione, ita ſe habet, vt poſſibilis ſit in pluribus per identificationem cum ipſis atque hæc poſſibilitas ipſi conuenit ab intrinſeco; hoc enim euidenter conuincit poſſibilitas, quæ requiritur in obiecto, ad hoc vt ponatur in actu, quare cum natura ponatur in actu, ſecundùm plura indiuidua, cum quibus identificatur, etiam debet habere intrinſecè poſſibilitatem, per quam poſsit poni in actu.

Natura eſt producibilis in pluribus indiuiduis.

XX. Quod autem huiuſmodi poſſibilitas, ſit aptitudo Phyſica ad eſſendum in pluribus oſtenditur: nam hæc poſſibilitas naturæ non eſt ſecundùm vnum, ſed plura indiuidua eiuſdem naturę, vnde poſſibilitas, prout eſt in natura, reſpicit plura indiuidua & conſtituit ordinem illum, qui requiritur ad conſtituendam aptitudinem. Rurſus habet etiam illud reliquum, quod requiritur ad conſtituendam aptitudinem; aptitudo enim Phyſica de ſe formaliter nihil aliud præſtat, niſi quòd natura conſtituatur apta ad eſſendum in pluribus, hic enim eſt adæquatus effectus ipſius, quem poteſt exhibere; huiuſmodi autem poſſibilitas eſt talis, vt reddat naturam potentem eſſe in pluribus, ſiquidem eſt poſſibilitas naturæ in ordine ad plura, & ex vi ipſius formaliter habet, quòd poſſibilis ſit in pluribus. Denique hæc aptitudò eſt Phyſica, quia dicit eſſe Phyſicum, ſeù poſſibilitatem phyſicam naturæ, quæ phyſico modo, & à parte rei poſſibilis eſt.

Quomodo aptitudo phyſica naturæ ſit ad eſſendum in pluribus.

Quid dicendum de Aptitudine Metaphyſica.

SECTIO IV.

QVæ hucuſque dicta ſunt, ſpectant ad phyſicam aptitudinē, nunc agendum de Metaphyſica. Quod autem ſpectat ad ipſam, dicendum eſt, non conuenire naturę à parte rei, ſed tantùm ſecundùm ſtatum præciſionis. Hæc concluſio euidens eſt ferè ex ipſis terminis, quoniam ſi metaphyſica eſt, debet metaphyſico modo ſe habere, quæ autem metaphyſico modo ſe habent, ſunt intra abſtractionem metaphyſicam, & conſequenter tantùm obiectiuè in intellectu; quod enim ſe habet metaphyſico modo, dicit aliquam formalitatem, ſeù quidditatem abſtrahentem ab omni materia ſignata, quod cum non poſſit conuenire naturę, prout exiſtit à parte rei, nec etiam à parte rei habebit aptitudinem metaphyſicam eſſendi in pluribus. Et quamuis in prima abſtractione, quæ abſtrahit ab eſſe indiuiduali, non dum ſit intra abſtractionem, quam dicit obiectum metaphyſicum, quia tamē hic nomine aptitudinis metaphyſicæ intelligitur omnis illa aptitudo, quam habet natura tantū in eſſe obiectiuo, ideò contradiſtinguitur ab illa aptitudine, qua phyſico modo eſt communicabilis pluribus; atque hæc aptitudo illi conuenit in prima abſtractione ab eſſe indiuiduali.

Cõcluſio Aptitudo metaphyſica conuenit ſolum naturæ præciſæ.

Eſſe metaphyſicum exiſtit tantū obiectiue in intellectu.

II. Secundò declaratur eadem concluſio. Aptitudo metaphyſica reddit naturam contrabibilem per differētias indiuiduales, nam facit, quòd natura poſſit eſſe in pluribus per modum ſuperioris, modus autem, quo ſuperius eſt in inferioribus, eſt mediante contractione; quocirca cum natura ratione aptitudinis metaphyſicæ, poſſit eſſe in pluribus per modum ſuperioris, debet etiam ratione illius habere quandam capacitatem, qua mediante ſit contrahibilis ad plura inferiora. Hinc autem fit, quòd etiam natura debeat ratione huius aptitudinis habere quandam in determinationem, ſeù indifferentiam, qua non ſit neque hoc, neque illud indiuiduum, poſſit tamen fieri hoc, & illud, & conſequenter ſe debet habere vt potentia metaphyſica, quę veniat in compoſitionem metaphyſicam, cum differentijs indiuidualibus, vt conſtituatur concretum indiuidui, quod conſtat ex natura apta ad eſſendum in pluribus, & differentia indiuiduali contrahente naturam. Ex quibus omnibus licet colligere, quòd hæc aptitudo metaphyſica non conueniat naturæ à parte rei, ſed ſolùm ſecundùm ſtatum præciſionis, nam natura à parte rei non ſe habet vt aliquid contrahibile, ſi quidem quod contrahitur vt ſuperius ad inferiora, ſe habet vt pars metaphyſica, & à parte rei habet identificationem cum contractiuo. Atque vt conſurgat aliquod, quòd ſe habeat vt potentia metaphyſica contrahibilis, debet per intellectum poni diſtinctio in huiuſmodi identificatione. Prętereà hæc aptitudo habet adnexam indifferentiam, & con-

2. ratio.

Aptitudo metaphyſica reddit naturam cõtrahibilem.

ſe-

ſequenter debet eſſe natura præciſa, ab indiuiduatione, quia quando eſt cum ipſa identificata, non habet indifferentiam,& ſolùm in ſtatu præciſionis ſe habet, vt pars contradiſtincta ab indiuiduatione, hoc autē neceſſariò requirit aptitudine metaphyſica, vt tribuat indifferentiam, & contrahibilitatem naturæ.

3. ratio. III. Tertiò poteſt confirmari eadē concluſio. Natura ratione huius aptitudinis metaphyſicæ conſtituitur apta ad eſſendum in pluribus per prædicationem, ergo formaliter ſumpta debet tantùm conuenire naturæ ſecundùm ſtatum præciſionis, antecedens declaratur, nam hæc aptitudo metaphyſica non poteſt alio pacto reddere naturam aptā ad eſſendum in multis, niſi modo ſibi proportionato, cum autem aptitudo ſit quid metaphyſicum, debet illam reddere aptam metaphyſico modo; eſſe autem aptum ad eſſendum in pluribus metaphyſico modo, dicit, quòd ſit aptum ad eſſendum in pluribus tāquam ſuperius in inferioribus atque adeo tanquam aliquid prædicabile de ipſis; omne enim ſuperius conſtituitur in tali ſtatu, vt poſſit de inferioribus prædicari, Hinc eſt quod Ariſt. 1. Perihermi cap 5. & 1. Poſterior textu 25. explicat vniuerſale per prædicabilitatem de pluribus, quia per hanc aptitudinem conſtituitur in eo ſtatu vt poſſit de pluribus prædicari; diximus enim hanc prædicabilitatem ſe habere, vt paſſionem conſequentem vnitatem vniuerſalis, conſequenti etiam probatur, quia debet tantùm aptitudo formaliter ſumpta conuenire naturæ in eo ſtatu, in quo poteſt habere prædicabilitatem, ſolùm autem in ſtatu præciſionis poteſt habere. Natura enim, v. g. humana, quæ prædicatur de Petro, Franciſco, & alijs indiuiduis eiuſdem naturæ, præciſa ab indiuiduationibus, iam eſt prædicatum commune, quod de ſingulis indiuidnis prædicatur, quòd fieri non poſſet, niſi eſſet præciſa illa natura ab indiuiduatione.

Natura ratione aptitudinis metaphyſicæ ſit prædicabilis.

Ariſt.

2. Conc. *Aptitudo metaphyſica eſt quid reale.* IV. Dico ſecundo. Hanc aptitudinem metaphyſicam non eſſe aliquid cōfictū per rationē, ſed eſſe aliquid reale metaphyſicū, quod ita debet intelligi, non quòd negemus reſpectum rationis, quē dicit natura præciſa ad inferiora, ſed, quod dicimus eſt, hunc reſpectum rationis nō eſſe formaliter hāc metaphyſicam aptitudinem, ſed potius ab ipſa aptitudine habere intellectum tale fundamentum, vt poſſit fingere hunc reſpectum. Quare aptitudo dicit naturam præciſam ab indiuiduis quatenus comparari poteſt ad indiuidua, & eſſe in ipſis tanquam ratio ſuperior in inferioribus, vnde ſolùm interuenit opus rationis in ſeparanda natura ab eſſe indiuiduo; aptitudo verò non confingitur, ſed eſt intrinſecè imbibita in eſſe naturæ, ita etiam realis eſt aptitudo.

1. ratio. V. Probatur facilè noſtra cōcluſio. Nam aptitudo eſt ratio formalis, qua natura fit apta, vt ſit in pluribus, tanquam per rationem formalem; ſed natura præciſa, ex vi ſui eſſe intrinſecè eſt apta, vt ſit in pluribus, ergo huiuſmodi aptitudo non eſt aliud, quàm natura præciſa. De maiori propoſitione nulla poteſt eſſe difficultas, neque enim alius effectus formalis aſſignari poteſt, quem præſtet aptitudo, niſi reddere aptam naturam ad eſſendum in pluribus metaphyſico modo: ſupereſt igitur ſolùm probanda minor. Natura ſecundùm ſe ipſa ponitur in pluribus, ratio enim ſuperior ſecundùm proprium eſſe deſcēdit ad inferiora, tanquam aliquod conſtitutiuum ipſorum intrinſecum, ergo ſi natura ſecundùm proprium eſſe ponitur in pluribus, debet ſecundùm proprium eſſe habere aptitudinem ad eſſendum in illis, quia in illo debet eſſe aptitudo, & potentia, in quo eſt actus; huiuſmodi autem actus eſſendi in pluribus eſt in natura conſiderata ſecundùm proprium eſſe. Quod inde etiam colligitur, quia natura ſe habet vt intrinſecum cōſtitutiuum inferiorum; cum igitur dicat ordinem ad plura inferiora, vt conſtitutiuum ipſorum, ſecundùm proprium eſſe eſt conſtitutiuum, etiam ex vi proprij eſſe debet habere aptitudinem, niſi enim ex vi proprij eſſe haberet aptitudinem, neque ex vi proprij eſſe conſtitutiuum illorum, conſtitutiuum enim ex ſe habet aptitudinem, vt ſit in conſtituto.

Aptitudo eſt ratio formalis, qua natura ſit apta vt ſit in pluribus

Confir. VI. Atque rurſus in cōfirmationem huius rationis alia addi poſſent Natura ſecundùm eſſe præciſum ſe habet vt quid contrahibile ab inferioribus, rurſus, quando de inferioribus prædicatur, ex vi huiuſmodi prædicationis, eſſe naturæ tribuitur vnicuique inferioris, &

natura eſt illa, quæ venit in compoſitionem cum eſſe indiuiduali, ergo dicendum eſt, quòd natura ſecundùm ſuum proprium eſſe ſit apta, vt ſit in pluribus. Conſequutio declaratur, quia contrahibile ſecundùm proprium, eſſe quo contrahitur, reſpicit contractiua, & conſequenter quod eſt contrahibile per plura, reſpicit ex ſe plura conſtitutiua, ſi igitur natura in ſtatis præciſionis ſecũdùm ſuum eſſe reale, quòd dicit, eſt contrahibilis ad plura inferiora, in quibus ſit pet modum ſuperioris, etiàm ſecundùm proprium eſſe reſpicit plura, in quibus poſsit eſſe. quod nihil ali ud eſt, niſi ex vi proprij eſſe habere aptitudinem, vt ſit in illis. Deinde prædicatio ſupponit id, quod importatur per prædicatum eſſe talis naturæ, vt ex ſe habeat, quòd conueniat ſubiecto, præcipuè ſi prædicatio ſit fundata in identitate prædicati cum ſubiecto, cnm igitur natura in ſtatu præciſionis, ſecũdùm ſuum eſſe eſſentiale, importet prædicatum enunciabile de ſubiecto, hoc eſt de pluribus inferioribus, debet etiam ſecundùm ſuum eſſe eſſentiale, in ſtatu præciſionis eſſe talis, vt apta ſit ad eſſendum in illis, de quibns prædicatur; quomodo enim poterit per prædicationem poni in hoc, vel illo indiuiduo, niſi ex ſe habeat intrinſecam aptitudinem vt ſit in illo? Denique quod cum alio coniungitur ſecundùm proprium eſſe immediatè habet aptitudinem ad coniungi, atque quòd hæc aptitudo eſt illi intrinſeca; ſic quia materia ſecundùm ſeipſam vnitur formis ſubſtantialibus tanquam ſubiectũ, colligimus, quòd ſeipſa ſit ſubiectum aptum vniri; modò etiam natura per modum ſuperioris in compoſitione metaphyſica vnitur cum indiuiduis ſeipſa, quis ergo neget, ex ſeipſa habere intrinſecam aptitudinem, qua cum pluribus vniatur tanquam ratio ſuperior cum inferioribns?

Seuerẽda ratio

VII. Secũda ratio pro noſtra cõcluſione eſt, qnòd natura ſtatim, ac ſeparatur ab indiuiduatione, eſt indeterminata & indifferẽs, ergo in ſe inclndit aptitudinem ad eſſendũ in pluribus: Probatur antecedens. Natura, præciſa indiniduatione, ncn habet aliquam determinationẽ, qua ſit hæc, vel illa numero, ſed eſt in tali ſtatu, vt poſſit fieri hæc, vel illa, ergo habet indifferẽtiã, & indeterminationẽ. Neque valet, ſi dicatur, non habere quidẽ determinationem, ſed tamen neque habere indeterminationẽ poſitiuã, ſed tùm ſe habere merè negatiuè, quia verũ eſt; quòd in ſuo eſſe nullam habet determinationem, & rurſus in ſuo eſſe eſt determinabilis per indiuiduationẽ ſuperueniẽtem, vnde neceſſe eſt dicere, quòd habeat indeterminationẽ poſitiuã, hoc eſt, eſſe poſitiuũ intrinſecè indeterminatũ. Quod cõfirmatur. Natura in ſtatu præciſionis ſecũdũ propriũ eſſe intrinſecũ eſt capax determinationis, ità vt intelligatur priuata determinatione, nã ſicuti ſecùndũ eſſe intrinſecũ recipit determinationẽ, ità etiã ſecùndũ ipſũ eſt apta ad illã recipiendam, quòd ſi habet aptitudinẽ ad recipiẽdã determinationẽ, habet totã illã indeterminationem, quã poteſt habere; & ſicut potentia materię de ſe eſt indeterminata poſitiuè ad quãcũque formã, quia eſt potentia apta ad recipiẽdã, quãcũq; formã ità etiã natura debet dici poſitiuè indeterminata reſpectu indiuiduationũ, quia eſt apta ad recipiendã in ſe quãcũ que induationẽ, hoc enim commune eſt cuicumque potentiæ, quod poſitiuè indeterminata ſit ad omnes ſuos actus; Natura autem eſt quędã potẽtia metaphyſica reſpectu indiuiduationis. Cõſequentia etiã principalis argumẽti probatur. Non enim aliunde natura habet hanc aptitudinẽ, niſi ex eo, quòd indifferẽs, eſt, quia ex vi indifferẽtiæ ordinatur ad plura, in quibus tãquã ratio ſuperior poſſit eſſe, quare ſi ex vi ſui eſſe habet indifferentiam, etiam ex vi ſui eſſe habebit aptitudinem.

Confir.

VIII. Et poteſt, hoc totum amplius confirmari, quoniam etiam ſi naturæ in ſtatu præciſions non concedatur indifferentia poſitiua, negari tamen non poteſt, quin ſit denudata ab omni indiuiduali determinatione, hoc enim præſtat præciſio. Rurſus non poteſt negari, quòd natura conſiderata in ſtatu præciſionis nõ dicat tale eſſe, quod ſit vnibile cõpoſitione metaphyſica cũ indiuiduatione, atq; nõ ſolũ cũ vnica, ſed cũ pluribus, quando enim intelligitur fieri hæc cõpoſitio metaphyſica, non intelligitur fieri mediatè aliquo ente rationis, quia eſt cõpoſitio realis, licèt metaphyſica, & ſicuti fundatur in idẽtitate naturæ cum eſſe indiuiduali, ita etiã debet concipi, quòd natura, & eſſe indiuiduale ſeipſis immediatè vniatur, & nõ mediante ali-

Natura in ſtatu præciſionis eſt vnibilis compoſitione metaphyſica cum cõtractiuis.

Natura ſeparata ab inferioribus eſt intrinſece indifferens.

qua aptitudine ficta per intellectum. Hoc autem ſtante neceſſariò concluditur, quòd natura ex vi ſui eſſe habeat aptitudinem ad eſſendum in multis, nam in ſtatu præciſionis ex vi ſui eſſe non habet aptitudinem, quia ſtatim ac intelligitur non habere determinationem, & eſſe vnibilem cum pluribus, in hoc conceptu intelligitur eſſe aptam ad eſſendum in illis.

Confirm. ſecundo

IX. Quod rurſus poteſt etiam declarari. Natura in ſtatu præciſionis nō eſt determinata, vt dictum eſt, & eſt apta, vt vniatur cum determinatiuis, nempe indiuiduationibus; dicunt enim auctores oppoſitæ ſententiæ, de ſe non eſſe determinatam, neque indifferentē, ſed poſſe eſſe vtrumque. Si igitur poteſt eſſe determinata, neceſſe eſt, quod ſit apta, vt recipiat determinationem; Deinde, ſi non eſſet apta, quomodo illam reciperet, ergo etiam in ſtatu præciſionis habet ex ſe aptitudinem. Nec poteſt negari hæc conſequentia; quæro enim, quid ſit eſſe aptum vniri cum indiuiduationibus, niſi eſſe aptum, vt ſit in pluribus indiuiduis? ſtatim enim, ac natura intelligitur vnita cum indiuidua. tione, intelligitur etiam eodem cōceptu eſſe in aliquo indiuiduo; ſi ergo eſt apta ex ſe, vt ſit in pluribus indiuiduis, quomodo non habebit ex ſe aptitudinem? Atque hæc confirmatio etiam efficaciam ſumit ex oppoſitione priuatiua, quæ eſt inter determinationem, & indeterminationē. Quod etiā cōfirmat principalē rationē; qn enim ſubiectū eſt talis naturæ, vt poſſit eſſe ſub vtroq. termino oppoſitionis priuatiuæ, nō poteſt deſinere eſſe ſub vno, niſi fiat ſub alio, quia neq. forma tollitur, niſi p priuationē; neq. priuatio, niſi per formā, & cum priuatio ſit negatio formę in ſubiecto, ex vi contradictionis ſequitur, quòd debeat ſemper ineſſe vel priuatio, vel forma, & conſequenter vel determinatio, vel indeterminatio, quia opponuntur priuatiuè, Quo poſito ſic argumentor. Natura, in ſtatu præciſionis conſiderata ſecundùm ſuum proprium eſſe, non habet indiuiduationē aliquā, qua determinetur, ego cum careat omni determinatiuo indiuiduali, habebit ex ſe indeterminationem, & indifferentiam, & conſequenter etiam aptitudinem, quæ eſt annexa ſemper cū indifferentia.

Natura in ſtatu præciſionis eſt apta vt recipiat determinationes.

Semper ineſt ſubiecto priuatio vel forma.

X. Solùm huic noſtræ concluſioni obſtare videtur, quòd ſi natura ex ſui eſſe in ſtatu præciſionis haberet hāc aptitudinem metaphyſicam, illam etiā haberet in quolibet indiuiduo, quia eſſet prædicatum quidditatiuum, quod in vnoquoque reperitur, in quo ſit natura, quod tamen eſt falſum, quia natura, quæ eſt, in vnoquoq. indiuiduo, eſt determinata ad illud nec poteſt eſſe in alio. Sed tamen facilè remouetur huiuſmodi difficultas, attendendo ea, quæ diximus etiam de aptitudine Phyſica, quòd videlicet natura, quando eſt in indiuiduis non habet aptitudinem ſeiunctam ab actu, ſed ſimul cum actu. Verùm in aſſignanda hac aptitudine coniuncta cum actu, ſicuti non aſſignatur ſeiuncta ab actu, ita etiam debet aſſignari cum toto ſuo actu, & ſi non aſſignaretur cum actu, qui correſpondet neceſſariò huiuſmodi aptitudini, neque etiam aſſignaretur aptitudo coniuncta cum actu; cum ergo hæc aptitudo reſpiciat plura, vt aſſignetur hęc aptitudo cum actu ſibi debito, debet aſſignari natura poſita in pluribus indiuiduis, quia ſi illa aptitudo reducatur ad actum, eam trahet ad eſſendum in pluribus; quare hæc aptitudo ſecundùm ſuam rationem formalem naturam pluribus indiuiduis coniungit, & hac ratione non debet hæc aptitudo eſſe in vnoquoque indiuiduo, ſed ſufficit, quòd reddat naturam aptā ad eſſendū etiam in illo, quod præſtat, dum facit, quòd naturam ſit in ipſo.

Occurritur obiectioni.

Natura in indiuiduis habet aptitudinē cum actu

Non intelligitur in vno ſolo indiuiduo, ſed in pluribus.

XI. Sed tamen poſſet adhuc quis inſtare, quòd natura eſt in quolibet indiuiduo ſecundùm totam ſuam eſſentiam, & conſequenter etiam ſecundùm omnes ſuas proprietates; ergo cū hæc methaphyſica aptitudo ſit idem, quod natura, vel formaliter loquendo erit conſtitutiuum naturæ, vel eius metaphyſica proprietas, & idcirco debebit eſſe in quolibet indiuiduo. Verū m hanc quoque inſtantiam facilè reijciemus, ſi attendamus, quomodo aptitudo huiuſmodi ordinetur ad inferiora; cum enim reſpectus aptitudinis ſit talis, vt trahat naturam ad eſſendum in inferioribus, ſicuti ex eo, quòd reſpicit plura inferiora, facit naturam aptam, vt ſit in omnibus illis, ita comparatus ad vnicum tantùm indiuiduum coarctat aptitudinem ad illud tantùm, nam aptitudo, prout reſpicit vnum indiuiduū, nō

Inſtanti

Solutio

Atitudo naturæ ad vnum indiuiduũ eſt tantũ ad ipſũ.

reſpicit aliud. Hinc autem fit, quòd aptitudo poſita in exercitio, quia actu facit, quòd natura ſit in indiuiduis, non autem quòd poſſit eſſe, ideo natura in vno indiuiduo conſiderata habeat tantùm aptitudinem ad eſſendum in illo, non verò in alijs, quia deſcendit ad illud ſecundùm omnia ſua prædicata, ſed quatenus ordinabilia ad tale indiuiduũ Ex quo oritur illa duplex conſideratio naturæ, ſecundũ eſſe adæquatũ, & ſecũdũ eſſe inadæquatum. & cũ aptitudo conſequatur naturam in ordine ad latitudinem extenſiuam, debet conſiderari, & ſecundùm eſſe adęquatum, & ſecundùm eſſe inadæquatum, cum dicitur ergo, qnod aptitudo reſpicit plura, intelligi debet de aptitudine conſiderata ſecundùm eſſe adęquatum, non verò ſecundum eſſe inadæquatum: Modò ſicuti natura, quæ eſt in vno indiuiduo, dicit eſſe inadequatum naturæ, ita etiam dicit aptitudinem ſecundùm eſſe inadequatum, & ideo ſufficit, quòd ſit aptitudo, qua conſtituatur natura in tali indiuiduo, nec eſt neceſſe, quòd reſpiciat plura. Ad formam igitur argumẽti conceditur, quòd natura deſcendit, ad quodlibet indiuiduum ſecũdum omnia ſua prædicata, ſiue dicant conſtitutiuum naturæ, ſiuè paſſionem, ſed tantùm eo pacto deſcendit, quo ordinatur ad tale indiuiduum, vnde deſcendit ad quodlibet indiuiduum ſecundùm aptitudinem, ſed prout aptitudo eſt ordinabilis ad ipſum, quia autem, quatenus eſt ordinabilis ad ipſum dicit, quòd ſit tantùm aptitudo ad eſſendum in ipſo & non in alio, ideo natura deſcendit ad vnumquodque indiuiduum ſolùm ſecũdum aptitudinem, quam habet ad eſſendum in illo.

Aptitudo naturæ ſecundum eſſe adæquatum reſpicit plura, vni um vero indiuiduũ ſecuudũ eſſe inadequatum.

In quo fundetur aptitudo metaphyſica naturæ.

XII. Ex dictis autẽ colligitur, huõi aptitudinem fundari in ipſamet natura, quatenus habet ex intrinſeco ſuo, quòd poſſit ineſſe pluribus per modũ rationis ſuperioris; id autem habet natura in eſſe metaphyſico ex eo, quòd natura ſecũdũ eſſe phyſicũ eſt intrinſecè poſſibilis in pluribus; quia .n. habet hanc poſſibilitatẽ, ideo qñ prẹſcinditur ab eſſe indiuiduali, retinet hanc aptitudinẽ, quæ tũc ſe habet per modũ cuiuſdã potentiæ metaphyſicæ actuabilis per indiuiduationes; vnde aptitudo phyſica, & metaphyſica coincidũt, ſũt .n. realiter eadẽ aptitudo, ſeù poſſibilitas naturæ; ſed differunt, quòd Phyſica dicit poſſibilitatẽ naturę immerſæ in indiuiduis, Metaphyſica verò poſſibilitatẽ eiuſdẽ naturæ in pluribus indiuiduis, ſed præciſã à quocũq. eſſe indiuiduali, ex quo fit, quòd ſe habeat ad modũ contrahibilis, & indifferentis.

In quo differat aptitudo Phyſica, & Metaphyſica.

Colligitur ẽt falſũ eſſe, quod aſſerit prima ſententia, nẽpe naturã in ſtatu abſoluto eſſentiæ, nullã dicere aptitudinẽ, nã hæc aptitudo eſt ipſamet natura, quatenus dicẽs poſſibilitatẽ intriſecã, dicit ẽt poſitiuã aptitudinẽ ad eſsẽdũ in multis, & ſicuti poſſibilitas, qua eſt poſſibilis in multis, eſt ipſi eſſentialis, ita ẽt aptitudo qua poteſt eſſe in multis, cum non ſit diſtincta à poſſibilitate,

Soluuntur rationes in oppoſitum.

SECTIO. V.

Ad primũ primæ ſententiæ.

I EXplicata noſtra ſentẽtia reliquũ eſt, vt rationes, quę cõtra ipsã militare vidẽtur, diſſoluamus. Ad primã igitur probationẽ, qua prima ſñtia cõfirmabat ſuã primã propoſitionẽ, dicimus, ꝙ determinatio quidẽ, & indeterminatio, ſi ſint ſecundũ idem, opponuntur priuatiuè, & ideò non poſſunt eſse ſimul in eodẽ ſubiecto, vnde natura nõ poteſt ſimul eſse indeterminata indiuidualiter, & habere indiuiduationẽ, quia eſset determinata, & indeterminata ſecũdũ idẽ Sed ẽt verũ eſt, quòd natura non habet in ſtatu realis exiſtẽtiæ hãc aptitudinẽ, quę requirat indeterminationẽ, quia diximus, huõi aptitudinẽ cõuenire tãtùm naturę in ſtatu præciſionis; à parte autẽ rei natura habet tãtũ aptitudinẽ Phyſicã, ſed neq in actu primo, ſed in actu ſecũdo, & exercitio: ex quo fit, quòd nõ requirat aliquã indeterminationẽ, imo debeat eſſe determinata ad plura indiuidua, quia hic eſt actus neceſſarius, & ꝓportionatus huius aptitudinis. Neq. huiuſmodi aptitudo cõuenit naturæ ſecundũ ꝙ eſt in vno indiuiduo, ſed ſecũdũ ꝙ eſt in plurib. vt iã explicatũ eſt: ſolũ hic aduertẽdũ eſt, ꝙ vt natura dicatur eſſe in pluribus, & habere actũ ſibi ꝓportionatũ, & neceſſariũ, ſufficit, vt ſit in pluribus vel exiſtẽtibus, vel poſſibilibus, quia exiſtẽtia p accidẽs ſe habet ad exercitiũ quo natura habet actũ eſsẽdi in purib. nam exiſtentia formaliter loquendo ponit tantùm rem extra cauſas, non verò ponit in pluribus, ſed natura ex vi ſuęmet poſſibilitatis habet ſuum exercitiũ eſsendi inpluribus, quia non

Quando determinatio, & indeterminatio opponãtur priuatiue.

Aptitudo phyſica naturæ non requirit indeterminationem.

eſt

Digitized by Google

eſt poſſibilis ſe ſola, ſed prout eſt in pluribus indiuiduis identificata.

Ad Secundum.

II. Ad ſecundam rationem dicimus; quòd entitas dicit eſſe indiuiduale, & materiale rei, & conſequenter non poteſt aliqua indiuiſa entitas eſſe in pluribus indiuiduis, quoniam idē eſſe indiuiduale eſſet in pluribus indiuiduis, quod omnino implicat; ſed nec eſt neceſſe, quòd vt vna, & eadem natura ſit in pluribus, aliqua indiuiſa entitas ſit in pluribus, quia natura non habet ex ſe entitatem; ſed ſolùm ratione indiuiduationis adiunctæ; ex ſe verò habet tantùm ſuum eſſe eſſentiale, & vnitatem formalem, quæ, vt ſuo loco oſtendimus, eſt eadem in omnibus, & poteſt vnitas formalis ſtare ſimul cum diuiſione entitatina, vt ibidem declarauimus.

Natura ratione vnitatis formalis habet aptitudinem.

Cum igitur natura ſit vna, & eadem in omnibus indiuiduis vnitate formali, ratione huius vnitatis habet aptitudinē, vt ſit in pluribus, ſi conſideretur ſecundùm eſſe adæquatum; aptitudinem tamen in exercitio poſitam, vt diximus. Hæc enim aptitudo cōſequitur naturā, non eſſe indiuiduale, & ideò aſſignando eſt, non penes eſſe indiuiduale, ſed penes eſſe formale, ſicuti ſenſibilitas non aſſignatur in homine ratione rationalitatis. Quare natura, vt ſit in pluribus, debet tantùm multiplicari indiuidualiter, & materialiter, non verò ſecundùm ſuum eſſe. Cum autem dicitur, quòd non poteſt dari à parte rei aliqua natura, quæ non ſit entitas quædam; verum quidem eſt materialiter loquendo, quia ſemper eſt coniuncta cum indiuiduatione; ratione cuius conſtituitur in eſſe entitatiuo, non tamen ex ſe habet, quòd ſit entitas, ſed ſemper retinet ſuam vnitatem formalem, quæ eſt eadem in omnibus indiuiduis. Et licet hæc reſponſio ſufficienter euacnet totam difficultatem argumenti, poſſet tamen adhuc facilius reſponderi, quòd nos ponimus tantùm aptitudinem Phyſica in natura phyſica; hæc autem aptitudo Phyſica nihil aliud dicit, niſi ipſum eſſe naturæ, quatenus eſt poſſibile in pluribus indiuiduis per identificationem cum ipſis, non poteſt autem negari, quòd natura ſit poſſibilis in quocumque indiuiduo, & quòd ſicuti eſt in pluribus, ita etiam ex vi ſui eſſe intrinſeci non habeat poſſibilitatem in pluribus.

Ad Tertium.

III. Tertia autem ratio, ſi rectè perpēdatur, nihil cuncludit, tūc.n. procederet, quando tribueremus naturæ à parte rei aptitudinem aliquā in actu primo & cū indeterminatione, ſed dicimus habere quidē naturā ſecundū eſſe phyſicū aptitudinem ſuam, ſed determinatam, & in exercitio poſitam per determinationem indiuiduationum, & ideò non debet ſecundùm quod eſt in vno indiuiduo, poſſe poni in alio], quia ex natura ſua ità petit determinari, vt interueniat identificatio, ideò ex natura ſua ēt habet, quòd qñ habet ſuū actū, non poſſit amplius illo priuari;, Accedt ēt, ꝙ in vno indiuiduo non eſt ſecundū aptitudinē adæquatè ſūptam, vt diximus, ſed inadęquatè, & ideò ſufficit, quòd natura ſecundū quòd deſcēdit ad illum, habeat aptitudinē ad eſſendū in ipſo, nec eſt neceſſe, quòd habeat aptitudinē ad eſſendū in pluribus. Sed ſufficit, quod habeat aptitudinē ad eſsēdū in pluribus, prout in pluribus reperitur, quia tūc habet actū proportionatū ſuæmet aptitudinis.

Aptitudo phyſica naturæ eſt cū ſuo actu quo non poteſt priuari.

Circa quòd, hoc eſt valde notādū, quòd cū aptitudo ſecundū eſſe phyſicū nihil aliud ſit, quā poſſibilitas naturę atq. natura nō ſit poſſibilis, niſi ſimul cum eſſe indiuiduali; hinc ſit, quòd etiā natura ſimul ex vi poſſibilitatis habeat actum & exercitiū ſuæ aptitudinis, nec ſit ſecūdū eſſe reale aliquid aſſignabile, cui conueniat aptitudo ſine exercitio; atq; adeò in pluribus indiuiduis habet exercitium ſuæmet aptitudinis.

Ad Quartum.

IV. Atq; ex dictis ſoluta manet etiā quarta ratio, in qua inferebatur, quòd tot eſſent vniuerſalia à parte rei, quot ſunt indiuidua, quia in vnoquoque indiuiduo eſt aptitudo ad eſſendum in pluribus. Neque enim, vt ſupra oſtendimus in fine ſect. pręced., debet natura in vnoquoq; indiuiduo eſſe apta ad eſſendum in pluribus, quia natura, vt ibidem diximus, deſcendit ad illud cum ſua aptitudine, prout eſt ad ipſum ordinabilis, & eſt tantum ordinabilis, vt habet aptitudinem ad eſſendum in illo: vt verò habet aptitudinem ad eſſendum in alijs, ordinatur ad alia, & vt toties dictū eſt, aptitudo ad eſſendum in pluribus cōuenit naturæ tantùm, vt dicit ſuā latitudinē extenſiuā adæquatā. Deinde addi poteſt, nos tribuere naturæ à parte rei tātū aptitudinē Phyſicā, quę non eſt aliud; quàm poſſibilitas naturæ, qua eſt poſſibilis in plurib. indiuiduis, quę cū il-

Quomodo natura deſcendat ad quodlibet indiuiduū cum ſua aptitudine.

li cōueniat ex intrinſeco ſuo, ēt à parte rei habet hanc Phyſicā aptitudinā. Atque hinc etiam patet ad inſtantiam ibi factam; nam natura non diuiditur ſecūdùm eſſe indiuiduale, quia tantùm indiuidualitas multiplicatur per eſſe indiuiduale ſuęmet eſſentię extrinſecū, quod non tollit vnitatem naturæ, vnde etiam aptitudo indiuidualiter tantùm multiplicatur, atque multiplicata non facit, naturam eſſe in pluribus, ſed in vno tātùm. Sed hic etiam poſſet dici, quòd hæc diuiſio non tollit aptitudinem Phyſicam, quia ad hanc ſufficit, quòd eadē natura ſit poſſibilis in pluribus indiuiduis, quia hæc aptitudo requirit ſimul diuiſionem, & pluralitatem, ſine qua non poteſt habere ſuum actum proportionatum.

Ad quintum.

V. Similiter etiam ad quintam dicimus, quòd natura coniuncta alicui indiuiduationi, & per ipſam determinata, non poteſt rurſus ab ipſa ſeparari, & & poni in alio indiuiduo: vnde ſecūdùm quod eſt in vno indiuiduo, habet repugnantiam ad eſſendum in alio, hoc tamen non tollit, quin natura, dum eſt in illo habeat aptitudinem ad eſſendum in ipſo, quia ſi eſt, etiam habet aptitudinē ad eſſendum. Et ex hoc fit, quòd natura, ſecundùm quod eſt in alijs, quia habet aptitudinem ad eſſe dum in illis, habeat etiam aptitudinem ad eſſendum in pluribus, hoc tamen non militat contra noſtram concluſionem, nam non tribuimus aptitudinem naturæ ſecundū quod exiſtit in vno indiuiduo, ſed adęquatè ſumptæ nempe ſecundùm quod eſt in pluribus, quia cum habeat hanc aptitudinem in exercitio, vt toties diximus, ſolùm poteſt illam dicere, quatenus habet actum proportionatum, qui dicit, quòd natura ſit in pluribus; vnde argumentum aliquid concluderet, ſi tribueremus naturæ, ſecundùm quod exiſtit in vno indiuiduo, aptitudinem ad eſſēdum in pluribus in actu primo.

Natura prout exiſtit in vno indiuiduo, non habet aptitudinem ad eſſendum in pluribus.

Ad ſextū.

VI. Ad ſextam rationem reſpondet quòd cum huiuſmodi aptitudo, ſiue ſit Phyſica, ſiue Metaphyſica, ſit ipſamet natura, ſiuè ſecundùm eſſe metaphyſicum, eandem vnitatem habet, quā habet natura, nempè formalem, cum autem inſtatur, quod debet eſſe vna numero. Reſpondetur, quòd hęc aptitudo conſequitur naturam, quatenus dicit ſuum eſſe eſſentiale, non quatenus indiuiduatam, & ideo debet proportionari naturæ ſecundùm ſuum eſſe conſideratæ: & ſicuti natura, etiam dum in pluribus indiuiduis exiſtit, eſt vna vnitate formali, quæ ſtat cum diuiſione entitatiua, ita etiam aptitudo eſt vna in omnibus indiuiduis vnitate formali, & ſtat cū multitudine indiuiduali; & idcirco diximus, quòd natura habet aptitudinem ad eſſendum in multis cōſiderata ſecundùm ſuum eſſe adæquatum, nempè ſecundùm, quod eſt in multis, non verò ſecundùm eſſe inadęquatum. Et ſicuti natura indiuiduatur, quando determinatur per hanc, vel illam indiuiduationem, non quia ipſi ſit intrinſeca indiuiduatio, ſed quia cum ipſa idētificatur, ita etiam poteſt dici, quòd aptitudo indiuiduetur, quando trahit naturam ad eſſendum in vno tantùm indiuiduo, ex quòd determinata ſit, vt faciat naturā communē eſſe in illo tantū, quæ tamen indiuiduatio ipſi intrinſeca non erit, ſed ſolùm indiuiduabitur per identificationem cum ipſa.

Aptitudo naturæ eſt eiuſdem vnitatis cum natura.

VII. Quòd autem ſpectat ad fundamentum ſecundæ propoſitionis eiuſdem ſententiæ, quid dicendum ſit, patet ex dictis; quia enim hæc aptitudo conuenit naturę ſecundùm ſe conſideratæ in ordine ad plura indiuidua, ideò ſolùm ſecundùm quod deſcendit ad plura, debet deſcendere cum ſua aptitudine, ſecundùm quod verò deſcendit ad vnicum tantùm, non debet deſcendere ſecundùm totam ſuam aptitudinem, ſed ſolùm ſecundùm illam, qua apta eſt eſſe in illo, quę eſt aptitudo ſumpta inadæquatè ſecundù m ſuam extenſionem: Cœterum cum additur, quòd ſi haberet ſecundùm ſe hanc aptitudinem, non poteſt indiuiduari, quia nunquam illa poſſet denudari, & recipere repugnantiam ad eſſendum in pluribus, non video, quomodo hoc dicatur, quoniam indiuiduatio ſupponit aptitudinem, tanquam potentiam, per quam poſſit natura cotrahi ad indiuidua; quòd ſi natura ſecundùm ſe eſt contrahibilis, etiam ſecundùm ſe dicit aptitudinem, per quam poſſit conrrahi; & cum ipſamet indiuiduatio ſit actus, quo in exercitio ſit aptitudo, ſicuti natura recipit indiuiduationem, ita neceſſe eſt, quòd habeat aptitudinem ad illam recipiendam; nec valet inſtantia ibi facta, quia ſi haberet aptitudinem, numquam eſſet

Ad fundamentum ſecūdæ propoſitionis.

Quomodo natura deſcēdat ad indiuidua cum ſua aptitudine.

ſine, illi & nunquã haberet repugnantiã ad eſſendum in multis, quia nunquam eſt ſine illa, neque enim indiuiduatio tollit aptitudinem, ſed exercet; actus enim exercet potentiam, non deſtruit, neque vnquam ponitur repugnantia ad eſſendum in multis, quę ſit intrinſeca naturæ, ſed ſolùm ab indiuiduatione, quæ eſt extrinſeca, licet identificata cum natura, quare poteſt, licet ex ſe habeat aptitudinem, coniungi indiuiduationi, imò ſi non haberet, non poſſet coniungi, & ratione huius indiuiduationis acquirere repugnantiam ad eſſendum in multis. Sicuti etiam materia, quatenus eſt ſub vna forma, acquirit repugnantiam ad eſſendum ſub alia, licet ex ſe non habeat; imò habeat aptitudinem; in hoc tamen eſt diſparitas, quia materia non fit ſub forma per indentificationem, & poteſt ab ipſa ſeparari.

Ad fundamenta cęterarũ propoſitionum.

Quomodo natura recipiat indifferentiam ab intellectu.

VIII. In tertia autem propoſitione nihil attingitur, quod ſit contra noſtram opinionem. In quarta verò, quãdo dicitur, quòd recipit indifferentiam ab intellectu ex eo, quòd illam preſcindit ab indiuiduatione, & ex vi huius præcıſionis, remaneat natura indifferens, ità vt illi conueniat indifferentia ſecundùm proprium eſſe, verum quidem eſt; ſi tamen ſenſus ſit, quòd intellectus fingat hanc aptitudinem, falſum eſt, & debet omninò negari, quare cum ſecundo loco dicitur, quòd natura non dicit hanc aptitudinem à parte rei; reſpõderi debet iuxta prædicta, quòd dicit aptitudinem Phyſicam, quæ realis eſt, & ſi ſeparetur ab indiuiduatione, remanet metaphyſica aptitudo cum indifferentia, quę nullo pacto fingitur ab intellectus ſed abſtrahitur ab eſſe phyſico. Præterea, cum tertio loco dicitur, quòd repugnantia ad eſſendum in multis conuenit naturæ à parte rei ratione indiuiduationis, debet conſequenter cõuenire indifferentia ex eo, quòd natura abſtrahitur ab indiuiduatione, verũ eſt, ſi intelligatur modo explicato, quia videlicet natura ab eſſe indiuiduali ſeparata remanet cum indifferentia; hoc tamen nihil contra noſtram opinionem concludit. Atque etiam ex dictis hucuſque patet, falſum eſſe fundamentũ quintæ propoſitionis ibidem allatum.

An detur vniuerſale formale à parte rei. Diſp. XVIII.

Auctorum opiniones. Sect. I.
Dari vniuerſale Phyſicum à parte rei. Sect. II.
Vniuerſale metaphyſicum ſolum per opus intellectus haberi. Sect. III.
Soluuntur rationes primæ ſententię. Sect. IV.

Auctorum Opiniones.

SECTIO I.

I. NOn poterat commodè hæc quęſtio diſputari, niſi prius explicata fuiſſet eſſentia vniuerſalis, & conſiderata natura ſecundùm ſuos ſtatus, reſolutio enim difficultatis pendet ex determinatione circa vnitatem, & aptitudinem naturæ ſecundùm ſtatum realis exiſtentiæ, de quibus cum in præcedentibus diſputationibus egerimus, nunc præſens difficultas reſoluenda eſt. Quæſtio autem inſtituitur de vniuerſali formali, quia indubitatum eſt apud omnes, vniuerſale fundamentale dari à parte rei ratione ſimilitudinis, ſeù vnitatis, quæ eſt inter indiuidua. Difficultas autem in eo conſiſtit, quo modo, ſuppoſito, quòd res omnes à parte rei ſint ſingulares, vt nos quoq; ſupra diximus, ſaluetur ratio formalis vniuerſalis, ex eo quòd plura indiuidua participent eandem naturam.

II. In qua difficultate, duæ præcipuè celebres opiniones circumferuntur. Prima eſt aſſerentium, quòd quãuis plura indiuidua participent eandem naturam, & conueniant in eadem eſſentia, non tamen ratione huius cõuenientiæ ſaluari poteſt vniuerſale formale à parte rei, ſeù, quod idem eſt, vnitatem formalem naturæ non ſufficere ad conſtituendum vniuerſalę formale à parte rei, & ideò fieri tantùm per intellectum denudantem naturam à quacumque indiuiduatione. Ità tenent Auuer. 1. de ânima com. 8. & 12. met. com. 4. Themiſt. 2. Poſt. c. 35, Amon. 1. poſt. cap. 8, Auicen. 5. Metaph. cap. 1. & cap. 4.

Prima opinio negatiua.

Auer. Themis Ammo. Auicen.

par.4. ſuæ Logicæ D. Th. opuſc. 55. & 56 & par.1.quæſt.85.art.1.ad 1., & de Ente, & eſſentia cap. 4. Caiet. ibidem quæſt.6. & 7. Dur. in 1. diſt.3. quæſt.5. & in 2. diſt.3. quæſt.7. num.7. Aegid. in prolog. q.2. & in 1.diſt.12. q.2. Soncin. 7. Met.quæſt.40. Iauel. tract. de Prædicab.cap.1.Soto in log. quæſt. 2. de vniuerſal. Capr. in 3. diſt.5.art.3.& in reſp. ad argũ.contra 1.concl. Petrus Nig.in Clypeo quæſt.2. Tolet. in Log.q. 3. de vniuerſal. Connimb.ibid.Ruuius ibid.q. 4.Suar.in Met. diſp.6.ſect.2. Hurt.item in Met.diſp.5.ſect.3.Auerſa in log. q.8. ſect.3.Serna in Logica diſp. 1. ſect.4. q. 5.ar.4. & alij complures, eſt enim hæc opinio ferè cõmunis in omnibus ſcholis, excepta Scotiſtica.

III. Præcipuum autem fundamentum eſt, quia vniuerſale formale debet eſſe omninò vnum, natura autem, quæ eſt in plurib. indiuiduis à parte rei nõ eſt omninò vna, nam multiplicatur in ipſis, non quidẽ quòd ponantur in ipſis plures eſſentiæ, ſed quia habet plures vnitates formales, alia eſt enim natura vnius indiuidui, & alia natura alterius. Et confirmatur. Vniuerſale debet eſſe vnum ſimpliciter, alioquin ſi eſſet vnum ſecundum quid, poſſet eſſe ſimpliciter multiplex, quia vnum ſecundùm quid, & multitudo non pugnãt. Natura autẽ, quæ eſt in ſigularib. nõ eſt ſimpliciter vna, ſi quidẽ natura v. g. Petri non eſt natura Pauli; eſt enim incommunicabilis, habet exiſtentiã diuerſã ꝙ fieri nõ poſſet, ſi natura eſſet ſimpliciter vna in omnib. indiuiduis. Secũdò vnitas vniuerſalis non multiplicatur in indiuiduis, alioquin quodlibet indiuiduum eſſet, vnum vniuerſaliter, vnitas autem formalis multiplicatur, ergo non ſufficit vnitas formalis ad conſtituendum vniuerſale. Confirmatur, Vnitas vniuerſalis debet eſſe ita propria illius, vt nulli alteri conueniat præſertim ſingulari, cum ſingulare & vniuerſale opponantur tanquam communicabile, & incommunicabile; ſi autem vniuerſale eſſet à parte rei, vnitas vniuerſalis conueniret ſingularibus.

Secũdo.

Confir.

IV. Tertiò vnitas vniuerſalis dicit indiuiſionem plurium in aliqua ratione, quæ ſit vna vniuerſaliter, hoc autem non poteſt competere indiuiduis ratione vnitatis formalis, quia per illam vnumquodque eſt tantùm indiuiſum in ſe eſſentialiter. Quare vnitas vniuerſalis dicit indiuiſionem cum aptitudine tantùm ad diuidi, in quo differt ab vnitate numerali, quæ inepta eſt, vt diuidatur. Quartò. Non poteſt vniuerſale eſſe in rebus ratione indiuiduationis, vt patet, neque ratione naturæ, nam natura de ſe non eſt vniuerſalis, quia ſi eſſet de ſe vniuerſalis, ſemper in quocumque reperiretur, eſſet vniuerſalis, & cõſequẽter etiam in quolibet indiuiduo. Quintò. Vniuerſale debet eſſe conſtitutiuum ſuorum inferiorum, ex hoc autem ſequitur, quòd non poſſit eſſe à parte rei, quia natura, quæ conſtituit vnum indiuiduum, non conſtituit alterum, quia cùm ſit alia, & alia entitas indiuiduorum, eſt etiam alia, & alia natura, vniuerſale autem vt vnum, & idem debet eſſe conſtitutiuum omnium ſuorum inferiorum. Sextò argumentatur Hurtadus. Natura quælibet, quæ eſt à parte rei, prædicatur tantùm de vnico indiuiduo, nempè de illo, in quo eſt nec eſt à parte rei natura aliqua, quæ de pluribus prędicatur, vniuerſale autem de pluribus prædicatur. Septimò idem Hurtadus arguit. Sequeretur, quòd in Deo eſſet aliqua ratio indifferens ad ſingularitatem Dei, & ad ſingularitatem alicuius creati indiuidui, quòd eſt abſurdum, quia aliquid, nempè illa ratio, quæ eſt Deus, poſſet non eſſe Deus; ſequela probatur, nam rationes, quæ ſiunt communes Deo, & creaturis, deberent conſtituere vniuerſale, ſicut conſtituunt rationes, in quibus ſolæ creaturæ conueniunt, ratio autem, quæ conſtituit vniuerſale, debet eſſe indifferens ad quamcumque ſingularitatem.

Tertio.

Quartò.

Quintò.

Sextò

Septimò

V. Secunda ſententia eſt Fonſecæ 5. Met. cap. 28. q.5. ſect. 3. §. *Eſt igitur vera*. Qui ſicuti naturæ ſecundùm ſe conſideratę tribuit vnitatem mediam inter formalem, & numeralem ità conſequenter aſſerit, Naturas communes, eſſe priores indiuiduatione, ante tamen operationem intellectus, qua à ſuis inferioribus abſtrahantur, ſed prius quàm in ijs contractæ ſint, eſſe actu, & non potentia tantùm vniuerſales, non habere tamen ſuam vniuerſalitatem exiſtentem, niſi cum intellectui ſine differentijs contrahentibus obijciuntur. Fundamentum huius ſententiæ eſt, quia quæ conueniunt rebus per operationem intellectus, ſunt poſteriora ijs, quæ

2.opinio

Naturã antequã cõtrahetur eſſe vniuerſalem. Fonſeca

con-

conueniunt iiſdem, vt exiſtunt à parte rei, aptitudo autem naturæ, vt ſit in pluribus, eſt prior, quàm ipſum eſſe in pluribus, vnde non poteſt naturæ conuenire per operationẽ intellectus. Præterea diuerſæ naturæ habent diuerſas aptitudines, vt ſint in pluribus, natura enim animalis non habet aptitudinem, vt ſit in lapidibus, ſicuti habet vt ſit in homine, cum igitur hæc aptitudinum diuerſitas non proueniat ab intellectu abſtrahente naturam, nec etiam prouenıet ab ipſo aptitudo.

Expenſio allatæ ſententiæ. VI. Sed vt hoc obiter aduertam circa hanc ſententiam, quamuis in eo rectè procedat, quòd tribuat naturæ aptitudinem independenter ab intellectu, ſecundùm ſe cõſideratę, prout eſt prior indiuiduatione, non tamen videtur cõſequenter loqui ad ea, quæ ſupra dixerat de vnitate illa, quam tribuit naturæ, etiam ſecundùm ſe cõſideratæ, prout eſt prior indiuiduatione; Dixerat enim, quòd hæc vnitas non conuenit naturæ in actu, ſed tantùm in potentia, quia de facto illam non habet, ſed tantùm haheret, ſi reperiretur ſine indiuiduatione. Modò cum aptitudo fundetur in vnitate, non videtur, quomodo poſſit actu habere vniuerſalitatem ante opus intellectus, quia vniuerſalitas non eſt ſine aptitudine, & aptitudo non eſt ſine vnitate; cum igitur non habeat actu vnitatem, nec poterit etiam habere actu vniuerſalitatem. Deinde hæc ſententia incidit in eaſdem anguſtias, quibus premebatur ſententia de vnitate, cuius difficultates latè ſupra diſp. 13 ſect. 3. proſequuti ſumus, hoc enim eſt omnino impoſſibile, quòd natura habeat aliquid ſecundùm ſe conſiderata, & quòd illud non habeat, vt in indiuiduis exiſtit, vt ibidem latè declarauimus. Modo Doctor iſte tribuit actu vniuerſalitatem naturæ ſecundùm ſe conſideratæ, & ſectione præcedenti negauerat, naturam ſecundùm quod in indiuiduis exiſtit, eſſe vniuerſalem, quomodo enim natura in ſuo actu includit vniuerſalitatem, & non in indiuiduis, cum deſcendat ad illa, ſecundùm totum ſuum eſſe, & totum ſuum actum? Sed hoc ſufficiat obiter attigiſse.

3. opinio Dari vniuerſale à parte rei. VI. Tertia igitur ſententia aſſerit, dari vniuerſale formale à parte rei; ita vt natura, quæ eſt in pluribus indiuiduis ratione vnitatis eſsentialis, ſiue formalis, ſufficiens ſit ad conſtituendum vniuerſale formale hoc autem aſſerit hæc ſententia conſequenter ad id, quòd natura in pluribus indiuiduis ſit vna vnitate formali, neque diuidatur ſecundùm ſuum eſſe. Ita tenet Scot. in 2. diſt. 3. q. 1. & 7. Met. quęſt. 17. Ant. Andreas 7. item Met. quæſt. 16. Tromb. quæſt. 8. Lichet. cit. loco 2. ſent. Baſſolis ibidem Venet. in q. Met. de vniuerſal Valleſ. controu ad Tyrones, Scaliger. exercit. 307. num. 2. Meuriſſe 2. ſuæ Metaph. c. 3 q. 3. & communiter Scotiſtæ, quam etiam opinionem ſequuntur nõ pauci Recentiores extra ſcolam Scotiſticam. Atque Scalig. loco. cit. tribuit Ariſt. vbi affert nonnulla loca ex primo Poſt, & 7. Met., quæ etiam perpendit, vt videri poteſt apud ipſum. Quid autem in hac difficultate dicendum ſit, inhęrentes ſupradictis explicabimus in ſequentibus. Scot. Ant. Andreas, Trõbeta Lychet, Baſſolis Venet. Valleſ. Scaliger Meuriſſe Ariſt.

Dari vniuerſale Phyſicum à parte rei.

SECTIO II.

I. DIſtinximus ſupra duplicem aptitudinem naturæ, alteram Phyſicam, alteram Metaphyſicam; nunc conſequenter, etiam duplex vniuerſale diſtingui debet, alterum Phyſicum, alterum Metaphyſicum, & ratio diſtinctionis ſtatim in promptu eſt, quia vniuerſale ſequitur aptitudinem, quia ſtatim ac habetur aliquod vnum, quod habeat aptitudinem ad eſſendum in multis, habetur etiam vniuerſale, cum nihil aliud ſit, quàm vnum in multis, cum igitur reperiatur duplex aptitudo Phyſica, & Metaphyſica, etiam duplex vniuerſale correſpondens huic duplici aptitudini, nempè Phyſicum, & Metaphyſicum debet aſſignari. Nomine autem huius vniuerſalis Phyſici, non debet intelligi aliqua natura, ſiuè ſubſtantia ſeparata, cuiuſmodi eſſent Ideæ, quæ attribuuntur Platoni, ſed intelligitur vniuerſale, quod ſit immerſum in rebus phyſicis, ſeù indiuiduis realibus. Duplex vniuerſale Phyſicum, & Metaphyſicũ.

II. De hoc ergo vniuerſali Phyſico ſtatuimus cum poſtrema ſententia, dari à parte rei independenter ab intellectu, ita vt conſiſtat in natura Phyſica, Cõcluſ.

Dari vniuerſale Phyſicum à parte rei.

ca, quæ participatur à pluribus indiuiduis, pro cuius intelligentia aduertendum eſt, quòd nos hic non accipimus vniuerſale, prout importat reſpectum aliquem ad inferiora, quia certum eſt, quòd hic reſpectus non poteſt interuenire, niſi beneficio intellectus ſeparantis naturam ab indiuiduis; vbi enim non eſt diſtinctio, neque poteſt eſſe relatio; quare cum à parte rei natura non diſtinguatur ab eſſe indiuiduali, neque etiam poteſt habere hunc reſpectum. Rurſus ad conſtituendum hoc vniuerſale Phyſicum, non intendimus, quòd requiratur plura indiuidua exiſtentia, ſed ſufficere tantùm poſſibilia, quia adhuc natura eſt in pluribus, licèt ſolùm vt poſſibilia concipiantur, erit tamen hoc diſcrimen, quòd ſi indiuidua exiſtēt, erit vniuerſale actuale, & exiſtens; ſi verò erunt tantùm poſſibilia, erit etiam ſolùm vniuerſale poſſibile, vtroque tamē modo ſemper Phyſicum. Atque hæc concluſio ſequitur ex doctrina tradita de vnitate, & aptitudine, quam habet natura in ſtatu realis exiſtentiæ.

1. ratio

III. Sic autem explicata Concluſio probatur primò, ſupponendo in quo conſiſtat eſſentialiter vniuerſale; diximus enim ſupra diſp. 12. ſect. 1. cum cōmuni ſententia, & ex doctrina Ariſt., quòd duo requiruntur tanquam formalia conſtitutiua vniuerſalis, nempè vnitas, & aptitudo, quòd propterea dicitur eſſe *Vnum in multis; Eſſe id, quod eſt aptum pluribus ineſſe*; neque de hoc poteſt eſſe aliqua difficultas, admittitur enim etiam ab iis, qui tollunt vniuerſale à parte rei, ſtante ergo hoc conſtitutiuo vniuerſalis, difficultas conſiſtit in oſtendendo, quomodo reperiatur in ipſis rebus à parte rei. Sed ex dictis ſupra facilè oſtēditur, nam probatum fuit, quòd natura in ſtatu realis exiſtentiæ eſt vna in omnibus indiuiduis ſecūdùm ſuum eſſe, ſeu vnitatē formalē, & etiam oſtēdimus illi conuenire aptitudinem ad eſſendū in multis, ergo natura ſecūdùm ſtatū realis exiſtentiæ habet cōſtitutiua vniuerſalis, quæ cum ſint phyſica, & in rebus ipſis phyſicis, cōſtituūt vniuerſale Phyſicum.

Quomodo natura à parte rei participet rationem vniuerſalis

IV. Atq; hoc rurſus poteſt breuiter declarari. Natura in pluribus indiuiduis habet ſuum eſſe phyſicum, ita vt quamuis entitatiuè ſit diuiſa, non tamen ſit diuiſa in ſuo eſſe eſſētiali, quo indiuidua conſtituuntur in eſſe talis, vel talis naturæ; quod ſic declaratur. Si intellectus cognoſcat plura indiuidua eiuſdem ſpeciei, & illa attingat ſecundùm eſſe indiuiduale cognitione intuitiua, deinde vel operāte Deo, vel aliquo alio modo ſpecies illę, quę repręsētabāt illa indiuidua nō amplius repræsētēt eſſe indiuiduale, ſed tātū eſſe naturę, quęro an tūc intellectus attinget aliquā diſtinctionē inter ipſa, an nullā. Primū, quāuis ab aliquibus aſſeratur, falsū tamē omninoeſt, nam vbi eſt diſtinctio, debet etiām eſſe diſtinctiuū ſi igitur abſque eſſe indiuiduali repræſentaretur aliqua diſtinctio, iam omnis diſtinctio inter indiuidua non eſſet ratione indiuiduationis, ſed ab aliquo alio, quod eſt prorſus falſum, & abſurdum. Deinde cum vnumquodque ab alio diſtinguatur per ſuum eſſe, & ibi interueniat tantùm idem eſſe ſpecificum, quod repræſentatur, iam idem eſſe ſpecificum diſtingueretur per ſuummet eſſe ſpecificum ſe ſolo conſideratum à ſeipſo, quòd nullo pacto intelligi poteſt. Præterea vel illa diſtinctio eſſet numerica, & indiuidualis, vel ſpecifica. Primum non poteſt admitti, quomodo enim erit diſtinctio indiuidualis, ſi non adeſt eſſe indiuiduale; ſed neque poteſt eſſe ſpecifica, quia eſſent diuerſę eſſentiæ, quod tamen eſt falſum. Rurſus ſi indiuidua tali pacto repræſentata dicerent aliquam diſtinctionem, etiam quando natura à pluribus ſingularibus abſtrahitur, adhuc diceret in eſſe obiectiuo aliquam diſtinctionem, quod tamen eſt falſum, quia eſt præciſa per intellectum ſingularitas omnis. Accedit etiam quòd multiplicatio inferiorum eſt tantùm ſecundùm eſſe indiuiduale, quia ratione ſolius indiuiduationis natura multiplicatur, cum igitur in eodem conſiſtant multiplicatio, & diuiſio, ſicut ablato eſſe indiuiduali, aufertur omnis multiplicatio, ita etiam auferretur omnis diuiſio, cum igitur non repræſentetur eſſe indiuiduale, ſed tantùm natura, nulla tūc percipietur diſtinctio. Et poſſet vlterius hoc membrū impugnari, ſed ex his ſufficienter reiicitur.

Natura cōmunicata pluribus indiuiduis non habet aliquam diuiſionē in ratione naturæ.

V. Altera igitur pars eligenda eſt, quòd tunc intellectus nullam percipiat diuiſionem, aut multitudinem in obiecto. Ex hoc autem ſequitur, quòd natura ſecundùm quod eſt in pluribus indiuiduis, licèt habeat diuiſionē, & mul-

ti-

titudinẽ in entitate, nõ habeat tamen in ſuo eſſe, ſed ſit omninò vna; quę conſequẽtia ſic oſtẽditur; tũc intellectus non attingendo eſſe indiuiduale, nõ attingit aliquam diſtinctionem, ergo natura, quæ eſt in indiuiduis in ſuo eſſe non dicit diſtinctiouem, quia ſi diceret, certè cum intellectus attingat naturam, quæ eſt in pluribus indiuiduis, attingeret etiam diſtinctionem, cum reuera attingat id, quod eſt in re, & in pluribus indiuiduis. Quod rurſus declarari poteſt. Si ſaltem per impoſſibile Deus deſtrueret eſſe indiuiduale plurium indiuiduorum, & non deſtrueret eſſe naturæ, tunc certè, quia ceſſaret omuis ratio diſtinctiua, tolleretur etiam omnis diſtinctio, & natura omnium indiuiduorum remaneret vna omninò, & licet hoc impoſſibile ſit, tamen deſeruit ad inueſtigandam naturam rerum, & hac ſuppoſitione impoſſibili ſacta, colligitur, quòd natura, dum eſt in indiuiduis, non habeat aliquam diuiſionem in eſſe proprio, licèt habeat ratione indiuiduationis, quia ſi haberet in ſuo eſſe, cum ex tali ſuppoſitione remaneat ſecundùm ſuum eſſe, remaneret etiam ſecundùm diuiſionem, quam in ſuo eſſe includeret.

Natura a parte rei habet aptitudinem ad eſſendum in pluribus coniunctam cũ exercitio.

VI. Quod antẽ ſpectat ad aptitudinẽ etiã facilè oſtendi poteſt, quòd natura à parte rei illã habeat, nã, vt diximus, aptitudo phyſica, qua cõſtituitnr vniuerſale Phyſicũ, nõ eſt aptitudo aliqua cũ indifferẽtia, quia non eſt aptitudo in actu primò, ſed in exercitio, & conſequenter ita debet reddere aptã naturã ad eſſendũ in plurib. vt etiã ſimul, & ſemel illã faciat eſſe in pluribus. Modo natura ſecùndũ eſſe phyſicũ cõſiderata; & ſecùndũ ꝙ eſt in pluribus indiuiduis, habet hãc aptitudinẽ ad eſſendũ in plurib. coniunctam ſimul cũ exercitio, ita enim natura eſt in pluribus indiuiduis, vt in vnoquoque habeat ſuã intrinſecã poſſibilitatem, qua poſſibilis ſit in illo indiuiduo, & cõſequenter, cũ ſit in pluribus, habet poſſibilitatẽ, qua in pluribus poſſibilis ſit, cũ ergo aptitudo phyſica naturæ nihil aliud ſit, quã poſſibilitas eiuſdẽ, quia per hãc poſſibilitatẽ formaliter cõſtituitur in pluribus, concludẽdũ eſt, ꝙ natura ſecundùm eſſe phyſicum habeat phyſicam aptitudinem.

a ratio.

VII. Et poſſumus etiam hanc rationem confirmare addendo ſecundam. Quando natura ponitur in pluribus indiuiduis, licet ſecundùm eſſe entitatiunm diuidatur, tamen in ſuo eſſe eſſentiali nullam recipit diuiſionem, ita vt diuidatur eſſentialiter, ſed in eſſentia remanet vna, & eadem. Et hoc etiam admittunt Auctores oppoſitę ſententiæ, quia licèt aſſerant, quòd alia ſit vnitas formalis naturæ in vno indiuiduo, alia in altero, hæc tamen alietas non eſt ſecundùm eſſentiam, quaſi ſit diuerſa eſſentia in vno ab ea, quæ eſt in alio, ſed eſt tantùm alietas entitatiua proueniens à diuerſa entitate, & indiuiduatione. Et poteſt reddi ratio à priori, quia diuiſio omnis realis habetur ex diuerſo eſſe, ita vt in eo non poſſit eſſe aliqua diuiſio, in quo non eſt diuerſum eſſe, quia ſicuti vnitas conſequitur eſſe tanquam paſſio metaphyſica, ita etiam vbi non eſt multiplex eſſe, neque etiam eſt diuiſio aliqua, quia diuiſio dicit plura, ſeù plures vnitates, quæ inter ſe diuidantur, tunc autem, cum ſit vnum tantùm eſſe naturæ, in ratione naturæ nnlla poteſt eſſe diuiſio. Deinde non poteſt in aliquo poni diuiſio, niſi ſecundùm illam rationem, qua recipit diuiſionem; vnitas tollatur; diuiſio enim, & vnitas inter ſe opponuntur, & vna non tollitur, niſi per poſitionem alterius; vnitas verò non poteſt tolli, niſi etiam tollatur eſſe, cuius eſt vnitas, quia cum ipſo identificatur tanquam paſſio metaphyſica. Cum igitur natura, vt eſt in indiuiduis, retineat ſuum eſſe eſſentiale, & hoſt eſſe eſſentiale non habeat in ſeipſo diuiſionem, ſecundùm quod eſſentiale eſt, ſed ſolùm ſecundùm entitatem, ſequitur, quòd ſecundùm eſſentiam ſit vnum in omnibus, & entitatiuè tantùm dinisum. Quòd ampliùs ex eo confirmatur, quòd eſſentiæ non poſſunt diuidi ſecundùm ſuum eſſe eſſentiale, niſi eſſenrialiter diuerſificentur, cum ergo plura indinidua eiuſdem naturæ ſint tantùm entitatiuè diuerſificata, nõ verò eſſentialiter, natura, vt eſt in ipſis, nullam patietur diuiſionẽ ſm̃ eſſentiã, & conſequẽter ſm̃ ipsã erit vna.

Natura in pluribus indiuiduis non multiplicatur eſſentialiter.

Vnde proueniat diuiſio.

VIII. Quòd autem hæc vnitas, licèt habeat adnexã diuiſionẽ entitatiuã, ſit ſufficiens ad conſtituendum vniuerſale phyſicum, oſtendi poteſt, nam vnitas requiritur tantùm formaliter in illa ratione, per quam conſtituitur vniuerſale, & non in alia; cuius ratio redd

poteſt, quia natura vniuerſalis requirit vnitatẽ ſolùm vt conſtitutiuũ vniuerſalis, conſtitutiuũ autẽ intrinſecũ, & eſſentiale in eo tantùm debet poni, q̃d eſt cõſtitutũ per ipſum. Hinc cũ ſola natura ſecundùm ſuũ eſſe tantùm, & non ſecundùm eſſe indiuiduale adnexũ conſtituatur in eſſe vniuerſali, ſolùm vnitas debet eſſe in natura, non in eſſe indiuiduali, & cõſequenter permanente vnitate in natura ſola, etiã ſi diuiſio ſit in eſſe indiuiduali, remanet tota vnitas neceſſariò requiſita ad conſtituendum vniuerſale. Quod poteſt amplius confirmari. Quia ad cõſtituendũ vniuerſale nõ requiritur maior vnitas, quã poſſit eſſe in illo eſſe, quod cõſtituitur vniuerſale, impertinẽs enim eſt alia maior vnitas, imò impoſſibilis, quia nulla vnitas poteſt eſſe in illo, quod non eſt capax eiuſdẽ vnitatis, ſed vnitas tantùm eſſentiæ; & nulla alia põt eſſe in natura cõſiderata ſecundùm ſuũ eſſe propriũ, ergo vnitas eſſentię eſt ſufficiens ad conſtituendũ vniuerſale formale in naturã; modò ſicuti multiplicatio entitatiua nõ tollit eſſe eſſentiæ, nec facit, quòd eadẽ natura sm̃ eſſentiam nõ ſit in pluribus indiuiduis, ita neq. tollit vnitatẽ ſecundùm eſſe quidditatiuũ, vt etiam modò dictum fuit, ergo diſtinctio entitatiua relinquit in natura ſufficientẽ vnitatem ad conſtituendũ vniuerſale. Quòd aũt natura non ſit capax alterius vnitatis, quàm ſecundùm eſſentiam, facilè oſtenditur. Qm̃ eſſe vniuſcuiuſque, eſt tantùm capax vnitatis, & illius tantùm, qua ſuummet eſſe redditur indiuiſum in ſuo genere, ſola autem vnitas eſſentialis hoc ipſum præſtat reſpectu naturæ conſideratæ ſecundùm eſſentiam.

Natura ſola, vt ſit vniuerſalis, debet participare vnitatem in proprio eſſe.

Vnitas eſſentiæ in natura ſufficit ad cõſtituẽdũ vniuerſale.

IX. Confirmatur principalis ratio. Non quælibet vnitas poteſt eſſe conſtitutiuum vniuerſalis, ſed illa tm̃, quę habeat adnexam aptitudinem ad eſſendũ in pluribus. Vniuerſale enim eſt vnum aptum eſſe in multis, & ſine hac aptitudine non poteſt haberi adæquatũ conſtitutiuũ vniuerſalis; ex hoc autem fit, ꝙ vnitas ſecundũ eſſe indiuiduale nõ poſſit eſſe illa vnitas, quæ conſtituit vniuerſale, quia habet repugnantiam ad eſſendum in multis, quocirca cum vnitas indiuidualis ſit vltima vnitas, debet vnitas conſtitutiua vniuerſalis eſſe aliqua alia, quæ ex natura ſua ſit prior indiuiduali, & quæ habeat adnexam aptitudinem. Rurſus ſicut vnitas indiuidualis non conſtituit vniuerſale, ita etiam ablatio eiuſdem per diuiſionem indiuidualem non tollet vnitatem conſtitutiuam vniuerſalis. quia tollet tantùm indiuidualem. Modò cum quælibet vnitas debeat ſemper fundari in aliquo eſſe, cum præter eſſe indiuiduale, non ſit aliud præter eſſe naturæ, debet vnitas conſtitutiua vniuerſalis fundari in natura, tanquam paſſio illius, tum quia ſic erit prior natura vnitate indiuiduali, tum quia ſic habebit annexam aptitudinem, qua poteſt eſſe in pluribus. Deinde hæc vnitas erit tantùm ſecundùm eſſe eſſentiale, ita vt reddat eſſe eſſentiale indiuiſum, ſicut vnitas indiuidualis reddit ſolum indiuidualiter indiuiſum. Rurſus, quando natura ponitur in pluribus, non tollitur huiuſmodi vnitas, quòd ſatis euidens eſt, quia non multiplicatur eſſentialiter, ſed tantùm indiuidualiter. Cum igitur ſtet à parte rei hæc vnitas, quæ eſt conſtitutiua vniuerſalis, & habet adnexam aptitudinem ad eſſendum in multis, etiam dabitur vniuerſale Phyſicum à parte rei conſtitutum per hanc vnitatem, & aptitudinem.

Quæ vnitas habeat aptitudinẽ conſtitutiuã vniuerſalis.

X. Atque hoc rurſus declarari poteſt exẽplo naturæ Diuinæ, quæ eſt vna, & eſt in pluribus perſonis, ſiuè ſuppoſitis, & tamen nõ eſt vniuerſalis. Quòd ſi inquiras, cur nõ ſit vniuerſalis, cum ſit vna, & reperiatur in pluribus, nulla alia ratio aſſignari poteſt, niſi quia ex eo, ꝙ ponitur in pluribus perſonis, nõ amittit ſuam vnitatem ſingularem, ſed adhuc remanet vna ſingulariter, quæ vnitas, cũ dicat repugnantiam ad eſſendum in pluribus, ne dũ poteſt conſtituere vniuerſale, ſed illi opponitur, atque hæc eſt ratio à priori, cur natura Diuina non ſit vniuerſalis. Ex quo colligitur, ꝙ vbi eſt vnitas indiuidualis, non poteſt eſſe vniuerſale, ſed quærenda eſt alia vnitas, in qua non inuoluatur formaliter indiuidualitas, hæc autem nulla alia poteſt eſſe, quàm vnitas eſſentiæ, qua eſt indiuiſa eſſentialiter. Rurſus ex hoc colligitur, quòd vt habeatur vniuerſale, debet tolli vnitas indiuidualis, quia, vt patet in natura Diuina ipſa eſt impedimentum, ne quod eſt in pluribus, vniuerſale ſit, ergo tantùm abeſt, ꝙ multiplicatio indiuidualis, qua mediãte natura ponitur in pluribus deſtruat vnitatẽ conſtitutiuam vniuerſalis, vt etiam ſit remo-

Cur natura diuina nõ ſit vniuerſalis.

Vnitas vniuerſalis debet excludere indiuidualẽ tãquam ſibi repugnantẽ.

remotio impedimenti, vt natura illa ratione vnitatis in eſſentia exerceat vniuerſalitatem, quia per hanc multiplicationem entitatiuam tollitur vnitas indiuidualis, quę ſi adeſſet, impediret, ne natura eſſet vniuerſalis.

3. ratio.

XI. Tertiò argumentor. Cum quælibet vnitas fundetur in aliquo eſſe tanquam paſſio illius, hinc fit, quòd quoties aliquod eſſe fundatur in alio eſſe, etiam vnitas illius fundetur in vnitate alteriùs, nempè in vnitate illius eſſe, in quo alterum eſſe fundatur v.g quia eſſe indiuiduale fundator in eſſe naturæ, ſeù eſſeutiæ, etiã vnitas ſingularis, quæ conſequitur eſſe indiuiduale, fundabitur in vnitate eſſentię, quod etiam poteſt confirmari, reddendo rationẽ à priori, quoniã vnitas eſt paſſio entis vt ſic; inſeparabilis ab ipſo, ſequitur, quòd ſicut fundamẽtum omnis realitatis incipit à ratione vniuerſaliſſima entis, ita etiã vnitas entis vt ſic, ſit fundamentum vnitatis indiuidualis, & ſicuti enti vt ſic ſuperadduntur alij gradus entis, ita vt ſemper aduenieus fundetur in eo, quod vltimo aduenerat, ita etiam adueniant alij gradus vnitatis conſequentes gradus entis, qui fundentur in vnitate entis vt ſic, & ſemper, quòd aduenit, fundetur in eo, quod vltimò aduenerat: vnde cũ eſſe indiuiduale adueniat vltimò naturæ, ſicut ipſum fundatur in eſſe naturæ, ita etiã vnitas indiuidualis fundabitur in vnitate naturæ. Et quamuis hi gradus habeantur tantùm ſecundùm eſſe metaphyſicum, interueniente etiam diſtinctione rationis, tamen ſola diſtinctio rationis eſt fabricata per intellectum, totum verò eſſe, quod in illis gradibns reperitur, & tota vnitas realis eſt, & in rebus phyſicis reperitur, cum indiſtinctione tamen reali, & hæc diſtinctio fabricata per intellectum nos conducit ad percipiendam iutrinſecam naturam rerum, & inueſtigandum, quid ipſis eſſentialiter conueniat.

Vnitas indiuidualis fundatur in vnitate naturæ.

XII. Ex hoc porro diſcurſu elicitur, quòd in indiuiduis adſit vnitas eſſentialis, quam dicit natura, cum non poſſit aliquid adueniens deſtruere id, in quo fundatur, alioquin dum proprium fundamentum deſtrneret, etiã ſeipſum deſtrueret; imò nedum deſtruit, ſed neque immutat, cuius rei ratio eſt, quia gradus entis, qui vt poſterior aduenit, nõ immutat gradũ entis, cui aduenit ſecundùm eſſe propriũ inrrinſecũ, nã omnis mutatio circa eſſentiã eſt eſſentialis, atque adeò deſtructiua præcedentis eſſentiæ, ſic eſſe indiuiduale non immutat ſecundùm intrinſeca eſſe naturæ, alioquin deſtrueret naturã; cõſequenter ergo, neque vnitas immutat aliã vnitatẽ, in qua fundatur. Hoc igitur poſito conſiderari debet natura, vt eſt prior indiuiduatione, certè tunc habet ſuum eſſe poſitiuũ indiuiſum eſſentialiter, & cõſequenter vnum, cũ vnitas poſitiua nihil aliud ſit, quàm eſſe rei poſitiuũ, & indiuiſum; hæc aut vnitas, quia de ſe poteſt cõiungi cũ pluribus indiuiduationibus, habet annexam aptitudinem eſſendi in pluribus. Ex his igitur deducitur hæc conſequentia, quòd natura ſecundùm quod habet ſuum eſſe phyſicũ in pluribus, habeat vniratem, & aptitudinem, quæ ſufficiat ad conſtituendum vniuerſale Phyſicũ, ſiquidem, vt oſtenſum fuit, indiuiduatio adueniens non tollit vnitatem naturę, neque ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum immutat, quia ſicuti poſſunt plures indiuiduationes fundari in eadem natura, ita cum adueniunt, non deſtruunt, neque immutant vnitatẽ illius.

Vnitas indiuidualis non deſtruit vnitatem naturæ.

XIII. Quartò probatur eadẽ Cõcluſ. Quodlibet indiuiduũ eiuſdẽ naturę, ſicuti habet in ſe naturã, ita etiam includit intrinſecã poſſibilitatẽ naturæ, atq. hæc intrinſeca poſſibilitas naturæ eſt vna, & eadem in omnibus indiuiduis, quæ facit, naturã eſſe poſſibilẽ in vnoquoq. ipſorũ: ergo natura, qñ exiſtit in pluribus indiuiduis, habet talẽ vnitatẽ, per quam cõſtituatur apta ad eſſendũ in pluribus, huiuſmodi autẽ vnitas, quia habet adnexã aptitudinẽ, eſt ſufficiẽs ad conſtituẽdum vniuerſale, & cũ ſit à parte rei, & in eſſe phyſico, conſtituet vniuerſale Phyſicũ à parte rei. Quod ſpectat ad antecedẽs huius probationis declarari põt, qm̃ certũ eſt, ꝙ vnũquodq. indiuiduum includit ſuã intrinſecã poſſibilitatẽ, qua poſſibile ſit, & cũ includat eſſe naturæ, includit conſequenter etiã poſſibilitatẽ naturæ. Hæc autem poſſibilitas naturæ eſt vna, & eadẽ in omnibus indiuiduis quia facit in vnoquoque eſse poſſibilem eandẽ naturam, ita vt præciſa indiuiduatione, & omni eo, quod eſt extra eſſentiã naturæ, nõ poſſit in ipſa natura aſſignari aliqua diuerſitas; vna enim, & eadẽ eſſentia non poteſt in ſuis eſſentialibus

4. ratio.

Eadem intrinſeca poſſibilitas naturæ eſt in omnibus indiuiduis.

includere diuerſitatem cum igitur hæc poſſibilitas faciat eſſe poſſibilem vnam aliquam eſſentiam, iam erit vna poſſibilitas naturæ in omnibus quia hæc poſſibilitas non eſt aliud, quàm ipſa natura. Conſequentia etiam principalis argumenti probatur, quia poſſibilitas facit, quòd natura ſit in eo, in quo poſſibilis eſt, ſi igitur vna, & eadem poſſibilitas reddit naturam poſſibilem in pluribus à parte rei, habetur per ipſam poſſibilitatem vnitas, qua natura reddatur apta ad eſſendum in pluribus. Et poteſt addi confirmatio eiuſdem rationis; Poſſibilitas naturæ eſt talis per ordinem ad vnam ideam, & per ordinẽ ad vnam cauſam efficientem, & ſi conſideretur ipſius eſſentia ſecundùm quòd in pluribus indiuiduis ſpecificare poteſt aliquam potentiam, conſtituit vnam rationem obiectiuam indiuiſibilem, ergo cum plura indiuidua reſpiciant vnã potentiam, & vnam Ideam, & dicant vnam rationem obiectiuam indiuiſibilem, iam natura ſecundùm quod eſt in pluribus habebit vnitatem in ſua eſsẽtia, quæ poſſit conſtituere vniuerſale Phyſicum, vnde cum hæc vnitas ſit in eſſentia, & ſit prior vnitate indiuiduali, vt etiam ſupra diximus, eſt vnitas, quæ non tollitur per diuerſas indiuiduationes.

Quinta ratio.

XIV. Quintã ratio principalis eſt. Natura abſtracta à conditionibus indiuiduantibus prædicari poteſt de omnibus indiuiduis inferioribus prædicatione, quæ explicet eſſe reale phyſicum indiuiduorum, hoc enim eſt commune cuicumque prædicationi veræ, quòd explicet aliquod de eſſe ſubiecti; ergo debet natura, ſecundùm quod eſt in indiuiduis, habere vnitatem, & aptitudinem, quæ ſufficiens ſit ad conſtituendum vniuerſale, antecedens non indiget aliqua probatione, vt enim ſupra diximus, natura eſt illa, quæ ſecundùm ſuum proprium eſſe de pluribus prædicatur, quia prædicatur id, quod eſt in inferioribus, natura autem eſt illa, quæ ſecundùm proprium eſſe eſt in inferioribus. Deductio ergo ſola conſequentiæ explicanda eſt. Eius autem vis in eo conſiſtit, quòd prædicatio, ſi eſt vera, ſupponit, rem ità eſſe extra intellectum, ſicuti enunciat, eſt enim iudicium quoddam intellectus iudicans ſeipſum conformari in ſuã cognitione cum obiecto; veritas enim cognitionis conſiſtit in conformitate intellectus ad obiectum. Ex hoc autem fit, quòd dum intellectus id, quod enunciet cum veritate de vno indiuiduo, enunciat etiam de alio, illud ipſum debeat eſſe in vnoquoque indiuiduo, de quo enunciatur, quia in hoc fundatur veritas prædicationis; ergo cum intellectus vnum, & idem eſſe naturæ enunciet de omnibus indiuiduis, debet vnum, & idem eſſe reperiri in illis, quod autem eſt vnum in multis, dicit vnitatem ſufficientem ad conſtituendum vniuerſale.

Natura vniuerſalis enũciata de inferioribus ſupponit vnitatem eiuſdem naturæ in ipſis.

Occurritur reſponſioni.

XV. Nec valet, ſi dicatur, quòd natura, quæ de pluribus prædicatur, eſt quidem vna in ſtatu realis exiſtentiæ, quia dum deſcendit ad inferiora, diuiditur. Quia hæc eſt reſponſio toties impugnata, nam diximus, diuidi tantùm ſecundùm eſſe materiale, non verò ſecundùm proprium eſſe formale, & id ſupra euidenter oſtenſum fuit. Deinde argumentum non procedit de aliquo, quod acquirat natura ex vi præciſionis, ſed de eſſe, quod dicit, & quod per prædicationem tribuitur indiuiduis ita vt ex vi ſignificationis enunciatiuæ ſignificetur, quòd ſit in ipſis. Modò idem prædicatum obiectiuè ſumptum quod exprimit eſſe obiecti, de quo profertur, ita intellectus tribuit vni indiuiduo vt tribuat etiam alteri, quòd euidenter patet, quia ſi apprehendat hominem ſecundùm ſua prædicata quidditatiua, & perſeueret eadem apprenſio, & obiectum, quod per ipſam manifeſtatur, poteſt obiectum, quod ſub eſt huic apprehenſioni, tribui cuicumque indiuiduò cum veritate, ergo vna, & eadem natura communis eſt à parte rei in omnibus indiuiduis. Quod rurſus declarari poteſt. ſumatur illud eſſe reale metaphyſicum, quod dicit natura in ſtatu abſtractionis, tunc certè erit vnum, quia dicit vnam eſſentiam indiuiſibilem; rurſus hoc eſſe eſt vnibile cum indiuiduationibus per identificationem, & de ſe eſt indifferens, vt ſit cum hac, vel cum illa, imò habet quãdam latitudinem, qua reſpicit plures indiuiduationes, ità vt poſſit venire in compoſitionem metaphyſicam cum illis; ergo à parte rei vna, & eadem natura eſt in omnibus indiuiduis, quoniã eſt in illis realiter illa natura, quam cõcipimus venire in compoſitionem, &

In prædicatione naturæ de inferiorib. idẽ prædicatum obiectiuè tribuitur omnib.

Natura vna, & eadem venit in compoſitionẽ cum omnibus indiuiduis & ſolum entitatiue diuiditur.

contrahi ab hac, & illa indiuiduatione quæ ſolùm diuiditur entitatiuè, non formaliter.

Confir.

XVI. Et poteſt amplius hæc ratio confirmari; Vnitas, quam dicit natura in ſtatu præciſionis, eſt ſufficiens ad conſtituendum vniuerſale, ergo etiam vnitas, quam dicit in indiuiduis; antecedens etiam ab auctoribus oppoſitæ ſententiæ admittitur & neceſſariò verum eſt, quæ enim alia vnitas eſſet, quæ conſtitueret vniuerſale, niſi ſufficeret vnitas præciſionis? ſolùm ergo ſupereſt explicanda conſequentia. pro qua ſupponendum eſt, quòd vnitas, quam dicit natura in ſtatu præciſionis, non eſt aliqua vnitas ficta per intellectum, & adfixa naturę, ſed eſt realis metaphyſica, quam habet natura ex eo, quod ſeparatur ab indiuiduatione; quod ſatis ex illo conuincitur, quia per huiuſmodi ſeparationem tollitur ab ipſa omnis diuiſio, & conſequenter hac ablata remanet tantùm id, quod eſt vnum. Deinde verè illa natura ſecundùm ſuum eſſe reale metaphyſicum eſt in ſe indiuiſa, & conſequenter debet eſſe vna ſecundùm ſuum eſſe poſitiuum reale, & etiam quia ad inſtar aliorum entium debet habere ſuam propriam vnitatem, tanquã paſſionem. Hoc ergo ſtante Natura in inferioribus dicit illam vnitatem, quã dicit in ſtatu præciſionis, ergo dicit vnitatem ſufficientem ad conſtituendum vniuerſale. conſequentia iſta eſt clara; hoc verò vltimum antecedens probatur, quia indiuiduationes, quæ concipiuntur aduenire naturę conſideratę in ſtatu pręciſionis, ſunt poſteriores natura poſterioritate In quo, ergo non poſſunt tollere ab ipſa aliquid, quod illi ſecundùm ſe conueniat, quatenus eſt prior indiuiduationibus, poſterius enim non deſtruit, quod eſt prius; ſed illa vnitas, qua eſt vna in ſtatu pręciſionis, illi conuenit ſecundùm ſe, & vt eſt prior indiuiduatione, ergo per indiuiduationem non tollitur. Deinde indiuiduatio n on tollit eſſe naturæ intrinſecè ſed illud relinquit immutatum intrinſecè, ergo non tollit illam vnitatem, quã in ſuo eſſę dicit in ſtatu præciſionis, quia hæc eſt identificata cum tali eſſe, Hęc autem vnitas cum ſit ſecundùm eſſe potens in multis exiſtere, eſt vnitas conſtitutiua vniuerſalis. Denique quod ſemel conuenit naturæ ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum, ſemper retinet in quocumque reperiatur; ſed illa vnitas, quam dicit in ſtatu præciſionis, illi conuenit vt imbibita in proprio eſſe ergo ſemper, etiam dum eſt in pluribus indiuiduis illam retinebit. Vbi aduertendum eſt, quòd hęc vnitas ſecundùm, quòd eſt in vno indiuiduo tantùm non habet ſecum modum exiſtendi proportionatum, ſed ſolùm ſecundùm quod eſt in pluribus, vt ſupra diſp. 17. ſect. 4. num. 10 explicauimus. Quod autem illa vnitas, quam dicit in ſtatu præciſionis, ſit imbibita in eſſe intrinſeco naturæ patet: nam dicit eſſe naturæ ſecundùm quod poteſt poni in pluribus.

Vnitas naturæ in ſtatu præciſionis eſt realis.

Natura in inferioribus dicit eã dem vnitatem, quam dicit in ſtatu præciſionis.

Confir. ſecundo

XVII. Secundò confirmatur. Si intellectus preſcindat naturam ab vnico tantùm indiuiduo, natura illa, quæ ab ipſo prçſcinditur, ne dũ poteſt de ipſo prędicari, ſed etiam de cœteris, ergo vna, & eadem natura eſt in omnibus indiuiduis; conſequentia iſta facilis eſt, nam quod prædicatur de aliquo, debet eſſe in ipſo. Si igitur natura, quæ abſtrahitur ab vno indiuiduo, ita prædicatur de ipſo, vt poſſit etiam prædicari de reliquis, debet natura, quæ ab ipſo abſtrahitur, & quæ conſequenter eſt in ipſo, eſſe eadem cum natura, quæ eſt in cœteris. antecedens verò, in quo conſiſtit tota difficultas, probatur, nam natura illa, quæ abſtrahitur ab vno indiuiduo ſecundum eſſe obiectiuum nihil minus dicit, quam dicat natura abſtracta à pluribus ſimul, ſi quidem natura abſtracta à plurib. diceret tantũ eſſentialia naturæ, & etiã natura abſtracta ab vno dicit omnia eſſentialia naturæ, ergo ſi natura à plurib. abſtactapoteſt prædicari, &t poterit prædicari ab vno abſtracta, quia quod prædicatur, dicit tantùm eſſentialia naturæ. Deinde ſi natura abſtrahitur ab vno indiuiduo, & poſtea abſtrahatur ab alio, tunc natura ab vtroque abſtracta coaleſcit in vnum eſſe indiuiſum in ſe, quia non adeſt, per quid ponatur diſtinctio, cum relinquatur in abſtractione diuiſiuum, nempè indiuiduatio; ergo ſi coaleſcit in vnum, & idem eſſe, natura, quæ eſt abſtracta à pluribus poteſt prędicari, poterit etiam prædicari natura abſtracta ab vno. Deinde ſi natura abſtracta ab vno non poſſet de alio prædicari, non aliunde prouenire poſſet, niſi ex eo, quòd natura abſtracta ab alio indiuiduo diceret

Natura abſtracta ab vno indiuiduo poteſt etiam de reliquis prædicari.

ret aliquid, quod non diceret natura abſtracta à ſi enim non diceret, cur non poſſet abſtracta ab vno prædicari de alio? At ſi dicit aliquid, quæro quidnam hoc ſit, an aliquid ſpectans ad eſſentiam naturæ? an verò aliquid, quod ſit extra illius eſſentiam? non poteſt eſſe aliquid, quod ſpectet ad eſſentiã, quia natura à quocumque indiuiduo abſtracta dicit integram eſſentiã naturæ; non aliquid, quod ſit extra eſſentiam, quia, quod eſt extra eſſentiam, non prædicatur quidditatiuè de inferioribus; poterit ergo natura abſtracta ab vno ind uiduo prædicari de reliquis, quia idem eſſe naturę eſt in vnoquoque. Quòd ſi idem eſſe naturæ eſt in pluribus à parte rei, iam habetur vnum in multis, & conſequenter vniuerſale.

Natura abſtracta ab vno indiuiduo dicit idem eſſe, ac natura abſtracta ab alio.

Sexta ratio.

XVIII. Denique probatur noſtra concluſio. Naturã eſſe in pluribus indiuiduis ſecundùm eſſe phyſicum cum diuiſione entitatiua, eſt actus ſecundus naturæ conſideratæ ſecundùm eſſe præciſum ab indiuiduis, ita vt natura ſecundùm ſe conſiderata præciſa quacumque indiuiduatione ex eo, quòd ex intrinſecis ſuis habet, quò d poſſit eſſe in pluribus, ſit veluti in actu primo reſpectu actus exiſtendi in pluribus; cum verò in pluribus exiſtit, habeat exercitium ſuimet actus, ergo ex eo, quòd natura ponitur in pluribus cum diuiſione entitatiua, non amittit vniuerſalitatem, ſed acquirit exercitium vniuerſalitatis. Antecedens huius probationis eſt certum, nam, vt etiam Auctores oppoſitæ ſententiæ admittunt, natura præciſa ab indiuiduis eſt vniuerſalis, & quamuis aliqui conſtituant vniuerſalitatem in aliqua relatione rationis, tamen vniuerſalitatem realem, ſeu ipſum eſſe vniuerſale, quod eſt pluribus communicabile, ponunt in natura ſic præciſa. Et reuera cum natura ſic præciſa habeat ab intrinſecis ſuis principijs, quòd poſſit eſſe in pluribus, hoc enim illi competit ex vi ſuæmet intrinſecæ poſſibilitatis, dicendum eſt, quòd totum eſſe reale vniuerſalis intrinſecè in ipſa natura includatur. Quòd autem hoc ſit vniuerſale in actu primo, oſtenditur, nam vniuerſale in eſſendo in tantùm eſt vniuerſale, in quantum poteſt eſſe in pluribus; poſſe autem eſſe in pluribus dicit aliquid potentiale, & conſiſtit in aliqua potentia, ſeu aptitudine; omnis autem potentia, & aptitudo conſtituit aliquem actum primum; actus enim ſecundus non dicit præciſam aptitudinem, aut potentiam, ſed exercitium illius. Conſequẽtia etiam declaratur, actus ſecundus nõ deſtruit actum primum, ſed potius perficit; modò quòd natura ſit in pluribus indiuiduis cum diuiſione entitatiua, eſt exercitium, & actus ſecundus illius aptitudinis, & potentiæ, quam dicit natura præciſa ab indiuiduis, ergo quòd natura ſit in pluribus indiuiduis, conſtituit vniuerſale, quod erat in actu primo, in exercitio, & facit eſſe in actu ſecundo; natura enim præciſa reſpicit ipſum eſſe in pluribus, tanquam actum ſuæmet aptitudinis, ſicuti quòd forma ſit in ſubiecto, eſt exercitium, & conſtituit actu effectum formalem, cum forma extra ſubiectum ſic effectus formalis in actu primo: ſit cum natura ſit veluti forma inferiorum, dum eſt ab ipſis pręciſa, erit vniuerſale in actu primo, dum verò eſt immerſa in ipſis, erit vniuerſale in actu ſecundo.

Natura, dum eſt in pluribus cum diuiſione entitatiua, acquirit actum vniuerſalitatis.

Reſponſio.

XIX. Occurrent tamen Auctores oppoſitæ ſententiæ ſua conſueta reſpõſione, quòd natura, dum eſt in inferioribus, deſinit eſſe vniuerſalis, quia amittit vnitatem, quam habet in ſtatu præciſionis, diuiditur enim in plura, vnde in ſtatu præciſionis erit vniuerſalis in actu ſecundo. Sed huiuſmodi reſponſio, quantùm ſpectat ad illud caput de amiſſione vnitatis in inferioribus, ſatis impugnata eſt ſupra pluribus in locis, vnde non eſt neceſſe eadem repetere. Deinde hoc certum eſt, & vniuerſaliter verum, quòd quotieſcumque aliquid dicit aliquam potentiam, & ex vi illius potentię conſtituitur tale, actus illius potentiæ eſt in exercitio talis, & in actu ſecundo; qualis erat tantùm in actu primo ex vi potentiæ, ſic oculus ex vi potentię viſiuę eſt tantùm potentialiter videns, cum verò habet viſionem eſt videns in exercitio, & ratio reddi poteſt, quia potentia, quantùm eſt ex vi ordinis, ad actum, & exercitium conſtituit tale in ordine ad actum quia ſe habet in genere cauſæ formalis, & illud tantùm exhibet ſubiecto, quòd in ſe formaliter continet. Quod autem eſt tale per ordinem ad aliquem actum, & exercitium, eſt tantùm tale in actu,

Impugnatur.

Actus ſecundus dicit in exercitio quod dicit potentia in actu primo.

pri-

primo, non in actu ſecundo. Modò natura in ſtatu præciſionis eſt vniuerſalis per potentiam & aptitudinem,& per ordinem ad actum eſſendi in pluribus, ita vt in tantùm ſit vniuerſalis, in quantum eſt talis capacitatis, vt poſſit eſſe in pluribus, ergo eſt tantùm vniuerſalis in actu primo. Quod poteſt etiam confirmari;natura in tantùm eſt vniuerſalis,in quantùm poteſt eſſe in pluribus, vt conſtitutiuum ipſorum, conſtitutiuũ autem, quando eſt extra conſtitutum, ſe habet tantùm in actu primo, quando verò eſt in conſtituto, ſe habet in actu ſecundo, & in exercitio, igitur cum natura ſit conſtitutiua indiuiduorum, quatenus participant talem eſſentiam, dum erit extra indiuidua, erit in actu primo, dum verò erit in indiuiduo, erit in exercitio. Atque hoc certum eſt, quòd ſemper, quando aliquid ad aliud ordinatur, vt cum illo coniungatur, quando non coniungitur, ex vi huius ordinis eſt in actu primo, quando verò eſt coniunctum,eſt in actu ſecundo. Et hoc poteſt patere inductione facta in ſingulis.

Quomodo natura præciſa ſit ſolum vniuerſalis in actu primo.

XX. Et rurſus vrgeri poteſt eadem reſponſio. Natura ex intrinſecis ſuis ordinatur,vt ſit in pluribus cum diuiſione entitatiua; vnde non ſolùm reſpicit plura, in quibus poteſt eſſe, ſed etiam reſpicit modum, quo poteſt eſſe in illis, vnde eſſe in illis cum diuiſione entitatiua eſt modus proportionatus naturæ, quo poteſt eſſe in pluribus,ergo quòd ſit in pluribus cum diuiſione entitatiua non poteſt tollere id, quod naturæ ex vi ſui eſſe conuenit, cum ſit terminus, & actus proportionatus aptitudinis: aptitudo enim reſpicit etiam diuiſionem entitatiuã, quæ neceſſaria eſt vt ſit in pluribus. Quod autem tali pacto eſſe in pluribus non tollat, quæ conueniunt naturæ ſecundùm ſe,euidens eſt, quia actus proportionatus non deſtruit ſubiectum, nec quę ipſi ſecundùm ſe conueniunt, cum igitur naturę ſecundùm ſe,& ab intrinſeco conueniat, poſſe eſſe in multis cum diuiſione entitatiua,actus eſſendi in multis cum tali diuiſione non tollit aptitudinem naturę, neque ſuam intrinſecam vnitatem, imo cum hæc aptitudo, qua reſpicit plura, ſit etiam ratio formalis, per quam natura conſtituitur in pluribus, ſi tolleretur per diuiſionẽ entitatiuam,non poſſet amplius eſſe in multis, quia deficeret ratio, per quam conſtitueretur in multis. Deinde hæc aptitudo eſt intrinſeca, ita vt imbibatur in eſſe naturæ, & illi conuenit, quatenus eſt conſtitutiuum inferiorum, imo per illam habet, quòd ſit cõſtitutiuum illorum;in conſtituto autem debent remanere ea omnia, quæ pertinent ad intrinſecum eſſe conſtitutiui. Cum igitur hæc aptitudo naturę ſit vna, & reſpiciat multa, & remaneat in indiuiduis, concludendum eſt, quòd remaneat ſufficiens conſtitutiuum vniuerſalis. Hoc tamen debet intelligi de actu proportionato naturæ, quo mediante natura eſt in pluribus indiuiduis, nam ſecundum quod eſt in vno tantùm indiuiduo, habet tantùm actum inadæquatum correſpondentem ſuæ potentię, vt fusè ſupra explicauimus.

Eſſe in pluribus cum diuiſione entitatiua eſt actus proportionatus aptitudinis Vniuerſalis.

Vniuerſale metaphyſicum ſolùm per opus intellectus haberi.

SECTIO III.

1 Ponimus alteram cõcluſionem pro explicatione noſtræ ſententię, & dicimus,quòd vniuerſale metaphyſicum non datur à parte rei formaliter, ſed tantùm fundamentaliter. Formaliter verò habetur tantùm per opus intellectus præſcindentis naturam ab indiuiduatione. Hęc procul dubio eſt ſententia Scot. cit. in 2. diſt. 3. q. 1. *§. Ad quæſtionem igitur* & ſequenti, nam cum dixiſſet de natura. Quod in rerum natura ſecundùm illam entitatem habet verum eſſe extra animam realem, & ſecundùm illam entitatem habet vnitatem ſibi proportionabilem, quæ eſt indifferens ad ſingularitatem, ita vt non repugnet illi vnitati de ſe, quòd cum quacumque vnitate ſingularitatis ponatur, indicans his verbis, vniuerſalitatem phyſicam. & communicabilitatem naturę, qua *eſt* vna vnitate formali in omnibus, poſtea ſequenti *§.* de vniuerſali metaphyſico loquens,vt ſolueret quandam obiectionem, inquit; *Nil enim ſecundùm quamlibet vnitatem in re eſt tale. quod ſecundùm ipſam vnitatem præciſam ſit in potentia proxima ad quodlibet ſuppoſitum. vt dicatur de quolibet ſuppoſito prædicatione dicente, hoc eſt hoc. quia licet alicui in re non repugnet eſſe in alia ſingularitate ab illo, in qua eſt, non tamen*

Secunda concluſ.

A parte rei non datur formaliter vniuerſale metaphyſicum, ſed tantum fundamentaliter.

Scot.

illud

Digitized by Google

illud verè dici; poteſt de quolibet inferiori, quod quodlibet eſt ipſum; hoc eſt enim ſolùm poſsibile de obiecto eodem indifferenti actu conſiderato ab intellectu, quod quidem vt intellectum habet vnitatem etiam naturalem obiecti, ſecundùm quam ipſum idem vt prædicabile de omni ſingulari. Et poſt pauca ſubdit. *Eſt ergo in re commune, quod non eſt de ſe hoc, & per conſequẽs ei de ſe non repugnat eſſe non hoc; ſed tale commune non eſt vniuerſale in actu, quia deficit ei illa indifferentia, ſecundùm quam ſcilicet ipſum idem aliqua identitate eſt prædicabile de quolibet indiuiduo*. Vult ergo hic Auctor, vniueſale metaphyſicum eſſe ſundamentaliter in rebus, ſeu in potẽtia, fieri autem in actu per intellectum abſtrahentem naturam ab indiuiduatione; vnde iuxta ipſius ſententiam ponendum eſt duplex vniuerſale: alterũ phyſicum, & alterum metaphyſicum.

II. Atque non dubito, quin hæc ſẽtentia ſit etiam Ariſtotelis. nam cum primo Poſt. tex. 25. & lib. 2. circa finem definit vniuerſale per prædicabilitatẽ de multis, proculdubio debet intelligere de vniuerſali metaphyſico, quod eſt conſtitutum in potentia proxima, vt poſſit de pluribus prædicari. Et hoc videtur Ariſt. ſimpliciter intellexiſſe nõie vniuerſalis. Cum verò 7. Met. t. 4. dicit *Vniuerſale eſt illud, quod natum eſt eſſe in pluribus*, intelligit de vniuerſali Phyſico, ſi quidem hoc à parte rei, & ſecundùm eſſe phyſicum reperitur in plurib. indiuiduis. Sic etiam intelligi debet, cum 5. Metaph. docet, Alia eſſe vnum genere, alia verò vnum ſpecie, per hãc enim vnitatem genericam, & ſpecificã nil aliud intelligit, niſi indiuidua, quæ eandem naturam participant; Nec valet, ſi dicatur, eſſe vnitates fundamentales, quia renera in ipſis indiuiduis eſt formaliter eſſe naturę formali modo in ipſis exiſtens, & conſequenter cum hoc eſſe ſit quidam gradus entis, debet etiã vnitas ipſum conſequens in indiuiduis formali modo exiſtere.

Prima ratio.

III. Hæc concluſio poſitã facilis eſt & probatur eodem pacto, quo probatum fuit, aptitudinem metaphyſicam non conuenire naturæ, niſi in ſtatu pręciſionis, vnde poſſumus arguere. Vniuerſale metaphyſicum non poteſt haberi ſine aptitudine metaphyſica, quia aptitudo eſt conſtitutiua vniuerſalis; ergo cum non poſſit haberi aptitu-

Vniuerſale me-

do methaphyſica ſine abſtractione naturę ab indiuiduis, nec etiam poterit haberi vniuerſale metaphyſicum ſine abſtractione. Deinde omne metaphyſicum debet eſſe intra abſtractionem metaphyſicam, atque adeo abſtrahere à materia ſaltem ſignata, hoc eſt ab indiuiduatione, quæ licet non ſit propriè abſtractio metaphyſica, dicitur tamen metaphyſica, quatenus vocatur metaphyſicum omne id quòd habet ſuũ modum exiſtendi tantùm obiectiuè in intellectu; ſi autem vniuerſale metaphyſicum debet abſtrahere ſaltem à materia ſignata non poteſt habere eſſe, niſi per intellectum abſtrahentẽ naturam ab indiuiduatione.

[...]aphyſicum requirit aptitudinẽ metaphyſicam.

Secunda ratio.

IV. Secundò. Vniuerſale metaphyſicum ſe habet vt pars conſtitutiua inferiorum, ergo non poteſt habere rationẽ completam vniuerſalis, niſi per intellectum abſtrahẽtem naturam ab inferioribus. Quòd ſe habeat vt pars conſtitutiua inferiorum euidens eſt, quia non dicit totũ eſſe inferiorum, cum inferiora præter naturam dicant etiam eſſe indiuiduale, vniuerſale autem dicit tãtùm naturam; quòd verò ſit etiam pars cõſtitutiua euidens, eſt quia dicit aliqđ de eſſe intrinſeco indiuidui. Conſequentia igitur declaratur. Vt natura habeat rationem partis reſpectu indiuidui, debet diſtingui ab eſſe indiuiduali, de ratione enim partis eſt, quòd à comparte diſtinguatur, natura autem non diſtinguitur ab eſſe indiuiduali, niſi ab ipſo per intellectum præſcindatur. Rurſus natura non debet eſſe quęcumque pars, ſed talis, vt poſſit venire in compoſitionẽ cum indiuiduatione, & conſtituere vnũ per ſe, adhoc autem requiritur, quòd ſe habeat per modum potentiæ metaphyſicæ, quia inter ea, quæ ſunt diuerſa ſolùm actus, & potentia conſtituunt vnum per ſe, natura verò non poteſt habere rationem potentiæ metaphyſicæ, niſi abſtrahatur ab indiuiduatione; tunc enim ſolùm ſe habet tanquam potentia metaphyſica.

Vniuerſale metaphyſicũ eſt pars conſtitutiua inferiorum.

V. Tertiò declaratur concluſio. Vniuerſale metaphyſicum debet eſſe conſtitutum in potentia proxima, vt poſſit prædicari de pluribus, vt dicebat Scotus, ex Ariſt. loc. cit. Cuius rei ratio à priori reddi poteſt quia debet vniuerſale habere aptitudinem ad eſſendũ in multis metaphyſico modo, modus

Tertia ratio. Vniuerſale metaphyſicũ debet eſſe in potentia proxima vt poſſit prædicari de inferioribus

enim

enim eſſendi debet eſſe in eodem ordine, in quo eſt eſſe, & ſi eſſe eſt metaphyſicum, etiam modus debet eſſe metaphyſicus; poſſe autem eſſe in multis metaphyſico modo, dicit poſſe eſſe in multis tanquam ſuperius in inferiorib quia nõ poteſt eſſe tanquã æquale, nam non adæquatur cũ vnoquoq inferiorũ ſeorſim ſumpto, alioquin poſſet eſſe in illo tantũ, dũ autem vniuerſale reſpicit multa, debet poſſe eſſe in ſingulis, & cõſequẽter vnũquodq. excedere, huĩi verò exceſſus conſtituit ſuperioritatẽ in natura. At ſi natura conſidretur, numquã reperietur cũ hac ſuperioritate, niſi in ſtatu præciſionis; ſuperioritas enim dicit naturã ita ſe habentẽ, vt poſſit deſcendere ad inferiora, tanquam ratio ſuperior; hoc verò nequaquã cõuenit naturæ, niſi ſeparetur ab indiuiduis. Deinde quando aliquid de alio prædicatur, ſe habet vt quid diſtinctum à ſubiecto, & nunquã eſt in ſtatu proximo prędicabilitatis tanquã ſuperioris de inferiori, niſi ſe habeat vt ratio quædã reſpiciens inferiora tanquam terminos, & hic reſpectus non poteſt haberi, niſi interueniente diſtinctione rationis. Quod rurſus poteſt declarari ex indifferẽtia, quã requirit natura ad hoc, vt quid ſuperius ſit prædicabilis de pluribus, quoniã, ꝙ de pluribus prædicatur, ita tribuitur vni vt etiam ſecundùm idem tribuatur alteri, quod fieri non poſſet, niſi ſe haberet indifferenter ad omnia; ſi enim eſſet prædicatum determinatum ad ali quod ex inferioribus, non poſſet alijs tribui. Cœterum hanc indifferentiã non acquirit natura, niſi per intellectũ denudetur à conditionibus indiuiduantibus, quia licet de ſe indifferens ſit, tamen prout eſt in indiuiduis eſt determinata per indiuiduationes adiũctas, cum autẽ eſt in potentia proxima prædicãdi de pluribus, debet exiſtere vt indeterminata; ꝙ ſolũ acquirit, quãdo obiectiuè ſine indiuiduatione exiſtit in intellectu.

Quid requiratur vt ratio ſuperior ſit in ſtatu proximo prædicabilitatis.

Soluuntur rationes primæ ſententiæ.

SECTIO IV.

1 EX dictis facile erit rationes in oppoſitũ ſoluere procedũt n. ex eo, quòd Auctores illius opinionis confundunt vniuerſale Metaphyſicum, & Phyſicũ, ſed adhibita hac diſtinctione corruit omnis difficultas ibi tacta, vt patebit per ſingulas diſcurrendo. Et ad primũ quidẽ, quid dicendũ ſit, patet ex dictis, falſũ eſt enim, aliam eſſe vnitatẽ formalẽ naturæ vnius indiuidui, & aliam vnitatem formalẽ naturæ alterius indiuidui, nam cum, vt ipſi etiam Auctores fatentur, vna ſit tantùm eſſentia in omnibus indiuiduis, ita vt natura vnius nõ diſtinguatur ab alio eſſentialiter, erit etiam vna vnitas eſſentialis in omnibus. Deinde cum in quolibet indiuiduo ſit tãtũ eſſe indiuiduale, & naturæ, cum eſſe indiniduale ponat tantùm diuiſionẽ indiuidualem, quę eſt alterius generis, ac vnitas naturæ, quomodo diſtinguẽtur in natura? Conſtat ergo, illam naturam recipere tantùm diuiſionem indiuidualem quę tamen poteſt ſtare cũ vnitate formali eſſentiæ.

Ad primũ oppoſitæ ſententiæ.

II. Hinc etiã dicimus ad Cõfirmationẽ, quòd natura exiſtens in indiuiduis non eſt ſimpliciter multiplex, ſed neque ſimpliciter vna, quia vnitas ſimpliciter tollit omnem diuiſionem, ſed eſt vna, & multiplex ſecundũ quid, vna quidẽ ſecũdùm eſſe formale, & in eſſentia, multiplex verõ indiuidualiter, & ſecundũ eſſe entitatiuũ; vnde cum dicitur, Naturam Petri non eſſe naturam Pauli, vt vera ſit propoſitio, debet intelligi entitatiuè, & indiuidualiter, non autẽ ſecundùm eſſe formale, quia ſolũ eſſe indiuiduale ponit multitudinẽ; ꝙ autẽ natura Petri non ſit natura Pauli, fundatur tantùm in multitudine indiuiduali; ſic etiam exiſtentia vnius non erit exiſtentia alterius, quia exiſtentia ſequitur eſſe entitatiuũ. Cum autem dicitur, quod natura Petri eſt incõmunicabilis, falſum eſt ſimpliciter, quia ſpecificatiuè conſiderata cõmunicatur ne dũ Petro, ſed etiã alijs indiuiduis, quia eſt vna, & eadẽ in omnib. ſolũ eſt incõmunicabilis alteri, prout eſt in Petro, hoc tñ non obeſt vniuerſali, quia natura nõ eſt vniuerſalis à parte rei, vt diximus, prout eſt in vno ſolo, ſed prout eſt in omnibus, Quare cũ natura ſit tali pacto vna, ſufficit, vt cõſtituat vniuerſale, quia cũ dicimus, vniuerſale debere eſſe ſimpliciter vnũ, debet intelligi, ꝙ ſit vnũ ſimpliciter ſm̃ illud eſſe, quo vniuerſale eſt quia omnis vnitas, quæ nõ pertinet ad eſſe ipſius, impertinẽs eſt; natura autẽ, ſi ſit vna ſecundũ ſuũ eſſe formale, eſt ſimpliciter vna in ſuo eſſe, & habet totam illam vnitatem, cuius eſt capax, vt diximus ſect. 2.

Ad confi

Natura à parte rei eſt vna ſecundum quid & multiplex ſecundũ quid.

III. Ex dictis quoque ſoluta manet ſecunda ratio, nam procedit ex falſo ſuppoſito, quòd vnitas formalis multiplicetur in indiuiduis, cuius oppoſitum oſtendimus: multiplicatur enim tantùm vnitas indiuidualis, & ſicut naturæ nihil aliud ſuperadditur, præter eſſe indiuiduale, ita etiam neque alia vnitas, aut diuiſio ſuperadditur præter indiuidualem; hæc autem diuiſio indiuidualis ſtat cum vnitate formali naturæ, quæ ſit eadem in omnibus indiuiduis, vnde non ſequitur, quòd vnitas vniuerſalis multiplicetur in quolibet indiuiduo. Hinc etiam patet ad confirmationem, vnitas enim formalis, quæ eſt etiam vnitas vniuerſalis, itâ eſt propria naturæ, in qua conſiſtit vniuerſale, vt nulli alteri conueniat, niſi ratione naturæ; non conuenit autem ſub ratione communitatis, & vniuerſalitatis cuicumque indiuiduo ſeorſim ſumpto, quia cum natura ex ſe ordinetur ad plura, non habet in illo actum ſibi proportionatum, & quia deſcendit ad illud, prout tantùm ad ipſum dicit aptitudinem, vt ſupra explicauimus. Hinc patet, vnitatem vniuerſalem non conuenire indiuiduis, vt talia ſunt, ſed ratione naturæ, quæ eſt immerſa in indiuiduis.

In indiuiduis multiplicatur ſolùm vnitas indiuidualis.

Ad tertium.

IV. Ad tertiam rationem concedimus, quòd vniuerſale dicat aliquam rationem, in qua plura indiuiſa ſint, quæ ſit vna vniuerſaliter, negamus autem, quòd hoc non competat indiuiduis eiuſdem naturę, nam reuera, vt oſtendimus, nedum quodlibet eſt indiuiduum in ſe eſſentialiter, ſed etiam omnia inter ſe comparata ſunt indiuiſa eſſentialiter, quia non differunt eſſentialiter, ſed habent vnam, & eandem eſſentiam naturæ, quæ ſolùm indiuidualiter diuiditur. Et cum ſubditur, quòd vniuerſale dicit vnitatem cum aptitudine ad diuidi; ſi intelligatur de diuiſione ſecundum eſſe formale, falſum eſt, quia numquam vniuerſale poteſt diuidi ſecundùm eſſe formale; ſi verò intelligatur de diuiſione entitatiua, verum eſt tantùm de vniuerſali Metaphyſico, non de Phyſico, quia cum hoc habeat actum, habet etiam diuiſionem entitatiuam? tanquam aliquid imbibitum in actu.

Omnia indiuidua eiuſdem naturæ indiuiſa eſſentialiter.

Ad quartum.

V. Ad quartam rationem dicimus, quòd vniuerſale eſt in rebus ratione naturæ, quæ ſeipſa eſt vniuerſalis. Ad inſtantiam autem, quòd ſi natura ſecundùm ſe eſſet vniuerſalis, deberet reperiri vniuerſale, vbicumque reperitur natura, nedum id negamus, ſed omninò neceſſarium eſſe dicimus, ſolùmque conſequentiam deductam non admittimus, quòd videlicet vniuerſale debeat eſſe in vnoquoque indiuiduo, ſed ſolùm ſequitur, quòd debet eſſe in multis, quia natura habet vniuerſalitatem ſolùm, prout eſt in multis, in vno verò tantùm non habet ſuum actum adæquatum, ad actualem autem vniuerſalitatem requiritur actus proportionatus. Cuius rei ratio reddi poteſt, quia natura ex vi ſui eſſe, & poſſibilitatis intrinſecæ habet, quòd ipſi conueniat ratio vniuerſalis. Rurſus ex vi ſuæ poſſibilitatis dicit, quòd ſit poſſibilis in multis, non in vno tantùm, itâ tamen, vt ſecundùm ſe totam ſit in vnoquoque, quia ergo vniuerſalitas conuenit naturæ, non quomodocumque conſideratæ, ſed prout habet, quòd ſit poſſibilis in multis, ideò etiam ſolùm habet actũ proportionatum ſuæ vniuerſalitatis, ſecundùm quod eſt in multis.

Vbi reperitur natura, reperitur, & vniuerſale.

Ad quintum.

VI. Quinta quoque ratio ex dictis ſoluta manet, vniuerſale enim, vt vnum, & idem debet eſſe conſtitutiuum ſuorum inferiorum, vt pars illorum, ſeù ipſis communicans eſſe naturæ, negamus autem, vt iam patet ex dictis, quòd natura non ſit vna, & eadem in omnibus ſecundùm ſuum eſſe eſſentiale, quia diuiſio entitatiua, vt toties dictum eſt, non tollit vnitatem formalem. Ad ſextam etiam negatur, quòd non detur à parte rei aliqua natura quæ de pluribus prędicetur, nam cum ſit vna, & eadem in omnibus ſuis inferioribus, quæ de vno prædicatur, dicitur etiã de alijs, ꝙ ſatis ex eo patet, quòd ſi ab vno idiuiduo tãtũ abſtrahatur natura, ab illo abſtracta poſſet de alijs prædicari, vt latè ſect. 2. n. 17. proſequuti ſumus, requiritur tamen abſtractio, vt ſit in ſtatu proximo prædicabilitatis.

Ad ſextum.

Ad ſeptimum.

VII. Neq etiam ſeptima ratio continet aliquam difficultatem in noſtra ſententia, quæ negat conceptum aliquem communem, & præciſum reſpectu Dei, & creaturæ; imò diximus, neque etiã dari conceptum commune analogum. Solùm habet efficaciã contra ſententiãScoti ad tollendã vniuocationẽ inter Deũ, & creaturã, qua nos quoq. vſi ſumus. Verũ ſuppoſita vniuocatione nõ militat amplius cõtra vniuerſale à parte rei.

Quomodo per intellectũ conſurgat Vniuerſale Metaphyſicum Diſp. XIX.

Punctus difficultatis & variæ opiniones. Sect. I.

Vniuerſale non fieri ab aliqua alia potentia, præter quam ab intellectu. Sect. II

Neque vniuerſale metaphyſicum fieri ab intellectu agente. Sectio III.

Omne ens reale ſecundum ſe vel vniuerſale eſſe, vel ſingulare. Sect. IV.

Vniuerſale eſſe intrinſecè aliquid relatiuum. Sect. V.

Naturam in prima abſtractione habere vnitatẽ ſufficientem ad vniuerſale Sect. VI.

Natura in prima abſtractione habere aptitudinem ad eſſendum in multis. Sect. VII.

Vniuerſale fieri per primam abſtractionẽ comparatiuã Sect. VIII.

Quædam corollaria ex dictis Sect. IX.

Punctus difficultatis, & variæ opiniones.

SECTIO I.

1 Diximus diſputatione præcedenti, vniuerſale metaphyſicũ non habere eſſe in rebus, ſed tantũ fieri per abſtractionẽ naturę à ſingularibus, qua denudatur ab omni indiuiduatione, nũc autẽ difficultas inſurgit, quomodo id contingat. Certum eſt autem, quòd quãdo dicitur, vniuerſale fieri per præciſionem, ſeu abſtractionem, non debet intelligi de aliqua præciſione reali præciſio enim, ſeù abſtractio dicit quandam ſeparationem, qua vnum ab alio ſeparatur, ſi igitur eſſet ſeparatio realis, quantũ ex parte obiecti incideremus in opinionem adſcriptã Platoni, & ſupra impugnatã, quæ admitteret vniuerſale reale extra ſingularia. Solũ ergo debet intelligi de præciſione ſm̃ eſſe obiectiuũ in ordine ad cognitionẽ, in qua vnũ cognoſcitur ſine altero, ſiue aliquid percipitur non ſm̃ totũ ſuũ eſſe adequatũ, ſed ſm̃ partẽ. Verũ adhuc duplici modo poteſt cõtingere huiõi abſtractio, videlicet vel per primã operationẽ, quæ eſt sĩpliciter abſtractio præciſiua, vel poteſt fieri per ſecundã operationẽ interueniente iudicio intellectus, quo res abſtracta negatur eſſe coniũcta cum eo, à quo abſtrahitur, & dicitur Abſtractio negatiua, Quod igitur ſpectat ad hãc duplicem abſtractionẽ certũ eſt nõ fieri vniuerſale per negatiuã, quia non eſt neceſſe, ꝙ negetur natura eſſe coniũctã ſuæmet indiuiduationi. ſed ſufficit, quòd ſine ipſa cõcipiatur; quia tunc natura ſe habet per modum ſuperioris, & cõtrahib lis ab indiuiduationibus.

Qua abſtractione fiat Vniuerſale

Duplex abſtractio præciſiua, & negatiua

II. Præterea diſtinguunt Philoſphi duplicem intellectũ, quicquid ſit, an re, vel ratione diſtinguatur, alterum vocãt Agentẽ, alterũ *Poſſibilẽ*. Intellectus agens eſt ille, qui verſatur circa ſpecies ſenſibiles rerũ ſenſibiliũ, quæ deſeruiũt phantaſiæ, & ex ipſis, inquiunt ipſi, format ſpecies intelligibiles ſpirituales, quæ deſeruiũt ad intellectionẽ. Intellectus verò poſſibilis eſt ille, qui vtẽdo his ſpecieb. intelligibilib. ſpiritualib. promit ſuas intellectiones, quib: percipit obiecta externa; hãc diſtinctionẽ intellectus agẽtis, & poſſibilis, ideò retuli, vt poſſit diuerſitas opinionũ percipi, quæ eſt inter Doctores, in aſſignando modũ, quo fit vniuerſale, nõ verò ꝙ putẽ dari hunc duplicẽ intellectũ, hoc enim examinandũ relinquo in diſputationib. de Animæ

Duplex intellectus.

III. In intellectu autem poſſibili, licet plures actus diſtingui poſſint, duplex tamen genus cognitionis eſt, quod facit ad noſtrum propoſitum, nẽpe cognitio abſtractiua, & cognitio cõparatiua. Abſtractiua, eſt illa qua ſolũ intellectus cognoſcit aliquid ſimpliciter abſtrahendo ab alio, ſeù qua vnũ præcisè ſine alio cognoſcit, vt ſi cognoſcat naturam humanam ſine indiuiduatione. Comparatiua eſt illa, quã intellectus vnum comparat cum alio, & duplici modo, prout ad rem noſtram facit, poteſt contingere; primò quidem, ſi intellectus cõparat inter ſe plura indiuidua, & cognoſcat participare eandem naturam, & hac comparatione facta abſtrahat ab ipſis naturam cõmunem; cũ autẽ hæc cõparatio nihil aliud dicat niſi cognitionem indiuiduorum ad inuicẽ collatorum, & præcedat abſtractionẽ; certum eſt quòd ſpectat ad modum, quo fit vniuerſale ab intellectu, dubium tamẽ eſt, an ſit neceſſaria, quòd idem eſt ac quærere, an vniuerſale poſſit abſtra-

Cognitio abſtractiu & comparatiu

Duplex cognitio comparatiua.

hi ab vno tantùm indiuiduo, an verò neceſſe ſit, quòd abſtrahatur à pluribus, Altera cognitio comparatiua, quæ ſubſequitur abſtractionem, conſiſtit in eo, quòd intellectus comparet naturam abſtractam ad inferiora. Punctus ergo difficultatis in hoc ſitus eſt. An vniuerſale fiat per intellectũ poſſibilem & per quã cognitionẽ fiat, videlicet, an per abſtractiuam, an verò per comparatiuam.

Prima opinio.

Vniuerſale fieri per intellectum agente.

IV. In qua difficultate varias opiniones reperio. Prima igitur ſententia aſſerit, quòd vniuerſale fit per intellectum agentem, quatenus ex phantaſmatibus rerum ſingulariũ format ſpeciem repræſentatiuã naturæ vniuerſalis tunc enim natura depuratur ab indiuiduatione, quia præſcindit à ſpeciebus particularibus id, quod ſolùm naturæ communis eſt repræſentatiuum. Deſumitur hæc ſententia ex Auerr. 5. de anima comm. 6. & eam tradit Soto in Logica q. 2. vniuerſalium in reſponſ. ad arg. Scoti concl. 1. Flandria 3. Metap. q. 3. ar. 2. & lib. 7. q. 16 art. 1. Fonſeca 5. Metaph: c. 28. q. 6. ſect. 1. circa finem, qui diſtinguit duplicem abſtractionem; aliam habitualem, quam, inquir, fieri per intellectum agentem, & hoc pacto vniuerſale, factũ per intellectum agẽtẽ, eſt vniuerſale habituale; alteram verò actualem, quæ fit per actum cognitionis poſſibilis, & hoc pacto fit vniuerſale. actuale. Videtur etiã eiuſdẽ ſñtiæ Caie. de ente, & eſſentia c. 4 q. 6. §. *Ad ſecundũ dupliciter &c.* ſed fortaſſe intelligit, quòd intellectus agens non quidem ſimpliciter faciat vniuerſale, ſed quòd formet ſpeciem, qua mediante poſſibilis intelligens naturam ſine indiuiduatione formet vniuerſale; quia formare vniuerſale, & abſtrahere naturam ab indiuiduis, non eſt aliud, quàm cognoſcere naturã ſine indiuiduatione. Et hoc modo etiam intelligit D. Th. opuſc. 55. qui pro hac ſententia citatur. locus autem ille primæ partis q. 85. ar. 1. ad 1. qui pro hac opinione citari ſolet, habet tãtũ, quòd intellectus agens à ſpeciebus ſẽſibilibus abſtrahat ſpecies intelligibiles. Fundamentũ huius ſñtiæ eſt, quia ab illa operatione debet fieri vniuerſale, à qua primò attingit, ſed primò attingitur ab operatione intellectus agentis, quia ab ipſo producitur ſpecies repræſẽtatiua vniuerſalis. Præterea intellectus poſſibilis tantùm intelligit, vnde produceret vniuerſale intelligẽdo; quod nequit eſſe, quia intellectio vniuerſalis ſupponit vniuerſale.

Auer.
Soto
Flandria
Fonſeca
Caiet.
D. Tho.
Fundamentum huius ſententiæ.

Secunda opinio.

Vniuerſale fieri per cognitionẽ comparatiuam

V. Alij autem Doctores aſſerunt, fieri ſolùm per intellectũ poſſibilem; differunt tamen inter ſe, vnde ſecunda ſententia eſt aſſerentiũ, vniuerſale fieri quidem per intellectũ poſſibilẽ, non tamẽ, per ſimplicẽ abſtractionẽ, ſed requiri cognitionẽ comparatiuam, qua natura ad ſua inferiora comparetur. Ità Sonc. 5 Metaph. qu. 27. concluſ. 2. Nyph. 7. Metaph. diſp. 17. Hiſpal. in 1. diſt 5. q. 9. art. 4. Torres de Trinitate q 28. art. 1. Meuriſſe 2. ſuæ Metaph. c. 3. q. 5. Suar. in Metaph. diſp. 6. ſect. 6. n. 8, & ſeq. Verùm Suarez non abſolutè aſſerit, vniuerſale fieri per notitiam comparatiuam, ſed ſolùm vniuerſale ſecũdùm quod eſt relatiuum, ſi verò conſideretur ſecundùm eſſe abſolutum, fieri per primã abſtractionem. Præterea Ruu. in Log. q. 6. de vniuerſ. citari etiam ſolent pro hac ſententia Scot. 7 Metaphyſ. q. 11. Ant. Andreas ibid. quæſt. 16. Tromb q. 2 ſed Scot. in 2. diſt 3. q. 1. §. *Sed contra illud* videtur ſentire, quòd vniuerſale fiat per cognitionem purè abſtractiuam. Quòd vniuerſale fiat per intellectum poſſibilem deſumitur ex D. T. 1. p. q. 81. art. 2 ad 2 et art. 3. ad 1. & 4. Opuſc. autem 55. docet, fieri per notitiam comparatiuam, ait enim de natura vniuerſali *Eius autem vniuerſalitas non eſt ex hoc, quod eſt in anima; ſed ex hoc, quòd comparetur ad multa ſingularia ſe habentia vpinata*. Fundant autem hanc ſuam ſententiam primò; quia cum vniuerſale dicat ordinem ad inferiora, non poteſt cognoſci; niſi ad ipſa comparetur, cum autem vniuerſale ſit tale per denominationem, quatenus cognoſcitur vt tale, nõ poteſt fieri, niſi cõparetur ad ſua inferiora. Præterea vniuerſalitas eſt quædã relatio rationis: relatio autem rationis, cum conſiſtat in quadam cõparatione, non poteſt fieri, niſi per notitiam comparatiuam.

Soncin.
Nyph.
Hiſpal.
Torres
Suarez
Ruuius
Scot.
Anton. Andreas
Tromb.
D. Tho.
Fundamentum

Tertia opinio.

Vniuerſale fieri per cognitionem abſtractiuam.

VI. Tertia tamen ſententia docet. Vniuerſale fieri quidem ab intellectu poſſibili, ſed tamen non requiri cognitionem comparatiuam, ſed ſufficere ſimplicem abſtractionem, qua natura ab indiuiduatione abſtrahatur, ſtatim autẽ, ac eſt abſtracta ab indiuiduatione, eſſe vniuerſalẽ, ità Durand. in 1. diſt. 3. q. 5. in reſp. ad 2. & in 2. diſt. 3. q. 7. n. 12. Cumel. 1. p. q. 53. ar. 7. Tolet. in Log. q. 2. de Notionib. vniuerſ Connimb quæſ. 4.

Durand.
Cumel.
Tolet.
Connim
Auerſa
Serna

Auer. in Log q.8.ſect.11. Serna in Log. diſput.1 ſect.4.q.7. ar.6.& cõplures alij Recentiores, qui diſtinguunt, aliud eſſe vniuerſale fieri ab intellectu,& aliud cognoſci vt vniuerſale; fit .n.p ſimplicẽ abſtractionẽ abſque aliqua comparatione; non poteſt tamen cognoſci vt vniuerſale, niſi per cognitionem comparatiuam, quia debet cognoſci cum ordine ad inferiora. Quid autẽ nobis dicẽdũ videat, ſequẽtib ſectionib. explicabimus.

Vniuerſale non fieri ab aliqua alia potentia præter quam ab intellectu.

SECTIO II.

Poten-tiæ appe-titiuæ nõ poſſunt efficere vniuerſale.

1 CVm vniuerſale metaphyſicũ in eo conſiſtat, quòd natura abſtracta à ſingularibus denudetur omni indiuiduatione, manifeſtum fit, quòd debeat fieri ab aliqua facultate animæ; quia autem huiuſmodi abſtractio non eſt realis, ſed tantũ in ordine ad cognitionem, excluduntur potentiæ appetitiuæ, quæ ſicuti non habent cognitionem, ita neque poſſunt abſtrahere naturam à ſingularitate. Licet enim voluntas poſſit ferri in bonum vt ſic, de quo tamen poteſt eſſe difficultas, cum voluntas amet bonum tantùm in ordine ad aſſecutionem, atque adeo ſingulare, tamen non ſequitur, quòd efficiat vniuerſale, vt contendunt nonnulli Recentiores, ſed ſolùm quòd feratur in vniuerſale iam factum ab intellectu, & ipſi repræſentatũ. Vnde ſolũ remanent potentiæ cognoſcitiuę, quæ ſunt intellectiua, & ſenſitiuæ. Quamuis autem ſenſitiuæ, tam internæ, quàm externæ miniſtrent intellectui, ita vt beneficio ipſarum percipiat obiecta, atque etiam ipſæ apprehendant obiectum; Dicendũ tamen eſt, vniuerſale metaphyſicum nõ poſſe fieri ab ipſis, & conſequenter tãtùm à potentia intellectiua fieri poſſe. Hanc concluſionem poſui, vt per excluſionem potentiarum, à quibus non poteſt fieri vniuerſale, intelligamus facilius, vnde incipiat prima radix potẽs efficere vniuerſale. Indiuidua ergo percipiuntur à ſenſibus externis, à quibus omnis noſtra cognitio deriuat, & ab his percipiuntur vt ſingularia; deinde cognitio defertur ad ſenſus internos, à quibus etiam ſingularia adhuc ſub ſingularitate percipiuntur; poſtea trãſit cognitio ad intellectum, qui vt nunc ſupponimus, percipit obiecta ſenſata ſingularia poteſt tñ ab ipſis abſtrahere naturã vniuerſalẽ, & ſic in intellectu incipit facultas effectiua vniuerſalis.

Concluſio.

Vniuerſale fieri poteſt ſolum ab intellectu.

II. Hæc concluſio facilis eſt, & in ipſa omnes conueniunt, & ratio eſt, quia licet potentijs ſenſitiuis conueniat apprehendere obiecta ſenſibilia, non tamen conuenit abſtrahere, & cognoſcere vnam rationem obiecti non cognita alia. Ratio autem huius impotẽtiæ red di poteſt à priori, cõſiderando vnde intellectus habeat, quòd poſſit abſtrahere; hoc enim habet non ex ui primæ cognitionis, quæ correſpondet cognitioni ſenſitiuę, quia ex vi illius cognoſcit ſenſus, ſed habet ex vi cuiuſdam cognitionis reflexæ, quę reflectendo ſupra ſuam cognitionem, quid minus cognoſcit, quàm per illã cognouerat, nempe cognoſcit tantũ naturã nõ intellecta indiuiduatione; hoc autem excedit facultatẽ cuiuſcũq. potẽtiæ ſenſitiuę, quę nõ poteſt reflectere ſupra ſuam cognitionẽ; atq. hæc eſt ratio à priori, cur non poſſit cõficere vniuerſale, quia ſi intellectus poteſt efficere ex eo, quòd habet vim reflexiuam, ſenſus non poteſt efficere, quia caret virtute reflexiua.

Prima ratio.

Potẽtiæ ſenſitiuæ nequeũt abſtrahere.

III. Præterea hoc rurſus declarari poteſt ẽt à priori. Vt intellectus efficiat vniuerſale, debet vti virtute quadam ſeparatiua, qua ſeparet id, quod eſt propriũ indiuidui, & id, quod habet cõmune cũ reliquis, hæc autẽ ſeparatio excedit facultates ſẽſitiuas, nã nõ poteſt fieri, niſi vnũ indiuiduũ cõferatur cũ alio, vt enim intellectus cognoſcat, quid ſit id, ꝙ habet cõmune cum alio, & id, ꝙ non habet cõmune, debet vnũ cũ alio conferre, hæc autẽ cõparatio excedit facultatẽ potẽtiæ ſenſitiuæ, quæ nõ poteſt vnũ cũ alio cõferre. Rurſus in hac ſeparatione interuenit diſcurſus, quia intellectus debet ſecũ diſcurrere: hoc indiuiduũ in tali ratione cõuenit cũ alio, in tali nõ cõuenit, ergo habet hãc rationẽ cõmunẽ cũ ipſo, quo diſcurſu facto poteſt abſtrahere id, ꝙ eſt cõmune. Quocirca cum diſcurſus non cõueniat potẽtijs ſenſitiuis, nec ẽt poſſunt efficere vniuerſale. Atque hic diſcurſus adeò neceſſarius eſt, vt ſine ipſo nullo pacto poſſit fieri ſeparatio, hęc enim ſeparatio non eſt volũtaria, ſed cũ fũdamẽto in re: vnde qñ intellectus ſeparat naturã ab indiuiduatione, debet attẽdere ad fundamẽtũ huius diſtinctio-

Secunda ratio.

Vniuerſalis abſtractio ſupponit diſcurſũ & cognitionem comparatiuam.

nis

nis. nō poteſt autē attendere ſine diſcurſu, quia inde ſumit fundamētū, & cognoſcit, naturā nō eſſe idē formaliter cū indiuiduatione, quia vnū indiuiduum conuenit cū alio in eſſe naturæ, nō verò in eſſe indiuiduali, ex quo infert, naturam ſecundùm proprium eſſe diſtingui ab indiuiduatione.

Tertia ratio. Senſus omnes apprehēdunt ſolùm res cum exiſtentia. IV. Tertiò probatur. Senſus externi verſantur tantū circa res exiſtentes, ita vt nullo pacto præſcindāt ab exiſtentia, ergo non poſſunt conficere vniuerſale. Anteccedens notum eſt experientia; experimur enim, ſenſus ſemper circa res exiſtentes verſari, quia licet ſenſus interni ferantur circa ea, quæ non ſunt præſentia, tamen non abſtrahunt ab ipſorum exiſtentia, ſic cum imaginatiua imaginatur aliquid abſens, ita illud imaginatur, vt ſemper attingat exiſtentiam, & totum id percipiat quod habet ſecundùm quod exiſtens eſſet; vnde percipit illud ſemper in loco, & tempore; & ratio eſt, quia ſenſus in tantum exeunt in actum, in quantum mouentur ab obiectis externis, cum enim non habeant diſcurſum, quo mediante à cognitione vnius poſſint deuenire in cognitionem alterius, illam tantùm cognitionem habent, quæ immediatè cauſatur ab obiectis externis, & nullam aliam, hæc verò cognitio eſt tantùm ſingularium, quia exiſtentia, & externa obiecta, quibus ſenſus mouentur, ſunt tantùm ſingularia, quare cum ſenſus verſentur tantùm circa ſingularia, non poſſunt efficere vniuerſale, & ex his probata manet principalis conſequentia.

Confir. V. Et poteſt hinc elici valida confirmatio. Dum ſenſus verſantur circa ſingularia, quia verſantur tantùm circa exiſtentia, habent conſequenter tantùm ſpecies ſingularium, ergo non poſſunt efficere vniuerſale. Hæc conſequentia probatur, nam cum vniuerſale non habeat propriam ſpeciem, neque etiam in intellectu, quia omnes ſpecies ſunt rerum ſingularium, debet, quando abſtrahitur, per alienam ſpeciem repræſentari, à quacumque potentia efficiatur; illa ergo potentia, quæ poteſt efficere vniuerſale, debet quoque poſſe ſibi repræſentare obiecta per alienas ſpecies, quod non competit potentijs ſenſitiuis; quicquid enim percipiunt, per proprias ſpecies percipiunt, vt experimur, & ratio eſt in promptu, quia cognoſcere res per alienas ſpecies, dicit poſſe habere aliquàm maiorem cognitionem, quàm ſit illa, quam acquirit potentia ex eo, quòd ab extrinſecis obiectis mouetur. Quæ enim habetur mouente extrinſeco obiecto eſt tota per proprias ſpecies; verùm cum non poſſit haberi maior cognitio, quàm ſit ea, quæ eſt ab extrinſeco obiecto mouente, niſi per diſcurſum, quatenus potentia ex cognitione, quam habet ab extrinſeco obiecto, venit in cognitionem alterius, ſequitur, quòd potentiæ ſenſitiuæ, cum non habeant diſcurſum, neque etiam intelligant res per alienas ſpecies, aut conficiant vniuerſale.

(Sola potentia, quæ intelligit per alienas ſpecies, poteſt efficere vniuerſale.)

VI. Denique poſſumus argumentari. Senſus habent pro obiecto adęquato res ſenſibiles, ergo non poſſunt efficere vniuerſale. De antecedenti nulla eſt difficultas, & admittitur ab omnibus, & euidens eſt, ſi quidem id conſtituitur in ratione potentiæ ſenſitiuæ, quod verſatur circa res ſenſibiles. Conſequentia verò oſtenditur, nam quando efficitur vniuerſale, efficitur cognoſcendo, quia in hoc conſiſtit effectio vniuerſalis, quòd præſcindatur natura ab indiuiduatione, & preciſio in hoc conſiſtit, quòd cognoſcatur natura ſine indiuiduatione; vniuerſale autem, cum non ſit aliquod ſenſibile, nón poteſt cognoſci à ſenſibus. 4. ratio Res ſenſibiles obiectum adæquatum ſenſus.

Nulla quidditas ſenſibilis eſt. Nec valet, ſi dicatur, poſſe efficere tale vniuerſale, nempè vniuerſale ſenſibile, quia natura rerum ſenſibilium, ſi conſideretur ſecundùm ſe, non eſt amplius ſenſibilis, nulla enim quidditas eſt per ſe ſenſibilis, licèt ſit quidditas rerum ſenſibilium, quia ſenſibilitas nedum oritur ex tali quidditate, ſed etiam ex eo, quòd ſit immerſa in materia ſignata cum ſuamet debita extenſione. Hinc corpus Chriſti ſub Euchariſtia non eſt ſenſibile ſolùm, quia non habet extenſionem; vnde quantùm eſt ex hoc capite, non poteſt vniuerſale naturæ ſenſibilis fieri à ſenſu. Accedit etiam, quòd facultas illa, quæ non poteſt in aliquem effectum vt ſic, neque etiam poteſt in talem, vel talem effectum, qui continetur ſub effectu, vt ſic, quia etiam talis effectus participat rationem effectus vt ſic; quocirca potentia illa, quæ non poteſt efficere vniuerſale vt ſic, neque etiam poterit efficere tale vniuerſale, cum hoc participet rationem vniuerſalis vt ſic; ſenſus verò non poſſunt attingere vniuerſale vt ſic, & conſequenter nec etiam poterunt

efficere tale vniuerſale. Quod autem non poſſint in vniuerſale vt ſic, euidens eſt, quia poſſe efficere vniuerſale, eſt poſſe illud præcisè habere pro obiecto; cum autem vniuerſale, vt ſic, neque ſit materiale, neque ſenſibile, non poteſt eſſe obiectum ſenſus, & idcirco neque ab ipſo attingi. Poſſent aliæ plures rationes pro hac concluſione excogitari, ſed hæ ſufficiunt.

Neque vniuerſale metaphyſicum fieri ab intellectu agente.

SECTIO III.

conel. Vniuerſale non fit ab intellectu agente.

I. Quamuis non videatur admodum probabiliter admitti hic intellectus agens, ſuppoſito tamen pro nunc dari, adhuc dicendum eſt; Vniuerſale metaphyſicum non fieri ab ipſo, & conſequenter tantùm ab intellectu poſſibili. Hæc concluſio videtur efficaciter conuinci ex intelligentia ſolius muneris, & operationis intellectus agentis; non enim alia ratione admittitur, niſi vt formet ex Phantaſmatibus ſpecies ſpirituales, quæ deſeruiant intellectioni, & in hoc conſiſtit tota operatio illius; ſed per id, quòd intellectus agens format hanc ſpeciem intelligibilem, non format vniuerſale, quia tantùm facit medium, quo vniuerſale obijciatur intellectui, ergo non eſt dicendum, quòd conficiat vniuerſale. Quòd faciat tantùm medium, quo intelligatur vniuerſale, probatur. Quia tota efficacia terminatur ad illam ſpeciem, illa autem ſpecies eſt quid ſingulare, & ſolùm poteſt eſſe vniuerſalis in repræſentando, quatenus eſt repræſentatiua vniuerſalis. vniuerſale autem metaphyſicum eſt aliquid vniuerſale in eſſendo; ex vi autem huius ſpeciei nihil ex parte obiecti reſultat, quod poſſit eſſe vniuerſale. Quod poteſt vlterius confirmari. Intellectus agens format tantùm ſpecies intelligibiles proportionatas intellectui poſſibili, & illas format cum menſura ad Phantaſmata, quia ab ipſis determinatur ad producendas has, vel illas ſpecies, & illas producit in ordine ad intellectionem illorum obiectorum, quorum Phantaſmata illa repræſentatiua ſunt, quare cum phantaſmata ſint obiectorum ſingularium, etiam ſpecies productæ ex illis phantaſmatibus erunt ſingularium; quod niſi concederetur, deberet concedi hoc abſurdum, quòd intellectus non intelligeret ſingularia, vt talia ſunt, quod tamen eſt contra manifeſtam experientiam, & ſequeretur aliud abſurdum, quòd neque vniuerſalia poſſent intelligi, quia vniuerſalia tanquam à terminis dependent in ſua cognitione à ſingularibus. Sed de hoc fuſius ſuo loco. Suppoſito igitur, quòd ſi intellectus agens producit intelligibiles ſpecies, hæ ſpecies ſint ſingularium, hinc clarum fit, quòd non poſſit concurrere ad efficiendum vniuerſale, quia quando ſemel ſpiritualizauit aliquas ſpecies, non habet amplius aliquam actionem circa ipſas, quia tota eius operatio, & efficacia conſiſtit in ſpiritualizatione harum ſpecierum; verùm dum ſpiritualizat, non efficit vniuerſale, quia adhuc ex vi illius ſpiritualizationis intellectus poſſibilis intelligit ſingularia, & adhuc requiritur alius actus cognitionis, quo feratur in naturam tantùm, & non in indiuiduationem; ad hunc autem actum non eſt amplius neceſſarius concurſus intellectus agentis ſpiritualizantis ſpecies, quia non ſunt amplius deſumendæ ex phantaſmatibus. Quod poteſt etiam confirmari. Vniuerſale non poteſt effici, niſi abſtrahatur id, quod vnum indiuiduum habet commune cum alio, relicto quod habet de particulari, hoc autem vt ſectione præcedenti dictum eſt, non poteſt fieri, niſi cognoſcantur plura indiuidua inuicem collata, vnde ſupponitur cognitio indiuiduorum, & conſequenter ſpecies ipſorum ſpiritualizatæ, ergo quando fit vniuerſale, cum fiat quando abſtrahitur natura, intellectus agens non amplius concurrit, quia ſpecies, quæ deſeruiunt ad illud efficiendum, ſunt iam ſpiritualizatæ. 2. ratio

Efficere ſpecies intelligibiles non eſt efficere vniuerſale.

Species intelligibiles proportionatæ phantaſmatibus.

II. Rurſus argumentor. Si intellectus agens ex eo conficeret vniuerſale, quòd format ſpecies, quibus ab intellectu poſſibili cognoſcatur, eodem pacto deberet dici, quòd efficeret ſingulare, nam format ſpecies, quibus intelligantur ſingularia, & eandem efficientiam habet circa cognitionem vniuerſalium, ac ſingularium, ſuppoſito tamen, quòd efficiat ſpecies, quibus intelligatur vniuerſale. Nullus autem diceret, quòd efficiat ſingularia. Imò addo. Si formatio vniuerſalis in eo conſiſte-

Vniuerſale non efficitur, niſi per cognitionem, nō verò per formationem ſpecies.

ſtiteret, quòd intellectus agens formaret has ſpecies, cum ipſa obiecta producant ſpecies in potentijs ſenſitiuis externis, deberet dici,quòd efficerent ſingularia, quod, quàm abſurdum ſit, nemo eſt, qui non intelligat. Sed quomodo quæſo efficit intellectus agens vniuerſale, quando format has ſpecies? Certè effectio vniuerſalis in eo conſiſtit; quòd natura præſcindatur ab indiuiduatione, atque hæc præciſio eſt tantùm in ordine ad cognitionem, quod idem eſt, ac in eſſe obiectiuo, ex eo autem, quòd formantur hę ſpecies ab intellectu agente, natura non præſcinditur ab eſſe indiuiduali, quia tunc tantùm præſcinditur, quando obijcitur intellectui, & ante nulla præciſio ex parte obiecti eſt cogitabilis; præſcindi enim eſt,naturam eſſe ſine indiuiduatione ſecundùm proprium eſſe; hoc autem à parte rei non contingit, ſed tantùm in intellectione, qua cognoſcitur eſſe naturæ ſine indiuiduatione, licèt autem ex vi ſpeciei formatæ ab intellectu agente natura poſſit repræſentari abſque indiuiduatione, non tamen abſque operatione intellectus poſſibilis repræſentatur, ſed neceſſaria eſt,vt obijciatur intellectui ſine indiuiduatione.

3. ratio.

III. Tertiò probatur. Vt fiat vniuerſale, neceſſarius eſt diſcurſus, vt præcedenti ſectione dictum eſt, quo intellectus cognoſcens conuenientiam, qua vnum indiuiduum conuenit cum altero, poſſit inferre, habere aliquid commune, & aliquid particulare, & tunc præſcindat, quod habet commune, ergo per intellectum agentem non poteſt fieri. De antecedenti non poteſt eſſe dubium, quia quando natura præſcinditur ab inferioribus, debet præſcindi, vt aliquid commune; ita vt cognoſcatur ab intellectu,eſſe aliquid cōmune, alioquin intellectus neſciret, ſe præſcindere aliquid vniuerſale, hoc autem non poteſt intellectus cognoſcere, niſi medio diſcurſu, & conſequenter quoties præſcindit vniuerſale, debet interuenire diſcurſus hoc autem antecedente ſuppoſito facilis eſt conſequentia, nam in diſcurſu non interuenit operatio intellectus agentis, ſed tantùm poſſibilis, & operatio intellectus agentis præcedit omnem diſcurſum, qui fiat mediantibus illis ſpeciebus, quæ producuntur ab ipſo. Quod rurſus poteſt

Quomodo eſſentia vniuerſalis requirat diſcurſu.

declarari ex ijs, quę ſupra diximus, nempe vniuerſale non intelligi per propriam ſpeciem, cuia propriæ ſpecies ſunt tantùm eorum, quæ ſenſu percipiuntur, nec enim aliorum obiectorum habet intellectus proprias ſpecies præterquam ſenſatorum, ergo ad illam tantùm potentiam ſpectat efficere vniuerſale, quæ poteſt applicare ſpecies ad repræſentanda aliena obiecta, ſed hoc ſpectat tantùm ad intellectum poſſibilem, quia applicantur tantùm mediа intellectione, non verò ad intellectum agentem, quia intellectus agens ſpiritualizat tantùm ſpecies, non verò ordinat ad alia obiecta.

Vniuerſale non intelligitur per propriā ſpeciem.

IV. Quarta ratio principalis eſt. Si ad intellectum agentem ſpectaret efficere vniuerſale,deberet efficere quodcumque vniuerſale. Rurſus ſi intellectus poſſibilis poteſt efficere aliquod vniuerſale, efficiet etiam quodcumque aliud, cum eadem ſit ratio de omnibus; omne enim vniuerſale fit ex eo, quòd aliqua ratio communis intelligitur non intellecta particulari, aut minus communi, vnde ſemper in vnoquoque vniuerſali eſt idem modus procedendi, & potentia, quæ poteſt efficere tale vniuerſale, poteſt etiam efficere vniuerſale vt ſic, & quod poteſt efficere vniuerſale vt ſic, poteſt etiam efficere tale vniuerſale. Quòd autem aliqua vniuerſalia non poſſint effici ab intellectu agente, eſt valde euidens, ſi quidem facto vno aliquo vniuerſali, quod ab intellectu poſſibili percipitur, intellectus agens nihil amplius circa tale vniuerſale operatur, quia operatur tantùm proportionando ſpecies pro intellectu poſſibili; tunc autem intellectus poſſibilis habet ſpeciem proportionatam pro tali vniuerſali, & tamen rurſus poteſt ab ipſo præſcindere aliquam aliam rationem vniuerſaliorem, & conficere aliud vniuerſale, vnde de ſe habet efficaciam, vt faciat vniuerſale, intellectus verò agens non habet efficaciam ad hoc vniuerſale, & conſequenter ad nullum.

V. Neque fundamenta oppoſitæ ſententiæ aliquid conuincunt, nam cum dicitur ab illa potentia fieri vniuerſale,à qua primum attingitur, verum eſt, ſi intelligatur de illa attingentia, qua attingitur tanquam obiectum, quia vniuerſale metaphyſicum habet tantùm eſſe obiectiuè in intellectu, non autem

ve-

verum eſt de alia attingentia, ſi daretur autem intellectus agens, qui produceret ſpeciem repræſentatiuã vuiuerſalis, non per hoc diceretur attingere vniuerſale, quia tota productio verſaretur tantùm circa ſpeciem, quæ non eſt vniuerſale, ſed tantùm repræſentatiua vniuerſalis, vnde non eſt verùm, quòd primò attingeret vniuerſale, qnia vniuerſale eſt ſolùm attingibile tanquam obiectum cognoſcibile. Cum autem dicitur, quòd intellectus poſſibilis debet ſupponere vniuerſale factum, quando illud attingit, nõ eſt verum, quòd debeat ſupponere ſecundùm ſtatum vniuerſalis, neq; enim debet ſemper ſupponere obiectũ in eo ſtatu, in quo ab ipſo attingitur: cum enim habeat virtutem præciſiuam; poteſt diuidere obiecta, quæ cognoſcit, & cognoſcere denuò ſecundùm aliquam formalitatem, vt contingit in vniuerſali: dum enim intellectus habet cognitionem indiuiduorum, poteſt cognoſcere ſolam naturam communem, & hoc pacto efficere vniuerſale, vnde ſupponet vniuerſale cognitum in indiuiduis, non autem præciſum, ſed ipſe præſcindet.

A quanã potẽtia primo efficiatur vniuerſale.

Intellectus cognoſces vniuerſale, quo modo illud ſupponat.

Omne ens reale ſecundùm ſe, vel vniuerſale eſſe, vel ſingulare.

SECTIO IIII.

I. ANtequam ſtatuamus, per quã cognitionem fiat vniuerſale, ponendum eſt velut fundamentum eorum, quæ dicturi ſumus, omne ens vel vniuerſale eſſe, vel ſingulare, ſi ſecundùm ſe conſideretur. Nomine autem entis hic non intelligimus ens phyſicum, & exiſtens, quia certum eſt tali pacto eſſe ſingulare, ſed ens hic ſumitur etiam metaphyſico modo, prout in ſe dicit aliquam rationem entis realis. Rurſus nomine vniuerſalis non intelligimus aliquid rationis, ſiuè relationem, ſiuè quodcumque aliud, ſed id, quod dicit formale conſtitutiuum vniuerſalis, nempè vnitatem poſitiuam, & aptitudinem, qua poteſt eſſe in pluribus, ita vt quicquid eſt ens reale, vel ſingulare ſit, vel aliquid vnum commune multis. Hæc concluſio videtur eſſe contra D. Th. opuſc. 55. & de ente, & eſſentia cap. 4. Caiet. ibid. q. 6. & 7. & alios Thomiſtas, qui negant dari vniuerſa ie à parte rei, qui etiam docent quòd natura ſecundùm ſe conſidera ta, nec eſt vniuerſalis, nec particula lis, non vuiuerſalis, quia non poſſ fieri particularis. non particularis quia non poſſet fieri vniuerſalis, ſe ab vtroque abſtrahit. Verùm ſi dil genter attendatur doctrina D. Th. Caiet. citatis in locis, in alio ſenſu ſi munt rationem vniuerſalitatis: nam p eſſe vniuerſale intelligunt naturam ſi iectam alicui reſpectui, qui per ratio nem in ipſa conſurgit, dum ad inferio ra comparatur. Quicquid tamen ſi dicimus nos, quòd natura ſecundùm ſe conſiderata eſt vniuerſalis, & om ne aliud, quod ſecundùm ſe non e ſingulare, & per formam huius vniue ſalitatis intelligimus vnitatem, & apt tudinem ad eſſendum in multis.

Concl. Omne ens vel vniuerſale, vel ſingulare.

D. Th. Cajet.

II. Sic autem explicata conclu ſio probatur duplici ſuppoſito princ pio. Primum, quod ſatis ex suprad ctis notum eſt; omnem gradum ent habere vnitatem poſitiuam ſibi pro portionatam tanquam propriam pa ſionem, qnia ſi ens vt ſic habet vn tatem tranſcendentalem, qua eſt vnum poſitiuè, tanquam propriam paſſionem, quilibet gradus entis ſu peradditus debet ſuperaddere etia gradum vnitatis poſitiuæ proportione ſeruata; quando enim aliqua paſſ conſequitur aliquod ſubiectum vt ſi eadem paſſio proportione ſeruata co ſequitur etiam quæcumque, quæ inferiora continentur ſub illo ſubiecto vnde cum ens vt ſic conſequatur vn tas vt ſic, qua eſt vnum vt ſic poſitiuè ita tale ens conſequetur talis vnita qna erit vnum poſitiuè, quod m gis notum eſt, ex eo, quòd vnitas dentificatur cum ente, ſeù eſt ipſum ens, quatenus indiuiſum in ſe. Alte rum autem principium eſt, quòd i cipiendo à prima ratione entis ha betur ſemper deſcendendo ad rel quas rationes ſubiectum proportio natum, in quo poſſit fundari commu nicabilitas, qua reddatur pluribus com municabile. Ens enim ex vi ſuæ fo malis rationis habet, quòd poſſit e ſe in pluribus, alioquin quomodo re periretur, ſi ex intrinſeco ſuo non po ſet eſſe in illis? igitur debet ipſi co cedi communicabilitas, & idcirco etia

cuicumque alteri gradui entis ſeruata proportione quoadusque deueniatur ad aliquam rationem entis, quæ reddat formaliter incommunicabile.

Omne ens vel communicabile vel incõmunicabile.

III. His ergo duobus principijs ſuppoſitis conficitur noſtra ratio. Omne ens vel eſt vnum, & communicabile, vel vnum, & non communicabile pluribus, ergo omne ens aut eſt vniuerſale, aut ſingulare; antecedens eſt notum ex illis duobus principijs præſuppoſitis, & declaratis; conſequentia etiam euidens eſt ex notione vniuerſalis, & ſingularis; vniuerſale enim conſtituitur per vnitatem, & aptitudinem ad eſſendum in pluribus, quæ nihil aliud eſt, niſi communicabilitas quędam, qua ratio illa vna redditur potens eſſe in multis; ſingularitas verò dicit rationem, qua aliquid redditur incommunicabile pluribus, ergo cum omne ens ſit vnum, & vel communicabile pluribus, vel non communicabile, erit etiam vel ſingulare, vel vniuerſale. Quod poteſt rurſus declarari. Poſſe pluribus communicari, & non poſſe pluribus communicari, ſunt contradictoria, ſicut poſſe eſſe in pluribus, & non poſſe eſſe in pluribus; atque ex contradictorijs neceſſe eſt, alterum ineſſe ſubiecto, quod ſecundùm ſuum eſſe alterum ex ipſis fundat, ita vt ſemper hoc verum ſit, quacumque alia ratione ſuperaddita, ex vi enim illius rationis ſuperadditæ ſubiecto illi metaphyſico debet habere annexum alterum ex contradictorijs, quia cum immediatè ſe tollant, alterum ipſorum debet ſemper verificari, ob veritatem illius vniuerſaliſſimi principij, ***Quodlibet eſt, vel non eſt***, & ſicuti hoc principium incipit verificari in prima ratione entis, & ſe extendit ad omnes alias ſeruata proportione, non alia ratione, niſi quia fundatur in ipſomet ente; ità etiam alia contradictoria, quæ fundantur in ipſomet ente, debent habere eandem latitudinem, & ſe extendere ad omnes rationes entis proportione ſeruata; ſed poſſe eſſe in pluribus, & non poſſe eſſe ſunt contradictoria, quæ fundantur in ratione entis, & ſe extendunt vſque ad illam vniuerſalitatem entis, ſi quidem enti vt ſic conuenit poſſe eſſe in pluribus, ergo debet alterum ex his contradictorijs ſemper verificari in qualibet ratione entis, atque cum eſſe vnum, & poſſe eſſe in pluribus ſit conſtitutiuum vniuerſalis; & eſſe vnum, & non poſſe in pluribus ſit conſtitutiuum ſingularis, iam omnis ratio entis erit vel vniuerſalis, vel ſingularis.

Occurritur reſponſioni.

IV. Atque hæc ratio efficaciſſima eſt, nec video, quid poſſit reſponderi; niſi fortè dicatur, quòd hæc aptitudo non conuenit his gradibus entis formaliter, ſed tantùm fundamentaliter. Formaliter verò illi conuenire tantùm per rationẽ. Sed hæc reſponſio inutilis eſt ex noſtra ſuppoſitione, in qua diximus, quòd hic non quærimus vniuerſalitatem, ſeu aptitudinem, prout dicit reſpectum rationis, ſed vniuerſalitatem realem metaphyſicã, qua mediãte habet natura, vt poſſit eſſe in pluribus, vnde ſic argumentor. Illa ratio entis, quæ poteſt eſſe in pluribus, conſiderata ſecũdùm ſuam intrinſecam quidditatem eſt talis naturæ, vt de ſe poſſit communicari pluribus, ergo habet formalem, & intrinſecam aptitudinem, qua poteſt eſſe in pluribus, cum illi conueniat ex vi intrinſecæ quidditatis, ita vt ſi tolleretur ab ipſa, ſtatim deſtrueretur huiuſmodi quidditas. Secundò inſto contra eandem reſponſionem. Ratio illa entis ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum de facto reperitur in pluribus, ergo ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum poſitiuum debet eſſe apta nemine cogitante, quia ſecundùm illud debet eſſe apta, ſecũdùm quod in pluribus reperitur, non poteſt autem eſſe apta ſecundũ ſuum eſſe, niſi in illo includat hãc aptitudinem formalem. Tertiò. Verè, & nemine cogitante vnumquodque indiuiduum participat in ſe rationem entis, & conſequenter ratio entis eſt poſſibilis in vnoquoque indiuiduo poſſibilitate ſibi intrinſeca, ergo ſi ratio illa præſcindatur ab omni eſſe indiuiduali, & ſecundùm ſe conſideretur, habebit poſſibilitatem ſibi intrinſecã in ordine ad plura indiuidua; eſſe autem poſſibile in ordine ad plura indiuidua nihil aliud dicit, niſi ab intrinſeco ſuo habere, quòd poſſit eſſe in pluribus. Quartò. Quando aliqua ratio entis prædicatur de pluribus inferioribus, id, quod ponitur ex vi prædicationis in ipſis, eſt talis ratio entis conſiderata ſecundùm ſuum intrinſecũ reale poſitiuũ, ergo ſecundùm ſuum intrinſecum reale poſitiuũ debet eſſe apta, vt ſit in multis,

Quomodo aliqua ratio entis intrinſecè participet cõmunicabilitatẽ.

nam

nam ſi non haberet hanc intrinſecam aptitudinem, neque ex vi prædicationis poſſet poni in multis, prædicatio enim ſupponit aptitudinem, & ſi prædicatio ſit ſecundùm aliquid reale, debet in ipſo ſupponi aptitudo realis, hæc enim eſt ratio, cur poſſit talis ratio ad plura deſcendere.

Confir. V. Confirmatur eadem ratio. Omnis vnitas, vel eſt communis; vel incommunicabilis, ergo omne ens eſt vel vniuerſale, vel ſingulare, circa conſequentiam nulla eſt difficultas, nam omne ens in ſe eſt vnum, cum ſit in ſeipſo indiuiſum, & conſequenter debet habere aliquam vnitatem, quæ proportione ſeruata ſit paſſio talis entis, vt dictum eſt; anteecedens verò declaratur, quia concepta hac vnitate, vel poteſt poni in pluribus, vel non poteſt poni? Si poteſt poni in pluribus, iam eſt vnitas communis, atque adeò vniuerſalis; ſi autem nequit in pluribus poni, iam eſt ſingularis, quia eſt incommunicabilis, extra autem hæc duo genera vnitatũ nullum aliud poteſt excogitari, quia poſſe poni in pluribus, & non poſſe poni opponuntur immediatè, & contradictoriè, vnde omnis vnitas debet eſſe fundamentum alterius ex his contradictorijs, nec poteſt dari, imo nec cogitari aliqua vnitas, cui alterum ex his non conueniat.

Omnis vnitas vel communis, vel incõmunicabilis

2. ratio. VI. Secunda ratio principalis deſumitur ex deſtructione fundamenti oppoſitæ ſententiæ. Ideò enim dicitur dari aliquod ens, quod nec ſit vniuerſale, nec ſingulare, quia natura ſecundùm ſe conſiderata, neque eſt vniuerſalis, nec ſingularis, verum hæc doctrina falſa eſt, quia ſi conſideretur natura ſecundùm ſe, vniuerſalis eſt, quod poteſt primo oſtendi ex modo dictis; nam ad omnem gradum entis conſequitur aliqua vnitas, vt iam patet ex dictis; de hac ergo vnitate quæro, an poſſit eſſe in multis, vel non poſſit eſſe; ſi poteſt eſſe, ergo natura illa ex vi ſuæ vnitatis habet communitatem, & vniuerſalitatem. Si verò non poteſt eſſe, ergo eſt vnitas incommunicabilis, quod non poteſt dici, alioquin natura redderetur incommunicabilis, & illi repugnaret eſſe in multis, & eſſet vna indiuidualiter. Deinde natura ſecundùm ſe conſiderata habet ſuam vnitatem formalem, quæ diuerſa eſt ab indiuiduali, vt omnes concedunt, etiam qui negant, naturam ſecundùm ſe eſſe vniuerſalem. Modò ſicuti vnitas indiuidualis conſtituitur per incommunicabilitatem, ità in ratione incommunicabilitatis debet contradiſtingui vnitas formalis ab indiuiduali, & carere hac incommunicabilitate; Rurſus cum dicat aliquod eſſe poſitiuum, debet ex vi huius vnitatis conuenire illi ratio aliqua poſitiua oppoſita eſſe indiuiduali; hæc autem, vt diſcurrenti patet, nulla alia poteſt eſſe, præter communicabilitatem.

Natura ſecundũ ſua eſſẽtialia eſt pluribus cõmunicabilis.

C nfir. VII. Et hæc ratio poteſt rurſus confirmari Natura ſecundùm ſe conſiderata eſt vna, & indiuiſa, & habet ab intrinſeco, quòd poſſit eſſe conſtitutiuum formale plurium indiuiduorum, ergo ab intrinſeco habet formale conſtitutiuum vniuerſalis; antecedens eſt certum, quia natura illa habet vnitatem formalem, qua vna eſt, & indiuiſa. Rurſus dum iſta natura poteſt eſſe in pluribus, etiam eſt conſtitutiuum illorum, omne enim indiuiduum conſtituitur per naturam, & eſſe indiuiduale; dicit enim naturam contractam per differentiam indiuidualem; vnde omnia indiuidua participant rationem formalem naturæ, atque adeò vnitatem formalem illius. Conſequentia verò declaratur, quia conſtitutiuum vniuerſalis, eſt vnitas, & aptitudo, & nihil vltra requiritur. Natura verò ſecundùm ſe conſiderata habet vnitatem formalem, rurſus ex ſe habet, quòd poſſit eſſe conſtitutiuum inferiorum, & cum ſit conſtitutiuum intrinſecum, debet eſſe in ijs, cum igitur ex ſe habeat, quòd ſit conſtitutiuum plurium, ex ſe habebit etiam, quòd poſſit eſſe in pluribus, & conſequenter habebit vnitatem, & aptitudinem ad eſſendum in pluribus.

Natura ſecundũ ſe eſt vna, & cõſtitutiua plurium.

3. ratio. VIII. Præterea Natura ſecundùm ſe conſiderata ita comparatur ad inferiora, vt ex ſe habeat rationem potentiæ metaphyſicæ ad conſtituendum vnum per ſe compoſitione metaphyſica, quæ fit per identificationem rationis ſuperioris cum inferiori, ergo ſecundùm ſe habet rationẽ vniuerſalis. De antecedẽti nulla pōt eſſe difficultas præſertim ſuppoſitis ijs, quæ ſupra diximus de aptitudine, vbi oſtendimus, naturã ſecundùm ſe eſſe aptam, vt ſit in pluribus;

Natura ſecundũ ſe habet rationẽ potẽtiæ metaphyſica reſpectu inferiorũ.

ſi enim ſecundùm ſe vnitur, & identificatur cum inferioribus, etiam debet ſecundùm ſe habere aptitudinem, vt poſſit identificari; cum autem ſit in illis conſtituendo vnum per ſe, debet etiam habere rationem potentiæ metaphyſicæ, quæ nihil aliud eſt, niſi ab intrinſeco ſuo petere identificari cum tali, vel tali inferiori; atque hæc exigentia eſt reſpectu plurium, nam quantum eſt de ſe vnitur, & identificatur cum pluribus, ſiuè cum diuiſione in ſeipſa, ſiue non, nam hoc parum refert in præſenti. Conſequentia etiam manifeſtè ſequitur, nam ſi illa natura eſt vna ſuamet vnitate formali, quæ poſitiua eſt, quippe non diſtinguatur ab ipſius eſſe, & habet aptitudinem cum indifferentia, vt ſit in multis, habet etiam totum adæquatum conſtitutiuum vniuerſalis.

IX. Denique omnis ratio entis, vel eſt indiuiduatio formaliter loquendo, vel aliqua ratio ſuperior, & prior indiuiduatione; loquor autẽ in creatis, neque enim aliqua alia ratio entis eſt excogitabilis, quia indiuiduatio eſt vltima quæ aduenit in linea prædicamentali. Si eſt indiuiduatio, certè eſt quid ſingulare, imò ipſa ſingularitas; ſi verò eſt aliqua ratio prior indiuiduatione, ità vt non includat in ſe formaliter aliquam incommunicabilitatem, ergo illa ratio entis erit talis, vt poſſit eſſe in inferioribus, nam rationes ſuperiores ex natura ſua ſunt ordinatæ, vt ſint in inferioribus, vnde in quolibet ente præciſa ratione illa formali, qua aliquid redditur hoc, remanent, ſolùm rationes ſuperiores. Quod autem eſt commune pluribus ex ſe per modum rationis ſuperioris, eſt vniuerſale, & conſequenter quicquid eſt extra rationem, quæ reddit hoc, ſeù indiuiduum, erit vniuerſale.

X. Neque in oppoſitum valet, quòd ſi natura eſſet ex ſe vniuerſalis, numquam poſſet fieri particularis, quia ſi ex ſe non eſſet vniuerſalis, non poſſet fieri particularis. Vniuerſalitas enim metaphyſica realis, de qua nunc agimus, ex natura ſua ſubſternitur ſingularitati, ſicuti ratio potentiæ ſubſternitur formæ, quare vniuerſalitas facit, quòd natura ſubordinetur ſingularitati tanquam potentia metaphyſica contrahibilis, & ſi non haberet hanc vniuerſalitatem, non poſſet ſecundùm ſe eſſe in pluribus. Quare tantùm abeſt, quòd vniuerſalitas tollat, quòd non poſſit natura particularizari, vt etiam illam reddat particularizabilem; ſolùm cum natura ſecundùm ſuum eſſe ſit vniuerſalis, ſequitur, quòd non poſſit fieri particularis ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum, quaſi ſecundùm eſſentialia mutetur, hoc tamen non eſt neceſſarium, vt particularizetur; ſed ſufficit, quòd illi ſuperueniat ſingularitas tanquam actus trahens illam ad eſſe indiuiduale. Atque ex dictis etiam patet, quomodo natura ſecundùm ſe conſiderata habeat totum id, quòd requiritur ex parte obiecti, vt ſit in ſtatu proximo, in quo poſſit prædicari de pluribus, quia eſt vna potens eſſe in pluribus, & vt prædicetur, ſufficit, ſi ab intellectu concipiatur, vt ſit obiectiuè in ipſo, vnde ad hunc ſtatum proximum prædicabilitatis requiritur tantùm conceptio intellectus, quæ eſt tantùm conditio quædam, non verò aliquid, quo natura, quantùm ſe tenet ex parte obiecti, conſtituatur in ſtatu proximo prædicabilitatis.

Vniuerſale eſſe intrinſecè aliquid relatiuum.

SECTIO V.

I. HAnc etiam concluſionem ponimus tanquam fundamentũ noſtræ ſententiæ, & dicimus; quòd ſi conſideretur vniuerſale ſecundùm ſuum eſſe formale, conſtituitur formaliter per aliquid relatiuum tranſcendentale, ita vt in ſuo eſſe includat hunc reſpectũ. Concl. Vniuerſale importat aliquid relatiuum tranſcendentale. Ità cenſere debet Auctores, quos pro ſecunda opinione ſectione prima retulimus, quãuis etiam nonnulli tribuant vniuerſali tanquam formale conſtitutiuum aliquam relationem prædicamentalem, quam, inquiunt, eſſe relationem rationis; in quod etiam inclinare videtur D. Th. opuſc. 55. ibidem cit. D. Th. ſed intelligit de vniuerſali non purè metaphyſicè conſiderato, ſed logicè ſumpto, quod conſtat ex natura, & ſecunda intentione, quę eſt aliquid rationis; nos verò hic loquimur de vniuerſali metaphyſico, quod habet ſuum eſſe reale metaphyſicum, & hoc, dicimus, conſtitui per reſpectũ trãſcendentalẽ ad inferiora, & non eſſe aliquid omninò abſolutum, vt volebant

com-

complures ex Auctoribus tertiæ ſententiæ; qui aſſerebant ſolùm ex noſtro modo imperfecto intelligendi non poſſe intelligi ſine relatione, in ſe verò non includere hanc relationem.

Prima ratio.

II. Probatur autem hæc concluſio. Vniuerſale in ſuo eſſe formali conſtituitur per vnitatem, & aptitudinem, ita vt altera ipſarum deficiente deficiat etiam eſſe formale vniuerſalis, vt patet ex ijs, quę diximus de eſſentia vniuerſalis; vnde ſi eſſet vnum, & non haberet aptitudinem, non eſſet vniuerſale, ſed eſſet aliquid incommunicabile, atque adeò ſingulare; ſi verò haberet aptitudinem, & non eſſet, vnum non eſſet aliquid commune, ſed mera pluralitas, quę non conſtituit vniuerſalitatem, vnde in definitionibus allatis ab Ariſtotele, quas ſuo loco explicauimus, vtraque ratio ponitur nempè vnitas, & aptitudo, ergo ſi vniuerſale in ſuo formali conſtitutiuo inuoluit aptitudinem, inuoluit etiam relationem tranſcendentalem. Conſequentia iſta deberet eſſe nota ex terminis ipſis; ſtatim enim patet, quòd aptitudo non eſt aliquid omninò abſolutum, ſed eſſentialiter ordinatur ad actum correſpondentem ſibi, ſicuti etiam quælibet alia potentia: aptitudo enim eſt quędam potentia vniuerſalis, qua poteſt eſſe in multis. Quod amplius declaratur; aptitudo iſta vniuerſalis eſt ratio quædam, quæ ordinat vniuerſale ad eſſendum in multis, quod eſſe non poteſt abſque eo, quòd ordinetur ad plura; quod enim poteſt eſſe in alio, ad ipſum ordinatur, ſic quia forma poteſt eſſe in materia, accidentia in ſubiecto, & forma ordinatur ad materiam, & accidentia ad ſubiectum.

Vniuerſale ratione aptitudinis dicit relationem tranſcendentalem.

Confir.

II. Et poteſt hoc rurſus declarari. Vniuerſale ex vi huius aptitudinis, ſe habet vt quædam potentia metaphyſica contrahibilis per varias indiuiduationes, ergo ex vi illius formaliter cõſtituitur vt quid relatiuum tranſcendẽtale, omnis enim potentia conſtituitur per relationẽ tranſcendentalem ad ſuum actum; modo indiuiduatio ſe habet veluti actus reſpectu vniuerſalis, vniuerſale verò vt potentia contrahibilis, ergo ex vi huius contrahibilitatis dicit relationem tranſcendentalem ad inferiora. Rurſus omne perfectibile dicit ordinem tranſcendentalem ad ſuũ perfectiuum, omne contrahibile ad ſuũ contractiuum, ergo cum vniuerſale ſit quid contrahibile, & perfectibile per eſſe indiuiduale, debet dicere ordinem tranſcendentalem ad illud.

Vniuerſale ve ũ ti potentia, indiuiduatio veluti actus

Secunda ratio.

IV. Secundò probatur principaliter concluſio. Vniuerſale habet annexam prædicabilitatem de pluribus, ità vt illi conueniat, vt diximus, tanquam propria paſſio, vel vt alij docent, tanquam formale conſtitutiuum; quocũque autem modo ſe habeat, dummodo vniuerſali conueniat vt aliquid propriũ ipſius, ſequitur, quòd debeat vniuerſale eſſe eſſentialiter aliquid relatiuum. Hæc ſequela oſtenditur, quia prædicabilitas dicit ordinabilitatem prædicati ad ſubiectum, actualis enim prædicatio enunciat illum ordinem, quem habet prædicatum ad ſubiectum, vnde fit, quòd aliqua prædicatio ſit eſſentialis, aliqua verò accidentalis, iuxta diuerſum ordinem prædicati ad ſubiectum, ergo prædicabilitas ſupponit ordinem, & relationem in prædicato, ex vi cuius ſit ordinabile per actualem prædicationem ad ipſum, quomodo enim ordinaretur, niſi ad ipſum diceret ordinem?

Vniuerſale eſt ordinabile ad inferiora

Confirmatur. Prædicatum, vt eſt ſecunda intentio, eſſentialiter reſpicit ſubiectum, vt eſt ſecunda intentio, ergo etiam prædicatum, prout eſt prima intentio, & dicit rationem formalem metaphyſicam, debet dicere eſſentialiter ordinem ad ſubiectum, vt eſt prima intentio, & aliquid reale metaphyſicum nam ordo ille prædicati, & ſubiecti, vt ſunt ſecundæ intentiones, fundatur in ordine prædicati, & ſubiecti, prout ſunt primæ intentiones, quia ordo ille dicit, quòd prædicatum ordinetur ad ſubiectum, quod fieri non poſſet, niſi ex natura ſua ordinaretur, quia prædicatio vera enunciat tandũ id, quod eſt in rebus, vel tollit id, quod non eſt. Confirmatur ſecundo. Prædicatum ex vi prædicationis vnitur cum ſubiecto, in hoc enim conſiſtit attributio prædicationis affirmatiuæ, qua prædicatum attribuitur ſubiecto; ergo prædicatum debet eſſe vnibile ex natura ſua cum ſubiecto, ꝙ autem ex natura ſua eſt vnibile cum altero, dicit ordinem tranſcendentalem ad ipſum, vt patet ex materia, & forma, quæ ſunt ex natura ſua vnibiles vnione phyſica. Vniuerſale autem eſt vnibile cum inferioribus vnione metaphyſica ad conſtituendam

Prædicatio ordinat prædicatum ad ſubiectum, & cum illo vnit.

Digitized by Google

dam vnam naturam metaphyſicam, ergo debet dicere, prout metaphyſico modo ſe habet, relationem tranſcendentalem ad inferiora, & idcirco hinc fit, quòd ab ipſo conſequatur tanquam propria paſſio prædicabilitas de pluribus tanquam ſuperioris de inferioribus.

Tertia ratio.

V. Tertia quoque ratio reddi poteſt deſumpta ex menſura vniuſcuiuſque eſſentiæ: intellectus enim noſter menſurat eſſentiam rerum, ita vt illud ſit de vniuſcuiſque eſſentia, ſine quo intellectus non poteſt habere cōceptum quidditatis illius, & ſtatim ac habet, nihil vltra requiritur ad eius eſſentiale conſtitutiuum. Cuius rei ratio reddi poteſt, quia intellectus noſter percipit eſſentias rerum, vnde habet in ſe quandam repræſentationem ipſarum, & ipſę ſunt obiectum ſecundùm proprium eſſe talis cognitionis, & exiſtunt obiectiuo modo in intellectu, atque proportione ſeruata ſe habent eodem modo in ſuo proprio eſſe reali, ac in eſſe intentionali, ſeù repræſentato; hinc fit quòd totum illud requiritur ad conſtituendam eſſentiam rei, quòd neceſſariò debet intellectui repræſentari, vt illam intelligat, & quando non eſt neceſſe, quòd aliquid, repræſentetur, neque eſt neceſſarium ad conſtituendam eſſentiã rei, quia eadē res eſt in eſſe, ac in repræſentari, & repræſentatio eſt quædam imago rei repræſentatæ, & hoc pacto dicitur intellectus menſurare eſſentias rerum, hoc eſt manifeſtando, & oſtendendo, quid vnicuique ſit eſſentiale. Intellectus menſura eſſentiarum.

Verùm quia aliquando obiectum non eſt proportionatum ratione ſuæ perfectionis, intelligit obiectum aliter ac eſt formando ens rationis, vt cum intelligit Angelos ad modum creaturæ corporeæ, non ideo tamen ceſſat eſſe menſura eſſentiæ horū obiectorum, ſed corrigit ſuam conceptionem ſeparando id, quod eſt de eſſentia, & id, quod non eſt de eſſentia, & facta hac ſeparatione manifeſtat, quid ſit de eſſentia, quid non; ſic menſurat eſſentiã Angeli manifeſtando, corporeitatem illam non eſſe de illius eſſentia, ſed illi tribui ratione noſtri intellectus, qui habet pro obiecto proportionato ſolùm corporea. Ex hoc autem diſcurſu ſic argumentor. Non poteſt intellectus cognoſcere vniuerſale, niſi in ipſo attingat ordinem tranſcendentalem ad plura inferiora, ergo ordo tranſcendētalis eſt eſſentialis vniuerſali; antecedens eſt certum, quia vniuerſale eſt vnū in ſe potens eſſe in pluribus, nec poteſt aliquo pacto explicari vniuerſale, niſi explicetur per ordinē ad plura, vt patet ex ipſius definitione; definitur enim, quod poteſt multis ineſſe, & ratio manifeſta eſt, quia vniuerſale importat quandam pluralitatem, in qua reperiatur, ſic Deus non alia ratione dicitur cauſa vniuerſalis, niſi quia poteſt producere plures effectus, & facta inductione in omnibus, quæ dicuntur vniuerſalia, ſemper erunt talia cum ordine ad plura, & hoc etiam patet ex noſtro modo concipiendi, quia niſi in vniuerſali concipiatur ordo ad plura, nunquam habetur conceptus proprius vniuerſalis; conſequentia verò patet ex diſcurſu facto. Nec poteſt dici, quòd concipiatur vt quid relatiuum, ex noſtro imperfecto modo concipiendi, tum quia ſi hoc eſſet verum, non deberet hic ordo exprimi in definitione vniuerſalis, ſicuti corporeitas non exprimitur in definitione Angeli, tum quia ſi negetur de obiecto id, quod ipſi tribuitur ex noſtro imperfecto modo concipiendi, non deſtruitur eius eſſentia, ſi verò ordo ad plura negetur de vniuerſali, deſtruitur eius eſſentia. Vniuerſale non ... intelligi ... ac ordine tranſcendentali.

Confir.

VI. Et poteſt hoc amplius confirmari, quia vniuerſale, vt tale eſt, ſe habet vt quid ſuperius ad inferiora, ſe habet enim vt quid commune reſpectu illorum, atque hæc ſuperioritas imbibitur in ratione formali vniuerſalis, ſicuti imbibitur communitas; de ratione autem ſuperioris eſt, quòd ſit quid relatiuum tranſcendentale reſpectu inferiorum; nam dependet ab ipſis in eſſe; ſi enim inferiora non eſſent poſſibilia, neque eſſet poſſibile ſuperius; ſi ergo vniuerſale eſſentialiter requirit terminum, nempe inferiora, debet eſſe quid relatiuum ad ipſa. Ex quibus patet, quàm improbabiliter dicatur, quòd ſolùm ob noſtri intellectus imperfectionem vniuerſale concipiatur vt quid relatiuum, non verò quòd in ſe tale ſit; & quòd ſuperius, vt ſuperius eſt, non dicat relationem ad inferiora, ſed ſolùm conceptum vt ſuperius, vt Recentior quidam reſpondet, in qua reſponſione improbanda, non amplius Vniuerſale eſt quid ſuperius.

immorari, quia ex dictis patet ipſius abſurditas.

Naturam in prima abſtractione habere vnitatem ſufficientem ad Vniuerſale.

SECTIO VI.

Concluſ.

Natura in prima abſtractione habet vnitatem ſufficientem pro vniuerſali.

1 PRæmiſſis ijs, quæ hucuſque diximus, tanquam fundamentis veræ ſententiæ, nunc ponimus alteram Concluſionem, in qua dicimus, quòd natura in prima abſtractione, qua abſtrahitur ab indiuiduis, eſt vna vnitate ſufficiente ad vniuerſale metaphyſicum. Duo autem ponit hęc concluſio: primum, quòd natura in prima abſtractione habeat vnitatem; alterum, quòd hæc vnitas ſufficiens ſit ad conſtituendum vniuerſale metaphyſicum. Quæ quidem ſunt inter ſe connexa, & vnum ſequitur ex altero. Quod ergo ſpectat ad vnitatem, probatur, naturam eſſe vnam. In prima abſtractione habetur tantùm eſſe eſſentiale naturæ diſtinctum ſecundùm rationem ab eſſe indiuiduali, in hoc enim conſiſtit abſtractio, quòd intellectus concipiat tantùm naturam ſecundùm ſua eſſentialia, non concepta indiuiduatione, in quo interuenit diſtinctio ſecundùm rationem, qua inuicem ſeparantur natura, & indiuiduatio, ergo natura in prima abſtractione eſt vna vnitate poſitiua, conſequentia hęc oſtenditur, quia natura habet ſuum eſſe, & conſequenter ſuam vnitatem, quæ tanquam propria paſſio conſequatur tale ens, paſſiones enim vnitatis, bonitatis, & veritatis, ſunt inſeparabiles à quocumque ente, quia cum ipſo identificantur, cum igitur à natura ſeparetur tantùm indiuiduatio, & nihil aliud, iam debet remanere in eſſe obiectiuo cum ſua propria vnitate, quia vnitas propria conſiſtit in eſſe proprio ipſius.

Natura ſeparata ab indiuiduatione habet ſuã vnitatem.

Confir.

II Et poteſt hæc ratio magis confirmari. Natura in prima abſtractione concipitur diuiſa ab indiuiduatione, per quam à parte rei contrahitur, ergo debet habere in illa abſtractione aliquã vnitatẽ ſibi propriam. Antecedens eſt euidens, quia vt dictum eſt, in hoc cõſiſtit abſtractio naturæ, quòd natura ſeparetur ab indiuiduatione, & conſequenter debet in eſſe obiectiuo remanere diuiſa. conſequentia verò probatur, quia vnumquodque ex eo, quòd diſtinguitur ab alio, conſtituitur vnum; vnitas enim eſt ratio, per quam formaliter vnũquodque ab alio diſtinguitur, ergo ſi natura in prima abſtractione diſtinguitur ab eſſe indiuiduali, debet habere ſuam vnitatem, per quam diſtinguatur. Addo etiam, naturam ſic obiectiuè conceptam in prima abſtractione ne dum diſtingui ab eſſe indiuiduali, ſed etiam à quocumque alio, quod non ſit ipſa, atque ſic diſtincta obiicitur, ergo habet vnitatem ſibi propriam, ſecundùm quam obijciatur intellectui; nam, vt diximus modò, per ſuammet vnitatem vnumquodque ab alio diſtinguitur. Præterea ſi concipiatur eſſe indiuiduale, ſe ſolo habebit ſimul in illa conceptione ſuam vnitatem indiuidualem, quam trahit ſecum vt propriã paſſionem; nec erit maior ratio de vno, quàm de alio.

Quod ab alio diſtinguitur, habet ſuam vnitatem.

III. Solùm poſſet reſponderi, quòd natura in prima abſtractione non habet vnitatem formaliter, ſed tantùm fundamentaliter, & ſolùm per cognitionem reflexam comparatiuam acquiret vnitatem formalem, ſed non video, qua probabilitate id dicatur. Nam eſſe naturæ, quòd in prima abſtractione obijcitur, ſe habet formali modo, & eſt eſſe formale naturæ, ergo etiam debet formali modo, & non tantùm fundamentaliter habere vnitatem, quæ eſt propria ipſius paſſio. Rurſus formaliter natura illa eſt diuiſa à quocunque alio, quod non eſt ipſa, diuiſione formali, & non tantùm fundamentali, ergo etiam habet formalem vnitatem, quia ſine formali diſtinctiuo non poteſt eſſe diſtinctio; formale autem diſtinctiuum, quo vnumquodque ab alio diſtinguitur, eſt propria vnitas vniuſcuiuſque. Denique per actum reflexum natura, prout eſt obiectum, nihil acquirit, præter quaſdam rationes fictas per intellectum, quæ conſequuntur actum reflexum; ad actum autem reflexum nõ conſequitur aliqua ratio formalis vnitatis, alioquin, quicquid intelligeretur actu reflexo, haberet hanc vnitatem. Neque poteſt dici, quòd in hac reflexione intellectus illi adfigit vnitatem, quia non poteſt alicui adfigi vnitas, niſi adfigatur aliquod eſſe, cum vnitas dicat neceſſariò aliquid, quod ſit vnum; natura autem per actum reflexum non

Excluditur reſpõſio.

Natura in prima abſtractione formaliter eſt vna.

acquirit aliquod eſſe de nouo. Neque poteſt dici, quod adfigat vnitatem, qua natura ſit vna ſecundùm proprium eſſe, quia vnitas, qua vnumquodque eſt vnum ſecundùm proprium eſſe, conſequitur ab intrinſeco talis eſſe, vt propria paſſio, non verò ab extrinſeco adfigente prouenit.

2. ratio. IV Secundò principaliter probatur hæc pars concluſionis. Natura in prima abſtractione eſt indiuiſa formaliter, & non tantùm fundamentaliter in ſeipſa, ergo in prima abſtractione habet vnitatem, antecedens declaratur, quia natura eſt in prima abſtractione tantùm ſecundùm ſua eſſentialia, cum autem non poſſit eſſe diuiſio, niſi ſint rationes diuidentes, & natura illa non habeat diuerſitatem rationum, non poteſt habere aliquam diuiſionem, alioquin idem diuideretur à ſeipſo, vbi enim eſt diuiſio, ibi debet eſſe etiam multiplex eſſe, quod conſtituat extrema diuidentia. Confirmatur. Quando interuenit diuiſio, valet etiam propoſitio negatiua, qua vnũ negetur de altero, quod eſt enim ab alio diuiſum, non eſt ipſum, ſi autem natura in prima abſtractione non haberet indiuiſionẽ, deberet etiã tribuere fundamentũ propoſitionis negatiuæ, qua aliquid de alio negaretur, quod tamen fieri nõ poteſt, cum interueniat tantùm ipſa natura præcisè conſiderata, quæ non poteſt negari de ſeipſa. Confirmatur ſecundò: Quando natura eſt in indiuiduis habet diuiſionem ſolùm ratione indiuiduationis, à qua prouenit formaliter omnis diuiſio, quã habet natura in ſtatu realis exiſtentiæ, ergo quando eſt præciſa ab indiuiduatione, nullam habet diuiſionem, quoniã tollitur ab ea omne diuiſiuum, per primam autem abſtractionem ſufficiẽter ſeparatur omnis indiuiduatio. Ex quibus ſufficienter oſtenditur, naturam in prima abſtractione nullam habere diuiſionem. Supereſt ergo probanda conſequentia principalis argumenti. Indiuiſio conſtituit vnum, illud enim eſt vnum, quod eſt in ſeipſo indiuiſum, cũ ergo natura in prima abſtractione ſit in ſeipſa indiuiſa, erit etiam vna. Rurſus diuiſio, & multitudo non tollitur, niſi per ſuum oppoſitum, & oppoſitum multitudinis, & diuiſionis eſt tantùm vnitas, ergo ſi in prima abſtractione natura non habet aliquam diuiſionem, aut multitudinem, habebit vnitatem.

Natura in prima abſtractione eſt indiuiſa formaliter.

V. Confirmatur principaliter ratio facta. Natura in prima abſtractione ſecundùm ſuum eſſe eſſentiale terminat cognitionem abſtractiuam, ergo habet in prima abſtractione vnitatem poſitiuam formalem, quæ ſit tota illa vnitas, quam poteſt habere; antecedens non indiget aliqua probatione, nam hoc ſupponitur tanquam certum, vnde ſola conſequentia eſt probanda. Omnes eſſentiæ rerum, ſe ſolis conſideratæ, conſiſtunt in indiuiſibili, & impoſſibilis eſt quælibet diuiſio in ipſis, quia per quamlibet diuiſionem, aut additionem variantur, aut deſtruuntur, ſi igitur conſiſtunt in indiuiſibili, etiam ſunt aliquid ſimplex, ſimplicitas autem, & vnitas perfecta idem ſunt. Verùm hæc indiuiſibilitas, & ſimplicitas non quomodocumque conuenit eſſentijs, ſed formaliter ex vi proprij conſtitutiui, vnde eſt illis intrinſeca, ergo cum natura in ſtatu præciſionis in prima abſtractione dicat ſuum eſſe proprium, dicit etiam vnitatem ſimplicitatis, quæ eſt intrinſeca naturæ.

Confir.

Diuiſio impoſſibilis eſt in natura prout eſt in prima abſtractione.

3. ratio. VI. Tertia ratio eſt. Natura in ſtatu realis exiſtiſtentiæ in quolibet indiuiduo habet ſuam vnitatem formalem, qua eſt vna eſſentialiter in ſeipſa, ergo etiam in ſtatu præciſionis, & in prima abſtractione habet vnitatem. Quòd natura dicat vnitatem in ſtatu realis exiſtentiæ, probatum eſt ſupra, vbi oſtẽdimus, naturam eſſe vnam vnitate formali, atque qui negant, habere eandem vnitatem in omnibus indiuiduis, adhuc tamen concedunt vnitatem formalem in quolibet indiuiduo multiplicatam; vnde quia hæc multiplicatio prouenit à ſola indiuiduatione, ſeparata hac indiuiduatione remanebit vnitas formalis. Ex quo probari poteſt conſequentia. Quando præſcinditur natura per primam abſtractionem ab indiuiduis, relinquitur ſola indiuiduatio: & abſtrahitur totum illud, quod dicit natura in indiuiduis, ergo etiam abſtrahitur vnitas formalis, quam dicit in indiuiduis. Et poteſt adhuc confirmari hæc ratio. Natura in prima abſtractione eſt in tali ſtatu, vt poſſit de inferioribus prædicari, ergo in prima abſtractione eſt vna. Quòd in prima abſtractione ſit in ſtatu prædicabilitatis, patet, quia, quando ſe habet, vt prædicatum prædicans de

Vnitas formalis naturæ in indiuiduis.

Natura in prima abſtractione eſt in ſtatu proximo prædicabilitatis.

pluribus, eſt obiectum primę apprehenſionis, prædicatum enim, & ſubiectum apprehendũtur ꝑ ſimplicẽ apprehenſionẽ directã, nec eſt neceſſaria aliqua reflexio; ſufficit enim, ꝙ prædicatũ ſit obiectiuè in intellectu, modò natura per primã abſtractionem ab indiuiduis præciſa eſt in intellectu obiectiuè ſecũdũ ſuũ eſſe, ꝙ habet in indiuiduis, & quod per prædicationem tribuitur inferioribus; cum igitur ſufficiat, ꝙ prædicatũ ſit obiectiuè in intellectu, vt ſit in ſtatu proximo prædicabilitatis, iã natura in prima abſtractione erit iu ſtatu proximo prædicabilitatis. Conſequentia autẽ declaratur, quia quando natura eſt in ſtatu proximo prædicabilitatis de ſuis inferioribus, dicit vnũ, & idẽ prædicatum reſpectu omniũ; quod enim de vno inferiorum effertur, de alio quoque prædicatur, ergo natura, dũ eſt in ſtatu proximo prędicabilitatis, eſt vna, atque adeo in prima abſtractione.

Altera pars cõcluſionis

VII. Altera autẽ pars noſtræ cõcluſionis, quòd videlicet hæc vnitas ſit ſufficiens ad vniuerſale, declaratur. Certũ eſt enim, quòd vnitas, quã habet natura in prima abſtractione, non eſt vnitas indiuidualis, quia hæc eſt ſemper annexa cum eſſe indiuiduali, in illa autẽ prima abſtractione natura habet tantùm ſuum eſſe eſſentiale. Rurſus omnis vnitas vel eſt uniuerſalis, vel indiuidualis; nã, vel eſt ordinabilis ad plura, vel non. illa vnitas, quam habet natura in prima abſtractione non eſt ſingularis, ergo eſt vniuerſalis. Deinde hæc vnitas eſt cõnexa cum eſſe quodã cõmuni pluribus, nã eſt vnitas naturæ, quæ ex vi ſui eſſe eſt quid commune, ergo eſt vnitas ſufficiens ad vniuerſale, ſi quidẽ ex eo, quòd eſt vnitas naturæ communis, poteſt habere annexam aptitudinem ad eſſendum in multis.

Quomodo vnitas naturæ in prima abſtractione ſufficiens ad vniuerſale.

VIII. Denique illa vnitas eſt ſufficiens ad vniuerſale, cuius tantùm eſt capax natura, ſed tantũ illius vnitatis eſt capax, quã habet in eſſe obiectiuo, prout ſubeſt primæ abſtractioni, ergo vnitas, quã habet natura in prima abſtractione, eſt ſufficiens ad vniuerſale. Vtraque propoſitio declaratur, & quod ſpectat ad maiorem certum eſt, quòd natura ſecundùm ſuum eſſe eſſentiale fundat vniuerſale, quatenus eſt participabilis à multis, cum igitur ad cõſtituendũ vniuerſale formale requiratur vnitas, illa tantũ poteſt eſſe neceſſaria, cuius poteſt eſſe capax talis natura; imò hæc erit ſufficientiſſima, & impoſſibile erit, quòd vniuerſale requirat aliam vnitatem, quia ſi nõ requirit aliud eſſe, quàm naturæ, in quo fundatur, nec etiam requiret aliam vnitatem præter illam, cuius eſt capax natura.

Quæ vnitas ſufficiat.

Quòd autem, vt aſſerebamus in minori, natura ſit tantùm capax illius vnitatis, quam habet in eſſe obiectiuo in prima abſtractione, probatur; quoniam natura exiſtit ſub tali abſtractione cum illa vnitate, quæ conſequitur ad eius eſſe, tanquam paſſio: vnumquodque autẽ ens eſt tantùm capax illius vnitatis, quę conſequitur ad eſſe ipſius; vnitas enim ex genere ſuo conſequitur ad rationem entis, vt paſſio illius, atque cõſequenter vnumquodque ens poteſt habere illam tantùm vnitatem, quæ vt paſſio poteſt ab ipſo conſequi, vnum enim ſubiectum non poteſt participare de paſſione alterius, & neque vnum ens de vnitate alterius; ſed hæc magis clara fient ſectione ſequenti, in qua oſtendemus, naturam in prima abſtractione habere etiam aptitudinem ad eſſendum in multis, quam ſi habet, manifeſtum ſit, quod ſufficit ad vniuerſalale.

Naturam in prima abſtractione habere aptitudinem ad eſſendum in multis.

SECTIO VII.

Concluſio.

1 RVrſus concludimus, quòd natura, prout exiſtit obiectiuè in prima abſtractione, nedum habet vnitatem ſufficientem ad vniuerſale, ſed hæc vnitas eſt etiam coniuncta cum aptitudine ad eſſendum in multis, per quam conſtituitur vniuerſale in ſuo eſſe. Hæc concluſio conformis eſt ad ea, quæ diximus de aptitudine, vbi oſtendimus, quòd aptitudo ſit aliquid reale conueniens ab intrinſeco ipſi naturæ.

Natura in prima abſtractione habet aptitudinem ſufficientem ad vniuerſale.

Et poteſt probari cum proportione ad præcedentem ex eo, quòd natura eſt in prima abſtractione ſecundùm proprium ſuum eſſe. Vnde ſic argumentor. Natura in prima abſtractione habet totum id, quod inuoluit in ſua eſſentia, ergo etiam habet aptitudinem ſufficientem ad conſtituendum vniuerſale. Conſequentia hæc declaratur, nam natura ab intrinſeco ſuo habet aptitudinem, vt ſit

Quando natura præſcinditur in uoluit aptitudine ſibi intrinſecã

in mul is,eſt enim ex vi ſui eſſe communicabilis pluribus, & intrinſecè inuoluit talem poſſibilitatem. qua non ſolũ eſt poſſibilis in ſeipſa, ſed etiam in pluribus, quod ſatis patet ex eo, quòd vnum quodque indiuiduum dicit in ſuo eſſe poſſibilita em naturæ, vt abundè ſupra declaratum ſuit, & conſequenter natura præciſa eſt poſſibilis cum ordine ad plura, ergo cum in prima abſtractio dicat totum ſuum intrinſecũ eſſe, dicit etiam aptitudinem.

Confir.

II. Et poſſumus in confirmationem rationis factæ etiã arguere. Natura in prima abſtractione eſt ſeparata ab omni incõmunicabilitate, ſeparatur enim per abſtractionẽ ab indiuiduatione, quę ſola reddit indiuidua incommunicabilia, ergo natura in prima abſtractione habet cõmunicabilitatẽ, & conſequenter aptitudinẽ ad eſſendum in pluribus; quoniã poſſe pluribus cõmunicari non eſt aliud, niſi poſſe eſſe in illis; habet autem ex vi cõmunicabilitatis, quòd poſſit plurib. cõmunicari. Cõſequentia hæc declaratur, quia natura de facto habet, quòd pluribus cõmunicetur, vnde quæſo habet, quòd cõmunicetur, niſi ex vi ſui eſſe? nec enim poteſt dici, quòd habeat ab intellectu, quia ſicuti cõmunicatio phyſica fit independenter ab intellectu, ita etiã metaphyſica debet eſſe independens ab ipſo, nũ cõmunicabilitas metaphyſica nõ eſt aliud, quàm formalis ratio cõmunicabilitatis phyſicæ abſtracta ab omni materia.

Natura in prima abſtractione eſt ſeparatur ab omni incommunicabilitate.

Reijcitur reſpoſio

III. Atq. hinc excluditur alia reſponſio, quæ poſſet afferri, quòd ſcilicet natura abſtracta in prima abſtractione nõ habeat hanc aptitudinẽ, neq. hanc communicabilitatẽ poſitiuè ſed ab vtraq abſtrahat, & ſe habeat negatiuè tã reſpectu cõmunicabilitatis, quã reſpectu incommunicabilitatis, vt videtur docere, Caiet. de ente, & eſſentia c.4 q.6.& 7.& cum eo ferè omnes, qui negant vniuerſalitatẽ conuenire naturæ ſecundùm ſe conſideratę. Verùm contra hanc reſpõſionẽ inſto, Quãdo abſtrahitur natura ab indiuiduis, abſtrahitur totum id, ꝙ dicunt indiuidua, excepta indiuiduatione, ergo in natura abſtracta eſt aptitudo metaphyſica ad eſſendũ in multis. Cõſequentia probatur, nam à parte rei, natura conſiderata ſecundùm ſuũ eſſe propriũ, & ab intrinſeco habet, ꝙ ſit phyſicè multiplicabilis, atq. id nõ illi cõpetit ratione indiuiduationis, ſed ratione ſuæ eſſentiæ. ergo cum abſtrahatur etiã intrinſeca communicabilitas, conſequenter habet in tali eſſe abſtracto aptitudinem, vt poſſit eſſe in multis. Confirmatur; communicabile, & incommunicabile, ſeù quòd idem eſt, non communicabile opponuntur contradictoriè, aut taltem priuatiuè. Contradictoria verò, & priuatiua ità ſe habent, quòd quando nata ſunt afficere aliquod ſubiectum, non poſſit vnum remoueri ab illo niſi per poſitionem alterius: ſic impoſſibile eſt, ꝙ forma tollatur à ſubiecto, niſi per priuationẽ, & quòd priuatio auferatur, & nõ per formam. Hinc fit, quòd cum communicabilitas, & incommunicabilitas ſit apta afficere naturam, & priuatiuè opponantur vt dictũ eſt, non poſſit tolli incommunicabilitas, niſi per poſitionem communicabiſitatis, per primam autem abſtractionẽ tollitur à natura omnis incommunicabilitas. Nec valet, ſi dicatur tolli tantum incommunicabilitatẽ poſitiuam, non verò priuatiuã, quia tollitur illud, quod eſt ſundamentum negationis, quam dicit incommunicabilitas, hoc eſt, non poſſe alteri ſe communicare, & conſequenter tollitur omnis incommonicabilitas; Et adhuc ratio facta obtinet ſuã vim, quia quoties duæ rationes poſitiuè opponuntur, quarũ altera habet annexã negationẽ alterius, ità immediatè opponuntur, ſicuti contradictoria, et vna non poteſt tolli, niſi per poſitionẽ alterius, ſic quia materiale, & ſpirituale ità opponũtur, vt vnũ habeat negationẽ alterius, vt etiã eſſe cõpoſitũ & eſſe ſimplex, & alia huiuſmodi, non poteſt vnum ex his auferri, niſi ponatur eius oppoſitum poſitiuũ, ergo cũ communicabilitas, & incommunicabilitas, quæ habentur per formam poſitiuã, ita ſe habeant, vt vna habeat annexã negationẽ alterius, nõ poteſt vna forma tolli niſi per poſitionem alterius poſitiuæ & ratio euidens eſt, quia immediatè opponuntur ex eo, quòd vna habet annexam negationem alterins, ex ijs autẽ, quæ opponuntur immediatè, vnũ nõ poteſt tollit, niſi per ſuũ oppoſitũ. Confirmatur prætereа; cõmunicabilitas, & incõmunicabilitas opponuntur tali oppoſitione, quæ incipit ab ipſa vnitate quæ eſt paſſio entis, vt ſupra dictum fuit, ens enim ex intrinſeca ſua ratione ita eſt vnum, vt illi conueniat ex ui ſuæ rationis formalis

Quomodo neceſſario abſtrahendo naturam ab ſtrahatur etiam aptitudo.

Incommunicabilitas non poteſt tolli niſi conſurgat communicabilitas.

eſſe

eſſe pluribus communicabile, ſi quidem de facto communicatur, ergo alterum ex his ſiue communicabilitas, ſiue incommunicabilitas debet cuicumque ineſſe, cum ſint vninerſaliſſima contradictoria; & cum illa natura ſic abſtracta non ſit incommnnicabilis, erit neceſſariò communicabilis.

IV. Rurſus eadem reſponſio vrgetur. Si natura in prima abſtractione non haberet formam poſitiuam metaphyſicam communicabilitatis, & aptitudis, poſſet de ipſa negari effectus formalis aptitudinis, & communicabilitatis, negatio enim cauſæ formalis infert etiam negationem effectus formalis; vnde valebit dicere, naturam in prima abſtractione non eſſe aptam ad eſſendũ in multis, non eſſe communicabilem, at ſi hoc verificaretur, ſequeretur, quòd ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum haberet repugnantiam ad poſſe communicari, nam quando ex vi eſſe intrinſeci cõuenit aliqua negatio, repugnat forma, quæ tollitur per talẽ negationem, ſic homini repugnat eſſe lapidem, quia ex vi ſui eſſe habet annexã negationem lapidis. Nec valet, ſi dicatur, poſſe coniungi cũ aptitudine, & merè negatiuè ſe habere ad illã, non verò repugnanter, ſicuti etiam ſe habet animalitas reſpectu rationalitatis, nam ſicuti animalitas, licet poſſit coniungi cum rationalitate, non ſit tamen ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum rationalis, ita neque natura ex eo, quòd coniungeretur cum aptitudine, fieret ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum communicabilis. Deinde eſt diſpar ratio de rationibus ſuperioribus, quæ contrahuntur ab inferioribus, ac de ipſa communicabilitate, nam rationes, quæ contrahuntur ab inferioribus, ideò poſſunt merè negatiuè ſe habere, quia ſunt quid ſuperius, de cuius ratione eſt, quòd ſit vnibile cum inferiori, at communicabilitas non eſt quid inferius natura, nec natura eſt quid ſuperius vnibile cum ipſa; ſed eſt aliquid, quod ex natura ſua adæquat omne ens, quod non ſit intrinſecè incõmunicabile, & eſt ratio quædã, quæ cõuenit intrinſecè enti, cui poteſt cõuenire, quare, aut natura debet intrinſecè dicere cõmunicabilitatem, aut repugnanter ſe ad illam habere. Deinde communicabilitas & incõmunicabilitas ſũt rationes intrinſecè imbibitæ in vnitate, ſic incommunicabilitas intrinſecè imbibitur in vnitate indiuiduali. Ergo non poteſt dari natura cum ſua vnitate ſibi intrinſeca, niſi habeat communicabilitatem, alioquin ex vi ſuæ vnitatis repugnanter ſe haberet ad cõmunicabilitatẽ, quia illam non haberet ab intinſeco ſuæ vnitatis, & cum ſolùm ab intrinſeco poſſit conuenire, ſequitur, quod repugnanter ſe habeat, ſi talis communicabilitas de ipſa negatur

Cõmunicabilitatis effectus formalis nõ poteſt negari de natura, prout eſt in prima abſtractione.

Cur ratio ſuperior poſ... ſe ipſe

... inferiorum negatiue ſe habere.

V. Sed hinc elicitur alia confirmatio eiuſdẽ rationis. Natura debet ſm̃ ſuũ eſſe intrinſecũ, eſſe apta, vt ſit in pluribus, ergo debet in ſuo eſſe formali includere aptitudinẽ, atq. cũ in prima abſtractione dicat totũ ſuũ eſſe formale cũ omni eo, ꝙ includit, dicet hanc quoq. aptitudinẽ. Quod ſpectat ad antecedens probatur. Natura abſtracta ita deſcẽdit ad inferiora, vt ponatur in ipſis ſecundũ totũ ſuũ eſſe; id enim, quod cõmunicatur indiuiduis, eſt propriũ eſſe naturæ, hoc autẽ non poſſet fieri, niſi hoc eſſe ſm̃ ſe intrinſecè eſſet aptũ, vt cõmunicaretur, quod enim formaliter cõmnnicatur, debet eſſe cõmunicabile, ſic quia forma communicatur materiæ in ratione formæ, debet ſecundũ ſuũ propriũ eſſe intrinſecũ eſſe in formatiua, & poteſt proſequi inductio in cœteris, quę alicui communicantur. Atq. hinc etiã nota fit deductio cõſequẽtiæ principalis, cũ enim non poſſit haberi effectus formalis ſine cauſa formali, ſi intrinſecè ſecundũ ſuũ eſſe eſt cõmunicabilis, debet etiã includere formã cõmunicabilitatis. Imò ſi intrinſecè non eſſet cõmunicabilis, ſequeretur, quòd tantũ per fictionẽ intellectus eſſet communicabilis, quoniam ſi ex ſe natura non haberet communicabilitatem, cũ nihil reale ex parte obiecti ipſi addatur, quã do intellectus conciperet in ipſa hanc communicabilitatẽ, deberet illã ipſi adfigere formando ens rationis, vnde naturam metaphyſicam poſſe eſſe in pluribus, eſſet ens rationis.

Confir.

Natura abſtracta intrinſecè communicabis.

VI. Secundò principaliter probatur concluſio. Natura in prima abſtractione ſe habet indifferenter ad plura indiuidua, ita vt indifferentia illi conueniat ſecundùm propriũ eſſe, & etiam ſecundùm idem eſſe ſit contrahibilis ad eſſe indiuiduale, ergo natura in prima abſtractione habet aptitudinem conſtitutiuam vniuerſalis: antecedẽns quoad ſingulas partes eſt declarandum, & quod ſpectat ad indifferentiam

Natura in prima abſtractione intrinſecè indifferens ad plura.

certum eſt, quòd indifferentia oritur ex ablatione determinatiui; ſtatim enim ac aufertur determinatiuum formale, id, quod erat determinatum, remanet indeterminatum, & in differẽs. Rurſus etiam certum eſt, quòd eſſe indiuiduale determinat tanquam formale determinatiuum naturam, vt ſit hæc numero, ergo cum per primam abſtractionem auferatur à natura eſſe indiuiduale, remanet natura indeterminata, & indifferens. Verùm huiuſmodi indifferentia non conuenit quocumque modo naturæ, ſed tantùm ſecundùm ſuum eſſe, quia ex ui ſui eſſe habet, quòd non ſit hæc, aut illa indiuidualiter, ſed quòd poſſit eſſe; tum quia eſſe indiuiduale, vt determinatiuum afficit naturã; id autem remanet indifferens, quando aufertur determinatiuum, quod ab ipſo determinatiuo afficiebatur. Quantũ ad alteram partem partẽ antecedentis, ſcilicet ſecundùm ſuum eſſe ſit contrahibilis, ſequitur ex præcedenti, quia quod tanquam ratio ſuperior eſt indifferens, ſe habet etiã vt cõtrahibile. Rurſus natura eſt illa, quæ vnitur, vt potẽtia metaphyſica cum eſſe indiuiduali ad faciendam cõpoſitionẽ metaphyſicam, ſi igitur natura ſecundùm ſe vnitur, etiam ſecundùm ſuum proprium eſſe eſt contrahibilis. Quibus poſitis manifeſtè deducitur conſequentia, quòd videlicet habeat aptitudinem metaphyſicam ad eſſendum in pluribus, quoniam quod ſecundùm ſe eſt indifferens ad plura, per quæ poſſit determinari per vnionẽ cum illis, ordinatur ad illa plura, vt poſſit eſſe in illis. Præterea natura in ſtatu indifferentiæ, & contrahibilitatis ſe habet, vt potentia metaphyſica reſpiciens actũ indiuiduationis ſub ratione formali indiuiduationis, ergo reſpiciet etiã quamlibet indiuiduationem in particulari, ſicuti quia materia reſpicit formam ſubſtantialem ſub ratione actus ſubſtantialis, reſpicit quamlibet formã in particulari; & oculus reſpicit quẽlibet colorem in particulari, quia reſpicit colorem in communi. natura autem, quæ reſpicit plures indiuiduationes, vt potentia contrahibilis, habet aptitudinem ad eſſendum in illis. Et poteſt ſumi cõfirmatio huius rationis ex prædicabilitate, quæ conuenit naturæ exiſtẽti obiectiuè in prima abſtractione; ipſi enim, vt diximus etiam ſectione præcedenti, conuenit poſſe prædicari de pluribus, & eſt conſtituta in ſtatu proximo prædicabilitatis, ergo habet etiam aptitudinem ad eſſendum in pluribus, quoniam per prædicationem habetur exercitium aptitudinis Phyſicæ, & tanquam ratio ſuperior ponitur natura in pluribus inferioribus: vnde ſi natura poteſt poni, prout eſt in prima abſtractione, per prædicationem, debet etiam habere aptitudinem, vt poſſit eſſe. Rurſus natura illa, quę eſt vna in prima abſtractione, poteſt tribui huic, & illi indiuiduo, ſi enim abſtraho hominem vt ſic, poteſt ille homo prædicari de Petro, Paulo, & cœteris indiuiduis, ergo cum per prædicationem vniatur prædicatum cum ſubiecto vnione metaphyſica, debet tale prædicatum ex intrinſeco ſuo habere, quòd poſſit vniri cum quolibet indiuiduo, hoc autem eſt habere aptitudinem ad eſſendum in illis indiuiduis, cum quibus per prædicationem vnitur.

Natura, in prima abſtractione eſt contrahibilis per inferiora

VII. Tertiò probatur. Natura, antequam abſtrahatur ab indiuiduis, habet aptitudinem, vt ſit in vnoquoque illorum, natura enim, quæ eſt in Paulo, habet aptitudinem, vt ſit in illo, natura, quę eſt in Petro, habet aptitudinem, vt ſit in illo, & ſic de reliquis, & conſequenter tota natura adæquatè ſumpta habet aptitudinem, vt ſit in omnibus, ergo etiam abſtracta in prima abſtractione habet aptitudinem ad eſſendum in pluribus, antecedens declaratur. Natura de facto reperitur in ſuis inferioribus per identificationem cum ipſis, & conſequenter debet habere aptitudinem ex ſe, vt poſſit eſſe in illis per identificationem; actus enim ſupponit aptitudinem ad illum. Conſequentia etiam oſtenditur. Quando natura abſtrahitur ab indiuiduis, retinet totum ſuum eſſe, quod habet in indiuiduis, nec aliquid relinquit præter eſſe indiuiduale, ergo cum nõ habeat rationem indiuiduationis aptitudinem, vt ſit in illis, habebit ex vi ſui eſſe, & conſequẽter in eſſe abſtracto ſub prima abſtractione illam retinebit, quia non amittit aliquid de ſuo eſſe, nec habet aliquid adiunctum, à quo impediatur, ſolum enim poſſet impediri à ratione formali incommunicabilitatis, ſed hanc non habet, quia eſt denudata ab omni indiuiduatione, à qua prouenit omnis incommunicabilitas. Atque pro hac ſententia,

3. ratio.

Natura, dum eſt in indiuiduis, habet aptitudinem ad eſſendum in illis.

Natura, dum abſtrahitur relinquit ſolum eſſe indiuiduale.

omnia

omnia faciunt, quibus ſupra diſput. 17. ſect. 4. probatum fuit, naturam dicere ſecundùm ſe aptitudinem.

Vniuerſale fieri per primam abſtractionem comparatiuam.

SECTIO VIII.

Concl.

Vniuerſale fit per primam abſtractionem cōparatiuā.

Duplex modus cognitionis comparatiua.

I. EX dictis colligitur totalis, & vltima reſolutio difficultatis, videlicet; vniuerſale fieri per primam abſtractionem comparatiuam, qua comparatur ad inferiora, pro quo ſciendum eſt, quòd cognitio comparatiua poteſt duplici modo contingere. Primò directè, ſi videlicet cognitio directa tendat in aliquod, quod cognoſcat in ordine ad aliud, vt cum concipit vnum Relatinum Patrem v. g. debet etiam illud concipere in ordine ad filium, & ſic erit cognitio comparatiua, quia comparat ad alind, nempè ad terminum. Altera verò cognitio comparatiua poteſt eſſe reflexa, ſi videlicet poſt quam intellectus aliquid cognoſcit cognitione abſoluta, rurius ſupra illud reflectat, & comparet ad aliud. Quòd autem debeat concedi cognitio comparatiua directa, manifeſtum eſt, nam quæ eſſentialiter ordinantur ad aliud, poſſunt cognitione directa apprehendi, alioquin neque poſſent apprehendi cognitione reflexa, cognitio enim reflexa ſupponit obiectum aliàs cognitum; & ſemper prima cognitio, quæ fertur primò in obiectum, eſt cognitio directa. Dicimus ergo, vniuerſale fieri non per cognitionem reflexam comparatiuam, ſed per cognitionem directam comparatiuam, ità vt prima abſtractio, qua vniuerſale fit, debeat eſſe neceſſariò comparatiua.

Vniuerſale fit per abſtractionem.

II. Quòd vniuerſale fiat per abſtractionem patet ex dictis, nam in prima abſtractione natura, vt vidimus, habet vnitatem, & aptitudinem ad eſſendum in multis, quæ ſola ſufficiunt ad conſtituendum vniuerſale metaphyſicum, cum igitur vniuerſale ex vi primæ abſtractionis habeat totum ſuum conſtitutiuum, dicendùm eſt, quòd fiat per pſam. Solùm nunc reſtat probandum, quòd non ſufficiat cognitio abſoluta, ſed debeat eſſe abſtractio comparatiua

1. ratio

Quod ſic probatur. Vniuerſale non poteſt cognoſci vt vniuerſale eſt, niſi cognoſcatur per cognitionem comparatiuam attingentem ordinem, quem dicit ad inferiora, ergo non poteſt fieri, niſi per cognitionem reflexam modo explicato. antecedens debet eſſe certum apud omnes, quia vniuerſale, vt tale eſt, ordinatur ad inferiora ratione ſuæ aptitudinis, & eſt eſſentialiter quid relatiuum, vt ſupra probatum fuit ſectione 5. huius diſputationis. Quæ autem eſſentialiter relatiua ſunt, vnum non poteſt cognoſci niſi in ordine ad aliud, ſic potentia non poteſt cognoſci niſi in ordine ad actum, vel obiectum, & eadem inductio poteſt fieri in reliquis relatiuis, ſiuè tranſcendentalibus, ſiue prædicamentalibus. Nec valet, ſi dicatur, vniuerſale non eſſe quid relatiuum, quia ipſum nomen, & conceptus aptitudinis ſtatim reijcit hanc reſponſionem; aptitudo enim eſt ad aliqu id aptitudo, & eſſentialiter ordinata ad ſunm actum. Conſequentia etiam declaratur. Fieri vniuerſalis metaphyſici non elt aliud, niſi concipi, quia per id fit, qnòd ſeparatur natura ab indiuiduatione, ſeparatur autem, quia concipitur non concepta indiuiduatione, ergo abſtrahere naturam eſt illam concipere, & conſequenter effectio vniuerſalis eſt conceptio illius, atque adeò cognitio; cum effectio ſit abſtractio, & abſtractio ſit cognitio.

Non poteſt vniuerſale cognoſci, niſi per cognitionem cōparatiua.

Fieri vniuerſalis eſt concipi.

III. Reſpondet tamen Recentior quidam, quòd licet natura in prima abſtractione habeat aptitudinem, non eſt tamen neceſſe, quòd intellectus illam concipiat, vt fiat vniuerſale, ſed ſufficit, quòd concipiat naturam, nihil cogitando de aptitudine. Sed hęc reſponſio improbabiliſſima eſt, & primò impugnatur. Abſtractio eſt formaliter cognitio, ergo ſi vniuerſale fit formaliter per abſtractionem, debet cognitio attingere etiam aptitudinem, quia aptitudo eſt de eſſentia vniuerſalis, & abſtractio tendit formaliter ad vniuerſale vt tale. Secundò. Vel natura in prima abſtractione habet formaliter aptitudinem, vel non habet? hoc ſecundum non poteſt dici, quia iam vniuerſale non fieret per primam abſtractionem, vnde eſt contra ſuppoſitum, & ſectione præcedenti probatum eſt, quod illam habeat. Si igitur habet, ergo debet eſſe obiectiuè in intellectu, quia totũ id, quod habet natura, eſt obiectum talis abſtractionis, & in ipſa reperitur, & con-

Reſpōſ. cuiuſdā Recentioris.

Impugnatur.

Vniuerſale non poteſt abſtrahi, niſi cognitio abſtrahens attingat eius aptitudinē.

ſe-

ſequenter, cum abſtractio ſit cognitio, debet aptitudo cognoſci. Confirmatur, ideò natura eſt in prima abſtractione, quia vt obiectum attingitur à tali cognitione, quæ eſt prima abſtractio, ergo etiam aptitudo, vt ſit in prima abſtractione, debet attingi vt obiectum à tali cognitione. Confirmatur ſecundò. Natura ſecundùm ſuum eſſe inuoluit aptitudinem, ergo ſi ſecundùm ſuum eſſe cognoſcitur, debet etiam cognoſci aptitudo. Tertiò. Non poteſt fieri vniuerſale, niſi fiat ſecundùm aptitudinem, quia eſt eſſentiale requiſitum ad vniuerſale, ergo debet eſſe terminus abſtractionis, per quam fit vniuerſale, & conſequenter debet eo modo terminare abſtractionem, quo poteſt abſtractio terminari, ſed abſtractio, cum ſit cognitio, non poteſt terminari, niſi per obiectum cognitum, ergo ſi aptitudo terminat abſtractionem, debet illam terminare vt aliquid cognitum. Denique vniuerſale metaphyſicum non habet eſſe in ſe, ſed tantùm obiectiuè in intellectu, ergo fieri vniuerſalis metaphyſici eſt tantum acquirere eſſe obiectiuè in intellectu, ſed quod non cognoſcitur ab intellectu non eſt obiectiuè in ipſo, ergo dum in prima abſtractione vniuerſale habet eſſe, debet eſſe obiectiuè in illa, etiam ſecundùm aptitudinem. Confirmatur. Ideò natura in prima abſtractione non habet indiuiduationẽ, quia ſeparatur ab illa mediante abſtractione, & ideò ſeparatur, quia concipitur natura non concepta indiniduatione, ergo ſi etiam in prima abſtractione conciperetur natura non concepta aptitudine, non haberet natura in illa abſtractione aliquam aptitudinem.

2. ratio. IV. Secundò argumentor. Non poteſt vniuerſale habere ſuum eſſe, niſi habeat obiectiuè in intellectu, & ſtatim ac producitur, ex vi ſuæ productionis habet, quòd exiſtat obiectiuè in ipſo, ſicut ex eo, quòd aliquid producitur à parte rei, ex vi ſuæ productionis habet, quòd exiſtat in rebus, quia eſſe entis realis eſt exiſtere in rebus, ergo non poteſt niſi per cognitionem comparatiuam fieri. Hæc conſequentia declaratur, quoniam cognitio debet proportionari obiecto, & ſi obiectum eſt aliquid comparatiuum, vel relatiuum, etiam cognitio debet eſſe comparatiua, quæ attingat obiectum cum ordine ad aliud, ergo cum tribuere eſſe vniuerſali ſit facere illud exiſtens obiectiuè in intellectu, quod nihil aliud eſt, niſi cognoſci, non poteſt fieri exiſtens in intellectu, niſi per cognitionem comparatiuam, cum ſit quid ordinatum ad aliud. Confirmatur, quando vniuerſale exiſtit obiectiuè in intellectu, debet exiſtere ſecundùm illud eſſe, quod explicatur per definitionem vniuerſalis; hoc eſt aliquid dicens ordinem ad inferiora, definitur enim, *Id, quod aptum eſt eſſe in multis*, ergo cognitio, qua mediante exiſtit obiectiuè, ſeu qua fit, debet ferri in tale eſſe, quod explicatur per definitionem, cognitio autem, quæ fertur in obiectum ordinatum ad aliud, quia cognoſcit tale in comparatione ad aliud eſt comparatiua.

Vniuerſale metaphyſicum non exiſtit niſi obiectiuè in intellectu.

Quid ſit eſſe vniuerſale.

V. Tertio probatur. Quando fit vniuerſale; vel eſt tale vniuerſale, ſcilicet genericum, aut ſpecificum, vel vniuerſale, vt ſic, abſtrahens ab vniuerſali generico, & ſpecifico; ſemper enim neceſſe eſt, quòd ſit aliquod determinatum vniuerſale; ergo nullum vniuerſale poteſt fieri, ſiue ſit vniuerſale vt ſic, ſiue tale vniuerſale, niſi per cognitionem comparatiuam. Hæc conſequentia probatur, nam antecedens notum eſt. Dum vniuerſale fit, cognoſcitur, hoc enim eſt fieri vniuerſalis, quod acquirat eſſe obiectiuũ in intellectu; Rurſus cum vniuerſale non diſtingu atur ab alio vniuerſali, niſi per ordinem ad illa inferiora, in quibus poteſt eſſe, vniuerſale enim vt ſic diſtinguitur, & conſtituitur per id, quòd poſſit eſſe in pluribus, vniuerſale genericum per id, quòd poſſit eſſe in pluribus differentibus ſpecie; vniuerſale ſpecificum per id, quòd poteſt eſſe in pluribus differentibus numero, ergo non poteſt fieri hoc, vel illud vniuerſale determinatum, niſi intellectus apprehendat illud in ordine ad illa plura, in quibus poteſt eſſe, cum formatio vniuerſalis in eo conſiſtat, vt apprehendatur, & acquirat eſſe obiectiuè in intellectu. Hæc autem erit cognitio comparatiua.

3. ratio.

Semper vniuerſale, quod fit, eſt aliquod determinatum vniuerſale.

Quædam corollaria ex dictis.

SECTIO IX.

Vnitas vniuerſalis nõ eſt ficta ab intellectu, ſed realis.

I. EX dictis deducitur, vnitatem vniuerſalem non eſſe aliquam vnitatem fictam ab intellectu, ſeû vt vocant rationis, quæ ab intellectu adfigatur naturæ abſtractæ ab indiuiduis, vt volebant nonnulli ex Auctoribus ſecundæ ſententiæ, neque etiam eſſe vnitatem extrinſecam, quæ in eo conſiſtat, quòd natura abſtracta vnico actu cognoſcatur, ſed dicit vnitatem realem metaphyſicam ſe tenentem ex parte obiecti, quæ intrinſecè naturam conſtitui t vnam, & indiuiſam, nec eſt aliqua vnitas diſtincta ab vnitate propria naturæ, Quod ſatis ex eo patet, quia quando concipitur natura abſtracta ab indiuiduis, concipitur vna ex eo, quòd ſe habet vt indiuiſa in ſuo eſſe, atq. adeò ſecundùm ſuum eſſe eſt vna, cum autem vnitas non ſit diſtincta ab eſſe vniuſcuiuſque, quod eſt vnum, & natura quoque ſic abſtracta erit vna ex vi ſui eſſe formalis in ſe indiuiſi. Deinde vnumquodque eſſe eſt tantùm capax illius vnitatis, quæ ad ipſum conſequitur vt propria paſſio metaphyſica, & hæc vnitas ſufficiens eſt ad ea omnia, quæ illi ab intrinſeco conuenire poſſunt, modò cum vnitas formalis conſequatur naturam, vt propria paſſio, non erit natura capax alterius vnitatis, & hæc ſufficiet ad vniuerſalitatem metaphyſicam, cuius etiam natura habet capacitatem. Præterea hæc vnitas formalis non eſt vnitas incommunicabilis, quia non eſt, indiuidualis, ſed poteſt ſtare cum aptitudine ad eſſendum in multis, cur ergo non ſufficiet ad vniuerſale? Denique cum vniuerſale, ſeû natura ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum, communicetur pluribus, & veniat in compoſitionem, cum pluribus indiuiduationibus ad conſtituenda indiuidua, debet ſecundùm ſuum eſſe reale metaphyſicum participare rationem vniuerſalis, vt in compoſitione metaphyſica poſſit illam exercere.

Aptitudo vniuerſalis eſt quid reale metaphyſicum.

II. Atque hinc etiam colligitur ſecundò. Aptitudinem quoque ad eſſendum in multis non eſſe quid fictum ab intellectu, ſeû aliquam relationem rationis, vt volebat Caiet. ſupracit. cap. 4. De ente, & eſſentia q.6. & 7. ſed eſſe quid reale metaphyſicum, quòd conuenit ab intrinſeco naturæ. Pro quo aduertendum eſt, quòd aliud eſt, naturam diſtingui per intellectum ab indiuiduatione, & aliud, quòd per intellectum illi conueniat aptitudo; certum eſt enim, quòd natura ſolùm per intellectum diſtinguitur ab indiuiduatione, cum fundamento in re, poſita tamen hac diſtinctione, non eſt neceſſe, quòd intellectus ponat aliquid aliud fictum, vt habeat aptitudinem, ſed ex vi ſuimet eſſe ſic metaphyſicè conſiderati habet, quòd ſit quid metaphyſicum potentiale contrahibile per differentias indiuiduales, atque habens ex ſe aptitudinem ad eſſendum in multis, hæc enim aptitudo non eſt aliud, quàm proprium eſſe quatenus ſe habet vt formale conſtitutiuum inferiorum potens ſecundùm ſe eſſe in illis. Neque in confirmationem huius doctrinę aliquid de nouo addendum eſt, ſufficiunt enim, quæ ſectione præcedenti dicta ſunt, & manifeſtè ſequitur ex ijs, quę dicta ſunt in diſputatione De aptitudine naturę, in qua oſtendimus, quod hæc aptitudo eſt aliquid poſitiuum conueniens ab intrinſeco naturæ. Ex quibus patet, ſecundam ſententiam relatam ſect. 1. huius diſputationis, nullum habere fundamentum quod ſit alicuius momenti, ad hoc vt requirat cognitionem comparatiuam reflexam ad faciendum vniuerſale, procedit enim ex eo quia putant Auctores quod vniuerſale de ſuo formali dicat relationem rationis, aut denominationem deſumptam ab ipſa cognitione, quod tamen improbabiliſſimè dicitur, vt iam conſtat ex dictis.

III. Tertiò colligitur, neque rectè Auctores tertiæ ſententiæ ibidem relatæ procedere, dum aſſerunt, ſufficere cognitionem directam abſolutam ad conficiendum vniuerſale, quia videlicet aliud ſit efficere vniuerſale, & aliud cognoſcere. Oſtendimus enim, falſum hoc eſſe, quia vniuerſale, dum fit, eſt terminus abſtractionis, quæ eſt cognitio obiecti abſtracti, vnde cum, prout vniuerſale eſt, terminet illam abſtractionem, debet etiam vt vniuerſale cognoſci, & idcirco debet huiuſmodi cognitio eſſe comparatiua. Atque hic eſt adnotandum, quòd ſemper obiectum eſt idem tum reſpectu cognitionis di-

re-

rectæ, tum etiam reſpectu reflexæ, & ſolùm reſpectu huius poteſt acquirere aliquam denominationem de nouo, ſiuè ſit denominatio cogniti; ſiuè alia, quæ ſolet dici ſecunda intentio, quare ſi cognitio reflexa eſt comparatiua reſpectu vniuerſalis conſiderati ſecundùm eſſe reale metaphyſicum, ratione videlicet metaphyſicæ aptitudinis, quā dicit, etiam cognitio directa, quæ tendit in tale obiectum, erit comparatiua.

Vniuerſale non refertur ad inferiora relatione reali prædicamentali.

IV. Colligitur quartò. Vniuerſale metaphyſicum, licet poſita diſtinctione rationis, qua ab inferioribus abſtrahitur ex vi ſui eſſe referatur ad ipſa relatione tranſcendentali, non tamen referri aliqua relatione prædicamentali, quæcumque ea ſit, niſi accedat opus intellectus concipientis illam relationem. Et poteſt facilè aſſignari diſparitas, nam ideò poteſt ex vi ſui eſſe referri relatione tranſcendentali, quia huiuſmodi relatio eſt ipſum eſſe vniuerſalis conſideratum, quatenus ex ſe habet, vt poſſit eſſe in multis, at verò aliæ relationes, vt prædicati, & eiuſmodi ſunt aliquid ſuperadditum vniuerſali, & ideò cum non ſint in natura ſecundùm ſe conſiderata, debent concipi in vniuerſali, vt illas habeat, vt etiam docet Caiet. 1. par. q. 27. art. 1. nam cum ſint tantùm obiectiuè in intellectu, nec aliud eſſe habeant, vt modo proportionato exiſtant, debent neceſſariò concipi, quod etiam docet D. Th. loco citato. Verum tamen eſt, quòd, quando actu directo vniuerſale cognoſcitur in ordine ad inferiora, aut de ipſis enunciatur, quòd ponitur fundamentum proximum harum relationum; ſic quando cognoſcitur vniuerſale in ordine ad ſingularia, ponitur fundamentum proximum fundandi relationem ſuperioritatis, quia ſtatim poteſt intellectus accedere, & per alium actum concipere huiuſmodi relationem, & eodem pacto philoſophandum eſt de cæteris relationibus. Et quia relationes non per ſe cauſantur, ſed tantùm reſultant poſita ratione proxima fundandi, ideò hæ relationes poſſunt dici, quod cauſentur actu directo, quando vniuerſale cognoſcitur in ordine ad inferiora, aut prædicatur de ipſis, vt etiam docuit Scotus 5. Metaph. quæſt. 11. dum ait, *Falſum eſt, quòd actu reflexo fiat relatio rationis, fit enim primo actu intellectus comparantis hoc ad illud, cum autem reflectitur intelligendo comparationem vt obiectum, tunc non cauſatur relatio rationis, ſed concipitur.* In quorum conformitatem eadem ferè docet Lych. in 1. diſt. 3. q. 7. & in 2. diſt. 1. q. 1. §. *Secundò principaliter*, & hoc ipſum habet etiam Fonſeca 5. Metaph. cap. 28. q. 7. ſect. 3 dum ait, relationes huiuſmodi aptitudinaliter conuenire vniuerſali in prima abſtractione, actualiter verò non conuenire, niſi per alium actum concipiantur. Ex quibus conſtat, quòd vniuerſalitas, ſi ſumatur, prout dicit relationem prædicamentalem vniuerſalitatis, quia eſt relatio rationis, non conuenire naturæ in prima abſtractione, quia nondum ſuo modo exiſtit, nempè obiectiuè in intellectu, ſed neceſſariò debet accedere alius actus, vt tali pacto exiſtat. Atque quando Auctores aptitudinem ad eſſendum in pluribus vocant relationem rationis, non ſunt intelligendi de aptitudine metaphyſica, qua reuera vniuerſale metaphyſicum deſcendit ad conſtituenda inferiora, ſed de aptitudine Logica, quæ conſiſtit in illa ſecunda intentione, qua vt prædicatum refertur ad inferiora tanquam ad ſubiectum. Quare diligenter cauennda eſt æquiuocatio, ne confundatur vniuerſalitas logica cum metaphyſica, inter quas nōnulli Doctores non videntur diſtinguere, atque hinc prouenit tota difficultas de modo, quo fit vniuerſale, ſeù quinam actus requiratur, an reflexus, an verò ſufficiat directus.

Caiet. — *D. Th.* — *Quando ponatur fundamentum proximū fundandi relationem, qua refertur vniuerſale.* — *Scot.* — *Relationes rationis cauſantur à ctu directo.* — *Licher. Fonſ.* — *Quando relatio rationis importans vniuerſalitatem conueniat vniuerſali.*

Quomodo vniuerſale habeat eſſe in intellectu.

V. Quintò colligitur, quomodo vniuerſale habeat eſſe in intellectu, & an ſecundùm rem in ipſo exiſtat. Loquimur autem de vniuerſali metaphyſico, qui fit ab intellectu, vnde certum eſt, quod quædam indiuidua, à quibus poteſt abſtrahi aliqua natura vniuerſalis, vt ſunt ſpecies intelligibiles, & intellectiones, habent eſſe in intellectu ſecundùm rem, quia in ipſo ſubiectantur. Verùm hoc non facit ad propoſitum, quia in ipſo exiſtunt vt ſingularia phyſica, non verò vt vniuerſale aliquod, quod fiat ab intellectu. Cum igitur ſolùm vniuerſale metaphyſicum habeat eſſe, quando fit ab intellectu, tunc quærimus, quomodo habeat eſſe in intellectu. In quo certum eſt, quòd quando fit, acquirit eſſe intentionale in ipſo, ſi-

cut

cut quodlibet aliud obiectū, quod ab ipſo percipitur, quoniam, dum fit vniuerſale, intelligitur etiam, vt diximus, & conſequenter debet intellectus habere verbum mentis, quo repræſentetur, & ſit quædam ſimilitudo illius; ex vi autem huius ſimilitudinis repræſentatiuæ obiectū correſpondens intentionali modo exiſtit in intellectu. Quapropter Ariſt. 3. de anima cap. 8 docet, animam, dum intelligit, fieri omnia, quia videlicet acquirit in ſe ſimilitudinem obiecti, qua mediante obiectum exiſtit intentionali modo in intellectu. Si verò vniuerſale conſideretur ſecundùm eſſe reale metaphyſicum, exiſtit tantùm obiectiuè in intellectu, quatenus eſt obiectum cognitionis; neque alio modo poteſt exiſtere, vt per ſe patet non enim poteſt exiſtere realiter, nàm tunc haberet realem, & phyſicam exiſtentiam extra indiuidua, quod repugnat, neque tunc eſſet amplius vniuerſale Metaphyſicum, ſed Phyſicum.

Ariſt.

Animam dum intelligit fit omnia.

VI. Rurſus ex dictis colligitur ſextò, in quonam ſtatu vniuerſale habeat verius eſſe, an videlicet in indiuiduis, an in ſe, an verò in ſtatu præciſionis. Habere autem verius eſſe hic intelligi debet quoad modum eſſendi, ita vt quæratur, in quonam ſtatu ex his tribus magis conformetur ſuæmet Ideæ, non verò debet eſſe ſenſus, vt intelligit Albertus Magnus Tractatu 2. Prædicabilium cap. 6. quòd ſit magis purum à quocumque ipſi extrinſeco, quia quicquid ipſi aduenit, non immutat eius eſſe quidditatiuum. In hac autem re cum diſtinctione procedendum eſt. Si enim loquamur de vniuerſali Phyſico, verius eſſe habet in indiuiduis, quàm in quocumque alio ſtatu, nam vniuerſale Phyſicum ex vi ſuæ poſſibilitatis, & intrinſecæ eſſentiæ poſtulat, quòd ſit communicatum pluribus. Si verò loquamur de vniuerſali metaphyſico, hoc verius eſſe habet, dum eſt obiectiuè in intellectu, quàm dum eſt in indiuiduis; quia in indiuiduis habet tantùm eſſe fundamentaliter, quod fit formale, dum natura ab ipſis abſtrahitur, quia tunc ſe habet per modum ſuperioris indifferentis, & potentiæ metaphyſicæ contrahibilis reſpectu inferiorum.

In quonam ſtatu vniuerſale habeat verius eſſe

Albert. Magn.

An neceſſe ſit, quòd vniuerſale abſtrahatur à pluribus indiuiduis inuicem comparatis. Diſputatio XX.

Auctorum opiniones. *Sect.* I
Propria ſententia. *Sect.* II

Auctorum opiniones.

SECTIO I.

I. Diximus præcedenti diſputatione, requiri ad vniuerſale formandum cognitionem comparatiuā, non quidem reflexam, ſed directam; nūc adeſt altera difficultas, an ad vniuerſale efficiendum requiratur cognitio comparatiua, qua inuicem plura indiuidua comparentur, ita vt ab indiuiduis ſic comparatis abſtrahatur, quod in idem recidit, an neceſſarium ſit, quòd vniuerſale abſtrahatur à pluribus indiuiduis inuicem collatis, an verò ſufficiat, quòd abſtrahatur ab vno tantùm. De hac re ex profeſſo parum agunt D.D. ſi tamen attendamus doctrinam, quam de vniuerſali tradunt. Nominales, & cœteri, quos ſupra diſp 16. ſect. 1. citauimus, qui aſſerunt, quòd vniuerſale formale non eſt aliud, quàm actus intellectus attingentis indiuidua confuſo modo, quatenus habent ſimilitudinem, conſequenter etiam aſſerent, quòd vniuerſale eo modo, quo abſtrahitur, à pluribus indiuiduis debet abſtrahi; ſed hæc opinio ponens vniuerſale formale in actu intellectus iā reiecta eſt, & alio modo nobis philoſophandū eſt.

Titulus quæſtionis.

1. opinio

Vniuerſale debere abſtrahi à pluribus

II. Quidam autem ex ijs, qui putāt, vniuerſale formale ſe tenere ex parte obiecti, volunt neceſſarium eſſe, quòd natura præſcindatur à pluribus indiuiduis, ita vt interueniat comparatio inter illa, & intellectus cognoſcens eſſentialē conuenientiā, concipiat hūdi ſimilitudinem, non conceptis indiuidualib. differētijs. Fundamentum huius ſententiæ eſſe poteſt, quia vniuerſale dicit quandam communitatem, & aptitudinē ad eſſen-

2. opinio

Vniuerſale debere abſtrahi ab indiuiduis inuicem comparatis.

dum in pluribus, ergo debet abſtrahi à pluribus, quia quando ab vno tantùm abſtrahitur, natura illa eſt tantum illius indiuidui. Atque cum vniuerſale ſit prædicabile de pluribus, & id tantùm de vnoquoque prædicetur, quod eſt in ipſo, hinc fit, quòd ſi vniuerſale debet de pluribus prædicari, debeat etiam à pluribus abſtrahi.

[O]pinio. [V]niuerſa[le] nō de[be]re ab[ſtr]ahi à [plu]rib.

III. Alij verò putant, quòd licèt vniuerſale regulariter loquendo fiat per cognitionem comparatiuam, ità vt abſtrahatur à multis, non eſſe tamen ſimpliciter neceſſariam hanc cognitionem, qua plura inter ſe conferantur, & deinde ab ipſis omnibus, vt ſimilia ſunt, abſtrahatur communis conceptus naturæ, ſed poſſe abſtrahi ab vno tantûm, nam ſtatim ac eſt abſtractum, ſe habet indifferenter ad omnia, & natura ſic repræſentata erit applicabilis cuicumque indiuiduo; facta enim abſtractione natura non eſt magis huius indiuidui, quam alterius, alioquin non eſſet facta abſtractio. Addunt tamen, quòd ad cognoſcendum vniuerſale, eſt neceſſe illud cognoſcere in ordine ad plura, eſt enim illud, quod in pluribus poteſt eſſe. Ita præcipuè docent Suarez in Metaphyſ. diſp. 6. ſect. 6. num. 11. Auerſa in Logica q. 8. ſect. 11. concl. 3. & ferè communiter Recentiores. Verùm cum hi Auctores aſſerant, quòd natura, prout eſt in vno indiuiduo, habeat ſuam vnitatem formalem diſtinctam ab vnitate formali naturæ alterius indiuidui, ita vt vnitas formalis vnius indiuidui ſit tantùm apta ad eſſendum in vno, non video, quomodo natura abſtracta ab vno indiuiduo poſſit eſſe vniuerſalis, ita vt poſſit eſſe in pluribus, quia licet ſequatur, quòd abſtracta à propria indiuiduatione ſe habet indifferenter ad hanc, vel illam indiuiduationem diuiſim, non tamen fit, quod poſſit eſſe in pluribus ſimul ſumptis.

Propria ſententia.

SECTIO II.

I. VT conſequenter ad noſtra principia procedamus, alio modo nobis philoſophandum eſt. Inprimis ergo hoc mihi manifeſtum videtur, quòd nullo modo poſſit abſtrahi natura nec ab vno, nec à pluribus indiuiduis, niſi præceſſerit comparatio, qua fuerint indiuidua inter ſe collata, & id ratione euidentiſſima conuincitur, nam quando vel ab vno, vel à pluribus indiuiduis natura præſcindirur, diſtinguitur diſtinctione rationis natura ab eſſe indiuiduali; atque hæc diſtinctio habet fundamentum in ipſis rebus, vt igitur fiat hæc abſtractio, debet intellectus cognoſcere fundamentum diſtinctionis, quod ſolet dici virtualis diſtinctio: alioquin quomodo cum fundamento diſtinguet, niſi percipiat fundamentum? Inde autem intellectus habet fundamentum diſtinctionis inter naturam, & eſſe indiuiduale, quòd cognoſcit naturam, quæ reperitur in Paulo, reperiri etiam in Petro, non verò idem eſſe indiuiduale, ſeu ex eo, quòd cognoſcit naturam eſſe quid commune, non verò indiuiduationem; hoc autem fundamentum non poteſt percipere niſi facta collatione plurium indiuiduorum. Vnde malè Suarez loco citato ſectione præcedenti ait, quòd hæc comparatio ſupponit præciſionem naturæ, quia de vnoquoque ſingulari ſupponit cognoſci eſſe talis naturæ, atque adeò conceptum naturæ, vt præſcinditur ab indiuiduatione. hoc enim eſt omninò impoſſibile; quomodo enim iſta comparatio poteſt ſupponere naturam præciſam, ſi nondum intellectus cognouit fundamentum præciſionis? Neque enim poteſt cognoſcere, eſſe naturæ diſtingui formaliter ab eſſe indiuiduali, niſi etiam cognoſcat, hoc eſſe naturæ reperiri in alijs indiuiduis, quod ſine comparatione, & cognitione ſimilitudinis fieri non poteſt; & niſi fieret hæc comparatio, ſicut non diſtinguit in eſſe indiuiduali, ita neque poſſet diſtinguere inter eſſe indiuiduale, & eſſe naturæ. Cuius rei tota ratio à priori eſt, quoniam intellectus noſter non cognoſcit intuitiuè, & per proprias ſpecies eſſentias rerum, ſed tantùm per diſcurſum; ſi enim cognoſceret intuitiuè, ipſi repræſentaretur eſſentia, ſeu natura ſecundùm proprium eſſe, atque adeò cum communitate, quam ab in-

Abſtractio vniuerſalis ſupponit comparatione factà inter indiuidua.

Comparatio inter plura idiuidua præbet ſūdamentū præciſionis. Suarez

trinſeco ſuo habet; & ſi in cognitione intuitiua poſſet diſtinctio contingere, poſſet intellectus diſtinguere abſque comparatione ad alia indiuidua, dum autem ſolùm cognoſcit quidditates rerum ex diſcurſu, nequit colligere communicabilitatem naturę, & illam diſtinguere ratione huius communicabilitatis ab eſſe indiuiduali, niſi facta comparatione inter indiuidua.

Aptitudo vniuerſalis ordinatur ad inferiora

II. Deinde etiam hoc certum eſt, & apud omnes receptum, quòd non poteſt haberi vniuerſale, niſi ordinetur per ſuam aptitudinem ad plura, in quibus poſſit eſſe; & quamuis aliqui negent vniuerſale eſſe relatiuum, hoc tamen fortaſſe non negarent de relatione tranſcendentali, quam nos tribuimus vniuerſali, ſed tantùm de prædicamentali, in quo nos etiam conuenimus; reuera enim non videtur poſſe concipi aptitudo, niſi concipiatur vt quid ordinatum ad inferiora. Sed quicquid de hoc ſit, hoc certum eſt, quòd vniuerſale ex intrinſeca ſua natura debet ſaltem eſſe ordinabile ad inferiora. Ex quo fit, quòd, vt etiam omnes concedunt, non poſſit cognoſci vniuerſale, vt vniuerſale, niſi per ordinem ad multa, atque adeò per comparationem ad inferiora; Cœterùm cum efficere vniuerſale ſit illud cognoſcere vt tale eſt, vt diximus diſputat. præcedenti ſect. 8. quia abſtrahere eſt cognoſcere, hinc ſequitur, quòd nequeat abſtrahi natura vniuerſalis, niſi etiam ſimul ex vi abſtractionis cognoſcatur in ordine ad inferiora, atque adeò cognitione directa comparatiua, vt citata ſectione dictum fuit.

Efficere vt cognoſcere vniuerſale idem ſunt

III. Ex his autem deducitur aliud valdè notandum, quòd vniuerſale non poteſt abſtrahi, niſi natura ſecundùm ſe conſiderata ſe habeat, vt quid ordinabile ad inferiora omnia, & tanquam aliquid præciſum ab ipſis. Cuius rei ratio manifeſta eſt, nam vniuerſale ex natura ſua eſt aptum eſſe in multis, & ſi ſit metaphyſicum vniuerſale, de quo nunc loquimur, eſt ordinabile ad multa per prædicabilitatem, & ſe habet, vt potentia metaphyſica contrahibilis per differentias indiuiduales, quod fieri non poteſt, niſi reſpectu omnium ſit quid præciſum; quod enim eſt contrahibile reſpectu alicuius, eſt quid præciſum reſpectu illius; quare etiam quod eſt contrahibile reſpectu omnium inferiorum, debet ſe habere vt quid præciſum reſpectu omnium; vniuerſale autem reſpicit omnia inferiora, nec magis vnum, quam alterum, cum poſſit eſſe in omnibus.

Vniuerſale non poteſt abſtrahi, niſi ſit quid potens eſſe in omnibus inferioribus.

Vniuerſale præciſum excludit inferiora, tanquam plura contradiſtincta

IV. Sed hinc vlterius colligitur, quòd quando vniuerſale ſe habet vt quid præciſum reſpectu ſuorum inferiorum, etiam ſe habet vt quid contradiſtinctum ab ipſis, & contradiſtinctio in eo conſiſtit, quòd ſit quid vnum commune, inferiora verò vt plura; atque excludit ex ſe hæc inferiora, vnde conſequenter inferiora debent ex ſe excludere naturam, & tanquam alterum extremum diſtinctionis contradiſtingui à natura præciſa, hoc enim dicit natura præciſa, quòd ſit ſeparata à quacumque indiuiduatione, & contrahibilis per illam. Verùm cum natura præciſa, & vt præciſa comparata ad inferiora tali pacto ſe habeat, vt poſſit prædicari de ipſis, hinc fit, quòd debeat eſſe illa natura, quæ reperitur in ijſdem inferioribus, de quibus prædicatur, quoniam veritas prædicationis in eo conſiſtit, quòd prædicatum inſit ſubiecto, & ſi de pluribus effertur, debet pluribus ineſſe; vnde vniuerſale eſt, *Quod aptum eſt eſſe in multis.* Cum igitur vniuerſale de multis prædicetur, & hæc prędicatio nedum fiat ſucceſſiuè, ſeù diſiunctiuè, ſed etiam ſimul, & coniunctim, nam homo V. g. abſtractus poteſt ſimul dici de Paulo, Franciſco, & cœteris indiuiduis, manifeſtè conuincitur, quòd natura, prout eſt vniuerſalis, debeat dicere naturam, quæ ſit in omnibus.

Vniuerſale debet importare naturam, quæ ſit in omnibus inferioribus

V. His igitur præmiſſis tanquam fundamentis noſtræ ſententiæ, Dico primò. Ad vniuerſale metaphyſicum efficiendum non eſſe neceſſe, quòd abſtrahatur ab omnibus indiuiduis, ſed ſufficere, quòd abſtrahatur ab vno tantùm. Prima pars huius dicti certa debet eſſe, nam impoſſibile eſt, quòd abſtrahatur; quòd ſi de facto non abſtrahitur, cum id impoſſibile ſit, & tamen habetur vniuerſale, manifeſtum ſit, quòd non ſit neceſſe, abſtrahi ab omnibus. Quòd autem hoc impoſſibile ſit, manifeſte conuincitur, quia non poteſt intellectus abſtrahere naturam ab vno indiuiduo, niſi illud cognoſcat, ut

...t. con... Vniuerſale metaphyſicum poteſt abſtrahi ab vno tantum inferiori.

Impoſſibile eſt vniuerſale abſtrahi ab omnibus indiuiduis.

experientia conſtet, ergo cum non cognoſcat omnia indiuidua, non ſolùm quæ fieri poſſunt, quia ſunt in infinitum multiplicabilia, ſed etiam quæ de facto ſunt, (quis enim cognoſcit omnes homines?) impoſſibile eſt, quòd intellectus abſtrahat vniuerſale ab omnibus indiuiduis.

ratio.

VI. Secunda autem pars probatur Intellectus facta illa comparatione plurium indiuiduorum, qua percipiat fundamentum diſtinctionis inter naturam, & eſſe indiuiduale, poteſt ab vnico tantùm indiuiduo abſtrahere naturam, nempè concipiendo naturam, quæ eſt in illo, & non concipiendo indiuiduationem, tunc autem natura ſic abſtracta erit, vniuerſalis, ergo ſufficit, ſi ab vno tantùm abſtrahatur. antecedens declaratur. Natura ſic abſtracta eſt vna, nam habet ſuum eſſe formale, & ſuam vnitatem formalem, quam habebat in eodem indiuiduo, & eſt omninò indiuiſa. Rurſus eſt quid commune, nam dicit totam eſſentiam naturæ ſecundùm ſe conſideratę. natura verò ex vi ſuæ eſſentiæ habet, quòd ſit multiplicabilis in multis, vt ſupra probatum fuit, & eſſe per ſe multiplicabilem in multis, eſt prædicatum ſequens eſſentiam naturæ.

uomo- ... natu ... abit a ... a ab v- ... o, indi- ... duo ſi ... niuerſ- ... ſ.

VII. Confirmatur. Natura abſtracta ab vno indiuiduo dicit totum eſſe naturę ſecundùm ſe, nam natura non diuiditur vnquam in ſuo eſſe eſſentiali, cum conſiſtat, ſicuti quælibet alia eſſentia, in indiuiſibili, quare etiam ſecundùm totum ſuum eſſe deſcendit ad quodlibet indiuiduum, & quamuis in vno indiuiduo tantùm inadæquatè ſecundùm latitudinem exiſtat, tamen tota exiſtit in eo ſecundùm eſſe, quod dicit in ſe, & quia in ſe non conuenit illi habere latitudinem aliquam, quia illam tantùm acquirit ratione termini, nempè indiuiduorum, in quibus poteſt eſſe, ſeu ratione eſſe entitatiui, quod in ipſis acquirit, quod ſe habet veluti materia reſpectu eiuſdem naturæ, quæ ſe habet tanquam forma, in ſe verò præciſè nullam habet latitudinem, ideò quando habet omnia ſua eſſentialia, habet totum ſuum eſſe, quod poteſt habere. Ex hoc autem fit, quòd abſtracta ab vno indiuiduo, ſit vniuerſalis, quia vniuerſalitas conuenit naturæ ratione ſui eſſe; ſi autem abſtracta ab vno indiuiduo habet totum ſuum eſſe, quod poteſt habere, debet habere etiam communitatem, & vniuerſalitatem. Quod amplius poteſt declarari, inquirendo, quid haberet ſupra tale eſſe, quod dicit abſtracta ab vno indiuiduo, ſi à pluribus abſtraheretur. certè nihil poteſt aſſignari, nam abſtracta à pluribus indiuiduis dicit vnicum eſſe formale, abſque aliqua diuiſione, & hoc eſſe eſt eſſentiale, vnde conſiſtit in indiuiſibili; hoc autem eſſe eſſentiale etiam dicit, ſi ab vno tantùm abſtrahatur, nam cum conſiſtat in indiuiſibili, nihil poteſt ſuperaddi ex eo, quòd à pluribus abſtrahatur, niſi ſit aliquod diſtinctum ab ipſo, quod eſt falſum, quia abſtracta à pluribus adhuc dicit tantùm eſſe naturæ præciſum. Deinde ſi aliquid amplius acquirit, dum à pluribus abſtrahitur, vel hoc eſt illi eſſentiale, vel non. Non primum, nam in quolibet indiuiduo habet omnia ſua eſſentialia, & natura ab vnico tantùm indiuiduo abſtracta dicit totam, & adæquatam eſſentiam, & cum conſiſtat in indiuiſibili, nulla additio ipſi fieri poteſt. Si ſecundum, tunc non dicet aliquod eſſe naturæ, & conſequenter neque conferet ad vniuerſalitatem, & communitatem naturæ, ſed eodem modo ſe habebit natura abſtracta ab vno indiuiduo, ac abſtracta à pluribus.

Natura ... tota exi- ... git in ... quolibet ... indiui- ... uo.

Natura ab vno indiuiduo abſtracta eadem eſt, ac abſtracta à pluribus.

VIII. Secundò argumentor. Non eſt neceſſe, imò impoſſibile, quod natura abſtrahatur ab omnibus indiuiduis ergo ſufficit, ſi abſtrahatur ab vno tantùm. Antecedentis veritas conſtat ex dictis, ex eo videlicet, quòd intellectus non cognoſcat omnia indiuidua, conſequentia verò declaratur. Ideo enim eſſet neceſſarium, quòd vniuerſale abſtraheretur à pluribus, quia ex intrinſeca ratione petit eſſe in pluribus, ſed eadem ratione deberet abſtrahi ab omnibus, quia petit eſſe in omnibus. Quod ſi ſemel conceditur, poſſe eſſe in aliquibus, à quibus tamen non abſtrahatur, ergo neque vt poſſit eſſe in pluribus, neceſſe eſt, quòd à pluribus abſtrahatur. Neque valet, ſi dicatur, quòd ſufficit, ſi indifferenter abſtrahatur à pluribus, quia cum dicat eſſe in pluribus, ſufficit, quocũq. modo ſeruetur pluralitas in indiuiduis, à quibus abſtrahitur. Non inquam hoc valet, nam oſtenſum eſt, quòd natura abſtra-

2. ratio.

Non eſt neceſſe, vniuerſale abſtrahi à pluribus ex eo quod poteſt eſſe in pluribus.

cta

ſta ab vno habet aptitudinem, vt poſſit eſſe in quocumque. Deinde ſi ex eo, quòd vniuerſale petit ab intrinſeco ſuo poſſe eſſe in pluribus, ſit ratio, cur requirat pluralitatem in indiuiduis, à quibus abſtrahitur, cum ab intrinſeco ſuo habeat, ꝙ poſſit eſſe in omnib. deberet ab ſtrahi ab omnib. quia ratio determinata infert effectum, & neceſſitatē determinatā atq. hæc exigentia, quia infert neceſſitatē, quòd abſtrahatur vniuerſale ab ijs, in quibus poteſt eſſe, inferret etiam, quòd abſtrahatur ab omnibus, quia in omnibus poteſt eſſe.

3. ratio.

IX. Tertiò etiam probari poteſt. Natura præciſa ab vno indiuiduo habet aptitudinem, vt ſit in illo, & poteſt de illo prædicari, ergo etiam habet aptitudinem, vt ſit in omnibus, & de omnibus prædicari. De hoc antecedēti nulla poteſt eſſe difficultas, quia ſi natura de facto eſt in tali indiuiduo, & ab ipſo abſtrahitur, quomodo negari poterit, habere aptitudinem ad eſſendum in ipſo? aptitudo enim, quam habet natura ad eſſendum in indiuiduis, eſt per identificationem, cum ergo natura, quæ ab aliquo indiuiduo abſtrahitur, ſit cū ipſo identificata, habebit etiam ſuam aptitudinem, quoniam eſt apta, vt poſſit cum illo identificari. Præterea quod etiam poſſit prædicari nedum eſt dubium, imò impoſſibile eſt, quòd prædicetur aliqua alia natura, quæ non ſit abſtracta ab ipſo, nam quòd prædicatur, vt vera ſit prædicatio, debet reperiri in eo, de quo prędicatur. Conſequentia igitur probatur, [illegible] a natura abſtracta ab vnico indiuiduo caret omni indiuiduatione, & conſequenter ſe habet per modum potentię metaphyſicę contrahibilis, & cum non habeat aliquam determinationem, quia omnis determinatio, vt toties dictum eſt, prouenit ab eſſe indiuiduali, ſe habebit etiam vt quid indifferens, nec magis determinatum ad vnum indiuiduū, quàm ad alterum; quod autem eſt indifferens, & ſe habet vt potentia metaphyſica contrahibilis per plura, vniuerſale eſt reſpiciens plura.

N atura abſtracta ab vno indiuiduo habet aptitudinem vt ſit in omnibus

Occurritur reſponſioni.

X. Solùm poſſet dici, quòd illa natura abſtracta ab vnico tantùm indiuiduò eſſet indifferens reſpectu huius, vel illius indiuidui diuiſim ſumpti, non verò reſpectu plurium ſimul ſumptorum, nam tantùm poſſet eſſe in hoc, vel in illo; ità tamen vt ſi deſcenderet ad vnum, non deſcendere poſſet ſimul ad a'iud, vniuerſale autem debet ſimul poſſe deſcendere ad plura. Hæc tamen reſpōſio, ſi attentè conſideretur, ex ijs, quæ hucuſque dicta ſunt, impugnata manet; nam natura ſecundùm ſe, & vt conſtituit vniuerſale, non habet aliquam latitudinem, ſed illam acquirit, quando ponitur in indiuiduis, ſecundùm ſe vero, & in ſtatu vniuerſalitatis apta eſt deſcendere tantùm ſecūdùm ſua eſſentialia cum diuiſione entitatiua, ſeù indiuiduali; vnde natura abſtracta ab vnico indiuiduo, nedum poteſt eſſe in illo ſed ſimul in quocumque alio, ſi adueniat diuiſio entitatiua. Deinde quid de eſt naturæ abſtractæ ab vnico indiuiduo, quòd non poſſit ſimul eſſe in pluribus, cum dicat totum illud, quod diceret, ſi eſſet abſtracta à plurib.? habet enim indifferentiam, & contrahibilitatem reſpectu cuiuſcumque indiuiduationis, cur igitur facta multiplicatione indiuiduali non poterit contrahi ſimul ab vnoquoque? Confirmatur Tota multiplicatio, & latitudo in inferioribus prouenit ratione indiuiduationum; natura verò abſtracta quocumque modo, ſemper eſt vna, & indiuidua, indifferēter ſe habens ad plura, ergo poteſt coniungi cum diuerſis indiuiduationibus, & acquiret multitudinem indiuidualē.

Vnde natura acquirat latitudinem.

Denique natura ex vi ſuæ eſſentiæ reſpicit indiuiduationem vt ſic tanquam proprium contractiuum; & ità reſpicit, vt ex vi ſuæ eſſentiæ ſit diuiſibilis indiuidualiter, ergo ſaluata eſſentià naturæ, vt ſaluatur in natura abſtracta ab vno tantùm indiuiduo, poteſt illa natura ſic abſtracta eſſe in pluribus cum multiplicatione indiuiduali.

Natura ex vi ſuæ eſſentiæ eſt diuiſibilis indiuidualiter.

XI. Sed hinc inſurgit difficultas, quomodo cum vniuerſale debeat poſſe eſſe in multis, ità vt ab vnoquoque præſcindat, & debeat de multis prædicari, & id tantùm de aliquo prædicetur, ꝙ eſt in ipſo, poſſit abſtrahi ab vnico tantùm indiuiduo, & hæc omnia participare. pro ſolutione. Dico ſecundò. Eo ipſo, quòd natura abſtrahitur ab vno indiuiduo, implicitè abſtrahitur ab omnib. Voco autem abſtractionem implicitam illam, qua intellectus non cogitat explicitè de omnibus indiuiduis, ſed tantùm habet in abſtractione totū id, quod haberet, ſi ab omnibus indi

Secunda concluſio dum natura abſtrahitur ab uno indiuiduo implicite abſtrahitur ab omnibus.

uiduis

uiduis explicitè abſtraheret. Hoc autem dictum ſequitur ex dictis in probatione præcedentis, & pro ipſius explicatione ſupponendum eſt, quòd ſupra tradidimus de vnitate naturæ ſecundū ſtatum realis exiſtentiæ, nempe quòd natura ſit vna vnitate formali in omnibus indiuiduis, in quibus reperitur, & quòd ſolùm multiplicatio, & diuiſio habeatur ratione eſſe indiuidualis; Hinc autem fit, quòd quando abſtrahitur ab vno indiuiduo eſſe naturæ formale, ſecundùm ſuam vnitatem formalem, quamuis intellectus non cogitet de cœteris, quia concipit naturam ſecundùm ſuum eſſe, nulla concepta indiuiduatione, ideò etiam implicitè abſtrahat à cœteris indiuiduis, quia natura, quæ eſt in vno, eſt vna, & eadem, quæ eſt in alio & dum illam concipit ſine aliqua indiuiduatione, implicitè abſtrahit ab omni indiuiduo, quia ſeparat naturā, quę eſt in omnibus indiuiduis, cogitando tamen explicitè tantùm de vna indiuiduatione.

Quomodo natura abſtracta ab vno indiuiduo ſit abſtracta ab omnibus.

XII. Quòd autem ſic neceſſariò dicendùm ſit, conuincitur ex eo, quòd natura in ſtatu præciſionis, cum dicat tantùm vnicum eſſe, & vnicam eſſentiam, eo ipſo, quòd hoc eſſe eſſentiale concipitur etiā concipitur totum illud, quod natura poteſt habere in ſtatu præciſionis, in quo dicit tantùm ſuamet eſſentialia, vt diſtincta ab eſſe indiuiduali, & totum eſſe naturæ, quòd ſi reſcinderetur ab omnibus indiuiduis, coiret in vnam, & eandem indiuiſibilem naturam; hoc autem totum habetur ex eo, quòd concipitur natura ſeparari ab vno indiuiduo, quia intellectus concipit adæquatum eſſe naturæ excludens à ſe omnem indiuiduationem, & non magis illam, à qua abſtrahitur, quàm quamcumque aliam. Deinde, vt neceſſariò fatendum eſt, illa natura poteſt de pluribus prædicari, imò de omnibus ſalua veritate prædicationis, ergo debet eſſe natura, quæ ſit in omnibus, alioquin non verificaretur prædicatio, & cum non ſit expreſsè abſtracta ab omnibus, erit ſaltem implicitè præciſa. Et ex his patet, quomodo poſſit natura ab vno tantùm indiuiduo abſtracta eſſe vniuerſalis, etiamſi vniuerſale, debeat ordinari ad plura, de quibus poſſit prædicari, & conſequenter ijſdem ineſſe. ratio enim euidens eſt ex dictis, quia dum ab vno indiuiduo abſtrahitur, implicitè etiā abſtrahitur ab omnibus propter vnitatem eiuſdem naturæ in omnibus inferioribus. Sed quamuis non admitteretur, quòd vna, & eadem natura eſſet in omnibus inferioribus, adhuc tamen militaret ratio, ſiquidem hoc negari non poteſt, quòd natura ſecundùm ſe conſiderata non ſit vna, & indiuiſibilis eſſentia, & ab intrinſeco ſuo potens multiplicari in pluribus indiuidualiter; cum igitur ab vno indiuiduo abſtrahatur tota eſſentia naturæ, abſtrahitur etiam totum id, quod dicunt cœtera indiuidua in ratione talis eſſentiæ relictis indiuiduationibus, & conſequenter omni multiplicatione, quæ ab ipſis prouenit.

Saluis eſſentialibus naturæ, habetur totū quod in ſtatu præciſionis poteſt dicere:

Per quid vltimò conſtituatur vniuerſale, an per vnitatem an verò per aptitudinem. Diſp. XXI.

Variæ ſententiæ. Sect. I.
Vera ſententia. Sect. II.

Variæ ſententiæ.

SECTIO I.

1 Conſtat ex dictis, tum vnitatem, tum aptitudinem, quā vniuerſale aptum eſt eſſe in multis per modum ſuperioris in inferioribus, intrinſecè requiri ad conſtitutionem vniuerſalis metaphyſici, de quo nunc agimus; hinc autē difficultas inſurgit, per quid vltimò conſtituatur, an per vnitatem, ita vt vnitas adueniat aptitudini, an verò per aptitudinem, ita vt aptitudo adueniat vnitati. Quod autem de vniuerſali metaphyſico dicitur, intelligi poterit etiam de Phyſico cum proportione tamen. Varij igitur modi dicendi reperiuntur apud DD. Primus aſſerit, conſtitui per vnitatem vltimatè, non tamen vult, quòd vnitas adueniat aptitudini, ſed quod ſtatim ac vnitas aduenit naturæ, intelligatur vniuerſalis, abſque eo, quod concipiatur aptitudo. Quod videtur docere D. Th. opuſc. 56 ferè circa medium, dùm ait; *Et quia res per idem ens eſt, & vnum, & e conuerſo, oportet*

Primus modus dicendi. Vniuerſale vltimo compleri per vnitatem

quòd vniuerſale ſit vniuerſale per prædictam vnitatem, itaque natura talis cognitio facit vniuerſale eſſe actu vniuerſale. Verùm ſi diligenter attendatur doctrina illius opuſculi, non ita ponit conſtitutiuum formale vniuerſalis in vnitate, vt excludat aptitudinē, nam paulò poſt ait, de homine, in vniuerſali conſiderato *Homo eſt in pluribus, & prædicatur de pluribus, non tamen vnus homo in numero, ſed vnus in ſpecie*, & poſt medium ſubdit, *Nam ex hac aliqua intentio eſt vniuerſalis, in quantum relationem habet ad multa*. Ex quibus patet, non rectè hanc ſententiam adſcribi D. Tho. cum ità velit, vniuerſale conſtitui per vnitatem, vt tamen etiam conſtituatur per aptitudinem. Fundamentum huius opinionis eſſe, quia ſtatim ac natura intelligitur vna, intelligitur etiam vniuerſalis metaphyſicè, & eſt in ſtatu tali, vt poſſit de inferioribus prædicari; cum igitur prędicabilitas ſequatur ad eſſe formale vniuerſalis tanquam propria paſſio, ex eo, quòd ex vi vnitatis habetur prædicabilitas, debet dici, quòd vnitas ſit adæquata eſſentia vniuerſalis.

Alter modus dicendi. Vniuerſale vlti mo conſtitui per aptitudinem additam vnitati. Scot.

II. Alter modus dicendi, quòd vniuerſale non ſolum requirat vnitatem, ſed etiam compleatur vltimatè per aptitudinem ipſi ſuperuenientem; Hanc autem opinionem tradit expreſſè Scotus in 2. diſt. 3. q. 1. in reſpoſione ad primam difficultatem contra ſolutionem quæſtionis, vbi docet, Vniuerſale non habere actu ſuum eſſe formale, niſi cum eſt in intellectu reſpiciens plura, de quibus poſſit prædicari, & in hoc ſequuntur cœteri Scotiſtæ, dum volunt, vniuerſale fieri per cognitionem comparatiuam, quia neceſſe eſt, quòd intellectus attingat aptitudinem, & ordinem ad plura, & comparet vniuerſale ad ſua inferiora. imò etiam complures ex ijs, qui putant, vniuerſale fieri per ſimplicem cognitionem abſtractiuam abſolutam, docent, vniuerſale conſtitui per aptitudinem, quamuis poſtea aſſerant, quòd in formando vniuerſale non ſit neceſſe, hanc huiuſmodi aptitudinem concipi. Huic etiam opinioni ſuffragatur D. Th. opuſ. 55 vbi ſpeciei intellectus tribuit vniuerſalitatem ex eo, quòd ordinatur ad plura, inquit eo *Etsi autem vniuerſalitas non eſt ex hoc, quod eſt in anima, ſed ex hoc, quòd comparatur ad multa ſingularia ſe habentia opinata*. Et De ente, & eſſentia cap. 4. docet, quòd ex eo, quòd natu ra habet relationem ad plura indiuidu intellectus adinuenit rationem talis v niuerſalis, nempè ſpeciei, ex quo co ligitur, quod vniuerſale conſtituitu per aptitudinem, & ordinem ad plura verùm non conueniunt inter ſe huiu ſententiæ Auctores, nam alij ponun vniuerſale conſtitui vltimatè per apti tudinem realem, alij verò per aptitu dinem rationis.

III. Tertius modus dicendi vtrum que præcedentem amplectitur, & ait quòd ſi vniuerſale ſumatur pro eo, q eſt aptum aptitudine intrinſecè vna, & in ſe ſingulari, hoc modo aptitudo rationis eſt, de intrinſeca ratione vniuerſalis, & formaliter loquendo eſt ipſamet vniuerſalitas, atque adeò non poteſt ſine ipſa haberi vniuerſale. Si verò ſumatur præciſè vniuerſale pro eo, quod eſt vnū aptum eſſe in multis prę ſcindendo à prædictis conditionibus aptitudinis, tunc vltimò conſtituitur per vnitatem, quia ſupponitur aptitudo realis naturæ, & illi aduenit vnitas, quam ponit intellectus per abſtractionem, quę ſuperaddita, vt dictum eſt, aptitudini reali, conſtituit adæquatè vniuerſale, & iuxta hunc modum dicendi vnitas aduenit aptitudini. Ita docet Auerſa in Log. q. 8. ſect. 10. *§. Proſolutione*.

Vera Sententia.

SECTIO I.

1 IN recitatis opinionibus, & varijs modis dicendi videntur confundi vniuerſale metaphyſicum, & vniuerſale logicum, quod conſiſtit in aliqua ſecunda intentione. Itaque vt hanc confuſionē euitemus, diſtinguendum eſt vniuerſale Metaphyſicum, & Logicum: in metaphyſicum, enim dicit aliquid reale ſe tenens ex parte obiecti, & aliquid deſumptum ex eſſe Phyſico, & tractum intra abſtractionem metaphyſicam, quòd nihil aliud eſt, quàm eſſe naturæ præciſum ab indiuiduatione. Vniuerſale Logicum dicit aliquid rationis, nempè ſecundas intentiones, quæ reuera non ſunt in rebus conſideratæ ſecundùm ſuum eſſe formale, ſed tantùm habent fundamentum in obiectis realibus, formaliter verò ſunt aliquid fictum ab intelle-

tellectu. Relicto ergo hoc vniuerſali Logico, quod non ſpectat ad metaphyſicum, & quia, quod de metaphyſico dicitur, proportionaliter debet dici etiam de Logico, cum vtrumque participet rationem formalem vniuerſalis, alterum quidem metaphyſico modo, alterum verò Logico modo, ſolùm reſolutio verſabitur circa vniuerſale metaphyſicum.

Vniuerſale metaphyſicum nō poteſt conſtitui per vnitatē, aut aptitudinē rationis.

II. Loquendo igitur de vniuerſali metaphyſico hoc certum debet eſſe, quòd ad ipſius conſtitutionem non poteſt interuenire aliqua vnitas, aut aptitudo rationis, ſiuè relatio aliqua, ſed debet conſtitui per prædicata realia metaphyſica deſumpta ex eſſe phyſico naturæ, alioquin non eſſet vniuerſale reale metaphyſicum; Atque hic maximè aduertendum eſt, quòd licet aptitudo, per quam conſtituitur, ſit vna, non tamen debet eſſe vna numero, vt docebat Auerſa, imò hoc omninò impoſſibile eſt; quod enim eſt vnum numero, eſt omninò incommunicabile, & vniuerſale ex ui aptitudinis habet communicabilitatem; quomodo ergo, ſi eſſet ſingularis aptitudo, poſſet ex vi illius habere, quòd poſſet pluribus communicari? Verùm tamen eſt, quòd etiam ſupra diximus, quòd, quia intellectus non poteſt rem aliquam concipere, niſi per ſpecies rerum ſenſibilium, cum alias ſpecies non habeat, fit, quòd intellectus concipiat vnitatem aptitudinis ad modum vnitatis ſingularis, licet in ſe ſit vna vnitate formali, quam etiam dicit natura.

Aptitudo vniuerſalis non debet eſſe vna numero.

Vniuerſale metaphyſicū eſſentialiter conſtituitur per aptitudinem

III. Præterea cum vniuerſale, vt ſeruet rationem vniuerſalis, debeat poſſe eſſe in multis, vt ſupra declarauimus, dum eius eſſentiam explicauimus, fit, quòd debeat habere ſuam communicabilitatem, qua pluribus poſſit communicari, cum idem ſit poſſe eſſe in pluribus, & poſſe pluribus communicari; cum autem aptitudo ſit ratio formalis, per quam poteſt pluribus communicari, ſequitur, quòd ad eſſentiale conſtitutiuum vniuerſalis requiratur aptitudo, ſine qua non poſſit haberi completa ratio vniuerſalis, vt ſupra etiam dictum eſt. difficultas ergo procedit de aptitudine metaphyſica, quam diximus ab intrinſeco naturæ conuenire, an videlicet hæc vltimò compleat vniuerſale, an verò ſit prior vnitate, ità vt vnitas ſit vltimum complementum, & concipiatur aduenire aptitudini.

Concl. Vniuerſale æquè completur per aptitudinem, & vnitatē.

IV. In qua difficultate reſpondendum eſt, neque vnitatem, neque aptitudinem vltimò complere vniuerſale, ſed vtramque ſimul, & æqualiter. Quod facilè explicatur. Nam vniuerſale non conſtituitur per quamlibet vnitatem, ſed per talem, eam videlicet, quæ ſit vnitas communitatis, hęc enim eſt propria vnitas, quæ conſequitur gradum entis communicabilis inferioribus. ex hoc autem fit, quòd ex vi huius vnitatis formaliter ſumptæ vniuerſale habeat, quòd reſpiciat plura inferiora, vt quid ipſi communicabile, quia cum vnitas ſit formaliter vnitas communitatis, quam intrinſecè imbibit, habet, quòd ſit communicabile pluribus. Cum igitur aptitudo nihil aliud ſit, niſi ratio, qua vniuerſale redditur communicabile, atque ſit conſtitutiuum talis vnitatis, nam per hoc contradiſtinguitur vnitas vniuerſalis à cæteris vnitatibus, eadem erit vnitas, & aptitudo, & idcircò cum talis vnitas, & aptitudo ſint idem, æquè vltimò conſtituent vniuerſale. Quod etiam ex eo ſuaderi poteſt, quòd vniuerſale, vt tale eſt, ordinatur eſſentialiter ad inferiora per relationem tranſcendentalem, ergo in ſuo vltimo conſtitutiuo inuoluit aptitudinem, qua mediante ordinetur ad illa plura. Rurſus cum, vt vniuerſale eſt, dicat gradum entis, debet dicere tale eſſe, & conſequenter talem vnitatem, quæ conſequatur tale eſſe, & talis vnitas non erit alia, niſi illa, quæ inuoluat aptitudinem, quia vniuerſale ex vi eiuſdem differentiæ dicet tale eſſe, & vnitatem cum aptitudine, & hæc omnia erunt unica differentia conſtitutiua uniuerſalis. Vnde cum dicitur, uniuerſale conſtitui per duplicem rationem, nempè unitatem, & aptitudinem, non intelligitur de tali unitate, niſi forte ſecundùm inadæquatum conceptum diſtinguatur ab apitudine, ſed de unitate ſumpta fundamentaliter, quæ dicit eſſe rei; Quocirca cum uniuerſale dicitur *Eſſe vnum aptitum eſſe in multis*; ly *Vnum* ſtat loco generis, & idem eſt, ac ſi diceretur, eſſe naturam, ſeu rationem, quæ apta ſit eſſe in multis.

Vniuerſale habet communicabilitatem ex vi vnitatis formaliter.

V. Si tamen uelimus ſecundùm conceptus inadæquatos diſtinguere uni-

ta-

Quomodo vnitas vniuerſalis poſſit eſſe prior aptitudine.

tatem ab aptitudine, & illam conſiderare, prout reddit vniuerſale tali pacto indiuiduum in ſe, & à quocumque alio diuiſum, nempè formaliter, aptitudinem verò, prout ordinat vniuerſale ad inferiora; tunc ſi loquamur de vnitate fundamentaliter ſumpta, non eſt aliud quàm ipſum eſſe rei, prout in ſeipſa conſideratur, quia autem prius eſt rem eſſe in ſe, quàm ordinari ad aliud, etiam tranſcendentali ordine; ideò etiam dicit ordinem tranſcendentalem, quia habet tale eſſe, & quia, quæ dicunt ordinem tranſcendentalem, dicunt etiam aliquid abſolutum, vnitas fundamentalis dicit illud abſolutum, & hinc fit, quòd ſit prior aptitudine, quia abſolutum illud eſt prius relatione tranſcendentali, pro ut ſecundùm inadæquatos conceptus diſtinguitur. Si verò loquamur de vnitate formaliter ſumpta, hæc poſterior eſt aptitudine, ratio eſt, quia vnitas formaliter ſumpta eſt ex genere ſuo paſſio entis, idcircò poſterior ipſomet eſſe; cum autem aptitudo pertineat ad eſſe conſtitutiuum vniuerſalis, & non ſit paſſio, vnitas vniuerſalis, ſeù communitatis formaliter ſumpta erit paſſio reſpectu eſſe ipſius vniuerſalis, & conſequenter etiam reſpectu aptitudinis, quæ ſpectat ad eſse vniuerſalis,

Quomodo vnitas vniuerſalis ſit etiã poſterior aptitudine.

An vniuerſalia ſint ingenerabilia, & incorruptibilia, ſeù an ſit æterna. Diſp. XXII.

Naturas vniuerſales corrumpi ſimul cum indiuiduis.	*Sect.*	*I.*
Reÿciuntur varia reſponſiones, & vera explicatur.	*Sect.*	*II.*
Non poſſe vniuerſale produci, ſeparatum ab indiuiduis, etiam per Dei potentiam, ex dictis deducitur.	*Sect.*	*III.*

Naturas vniuerſales corrumpi ſimul cum indiuiduis.

SECTIO I.

I. Explicata natura vniuerſalis, atque eiuſdem exiſtentia, ſupereſt vt de attributis ipſius, atque proprietatibus agamus, præcipuum autem attributum, quod ſolet vniuerſali tribui, eſt, quòd ſit ingenerabile, & incorruptibile: ſeù quod idem eſt, quòd ſit æternũ. Et propter hanc rationem, quia ſcientiæ verſantur circa vniuerſalia, dicuntur eſſe de rebus æternis, vt docet Ariſt. lib. 6. Eth. c. 4. & lib. 1. Poſt capite item 4. Difficultas igitur eſt, quomodo vniuerſalia ſint æterna, atque difficultas ex eo oritur, quòd vniuerſalia non ſunt aliquid extra indiuidua, vt ſupra diſp. 11. docuimus, & ideò non poſſumus confugere ad aliquid ſeparatum, cuiuſmodi erant Ideæ quæ Platoni adſcribuntur, cum igitur indiuidua corrumpantur, neceſſe eſt etiam, quòd corrumpantur vniuerſalia, quæ ſunt in illis, vnde non videtur, poſſe ſaluari, quomodo vniuerſalia ſint ingenerabilia, & incorruptibilia, atque æterna.

Concl. Natura vniuerſalis corrumpitur in indiuiduis.

II. Vt autem ad punctum difficultatis propius accedamus, ſtatuimus, quòd quando indiuidua corrumpuntur, etiam corrumpitur quidquid eſt idem realiter cum illis, quare & ipſa quoque eſſentia, ſeù natura eſſentialis, quæ huiuſmodi indiuidua conſtituit, corrumpitur, & definit eſſe ſecundùm quod erat in illo indiuiduo, vnde peremptis omnibus indiuiduis periret etiam tota eſſentia, & natura ſecundùm omnem ſuam extenſionem, quia ſcilicet, vt alibi explicauimus, ipſæmet eſſentiæ ſunt terminus productionis intrinſecus, quatenus in indiuiduis producuntur, ita etiam, quando corrumpuntur indiuidua, naturæ ipſorum debent corrumpi. Quod totum docuit Ariſt. in cap. de ſubſtantia, vbi docet: Quòd corruptis primis ſubſtantijs, nempè indiuiduis, eſt impoſſibile, aliquid remanere, ſed neceſſe eſt, quòd etiam ſecundæ pereant, hoc eſt naturæ genericæ, & ſpecificæ, quæ ſunt naturæ vniuerſales, quia primę ſubſtantiæ ſunt fundamentũ cœterorum. Quomodo autem hoc nõ obſtante poſſibilia, quatenus talia ſunt, ſeu eſſentiæ rerum poſſibiles ſint præciſa exiſtentia aliquid reale, & dicantur eſſe ab æterno ſecundùm eſſe eſſentiæ, alibi in priori tomo explicauimus. Nunc autem firmum manet, quòd quicquid eſt in indiuiduis, etiam eſſentiæ, ſeù naturæ corrumpuntur ad ipſorum corruptionem.

Ariſt.

ratio.

III. Quod poteſt probari. Natura, et quælibet alia ratio, quæ concurrit ad conſtituendum vnum aliquod indiuiduum, identificantur cum ipſomet indiuiduo, ergo corrupto indiuiduo, neceſse eſt, quòd corrumpatur natura, et quælibet alia ratio. De antecedenti non eſt difficultas, nam licet Scotiſtæ inter gradus entis ſuperiores, et inferiores ponant diſtinctionem ex natura rei, quia tamen hæc diſtinctio non eſt realis, nempe inter rem, et rem, vt ſolet communiter dici, idcircò ſtat ſimul cum identificatione, et vnitate entitatis, alioquin ſi eſset diſtinctio in entitate, non eſſet tantùm diſtinctio ex natura rei, ſed entitatiua, et realis, itaque certum eſt, quòd omnes rationes, quæ concurrunt ad conſtituendum vnum indiuiduum, habent vnam entitatem.

Cur de entitate indiuidua corrupta nô poſſit aliquid remanere.

Atque hinc conſequentia probatur. Corruptio, et generatio cadunt ſupra entitatem; itaque cum corruptio tollat entitatem rei, tollit etiam quicquid cum tali entitate identificatur, ex quo fit, quòd impoſſibile ſit in ijs, quæ identificantur adinuicem, vnum corrumpi, & non corrumpi alterum, quia ſi tollitur entitas tollitur quicquid in ipſa eſt.

Corruptio, & generatio cadunt ſupra totã entitatẽ.

Quod rurſus poteſt confirmari. Entitas ſimplex, quæ eſt vna per indiuiſionem in ſeipſa, ſeù per ſimplicitatem, eſt etiam omninò indiuiſibilis ſecundùm ea, quæ dicit eſſentialiter, ſeù quæ concurrunt ad conſtituendam quamlibet partem homogeneam ipſius, ergo implicat, quòd in ipſa corrumpatur vna ratio, & non alia, quia tunc illa entitas diuideretur in partes non quidem integrales, ſed conſtitutiuas, ſeù quaſi eſſentiales. Dixi quaſi eſſentiales, quia indiuiduatio non eſt pars eſſentialis, ſe habet tamen ad modum eſſentialium, quia aduenit rationibus eſſentialibus, & ingreditur latitudinem rerum metaphyſicarum conſtituens ſuum peculiarem gradum entis. Et rurſus confirmatur. Si poſſet in corruptione indiuidui remanere vna ratio, & alia corrumpi, deberet etiam remanere entitas illius rationis, quia quicquid manet in rerum natura, habet ſuam propriam entitatem, quam retineret, dum aliæ rationes corrumperentur; vnde poſſent conſtituère vnum ſecundùm entitatem per compoſitionem, qua diuerſæ entitates vnirentur, & ideò neque poſſent continuari, ſed ita deberent vniri, vt retinerent propriam diſtinctionem entitatum. Denique ſi poſſet corrumpi indiuiduum, & remanere aliquid ipſius, poſſet corrumpi ratio inferior, & remanere ratio ſuperior, quia vel remanent omnes rationes in actu, & tunc remanet totum eſſe indiuiduale, vel aliquid corrumpitur, & tunc cum omnes rationes ſint vel ſuperiores, vel inferiores, aut remaneret ratio ſuperior ſine inferiori, aut contra ratio inferior ſine ſuperiori, quæ omnia implicant, vnde quæro quid corrumpatur, quando indiuiduum corrumpitur, certè debet corrumpi aliquod eſſe phyſicum, atque adeò etiam prædicata, per quæ cònſtituebatur; modo ablato conſtituto, eo modo, quo aufertur, debet etiam auferri conſtitutiuum; tunc ergo vel debet auferri ab indiuiduo per corruptionem, aut totum eſſe, aut eſſe indiuiduale, aut aliquod prædicatum eſſentiale, & tunc remanebit aut aliquid eſſentiæ ſine indiuiduatione; aut ratio inferior ſine ſuperiori, vel è contra ratio ſuperior ſine inferiori; cum ergo non poſſit remanere aliqua ratio ſola ſiuè ſuperior, ſiuè inferior, aut è contra, aut natura ſine indiuiduatione; aut indiuiduatio ſine natura, dicendum eſt, totum eſſe indiuidui perire.

Entitas ſimplex indiuiſibilis in ſeipſa.

IV. Secundò argumentor. Quicquid eſt in indiuiduo, eſt aliquid participatum, & ſumendo aliquod indiuiduum, quod immediatè à Deo recipiat eſſe per creationem, vt eſt anima rationalis, totum eſſe, quod habet, participat à Deo, & etiam cœtera indiuidua, quæ non ſunt immediatè à Deo, ſed à cauſis ſecundis, adhuc participant eſſe à Deo, quatenus Deus, vt cauſa prima concurrit ad ipſorum productionem; omne enim eſſe, præter Deum, participatum eſt, ergo quando aliquod indiuiduum deſtruitur, tollitur totum eſſe, quod in ſeipſo habet, & conſequenter nihil de illo remanet. Hæc conſequentia probatur, nã quando deſtruitur aliquod indiuiduum, ceſſat illa communicatio, qua ipſi eſſe

Totũ eſſe indiuidui eſt participatum.

par-

participatum cõmunicabatur, cum igitur omne eſse indiuidui ſit participatũ, ceſsante communicatione, ceſsabit etiam omne eſse participatum. Atque in confirmationem eiuſdem rationis addi poteſt, quòd quando deſtruitur indiuiduum, tollitur adæquatè exiſtentia ipſius, ſicuti quando producitur adæquatè ponitur, ergo ſiue exiſtentia ſit diſtincta à re, quæ exiſtit, ſiuè indiſtincta, quia tamen eſse indiuidui eſt in actu per exiſtentiam tanquam per cauſam formalem, qua ponitur in eſse, ablata exiſtentia debet auferri totum eſſe indiuidui. Maneat ergo firmum, quòd quando indiuidua corrumpuntur, nihil de ipſis remanet, ſed ſecundùm totum eſse, etiam naturæ, ſeù eſsentiæ deſtruuntur. Verùm hinc augetur difficultas propoſita, quomodo ſcilicet naturæ vniuerſales, cum ſint tantùm in indiuiduis, & ad ipſorum corruptionem corrumpantur, ſint nihilominus ingenerabiles, & incorruptibiles.

Corruptio tollit adæquatè exiſtentiam.

Reijciuntur variæ reſponſiones, & vera explicatur.

SECTIO II.

Reſp. iuxta Ariſt. doctrinam.

I. POteſt propoſitæ difficultati ſatisfieri iuxta ſententiam Ariſt. & aliorum Philoſophorum putantium, Mundum fuiſse ab æterno, & etiam perpetuò duraturum. Rerum naturas poſse conſiderari ſimpliciter, vel prout ſunt determinatæ ad hoc, vel illud indiuiduum; ſi hoc ſecundo modo accipiantur, quia vnumquodque indiuiduum corruptibile eſt, ſaltem in aliquibus ſpeciebus, imò in omnibus ferè exceptis nonnullis, quæ ominò incorruptibilia putauerunt Philoſophi illi, vt cælum, intelligentias, & ſi quæ ſunt alia, idcirco etiam naturas tali pacto conſideratas corruptibiles eſse. Quia tamen itá corrumpuntur indiuidua, vt ſemper aliquod ipſorum actu remaneat, ideò natura ſimpliciter conſiderata incorruptibilis eſt, & æterna, quia per qualemcumque corruptionem indiuiduorum ipſa ſemper manet in aliquo indiuiduo; quod verò ſit hoc, vel illud parum refert ad naturam in vniuerſali conſideratam. Verùm licet hæc reſponſio in horum doctrina ſaluet æternitatem vniuerſalis, quia tamen nititur falſo principio ſecundùm Fidem catholicam, & conſequenter etiam ſecundùm veritatem, quia veritas philoſophica non aduerſatur Fidei Catholicæ, idcirco neque ſecundùm veritatem ſaluat, quomodo vniuerſalia ſint æterna, & incorruptibilia.

Arguitur falſitatis.

2. reſp. Soncin.

II. Secundò, reſpondet Soncin. 7. Met. quæſt. 40. in reſponſ. ad 5. & lib. 9. quæſt. 4. in ſolutione fundamenti oppoſitæ ſententiæ; qui docet, Vniuerſalia non eſse incorruptibilia per aliquam formam dantem eſse incorruptibile, ſed ideò dici incorruptibilia, quia non corrumpuntur per ſe, ſed tantùm ad corruptionem indiuiduorum. Verùm neque hæc reſponſio ſoluit difficultatem. Et vrgeri poteſt, quia etiam ſi non corrumpantur per ſe, adhuc tamen verum eſt dicere, quòd corrumpantur, & conſequenter quod non ſint æterna, ſed ex natura ſua corruptibilia, quod tamen falſum eſt, quia cum ſint obiectum ſcientiarum, debent eſse æterna, & incorruptibilia, & ſi ſemel quocumque modo corrumpuntur, deſinit conditio intrinſeca, & neceſsaria ad conſtituendum obiectum ſcientificum; & inſtari poteſt. Corruptibilitas, et Incorruptibilitas immediatè opponuntur, et vna adæquatè tollit aliam, quia hæc eſt natura differentiarum immediatè oppoſitarum, quòd vna adæquatè tollat aliam; ergo ſi ſemel in naturis ponitur corruptibilitas, auſertur ab ipſis omnis incorruptibilitas, et conſequenter vniuerſalia ſunt ſimpliciter corruptibilia.

Reijcitur.

Vniuerſalia corrumpuntur ratione indiuiduorũ.

III. Præterea naturis vniuerſalibus conuenit per ſe eſse in indiuiduis, et in illis produci, ita vt adæquata poſſibilitas ipſarum per ſe, et formaliter includat eſse indiuiduale, ergo cum natura vniuerſalis per ſe petat eſse in indiuiduis, atque in illis corrumpatur, petet per ſe poſse corrumpi. Et confirmatur. Corruptio cadit ſupra entitatem rei, et natura vniuerſalis habet eandem entitatem, quam habet eſse indiuiduale, nam cum ipſo identificatur, ergo ſi natura vniuerſalis eſt eadem entitas, ac natura indiuidualis, et entitas indiuidualis eſt per ſe corruptibilis, etiam natura vniuerſalis, ex eo, quòd eſt identificata cum indiuiduis, erit per ſe

Vniuerſalis natura eſt per ſe corruptibilis.

corruptibilis. Rurſus quòd corrumpitur ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum corrumpitur, & impoſſibile eſt, aliquid corrumpi, & non deſinere ſecundùm ſuum eſse intrinſecum, ergo ſi ſemel naturæ vniuerſales in indiuiduis corrumpuntur, debent ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum corrumpi, quod autem ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum corrumpitur, debet etiam eſſe intrinſecè corruptibile, hoc eſt ſecundùm ſuum eſse intrinſecum, atque adeo cum omnia, quæ ſecundùm eſse intrinſecum conueniunt, per ſe conueniant, natura vniuerſalis erit per ſe corruptibilis.

3 reſp. Suarez Serna.

IV. Tertiò reſpondet Suarez in Met. diſp 6. ſect. 7, dub. 4. Serna in Logica diſp. 1. quæſt 8. art. 3. & eſt communis reſponſio. Naturas vniuerſales poſse conſiderari, & ſecundùm exiſtentiam, & ſecundùm eſsentiam, ſeù eſse potentiale, quod idem eſt, ac eſse poſſibile. Si conſiderentur ſecundùm exiſtentiam eſse quidem corruptibiles; ſi verò conſiderentur ſecundùm eſsentiam, ſeù eſse potentiale eſse incorruptibiles, & æternas. Quod ſi obijcias, hanc etiam incorruptibilitatem, & eſse tali pacto æternum conuenire indiuiduis, ſiquidem etiam ipſa ſecundùm eſſe poſſibile neque corrumpuntur, neque generantur, ſed ab æterno fuerunt poſſibilia, & ideò hanc non eſſe propriam incorruptibilitatem rerum vniuerſalium; Reſpondet Suarez. Hoc quidem verum eſſe ſecundùm rem, eſſe tamen diuerſitatem in modo concipiendi, nam vniuerſalia eo ipſo, quòd abſtrahuntur à ſingularibus, abſtrahuntur etiam à loco, & tempore, & ideò neque circa ipſa verſantur actiones, ſeù corruptiones.

Reijcitur.

V. Sed neque hæc reſponſio ſatisfacit Nam ſi verum eſt, quòd eadem eſt ratio, vt ipſe Suarez concedit de vniuerſalibus conſideratis ſecundùm eſſe potentiale, ſeù poſſibile, ac de indiuiduis loquendo ſecundùm rem, ergo ſecundùm rem aut vtraque ſunt corruptibilia, aut vtraque incorruptibilia, & ſic non ſaluatur propria incorruptibilitas vniuerſalis ſecundùm rem. Deinde argumentor. Etiam in ſtatu poſſibilitatis naturæ vniuerſales ſunt identificatæ cum indiuiduis, & in tantùm ſunt poſſibiles, in quantùm ſunt identificatæ cum aliquo eſſe indiuiduali, ſicut enim quod actu exiſtit eſt neceſſariò ſingulare, ita etiam quod poteſt exiſtere, vt habeat eſſe tale, quod ſit aptum ad exiſtendum, debet eſſe ſingulare poſſibile; ergo quicquid dicitur de indiuiduis ſecundùm ſtatum poſſibilitatis, debet etiam dici de naturis vniuerſalibus, cum ſint cum indiuiduis identificatæ. Et confirmatur. Variatio ſtatuum ſecundùm eſſe poſſibile, vel actuale, non variat ea, quæ ab intrinſeco conueniunt, ſed naturæ, dum eſt in indiuiduis exiſtentibus ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum conſideratæ, vt oſtenſum fuit in impugnatione præcedentis reſponſionis, conuenit poſſe corrumpi, ergo ex ſe habet, quòd poſſit corrumpi, & variatio ſtatuum ſolùm facit, quòd in ſtatu poſſibilitatis conueniat producibilitas, & in ſtatu realis exiſtentiæ corruptibilitas, ſicuti etiam conuenit indiuiduis. Denique ſi naturæ vniuerſales conſiderentur ſecundùm eſſe potentiale, non ſunt in ſe, ſed tantùm in cauſa, & habent tantùm potentiam obiectiuam, quæ nihil aliud dicit, niſi illud eſſe, quod poteſt res habere à cauſa, poſſe concipi ab aliquo intellectu, & illi obijci; non tamen ex hoc fit, quòd res habeat eſſe aliquod in ſe ipſa, at vniuerſale ſecundùm quod eſt in ſe, eſt incorruptibile, & æternum, & ideo non poteſt intelligi de vniuerſali ſecundùm eſſe potentiale. Atque hic eſt aduertendum, quòd Suarez confundit vniuerſale ſecundùm eſſe potentiale, ſeù poſſibile cum vniuerſali ſecundùm eſſe abſtractum, vt ſatisfaciat obiectioni, quam ipſe mouerat, quod tamen perperam facit, nam vniuerſale ſecundùm eſſe abſtractum, ſeù vniuerſale metaphyſicum eſt poſterius ipſomet ſtatu poſſibilitatis, quod euidenter conuincit ipſa abſtractio, ſiquidem abſtractio dicit, quòd natura ſeparetur ab indiuiduis, & conſequenter ſupponitur, quòd ſit in ipſis, hoc autem debet eſſe ſaltem ſecundùm ſtatum poſſibilitatis, ſi non ſit ſecundùm ſtatum exiſtentiæ; cum igitur vniuerſale abſtractum debet abſtrahi vel ab indiuiduis exiſtentibus, vel poſſibilibus, neceſſariò debeat eſſe poſterius ſtatu poſſibilitatis. Deinde quod eſt in ſtatu poſſibilitatis, debet poſſe reduci ad actum; vniuerſale autem metaphyſicum ſe ſolo ſpectatum numquam

Naturæ poſſibiles adhuc identificatæ cũ eſſe indiuiduali.

Eadem ratio de indiuiduis poſſibilibus ac de exiſtentibus quo ad corruptibilitatem.

Vniuerſale metaphyſicum eſt poſterius ſtatu poſſibilitatis.

poteſt reduci ad actum realis exiſtentiæ.

Vera reſponſio D. Th.

VI. Vera igitur reſponſio eſt, quæ deſumitur ex D. Th. p.par. q. 16 art. 7. in reſponſione ad 2. pro cuius explicatione aduertendum eſt, quòd quando dicitur, vniuerſale eſſe æternum, & incorruptibile, debet intelligi de vniuerſali metaphyſico formaliter ſumpto, & prout habet eſſe abſtractum, non verò de vniuerſali Phyſico, dicitur enim vniuerſale eſſe æternum, & incorruptibile ſecundùm quod eſt obiectum ſcientiarum; eſt autem obiectum ſecundùm quod habet eſſe abſtractum; ſcientiæ enim verſantur tantùm circa obiecta quæ abſtrahant ſaltem à materia ſignata, nempè indiuiduatione. Vniuerſale igitur ſic abſtractum dicitur æternum, ſeù ſemper eſſe, & incorruptibile ſecundùm ſuum proprium eſſe intrinſecum, non quia participet aliquam intrinſecam rationem, per quam formaliter conſtituatur, & poſitiuè in eſſe æterno, & incorruptibili, quia eſſe tali pacto æternum, & incorruptibile, dicit habere, aut ſaltem poſſe habere actuale eſſe, æternitas enim poſitiua, & incorruptibilitas eſt tantùm in ordine ad exiſtentiam; ſeù æternitas eſt ipſa continuata exiſtentia, vniuerſale autem omnino præſcindit ab exiſtentia; ſed dicitur æternum, & incorruptibile, quia nec vnquam incœpit, nec poteſt vnquam incipere, nec vnquam conſequenter deſinere, quia non habet in ſe per quid poſſit incipere, aut deſinere; nec eſt aptum, vt circa ipſum verſetur corruptibilitas, aut incœptio; vnde eſt ſolùm æternum, & incorruptibile per ſolam remotionem corruptibilitatis, & incœptionis, non verò per poſitionem incorruptibilitatis, & æternitatis; quare cum æternitas duo dicat, & poſitiuum, quo aliquid eſt æternum, & indefectibile; & negationem, quam fundat de corruptibilitate, & incœptione, vniuerſale habet negationem, non verò poſitiuum. Hanc autem negationem fundat vniuerſale in ſuo proprio eſſe ex eo, quòd eſt præciſum ab indiuiduatione; quia enim in tali ſtatu non habet totum illud eſſe, quod eſt ſimpliciter neceſſarium ad exiſtendum, conſequenter neque poteſt circa ipſum verſari incœptio, aut corruptio. Et hinc eſt, quòd D. Th. citato loco, cum diſtinxiſſet duos modos eſſendi ſemper, & vbique; nempe vel quia, quod eſt, habeat in ſe, vnde ſe extendat ad omnem locum, & omne tempus, vel quia non habet vnde ſe extendat ad aliquem locum, & tempus, concludit. ***Et per hunc modum*** (nempe ſecundum) ***quodlibet vniuerſale dicitur eſſe vbique, & ſemper, in quantum vniuerſalia abſtrahuntur ab hic, & nunc.***

Quodnā vniuerſale ſit æternum &c.

Cur dicatur æternum.

Incorruptibilitas cadit ſ. præexiſtentiā

VII. Cœterùm quia incorruptibilitas propriè cadit ſupra exiſtentiam; ſupponit enim, quòd aliquid habeat eſſe, & ſecundùm hoc nequeat corrumpi, & hoc verum eſt, nedum ſi ſumatur ſecundùm eſſe poſitiuum, ſed etiam ſecundùm negationem, quam dicit; hæc enim negatio non eſt quæcumquę negatio corruptibilitatis, quia tali pacto etiam nihilum poſset dici incorruptibile, ſed eſt negatio, quę habet pro fundamento tale exiſtere, quod non ſit capax corruptibilitatis; idcirco non puto, aliquo pacto poſse vniuerſale cum aliqua proprietate dici incorruptibile. Et idem puto etiam dicendum eſse de eiuſdem æternitate, ſi tali ratione, quia videlicet non eſt capax ad exiſtendum, dicatur æternum. Æternitas enim dicit durationem rei indefectibilem, vnde cum non poſſit haberi duratio ſine exiſtentia, & ſemper æternitas verſetur circa ſingulare, ſicut etiam quælibet alia duratio, idcircò ex hoc capite non poteſt conuenire vllo pacto æternitas propriè dicta vniuerſali. Quòd enim dicatur æternum, quia non habet per quid ſe extendat ad aliquam durationem, valdè impropriè, & cum magna abuſione terminorum appellatur æternum.

Vniuerſale non eſt propriè æternū, &c

Quomodo alio modo vniuerſale cū aliqua proprietate dicatur ęternū.

VIII. Itaque ſupponendo, quòd vniuerſale non dicatur aliquo pacto propriè incorruptibile, niſi forte incorruptibile ſumatur pro æterno, exiſtimo, quando vniuerſale dicitur ęternum, poſſe aliquo pacto poſitiuè, & cum aliqua proprietate intelligi, ſi videlicet alio modo explicetur. Æternitas igitur in ſua proprietate conſiderata, & durationem indefectibilem, & immutabilitatem importat: non enim in quæſtionem voco, an immutabilitas ſit de conceptu formali æternitatis, an extra ipſam, ſed ſufficit mihi, quòd id, quod eſt æternum, eo ipſo, quòd eſt æternum, ſit etiam immutabile, quicquid ſit, an poſſit diſtincto conceptu conci-

pi immutabilitas, & ratio formalis adæquata æternitatis. Omnimoda igitur immutabilitas eſt aliquid importatum ab eo, quod eſt æternum, quà æternum eſt. Cum ergo vniuerſale dicitur æternum, non debet intelligi ſecundùm durationem indefectibilem, ſed ſecundùm immutabilitatem, & hoc pacto poſitiuo modo eſt æternum, quia ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum metaphyſicum eſt omnino immutabile, cum dicat eſſentiam naturæ; omnis autem eſſentia in ſuo eſſe intrinſeco eſt immutabilis, atque id habet ab intrinſeco. Atque ſi hoc pacto æternum ſumatur, poteſt conuenire etiam vniuerſali phyſico, vt tale eſt, quia eſſentiæ quoque phyſicæ ſunt ab intrinſeco omnino immutabiles, & ideo quodlibet indiuiduum quoad ſpeciem eſt ſemper idem cum alio, nec contingit vnquam aliqua variatio, quæ omnino impoſſibilis eſt. Et ſi à poſteriori volumus arguere, explicatio vera eſſe comprobatur; nam ſcientiæ non aliam æternitatem requirunt in obiecto, præter immutabilitatem, quia ſolùm requirunt obiectum, vt ſit ſemper idem, ſecundùm quod eſt obiectum; hæc autem immutabilitas facit obiectum omnino inuariabile, vnde cum ob exigentiam ſcientiarum, ad quarum certitudinem ordinatur æternitas vniuerſalis, non requiratur alia æternitas, præter immutabilitatem, dicendum eſt, quòd hæc ſola æternitas ipſi conueniat, & non alia. Deinde quia, ſi cũ aliqua proprietate, ſeruata tamen proportione, & ſecundũ eſſe poſitiuum loqui velimus, nulla alia ratio æternitatis poteſt tribui vniuerſali, præter prędictam.

Quãter ꝑatem equirat cientiæ n obiecto.

Non poſſe vniuerſale produci ſeparatum ab indiuiduis, etiam per Dei potentiam ex dictis deducitur.

SECTIO III.

Concl. Nec per Dei potentiã poſt produci vniuerſale ſeparatũ ab indiuiduis. Soncin.

1. EX dictis deducitur, neque per Dei potentiam poſſe vniuerſale metaphyſicum poni à parte rei. Si enim vniuerſale metaphyſicum, vt ſectione præcedenti diximus, non dicit totum id, quod requiritur ad exiſtendum, non poteſt vllo pacto poni à parte rei. Hoc autem corollarium euidens eſt ex ipſis terminis, & traditur à Soncin. 7. Metaphyſ. quæſt. 41. quamuis ex alijs fundamentis procedat. Sed poſſumus hoc declarare. Vniuerſale enim metaphyſicum, eo ipſo quòd metaphyſicum eſt, debet eſſe abſtractum ab indiuiduis, & habere eſſe tantùm obiectiuè in intellectu: ergo non poteſt ſeruare rationem vniuerſalis metaphyſici, & poni à parte rei, quia tunc non haberet amplius rationem vniuerſalis metaphyſici. Et confirmatur. Vniuerſale metaphyſicum debet eſſe ex natura ſua aptum, vt poſſit eſſe in multis tanquam ſuperius in inferioribus: & debet poſſe de illis prædicari, ſi autem vniuerſale metaphyſicum poneretur à parte rei, non poſſet eſſe in pluribus, tanquam ratio ſuperior in inferioribus, nec poſſet de illis prædicari. Quòd autem non poſſet eſſe in multis tanquam ratio ſuperior in inferioribus, colligitur ex eo, quia eſſe in multis ad modum ſuperioris in inferioribus dicit eſſe in illis tanquam conſtitutiuum intrinſecum; ſi autem vniuerſale metaphyſicũ poſitum à parte rei poneretur in pluribus, deberet poni in ipſis, vt quid ab illis realiter diſtinctum, & conſequenter ſupponeret, quòd ea, in quibus poneretur, haberent iam ſuum eſſe, per quod ab ipſo diſtinguerentur, & ideò non poſſet eſſe intrinſecum conſtitutiuum. Deinde neque poſset prædicari; nam prædicatio vniuerſalis de ſuis inferioribus, fundatur in identitate naturæ communis cum indiuiduis, ſi autem poneretur vniuerſale metaphyſicum à parte rei, cum nullo identificaretur, ſed eſset diſtinctum à quocunque, quod non eſset ipſum, & ideo de nullo poſset prædicari vt vniuerſale.

Vniuerſale metaphyſicum exiſtit ſolũ obiectiue in intellectu.

11. Præterea eo ipſo, quòd aliquod ponitur à parte rei, habet ſuam propriam entitatem, qua entitatiuè eſt indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocunque alio, ergo ſi vniuerſale metaphyſicum poneretur à parte rei per Dei potentiam, haberet ſuum eſse entitatiuum, quo eſset indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocunque alio entitatiuè, atque adeo vnum indiuidualiter, quia diſtingui entitatiuè ab alio eſt diſtingui, nedum ſecundùm eſsentiam, ſed etiam ſecundùm aliquod vlterius, & ideo indiuidualiter, cum omnis diſtinctio aut ſit ſecundùm eſsentiam, aut ſecundùm eſse indiuiduale. Et poteſt confirmari

2. ratio. Vniuerſale metaphyſicũ poſitũ à parte rei euaderet indiuiduum.

Digitized by Google

hæc ratio. Quod ponitur à parte rei per quamcumque cauſam, eſt terminus actionis ſingularis, quia cum omnis cauſa, quæ operatur, ſingularis ſit, præſertim Deus, cui ſingularitas eſt eſſentialis, etiam quæcumque actio, quæ à tali cauſa proueniat, debet eſſe ſingularis, nam proportionatur ſuomet principio, ergo quicquid producitur, debet eſſe ſingulare, quoniam actio ſingularis eſt tantùm ad terminum ſingularem. Si igitur vniuerſale metaphyſicum per Dei abſolutam potentiam poneretur à parte rei, non eſſet amplius vniuerſale, ſed fieret particulare, quod omninò implicat, niſi ſuperaddatur indiuiduatio.

3. ratio

III. Tertiò argumentari poſſumus ex identificatione vniuerſalis cum ſuis inferioribus, conſtituit enim ſimul cum quolibet indiuiduo vnicam ſimplicem entitatem, idque habet ex natura ſua, ergo cum Dei potentia non poſſit immutare naturas rerum, neque etiam poteſt ſeparare ea, quæ inuicem identificantur, quia ſunt rationes, quæ ex vi ſuæ eſſentiæ petunt inuicem identificari. Si autem produceret vniuerſale metaphyſicum à parte rei, ſepararet naturam ſuperiorem ab inferiori, cum qua obtinet vnam ſimplicem entitatem, quod omninò implicat, quia eſt vnica ſimplex entitas. Et confirmatur; ſi poſſet producere vniuerſale metaphyſicum, & præciſum, poſſet etiam à parte rei ſeparare eſſe naturæ ab eſſe indiuiduali, non enim eſt maior ratio, cur poſſit ſe ſolo exiſtere eſſe naturæ, & non eſſe indiuiduale, cum vtrumque ſint gradus entis concurrentes ad vnam entitatem completam. Rurſus poſſet ſeparare gradus intermedios ab inferioribus, & ſuperioribus, tunc autem poſſet exiſtere indiuiduatio abſque aliquo alio, rationalitas abſque aliquo alio, atque adeò ex natura ſua diſtinguerentur tanquam res, & vna ſimplex entitas coaleſceret ex pluribus rebus, quæ omnia abſurda ſunt, nec vllo pacto intelligi poſſunt, imò vna ſimplex entitas coaleſceret ex pluribus entitatibus.

Vniuerſale ſimul cū indiuiduatione ex natura ſua cōſtitui. ſimplicē entitatē inſeparabiliter.

Accidēs ſeparatū ab omni ſubiecto non eſſ vniuerſale.

IV. Hinc elicitur, quòd etiam ſi Deus produceret accidens ſeparatum ab omni ſubiecto, vt poteſt contingere in ijs, quæ habent propriam entitatem, aut accidens in ſubiecto poſitum, ſeparatum conſeruaret, vt contingit in Euchariſtia, non ideò Deus poneret vniuerſale metaphyſicum à parte rei, quia huiuſmodi accidens non eſſet vniuerſale, cum non poſſet prædicari de pluribus, vt ſuperius de inferioribus, nec eſſe conſtitutiuum ipſorum, vt etiam adnotauit Soncin. cit. q. 41. lib. 7. Metaphyſ. Non tamen eidem Auctori aſſentior aſſerenti ibidem, quòd tunc tale accidens non eſſet vnum vnitate numerali, ſed tantùm tranſcendentali, quia adhuc vnitas tranſcendentàlis præciſè conſiderata eſt vnitas vniuerſalis, cum dicat aptitudinem, vt ſit in pluribus, tunc autem tale accidens non haberet hanc aptitudinem, ſed eſſet omninò incommunicabile, & eandem vnitatem haberet, ac ſi eſſet in ſubiecto, nam haberet eandem omninò entitatem, & conſequenter eandem vnitatem, & idcirco etiam ex hoc capite tale accidens non eſſet vniuerſale, ſicuti etiam eadem ratione ſupra diximus, quòd ſi Deus per replicationem poneret idem accidens in pluribus ſubiectis, quia eſſet idem numero, non eſſet aliquod vniuerſale.

Soncin.

Tale accidens eſſet vnū numero

Expenditur doctrina Soncin.

V. Similiter ex dictis deducitur Soncin. loco citato procedere ex falſo ſuppoſito, dum negat, poſſe per Dei potentiam fieri vniuerſale à parte rei, ex eo, quòd non poteſt natura reperiri ſine quantitate; hoc enim tantùm procedit de vniuerſali corporeo, & materiali, quod ſolùm aptum eſt affici quantitate. Deinde ſuppoſito, quòd quantitas ſit accidens diſtinctum à ſubſtantia realiter, vt ipſi Thomiſtæ docent, non apparet ratio aliqua, cur non poſſit Deus naturas corporeas producere ſine quantitate. Deinde etiam falſum eſt, quod ait ibidem, quòd ex eo, quòd animal non poſſit haberi ſine eſſe carnis, & oſſis, non poſſit haberi ſine qualitatibus ſenſibilibus, & conſequenter ſine quantitate, nam eſſe carnis, & oſſis non dicit aliquid accidentale, ſed aliquid ſubſtantiale; & dato quod diceret aliquid accidentale, adhuc accidentia per Dei potentiam poſſent eſſe ſine quantitate, ſi quantitas eſt accidens diſtinctum realiter à cœteris. Similiter etiam falſum eſt, quòd ex eo, quòd non poteſt eſſe animal ſine ſenſibilitate, non poſſit eſſe ſine quantitate, quia ſine quantitate non poſſet ab obiectis ſenſi-

bili-

bilibus immutari. Non enim ſenſibilitas conſiſtit eſſentialiter in quantitate, ſed in quidditate ipſius animalis ſenſibilis; quantitas verò eſt tantum requiſitum non ad conſtituendam ſenſibilitatem, ſed ſolùm ad actualem ſenſationem, & ad hoc, vt poſſit ſenſus ab obiectis extenſis immutari.

De prædicabilitate Vniuerſalis, & actu eiuſdem eſſendi in pluribus. Diſp. XXIII.

Explicatur prædicabilitas vniuerſalis. Sect. I.
Explicatur actus eſſendi in multis natura vniuerſalis. Sect. II.
Explicatur contractio naturæ vniuerſalis ad inferiora. Sect. III.

Explicatur Prædicabilitas vniuerſalis.

SECTIO I.

I. DIximus in explicanda natura vniuerſalis, prædicabilitatem eſſe paſſionem propriam vniuerſalis, quatenus vniuerſale eſt vnum aptum eſſe in multis, ex eo enim, quòd aptum eſt eſſe in multis, ſequitur, quòd de multis poſſit prędicari, quia autem actualis prædicatio ponit vniuerſale in pluribus, ideò intelligentia de ipſa prædicabilitate pendet ab actu, quo vniuerſale eſt in pluribus. Imò cum prędicatio enunciet id, quod eſt, ad hoc, vt ſit vera, ſequitur, quòd prædicatio vniuerſalis de ſuis inferioribus debeat dicere actum ipſius, quo eſt in pluribus, atque licèt vniuerſale, vt de pluribus poſſit prædicari, debeat eſſe abſtractum an ipſis, tamen iſta abſtractio etiam debet ſupponere actum, quo ſit in pluribus, alioquin prædicatio falſa eſſet. Ideò hoc totum in hac diſputatione explicabimus, cum vnum ſine altero nequeat adæquatè intelligi.

Quenam prædicabilitas ſit paſſio vniuerſalis. II. Quod igitur ſpectat ad prædicabilitatem, vt ſit propria ſolius vniuerſalis, non debet ſumi pro quacunque prædicabilitate, vt etiam ſupra admonuimus; nam etiam paſſio prædicatur de ſubiecto, æquale de æquali, indiuiduum de indiuiduo, inferius de ſuperiori, & tamen nullum ex his prædicatur, vt vniuerſale. Prædicabilitas ergo, quæ eſt propria vniuerſalis, debet eſſe eſſentialis, & in quid, quia vniuerſale eſt eſſentiale ſuis inferioribus; rurſus debet eſſe prædicabilitas conſtitutiui de cõſtituto, quia inferiora conſtituuntur in tali eſſe per naturas vniuerſales, & quia vniuerſale non eſt conſtitutiuum totale inferiorum, ſed partiale, & conſtitutiuum commune pluribus, ideircò debet eſſe prædicabilitas ſuperioris de ſuis inferioribus, quæ etiam ſolet dici prædicabilitas directa, & hæc eſt propria ſolius vniuerſalis.

III. Quia autem natura eſt illa, quæ de inferioribus prædicatur, ita vt eſſe naturæ vniuerſalis tanquam intrinſecum conſtitutiuum per prædicationem inferioribus tribuatur, vt docent etiam D. Th. opuſc. 56. & De ente. & eſſentia cap. 8. Caiet. ibid poſt q. 6. dub. *Quid de inferioribus prædicetur*. Capreol. in 3. d. 5. quæſt. 3. art. 3. & nos etiam ſupra explicauimus, hinc fit, quòd iſta prædicabilitas, quæ eſt paſſio vniuerſalis, debeat eſſe paſſio naturæ. Cœterùm quia vniuerſali Metaphyſico tantũ conuenit poſſe de pluribus prędicari, idcirco prædicabilitas huiuſmodi erit proprietas naturę pręciſę ab indiuiduis. Verùm quia natura ſecundùm ſe conſiderata poteſt de inferioribus prædicari, ideircò hæc proprietas non erit paſſio realiter diſtincta à natura præciſa, ſed erit paſſio metaphyſica diſtincta tantum ſecundùm ſuam formalitatem, ſicuti etiam paſſiones entis diſtinguuntur ab ente. Prædicabilitas vniuerſalis conſequitur ad ipſã naturã. D. Th. Caiet. Capr.

IV. Difficultas modò eſt, an ſit quid diſtinctum ab aptitudine, qua poteſt eſſe in pluribus, an verò ſit ipſamet aptitudo. Et quidem videtur, quòd non ſit diſtincta, quia ſicuti prędicatio ponit naturam vniuerſalem in inferioribus tribuendo iiſdem quicquid dicit natura, ità prædicabilitas dicit, quòd poſſit poni, hoc autem etiam formaliter præſtat aptitudo; facit enim, quòd natura poſſit eſſe in illis. Vnde Scot. q. 15. vniuerſal. quem ſequitur etiam Hurtadus in Log. diſp. 3. ſect. 1. cum cenſeat, prędicabilitatem eſſe formaliter vniuerſalitatem, etiam tenetur aſſerere, quòd prædicabilitas ſit idem, quod An prædicabilitas vniuerſalis ſit diſtincta ab eiſdem aptitudine. Scot. Hurtad.

apti-

Prædicabilitate eſſe idem cum aptitudine. Auerſa. Serna.

aptitudo ad eſſendum in multis, quia per hanc aptitudinem formaliter, vt diximus, conſtituitur vniuerſale. Verùm alij, & complures præcipuè verò Auerſa in Log. quæſt. 8. ſect. 14. Serna in Logica diſp. 1. ſect. 4. quæſt. 8. art. 1. diſtinguunt duplicem aptitudinem, aliam, qua natura poteſt eſſe in pluribus, & aliam, quæ poteſt de pluribus prædicari.

Duplex aptitudo alia qua natura põt eſſe i pluribus, alia qua poteſt de pluribus prædicari.

V. Et quidem ità dicendum eſſe non dubito, quod vt planè teneatur, aduertimus, quòd aptitudo, ad eſſendum in pluribus abſoluta eſt à quocumque ordine, quem dicat ad intellectum, & ſolùm reſpicit illa plura, in quibus poteſt eſſe, quòd enim natura ſit in pluribus, habet omninò independenter ab intellectu; & conſequenter ſi independenter ab intellectu habet actum, habebit etiam independenter ab ipſo aptitudinem, quia ſemper actus proportionatur potentiæ, & è contra potentia actui. Aptitudo verò ad prædicandum de pluribus non eſt abſoluta ab ordine ad intellectum, ſed eſſentialiter includit relationem ad ipſum; ſicuti enim actualis prædicatio nequit fieri ſine operatione intellectus enunciantis vnum de alio; ità neque prædicabilitas in actu primo poteſt haberi ſine ordine ad intellectum, quatenus poteſt prædicare, & enunciare. Prædicabilitas igitur, prout ſe tenet ex parte naturę, nihil aliud eſt, quàm ipſa natura, quatenus dicit ordinem ad intellectum; natura enim ex ſe habet aptitudinem, vt ſit in pluribus præciſo quocumque opere intellectus; verùm quia ſecundùm ſe totam eſt cognoſcibilis, eſt & cognoſcibilis ſecundùm hanc aptitudinem; ſuppoſita ergo præciſione naturæ, & eiuſdem identificatione cum inferioribus, ſic præciſa obijci tur intellectui ex vi ſuæ aptitudinis tanquam aliquid, quod poſſit tribui indiuiduis per affirmationem, & iudicium intellectus, ſic igitur conſiderata, dicit formaliter prædicabilitatem, quæ, vt patet ex dictis, conſiſtit in quodam ordine tranſcendentali ad intellectum, & coniungibilitate per modum affirmationis cum inferioribus.

Quid ſit prædicabilitas.

VI. Solùm poteſt dubitari in ordine ad quem actum dicatur prædicabilitas, Prædicabilitas enim reſpicit actum prædicationis, qui duplex eſt, alius ſecundùm eſſentiam, alius ſecundùm exiſtentiam; primus enunciat aliquid eſſe tale eſſentialiter, alter enunciat, quòd res ſit talis à parte rei, hoc eſt, quod actu exiſtat, Aliqui igitur volunt, quòd prædicabilitas vniuerſalis ſit in ordine ad actum prædicationis ſecundùm exiſtentiam, alij verò ad actum prædicationis ſecundùm eſſentiam. Auerſa autem cit. ſect. 14. quæſt. 8. ſuæ Logicæ vult, prædicabilitatem dici cum ordine ad vtrumque actum eſſentiæ ſcilicet, & exiſtentiæ. Verùm hoc non poteſt probari; quia per ordinem ad illum actum tantùm dicitur prædicabilitas, qui per prædicationem exprimitur, actus enim commenſuratur potentiæ, & è contra, nec alium actum potentia reſpicit, niſi illum, per quem ſit in actu; modò quando vniuerſale prædicatur de inferioribus, quia huiuſmodi prædicatio fundatur in identitate illius cum inferioribus, & exprimit tantùm conuenientiam, qua vniuerſale conuenit inferioribus, idcircò per ordinem ad hunc actum tantùm dicitur prædicabilitas. Huiuſmodi autem actus eſt tantùm actus eſſentiæ, quia eſſentialiter vniuerſale conuenit inferioribus, vt intrinſecum conſtitutiuum, & prædicatio ſemper eſt eſſentialis, nec vnquam vniuerſale prædicatur, niſi vt prædicatum intrinſecum, vnde prædicabilitas vniuerſalis reſpiciet ſemper actum prædicationis ſecundùm eſſentiam. Quòd ſi aliquando interueniet etiam exiſtentia, quia tamen ex vi illius prædicationis formaliter non exprimitur actus exiſtentiæ, ſed tantùm eſſentiæ, ideò exiſtentia non reſpicietur à prædicabilitate vniuerſalis, ſed per accidens ſe habebit, quòd prædicatio eadat ſupra ſubiectum, quòd exiſtat, vel ſit in ſtatu poſſibilitatis.

Duplex actus prædicationis.

Auerſa.

In ordine ad quẽ actũ prædicationis dicatur prædicabilitas.

VII. Ex dictis colligitur, ſubijcibilitatem non eſſe proprietatem vniuerſalis, vt docet etiam Serna in Logica Diſput. 1. ſectione 4. quæſt. 8. articulo 2. quia videlicet eſt terminus oppoſitus vniuerſali-tatis; vniuerſale enim vt tale dicit ordinem ad ea, in quibus poteſt eſ-

Subijcibilitas non eſt proprietas vniuerſalis.

ſe, & de quibus poteſt prædicari; hæc autem ſunt illa, quæ ipſi ſubijciuntur; vnde ratione ſubiicibilitatis reſpiciuntur ab vniuerſali. Terminus autem relatiuè oppoſitus non poteſt eſſe paſſio ſui correlatiui. Vnde cum dicitur, quòd ea omnia ſunt paſſiones vniuerſalis, quæ important ſpecialem modum intelligibilitatis ipſius, & ſubijcibilitatem importare talem modum; reſponderi debet, id eſſe verum de ijs modis intelligibilitatis, qui conueniunt vniuerſali vt tale eſt; ſubijcibilitas autem non conuenit ipſi, vt vniuerſale eſt.

Explicatur actus eſſendi in multis naturæ vniuerſalis.

SECTIO III.

Actus vniuerſalis eſſendi in multis.

I. Actus, quo natura vniuerſalis ponitur in multis, eſt actus identitatis, quo cum multis identificatur, vt enim ſupra diximus, natura eſt in pluribus per identificationem. Cum igitur vniuerſale, vt tale eſt, conſtituatur per aptitudinem, qua vt vnum quid commune poteſt eſſe in multis, ſequitur, quòd actus eſſendi in multis debeat eſſe terminus, ad quem ordinetur aptitudo vniuerſalis. Verùm hic difficultas oritur, de quonam actu debeat intelligi, quando dicitur vniuerſale conſtitui per ordinem ad actum eſſendi in multis. Tripliciter enim actus eſſendi in multis poteſt conſiderari, vel ſecundùm eſſentiam, quo videlicet natura eſt in multis, vt quid ſpectans ad eſſentiam illorum; qui actus eſt prior quacumque ratione exiſtentiæ. Alius eſt actus exiſtentiæ realis, quo videlicet natura exiſtere poteſt in multis à parte rei. Denique tertius actus, eſt actus exiſtentiæ obiectiuæ, quo natura ſecundùm eſſe obiectiuum ponitur in multis. Difficultas ergo eſt, per ordinem ad quem ex his actibus dicatur aptitudo vniuerſalis.

Triplex actus eſſendi in multis.

Quenã actum eſſendi in multis dicat vniuerſale.

Opinio Auerſæ

II. Auerſa in Logica q. 8. ſect. 12. docet, quòd aptitudo naturæ vniuerſalis non dicitur per ordinem ad actum eſſentiæ, ſeu identitatis, qua mediante, vt quid vniuerſale natura identificatur cum ſingularibus, ſed dici per ordinem ad actum exiſtentiæ. Fundamentum eſt; quia aliud eſt dicere, naturam vniuerſalem conſtitui per actum eſſendi in pluribus, quoad exiſtentiam, & aliud conſtitui per aptitudinem ad talem actum. Primum dici non poteſt, quia etiamſi non actu exiſtat, adhuc tamen eſt vniuerſalis; ſecundùm autem eſt verum, quia dum tali pacto natura concipitur apta, verè concipitur vniuerſalis. Neq; ante actum identitatis eſſentialis debet excogitari aliqua alia aptitudo, quia hic actus pertinet ad ipſam eſſentiam, neque eſſentia eſt prior eſſentia; ſi autem excogitaretur iſta aptitudo, quæ præcederet actum identitatis, excogitaretur eſſentia prior eſſentia, cum igitur ſolùm cogitetur aptitudo ad exiſtendum, aptitudo vniuerſalis erit talis per ordinem ad actum exiſtentiæ; ſic dicitur Petrus eſt aptus exiſtere, non autem eſt aptus eſſe homo. Econtra verò Fonſeca 5. Metaphyſ. cap. 28. q. 5. ſect. 1 aſſerit, aptitudinem vniuerſalis dici per ordinem ad actum eſſentiæ, ſeu identitatis, qua natura vniuerſalis, vt quid eſſentiale identificatur cum inferiorib.

Opinio Fonſecæ

Diſcrimẽ inter vniuerſale phyſicum, & metaph.

III. Quod igitur ſpectat ad deciſionem huius difficultatis, recolenda eſt diſtinctio illa vniuerſalis phyſici, & metaphyſici. Diximus enim, quòd vniuerſale phyſicum dicit ipſam naturam, quatenus manens vna in ſua eſſentia, & vnitate formali, communicatur pluribus indiuiduis. Vniuerſale Metaphyſicum dicit eandem naturam, ſed præciſam per cognitionem ab inferioribus; ex quo colligitur differentia, quæ inter vtrumque intercedit, quòd videlicet vniuerſale phyſicum dicit eſſentialiter actum ipſum eſſendi in pluribus per identificationem tanquam eſſentiale conſtitutiuum ipſorum, quia dicit eſſentialiter naturam communicatam inferioribus, non verò ab ipſis contradiſtinctam, quare in eo conſiſtit formaliter, quòd ſit vnum actu in multis poſitum, Vniuerſale autem metaphyſicum non dicit naturam communicatam actu pluribus, ſed quę poſſit communicari, & hoc vniuerſale metaphyſicum eſt veluti actus primus reſpectu vniuerſalis phyſici.

Vniuerſale phyſicũ non conſtituitur per ordinẽ ad eũ quẽ actũ eſſẽdi in plurib.

IV. Ex his ergo ſtatuendum eſt, quòd vniuerſale phyſicũ non poteſt conſtitui per ordinem ad actum eſſendi in multis per identitatẽ, nam formaliter cõſiſtit in hoc ipſo actu; vnde nullo pacto poteſt hic actus eſſe terminus alicuius

or-

ordinis, per quem conſtituatur vniuerſale. Quod verò ſpectat ad actum exiſtentiæ, neque vniuerſale poteſt conſtitui per ordinem ad ipſum, & ratio manifeſta eſt, quia hoc vniuerſale conſiſtit formaliter in actu, quo natura phyſico modo reperitur in pluribus, vnde non conſtituitur per aliquam aptitudinem, atque adeo nec per ordinem ad aliquem actum, ſed per ipſum actum. Accedit etiam, quòd aptitudo ad exiſtendum eſt propria indiuiduorum, non autem naturæ ſecundùm ſe conſideratæ; ſolùm enim natura mediante indiuiduatione poteſt exiſtere, ſecundùm ſe verò ſolitariè non habet aptitudinem ad exiſtendum, imò implicat, quòd poſſit exiſtere, ergo vniuerſale phyſicum non poteſt conſtitui per ordinem ad actum exiſtentiæ; hic enim ordo non eſt proprius naturæ, ſed indiuiduorum.

Vniuerſale metaphyſicũ conſtituitur per ordinẽ ad actũ eſſendi in pluribus eſſentialiter.

V. Si autem loquamur de vniuerſali metaphyſico, licèt verum ſit, quòd hoc conſtituatur per ordinẽ ad actũ eſſendi in pluribus, quia conſtituitur per aptitudinem, tamen adhuc falſa eſt ſententia Auerſæ, quod dicat ordinem ad actum exiſtentiæ, ſed conſtituitur per ordinem ad actum eſſentiæ, & identitatis cum inferioribus. Nam ordo ad actum exiſtentiæ non eſt proprius vniuerſalis metaphyſici, ſed tantùm indiuiduorum, vt dictum eſt. Deinde cum vniuerſale metaphyſicum ſit aliquid præciſum ab inferioribus, debet conſtitui per ordinem ad illum actum, quem vt ſic præciſum reſpicit; natura autem præciſa ab inferioribus reſpicit actum eſſendi in inferioribus. præterea natura debet dicere ordinem ad illum actum, in ordine ad quem ratione ſuæ aptitudinis eſt in potentia, ſed eſt in potentia ex vi ſuæ aptitudinis ad actum identitatis, ergo per ordinem ad ipſum cõſtituitur. Quòd ratione ſuæ aptitudinis ſit in potẽtia ad actum identitatis, declaratur, nam ratione aptitudinis conſtituitur vt quid cõtrahibile ſuperius reſpectu inferiorum, & per hoc eſſentialiter conſtituitur in eſſe vniuerſalis metaphyſici, vnde ordinatur ad actum contrahibilitatis; contrahibilitas autem in eo conſiſtit, quòd ponatur natura in inferioribus per identitatem. Confirmatur. Natura abſtracta ab inferioribus eſt quid eſſentialiter perfectibile per differentias indiuiduales, & vnibile cum ipſis, ergo vnio, & perfectio erit actus illius aptitudis, quæ cum conſiſtat in identificatione naturæ cum inferioribus, conſequenter aptitudo naturæ dicet ordinem ad hunc actum, non autem ad actũ exiſtentiæ; quia ante quamcumq; exiſtentiã habetur hic actus, & aptitudo ad ipſam. Denique exiſtentia eſt ſemper contingens reſpectu indiuiduorum, & naturè, quæ eſt in ipſis, poteſt intelligi vniuerſalis, abſque eo, quòd intelligatur aliqua exiſtentia, ſiue vt terminus alicuius ordinis, ſiuè quocumque alio modo. Imò addo, ſi per impoſſibile aliqua plura indiuidua alicuius naturæ haberent ſtatum poſſibilitatis, & eſſet impoſſibile, quòd exiſterent à parte rei, adhuc illa natura eſſet vniuerſalis, quia poſſet eſſe in pluribus ſecundùm ſtatum poſſibilitatis.

Ad fundamẽtũ Auerſæ.

VI. Hinc patet, falſum eſſe fundamẽtum Auerſæ, nam ſi loquamur de natura conſiderata ſecundùm eſſentiam phyſicam, ſeù prout conſtituit vniuerſale phyſicum; ſicut hoc vniuerſale non conſtituitur per aptitudinem, & conſequenter nec per ordinem ad aliquem actum, ſed per ipſum actum, ità non eſt neceſſe, quòd hic actus præcedatur ab aliqua aptitudine: quia natura habet hunc actum ex vi ſuæmet intrinſecæ poſſibilitatis, & eſſentię.

Actus eſſendi in pluribus vniuerſalis phyſici non ſupponit præcedẽtem aptitudine.

At ſi loquamur de vniuerſali metaphyſico, hoc quidem conſtituitur per aptitudinem; verùm nedum poſſumus concipere hanc aptitudinem præcedere actum eſſendi in multis per identitatem, ſed hoc omninò neceſſarium eſt, vt fiat tale vniuerſale; debet enim natura ſeparari ab inferioribus, & ex eo, quòd ſeparatur, remanet apta, vt poſſit eſſe in illis per identitatem, vt conſideranti patet, vnde actus, quem reſpicit eſt eſſentialis, ſeù ſecundùm identitatem; ſed hic aduertendum eſt, quòd ſi huiuſmodi actus conſideretur, vt eſt explicabilis per prædicationem, quia quando natura per prædicationem tribuitur inferioribus; dicitur habere obiectiuam exiſtentiam in multis, ideò poteſt dici, quòd aptitudo vniuerſalis metaphyſicis, quia hoc ſolum de pluribus prædicatur, etiam ſit per ordinem ad actum obiectiuæ exiſtentiæ: Verùm quia prædicatio non poteſt haberi

Actus eſſendi in pluribus vniuerſalis metaphyſici ſupponit aptitudinem.

niſi medio actu identitatis, cum in ipſo fundetur, idcirco aptitudo erit per ordinem ad actum identificationis immediatè, & mediatè ad actum prædicationis.

Explicatur contractio naturæ vniuerſalis ad inferiora.

SECTIO III.

I. AD plenam notitiam huius actus, quo vniuerſale ponitur in pluribus, explicanda eſt ipſa contractio, quia per ipſam habet natura vniuerſalis, quòd in pluribus ponatur, & tanquam aliquod ſuperius deſcendat ad inferiora; hæc autem contractio vel poteſt conſiderari ſecundùm eſſe reale, vel ſecundùm eſſe obiectiuum; propriè ſecundùm eſſe reale non eſt contractio, ſed identificatio, qua natura, vt dictum eſt, cum inferioribus identificatur; contractio verò dicit, quòd vnum tanquam limitatiuum adueniat alteri, & ideò ſupponitur aliqua diſtinctio inter contrahibile, & contrahens, & idcircò hæc contractio non poteſt conuenire vniuerſali phyſico, quia hoc neque habet aptitudinem, neque eſt quid contrahibile, ſed eſt quid contractum, ſed ſolùm vniuerſali Metaphyſico, quod ſe habet in potentia ad eſſe indiuiduale, & cum vniuerſale Metaphyſicum habeat eſſe tantùm obiectiuè in intellectu, ideo tantùm ſecundùm eſſe obiectiuum poteſt contingere propria contractio.

Contractio nõ conuenit propriè vniuerſali phyſico, ſed metaph.

II. Verùm adhuc contractio ſecundùm eſſe obiectiuum duplici modo poteſt conſiderari. Primò ſecundùm purum eſſe Metaphyſicum, & tunc dicit tantùm, quòd natura, & indiuiduatio vniantur tanquam partes metaphyſicæ ad conſtituendum vnum indiuiduum, ità vt natura ſe habeat tanquam potentia, indiuiduatio verò tanquam actus. Alio etiam modo poteſt conſiderari contractio ſecundùm eſſe logicum, & tunc natura per modum prædicati tribuitur indiuiduis, aut ſpeciebus, & coarctatur ad vnumquodque ipſorum. Verùm vniuerſale Metaphyſicum ex vi ſuæ aptitudinis reſpicit tantùm immediatè contractionem primo modo ſumptam, tanquam illam, per quam habet actum eſſendi in pluribus, contractionem verò logicam non reſpicit propriè,

Duplex modus contractionis ſecundù eſſe obiectiuum

Vniuerſale metaphyſicum ex ratione ſuæ aptitudinis reſpicit ſolùm contractionem metaph.

vt vniuerſale, ſed tantùm prout in ordine ad indiuiduum intellectus habet rationem prædicabilis. Ex his ergo patet, quid ſit contractio; eſt enim coniunctio naturæ ab inferioribus præciſæ cum ipſiſmet inferioribus, ex vi cuius natura vniuerſalis limitatur, vt ſit hæc, aut illa, ſeù vt ſit communicata huic indiuiduo, & non alteri, ſeù huic ſpeciei, & non alteri, atque ideò mediante contractione acquirit ſuam latitudinem extenſiuam actualem, qua ad plura extenditur, & quam, dum eſt præciſa, ratione ſuæ communitatis poteſt habere.

Quid ſit contractio.

III. Hinc etiam poteſt declarari, quomodo in hac contractione natura diuidatur, & tamen remaneat tota in quolibet indiuiduo, imò iuxta noſtra principia eadem in omnibus; Et ratio reddi poteſt, quia quando natura dicitur diuidi à differentijs indiuidualibus, non intelligitur, quòd diuidatur ſecundùm ſuam eſſentiam, aut vnitatem formalem, quia ſecundùm illam conſiſtit in indiuiſibili, ſed cum tota diuiſio proueniat ab indiuiduatione formaliter, ſolùm diuiditur ſecundùm eſſe indiuiduale, ſeù ſecundùm eſſe entitatiuum, quòd habet natura ſimul cum indiuiduatione, & ſi diuidatur à differentijs ſecundùm eſſe differentiale, vnde diuidi non eſt aliud, quàm multiplicari. Cum igitur diuiſio non contingat ſecundum eſſe naturæ, & quælibet indiuiduatio trahat ad ſe totam naturam, quia tota eſt vnibilis cum tali indiuiduatione, ideò tota eſt in quolibet indiuiduo. Et poteſt hoc totum explicari exemplo animæ rationalis, quod licèt non omninò ſimile ſit, rem tamen valdè declarat. Anima rationalis, quia dicit ordinem ad informandum corpus extenſum, & conſtans ex diuerſis partibus heterogeneis, & quia eſt indiuiſibilis, ideò eſt tota in toto, & tota in qualibet parte, dans eſſe animatum vnicuique, vt propria forma ipſius, & reſpectu omnium partium habet ſuam totalitatem informationis, & ſuam extenſionem, qua extenditur ad omnes partes, quas poteſt informare. Ita natura vniuerſalis ſecundùm ſuum eſſe eſſentiale conſiſtit in indiuiſibili, & ordinatur, vt ſit in pluribus inferioribus tanquam conſtitutiuum eſſentiale, & ideò habet ex vi ſuæ eſſentiæ, quòd ſit tota in quolibet

Quomodo natura in contractione diuidatur.

in-

indiuiduo, & in omnibus habeat ſuam totalitatem, qua extendatur ad omne, id, in quo intrinſecum conſtitutiuum poteſt reperiri.

Quomodo vniuerſale ſit prius, & etiam poſterius ſingularib. IV. Ex dictis autem colligi poteſt, quando vniuerſale ſit prius, & poſterius ſingularibus. ſi enim natura vniuerſalis conſideretur ſecundum eſſentialia, tunc prior eſt ſingularibus, nam ſe habet vt quædam ratio ſuperior, & magis vniuerſalis, ratio autem ſuperior dicitur prior inferiori. Duplici autem modo poſſet natura comparari ad indiuidua, vel ad omnia collectiuè ſumpta, vel ad ſingula ſeorſim; ſi primo modo comparetur: tunc licèt ſit prior quatenus eſt fundamentum, in quo indiuidua fundantur, non tamen habet prioritatē, quæ in communitate fundetur, quia vniuerſale non eſt magis commune, quàm ſint indiuidua omnia collectiuè ſumpta, & ideo non poteſt habere hanc prioritatem; quia ſemper huiuſmodi prioritas importat quandam ampliorem communitatem. At ſi comparetur ad ſingula ſeorſim ſumpta, tunc nedū habet prioritatem, qua tanquam fundamentum eſt prior, ſed etiam habet prioritatem amplioris communitatis, quia magis patet, quàm vnumquodque indiuiduum: ſic etiam eadē ratione ens dicitur prius ſubſtantiâ, quia comparatum ad ſubſtantiam vniuerſalius eſt, & ideo inter naturam, & quodlibet indiuiduum non valet conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam, licet enim verum ſit: Eſt hoc indiuiduum, ergo natura, non tamen econtra. Eſt natura, ergo hoc indiuiduum. Atque hæc eſt prioritas, quam ponit Ariſt. in Poſtprædicamentis capite ſecundo, quæ ſolet dici prioritas naturæ, quæ etiam ex eo colligitur, quòd poſſumus habere conceptum naturæ abſque eo, quòd concipiamus indiuiduā. Ariſt.

Quomodo vniuerſale phyſicū ſit prius indiuiduatione. V. Atque hæc, quæ dicta ſunt de prioritate, nedum poſſunt intelligi de vniuerſali metaphyſico, ſed etiam de vniuerſali phyſico, quia ſi conſideretur natura ſecundùm quod eſt in pluribus indiuiduis, ſicuti habet illam communitatem à parte rei, ita etiam habet ſuam prioritatem. Verùm non eſt hæc prioritas formalis, ſed fundamentalis, quoniam non poteſt aliquid prioritate formali eſſe prius altero, niſi ab ipſo ſit diſtinctum; natura autem à parte rei non eſt diſtincta ab indiuiduis. Si verò loquamur de poſterioritate, hæc non poteſt conuenire vniuerſali phyſico; nā ſemper ex vi ſui eſſe prius eſt indiuiduatione, quia ſi loquamur quoad eſſentiam, certè prius eſt indiuiduis, quia ideo poſſibilia ſunt indiuidua ex eo, quòd poſſibilis eſt natura, & ablata poſſibilitate naturæ à priori tolleretur poſſibilitas indiuiduorum, quia tolleretur intrinſecum conſtitutiuum ipſorum. Si verò loquamur in ordine ad exiſtentiam quamuis natura habeat, quòd poſſit exiſtere, aut exiſtat ratione indiuiduationis adiunctæ, tamen non dependet ab illa tanquam ab aliquo à priori, quia non eſt ratio formalis, per quam exiſtat, hoc enim formaliter præſtat exiſtentia, nec exiſtentia prius afficit indiuiduationem, quàm naturam: ſolùm ergo dependet tanquam ab aliquo à poſteriori, nempe à quodam complemento ſui eſſe, quod neceſſariò requirit, vt exiſtat, ſicuti etiam genus dependet à differentia, nec tamen hinc fit, quòd differentia in ordine ad exiſtentiam ſit prior. Solùm poteſt indiuiduatio dici prior, quatenus magis propinqua eſt exiſtentiæ, cum ſit vltima ratio complens rem in ordine ad poſſe exiſtere. Quomodo vniuerſale metaph. ſit poſterius indiuiduis. Quod verò ſpectat ad vniuerſale metaphyſicum; hoc poſterius eſt indiuiduis, tum ſecundùm eſſentiam, tum etiam ſecundùm exiſtentiam. Eſt poſterius ſecundùm eſſentiam, quia eſt aliquid ſe habens per modum ſuperioris contrahibilis: & veluti potentia metaphyſica reſpectu indiuiduationis. Et quamuis inuoluat etiam naturam, ratione cuius habet aptitudinem, & cœtera, quæ ipſi in ordine ad inferiora conueniunt, & ſecundùm hæc ſit prius, ſecundùm tamen conditiones illas, per quas conſtituitur in ſtatu abſtractionis, vt quòd concipiatur, vt quid diſtinctum ab inferioribus, poſterius eſt, etiam ſecundùm eſſe metaphyſicum, vt tale eſt reduplicatiuè ſumptum, quia hoc eſſe phyſicum, ſupponit eſſe phyſicum eiuſdem, atque adeò indiuidua, in quibus ſit. Eſt etiam poſterius ſecundùm exiſtentiam, quia habet tantùm exiſtentiam obiectiuam in intellectu ex eo, quòd abſtrahitur ab inferioribus; & conſequenter cum ſupponat indiuidua, à quibus abſtrahatur, eſt etiam poſterius ipſis. Quocirca vniuerſale metaphyſi-

cum

cnm non eſt poſterius: ſecundùm ea, quæ ipſi conueniunt ex vi naturæ, & eſſentiæ, ſed ſecnndùm ea, quæ habet ratione ſtatus præciſionis.

De diuiſione vniuerſalis. Diſputatio XXIV.

Vniuerſale diuidi in quinque Prædicabilia. Sect. I.
In quo ſenſu debeat admitti prædicta diuiſio. Sect. II.
Indiuiduum vagum non conſtituere ſextum Prædicabile. Sect. III.
Expenduntur nonnulla alia difficultates. Sect. IIII.

Vniuerſale diuidi in quinque Prædicabilia.

SECTIO I.

Diuiſio vniuerſalis in quinq. prædicabilia.

I. VVlgatiſſima eſt diuiſio illa vniuerſalis in quinqne Prædicabilia, nempe Genus, Speciem, Differentiam, Proprium, & Accidens, quam tradidit Porphyrius in ſua Iſagoge, & communiter explicari ſolet à Dialecticis citato loco, præſertim Alberto Magno tractatu ſecundo, capite nono, Auicenna capite ſexto ſuæ Logicæ. Tartar. & alijs interpretibus. Præterea Scotus quæſt. duodecima, Alexand. & Sueſſan. capite tertio, & quarto lib. 1. Topicorum, Ruu. quæſtione nona Vniuerſal. Tolet. in Prædicabilibus quæſtione tertia de vniuerſ. Conimbr. quęſtione ſexta, Fonſeca in Metaphyſ. libro qninto cap. 28. quæſtione vndecima, ſectione ſecunda, Suarez in Metaphyſ. diſputat. ſexta, ſectione octaua, Auerſa in Logica quæſtione octaua, ſectione 16. Serna in Logica diſputat. 3. ſectione ſecunda, quæſtione ſexta, articulo ſecundo, & alijs compluribus, & communiter Recentiores, exceptis nõnullis, qui ſequuti ſententiam Caietani, de qua infra dicemus, recipiunt allatam diuiſionem tanquam ſufficiẽtem, & adæquatè complectentem quodlibet vniuerſale.

Porph. Alber. Magn. Auicen. Tartar. Scot. Alexan. Sueſſan. Ruuius. Tolet. Soto. Coun. Fonſeca. Suarez. Auerſa. Serna.

Vniuerſa, & prædicabile.

II. Vt autem ſufficientiam huius diuiſionis intelligamus, prout communiter ſolet aſſignari. Aduertendum eſt, quòd vniuerſale, & quodcunque Prædicabile debet eſſe in eo, quod prædicatur, quia loquendo de vera prædicatione, fundatur in eo, quòd prædicatum inſit ſubiecto, atqne hoc etiam ex vi vniuerſalis vt ſic, quòd vt ſuo loco dictum ſnit, debet eſſe vnum in multis.

debet eſſe in eo, de quo prædicatur.

Quòd autem aliquid ſit in alio, poteſt primò dupliciter contingere, vel tanquam aliquod ſubſtantiale, ſeu eſſentiale illius, vel tanquam aliquid accidẽtale, aliquo enim ex duobus his modis debet ineſſe, cum adæquatè diuidant modum eſſendi in alio, fundantur enim in contradictione, vel enim aliquid eſt de eſſentia, vel non eſt de eſſentia; ſi eſt de eſsentia, certè eſt in ipſo tanquam aliquid eſſentiale, ſi verò non eſt de eſſentia, & tamen eſt in alio, non poteſt eſſe, niſi tanquam aliquod accidentale, quia id eſt accidentale, quod non eſt de eſſentia. Vnde iam habemns duos modos, quibus aliquid ſit in alio. Hi antem adhuc ſubdiuiduntur; nam quod eſt in alio tanquam de eſſentia ipſius, poteſt multipliciter ſe habere, vel enim dicit totam eſſentiam indiuidui, vel tantùm partem, ſi dicit totam eſſentiam indiuidui, conſtituitur ſpecies. Si autem dicit tantùm partem, poteſt adhuc multipliciter ſe habere, nam vel dicit aliquid vlterius contrahibile per aliquam differentiam eſſentialem, & ſic conſtituitur genus, quæ eſt pars quædam potentialis reſpectu totius eſſentiæ, vel dicit rationem contractiui, & rationem actus complentis potentiam metaphyſicam, & per hoc conſtituitur differentia. Atque ex vi huius membri, quod dicit aliquid eſſe in alio, tanquam eſſentiale ipſius conſtituuntur tria prima prædicabilia, nempè Genus, ſpecies, & Differentia. Verùm hic aduertendum eſt, quòd dantur quædam genera, quæ ſolent dici ſubalterna, quæ participant ſimul rationem generis, & ſpeciei, prout ad diuerſa comparantur, non tamen conſtituunt diuerſum prædicabile à tribus prædictis, ſed prout participant rationem generis reducuntur ad genus, prout verò participant rationem ſpeciei reducuntur ad ſpeciem.

Duplex modus eſſendi in alio.

Multipliciter poteſt aliquid eſſe in alio vt quid eſſentiale.

III. Reſtat igitur alterum membrum primæ diuiſionis, quod erat id, quod eſt in alio tanquam aliquid accidentale; atque hoc etiam ſubdiuidi po-

teſt;

teſt; Nam, vel hoc accidentale conſequitur eſſentiam vt talis eſt, & habet connexionem per ſe cum eſſentia ex eo, quòd ſequatur ex intrinſecis principijs, vel non habet: ſedmerè accidentaliter ſe habet. Si primo modo ſe habet, conſtituit quartum prædicabile, quod eſt Proprium; ſi verò ſe habet ſecundo modo, conſtituit quintum prædicabile, quod eſt accidens. Atque hæc eſt tota ratio ſufficientiæ, quæ quidem efficaciſſima eſt, & ſi diligenter perpendatur nullum erit prædicabile, quod non reducatur ad aliquod ex his, vt facilè inductione conſtare poterit, ſemper tamen attendendo ad primam rationem diuiſionis, ex vi cuius omnia prædicabilia ad hęc alia membra ſubdiuidentia reducuntur.

Eſſe in alio vt quid accidentale dupliciter contingit.

IV. Et poteſt eadem ratio rurſus alio modo explicari, ſupponendo, quòd duplex ſit prædicatio. Alia directa, & alia indirecta. Directa eſt illa generaliter loquendo, in qua prædicatum ſe habet tanquam forma ſubiecti, ſubiectum verò tanquam materia. Cuius rei ratio poteſt aſſignari, quia prædicatio eſt quædam explicatio, ſeù iudicium quoddam intellectus manifeſtatiuum ſubiecti, & explicans, quid in ſe ſit, aut quomodo ſecundùm eſſe ſe habeat; vnde quia, quod ipſi per intellectum tribuitur ſe habet vt quoddam conſtitutiuum, nam prædicatum ſe habet, vt id, quod conſtituit ſubiectum in tali eſſe, omne autem conſtitutiuum ſe habet vt forma conſtituti ſaltem metaphyſica, ideo prædicata dicũtur formæ metaphyſicæ. Igitur prędicatio directa erit illa, in qua prædicatum ſe habebit vt forma ſubiecti. Econtra verò prædicatio indirecta erit illa, in qua id, quòd ſe habet ex natura ſua vt ſubiectum, ſtat loco prædicati, & e contra, quod ex natura ſua ſe habet vt forma, ſtat loco ſubiecti.

Prædicatio directa, & indirecta & quid vtraq; ſit

V. Ex his ergo duabus prædicationibus directa tantùm ſe habet, vt propria, & naturalis prædicatio: indirecta verò non eſt propria. Quia igitur prædicatio debet eſſe conformis naturis rerum, intellectus enim, dum per iudicium aliquid manifeſtat, debet ſe exigentiæ obiecti conformare; in hoc enim conſiſtit perfectio cognitionis; hinc fit, quòd quando diuiduntur prædicabilia debet diuidi ſecundùm diuerſos modos prædicationis directę, & ſicuti non debet attendi in hac diuiſione prædicatio falſa, ita neque indirecta, quia licet non ſit falſa ſecundùm ſubſtantiam, eſt tamen aliqualiter difformis obiecto ſecundùm modum, quia quod ex natura ſua ſe habet vt forma, facit ſubiectum, & e contra, quod eſt aliqualis falſitas. Si igitur attendatur prædicatio directa, quinque tantùm naſcuntur prædicabilia, quia ſunt tantùm quinque modi diuerſi prędicationis directæ, ad quos omnia prędicata poſſunt reduci, quod ſic declaratur ex analogia ad ipſam formam. Omnis igitur forma comparata ad ſubiectum, vel eſſentialis eſt, hoc eſt pertinens ad conſtitutionem rei, vel accidentalis, ſi eſt eſſentialis, vel dicit totum eſſe ſubiecto eſſentiale, ſeù vt ita dicam, formam totius, & hoc pacto conſtituitur ſpecies, vel dicit tantùm partem, & tunc vel ſe habet, vt vlterius perfectibilis per aliam formam eſſentialem, & conſtituitur genus; vel non eſt vlterius perfectibilis per aliam formam eſſentialem, & conſtituitur differentia, ſeù quod idem eſt conſideratur in ratione actus metaphyſici comparati ad potentiam metaphyſicam, & tunc conſtituitur differentia. Si verò forma ſit accidentalis vel poteſt eſſe propria ſubiecti conueniens ex intrinſeca eſſentia, & conſtituitur Proprium; vel poteſt eſſe communis pluribus ſubiectis; & conſtituitur quintum Prædicabile, quod eſt Accidens.

Quænam ſit propria, & naturalis prædicatio.

Vt prædicabilia diuidenda iuxta diuerſos modos prædicationis directæ.

Prædicationis directæ.

VI. Tertiò poteſt etiam eadem ſufficientia declarari ſupponendo, quod vniuerſale, ſeù Prædicabile debeat eſſe aliquid abſtractum à ſubiecto, de quo prædicatur, quod nedum ſequitur ex ratione vniuerſalis, ſed etiam ex ratione prædicabilis, dicit enim prædicabile aliquod commune, quod poteſt per prędicationem pluribus tribui, non poſſet autem eſſe quid commune pluribus, applicabile cuicumque, niſi eſſet quid abſtractum: vel igitur à ſubiecto abſtractionis abſtrahitur aliquid cum ipſo identificatum, & ſpectans ad conſtitutionem, vel aliquid quod ſe habeat tanquam forma accidentalis. Primo modo abſtrahitur tota quidditas illius, quę etiam ſolet dici totum eſſentiale, & hoc conſtituit ſpeciem, hoc autem totum eſſentiale poteſt conſiderari ſecundùm partes, quę proportionaliter ſe habent ad partes compoſiti phyſici, al-

Vniuerſale, & prædicabile aliquid abſtractum à ſubiecto.

altera videlicet vt materia, altera vt forma; quæ ſe habet vt materia conſtituit genus, quæ autem ſe habet vt forma conſtituit differentiam. Rurſus ſi quod abſtrahitur ſe habet vt forma accidentalis, vel eſt conuertibilis cum eo, à quo abſtrahitur, & conſtituitur Proprium, vel non eſt conuertibilis, & conſtituitur Accidens commune, & ſic habetur ſufficientia quinque Prædicabilium.

In quo ſenſu debeat admitti prædicta diuiſio.

SECTIO II.

An hæc diuiſio ſit rectè tradita.

I. Vidimus, diuiſionem traditam vniuerſalis in quinque Prædicabilia eſſe ſufficientiſſimam, tanquam eam, ad cuius membra omnia prędicabilia reducuntur. Nunc ſupereſt videndum, an non ſolùm ſufficiens ſit, ſed an etiam ſit rectè tradita; pro quo, eſt explicandus ſenſus, in quo debet accipi. Vt igitur ſumatur metaphyſico modo, per illa quinque Prædicabilia non debent intelligi intentiones ſecundæ prędicabilitatis, hoc eſt Genercitatis, Speciecitatis, & aliarum rationum, quas intellectus fingit tanquam relationes rationis, ſed debent intelligi ipſæ primæ intentiones, ſeu naturæ, quę de inferioribus prędicantur, & ſubſternuntur ſecundis intentionibus. Nam ſecundę intentiones non ſpectant ad metaphyſicum, ſed ad Logicum, & ideò diuiſio illa, ſi ſumatur ſecundùm ſecundas intentiones, dialectica eſt, & non metaphyſica; ſi verò cadat ſupra naturas ſubiectas ſecundis intentionibus, metaphyſica eſt; quia verſatur circa ens reale metaphyſicum. Et quia diximus vniuerſalitatem, quæ conſiſtit in vnitate, & aptitudine conuenire intrinſecè naturæ abſtractæ, ſicuti etiam prædicabilitatem, & eſſe quid reale poſitiuum, nempe ipſam naturam tali, vel tali pacto conſideratam; idcircò etiam naturę, quę ſubijciuntur ſecundis intentionibus, habent ſuam realem, & intrinſecam prędicabilitatem, qua poſſunt conſtituere hæc quinque metaphyſica prędicadilia; quę reuera metaphyſica ſint, & realia. Conſiſtit autem prędicabilitas huiuſmodi in ipſo eſſe naturę, quæ ſecundę intentioni ſubſternitur, quatenus eſt aptum pluribus ineſſe, & dicit ordinem ad intellectum, quatenus eſt enunciabile de tali ſubiecto.

Fit ſecundum primas intētiones.

II. Deinde hoc omiſſo, quod videlicet ſecundæ intentiones non ſpectent ad metaphyſicum, ſed ad Logicum, adhuc iſta diuiſio non poteſt intelligi de ſecundis intentionibus; quoniam huiuſmodi ſecundę intentiones ſunt quidem entia rationis, ſed tamen habent ſuum fundamentum in naturis, quibus adfiguntur, & ſicut intellectus non poteſt illas ſuo libito fingere, ſed debet cognoſcere fundamentum, quod eſt in natura, & eas tali fundamento proportionare, ita neque poteſt aſſignare aliquam rectam diuiſionem circa ipſas, niſi in ordine ad fundamenta: quia ſicuti per ordinem ad ſuum fundamentum ſunt tales, vel tales ſecundæ intentiones, ita etiam per ordinem ad ipſum debent diſtingui. Hinc cum non poſſit fieri diuiſio harum ſecundarum intentionum, niſi in ordine ad naturas, quibus tribuuntur, prius debent diuidi naturæ, antequam tradatur diuiſio circa ſecundas intentiones, & idcircò diuiſio tradita de quinque prædicabilibus, vt in recto ſenſu accipiatur, debet intelligi de naturis, quæ ſubſternuntur ſecundis intentionibus, & hoc pacto ſpectabit ad metaphyſicum.

Cur prædicta diuiſio non procedat de ſecundis intentionibus

III. Præterea quamuis hæc diuiſio complectatur omnia prædicabilia, poſſet tamen videri non rectè tradita; quia poſſent reduci quinque prædicabilia ad pauciora, ſi videlicet diuiſio tradatur per capita generalia; ſi verò fit in omnia illa membra, in quæ poteſt fieri, tunc neque videtur rectè tradita; quia poſſent aſſignari plura membra diuidentia, poſſet enim Proprium adhuc ſubdiuidi, ſicuti etiam differentia. Quocirca vt rectè procedat diuiſio, non eſt accipienda tanquam immediata, ſed tanquam mediata, & quæ procedat per illa capita generalia, ad quæ omnia Prædicabilia poſſent reduci; ſi enim procederet tanquam immediata, deberet ſeruari ille ordo, quem tradidimus in aſſignanda eiuſdem ſufficientia; videlicet, vt primò diuideretur in prædicabile, quod eſt de eſſentia, & in prædicabile, quod eſt accidentale; Deinde vtrumque Prędicabile ſubdiuideretur iuxta illum proceſſum, quem ibidem retulimus.

Non eſt diuiſio immediata, ſed mediata.

Quomodo reducatur ad immediatum.

IV. Sed

Cur tali pacto ſit tradita diuiſio.

IV. Sed nunc reſtat explicandum, cur tali pacto tradita ſit. Suar. cit. diſp. 6. ſect. 8. num. 10. refert rationem communem, quia videlicet ità expedit, quia diſtinctio horum membrorum erat neceſſaria, & ſufficiebat ad coordinanda prædicamenta. Et addi poteſt, non fuiſſe diuiſionem traditam eo modo, quo fuit aſſignata eiuſdem ſufficientia, quia vt deueniretur ad hæc quinque membra, debuiſſent multiplicari plures diuiſiones, quæ vitantur, dum prædicabile immediatè partitur in hęc membra. Erat autem neceſſarium deuenire ad hæc quinque capita, vt omnia prædicabilia reducerentur ad quædam determinata capita, quæ reſpectu ſubiecti, de quo prædicarentur, aliquid determinatum præſtarent; nam cum ſe habeant tanquam forma reſpectu ſubiecti, debent etiam explicare aliquem formalem effectum, & determinatum. Si autem per pauciora membra, & vniuerſaliora tradita fuiſſet, videlicet ſi diuiſum fuiſſet prædicabile in eſſentiale, & accidentale, nimis indeterminatus, & confuſus fuiſſet effectus, quem vt forma ſubiecto præberet. Quòd autem neque in plura membra diuiſio eſſet diſtribuenda, declaratur ex eodem capite, quia prædicabile eſt quædam forma ſubiecti, cum igitur non poſſit in plura membra diſtribui, niſi quinque tradita ſubdiuiderentur, fit, quòd attendendo modnm prædicabilitatis, & modum, quo prædicabile ſe habet ad ſubiectum tanquam forma, non fuerit neceſſe, vlterius illa quinque membra ſubdiuidere, nam facta quacumq; alia ſubdiuiſione, adhuc membra ſubdiuidentia ſeruarent reſpectu ſubiecti eandem habitudinem formæ, quam ſeruaret membrum diuiſum; ſic ſi differentia, aut proprium ſubdiuiderentur, membra ſub diuiſa, quando compararentur tanquam forma cum ſubiecto, ſe haberent, vt differentia, aut vt Proprium, & ſolùm ſecundùm eſſe materiale differentię, & Poprij differrent, ſic rationalitas, & irrationalitas, quæ ſunt tales differentiæ, comparatæ tamen cum ſubiecto tanquã formæ ipſius habent eundem modum afficiendi ſubiectum, & eandem habitudinem prędicati. Diuiſio igitur eſt tradita ſecundùm diuerſos modos, quibus prædicatum tanquam forma ſe habet reſpectu ſubiecti, qui cum quinque ſint, qui dicant modos determinatos, nec ſint formali modo vlterius diuiſibiles, ideo in illa quinqne membra eſt facta diuiſio.

Reſp. cõmunis. Suarez.

Prædica bilia ſunt quinque quia ſūt quinq. primi modi determinati prædicandi.

V. Alio etiã modo poteſt reddi ratio, cur hæc diuiſio tradita ſit per huiuſmodi quinq. membra, & non per plura, aut pauciora, ſupponendo, quòd indiuiduum eſt primum fundamentum totius prædicationis, & ideò in diſtributione prædicabilium debuit oſtendi ordo ad ipſum, quia etiam ſi poſtea prædicabilia de alijs enuncientur, quæ non ſint indiuidua, ſeruant tamen ad ipſa eandem habitudinem. Hinc fit, quòd tot debeant diſtribui prædicabilia, quot ſufficiant ad explicandum eſſe indiuidui, per iudicium enunciatiuum; erunt autem ſufficientia, ſi explicent partes metaphyſicas, quæ ſe habent, vt primæ in aliquo genere, atque iuxta hunc proceſſum quinque conſurgunt prædicabilia. Quod vt explicemus, aduertendum eſt, quòd eſſe metaphyſicum partiri debet in ſuas partes cum proportione ad eſſe phyſicum compoſitum, ſic intelligimus potentiam metaphyſicam cum proportione ad phyſicam, actum metaphyſicum cum proportione ad phyſicum. Sic ergo ſi indiuiduũ metaphyſico modo volumus partiri, debemus diuidere cum proportione ad partes, quę ſunt in phyſico indiuiduo. In indiuiduo ergo phyſico, vt etiam adnotauit Sotò q. 5. vniuerſal. quinque poſſunt diſtingui. Ipſum totum, ſeu compoſitum; Partes totius eſſentiales, quæ ſunt materia, & forma, proprietates, & accidentia communia. Sic ergo in diſtinctione, qua indiuidunm diuiditur metaphyſicè, & in ordine ad formas abſtractas, quæ ſe habent vt prædicata cõmunia, ſeruata proportione ad indiuiduũ phyſicum, quinq; poſſunt diſtingui, quæ conſtituunt quinque Prædicabilia, nempè aliquid correſpondens compoſito, ſeu toti, quod eſt ſpecies, quę dicit totam rei eſſentiam, & aliquod compoſitum metaphyſicum. In hoc autem cõpoſito metaph. ſiuè ſpecie diſtinguũtur partes eſsẽtiales, Genus videlicet, qnod proportionaliter correſpondet materię phyſicæ, & ſe habet vt materia metaphyſica, & differentia, quæ ſe habet vt forma metaphyſica. Rurſus poſſunt etiam diſtingui proprietates, & accidentia communia, ſiuè phyſica, ſiuè metaphyſica, & hoc pacto conſtituenda ſunt

Tot prædicabilia cõſtituẽda, quot ſufficiũt ad explicandũ eſſe indiuidui.

Eſſe metaph. diuiditur in ſuas partes cũ proportione ad phyſicas

Soto.

Per quinq. capita adequatur totũ eſſe indiuidui.

quinque Prædicabilia. Conſtat ergo ex dictis in quonam ſenſu accipienda ſit diuiſio; vt non ſolùm ſit ſufficiens, ſed etiam rectè tradita.

Indiuiduum vagum non conſtituere ſextum Prædicabile.

SECTIO III.

I. VT magis prædicta diuiſio confirmetur difficultates, quæ ipſam impugnare videntur, diluendæ ſunt. Præcipua difficultas, quæ contra ipſam fieri poſſet, deſumitur ex indiuiduo vago, quod videtur conſtituere ſextum Prædicabile; nam huiuſmodi indiuiduum uagum v. g. quidam homo prædicatur de pluribus, poteſt enim prædicare de Petro, Paulo, & cæteris indiuiduis naturæ humanæ, vnde conſtituit prædicatum commune, quod ſub nullo ex his quinque Prædicabilibus comprehenditur; non enim indiuiduum vagum ſe habet vt Genus, non vt ſpecies, non vt differentia, non vt Proprium, neque vt accidens, ſed habet proprium modum prædicandi de ſuis inferioribus, ergo debet conſtituere ſextum prædicabile. Propter hoc Caietanus Cap. de Specie conſtituit ſextum prædicabile, nempè indiuidui vagi, quod quia habet modum diſtinctum prædicandi à cæteris, vt dictum eſt, debet etiam conſtituere diuerſum prædicabile. Sed nihilominus non eſt reijcienda communis ſententia, quæ amplectitur tanquam ſufficientem explicatam diuiſionem, & negat, vllo pacto indiuiduum vagum conſtituere ſextum Prædicabile. Ita præcipuè Auctores cit. initio ſect. 1. qui diuerſimodè præſentem difficultatem ſoluunt.

An indiuiduum vagũ conſtituat ſextum prædicabile. Ratio dubitandi.

Sẽtentia affirmatiua. Caiet.

Oppoſita ſententia cõmunis.

II. Pro illius autem ſolutione aduertendum eſt, quòd indiuiduum vagũ poteſt ſumi dupliciter, vel enim poteſt ſumi in abſtracto, vel in concreto. In abſtracto dicit ipſam indiuiduationem vagè ſumptam, quæ videlicet non ſit neque hæc, neque illa determinatè: ſecundo modo dicit indiuiduationem vagè ſumptam afficientem naturam, ſeu coniunctum illud ex natura communi, & indiuiduatione vagè ſumpta. Si autem in concreto ſumatur adhuc dupliciter poteſt conſiderari; nam poteſt importare aliquid commune ſingulis indiuiduis ſicuti v. g. concretum accidentis vt ſic poteſt importare aliquid commune omnibus concretis, quæ ſub ipſo ponuntur, vt album vt ſic in communi ſumptum importat aliquid commune omnibus albis; vel poteſt importare non aliquid commune, ſed aliquid indiuiduale indeterminatè tamen ſumptum, quod poſſit ſtare pro hoc, vel illo indiuiduo.

Indiuiduum vagum in abſtracto & in concreto.

Indiuiduum in concreto dupliciter accipitur.

III. Diuerſas autem reſponſiones adhibent Auctores. Et prima eſt Suar. citat. diſp. 6. Metaph. ſect. 8. num. 14. Indiuiduum poſſe conſiderari, & ſecundùm illud, quod addit ſupra ens, & ſecundùm id, quod dicit de formali. Si primo modo accipiatur, quia nihil addit poſitiuum ſupra ens, ſed tantùm negationem diuiſionis, ideò hac ratione non poteſt nedum conſtituere prædicabile à cæteris diſtinctum, ſed neque ad aliquod ex his prædictis pertinere, nam negatiuum non pertinet ad prædicabilia poſitiua, cum hæc ſe habeant ad modum formæ reſpectu ſubiecti; ſi verò altero modo conſideretur, tunc neque conſtituit diuerſum prædicabile, quia dicit tantùm vnitatem tranſcendentalem cuiuſcumque entitatis, tranſcendentia autem non conſtituunt aliquod prædicabile.

Cur indiuiduum vagum non cõſtituat propriũ prædicabile. Prima reſponſio. Suarez.

IV. Sed hæc reſponſio eſt reijcienda, nam ſupra oſtenſum fuit, quòd tranſcendentia participent propriè rationem vniuerſalis, cum dicant conceptum communem pluribus, & quidditatiuum. Deinde non video, quomodo Suarez aſſerat, indiuiduum de ſuo formali dicere vnitatem tranſcendentalem, vnitas enim tranſcendentalis conſequitur ens vt ſic, & eſt communis cuicumque rationi entis, & ſicut quælibet ratio, & formalitas eſt eſſentialiter ens, ita etiam debet habere tanquam eſſentialem paſſionem vnitatem tranſcendentalem, etiam ſi ſola, & præciſè conſideretur; non autem habet, ſi præciſè conſideretur, vnitatem indiuidualem, alioquin natura in ſtatu præciſionis eſſet vna indiuidualiter. Præterea vnitas tranſcendentalis, ideò eſt tranſcendentalis, quia tranſcendit per omnes ſpecies vnitatis, quæ autem ſunt tales vnitates, non ſunt vnitates tranſcendentales; modo vnitas indiuidualis

Reiicitur.

Indiuiduum nõ dicit vnitatẽ tranſcendentalem.

eſt talis vnitas ſpeciei, vnde licet participet vnitatem tranſcendentalem entis, addit tamen aliquid ſupra ipſam, nempè eſſe talis vnitatis. Quod confirmatur. Vnitas tranſcendentalis debet imbibi in qualibet alia vnitate, ſicuti ratio entis tranſcendentalis imbibitur eſſentialiter in qualibet ratione entis, ergo vnitas eſſentialis, & formalis deberet imbibere indiuidualem vnitatem, ſi vnitas indiuidualis eſſet tranſcendentalis. Denique indiuiduatio ſupponit naturam completè conſtitutam in ſuo eſſe, & illi aduenit tanquam contractiuum, quo contrahatur ad eſſe indiuiduale, & facit compoſitionem metaphyſicam, ergo dicit aliquam rationem entis, non quidem tranſcendentem, quia tranſcendentia, non ſunt poſteriora cœteris rationibus, ſed priora: cum igitur hæc ratio indiuidui poſſit de pluribus prædicari, quæritur, cur non conſtituat diſtinctum prædicabile.

Altera reſp. Fonſecæ, Conim. Tolet.

V. Alij vt Fonſeca 5. Met. cap. 28. quæſt. 11. ſect. 2. §. *deinde quia*. Conimb. in Log. quæſt. 6. Vniuerſ. in reſp. ad 3. Tolet. quæſt. 3 Prædic. in reſp. ad 4. afferunt, quòd indiuiduum vagum non conſtituit ſextum Prædicabile, quia non prædicatur de pluribus ſecundùm eandem rationem. Duo enim dicit indiuiduum vagum, & naturam, & indiuiduationem, ſeu modum eſſendi naturæ particularem indeterminatè ſumptum, non poteſt autem à differentijs contrahentibus naturam deſumi vnus aliquis conceptus communis

Inſuffi-ciens.

vniuocus. Verùm neque huiuſmodi reſponſio plenè ſatisfacit, hoc enim videtur gratis dictum, quòd à pluribus indiuiduationibus non poſſit abſtrahi conceptus communis, cum enim omnes eundem effectum formalem præbeant naturæ, niſi aſſignetur ratio, cur non poſſit ab ipſis abſtrahi conceptus communis, quicquid dicitur, gratis videtur dictum. Quòd autem aſſerunt, indiuiduum vagum ſignificare conceptum complexum, nam aliquis homo ſignificat ſub diſiunctione hunc hominem, aut illum, hoc quidem verum eſt, ſi indiuiduum vagum importet non conceptum communem, ſed aliquid particulare indeterminatè, ſi autem negent importare conceptum communem, de hoc eſt reddenda ratio.

1. reſp. Ruuinij.

VI. Itaque Ruuius q. 9. Vniuerſ. in reſp. ad 2. concedit indiuiduum vagum importare conceptum communem, quia omnes indiuiduationes in eo conueniunt, quod ſint modi particulares, & ſubſtantiales determinantes ſpeciem, atque adeò ratio modi in communi conſiderata, quam importat indiuiduatio, vniuoca eſt reſpectu omnium indiuiduorum. Non tamen, inquit ipſe Ruuius, conſtituit diſtinctum prædicabile, quia licèt non prædicetur in quid, ſicuti ſpecies, prædicatur tamen modo ſimili, & conſequenter reducitur ad prædicabile ſpeciei, quia cum ſit modus naturæ, debet pertinere ad idem prædicabile, ad quod pertinet natura. Cœterùm hæc reſponſio, licèt ſubtilis videatur, tamen vera non eſt, nam falſum eſt, vt infra oſtendemus, quòd in ratione indiuiduationis habenat aliquid commune. ſed etiamſi haberent conceptum communem, non tamen poſſet hic conceptus reduci ad prædicabile ſpeciei, & ratio eſt, quia prædicabile ſpeciei dicit prædicationem in quid, ergo cum nullo pacto indiuiduum vagum formaliter ſumptum poſſit prædicari in quid, nullo modo pertinebit ad prædicabile ſpeciei.

Prædicatio indiuidui vagi nō reducitur ad prædicabile ſpeciei.

VII. Accedit etiam, quòd prædicabile ſpeciei dicit talem modum prædicandi, qui fundatur in natura, & quidditate rei, prout excludit à ſe indiuiduationem, atque hic modus adæquat prædicabile ſpeciei, vnde cum prædicabilia conſtituantur per diuerſos modos prædicandi, ſolùm, id quod participat hunc modum, poteſt pertinere ad prædicabile, ſpeciei; ille autem conceptus communis ſi daretur, quia non excluderet à ſe indiuiduationem, non ſundaret hunc modum prædicandi. Rurſus vel ille conceptus communis prædicaretur vt ſpecies, vel vt aliquid ſpeciei, Non vt ſpecies, quia ſpecies prædicatur, vt quid contrahibile per indiuiduationem, indiuiduum autem non eſt cōtrahibile per indiuiduationem; ſed neque vt aliquid ſpeciei, quia quæcumque indiuiduatio eſt omninò extra conſtitutionem ſpeciei. Confirmatur. Indiuiduatio habet diuerſum modum eſſendi, ac habeat ſpecies, ergo ſi prædicabilia multiplicantur iuxta diuerſum modum prædicandi, cum modus prædicandi ſequatur modum eſſendi, ſi diceret conceptum commu-

Indiuiduū non participat modum prædicandi ſpeciei, & quid ille dicat.

nem, deberet conſtituere diuerſum prędicabile à ſpecie. Denique indiuiduatio eſt complementum naturę ſpecificæ, non ſecus ac differentia eſt complementum Generis, & eſt etiam quidam gradus entis; ergo ſicuti differentia conſtituit diuerſum prędicabile à Genere, ità etiam indiuiduatio deberet diſtinctum prædicabile à ſpecie conſtituere. Confirmatur. Proprium conſtituit diſtinctum prædicabile à ſpecie, & tamen conſequitur ab eſſentia ipſius, ergo multò magis deberet conſtituere indiuiduatio, ſi diceret aliquem conceptum communem.

Reijcitur reſp. VIII. Solùm poſſet reſponderi, quòd indiniduatio vt ſic dicit ſuam propriam rationem ſpecificam materialem reſpectu talis, vel talis indiuiduationis, & ideo hac ratione participare modum proprium prędicandi ſpeciei. Sed hoc omninò impoſſibile eſt; nam quod participat rationem ſpecificam materialem, debet participare aliquam naturam contrahibilem per differentias indiuiduales, quia in hoc formaliter conſiſtit ratio naturæ ſpecificæ, at indiuiduatio non poteſt contrahi per indiuiduationem: contractiuum enim debet eſſe diuerſum à contrahibili, & eſſe extra rationem illius, at quomodo poteſt indiuiduatio eſſe formaliter diuerſa ab indiuiduatione, & eſſe perfectibilis per ipſam. Deinde ſi indiuiduatio poſſet contrahi per alias indiuiduationes, poſſet ab his indiuiduationibus contractiuis indiuiduationis vt ſic abſtrahi conceptus communis indiuiduationum contractiuarum, & rurſus hic conceptus eſſet per alias indiuiduationes contrahibilis, vnde progrederemur in infinitum.

Ind uiduatio non eſt cōtrahibilis per indiuiduationem.

Indiuiduū vagum, vt importat aliquid particulare indeterminatū, nō pertinet ad aliquod prædicabile, neq proprium cōſtituit.

IX. Vt igitur difficultatem diſſolnamus, iuxta diuerſam acceptionem indiuidui vagi loquendum eſt. Si enim indiuiduum vagum ſumatur, prout importat aliquod particulare, & non communne omnibus indiuiduis, indeterminatum tamen, tunc dicendum eſt, non conſtituere aliquod prædicabile, neque ad quodquam de prædictis pertinere, quia non eſt aliquid commune pluribus; vniuerſale autem, ſeu prædicabile debet eſſe aliquid commune, quia prædicabile dicit aliquid abſtractùm ab indiuiduo, & quod ſe habeat veluti forma ipſius, vt iam patet ex ſu prædictis. Poteſt autem indiuiduum vagum de pluribus prædicari propter ſuam indeterminationem ratione cuius eſt applicabile ad hoc, vel illud indiuidum. Cum enim dicitur *Quidam homo*, ſignificatur quidem vnum aliquod indiuidunm, indeterminatum tamen, quod ſit quidem hoc indiuiduum diſiunctiuè, non tamen hoc demonſtratiuè, ſed vel hoc, vel illud, & idcircò poſito indiuiduo vago, poteſt accedere demonſtratio, & determinatio, & fieri, quòd indiuiduum, quod erat vel hoc, vel illud applicabile, ſit hoc, & non illud. Ex quo colligitur, quòd quando indiuiduum vagum prædicatur de indiuiduis, ex vi illius prędicationis non exprimitur aliquid, quod ſe habeat veluti forma reſpectu ſubiecti, ſed tantùm prædicatum, quòd erat indeterminatum, & ſub diſtinctione, ex vi prædicationis ſit determinatum, & ſub demonſtratione ex eo, quęd cadit ſupra ſubiectum determinatum. Vnde quando indiuiduum vagum prædicatur de indiuiduis, eſt ferè prædicatio identica, & ſolùm aliquantulum recedit ab identica, quatenus prædicatum non dicit determinationem, quod dicit ſubiectum. Et quia prædicatum ſolùm ſecundùm expreſſionem non dicit hanc determinationem, ſecundùm eſſe autem dicit, nam cum dicitur. *Petrus eſt quidam homo*, ly *Quidam homo* ratione copulę cum Petro dicit indiuiduum illum hominem, qui eſt Petrus, & conſequenter dicit in obiecto determinationem indiuidui, licèt non exprimat, & conſequenter obiectiuè ſumpta eſt prędicatio identica. Prædicabilia autem non continent ſub ſe, quod prędicatur identicè.

Cur indiuiduū vagū liuèt nō dicat aliquid cōmune poſſit de pluribus prædicari.

X. De alijs verò acceptionibus indiuidui, videlicet prout dicit aliquid abſtractum, aut prout dicit aliquod concretum, ſeu commune, cum ſit eadem ratio de abſtracto, & concreto, eſt etiam eadem ratio de ratione indiuiduationis in communi ſumptæ, ac de indiuiduo in concreto, prout importat aliquid commune, & quod de vno dicitur, debet dici proportionaliter de alio. Loquendo igitur de indiuiduo tali pacto conſiderato, negari non poteſt, quin indiuiduationes habeant aliquas rationes communes tranſcendentes, quia cum ſint aliquid reale, vt modo ſupponimus, participant rationem

Indiuiduatio, vt aliſ, habet aliquid cō mune cū cæteris entibus.

entis, & cœteras rationes tranſcendentales. Deinde neque poteſt negari, quin habeant aliquid non tranſcendens, in quo conueniant cum cœteris rebus, quç non ſunt indiuiduationes, in hoc enim conuenit indiuiduatio cum cœteris rebus, quòd ſit proprietas naturæ, ſeù eſſe phyſici exiſtentis. Indiuiduatio enim dicit vnitatem, qua vnum quodque indiuiduum eſt indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocumque alio; cum igitur vnitas ex genere ſuo ſit paſſio, & proprietas entis, etiam vnitas indiuidualis erit paſſio entis, & in hoc conuenit cum cœteris proprietatibus; imò nedum conueuit indiuiduatio cum cœteris proprietatibus, vt proprietas entis eſt, ſed etiam conuenit cum cœteris vnitatibus in ratione vnitatis. Verùm hucuſque non habetur aliquid commune, per quod indiuiduatio conſtituat peculiare prædicabile, prout enim dicit vnitatem, & eſſe proprietatem entis ſpectabit ad prædicabile Proprij, non tamen vt indiuiduatio eſt, quia tali pacto conſiderata non dicit eſſe proprietatem vt ſic, neque vnitatem vt ſic, ſed talẽ vnitatem, nempè indiuidualem. vnde difficultas in hoc ſita eſt, an à pluribus indiuiduationibus poſſit abſtrahi aliquis conceptus communis in ratione indiuiduationis, qui tanquam forma conſtituat concretum indiuidui vt ſit commune omnibus indiuiduis.

Non datur aliquid cõmune in diuiduis in rõne indiuiduationis.

XI. Pro cuius ſolutione dicimus, non poſſe haberi huiuſmodi conceptum communem, qui dicat rationem aliquam communem in ratione indiuiduationis abſtractam ab omnibus indiuiduationibus. Cuius rei ratio breuiter aſſignari poteſt, nam de hoc ſumus latius infra tractaturi, cum agemus de eſſe indiuiduali, quia ſi haberetur hic conceptus communis, deberet poſſe fieri particularis in hac, vel illa indiuiduatione; vnde deberet eſſe ratio quædam contrahibilis per differentias indiuiduales, hoc autem implicat, nam quod eſt contrahibile per differentias indiuiduales, non eſt intra rationem indiuiduationis, ſed eſſentiç ſpecificæ, vnde etiam D. Th. 1. par. quæſt. 30. art. 4. in corpore docet, quòd non detur iſte communis conceptus ſecundùm rem, ſed ſolùm ſecundùm rationem, hoc eſt ſecundùm aliquam ſecundam intentionem; ait enim. *Et ideo dicendum eſt, quòd etiam in rebus humanis, hoc nomen perſona eſt commune communitate rationis, non ſicut genus, vel ſpecies, ſed ſicut indiuiduum vagum*; & paulò poſt ſubdit *Sed indiuiduum vagum, vt aliquis homo ſignificat naturam communem cum determinato modo eſſendi, qui competit ſingularibus, vt ſcilicet ſit per ſe ſubſiſtens diſtinctum ab alijs.* Cum igitur indiuiduum vagum non poſſit dicere aliquam rationem obiectiuam communem ſecundùm rem, neque poteſt pertinere ad aliquod prædicabile, aut diſtinctum conſtituere.

Suppoſito conceptu cõmuni indiuidui vagi, neq; proprie conſtituit, neq; ad aliquod prędicabile ſpectat.

XII. Sed quicquid ſit de hoc, & ſuppoſito, quòd illam diceret, neque adhuc poſſet ſextum prædicabile conſtituere, aut ad aliquod de prædictis quinque pertinere. Quod declaratur, ſupponendo, quòd ſupra dictum fuit, nempè ad hæc prædicabilia pertinere illa tantùm prædicata, quæ poſſunt prædicari prædicatione directa; illam autem eſſe prædicationem directam, in qua ex natura ſua prædicatum ſe habet vt forma reſpectu ſubiecti. Rurſus etiam ſupponi debet indiuiduum, vt tale eſt, conſtituere primum fundamentum, in quo prædicationes omnes directæ fundantur, eſt enim illud, quod ex natura ſua ſubijcitur cuicumque prædicato, quod de toto ipſius eſſe prædicatione directa enunciari poteſt. Quibus ſtantibus fit, quòd non poſſit dicere aliquod prædicatum, quod reſpectu prioris fundamenti ſe habeat ex natura ſua vt forma, indiuiduũ enim formaliter, vt tale eſt, dicit primum fundamentũ, circa quod verſantur prædicata, quæ ſe habẽt vt forma reſpectu ſubiecti, vnde nõ poteſt eſſe forma reſpectu eiuſdem fundamenti, quia idem eſſet forma reſpectu ſui ipſius, & ſubiectum, & cum non poſſit prædicari prædicatione directa, nec etiam poterit dicere aliquod prædicabile.

Indiuiduo, vt tale conſtituit primum fundamẽtum prædicationis directæ.

XIII. Solùm videtur, poſſe reſponderi, quòd licèt indiuiduum, vt tale eſt, dicat primum fundamentum, circa quod verſantur prædicata, quæ dicuntur de ſubiecto prædicatione directa, ſi tamen ratio indiuiduationis vt ſic comparetur ad hanc, vel illam indiuiduationem, tunc poteſt ſe habere vt forma reſpectu ſubiecti, quia ratio communis ſe habet vt forma reſpectu particularis, & conſequenter etiam indiuiduum vt ſic ſe habebit vt forma

Occurritur reſp.

re-

Digitized by Google

Ind uiduum, cũ ſit primũ fundamẽtum prædicationum, nunquam ſe poteſt habere vt forma ſubiecti. Ariſt.

reſpectu talis, vel talis indiuidui. Nihilominus hæc reſponſio non euacuat vim argumenti, nam ſemper verum eſt, quòd primum fundamentum prædicationis, circa quod verſantur ea prædicata, quæ ſe habent, vt forma reſpectu ſubiecti, non eſt ex natura ſua aptum, vt in prædicatione poſſit ſe habere tanquam formam; quia ſi haberet ſe tanquam formam; non eſſet primum fundamentum cœterarum prædicationum, vnde Ariſtot. cap. de ſubſtantia docet, quòd prima ſubſtantia ex natura ſua non eſt apta prædicari de aliquo, ſed eſt fundamentum cœterorum, quæ prædicantur; cum igitur etiam indiuiduatio comparata ad diuerſas indiuiduationes adhuc dicat rationem formalem primi fundamenti omnium prædicationum, non poteſt aliquo pacto ſe habere vt forma, imò ex hoc, quòd ſit primum fundamentum, ſequitur, quòd non poſſit comparari vt ratio communis ad diuerſas indiuiduationes, tãquam ad diuerſas rationes particulares.

Prædicatũ quod ſe habet vt forma, dicit diuerſam rationem formale à ſubiecto.

XIV. Et poteſt tota hæc doctrina confirmari. Quando aliquod prædicatum ſe habet vt forma reſpectu alterius, debet dicere diuerſam rationem formalem ab ipſo, & conſequenter etiam quando comparatur vt ratio communis ad rationem particularem; quando autem indiuiduum vt ſic prædicatur de indiuiduis, prædicatum formaliter ſumptum dicit rationem indiuiduationis, & prædicatur de ſubiecto, vt dicit etiam rationem indiuiduationis, ergo non poteſt eſſe prædicatio, in qua prædicatum ſe habeat vt forma ſubiecti. Accedit etiam, quòd indiuiduum vagum, vel notatur ſigno particulari, vt cum dicitur *Quidam homo*, vel etiamſi non notaretur tali ſigno, implicitè tamen notatur, & intelligitur, idem enim eſt, ſi dicatur *Indiuiduum homo*, ac ſi diceretur, *Quidam homo*. Ex hoc autem fit, quod indiuiduum vagum, quocumque modo ſumatur, non poſſit conſtituere

Prædicabilia debent abſolui à quocunque ſigno particularitatis, & afficiſigno vniuerſali.

prædicabile aliquod, aut ad aliquod ex ipſis pertinere, quia omne prædicabile, vt tale eſt, dicit aliquid commune, & abſolutum à quocumque ſigno particularitatis, ita vt poſſit affici ſigno vniuerſali, non enim poteſt dici, *Omnis quidam homo*, & ratio eſt, quia indiuiduum, cum nullo pacto poſſit ſumi, niſi dicat rationem formalem indiuiduationis, & cum indiuiduatio ex natura ſua ſit ratio particularizans, ideò non poteſt affici ſigno vniuerſali, quod eſt deſtructiuum particularizationis. Licet enim poſſit dici *Omnis indiuiduus homo*, tamen ly *Omnis* ſtat diſtributiuè pro hoc, & illo homine, non tamen colligit in vnam rationem communem hoc, & illud indiuiduum, vt indiuidua ſunt, & ideò præciſa diſtributione, & ſumpto vno termino ſimplici non poteſt affici ſigno aliquo communitatis.

Expediuntur nonnulla alia difficultates.

SECTIO IV.

I. SAtis fuſè pertractauimus difficultatem de indiuiduo, nunc preſſius nonnullæ aliæ, quæ eundem numerum prædicabilium vrgent, diſſoluendæ ſunt, quas omnes hac vnica ſectione complectemur. Primo igitur ſeſe offert numerus prædicamentorum;

Prima difficultas cur non ſint tot prædicabilia, quot prædicamenta.

videtur enim, quòd omnia iſta prædicata, quæ importantur per prædicamenta poſſint conſtituere propria prædicabilia: vnde cum decem ſint prædicamẽta, erunt etiam decem prædicabilia. Verum reſpondetur, quòd alio modo proceditur, quando diuiduntur prædicamenta, ac quando diuiduntur prædicabilia, & ex hoc diſcrimine oritur, quod decem ſint prædicamenta, quinque verò prædicabilia. Diſcrimen autem eſt, quòd in diuiſione prædicamentorum conſiderantur res ſecundum quod ſunt primò diuerſæ, & poſſunt conſtituere aliqua ſuprema genera, ex hac autem conſideratione oriuntur tot prædicamenta. At in diuiſione prædicabilium non attenditur res, quæ prædicatur, ſed modus prædicandi, quia conſideratur prædicatum, prout eſt, quædam forma ſubiecti, vt dictum eſt, & prout dicit talem modum ſe habendi reſpectu ſubiecti, & ideo conſurgunt tantùm quinque Prædicabilia, quia tantùm ſunt quinque modi diuerſi, quibus prædicatum dicit habitudinem ad ſubiectum. Hinc autem fit, quòd omnia prædicamenta pertineant ad hæc quinque Prædicabilia, nam ſi comparantur ad ſua inferiora, ſe habent vt Genus; at que etiam inferiora ipſorum vel ſe habebunt vt Genus, ſi ad alia inferiora

Diſcrimẽ in diuiſione prædicamentorum, & prædicabilium.

com-

comparentur, vel vt differentia, ſi comparentur ad ſuperiora, vel ſpecies, ſi conſiderentur vt quædam tota. Si verò vltima nouem comparentur cum ſubſtantia, ſe habebunt vel vt Proprium, vel vt Accidens. Subſtantia verò non poteſt comparari cum accidentibus, quia non prædicatur de ipſis prædicatione directa. Atque hinc patet, quomodo ex multiplicatione prædicamentorum non debeant multiplicari prędicabilia.

Secunda difficul. tas.

II. Altera difficultas oritur ex tranſcendentibus; nam tranſcendentia prędicantur de inferioribus, & in quid, & tamen non continentur ſub aliquo ex his quinque Prædicabilibus, non enim ſub duobus vltimis, vt per ſe patet; non ſub differentia, quia ens non eſt differentia alicuius generis, non ſub ſpecie, quia non conſtant ex genere, & differentia, neque ſub genere, quia tranſcendentia non ſunt genus.

Cur tranſcendentia non conſtituant propriũ prædicabile.

Communis reſpõſio.

Solent ferè communiter breuiter ſe expedire, illa quinque prædicabilia ſolùm complecti prædicata illa, quæ vniuerſalia ſunt, tranſcendentia autem non eſſe vniuerſalia. Differunt autem in reddenda ratione, nam aliqui dicunt, non eſſe vniuerſalia, quia tranſcendentia ſunt, aliqui verò, vt præcipuè Suarez. cit. diſp. 6. ſect. 8. num. 12. quia non ſunt vniuoca.

Suarez. Reijcitur

III. Cæterùm hęc reſponſio nobis probari non poteſt, nam docuimus; & ens vniuocum eſſe reſpectu accidentis, & ſubſtantiæ, & participare rationem vniuerſalis, quia reuera eſt ratio communis potens eſſe in pluribus. Sed licèt non eſſent vniuerſalia, cum tamen poſſint de pluribus, vt quid commune prædicari, non videntur excludenda à numero prædicabilium, nam dicere, quòd prædicabilia non complectantur niſi vniuerſalia, idem eſt, ac ſi dicatur, non complecti omnia prædicabilia,

Alia reſponſio.

quia alia dantur prædicabilia, quæ per ipſos non ſunt vniuerſalia. Itaque poſſet reſponderi, quòd primum prædicabile generis amplectitur omnes illas rationes communes, ſiuè propriè genera ſint, ſiuè non, quæ de pluribus pluſquam numero differentibus prædicantur, & licèt ad rationem generis propriè ſumpti requiratur, quòd ſit pars ſpeciei, & omninò extra differentiam, hoc tamen non eſt neceſſarium ad genus, prout conſtituit prædicabile, quia cum prædicabilia conſtituantur tantùm per ordinem ad prædicationem, ad ſaluandam rationem generis vt prædicabile eſt, ſufficit, vt ſit quid contrahibile ad vlteriorem perfectionem eſſentialem, atque adeò reſpiciens plura formaliter diuerſa, de quibus prædicetur.

Quænam complectatur Genus vt prædicabile

Melior reſponſio

Melius tamen reſpondetur, tranſcendentia non conſtituere aliquod prędicabile, quia in omnibus prędicabilibus reperiuntur, & conſequenter cum diuiditur prædicabile, quia prædicabile eſt ens, diuiditur etiam conſequutiuè ens, & cœtera tranſcendentia, & ideò nõ poſſunt ſecum afferre aliquem peculiarem modum prædicabilitatis, qui adueniat prædicabili vt ſic, quia ſunt aliquid ſuperius ipſo prædicabili, & ideò tranſcendunt per omnia prædicabilia ſine aliquo proprio modo prædicabilitatis.

Tertia difficultas.

IV. Tertia difficultas eſt de definitione, quæ eſt quoddam prædicatum, & poteſt, cum de definito, tum de quolibet contento ſub definito enunciari, & tamen non continetur ſub aliquo ex quinque prædicabilibus.

Cur definitio non cõſtituat propriũ prædicabile.

Communis reſpõſio.

Communiter ſolent reſpondere. Definitionem eſſe prædicatum complexum, hic autem diuidi prædicabilia, quæ important prædicata incomplexa. Verùm hæc reſponſio non videtur omninò ſatisfacere, cur enim prædicata complexa non continebuntur ſub latitudine prædicabilis vt ſic, præſertim, cum idem ſint ſecundùm rem, ac prædicata incomplexa? ſi enim homo continetur ſub prædicabili; cur non continebitur animal rationale; ſi album continetur ſub prędicabili accidentis, cur non continebitur homo albus?

Reijcitur

Prędicata cõplexa reducuntur ad prædicabilia.

Itaque mihi dicendum videtur, quòd diuerſo modo loquendum eſt de definitione, prout comparatur ad ea, quæ continentur ſub definito, ac de definitione comparata ad definitum. Si definitio comparetur ad ea, quæ continentur ſub definito, continetur etiam ſub eodem prædicabili, ſub quo continetur definitum, quia tunc habet eundem modum prædicandi, ac definitum reſpectu inferiorum, vnde quando prædicatur de Petro, Paulo, & alijs indiuiduis animal rationale, eſt prædicatio ſpeciei de ſuis inferioribus, quia definitio continet totum eſſe ſpeciei. Si verò definitio comparetur ad definitum,

Definitio comparata ad inferiora, pertinet ad prædicabile definiti.

tūc prædicatio ſe habet, ac quando partes ſimul ſumptæ prędicantur dē toto; Definitio enim, cum ſit tradita per genus, & differentiam, dicit partes metaphyſicas definiti. Hinc autem fit, quòd cum in definitione reperiantur partes definiti ſeparatæ, quòd non habeat vnicum ſimplicem modum prædicandi, ſed mixtum ex modo prędicandi ipſius generis, & differentię, & ideo non ad vnicum prędicabile debet reduci, ſed ad multiplex videlicet genus, & differentiam. Quòd ſi conſideretur mixtus ille modus prædicandi non poteſt pertinere ad aliquod prædicabile, nedum quia mixtus eſt, ſed etiam quia tunc prædicatum non poteſt ſe habere vt forma reſpectu ſubiecti, quod neceſſariò requiritur ad prædicabile, non enim partes ſunt forma totius niſi ſeorſim conſiderentur; ſed potius totum ſaltem in abſtracto ſumptum importat formam partium ſimul ſumptarum, vnde quando definitio prædicatur de definito, idem ſub expreſſiori conceptu prædicatur de ſeipſo, definitio enim dicit totum id, quod dicit definitum, & idcirco non poteſt definitum ſe habere, ut ſubiectum, definitio verò vt forma ſubiecti, quia definitio non relinquit aliquid in definito, quod ſtet loco ſubiecti, & non ſe teneat ex parte prædicati, vnde idem eſſet forma, & ſubiectum. Denique prædicabilia debent eſſe aliquid commune reſpectu plurium, definitio autem comparata ad definitum caret hac communitate, et ex hoc etiam capite, prout dicit hunc mixtum modum prædicandi, non poteſt ſpectare ad aliquod prædicabile, nec ipſum conſtituere diſtinctum.

Prædicatio definitionis de definito eſt mixta, & pertinet ad plura prædicabilia, non autem ad vnum, & quare.

V. Quarta difficultas, quæ videtur numerum prædicabilium augere prouenit ex exiſtentia; nam ipſa quoque conſtituit prædicatum, quod ſub nullo ex quinque prædicabilibus continetur Tolet quæſt. 3. Prædicab. in reſp. ad 4. reſpondet, quòd exiſtentia non importat aliquod aliud prædicatum præter Verbum *Eſt*, vnde cum quæritur, an res ſit, non tam quæritur aliquid prædicatum, quàm ipſum ſubiectum, an ſit in rerum natura, de quo poſtea efferuntur illa quinque Prædicabilia; ſed non rectè, quia illa quinque Prædicabilia efferuntur de ſubiecto etiam non exiſtente, præſertim ſi loquamur de quatuor primis: Deinde neque etiam negari poteſt, quin exiſtentia non importet aliquam ſaltem formalitatem, quæ ſit ratio, qua res ponatur in actu, & quæ ſit prædicatum quoddam metaphyſicum, quod poſſit de rebus exiſtentibus efferri, ita vt res ipſæ ſe habeant vt ſubiectum, exiſtentia vt forma.

Quarta difficultas.

Cur exiſtentia non conſtituat propriū prædicabile.

Reſpōſio Toleti.

Rèiicitur.

VI. Itaque reſpondendum puto, quòd quando exiſtentia prædicatur de re aliqua, fit prædicatio accidentis metaphyſici de ſubiecto, cum enim vnaquęque res creata contingenter exiſtat, exiſtentia formaliter accepta cum non ſit diſtincta à re, quæ exiſtit, ſe habet tanquam accidens metaphyſicum reſpectu illius, atque hoc prędicatum ſub quinto Prædicabili, nempe ſub accidenti continetur. Atque eodem modo philoſophādum eſt etiam de cœteris prædicatis, quæ omnino contingenter ſe habent reſpectu ſubiecti, ſiuè ſint formę phyſicæ, ſiue metaphyſicæ. Atque hinc etiam patet, non eſſe introducendum ſextum prædicabile, vt quidam volunt, ex myſterio Incarnationis, quia etſi omnes tres Perſonæ diuinæ poſſint Incarnari, & tunc homo prædicaretur de pluribus perſonis, nam valeret *Pater eſt homo, Filius eſt homo, Spiritus ſanctus eſt homo*, atque vnio naturæ humanæ non eſſet purè accidentalis, ſed facta in perſona, adhuc tamen eſſet verum, quòd hęc prædicatio pertineret ad quintum Prædicabile, nempè ad Accidens, nam in diſtinguendis prædicabilibus, non debet attendi res, quæ prædicatur, neque vnio ipſius cum ſubiecto, de quo prædicatur, ſed modus, quo prædicatum ſe habet ad ſubiectum, qui ſi accidentalis eſt, hoc eſt ſi facit, quòd prædicatum conueniat ſubiecto contingenter, pertinet hoc etiam prędicatum ad quintum prędicabile, quia hic eſt modus proprius prædicandi illius. Natura igitur humana comparata ad Deum, ſeu ad perſonas Diuinas, omnino contingenter illi conuenit, quia contingens eſt, quòd Verbùm fuerit incarnatum, vnde etiamſi vnio ſit facta in Perſona, adhuc tamen verum eſt, quòd tali perſonæ contingenter conuenit, eſſe hominem, ſicuti etiam cuicunque alteri Diuinæ, quę Incarnaretur. Sic etiam licèt materia, & forma conſtituant vnum per ſe, & vniantur vnione ſubſtantiali, adhuc tamen

Vera reſponſio.

Qualis ſit prædicatio exiſtētiæ, & ad quod prędicabile reducatur.

An ex myſterio Incarnationis introducendū ſextum prædicabile.

Quid attendēdū in diuiſione prædicabilium.

verum, eſt, quòd forma contingenter ſe habeat ad materiam conſideratam ſecundùm eſſe, quia eſt omninò extra eſſe illius, nec vt proprietas conſequitur ab ipſa, & omninò contingens eſt, quòd materia habeat hanc, vel illam formam. Atque ex myſterio Incarnationis non eſſe introducendum ſextum Prædicabile adnotauit etiam Vaſq. tertia parte diſp. 68. cap. 4. ſed hoc ſuo loco melius diſcutiendum eſt.

Vaſquez

VII. Atque hæ ſunt difficultates, propter quas videbatur debere augeri numerus prædicabilium; nunc vltima difficultas ſupereſt, propter quam videntur pauciora prædicabilia eſſe ſtatuenda nam Ariſt. 1. Top. cap. 4. tradit quatuor tantùm eſſe prædicata, nempè Genus, Definitionem, Proprium, & Accidens, ergo cum omne prædicabile præter modum prædicandi inuoluat etiam proprium prædicatum, tria tantùm erunt prædicabilia, quia definitio, vt vidimus, non poteſt conſtituere aliquod prædicabile. Communiter, vt Soto q. 5. Vniuerſ. Ruu. q. 9. Tol. q. 3. prædicab. & alij reſpondent, quòd ibi Ariſt. diſtinguit prædicata in ordine ad propoſitiones Dialecticas, quæ de ſubiecto communi, hoc eſt de ſpecie cuiuſcumque prædicamenti formari poſſunt; hęc autem prædicata ſunt quatuor, nam vel prædicatum adæquatur cum ſubiecto, & hoc eſt definitio; vel dicit aliquid vniuerſalius, ſed quidditatiuū, & eſt genus; vel conſequitur ab eſſentia ſubiecti, & eſt proprietas; vel illi contingenter conuenit, & erit Accidens. Non aſſignauit autem ſpeciem, quia ſpecies eſt ſubiectum, & non poteſt eſſe prædicatum; ſed neque differentiam enumerauit diſtinctum prædicatum, quia illam comprehendit ſub genere, nam cap. 3. eiuſdem libri dixerat. *Differentia, cum generalis ſit, cum genere ordinanda eſt*. Patet igitur diuerſum modum tenuiſſe Ariſtot. ibi in diuidendis prædicatis, ac ſeruetur in diuiſione prædicabilium, & iam ex ſupradictis conſtat, cuicumque prędicabili, ne dum ſecundùm modum prædicandi, ſed etiam ſecundùm rem, quæ prædicatur, correſpondere proprium prædicatum.

5. difficultas.

Cur non quatuor prædicabilia iuxta quatuor prædicata tradita ab Ariſt.

Ariſt. illuſtratus Soto. Ruuius. Tolet.

Quotuplex ſit vniuerſale. Diſputatio XXV.

Auctorum ſententia. *Sect. I.*
Explicatur vera ſententia. *Sect. II.*

Auctorum ſententia.

SECTIO I.

I. In præcedenti diſputatione vidimus, vniuerſale vt ſic partiri adęquatè in quinque prędicabilia, vbi etiam explicauimus, in quo ſenſu accipienda ſit prædicta diuiſio; nunc difficultas inſurgit, an omnia iſta quinque prædicabilia ſeorſim conſiderata conſtituant ſingula vniuerſale diuerſum eſſentialiter ab alio, ſeù quod idem eſt, an tot ſint vniuerſalia, quot ſunt prædicabilia. pro cuius explicatione inſtituimus præſentem diſputationem, in qua quærimus, quotuplex ſit vniuerſale. Vt autem multiplicetur vniuerſale, non eſt ſufficiens, quòd multiplicentur prædicata, quia prędicata ſe habent tantùm materialiter, & plura ſunt, quàm quinque, ſed debet multiplicari ratio formalis conſtitutiua vniuerſalis, & ſicuti vniuerſale vt ſic conſiſtit in vnitate, & aptitudine, vt multiplicetur, non ſufficit multiplicatio naturæ, in qua fundatur vnitas, & aptitudo, ſed debent multiplicari rationes, quæ conſtituant tales diuerſas aptitudines, & vnitates. Vnde non conueniunt inter ſe Auctores in aſſignando numero vniuerſalium, ſed in varias abierunt ſententias.

Quid requiratur vt multiplicetur vniuerſale,

II. Prima igitur opinio communis eſt ferè apud omnes, aſſerit autem, quòd ſicuti quinque ſunt prædicabilia, ità etiam quinque ſunt ſpecies vniuerſalis. Sequuntur hanc ſententiam Scot. quæſt. 8. Prædicabil. Tart. quæſt. 2. Ant. And. ibid. & cæteri Scotiſtæ. Soto q. 4. Vniuerſ. concl. 3. & q. de Genere in reſp. ad primum Tolet. quæſt. 3. de ſubiecto lib. Prædicab. Conimb. in Porph. quæſt. 6. Vniuerſ. & complures alij, quibus etiam accedunt Fonſeca lib. 5. Met. cap. 28. quæſt. 12. ſect. 2.

1. opinio admittēs quinq. vniuerſalia. Scot. Tartar. Anton. Andr. Soto. Tolet. Conimb. Ruuius. Fonſeca.

Serna. Auerſa.

Serna in Logica diſp. 3. ſect. 2. quæſt. 6. art. 3. & Auerſa in Log. quæſt. 8. ſect. 16. Addunt autem, eſſe ſpecies infimas, quia omnia, quæ ſub vna continentur habent eundem modum prædicandi. Fundamentum huius ſententiæ eſt, quia omnia quinque prædicabilia habent diuerſum modum prædicandi, ergò cum non ſint quid commune in ſuo modo prædicandi, conſtituent etiam diuerſam rationem vniuerſalitatis. Quod poteſt etiam confirmari. Prædicabilia ratione modi prædicandi habent ſingula diuerſam prædicabilitatem, ergo cum prædicabilitas ſit paſſio vniuerſalis, & paſſio conformetur eſſentiæ, aderit in ſingulis prædicabilibus diſtincta ratio vniuerſalitatis.

2. opinio Vnicũ eſſe tãtum Vniuerſale.

III. Altera opinio eſt præcedenti extremè oppoſita, aſſerit enim, quod vnicum ſit tantùm vniuerſale eſſentialiter, & quòd quando ponuntur plura vniuerſalia, aut Prædicabilia, differunt tantùm ſecundùm magis, & minus, non verò eſſentialiter. Ita opinantur quidam Recentiores.

Fũdamẽtũ ipſius.

Quorum fundamentum eſſe poteſt, quia vniuerſale in ſua ratione formali dicit tantùm vnitatem, & aptitudinem, in hac autem vnitate, & aptitudine non videntur poſſe diſtingui rationes formales diuerſæ, per quas conſtituantur vniuerſalia diuerſa eſſentialiter; quod ex eo ſuadetur, quia hæc vnitas, & hęc aptitudo conſtitutiua vniuerſalis conſurgit ex eo, quòd natura aliqua abſtrahitur à materia ſignata, ſeu indiuiduatione, modus autem abſtrahendi ſemper eſt idem, & ſolùm abſtractio differt ſecundùm magis, & minus; ex eo videlicet quòd abſtrahit aliquam rationem, quæ magis, vel minus diſtat, hoc eſt per pauciores, vel plures gradus entis à materia ſignata.

3. opinio admittẽs vniuerſalia.

IV. Tertia opinio veluti media eſt, & neque quinque vniuerſalia correſpondentia quinque prædicabilibus admittit, neque vnicum tantùm, ſed duo nempe vniuerſale genericum, & vniuerſale ſpecificum. Deſumitur autem

Auerr.

hæc ſententia ex Auerr. in Porphyr. introduct. ad Prædicament. capite de Genere vbi ait, *Vna definitio ipſius generis eſt, quod in duobus vniuerſalibus ipſum ſit illud, quod vniuerſalius eſt*. Præterea ex Simplic. in Prædicam. com. 9. Boet. ibid. com. 6. Ammon. in Antepradicament. cap. 3. atque etiam Porphyrius ipſe in Antepradicam. interrog. 25.

Simpl. Boet. Ammon.

Porph. D. Th.

hanc quoque ſententiam inſinuauit D. Th. opuſc. 56. circa principium, vbi loquens de natura; ait, *In quantum eſt participabilis a pluribus differentibus ſpecie, intelligit eum ſub intellectu generis, & ſi ſolùm participabilis eſt à pluribus differentibus numero, intelligit eam ſub intellectu ſpeciei*. Atque hanc puto eſſe veram ſententiam, vt in ſequentibus explicabimus.

Explicatur vera ſententia.

SECTIO II.

I. Adhuc vniuerſale ſecundùm illam duplicem acceptionem, quam ſupra tradidimus, conſiderandum eſt, nempè ſecundùm eſſe phyſicum, quòd videlicet habet in ipſis rebus, & ſecundùm eſſe metaphyſicum, quod habet tantùm ex eo, quòd natura præſciuditur per operationem intellectus ab indiuiduis. Si ergo loquimur de vniuerſali phyſico hoc tantùm vnum eſt ipſum

Vniuerſale phyſicum vnicum tantum eſt.

conſiderando ſecundùm eſſe formale, quia ſi velimus loqui de eodem materialiter conſiderato, tot ſunt vniuerſalia phyſica, quot ſunt naturæ, quæ exiſtunt, vel poſſibiles ſunt. Quod autem ſecundùm rationem formalem, ſit vnicum tantùm, facilè oſtenditur; nam conſiſtit in natura phyſica, quæ eſt à parte rei, quatenus eſt vna in multis indiuiduis ſuamet vnitate formali, & eſſentiali; vnitas autem, & aptitudo eſſendi in illis eſt tantùm vnius rationis; nam ſemper eſt ſecundùm naturam completam, quę poſſibilis eſt in pluribus indiuiduis, vnde vnitas eſt ſemper ſecundùm naturam infimæ ſpeciei, & aptitudo ſemper ſecundùm plura indiuidualiter conſiderata; cum igitur aptitudo, & vnitas formaliter conſiderata ſit eiuſdem rationis in quolibet vniuerſali phyſico, etiam ipſum erit tantùm vnius rationis formaliter conſideratum.

Concl. Vniuerſale metaphyſicum duplex genericũ, & ſpecificũ.

II. De vniuerſali verò metaphyſico quod habet eſſe tantùm obiectiuè in intellectu, dicimus, quòd eſt tantùm duplex, videlicet ſpecificum, & genericum, non verò adæquari cum numero prędicabilium. Hæc concluſio oſtendi poteſt excludendo tria vltima prædi-

Vniuerſale met. iportat naturam præſcindentẽ ab indiuiduatione

cabilia, & declarando, quomodo non conſtituant vniuerſale diuerſum à ſpecifico, & generico. Pro quo ſupponendum eſt, quòd non poteſt haberi vniuerſale metaphyſicum, niſi habeatur aliqua natura, quæ præſcindat ab indiuiduatione, vt patet ex ſupradictis, cum enim de ratione vniuerſalis ſit, quòd ſit vnum potens eſſe in pluribus, vt quid indifferenter ſe habens, debet neceſſariò ab his pluribus, in quibus poteſt eſſe, præſcindere. Quare Differentia Proprium, & Accidens non poſſunt habere rationem vniuerſalis, niſi quatenus præſcindunt ab aliquibus inferioribus, in quibus poſſunt eſſe, vt ratio ſuperior, & communis, atque intrinſecum conſtitutiuum ipſorum.

Differentia nó habet ratiõnẽ vniuerſalis reſpectu generis, aut ſpeciei.

Ex quo ſequitur vnum valdè notandum, quòd quando differentia comparatur cum genere, aut cum ſpecie, non poſſit habere rationem vniuerſalis, & ratio euidentiſſima eſt, quia reſpectu generis, non ſe habet vt quid ſuperius reſpiciens plura, neque vt quid contrahibile ad ipſa, cum potius ſit contractiuum generis, nam ſe habet vt quid præciſum ab ipſo genere; atque etiamſi comparetur ad ſpeciem, non ſe habet vt ratio ſuperior reſpectu illius, neque vt quid commune reſpectu plurium, quæ omnia neceſſaria ſunt ad vniuerſale. Similiter etiam Accidens, & Proprium non poſſunt habere rationem vniuerſalis, ſi comparentur cum ſuis ſubiectis, quia vel ſunt accidentia phyſica, vel metaphyſica; quocumque modo ſe habeant, nunquam habebunt prædictas conditiones, nempè quòd ſint aliquid commune præciſum, &

Propriũ & accidens non ſunt vniuerſalia reſpectu ſubiecti.

contrahibile, neque quòd reſpiciant plura vt conſtitutiuum intrinſecum, vt per ſe conſideranti patet; tam Accidens enim, quàm Proprium ſunt extra rationem ſubiecti, & vnum accidens, ſiuè proprium ſiuè commune, reſpicit non plura, ſed vnum ſubiectum in quo ſimul poſſit eſſe, vnum quidem accidens ſpecie, vnum ſubiectum ſpecie, & vnum accidens numero vnum ſubiectum numero.

III. Quo ſtante ſequitur, quòd hæc prædicabilia non poſſunt eſſe vniuerſalia, prout dicunt proprium modum prædicabilitatis, quia hic modus eſt in ordine ad ſubiectum, vel ad aliquid aliud, quòd non ſe habeat, vt quid inferius, vt contingit in differentia. Accedit etiam, quòd cum vniuerſale ſe habeat, vt ſuperius, & intrinſecnm conſtitutiuum ſuorum inferiorum, prædicatur de ipſis ſimpliciter in quid; hæc verò tria prædicabilia iuxta proprium modum prædicandi non prædicantur in quid ſimpliciter: nam differentia, quæ prædicatur vt quid eſſentiale, non prædicatur in quid præciſè, ſed in quale quid. Quocirca ſolùm poſſunt conſtituere aliqua vniuerſalia, quatenus poſſunt comparari ad aliqua ſua inferiora. Modò cum hæc inferiora debeant eſſe inter ſe diuerſa, vt ſint plura, in quibus poſſit eſſe natura vniuerſalis, inquiro, an ſint diuerſa ſolo numero, aut indiuiduatione, an aliqua maiori diuerſitate, quæ ſit ſecundùm eſſentiam? ſi ſunt diuerſa ſola indiuiduatione, ecce quomodo hæc tria prædicabilia conſtituunt vniuerſale ſpecificum, vniuerſale enim ſpecificum eſt illud, quod ordinatur ad plura ſolo numero diuerſa. Si verò differunt ſecundùm eſſentiam, illa prædicabilia conſt tuent vniuerſale genericum, ſi quidem vniuerſale genericum eſt illud, quod ordinatur ad plura, quæ ſunt diuerſa ſecundùm eſſentiam; quare tria vltima prædicabilia erunt ſolùm vniuerſalia, prout comparantur ad ſua inferiora, Differentia quidem ad plures differentias, Proprium ad plures proprietates, Accidens ad plura accidentia. Et hoc verum eſt ſiuè conſiderentur in abſtracto, ſiuè in concreto, quia concreta horum prædicabilium in communi accepta, & comparata ad inferiora, erunt tantùm vniuerſalia, prout dicunt formam iu communi, quę comparatur ad inferiora concreta dicentia formam in particulari.

Tria vltima prędicabilia, no ſunt vniuerſalia, prout dicũt proprium modũ prædicabilitatis.

Quomodo tria vltima prædicabilia cõſtituũt vniuerſale aut genericum, aut ſpecificum.

IV. Atque hinc poteſt oſtendi, vniuerſalia non poſſe eſſe plura, quàm duo: Quoniam vniuerſale formaliter acceptum conſiſtit in vnitate, & aptitudine ad eſſendnm in multis, vnde ſe habet ſemper tanquam vnum in multis, atque adeò in hac vnitate, & aptitudine non poteſt diſtingui, niſi per ordinem ad illa multa, in quibus poteſt eſſe. Cum enim vniuerſale vt ſic dicat, quòd ſit communicabile pluribus, ſicuti non poteſt intelligi huiuſmodi

Quomodo vniuerſalia nõ poſſũt eſſe plura, quã duo.

communicabilitas, niſi plura intelligantur, ita neque poteſt intelligi talis communicabilitas, niſi intelligantur talia plura, & conſequenter poteſt tantùm vniuerſale diſtingui ex diſtinctione cognita in illa pluralitate inferiorum, quibus poteſt communicari. Hæc autem inferiora poſſunt eſſe tantùm duplicis generis, nam hæc eſt ipſorum adæquata diuiſio, quòd videlicet alia differant ſola indiuiduatione, alia verò eſſentia, vt conſideranti patet. Vnde etiam vniuerſale poteſt eſſe tantùm duplex. Atque confirmari poteſt hæc ratio. Vniuerſale, vt ſuo loco oſtendimus, eſt aliquod relatiuum tranſcendentale, ergo debet conſtitui, & diſtingui per ordinem ad ſuum terminum, nempè ad inferiora, in quibus poteſt eſſe, ſed inferiora ſunt tantùm duplicis rationis, nempè alia differentia indiuidualiter, alia eſſentialiter, ergo etiam vniuerſale erit tantùm duplex.

Obiectio.

V. Solùm poſſe obijci videtur, quòd eſſentialis diuerſitas non eſt vnius rationis, ſed diuerſæ, nam alia eſt maior, alia eſt minor, alia ſecundùm rationes magis vniuerſales, & alia ſecundùm rationes minus vniuerſales, ex quo etiam fit, quòd poſſent plures, & plures abſtractiones fieri, quarum vna ſit ſemper alia vniuerſalior. Sed hæc difficultas nullius eſt momenti.

Solutio.

Quia quæcumque differentia, quæ ſit maior numerali, eſſentialis eſt, & hæ duæ diuerſitates ſunt inter ſe contradiſtinctæ, quòd verò in diuerſitate eſſentiali reperiatur alia, & alia diuerſitas eſsentialis, nihil obſtat, vna enim diuerſitas eſsentialis non eſt diuerſa ab altera ſecundùm modum diuerſitatis, ſed ſecundùm magis, & minus, & ſecundùm eſse materiale, & in hoc habet locum ſecunda ſententia; quòd enim vna ſit ſecundùm rationes magis vniuerſales, alia ſecundùm minus vniuerſales, facit tantùm magis, vel minus differre intra eundem modum diuerſitatis, omnis enim talis diuerſitas facit differre eſsentiali modo. Quod ex eo declaratur; nam omnes rationes, & omnes gradus entis à prima vſque ad indiuiduationem excluſiuè conſtituunt vnam completam eſsentiam, quæ ſufficit ad conſtituendam vnam aliquam entitatem, quæ ſi comparetur cum alia, quælibet differt tantùm eſsentialiter. Ex quo fit, quòd, quando diuerſi gradus huius eſsentiæ cum aliis gradibus alterius eſsentiæ comparantur, differant quidem eſſentialiter, ſed tanquam partes, ideò omnis diuerſitas, quæ contingat ſecundùm rationes vniuerſaliores, erit intra eundem modum diuerſitatis, & conſiderata quantùm eſt ex parte extremorum, erit ſecundùm partes eſsentiæ, & conſequenter retinebunt eundem modum diuerſitatis, quem dicit tota eſſentia, ſi cum alia, quantùm poteſt fieri diuerſa, comparetur. Quocircà ex hoc capite non ſunt multiplicanda vniuerſalia.

Vna diuerſitas eſſentialis no differt ab alia, niſi ſecúdùm magis, & minus.

VI. Quod autem hæc duo vniuerſalia diſtinguantur eſſentialiter, & non ſolùm ſecundùm magis, & minus, vt volebat ſecunda ſententia, etiam oſtenditur. Quia, quamuis vtrumque ſit vnum in multis, tamen quia iſta multa, in modo contrahendi, quo vniuerſale contrahunt, diuerſa ſunt, & in ſeipſis includunt diuerſam pluralitatem formaliter, idcircò cum vniuerſale ſit quid relatiuum tranſcendentale, & inferiora, ad quæ ordinatur, ſint diuerſæ rationis, etiam ipſum vniuerſale erit diuerſæ rationis, vtpote conſtitutum per ordinem ad talia inferiora.

Vniuerſale genericum, & ſpecificú diſtinguútur eſſentialiter.

Hinc eſt, quòd quando vniuerſale contrahitur per inferiora, quæ ſunt indiuiduationes, contrahitur incommunicabiliter, ita vt prout eſt ad vnum contractum, reddatur incommunicabile alteri. Quando verò contrahitur ad inferiora, quæ ſint eſsentialiter diuerſa, contrahitur, vt quid adhuc communicabile, quia adhuc remanet communicabile ſaltem pluribus indiuiduis. Deinde vniuerſale ſpecificum habet modum eſsendi in pluribus per modum totius afferens totam eſsentiam completam naturæ, quam communicet indiuiduo. Vniuerſale verò genericum eſt in inferioribus per modum partis metaphyſicæ; Itaque cum hæc duo vniuerſalia habeant diuerſum modum eſsendi in ſuis inferioribus, conſtituunt diuerſa vniuerſalia eſsentialiter.

Vnde colligatur eius diſtinctio.

VII. Atque hæc ſententia deſumitur ex doctrina Ariſt. nam 5. Met. cap. 6. tex. 12. enumerans diuerſam vnitatem, & eam veluti in ſuas ſpecies diſtribuens ait, *Alia numero, alia genere, alia ſpecie, alia analogia vnum ſunt*. Cum igitur vniuerſale ſit vnum vnitate communi,

Cófirmatur ex Ariſt. doctrina.

muni, atque vniuoca, vt iam conſtat ex ſupradictis, ſequitur, quòd neque vnitas numeralis defectu communitatis, neque vnitas analogica defectu vniuocationis, poſſint conſtituere vniuerſale, ſolùm ergo ex doctrina Ariſt. remanet vnitas generica, atque ſpecifica, per quas conſtituatur Atque quid ſimile habet etiam lib. 1. de Partibus animalium cap. 5. dum ait, *Nam alia proportione, alia genere, alia ſpecie rationem complent communitatis*. Atque hoc ipſum colligitur, quia quotieſcumque diſputat contra Ideas, quas adſeribit Platoni, tanquam contra quædam vniuerſalia, ſupponit, quòd vniuerſale poſſit tantùm dicere aliquid ſpecificum, aut genericum. Atque idem Ariſtot. in Antepræd. cap. 2. docet, aliud eſse *Dici de ſubiecto*, & aliud *Eſſe in ſubiecto*. dici enim de ſubiecto conuenit tantùm prædicatis eſsentialibus, vt cum animal dicitur de homine. Eſse verò in ſubiecto dicitur de accidentibus, & cœteris, quæ non ſunt prædicata eſsentialia. Cum autem vniuerſale dicatur de ſubiecto, quippe prædicatur de pluribus tanquam de ſubiecto, neceſse eſt, quòd ſit prædicatum quidditatiuum comparatum ad inferiora, atque adeò vel genericè ſe habens, vel ſpecificè.

Quæ iam vnitates aptæ ad conſtituendum vniuerſale

Vniuerſale dicitur de ſubiecto.

VIII. Ex dictis autem facilè expediuntur fundamenta aliarum ſententiarum; nam ad fundamentum primæ patet ex dictis, quomodo ex diuerſitate modi prædicandi, quem important tria vltima prædicabilia, non conſtituantur diuerſa vniuerſalia, nempè, quia prout dicunt talem modum prædicandi, non ordinantur ad inferiora, ſed ad ſubiectum. Cum verò dicitur, quòd prædicabilitas eſt paſſio vniuerſalis, atque quòd multiplicata prædicabilitate, debet etiam multiplicari vniuerſale, reſpondetur, quòd non quælibet prædicabilitas eſt paſſio vniuerſalis, quia prædicatum latius patet, quàm vniuerſale, cum dentur multa prædicata, quæ non ſunt vniuerſalia. Illa ergo ſolùm prædicabilitas erit paſſio vniuerſalis, quæ reſpicit inferiora, & fundatur in ratione ſuperiori, quæ ordinetur ad inferiora, vt conſtitutiuum ipſorum. Ad fundamentum verò ſecundæ ſententiæ dicimus, quòd ex eo, quòd vniuerſale abſtrahitur à materia ſignata tantùm, aut aliqua vlteriori abſtractione, variatur vnitas, & aptitudo ipſius, quia cum aptitudo ſit quid relatiuum tranſcendentale, ex eo quòd terminus ſint inferiora diuerſa tantùm indiuidualiter, aut diuerſa eſsentialiter, quia variatur terminus aptitudinis, variatur etiam aptitudo, & modus, quo vniuerſale eſt in inferioribus; vnde variatur etiam eſsentialiter vniuerſale, vt iam patet ex ſupradictis.

Ad fundamenta aliarum ſententiarum.

Non omnis prædicabilitas eſt paſſio vniuerſalis, ſed quæ etiam illa ſit.

Qualiſnam ſit diuiſio, qua vniuerſale diuiditur in Genericum, & Specificum. Diſput. XXVI.

Quid in hac re ſentiant Doctores.	*Sect. I.*
Vera ſententia.	*Sect. II.*
Explicantur argumenta aliarum ſententiarum.	*Sect. III.*

Quid in hac re ſentiant Doctores.

SECTIO I.

I. VAldè confusè hæc quæſtio per tractari ſolet, vt autem ex ipſorum doctrina elici poteſt, in hoc complures conueniunt, & ferè omnes exceptis Scotiſtis, quòd ſi conſideretur vniuerſale, prout dicit naturam ſubiectam ſecundæ intentioni, non ſit diuiſio generis in ſpecies, quia hæc prædicabilia nihil habent commune vniuocum; ſi enim haberent aliquid vniuocum, eſset hoc ratio entis; hoc tamen eſt falſum, quia eſt quid analogum; hoc autem non admittunt Scotiſtæ, qui docent, ens eſſe quid vniuocum reſpectu ſuorum inferiorum, & conſequenter concedunt, omnia prædicabilia conuenire vniuocè in ratione entis. Verum quia ratio entis non eſt ratio vniuerſalis, aut prædicabilis, vt magis diſtinctè procedamus diuerſas opiniones referemus.

II. Prima igitur ſententia affirmat, vniuerſale vt ſic, nedum eſse genus vniuocum reſpectu generis, & ſpeciei, ſed etiam reſpectu cœterorum prædi- 1. opinio

cabi-

Vniuerſale eſſe genus ad quinque prędicabilia, & diuiſione eſſe vniuocam. Scot. Tartar. Soto Conuimb Louanienſ. Rauius Tolet. Hurtad. Serna Aucſta. Antun. Andr.

cabilium, quare cum vniuerſale vt ſic diuiditur in illa quinque membra, eſt diuiſio generis in ſuas ſpecies. Ita tenet Scot. q. 8. Prædicab. Tartar. quæſt. 2. Sot. q. 4. vniuerſal. concl. 3. & q. de gener. in reſp. ad 1. Connimb. 6. in Præfat. quæſt. 3. Louanien s. cap. de Proprio Tolet. q. 2. Prædicab. Ruu.. q. 7. Vniuerſ. Hurt. in Logica diſp. 7. ſect. 1. Serna in Logica diſp. 2. Sect. 2. q. 8. ar. 6. §. *Pro ſolutione huius*, Et communis eſt, apud Scotiſt. Ant. Andr. & alios, ac etiam ſequuntur plures Recentiores. Fundamentum præcipuum huius ſententię eſt, quia vniuerſale eodem nomine, & ratione dicitur de his quinque prædicabilibus, omnis enim definitio, quæ de vniuerſali tradi poteſt, etiam conuenire poteſt ſingulis prędicabilibus, vt quod ſit vnum aptum eſſe in multis, ergo cum vniuoca ſint illa, *quare nomen eſt commune, & ſecundùm illud nomen ratio ſubſtantia eſt eadem*, hæc prædicabilia vniuocè conueniunt in ratione vniuerſalis; vnde cum vniuerſale, quod de ipſis dicitur, reſpiciat plura ſpecie diuerſa, erit genus vniuocum ad ipſa

Secunda ſententia Non eſſe diuiſionē generis in ſuas ſpecies. Bœt. Ammon. Auicen. Simpl. Albert. Magn. Petrus Niger Broxellēs

III. Altera autem ſententia negat, vniuerſale vt ſic poſſe eſſe verum genus vniuocum ad cœtera vniuerſalia, ſeù ad quinque Prædicabilia. Ita Boet. & Ammon. in definit. generis apud Porphyr. Auicen. in ſua Log. cap. 7. Simpl. in Prædicam in definit. æquiuocorum, Alb. mag. tract. 2. Prædicab. cap. 9. Pet. Nig. 2. parte Clyp. q. 16. Bruxell. q. 2. Prædicab. & alij complures; quorum præcipuum fundamentum eſt, quia ſi vniuerſale diuideretur in quinque, aut pauciora prædicabilia tanquam verum genus in ſpecies, ſequeretur, quòd genus, quatenus genus eſt, eſſet ſpecies ſuæmet ſpeciei, ſiquidem vt genus eſt cōtineretur ſub primo prædicabili, quod eſt ſpecies ipſius vniuerſalis, quod in quinque prædicabilia diuiditur. Ex quo excluditur illa reſponſio, qua dicitur quòd ſecundùm diuerſos reſpectus eſſet genus, & ſpecies, ſiquidem ſecundùm quod diuideretur in ſuas ſpecies, hoc eſt in quinque Prædicabilia, haberet formalē rationem generis, & etiam ſecundùm eandem rationē poneretur ſub prædicabili primo, nempe genere, quia ſub ipſo debēt collocari omnia genera. Pręterea arguunt ex eo, quòd aptitudo, qua conſtituitur vniuerſale eſt quid negatiuum, negationes autem non poſſunt habere verum genus, & veras ſpecies. Hinc Ariſt. 1. de partibus animal. cap. 3. docet, quòd priuatio, quatenus priuatio, nullā habet differentiam, quia fieri non poteſt vt vlla ſit ſpecies non entis: Verùm hæc ratio procedit ex falſo fundamento, quòd ſupra refutauimus, quòd aptitudo ſit aliquid negatiuum. Arguunt etiam, quia aliqua prædicabilia prædicantur prædicatione accidentaria, & denominatiua, aliqua verò prædicatione eſſentiali, hæ autem prædicationes nihil habent vniuocum. Fonſeca autem 5. Metaph. cap. 28. q. 12. Sect. 2. nititur conciliare has duas opiniones, quòd videlicet hęc poſtrema procedat de vniuerſali fundamentaliter conſiderato, prima verò de vniuerſali relatiuè ſumpto, quod conſiſtit in aliqua relatione rationis, & ſic vtraque eſt vera.

Ariſt.

Fonſecæ opinio.

Vera Sententia.

SECTIO II.

Quomodo accipienda diuiſio.

I. CVM ſecundæ intentiones ad materiam metaphyſicam non ſpectent, eas miſſas facimus, & quando inquirimus, an huiuſmodi diuiſio vniuerſalis ſit generis in ſpecies, conſideramus tantùm illum conceptum realem obiectiuum, quem importat natura communis vt ſic metaphyſicè conſiderata, in qua, diximus, ſaluari formalem rationem vniuerſalis metaphyci; quælibet enim natura abſtracta ab indiuiduis intrinſecè participat rationem vniuerſalis vt ſic, quam tanquam aliquid poſitiuum imbibit in ſuo eſſe: hæc autem ratio, qua formaliter natura vniuerſalis eſt, poteſt adhuc ab ipſa præſcindi, & tunc habebimus conceptum obiectiuum poſitiuū, & reale metaphyſicum de vniuerſali vt ſic communiſſimè ſumpto, & illud eſſe, quòd per hunc conceptum importatur, eſt illud quod diximus diuidi in duplex vniuerſale genericum, & ſpecificum, & de hoc inquirimus, quanam diuiſione diuidatur, quando diuiditur in genericum, & ſpecificum.

II. Sed antequam hoc decernamus, non erit ab re ſtatuere, quomodo ratio prædicabilitatis, vt ſic, dicatur de illis quinque prædicabilibus. Itaque dicen-

Primaeò eluſ.

Prædicabilitas dicitur de quinque prædicabilibus.

dicendum eſt, prædicabilitatē vt ſic, dici vniuocè de illis quinq; prædicabilibus, quod tamen ita intelligi debet, nō quòd immediatè dicatur de ipſis, ſed cum proportione ad diuiſionem, quam tradidimus de prædicabilibus, ita vt primò prædicabilitas vt ſic diuidatur in prędicabilitatem eſſentiali modo factam, & in prædicabilitatem accidentali modo; deinde prædicabilitas eſſentiali modo facta alia ſit generica, alia ſpecifica, vel differentialis. Accidentalis verò, vel reſpiciat ſubiectum proprium, vel commune; an autem hæc diuiſio prædicabilitatis vt ſic ſit generis in ſpecies, aut qualis nam ſit, patebit ex his, quæ dicemus de vniuerſali. Quando autem primò diuiditur in eſſentialem, & accidentalem, certum eſt, eſſe generis in ſpecies, quia ſit per differentias immediatè oppoſitas. Sicuti etiam quando accidentalis diuiditur in eam, quæ reſpicit ſubiectum proprium, & commune, cum etiam hæ ſint differentiæ oppoſitæ, & immediatè diuidentes genus, vt etiam patet, quando accidens diuiditur in proprium, & commune.

An ſit genus

Prima ratio.

III. Quod autem ratio prædicabilitatis vt ſic, ſit quid commune vniuocum reſpectu omnium prædicabilium, probatur. Quoniam cuicumque Prædicabili conſiderato ſecundùm naturam ab intrinſeco conuenit poſitiuè, nemine cogitante, quòd poſſit de ijs prædicari, reſpectu quorum eſt prædicabile. Rurſus tota diuerſitas, quam vnumquodque habet in prædicando, prouenit ratione differentiarum; ergo datur vnus conceptus communis vniuocus prędicabilitatis reſpectu omnium prædicabilium. conſequentia eſt certa, nam ſi habent in ratione prædicabilitatis aliquod cōmune, & aliquod diuerſum, ita tamen vt tota diuerſitas proueniat à differentijs, cum diuerſitas differentiarum non tollat vniuocationem rationis communis, iam ſuppoſita veritate antecedentis, aderit vniuocatio in ratione communi prædicabilitatis.

Prædicabilia omnia conueniunt perfectè in ratione prædicabilitatis, & differant in modo prędicandi.

IV. Quod autem ſpectat ad antecedens probatur eius prima pars, nam natura, quam importat quodlibet prædicabile, poteſt eſſe in eo, de quo prædicatur, in hoc enim fundatur veritas prędicationis, quòd prædicatum ſit in ſubiecto, vnde ratio illa, quæ per tale prædicatum ponitur in ſubiecto, ex natura ſua erit talis, vt poſſit eſſe in illo; atque adeo quòd ſecundùm ſuum eſſe reale dicat ordinem ad intellectum, vt quid ex natura ſua enunciabile de tali ſubiecto, in hoc enim conſiſtit prædicabilitas, quapropter, vt dicebamus, prædicabilia omnia ſecundùm ſuam naturam conſiderata vindicant ſibi ab intrinſeco poſitiuam prædicabilitatem. Altera autem pars, quòd videlicet in prædicabilitate communiter ſumpta non ſit diuerſitas, ſed quòd tota proueniat ratione differentiarum, etiam oſtenditur, nam vnum prædicabile in tantum habet diuerſam prædicabilitatem ab alio, in quantum per aliquid ſibi proprium differt; ergo tota diuerſitas prouenit ratione differentiarum.

Secunda ratio.

V. Secundò declaratur. Omnia prædicabilia intrinſecè participant rationē formalem prædicabilitatis, & præter rationem hanc habent, quòd in peculiari modo prædicandi inuicem differant, ergo habent rationem communem prædicabilitatis vniuocam; conſequentia probatur, quia hæc diuerſitas, quæ habetur ratione modi prædicandi, ſtat cum aliquo communi omnibus prædicabilibus, nempè ratione prædicabilitatis vt ſic, & eſt coarctatiua illius, ergo ratio prædicabilitatis vt ſic eſt vna in omnibus prædicabilibus. Nec valet, ſi dicatur, non eſſe perfectè vnam, quia ſi concipiatur tantùm id, quod in ratione prædicabilitatis eſt commune, verè concipietur aliquid perfectè vnum; nam quæro, an præcisè in illa ratione communi reperiatur diuerſitas, an non. Primum non poteſt dici, quia diuerſitas poteſt tantùm prouenire ex ijs, quę ſunt propria cuiuſcumque prædicabilis, ratio autem communis, vt talis eſt, non poteſt imbibere quę ſunt propria prædicabilium, alioquin non eſſet illud præcisè, quod commune eſt; ſi igitur nullam dicit diuerſitatem, ergo eſt perfectè vna.

Diuerſitas prædicabilium eſt ratione differentiarū, & ſtat cū cōmuni cōceptu prædicabilitatis.

Confir.

VI. Confirmari poteſt hæc ratio. Prædicabilia habent aliquid, in quo ſimul communicant, & aliquid, in quo non communicant, ergo ſi præſcindatur illud, in quo communicant habebitur conceptus vniuocus; probatur conſequentia, nam illud, in quo communicant præcisè conceptum, non poteſt includere diuerſitatem aliquam; quia implicat, prædicabilia inuicem communicare in eo, in quo habent diuerſitatem; ſo-

Prædicabilia in aliquo cōmunicant, in aliquo vero non communicant.

ſolum

lùm enim in eo communicant, in quo non differunt, ergo illud, in quo communicant, erit perfectè vnum in omnibus, atque adeò vniuocum. Rurſus ab omnibus prædicabilibus poteſt abſtrahi vnus conceptus communis, qui dicat explicitè vnam tantùm rationem formalem ſimplicem, nempè poſſe eſſe in alio, vt quid enunciabile de ipſo; hæc autem ratio explicita ſic præcisè conſiderata poteſt dici æqualiter de omnibus prædicabilibus, ita vt totum id, quod dicitur de vno, dicatur vt manens idem etiam de altero, ergo erit conceptus vniuocus.

Tertia ratio.

VII. Tertiò. Ratio prædicabilitatis vt ſic eſt vna ratio formalis intrinſecè participata ab omnibus prædicabilibus, ergo etiam vniuocè participata: Antecedens eſt clarum, nam prædicabilitas dicit illam rationem præciſam, quam dicunt naturæ, prout de aliquo ſunt enunciabiles. Conſequentia oſtenditur, quia, vt alibi dictum eſt, omnis ratio formalis ſecundùm ſuam quidditatem conſiſtit in indiuiſibili, nec poteſt ſecundùm rationem eſſentialem habere magis, & minus, alioquin eſſet diuiſibilis; ergo quando deſcendit ad inferiora, deſcendit æqualiter ſecundùm ſe totam ad ſingula, alioquin ſi deſcenderet magis perfectè ad vnum, quàm ad alterum, deſcenderet diuiſibiliter, quod implicat cum indiuiſibilitate ipſius. Confirmatur, ſi deſcenderet diuiſibiliter, deberet ſecundùm aliquid formale deſcendere ad vnum, ſecundùm quod non deſcenderet ad aliud, hoc autem implicat; nam ratio illa non eſſet vna, ſed multiplex, quoniam haberet aliquid formale, quo deſcenderet ad vnum, & non ad aliud, atque adeò, prout ad diuerſa deſcendit, eſſet diuerſa formaliter; vbi autem non eſt eadem omninò formalitas, ſed diuerſa, non eſt vna, ſed multiplex ratio formalis.

Predicabilitas eſt indiuiſibilis ratio intrinſecè participata a prædicabilibus

VIII. Quod verò ſpectat ad diuiſionem vniuerſalis in Genericum, & Specificum. Dicendum eſt. Non eſſe diuiſionem generis in ſpecies propriè dictas. Probatur concluſio. Quando aliquid diuiditur, tanquam verum genus in veras ſpecies, debet diuidi per differentias oppoſitas, ſed quando diuiditur vniuerſale in Genericum, & Specificum non diuiditur per differentias oppoſitas, ergo non eſt diuiſio generis in ſpecies;

Secunda concluſio. Diuiſio vniuerſalis in genericum & ſpecificum nō eſt generis in ſpecies propriè dictas.

maior huius argumenti eſt indubitata, vnde vt ipſius efficaciam compleamus, eſt ſolùm probanda minor. Quòd igitur eſſe ſpecificum, & eſſe genericum non ſint differentiæ oppoſitę ex eo oſtēditur, quòd oppoſitę differētię ſe inuicē deſtruunt, diuidunt enim Genus, quòd ſi non ſe inuicem, & ab eodem ſubiecto excluderent, non diuiderent Genus; quod etiam poteſt conſtare facta inductione per ſingulas differentias, quæ diuidunt genus; ſed eſſe genericum vniuerſalis, & eſſe ſpecificum non ſunt differentiæ, quæ ſe inuicem excludāt ab eodem ſubiecto, nā eſſe genericum includitur in eſſe ſpecifico, quoniam ſpecies in ſe includit vniuerſalitatem genericam, & propriam addit, qua vniuerſalitas Generica determinetur

Non eſt talis diuiſio per differentias oppoſitas

IX. Et quamuis poſſet reſponderi, quòd quando Genus reperitur in aliqua ſpecie, non habet amplius ſuam vniuerſalitatem genericam, quia prout eſt in illa, non reſpicit plura ſpecie diuerſa, nō tamen hoc tollit efficaciam argumenti, nam ſemper verum eſt, quòd natura generica ex intrinſeco ſuo præcisè conſiderata habet talem vniuerſalitatem, & quòd etiam ex intrinſeco ſuo ordinatur, vt ſit pars ſpeciei, quòd ſufficienter concludit, quòd non poſſunt eſſe differentiæ oppoſitæ diuidentes genus; quia quæ ſemel ſunt differentiæ oppoſitæ, numquam poſſunt venire in compoſitionem vnius ſpeciei. Confirmatur. Genus præcisè conſideratum, prout habet totam ſuam vniuerſalitatem, & comparatum ad ſpecies, de quibus prædicatur, ſe habet vt pars reſpectu illarum, & venit in compoſitionem earundem, hoc autem non poteſt conuenire differentijs oppoſitis, alioquin non eſſent oppoſitæ, nec vna ex natura ſua aliam excluderet ab eodem ſubiecto.

Occurritur reſponſioni.

Vniuerſalitas generis ordinatur ad vniuerſalitatem ſpecificam.

X. Atque hinc ſecundò argumentor. Differentiæ, quæ diuidunt genus in varias ſpecies ita ſe habent reſpectu illius, vt immediatè ipſi aduenıant, ſed ratio, qua cōſtituitur vniuerſale genericū & ratio, qua cōſtituitur vniuerſale ſpecificum, nō immediatè adueniunt vniuerſali, ergo non poſſunt ſe habere, vt differentiæ diuidentes genus in varias ſpecies. Maior eſt certa, & ſequitur ex natura diuiſionis, qua genus debet diuidi, dum enim diuiditur, diſtribuitur in varias ſpecies, & ad illas deſcendit per contractionem, qua à differentijs

Secunda ratio.

Differentiæ diuidētes debent immediate aduenire diuiſo.

diui-

Digitized by Google

diuidentibus contrahitur, hoc autem non poteſt eſſe, niſi differentiæ diuidẽtes immediatè adueniãt Generi, quomodo enim poteſt contrahi, & deſcendere ad varias ſpecies, niſi immediatè afficiatur ab ipſis differentijs contrahentib. Præterea genus, eſt quędam potentia metaphyſica reſpiciens oẽs differentias, tanquã actus, per quos perficiatur, ergo debet immediatè vniri cũ ipſis. Minor etiã eiuſdẽ argumẽti euidẽs eſt, quia ſpecificũ vniuerſale habet ſuã propriã differẽtiã, quæ aduenit generi, vnde vniuerſali vt ſic aduenit ratio vniuerſalis ſpecifici tamen mediatè vniuerſalitateGenerica.

3. ratio. XI. Tertiò probatur. Nunquam differentiæ, quæ diuidunt genus, ita ſe habent, vt vna ſubordinetur alteri, & ſit perfectibilis per illam, ſed quamuis vna differentia adhuc ſit contrahibilis per aliam, numquam tamen differentia, per quam contrahitur, ſimul cum ipſa diuidet idem genus, hoc enim eſt omninò impoſſibile, quia niſi differentiæ ex æquo ſe habeant, non poſſunt diuidere genus; ſi enim vna ſupponit alteram aduenisse generi, quando illam contrahit, iam ſupponit genus diuiſum. Deinde ſi perficit eandem differentiam, quomodo poteſt ſimul cum ipſa diuidere aliquam rationem communem? diuidere enim rationem communem, eſt illam diſtribuere in diuerſas ſpecies. Modò vniuerſale genericum ſubordinatur vniuerſali ſpecifico, & per ipſum perficitur quoniam vniuerſale ſpecificum habetur tantùm formaliter ratione differentiæ, & includit etiam vniuerſale genericum, quod perficitur per rationem vniuerſalis, quæ habetur ratione differentiæ.

Differẽtiæ diuidẽtes nõ ſubordinãtur inter ſe, neq. vna perficitur per aliam.

XII. Præterea poſſumus eandem rationem confirmare. Ratio communis, quæ per varias differentias diuiditur in varias ſpecies non deſcendit ad vnam differentiam mediante alia, ita vt ratio communis, prout coniungitur cum vna differentia, coniungatur etiam cum alia, quia ſic non conſtituerentur ſpecies diuerſæ, ſed vna, & eadem, quæ per diuerſas rationes ſubordinatas cõpleretur. Sed vniuerſale Genericum, & Specificum, ità ſe habent, vt coniungantur ſimul cum vna, & eadem ratione communi vniuerſalis vt ſic, atque vniuerſale vt ſic, ſecundùm quod coniungitur cum vniuerſali generico, coniungatur etiam cum ſpecifico, & conſtituant vnã rationem vniuerſalis cõpleti, quæ in ſe includit rõnẽ vniuerſalis vt ſic, vniuerſalis Generici; & ſpecifici. Quomodo ergo poteſt eſſe diuiſio generis in ſpecies?

Confir Ratio cõmunis nõ deſcendit ad vnam differentiã mediante alia.

XIII. Eſt igitur huiuſmodi diuiſio rationis communis in ſuos gradus, quos poteſt in ſeipſa ſimul recipere propter ſubordinationem, quam inter ſe habent, vniuerſalitas enĩ generica ſubordinatur ſpecificæ, & vna aduenit alteri, quod ſatis ex dictis conſtat, ſic quando eſſe tale corpus ſpecie aduenit corpori genericè conſiderato, quia vniuerſalitas ſpecifica inuoluitur in ratione talis corporis, & generica in corpore vt ſic, vniuerſalitas ſpecifica aduenit genericæ. Hoc tamen non obſtante, adhuc ratio diuiſa eſt vniuoca, quod tamen ita debet intelligi, non quia ratio vniuoca in plures ſpecies vniuerſalis diuidatur, ſed quatenus vnuſquiſque gradus vniuerſalitatis æqualiter participat rationem vniuerſalis vt ſic, nam ſi conſideretur gradus genericus, & ſpecificus formaliter ſumptus, prout dicit formam generis, qua conſtituitur ſpecies, hoc eſt differentiam, verè vterque participat totam rationem vniuerſalis vt ſic, cum habeat, quòd poſſit eſſe in multis ex vi proprij gradus formaliter ſumpti, atque in vtroque ſaluatur perfecta vnitas communis, & aptitudo. Et conceptus ille communis vniuerſalis eſt vnus ſimpliciter, & præciſus à quibuſcumque differentijs, & dicit vnam ſimplicem rationem formalem indiuiſibilem, & conſequenter quando deſcendit ad hos gradus, debet deſcendere æqualiter, & ad vnumquodque ſecundùm ſuam omnimodam perfectionem, quod ſatis ex eo patet, quia definitio vniuerſalis vt ſic æqualiter competit cuicumque gradui.

Qualiſnam ſit hæc diuiſio.

Quomodo ratio diuiſa adhuc ſit vniuoca.

XIV. Verùm licet hæc probabiliter dicta ſint, poteſt tamen etiam ſecundùm aliam conſiderationem defendi, quòd quando diuiditur vniuerſale in genericum, & ſpecificum, ſit diuiſio generis in ſuas ſpecies. Pro quo aduertendum eſt, quòd poteſt vniuerſale conſiderari in concreto, & in abſtracto. In concreto quidem dicit ipſam naturam, quæ intrinſecè vniuerſalis eſt, & hoc pacto eſt aliquid vnum aptum eſſe in multis, quia dicit eſſe naturæ, quod per vniuerſalitatem imbibitam apta eſt, vt poſſit de multis prædicari illis

Quomodo deſcendi poſſit eſſe diuiſione generis in ſpecies.

inexiſtendo. In abſtracto verò dicit illam rationem, quæ à tali natura vniuerſali abſtrahitur, & per quam formaliter habet, quòd poſſit poni in pluribus, quæ eſt ratio formalis conſtitutiua talis naturæ in eſſe vniuerſali, ſi igitur vniuerſale in concreto ſumatur, habent locum ea, quæ diximus, quòd videlicet ſit diuiſio vniuerſalis in diuerſos gradus vniuerſalitatis, et in hoc ſenſu procedunt argumenta facta, quia videlicet eandem ſortitur diuiſionem, quam ſortitur natura imbibens vniuerſalitatem, generica autem, et ſpecifica natura, etiam formaliter ſumptæ ſunt diuerſæ partes, ſeu gradus ſubordinati, qui conſtituunt vnam naturam.

XV. Si verò loquamur de vniuerſali ſecundò modo accepto; in abſtracto ſcilicet, tunc poteſt dici, quòd ſit diuiſio generis in ſuas ſpecies, quod ex eo oſtenditur, quia ſumendo rationem vniuerſalilatis, vt ſic in abſtracto prout dicit vnitatem, & aptitudinem, ſi comparetur ad vnitatem ſpecificam, & genericam immediatè per has differentias diuiditur; nam valet dicere, quòd vnitas, & aptitudo vt ſic, alia facit naturam aptam eſſe in pluribus ſpecie diuerſis, & alia, quæ facit naturam aptam eſſe in pluribus ſolo numero diuerſis, atque vtraque differentia immediatè aduenit vnitati, & aptitudini vt ſic, neque eſt neceſſe, quòd prius intelligatur aduenire vniuerſali vt ſic vnitatem genericam, ſed poteſt illi immediatè aduenire vnitas ſpecifica. Quid enim vetat, quòd vnitas vniuerſalis vt ſic non coniungatur immediatè cum tali vnitate vniuerſali nempè ſpecifica.

Quomodo vniuerſalitas vt ſic immediatè deſcédat ad genericã, & ſpecificã.

XVI. Quod poteſt rurſus confirmari, & declarari. Si conſideretur differentia infima vt contradiſtincta à genere, habet ſuam vniuerſalitatem propriam, qua ſolùm poteſt reſpicere plura ſolo numero diuerſa; ratio etiam generica, vt contradiſtincta à ſpecie habet, quòd reſpiciat plura ſpecie diuerſa. Cum igitur non poſſit dari talis ratio vniuerſalitatis, niſi detur vniuerſalitas vt ſic, debet cum vtraque ratione eſſe coniuncta vniuerſalitas vt ſic, & conſequenter vniuerſalitas vt ſic erit immediatè coniuncta cum vniuerſalitate generica, & immediatè cum ſpecifica, & conſequenter hæ duæ vniuerſalitates immediatè diuident genus. Confirmatur quia non ſolùm immediatè diuident genus, ſed etiam ſe inuicem excludent ab eodem ſubiecto, nam ratio generica præcisè, & ratio differentialis præcisè excludunt quamcumque aliam vniuerſalitatem, implicat enim, quòd ratio differentialis ſpeciei infimæ habeat in ſe vniuerſalitatem genericam, & econtra, quòd ratio generica, vt talis eſt, habeat vniuerſalitatem differentiæ ſpeciei infimæ. Itaque hoc pacto conſiderata erit diuiſio generis in ſpecies.

Ratio generica, & ſpecifica habet ſuã propriã vniuerſalitatẽ.

Explicantur argumenta aliarum ſententiarum.

SECTIO III.

I. Prima ſententia, quam ſectione prima retulimus, probabat ſimpliciter loquendo, vniuerſale eſſe verum genus ad quinque prædicabilia, & arguebat, quia ratio formalis ipſius æqualiter dicitur de omnibus. Quid autem huic argumento, quatenus contra noſtram ſententiam militat, reſpondendum ſit, patet ex dictis. Si enim loquimur de tribus vltimis prædicabilibus, de his ratio communis vniuerſalis non dicitur, niſi quatenus comparantur ad ſua inferiora, tunc autem reducuntur ad Genus, vel Speciem; ſi autem comparemus vniuerſale ad Genericum, & Specificum in concreto ſumptum, verum eſt quidem, quòd reſpectu ipſorum vniuerſale ſe habet, vt quid vniuocum, non tamen vt genus, ſed vt ratio communis diuiſa in ſuos gradus, cur autem non ſe habeat vt genus, conſtat ex rationibus ſupra adductis, nempè quia non diuiditur per differentias immediatè oppoſitas, & immediatè diuidentes genus.

Ad fũdamentũ primæ ſentẽtiæ.

II. Difficilius eſt fundamentum ſecundæ ſententiæ, quòd videlicet genus poneretur ſub propria ſpecie tanquam ſpecies talis ſpeciei. Solent communiter reſpondere, quòd poteſt genus poni ſub aliqua ex ſuis ſpeciebus tanquam ſub genere per accidens, & quòd ſolùm non poteſt poni per ſe; quod ſic declarant. Vniuerſale ſecundùm quod diuiditur in quinque, aut pauciora prædicabilia, quia continet ſub ſe genus,

Ad fũdamentũ ſecundæ ſentẽtiæ.

cõmunis reſp.

nus, non eſt eſſentialiter genus: dicitur autem tantùm genus denominatione accidentali per ſecundam intentionem genereitatis illi ſuperadditam, & ideò cum ſit genus accidentaliter, poteſt poni ſub aliqua ex ſuis ſpeciebus tanquam ſub genere.

Impugnatur. III. Cæterum huiuſmodi reſponſio non euacuat difficultatem, nam vniuerſale, prout prædicatur de pluribus vniuerſalibus, ſeu prædicabilibus, quæ ſpecie differunt, ſe habet vt genus reſpectu illorum, atque adeò etiam reſpectu generis, & tamen tali pacto conſideratum, prout ſe habet vt genus reſpectu ſuorum inferiorum, ponitur ſub ipſo genere, quod eſt ſpecies ipſius, ergo id, quod per ſe genus eſt, ponitur ſub propria ſpecie tanquam ſub genere. *Vniuerſale ſe habet vt genus reſpectu generis.* Deinde genus, quod eſt primum prædicabile, ne dum dicit genereitatem, ſed etiam naturam, quæ ſubſternitur genereitati, atque hæc natura continet ſub ſe omnes naturas, quæ ſubſterni poſſunt genereitati, tanquam ſpecies naturæ ſubijcibilis tali genereitati: Modò natura vniuerſalis vt ſic, quæ diuiditur in Genus, & cœtera vniuerſalia, ſe habet vt genus reſpectu eorum, in quę diuiditur, ſiquidem natura, quæ ſubſternitur genereitati, eſt tale vniuerſale, & natura, quæ ſubſternitur ſpecietati, eſt tale vniuerſale. Rurſus eſt natura apta ſubijci genereitati, ergo ponitur vt ſpecies ſub natura, quæ ſubſternitur genereitati.

Vera reſponſio. IV. Igitur reſpondendum eſt, quòd in ratione vniuerſalis vt ſic poſſunt duo conſiderari, nempe natura vniuerſalis, quæ communis eſt omnibus vniuerſalibus vt ſic, & natura prædicabilis, quæ communis eſt omnibus prædicabilibus. *Quæ in vniuerſali conſiderari poſſint.* Deinde modus prędicandi, quo poteſt prædicari de ſuis inferioribus, nēpè de omnibus vniuerſalibus, & de omnibus prædicabilibus. Iuxta hanc autem duplicem conſiderationem poteſt fieri, quòd ponatur ſub aliqua ex ſuis ſpeciebus, quod ſic oſtenditur. Vniuerſale ſi conſideretur, vt dicit rationem communem vniuerſalitatis, & etiam Prædicabile rationem communem prædicabilitatis, eſt quid magis vniuerſale, quàm ſit vniuerſale genericum, & reſpicit etiam alia vniuerſalia ſpecie diuerſa, & ideò poteſt ſe habere vt genus ad alia vniuerſalia, & prædicabilia; ſi tamen vniuerſale conſideretur in abſtracto, vt dictum eſt ſect. præcedenti. Si verò hoc idem vniuerſale, & prædicabile conſideretur, prout dicit talem modum prædicandi, tunc non latius patet, quàm aliqua ipſius ſpecies, nempè genus, & ideò poteſt poni tanquam ſub genere ſub aliqua ſpecie ipſius. *Quomodo vniuerſale poſſit eſſe genus primi prædicabilis, & poni ſub ipſo tanquam ſpecies.* Et vt magis hæc reſponſio percipiatur, aduertere oportet, quòd vniuerſale conſiderari poteſt, tum materialiter, tum formaliter. Formaliter dicit ipſam rationem formalem vniuerſalitatis, nempe vnitatem, & aptitudinem, qua aptum eſt eſſe in pluribus, & præſcindit ab omni determinatione, quam dicunt inferiora, in quibus poteſt eſſe. Et hoc pacto ſumptum eſt determinabile, & contrahibile per rationes determinatas vniuerſalis, quæ important talem, & talem modum vniuerſalitatis, à quo ipſum omnino præſcindit, cum dicat tantùm poſſe eſſe in pluribus præcisè; vnde cum determinatur ad hanc, vel illam aptitudinem, determinatur ad tale vniuerſale, atque diuiditur tanquam genus in varias ſpecies; & tunc genus prædicabile ſe habet vt ſpecies vniuerſalis, quia importat talem modum vniuerſalitatis; & ponitur ſub vniuerſali præcisè, & formaliter accepto tanquam ſub genere talis vniuerſalis. Materialiter vniuerſale dicit aliquam naturam, ſeu quidditatem; vniuerſale enim importat ſuam peculiarem quidditatem, qua à cœteris entibus, & rationibus metaphyſicis contradiſtinguitur: vnde ſicuti ab ipſis contradiſtinguitur, ita etiam cum ipſis conuenit in eo, quòd ſit natura, ſeu quidditas, & cum hæc conuenientia ſtet etiam cum diuerſitate, conſtituitur quædam determinata natura: atque ſecundùm hanc rationem collocatur ſub genere tanquam ſpecies quædam ipſius. Genus enim quod eſt primum prædicabile importat naturam vt ſic vniuocam determinabilem per diuerſas differentias, atque hanc dicit de ſuo formali, vnde quęlibet determinata natura determinabilis per diuerſas differentias eſſentiales ponitur ſub ipſo tanquam ſpecies quædam; & proinde vniuerſale cum dicat talem *Quid importet genus vt primum prædicabile.*

naturam determinabilem per tales differentias, erit ſpecies illius. quamobrem vniuerſale in ratione vniuerſalis eſt genus generis, ſed illius naturæ, quam importat genus, prout ipſa fundat talem peculiarem modum vniuerſalitatis, nempe illum, quo reſpicit plura eſſentialiter diuerſa: eſt autem ſpecies generis materialiter prout dicit talem naturam, ſeu in ratione naturæ. Et licet ſit ſimul talis natura, & vniuerſale, ita vt in ſua vltima differentia vtrumque imbibat, namen alia eſt ratio formalis vniuerſalis præcisè accepta, & alia eſt ratio taturæ, quia ratio vniuerſalis ſe habet vt quid contrahibile per talem, & nalem modum vniuerſalitatis, ratio verò talis naturæ ſe habet vt contractiuum naturæ vt ſic, & ideò ſecundùm diuerſas rationes vniuerſale eſt genus primi prædicabilis, & ſpecies eiuſdem, quod nullo pacto implicat.

V. Quòd ſi dicas, vniuerſale vt vniuerſale, eſt diuiſibile per diuerſas differentias vninerſalitatis, atque adeo vt tale eſt genus, & vt tale ponitur ſub membro diuidente. Reſpondeo, eſſe quidem genus, vt vniuerſale eſt, reſpectu vniuerſalitis generic, & ſpecificæ: quia tamen in ipſo incipit prima ratio vniuerſalitatis, ita vt in ratione vniuerſalis non habeat aliquid ſuperius; ideo in ratione vniuerſalis non ponitur ſub genere, ſed in ratione talis naturæ; quod enim ponitur ſub genere, debet dicere determinato modo id, quod dicit genus modo indeterminato, atque adeo non poteſt eſſe prima ratio alicuius naturę, quatenus ponitur ſub genere, cum dicat complementum naturæ inchoatæ in genere. Similiter genus quodcumque conſiderari poteſt, & prout dicit naturam prædicabilem de pluribus differentibus ſpecie, & prout dicit talem modum vniuerſalitatis. Secundùm priorem acceptionem eſt genus vniuerſalis, quatenus quædam natura eſt diuiſibilis per vlteriores differentias; poſteriori autem modo eſt ſpecies vniuerſalis, quia importat determinatiuum illius. Et ex his conſtat, quomodo nihil abſurdi ſequatur ex eo, quòd vniuerſale ſit genus primi prædicabilis, & econtra primum prędicabile ſit genus illius, quia id contingit ſecundùm diuerſas rationes. In cæteris autem argumentis nihil momenti tangitur; nam ad ſecundum ibi reſponſum fuit: tertium vero falſum aſſumit, quòd prædicationi accidentali, & eſſentiali nihil vniuocum poſſit conuenire; nam licet accidentale, & eſſentiale non conneniant inter ſe in eſſentia, quę prędicatur, conueninnt tamen in hoc, quòd vtraque ſit natura, quæ poſſit de pluribus prædicari, atque hęc conuenientia vniuoca eſt. Hęc autem de toto vniuerſali, ſiue vnitate eſſentiali ſufficiant.

Quid requiratur vt aliquid ponatur ſub genere.

DE VNIVOCATIONE.

AD VNITATEM eſſentialem conſequitur vniuocatio, quæ quandam ſpecialem rationem vnitatis eſſentialis importat; quæ enim ſunt vnum eſſentialiter, poſſunt eſſe vniuoca. Et quamuis in rigore loquendo omnis vnitas eſſentialis ſit etiam vnitas vniuocationis, quia ſcilicet importat quamdam rationem quidditatiuuam pluribus communem, quæ conſequenter vna eſt, & vniuoca, cum tamen conſideretur etiam ſecundùm rationes eſſentiales, quædam imperfecta vnitas, quæ dicitur analogiæ, ideo vniuocatio importat ſpecialem modum vnitatis, ab eo contradiſtinctum, qui ſolet tribui vnitati analogiæ; & hunc in præſenti conſiderabimus.

Quid ſit Vniuocatio. Diſput. XXVII.

Explicatur definitio vniuocorum. *Sect. I.*
Quædam difficultates circa eamdem definitionem enodantur. *Sect. II.*

Explicatur definitio vniuocorum.

SECTIO I.

I. ANtequam ad explicandam definitionem vniuocorum accedamus, ne videamur ea, quæ ad logicum ſpectant cum metaphyſicis confundere, recognoſcenda eſt illa diſtinctio, quam de Vniuocis tradunt Logici, & Metaphyſici. Alia enim vocant Vniuoca vniuocantia; & alia Vniuoca vniuocata. Hoc autem diſcrimen eſt, quòd Vniuoca vniuocantia ſunt ipſa nomina, quibus explicantur, quæ in eadem ratione conueniunt: Vniuoca vniuocata ſunt ipſamet obiecta, quatenus vniuocè, ſeu in eadem ratione conueniunt. Vnde duplici etiam modo conſiderari poſſunt Vniuoca, vel prout vniuocantia ſunt, & tunc ſpectant ad Logicum, quia conſiſtunt ſolùm in voce, quatenus ſignificatiua rationis communis; & ideò in hoc ſenſu illa ommittimus; & ſolùm conſideramus, vt ſunt vniuoca vniuocata, quia tali pacto dicunt aliquam rationem obiectiuam, & ſpectant ad metaphyſicum, tanquam importantia peculiarem rationem vnitatis eſſentialis. Agit Ariſt. de Vniuocis in Anteprædicament. atque ea in concreto definit; hoc enim familiare eſt apud ipſum, vt ferè omnia in concreto conſideret, quia tali pacto notiora ſunt reſpectu noſtri modi intelligendi.

Vniuoca vniuocãtia, & vniuoca vniuocata

Ariſt.

II. Definiuntur igitur ab Ariſtot. Vniuoca in Antepradicam. *Vniuoca ea dicuntur, quorum & nomen commune eſt, & ratio ſubſtantiæ nominis accommodata eadem eſt.* Seu facilius *Vniuoca ſunt illa, quæ habent idem nomen, & eamdem rationem ſubſtantiæ ſignificatam per nomen.* Vbi aduertendum eſt, Ariſt. definijſſe Vniuoca vniuocata ſimul cum Vniuocis vniuocantibus, ſeu ipſam rationem vniuocam ſimul cum nomine, vt patet, cum dixit *Quorum nomen eſt commune, & ratio ſubſtantiæ eſt eadem.* Hoc autem pacto definiuit, quia agebat de ipſis in ordine ad Logicam, & ideò principale intentum fuit explicare vocem vniuocam: tradidit nihilominus etiam rationem formalem vniuocorum, dum explicanit ſignificatum nominis vniuoci. Si tamen conſideretur ſola ratio formalis vniuocationis, per accidens eſt, quòd habeat vnum nomen; neque enim ſi, quæ vniuocè conueniunt, diuerſis nominibus explicarentur, tolleretur eorumdem vniuocatio; quia tamen nomina accommodantur rebus, atque illas proportionato modo explicant medijs conceptibus, ideo ſtante hac proportionata accommodatione debetur Vniuocis vnum no-

definitio Vniuocorum.

nomen, cum dicant vnam rationem obiectiuam.

Quomodo in particula Nomen in definitione accipien dū. Ariſt. Ammon. Simpl.

III. Prima autem particula, quæ in hac definitione indiget explicatione eſt vox illa *Nomen*, non enim debet accipi, prout eſt particula quædam orationis contra diſtincta à verbo; ſed debet ſumi in ſenſu logico, prout eſt vox ſignificatiua alicuius rei, vt docet Ariſ. 1. Periher. cap. 3. vt etiam notant Ammon. & Simpl. in definitione Æquiuocor. quamuis, ſi in rigore loqui velimus, pro ſolo nomine ſubſtantiuo ſumi poſſet, nam nomen vniuocum debet eſſe impoſitum ad ſignificandam vnam rationem communem, quæ ſit in pluribus: omnis autem ratio communis ſe habet veluti forma illius, à quo participatur, vnde, & aliquo nomine ſubſtantiuo, prout cõtra diſtinguitur à Verbo, explicari poteſt; quia tamen etiam per verbum exprimi poteſt, ideo ſumitur nomen in ſignificatione logica pro quæcumq; voce ſignificatiua: Sed hæc logicis relinquenda ſunt.

Quid importet particula Ratio.

IV. Ideò magis metaphyſico modo procedentes altera particula, quæ indiget explicatione eſt ly *Ratio*, pro qua primum aduertendum eſt. Hanc rationem debere eſſe aliquid commune cum reſpondeat nomini, quod eſt commune pluribus. Verùm hinc oritur diſcrimen inter Auctores, qui non conueniunt inter ſe, an hæc ratio ſit aliquid à parte rei, an verò tantùm aliquid obiectiuè in intellectu exiſtens. Qui enim ponunt vniuerſale formale à parte rei, etiam aſſerunt ſignificare aliquid obiectiuum in intellectu. Sed hoc parum refert ad præſentem materiam, & ſufficit ſtatuere quòd ly *Ratio*, importet explicationem rei, non quidem mentalem, aut vocalem, ſed obiectiuam, quod idem eſt, ac ſi diceretur ipſum eſſe formale vniuocū, quatenus vt quò eſt explicatiuum ſuimet ipſius: quæ quidem ratio in aliquibus eſt definitio, nempe in ijs, quæ poſſunt definiri; cui explicationi conſentit etiam Ariſ. qui 2. Phyſ. cap. 3. definitionem, ſeu *Quorum quid erat eſſe rei* vocat *Rationem*, & ſimiliter etiam 5. Metaph. cap. 8. (Ariſt.) Quia tamen dantur aliqua Vniuoca, quæ non poſſunt definiri, vt ſunt rationes ſimplices, ideo vniuerſaliter non poteſt intelligi de definitione, ſed debet intelligi de quidditate, ſeu de eſſe rei formali, prout eſt manifeſtatiuum, vt quo, ſuimet ipſius.

Quid particula, ſubſtantiæ

V. Altera etiam particula nempe *Subſtantia* addita eſt ad declarandum, de quanam ratione intelligeretur. cum dixit, *Rationem ſubſtantiæ eſſe eandem*; vt videlicet ly *Ratio* contraheretur ad importandum eſſe quidditatiuum rei. Hic enim non debet ſumi ſubſtantia pro re, per ſe ſubſiſtenti, ſed in eo ſenſu, in quo eam accepit Ariſ. 5. Metaph. tex. 15. explicans, quot modis accipiatur ſubſtantia: inquit enim, *Item quòd quid erat eſſe, cuius ratio definitio eſt, & hoc vniuſcuiuſq; ſubſtantia dicitur*. (Ariſt.) Verùm hæc ratio ſubſtantiæ debet eſſe accommodata nomini, hoc eſt debet nomini correſpondere, quatenus per ipſum ſignificatur. Neq; hæc particula ſuperflua eſt, quia definiuntur vniuoca vniuocata ſimul cum vniuocantibus; neceſſe autem eſt, quòd ratio vniuoca importetur per nomen; neque enim ſubſtantia dicitur vniuoca ad hominem, & leonem, quatenus animalia ſunt, quia nomen ſubſtantiæ non importat rationem animalis. Præterea in hac correſpondentia conſiſtit connexio, quæ eſt inter vniuoca vniuocantia, & vniuoca vniuocata.

In quo conſiſtat ratio vniuocationis.

VI. Ex dictis autem colligatur, in quo conſiſtat ratio ratio formalis conſtitutiua vniuocationis vniuocatæ. Conſiſtit enim in eadem ratione ſubſtantiæ: hoc eſt importat quamdam rationem formalem communem pluribus, quæ in ſeipſa eſt vna, habens ſuam propriam identitatem: ſtatim enim ac huiuſmodi ratio intelligitur, percipitur vniuocatio. Vnde etiam conſtat, vniuocationem eſſe vnitatem quamdam importantem ſuam communitatem, & vniuerſalitatem, atq; adeo eſſe paſſionem entis eo modo, quo eſt vnitas vniuerſalis.

Vniuoca Phyſica, Metaphyſica, & Logica. Scot. Gabr.

Ex hoc autem colligitur Vniuoca rectè diuidi in Phyſica, Metaphyſica, & Logica à Scot. in 1. diſt. 3. quæſt. 3 §. *Contra iſtam poſitionem eſt*, & a Nominal. præſertim Gabr. ibid. diſt. 2. quæſt. 9. quicquid in oppoſitum dicant nonnulli Recentiores. Nam ratio ſubſtantiæ, in qua conſiſtit vniuocatio, vel dicit aliquam rationem abſtractam ab omni materia, tum ſenſibili, tum intelligibili, vt eſt ratio ſubſtantiæ, ratio accidentis; & tunc habetur vniuocatio metaphyſica: vel dicit aliquam naturam phyſicam conſtitutam in vltima ſpecie, vt eſt na-

tura

tura humana quatenus inuoluit animã, & corpus, & tunc quia ratio ſubſtantiæ eſt quid phyſicum, etiam vniuocatio erit phyſica. Vel deniq; dicit vniuocum vniuocans, et tunc eſt vniuocatio Logica. Vniuocatio autem vniuocata, ſi accipiatur in communi, prout abſtrahit ab hac, vel illa, eſt intra abſtractionem metaphyſicam, cum abſtrahat à quacumq; materia, & ideo hic ſolùm de ipſa agimus tanquam de quadam vnitate.

Quædam difficultates circa eamdem definitionem enodantur.

SECTIO II.

I. VT melius allata definitio intelligatur, quædam dubia mouenda ſunt, ex quorum ſolutione pendet perfecta intelligentia. Et prima difficultas eſt, an ratio vniuocationis ſaluetur in vno tantùm indiuiduo. Et quidem ſaluari videtur, nam dicit rationem vnam, & nomen vnum; vniuocatio autem conſiſtit in vnitate nominis, & rationis ſubſtantiæ: & partem affirmatiuam tradit Tolet. in Logica in explicat. definitionis Vniuocor. Sed oppoſitum eſt tenendum; quia licèt in vnico indiuiduo ſaluetur vnitas nominis, & rationis ſubſtantiæ; non tamen ſaluatur communitas, quæ neceſſaria eſt ad vniuocationem: vnde dicuntur. *Vniuoca eſſe illa, quorum nomen eſt commune*: quòd non poteſt intelligi, niſi prout comparatur ad plura, quibus conueniat, & cum ratio ſubſtantiæ debeat correſpondere nomini, debet ipſa quoq; communis eſſe. Præterea æquiuoca nequeunt intelligi, niſi plura intelligantur conuenire in ſola vnitate nominis, & eſſe diuerſa in ratione ſubſtantiæ, ergo cum Vniuoca opponantur æquiuocis ex eo, quòd habent ſimul cum nomine vnitatem ſubſtantiæ, plura erunt neceſſaria ad conſtituendam vniuocationem. Et confir. Quando habetur ratio ſubſtantiæ communis pluribus, vel vt communis eſt, ſeu prout dicit vnitatẽ communitatis dicit vniuocationẽ, vel non; ſecundumõ poteſt dici, quia illa ratio, vt comparatur ad plura, cum deſcendat ad illa æqualiter, non poteſt eſſe analoga, ergo erit vniuoca, ergo ſemper ratio vniuoca debet dicere aliquam communitatem. Conſequentia iſta probatur. Quæ enim ſemel in aliqua ratione formali inuoluuntur, ita vt per ipſa conſtituatur in tali eſſe, numquam ſine ipſis reperiri poterit, quia quoties aliquid vt tale inuoluit aliquam rationem, illam inuoluit in ſuo conſtitutiuo formali; & proinde ſemper ipſam requirit.

An Vniuocatio ſaluetur in vno indiuiduo. — *Tolet.* — *Non ſaluatur.*

II. Et ex hoc quoq; colligitur ſolutio alterius difficultatis. Cur videlicèt Ariſ. definierit Vniuoca in plurali. Ideo enim definiuit, quia ſicuti ad conſtituendam vniuocationem requiruntur plura, ita etiam ad ipſam explicandã requiritur pluralitas participantium eamdem rationem communem: & hoc eſt de ratione cuiuſcunq; commutatis, vt non poſſit intelligi, niſi intellectis pluribus. Quòd ſi quæras, cur definierit in concreto, & non in abſtracto. Reſp. Ariſ. tanquam Logicum hic egiſſe de vniuocis, & vt Sect. præcedenti dictum fuit, eius principale intentum erat explicare vniuoca vniuocantia: cum autem nomina præcipuè inſtituta ſint ad explicandas res, prout ſunt in ſeipſis, ideo cum in ſeipſis ſint quid concretum, per modum concreti illa definiuit, explicanit tamen rationem formalem ipſorum. Accedit, quòd in abſtracto ſunt intra metaphyſicam abſtractionem, vnde cum Logicus non pertingat ad ipſã neq; etiam poteſt definire vniuoca in abſtracto. Quare Ariſ. definiuit Vniuoca participantia, quæ dicuntur illa, quæ participant eamdem rationem, non verò vniuoca participata, quæ dicunt formam, quæ ab inferioribus participatur.

Cur Ariſ. definierit Vniuoca in plurali. — *Cur ex definierit in cõcreto.*

III. Tertia difficultas eſt, an in hac definitione comprehendantur denominatiua, illa videlicet, quæ conueniunt in aliqua forma accidentali, vt eſſet cycnus albus, & paries albus; quæ etiam ſub alijs terminis proponi ſolet, an nimirum in vniuocis ratio ſignificata per nomen debeat eſſe eſſentialis ijs rebus, de quibus dicitur. In qua difficultate prima ſententia affirmat; ita enim tenet Ammon. in Antepræedicam. in explicat. Vniuocor. Et fundamentum huius ſententiæ eſt, quia etiam in his eſt idem nomen commune, & eadem ratio ſubſtantiæ importata per nomen, nam albedo v. g. tam eſt in pariete, quàm in

Sentẽti. negatiua. Auer. Boet. Fonseca Ruuius

in cycno, & vtriq. idem nomen albi conuenit. In contrarium tamen ſunt Auer. in Epitome cap. de Vniuocis. Boet. in caput 1. Prædicam. Fonſeca 5. Metaph. cap. 28. quæſ. 12. ſect. 2. §. *Primum quidem, &c.* Ruuius in Logica in explicat. definit. Vniuocor. & alij. Fundant autem hanc ſententiam, quia Ariſ. in Antepredicamentis diſtinguit Denominatiua ab Vniuocis, & Cap. de ſubſtant. ait, quòd accidentia non prædicantur de ſubſtantia ſecundùm ſubſtantiam ſeù quidditatiuè, cum tali pacto prædicari ſit proprium ſecundarum ſubſtantiarum, & differentiarum, & 2. Topicor. cap. 2. loco 1. diſtinguit prædicari vniuocè, & denominatiuè, ait enim, quòd Genus prædicatur de ſpecie vniuocè, & non denominatiuè.

Ariſ.

Aliorum placita.

Alij vero ponunt duplicem vniuocationem, aliam eſſentialem; & aliam accidentalem, & aiunt, hæc denominatiua comprehendi ſub vniuocis accidentalibus.

Auerſa

Auerſa verò in Logica quæſ. 15. Sect. 1. ait, quòd ſi nomen vniuocationis accipiatur magis propriè, ſignificat rationem eſſentialem vniuocatis, & in hoc ſenſu videtur Ariſ. eam accepiſſe: ſi verò accipiatur magis latè, tunc ſignificat quamcunq; rationem pluribus communem, ſiue accidentalem.

Denominatiua non comprehenduntur ſub hac definitione

IV. Sed non video, quo modo poſſit admitti, quòd denominatiua ſub hac definitione comprehendantur, ſeu quòd *Ratio ſubſtantiæ*, quam importat vniuocatio, poſſit eſſe accidentalis vniuocatis. Vniuoca enim dicunt rationem communem, quæ ſit ratio ſubſtantiæ, prout ratio ſubſtantiæ dicit, *Quod quid eſſe rei*, ſeu quidditatem, vt explicauimus ex Ariſ. At quomodo poteſt quidditas rei accidentali modo ſe habere, reſpectu illius, cuius eſt quidditas: ſi autem ratio conſtitutiua vniuocationis non poteſt accidentali modo ſe habere, quomodo dantur vniuoca accidentalia, ſeu denominatiua? quare dicendum exiſtimo, quòd ratio accidentalis poteſt quidem conſtituere vniuocationem reſpectu accidentium inferiorum, vt albedo vt ſic reſpectu diuerſarum albedinum, quia tunc ratio ſubſtantiæ ſe habet vt ratio quidditatis inferiorum; reſpectu verò concretorum, non poteſt dici vniuocè, quia nõ eſt quidditas ipſorum, ſed dicetur ſolùm denominatiuè quia accidentia ſunt accidentales affectiones ipſorum. Quòd ſi ſubiecta accipiantur reduplicatiuè, quia tunc ratio communis caderet ſupra ipſas formas accidentales præcisè, diceretur quidem vniuocè, & poſſet dici, Homo vt albus eſt, conuenit vniuocè cum pariete, vt item albus eſt, quia vterq; participat eamdem rationem vniuocam albedinis, non tamen dicitur vniuocè reſpectu hominis albi, & parietis albi, quia tunc non importat quidditatem ipſorum, vt modo dictum eſt.

An ratio vniuoca debeat ab inferioribus perfecte præſcindere

V. Vltima difficultas eſt, an ratio vniuoca debeat perfectè præſcindere à differentijs inferiorum. Negat Auerſa ſupracit. quia, inquit ipſe, ſpecies & genera important rationes vniuocas, & tamen non perfectè præſcindunt à ſuis inferioribus. Sed procedit ex falſo ſuppoſito, quòd nimirum genera, & ſpecies non perfectè præſcindant, cuius falſitatem oſtendimus ſuo loco in priori tomo, cum egimus de conceptu entis obiectiuo, tum etiam cum de genere comparato ad differentiam. Vnde dicendum eſt, debere perfecte præſcindere, vt nullo pacto inuoluat in ſeipſa differentias. Ratio autem eſt, quia debet eſſe vna, & eadem ratio communis; ſi autem includeret in ſe differentias, cum iſtæ ſint inter ſe diuerſæ, etiam ratio communis diceret diuerſitatem: omnis autem diuerſitas in rationibus formalibus ponit multiplicitatem etiam rationis formalis, cũ quælibet diuerſitas ponat nouam rationem formalem. Ex quo colligitur, falſam eſſe illam diſtinctionem de vniuocatione perfecta, & imperfecta, quòd perfecta dicat vnam rationem formalem præciſam omnino à differentijs; imperfecta verò dicat rationem non omnino præciſam, hoc enim dici non poteſt, quia ſi ſemel vniuocatio conſtituitur per rationem omnino præciſam ab inferioribus, quoties cumq; variatur hæc ratio, variatur etiam formaliter vniuocatio.

Auerſa

An

An ſola vnitas rationis formalis ſaluet vniuocationem. Diſput. XXVIII.

Auctorum ſententia. Sect. I.
Poſterior ſententia vt vera confirmatur. Sect. II.
Incidens dubium expeditur. Sect. III.

Auctorum ſententiæ.

SECTIO I.

I. AD perfectam explicationem vniuocationis formaliter ſumptæ valdè facit deciſio præſentis difficultatis, cum enim ratio vniuoca ſit vna communis pluribus, difficultas ſuper-

Punctus difficultatis.

eſt, an formaliter conſtituatur per ſolam vnitatem an verò requiratur etiam, quòd ratione communitatis dicat formaliter habitudinem ad deſcendendum æqualiter ad inferiora, ita vt iſta æqualitas pertineat ad formale conſtitutiuum vniuocationis. Et quamuis vniuocatio vtrumque dicat, nimirum, eam rationem communem eſſe vnam, quàm æqualiter deſcendere, nec vnum ſit ab alio ſeparabile, dubitatur tamen, an vt habeatur conceptus vniuocationis, neceſſe ſit, vtrumque concipere, an verò ſufficiat concipere vnitatem rationis communis. Supponimus autem quòd ratio vniuoca, quatenus talis eſt, debeat eſſe vna, vt in præcedenti diſputatione docuimus. Quod ſi Ariſt. 7. Phyſ. tex. 31. dixit in genere latere

Quomodo in genere lateant æquiuocationes Ariſt.

multas æquiuocationes, non intellexit, quòd habeat æquiuocationes, quatenus genus vniuocum eſt, quaſi vt genus eſt, dicat diuerſas rationes ſubſtantiæ, quemadmodum dicunt æquiuoca, ſed intellexit, quòd importet æquiuocationes ratione differentiarum, ita vt natura ſpecifica phyſica, quatenus appellatur nomine generis, ratione differentiarum æquiuocè ſe habeat.

1. opinio

II. Prima ergo ſententia docet, ad formale conſtitutiuum vniuocationis non ſufficere vnitatem rationis communis præciſè, ſed vlterius requiri æqualitatem participationis, quia fieri poteſt, quòd ratio in ſe conſiderata, & præciſa ſit vna, prout verò deſcendit ad inferiora, habeat diuerſitatem, & in ipſis non ſit vna. Hanc opinionem refert Suarez ſuppreſſo nomine, & eam ſequitur in Metaph. diſp. 2. ſect. 2. num. 6.

Ad vniuocationē non ſufficere vnitatem rōnis cōmunis.

Suarez.

Vult enim, Ens habere vnum conceptum obiectiuum præciſum ab inferioribus, & tamen eſſe analogum, quia inæqualiter ad ipſa deſcendit, atque hoc paſſim docet, præſertim in eodem opere Metaphyſicæ. Deſumitur etiam ex Iauel. 4. Metaph. queſt. 1. vbi docet,

Iauel.

quòd ens ſecundùm ſe conſideratum neque eſt analogum, neque vniuocum, quia ad concipiendam rationem vniuocam requiritur, quòd concipiatur ordo ad inferiora.

III. Fundamentum huius ſententiæ eſt, quia per inæqualitatem participationis tollitur vniuocatio, quia tunc eadem omnino ratio non eſt in inferioribus, ſed deſcendit per prius, & poſterius, & vnum eſt tale cum proportione ad aliud; neque de hoc eſt dubitatio aliqua, ſi enim ponitur inæqualitas in eadem ratione formali, ponitur etiam analogia: vnde ſolùm difficultas eſt, quòd ſtante hac inæqualitate participationis poſſit ratio communis eſſe vna, & præciſa. Ideo Suarez pluribus id probat de ente, & conatur oſtendere, quòd ens dicat conceptum vnum præciſum, quare ſtante analogia ipſius, quam ſupponit, ſequitur, quod poſſit dari ratio formalis, quæ ſit vna, & analogicè deſcendat, & conſequenter ad conſtituendam vniuocationem non ſufficiat vnitas rationis participatæ, ſed requiratur vlterius æqualitas participationis. Verùm cum rationes ipſius probent tantùm vnitatem conceptus obiectiui entis, illas omittemus, quia nos quoque concedimus, ens habere vnum conceptum obiectiuum, & præciſum, ſed ex hoc inferimus eſſe vniuocum.

2. opinio Ad conceptū vniuocationis ſufficere vnitatē rōnis cōmunis.

IV. Altera autem ſententia aſſerit, quòd ad conſtituendam vniuocationem ſufficit, quòd ratio communis præſcindat ab inferiorib. & ſit vna nullam in ſe includens diuerſitatem: non quidem quaſi poſſit ratio vniuoca, ſeu ratio, quæ à ſeipſa excludit omnem diuerſitatem, inæqualiter participari, ſed quia, licèt æqualiter participetur, hęc tamen æqualitas participationis non eſt

formale conſtitutiuum vniuocationis, ſed quid conſequens. Hæc ſententia communis eſt apud Thomiſtas, quam tradit D. Th. 4. Metaph. lect. 1. & 1. de Cęlo tex. 2. Albert. in Antepræ dicam. in expoſit. Vniuocor. quam etiam ſequuntur nonnulli Recentiores; qui cum aſſerant, ens eſſe analogum reſpectu ſuorum inferiorum, conſequenter affirmant, non dicere vnam rationem præciſam ab iiſdem inferioribus.

D. Th. Albert.

Poſterior ſententia vt vera confirmatur.

SECTIO. II.

1. concl. Ratio in ſe vna, æqualiter etiã participatur ab inferioribus.

I. PRo declaratione poſterioris ſententiæ, quam veriſſimam puto, pono primam concluſionem. Implicat, quòd aliqua ratio formalis ſit in ſe vna, & non deſcendat æqualiter ad inferiora. Prob. autem concluſio. Implicat, rationem, quæ ſit multiplex in inferioribus, ſeu quæ in ipſis inuoluat diuerſitatem, abſtrahi ab ipſis vt vnam; ergo etiam implicat rationem, quæ in ſeipſa ſecundùm ſtatum præciſionis ſit vna, & nullam diuerſitatẽ dicat, in inferioribus non eſſe perfectè vnam, ſed includere diuerſitatem. Conſequentia tenet ex conuerſentia conſequentis ad antecedens: ſi quidem, ſi aliquid, quod eſt vnum in ſe, poteſt eſſe diuerſum in inferioribus, ſeu diuerſimodè participari, etiam quod eſt diuerſum in inferioribus, ſeu quod diuerſimodè participatur, poteſt eſſe vnum in ſe. Anteced. etiam prob. Quando ab inferioribus abſtrahitur aliqua ratio, abſtrahitur ea ratio, quæ eſt in ipſis, & ſecundùm id, quod dicit in ipſis, ergo ſi in inferioribus dicit diuerſitatem, debet etiam abſtrahi cum diuerſitate.

Ratio multiplex in inferiorib. non põt abſtrahi vt vna.

Confir.

II. Confir. Quando abſtrahitur ab aliquo inferiorum ratio communis, & deinde etiam ab alio abſtrahitur eadem ratio communis, vel per vtramque abſtractionem idem omnino abſtrahitur, vel aliquid abſtrahitur per vnam, quod non abſtrahatur per aliam. Si idem omnino abſtrahitur per vtramque, ergo etiam in inferioribus erat omnino eadem ratio ſine aliqua diuerſitate, quia abſtrahitur illa ratio communis, prout erat in ſingulis. Si non eſt omnino idem, quod per vtramque abſtractionem abſtrahitur, ergo neque ratio abſtracta eſt vna, cum aliquid habeat in vna abſtractione, quod non habet in alia. Secundò etiam confir. Vel ratio communis, quæ in ſe eſt vna vt præciſa, habet poſtea diuerſitatem in inferioribus ratione ſui, vel ratione inferiorum: neceſſarium eſt enim, quòd ratione alterius ex his proueniat diuerſitas; ſi ratione ſui habet diuerſitatem; cum etiam præciſa habeat quicquid ipſi conuenit ratione ſui ipſius, etiam præciſa dicet diuerſitatem, & non erit vna. Si verò ratione inferiorum. ergo iam inferiora non ſunt inter ſe diuerſa in ratione communi, ſed ſolùm ratione differentiarum, quod non tollit æqualitatem participationis in ratione communi. Rurſus quando inferiora habent diuerſitatem in ea ratione, in qua conueniunt, huiuſmodi diuerſitas reperitur in tali ratione conuenientiæ & conſequenter non poteſt ab illa abſtrahere, non enim idem abſtrahere poteſt à ſeipſo, & conſequenter cum hæc diuerſitas etiam faciat differre inferiora, non poteſt illa ratio abſtrahere à dierentijs: ratio autem, quæ à differentijs non abſtrahit, num quam poteſt eſſe in ſe vna.

Quomodo ratio quę dicit diuerſitaté in inferiorib. nõ poſſit eſſe in ſe vna.

III. Secundò prob. Non poteſt idem manens idem, modò dicere diuerſitatem, modò non dicere, ergo non poteſt ratio, quæ præciſa eſt vna, quando eſt in inferioribus dicere diuerſitatem. Anteced. eſt certum, quia non poteſt idem diuerſificari à ſeipſo. Conſequentia autem tenet, quia ratio communis deſcendit ad inferiora ſecundùm totum id, quod dicit in ſeipſa, & non ſecundùm aliquid aliud, quia ex ſe nihil dicit præter id, quod in ſe includit, vnde cum maneat eadem, quando ad inferiora deſcendit, ſi præciſa non dicit diuerſitatem, neque etiam poteſt dicere, quando eſt in inferioribus. Confir. ſi ratio, quæ præciſa non dicit diuerſitatem, in inferioribus poſtea diceret, eſſet vna, & non vna, quod non poteſt admitti; ſi quidem contradictoria de eodem verificarentur. Sequel. autem oſtenditur, quia inferiora in ea ratione, in qua non ſunt perfectè vnum, non ſunt vniuoca; & in ea ratione, in qua ſunt vniuoca, ſunt etiam perfectè vnum, ergo ſi daretur ratio, quæ præciſa

2. ratio.

Ratio cõmunis, quæ ſemel eſt in ſe vna vbicũq; ſit retinet ſuã vnitatẽ.

eſſet

Digitized by Google

eſſet vna; & in inferioribus diceret diuerſitatem, inferiora illa ſecundùm eamdem rationem non eſſent vnum, quia non eſſent vniuoca, & eſſent vnum, quia ratio illa præciſa eſt vna.

Ratio in ſe vna debet deſcẽdere cum æqualitate ad inferiora, quia indiuiſibilis.

IV. Tertiò argumentor. Quando ratio præciſa eſt vna, habet vnitatem ſibi proportionatam, ergo non poteſt eſſe vna in ſeipſa vt præciſa eſt, quin etiam æqualiter deſcendat ad inferiora. Quod debeat habere vnitatem ſibi proportionatam, dubium eſſe non poteſt, quia vnumquodque, quando eſt vnum, habet illam vnitatem, quæ ſibi ab intrinſeco conuenit? Quòd verò ex hoc ſequatur, quòd debeat neceſſariò cum æqualitate deſcendere ad inferiora, facilè oſtenditur. Cum enim talis ratio præciſa ſit quædam formalitas, ſeu quidditas, debet habere eam vnitatem, quæ conuenit quidditatibus; hæc autem eſt vnitas indiuiſibilitatis, quia rerum eſſentiæ, quemadmodum docet Ariſt. 8. Metaphyſ. tex. 10. ſunt ſicuti numeri, atque conſiſtunt in indiuiſibili. Modò ſi ratio præciſa eſt vna, debet ſe habere modo indiuiſibili, atque adeo ſi ſecundùm ſe deſcendit ad inferiora, debet deſcendere retinendo ſuam indiuiſibilitatem. Si autem deſcendit ſecundùm ſuam indiuiſibilitatem, debet indiuiſibili modo deſcendere, atque adeo ſecundùm totum id, quo deſcendit ad vnum, deſcendere etiam ad alterum: neque enim ratione ſuæ indiuiſibilitatis aliquid in ſe de nouo admittit, neque aliquid patitur à ſe detrahi.

Ariſt.

Reſp.

V. Poſſet tamen quis reſpondere iuxta doctrinam Suarez, quod licèt ratio in ſe ſit vna, quia tamen deſcendit per prius ad vnum, & per poſterius ad aliud, hinc fit, quòd ratione huius prioritatis, & poſterioritatis perfectiori modo reperiatur in vno, quàm in altero. Sed hæc reſponſio reijcitur ex rationibus huc uſque allatis, & præſertim tertia; nam ſi deſcenderet per prius, & poſterius, ita vt poſteriori modo reperiretur in vno, quàm in alio, pateretur diuiſionem, quia in vno inferiorum haberet aliquid minus, quàm haberet in alio, quia eſſet in illo imperfectiori modo; quomodo ergo haberet indiuiſibilitatem, quæ neceſſariò reperitur in qualibet ratione formali, quæ ſit vna? Præterea quando ratio iſta deſcendit per prius, & poſterius cum inæqualitate perfectionis, ſi ſecundùm ipſam comparentur inter ſe inferiora, vel erunt omnino eadem in tali ratione, vel diuerſa; ſi primum, ergo deſcendit ad ipſa cum æqualitate: ſi verò aliquo modo diuerſa, tunc ſequitur, quòd non ſit eadem ratio, ſed multiplex: omnis enim diuerſitas ſecundùm rationes formales multiplicat ipſas rationes formales; vnde non poterit dici, quòd ratio, quæ in ſe, vt præciſa eſt, habet vnitatem, deſcendat per prius, & poſterius cum inæqualitate perfectionis.

Impugnatur.

Inæqualitas perfectionis ſẽper cũ diuerſitate rationis formalis.

2. concl. Vniuocatio de ſormali dicit ſolam vnitatem rationis cõmunis

VI. Secunda concluſio. Vniuocatio de ſuo formali dicit tantùm vnitatem rationis communis, non vero æqualitatem participationis, ſed æqualitas participationis ſe habet veluti paſſio conſequens vniuocationem. Secunda pars concluſionis facilis eſt, quia ſi æqualitas participationis non pertinet ad formale conſtitutiuum vniuocationis, & tamen ratio vniuoca non poteſt niſi æqualiter participari, ita vt omni, ſoli, & ſemper conueniat, ſequitur, quòd debeat eſſe paſſio ipſius. Prima autem pars deſumitur ex Ariſt. in definitione Vniuocorum, in qua, dum explicat naturam ipſorum, ponit ſolùm vnitatem rationis communis, nec aliquid vlterius requirit: ſi autem requireretur æqualitas participationis debuiſſet in ipſorum definitione explicari. Atque etiam ſequitur ex concluſione præcedenti, quia ſi neceſſe eſt, quòd ratio, quæ eſt vna, deſcendat æqualiter, etiam ex vi vnitatis conſtituetur vniuocatio.

Ariſt.

1. ratio.

VII. Deinde in ſpeciali probatur. Vniuoca, & æquiuoca opponuntur, & conſequenter per rationes oppoſitas conſtituuntur; ergo ſi æquiuoca conſtituuntur per multiplicitatem rationum formalium, & vnitatem nominis, vniuoca conſtituentur per vnitatem eiuſdem rationis communis. Confirmatur. Vniuoca per hoc recedunt ab æquiuocis, quod recedunt à pluralitate diuerſarum rationum, & accedunt ad vnitatem, ergo quando habetur perfecta vnitas in aliqua quidditate, habetur etiam perfecta vniuocatio. Confir. ſecundo. Vel quando ratio eſt perfectè vna, includit diuerſitatem in ſeipſa, vel non; ſi includit, ergo non eſt perfectè

Vniuocatio cõſtituitur per oppoſita ratione æquiuocationis.

vna, vt ſupponitur: ſi verò non includit, ergo eſt vniuoca, quia ibi adeſt vniuocatio, vbi abeſt omnis diuerſitas. Tertiò adhuc confirmari poteſt. Analoga ſunt media inter vniuoca, & æquiuoca, ergo vniuoca conſtituuntur per ſolam vnitatem rationis communis. Conſequentia probatur, nam analoga dicunt rationem partim eamdem, partim diuerſam, ergo ratio, quæ ab hac recedit, ab analogia quoq; recedit, & tranſit ad vniuocationem, ſi recedit ab ipſa per omnimodam vnitatem.

2. ratio

VIII. Secundò prob. Quando aliqua plura ſecundùm vnam aliquam rationem perfectè conueniunt, ſunt inter ſe vniuoca ſecundùm illam rationem: ſic quia homo, & leo perfectè conueniunt in ratione animalis, ſunt etiam vniuoca ſecundùm talem rationem, ergo ſola vnitas eſt ratio formalis conſtitutiua vniuocationis. Antecedens eſt certum, quia non aliunde cognoſcimus eſſe vniuocationem inter plura; niſi ex perfecta conuenientia in aliqua ratione. Conſeq. prob. Perfecta conuenientia eſt conſtitutiua vniuocorum in concreto, ergo eadem perfecta conuenientia præciſa erit ſufficiens conſtitutiuum rationis vniuocæ in abſtracto: abſtractum enim dicit ſolam formam ſeparatam à ſubiecto; perfecta autem conuenientia, ſi ſeparetur, nihil aliud dicit, niſi vnitatem alicuius rationis, quando enim ratio conuenientiæ à pluribus præſcinditur; non remanet niſi ratio conuenientiæ perfectè vna, quia ſeparatis differentijs remanet illa conuenientia ſub ratione alicuius formalitatis nullam habentis diuerſitatem; & ex vi huius vnitatis, ſicuti habetur perfecta conuenientia in abſtracto, ita etiam vniuocatio.

Vniuocatio conſiſtit in perfecta cōueniētia.

3. ratio.

IX. Et rurſus declaratur. Quando inquirimus, per quid formaliter conſtituatur vniuocatio, loquimur de ratione participata vniuocè ab aliquibus inferioribus, quæ eſt vniuocatio abſtractè conſiderata. Tria enim in vniuocatione poſſunt conſiderari. Ratio participata. Participatio; & Participantia talem rationem. Participantia vniuocè aliquam rationem per hoc ſunt vniuoca, quia in illa ratione perfectè conueniunt; Participatio verò dicit ipſam paſſiuam communicationem, qua ratio communis inferioribus communicatur, quæ vniuoco modo fit, ſi æquali modo communicetur omnibus. Ratio verò participata, quæ eſt ipſa vniuocatio in abſtracto, in nullo alio poteſt conſiſtere, quàm in perfecta vnitate rationis communis; & ſicuti ex eo, quòd ratio eſt communis, ſequitur, quòd à pluribus poſſit participari, ita ex eo, quòd eſt perfectè vna, & indiuiſibilis, ſequitur, quòd poſſit æquali modo participari, atque adeo æqualitas participationis conſequitur vnitatem, & proinde eſt poſterior ratione formali vniuocationis. Quod amplius confirmari poteſt. Illud in vnaquaque re pro eſſentia ponendum eſt, ex vi cuius primò intelligitur eſſentia illius, quod verò poſterius eſt, atque ipſi ſoli conuenit, debet conſtitui tanquam paſſio; at in ratione vniuoca habetur vnitas, & indiuiſibilitas, & etiam habetur æqualitas participationis, & ex vi vnitatis indiuiſibilis ſufficienter intelligitur vniuocatio, ergo hæc ſola debet conſtitui pro formali conſtitutiuo. Si enim eſt vna, ſequitur etiam, quòd æqualiter participetur, atque adeo vnitas eſt prima ratio, & conceptus vniuocationis. Fundamentum autem Suarez pro oppoſita ſententia non eſt magni momenti, quia vel ens non eſt perfectè vnum; vel ſi eſt perfectè vnum vt nos docuimus in priori tomo, eſt etiam vniuocum, vt ibidem fusè probatum fuit.

Tria in vniuocatione cōſiderātur

Quomodo æqualitas participationis cōſequatur ad rōnē vniuocationis.

Incidens dubium expeditur.

SECTIO III.

I. CVm dictum ſit, ad ſaluandam vniuocationem ſufficere vnitatem rationis communis, difficultas inſurgit, quid per hanc rationem communem intelligatur: difficultas autem inde procedit, quia in vniuocatione duplex ratio communis interuenit, alia, quæ ſe tenet ex parte obiecti, quæ nimirum importat aliquam naturam participatam ab vniuocatis cum omnimoda vnitate, ſeu æqualitate, quia in ſuo eſſe conſtituuntur, vt eſſet ratio animalis reſpectu oīum animaliū. Altera verò eſt ratio ſe tenes ex parte intellectus noſtri, quę nō eſt aliud, quā ipſamet intellectio ſeu cōceptus intellectus, quo concipit rōnem cōmunē ſe tenentē ex parte obiecti, qui

In vniuocatione duplex ratio mētalis, & obiectiua

qui-

Quæ ex nis requiratur ad vniuocationem, & an mẽtalis ſufficiat. Opinio Ferrar.

quidẽ conceptus, quamuis in ſe ſit vnus, & ſingularis, dicitur tamen communis quia repræſentat ipſa vniuoca omnia ſecundùm illam communem, & perfectam conuenientiam, quam habent ratione vniuocationis.

II. Ferrar. ergo 1. contra Gent. cap. 34. §. *Vnum dumtaxat eſt*, docet, ad vniuocationem ſufficere vnitatem rationis, & nomine Rationis intelligendum eſſe conceptum formalem, ſeù mentalem, correſpondentem nomini, quòd vnum, & idem tribuitur vniuocis; ait enim in definitione Vniuocorum *Rationem* non ſumi pro conceptu obiectiuo, ſed pro conceptu formali. Quòd primo probat, quia particula *Ratio* in definitione vniuocorum accipitur pro definitione, & ſenſus eſt, quòd ea ſint vniuoca, quæ habent idem nomen, atq; eamdem definitionem; definitio autem eſt in mente, eſt enim oratio explicans quodquid erat eſſe rei. Deinde ſubſtantiæ materiales, & immateriales in re nullam habent conuenientiam, & intellectus tamen concipit vniuocationem inter ipſas, quod non aliunde prouenit, niſi quia intellectus colligit aliquam conuenientiam formãdo vnum conceptum mentalem applicabilem tam ſubſtantiæ materiali, quàm immateriali; hic ergo conceptus mentalis ſaluat vniuocationem, cum in alio ſaluari non poſſit. Et citat etiam D. Th. 1. par. quæſ. 13. ar 4. & in 1. diſt. 2. quæſ. 2. & quæſ. 7. de Potentia ar. 6. in quibus locis docet, quòd ratio ſignificata per nomen eſt conceptus, quem format intellectus de re ſignificata per nomen. Poſtea autem ſubdit, hanc vnitatem conceptus formalis, ſeu mentalis ſaluare vniuocationem logicam, & hanc vnitatem conceptus mentalis concomitari aliquando vnitatem conceptus obiectiualis.

D Th.

III. Hæc tamen doctrina Ferrar. mihi ſatisfacere non poteſt; & falſum exiſtimo id, quòd vltimo loco attulimus, nimirum aliquando ad vnitatem conceptus mentalis conſequi etiam vnitatem conceptus obiectiui. Si enim ponitur vnitas conceptus mentalis, ita vt ſit vnus nedum ſecundùm ſuam entitatem, ſed etiam ſecundùm eſſe repræſentatiuum, ex eo videlicet, quòd repræſentet vnicum obiectum, neceſſariò ſemper etiam conceptus obiectiuus ipſi correſpondens erit vnus. Cum enim conceptus mentalis habeat totam ſuam repræſẽtationem in ordine ad obiectum à quo deſumitur, quomodo fieri poteſt, quòd repræſentatio ſit omnino vna terminatiuè accepta, & conceptus obiectiuus ipſi correſpondens non ſit vnus? cum enim, quòd repræſentatur, ſit terminus repræſentationis, dicere, quòd conceptus mentalis in repræſentando ſit vnus, & conceptum obiectiuum non eſſe vnum, idem eſſet, ac ſi diceretur conceptum obiectiuum eſſe vnum, & non eſſe vnum. Deinde etiam ſi conceptus mentalis non eſt vnus repræſentatiuè, ſeù terminatiuè, impoſſibile eſt etiam, quòd conceptus obiectiuus ipſi correſpondens ſit vnus ob eamdem ſcilicèt rationem, quia eſſe repræſentatiuum conceptus mentalis eſt in ordine ad obiectum, atq; ab ipſo deſumitur: vnde debet eſſe debita correſpondentia inter vtrumq; conceptum, ita vt eodemmodo ſe habeant in eſſe repræſentatiuo proportione ſeruata, ac in eſſe repræſentato. Quamobrem non poteſt vnus eſſe multiplex, niſi ſit etiam multiplex alter, & poſita vnitate in vno, debet etiam poni in altero.

Aequalitas correſpondẽtiæ inter cõceptũ mentalẽ, & obiectiuum.

IV. Hinc autem deduco: Ad vniuocationẽ concurrere quidem vnitatem conceptus mentalis, ſed tamen ita concurrere, vt etiam concurrat vnitas conceptus obiectiui: imò vnitatem conceptus formalis dependere ab vnitate conceptus obiectiui, ita vt ab ipſa deſumatur. Et quidem quòd ad vniuocationem concurrat vnitas conceptus obiectiui, planè certum eſt, quia inquiro, cur aliqua ſint vniuoca, aliqua verò ſint æquiuoca, quamuis vtraque habeant vnum, atq; idem nomen: quòd ſi reſpondeat Ferrar. eſſe aliqua vniuoca, & aliqua non, quia ex aliquibus poteſt intellectus colligere vnum conceptum mentalem applicabilem indifferenter vnicuique ex vniuocatis; rurſus inquiro, cur ex aliquibus non poſſit hunc conceptum colligere, & ex aliquibus poſſit, videlicet ex omnibus animalibus poſſit colligere conceptum vnum animalis, qui indifferenter de quocumque animali dicatur, & vnico nomine ſignificetur, & non poſſit colligere vnum conceptum canis ex cœleſti, & terreſtri: certè non aliud reſponderi poteſt, niſi quia animali,

Ad vniuocationem cõcurrit vnitas conceptus, tum mẽtalis, tũ obiectiuus.

omnia

omnia habent quamdam intrinſecam conuenientiam, qua in eſſe animalis conueniunt, quam ſolam poteſt intellectus concipere præſcindendo à differentijs, quibus determinatur. Æquiuoca autem non habent, & ideò non poteſt intellectus huiuſmodi conceptum ab ipſis colligere. Deinde ſi conceptus mentalis eſt vnus, atq; indifferẽter cuicũq; vniuocorum conuenit, oportet etiam, quòd vnam, atq; eamdem rationem repræſentet in quocumque vniuocorum alioquin ſi diuerſas repræſentaret, ita vt vnam repræſentaret in vno, & aliam in alio, non eſſet vnus in repræſentando, nec indifferenter applicaretur cuicumque vniuocorum, quia prout repræſentaret id, quòd eſt in vno, non poſſet alteri applicari, alioquin repræſentaret id, quòd non eſſet in ipſo. Quare cum vnam, atque eamdem rationem repræſentet in omnibus vniuocis, oportet concedere etiam ex parte obiectorum vnum conceptum obiectiuum, qui importet illam rationem. Quòd verò vnitas conceptus mentalis dependeat ab vnitate conceptus obiectiui etiam certum exiſtimo, nam quando intellectus promit ſuum conceptum formalem, ſupponit in aliquo priori obiectum, atque conceptus mentalis ordinatur ad repræſentandum obiectum, ab ipſo deſumens eſſe repræſentatiuum, quòd nõ eſt aliud, quàm quędam imago obiecti; vnde cũ ab ipſo deſumatur eſſe repręſentatiuum, ab eodem quoq; debet deſumi vnitas, vel multiplicitas conceptus mentalis ſecundùm eſſe repræſentatiuum.

Vnitas conceptus mentalis deſumitur ab obiecto

Vniuocatio metaphyſica conſiſtit in ſola ratione communi.

V. Cœterùm quamuis vnitas conceptus mentalis concurrat ad vniuocationem, non tamen concurrit tanquam conſtitutiuum; ſed ſi loquamur de Vniuocatione metaphyſica, ſufficienter ſaluatur in ſola ratione communi obiectiua, quæ ſit eadem in omnibus vniuocatis. Atque hoc ſatis ex eo confirmatur, quòd eſſe metaphyſicum ſe tenet ex parte obiecti, importat enim formalitatem aliquam deſumptam ab eſſe phyſico, quam præciſam concipit intellectus; vnde cum eſſe metaphyſicum ſit ex genere ſuo aliquid obiectiuum, vniuocatio quoq; metaphyſica debet importare rationem communem obiectiuam: conceptus autem mentalis eſt aliquid phyſicum, nempe actus intellectus exiſtens à parte rei, & ideò non poteſt concurrere ad conſtituẽdam vniuocationem metaphyſicam. Præterea Vniuocatio metaphyſica eſt vniuocatio in eſſendo, conceptus autem mentalis eſt ſolùm vniuocus in repræſentando, & ideò non poteſt pertinere ad conſtitutionem vniuocationis metaphyſicæ. Quòd rurſus declaratur, quoniam aliqua in eſſendo ſunt vniuoca, vel ſimpliciter, vel ſecundùm aliquam rationem genericam; aliqua verò non ſunt vniuoca, oportet ergo concedere ex parte ipſarum rerum aliquam rationem, per quàm conſtituantur ſecundùm eſſe reale in ratione vniuoci, non enim haberi poteſt realis effectus formalis abſq; ratione formali, hæc autem ratio præciſè accepta importabit vniuocationem metaphyſicam, quemadmodum etiam importat illud eſſe metaphyſicum, in quo ſunt vniuoca: non enim vniuocatio metaphyſica eſt extra ipſum eſſe vniuocum. Quòd etiam confirmari poteſt, quoniam nomini vt ſignificatiuo correſpondet ex genere ſuo ex parte obiecti res ſignificata, ergo nomini vniuoco, cum vniuoco modo ſignificet, debet correſpondere ex parte obiecti aliquid vniuoco modo ſe habens in eſſendo, quia ſicuti ſignificatio correſpondet eſſe ſignificato, ita etiam modus ſignificandi, & ideò modo ſignificandi vniuoco correſpondebit modus eſſendi vniuocus, qui conſtituet vniuocationem in eſſendo, & metaphyſicam.

VI. Si verò loquamur de vniuocatione logica ad hanc quidem conſtituendam concurrit vnitas nominis communis, ſed præter ipſam requiritur etiam vnitas rationis, quòd ſanè expreſſit Ariſt. dum definiuit Vniuoca eſſe illa *Quorum, & nomen commune eſt, & ratio ſubſtantiæ nomini accomodata eadem eſt.* Ideò autem præter vnitatem nominis requiritur etiam vnitas rationis, quia nomen eſt vniuocum quatenus ſignificat vniformiter plura vniuocata, quia autem non eſt ſignificatiuum niſi prout ipſi ſubſterniturres ſignificata, ideò ad vniuocationem logicam requiritur tum vnitas nominis, tum vnitas rationis ſignificatæ per nomen, ſi enim tollatur vnitas rationis, tunc nomen non habet quid ſignificet, & proinde neq; vniuoco

Ad vniuocationem logicam concurrit vnitas nominis & rationis.

modo

modo ſignificare poteſt. Atque hinc deducitur, Rationem, quæ concurrit ad conſtituendam vniuocationem logicam, non eſſe conceptum mentalem, niſi forte quatenus ſe tenet ex parte nominis; ſed eſſe cōceptum obiectiuum. Nomen enim concurrit ad vniuocationem vt ſignificatiuum, & ideò ratio eſt res ſignificata, eſt enim terminus ſignificationis; res autem ſignificata eſt conceptus obiectiuus, non autem mentalis. Quòd etiam docuit Ariſ. in definitione Vniuocorum, dum intelligit de illa ratione, quæ nomini accommodatur, hoc eſt correſpondet, vt per ipſum ſignificata; vnde ponens exemplum de hac ratione, ſubdit: *Vt animal, & homo, atq; bos; communi enim nomine horum vtrumque animal nuncupatur, & eſt ratio ſubſtantiæ eadem. Si quis enim aſſignet vtriuſque rationem, quid vtrumq; ſit, quo animal eſt, eamdem aſſignabit rationem.* Vbi notanda ſunt verba illa, *Quo animal*, vult enim id, quo tam bos, quàm homo conſtituuntur in eſſe animalis, eſſe rationem, quæ concurrit ad conſtituendam vniuocationem: quis autem non videt, importari per ipſam conceptum obiectiuum animalis? Quòd etiam confir. quia hanc rationem, quæ conſtituit vniuocationem, vocat rationem ſubſtātiæ hoc eſt quidditatis; ſi igitur hęc ratio eſt ratio quidditatiua vniuocorum, nullo modo poteſt eſſe conceptus mentalis, quia ipſe non eſt aliquid de quidditate vniuocorum. Et licèt nomina ſint ſigna conceptuum mentalium, non tamen conceptus mentales ſunt id, quòd ſignificatur, cum ipſi quoq; ſignificent; ſunt enim expreſſiui ipſorum obiectorum, & ideò cum voces ſignificent res, illas ſignificant medijs conceptibus animæ, & proinde conceptus animæ ſe tenent ex parte ſignificatiui, non autem rei ſignificatæ. Et ideò cum ad vniuocationem logicam requiratur res ſignificata, requiritur etiam conceptus obiectiuus.

Ratio, qua conſtituitur vniuocatio logica, eſt cōceptus obiectiuus.

VII. Verùm hic aduertere oportet, quòd conceptus obiectiuus non concurrit quomodocunque ad conſtituendam vniuocationem logicam, ſed vt ſignificabilis per vnicum nomen commune: inde autem habet, quòd ſit ſignificabile vnico nomine, quia habet ſuam vnitatem metaphyſicam, atque communitatem, qua vnus, & idem in pluribus reperitur: ſicuti enim nomen concurrit vt ſignificatiuum, ita etiam conceptus communis concurrere debet vt ſignificabile. Conceptus verò mentalis concurrit vt expreſſiuus conceptus obiectiui, & vt ſe tenens ex parte nominis, nimirum in ratione ſignificatiui. Ex quibus colligitur, in Vniuocis hæc omnia ſibi æqualiter correſpondere, nomen, conceptum mentalem, & conceptum obiectiuum, ita vt quodlibet ipſorum debeat habere omnimodam vnitatem, atq; ex vnitate vnius conceptus licèt colligere vnitatem alterius; imò etiam ex ipſo nomine, ſi tamen formaliter accipiatur, nempè ſecundùm ſignificationem; neq; enim nomen æquiuocum eſt vnum in ratione ſignificationis cum diuerſimodè ſignificet. Hoc tamen diſcrimen interuenit, quòd ab vnitate conceptus obiectiui veluti à priori colligitur vnitas conceptus mentalis, & nominis, ex vnitate verò ipſorum veluti à poſteriori vnitas conceptus obiectiui. Neq; rationes Ferrar. ſunt magni momenti, nam definitio accipitur, & pro mentali, & pro obiectiua; Ratio autem, quando ponitur in definitione vniuocorum, ſtat pro definitione obiectiua, aut aliqua parte quidditatis. Inter ſubſtantias autem materiales, & ſpirituales adeſt realis conuenientia, non quidem ſecundùm eſſe adæquatum, ſed inadequatum, & hanc concipit intellectus tanquam quid vniuocum ſe tenens ex parte obiecti. Nec ei ſuffragatur D.Th. in locis ibi citatis, qu'a licèt ratio ſumatur pro conceptu mentali, prout correſpondet nomini, ſumitur tamen etiam pro obiectiuo, & in definitione vniuocorum ſtat pro obiectiuo, non enim eſt ratio quæcunque ſignificata per nomen, ſed ratio ſubſtantiæ.

Quomodo cōceptus. Obiectiuus concurrat ad vniuocationem Logicam

Nomē, & cōceptus tum mentalis, tum obiectiuus vniuocorum ſibi correſpondent in vnitate.

Ad rationes Ferr.

De

DE VNITATE ANALOGIAE.

EXPLICATIS, quæ pertinent ad vnitatem eſſentialem, ſeu communitatis, ex qua diximus conſurgere Vniuerſalem naturam, ſeù vnitatem vniuerſalem in prædicando, atq; ijs quoq; quæ ſpectant ad vniuocationem, æquum eſt, vt ad analogiam accedamus: quæ quoniam ipſa quoque aliquam conuenientiam importat, & in aliqua rarione ſaltem ſecũdùm attributionem, aut proportionẽ vna fundatur, videtur conſtituere aliqualem ſpeciem vnitatis ſecundùm eſſentiam, qua mediante in analogatis reperiatur; ex quo etiam fit, quòd licet recedat ab vniuocatione, non tamen omnino recedat, ſicuti recedit æquiuocatio; ſed habeat aliquam ſimilitudinem cum ipſa. Vnde eius tractatio hic congruè ſubijcitur, quæ quidem valdè difficilis eſt propter varium conceptum, quem de ipſa formant Auctores, & propter varios modos, quibus in ea explicanda vtuntur. Nos autèm Veritatem indagantes, quantum fieri poterit, facilitati conſulemns.

De Nomine Exiſtentia, & Modis Analogiæ. Diſputatio. XXIX.

Explicatur Nomen Analogia, & eius Exiſtentia ſtatuitur. Sect. I.
Quot modis contingat Analogia. Sect. II.

Explicatur nomen Analogiæ, & eius exiſtentia ſtatuitur.

SECTIO I.

I. ANtequam ad grauiores difficultates accedamus, præmittendum eſt, quid nomine Analogiæ Importetur, ne ignorata nominis ſignificatione in æquiuoco laboremus. Quid ſit nomen analogia. Eſt igitur Analogia vox græca, quæ diuerſas habet ſignificationes; Nam primò ſignificat congruentiam rei ad aliquid relatæ, vt cum dicimus aliquid magnũ reſpectu alicuius, quamuis reſpectu alterius ſit paruum. Aliquando ſignificat comparationem, vt interpretatur Cicero lib. de Vniuer. ait enim. Cicero Quæ Græcè ἀναλογία, Latinè comparatio proportione dici poteſt. Quintilian. Aliquando ſignificat conueuientiam, ſeù proportionẽ, vt idem Cic. interpretatur & Quintil. lib 1. Denique ſignificat aliquam parilitatem rationis. Ariſt. n. 5. Eth. dicit Analogiam eſſe. ἰσότητα λόγου, hoc eſt conuenientiam rationis. Ariſt. A philoſophis tamen Analogia ſumitur pro proportione. Ab hoc autem nomine Analogia fit Analogum, & eſt illud, quòd participat hanc proportionem.

II. Cum igitur hoc nomen Analogiæ proportionem ſignificet, vt plenè eius ſignificatio teneatur, videndum eſt, quid ſit proportio. Quid ſit proportio. Pro quo ſciendum eſt, quòd proportio oritur ex cõparatione, qua duæ quantitates, ad inuicem cõparantur, illa enim conuenientia, quàm habent ad inuicem, proportio ſolet appellari. Vnde definitur ab Euclide lib. 5. def. 3. *Proportio eſt duarum magnitudinum eiuſdem generis, quatenus ad quantitatem pertinent mutua quædam habitudo.* Euclides Verùm ſicut ipſa quantitas non ſolùm dicitur de mole, corporea, ſed etiam transfertur ad perfectionem, tum eſſentialem, tum accidentalem rei, nam dicitur ipſa perfectio eſſe tanta, vel tanta, hinc fit, quòd etiam ad hanc perfectionem transferantur ea, quæ conſequuntur quantitatem, licèt minus propriè, ſic æqualitas, & inæqua-

litas magnum, & paruum dicuntur de perfectionibus rerum, & eodem modo dicitur etiam proportio. Analogia ergo apud philoſophos imporat hanc huiuſmodi proportionem, quæ eſt ſecundùm naturas rerum.

Aliud proportio; aliud proportionalitas.

III. Sed hic aduertendum eſt, quòd apud Mathematicos, aliud eſt proportio, aliud proportionalitas. Proportio enim reperitur inter duos terminos, quando comparantur ad inuicem, ſiue ſecundùm rationem æqualitatis, ſiue inæqualitatis, ſiue aliquo alio modo, vt cum duo palmi quantitatis comparantur, ad alios duos palmos, vel ad vnicum, tunc habitudo illa dicitur proportio. Proportionalitas verò conſiſtit in quatuor terminis, itaut duo comparentur ad inuicem; & eodem modo ſeruata proportione duo ſe habeant inter ſe ſicut alij duo; vnde *Proportionalitas erit habitudo duarum proportionum, quæ repertuntur inter binos, & binos terminos*, vt ſi dicatur; ita ſe habent quatuor ad duo, ſicut ſex ad tria, quia vtraq; proportio eſt dimidietatis. Hæc autem proportio, & proportionalitas transſertur ad naturas rerum, & pro proportione intelligunt philoſophi quancumque conuenientiam, quæ ſit inter duo, dummodo non ſit perfecta conuenientia, quia tunc non eſt proportio, ſed vniuocatio.

Exiſteotia analogiæ.

IV. Hinc autem colligitur, dari iſtam analogiam, quia aliqua ſunt inter ſe ſimilia ſecundùm aliquam proportionem, vt cum pratum dicitur ridere propter quandam ſimilitudinem, quam vultus hominis ridentis habet cum prato florido; illa autem proportio, quæ eſt inter hominem ridentem cum prato florido, dicitur Analogia. Atque ſi inductio fiat inter res naturales, plures huiuſmodi proportiones reperiuntur. Vnde dubium non eſt, quin admittenda ſit analogia in rebus. Atque hæc proportio inducit quandam vnitatem, non quidem perfectam, ſed tamen proportionis,

Ariſt.

vnde etiam Ariſt. 5. Meth. cap. 6. tex. 12. enumerans modos, quibus aliqua dicuntur vnum, recenſet etiam modum Analogiæ; ait enim. *Item alia numero, alia genere, alia ſpetie, alia Analogia ſunt vnum*, Ratio autem eſt, quia omnis conuenientia dicit aliquam vnitatẽ, cum accedat ad aliquam identitatem, proportio verò dicit aliquã conuenictiam, ideo etiam aliquam vnitatẽ.

Analogia quid medium inter vniuocationem, & æquiuocationem.

V. Atque, ex his colligunt philoſophi, vt etiam ſupra innuimus, quòd analogia ſit quid medium inter æquiuocationem, & vniuocationem, quia neque dicit omnimodam diuerſitatem, neque omnimodam vnitatem, ſed aliquam tantum conuenientiam, vnde inhærentes definitionibus, quas Ariſt. tradidit de Æquiuocis, & de Vniuocis, proportionaliter dẽfiniunt Analoga quòd ſint illa. *Quorum nomen eſt cõmune, & ratio ſubſtantiæ importata per tale nomen partim eſt eadem, partiũ eſt diuerſa.* Quam viam definiendi indicauit D. Th 1. p. q. 13. ar. 5. in corpore dum ait. *Neque n. in his, quæ Analogicè dicuntur, eſt vna ratio, ſicuti eſt in vniuocis, nec totaliter diuerſa, ſicuti eſt in æquiuocis.* Ex his igitur, quæ hucuſque dicta ſunt, conſtat, quid nomine Analogię importetur apud philoſophos; quot autem modis poſſit cõtingere explicabimus ſect. ſequenti.

Ariſt. — Quid ſit analoga — D. Th.

Quot modis contingat Analogia.

SECTIO II.

Diuiſio prima analogiæ. Proportionis, & Attributionis.

I. Circa aſſignationem modorum, quibus contingit analogia, aliqua diuerſitas eſt inter DD. quæ ex eo prouenit, quòd non conueniunt in doctrina, quam traduut de Analogis. Nos autem frequentiores modos colligemus, remittentes eorum examinationem infra ad ſua loca, quando de ipſis diſputabimus. Primo ergo ſolet diuidi analogia in eam, quæ prouenit ex proportione; & in eam, quæ fundatur in attributione ex eo, quòd aliqua ſint talia per attributionem ad aliud;

Duplex genus æquiuocorum à caſu, & à cõſilio

vnde ſub hoc poſteriori modo analogiæ comprehenduntur ea, quæ ab antiquis ſolebant dici Æquiuoca à cõſilio. Æquiuoca enim ſunt in duplici differentia; alia enim ſunt æquiuoca à caſu, quæ cũ diuerſitate ſubſtantiæ habent à caſu, & fortuito idem nomen, vt canis marinus, & canis terreſtris, alia verò ſunt æquiuoca à conſilio, quia licèt habeant diuerſam rationem ſubſtantiæ, conſultò tamen obtinuerunt idẽ nomen propter ordinem aliquẽ, quem vnum habet ad aliud, quæ etiam nunc nomine analogorum comprehenduntur.

Ammo Simpl. Ferrar.

Quid nominè analogorum intelligant Peripatetici

II. Verùm hæc diuiſio non eſt conformis doctrinæ Peripateticæ, & vèterum philoſophorum, nam illi vt Ammon. Simpl. & communiter Græci expoſitores in Antepradicamentis nomine analogorum intelligunt tantùm ea, quæ fundantur in proportione, vt etiam teſtatur Ferrar. 1 con gent. cap. 34. §. *Ad euidentiam ſecundi dubij*, & Colligitur ex Doctrina Ariſt. 5. Metaph. cap. 6. tex. 12. vbi explicans, quæ dicantur vnum ſecundùm analogiam, ait *Secundum Analogiam verò quæcunque ſe habent vt ad aliud* ſuper quæ verba Alex. air *Analogia verò, ideſt proportione vnum id eſſe definit, quòd ſe vt aliud ad aliud habet Nam cum aliquid ſic ſe ad quidquam habet vt aliud ad aliud, ea ob huiuſmodi ſimilitudinem proportione ſunt vnum*. Sed manifeſtius 1. Eth. cap. 6. contradiſtingit analoga ab ijs, quæ ab vno, vel ad vnum dicuntur, quæ ſolent communiter analoga attributionis appellari. Nam cum dixiſſet, quòd bònum non eſt quid commune propter vnam aliquam ideam, quærit, quomodo bona particularia, vt honor, prudentia, voluptas, & alia huiuſmodi dicantur bona, & inquit. *At quonam modo dicuntur, non enim ipſa ſimilia ſunt, quæ nomine eodem fortuito nuncupantur*; (hoc eſt æquiuocis à caſu) *Dicuntur ne igitur, quia ſunt ab vno, aut ad vnum omnia conferuntur, an comparatione potius rationum*, (hoc eſt analogia, nam vt ſupta viſum eſt 5. Eth. vocat analogiam. (*Comparationem rationis*) *Etenim vt eſt in corpore viſus, ſic eſt in anima mens, & aliud item in alio*. Hic igitur Ariſt. diſtinguit analogiam ab ijs, quæ ſunt talia, vel ab vno, vel ad vnum; vnde conſtat, quòd hæc analogia attributionis, non eſt analogia iuxta doctrinam Peripateticam. Verùm quia communiter analogia ponitur, & vſus nomen analogiæ ipſi accomodauit, ideò & nos quoque dè ipſa agemus.

Analogia attributionis non eſt analogia ſecundum Peripateticos.

Duplex analogia proportionis.

III. Quia autem aliud eſt proportio, & aliud proportionalitas, vt ſect. præcedenti explicatum eſt, ideò analogia, quæ fundatur in proportione, dup. modo poteſt contingere, & primo quidem, ſi fundetur in ſola proportione vnius ad alterum, vt pedis alicuius rei ad pedem animalis, quæ dicitur analogia proportionis, ſeu inæqualitatis, quia inæqualiter ratio illa, in qua fundatur proportio, participatur ab extremis. Secũdo autem modo cõtingit hæc analogia, ſi fundetur in proportionalitate, & hunc ſolùm modum videtur cognouiſſe Ariſt. vt patet ex locis citatis, vbi ſemper explicat analogiam per proportionalitatem, vt etiam adnotauit Caiet. cap. 1. de Nominum Analogia, qui eſt Tract. 5. Tom. 3. opuſculorum. Quid autem ſit dicẽdum de his duobus modis, videbimus infra.

Analogia proportionalitatis fundatur in proportionibus.

IV. Sed circa modum Analogiæ proportionalitatis vnum occurrit maximè conſiderandum, quòd huiuſmodi Analogia, quæ requirit ſaltem quatuor terminos, non fundatur in terminis, quaſi in ipſis ſit aliqua proportio inter ſe, ſed ſolùm fundatur in proportionibus, quę ſunt inter terminos, vt cum dicitur, ita ſe habent quatuor ad duo, ſicut ſex ad tria, analogia proportionalitatis non fundatur in numeris, ſed in illis duabus proportionibus, quibus ad inuicem comparantur, videlicet in proportione numeri quaternarij ad binarium, & in proportione numeri ſenarij ad ternarium: Quod etiam aduertit Ferrar. loco cit. nempe lib. 1. Contra gent. cap. 34 §. *Secundum vlterius*, vbi addit. Quòd ex vi huius analogiæ non eſt ſimilitudo inter res, ſed tantùm inter proportiones rerum, eſt enim (vt ita dicam) proportio reflexa, hoc eſt fundata ſupra alias proportiones.

Excluditur analogia inter Deū, & creaturas.

V. Ex quo hinc obiter colligitur, quòd licèt verum ſit dicere, ita ſe habet Deus ad ſuum eſſe, ſicut creatura ad ſuum, non hinc ſequitur, quòd in ratione entis ſit aliqua analogia proportionis inter Deum, & creaturam; quia vt dictum eſt, hæc analogia proportionalitatis non ponit proportionem in rebus, quæ ad inuicem comparantur, ſed ſolùm inter proportiones illarum, quia hęc comparatio fieri poteſt etiam in rebus vniuocis, vt etiam, cum ageremus, quomodo ens dicatur de Deo, & creaturis, animaduertimus; ſic etiam valet dicere, ita ſe habet homo ad ſuum

eſſe

eſſe, ſicut lapis ad ſuum, & tamen ſi conſideretur homo ſecundùm eſſe genericum, & etiam lapis vniuocè conueniunt, nempe in ratione corporis, ſi verò conſiderentur ſecundùm proprium diſtinctiuum, neque vniuocè conueniunt, neque adeſt aliqua analogia proportionis; Vnde maniſeſtè patet, quòd hæc Analogia non eſt ſecundùm res, ſed ſecundùm proportiones earum. Quòd quamplures non animaduertentes, præſertim ex Thomiſtis, ex hoc motiuo poſuerunt proportionis analogiam inter Deum, & creaturas in ratione entis. Sed neque inter Deum, & creaturas eſt vera analogia proportionalitatis ratione harum proportionum, & ratio euidens eſt, quia quando dicitur, ita ſe habet Deus ad ſuum eſſe, ſicut creatura ad ſuum, ſicuti Deus non diſtinguitur à ſuo eſſe, neque etiam ratione, nec etiã creatura à ſuo, niſi per rationẽ, ita neque inter Deum, & ſuum eſſe eſt vera proportio, ſicut neque etiam inter creaturam, & ſuum eſſe; cum igitur non ſint veræ proportiones, vera enim proportio requirit diſtinctionem extremorum; ita neque poteſt fundari vera analogia proportionalitatis. Quod etiam declarari poteſt, quia non poteſt in Deo conſiderari aliqua ratio, quæ non ſit id, per quod Deus eſt diuerſus à creatura; & nõ pertineat ad formale conſtitutiuum Dei: Vnde ſi adeſt aliqua analogia inter Deum, & creaturas, eſſet in ratione Dei, & in ratione creaturæ, tunc autem ceſſat ratio analogiæ, vt in priori tomo diximus, quia creatura non participat cum proportione aliquid, quòd ſit in Deo, ſed diuerſam omnino rationem, neque eſt metaphyſicè talis, qualis eſt Deus formaliter ſecundùm aliquam ſuam perfectionem, ſed eſt talis propriè. Ad Analogiam autem, proportionis requiritur metaphora, vt dicemus. Illa ergo comparatio, quæ ſecundùm proportionem poteſt fieri inter Deum, & creaturam, eſt ſicuti illa, quæ poteſt fieri inter res diuerſas, vt etiam ſi diceretur: ſicuti ſe habet homo ad ſuum eſſe, ita lapis ad ſuum, vt ibi etiam diximus, ſecundùm aliquas rationes adeſſe commune nomen, non quidem per analogiam, ſed quia vtimur nominibus, quibus

Quicquid cõſideratur in Deo, pertinet ad proprium conſtitutiuum illius.

explicamus res creatas, ad explicanda, quæ ſunt in Deo, quòd ſi interueniret analogia, deberet nomen per prius ſignificare, quòd eſt in Deo, quia Deus eſſet perfectius analogatum, & creatura tantùm metaphoricè eſſet talis, ſicut riſus prius ſignificat riſum, qui eſt in homine, quàm riſum prati.

VI. Quòd autem ſpectat ad analogiam proportionis, ſeu inæqualitatis, poteſt pluribus modis contingere, prout diuerſimodè proportiones inter res ipſas reperiri poſſunt. Videtur autem quòd ſufficienter diuidatur in duplicem modum, vt etiam aduertit Tol. in Logica in Prædicam. cap. 1. Quæſt. vnica, nempè ſecundùm formam, & ſecundùm operationem. Nomine autem formæ debet intelligi, non ipſa forma phyſica, ſed quodcumque eſſe rei, quòd ipſa habet permanenter, ſicuti nomine operationis debet intelligi id, quòd vt actio conſequitur eſſe; ſiue ſit actio moralis, ſiue purè phyſica. Sufficientia autem patet ex eo, quia quicquid eſt, vel pertinet ad actum primum, vel ad ſecundum, ſiue operationem, vnde etiam omnis proportio vel eſt ſecundùm formam, vel operationẽ, atque ad eo vniuerſaliter loquendo analogia proportionis his duobus modis tantùm poteſt contingere.

Quot modis contingat analogia proportionis.

VII. Altera autem, quàm vocant analogiam attributionis, quam diximus iuxta mentem Ariſt. eſſe æquiuocationem à conſilio, etiam duplex eſt; nam alia eſt vnius ad aliud, vt medicinæ ad ſanitatem, alia eſt duorum, vel plurium in ordine ad vnum tertium, vt medicinæ, & vrinæ in ordine ad ſanitatem. Quàm diſtinctionem tradit Caiet. de nominum Analogia cap. 2. ex D. Th. Verùm vterque ex his modis Analogiæ adhuc multipliciter conſiderari poteſt; cum enim conſiſtat in eo, quòd aliqua dicant ordinem ad aliud, hic ordo poteſt fundari in cauſa effectiua, ſic medicina ordinatur ad ſanitatem, vel in cauſa finali, vel denique in materiali. Quàm etiam diuiſionem tradit Caiet. loco modo cit §. *Quadrupliciter autem.* Verùm aduertendum hic eſt, quòd hæc diuiſio non multiplicat modum analogiæ formalem, ſed tantùm materialem, quoniam ſicuti quòd or-

Quotuplex analogia attributionis.

D. Th. Caiet.

do, ſundatur in hac, vel illa forma, non variat rationem formalem ordinis, ſed tantùm rationem materialem. Ita etiam cum hæc analogia ſundetur in habitudine, & ordine, variato ordine materialiter tantùm, etiam analogia variabitur tantùm ſecundùm eſſe materiale.

In quo conſiſtat ratio formalis Analogiæ. Diſputatio. XXX.

Expenditur Prima Sententia.	*Sect. I.*
Secunda Sententia examinatur.	*Sect. II*
Vera Sententia declaratur.	*Sect. III.*

Expenditur Prima Sententia.

SECTIO. I.

Sententia Recẽtiorum, analogiã conſiſtere in tranſcẽdentia.

Hurtad

I. Videtur ferè communiter receptum apud Recentiores, quòd ratio analogiæ conſiſtat in tranſcendentia, qua ita ratio aliqua tranſcendit per inferiora, vt imbibatur in ipſorum differentijs. Vnde juxta hanc opinionem omnes rationes tranſcendentales ſunt etiam analogæ. Amplectitur hanc opinionem Hurtad. in Logica Diſp. 9. Sect. 4. ſubſect. 5. pro cuius explicatione ſupponit, quòd licèt in conceptu tranſcendenti, quando præciſus concipitur, nulla inueniatur differentia, neq; in ipſo concipiantur inferiora, tamen quando cõcipitur aliquod inferior, inuenitur in ipſo cõceptus tranſcendens, quia ex vi tranſcendentiæ non poteſt ab illo inferiori ſeparari. Hinc colligit diſcrimen aliud inter tranſcendens, & non traſcendens quòd tranſcendens per inferiora perficitur eſſentialiter, vnde inferiora, quę conſtant ex ratione tranſcendentali, & propria, non dicunt duos conceptus, quia tranſcendens, quando eſt in inferioribus, non dicit conceptum diſtinctum ab ipſis: Non ſic in non tranſcendentibus, quia non tranſcendentia non perficiuntur eſſentialiter per inferiora; quia inferiora, licèt intrinſecè perficiant rationem ſuperiorem; tamen ſe habent ſicuti forma reſpectu materiæ, & non ſunt de eſſentia illius. Hinc colligit fundamentum ſuæ ſententiæ. Quia conceptus ille tranſcendens, neque eſt omnino idem, neque omnino diuerſus; non omnino idem, quia quando concipitur in inferioribus, non habet eamdem omnino perfectionem, quàm habet in alio; non omnino diuerſus, quia quando ſecundùm rationem communem concipitur, nullam includit diſſimilitudinem; & ideò conſtituit analogiam,

Reijcitur eadẽ ſententia.

Scotus

II. Verùm contra hanc ſententiam ſentiunt omnes illi, qui putant, ens eſſe vniuocum reſpectu ſubſtantiæ, & accidentis, vt ſunt Scotiſtæ, cum Scoto in 1. diſt. 3. q. 1. & diſt. 8. quæſ. 3. & alij, quos ſuo loco citauimus; atq; duo in ipſa ſunt reprehendenda, primum eſt fundamentum; alterum ipſa opinio. Et quòd ſpectat ad fundamentum licèt verùm ſit, quòd non poſſint concipi inferiora abſq; tranſcendentibus; tamen cum poſſint concipi rationes tranſcendentes ſine inferioribus, vt ſuo loco probatum eſt, vt hęc etiam ſententia concedit, non rectè aſſeritur, quòd inferiora, quæ conſtant ex ratione tranſcendenti, & ex propria, nõ conſtent ex duplici conceptu; nam quòd ſemel poteſt concipi, vt diſtinctum ab alio, habet ſuum conceptum obiectiuum diſtinctum; cur igitur trãſcendentia non habebunt conceptum diſtinctum ab inferioribus? ſic videmus, quòd in rebus phyſicis ea diſtinguntur phyſicè à quocumque alio, quæ poſſunt ab alijs ſeparari, & ſeparata cõſiſtere, ergo etiam diſtinguuntur metaphyſicè, quæ ſemel ſecundùm eſſe obiectiuum ab alijs ſeparari poſſunt, & ſeparata conſiſtere. Nec rectè dicitur, quòd tranſcendentia ſint diſtincta, quando ſine inferioribus concipiuntur, & non ſint amplius diſtincta, quando in inferioribus concipiuntur, ſicut non rectè diceretur, quòd materia quando eſt ſeparata à forma ab ipſa diſtinguatur realiter, quando verò eſt ipſi vnita, identificetur cum ipſa. Quod enim ſemel ab alio diſtinguitur, ſemper diſtinguitur, quia diſtinctio conuenit ex vi proprij eſſe.

Trãſcẽdẽtia habent propriũ cõceptum.

III. Atque etiam denuo inſtari poteſt. In non tranſcendentibus conceptus ſuperiores non alia ratione, diſtincti ſunt ab inferioribus, etiam quando ſunt in ipſis, niſi quia ſunt ali-

quid

Digitized by Google

quid commune; & ita ſunt in vno, vt ſint etiam in alio: vnde poſſunt concipi abſque eo, quòd concipiantur inferiora; hoc ipſum autem contingit in conceptibus tranſcendentibus, nam & ita ſunt in vno inferiorum, vt poſſint etiam eſſe in alio, & ſunt aliquid commune, & poſſunt concipi ſine inferioribus. Cur ergo etiam ipſi, quando ſunt in inferioribus, non erunt conceptus diſtincti. Confirmatur conceptus tranſcendentes habent intrinſecam rationem communitatis, habent intrinſecam ipſam tranſcendentiam. quas rationes retinent etiam, dum ſunt in inferioribus, & ab ipſis inferibus, vt talia ſunt, participantur; Quomodo ergo ab intrinſeco ſuo non erunt conceptus diſtincti? Quod enim ait Hurtad. quòd non poteſt concipi ratio inferior ſine traſcendenti, hoc prouenit non ex indiſtinctione, ſed ex tranſcēndentia; neque diſtinctio, vel indiſtinctio, attendi debet penes aliquid extrinſecum, ſed penes eſſe rei, quæ diſtinguitur, vel non diſtinguitur.

Conceptus inferio ũ nõ perficiũt intrinſecã rõnē trã ſcēdētē ſed ſunt extra ipſam.

IV. Rurſus falſum eſt, quod ſupponit tanquam certum, quòd conceptus inferiorum, vt talia ſunt, ne dum intrinſecè perficiant rationes tranſcendentes, ſicuti rationes inferiores perficiunt rationes communes non tranſcendentes, ſed quòd etiam ſint de intrinſeca ratione illarum; quia inferiora, licèt intrinſecè imbibant rationes tranſcendentes, tamen ſunt extra ipſas, ſicut ſunt extra rationes non tranſcendentes, & adueniunt illis, vt contractiua; Si ergo rationes inferiorum non ſunt de intrinſeca quidditate non tranſcendentium, neque etiam erunt de intrinſeca quidditate tranſcendentium. Deinde tranſcendentia poſſunt concipi ſine inferioribus, quotieſcumque autem poteſt aliquid concipi ſine alio, hoc non eſt de intrinſeca quidditate illius. Rurſus quandocumque aliquid eſt de eſſentia alterius, vbicumque hoc reperitur, reperitur etiam illud; ſi igitur rationes inferiorum eſſent de eſſentia tranſcēdentium; vbicumque reperirentur tranſcendentia reperirentur etiam rationes inferiorum, vnde in vnoquoque inferiorum reperirentur rationes omnium inferiorum.

V. Sed neque ipſa opinio vera eſt; & ex ſuiſmet fundamentis ruit, nam rationes tranſcendentes, præcisè conſideratæ, vt dicitur in fundamento huius ſententiæ, nullam inuoluunt diſſimilitudinem, ſed dicunt vnum conceptum; in inferioribus verò dicunt diſſimilitudinem, ergo eadem ratio modò non eſſet analoga, & modò eſſet analoga; non eſſet analoga, quia præcisè conſiderata non inuolueret rationem formalem analogiæ; eſſet autem analoga, quia in inferioribus diceret diſſimilitudinem. Atque hoc amplius explicari poteſt, vel illa diſſimilitudo, quam dicit tranſcendentia in inferioribus, eſt propria ipſorum tranſcendentium, vel prouenit tantùm ratione differentiarum. Si primum, ergo etiam ratio præciſa dicit diſſimilitudinem, quia quando aliquid præſcinditur, habet totum id, quod ex ſe dicit in inferioribus. Vnde alij melius philoſophantes aſſerunt, quòd ratio etiam præciſa dicit diuerſitatem; verùm tunc analogia non habetur ex vi tranſcendentiæ, ſed ex vi inæqualitatis, quia videlicet ratio communis, cum inuoluat diuerſitatem, inæqualiter participatur. Verùm an poſſit dari huiuſmodi ratio analoga, diſputabimus infra. Si verò ſecundum admittatur, & dicatur, quod illa diſſimilitudo prouenit ratione differentiarum, tunc non poteſt conſtituere analogiam, quia diuerſitas, quæ habetur ex differentijs non ponit analogiam in ratione communi; alioquin nulla ratio communis eſſet vniuoca, quia in inferioribus habet diuerſitatem ratione differentiarum.

Falſitas relatæ opinionis.

Diuerſitas rõne differētiarũ nõ ponit analogiam.

VI. Deinde falſitas huius ſententiæ etiam oſtenditur ex ratione tranſcendentiæ, nam tranſcendentia ſolùm ex ſuo conceptu formali dicit, quòd aliqua ratio communis imbibatur, etiam in vltimis differentijs inferiorum, & quòd per omnia tranſcendat, hic autem conceptus non eſt conceptus analogiæ, quia ex ſe formaliter non dicit aliquam proportionem plurium, neque aliquam inæqualitatem participationis, per quam aliquid ſit partim idem, partim diuerſum. Confir. Analogia non poteſt concipi, niſi concipiatur aut aliqua proportio, aut aliqua attributio, aut aliqua ratio, quæ ſit partim eadem partim diuerſa, vbi autem in-

Alio modo falſitas opinionis oſtēditur.

Tranſcendentia in vno ſaluatur, analogia requirit plura.

teruenit diuerſitas, neceſſe eſt, quòd interueniat multitudo, quia idem non poteſt eſſe diuerſum à ſeipſo, quocumque igitur modo concipiatur analogia, ſemper debet interuenire aliqua pluralitas; ſed tranſcendentia poteſt optimè concipi vna tantùm re concepta, vt ſi concipiam ſubſtantiã abſque eo; quòd aliquid aliud concipiam, habeo tranſcendentiam, nam concipio rationem entis imbibitam in vltima ratione ſubſtantiæ. Vnde ſi per impoſſibile eſſet tantùm ſubſtantia, & nihil aliud, hoc enim poteſt eſſe per præciſionem intellectus, tunc certè non eſſet analogia, quia tunc ratio entis, quam dicunt eſſe Analogam, non haberet reſpectu cuius eſſet analoga, & tamẽ eſſet tranſcẽdens ergo tranſcendentia non eſt idem formaliter, ac analogia.

Tranſcendentia poteſt ſtare cũ vniuocatione.

VII Quod amplius poteſt declarari; nam tranſcendentia poteſt ſtare ſimul cum æqualitate rationis communis quoad participationem reſpectu inferiorum, ergo poteſt ſtare ſine analogia, ſed cum vniuocatione; hæc conſequentia eſt euidens: antecedens verò abundè conſtat ex ijs, quæ ſupra diximus de vniuocatione entis, cum enim ibi probatum ſit; quòd ens ſit vniuocum reſpectu ſubſtantiæ, & accidentis, & cum certum ſit, eſſe tranſcendens, ſit, quòd tranſcendentia poſſit ſtare ſimul cum vniuocatione, & poteſt etiam quantùm patitur præſens materia rurſus confirmari; nam poteſt intellectus concipere æqualitatem participationis ſimul cum tranſcendentia; neque in hoc inuoluitur aliqua implicantia: quia optimè poteſt concipere inferiora perfectè conuenire ſecundùm differentias ipſas, non quatenus dicunt ipſas rationes differentiales, ſed quatenus dicunt rationes tranſcendentes; quando autem aliquid non implicat ſecundùm eſſe obiectiuum, neque ſimpliciter implicat adeſſe in re, quia, quæ in eſſe obiectiuo non implicant, nec etiam implicat ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum. Et poteſt rurſus confirmari ex ratione entis, prout conſideratur in pluribus ſubſtantijs ſpecie diuerſis, tunc enim ens adhuc eſt tranſcendens; quia imbibitur in vltimis differentijs, & tamen æqualiter participatur, nec habet aliquam analogiam; quia omnes ſubſtantiæ æquè perfectè participant rationem entis. Quod amplius ex eo patet, quia participant rationem entis mediante ratione ſubſtantiæ, quæ eſt vna indiuiſibilis, & vniuoca, cum igitur eadem ratio ſubſtantiæ ſit in omnibus, erit etiam eadem ratio entis.

Tranſcendentia nõ reperitur cũ omni analogia.

VIII. Denique contra hanc ſententiam poſſumus arguere, quòd cum quærimus, in quonam conſiſtat ratio formalis Analogiæ, loquimur de analogia in communi, prout comprehendit omnes analogias; hæc autem ratio formalis analogiæ non poteſt eſſe ratio tranſcendentiæ, quia vt euidens eſt, analoga attributionis non dicunt aliquam tranſcendentiam; imò nec analoga omnia proportionis, nam quæ tranſcendentia intercedit, quando vnum habet proportionem ad aliud, quæ eſt quidem ſecundùm diuerſas rationes formales, ſed tamen habentes aliquam proportionem ad inuicem? Hæc enim proportio poteſt contingere ſecundùm vltimas differentias rerum. Deinde nulla analogia proportionalitatis, quam ſolam videtur agnouere Ariſt. vt Sect. 1. præcedentis Diſp. vidimus, poteſt conſiſtere in tranſcendentia, quia, vt diximus, conſiſtit in habitudine plurium proportionum, ſeu in proportione proportionum, quæ nullam includunt tranſcendentiam. Addi etiam poteſt, quòd omnia tranſcendentia dicunt vnam rationem formalem, ſeu vnum conceptum obiectiuum communem pluribus, analoga autem, vt infra oſtendemus, non poſſunt habere aliquam rationem formalẽ obiectiuam, quæ inuoluat aliquam communitatem; Vnde ipſamet tranſcendentia ex natura ſua debet excludere analogiam.

Secunda ſententia examinatur.

SECTIO. II.

I. ALtera ſententia aſſerit, rationem formalem Analogiæ conſiſtere in quadam habitudine plurium inter ſe, vel in ordine ad aliud. Verùm quia hæc explicatio nimis ampla eſt, quoniam poſſunt reperiri habitudines plurium inter ſe, vel in ordine ad aliud tertium, inter quæ tamen non ſit ex vi illius habitudinis analogia; ideo coarctat hanc ſuam expli-

ca-

cationem, quòd intelligi debeat, ſi ſit analogia proportionis, de illa habitudine, qua ratio communis per prius, & poſterius ab inferioribus participatur; ſi verò ſit analogia attributionis, de illa habitudine, qua aliqua ordinantur ad aliquam formam, à qua denominantur, licèt illam non participent intrinſecè. Quod autem ſpectat ad priorem habitudinem dicitur conſtituere analogiam proportionis, quatenus facit, quòd aliqua ratio participetur per prius, & poſterius, quia ex vi huius prioritatis, & poſterioritatis participatur inæqualiter, vnde eſt partim eadem, & partim diuerſa. Dicuntur autem inferiora participare per prius, & poſterius, quia vnum participat dependenter ab alio. Atque hæc habitudo dicitur conſtituere analogiam inæqualitatis.

Aliorum ſententia Analogiā cōſiſtere in habitudine.

II. Atque hęc ſententia, ita inualuit apud moderniores Philoſophos & Theologos, vt omnes in ipſam conueniant, atque nedum in controuerſiam vertatur, ſed tanquam certa ſupponatur; & pro principio habeatur, cum dicitur, quòd illa ratio eſt analoga, quæ per prius, & poſterius participatur, ita enim conueniunt omnes in explicanda analogia; vnde non eſt neceſſe citare aliquos Auctores, nam omnes ita cenſent, cum agunt de analogia, ac etiam quando tractant de conceptu entis. Solus Hurtad. in Logica Diſp. 9. ſect. 4. ſubſect. 4 non ad probat hunc primum modum habitudinis, quo conſtituitur analogia inæqualitatis: & antea Caiet. tom. 3. opuſc. tract. de Nominum analogia cap. 1. aduertit, hęc quæ dicuntur analoga inæqualitatis, verè non eſſe analoga, ſed à Logico, & Metaphyſico, qui conſiderat conceptus, dici vniuoca, à Phyſico verò æquiuoca; propter quod Ariſt. dixit 7. Phyſ. tex. 13. In genere latere æquiuocationes, quia videlicet ratione differentiarum æquiuocè ſe habent; vnde conſtat, quòd ipſa vniuoca habent hanc inæqualitatem perfectionis, quæ prouenit ratione differentiarum, ſeu formarum phyſicarum, quæ dicitur prioritas, & poſterioritas ſecundùm perfectionem: quod etiam adnotauit Auerr. 12. Metaph. com. 2. dicens, quòd cum vnitate generis ſtat prioritas, & poſterioritas, quæ ſub genere ſunt: ex quo deſumpſerunt moderniores philoſophi occaſionem, vt introducerent hanc analogiam ſecundùm prius, & poſterius; Verùm hoc prius, & poſterius poſuerunt non ratione differentiarum, ſed in aliqua ratione communi à pluribus participata. At verò quando antiquiores vocabant analoga ea, quæ ſe habebant per prius, & poſterius in perfectione, intelligebant de priori, & poſteriori ratione differentiarum: Vnde concludit Caiet. loco cit. *In huiuſmodi analogis quomodo inueniat vnitatur, abſtractio, prædicatio, comparatio, demonſtratio, & alia huiuſmodi, non oportet determinare, quoniam vniuoca ſunt ſecundùm veritatem, & vniuocorum canones in eis ſeruandi ſunt.*

Hurtad.

Caiet.

Analoga inæqualitatis non ſūt vere analoga.

Ariſt.

In genere latent æquiuocatio es.

Auer.

III. Ex his ergo conſtat, moderniores philoſophos hanc inæqualitatem perfectionis, quam antiqui aſſignabant ratione differentiarum, non rectè tranſtuliſſe in rationem communem. Quicquid tamen ſit, præſens ſententia nobis probari non poteſt. Et quòd ſpectat ad primam habitudinem, qua conſtituitur analogia proportionis, & ratio communis per prius, & poſterius deſcendit; non poteſt intelligi, quomodo conſtituat analogiam; nam duplici modo poteſt intelligi hæc habitudo, vel quòd ſit habitudo, qua vnum dependenter ab alio participet eandem rationem. Vel quòd vnum participet perfectiori modo eandem rationem, quàm participet alterum. Neutro autem modo id conuenienter dicitur; quoniam primo modo non videtur, quomodo iſta dependentia, conſtituat analogiam, quia ex ſe dependentia non ponit analogiam; alioquin vbicumque reperiretur, etiam adeſſet analogia, quod tamen conſtat, eſſe falſum. nec etiam talis dependentia, quòd videlicet vnum dependeat ab eo ſecundùm rationem communem, quia neque hæc dependentia ponit inæqualitatem in ratione communi; quid enim obſtat, quòd ratio communis independenter ſit in vno, & dependenter in alio, & ſit cum æqualitate participationis? quòd ſi eſt cum æqualitate, iam non eſt amplius analoga. Ex poteſt hæc ratio confirmari; nam effectus vniuocus eſt talis dependenter à cauſa vniuoca, & ſicuti quoad exiſtentiam de-

Reijcitur hæc ſententia.

Quomodo ex dependētia nō colligatur analogia.

dependet ab actuali influxu cauſæ; ita quoad poſſibilitatem intrinſecam, atque adeo eſſentiam dependet à poſſibilitate cauſæ, & tamen hæc dependentia non tollit vniuocationem inter effectum, & cauſam. Rurſus nec poteſt dici, quòd ponatur analogia ex eo, quòd ratio cõmunis per prius deſcẽdat ad vnum, & per poſterius ad aliud, nam etiam genus ſummum prius deſcendit ad genus ſubalternum, quàm ad ſpeciem infimam, & ſolùm eſt in illa mediante genere ſubalterno, & tamen hinc non oritur aliqua analogia: ratio autem generalis eſt, quia prius, & poſterius ex intrinſeca ſua formalitate non ponit inæqualitatem, vbi autem nõ eſt inæqualitas, nõ poteſt eſſe analogia.

Prius, & poſterius non ponit inæqualitatem.

IV. Si verò dicatur, quòd hoc prius, & poſterius eſt ſecundùm perfectionem eiuſdem rationis, tunc quidem conſtitueret analogiam, ſed eſt implicantia, quòd vnum comparatum ad alterum, ſit magis perfectum ſecundùm eandem rationem communem: & poteſt implicantia facilè oſtendi, nam ſi eſt eadem ratio, quomodo poteſt in inferioribus eſſe magis, & minus perfecta? maior enim, & minor perfectio non poteſt intelligi ſine diuerſitate: ſi autem ponitur diuerſitas, non poteſt eſſe eadem ratio, quia diuerſitas ponit multiplicitatem, ſine qua non poteſt intelligi. Confir. non poteſt vnum eſſe perfectius altero ſecundùm aliquam rationem, niſi habeat aliquid ſuperadditum, ratione cuius dicat maiorem perfectionem; ſed hoc aliquid ſuperadditum debet eſſe neceſſariò aliquid, quod ſit extra illam rationem communem, ergo non poteſt prius, & poſterius, magis, & minus eſſe ſecundùm eandem rationem communem. minor declaratur, nam hoc, quod eſt ſuperadditum; non poteſt eſſe illa ratio, prout dicit rationem communitatis, ſeu in qua fundatur communitas; quia hæc ratio reperitur in quolibet extremorum, ergo erit aliquid extra illam, quia erit aliquid, quod peculiariter reperitur in vno extremo; vnde iſta inæqualitas proueniet ratione differentiarum. Atque rurſus eadem minor confir. quod enim eſt in vno extremo, & non in alio, eſt extra rationem communem vtrique; ideo enim differentia eſt extra genus, quia eſt in vno extremo, & non in alio, in quo eſt genus, ſed hæc maior perfectio eſt in vno extremo, & non in alio, ergo erit extra rationem communem.

Idẽ non põt eſſe magis perfectũ quà alteri ſecundum eadẽ rõnẽ cõmunẽ

V. Secundò impugnatur eadem ſententia, vel iſta prioritas, & poſterioritas, ſeu iſta dependentia, eſt ſecundùm eſſe formale rationis communis, vel ſecundùm eſſe contraetum ad aliud, ita vt dependentia, ſeu poſterioritas non inuoluatur in quidditate illius, ſed tantùm illam dicat ex eo, quòd eſt immerſa in aliquibus alijs rationibus, quibus diuiditur veluti per differentias. primum non poteſt dici, quia quælibet ratio, ſi conſideretur ſecundùm ſuum eſſe formale non eſt aliquo pacto diſtincta à ſeipſa, vnde cum in ſeipſa non inuoluat diſtinctionem, nec etiam poteſt inuoluere dependentiam, aut prioritatem, & poſterioritatem; prioritas enim, & poſterioritas, ſicuti etiam dependentia dicit multitudinem: Quare admittenda eſt altera pars, quòd ſilicet prioritas, & poſterioritas habeatur ex vi aliarum rationum, quibus ratio communis diuiditur. Verùm tunc ſequitur, quòd dependentia, & prioritas, & poſterioritas non habeatur ex vi rationis communis, ſed differentiarum: vnde neque conſtituet analogiam in ratione communi; neque huiuſmodi ratio ex ſe habebit, quòd per prius, & poſterius deſcendat.

Prioritas, & poſterioritas non habetur ex vi eiuſdẽ rationis communis.

VI. Tertiò. poſſumus argumentari inquirendo, an illud prius, & poſterius fundetur in ratione communi, vel non; hoc non poteſt admitti, alioquin, cum hæc habitudo non ſit ſecundùm rationem communem, nec etiam analogia erit ſecundùm ipsã. Rurſus inquiro, an hæc ratio, quæ dicit in ſeipſa prioritatem, et poſterioritatem, ſit diſtincta ab ijs, ad quæ deſcendit, ita vt poſſit præſcindi, vel non. Neque hoc ſecundùm poteſt dici, quia ſi huic rationi conuenit deſcendere, per prius, et poſterius, neceſſariò debet eſſe quid diſtinctum, et præciſum ab ijs, ad quæ deſcendit; ſi autem eſt diſtincta ab inferioribus, ſequitur, quòd non poſſit ipſi conuenire ex ſe deſcendere per prius ad vnum, quàm ad aliud; atque adeo nec etiam poſſit conuenire analogia. Sequela declaratur, quia ratio illa, vt diſtincta ab inferioribus, in ſe

Ratio cõmunis nõ exigit per prius, & poſterius deſcẽdere.

eſt

eſt vna, & ſimplex, & dicit vnam ſolam formalitatem, ex vi autem huius formalitatis non habet, quòd petat per prius deſcēdere ad vnum, & per poſterius ad aliud, quia eſt eadem reſpectu omnium inferiorum, nec pōt aliquid exigere reſpectu vnius, quod nō exigat reſpectu alterius. idem enim exigit ſemper idē, & ſi hæc exigentia prouenit ab eius eſſe intrinſeco, cuicūq; cōparetur, illā habebit.

Precluditur effugium.

VII. Scio, poſſe reſponderi, quòd huiuſmodi rō nō perfectè præſcindit à ſuis inferiorib. & ideo poteſt dicere in ſe aliquā diuerſitatē, & rōne illius exigere per prius deſcendere ad vnū, quā ad aliud. Sed hæc reſpōſio non eneruat vim argumenti. Si enim inuoluit diuerſitatē, debet etiā inuoluere rationes, quæ sūt formalia conſtitutiua diuerſitatis; hæ autem rationes erunt rationes differentiales; vnde adhuc ratione differentiarum habebitur hoc prius, & poſterius. Deinde cū hac diuerſitate ſtat etiā aliqua vnitas, alioquin non eſſet communitas, hæc autem ratio vnitatis, & communitatis debet eſſe diſtincta à quacūq; ratione, quæ ponat in ipſa diuerſitatem; quia quæ ponit diuerſitatem, non poteſt habere eandem cōmunitatem: quod autē habet cōmunitatē, & quòd nō habet, ex intrinſeca ſua ratione habent, quòd ſecundùm eſſe obiectiuum diſtinguātur: tunc ſumo hanc rationem, prout dicit communitatem; certè cum ſic præcisè nullā in ſe dicat diuerſitatē, pugnat enī diuerſitas cum communitate, ex ſe non poterit exigere per prius ad vnū, quā ad aliud deſcendere. Cū igitur in ipſamet ratione, quatenus cōmunis, nō ſit prius & poſterius, nec etiam erit prout eſt in inferioribus; vnde nec etiam illud prius, & poſterius, quod aliquando inter inferiora reperitur, conſtituet analogiam, quia in tantùm conſtitueret, in quantum poneret inæqualitatem in aliqua ratione communi.

Altera pars eiuſdē ſententiæ reijcitur.

VIII. Quod verò ſpectat ad alterā habitudinem, in quā dicitur conſiſtere formaliter alterū genus analogiæ, neq; poteſt hæc pars probari; nam dicitur, quòd hæc habitudo ſit aliquorum ad aliquam formam, quam non quidem participent, ſed tamen denominētur ab ipſa extrinſecā denominatione. Verùm reperiuntur aliquæ, imo plures huius generis habitudines, quę tamen non conſtituunt analogiam, obiectū namq; dicit ordinem ad cognitionem tanquā terminus illius, & denominatur cognitum illa extrinſeca denominatione, & tamen nulla interuenit analogia, quæ fundetur in hac habitudine, & idem cōtingit etiam in alijs obiectis, & potentijs, quæ recipiunt denominationem ab ipſarum actibus, & tamen non adeſt aliqua analogia. Rurſus cauſa dicit ordinem ad effectum, & actionem, & denominatur efficiens, & tamen non fundat aliquam analogiam.

Denominatio nō fundat analogiā, ſed ſupponit.

IX. Confirmatur. Ipſa denominatio non pōt fundare analogiam, ſed illā ſupponit; ideo enim hæc analoga, quæ extrinſecè dicūtur formā participare, denominantur, quia ſunt analoga, non verò per denominationem conſtituūtur in eſſe analogo, omnis enim denominatio ex natura ſua nō cōſtituit eſſe, ſed ſupponit, & ipsū explicat. Igitur ſolū remanet habitudo ad formam extrinſecam, quæ poſſit cōſtituere hanc analogiam. Verū neque per hoc rectè explicatur formalis ratio analogiæ, nam amplius patet hæc habitudo, quàm analogia, & dantur multæ aliæ habitudines ad aliquid tanquam ad formam extrinſecam, quæ tamen non conſtituunt analogiam aliquam.

Analogia nō cōſtituitur per habitudinē vt ſic, nec talis analogia per talē habitudinem.

X. Rurſus contra vtramq; partem huius ſententię poſſumus arguere, quatenus pro tali, vel tali analogia aſſignat talem, vel talem habitudinem, tanquam conſtitutiuum: ſi enim talis analogia conſtitueretur per talem habitudinem, deberet analogia vt ſic conſtitui per habitudinem vt ſic. Sicuti quia relatio conſtituitur per talem reſpectum ad terminum talem, ita relatio vt ſic conſtituitur per reſpectum vt ſic ad terminum in communi conſideratum. Et ratio à priori reddi poteſt, quia ſpecies ſeruat proportionem ad genus, & in eodem ordine, in quo eſt ſpecies, eſt etiam genus ob correſpondentiam, quam habent ad inuicem; & quia differentia contrahit genus, quod ſolùm poteſt contrahi per aliquam rationem, qua intrinſecè genus perficiatur; vnde differentia facit tale determinatè, determinando genus ad aliquam perfectionem magis determinatam. Ex quo colligitur, quòd poſſumus à poſteriori arguere, quòd quando aliquid in ſpecie determinatum conſtituit aliquid in ſpecie de-

terminata, quòd eſt tale ſecundùm genus, conſtituit illud ſecundùm eſſe genericum. Vnde verum remanet, quòd ſi talis habitudo conſtituit talem analogiam, habitudo vt ſic conſtituat analogiam vt ſic, quod tamen eſſe falſum, manifeſtè patet, cum ſint plurimæ habitudines ſine aliqua analogia.

Vera ſententia declaratur.

SECTIO III.

Analoga proportionis, & attributionis nõ habent aliquam rõnẽ cõmunem.

I. Reiecta vtraque ſententia, vt inſufficienti, quid dicendum ſit, in hac ſect. aperiemus. In primis ergo exiſtimo, quòd non poſſit aliqua ratio aſſignari, quæ communis ſit analogiæ proportionis, & analogiæ, quam vocant attributionis, in qua vnum analogatum intrinſecè participat formam, cœtera verò dicunt tantùm ordinem, ſeu attributionem ad ipſam; nam ſi dicatur, quòd conceptus obiectiuus communis vtrique ſit ratio inæqualiter participata, ſeu partim eadem, partim diuerſa, ſtatim hoc reijcitur, quia quæ dicunt attributionem, quantùm eſt ex vi attributionis, nullo pacto participant formam: vnde non poteſt dici, quòd ſit inæqualiter participata, nec quòd ſit partim eadem, partim diuerſa; quòd enim dicant attributionem ad formam, non facit, quòd participent aliquo pacto formam. Accedit etiam, quòd ratio; ſecundùm quam conſtituitur analogia, multoties eſt phyſica; vt eſt ſanitas: forma autem phyſica vbicumque eſt, ſecundùm ſe totam eſt, nam debet eſſe ſecundùm entitatem, quæ non poteſt diuidi. Imo etiam hoc locum habet in metaphyſicis formis, cum etiam ipſæ in indiuiſibili conſiſtant; Vnde malè dicitur, quòd analoga, quæ ſolùm dicunt attributionem, ſint talia per attributionem, qualia reddit forma; quia neutra ſunt talia aliquo modo; ſicuti licèt Pater dicat ordinem ad filium, nullo tamen pacto eſt filius, ſed neque alia ratio excogitari poteſt, quæ communis ſit vtrique generi analogiæ, & ideo hanc ſolent communiter aſſignare, quod videlicet ratio ſubſtantiæ partim ſit eadem, partim diuerſa.

II. Ratio autem à priori, quæ non poſſit aſſignari aliqua ratio communis analogiæ proportionis, & analogiæ attributionis eſt, quia analoga attributionis, licèt nunc analogorum nomine comprehendantur, ſunt tamen æquiuoca à conſilio; æquiuoca autem, & analoga non poſſunt habere aliquid commune, ſiquidem non minus inter ſe differunt, quàm vniuoca, & analoga, inter quę tamen non poteſt eſſe aliqua conuenientia, quæ poſſit conſtituere vnum conceptum communem obiectiuum. Præterea analoga, & æquiuoca ex natura ſua contraponuntur ſecundùm rationem analogiæ, & æquiuocationis, ergo nõ poſſunt habere aliquem conceptum communem in ratione analogiæ, quia quod ab alio contradiſtinguitur ſecundùm rationem, qua contra diſtinguitur, non habet aliquid commune cum eo, à quo contradiſtinguitur. Accedit etiam, quòd ęquiuocatio excludit analogiã, quomodo ergo pôt dari communis ratio, quę ſit analoga reſpectu analogię, & æquiuocationis?

Æquiuoca, & analoga nõ poſſũt habere aliquid cõmune.

III. Quare nunc præſcindendo, an analoga attributionis dicant veram analogiam, nam hoc examinabimus infra. Dicendùm eſt, veram rationem analogiæ conſiſtere in proportione duarum rationum diuerſarum, aut plurium, quã habent ad inuicem. Dixi rationum diuerſarum, quia proportio, quæ eſt ſecũdùm eaſdem rõnes, non eſt vera proportio, ſed vnitas, & conſtituit vniuocationẽ. Proportio ergo, vt ſit vera proportio, requirit diſtinctionem extremorũ, ita vt comparentur ad inuicẽ, quatenus diuerſa ſunt: ſi autem comparentur ſecundùm eamdem rõnem eſſentialẽ cõmunem, vt homo, & leo ſecundũ rõnem animalis, non comparantur, prout dicũt proportionem ad inuicẽ; ſed prout ſũt vnum in eadem rõne cõmuni. Quòd autem in hac proportione diuerſarũ ratio nũ conſiſtat analogia, dubium non eſt, quia ex ſe analogia importat proportionẽ, & vbicumq; eſt proportio, eſt etiã analogia. Solùm difficultas eſſe poteſt, an ſit prima analogia; an verò detur aliqua alia ratio, in qua prius reperiatur analogia.

Analogia vi. ne cõſiſtit in proportione.

IV. Nihilominus quòd ſit prima ratio analogiæ probatur, nã illa eſt ratio prima analogiæ, quæ primò recedit ab vniuocatione, & etiam ab æquiuocatione; ſi enim non eſſet prima

ra-

P opor tio diuerſarũ rationũ eſt 1. ratio analogiæ.

ratio analogiæ, nec etiam primò recederet, nam recederet ex vi rationis alterius prioris, ſed proportio diuerſarum rationum primò recedit ab vniuocatione, & æquiuocatione, ergo eſt prima ratio analogiæ. Supereſt vt oſtendamus minorem. Vniuocatio, & æquiuocatio opponuntur inter ſe ex genere ſuo, & ſicut æquiuocatio dicit diuerſitatem rationum, ita vniuocatio ex oppoſito dicit vnitatem rationis. Analogia verò eſt quid medium, vnde nec debet dicere vnitatem rationis, nec diuerſitatem. Illa ergo ratio, quæ primò recedit ab vnitate rationis, & à diuerſitate, recedet primò ab vniuocatione, & æquiuocatione. Cæterùm non poteſt primò recedere ab vnitate, niſi per pluralitatem, quia vnitas non tollitur, niſi per pluralitatem: rurſus cum rationes formales non plurificentur, niſi per diuerſitatem formalem, neceſſariò vbi eſt receſſus ab vnitate rationis formalis, debet eſſe multiplicitas ſecundùm diuerſas rationes, atque hic erit primus receſſus ab vnitate. Rurſus ſtante diuerſitate rationum, non poteſt fieri receſſus ab æquiuocatione, & ab omnimoda diuerſitate, niſi per aliquam rationem, quæ tollat aliquo pacto diuerſitatem; non poteſt autem eſſe vnitas, quia hæc omnimodè tollit, ſed debet eſſe aliquid, quod compatiatur diuerſas rationes formales, hoc autem nihil aliud eſſe poteſt, niſi proportio qua diuerſæ rationes ſunt inter ſe aliquo pacto ſimiles.

Proportio eſt formaliter analogia.

V. Secundò hoc ipſum declaratur, & confirmatur. Illa eſt prima ratio analogiæ, in qua primò ſaluatur ratio analogiæ vt ſic, & in illa eſt prima ratio analogiæ, quæ eſt formaliter analogia, ſed huiuſmodi proportio diuerſarum rationum eſt formaliter analogia, ergo eſt prima ratio analogiæ. Maior declaratur: certum eſt, quòd quandocumque aliquod eſt aliqua ratio formalis, ratio illa primò, et per ſe reperitur in illo, quia neque eſt extra illud etiam metaphiſicè conſideratum, alioquin idem eſſet extra ſeipſum; ſic rationalitas non eſt extra differentiam conſtitutiuam hominis, quia ipſa eſt ratio formalis rationalitatis; et inductio fieri poteſt per cætera omnia. Minor probatur, proportio plurium inter ſe non dicit formaliter vniuocationem, neque æquiuocationem, et dicit formaliter aliquam ſimilitudinem, ergo iſta ſimilitudo non poteſt eſſe aliud formaliter, niſi analogia. Confir. Quia certum eſt, quòd in proportione interuenit aliqua analogia, ergo ipſamet proportio eſt formalis ratio analogiæ. conſeq. declaratur, quia ſi non eſſet formalis ratio analogiæ, ſed talis analogia, deberet in ſe habere aliquam rationem ſuperiorem, in qua ſaluaretur ratio analogiæ vt ſic, non adeſt autem, quia proportio ſecundùm ſe tota eſt proportio; quare ſi ex vi proportionis formaliter ſumptæ non habetur ratio nec analogia, nullo modo in ipſa proportione erit analogia.

Quomodo analogia ſit quid medium inter vniuocationẽ, & æquiuocationẽ.

VI. Atque tali pacto ſaluatur, quomodo ratio analogiæ ſit quid medium inter vniuocationem, & æquiuocationem; & quomodo dicat conceptum obiectiuum partim eundem, partim diuerſum; eſt enim diuerſus, quatenus dicit diuerſas rationes obiectiuas, eſt idem, nempe ſecundùm proportionem, quia proportio, cum ex intrinſeca ſua ratione ponat aliquam ſimilitudinem, dicit etiam aliquam vnitatem. Neque videtur, quid contra hanc explicationem obijci poſſit, quod ſit alicuius momenti nam, & conceptus obiectiuus correſpondet ſignificationi nominis, quod importat proportionem; & omnes concedunt, quòd in proportione reperiatur analogia. Quòd verò ſit prima ratio analogiæ, ſequitur ex eo, quòd eſt formaliter analogia, vt dictum eſt. Solùm videtur hinc ſequi, quòd analoga, quæ vocant attributionis, non ſint vera analoga, ſed hoc libenter concedimus, nam infra oſtendemus, non eſſe propriè analoga, quæ extrinſeca denominatione ſunt talia.

An Analoga habeant vnum conceptum communem obiectiuum præciſum. Diſp. XXXI.

Auctorum placita. *Sect. I.*
Analoga non habere conceptum præciſum communem. *Sect. II.*

Auctorum placita.

SECTIO I.

Punctus difficultatis.

I. ANtequam referamus Auctorum ſententias, titulus quæſt. declarandus eſt, & punctus difficultatis aperiendus. cum igitur inquirimus, an poſſint analoga habere vnum conceptum obiectiuum communem præciſum, ſenſus eſt, an ratione illius conuenientiæ, quam habent ex vi proportionis, poſſit concipi aliqua ratio obiectiua, quæ in ſe non inuoluat differentias inferiorum analogorum, ſed in ſe habeat quamdam communitatem, qua omnibus analogis communis ſit. Verùm quia analoga debent neceſſariò ab vniuocis diſtingui, vt ratio iſta diſtingueretur, deberet inæqualiter deſcendere ad inferiora, & ſecundũ maiorem perfectionem ad vnum, quàm ad alterum. Quæritur ergo in præſenti, an poſſit dari huiuſmodi ratio, quæ ſit vna, & præciſa, & inæqualiter deſcendat, quia ſi inæqualiter deſcendit, erit neceſſariò Analoga.

Prima ſententia affirmatiua.

II. Prima igitur ſententia concedit, poſſe analoga habere huiuſmodi conceptum communem præciſum ab inferioribus, & inæqualiter deſcendentem. Ita tenent Capreol. in 1. diſt. 2. q. 1. Soncin. 4. Metaph. q. 4. in reſp. ad 2. Iauel. q. 1. Soto in Log. in Anteprædicam. cap. 4. q. 1. Suarez in Metaph. Diſp. 2. ſect. 2. & Diſp. 28. ſect. 2. num. 18. & Diſp. 32. ſect. 2. num. 1. Hurtad. in logica Diſp. 9 ſect. 5. Auerſa in logica q. 15. ſect. 3. Serna in Logica diſp. 3. ſect. 1. quæſt. 1. art. 5. & fauent huic ſententiæ ij omnes, qui putant, ens eſſe analogum, & habere tamen conceptum præciſum ab inferioribus, quos ſupra retulimus ſuo loco. Hec ſententia præter fundamenta, quibus innititur ſententia aſſerens, ens eſſe analogum, & habere vnum conceptum ab inferioribus præciſum, nulla alia peculiaria habet. Poteſt tamen fundari vniuerſaliter, quia poſita ratione aliqua communi, quæ tamen non æqualiter deſcendat ad inferiora, non ponitur aliquod vniuocum, nec aliqua implicantia apparet, quòd cum hac vnitate rationis obiectiuæ ſtet inæqualitas participationis. Deinde addi poteſt aliud fundamentum, quod indicat Hurtad. loco cit. Quando concipiuntur analoga inferiora conceptu confuſo, qui repræſentet conuenientiam ipſorum; vel concipiuntur ſecundùm rationem aliquam communem, vel ſecundùm rationes particulares. Si concipiuntur ſecundùm rationem communem, ergo iam habent vnum aliquem conceptum obiectiuum ſibi communem. Si verò concipiuntur ſecundùm rationes particulares; ergo non concipiuntur ſecundùm rationem conuenientiæ. Quod etiam conſ. quando plura concipiuntur, vt plura, ſecundùm rationes quidditatiuas, concipiuntur cognitione æquiuoca, hoc eſt repræſentante obiecta æquiuoca, ergo vt concipiantur analoga, vt analoga, debent concipi ſecundùm aliquam rationem communem, & vnam. Rurſus vel analoga, quando concipiuntur, ſunt plura ſimpliciter, vel aliquo pacto vnum; ſi primum, non cognoſcuntur vt analoga, ſed vt merè æquiuoca, quia analoga ſunt aliquo pacto vnum: ſi ſecundum, ergo habent aliquam rationem obiectiuam vnitatis: tunc ergo poterit hæc ratio præſcindi, & ſe ſola concipi, & hoc pacto habebunt aliquem conceptum vnum, & commem.

Capr. Soncin. Iauel. Soto. Suarez. Hurtad. Auerſa. Serna.

Fundamẽtũ primæ ſẽtẽtiæ.

Altera ſẽtẽtia oppoſita.

III. Verùm his non obſtantibus, ſecunda ſententia negat, analoga poſſe habere conceptum, qui ſit communis, & præciſus ab inferioribus, ſed aiunt, ſtatim ac aliquis conceptus eſt ab inferioribus præciſus, vt communis ipſis, eſſe vniuocum. Hanc ſententiam ſequuntur. Caiet. opuſc. de Nominum analogia cap. 5. Zimara in Tab. verbo *Analogia*. Fonſ 4. Metaph. cap. 2. q. 2. ſect. 4. & 8. Vaſquez. 1. par. Diſp. 114. cap. 2. num. 6. & alij, cui

Caiet. Zimara Fonſeca Vaſq.

Digitized by Google

etiam ſententiæ ſuffragantur ij omnes, qui putant, ens eſſe analogum, ſed non habere conceptum vnum obiectiuum, quòd præcipuè tradit Nyphus 1. Meta h. Diſp. 2. cap. 4. Soncin. 4. Metaph. quæſ. 4. ad 1. Atque hæc ſententia valdè confert ad explicandam analogiam, & eam diſtinguendam ab vniuocatione.

Niphus. Soncin.

Analoga non habere vnum conceptum communem præciſum.

SECTIO II.

Analoga non habent conceptum communem præciſum.

I. POnimus noſtram concluſionem cum ſecunda ſententia, & ſtatuimus, quòd analoga non habeant vnum conceptum obiectiuum communem, & ab ipſis inferioribus præciſum. Atque hoc poteſt declarari ex natura analogiæ. Neque enim poteſt dari huiuſmodi conceptus, niſi in ipſo includatur ratio formalis analogiæ, quomodo enim conceptus ille erit analogus, niſi includat rationem analogiæ? ſi autem ponitur vnus, non poteſt illam includere, nam analogia dicit proportionem, & proportio non eſt ad ſeipſum, ſed ad aliud; vnde cum ratio, quæ in ſe eſt vna, non poſſit dicere multiplicitatem, ideo nec etiam dicet proportionem, ablata autem proportione non remanet amplius analogia. Quòd etiam poteſt confirmari. Analoga inferiora in tantum dicunt proportionem adinuicem, in quantum dicunt diuerſas rationes, quæ habeant inter ſe aliquam ſimilitudinem proportionis, non verò vnitatis, ita vt proportio ſaluetur in pluralitate ipſorum, ergo ſi ponitur vna ratio communis, iſta non poteſt amplius includere proportionem, & conſequenter nec analogiam.

Præcluditur effugium.

II. Poſſet tamen aliquis reſpondere, quòd illa ratio non eſt perfectè vna, ſed implicitè inuoluit inferiora, vnde etiam implicitè, & veluti in actu ſignato inuoluit proportionem, quæ ſit poſtea explicitè, & in actu exercito, quando hæc ratio imbibitur in inferioribus. Sed hæc reſponſio nihil proficit; nam nunc ſumo argumentum oppoſitæ ſententiæ. Vel quando concipitur hæc ratio imperfectè vna, concipiuntur inferiora ſecundùm quòd plura ſunt, vel ſecundùm quòd ſunt vnum. Si primum, ergo cum non poſſint eſſe plura, niſi prout dicunt diuerſas rationes, iam non concipiuntur ſecundùm vnum aliquem conceptum communem, & præciſum; eſt enim implicantia, quòd concipiantur ſecundùm rationem pluralitatis, & quòd dicat talis côceptus vnam rationem obiectiuam. Si verò ſecundum, ergo non concipiuntur ſecundùm quod analoga ſunt, quia ſunt analoga, quatenus ſunt plura dicentia inter ſe proportionem, in vnitate autem non poteſt eſſe proportio. Confirmatur: analogia eſt formaliter proportio formalis, ſed in ratione, quæ eſt vna ſecundùm eſſe obiectiuum, non eſt proportio formalis, imo nulla, quia proportio eſſentialiter eſt ad alterum, ergo nulla erit proportio. Secundò confirmatur; idem ſemper eſt formale conſtitutiuum eiuſdem rei, ergo ſi analogia, prout eſt in analogatis, dicit proportionem, qua vnum ordinetur ad aliud, etiam ſecundùm eſſe obiectiuum debet dicere. Tertia etiam confirmatio addi poteſt deficiente ratione formali conſtitutiua, deficit omnino etiam conſtitutiuum; modo ſi in hoc conceptu obiectiuo communi analogo deficit formalis proportio, etiam omnino deficiet conſtitutum, nempe analogia, quæ conſtituitur per proportionem formalem, ex quo ſequitur hoc abſurdum, quòd ratio abſtracta, vt eſt abſtracta, non dicat intrinſecè analogiam, vt verò eſt in inferioribus dicat, & illa conſtituat in eſſe analogo.

In vnitate nô reperitur proportio.

III. Deinde quòd dicitur in eadem reſponſione, quòd huiuſmodi ratio communis non eſt perfectè vna, hoc numquam intelligere potui. Quæro enim, an ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum, dicat vnam tantùm rationem formalem, vel plures: ſi primum, quomodo nô eſt perfectè vna, cum non ſit aliquid per quòd tollatur vnitas? Si ſecundum, quomodo eſt aliquo pacto vna? quòd enim dicitur, dicere plures rationes implicitè, nihil prodeſt, nam ſtante hac implicita conuenientia, vel habent hæ rationes ſuam multiplicitatem, vel non: ſi habent, ergo non obſtante implicitate adeſt propria pluralitas: ſi verò non habent, ergo non tollitur perfecta vnitas, cum

Non datur imperfecta vnitas. altera impugnatio.

non ſit aliquod, per quod tollatur. Præterea inſto; vnitas non poteſt tolli niſi per multiplicitatem, & hæc ex natura ſua perfectè tollit vnitatem, ex quo fit, quòd vnitas, & multiplicitas conſiſtant in indiuiſibili, vnde ſi altera ab altera tollitur, adequatè etiam tollitur, ergo non poteſt dari aliquid, quòd non ſit perfectè vnum; aut perfectè multiplex, ſi enim excludit omnem pluralitatem, erit perfectè vnum, quia includet adæquatam rationem vnitatis, ſi verò dicit aliquo modo pluralitatem, erit perfectè multiplex, quia includet totam rationem multiplicitatis, cum ratio multiplicitatis conſiſtat in indiuiſibili. Quòd etiam confirmari poteſt ex indiuiſione, & vnitate phyſica, nam metaphyſica ad modum phyſicæ concipitur, & vtraque conſtituitur per eamdem rationem formalem in ſuo eſſe, & ſolùm differunt, quòd vna eſt in phyſica entitate, altera in metaphyſica formalitate. Non poteſt autè haberi vnitas entitatis phyſicæ, niſi ſit perfecta vnitas, nec pluralitas, niſi ſit perfecta diſtinctio, quia vnitas conſiſtit in identitate entitatis, pluralitas verò in diuerſitate entitatis, ergo neque etiam poteſt haberi vnitas metaphyſica, niſi ſit identitas formalitatis, & tunc erit perfecta vnitas, nec poteſt haberi pluralitas, niſi habeatur diuerſitas rationum formalium, hæc autem facit perfectam pluralitatem; debet enim eſſe formalis diuerſitas, ſicuti & formaliter debet identitas interuenire.

Quòd eſt vnum, habet ratio nem vnitatis ſib cōgruentem. Et cum vnitate non ſtat analogia.

IV. Secunda ratio, deſumitur ex ratione vnitatis, quam deberet habere huiuſmodi conceptus, ſi eſſet vnus, & præciſus; neque enim poteſt eſſe vnus, niſi habeat rationem vnitatis ſibi congruentem in tali genere, quia vnumquodque, quòd eſt vnum in aliquo genere, habet rationem formalem vnitatis in tali genere, ſic quòd eſt vnum in genere phyſico, habet rationem vnitatis phyſicam, quæ debet conſtituere vnum eſſe phyſicum; ita vt ſi ſit vnum vnitate entitatis, debeat habere vnam ſimplicem entitatem phyſicam, & conſequenter quòd eſt vnum metaphyſicum, debet habere rationem formalem conſtitutiuam vnitatis metaphyſicæ, & dicere vnam ſimplicem formalitatem. Quo ſtante, ſequitur, quòd non poſſit eſſe capax alicuius analogiæ, quia eo ipſo, quòd eſt vna ſimplex formalitas, & communis in ſeipſa, non poteſt includere aliquam diuerſitatem, aut diſſimilitudinem, per quam conſtituatur analogia, nam diſſimilitudo in rationibus formalibus metaphyſicis non poteſt haberi, niſi per conſtitutiua diſſimilitudinis, quę ſunt in abſtractione metaphyſica; ſi autem ponitur vna ſimplex formalitas, non poteſt haberi aliqua diſſimilitudo ſecundùm eſſe metaphyſicum, quia diſſimilitudo eſt inter plures formalitates; Quare illa ratio ſic abſtracta erit vniuoca, cum ſit perfectè vna, & careat omni diſſimilitudine.

Rationes metaphy ſ. con- ſiſtunt in indiuibili.

V. Tertiò argumentor, omnis ratio metaphyſica conſiſtit in indiuiſibili, ſi eſt vna, nec poteſt tolli indiuiſibilitas, niſi ponatur multiplicitas rationum formalium, ergo omnis ratio, quæ eſt vna metaphyſicè, eſt vniuoca, & implicat, quòd æqualiter deſcendat ſecundùm maiorem, vel minorem perfectionem. Hæc ratio efficaciſſima eſt, & euidenter concludit noſtram concluſionem; vnde ſingulæ partes ſunt declarandæ: & quòd ſpectat ad antecedens communiter recipitur, & ſequitur ex illo, quòd eſſentiæ rerum ſunt ſicut numeri, ita vt conſiſtant in indiuiſibili, & per quamlibet variationem etiam ipſæ eſſentialiter varientur, quod deſumitur ex Ariſ. 8. Metaph. tex. 10. & poteſt etiam oſtendi; Nam quælibet vnitas ſimplicitatis nedum dicit indiuiſionem, ſed etiam indiuiſibilitatem in eo genere, in quo eſt; vnde ſimplicitas ſecundùm entitatem phyſicam dicit, quòd illa non poſſit diuidi in plures entitates, & in genere metaphyſico dicet indiuiſibilitatem metaphyſico modo, atque adeo illa ratio conſiſtet in indiuiſibili, alioquin deberet poſſe diuidi in plura, & diuiſio deberet fieri ſecundùm rationes metaphyſicas; ſi autem poſſet diuidi, iam non eſſet vna ſimplex ratio, ſed multiplex, conſeq. etiam prob. quia vbi eſt ſimplicitas, ſi ratio deſcendit ad inferiora, debet modò indiuiſibili, & ſecundùm ſe totam deſcendere ad omnia, quia non poteſt aliquid relinquere, ſecundùm quòd non deſcendat, alioquin eſſet diuiſibilis, ſi autem

ſecun-

ſecundùm ſe totam ad omnia deſcendit, iam deſcendit æqualiter, nec perfectiori modo eſt in vno, quàm in alio.

Quid requiratur vt aliquid ad inferiora inæqualiter deſcendat.

VI. Confirmatur ratio facta. Non poteſt ratio communis quantùm eſt de ſe inæqualiter deſcendere, niſi aliquid ex ſe dicat in vno, quòd nõ dicat in altero, alioquin ſi æqualiter, quòd in vno dicit, etiam in altero dicit, æqualiter deſcendet, ſed hoc non poteſt ſtare cum indiuiſibilitate, nam ſi ratio communis deſcendit, vt indiuiſibilis, quomodo poteſt habere ex ſe aliquam perfectionem in vno inferiorum, quam non habeat in altero? nam ſi aliquid amplius dicit in vno ex ſe quàm dicat in alio, debet in eo, in quo modo minus perfectè reperitur, eſſe diminuta, quòd tamen repugnat naturæ indiuiſibili.

Ratio communem inæqualiter deſcẽdere, non ſtat cum eiuſdem indiuiſibilitate.

Præterea ſi ratio communis eſt perfectior in vno, quàm in alio, debet diſtingui ſecundùm ſe, prout eſt in vno, à ſeipſa, prout eſt in alio ratione maioris illius perfectionis; omnis autem diſtinctio, quæ fit ſecundùm rationes formales, eſt eſſentialis, & ponit diuerſitatem, vnde non erit vna, & eadem ratio communis in omnibus, ſed erunt rationes diuerſæ, & conſequenter cum analoga debeant inæqualiter participare rationem communem, ſequitur, quòd non poſſint habere conceptum communem obiectiuum. Rurſus ſi haberent rationem communem obiectiuam, & eſſet indiuiſibilis, deberet ſecundùm quòd communis eſt, & indiuiſibilis, poſſe comparari ad inferiora ſingula; ſi autem comparatur tali pacto, etiam tali pacto poterit deſcendere, atque adeo æqualiter. Accedit, quòd ſi deſcenderet inæqualiter, etiã inferiora deberent habere aliquid, ratione cuius exigerent illam inæqualitatem participationis, & ipſa ratio communis exigeret inæqualiter deſcendere, quia cum ſe habeant vt contrahibile, & contractiuum, & relatiuo modo, quòd conuenit vni in ordine ad aliud, debet ſeruata proportione etiam alteri conuenire, at ratio communis, ſi eſt vna, non poteſt exigere deſcendere perfectiori modo ad vnum, quàm ad aliud, ſed quicquid exigit reſpectu vnius, exiget & reſpectu alterius, præſertim cum de ſe ſit indifferens reſpectu omnium.

VII. Vltimò argumentari poſſumus, vniuocum eſt illud, quòd ſecundùm idem nomen, & ſecundùm eandem rationem reperitur in pluribus, definiuntur enim vniuoca, vt dictum eſt, in Anteprædicamentis, *Vniuoca ſunt illa, quorum nomen eſt commune, & ſecundùm illud nomen ratio ſubſtantiæ eſt eadem*, ita vt participetur ſecundùm eandem rationem à ſuis inferioribus, atque ſingula repræſentet ſine ordine, ſeu ſine attributione vnius ad aliud, quatenus in ipſis ratio vniuoca ſeruatur, ſi autem ponitur vnica ratio communis præſcindens ab inferioribus, ſtatim ponuntur hæc omnia, quæ requiruntur ad vniuocationem, ergo implicat, quòd analoga habeant hunc conceptum obiectiuum communem, & præciſum. Minor per ſingulas partes declaratur. Nam quæ habent eundem conceptum cõmunem obiectiuum, habent idem nomen, & eandem rationem ſubſtantiæ, ſiquidem ſi conceptus eſt vnus, & communis, debet poſſe eſſe idem in pluribus: Rurſus non poteſt eſſe vnus communis, niſi ſecundùm eandem rationem à pluribus participetur, ita vt in omnibus ſeruetur eadem ratio, quia hoc eſt de ratione conceptus comunis, vt ſecundùm ſe in pluribus poſſit eſſe; quòd ſi non poteſt eſſe ſecundùm propriam rationem, nec etiam ſecundùm ipſam poteſt eſſe communis. Denique ſi conceptus poteſt eſſe vnus in multis, ſeu communis, etiam erit in multis ſine aliqua dependentia, quæ ex ſe proueniat, aut ſine aliquo ordine; nam vbi eſt vnitas ſecundùm rationem formalem, non poteſt, ſecundùm eandem eſſe dependentia, quia dependentia eſt inter diuerſa: Rurſus ſi ratio communis, prout eſt in vno dicit dependentiam ex ſe, aut ordinem poſterioritatis, dicet etiam prout eſt in alio, quia quando conceptus cõmunis eſt vnus in multis, quòd dicit in vno, dicit etiam in alio; & ſi aliquid ex ſe diceret in vno, quòd non diceret in alio, iam non eſſet eadem in multis, nec eſſet vnus conceptus obiectiuus cõmunis, quia hoc eſt ſufficiens fundamentum ad diſtinguendas diuerſas rationes formales, quia in vna poteſt aliquid concipi, quòd non poteſt in alia.

Poſita ratione communi præſcindente ab inferioribus, ſimul ponuntur, quæ neceſſaria ſunt ad vniuocationem.

VIII. Neque rationes oppoſitæ

ſen-

Solutio rationu in oppoſitum.

ſententiæ ſunt alicuius momenti: Nam quòd ſpectat ad principale fundamentum, iam ex dictis in prob. noſtræ ſententiæ corruit propter ſuammet incompoſſibilitatem; patet enim, impoſſibile eſſe, quòd aliquis conceptus communis ſit vnus, & quòd deſcendat inæqualiter ad inferiora; aut cum aliquo ordine prioritas, & poſterioritatis, ſed ex vi ſuæ indiuiſibilitatis ſtatim habet, quòd æqualiter deſcendat. Ad cœteras autem rationes, quæ ibi afferuntur, vt cum inquiritur, an quando concipiuntur analoga, vt analoga, concipiantur rationes inferiores, an verò aliquid commune. Reſp. non concipi aliquod commune, ſed rationes particulares; non tamen concipiuntur æquiuoca, quia ſimul concipitur proportio, quam habent adinuicem; cum enim iſta proportio intrinſeca ſit rationibus inferiorum, non poſſunt inferiora concipi, niſi etiam concipiatur proportio: neque concipitur aliqua ratio communis, quia concipiuntur plures rationes, quia non poteſt haberi proportio ſine pluralitate, nec alia grauis difficultas vrget hanc noſtram ſententiam, niſi recurratur ad conceptum entis, qui cum præciſus ſit, eſt analogus: ſed nos ex præciſione deduximus; quòd ſit vniuocus reſpectu ſubſtantiæ, & accidētis; de Deo autem etiã dictum fuit, quòd non eſt ens, ſed aliquid ſupra ens.

Non dari analoga metaphyſica inæqualitatis.

IX. Atque ex dictis concluditur, ſi metaphyſicè loqui velimus, non dari Analoga inæqualitatis, in quibus reperiatur vna ratio communis, quæ per prius, & poſterius participetur, ſeu cum inæqualitate perfectionis, ſed veram rationem analogiæ, conſiſtere in proportione duarum, aut plurium rationum, quàm habent ad inuicem, vt Diſp. præcedenti explicatum eſt; Cum autem veteres Auctores ponunt hanc analogiam inæqualitatis, intelligunt de rebus phyſicis, quæ in ratione generis conueniunt, & ſunt diuerſæ ratione differentiarum, & vna magis perfecta, quàm alia. Re vera tamen, ſi metaphyſicè conſiderentur, vniuoca ſunt, quia conueniunt in vnica ratione, ſeu conceptu obiectiuo, qui æqualiter ab omnibus participatur, vt etiam diximus cit. Diſp. præcedenti Sect. 1. Vnde colligitur etiam, quomodo poſſit admitti illa diſtinctio analogię, & vniuocationis, in phyſicam, & metaphyſicam, quam tradunt Scotiſtæ, & cuius etiam meminit. Soncin 4. Metaph. q. 4. per vniuoca enim phyſica intelliguntur ea, quæ ſunt ſub eadem ſpecie ſpecialiſsima, quia hæc ſola perfectè conueniunt in eadem natura phyſica, cœtera verò, quæ differunt eſſentialiter, ſunt analoga phyſica, quia ratione differentiarum habent diuerſitatem. Vniuoca verò metaphyſica ſunt illa, quæ dicunt vnum conceptum præciſum, & communem pluribus, Analoga verò, quæ habent aliquam proportionem ſecundùm aliquam rationem metaphyſicam.

Soncin.

Quid vniuoca, quid analoga phyſica, quid item vniuoca & quid analoga metaphyſica.

De Analogia proportionis. Diſput. XXXII.

Expeditur prima difficultas. Sect. I.
Reſoluuntur aliæ difficultas. Sect. II.

Expeditur prima difficultas.

SECTIO I.

Definitio analogorum proportionis.

I. ANaloga proportionis, quæ ſolùm verè ſunt analoga, iuxta mentem Ariſt. vt initio diximus, debent conſequenter participare rationem propriam analogiæ, quam diximus, conſiſtere in proportione diuerſarum rationum, quam habent adinuicem. Horum autem definitio colligitur ex Ariſt. 1. Æth. cap. 6. & 2. Poſter. Tex. 23. & 5. Metaph. tex. 12 & lib. 12. tex. 22. & traditur à Caiet. Tract. de nominum analogia cap. 3. videlicèt. *Sunt illa, quorum nomen eſt commune, & ratio ſecundùm illud nomen eſt ſimilis ſecundùm proportionem.* Circa quàm definitionem aduertendum eſt, non eſſe veram definitionem, ſed ſolùm quandam deſcriptionem, explicantem tamen naturam ipſorum; in hac enim definitione ponitur ipſum nomen, & ratio ſignificata per nomen, nomen autem, & res ſignificata per nomen non faciunt vnum per ſe, & ideo neque etiam conſtituunt aliquid definibile propria definitione. Si tamen conſide-

Ariſt.

Caiet.

retur

retur hæc analogia obiectiuè ſumpta, tunc quidem ſuo modo, & iuxta ſubiectam materiam definiri poteſt. Quòd videlicet ſit *Proportio mutua aliquarum rationum*. Tunc enim *Proportio* ſtat loco generis; cœtera verò adduntur loco differentiæ, vt declaretur, quænam proportio ſit.

Vera analogia conſiſtit ex nomine & proportionibus quæ ſubſunt eidem nomini.

II. Verùm tamen eſt, quòd hæc proportio non eſt formaliter analogia, ſed tantùm fundamentaliter, & ratio aſſignari poteſt, quia hæc analogia dicit quandam communitatem, quam cum non poſſit habere ex vi alicuius obiectiui conceptus, vt dictum eſt, debet aliquo alio modo obtinere, hoc autem fit mediante nomine, quatenus ipſi ſubeſt mutua illa proportio, vnde vera analogia formaliter ſumpta coaleſcit ex nomine communi, & proportionibus, quæ ſubſunt nomini; nomen enim conducit ad concipienda analoga vnico conceptu, quatenus adinuicem proportionaliter ſe habent; ſi enim deficit nomen, proportiones nondum vniuntur inter ſe, & ideo analogia caret illo conceptu communi, quo accedit aduniuocationem, & recedit ab æquiuocatione.

Analogia requirit extrema, quæ habeat eſſe diuerſa.

III. Stante ergo hac ratione conſtitutiua analogiæ, ſequitur, quòd analogia ex vi ſui conſtitutiui ne dum requirat extrema, ſed etiam quòd illa extrema diſſimilia ſint quo ad eſſe, licèt proportionaliter ſe habeant, & ratio reddi poteſt ex natura proportionis, quæ inter ea, quæ ſimilia ſunt, ſecundùm quòd talia ſunt, non poteſt reperiri, ſed ſolùm inter diſſimilia, quatenus habent aliquam commenſurabilitatem, ſic ſi palmus quantitatis comparetur ad alterum palmum, non dicetur habere proportionem ad ipſum, ſed illi eſſe ſimilem æqualiter; ſi verò comparetur ad quantitatem bipalmarem, poterit habere proportionem, ſi cœtera concurrrat. Sic igitur quando duo ſimilia ſunt in aliquo prædicato eſſentiali, tunc non poſſunt ratione illius prædicati habere proportionem, quia non ſunt diſſimilia, ſed ſunt vnum. Ex his ergo patet, quid ſit formaliter analogia proportionis, & per quid conſtituatur, & quomodo ab vniuocis, & æquiuocis diſtinguatur. Rurſus etiam conſtat, quomodo analoga, & ſecundùm eandem rationem conueniant, & ſimul differant: differunt enim, quia fundantur in diuerſis rationibus, quarum vnaquęque eſt ratio, cur ſuum analogatum ab alio differat, vt conſtat in vultu hominis ridente, & floriditate prati, tam enim riſus, quàm floriditas inter ſe differunt: conueniunt etiam per eandem rationem, quatenus per illam habent proportionem ad inuicem, ſic pratum habet proportionem ad hominem ridentem ratione floriditatis.

Quomodo analoga ſecundùm eandem rationē cōueniant, & differant.

Analogia ſecũdùm res & ſecundùm proportiones, an ſit duplex.

IV. Explicata igitur natura huius analogiæ diligentius nunc examinanda eſt illa diuiſio, quam ſupra Diſp. 29. ſect. 2. tradidimus, qua hæc analogia diuiditur in eam, quæ eſt proportionis, ſeu in eam, quæ eſt ſecundùm res, quatenus ſunt proportionatę adinuicem, & in eã, quæ eſt ſecundùm proportiones, & difficultas eſt, an ſint duæ ſpecis analogiæ an vnica, quæ ſit ſecundùm proportiones rerum. Et quidem multi ex ijs, qui admittunt conceptũ communem obiectiuum analogorum inæqualiter participatum, conſequenter diſtingunt duplicem analogiam proportionis, aliam ſecundùm res, & aliam ſecundùm proportiones, & aſſerunt, quòd analogia proportionis ſecundùm res ſit illa, in qua aliqua ratio communis à pluribus participetur inæqualiter; analogia verò proportionalitatis ſit, quando duæ proportiones comparantur adinuicem.

Sententia affirmatiua.

Solam analogiã ſecundũ proportiones eſſe veram analogiam Ariſt.

V. Nihilominus vera ſententia eſt, non dari has duas huiuſmodi ſpecies analogiæ, ſed eſſe vnicam tantùm, nempe illam, quæ eſt ſecundùm proportiones. Hæc eſt ſententia Ariſt. qui, vt vidimus Diſp. 29. Sect. 2. vbicumque agit de analogia, illam explicat ſecundùm proportiones, non ſecundùm res, vt 1. Eth. cap. 6. & 5. Metaph. tex. 12. & alibi. Caiet. etiam, Opus de nominum analogia cap. 3. non aliam analogiam proportionis ponit, niſi hanc, cui opinioni etiam ſubſcribit Suar. in Metaph. Diſp. 28. ſect. 3. num. 10. & 11. quamuis poſtea ponat analogiam attributionis, in qua omnia analogata participent rationem communem. Atq; poteſt hæc ſentẽtia efficaciter probari, nam hæc analogia per ſe fundatur in rebus, non quomodocumque conſideratis, ſed quatenus habent proportionẽ adinuicẽ, vnde conſiſtit in ipſarum pro-

Caiet.

Suar. ex.

Non poteſt dari analogia quæ non ſit ſecundùm proportiones.

portione, qua præciſa tollitur omnis analogia, ergo analogia eſt ſolùm ſecundùm proportiones, non ſecundùm res ipſas. Conſeq;iſta declaratur, quia quando res ipſæ habent aliquid, quo mediante adinuicem proportionantur, hoc ita ſe habet reſpectu ipſarum, vt poſſit conferri eadem proportione cum ipſis, & ratio illa, per quàm res inuicem proportionantur, ita ſe habet reſpectu ſubiecti, in quo eſt, ſicuti ſe habet alia ratio in alio ſubiecto, cum quo interuenit proportio, nec aliter poteſt proportio contingere, ergo ſi analogia hæc requirit proportionem, non poteſt dari aliqua analogia proportionis, quæ ſit ſecundùm res ipſas, & non ſecundùm proportiones rerum.

VI. Confirmatur totum hoc fundamentum. Proportio rerum adinuicem, in qua fundatur analogia, eſt mutua, & conſiſtit in eo, quòd ſe reſpiciant ſecundũ illam rationẽ proportionis, qua proportionaliter ſe habent, ſed non poſſunt proportionaliter ſe habere, niſi quatenus, quod præſtat vnum reſpectu alicuius, præſtet etiam alterum proportionali modo, ſic oculus, & mens non dicunt proportionem ad inuicem, niſi quatenus conſideratur, quòd oculus eſt illud, quo corpus cognoſcit, mens verò eſt illud, quo anima cognoſcit; vnde proportio conſiſtit in cognitione, qua vtrumque facit ſuum ſubiectum cognoſcere, ergo analogia fundatur in proportione proportionum, ſeu dicit ipſas proportiones, vt fundamentum, non verò res ipſas.

Analogia fundatur in proportionibus.

VII. Alio etiam modo poteſt hæc ſententia fundari. Hæc analogia proportionis requirit diuerſa extrema, quæ ſint vnum proportione. Rurſus hæc etiam extrema debent dicere rationes diuerſas, non ſimiles, vt ſupra dictum eſt; Modo, vel iſta extrema comparantur adinuicem, prout diſſimilia ſunt, & diuerſa, vel prout vnum exercet proportionaliter, quòd exercet alterum, ſeu quòd idem eſt, prout dicit rationem proportionis. Si primũ; non poſſunt conſtituere aliquam analogiam; quia diſſimilia, quatenus diſſimilia ſunt, non ſe habent analogicè, ſed merè æquiuocè, quia ratio ſubſtantiæ eſt omnino diuerſa; ſi ſecũdum, tunc ratio analogiæ, quæ fundatur in ſimilitudine ipſorum, fundatur in proportionibus, atq; adeo non poteſt dari analogia, quę non ſit ſecundùm proportiones. Quod etiam confirmatur; poſita quacunq; proportione, quæ ſufficiens ſit ad conſtituendam analogiam, poteſt talis proportio explicari per quatuor terminos; ergo eſt proportio proportionum, & fundat analogiam ſecundùm proportiones rerum, non ſecundùm res. Conſeq. eſt euidens, quia illa eſt proportio ſecundùm proportiones, quæ per quatuor terminos explicatur. Anteced. prob. quia proportio analogiæ debet eſſe inter duas rationes diuerſas, hæ autem rationes poſsũt vtraque conferri cum ſuo ſubiecto, hinc autem fiunt duæ comparationes inter quatuor terminos. Vnde, ſi quis obijceret, quòd poſſunt duo habere proportionem adinuicem, & ideò dari analogia, quæ fundetur tantùm in duobus terminis; nihil obeſt, quia tunc analogia fundabitur in illis duobus terminis, prout dicunt proportionem ad inuicẽ, at hæc proportio non poteſt intelligi, cum ſit ſecundùm diuerſas rationes, niſi quia vna ratio proportionali modo, vt dictum eſt, præſtat proprio ſubiecto, quòd alia præſtat alteri; tunc autem interueniunt quatuor termini, & vnaquæq; ratio poteſt comparari ad ſubiectum proprium proportionali modo; vnde proportio, quàm habent ad inuicem, in eo conſiſtit, quòd vna proportionali modo ſe habent ad ſuum ſubiectum, ſicuti altera ad ſuum.

Extrema fundant analogi. prout de proportionaliter exercent.

VIII. Ex dictis autem colligitur, non poſſe eſſe analogiam interuniuoca, aut inter ea, quæ intrinſecè participant conceptum eundem obiectiuum defectu terminorum, quia non ſunt quatuor termini; nam ſi conſiderentur prout dicunt illum conceptum obiectiuum; cum iam conceptus obiectiuus ſit quid commune omnibus, habet rationem vnius tantùm termini, & ſi participetur à duobus, deficit vnus terminus, nec poteſt fieri comparatio ſecundùm proportiones. Quare hic obiter aduertimus, quòd ſi Deus eſſet ens, & non aliquid eminentius ente, ſed idem prędicatũ entis diceretur de Deo, & creaturis, non poſſet interuenire hæc analogia proportionis, quia tũc deeſſet cõparatio defectu proportionum, nam eſſent tantùm tres termini, nẽpe Deus, & creatura, & ratio entis, quę ad Deum,

Analogia non poteſt eſſe inter quæ habent eũdem cõceptum obiectiuum.

&

& creaturam compararetur.

Quę nam proportio conſtituat analogiā.

IX. Colligitur ſecundò. Non quamlibet proportionem ſtatim conſtituere analogiam, ſed illam tantùm, quæ facit, quòd diuerſi termini, ſeu proportiones ſubſint eidem nomini, quatenus dicit aliquid, quòd in pluribus extremis cum proportione reperitur; diximus enim, quòd proportio, ſeu conuenientia ſecundùm proportiones eſt fundamentum huius analogiæ; completur verò, & vltimò conſtituitur per nomen, quatenus dicit id, quòd ſignificat, à pluribus non æqualiter participari, ſed tantùm cum proportione; vnde adſunt plures conuenientiæ ſecundùm proportiones, quæ tamen non conſtituunt analogiam deſectu nominis communis. Sic etiam cum dicitur, ita ſe habet hilaritas vultus ad hominem, ſicuti floriditas ad pratum, licèt habeatur habitudo proportionum, non dum habetur analogia deſectu nominis communis, ſed debet addi in ratione riſus.

Analogia conuenit rebus, prout ſubſūt noſtræ cōceptioni, & quomodo.

X. Colligitur tertiò Analogiam formaliter non conuenire rebus ſecundùm ſe conſideratis, & prout præciſè ſunt à parte rei, ſed tantùm prout ſubſunt noſtræ conceptioni, non quidè quaſi per noſtram conceptionem acquirant eſſe analogum, vt analogia ſit ens rationis, eſt enim analogia quid reale, ſed quia illa proportio, quæ eſt in rebus, & quàm habent ex intrinſeca ſua ratione, non eſt completa, niſi quatenus ſub vna communitate nominis concipitur; cum autem nomen non habeat ordinem immediatè ad res, nam illas ſignificat mediante noſtra conceptione, atque analoga non ſint completè talia, niſi mediante communitate nominis: hinc fit, quòd ſolùm mediante noſtra conceptione habeatur perfecta ratio analogiæ, quia ſolùm mediante noſtra conceptione proportiones illæ ſubduntur vni communitati nominis.

Quomodo inter accidēs, & ſubſtātiā poſſit admitti analogia.

XI. Quartò colligitur, quomodo poſſit admitti, ſubſtantiam, & accidens analogicè ſe habere ſecundùm rationē entis: non enim verum eſt, ſi intelligatur, quòd analogia ſit ſecundùm rationem entis communiſſimā, quia, vt dictum eſt ſuo loco, hæc æqualiter participatur; ſed verùm eſt, ſi intelligatur de differentijs, ſeu modis conſtitutiuis ipſius, quibus contrahitur ad eſſe ſubſtantiæ, & ad eſſe accidentis. Analogia autem, & proportio in hoc conſiſtit, quòd vtraque ratio, ſeumodus eſſendi facit ens eſſe tale ens; & ſicut modus contractiuus entis ad ſubſtantiam facit, quòd ens ſit per ſe; ita modus contractiuus accidentis facit, quòd ſit quid inexiſtens, vnde analogia non eſt ſecundùm rationem entis ſed ſecundùm modos eſſendi, vt etiam ſupra ſuo loco explicatum eſt, vnde hęc analogia non obeſt vniuocationi entis ſecundùm ſuam rationem abſtractiſſimam. Neque tamen hæc eſt analogia propriè ſumpta, quia analogia propriè ſumpta requirit metaphoram in vno extremorum, vt ſect. ſeq. dicem. ſed eſt potius quædam comparatio diuerſarum rationum ad diuerſa ſubiecta, poſſet tamen interuenire analogia, ſi eſſe proprium accidentis conſideretur vt quoddam eſſe metaphoricum ſubſtantiæ quatenus quòd non eſt per ſe, non dicitur propriè eſſe.

Reſoluitur alia difficultas.

SECTIO II.

Caiet.

Duplex analogia alia cum metaphora, alia ſine metaphora. Prima ſētentia

I. Altera difficultas eſt, an in hac analogia ratio illa, ſecundùm quàm contingit proportio, poſſit eſſe in ſingulis extremis propriè, an verò requiratur, quòd ſit tantùm in vno propriè, in alijs verò metaphoricè. Caiet. enim de nominum Analogia, cap. 3. diſtinguit duplicem analogiam. alteram, in qua ratio importata per nomen reperitur in vno analogorum propriè, in alijs verò per metaphorā, vt riſus, qui propriè reperitur in homine, metaphoricè in prato: aliam verò, in qua ratio importata, per nomen reperitur propriè, & ſine aliqua metaphora in ſingulis analogatis, vt principium, quòd dicitur de corde reſpectu animalis, & de fundamento domus: Atq; hanc ſententiam ſequuntur complures Recentiores, & præcipuè Auerſa in log. quæſt. 15. Sect. 3. §. *Aliqui verò*. Quia ita ſe habet gubernatur ad nauim, ſicuti ſe habet Rex ad Ciuitatem, & tamen ratio gubernatoris propriè dicitur de vtroque,

& ratio analogiæ fundatur in ipſis. Præterea ens eſt analogum proportionis reſpectu ſuorum inferiorum, & tamen vnumquodque ipſorum propriè eſt ens, non metaphoricè. Denique quia optimè ſaluatur analogia ſine Metaphora, ſi ratio importata per nomen cum proportione in pluribus reperiatur.

Suarez.

Nulla analogia ſine metaphora; altera ſententia.

II. Econtra verò Suarez in Metaph. Diſp. 28. ſect. 3. num. 11. cenſet, non poſſe ſaluari analogiam proportionis ſine Metaphora, ſed debere ſemper rationem importatam per nomen eſſe in vno analogatorum propriè, in cœteris verò Metaphoricè, ita vt vnum ſit abſolutè tale, alterum verò, prout ſubſtat proportioni, quam habet ad aliud. Vt autem, quid ſit dicendum, aperiamus. Eſt aduertendum, quòd aliud eſt loqui de nomine, & eius impoſitione, & aliud eſt de ratione importata per nomen; fieri enim poteſt, quòd ex impoſitione debeat nomen ſignificare plura propriè, & non ex aliqua metaphora, vt poteſt contingere in aliquibus analogis, tunc autem nomen dicetur propriè de pluribus analogatorum. Verùm hoc non facit ad noſtrum propoſitum, difficultas enim procedit de ratione importata per nomen.

2. ſent. vt vera oſtenditur.

Analogia ſine metaphora impoſſibilis, ſenſu vnũ cõceptũ præciſum.

III. Dicendum eſt, quòd poteſt tantùm eſſe propriè in vno analogatorum, in alio verò tantùm Metaphoricè, & per quandam proportionem. Atque hoc oſtenditur. Quia, ſi res ſignificata, quæ eſt propriè in vno, eſſet etiam propriè in alio, eſſet vna, & eadem ratio in omnibus analogatis, tunc autem poſſet abſtrahi ab ipſis conceptus communis præciſus, & vnus, nempe illa ratio, quod eſt contra rationem analogiæ, quæ non poteſt dicere vnum conceptum, alioquin eſſet vniuocus, vt ſupra probatum eſt. Quòd autem diceret vnum conceptum præciſum patet, quia quod ſignificatur per nomen, & eſt in vno analogatorum propriè, non poteſt eſſe propriè in alio, niſi ſit in illo ſecundùm ſuam rationem formalem, ſi autem eſſet in illo ſecundùm ſuam rationem formalem, iam ea ratio formalis poterit ab vtroque præſcindi, & cum omnis ratio formalis conſiſtat in indiuiſibili, erit vniuoca, & æqualiter deſcendet.

IV. Secundò argumentor. Analogia proportionis fundatur in proportione duorum adinuicem, ergo non poteſt, quod dicit in vno propriè, dicere propriè in alio, ſed poterit dicere tantùm Metaphoricè. Antecedens eſt certum; conſeq. verò declaratur, quia ſi quod eſt in vno propriè, & importatur per nomen, eſſet etiam in alio propriè, non eſſet in illo ſecundùm proportionem, quia proportio excludit proprietatem: rurſus adeſſet inter ipſa aliqua conuenientia ſecundùm illam rationem formalem, quæ importatur per nomen, vbi autem eſt conuenientia in eadem ratione formali, non eſt proportio, ſed vnitas eiuſdem prædicati, proportio enim dicit quidem aliquam conuenientiam, non tamen in eadem ratione formali. Atque hinc elici poteſt Confir. Ad analogiam proportionis requiruntur quatuor termini, ſed ſi ratio eadem importata per nomen eſſet propriè in duobus analogatis, non adeſſent quatuor termini, ergo non poteſt eſſe propriè in vtroque analogato, ſed in vno erit propriè, in alio ſecundùm proportionem. Hinc etiam definiuntur. *Quorum nomen eſt vnum, & ratio importata per illud nomen eſt eadem ſecundùm proportionem*, quòd ſi eſt eadem ſecundùm proportionem, quomodo eſt propriè in vtroque? eſſet enim eadem ſecundùm proprietatem, atque adeo ſecundùm formalitatem, non autem proportionaliter. Maior huius Conſ. non indiget probatione, quia de hoc dictum eſt ſupra; nihilominus poteſt adhuc declarari, nam hæc analogia fundatur in proportionibus, quia non eſt ſecundùm res ſimpliciter, ſed ſecundùm proportiones ipſarum, vnde requirit duplicem terminum, ad quem ſint proportiones iſtæ. Rurſus requirit etiam alios duos terminos, qui comparentur ad hos alios duos. Vnde ſi quis diceret ita ſe habet animal ad leonem, ſicuti ſe habet ad hominem, non haberentur proportiones, quia non proportionaliter ſe habet, ſed eodem omnino modo, quia animal non conſtituit duplicem terminum, ſed vnum tantùm; requiruntur ergo, vt ponantur proportiones, quatuor termini, quorum duo proportionaliter ſe habeant ad alios duos, ita vt bini ſe habeant inter ſe, ſicuti alij bini ſe habent, ſeruata tamen proportione. Minor

Analogia ſine metaphora ponit vnitatem, non proportionem.

Analogia requirit quatuor terminos.

verò

verò, quòd ſi ratio importata per nomen, quæ propriè eſt in vno, ſit etiam propriè in alio, ſequatur, quòd ſint tantùm tres termini, oſtenditur; nam ex vna parte adſunt tantùm illi duo termini, in quibus reperitur talis ratio, ex alia verò adeſt tantùm ratio importata per nomen, quæro ergo; an ſit vna, vel multiplex ſecundùm ſe conſiderata, ſi eſt vna, ergo ſunt tantùm tres termini; ſi autem eſt multiplex, ergo cum ſint diuerſæ rationes, non poteſt dici, quòd ratio, quæ eſt in vno propriè, ſit etiam propriè in alio, ſed alia ratio erit in ipſo.

Nomen ſignificàs propriè in vno, quod ſignificat propriè in alio, importat eamdem rationem communem.

V. Atque tandem hinc poſſumus vlterius arguere. Hæc analogia proportionalitatis fundatur in diuerſis analogatis, quatenus dicunt diuerſas rationes ſimiles ſecundùm proportionem, ergo non poteſt ratio importata, per nomen, quæ eſt propriè in vno, eſſe etiam propriè in alio,. Antecedens patet ex ſupradictis in declaranda natura huius analogię, neque enim poteſt fundari in eadem ratione, quia tunc non eſſet hęc analogia ſecūdùm proportiones. Conſeq. prob quia nomen, ſi quòd ſignificat propriè in vno, ſignificaret etiam propriè in alio, non ſignificaret rationes diuerſas, ſed eandem; vnde analogata non dicerent ſimilitudinem proportionis; ideo enim vnum eſt ſimile alteri, quia habet diuerſam rationem habentem tamen proportionem. Rurſus nomen ſi gnificat analogata, prout habent proportionem ad inuicem, ergo debet ſignificare, prout habent diuerſas rationes proportionaliter ſe habentes.

Proportiones debent eſſe propriè in analogatis.

VI. Secundò dicendum eſt; rationes proportionum eſſe formaliter, & intrinſecè, in analogatis, ſic riſus eſt formaliter in homine: ratio verò proportionis, quàm habet pratum ad riſum, eſt etiam formaliter in prato. Hoc dictum non indiget probatione, nam ſatis patet, quòd proportiones debent eſſe in ijs, quæ proportionata ſunt, quia ex ſe ſunt ſimilia, & vnum ſecundùm proportionem refertur ad aliud, quod fieri non poſſet, niſi haberent ſibi intrinſecam rationem proportionis. Atque per hoc hęc analoga diſtinguūtur ab ijs, quæ dicuntur analoga attributionis, quia in his vnum tantùm participat formam analogiæ intrinſecè; alia verò non participant intrinſecè, ſed tantùm dicunt habitudinem ad illud analogatum, in quo intrinſecè reperitur forma: Analoga verò proportionis omnia intrinſecè participant ſuā formam analogiæ, quia in his forma analogiæ eſt forma proportionis.

VII. Argumenta verò in oppoſitum nihil officiunt huic ſententiæ, pro quorum ſolutione aduertendum eſt, quòd ſignificatio nominum multoties, imo vt plurimum pendet ab vſu, de quo etiam Horat. initio Poetices ait: *Quem penes arbitrium eſt, & vis, & norma loquendi*. Ex quo factum eſt, quòd quędam nomina, quæ primum translatitiè vſurpata ſunt, nunc ex frequenti, & communi conſuetudine non amplius translata habeantur, ſed propria, & hoc pacto contingit in nomine principij, nam cum principium philoſophicè ſumptum ſit, *Primum, a quo aliquid progreditur*; hinc vſus obtinuit, quòd etiam, quæ quocunque modo antecedunt aliud, principia dicantur abſque eo, quòd interueniat aliquis ordo progreſſionis, in quo formaliter conſiſtit ratio principij: atque ex communi vſurpatione huius nominis principij, quæ prius metaphoricè dicta ſunt talia, non amplius cenſeantur eſſe metaphoricè talia, ſed propriè. Cum autem dicitur, quòd gubernator nauis, & Rex analogicè ſe habent, & tamen participant propriè rationem gubernatoris. Verùm quidem eſt, ſi loquamur de ratione gubernatoris vt ſic, propriè participari, & intrinſecè; attamen ſecundùm rationem gubernatoris vt ſic non adeſt analogia, ſed vniuocatio: analogia verò proportionis conſiſtit in ratione talis gubernatoris, quia ſicuti ſe habet nauta in gubernanda naui, ita ſe habet rex in gubernando regno. Verùm ad completam analogiam adhuc requiritur, quòd regnum aſſimiletur naui, aut contra nauis regno, vt interueniat metaphora. Atque vniuerſaliter hæ omnes rationes huiuſmodi ſoluendę ſunt, videlicet ſemper, quando per nomen importatur eadem ratio in pluribus, ibi non adeſſe analogiam proportionis, ſed vniuocationē; quando verò importantur diuerſæ rationes, tunc alterum dici tale metaphoricè. Sic etiam de ente dictum eſt ſuo loco, quòd ſit vniuocum reſpectu

Horat.

Nomina, quę primo translata poſtea propria æſtimata.

Principium de aliquibus propriè, & de aliquibus non propriè dicitur.

Quomodo gubernator de nauta, & Rege.

ſuo-

ſuorum inferiorum, non verò analogum. Ex quibus etiam patet, quòd non poteſt ſaluari, quòd eadem ratio ſit cum proportione in pluribus, ſi in ſingulis propriè reperiatur; quia, vt diƈtum eſt in probatione noſtræ ſententię, proportio excludit proprietatem, & dicit metaphoram nominis, ſi nomen ſit commune: quia ſemper nomen ſignificat diuerſam rationem in vno analogato ab ea, quam ſignificat in altero: vnde ſi ex prima ſua impoſitione ſignificat vnam propriè, aliam ſignificabit metaphoricè.

De Analogia attributionis. Diſputatio XXXIII.

Explicatur natura huius analogia. Sect. I.
Minus principalia analogata non poſſe participare intrinſecè rationem, ſeu formam analogia. Sect. II.
Analoga attributionis non poſſe participare rationem vera analogia. Sect. III.
Deducuntur nonnulla corollaria. Sect. IIII

Explicatur natura huius Analogia.

SECTIO I.

I. EA, quæ appellantur analoga attributionis, ſunt æquiuoca à conſilio, vt ſupra etiam diximus, ita tamen vt ab intrinſeco habeant, quòd talia ſint, non autem ab aliquo extrinſeco, quia igitur ab Auctoribus modernioribus analoga appellantur, ideo etiam nos de ipſis tanquam de analogis agimus. Definiuntur autem à Caiet. opuſc. de nominum analogia cap. 2. *Analoga ſecundùm attributionem ſunt, quorum nomen eſt commune, & ratio ſecundùm illud nomen eſt eadem ſecundùm terminum, & diuerſa ſecundùm habitudinis ad illum.* Et quidem nullum dubium eſt, quòd ratio non ſit eadem in termino; & diuerſa in habitudine ad ipſum. Sed an per hoc conſtituatur aliqua vera analogia, examinabimus. Interim ſiue ſint vere analoga, ſiue non, pergemus naturam ipſorum explicare. Conſtat ergo ex diƈtis, quòd ad conſtituendam hanc analogiam ad vnius duo termini requiruntur, quia habitudo, ſiue attributio, in qua conſiſtit, ſine pluralitate terminorum ſaluari non poteſt. Ex his autem terminis vnum dicitur principale analogatum, quia eſt ille, ad quem cœteri dicunt habitudinem, cœteri verò dicuntur minus principalia analogata. Præter autem hos terminos requiritur ratio analogiæ, ſeu forma aliqua, qua hi termini conſtituantur in eſſe analogo, quæ quidem debet reperiri formaliter, & intrinſecè in principali analogato, vt minus principalia analogata dicant habitudinem ad ipſum. an autem poſſit reperiri intrinſece in alijs analogatis, videbimus infra. Deinde requiritur etiam habitudo, quia principaliter analogia in hac conſiſtit habitudine, qua ablata, ſtatim perit tota ratio analogię: cœtera enim, quæ diximus requiri, ſe habent vt fundamentum. ſed neque ſufficit habitudo, ſed inſuper requiritur nomen commune quia ſine communitate nominis, ſiue ſint analoga, ſiue æquiuoca à conſilio, non habent completam rationem analogiæ; hoc autem nomen debet ſuo modo importare formam, quam diximus neceſſariò reperiri formaliter in principali analogato.

II. Ad hanc autem analogiam requiruntur nonnullæ conditiones, quarum prima eſt, quam etiam tradit Caiet. loco cit. quòd videlicet principale analogatum ponatur in definitione cœterorum; vnde quia medicina, & animal dicuntur ſana analogicè, & medicina eſt talis per ordinem ad animal, quatenus participat formam ſanitatis, non poteſt definiri medicina, quatenus ſana, niſi in ordine ad ſanitatem, quæ eſt in animali: & rationem huius conditionis ibidem indicat Caiet., quia videlicet minus principalia analogata non ſunt talia, niſi per habitudinem ad principale analogatum; quare cum illa, quæ ſunt talia per ordinem ad aliud, non poſſint definiri, niſi terminus, quem reſpiciunt, ponatur in ipſorum definitione, ſequitur, quòd principale analogatum, quod eſt terminus attributionis, debeat ingredi de-

Left margin: …id ſit …ia aga …ttribu- …onis. …iet.

Left margin: …nalo- a attri …tionis quirit …ur alia …te mi …rum.

Right margin: Principale analogatū, & minus principale analogatum.

Right margin: Forma analogię, Habitudo, & Nomen.

Right margin: Caiet.

Right margin: Principale analogatū ponitur in definitione cœterorum.

definitionem minus principalium analogatorum.

Caiet.

III. Altera conditio, quam ibidem notat Caiet. eſt, quòd ratio, in qua fundatur analogia, ſit vna, ſeu quòd forma termini, quem analogata minus principalia reſpiciunt, ſit vna; quod ita intelligi debet, quòd ſi analogia conſideretur in particulari, etiam forma analogiæ ſit vna in particulari; ſi verò conſideretur in vniuerſali, etiam forma, ſit in vniuerſali vna. Et ratio huius conditionis reddi poteſt, quia licet etiam in analogia particulari nomen analogorum ſit commune, & videatur importare rationem quandam communem omnibus analogatis, tamen analogia reuera conſtituitur tantùm per id, quòd forma importata per nomen ſit tantùm in principali analogato, & quòd in minus principalibus ſit habitudo ad ipſum; qua ſola habitudine intellecta, intelligitur etiam analogia: ſic ex eo, quòd ſanitas ſit in ſolo animali, & in medicina, & vrina ſint habitudines ad ipſam abſque eo, quòd in ipſis multiplicetur forma ſanitatis, intelligitur ſtatim analogia attributionis, quia cum conſiſtat in attributione, ſufficit, ſi intelligatur tantùm attributio.

Ratio, in qua fundatur analogia attributionis debet eſſe vna.

IV. Tertia etiam conditio requiritur ad conſtituendam hanc analogiam, nempe quòd forma, in qua fundatur, ſit talis naturæ, vt ſit apta denominare denominatione extrinſeca; huius ratio ſtatim manifeſta fit ex dictis, nam hæc analogia conſtituitur per attributionem minus principalium analogatorũ ad magis principale, in quo reperitur formaliter forma importata per nomen commune: cum igitur in analogis, ſiue etiam æquiuocis nomen debeat eſſe commune omnibus analogatis, ſeu æquiuocis, hinc fit, quòd nomen, quod importat formam, quę eſt in principali analogato, debeat tribui etiam minus principalibus; hoc autem fieri non poſſet, niſi forma eſſet talis naturæ, vt eſſet apta denominare denominatione extrinſeca, quia dum minus principalia analogata recipiunt à tali forma denominationem propter talem habitudinem, debet etiam forma eſſe apta, vt communicet extrinſecam denominationem.

Forma analogiæ debet denominare denominatione extrinſeca.

V. Ex hoc ſequitur, quòd non quælibet forma ſit apta, vt in ipſa fundetur huiuſmodi analogia, ſed tantùm forma accidentalis, quæ ſit extra conſtitutionem rei, quod eſt valde in tota philoſophia aduertendum; ſi enim ſit forma, quæ ex natura ſua pertineat ad eſſentiam rei, tunc non eſt apta, vt denominet extrinſeca denominatione: ſic rationalitas, quia ſpectat ad intrinſecam conſtitutionem hominis, non poteſt aliquid denominare extrinſeca denominatione; & ratio eſt, quia denominat vt quid eſſentiale conſtitutiuum; cum igitur formæ, quæ ſpectant ad conſtitutionem rei, non poſſint denominare extrinſeca denominatione; neque poſſunt conſtituere analogiam attributionis. Solùm igitur formæ accidentales, quia ſunt aptæ denominare extrinſeca denominatione, poſſunt fundare hanc analogiam.

Quænam forma poſſit hanc analogiã fundare.

VI. Quarta conditio, quæ requiritur ad hanc analogiam eſt, quòd eadem ſit denominatio omnium analogatorum, ſeu quod eodem modo denominentur analoga non ſolùm comparando minus principalia inter ſe, ſed etiam illa comparando cum principali analogato, quòd autem eodem modo cadat denominatio ſuper omnia analogata; idem eſt, ac quòd eodem ſignificationis modo denominentur: vnde cognitio, quia alio modo denominat principium cognoſcitiuum, nempe cognoſcens, & alio modo denominat obiectum nempe cognitum, non conſtituit hanc analogiam. E contra verò quia ſanitas eodem modo denominat animal, & medicinam, ideo conſtituit analogiam, animal enim ab ipſa dicitur ſanum, medicina etiam dicitur ſana, vnde in vtroque eſt idem modus denominationis. Ratio autem huius conditionis reddi poteſt, quia in analogis nomen debet eſſe vnum, eum autem vnitas nominis formaliter ſumpta non dependeat à ſono, ſed à ſignificatione, nomen, quod non habet eundem modum ſignificandi, non erit vnum. Atque ex huc uſque dictis manet explicata natura horum analogorum: ſolùm examinandæ ſunt nonnullæ difficultates, vt quæ dubia eſſe poſſent, certa fiant; ſed prius aduertendum eſt, cur hæc analoga præſertim ab Ariſt. locis infra citandis ſect. 3. dicantur ab vno, & ad vnum. Facilis eſt reſponſio, nempe quia omnia denominantur ab vna

Analoga omnia debēt eodem modo denominari.

Ariſt.

for-

forma dicuntur ab vno; dicuntur verò ad vnum habita ratione minus principalium analogatorum, quæ ſunt talia per ordinem ad vnum terminum.

Cur hæc analoga dicantur ab vno, & ad vnũ

Minus principalia analogata non poſſe participare intrinſecè rationem, ſeu formam analogiæ.

SECTIO II.

Minus principalia analogata non participare neceſſariò intrinſecè formã analogiæ.

I. Circa hanc analogiam occurrit prima difficultas, an poſſint minus principalia analogata participare intrinſecè, & formaliter rationem illam, in qua fundatur analogia; quòd enim non ſit neceſſarium, certùm eſt apud probatos Auctores, quamuis in oppoſitum ſentiant nonnulli Recentiores nullo tamen fundamẽto, nam dantur quædam huiuſmodi analoga minus principalia, quæ non participant intrinſecè formam analogiæ, vt medicina, vrina, quæ non participant rationem formalem ſanitatis intrinſecè. Et ideo quæſtio procedit, an poſſint participare, ità vt participare non ſit contra rationem huius Analogię. Et quidem circa hanc difficultatem aliqui exiſtimant non eſſe contra analogiam attributionis, quòd participent intrinſecè rationem analogiæ, vnde diſtinguunt duplicem ſpeciem, aliam, in qua minora analogata participant intrinſecè formam analogiæ, alteram in qua non participant intrinſecè, ſed tantùm dicunt attributionem ad ipſa, & diſtinguunt maius analogatum à minoribus non per hoc, quòd hæc non participent intrinſecè formam, ſed quia ſunt talia, etiamſi intrinſecè participent, per habitudinem ad principale analogatum, hoc verò eſt tale ſimpliciter ex ſe, & non per habitudinem ad aliud. Ita ſentiunt Alenſ. 7. Metaph. tex. 5. Caiet. prima par. quæſt. 17. art. 1. §. *Memento hic* & art. 6. §. *ad hoc breuiter dicitur*. Ferrar. 1. contr. Gent. cap. 34. §. *Ad primum*, & §. *Aduertendum*. Capreol. in 1. diſt. 2. quæſt. 1. art. 1. concl. 9. Riccard. diſt. 19. art. 1. quæſt. 2. Bannes 1. part. quæſt. 13. art. 6. Suar. in Metaph. diſp. 28. ſect. 3. num. 14. & idem repetit Diſp. 23. ſect. 2. num. 14. Auerſa in Logica quæſt. 15. ſect. 3. quamuis putet, magis propriè ſeruari analogiam attributionis, ſi minus principalia analogata extrinſecè tantùm participent. Deſumitur etiam ex D. Th. in 1 diſt. 19 Quæſt. 5. art. 2. ad 1.

Quædam ex minoribus analogatis participare intrinſece formã analogiæ, quædã vero nõ participare. Prima opinio.

Alenſir. Caiet. Ferrar. Capr. Riccar. Bannes. Suarez. Auerſa. D. Th.

II. Hinc deducunt, minus principalia analogata, quando intrinſecè participant formam analogiæ, eſſe talia propriiſſimè, ad differentiam illorum, quæ non participant intrinſecè, quæ ſolùm impropriè appellantur analoga. Rurſus, vt adnotauit Caiet. citat. 6. art. ex D. Th. quæſt. 2. de verit. ar. 11. in definitione minorum analogatorum, quando intrinſecè participant formam, non debet poni maius analogatum, ſicuti debet poni, quando non participant intrinſecè; atque etiam nonnulli concedunt, quòd quando intrinſecè forma participatur à minoribus analogatis, datur vnus conceptus communis omnibus, vt præcipuè Suarez. Fundamentum autem pręcipuum huius ſententiæ conſiſtit in eo, quòd ens eſt analogum attributionis reſpectu Dei, & craturæ; reſpectu ſubſtantiæ, & accidentis, nam creatura eſt ens per attributionem ad Deum, accidens per attributionem ad ſubſtantiam; & tamen tam creatura, quàm accidẽns ſunt intrinſecè entia; ſic idem poteſt dici de bono, & alijs, in quibus aliqua ſunt talia intrinſecè, & tamen dicunt attributionem ad aliud.

Diſcrimẽ inter minora analogata, quãdo intrinſece participãt formã & quãdo intrinſece nõ participat.

III. Oppoſitam autem ſententiam tradunt alij complures, & idem Caiet. opuſc. de Nominum analogia cap. 2. circa finem §. *Quadrupliciter autem*. Fonſeca 4. Metaph. cap. 2. quæſt. 1. ſect. 6. §. *Tertium diſcrimen*; vbi in hoc diſtinguit analoga attributionis ab analogis proportionis Tolet. in Anteprędicam. cap. 1. Cumel 1. par. quęſt. 13. art. 6. quæſt. 2. Serna in Logica diſp 3. ſect. 1. quæſt. 1. art. 4. §. *Conditiones*. Imò D. Th. 1. part. quæſt. 16. art. 3. & alij complures, qui cenſent, hoc eſſe proprium conſtitutiuum huius analogiæ, quòd minus principalia analogata non participent intrinſecè formam analogiæ. Atque ſuppoſitis ijs, quæ ſupra diximus, quòd analoga non poſſunt habere vnum conceptum communem præciſum ab inferioribus, adprobanda eſt hæc ſententia, tanquam neceſſariò conſequens ex illa doctrina.

Oppoſita ſentẽtia. Caiet. Fonſeca. Tolet. Cumel. Serna. D. Th.

IV. Pro explicatione autem, aduertendum eſt, quòd etiam ſi hæc mino-

Minora analogata intrinſecè habent fundamentũ analogiæ.

minora analogata non participenr formaliter formam analogiæ, tamen intrinſecè participant aliquid in quo fundatur analogia; quòd licèt non ſit forma analogiæ, eſt tamen ratio, cur minora analogata conſtituantur in eſſe analogo; atque ſemper neceſſarium eſt, quòd hoc interueniat; nam quoniam hæc minora analogata non poſſunt nec habere nomen commune, nec conſtitui in eſſe analogo, niſi dicant attributionem ad principale analogatum, debent habere aliquid ſibi intrinſecum, ratione cuius ſibi conueniat talis attributio; hic enim ordo eſt intrinſecus minoribus analogatis, ſic medicina dicit attributionem ad ſanitatem, & conſtituitur in eſſe analogo, quia licèt non participat intrinſecè ſanitatem, participet tamen intrinſecè virtutem effectiuam ſanitatis; ſic etiam vrina intrinſecè habet, quòd ſit ſignum ſanitatis.

Quid ſignificet denominatio minorum analogorum.

V. Secundò eſt aduertendum, quòd ſpectat ad denominationem, qua minora analogata denominantur, licèt deſumatur à forma, quæ eſt intrinſecè in maiori analogato, & eodem modo ſignificet, ac ſi caderet ſupra maius analogatum, tamen non ſignificat ipſam formam, ſed rationem illam, in qua imbibitur attributio ad maius analogatum, quod ita certum exiſtimo, vt putem, non aliter poſſe ſaluari hanc analogiam; & ratio reddi poteſt: vnam in analogis præſertim ſecundùm attributionem, licèt nomen ſit vnum, debet tamen ſignificare in obiecto diuerſitatem, alioquin non ſignificaret analogicè, in tantum enim analoga iſta habent inter ſe diuerſitatem, in quantum in vno eſt forma intrinſecè, in alio verò eſt tantùm habitudo ad ipſam; ſi igitur in omnibus analogis ſignificaret formam, licet in vno eſſet intrinſecè, in alijs non, quantum eſſet ex vi rei ſignificatur non importaret analogiam. Deinde quando medicina dicitur ſana, ſignificatur aliquid reale in ipſa, quod non poteſt eſſe niſi habitudo, quam habet ad ſanitatem. Nec obſtat, quòd quando medicina dicitur ſana, importetur aliquod concretum, ſicuti importatur, quando dicitur animal ſanum, quia verum quidem eſt, quòd importatur concretum, ſed conſtans ex diuerſa forma, atque hoc prouenit ex ipſa analogia, quòd nomen importet diuerſa concreta ex diuerſis formis conſtantia, quia debet importare diuerſitatem, quod maximè verum eſt in his analogis, quæ ſunt æquiuoca à conſilio, & ſicuti nomen in purè æquiuocis importat diuerſas rationes ſine vlla habitudine, ita etiam in his æquiuocis importare debet diuerſas rationes, ſed cum habitudine.

Nomen huius analogiæ importat diuerſa cõcreta cũ habitudine.

Quod minora analoga participent intrinſecè formã eſt cõtra rationẽ analogiæ alioquin vniuocè ciuent.

VI. His itaque prænotantis dicimus, eſſe contra rationem analogiæ, quòd minora analogata participent intrinſecè formam analogiæ, & quæ eſt formaliter in principali analogato. Hoc autem prob. nam inquiro, an forma, in qua fundatur analogia, ſit phyſica, vel metaphyſica. Si phyſica, ſequeretur, quòd ratio ſignificata per nomen eſſet eadem in omnibus analogatis, ſi quidem eadem forma ſignificata per nomen eſſet in illis; tum etiam quòd vniuocè conuenirent, quoniam non poteſt reperiri in aliquo forma, niſi in ipſo ponat rationem ſpecificam, per quam conſtituitur in eſſe talis formæ: omnis enim forma habet ſuam propriam rationem ſpecificam, qua conſtituitur in tali in ſima ſpecie, quæ autem ſunt in eadem infima ſpecie, conueniunt vniuocè; quia ſpecies præſertim infima eſt vniuoca. Confir. omnes formæ, vel ſunt eiuſdem ſpeciei, vel diuerſæ; alterum enim ex his ſemper neceſſarium eſt, quia fundatur in contradictione, nempe in eo, quòd ſit eiuſdem ſpeciei, vel non ſit eiuſdem ſpeciei, ex contradictorijs autem neceſſe eſt ſemper alterum ineſſe. Modò vel forma, quæ eſt in minoribus analogatis eſt eiuſdem ſpeciei cum ea, quæ eſt in maiori analogato, & tunc ratione illius formæ minora analogata conuenient vniuocè cum principali analogato, nam conuenient in eadem forma phyſica, quæ ſit eadem ſpecie infima. Si verò eſt diuerſæ ſpeciei, ergo eſt alia forma, & non ea, quæ in maiori analogato fundat analogiam.

VII. Si autem reſpondeant, quòd ſit forma Metaphyſica, hoc non poteſt eſſe, quia huiuſmodi analogia fundatur tantùm in forma phyſica; nam fundatur ſolùm in forma accidentali, quæ ſit apta denominare extrinſeca denominatione, forma autem Metaphyſica ex genere ſuo, cum ſemper ſit eſſentialis ſubiecto, in quo eſt, pertinet ad conſtitutionem rei; vnde non eſt apta, vt denominet extrinſeca denominatione. Præterea adhuc ſequeretur, quòd analoga, quatenus talia ſunt, conuenirent vniuocè, nam conuenirent in eadem forma metaphyſica, quæ cum conſiſtat in indiuiſibili, debet æqualiter participari, & ſecundùm ſe totam ab ijs omnibus, à quibus participatur; alioquin diuideretur, ſi ſecundùm aliquid deſcenderet ad vnum, ſecundùm quod non deſcenderet ad aliud, vt latè ſupra proſequuti ſumus, cum probatum eſt, non poſſe analoga habere vnum conceptum obiectiuum communem; vnde etiam ex hoc ſequeretur, quòd analoga haberent vnum conceptum obiectiuum communem ab illa forma deſumptum, quam ſingula intrinſecè participarent; quod tamen impoſſibile eſſe, ſupra oſtendimus.

Dicere attributionem, & participare formam intrinſecè implicat.

VIII. Secundò etiam probari poteſt noſtra ſententia. Attributio, quam debent dicere minora analogata ad maius, non patitur, quòd participent intrinſecè formam maioris analogati, ergo debet tantùm forma eſſe in maiori analogato. Antecedens declaratur. Certum eſt, quòd analoga dicunt attributionem ad maius analogatum, quatenus analoga ſunt; rurſus, ſi intrinſecè participarent formam, eſſent analoga, quatenus participarent; verùm quatenus participarent hanc formam, non poſſent dicere attributionem, vnde ſequitur, quod quatenus analoga non diceret attributionem. Quod autem quatenus dicerent formam, non poſſent dicere attributionem, probatur; quia eadem eſſet cum forma, quæ eſt in maiori analogato, ſiue ſit phyſica, ſiue Metaphyſica. nam haberet idem eſſe formale alioquin non ſaluaretur, quòd eſſet eadem forma. Si igitur prout eſt in minori analogato, non diceret hanc attributionem, neque etiam diceret, prout eſt in minori, cum in vtroque dicat idem eſſe formale vnde etiam dicere, vel debet non dicere eandem attributionem.

Precluditur effugium.

IX. Sed poſſet reſponderi, hanc formam petere per prius deſcendere ad principale analogatum, deinde cum attributione ad illud ad minus principalia analogata, idque habere ex intrinſeca ſua ratione. Verùm huiuſmodi reſponſio non ſoluit argumentum, nam iſta forma, vel deſcendit ad maius, & minora analogata ſecundùm idem eſſe formale, vel ſecundùm diuerſum, hoc ſecundùm dici non poteſt, quia tunc non dependeret vt eadem forma, ſed vt diuerſa. Si igitur deſcenderet ſecundùm idem eſſe formale, ergo quicquid dicit in vno ex vi ſui eſſe formalis, debet etiam dicere in altero, & ſi in vno dicit attributionem, debet etiam dicere in alio, & ſi non dicit in vno, neque etiam poterit dicere in alio. Deinde ſi minora analogata, quatenus intrinſecè participant eandem formam cum minori analogato, dicerent attributionem ad ipſam, certè deberent reſpicere minus, prout dicit eandam formam, ita vt forma eſſet ratio formalis termini; ex hoc autem ſequitur hoc abſurdum, quòd eadem forma præcisè conſiderata, abſtrahendo à ſubiecto, peteret dicere attributionem ad ſeipſam, & eſſe terminum ſuæmet attributionis, quod nullo pacto poteſt intelligi; quomodo enim idem poteſt fundare attributionem realem ad ſeipſum, cum attributio realis requirat nedum diſtinctionem realem terminorum, ſed etiam eſſentialem? quia aliud eſt fundare attributionem, & aliud eſſe terminum attributionis.

Si minora analogata participarēt intrinſecè formā non dependerēt à maiori

X. Denique ſi eadem forma eſſet intrinſecè in minoribus analogatis, non poſſet aſſignari ratio, cur dependerent à maiori, neque cur eſſent minus principaliter talia, quæ omnia neceſſariò ipſis conueniunt. Huiuſmodi autem ſequel. prob., quia ſi eadem forma eſt in maiori, & minori analogato, non eſt maior ratio, cur minus analogatum dependeat à maiori, quam è contra, neque e-

nim

enim poteſt dici, quòd in minori analogato non ſit tam perſecto modo, quia hoc non ſufficit, vt dependeat, quoties enim eſt eadem eſſentia, non poteſt eſſe dependentia ſecundùm eſſentiam. Deinde dependentia, quæ eſt in minori analogato, facit, quòd ſit tale per ordinem ad prinripale, ſi antem in ipſo eſſet forma eadem, eſſet tale ex ſe. Sed neque poſſet ſaluari, cur eſſent minus principalia analogata, quia æque eſſent talia ex ſe, ſicut maius analogatum, ita vt ſi per impoſſibile principale analogatum non eſſet poſſibile, adhuc minus principalia eſſent talia, ergo non ſunt minus principaliter talia quia ideo ſunt minus principaliter talia ex eo, quòd ſunt talia non ex ſe, ſed per attributionem ad maius analogatum.

Reſpõſ. Caiet ad fundamẽtũ oppoſitæ ſententię.

XI. Ad Fund. oppoſitæ ſententiæ reſpondet Caiet. opuſc. cit. quòd ſcilicet cum dicitur, minora analogata debere eſſe tantùm extrinſecè talia, non eſſe intelligendum, quòd ſint ſimpliciter, hoc eſt ſolùm extrinſecè talia, ſed ſolùm quatenus dicuntur talia per attributionem ad maius analogatum, in quantum maius analogatum eſt; vnde licet accidens ſit intrinſecè ens tamen in quantum denominatur ens à ſubſtantia, quatenus eſt ens ſubiectiuum, eſt extrinſecè ens, quia nullo pacto accidens eſt ens ſubiectiuum. Verùm hæc reſponſio non ſoluit argumentum, tum quia ſi tali pacto intelligatur forma analogiæ, non erit amplius ens vt ſic, ſed ſubſtantia, quia ens ſubiectiuum, vt tale eſt, dicit, quòd ſit ſubſtantia, tum quia accidens non dicit ordinem ad ſubſtantiam, vt ens eſt, ſed vt accidens eſt; vnde analogia erit inter ſubſtantiam, & accidens, vt talia ſunt: verùm cum non habeant in hoc nomen commune, non erit analogia, quia deberet accidens denominari ſubſtantia. Melius ergo reſp. iuxta noſtra principia negando, ens eſſe analogum reſpectu accidentis, & ſubſtantiæ, quòd ſi quis inſtet, accidens dicere attributionem ad ſubſtantiam, verum quidem hoc eſt; ſed non dicit attributionem in ratione entis, ſed in ratione accidentis, non tamen conſtituitur analogia attributionis, quia ſecundùm has rationes non habent nomen commune, vt dictum eſt. Deinde quia ratio ſubſtantię eſt forma Metaphyſica, quæ non eſt apta denominare extrinſeca denominatione, & ideo neque eſt apta ad conſtituendam hanc analogiam, ſolùm analogicè ſe habent analogia proportionis, ratione modi eſſendi, vt ſuo loco explicatum eſt.

Reijcitur.

Verior reſponſ.

Ariſt.

Occurritur obiectioni, & quo ſẽſu ens dicatur ſicuti ſanum.

XII. Solùm poſſet obijci, quòd Ariſt. 4. Metaph. tex. 2. dicit, quòd ens dicitur ſicuti ſanum, ergo cum ſanum dicatur analogicè analogia attributionis, etiam ens tali pacto dicitur. Reſp. Ariſt. ibi non conſideraſſe ens, prout dicit quoddam prædicatum metaphyſicum poſitiuum, & tranſcendens, ſed ſolùm voluiſſe oſtendere, quot modis contingat aliquid dici ens, vnde conſiderauit tantùm nomen entis, non autem conceptum obiectiuum, & dixit, quòd eo fere modo dicitur ens, ſicuti dicitur ſanum in ordine ad ſanitatem: ſicuti enim aliquid dicitur ſanum, eo quòd conſeruet ſanitatem, aliud ex eo quòd iuuet &c. ita etiam, inquit ipſe, non ſolùm aliquid dicitur ens, ex eo quòd ſit ſubſtantia, aut paſſio ipſius, nempe accidens; ſed etiam quia eſt generatio ſubſtantiæ, aut quia eſt corruptio, aut quia eſt priuatio, vnde cum his modis contingat aliquid dici ens, ſequitur, quòd reſpectu horum, quæ non ſunt intrinſecè entia, dicatur vt ſanum; quia hæc dicuntur entia per quandam habitudinem ad ipſum ens; vnde cautè procedendum eſt, non enim intelligit, ſe habere vt ſanum reſpectu eorum, quæ ſunt intrinſecè entia, quia non teneret comparatio, cum nulla per attributionem dicantur ſana, niſi quæ non ſunt intrinſecè ſana; ſed tantùm intelligit reſpectu eorum, quę non ſunt intrinſecè entia.

Analoga attributionis non participare rationem vera Analogia.

SECTIO III.

I. COmmuniter Recentiores exiſtimant, eſſe verè analoga, & pręſertim

Digitized by Google

tertiùm Suarez. in Met. Diſp. 28. ſect. 3. & etiam ij omnes Veteres, quos ſect. præced. citauimus pro prima, & ſecunda opinione, & de ipſis vt de analogis agit Caiet. opuſc. ſæpius citato de Nom. analog. cap. 2. ita enim vſus obtinuit, vt ſub analogorum nomine comprehendantur, Et motiuum fuit, quia non videntur omnino diuerſa, cum habeât habitudinem ad principale analogatum, & habeant eundem terminum; vnde non videntur debere collocari ſub æquiuocis, ſed optimè in ipſis ſaluari, quòd ratio ſignificata per nomen commune, ſit partim eadem, partim diuerſa. Vnde Caiet. citat. loco dixit, eſſe, *Eandem ſecundùm terminum, diuerſa verò ſecundùm habitudinem ad ipſum*, atque tali pacto nunc communiter omnes philoſophantur, neque in dubium vertunt, an ſint verè analoga.

Analoga attributionis, vere analoga ex Recentiorũ ſententia. Suarez, Caiet.

II. Nihilominus antiqui philoſophi ea ſub æquiuocis comprehendebant, vt etiam aduertit Tolet in Log. cap. de Æquiuocis. & nos etiam ſupra adnotauimus, & præſertim Ariſt. vt etiam aduertit Fonſec. 4. Metaph. cap. 2. quæſt. 1. ſect. 6. vocat hæc analoga *Ab vno*, & *Ad vnum*, 4. Metaph. tex. 2. atque ea diſtinguit ab analogis, & præſertim 1. Eth. cap. 1. vt ſupra dictum eſt. Quare ſecundùm Ariſt. non participant veram rationem analogiæ, ſed ſunt ex illis æquiuocis, quæ dicuntur à conſilio, ita tamen, vt ſupra etiam dictum eſt, ab intrinſeco habeant, quòd poſſit illis commune nomen accomodari. Vnde aduertendum eſt, quòd non alia ratione poſſunt extrahi ab æquiuocis, & conſtitui intra genus analogiæ, niſi ratione illius attributionis, quam habêt ad principale analogatum, quæ ſi non ſufficit ad conſtituendam veram analogiam, neque etiam hæc analoga erunt verè analoga.

Oppoſitio antiquorũ philoſophorum. Tolet. Fonſeca. Ariſt.

III. Quòd autem non ſufficiat hæc attributio ad conſtituendam veram analogiam, facilè prob. nam vel comparantur minora analogata inter ſe, vel cum principali analogato; ſi primum, & conſiderantur præcisè ſecundùm illam attributionem, & prout ordinantur ad principale analogatum, quantùm eſt ex vi huius ordinationis nullam habent attributionem ad inuicem; ſed ſolùm proportionem, vt dicemus intra. Vnde quantum eſt ex hoc capite, non habent, niſi nomen commune, nec habent aliquid, per quod conſtituant aliquam nouam analogiam, qua ſit verè analogia diſtincta ab analogia proportionis. Si verò comparentur cum principali analogato, in qua habitudine conſiſtit hæc analogia, tunc nullam habent ſimilitudinem, neque ſecundùm proportionem inter ſe. Vnde non poteſt dici, quatenus adinuicem comparantur, quod ratio ſit partim eadem, partim diuerſa, quid enim habet habitudo medicinæ cum ſanitate, ratione cuius habeat cum ipſa aliquam ſimilitudinem? Cum igitur debeant eſſe analoga, quatenus adinuicem comparantur, & nullam habeant ſimilitudinem, neque etiam erunt analoga.

Attributio non ſufficit ad verã analogiã.

IV. Secundò hoc ipſum probat. Analoga debent recedere ab æquiuocis, & etiam ab vniuocis, ita vt ſint quid medium; recedunt autem, quia habent aliquam ſimilitudinem, non verò perfectam, at hæc, quæ dicuntur analoga attributionis, quantum eſt ex vi attributionis, non poſſunt habere hanc imperfectam ſimilitudinem, ergo neque poſſunt eſſe verè analoga. Min. conſ. hæc imperfecta ſimilitudo, vel eſt maior ſimilitudo, quàm ſit ſimilitudo proportionis, vel minor, ſi eſt maior, debet eſſe ſecundùm eandem formam; quia nullus gradus ſimilitudinis ſupra proportionem poteſt excogitari, præter ſimilitudinem ſecundùm eãdem formam. Si autem eſt ſimilitudo ſecundùm eandem formam, iam erit ſimilitudo vniuoca, quia aderit vnitas conceptus obiectiui æqualiter participati. Sed neque poteſt dici, quòd ſit minor ſimilitudo, quàm proportionis, quia nullo pacto poteſt intelligi aliqua ſimilitudo, niſi ad minus intelligatur aliqua proportio.

Analoga recedere ab vniuocis & æquiuocis & quomodo. Analoga attributionis nõ recedãt.

V. Rurſus analogia vt ſic, ſeu prima ratio analogiæ conſtituitur per proportionem, vt ſupra prob. eſt, ergo cum hæc attributio nullam importet proportionem, neque etiam importabit veram analogiam. Vnde etiam Caiet. volens ſaluare, quomodo ratio importata per nomen ſit partim eadem, recurrit ad terminum, quòd videlicet ſit eadem ſecundùm terminum; quod tamen neque ſaluat rationem analogiæ,

Caiet.

quia

Quod ratio non eſt eadem ſecundum terminũ, non ſufficit ad analogiã

quia eſt tantùm eadem, prout eſt in vno analogatorum; ad analogiam autem requiritur, quòd ſicuti ratio importata per nomen partim eſt diuerſa, prout eſt in omnibus analogatis, ſit etiam partim eadem, prout eſt in pluribus, alioquin tali pacto etiam in æquiuocis ratio, prout eſt in vno ipſorum, eſt eadem. Et ſicuti æquocatio ſecundùm rationem importatam per nomen ponit omnimodam differentiam inter æquiuocata; ita ratio importata per nomen analogum, debet ponere aliquã conuenientiam inter analogata, quòd fieri non poteſt, ſi ratio ſit eadem tantùm ſecundùm terminum. Ex quibus patet ſolutio fundamenti oppoſitæ ſententiæ, & ſimiliter Caiet. licèt explicauerit cit. cap. 2. de Nominum analogia id, quòd re vera eſt, non tamen rectè explicaſſe analogiam, quia per hoc, quòd poſuit terminum eumdem, non poſuit aliquam conuenientiam inter analogata. Neque obſtat, quòd Ariſt. 4. Metaph. initio cap. 2. docet, ſanum in ordine ad ſanitatem non dici æquiuocè, nam dicit, quòd ens dicitur ſicuti ſanum, & quòd non dicitur æquiuocè, quia ibi loquitur de pura æquiuocatione, in qua communitas nominis nullum habet fundamentum in æquiuocis: in his autem æquiuocis communitatis habet fundamentum in ipſis, nempe habitudinem, quàm habent ad formam. Hinc etiam Ariſt. diſtinguit hæc æquiuoca, quæ fortuitò talia ſunt, & non à conſilio, ab jis, quæ dicuntur ab vno, vel ad vnum, vt patet ex cit. 1. Eth. cap. 5. vbi quærens de diuerſis bonis particularibus, quomodo dicantur bona, inquit, *At quonam modo dicuntur; non enim ijſce ſimilia ſunt quæ nomine fortuito nuncupantur, eod. Dicuntur ne igitur, quia ſunt ab vno, aut ad vnum omnia conferuntur, an comparatione potius rationum?* Cum igitur negat, ſanum dici æquiuocè, negat de ijs æquiuocis, quæ ſunt talia fortuitò, nam infra dicit, ſanum dici ad vnum.

Ariſt.

Occurritur obiectioni.

Deducuntur nonnulla corollaria.

SECTIO IV.

Minora analogata inter ſe comparata dicũt analogiam proportionis.

I. EX dictis primò ſequitur, quòd ſi minora analogata compararentur inter ſe ſtante communitate nominis habeant analogiam proportionis ſuppoſito eo, quòd ſupra diximus, quod denominatio, quàm ſortiũntur à principali analogato, ſignificet in ipſis illam attributionem, ſaltem fundamentaliter ſumptam, quàm habent ad principale analogatum. Dari autem hanc analogiam proportionis, euidenter oſtenditur, nam quando minora analogata ſunt plura, conueniunt inter ſe in hoc, quòd habeant ſingula ſuã habitudinem ad maius analogatum, vt vrina, & medicina conueniunt in hoc, quòd habeant attributionem ad ſanitatem, altera quidem ſigni, altera verò cauſæ effectiuæ: poteſt igitur fieri comparatio, quòd ſicuti ſe habet habitudo vrinę reſpectu ſanitatis ad vrinam, ita ſe habet habitudo medicinæ ad medicinam in ordine ad eandem ſanitatem. Vnde conſurgunt duæ proportiones ſecundùm diuerſas rationes, in quibus poteſt fundari analogia proportionis, quàm diximus conſurgere ex vi proportionum diuerſarum rationum.

Habitudine minorum analogatorum ad principale analogatũ aliquando eiuſdem rationis, aliquando diuerſæ.

II. Colligitur ſecundò habitudines, quæ ſunt in minoribus analogatis in ordine ad principale poſſe eſſe diuerſas, & etiam eiuſdem rationis, licet quidam Recentior oppoſitum doceat. Quòd autem poſſint eſſe diuerſæ, notum eſt, nam medicina dicit diuerſam habitudinem ad ſanitatem ab ea, quàm dicit vrina; & tamen vtraq; eſt minus principale analogatum reſpectu ſanitatis. Poteſt autem habitudo eſſe eiuſdem rationis, quia licèt videatur conſtitui vniuocatio, ſi ſit eiuſdẽ rationis, tamen nõ cõſtituitur, quia analogia hęc attributionis non eſt inter minora analogata, quia ſicut inter ſe cõparata, non dicunt attributionem, ita neq; dicunt analogiam; analogia enim attributionis eſt inter maius analogatum, & minus, vnde etiam ſi habitudo eiuſdem rationis ponat vniuocationem inter minora analogata, non tamen tollit analogiam inter principale analogatum, & minus principale. Deinde licèt reſpectus ſit in eodem genere, vt in genere ſigni, vel cauſæ, non hinc fit, quòd habeant minora analogata eundem reſpectum, quia ſi analogata conſiderantur, prout ſunt diuerſa ſecundùm ſpeciem, adhuc habitudines ipſarum different in ratione talis, vel talis ſigni, & ſecundùm habitudi-

nem talis, vel talis ſigni conſtituentur in eſſe analogo; hinc neque ſequetur inter ipſa, quatenus minora analogata ſunt, aliqua vniuocatio. Atque hinc vlterius elicitur, vt etiam aduert. Caiet. citat. opuſc. de Nom. anal. cap. 5. quòd licèt ab analogis minoribus poſſit abſtrahi vnus conceptus communis importans attributionem vt ſic, hic tamen conceptus non eſt ille, qui importatur per nomen analogum; nomen enim analogum v. g. ſanum importat peculiarem habitudinem minorum analogatorum in particulari, dum enim ſanum dicitur de vrina, & medicina, non importat habitudinem vt ſic ad ſanitatem, ſed talem, & talem habitudinem, quæ eſt in his analogatis ad ſanitatem, videlicèt habitudinem talis ſigni, & habitudinem cauſæ effectiuæ, hoc.n. importatur, quando medicina dicitur ſana, aut vrina, ſicuti etiam in analogis proportionis nomen analogum importat peculiares proportiones analogatorum, quatenus tamen adinuicem ſe reſpiciunt, vt ſimiles ſunt.

Caiet.

Conceptus cómunis à tributionis abſtractus à minoribus analogis nó importatur per nomen analogú

III. Sequitur tertiò ex dictis, quòd nomen analogum debeat ſignificare proportionaliter maius analogatum, ſecundariò verò minora analogata; & ratio eſt, quia minora analogata mutuantur illam denominationem à principali ex vi habitudinis, quam habent ad ipſum; & quamuis hoc nomen ſignificet in ipſis fundamentum attributionis, quam habent ad principale analogatum, reuera tamen eſt denominatio deſumpta in ordine ad formam extrinſecam; nomen autem primariò ſignificat formam, & id, quod eſt intrinſecè tale, quàm quòd eſt tale per habitudinem ad id, quòd eſt intrinſecè tale, cum ſit primariò impoſitum ad ipſum ſignificandum. Atque hoc etiam extendi poteſt ad analoga proportionis, quando in altero reperitur forma propriè, & in alio impropriè; tunc enim nomen prius ſignificat id, quòd eſt tale propriè, quàm quòd eſt tale per metaphoram, vt riſus prius dicitur de homine, ſecundariò de prato, & etiam euidens eſt ratio, quia in Metaphoris nomen transfertur à propria, atque adeo à primaria ſignificatione ad impropriam, atque adeo ſecundariam. Quòd ſi nomina, quæ de Deo dicuntur, prius ſignificant, quæ ſunt in creaturis, ſecundariò verò ſunt applicata ad ſignificanda ea, quæ ſunt in Deo, vt aduertit. D. Th. 1. par. quæſt. 13. ar. 6. id non eſt propter aliquam analogiam, quàm dicimus 1. tom. non interuenire, neque quia ratio importata per nomen perfectiori modo ſit in Deo, aut magis propriè in creatura: ſed quia ea, quæ ſunt in Deo, accomodamus noſtro intellectui, & iiſdem conceptibus, quibus res creatas concipimus, nobis repræſentamus. Neque enim alio pacto quicquam de Deo poſſemus intelligere; ſic intelligere Dei imaginamur tanquam aliquod intelligere ſimile noſtro, cum reuera ſit alterius rationis, hinc factum eſt, quòd ſtante huiuſmodi modo concipiendi introducta ſit analogia inter ea, quæ ſunt in Deo, & ea, quæ ſunt in Creaturis. Ex quo patet, non rectè dici, quòd quædam nomina analoga prius impoſita ſint ad ſignificanda minora analogata, licèt primariò ſignificent ex ſe maiora analogata, quia id primariò nomen ſignificat, ad quòd ſignificandum primariò ordinatum eſt.

Nomen analogú principaliter dicitur de maiori minus principaliter de minori analogato.

Extenditur eadé doctrina ad analoga proportionis.

D. Th.

IV. Quartò ſequitur: non rectè eos procedere, qui aſſerunt, ens reſpectu inferiorum eſſe analogum, tum proportionis, tum attributionis, vt.n. aliquid ſit analogum attributionis, debet eſſe extrinſecè tale, & conſequenter ſecundùm rationem, quàm in ſe habet, æquiuocè ſe habere ad principale analogatum, e contra verò analoga proportionis debent intrinſecè proportionaliter participare rationem importatam per nomen; vnde ſi ſemel aliquid eſt vno modo ex his analogum, non poteſt eſſe alio modo, neq; aliqua inferiora entis poſſunt eſſe talia per attributionem ad aliud, quia intrinſecè ſunt talia, & propriè: vnde excludunt omnem attributionem, per quàm dicantur entia, quia à propria forma intrinſeca ſortiuntur hanc denominationem. Imò cum ſint propriè talia excludunt etiam analogiam proportionis. Atque hinc etiam concluditur, non eſſe admittendam analogiam illam mixtam, quàm nonnulli ponunt, quę videlicèt in eo conſiſtat, quòd aliquid ſit proportionaliter tale, & quòd etiam ſit tale per attributionem

Non poteſt idé eſſe analogum attributionis ſimul, & proportionis.

nem

nem, quia eſſe tale per attributionem non dicit aliquo pacto participare formam intrinſecè.

Explicantur quædam aliæ Difficultates circa analogiam. Diſput. XXXIV.

Analoga non poſſe concipi vno conceptu confuſo, vt eadem inter ſe. Sect. I.
Quomodo Analogum de Analogatis prædicetur. Sect. II.
Reſoluuntur nonnulla alia difficultates. Sect. III.

Analoga non poſſe concipi vno conceptu confuſo, vt eadem inter ſe.

SECTIO I.

Punctus difficultatis.

I. CErtum eſt ex dictis, analoga non poſſe habere vnum aliquem conceptum obiectiuum communem præciſum ab inferioribus, alioquin eſſent vniuoca, vt prob. eſt, quod multò magis debet aſſeri de æquiuocis à conſilio, quæ vocantur analoga attributionis, cum ſecundùm eſſe intrinſecum ſint omnino diuerſa, Nihilominus adhuc poteſt inquiri, an habeant conceptum aliquo modo vnum, ſeu an quatenus analoga ſunt, ſicuti confundunur in vnica voce; ita etiam confundantur in vnico conceptu, vnde ſortiantur conceptum confuſum, qui ſit vnus, omnia ipſa analogata in confuſo repræſentans; & hoc pacto poſſet dici quodammodo, quòd conceptus analogorum abſtrahat ab analogatis, non quidem conceptu diſtincto, quia tunc eſſet vniuocus, ſed confuſo.

Caiet.

Eius ſententia de vnitate conceptus.

II. Caiet. Opuſ. de Nominum Analo. cap. 5. §. *Sed hoc falſiſſimum eſt.* docet, quòd analoga, ſiue attributionis, ſiue proportionis confundantur quidem in ſignificatione vnius vocis licèt difformiter, non tamen eſſe confuſionem plurium conceptuum in vnico conceptu, & §. ſequenti *Cautum tamen* ait, quòd poteſt eſſe quædam confuſio conceptuum in identitate proportionali, ita vt eorum diuerſitas confundatur, non quidem in vnam rationem communem, nec quia illę rationes omnino ſint eædem, aut omnino vniantur, quia ſic tolleretur analogia; ſed quia proportionaliter adunentur, ita vt talis conceptus eas rationes, vt eaſdem proportionaliter ſignificet, & vt eaſdem proponat conſiderandas, annexa tamen inſeparabiliter diuerſitate.

III. Vt autem quid dicendum ſit, explicemus, hoc vt certum tenendum eſt, analoga vniri in vnitate nominis, quia, vt vidimus, requirunt nomen cómune, hæc autem vnitas nominis nedum debet eſſe materialis, ſed etiam formalis; hoc eſt, quòd habeat eandem ſignificationem, & eumdem modum ſignificandi, vt ſupra etiam indicauimus, quòd ita intelligi debet, non quòd ſignificatio ſit eadem ex parte rei ſignificatæ, quia hoc eſſet contra rationem analogiæ, quæ requirit rationes ſaltem particulariter diuerſas; ſed quòd ſit eadem ex parte nominis, hoc eſt, quòd in eadem ſignificatione ſumatur, quando tribuitur vni, & quando tribuitur alteri, quamuis poſtea in obiecto correſpondeant rationes diuerſæ; & ratio huius vnitatis quo ad ſignificationem eſt, quia ſi haberent diuerſam ſignificationem, ſe haberent vt multiplex nomen, vnde deficerent analoga ab vnitate nominis, quòd neququam fieri poteſt. Analoga coadunatur in vnam ſignificationem nominis formalē

IV. Quòd autem ſpectat ad coadunationem conceptuum obiectiuorũ, hoc aduertendum eſt: quòd aliud eſt confundi, ſeu in vnum conuenire, & aliud eſt connecti; confundi enim dicit, quòd ita, quæ ex ſe diſtincta ſunt, permiſceantur, vt non amplius appareant diſtincta, ſed induant rationem vnius, neque enim intellectus poteſt percipere, quòd aliqua remaneant inter ſe diſtincta, & ſecundùm rationes diſtinctas repræſentētur, & quòd in vnũ confundantur, apparet enim ſtatim implicantia. Repræſentari verò vt connexa excludit omnem confuſionem extremorum, & dicit, quòd repræſententur diſtincta ſecundùm proprias rationes; habeant tamen inſuper aliquam rationem, per quam connectantur adinuicem, vt autem ſecundùm eſſe obiectiuum ſint connexa, ſufficit, quòd ha- Quid cóceptus confundi, & quid cónecti.

beant

beant aliquam habitudinem, ſeu depen-dentiam, ex vi cuius vnũ non poſſit con-cipi ſine alio: quia in hoc conſiſtit con-nexio ſecundùm eſſe obiectiuum.

Analoga attributioni non poſſunt cõfundi in vnum cõceptum.

V. Hinc ergo, ſi loquamur de ana-logis attribuitonis, non poteſt dici, quòd confundantur ſecundùm eſſe obiectiuum aliquo modo, quia hæc analogia, qualiſcumque ſit, conſiſtit in attributione vnius ad alterum, ita vt vnum participet formam intrinſecè, alterum verò dicat habitudinem ad ip-ſum; non poteſt autem concipi huius modi attributio, niſi diſtinctè conci-piantur analogata ſecundùm proprias rationes, nempe principale analoga-tum, prout dicit formam, in qua fun-datur analogia, & minus principale, prout dicit habitudinem ad formam, ſic autem conceptis analogatis non concipitur aliquid confuſum, ſed con-cipiuntur diſtinctæ rationes analogorũ Quòd etiam conf. quia hæc analoga nullam habent inter ſe conuenientiam, neque etiam proportionis, comparan-do minora analogata cum maiori, ſed merè æquiuocè ſe habeat quoad ſuas proprias rationes, licèt ſuperaddant attributionem, ergo non poſſunt repræ-ſentari vt eadem aliquo conceptu con-fuſo, ſiue diſtincto, quia nullum ha-bent fundamentum identitatis. Quòd autem ſpectat ad connexionem ſecun-dũ eſſe obiectiuũ ex parte maioris ana-logati non poteſt interuenire neceſſa-ria connexio, niſi concipiatur vt ter-minus attributionis, quàm dicit minus analogatum, ſecundùm ſuam formam verò poteſt abſolutè concipi abſque aliqua connexione cum minori analo-gato; quid enim obſtat, quòd non con-cipiatur animal vt ſanum, non conci-piendo, neque medicinam, neque pul-ſum, neque vrinam, aut aliud minus analogatum? certè experientia oſtẽ-dit, id poſſe fieri, neque alia probatio neceſſaria eſt. De minoribus autem analogis aliter philoſophandum eſt, nam hæc, vt talia ſunt, dicunt eſſen-tialiter attributionem ad maius analo-gatum, vnde non poſſunt concipi ſine connexione habitudinis cum illo, tan-quam cum termino ſuæ attributio-nis.

Maius analogatum non eſt neceſſariò cõnexum cum minoribus, at minora cõnectuntur cum maiori.

Neque analoga pro

VI. De analogis etiam propor-tionis idem ſtatuendum eſt, quia licèt habeant vnitatem, & conuenientiam proportionis, hęc tamen conuenien-tia non coadunat in vnicum cõceptum obiectiuum, ſiue diſtinctum, ſiue con-fuſum; & quidem de conceptu diſtin-cto ſufficienter ſupra prob. fuit. De confuſo verò oſtenditur, quia propor-tio, ſine qua non poſſunt concipi ana-loga ſub ratione analogi, requirit di-ſtinctam repręſentationem rationum obiectiuarum diuerſarum, nam pro-portio eſſentialiter eſt inter diuerſa, & fundatur in peculiaribus rationibus analogorum. Si ergo non concipiun-tur analoga ſecundùm ſuas rationes determinatas, non poteſt concipi pro-portio, ſed ſtatim, ac concipiuntur ra tiones particulares analogorum con-cipiuntur rationes diſtinctæ, & non aliquid confuſum. Præterea vt repræ-ſententur analoga, quatenus analoga ſunt, debẽt repræſentari propriè ratio nes ipſorum, quas in ſeipſis includunt; hęc autem ſunt inter ſe diuerſæ: quo-modo ergo vnico conceptu obiectiuo poſſunt, vt eadem ſecundùm propor tionem, repræſentari? ſi enim ipſamet proportio cõſiſtit in diuerſis formalibus rationibus, cum obiectiuus conceptus, vt ſit verus, debeat conformari rebus, neque etiam poſſunt repræſentari ſub ratione proportionis, niſi etiam re præſententur per diuerſos conceptus obiectiuos, & nullo pacto poterunt re-præſentari, vt ead. m proportionali ter in eodem obiectiuo conceptu, ſic ſi quis concipit pratum ridens, & etiam hominem ridentem, certè debet for mare diſtinctos conceptus obiectiuos, in quibus tamen repræſentetur pro-portio, ſicuti eſt in rebus. Quòd etiam amplius conf. quia quotieſcumque in-tellectus concipit aliquid determinatũ, habet etiam neceſſariò conceptum obiectiuum, aliquod determinatum repræſentantẽ, ergo non poteſt cõcipe re aliquid determinatum, niſi concipiat aliquid diſtinctum quantum eſt ex par-te obiecti, & conſequenter, quia dum concipit analoga, concipit aliquid de-terminatum, debet etiam concipere aliquid diſtinctè Conſeq. hæc oſtendi-tur, quia dum concipit aliquid deter-minatum, debet ipſi repręſentari ali quod eſſe, quòd ſit hoc, & non aliud cum igitur vnumquodque per ſuum eſſe conſtituatur aliquid diſtinctum à cœte-ris, hinc fit, quòd intellectus conci-

portionis coadunantur in vnum cõceptum

Non poteſt concipi aliquid determinatum, niſi cõcipiatur aliquid diſtinctum

pieus

piens alioquod eſſe determinatum, cōcipiat aliquod diſtinctè ex parte obiecti, vnde nunquam cognitio poterit eſſe confuſa, quantum eſt ex parte obiecti, dummodo obiectum ſecundùm ſuum eſſe formale repræſentetur, ſed dicetur confuſa, vel diſtincta ex parte ſui ipſius, prout magis, vel minus clarè repræſentat obiectum.

Analog propor- tionis ſe inuicem connexa.

VII. De connexione verò, ſi conſideretur hęc analoga, quatenus dicunt proportionem, ex vi ipſius proportionis habēt mutuā connexionem; cum.n. proportio ſit eſſentialiter ad aliud, non poteſt aliquid intelligi quòd habeat proportionem, niſi cū alio cōferatur, vnde ex vi conceptus ipſius debet etiā aliud concipi; ſi verò loquimur de rationibus importatis per nomen analogum con ſideratis ſecundùm ſe præciſa proportione, ſed ſolùm prout ſunt fundamentum proportionis, neutra quantum eſt ex hoc capite habet connexionem cū alia; quā enim cōnexionem habet actus ridendi, qui eſt in homine, cum floriditate, quæ eſt in prato, ita vt ex vi vnius debeat altera intelligi? Deniq; ſi conſiderantur vt ſignificatæ per nomen analogum, tunc illa ratio, quæ ſignificatur propriè per ipſum nomen non habet connexionem cum alio analogato, neq; neceſſariò intelligitur dependenter ab illo, ſi verò ſignificetur metaphoricè, tunc neceſſariò habet connexionē cum ratione, quæ ſignificatur propriè per idem nomen, quòd .n. eſt tale metaphoricè, non poteſt intelligi, niſi cum ordine ad illud, quòd eſt tale propriè, ſic non poteſt intelligi pratum ridere, niſi cū ordine ad riſū, qui eſt in homine.

VIII. Atq; ex dictis colligitur, quid dicendum ſit de conceptu formali, ſeu actus intellectus repræſentātc analoga. Caiet. enim cit. Opuſ. cap. 4. §. *Conceptus quoq; mentalis*, ait, quòd oportet, diſtinguere duplicem conceptum formalem, perfectum, & imperfectum. Perfectus neceſſariò eſt multiplex, quia debet multiplicari iuxta numerum analogorum, vt perfectè ſingula repręſententur: imperfectus verò eſt vnus, quia omnia vnico imperfecto conceptu repræſentari poſſunt. Sed hæc doctrina non poteſt probari; nam ſi verum eſt, quòd intellectus poteſt vnico actu intelligere plura, vt plura, nihil obſtat, quòd nō habeat vnicum mentalem conceptum perfectè repræſentantem omnia analogata ad modum plurium. Si verò non poteſt vnico actu plura, vt plura intelligere, ille imperfectus conceptus repræſentans analoga omnia ſimul, mihi omnino impoſſibilis videtur, nam nemo concedit, nec poteſt intelligi, quòd repræſentētur analoga, vt talia ſunt, niſi intellectus attingat rationem formalē analogiæ; hæc autem non poteſt attingi, niſi etiam rationes particulares analogorum attingātur, quia in illis intrinſecè imbibitur; quòd ſi repræſentantur rationes particulares analogorum, cū hæ multiplices ſint, vt plura repræſentantur, & iam ſupra dictum eſt, quòd non poteſt intelligi analogia, niſi etiam intelligatur pluralitas, vnde non poteſt haberi hic conceptus imperfectus, quia deberet repræſentare plura, vt plura. Deinde quęro, cur ſit imperfectus; an quia non repræſentat adequatè totam rationem analogiæ? Verùm cum hæc cōſiſtat in indiuiſibili, ſicuti, & quælibet alia ratio formalis, non poteſt aliquo pacto intelligi, niſi adequatè intelligatur, quia vel percipitur ratio formalis, vel non: ſi primum, adequatè intelligitur; ſi ſecundùm, nullo pacto. Quare dicendum puto: quòd ſicuti neceſſariò analoga debent concipi per plures conceptus obiectiuos, ita etiam neceſſariū ſit, quòd interueniant plures conceptus formales, vel vnus diſtinctus æquiualēs pluribus, ſeu repræſentans diſtinctè totum id, quòd repręſentarent plures cōceptus.

Caiet.

Concep- tus for- malis a- nalogo- rum per- fectus eſt multi- plex, im- perfectus vnus.

Reijcitur hæc do- ctrina.

Quomodo Analogum de analogatis prædicetur.

SECTIO II.

Analogū prædica- ri de ana- logatis et ſuperi- de infe- rioribus, ſent. Caiet.

I. ANalogum prædicari de ſuis analogatis, nemo dubitare poteſt; tamen difficultas conſurgit, an ſit prædicatio communis de inferioribus, an verò ſit tantum vox cōmunis; & nihil vltra Caiet. de Nom. anal. cap. 6. docet, quòd prædicatur vt quid ſuperius de inferioribus, non tamen vt quid omnino vnum, ſed vt vnum proportione, & aliquo modo abſtrahens ab inferioribus, & Fundamentum eſt, quòd ad præd catione, ſiue vniuoci de ſuis vniuocatis, ſiue æquiuoci de ſuis æquiuocatis, ſiue analogi de ſuis analogatis qua

tuor ad minus interueniunt, vt cum animal prædicatur de homine, & leone, interueuit ratio hominis, & ratio leonis natura animalis, quæ eſt in homine, & natura animalis quæ eſt in leone. Quãdo canis prædicatur de marino, & terreſtri, interueniunt ratio canis marini, & canis terreſtris, & nomen canis marini, & nomen canis ter reſtris; ſic etiam quãdo riſus prædicatur de homine, & de prato, interuenit ratio hominis, & ratio prati, & riſus: qui eſt in homine, & riſus, qui eſt in prato. Hoc tamen diſcrimen eſt, quòd in vniuocis ratio, quæ eſt in vno, eſt omnino eadem cum ratione, quæ eſt in alio, in æquiuocis verò eſt omnino d uerſa; in analogis verò eſt aliquo modo eadem ſecundùm proportionem, & ſe habet aliquo modo, vt quid ſuperius reſpectu inferioris. Atq; hanc ſententiam ſequuntur omnes illi, qui putant, ens eſſe analogum reſpectu ſuorum inferiorum; Imò illi tribuunt nonnulli aliquam maiorem vnitatem, hos autem hic non referimus, quia ſuo loco iam citauimus, & quantum eſt ex parte entis, nulla nobis circa hoc remanet difficultas.

In analogis attributionis quãdo analogum prædicatur de ipſis, adeſt ſola communitas nominis.

II. Quòd ergo ſpectat ad punctum difficultatis, ſi loquamur de ijs, quæ ponuntur communiter analoga attributionis, cenſeo, quando analogum prædicatur de ipſis, adeſſe ſolam communitatem nominis, non verò alicuius conceptus quocumq; modo ſuperioris, atq; hoc ſequitur ex ſupradictis, vbi oſtendimus, reuera eſſe æquiuoca à conſilio, nec participare aliquam rationem analogiæ; vnde conſequenter debent habere ſolam communitatem vocis, & rationes omnino diuerſas, non verò conceptum aliquem aliquo modo ſuperiorẽ. Quòd etiam prob. vbi nulla eſt conuenientia, ibi non poteſt eſſe prædicatum aliquòd ſecundùm eſſe obiectiuum, quòd ſit cõmune, quia cõmunitas prædicationis fundatur in conuenientia extremorum, & vbi eſt perfecta communitas, nempe vniuoca, vbi eſt perfecta conuenientia; vbi autem nulla eſt conuenientia, nulla etiam erit communitas; ſed inter analoga attributionis, prout minora analogata comparantur ad maius analogatum, nulla eſt conuenientia ergo neque etiam aliqua communitas. Minor declaratur, maius analogatum, vt tale eſt, dicit formam, in qua fundatur analogia; minora verò analogata, quatenus talia ſunt, dicunt habitudinem ad ipſum, prout dicit talem formam, certum eſt autem, quòd ſi habitudo, & forma comparantur ad inuicem ſecundùm ſuum eſſe formale, nullam habent conuenientiam, ſed omnimodam diſſimilitudinem, ergo quando nomen analogum prædicatur de maiori, & minori analogato, nullum prædicatum importat, quòd habeat aliquam rationem communitatis.

Neq; de analogis proportionis aliquid ſuperius prædicatur de inferioribus, ſed ſola vox.

III. Atque idem etiam dicendum exiſtimo de analogis veris, nempe proportionis, quòd videlicèt adſit tantùm in prædicatione communitas nominis, non verò alicuius prædicati. Quòd licet difficile videatur, oſtenditur tamen deſtruendo fundamentum oppoſitæ ſẽtentiæ. Ideò enim daretur aliqua communitas, quæ prædicaretur, quia videlicèt inter hæc analoga interuenit proportio: & ratione huius proportionis aliquo modo vnum ſunt, hoc .n. eſt totum fundamentum oppoſitæ opinionis. Verùm, ſi res attentẽ conſideretur, inueniemus, quòd ipſamet proportio deſtruit omnino communitatem rationis, & tollit omnem ſuperioritatem prædicati, vnde nulla poteſt interuenire, quia ſi adeſſet, ſolùm ratione proportionis adeſſet. Quòd autem proportio tollat ſuperioritatem, & communitatẽ prob. quia ſuperioritas, & communitas, vt tales ſunt, dicunt vnitatem, nam in eo conſiſtit ſuperioritas, & communitas, quòd ſint rationes dicentes prædicatũ potens ad eſſendum in multis, contra verò proportio, vt talis, dicit multitudinem, & diuerſitatem, nam in eo conſiſtit formaliter, quòd ſint rationes diuerſæ proportionaliter ſe habentes, & proportionaliter ſe habent ex eo, quòd ſunt rationes diuerſę, & eo ipſo quòd ceſſat diuerſitas, non poteſt amplius haberi proportionalitas.

Quicquid eſt, aut eſt perfectè vnũ aut perfectè multiplex. Alternatiu.

IV. Secundò prob. quidquid eſt, aut eſt perfectè vnum, aut perfectè multa, nam vnum, & multa opponuntur contradictoriè, ſi quidem multitudo dicit negationem vnitatis, nec poteſt tolli vnitas, niſi per poſitionem completę pluralitatis; nec poteſt poni, niſi per ablationem totius pluralitatis; & ſic etiam contingit in pluralitate, non poteſt tolli pluralitas, niſi per poſi-

tionem

tionem completæ vnitatis; nec poteſt poni, niſi auferatur tota vnitas. Modò inquiro, an in illa ſuperioritate, quam ponit proportio, ſit vnitas, vel non. Si eſt vnitas, eſt perfecta vnitas, & conſequenter erit aliquid vniuocum ſuperius, quia poſita perfecta vnitate rationis communis, habetur vniuocatio. Si autem non eſt vnitas, ergo erit perfecta pluralitas, quomodo autem poteſt eſſe aliqua ſuperioritas, cum ne queat hæc reperiri ſine communitate, & communitas ſine vnitate? Et poteſt vrgeri amplius hæc ratio, nam ſuperioritas, quæcumque ſit, quæ ponitur ex vi proportionis, vel eſt ſecundùm eſſe phyſicum, vel ſecundùm aliquam formalitatem metaphyſicam. Primum non poteſt dici, nam eſſe phyſicum dicit aliquam entitatem completam in eſſe entis, & aliquam formam phyſicam, vnde ſi ratio ſuperior eſſet ſecundùm aliquod phyſicum, diceret vnam aliquam formam phyſicam, quę eſſet in ſingulis analogatis, & conſequenter conuenirent analoga in aliqua vltima ſpecie, quæ eſſet conuenientia vniuoca. Sed ſi eſt ſecundùm aliquod eſſe metaphyſicum, dicet aliquod metaphyſicum prædicatum commune, atque adeo aliquam formam metaphyſicam; cum autem omnis forma metaphyſica conſiſtat in indiuiſibili, ſequitur, quòd dicat prædicatum vniuocum, quia ratione indiuiſibilitatis neceſſe erit, quòd æqualiter participetur: vnde recurrunt difficultates omnes, quas ſupra proſecuti ſumus de vnitate; conceptus obiectiui. Quòd etiam conf. quia inter præſcindere, & non præſcindere nullum datur medium; vnde ſi interuenit aliqua ſuperioritas, debet dicere aliquid ab analogatis pręciſum; inquiro autem, an præſcindat ab inferioribus, vel non pręſcindat, ſi ab inferioribus præſcindit, ergo eſt aliquod prædicatum ab ipſis diſtinctum, & conſequenter non eſt aliquod ex inferioribus, vnde, & habet ſuam vnitatem, & communitatem; quæ æqualiter deſcendit: Si verò non præſcindit, nec etiam poteſt habere ſuperioritatem, quia non poteſt eſſe abſque præciſione.

Superioritas neque eſt reſpectu analogorum ſecundùm formam phyſicã, neq; ſecũdùm eſſe metaphyſicũ

V. Tertiò. quotieſcumq; aliquid prædicatur conuertibiliter de aliquo non eſt aliquid ſuperius ad ipſum, ſic quia viſibile pręd icatur de homine, non eſt aliquid ſuperius ip ſo homine; econtra verò quia animal eſt aliquid ſuperius, non prędicatur conuertibiliter; non .n. *omne animal eſt homo*, ſicuti valet *omnis homo eſt animal*; ſed quando nomen analogum prædicatur de aliquo analogo, id, quod ſubſtat tali nomini prędicatur conueritbiliter de ſuo analogato, ergo nõ poteſt prædicari cum aliqua ſuperioritate; minor conſ. quando prædicatur nomen analogum de analogato non poteſt tali nomini aliquid ſubeſſe, quòd non ſit in analogato, alioquin prædicatio eſſet falſa, quia aliquid tribueretur analogato, quòd non eſſet in ipſo, hoc autem non poteſt eſſe aliud, niſi ratio proportionis, per quam analogatum cõſtituitur in eſſe analogi: hæc autem ratio proportionis eſt peculiaris tali analogato, vnde etiam prædicatur conuertibiliter; ſic quando dicitur pratum ridere, quia nomine riſus importatur floriditas, quatenus habet proportionem cum riſu hominis, fit, quòd illud quòd ſubſtat nomini analogo, conuertibiliter dicatur de prato.

Quando nomen prædicatur de ... a ſolo quod ſubſtat nomini, prędicatur conuertibiliter. Tertia ratio.

VI. Ad fund. oppoſitæ ſententiæ patet ex dictis; non .n. ſufficit proportionis conuenientia ad ponendum aliquã ſuperioritatem: imo ex vi ſuæ rationis formalis illam tollit. Vnde colligitur quòd in qualibet analogia nulla alia eſt communitas, præter cõmunitatem nominis, cum ſua ſignificatione; quòd ſi præciſè conſideretur ratio, quæ ſubeſt nomini, prędicatur conuertibiliter cum analogatis; quando verò prædicatur de ipſis, applicatur diuerſis rationibus obiectiuis, ſeu diuerſi cõceptus obiectiui illi ſubſtãt pro diuerſitate analogatorũ, qui conuertibiliter dicuntur cũ analogatis. Quocirca nomen eſt ſęper talis naturæ quòd poſſint ipſi ſubſtitui diuerſæ rationes obiectiuæ, habẽtes tamẽ proportionem adinuicem, quæ poſtea ſingulæ abſque aliqua præciſione, aut ſuperioritate dicantur; & in hoc conſiſtit modus prędicãdi analogorũ de ſuis analogatis.

In omni analogia nihil ſuperius cõmune præter nomen.

Reſoluuntur nonnullæ aliæ difficultates.

SECTIO III.

I. AD complemẽtum huius doctrinæ, quædam aliæ difficultates ſoluendæ ſunt, quas vt pote minoris momenti, vnica ſect. complectemur. Et primò quidem dubitatur, quomodo in

Quomodo in ana ... go per

ſit fieri compa- ratio.

analogo poſſit fieri comparatio, ita vt ſtante hac comparatione vnum analogatum perfectius participet rationem analogam, quàm participet alterum. Et quidem, qui aſſerebant, analoga participare vnam rationem cõmunem, facilè ſe expediebant; aſſerebant .n. quòd ratio communis perfectiori modo deſcendebat ad vnum, quàm ad alterum. Nos verò, qui non admittimus hanc rationẽ inæqualiter participatam, maior vrget difficultas, præſertim cum analoga, vt talia ſunt, nullo pacto habeant conceptum communem, quomodo .n. ſi cõparantur ſecundùm rationes diuerſas, vnum dicitur magis perfectum, quàm alterum? magis enim, & minus non variat ſpeciem.

Caiet.

Duplex compa- ratio: ſe- cundum magis, & minus.

II. Sed facilis eſt reſponſio, ſi, vt etiã not. Caiet. Opuſ. ſæpius cit. de Nomin. analog. cap. 8. diſtinguamus duplicem comparationem, ſeu modum comparationis; loquendo hic non de comparatione intellectuali, ſed de obiectiua; cũ .n. comparatio fiat ad minus inter duo in aliquo, ſecundùm quòd ſimilia ſunt, tot modis contingere poteſt comparatio, quot modis contingit ſimilitudo, cum igitur ſimilitudo alia ſit ſecundùm vniuocationem; alia verò ſecundũ proportionem, etiam duplex comparatio contingere poteſt, nempè ſecundùm vniuocationem, & ſecundùm analogiam; & hæc, quæ eſt ſecundùm analogiam, poteſt fieri in ſola proportione rerum, & in diuerſis rationibus, quatenus tamen conueniunt proportionaliter; non enim quando fit huiuſmodi cõparatio, ita comparantur, quaſi idem ſint, ſed comparantur extrema, quia vnum proportionaliter habeat id, quòd habet aliud.

III. Atque hinc etiam facilè elicitur, quomodo vnum poſſit eſſe magis perfectum altero in illa ratione, ſecundam quàm fit comparatio, hoc enim magis, & minus non ſumitur ſecundùm identitatem ſpecificam, aut genericam, ſiue quamcumq; aliã vnitatẽ; ſed ſecundùm proportionem, ſicuti ſecundùm proportionem fit comparatio, & ſenſus eſt, quòd ratio illa, quæ importatur per nomen analogum, ponit maiorẽ perfectionem in ſuo analogato, quàm ponat altera in alio analogato, ſeruata tamen proportione, non verò ſeruata vnitate rationis, atq; hæc etiam comparatio ſit inter res diuerſas omnino, ſic dicimus, vnam formam eſſe perfectiorem alia, licèt ſpecie differant, quia, ſeruata proportione, vna dicit maiorẽ perfectionem, quàm altera, ſic dicimus, melius eſſe, fieri Pontificem, quàm Regem, quòd tamen debet ſemper intelligi ſeruata proportione; ſic dicimus hominem conſtitui per doctrinam perfectiorem, quàm lapidem. Quo poſito facilè explicatur, iuxta noſtra principia, quomodo vnũ analogatum ſit perfectius altero, vt tale eſt, nam ſemper ratio importata per nomen e in vno propriè, in alio autem metaphoricè, certum autem eſt, quòd perfectiori modo aliquid eſt in alio, quando in ipſo reperitur propriè, quàm in illo, in quo tantùm metaphoricè reperitur.

Vnum analoga- tum perfecti- us altero ſecundũ propor- tionem.

IV. Altera difficultas eſt de diuiſione analogi in ſua analogata, an videlicèt poſſit diuidi aliquid præter ipſum nomẽ in ſuas ſignificationes, ſeu res ſignificatas. Caiet. præcit. Opuſ. cap. 9. ait, quòd poteſt diuidi ratio illa communis, quatenus eſt vna proportionaliter, quia cũ conſtituatur ex pluribus rationibus, in eas diuidi poteſt: Verùm ait, hanc non eſſe diuiſionẽ analogi in ſua analogata, quia analogata nõ sũt ipſemet rõnes in quas ratio vna proportionalis diuiditur, quia hæ rõnes in ipſius analogi cõſtitutione intrinſeca claudũtur; ſed analogata ſunt illa, quæ participant has rõnes. Rurſus inquit, analogum poſſe diuidi quoad ſignificatũ, quòd eſt vnum proportionaliter in partes ſubiectiuas, ſeu in diuerſos modos, quibus analogi ratio participatur; nam dum ratio analogi analogatis tribuitur, conſtituitur diuerſus modus participationis, & hoc eſt diuiſio analogi in ſua analogata. Notat autem triplicem differẽtiam, quæ interuenit inter hanc diuiſionẽ, & diuiſionem vniuoci. Prima eſt ex parte diuiſi; nam in diuiſione vniuoci id, quòd diuiditur, eſt omnino vnum ſecundùm rationem, in diuiſione verò analogi eſt vnum ſecundùm proportionem. Secunda ex parte diuidentium, quia diuidentia reſpectu vniuoci ſunt extra rationẽ vniuocam, diuidentia verò reſpectu analogi nõ sũt extra illã. Tertia ex parte partium ſubiectiuarum, quæ diuiſio ſubijciuntur, quia quando diuiſum eſt vniuocum, vna pars ſubiectiua non eſt perfectior altera, nec prior, aut poſte-

Caiet.

Eius ſen- tẽtia de diuiſio- ne ana- logi in ſua ana- logata.

rior

Digitized by Google

rior; cum verò diuiſum eſt analogum, vna pars eſt prior, & poſterior altera.

Reijcitur doctrina Caiet.

V. Sed hæc Doctrina Caiet. mihi non placet. Vnde impugnari poteſt quoad primam partem, nempe quòd ratio analoga, quatenus eſt vna proportione, poſſit diuidi non in analogata; ſed in rationes analogatorum, quod enim non eſt vnum, non poteſt diuidi, ſi quidem diuiſio ponit multitudinem, & aufert vnitatem, fit enim tranſitus ab oppoſito in oppoſitum, nempe ab vnitate in multitudinem; ſed ratio analogi non eſt vna, ſiquidem conſiſtit in proportione, quæ eſſentialiter includit pluralitatem rationum. Confir. ſi eſſet aliqua ratio analogi, quæ diuideretur in rationes participatas ab analogatis, ſequeretur, quòd analogata haberent vnum conceptum communem præciſum, nempe illam rationem, quæ vt communis diuideretur, vt enim ratio aliqua diuidatur, requiruntur rationes diuidentes, & ratio diuiſa, quæ debet eſſe diſtincta a rationibus diuidentibus: hoc autem non poteſt interuenire in analogia, in qua ſunt tantùm rationes analogatorum, quæ ſecundùm ſe diſtinguuntur, nec habent aliquid commune, in quo ſint vnum, & quod poſſit diuidi. Denique cum dicitur, quòd analoga ſunt vnum proportione, non intelligitur, quòd habeant rationem aliquam vnam, & diuiſibilem; ſed quòd rationes proportionales præſtēt proportionaliter idem reſpectu ſui analogati.

Significatum nominis analogi non eſt vnū.

VI. Quod etiam ſpectat ad ſignificatum, non mihi prob. poteſt, quòd diuidatur in ſua analogata, quia etiam ſignificatum, vt diuideretur, deberet eſſe vnum; ſignificatum autem non eſt vnum, quia deeſt ratio, quæ tribuat vnitatem; requireretur enim ratio aliqua formalis conſtitutiua vnitatis, & diuiſibilis in rationes analogorum, quæ cum deſit, vt vidimus, nec etiam poteſt ſignificatum analogi eſſe vnum.

Nom analog ſignificat immediatè analogata.

Confir. Nomen analogum non ſignificat aliquid præſcindens ab analogatis, ſed immediatè ſignificat analogata ſub diſiunctione, nàm non datur hoc commune abſtrahens, ergo non adeſt ſignificatum analogi, quod poſſit diuidi in analogata. Denique hæc eſt ratio fundamentalis huius ſententiæ quò ad vtramque partem, nempe quia vbi non eſt communitas, & vnitas, non poteſt eſſe diuiſibilitas: analoga autem, neque ſecundùm analogata, neque ſecundùm rationes analogatorum habent aliquid commune vnum, ſed ſolùm habent conuenientiam proportionalem. Atque hæc ſunt quæ ſpectant ad analogiam, ſolùm dubitari poſſet, an analogum poſſit eſſe medium demonſtrationis: Rurſus an poſſit eſſe ratio formalis obiectiua alicuius ſcientiæ. Sed hæc non ſpectat ad declarandam naturam analogiæ, ſed potius ad tractatum de ſcientia. Ideo has difficultates aliò remittimus.

DE

DE INDIVIDVATIONE.

ALTERVM gradum vnitatis aggredimur, nempe indiuiduationem, quæ ſicuti importat vltimum gradum vnitatis, ita etiam eſt omnium maxima vnitas. ita vt ſit ratio vnitatis omnino completa; alij enim vnitatis gradus, quia ſuperiores ſunt, patiuntur ſecum aliquam communitatem, & quo magis vnitas ad inferiores gradus deſcendit, eò minori communitati commiſcetur, & maior euadit; vndè, cum ad vltimum gradum deſcendit, omnem communitatem excludit, & eſt vnitas maxima, quæ haberi poſſit, quia ſupra ipſam non eſt excogitabilis alia ratio vnitatis, per cuius additamentum poſſit maior euadere. Plura autem circa ipſam examinanda ſunt, & quæ magnam continet difficultatem, quæ omnia ſuo ordine diſcutiemus.

De exiſtentia, & eſſentia indiuiduationis,
Diſputatio XXXV.

Multiplex acceptio indiuidui, & eiuſdem exiſtentia. Sect. I.
Quid dicat eſſentialiter indiuiduum. Sect. II.
Dari principium formale indiuiduationis. Sect. III.

Multiplex acceptio indiuidui, & eiuſdem exiſtentia.

SECTIO I.

I. CONcretum indiuiduationis eſt Indiuiduum, quod veluti per quamdam formam ab ipſa conſtituitur; quia autem quò ad nos concreta notiora ſunt abſtractis, ideo ab ipſius cognitione ad cognitionem indiuiduationis aſcendere oportet. Sed priùs oportet videre, quid ex vi nominis indiuiduum importet, & quot modis ſumatur, vt decernamus, in qua nam ſignificatione accipiendum ſit, vt ad indiuiduationem, cuius naturam inquirimus, nobis ſternat iter. Quatuor igitur modos enumerat D. Damaſcen. in ſua Dialect. cap. 11. qui- D. Dam.

bus accipi poteſt. Cum enim indiuiduum, quantum eſt ex vi nominis, importet id, quod indiuiſum eſt, idem enim ſonat, ac non diuiſum; ideo quot modis aliquid indiuiſum dici poteſt, tot etiam dicitur indiuiduum. Primus ſignificat id, quod omnino indiuiſibile eſt, nec vllo pacto in partes diuidi poteſt, quia illis caret, vt punctum, temporis inſtans, & vnitas numeri. Hic tamen ſenſus non eſt ille, in quo modò debet ſumi, prout ad præſentem materiam facit; quia iuxta hanc ſignificationē importat tantùm indiuiſibile quantitatiuum; neque indiuiduo, de quo modò agimus, repugnat habere partes, in quas poſſit diuidi; ſic gutta aquæ eſt quoddam indiuiduum aquæ, & tamen in diuerſas partes diuidi poteſt. Altero igitur modò accipi poteſt, nimirum pro eo, quod ęgrè diuidi poteſt, quemadmodum eſt adamans, & alia huiuſmodi. Verùm neque hic modus aptus eſt noſtræ conſiderationi, tum quia non importat indiuiduum, ſeu indiuiſibile ſimpliciter, tum quia intra limites indiuidui quantitatiui continetur, & ſolùm importat indiuiſionem ſecundùm eſſe quantitatiuum; non verò rationem vniuerſalem indiuiduationis. Tertio igitur modò indiuiduum accipitur pro ſpecie infimā, quę in alias ſpecies diuidi non poteſt, & ideo indiuidua dicitur, ſeu athoma, vt homo, aut equus. Qui tamen modus valdè improprius eſt; non enim importat rationem indiuidui

Quid ex vi nominis dicat indiuiduum.

Indiuidũ ſpro re indiuiſibili in partes.

Pro re ægrè diuiſibili.

Indiuidua pro ſpecie infima.

ſimpliciter, ſed ſolùm ſecundùm quid, nempe ſecundùm eſſentiam, & ſolùm ſecundùm eſſentiam ſpecies infima dici poteſt indiuidua. Iuxta quod, etiam Ariſt. 7. Metaph. tex. 43. vocat ſpecies infimas indifferentes, hoc eſt indiuiduas, ſeu indiuiſibiles, dum docuit, in diuiſione generis ſemper procedendum eſſe, donec ad indifferentia deueniatur. Denique indiuiduum quarto modo accipitur pro eo, quod quidem diuidi poteſt, ſed ſi diuidatur, non retinet priſtinam ſpeciem, vt eſt, hic homo, qui ſi diuidatur in animam, & corpus, neutra pars eſt homo. Verùm, neque hic modus propriam acceptionem indiuidui importat; licet enim conueniat talis acceptio indiuiduo, non tamen conuenit, quatenus indiuiduum eſt, nam etiam ſpecies, ſi diuidatur in genus, & differentiam, aut in ſuas partes phyſicas, non retinet amplius eamdem naturam; deinde plura ſunt indiuidua, quæ etiam ſi diuidantur in ſuas partes, retinẽt eamdem ſpeciem, vt ſunt omnia indiuidua quantitatiua, quæ conſtant ex partibus homogeneis: rurſus etiam alia indiuidua diuidi nullo pacto poſſunt, vt ſunt indiuidua animæ rationalis, & alia huiuſmodi.

Ariſt.

Quarta acceptio idiuidui.

II. Vt igitur veram acceptionem indiuidui inueniamus; ſciendum eſt, dari quaſdam naturas, quæ in pluribus reperiuntur, vt manifeſta experientia patet: ſic enim natura humana reperitur in pluribus, vt ſunt ſinguli homines; atque etiam eadem inductio in cœteris naturis fieri poteſt. Cum autem hæ naturæ in pluribus reperiantur, neſſe eſt, vt habeant aliquam cõmunicabilitatem, qua cõmunicẽtur, & plurificentur ſecundùm eſſe entitatiuum; & proinde ſunt aliquo modo diuiſibiles, quia licet non diuidantur ſecundùm ſua eſſentialia, diuiduntur tamen ſecundùm eſſe phyſicum, in quo reperiuntur à parte rei. Quia autem hoc eſſe, in quo reperiuntur, eſt ita vltimò terminatum ſecundùm communicabilitatem, vt nequeat pluribus communicari, quæ ſub ſe tanquam inferiora contineat, & in quæ diuidatur aliquo alio modo proportionaliter ad illud, quo diuiditur natura, quando pluribus communicatur; ideo hic habemus veram acceptionem indiuidui, per quam nimirum importatur aliquid taliter indiuiſum, vt ſit incommunicabile pluribus tanquam ſuperius, quemadmodum communicatur natura. Vnde debet accipi in ſignificatione oppoſita vniuerſali, & communi; quia ſicuti vniuerſale importat aliquid communicabile, & quod in pluribus poteſt eſſe, ita indiuiduum importat aliquid incommunicabile, & quod in pluribus non poteſt eſſe. Et iuxta hanc acceptionem accepit Ariſt. indiuiduum 3. Metaph. tex. 14. quando dixit. ***Numero enim vnum dicere, aut ſingulare, nil differt; ita enim ſingulare dicimus, quod vnum numero eſt: vniuerſale vero, quod in his.*** Indiuiduum enim, & ſingulare idem ſunt: dicitur autem indiuiduum, quatenus non reperitur diuiſum in pluribus inferioribus: ſingulare verò quatenus eſt ſeorſim à quocumque alio.

Quædam naturæ pluribus cõmunicabiles.

Vera acceptio indiuidui.

Ariſt.

III. Iuxta autem hunc modum acceptionis, adhuc dupliciter ſumi ſolet. Aliquando enim accipitur pro indiuiduo ſubſtantiæ completo, & ſuiſmet accidentibus ornato, vt eſſet Petrus, aut aliquis alius indiuiduus homo, aut hic lapis, aut quodlibet aliud cuiuſcumque naturæ ſubſtantialis, quod à parte rei cum ſuis accidentibus exiſtat, atque proprietatibus indiuidualibus. Et de hoc indiuiduo locutus eſt Porphyr. in cap. de ſpecie, inquiens. ***Indiuiduum autem dicitur Socrates, & hoc album, & hic veniens Sophroniſci filius, ſi ſolus ſit ei Socrates filius.*** Deinde ſubdit rationem, cur dicantur indiuidua. ***Indiuidua autem dicuntur huiuſmodi, quoniam ex proprietatibus conſiſtit vnumquodque eorum, quarum collectio numquam in alio eadem erit.*** Quibus explicat indiuiduum ſubſtantialis naturę ex indiuidualibus proprietatibus accidentalibus, quibus ita afficitur, vt earum collectio incommunicabili modo ſe habeat, nec in aliquo alio reperiatur. Altero verò modo accipitur pro quacunque entitate phyſica, quæ à parte rei incommunicabiliter reſpectu plurium exiſtat, ſiue ſit ſubſtantialis, ſiue accidentalis; & hoc modo omnia accidentia, quæ ſunt in ſubiecto, habent ſingula propriam indiuiduationem, qua in eſſe indiuidui conſtituuntur: vndè indiuiduum illud ſubſtantialis naturæ affectum indiui-

Indiuiduũ propriè ſi dictum; dupliciter ſumitur.

Porph.

dua-

dualibus proprietatibus, coaleſcit ex pluribus indiuiduis hoc poſteriori modo acceptis, quia conſtat ex pluribus entitatibus indiuidualibus.

Multiplex modus quo indiuiduum ſubſtantialis naturæ ſignificatur

IV. Rurſus indiuiduum ſubſtantialis naturæ affectum ſuis indiuidualibus proprietatibus diuerſimodè ſe habet, non quidem quò ad modum eſſendi, ſed ſolùm quò ad modum, quo ſignificatur: diuerſimodè enim ſignificari poteſt. Vel enim indeterminato modo accipitur, ita vt non importet indiuiduum determinatum, ſed hoc, vel illud, & dicitur *Indiuiduum vagum*, vt *Quidam homo, quidam equus*. Vel afficitur ſigno aliquo demonſtratiuo, quo mediante aliquid certum, & determinatum indiuiduum demonſtretur, & dicitur *Indiuiduum ſignatum*, vt *Hic homo*. Vel proprio nomine exprimitur, vt *Petrus*, & dicitur *Indiuiduum Nominatum*, quia nimirum nominatim exprimitur. Vel denique exprimitur per circumlocutionem, & dicitur *Indiuiduum circumlocutum*, vt *Sophroniſci filius*, tunc enim per circumlocutionem deſcribitur Socrates. Hæ autem diuerſæ acceptiones deſumuntur ex Porphyr. ſupracitato, & conuenire poſſunt, vt patet, vni, atque eidem indiuiduo; Poteſt enim exprimi per circumlocutionem, & proprio nomine, & poteſt etiam aliquo ſigno demonſtratiuo determinatè oſtendi. Et cum ipſum quoque ſit quoddam indiuiduum, poteſt vagè ſignificari, ita vt indiuiduum vagum de ipſo dicatur.

Quicquid exiſtit, indiuiduum eſt

V. Atque quod indiuiduum ſecundùm talem acceptionem propriam, qua nimirum importat aliquid incommunicabile pluribus, detur à parte rei, nemo negabit. Licet enim Thomiſtæ negent indiuiduationem in Angelis eo, quòd ipſam volunt deſumi à materia, qua carent omnino Angeli, concedunt tamen, vnumquemque angelum ſingularem eſſe, nec poſſe pluribus communicari. Vndè accepto in hoc ſenſu indiuiduo, certum eſt apud omnes, quodcumque ens, quod à parte rei exiſtit, indiuiduum eſſe. Hoc autem conſtat ex ijs, quæ ſupra diximus de Vnitate eſſentiali. Diſp. 11. ſect. 2. vbi oſtendimus, non dari vniuerſale à parte rei extra indiuidua, ſed quicquid eſt, indiuiduum eſſe. Quod etiam nunc breuiter declarari poteſt; quicquid enim à parte rei exiſtit, habet ſuam phyſicam entitatem, quæ quidem in ſe ita determinata eſt, vt non commuſcet cum entitate alterius, nec vllo pacto pluribus communicari poſſit, ita vt ſint plura eiuſdem rationis, ita vt in vnoquoque ipſorum tota reperiatur, quemadmodum contingit in natura ſpecifica, quæ tota reperitur in quolibet inferiorum: non enim alio pacto multiplicari poteſt, quàm per diuiſionem, qua in ſeipſa diuiditur; verùm ſi in ſeipſa diuiditur, non poteſt eſſe tota in quolibet eorum, in quæ diuiditur.

Vnde phyſica entitas habeat incommunicabilitatem.

Huius autem rei ratio à priori eſt, quia omnis communicatio, qua aliquid pluribus communicatur, fit per diuiſionem: diuiſio autem duplici modo contingere poteſt, vel ſecundùm eſſentiam, cum ſcilicet aliquid per differentias ſuperuenientes diuiditur in varias ſpecies, vt cum animal diuiditur in Rationale, & Irrationale; vel ſecundùm entitatem, cum ſcilicet aliqua natura non eſt ampliùs eſſentialiter diuiſibilis, ſed ſolùm in diuerſas entitates diuidi poteſt, quæ ſint omnes eiuſdem rationis. Nulla autem alia diuiſio excogitari poteſt, qua aliquid pluribus, & ſecundùm ſe totum ſingulis communicetur; nam quando diuiditur in partes ſiue eſſentiales, ſiue integrales, non interuenit talis communicatio, neque enim ſecundùm ſe totum reperitur in ſingulis partibus; neque enim homo reperitur in ſola anima, aut corpore: aut tota quantitas bipalmaris in palmari; & ideò talis diuiſio non eſt communicatio, ſed mera diuiſio. Ex his autem duabus diuiſionibus, per quas aliquid communicatur ſecundùm ſe totum pluribus, entitatiua vltima eſt, quia cum debeant fieri per aliquod additamentum, quo ſuperaddatur diuiſio aliquod eſſe, non poteſt excogitari aliqua diuiſio huiuſmodi, niſi adſit eſſe, quod diuiſio ſuperaddatur. Poſito autem eſſe entitatiuo, per quod fit diuiſio entitatiua, quælibet res habet ſuum intrinſecum eſſe adeo completum, vt non poſſit aliquid aliud recipere, ſed ad ſummum vniri poteſt cum aliqua alia entitate, tunc tamen ipſi non communicatur ea communicatione, qua in ipſa reperiatur, vt intrinſecum conſtitutiuum, quemadmodum debet communicari id, quod ſe habet, vt quid com-

Duplex diuiſio, entitatiua, & eſſentialis

Entitatiua eſt vltima diuiſio.

commune: quare nihil adeſt, quo fiat vlterior diuiſio ſupra entitatiuam, & ideo vltima eſt. Cum ergo vltima ſit, ſequitur, quòd vnumquodque eſſe entitatiuũ indiuiduum ſit, & incommunicabiliter exiſtens, vt pote quia non poteſt per vlteriorem diuiſionem communicari.

Qualiter ſe habeant gradus in conſtituendis eſſentijs

VI. Præterea rurſus declarari poteſt. Certum enim eſt, dari quaſdam naturas pluribus communicabiles, cum de facto videamus in pluribus reperiri, vt eſt natura humana, natura equina, & aliæ huiuſmodi. Hæ autem naturæ conſtant ſuis gradibus eſſentialibus metaphyſicis, qui quidem con currunt ad conſtituendam vnam integram eſſentiam, & tali pacto ſe habent, vt vnus ſubordinetur alteri, & vniantur tanquam ſuperior, & inferior. Inferior autem gradus confert aliquod complementum ſuperiori in ordine ad eamdem eſſentiam, atque huiuſmodi complementum magis determinat ſuperiorem, ita vt quò inferior eſt, eò magis determinatum complemẽtum conferat. Hoc ergo ſtante, neceſſe eſt, quòd dentur ea, quibus huiuſmodi naturæ communicabiles cõmunicentur: atque etiam aliquod complementũ vltimũ, quia cum gradus, quò inferior eſt, eò magis determinato modo compleat, deuenietur ad aliquem, qui ita determinatè complebit, vt non relinquat capacitatem ad vlterius complementum. Hinc autem neceſſariò deueniẽdum eſt ad eſſe incommunicabile, tum quia debet poni vltimũ complementũ, quo ad eſſe intrinſecum; hoc autem vltimum cõplementum erit neceſſariò eſſe indiuiduale, quia debet eſſe quid incõmunicabile; in tantum enim gradus ſuperiores ſunt capaces vlterioris complementi, in quantum ſunt communicabiles plurib. quia illud recipiũt, dum cõmunicantur: vnde cum vltimum complementum debeat tollere capacitatem ad vlterius cõplementum, debet reddere incõmunicabile. Tum etiam ſi natura pluribus cõmunicatur, ne procedatur in infinitum; deueniri debet ad aliqua, quæ ſint incommunicabilia, atque adeò ad indiuidua, quia ſi communicatur pluribus, quæ adhuc ſint communicabilia, adhuc alia plura concedenda erunt, quibus hæc communicentur; & ſic etiã de iſtis dicendum eſſet, ſi adhuc ſunt communicabilia, & ſemper ad alia procedendum, quouſque ad incommunicabilia deueniatur. Si verò ponatur natura incommunicabilis, iam eſt ex ſe indiuidua. Atque cum eo ipſo, quòd aliquid habet ſuum eſſe entitatiuum, habeat etiam quò ad eſſe intrinſecum ſuũ vltimum complementum, vt ex iam dictis patet, atque entitas phyſica, eo ipſo, quòd talis eſt, ſit ab intrinſeco pluribus incommunicabilis, ſequitur, neque per Deipotentiam poſſe poni aliquid à parte rei, quod non ſit indiuiduum, quia eo ipſo, quòd eſt à parte rei, habet ſuum eſſe entitatiuum. Confirmata ergo manet exiſtentia indiuidui, atque adeo etiam indiuiduationis, quia ſi datur concretum, neceſſariò concedendum eſt etiam abſtractum, quo conſtituatur concretum.

Quomodo exiſtẽtia indiuiduorũ colligatur ex communicabilitate naturæ.

Neq per Dei potẽtiã potẽ poni in actu aliquid nõ indiuiduum.

Quid dicat eſſentialiter indiuiduum.

SECTIO II.

I. **V**T eſſentiam, & quidditatem indiuiduationis inueniamus, adhuc indiuiduum in concreto conſiderabimus, cuius natura, vt tale eſt, percepta, facilè erit, indiuiduationis quidditatem ſtatuere. Et quamuis dubium ſit, an poſſit quidditatiua definitione definiri, tum quia Ariſt. 7. Metaph. tex. 53. docet, Indiuidua non poſſe definiri, & quamuis loquatur ſolùm de indiuiduis ſubſtantiarum ſenſibilium eo, quòd corruptibilia ſunt, & poſſunt non eſſe, hoc tamen ad quodlibet indiuiduum creatum extendere poſſumus, quia ex fide habemus, quòd falſitem poteſt per annihilationem definere: tum etiam, quia dubium eſt, an poſſit dari aliquid commune omnibus indiuiduis, quatenus indiuidua ſunt, de quo inferius tractabimus, ratione cuius poſſint omnia vnica definitione complecti: vnde licet Ariſt. poſſet explicari, quòd velit, non poſſe ipſam naturam indiuidui, quatenus in ipſo eſt definiri, quia prout in ipſo corruptibilis eſt, adhuc tamen ex hoc alio capite dubium remanet. Licet, inquam dubium ſit, an poſſit indiuiduum rigoroſa definitione definiri, certum tamen eſt, quòd poteſt ita definiri, quamuis fortè non ſit definitio propriè dicta, vt perfectè ipſius quidditas explicetur: quod modo nos in præ-

Ariſ.

Dubiũ An indiuidua poſſit definiri.

p ræſenti ſect. præſtabimus.

Diuerſæ definitiones indiuidui.

II. Diuerſas igitur definitiones aſſignare ſolent Doctores, quas ex Porphyr. cap. de ſpecie colligunt, quarum prima eſt, *Indiuiduum eſt illud, cuius proprietatum collectio in nullo alio reperiri poteſt*, quam deſumunt ex illis verbis ipſius Porphyr. quæ ſic habent *Indiuidua autem dicuntur huiuſmodi, quoniam ex proprietatibus conſiſtit vnumquodque eorum, quarum collectio nunquam in alio eadem erit*. Altera autem definitio tali pacto ſe habet. *Indiuiduum eſt illud, quod de vno tantùm prædicatur*; quam ſimiliter ex Porphyr. colligunt, dum docens, genus generaliſſimum prædicari de generibus, & ſpeciebus ſub ſe contentis, & ſubalternum de ſpeciebus, & indiuiduis ſub ſe contentis: ſpeciem autem de ſolis indiuiduis, ſtatim ſubdit *Indiuiduum de vno ſolo particulari*. Tertiò etiam definitur *Eſſe id, quod continetur ſub ſpecie*, nempe ſpecialiſſima, quæ pariter deſumitur ex Porphyr. dum ait, *Continetur igitur indiuiduum quidem ſub ſpecie, ſpecies autem ſub genere*. Denique quartam definitionem tradit D. Th. 1. par. quæſt. 29. art. 4. quæ talis eſt, *Indiuiduum eſt, quod eſt indiſtinctum in ſe, ab alijs verò diſtinctum*. quo modo definiendi explicat ſimul, & vnitatem, quam habet in ſe, & etiam incommunicabilitatem, ratione cuius non communicat cum alijs, ſed ab ijs diſtinguitur.

Porph.

Soto.

Per has definitiones definitur eſſe reale indiuidui.

III. Quòd autem ſpectat ad has definitiones Soto quæſt. vnica de Specie in reſponſ. ad 5. docet, per has definitiones non definiri indiuiduum ſecundùm eſſe reale, ſeu primò intentionale, ſed pront ſubſtat ſecundæ intentioni, ita vt ſecunda intentio ſit ratio, ratione cuius definiatur, quia inquit ipſe. *Indiuiduum non eſt definibile ſecundùm eſſe reale*. Verùm oppoſitum tenendum eſt, & ipſæmet definitiones manifeſtè indicant, explicari ipſum eſſe reale indiuidui, nam cum in prima dicitur, quòd *Indiuiduum ſit illud, cuius proprietatum collectio in nullo alio reperiri poteſt*, certum eſt hoc conuenire eſſe reali indiuidui, proprietates enim indiuidui ſunt in ipſo indiuiduo ſecundùm eſſe reale, & important aliquid reale de ipſo: vnde cum in hac definitione explicentur proprietatus reales indiuidui, oportet concludere, quòd per ipſam definiatur indiuiduum ſecundùm eſſe reale. Præterea in ſecunda quoque definitione, de qua eſt maior difficultas, definitur aliquid reale; nam cum dicitur, *Indiuiduum eſſe id, quod de vno tantùm prædicatur*, per hanc definitionem explicatur id, quod prædicatur, tanquam aliquid, vt quod. Cum autem veritas prædicationis in eo fundetur, quòd illud ipſum, quod prædicatur, ſit realiter in eo, de quo prædicatur, ſeu importet illud eſſe reale, quod eſt in eo, de quo prædicatur, neceſſe eſt, cum indiuiduum prædicetur de vno tantùm prædicatione vera, vt importet id reale, quod eſt in eo, de quo prædicatur. Tertia pariter definitio explicat indiuiduum ſecundùm eſſe reale, quia cum dicitur eſſe id, *Quod continetur ſub ſpecie*, explicatur ratio illa, per quam formaliter habet indiuiduum, quòd ponatur ſub ſpecie; ratio autem huiuſmodi dicit eſſe indiuiduale, quia in tantum ponitur ſub ſpecie, in quantum importat ipſam ſpeciem coarctatam ad eſſe magis determinatum, ſeu ad eſſe incommunicabile: vnde cum indiuiduum ponatur ſub ſpecie ex eo, quòd eſt incõmunicabile, ponitur ratione eſſe indiuidualis. Qnod etiam ex eo patet, quia poſito eſſe indiuiduali, indiuiduum ſtatim ponitur ſub ſpecie abſque eo, quòd aliquid aliud intelligatur, quia eſt aliquod inferius; & eo ablato non amplius ponitur; quare cum per hanc definitionem exprimatur id, quod ponitur ſub ſpecie, exprimetur eſſe reale indiuidui. Deniq. quarta quoq. definitio, quam tradit D Th. cadit ſupra eſſe reale indiuidui; quia dum dicitur eſſe *Id, quod eſt indiſtinctum in ſe, & diſtinctum ab alijs* importatur eſſe reale ipſius, quia ſecundùm proprium eſſe intrinſecũ ab alijs diſtinguitur; & in eodem eſſe inuoluit indiuiſionẽ: & ſicuti diuiſio eſt realis primi intentionalis, ita etiam id, quod diuiditur.

In quo fundetur veritas prædicationis.

Difficultas contra allatas definitiones.

IV. Verùm quod ſpectat ad eſſentiam indiuidui, an nimirum per has definitiones rectè explicetur, ex eo ſtatim videtur non rectè explicari, quia eſſentia indiuidui eſt vna, atq; vnaquæque ex his definitionibus aliquid diuerſum ab alia explicat, vndè aut non

re-

Inſuff. c entia. primę definitionis. rectè explicant Indiuiduum, aut ſaltem inadæquato modo. Quod igitur ſpectat ad primam definitionem, certum eſt, non cadere ſupra indiuiduum vniuerſaliter ſumptum, ſed ſolùm ſupra indiuiduum ſubſtantiæ affectum ſuis connaturalibus accidentibus, & proprietatibus: vnaquæque enim entitas ſe ſola conſiderata participat ſuum eſſe indiuiduale, & nihilominus non habet hanc collectionem proprietatum, quæ eadem in nullo alio reperiri poſſit. Vnde ex hoc capite fit, quòd non poſſit colligi aliquid, quod pertineat ad conſtitutionem indiuidui vt ſic: inſinuatur tamen aliquo pacto incommunicabilitas, ſed ſolùm ſecundùm collectionem proprietatum, dum dicitur, talem collectionem in nullo alio reperiri poſſe. Deinde contra ipſam quoque obijci poſſet, quòd talis definitio alteri quoque poſſit applicari, nam etiam de natura, prout præſcindit ab indiuiduatione, dici poteſt, quòd ſit id, cuius collectio proprietatum non poteſt in aliquo alio reperiri, neque enim extra ipſam naturam reperiri poteſt. Quòd ſiquis dicat, definitionem intelligi de talibus proprietatibus, id neceſſariò fuiſſet explicandum, & tunc obſcura eſſet definitio, quoniam non explicari poſſet, quænam eſſent hæ proprietates, niſi per ordinem ad indiuiduum, & cõmitteretur circulus. Accedit etiam, quòd dum indiuiduum explicatur ſecundùm accidentales proprietates, non explicatur ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum, ſed ſolùm ſecundùm quædam ſigna, quæ indicant indiuiduum.

V. Secunda autem definitio videtur magis accedere ad naturam indiuidui: traditur enim per prædicabilitatem, quę ex genere ſuo eſt quædam paſſio illius, quod prædicatur: paſſio autem cum ſit neceſſariò connexa, cum ſubiecto, inducit nos optimè in cognitionem illius, vt riſibilitas in cognitionem hominis. Sed contra talem definitionem facit doctrina Ariſt. quam tradit in Anteprædicam. cap. 2. vbi docet, Indiuiduum de nullo prædicari, ait enim *Simpliciter autem quæ ſunt indiuidua, & vnum numero, de ſubiecto nullo dicuntur*. Si ergo indiuiduum de nullo prædicatur, quomodo definietur rectè, *Eſſe id, quod de vno ſolo prædicatur?* Accedit etiam, quòd ratione quoque conuinci videtur, non rectè definiri: quæro enim, an hoc vnum, de quo prædicatur, ſit diuerſum ab ipſo, an non; ſi primum, tunc concedendum eſſet, quòd aliquid prædicetur de aliquo, in quo non eſt; indiuiduum enim non eſt in alio; deinde cum à quocumque diſtinguatur, quòd non eſt ipſum, neque cum alio communicet, non poteſt de aliquo alio prædicari. Si autem admittitur ſecundum, iam prædicabitur de ſeipſo; dicere autem, quòd indiuiduum prædicetur de ſeipſo, non eſt explicare eius naturam, quia idem eſt, ac ſi dicatur, indiuiduum eſſe indiuiduum, quod eſt explicare idem per idem: atque hoc ipſum dici poteſt de quocunque, quod non ſit indiuiduum, nam vnumquodque prædicatione identica de ſeipſo prędicari poteſt. Rurſus. In qualibet prædicatione debet interuenire prædicatum, & ſubiectum, atque cum ſubiectum ſubijciatur prædicato, neceſſe eſt, vt prædicatio ſeruet debitam naturam prædicationis, in qua prædicatum ſe debet habere vt formam, ſubiectum verò tanquam id, quod formæ ſubſternatur, & proinde debent importare diuerſas rationes; indiuiduum autem non habet aliquid, quod ſibi in prædicatione ſubſternere poſſit, cum in linea prædicamentali ſit vltimum, & primum fundamentum cuiuſcunque prædicationis, & ob hanc cauſam Ariſt. dixit; Indiuiduum non poſſe de aliquo prædicari.

Ariſt. Indiuiduũ de nullo prędicatur.

VI. His tamen non obſtantibus exiſtimo, per hanc definitionem aliqualiter naturam indiuidui explicari. Et poteſt definitio applicari tam indiuiduo vago, quàm indiuiduo ſimpliciter accepto. Quamuis enim vagum poſſit de quolibet indifferenter prædicari, nam *Aliquis homo* dicitur tam de Petro, quàm de Paulo, aut quocumque alio indiuiduo naturę humanæ, nihilominus non poteſt prædicari coniunctim de omnibus, quemadmodum prædicatur natura communis, ſed diſiunctiuè, aut de hoc, aut de illo, ita vt dum de vno prædicatur, non poſſit prædicari de alio, quia ratione prędicationis determinatur, vt ſtet tantùm pro illo, & ex natura ſua habet, vt pro vno tantùm ſupponere poſſit vagè tamen, & indeterminatè. Et hoc pacto indiuiduum va-

Quomodo accipienda ſecunda definitio indiuidui.

gum de vno ſolo prædicatur. Et poteſt etiam definitio applicari indiuiduo ſimpliciter accepto, vt indiuiduum eſt; & tunc debet intelligi, quòd prædicetur de vno tantùm, nempe de ſeipſo prædicatione identica. Per hunc autem modum definiendi non intenditur, quòd indiuiduum poſſit prædicari de ſeipſo prædicatione illa, in qua ſaluatur vera natura prædicationis: ſed ſolùm intenditur explicare conditionem ipſius, in qua à communi natura contradiſtinguitur: licèt enim natura communis de ſeipſa prædicari poſſit prædicatione identica, adhuc tamen poteſt de pluribus prædicari vera, & naturali prædicatione, indiuiduum autem ſolùm de ſeipſo prędicatione identica. Vnde cum dicitur, indiuiduum de vno ſolo prædicari, idem eſt ac ſi diceretur, non habere aliquam prædicationem, in qua ſaluetur vera natura prædicationis; ſed ſi prædicatur, poſſe tantùm identicè de ſeipſo prædicari. P.r quod exprimitur natura ipſius, nimirum incommunicabilitas; cum enim ad communicabilitatem conſequatur prædicabilitas de pluribus, quia vnumquodque prædicari poteſt de eo, in quo reperitur, ſi indiuiduum non poteſt de aliquo, ſed ſolùm de ſeipſo prædicari oportet, vt nulli communicari poſſit: & hoc pacto accepta definitio explicat à poſteriori per prædicabilitatem ſolùm de ſeipſo naturam indiuidui, quòd ratione incommunicabilitatis de nullo prædicari poteſt vera, & naturali prædicatione, ſed ſolùm identica de ſeipſo.

Nô prædicari de aliquo, niſi de ſeipſo, explicat à poſteriori naturam indiuidui.

VII. Tertiam autem definitio, qua definitur indiuiduum *Eſſe id, quod ponitur ſub ſpecie*, nempe ſpecialiſſima, explicat naturam indiuidui indirectè tamen, non autem directè: importatur enim per huiuſmodi definitionem aliqua conditio indiuidui, quæ conſequitur ab intrinſecis principijs ipſius. Cum enim indiuiduum ſecundùm ſuum gradum formalem importet contractiuum ſpeciei infimę, qua ſpecies ita vltimò completur: vt non ſit capax vlterioris determinationis, ſequitur, quòd debeat collocari immediatè ſub ipſa: hoc enim conuenit cuicunque conſtituto ex determinabili, & determinatiuo, ſic quia ſpecies conſtituitur ex genere, & differentia ponitur ſub genere: indiuiduum ergo, cum conſtituatur ex ſpecie, & indiuiduatione tanquam ex rationę formali, & determinatiua, debet collocari ſub ſpecie infima. Quapropter *Eſſe id, quod ponitur ſub ſpecie infima* explicabit à poſteriori naturam indiuidui, tanquam per id, quod ab ipſius ratione formali conſequitur.

Expenditur tertia definitio indiuidui.

Eſſe id, quod ponitur ſub ſpecie, explicat à poſteriori naturã indiuidui.

VIII. Quarta denique definitio, quam ex D. Th. attulimus, eſt melior cœteris, & propius veram rationem eſſentialem indiuidui attingit. Dum enim dicitur, *indiuiduum eſſe illud, quod eſt indiſtinctum in ſe, & diſtinctum ab alijs*, explicatur vnitas ipſius incommunicabilis; indiuiſio enim importat vnitatem rei. Vnitas autem ex genere ſuo eſt paſſio entis, ita vt in conceptu adęquato ipſius imbibatur; vnde talis vnitas erit paſſio talis entis, & in conceptu ipſius, vt tale eſt, imbibetur, quare eſſe quoque indiuiduale importabit ſuam peculiarem vnitatem, qua indiuiſum in ſe conſtituetur, & ex hac indiuiſione conſequetur diuiſio à quocumque alio. Vnde cum hæc definitio iradatur per primam paſſionem, quæ etiam eſt de conceptu adęquato eſſentiæ, magis accedit ad declarandam naturam indiuidui, quàm cœterę. Quia tamen eſſe indiuiſum in ſe, & diuiſum ab alio conuenit vnicuique enti, quod in ſe vnum ſit, ideo definitio non debet intelligi de quacumque indiuiſione, aut diuiſione, ſed de vltima, & entitatiua, qua ſit indiuiſum in ordine ad communicabilitatem, ita vt non poſſit pluribus communicari; hoc enim pacto explicatur incommunicabilitas indiuidui.

Eſſe indiuiſum in ſe, quomodo ſit propriũ indiuidui.

IX. Ex his autem plura colliguntur, quæ per ſe conueniunt indiuiduo, & in his definitionibus explicantur. Primum eſt, vt indiuiduum nequeat de aliquo prædicari prædicatione, in qua ſaluetur vera natura prædicationis, ita vt prędicatum ſe habeat veluti forma ſubiecti, ſed ſi prædicatur, de vno tantùm, nempe de ſeipſo, identicè prędicari poſſit. Alterum autem eſt, quòd collocetur immediatè ſub ſpecie infima ex eo, quòd formaliter importet contractiuum ipſius. Tertium, quòd ſit indiuiſum in ſe vltima diuiſione, ſeu entitatiua, & eadem diuiſione diuiſum ab alijs. Hæc enim omnia per

Quedam per ſe cõuenientia indiuiduo.

ſe conueniunt in indiuiduo, atque ipſi ſoli, non tamen ſunt formale conſtitutiuū illius: quod manifeſtum fiet, ſi per ſingula diſcurremus. Et quod ſpectat ad primum, poteſt eſſe ſolùmmodo paſſio illius. Prædicabilitas enim ex genere ſuo ſupponit eſſe, in quo fundetur: vnde talis prædicabilitas debet ſupponere tale eſſe; cum igitur indiuiduum de nullo prædicetur vera prædicatione naturali, oportet, quòd in ordine ad prædicationem tali pacto ſe habeat ratione ſui proprij eſſe, atque adeo de nullo prædicari naturali prædicatione, ſed ſolùm de ſeipſo identicè conſequetur tanquam proprietas ad eſſe indiuiduale. Similiter etiam ſecundùm, poni nimirum ſub ſpecie infima erit tantùm proprietas indiuidui; nam poni ſub aliquo ſupponit aliquid quod ponatur, atque adeo indiuiduum habere debet proprium eſſe, ratione cuius exigat poni ſub ſpecie infima; cur enim quęſo exigit poni potiùs ſub ſpecie infima, quàm ſub alia? certè nihil aliud reſponderi poteſt, niſi quia importat eſſe contractiuum ſpeciei infimę; quòd ſi importat contractiuum ſpeciei infimæ, iam habet proprium eſſe, à quo conſequatur poni ſub ſpecie infima. Præterea neque tertium, nimirum illa indiuiſio poteſt eſſe formale conſtitutiuum indiuidui, ſed ſolùm paſſio, quia indiuiſio non dicit aliud, quàm vnitatem; vnitas autem eſt ex genere ſuo paſſio, & talis vnitas eſt paſſio talis entis; diuiſio verò ab alio conſequitur ab vnitate, & ideo multò minus poteſt eſſe eſſentiale conſtitutiuum rei.

> Quę concernunt prædicabilitatē indiuidui non ſpectat ad ipſius cōſtitutiuū.
>
> Neque poni ſub ſpecie infima.
>
> Neque indiuiſio entitatiua.

X. Sed quamuis hęc non ſint eſſentialia conſtitutiua indiuidui, nihilominus facilè ex ipſis colligitur eſſentiale conſtitutiuum, ex omnibus enim ipſis deſumitur incōmunicabilitas quædam, cum qua ſint neceſſariò connexa; nam quòd non poſſit indiuiduum de aliquo prædicari prædicatione naturali; ſed ſolùm de ſeipſo, non aliunde prouenit, quàm ex eo, quòd non habet aliquid inferius ſub ſe, cui communicetur; atque ideo taliter ſe habere reſpectu prædicationis prouenit ab incommunicabilitate, qua redditur pluribus incommunicabile. Similiter poni immediatè ſub ſpecie infima, prouenit ex ipſa; cum autem ſpecies infimæ importet vltimū determinabile, oportet vt determinatiuum ſit incōmunicabile. Rurſus eſſe indiuiſū in ſe, & diuiſū à cæteris vltima diuiſione non in alio fundari poteſt, quàm in incommunicabilitate, quia ſi eſſet communicabile pluribus, poſſet in illis diuidi, atque adeo non eſſet indiuiſum vltima indiuiſione; nec etiam eſſet ab alijs diuiſum vltima diuiſione, quia ſi pluribus communicaretur, daretur aliqua vlterior diuiſio, qua in illa plura diuideretur. Cum igitur ex his omnibus paſſionibus colligatur incommunicabilitas, tanquam ipſarum communis radix, oportet ſtatuere, quòd ipſa ſit formale conſtitutiuum indiuidui; id enim pro formali conſtitutiuo ſtatuendum eſt, quod eſt communis radix paſſionum. Indiuiduum ergo de ſuo formali, vt tale eſt, importabit quandam rationem determinatiuam naturæ communis, qua illud eſſe naturæ, ita compleatur, & terminetur, vt reddatur pluribus incommunicabile, atque ſe ſolo, & ſeorſim à quocumque alio exiſtens. Indiuiduatio verò in abſtracto erit huiuſmodi ratio vltimò determinatiua naturæ, & incommunicabilitatis. Atque ex his ſufficienter explicata manet natura indiuidui.

> Eſſe incommunicabile formale conſtitutiuum indiuidui

Dari principium formale indiuiduationis.

SECTIO III.

I. CVm declaratum ſit, quid dicat formaliter indiuiduum, nunc remanet diſſoluenda difficultas, an detur aliquod principium formale indiuiduationis: nomine autem principij formalis intelligitur illa veluti forma, qua conſtituitur indiuiduum in eſſe indiuidui, ſeu illud, à quo habet indiuiduum, quòd formaliter ſit tale. Solet autem in hac difficultate referri ſententia Nominal. & etiam Durand. tanquam eorum, qui negent huiuſmodi formale principium indiuiduationis; verùm non rectè ipſis talis opinio adſcribitur, quia quamuis doceant, quòd natura à parte rei ſit ſeipſa indiuidua, non intendunt tollere omnino principium formale indiuiduationis, ſed ſolùm non eſſe opus aliquo ſuper- addito

> Sentētia Nominal.

addito; vt natura indiuiduetur; ſed ſtatim, ac ponitur à parte rei, ex vi proprij eſſe, habere indiuiduationem: quorum ſententiam fuſius infra ſuo loco referemus, cum inquiremus, quod nam ſit principium indiuiduationis, & an ſit aliquid ſuperadditum naturæ: vnde non negant abſolutè principium indiuiduationis, ſed volunt, non eſſe extra naturam exiſtentem à parte rei.

Sentẽtia Thomiſt.

Thomiſtæ autem, cum doceant principium indiuiduationis eſſe materiam ſignatam, illud ſolùm conſequenter admittunt in rebus materialibus, aut quæ ad materiam ordinantur; in rebus autem ſpiritualibus, vtpotè Angelis, non admittunt, & volunt, huiuſmodi entia non eſſe indiuidua, ſed ſolùm ſingularia, ex vi tamen ſuæ naturę: an autem in hac natura admittant principium ſingularitatis, an non, id non explicant; credo tamen admittere, ſed quòd non ſit extra ipſam naturam.

II. Cœterùm præſcindendo modo ab eo, quòd principium indiuiduationis ſit quid ſuperadditum naturæ, an verò non ſit aliquid ſuperadditum: rurſum ſumendo illud generaliter pro eo, quòd reddit naturam incommunicabilem pluribus, & ita vltimò ſecundùm eſſe terminatam, vt vltima diuiſione entitatiua diuidatur, abſolutè dicendum eſt, dari principiũ formale indiuiduationis reſpectu cuiuſcumque rei exiſtentis, ſiue ſpiritualis, ſiue materialis, quò ita incommunicabiliter conſtituatur, vt habeat ſuam propriam entitatem, qua cum nullo alio communicet, ſed in ſe ſeorſim à quocunque alio exiſtat. Hoc autem optima, certa ratione conuincitur, quia ſi datur effectus formalis, debet etiam dari cauſa formalis, impoſſibile enim omnino eſt, effectum formalem exiſtere abſque ſua cauſa formali, quia non eſt aliquid diuerſum ab ipſa. Cum igitur habeamus à parte rei entitates indiuiduas, incommunicabiliter exiſtentes, iam habemus effectum formalem indiuiduationis, oportet ergo ponere principium, ſeu cauſam formalem illius, nimirum aliquam rationem, ſiue intra, ſiue extra naturam, qua tales entitates conſtituantur in eſſe indiuiduo. Atque hoc locum habet, nedum in rebus materialibus, ſed etiam in ſubſtantijs ſpiritualibus ſecundùm ſententiam quoque Thomiſtarum, nam Angeli quoque in ipſorum ſententia habent ſuam entitatem incommunicabiliter exiſtentem, atque in eſſe entitatiuo omnino ſingulares ſũt, & proinde participant eſſe formale indiuidui, quod nihil aliud dicit, quàm incommunicabilitatem, & illam proprietatem, qua ſecundùm eſſe vnumquodque ab alio ſeparatur: quòd ſanè conuenit etiam angelis; nam ipſi quoque ita inuicem ſeparantur, vt eſſe vnius non ſit eſſe alterius; atque habeant quaſdam proprietates, quæ formaliter, vnicuique eſſe appropriãtur, & incommunicabiliter conueniunt; vnde ſingulares ſunt non minus, quàm cæteræ entitates, atque adeo etiam indiuidui, cum in ipſis ſaluetur eſſe formale indiuidui. Vnde oportet in ipſis quoque concedere principium formale indiuiduationis, quodcumque illud ſit ſiue intra, ſiue extra naturam.

Cõcluſio

Datur princi-pium formale indiuiduationis.

Impoſſibilis effectus formalis abſque cauſa formali.

Quid importet formaliter eſſe indiuiduale.

III. Prætereà hoc etiam declarari poteſt ex ipſa natura, conſiderata ſecundùm ſua eſſentialia; natura enim ſecundùm ſua eſſentialia pręcisè, quamuis ſecundùm ſuum eſſe proprium ſit determinata ad talia prædicata quidditatiua; non eſt tamen determinata, vt ſit huius, vel illius indiuidui, ſic natura humana ex ſe præcisè conſiderata, non eſt magis natura Petri, quàm Pauli, ſed indifferenter ſe habet ad vnumquodque indiuiduum; ergo cum à parte rei euadat natura huius, vel illius indiuidui, oportet concedere aliquod determinatiuum, quo determinetur, vt ſit talis indiuidui, hoc autem erit principium formale indiuiduationis. Sic etiam, quia genus ex ſe non eſt ſpecies; ſed indifferenter ſe habet ad plures ſpecies, neceſſe eſt, quòd determinetur ad eſſe ſpecificum per principium formale conſtitutiuum ſpeciei, quod eſt differentia. Et hoc inſuper confirmatur ex communicabilitate naturę communis, eſt enim natura ſecundùm ſua eſſentialia communicabilis pluribus, quemadmodum etiam videmus de facto reperiri in pluribus. Quæro ergo, cuinam communicetur? ſtatim enim ac conceditur aliquid communicabile, oportet etiam concedere terminum communicabilitatis, ſeu id, cui communicatur. Si dicatur

Secunda ratio.

Natura ex ſe nõ eſt determinata ad eſſe indiuiduale.

com-

communicari indiuiduis, ergo inſeram ipſe, cum nihil poſſit communicari ſibi ipſi, ſed debeat alteri commuuicari, oportet, quòd in indiuiduis, præter eſſe naturæ, ſit aliquod aliud eſſe, ratione cuius terminare poſſint communicationem: hoc igitur eſſe, quòd terminat communicationem, cum reddat indiuiduum incommunicabile, erit principium formale indiuiduationis.

IV. Atque hæc ratio ad angelos quoq, transferri poteſt; quamuis enim ponantur omnes differre ſpecie, vt Thomiſtæ volunt, nec poſſe ſolo numero multiplicari, de quo non eſt modo diſputandum, fatendum tamen, quemlibet habere ſuam naturam, quæ importet eſſentialia, & inſuper habere aliquam proprietatem, qua formaliter tale eſſe illi, approprietur, ita vt ex vi talis appropriationis habeat, quòd ſit eſſe talis angeli, & non alterius. Hoc autem non poteſt habere ex vi alicuius gradus eſſentialis, quia omnes gradus eſſentiales ſpectant ad conſtituendam naturam, non autem ad appropriandum eſſe, ergo debet concedi aliqua indiuidualis proprietas, per quam approprietur eſſe tali angelo. quòd præſertim verum eſt, quia non tota illa eſſentia angeli eſt propria, ſed etiam inuoluit aliquos gradus communes cœteris angelis, imo aliquos etiam communes cœteris ſubſtantijs, & ideò ſi debent ſpectare ad eſſe talis angeli, oportet, vt ipſi approprietur per aliquam indiuidualem proprietatem, cuius effectus formalis ſit appropriare; gradus enim eſſentiæ ex vi ſui effectus formalis conſtituit eſſentiam, non autem appropriat. Quòd ſi dicas, vltimum gradum eſſentiæ, per quem vnus angelus conſtituitur, & ſpecie differt ab alio, appropriare naturam ipſi, quia ſicuti eſt proprius vnius tantùm angeli, ita etiam vim habet appropriandi; hoc eſt contra naturam graduum eſſentialium, quia cum habeant conſtituere eſſentiam ex vi ſui effectus formalis, non poſſunt habere ex vi eiuſdem determinare indiuidualiter, ſeu ſingularizare, atque appropriare. Præterea ſi hic gradus vltimus appropriat, & ſingularizat, ergo participat rationem formalem indiuiduationis, non ſecus ac participat ipſa indiuiduatio, quia exhibet eumdem effectum formalem; vbi autem eſt idem effectus formalis, oportet vt ſit etiam eadem ratio formalis. Denique inquiro, an hic vltimus gradus, qui eſt proprius vnius tantùm angeli, ſingularizet tantùm ex vi ſui effectus formalis, an verò aliquid aliud præſtet. Si ſolùm ſingularizat, ergo non eſt aliud, quàm formale principium indiuiduationis. Si autem non ſolùm ſingularizat, ſed etiam aliquid aliud præſtat, tunc adhuc participabit rationem formalem principij indiuiduationis, & cum exhibeat diuerſos effectus formales, poterit intellectus diſtinguere diuerſas rationes, & diuerſos gradus, qui correſpondeant hjs diuerſis effectibus formalibus.

Angeli ſupranaturam eſſentialē habent ſuas proprietates indiuiduales.

V. Tertiò argumentor. Si comparentur indiuidua inter ſe, quamuis aliqua differant in eſſentia, aliqua tamen non differunt, ſed ſolùm quo ad eſſe entitatiuum, & ſingularitatem. Illud autem, in quo conueniunt, importat eſſe reale eſſentiale eorumdem, ex eo, quòd ponit vnitatem eſſentialem inter ipſa, & conſtituit in eſſe talis naturæ: illud ergo, per quod tantùm numericè differunt, debet importare aliquid reale, quia illa diſtinctio numerica eſt realis, nemine cogitante conueniens indiuiduis ſecundùm eſſe phyſicum, & debet importare aliquid de eſſe indiuidui, quemadmodum importat ipſum eſſe, per quòd conueniunt; atque cum non ſit integrum eſſe, niſi fortè phyſico modo, & entitatiuè conſideretur, erit aliquis gradus cœteris ſuperadditus, ſeu aliquid ſuperadditum eſſentiæ, quòd erit principium formale indiuiduationis, vtpotè quia reddit incommunicabile, & indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocumque alio vltima diuiſione. Quòd etiam locum habet in angelis: in his enim ſimiliter adeſt conuenientia, per quàm inter ſe côueniunt; verùm cum diſtinguantur inter ſe, oportet etiam ponere in ipſis aliquod diſtinctiuum, quòd ſit proprium cuiuſcumque angeli: & quamuis ponantur omnes diſtingui ſpecie, & ſecundùm eſſentiam, adhuc tamen diſtinguntur ſecundùm eſſe entitatiuum phyſicum, ita vt entitas cuiuſcumqe ſit propria illius, & non alterius, non ſecus ac contingit in materialibus, atque ſit hæc numero; & cum entitas formaliter non

Tertia ratio.

Indiuidua partim conueniunt partim diſtinguntur.

Angeli diſtinguntur indiuidualiter.

dicat

dicat eſſentiam, illam enim in ſe imbibit, & tamen tota eſt propria cuiuſcũq; angeli, non autem tota eſſentia, quæ in eadem entitate imbibitur, ſed ſolùm aliquis gradus, ex hoc autẽ præter diſtinctionem eſſentialem conuincitur aliqua alia diſtinctio, ſiquidem non diſtinguuntur ſecundùm totam eſſentiam, ſed ſolùm ſecundùm aliquem gradum, & tamen diſtinguũtur ſecundùm totam entitatem, quæ inuoluit eamdem eſſentiam: hæc autem diſtinctio non alia eſſe poteſt, quàm indiuidualis, & ideò in ipſis ponendum eſt diſtinctiuum indiuiduale, quod non eſt aliud, quàm principium formale indiuiduationis, ſiue ſit extra naturam, ſiue intra, aut quocumque alio modo ſe habeant. Ex his ergo, quæ hucuſque diximus, conſtat, quomodo detur vniuerſaliter in omnibus principium indiuiduationis, quo res in eſſe indiuiduali conſtituantur.

An accidentia ſint principium indiuiduationis.
Diſput. XXXVI.

Accidentia eſſe principium indiuiduationis, quorumdam opinio. Sect. I.
Accidentia non eſſe principium indiuiduationis. Sect. II.
Satisfit rationibus in oppoſitum. Sect. III.

Accidentia eſſe principium indiuiduationis, quorumdam opinio.

SECTIO I.

Punctus difficultatis.

I. CVm viſum ſit, dari indiuiduationem, ſeu principium, quo indiuidua in eſſe indiuidui conſtituuntur, hic ſtatim ſeſe offert quæſtio, quodnam ſit huiuſmodi principium indiuiduationis. Et quia principium indiuiduationis aliud eſt effectiuum, quod efficit indiuiduationem, & aliud formale, quod eſt illud, quod importat rationem indiuiduationis; hic, vt iam ex ſupradictis patet, quæſtio non procedit de principio effectiuo, quia certum eſt, eſſe illam cauſam efficientem, quæ dat eſſe, cum enim, quicquid exiſtit, ſingulare ſit, non poteſt aliqua cauſa communicare eſſe, niſi illud indiuiduum communicet, & ideo niſi etiam ſimul cum eſſe communicet indiuiduationem; ſed procedit de principio formali. Et quia principium formale indiuiduationis accipi poteſt, & Phyſicè, & Metaphyſicè, ita vt phyſicè dicat illud eſſe phyſicum, quo res à parte rei conſtituitur in eſſe indiuidui: metaphyſicè verò dicat quandam rationem, ſeu formalitatem, in qua conſiſtat propria quidditas indiuiduationis; modò quærimus de principio formali phyſico, nam poſtea agemus etiam de metaphyſico: quam diſtinctionem, quamuis non ſit adeo frequens apud Auctores, exiſtimamus neceſſariò adhibendam eſſe, vt melius declarari poſſit principium iſtud indiuiduationis. Cum autem diuerſę ſint Doctorum opiniones, & non nulli diuerſimodè loquantur de ſubſtãtia, ac de accidentibus, ideò plures difficultates occurrunt, & primò quidem circa ſubſtantiam, an indiuiduetur per accidentia.

Principium formale indiuiduationis phyſicũ, & metaphyſicũ.

II. Et quia cum quærimus, an principium formale indiuiduationis reſpectu ſubſtantiarum ſint accidentia, duplicem ſenſum habere poteſt, quorum primus eſt, an tota illa collectio, quę eſt in ſingulis ſubſtantijs, cui etiam quædã extrinſeca annectuntur, vt locus, ſit principium indiuiduationis; quo pacto etiam proportione ſeruata, quæſtio locum habet in ſubſtantijs ſpiritualibus creatis, cum ipſæ quoq; habeant ſua ſpiritualia accidentia: alter verò eſt, an aliquòd ſpeciale accidens exerceat rationem talis principij, & tunc quæſtio locum habet ſolùm in ſubſtantijs materialibus, quia ſolùm de quantitate quæſtio procedit, nam de cœteris procerto habetur, quòd nullum ipſorum ſeorſim poteſt eſſe principium formale indiuiduationis: ideo iuxta hunc duplicẽ ſenſum, duplex etiam extat opinio affirmatiua, quarum prima aſſerit, Totã collectionem accidentium eſſe principium formale indiuiduationis ſubſtantiarum. Cui opinioni videtur ſuffragari Porphyr. cap. de ſpecie, dum inquit, *Indiuiduum autem dicitur Socrates, & hoc album, & hic veniens Sophroniſci filius, ſi ſolus ſit ei Socrates*

Prima opinio collectionem accidentium eſſe principium formale indiuiduationis.

filius

ſiius. Deinde, quaſi ſubdens rationem formalem, per quam ſint indiuidua, pergit. *Indiuidua autem dicuntur huiuſmodi, quoniam ex proprietatibus conſiſtit vnumquodque eorum, quarum collectio nunquam in alio eadem erit*. Per proprietates autem intelligit accidentia, quæ ſunt in vnoquoque indiuiduo, vt talis videlicèt color, qualitas, quantitas, figura atque alia huiuſmodi.

Porphyr

III. Huius etiam opinionis eſt Boet. cap. de Specie, & 1. de Trinit cap. 1. quinimo etiam D. Damaſcen. cap. 30 ſuæ Dialecticæ, vbi ita habet. *Quòd autem particulare eſt, indiuiduum, & perſonam, & hypoſtaſim nuncuparunt vt Petrum, & Paulum. Hypoſtaſis porro ſubſtantiam cum accidentibus habere, ac per ſe ſubſiſtere debet, & ſenſu, hoc eſt actu conſiderari. Nec verò fieri poteſt, vt duæ hypoſtaſes accidentium ratione, ac numero inter ſe non differant. Illud denique ſciendũ eſt, characteriſticas proprietates accidentia eſſe, quibus tanquam certis notis hypoſtaſis exprimitur*, His ergo videtur tribuere accidentibus diſtinctionem indiuiduorum, atque adeo etiam velle, vt per ipſa in eſſe indiuiduali conſtituantur. Præterea cap 42. id ipſum clarius docet. Cum enim non diſtingnat inter indiuiduum, & hypoſtaſim, vult ad conſtitutionem hypoſtaſis concurrere etiam accidentia: ait enim. *Illud enim noſſe conuenit, quòd nec ſubſtantia forma expers per ſe ſubſiſtit, nec ſubſtantialis differentia, nec ſpecies, nec denique accidens, verùm ſola hypoſtaſes, hoc eſt indiuidua, in quibus tum ſubſtantia, tum ſubſtantiales differentię, tum ſpecies, tum accidentia conſiderantur*. Et poſt pauca. *Ad eumdem quoque modum accidentia in ipſis, ideſt in hypoſtaſibus conſiderantur, vt quæ quamlibet hypoſtaſim ab eiuſdem ſpeciei hypoſtaſibus disiungant*. Rurſus ponit collectionem illam accidentium tanquam eam, quæ ſola diſtingnat inter indiuidua eiuſdem ſpeciei; nam in lib Primar. Inſtit. cap. 4. ait. *Qua autem re hypoſtaſis ab eiuſdem ſpeciei, atq. naturæ hypoſtaſi differt, ea omnis, & [illegible], ideſt aduentitia differentia, & qualitas, & proprietas hypoſtatica, & proprietas characteriſtica, ideſt inſignita dicitur id eſt accidens. Vt inter vnum, & alterum hominem hoc intereſt, quod hic longus, ille breuis eſt, hic albus, ille ater, hic valet, ille ægrotat, hic pater eſt, ille filius: atque hæc omnia, cæteraq; eiuſdem generis aduentitię ſunt differentia, & qualitates hypoſtaticæ, atque characteriſticæ proprietates, & aſſumptitiæ*. Nullum autem aliud fundamentum pro hac opinione reperio, præter illud, quòd tantùm eſt in his auctoritatibus, quòd nimirum collectio iſta accidentium diſtingnat indiuidua, & vnum faciat innoteſcere diuerſum ab alio, & ideo debeat conſtitui pro principio indiuiduationis.

D. Damaſcen.

Secunda opinio.

IV. Secunda autem opinio eſt Gotfred. quodlib. 6. quæſt. 16. & quodlib. 7. quæſt. 5. qui tribuit quantitati eſſe principium indiuiduationis reſpectu ſubſtantiæ materialis. Et in eo fundatur, quòd quotieſcumque aliquid per ſe primò conuenit alicui, non poteſt alteri conuenire, niſi ratione ipſius, quemadmodum quia per ſe albedini conuenit disgregare viſum, non poteſt alicui conuenire, niſi ratione albedinis. Cum autem diuidi in partes eiusdem rationis conueniat per ſe primò quantitati, non poteſt alicui conuenire, niſi ratione quantitatis; verùm quando natura ſpecifica materialis multiplicatur in plura indiuidua, diuiditur in partes eiusdem rationis, quia omnia indiuidua ſunt eiusdem rationis, non ſecus ac ſint plures partes quantitatis: vnde oportet, quòd talis diuiſio conueniat ſubſtantiæ ratione quantitatis, Præterea tota diſtinctio indiuiduorum reducitur in diſtinctionem quantitatis; non enim vna forma differt indiuidualiter ab alia, niſi quia recipitur in diuerſa parte materiæ: quòd ſi inquiras, vnde habeatur diuerſa pars materiæ, non aliud reſponderi poteſt, niſi quia eſt ſub diuerſa parte quantitatis, & hoc pacto tota diſtinctio reducitur ad quantitatem; cum autem diſtinctiuum ſit etiam conſtitutiuum, ſicuti quantitas diſtinguit indiuidualiter, ita etiam erit principium conſtitutiuum indiuiduationis.

Principium indiuiduationis eſſe quantitatem.

Gotfred

Accidentia non eſſe principium indiuiduationis.

SECTIO II.

I. HÆ tamen opiniones communiter reijciuntur, quia licèt Thomiſtæ admittant quantitatem in conſortium principij indiuiduationis, nõ tamen ſoli tribuunt eſſe principium indiuiduationis totale, quemadmodum vult ſecunda ſententia, quam pręcipuè impugnat Scot. in 2. diſt. 3. quæſ. 4. Baſſolis, & Lychet. ibid. Auerſa in Loquæſt. 9. ſect. 4. Meuriſse 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 6. concluſ. 6. & alij intra citandi ſequenti diſput. qui impugnant ſententiam Thomiſtarum. Nos autem agẽtes de principio Phyſico indiuiduationis, ſeorſim binis cõcluſionibus vtrãque ſententiam reijciemus. Prima ergo concluſio. Illa collectio accidentium, quę eſt in vnoquoq; nõ eſt principium indiuiduationis. Hanc concluſionem adeo certam puto, vt ex ipſis fere terminis notã exiſtimem, ſed nihilominus probatur, & prima ratio efficaciſſima deſumitur ex natura ſubſtantiæ. Subſtantia ex natura ſua prior eſt accidente prioritate cognitionis, & naturæ, ita vt ex genere ſuo accidens ſit poſterius ſubſtantia: non enim inter accidẽs & ſubſtantiam, ſpectata eſsentia eorumdem, tenet conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam, optimè enim poteſt eſse ſubſtantia abſque accidente, quia non dependet ab ipſo, vnde non valet; eſt ſubſtantia, ergo eſt accidens, non autem poteſt eſſe accidens abſque ſubſtantia, quia natum eſt eſſentialiter ab ipſa dependere. Cum autem hæc prioritas conueniat ſubſtantiæ ex genere ſuo, & poſterioritas ex genere ſuo accidenti, neceſſe eſt, quòd eadem proportio prioritatis, & poſterioritatis ſeruetur inter quamlibet ſubſtantiam, & quodlibet accidens, itaut vnaquæq; ſubſtantia ſit prior ſuis accidentibus. Subſtantia ergo indiuidua erit prior natura accidentibus, quibus afficitur, quia eamdem proportionem ſeruat indiuidua ſubſtantia ad ſua accidentia indiuidua, quàm ſeruat ſubſtantia vt ſic ad accidens vt ſic. Cum autem ſubſtantia indiuidua ſit prior quibuſcumque accidentibus, quæ habet, quomodo formaliter indiuiduabitur per collectionem accidentium? impoſſibile eſt enim, quòd aliquid conſtituatur in eſſe per id, quod ſeipſo poſterius eſt, alioquin concedendum eſſet, quòd idem eſſet ſeipſo prius, & poſterius: in eo ſigno enim, in quo eſt conſtitutum, eſt etiam conſtitutiuum, cum nequeat conſtitutum ſubſiſtere abſque conſtitutiuo, vnde nullo pacto poteſt conſtitutiuum eſſe poſterius cõſtituto.

II. Et poſſumus rurſus ex eodem capite arguere addendo ſecundam rationem. Vnaquæque entitas ex vi ſuæmet productionis eſt ſingularis, & indiuidua, ita vt actio illa, quæ tendit ad communicandum eſſe, tendat etiam ad conferendam indiuiduationem: ergo non poteſt ſubſtantia formaliter per accidentia indiuiduari. Quod ſpectat ad antecedens, ſi rectè perpendatur, certiſſimum apparebit. Nam per nullam productionem poni poteſt vniuerſale à parte rei ab indiuiduis ſeparatum, hoc enim vniuerſale implicat, vt ſupra ſuo loco oſtenſum fuit; ſed quicquid exiſtit à parte rei, ſingulare eſt, & indiuiduum, habet enim certam, & determinatam entitatem phyſicam, quę cum nullo alio communicat, omnino incommunicabili modo ſe habens: hoc autem habet ex vi ſuæ productionis, quia eo ipſo formaliter, quòd terminat productionem, habet talem entitatem incommunicabiliter ſe habentẽ ex vi ipſius productionis, ſiquidem productio eſt communicatiua talis entitatis, & proinde vnaquæque res ab eo accipit indiuiduationem, à quo accipit eſſe; ex quo fit, quòd principium formale indiuiduationis debeat haberi ab illa productione, qua res ponitur in actu. Conſequentia etiam declaratur. Productio enim, quæ tendit ad ſubſtantiam, non tendit ad collectionem accidentium, & ideo cum ſubſtantia debeat habere ſuam indiuiduationem ex vi ſuæmet productionis, non poteſt eam habere per accidentia, ita vt accidentia ſint principium formale indiuiduationis; alioquin ſequeretur, quòd accidentia terminarent productionem ſubſtantiæ, quoniam indiuiduatio ſimul cum ipſa terminat productionem, quòd cum fieri non

Secunda ratio.

Res per eamdem actionẽ habet eſſe, & indiuiduationem.

poſſit

poſſit, concludendum eſt, non poſſe accidentia eſſe principium formale indiuiduationis.

Tertia ratio. III. Hinc tertiò argumentor alia ratione, quæ ex his duabus elicitur. Certum eſt enim, quòd ſubſtantia alia actione producitur ab ea, qua producũtur accidentia, cum ſint termini adeo diuerſi, vt neque in aliquo genere conueniant: vnde neceſſariò ſpecificāt productiones valde diuerſas. *Subſtantia alia actione fit ab accidenti.* Rurſus cum ſubſtantia ſit prior natura accidente, productio quoque illius erit prior productione accidentis; atque adeo non dependebit ab illa, quod enim prius eſt, non dependet à poſteriori. *Eſt indiuidua independenter ab accidentibus.* Hoc ergo ſtante poterit Deus producere aliquam ſubſtantiam, aut aliquam productam conſeruare deſtructis omnibus accidentibus; cum neq; productio illius, neque conſeruatio dependeat à productione, aut conſeruatione accidentium; tunc autem inquiro, an huiuſmodi ſubſtantia eſſet indiuidua, an non. hoc ſecundùm dici non poteſt, quoniam eſſet terminus actionis ſingularis, exiſtēs à parte rei, & haberet propriam entitatem certam, & determinatam, & quæ non eſſet communicabilis pluribus, ſed indiuiſa in ſe, & diuiſa à quocumq; alio vltima diuiſione, quòd non eſt aliud, quàm eſſe indiuiduum. Si ergo eſſet indiuidua, ergo indepēdēter ab accidentibus habet indiuiduationem, & conſequenter non ſunt accidētia principium formale illius. *Occurritur reſponſioni.* Atq; ſi quis dicat, non poſſe ſubſtantiam materialem exiſtere abſq; accidentibus, à quibus forma dependet in conſeruari tanquam à diſpoſitionibus, hoc facilè reijcitur, quia cũ ſubſtantia ſit prior accidētibus productione, atq; exiſtentia, non poteſt in exiſtendo ab accidētibus dependere, quia licèt requirātur tanquam diſpoſitiones ad formam naturali modo introducendam, non tamen abſolutè dependet ab ipſis, ita vt non poſſit à Deo conſeruari independenter ab accidentibus. Rurſus ſi dependet, non eſt hæc dependentia in genere cauſæ formalis, & ideò quæcunque alia ſit, poteſt ſuppleri à Deo. Sed quicquid ſit, an ſubſtantia dependeat in exiſtendo ab accidentibus, hoc certum eſt, quòd alia actione producitur, & quod productio ipſius ſit prior produtione accidentium, vnde poterit ſaltem intellectus concipere ſubſtantiam materialem, vt terminantem propriam productionem, non conceptis accidentibus: tunc autem procedit idem argumentum, an ſcilicèt concipiatur ſubſtantia indiuidua, an non. Debet enim neceſſariò concipi indiuidua, quia concipitur vt terminus actionis ſingularis, habens propriam entitatem, & determinatam, atque incommunicabiliter ſe habentem; vnde dependenter ab accidentibus, in eſſe obiectiuo ſubſiſtit indiuidua-tio.

Quarta ratio. IV. Quartò probatur. Subſtantia materialis eſt ſubiectum accidentium ſubſtentatium, atque accidentia dependent ab ipſa in ſui productione atque exiſtentia, tanquam à cauſa materiali concurrente ad productionem, & conſeruationem; quapropter ſupponere debent in ipſa ſubſtantia, totum id, quòd requiritur, vt conſtituatur in actu completo, quo poſſit materialiter cauſare; *Accidentia ſupponunt in ſubſtãtia totũ quod requiritur ad cauſãdum, atq; adeo indiuiduationem.* non enim effectus per ſeipſum formaliter exhibere poteſt cauſæ id, quòd ipſa requirit, vt poſſit talem effectum cauſare; quia antequam habeat totum ſuum complementum, non poteſt cauſare, nec effectus poteſt exhibere per ſeipſum formaliter, aliquod complementum, niſi ſit cauſatus. Rurſus non poſſunt accidentia eſſe principium formale indiuiduationis, niſi exiſtant, quia non alio modo poſſunt eſſe principium indiuiduationis, niſi ſeipſa exhibendo, quamdiu autem non exiſtunt, non poſſunt ſe exhibere, quia non habent eſſe in ſe, ſed ſolùm in cauſa. Hoc ergo præſuppoſito, ſic conficio rationem. Cauſa non poteſt cauſare, niſi actu exiſtat, & conſequenter niſi ſit indiuidua, quòd præcipuè patet in cauſa materiali, quia cauſat ſeipſam tanquam ſubiectum exhibendo, atque adeo debet exhibere ſuum eſſe entitatiuum determinatum, & incommunicabili modo ſe habens, ergo cum accidentia cauſentur à ſubſtantia, ſicuti ſupponunt in ipſa exiſtentiam, ita debent etiam ſupponere indiuiduationem, cum vna non ſit ſine alia, & vtraque requiratur ad cauſandum: non enim poſſunt per ſeipſa illam formaliter conferre, cum ſit prærequiſitum ſe tenens ex parte virtutis cauſatiuæ. Quòd etiam confirmari

poteſt, inquirendo, quando acciden tia indiuiduent ſubſtantiam, an ſcilicet antequam cauſentur, an verò poſtquam cauſata ſunt. Primum dici non poteſt, quomodo enim, quod non eſt, exhibebit ſuum effectum formalem, cum ſolùm illum exhibere poſſit ſeipſum exhibendo. Sed neque etiam dici poteſt ſecundum, nam quando cauſantur ſupponitur ſubſtantia indiuidua, cum non poſſit cauſare, niſi ſit indiuidua, atque adeo non ſunt neceſſaria accidentia, vt indiuiduetur.

V. Quintò rurſus argumentor ex conditione ſubſtantiæ indiuiduæ: eſt enim ſubſtantia indiuidua idem, quòd ſubſtantia prima, de qua Ariſt. cap. de Subſtan. inquit, quòd *Neque de ſubiecto aliquo dicitur, neque in ſubiecto aliquo eſt*, quia ſcilicet non recipitur in aliquo, quod ipſi ſubiectetur, neque de aliquo prædicatur. Ex quo fit, quòd primæ ſubſtantiç, vt tales ſunt, ſint primum fundamentum, in quo cætera omnia fundentur, præſertim gradus ſuperiores, quos important ſecundæ ſubſtantiæ, quæ in primis fundantur: rurſus etiam, quòd ſint ea, de quibus omnia prædicantur; vnde Ariſt. ibid. docet, has primas ſubſtantias omnibus alijs in prædicatione ſubijci; inquit enim. *Primę ſubſtantia eò, quòd alijs omnibus ſubijciuntur, & omnia alia de illis prædicantur, vel in ipſis ſunt, propriiſſimè ſubſtantię dicuntur*. Quinimo gradus eſſentiales, quos important ſecundæ ſubſtantiæ, prædicantur in recto de primis ſubſtantijs, atque in ipſis intimè imbibuntur; & proinde citato cap. docuit Ariſt. quòd non exiſtentibus primis ſubſtantijs, impoſſibile eſt aliquid aliorum eſſe. Ex quo ſequitur, quòd indiuiduæ ſubſtantiæ, ſiue primę debeant, vt tales importare aliquid, quod directè ponatur in prædicamento ſubſtantię, atque quod veniant in complementum eiuſdem ſubſtantialis naturæ ſimul cum ſubſtantijs ſecundis. Hinc autem deducitur conſequentia, quòd nequeant accidentia eſſe principium formale indiuiduationis; non enim accidentia collocari poſſunt in prædicamento ſubſtantiæ, neque etiam ſimul cum ipſa ſubſtantia, at ſubſtantia indiuidua collocatur in prędicamento ſubſtantiæ vt indiuidua, atque adeo ſimul cum ipſa ponitur etiam principium formale indiuiduationis tanquam conſtitutiuum primæ ſubſtantiæ. Rurſus ſubſtantia indiuidua, vt indiuidua, eſt fundamentum ſecundarum ſubſtantiarum ratione ipſius indiuiduationis; at accidentia non ſunt fundamentum ſecundarum ſubſtantiarum, neque ſecundæ ſubſtantiæ dicuntur de illo concreto ex accidente, & ſubſtantia, vt tale eſt, quemadmodum dicuntur de ſubſtantia indiuidua præciſo quocumque accidente, nam Petrus præciſo omni accidente adhuc eſt homo. Denique prima ſubſtantia, vt talis, neque de ſubiecto dicitur, neque in ſubiecto eſt, idque habet ratione indiuiduationis formaliter, quia ipſi indiuiduationi repugnat formaliter eſſe in ſubiecto, & ideò exhibita ſubſtantiæ ſecundæ facit, quod nequeat eſſe in ſubiecto: at accidentibus nedum repugnat eſſe in ſubiecto, ſed id neceſſariò exigunt.

VI. Atque amplius poſſumus hâc rationem vrgere ex eo, quòd ſubſtantia prima, cum ponatur per ſe, & directè in prædicamento; oportet, vt importet vnum per ſe, quia entia per accidens, ſeu quæ ſunt vnum per accidens, non ponuntur per ſe in prędicamento, ſed reducuntur ad prædicamenta ratione entium per ſe. Vnde oportet, quòd ex principio formali indiuiduationis, & natura, quæ indiuiduatur, fiat vnum per ſe, vt directè poni poſſit in prædicamento. Quapropter cum ex accidentibus, & ſubſtantia materiali non fiat vnum per ſe, non poſſunt accidentia eſſe principium formale indiuiduationis. Rurſus. Cum collectio accidentium, & ſubſtantia materialis efficiant vnum per accidens, neceſſariò ſupponunt vnum per ſe, quia vnum per accidens ex genere ſuo ſupponit vnum per ſe ex parte eorum, quæ concurrunt ad efficiendum vnum per accidens; Concretum ergo ex ſubſtantia, & accidentibus, cum ſit vnum per accidens, debet ſupponere vnitatem per ſe ex parte ſubſtantiæ; huiuſmodi autem vnitas non poteſt eſſe alia, quàm indiuidualis, quia ſubſtantia illa, quę venit in talem concretionem non eſt ſubſtantia vniuerſalis, & communis, ſed certa, & determinata, vnde debet habere ſuam determinatam, & pluribus communicabilem entitatem.

VII. Sextò rurſus argumentor,

ratio.

riſt

Primæ ſbſtantię ſunt fundamentū cæterorum.

Subſtantia prima non ponitur directe in prædicamento.

Subſtantia indiuidua dicit vnū per ſe.

6. ratio. Collectio iſta accidentium, quæ reperitur in ſubſtantijs materialibus, eſt variabilis remanente eadem indiuidua ſubſtantia, ergo indiuiduatio ſubſtantiæ non poteſt deſumi formaliter ab accidentium collectione. Conſequentia iſta eſt euidens, quia non poteſt variari cauſa formalis, niſi etiam varietur effectus formalis; vnde nec poteſt variari formale conſtitutiuum indiuidui, niſi etiam varietur indiuiduum. Quod igitur ſpectat ad antecedens, facilè probatur, nam quamuis aliquod accidens non poſſit variari, plura tamen variari poſſunt, quod ſufficit, vt ipſa collectio cenſeatur variata: & de facto plura accidentia variantur in indiuiduis ſubſtantialibus, & quodlibet indiuiduum modò habet vnam, modò habet aliam collectionem accidentium. Quinimo poſſet Deus deſtruere omnia accidentia, quæ ſunt in vno indiuiduo, & alia eiuſdem rationis, ſed diuerſa numero producere remanente eadem ſubſtantia, non enim hæc accidentia numero habent neceſſariam connexionem cum tali numero ſubiecto, ſed ſolùm contingentem, vnde poſſet etiam Deus accidentia vnius indiuidui ponere in alio, & viciſſim accidentia huius ponere in illo, ita vt fieret mutua commutatio accidentium. Quòd autem in his caſibus remaneat eadem numero ſubſtantia, etiam certum exiſtimo, quia non fit mutatio ſubſtantiæ, ſed quæ erat prius, perſeuerat, nec de nouo aliqua producitur, ſed continuatur eadem conſeruatio eiuſdem ſubſtantiæ, quæ prius conſeruabatur; nec fieri poteſt, quòd vna ſubſtantia euadat alia, ſed ſi numericè variatur, neceſſe eſt, vt deſtruatur, & alia producatur; vnde cum tota mutatio ſit ſolùm penes accidentia, concludendum eſt, quòd mutatis accidentibus remaneat eadem numero ſubſtantia. Et inſuper in confirmationem addere poſſumus, quòd poteſt Deus replicare eamdem collectionem accidentium, ita vt collectionem accidentium vnius ſubſtantiæ per replicationem ponat in alia ſubſtantia loco propriorum accidentium: aut replicare poteſt eamdem ſubſtantiam non replicatis accidentibus, ſed alijs de nouo productis, tunc autem continget, quòd eadem numero ſubſtantia, & indiuidua ſit cum diuerſa collectione accidentium, aut quòd diuerſæ numero ſubſtantiæ habeant eamdem collectionem accidentium, ex quo manifeſtè deſumitur, quòd nequeat ſubſtantia indiuiduari per collectionem accidentium.

Remanet idē indiuiduũ ſub ſtãtia variata collectione accidentium.

VIII. Denique inquiro, an accidentia iſta ſint indiuidua; certè oportet fateri, indiuidua eſſe, & incommunicabilia: quomodo enim indiuiduarent, niſi eſſent indiuidua, & continerent rationem formalem indiuiduationis? Si enim communicabile addatur communicabili, adhuc remanet communicabile, vt contingit, quando differentia aduenit generi, tunc enim conſtituitur ſpecies, quæ adhuc eſt pluribus communicabilis: vnde ſi accidentia ſunt principium formale indiuiduationis, & non ſunt indiuidua, ſed communicabilia, adhuc relinquerent naturam communicabilem, nec indiuiduarent. Et nedum debet eſſe indiuidua tota illa collectio accidentium, ſed quodlibet ex ipſis; quia dum in vnum colliguntur, niſi eſſent indiuidua, eſſet ſolùm collectio plurium rerum vniuerſalium, non verò aliquid indiuiduum. Si ergo ſunt indiuidua, quæro, vnde habeant indiuiduationem; certè cum extra ipſa non ſit aliud, quàm ſubſtantia, à qua tamen indiuiduari non poſſunt, oportet concedere, quòd ſint indiuidua ex ſeipſis, & non per aliquid aliud. Si autem ſunt indiuidua ſeipſis, cur non poterit ſubſtantia ſeipſa indiuiduari? maior eſt enim ratio de ſubſtantia, quàm de accidentibus, cum principaliter ſit, & non dependeat ab accidentibus; accidentia autem dependeant ab ipſa. Poſſent in confirmationem huius concluſionis afferri etiam alia argumenta, vt quòd ſub diuerſa collectione accidentium adhuc ipſa entitas ſubſtantiæ ſecundùm eſſe intrinſecum diuidatur vna ab alia, & adhuc intrinſecè ſit indiuidua. Quòd Verbum diuinum in Incarnatione aſſumpſerit ſecundùm hypoſtaſim naturam humanam indiuiduam, & conſequenter ipſum etiam principium formale indiuiduationis tanquam conſtitutiuum imbibitum in natura indiuidua; accidentia autem non aſſumpſit ſecundùm hypoſtaſim, ſed ſolùm in hypoſtaſi, nempe non tanquam quid formaliter vnitum hypoſtaticè, ſed ſolùm

7. ratio.

Accidẽtia indiuidua ex ſeipſis in hac opinione.

vt quid exiſtens in eo, quod fuit vnitum hypoſtaticè, quod manifeſtè indicat, non eſſe principium formale indiuiduationis, atque alia huiuſmodi, ſed ſufficienter confirmata eſt concluſio, præſertim cum apud ſcholaſticos communiter pro certa habeatur.

2 concl. Quātitas nō eſt principiū indiuiduationis.

IX. Secunda concluſio. Neque ſola quantitas eſt principium formale indiuiduationis. Pro hac concluſione faciunt rationes omnes, quas pro præcedenti attulimus proportionaliter applicatæ; ſi enim procedunt indifferenter de omnibus accidentibus, ſeu de tota collectione illorum, procedunt etiam de quantitate, ſuppoſito, quòd ſit accidens ſpeciale habens ſuam propriam entitatem à cœteris diſtinctam. Sed ſpecialiter etiam probatur. Nam ſi quantitas eſſet principium formale indiuiduationis, tunc ſubſtantia eſſet tantùm denominatiuè, non autem verè indiuidua, & intrinſecè; quod tamen dici non poteſt; ſiquidem entitas ipſa ſubſtantiæ eſt indiuidua, ita vt ratio indiuiduationis cadat ſupra ipſam entitatem; quod ex eo manifeſtè colligitur, quia entitas illa ſubſtantiæ eſt ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum producta, atque certa, & determinata, & ſecundùm idem eſſe incommunicabiliter ſe habet, ac etiam entitatiuè eſt in ſeipſa indiuiſa, atque diuiſa à quocunque alio vltima diuiſione. Hinc autem ſequitur, quòd quantitas nequeat eſſe principium indiuiduationis ipſius, quia nequit verè, & intrinſecè indiuiduare, ſed tantùm denominatiuè, vt modò dicebamus. Quòd autem nequeat niſi denominatiuè indiuiduare probatur. nam in tantùm poſſet indiuiduare, in quantum tanquam accidens ſe exhiberet ſubiecto, & contineret rationem formalem indiuiduationis: hoc autem eſt indiuiduare ſolùm denominatiuè, quia quando accidens, ſe exibendo ſubiecto, illi tribuit ſuum effectum formalem, ex vi talis effectus formalis ſubiectum ſolùm denominatiuè conſtituitur tale; non enim eſſe accidentis imbibitur in intrinſeco eſſe ſubiecti, ſed ſolùm illi adhæret per accidentalem vnionem, & ideo ſolùm denominatiuè reddit tale: ſic albedo reddit ſubiectum album, non quia euadat album ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum; ſed ſolùm, quia recipit in ſe albedinem, atque adeo ſolùm denominatiuè.

Entitas ſubſtantiæ intrinſece indiuidua.

Accidēs reddit ſubiectū tale ſolum denominatiue.

Reſponſio.

X. Poſſet tamen reſponderi ex doctrina Gotfred. Quantitatem non eſſe principium indiuiduationis, quaſi tribuat eſſe intrinſecum indiuiduale, quia hoc habeat ex vi proprij eſſe; ſed ſolùm quia diſtinguit indiuidua, quæ exiſtunt, cum enim ſint omnia eiuſdem rationis, non poſſunt diſtingui, niſi ratione quantitatis. Verùm hæc reſponſio facilè impugnari poteſt, nam vel quantitas eſt principium formale indiuiduationis, vel non. Si primum ergo deberet conſtituere in eſſe intrinſeco indiuiduali: quia principium formale indiuiduationis non diſtinguit, ſed etiam conſtituit in eſſe indiuiduali. Si non eſt principium indiuiduationis iam nullo pacto poteſt indiuiduare ſubſtantiam, quia ad indiuiduandum requiritur ratio formalis indiuiduationis. Deinde ſi quantitas ſolùm diſtinguit, & non conſtituit in eſſe indiuiduali, concedenda eſt aliqua alia ratio indiuiduationis, qua intrinſecè conſtituatur in eſſe indiuiduali, cur ergo hęc ratio non poterit etiam diſtinguere? Confir. quoniam per id aliquid diſtinguitur, per quod etiam conſtituitur, idem eſt enim conſtitutiuum, & diſtinctiuum, vnde etiam materialis ſubſtantia per id debet diſtingui à cœteris indiuiduis, per quod conſtituitur in eſſe intrinſeco indiuiduali; quod ſi quantitas non coſtituit, vt vidimus, neque etiam poteſt diſtinguere à cœteris indiuiduis: aut ſi diſtingueret, deberet etiam conſtituere in eſſe intrinſeco indiuiduali. Confir. ſecundò, quoniam conſiderata ſubſtantia, prout eſt ſub diuerſis quantitatibus, verè ſubſtantialis entitas vnius ſecundùm eſſe intrinſecum non eſt ſubſtantialis entitas alterius, ita vt vna non communicet cum alia ſecundùm proprium eſſe intrinſecum, ergo oportet concedere intrinſecas differentias indiuiduales, ſecundùm quas diſtinguantur in eſſe intrinſeco nō enim poſſunt diſtingui in eſſe entitatiuo intrinſeco, niſi per differentias intrinſecas diſtinguentes; nec enim vna entitas ponere poteſt intrinſecam diſtinctionem in alia: ſed ſi diſtinctio eſt ſecundùm eſſe intrinſecum, oportet etiam, quid in eſſe intrinſeco imbibatur differentia diſtinguens.

Impugnatio.

Principium indiuiduationis ſimul diſtinguit, & conſtituit in eſſe indiuiduali.

Subſtantię indiuiduę ſecundum eſſe intrinſecū diſtinguuntur.

XI. Se-

XI. Secundò probatur eadem concluſio. Vna quantitas diſtinguitur ab alia, atque huiuſmodi diſtinctio nedum eſt ſecundùm eſſe entitatiuum, ſed peculiarem gradum diſtinctionis importat, nempe ſecundùm eſſe quantitatiuum. Hic autem peculiaris gradus diſtinctionis conſequitur talem eſſentiam quantitatis; ex eo enim, quòd quantitas importat rationem partium extra partes, ſequitur diſtinctio quantitatiua, ſeu ſecundùm extenſionem partium; quemadmodum contingit etiam in cœteris rebus, quæ habent ſuum peculiarem modum diſtinctionis, ſic vna ſubſtantia diſtinguitur ab alia ſecundùm eſſe ſubſtantiale, quia talis modus diſtinctionis conſequitur ad ipſius eſſentiam; aliqua diſtinguuntur tantùm indiuidualiter, quia non important diuerſum eſſe eſſentiale; aliqua eſſentialiter, quia eorum diſtinctio fundatur in diuerſo eſſe eſſentiali, & eodem modo diuerſi gradus diſtinctionis conſequuntur diuerſas eſſentias rerum, ita vt quilibet ſit proprius vnius tantùm eſſentiæ, nec alteri, niſi ratione ipſius conueniat. Verùm diſtinctio entitatiua eſt tranſcendens, & conuenit cuicunque enti: radicatur enim in ipſo eſſe rei: & ideirco cum ratio entis in vnoquoque reperiatur, diſtinctio quoque entitatiua tanquam radicata in eſſe rei in omnibus reperitur. Quia autem eſſe rei poteſt conſiderari phyſico, & metaphyſico modo, hæc quoque diſtinctio phyſica eſt, & metaphyſica, prout ad eſſe rei conſequitur: & quando contingit ſecundùm eſſe phyſicum, tunc propriè entitatiua dicitur, quia eſt ſecundùm integram entitatem. Subſtantia autem ſecundùm proprium eſſe phyſicum independenter à quantitate habet ſuam diſtinctionem entitatiuam, non ſecus ac reperitur in quantitate; quantitas enim præter modum diuiſionis quantitatiuæ ſortitur etiam diſtinctionem entitatiuam communem omnibus entibus. Cum autem huiuſmodi diſtinctio entitatiua reperiri poſſit abſque diuerſitate eſſentiali, vt contingit, aut in duabus quantitatibus, aut in duabus ſubſtantijs eiuſdem rationis, atque ſit ſecundùm totum integrum eſſe rei, & reddat entitatem incommunicabiliter ſe habentem, ſequitur, quòd ſit diuiſio indiuidualis, vtpote quia participat omnes conditiones talis diuiſionis; atque eſt vltima, & minor eſſentiali. Quamobrem cum ſubſtantia ex vi proprij eſſe entitatiui habeat huiuſmodi diſtinctionem indiuidualem, oportet etiam, quòd ex vi proprij eſſe habeat proportionatum diſtinctiuum, quod aliud eſſe non poteſt, quàm principium formale indiuiduationis. Atque hæc ratio efficax eſt, & rem à priori declarat; oſtendit enim, quomodo ex vi ipſius entis concedenda ſit in vnoquoque diuiſio entitatiua ſecundùm eſſe phyſicum, atque adeo indiuidualis. Et confirmari poteſt totus hic diſcurſus: quoniam ſubſtantia ex vi ſui eſſe entitatiui, ſecundùm quod ſubijcitur quantitati, & cœteris accidentibus, habet vnitatem entitatiuam, quæ eſt vnitas ſignata, & determinata, ita vt ſit hæc, & impoſſibile ſit, quòd non ſit hæc, ſignata hac determinata ſingularitate, ergo ex vi ſui eſſe entitatiui independenter à quantitate habet ſuam indiuiduationem.

XII. Aliud etiam efficax argumentum ex myſterio euchariſtiæ deſumi poteſt; vnde tertiò ſic arguo. In conſecratione panis hæc numero ſubſtantia ſecundùm proprium eſſe entitatiuum tranſubſtantiatur in corpus Chriſti, remanente eadem numero quantitate cum cœteris accidentibus, ſuppoſito, quòd quantitas importet propriam entitatem à cœteris diſtinctam. Verùm poſtquam facta eſt tranſubſtantiatio, poteſt corpus Chriſti definere eſſe ſub illis ſpeciebus, & tunc Deus reproducere poteſt ſub illa quantitate eamdem numero ſubſtantiam, quæ conuerſa fuit in corpus Chriſti, vel etiam aliam numero diuerſam de nouo producere. Si autem producat aliam ſubſtantiam, iam diuerſæ ſubſtantiæ numero erunt cum eadem numero quantitate; hoc autem manifeſtè indicat, quantitatem non eſſe principium formale indiuiduationis, alioquin poſita eadem quantitate, neceſſariò poneretur eadem indiuidua ſubſtantia, impoſſibile eſt enim, quòd ad eamdem cauſam formalem non ſequatur idem effectus formalis. Quod ſi dicas, ſtante eadem quantitate, ſemper ſubſtantiam, quæ ſub illis ſpeciebus à Deo producetur, quæcunque ſit,

fu-

Margin notes: 1 ratio. — Diſtinctio entitatiua cõmunis omnibus entibus. — Diſtinctio entitatiua ead: ac indiuidualis. — 3 ratio. — Eadẽ ſubſtãtia poteſt eſſe cũ diuerſis quãtitate.

futuram eamdem numero, quia ab eadem quantitate indiuiduabitur, hoc facilè redarguitur, nam ſimpliciter poteſt Deus producere aliam ſubſtantiam panis, quæ habeat diuerſam entitatem ab ea, quæ conuerſa fuit in corpus Chriſti, & cognoſcit determinatè hanc entitatem, ita vt poſſit velle illam determinatè producere; producat ergo ipſam determinatè abſque vllo accidente: poteſt enim producere, cum productio ſubſtantiæ non ſit dependens à productione accidentium, vt patet, cum abſque productione accidentium producitur ſubſtantia ſub ſpeciebus ſacramenti eucharistiæ, & eam ponat ſub ſpeciebus panis; non enim eſt aliqua implicantia, cur non poſſit ponere, cum ex ſe ſit capax quantitatis, & cœterorum accidentium, neque hæc numero determinatè exigat; tunc autem diuerſa ſubſtantia numero erit cum eadem quantitate.

Pōt Deus diuerſam numero ſubſtātiā panis producere ſub ſpecieb eucharistiæ.

Quod adhuc confirmari poteſt, quia illa ſubſtantia, quæ producitur ſub ſpeciebus, eſt indiuidua ex vi ſuæ productionis; omnis enim productio terminatur ad rem indiuiduam, vnde ſicuti res accipit eſſe à producente, ita etiam accipit indiuiduationem, & tamen illa ſubſtantia producitur abſque productione quantitatis, ergo cum producatur cum indiuiduatione, & abſque quantitate, non habet indiuiduationem formaliter à quantitate.

Subſtātia quæ producitur ſub ſpecieb eucharistiæ indiuidua ex vi ſuæ productionis.

XIII. Quartò argumentor. Quantitas nullum exhibere poteſt complementum ſubſtantiæ, quod ſit intra genus ſubſtantiæ, ergo nullo modo poteſt eſſe principium formale indiuiduationis.

4. ratio.

Circa antecedens, ſi attentè conſideretur, nulla adeſt difficultas, effectus enim formalis quantitatis non eſt ſubſtantificare, ſed extendere, aut etiam iuxta aliorum opinionem, conferre partes; atque eſt alterius ordinis à ſubſtantia, ita vt conſtituat diuerſum prædicamentum, & efficiat ſolùm vnum per accidens cum ſubſtantia: omne autem complementum ſubſtantiæ, quod eſt intra genus ſubſtantiæ, debet ſubſtantificare, hoc eſt conferre aliquam rationem ſubſtantiæ, & debet eſſe eiuſdem ordinis, ſiue prædicamenti, & efficere vnum per ſe; quare non poteſt quantitas conferre aliquod complementum ſubſtantiæ, quod ſit intra eumdem ordinem.

Quãtitas non cõplet ſubſtãtiã intra eũdẽ ordinẽ.

Hinc autem deducitur etiam probatio principalis conſequentiæ; Cum enim quantitas nequeat complere ſubſtantiam intra eumdem ordinem, neque etiam poteſt eſſe principium formale indiuiduationis. Principium enim indiuiduationis ſubſtantiæ debet importare aliquod complementum intra idem genus, ita vt efficiat vnum per ſe cum reliquo eſſe ſubſtantiali: ſubſtantia enim prima, ſiue indiuidua dicit vnum per ſe, atque nihil aliud addit ſupra ſubſtantiam ſecundam, niſi quòd ſit determinata, & hæc numero deſignabilis, atque incommunicabilis: Cum autem hoc totum ſit effectus formalis indiuiduationis, oportet, vt indiuiduatio de ſuo formali importet tale determinatiuum, quo ſubſtantia ſecunda fiat hæc numero, & trahatur ad incommunicabilitatem.

Indiuiduatio ſubſtãtiæ importat cõplemẽtum rõne ſubſtãtiæ.

Tale autem complementum debet neceſſariò eſſe intra eandem ſeriem graduum ſubſtantialium; eſt enim quidam gradus ipſius ſubſtantiæ, quo vltimò determinatur; ſubſtantia enim ſecunda habet in eſſe ſuo ſubſtantiali quamdam indeterminationem, ratione cuius indifferenter ſe habet ad hanc, vel illam ſubſtantiam numero, & ideo eſt adhuc determinabilis: vnde cum omne eſſe debeat intra ſuum ordinem habere totum illud complementum, quod poteſt habere, oportet, vt ſubſtantia ſecunda habeat ſuum complementum intra rationem ſubſtantiæ, quia nondum intra rationem ſubſtantiæ eſt plenè completa. Plura alia addi poſſent in confirmationem huius concluſionis, ſed quæ dicta ſunt ſufficiunt, quia corollariè deducitur ex præcedenti, & nonnulla alia infra attingemus.

XIV. Tertia concluſio. Quamuis collectio accidentium non ſit principium formale indiuiduationis formaliter loquendo; iuxta tamen regularem ordinem eſt conſequtiuè principium illius, ſeu vt quid conſequens ex principio formali indiuiduationis, & cum ipſo connexum, illud indicat reſpectu ſubſtantiæ.

3. concl.

Quomodo collectio accidẽtiũ dici poſſit principiũ indiuiduationis.

Dixi iuxta regularem ordinem, quia de potentia abſoluta poteſt Deus eamdem collectionem accidentium ponere in pluribus indiuiduis ſubſtantiæ, vel ſucceſſiuè, vel ſimul per replicationem. Declaratur autem

hæc concluſio, quoniam accidentia ordinata ſunt, vt afficiant ſubſtantiam: & illam accidentali modo compleant, vnde debent ipſi proportionari, ita vt ſubſtantiæ indiuiduæ correſpondeant accidentia indiuidua, vnde ex vi huius proportionis habent accidentia indiuidua, quòd neceſſariò indicent ſubſtantiam indiuiduam. Cæterùm quamuis contingat indiuidua ſubſtantiæ eſſe ſimilia in aliquo, aut pluribus accidentibus, non tamen in omni, atque nunquam omnia accidentia ita in quolibet indiuiduo combinantur, vt in modo combinationis ſimilia omnino ſint, ſed ſemper aliquam differentiam ſortiuntur. Rurſus, quia accidentia affixa ſunt ſubiecto propter informationem, ſicuti ſubiectum incommunicabiliter ſe habet, ita etiam accidentia, non ſolùm enim poſſunt pluribus inferioribus communicari, ſed neq; etiam pluribus ſubiectis. Quapropter ſtante hac differentia in ipſorum collectione, atq; eorundem incommunicabilitate, ſequitur, quòd ratione proportionis quã ſeruant cum ſubiecto, nedũ indicent ſubiectum indiuiduum, ſed etiam quòd vnum diſtinguatur ab alio indiuidualiter, & incommunicabiliter ſe habeat. & hoc pacto collectio accidẽtium eſt principium indiuiduationis.

Satisfit rationibus in oppoſitum.

SECTIO III.

I. Prima opinio, quam ſect. 1. retulimus, nullum aliud fundamentum habet, præter auctoritatem Porphyr. & D. Damaſceni. Et quod ſpectat ad Porphyr. auctoritatem reijci poſſet tanquam illius, qui non rectè in hoc philoſophatus eſſet; nihilominus facilè explicari poteſt, quòd ibi non conſideret præcisè indiuiduum ſubſtantiæ, ſed indiuiduum ſubſtantiæ, prout naturali modo exiſtit ornatum ſuis connaturalibus accidentibus. Quod indicat, dum ponit exemplum de Socrate, & hoc albo, ex quo colligitur, quòd pro indiuiduo ſumat totum illud concretum ex ſubſtantia, & accidentibus, prout importat quoddam totum incommunicabiliter omnino ſubſiſtens. De hoc au- tem indiuiduo ait, conſiſtere ex proprietatibus, quarum collectio in nullo alio reperitur: non explicat autem an intelligat de ſolis proprietatibus accidentalibus, an etiam de reliquis, vnde poteſt explicari, quòd intelligat de omnibus proprietatibus indiuidualibus, ſiue accidentales ſint, ſiue ſubſtantiales, quamuis præcipuè attendat accidentales ſenſibiles, tanquam eas, quæ magis indicant eſſe indiuiduale.

Porph. illuſtratus Indiuidui pro cõcreto ex ſubſtãtia, & accidẽtibus.

II. Et eodem modo ſumit indiuiduum D. Damaſcen. Vnde cum in prima auctoritate num. 3. ſectionis primæ allata docet, Hypoſtaſim debere habere accidentia, & duas hypoſtaſes habere accidentia numero diuerſa, ideo docet, quia ſubſtantia prima aſſicitur ſuis connaturalibus accidentibus, cum autem incommunicabiliter ſubſiſtat, accidentia quoque, quæ in ipſa recipiuntur, incommunicabiliter ſe habent, & ideo diuerſæ ſubſtantiæ primæ habent diuerſa accidentia numero, quia vna non poteſt habere accidentia alterius. Cum autem ſubdit, quod characteriſticæ proprietates ſunt quædam accidentia, quibus tanquam certis notis hypoſtaſis exprimitur, vult, quòd accidentia indicent eſſe indiuiduale, non autem conſtituant; quod ſatis indicant verba ipſius, dum vult per accidentia tanquam per quędam ſigna exprimi hypoſtaſes, ſi enim per illa hypoſtaſes ſignificantur, iam ſupponuntur conſtitutæ; per aliquid aliud in ſuo eſſe. Ex ſecunda autem auctoritate cap. 52. nihil plus habetur, quàm ex præcedenti, nam priori loco docet, quòd in hypoſtaſibus conſiderantur tum genera, tum ſpecies, tum ſubſtantiales differentiæ, tum etiam accidentia, quia hæc omnia reperiuntur in ſubſtantijs primis, prout connaturali modo exiſtunt. Cum autem ait, accidentia diſtinguere hypoſtaſes inter ſe, intelligit, quòd diſtiuguant in ordine ad noſtram cognitionem, quia non habemus aliud, vnde eas diſtinguamus, quam accidentia, vtpote quia noſtra cognitio eſt tantùm per ſenſus, & ex his alia intellectus colligit. Atque eodem modo intelligendus eſt, cum cap. 4. Inſtitut. docet ea, quibus diſtinguuntur hypoſtaſes inter ſe, eſſe aduentitias differentias & proprietates characteriſticas, ſiue accidentia; loquitur enim de illis pro-

D. Damaſceni auctoritates explicatur.

Cur ſubſtãtiæ debeãt ſingulæ habere diuerſa accidẽtia.

Quomodo accidẽtia diſtiguãt hypoſtaſes.

proprietatibus indiuidualibus, ex quibus nos colligimus diſtinctionem hypoſtaſum, & ibi ſumit hypoſtaſes ſecundùm eſſe ſenſibile, & prout ratione ipſius in ordine ad noſtram cognitionem diſtinguuntur. quod totum indicat exemplum, quod ibi affert, inquiens, vnum hominem diſtingui ab alio ſecundùm albedinem, vel nigredinem; ſanitatem, aut morbum, & ſecundùm alia huiuſmodi accidentia. Ex quibus patet etiam ad rationem ex ijſdem auctoritatibus deducta, falſum eſt enim, quòd accidentia diſtinguant indiuidua ſubſtantiæ ſecundùm eſſe intrinſecum ſubſtantiale, ſed à poſteriori tantùm indicant diſtinctionem ſecundùm eſſe ſubſtantiale.

Obiectio

III. Verùm obijciet aliquis. Indiuidua ſubſtantiæ non poſſunt inter ſe diſtingui ſubſtantialibus differentijs, ergo debent diſtingui accidentalibus, & conſequenter accidentia erunt principium formale indiuiduationis. Anteced. prob. quoniam ſi diſtinguerentur ſubſtantialibus differentijs, differrent eſſentialiter; omnis enim ſubſtantialis differentia eſt eſſentialis.

Solutio.

Quando differentia ſubſtãtialis ſit eſſentialis, quando non.

Sed reſpondetur. Subſtantiam poſſe conſiderari ſecundùm eſſe formale, & ſecundum eſſe materiale: ſecundùm eſſe formale importat quidditatem ſubſtantialis naturæ, qua ſubſtantialis natura in eſſe conſtituitur, & in hac conſiſtunt rationes genericæ, & ſpecificæ. Differentia ergo ſecundùm eſſe ſubſtantiale formaliter eſſentialis eſt, quia tunc importat aliquem gradum quidditatis ſubſtantialis naturæ. Subſtantia autem, ſeu natura ſubſtantialis materialiter accepta importat entitatem ſubſtantialem, in qua imbibitur natura ſubſtantialis ſecundùm propriam quidditatem, & differentia ſubſtantialis ſecundùm hoc eſſe materiale non eſt eſſentialis, ſed ſolùm ſubſtantialis entitatiua, quia non contingit ſecundùm quidditatem, ſed ſolùm ſecundùm entitatem. Cum ergo dicimus, indiuidua ſubſtantiæ diſtingui ex vi proprij eſſe, intelligimus de eſſe entitatiuo, non autem de eſſe formali quidditatiuo.

Ad primũ ſecũdæ ſententiæ.

IV. Ad primum prò ſecunda ſententia reſpondetur concedendo, quando aliquid per ſe primò conuenit alicui non poſſe conuenire alteri, niſi ratione ipſius. Cæterum conuenit per ſe primò quantitati diuidi in partes eiuſdem rationis quantitatiuo modo, & ideo hoc non poteſt alicui conuenire, niſi ratione quantitatis: at diuidi in plura entia eiuſdem rationis entitatiuo modo conuenit per ſe primò cuicunque naturæ ſpecificæ, quia illi conuenit, vt communicabilis eſt, & ratione phyſicæ entitatis, in qua à parte rei poteſt reperiri, hæc autem diuiſio non eſt propriè in partes eiuſdem rationis, ſed in indiuidua, quia indiuiduũ quoque poteſt aliquando adhuc diuidi in partes eiuſdem rationis; & eſt plurificatio naturæ communis. Quia diuidi in partes eiuſdem rationis, ſuppoſito quòd quantitas ſit accidens à cæteris diſtinctum, non conuenit præciſè quantitati, ſed cuilibet entitati materiali extenſæ, alia eſt enim ponenda diuiſio in partes eiuſdem rationis, & alia diuiſio quantitatiua.

Quę diuiſio ſit propria, quantitatis.

Ad ſecũdum.

Ad ſecundum verò dicitur, falſum eſſe, quòd tota diuiſio indiuiduorum reducatur in diuiſionem quantitatis, neque enim vna pars materiæ differt ab alia indiuidualiter ex eo, quòd ſit ſub diuerſa parte quantitatis, ſed quia habet diuerſam entitatem, & ſimiliter etiam vna forma ab alia, quia habet diuerſam entitatem, non autem quia recipitur in diuerſa parte materiæ; ideo enim poteſt recipi in diuerſa parte materiæ, quia habe diuerſam entitatem. Quamobrem totum, quod aſſumitur in illo argumento falſum eſt.

An materia ſignata ſit principium indiuiduationis. Diſp. XXXVII.

Materiam ſignatam eſſe principium indiuiduationis ex Thomiſtarum ſententia. *Sect. I.*
Materiam ſignatam non eſſe principium indiuiduationis. *Sect. II.*
Satisfit rationibus in oppoſitum. *Sect. III.*

Materiam ſignatam eſſe principium indiuiduationis ex Thomiſtarum ſententia.

SECTIO I.

1 opinio Materiam ſignatam eſſe principium indiuiduationis. D. Th. Caiet. Capr. Argent. Ferrar. Soncin. Iauel. Albert. Sueſſan. Aegid. Bonam. Bannes, Zumel. Serna, Auer.

I. QVid nomine materiæ ſignatæ intelligatur, patebit ex ijs, quæ mox dicturi ſumus, dum referemus varios modos, quibus Thomiſtæ explicant ſuam ſententiam. Eſt autem celebris ſententia inter ſcholas, quòd materia ſignata ſit principium indiuiduationis, & eam tradunt Thomiſtæ communiter tanquam Ariſt. Ita enim docet D. Th. 1. par. quæſt. 3. art. 3. ad 3. & quæſt. 50. art. 4. & 3. par. q. 77. art 2. & in 4. diſt. 12. quęſt. 1. art. 1. queſtiuncula 2. & Opuſ. de Indiuiduatione, quod eſt 29. in ordine Et de Ente & eſſentia cap. 2. & alibi ſæpe hanc ſententiam aut inſinuat, aut ſupponit. Caiet. 1. par. quæſt. 29. art. 1. & De ente & eſſent quęſt. 5. Capr. in 2. diſt. 3. quæſt. 1. art. 1. concluſ. 2 Argent. ibid. quęſt. 2. art. 1. Ferrar. 1. contra Gent. cap. 21. Soncin. 7. Metaph. quæſt. 33. & 34. Iauel. 5. Metaph. quæſt. 15. Albert. lib. de intellec. Sueſſan. 5. Met. diſp. 5. Ægid. quodlib. 1. quęſt. 11. Bonamicus lib. 6. de motu cap. 18. Bannes 1. par. quæſt. 3. ar. 2. Cumel. ibid. q. vnica Serna in Log. dip. 3. ſect. 5. q. 3. ar. 1. & communiter omnes Thomiſtæ: & hanc quoq. opinionem tradit Auer. 5. Metaph. com. 12. & 1. de Cœlo com. 95. & Diſp. contra Algazel. in ſolut. dub. 8.

II. Vt autem ſuam ſententiam tanquam peripateticam confirment, afferunt diuerſas auctoritates Ariſt. quib. videtur docere, indiuiduationem prouenire à materia, nam 3. Metaphyſ. tex. 11. docet, vnitatem numericam, ſeu indiuidualem eſſe ſecundùm quantitatem; vnde deducunt ipſi, quòd materia ſignata quantitate ſit principium indiuiduationis Eius verba ſunt. *Vnum autem eſt, quod indiuiſibile eſt, omne verò indiuiſibile, aut ſecundùm quantum, aut ſecundùm ſpeciem.* Ruſus 5. Metaph. tex. 12. cum docuiſſet, reperiri diuerſa genera vnitatum, quarum alterum eſt vnitas indiuidualis, declarans poſtea, quænam ſint vnum indiuidualiter, ſeu numero ait, eſſe ea, quæ habent vnam, & eamdem materiam *Numero quidem* (inquit) *quorum materia vna*. Pręterea etiam lib. 7. eiuſdem operis tex. 28. tribuit materiæ diſtinguere indiuidualiter. cum enim docuiſſet, quòd generans ſufficiens eſt, vt cauſet formam in materia, ſtatim ſubdit *Tota verò iam talis formà, in his carnibus, & oſſibus Callias, & Socrates, & diuerſa quid propter materiam (diuerſa etenim) idem autem ſpecie, indiuiſibilis namque forma eſt.* Ecce ergo, quomodo diuerſitatem numericam inter Socratem & Calliam adſcribit materiæ. Et tex. 34. loquens de definitione hęc habet. *Singulare verò ex vltima materia iam Socrates eſt*. Et in conformitatem eiuſdem doctrinæ locutus eſt etiam 12. Metaphyſ. tex. 49. vbi colligit vnitatem primi mobilis ex vnitate primi Motoris, & vnitatem primi Motoris conuincit ex eo, quòd multiplicari numero non poteſt, quia non habet materiam: non conuinceret autem hæc ratio, niſi materia ita conferret diſtinctionem indiuidualem, vt ſine ipſa haberi non poſſet. Diſcurſus Ariſt. tali pacto ſe habet. *Quod autem cœlum ſit vnum* (nempe primum mobile) *manifeſtum eſt, ſi enim plures ſint Cœli, vt homines, principium vniuſcuiuſque* (nempe primum mouens) *erit ſpecie vnum, numero multa: at quæcumque numero multa materiam habent. Vna etenim, & eadem multorum ratio eſt, veluti hominis, Socrates verò vnus. ipſum verò quid erat eſſe primum non habet materiam, cum actus ſit; vnum ergo tum ratione, tum numero primum mouens immobile ens eſt: & id igitur, quod ſemper*

Ariſt.

3. Metap. tex. 11.

5 Met. tex. 12.

7. Met. tex. 28.

tex. 35.

12 Met. tex. 49.

continuoque mouetur; vnum ergo tantum cœlum eſt. Deinde 1. de Cœlo tex. 92. (1. de Cœl. tex. 92.) ponit diſcrimen inter Cœlum in vniuerſali ſumptum, & hoc cœlum particulariter acceptum, quòd cœlum in communi acceptum importat formam; hoc verò Cœlum materiam. *Alterum igitur* (ait) *eſt hoc cœlum, & cœlum ſimpliciter; & hoc quidem vt ſpecies, & forma; illud verò vt cum materia mixtum*. Et poſtea etiam ſubdit. *In omnibus enim ſic videmus, quorumcunque ſubſtantia in materia eſt, plura, & infinita ea eſſe, quæ eiuſdem ſunt ſpeciei*. Vbi vides, quo- (tex. 93. & 94.) modo ratione materiæ agnoſcat multitudinem indiuidualem. Et tex. 93. & 94. eiuſdem libri docet, mundum eſſe tantùm vnum, nec poſſe multiplicari, quia conſtat ex vniuerſa ſui materia; quod verum non eſſet, ſi abſque materia haberi poſſet multiplicatio indiuidualis. Si ergo materia eſt cauſa multiplicationis indiuidualis, erit etiam principium indiuiduationis, quia idem eſt diſtinctiuum, & conſtitutiuum.

(Fūdamēta huius ſētentiæ) III. Atque hinc Thomiſtæ eliciunt commune fundamentum, & præcipuum ſuæ ſententiæ; quia nimirum illud eſt principium indiuiduationis, quod eſt principium multiplicationis, & diſtinctionis numeralis; materia autem eſt principium huiuſmodi diſtinctionis, & multiplicationis, quandoquidem quæ materiam non habent, non poſſunt ſolo numero multiplicari, & locum hic habet illud principium, quòd *Quando negatio eſt cauſa negationis, affirmatio quoque eſt cauſa affirmationis*; vnde ſi ablatio materiæ tollit poſſe indiuidualiter multiplicari, poſitio materiæ conferet indiuidualem multiplicationem. Præterea forma eſt principium naturę vniuerſalis, vnde cum natura vniuerſalis opponatur particulari, debet aliquid oppoſitum formæ eſſe principium naturæ particularis; huiuſmodi autem eſt materia. Tertiò cū principium indiuiduationis debeat conferre incommunicabilitatem, debet ipſi repugnare poſſe communicari, huiuſmodi autem eſt materia ſignata quantitate, quia ita eſt propria vnius indiuidui, vt non poſſit eſſe alterius; Quia verò diſtinctio numeralis, ſeu indiuidualis non eſt formalis, ſed ſolùm materialis, ergo non poteſt deſumi, niſi à ſola materia. Denique in coordinatione prædicamentali metaphyſica indiuiduum, vt tale eſt, habet rationem primi ſubiecti, quod cœteris omnibus ſubijcitur, ergo ratio formalis indiuiduationis debet deſumi à primo ſubiecto phyſico, quòd eſt materia.

IV. Quia autem difficile eſt percipere, quomodo materia ſit principium (Quid per materiā, quæ eſt principiū indiuiduationis Thomiſtę intelligāt.) indiuiduationis, ideo Thomiſtæ varios dicendi modos excogitarunt, quibus ſuam ſententiam explicarent. Conueniunt autem omnes, quòd nomine materię, quæ eſt principium indiuiduationis, ſit materia prima, quę eſt primum ſubiectum. Quia autem principium indiuiduationis debet eſſe ita proprium cuiuſcunque indiuidui, vt nequeat alteri conuenire: prima autem materia, quantum eſt de ſe, conuenire poteſt omnibus, quia omnes formas indifferenter reſpicit, ideo volunt, non quomodocunque accipiendam eſſe, quando eſt principium indiuiduationis, ſed prout ſignata eſt, quia tali pacto eſt propria illius indiuidui. Variè autem explicant hanc ſignationem, & quo- (Primus modus dicendi.) modo poſſit eſſe principium indiuiduationis. Primus ergo dicendi modus ſatis frequens apud Thomiſtas aſſerit, quòd materia ſignata importet materiam affectam quantitate, ita vt tam materia, quàm quantitas concurrant ad indiuiduandum. ſic autem explicat; Indiuiduum nimirum duo importare; quorum primum, & principale eſt, quòd ſit incommunicabile, cum per hoc diſtinguatur ab vniuerſali, & conſtituatur in eſſe primę ſubſtantiæ, de qua Ariſt. ait *Quod neque in ſubiecto eſt, neque de ſubiecto dicitur*: alterum autem eſt, quòd diſtinguatur ab alijs numeraliter: addunt etiam nonnulli, quòd ratione huius diſtinctionis debeat in ſe habere vnitatem, quę ſit de genere quantitatis, ita vt ſimul cum alio conſtituat numerum de genere quantitatis. Vt autem indiuiduum hæc duo habeat, debet ad ipſum conſtituendum concurrere tam materia, quàm quantitas: materia quidem tanquam ea, quæ confert incommunicabilitatem, quantitas verò tanquam ea, quæ confert diuiſionem numeralem. Ita tradunt Cap. ſupracitato loco, & art. 3. illius quæſt. in reſponſione ad argu- (Capr. Ferrar.) menta contra 2. Concluſ. Ferrar. cita-

Soncin. Serna D. Th.

ta illo cap. 21. lib. 1. contra Gent. Soncin. ſupracitatis quæſtionibus, Serna loco citato. Et ita etiam docet D. Th. opuſ. illo de Indiuiduatione, & ſuper Boet. de Trinit. vbi tribuit diuiſionem indiuiduorum quantitati interminatæ & in Opus de principio indiuiduationis ait, eſſe principium indiuiduationis concomitanter ad materiam, & inſeparabiliter quò ad certas particulas temporis, & loci. Quòd ſi obijcias, quòd materia de ſui natura communis eſt. Reſpondet. *Sciendum eſt, quod impoſſibile eſt. formam oniri materia, quin ſit particularis, & quòd eam ſequatur quantitas determinata: per quem modum non eſt vl tra communicabilis materia alicui alteri forma, quia hæc quantitas cum alia forma reperiri non poteſt cum eadem determinatione; & ideo materia non eſt communicabilis ſecundum eamdem rationem, ſicut forma eſt, vt dictum eſt. Ratio enim materia ſub forma aliqua eſt alia à ratione ſua ſub alia forma, quia certificatur ratio ſua per determinationem quantitatis, quæ in diuerſa proportione, & dimenſione requiritur ad diuerſas formas.* Hæc autem ſi diligenter perpendas, reperies totam incommunicabilitatem, quam materia confert indiuiduo, haberi ratione ſolius quantitatis, & in ipſam pœnitus reſolui; quòd hic obiter adnotare volui pro maiori intelligentia huius opinionis.

V. Hanc quoque ſententiam eodem pacto explicat. 3. par. quæſ. 77. ar. 2. in corpore, vbi ſic habet. *Eſt enim de ratione indiuidui, quòd non poſſit in pluribus eſſe; quod quidem contingit dupliciter; vno modo, quia non eſt natum eſſe in aliquo, & hoc modo formæ immateriales ſeparatæ per ſe ſubſiſtentes ſunt etiam per ſeipſas indiuidua. Alio modo ex eo, quòd forma ſubſtantialis, vel accidentalis eſt quidem nata in aliquo eſſe, non tamen in pluribus, ſicut hæc albedo, quæ eſt in hoc corpore. Quantum igitur ad primum materia eſt indiuiduationis principium omnibus formis inhærentibus, quia cum huiuſmodi formæ, quantum eſt de ſe, ſint natæ in aliquo eſſe, ſicut in ſubiecto, ex quo aliqua earum recipitur in materia, quæ non eſt in alio, iam nec forma ipſa ſic exiſtens poteſt in alio eſſe, quantum autem ad ſecundum dicendum eſt, quòd indiuiduationis principium eſt quantitas dimenſiua: ex hac enim aliquid natum eſt eſſe in vno ſolo quòd illud eſt in ſe indiuiſum & diuiſum ab omnibus alijs: diuiſio autem accedit ſubſtantiæ ratione quantitatis, vt dicitur in 1. Phyſ. & ideo ipſa quantitas dimenſiua eſt quoddam indiuiduationis principium huiuſmodi formis, in quantum ſcilicèt diuerſæ formæ numero ſunt in diuerſis partibus.* Hæc D. Th. quæ ideo ad verbum referre volui, vt conſtet de ipſius ſententia, cum aliter à nonnullis Thomiſtis explicetur.

Fundamentum primimo dicendi.

VI. Fundamentum autem huius modi dicendi eſt, quia primum in vnoquoque genere eſt cauſa cœterorum ex 10. Metaph. tex. 2. vnde cum materia ſit primum non receptibile in alio, erit cauſa cœteris, cur in alio recipi non poſſint. Cum ergo indiuiduum dicat incommunicabilitatem, ratione cuius non poteſt recipi in alio, oportet, quòd hanc incommunicabilitatem habeat ex materia, tanquam à primo irreceptibili in alio: forma enim de ſe eſt receptibilis, & ideo communicabilis. Quòd ſi dicas, indiuiduo conuenire incommunicabilitatem, qua nequit tanquam ſuperius communicari pluribus inferioribus cum identificatione cum ipſis, hanc autem incommunicabilitatem conuenire etiam formæ, quia nequit recipi in pluribus per modum inferioris. Vrget Soncin. indiuiduo materiali repugnare eſſe in multis tam per eſſentialem identitatem, quam per informationem, quia opponitur ſecundæ ſubſtantiæ, ſeu ſubſtantiæ in vniuerſali, quæ eſt in alio tum per informationem, nempe in primis ſubſtantijs, tum per eſſentialem identitatem; nam dicuntur de primis per eſſentialem identitatem; vnde ſecundæ ſubſtantiæ, & in ſubiecto ſunt, & de ſubiecto dicuntur. Quare cum indiuiduo repugnet eſſe in alio per informationem ratione materiæ, ideo materia erit principium indiuiduationis. Quod autem concurrat quantitas ex eo probat, quia ipſa eſt principium indiuiſionis, qua aliquid non diuiditur in ſeipſo in partes, & diuiſionis, qua diuiditur ab alio.

Secūdus modus dicendi.

VII. Secundus modus dicendi partim conuenit cum præcedenti, partim verò diſcrepat. Aſſerit enim, quòd materia prima eſt quidem radicale principium indiuiduationis. quia cum ſit primò irreceptibilis in alio, eſt ra-

dix,

Digitized by Google

fix, cur indiuiduum nequeat recipi in alio: verùm non eſt principium proximum, & totale, quia materia prima eſt eadem in omnibus indiuiduis, principium autem indiuiduationis eſt proprium ſingulis. Deinde materia non poteſt conferre diſtinctionem indiniduo, quia ſolus actus diſtinguit. Quare debet ad principium indiuiduationis concurrere etiam forma, tanquam principium proximum reſpectu eſſentialis incommunicabilitatis, & materia ſola reſpectu irreceptibilitatis: materia verò ſignata quantitate reſpectu diſtinctionis, ita vt quantitas concurrat tanquam vera cauſa diſpoſitiua; forma enim eſt illa, quę terminat, & actuat materiam, vnde cum indiuiduare ſit actuare, forma, quæ eſt actus, indiuiduabit vt principium proximum, præſertim quia ipſa facit hoc aliquid; & variata forma in eadem materia, variatur indiuiduum, & cum diuidatur ratione quantitatis, ideo quantitas determinat materiam ad hoc indiuiduum. Hinc materia, quæ concurrit ad indiuiduationem, eſt materia ſigillata, hoc eſt determinata à quantitate pro hac forma ſubſtantiali. Ita docet Cumel. ſupracit. & concludit cum Capr. & Ferrar. locis ſupracit. quòd ſi daretur indiuiduum ſubſtantiæ abſque quantitate, eſſet indiuiduum quò ad incommunicabilitatem, non verò quòad diuiſionem materialem ab alio.

Zumel.

Tertius modus dicendi.

VIII. Tertius verò dicendi modus ita procedit: nimirum, quòd materia ſignata, quæ eſt principium indiuiduationis ſit materia capax huius quantitatis, & non alterius; quòd ſic declaratur. Agens videlicèt particulare continuè appropriare materiam ad hanc formam inducendam; vnde in primo inſtanti generationis, quando fit compoſitum, in illo priori naturæ, quo compoſitum terminat generationem, ſequuntur naturali ordine omnia accidentia, & materia ita eſt appropriata illi compoſito, vt non ſit capax alterius quantitatis, quàm eius, quàm requirit tale compoſitum. Vnde materia ſignata nihil addit ſupra materiam, niſi capacitatem huius quantitatis, & non alterius; huiusmodi autem capacitas non eſt aliud, quàm potentia receptiua huius quantitatis, & potentia receptiua nihil addit in recto realiter diſtinctum, ſed addit aliquid reale, ſolùm tamen ſecundùm rationem diſtinctum. Hinc materia ſignata non eſt aggregatum ex materia ſignata, & quantitate, ſed dicit materiam in recto, & connotat in obliquo quantitatem ſecundùm certas dimenſiones. Ita explicat hanc materiam ſignatam Caiet de Ente, & eſſent. quæſ. 5. & ſequitur Bannes 1. par. quæſ. 3. art. 2. in dubitat. circa articulum. Argent. etiam in 2. diſt. 3 quæſt. 2. ar. 1. eamdem ferè doctrinam amplectitur, dum vult, indiuiduum formaliter non includere quantitatem, ſed materiam ſignatam importare modum receptum à quantitate, nempe ſignationem, ita vt quantitas ſit ſolùm id, quo radicaliter contingit, plura ſolo numero differentia in eadem ſpecie reperiri.

Caiet. Bannes. Argent.

Quartus modus dicendi. Caiet.

IX. Verùm Caiet. 1. par. quæſt. 29 ar. 1. §. *De ſubſtantia autem materiali, &c.* hanc ſuam explicationē reprobauit, & aliam addidit, quæ continet quartum modum dicendi. Aſſerit autem, quòd materia dupliciter comparari poteſt ad quantitatem, nempe vt cauſa materialis, & vt receptiua illius, quantitas enim recipitur in materia tanquam in ſubiecto: altero autem modo comparari poteſt ad ipſam tanquam principium, & radix illius, præhabens in virtute ipſam quantitatem. Primò modo non poteſt eſſe principium indiuiduationis, quia potentia illa materiæ ad quantitatem non eſt de genere ſubſtantiæ, ſed de genere quantitatis, & ideo non poteſt eſſe principium indiuiduationis rei ſubſtantialis. Sed eſt principium indiuiduationis ſecundò modo, nempe vt eſt radix, & principium quantitatis; quia diſtinctio numeralis, qua vnum indiuiduum ſubſtantiale diſtinguitur ab alio, non eſt diſtinctio quantitatiua, ſed fundamentum quantitatiuę diſtinctionis, vnde etiam principium diſtinctionis, & indiuiduationis debet eſſe fundamentum, & radix quantitatis. Hoc autem conuenit materiæ: quod etiam dicendum eſt, quia in illo ſigno, in quo compoſitum terminat generationem ante adhæſionem accidentium, oportet, eſſe ſingulare, & indiuiduum, quòd fieri non poteſt abſque conſtitutiuo, & hoc conſtitutiuum nō poteſt eſſe aliud quàm materia, vt præhabens quanti-

Digitized by Google

tatem. Quòd ſi quis obijciat, quòd diſtinctio numeralis materialis conuenit primò quantitati, & conſequenter non poteſt alijs conuenire, niſi ratione quantitatis, reſpondet, quòd materia in illo priori, antequam habeat quantitatem, præhabet quantitatis naturam, magis autem eſt præhabere, quàm participare, & ideò, quæ præhabent, poſſunt exhibere eumdem effectum, quem exhibent illa, quæ quantitatem participant. His ergo modis Thomiſtæ conantur ſuam ſententiam defendere.

Materiam ſignatam non eſſe principium indiuiduationis.

SECTIO II.

Opposita opinio.

I. HÆc tamen ſententia, quocunque modo explicetur, ſolet communiter extra ſcholam Thomiſticam impugnari, & non ſolùm eam reijciunt Scot. in 2. diſt. 3. quæſ. 4. & ibid. cœteri Scotiſtæ Anton. Andreas, Lichet. Tartaret. Baſſolis atque alij, ſed etiam Durand. in 1. diſt. 35. quæſt. 3. num. 5 & ſequent. & in 2. diſt. 3. quæſt. 3. D. Bonauent. ibid. 2. par. diſtinct. ar. 2. quæſt. 3. Riccar. ar. 4. quæſt. 1. Rubio quæſ. 4 qui hanc ſententiam Thomiſtarum excomunicatam vocat. Maior. quæſ. 1. Marſil. quæſt. 3. ar. 1. Carthuſian. quæſt. 2. circa finem. Ægid. Roman. quæſt. item 2. ar. 1. in reſolutione dub. 1. Rada tomo 2. controuer. 3. ar. 4. Perer. lib. 6. cap 11. Piccolomineus lib. 3. de materia prima cap. 12. & ſequentibus Zabarel. lib de conſtitut. Indiuidui cap. 4. Molina 1. par. quæſt 50. ar. 4. Vaſquez ibid. diſp 181. cap. 3. Valentia tom. 1. diſp. 4. quæſt 1. puncto 3. Fonſeca 5. Metaph. cap. 6. quæſ. 4. ſect. 2. & 3. Suarez in Metaph. diſp. 5. ſect. 3 Raguſeus in Peripatetici s diſputationbus diſp. 20. cap. 20 & ſequentibus Auerſa in Logica quæſt. 9. ſect. 5. & 6 Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 6. concluſ. 4. & alij complures, præſertim Nominales, quos infra ſuo loco referemus, dum eorumdem opinionem recenſebimus.

Anton. Andreas Lychet. Tartaret Baſſolis. Durand. D Bonaunt. Riccard. Rubio Maior. Marſil. Carthus. Ægid. Rada Perer. Piccolom. Zabarel. Molin. Vaſquez. Raguſeus. Auerſa. Meuriſſe

Summa doctrinæ Thomiſt.

II. Vt igitur iudicium de hac Thomiſtarum ſententia feramus, totam eorumdem doctrinam ad quædam capita reducemus. Per has autem propoſitiones poteſt commodè explicari: quarum prima eſt, quòd materia prima ſit principium indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem. Secunda verò, quòd quantitas ſit principium indiuiduationis quoad diſtinctionem indiuiduorum, ſi ſecundùm eſſe interminatum ſumatur; ſi verò accipiatur ſecundum certas, & determinatas dimenſiones, eſſe principium indiuiduationis quò ad certas circumſtantias loci, temporis, & alias huiuſmodi. Tertia, quòd materia ſit principium indiuiduationis, nihil importet reale diſtinctum ſupra ipſam materiam. Quarta, quòd materia Signata dicat, vt talis eſt, potentiam, & receptibilitatem huius numero quantitatis. Quinta, quòd materia ſignata, vt talis, dicat eſſe principium, & radicem quantitatis determinatæ. Et quamuis non omnes Thomiſtæ cõueniant in his propoſitionibus, vtpote quia aliquæ contrariæ ſunt, tota tamen doctrina, quam continent, deſumitur ex modis, quibus ſententiam ſuam explicant, & à nobis modo examinanda eſt, vt plenè hanc Thomiſtarum ſententiam perpendamus.

de principio indiuiduationis.

Prima cõclusio Materia non eſt principium indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem

III. Ponimus ergo primam concluſionem contra primam ipſorum propoſitionem. Materia prima non eſt principium indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem ita, vt indiuiduum ſit incommunicabile ratione ſolius materiæ. Prob. Duplici enim modo poteſt contingere incommunicabile eſſe, ſicuti etiam dupliciter contingit communicari alteri; quòd enim communicatur, vel communicatur alteri tanquam ſuperius inferiori, vel per vnionem cum altero, ſiue tanquam cum ſubiecto, ſiue quocumque alio modo. Incommunicabilitas, qua aliquid non poteſt alteri communicari per vnionem ſecundùm eſſe entitatiuum, non eſt incommunicabilitas propria indiuidui, ita vt per ipſam in ſuo eſſe conſtituatur, ſed ſolùm illa, qua nequit alteri communicari tanquam ſuperius inferiori; conſtituitur enim in eſſe indiuidui per illam incommunicabilitatem, qua opponitur communicabilitati naturæ communis, quia cum indiuiduatio coarctet naturam communem, vt ſit hæc numero, oportet, vt per incommunicabilitatem determinet,

Quæ incommunicabilitas ſit propria indiuidui.

& coarctet illam incommunicabilitatem naturæ communis, qua pluribus communicari poteſt: vt autem tali pacto determinet, neceſſe eſt, vt ſit in communicabilitas oppoſita communicabilitati naturæ. Hinc autem fit, quòd cum communicabilitas naturæ communis reſpiciat plura, vt inferiora, incommunicabilitas, per quam conſtituitur indiuiduum, debeat eſſe incommunicabilitas, qua reddatur incommunicabile pluribus tanquam ſuperius inferioribus. Quòd præſertim verùm eſt, quia indiuiduum ratione indiuiduationis eſt terminus vltimus naturæ communis terminans ipſius communicabilitatem, & ideo importare debet incommunicabilitatem, qua natura reddatur pluribus incommunicabilis. Hinc rurſus poſita hac incommunicabilitate, quamuis nihil aliud ponatur, intelligitur indiuiduatio, quia habetur vltimus terminus terminans incommunicabilitatem naturæ communis, ratione cuius opponitur indiuiduo. Atque quod ad eſſe indiuiduale non requiratur incommunicabilitas, qua nequeat alteri per vnionem ſecundùm eſſe entitatiuum communicari, ſiue fiat vnio per receptionem, ſiue aliquo alio modo; patet non ſolùm quia aliqua entitas indiuidua, vt ſunt accidentia, & formæ poſſunt recipi in hoc, aut in illo ſubiecto ſaltem de potentia Dei abſoluta, & humanitas Chriſti, quamuis indiuidua, potuit vniri Verbo diuino hypoſtaticè; ſed etiam quia vniuerſale, & natura communis non dicit talem communicabilitatem, qua poſſit vniri alteri ſecundùm eſſe entitatiuum; neque enim præciſa indiuiduatione habet eſſe entitatiuum, ſed ſolùm eſſe inchoatum in ordine ad eſſe entitatiuum, & proindeneque debet habere communicabilitatem, quæ fundetur in eſſe entitatiuo. Rurſus eſſe entitatiuum importat eſſe phyſicum exiſtens, & habetur etiam ratione indiuiduationis, vnde cum natura communis, neque exiſtat, neque exiſtere poſſit, niſi prout indiuidua, & nequeat habere illam communicabilitatem, quæ fundatur in indiuiduatione, vt pote quia talis communicabilitas nequit ſubſiſtere, niſi vbi eſt ſuum adæquatum fundamentum, conſequenter nequit habere communica

Incommunicabilitas ſecundùm eſſe entitatiuū non eſt de ratione indiuidui.

bilitatem, quæ fiat ſecundùm eſſe phyſicum entitatiuum. Quare cum indiuiduum ex vi indiuiduationis debeat ſolùm dicere incommunicabilitatem correſpondentem communicabilitati naturæ communis, ſolùm importabit incommunicabilitatem, qua nequeat per modum ſuperioris pluribus communicari.

IV. His autem poſitis pro noſtra concluſione, talis conficitur ratio. Materia ex eo, quòd eſt primum irreceptibile in ſubſtantijs materialibus non poteſt per ſeipſam formaliter tribuere indiuiduo illam incommunicabilitatem quam importat, vt indiuiduum eſt, ergo non poteſt eſſe principium formale indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem. Conſequentia iſta eſt euidens, quia intantum ponitur materia principium indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem, in quantum eam poteſt conferre, alioquin non poterit eſſe principium indiuiduationis. Quòd autem non poſſit conferre incommunicabilitatem, quam importat indiuiduum, facilè probatur ſuppoſitis ijs, quæ modo diximus: incommunicabilitas enim indiuidui eſt reſpectu plurium, ita vt faciat, quòd non ſit communicabile pluribus per modum ſuperioris, vnde eſt etiam incommunicabilitas, quæ cadit immediatè ſupra naturam communem conſideratam ſecundùm eſſentiam. Materia autem, dum recipit in ſe formam, quamuis faciat ratione ſuæ irreceptibilitatis, quòd forma, prout eſt in ipſa, & ipſum compoſitum non poſſit recipi in alio tanquam in ſubiecto, non tamen facit, vt ſit incommunicabile pluribus per modum ſuperioris; nam non poſſe recipi in alio tanquam in ſubiecto in compoſito prouenit ex eo, quòd per ſe ſubſiſtat, nec indigeat ſubiecto ſubſtentante; in forma verò, prouenit ex eo, quòd eſt iam recepta in ſubiecto, & ideò non poteſt recipi in alio ſubiecto, niſi ab eo ſepararetur, in quo eſt recepta; nō autē prouenit ex eo, quòd natura, quæ erat communis pluribus ſit determinata ad vnum, & ſit hæc numero deſignabilis: incommunicabilitas autem indiuidui debet prouenire ex eo, quòd natura communis ſit facta hæc numero deſignabilis, atque determinata ad vnum.

Materia non confert incommunicabilitatem indiuiduo.

V. Con-

Confir.

V. Confirmari adhuc poteſt ratio iſta. Incommunicabilitas indiuidui terminat communicabilitatem naturæ communis, & cum ſit vltimus terminus, facit, quòd natura ſit determinata ad vnum eorum, in quibus poterat reperiri in ordine ad exiſtentiam; & ex eo, quòd eſt determinata ad vnum, habet, quòd nequeat pluribus communicari eo modo, quo eſt ipſi communicata, vnde cum ſit communicata alicui inferiorum per modum ſuperioris habet, quòd nequeat communicari amplius per modum ſuperioris. Cæterum ex eo, quòd forma, & compoſitum habeant irreceptibilitatem in ſubiecto ratione materiæ, non per hoc tamen habent, quòd ſint determinata ad vnum eorum, in quibus tanquam quid commune poterunt eſſe, quia compoſitum nullo pacto poteſt eſſe in ſubiecto, & multò minus per modum ſuperioris, forma verò licèt poſſit eſſe in ſubiecto, non tamen per modum ſuperioris in inferiori, vnde neutrum ipſorum ratione materiæ habent terminum communicabilitatis, quem debet importare principium indiuiduans; ſed neque ex eo, quòd forma ſit vnita ſubiecto, ſeu forma, & compoſitum ratione irreceptibilitatis habent, quòd nequeant communicari per modum ſuperioris, ſed ſolùm quòd non poſſint eſſe in ſubiecto, & ideo non poſſunt ratione materiæ habere principium indiuiduationis.

Irreceptibilitas in ſubiecto non confert ſecò unitabilitaté indiuiduo.

Confir. ſecunda.

VI. Confirmatur ſecundò. Quando forma, vel aliquid aliud recipitur in ſubiecto, recipitur in eo ſecundùm eſſe phyſicum, & entitatiuum indiuiduale; ita vt tale eſſe phyſicum indiuiduale, quamuis non in aliqua prioritate temporis, in aliquo tamen priori ſigno præſupponatur ad receptionem, quia receptio eſt alicuius eſſe receptio, & implicat fieri receptionem, niſi adſit id, quod recipiatur. Antequam autem intelligatur receptio in ſubiecto, intelligitur poſſe recipi in ſubiecto. ergo indiuiduatio non habetur quò ad incommunicabilitatem ratione materiæ ex eo, quòd ratione ipſius habeatur irreceptibilitas in ſubiecto. Conſequentia iſta eſt clara, quia ſi ratione materiæ haberetur indiuiduatio, quò ad incommunicabilitatem, non poſſet haberi talis incommunicabilitas antequam haberetur irreceptibilitas, atque adeo antequam, quod recipitur in ſubiecto, eſſet actu in eo receptum, & ſolùm dum poteſt recipi, ſicuti nondum haberet irreceptibilitatem, ſed ſolùm poſſet habere, ita etiam ſolum poſſet habere indiuiduationem, quare cum antequam recipiatur habeat indiuiduationem, non habetur indiuiduatio quò ad incommunicabilitatem ratione materiæ.

Receptio in ſubiecto præſupponit in aliquo ſigno id, quod recipitur.

Reſtat ergo, vt probemus antecedens. Et quidem, quòd illud, quod in ſubiecto recipitur, ſecundùm eſſe phyſicum entitatiuum, & exiſtens recipiatur, certum exiſtimo, nam recipitur tanquam actus informans, ita vt ſubiectum concurrat in genere cauſæ materialis ſubſtentando id, quod in ſe recipit, quis autem non videt, quòd informatio non ſit niſi ſecundùm eſſe phyſicum entitatiuum, eo quòd ſubſtentatio, atque cauſatio materialis non terminatur, niſi ad exiſtentiam illius, quod in ſubiecto recipitur? omnes enim cauſæ, quando cauſant, tendunt ad exiſtentiam rei, quia cauſatio ex genere ſuo ponit rem in actu, vnde quando concurrit ſubiectum recipiendo, & ſubſtentando, debet concurrere in genere cauſæ materialis ad exiſtentiam rei. Hinc autem ſequitur altera pars antecedentis; nimirum hoc eſſe, quod recipitur in ſubiecto, eſſe indiuiduum, ita vt ſit tale independenter à ſubiecto. Cum enim recipitur in ſubiecto ſecundùm eſſe phyſicum entitatiuum, recipitur ſecundùm illud, ad quod terminatur productio; omnis autem productio terminatur ad aliquid indiuiduum, quia ſemper ponit in actu certam, & determinatam entitatem, & tanquam hanc numero deſignabilem, ita vt non poſſit pluribus per modum ſuperioris cõmunicari: vnde cum recipiatur in ſubiecto id, quod producitur, oportet, vt recipiatur aliquid indiuiduum, & incommunicabile. Atque huius rei conuincens argumentum, deſumitur ex ſpeciebus ſacramentalibus euchariſtiæ; ſunt enim extra ſubiectum, & conſequenter reſpectu ſubiecti non ſe habent incommunicabiliter, ſed

Quod recipitur i ſubiecto recipitur ſecundù eſſe entitatiuum indiuiduale.

Indiuiduatio ſtat cum receptibilitate in ſubiecto.

poſsunt illi communicari, & tamen ſunt indiuiduæ, vt per ſe euidens eſt; vnde neceſſaria ſequela concluditur, quòd incommunicabilitas, quam dicit indiuiduum, non habeatur ratione irreceptibilitatis in ſubiecto, atque adeo neque ratione materiæ, ex eo, quòd ipſa ſit primum irreceptibile in ſubiecto.

Reſp.

VII. Poſſet tamen aliquis ex doctrina Soncin. reſpondere, quòd indiuiduum nedum dicit incommunicabilitatem per modum ſuperioris reſpectu inferioris, ſed etiam per modum formæ reſpectu ſubiecti, quandoquidem dicit incommunicabilitatem, quæ adæquet communicabilitatem vniuerſalis: vniuerſale autem nedum eſt communicabile alteri per modum ſuperioris, ſed etiam per modum actus ſuo ſubiecto: ſiquidem ſubſtantia ſecunda, & eſt in ſubiecto, & de ſubiecto dicitur. Verùm friuola eſt huiuſmodi reſponſio, & ſtatim corruit ex ijs, quæ diximus; nam indiuiduatio, & conſequenter incommunicabilitas indiuidui poteſt ſtare cum receptibilitate in ſubiecto, vt conſtat in accidentibus euchariſtiæ, de quibus modò dicebamus, & quod recipitur in ſubiecto, vt iam probatum eſt, præſupponitur indiuiduum. Neque ad indiuiduum requiritur aliqua alia incommunicabilitas præter illam, qua redditur incommunicabile pluribus per modum ſuperioris, vt etiam ſuprà oſtendimus. Et falſum eſt, quòd in hac reſponſione aſſumitur, nempe vniuerſale eſſe in alio, tanquam in ſubiecto. tota enim communicabilitas naturæ communis exhauritur per id, quòd communicatur ſuis inferioribus, quibus ſolùm communicatur per modum ſuperioris, & per eſſentialem identificationem cum ipſis, ſeu tanquam eſſentiale conſtitutiuum eorundem; vnde cum ſit in ipſis, tanquam eſſentiale conſtitutiuum; poteſt quidditatiuè de ijſdem prædicari; & de ipſis dici tanquam de ſubiecto, quia in prædicatione ſubijciuntur naturæ communi: & ſimiliter ex hoc capite ſecundæ ſubſtantiæ dicuntur eſſe in ſubiecto, vt exprimatur, quomodo ſint in primis tanquam eſſentiale conſtitutiuum, & quibus primæ tum in prædicatione, tum in coordinatione prædicamentali, tanquam prima baſis ſubijciantur, non autem quia importetur aliquis alius modus eſſendi in primis ſubſtantijs ſupra eſſentialem identificationem: vnde cum ſecundæ ſubſtantiæ non ſint communicabiles ſubiecto, ſed ſolùm per modum ſuperioris inferioribus, indiuidua ſubſtantiæ non exigunt incommunicabilitatem reſpectu ſubiecti, ſed ſolùm reſpectu inferiorum. Sed dato, quòd ſecundæ ſubſtantiæ communicarentur per modum actus ſubiecto, adhuc allatam reſponſionem vrgeo, quia communicarentur non ſubiecto, quod ſit materia prima, ſed ſuis inferioribus, quia talis communicatio exhauriret totam communicabilitatem ipſarum, & inferiora haberent rationem ſubiecti, & proinde adhuc tota communicatio fieret per modum ſuperioris inferioribus: & ideo ſicuti natura communis diceret communicabilitatem, qua communicari poſsit inferioribus tanquam ſubiecto, ita indiuiduum diceret ſolùm incommunicabilitatem, qua nequeat communicari inferioribus per modum actus reſpectu ſubiecti; non autem dicit irreceptibilitatem in ſubiecto phyſico, quod ſit materia phyſica.

Impugnatio.

Quã cõmunicabilitaté dicat natura cõmunis.

Irreceptibilitas in ſubiecto non cõſtituit indiuiduum.

VIII. Secundò principaliter argumentor. Materia, ſi eſſet principium indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem, id ei conueniret ratione propriæ eſſentiæ, ſed ratione propriæ quidditatis non habet, vt poſsit eſſe principium indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem, ergo non erit principium indiuiduationis. Maior huius argumenti conceditur etiam ab auctoribus oppoſitæ ſententiæ; nam docent, quòd materia ex eo eſt principium indiuiduationis, quòd eſt primum irreceptibile; & quòd ſit primum irreceptibile, habet ex vi ſuæ eſſentiæ; quia in tantum eſt primum irreceptibile, in quantum eſt primum ſubiectum ſubſtantiale: eſſe autem primum ſubiectum ſubſtantiale importat eſſentiam materiæ. Vnde reſtat ſolùm probanda minor, nimirum repugnare materiæ, eſſe principium indiuiduationis quò ad incommunicabi-

2. ratio.

Repugnat eſſe materiæ eſſe principium indiuiduationis quo ad incõmunicabilitaté.

bilitatem. Pro quo ſuppono implicare, quòd principium indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem imbibat communicabilitatem, quæ poſſit pluribus communicari, quia cum reddat incommunicabile, neceſſe eſt, vt ſit incommunicabile vt quo, & conſequenter excludat à ſe communicabilitatem tanquam rationem deſtructiuam incommunicabilitatis, alioquin, dum exhiberetur, redderet ſimul communicabile, & incommunicabile, & ſimul indiuiduaret, & non indiuiduaret, quæ omnia abſurda ſunt. Rurſus ſi irreceptibilitas materiæ indiuiduaret quò ad incommunicabilitatem, ea poſita neceſſariò haberetur indiuiduatio, quia non poteſt poni conſtitutiuum exhibitum, niſi etiam ponatur conſtitutum. Hoc ergo ſuppoſito, ſumo materiam primam ſecundùm ſuam eſſentiam præcisè conſideratam, tunc cum importet rationem primi ſubiecti, importat etiam irreceptibilitatem intrinſecè imbibitam, tanquam eam, quæ illi conuenit eſſentialiter, & ratione cuius repugnat eſſe in ſubiecto, & tamen adhuc eſt communicabilis pluribus inferioribus, nempe multiplici materiæ ſolo numero differenti; atque hæc communicabilitas eſt directè oppoſita incommunicabilitati indiuiduali, ergo ex eo, quòd ſit primum irreceptibile non habet, vt poſſit eſſe principium indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem. Conſequentia iſta colligitur ex modo dictis, quia ſi materia indiuiduaret ratione ſuæ irreceptibilitatis, ne ceſſe eſſet, vt tanquam principium, *vt quo*, indiuiduans excluderet ab eſſentia ſua, communicabilitatem oppoſitam incommunicabilitati indiuiduali, quam tamen non excludit. Rurſus poſita hac irreceptibilitate, neceſſariò poneretur indiuiduatio, vnde cum reperiatur in materia, ſecundùm eſſentiam conſiderata, neque tamen adſit indiuiduatio, quandoquidem ex vi ſuæ eſſentiæ eſt quædam quidditas communicabilis pluribus, & per contractionem indiuiduabilis, oportet concludere, quòd iſta irreceptibilitas non ſit principium, quo materia reddat indiuiduum. Accedit etiam, quòd ſi materia indiuiduaret ratione irreceptibilitatis, ſicuti eſt eſſentialiter irreceptibilis, ita eſſet etiam eſſentialiter indiuidua: quomodo ergo poſſet communicari pluribus per modum ſuperioris?

Principium indiuiduationis non debet eſſe incommunicabile vt quo.

IX. Hinc deduco tertiam rationem, quæ euidentiſſima eſt; innititur enim duobus principiis, quæ omnino certa ſunt, & nota ex ipſis terminis. Certum enim eſt, impoſſibile eſſe, cauſam formalem alicui exhiberi, ſeu principium formale, abſque eo, quòd habeatur effectus formalis proueniens à tali cauſa, ſiue principio, quod ex ipſis terminis declaratur, ſiquidem effectus formalis non eſt aliud, quàm cauſa formalis, prout exhibita, non enim ab ipſa diſtinguitur, cum cauſet ſeipſam exhibendo. Alterum autem principium eſt, quòd naturæ illæ ſubſtantiales, quæ coaleſcunt ex materia, & forma, & ſunt quædam compoſita ſubſtantialia, vt natura humana, natura equina, & aliæ huiuſmodi, ſi conſiderentur ſecundùm eſſentiam in communi, præſcindendo ab indiuiduatione, ſunt communicabiles pluribus, ita vt habeant communicabilitatem oppoſitam incommunicabilitati indiuiduali. quod ſimiliter eſt ex ſe euidens, quia, ſi hæ naturæ reperiuntur de facto communicatæ pluribus, neceſſariò debet dici, quòd ſint communicabiles. Ex his autem principiis deducitur noſtra ratio. Ex primo quidem infertur, quòd ſi materia eſt principium indiuiduationis, quò ad incommunicabilitatem, ex eo quòd eſt primum irreceptibile, impoſſibile eſt, quòd alteri ſecundùm eſſe ſuum irreceptibile exhibeatur, & non illud reddat indiuiduum quò ad incommunicabilitatem: indiuiduat enim tanquam principium formale indiuiduationis, & per ſuam irreceptibilitatem formaliter; vnde aut concedendum eſt, poſſe dari cauſam formalem iam exhibitam ſine effectu formali, aut impoſſibile eſſe, vbi eſt materia exhibita, non adeſſe indiuiduationem; vnde cum primum impoſſibile plane ſit, alterum eſt admittendum. Rurſus ex eodem principio deducitur, quòd ſi reperitur exhibita materia ſecundùm rationem primi ſubiecti, abſque eo, quòd indiuiduet, ſiue formam, ſiue com-

3. ratio.

Implicat cauſa formalis exhibita ſine effectu formali.

Materia ſe ipſam exhibet, vt primum irreceptibile abſque eo, quod indiuiduet.

compoſitum, neceſſariò concludendū eſt, materiam ratione ſuæ irreceptibilitatis non eſſe principium formale indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem. Ex altero autem principio deducitur, dari materiam exhibitam ſecundùm rationem primi irreceptibilis, abſque eo quod indiuiduet; natura enim ſubſtantialis, quæ conſtat materia, & forma, habet materiam ſibi exhibitam in ratione primi irreceptibilis, quia concurrit tanquam primum ſubiectum ad ipſius conſtitutionem: vnde etiam ei repugnat poſſe recipi in ſubiecto non alia ratione, niſi quia inuoluit materiam. Atque ſi talis natura in communi ſecundùm ſuam eſſentiam conſideretur, adhuc inuoluit eamdem materiam, non enim abſque materia conſiſtere poteſt talis natura eſſentia; habet ſuam irreceptibilitatem, ratio e cuius ei repugnat recipi in ſubiecto, & tamen non eſt indiuidua, cum ſit communicabilis pluribus per modum ſuperioris. Clara ergo deducitur conſequentia, quòd non ſit principium indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem ex eo, quòd ſit primum irreceptibile, quandoquidem reperitur exhibita vt primum irreceptibile, & reddens id, cui exhibetur irreceptibile in ſubiecto, abſque eo quòd indiuiduetur.

4 ratio. X. Quartò argumentor; Materia in communi conſiderata ſecundùm ſuam eſſentiam ſe habet ſpecifico modo, & importat quamdam quidditatem communicabilem pluribus per modum ſuperioris inferioribus; quidditas enim materiæ reperitur in hac, & in illa materia; vnde etiam de ipſis quidditatiuè prædicatur tanquam eſſentiale conſtitutiuum, & proinde quantùm eſt ex vi ſuæ eſſentiæ non ſolùm non eſt indiuidua, ſed indiuiduabilis; non enim communicari poſſet pluribus indiuiduis, niſi indiuiduaretur. Et hoc autem ſequitur, quod, quantum eſt ex vi ſuæ eſſentiæ, non poſſit eſſe principium formale indiuiduationis, quò ad incommunicabilitatem, quia ſi eſſet tale principium, eſſet ratio formalis indiuiduationis, & incommunicabilitatis, & conſequenter non poſſet indiuiduari, neque eſſet pluribus communicabilis: poſſe enim indiuiduari dicit rationem oppoſitam formali rationi indiuiduationis, & quamdam communicabilitatem, quæ excludit incommunicabilitatem indiuidui. Deinde indiuiduatio poſſet recipere indiuiduationem, vt indiuiduetur; quod eſt falſum, nam quod eſt tale vt quo, & formaliter, non eſt capax eiuſdem rationis formalis, ſic rationalitas non eſt capax rationalitatis, nec albedo albedinis, quia contractiuum, & determinatum debet eſſe ſemper diuerſum à contrahibili, & determinabili. Similiter forma ſubſtantialis, conſiderata ſecundùm eſſentiam, eſt pluribus communicabilis, cum de facto in pluribus ſolo numero differentibus reperiatur; vnde eadem ratio eſt de ipſa, ac de materia. Quamobrem cum non minus materia, quàm forma, quantùm eſt ex vi ſuę eſſentię, indigeant principio aliquo formali indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem, oportet concedere aliquid commune, quod vtrique exhibeat indiuiduationem; & proinde ſicuti forma non poteſt indiuiduare, quia eſt pluribus communicabilis, nec etiam materia, cum ſit ipſa quoque pluribus communicabilis.

Materia ſecundum ſuam eſſentiam pluribus communicabilis.

Tam materia, quàm forma ex vi ſuæ eſſentiæ indiget indiuiduatione.

XI. Quòd ſi quis reſpondeat, materiam non quomodocumque ſumptam indiuiduare, ſed prout eſt hæc numero, facilè reijcitur hæc reſponſio, nam ſi indiuiduat, vt eſt primum irreceptibile, vt dicunt Thomiſtæ, oportet, quòd indiuiduet ratione ſuæ eſſentiæ, quia in ſuæ eſſentia includit eſſe irreceptibile, atque cum in communi ſumpta adhuc dicat eſſe primum irreceptibile, & nihilominus cum non ſit minus communicabilis pluribus, quàm forma, ſicuti forma non poteſt eſſe principium, ex eo, quòd eſt communicabilis pluribus, ita neque etiam poterit eſſe materia, quamuis ſit primum irreceptibile. Rurſus ſi indiuiduat, prout eſt hæc numero, cum ex vi ſuæ eſſentiæ non ſit hæc numero, ſed pluribus communicabilis, & conſequenter nec ratione irreceptibilitatis, debet concedi aliquod principium formale, quo indiuiduetur, & quod non ſit irreceptibilitas in ſubiecto; vnde conſequenter materia non erit principium indiuiduationis, vt eſt primum irreceptibile. Verùm ſi conceditur hoc principium indiuiduationis reſpectu materiæ, quòd ei conueniat non ex vi ſuæ eſſentiæ, ſed

Occurritur reſponſioni.

Eſſe pluribus communicabile eſt incompoſſibile cum principio indiuiduationis.

vt eſt hæc numero, poterit hoc idem principium concedi ex parte formæ, imo neceſſariò concedendum erit, quia ſicuti conceditur ex parte materiæ, ex eo quòd eſt pluribus communicabilis, ita neceſſe erit concedere ex parte formæ, cum ipſa quoque ſit pluribus communicabilis, nec indiuiduetur ratione irreceptibilitatis materiæ.

Confir.

XII. Et addi poteſt confirmatio, qua & præcedens ratio confirmetur; & magis allata reſponſio vrgeatur, materia cõſiderata ſecundùm ſuam entitatẽ phyſicam, & prout eſt hæc numero, non poteſt pluribus communicari, & ideo dicitur eſſe indiuidua ſeipſa, & poſſe etiam aliud indiuiduare: at forma quoque ſubſtantialis, conſiderata ſecundùm ſuam certam, & determinatam phyſicam entitatem, habet, quòd non poſſit pluribus communicari, ergo debet poni, quòd ſit ex ſeipſa indiuidua, cum eadem ſit ratio. Quòd ſi quis cum Soncin. reſpondeat naturam ſingularem requirere, vt non poſſit alteri communicari tanquam ſuppoſito, atque id ei conuenire ratione materiæ, facilè reijcitur, nam falſum eſt, quòd naturæ ſingulari repugnet communicari alteri tanquam ſuppoſito, quia hoc ſolùm conuenit ſuppoſito, vt tale eſt, quod ſatis indicat bumanitas Chriſti, natura enim humana Chriſti fuit ſingularis creata, tum quia fuit terminus actionis ſingularis, tum etiam quia Verbum non aſſumſit naturam humanam in communi, ſed naturam indiuiduam, quæ erat hæc numero, & tamen talis natura erat communicabilis alteri tanquam ſuppoſito. Deinde etiam falſum eſt, quod huiuſmodi incommunicabilitas habeatur ratione materiæ, habetur enim ratione ſuppoſitalis ſubſiſtentię, nam ſimiliter natura humana Chriſti inuoluebat materiam, & tamen non habuit hanc incommunicabilitatem.

Eadẽ ratio de indiuiduatione circa materiam, & formam.

Natura indiuidua adhuc cõmunicabilis ſuppoſito.

Secunda Concluſio.

2. concl. Quãtitas nõ eſt principiũ indiuiduationis quo ad diſtinctionem.

XIII. Secunda quoque propoſitio quam deduximus ex ſententia Thomiſtarum, falſa eſt: vnde contra ipſam ponimus ſecundam concluſionem, in qua ſtatuimus, Quantitatem non eſſe principium indiuiduationis ſubſtantiæ materialis quò ad diſtinctionem. Hæc autem concluſio procedit, ſuppoſito quòd quantitas habeat ſuum proprium eſſe accidentale diſtinctum ab ipſa ſubſtantia, quia ſi eſſet cum ipſa identificatá, alia ratio eſſet, nam ſicuti tunc ſubſtantia diſtingueretur per ſuum proprium eſſe, ita etiam diſtingueretur ratione quantitatis, quam in proprio eſſe inuolueret. Hinc autem ſequitur, quòd quantitas terminata non ſit principium indiuiduationis quò ad illas circumſtantias temporis, & loci, quia adhuc ſubſtantia ſicuti habet ſuam totalem indiuiduationem independenter à quantitate, ita etiam habet omnes circumſtantias, quæ conſequuntur indiuiduationem; & ſolùm verum eſſe poteſt, quòd habeat aliqnas ex his circumſtantijs ratione quantitatis, ſi eas conſideremus ſecundùm eſſè ſenſibile, & dimenſibile.

1. ratio.

XIV. Quòd autem quantitas nequeat eſſe principium indiuiduationis, quò ad diuiſionem, probatur primò. Quantitas non eſt principium indiuiduationis quò ad incommunicabilitatem, ergo neque quò ad indiſtinctionem. Antecedens traditur ab auctoribus huius ſententiæ, quam impugnamus, dum dicunt, indiuiduationem quò ad incommunicabilitatem haberi à materia, quia ipſa ſola eſt primum irreceptibile, & ratione etiam oſtenditur, nam quantitas quoque ratione ſuæ eſſentiæ, eſt pluribus communicabilis, & ideo ratione illius non poteſt eſſe principium indiuiduationis. Si verò ſumatur, prout eſt hæc numero deſignabilis, tunc oportet aſſignare, per quid ſit hæc numero, & idem etiam poterit aſſignari proportionaliter ex parte ſubſtantiæ; deinde etiam ſi conferret incommunicabilitatem indiuiduo, prout eſt hæc numero, non tamen conferret, vt quantitas, & proinde non eſſet à quantitate, ſed ab aliquo alio. Accedit etiam, quòd ſi conferret etiam incommunicabilitatem, eſſet principium totale indiuiduationis, quod fieri non poteſt, vt ſupra diſp. præcedenti probatum eſt. Nunc ergo probatur conſequentia. Incommunicabilitas, indiuidui facit, vt id, in quo reperitur, non communicet cum alio: hoc enim eſt reddere incommunicabile, tollere communicationem cum alio: vnde incommunicabilitas indiuidui facit, quòd in

Quod nõ dat incõmunicabilitatẽ indiuiduo neq; dat diſtinctionem

Incõmunicabilit. cõponit diuiſionẽ ab omni alio.

di-

diuiduum non communicet cum alio ſecundùm eſſe indiuiduale. Quid autem queſo eſt non communicare cum alio ſecundùm eſſe indiuiduale, quàm diſtingui ab ipſo indiuidualiter? quando enim aliquid non communicat cum alio, eo ipſo quòd non communicat, diſtinguitur, quare id, quod tribuit in diuiduo incommunicabilitatem, tribuit etiam diſtinctionem indiuidualem: & idcirco, ſi quantitas non poteſt tribuere indiuiduo incommunicabilitatem, nec etiam tribuere poterit diſtinctionem indiuidualem.

Confir.

XV. Atque hoc totum confirmari poteſt ex illo principio apud omnes recepto: quod *Idem ſit conſtitutiuum, & diſtinctiuum*; vnumquodque enim, vt patet inductione, per ſuum eſſe ab alio diſtinguitur, & talis eſt diſtinctio, quale eſt eſſe, ſi enim eſſe eſt ſpecificum diſtinctio quoque eſt ſpecifica; ſi genericum, diſtinctio eſt generica, & omnino diſtinctio ſequitur eſſe rei, vnde id, in quod conſtituit eſſe, ipſum quoque diſtinguit ab omni alio. Hinc indiuiduum ab eo habet ſuam diſtinctionem indiuidualem, à quo intrinſecè conſtituitur in eſſe indiuidui, quia dum conſtituitur, ſeparatur à quocunque alio indiuiduo, quod non eſt tale numero deſignabile. Cùm autem ratione eſſe incommunicabilis, non verò ratione quantitatis conſtituatur in eſſe intrinſeco indiuiduali, non poterit à quantitate habere ſuam diſtinctionem. Quod amplius declaratur: quantitas non poteſt eſſe intrinſecum conſtitutiuum indiuidui ſecundùm eſſe indiuiduale, quia cum ſit accidens, nequit intrinſecè conſtituere ſubſtantiam; quæro ergo, an vna ſubſtantia ſecundùm ſuum eſſe intrinſecū indiuidualiter diſtinguatur ab alia; an non? Hoc ſecundum dici non poteſt, quia reuera intrinſeca entitas vnius ſubſtantiæ nō eſt entitas alterius, & vna deſtrui poteſt alia remanente, & diuiduntur inter ſe ſubſtantiæ loco, & tempore, quod contingere non poteſt, niſi indiuidualiter ſecundùm proprium eſſe intrinſecum diſtinguerentur; videmus enim, hæc contingere non poſſe in eadem indiuidua ſubſtantia. ergo, oportet etiam in ipſa cōcedere intrinſecum diſtinctiuum, quo intrinſeco modo diſtinguatur, & ideo diſtinctio indiuidualis non deſumetur à quantitate.

Diſtictio eſt à cōſtitutiuo intrinſeco.

Vna ſubſtātia diſtinguitur ab alia ſecundum propriū eſſe intrinſecum.

XVI. Secundò probatur eadem conclusio proportionaliter applicando argumentum factum diſputatione præcedenti, vt probaremus, quantitatem non eſſe principium quò ad totalem indiuiduationem, quòd ſanè magnam efficaciam habet, & procedit ex prioritate ſubſtantiæ reſpectu omnium accidentium: ex vi enim ſuæ eſſentiæ ſubſtantia prior eſt quocunque accidente etiam quantitate, vtpote quia non dependet ab accidente, & poteſt ſubſiſtere ſine ipſo, cum ſit ens per ſe ſubſiſtens: accidens autem dependet à ſubſtantia, cum ſit ens indigens ſubſtentatione, & eſſentialiter inhærens. Ex hac autem prioritate ſubſtantiæ colligitur, quòd prior etiam ſit indiuidualis diſtinctio ſubſtantiarum indiuiduali diſtinctione accidentium; ſi enim ſubſtantia vt ſic comparetur ad accidens vt ſic, obtinet ſuam prioritatem ex hoc capite, quia ſubſtantia vt ſic eſt per ſe ſubſiſtens, accidens verò inexiſtens, & indigens ſubſtentatione: & etiam ſi comparetur ſubſtantia indiuidua ad quodcunque accidens indiuiduum, etiam quantitatem, adhuc ſubſtantia indiuidua per ſe ſubſiſtit, & accidens, ſiue quantitas indiuidua indiget ſubſtentari, vnde cum militet eadem ratio, ſub ſtantia indiuidua erit prior quantitate indiuidua. Rurſus eamdem correſpondentiam, & proportionem, quam ſeruat ſubſtantia vt ſic ad accidens vt ſic, ſeruant etiam ſubſtantiæ inferiores ad accidentia inferiora: ergo ſi ſubſtantia vt ſic eſt prior accidente, etiam ſubſtantiæ determinatæ ſecūdum ſuum determinatiuum erunt priores accidentibus ſecundùm eorumdem determinatiuum conſideratis: & conſequenter etiam diſtinctio, quæ habetur à determinatiuis ſubſtantiæ erit prior diſtinctione, quæ habetur à determinatiuis accidentis. Denique ſubſtantia vt ſic, non eſt poſſibilis, niſi prout reperitur in ſubſtantiis indiuiduis, quia eſt ſolùm poſſibilis in ordine ad exiſtentiam, & non poteſt exiſtere, niſi prout eſt in ſubſtantia indiuidua: & proinde in eo ſigno, in quo concipitur ſubſtantia poſſibilis, neceſſe eſt concipere ſubſtantiam indiuiduam. Cum ergo in ſubſtantia poſſibili, prout concipitur in primo ſigno ſuæ poſſibilitatis, ſaluetur eſſentia ſubſtantiæ, & totum id, quod

2 ratio.

Indiuidualis diſtinctio ſubſtantiæ prior eſt quantitate.

poſ-

poſſibile concipitur, ſubſtantiale ſit, in ſubſtantia illa indiuidua poſſibili inuoluetur etiam prioritas reſpectu quantitatis, & conſequenter diſtinctio illa indiuidualis, quam dicunt ſubſtantiæ præſcindendo ab exiſtentia, erit prior diſtinctione quantitatis. Et proinde cum diſtinctio indiuidualis ſubſtantiæ ſit prior quantitate, atque conſequenter diſtinctione ipſius, non poterit quantitas conferre ſubſtantiæ indiuiduationem quò ad diſtinctionem.

3. ratio.

XVII. Tertiò argumentor præcipuè, quòd quantitas interminata non ſit principium formale indiuiduationis quò ad diſtinctionem. Non enim quantitas poteſt diſtinguere indiuidua ſubſtantię inter ſe, niſi in ipſa ponatur diſtinctio: vt enim duo indiuidua ſubſtantialia diſtinguantur, neceſſe eſt, vt interueniant duæ quantitates, nempe vna ex parte vnius indiuidui, & altera ex parte alterius; diſtinctiuum namque neceſſarium eſt ad diſtinctionem ex parte vtriuſque extremi. Verùm ſtatim ac vna quantitas concipitur diſtingui ab alia, concipitur etiam terminata: terminus enim in quantitate conſurgit ex diuiſione, qua vna quantitas diuiditur ab alia; & proinde ſolùm quantitatis terminatæ eſt diſtinguere. Ac cedit etiam in confirmationem huius rationis, quòd quantitas nequit diſtinguere indiuidua, niſi ſeipſam illis exhibeat, & in tantum diſtingueret, in quantum reciperetur. Verùm in nullo indiuiduo ſubſtantiali poteſt recipi quantitas interminata, ſed ſicuti de facto quantitas cuiuſcunque indiuidui eſt terminata, ita etiam quantitas, quæ recipitur in quocumque illorum, quia eadem eſt, quæ recipitur, ac quæ de facto in ipſis perſeuerat: & ſi per quantitatem diſtinguerentur, certè illa, quæ in ipſis modo eſt cauſaret diſtinctionem. hæc autem eſt quantitas terminata, & id eo ſoli poſſet tribui indiuiduare ſubſtantiam quò ad diſtinctionem: ſed neque hoc neceſſarium eſt, vt iam patet ex ſupradictis.

Quãtitas interminata nõ poteſt diſtinguere.

4. ratio.

Scot.

XVIII. Quartò quoque poſſumus argumentari procedendo iuxta principia Thomiſtarum, & cum Scot in 2. diſt. 2. quęſt. 4. oſtendendo, quantitatem non poſſe eſſe principium indiuiduationis quò ad diſtinctionem. Docent enim, quòd omnis diſtinctio indiuidualis eſt à materia, & ideo in angelis non admittunt diſtinctionem, quæ ſit ſolùm indiuidualis, quia in ipſis non eſt materia, ſed ſolùm ſunt actus, & veluti quædam formæ; omnis autem diſtinctio, quæ eſt ſecundùm formam, volut eſſe eſſentialem, & ſpecificam, & proinde contendunt omnes angelos ſpecie differre. hinc etiam docent, non poſſe dari plura accidentia ſolo numero diuerſa ſeparata à ſubiecto, & quantitate; quia tunc different ſecundùm formam; ita præcipue docet D. Th. 1. part. quæſt. 50. art. 4. & quæſt. 75. art. 7. Hac ergo doctrina præſuppoſita ſit conficio argumentum. Quantitas non poteſt ponere diſtinctionem indiuidualem tanquam principium formale ipſius, niſi in ſe illam contineat ſaltem vt quo, quia cauſa formalis debet formali modo continere effectum, & ſicuti ad cauſandam diſtinctionem indiuidualem inter plura indiuidua requiruntur plures quantitates, ita debent hæ quantitates indiuidualiter diſtingui, alioquin exhiberent formali modo, quod non habent; ſic albedo non poteſt facere viride, & eadem in ductio in cœteris fieri poteſt, ſed ſtante doctrina Thomiſtarum, non poteſt quantitas habere in ſe diſtinctionem indiuidualem, ergo neque poteſt tanquam principium formale illam cauſare. Minor probatur, nam per Thomiſtas, omnis diſtinctio, quæ non eſt ſecundùm materiam, ſed ſecundùm formam, eſt eſſentialis, & formalis etiam in accidentibus, vt modò vidimus; vnde cum quantitas ſit quædam forma, diſtinctio, quæ eſt ſecundùm quantitatem, eſt ſecundùm formam, atque adeo, aut non poſſunt dari duæ quantitates ex ſe diſtinctæ, aut ſi dantur, pluſquam numero diſtinguentur, nimirum eſſentialiter, & ideo non poterunt diſtinguere indiuidualiter.

Doctrina Thomiſtarũ de diſtinctione in indiuiduali. D. Th.

Iuxta principia Thomiſtarũ quãtitas nõ põt cauſare diſtinctionẽ in indiuidualem.

XIX. Reſpondet autem Caiet. q. 5. de Ente, & eſſent. in reſponſione ad 6. committi fallaciam, & fieri tranſitum à diſtinctione formarum ad diſtinctionem formalem. Alia enim eſt diſtinctio formarum, quæ contingit ſecundùm duas formas; & alia eſt formalis, quæ contingit ſecundùm quidditatem rei. Diſtinctio formarum non ſemper eſt eſſentialis, ſed aliquando poteſt eſſe ſolùm numerica: diſtinctio

Reſp. Caiet.

ve-

Reijcitur.

vèro formalis ſemper eſt eſſentialis. Duæ ergò quantitates, cum ſint eiuſdem rationis, non diſtinguuntur formaliter, ſed tanquam duæ formæ, & diſtinctio eſt ſolùm indiuidualis. Atque hac reſponſione exiſtimat, ſe plenè ſatisfeciſſe argumento Scoti. & quidem ſi Scotus abſolutè procederet in hoc argumento, omnino argumentatio ipſius corrueret, quia continet hæc reſponſio veram doctrinam, quia tamen contrariatur principijs Thomiſticis, adhuc vrget argumentum contra ipſorum ſententiam de indiuiduatione. Si enim Caiet. concedit, duas quantitates differre tanquam duas formas ſolo numero, atque habere hanc diſtinctionem ex ſe, ergo falſum eſt, quòd omnis diſtinctio numeralis ſit à materia, & quòd omnis diſtinctio ſecundùm formam ſit eſſentialis: Vnde poterunt extra ſubiectum duo accidentia ſolo numero differre tanquam duæ formæ: & in angelis poterit dari ſola multiplicatio indiuidualis, quia licet angeli ſint actus, & formæ, differunt indiuidualiter tanquam duæ formæ: & hoc pacto corruunt illa principia, in quibus fundant totam doctrinam de indiuiduatione. Qòd ſi rurſus aliquis dicat, duas quantitates differre numero per ordinem ad duplicem materiam, quam poſſunt informare, iam quantitas ſumet ſuam diſtinctionem indiuidualem à materia, & conſequenter illam præſupponet in materia, quomodo ergo ipſa quantitas erit principium indiuiduationis quò ad diſtinctionem reſpectu ſubſtantiæ, cum ipſa recipiat talem diſtinctionem à ſubſtantia. Certè hæc doctrina nullo pacto poteſt ſubſiſtere; vnde concludendum, quantitatem non cauſare diſtinctionem indiuidualem tanquam formale principium illius.

Alia reſ. impugnata.

Tertia Concluſio.

XX. Docebant inſuper Thomiſtæ, quòd materia ſignata quantitate eſſet principium indiuiduationis: atque hanc ſigillationem nihil addere ſupra materiam, quod ſit ab ipſa realiter diſtinctum; atque hoc totum continebatur in tertia propoſitione: contra quam ponimus tertiam concluſionem, in qua ſtatuimus, materiam ratione huius ſignationis, ſiue ſigillationis non poſſe eſſe principium indiuiduationis.

3. concl. materia ſignata non eſt principium indiuiduationis.

Prob. autem primò. Materia quantum eſt de ſe, quamuis ſecundùm eſſe phyſicum conſideretur, & prout habet certam, & determinatam entitatem non poteſt eſſe principium indiuiduationis, ergo neque ratione alicuius ſignationis, ſiue ſigillationis, quam habeat à quantitate. Antecedens conceditur à Thomiſtis, ideo enim requirunt hanc ſigillationem, vt ſaluent, quomodo materia poſſit eſſe principium indiuiduationis, atque etiam certum omnino eſt; nam materia ſecundùm vnam, eandemque entitatem poteſt reperiri ſub diuerſis formis, & in pluribus compoſitis: vnde ſi abſolutè ſecundum proprium eſſe entitatiuum eſſet formale principium indiuiduationis neceſſe eſſet, quòd omnia illa compoſita ſubſtantialia, in quibus eſt eadem materia, eſſent vnum numero. quia poſito eodem principio formali indiuiduationis, debet poni idem indiuiduum: quod cum falſum ſit, oportet dicere, materiam ſecundùm ſe abſolutè non eſſe principium indiuiduationis. Sed etiam conſequentia apertè deducitur, nam hæc ſigillatio materiæ nihil importat ſupra materiam realiter diſtinctum: & proinde ſi aliquid reale importat, neceſſe eſt, quòd ſit quid incluſum intra entitatem materiæ. Deinde ſi talis ſigillatio eſſet extra entitatem materiæ, dum materia indiuiduat ratione huius ſigillationis, indiuiduatio non eſſet ab ipſa materia, ſed ab aliquo alio, vnde de hoc quærendum eſſet, quidnam eſſet, & quomodo poſſet indiuiduare, & an eſſet accidens, an verò ſubſtantia. Hinc autem ſequitur, quòd iſta ſigillatio ſit omnino ficta; nam intra entitatem cuiuſcunque rei nihil aliud includi poteſt, niſi illud, quod ſpectat ad intrinſecam conſtitutionem ipſius, & quicquid extraneum eſt, ita vt importet aliquid, ſine quo poſſit eſſe rei ſubſiſtere, impoſſibile eſt, quòd intra entitatem illius claudatur, quia eo ipſo, quòd clauditur fit idem eſſe, quomodo autem poteſt eſſe vnum, atque idem eſſe, ſi eſt quid ipſi extraneum, & non ſpectaut ad intrinſecam conſtitutionem? Ex quo deducitur, quòd nihil extraneum poſſit claudi intra entitatem materiæ, ſed neceſſariò, quicquid intra ipſam

Materia ſecundù ſe nó poteſt eſſe principiù indiuiduationis.

Nihil extraneum claudi tur intra al cuius entitatē.

clau-

clauditur, ſit de eſſe ipſius, & proinde aliquid de ipſa materia. Quod ergo ſpectat ad hanc ſigillationem, ſi clauditur intra entitatem materiæ, erit aliquid ſpectans ad eſſe materiæ: at materia ſecundùm totum ſuum eſſe adæquatum, etiam in indiuiduo ſumptum, eſt indifferens, vt ſit ſub hac, vel illa forma, & conſequenter vt ſit in hoc, vel in illo compoſito, & proinde etiam eadem ſigillatio, ſi eſt quid incluſum intra entitatem ipſius, vnde ſi materia ſecundùm ſe abſolutè non eſt principium indiuiduationis, nec etiam poterit eſſe ratione ſigillationis, cum militet eadem ratio.

Cur materia ratione ſigillationis nequeat eſſe principium indiuiduationis.

XXI Sed verius dicendum, eſt hanc ſigillationem eſſe omnino fictam, nec aliquid materiam habere intra ſe, ratione cuius ita ſigilletur, & determinetur, vt ſit principium talis indiuidui, & non alterius: nam intra ſe ipſam nihil aliud includet, niſi quod ſpectat ad ſuimet conſtitutionem; huiuſmodi autem ſigillatio non ſpectat ad conſtitutionē materiæ, quæ ex vi ſui eſſe eſt indifferens, vt ſit cum hac, aut cum illa forma, & proinde, non poteſt intra eamdem entitatem aliquid includere, quo ſigilletur, & determinetur ad indiuiduandam hanc numero formam, & hoc numero compoſitum: hoc enim eſſet contra naturam materiæ, quæ ſicuti petit eſſe indifferens ad quamlibet formam, ita etiam ei repugnat intra eamdem entitatem habere aliquid, quo ad hanc, vel illam formam ſigilletur, & determinetur, præterea ſi materia ratione huius ſigillationis determinaretur, vt indiuiduaret hoc indiuiduum, cum vna, & eadem materia ſit in pluribus indiuiduis ſucceſſiuè neceſſe eſſet, vt variaretur huiuſmodi ſigillatio; at quando materia ponitur in diuerſis indiuiduis, manet omnino inuariata ſecundùm proprium eſſe intrinſecum: impoſſibile eſt enim, quòd ea, quæ in aliqua entitate includuntur, varientur inuariata eadem entitate. Quomodo ergo fieri poteſt, quòd eadem omnino entitas materiæ ponatur ſub diuerſis formis, & varietur ſigillatio materiæ, & ſigillatio non ſit aliquid extra entitatem eiuſdem materiæ? Quamobrem concludendum eſt, hanc ſigillationē eſſe omnino fictam; quod etiam ſi ponatur aliquid ſuperadditum, quo determinetur, tunc non amplius materia erit principium indiuiduationis, ſed illud ſuperadditum, quia ſicuti determinat materiam, vt ſit huius indiuidui, ita determinabit totum indiuiduum.

Sigillatio materiæ ficta.

XXII Et totus hic diſcurſus confirmari poteſt, inquirendo, an huiuſmodi ſigillatio importet aliquid eſſentiale materiæ, an verò aliquid accidentale. primum non poteſt dici, quia materia quantùm eſt ex vi ſuorum eſſentialium eſt indifferens vt ſit cum quacunque forma, & ideo quantùm eſt ex vi illorum non poteſt habere aliquam ſigillationem. Sed ſi eſt aliquid accidentale, tunc eſſet aliquid ſupperadditum quia nihil accidentale poteſt includi intra entitatem materię, quicquid enim inuoluitur in qualibet entitate, pertinet ad adæquatam eſſentiam illius rei, vnde cum non ſit relatio, quia non refert materiam, ſed determinat; neceſſe eſt, vt ſit extra entitatem illius. Deinde neque poteſt eſſe ratio, vnde materia habeat, vt poſſit indiuiduare ſubſtantiam, quia militat ratio, quam ſupra attulimus, quòd ſubſtantia etiam ſecundùm ſuum eſſe indiuiduale ſit prior quocunque accidente, & ideo non poteſt quò ad indiuiduationem dependere ab ipſo, & conſequenter neq; ab hac ſigillatione materiæ, ſi quidem eſt accidens. Quapropter cum materia nequeat indiuiduare, ſecundùm ſe abſolutè conſiderata, neque poterit ratione alicuius ſigillationis, quam recipiat à quantitate.

Confir.

Sigillatio materię, neque vt quid ipſi eſſentiale, neque vt accidentale admitti poteſt.

XXIII Secundò principaliter probatur concluſio, oſtendendo, impoſſibile eſſe, materiam recipere hanc ſigillationem à quantitate. Si enim non poteſt eam recipere, certè neque poterit indiuiduare, quare ſi impoſſibilis eſt huiuſmodi ſigillatio, impoſſibile etiam erit, quòd materia ſignata ſit principium indiuiduationis. Quòd autem huiuſmodi ſigillatio ſit impoſſibilis, probatur, nam iſta quantitas, qua materia ſigillatur, aut eſt terminata, aut interminata. Non interminata, quia de ipſa militat eadē ratio, ac de materia abſolutè ſecundū ſuā entitatē accepta; ſicuti enim materia, nō poteſt eſſe principiū indiuiduationis, quia indifferenter ſe habet ad oēs formas: ita quātitas quoq; interminata indifferēter ſe habet ad omnes formas, & ideo neq;

Secunda ratio.

Impoſſibile materiā ſigillari à quantitate.

Quantitas terminata adhuc communis pluribus indiuiduis & ideo non poteſt ſigillare.

poteſt materiam ſigillare & determinare: hinc eſt, quòd materia conſiderata, prout eſt affecta quantitate interminata, adhuc indifferenter ſe habet ad diuerſas formas. Neque verum eſt, quòd materia poſsit ſigillari à quantitate terminata, quod ſic oſtenditur; intantum enim poſſet quantitas terminata ſigillare materiam, in quantum talis quantitas eſt propria talis indiuidui, itaut non poſsit eſſe alterius, alioquin eadem eſſet ratio de ipſa, ac de interminata. Cæterùm hoc totum, fundatur in falſo ſuppoſito: falſum namque eſt, quantitatem terminatam ita eſſe propriam vnius indiuidui, vt non poſsit eſſe alterius. Ponatur enim aliqua quantitas determinata, quæ ſit alicuius indiuidui ſubſtantialis, poteſt Deus facere, vt ſit alterius, vt ſi conſeruando illam quantitatem, & cætera accidentia deſtruat illam ſubſtantiam, quæ ſub illis accidentibus reperitur, & aliam producat, quod præſertim contingere poteſt in ſubſtantijs homogeneis, quæ habent partes eiuſdem rationis; non enim in hoc apparet aliqua implicantia, cum omnia indiuidua ſubſtantiæ ſint omnino eiuſdẽ rationis. Imo poteſt Deus conſeruare materiam cum eadem quantitate terminata, & deſtruere formam, producendo aliam eiuſdem rationis, nunc autem eadem materia cum eadem quantitate terminata erit cum diuerſis indiuiduis ſubſtantialibus, ergo non ita eſt propria vnius, vt non poſsit eſſe alterius, ſed indifferenter ſe habet ad plura. Cuius rei etiam euidens argumentum deſumitur ex myſterio Euchariſtiæ. ibi enim remanet eadem quantitas terminata, quæ erat cum pane, & vino; poteſt autem facere Deus, vt deſinat eſſe ſub illis ſpeciebus Corpus, & Sanguis Chriſti, conſeruando ipſas ſpecies, & producere ſub illis aut diuerſam ſubſtantiam ſpecie, aut diuerſam ſolo numero, aut etiam reproducere eamdem materiam cum diuerſa numero forma; tunc autem eadem quantitas terminata erit cum diuerſis indiuiduis, & proinde falſum eſt, quòd ita ſit addicta vni indiuiduo, vt non poſsit eſſe alterius. Quòd ſi eſſet propria alicuius, vt ipſius indiuiduatio ab ipſa dependeret, neque per Dei potentiam poſſet eſſe cum alio indiuiduo, quia ſemper tribueret materiæ eamdem ſigillationem, & conſequenter eamdem indiuiduationem.

XXIV Quod rurſus confirmari poteſt. Si quantitas terminata ita eſſet propria vnius indiuidui, vt non poſſet eſſet alterius, & conſequenter determinaret materiam ad ipſum, neceſſe, eſſe, vt huiuſmodi appropriatio haberet fundamentum, vel in quantitate terminata, vel in indiuiduo, aut in vtroque: non enim conſiſtere poteſt talis appropriatio, niſi in aliquo fundetur, quoniam debet eſſe alicuius appropriatio: nihil autem aliud eſt, in quo fundari poſsit præter quantitatem, & ſubſtantiale indiuiduum. Verùm in neutro fundari poteſt, & conſequenter non aderit talis appropriatio. Vt autem probemus minorem huius confir. ſupponendum eſt, quòd antequam indiuiduentur indiuidua, nihil aliud eſt, niſi natura communis pluribus quidem communicabilis, nondum tamen communicata, & conſequenter antequam intelligatur indiuiduatio, nulla adeſt plurificatio, & diſtinctio indiuiduorum. Ex hoc autem ſequitur, quòd ex parte ſubſtantiæ non poſsit interuenire huiuſmodi appropriatio, qua talis quantitas terminata approprietur, quia antequam materia ſignetur tali quantitate, quæ ſit propria talis indiuidui, & conſequenter ante appropriationem non poteſt intelligi indiuiduatio ſubſtantiæ, ſed ſolùm natura communis. & proinde ex parte ſubſtantiæ non adeſt aliquid, quod appropriet ſibi talem quantitatem terminatam. Quod etiam confirmatur. Quia quantitas terminata non eſt propria naturæ, ſed indiuidui, vt dicunt Thomiſtæ, vnde ſi ex parte ſubſtantiæ interueniret appropriatio deberet interuenire ex parte indiuiduorum; vel ergo antequam intelligatur talis appropriatio intelliguntur indiuidua ſubſtantialia, vel non; ſi intelliguntur, ergo iam ſubſtantia eſt indiuidua, antequam fiat hæc appropriatio quantitatis, & conſequenter antequam ſigilletur materia. Si verò non intelliguntur, iam ex parte ſubſtantiæ non poteſt interuenire appropriatio, qua illi talis quantitas terminata approprietur, ſiquidem debet appropriari indiuiduis; vnde ratio appropriationis, ſi interueniret ex parte ſubſtantiæ, deberet interuenire ex parte

Quantitas terminata neq; ratione ſui neq; ratione ſubſtantiæ fieri poteſt propria alicuius indiuidui.

indi-

indiuiduationis; & ideo deficiente indiuiduatione ex parte ſubſtantiæ, deficit etiam appropriatio. Hinc etiam colligitur, quòd neque ex parte quantitatis poſsit interuenire talis appropriatio; ſi enim talis quantitas exigeret appropriari tali indiuiduo, ita vt non poſſet eſſe alterius, neceſſe eſſet, vt ex parte indiuidui aliquid interueniret, ratione cuius talis quantitas exigeret appropriari huic potius, quàm alteri, alioquin non eſſet maior ratio, cur potius exigeret appropriari vni, quàm alteri; rurſus deberet ſupponi diſtinctio indiuiduorum, quomodo enim quãtitas poſſet exigere appropriari huic indiuiduo, & non alteri, niſi indiuidua diſtinguerentur? Verùm cum ante talem appropriationem non ſit ſignatio materiæ nec per Thomiſtas conſequenter diſtinctio indiuiduorum, neque talis appropriatio ſe tenebit ex parte quantitatis, & ideo nulla erit, ſed quantitas quoq; terminata indifferenter ſe habebit ad plura indiuidua.

3. ratio.

XXV. Tertiò probatur eadem cõcluſio. Quantitas interminata non põt ſigillare materiam in ordine ad indiuiduationem ſubſtantiæ materialis, quia ſe habet indifferenter ad hoc, vel illud indiuiduum, ergo neq; quantitas terminata. Antecedens eſt certum, & cõceditur etiam à Thomiſtis, quia cum quãtitas interminata poſsit eſſe cum diuerſis indiuiduis, non põt ita ſigillare materiam, vt fiat propria vnius tãtùm. Cõſequẽtia ergo probatur Quantitas terminata in tantum poteſt ſigillare materiã, in quantùm rõne terminationis importat aliquid, quo materia determinetur, vt ſit huius indiuidui, quod fieri nõ poteſt, niſi id, per quod quantitas cõſtituitur in eſſe terminato, ſit talis indiuidui, vt non poſſit eſſe alterius. Verùm quantitas terminata rõne terminationis non dicit aliquid peculiare alicuius indiuidui, ergo non põt ſigillare materiam. Duo enim quantitas rõne terminationis importare põt, vel certos terminos dimenſionis quãtitatiuę, ita vt ſit tanta quãtitas, & nõ maior, aut minori; vel quaſdã affectiones quantitatis, puta figuram: ſitũ, raritatẽ, aut denſitatẽ, aut aliquid huiuſmodi, quod modificet quãtitatẽ: hæc enim tãtùm ſe tenẽt ex parte quantitatis, rõne quorũ poſſit fieri terminata: nõ enim aliquid aliud excogitari põt, quod ſe teneat ex parte quãtitatis in rõne quãtitatis. Quòd autem ſpectat ad certas dimenſiones, & certos terminos molis, nõ põt quãtitas determinari, vt ſit alicuius indiuidui, & non poſſit eſſe alterius; nã idem indiuiduum põt habere diuerſos terminos dimẽſionis, & maiorẽ, & minorẽ quantitatem, quod etiã locũ habet in rebus homogeneis, quæ non habent aliquem certũ terminum magnitudinis: & ſicuti in mathematicis dãtur lineæ ęqualis dimẽſionis, & etiã figuræ, ita etiã in rebus phyſicis poſſunt dari quãtitatis phyſicę, quę ſint æqualis dimenſionis, & quæ reperiãtur in diuerſis ſubſtantijs; vnde tunc, cũ termini dimenſionis vnius quantitatis ſint oĩno æquales cum terminis alterius poterit quantitas vnius eſſe quantitas alterius, & proinde rõne terminorũ dimenſionis non habebit quantitas, vt ſit potius huius indiuidui, quàm alterius; neque enim homogenea habent certum terminũ magnitudinis, aut paruitatis, ſed poſſunt habere eoſdẽ terminos magnitudinis. Confir. inquirendo, an iſti termini dimenſionis cõſiſtant in indiuiſibili, an verò habeant aliquã latitudinem. Non primum, quia poſſunt variari in eodẽ indiuiduo, vel per rarefactionẽ, aut condenſationẽ, vel per augmentũ, vt contingit in viuẽtibus, remanẽte eodẽ indiuiduo. Si ſecũdum, vt vult Caiet. tunc continget diuerſa indiuidua habere eoſdem terminos dimenſionis; nam intra illam latitudinem ſunt poſſibiles diuerſi, & diuerſi termini, & diuerſi termini dimenſionis ſunt applicabiles pluribus indiuiduis; rurſus dùm aliquod viuens paulatim peruenit ad maximum quod ſic ſuæ dimenſionis, pertinget etiam ad terminum, qui ſit intra latitudinem termini alicuius viuentis, & hoc pacto vnum habebit terminum dimenſionis alterius. Deinde idem indiuiduum haberet diuerſos terminos dimenſionis, illos nimirum, qui intra latitudinem ſui termini reperiuntur. Et amplius vrgeo hanc rationem. Tota diuerſitas terminorum dimenſionis quantitatiuæ eſt ſolùm penes maius, & minus. Nunc ergo inquiro, an quantitas terminata, ratione talis termini dimenſionis, ita ſit huius indiuidui, vt non poſsit eſſe alterius? Si reſpondeas affirmatiuè. rurſus in-

Quãtitas terminata rõne terminationis nõ dicit aliquid, quo poſſit ſigillare materiã.

Indiuidua ſubſtantiæ poſſunt habere in quantitate eoſdẽ terminos dimẽſionis.

Idem indiuiduum põt habere diuerſos terminos dimẽſionis.

terrogo, vnde habeat quantitas, quòd ratione talis termini dimenſionis ſit ta lis indiuidui, & non alterius? Certè non aliud reſponderi poteſt, niſi quia vnumquodque indiuiduum habet diuerſos terminos dimenſion s, ſed tunc ego inſto, omnis diuerſitas terminorum dimenſionis eſt eiuſdem rationis, ergo ſi diuerſitas terminorum dimenſionis ſigillat materiam pro diuerſa indiuiduatione, debet quæcunque diuerſitas horum terminorum ſemper pro diuerſa indiuiduatione ſigillare; ſed non ſigillat, ſiquidem idem indiuiduum poteſt habere ſucceſſiuè diuerſos terminos dimenſionis, ergo diuerſitas termini dimenſionis non ſigillat materiam pro diuerſa indiuiduatione. Si verò dicatur, hanc terminationem importare certam figuram, aut ſitum, aut quid aliud huiuſmodi, quod conſequatur ad quaotitatem; neque hoc pacto poteſt ſigillare materiam, vt ſit huius indiuidui; nam plura indiuidua, præſertim ex homogeneis, ſicuti poſſunt habere eamdem quantitatem, ita etiam ſaltem per Dei potentiam poſſunt eſſe æqualia in ijs, quæ conſequuntur quantitatem, & proinde quantitas vnius cum ijſdem omnino modis, & affectionibus potuiſſet eſſe quantitas alterius, & de facto per Dei potentiam poterit tranſmutari. Deinde idem indiuiduum poteſt in his omnibus variari: poteſt enim figuram mutare, vt facilè contingit in liquidis, & mollibus, ſitum etiam, non ſolùm in ordine ad locum, ſed etiam in ordine ad totum per rarefactionem, & condenſationem, priuari extenſione, vt contingit in corpore Chriſti in eucharistia, duritie, aut mollitie, & in cæteris omnibus, quæ conſequuntur quantitatem, ſubire poteſt mutationem, remanente eodem numero. Vnde cum hæc non ſint ita propria alicuius indiuidui, vt non poſſint eſſe alterius, aut in ipſo variari, neque etiam poterunt ſigillare materiam pro determinato indiuiduo.

Diuerſitas terminorũ dimẽſionis nõ ſigillat materiã pro hoc, vel illo indiuiduo.

Figura ſitus, & alia, quæ cõſequuntur quãtitatẽ, non poſſunt ſigillare materiã pro certo indiuiduo.

XXVI. Quartò argumentor. Materia ratione huius ſignationis non recipit aliquid ſubſtantiale de nouo ſupra id, quod dicit ex vi proprij eſſe abſolutè, & ſecundùm ſe præcisè, ergo non poteſt ratione huius ſignationis eſſe principium indiuiduationis. Anteced. probatur; nam materia, quando eſt in compoſito cum certa quantitate terminata, nihil aliud ſubſtantiale dicit, niſi illud, quod importat ex vi proprij eſſe, nec ex eo, quòd recipit quantitatem, ſubit aliquam mutationem ſubſtantialem, ſed ſolùm accidentalem; deinde cum idem ſit eſſe entitatiuum materiæ, ſiue cum quantitate, ſiue ſine ipſa conſideretur, ſemper d cet idem eſſe ſubſtantiale, quia non dicit aliquid ſubſtantiale, niſi id, quod importat ex vi ſui eſſe. Conſequentia etiam prob. nam ſicuti abſque hac ſignatione non poteſt indiuiduare, quia ſecundùm ſuum eſſe ſubſtantiale eſt indifferens ad plura indiuidua, ita neque poſita hac ſigillatione habebit aliquid ſubſtantiale, quo poſſit indiuiduare, quia nihil de nouo acquirit, quod ſubſtantiale ſit. Vnde aut dicendum, quòd neque adhuc poſſit indiuiduare, aut quòd indiuidnet per aliquid accidentale, quod de nouo acquirat. Verùm indiuiduatio ſubſtantiæ non poteſt fieri per aliquid accidentale, quia indiuiduum, vt indiuiduum eſt, importat aliquid ſubſtantiale non ſolùm quia vt tale ponitur in prædicamento ſubſtantiæ directè, ſed etiam quia eſt primum fundamentum totius lineæ prædicamentalis, & totius prædicationis ſuoſtantialis; ſubſtantiæ enim ſecundæ de primis prædicantur in quid. & inſuper indiuiduatio ſubſtantiæ importat vltimum determinatiuum ſubſtantiæ, & proinde debet eſſe in eodem genere.

4. ratio.

Materia rõne ſigillationis nõ accipit aliquid quo poſſit indiuiduare.

XXVII. Reſpondet nihilominus Caiet. in quæſt. illa 5. de Ente, & eſſentia ad vltimum Scot. quòd licet id, quòd ponitur in prædicamento ſubſtantiæ debeat eſſe eiuſdem generis, aliqua tamen conditio, ſine qua non poneretur, poteſt coexigere aliquid alterius generis, & ideo indiuiduatio, quæ eſt conditio ponendi ſubſtantiam in prædicamento poteſt coexigere quãtitatem, licet alterius generis. Verùm hæc reſponſio ſi rectè perpendatur ſtatim ex ſeipſa corruit; nam indiuiduatio ſicuti determinat ſubſtantiam ſecundam, vt ſit hæc numero ſubſtantia, ita etiam conſtituit ſubſtantiam primam tanquam formale conſtitutiuum illius, ſicuti ergo ſubſtantia prima ponitur directè in prædicamento, ita etiã indiuiduatio tanquam ratio formalis ponendi ſubſtantiam primam in prædi-

Reſp. Caiet.

Impugnatur.

Indiuiduatio eſt rõ ponẽdi ſubſtãtiã primã in prædicamento.

camento, vt primum fundamentum lineæ prædicamentalis; ſi enim primũ fundamentũ lineæ prædicamentalis ponitur directè in prædicamento, debet poni in ipſo etiam formale conſtitu iuum talis fundamenti, & ideo indiuiduatio non erit conditio, ſed ratio ponendi, & proinde quid ſubſtantiale. Deinde ſubſtantia ſecunda non eſt omnino completa in ſuo eſſe ſubſtantiali, ſed adhuc determinabilis, vnde neceſſe eſt, concedere determinatiuũ, q o vltimò compleatur: niſi autem hoc determinatiuum ſit ſubſtantiale, ſemper ſubſtantia ſubſtantialiter remaneret indeterminata: nec etiam vt prima ſubſtantia eſt, ſeu indiuidua, poſſet ſubijci prædicationi ſecundæ ſubſtantiæ, qua prædicatur tanquam ſuperior de inferiori; nam talis prædicatio non interuenit inter res diuerſi prædicamenti, ſed eiuſdem tantùm: vnde cum indiuiduatio ſit ratio, cur ſubſtantia prima in prædica tione ſubiicia ur tanquam quid inferius ſecundæ, neceſſe eſt, vt ſit eiuſdem generis, & proinde quid ſubſtantiale.

Indiuiduatio debet eſſe plerè ſtantialis ſubſtantiam ſecundam.

XXVIII. Quintò argumentari poſſumus ex natura quantitatis, atque huiuſmodi ſigillationis. Cum enim huiuſmodi ſigillatio dependeat à quantitate, conſequenter natura ſua eſt poſterior quantitate, quia omne dependens eſt natura poſterius illo, à quo dependet. Rurſus quantitas, ſi ponitur ingenerabilis, & incorruptibilis, & fluens à materia, debet eſſe poſterior natura ipſa materia; ſi verò ponitur generabilis, & corruptibilis, vt ponunt Thomiſtæ, & conſequens compoſitum, tunc debet eſſe poſterior natura ipſo compoſito, atque quantitas terminata, prout talis eſt, debet ſemper eſſe poſterior compoſito, vtpotè quia conſequitur ad ipſum ſecundùm talem determinationem. Sicuti autem quantitas exiſtens eſt poſterior materia, ſiue compoſito exiſtentibus, ita quantitas poſsibilis eſt poſterior materia, aut compoſito poſsibili: & ſicuti quantitas vt ſic eſt poſterior materia, ſiue compoſito vt ſic, ita indiuidua quantitas indiuidua materia, aut compoſito, quia ſemper eadem proportio prioritatis, & poſterioritatis ſeruari debet: ſicuti enim quantitas prærequirit materiam, aut compoſitum, ita indiuidua quantitas indiuiduam materiam, aut compoſitum, & hæc indiuidua quantitas hanc indiuiduam materiam, aut compoſitum; vnde cum interueniat eadem proportio quò ad eſſe, debet etiam interuenire quò ad prioritatem, & poſterioritatem. Rurſus ſiue quantitas conſequatur compoſitum, ſiue materiam, ſemper dependet à materia tanquam à cauſa materiali ſubſtentante, & natura ſua, ex eo quòd eſt accidens, eſt poſterior ſubſtantia, conſiderata ſecundùm totum ſuum eſſe ſubſtantiale. Hinc autem fit, quòd indiuiduatio ſubſtantiæ nequeat haberi per ſigillationem aliquam materiæ, quæ proueniat à quantitate; nam ſigillatio iſta eſt poſterior quantitate, vt diximus, quantitas autem poſterior ſubſtantia, atque ipſius indiuiduatione; quare cum id, quod prius eſt, nequeat conſtitui per id, quod poſterius eſt, ſeu id, quod habetur à poſteriori nequeat eſſe idem cum eo, quod prius eſt, conſequenter non poteſt indiuiduatio ſubſtantiæ haberi ratione alicuius ſigillationis, quæ ſit à quantitate, quoniam quantitas ſicuti præſupponit indiuiduationem ſubſtantiæ, ita etiam præſupponeret hanc ſigillationem: quomodo autem poſſet huiuſmodi ſigillatio eſſe à quantitate, ſi ab ipſa præſupponeretur?

5. rati

Quãtitas poſterior ſubſtantia qua cõſequitur.

Sigillatio materiæ eſt poſterior indiuiduatione.

XXIX. Atque hinc excluditur reſponſio Caiet. cum in quæſt. 5. de Ente & eſſent. in reſponſione ad 1. & 2. Scot. ait. Idem poſſe eſſe prius, & poſterius in diuerſo genere cauſæ, vnde ſubſtantia poteſt eſſe prior quantitate in genere cauſæ materialis, poſterior autem in genere cauſę formalis; & hoc pacto poterit indiuiduari ratione ſignationis, quæ fit à materia per quantitatem, quia ab ipſa dependet indiuiduatio in genere cauſæ formalis. Hæc inquam reſpõſio excluditur. Nam licèt verum ſit, illud, quod prius eſt, poſſe dependere à poſteriori ſecundùm aliquam aliam rationem, impoſſibile tamen eſt, quòd dependeat ſecundùm illam rationem, ſecundùm quam eſt prius, & quòd dependeat à poſteriori tanquam ab intrinſeco, & formali conſtitutiuo ſuipſius; & ratio manifeſta eſt, quia vt prius eſt, eſſet poſterius, & cum intelligatur, quando concipitur

Reſp. impugnata Caiet.

Quomodo, quod prius eſt nequeat eſſe poſterius ſpe ſui poſterio ris.

vt

vt prius, conſtitutum in ſuo eſſe, oportet etiam intelligere eius formale conſtitutiuum in eodem ſigno. At ſubſtantia ſecundùm rationem indiuiduationis eſt prior quantitate, & conſequenter etiam ſigillatione, quæ prouenit à quantitate, & ideo neque ſecundùm eamdem rationem indiuiduationis poteſt eſſe poſterior, ſed oportet, quòd formale conſtitutiuum illius ſit prius quantitate, & quacunque ſigillatione, quæ ab ipſa proueniat, & proinde non dependebit à tali ſigillatione; antequam enim concipiatur ſigillatio, poterit concipi indiuiduatio. Quod autem ſubſtantia ſecundùm rationem indiuiduationis ſit prior quantitate, colligitur ex iis, quæ diximus in principali argumento, nam ſubſtantia eſt natura ſua prior quocunque accidente ſecundùm totum ſuum eſſe ſubſtantiale, indiuiduatio autem pertinet ad eſſe ſubſtantiale, & eſt quoddam complementum, & determinatio intra eſſe ſubſtantiale: & ſicuti ſubſtantia eſſentialiter accepta eſt prior quantitate eſſentialiter accepta, ita etiam indiuiduatio ſubſtantiæ debet eſſe prior indiuiduatione quantitatis. Præterea ſubſtantia debet eſſe prior quantitate ſecundùm illud eſſe, quò concurrit ad ipſam cauſandam, ita vt ſecundùm illud ipſum eſſe poſſit concipi, ſaltem natura præcedere quantitatem: at concurrit ad cauſandam quantitatem non ſecundum eſſe commune, quia hoc neque eſt aptum ad exiſtendum, neque ad proximè cauſandùm, ſed ſecundùm eſſe indiuiduale, vnde indiuiduatio ſubſtantiæ poteſt præconcipi ad quantitatem. Et quamuis forma non concurreret ad cauſandã quantitatem, adhuc tamen eſſet eadem ratio de ipſa, quoniam cum conſtituat vnum per ſe cum màteria, & pertineat ſimul cum ipſa ad idem eſſe ſubſtantiale, habet etiam eamdem prioritatem; præſertim quia accidens non eſt poſterius ſola materia, ſed tota ſubſtantia completa. Deinde ſicuti materia eſſet indiuidua ex ſe independenter ab hac ſigillatione, quamuis poſſit eſſe cum pluribus formis, cur non etiam forma, quamuis poſſit eſſe cum hac, aut illa materia? Quòd ſi rurſus Caiet. dicat, hanc ſigillationem eſſe capacitatem materiæ quę eſt idem realiter cum ipſa, hoc infra impugnabimus; interim ſufficiat, quòd tunc erit quid ſubſtantiale concurrens ad cauſandam quantitatem in genere materiali, & ideo erit prior quantitate, & non poterit prouenire ab ipſa.

Subſtãtia etiã ſecũdũ indiuiduationẽ prior quantitate.

Quarta Concluſio.

XXX. Quarta propoſitio, quæ explicabatur doctrina Thomiſtarum, circa principium indiuiduationis, erat, quòd materia ſignata, quæ eſt principium indiuiduationis, importat materiam, prout dicit capacitatem ad hanc numero quantitatem; contra quam ponimus noſtram quartam concluſionem ſtatuentes. Materiam non determinari, vt ſit principium indiuiduationis ex determinata capacitate huius numero quantitatis, & non alterius. Prob. autem primò. Materia ſecundùm ſe eſt indeterminata ad hoc, vel illud indiuiduum, & eadem materia indifferenter poteſt eſſe in quocunque compoſito, quia de ſe eſt capax omnium formarum, vt de facto contingit, quando ex vnius corruptione producitur alterum, ergo non poteſt determinari ratione alicuius capacitatis, vt indiuiduet hoc potius indiuiduum, quàm alterum. Circa antecedens nulla eſt difficultas, nam idcirco requirunt Thomiſtæ hanc determinatam capacitatem in materia, vt ſaluent, quomodo, cum ex ſe ſit indifferens, poſſit eſſe principium indiuiduationis: debet enim principium indiuiduationis eſſe ita proprium illius indiuidui, quod indiuiduat, vt nulli alteri conuenire poſſit. Conſequentia igitur prob. nam vel iſta capacitas, qua poteſt recipere hanc ſolam numero quantitatem, eſt aliquid ſuperadditum materiæ; vel quid imbibitum in eiuſdem entitate. Hoc ſecundùm non poteſt dici, alioquin materia ex vi entitatis propriæ eſſet determinata ad vnum tãtùm indiuiduum, quoniam capacitas iſta, dum imbiberetur in entitate materiæ, faceret, quòd eſſet capax iſtius tantùm quantitatis, & conſequenter iuxta doctrinam Thomiſtarum ſigillaretur ex vi proprij eſſe, vt ſit tantùm vnius indiuidui, ſicuti enim indiuiduatio facit, vt natura communis ſit hæc numero indiuidua, ita talis capacitas faceret, vt materia eſ-

4. concl. Materia nõ eſt principiũ indiuiduationis, qua dicat capacitatẽ huius numero quãtitatis.

Quomodo materia non poſſit habere capacitatẽ determinata huius numero quantitatis, quæ ſit aptũ principiũ indiuiduationis.

ſet

ſet tantùm vnius compoſiti, & tolleretur omnis tranſmutatio, quando quidem tolleretur commune ſubiectum. Si autem importat aliquid ſuperadditum, tunc materia, quamuis ſubſternatur huic capacitati, adhuc tamen ſecundùm ſuum eſſe entitatiuum ſubſtantiale eadem omnino eſt, ac præciſa hac capacitate, vnde adhuc, quantùm eſt ex vi ſui eſſe remanet indifferens ad quodlibet indiuiduum, ergo quantùm eſt ex vi ſui eſſe ſubſtantialis non poterit eſſe principium indiuiduationis formale, quia tale eſſe ſubſtantiale non eſt proprium vnius tantùm indiuidui, & indiuiduare erit potius adſcribendum tali capacitati; tunc autem vrget difficultas, quomodo hoc ſuperadditum poſſit formaliter indiuiduare ſubſtantiam.

Confir.

XXXI. Confir. totus iſte diſcurſus. Capacitas materiæ, quantùm eſt de ſe, reſpicit indifferenter quamcunque quantitatem; ſuppoſito enim, quòd diuerſa quantitas, ſiue interminata, ſiue terminata ſit ingenita; & incorrupta, hoc enim neceſſariũ eſt, vt poſſit eſſe ſub diuerſis formis, & in diuerſis compoſitis: imo etiam ſi eadem quantitas maneat in genito, adhuc de ſe eſt indifferens ad hanc, vel illam, quia ſaltem per Dei potentiam poſſet variari; cur enim non poſſet Deus quantitatem, quæ modo eſt in hac numero materia deſtruere, & aliam in ipſa diuerſam numero producere? Rurſus quandiu manet eadem materia, nunquam variatur ſecundùm proprium eſſe intrinſecum ſubſtantiale, quia impoſsibile eſt, quòd aliqua entitas perſeueret, & ſecundùm intrinſecum eſſe varietur, nam omnis mutatio debet fieri, aut per alicuius additionem, aut ablationem: à nulla autem entitate poteſt aliquid auferri, quia cum omnia inuicem identificentur, aut omnia debent auferri, aut nihil. Sed neq; poteſt fieri additio aliqua, quia quælibet entitas incommunicabiliter ſe habet, & nequit cum alia communicare, vnde quicquid additur erit ſupra eiuſdem entitatem, quia intra eamdem entitatẽ nihil poteſt recipere; cum habeat quicquid poteſt habere. Quamobrem hinc fit, quòd determinata capacitas huius numero quantitatis nõ poſsit ſe tenere ex parte materię, ſed ad ſummum poſsit eſſe aliquid extrinſecum ſuperadditum. Verùm neq; hoc dici poteſt, quoniam ſi materia indigeret determinata capacitate, quæ hanc tantùm numero quantitatem reſpiceret, indigeret etiam aliqua determinatione, qua determinaretur ad recipiendam hanc numero capacitatem. Quòd ſi abſque aliqua determinatione habere poteſt hanc determinatam numero capacitatem, cur etiam abſq; vlla determinatione non poterit habere hanc numero quantitatem? Quare huiuſmodi capacitas eſt omnino ficta, nec conſequenter poteſt conferre aliquid ad indiuiduationem.

Materia non habet capacitatẽ ad hanc numero quantitatẽ, ſed ad hanc, aut illã

XXXII. Confir. ſecundò Materia, quantùm eſt ex vi ſui eſſe entitatiui habet capacitatem, ſufficienter determinatam, vt recipiat quamlibet quantitatem, ergo non eſt neceſſaria huiuſmodi determinatio, qua capacitas ita determinetur, vt reſpiciat hanc numero quãtitatem. Conſequentia eſt euidens, quia in tantùm ponitur hæc determinatio, in quantum ſine ipſa non poteſt materia recipere hanc numero quantitatẽ. Antecedẽs igitur declaratur, & ſimul probatur. Nam materia, quantùm eſt ex vi ſuæ capacitatis, ſicuti reſpicit indifferenter quamlibet formam, ita etiam indifferenter reſpicit quamlibet quantitatem, ergo poteſt indifferenter ex ſe abſq; vlla determinatione recipere quãlibet quantitatem, nam cum capacitas ipſius indifferenter ſe habeat ratione huius indifferentiæ erit proportionata vnicuiq; & eum vnaquaq; poterit vniri, quia non magis requirit vnam, quàm aliam, & habet capacitatem pro qua cunq;, neq; enim indifferentia iſta facit, quòd non ſit ſufficiens capacitas in materia, ſed ſolùm, quòd non requirat hanc magis, quàm illam, ſed poſsit quãcumque recipere, quæ in ipſa ponatur: quemmadmodum etiam contingit in cauſa efficiente, que poteſt producere plures effectus, eſt enim indifferens ad producendum hunc, vel illum numero, non hinc tamen fit, quòd non habeat ſufficientem virtutem pro vnoquoque, ſed quòd poſsit vnumquemq; producere. Quod etiam confirmari poteſt ex eo, quòd materia recipit in ſe formam ſubſtantialem concurrendo ad talem receptionem ſolùm ſecundùm ſuam capacitatem ſubſtantialem entitatiuam, neq; enim ſecundùm aliquid, quòd non ſit po-

Confir. ſecundò.

Materia non indiget aliqua determinatione, ſed ſufficiẽs eius potẽtia vniuerſalis, vt recipiat hãc numero quantitatem.

ſit potentia ſubſtantialis concurrere poteſt; atque huiuſmodi potentia ſubſtantialis de ſe indifferens eſt ad quamlibet formam, & nihilominus in eſſe ſubſtantiali non recipit aliquam determinationem, ergo ſimiliter, quamuis capacitas materiæ reſpectu quantitatis ſit indifferens, poterit nihilominus abſque vlla determinatione quamcunque quantitatem recipere. Inſuper etiam capacitas materiæ vt ſic proportionatur quantitati vt ſic, & habet totum id, quod requiritur in ratione capacitatis, ſimiliter ergo materia entitatinè accepta habebit totum id, quod requiritur, vt recipiat quantitatem quamlibet indiuiduam, quia quòd ſit hæc, aut illa quantitas, non importat talem diuerſitatem, vt requirat diuerſitatem in capacitate materiæ: ſi enim diuidatur aliqua quantitas in duas partes æquales, quam diuerſitatem habebunt illæ partes vt requirant diuerſam capacitatem ſubiecti? aut cur non poterunt viciſſim commutare ſubiectum ſaltem per Dei potentiam, aut in eſſe obiectiuo, ita vt prima pars quantitatis ponatur in ſecunda parte materiæ, & ſecunda pars quantitatis in prima materiæ?

2. ratio. XXXIII. Secundo principaliter argumentor oſtendendo impoſſibilitatem huius determinationis reſpectu capacitatis materiæ & conſequenter etiam huiuſmodi ſigillationis. Vt enim materia determinetur, neceſſe eſt, vt habeat aliquam indeterminationem, cui correſpondeat determinatio. Determinatio autem, ſicuti & indeterminatio duplici modo excogitari poteſt, nã vel poteſt eſſe ſecundùm eſſe indiuiduale, vel in ratione capacitatis; nullo enim alio modo contingere poteſt. Verùm ſecundum eſſe indiuiduale contingere non poteſt, nam vt ponatur talis determinatio, ſufficit, ſi materia habeat ſuam certam, & determinatam entitatem phyſicam, quia cum materia indiuidua ſit, conſequenter quæcunque capacitas, quæ cum ipſa identificatur, erit indiuidua: materia autem abſque huiuſmodi ſigillatione, & determinatione, quæ proueniat ex capacitate ad certam numero quantitatem, habet ſuam indiuiduationem, ſiquidem eadem numero, vt commune ſubiectum, perſeuerat, modò ſub vna, modò ſub alia forma, & tamen retinere non poteſt eamdem ſigillationem, & capacitatem ad eamdem numero quantitatem. Sed neque huiuſmodi determinatio contingere poteſt ſecundùm aliquam rationem capacitatis, nam tunc determinatiuum deberet importare aliquam rationem capacitatis, qua materia determinaretur in ratione capacitatis; hoc autem non poteſt eſſe; nam capacitas, quæ idem eſt cum materia, eſt vltimò determinata in ratione capacitatis, ſi quidem, quæ ſunt idem cum materia, pertinent ad ipſius eſſentiam, & cum materia, antequam intelligatur indiuiduari, debeat eſſe omnino completa, & determinata in ſua eſſentia, nec poſſit ſuſcipere aliquid aliud eſſentiale, etiam ratio capacitatis, cum ſit quid eſſentiale, erit vltimò determinata in tali capacitate, nec poterit per vlteriorem rationem capacitatis determinari. Atque cum talis capacitas reſpiciat quantitatem, iam in materia aderit capacitas ad quantitatem omnino completa in ratione capacitatis. Quod etiam confirmatur ex eo, quòd omnis ratio formalis conſiſtit in indiuiſibili, vnde aut tota adeſt, aut nihil de ipſa: hinc ergo fit, quòd in materia aut debeat eſſe tota, & integra capacitas reſpectu quantitatis: aut quod nulla in ipſa reperiri debeat. Verùm cum iam de facto reperiatur, neceſſe eſt, vt ſit completa, & omnino determinata. Præterea ſi neceſſaria eſſet aliqua alia determinatio in ratione capacitatis, oporteret, quòd eſſet ſuperaddita materiæ, cum materia non poſſit admittere intra proprium eſſe vlteriorem determinationem, atque adeo deberet reperiri in aliqua alia entitate; ſed quænam quæſo entitas eſſet iſta? certè non poteſt excogitari, quomodo poſſibilis ſit alia entitas, qua determinetur materia ad hanc numero quantitatem. Deinde cum non poſſit in aliqua entitate reperiri ratio ſpecifica, & determinata abſque ſuperioribus rationibus genericis, neque in hac entitate reperiri poſſet talis ratio capacitatis, niſi reperirentur in ipſa aliæ rationes ſuperiores genericæ capacitatis, & proinde eſſet in ipſa tota, & adæquata ratio capacitatis reſpectu quantitatis, & non ſola determinatio, & ideo ſuperflua eſſet in materia, quæcunque alia ratio capacitatis. Quare ex omni capite

Capacitas materiæ ad quātitatē nō eſt determinabilis vlterius

im-

implicat huiuſmodi determinatio capacitatis, & conſequenter etiam ſigillatio, quæ proueniat ex hac determinata capacitate ad hanc numero quantitatem.

Reſp. XXXIV. Reſpondere tamen aliquis poſſet. Verum quidem eſſe, quòd materia ex vi ſuæmet entitatis habet completam capacitatem reſpectu quantitatis, & inſuper etiam eſſe indiuiduam, & proinde non indigere determinatione, quæ proueniat ex indiuiduatione. Attamen adhuc huiuſmodi capacitatem eſſe indifferentem ad hanc vel illam numero quantitatem, & ideo neceſſariam eſſe aliquam determinationem, qua tollatur indifferentia.

Reijcitur. Cæterùm, ſi rectè perpendatur argumentum corruit omnino hæc reſponſio. Nam cum tota capacitas, quæ eſt ad quemcunque actum recipiendum conſiſtat in quadam commenſuratione, qua cum ipſo in ratione receptiui

In quo conſiſtat determinatio capacitatis. commenſuratur, omnis determinatio, quæ ex parte capacitatis ſit in ordine ad talem actum, debet eſſe in ratione commenſurationis, quia perfecta commenſuratio importat etiam perfectam determinationem. Cum autem hæc cōmēſuratio ſit in rōne receptiui reſpectu receptibilis, conſequenter erit in rōne capacitatis, quia receptibilitas non importat aliud, quā capacitatem: & proin de ſuppoſita determinatione, quę fit per indiuiduationem, non erit neceſſaria aliqua alia determinatio præter eā, quæ eſt in rōne capacitatis; Quare cū ſupra capacitatem, quæ eſt imbibita in entitatę materiæ, nō poſsit fieri aliqua alia determinatio in rōne capacitatis, concludendum eſt, quòd materia ex ſe habeat ſufficientē determinationē ad recipiendā quantitatē, quia licèt ſit indifferens ad hanc, vel illam numero, eſt tamen determinata ad quācunq; quia illa numerica diuerſitas non requirit diuerſam capacitatem in materia.

3. ratio. XXXV. Tertiò prob. concluſio. & deſumitur argumētum ex myſterio euchariſtiæ. In euchariſtia enim remanent omnia accidentia ſimul cū quantitate illius indiuidui panis, aut vini, quod cōuerſum fuit in ſanguinem, aut corpus Chriſti; poteſt autem deſinere eſſe ſub illis ſpeciebus corpus, & ſanguis Chriſti, & Deus reproducere diuerſam ſubſtantiam panis, & vini; aut etiam eamdem materiam, ſed cum diuerſa forma numero panis, & vini: neq. enim in hoc apparet aliqua implicantia, tum quia quælibet materia eſt capax cuiuſcunque quantitatis, tum etiam quia eſt capax cuiuſcunque formæ ſubſtantialis; vnde diuerſa materia ab ea, quæ erat prius ſub illis accidentibus poni poteſt cum eadem, aut diuerſa forma ſubſtantiali, aut etiam eadem materia cum diuerſa forma ſubſtantiali, quia de ſe eſt capax cuiuſcunque formæ: & ſicuti materia eſt capax cuiuſcunque quantitatis, ita etiam forma ſubſtantialis, præſertim in ſubſtantijs homogeneis; cum enim efficiat ſimul cum materia vnam completam naturam ſubſtantialem perfectibilem per accidentia, & quæ petit extendi per quantitatem, obtinet eaſdem conditiones quò ad receptionem accidentium. Ex hoc autem ſequitur, quòd eadem quantitas numero, poſſit eſſe cum diuerſis indiuiduis ſubſtantiæ: nam ſiue ſub ijſdem accidentibus ponatur eadem materia cum diuerſa forma, ſiue diuerſa materia cum eadem numero forma ſiue diuerſa tam forma, quàm materia, ſemper variatur indiuiduum ſubſtantiæ, nam ad eius variationem ſufficit, ſi varietur altera pars eſſentialis. Cum ergo eadem quantitas numero reperiatur in diuerſis indiuiduis, & diuerſa indiuidua nequeant habere eamdem numero capacitatem, neque eamdem ſigillationem; ſi enim haberent eamdem ſigillationem, quomodo ſigillatio eſſet radix diuerſitatis indiuiduorum? concludendum eſt, quòd non habeatur huiuſmodi ſigillatio, ratione eiuſdem numero quantitatis, qua materia determinetur ad indiuiduandum hoc numero indiuiduum, & non aliud.

Eadem numero quantitas poteſt eſſe cum diuerſis indiuiduis ſubſtantiæ.

XXXVI. Quartò argumentari poſſumus inquirendo, an huiuſmodi determinatio, importet de ſuo formali aliquid ſubſtātiale, & quod ſit de prædicamento ſubſtantiæ, an verò aliquid accidentale, & alterius prædicamenti. 4. ratio. Primū dici non poteſt, quia tota capacitas ſubſtantialis, quam dicit materia pertinet ad conſtitutionē ipſius, & nunquā illam amittit, quia ſemper retinet totū ſuum eſſe ſubſtantiale intrinſecū inuariabile. cum ergo hæc capacitas ſubſtantialis pertineat ad conſtitutionem

Materia nō pōt ſigillari ad hanc numero quātitatem rōne alicuius ſubſtātialis.

materiæ, ſi variaretur, variaretur eſſentia materiæ: at capacitas illa, qua determinatur materia ad hanc numero quantitatem, prout importat hanc determinationem, variatur; alioquin niſi variaretur, ſicuti materia eſt determinata ad hanc numero quantitatem, ita etiam hanc ſolam numero quantitatem poſſet recipere, quod tamen eſt falſum. Deinde materia ratione ſuæ capacitatis ſubſtantialis, ſicuti eſt indifferens ad hanc, & illam formam, ita etiam eſt indifferens ad hanc, aut illam numero quantitatem: & proinde capacitas materiæ non poteſt determinari, aut ſigillari, vt poſſit hanc ſolam numero quantitatem recipere ratione alicuius ſubſtantialis. Si autem hæc ſigillatio materiæ ſit per aliquid accidentale, & alterius prædicamenti, tunc ſequitur, quod non poſſit eſſe ratio propter quam habeat materia, vt ſit principium indiuiduationis ſubſtantiæ: principium enim indiuiduationis ſubſtantiæ debet eſſe quid ſubſtantiale in ſua ratione formali, quia debet determinare aliquid, quod eſt ſubſtantialiter indeterminatum, & debet eſſe eiuſdem prædicamenti cum conſtituat primum fundamentum, de quo omnia ſuperiora prædicantur, vt iam patet ex dictis in ſuperioribus. Atque hanc rationem tanti fecit Caietan. vt 1. part. quæſt. 29. art. 1. propter ipſam retractauerit ſententiam, quàm tradiderat quæſt. 5. de Ente, & eſſent. reuera enim magnam efficaciam habet, ſi attentè conſideretur.

Materia nō pōt ſigillari per aliquid accidētale vt ſit principiū indiuiduationis.

Caiet.

5. ratio.

XXXVII. Quinto prob. Materia, quantùm eſt ex vi ſuæ potentiæ, & capacitatis, ordinatur ad recipiendam, tum formam ſubſtantialem, tum etiam quantitatem; & quamuis ordo ad vtramque ſit ei eſſentialis, priùs tamen reſpicit formam ſubſtantialem, quæ eſt primarius terminus, quàm accidentalem, quæ eſt ſecundarius terminus; vnde antequam in ipſa intelligatur ordo ad quantitatem, debet prius intelligi ordo ad formam ſubſtantialem, quia in tantùm reſpicit accidentalem in quantùm reſpicit formam ſubſtãtialem, id autem ſequitur ex natura formæ ſubſtantialis, quia eſt actus ſubſtantialis, & perficit, atque complet materiam in eodem ordine, arguit vnum per ſe cum ipſa, conſtituendo vnam naturam, forma verò accidentalis facit vnum per accidens. Hinc autem fit, quòd ſi materia ſecundùm ſuam phyſicam entitatem indiuiduam comparetur ad hanc numero formam ſubſtantialem indiuiduam, & ad hanc numero quantitatem, priùs reſpiciet indiuiduam formam ſubſtanrialem, quam hanc numero quantitatem; materia enim ſenundùm eſſe phyſicum, ſicuti non poteſt recipere, niſi formam phyſicam, ita etiam reſpicit ſolùm fotmam indiuiduam, atque ordo ad ipſam prior eſt ordine ad quantitatem; militat enim eadem ratio, quòd adhuc forma phyſica indiuidua eſt actus primarius illius, efficiens vnum per ſe cum ipſa; & conſtituens eamdem naturam: atque eſt actus magis intrinſecus, cum ſit in eodem ordine, & complens id, quod inchoatum eſt in materia. Præterea materia, antequam intelligatur ſignata quantitate, poteſt eſſe cum hac, aut illa forma, vt dicunt Thomiſtæ, vnde quamuis non reſpiciat hanc numero formam determinatè, reſpicit tamen hanc, aut illam numero, quia ſolùm cum forma indiuiduali coniungi poteſt. Ex his autem deducitur, quòd indiuiduatio nequeat haberi ratione alicuius ſignationis, quæ proueniat à quantitate, nam cum ordo ad formam indiuiduã ſubſtantialem ſit prior ordine ad hanc numero quantitatem; conſequenter prior eſt etiam forma indiuidua, quàm intelligatur ordo materiæ ad hanc numero quantitatem, quoniam in illo priori, in quo intelligitur ordo ad formam indiuiduam, intelligitur etiam forma indiuidua, & non ordo ad hanc numero quantitatem, qui poſterior eſt, & conſequenrer nequit forma per ipſum conſtitui in eſſe indiuiduo, quia prius non conſtituitur per poſterius. Rurſus cum materia non ſit ſigillata à quantitate, niſi ratione ordinis, quem dicit ad ipſam neque forma ratione huius ſigillationis indiuiduari poteſt. Quòd ſi non indiuiduatur forma, neque indiuiduatur compoſitum, quia compoſitum eſt indiuiduum, ex eo, quòd forma, & materia ſunt indiuiduæ.

Materia prius reſpicit hãc numero formam ſubſtãtiale, quã hãc numero quãtitatem.

Prior in diuiduatio formę, quã materię ſignatio.

XXXVIII. Demũ in confirmationẽ *6. ratio.*

hu-

Pricipiũ indiuiduationis debet eſſe formaliter indiuiduatio.

huius concluſionis, ſuppono, vt certum omnino eſt, quòd principium formale indiuiduationis, debeat eſſe indiuiduum vt quo, ſeu debeat importare rationem formalem indiuiduationis, ſi enim habet aliud indiuiduare in genere cauſæ formalis, neceſſe eſt, vt formaliter contineat, quod formali modo exhibet. Hoc ergo præſuppoſito, prius inquiro, an materia præciſa hac ſignatione, ſit indiuidua, vel non ſit indiuidua. Si eſt indiuidua, erit ex ſe indiuidua, quamuis poſſit eſſe ſub hac, vel illa forma; vnde ſicuti diximus, quòd materia ſit ex ſe indiuidua, cur id etiam non poterit dici de forma? rurſus non erit neceſſaria ſigillatio quantitatis, vt materia ſit indiuidua: & ſi eſt principium indiuiduationis, poterit indiuiduare abſque tali ſigillatione. Quòd ſi non eſt indiuidua abſq; hac ſigillatione; tunc quantitas non poterit hoc præſtare ſigillando, niſi ipſa ſit indiuidua. Inquiro ergo, cum quantitas ex vi ſuæ quidditatis non ſit formalis indiuiduatio, vnde habeat, quòd ſit indiuidua, eſt enim quantitas ex vi ſuæ quidditatis communis pluribus, vnde indiget indiuiduatione, vt ſit hæc numero. Si quis autem dicat, quòd indiuiduatur à ſubiecto, ſtatim redarguitur, quia cum ſubiectum non ſit indiuiduum, niſi ratione quantitatis, quomodo poteſt indiuiduare quantitatem? Si autem dicatur, quòd quantitas indiuiduatur per proprium ſitum, vt deſumitur ex D. Th. 3. par. quæſt. 72. art. 2., neque hoc verum eſt, quia poteſt quantitas eadem numero manere, & mutare ſitum, vt contingit continuò in his rebus ſublunaribus. Si autem intelligatur de ſitu intrinſeco in ordine ad ſe, vt docet D. Th. 4. contra Gent. cap. 65. tunc inſtatur, quoniam huiuſmodi ſitus intrinſecus reperitur in quacunque quantitate, & proinde eſt quid commune pluribus, nec de ſua ratione formali importat indiuiduationem, ſed poſitionem partium, vnde ipſe quoque indiget indiuiduatione. A quo ergo indiuiduabitur? vnde oportet, aut procedere in infinitum, aut concedere aliquid, quod ſeipſo indiuiduum ſit. Si autem ponitur aliquid commune pluribus ſeipſo indiuiduari, cum non ſit maior ratio de vno, quàm de alio, id omnibus concedendum eſt. Præterea ſitus

D. Th.

Quãtitas no indiuiduatur ratione ſitus.

iſte intrinſecus in rebus homogeneis non eſt talis rationis, vt implicet immutari remanente eadem numero quãtitate, ſaltem per Dei potentiam; quod patet ex eo, quia in quantitate decem palmorum, poteſt inuerti ordo illorum, & octauus euadere primus, primus autem euadere ſecũdus, aut tertius, quod ſatis indicat, non adeſſe in quãtitate ordinẽ partium immutabilem, quo conſtituatur ſitus intrinſecus. Vnde concludendum eſt, quòd ſicut non datur principium ſupra quantitatem, quo indiuiduetur, ita neque etiam dari ſupra ſubſtantiam, nec eſſe petendum ab illa ſigillatione quantitatis.

Confir.

XXXIX. Et confirmatur hic diſcurſus. Si enim materia eſt indiuidua independenter ab hac ſigillatione, tota etiam ſubſtantia erit indiuidua independenter ab ipſa, quia non eſt maior ratio de materia, quàm de forma, nam quamuis forma ſit receptibilis in ſubiecto, ſi ex hoc indiget indiuiduatione, indiuiduabitur per hoc, quòd recipitur in ſubiecto indiuiduo, ſicuti Thomiſtæ dicũt de accidentibus, quòd indiuiduentur ex hoc, quòd recipiuntur in ſubiecto indiuiduo. Deinde neque ratione huius ſigillationis poteſt forma habere irreceptibilitatem in ſubiecto, ſed eo ipſo, quòd eſt in ſubiecto indiuiduo, non eſt ampliùs receptibilis in alio. Si autem præciſa ſigillatione, materia non eſt vna numero, & indiuidua, ſequitur, quòd ſicuti variatur ſigillatio, materia quoque debeat de vna in aliam numero commutari, vnde generaretur, & corrumperetur, nec eadem eſſet in genito, & in corrupto; quæ omnia abſurda ſunt, quia materia non poteſt mutari ſecundùm proprium eſſe ſubſtantiale, niſi creetur, aut deſtruatur. Rurſus contra hanc doctrinam Thomiſtarum facit, quòd non poteſt explicari, quomodo fiat huiuſmodi ſigillatio materiæ. Ex ſe enim non eſt determinata cum ſit capax huius, & illius quantitatis, neq; à quantitate ipſa determinari poteſt, quia non magis hæc, quã illa quantitas recipĩ pôt in eadẽ materia. Quòd ſi dicant determinari ab agente, quatenus diſponit materiam ad hanc numero formam; tunc cum diſpoſitiones non poſſint determinare, niſi ſint hæ numero formaliter, & habeant ſuam intrinſecam indiuiduationem,

Quomodo ſigillatio non poſſit cõferre ad indiuiduationẽ

Diſpoſitiones, quę inducũtur ab agẽte nõ ſigillant materiã ad hanc numero quantitatem.

inquirendum eſt, vnde ſint hæ numero, & habeant ſuam intrinſecam indiuiduationem, & per quid formaliter determinatæ ſint ad hanc numero formam, ſeu in quo conſiſtat formaliter illa determinatio, qua ad hanc numero formam determinantur: non enim apparet, per quid determinari poſſint; deinde indiuiduatio reſoluitur in collectionem accidentium, quod ſupra ſuo loco fusè impugnatum eſt. Rurſus inquiri poteſt, quænam diſpoſitiones ita ſigillent materiam, an illæ, quæ præcedunt formam? & non, quia in inſtanti generationis ſubſequentibus alijs variaretur ſigillatio, atque adeo indiuiduatio, vnde indiuiduatio compoſiti, quod fit, non haberetur ratione diſpoſitionum præcedentum. Sed neque illæ, quæ conſequuntur, quia hæ ſunt poſteriores forma producta, & ipſa generatione, vnde ſupponunt formam iam exiſtentem, & indiuiduam, atque adeo ipſum compoſitum indiuiduum ſaltem in aliquo priori naturæ, cum ab ipſo conſequantur tanquam indiuiduo.

Quinta Concluſio.

XL. Vltima propoſitio, qua explicabatur Thomiſtarum doctrina continebat, quòd materia ſignata, prout talis, nihil aliud dicit, quàm eſſe radicem huius numero quantitatis determinatæ. Verùm contra ipſam quoque concludimus quinto. Materia non ſigillatur in ordine ad principium indiuiduationis ad hanc numero quantitatem ex eo, quòd ſit radix huius determinatæ numero quantitatis. Antequam autem probemus hanc concluſionem Aduertendum eſt, quod cum dicitur, materiam eſſe radicem, & principium quantitatis, dupliciter intelligi poteſt, vel quòd ſit radix, & principium in genere cauſæ materialis, vel in genere efficientis, ſiue hęc efficientia ſe habeat per modum emanationis, ſiue quocunque alio modo. Si intelligatur, quòd ſit radix, & principium in genere cauſæ materialis, cum eſſe principium, & radix in genere materiali non importet aliud, quàm rationem ſubiecti, idem erit, ac dicere, quod quantitas in ratione potentiæ, & ſubiecti habeat capacitatem ad hanc numero quantitatem; vnde hæc expoſitio coincideret cum propoſitione impugnata concluſione præcedenti; nec aliquid de nouo Caiet. afferret. Si verò intelligatur eſſe radix, & principium huius numero quantitatis in genere efficientis: tunc hæc doctrina non congruit cum principijs Thomiſtarum, volunt enim quantitatem emanare à cõpoſito, & non à ſola materia: vnde compoſitum eſſet radix huius numero quantitatis, & per hoc indiuiduaretur, non autem reciperet indiuiduationem à materia, æquè enim forma, & materia ſeipſis indiuiduarentur, cum æquè eſſent radix huius determinatæ quantitatis.

'.concl. ...ateria ...on ſigil...atur ex ...o, quòd ...it radix ...uius nu...nero ...uanti...atis.

XLI. Prob. autem noſtra concluſio. Si materia ponitur principium, & radix quantitatis, quocunque modo ponatur, ſiue in genere cauſæ materialis, ſiue efficientis, habet ex vi proprij eſſe, quòd ſit radix illius, ita vt eſſe radicem inuoluatur in conſtitutiuo materiæ: ſi enim eſt radix in genere cauſæ materialis, cum per id formaliter habeat, quòd ſit radix, quòd eſt ſubiectum potens recipere quantitatem, iam eſſe radicem dicit aliquid eſſentiale materiæ, quia ratio ſubiecti eſt illi eſſentialis. Si autem eſt radix in genere efficientis, tunc in tantùm erit radix, in quantùm continebit quantitatem virtualiter, at ſolùm ex vi proprij eſſe poteſt continere, ita vt talis virtus, per quam continet, ſit ipſum eſſe materiæ, quemadmodum etiam in qualibet cauſa efficiente virtus, per quam continet effectum, eſt eſſe illius. Quare quocunque modo accipiatur Eſſe principium, & radicem quantitatis, non importabit aliud formaliter, quàm eſſe materiæ, & eſſe radicem indiuiduæ quantitatis indiuiduam materiam. Cæterum materia ſecundùm proprium eſſe poteſt eſſe cum hac, & illa forma, & in hoc, aut illo indiuiduo compoſito, ergo non poteſt ex eo, quòd eſt radix determinatæ quantitatis indiuiduæ habere aliquam ſigillationem, qua determinetur, vt ſit principium indiuiduationis.

...ratio.

Materia non pôt eſſe radix quãtitatis niſi per ſuũ eſſe formaliter.

XLII. Poſſet tamen aliquis reſpondere, quòd ex vi ſui eſſe eſſentialis eſt quidem radix indiuiduæ quantitatis, ſed huius, vel illius: eſſe autem materiam ſignatam, prout eſt radix huius nu-

Reſponſio.

Impugnatur. numero determinatæ quantitatis. Verùm hæc reſponſio non eneruat vim argumenti, nam cum materia ſit radix quantitatis, extra eſſe ipſius non aderit radix quantitatis, niſi forte ponatur etiam forma: verùm tunc recurrit de ipſa quoque eadem difficultas; deinde ſi materia indiuidua eſt radix indiuiduæ quantitatis, ſed huius, vel illius, quæro, an dum eſt radix huius numero quantitatis dicat aliquid amplius ſupra proprium eſſe, an non. Si non dicit, tunc ſecundùm proprium eſſe erit materia ſignata, & vt ſignata erit indifferens ad hoc, vel illud indiuiduum, quia iam huiuſmodi ſignatio nihil addit ſupra eſſe, vnde ſicuti ex ſe eſt indifferens, adhuc remanet indifferens ad plura indiuidua. Si autem aliquid addit, explicandum eſt, quodnam ſit hoc; & eſt contra id, quod docet Caiet. nimirum materiam eſſe ſignatam, prout dicit eſſe radicem huius numero quantitatis. Deinde ſicuti eſſe radicem quantitatis dicit ipſum eſſe materiæ, ita tota determinatio, quæ ſe tenet ex parte huius radicis, debet ſe tenere ex parte materiæ nam cum materia dum ſe exercet tanquam radicem quantitatis, ſe exerceat ſecundùm eſſe proprium, debet determinatio tota, quæ neceſſaria eſt, vt ſe exerceat tanquam radicem erga determinatam quantitatem, imbibi in ipſo eſſe materiæ, quia debet eſſe in ipſa radice: & proinde materia, prout eſt radix quantitatis determinatæ, non poteſt dicere aliam determinationem, quàm eam, quam dicit ex vi proprij eſſe. Quod etiam confirmari poteſt inquirendo, an iſta determinatio, quæ ex parte radicis eſt neceſſaria reſpectu quantitatis, ſit in ratione radicis, an verò in aliqua alia ratione. Si ſecundum, tunc nihil conferet ad radicem quantitatis, neque materia erit ſignata, prout eſt radix. Si verò eſt in ratione radicis, ergo debet eſſe imbibita in eſſe materiæ, quia ex ſe eſt determinata, vt per proprium eſſe ſit radix huius numero quantitatis, alioquin niſi eſſet determinata, non poſſet eſſe radix, quia cauſa, quamdiu non eſt omnino determinata, non poteſt concurrere ad aliquem effectum. Quamobrem materia, prout eſt radix huius numero quantitatis, non poteſt dicere aliam determinationem, quàm eam, quam dicit ex vi proprij eſſe: verùm, vt iam diximus, non obſtante hac determinatione poteſt eſſe in diuerſis indiuiduis, & ideo non ſigillatur, vt ſit principium indiuiduationis determinati indiuidui.

Quodmateria ſit radix determinatæ quātitatis, nihil addit ſupra eſſe illius.

XLIII. Secundò probatur noſtra concluſio. Materia, ſiue ſit radix quantitatis in genere cauſæ materialis, ſiue in genere efficientis, per nihil aliud eſt radix illius, quàm per proprium eſſe; nam ſi eſt radix in genere materiali manifeſtè patet, quia ſolùm eſſe materiæ concurrere poteſt, quia exercet rationem radicis ſe exhibendo vt ſubiectum, & quod non eſt ſubiectum, non poteſt exercere rationem radicis. Si verò quantitas ab ipſa emanat, neceſſariò debet ſupponi in materia completum principium talis emanationis, nam nō poteſt compleri per aliquid accidentale, quia quantitas eſt prior natura cæteris omnibus accidentibus, vnde cum nondum adſit quantitas, nec etiam adeſſe poſſunt cœtera accidentia, quæ compleant materiam. Vnde ſemper materia eſt completa radix quantitatis ex vi proprij eſſe, quocunque modo ad illam concurrat. Rurſus materia ex vi ſui etiam in indiuiduo conſiderata, & prout eſt radix huius numero quantitatis, poteſt eſſe radix etiam alterius quantitatis numero diuerſæ, quod Thomiſtæ neceſſariò concedere debent, cum ponant eamdem materiam in genito, & corrupto, & nihilominus doceant variari quantitatem ſecundùm numerum. Et abſolutè verum eſt, nam ſi eſt radix in genere materiali, poteſt Deus deſtruere quantitatem, quæ eſt in hac materia, & aliam ponere; non enim in hoc adeſt aliqua implicantia, vt per ſe patet, tunc autem materia erit radix eodem modo, & per idem eſſe vtriuſque concurrendo vt ſubiectum. ſi verò concurrit in genere efficientis; tunc adhuc eadem materia poterit eſſe radix plurium quantitatum, ita vt prout erat radix vnius euadat alterius radix, ſi enim Deus deſtruat quantitatem, quæ eſt in hac materia, ſtatim alia pullulabit, quod etiā contingere videmus in cœteris emanationibus naturalibus, ſic ſi deſtruatur frigus in aqua pullulat aliud ex vi eiuſdem principij, & eodem pacto res ſe habet in alijs, quia virtus, quæ natura ſua eſt apta,

2. ratio.

Materia ex vi proprij eſſe cōpleta radixquātitatis.

Materia ex vi ſui eſſe radix plurium numero quantitatum.

à qua

à qua aliquid proueniat, eſt ſemper talis, & ideo continuò prouenire poteſt; & proinde ſi quod ſemel emanauit ab aliquo principio, deſtruatur, rurſus de nouo aliud emanabit, quia perſeuerat eadem virtus. Cum ergo ex vi ſui eſſe materia ita ſit principium, & radix vnius numero quantitatis, vt poſſit etiam eſſe alterius, nec vnquam ita determinari poſſit, quin ſemper poſſit eſſe principium diuerſarum quantitatum, ſequitur, quòd non detur huiuſmodi ſigillatio materiæ, qua determinetur, vt ſit principium indiuiduationis huius numero indiuidui, ex eo, quòd ſit radix huius determinatæ numero quantitatis.

Satiſfit rationibus in oppoſitum.

SECTIO III.

Ad primam auctoritaté Ariſt.

I. Potiſſimum negocium pro ſolutione rationum in oppoſitũ conſiſtit in explicatione auctoritatum Ariſt. quibus videtur tribuere materiæ eſſe principium indiuiduationis; his enim illuſtratis facilè cœteræ rationes ſoluentur, vtpote quia ex auctoritate ipſius Ariſtotelis deducuntur. Ad primam ergo auctoritatem ex tex. 11. lib. 3, Metaph. vbi docet, Vnum eſſe id, quod indiuiſibile eſt, & contingere dupliciter aliquid eſſe indiuiſibile, nempe ſecundùm ſpeciem, & ſecundùm quantum, reſpondetur, quòd ibi aſſignat duos modos vnitatis, quorum primum vocat ſecundùm ſpeciem, intelligens per ſpeciem ipſam rei eſſentiam vltimò completam, & in infima ſpecie conſtitutam; ideò autem ponit hanc vnitatem eſſentialem ſecundùm ſpeciem, quia ſola infima ſpecies eſt indiuiſibilis ſecundùm eſſentiam; genus autem eſt diuiſibile eſſentialiter; quam rationem ipſæ quoque Ariſt. inſinuat, dum occurrens tacitæ obiectioni, quòd præter has vnitates detur etiam generica, ait *Genera autem magis diuiſibilia in ſpecies; vnum erit profectò, quod vltimò prædicatur; non enim eſt homo genus ſingularium hominum*. quaſi dicat, genus non importare vnitatem eſſentialem ſimpliciter, quia eſt diuiſibile eſſentiate. Alterum autem modum vnitatis ait eſſe ſecundùm *Quantum*; per quantum autem intelligit eſſe numericum, indiuiduale, quod ſatis ex eo colligitur, dum vocat hanc vnitatem poſteriorem ſpecifica. Ideo autem vnitatem indiuidualem, ſeu numericam vocat ſecundùm quantum, non quia quãtitas, aut materia ſignata quantitate ſit principium indiuiduationis; ſed quia vnitas indiuidualis conſtituit numerum, qui importat aliquid quantum. Quod autem ita Ariſt. accipiendus ſit, patet ex eo, quòd 12. Metaph. primus motor eſt vnus numero, vnde illi tribuit nedum indiuiſionem ſecundùm ſpeciẽ, ſed aliam maiorem, nempe ſecundùm numerum, quæ tamen propriè non eſt ſecundùm quantum, cum in primo motore non ſit quantitas; vnde niſi in illo tex. 11. lib. 3. Metaph. per vnum ſecundum *Quantum* intelligeret, quodcunque vnum vnitate numerica etiam ſine quantitate, & ſumeret vnitatem numericam, prout præciſè importat indiuiſionem in plura non enumeraſſet omnes modos vnitatis, cum detur vnum numero ſine quantitate.

Duplex vnitas ex Ariſt.

Quid vnitas ſecũdũ ſpeciem.

Quid ſecundum quãtum ex Ariſt.

II. Quod autem ſpectat ad alias auctoritates Ariſt., quibus videtur tribuere materiæ, eſſe principium indiuiduationis, vt verus ſenſus ipſarum teneatur, oportet declarare, quid nomine formæ, & quid nomine materiæ intelligat, ſi enim hoc teneatur facilè erit, omnes illas auctoritates explicare. Vt igitur, tum ex illis, tum etiam ex alijs locis colligitur, nomine formæ intelligit quidditatem rei in communi ſumptam, & præciſè conſideratam, vt eſſet quidditas hominis, quidditas lapidis, atque aliarum rerum: nomine verò materiæ intelligit entitatem rei, in qua inuoluitur quidditas. Dicitur autem quidditas forma, tum quia importat eſſe formale rei, tum etiam quia reſpectu illius entitatis, in qua inuoluitur, ſe habet veluti forma, nam illi tribuit eſſe formale, & conſtituit in tali, vel tali eſſe. Entitas autem dicitur materia, tum quia veluti ſubijcitur eſſe formali, quod in ipſa imbibitur, tum etiam quia importat eſſe materiale rei: vnde diſtinctio entitatiua ſolet dici materialis, non verò formalis, quia non facit differre eſſentialiter. Atque quòd in hunc ſenſum accipiat Ariſt. formam, & materiam, colligitur primò ex tex. 28. lib. 7. Metaph. quem Auctores oppoſitæ ſententiæ pro ſe citant: ibi enim

Quid per formam, & materiã, intelligat Ariſt.

Varij textus Ariſt. illuſtrati.

agens contra ideas Platonis, quas ſupponit importare rerum quidditates in communi, docet non eſſe neceſſe, ponere has formas tanquam exemplaria, ſed generans facere formam in materia hoc eſt producere quidditatem rei in entitate immerſam, & quòd forma in his oſsibus, & in his carnibus eſt Callias, aut Socrates. Eius verba ſunt *Quare patet, quòd non oportet tanquam exemplar formam ponere*. Et poſt pauca *ſed generans ſufficiens eſt, vt faciat, & cauſa ſit forma in materia, tota verò iam talis forma, in his carnibus, & oſsibus Callias, & Socrates*. Vbi vides proceſſum Ariſ. Impugnat enim ideas Platonis, quas vocat fotmas; & dicit non eſſe neceſſarias, vt concurrant ad generationem tanquam exemplaria, quia generãs ſufficiens eſt ex ſe, vt faciat in materia has formas, ſeu id, quod dicunt ideæ, quod etiam ex eo antea confirmauerat, quia aliquando generãs generat ſibi ſimile, & proinde non debet natura illa, quæ eſt in genito profluere ab idea cum habeat ſufficiens principium in generante. Sumit ergo formam pro rei quidditate, quia cum velit excludere neceſſitatem idearum ex eò, quòd generans facit formam, niſi formam ſumeret pro quidditate, quam important ideæ, non excluderet neceſſitatem ipſarum, quia aliquis diceret, eſſe neceſſarias vt dent quidditatem indiuiduis, quod etiã ſupponebat Ariſ. ſupponebat enim, Platonem poſuiſſe has ideas, vt ab ipſis profluerent quidditates rerum. Verùm ſi per formam intelligit quidditatẽ, oportet vt per materiam intelligat entitatẽ, quia debet intelligere id, quod correſpondet tanquam materia tali formæ, & id, in quo fit talis forma à generãte, fit autem in entitate, quia ſimul cum ipſa producitur. Et hoc totum confirmatur ex eo, quod ſubſequitur, quòd tota forma in his carnibus, & oſſibus eſſet Callias, & Socrates, ſubdit, quòd habet talis forma diuerſitatem propter materiam, & inquit *Et diuerſa quid propter materiam (diuerſa etenim) idem autem ſpecie, indiuiſibilis nanq; forma eſt*. Vbi vides, quomodo formæ tribuat diuerſitatem, & vnitatem: diuerſitatem quidem propter materiam, & identitatem ſecũdum ſpeciem; & ſubdens rationem, fit idem ſpecie, quia, ait forma eſt indiuiſibilis, ſumit ergo formam pro ſpecie, & pro eſſentia indiuiſibili, non autem pro forma informante materiam, quia hæc eſt diuiſibilis ſecundum entitatem, quemadmodum etiam ipſa materia: vnde ſi ſumit, prout eſt indiuiſibilis, neceſſe eſt, vt ſumat pro quidditate ſpecifica, quia hæc ſola eſt indiuiſibilis ſecundùm ſpeciem. Et per hoc etiam explicata manet tertia auctoritas, & patet quomodo inde non colligatur, materiam ſignatam quantitate eſſe principium indiuiduationis.

Forma importat per Ariſ. quidditatẽ rei.

III Præterea quòd in hoc ſenſu Ariſ. vſurpet materiam, & formam colligitur & clarius ex tex. 35. eiuſdem lib. 7. vbi enim docet, quòd tam forma, quàm totum quod conſtat ex materia, & forma, habet partes, & quòd partes formæ ſunt partes definitionis; partes autem definitionis ſunt genus, & differentia, & proinde cum forma conſtet ex his partibus, non aliud importabit, quàm ſpecificam eſſentiam rei. Verba Ariſ. ſunt. *Pars itaq; etiam forma eſt. (formam autem dico quod quid erat eſſe) & ipſius totius, quod ex forma, & ipſa materia eſt. ſed rationis* (nẽpe definitionis) *partes, quæ formæ ſolùm ſunt*. Si ergo forma eſt quidditas rei, materia non erit aliud, niſi id, cui exhibetur talis forma; & cum exibeatur entitati, iam nomine materiæ intelligetur entitas: & totum quod conſtat ex materia, & forma erit indiuiduum. Atque hanc applicationem confirmant ea quoque, quę habet in tex. 39. ibi enim docet, quòd homo, ſeu animal in communi inuoluit materiam, & formam, vnde cum materia inuoluatur in eſſentia communi, non poteſt eſſe ea, que ex vi ſuæ quidditatis indiuiduet; vnde cum tribuit materiæ indiuiduare, oportet vt intelligat de alia materia, quàm de ea, quæ eſt ſubiectum phyſicæ formæ ſubſtantialis. Habes autem hanc doctrinam Ariſ. in his verbis. *Manifeſtum autem eſt, quòd anima quidem ſubſtantia prima, corpus vero materia: homo verò, vel animal, quod ex ambobus, vt vniuerſale. Socrates verò, & Coriſcus, ſi anima quidem* (hoc eſt duplex eſt.) *duplex*. Vbi vides, quomodo materiæ tribuat conſtitutionem naturæ vniuerſalis, & poſtea independenter ab illa ponat multitudinem iuditiduorum.

Alterum ex ijs dilucidatur.

Duplex materia ex Ariſ.

IV Sed quod omnem euacuat difficultatem circa mentem Ariſ. eſt tex. 53. aiuſdem lib. 7. Metaph. ibi enim docet,

quòd

plura numero, habere materiam, aut quæ ſunt in materia, poſſe numero multiplicari. Text. autem 93. & 94. docet, non poſſe dari alium mundum, quia cum hic mundus ratione ſuæ naturæ conſtet ex materia, & forma, non poteſt produci mundus de nouo, niſi adſit materia, ex qua componatur, vnde cum hic mundus includat totam materiam, nec alia ſit poſſibilis, non poteſt dari nouus mundus: non hic tamen ſequitur, quòd materia ſit principium indiuiduationis, ſed quòd requiratur ad conſtitutionem mundi tanquam pars eſſentialis, ex qua coaleſcit. In hoc tamen Ariſt. deceptus eſt, quia eſt poſſibilis, & alia materia & alius mundus.

Cur non ſit poſſibilis nec Ariſt. alius mundus.

IV. Verùm quamuis hæc expoſitio ſaluet, quomodo materia, quę eſt primum ſubiectum, non ſit per Ariſt. principium indiuiduationis: poſſet tamen aliter mens ipſius explicari, & fortaſſe magis conformiter peripateticæ doctrinæ, quamuis non veritati. Pro hoc autem ſupponendum eſt, quòd Ariſt. cognouerit duo genera entium. Aliud quidem ex natura ſua abſtrahens ab omni materia, ita vt exiſtat abſque eo quod immergatur in materia, qualem poſuit primum motorem: aliud verò, quod non poteſt exiſtere, niſi immerſum in materia, vt ſunt ſubſtantiæ ſenſibiles. Entia autem primi generis ſunt neceſſaria, ita vt à nullo fuerint producta, neque enim Ariſt. aliam productionem agnouit præter illam, quę fit ex præſuppoſita materia, vnde quæ ex natura ſua abſtrahunt à materia improducibilia ſunt, & proinde habent eſſe ex ſe neceſſariò; ex ijs verò quæ ſunt ſecundi generis, nempe immerſa in materia, quamuis non omnia, aliqua tamen generari poſſunt, & corrumpi, vt ſunt ſublunaria. Hinc autem fit, quòd ea quæ abſtrahunt à materia, ſicuti habent ſuum eſſe actuale ex ſe neceſſariò, ita etiam habeant ex ſe, & ex vi ſuimet eſſe propriam indiuiduationem. Verùm in entibus in materia immerſis non ita contingit. In his enim Ariſt. diſtinguit eſſe quidditatiuum, & materiam, & eſſe quidditatiuum vocat rationem, & formam; materia vero eſt primum ſubiectum; & quamuis non poſſit quidditas exiſtere abſque materia, & extra ipſam, poteſt tamen ab ipſa ſeparari. Quamobrem Ariſt. in his entibus ponit duplicem partem, alteram quidem, quæ eſt materia ingenerabilis, & incorruptibilis, atque neceſſariò exiſtens, & aliam, quæ eſt forma, quæ in materia variatur per generationem, & corruptionem compoſiti. Rurſus materia iſta, quæ eſt primum ſubiectum, eſt ſolùm potentia quædam, ita vt non includat actu aliquam quidditatem, nec etiam ſit pars quidditatis, ſed ſolùm potentia quædam potens recipere quidditates omnes; vnde Ariſt. docet non eſſe ſubſtantiam, aut quantitatem, aut quoduis aliud ens determinatum, ſed eſſe omnia in potentia, & 8. Metaphyſ. tex. 3. habet *Materiam autem dico, quæ cum non quod quid actu ſit, potentia eſt quod quid*. Per *Quod quid* autem intelligit eſſentiam rei, quæ per definitionem explicatur, & hanc in potentia ſolùm concedit materiæ. Forma autem, quæ eſt altera pars entium, quæ ſunt immerſa in materia, importat totam quidditatem rei præcisè conſideratam, ſecundum rationem quidditatis, & abſtrahentem ab omni materia, quia ſcilicet conſideratur, vt extra materiam, atque importat ipſam naturam rei quidditatiuam in communi conſideratam, prout per definitionem ſolet explicari. Hoc autem totum colligitur tum ex text. 3. lib. 8. Metaphyſ. modò citato, vbi habet *Alter autem ratio, & forma*. (hoc eſt, ſe habet ac materia), *quoa cum ſit, quod quid ratione ſeparabile eſt*. Vbi vides quomodo formam vocet *Quod quid*, hoc eſt quidditatem rei, & aſſerat eſſe ratione tantum ſeparabilem à materia, quia nimirum quidditas in communi conſiderata non poteſt realiter ſe ſola exiſtere. tum etiam ex text. 35. lib. 3. eiuſdem operis, vbi ait *Pars itaque etiam formæ eſt* (*Formam autem dico quod quid erat eſſe*) *& ipſius totius, quod ex forma, & ipſa materia eſt. Sed rationis partes* (hoc eſt definitionis) *quæ formæ ſolum ſunt: ratio vero eſt ipſius vniuerſalis*. Vbi vides quomodo formæ tribuat importare totam quidditatem rei, & quomodo eaſdem partes tribuat

Mēs Ariſt. alio modo expreſſa circa indiuiduationē.

Quid dicat materia.

Forma de qua dicat retineat ...

à qua aliquid proueniat, eſt ſemper talis, & ideo continuò prouenire poteſt; & proinde ſi quod ſemel emanauit ab aliquo principio, deſtruatur, rurſus de nouo aliud emanabit, quia perſeuerat eadem virtus. Cum ergo ex vi ſui eſſe materia ita ſit principium, & radix vnius numero quantitatis, vt poſſit etiam eſſe alterius, nec vnquam ita determinari poſſit, quin ſemper poſſit eſſe principium diuerſarum quantitatum, ſequitur, quòd non detur huiuſmodi ſigillatio materiæ, quæ determinetur, vt ſit principium indiuiduationis huius numero indiuidui, ex eo, quòd ſit radix huius determinatæ numero quantitatis.

Satiſfit rationibus in oppoſitum.

SECTIO III.

I. Potiſſimum negocium pro ſolutione rationum in oppoſitū conſiſtit in explicatione auctoritatum Ariſt. quibus videtur tribuere materiæ eſſe principium indiuiduationis; his enim illuſtratis facilè cœteræ rationes ſoluentur, vtpote quia ex auctoritate ipſius Ariſtotelis deducuntur. Ad primam ergo auctoritatem ex tex. 11. lib. 3. Metaph. vbi docet, Vnum eſſe id, quod indiuiſibile eſt, & contingere dupliciter aliquid eſſe indiuiſibile, nempe ſecundùm ſpeciem, & ſecundùm quantum, reſpondetur, quòd ibi aſſignat duos modos vnitatis, quorum primum vocat ſecundùm ſpeciem, intelligens per ſpeciem ipſam rei eſſentiam vltimò completam, & in infima ſpecie conſtitutam; ideò autem ponit hanc vnitatem eſſentialem ſecundùm ſpeciem, quia ſola infima ſpecies eſt indiuiſibilis ſecundùm eſſentiam; genus autem eſt diuiſibile eſſentialiter; quam rationem ipſe quoque Ariſt. inſinuat, dum occurrens tacitæ obiectioni, quòd præter has vnitates detur etiam generica, ait *Genera autem magis diuiſibilia in ſpecies; vnum erit profectò, quod vltimò prædicatur; non enim eſt homo genus ſingularium hominum*. quaſi dicat, genus non importare vnitatem eſſentialem ſimpliciter, quia eſt diuiſibile eſſentiate. Alterum autem modum vnitatis ait eſſe ſecund ùm *Quantum*; per quantum autem intelligit eſſe numericum, indiuiduale, quod ſatis ex eo colligitur, dum vocat hanc vnitatem poſteriorem ſpecifica. Ideo autem vnitatem indiuidualem, ſeu numericam vocat ſecundùm quantum, non quia quātitas, aut materia ſignata quantitate, ſit principium indiuiduationis; ſed quia vnitas indiuidualis conſtituit numerum, qui importat aliquid quantum. Quod autem ita Ariſt. accipiendus ſit, patet ex eo, quòd 12. Metaph. primus motor eſt vnus numero, vnde illi tribuit nedum indiuiſionem ſecundùm ſpeciē, ſed aliam maiorem, nempe ſecundùm numerum, quæ tamen propriè non eſt ſecundùm quantum, cum in primo motore non ſit quantitas; vnde niſi in illo tex. 11. lib. 3. Metaph. per vnum ſecundum *Quantum* intelligeret, quodcunque vnum vnitate numerica etiam ſine quantitate, & ſumeret vnitatem numericam, prout præciſè importat indiuiſionem in plura non enumeraſſet omnes modos vnitatis, cum detur vnum numero ſine quantitate.

Ad primam auctoritatē Ariſt.

Duplex vnitas ex Ariſt.

Quid vnitas ſecundū ſpeciem.

Quid ſecundum quātum ex Ariſt.

II. Quod autem ſpectat ad alias auctoritates Ariſt., quibus videtur tribuere materiæ, eſſe principium indiuiduationis, vt verus ſenſus ipſarum teneatur, oportet declarare, quid nomine formæ, & quid nomine materiæ intelligat, ſi enim hoc teneatur facilè erit, omnes illas auctoritates explicare. Vt igitur, tum ex illis, tum etiam ex alijs locis colligitur, nomine formæ intelligit quidditatem rei in communi ſumptam, & præciſè conſideratam, vt eſſet quidditas hominis, quidditas lapidis, atque aliarum rerum: nomine verò materiæ intelligit entitatem rei, in qua inuoluitur quidditas. Dicitur autem quidditas forma, tum quia importat eſſe formale rei, tum etiam quia reſpectu illius entitatis, in qua inuoluitur, ſe habet veluti forma, nam illi tribuit eſſe formale, & cōnſtituit in tali, vel tali eſſe. Entitas autem dicitur materia, tum quia veluti ſubijcitur eſſe formali, quod in ipſa imbibitur, tum etiam quia importat eſſe materiale rei: vnde diſtinctio entitatiua ſolet dici materialis, non verò formalis, quia non facit differre eſſentialiter. Atque quòd in hunc ſenſum accipiat Ariſt. formam, & materiam, colligitur primò ex tex. 28. lib. 7. Metaph. quem Auctores oppoſitæ ſententiæ pro ſe citant: ibi enim agens

Quid per formam, & materiam intelligat Ariſt.

Varij textus Ariſt. illuſtrati.

Digitized by Google

agens contra ideas Platonis, quas ſupponit importare rerum quidditates in communi, docet non eſſe neceſſe, ponere has formas tanquam exemplaria, ſed generans facere formam in materia hoc eſt producere quidditatem rei in entitate immerſam, & quòd forma in his oſsibus, & in his carnibus eſt Callias, aut Socrates. Eius verba ſunt *Quare patet, quòd non oportet tanquam exemplar formam ponere.* Et poſt pauca *ſed generans ſufficiens eſt, vt faciat, & cauſa ſit forma in materia, tota verò iam talis forma, in his carnibus, & oſsibus Callias, & Socrates.* Vbi vides proceſſum Ariſ. Impugnat enim ideas Platonis, quas vocat formas; & dicit non eſſe neceſſarias, vt concurrant ad generationem tanquam exemplaria, quia generãs ſufficiens eſt ex ſe, vt faciat in materia has formas, ſeu id, quod dicunt ideæ, quod etiam ex eo antea confirmauerat, quia aliquando generãs generat ſibi ſimile, & proinde non debet natura illa, quæ eſt in genito profluere ab idea cum habeat ſufficiens principium in generante. Sumit ergo formam pro rei quidditate, quia cum velit excludere neceſſitatem idearum ex eò, quòd generans facit formam, niſi formam ſumeret pro quidditate, quam important ideæ, non excluderet neceſſitatem ipſarum, quia aliquis diceret, eſſe neceſſarias vt dent quidditatem indiuiduis, quod etiã ſupponebat Ariſ. ſupponebat enim, Platonem poſuiſſe has ideas, vt ab ipſis profluerent quidditates rerum. Verùm ſi per formam intelligit quidditatẽ, oportet vt per materiam intelligat entitatẽ, quia debet intelligere id, quod correſpondet tanquam materia tali formæ, & id, in quo fit talis forma à generãte, fit autem in entitate, quia ſimul cum ipſa producitur. Et hoc totum confirmatur ex eo, quod ſubſequitur, quòd tota forma in his carnibus, & oſſibus eſſet Callias, & Socrates, ſubdit, quòd habet talis forma diuerſitatem propter materiam, & inquit *Et diuerſa quid propter materiam (diuerſa etenim) idem autem ſpecie, indiuiſibilis nanq; forma eſt.* Vbi vides, quomodo formæ tribuat diuerſitatem, & vnitatem: diuerſitatem quidem propter materiam, & identitatem ſecũdum ſpeciem; & ſubdens rationem, ſit idem ſpecie, quia, ait forma eſt indiuiſibilis, ſumit ergo formam pro ſpecie, & pro eſſentia indiuiſibili, non autem pro forma informante materiam, quia hæc eſt diuiſibilis ſecundum entitatem, quemadmodum etiam ipſa materia: vnde ſi ſumit, prout eſt indiuiſibilis, neceſſe eſt, vt ſumat pro quidditate ſpecifica, quia hæc ſola eſt indiuiſibilis ſecundùm ſpeciem. Et per hoc etiam explicata manet tertia auctoritas, & patet quomodo inde non colligatur, materiam ſignatam quantitate eſſe principium indiuiduationis.

Forma importat per Ariſ. quidditatẽ rei.

III Præterea quòd in hoc ſenſu Ariſ. vſurpet materiam, & formam colligitur & clarius ex tex 35. eiuſdem lib. 7. vbi enim docet, quòd tam forma, quàm totum quod conſtat ex materia, & forma, habet partes, & quòd partes formæ ſunt partes definitionis; partes autem definitionis ſunt genus, & differentia, & proinde cum forma conſtet ex his partibus, non aliud importabit, quàm ſpecificam eſſentiam rei. Verba Ariſ. ſunt. *Pars itaq; etiam forma eſt. (formam autem dico quod quid erat eſſe) & ipſius totius, quod ex forma, & ipſa materia eſt. ſed rationis* (nẽpe definitionis) *partes, quæ formæ ſolùm ſunt.* Si ergo forma eſt quidditas rei, materia non erit aliud, niſi id, cui exhibetur talis forma; & cum exibeatur entitati, iam nomine materiæ intelligetur entitas: & totum quod conſtat ex materia, & forma erit indiuiduum.

Altera ex tex. dilucidatur.

Atque hanc applicationem confirmant ea quoque, quę habet in tex. 39. ibi enim docet, quòd homo, ſeu animal in communi inuoluit materiam, & formam, vnde cum materia inuoluatur in eſſentia communi, non poteſt eſſe ea, que ex vi ſuæ quidditatis indiuiduet; vnde cum tribuit materiæ indiuiduare, oportet vt intelligat de alia materia, quàm de ea, quæ eſt ſubiectum phyſicæ formæ ſubſtantialis. Habes autem hanc doctrinam Ariſ. in his verbis. *Manifeſtum autem eſt, quòd anima quidem ſubſtantia prima, corpus vero materia: homo verò, vel animal, quod ex ambobus, vt vniuerſale. Socrates verò, & Coriſcus, ſi anima quidem* (hoc eſt duplex eſt.) *duplex.* Vbi vides, quomodo materiæ tribuat conſtitutionem naturæ vniuerſalis, & poſtea independenter ab illa ponat multitudinem iuditiduorum.

Duplex materia ex Ariſ.

IV Sed quod omnem euacuat difficultatem circa mentem Ariſ. eſt tex. 53. eiuſdem lib 7. Metaph. ibi enim docet,

quòd

poterit ex ijs, quæ ſupta diximus, nam non vacat eas modo expendere.

A 1 primâ ratione ppoſitis ſententia

IX. Quod autem ſpectat ad rationes, quibus Thomiſtæ, ſuam ſententiam confirmant. Prima exigeret declarationem, an materia ſit radix multiplicationis indiuiduorum, & an ea, quæ non habent materiam poſſint numericè multiplicari, quod non eſt modò diſputandum. Vnde quicquid ſit nunquam materia poteſt eſſe formale conſtitutiuum indiuidui: ideo cum dicitur, illud eſſe principium indiuiduationis, quod eſt principium diſtinctionis, & multiplicationis, verum eſt, ſi intelligatur de principio formali multiplicationis, atque formali diſtinctiuo; non autem de radicali: principium enim indiuiduationis, ſicuti debet formaliter conſtituere in eſſe indiuiduali, ita etiam debet formaliter diſtinguere, & conſequenter multiplicare, non autem radicaliter. Vnde quamuis materia eſſet radix, in qua fundaretur multiplicatio indiuiduorum, adhuc tamen aliud principium formale indiuiduationis concedendum eſſet: & ſicuti materia habet in ſe ſuam intrinſecam indiuiduationem, qua vna ab alia diſtinguitur, ita etiam concedenda eſſet in forma intrinſeca indiuiduatio, qua per ſuum eſſe vna ab alia diſtinguatur. Atque hinc fit, quòd ſi materia eſt principium radicale multiplicationis indiuidualis, poſita materia, quæ concurrat ad conſtitutionem indiuiduorum, ſolùm conſecutiuè ponatur indiuidualis multiplicatio; & ea ablata, ita vt non concurrat ad conſtitutionem indiuiduorum, etiam ſolùm conſecutiuè auferatur indiuidualis multiplicatio, non autem formaliter.

Pricipia indiuiduationis idem ac diſtinctionis & quomodo.

X. Ad ſecundam autem reſpontur. Formam ſubſtantialem conſiderari poſſe, & ſecundùm eſſentiam, & ſecundùm entitatem phyſicam, primo modo eſt principium naturæ communis, verùm quia materia quoque conſiderari poteſt ſecundùm eſſentiam, & entitatem, ideo ipſa quoque eſt principium naturæ communis, conſiderata ſecundùm eſſentiam: at ſecundùm entitatem tam ipſa, quàm forma, ſuppoſito quòd forma habeat propriam entitatem, ſicuti ſeipſis; & non per aliquid ſuperadditum ſunt indiuiduæ, ita etiam conſtituunt compoſitum indiuiduum; & ſicuti ipſarum quidditas eſt principium naturæ communis, ita phyſica entitas, ex eo, quòd eſt incommunicabilis pluribus per modum ſuperioris, conſtituit eſſe indiuiduum.

XI. Ad tertiam conceditur, quòd principium indiuiduationis debeat conferre incommunicabilitatem, ſed illam, quæ opponitur communicabilitati naturæ communis: vnde ſicuti natura communis eſt communicabilis pluribus inferioribus per modum ſuperioris, ita principium indiuiduationis debet conferre incommunicabilitatem, qua indiuiduum reddatur incommunicabile pluribus per modum ſuperioris. Hoc autem non præſtat materia ſignata quantitate, tum quia vnaquæque res, ex vi ſuæ entitatis phyſicæ, eſt incommunicabilis pluribus per modum ſuperioris; tum quia ipſa quoque materia, conſiderata abſque illa ſigillatione quantitatis, adhuc eſt indiuidua, & proinde aliunde habet ſuam indiuiduationem; nec eſt neceſſe, vt ſit indiuidua, quòd ſit propria vnius tantùm indiuidui, quia ex natura ſua poſſit eſſe modò ſub vna, modò ſub alia forma, eadem numero in diuerſis indiuiduis, tanquam commune ſubiectum. ſufficit autem, quòd entitas huius materiæ non poſſit eſſe entitas alterius, nec entitas huius formæ, aut compoſiti poſſit eſſe alterius; hoc enim ſaluat, quòd principium indiuiduationis ſit proprium cuiuſcunque indiuidui.

Ad tertiam.

Quâ incommunicabilitatẽ cõferat principiũ indiuiduationis.

XII. Ad quartam dicendum eſt, diſtinctionem indiuidualem eſſe matetialem, ſi materiale accipiatur pro entitatiuo, & prout contradiſtinguitur ab eſſe quidditatiuo; non autem, ſi materiale accipiatur, pront dicit quid deſumptum à materia, quę eſt primum ſubiectum; tunc autem diſtinctio indiuidualis deſumi poteſt à quolibet eſſe entitatiuo, ſiue hoc ſit materiæ, ſiue formæ: vnde forma poterit cauſare duplicẽ diſtinctionẽ formalẽ, ſi ſit diuerſa ſecũdùm ſnam entitatem: & numericam, ſeu indiuidualem ſecundùm phyſicam entitatem. Denique ad quintam reſpon-

Ad quartam.

Quomodo diſtinctio indiuidualis ſit materialis.

Digitized by Google

detur, indiuiduum eſſe ſubiectum vltimum in coordinatione prædicamentali; verùm conſtitui in ratione talis ſubiecti per id, quòd ſit incommunicabile pluribus per modum ſuperioris, non autem per aliquam rationem ſubiecti phyſici receptiui: vnde principium indiuiduationis non debet deſumi à materia phyſica, quæ eſt primum ſubiectum tranſmutationis, quia tantùm abeſt vt ſecundùm hanc rationem ſubiecti ipſa etiam ſit communicabilis pluribus, & indigeat indiuiduatione; de facto enim in pluribus reperitur: Principium ergo indiuiduationis meta phyſicum deſumitur ab eſſe phyſico rei entitatiuo, quia hoc eſt incommunicabile pluribus per modum ſuperioris.

Id quãuis.

Indiuiduũ quare ſubiectũ, & vnde rōne ſubiecti deſumat.

XIII. Quod autem ſpectat ad peculiaria fundamenta cuiuſcunque modi dicendi ſoluta manent ex ſuperius dictis vnde nunc ſolùm reſtat doctrinam traditam pro eorumdem ſolutione applicare: vnde ad fundamentum primi modi dicitur; quòd licèt materia ſit primum ſubiectum, & conſequenter nequeat recipi in ſubiecto, non tamen eſt primum irreceptibile ſimpliciter, ita vt cœtera ratione ipſius habeant, quòd non poſſint recipi in ſubiecto, nam ſubſtantiæ ſeparatæ nequeunt recipi in ſubiecto, non tamen id habent ratione materiæ: irreceptibilitas enim in ſubiecto prouenit ex eo, quòd aliquid non ſit actus completiuus inchoatæ naturæ, & per ſe ſubſiſtat, vnde hoc per ſe primò nedum conuenit materiæ, ſed omnibus ſubſtantijs ſeparatis. Sed quicquid de hoc ſit, & ſuppoſito quòd ſaltem in materialibus materia ſit primum irreceptibile, & materialia habeant ex eo, quòd ſunt vnita cum materia, quòd nequeant ampliùs recipi in ſubiecto; hinc tamen ſequitur, vt in ſuperioribus diximus, quòd materia conferat incommunicabilitatem illam, quam dicit vt indiuiduum eſt, quia, vt tale eſt, dicit ſolam incommunicabilitatem oppoſitam communicabilitati naturæ communis, nempe illam, qua nequit pluribus inferioribus communicari per modum ſuperioris, tanquam eſſentiale conſtitutiuum eorumdem; hæc autem incommunicabilitas ſtat cum illa communicabilitate, qua aliquid poteſt alteri communicari tanquam ſubiecto, quia forma licèt indiuidua poteſt adhuc communicari ſubiecto; & ideo incommunicabilitas per modum ſuperioris, cum ſtet cum communicabilitate reſpectu ſubiecti, & adæquatè opponatur cum communicabilitate naturæ communis, quæ tota tollitur per poſitionem ipſius, ſola ſaluabit totam incommunicabilitatem indiuidui. Cum autem inſtat Soncin. quòd natura communis, ſeu vniuerſale eſt in inferioribus etiam tanquam in ſubiecto, Reſpondetur eſſe tanquam in ſubiecto prædicationis, non autem inhæſionis, ſeu receptionis, & id habere ex eo, quòd eſt in ipſis tanquam eorumdem eſſentiale conſtitutiuum; & ſolùm inferiora dicuntur ſubiectum, quia cum ſuperius inſit ipſis per eſſentialem identificationem; & ab ipſis contrahatur, in linea prædicamentali ponuntur ſub ipſo, atque in naturali prædicatione ſubijciuntur.

Ad fundamẽtũ primi modi dicendi.

Materia non eſt primũ irreceptibile.

Quã incõmunicabilitatẽ conferat materia & quæ ſit incõmunicabilitas indiuidui.

Quomodo inferiora ſint ſubiecta ſuperioris.

XIV. Ad alteram autem partem eiuſdem fundamenti de quantitate reſpondetur, quòd quantitas non eſt principium indiuiſionis, qua vnum eſt indiuiſum indiuidualiter in ſeipſo: imò quomodo, cum quantitas ſit eſſentialiter diuiſibilis in partes eiuſdem rationis, ex quibus conſtat; poteſt eſſe principium indiuiſionis? facit enim diuiſibile id, cui exhibetur: at indiuiduum vt tale eſt, omnino indiuiſibile eſt. Quamobrem ſciendum eſt, quòd alia eſt diuiſio quantitatiua, & alia indiuidualis. Indiuidualis facit, vt aliquid in plura diuidatur per modum ſuperioris in inferiora: & proinde indiuiduum eſt indiuiſum in ſe; & indiuiſibile in plura indiuiſione oppoſita diuiſibilitati naturæ communis; & vnum indiuiduum diuiditur ab alio ea diuiſione, qua diuidunt naturam communem, quæ prouenit ex eo, quòd importet contractiuum naturæ, & rationem incommunicabilitatis reſpectu inferiorum. Diuiſio autem quantitatiua eſt in partes eiuſdem rationis, & non cadit ſupra naturam communem, quæ diuidatur in ſua inferiora, ſed ſupra eſſe indiuiduale quia ſola indiuidualis quãtitas poteſt diuidi in partes; neque fit per modum contractionis, ſed per ſeparationem partis à parte. Quare cum alia ſit diuiſio indiuidualis, & alia quãtitatiua, nequit indiuidualis haberi ra-

Alia diuiſibilitas quãtitatiua alia indiuidualis.

Qualis ſit diuiſio indiuidualis.

Diſcrimẽ inter indiuiduale & quãtitatiuã.

tio-

tione quantitatis, ſed aliunde deſumenda erit. A que quod alia ſit indiuidualis, & alia quantitatiua diuiſio etiam ex eo euidenter colligitur, quod cum aliquid diuiditur indiuidualiter, poteſt in recto prædicari ſecundùm ſe totum de vnoquoque membro diuidente: vt contingit in qualibet natura communi; ſic cum homo diuiditur in Petrum, Paulum, & alios indiuiduos homines, prædicatur in recto de vnoquoque ipſorum: at quando aliquid diuiditur diuiſione quantitatiua; diuiſum non prædicatur ſecundùm ſe totum de quolibet diuidente; ſi enim aliquod totum quantitatiuum, vt quantitas decem palmorum, diuidatur in duas medietates, non valet dicere de qualibet ipſarum ſeorſim, hæc dimidietas eſt quantitas decem palmorum; hoc autem totum prouenit ex eo, quia totum quãtitatiuum non reperitur in ſingulis partibus per modum ſuperioris conſtitutiui. Præterea ex eo etiam confir., quòd quantitas eſt diuiſibilis duplici diuiſione, alia qua quantitas vt ſic diuiditur in hanc, & illam numero quantitatem, quæ eſt indiuidualis diuiſio, & alia qua vnaquæque quantitas indiuidualis poteſt diuidi in plures partes, atque hæ diuiſiones ſunt diuerſæ inter ſe, vna namque fit ſecundum communem naturam: altera vero ſecundum quantitatem iam indiuiduam, quæ eſt diuiſio quantitatiua: & proinde, oportet concedere, quod alia ſit diuiſio quantitatiua, & alia indiuidualis. Et quamuis per diuiſionem quantitatiuam conſurgant plura indiuidua, non tamen per ſe conſurgunt ex vi illius diuiſionis, ſed per accidens: nam in tantum conſurgunt, in quantum entitas illa quantitatiua ſecundum ſe totam eſt indiuidua, & proinde indiuiduatio in tota ipſa imbibitur, & ad diuiſionem illius diuidatur non quidem formaliter ſecundum rationem indiuiduationis quia tali pacto eſt indiuiſibilis, ſed materialiter ratione entitatis, in qua reperitur, & non ſunt plura indiuidua reſpectu diuiſi quod tunc diuiditur, ſed reſpectu naturæ communis, quæ in vnoquoque ipſorum contracta, & incommunicabiliter exiſtens reperitur: & proinde talis diuiſio non eſt indiuidualis, ſed merè quantitatiua.

Licèt ex diuiſione quantitatiua conſurgat plura indiuidua, non tamè indiuidualis.

XV. In ſecundò autem modo dicendi habetur, quòd materia non poteſt eſſe principium proximum indiuiduationis, ſed ſolùm remotum, quia eſt communis pluribus indiuiduis. Verùm hoc non rectè dicitur nam quod eſt principium indiuiduationis aut eſt tale proximè, aut nullo modo; nihil enim poteſt eſſe principium formale indiuiduationis, niſi participet rationem formalem indiuiduationis; ſtatim autem ac participat eſt principiũ proximum. Deinde materia eſt in ſe indiuidua quando exhibetur cuicunque compoſito, nec minus indiuidua, quàm forma, & ideo cum ex partibus indiuiduis conſurgat totum indiuiduum, non minus per ipſam indiuiduabitur compoſitum, quàm per formam. Cum autem ſubditur, quòd materia nequit diſtinguere indiuiduum, quia ſolus actus diſtinguit, & ideo neceſſaria eſt forma quæ diſtinguat; neque id rectè dicitur, quia cum dicitur, actum diſtinguere, intelligitur de diſtinctione ſpecifica: an non vna materia diſtinguitur ab alia, ſecundum proprium eſſe intrinſecum? ſicuti ergo diſtinguitur ſecundùm ſuum eſſe entitatiuum, ita etiam dum per ſeipſam conſtituit compoſitum, poteſt facere, vt diſtinguatur ab alio. imo ſi ſola forma diſtingueret, non ponerent diſtinctionem in eſſe intrinſeco materiæ, & proinde compoſitum non diſtingueretur ab alio ſecundùm totum ſuum eſſe. Neque indiuiduare eſt actuare actu phyſico, & reſpectu ſubiecti phyſici, ſed actu metaphyſico reſpectu naturæ communis, & ideo hoc non competit formæ ſubſtantiali phyſicæ. Quod autem ibi dicitur de quantitate ſigillante materiam coincidit cum alijs modis dicendi, & ſatis ſuperque impugnatum eſt. In cœteris autem modis dicendi nulla ratio alicuius momenti continetur, cui oporteat reſpondere, & illa tota doctrina iam impugnata eſt. Solùm aduertimus, non rectè dici, conſtitutiuum indiuiduationis in illo priori, in quo compoſitum terminat generationem, non eſſe materiam Vt præhabentem quantitatem, quia cum totum compoſitum ſit intrinſecè indiuiduum, neceſſe eſt, quòd conſtitutiuum indiuiduationis ſit intrinſecum toti compoſito. Similiter non rectè dicitur, quòd illud, quod aliquid præhabet in virtute, poſſit exhibere eumdem

Ad fũdamenti ſecũdi modũ.

Materia aut fũdamentum proximũ indiuiduationis, aut nullo modo.

Materia diſtiguit, & quomodo.

Quod in virtute cõtinetur, non põt exhibere eũdẽ effectũ formalẽ, ac formaliter exiſtens.

eſſe-

effectum, quam exhibet id, quod præhabetur, quia ad effectum formalem requiritur cauſa formalis, formali modo exiſtens, non autem contenta in virtute, ſic quod eſt calidum virtualiter ſe exhibendo non facit calidum formaliter.

Materia ſignata quātitate nō eſt pricipiū indiuidui prout opponitur multitudini

XVI. Ex dictis autem colligitur, non rectè quoſdam Recentiores, vt tribuant materiæ ſignatæ, eſſe aliquo modo principium indiuiduationis aſſerere, quòd ſit principium indiuiduationis, quatenus indiuiduatio opponitur multitudini: nam indiuiduum opponitur multitudini per id, quòd conſtituitur in ſe indiuiſum; multitudo enim importat plura, inter quæ adſit diſtinctio, cum ergo conſtituatur in ſeipſo indiuiſum per id formaliter, quòd conſtituitur incommunicabiliter exiſtens, nam eo ipſo formaliter, quod incommunicabiliter exiſtit, non poteſt pluribus communicari, & conſequenter ita eſt in ſe indiuiſum, vt nequeat in plura diuidi, hinc fit, vt vnum ſit tantùm formale conſtitutiuum indiuidui tum in eſſe indiuidui, tum prout opponitur multitudini; præſertim quia opponitur multitudini vt indiuiduum eſt formaliter. Vnde ad ſummum quantitas dici poteſt principium indiuiduationis indicatiuum, vt in ſuperioribus etiam adnotauimus, quatenus ratione certarum dimenſionum nos inducit in cognitionem vnius indiuidui diſtincti ab alio. Quod etiam adnotauit D. Th. Opuſ. 32. de Natura materiæ cap. 3. vbi hæc habet. *Ideò dicitur, quòd materia ſub certis dimenſionibus eſt cauſa indiuiduationis non quòd dimenſiones cauſent indiuiduum, cum accidens non cauſet ſuum ſubiectum, ſed quia per dimenſiones certas demonſtratur indiuiduum hic, & nunc, ſicuti per ſignum proprium indiuidui, & inſeparabile*. Vbi aduerte, quòd cum iſtæ certæ dimenſiones ſint variabiles, ſolùm hic, & nūc poſſunt indicare indiuiduum non autem ſemper.

Quomodo quātitas dici poſſit pricipiū indiuiduationis.

D. Th.

An forma ſit principium indiuiduationis. Diſput. XXXVIII.

Affirmatiua ſententia. *Sect.* *I.*
Formam non eſſe principium indiuiduationis. *Sect.* *II.*
Soluuntur rationes oppoſitæ ſententiæ. *Sect.* *III.*

Affirmatiua ſententia.

SECTIO I.

I. CVm materia, neque ſe ſola conſiderata, neque prout eſt ſignata quantitate ſit principium indiuiduationis, vt in diſputatione præcedenti conſtitutum eſt, reſtat nunc videre de forma, an ipſa de ſe ſit indiuidua, & ſit principium indiuiduationis reſpectu compoſiti ſubſtantialis, ita vt non aliunde habeat ſuam indiuiduationem, quàm à forma. Quòd autem forma ſit principium indiuiduationis deſumitur ex Auicen. 6. Natur. par. 1. Auer. 3. Phyſ. com. 60. & lib. 4. com. 38. & 1. de Anima com. 7. & lib. 2. com. 7. 8. & 9. Zimara Theorem. 97. Achil. lib. 1. de element. cap. 26. Durand. in 4. diſt. 4. quæſt. 1. num. 6. & ſequenc. qui ait, quòd cuicunque materiæ vniatur anima, erit ſemper idem numero indiuiduum, quia erit eadem numero forma, Zabarel. lib. de Conſtit. indiuidui cap. 6., qui docet indiuidua ratione materiæ habere multitudinem, ratione verò formæ habere vnitatem indiuidualem, & diſtinctionem. Citatur etiam Gandauens. de ſubſtantia Orbis quæſt. 7. Conueniunt autem hi Auctores in hoc, quòd materia non ſit ex ſe indiuidua, ſed habeat indiuiduationem à forma, quæ etiam compoſitum indiuiduet, cum nequeat indiuiduari per materiam.

Affirmatiua ſententia.

Auicen. Auer. Zimara. Achil. Durand. Zabarel. Gand.

II Pluribus autem hanc ſuam opinionem confirmant. & primò arguunt Ariſt. auctoritate 2. de Anima tex 2. vbi docet, quòd materia non dicit hoc aliquid forma autem dicit hoc aliquid. ait enim *Dicimus itaque vnum*

Fūdamēta allatæ ſentētiæ

quoddam genus eorum, quæ ſunt, ſubſtantiam. Huius autem aliud quidem ſicut materiam, quod ſecundùm ſe quidem non eſt hoc aliquid. Aliud autem formam, & ſpeciem ſecundùm quam iam dicitur hoc aliquid. Cum igitur hoc aliquid ſignificet indiuiduum, iam ipſa forma indiuiduabit, cum propter ipſam conſurgat hoc aliquid. Hinc etiam eliciunt confirmationem. Principium indiuiduationis ſubſtantiæ materialis debet eſſe proprium illius, & eſſe aliquid ſubſtantiale, & reddere ſubſtantiam hanc numero deſignabilem; hoc autem totum competit formæ, quoniam cum faciat hoc aliquid, & ſit quid ſubſtantiale, reddit conſequenter ſubſtantiam hanc numero deſignabilem. Secundò principaliter arguunt: Res habent eſſe à forma, & per ipſam diſtinguuntur, & ſicuti compoſitum commune ſecundùm eſſentiam conſideratum diſtinguitur eſſentialiter ab alio per formam in communi acceptam, ita hoc compoſitum numero diſtinguitur ab alio numericè per hanc formam numero; ergo cum principium indiuiduationis ſit illud, quod conſtituit in eſſe indiuiduali, & diſtinguit à cœteris indiuiduis, forma erit principium indiuiduationis.

Secundū.

III. Tertiò arguit Zabarel. in illo cap. Materia eſt pura potentia à ſe excludens omnem actum cuiuſcunque prædicamenti; nec etiam habet propriam exiſtentiam, nec eſt vna numero poſitiuè, ſed ſolum negatiuè; ergo ipſa ſicuti recipit exiſtentiam in genere cauſæ formalis à forma, recipit etiam ab ipſa indiuiduationem, quia id formaliter dat indiuiduationem, quod dat exiſtentiam; ex quo fit, quòd cum materia non habeat propriam indiuiduationem, tota indiuiduatio compoſiti ſit à forma. Quartò arguit idem Zabarel. Materia non tribuit compoſito vnitatem ſpecificam, vt per ſe euidens eſt, nam ſi ſumantur diuerſa compoſita, quæ differant ſpecie, habent eamdem materiam ſpecie, vnde ſi tribueret vnitatem ſpecificam, deberent ex vi materiæ eſſe idem ſpecie; ergo neque tribuere poteſt vnitatem indiuidualem, quia quod non poteſt eſſe principium vnitatis ſpecificæ, nec etiam erit numericæ, cum hæc ſit maior vnitas, & alias includat.

Tertiū.

Quartū.

IV. Quintò arguit Duran. Materia eſt pura potentia, & prope nihil, ita vt ſolùm ſubſtantietur per poſſe, & nullam ex ſe dicat actualitatem, vnde ex ſe non habet aliquod eſſe, ſed tamen poſſe eſſe, & totum ſuum eſſe eſt à forma: hinc autem fit, quòd de ſe nullam habeat entitatem, ſed ſolùm potentiam ad entitatem; ergo cum identitas, & diuerſitas conſequatur eſſe, ex ſe nullam habebit diuerſitatem ad aliam materiam, ſed ſolùm potentiam ad diuerſitatem, ergo habebit à forma quia iam illam habet, & non ex ſe: ergo etiam compoſitum, indiuiduabitur à forma. Sextò arguit idem Durand. Animal, quod nutritur, poſt conuerſionem alimenti remanet idem, nam nō poteſt dici, quòd ſit diuerſum ſecundùm totum, vt patet; nec etiam ſecundum partem, quia non eſt ſecundùm formam, quia in hoc differt nutritio à generatione, quod in nutritione materia non accipit nouam formam, ſed fit ſub forma, quæ prius exiſtit: nec etiam ſecundùm materiam, cum præexiſtens remaneat, nec habeat partes præciſa ſingularitate, ſecundùm quas inducatur de nouo. Cum ergo in nutritione fiat de nouo forma animalis in materia nutrimenti, ſi materia haberet aliam vnitatem ab ea, quam recipit à forma, tunc materia poſt nutritionem differret à materia, quæ præceſſit nutritionem, ſicuti totum à parte, & conſequenter non eſſet idem animal: vnde oportet, quòd materia habeat ſuam identitatem, & diuerſitatem à forma, & conſequenter etiam compoſitum.

Quintū.

Sextū.

Formam non eſſe principium indiuiduationis.

SECTIO II.

I. Qvamuis allata ſententia videatur habere aliquam probabilitatem, communiter tamen reijcitur; & Thomiſtæ, vt vidimus diſputatione præcedenti putant, impoſſibile eſſe, quòd ad indiuiduandum concurrat. Ex ijs autem, qui neque materiæ tribuunt eſſe principium indiuiduationis, eam impugnant. Perer. lib. 6. cap. 12. qui quamuis principaliter tribuat formæ eſſe principium indiuiduationis, conſtituit tamen etiam ma-

Oppoſita ſententia communis.

Perer.

Suarez Aueſa Meuriſſe

teriam Suarez in Metaph. diſp. 5. ſect. 4. Auerſa in Logica quæſt. 9. ſect. 7. & Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3 quæſt. 6. concluſ 5. ſentiunt, quòd indiuiduatio ita ſit à forma, vt etiam ſit à materia, quia vtraque eſt indiuidua, vnde conſtituant compoſitum indiuidnum, in quo etiam conueniunt alij, qui docent, res ſeipſis indiuiduari, aut per ſuam hæcceitatem quos infra ſuo loco recenſebimus.

1. concl. Forma non eſt pricipiũ indiuiduationis reſpectu materiæ.

II. Hanc autem communem ſententiam ſtatuentem; Formam non eſſe adæquatum principinm indiuiduationis, veram exiſtimo, vnde pro illius explicatione Dico primo. Formam non eſſe principium indiuiduationis reſpectu materiæ. Probatur, & quidem valida ratione, ſi rectè perpendatur. Non poteſt forma eſſe principium indiuiduationis reſpectu alicuius niſi in ſeipſa ſit indiuidua, quomodo enim indiuiduaret, niſi eſſet indiuidua? Verùm, cum non ſit aliud, à quo indiuiduari poſſit, oportet dicere, quòd ſeipſa ſit indiuidua: ſi autem ſeipſa eſt indiuidua, cur etiam materia non erit ſeipſa indiuidua, abſque eo, quòd mendicet indiuiduationem à forma? Et quamuis aſſignent diſparitatem inter materiam, & formam, dicentes, formam poſſe eſſe indiuidnam ſeipſa, quia eſt eſſentialiter actus, materiam autem non poſſe, quia eſt eſſentialiter potentia, nihil tamen proficiunt; nec huiuſmodi diſparitas ad propoſitum facit: ſi enim ex eo, quod forma eſt eſſentialiter actus, eſſet ſeipſa iudiuidua, neceſſe eſſet, quòd ratione actus formaliter habe et indiuiduationem; quam tamen non habet ex vi illius: ſiquidem forma in communi importat rationem actus ſubſtantialis formaliter, nec tamen tunc dicit indiuiduationem aliquam: vnde quantùm eſt ex vi actus non importat indiuiduationem, ſed ab illa præſcindit, & proinde non rectè ex eo, quod ſit eſſentialiter actus, aſſeritur, quod ſeipſa ſit indiuidua. Et confirmatur; ſi materia conſideretur ſecundum ſuam rationem eſſentialem, nempe ſecnndùm rationem potentiæ, eſt quid communicabile pluribus indiniduis materiæ: ſimiliter ſi quælibet forma conſideretur ſecundùm rationem eſſentialem talis formæ, eſt quid communicabile pluribus indiuiduis eiuſdem formæ: vnde tam forma, quàm materia ſecundùm eſſentiam, quamuis vna dicat actum, & altera potentiam pari modo ſe habent: ergo etiam pari modo ſe habebunt ſecundùm eſſe phyſicum exiſtens, & ſicuti forma ſeipſa eſt indiuidua ſecundùm eſſe phyſicum, quo terminat productionem, ita etiam materia.

Quòd forma ſit actus eſſentialiter, & materia potẽtia nõ facit quòd illa ſit ſeipſa indiuidua, hæc certe nõ

Quò ad indiuiduationẽ equali modo ſe habẽt materia, & forma.

Confir.

III. Confirmatur principaliter hæc ratio. Materia ex vi proprij eſſe terminat ſuam peculiarem productionem, nempe creationem, qua ponitur in actu quæro ergo, quodnam eſſe recipiat ex vi huius productionis, an commune, an verò ſingulare? non commune, quia per nullam actionem poteſt poni à parte rei aliqnid communicabile pluribus per modum vniuerſalis, ſed cum actio, & productio ſingularis ſit, terminus quoque erit ſingularis, habens certum, & determinatum eſſe, atque tanquam hoc numero deſignabile; vnde materia quoque ex vi ſuæ productionis erit indiuidua; atque, cum ex vi propriæ productionis nihil aliud recipiat, quàm proprium eſſe, conſequenter quoque erit indiuidua ſeipſa, quemadmodum etiam forma. Cur enim quæſo forma eſt ſeipſa indiuidua? non quia ſit actus, quia vt actns eſt, communicari poteſt pluribus per modum ſuperioris: vnde non ex alio capite erit ſcipſa indiuidua, niſi quia habet ex ſe eſſe phyſicum certnm, & determinatum. Verùm materiæ quoque per productionem communicatur eſſe phyſicum certum, & determinatum, cur ergo ipſa quoque non erit indiuidua independenter à forma, eo pacto quo eſt ipſa forma? Atqui cum forma, quantùm eſt ex vi ſuæ eſſentiæ, non importet indiuiduationem, ſed ſit pluribus communicabilis, oportet aſſignare aliquod principium indiuiduationis, quo fiat hæc numero; nullum autem aſſignari poteſt ex parte formæ, quod non poſſit etiam aſſignari ex parte materiæ: quod enim aſſignatur ex parte formæ tanquam contractiuum illius ad hanc numero formam, cum materia quoque ex vi ſuæmet eſſentiæ ſit communicabilis pluribus, poterit etiam idem contractiuum aſſignari ex parte ipſius, & cum huiuſmodi contractiuum reddat formam indiuidnam ſeipſa, reddet quoque materiam. Neque apparet aliqua impli-

Materia ex vi ſuæ productionis eſt indiuidua.

Idẽ principiũ indiuiduationis, quod aſſignatur ex parte formæ aſſignari poteſt ex parte quoq. materiæ.

can-

cantia, ſine eſſe poſsibile, colligitur ex eo, quòd materia tanquam natura communis eſt determinabilis ad hanc & illam numero materiam: & huiuſmodi contractiuum ex natura ſua eſt determinatiuum naturæ communis.

2. ratio.

IV Secundo principaliter probabatur concluſio. Et inquiro, ſecundùm quam rationem forma exerceat principium indiuiduationis, an ſecundùm rationem formæ, & actus ſubſtantialis, an verò ſecundùm rationem indiuiduationis, quam ipſa habet: nihil enim aliud in ipſa reperitur. Verùm ſecundùm neutram exercere poteſt principiũ indiuiduationis reſpectu materiæ. Et quidem non ſecundùm rationem actus ſubſtantialis; nam principium indiuiduationis debet formaliter importare rationem formalem indiuiduationis, & cum reddat incommunicabile pluribus per modum ſuperioris, debet ipſum quoque importare *vt quo* talem incommunicabilitatem, alioquin quomodo illam exhiberet formali modo? at ratio actus ſubſtantialis non eſt ratio formalis indiuiduationis, neque eſt incommunicabilis *vt quo*, cum pluribus poſſit communicari, quomodo ergo per talem rationem forma conſtituetur principium indiuiduationis? Sed neque prout indiuidua eſt, poteſt exercere principium indiuiduationis: nam indiuiduatio illa, quam dicit, ſe exercet reſpectu ipſius formę illam indiuiduando, neque enim eſt ex vi ſuæ eſſentiæ indiuidua, dum autem ſe exercet reſpectu illius, non poteſt ſe exercere reſpectu materiæ, quia eadem cauſa formalis numero non poteſt habere, niſi vnicum effectum formalem. Deinde ſequeretur quòd eadem indiuiduatione indiuidua retur materia & forma, & conſequenter cum corrumpatur forma remanente materia, idem indiuiduum ſimul corrumperetur, & remaneret, per vnicam enim, & eamdem indiuiduationem vnicum, & indiuiſibile indiuiduum conſtituitur; hoc autem dici non poteſt, quia indiuiduum, quod eſt tale per aliquam indiuiduationem, debet ſecundùm ſe totum corrumpi, quando deſinit illa indiuiduatio.

Quomodo forma ſecũdùm nullam rationẽ exerceat & poſſit principiũ indiuiduationis.

3. ratio.

V. Tertiò argumentor ex conditione materiæ. Cum enim concurrat ad formam tanquam ſubiectum, eam recipiendo, & ſuſtentando, debet neceſſariò ſecundùm illud eſſe, quo concurrit, eſſe prior forma, quia cauſa eſt prior ſuo effectu, ita vt vis illa cauſatiua, qua cauſat, præcedat effectum ſaltem natura, & conſequenter poſſit concipi, independenter ab effectu cauſam habere in ſe illam virtutem, qua cauſat, ſic poſſumus concipere ſolem habere in ſe virtutem illuminatiuam independenter à lumine, quod producit. Hinc porro fit, quòd cum materia concurrat ad cauſandam formam ſecundùm eſſe ſubiecti indiuidui, non enim cauſat ſecundùm rationem ſubiecti cõmunis, debeat eſſe ſubiecti indiuidui, poſſe concipi independenter ab eadem forma, hoc enim eſt de natura illius, quod prius eſt, vt ſecundùm illam rationem, qua prius eſt, poſſit concipi independenter à posteriori, nec poſſit vllo pacto ab ipſo dependere tanquam à conſtitutiuo. Quòd ſi dicas, Materiam indiuiduari per ordinem ad formam, ſtatim reijcitur, tum quia cum ordo ad formam ſit eſſentialis materiæ, indiuiduatio quoque eſſet illi eſſentialis, quod dici non poteſt, alioquin non poſſent reperiri plures indiuiduæ materiæ, quia quòd eſt eſſentialiter indiuiduũ non poteſt eſſe in pluribus indiuiduis, vt contingit in Deo: tum etiam quia eadẽ numero materia dicit ordinẽ ad plures formas; quomodo ergo põt per ordinẽ ad formã indiuiduari? in tantũ enim indiuiduaretur, in quantum diceret ordinem ad vnicam formam indiuiduam.

Materia eſt indiuidua independẽter a forma.

Materia non poteſt indiuiduari per ordinem ad formam.

VI. Hinc autem elicitur quarta ratio pro noſtra concluſione. Dum enim materia cauſat formam, quæ tanquam terminus *vt quo* fit per generationẽ, ſequitur, quòd ſit commune ſubiectum generationis, & proinde nedum eadem ſpecie, ſed eadem numero debeat remanere in genito, quæ erat in corrupto. Cum enim non poſſit aliquid variari numero, niſi ſecundùm propriũ eſſe varietur, ſi enim de hoc ſit aliud numero, oportet, vt habeat aliud eſſe numero deſignabile, vnde non poteſt materia de vna fieri alia numero, niſi nouum eſſe materiæ determinatum ponatur; ſi autem hoc fiat, ſequitur, quòd materia producatur, & corrumpatur in generatione, & conſequenter non remaneat commune ſubiectum: quod cum dici non poſſit, oportet concedere, quòd eadem materia numero

4. ratio.

Non eſſet eadẽ numero materia in genito, & corrupto ſi ſumeret indiuiduationem a forma.

lit in genito, quæ erat in corrupto. Cæterùm hoc fieri non poteſt, ſi materia recipit indiuiduationem à forma: cum enim varietur forma, variabitur etiam indiuiduatio materiæ, & conſequenter etiam materia de vna numero fiet alia, quia impoſſibile eſt, quòd non varietur effectus formalis variata cauſa formali, & quòd tãta non ſit variatio in effectu, quanta eſt in cauſa. Vnde Durand., vt vidimus ſect. præcedenti, dicebat, quòd dum alimentum per nutritionem conuertitur in ſubſtantiam aliti, materia alimenti variatur indiualiter, quia fit ſub forma aliti, à qua recipit eamdem indiuiduationem, quam dicit materia eiuſdem aliti. Hoc autem conceſſo, neceſſe eſt dicere, quòd etiam in genito materia varietur indiuidualiter, quod eſt contra fundamentum totius philoſophiæ & maximè abſurdum, vt de ſe patet. Atque aliud etiam abſurdum ſequitur præſertim iuxta explicationem Durandi, nimirum poſſe agens creatum reproducere materiam corruptam, quod eſt tamen impoſſibile, non ſolùm quia idem non poteſt naturaliter reproduci ſed etiam quia materia non eſt producibilis, niſi per creationem. Hoc autem ſic declaratur. Ponatur, quòd Deus in aliquo viuente corrumpat aliquas partes carnis ſimul cum materia, quæ ſubijcitur, deinde ratione alimenti aduenientis ex vi nutritionis reficiantur partes deſtructæ, tunc iuxta Durandum facta nutritione, quia materia alimenti fiet ſub forma aliti, habebit indiuiduationem, & cum eadem forma non ſit apta tribuere niſi eamdem indiuiduationem, illa materia erit eadem indiuidua cum ea, quæ prius fuit corrupta, nam habebit eamdem indiuiduationem, & conſequenter ex vi huius indiuiduationis materia iam corrupta tranſiuit de nouo ad eſſe, quòd fieri non poteſt abſque reproductione.

Materia cor upta eſſet reproducibilis naturaliter, ſi indiuidueretur à forma.

5. ratio.

VII. Rurſus addo quintam rationem, quæ pariter valde efficax eſt. Materia diſtinguitur tanquam res entitatiuè à forma, habens propriam entitatem independenter ab ipſa, alioquin deſinente forma, deſineret etiam materia; quomodo enim perſeueraret materia corrupta forma, niſi eſſet entitas diſtincta? Deinde quomodo poſſet materia concurrere tãquam ſubiectum ſubſtentando formam, niſi haberet propriam entitatem, qua ſubſtentaret? cauſa enim materialis debet ex natura ſua habere vim ſubſtentatiuam contradiſtinctam ab eo, quod ſubſtentatur. Hæc autem vis ſubſtentatiua nequit ſaluari niſi in aliqua entitate, quia debet importare aliquid per ſe ſtans, & quod non indigeat ſubſtentante, vnde non poteſt eſſe modus, quia ipſe per ſe non ſtat. Hinc autem deducitur, quòd etiam debeat habere ſuam indiuiduationem cõtradiſtinctam à forma: cum enim, ſit entitatiuè contradiſtincta à forma, & aliquid phyſicum in rerum natura, & habeat ſuum eſſe determinatum, debet etiam vt contradiſtincta à forma eſſe indiuidua, quia omne eſſe phyſicum determinatum eſt etiam indiuiduum. Præterea Indiuiduum eſt indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocunque alio vltima diuiſione, vnde non poteſt diuidi à propria indiuiduatione, quia tunc indiuiduatio eſſet aliquid aliud ab ipſo, & proinde indiuiduum ab eadem indiuiduatione diuideretur ratione propriè indiuiduationis, quia ratione ipſius diuiditur à quocunque; hoc autem eſſe non poteſt; vnde nec poteſt diuidi à propria indiuiduatione, nec recipere indiuiduationem ab eo, à quo diuiditur, cum igitur materia entitatiuè diuidatur à forma: quæ eſt vltima diuiſio, oportet quòd diuidatur ratione propriæ indiuiduationis. Plura alia in confirmationem noſtræ concluſionis afferri poſſũt, ſed quæ diximus, eam ſufficienter conuincunt.

Materia entitatiuè diſtinguitur à forma.

Indiuiduũ ratione indiuiduationis indiuiſũ in ſe, & ab alijs diuiſum.

VIII. Secundò dico. Formam non eſſe adæquatum principium indiuiduationis reſpectu compoſiti ſubſtantialis. Atq. hæc concl. probari poteſt ex iiſdẽ principiis ex quibus procedũt Auctores oppoſitæ ſententiæ. Ideo enĩ volunt, Formã eſſe principiũ indiuiduationis, quia vnaquæq. res habet eſſe à forma cũ autem quod dat eſſe, det etiã indiuiduationẽ; forma indiuiduabit, quia dat eſſe. Verũ hinc ſequitur; quòd forma ſola non poſſit eſſe adæquatũ principium indiuiduationis reſpectu cõpoſiti: compoſitũ enim non habet eſſe adæquatũ à forma; conſtat namq. eſſentialiter ex partibus cõponentibus, & tam materia quàm forma ingrediuntur eſſentialẽ cõſtitutionẽ ipſius, ita vt abſq. materia nullo pacto poſſit haberi eſſentia cõpoſiti;

2. concl. Formam nõ eſt adæquatum principiũ indiuiduationis reſpectu cõpoſiti.

Compoſitum non habet eſſe adæquatũ a forma.

eſt enim quoddam totum eſsentiale, ita vt in ſua intrinſeca ratione inuoluat partes. Cum ergo ab eo ſit indiuiduatio, à quo eſt eſse: indiuiduatio compoſiti non poterit eſse tantùm à forma, cum ab ipſa ſola, non ſit eſse compoſiti. Et confirmari poteſt hęc ratio ex proportione, quę neceſſariò ſeruanda eſt inter eſſentiam compoſiti, & eiuſdem indiuiduationem; cum enim tota eſſentia compoſiti indiuiduanda ſit, neceſſe eſt, vt indiuiduatio cadat ſupra totam illam eſſentiam, & habeat eamdem latitudinem. Cum ergo eſſentia compoſiti coaleſcat ex materia, & forma, ita vt ſit talis latitudinis, vt extendatur ad vtramq. tanquam ad partes ex quibus coaleſcit, oportet, quòd indiuiduatio quoq. extendatur ad eaſdẽ partes, ita vt cadat ſupra totam illam eſſentiam, quæ conſurgit ex vtraq. parte: hoc autem non poſſet eſſe, ſi compoſitum, indiuiduaretur tantùm à forma: quia illa indiuiduatio, quam importaret forma, adęquaret tantum eſſe formæ, & ideò non eſſet ſufficiens pro compoſito; ſicuti enim compoſitum eſſentialiter acceptum conſurgit ex materia, & forma ita compoſitum indiuiduum debet cõſurgere ex hac materia, & ex hac forma indiuiduis, & proinde ab vtraq. & non à ſola forma erit indiuiduatio illius.

Qualis debeat eſſe indiuiduatio compoſiti.

IX Secundò argumentor. Cõpoſitũ ſubſtantiale indiuiduum dicit ſubſtantiã completã, & quæ ſit omnino determinata in ratione ſubſtantiæ, ergo oportet etiã, quòd indiuiduatio ipſius dicat rationẽ indiuiduationis completã, & quę ſit apta terminare ſubſtantiã completã: Si autem hæc ſumatur à ſola forma, nõ poteſt eſſe apta, vt terminet ſubſtantiam completam. Suppono enim, quòd forma non indiuiduet, niſi prout indiuidua eſt, quia ratione ſuæ quidditatis non poteſt indiuiduare, vt in ſuperioribus diximus: tota ergo indiuiduatio, quã poteſt exhibere forma, erit tantùm indiuiduatio partis, ſiquidẽ erit illa, qua forma indiuiduabitur, ergo nõ erit indiuiduatio cõpleta, quę poſsit ſubſtantiã completã indiuiduare: ſicuti enim cõpleta ſubſtãtia cõſurgit ex materia, & forma, ita etiã cõpleta indiuiduatio debet conſurgere ex indiuiduatione materię, & formę, aut ſaltẽ importare indiuiduationẽ ordinatã ad indiuiduandã materiã, & formã. Vnde hinc elicitur confirmatio. In quiro enim, an indiuiduatio formæ, qua indiuiduat compoſitum, ſit ex natura ſua ordinata ad indiuiduãdam tam materiam, quàm formam, ſeu illam completam naturam, quæ conſurgit ex materia & forma, an verò tantùm formã. Si primum ſequitur, quòd compoſitum, & materia non indiuiduentur per formam, neq. per indiuiduationem ipſius, ſed per propriam indiuiduationem; illa etenim eſt propria indiuiduatio compoſiti, quę ex natura ſua ordinatur ad ipſum, ſicuti etiam illa eſt propria indiuiduatio materiæ, quę ad ipſam indiuiduandam ex natura ſua ordinatur. Si ſecundum, tunc ſequitur, quòd nequeat talis indiuiduatio indiuiduare compoſitum; illud enim poteſt tantùm indiuiduare, ad quod ex natura ſua ordinatur, vnde cum non ordinetur ex natura ad compoſitum, nequaquam poterit illud indiuiduare ſicuti enim ſubſtantia, & natura completa eſt ab intrinſeco ſuo indiuiduabilis; ita etiam debet dari principium indiuiduatiuum, quod ex natura ſua ordinetur ad ipſam indiuiduandam.

Secunda rat.o.

Indiuiduatio ſubſtantię debet eſſe cõpleta.

Compoſitũ debet indiuiduã ab indiuiduatione ex natura ſua ad ipſũ ordinata.

Soluuntur rationes oppoſitæ ſententiæ.

SECTIO III.

I. PRo complemento huius diſputationis ſoluemus in hac ſect. rationes, quibus confirmabatur prima ſententia. Ad primum ergo deſumptum ex auctoritate Ariſt. 2. de Anima tex. 2. Reſpondetur, Ariſt. ibi docere, quòd in illo genere entium, quod ſubſtantia dicitur, tria reperiuntur, nimirum materia, forma, & compoſitum; atq. diſcrimen ponit inter materiam, & formam quòd materia non eſt *Hoc aliquid* forma autem maximè. Per *Hoc aliquid*, autem non intelligit indiuiduum, quaſi forma ſit ratio conſtituens in eſſe indiuiduali: ſed intelligit, vt ibidem aduertit Albertus Magnus, aliquid perfectum, & completum, & quod ſit conſtitutum in certa, & determinata ſpecie: Vnde tribuit formæ eſſe *hoc aliquid*, quia ipſa conſtituit compoſitum, quod importat certam, & completam naturam; & proinde forma eſt completa, & perfecta, ſeu hoc aliquid *vt quo*, qui eſt conſtitutiuum completæ, & deter-

Ad primum.

Ariſt. illuſtratur quid ſignificet Hoc aliquid.

minatę naturæ. Atque hæc expoſitio valde congruit cum natura materiæ, & formæ: nam cum materia ſit pura potentia, nihil determinatū importat in ratione naturę, ſed ſolùm rudem quamdam inchoationem determinabilem ad quamcunque naturam: è contra verò forma, cum ſit actus, importat aliquid, quo materia determinatur ad certam naturam & quo completur in ratione naturæ & ideo materia non eſt *Hoc aliquid*, nimirum aliquid determinatum; forma autem maximè. Ad confir. eiuſdem argumenti dicitur, verum quidem eſſe, quòd principium indiuiduations ſubſtantiæ debeat eſſe quid ſubſtantiale, & proprium rei, quam indiuiduat, & reddere ſubſtantiam hanc numero deſignabilem; verùm negandum eſt, hoc competere ſoli formæ indiuiduæ, quia cum, vt diximus, ſit tantùm pars compoſiti, non poteſt ab ipſa deſumi adæquata indiuiduatio, quemadmodum neque etiam deſumitur adæquatum eſſe: neque ex eo, quòd faciat *Hoc aliquid*, facit indiuiduum, vt modò dictum eſt.

Ad ſecūdum. quomodo res habeant eſſe a forma

II. Ad ſecundum. Cum dicitur, res habere eſſe à forma, intelligitur de eſſe eſſentiali; cum enim materia ſit eadem in omnibus ſecundùm eſſentiam & ſit pura potentia, non importans aliquid determinatum: & è contra forma ſit actus importans eſſe determinatum, & ſit diuerſa in pluribus, ideo de ipſa dicitur, quòd conferat eſſe, & diſtinctionem rebus, quia facit, vt habeant eſſe determinatum, & in eſſentia diſtinguantur. Et hinc inualuit axioma illud *Actus eſt qui diſtinguit*, quia ſcilicet actus ſubſtantialis, & eſſentialis diſtinguit in ſpecie, & in eſſentia res, quæ in materia ſunt immerſæ. Cum verò inſtatur, quòd ſicut forma in ſpecie diſtinguit compoſitum ſubſtantiale eſſentialiter, ita forma indiuidua debeat diſtinguere indiuidualiter; id quoque in hoc ſenſu conceditur, quòd compoſita ſubſtantialia diſtinguantur indiuidualiter ratione diuerſarum formarum indiuidualium; verùm non tanquam per principium adæquatum, quia etiam ratione materiæ diſtinguuntur, quia licet ſit eadem in omnibus ſecundùm ſpeciem, eſt tamen diuerſa indiuidualiter.

Ad tertium.

III. Ad tertium, quod attulimus ex Zabarel. dicendum eſt, quod quamuis materia excludat à ſe actum cuiuſcunque prædicamenti; adhuc tamen habere proprium eſſe phyſicum, quo terminat creationem: an autem hoc eſſe habeat propriam exiſtentiam, non diſputamus modò, ſufficit enim, quod materia importet proprium eſſe phyſicum, atque huiuſmodi eſſe ſit quid poſitiuum, cum ſit pars intrinſeca conſtituens compoſitum poſitiuum phyſicum; quod quidem præſtare non poſſet, niſi haberet eſſe poſitiuum. Cum ergo habeat eſſe poſitiuum, atque vnitas conſequatur eſſe tanquam paſſio, oportet, vt habeat ſuam vnitatem proportionatam, nempe poſitiuam, atque adeo materia ſit poſitiuè vna. Hac autem poſitiua vnitas, non eſt quæcunque vnitas, ſed indiuidualis, quia eſt vnitas determinatæ rei, & deſignabilis, atque eſt maior vnitate eſſentiali, quia ſcilicet nedum eſt ſecundùm eſſentiam, ſed etiam ſecundùm eſſe phyſicum, quod terminat ſingularem actionem productiuam. Quare materia quoque habebit ſuam peculiarem indiuiduationem; vnde ruit totum argumentum Zabarel. quod ex eo procedat, quod materia non haberet propriam indiuiduationem.

Materia independēter à forma eſt vna poſitiuè indiuidua.

Ad quartum.

IV. Quartum autem argumentum petit explicationem, quomodo, cum vnitas indiuidualis ſit maior ſpecifica, & in ipſa fundetur, poſſit materia concurrere ad vnitatem indiuidualem compoſiti non concurrendo ad ſpecificam. Pro quo ſciendum eſt, quod vnitas indiuidualis importet etiam vnitatem ſpecificam, & conſequenter nequeat aliquid eſſe vnum indiuidualiter, niſi etiam ſit vnum ſpecificè; non tamen neceſſe eſt, quòd formale conſtitutiuum vnitatis indiuidualis ſit etiam formale conſtitutiuum vnitatis ſpecificæ, ſed ſufficit, quod adſit vnitas ſpecifica, in qua indiuidualis fundetur. In caſu autem noſtro indiuidualis vnitas compoſiti ſubſtantialis fundatur in eiuſdem vnitate ſpecifica: & quia indiuidualis vnitas fundatur nedum in forma, ſed etiam in materia, oportet etiam, quod vnitas ſpecifica fundetur aliquo pacto in ipſa materia, quia in eodem eſſe debet fundari vtraque vnitas, cum importet gradus vnitatis ſubordinatos; quare oportet, quod ſicuti materia

Quomodo vnitas indiuidualis requirat ſpecificā

concurrit ad vnitatem numericam concurrat etiam ad ſpecificam. Vt autem hoc explicemus, id præoculis habendum eſt, quòd materia ſimul cum forma conſtituit, vnam naturam completam; ita vt eſſe naturæ non minùs requirat materiam, quàm formam; vtramque enim inuoluit tanquam partes eſſentiales. Cum ergo vnitas conſequatur eſſe, ſicuti eſſe ſubſtantiæ completæ materialis fundatur tam in materia, quàm in forma, ita etiam vnitas ipſius ſpecifica. Cœterùm ad hanc vnitatem diuerſo modo concurrit materia, & forma, vtpote quia materia eſt pura potentia ſubſtantialis nullam habens determinationem, & eſt eadem in omnibus; hinc enim fit, quòd non poſſit concurrere ad vnitatem, vt ratio diſtinctiua. Vnitas enim duo dicit, & reddere indiuiſum in ſe, & reddere diuiſum à quocunque alio, & quamuis, quod reddit diuiſum ab alio, reddat etiam indiuiſum in ſe, non tamen quicquid reddit indiuiſum in ſe, reddit diuiſum ab alio, quod tunc contingit, quando diuiſio ab alio non eſt ſecundùm totum eſſe adæquatum. Quod manifeſtè videmus metaphyſicè loquendo in ſpeciebus. Species enim important aliquam eſſentiam, quæ conſtat ex genere, & differentia, & vnaquæque habet vnitatem ſuam, quæ totam eſſentiam adæquat, non tamen hæc vnitas ſecundùm ſe totam diſtinguit, ſed diſtinguitur eſſe genericum, & differentiale, atque ſecundùm illud ſpecies non diſtinguuntur, ſed ſolùm differentiale diſtinguit. Quia ergo res immerſæ in materia non ſunt omnino ſecundùm totum ſuum eſſe adæquatum diuerſæ, ideo non eſt neceſſe, quòd totum id, quod concurrit ad vnitatem, etiam diſtinguat. Hinc materia, quia non importat aliquod conſtitutiuum determinatæ eſsentiæ, neque etiam illas eſsentialiter diſtinguit, ſed ſola forma, quia eſt actus ſubſtantialis determinat nos naturæ; concurrit nihilominus materia ad conſtituendam vnitatem eſsentialem, quia ſubſtântia ex vi quoque ipſius non habet in ſe diuerſitatem eſsentialem, & ideo redditur etiam ex vi illius in ſe indiuiſa. Vnde ſicuti ſolùm materia eſt inchoatio ſubſtant alis naturæ, ita etiam eſt ſolùm inchoatio eſsentialis vnitatis, quæ poſtea perficitur per formam, & dum perficitur, acquirit etiam diſtinctionem quia diſtinctio non eſt, vt dicebamus, ſecundùm totum eſſe adæquatum, & ideo nec vnitas debet ſecundùm ſe totam diſtinguere. Hinc etiam patet falſum eſſe; principium vnitatis indiuidualis debere eſſe principium vnitatis eſſentialis: quia ſicuti vnitas indiuidualis ſupponit eſſentialem, in qua fundetur, ita etiam principium vnitatis indiuidualis ſupponit principium vnitatis eſſentialis.

Quomodo materia concurrat ad vnitatē.

V. Ad quintum, quod erat Durandi, dicendum eſt Materiam ex eo quòd eſt pura potentia ſubſtantialis, importare aliquod eſſe ſibi communicatum per productionem creatiuam, atque hoc eſſe eſt per ſe ſubſiſtens, non indigens aliquo, à quo ſubſtentetur; vnde falſum eſt, quòd non habeat aliquod eſſe, ſed tantùm poſſe eſſe, vt volebat Durand. Hinc falſum eſt, quòd materia ex ſe nullam habeat identitatem, aut diuerſitatem, quia nullum habet eſſe, ſed totum recipiat à forma: quia ſicuti habet proprium eſſe, quò terminat creationem, ita etiam habet propriam vnitatem, & diſtinctionem: & idcirco ratione diuiſionis entitatiuæ poterit vna materia eſſe diuerſa ab alia indiuidualiter. Ad ſextum eiuſdem Durandi. In nutritione ſicuti alimentum conuertitur in ſubſtantiam viuentis, ita etiam ipſi viuenti adduntur nouæ partes materiæ, illæ nimirum, quas importat alimentum, quæ tamen continuantur cum alia materia: atque, ſi in viuente adſit forma diuiſibilis, vt ego exiſtimo adeſſe in omnibus viuentibus propter formas partiales ſubordinatas ipſi animæ, acquiruntur etiam in nutritione nouæ partes formæ, quæ educuntur ex materia alimenti; vnde falſum eſt, quòd in illo argumento ſupponit Durandus, nimirum nec poſſe acquiri nouas partes formæ, nec nouas partes materiæ, quia materia præciſa ſingularitate, quam recipit à forma, non habeat partes, habet enim ſingularitatem, & partes independenter à forma; & in viuentibus dantur formæ diuiſibiles. Quomodo autem his non obſtantibus remaneat idem numero viuens, eſt alterius loci; nunc ſufficit, in nutritione ſubire aliquam mutationem, ita vt non ſit omnino prorſus idem.

Ad quintum.

Quomodo materia habeat propriū eſſe & vnitatem.

Ad ſextum.

An exiſtentia ſit principium indiuiduationis. Diſput. XXXIX.

Auctorum ſententiæ. Sect. I.
Exiſtentiam non eſſe principium indiuiduationis. Sect. II.
Soluuntur rationes aliarum ſententiarum. Sect. III.

Auctorum ſententiæ.

SECTIO I.

I. DVm principium indiuiduationis inquirimus, alia dubitatio ſeſe nobis offert, an nimirum ſit exiſtentia, ita vt vnaquæque res per propriam exiſtentiam indiuiduetur. Et quia in ſuperioribus excluſimus, quòd neque quantitas, neque materia ſiue nudè ſumpta, ſiue ſignata quantitate, neque forma ſit indiuiduationis principium reſpectu ſubſtantiæ materialis, iam oportet quòd ſubſtantia materialis indiuiduetur per aliquid, quod etiam ſit commune ſubſtantiæ immateriali, quia excluſa materia, & forma ſecundùm rationem materiæ, & formæ, atque etiam quantitate, iam ſubſtantiæ materiali nihil remanet peculiare, quo indiuiduari poſſit, vnde indiuiduabitur per aliquid commune etiam immateriali, & conſequenter, in ſubſtantijs quoque ſeparatis dabitur propria indiuiduatio Quapropter inquirentes modò de principio indiuiduationis, extendere poſſumus quæſtionem etiam ad ſubſtantias immateriales.

1. opinio Exiſtentiā eſſe principium indiuiduationis.

II. Eſt ergo quorumdam opinio, quam refert Scot. in 2. diſt. 3. quæſt. 3. exiſtimantium, Exiſtentiam actualem eſſe principium indiuiduationis; & proinde non eſſe quærendum aliquod aliud principium, quia eo ipſo, quòd habent res exiſtentiam, habent etiam formaliter per ipſam indiuiduationem. fundatur in eo hæc opinio, quoniam omnia exiſtentia ſunt indiuidua, & quòd non eſt indiuiduum non poteſt exiſtere; & productio, quæ communicat eſſe actuale, & facit exiſtens eo ipſo communicat eſſe indiuiduum; quia de ſe eſt communicatiua tantùm eſſe indiuidui, non alia ratione, niſi quia eo ipſo; quòd res determinatur ad exiſtentiam; determinatur etiam ad eſſe indiuiduum. Præterea quemadmodum docet Ariſt. 7. Metaph. tex. 49. Actus eſt ille, qui ſeparat, & diſtinguit, ita vt in vnoquoque genere poſſit haberi diſtinctio ſolùm per actum illius generis, vnde vltima diſtinctio debet eſſe per vltimum actum: verùm indiuidualis diſtinctio eſt vltima diſtinctio, & proinde debet haberi per exiſtentiam quia eſt vltimus actus, nam poſita exiſtentia, entitas illa non eſt capax alterius actus, quem dicat intrinſecè. Ariſt.

2. opinio Exiſtentiā eſſe radicale principium.

III. Secunda verò opinio eſt cuiuſdam Recentioris, qui ait, Exiſtentiam eſſe principium indiuiduationis dupliciter contingere poſſe; primò quidem tanquam principium formale conſtitutiuum indiuidui, ita vt ſit ratio formalis, per quam res indiuiduetur; altero autem modo tanquam principium radicale, ita vt ſit radix, ex qua conſequatur indiuiduatio. Aſſerit ergo Eſſentiam quidem eſſe radicem, ex qua conſequitur indiuiduatio, verùm eſſe radicem remotam: proximam autem radicem eſſe exiſtentiam, vtpote quia ab ipſa immediatè ſequitur. Probat autem primò, quia vnitas indiuidualis fundatur in eſſe rei tanquam in radice, ita vt ex eo, quòd res habet eſſe, ſit etiam indiuidua; verùm exiſtentia eſt vltima ratio conſtitutiua rei in ſuo eſſe, & proinde indiuiduatio fundabitur immediatè in ipſa tanquam in radice immediata. Præterea ſi conſideretur natura ſolùm ſecundum eſſentialia præciſa exiſtentia, præſcindit ab indiuiduatione, & eſt communicabilis multis; poſita autem exiſtentia fit incommunicabilis, & ita indiuiſa in ſe, vt ſit etiam diuiſa à quocunque alio, ergo exiſtentia eſt proxima radix indiuiduationis, ſiquidem ex vi illius immediatè ſequitur, quòd ſit indiuidua. Tertiò indiuiduatio non ingreditur eſſe rei, ſed eſt extra ipſum tanquam quid conſequens; exiſtentia verò ingreditur eſſe rei, atque vltimò complet, & proinde res vnaquæque ratione exiſtentiæ poſſibilis ſubſternitur potentiæ agentis, & ratione exiſtentiæ actualis conſtituitur terminus illius; ex hoc verò fit, quòd

sit

ſit immediata radix indiuiduationis: indiuiduatio enim poſſibilis conſequitur rem potentem exiſtere, & indiuiduatio actualis rem actualem.

Tertia opinio exiſtentiã non eſſe principium indiuiduationis. Scot. Anton. Andreas Barſolis Lichet. Fonſeca Suarez. Auerſa Meuriſſe

IV Tertia autem opinio communis eſt, & negat exiſtentiam eſſe principium formale indiuiduationis. Hanc autem opinionem inter alios tradunt. Scot. in 2. diſt. 3. q. 3. Anton. Andreas, Barſolis, Lychet. & cœteri Scotiſtæ ibid. Fonſeca 5. Metaph. cap. 6. quæſt. 2. ſect. 1. Suarez in Metaph. diſp. 5. ſect. 5. Auerſa in Logica quæſt. 9. ſect. 3. Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 6. concluſ. 8. Loquuntur autem de exiſtentia actuali, & arguunt ex eo, quòd exiſtentia contingenter prædicatur de indiuiduis, indiuiduatio autem prædicatur per ſe, & proinde nequit exiſtentia eſſe ipſorum indiuiduatio. Verùm non rectè procedunt, quia ſi loquimur de exiſtentia actuali, & eam comparemus cum indiuiduis in actu poſitis, certè per ſe illis conuenit, & neceſſariò de ipſis prædicatur, quia ſuppoſita eorumdem actualitate, neceſſariò exiſtunt. Rurſus ſi loquamur de exiſtentia poſſibili; hæc quoq. neceſſariò conuenit indiuiduis poſſibilibus, ita vt per ſe de ipſis prædicetur. Vnde poſſet aliquis dicere, exiſtentiam eſſe principium indiuiduationis, ita vt exiſtentia poſſibilis indiuiduet indiuidua poſſibilia: actualis verò indiuiduet actualia, & hoc pacto euacuabitur huiuſmodi difficultas, quæ prouenit ex contingentia exiſtentiæ.

Exiſtentiam non eſſe principium indiuiduationis.

SECTIO II.

I. IN hac difficultate procul dubio veram exiſtimo tertiam ſententiam, non ſolùm propter communem conſenſum Auctorũ, ſed etiã quia ratio ita ſuadere videtur. Vt igitur eã declaremus, aduertimus, non omnino inter ſe Auctores conuenire circa vſurpationẽ huius termini *Exiſtentia* quãdo loquuntur de exiſtentia ſubſtantię. Quidam enim per exiſtentiam intelligunt, actum illum, quo vnaquæque res ponitur extra cauſas, & per quem formaliter terminat actionem producentis. Alii verò per exiſtentiam intelligunt ipſam ſubſiſtentiam naturæ ſubſtantialis, qua vltimò terminatur, & conſtituitur in ratione ſuppoſiti, quam ideo vocant exiſtentiam, quia facit naturam exiſtere in ſe, & non in alio; vnde non pauci ex hac acceptione vſurpantes exiſtentiã; docuerunt, Verbum diuinum in incarnatione aſſumpſiſſe naturam humanam abſq. propria exiſtentia, quia eam aſſumpſit abſq. propria ſubſiſtentia; quã cõſtitueretur in ratione ſuppoſiti. Hinc autem fit, Indiuiduum quoq. ſubſtantiæ conſiderari poſſe, vel in ratione indiuidui preciſè, prout ſcilicet importat naturam pluribus incommunicabilẽ per modum ſuperioris; vel prout dicit primam ſubſtantiam omnino completam, & terminatam in eſſe ſubſtantiali, ſeu in eſſe ſuppoſiti conſtitutam. Atq. ſi hoc ſecundo modo indiuiduum ſubſtantiæ accipitur, certum eſt ad eius indiuiduationem concurrere exiſtentiam, prout per ipſam ſuppoſitalis ſubſiſtentia ſignificatur, tanquam formale conſtitutiuũ; quia cum, vt tale indiuiduum eſt, importet ſuppoſitum, & per talem ſubſiſtentiã formaliter conſtituatur in ratione ſuppoſiti, iam principium formale indiuiduationis erit exiſtentia. Verùm non ſumimus indiuiduum hoc pacto, ſed priori modo, ſcilicet pro ſubſtantia incommunicabili pluribus per modum ſuperioris, ita vt adhuc præciſa ſuppoſitatione ſit indiuiduum, quemadmodũ eſt indiuidua natura humana aſſumpta à Verbo, quamuis careat propria ſubſiſtentia ſuppoſitali; & inquirimus, an indiuiduetur per exiſtentiam, prout exiſtentia dicit actum illum ſiue phyſicum, ſiue metaphyſicum, quo vnaquæq. res conſtituitur extra cauſas.

Duplex acceptio indiuidui ſubſtantialis.

II quamuis ex ijs, quæ ſumus modo dicturi, patebit, quòd ſi exiſtentia ponatur in re diſtincta ab eſſentia, non poteſt eſſe principium indiuiduationis; hoc tamen nunc quoq. aduertimus, antequam vlterius progrediamur. Et ratio ſpecialis eſt, quia ſi exiſtentia diſtingueretur à parte rei ab eſſentia, deberet eſſentia comparari ad ipſam, tanquam ſubiectum ad ſuum actum, atq. deberet exiſtentia ſe habere reſpectu eſſentiæ, vt quid ſingulare, & incommunicabile, alioquin illam non indiuiduaret. Verùm hinc fit, quòd ſubiectum illius, ſiue eſſentia debeat habere propriam indiuiduationem independenter, ab exiſtentia, nam habet independenter

Si exiſtẽtia diſtinguatur à parte rei ab eſſentia, nequit eſſe principiũ indiuiduationis.

abeo,

ab eo, quod recipit, totum id ſecundùm quod concurrit ad recipiendum, vtpote quia ſecundùm id, quo ſe exhibet vt ſubiectum, præcedit ſaltē natura id, quod recipit; verùm ſecundùm eſſe ſingulare debet ſe exhibere vt ſubiectum, actus enim ſingularis requirit ſubiectum ſingulare; & ideo non poteſt ſubiectum indiuiduari ab eo, quod recipit. Quod etiam ex eo confirmatur, quia cum diſtinguatur à parte rei, neceſſe eſt, vt diſtinguatur ſecundùm eſſe entitatiuum, atq. adeo diſtinctione indiuiduali; quomodo autem diſtinguatur, niſi per ſuam indiuiduationem diſtinguatur? Deniq. indiuiduatio nequit in re diſtingui ab indiuiduo, vt patebit ex ijs, quæ infra dicturi ſumus.

Prima cõcluſio.

Exiſtētia non eſt principiũ indiuiduationis.

III. His ergo adnotatis, ponimus noſtram primam concluſionem, in qua ſtatuimus; Exiſtentiam non eſſe principium formale indiuiduationis cuiuſcunque rei, ſiue ſubſtantia ſit, ſiue accidens. In hoc autem ſenſu accipimus concluſionem, quòd exiſtentia actualis non ſit principium indiuidnationis indiuiduorum actualium, & exiſtentia poſsibilis non ſit principium indiuiduationis reſpectu indiuiduorum poſsibilium. Hæc autem concluſio probatur ex eo, quod principium indiuiduationis, debet, dum ſe exibet, coarctare, & determinare naturam vt incommunicabiliter ſe habeat & ſit hęc numero diſignabilis; exiſtentia autem nullum ex his præſtat, non enim coarctat naturam, vt ſit hæc numero deſignabilis, quia ex ſe non importat rationem coarctatiuam, & limitatiuam, ſed tantùm rationem quandã, qua res fit in actu extra cauſas; neq. diſtinguit vnum indiuiduum ab alio, quia extrahere rem extra cauſas, non eſt formaliter diſtinguere: totus autem effectus formalis, quem exhibet in eo cõſiſtit, quòd ponat rem in actu.

Exiſtētia non exhibet, quod exhibet indiuiduatio.

Secunda ratio.

IV. Atque hinc ſecundam rationẽ deducere poſsumus. Vt enim exiſtentia indiuiduaret, neceſse eſset, quòd participaret rationem formalem indiuiduationis; alioquin quomodo indiuiduaret, niſi eſſet indiuiduatio? vt enim habeatur aliquis effectus formalis, neceſsaria eſt ſimpliciter cauſa formalis. Quapropter ad inſtituendum indiuiduum requiritur cauſa formalis, qua vt quo ſit talis, quale eſt ipſum, nẽpe incommunicabilis pluribus per modum ſuperioris, terminatiua naturæ cõmunis, diuiſiua vnius ab alio vltima diuiſione; quæ omnia explicantur per id, quòd ſit formaliter indiuiduatio. Verũ ratio formalis exiſtentiæ non eſt formalis ratio indiuiduationis, ſed alia ratio longè diuerſa, quod patet ex conceptu, quem de vtraq. formamus, aliquid enim diuersũ quãdo cõcipimus exiſtentiã, ac quando concipimus indiuiduationem, ita vt formalitas vnius nõ ſit formalitas alterius, & inuicem negari poſſunt: nec alio meliori modo conuincitur, quòd diuerſæ ſint, niſi ex diuerſo conceptu, quem formamus, vt pote quia non habent cauſam aliquam neceſsariam ſuæmet diuerſitatis, quam proprium eſse intrinſecum quidditatiuum: hinc neque meliori modo conuincimus, hominem differre à leone, niſi quia diuerſum conceptum de vtroq formamus Ex hac autem diuerſitate conceptus oritur diuerſitas definitionis, quia definitio explicat id, quod concipimus: hine diuerſa eſt definitio exiſtentiæ & indiuiduationis. Illa enim definitur quòd ſit id, quod rem facit in actu, Indiuiduatio verò terminus naturæ communis reddens ipſam incommunicabilem pluribus. Cum igitur exiſtentia non ſit ratio formalis indiuiduationis, nec etiã poteſt eſſe principium indiuiduans.

Exiſtẽt'a non dicit rationem formalẽ indiuiduationis.

Diuerſa quidditas exiſtẽtiæ, & indiuiduationis.

Tertia ratio.

V. Tertiò probatur exiſtentia, quãtùm eſt ex vi ſuæ rationis formalis, non conſtituit aliquem peculiarem gradum in linea prædicamentali, neq. enim exiſtentia ponitur in prædicamento tanquam aliquis gradus illius coordinationis determinans genericos gradus, aut ſpecificos; ſed tranſcendit per omnes gradus, vtpote quia, cum faciat in actu totam quidditatẽ, quæ inuoluit omnes gradus illius coordinationis, debet veluti ſuperfundi omnibus gradibus, vt faciat eos exiſtere; hinc ordo ad exiſtẽdum, per quem importatur exiſtentia poſsibilis, eſt intrinſecus, & intimè imbibitus in quolibet gradu eſſentiæ; neque enim intimè imbiberetur in tota eſſentia, niſi imbiberetur in ſingulis gradibus. E contra autem indiuiduatio importat gradum prædicamentalem, nẽpe vltimum; eſt enim ratio quædam, quæ vltimò complet naturam communem: vnde conſtituit etiam fundamẽtum totius coordinationis prædicamentalis, de quo in recto, tanquam quid ſuperius

Exiſtentia non eſt peculiaris gradus coordinationis prædicamentalis; indiuiduatio maximè.

prædicantur cœteri gradus ſi in concreto ſumantur: & proinde non eſt ex vi ſuæ rationis formalis imbibita in ſingulis gradibus, ſed extra omnes. Ex his ergo patet, quòd aliud ſit exiſtentia, & aliud indiuiduatio, & proindè non poſsit exiſtentia eſſe principium indiuiduationis.

Quarta ratio.

VI. Quartò prob. concluſio, excludendo à principio indiuiduationis tum exiſtentiam actualem, tum etiam poſsibilem. Et quidem quod ſpectat ad actualem, patet, non poſſe eſſe indiuiduationis principium: optimè enim ſaluari poteſt indiuiduatio, ſeu indiuiduum cum ſua indiuiduatione abſque actuali exiſtentia, vt ſi quis concipiat indiuidua præſcindendo ab actuali exiſtentia, vt contingit, ſi concipiantur indiuidua poſsibilia, quemadmodum eſſet Antichriſtus; & hoc contingit in beatis, qui cognoſcunt ſingularia poſsibilia, quæ Deus facere poſſet, & illa cognoſcunt abſq. actuali exiſtentia. Vnde cum impoſsibile ſit, concipi effectum formalem abſq. cauſa formali, concludendum eſt, exiſtentiam actualem non poſſe eſſe indiuiduationis principium. De exiſtentia verò poſsibili etiam oſtēditur, quoniam in hoc ſolùm differt ab actuali, quòd non dicit eſſe actu extra cauſas, ſed tantùm poſſe eſſe; vnde ſic argumentor. Eſſe actu extra cauſas non eſt ratio formaliter indiuiduans, ergo neq. poſſe eſſe extra cauſas; ſeu exiſtentia actualis non indiuiduat, ergo neq. poſsibilis. Conſeq. hæc probatur, quoniam tota ratio formalis exiſtentiæ, ſiuè poſsibilis, ſiue actualis reducitur ad id, vt ſit ratio ponens extra cauſas rem illam, cuius eſt exiſtentia; actualis enim actu ponit, poſsibilis verò poteſt ponere: vnde ſi quocunque modo exiſtentia habet indiuiduare, debet ſecundùm hanc rationem indiuiduare: verum ſi ſecundùm hanc rationem indiuiduaret, exiſtentia quoque actualis indiuiduaret, & ideo cum actualis non indiuiduet, nec etiam poſsibilis indiuiduare poterit. Præterea Indiuidua poſsibilia verè, & actu ſunt indiuidua, non quidem quòd exiſtant, vt indiuidua, ſed quia actu habent in ſe effectum formalem indiuiduationis. Hinc autem fit, quòd debeant includere principium indiuiduationis, quod talem effectum exhibeat formali modo in ipſis ſe habens, & ſecundùm ſuum proprium actum. Verùm exiſtentia non poteſt reperiri in indiuiduis poſsibilibus ſecundùm eſſe actuale, ſed ſolùm potentiale; non enim actu habent exiſtentiam, ſed ſolùm poſſunt habere; & proinde cum ſint indiuidua formaliter, & actualiter, nec in illis ſit actualiter exiſtentia, ſed ſolùm potentialiter, dicendū eſt, nō indiuiduari per exiſtentiā poſsibilem, aut actualem, ſed per aliquid aliud.

Indiuiduatio ſaluatur abſque exiſtētia actuali.

Exiſtentia poſsibilis nō indiuiduat.

Indiuiduatio actu reperitur in indiuiduis poſſibilibus, non autē exiſtentia.

Quinta ratio.

VII. Denique pro hâc concluſione poſſumus argumentari. Exiſtentia, quantum eſt ex natura ſua, eſt quid cōmune pluribus: reperitur enim in ſingulis indiuiduis, neque ex vi ſuæ rationis formalis eſt ratio diſtinguendi indiuidua, quippe conueniunt in eo, quòd habeant exiſtentiam, neque in ſe eſt diuiſa, ſed vna ſimplex ratio: & proinde quantùm eſt ex vi exiſtentiæ vt ſic, ſicuti non poteſt diſtinguere indiuidua, ita neque poteſt eſſe principium indiuiduationis. Præterea exiſtentia, vt præciſè conſiderata abſque eſſentia, non habet aliquas differentias, quibus conſtituat ſuam coordinationem prædicamentalem, quia præter coordinationem eſſentiarum non datur aliqua alia prædicamentalis coordinatio, neque poſsibile eſt excogitare gradus, qui dicant aliquas determinatas formalitates, quemadmodum dicunt gradus eſſentiæ, quibus talis ſeries coordinetur. Sed ex parte exiſtentiæ, vt contradiſtinctæ ab eſſentia, nihil aliud reperitur, quàm ſimplex ratio formalis exiſtentiæ, & nihil aliud, quia tota differentia, quam tribuimus exiſtentijs, vt quòd ſint per ſe, vel in alio, habetur ratione eſſentiæ. Cum igitur ex parte exiſtentiæ non ſint diuerſi actus, nec ex ſe importet formaliter diſtinctionem, quomodo poterit indiuiduando eam cauſare in indiuiduis? Deinde ſicuti eſſentia independenter ab exiſtentia habet ſuos gradus eſſentiales, & ſuam diuiſionem, qua in inferiora diuiditur, vt ſunt genera, & ſpecies, ita debet ſimiliter independenter ab exiſtentia habere complementum diuiſionis, nempe indiuiduationem, qua vltima diuiſione diuidatur in inferiora: non enim exiſtentia eſt aliquis gradus huius coordinationis, quia de ſe eſt communis pluribus, & proinde non poteſt eſſe vl-

Exiſtētia non poteſt eſſe ratio diſtinguēdi indiuidua.

Non ingreditur coordinationem prædicamētalē.

vltimus; ſed nec aliquis ſuperior, quia ſuperiores ſunt gradus eſſentiæ. Denique cum exiſtentia, ſit ex ſe pluribus communis, indiget indiuiduatione, vt fiat hæc numero, non ſecus ac indigeant cæteræ communes rationes, & conſequẽter reſpectu quoque ipſius concedendum eſt principium indiuiduale: quodnam igitur erit? num adhuc exiſtentia? certè hoc dici non poteſt, quia nec exiſtentia poteſt indiuiduari per aliam exiſtentiam, alioquin ex ſe ipſa eſſet indiuidua; nec extra communem rationem exiſtentiæ datur alia exiſtentia: vnde concedendum eſt aliquod principium indiuiduans, quo exiſtentia indiuiduetur; quod etiam pariter aſsignari poteſt ex parte cuiuſcũque naturę communis. Et hinc ſequitur, quòd exiſtentia ſecundùm rationem exiſtentiæ nequeat indiuiduare, quia non eſt incommunicabilis pluribus, quale debet eſſe principium indiuiduationis; nec etiam ratione indiuiduationis, quam dicat, quia per illam ipſa indiuiduabitur, non autem aliud indiuiduabit, cum ad ſolam exiſtentiam indiuiduandam ſit ordinata.

Secunda concluſio.

Exiſtentia nõ eſt radicale principium indiuiduationis.

VIII. Secunda concluſio. Neque exiſtentia ſimul cum eſſentia eſt radix, ex qua immediatè ſequatur indiuiduatio; ita vt exiſtentia ſit ratio magis proxima, & immediata. Hæc concluſio non melius confirmatur, quàm ex eo, quòd indiuiduatio natura ſua eſt prior exiſtentia, ita vt exiſtentia ſupponat indiuiduationem, & proinde nequeat indiuiduatio originari ab ipſa, neque enim prius originari poteſt à poſteriori. Quòd autem exiſtentia ſupponat indiuiduationem, ex eo conuincitur, quòd exiſtentia ex natura ſua eſt vltimus actus quo res conſtituitur extra cauſas; vnde quia ordinatur ad ponendam rem extra cauſas, neceſſe eſt, quòd ſupponat eſſe rei, cui exibeat ſuum effectum, extrahendo ipſum extra cauſas. Et hoc etiam verum eſt in exiſtentia poſsibili; nam poſsibilis exiſtentia non eſt aliud, quàm ordo ille, quem dicunt poſsibilia ad exiſtendum, ſeu potentia ad exiſtere; hic autem ordo; cum ſit alicuius ordo, debet neceſſariò ſupponere id, cuius eſt ordo, nempe rem, quæ poteſt exiſtere; & manifeſtè patet, quòd ſupponat exiſtentiam tanquam eam, quæ poteſt exiſtere; ordo enim ad exiſtendum fundatur in eſſe, quod poteſt fieri exiſtens; & prouenit ex eo, quòd tale eſſe importet aliquid, quod in ſe ipſo, non inuoluat implicantiam. Verum ſicuti exiſtentia poſsibilis ſupponit eſſe, quod ordinatur per ipſam ad exiſtentiam; ita etiam ſupponit eſſe completum, vt etiam ſimiliter ſupponit exiſtentia actualis; nam non poteſt fieri res exiſtens, niſi habeat omnes illos gradus, quibus entitas ipſius completur intrinſecè, non enim poteſt fieri exiſtens ſola animalitas abſque rationalitate, & cæteris gradibus, quibus illa entitas completur; exiſtentia enim trahit ad exiſtendum vnam aliquam entitatem, & proinde cum in illa entitate identificentur omnes gradus neceſſarij ad illius conſtitutionem, ex vi huius identificationis trahit etiam ad exiſtendum omnes gradus; quod valet etiam in exiſtentia poſsibili proportionaliter. Ceterùm inter alios gradus, qui neceſſarij ſunt pro complemento cuiuſcunque entitatis, requiritur indiuidualis; non enim natura eſt omnino completa in ſuo eſſe abſque indiuiduatione, cum adhuc ſit determinabilis; & detur modus eſſendi, qui importet gradum inferiorem, quo poſsit determinari; & proinde indiuiduatio ſpectat ad complementum ipſius, atque adeo ſupponitur ab exiſtentia tum actuali, tum poſsibili. Cum igitur ſupponatur ab exiſtentia, quomodo poterit eſſe radix illius.

Soluuntur rationes aliarum ſententiarum.

SECTIO III.

Ad primum pri. à ſen-tent.

Q Vod ſpectat ad primam rationem pro prima ſententia, eius ſolutio deſumitur ex dictis modò in poſteriori concluſione. Sed prius eſt aduertendum, aliud eſſe, quòd aliquid ſit tale formaliter, aliud autem, quòd ſit tale conſecutiuè. Cum enim aliquid eſt tale formaliter, eſt tale ex vi eiuſdem formalis rationis, qua ipſum conſtituitur, nec interuenit aliqua

prio-

aliqua prioritas, aut poſterioritas inter ipſum ſimpliciter, & prout tale eſt: quando verò eſt tale conſecutiuè, quã uis reperiri non poſſit, niſi ſit tale, eſt tamen tale ex vi alterius formalitatis, & interuenit aliqua poſterioritas, & prioritas; ſic quamuis nullus ſit homo, qui non ſit riſibilis, quia tamen homo non eſt riſibilis formaliter vt homo eſt, ſed conſecutiuè, ideo eſt talis ex vi alterius rationis formalis, & inter ipſum, vt homo eſt, & vt riſibilis eſt, adeſt prioritas, & poſterioritas. Ad argumentum ergo dicimus Nihil poſſe exiſtere, quin ſit indiuiduum, & productionem quamlibet ſemper terminari ad aliquod indiuiduum. Verùm non hoc ex eo prouenit, quòd indiuiduatio, & exiſtentia ſint idem formaliter, ſed quia omne exiſtens eſt indiuiduum conſecutiuè, non quidem quia indiuiduatio conſequatur ab exiſtentia, ſed quia exiſtentia ſuppouit indiuiduationem, tanquam aliquem gradum, qui pertinet ad completum eſſe rei; vnde ſicuti à poſteriori ex eo, quòd homo eſt riſibilis, colligimus eſſe rationalem, ita etiam ex eo, quòd aliquid exiſtat, vel poſſit exiſtere, colligimus eſſe indiuiduum, quia exiſtentia vtroque modo accepta fundatur in eſſe indiuiduali: & proinde falſum eſt, quòd prius determinatio fiat ad eſſe exiſtens, quàm ad indiuiduale, aut quòd ad vtrumque eadem determinatione formaliter determinetur.

Ad ſecũdum.

Actus ſeparat, & diſtiguit in ſuo genere.

II. Ad ſecundum dicendum eſt. Veram quidem eſſe doctrinam Ariſt. Actum nimirum eſſe illum, qui ſeparat, & diſtinguit: verùm quia diuerſi ſunt actus, hoc accipiendum eſt cum limitatione illa, quæ in eodem argumento inſinuatur: vt nimirum quilibet actus diſtinguat intra ſuum genus: hinc actus ſubſtantialis non poteſt diſtinguere intra accidens, nec actus accidentalis intra ſubſtantiam, quaſi diſtinctio, quæ contingit inter ſubſtantiam, & ſubſtantiam habeatur ab actu accidentali, aut è contra. Hinc autem fit, quòd diſtinctio indiuidualis non poſſit eſſe ab aliquo gradu eſſentiæ, vtpote quia eſſe indiuiduale eſt extra eſſentiam, & proinde debet neceſſariò prouenire ab aliquo actu, qui ſit intra eſſe indiuiduale. Vnde vlterius hinc ſequitur, quòd neque etiam prouenire poſſit ab exiſtentia: neque enim exiſtentia eſt aliquis actus, quod ſit intra eſſe indiuiduale. Cum enim nihil poſſit eſſe intra aliquod genus, niſi participet rationem illius generis; neque etiam poteſt aliquid eſſe intra eſſe indiuiduale, niſi participet rationem talis eſſe: ratio autem, per quam inchoatur eſſe indiuiduale, eſt indiuiduatio; exiſtentia verò non participat rationem indiuiduationis vt patet ex diuerſo conceptu, quem de indiuiduatione, & exiſtentia formamus, & ex diuerſa definitione.

A quonã actu debea eſſe diſtictio indiuidualis.

III. Cum verò inſtatur, quòd indiuidualis diſtinctio eſt vltima, & proinde debet eſſe ab vltimo actu, qui eſt exiſtentia: reſpondetur, diuiſionem indiuidualem debere eſſe ab vltimo actu illius ordiuis, in quo ipſa reperitur, non verò ab actu alterius ordinis. Diuiſio autem indiuidualis eſt quædam diuiſio, qua natura communis diuiditur in plura, quorum ſingula illam naturam participant. vnde eſt diuiſio ſuperioris in inferiora, & ad hoc genus diuiſionis debet reduci, & fieri per actum, qui intra talo genus reperiatur. Quia autem indiuidua non poſſunt amplius diuidi in alia inferiora, ideò diuiſio, qua natura diuiditur in ipſa, eſt vltima diuiſio. Fit autem diuiſio ſuperioris in inferiora per actus contractiuos rationis ſuperioris ad eſſe magis determinatum, & per rationes, quæ ex natura ſua ſint minus vniuerſales diuiſo; alioquin niſi eſſent minus vniuerſales, quomodo coarctarent? Quare vltimus actus coarctiuus intra hanc ſeriem rationum ſuperiorum, & inferiorum erit ille, a quo proueniet indiuidualis diſtinctio. Hic autem actus vltimus non eſt exiſtentia, quod ſatis patet ex eo, quòd, vt dicebamus modò, debet hic actus vltimus ex vi ſuæ rationis formalis minus patere, quàm diuiſum quemadmodum videmus differentias minus patere, quam genus: exiſtentia verò non minus patet, quam natura communis ex vi ſuæ rationis formalis, quia ſecundùm eamdem rationem reperitur in omnibus indiuiduis, nec reddit ex vi ſuæ formalitatis

Qualis ſit indiuidualis diſtictio.

Exiſtẽtia non eſt actus ſeparãs indiuidualiter.

naturam ita vltimò terminatam, vt euadat incommunicabilis pluribus inferioribus; ſed ſolùm habet eam facere extra cauſas. Sola verò induiduatio dicens rationem formalem diuerſam ab exiſtentia eſt huiuſmodi actus vltimò terminans naturam communem. Exiſtentia autẽ dicitur vltimus actus nõ intra certã lineã prædicamentalẽ, & intra gradus diuiſiuos rationis ſuperioris, ſed ſolùm reſpectu poſsibilitatis, & eſſentiæ, quatenus facit, vt vltimò ponatur in eſſe, ita vt habeat ex vi ipſius totum id, quod poteſt à primo ente per eſſentiam participare.

Ad primum ſecũdæ ſententiæ. IV. Ad primum verò pro ſecunda ſententia dicendum eſt, indiuiduationẽ poſſe dupliciter conſiderari, vel tanquã determinatiuum naturę cõmũnis, quo determinatur ad eſſe incommunicabile; vel tanquam talem vnitatem. Primo modo importat quemdam gradum entis intra ſeriem prædicamentalem, quo vltimò compleatur rerum eſſentia, vtpote quia per ipſum terminatur incommunicabiliter, ita vt nequeat aliis inferioribus communicari. Altero modo importat paſsionem talis entis, cum enim vnitas ex genere ſuo ſit paſsio entis, talis vnitas erit paſsio talis entis. Vnitas autem indiuidualis tanquam paſsio conſiderata fundatur in eſſe induiduali, nempè in illo gradu entis, quo vltimò natura terminatur. Et ideo cum in argumento dicitur, quòd vnitas indiuidualis fundatur in eſſe rei, verum eſt, ſi intelligatur de eſſe rei completo per gradus prædicamentales, ita vt indiuidualis ſit ratio fundandi talem vnitatem, non autem ſi intelligatur de eſſe exiſtentiæ, quia paſsiones, quæ per ſe alicui conueniunt, ei conueniunt independenter ab exiſtentia: & ſicuti exiſtentia eſt poſterior gradu induiduali ita etiam vnitate induiduali. Neque verum eſt, quòd exiſtentia conſtituat rem in ſuo eſſe, quaſi ipſi conferat eſſe aliquod intrinſecum, ſed ſolùm dicitur conſtituere in ſuo eſſe, quia facit, quòd eſſe rei ſit in actu, ſi loquamur de exiſtentia actuali, aut poſsit eſſe in actu, ſi loquamur de poſsibili.

Indiuiduatio importat gradum entis, & paſſionem entis.

Ad ſecũdum. V. Ad ſecundum dico, ideo poſita exiſtentia naturam eſſe indiuiduam, quia, vt diximus, exiſtent a ſiue actualis, ſiue poſsibilis ſupponit indiuiduationem, atq. adeo non poteſt poni exiſtentia, niſi ſit poſita indiuiduatio. Cum autem dicitur, quòd ſi natura concipiatur ſolùm ſecundùm eſſentialia, præſcindendo ab exiſtentia, tunc præſcindit etiam ab indiuiduatione, ideo hoc contingit, quia in tali præciſione ſeparatur etiam ab indiuiduatione; Verùm poteſt concipi natura indiuid ata præſcindendo à ſola exiſtentia; et quidem de actuali patet, quando concipiuntur poſsibilia; de poſsibili verò tunc continget, ſi concipiantur eadem poſsibilia ſecundùm eſſe incommunicabile, quod habent in ſeipſis, nihil cogitando de illo ordine, quem dicunt ad exiſtendum: & ideo falſum eſt, quòd natura nequeat præſcindere ab exiſtentia, niſi etiam præſcindat ab indiuiduatione.

Indiui. d u po- ... eſt præ- ſcin ere ab exiſtentia poſ- ...

Ad tertium. VI. Ad tertium, cum dicitur, Indiuiduationem non ingredi eſſe rei, id cõcedendum eſt, ſi intelligatur de eſſe rei eſſentiali: eſt enim indiuiduatio omnino extra eſſentiam, vt patet, quando cum omnibus eſſentialibus concipitur natura communis præciſa ab omni indiuiduatione, & indifferens ad plu a. Sed ſi intelligatur de eſſe re omnino completo, id abſolutè negandum eſt; nam vt in ſuperioribus diximus, indiuiduatio importat gradum entis, quo vltimò natura comp etur; & conſtituitur in ſtatu tali, vt habeat eſſe phyſicum, quod exiſtit, aut poteſt exiſtere. E contra autem exiſtentia nedum ingreditur eſſentialem conſtitutionem rei, ſed neq. eſſe omnino completum, cum independenter ab ipſa habeatur; ſed importat quamdam rationem, quæ integro eſſe rei ſuperfunditur, & i m in ſeipſo per diuerſos gradus entis conſtitutum facit exiſtens, aut actualiter, aut poſsibiliter. Et hoc pacto eſt extra eſſe rei: & ſolùm pertinet ad eſſe rei, quatenus tribuit actualitatem, quę tamen ſupponit rem in ſe ipſa conſtitutam, quò ad eſſe intrinſecum. Dicitur autem exiſtentia poſſibilis ſubſternere rem potentiæ agentis, quia eam ordinat ad exiſtendum, & recipiendum eſſe actuale, non quia vt intrinſecum conſtituti um conſtituat in ſeipſa: & pari modo actualis exiſtentia facit rem terminum productionis, quia ratione ipſius terminat productionem: & ideo falſum eſt, indiuiduationem conſequi exiſtentiam, vt iam patet ex dictis.

Quomodo indiuiduatio ingrediatur eſſe rei.

Exiſtentia eſt extra eſſe rei & quo ad ipſum pertineat.

An

An principium indiuiduationis ſit aliquid realiter ſuperadditum. Diſp. XL.

Trincipium indiuidnationis nõ imporeare ſolam negationem. *Sect. I.*
Opinio Scoti. *Sect. II.*
Principium indiuiduationis nõ eſſe aliquid realiter ſuperadditum. *Sect. III.*
Satisfit rationibus Scotiſtarum. *Sect. IV.*

Principium indiuiduationis non importare ſolam negationem.

SECTIO I.

Gandau. ius opinio de principio indiuiduationis.

I. CVm neq. quantitas, aut aliud accidens, neque materia, neq. forma, neque exiſtentia ſint principium indiuiduationis, vt in ſuperior bus conſtitutum eſt: videtur hinc inferri, debere conſiſtere in aliquo ſuperaddito realiter rei indiuiduæ. Sed antequam aliquid de hoc conſtituamus; determinandum eſt, principium indiuiduationis conſiſtere in aliquo poſitiuo propter Gandauenſ. qui quodlib. 6. quæſt. 7. vult, naturam conſtitui in eſse indiuiduali per aliquid negatiuum. Explicat autem hoc pacto, quòd ſicuti vnitas ex genere ſuo importat negationem diuiſionis, ita talis vnitas importat negationem talis diuiſionis; quamobrem cum indiuiduatio ſit quædam vnitas, importabit negationem talis diuiſionis, nimirum illius, quæ fit per communicationem pluribus inferioribus. Mouetur autem primò. quia ſi ſubſtantia indiuiduaretur per aliquod poſitiuum, vel hoc poſitiuũ eſſet materia, vel forma, vel aliquod accidens: non materia, aut forma, quia vel hæ sũt per ſe indiuiduæ, vel non. Nõ primũ, quia natura quoque eſſet per ſe indiuidua, et proinde non indigeret indiuiduatione; ſi ergo ſecundũ n, non poſsunt indiuiduare, quia non habent, quo indiuiduent; rurſus materia eſt indeterminata ad hoc, vel illud indiuiduum. Nec etiam dici poteſt, quòd ſit aliquod accidens, quia omne accidens ſupponit ſubiectum indiuiduum, in quo eſt. Secundò. ſi principium indiuiduationis eſſet aliquid poſitiuum, vel eſſet illa entitas, quam dicit indiuiduum; et hoc dici non poteſt, quia cum dicitur; *Indiuiduum eſt vnum*, eſſet nugatio: vel aliqua alia enti tas, e tunc eſſent duæ entitates in vnoquoque indiuiduo. Tertiò indiuiduum eſt etale formaliter per indiuiſionem; ind iuiſio autem non eſt aliud, quàm negatio diuiſionis.

Cõmunis ſentẽtia in oppoſitum.

II. Communiter tamen reijcitur hæc ſententia, tanquam ea, quæ non aſſignat verum principium indiuiduationis, quod ſatis colligitur ex ſupracitatis Auctoribus, qui variè conantur aſſignare principium indiuiduationis poſitiuum; quos non e ſt opus hic recenſere, cum in ſuperioribus videri poſſint, & alios etiam infra citabimus. Ex profeſſo autem eam impugnat Scot. in 2. diſt 3. quæſt. 2. Baſſolis, Lychet. et alij Scotiſtæ ibid. et Auerſa in Logica quæſt. 9. ſect. 3. Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 6. concluſ. 2. Et quidem quamuis verum ſit, indiuiduum importare hanc negationem communicabilitatis; falſum tamen eſt, in ipſa conſiſtere formalem rationem indiuiduationis. Cum enim indiuiduum ſit incommunicabile pluribus, neceſſariò ipſi tribuenda eſt negatio oppoſitæ cõmunicabilitatis. Verùm huiuſmodi negatio debet habere ſuum fundamentum, quod non erit aliud, quàm vnitas indiuidualis, et gradus ille, quo vltimò terminatur natura communis, ex quo poſtea conſequetur vnitas indiuidualis; et non ſolùm ille gradus erit quid poſitiuum, ſed etiam ipſa vnitas; quia ſi vnitas vt ſic ex genere ſuo eſt quid poſitiuum, vt oſtendimus, dum egimus de vnitate tranſcendentali, conſequenter ratione proportionis debitæ inter rationes ſuperiores, et inferiores, quælibet vnitas debet importare aliquid poſitiuum.

Scot. Baſſolis Lychet. Aueſa. Meuriſſe

Indiuiduatio nõ conſiſtit formaliter in negatione ſed in aliquo poſitiuo

Negatio cõmunicabilitatis cõuenit indiuiduo ratione fũdamenti poſitiui.

III. Et quidem quòd negatio communicabilitatis debeat habere aliquod fundamentum in indiuiduo prob. Talis namque negatio conuenit per ſe indiuiduo, vt tale eſt, atque inſeparabiliter, ergo debet habere aliquod fundamentum, ratione cuius illi conueniat; ſi enim auferatur quodlibet fundamen-

-nita tum

tum poſitiuum, neque etiam amplius conueniet negatio cum inſeparabilitate; auferatur enim tantum eſſe indiuidui poſitiuum; certè tunc non aderit amplius hæc negatio inſeparabiliter cõueniens; ſi enim non adeſt, cui conueniat, nec cum quo inſeparabiliter connectatur, quomodo adeſſe poteſt inſeparabiliter conueniens? Verum dum interuenit talis neceſſaria connexio, oportet, vt interueniat ex parte indiuidui aliquid poſitiuum, ratione cuius negatio tali pacto cum ipſo connectatur: atque hoc poſitiuum non poteſt eſſe quodcunque poſitiuum; non enim poteſt eſſe ipſum eſſe naturæ, quia tantùm abeſt, quòd natura poſtulet hanc negationem, vt etiam petat poſſe pluribus communicari: quare ex parte indiuidui concedendum eſt aliquid poſitiunm, quod ſaltem formaliter non ſit ipſa natura, ratione cuius illi conueniat negatio communicabilitatis, ſi cuti autem natura per hoc poſitiuum conſtituitur in tal: ſtatu, vt exigat hanc negationem, ita etiam conſtituetur in eſſe indiuiduali, quia non poteſt natura exigere hanc negationem, niſi ratione alicuius eſſe incommunicabilis, ſi ergo ex vi illius poſitiui natura euadit incommunicabilis, quomodo non euadet etiam indiuidua?

Confir. IV. Quod etiam confirm. Et inquiro, cur indiuiduum dicat negationem communicabilitatis, & non aliquam aliam, oportet enim aſſignare aliquam cauſam, cur per ſe, & neceſſariò ipſi conueniat, ita vt non poſſit altera ipſi aſſignari. Certè non aliunde id poteſt prouenire, niſi ex intrinſeca conditione talis eſſe, quia ſcilicet ab intrinſeco ſuo poſtulet talem negationem. Verùm vt ab intrinſeco poſtulet talem negationem, neceſſe eſt, vt habeat in ſe aliquid poſitiuum, quod ſit fundamentum talis, & non alterius: & vt ſit fundamentum talis negationis, neceſſe eſt, vt oppoſito modo ſe habeat cum eo, quod per negationem tollitur: cum ergo per negationem tollatur communicabilitas, illud poſitiuũ, ratione cuius indiuiduum exigit hanc negationem, erit incommunicabilitas; atque adeo natura per hanc rationem poſitiuam incommunicabilitatis conſtituetur in eſſe indiuiduali. Rurſus autem inquiro, cur natura præciſa in-

Indiuiduũ importat fũdamẽtũ talis determinatæ negationis.

diuiduatione non dicat negationem communicabilitatis; ita vt nullo modo talis negatio poſſit ipſi cum veritate tribui: & cur dicat negationem incommunicabilitatis? Non aliud equidem reſponderi poteſt, niſi quia in ſuo eſſe non includit aliquid, ratione cuius exigat talem negationem: ergo infero ipſe, cum indiuiduum requirat huiuſmodi negationem, oportet vt in ſuo eſſe includat aliquid, quod fundet ipſam, quod non aliud eſſe poterit, quã principium indiuiduans, ſiquidem non eſt eſſe naturæ, vnde oportet, vt illam requirat ratione eſſe oppoſiti, quod aliud non erit, quàm eſſe indiuiduale. Rurſus non poteſt aliud reſponderi, niſi, naturam exigere negationem incõmunicabilitatis, quia de ſe importat eſſe communicabile pluribus per modum ſuperioris; ergo ſi indiuiduum exigit negationem communicabilitatis, neceſſe eſt, vt importet eſſe incõmunicabile pluribus per modum ſuperioris, quod aliud eſſe non poteſt, quã indiuiduale, quia natura ex ſe non dicit tale eſſe.

Quodnã ſit huiuſmodi fundamẽtũ.

V. Secundò arguo contra eamdẽ opinionem. Indiuiduum vt tale habet intrinſecè repugnantiam formalem ad poſſe diuidi in plura inferiora per modum ſuperioris, ergo oportet, vt intrinſecè habeat aliquam formam poſitiuam, per quam importet hanc repugnantiam formalem. Circa conſequentiam nulla eſt difficultas, quia impoſſibile eſt, repugnantiam formalem ſaluari abſque forma, in qua fundetur; neque dici poteſt, quòd ſit forma negatiua, quia cum ſit intrinſecè imbibita in eſſe poſitiuo indiuiduali, quod eſt à parte rei, oportet, vt ſit poſitiua repugnantia proueniens à forma poſitiua, quia nulla negatio imbibi poteſt in eſſe poſitiuo. Quod præſertim verum eſt, quia nulla negatio concurrere poteſt ad conſtituendum tanquam intrinſecum conſtitutiuum aliquod ens poſitiuum. Anteced. igitur prob. nam eſſe illud phyſicum, quod indiuiduum habet à parte rei ſibi communicatum à producente, quamuis aliquando cõtingat, poſſe diuidi in plures partes, impoſſibile tamen eſt etiam de potentia Dei abſoluta, vt per modum ſuperioris diuidatur in plura inferiora, atque tals repugnantia prouenit ab in-

Secunda impugnatio. Indiuiduum habet intrinſecam repugnantiam formalẽ ad diuidi.

trin-

trinſeco illius entitatis, quæ eſt talis conditionis, vt incommunicabiliter ſe habeat ſecundùm ſuum eſſe poſitiuum; alioquin niſi ſecundùm ſuum eſſe poſitiuum incommunicabiliter ſe haberet, eſſet intrinſecè communicabile: atq; adeo non eſſet indiuiduum, ſed vniuerſale ſeparatum: vnde cum ex vi ſui eſſe poſitiui ſit incommunicabile, oportet, vt habeat repugnantiam formalem intrinſecam ad diuidi in plura inferiora. Et ratio huius repugnantiæ intrinſecæ à priori colligitur. Quoniam diuiſio, quæ fit per modum ſuperioris in inferiora, in eo fundatur, quòd id, quod diuiditur, poſſit vlterius ſuſcipere aliquem alium gradum, quo perficiatur, & compleatur: fit namque huiuſmodi diuiſio ex eo, quòd aliqui gradus entis inferioris adueniant rationi communi determinabili. Quare hinc fit, quòd illud ens, quod & habet omnes gradus ſibi debitos vſque ad vltimum complementum, habeat formalem repugnantiam ad talem diuiſionem ratione vltimi gradus, qui non eſt capax vlterioris complementi; huiuſmodi autem gradus, cum ſit quid poſitiuum, & forma complens illud eſſe, fundat formalem repugnantiam poſitiuam. Indiuiduum autem, vt tale eſt, ſecundum ſuũ eſſe phyſicum, cum iam ſit incommunicabile pluribus per modum ſuperioris, oportet vt ſit vltimò completum in proprio eſſe, atque adeo habeat hunc vltimum gradum fundantem talem intrinſecam repugnantiam formalem.

In quo fundetur diuiſio in inferiora, & repugnãtia ad eã dé diuiſionem.

Confir.

VI. Atque hæc ratio inſuper confirmari poteſt. Duplex enim datur genus negationum, aliud quod non ſupponit aliquid poſitiuum, in quo fundetur, & quod importet poſitiuam, & formalem repugnantiam ad illud, quod per negationem tollitur: aliud verò, quod in aliquo poſitiuo fundatur, quod dicit formalem repugnantiam ad id, quod per negationem tollitur; exemplum prioris generis erit negatio formæ in ſubiecto; ita enim tribuitur ſubiecto talis negatio, vt non ſupponat in ipſo aliquã formalẽ repugnantiam ad habendam formã: exemplũ autẽ poſterioris generis erit negatio corporeitatis in angelo; hæc enim negatio ſupponit in angelo formalem repugnantiam ad eſſe corporeum. Hoc autem eſt diſcrimen inter vtrumque genus negationum, quòd negationes prioris generis ita tollunt aliquid ab eo cui conueniunt, vt non repugnet ſimpliciter habere oppoſitum negationis; quamuis enim cæcitas vt quædam negatio tollat potentiam videndi ab homine, non tamen homini repugnat ſimpliciter videre, quia ſaltem de potentia Dei abſoluta poſſet acquirere potentiam, & videre; at poſterius genus negationum ſupponit ſimpliciter repugnantiam ad eſſendum ſub oppoſito negationis; ſic negatio corporeitatis ſupponit in angelo repugnantiam ſimpliciter ad corporeitatem. Hinc autem elicitur hæc regula, quòd quotieſcunque ita alicui tribuitur aliqua negatio, vt etiam ei repugnet ſimpliciter oppoſitum negationis, debeat in ipſo concedi formalis repugnantia poſitiua; ratione cuius illi ſimpliciter repugnet oppoſitum negationis, quia non poteſt ſimpliciter repugnare, niſi ratione formalis repugnantiæ intrinſecæ. Cæterum indiuiduum, vt tale eſt, ita dicit negationem communicabilitatis, vt ipſi ſimpliciter repugnet communicari pluribus inferioribus; ergo habet intrinſecam repugnantiam formalem ad talem communicationem, atque adeo aliquid poſitiuum, quo conſtituatur in eſſe indiuidui, & ratione cuius fundet talem negationem.

Duplex genus negationũ.

Quæ negationes ſupponant repugnan. ſimpliciter ad oppoſitum.

VII. Tertiò argumentor. Natura communis ſecundùm ſuum eſſe, eſt communicabilis pluribus, & conſequenter eſt quid indifferens, & determinabile: quod autem eſt indifferens, & determinabile, non habet totum ſuum complementum: hinc quia natura generica non eſt omnino determinata eſſentialiter, poteſt perfici per vlterius complementum eſſentiale: & ideò natura quoque communicabilis pluribus indiuiduis, cum ſit adhuc indifferens erit capax alicuius complementi. Hoc autem complementum recipiet per indiuiduationem, per quam vltimò completur, & fiet incommunicabilis pluribus: quamobrem indiuiduatio formaliter afferet hoc complementum, & conſequenter erit quid poſitiuum; vtpote quia debet complere capacitatem poſitiui complementi, quo natura vltimò compleatur in ſuo eſſe. Hinc Ariſt. Cap. de ſubſtantia

Tertia impugnatio.

Indiuiduatio complet naturam.

com-

comparans ſubſtantiam primam cum ſubſtantijs ſecundis, ait, eſſe maxime ſubſtantiam; quod certè non eſſet verum, niſi vt prima, & indiuidua eſt, diceret aliquid poſitiuum ſupra ſubſtantias ſecundas. Præterea natura eſt communicabilis pluribus reali communicatione, atque terminus, vt quo, huius communicabilitatis eſt indiuiduatio, terminus verò, vt quod, indiuiduum, ergo debet indiuiduatio importare aliquid reale; quomodo enim terminaret communicationem realem, niſi eſſet quid reale? Accedit inſuper pro confirmatione, quòd indiuidua in quacunque ſerie prædicamentali conſtituunt primum fundamentum illius coordinationis, atque gradus omnes ſuperiores de ipſis prædicantur, ita vt indiuiduatio ſit ratio, cur huiuſmodi prædicationi ſubijciantur: vnde hinc fit, vt directè ponantur in linea prædicamentali; quomodo ergo fieri poteſt, quòd indiuidua formaliter, vt talia ſunt, non dicant aliquid poſitiuum? an quod non eſt poſitiuum ponitur directè in prædicamento? an negatio conſtituet ſubiectum realium prædicationum, & potius coordinationis prædicamentalis?

[Margin: ermi nate uſdem cõmunicabilitatẽ.]

[Margin: Eſt ratio cõſtituendi primũ fundamentum in linea prædicamentali.]

[Margin: Quarta impugnatio.]

VIII. Quartò. Inquiro, quomodo duo indiuidua eiuſdem ſpeciei inter ſe diſtinguantur, an diſtinctione poſitiua, ita vt id, ſecundùm quod diſtinguuntur, ſeu quod eſt ratio diſtinguendi, ſit quid poſitiuum: an verò ſola diſtinctione negatiua, ita vt diſtinctiuum ſit ſola negatio? Si diſtinguuntur diſtinctione poſitiua; oportet concedere poſitiuum diſtinctiuum indiuiduale, quia cum tota diſtinctio, quæ eſt inter ipſa, ſit indiuidualis, oportet, vt diſtinctiuum quoque ſit indiuiduale, alioquin ſi eſſet alterius rationis, cauſaret diſtinctionem diuerſæ rationis. Dum ergo adeſt diſtinctiuum indiuiduale, iã principium indiuiduationis erit quid poſitiuum, quoniam idem eſt conſtitutiuum, & diſtinctiuum. Si verò diſtinguuntur ſolùm per negationes, & non ſecundùm eſſe poſitiuum, iam eſſe vnius poſitiuum erit idem cum eſſe poſitiuo alterius, quia id eſt idem cum omni eo, à quo ſecundùm ſuum eſſe non diſtinguitur. Hinc porrò ſequitur, quòd operante vno indiuiduo debeant operari & alia, quia operationes proueniunt ab eſſe poſitiuo; & poſito indiſtincto eſſe, neque operationes diſtinguuntur, ita vt ſint diuerſorum principiorum poſitiuorum; vnde operationes vnius hominis etiam liberæ eſſent ſimul operationes alterius. Rurſus non poſſet corrumpi eſſe poſitiuum vnius indiuidui, aut de nouo produci, niſi corrumperentur, aut producerentur cætera indiuidua, & plurima alia abſurda ſequerentur.

[Margin: Indiuidua, vt talia diſtinguuntur poſitiua diſtinctione.]

[Margin: Quinta impugnatio.]

IX. Denique Vnitas ex genere ſuo, ſiue conſiſtat formaliter in negatione, ſiue in aliquo poſitiuo, eſt paſſio entis; vnitas enim tranſcendentalis conſequitur ab ente tranſcendentali, ita vt impoſſibile ſit ſine ipſo ſubſiſtere. Ex quo fit, quòd quotieſcunque ponitur noua vnitas, debeat poni etiam nouus gradus entis, ad quem conſequatur, non enim ab eodem gradu entis conſequi poſſunt diuerſi gradus vnitatis; ſic ab ente tranſcendentali conſequitur tantùm vnitas tranſcendentalis, & nulla alia, & à natura ſpecifica, aut generica vnitas tantùm ſpecifica, aut generica. Verùm vnitas indiuidualis importat nouum gradum vnitatis, ſiquidem importat vnitatem, quæ inuoluit incommunicabilitatem, ratione cuius indiuiduum nequit pluribus cõmunicari, ergo ſiue hæc vnitas conſiſtat in poſitiuo, ſiue in negatiuo, debet concedi aliquis peculiaris gradus entis, à quo conſequatur: huiuſmodi autem gradus non alius eſſe poteſt, quàm gradus indiuidualis, vt vnitatem indiuidualem tanquam ſibi proportionatam fundare poſſit. Si igitur datur gradus entis indiuidualis, iam ipſe erit principium indiuiduationis formale, & proinde tale principium conſiſtet in aliquo poſitiuo.

[Margin: Gradus entis indiuidualis cõcedendus pro vnitate indiuiduali.]

[Margin: Ad fundamenta oppoſita.]

X. Neque fundamenta Gandauenſis valdè firma ſunt. Ad primum conceditur, neque materiam præciſè, neque formam, neque aliquod accidens eſſe illud poſitiuum, quo ſubſtantia materialis indiuiduatur: quodnam verò illud ſit, non poſſumus modò explicare, quia circa ipſius inquiſitionem verſamur; hoc verò infra præſtabimus. Ad ſecundum, an illud poſitiuum, quod dicit principium indiuiduationis, ſit eadem entitas indiuidui, an aliqua alia ſuperaddita determinabimus infra. Interim dicimus, ſi ponatur eſſe eadem

Digitized by Google

entitas, non eſſe nugationem, cum dicitur *Indiuiduum eſt vnum*, quia per talem propoſitionem exprimitur in prædicato aliquid, quod explicitè non importabat ſubiectum, nempe ratio vnitatis incommunicabilis; neque video, in quo conſiſtat hæc nugatio; non enim neceſſe eſt ad euitandam nugationem, vt prædicatum importet diuerſam entitatem à ſubiecto; quoties enim eadem entitas fundat tum prædicatum, tum ſubiectum, imo in prædicatione quidditatiua oppoſitum contingere non poteſt. Si verò ponatur diuerſa entitas, ſuppoſito, quòd indiuiduum debeat per entitatem diuerſam indiuiduari, non eſt abſurdum ponere in ipſo duplicem entitatem. Ad tertium dicitur, indiuiduum poſſe conſiderari, vt conſtitutum per talem gradum entis; & vt vnum; primo modo non eſt tale formaliter per indiuiſionem, ſed indiuiſio ad ipſum conſequitur, & eſt tale per gradum entis determinatiuum naturæ communis. Poſteriori modo eſt tale per indiuiſionem, verum cum indiuiſio importet vnitatem, importat quid poſitiuum iuxta noſtra principia. Sed etiam ſi importaret negationem, adhuc concedendus eſſet poſitiuus gradus entis, qui eſſet radix huius vnitatis; & hic eſſet principium indiuiduans.

Opinio Scoti.

SECTIO II.

Opinio Scoti de principio indiuiduationis.

I. CErtum iam ex dictis manet, Principium formale indiuiduationis importare aliquid poſitiuum; nūc difficultas manet, quodnā poſitiuū ſit iſtud, & an ſit aliquid ſuperadditum rei indiuiduæ. Scot. in 2. diſt. 3. quæſt. 6. dubitationem mouet, an ſubſtantia materialis ſit indiuidua per aliquam entitatem poſitiuam per ſe determinantem naturam ad ſingularitatem, & recitata, ac confutata opinione Gotfredi, reſpondet affirmatiuè, concludens, naturam eſſe indiuiduam per hanc entitatē ſuperadditam poſitiuam. Quòd ſi inquiras, quænam ſit iſta entitas, reſpondet, eſſe quandam realitatem, quæ ſumitur ab vltima realitate formæ, & quæ eſt primò diuerſa ab omni realitate quidditatiua, vnde conſtituit indiuiduum in eſſe materiali, cum per realitatem quidditatiuā tanquā per formam conſtituatur in eſſe formali. Et præterea ſubdit, quòd nō eſt nec forma, nec materia, nec compoſitū in quantum dicunt ſuam quidditatem, *ſed eſt vltima realitas entis, quod eſt materia, quod eſt forma, vel quod eſt compoſitum, ita quod quodlibet commune, & tamen determinabile adhuc poteſt diſtingui quantumcumque ſit vna res in plures realitates formaliter diſtinctas, quarum hæc formaliter non eſt illa, ſed hæc eſt formaliter entitas ſingularis, & illa eſt entitas naturæ formaliter; nec poſſunt iſta duæ realitates eſſe res, & res ſicut poſſunt eſſe realitas, vnde accipitur genus, & realitas, vnde accipitur differentia, ex quibus realitas ſpecifica accipitur; ſed ſemper in eodem ſiue parte, ſiue toto ſunt realitates eiuſdem rei formaliter diſtinctæ.* Ex quibus manifeſtè colligitur, quid Scot. intelligat per hanc entitatem, qua res indiuiduatur, cum enim intelligat ſolùm realitatem, quę non ſit res, nec realiter diſtincta, ſed ſolùm formaliter, non poteſt intelligere aliquam entitatem phyſicam, ſed ſolùm quemdam gradum entis, quo natura compleatur; nam etiam paulò inferius, docet, naturam non includere per identificationem hanc indiuidualem entitatem, ſed ſolùm tertium, quod ex vtraque realitate conſurgit, nempe indiuiduum includere per identificationem vtramque realitatem, Cum ergo vtraq; realitas identificetur in eadē entitate indiuidui, non poteſt realitas indiuidualis eſſe aliud, quàm gradus entis, & hanc ſententiam alibi etiam tradit idem Scotus, quamuis non adeò dilucidè ſe explicet.

II. Aliter tamen, vt plurimum Scotiſtę ſententiam Scoti interpretantur, volunt enim, Indiuiduationem importare aliquid ſuperadditum rei indiuiduæ, quod vocant hęcceitatem, quam ponunt ex natura rei diſtinctam ab ipſa re indiuidua; atque per ipſos hęc diſtinctio formalis ex natura rei pręcedit omnem operationem intellectus, & reperitur in rebus ex natura ipſarum proueniens, quemadmodum reperitur entitatiua inter entitatem, & entitatem, & eſt realis non ſecus, ac entitatiua; vnde diſcrimen inter has diſtinctiones ſolùm in hoc conſiſtit, quòd altera contingit ſecun-

dum formalitates, altera verò ſecundùm entitates. Hanc porro ſententiam tradunt Anton. Andreas, Baſſolis, & Lychet. in illa diſt. 3. lib. 2. ſentent. quæſt. 6. Tartar. etiam ibid. Marſil. ibid. quæſt. 3. art. 1. & rurſus Anton. Andreas 7. Metaph. quæſt. 16. Rada tom. 2. controuer. 3. art. 4. concluſ. 9. Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 6. concluſ. vltima & cœteri Scotiſtæ. Præterea Fonſeca 5. Metaph. cap. 4. quæſt 5. ſect. 1. Raguſ. in diſput. Peripateticis diſp. 20. cap. 4. & 20. & ſequentibus, & nonnulli alij hanc ſententiam ſequuntur.

Anton. Andr. Baſſolis. Lychet. Tartar. Marſil. Rada. Fonſeca. Raguſ.

Argumenta huius ſententię.

III. Argumentantur autem primò ex auctoritate Ariſt. nam 3. de Anima tex. 9. docet, quòd aliud eſt magnitudo, & aliud magnitudinis eſſe, hoc eſt aliud indiuiduum, & aliud differentia indiuidualis, & rurſus 8. Metaph. tex. 9. ait *Anima, et Animæ eſſe idem eſt; homini verò, & homo non idem*. Ex quo deducunt velle in ijs, quæ conſtant ex materia, & forma, quidditatem, & rem, cuius eſt quidditas, non eſſe idem, & proinde res iſtas indiuiduari per aliquid ex natura rei diſtinctum.

Secundũ. Secundò arguunt ex quadam ſeparatione, quæ videtur interuenire inter naturam, & indiuiduationem: natura enim definiri poteſt abſque indiuiduatione; ſciẽtia enim verſatur circa naturã, non verò circa indiuiduationẽ; proprietates item conueniunt ratione eſſentiæ, ſeu naturæ, & non rõne indiuiduationis; deniq; eſſentiæ rerum ſunt æternæ, indiuiduatio autem minimè; cũ igitur naturã tali pacto ſeparabiliter ſe habeat reſpectu indiuiduationis, neceſſe eſt, vt inter ipſam, & indiuiduationẽ interueniat aliqua diſtinctio ex natura rei independenter ab intellectu, & quæ ſit ſaltem formalis à parte rei.

Tertium. IV. Tertiò arguunt ex diuerſa vnitate, quam à parte rei habent natura, & indiuiduatio. Natura enim habet à parte rei ſuam vnitatem formalem, quæ eſt minor indiuiduali, non enim eſt vna numericè, cum id habeat ab indiuiduatione; atque indiuidua ratione huius vnitatis conueniunt à parte rei: indiuiduationes verò à parte rei, & ſunt plures, & habent ſingulæ diuerſam vnitatem ab vnitate naturæ. Cum ergo natura, & indiuiduatio à parte rei habeant diuerſam vnitatem, oportet etiã, vt à parte rei habeant diſtinctionem, quia diuerſa vnitas non ſaluatur abſque diſtinctione. Quod etiam ex eo confirmatur; quia hæcceitas, ſeu indiuiduatio reſpectu naturæ ſe habet tanquã actus; & proinde debet eſſe extra ipſam, atque adeo diſtingui. Quartò: ſi Petreitas, & Pauleitas, ſeu indiuiduatio eſſet idem à parte rei cum natura, ſequerentur plura abſurda, & primò quidem, quòd Petrus, & Paulus eſſent idem inter ſe, quia ſunt idem in natura, quæ eſt eadem in omnibus, quæ enim ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe. rurſus natura à parte rei eſſet diuiſa ſecundùm eſſentiam, quia inuolueret differẽtias indiuiduales, per quas diuideretur; hoc autem prorſus repugnat, quia eſſentiæ rerum conſiſtunt in indiuiſibili: præterea ob eamdem rationẽ non ſe haberet vniuoco modo: quod enim inuoluit intrinſecè differentias, nõ poteſt eſſe vniuocum, vt per ſe patet, quia tunc differentię tollunt perfectam vnitatem naturæ communis. Quod etiã confir. quia cum Petrus per aliud ſit homo, & per aliud Petrus, oportet, vt indiuiduatio ſit extra naturam, atque adeo diſtincta ab ipſa. Quartũ

Quintum. V. Denique ſupponunt obiectum intellectus eſſe natura ſua prius quacunque intellectione, & conſequenter habere id, quod ipſi ex natura ſua conuenit, ex ſe independenter omnino ab intellectu. Quo ſuppoſito, ſic arguũt. Vel natura in eo priori, in quo tanquã obiectum præcedit intellectionem, habet ſuam communicabilitatem, qua pluribus communicari poteſt, vel non. Hoc ſecundum dici non põt, alioquin cum conciperetur natura cõmunicabilis, cõciperetur ens rõnis, & aliquid repugnans, non ſecus ac ſi conciperetur homo irrõnalis. Si ergo habet; ergo ex natura rei ante intellectum diſtinguitur ab indiuiduatione, quia cõmunicabile, & incommunicabile ex natura ſua diſtinguuntur. Quod etiam confirmari poteſt. Indiuiduo ante intellectum non conuenit numeralis multitudo, imo, vt tale eſt, repugnat ipſi, eam habere; naturæ autem ante intellectum conuenit habere numeralem multitudinem, ergo ante opus intellectus natura, & indiuiduum diſtinguuntur, cum ipſis ante intellectum oppoſita conueniant. Confir.

Principium indiuiduationis non eſſe aliquid realiter ſuperadditum.

SECTIO III.

Oppoſita ſententia. Caiet. Soncin. Scoto. Ocham. Gabr. Henr. Hern. Nyphuſ. Perer. Suarez. Albertin. Hurtad. Auerſa.

I. Hanc ſententiam Scotiſtarum communiter impugnare, & reijcere ſolent, non ſolùm Thomiſtæ vt Caiet. 1. par. quæſt. 5. art. 6. & De ente, & eſſentia quæſt. 5. Soncin. 7. Metaph. quæſt. 32. Soto in Logica quæſt. 2. de Vniuerſalib. & cœteri omnes, ſed etiam extra ſcholam Scotiſticam, qui tenent, res indiuiduari per ſuum eſſe, aut aliquo alio modo. Et citantur Och. in 1. diſt. 2. quæſt. 4. & 6. Gabr. ibid. quæſt. 6. 7. & 8. Henr. quodlib. 5. q. 8. Hern. quodlib. 3. quæſt. 9. Nyph. 4. Metaph. diſp. 5. Perer. in ſua Philoſoph. lib. 6. cap. 10. Suarez in Metaph. diſp. 5. ſect. 1. Albertin. tom. 2. principio 1. Philoſoph. diſp. 1. quæſt. 10. dub. 1. Hurtad. in Metaph. diſp. 2. ſect. 5. Auerſa in Logica quæſt. 9. ſect. 10. & alij quamplures, qui cenſent omnino improbabilem hanc Scotiſtarum ſententiam.

Duplex ſenſus ſententiæ Scotiſtarum.

II. Quia hæc ſententia Scotiſtarũ vt ſupra etiam ſignificauimus ſect. præcedenti, dum explicaremus doctrinam Scoti, poteſt habere duplicem ſenſum, quorum primus eſt, vt ratio indiuidualis ſit ſolum quidam gradus entis, quo vltimò natura compleatur, ita tamen vt ſit realiter identificatus cum natura, & vna ſola entitas phyſica coaleſcat ex ipſo, & natura, & proinde ſit tantùm realitas quædam metaphyſica, ſolùm metaphyſica diſtinctione diſtincta; quem ſenſum Scotus magis, quàm aliũ intendere videtur, vt patet ex ijs, quæ retulimus in recitanda ipſius ſententia. Alter vero ſenſus eſt, qui & magis eſt ad mentem Scotiſtarum, vt indiuiduatio ſit quid à parte rei diſtinctum à re indiuidua, nec ſit ſola formalitas, ſiue realitas metaphyſica, ſed vel aliquid phyſicum, vel ſaltem accedens ad eſſe phyſicum, eo quòd habet ſuum proprium eſſe à parte rei contradiſtinctum ab eſſe rei indiuiduæ, ipſique realiter ſuperadditum. Quia igitur hunc duplicem ſenſum habere poteſt, ideo priori omiſſo, de quo infra agemus, poſteriorem ſolùm hic diſcutiemus.

Concluſio. Principium indiuiduationis nõ eſt aliquid realiter ſuperadditum.

III. Ponimus ergo noſtram concluſionem, ſtatuentes; Principium indiuiduationis, non eſſe aliquid realiter ſuperadditum rei indiuiduæ, & ab ipſa à parte rei diſtinctum quacunque diſtinctione, quæ formali modo ſe habes præcedat operationem intellectus. Prob. Et primò quidem, ſi natura, & indiuiduatio diſtinguerentur à parte rei, ita vt importarent diuerſa extrema, vt neceſſariò dicendum eſt, ſi diſtinguuntur à parte rei, cùm diſtinctio à parte rei ponat pluralitatem à parte rei; tunc cum indiuiduum ſit vnum, neceſſaria eſſet compoſitio inter hæc extrema, vt ſcilicet conſtituerent vnum quid. Inquiro igitur, an res, quæ indiuiduatur, veniat in compoſitionem cum indiuiduatione, tanquam quid indiuiduum, an non. Primum dici non poteſt; ad quid enim vniretur cum indiuiduatione, ſi iam eſſet indiuidua? Si ergo non venit in compoſitionem vt quid indiuiduum, ergo venit in compoſitionem, vt quid commune pluribus, nam natura præciſa indiuiduatione ex vi ſui eſſe intrinſeci eſt quid pluribus commune, & ſtatim ac non eſt quid pluribus commune, eſt indiuidua: Hinc autem ſequitur dari vniuerſale à parte rei in quolibet indiuiduo, quod tamen eſt abſurdum, & impoſſibile; quia licet ponatur vniuerſale à parte rei, non poteſt tamen poni in vnoquoque indiuiduo, quia ſolùm natura importat vniuerſale à parte rei, prout eſt in pluribus. Præterea ſi natura vnitur cum indiuiduatione vt quid commune plurib. iam prout eſt in vno indiuiduo habere poterit plures indiuiduationes, & proinde per vnicam tantùm non terminabitur ſufficienter, quod etiam eſt abſurdum, quia in vnoquoque indiuiduo eſt ſufficienter terminata.

Si natura diſtinguetur ab indiuiduatione daretur vniuerſale in quolibet indiuiduo.

Reſp.

IV. Reſpondere tamen quis poſſet. Naturam, quæ eſt in vno indiuiduo eſſe eamdem naturam quæ eſt in alio, quia de ſe natura eſt communis pluribus, & proinde non habere ſuam communitatem, prout eſt in vno, ſed reſpectu plurium. Verùm licet hæc doctrina vera ſit, non tamen conſiſtere poteſt poſita diſtinctione à parte rei inter naturam, & indiuiduationem, nam à parte rei natura prout eſt in vno indiuiduo, qua n-

Impugnatur.

uis habeat eamdem vnitatem formalē cum natura cœterorum indiuiduorum, non tamen habet idem eſſe reale, ſed diſtinguitur ſecundùm exiſtentiam, & illud eſſe, quòd à parte rei exiſtit; quod ſatis patet ex eo, quòd eſſe naturę, quod eſt in vno indiuiduo, poteſt deſinere, & produci de nouo, abſq. eo, quòd deſinat, vel de nouo producatur natura, prout eſt in alijs indiniduis, ſeparatio autem ſecundùm productionem, & corruptionem eſt infallibile ſignum realis diſtinctionis. Hoc ergo ſtante, vrgeo argumentum, & ſumo naturā, prout eſt in hoc determinato indiuiduo, & inſto. Natura, quæ eſt in hoc indiuiduo ſecundùm ſuum eſſe reale, quod habet in ipſo, realiter diſtinguitur à natura cuiuslibet alterius indiuidui, vt iā patet ex dictis: rurſus diſtinguitur etiā à parte rei ab indiuiduatione, qua contrahitur ad hoc indiuiduum, ergo natura, prout eſt in hoc ſolùm indiuiduo, & eſt extremum vnitum cum indiuiduatione, aut eſt quid commune pluribus, atque adeo vniuerſale, aut eſt indiuidua, vt contradiſtincta ab indiuiduatione. Ceſſat autem difficultas, ſi ponatur eſſe idem cum indiuiduatione, quia tunc ratione illins habebit ſuum eſſe entitatiuum phyſicum, quo diſtinguetur realiter à natura, quæ eſt in alio indiuiduo.

Natura, vnius indiuidui diſtinguitur realiter à natura alterius indiuidui.

V. Secundò argumentor, & inquiro, an ſtante hac diſtinctione, à parte rei res indiuidua habeat propriam entitatem, ſecundùm quam entitatiuè diſtinguatur ab indiuiduatione: an verò habeat eamdem entitatem cum ipſa? Si primum; Tum ſic argumentor, entitas illa rei indiuiduæ eſt terminabilis per indiuiduationem, per quam ad eſſe indiuiduale coarctabitur; conſequenter etiam non habet illam incommunicabilitatem, quam ſecum formaliter affert indiuiduatio; atque, cum dicat purum eſſe naturæ abſque indiuiduatione, debet etiam dicere id, quod dicit natura, nimirum communicabilitatem, qua poſſit pluribus communicari. Rurſus hæc entitas propria naturæ, & contradiſtincta ab indiuiduatione, contradiſtinguitur etiam entitatiuè à toto eſſe, quod eſt in quocunque alio indiuiduo, ergo datur à parte rei entitas phyſica pluribus communicabilis, quæ ſeorſim à quocunque alio ſubſiſtit in ſuo eſſe; quis autem non videt, hoc eſſe vniuerſale quoddam phyſicum entitatiuum, exiſtens à parte rei ſeparatum ab indiuiduis. Præterea inſto alio modo; natura, quæ eſt in vno indiuiduo, prout terminatur ab illius indiuiduatione, habet ſufficientem terminum ſuæ communicabilitatis, ergo prout eſt in ipſo non poteſt terminari per plures indiuiduationes; verùm ſi ponatur huiuſmodi entitas, poterit terminari, quia cum contradiſtinguatur ab indiuiduatione, erit quid commune pluribus. Rurſus entitas iſta naturæ cuiuslibet indiuidui erit quid productum, ſiquidem eſt quid exiſtens à parte rei; vnde ex vi productionis habebit eſſe indiuiduale; quia productio, & cauſa eſt communicatiua ſolùm eſſe indiuidualis: deinde cum ſit certa, & determinata entitas, eſt deſignabilis tanquam hæc: vnde eſſet indiuidua abſque indiuiduatione, quod impoſſibile omnino eſt.

e. tatio

Nō poſ. na ura, vt cōtradiſtincta ab indiuiduatione habere propriā entitatē, niſi ſit indiuidua.

VI. Si verò dicatur, naturam, & indiuiduationem identificari in eadem entitate; tunc ſequitur, indiuiduationem non eſſe aliquid ſuperadditum realiter rei indiuiduæ, nec à parte rei interuenire aliquam actualem diſtinctionem, & formali modo ſe habentem; nam identificatio coadunat in vnum, atque idem eſſe phyſicum, atque adeo in vnicam exiſtentiam: hinc autem fit, quòd vna, atque eadem productione, atque corruptione debeant produci, & corrumpi, ergo poſita identificatione naturæ cum indiuiduatione non poteſt à parte rei interuenire diſtinctio. conſequentia iſta probatur, quia ſi res indiuidua diſtingueretur ab indiuiduatione propria à parte rei, poſſet in productione, qua res producuntur, intelligi diſtinctio, ita vt ex vi productionis intelligeretur poni hoc eſſe rei indiuiduæ diſtinctum ab indiuiduatione; quod tamen eſt impoſſibile, quia implicat intelligi ex vi productionis communicari aliquod eſſe, quod non ſit in ſe certum, determinatum, atque deſignabile, atque adeo indiuiduum. Et ſicuti quod dat eſſe, dat etiam diſtinctionem, quia diſtinctio cōſequitur eſſe, ita cum ex vi productionis intelligatur communicari eſſe, etiam intelligeretur communicari diſtinctio naturæ, qua ab indiuiduatione

Identificatio tollit diſtinctio a parte rei.

di-

diſtingueretur, & proinde natura ex vi ſuæ productionis non intelligeretur indiuidua, cum tamen intelligatur terminus illius. Cum autem productio formaliter tendat ad eſſe exiſtens entitatiuum, non poteſt intelligi ex vi productionis communicari aliquam diſtinctionem, quæ non ſit ſecundùm eſſe entitatiuum exiſtens; in tantùm enim productio poteſt communicare diſtinctionem, in quantum poteſt eſſe diuerſitas in eſſe communicato; vnde cum eſſe communicatum ſit eſſe entitatiuum, vbi non eſt diuerſitas entitatiua, neque etiam poteſt eſſe diſtinctio ex vi productionis, atque adeò nec à parte rei, quia omnis diſtinctio, quæ eſt à parte rei, ſicuti eſt ex vi illius eſſe, quod eſt à parte rei, ita etiam eſt ex vi productionis. Ruſus omnis diſtinctio, quæ eſt à parte rei, debet eſſe ſecundùm illud eſſe, quod reperiri poteſt à parte rei, qua talis diſtinctio ſicuti exiſtit à parte rei, ita etiam debet habere extrema à parte rei exiſtentia, inter quæ verſetur, alioquin cum non poſſit ſaluari diſtinctio ſine extremis, quomodo reperietur diſtinctio à parte rei, niſi extrema illius à parte rei exiſtant? Quare vt intelligatur diſtinctio à parte rei, neceſſe eſt ſimul à parte rei intelligere extrema, quorum vtrumque ſeorſim ab alio habeat ſuum eſſe exiſtens. Verùm ſi hoc ponatur, diſtinctio erit entitatiua; ſtatim enim ac intelligitur aliquod eſſe à parte rei, intelligitur aliquid entitatiuum, nam intelligitur aliquid productum, & exiſtens. Quamobrem ſi à parte rei intelliguntur extrema diſtincta, ita vt vnumquodque habeat à parte rei ſuum eſſe contradiſtinctum ab alio, iam vnumquodque habebit ſuum eſſe entitatiuum, atque adeo diſtinctio erit entitatiua.

Omnis diſtinctio à parte rei entitatiua.

VII. Tertiò probatur concluſio. Huiuſmodi hæcceitas, quam ponunt Scotiſtæ tanquam principium formale indiuiduationis, & diſtinctam ex natura rei non ingreditur eſſe intrinſecum naturæ, quia cum à parte rei diſtinguatur ab ipſa, neceſſariò debet eſſe extra eamdem naturam, atque ad ſummum vniri cum ipſa. Hinc verò fit, vt nequeat diſtinguere à parte rei naturam vnius indiuidui à natura alterius ſecundùm eſſe reale eiuſdem naturæ; quod ex eo conuincitur, quia quando aliqua ſecundùm proprium eſſe diſtinguuntur, eſſe vnius non communicat cum eſſe alterius, atque adeo diſtinctio prouenit ab intrinſeco eſſe ipſorum, quod patet inductione facta, nam diſtinctio ſpecifica, qua aliqua eſſentialiter diſtinguuntur, prouenit ab intrinſeco eſſe ſpecierum, nam ex eo diſtinguuntur, quia habent diuerſitatem in intrinſeco ſuo eſſe, & eodem modo contingit in diſtinctione generica, & cæteris alijs: vnde oportet, quòd ſicuti diſtinctio prouenit ab eſſe intrinſeco rei, ita etiam diſtinctiuum ſit intrinſecum, alioquin quomodo poſſet ab eſſe intrinſeco prouenire diſtinctio, niſi in eodem reperiretur diſtinctiuum? Quamobrem cum indiuiduatio à parte rei diſtinguatur à natura, & ſit conſequenter extra eſſe ipſius, non poterit à parte rei diſtinguere naturam vnius indiuidui à natura alterius; nam talis diſtinctio deberet prouenire ab eſſe intrinſeco naturæ, atque adeo diſtinctiuum eſſe ipſi intrinſecum: ſic videmus, quòd quamuis diuerſa accidentia vniantur eidem ſubiecto, quia tamen ſunt extra eſſe ipſius, non cauſant in ipſo aliquam diſtinctionem; non alia ratione, niſi quia diſtinctio debet prouenire ab intrinſeco rei, & proinde quod formaliter ponit diſtinctionem, debet eſſe eidem intrinſecum. Hinc autem deducitur, quòd nequeat huiuſmodi hæcceitas à parte rei à natura diſtincta eſſe principium formale indiuiduationis; principium namque indiuiduationis debet diſtinguere naturam vnius indiuidui à parte rei ſecundùm eſſe reale phyſicum à natura alterius, quod ex eo euidenter patet, quia vnum indiuiduum diſtinguitur à parte rei realiter ab alio ſecundùm totum ſuum eſſe, quod in ſe habet, etiam ſecundùm eſſe naturæ, nam natura prout eſt in ipſo producitur de nouo, & de nouo corrumpitur, abſque eo, quòd in cæteris indiuiduis producatur, aut corrumpatur: non enim quando producitur, aut corrumpitur aliquod indiuiduum, producitur, aut corrumpitur ſola indiuiduatio: ſed totum eſſe phyſicum reale, atque adeo etiam eſſe reale naturæ, & proinde non debet interuenire diſtinctio ſecundùm ſolum eſſe indiuiduationis, ſed etiam ſecundùm eſſe naturæ:

3. ratio.

Diſtinctio prouenit ab intrinſeco eſſe eorũ quę diſtinguũtur.

Hæcceitas Scoti ſtatũ nõ põt cauſare debitã diſtinctionem indiuiduale m

hæc

hæc autem diſtinctio debet prouenire ab indiuiduatione tanquam à formali diſtinctiuo, quia cum ſit eadem natura in vnoquoque indiuiduo, non poteſt diſtinctio prouenire ex vi naturæ; præſertim cum ſit ſolùm indiuidualis, vnde ſolùm ab indiuiduatione cauſari poteſt. Verùm hæcceitas iſta Scotiſtarum non poteſt cauſare hanc diſtinctionem, vt vidimus, & ideò neque poteſt eſſe principium indiuiduationis.

4. ratio.

VIII. Quartò argumentor; & inquiro, an hæcceitas ſit ita propria rei, quam determinat ad eſſe indiuiduale, vt non poſſit alteri conuenire; an verò poſſit alteri etiam conuenire. Hoc ſecundùm non poteſt dici, quia indiuiduatio eſt quædam proprietas, qua vnum indiuiduum ſeparatur ab alio, & quidam character ipſius, quo ſignificatur tanquam hoc numero demonſtrabile, & proinde ita debet eſſe propria vnius indiuidui, vt non poſſit alteri conuenire. Hinc autem deducitur, quòd natura cuiuſque indiuidui ſecundùm illud eſſe, quod habet à parte rei in vnoquoque indiuiduo, comparata ad illam indiuiduationem, qua determinatur, debeat talem proportionem ſeruare cum ipſa, vt interueniat mutua appropriatio; nam natura ſecundùm eſſe, quòd habet in vno indiuiduo, diſtinguitur à natura ſecundùm eſſe, quod habet in alio, & proinde non poteſt ſecundùm illud idem eſſe euadere natura alterius, ſed neceſſariò erit determinatè natura illius indiuidui, cuius eſt; quia iam eſt determinata ad ipſum ex vi illius eſſe, quod habet in ipſo. Cum ergo natura in vnoquoque indiuiduo diſtinguatur à parte rei à propria indiuiduatione, non poteſt eſſe determinata, vt ſit talis indiuidui, & non alterius, niſi approprie t ſibi talem determinatam indiuiduationem, nam quamuis non eſſet realiter ab ipſa ſeparabilis eſſet tamen ſeparabilis in eſſe obiectiuo, nam tunc poſſet intellectus concipere illud eſſe productum naturæ, quod eſt in hoc determinato indiuiduo ab indiuiduatione diſtinctum, & tale eſſe, niſi appropriaret ſibi indiuiduationem, quantum eſt ex ſe poſſet eſſe cum quacunque indiuiduatione, quemadmodum materia poteſt eſſe cum quacunque forma, quia nullam illarum ſibi appropriat, quod dici non poteſt, quia ex vi productionis, ita appropriatur vni indiuiduo, vt impoſſibile ſit eſſe alterius. Verùm ſi eſſe naturæ appropriat ſibi hanc determinatam indiuiduationem, quæro, per quid ſibi eam approprieт: non enim appropriare poteſt ex vi illius eſſe, quod dicit natura, vt natura eſt, quia vt talis eſt, indifferenter ſe habet ad quamlibet indiuiduationem, & eſt omnino indeterminata ad hanc, vel illam: vnde oporteret concedere aliquod determinatiuum, quo determinaretur ad appropriandam ſibi hanc hæcceitatem, & quo conſequenter diuideretur, & multiplicaretur; quis autem non videt fore indiuiduandam per huiuſmodi determinatiuum; atque adeo futuram indiuiduam, antequam reciperet indiuiduationem? Quod etiam confirmatur, quoniam quando aliquid tribuitur vni indiuiduo, ita vt non poſſit tribui alteri; ſupponit diſtinctionem eorumdem indiuiduorum. Hæcceitas autem vnius indiuidui ita ipſi tribuitur, vt Pauleitas Paulo, vt repugnet tribui alteri, ergo hæcceitas ſupponit diſtinctionem indiuiduorum, non autem facit. Tota autem huiuſmodi difficultas effugitur, ſi ponatur indiuiduatio eſſe idem cum natura, quia tunc non eſt neceſſaria huiuſmodi appropriatio, quæ ſe teneat ex parte naturæ, prout contradiſtincte ab indiuiduatione, ſed eſſe naturę appropriaretur, vt non poſſet eſſe alterius indiuidui, per indiuiduationem ſibi identificatam.

Natura diſtincta ab indiuiduatione debeset ſibi appropriare indiuiduationem, quod tamen fieri nō pōt.

Quomodo indiuiduatio à parte rei diſtincta à natura ſupponat naturā indiuiduam

5. ratio.

IX. Quintò ſi ponatur natura à parte rei diſtincta ab indiuiduatione, quamuis hæc natura non poſſit ſeparari ab ipſa realiter, eam tamen ſeparo ſecundùm conſiderationem; cum enim adſint à parte rei extrema diſtincta poſſum vnum ſine alio conſiderare ſecundùm illud eſſe, quod habet à parte rei, & videre, quid ipſi præcisè conueniat, & quid non conueniat. Inquiro igitur de natura, prout eſt à parte rei diſtincta ab indiuiduatione, an diſtinguatur à natura, quæ eſt in alio indiuiduo, prout ſimiliter ipſa conſideratur diſtincta à propria indiuiduatione, & habet ſuũ eſſe à parte rei in tali indiuiduo, an non. Hoc ſecundùm dici non poteſt, vt iam patet ex ſupradictis, tum quia illa natura ſecundùm illud eſſe reale, quod habet in tali indiuiduo poteſt produci.

&

Natura, & corrumpi in illo indiuiduo abſq. productione, & corruptione naturæ, quæ eſt in alio indiuiduo; tum etiam quia totum eſse entitatiuum cuiuſcunq. indiuidui, atque adeo quicquid in ipſo imbibitur entitatiuè, diſtinguitur. ab eſſe alterius indiuidui, & proinde neceſſariò admittenda eſt diſtinctio ſecundùm eſſe reale à parte rei inter naturã, quæ eſt in vno indiuiduo, & naturam, quæ eſt in alio. De hac ergo diſtinctione quæro, qualiſnam ſit, an ſit entitatiua, an vero aliqua alia? Certè cum ſit diſtinctio inter diuerſum eſſe productum, & exiſtens, quod loco, & tempore inuicem ſeparatur, neceſſe eſt, vt ſit diſtinctio entitatiua; diſtinctio autem entitatiua, cum ſit vltima, eſt eadem, ac indiuidualis. Rurſus hæc diſtinctio non poteſt eſſe ſpecifica, cum ſit eadem natura ſecundùm exiſtentiam in omnibus indiuiduis eiuſdem ſpeciei, ergo erit minor ſpecifica, atq. adeo indiuidualis. Et ex hoc reiicitur, quod ait Rada ſupracitatus; illas nimirum naturas neq. ſpecie, neq. nnmero diſtingui, nam diſtinguntur minori diſtinctione ſpecifica; minor autem diſtinctio eſt numeralis; quod præſertim verum eſt, quia hæc diſtinctio eſt vltima, & entitatiua.

Natura, vnius indiuidui debet à natura alterius diſtingui et à ſi ponatur diſtincta ab indiuiduatione, & indeo etiã indiuidua abſq. Indiuiduatione.

Quod etiam ex eo confirmatur; nam natura v.g. Petri, prout à parte rei cõtradiſtincta ab ipſius hæcceitate, & etiã à natura alterius indiuidui v.g. Pauli, eſt à parte rei in ſe ipſa indiuiſa, & diuiſa à quocunq. alio: & ideo eſt in ſe ipſa vna; hæc autem vnitas non alia poteſt eſſe, quàm indiuidualis; nam cum dicitur, eſſe vnitatem minorem indiuiduali, falsũ dicitur, ſiquidem vnitas minor indiuidnali, non poteſt eſſe alia, quam vnitas eſſentialis: per vnitatem autem eſſentialem natura Petri non diſtinguitur à natura Pauli; neque per ipſam conſtituitur natura determinata talis indiuidui; vnde non poteſt eſſe alia, quàm vnitas indiuidualis, præſertim quia eſt vnitas ſecundùm eſſe phyſicum, & productum, & quod ponitur in actu per diuerſas phyſicas productiones.

Quam vnitatẽ diceret natura, vt ab hæcceitate contradiſtincta.

X. Sexta ratio deſumitur ex eo, quòd natura, & indiuiduatio ſe deberent habere tanquam actus, & potentia, ſi à parte rei diſtinguerentur, & ideirco deberent ſeruare inter ſe proportionem actus, & potentiæ; natura enim reciperet indiuiduationem tanquam determinatiuum, cum quo efficeret vnum per ſe, & ſe haberet vt quid potentiale. Inter cæteras autẽ cõditiones, quæ neceſſariæ ſunt pro proportione actus, & potentiæ ex potiſsimis eſt, quòd ſi actus ſit ſingularis, potentia quoque ſit ſingularis, & quemadmodũ actus vniuerſalis non poſſet actuare potentiam ſingularem, ita neque actus ſingularis potentiam vniuerſalem, quia non interueniret debita proportio. Et hoc locũ habet, ſiue diſtinguatur actus, & potentia tanquam res, & res, ſiue aliquo alio modo, dummodo diſtinctio interueniat à parte rei, quia talis conditio requiritur ex vi proportionis neceſſariæ inter actum, & potentiam, quæ ſanè proportio ſemper ſeruanda eſt, quotieſcunque actus à parte rei diſtinguitur à potentia, ita vt reali actuatione debeat ipſam actuare. Cum igitur indiuiduatio, qua natura indiuiduatur, ſit actus ſingularis, debet ſupponere potentiam ſingularem, atque adeo cũ ſit actus naturæ, ſupponet naturam ſingularem: vnde non indigebit ſuperaddita indiuiduatione, vt fiat ſingularis.

Sextã ratio.

Actus ſingularis ſupponit potentiã ſingularem.

XI. Et quamuis reſponderi poſſet Tũc actum ſingularem ſupponere potentiam ſingularem, quando non conferret eidem potentiæ ſingularitatem: indiuiduationem autem conferre, & ideo non ſupponere; nihilominus facilè hæc reſponſio reiicitur, ſi conſideretur, vnde proueniat neceſsitas huius conditionis, vt ſcilicet actui ſingulari correſpondeat potentia ſingularis. In eo enim fundatur, quòd actus præſupponit capacitatem, quam ipſe nullo modo conferre poteſt. & ideo oportet, quòd adſit capacitas conſtituta in ſuo eſſe; non enim actus poteſt conſtituere capacitatem, vtpote quia ab ipſa contradiſtinguitur. Hęc autem capacitas non poteſt eſſe quæcunq., ſed debet eſſe actui commenſurata, non enim actus poteſt actuare quãlibet capacitatem, ſed ſolùm ſibi commenſuratam, debet enim eſſe actuabilis per talem actum; atque cum hæc commenſuratio ſit intrinſecè inbibita in capacitate, ideo actus hanc eamdem commenſurationẽ ſupponit, quemadmodum ſupponit etiã capacitatem. Inter cætera autem, quæ requiruntur ad conſtituẽdam hanc debitam commenſurationem capacitatis reſpectu actus ſingularis, eſt ſingulari-

Reſponſio.

Impugnatur.

Actus, & potentia debet inuicẽ cõmenſurari.

tas eiuſdem capacitatis ; quod ſatis ex eo patebit, ſi ſumemus huius rei argumentum ex ipſa quantitate ; commenſuratio enim verſatur circa quãtitates, & cum quadam proportione de cœteris dicitur. Sicuti ergo tunc duæ quantitates commenſurantur adinuicem, quando habent æqualem molem, ſeu æqualem extenſionem quantitatiuam, ita etiam proportione ſeruata actus, & potentia inuicem commenſurabuntur, quando habebunt eamdem latitudinem in ratione actuabilis, & actuatiui: ſolùm autem actus particularis, & potentia particularis, non autem actus particularis, & potentia vniuerſalis, habent eamdem latitudinẽ actuabilis, & actuatiui, quia potentia vniuerſalis latius extẽditur, quàm actus particularis. Quare in actuatione, qua actus ſecundùm suũ eſſe reale, quod habet à parte rei, actuat potentiam diſtinctam, ſi actus eſt ſingularis, potentia quoque debet eſſe ſingularis. Accedit etiam, quòd ſingularitas potentiæ reſpectu actus ſingularis eſt neceſſaria ex parte potentiæ ob debitam commenſurationem, quæ debet interuenire inter ipſam, & actum: cum autem hæc commenſuratio ſit intrinſeca ipſimet potentię, ſimiliter quoque quicquid requiritur ad conſtituendam hanc debitam commenſurationem debet eſſe intrinſecum, alioquin quomodo conſtituet debitam commenſurationem, ſi non communicat cum ipſamet commenſuratione? Hinc autem fit, quod licet actus conferat ſingularitatem potentiæ, non poſsit tamen inferre debitam commenſurationem; quatenus conſiſtit in ſingularitate; nam cum conferat ſingularitatem in genere cauſæ formalis, non confert ſingularitatem intrinſecam potentiæ, ſed tantùm adhęrentem, quemadmodum, dum albedo exhibetur ſubiecto, non facit, vt eſſe ſubiecti ſecundùm ſuum eſſe intrinſecũ ſit album, ſed tantùm, vt ſubiectum habeat in ſe albedinem: at ſingularis actus requirit potentiam ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum ſibi commenſuratam, atque adeo ex ſe, & intrinſecè indiuiduam.

In quo conſiſtat commẽſuratio.

Indiuiduatio diſtincta a potentia non eam cõmẽſurat reſpectu actus ſingularis.

XII. Septimò prob. ex multiplicatione eiuſdẽ naturæ in indiuiduis. Natura enim ita in indiuiduis multiplicatur, vt quamuis multiplicatio non ſit ſecundùm eſſe eſſentiale naturæ, ſit tamen ſecundùm eſſe reale phyſicũ, quod à parte rei recipit: atque huiuſmodi multiplicatio eſt intrinſeca naturę, quia eſt ſecundùm eſſe intrinſecum eiuſdem naturæ. Hoc autem ex eo conuincitur, quia natura non eſt communicabilis ſine ſui diuiſione ſecundùm eſſe reale; hoc enim conuenit ſoli naturæ diuinæ, quæ abſque eo, quòd ſecundùm ſuum eſſe reale diuidatur, & multiplicetur, communicatur tribus perſonis. Præterea quælibet actio, qua vnumquodque indiuiduum producitur, tendit ad communicandum eſſe diſtinctum ab eſſe alterius indiuidui: eſſe autem, quod communicat, non eſt ſola indiuiduatio, ſed etiam eſſe naturæ, quia illud ponit in actu ſecundùm totum eſſe adæquatum: quod præſertim patet in creatione, nam res, quæ creantur, ex vi ſuę eſſentiæ exigunt produci per creationem, & proinde ſecundùm proprium eſſe eſſentiale reale terminant productionem creatiuam, quæ tantùm terminari poteſt ad aliquid per ſe ſubſiſtens, quod quidẽ conuenit rei non ratione indiuiduationis, ſed ratione eſſe eſſentialis realis. Quare cum productio terminetur ad eſſe reale naturæ, neceſſe eſt, vt natura ipſa ſecundùm proprium eſſe reale in indiuiduis multiplicetur. Stante ergo hac multiplicatione, ſequitur, quòd natura ſit ſeipſa indiuidua, & non per aliquid ſuperadditum à parte rei ab ipſa diſtinctum; nam cum habeat intrinſecam multiplicationem in ſuomet eſſe reali; hæc multiplicatio erit extra multiplicationem illarum indiuiduationum diſtinctarum, ſicut etiam extra eſſe talium indiuiduationum reperitur eſſe reale naturæ, quod habet à parte rei contra diſtinctum ab indiuiduatione. Si ergo multiplicatio naturæ non eſt formaliter multiplicatio indiuiduationum, oportet ponere aliud formale multiplicatiuum, quod ſit in ipſo eſſe naturæ, vt multiplicari poſsit in ſeipſa. Atque cum natura nequeat multiplicari ſecundùm eſſe formale eſſentiale, ſolùm indiuidualiter multiplicabitur, atque adeo formale multiplicatiuum erit indiuiduale, quod multiplicans naturam ſimul in eſſe indiuiduali conſtituet.

Septima ratio.

Natura ſecundũ eſſe reale multiplicatur in indiuiduis.

XIII. Atque quod ſolùm multiplicatio poſsit eſſe indiuidualis, de ſe manifeſtum eſt, quandoquidem

Conf.

cum

Natura humana Chriſti diſtinguitur à natura aliorum indiuiduorum ſecundùm eſſe naturæ.

cum natura ſit eſſentialiter completa, non eſt capax alterius multiplicationis in ſe ipſa: & in præſenti diſcurſu ſolum difficultas conſiſtit, an natura ſecundùm eſſe reale naturæ multiplicetur, quod quamuis modò oſtenſum ſit multiplicari, adhuc tamen confirmari poteſt argumento Theologico. In Incarnatione namque, quando Verbum diuinum aſſumpſit humanitatem, non aſſumpſit ſolam indiuiduationem illius naturæ humanæ, ſed ipſum eſſe reale, & phyſicum naturæ; quod in ſe inuoluebat eſſentialia conſtitutiua eiuſdem naturę humanæ. Rurſus ita aſſumpſit illud eſſe naturæ humanę, vt non aſſumpſerit naturam humanam alterius indiuidui: non enim aſſumpſit terminando hypoſtaticè naturam D. Petri. Ex quo elicitur, quòd talis natura, & conſequenter quælibet alia, ſecundùm eſſe reale naturæ, quod habet à parte rei, diſtinguatur à natura cuiuſcunque alterius indiuidui. Quod etiam ex eo argui poteſt, quoniam in vnoquoque indiuiduo adeſt principium intellectionis, & volitionis diſtinctum, non ſolùm ſecundùm indiuiduationem illam ſuperadditam, ſed etiam ſecundùm eſſe reale virtutis volitiuæ, & intellectiuæ, quod ſatis ex eo patet, quia volitio, & intellectio non prouenit ab indiuiduatione, ſed à virtute volitiua, & intellectiua, vnde cum vnum indiuiduum velit, & intelligat abſque eo, quòd velit, & intelligat alterum, neceſſe eſt, concedere in ipſis diſtinctam virtutem volitiuam, & intellectiuam, & conſequenter diſtinctam naturam, quia virtus volitiua, & intellectiua, aut ſunt ipſa natura, vt ab ipſa fluunt. Si ergo eſt diſtincta natura ſecundùm eſſe naturæ, cum talis diſtinctio non poſſit eſſe niſi indiuidualis, natura erit indiuidua ſeipſa, & non per indiuiduationem ſuperadditam à parte rei diſtinctam.

In quolibet indiuiduo virtus volitiua, & intellectiua diſtincta.

8. ratio.

XIV. Denique in confirmationem eiuſdem concluſionis poſſumus argumentari inquirendo, an natura, quæ eſt in vno indiuiduo ita ſit illi communicata, vt non poſſit alteri, aut pluribus communicari: an vero poſſit. Certè hoc ſecundum dici non poteſt, quia natura ex vi ſuæ productionis eſt determinata, vt ſit tantum illius indiuidui, & non alterius, nec eſt ſeparabilis à propria indiuiduatione; ſi autem eſſet communicabilis pluribus indiuiduis, eſſet ſeparabilis à propria indiuiduatione. Deinde, illud eſſe productum naturæ, quod eſt in quolibet indiuiduo, ſi non eſſet determinatum ad illud, eſſet indifferens ad quodcunque, quia importaret tantùm eſſe naturæ, quæ eſt ex ſe indifferens ad quodlibet indiuiduum, vnde in quolibet indiuiduo daretur natura vniuerſalis, & tot vniuerſalia eſſent, quot indiuidua, quod minimè dici poteſt. Quare neceſſe eſt, vt natura in quolibet indiuiduo ſit determinata ad ipſum, ita vt ſit ita illi communicata, vt ſit incommunicabilis alteri. Ex hoc autem deducitur, naturam, vt contradiſtinctam ab indiuiduatione, eſſe indiuiduam; vnde enim quæſo habet, quòd ſit determinata ad tale indiuiduum, & reſpectu aliorum ſit incommunicabilis? tota enim determinatio, & incommunicabilitas, cuius natura eſt capax, prouenit ab indiuiduatione, quæ ſola eſt conſtitutiua naturæ in eſſe incommunicabili: vnde cum natura, vt contradiſtincta ab indiuiduatione, in quolibet indiuiduo ſit incommunicabilis pluribus per modum ſuperioris, neceſſe eſt, vt id habeat per indiuiduationem, atque adeo ſit indiuidua abſque illa indiuiduatione ſuperaddita.

Quomodo natura ſit indiuidua abſque indiuiduatione, oſtenditur ipſa.

Reſp.

XV. Quòd ſi quis occurrat; Naturam in vnoquoque indiuiduo determinari ad tale indiuiduum, & conſtitui incommunicabilem, non ratione indiuiduationis, ſed per ordinem ad talem hæcceitatem, facilè reijcitur, nam talis ordo non conuenit naturæ, vt natura eſt, quia ſecundùm rationem naturæ eſt indifferens ad quamlibet hæcceitatem, ſed eſt quid peculiare naturæ vniuſcunque indiuidui, ergo debet dari peculiare fundamentum in natura cuiuſcunq; indiuidui, in quo fundetur; cum autem non poſſit dari aliquid peculiare niſi indiuiduatio, hoc fundamentum erit indiuiduatio, præſertim quia, cum in natura cuiuslibet indiuidui ſit peculiaris ordo ad propriam hæcceitatem, iam hic ordo ſupponit diſtinctionem naturarum, quæ nulla alia eſſe poteſt, quam indiuidualis. Secundo arguo contra eamdem reſponſionem ex principijs eorumdem Scotiſta-

Reijcitur.

Natura in vnoquoque indiuiduo non pōt fundari peculiarem ordinē, niſi rōne indiuiduationis.

rum; ideo enim ipſi ponunt hæcceitatem ex natura rei independenter ab intellectu diſtinctam à natura, quia eſt aliquid peculiare indiuidui, & extra rationem naturæ: verùm etiam huiuſmodi ordo eſt aliquid peculiare in natura cuiuslibet indiuidui, & eſt extra rationẽ naturæ, ergo debet diſtingui ex natura rei ab ipſa natura; per quid ergo natura ad talem ordinem determinabitur, aut quid præſtabit hic ordo, cum æquè, ac indiuiduatio ex natura rei à natura diſtinguatur. Rurſus antequam intelligatur indiuiduatio in natura, intelligitur cum ſua communicabilitate, nec magis exigere hæcceitatem huius, quã illius indiuidui, ergo ante indiuiduationem non poteſt intelligi ordo ad hanc, vel illam hæcceitatem determinatam, quia tunc in natura adeſſet exigentia talis hæcceitatis.

Satisfit rationibus Scotiſtarum.

SECTIO IV.

Ad primum.

1 QVod ſpectat ad Ariſt. auctoritatem, nihil prorſus fauet ſententiæ Scotiſtarum; nam in vtroq; textu idem habet, & tamen ſe declarat, quòd non eſt verum vniuerſaliter, quòd aliud ſit: *Eſſe rei & Id quo eſt*. Vnde cum Scotiſtæ ponant hæcceitatem vniuerſaliter in omnibus ex natura rei diſtinctam, non poſſunt has auctoritates tanquam ſibi ſuffragantes allegare, cum non procedant vniuerſaliter de omnibus rebus: Verus autẽ ſenſus eſt, quòd in aliquibus contingit non eſſe idem *Id quod eſt*. & *Id, quo eſt*, ſeu ratio formalis, qua conſtituitur in eſſe, & proinde aliud eſt magnitudo, hoc eſt ratio formalis magnitudinis; & aliud magnitudinis eſſe: aliquando verò contingit eſſe idem, vt in anima, in qua ratio formalis, qua conſtituitur in ſe, eſt idem conſtitutum, nempe formale conſtitutiuum hominis. Atque hoc locum habet etiam in rebus in communi ſumptis, & proinde loquitur de magnitudine, non de tali magnitudine, & de homine, & anima vt ſic, non verò de Petro. Hinc tex. illo 9. lib. 3. de anima ait: *Quoniam autem aliud eſt magnitudo, & magnitudini eſſe; & aqua, & aqua eſſe; ſic autem & in multis alijs, ſed non in omnibus*. Vbi adnotare oportet particulas illas: *Non in omnibus*. Quòd ſi intelligeret de indiuiduatione, id tanquam verum in omnibus poſuiſſet, & in tex. 8. lib. 8. Metaphyſ. id tanquam verum ponit in homine, non autem in anima, dum ait: *Anima, & animæ eſſe idem eſt, homini verò, & homo non idem*. Si autem intelligatur de eſſe conſtituto per quidditatem, & de quidditate, quòd in aliquibus hæc duo quidditas, & eſſe idem ſint, in aliquibus verò non ſint idem, facilis eſt expoſitio, & planè congruens menti Ariſt. Quòd ſi inquiras, in quibuſnam idem ſit eſſe, & quidditas, id Ariſt. non explicat; ſed reſponderi poteſt, vt ex ipſius doctrina colligitur, in ijs eſſe idem quidditatem, & eſſe, in quibus non poteſt adæquatè concipi quidditas non concepto conſtituto, vt ſunt illa per ipſum, quæ non habent materiam, in qua quidditas ſit immerſa, & etiam quædam, quæ ſunt immerſa in materia, ſed in ſuo conceptu illam inuoluunt, vt eſset ſimitas, quia nimirum non poſsunt ſine ipſa ſubſiſtere in ſuo eſse. In iis autem non eſt idem quidditas, & eſse per ipſam conſtitutum, in quibus poteſt concipi eſsentia ſine eſse conſtituto, quod in iis contingit, quę non habent quidditatem per Ariſt. immerſam in materia, ſed quidditas conſiſtit abſque materia.

Arist. illustratus

In quib. idẽ ſint quidditas, & eſſe, & in quibus non.

Ad ſecũdum.

II. Ad ſecundum dicendum eſt, omnem ſeparationem inferre diſtinctionem ſibi proportionatam, ita vt ſit talis diſtinctio, qualis ſeparatio; vnde ſi ſeparatio erit realis à parte rei, diſtinctio quoque erit realis à parte rei, & ſi ſeparatio eſt rationis, diſtinctio ſimiliter erit rationis. Ad ſeparationem autem requiritur, vt non ſolùm ſeparetur id, quod erat vnitum, ſed etiam ſecundum illud eſse, quo erat vnitum. Hoc autem attendentes reperiemus, naturam non ſeparari à parte rei ab indiuiduatione, ſed ſolùm ratione, & ideo non eſse introducendam diſtinctionem à parte rei inter naturam, & indiuiduationem. Cum enim dicitur, naturam poſſe definiri abſque indiuiduatione, & ſcientiam verſari circa naturas, non circa indiuiduationem, hinc ſolùm colligitur ſeparatio naturę ſecundùm noſtros cõ-

Talis diſtinctio, & tanta, qualis & quãta ſeparatio.

ceptus; nam quando intellectus definit naturam, & eam ſcientifico modo conſiderat, concipit ſolùm eſſe naturæ non concepta indiuiduatione, vt pote quia indiuiduatio, quamuis ſit idem cum natura in eſſe reali, non eſt tamen de quidditate ipſius, & ideò poteſt intellectus concipere naturam non concepta indiuiduatione. Similiter cum dicitur, proprietates conuenire ratione naturæ, non verò ratione indiuiduationis; in nullo alio ſenſu id verum eſſe poteſt, niſi quia natura eſt radix talium proprietatum; vt autem conſtituatur natura pro radice proprietatis, & non indiuiduatio, ſufficit diſtinctio ſecundùm noſtros conceptus; & ſi loquamur de proprietatibus phyſicis, quamuis hæ quoque radicentur in natura, conſequuntur tamen ab illo eſſe phyſico naturæ, quod eſt ſeipſo indiuiduum, vt dicemus. Rurſus cum dicitur, indiuiduationem non eſſe æternam, eſſentias verò maximè, falſum aſſumitur, nam in tantum rerum eſſentiæ dicuntur æternæ, in quantum ſunt poſſibiles: verum non ſunt poſſibiles ex ſe præcisè, ſed in indiuiduis, & ideo eo pacto ipſæ ſunt æternæ, quo etiam indiuidua, & vtraq. eamdem ęternitatem participant. Quòd ſi dicantur æternæ, quatenus ſint inuariabiles, indiuiduatio quoq; tali pacto eſt æterna, cũ ipſa quoq; in ſuo eſſe inuariabilis ſit, & ſit identificata cum natura, vt nequeat non idẽtificari: vnde quò ad hoc eadem eſt rõ de eſſentia, & indiuiduatione; & proinde ex nullo iſtorum licet inferre ſeparationem à parte rei.

Nõ-deſt eniui a ponendi ſeparationẽ à parte rei inter naturã, & indiuiduationem.

III. Ad tertium conceditur, vnitatem naturæ eſſe vnitatem formalẽ, quæ diuerſa eſt ab vnitate indiuiduali, & per ipſam natura eſt eadem in omnibus indiuiduis, vt patet ex ijs, quæ diximus de vnitate eſſentiali. Verùm quia natura ratione huius ſuæ vnitatis formalis eſt communicabilis pluribus, ideo etiam eſt identificabilis cum pluribus indiuiduationibus, illorum nempe indiuiduorum, quibus communicatur: poſita autem hac identificatione, tollitur omnis diſtinctio à parte rei inter indiuiduationem, & naturam, & ſolùm remanet diſtinctio virtualis, ratione cuius vna vnitas diſtinguitur ab alia per intellectum; & hoc ſufficit ad ſaluandam diuerſitatẽ harum vnitatum; non enim ſunt ambæ vnitates ſecundùm eſſe reale, ita vt ſecũdum eſſe phyſicum, quod eſt à parte rei debeant diſtingui, ſed ſunt vnitates ſubordinatæ, quarum altera eſt vnitas naturæ; altera vero nempe indiuidualis eſt vnitas eſſe phyſici, quod exiſtit à parte rei. Et quia eſſe quidditatiuum imbibitur in phyſico tanquam eſſentiale conſtitutiuum, ideo vnitas quoque indiuidualis coadunat in vnum eſſe tum eſſe indiuiduale, tum quidditatiuum; & vnitas formalis naturæ inuoluitur in vnitate indiuiduali phyſicè accepta; ſi autem ſumatur metaphyſicè, eſt fundamentum illius, vnitas enim indiuidualis ſupponit eſſentialem, ſeu formalem. Rurſus quia natura eſt communicabilis pluribus, hinc fit, quòd eius vnitas formalis ſit identificabilis cum pluribus vnitatibus indiuidualibus tanquam cum terminis ſuæmet communicabilitatis; & ideo vnitates indiuiduales plures ſunt, & vnica vnitas formalis naturæ; quæ tamen habet quandam extenſionem, & latitudinẽ qua coadæquatur cum pluribus indiuiduationibus. Ad confirmationem verò dicitur, hæcceitatem, ſeu indiuiduationem ſe habere reſpectu naturæ tanquã actum ad ſummum metaphyſicum, & ideo non requirere diſtinctionem à parte rei, ſed ſufficere, ſi habeat diuerſum conceptum à natura.

Ad tertium.

Quomododi erſa vnitas formalis naturæ indiuiduali.

Quomodo inuicem ſe habeant.

IV. Ad quartum negandum eſt, ſequi illa abſurda, que ibi inferuntur; & cum dicitur ex eo, quòd natura ſit idẽ cum indiuiduatione ſequi, quod indiuidua ſint idem inter ſe, quia, *Quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*, reſpondetur, vt hoc axioma verificetur, neceſſarium eſſe, vt huiuſmodi tertium, ſecundum totum ſuum eſſe adæquatè identificetur cum vnoquoque illorum, alioquin non ſequitur identificatio mutua eorum, quæ cum ipſo identificantur, niſi in tantum quæ cum vno tertio identificantur, inter ſe quoque identificantur, in quantum alterum ipſorum trahit ad identificationem cũ ſeipſo eſſe illius tertij, quod trahitur etiã ab alio in ſuimet identificationẽ, ꝙ ſi non traheret ad identificationẽ cum ſeipſo idem eſſe tertij, quod cum alio identificantur, ſed aliam veluti partem, non ſequeretur identificatio eorum, quæ cum tertio identificantur, quia ceſſaret cauſa talis identificationis. Hoc autem contingit, quando tertiũ habet quam-

Ad quartum.

Quando, quę idẽtificantur cũ tertio identificẽtur inter ſe.

quamdam latitudinem, ita vt non identificetur adæquatè cum quolibet eorum, quæ cum ſeipſo identificantur, tunc enim non identificatur totaliter cum vnoquoque ipſorum, & proinde prout identificatur cum vno, non identificatur cum alio, & ideo non trahit ea ad mutuam identificationem. Hoc autem contingit in caſu noſtro, cum enim natura ſit communicabilis pluribus indiuiduis, habet quamdam latitudinem, qua ad ipſa extenditur, & ideò licet ſit idem cum qualibet indiuiduatione, non tamen eſt idem cum ipſa ſecundùm proprium eſſe adæquatum, & totale; ſed ſicuti per talem indiuiduationem inadæquatè terminatur, ita etiam eſt identificabilis cum alijs indiuiduationibus abſque eo, quod identificetur cum vna, prout eſt identificata, cum alia; & ideò ex eo, quòd ſit idem natura cum indiuiduatione, non ſequitur, indiuidua eſſe idem inter ſe.

Cur indiuiduationes ſint idem inter ſe, licet natura ſit idem cum indiuiduatione.

V. Sed neque ſequitur ſecundum abſurdum, quod ibi infertur. Non enim indiuiduatio ingreditur eſſentialia naturæ, ſed ſolùm eſſe entitatiuum: poteſt enim haberi conceptus naturæ ſecundùm eſſentialia abſque eo, quòd concipiatur indiuiduatio; quamuis ſine indiuiduatione nequeat haberi eſſe phyſicum reale naturæ: hinc autem fit, indiuiduationem diuidere quidem eſſe phyſicum naturæ, quia ipſum ingreditur, non autem eſſe eſſentiale. Vnde adhuc conſiſtit natura in indiuiſibili ſecundùm ſua eſſentialia, quam ſolam indiuiſibilitatem requirunt rerum eſſentiæ; licet enim ſit identificata cum indiuiduationibus diuiſis, non ſortitur in ſeipſa diuiſionem, quia habet latitudinem, vt diximus, ratione cuius abſque ſui diuiſione poteſt cum pluribus diuiſis identificari. Tertium quoque abſurdum, quod inferebatur, friuolum eſt, quia, cum dicitur, differentias debere eſſe extra rationem communem vniuocam, non intelligitur, quòd debeant eſſe extra ipſam per diſtinctionem à parte rei; ſed quòd ſint extra ipſam ſecundùm conceptum, ita vt non inuoluantur in eius quidditate; pro quo ſufficit diſtinctio rationis cum fundamento in re. Et cum in confirmatione dicitur, Petrum per aliud eſſe hominem, & per aliud Petrum, verum eſt facta iam diſtinctione per intellectum, quæ antea erat ſolùm virtualis, non autem ſi intelligatur de alietate, quæ ſit ſecundùm eſſe, quod eſt à parte rei.

Natura nó diuiditur ſecundũ eſſentiam per indiuiduationes.

Quomodo differentiæ ſint extra rõne vniuoca.

VI. Denique ad quintum conceditur illud ſuppoſitum, & etiam naturam independenter ab intellectu habere communicabilitatem, qua poſſit eſſe in pluribus, & per indiuiduationem incommunicabilitatem: quia tamen modus huius communicabilitatis non eſt per modum alicuius rei, quæ habeat ex ſe ſola eſſe completum, ſed per modum gradus ſuperioris, qui ita alteri communicatur, vt ſimul ab ipſo recipiat complementum, ideo eſt communicabilitas per identificationem, & coadunationem in idem eſſe illius, quod communicatur, & illius cui communicatur; & proinde ſtante tali modo communicabilitatis, non debet, quod communicabile eſt, diſtingui à parte rei ab eo, cui communicatur, alioquin deſtrueretur talis modus communicabilitatis. Vt autem natura independenter ab intellectu habeat ſuam communicabilitatem, & indiuiduatio incommunicabilitatem, ſufficit, ſi ſint poſſibilia plura indiuidua, in quibus reperiatur natura; eſt enim communicabilitas phyſica in exercitio poſita, & ideo debet natura reperiri independenter ab intellectu actu communicata pluribus indiuiduis, quod per id ſaluatur, quòd ſit in ipſis. Similiter ſufficit, ſi indiuiduum illud, in quo reperitur natura identificata cum indiuiduatione, ſit ratione indiuiduationis incommunicabile pluribus; hæc autem omnia ſaluantur, quamuis natura, & indiuiduatio coadunentur in idem eſſe. Hinc ad confirmationem dicitur, naturæ quidem ante intellectum conuenire numeralem multitudinem, non rõne ſui præciſè, ſed ratione indiuiduorum, in quibus ratione ſuæ communicabilitatis reperitur; indiuiduo verò non conuenit talis multitudo, quia eſt vnum, & indiuiſum. Hinc autem fit, quòd negatio numeralis multitudinis, & ipſa multitudo ſit in ipſis indiuiduis: negatio quidem talis multitudinis, prout vnumquodque indiuiduum ſe ſolo ſeorſim accipitur: numeralis verò multitudo, prout plura ſimul accipiuntur: non autem ſequitur, quòd numeralis multitu-

Ad quintum.

Quomodo natura cõmunicabilis independenter ab intellectu.

Quomodo naturæ conueniat numeralis multitudo.

do ſit in natura ſecundùm ſe accepta, & proinde debeat diſtingui ab indiuiduatione.

An res omnes ſeipſis ſint indiuiduæ. Diſp. XLI.

Res omnes eſſe ſeipſis indiuiduas. *Sect. I.*
Accidens quoque ſeipſo eſſe indiuiduum. *Sect. II.*

Res omnes eſſe ſeipſis indiuiduas.

SECTIO I.

Aliorum opinio.

I. EX dictis in ſuperioribus conſtat, quomodo principium formale indiuiduationis non ſit aliquid diſtinctum à re indiuidua: imò ſi rectè perpendantur, quæ dicta ſunt, præſertim diſp. præcedenti, ſequitur, Res omnes eſſe indiuiduas ſeipſis, & non per aliquid aliud ſuperadditum: & ita docent Nominales Adamus in 1. diſt. 33. quæſt. 8. art. 1. Ocham. diſt. 2. quæſt. 5. & 6. Gabr. ibid. quæſt. 6. 7. & 8. & cœteri omnes. Neque enim volunt, naturam, vt natura eſt, eſſe ſeipſa indiuiduam, quemadmodum nonnulli ipſis adſcribunt, imo ferè communiter, ſed quòd vnaquæque res, quæ eſt à parte rei, ſit indiuidua, & quòd non aliunde habeat ſuam indiuiduationem, quàm à proprio eſſe phyſico, quòd participat, ita vt illud eſſe phyſicum ſit ſeipſo indiuiduum, & non per aliquid ſuperadditum: & hæc eſt legitima ſententia ipſorum, vt vnicuique eos attentè legenti palam fiet, præſertim Ocham. & Gabr. Rurſus hanc ſententiam tenet Aureol. apud Capr. in 2. diſt. 3. quæſt. 2. D. Bonauent. in 2. diſt. 3. part. 2. diſt. art. 2. quæſt. 2. & 3. Riccard. ibid. art. 4. quæſt. 1. Durand. eadem diſtinct. quæſt. 2. & 3. Marſil. quæſt. 3. art. 1. Rubio quæſt. 4. Ægid. Roman. quæſt. 3. art. 1. in reſolut. dub. 1. Fonſeca 5. Metaph. cap. 4. quæſt. 5. Suarez in Metaph. diſp. 5. ſect. 6. Vaſquez 1. par diſp. 181. cap. 3. Hurtad in Metaph. diſp. 4. ſect. 5. Auerſa in Logica quæſt. 9. ſect. 9. dum vult, res omnes indiuiduari per differentiam intrinſecam indiſtinctam tamen. Præterea Perer. lib. 6. ſuæ Philoſophiæ cap. 12. & Piccolomin. lib. 3. de Mater. cap. 17. quamuis ipſi in rebus compoſitis tribuant eſſe principium indiuiduationis principaliter formę eo, quòd tanquam principalior pars, & tanquam actus conſtituat compoſitum. Denique hanc ſententiam tenent ij omnes, qui neque materiæ ſignatæ, neque hęcceitati ex natura rei diſtinctæ tribuunt eſſe principium indiuiduationis. quin D Th. 1. par. quæſt. 29. art 1. docuit, ſubſtantiam eſſe indiuiduam per ſe ipſam hęc enim habet in corpore. *Dicendum, quòd licet vniuerſale, & particulare inueniatur in omnibus generibus, tamen ſpeciali quodam modo indiuiduum inuenitur in genere ſubſtantię. Subſtantia enim indiuiduatur per ſe ipſam ſed accidentia indiuiduantur per ſubiectum quod eſt ſubſtantia.*

Res omnes eſſe indiuiduas ſeipſis.
Adam Ocham. Gabr.
Aureol. S Bonau. Riccar. Durand. Marſil. Rubio. Ægid. Roman. Carthuſian.
Fonſeca. Suarez. Vaſquez Hurtad Auerſa
Perer.
Piccol.
D. Tho.

Concluſio.
Res omnes indiuiduę per ſuum eſſe Phyſicum.
Ariſt.

II. Cum his igitur Auctoribus cōcludendum eſt. Res omnes eſſe indiuiduas, per ſeipſas phyſicè loquendo, ita vt non habeant aliud indiuiduationis principium phyſicum præter proprium eſſe phyſicum, quod ſeipſo eſt quid indiuiduum. Atque hanc exiſtimo eſſe mentem Ariſ. qui, quamuis, vt ſuperius viſum eſt, doceat, res habere ſuam indiuiduationem per materiam, & ſuppoſito quòd intelligat de materia prima, id in tantum docuit, in quantum pe- formam intelligebat rerum quidditatē abſtractam, quę, dum fiebat in materia, acquirebat eſſe entitatiuum, & indiuiduatio proueniebat ex eſſe entitatiuo rei, & eo ipſo, quòd res habebat eſſe entitatiuum, habebat etiam indiuiduationem. Quod etiam in pluribus aliis locis inſinuat, & præſertim 8. Met. tex 16. docet, quòd ſtatim, ac aliquid eſt ens, eſt etiam vnum; nec alia cauſa eſt, quæ facit vnum, quàm quæ facit ens; vnde ſicuti vnumquodque ſeipſo eſt ens, ita etiam eſt vnum. ait enim *Quare non ineſt in definitionibus nec ens nec vnum, & ipſum quid erat eſſe ſtatim vnum quiddam eſt, quemadmodum, & ens quiddā. Propterea non aliqua alia cauſa vlli iſtorum vt vnum ſint, nec vt ens quiddam ſint: ſtatim enim vnumquodque eſt ens quiddam, & vnum quiddam.* Et infra in eodem tamen textu ſubdit. *Quare ſimile eſt quærere quidnam vnius cauſa ſit, &*

vt

vt vnum ſit ; vnum enim quiddam vnumquodque, & quod potentia, & quod actu vnum quodammodo eſt. Quare nulla alia cauſa eſt. niſi ſi quid fuit tanquam ex potentia in actum mouens. Rurſus lib. 10. tex. 8. docet idem ſignificare ens, & vnum, & vnumquodque per id eſse vnũ, per quod eſt ens. Eius verba ſunt. *Quod autem idem quodammodo ſignificet vnum, & ens, patet etiam ex eo, quod æqualiter ſequitur prædicamenta, & in nullo eſt, nec ipſo quid eſt, nec in ipſo quale, ſed ſimiliter ſe habet ſicuti ens. Et ex eo, quod in prædicatione vnus homo non addit aliquid aliud, quàm homo, ſicuti nec ipſum eſſe præter quid eſt, aut quale, aut quantum & vni eſſe eſt vnicuique eſſe.* Cum igitur per Ariſ. vnum vniuarſaliter non addat aliquid ſupra ens, nec etiam vnitas indiuidualis addet aliquid ſupra eſſe indiuidui, & proinde vnumquodque ſe ipſo erit vnum indiuidualiter.

1. ratio.

III. Ratione etiam prob. Nam per id vnumquodque conſtituitur formaliter indiuiduum, per quod conſtituitur indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocunq. alio vltima diuiſione, ratione cuius habet incommunicabilitatem, qua nequit amplius pluribus communicari per modum ſuperioris. Hoc autem totum vnumquodque habet ex vi proprii eſſe phyſici; nam hoc eſſe phyſicum in ſe non includit diuiſionem, vt per ſe manifeſtum eſt: ſi enim ſit ens ſimplex, ita vt non inuoluat partes, quibus componatur, tunc excludit à ſe omnem diuiſionem ratione ſimplicitatis. Si vero ſit compoſitum, tunc conſtituitur vnum in ſe, & indiuiſum ratione compoſitionis, & illius vnitatis, quam ſecum affert compoſitio: compoſitio enim tendit ad faciendum vnum; & compoſitio per ſe facit vnum per ſe. Quod etiam confirmatur, & inquiro, an quodlibet ens ſecundum proprium eſſe ſit vnum, & indiuiſum in ſe, an vero multiplex, & diuiſum, ſi primum, ergo iam ex vi proprij eſſe eſt in ſe indiuiſum. Si verò multiplex, & diuiſum, hoc eſt contra ſuppoſitum, quia non ſumo multiplex ens, ſed vnum: deinde ſi eſt multiplex, & conſequenter importat plura entia; de vnoquoque ipſorum ſeorſim ſumpto inquiro, an ſit in ſe indiuiſum, an vero diuiſum; & tunc aut ſiſtendum eſt in ente indiuiſo, & quod excludat à ſe omnem multitudinem, aut progrediendum in infinitum. Verùm non ſolùm vnumquodque ens eſt in ſe indiuiſum ex vi proprij eſſe eſſe, ſed etiam indiuiſum vltima, & ſumma in diuiſione, qua redditur incommunicabile pluribus per modum ſuperioris; quod ſic oſtenditur: quodcunque enim ens phyſicum eſt ens productum, & conſequenter habet omnes illos gradus, qui neceſſarij ſunt pro conſtituenda aliqua entitate, alioquin quomodo poneretur in actu illa entitas, niſi haberet totum id, quod requiritur ad ſuimet conſtitutionem? ſi ergo habet, iam non poteſt diuidi per vlteriores gradus ſuperuenientes, & conſequenter, nec inferioribus communicari per modum ſuperioris. Et hoc neceſſariò dicendum eſt, ne concedamus vniuerſale à parte rei extra indiuidua; & hoc etiam præcipuè patet in rebus ſimplicibus, quæ ſecundùm proprium eſſe ſunt quacunque diuiſione indiuiſibiles: neque de hoc eſt aliqua difficultas, ſatis enim euidens eſt, non poſſe entia phyſica pluribus communicari per modum ſuperioris. Ex hac autem in diuiſione in ſe ipſo ſequitur diuiſio à quocunque alio vltima diuiſione, nempe entitatiua. Quare cum vnumquodque ens phyſicum ex vi proprij eſſe habeat totum id, per quod conſtituitur indiuiduum in eſſe indiuidui, concludendum eſt, quamlibet rem eſſe indiuiduam ex vi proprij eſſe phyſici.

Quodlibet ens phyſicũ ex vi proprij eſſe eſt adiuiſum in ſe, & incõmunicabile.

Confir.

IV. Et quia hæc ratio habet magnam efficaciam pro noſtra concluſione, ideo adhuc vrgeri poteſt. Impoſſibile enim eſt, aliquid diſtingui ab alio per id, quod eſt à ſeipſo diſtinctum, ita vt diſtinctiuum, quo diſtinguitur, ſit extra proprium eſſe, ſed debet neceſſariò eſſe intimum vnicuique: alioquin ſi ab ipſo diſtingueretur adhuc aliud diſtinctiuum concedendum eſſet, quo à proprio diſtinctiuo diſtingueretur; vnde aut procedendum eſſet in infinitum, aut concedendum aliquod diſtinctiuũ intrinſecum rei diſtinctæ; quod ſi ſemel conceditur, erit ſufficiens, vt res per ipſum ab vnoquoque diſtinguatur. Et ita planè dicendum eſt, quomodo enim fieri poteſt, quòd aliquid diſtinguatur ab alio per id formaliter, quod à ſeipſo diſtinguitur? Diſtinguitur enim ab omni eo, quod non eſt ipſum; & proinde debet diſtingui per diſtinctiuum,

Diſtinctiuum eſt intrinſecum vnicuique rei.

quod

quod ſit ipſum, quia ſi non eſſet ipſum, adhuc ab ipſo diſtingueretur, & ideo haberet aliud diſtinctiuum, quo diſtingueretur; & ideo vt diſtinguatur ab omni eo, quod non eſt ipſum, neceſſe eſt, vt præciſo omni eo, quod non eſt ipſum habeat ſuum diſtinctiuum, quo ab omni alio diſtinguatur, quod fieri non poteſt, niſi ſit intrinſecum rei, quæ diſtinguitur. Quo ſtante deducitur, indiuiduationem debere eſſe intrinſecam vnicuique indiuiduo, & proinde vnumquodque ens ſeipſo eſſe indiuiduum: indiuiduatio enim ſicuti conſtituit in eſſe indiuiduali, ita etiam diſtinguit indiuidualiter tanquam formale diſtinctiuum. Sic etiam videmus ea, quæ diſtinguuntur eſſentialiter, habere talem diſtinctionem ex vi proprij eſſe intrinſeci, & non per aliquid ſuperadditum.

Alia confir.

V. Quod rurſus quoque declarari poteſt. Cum enim impoſſibile ſit, dari aliquod vniuerſale à parte rei ſeparatum ab indiuiduis, neceſſariò quicquid eſt à parte rei productum, debet eſſe indiuiduum; & eo ipſo, quòd eſt à parte rei, erit tale; vnde res per id ſingularis erit, per quod eſt id, quod eſt, quia ſicuti non poteſt exiſtere, quod non eſt ſingulare, ita debet productio neceſſariò terminari ad aliquid ſingulare, ita vt ſicuti communicat exiſtentiam, ita etiam communicet ſingularitatem: exiſtentia enim, & ſingularitas inſeparabiles ſunt; quamobrem cum productio communicet ſolùm eſſe quod res habet, neceſſe eſt, vt ex vi illius vnaquæque res accipiat indiuiduationem. Hinc autem fit, quòd indiuiduatio non poſsit eſſe extra eſſe rei, ſed vnaquæque res ſicuti ſeipſa terminat productionem, ita etiam ſeipſa ſit indiuidua. Quod etiam ex eo patet, quia vnumquodque per quod eſt id, quod eſt, per illud ipſum etiam non eſt id, quod eſt aliud; ſeu ſicuti vnum quodque per ſuum eſſe eſt id, quod in ſeipſo eſt, ita etiam ex vi eiuſdem eſſe non eſt eſſe aliorum: ſic quia homo eſt homo per animalitatem, & rationalitatem; ita etiam ex vi eiuſdem animalitatis, & rationalitatis non eſt lapis, aut quodlibet aliud, quod per cœtera entia importatur. Si ergo per id, quod eſt id, quod eſt, non dicit eſſe aliorum, iam ex vi illius eſſe quod importat, diſtinguitur à quocunque alio: & propterea indiuiduum per ſuum eſſe phyſicum diſtinguetur à quocunque alio eſſe phyſico; atque adeo cum diſtinctio proueniat ab indiuiduatione, neceſſe eſt, indiuiduationem imbibi in eſſe phyſico rei. Atque hic habet locum illud axioma, quod *Conſtitutiuum eſt etiam diſtinctiuū* quacunque diſtinctione debeat res diſtingui, ſicuti ergo vnumquodque ens phyſicum entitatiuè conſtituitur per proprium eſſe; ita etiam entitatiuè per ipſum à quolibet alio diſtinguitur, atque adeo indiuidualiter, quia diſtinctio entitatiua eſt indiuidualis.

Vnumquodque ens ex vi ſuæ productionis indiuiduum.

Quodlibet per ſuú eſſe ab alio diſtinguitur.

3. confir.

VI. Inſuper. Quia principium indiuiduationis eſt ratio diſtinguendi indiuiduum ab omni eo, quod non eſt ipſum, debet eſse talis conditionis, vt conſtituendo ipſum in eſse indiuiduali, diſtinguat ſimul ab omni eo, quod cum ipſo non communicat in eſse: cum enim conſtituat in eſse indiuiduali, conſtituit in eſse incommunicabili. Verùm ſi principium indiuiduans non imbibatur intrinſecè in ipſa re, ſequitur, quòd non diſtinguat ab omni eo, quod non eſt ipſum indiuiduum. Quæro enim, an diſtinguat indiuiduum ab ipſomet principio indiuiduationis? certè non poteſt diſtinguere, quia idem non diſtinguit à ſeipſo; diſtingueret autem, ſi diſtingueret à principio indiuiduationis. Verùm ab ipſo quoque deberet diſtinguere, quia diſtinguit ab omni eo, quod non eſt ipſum indiuiduum, principium autem indiuiduationis, non eſt ipſum indiuiduum cum ab illo diſtinguatur, vnde vt diſtinguat ab omni eo, quod non eſt ipſum indiuiduum, debet in eodem indiuiduo includi, & proinde debet vnaquæque res ſeipſa eſſe indiuidua. Et hic habet locum illud vniuerſaliſſimū axioma, quod *Quando affirmatio eſt cauſa affirmationis, negatio quoque eſt cauſa negationis*. ſi ergo ponere principium indiuiduationis intrinſecum indiuiduo, eſt cauſa, cur à quocunque alio diſtinguatur, quia per ſe ipſum, & intrinſecum diſtinctiuum diſtinguitur, non ponere intrinſecum, erit cauſa, cur non diſtinguatur ab omni alio, quod nō eſt ipſum, & ideo cum hoc ſit cōtra naturam principij indiuiduationis, impoſſibile erit, quod ſit extra eſſe rei indiuiduæ.

Pricipiū indiuiduationis debet ab omni alio diſtinguere.

Pricipiū indiuiduationis nequit ab omni alio diſtinguere, ſi ſit extra eſſe rei indiuiduæ.

Se-

2. ratio.

VII. Secundò principaliter probatur eadem concluſio. Et inquiro, quando res omnes ſint indiuiduæ, an ſint indiuiduæ intrinſecè, an extrinſecè per vnionem cũ indiuiduatione. Hoc ſecundum dici non poteſt, quia eſse rerum, quod participant à parte rei eſt indiuiduale, nec poteſt concipi eſſe à parte rei, & quid productum, niſi etiã concipiatur indiuiduum, ſi quidem tunc non eſt communicabile pluribus inferioribus, ſed in ſe incommunicabiliter ſubſiſtit indiniſum, & diuiſum à quocunque alio vltima diuiſione. Atque ſi eſſet tantùm indiuiduum per vnionem cum indiniduatione, non eſſet verè indiuidunm, ſed tantum denominatiuè, quemadmodum etiam paries, licet habeat albedinem, non eſt tamen intrinſecè albus, ſed ſolùm denominatiuè: at vnumquodque ens phyſicum propriè, & intrinſecè eſt indiuiduum, ita vt indiuiduatio per ſe de illo dicatur, & inſeparabiliter, quòd ſi determinatiuè tantùm eſſet indiuidnum, ſecundùm proprium eſſe intrinſecum eſſet communicabile pluribus, quando quidem præciſa ab vnoquoque indiuiduo indiuiduatione, remanet eſſe illiùs communicabile pluribus; implicat autem, quòd ſi pluribus communicabile, quia habet eſſe entitatiuum vltimò completum, atque adeo ex ſe incommunicabile. Cum ergo res omnes ſint indiuiduæ ſecundùm proprium eſſe, & intrinſecè, oportet vt intrinſecè participent formale principium indiuiduationis; atque cum nihil aliud intrinſecè participent, quàm proprium eſſe, iam ex vi ipſius erunt indiuiduæ.

Res intrinſecè indiuiduæ.

VIII. Quod etiam ex eo confirmari poteſt. Quoniam eſſe indiuiduum eſt aliquid pertinens ad rei complementum, quamuis enim natura communis intelligatur completa in ratione natnræ, non tamen ſimpliciter in ratione eſſendi, quia ſicuti eſt quid determinabile, & contrahibile, ita etiam eſt quid perfectibile, & complebibile, & proinde non habet totum illud complementum, quod poteſt habere: vnde indiuiduatio eſt illa, quæ vltimò terminando naturam, exhibet in ratione eſſendi vltimum complementum; & proinde pertinet ad eſſe ipſius tanquam aliquid de ipſo. Cum ergo indiuiduatio pertineat ad eſſe rei, cũ eſſe phyſicũ in ratione eſſendi ſit vltimò completum, iam in ſe includet indiuiduationem tanquam vltimum determinatiuũ. Secundò confirmatur ex proportione, quam ſeruare debent natura, & indiuiduum inter ſe; opponuntur enim in ratione communicabilis, & incommunicabilis: & ideo cum ſit eadem ratio oppoſitorum, vnum debet dicere proportionaliter, quod dicit alterum, ſeu eo modo debet dicere rationem oppoſitionis, quo alterum dicit alteram rationem oppoſitionis: huiuſmodi autẽ oppoſitio reperitur inter naturam præciſè conſideratam, & eſſe phyſicum, in quo eadem natura reperitur determinata ad talem deſignabilem entitatem, nam natura ſic præciſa eſt communicabilis pluribus, eſſe verò phyſicum, in quo natura reperitur non eſt communicabile pluribus, ergo ſicuti natura ex vi proprij eſſe intrinſeci eſt pluribus communicabilis, ita eſſe phyſicum indiuidui debet eſſe incommunicabile pluribus ex vi proprii eſſe intrinſeci.

Confir.

Indiuiduatio pertinet ad eſſe rei.

Eodem modo indiuiduũ eſt indiuiduum, quo natura cõmunis eſt communis, & communicabilis.

3. ratio.

IX. Tertiò argumẽtor ex proportione, quæ ſeruanda eſt neceſſariò inter rationes ſuperiores, & inferiores: debent enim inferiores proportionaliter dicere, quod dicunt ſuperiores, ita vt eodem modo dicant ſed ſecundùm eſſe magis determinatum, quod dicunt ſuperiores ſecundùm eſſe minus determinatum; ſic cum ens tranſcendens dicat vniuerſaliſsimam rationem eſſendi, rationes inferioris entis dicent eamdẽ rationem eſſendi, ſed magis determinatam; important enim rationes entis determinatiuas. Neceſsitas autem huius proportionis in eo fundatur, quòd tam rationes ſuperiores, quàm inferiores concurrunt ad conſtituendam eamdem naturam, atq. eſſentiam, quæ conſiſtit in indiuiſibili, & rationes ſuperiores ſunt quædam inchoationes illius naturæ; inferiores verò complent id, quod inchoatum eſt in ſuperioribus in ordine ad conſtitutionem vnius, atq. eiuſdem naturæ; & ideo cum compleat determinando id, quod erat inchoatum in ſuperioribus, debent dicere modo magis determinato id, quod dicunt gradus ſuperiores. Stante ergo hac neceſſaria proportione, colligitur, indiuiduationem non poſſe eſſe aliquid

Proportio neceſſaria inter gradus ſuperiores, & inferiores.

Vnitas non eſt aliquid extra eſſe rei.

extra eſſe phyſicum rei indiuiduæ. Vnitas enim tranſcendentalis, quæ eſt prima ratio, & inchoatio cuiuſcunque vnitatis, non dicit aliquid poſitiuum ſupra ipſum ens tranſcendens, nec eſt aliquid extra illam rationem entis vniuerſaliſſimam; & hoc ipſum etiam ſeruatur in cœteris gradibus eſſentiæ, nã ſi vnitas generica non eſt aliquid extra naturam genericam, nec vnitas ſpecifica aliquid extra naturam ſpecificam, ergo etiam vnitas indiuidualis non erit aliquid extra eſſe phyſicum indiuidui, alioquin non ſeruaret debitam proportionem cum gradibus ſuperioribus: & ideo vnaquæque res per ſuum eſſe phyſicum erit indiuidua; quia ſi vnitas indiuidualis non eſt aliquid extra eſſe rei indiuiduæ multò minus gradus indiuidualis, ad quem conſequitur vnitas indiuidualis, erit aliquid extra idem eſſe.

4. ratio.

X. Quartò. In vnoquoque prædicamento ponuntur indiuidua illius prædicamenti directè, non ſolùm quia, ſicuti ponitur primum prędicatum illius coordinationis prædicamentalis, ita debet quoque poni vltimum ſubiectum, quod de nullo prædicetur, & ſit fundamentum, in quo fundetur prædicatio graduum ſuperiorum; ſed etiam quia debet dari fundamentum illius coordinationis, in quo immediatè fundetur ſpecies infimæ; quæ ſicuti prædicantur de pluribus differentibus numerò, ita etiã debent eſſe in illis, & in eadem ſerie prędicamentali debent habere terminũ ſuę prædicationis, cũ prędicatio ſit per ſed directa, naturalis, & in recto. Accedit, quòd in tali prędicatione explicatur ſubordinatio illa, quæ interuenit inter gradus eiuſdem coordinationis prędicamẽtalis, vnde ob hãc quoq; cauſam debẽt indiuidua poni directè in prædicamẽto, vt poſſint ſubijci in prædicatione tanquã aliquid illius prędicamenti. Ex hoc autem deducitur, quòd indiuiduatio nõ ſit aliquid extra eſſe phyſicum rei: nam omnes gradus, qui ponuntur directè in aliqua coordinatione prædicamentali, ita ſunt eiuſdem ordinis, vt inuicem ſubordinentur, atque metaphyſicè loquẽdo vnus ſe habeat veluti actus complẽs alterũ; deinde omnes ſpectant ad eandẽ rem conſtituendam, quia eadem res per ſuperiores gradus inchoatur, & per inferiores completur. ita vt nõ habeat totum ſuum integrũ eſſe, niſi habeat oẽs gradus illius coordinationis prædicamentalis vſq; ad vltimum incluſiuè, qui vltimò compleat illam rem, quę per gradus illius coordinationis conſtituitur, ſicuti etiã per gradus ſuperiores ſe habet ſemper potentialiter; ita ſolùm per vltimum perfectè cõpletur in ſuo eſſe. quamobrem cum indiuiduatio in vnaquaq; ſerie prædicamentali ſit vltimus gradus, importabit etiam vltimum cõplementũ rei; atq; adeo pertinebit ad eſſe rei. Hinc cũ quælibet entitas phyſica in ſuo eſſe dicat cõpleto modo oẽs gradus illius coordinationis prędicamẽtalis, ad quã reducitur, vt pote quia dicit eſſe cõpletum illius prædicamẽti, dicet etiam gradum indiuidualem tanquam eum, qui ſpectat ad coordinationẽ prędicamentalem cuiuslibet prędicamẽti.

Indiuidua directè ponũtur in prædicamento.

Indiuiduatio & vltimum complementum rei cuiuſlibet prædicamenti.

5. ratio.

XI. Deniq; id etiam conuincitur ex parte productionis, qua entitas phyſica producitur. Ponamus enim generans aliud ſimile ſibi generare, uel accidens producere accidẽs eiuſdem rõnis, vt cõtingit qñ lumen producit lumen, aut calor calorem: tunc ſumo eſſe illud phyſicũ, ſiue ſubſtãtiæ, ſiue accidẽtis producti, quatenus terminat productionem; ita vt ſẽper terminus poſitus in eſſe importet præciſè illud eſſe phyſicũ, quod ſuit cõmunicatũ pęr poductionẽ: atque de hoc inquiro, an diſtinguatur à producente, an vero nõ diſtinguatur. Et quidẽ dici non põt, non diſtingui, quia cũ impoſſibile ſit, idẽ producere ſeipſũ, neceſſariò debet ſẽper interuenire diſtinctio realis inter producens, et prodctũ: vnde in diuinis quoq; ponitur diſtinctio ꝑſonarũ rõne productionũ, cũ enim vna procedat ab alia, neceſſariò debet ab ipſa diſtingui. De hac diſtinctione inquiro, qualiſnã ſit &, quòd nõ ſit eſſentialis manifeſtum eſt, quoniam ſupponimus, productionẽ eſſe vniuocam, in qua producens, & productũ ſunt eiuſdẽ rõnis; vnde nõ poteſt eſſe alia diſtinctio, quàm indiuidualis, ſiquidẽ quæ ſunt eiuſdem ſpeciei, ſolùm indiuidualiter diſtingui poſſunt; quod etiã ex eo patet, quia diſtinguuntur ſecundũ eſſe entitatiuũ. Cũ ergo producẽs, & productũ indiuidualiter diſtinguatur ex vi illius eſſe entitatiui phyſici, quod per productionẽ communicatur, iam in tali eſſe entitatiuo includetur diſtinctiuum indiuduale, quòd non eſt aliud, quàm principium indiuiduationis, & proinde etiam tale

Productum diſtinguitur a producente

eſſe phyſicum ſeipſo indiuiduum.

Quomodo materia ſeipſa indiuidua ſit.

XII. Atque ex his deducitur, quomodo non ſolùm in entibus ſimplicib. completis, ſed etiam in incõpletis, qualia ſunt materia, & forma, atq; inſuper in ipſo cõpoſito ſaluetur indiuiduatio per propriũ eſſe. Vnumquodq. enim ex his entibus habet proprium eſſe phyſicum per propriam productionem poſitum in actu, quo indiuiduari poteſt: materia enim, cum exerceat rationem ſubiecti, atque formam ſubſtentet, oportet, vt habeat ſuum eſſe proprium extra cauſas, quo exercere poſſit rationem ſubiecti; atque etiã à forma entitatiuè diſtinguatur; habet enim propriam entitatem diſtinctam à forma. Et etiam vna materia diſtinguitur ab alia ſecundùm ſuum eſſe productum, vt patet non ſolùm ex diuerſitate compoſiti, quod cõſtituit, ſed etiam ex diuerſitate loci, in quo reperitur, & ex plurib. alijs ſignis, & hæc diſtinctio non eſt eſſentialis, ſed ſolùm indiuidualis, vnde materia erit ſeipſa indiuidua, ſiquidem diſtinctio eſt ſecundùm proprium eſſe materiæ, ita vt proueniat ab intrinſeco illius: neque enim ſecundùm proprium eſſe intrinſecum diſtingueretur, ſi diſtinctio tanquam ex aliquo alio proueniens ipſi tribueretur, quemadmodum in ſuo eſſe non diſtinguitur ſubiectum ex eo, quòd recipiat in ſe accidentia diſtincta. Nec obſtat, quòd materia ſit pura potentia, quia eſt ſolùm pura potentia reſpectu actus ſubſtantialis informantis, & nihilominus habet ſuum eſſe phyſicum, quo exercet rationem ſubiecti, vnde & ſeipſo indiuiduum eſſe poteſt; Et quamuis debeat ad hanc, vel illam formam determinari per diſpoſitiones; non tamen neceſſaria eſt hæc determinatio, quia ex ſe non ſit indiuidua, ſed quia eſt indifferens ad omnes formas, & ideo determinanda eſt ad hãc potius ſpecie, quàm illam: diuerſitas enim diſpoſitionum ſolùm neceſſaria eſt ſtante diuerſitate ſpecifica formarum.

Quomodo etiã forma.

XIII. Quòd verò ſpectat ad formã, ipſa quoque habet ſuum eſſe phyſicum, quo indiuiduari poteſt; diſtinguitur enim à materia, vt nunc ſupponimus, & eſt terminus productionis ſingularis; & vna forma diſtinguitur ab alia indiuidualiter, ita vt diſtinctio ſit ſecundum proprium eſſe ipſius, atque ab eiuſdem intrinſeco proueniat, & proinde diſtinctiuum indiuiduale debet eſſe intrinſecum. Et neque poteſt dici, quòd indiuiduetur per ordinem ad materiam, quia ſi ſumatur aliqua forma indiuidua, non dicit ordinem ad aliquam materiam numero determinatam, ſed cum omnes materiæ ſolo numero differentes ſunt, poteſt quamlibet informare. Accedit etiam, quòd ordo formæ ad materiam eſt illi eſſentialis, & proinde ipſi conuenit ratione eſſentiæ, non autem ratione indiuiduationis. Quòd ſi non habet entitatem propriam, tunc ſicut communicat in eadem entitate cum materia, ita etiam communicabit in eadem indiuiduatione.

Quomodo compoſitum quoque ſit ſeipſo indiuiduũ.

XIV. Præterea compoſitum quoq indiuiduatur per ſuam entitatem phyſicam, Entitas enim ipſius, ſeu eſſe phyſicum conſurgit ex partibus componentibus, & extra entitatem ipſarum nullam aliam entitatem habet, vt nunc ſupponimus, quamuis fortaſſe habeat aliquam aliam tertiam realitatem, ſiue naturam extra naturam partium. Cum enim principia intrinſeca componentia, quæ ſeipſa exhibendo dant illi eſſe, ſint indiuidua, compoſitum quoque ex ipſis conſurgens erit neceſſariò indiuiduum, quia quod eſt conſtitutiuum entitatis, eſt etiam conſtitutiuum indiuiduationis. Et quemadmodũ forma, & materia ſecundùm quidditatẽ conſtituunt compoſitum ſecundùm quidditatem; ita etiam ſecundùm eſſe indiuiduale conſtituunt compoſitum ſecundùm eſſe indiuiduale. Vnde hinc fit, quòd altera ex his variata ſolùm indiuidualiter, varietur etiam compoſitũ. Cum igitur compoſitum habeat ſuam indiuiduationem à materia, & forma, iam per ſuam entitatem indiuiduum eſt, ſiquidem entitas compoſiti non eſt alia ab entitate formæ; & materiæ. Quod etiam ex eo patet, quia ſi ſumantur compoſita eiuſdem rationis, & ſpeciei, quæ tantùm indiuidualiter differunt, diſtinguuntur ſecundum proprium eſſe intrinſecum ſubſtantiale, quod ſatis patet ex diuerſa corruptione, & productione, qua corrumpuntur, & producuntur; & etiam id Theologicè conuincitur, quod in myſterio Euchariſtiæ, quando conſecratur panis, & vinum, tranſubſtantiatur in corpus, & ſanguinem Chriſti ſola ſubſtantia panis

& vini, et non aliquod accidens, et neque tota ſubſtantia panis, et vini exiſteutis, ſed ſolùm illa determinata indiuidualis, quæ eſt ſub illis accidentibus: hoc autem contingere non poſſet, niſi vnum compoſitum diſtingueretur ab alio ſecundùm prop ium eſſe, intrinſecum entitatiuum. Atque hæc ratio extenditur etiam ad formam, et materiam ſeorſim ſumptas, quia ſi compoſitum habet ex ſe diſtinctionem, et indiniduationem, quia tranſſubſtantiatur vnum non tranſubſtantiato alio; ſorma quoque, et materia eamdem diſtinctionem, & indiuiduationem habebunt, quia ſimiliter in compoſito exiſtentia tranſubſtantiātur nō tranſubſtātiatis formis, & materiebus, quæ ſunt in aliis cōpoſitis.

An compoſitum indiuiduetur principalius per formam

XV. An autem compoſitum prioci-palius indiuiduetur per formam, quàm per materiam, vt volebant Perer. & Piccolomin. ſupracit. an verò æqualiter per vtramque, mihi videtur reſpondendum æqualiter per vtramque indiuiduari; quia licet compoſitum conſtituatur principalius per ſormam quò ad eſſentiam; & ſorma ſit actus, ita, vt ad ipſam principaliter ſequatur vnitas ſpecifica; atq; inſuper forma ſit terminus formalis, ſeu *vt quo* generationis indiuidui; & ſubſtantiæ ſeparatæ ſint ſolùm actus, & proinde indiuiduatio ipſarum fundetur in ratione actus; hæc tamen non faciunt, vt ſorma principaliter in d iuiduet copoſitum: hæc enim omnia, quæ enumerauimus cōueniunt formæ couſideratæ ſecundùm eſſentiam, vnde ſolùm haberent locū, ſi ſecuudùm eſſentiam indiuiduaret Verùm cum indiniduatio compoſiti nō habeatur, neq; ab eſſentia materię, neq; ab eſſentia forma, ſed ab eſſe indiuiduali ipſarum; atq: non magis vna, quàm alia ſit iudiuidua, quia vtraq. per eādem rōnem formalē indiuiduationis indiuiduatur, & æqualiter vtraq; eſt incōmunicabilis pluribus, idcirco cōpoſitū ęqualiter ab vtraq; indiuiduatur. Atq; hoc patet nāq. tā in ſubſtātiis ſeparatis, quàm in materialibus indiuiduatio habet ſuū fundamentū, nēpe eſſe entitatiuū, quod in ſeparatis quoq; ſubſtāntiis reperitur. Et quāuis Ariſt. 2. de aīa tex. 7 doceat, Ens, & vnū dici multipliciter, ſed principalius dici de forma, ſeu actu, nō benè deducitur, cōpoſitū indiuiduari principa-

Ariſt.

lius per formā, quia non loquitur de forma indiuidualiter conſiderata, ſed ſecūdū eſſentiā, atq; ait, ens principalius dici de forma, vt po e quia, cū ſit eſſētialiter actus, & determinet materiā ad certā naturā, importat etiā determinatam rōnem entis, & cōſtituit, *Hoc aliquid* hoc eſt cōpoſitū, importās cōpletā naturam, & determinatam eſſentiam, vt docet idem Ariſ. eodem lib. 2. de anima tex. 2.

Accidens quoque ſe ipſo eſſe indiuiduum.

SECTIO II.

I. Conclusū eſt ſec. pręcedēti, res oēs eſſe īdiuiduas ſeipſis per propriū eſſe phyſicū, ita vt non indigeāt aliquo, quo indiuiduētur. Eſt tñ ſpecialis difficultas circa accidētia, quę in hac ſectione tractāda eſt, quia cū habeāt totū ſuū eſſe in ordine ad ſubiectū, per ipſū vidētur indiuiduari debere. Et ita docet D. Th. plurib. in locis, ſed pręſertim 1. par. q. 29. ar 1. in corp. & q. 39. ar. 3. vnde eadē 1 par. q. 50 ar 4. & q. 71. ar. 7. infert. Nō poſſe intelligi plura accidētia eiuſdē ſpeciei inter ſe diſtincta, & à ſubiecto ſeparata. Et q. de ſprit. creat. art. 1 docet, Impoſſibile eſſe, quòd ſint plures albedines ſeparatę; ſed ſi eſſet tota albedo ſeparata ab oī recipiēte, & ſubiecto, eſſet vna. Quā aūt vnitatē ſit habitura, explicat Quodlib. 7. ar. 10. vbi vult, Accidētia ſeparata à ſubiecto nō ſutura indiuidua, ſed ſe habitura ad modū formę intelligibilis. Et ſi obijcias, quòd accidētia in Euchariſtia ſunt indiuidua, & tñ ſunt ſine ſubiecto, reſpondet 4. contra Gēt. c. 65. Eſſe indiuidua, q a ſunt in quātitate, quę gerit vicē ſubiecti. Atq; hanc opinionē ſequūtur oēs Thomiſtę, qui tenēt, principiū indiuiduationis eſſe materiā ſignatā, quos ſup. diſp 37. ſect. 1. recēſuimus, & eā præſertim defendit Capr. in 1. diſt. 44. ar. 2. concl. 2. Mouentur aūt ex eo, quòd materia ſignata ſit principiū vniuerſale indiuiduationis; vnde cū dicūt, accidētia indiuiduari p ſubiectū, noīe ſubiecti intelligunt materiā ſignatā qnātitate: vnde cū ex ſe accidētia nō ſint apta diuidi indiuidualiter, diuidūt, & cōſequēter acquirūt ſuā indiuiduationē ex eo, φ r cipiunt in diuerſo ſubiecto, qđ qdē eſt diuerſū rōne diuerſæ quātitatis, qua ſignatur, vt ſup. citata

Accidētia indiuiduari per ſubiectum. opinio Thomiſtarum D. Th.

Capr.

illa diſput. retulimus. Volunt enim, vt ibidem explicauimus, quantitatem eſſe indiuiduam ſeipſa, & cum ex ſe eſſentialiter ſit diuiſibilis, eſſe principium omnis diſtinctionis indiuidualis. Hoc tamen fundamentum falſum eſt, vt iam patet ex ſupradictis, & ideo circa ipſum non oportet aliquid amplius addere.

Oppoſita ſententia.

II. In oppoſitum tamen ſunt cœteri omnes, qui aliter ſentiunt de principio indiuiduationis, vt Scotiſtæ, Nominales, & alij, qui docent, res omnes eſſe indiuiduas per ſuum phyſicum eſſe. Atq. ſpecialiter reijciunt ſententiam Thomiſtarum

Rada.

Rada in Controuer. tom 2. controuer. 3. art. 3. concluſ. 3.

Scot.

ex Scoto in 2. diſt. 3. quæſt. 4. § *Contra concluſionem &c.* vbi vtitur argumẽtis eiuſdẽ Scoti ad probandũ, nõ poſſe accidens indiuiduari per ſubiectũ quæ ſanè procedunt de principio intrinſeco indiuiduationis, probat enim, nihil indiuiduari poſſe per aliquid alterius prędicamenti. Atq. hæc argumenta

Capr.

nititur Capr. ſoluere in 2. diſt. 3. quæſt. 1. in reſponſione ad argumenta contra 2. concluſ. verùm nihil proficit, quia ſi rectè perpendantur reſponſiones illæ, adhuc relinquunt argumenta cum ſua efficacia.

Suarez. Auerſa. Meuriſſe.

Rurſus etiam arguunt contra eamdem ſententiam Thomiſtarum Suarez in Metaph. diſ. 5. ſect. 7., & Auerſa in Logica quæſt. 9. ſect. 8. Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 6. concluſ. 7.

III. Atque ſanè rationes omnes, quibus ſect. præcedenti probatum eſt, res omnes eſſe ſeipſis indiuiduas, æqualiter procedunt etiam de accidente, cum probent, quamcunq. entitatem eſſe ſeipſa indiuiduam: vnde concludendum eſt;

Concluſio.

A ccidẽ non indiuiduatur per ſubiectum.

Accidentia quoque eſſe indiuidua per ſuam entitatem phyſicam; non autem indiuiduari per ſubiectum. Et poteſt hæc concluſio probari, quoniam dependentia illa, qua accidens dependet à ſubiecto, non eſt ſufficiens ratio, vt aſſeramus, indiuiduationem accidentis deſumendam eſſe à ſubiecto: tota enim huiuſmodi dependentia eſt in genere cauſæ materialis, quia ſubiectum, quodcunque illud ſit, ſolùm concurrere poteſt recipiendo, & ſubſtentando accidens: vnde licet dependentia ſit intrinſeca accidẽti, ſubiectum tamen ſe habet vt quid extrinſecum, & proinde non conſtituit

Accidẽs habet propriũ eſſe phyſicum ſi vni homin. quod dependet à

ſubiecto ſolùm vt à cauſa materiali.

accidens ſecundùm eſſe intrinſecum, ſed ſolùm in genere cauſæ materialis cauſat eſſe accidentis: hinc accidens habet propriam entitatem extra entitatem ſubiecti, quæ eſt diuiſa ab entitate ſubiecti, & vnumquodque accidens habet ſuam propriam entitatem, qua ab vnoquoq. alio contradiſtinguitur. Hinc autem ſequitur, quòd ſubiectum non poſſit eſſe formale, & intrinſecum principium indiuiduationis reſpectu accidentium, non ſolùm, quia non concurrit in genere cauſæ formalis, quemadmodum debet concurrere principium formale indiuiduationis; ſed etiã quia præciſo ſubiecto eſſe accidentis non eſſet indiuiduum, & conſequenter communicabile pluribus inferioribus per modum ſuperioris, quod tamẽ dici non poteſt; nam quodlibet accidẽs, quod à parte rei exiſtit, habet ſuum eſſe phyſicum certum, & determinatum, et tanquam hoc numero deſignabile, & quod ſingularem productionem terminauit. Et hic valet argumentum ſectione præcedẽti factum, quòd agens vniuocum ex vi productionis communicat eſſe diſtinctum à ſe, cum nihil producat ſe ipſum, atq. huiuſmodi diſtinctio prouenit ab intrinſeco eſſe communicati per productionem, & poteſt ſolùm eſſe indiuidualis: vnde neceſſariò ſequitur, accidens ſecundùm proprium intrinſecum eſſe indiuidualiter diſtingui ab alio accidente, & proinde indiuiduationem eſſe ipſi intrinſecam.

Subiectũ non eſt formale principiũ indiuiduationis accidentiũ.

Deinde etiã communicabilitas, qua aliquid communicatur pluribus per modum ſuperioris, prouenit ex eo, quòd eſſe communicabile non eſt completũ per omnes ſuos gradus, ſed poteſt adhuc alios ſuſcipere, ratione quorum diuiditur, & pluribus communicatur; at omne eſſe phyſicum, quod eſt à parte rei, & conſequenter eſſe quoque accidentis habet omnes ſuos gradus, et ideo non eſt vlterius cõmunicabile pluribus per modum ſuperioris. Quod etiam confirmatur, nam accidens diſtinguitur entitatiuè, atque adeo indiuidualiter a ſubiecto; vnde habet neceſſariò propriam indiuiduationem contradiſtinctam ab indiuiduatione ſubiecti, quia vbi eſt diſtinctio indiuidualis, debet eſſe multiplicitas indiuiduationum.

IV. Verùm non ſolùm ſubiectum poteſt eſſe formale, & intrinſecum prin

cipium

cipium indiuiduationis ratione huius dependentiæ, qua accidens à ſubiecto dependet, ſed neque extrinſecum, ita vt accidens per ordinem ad ipſum indiuiduetur. Hic enim ordo deberet eſſe ratio formalis indiuiduationis, ſi per ipſum accidens indiuiduaretur; quod tamen eſſe non poteſt, nam huiuſmodi ordo conuenit accidenti ex vi ſuæ eſſentiæ, vnde eſt illi eſſentialis: econtra verò indiuiduatio ex natura ſua eſt extra rationem eſſentiæ in quacunque re creata; Quomodo ergo poteſt ordo eſſentialis alicui eſſe formale principiũ indiuiduationis? Præterea hic ordo reſpicit ſubiectum non ſub ratione indiuidui, ſed ſub ratione ſubiecti, & idcirco terminatur ad ſubiectum eſſentialiter acceptum; ergo non poteſt accidẽs per hunc ordinem indiuiduari, quia in tantũ per ipſum indiuiduaretur, in quantum redderetur incommunicabile, & in tantum ad ſummum poteſt per ipſum reddi incommunicabile, in quantum reſpiceret aliquod ſubiectum indiuiduum determinatum. Atque cum iſte ordo ſit eſſentialis accidenti, & terminetur ad ſubiectum ſub ratione ſubiecti vt ſic, hinc fit, quòd quodlibet accidens poſsit eſſe in hoc, vel illo ſubiecto, nec ſit determinatum ad vnicum tantùm: hoc autem ſtante, nullo modo poteſt hic ordo eſſe principium indiuiduationis; in tantum enim eſſet principium indiuiduationis, in quantum determinaret accidens, vt eſſet hoc numero; non poſſet autem determinare, niſi ipſe in ordine ad ſubiectum eſſet determinatus indiuidualiter: at quomodo poteſt eſſe determinatus indiuidualiter, ſi non requirit ſubiectum indiuiduum determinatum, ſed hoc, vel illud numero?

Ordo ac cidentis ad ſubiectum nõ eſt formale in diuiduationis accidentis

V. Sed neque dici poteſt, accidentia indiuiduari per ſubiectum, quia ſint entis ens ordinata ad ſubiectum, & quia diuidantur ex eo, quòd recipiuntur in diuerſo ſubiecto. Nam quamuis ſint entis ens, & habeant totum ſuum eſſe in ordine ad ſubiectum, ad hoc tamen ſunt aliquid in ſeipſis, atq; habent proprium eſſe entitatiuum, vnde ratione ipſius, habent etiam propriã indiuiduationem ſibi intrinſecam; quia eſſe entitatiuum ſeipſo eſt indiuiduum, vt iam patet ex dictis ſect. præcedenti. Deinde quòd accidens ſit entis ens, atque habeat totum ſuum eſſe in ordine ad ſubiectum, prouenit formaliter ab ipſius eſſentia; indiuiduatio autem non eſt formaliter in eſſentia, & ideo non poteſt ex hoc capite indiuiduari per ſubiectum. Quin etiam argumentor; accidens ſecundùm ſuam eſſentiam eſt entis ens, & illam totam habet in ordine ad ſubiectum, & tamen non dicitur habere eſſentiam per ſubiectum; ergo neque per ſubiectum habebit ſuam indiuiduationem, quandoquidem præciſè ex vi indiuiduationis neque eſt entis ens, neque habet eſſe in ordine ad ſubiectum: ſed erit indiuiduum per proprium eſſe phyſicum, & ſolùm ſecundùm tale eſſe indiuiduum ordinabitur ad ſubiectum ex eo, quòd ad ipſum ordinatur ex vi eſſentiæ.

Accidẽs non indiuiduantur per ſubiecta ex eo, quòd ſi entis ens

VI. Quod verò ſpectat ad alterum caput, neque poteſt ratione ipſius in diuiduari per ſubiectum. Quia licet diuerſitas ſubiecti ſit occaſio producendi diuerſa accidentia, quia idem accidens numero, non poteſt naturaliter eſſe in diuerſo ſubiecto, non hinc tamen fit, vt ſubiectum det diſtinctionem, & indiuiduationem accidenti, ſed ſolùm, vt ſit occaſio, cur multiplicentur accidentia. Atq. hoc ex eo euidẽter colligitur, quòd eſſe phyſicũ accidẽtis exiſtentis in vno ſubiecto nõ eſt eſſe phyſicũ accidẽtis exiſtentis in alio ſubiecto, cum & productione, & corruptione diſtinguantur, & loco, & ſubiecto; quæ omnia inferunt diſtinctionem realem tanquam inter eſſe, & eſſe phyſicum. Cum ergo eſſe phyſicum accidentis, quod eſt in vno ſubiecto, non ſit eſſe phyſicum accidentis, quod eſt in alio ſubiecto, oportet, vt diſtinguantur ſecundùm proprium eſſe intrinſecum phyſicum, quod nequaquam contingere poteſt, niſi habeant ſuum intrinſecum diſtinctiuum? nam quæ extrinſeca ſunt, nequeunt ponere diſtinctionem in eſſe intrinſeco, quemadmodum neque poſſunt conſtituere: vnde cum conſtitutiuum, & diſtinctiuum idem ſint, quod non conſtituit in eſſe intrinſecè, neque poteſt diſtinguere ſecundùm idem eſſe intrinſecum. Si ergo iſta accidentia diſtinguuntur ſecundùm eſſe intrinſecum, oportet, vt habeant intrinſecum diſtinctiuum, atque huiuſmodi diſtinctiuum non erit aliud, quàm indiuiduatio.

Neq. ex eo, quod multiplicetur ad multiplicationẽ ſubiecti.

Reſp.

Re-

VII. Reſpondere tamen poſſent. Accidentia ex eo, quòd recipiuntur in ſubiecto determinato, ipſa quoque determinari ex vi receptionis ad certum eſſe phyſicum, & hoc modo indiuiduari per ſubiectum, non quia ſubiectum ſit formale principium indiuidnationis, ſed quia per modum recipientis coarctat, & determinat accidens ad eſſe indiuiduale. Verùm ex hac reſponſione ſequitur, quòd accidens indiuiduetur ſeipſo; nam ſi ſubiectum ex eo ſolùm indiuiduat, quòd recipiendo accidens determinat ad certam entitatem phyſicam, iam non indiuiduat tanquam formale conſtitutiuum indiuiduationis, & proinde adhuc concedendum eſt formale principium indiuiduans: hoc autem non poteſt eſſe extra entitatem accidentis, quia ſi huiuſmodi entitas eſt in ſe ipſa determinata, & indiuidua, debet etiam in ſe habere determinatiuum, & indiuiduatiuum. ſed neque ſubiectum facit per modum recipientis, vt accidens habeat determinatam, & indiuiduam entitatem; quia licet non poſſit recipere, niſi accidens indiuiduum, hinc tamen non fit, vt determinet accidens ad eſſe indiuiduum; ſed ſolùm, vt ſupponat habere eſſe indiuiduatum: vnde accidens, quod non eſt indiuiduum, non poteſt ordinari ad informandum ſubiectum indiuiduum. Quod etiam confirmatur. Subiectum namque concurrit ad cauſandum accidens in genere cauſæ materialis, & ideo ſolùm ipſum recipit, & ſuſtentat, atque hæc receptio, & ſuſtentatio licet verſetur circa totum eſſe accidentis; non tamen communicat accidenti aliquod eſſe, ſed ſolùm efficiens eſt illud, quod communicat ponendo in actu, quod erat in potentia; ergo cũ ſubiectum non communicet aliquod eſſe accidenti, ſed ſolùm recipiat, & ſubſtentet, neque etiam poteſt aliquo pacto determinare, & indiuiduare accidens, cum intra ſuum eſſe includat indiuiduationem, & omnem determinationem, quam habet. Præterea ſicuti vnaquæque res habet ſuam intrinſecam poſſibilitatem, ita etiam habet ab intrinſeco totum illud, quod poteſt includere in ſuo eſſe; & ſi ex vi ſuæ intrinſecæ poſſibilitatis nõ importat aliquid, non poteſt illud aliquo pacto habere, quia iam non eſt poſſibile, cum ex vi poſſibilitatis propriæ non importetur. Verùm totum id, quod vnaquæque res importat ex vi ſui eſſe poſſibilis, habet ex ſe, & non recipit ab alio, niſi actualem exiſtentiam. quia licet concurrant cauſæ ad illud ponendum in actu, non tamen conſerunt illi aliquid de eſſe poſſibili, ſed ſupponunt totam poſſibilitatem. Quamobrem cum accidens in ſuo eſſe actuali includat indiuiduationem, habebit ex vi ſui eſſe independenter à ſubiecto. Quod rurſus confirmatur; nam inter ſubiectum, & quicquid in ipſo recipitur, debet interuenire debita commenſuratio, qua inuicem proportionentur, ita vt non poſſit intelligi ſubiectum aptum ad recipiendum aliquod accidens, aut quemuis alium actũ, niſi intelligatur huiuſmodi debita commenſuratio, & ideo antequã intelligatur receptio actus in ſubiecto debet intelligi hæc commenſuratio, & quicquid conſequenter ad ipſam conſtituendam requiritur. Quare cum ob debitam commenſurationem actus ſingularis requirat ſubiectum ſingulare, & ſubiectum ſingulare ſit tantùm capax actus ſingularis; iam ante receptionem debet præintelligi ſingularitas, & indiuiduatio vtriuſque, & conſequenter antequam intelligatur accidens recipi in ſubiecto, debet intelligi indiuiduum; quomodo ergo fieri poteſt, quòd indiuiduetur per receptionem in ſubiecto?

Accidẽs non indiuiduatur ex eo, quòd recipitur in ſubiecto indiuiduo

Receptio accidentis ĩ ſubiecto ſupponi accidens ſubiectiuum.

Quomodo vnaquæque res habeat ex ſe totum ſuum eſſe.

VIII. Et quamuis hæc, quæ diximus, ſufficienter probent noſtram ſententiam, adhuc tamen alia addere poſſumus. Et quidem ſi verum eſſet, accidens indiuiduari per ſubiectum, ſiue indiuiduaretur tanquam per principium formale, ſiue tanquam per terminum extrinſecum, aut recipiens; idem ſubiectum numero deberet ſemper conferre eamdem indiuiduationem, quia ſi eſt principium formale, manifeſtè patet, quòd ab eadem cauſa formali idem tantùm effectus prouenire poteſt; Si verò ſit terminus extrinſecus, adhuc eadem tantùm indiuiduatio prouenire poteſt, quia ab ipſo dependet in eſſe, & proinde dependet etiam in vnitate; vnde videmus, quòd idem ſpecificatiuum non poteſt ſpecificare niſi vnum, & idem ſpecificatum; & quæ plurificantur per terminum extrinſecum, ſolùm plurificari poſſunt ad plurificatio-

Idem ſubiectum deberet ſemper conferre eãdẽ ĩdiuiduationẽ accidenti.

nem

Digitized by Google

nem termini; vnde qui in eodem fundamento ponunt relationes multiplicari numero, ſolùm ponunt multiplicari ad multiplicationem terminorum. Et quidem ſi ſubiectum determinat, & indiuidnat accidens, quocumque modo indiuiduet, ſiue vt terminus, ſiue vt recipiens, ſiue vt formale indiuiduatiuum, in tantum indiuiduabit, in quantum habet cauſam indiuiduatiuam. Verùm cum ſit vnum, atque idem ſubiectum habebit ſolùm vnam, atque eamdem cauſã indiuiduatiuam, & proinde ad eamdem ſolùm indiuiduationem determinare poterit.

IX. Cum ergo hæc doctrina veriſſima ſit, ex ipſa ſequeretur, non poſſe; plura accidentia indiuidua eſſe in eodẽ numero ſubiecto, quod quamuis Thomiſtæ concedant quò ad accidentia, quæ differunt ſolo numero, & ſunt eiuſdem ſpeciei, non tamen concedunt, nec concedere poſſunt quò ad accidentia diuerſæ ſpeciei, quæ ita differunt ſpecie, vt etiam differant numero; experimur enim plura accidentia reperiri in eodem ſubiecto, etiam ſenſibilia; vnde in eodem ſubiecto erunt plures indiuiduationes, ſicuti ſunt plura accidentia indiuidua; quæro ergo, an hæ omnes indiuiduationes ſint à ſubiecto, ita vt vnumquodque accidens indiuiduetur ab illo: an verò non ſint. Si ſunt, quomodo fieri poteſt, quòd vnum atque idem indiuiduatiuum nunicro poſſit cauſare diuerſas indiuiduationes; hoc enim eſt impoſſibile, vt ſupra dicebamus, quia ab eodem numero indiuiduatiuo poteſt eſſe eadem tantùm indiuiduatio, quocunque modo ab ipſo deſumatur, quia non poteſt variari indiuiduatio, niſi varietur id, à quo deſumitur, idem enim manens idem non eſt aptum facere niſi idem; quare ſi à tali ſubiecto ſumitur talis numero indiuiduatio, & non alia, ſemper ipſa, & non alia deſumetur. Si verò ſecundum membrum eligatur; jam conceditur accidentia non indiuiduari per ſubiectum.

Plura accidentia indiuidua in eodem ſubiecto quod nõ cõtingeret, ſi ab ipſo indiuiduarẽtur.

Occurritur reſponſioni.

X. Quod ſi quis dicat, accidentia illa eſſe diuerſa ſpecie, & ideo ſortiri aliam, & aliam indiuiduationem, quamuis ſint in eodem ſubiecto, tunc vrgeo, inquirendo, an poſſit ſubiectum conferre diuerſas indiuiduationes: an non. Si poteſt conferre, certè tunc conferet, quando exiguntur ab ijs, quæ indiuiduantur; quod tamen dici non poteſt iuxta principia Thomiſtarum, nam quando producuntur diuerſa productione accidentia eiuſdem rationis, exigunt diuerſam indiuiduationem, & tamen per ipſos non poſſunt produci in eodem ſubiecto, quia non poſſunt plura accidentia ſolo numero diuerſa eſſe in eodem ſubiecto; quòd ſi poſſet ſubiectum conferre plures indiuiduationes, quando ab accidentibus exiguntur, poſſet etiam indiuiduare plura accidentia, ſolo numero diuerſa, quia quando poſſet conferre plures indiuiduationes, parum referret, quòd accidentia eſſent eiuſdem, vel diuerſæ ſpeciei. Deinde ſubiectum eſt vnum, atque idem indiuiduatiuum, & ſi concurrit tanquam formale principium indiuiduationis: manifeſtum eſt, quòd ab ipſo vna, atque eadem tantùm indiuiduatio eſſe poteſt, ſi quidem neque per Dei potentiam ab vnica cauſa formali poteſt eſſe multiplex effectus formalis. Si verò concurrit vt terminus, aut vt receptiuum, cum ſecundùm idem eſſe, atque eamdem rationem terminet, & recipiat, iam ſecundùm eamdem quoq; rationem applicabitur ad indiuiduandum, & proinde non poterit, niſi vnam, atque eamdem indiuiduationem exhibere, ſiue quæ indiuiduantur diuerſam exigant, ſiue non; quia idem manens idem, non eſt aptum facere, niſi idem: vnde, ſi exigunt, debent aliunde illas recipere. Cum ergo non poſſit ſubiectum diuerſas indiuiduationes conferre, neque conferet, quamuis accidentia differant ſpecie, ſed aliunde debebunt illas ſumere. Præterea cum ſubiectum non ſit formale indiuiduatiuum, oportet concedere plura formalia indiuiduatiua, quibus indiuiduentur illa accidentia, quæ ſunt in eodem ſubiecto; poſitis autem pluribus principijs formalibus indiuiduationis non eſt neceſſe quærere aliud principium indiuiduationis, aut aliquid aliud, quia ſufficiunt principia formalia, quæ ſicuti ſeipſis ſunt formaliter indiuiduatio, ita etiam ſeipſis inuicem diſtinguentur, quia quod eſt ratio diſtinguendi aliud, ſe ipſo diſtinguitur ab omni alio.

Idem ſubiectum non põt indiuiduare, plura accidentia etiam ſi ſpecie differãt.

XI. Præterea probari poteſt, Si accidentia indiuiduarentur per ſubie-

ctum

ctum, neceſſariò diuerſa ſubiecta indiuiduarent diuerſa accidentia, quod ſatis patet ex eo, quia accidentia multiplicantur numero, quando ſunt in diuerſo ſubiecto, quamuis in eodem ſubiecto non plurificarentur, ſed coirent in vnum accidens numero, vt contingit in pluribus gradibus caloris, aut alterius huiuſmodi qualitatis. Et ratio etiam vrget, quia ſi accidens indiuiduatur per ſubiectum ex eo, quòd in ipſo recipitur, diuerſum ſubiectum debet indiuiduare diuerſum accidens, alioquin vnde deſumeretur pluralitas indiuidualis? Hinc autem ſequeretur, impoſſibile eſſe, idem accidens numero poſſe eſſe in diuerſis ſubiectis, quia cum indiuiduetur per receptionem in ſubiecto, ex eo quòd reciperetur in diuerſo ſubiecto, reciperet diuerſam indiuiduationem. Hoc autem eſt falſum quia poteſt Deus accidens, quod eſt in vno ſubiecto conſeruato omnino eodem eſſe phyſico, quod habet à parte rei, ſeparare à ſubiecto, & ponere in alio ſubiecto; tunc autem remanebit idem numero, quia impoſſibile eſt, quòd idem varietur numero retinendo idem omnino eſſe phyſicum entitatiuum. Deinde poteſt etiam Deus per replicationem, ſiue fiat ſecundùm præſentiam naturalem, ſiue ſacramentalem, ponere idem accidens in pluribus ſubiectis, neque enim in hoc apparet aliqua implicantia, cum quodlibet accidens numero, ſaltem ſi ſit accidens commune, informare poſſit quodlibet ſubiectum eiuſdem ſpeciei; cum autem replicatio ſeruet identitatem numeralem rei replicatæ, iam idem accidens numero poterit eſſe in pluribus ſubiectis, & conſequenter non indiuiduabitur ab ipſis.

Idem accidẽs numero poteſt eſſe in diuerſis ſubiectis, non poſſet autem, ſi a ſubiectis idiuiduaretur.

XII. Denique poteſt Deus à ſubiectis diuerſis ſeparare accidentia, quæ ſolo numero differunt, & ſeparata conſeruare, quia cum dependeant à ſubiecto solùm in genere cauſæ materialis, nec habeant neceſſariam connexionem cum ipſo, poteſt Deus talem dependentiam ſupplere; atque cum ſuppleat cauſam materialem miraculosè, & in cœteris naturali modo procedat eodem concurſu generali conſeruando illa accidentia, quo prius conſeruabat, retinebunt idem eſſe phyſicum, & entitatiuum, quod prius habebant, quia perſeuerante eadem conſeruatione effectiua, debet etiam perſeuerare idem effectus. Rurſus poteſt impedire, ne illa accidentia vniantur conſeruando in locis diſtinctis: tunc autem erunt eiuſdem ſpeciei, & diſtinguentur inter ſe, atque adeo non alia diſtinctione, quàm indiuiduali: nec recurri poteſt ad ordinem, quem dicant ad ſubiectum, tum quia, vt ſupra etiam diximus, non reſpiciunt determinatum ſubiectum numero, ſed hoc, vel illud; tum etiam quia cum ſecundùm proprium eſſe diſtinguantur, neceſſe eſt, vt ex ſe habeant intrinſecum diſtinctiuum, atque adeo indiuiduationem independenter à ſubiecto, quæ ex ſe, vt talis eſt, diſtinguat, & non per ordinem ad ſubiectum, quia ſicuti non eſt indiuiduatio per ordinem ad ſubiectum ita neque diſtinguet per ordinem ad ipſum.

Accidẽtia poſſunt multiplicari numero extra ſubiectum

XIII. Nec video, quomodo poſſint Thomiſtæ dicere, quòd in tali caſu accidentia non habebunt vnitatem indiuidualem, ſed ſe habitura ad modum formæ intelligibilis; nec fieri poſſe, quòd intelligantur ſolo numero plurificata. Nam accidentia illa, quando intelliguntur in ſubiecto, intelliguntur plurificata ſolo numero; atque iſta plurificatio illis conuenit formaliter non ex vi ſubiecti, ſed ex vi proprij eſſe entitatiui, nam formaliter eſſe entitatiuum ipſorum plurificatur, & ideo debet in tali eſſe entitatiuo poni formale plurificatiuum: ergo ſi Deus ſeparet à ſubiecto hoc idem eſſe entitatiuum, retinebit ſuam numeralem plurificationem; nam ſi remanet inuariatum idem eſſe entitatiuum, debet etiam remanere plurificatio, quæ habetur ex vi eiuſdem eſſe entitatiui; eſt enim omnino imperceptibile, quòd remaneat eſſe, & non remaneat eiuſdem plurificatio; præſertim quia poteſt Deus conſeruare hæc accidentia in diuerſis locis; quomodo autem fieri poteſt, quòd ea, quæ ſunt in diuerſis locis non diſtinguantur? Præterea poteſt Deus ab vno tantùm ſubiecto ſeparare accidens non ſeparando ab alio accidens eiuſdem ſpeciei, tunc autem accidens ſeparatum diſtinguetur à non ſeparato, & cum ſit eiuſdem ſpeciei, poteſt tantùm diſtingui numero, ergo iam accidens ſeparatum poteſt habere ex parte

Reſp. Thomiſt.

Reijicitur.

Accidẽtia ſeparata à ſubiecto poſſunt plurificari numero.

sui

ſui ipſius diſtinctionem numeralem: vnde cum poſſibilis ſit diſtinctio numeralis ex parte accidentis ſeparati, iam plura accidentia ſeparata poterunt diſtingui ſolo numero. Ruſus nec rectè dicunt, accidentia ſeparata ſe habitura ad modum formæ intelligibilis, nec habitura vnitatem indiuidualem; nam adhuc illa accidentia retinebunt ſuum eſſe phyſicum, & entitatiuum: atque entitatiuè diſtinguentur; & erit eſſe entitatiuum materiale ordinatum ad informandum ſubiectum materiale, atque erit idem eſſe, quod erat in ſubiecto; quomodo ergo, cum habeant idem eſſe, ſe habebunt ad modum formæ intelligibilis? Deinde cum vnitas conſequatur ad ens, atque accidentia illa retineant idem eſſe, quod habebant in ſubiecto, quomodo etiam non habebunt eamdem vnitatē indiuidualē?

Accidētia ſeparata à ſubiecto eſſent indiuidua.

An plura accidentia ſolo numero diuerſa poſſint eſſe in eodem ſubiecto. Diſp. XLII.

Aliorum ſententia.	*Sect. I.*
Reſolutio quaſtionis.	*Sect. II.*
Reſoluitur quaſtio quò ad potentiam Dei abſolutam.	*Sect. III.*
Fertur iudicium de Aliorum ſententijs.	*Sect. IIII.*

Aliorum ſententia.

SECTIO I.

1 QVamuis hæc quæſtio videatur alibi pertractanda, nihilominus, cum dubium huiuſmodi oriatur ex præſenti materia de indiuiduatione, hic diſcutienda fuit. Si enim ſubiectum indiuiduaret accidentia, certè non poſſent plura accidentia ſolo numero diuerſa eſſe in eodem ſubiecto, quia non haberent vnde diſtinguerentur; nam non poſſent à ſubiecto accipere diuerſas indiuiduationes; vnde ex eo, quòd non poſſent plura accidentia ſolo numero diuerſa eſſe in eodem ſubiecto, videretur congruenter inferri, accidentia indiuiduari per ſubiectum. Econtra verò, ſi plura accidentia ſolo numero diuerſa poſſunt eſſe in eodem ſubiecto, inde conuincitur, accidens non indiuiduari per ſubiectum. Vt ergo hanc difficultatem de indiuiduatione accidētium plenè diſſoluamus pręſens quoque diſputatio agitanda eſt.

II. Variè ergo circa hoc opinati ſunt Auctores, quorum alij abſolutè locuti ſunt, alij verò cum diſtinctione. Et primò quidem nonnulli, quorum ſententiam refert Suarez in Metaph. diſp. 5. ſect. 9. num. 1. ita abſolutè negarunt, plura accidentia ſolo numero diuerſa poſſe eſſe in eodem numero ſubiecto, vt neque ſucceſſiuè conſerent id eſſe poſſibile, ſed neceſſariò quotieſcunque in aliquo ſubiecto corrumpitur aliquod accidens, & ſubiectum de nouo acquirit idem accidens ſpecie, acquirere etiam idem accidens numero: vnde ſi aqua reducitur ad priſtinam frigiditatem, acquirit eamdem frigiditatem numero, quam amiſerat, quia ſemper idē accidens reproducitur. Atque ſuppoſito, quòd accidens indiuiduaretur per ſubiectum, ita ſanè dicendum eſſet; nam quodcunq; accidens in ipſo poneretur, haberet idem indiuiduatiuum, & ideo eſſet idem indiuiduum accidens. Præter autem hoc fundamentum ſumptum ex indiuiduatione accidentis, addi etiā poteſt, quòd quando fit idem ſubiectum, & idem agens, cum ſemper idem natū ſit facere idem, producit idem numero accidens, cum non poſſit aſſignari ratio, cur producat diſtinctum. Vnde Ariſt. quoq; 8. Metaph. tex. 12. hoc ipſum inſinuat, ait namq; *Etenim ſi materia diuerſa & mouens, & ipſum quod factum eſt.* (nēpe eſt diuerſum) quaſi diceret, quando contingit ſubiectū, & efficiens eſſe diuerſum numero, effectus quoq; tūc eſt numero diuerſus; ſicuti eſt idē effectus numero, ſi ſubiectum, & efficiens ſit idē numero. Et ſicuti ſi quis per horā intueatur parietem, nūquam interrupta viſione, producet ſemper eundē numero actum, ita etiam ſi interrūpat viſionem, & poſtea repetat, quia interruptio nō tollit, quin potētia poſſit efficere eumdem numero actum. Pro hac autem ſententia ſic explicata Suarez citat Scotum, ſed nō locum, vbi id tradat. Nō tamen hęc explicatio facit ad rē, quia ipſa ſtāte poterūt plura accidentia ſucceſſiuè eſſe in eodē ſu-

1. opinio Neque ſucceſſiuè poſſe plura accidentia ſolo numero diuerſa eſſe in eodem ſubiecto. Suarez.

Ariſt.

Scot.

ſubiecto, ſi nimirum à diuerſo agente producantur.

2. opinio Non poſſe plura accidentia ſolo numero diuerſa eſſe ſimul in eodem ſubiecto.

III. Altera autem ſententia cum quadam moderatione procedit; concedit enim, plura accidentia ſolo numero diuerſa poſſe eſſe in eodem ſubiecto ſucceſſiuè; ſed negat, poſſe eſſe ſimul abſolutè de quocunque accidente. Atque ita docent complures Thomiſtæ deſumentes hanc ſententiam ex D. Th. 5. Metaph. lect. 12. vbi explicans tex. 16. ait; Impoſſibile eſſe, plura accidentia eiuſdem ſpeciei eſſe in eodem numero ſubiecto, & 3. part. quæſt. 35. art 5. negat plures relationes in eodem patre reſpectu filiorum plurium, quia non poſſunt plures formæ eiuſdem rationis eſſe in eodem ſubiecto. Atque ſpecialiter tradunt hanc ſententiam Caiet. citato loco 3. par. Capr. in 1. diſt. 7. quæſt. 2. Soncin. 7. Metaph. quæſt. 4. Heru. quodlib. 3. q. 9 & in 3. diſt. 8. q. 1. Paludan. eadem diſt. q. 2. & citatur etiam Gandauenſ. quodlib. 15. q. 6.

D. Th. Caiet. Capr. Soncin. Heru. Paludan. Gandau.

Fūdamēta hujus ſententiæ. Ariſt.

IV. Exiſtimant autem, hanc eſſe ſententiam Ariſt. vnde pro ipſa arguunt primo ex eius auctoritate lib. 5. Met. tex. 16. circa finem cap. 10. vbi, cum docuiſſet, plures modos, quibus aliqua differunt ſpecie, tradit vltimum inquiens. ***Et quæcunque cum in eadem ſubſtantia ſint, differentiam habent.*** Hoc eſt omnia illa etiam ſpecie differunt, quæ ſtant in eadem ſubſtantia cum differentia inter ſe; nomine autem ſubſtantiæ intelligunt ſubiectum, vnde quæ in eodem ſubiecto diſtinguuntur, differunt ſpecie per Ariſt. Præterea ſi plura accidentia ſolo numero diuerſa poſſent eſſe in eodem ſubiecto, poſſent etiam infinita, quia non adeſt ratio, cur tot, & non plura poſſint eſſe in illo. Hinc Ariſt. 4 Phyſ. tex. 5. probat, eſſe impoſſibile, duo corpora eſſe naturaliter in eodem loco, quia poſſent etiam infinita: repugnat autem, infinita accidentia eſſe in eodem ſubiecto, tum quia repugnat infinito eſse in actu, tum quia ſubiectum requireret infinitas cauſas, à quibus illa accidentia producerentur, quod fieri non poteſt, cum in cauſis agentibus non poſſit procedi in infinitū, vt habetur ex 2. Metaph. tex. 7. Tertiò quia darentur infinitæ relationes in eodem ſubiecto; nam continuum habet infinitas partes, per quas cōſtituitur, vnde dicit relationem ad ipſas tanquā effectus ad cauſas, ſeu conſtitutum ad cōſtitutiua: vnde ſi accidentia multiplicātur numero in eodem ſubiecto, multiplicabuntur relationes ad multiplicatione partium, atq. adeo erunt infinitæ, quemadmodum etiam partes. Quartò omne receptiuum alicuius formę debet eſſe denudatum ab omni forma non ſolùm eiuſdem ſpeciei, ſed etiam eiuſdem generis vt habetur ex 3. de anima tex. 17. & 18., ergo quando ſubiectum recipit accidens, nō poteſt præhabere aliud accidens, quod ſolo numero differat, alioquin recipiens non eſſet denudatū à forma eiuſdem ſpeciei, quam recipit.

Secundū. Ariſt. Tertium. Quartū.

3 opinio. Accidentia in actu cōpleto non poſſe plurificari numero in eodem ſubiecto.

V. Quia tamen recitata ſententia graues patitur difficultates, ideo eam moderari conati ſunt Thomiſtæ, adhibentes quamdam diſtinctionē accidentium: vnde conſtituitur tertia ſentētia. Diſtinguunt ergo duplex genus accidentium: aliud, quod cōtinet accidētia, quæ vocant in actu completo; & alterum continens accidentia, quæ vocant in actu incōpleto. Quòd ſi quæras, quænam ſint accidentia in actu cōpleto, & quæ in actu incompleto. Reſpondet D. Th. q. 8. de Verit. ar 14. in corpore. Accidentia in actu completo eſſe illa, quæ exhibent actuando ſubiectum totū id, ad quod ordinatur, vt quando calor, aut albedo actuant ſubiectum cōpleto modo: vt autem accidentia, quæ ſunt capacia intenſionis completo modo actuent, neceſſe eſt, vt habeant ſuum actū perfectum, nimirum ſecundùm totā illam intenſionem, quam naturaliter poſſunt habere ſaltem in tali ſubiecto. Accidentia verò in actu incōpleto ſunt illa, quę mediant inter potentiam & actū perfectum, vnde important ſolùm actū imperfectum, nec actuando ſubiectum illi exhibent totum id, quod exhibere poſſent, vt eſſet calor remiſſus tendens ad vlteriorē perfectionē, ſpecies intētionales tam in ſenſu, quàm intellectu; cū enim hæ ordinentur ad cognitionē, ſe ſolis imperfectè actuant potentiā, & ſolùm per modū habitus, nam ſolū perfectè actuatur per ipsā cognitionē; & ideo dicūtur accidētia in actu incōpleto. Aſſerunt ergo, accidentia in actu incōpleto poſſe plura numero eſſe in eodem ſubiecto: nō autē accidētia in actu cōpleto. Atq. hāc diſtinctionē adhibēt propter ſpecies intentionales, quæ cum proueniant ab obiectis ſolo numero

D. Th.

Th. Caiet. Capr. Iauel.

Fundamentū.

diuerſis, videntur ipſæ quoque ſolo numero differre. Atque ita docet D. Th. ſupra cit. Caiet. 1. par. q. 85. ar. 4. §. *Circa rationem pro concluſione &c.* Capr. in 2. diſt. 3. quæſt. 2. ad argum. contra 9. concluſionem, Iauel. 5. Metaphyſ. quæſt. 16. Ex eo autem videntur moueri, quòd ſicuti actus incompletus accidentium facit, vt duo contraria poſſint eſſe ſimul in eodem ſubiecto, vt calor remiſſus, & frigus remiſſum, multò magis faciet, vt duo accidentia ſolo numero diuerſa poſſint eſſe in eodem ſubiecto, cum non pugnent inter ſe, quemadmodum contraria, nam tunc capacitas plurium accidentium in actu incompleto cenſetur capacitas vnius accidentis in actu cõpleto.

4. ſent. Plura accidentia ſolo numero diuerſa poſſe eſſe in eodē ſubiecto, ſi aduenti sunt, non autem ſi congenita.

VI. Quarta ſententia alia diſtinctione vtitur; ait enim, quædam accidentia eſſe congenita ſubiecto, ita vt ab intrinſeco ipſius emanent, quemadmodum ſunt accidentia propria; alia verò eſſe aduentitia, quæ etiam ſunt accidentia communia pluribus ſubiectis, & quando aduentitia ſunt ab extrinſeco introducuntur. Aſſerit ergo, accidentia congenita ſubiecto nullo pacto poſſe multiplicari numero in eodem ſubiecto: accidentia verò poſterioris ordinis poſſe plura ſolo numero diuerſa reperiri in eodem ſubiecto ſimul. Atque ita docet Iandun 5. Metaph. quæſt. 36. qui ex eo mouetur, quòd accidentia congenita ſunt connaturalia ſubiecto, atque adeo ab ipſo profluere debent naturaliter; cum autem natura abhorreat ſuperfluum, poterit natura vnicum tantùm accidens ex his producere in ſubiecto. E contra verò res ſe habet in accidentibus aduentitijs, quia hæc per accidens ſe habent ad ſubiectum; & ideo nihil repugnat multiplicari, quamuis non ſemper multiplicentur.

Iandun.

Eius fundamētū.

5. opinio Accidētia, quæ non habent latitudinem poſſe plura numero eſſe in eodem ſubiecto: ſecus de alijs.

VII. Quinta quoque ſententia cõcedit, plura accidentia ſolo numero diuerſa poſſe eſſe in eodem ſubiecto, ſed non vniuerſaliter id admittit de omnibus: vtitur tamen alia diſtinctione à præcedentibus. Ponit enim, alia eſſe accidentia, quæ habent quamdam latitudinem intenſiuam, quæ intendi poſſunt per additionem partis ad partem: alia verò, quæ carent huiuſmodi intenſiua latitudine, quę etiam differunt ab accidentibus prioris generis, quod nequeunt per motum propriè dictum acquiri, quemadmodum poſſunt acquiri accidentia prioris generis, quamuis non omnia. Aſſerit ergo, accidentia prioris generis non poſſe plura ſolo numero diuerſa eſſe in eodem ſubiecto, quamuis nonnulli id tantùm affirment de iis, quæ acquiruntur per motum propriè dictum, & excipiant ea, quæ licet habeant latitudinem intenſiuam, non tamen acquiruntur per motum propriè dictum, quæ vocat accidentia intentionalia, quemadmodum eſt lumen: concedit autem, poſſe plura accidentia poſterioris generis ſolo numero diuerſa eſſe in eodem ſubiecto: an autem verum ſit vniuerſaliter de omnibus accidentibus huius generis, id non explicat. Tenent autem hanc ſententiam Scot. in 3. diſtinct. 8. quæſt. vnica, §. *Contra iſtam rationem ſecundam &c.* Lychet. & Baſſolis ibid. Anton. Andreas 5. Metaphyſ. quæſt. 8. Fonſeca 5. Metaph. cap. 10. quæſt. 7. ſect. 3. vbi per tres concluſiones docet, accidentia, quæ intenduntur, & remittuntur, non poſſe multiplicari numero in eodem ſubiecto; quæ verò neque intenduntur, neque remittuntur, non ſolùm repugnare multiplicari numero, ſed etiam de facto dari plura numero in eodem ſubiecto. Fundamentum inſinuatur à Scoto, quoniam, inquit ipſe, ſi in ſubiecto eſt capacitas ad plura accidentia eiuſdem ſpeciei, niſi inducatur aliquis actus, qui contineat omnes actus, qui poſſunt illi ſubiecto ineſſe, non terminatur tota capacitas, ſed poteſt alia forma introduci: de facto tamen non introducitur ab agente naturali, quia agens naturale intendit formam præexiſtentem perficere, & ideo producens nouam realitatem, vnit præcedenti eiuſdem formæ, & fit vnum accidēs; & ob hanc rationem accidentia, quæ ſunt capacia intenſionis nequeunt plurificari ſolo numero in eodem ſubiecto. Alia argumenta affert Fonſeca, ſed procedunt ſolùm de lumine, quod nequeat multiplicari in eodem ſubiecto.

Scot. Lychet. Baſſolis. Anton. Andr. Fonſeca.

VIII. Sexta ſententia partim ſimiliter concedit, poſſe plura accidentia ſolo numero diuerſa eſſe in eodem ſubiecto, partim verò negat, ſed vtitur alia diſtinctione: ait enim, quædam accidentia reperiri, quæ licet

6. opinio Accidentia, quæ differūt officio, poſſe multiplicari in eodē ſubiecto.

licet indiuidualiter differant, habent tamen præter conuenientiam ſpecificam quamdam aliam conuenientiam, nimirum in munere, & officio, ad quod deſtinantur, & in quacunque habitudine, quam dicunt, vt ſunt duo calores, aut duæ albedines. Alia verò reperiuntur, quæ licet habeant ſpecificam vnitatem, habent tamen aliquam diuerſitatem veluti materialem, vnde differunt in officio, ſeu in aliqua habitudine, vt ſpecies viſibiles diuerſorum indiuiduorum, nam, ſi ſint eiuſdem indiuidui, ſe habent vt accidentia prioris generis, nec differunt officio, vt eſſent duæ ſpecies viſibiles Pauli. Aſſerit autem, accidentia prioris generis non poſſe multiplicari numero in eodem ſubiecto. Accidentia autem poſterioris generis, quæ ſemper ſunt relatiua, aut tranſcendentalia, aut prædicamentalia, poſſe multiplicari, hoc enim habent ratione illius diuerſitatis veluti materialis. Et ita docet Suarez in Metaphyſ. diſp. 5. ſect. 8. num. 16. & deſumitur ex Durand. in 3. diſt. 6. q. 3. num. 19. vbi reſpondens ad primam rationem alterius partis docet, poſſe duo accidentia eiuſdem ſpeciei eſſe in eodem ſuppoſito ſecundùm aliam partem, quod idem eſt, ac ſi eſſent in pluribus ſubiectis; duas verò relationes eiuſdem ſpeciei poſſe eſſe in eodem ſuppoſito ſecundùm aliud, & aliud fundamentum. Atque de relationibus ſaltem prædicamentalibus idipſum docent Riccar. in eadem diſt. 8. lib. 3. ſentent. quæſt. 2. art. 2. Gabr. quæſt. vnica concluſ. 3. Maior quæſt item vnica, Argent. quæſt. 1. art. 2. & cæteri omnes, qui ponunt duas relationes filiationis in Chriſto; de quo tractant in eadem diſtinct. & 3. part. quæſt. 35. art. 5. Fundamentum Suarez eſt, quia ſi accidentia habent omnino idem munus, plura eſſent ſuperflua, vnde neque agens intendit talem pluralitatem inducere, cum intendat tantùm ſibi aſſimilare paſſum, quod eſt ſimile per vnicum tantùm accidens; neque ſubiectum habet capacitatem, vt ea recipiat, quia ſufficienter actuatur per vnicum. Quando verò accidentia habent diuerſum munus, neque plura ſunt otioſa, neque ſubiectum eſt perfectè aſſimilatum agenti, quia non eſt ſimile in ordine ad illud alterum munus, nec vnum ſufficit ad replendam capacitatẽ ſubiecti; ſic non repletur capacitas potentiæ viſiuæ ad videnda omnia indiuidua eiuſdem ſpeciei per vnicam ſpeciem.

Suarez. Durand

Riccar. Gabr. Maior. A gent.

Reſolutio quæſtionis.

SECTIO II.

I. IN tanta ſententiarum varietate valde difficile eſt, aliquid certi ſtatuere: & varietas accidentium, diuerſaque ipſarum natura atque conditio reſolutionem valde implicatam reddunt. Vt autem, quantum fieri poteſt, generaliter procedamus, & complectamur omnia accidentia cuiuſcunque conditionis ſint, quædam genera vniuerſalia, ſub quibus omnia comprehendantur per immediatas, & generales diuiſiones conſtituenda ſunt. Sciendum eſt igitur, ex accidentibus alia eſſe, quæ habent propriam entitatem phyſicam contradiſtinctam ab entitate ſubiecti, & quæ etiam per proprium influxum phyſicum producantur, vt ſunt calor, frigus, lumen, atque alia huiuſmodi: alia verò eſſe accidentia, quæ non habent propriam entitatem, ſed ſunt ens entitate ſubiecti, vt ſunt accidentia, quæ dicuntur modalia, vt ſeſſio, figura, & cœtera huiuſmodi, & etiam iuxta noſtra principia, accidentia illa, quæ oriuntur ex rerum complexione, vt Relatio, Habitus, &c. Atque hæc diuiſio eſt immediata, nam traditur per membra fundata in contradictione, nempe habere propriam entitatem, & non habere, & conſequenter cum ſint, eſſe ens entitate alterius. Relinquendo autem accidentia iſta, quæ non habent propriam entitatem, illa, quæ habent, aut ſunt capacia intenſionis, aut non; atque rurſus hæc duo membra, cum ſint fundata in contradictione, complectuntur omnia accidentia, quæ habent propriam entitatem, & conſtituunt duo genera immediatè oppoſita: alterum eorum, quę intendi poſſunt, & remitti, atque adeo quæ diuiſibilia ſunt: & alterum eorum, quæ carent latitudine intenſiua, & ſecundùm eſſe intenſiuum conſiſtunt in indiuiſibili. Vel etiam alio modo partiri poſſunt accidentia, quæ habent propriam entitatem; in ea ſcilicet,

Diuerſa genera accidentium.

quæ conueniunt ſubiecto ab intrinſeco, hoc eſt, quæ ipſi connaturalia ſunt, & habent ſufficiens principium ſuæ emanationis in ipſo. & in ea, quæ ipſi conueniunt introducta ab extrinſeco principio, quę ſimiliter partitio omnia complectitur, cum ipſa quoque in contradictione fundetur, nimirum conuenire ab intrinſeco, & non cõuenire ab intrinſeco. Verùm quia latitudo intenſiua reperitur tam in accidentibus, quæ conueniunt ab intrinſeco, quàm in ijs, quæ conueniunt ab extrinſeco; ideo vtraq; conſiderari poſſunt & cum latitudine intrinſeca, & abſque ipſa. Circa ergo hæc genera accidentium, quæ complectuntur quodlibet accidens excogitabile, quæſtionem reſoluemus.

1. concl. Accidentia, quæ non habent propriã entitatẽ, non poſſunt multiplicari numero in eodem ſubiecto.

II. Ponimus ergo noſtram primã concluſionem, in qua ſtatuimus. Accidentia, quæ non habent propriam entitatem phyſicam contradiſtinctam ab entitate ſubiecti, non poſſe ſolo numero multiplicari in eodem ſubiecto: idque prouenire ex indiuiduatione ipſorum, quia nimirum indiuiduantur, à ſubiecto. Hæc concluſio facilis eſt, ſuppoſito, quòd hæc accidentia indiuiduentur à ſubiecto; nam cum vnicũ ſit eſſe ſubiecti, vnicum quoq; tantùm accidens indiuiduare poteſt. Et quidem quòd debeant indiuiduari per ſubiectum, inde ſequitur, quòd non habent proprium eſſe contradiſtinctum ab eſſe ſubiecti, cum eius indiuiduatio ſequatur eſſe, quemadmodum ſe habet eſſe, ita etiam ſe habet indiuiduatio; vnde quæ non habent proprium eſſe, neque etiam habere poſſunt propriam indiuiduationem; & proinde cum indiuiduentur indiuiduatione alterius, non poſſunt indiuidualiter multiplicari, niſi & illud multiplicetur. Quòd ſatis patet, ſi quis concipiat huiuſmodi accidentia, impoſſibile eſt enim, intellectũ ita formare proprium conceptum ipſorum, vt omnino præſcindat à ſubiecto: ſed eſt talis conditionis eſſe ipſorum, vt extra ſubiectum nequeat conſiſtere, ſed ſtatim pereat, non ſolùm in eſſe reali, ſed etiam in eſſe obiectiuo, quod euidenter indicat, nõ habere proprium eſſe contradiſtinctum ab eſſe ſubiecti; videmus enim, quòd formalitates ipſæ, quæ in aliqua entitate phyſica imbibuntur, conſiſtunt in eſſe obiectiuo, quando inuicem ſeparantur; cur ergo non conſiſterent huiuſmodi accidentia in eſſe obiectiuo, ſi aliquo modo haberent proprium eſſe cõtradiſtinctum ab eſſe ſubiecti? Quare cum ſtatim pereant tam in eſſe reali, quàm in eſſe obiectiuo, ac perit ſubiectum, concludendum eſt, non habere eſſe aliquod extra eſſe ſubiecti: hinc autem fit, quòd ſi perit eſſe horum accidentium; pereat etiam indiuiduatio, quæ nequit ſubſiſtere, niſi ſubſiſtat eſſe, cuius eſt indiuduatio, & conſequenter nequeat extra indiuiduationem ſubiecti reperiri indiuiduatio horum accidentium, quemadmodum neque reperitur eſſe. Vnde neque talis indiuiduatio multiplicari poterit, niſi multiplicetur indiuiduatio ſubiecti; alioquin ſi multiplicaretur non multiplicata indiuiduatione ſubiecti, eſſet extra ipſam, quia quando vnum multiplicatur altero non multiplicato, neceſſariò vnum eſt extra aliud. Atque hæc eſt ratio potiſſima, ob quam nequeunt hæc accidentia plura ſolo numero diuerſa eſſe in eodem ſubiecto; ſic non poſſunt eſſe plures ſeſſiones in eodem ſedente, plures figuræ in eadem quantitate. Nomine autem ſubiecti intelligimus quancumque entitatem phyſicam, non autem ipſum ſuppoſitum, in quo reperiri poſſunt plures entitates phyſicæ præſertim accidentales. Atque cum in præcedenti diſputatione docuimus, accidentia non indiuiduari per ſubiectum, intelleximus de ijs, quæ habent propriam entitatem phyſicam, & indiuiduationem, vt patet ex rationibus ibi adductis, quæ de his tantùm accidentibus procedunt: non verò de ijs, quæ non habent proprium eſſe extra eſſe ſubiecti.

Vnde indiuiduentur accidentia, quæ non habent propriũ eſſe.

Difficultas.

III. Hinc inſurgit non contemnenda difficultas; nam ſi huiuſmodi accidentia indiuiduantur indiuiduatione ſubiecti, ſequitur, non poſſe numero variari neque ſucceſſiuè, quod tamen falſum eſt, quis enim dicat, cum Petrus è ſedente fit ſtans, & poſtea rurſus ſedet, hanc poſteriorem ſeſſionem eſſe eamdem numero, qua prius ſedebat? præterea videmus, figuras variari ſecundùm ſpeciem, quis autem dicat, tunc illas figuras habere eamdem indiuiduationem? impoſſibile enim eſt, ea, quæ differunt ſpecie, habere eamdem indiuiduationem; & nihilominus

ita

ita dicendum eſſet, ſi indiuiduarentur à ſubiecto, quia ſemper manet idem ſubiectum cum eadem indiuiduatione. Sed reſpondetur, quòd ſicut huiuſmodi accidentia non habent proprium eſſe, ſed ſunt ens entitate ſubiecti; ita ſubiectum, cum poſſit variari ſecundùm talia accidentia, non ea importat ex vi ſui eſſe præciſi, ſed inſuper requiritur, quòd aut veniat in complexionem cũ aliqua alia re, aut habeat aliquam habitudinem ad locum extrinſecum, aut ſecundùm extenſionem varietur, aut ſecundùm ordinem partium, aut aliquo alio modo modificetur ſecundùm proprium eſſe. Hinc autem fit, quòd quandò dicimus, hęc accidentia indiuiduari per ſubiectum, non intelligimus, quòd indiuiduentur per ipſum adæquatè, quatenus ſecundùm eſſe phyſicum præcisè conſideretur, ſed intelligimus de ſubiecto ſumpto ſimul cum illa modificatione, aut complexione, quam habet, quia tamen modificatio illa, neque conſiſtere poteſt, neque concipi ſine ſubiecto, idcirco etiam eſſe ſubiecti concurrit ad ipſam conſtituendã, & indiuiduandam, quia ſicuti habet eſſe per ſubiectum ex eo, quòd tali pacto ſe habet, ita etiam habet per ipſum indiuiduationem. Rurſus, quia huiuſmodi accidentia non habent proprium eſſe, & conſurgunt ex eo, quòd ſubiectum tali, vel tali modo ſe habeat, nec poteſt tali, & tali modo ſe habere, niſi concurrant aliquæ extrinſecæ circumſtantiæ, ideo eorum indiuiduatio dependet etiam ab his extrinſecis circumſtantijs; atque de horum accidentium indiuiduatione philoſophãdum proportionaliter ad indiuiduationem accidentium quæ habent propriam entitatem. Hoc autem ſtante fit, quòd idem eſſe phyſicum cum eadem indiuiduatione phyſica poſſit ſucceſſiuè indiuiduare diuerſa accidentia ex ijs, quæ non habent proprium eſſe, quia cum indiuiduet ſolùm, quando conſurgunt, & non conſurgant, niſi ſubiectum induat aliquam modificationem de nouo, aut quid ſimile modificationi, & conſequenter, niſi concurrant aliquæ aliæ circumſtantiæ, hinc fit, vt ratione circumſtantiarum, & modificationis, aut complexionis conſurgentis tribuat nouam indiuiduationem, non quia alia ſit indiuiduatio ſuipſius propria, ſed quia diuerſimodè modificata concurrit hæc indiuiduatio ad indiuiduandum. Hinc eadem quantitas poteſt eadem indiuiduatione indiuiduare diuerſas figuras, quia figura conſurgit ex ordine partium, quem ſeruant ſecundùm extenſionem, qui quidem uariari poteſt de vno in alium, & conſtituere diuerſas figuras ſpecie, & conſequenter etiam indiuidualiter, & etiam variari tantùm indiuidualiter; quod tunc fit, quando variatur ſpecificè, & poſtea redit idem ordo partium ſecundùm extenſionem, ita vt eodem prorſus modo ſe habeat, ac ſe habebat prius: habetur tamen diuerſus numero ob illam interruptionem; & interpoſitionem alterius ordinis partium, quæ facit, vt prior ordo deſinat, & qui ſubſequitur diuerſus ſit tanquam ille, qui neque illi priori continuatur, & de nouo conſurgit in alia differentia temporis; & hoc etiam modo contingit in ſeſſione, quando ſedens fit ſtans; & rurſus ſedet ſimili omnino ſeſſione in eodem loco, & eodem omnino ſitu; quod tamen moraliter eſt impoſſibile, nam ſemper concurrit aliqua diuerſa circumſtantia, aut ſitus, aut loci, aut alia huiuſmodi, quæ etiam confert, vt ſubiectum indiuiduet diuerſam numero ſeſſionem. Hoc ergo pacto poteſt ſucceſſiue idem ſubiectum indiuiduare diuerſa accidentia ex ijs, quæ non habent propriam entitatem; non autem poteſt ſimul, quia non poteſt ſimul habere plures modificationes eiuſdem rationis; quia cum modificatio inuoluat eſſe modificatum, & per ipſum ſubſiſtat, dum non multiplicatur eſſe, non poteſt multiplicari modificatio eiuſdem rationis.

Solutio.

Quomodo accidentia, quæ non habent propriũ eſſe, indiuiduentur per ſubiectum.

Quomodo poſſit ſub eam indiuiduare neceſſariò plura accidentia ex ijs, quæ non habent propriũ eſſe.

Secunda Concluſio.

IV. Secunda concluſio. Accidentia, quæ habent propriam entitatem phyſicam, poſſunt plura ſolo numero differentia eſſe in eodem ſubiecto ſucceſſiuè: & de facto multiplicantur numero, quotieſcunq; ſubiectum recipit de nouo accidentia eiuſdem rationis. Hanc concluſionem certiſſimam exiſtimo, quamuis à priori non poſſit probari. Nam quod dicitur, id eſſe neceſſarium, quia cauſæ ordinatæ ſunt ad multiplicationem indiuiduorum, eſt petere principium, ſi quidem idem

2. concl. Accidentia, quæ habent propriã entitatẽ ſucceſſiuè multiplicantur numero in eodẽ ſubiecto.

eſt

Digitized by Google

A priori non pót probari multiplicatio indiuiduorum ſucceſſiua.

eſt dicere, cauſas ordinari ad multiplicationem indiuiduorum, ac indiuidua multiplicari, cum de nouo producuntur; & quæro, vnde nobis conſtat de hac ordinatione? non enim habemus cauſam aliquam, vnde à priori eam demonſtremus: nam cum dicitur, cauſas eſſe ordinatas ad multiplicationem indiuiduorum propter conſeruationem ſpeciei, nihil conuincitur, nam æquè ſpecies conſeruatur, ſi alia indiuidua de nouo producantur, ac ſi corruptum de nouo reproducatur.

V. Nihilominus tamen à poſteriori ſumitur conuincens ratio. Etenim agentia naturalia ſemper eodem modo agunt, & ſiue agant circa vnum ſubiectum, ſiue circa aliud ſemper ſeruant eumdem modum operandi: non enim diuerſitas ſubiecti variat influxum operantis, aut eius modum tendendi, vt pote quia eſt quid extrinſecum, nec ſe tenet ex parte ipſius operantis. Quamobrem ſiue applicetur hoc ſubiectum, ſiue illud, exhibebit ſemper illum influxum, quem aptum eſt exhibere, quia influxus commenſuratur penes virtutem operatiuam agentis, à qua prouenit: hinc conſequenter producet ſemper etiam eumdem effectum, quem aptum eſt producere ſiue circa hoc, ſiue circa illud ſubiectum operetur, vnde poſito, quod ſtante applicatione talis ſubiecti eſſet agens producturum talem numero effectum, ſi illud ſubiectum tolleretur, & aliud applicaretur, adhuc eumdem numero effectum producet, quia exhibebit eumdem numero influxum, quem alteri ſubiecto exhiberet; Ponamus ergo, quòd alquod agens producat aliquem effectum in aliquo determinato ſubiecto, vt ignis calorem in hoc numero ligno; deinde corrumpatur calor productus, & rurſus applicetur ignis ad producendum ſimilem calorem, tunc ignis producet hac poſteriori vice illum numero calorem, quem produceret in alio ſubiecto, ſi applicatum fuiſſet: nam non ſolùm adeſt eadem virtus operatiua, ſed etiam cœteræ circumſtantiæ extrinſecæ. Si autem applicatum fuiſſet aliud ſubiectum, produceret diuerſo numero calorem ab eo, quem prius produxerat, ergo etiam de facto in eodem ſubiecto producet diuerſum numero calorem. Atque hæc ratio valde conuincens eſt,

Agens ſemper producit alium numero effectum, quoties applicatur de nouo ad operandū circa quodcumq ſubiectum.

procedit enim ex certo principio, quòd ad variationem ſolùm influxus varietur effectus, vtpote quia influxus non eſt aliud, quàm effectus, prout fluit ab agente, & quòd effectus, & conſequenter influxus varietur ſtatim, ac agens applicatur ad operandum poſt productionem alicuius effectus, vt experientia percipimus: atque adeo ſiue circa idem, ſiue circa diuerſum ſubiectum applicetur, debeat ſemper variari.

VI. Sed adhuc quoque hoc ipſum ex alio capite declarari poteſt, ſunt etenim poſſibilia plura indiuidua accidentia eiuſdem ſpeciei, quod ſufficienter manifeſtum fit ex eo, quòd ſimul idem accidens ſpecie reperitur in diuerſis ſubiectis, quod minimè fieri poſſet, niſi indiuidualiter multiplicaretur: cum enim in vnoquoque ſubiecto habeat ſuam indiuiduationem, vtpote quia habet proprium eſſe phyſicum certum, & determinatum, quomodo idem numero poſſet eſſe in pluribus ſubiectis diſtinctis, nedum ſecundùm proprium eſſe, ſed etiam ſecundùm locum? Quod etiam ex eo conuincitur, quia poteſt in vno ſubiecto deſtrui, & remanere in alio: impoſſibile autem eſt, idem accidens numero corrumpi, & perſeuerare in eſſe: ex hoc enim tanquam ex certiſſimo ſigno arguitur diſtinctio realis. Rurſus ſubiectum de ſe eſt capax diuerſorum accidentium numero ſaltem ſucceſſiuè; cur ergo non poterit ſucceſſiuè recipere plura accidentia ſolo numero diuerſa? certè nullo pacto id ei denegandum eſt, cum non adſit aliqua cauſa, cur denegetur, imo adſit in oppoſitum efficax ratio, propter quam id concedendum eſt. Quod autem adſit in ſubiecto capacitas ad plura accidentia ſolo numero diuerſa ſucceſſiuè recipienda, inde colligitur, quòd omnia accidentia eiuſdem ſpeciei ſunt eiuſdem rationis, atque ſi ſubiectum eſt capax vnius, eſt etiam capax alterius. Hoc autem ex eo prouenit, quia ſubiectum de ſe reſpicit accidens illud ſecundùm ſpeciem conſideratum, quod præſertim patet in accidentibus proprijs; ſubiectum namque exigit perfici accidentali modo per illa accidentia, non prout ſunt talia indiuidua, ſed prout ſunt talis naturæ, ratione cuius ſunt propria perfectiua illius, & hoc habet locum in omnibus accidentibus, quia

2. ratio.

Idem accidens ſpecie multiplicatur indiuidualiter.

Idem ſubiectum eſt capax omnium accidentium eiuſdem ſpeciei ſucceſſiue.

om-

omnia ſunt perfectiua ſubiecti, cum nõ conueniat accidenti ex genere ſuo. Cum autem ſubiectum reſpiciat accidens ſecundùm ſpeciem, parum refert, quod perficiatur per hoc, vel illud numero, ſed quodlibet indifferenter recipere poteſt: ſic etiam videmus, quòd quia potentia viſiua poteſt videre album, poteſt etiam videre quodcunque indiuiduum album; quia vniuerſaliter verum eſt, quòd potens in aliquid ſecundùm ſpeciem, poteſt etiam in quodlibet indiuiduum illius. Rurſus etiam, ſicuti ſubiectum recipit de facto hoc numero accidens, ita etiam poſſet recipere, ſi eſſet aliud numero, quod non contingeret, niſi poſſet recipere quodlibet indiuiduum ſpeciei.

Confir.

Duo agẽtia producũt diſtinctos effectus ex vi productionis independẽter à ſubiecto.

VII. Atque totus hic diſcurſus confirmari poteſt; Quoniam ſi ponantur duo agentia eiuſdem ſpeciei, vt duo ignes, aut duo luminoſa, vnumquodque ipſorum aptum eſt producere ſuum effectum, quorum vnus diſtinguatur ab alio ex vi productionis independenter à ſubiecto; vnumquodque enim agens influit ſuo peculiari influxu, atque influxus vnius eſt diſtinctus ab influxu alterius ex vi virtutis, quę influit, quia cum ſit diſtincta, emittit etiam diſtinctũ influxũ, vnde poſſet vna influere abſq; eo, quod influeret alia: vnde cũ ſint diſtincti influxus, eſſent etiam diſtincti effectus independenter à ſubiecto, quia diſtincti influxus ponunt in eſſe diſtinctos effectus. Poſitis autem his duobus agentibus, & inſuper aliquo ſubiecto, poterit ſubiectum ab vnoquoque ipſorum recipere effectum, atque illud indiuiduum accidens, quod poteſt producere; cum ergo poſſit ab vnoquoque ipſorum recipere accidens indiuiduum, & illa producant diuerſa numero accidentia, iam poterit hoc, vel illud nunc recipere, atque adeo erit in potentia ad omnia; vnde poterit etiam plura ſucceſſiuè recipere.

Tertia Concluſio.

3 concl. Accidẽtia capacia intẽſionis nõ poſſunt multiplicari numero in eodem ſubiecto.

VIII. Tertia concluſio. Accidentia, quæ intenduntur, & remittuntur, ſiue ea connaturalia ſint ſubiecto, & ab intrinſeco ipſius fluant, ſiue aduentitia, & ab extrinſeco introducantur, non poſſunt ſimul multiplicari numero in eodem ſubiecto. Quod ſpectat ad accidentia congenita ſubiecto adeſt peculiaris ratio, quam concluſione ſequenti afferemus: nunc autem generali ratione de omnibus, quæ capacia ſunt intenſionis, probatur. Et pro probatione ſupponi debet, quod loquimur de accidentibus, quę ſunt capacia intenſionis, & merè indiuidualiter differunt abſque vlla hæterogeneitate; quod ideo aduerto propter eos, qui ponunt gradus qualitatis hæterogeneos, ita vt non per quamlibet gradum primus intendi poſſit, ſed per determinatum: vnde primus per alium primum non poſſet intendi: ſuppoſita enim hac hæterogeneitate ſiue vera, ſiue falſa, quod non eſt modo in diſputationem reuocandum, eadem ratio eſt de ipſis, ac de ijs accidentibus, quæ non intenduntur; vnde eadem eſt ratio de duobus primis gradibus intenſionis, ac de duobus alijs accidentibus inuicem comparatis ex ijs, quæ non admittunt intenſionem. Hoc ergo adnotato facilis eſt ratio noſtræ concluſionis; nam accidentia iſta poſſunt inuicem intendi, atque ſicuti poſſunt inuicem continuari extenſiuè, ſi in eodem ſubiecto in diuerſis tamen partibus ponantur, ita ſi ponantur in eadem parte ſubiecti poſſunt adhuc continuari, cum ſint eiuſdem rationis, & ſint eiuſdem conditionis, ac ſi poneretur in diuerſis partibus ſubiecti: huiuſmodi autem continuatio erit intenſiua, ergo ſi ponuntur plura accidentia in eodem ſubiecto, efficient vnum accidens magis intenſum, & non retinebunt diſtinctionem numeralẽ. Conſequentia iſta declaratur, quoniam accidentis intẽſio in eo conſiſtit, quod plures partes eiuſdem rõnis, vt plures partes caloris, aut frigoris ſint in actu in eadem parte ſubiecti, atque inuicem continuentur; ſi autem in eodem ſubiecto ponantur diuerſa numero accidentia ex ijs, quę intenduntur, tunc illa accidentia, cum poſſint inuicem continuari, ſe habebunt, veluti partes accidentis magis intenſi, atque adeo in ſingulis partibus ſubiecti ponentur plures partes eiuſdem accidentis, ſeu plura accidentia, quæ ſimul intendi poſſunt, vt ſupponimus. Cum ergo fiat intenſio, atque intenſio coadunet partes in vnicum accidens, iam illa non erunt plura accidentia, ſed vnum.

Accidẽtia quæ inuicem intenduntur, in eodem ſubiecto coaleſcunt in vnum.

Et

Digitized by Google

IX. Et poteſt diſcurſus factus confirmari ex proportione, quæ reperitur inter intenſionem, atque extenſionem: extenſio enim in eo conſiſtit, quòd vna pars ſit extra aliam in ordine ad locum ita ut non vniantur inuicem con inuentur, & quando contingit, ſubſtantiam, & accidentia, quæ exiſtunt à parte rei, eſſe in aliquo ſuppoſito continuabili cum alio, vt eſſet aqua, & alia fluida, tunc ſi duo indiuidua ponantur ſimul in loco, vt non intermediet aliud corpus, non manent duo indiuidua diſtincta, ſed per continuationem fiunt vnum, vt contingit, ſi duæ guttæ aquæ ſimul ponantur. Rurſus etiam in qualitatibus, quæ continuari poſſunt, ſi ponantur in diuerſis partibus ſubiecti inter ſe continuis, partes quoque illarum qualitatum inter ſe continuantur, & fiunt vnum maius extenſiuè. Intenſio verò in eo conſiſtit, quòd plures partes qualitatis vniantur, & fiant in actu in eadem parte ſubiecti, atque ex vi huius vnionis fit vnum maius intenſiuè. Proportio autem intenſionis ad extenſionem in eo conſiſtit, quod ſicuti extenſio dicit pluralitatem partium, quarum vna ſit extra aliam in ordine ad locum, ita intenſio dicit pluralitem partium, quarum vna ſit intra aliam in eadem parte ſubiecti. Sicuti ergo poſitis diuerſis indiuiduis quantitatiuis in eodem loco, ſi ſint materiæ continuabilis, vniuntur quò ad extenſionem, & efficiunt vnum maius; ita ſi ponantur plura accidentia capacia intenſionis, & inuicem continuabilia in eodem ſubiecto vnientur quò ad intenſionem, & efficient vnum accidens magis intenſum.

2. ratio. X. Secundò probatur concluſio. Qualitates, quæ ſunt capaces intenſionis, quamuis non poſſint fieri infinitæ in intenſione, vt docet probabilior opinio, poſſunt tamen in eadem intenſione creſcere finitè in infinitum, ita vt poſſit ſemper alia, & alia pars addi præcedentibus, & ſic ſemper augeri; vnde hinc fit, vt poſita quacunque ex his in ſubiecto, ſemper ſe habeat, vt quid perfectibile per vlteriores partes eiuſdem accidentis. Quamuis enim contingere poſſit, quòd in aliquo ſubiecto, & præſertim in viuentibus habeant aliquem terminum ſuæmet intenſionis ratione temperamenti debiti; ſimpliciter tamen quantum eſt ex vi ſuæ naturæ, non habent, ſed poſſunt ſemper creſcere in infinitum, & proinde ſe habent vt quid perfectibile, & capax vlterioris intenſionis in quocunque ſubiecto ſint, vnde videmus in viuentibus intendi ſupra terminum debitæ intenſionis in ordine ad temperamentum, & alterari connaturale temperamentum. Hoc ergo ſtante, ſequitur, quòd ſi in aliquo ſubiecto reperiatur aliquod ex his accidentibus, & adhuc adſit virtus, quæ poſſit producere ſimile accidens in eodem ſubiecto, hoc enim eſſet neceſſarium, ſi deberet accidens multiplicari numero in eodem ſubiecto, tunc non producet nouum accidens numero diſtinctum, ſed præcedens intendet; ſi enim poteſt producere aliquid in eodem ſubiecto, producet id, quod exigit ſubiectum produci, ſtante ordine naturæ, quia agens illud naturali modo agit. Ordo autem naturæ non exigit in ſubiecto plura accidentia ſolo numero diſtincta, vnum enim ſufficit; & plura eſſent otioſa, & videmus de facto non multiplicari numero in iis, quorum multiplicatio nobis innoteſcere poteſt; ſed exigit, vt vnum quodque accidens, quantum fieri poteſt, perficiatur. Quòd ſi adſit virtus actiua potens agere in illud ſubiectum, quod iam habet accidens eiuſdem rationis, intendet præcedens accidens, & magis perficiet, quia totum, quod producere poteſt, coaleſcet in vnum accidens cum præcedenti.

Accidēs capax intenſionis perficitur ſemper, ſi adſit agens potens producere accidens eiuſdem rationis.

XI. Tertio argumentor. Si ponantur duo agentia partialia, à quibus proueniat aliquis effectus totalis partialiter ab vno, & partialiter ab alio; effectus iſte erit vnicus tantùm, & magis intenſus, quam ſi eſſet ab vno tantùm, quia totum id, quod poteſt producere vnumquodq; ex illis agentibus, coaleſcet in vnum effectum magis intenſum: tunc autem duo illa agentia partialia producent in illo ſubiecto id, quod producerent, ſi applicarentur diuerſis ſubiectis. Si autem applicarentur diuerſis ſubiectis, non producerent vnicum accidens numero, ſed duplex; & vnumquodque ex his acci- 3. ratio.

Accidentia, quæ apta ſūt continuari coaleſcunt in vnū ſi in eodē ſubiecto ponantur.

dentibus eſſet minus intenſum, quàm effectus totalis proueniens ab vtroque agente, ergo non poſſunt accidentia capacia intenſionis multiplicari numero in eodem ſubiecto. Conſequentia deducitur ex modo dictis, nam ſi accidentia illa, quæ nata ſunt eſſe diſtincta numero, quando ponuntur in eodẽ ſubiecto, coaleſcunt in vnũ, ſignũ eſt, non poſſe multiplicari numero, quia ſi poſſent multiplicari, multiplicarentur illa, quæ nata ſunt eſſe diſtincta numero.

Inſtantia. XII. Contra hanc tamen concluſionem adſunt nonnullæ inſtantiæ, quæ non ſunt parui momenti. Primò enim vrgẽt Perſpectiui de luminibus, quòd ſcilicet permaneant impermixti in eodem ſubiecto, & ſolo numero differant; vt ſi ab æqualibus luminoſis proueniant, & tamen ſunt capacia intenſionis: id autem conantur oſtendere, quia ſi in aliqua aula ponantur duæ cãdelæ in diuerſis locis, & corpus opacum in medio, producet diuerſas vmbras, quod ſignum eſt, lumina producta in illa aula eſſe impermixta; deinde ceſſante vna candela, ceſſat lumen productum ab illa; non verò lumen productum ab alia. Rurſus etiam appoſitis duabus lucernis per foramen parietis tranſmittuntur diuerſa lumina in diuerſis partibus ſubiecti. Hæc tamen inſtantia non eſt tanti momenti, vt cogat nos in oppoſitam partem deſcendere; imò ſi res attentè conſideretur, facilè corruet. Quod enim lumina producta à diuerſis luminoſis non permaneant impermixta euidentiſſima experientia comprobatur. Primò quidem, quia experimur, creſcere lumen, non ſecus, ac creſcit, quando ab intenſiori luminoſo producitur; & claritas luminis creſcit: non autem creſceret, ſi permanerent impermixta, quia licet plura eſſent in eadem parte ſubiecti, & lumen creſceret veluti extenſiuè, non creſceret claritas luminis, cum maior claritas ſit effectus maioris intenſionis, vt experientia patet: vnde ſicuti maior intenſio cauſat maiorem intenſionem, & claritatem luminis, ita ablatio maioris intenſionis erit etiam ablatio maioris claritatis, quia *Quando affirmatio eſt cauſa affirmationis, negatio quoque eſt cauſa negationis*: Præterea duo luminoſa ſe habent veluti duo agentia partialia, quæ producunt eumdem effectum maiorem in eodem ſubiecto; quod ex eo conuincitur, quia ſimul applicata agunt in longiorem ſpheram, agere autem in longiorem ſpheram ſupponit intenſiorem effectum in partibus propinquis agenti, vtpote quia influxus diffunditur vniformiter difformiter, & in vltimis partibus ſpheræ eſt minimæ intenſionis, ita vt in ſubſequentibus non poſſit naturaliter dari qualitas minus intenſa. Quare ſi ſphera debet creſcere, neceſſe eſt, vt in eius partibus vltimis qualitas ſit magis intenſa, vt poſſit cum minori intenſione vlterius diffundi. Et quamuis poſitis diuerſis luminoſis in aliqua aula corpus opacum in medio conſtitutum proijciat diuerſas vmbras, non hinc colligitur, lumina producta remanere impermixta, nam ideo proijcit diuerſas vmbras, quia prohibet lumen produci in illo loco, vbi luminoſum per lineam rectam produceret, trãſeuntem per corpus opacum interpoſitum, cum autem luminoſa corpora ſint poſita in diuerſo loco lineæ rectæ, quæ ab ipſis ducuntur, tranſeuntes per corpus opacum, peruenient ad diuerſa loca aulæ illuminatæ, & ideo corpus opacum proijcit diuerſas vmbras in diuerſis locis correſpondentes luminoſis, & per ſui interpoſitionem facit, ne vnum luminoſum agat in vna parte aulæ, & aliud ne agat in altera; & ſolùm in vna parte aulæ adeſt lumen productum ab vno luminoſo abſque lumine producto ab alio, & in alia parte adeſt ſimiliter ſolum lumen alterius luminoſi; quod inde prouenit, quia in quamlibet ex his partibus agit tantùm vnum luminoſum, & impeditur alterum ab opaco interpoſito, ne agat, quòd verò ablato vno luminoſo deficiat lumen ab ipſo productum, inde prouenit, quia licet totum in vnicum lumen coaleſcat, eſt tamen diuiſibile, & poteſt vna pars ſeparari remanente alia, quod tunc contingit, quando aufertur vnum luminoſum remanente alio, ſimul enim aufertur partiale lumen ab ipſo productum. Cum autem proijciunt diuerſa lumina in diuerſas partes per foramen parietis, hoc inde prouenit, quia vnumquodque agens agit per lineam rectam: cum autem lineæ rectæ ductæ à luminoſis, & tranſeuntes per illud fo-

Lumina producta à diuerſis luminoſis in eodẽ ſubiectono permanent impermixta.

foramen perueniant ad diuerſas partes ſpacii illuminandi, producunt etiam lumen in illis diuerſis partibus vnumquodque in parte ſibi correſpondente, & agunt in diuerſa ſubiecta, & ideo non permiſcentur lumina: tunc enim ſolùm permiſcentur, quando producuntur in eadem parte ſubiecti. Et hæc pro ſolutione huius inſtantiæ; plura fortaſſe alibi circa hanc materiam afferemus.

Altera inſtātia.

XIII. Altera autem inſtantia deſumitur ex ſonis: plures enim eiuſdem rationis poſſunt eſſe in eodem ſubiecto, nempe in aere, vt cum plures chordæ pulſantur, quæ ſint eiuſdem rationis, aut plura tintinabula eiuſdem rationis; atq. hi ſoni ſolo numero differunt, & permanent impermixti, cum auris eos impermixtos percipiat, & ſunt de genere qualitatum, quæ intenduntur: vnde non videtur vniuerſaliter verum, quòd qualitates capaces intenſionis non poſsint multiplicari numero in eodem ſubiecto.

Solutio

Reſpondetur, illos ſonos non poſſe adinuicem intendi; licet enim vnus ſonus poſsit eſſe magis, aut minus validus, non tamen duo ſoni poſſunt ſe mutuò intendere.

Fonſeca. Cur plure ſonus eiuſdē rationis inuicem non intendantur.

Rationem reddit Fonſeca citato lib. 5. Metaph. cap. 8. quæſt. 7 ſect. 3. in obiect. contra ſecundam concluſionem. Quia ſolùm illæ qualitates poſſunt intendi, quæ habent eſſe permanens, non verò, quæ habent eſſe tranſiens, quemadmodum habet ſonus. Sed non ſatisfacit, quia cum intenſio fiat, quando ponuntur plura accidentia eiuſdem rationis in eadem parte ſubiecti, ſi ſoni capaces ſunt intenſionis, atque plures poſſunt eſſe ſimul in eadem parte ſubiecti; iam fiet intenſio pro illo tempore, quo ſunt ſimul; quemadmodum fit intenſio etiam in ceteris qualitatibus eo ipſo tempore, quo ſunt in fieri. Vnde melius dicendum videtur, non poſſe inuicem intendi, quia ad intenſionem requiruntur partes qualitatis eiuſdem rationis omnino. Soni autem, quamuis fiant à corporibus ſonantibus eiuſdem rationis, & cenſeantur eſſe eiuſdem rationis ipſi quoque; non tamen ſunt omnino eiuſdem rationis, ſed præter diſtinctionem numeralem, habent aliquam aliam differentiam penes acutum, & graue.

Quænam ſint differentiæ eſſentiales ſonus.

Et quamuis Fonſeca citatus contendat, has non eſſe differentias eſſentiales, ſunt tamen differentiæ illæ eſſentiales, quas poteſt habere ſonus, & quæ important variabilitatem in eſſe formali ſoni, vnde ſtatim ac aliquis magis, aut minus accedit ad graue, aut acutum, cenſetur etiā variari in ratione formali ſoni: illæ autē conſtituuntur differentiæ eſſentiales cuiuſcunque rei, quæ ipſam variant in eſſe formali. Acutum ergo, & graue ſunt differentiæ extremæ oppoſitæ; ſoni verò, qui mediant inter acutum, & graue, important differentias ſoni, quæ de vtroque participant, quemadmodum ſe habent colores medii inter album, & nigrum. Cum igitur hæ differentiæ varient ſonum in ratione ſoni, cenſentur differentiæ eſſentiales, & ideo cum nunquam plures ſoni poſsint ita aſsimilari, vt non habeant aliquam differentiam penes acutum, & graue, ex eo quòd cauſæ concurrentes ad illorum productionem nunquam ſunt omnino ſimiles, idcirco non poſſunt inuicem intendi. Et ſicuti acutum, & graue reddit ſonos impermixtos, ita vt omnino impoſsibile ſit, eumdem ſonum eſſe ſimul acutum, & graue; ita etiam differentiæ penes acutum, & graue, quamuis exiguæ ſint, reddent impermixtos ſonos.

Quid requiratur ad intēſionem.

XIV. Accedit etiam; quòd pro intenſione facienda requiritur, quòd id, quod intenditur, incompleto modo ſe habeat in ſuo eſſe, ita vt in illo poſsit magis creſcere, ſic quando calor intenditur, completur per additionem caloris, & fit magis perfectus. Rurſus augmentum, quod per intenſionem ponitur, debet ita perficere id, quod intendit, vt relinquat in eodem eſſe omnino; ſic calor additus calori relinquit in eſſe caloris.

Vnuſquiſque ſonus habet proprii characterē.

Ex hoc ergo pariter capite ſequitur, non poſſe duos ſonos inuicem intendi, nam quilibet habet ſuum eſſe completum omnino. Habet enim vnuſquiſq. ſonus, non quidem in eſſe materiali indiuiduali, ſed in eſſe ſoni ſuum proprium characterem, quo ita characterizatur, vt nunquam omnino cum alio aſſimiletur; & ex vi huius characteris eſt omnino completus, nec adeſt alius ſonus ita omnino ſimilis, vt ſi ei adderetur non extraheret præcedentem ſonum ab eſſe proprio characteriſtico, atq. in alio conſtitueret, quod eſt contra rationem inten-

intenſionis. Denique tertia ratio, & principalis, cur non poſſint ſoni inuicem intendi, eſt, quia nunquam fiunt ſimul in eadem parte ſubiecti. Hoc autem inde prouenit, quia ſonus fit per interceptionem aeris; interceptio autem huiuſmodi ſemper eſt cum motu locali aeris; & ideo, cum non poſſit in eodem aere eſſe multiplex motus, & conſequenter nec multiplex interceptio, neque etiam poteſt eſſe multiplex ſonus, quia quilibet indiuidualis ſonus fundatur in propria interceptione aeris. Rurſus requiruntur corpora ſonantia, & eorumdem motus, atque ipſa, & motus neceſſariò ſunt in diuerſo loco; atque adeo circa diuerſum aerem, in quo fit ſonus, ſi modo ſubiectatur in aere; de quo non eſt nunc diſputandum.

3. inſtantia.

XV. Tertia inſtantia deſumitur ex ſpeciebus intentionalibus, quæ deſeruiunt pro viſione, & cognitione intellectiua, aut etiam pro alijs facultatibus. Hæ enim ſpecies quædam qualitates ſunt; quæ ſunt capaces intenſionis, & tamen in eodem omnino ſubiecto, vt in eadem omnino parte organi ſunt plures ſpecies ſolo numero diuerſæ, neque tamen coaleſcunt in vnam: rurſus etiam eædem ſpecies reperiuntur in eadem parte aeris, alioquin oculus non videret ex quacunque parte aeris omnia obiecta circumfuſa. Hæ autem ſpecies ſolo numero differunt cum proueniant ab obiectis ſolo numero diuerſis; ergo ex hoc quoque capite non videtur vniuerſaliter verum non poſſe huiuſmodi accidentia multiplicari numero in eodem ſubiecto. Huic autem inſtantiæ ſatisfieri facilè poteſt, ſi negetur, ſpecies repræſentatiuas indiuiduorum eiuſdem ſpeciei, differre ſolummodo indiuidualiter; Quamuis enim communiter videntur admittere ſolam differentiam indiuidualem, mihi tamen aliter ſentiendum videtur; nam ſpecies iſtæ habent diuerſa obiecta, quæ repræſentent, quæ quamuis ſolum indiuidualiter differant ſunt tamen diuerſa, ita vt ſpecies repræſentatiua vnius nequeat vllo modo repræſentare aliud; impoſſibile eſt enim ſpeciem repræſentatiuam Petri repræſentare Paulum. Hinc autem fit, quod cum repræſentare conueniat ſpeciebus non ratione ſuæmet indiuiduationis, ſed ratione eſſentiæ; atque hæ ſpecies differant inter ſe in eſſe repræſentatiuo, quandoquidem differunt in eo, quod vna non poteſt repræſentare, quod repræſentat alia, conſequenter differant in eſſentia. Omnis autem differentia, quæ contingit ſecundùm eſſe quidditatiuum, eſſentialis eſt. Accedit etiam in confirmationem, quòd plus differunt inter ſe ſpecies intentionales duorum indiuiduorum, quam ſpecies intentionales eiuſdem indiuidui; duæ enim ſpecies repræſentatiuæ Petri ita ſe habent, vt quicquid poteſt vna, poſſit etiam alia; non autem ſic contingit in ſpeciebus repræſentatiuis duorum indiuiduorum. Cum autem duæ ſpecies repræſentatiuæ eiuſdem indiuidui habeant completam differentiam indiuidualem, oportet, vt ſpecies repræſentatiuæ duorum indiuiduorum, eò quod magis differunt, habeant etiam aliquã maiorem differentiam ſupra indiuidualem, quæ non eſt alia, quàm ſpecifica, & proinde non multiplicantur ſolo numero in eodem ſubiecto; non enim ob ïectum idem producit diuerſas ſpecies in eodem ſubiecto, ſed vnicam tantum, vtpote quia dependens in continua conſeruatione ab ipſo.

Species intentionale duorum indiuiduorum eiuſdé ſpeciei differunt eſſentialiter.

Quarta concluſio.

4. concl. Accidenti, quæ fluunt à ſubiecto non poſſunt in ipſo multiplicari numero

XVI. Quarta concluſio. Accidentia, quæ ita conueniunt ſubiecto, vt ſint ipſi connaturalia, atque fluant ab intrinſeco, non poſſunt multiplicari ſolo numero in eodem ſubiecto, à quo fluunt. Ratio huius concluſionis deſumitur ex fine, propter quem à natura tributa ſunt ſubiecto; non enim ob alium finem ſunt conceſſa, quàm vt perficiatur accidentali modo, & habeat ſuas connaturales facultates, & perfectiones. Ob hunc autem finem aſſequendum ſufficit vnicum accidens numero pro ſingulis ſpeciebus, quarum accidentia debita ſunt ſubiecto, quia totum id, quod ſubiectum haberet per plura, haberet etiam per vnicum; ſic cum aquæ debita ſit frigiditas, vt aſſequatur quicquid aſſequi poteſt ratione frigiditatis, ſufficit ſi in ipſa ſit vnica tantum frigiditas numero: & plures eſſent ſuperfluæ, quia iam ex vi vnius haberet totum id, quod exigit. Ratio autem huius rei eſt, quia quando ſu-

Per vnicum accidens numero cõpletur exigentia ſubiecti.

bie-

biectum exigit aliud accidens, non exigit illud, vt eſt tale indiuiduum, ſed vt eſt talis naturæ, ratione cuius eſt proportionatum perfectiuum ſubiecti; quamobrem cum exigentia ſubiecti terminetur ad naturam accidentis, ſtatim ac ſubiecto exhibetur natura accidentis, ſatiatur exigentia ac omnino completur; & proinde nihil aliud exigit tanquam naturale complementum. Quia autem ſtatim, ac habet vnicum accidens numero alicuius ſpeciei, habet etiam naturam illius accidentis, ideo per ipſum ſufficienter ſatiatur eius exigentia, & cætera eſſent ſuperflua. Accedit etiam, quòd multiplicatis accidentibus numericè, multiplicantur etiam effectus formales illorum, & multiplicatur etiam totum id, quod exhibent ſubiecto. Cum autem in ſubiecto ſit exigentia, & capacitas accidentis ſecundùm ſpeciem conſiderati; atq; huiuſmodi capacitas ſit vna indiuidualiter, vt ſeruetur debita commenſuratio inter perfectibile, & perfectiuum, debet illi correſpondere vnicum tantum accidens numero, quia ſicuti accidens ſecundùm eſſentiam acceptum correſpondet capacitati eſſentialiter conſideratæ, ita ſecundum eſſe indiuiduale proportionatur capacitati indiuiduali, & vnicum accidens numero exhibet vnico ſubiecto numero totum id, quod exigit. Hinc autem deducitur, huiuſmodi accidentia non poſſe multiplicari in eodem ſubiecto; primò quidem, quia debent tantum multiplicari iuxta naturalem exigētiam ipſius, quæ, vt diximus, per vnicum tantum accidens ſufficienter completur; deinde etiam, quia cum huiuſmodi accidentia conueniant ſubiecto ab intrinſeco, debent ſolum multiplicari iuxta naturalem virtutem, ratione cuius ab ipſo emanant; huiuſmodi autem virtus collata fuit ſubiecto à natura iuxta exigentiam ſubiecti, & ita proportionata fini, quem intendit in collatione talis accidentis, vt neque minor, aut maior ſit; ex quo fit, quòd ſit virtus productiua vnius tantum accidentis, quia neque ſubiectum exigit plura, & ſufficienter, per vnum obtinetur finis intenſus à natura.

Cur in ſubiectis ſingulis ſit virtus productiua vnius tantum accidentis.

Confir. XVII. Et poteſt hic diſcurſus confirmari. Si ex iis accidentibus, quæ conueniunt ſubiecto ratione principij intrinſeci, poſſent plura numero eſſe in ipſo, cum poſſint tantum ei conuenire, quatenus ab intrinſeco ipſius emanant, deberet eſſe prouiſum à natura de principio intrinſeco ſubiecto, à quo emanarent. Tunc autem inquiro, quotnam eſſent huiuſmodi accidentia, quæ emanarent? certè ſi plura numero poſſent emanare, eſſet numerus determinatus, ſed ſtatim ac plura poſſent ab ipſo fluere, poſſent ſemper fluere alia, & alia, quia vt videmus in productionibus tranſeuntibus, poſito principio productiuo plurium effectuum numero, poteſt ſemper alios, & alios producere, nec habet aliquem certum numerum præfixum; ſic ignis, quia poteſt producere plures calores ad extra, poteſt ſemper alios, & alios producere: vnde ſi principium, à quo fluunt hæc accidentia, poſſet plura numero producere, poſſet alia, & alia producere, & cum ſit agens neceſſarium, omnes ſimul produceret, atque adeò pene infinita accidentia ſolo numero diuerſa eſſent ſimul in eodem ſubiecto; quod quàm abſurdum ſit, vnicuique manifeſtum eſt. Quod ſi dicas, non poſſe producere plura ſimul, ſed tantum ſucceſſiue; ex hoc ſequitur, poſſe tantùm vnicum producere, quod ſic declaratur. Agentia, quæ poſſunt ſolum ſucceſſiuè producere plures effectus ſolo numero diuerſos, illos non producunt in eodem ſubiecto, ſed indigent diuerſo ſubiecto, aut ſaltem, quòd applicetur idem ſubiectum, ſed carens illo accidente. Ratio autem eſt, quia habent iam ſuum effectum adæquatum in illo ſubiecto, & ideo, cum produxerint tantùm id, quod poſſunt producere, nihil amplius producunt: quod præſertim verum eſt in accidentibus, quæ emanant à ſubiecto, quia ſubiectum debet habere ſtatum in ſuis perfectionibus accidentalibus, habet enim quamdam menſuram ſecundum quam perfici debet, & quando habet talem menſuram ſuarum perfectionum, debet iam conſiſtere in illa, nec creſcere, aut minui, quia iam ille ſtatus eſt connaturalis. Hanc autem menſuram debet ſtatim habere, vnde natura prouidit de principio intrinſeco effectiuo harum perfectionum: & proinde debet tale principium ſtatim producere totum id, quod exigit ſubiectum, & nihil amplius poterit producere, quia iam

Principium non produ[c]ere plures effectus numero, poteſt ſemper alios & alios producere.

Occurritur reſpōſioni.

Agentia non multiplicant effectus numero in eodem ſubiecto.

iam produxit totum id, ad quod erat inſtitutum à natura: & proinde neque ſucceſſiuè, neque ſimul poteſt producere plura accidentia in illo ſubiecto, in quo eſt.

Alia confir.

XVIII. Deinde inquiro, an principium intrinſecum ſubiecto, à quo profluunt connaturalia accidentia, poſſit aut ſimul, aut ſucceſſiuè originare plura accidentia in illo ſubiecto, an nō. Si non poteſt; iam neque poterunt plura accidentia, de quibus modo agimus, ſolo numero diuerſa eſſe in eodem ſubiecto, quia nequeunt dari in eodem ſubiecto, niſi ab intrinſeco ipſius originentur. Si verò poteſt, iam ſequitur abſurdum ſupra illatum, quòd cum non adſit numerus certus, & determinatus, erunt pœnè infinita. Et rurſus alio modò contrà hoc inſtatur, quia contingit ſubiectum aliquando agere ad extra per accidens alicuius ſpeciei, vt cum aqua frigefacit, & aſſimilare ſibi paſſum, & tamen vix aliqua differentia percipitur inter agens, & paſſum, cum paſſum nihilominus recipiat vnicum tantùm accidens; quod ſi in paſſo eſſet vnum tantùm accidens, & plura in agente, perciperetur iſta multitudo per ſenſibilem differentiam, quemadmodum percipitur, quando eadem qualitas eſt in materia denſa, & rara cum eadem intenſione. Sed neque ſucceſſiuè poteſt producere, quoniam exiguo temporis ſpatio ſaltem vnicum accidens produceret, vnde per longum tempus creſcerent iſta accidentia ad maximum numerum, & in qualitatibus ſenſibilibus perciperetur ſenſu continuum augmentum, quod tamen falſum experimur.

Neq. ſimul, neq ſucceſſiuè poſſunt plura accidētia ſolo numero diſtincta originari in eodē ſubiecto ab intrinſeco principio.

2. ratio.

XIX. Secundò probatur concluſio; in ipſa enim locum habet illud vniuerſaliſſimum axioma, *quod quotieſcunque affirmatio eſt cauſa affirmationis, negatio quoque eſt cauſa negationis*: ex quo ita deducitur noſtra concluſio. Poſita pluralitate numerica ſubiectorum, habita ratione naturalis exigentiæ ordinis naturæ, debet etiam poni multiplicatio numerica accidentium connaturalium iiſdem ſubiectis: atque talis exigentia, fundatur in ipſa pluralitate numerica ſubiectorum, ergo ablata hac pluralitate numerica ſubiectorum tollitur iſta exigentia; vnde cum in vnico ſubiecto deficiat hæc exigentia ex eo, quòd deficit ſuum fundamentum, non multiplicabuntur in ipſo accidentia ſolo numero. Quòd ſi quis dicat, etiam vnum atque idem ſubiectum importare hanc exigentiam, nec rectè procedere, ſi ex negatione pluralitatis ſubiectorū negetur hæc exigentia; facilè redarguitur. Quoniam ex ablatione fundamenti aufertur ſemper neceſſariò id, quod fundatur in ipſo, vt pote quia ſine fundamento non poteſt conſiſtere. Habemus autem plurificationem numericam accidentium in diuerſis ſubiectis; & ſi quæramus, vnde neceſſariò proueniat; certè non aliud reſpondere poteſt, quàm ex pluralitate ſubiectorum, & hanc pluralitatem eſſe neceſſarium fundamentum huius exigentiæ; ergo ex ablatione pluralitatis ſubiectorum auferetur etiam exigentia naturalis plurium accidentium ſolo numero differentium; quoniam aufertur eius fundamentum.

Vnde prouenIat naturalis exigentia multiplicandi accidentia ſolo numero.

Quinta Concluſio.

5. concl. Neq poſſunt multiplicari ſolo numero in eodē ſubiecto accidentia quæ ei cōueniūt ab extrinſeco.

XX. Quinta concluſio. Neque accidentia, quæ non poſſunt inuicem intendi, & quæ ab extrinſeco conueniunt ſubiecto, poſſunt multiplicari ſolo numero in eodem ſubiecto. Ratio huius concluſionis eadem eſt proportionaliter, ac præcedentis. Quamuis enim accidentia conueniant ab extrinſeco, adhuc tamen debent illi conuenire iuxta naturalem exigentiam, ſi non ſubiecti, ſaltem ordinis naturæ, quia adhuc per cauſas naturales introducuntur, quem ordinem ſemper ipſæ ſeruant. Ordo autem naturæ non poteſt exigere; vt multiplicentur ſolo numero hæc accidentia in eodē ſubiecto, quia ſi non exigit in accidentibus connaturalibus, & congenitis, multò minus exiget in aduentitijs; nam in connaturalibus adeſt maior ratio, cur multiplicentur, ſi aliqua eſſent multiplicanda, vtpote quia ipſa commenſurantur cum ſubiecto, & pertinent ad perfectionem accidentalem ipſius. Deinde ad quemcunque finem introducantur hæc accidentia, ac à natura intentum, non vrget aliqua neceſſitas ea multiplicandi, imo otioſè multiplicarentur, cum vnum præſtare poſſit, quicquid eſt neceſſarium ad illum finem; ſi enim finis intentus à natura per

ac-

Si plura numero accidentia aduentitia eſſent in eodē ſubiecto eſſe t otioſa.

accidentia congenita, & connaturalia obtineri poteſt per vnicum tantùm accidens, cur non poterit etiam obtineri per vnicum finis intentus per accidentia aduentitia? Accedit etiam, quòd vnum accidens non poteſt præſtare aliquid diuerſum ab eo, quod præſtat alterum, ſed ſolùm ſicuti differt tantùm numerıcè, multiplicabit medium pro aſſecutione finis intenti: media autem, quando non præſtant aliquid diuerſum, non debent multiplicari, niſi multiplicetur finis obtinendus.

Confir.

XXI. Præterea hoc inſuper declarari poteſt ex fine determinato, quem intendit natura in introductione horum accidentium; duplicem enim finem tantùm intendere poteſt, vel perfectionem ſubiecti, vel eiuſdem deſtructionem ex eo, quòd intendat introducere nouam formam, pro qua diſponens ſubiectum corrumpat præcedentem formam. Vterque autem finis obtineri poteſt per vnicum tantùm accidens: nam tale accidens confert ad aſſecutionem illius finis non ratione ſuæ indiuiduationis, ſed ratione ſuæ naturæ; vnde ſi ſemel exhibetur ſubiecto quidditas accidentis, exhibetur totum id, quod confert ad aſſecutionem finis: hæc autem quidditas exhibetur in vnico tantùm indiuiduo. Præterea ſi introducitur tale accidens ob ipſius perfectionem, certum eſt per vnicum habere totam illam perfectionem, quam poteſt habere in illo genere, cum enim plura accidentia non coaleſcant in vnū magis perfectum, nec etiam magis perficient ſubiectum, & ideo merè fruſtratoriè multiplicarentur; deinde ſi ex cōnaturalibus ſufficit vnum pro perficiendo ſubiecto iuxta exigentiam naturalem, cur non ſufficiet etiam ex aduentitijs? Si verò finis obtinendus eſt corruptio præcedentis formæ, & introductio ſubſequentis, ſufficiet ſimiliter vnicum accidens, quia, cum, vt diximus, non plus præſtent plura, quàm vnum, vnicum erit ſufficiens; quod præſertim verum eſt, quia eſt tantùm neceſſarium pro deſtruendo naturali temperamento præſentis formæ, & alio inducendo; vnicum autem accidens hoc præſtare poteſt. Quod etiam confirmari poteſt; quoniam accidens, quod introducitur propter deſtructionem præſentis formæ, inſeruit pro conſtituendo temperamento debito formæ introducendæ, ita vt tale accidens ſit ipſi connaturale, & congenitum. ergo non poteſt eſſe multiplex numero: non enim accidentia congenita multiplicari poſſunt numero in eodem ſubiecto, vt vidimus; vnde cum tale accidens introducatur in ordine ad formam ſubſequuturam, vt ſit ipſi connaturale, non poteſt introduci multiplex numero.

Tā pro corrumpendo ſubiecto, quā pro perficiendo ſufficit vnicū accidens numero.

XXII. Secundò principaliter probatur ex capacitate ſubiecti. Idem enim numero ſubiectum, ſaltem ſecundùm ordinem naturalem, non eſt capax plurium accidentium, quæ ſolo numero differant; ita vt non coaleſcant in vnum magis perfectum; ergo cum agens, quod introducit accidentia aduentitia, agat tantùm iuxta capacitatem ſubiecti naturalem, non poterit introducere, niſi vnicum numero accidens. Antecedens declaratur. Capacitas ſubiecti ad accidens reſpicit ipſum accidens ſecundùm propriam naturam, non autem ſecundùm indiuidnationem; vnde videmus, quædam ſubiecta eſſe incapacia quorumdam accidentium ſecundùm ſpeciem, quia ſcilicet non interuenit debita commenſuratio inter ſubiectum, & naturam talium accidentium, quod non contingeret, niſi capacitas ſubiecti reſpiceret naturam accidentis, & cum ipſa commenſuraretur. Hinc autem fit, quòd ſubiectum habeat capacitatem vnius tantùm numero accidentis; nam cum capacitas ipſius ſit ad accidens ſecundùm naturam, ſtatim ac ſubiectum habet vnicum accidens numero, habet etiam naturam illius accidentis, atque adeo id, quod reſpicit capacitas ipſius, per quod ſufficienter terminatur, & adæquatè completur; ſiquidem habet totum id, ad quod per ſe primò ordinatur, atque cum natura importet totum id, in quo conſiſtit debita commenſuratio cum capacitate ſubiecti, importat etiā adæquatū terminatinū ipſius. Quare cū ſubiecti capacitas per vnicum tantùm accidens numero adæquatè terminetur, & cōpleatur, non poterit aliquod aliud recipere. Ex his ergo patet, nūquā poſſe multiplicari ſolo numero accidentia in eodē ſubiecto ſecundū ordinariū curſū naturæ. Quid autem dicendum ſit de potētia Dei abſoluta, in ſectione ſequenti aperiemus.

2. ratio.

In ſubiecto eſt capacitas vnius tantū numero accidentis aduentitij.

Re

Reſoluitur quæſtio quò ad potentiam Dei abſolutam.

SECTIO III.

I. IN ſectione præcedenti vidimus, non poſſe iuxta ordinem naturæ multiplicari accidentia in eodem ſubiecto ſolùm indiuidualiter, atque radicem huius impotentiæ aſſignauimus: nunc inquirendum eſt, an id habeat locum etiam quò ad potentiam Dei abſolutam. Circa quam difficultatem quoque variè opinantur Auctores; nam quidam, vt Fonſeca 5. Metaphyſ. cap. 12. quæſt. 1. ſect. 3. §. *Ex quibus patet, &c.* docent, poſſe quidem de potentia Dei abſoluta accidentia plura ſolo numero diuerſa poni in eodem ſubiecto, ſi non ſint capacia intenſionis. Verùm ſi ſint capacia intenſionis, non poſſe, quia coaleſcerent in vnum magis intenſum; quia intenſio in nullo alio conſiſtit, quàm in eo, quòd accidentia intenſibilia informent eamdem partem ſubiecti; tunc enim inuicem intenduntur, & ſubiectum cauſat eorumdem vnionem eo ipſo, quòd ipſi ſimul inhæreat: vnde cum non poſſit dari cauſa in actu abſque effectu in actu etiam per potentiam Dei abſolutam, impoſſibile quoque erit, plura accidentia ſimul informare idem ſubiectum, & non vniri in vnum intenſius.

Opinio Fonſecæ.

II. Alij verò econtra exiſtimant, non ſolùm accidentia, quæ non intenduntur, ſed etiam quæ intenduntur, poſſe plura, ſolo numero diuerſa per potentiam Dei abſolutam poni in eodem ſubiecto. Ita docent Ocham in 1. diſt. 17. quæſt. 7. Gregor. ibid. quæſ. 5. & cæteri Nominales. Præterea Ægid. Roman. quodlib. 5. quæſt. 1. & ſequitur Suarez in Metaph. diſput. 5. ſect. 8. num. 20. Mouentur, quia intenſio fit per vnionem partium qualitatis in eodem ſubiecto; Deus autem poteſt impedire hanc vnionem, & tunc accidentia manebunt diſtincta in eodem ſubiecto. Præterea poteſt Deus ponere duo corpora, quæ ſe habeant penetratiuè in eodem ſubiecto. Quod etiam confirmatur; quoniam poſitis in eodem loco penetratiuè duobus albis, poterit Deus annihilare illa corpora conſeruata albedine vtriuſque, & producere ibi aliud ſubiectum, in quo vtraque albedo recipiatur: & ſicuti ſe ipſo poteſt Deus conſeruare duas albedines penetratiuè ſe habentes, vt diſtinctas numero, cur non poterit id præſtare per idem ſubiectum? Alia plura addit Suarez, ſed quæ probant graduum heterogeneitatem, vt inde inferat, poſſe diſtinctas qualitates conſeruari in eodem ſubiecto.

Aliorum opinio.

Ocham. Gregor. Ægid. Rom. Suarez.

III. Difficile equidem eſt, cum ad Dei omnipotentiam deuenitur, determinare, quid per ipſam fieri poſſit; nihilominus, cum certum ſit, poſſe per ipſam fieri, quicquid in ſe non implicat, nec poſſe rerum naturas immutari, ita vt aliter ſe habeant, ac ab intrinſeco ſuo exigunt; poſſumus huic fundamento innixi, quantum patitur præſens ſtatus indagari de vnaquaque re in ſpeciali, an per Dei potentiam poſſibilis ſit. Quod igitur ſpectat ad præſentem materiam de pluralitate numerali accidentium in eodem ſubiecto, hoc certum exiſtimo, Non poſſe Deum ponere plura accidentia ſolo numero diuerſa in eodem ſubiecto, ſi ſint ex ijs, quæ non habent proprium eſſe phyſicum contradiſtinctum à ſubiecto. Atque euidens eſt, quia omnino implicat, vt per ſe patet, ſubiectum remanere idem numero, & multiplicari numero; hæc enim contradictoria ſunt, quæ ſimul ſecundùm idem de eodem verificari non poſſunt. Cum autem iſta accidentia non habeant diſtinctum eſſe à ſubiecto, ſed ſint ens entitate ſubiecti, atque vnitas, & pluralitas ſequatur eſſe, non poſſunt numero plurificari, niſi plurificetur ſubiectum, vtpote quia non adeſt aliud eſſe, quàm ſubiecti, ex quo conſequatur vnitas, vel pluralitas; hinc ergo ſequitur, aut plura ex his accidentibus ſolo numero diuerſa non poſſe eſſe in eodem ſubiecto; aut ſi poſſunt eſſe, plurificari ſubiectum, vt plurificentur accidentia, & non plurificari, ſeu remanere idem numero, vt ſcilicet plura accidentia ſint in eodem ſubiecto; quod cum impoſſibile ſit, concludendum eſt, neque per Dei potentiam poſſe multiplicari numero hæc accidentia in eodem ſubiecto; vnde in eodem ſubiecto non poterunt eſſe plures ſeſſiones, neque in eadem quantitate

Accidentia, quæ non habent proprium eſſe à ſubiecto contradiſtinctum, nequeunt plurificari numero in eodem ſubiecto.

plu-

Digitized by Google

piures figuræ, & ſic de cœteris.

IV. Quod verò ſpectat ad accidentia, quæ ſunt capacia intenſionis, dupliciter de ipſis philoſophari poſſumus vel ponendo gradus intenſionis hæterogeneos, vel homogeneos, quod commodè in præſenti determinare non poſſumus: ſi ponimus gtadus hæterogeneos, eadem eſt ratio de his qualitatibus, ac de cœtetis accidentibus, quæ non ſunt capacia intenſionis, quia ſicuti, quæ non ſunt capacia intenſionis, non poſſunt inuicem intendi, ita neque gradus illi, qui ſunt conſtitutiui diuerſarum numero qualitatum, poſſunt inuicem intendi, ſic primus gradus non poteſt intendere primum, nec ſecundus ſecundum, & ſic de reliquis, ſed tantùm ſecundus primum, & tertius ſecundum: & propterea, vt multiplicentur numero qualitates, debent multiplicari numero primus, & ſecundus gradus, & cœteri omnes, qui faciunt intenſionem: & hinc ſequetur, non poſſe vnam qualitatem intendere aliam numeto diſtinctam. Si verò gradus ſint homogenei, tunc poterit vna qualitas intendere aliam diſtinctam numero, nam quilibet gradus aptus eſt intendere alium, nec habet ab intrinſeco ſuo, quod ſit primus, aut ſecundus, ſed ſolùm ex ordine, quo introducitur in ſubiectum.

Accidentia capacia intēſionis per gradus homogeneos nec per Dei potentiā poſſunt plurificari numero in eodem ſubiecto.

V. Si igitur intenſio fiat per gradus homogeneos, exiſtimo veram ſententiam Fonſecæ; nimirum non poſſe accidentia multiplicari numero per Dei potentiam in eodem ſubiecto. Nō quidem, quia non habeant aliam vnionem, quàm quòd informent idem ſubiectum, quia exiſtimo, etiam vniri inter ſe gradus illos, ita vt ſeparati à ſubiecto, adhuc retinerent ſuam vnionem; ſed quia ſuppoſito, quod Deus ponat hæc accidentia in eodem ſubiecto, ita vt illud informent, non poteſt impedire, quin vniantur, & coaleſcant in vnum intenſius accidens. Hoc autem ſic oſtenditur. Vnio enim iſta, qua vniuntur gradus in intenſione, non eſt aliquid reale ſuperadditum ipſis gradibus, quod indigeat nouo concurſu Dei, vt conſiſtat in rerum natura, ita vt poſitis gradibus in ſtatu proximo vnibilitatis, poſſit Deus ſubtrahendo concurſum, illud impedire: vniuntur enim ſeipſis per continuationem abſque nexu ſuperaddito. Cum enim vnio iſta conſiſtat in continuatione, qua hi gradus in eadem parte ſubiecti continuantur; atque quilibet gradus ab intrinſeco ſuo ſit continuabilis cum alio, non indiget, vt continuetur, aliquo ſuperaddito, ſed ſeipſo continuari poteſt tanquam ille, qui intrinſecè participat rationem formalem continuabilitatis; & quemadmodum albedo per ſeipſam dealbat, quia eſt ratio formalis dealbandi, ita etiam vnus gradus qualitatis ſe ipſo continuatur cum alio, quia in ſe participat rationem formalem continuabilitatis, ex eo, quòd ex vi ſui eſſe, eſt formaliter continuabilis. Quamobrem ſtatim ac plures gradus ponuntur in eodē ſubiecto conſequitur continuatio, vt potè quia ſunt in ſtatu proximo, vt continuari poſſint ſeipſis: & quemadmodum poſita forma in ſubiecto ſtatim neceſſariò conſequitur effectus, quia eſt in ſtatu proximo, vt poſſit eum exhibere; ita etiam poſitis gradibus qualitatis, qui inuicem intendi poſſint, in eodem ſubiecto, ſequitur ſtatim neceſſariò cōtinuatio, quia nihil vltra requiritur, vt gradus ſeipſis continuentur.

Quomodo inuicem continuētur gradus qualitatis.

Hinc autem fit, non poſſe Deum impedire hanc continuationem, ſuppoſito quòd gradus ſint in eodem ſubiecto, quemadmodum neque impedire poteſt effectum formalem, ſuppoſito quòd forma informet ſubiectum. Ratio eſt, quia tunc ſolùm poteſt Deus aliquid impedire, quando particulari concurſu ad ipſum concurrit, & ideo poteſt impedire, quia poteſt denegare talem concurſum; quando verò Deus non concurrit particulari concurſu, ſed quod eſt, ſe habet conſequenter ad aliud, nec habet ſpeciale eſſe à cœteris contradiſtinctum, tunc ſuppoſito, quòd Deus velit illud conſiſtere in eſſe, ad quod conſequenter ſe habet, neceſſariò debet velle, ipſum quoq; conſiſtere in eſſe; ſic non poteſt facere, quòd corpus ſit in loco cum ſua connaturali extenſione, & non habeat aliquem ſitum, qua ſitus non importat eſſe diſtinctum ab eſſe corporis. Cum igitur ponit duo accidentia in eodem ſubiecto ſolo numero diuerſa, & quæ inuicem intendi poſſunt, non poteſt impedire eorundem vnionem, ſed tenetur eā cō-

Quando Deus nō poſſit impedire aliquid.

ſequenter velle, quia non concurrit ad ipſam peculiari concurſu.

VI. De accidentibus verò, quæ non ſunt capacia intenſionis, & habent propriam entitatem, ac de ijs etiam, quæ capacia ſunt intentionis, ſuppoſito quòd intendantur per gradus hæterogeneos, reſolutio pendet ex eo, an ſcilicet in ſubiecto ſit capacitas plurium accidentium, ſolo numero differentium, quia ſi eſt capacitas, quamuis naturaliter poſsit tantùm vnicum recipere, poterit plura per Dei potentiam recipere: ſin autem non adeſt, impoſsibile erit plura poni in eodem ſubiecto, etiam per Dei potentiam, non enim poteſt Deus ponere formam, vbi non eſt capacitas, ſic non poteſt ponere animam rationalem tanquam informantem in lapide, aut in ligno, quia non adeſt capacitas talis formæ: vt enim ſequatur informatio, neceſſaria eſt commenſuratio in ratione perfectibilis, & perfectiui, ſeu in ratione capacitatis, & actus: & proinde ſemper etiam reſpectu Dei ſupponitur. Huiuſmodi autem non debet eſſe obedientialis, ſed naturalis; nam capacitas obedientialis eſt tantùm ad actus ſupernaturales: quando verò actus naturalis eſt, requirit capacitatem naturalem, vtpote quia requirit capacitatem proportionatam: & hoc ſpecialiter verum eſt in caſu noſtro, quia vt ſint plura accidentia ſolo numero diuerſa in eodem ſubiecto, neceſſe eſt, vt ea capacitate, qua vnum recipit, alterũ quoque recipiat, alioqnin ſi reciperentur in diuerſa capacitate ſubiecti veluti per æquiualentiam, reciperentur in diuerſo ſubiecto.

Quid requiratur vt plura accidentia indiuidua poſſint eſſe in eodem ſubiecto per Dei potentiam.

VII Hoc igitur ſic ſtante, mihi probabile videtur; neque ex his accidentibus poſſe Deum ponere plura ſolo numero diuerſa in eodem ſubiecto; id autẽ prouenire defectu capacitatis. ſi deſit capacitas, iam patet ex dictis, non poſſe Deum multiplicare hæc accidentia in eodem ſubiecto; quòd autem deſit, inde colligitur, quia, vt diximus, debet eſſe capacitas naturalis, capacitas autẽ naturalis habet ſuum actum adæquatũ naturali modo ſibi debitum, quem iuxta regularem ordinem naturæ poteſt habere: & propterea illud, quod non poteſt habere iuxta regularem ordinem naturæ, non eſt actus ipſi correſpondens, & conſequenter capacitas non ſe extendet ad ipſum. Quod etiam alio modo declaratur, inquirendo, an in ſubiecto adſit capacitas ad plura numero accidentia, an verò non adſit. Si adeſt, cum huiuſmodi capacitas ſit naturalis, habebit etiam terminum naturalem ſibi correſpondentem, atq; à natura erit ordinata ad ipſum; & cum natura non ordinet capacitatem ad aliquid, niſi etiam ad illud promoueat, ſequeretur, quòd naturaliter poſſit habere plura ex huiuſmodi accidentibus ſolo numero diuerſa. Cum autem non poſſit habere naturaliter, concludendũ eſt, non adeſſe capacitatem. Atque hoc eſt, quod in hac difficultate probabile exiſtimo.

Deus poteſt multiplicare numero in eodẽ ſubiecto accidentia, quæ non ſunt capacia intenſionis.

VIII. Nec eſt eadem ratio de duobus corporibus in eodem loco, nã locus continere poteſt, quicquid non excedit terminos ſuæ continentiæ: plura autem corpora nõ excedunt, ſi ſimul penetrentur, quia habent eamdem dimenſibilitatem molis omnia, quam haberet vnicum tantum; & ideo cum capacitas loci commenſuretur cum dimẽſibilitate locati, parum refert, quòd ſit vnicum, vel multiplex, dũmodo ſit eadẽ dimenſibilitas: ſi autem non eſſet eadẽ dimenſibilitas, neque id Deus præſtare poſſet, vt patet, non enim facere poteſt, vt duo corpora ſint in eodem loco abſque penetratione. Neque eſt cõtra naturam corporum, quòd penetrentur inuicem ſublata impenetrabilitate, quia ex ſe ſunt penetrabilia: vnde cum poſſit Deus auferre impenetrabilitatẽ, poteſt etiam facere, vt inuicem penetrentur. Non ſic autem contingit in caſu noſtro; nam ſi accidentia poſſunt inuicem intendi, non poteſt Deus impedire vnionem, ſuppoſito quòd ea ponat in eodem ſubiecto, quia ſeipſis vniuntur, quemadmodum neque poſſet auferre impenetrabilitatem à corporibus, ſi ſeipſis, & non per qualitatem ſuperadditam eſſent impenetrabilia: poteſt autem auferre, quia conſiſtit in qualitate ſuperaddita. Si verò accidentia non poſſint inuicem intendi, non adeſt capacitas in ſubiecto, quia per vnicum ita complete terminatur, vt nequeat aliud recipere: commenſuratio enim huius capacitatis cum ſuo actu conſiſtit in informabilitate, & proinde reſpicit actum ſecundum eſſe, atque

Ad fundamenta in oppoſitum.

Non eſt eadẽ ratio de duobus corporibus in eodẽ loco, ac de pluribus accidentibus in eodẽ ſubiecto.

adeo ſecundùm vnitatem indiuidualem, quæ conſequitur eſſe. Sic ſi capacitas loci commenſuraretur cum eſſe corporis, & non cum dimenſibilitate, nequaquam poſſet plura corpora ſimul recipere, etiam per Dei potentiã, quemadmodum non poteſt recipere plures dimẽſiones ſimul, quæ ſe habeãt per modum plurium, & non per modũ vnius, quod tunc contingeret, ſi vna eſſet extra aliam, ita vt poſſet exercere aliam vim occupatiuam loci; impoſſibile enim eſt, quòd locus bipalmaris cõ menſuretur cum dimẽſione decem, aut plurium palmorum, vt contingeret, ſi reciperet plures dimenſiones per modum plurium. Hinc quamuis Dens poſſit ponere in eodem loco duo corpora alba, eaque deſtruere conſeruata albedine vtraque, non poterit tamen vtramque albedinem ponere in eodem ſubiecto de nouo producto, ita vt conſeruetur diſtinctio numeralis vtriuſque albedinis: nam ſi inuicem intendi poſſunt; ſicut vna albedo magis intenſa: ſi autem non poſſunt inuicem intendi, non aderit capacitas in ſubiecto, ita vt vtraque poſſit in ipſo poni, vt iam conſtat ex dictis: nec Deus poterit eas ſeparatas à ſubiecto conſeruare, niſi ſuppleat duplex ſubiectum. Atque idem proportionaliter de cæteris accidentibus dicendum eſt, ſi idem caſus circa ipſa proponatur. Et per hæc patet ad fundamenta in oppoſitum.

Fertur iudicium de aliorum ſententijs.

SECTIO IV.

Iudiciũ de prima ſentẽtia.

I. EX dictis ſupra manifeſtum ſit, quid de vnaquaque ſententia in 1. ſect. relata dicendum ſit. Prima enim, quæ negat ſucceſſiuè poſſe plura accidentia ſolo numero diuerſa eſſe in eodem ſubiecto, abſolutè falſa eſt, vt iã diximus, & nititur falſo fundamento, quòd accidentia indiuiduentur per ſubiectum. Neque valet, quod additur in confirmationem ipſius; non enim, vt ſit idem numero effectus, ſufficit, vt ſit idem numero ſubiectum, & idem numero agens, quia agens ſẽper determinatur ad producendos nouos effectus, & ideo in quacunque productione ſemper producit diuerſum effectum indiuidualiter: ſed inſuper requireretur, vt eſſet eadem entitas, quæ tamen nunquam ſaltem naturaliter reproducitur. Cum autem dicitur, idem manens idem, ſemper facere idem, vt vniuerſaliter verum ſit, debet ſemper intelligi ſeruata proportione ad ſubiectam materiam, cui applicatur; & ideo dum applicatur cauſæ efficienti, debet intelligi, quòd faciat idem ſecundùm ſpeciem, non ſecundùm numerum, quia iam eſt ex natura ſua ordinata ad multiplicandos effectus, vt patet, quando agit in diuerſis ſubiectis.

Idẽ manens idẽ facit idẽ quomodo accipiendũ.

Ariſt. explicatus.

Neque locus allatus ex Ariſt. probat intentum, quoniam ibi tantùm docet; quòd ſi efficiens, & ſubiectum diuerſum ſit, effectus quoque diuerſus eſt; non hinc tamen inferendum eſt, quod ſi ſubiectum, & efficiens eſt idem, idem quoque ſit effectus, quia plura requiruntur ad identitatem effectus, & Ariſt. colligit diuerſitatem effectus ex quibuſdam extrinſecis, quæ neceſſariò habent annexam diuerſitatem effectus, poſita autem identitate ſubiecti, & agentis, non ponuntur aliqua extrinſeca, quæ habeant neceſſariò annexam identitatem effectus, quia idem agens poteſt producere diuerſos effectus. In illo autem, quod additur de viſione, quòd eſt eadem, ſi continuetur, & proinde ſit futura eadem, ſi interrupta repetatur, falſum dicitur; nam interruptio facit, vt præcedens viſio corrumpatur, & alia de nouo ponatur, & proinde diuerſa indiuidualiter.

Iudiciũ de ſecũda ſententia.

II. Secunda autem ſententia Thomiſtarum negans abſolutè plura accidentia ſolo numero diuerſa poſſe eſſe in eodem ſubiecto, abſolutè vera eſt, ſed diuerſo modo explicanda eſt, & difficultates graues, quæ obijci ſolent, in ſectione ſecunda huius diſputationis ſolutæ ſunt. Procedunt tamen Thomiſtæ ex falſo ſuppoſito, quòd accidentia indiuiduentur per ſubiectum. Atque rationes, quas pro ſua ſententia afferunt, infirmæ ſunt, & quæ facilè ſolui poſſunt. Et quod ſpectat ad auctoritatem Ariſt, quam primo afferunt, quamuis videatur ſuffragari huic ſententiæ, exiſtimo tamen in alio ſenſu accipiendam eſ-

Ariſt illuſtratus

ſe, nec cum ait, *Ea diuerſa eſſe, quæ differentiam habent, cum in eadem ſubſtantia ſint*, exſtimo per ſubſtantiam intelligendum eſſe ſubiectum, ſed eſſentiam, ita vt velit, ea diuerſa eſſe, quæ ſunt in eadem eſſentia, hoc eſt participant eamdem eſſentiam; ita tamen, vt non omnino eadem ſit, ſed cum aliqua diuerſitate: vnde non intelligit de eſſentia completa rei, ſed incompleta, atque inchoata, & exiſtimo per *ſubſtantiam eamdem* intelligere quidditatem vnius prædicamenti, & ſenſum eſſe. Ea eſſe diuerſa, quæ ita ſunt vnius eſſentiæ prædicamentalis, vt tamen differant inter ſe. Moueor autem ad hanc explicationem amplectendam, non ſolùm, quia familiare eſt Ariſtoteli vſurpare ſubſtantiam pro eſſentia, vt etiam vſurpat in illo tex. 16. lib. 5. Metaph. vt cum docens, quænam differentia ſint, inquit, *Et Quæcunque diuerſitatem in ſubſtantia habent*; ſed etiam, quia ibi intendit declarare, quædam ſint diuerſa ſpecie, & cum enumeraſſet diuerſos modos, quibus contingit aliqua differre ſpecie, quaſi vellet tradere vniuerſalem modum omnes alios complectentem, ait, *Et quæcunque, cum in eadem ſubſtantia ſint, differentiam habent*. Vt autem hæc interpretatio magis clara fiat, afferam verba ipſius, quæ faciunt ad hoc propoſitum. Ita enim habet. *Diuerſa verò ſpecie dicuntur, quæcunque, cum eiuſdem ſint generis, non ſunt ſubalterna, & quæcunque cum in eodem genere ſint, differentiam habent, & quæcunque in ſubſtantia contrarietatem habent. Contraria quoque diuerſa ſpecie inuicem ſunt, aut omnia, aut quæ primò dicuntur, & quorum in vltima generis ſpecie rationes diuerſæ, vt homo, & equus indiuidua genere, rationes verò eorum diuerſæ*. Deinde ſubdit vniuerſalem modum huius ſpecificæ diuerſitatis. *Et quæcunque, cum in eadem ſubſtantia ſint, differentiam habent*. Hoc eſt, quæcunque in eadem eſſentia prædicamentali, vt nimirum ſubſtantia, aut qualitate differunt, ita vt differentia ſit ſecundùm quidditatem illius prædicamenti. Et hoc etiam confirmatur, quoniam aſſignans immediatè identitatem oppoſitam diuerſitati, quam illucuſque explicauerat, aſſignat ſolam ſpecificam inquiens. *Eadem verò ſpecie ſunt, quæcunque his oppoſitè dicuntur*. Quòd ſi, quæcunque oppoſitè ſe habent ad ea, quæ dixerat, ſunt eadem ſpecie, conſequenter ea quoque, quæ oppoſitè ſe habent ad ea, quæ in eadem ſubſtantia differentiam habent, erunt ſpecie diuerſa: & ſic intelliget de differentia in quidditate eiuſdem prædicamenti, cum intendat abſolutè aſſignare differentiam ſpecificam.

Quæ ſint diuerſa ſpecie.

III. Neque alia argumenta valde vrgent. Nam qui concederet, plura accidentia poſſe eſſe in eodem ſubiecto ſolo numero diuerſa, admitteret etiam, quòd inde tanquam abſurdum infertur, nimirum poſſe etiam infinita in eodem ſubiecto recipi, quantùm eſt ex vi capacitatis ſubiecti, ſuppoſito tamen, quòd poſſint dari infinita accidentia; quòd ſi non poſſunt dari, non hinc tollitur capacitas ſubiecti ad plura, quia poteſt ſtare, quòd ſit ad plura tanquam ea, quæ poſſibilia ſunt, & non ad infinita, vt pote ad impoſſibilia. Neque ſi infinita eſſent poſsibilia requirerentur infinitæ cauſæ, quæ ea producerent, ſed vna, nempe prima poſſet omnia producere; & cum Ariſt. ibi citatus docet: In cauſis non eſſe procedendum in infinitum, intelligit de cauſis ſubordinatè operantibus, non verò de cauſis non ſubordinatis, quales ad ſummum neceſſariæ eſſent pro producendis illis infinitis accidentibus. Sequela verò tertij argumenti neganda eſt, quia vel relationes non multiplicantur numero in eodem ſubiecto, tanquam illæ, quæ non habent diſtinctam entitatem ab entitate ipſius; vel ſi multiplicantur, nunquam ſunt infinitę; neque enim continuum dicit relationem realem ad partes, quibus conſtat, cum non diſtinguatur realiter ab ipſis; eſt enim neceſſaria diſtinctio realis inter terminum, & fundamentum, vt conſurgat relatio realis. Ad quartum reſpondendum eſſet, Receptiuum debere eſſe denudatũ ab eo, quod recipit, quantũ eſt ex vi proprij eſſe, ita vt in ipſo intrinſecè nõ imbibat id, quod recipit, non verò quòd in ſe non habeat tanquam in ſubiecto aliud indiuiduum eiuſdem rationis cum eo, quod recipit. Quomodo verò in illo ſenſu verum ſit

Alia argumenta ineſſicacia.

An infinita accidentia poſſent eſſe in eodẽ ſubiecto, ſi plura poſſet recipere.

An infinitæ relationes in continuo.

hu-

huiuſmodi axioma, non eſt huius loci explicare.

Iudiciū de tertia ſentētia

IV. Tertia autem ſententia ſine fundamento vtitur illa diſtinctione de accidentibus in actu completo, & de ijs, quæ ſunt in actu incompleto. Licet enim dentur aliqua accidentia, quæ ſic informant ſubiectum, vt quantū eſt ex vi illorum adhuc ordinetur ad vlteriorem actum; hoc tamen non facit, vt ipſa ſint accidentia in actu incompleto: adhuc enim ipſa habent totum ſuum eſſe completum, vnde de ſe important actum completum, ſic habitus quamuis ordinet ſubiectum ad actum non tamen in ratione habitus eſt actus incompletus, ſed omnino completus; vnde eodem modo talia accidentia ſunt completa in ſuo actu, quemadmodum etiam ſunt completa cœtera, & ideò non debemus de ipſis philoſophari diuerſo modo, ac de ijs, quæ dicuntur eſſe in actu completo; & ſi hæc non poſſunt multiplicari numero in eodem ſubiecto, nec etiam poterunt multiplicari alia. Deinde quod ſint in actu incompleto non tollit formalem multiplicationem indiuidualem, nec ob id fiunt vnum accidens, neque enim vnum completur per aliud ſui ordinis, aut alterius ordinis, vt contingit in ſpeciebus intentionalibus, nec eſt capax vlterioris complementi, ergo quod ſint in actu incompleto, non facit, vt poſſint multiplicari numero. Rurſus huiuſmodi accidentia in actu incompleto, ideo dicuntur talia, quia ſunt in ordine ad vlteriorem actum ſubiecti, quemadmodum ſunt habitus, qui ordinantur ad actus, & ſpecies intentionales, quæ ordinantur ad cognitionem; ergo ſi hæc accidentia poſſunt multiplicari numero in eodem ſubiecto, poterunt etiam multiplicari accidentia in actu completo, neque enim accidentia in actu incompleto ponuntur in ſubiecto, niſi propter accidentia in actu completo, ad quæ ordinantur, vnde ſi plura in actu incompleto poni poſſunt in ſubiecto; ponuntur etiam conſequenter, illa in actu completo, ad quæ ordinata ſunt ex natura ſua: aut ſi iſta non poſſunt poni, neque ponentur illa. Et quamuis duo contraria poſſint eſſe ſimul in eſſe remiſſo, non hinc ſequitur, duo quoque accidentia in actu incompleto poſſe eſſe ſimul, eſt enim diſpar ratio; nam accidentia ſolo numero diuerſa non poſſunt eſſe ſimul, vel ex incapacitate ſubiecti, vel quia coaleſcunt in vnum; at contraria ideo non poſſunt eſſe ſimul, quia ſe mutuò expellunt, & quantum de vno introducitur, tantum de alio expellitur; hinc poſſunt eſſe ſimul in eſſe remiſſo.

Nulla accidentia in actu incōpleto.

Radē ratio de accidentibus in actu incōpleto, & cōpleto quò ad multiplicationē indiuidualē in eodem ſubiecto.

Indiciū de quarta.

V. In quarta autem ſententia, neque rectè additur illa diſtinctio de accidentibus aduētitijs, & congenitis, & ex ipſius fundamento reijcitur; nam ideo per ſeandum accidentia congenita non poſſunt multiplicari numero in eodem ſubiecto, quia proueniant ab intrinſeca virtute naturali ſubiecti, & cum natura abhorreat ſuperfluum, poterit vnicum tantùm accidens producere in ſubiecto. Verùm aduentitia quoque accidentia producuntur à natura, fiunt enim per naturales cauſas naturali modo operantes, cur ergo in his natura non abhorrebit ſuperfluum? Natura enim ſemper eadem eſt, & ideò ſemper abhorret ſuperfluum. Et militat ſemper etiam eadem ratio; nam ideo abhorret ſuperfluum, quia quicquid facit, ordinat ad finem, & nihil facit, quod ſit fruſtratorium: & proinde hunc tenorem procedendi debet etiam ſeruare, quando introducit in ſubiectum accidentia aduentitia, quia tunc quoque agit propter finem, nec debet facere aliquid ſuperfluum.

Natura ſemper abhorret ſuperfluū.

Iudiciū de quinta ſententia.

VI. Quinta porrò ſententia rectè procedit in eo, quòd aſſerit, accidentia capacia intenſionis non poſſe multiplicari numero in eodem ſubiecto, ſed coaleſcere in vnicum magis intenſum, & fundamentum ibi pro hoc ipſo adductum ex Scoto firmum eſt. Sed quando addit, cœtera accidentia poſſe multiplicari numero in eodem ſubiecto, deficit à veritate, & ſtatim apparet otioſitas horum accidentium, ſi multiplicarentur numero: ad quid enim deſeruirent? Atque non leue indicium deſumitur ex eo, quòd accidentia, quæ habent latitudinem intenſiuam, nequeant multiplicari numero. Si enim natura prouidit hæc accidentia vniri in vnum, quando plura in eodem ſubiecto ponuntur, ex eo quòd plura pro aliquo fine deſeruire poſſunt, ſignum eſt, naturam abhorrere huiuſmodi multiplicationem indiuidualem, tanquam eam, quæ nulli fini deſeruire

po-

poteſt; vnde conſequenter in accidentibus, quæ in vnum coaleſcere non poſſunt, oportuit prouidiſſe, ne poſſent plura eſſe ſimul in eodem ſubiecto.

Quid ſentiendum de ſexta

VII. Similiter quoque ſexta ſententia vtitur illa diſtinctione de accidentibus, quæ habent idem munus, & de accidentibus, quæ habent diuerſum munus abſque eo tamen, quòd fallet, plura accidentia poſſe eſſe in eodem ſubiecto, licet ſolo numero differant; nam quamuis verum ſit, dari huiuſmodi accidentia, quæ habent diuerſum munus, & multiplicari poſſe in eodem ſubiecto, falſum tamen eſt, quòd ſolo numero differant, ſed differunt ſpecie, vt diximus ſect. 2. de ſpeciebus intentionalibus repręſentatiuis diuerſorum indiuiduorum eiuſdem ſpeciei. Et hoc ipſum colligitur ex eo, quòd exercent diuerſum munus, nam exercent illud munus ratione proprij eſſe: nunc ergo inquiro, ratione cuius eſſe exerceant, & cur aliqua accidentia, quæ differunt numero, hoc diuerſum munus exerceant, aliqua non exerceant, cum omnia indiuidualiter differant? Hinc igitur colligitur, ſi ſumantur duo ex his accidentibus, quæ exercent diuerſum munus, non habere hanc diuerſitatem ratione diuerſæ indiuiduationis, nam omnia, quæ haberent diuerſam indiuiduationem, exercerent etiam diuerſum munus; vnde oportet, quòd illud exerceant ratione alicuius eſſe diuerſi, quod non ſit indiuiduatio; diuerſitas autem ſupra diuerſitatem indiuidualem importat diuerſitatem eſſentialem. Atque hæc doctrina ad ſummum falleret in relationibus, quæ videntur habere diuerſum munus referendi ad diuerſos terminos, quamuis ſolo numero differant; verum neque in ipſis fallit, quia cum non diſtinguantur à ſubiecto, non multiplicantur, in ipſo ſolo numero, ſed per eamdem relationem refertur ad omnes terminos: neque relatio ex eo præcisè, quòd referat ad diuerſos terminos, habet diuerſum munus, ſed ſolùm idem munus multiplicatum, ſi tamen referat diuerſa ſubiecta, quia ſi refert idem ſubiectum, eſt vnum, at que idem munus. Fundamentum verò huius ſententiæ rectè procedit, quòd ſcilicet accidentia, quæ habent diuerſum munus, poſſint multiplicari in eodem ſubiecto, quia nimirum differunt ſpecie: ſecus autem, quæ non habent diuerſum munus, quia differunt tantum numero. Atque hæc omnia dicta ſunt, vt oſtendamus; vnde proueniat, accidentia non poſſe multiplicari numero in eodem ſubiecto, & manifeſtum fieret, id non prouenire ex eo, quòd per ſubiectum indiuiduentur, loquendo de ijs, quæ habent proprium eſſe phyſicum contradiſtinctum ab eſſe ſubiecti, de quibus docueramus, non indiuiduari per ſubiectum.

Accidentia, quæ habent diuerſum munus, differunt ſpecie.

In quo conſiſtat ratio formalis indiuiduationis. Diſp. XLIII.

Indiuiduationem eſſe aliquid ſuperadditum puræ naturę. Sect. I.
Inter naturam, & indiuiduationem reperiri perfectam præciſionem. Sect. II.
Non dari conceptum communem indiuiduationis vt ſic. Sect. III.
Reſoluitur dubium. Sect. IIII.

Indiuiduationem eſſe aliquid ſuperadditum puræ naturæ.

SECTIO I.

I. CVm in ſuperioribus determinatum ſit, res omnes, phyſicè loquendo, eſſe indiuiduas ſeipſis per proprium eſſe phyſicum, in præſenti diſputatione inquirendum eſt de ratione formali, & metaphyſica ipſius, in quo nimirum conſiſtat, & quid dicat, & quomodo ſe habeat tum in ſe, tum quò ad naturam, quam indiuiduat. Prima autem difficultas, quæ ſe nobis circa hanc materiam offert, eſt, an importet aliquid ſuperadditum naturæ præcisè ſumptæ; atque punctus difficultatis in eo conſiſtit, an ſicuti res phyſicæ ſeipſis, & abſque aliquo ſuperaddito ſunt indiuiduæ, ita etiam natura præcisè, & metaphyſicè accepta ſit ſeipſa indiuidua, abſque aliquo metaphyſico ſuperaddito; an verò requiratur aliquis gradus entis, in quo formaliter conſiſtat indiuiduatio, qui quidem

Punctus difficultatis.

dem ſit idem realiter cum natura, diſtinguatur tamen ratione, quemadmodum diſtinguuntur cœteri gradus eſſentiæ inter ſe.

ſententia adſcripta Nominalibus.

II. Solet ergo in hac difficultate afferri ſententia Nominalium tanquam aſſerentium, naturam non indigere aliquo metaphyſico ſuperaddito, ſed ſeipſa eſſe indiuiduam, & citatur pro ipſa Adam. in 1. diſt. 33 quæſt. 8. art. 1. Ocham. ibid diſt. 2. quæſt. 4. & 6. Gab. quæſt. 6. 7. & 8 Quæ ſententia ideo ipſis tribuitur, quia docent, non dari aliquem ſtatum naturæ, in quo prius ſit natura, & poſtea ſingularis, ſed ſimul eſſe naturam, & ſingularem, & ideo ſeipſa eſſe ſingularem, & non eſſe quærendam aliquam cauſam ſingularitatis, ſed potius quærendam eſſe cauſam vniuerſalitatis. Hoc autem ideo docent, quia loquuntur de natura ſecundùm eſſe reale phyſicum, quod habet à parte rei independenter ab intellectu: quia autem in ſuo eſſe phyſico identificat ſibi indiuiduationem, nec ſit indiuidua per aliquid ſuperadditum, ideo docent, non eſſe quærendam cauſam, vnde natura habeat eſſe indiuiduũ, ſed ſeipſa eſſe indiuiduam; quia autem primum eſſe, quod habet natura reale, & independenter ab intellectu, eſt eſſe phyſicum, ideo aſſerunt, non eſſe prius naturam, & poſtea indiuiduam, ſed eſſe ſimul naturam, & indiuiduam; quod quidem verum eſt, quia ſtatim, ac aliquid eſt à parte rei, eo ipſo quòd eſt, indiuiduum eſt. Quamobrem Nominales loquuntur de natura ſecundùm eſſe phyſicum, non verò de natura præciſè, & metaphyſicè accepta. prout dicit tantùm ſua quidditatiua: & ideo doctrina ipſorum vera eſt in eo ſenſu, quo illam accipiunt, vt patet ex ijs, quæ à nobis in ſuperioribus dicta ſunt. Quidam autem Recentior ex parte hanc ſententiam amplectitur; aſſerit enim, quòd ſi loquamur de indiuiduo vago, tunc indiuiduatio non eſt aliquid ſuperadditum naturæ; ſi verò loquamur de indiuiduo determinato, tunc indiuiduatio eſt aliquid ſuperadditum. Quo tamen fundamento procedat huiuſmodi diſtinctio, non video, quia cum tam indiuiduum vagum, quàm determinatum debeat dicere formalem rationem indiuiduationis, atq; ratio formalis indiuiduationis ſit ſemper eadem, neceſſariò aut ſemper, aut nunquam erit aliquid ſuperadditum.

Adam. Ocham. Gabr.

Oppoſita ſententia.

III. Secunda ſententia, & communis docet, indiuiduationem metaphyſicè loquendo eſſe aliquid ſuperadditũ naturæ præciſè, ita vt importet gradum entis metaphyſicum contrahentem naturam ad eſſe indiuiduale. Ita inter alios docent Scot. in 1. diſtinc 3. quæſt. 1. Anton. Andreas, Baſſolis, Lychet. & cœteri Scotiſtæ ibid. Rada tomo 2. controuer. 3. artic. 4. concluſ. 9. quamuis Scotiſtæ velint, hoc ſuperadditum diſtingui à parte rei à natura, quod nos in ſuperioribus refutauimus. Præterea Suarez in Metaph. diſput 5. ſect. 2. num. 8. Albertin. tom. 2. principio primo philoſoph. diſput. 1. quæſ. 10. dub 1. Auerſa in Logica quæſt. 9. ſect. 9. & alij quamplures, præſertim ex Recentioribus; atque hæc ſententia eſt proculdubio tenenda, & ideo eam modo explicabimus.

Scot. Anton. Andr. Baſſolis. Lychet. Rada. Suarez. Albert. Auerſa.

t 'conci Indiuiduatio formaliter dicit propriũ gradum entis ſuperadditum naturæ.

IV. Pro explicatione autem dicendum eſt primò Indiuiduationem metaphyſicè ſumptam importare ſuum ſpecialem gradum entis, qui ſuperadditur naturæ metaphyſicæ acceptæ, vt per ipſum determinetur adeſſe indiuiduale certum, & deſignabile. Pro cuius intelligentia ſciendum eſt. Naturam poſſe conſiderari dupliciter, nimirum prout dicit eſſe præciſum, quod conſiſtit in illa combinatione prædicatorum quidditatiuorum, quibus cõſtituitur, & prout eſt immerſa in eſſe entitatiuo. Primò modo importat aliquid communicabile pluribus; ex vi enim ſuæ eſſentiæ non eſt incommunicabilis, ita vt ſit hæc numero deſignabilis, ſed poteſt pluribus communicari, & proinde abſtrahit à quacunque indiuiduali determinatione, atque etiam ab exiſtentia. Et quamuis non habeat in tali ſtatu ita præciſè accepta eſſe reale à parte rei, nihilominus importat eſſe reale, quòd immergitur in eſſe phyſico, quod eſt à parte rei exiſtens, & ſecundùm hoc eſſe reale eſt prior prioritate naturæ ipſa indiuiduatione. Si verò altero modo accipiatur; tunc eſt iam contracta, & incommunicabilis, quia eſſe illud entitatiuum eſt certum, atque deſignabile, & facit, quòd in ipſo natura incommunicabiliter exiſtat: inuoluit enim exiſtentiam, vel actualem, vel poſſibilem,

Duplex acceptio naturæ.

ra-

ratione, cuius dicit eſſe terminum ſingularis actionis; & proinde limitatur id aliquod eſſe ſingulare, & indiuiduũ, quod in ſe inuoluit tum eſſe metaphyſicum naturæ, tum etiam eſſe metaphyſicum indiuiduationis. Indiuiduatio ergo metaphyſicè ſumpta eſt aliquid ſuperadditum naturę primo modo acceptæ: eſt enim gradus entis naturam contrahens ad incommunicabilitatem.

1. ratio.

V. Sic autem explicata concluſio probatur. Indiuiduatio de ſe formaliter conſtituit primum ſubiectum in linea prædicamentali, atque ſi ſit indiuiduatio ſubſtantiæ, de ſecunda ſubſtantia facit primam, ergo de ſe importat aliquid poſitiuum metaphyſicum ſuperadditum naturæ, quod ſit quidam gradus entis concurrens ſimul cum alijs ad conſtitutionem cuiuſcunque entis indiuidui. Quod ſpectat ad antecedens certum eſt, quoniam vltimum ſubiectum in omni coordinatione prædicamentali eſt illud, de quo omnes gradus ſuperiores prædicantur in quid prædicatione directa, & naturali; ipſum vero de nullo alio prædicatur ſaltem prædicatione eiuſdem generis: atque ſi ſit in coordinatione ſubſtantiæ, de nullo prædicatur; prima enim ſubſtantia neque in ſubiecto eſt, neque de ſubiecto dicitur, vt docet Ariſt. cap. de ſubſtantia. Primum autem ſubiectum conſtituitur in ratione primi ſubiecti formaliter per indiuiduationem, nam quidditas præciſa indiuiduatione, ſicuti poteſt pluribus communicari, ita etiam poteſt eſſe in pluribus; atque de ijs prædicari, & propterea non eſt id, quod in qualibet ſerie non poteſt de aliquo prædicari; ſic ſubſtantia ſecunda, quæ importat naturam ſubſtantialem præciſa indiuiduatione poteſt prædicari de prima. Indiuiduatio autem, ſicuti determinat ad hoc eſſe numero, & reddit incommunicabile, ita facit, vt natura non poſſit ſic determinata eſſe in pluribus per modum ſuperioris, & conſequenter, quod ſit illud vltimum, quod collocatur in qualibet linea prædicamentali. Ex antecedenti autem facile colligitur illata conſeqnentia. Primum enim ſubiectum in qnalibet linea prædicamentali, vt tale eſt, dicit peculiarem gradum illius coordinationis; omnis enim deſcenſus, qui fit in coordinatione prædicamentali, fit per nouos gradus ſuperuenientes, quia à ſuperioribus deſcenditur ad inferiora, quæ ſuos peculiares gradus important; vnde cum ab eo, quod de pluribus prædicari poteſt, deſcenditur ad primum ſubiectum illius coordinationis, oportet, vt hic deſcẽſus fiat per nouum gradum entis. Quod præſertim verum eſt, quia deſcenditur à communicabili ad incommunicabile, vnde neceſſe eſt, vt adſit aliquis gradus entis ſuperadditus naturæ communicabili, in quo incommunicabilitas fundetur. Atque cum primum ſubiectũ collocetur in coordinatione prædicamentali tanquam quid diſtinctum à natura communi, & tanquam quid inferius, qnod in prædicatione ſubijcitur naturæ communi, ex hoc neceſſe eſt, vt dicat peculiarem gradum entis poſitiuum ſuperadditum naturæ, ratione cuius ſe habeat vt quid inferius contradiſtinctum à natura in coordinatione prædicamentali.

Per quid formaliter cõſtituatur primum ſubiectum in linea prædicamentali.

Primũ ſubiectum in linea prædicamentali importa ſpecialẽ gradum entis.

2. ratio.

VI. Secundò probatur. Natura ſecundùm ſe præciſè eſt indifferens ad plura indiuidua, & poteſt ad illa deſcendere per cõmunicationem per modum ſuperioris; per indiuiduationem autem exercetur huiuſmodi deſcenſus, tanquam per terminum communicabilitatis, & deſcendendo contrahitur, atque conſtituitur in ſtatu oppoſito communicabilitati; ergo indiuiduatio, quæ ſeipſa formaliter exhibet huiuſmodi effectum, debet importare gradum entis metaphyſicum ſuperadditum naturæ. Quæ in antecedenti dicta ſunt, non indigent alia explicatione, cum per ſe manifeſta ſint; ex ijs autem omnibus deducitur iſta conſequẽtia, quoniam, ſi natura de ſe eſt indifferens ad plura, oportet, vt habeat ſuum reale determinatiuum, quo ad illa determinetur, qnod neceſſariò erit ipſi ſuperadditum, quandoquidem determinatiuum non poteſt includi in determinabili. Rurſus ſi tanquam contrahibilis deſcendit ad plura per communicationem per modum ſuperioris; oportet cum communicatio ſit realis metaphyſica concedere terminum realem metaphyſicum huius communicationis, & ſimiliter cum illa plura ſint realia, neceſſe eſt, ponere eorundem reale con-

Quid præſtet indiuiduatio naturæ, quomodo ex eſſectibus colligatur, eſſe aliquid ſuperadditum.

ſti-

ſtitutiuum. Indiuiduatio autem eſt illa, quæ terminat communicabilitatem, & per quam conſtituuntur in eſſe indiuidua, ergo cum non diſtinguatur à re indiuidua à parte rei, oportet, vt ſaltem ſit gradus entis metaphyſicus à natura ratione diſtinctus, alioquin non poteſt intelligi, neque quomodo terminet communicabilitatem, neque quomodo conſtituat in eſſe indiuidua. Præterea cum per talem communicationem natura con ſtituatur in ſtatu oppoſito communicabilitati, oportet concedere aliquem gradum entis conſtitutiuum naturæ in tali ſtatu oppoſito ſuo proprio; ſicuti enim ſtatus communicabilitatis debet conſtitui per eſſe indiuiduationis, quod minimè præſtare poſſet, niſi importaret proprium gradum entis poſitiuum ſuperadditum naturæ.

Confir. VII. Atque hinc elicitur valida confirmatio. Cum enim natura de ſe ſit communicabilis pluribus, atque adeo contrahibilis ad illa, non habet eſſe omnino completum, quia licet ſit completa in ratione naturæ, non eſt tamen omnino completa in ratione eſſendi, quia non habet totum id, quod neceſſarium eſt, vt ſit cum ſuo eſſe phyſico à parte rei. Eſſe enim phyſicum, eſt omnino determinatum, & incommunicabiliter ſe habens reſpectu quorumcunque inferiorum, quia nulla habet, ad quæ deſcendere poſſit, & proinde quandiu natura non intelligitur ita determinata, vt poſſit incommunicabiliter ſe habere a parte rei cum ſuo eſſe phyſico certo, & deſignabili, nunquam erit omnino completa in ratione eſſendi. Indiuiduatio autem eſt illa, quæ exhibet formaliter huiuſmodi complementum; nam ita determinat, & complet, vt natura ſe habeat incommunicabiliter, & habeat totum id, quod requiritur ad eſſe phyſicum certum, & deſignabile, quod fieri non poteſt; niſi indiuiduatio importet gradum entis ſuperadditum naturæ. Quod etiam confirmant cœteræ contractiones, quæ fiunt circa rationes ſuperiores; quando enim natura generica contrahitur ad eſſe ſpeciei, quia per talem contractionem perficitur, & completur eſſentialiter; ideo huiuſmodi contractio fit per gradus eſſentiales ſuperadditos naturæ genericæ; ergo quando fit contractio naturæ eſſentialiter completæ, ſed pluribus communicabilis, ita vt trahatur ad eſſe incommunicabi'e, & omnino determinatum, atque completum, debet fieri huiuſmodi contractio per aliquos gradus entis ſuperadditos poſitiuos, quia adhuc natura, ſi non eſſentialiter, ſaltem in ratione eſſendi determinatur, & completur.

(Margin: Natura non eſt omnino cõpleta in ratione eſſendi. — Indiuiduatio poſitiuè complementum in rõne eſſendi.)

VIII. Atque ſi ex natura præciſionis arguere volumus, poſſumus addere tertiam rationem. Natura enim à parte rei, vt pote quia eſt immerſa in entitate phyſica, exiſtit indiuiduata, ita vt quamuis retineat proprium eſſe, commiſceatur tamen cum indiuiduatione in eadem entitate. Poteſt autem intellectus per ſuam virtutem præciſiuam concipere naturam, eam ſeparando ab indiuiduatione, ita vt concipiat illud ſolum, in quo indiuidua conueniunt, & relinquat id, in quo differunt. In hac autem præciſione id, quod relinquitur; dum ſola natura communis concipitur, eſt aliquid reale, quia relinquitur id, per quod formaliter indiuidua differunt: cum autem differant realiter, neceſſe eſt, quòd differant per reale diſtinctiuum, quod importet gradum entis diſtinctiuum eorundem. Quamobrem cum in præciſione relinquatur ſolummodo indiuiduatio, iam indiuiduatio erit huiuſmodi reale diſtinctiuum, & conſequenter importabit gradum entis metaphyſicum ſuperadditum naturæ. Atque in confirmationem addi poteſt prædicatio, qua natura præciſa de ſuis indiuiduis prædicatur. Cum enim de ipſis prædicatur, vt cum dicitur, *Petrus eſt homo*, ſubiectum prædicationis dicit aliquid amplius, quàm dicat prædicatum, quod inde euidenter colligitur, quia idem homo, qui prædicatur de Petro; poteſt etiam prædicari de Paulo, non tamen Petrus poteſt prædicari de Paulo: ex hoc autem fit, quòd Petrus importet aliquod reale, quod non ſit in Paulo: vt enim prædicatio ſit vera, neceſſe eſt, vt id, quod dicit prædicatum ſit in ſubiecto, quare homo, qui prædicatur de Paulo, debet in-

(Margin: 3. ratio. — Indiuiduatio reale diſtinctiuũ indiuiduorum. — Confir. — Vnũ indiuiduũ importat aliquid reale, quod non eſt in alio.)

ipſo reperiri; & ſimiliter etiam debet reperiri in Petro, cum de ipſo etiam prædicetur. Et idcirco cum Petrus importet rationem hominis, quæ etiam prædicatur de Paulo, & nihilominus nequeat prædicari de Paulo, neceſſe eſt, vt præter eſſe hominis, importet aliquid aliud reale, quod non ſit in Paulo; hoc autem non poteſt eſſe aliud, niſi id, in quo diſtinguuntur, nimirum indiuiduatio. Rurſus etiam addi poteſt alia Confir. Stante enim huiuſmodi præciſione, poſſumus definire naturam abſque eo, quòd definiamus indiuiduationem: rurſus etiam concipere poſſumus, & explicare indiuiduationem abſque eo, quòd explicemus naturam, ergo neceſſe eſt, vt tam natura, quàm indiuiduatio importent proprium eſſe, alioquin quomodo ſeorſim explicarentur? Quòd ſi vtraque habet proprium eſſe, iam indiuiduatio importat proprium gradum entis ſuperadditum naturæ. Hinc autem fit, quòd indiuiduatio non ſit de eſſentia naturæ, & conſequenter neque in ipſius definitione explicari debeat.

Alia confirm.

Aliue cō ceptus naturæ, & alius indiuiduationis.

IX. Quartò probatur noſtra concluſio. Et ſuppono, adeſſe talem neceſſariam connexionem inter ſubiectum, & paſſionem metaphyſicam, vt poſito ſubiecto, neceſſe ſit, ponere paſſionem, & econtra poſita paſsione, neceſſe ſit, ponere ſubiectum, à quo conſequatur. Quo poſito ſic conficitur ratio. Certum eſt, vnitatem eſſe paſſionem entis metaphyſicam, & conſequenter ita neceſſariò connexam cum ipſo ex genere ſuo, vt impoſſibile ſit, eſſe ens, & non eſſe vnum, & ſtatim ac concipitur vnitas, debeat etiam concipi ens, cuius ſit vnitas. Rurſus etiam certum eſt, dari vnitatem indiuidualem, quæ eſt omnium maxima: Ex poſitione ergo huiuſmodi vnitatis neceſſaria illatione infertur, concedendam eſſe aliquam radicem, à qua proueniat, quæ importet aliquam rationem entis; vnitas enim ex genere ſuo radicatur in ente. Quæro igitur, quænam ſit huiuſmodi radix. Non poteſt aſſignari natura, nam non eſt proportionatum principium talis vnitatis; vnitas enim indiuidualis eſt ſimul cum incommunicabilitate, ita vt vni tantùm conuenire poſſit, & non pluribus: econtra verò natura fundat communicabilitatem, qua pluribus poteſt communicari. Quòd ſi eſſet radix vnitatis indiuidualis, ſicuti eadem natura eſt in omnibus indiuiduis, ita vna, atque eadem vnitas indiuidualis eſſet in omnibus indiuiduis, quod planè abſurdum eſt, quoniam vnumquodque indiuiduum habet ſuam peculiarem vnitatem indiuidualem. Igitur ponendus eſt aliquis alius gradus entis ſuperadditus naturæ, à quo ſit talis vnitas, & in ipſo conſiſtet ratio formalis indiuiduationis.

Quarta ratio.

Dandus ſpecialis gradus entis, qui ſit radix vnitatis indiuiduatis.

X. Quod etiam confirmatur. Dantur enim genera diuerſa vnitatum, vt enim ait Ariſt. 4. Metaph. tex. 12 *Alia numero, alia genere, alia ſpecie, alia analogia vnum ſunt*; & adeſt etiam conuincens ratio, quia vnitas ex genere ſuo eſt paſſio entis. Quamobrem cum prima ratio vnitatis incipiat in prima ratione entis, prout multiplicantur rationes entis, atque gradus, ita etiam debent multiplicari gradus, & genera vnitatum conſequentium huiuſmodi gradus, ita vt vnitas generica conſequatur gradum genericum, & ſpecifica ſpecificum; ſi enim prima ratio entis non poteſt eſſe ſine prima ratione vnitatis, nec etiam determinata ratio entis poterit eſſe ſine determinata ratione vnitatis. Atque huiuſmodi genera vnitatum important rationes reales metaphyſicas; quia ſicuti radicantur in gradibus entis realibus, ita etiam debent importare vnitates reales, quia ſubiectum reale habet paſſiones reales. Atque dari huiuſmodi diuerſa genera vnitatum realium, inſuper conuincitur, quia dantur realia contraria poſitiua, qualia ſunt calor, & frigus, ſiccitas, & humiditas: & contrarietatis realis non dantur plus, quàm duo prima extrema, in quibus reperiatur adæquata ratio contrarietatis, alioquin ſi eſſent plura, quàm duo, inquiro, an fundarent contrarietatem, vt plura ſunt, & ſic non eſſet vna contrarietas, ſed multiplex, quia pluralitas importat diuerſitatem, diuerſitas autem in fundamentis contrarietatis fundat diuerſam contrarietatem materialiter. Si igitur ſunt tantùm duo, oportet, vt

Confir. Ariſt.

Diuerſa genera vnitatū ſūdātur in diuerſis gradibus entis.

Quælibet contrarietas habet duo tātū prima extrema.

vtrumque ipſorum habeat ſuam vnitatem, atque cum ſit reale debet habere vnitatem realem. Verùm hæc vnitas nō poteſt eſſe indiuidualis, quia cum ſub qualibet contrarietate reperiantur plura indiuidua participantia illam contrarietatem, vt plura alba, & nigra ſub contrarietate albedinis, & nigredinis, oportet dari ex parte primorum extremorum aliquam vnitatem, quæ complectatur ſub ſe diuerſas vnitates indiuiduales, & ideo debet eſſe alia vnitas ab indiuiduali, alioquin qualibet duo contraria indiuidua eſſent prima extrema, & conſequenter non eſſent duo prima extrema contrarietatis, in quibus reperiretur adæquata ratio contrarietatis. Præterea, cum vnitas opponatur diuerſitati, atque diſtinctioni, ad multiplicationem diſtinctionis, debet etiam multiplicari vnitas, quia multiplicato vno oppoſito, debet etiam multiplicari alterum, & proportione ſeruata tale debet eſſe vnum, quale eſt alterum. Cum igitur præter diſtinctionem realem indiuidualem, detur etiam diſtinctio eſſentialis realis, tum generica, tum ſpecifica, quæ prouenit ab intrinſeco rerum phyſicarum, vt pote, quia diſtinguuntur eſſentialiter ex vi illius, quod imbibunt in proprio eſſe phyſico, conſequenter concedenda eſt etiam vnitas eſſentialis realis, quæ conueniat rebus phyſicis ex vi illius quidditatis, quæ in ipſis intrinſecè imbibitur. Hinc autem fit, quòd dentur indiuidua, quæ conueniant à parte rei in natura, quatenus ſunt eiuſdem naturæ, quod abſque vnitate reali eſſentiali non ſalnaretur, quia conuenientia fundatur in vnitate. Rurſus quòd dentur productiones vniuocæ, quæ ſimiliter ſtare non poſſunt, niſi ſit vnitas eſſentiæ in producente, & producto. Similiter etiam, quòd plura obiecta ſub vna ratione obiecti correſpondeant ſingulis potentijs, vt plura colorata potentiæ viſiuæ ſub vna ratione coloris, ſecundùm quam illam ſpecificant, & cum ipſa ſeruant debitam commenſurationem. quomodo autem id contingeret, niſi daretur aliqua vnitas realis, quæ coadunaret omnia illa obiecta in vnicam rationem obiecti? obiectum enim potentiæ realis, prout eſt ſpecificatiuum ipſius, atque adeo prout eſt vnum, debet eſſe reale.

Cōcedē da vnitas realis eſſentialis, ſicuti etiā diſtinctio.

XI. Cum igitur certum ſit, dari plura genera vnitatis fundata in diuerſis gradibus entis; ſanè etiam ſequitur hæc genera vnitatum ſeruare inter ſe quemdam ordinem, ratione cuius vna ſit prior, altera poſterior, ita vt minor vnitas ſit prior cœteris, maior autem omnibus, ſit etiam omnium poſterior. quem ordinem tradidit etiam Ariſt. in illo tex. 12. lib. 5. Metaph. inquiens: *Semper autem poſteriora ſequuntur præcedentia, vt puta quæcunque numero ſpecie quoque vnum ſunt, quæcunque verò ſpecie, non etiam numero, ſed genere cuncta vnum ſunt; quæcunque etiam ſpecie; quæcunque autem genere, non omnia ſpecie, ſed ſecundùm analogiam; quæcunque verò analogia vnum, non omnia genere.* Atque huiuſmodi ordo conuincitur ex gradibus entis, quoniam paſsiones ſeruant inter ſe eumdem ordinem, quem ſeruant ſubiecta, at gradus entis ita ad inuicem ſe habent, vt vnus ſit prior, alter verò poſterior, vt patet ex coordinatione prædicamentali, atque ille, qui vniuerſalior eſt, ſit prior, qui verò minus vniuerſalis ſit poſterior, ergo etiam vniuerſalior vnitas, quæ eſt etiam minor cœteris, vt pote quia plura complectitur, erit prior, minus antem vniuerſalis erit poſterior; quia cum ſit omnium maxima vnitas, vnicum tantùm complectitur. Ex regula quoque prioritatis, & poſterioritatis idem conuincitur, nam, vt docet Ariſt. in Poſtprædicam. cap. de Priori. Illa ſunt cæteris priora, quibus poſitis non eſt neceſſe alia ponere, nec ab ipſis valet ad iſta conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam: e contra verò illa ſunt poſteriora, quæ alia ſupponunt, & ipſis poſitis neceſſe eſt alia ponere. Verùm poſita vnitate generica non eſt neceſſe ponere ſpecificam, & indiuidualem, nec poſita ſpecifica, neceſſe eſt ponere indiuidualem, quia ſi aliqua ſunt vnum genere, non ſunt neceſſariò vnum ſpecie, aut indiuidualiter; neque ſi ſunt vnum ſpecie, ſunt etiam vnum indiuidualiter, & ideo vnitas generica eſt prior ſpecifica, & ſpecifica indiuiduali. Econtra vero ſi

Ordo prioris, & poſterioris in vnitatibus.

Regula prioritatis, & poſterioritatis.

ſunt vnum indiuidualiter, ſunt etiam vnum ſpecificè, & genericè, & rurſus quæ ſunt vnum ſpecifice, ſunt etiam vnum genericè, & proinde vnitas indiuidualis eſt poſterior ſpecifica, & ſpecifica generica. Et quamuis inter has vnitates nòn adſit diſtinctio à parte rei, quatenus ſunt in eadem entitate, adeſt tamen fundamentum diſtinctionis, quod ſufficit, vt poſsit intellectus eas diſtinguere; atque de ipſis philoſophari, tanquam ſi eſſent diſtinctæ; nec in hoc aliter de ipſis ſentire, ac natura earundem exigat: vnde dum ponit inter ipſas hanc prioritatem, & poſterioritatem, ſicuti concipit veras rationes metaphyſicas, ita etiam tribuit ipſis id, quod ex natura ſua exigunt? Quamobrem huiuſmodi prioritas, & poſterioritas eſt realis metaphyſica conueniens naturæ metaphyſicæ harum vnitatum.

nitas inor umera- ,& qua s. XII. Ex hoc porrò diſcurſu, quem in confirmationem præcedentis rationis adduximus, elicitur primò, dari vnitatem realem, quæ ſit minor indiuiduali, & quæ ſit imbibita in eſſe phyſico rerum indiuidualium, & quamuis non ſit diſtincta à parte rei ſecundùm eſſe phyſicum, exhibere tamen fundamentum diſtinctionis, ita vt ex natura ſua ſit diſtinguibilis ſecundùm eſſe metaphyſicum, atque quando diſtinguitur, retineat adhuc propriam naturam metaphyſicam. Rurſus deducitur, hanc vnitatem habere ſuum fundamentum, à quo originetur, & ſicuti iſta vnitas ex eo, quòd eſt minor vnitate indiuiduali, eſt etiam prior ipſa, quantum eſt ex natura ſua, ita etiam principium ipſius debet eſſe natura ſua prius principio vnitatis indiuidualis; huiuſmodi autem principium non poteſt eſſe aliud, quàm eſſentia, ſeu natura indiuidui, quam habet communem cum cœteris, quia ſicuti vnitas iſta eſſentiæ eſt communis, ita etiam debet fundari in eo, quod eſt commune, nempe in eſſentia. Vnde concludendum eſt, naturam cum ſua vnitate, quantum eſt de ſe, non eſſe indiuiduam, ſed eſſe priorem indiuiduatione, quia poteſt haberi conceptus proprius ipſius abſque eo, quòd concipiatur indiuiduatio, & quia habet ſuam propriam vnitatem, quæ natura ſua prior eſt vnitate indiuiduali, & ideo non poteſt habere aliã vnitatem ſibi propriam, quam originet, quia vnumquodque ens vnicam tantùm vnitatem ſibi propriam originat; vnde debet concedi alius gradus entis, & qui ſit prncipium vnitatis indiuidualis, & qui determinet naturam, vt ſit indiuidua; qui neceſſariò ſecundùm eſſe metaphyſicum erit quid ipſi ſuperadditum.

XIII. Secundò dicendum eſt. Si conſideretur natura, prout eſt immerſa in eſſe phyſico, ſiue ſit in ſtatu actualis exiſtentiæ, ſiue in ſtatu poſſibilitatis, tunc indiuiduatio metaphyſicè loquendo nihil propriè ſuperaddit, ſed dicit ſolum inadæquatum conceptum ipſius. 2. concl. Quando indiuiduatio nihil ſuperaddat naturæ. Pro cuius intelligentia ſciendum eſt, quòd aliud eſt loqui de indiuiduatione, prout eſt quædam vnitas omnium maxima, & aliud prout eſt quidam gradus entis determinatiuus naturæ communis. Primo modo nedum ſuperaddit aliquid propriè reſpectu naturæ phyſicè, ſed neque reſpectu ſui gradus, à quo conſequitur, quia vnitas ex genere ſuo non diſtinguitur adęquato conceptu ab ente, à quo conſequitur. Secundo autem modo, licet diſtinguatur à natura metaphyſicè accepta, & ſit aliquid ſuperadditum, non tamen diſtinguitur, aut eſt aliquid propriè ſuperadditum reſpectu naturę phyſicè acceptæ, ſeu à natura immerſa in entitate phyſica. Vbi aduertendũ eſt, quòd entitas phyſica conſiderari poteſt, & ſecundùm eſſe adæquatum, & ſecundùm inadæquatum: primo modo dicit totum id, quod in ſeipſa inuoluit, & eſt fundamentum omnium prædicatorum, & formalitatum, quæ tribui poſſunt: omnia enim, quæ cuicunque rei cõueniunt, in eiuſdem phyſica entitate immerguntur; & proinde entitas phyſica habet veluti in concretione omnes formalitates. Secundo modo poteſt diuerſa importare iuxta diuerſos conceptus inadæquatos, qui de ipſa formari poſſunt; & præcipuè conſiderari poteſt ſecundùm pręciſam rationem entitatis, quæ ſe habeat veluti ratio quædam coadunans in idem eſſe, & ponens in concretione omnia prędicata quidditatiua, & omnes formalitates, quę cuicunque rei conueniunt; indiuiduatio ergo metaphyſicè accepta non ſuperaddit aliquid entitati phyſicæ naturæ ſecun-

dùm

dùm eſſe adæquatum, ſed importat tantùm conceptum inadæquatum imbibitum in eſſe inadæquato. Huiuſmodi autem conceptus eſt ratio illa entis ita determinans,& coadunans in vnum cęteras formalitates,vt trahat ad eſſendũ incommunicabiliter: qui quidem conceptus nihil aliud eſt propriè,quàm formalitas entitatis phyſicæ, non quidem adæquatæ, ſed prout eſt ratio trahens eſſentiam ad eſſe phyſicum.

Qualiter indiuiduatio nõ ſit quid ſuperadditum entitati phyſicæ, & qualiſnã conceptus inadęquatus ipſius

XIV. Sic autem explicata concluſio non indiget ferè probatione, nihilominus explicatur. Cum enim vnaquæque res phyſica ſit ex ſe indiuidua, & ita incommunicabiliter ſe habeat, vt ſeparetur à quocunque alio indiuiduo, impoſſibile eſt, quòd formalitas indiuiduationis ſit quid ipſi ſuperadditum; ſed quem admodum effectus formalis indiuiduationis eſt in ipſa imbibitus, ita etiam debet imbibi ratio formalis indiuiduationis; & ſicuti cuicunque rei ex vi ſui eſſe phyſici repugnat alteri communicari per modum ſuperioris, ita etiam ex vi eiuſdem neceſſe eſt, vt habeat formalem incommunicabilitatem, atque adeo formalem rationem indiuiduationis, quia indiuiduatio eſt illa, quæ confert huiuſmodi incommunicabilitatem. Poteſt nihilominus in hoc eſſe phyſico diſtingui cõceptus proprius indiuiduationis, qui importabit adæquatam rationem indiuiduationis, ſed inadæquatè ipſam entitatem, quatenus ſcilicet eſt ratio quædam trahẽs eſſe naturæ ad eſſe phyſicum, natura enim, quã tùm eſt ex vi ſuæ eſſentiæ, ſicuti non eſt in ſtatu proximo, vt poſſit exiſtere, ſed quid communicabile pluribus, in quibus poteſt exiſtere, ita etiam non eſt indiuidua, ſed ſolùm poteſt indiuiduari; ſtatim autem, ac intelligitur immerſa in eſſe phyſico, ſiue exiſtenti, ſiue poſſibili, ita intelligitur determinata, & coarctata, vt incommunicabiliter ſe habeat, atque adeo indiuidua ſit; entitas enim phyſica, ex eo, quòd phyſica eſt, nequit per modum ſuperioris pluribus communicari, vnde per quod formaliter natura communis indiuiduatur, per id etiam trahitur ad eſſe phyſicum, at per quod trahitur formaliter ad eſſe phyſicum, per id etiam indiuiduatur, quia ſicuti indiuiduatio complet naturam communem in ratione eſſendi, ita etiam conſtituit formaliter in eſſe phyſico, cum eſſe phyſicum non ſit aliud, quàm eſſe completum in ratione eſſendi.

Quomodo indiuiduatio intrinſeca rei indiuiduæ.

XV. Ex his verò, plura deducuntur, quæ pro explanatione quarundam difficultatum, quæ fieri poſſent, inſeruiunt. Et primò quidem, quomodo indiuiduatio non ſit eſſentialis rei indiuiduæ, quia licet intrinſeca ſit entitati indiuiduæ, non eſt tamen intrinſeca naturæ metaphyſicè conſideratæ, ſed quid ipſi ſuperadditum, quod ſufficit, vt non ſit eſſentialis rei indiuiduæ; cum enim conſiſtere poſſit eſſentia abſque indiuiduatione, manifeſtè concluditur, indiuiduationem non eſſe eſſentialem rei indiuiduæ. Rurſus colligitur, quomodo faciat differre intrinſecè, cum enim intrinſeca non ſit eſſentiæ, ſed tantùm entitati, ideo non facit differre intrinſecè eſſentialiter, ſed tantùm intrinſecè entitatiuè.

Indiuidua quomodo differant a parte rei

Quod ſi obijcias, indiuidua à parte rei non differre in natura, differre autem in indiuiduatione, & pro nde indiuiduationem eſſe aliquid ſuperadditum naturæ exiſtenti, atque adeo phyſicè acceptæ; reſpondetur, indiuidua non differre à parte rei in natura, ſi natura præcisè accipiatur ſecundùm eſſe eſſentiale; differre tamen, ſi entitatiuè conſideretur, quia entitas illa indiuiduorum ſingulorum, habet aliquid, ſecundùm quod conuenit cum ſimili entitate alterius indiuidui, & aliquid ſecundùm quod differt; vnde ſequitur, indiuiduationem eſſe aliquid ſuperadditum ſolùm reſpectu naturæ præcisè acceptæ, non autem prout eſt immerſa in entitate.

Indiuiduatio non ſupponit potentiam ſingularẽ

XVI. Inſuper colligitur. Quomodo indiuiduatio, quamuis de ſe ſit ſingularis *vt quo*, non debeat ſupponere potentiam, ſeu naturam, quam actuat, ſingularem; licet enim actus ſingularis præſupponat potentiam ſingularem, hoc tamen tantùm verum eſt de actu, qui diſtinguitur à potentia à parte rei, non autem de actu metaphyſico, qui cum eadem potentia identificatur, & qui eſt contractiuus ipſius; cum enim debeat contrahere naturam communem ad eſſe ſingulare, neceſſe eſt, vt interueniat improportio ſingularitatis, & communitatis, & quòd actus ſit ſingularis vt quo, natura verò communicabilis pluribus;

alio-

alioquin ſi natura quoque eſſet ſingularis, quomodo ſaluaretur, quòd natura communis contraheretur ad eſſe ſingulare? ſic etiam differentia, quæ contrahit genus, non eſt eiuſdem latitudinis cum ipſo. Hinc etiam, quãuis indiuiduatio vnius indiuidui ita illi conueniat, vt repugnet alteri eiuſdem ſpeciei, non debet ſupponere diſtinctionem indiuiduorum; ſed illam cauſare, nam non ita conuenit vni, vt repugnet alteri, antequam intelligatur conſtitutum in eſſe indiuidui, ſed poſtquam conſtituta ſunt indiuidua; & ideo non eſt neceſſe, quòd præſupponat diſtinctionem indiuiduorum, ſed quòd cauſet.

Quomodo indiuiduatio vnius indiuidui repugnet alteri.

XVII. Rurſus deducitur. In quolibet ſuppoſito tot eſſe indiuiduationes, quot ſunt entitates phyſicæ: ſicuti enim quælibet entitas phyſica habet ſuam propriam quidditatem, quæ eſt communicabilis pluribus; ita etiam habet ſuam propriam indiuiduationem qua illa quidditas communis determinatur ad tale eſſe indiuiduale. Verùm eo pacto, quo plures entitates coaleſcunt in vnicum totale eſſe, ita etiam indiuiduationes coaleſcunt in vnicum totale indiuiduum. Hinc quando partes continui, aut vniuntur, aut ſeparantur, vniuntur etiam, & ſeparantur indiuiduationes, quia ſunt identificatæ in ipſa entitate partium, & ſicuti partes habent ex natura ſua, quòd poſſint ſeparari, & vniri: ita etiam ipſarum indiuiduationes; ſequuntur enim naturam rei indiuiduæ. Quòd ſi denique quæras, an hæc indiuiduatio ſit aliquid accidentale, an verò eſſentiale: iam ex dictis reſpondetur; eſſe vltimum gradum entis, quo vnaquæque res vltimò completur in ſuo eſſe: & phyſicè loquendo eſt accidens, ſi entitas indiuidua ſit accidens; ſubſtantia verò, ſi entitas indiuidua eſt ſubſtantia: metaphyſicè verò reſpectu eſſentiæ non eſt propriè accidens, quia non ſupponit rem conſtitutam in ſuo eſſe, neque contingenter vnitur, ſe habet tamen ad modum accidentis, quemadmodum ſe habet differentia reſpectu generis: non facit tamen differre accidentaliter, ſed indiuidualiter, quod eſt peculiare genus differentiæ, quia nimirum exercet rationem indiuiduationis, non autem accidentis.

Indiuiduationes partium in continuo inuicem vnibiles.

An indiuiduatio ſit aliquid accidentale.

Inter naturam, & indiuiduationem reperiri perfectam præciſionem.

SECTIO II.

I. CVm indiuiduatio importet ex dictis gradum entis, quo natura communis contrahitur, qui quidem, ſi natura præciſè accipiatur, eſt quid ipſi ſuperadditum; hic ſtatim inſurgit dubitatio, an inter hunc gradum indiuidualem, & naturam præciſè acceptam interueniat perfecta præciſio, ita vt per intellectum poſſit concipi natura abſque eo, quòd vllo modo concipiatur indiuiduatio, & e contra indiuiduatio abſque natura, an verò interueniat tantùm imperfecta præciſio, ita vt dum concipitur natura, concipiatur implicitè indiuiduatio, & e contra. Reſolutio enim huius difficultatis plurimum conferet ad intelligendam naturam indiuiduationis.

II. Auerſa in Logica quæſt. 9 ſect. 11. & 12. contendit, interuenire tantùm imperfectam præciſionem: vult enim, quòd quælibet determinata indiuiduatio, qualis eſſet Petreitas, formaliter, & intrinſecè dicat ipſam naturam: & ſimiliter quando dicitur homo in communi, aut quælibet alia natura, non debet intelligi natura ita præciſa, vt ſit extra rationem indiuiduationum tanquam pars quædam indiuiduorum, ſed quòd inuoluat in ſe totum eſſe indiuiduorum, dicens implicitè totum eſſe ipſorum. Et hinc infert, idem eſſe dicere hominem, ac hominem ſingularem, ſumendo ſingularitatem in communi, prout præſcindit ab hac, vel illa ſingularitate. Affert autem pro hac ſua ſententia Ariſt. qui 3. Metaph. tex. 3. ait: *Idem enim vnus homo, & ens homo, ac homo, & non ſignificat diuerſum aliquid ſecundùm dictionem repetitam, ideſt homo, & homo, & vnus homo.* Deinde ſi natura perfectè præſcinderet ab indiuiduatione, indiuiduatio quoq; vt ſic deberet perfectè præſcindere à tali, & tali indiuiduatione cum non minus indiuiduationes conueniant in ratione indiuiduationis vt ſic, quàm indiuidua in ratione naturæ. Hoc autem non poteſt admitti, alioquin deberent dari aliæ differentiæ indiuiduales, quæ contraherent rationem indiuiduationis vt ſic, quæ rurſus

Sententia Auerſæ.

Ariſt.

con-

conuenirent in ratione indiuiduationis, quæ perfectè præſcinderet, & ſic progrederetur in infinitum. Rurſus concedendum eſſet coordinatio indiuiduationum, ſicuti conceditur graduum eſſentiæ, nam indiuiduationes vnius ſpeciei non conueniunt ſolùm in ratione indiuiduationis vt ſic, ſed etiam in ratione indiuiduationis talis naturæ, verbi gratia indiuiduationes naturæ humanæ in eo, quòd ſint indiuiduationes humanæ naturæ, in quo diſ ſcrunt ab indiuiduationibus naturæ brutorum: ſimiliter etiam omnes indiuiduationes eorum, quæ conueniunt in aliquo genere, habent etiam inter ſe conuenientiam genericam, vnde omnes indiuiduationes ſubſtātie ſunt ſubſtantiales, omnes indiuiduationes accidentium ſunt accidētales, omnes indiuiduationes rerum materialium ſunt materiales, & omnes indiuiduationes rerum ſpiritualium ſunt ſpirituales: & ideo ratione harum conuenientiarum concedenda eſſet propria coordinatio indiuiduationum, in qua darentur gradus ſuperiores, intermedij, & infimi, quod tamen abſurdum eſt. Denique quando dicitur ſingularis homo in cōmuni, qui prædicari poteſt de ſingulis hominibus in particulari, non intelligitur addi nona formalitas ſupra ipſam naturam humanam, quia homo reali ter poſſibilis non eſt, niſi ſingularis, nec eſt aliqua neceſſitas ponendi hanc formalitatem ſuperadditam. Deinde indiuiduum determinatum deberet addere aliam formalitatem, qua determinaret ſingularem hominem vt ſic, quod tamen fieri non poteſt, quia non poteſt addi ſingularitas ſupra ſingularitatem, vnde concludendum eſt, quòd ſingularitas non addat ſupra naturam aliquam formalitatem perfectè præciſā.

Oppoſita ſententia. III. Nihilominus tamen communis ſententia eſt in oppoſitum; aſſerit enim, ita indiuiduationem aliquid ſuperaddere naturæ, vt perfectè ab ipſa diſtinguatur diſtinctione rationis, atque adeo inuicem perfectè præſcindant, & id non ſolùm docent Scotiſtæ, cum inſuper ponant diſtinctionem ex natura rei, ſed etiam Scotus, qui non aliam diſtinctionem ponit inter naturam, & hæcceitatem, quàm rationis cum perfecta præciſione proueniente ex natura ipſarum formalitatum, quatenus adeſt fundamentum, vt poſſint diſtingui, vt patet ex ijs, quæ habet in 2. diſt. 3. quæſt. 6. & nos ſupra retulimus diſp. 40. ſect. 2. num. 1. Præterea Fonſeca 5. Metaph. cap 6. quæſt. 5. ſect. 3. in reſponſione ad 1. obiectionem, & Suarez in Metaph. diſp. 5. ſect. 2. num. 16. & ſequentib. Albertin. in ſuis Corolar. Principio 1. philoſoph. tom. 2. diſp. 1. quæſt. 10. dub. 1. & quamplures alij Recentiores; atque hanc ſententiam veram exiſtimo: vnde pro reſolutione difficultatis. Scot. Fonſeca Suarez Albert.

Concl. Inter naturā, & indiuiduationē adeſt adæquata præciſio. IV. Dicendum eſt. Naturam ita poſſe præſcindi ab indiuiduatione, vt interueniat adæquata diſtinctio rationis cum mutua præciſione perfecta, qua & natura perfectè præſcindat ab indiuiduatione, & è contra indiuiduatio à natura. Pro cuius intelligentia aduertimus. Diſtinctionem rationis, quam format intellectus etiam cum fundamento in re, non cadere ſupra obiectum, prout in ſe, & ſecundùm eſſe reale conſideratum, ſed ſolùm ſupra obiectum, prout intellectui obijcitur; ita vt diſtinctio illa ſolùm diſtinguat in obiecto, prout attingitur ab intellectu. Conſiſtit autem in hoc diſtinctio, quòd intellectus verſetur circa vnam aliquam entitatem, & tamen non attingat totum id, quod dicit illa entitas, ſed tantùm aliquid de ipſa, & aliquid non attingat; cum enim illa entitas cum aliquibus conueniat, & ab aliquibus differat, & habeat diuerſas habitudines, poteſt intellectus vnam tantùm habitudinem, aut differentiam, aut conuenientiam attingere, non concipiendo reliquum eſſe illius; aut ex aliquo alio capite concipere poteſt ſolùm partialiter eſſe talis rei. Diſtinctio autem perfecta, & præciſio adæquata tunc contingit, quando in eſſe obiectiuo adeſt vnum ſine altero, ita vt intellectus ſecundùm id, quod obijcitur, vnum omnino ſeparet ab alio, quod tunc contingit, cum concipit aliquam formalitatem obiecti nullo pacto alteram concipiendo. Quomodo cōtingat diſtinctio rationis.

1. ratio. V. Hoc autem præmiſſo probatur concluſio. Quando adſunt diuerſæ formalitates, quarum vna poteſt conſiſtere in ſuo eſſe in ordine ad eſſe obiectiuum ſine alia, tunc poteſt intellectus vnam concipere nihil omnino cogitando de alia, quia in tantum cogeretur

de alia cogitare, in quantum illa, quam intendit concipere non poſſet ſine ipſa, in ſuo eſſe ſubſiſtere. Et quia quò ad eſſe obiectiuum debemus proportionaliter philoſophari ad eſſe reale, ſicuti quando aliquid poteſt conſiſtere in ſuo eſſe ſine alio, poteſt etiam poni in eſſe ſine ipſo, ita etiam in eſſe obiectiuo quando aliqua formalitas poteſt conſiſtere ſine alia, poteſt etiam concipi ſine ipſa. Hoc autem totum contingit in caſu noſtro, nam intellectus poteſt concipere naturam abſque eo, quòd in illo conceptu concipiat omnino indiuiduationem; & e contra poteſt etiam concipere indiuiduationem abſque eo, quòd aliquo pacto concipiat naturam. Hoc autem patet ex eo, quia quando ſeparatim concipiuntur natura, & indiuiduatio, ita comparantur inter ſe, vt in recto inuicem negari poſſint, & natura non eſt indiuiduatio formaliter loquendo, & indiuiduatio non eſt natura; quando autem vnum tali pacto negatur de alio, neceſſe eſt, vt in eſſe obiectiuo conſiſtat ſine ipſo, & conſequenter interueniat adæquata præciſio, alioquin quomodo poſſet negari de ipſo? impoſſibile eſt enim negationem interuenire ſine ſeparatione; vnde quia idem non poteſt ſeparari à ſeipſo, ideò nec poteſt de ſeipſo negari: & cum negatio ſit malignantis naturæ tollens totum id, ſupra quod cadit, oportet, vt dum tollit communicationem in eſſe, ita vt ſupra ipſam cadat, illam omnino adæquatè tollat; et ideo quando vnum negatur de alio in recto, debet interuenire omnimoda ſeparatio, alioquin cum negatio illam explicet, non poſſet cum veritate adhiberi. Quod confirmari poteſt ex proportione, quam ſeruare debet eſſe obiectiuum ad eſſe reale, quod eſt à parte rei. Quando enim ſecundùm eſſe reale entitatiuum vnum non eſt aliud, neceſſe eſt, vt interueniat omnimoda ſeparatio in eſſe reali entitatiuo, alioquin ſi adeſſet aliqua communicatio, non poſſet ſimpliciter, & abſolutè vnum negari de altero, ergo cum etiam in eſſe obiectiuo vnum negatur de altero abſolutè, & ſimpliciter, neceſſe eſt, vt omnino ſeparata ſint quò ad eſſe obiectiuum.

Quando interueniat adæquata præciſio in eſſe obiectiuo.

Quæ inuicem negantur, inuicem adæquatè præſcindunt.

1. ratio

VI. Secundò argumentari poſſumus ex diuerſitate formalitatum, quas important tum natura, tum indiuidua tio. Quotieſcunque enim adſunt diuerſæ formalitates in eſſe obiectiuo, habent ab intrinſeco ſuo, quòd diſtinguantur inter ſe adæquata præciſione; Vnaquæque enim formalitas habet ſuũ proprium eſſe metaphyſicum, ex vi cuius conſiſtit in indiuiſibili, & includens in ſe id ſolùm, quo formaliter conſtituitur in eſſe, excludit à ſe ex vi ſuæ indiuiſibilitatis quicquid non pertinet ad ipſius conſtitutionem; ita vt nihil includere poſſit, quod non ſit formaliter ipſa, aut non ſit aliquid ex tranſcendentibus, quæ in omnibus formalitatibus imbibuntur: & quemadmodum vna entitas excludit à ſe omne id, quod non pertinet ad conſtitutionem ſui eſſe entitatiui, ita etiam vnaquæque formalitas excludit à ſe, quicquid non pertinet ad conſtitutionem ſui met eſſe formalis, & proinde interuenit inter vnam, & aliam adæquata diſtinctio, & perfecta præciſio. Verùm & natura, & indiuiduatio habent ſuas proprias formalitates, & impoſſibile eſt, vnam pertinere ad conſtitutionem alterius; vnde neceſſe eſt, vt inuicem in eſſe obiectiuo perfectè præſcindant, quando tanquam diuerſæ concipiuntur. Quod autem ex natura ſua importent diuerſas formalitates, facilè vnuſquiſque concedet, ſi proprium eſſe naturæ, & indiuiduationis conſiderabit: natura enim formaliter dicit id, quo vnaquæque res in eſſe eſſentiali conſtituitur; indiuiduatio verò non ſpectat ad eſſentiam rei, vnde cum in vnoquoque indiuiduo ſit natura, & eiuſdem propria indiuiduatio, poſſunt in ipſo hæ duæ rationes formales diſtingui. Rurſus natura eſt ratio formalis, per quam vnum indiuiduum conuenit cum alio, & ponit vnitatem eſſentiæ inter eadem indiuidua; indiuiduatio verò eſt ratio formalis, per quam vnum indiuiduum diſtinguitur ab alio. Præterea natura non multiplicatur ſecundùm eſſe naturæ in indiuiduis; indiuiduatio verò multiplicatur ſecundùm eſſe indiuiduationis. Inſuper indiuiduatio eſt ratio formalis incommunicabilitatis, reddens incommunicabile pluribus per modum ſuperioris: natura verò importat aliquid, quod poteſt pluribus communicari. Natura eſt principium & radix

Diuerſitas formalitatũ ponit præciſionem adæquatam.

Natura, & indiuiduatio diuerſæ formalitates.

dix operationum; vnde videmus in indiuiduis eiuſdem naturæ adeſſe etiam eaſdem operationes; indiuiduatio autem non eſt radix operationum; nec paſſiones ab ipſa conſequuntur, quemadmodum conſequuntur ab eſſentia. Hæ autem, atque aliæ huiuſmodi diuerſitates indicant diuerſam formalitatem naturæ, & indiuiduationis.

VII. Et pro confirmatione huius rationis addere poſſumus id, quod communiter vſurpari ſolet, nimirum indiuiduationem non eſſe de eſſentia alicuius rei creatæ, diſtinguimus enim inter Deum, & creaturas in hoc quoque, quòd Deus ſit eſſentialiter ſingularis, ita vt ſingularitas imbibatur in eiuſdem eſſentia: creaturæ verò non ſint eſſentialiter ſingulares, & proinde ſingularitas non imbibatur in earumdem eſſentia, quòd ſi quis contendat, ſingularitatem eſſe de eſſentia ſubſtantiarum ſeparatarum, quales ſunt angeli; hoc ſaltem concedat, neceſſe eſt in rebus materialibus; cum enim natura ſit pluribus communicabilis, non poteſt eſſe eſſentialiter indiuidua, & ſingularis, alioquin non poſſet pluribus communicari, ſicut neque communicari poteſt diuina, ſi loquamur non de perſonis, ſed de indiuiduis eiuſdem naturæ, non enim ſunt plures Dij. Quòd ſi in materialibus indiuiuiduatio non eſt de eſſentia naturæ, neque etiam in ſpiritualibus erit de eſſentia, quia iam habet ex genere ſuo, quòd non ſit conſtitutiua naturæ, ſed ſupponat naturam conſtitutam: in materialibus enim non ex eo, quòd ſit talis indiuiduatio, ſed ex eo, quòd indiuiduatio eſt, ſupponit naturam conſtitutam in eſſe naturæ, & proinde ſemper debet præſupponere naturam conſtitutam in eſſe naturæ loquendo in creatis, in quibus ſingularitas eſt eiuſdem rationis, & exhibens eumdem effectum formalem. Cum igitur indiuiduatio non ſit de eſſentia naturæ, manifeſtè colligitur, aliam eſſe formalitatem naturæ, & aliam indiuiduationis: natura enim habet ſuum proprium eſſe formale, in quo nullo pacto inuoluit indiuiduationem; vnde alia erit formalitas naturæ, & alia indiuiduationis. Quod etiam manifeſtũ fit ex diuerſo conceptu, quem formamus de natura, & indiuiduatione, experimur enim nos aliquid omnino diuerſum concipere, quando formamus conceptum de natura, & quando formamus de indiuiduatione, & nihil de eſſe naturæ concipere, quando concipimus indiuiduationem, nec aliquid de eſſe indiuiduationis, quãdo concipimus naturam. Vnde concludẽdum eſt, naturam, & indiuiduationem importare diuerſas formalitates, & proinde in eſſe obiectiuo inuicem adæquatè præſcindere.

Ind'uiduatio in creatis nõ eſt de eſſentia naturæ.

VIII. Tertiò quoque argumentari poſſumus. Natura ſe habet vt contrahibilis reſpectu indiuiduationis, indiuiduatio autem vt contractiua naturæ: & hoc eſt per ſe euidens, nec in dubium reuocari poteſt, quoniam natura eſt pluribus communicabilis, & in pluribus reperitur: indiuiduatio verò eſt propria cuiuſcunque indiuidui, & contrahit, atque limitat naturam, vt ſit hæc numero. De ratione autem contrahibilis eſt, vt habeat quamdam maiorem latitudinem extenſiuam ſuo contractiuo, & conſequenter contractiuum minus pateat, quàm contrahibile: hinc quia genus contrahitur per differentias, latius patet, quàm quælibet differentia; & quamuis cum omnibus adæquetur, reſpectu tamen vnius cuiuſque ſe habet vt vniuerſalius. Rurſus contrahibile ſe habet vt quid communicabile reſpectu contractiui, contractiuum verò eſt id, quod terminat communicationem, & ſi ſit vltima communicatio, qualis eſt illa, qua natura communicatur indiuiduis, contractiuum ſe habet vt quid incommunicabile, vt quo, & ita terminat naturam, vt ſimul conſtituat in eſſe incommunicabili, vnde interuenit quædam oppoſitio fundata in communicabilitate, & incommunicabilitate. Ex hoc autem deducitur, quòd natura, & indiuiduatio debeant in eſſe obiectiuo inuicem adæquatè præſcindere. Cõtrahibile enim ex natura ſua non poteſt in ſuo eſſe formali imbibere contractiuum, quatenus contractiuum eſt, non ſolùm ratione oppoſitionis, quæ inter vtrumque reperitur, quæ facit, vt vnum alterum excludat tanquam id, cum quo non poteſt in eſſe communicare, ſecundum quod exerce-

3. ratio.

Qualiter ſe habeat contractiuum, & contrahibile.

Contrahibile ex cludit cõtractiuũ.

tur oppoſitio: ſed etiam, quia contrahibile, vt conſiſtat in ſuo eſſe contrahibili, neceſſe eſt, vt ſit quidem capax contractionis, non tamen illam dicat tanquam in ſeipſo incluſam, alioquin tunc non eſſet contrahibile, ſed contractum: & quemadmodum materia, quia eſt determinabilis per formam, debet quidem eſſe capax illius, non tamen poteſt illam includere in ſuo eſſe entitatiuo, ſic quando vna formalitas eſt contrahibilis per aliam, debet ſolùm eſſe capax illius, non tamen debet illam in ſuo eſſe formali includere: vnde cum natura ſecundùm totum eſſe, quod dicit vt natura, ſit contrahibilis, oportet, vt à toto ſuo eſſe excludat contractiuum. Quod etiam confirmari poteſt. Vel enim natura ex vi ſui eſſe formalis includit indiuiduationem, vel non. Si non includit, iam adeſt perfecta præciſio, quandoquidem ea perfectè præſcindunt, quæ ſe mutuò excludunt. Si verò includit, tunc neceſſe eſt, quòd natura identificet ſibi indiuiduationem, non ſolùm in eſſe reali entitatiuo, ſed etiam in eſſe formali, quia ſibi ipſi formaliter identificat, quicquid includit in ſuo eſſe formali. Hoc autem eſt impoſsibile, nam ſi natura formaliter identificaret ſibi indiuiduationem, oporteret, vt indiuiduatio æquè latè pateret, ac natura, quoniam quicquid natura trahit ad formalem identificationem cum ſeipſa, trahit etiam ad quamdam coadæquationem, cum enim natura conſiſtat in indiuiſibili, nihil poteſt eſſe idem formaliter cum ipſa, niſi cum ipſa totaliter accepta adæquetur. Hoc autem eſt contra naturam indiuiduationis, quia cum ſit contractiua naturæ, non poteſt habere eamdem latitudinem. Nec dici poteſt, vnamquamque indiuiduationem includi in natura, ita vt vnaquęque formaliter identificetur cum ipſa inadæquatè ſumpta. nam licet natura poſſit ſecundùm ſuum eſſe formale inadæquatè ſumpta identificari in eadem entitate cum indiuiduatione, hoc tamen ſolùm contingere poteſt, quando ea, quæ identificantur, veniunt in identificationem entitatiuam ſecundùm ſuum eſſe formale, ita vt extrema identificationis ſint formalitates, & terminus ſit entitas phyſica; at quando terminus idẽtificationis eſt vnum, atque idem eſſe formale ex eo, quòd identificatio eſt formalis, tunc nõ poteſt ſecundùm eſſe inadæquatũ identificari vnum cum alio, quia inter extrema identificationis non ſaluatur formalis diſtinctio, ratione cuius vnum extremum poſſit trahi ad identificationem ſolùm ſecundùm eſſe inadæquatum cũ alio, quia in tantum conſideratur ex parte vnius extremi hæc inadæquata identificatio, in quantum cum ipſa identificatione ſtat aliqua diuerſitas: quòd ſi nulla ſtat diuerſitas, vt contingit, quando identificatio non eſt entitatiua, ſed formalis, tunc identificatio debet eſſe adæquata ex parte vtriuſque extremi, ſic etiam ſi concipiamus aliqua identificari in eſſe entitatiuo, non poſſumus concipere, quòd alterum ipſorum identificetur inadæquatè ſecundùm eſſe entitatiuum, ita vt eſſe entitatiuum ipſius latius pateat, quàm eſſe entitatiuum, in quo identificatur. Quamobrem ſi natura, & indiuiduatio identificantur in eſſe formali, impoſſibile eſt, naturam non identificari adæquatè cum indiuiduatione qualibet.

Natura nõ includit formaliter indiuiduationem.

Quando poſſit cõtingere identificatio inadæquate ex parte vnius extremi.

IX. Rurſus contractiuum debet a ſe quoque excludere contrahibile, niſi forte contrahibile ſit aliquod ex tranſcendentibus, quod debeat imbibi in contractiuo tum ratione ſuæ tranſcendentiæ, tum vt contractum ipſum ſubſiſtat in ſuo eſſe, vt contingit in inferioribus reſpectu entis vt ſic. Verùm ſi contrahibile importet rationem aliquam determinati generis, tunc excluditur omnino à contractiuo. Et ratio eſt, quia vt diximus, contractiuum debet minus latè patere, quàm contrahibile, & dum contrahit ipſum contrahibile, debet illud trahere ad eſſe magis determinatum, quod non poteſt contingere, niſi ipſi ſuperaddat aliquam rationem entis magis determinatam. hoc autem ſtante non poteſt contractiuum inuoluere in ſeipſo contrahibile, alioquin quomodo eſſet determinata ratio entis ſuperaddita alteri rationi entis determinatæ, & ratio minus patens ſuperaddita magis vniuerſali? ſtatim enim, ac intelligitur minus patere, nec habere eamdem latitudi-

Cõtractiuum excludat a ſe contrahibile.

nem

nem cum contrahibili, intelligitur etiam excludere contrahibile ratione huius inæqualitatis in latitudine: quomodo enim poteſt minus vniuerſale cõtinere in ſuo eſſe formali magis vniuerſale? Statim enim ac intelligeretur cõtineri, intelligeretur etiam eiuſdem vniuerſalitatis. Rurſus ſi contractiuum ſit indiuiduatio, vt in caſu noſtro, cum importet rationem formalem incommunicabilitatis, quomodo poteſt continere id, quod eſt formaliter communicabile, vt eſt natura? incommunicabile enim, vt quo, excludit à ſe omnem rationem communicabilitatis, & ideo non poteſt in ſuo eſſe formali inuoluere aliquid, quod communicabile ſit.

4. ratio.

X. Sed adhuc pro confirmatione addere poſſumus aliud non contemnẽdum argumentum. Indiuidua eiuſdem naturæ perfectè conueniunt in ratione naturæ, ita vt nullam omnino diuerſitatem ſecundùm eſſe naturæ ſortiantur. econtra verò in eſſe indiuiduali omnino diſtinguuntur, ita vt indiuiduatio ſolùm exerceat rationem diſtinctiuam. Hinc ergo fit, vt poſſit intellectus concipere id ſolum, in quo conueniunt; & poſtea altero conceptu concipere id ſolum, in quo diſferunt; ratio enim conuenientiæ, & ratio diſtinctionis ſunt motiua ſufficientia, vt poſſit diſtinctè concipi & ratio, quæ fundat conuenientiam, & ratio, quæ ponit diſtinctionem. Hinc autem intellectus in eſſe obiectiuo per vnicum conceptum habebit tantùm eſſe naturæ; per alterum ſolùm eſſe indiuiduationis; id enim tantùm eſt obiectiuè in intellectu, quod ab ipſo attingitur; quod verò non repræſentatur, nullo modo eſt in eſſe obiectiuo, quia res reales trahuntur ad eſſe obiectiuum à conceptu formali, quatenus per ipſum repræſentantur. Cum autem intellectus concipit ſolum id, in quo indiuidua conueniunt, conceptus formalis repræſentat ſolam naturam, non enim intellectus intelligit indiuiduationem: cum verò concipit indiuiduationem, conceptus formalis non repræſentat naturam, vt pote quia intellectus illam non intelligit. Ex quo concluditur, indiuiduationem, & naturam ſecundùm proprias rationes inuicem adæquatè præſcindere, cum vna concipiatur abſque eo, quòd concipiatur altera.

Natura concipi poteſt ſine indiuiduatione, & econtra.

Ad rationes Auerſæ.

XI. Et rationibus Auerſæ facilè ſatisfieri poteſt. Auctoritas enim Ariſt. ipſi non fauet: in eo enim ſenſu intendit ſolùm docere; Vnitatem non addere aliquid ſupra conceptum adæquatum illius entis, quod eſt vnum, & ideo dicit, quòd idem eſt, *Ens homo, & vnus homo*, nimirum homo vt ſic, & homo vnus vnitate eſſentiali naturæ humanæ; & homo indiuiduus, atque homo vnus indiuidualiter, & nos quoque id ſuo loco docuimus, & in ſuperioribus diximus, quòd licet indiuiduatio ſit quid additum ſupra adæquatum conceptum naturæ, vnitas tamen indiuidualis non eſt quid ſuperadditum conceptui adæquato indiuiduationis: vnde non intendit Ariſt. indiuiduationem non eſſe quid ſuperadditum naturæ. Ad ſecundum negatur ſequela; non enim ex eo, quòd natura præſcindit ab indiuiduationibus, debet indiuiduatio quoque præſcindere à tali, & tali indiuiduatione, quia vt oſtendemus ſectione ſequenti, vna indiuiduatio non conuenit cum alia in ratione indiuiduationis, ſicut vnum indiuiduum conuenit cum alio in ratione naturæ. Hinc ad tertium quoque negatur, concedendam illam coordinationem indiuiduationum, quia non dantur illæ conuenientiæ, quibus inter ſe conueniant indiuiduationes eiuſdem naturæ genericæ, & indiuiduationes eiuſdem naturæ ſpecificæ, & cum dicitur, conuenire in eo, quòd ſint indiuiduationes ſubſtantiales, aut naturæ humanæ, non aſsignatur aliqua conuenientia iiſdem intrinſeca, ſed tantùm in connotato, nempe in natura, quam indiuiduant; dicuntur enim indiuiduationes ſubſtãtiales, quia indiuiduant ſubſtantiam, & indiuiduationes naturæ humanæ, quia illam indiuiduant, & ſic de reliquis, quod non ponit in ipſis aliquam conuenientiam intrinſecam; ſed ſolùm dicit eamdem naturam. Neque ratione intrinſecæ connotationis eiuſdem naturæ habent aliquam intrinſecam conuenientiam, nam quælibet natura connotatur, ſeu terminat connotationem indiuiduationum ſecundùm eamdem rationem

Ariſt. illuſtratus Vnitas non eſt quid ſuperaddi tũ enti.

Cur nõ detur coordinatio indiuiduationum.

Cõueniẽtia indiuiduationum eſt ſolum in cõnotato.

nempe indiuiduabilis. Ad quartum reſpondetur, per ſingularem hominem in communi intelligi debere hominem vt ſic cum ſingularitate, ſeu indiuiduatione ſuperaddita, non tamen in communi ſumpta, quia non datur, vt dicemus, ſed cum determinata hac, vel illa diſiunctiuè, & ideo non eſt concedenda alia ratio ſingularitatis, quæ ſingularitati ſuperaddatur, quia in tantum eſſet concedenda, in quantum daretur ſingularitas vt ſic præciſa. Neceſſitas autem ponendi hanc, vel illam ſingularitatem ſuperadditam naturæ eſt, vt natura, quæ de ſe non eſt ſingularis, fiat ſingularis; & licet homo poſſibilis ſit ſingularis, ideò eſt ſingularis, quia habet indiuiduationem ſuperadditam.

Non dari conceptum communem indiuiduationis vt ſic.

SECTIO III.

I. CVm dentur plures indiuiduationes, quarum vnaquæque eſt propria indiuidui, quod conſtituit, dubitatur, an conueniant in aliquo conceptu communi, qui ſit indiuiduatio vt ſic; & hæc difficultas modo diſcutienda eſt; ex eius enim reſolutione plurimum dependet cognitio naturæ indiuiduationis. Serna in Logica diſp.
Sētētia Sernæ, & Auerſæ. 3. ſect. 2. q. 3. art. 2. & Auerſa in ſua item Logica q. 9. ſect. 11. impugnans quamdam reſponſionem Scoti contendunt, debere concedi conceptum communē indiuiduationis vt ſic, qui deſcendat ad quamlibet indiuiduationem in particulari. Et mouentur ex eo, quòd pro ratione dubitandi, afferri ſolet, quia omnis indiuiduatio conuenit in hoc cum alia, quòd ſit indiuiduatio; nec minus conueniunt inter ſe indiuiduationes in ratione indiuiduationis, quàm conueniant indiuidua in ratione naturæ, & conueniunt quidditatiuè, quia intrinſecè, & quidditatiuè ſunt indiuiduatio; & ideo non ſunt pura nomina ſine re ſignificata. Citant etiam Caiet. cap. de Specie, & D. Thom. quæſt. 9. de Potent. art. 1. ad 1. & 1. par. quæſt. 30. art. 4. Verùm loquitur de conceptu communi ſecundo intentionali.

Opinio Suarez. II. Suarez autem in Metaph. diſput. 5. ſect. 2. num. 20. alio modo procedit. Concedit enim conuenientiam vnius indiuiduationis cum alia, verùm inſuper addit differentiam indiuidualem eſſe omnino ſimplicem, & irreſolubilem in plures conceptus, quia intellectus illam concipit ſub ratione differentiæ tantùm, de cuius ratione eſt, vt ſit ſimplex, & non compoſita ex ratione communi, & alia differentia contrahente: vnde non poteſt intellectus concipere rationem communem indiuiduationis præciſam ab hac, vel illa indiuiduatione, quia abſque compoſitione determinatur ad hanc, vel illam, & quatenus ratio indiuiduationis vt communis concipi poteſt, ſe habet veluti tranſcendens, nam imbibitur in vltima ratione cuiuſcunque indiuiduationis. Quare Suarez concedit rationem communem indiuiduationis abſque eo, quòd poſſit præſcindi; quod quàm rectè dicatur, vnuſquiſque conſideret, quia præciſio rationis communis ex eo prouenit, quòd aliqua ita conueniunt, vt etiam differant: tunc enim poteſt intellectus concipere conuenientiam abſque differentia.

III. Fonſeca verò 5. Metaph. cap. Opinio Fonſecæ.
6. quæſt. 5. ſect. 3. in reſponſione ad 1. abſolutè negat conceptum communem vniuocum omnibus indiuiduationibus: & ſolùm admittit quamdam conuenientiam analogam, quæ non importat conceptum communem præciſum, ſed ſolùm quamdam proportionem, quam indiuiduationes ſeruant inter ſe; proportio autem in eo conſiſtit, quòd omnes indiuiduationes idem præſtent ſeruata proportione, nimirum vnaquæque indiuiduat naturam conſtituens ipſam in eſſe incommunicabili; vnde ſicuti hoc indiuiduum eſt tale per ſuam indiuiduationem, ita vnumquodque eſt tale per ſuam. Denique Scot. in 2. diſt. 3. q. 6. §. *Comparando autem &c.* docet. Differentias Opinio Scotiſtarum, Scot. Rada.
indiuiduantes eſſe primò diuerſas, nec in aliquo conuenire: vnde per ipſum non datur conceptus communis obiectiuus. Sequitur Rada tom. 2. controuer. 3. art. 4. concluſ. 6. in reſponſione ad ſecundum, & omnes Scotiſtæ in eodem loco vbi Scot.

IV. Atque hanc ſententiam Scoti Concl.
veriſſimam exiſtimo, quatenus negat

con-

Nō datur cōceptus cōmunis īdiuidua tionis vt ſic.

conceptum communem obiectiuum indiuiduationis, vnde ponimus noſtram concluſionem. Indiuiduationes, prout ſunt propriæ cuiuſcunque indiuidui, non conueniunt in ratione indiuiduationis, ita vt abſtrahi poſſit conceptus indiuiduationis vt ſic omnibus communis. Dixi in ratione indiuiduationis, quia in aliqua alia ratione conuenire poſſunt, vt in ratione entis. Quare omnes indiuiduationes ita in ratione indiuiduationis ſunt inter ſe diuerſæ, vt nullo pacto conueniant in aliqua ratione indiuiduationis, ſed ſecundùm totam rationem indiuiduationis vnaquæque eſt propria illius indiuidui, quod conſtituit, & ſecundùm eamdem totam rationem indiuiduationis eſt quidam veluti character, quo vnumquodque indiuiduum ab alio diſtinguitur.

1. ratio.

V. Sic autem explicata concluſio probatur. Non poteſt dari communis ratio indiuiduationis deſcendens ad omnes indiuiduationes in particulari, niſi quælibet ipſarum conſtet ex duplici conceptu, nempe contrahibili, & contractiuo; ſiue enim perfectè præſcindat, ſiue tantùm imperfectè, ſemper debet interuenire conceptus contrahibilis, & contractiui, alioquin quomodo ſine contrahibili ſaluabitur conceptus communis? quod enim cōmune eſt pluribus, poteſt ad quodlibet ipſorum determinari: rurſus ſi datur contrahibile, debet etiam dari contractiuum, per quod contrahatur. Verùm hoc in indiuiduationibus contingere non poteſt: indiuiduatio namque ſecundùm rationem formalem indiuiduationis eſt eſſentialiter vltimum cōtractiuum, & proinde vt tale non poteſt amplius contrahi; eſt enim contra rationem vltimi contractiui, quòd contrahatur, quia eo ipſo, quòd contrahitur, non eſt amplius vltimum contractiuum: ſic quia differentiæ infimæ ſunt vltima contractiua eſſentialia, non poſſunt amplius contrahi per alia contractiua eſſentialia: quia verò non ſunt ſimpliciter vltima contractiua, poſſunt adhuc contrahi per indiuiduationes: quare quod eſt vltimum contractiuum ſimpliciter, non poteſt amplius contrahi per aliud contractiuum; & ideo in nulla indiuiduatione conſiderari poteſt conceptus communis cum cæteris, qui importet rationem aliquam indiuiduationis contrahibilem, alioquin indiuiduatio, vt talis eſt, non eſſet vltimum contractiuum.

In indiuiduatione non pōt diſtingui ratio cōtrahibilis & cōtractiua.

Confir.

VI. Confirmatur. Si daretur conceptus indiuiduationis contrahibilis, ſiue perfectè præſcindens, ſiue imperfectè, ſe haberet ad modum ſpeciei ſaltem infimæ, quoniam reſpiceret plura inferiora, per quæ contraheretur: hoc autem dici non poteſt, nam indiuiduatio ex vi primæ rationis indiuiduationis eſt contractiuum ſpeciei infimæ: & proinde ſeruare debet condicionem talis contractiui, quæ eſt, vt reddat ſpeciem infimam vltimò terminatam, & incommunicabilem pluribus inferioribus: nec ſufficit, quòd illam reddat tali pacto terminatam ſecundùm aliquam rationem indiuiduationis; ſed cum tota contrahibilitas ſpeciei infimæ ſit tantùm reſpectu contrahentiū, quæ vltimò illam terminent, & quæ illam reddant ſimpliciter incōmunicabilem; atq; indiuiduatio ſecundū totam rōnem indiuiduationis exerceat cōtractiuū ſpeciei infimæ, vt infima eſt, neceſſe eſt, vt ſecundū ſe totā exerceat rōnem vltimi terminatiui. Si autem importaret conceptum contrahibilem ſecundùm indiuiduationem, iam indiuiduatio ſecundùm ſe totam non eſſet proportionatum contractiuum ſpeciei infimæ. Præterea ſi importaret conceptum indiuiduationis contrahibilem, dum indiuiduatio adueniret etiam ſecundùm hunc conceptum ſpeciei infimæ, conſtitueret ſpeciem infimam adhuc in eſſe contrahibili, quemadmodum differentia conſtituit genus in eſſe contrahibili: verùm ſpecies infima, cum ſit vltimum omnium contrahibile, non poteſt per ſuum contractiuum recipere aliquam rationē contrahibilitatis, alioquin cum non adſit minor contrahibilitas contrahibilitate ſpeciei infimę, reciperet per contractiuum æqualem contrahibilitatem, & latitudinem cum ea, quā habet, quod prorſus repugnat, & eſt omnino contra rationem contractiui. Accedit, quòd inter naturā conſtitutam in ſpecie infima, & indiuiduationem ſecundùm totam rationem, & adæquatam indiuiduationis, ſicuti adeſt ordo contrahibilis, & contractiui, ita etiam debet interuenire debita commenſuratio: huiuſmodi autem commenſuratio non poteſt ſtare cum eo, quòd

Indiuiduatio ſecundum formalē rōnē indiuiduationis eſt cōtractiuū ſpeciei infimæ.

Quæ eſt menſuratio ſit neceſſaria inter cõtrahibile & cõtractiuum.

quòd vna indiuiduatio habeat conceptum communem in ratione indiuidua tionis cum alia; nam quicquid natura recipit ab indiuiduatione, debet eſſe contractiuum ſuipſius, atque adeo minus latè patere, quàm eadem natura: in hoc enim conſiſtit debita commenſuratio contractiui, & contrahibilis, quòd contractiuum minus latè pateat, quàm contrahibile: quare, cum ſpecies infima minus latè pateat, quàm quodlibet aliud contrahibile, neceſſe eſt, vt eius contractiuum proportionatum non importet aliquid, quod habeat latitudinem aliquam, qua ſe extendat ad plura, alioquin, quia ad minus ſe extenderet ad plura numero diuerſa, haberet eamdem latitudinem, quam haberet ſpecies infima.

2. ratio

VII. Secundò probatur concluſio. Quotieſcunque aliqua conueniunt inter ſe in quacunque ratione communi, conſiderari poſſunt in ipſis diuerſæ rationes formales, ratio nimirum communis, & contrahibilis, vt diximus, & rationes, quæ ipſam contrahunt. Atque inſuper hæ rationes, contrahibilis, & contractiui debent eſſe diuerſæ formaliter, ita vt, quamuis ſeruent talem proportionem inter ſe, vt quod dicit vna in communi, dicat altera in eſſe magis determinato, nihilominus debeant importare diuerſas formalitates, quæ dicant idem ſolùm proportionaliter, quatenus non obſtante illa diuerſitate ſint intra idem genus; ſic animalitas, & rationalitas dicunt idem proportionaliter, quatenus vtraque importat gradum vitæ magis, aut minus determinatum, ſed tamen dicunt diuerſas formalitates, & eadem induction fieri poteſt circa cætera contrahentia, & contrahibilia. Ratio autem à priori eſt, quoniam contrahibile, & contractiuum, ita ſe habent ad inuicem, vt vnum latius pateat, quàm alterum, atque ab ipſo determinetur ad aliquod eſſe minus patens: quomodo autem id contingere poſſet, niſi importarent diuerſas formalitates? impoſsibile eſt enim, quòd idem contrahat ſeipſum, atque determinet; ſi enim eſſet vna formalitas contrahibilis, & contractiui, vnum non latius pateret, quàm alterum, & conſequenter non contraheretur ab ipſo. Hinc autem ſequitur, non poſſe

Cõtrahibile, & contractiuũ important diuerſas formalitates.

dari conceptum indiuiduationis vt ſic communem; deberet enim dari indiuiduatio vt ſic contrahibilis ad hanc, vel illam indiuiduationem; & rurſus deberent dari contractiua. Inquiro ergo, an indiuiduatio contrahibilis per hanc, & illam indiuiduationem importet rationem formalem indiuiduationis, an non. Si importat, iam cum contractiua illius debeant dicere rationem formalem diuerſam, non importabunt rationem indiuiduationis: quomodo ergo, cum non ſint indiuiduatio, determinabunt indiuiduationẽ vt ſic? Rurſus cum indiuiduatio cuinſcunque indiuidui ſit talis numero indiuiduatio, non erit ſecundùm ſe totam indiuiduatio, atque conſequenter vltima ratio determinatiua illius non erit indiuiduatio. Præterea cum indiuiduatio in communi non poſsit cõſtituere tale indiuiduum naturę determinatum, quia eſt quid communicabile pluribus inferioribus, atque adeo non poteſt conſtituere aliquid incommunicabile, hinc fit, vt non poſſit conſtitui aliquod indiuiduum determinatum naturæ; vt enim conſtituatur, neceſſaria eſt ratio formalis indiuiduationis, quæ poſſit illud conſtituere; at indiuiduatio, prout dicit rationem cõmunem indiuiduationis, non poteſt conſtituere, vt modo diximus, quia dicit aliquid communicabile; ſed neq; vt dicit contractiuum indiuiduationis, quia tale contractiuum non dicit formalem rationem indiuiduationis; vnde reſtat, non poſſe conſtitui indiuiduum determinatum naturæ, quod maximè abſurdum eſt. Si verò conceptus communis indiuiduationis non dicit rationem formalem indiuiduationis, iam non datur conceptus obiectiuus communis, qui ſit indiuiduatio, vt ſic. Et vrgere poſſumus hanc rationem. Quoniam ſi ponitur indiuiduatio vt ſic, atque adeo etiam contractiua, quibus contrahatur; cur talia contractiua abſque eo, quòd participent illam communem rationem indiuiduationis, non poterunt contrahere naturam ſpecificam? iam enim habent ex ſe, quòd contrahere poſſint rationem communem ſpecificam, vnde oportet, quòd præciſa illa communi ratione Indiuiduationis habeat quicquid neceſſarium eſt ad rationem con-

Indiuiduatio vt ſic non pót conſtituere indiuiduũ determinatum.

tra-

tractiui, alioquin quomodo contrahe rent indiuiduationem in communi ſumptam? Si autem habent ex ſe quicquid eſt neceſſarium pro contractiuo indiuiduali, iam poterunt eſſe contractiuum indiuiduale etiam naturæ communis.

3. ratio

VIII. Tertiò probatur. Indiuidua cuiuſcunque naturæ comparata inter ſe conueniunt ſolùm in ratione naturæ, quatenus eamdem naturam participant: quatenus verò indiuidua ſunt, diſtinguuntur; ita vt ſicuti tota indiuiduatio ponitur vt contractiuum naturæ, ita etiam tota ſit ratio diſtinguendi inter ipſa. Hinc eſt, quòd indiuiduatio multiplicat naturam numericè, quæ alioquin de ſe eſt vna, & conſtituit in diuiduum incommunicabile, nam ita coarctat naturam ad vnum, vt nequeat ex vi indiuiduationis poſtquam coarctata eſt, communicari pluribus; id autem præſtat indiuiduatio ſecundùm ſe totam, quoniam ſecundùm ſe totam eſt indiuiduatio: munus autem indiuiduationis eſt coarctare naturam ad vnum, & reddere incommunicabilem. Et propterea indiuidua comparata ad inuicem, quatenus indiuidua, non communicant inter ſe, ſed omnino ſe parantur, & ſola communicatio conſiſtit in natura. Hinc concluditur, non poſſe dari conceptum communem indiuiduationis, in quo omnes indiuidua tiones conueniant; nam ſi daretur, ſicuti indiuidua participant ſingula propriam indiuiduationem, ita etiam participarent illum conceptum communem indiuiduationis; atque adeo conuenirent inter ſe in ratione indiuiduationis; atque cum indiuiduatio illa communis debeat ipſis exhibere ſuum effectum formalem, conſtituet ſingula indiuidua in eſſe indiuidui; quare cum vna, & eadem ratio indiuiduationis ſit in omnibus ex eo, quòd communis ratio indiuiduationis imbibitur in indiuiduatione cuiuslibet, omnia indiuidua erunt vnum indiuidualiter, quemadmodum ſunt vnum eſſentialiter ex eo, quòd eadem eſſentia eſt in omnibus. Hoc autem eſt maximè abſurdum; quia eſſent ſimul plura, & vnum indiuidualiter, nec indiuiduatio ex genere ſuo multiplicaret, nec redderet incommunicabile; nec inſuper indiuidua ſecundùm ſuum totum eſſe indiuiduale diſtinguerentur.

Indiuidua ſecũdũ totũ eſſe indiuiduale diſtinguuntur.

Indiuidua eſſẽt vnũ indiuidualiter, ſi daretur cõceptus cõmunis indiuiduationis.

4. ratio,

IV. Quartò argumentor ex conceptu, quem formare debet vnuſquiſque de indiuiduatione; vt enim concipiat indiuiduationem, oportet, vt concipiat quamdam rationem formalem, quæ ſit apta naturam communem contrahere, & facere hanc numero conſtituendo in ſtatu incommunicabili, ratione cuius nequeat pluribus communicari. Vnde debet indiuiduatio concipi tanquam formalis ratio incommunicabilitatis, & quæ *vt quo* ſit hæc numero; quomodo enim conſtitueret naturam in ſtatu incommunicabilitatis, niſi ipſa eſſet incommunicabilis *vt quo*? cauſa enim formalis debet eſſe talis *vt quo*, qualis eſt eius formalis effectu-; rurſus debet eſſe *vt quo* hæc numero; nam quomodo redderet indiuiduum hoc numero deſignabile, niſi ipſa eſſet *vt quo* hæc numero deſignabilis? Hinc autem concluditur, non poſſe dari conceptum indiuiduationis, qui tanquam aliquid commune deſcendat ad quamlibet indiuiduationem; cùm enim primus conceptus indiuiduationis, debeat eſſe talis, qualem modo deſcripſimus, quia ſi importat rationem formalem indiuiduationis, debet etiam participare condiciones indiuiduationis, non poteſt reperiri in communi ratione indiuiduationis, quemadmodum deberet reperiri, ſi daretur talis conceptus communis, vtpote quia ipſe importaret primam rationem indiuiduationis. Quod autem in conceptu communi indiuiduationis nequeat ſaluari prima ratio indiuiduationis, facilè declaratur; nam cum ſit ratio formalis incommunicabilitatis, non poteſt ſaluari in eo, quod eſt formaliter communicabile, qualis eſſet conceptus communis: rurſus cum prima ratio indiuiduationis ſit *vt quo* hæc numero, quomodo poteſt eſſe quid communicabile pluribus numero differentibus? Sicuti enim eſt contra naturam rationis pluribus communis, quòd ſit quocunque modo hæc numero, ita etiam eſt contra eiuſdem naturam, quòd importet rationẽ formalem indiuiduationis.

Quid dicat ratio formalis indiuiduationis.

Nõ põt ſaluari in aliquo cõceptu cõmuni.

5. ratio.

X. Quintò. Indiuiduatio ex vi ſuæ rationis formalis, habet quòd diſtinguat, atque multiplicet; inſtituta eſt enim, vt diuidat naturam ſpecificam in

plura indiuidua, illam trahendo ad plura indiuidua, quæ inter ſe ratione indiuiduationum diſtinguuntur. Hinc indiuiduatio ſecundùm ſe totam diſtinguit indiuidualiter, & facit vnum eſſe diuerſum ab alio, quia cum ſecundùm ſe totam ſit indiuiduatio, debet ſecundùm ſe totum exercere id, quod exercetur à ratione formali indiuiduationis. Verùm ſi indiuiduationes conuenirent in conceptu communi indiuiduationis vt ſic, vt indiuiduationes ſunt, non diſtinguerent, ſed ponerent vnitatem, id enim ponit vnitatem inter aliqua, quod ponit inter ipſa aliquid commune: poſita autem hac communi ratione indiuiduationis, dum indiuiduationes exhiberentur indiuiduis, ſe ipſis formaliter ponerent conuenientiam inter indiuidua ratione communis conceptus.

Confir. XI. Et pro confirmatione argumentari poſſumus ex proportione, quã ſeruare debent differentiæ indiuiduales cum differentijs eſſentialibus: cum enim tam iſtæ, quàm illæ debeant diuidere rationem communem, oportet, vt quatenus diuiſiuę ſeruent inter ſe debitam proportionem, ratione cuius eodẽ modo ſe habeant comparatę ad rationem communem, quatenus diuiſibilem. Differentiæ igitur eſſentiales, ſi comparentur inter ſe ſecundùm illam rationem, qua diuidunt, nedum conueniunt in aliquo communi, ſed etiam oppoſito modo ſe habent, & incompoſſibiliter; vnde frequenter Ariſt. docet, eſſe contrarias, vt nos quoque ſuo loco in priori tomo docuimus; ſic quia rationalitas ſecundùm rationem rationalitatis diuidit animal, nedum conuenit in ratione rationalitatis cum irrationalitate, ſed modo oppoſito ſe habet. Et hoc neceſſariò exigit diuiſio; cum enim ratio communis ſit vna, vt diuidatur per contractionem, oportet, vt illi adueniant aliquæ rationes, quæ nedum ſint vnum per eſſentialem conuenientiam, ſed etiam incompoſſibiles ſint: alioquin non diuiderent, ſed coaleſcerent in vnum; vt enim diuidant, & trahant rationem communem ad diuerſa, debent, quatenus diuidunt, inter ſe ipſas ita diſtrahi, & incompoſſibiles eſſe, vt neceſſariò habeant conſtituere diuerſa, ad quæ trahatur ratio communis, quod nequaquam præſtare poſſent, ſi quatenus diuidunt conuenirent in aliqua ratione communi, tunc enim compararentur ad rationem diuidendam, quatenus vnum, non quatenus diuerſa, & incompoſſibilia.

Differentiæ diuidentes rationẽ cõmunem, quatenus diuidunt nõ poſſunt cõuenire inter ſe.

Quamobrem cum indiuiduationes ſecundùm rationem indiuiduationis diuidant naturam ſpecificam, oportet, quamlibet ſecundùm rationem indiuiduationis eſſe diuerſam ab alia, & cum ipſa incompoſſibilem, atque adeo non poterit conuenire in ratione indiuiduationis cum alia: ſi enim daretur communis ratio indiuiduationis, eſſent vnum in ratione indiuiduationis, atque adeò prout diuiderent naturam communem.

XII. Sextò argumentor. Indiuiduatio in linea prædicamentali importat vltimum gradum entis, quo natura, & omnes gradus illius coordinationis prædicamentalis vltimò terminantur: atque adeo debet afferre tale complementum, vt nequeat intra eamdem lineam natura aliud cõplementum recipere. Tale autẽ complementum debet exhiberi ab indiuiduatione, vt indiuiduatio eſt formaliter, quia vt talis eſt vltimus gradus. Hinc deducitur, non poſſe dari rationem communem indiuiduationis vt ſic, quæ deſcendat ad omnes indiuiduationes; quod enim commune eſt pluribus, neceſſariò habet alia ſub ſe, quibus communicetur, alioquin in quo conſiſtet ipſius communitas? Quare cum ratio illa, quæ eſt pluribus communis, contineat ſub ſe plura, quibus communicetur, non poteſt eſſe vltimus gradus coordinationis prædicamentalis, quia iam eſt contrahibilis per alia inferiora, & ideo ſub ipſa in eadem coordinatione conſtituendus eſt alius gradus: ſicuti enim vltimus gradus confert vltimum complementum, ita etiam debet vltimò contrahere, & determinare. Quare cum indiuiduatio, vt talis eſt, ſit vltimus gradus coordinationis prædicamentalis, non poteſt importare aliquam contrahibilitatem, aut aliquid commune pluribus: qualis eſſet communis conceptus indiuiduationis. 6. ratio.

Quale cõplementũ det indiuiduatio.

XIII. Confirmatur. Cum enim indiuiduatio ſit vltimus gradus in coordinatione prædicamentali, ſequitur Confir.

Indiuiduatio vltimum diſtinctiuum.

tur etiam, quòd ſit vltimum diſtinctiuum; vnde indiuidualis diſtinctio eſt etiam vltima in coordinatione prædicamentali: ſeu ſi conſideretur, vt eſt fundamentum aliarum diſtinctionum, eſt prima diſtinctio, quia in ipſa fundatur ſpecifica, & generica, & eſt omnium minima. Igitur cum illi conueniat eſſe tale diſtinctiuum, vt indiuiduatio eſt formaliter, impoſſibile eſt, vnam indiuiduationem conuenire cum alia in ratione indiuiduationis. Tunc enim omnes indiuiduationes eſſent eiuſdem rationis, quatenus in ratione communi conuenirent: quæ autem ſunt eiuſdem rationis, & inter ſe diſtinguũtur, habent ſupra rationem communem ſua diſtinctiua, quibus diſtinguuntur; impoſſibile enim eſt, quòd diſtinguantur ſecundùm illam rationem, in qua conueniunt, ita vt hæc ratio, ponat etiam diſtinctionem tanquam formale diſtinctiuum. Cum igitur indiuiduationes diſtinguantur inter ſe, & adhuc conueniant in ratione formali indiuiduationis, iam ratio formalis indiuiduationis non erit vltimum diſtinctiuum, non ſolùm quia eſt contra rationem vltimi diſtinctiui ponere conuenientiam inter plura, ſed etiam quia, cum indiuiduationes diſtinguantur ſub ratione indiuiduationis vt ſic, iam dantur vltima diſtinctiua ſuperaddita rationi formali indiuiduationis, & ideò hæc non importaret vltimum diſtinctiuum in coordinatione prædicamentali.

Alia contr.

XIV. Atque ex hoc etiam fit, vt nequeant indiuiduationes comparari adinuicem, quando comparantur ſecundùm rationem indiuiduationis, niſi comparetur vnaquæque tanquam ratio particularizans illud indiuiduum, cuius eſt indiuiduatio. Dum autem comparatur tanquam ratio particularizans, non poteſt comparari tanquam ratio, quæ habeat aliquid commune cum eo, cum quo fit comparatio, nam vt ratio particularizans importat ſolùm aliquid proprium illius, quod particularizat: non enim particularizaret, niſi ei exhiberet aliquid, quod illi ſolùm conueniret vt omnino proprium; particularizare enim non eſt aliud, quàm ſegregare à quocunque alio, & tollere omnem communicationem cum cœteris: hinc quodlibet indiuiduum habet ſuam propriam indiuiduationem, quæ ita ſegregatur à quocunque alio, vt cum nullo communicet, & talis indiuiduatio ita eſt propria illius, vt nulli alteri conueniat. Hinc autem fit, vt quando fit huiuſmodi comparatio, nequeat intellectus colligere rationem aliquam communem, quæ importet rationem indiuiduationis vt ſic, quemadmodum colligit, quando comparat indiuidua ſecundùm rationem naturæ. Et ratio manifeſtiſſima eſt; quia quando indiuiduationes comparantur vt rationes particularizantes, vnaquæque comparatur vt quid proprium, & particulare illius indiuidui, cuius eſt; particulare autem, vt tale eſt, nihil habet cõmune cum alio particulari vt tale eſt. Et ex pluribus particularibus, vt talia ſunt, non poteſt conſurgere vniuerſale: quemadmodum finitum additum finito non facit infinitum; quamuis plura, & plura finita coadunentur.

Indiuiduationes comparantur ſolùm vt tales tanquam rõnes particularizãtes.

Particularia, vt talia cõpar ta., nun habent aliquid cõmune.

XV. Quia tamen non videntur indiuiduationes ita inter ſe omnino differre, quin habeant aliquam conuenientiam: omnes enim indiuiduationes ſunt; ideo dicendum eſt. Inter indiuiduationes adeſſe quamdam conuenientiam, non quidem vnitatis, quæ conſiſtat in aliqua ratione communi: ſed æquiualentiæ, qua vnaquæque indiuiduatio ſit idem cum alia æquiualenter, quatenus vnaquæque habeat ab intrinſeco ſuo, quòd conſtituat tale numero determinatum indiuiduum. Atque hoc ſequitur ex natura eiuſdem indiuiduationis. Indiuiduatio enim, vt talis eſt, importat quamdam rationem particularizantem, & conſtituentem hoc numero deſignabile indiuiduum, itavt remaneat propria ipſius, ſecundùm quam cum nullo alio communicet: atque vnaquæque indiuiduatio hoc ipſum præſtat reſpectu illius indiuidui, quod conſtituit. Cum igitur quælibet indiuiduatio reſpectu alterius ſe habeat vt ratio particularizans, & proinde nequeat cum ipſo in aliquo communi conuenire, & idem præſtet ſuo indiuiduo, quod præſtant aliæ indiuiduis, quæ conſtituunt, iam erit idem cum cœteris per æquiualentiam, cum æquiualenter exhibeat eumdem effectum indiuiduis.

Indiuiduationes habẽt inter ſe conuenientiam æquiualentiæ.

Ad fundamenth in oppoſitum.

XVI. Hinc reſpondetur ad rationem dubitandi, & fundamentum, quo vtebatur Auerſa pro ſua ſententia. Cōuenientiam illam, qua vna indiuiduatio conuenit cum alia in eo, quòd ſit indiuiduatio, non eſſe conuenientiam fundatam in ratione communi; ſed eſſe tantùm conuenientiam æquiualentiæ, vt modo explicauimus; quamuis enim vnaquæque indiuiduatio ſit intrinſecè indiuiduatio, non eſt tamen indiuiduatio per aliquam rationem communem indiuiduationis, ſed vnaquæque eſt indiuiduatio intrinſecè per rationem indiuiduationis ſibi propriam, per quā habet, quòd à cœteris indiuiduationibus diſtinguatur. Cum enim vt indiuiduatio eſt habeat ſeparare vnum indiuiduum ab alio tanquam quidam character ipſius, neceſſe eſt, vt, quatenus indiuiduatio eſt, dicat aliquid ſibi proprium, & in quo cum nullo alio communicet. Atque quando vſurpatur indiuiduatio in communi, non importatur aliquis communis conceptus, qui dicat indiuiduationem vt ſic: ſed ſicuti vna indiuiduatio eſt eadem cum alia æquiualenter, ita etiam indiuiduatio vt ſic importat ſolùm diſiunctiuè hanc, vel illam indiuiduationem, quatenus æquiualenter præſtat id, quod præſtat alia, & proinde audito nomine indiuiduationis, non debet formari conceptus rationis communis, ſed debet intellectus concipere aliquam rationem, quæ ſit apta naturam communem contrahere, & facere hanc numero, quæ æquiualenter ſit eadem in quacunque indiuiduatione.

Per quid vnaquæque indiuiduatio ſit intrinſecè indiuiduatio.

Quid dicat indiuiduatio in cōmuni.

Reſoluitur dubium.

SECTIO IV.

An multiplicãdæ indiuiduationes in eodē indiuiduo.

I. EX his autem, quæ in ſuperioribus diximus, reſolui poteſt aliud dubium, cuius quoque reſolutio non parum confert ad intelligendam naturam indiuiduationis. Dubitatur enim, an in vnoquoque indiuiduo phyſico ſit vnica tantùm indiuiduatio metaphyſica, qua indiuiduetur totum eſſe illius; an verò ſicuti in quolibet indiuiduo diſtinguuntur diuerſi gradus eſſentiales, ita etiam diſtinguendæ ſint diuerſæ indiuiduationes correſpondentes ſingulis gradibus eſſentiæ, ita vt quilibet gradus eſſentiæ habeat ſuam peculiarem metaphyſicam indiuiduationem, vt v. g. in Petro alia ſit indiuiduatio rationalitatis; alia animalitatis, alia ſubſtantiæ, & ſic de cœteris gradibus eſſentialibus, qui in ipſo reperiuntur. Quidam enim exiſtimant, metaphyſicè loquendo, multiplicandas eſſe indiuiduationes pro multiplicatione graduum eſſentialium, ita vt quilibet gradus habeat ſuam propriam indiuiduationem veluti partialem; quia inquiunt, non ſolùm datur homo ſingularis, ſed etiam animal ſingulare, ſubſtantia ſingularis, & ſic de cœteris gradibus. Atque huius ſententiæ videntur Albertin. tom. 2. principio 1. philoſoph. quæſt. 10. dub. 2. concluſ. 1. in reſponſione ad primam implicantiam, & Hurtad. in ſua Metaph. diſp 4. ſect. 5.

Opinio affirmatiua.

Albert. Hurtad.

II. Alij verò oppoſitum ſentiunt, & volunt etiam metaphyſicè loquendo, vnicam eſſe tantùm indiuiduationem, qua omnes gradus, qui ſunt in vnoquoque indiuiduo indiuiduentur: & ita inter alios docent Fonſeca 5. Metaph. cap. 6. quæſt. 5. ſect. 3 in reſponſione ad 4. & Suarez in Metaph. diſp. 6. ſect. 9 num. 15 & 16. Et ita planè mihi ſentiendum videtur: vnde cum hac ſententia concludendum eſt. In vnoquoque indiuiduo completo, & conſtante ex omnibus ſuis gradibus eſſentialibus dari vnicam tantùm metaphyſicam indiuiduationem, qua totum eſſe ipſius, atque omnes gradus indiuiduentur: nec eſſe multiplicandas ſiue totales, ſiue partiales indiuiduationes pro multiplicatione graduum eſſentialium.

Oppoſita ſententia.

Fonſeca. Suarez.

Concl. Nō ſunt multiplicandæ indiuiduationes in eodē indiuiduo.

III. Potiſſima autem ratio pro hac ſententia deſumitur ex ipſa ſubordinatione graduum, qui ſunt in eadem linea prædicamentali, ita enim inter ſe ſubordinantur, vt vnus ſupponat alium, nempe minus vniuerſalis magis vniuerſalem, in quo fundetur; atque huiuſmodi ſubordinatio ita eſſentialis eſt, vt impoſſibile ſit, eam variari: pertinet enim ad rerum eſſentias, atque ipſarum conſtitutionem, quæ omninò inuariabiles ſunt: ſicuti enim rerum eſſentiæ per ſe exi-

1. ratio.

Ordo graduū prædicamentaliū eſt inuariabilis.

gunt

gũnt tales gradus, ita exigunt etiam cum tali coordinatione, præſertim quia vnus gradus non poteſt conſiſtere ſine alio, in quo fundatur, cum ſit eſſentialiter quædam determinatio, & complementum illius; & proinde non conſiſterent rerum eſſentiæ ſublata tali coordinatione graduum. Hinc impoſſibile eſt, tranſiri ab vno ad alterum abſque intermedio, tunc enim variaretur ille ordo eſſentialis, quem ſeruant gradus inter ſe, atque conſequenter etiam rerum eſſentiæ: ſic non poteſt fieri tranſitus à ſubſtantia ad rationalitatem abſque animalitate, non enim poteſt dari homo, qui non ſit animal; hoc autem prouenit, quia gradus inferior ſupponit eſſentialiter immediatè ſuperiorem, cum ſit eſſentialis determinatio illius. Hinc autem fit, quòd ſolus gradus eſſentiæ infimus poſſit immediatè ſubſterni indiuiduationi: cœteri verò gradus ſuperiores ſolùm mediatè, nimirum medijs cœteris gradibus eſſentialibus magis determinatis; ſi enim gradus generici ſubſternerentur immediatè indiuiduationi, inuerteretur ille ordo eſſentialis, quem tales gradus ſeruant inter ſe, ſi quidem gradus generici ſunt fundamentum ſpecifici, & exigunt habere primum, & immediatum complementum à ſpecifico, vnde antequam ſub ſternantur indiuiduationi, debent ſubſterni gradui ſpecifico. Quo ſtante ſequitur, omnes indiuiduari per vnicam indiuiduationem, nempe illam, qua ſpecificus gradus indiuiduatur, ſi enim haberent proprias indiuiduationes, ipſis immediatè ſubſternerentur; quod cum fieri nequeat, vnica tantùm indiuiduatio admittenda eſt, quæ immediatè adueniens gradui ſpecifico indiuiduet totam naturam. Atque ſicuti vltima differentia, qualis eſſet rationalitas, ſufficiens eſt, vt reddat totam naturam talem, qualis ipſa eſt, quamuis immediatè tantùm afficiat gradum vltimum genericum, vt rationalitas afficiens animalitatem ſolam immediatè, reddit totam naturam hominis rationalem; ita etiam indiuiduatio, quamuis immediatè afficiat ſolum gradum genericum, ſufficiens erit, vt indiuiduet totam naturam, quia indiuiduabit iuxta exigentiam illius, cum cœteri gradus non petant immediatè indiuiduari, ſed ſolùm medio gradu vltimo ſpecifico.

Solus gradus eſſētiæ infimus pōt immediatè ſubſterni indiuiduationi.

IV. Atque hinc elicitur confirmatio. Indiuiduatio eſt eſſentialiter gradus vltimus in coordinatione prædicamentali, atque in compoſitione metaphyſica; & hoc non ſolùm conſtat ex ipſa coordinatione prædicamentali, ſed etiam quia conſtituit primum ſubiectum illius coordinationis, de quo omnes cœteri gradus prædicantur in recto, & in quid tanquam ſuperius de inferiori. Deinde quia indiuiduatio non eſt contrahibilis per alios gradus, cum debeat reddere incommunicabile pluribus: gradus autem, qui non eſt contrahibilis per alios gradus, eſt neceſſariò vltimus, quia non poteſt habere alios ſub ſe. Cum ergo ſit vltimus gradus debet neceſſariò ſupponere omnes alios gradus, ita vt nequeat vniri cum aliquo immediatè, qui non ſit penultimus illius coordinationis. Præterea ex eo, quòd eſt vltimus gradus, eſt etiam vltimum complementum cuiuſque rei illius prædicamenti; quis autem non videt, non poſſe alicui rei exhiberi vltimum, & totale complementum, niſi etiam habeat reliquum complementũ, quod prærequiritur ad vltimum? cum ergo ad complendum eſſe cuiuſcunque rei requirantur omnes gradus eſſentię, non pōt indiuiduatio, cum ſit vltimum complementum, complere tale eſſe niſi habeat omnes ſuos gradus eſſentiales; atque adeo vnica indiuiduatio ſufficiet, quę adueniat illi integro eſſe tanquã vltimũ complemẽtum rōne illius gradus, quo cōſtituitur capax vltimi cōplemẽti, qui nō eſt alius, quã ſpecificus infimus.

Confir. Indiuiduatio vltimus gradus coordinationis prędicamentalis.

V. Et rurſus hic aliam confirmatio nem proſequi poſſumus deſumptam ex natura horum graduum. Quamuis enim hi gradus ſola ratione inter ſe diſtinguantur, poſita tamen huiuſmodi diſtinctione, cum vnuſquiſque importet proprium eſſe metaphyſicum reale, debemus circa ipſos philoſophari, tanquã ſi reuera diſtinguerentur, quia reuera diſtinguuntur in eſſe obiectiuo. Hinc eſt, quòd inuicem comparantur tanquam actus, & potentia in ordine ad quamdam metaphyſicam compoſitionem; & proinde obſeruare debent conditiones actus, & potentiæ, alioquin neque ad modum actus, & potentiæ conſiderari poſſent, neq; quòd vnian-

Alia confir.

tur ad conſtituendam vnam integram naturam. Potiſſima autem condicio actus, & potentiæ in eo conſiſtit, quòd comparentur cum debita proportione in ratione actuatiui, & actuabilis, & debita proportio in eo ſita eſt, quòd actus ſit aptus actuare potentiam iuxta exigentiam actuabilitatis ipſius: nec poſſibile eſt, aliquam potentiam actuari ab actu, qui non ſit congruens eiuſdem actuabilitati. Hinc autem deducitur, indiuiduationem poſſe tantùm actuare immediatè gradum infimum ſpecificum, non vero gradum aliquem genericum: ratio autem euidens eſt, quia inter gradum genericum, & indiuidualem non adeſt debita proportio in ratione actuabilis, & actuatiui: gradus enim genericus eſt quid incompletum eſſentialiter, & ideo indiget complemento eſſentiali; vnde eius actuabilitas reſpicit actuabile, quod afferat eſſentiale complementum, quod neceſſarium eſt, vt debito modo compleatur: cum enim natura generica ſecundùm ſe totam ſit generica, atque adeo ſit ſolùm vt generica actuabilis, nullo pacto poterit actuari per gradum indiuidualem, vtpote quia non eſt commenſuratus actuabilitati genericæ. Econtra autem, quia gradus ſpecificus infimus confert naturæ vltimum complementum in ratione eſſentiæ, idcirco facit, vt natura non ſit capax vlterioris complementi eſſentialis: quia tamen non eſt omnino actuata, idcirco poteſt actuari recipiendo complementum indiuiduale, quo determinetur, vt ſit hæc numero, & proinde indiuiduatio eſt actus commenſuratus naturæ ſpecificæ completæ, non autem gradibus genericis.

Quæ cõmenſuratio neceſſaria inter actum & potentiam.

Indiuiduatio non põt immediatè actuare gradũ genericum.

1. confir.

VI. Atque ſi quis rectè conceptus ſuos expendat, animaduertet, impoſſibile eſſe, concipere aliquem gradum genericum immediatè affectum indiuiduatione, vt eſſet v. g. animal abſque eo, quòd ſit determinatum ab aliquo vltimo ſpecifico; nam quamuis intellectus ſibi videatur concipere indiuiduum animal abſque eo, quòd concipiat tale animal, reuera tamen concipit etiam ſpecificum, & tale animal, ſed hoc ideo contingit, quia ſub expreſſiori conceptu concipit eſſe animalis, quàm talis animalis. Quod ſufficienter ex eo colligitur, quia quando intellectus concipit indiuiduum animal, aut aliud genericum indiuiduum, concipit aliquid determinatum, & deſignabile, atque etiam determinatum vltima determinatione, qualis eſt illa, quam confert indiuiduatio: non poteſt autem intelligi aliquid deſignabile, niſi habeat ſuum eſſe phyſicum entitatiuũ, cum enim extra eſſe entitatiuum nihil reale ſit, quod ſubſiſtat, nec etiam reperiri poteſt aliquid deſignabile. Cum autem illud indiuiduum animal ſit quid deſignabile, oportet, vt ſit immerſum in eſſe entitatiuo; ſi autem eſt immerſum in eſſe entitatiuo, iam eſt ſimul cum cœteris gradibus eſſentiæ, quia eſſe entitatiuum omnes inuoluit. Rurſus ſi concipitur cum vltima determinatione, oportet, vt habeat etiam alias determinationes, quia vltima non poteſt conſiſtere ſine cœteris.

Non põt concipi indiuiduũ genericũ niſi ſimul concipiatur & ſpecificum.

VII. Denique argumentari poſſumus ex implicantia plurium indiuiduationum in eodem indiuiduo: ſi enim quilibet gradus haberet ſuam indiuiduationem, ſiue hæc indiuiduatio ponatur partialis, ſiue totalis, vtroque modo neceſſe eſt, vt participet rationem formalem indiuiduationis: alioquin non eſſet indiuiduatio. Deinde cum ponantur huiuſmodi indiuiduationes, vt ſingulæ ſuos gradus indiuiduent, quomodo id præſtare poterunt, niſi participent formalem rationem indiuiduationis? Cum igitur indiuiduationes iſtæ debeant participare formalem rationem indiuiduationis, neceſſe eſt, vt vnaquæque exhibeat ſuum effectum formalem gradui eſſentiæ, quẽ indiuiduat: effectus autem formalis indiuiduationis eſt, quòd reddat indiuiduum, hoc eſt indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocumque alio vltima diuiſione: atque cum neceſſariò ad multiplicationem rationis formalis exhibitæ ſubiecto, debeat etiam multiplicari effectus formalis, & quælibet ratio formalis ſufficiens ſit, vt exhibeat adæquatum effectum formalem ſui generis, poſita hac multiplicatione indiuiduationum iuxta multiplicationem graduum eſſentialium, ſequitur, tot conſtituenda indiuidua, quot ſunt gradus, cum quælibet indiuiduatio ſufficiens ſit, vt conſtituat indiuiduum. Atque cum indiuiduatio, vt indiuiduatio eſt, habeat diſtinguere indiuidualiter, con-

2. ratio principalis.

Non põt ſaluari indiuiduatio, niſi ſit cõpletã rõne formalẽ indiuiduationis.

Multiplicata indiuiduatione multiplicatur indiuidua.

ſequenter gradus illi diſtinguentur inter ſe indiuidualiter, atque tot erunt indiuidua, quot gradus: quomodo ergo erit vnicum tantùm indiuiduum? Non enim plures indiuiduationes in vnum poſſunt coaleſcere, quia cum ſint rationes diſtinguentes, impermixtæ debent manere, & multiplicare, quæ indiuiduant. Cur enim quæſo plura indiuidua diſtinguuntur indiuidualiter? certè non alia ratione, niſi quia habent diuerſas indiuiduationes, quæ habent, quòd diſtinguant indiuidualiter, & proinde vbicunque diuerſæ indiuiduationes reperiuntur, quæ participent rationem formalem indiuiduationis, neceſſe eſt, vt reperiantur plura indiuidua, & non vnicum. Et ex dictis patet ad fundamentum in oppoſitum, ſubſtantia enim ſingularis, & animal ſingulare non reperiuntur, nec dari poſſunt ſeparatim ſecundùm proprios gradus eſſentiæ, ſed ſolùm ſunt ſingularia ratione illius indiuiduationis, quæ indiuiduant ſpeciem totam completam, quemadmodum etiam, neque ſunt indiuidua extra completam naturam ſpecificam.

Ad fūdamentū in oppoſitū

Qualis ſit differentia indiuidualis. Diſp. XLIV.

Auctorum opiniones. *Sect. I.*
Reſolutio prioris difficultatis. *Sect. II.*
Reſoluitur altera difficultas. *Sect. III.*

Auctorum opiniones.

SECTIO I.

I. SIcuti indiuiduatio reddit indiuiduum indiuiſum in ſe, & incommunicabile, ita etiam facit, vt ſit diuiſum à quocunque alio, & proinde ex eo, quòd ponuntur plura indiuidua ſub eadem ſpecie, conſurgit inter ipſa indiuidualis differentia, qua indiuidualiter differunt: vnde de hac inquirendum eſt, qualiſnam ſit. Dubitatur autem, an importet tantùm illam diſtinctionem, qua vnum indiuiduum diſtinguatur ab alio in eo, quòd ſit hoc indiuiduum, & illud aliud indiuiduum; vel etiam importare poſſit aliquando ſaltem aliquam aliam diſconuenientiam, ita vt indiuidua non ſolùm ſint hoc, & illud indiuiduum, ſed aliquam aliam diuerſitatem habeant, aut in munere, aut in habitudine, aut aliquo alio modo. Rurſus etiam dubitatur, an huiuſmodi differentia indiuidualis ſtet cum æqualitate perfectionis, ita vt omnia indiuidua in ſuo eſſe indiuiduali ſint omnino æqualia in perfectione, an verò importet inæqualitatem perfectionis, qua vnum indiuiduum quò ad perfectionem indiuidualem ſit alteri inæquale, ita vt detur vnum perfectius altero in eſſe indiuiduali.

Punctus difficultatis.

II. Primus autem punctus difficultatis non ſolet ab Auctoribus diſputari, præterquàm ab Auerſa mox citandò. Nihilominus, prout ex communi ferè doctrina elicitur, ferè omnes videntur ſupponere, reperiri aliquando indiuidualem differentiam, quæ præter eſſe hoc, & eſſe illud, importet aliquam aliam maiorem diſconuenientiam, ratione cuius accidentia, aut deſtinentur ad diuerſa officia, aut dicant diuerſas habitudines, aut aliquo alio modo differant pluſquàm per eſſe hoc, & eſſe illud, & hoc præcipuè deſumitur ex Fonſeca 5. Metaph. cap. 10. quæſt. 7. ſect. 3. & 4. & Suarez in Metaph. diſp. 5. ſect. 8. num. 15. Hoc autem docent, quia actus viſionis, quo conſpicitur vna albedo comparatus cum actu viſionis, quo conſpicitur alia numero albedo, non ſolùm differunt ex eo, quòd ſint hæc, & illa viſio, ſed etiam quia ordinantur ad diuerſa obiecta, & idem contingit in ſpeciebus intentionalibus, in relationibus, quæ ſunt ad terminos eiuſdem rationis, in omnibus actibus cognitionis, & appetitus, in motu; atque præſentia locali, in actionibus, quibus producuntur diuerſi termini eiuſdem rationis, & alijs huiuſmodi accidentibus.

Communis opinio quò ad primū punctū.

Fonſeca. Suarez.

III. Auerſa autem in Logica quæſt. 9. ſect. 13. diſtinguit duplicem ſpeciem, nimirum ſpeciem Logicā, & ſpeciē Phyſicam. Per ſpeciē Logicā intelligit ſpeciem infimam prædicabilem de pluribus differentibus numero, ita vt importet primum, & proximum prædicatum, in quo indiuidua conueniunt, nec detur aliquod prædicatum intermedium inter ipſum, & indiuiduatio-

Opinio Auerſæ.

nem

Digitized by Google

nem, Per ſpeciem phyſicam intelligit illam, quæ pro vna aliqua ſpecie vſurpari ſolet, quamuis reuera non importet vnum aliquod prædicatum, quẽadmodū importat ſpecies logica, quod immediatè ſe habeat ad indiuidua, ſed habet inter ipſum, & indiuidua aliqua alia prædicata intermedia. Suppoſita autem hac duplici acceptione ſpeciei, docet, ſub ſpecie logica non poſſe reperiri aliam differentiam indiuidualem præter illam, qua vnum indiuiduum eſt hoc, & aliud illud, ita vt indiuidua in intrinſecis prædicatis ſint prorſus ſimilia. Sub ſpecie autem phyſica poſſe reperiri indiuidua, quæ differant pluſquam per eſſe hoc, & eſſe illud; poſteriorem partem ſententiæ ſuæ colligit ex ijs exemplis, quæ modo pro priori ſententia attulimus.

Secūdum punctum. Prima opinio.

IV. Quod verò ſpectat ad poſteriorem punctum difficultatis prima ſententia tenet, indiuidualem differentiam non ſolùm importare diſtinctionem indiuiduorum, ſed etiam inæqualitatem perfectionis in eſſe indiuiduali, ita vt ratione indiuidualis differentiæ vnum ſit perfectius altero, quamuis adſit æqualitas perfectionis quò ad naturā, & eſſe eſſentiale: an autem indiuidualis differentia importet ſemper neceſſariò hanc inæqualitatem perfectionis, an verò ſolùm in aliquibus indiuiduis, Auctores huius ſententiæ non explicant, nec tractāt hanc quæſtionē ſub his terminis generalibus, ſed ſolùm circa animas rationales, quas ratione ſuæ indiuiduationis volunt eſſe inæqualis perfectionis indiuidualis. Deſumitur autem hæc opinio ex Magiſtro in 2. diſt. 32. & ſequuntur ferè communiter ſcholaſtici ibid: D. Bonauent. & Riccar. quæs. 4 ar. 1. Ægid. quæs. 3. quam etiam inſinuat D. Th. ibid. quæs. 2. ar 3. & 1. par. quæs. 85. ar. 7. Caiet. ibid. & Bannes, Ferrar. 1 contra Gent. cap. 13. Iauel. 8. Metaph. quæs. 6. Abulens. in Matth. cap. 25. quæs 656. Valentia tom. 1. diſp. 6. quæs. 7. puncto 1. conclus. 5. Ruu. 2. de Anima tract de pluralitate animarum quæs. 3. Gueuara De ſenſu interiori lib. 1. tract. 7. cap. 5 & complures alij præſertim ex Recentioribus. Probationes autem, quas afferunt, non procedunt de differentia indiuiduali vniuerſaliter accepta, ſed ſolùm de differentia indiuiduali animarum rationalium, & ideò eas modo prætermittimus, quia Deo dante alibi hanc quæſtionem de animabus rationalibus ſpecialiter inſtituemus.

Magiſter. D. Bon. Riccard. Aegid. D. Th. Caiet. Bannes. Ferrar. Iauel. Abulenſ. Valentia. Ruuius. Gueuara.

Opinio ſecunda.

V. In oppoſitum tamen ſunt alij graues Auctores, qui negant hanc inæqualitatem perfectionis prouenientem ex indiuiduali differentia: & volunt totam indiuidualem differentiam in eo conſiſtere, quòd hoc ſit hoc, & illud ſit illud; licet ipſi quoque procedant tantùm circa animas rationales; colligitur tamen, idem vniuerſaliter ſentire de quacunque differentia indiuiduali: nam ſi aliqua inæqualtas perfectionis prouenire poſſet ex differentia indiuiduali, maximè deberet prouenire ex indiuiduali differentia animarum rationaliū, cum ſit maior ratio de ipſis, ex eo quòd videmus, vnam melius altera operari, quòd ſi in ipſis non reperitur, multò minus in cœteris ponenda eſt, cum minor ratio appareat. Traditur hæc ſententia ab Henr. quodlib. 3. quæſt. 9. Durand. in 1. diſt. 32. quæſt. 3. Argent. ibid. quæſt. 1. artic. 2. Soncin. 8. Metaph. quæſt. 27. in reſponſ. ad 1. Sot. in Logica cap. de ſubſtan. quæſt. 2 ar. 5. Zimara theorem. 44. Fonſeca 5. Metaph. cap. 28 quæſt. 16. ſect. 2. Tolet. 3. de Anima quæſt. 18. qui etiam oppoſitam ſententiam vocat parum tutā in Fide.

Henr. Durand. Argent. Soncin. Soto. Zimara. Fonſeca. Tolet.

Opinio auerſa.

VI. Auerſa autem ſequens ſuam diſtinctionem, quam ſuperius attulimus de ſpecie logicè, & phyſicè acceptа, vult ſub ſpecie logicè accepta non poſſe multiplicari indiuidua cum inæqualitate perfectionis: ſed omnia debere eſſe neceſſariò æqualia: ſub ſpecie autem phyſicè accepta, poſſe reperiri indiuidua inæqualia in perfectione, & hoc poſterius probat exemplo animæ rationalis, quæ, inquit ipſe, accipitur tanquam vna ſpecies phyſica, & tamen poteſt eſſe perfectior, & habere ab intrinſeco ſuo maiorem virtutem operandi, & poteſt melius vti organis corporeis; & idem ait contingere in ſpeciebus animarum ſenſitiuarum, & vegetatiuarum, atque etiam in cœteris formis, quia vna forma v. g. aquæ, eſt potentior, quàm alia ad reparandas ſuas qualitates.

Re-

Reſolutio prioris difficultatis.

SECTIO II.

I. CVm in hac quæſtione duplex pũctus difficultatis occurrat, vt adnotauimus, priorem in hac ſect. reſoluemus. Sed prius aduerte oportet, diſtinctionem illã de ſpecie logicè, & phyſicè accepta non rectè vſurpari ab Auerſa, nec facere ad reſolutionem præſentis difficultatis. Si enim per ſpeciem phyſicam intellig t prædicatũ illud, quod non contrahitur immediatè per indiuiduationem, ſed per aliud prędicatum, intermedium inter ipſũ & indiuiduationem, vt vide ur intelligere, manifeſtè patet, hanc non eſſe ſpeciem, ſed genus; illud enim prædicatum, quod intermediat inter ipſum, & indiuiduationem neceſſariò erit prędicatum eſſentiale, quia omnia prædicata priora indiuiduatione, & quę per ipſam determinantur, ſpectant ad conſtitutionem naturæ, & eſſentialia ſunt; cum ergo hoc prædicatum, quod habet aliud intermedium reſpectu indiuiduationis, contrahatur per aliud prædicatum eſſentiale, iam erit prædicatum genericum, quia non erit vltimum in ratione eſſentiæ, quemadmodum debet eſſ ſpecificum; vnde non conſtituet ſpeciem aliquam, ſed genus, & ſolùm ſpecies conſtituetur per illud vltimum prædicatum, quod eſt immediatè proximum indiuiduationi; nec rectè prædicatum genericum vſurpatur pro ſpecifico; hoc enim eſſet inuertere totum ordinem philoſophiæ, & omnia confundere.

Reijcitur diſtinctio de ſpecie phyſica, & logica

II Deinde neque hæc diſtinctio inſeruit præſenti quæſtioni: quia ſi ſpecies accipitur, prout importat prædicatum genericum, quod non immediatè contrahitur per indiuiduationem; iam relinquimus punctum difficultatis: inquirimus enim, an ſub infima ſpecie poſſint dari indiuidua, quæ non ſolùm differant per eſſe hoc, & eſſe illud, ſed vlterius habeant aliquam maiorem diuerſitatem; & non, an ſub prædicato generico poſſit dari iſta maior diuerſitas; quia certum eſt, ſub prædicato generico dari diuerſitatem eſſentialem. Vnde cum dicitur, ſub ſpecie phyſica poſſe dari indiuidua, quæ habeant hanc maiorem diuerſitatem, ſi ſpecies phyſica tali pacto accipiatur, idem eſſet, ac ſi diceretur, ſub aliquo genere poſſe indiuidua differre plus, quàm per eſſe hoc, & eſſe illud, & reſponſio impertinens eſſet, nec ſatisfaceret interrogationi, quæ non procedit de genere, ſed de ſpecie infima. Rurſus iſta maior diuerſitas non habetur ratione indiuiduationum, ſed ratione illorum prędicatorum, quæ intermediant inter illud, quod dicitur importari per ſpeciem phyſicam, & indiuiduationem: vnde ex hoc quoque capite acceptio huius ſpeciei phyſicæ non facit ad propoſitum, quia quæſtio procedit de diuerſitate, quæ proueniat ratione indiuiduationum.

III Si verò accipiat ſpeciem phyſicam pro natura phyſica, & completa conſtante ex omnibus ſuis gradibus eſſentialibus, qualis eſſet natura humana, vt verè accipi debet, formaliter non dicit aliquid diuerſum à ſpecie logica: ſed tantùm materialiter, quia ſpecies logica conſideratur præciſe, & prout formaliter dicit illud vltimum prædicatum eſſentialem: ſpecieſ verò phyſica, quia conſideratur in concreto non ſolùm dicit prædicatum, quo conſtituitur, ſed omnia alia prædicata prout ſunt in concretione eiuſdem naturæ. Etenim ſpecies quoque phyſica inuoluit ſuum formale conſtitutiuum metaphyſicum, quod, non eſt aliud, quàm gradus quidam eſſentiæ, & quoddam prædicatum, quo vltimò conſtituitur talis eſſentia phyſica. Cum autem ſit vltimum prædicatum conſtitutiuum talis eſſentia, ſiue naturæ, neceſſariò etiam eſt proximum reſpectu indiuiduationis; prædicatum enim, quod eſt proprium alicuius naturę, ſi cui eſt vltimum eſſentiale ipſius, ita eſt illud, quod immediatè contrahitur per indiuiduationē. Hinc porrò fit, quòd ſi ſub ſpecie phyſica hoc pacto accepta dantur indiuidua, quæ habeant maiorem diuerſitatem quàm eam, quam important per eſſe hoc, & eſſe illud, debeant etiam dari ſub ſpecie logicè accepta, quia vtraque conſtituitur formaliter per quoddam prædicatum proximum indiuiduationi, & quod immediatè per ipſam contrahitur: vnde nullo modo diſtinctio de ſpecie phyſicè, & logicè accepta facit pro reſolutione difficul-

Quid ſpecies phyſica, & quomodo ſe habeat ad logicam

ficultatis præſentis.

Concl. Indiuidualis differentia facit tantum eſſe hoc, & illud.

IV Hac ergo diſtinctione relicta tanquam inutili, Dicendum eſt, non poſſe dari indiuidua ſub eadem ſpecie infima, quæ ex vi propriæ indiuiduationis habeant maiorem diuerſitatem, quàm, quòd ſint hoc, & illud indiuiduum. Dixi ex vi propriæ indiuiduationis, quia ex aliquo alio capite habere poſſunt aliquam maiorem diuerſitatem ſupra eſſe hoc, & eſſe illud, nimirum aut ratione intenſionis, aut ratione alicuius modi, aut per aliquid aliud. Pro intelligentia autem huius concluſionis rurſus aduertimus, nos loqui de indiuiduis, quæ ſunt talia per indiuiduatioem ſibi propriam, & conſequenter, quæ habēt proprium eſſe; indiuiduatio enim, & eſſe ſe mutuò conſequuntur; & quæ habent proprium eſſe, habent etiam propriam indiuiduationem, & econtra, quæ habent propriam indiuiduationē, habēt etiam proprium eſſe. Sunt enim quædam entia, quæ ſicuti non ſunt ens entitate propria, ſed entitate alterius, ita etiam ſunt indiuidua alterius indiuiduatione. Et hoc contingit in accidentibus quædam enim accidentia habent propriam entitatem phyſicam, contradiſtinctam ab eſſe ſubiecti: quædam verò non habent, ſed ſunt ens entitate ſubiecti, quod quidem ſubiectum aut eſt ſubſtantia, aut aliqua entitas accidentalis. De his ergo accidentibus modo non loquimur, de ipſis enim dicemus concluſione ſequenti, ſed ſolùm de indiuiduis, quæ habent propriam entitatem, & propriam indiuiduationē ſiue ſubſtantiæ ſint, ſiue accidentia.

Ratio.

V. Sic autem explicata probatur concluſio. Differentia indiuidualis ſufficienter ſaluatur per hoc, quòd vnum ſit hoc indiuiduum, & aliud illud indiuiduum, nam per hoc habetur adæquatè diſtinctio iudiuidualis, ſi quidem babētur plura ſtante hac diſtinctione, quæ ſint eiuſdē rationis, ſiue naturę, & incommunicabiliter in ſuo eſſe conſiſtant, & quæ diſtinguantur vltima diſtinctione, illa nimirum, qua vltimo terminatur, ita vt non poſſint deſcēdere ad alia inferiora per aliqam aliam diuiſionem ſuperuenientem: in quo conſiſtit adæquatus effectus indiuiduationis:

Effectus adæquatus, & adæquata diſtinctio indiuiduationis.

hoc autem totum ſaluatur in eo, quòd indiuidua diſtinguantur penes eſſe hoc, & eſſe illud, quia ſtatim ac indiuiduum eſt hoc, habetur natura terminata incommunicabiliter, & indiuiſibiliter vltima indiuiſione, ea nimirum, quæ per communicationem pluribus nequit diuidi. Ergo ex vi indiuiduationis non poteſt haberi maior diſtinctio ſupra eſſe hoc, & eſſe illud; adæquatus enim effectus indiuiduationis inuoluit totam illam diſtinctionem, quæ poteſt haberi ex vi indiuiduationis, ergo ſi in adæquato effectu illius non inuoluitur maior diſtinctio, quàm eſſe hoc, & eſſe illud, impoſſibile eſt ex vi indiuiduationis haberi aliquam maiorem diſtinctionem. Deinde indiuiduatio eſt inſtituta ſolùm propter eſſe indiuiduale, & diſtinctionem, quæ conſequitur ab intrinſeco eſſe indiuidualis: & ideo ſi diſtinctio indiuidualis ſufficienter ſaluatur per eſſe hoc, & eſſe illud, non poteſt ex vi indiuiduationis haberi aliqua maior diſtinctio, alioquin haberetur aliqua diſtinctio, ad quam indiuiduatio non eſſet ex natura ſua ordinata; quod omnino implicat.

Confir.

VI. Et pro confirmatione huius rationis addere poſſumus. Quod dantur quædam indiuidua, quæ ſolùm diſtinguuntur per eſſe hoc, & per eſſe illud, loquendo præciſè ex vi indiuiduationis; nam aliunde poſſunt habere aliquam aliam diuerſitatem, vt patet in rebus homogeneis, quæ conſtant ex partibus omnino eiuſdem rationis, & quæ continuari poſſunt, ſi enim aliqua ex his rebus homogeneis diuidatur, cōſurgunt plura indiuidua, quæ non differunt, niſi per eſſe hoc, & eſſe illud, quod ſic oſtenditur. nam ante diuiſionē aderat vnicum tantùm indiuiduum, & proinde ſicuti non aderat diſtinctio indiuidualis in ipſo, ita neque etiam aderat in ipſo maior aliqua diſtinctio ſupra eſſe hoc, & eſſe illud, quia impoſſibile eſt maior diſtinctio abſque minori; vnde quando diuiditur in partes, & conſurgunt plura indiuidua, poſſunt hæc indiuidua habere illam tantùm diſtinctionem, quæ ratione diuiſionis conſurgere poteſt. Per diuiſionem autem ſolùm tollitur vnio partium, ita vt quæ antea communicabant in eodem eſſe entitatiuo, amplius non communicent, ſed ſeorſim conſiſtant incommunicabiliter, & vnaquæque habeat proprium eſſe entitatiuum diſtinctum ab eſſe entitatiuo alterius: non autem

Dantur indiuidua, quæ non differunt, niſi per eſſe hoc, & eſſe illud.

ponitur in eſſe intrinſeco partium, & ideo indiuidua, quæ conſurgunt in rebus homogeneis ex diuiſione, habent ſolùm, quòd ſint aliud, & aliud; ſeu hoc, & illud indiuiduum, non autem aliquam maiorem diuerſitatem, nam maior diuerſitas non poteſt ſtare, niſi proueniat ab intrinſeco eſſe, & in ipſo imbibatur, quæ cum non poſſit cauſari ratione diuiſionis, quia diuiſio non immutat intrinſecè entitatem, ſicuti ante diuiſionem non aderat, ita neque poſt ipſam aderit. Nec aliqua probabilitate negaretur, Deum poſſe producere plura indiuidua, quæ differant tantùm penes eſſe hoc, & eſſe illud: quia ſi ſolùm habent aliquam maiorem diuerſitatem ex eo, quòd ad diuerſa munera ordinantur, vt patet ex exemplis allatis in oppoſita ſententia, aut quia aliquod aliud diuerſum exerceant, cur non poterit Deus facere plura indiuidua, quæ idem omnino præſtent? & hoc etiam de facto contingit, dantur enim multa indiuidua, de quibus non adeſt ratio, vt inter ipſa ponamus aliam diuerſitatem præter eſſe hoc, & eſſe illud. Neque qui admittunt hanc maiorem diuerſitatem, generaliter loquuntur, ſed ſolùm de quibuſdam indiuiduis: & concedunt aliqua tantùm differre penes eſſe hoc, & eſſe illud. Cum ergo dentur indiuidua, quæ differant ſolùm per eſſe hoc, & eſſe illud, concludendum eſt, omnia indiuidua eiuſdem ſpeciei infimæ ſolùm differre per eſſe hoc, & eſſe illud. Hæc autem conſequentia ex eo deducitur, quia ſi in ijs indiuiduis ſaluatur perfecta differentia indiuidualis, iam maior differentia non poteſt haberi ex vi indiuiduationis formaliter, ſed tantùm aliunde, quia cum eadem cauſa formalis præſtet ſemper eumdem effectum formalem, idem quoque formale diſtinctiuum exhibebit etiam ſemper eandem diſtinctionem. & proinde ex vi indiuiduationis, habebitur ſemper ea dem diſtinctio; vnde aut ſemper faciet differre ſolùm per eſſe hoc, & eſſe illud, aut ſemper cauſabit illam maiorē diſtinctionem.

Eadem ſemper diſtinctio ex vi indiuiduationis.

Reſp. VII. Video tamen, aliquem reſpōdere poſſe. Verum quidem eſſe, ex vi indiuiduationis vt ſic haberi ſolam diſtinctionem indiuidualem, quæ faciat eſſe hoc, & illud: ſed ratione talis indiuiduationis poſſe haberi aliquam maiorem diſtinctionem, & ideò in aliquibus indiuiduis reperiri ſolam diſtinctionem, qua diſtinguuntur per eſſe hoc, & eſſe illud; in aliquibus verò reperiri maiorem. Cœterum ſtatim falſitas huius reſponſionis apparet, ſi attēdamus ad ea, quæ diximus diſputatione præcedenti ſect. 3. ibi enim oſtendimus, non dari conceptum communem indiuiduationis vt ſic, qui contrahatur ad talem, & talem indiuiduationem, ſed vnamquamque indiuiduationē ita diſtingui ab alia, vt quatenus indiuiduatio eſt cū nullo alio conueniat. Si autem daretur indiuiduatio vt ſic, & talis indiuiduatio, quæ cauſaret illam maiorem diſtinctionem, nedum ponendus eſſet cōceptus communis ſpecificus indiuiduationis, ſed etiam genericus, ſiquidem talis indiuiduatio, quæ cauſaret illam maiorem diſtinctionē, eſſet indiuiduatio ſpecifica: nam conueniret pluribus, vnde indiuiduatio vt ſic, quæ contraheretur ad hanc talem indiuiduationē, eſſet indiuiduatio generica. Implicat autē, dari indiuiduationem genericam, & ſpecificam, cum indiuiduatio ſit vltimus gradus in linea prædicamentali.

Confutatio.

VIII. Sed inſuper contra eamdem reſponſionem argumentari poſſumus, addendo ſecundam rationem principalem. Et ſuppono, ſi daretur talis indiuiduatio, quæ cauſaret maiorem aliquam diſtinctionem, quàm eſſe hoc, & eſſe illud, debere eſſe aliquam rationē, quæ contrahat indiuiduationem vt ſic; & conſequenter indiuiduationem vt ſic debere latius patere, quàm talis indiuiduatio, quæ cauſat hanc maiorem diſtinctionem, quia nimirum indiuiduatio vt ſic, non ſolùm reperiretur in hac indiuiduatione, ſed etiam in cœteris indiuiduationibus, quæ non cauſant hanc maiorem diſtinctionem. Quo ſuppoſito ſic argumentor, quò ratio aliqua eſt communior pluribus, ſi ſit apta cauſare diſtinctionem, cauſat etiam maiorem diſtinctionem, quàm cauſet ratio inferior, & minus communis, per quam ipſa contrahitur; ſic ratio generica ponit maiorem diſtinctionem, quàm ſpecifica, quia facit differre genere; & ratio ſpecifica ponit maiorem diſtinctionem indiuiduali, cum maior ſit diſtinctio

2. ratio.

Ratio ſuperior cauſat maiorem diſtinctionem quà inferior.

ſpecifica, quam indiuidualis. Hoc autem prouenit non ſolùm ex eo, quòd ratio inferior non ſupponit diſtinctionem in ſuperiori, & ſuperior econtra ſupponit in omnibus inferioribus, ſed etiam quia ratio ſuperior diſtinguit ſe cundùm eſſe magis commune, & conſequenter minus determinatum, & proinde amp'ior eſt diſtinctio, quia cadit ſupra eſſe magis indeterminatum. Ex hoc autem deducitur, quòd ſi daretur indiuiduatio vt ſic, & talis indiuiduatio, qua determinaretur indiuiduatio vt ſic, tunc deberet indiuiduatio vt ſic cauſare maiorem diſtinctionem indiuidualem, quàm talis indiuiduatio, vtpote quia eſſet ratio magis vniuerſalis, quæ ex natura ſua cauſat maiorem diſtinctionem. Si ergo ex vi indiuiduationis vt ſic, habetur tantùm diſtinctio penes eſſe hoc, & eſſe illud, & non maior, atque cum huiuſmodi diſtinctio habeatur ex vi primæ rationis indiuiduationis, impoſſibile eſt dari talem indiuiduationem, quæ cauſet aliquam aliam maiorẽ diſtinctionem. quomodo ergo dicitur in allata reſponſione, ratione talis indiuiduationis haberi maiorem diſtinctionem ſupra eſſe hoc, & eſſe illud?

Quomodo indiuiduati poſſit ſolùm diſtinguere per eſſe hoc, & illud.

IX. Tertiò probatur concluſio. Si intellectus noſter concipiat hoc indiuiduum eſſe hoc, & illud eſſe illud abſque aliqua alia maiori diuerſitate concipiet diſtinctionem indiuidualem, concipiet enim aliquam diſtinctionem, quæ ſit à parte rei ſecundùm eſſe phyſicum: & cum non poſſit dari diſtinctio minor indiuiduali, neceſſariò illa erit diſtinctio indiuidualis, quia non poſſumus concipere minorem diſtinctionem, quàm ſi concipiamus vnum nun eſſe aliud entitatiuè. Si autem intellectus præter eſſe hoc, & illud, concipiat aliquam maiorem differentiam, non ſiſtet amplius in diſtinctione indiuiduali, ſed concipiet aliud genus diſtinctionis, quæ ſit ſuperaddita indiuiduali; & cum eſſe hoc, & illud adæquatè ponat vnum extra aliud, neceſſe eſt, vt importet adæquatam aliquam diſtinctionem: atque cum hæc ſit minima omnium diſtinctio, ſi contingat ſecundùm eſſe entitatiuum, erit diſtinctio indiuidualis. Ex hoc autem deducitur, quòd ſi aliqua indiuidua diſtinguuntur plus quàm per eſſe hoc, & eſſe illud, non diſtinguantur ſolùm indiuidualiter, ſed etiam aliqua alia diſtinctione, quia habent gradum diſtinctionis ſupra adæquatam indiuidualem: & conſequenter indiuidualis differentia tantùm faciet eſſe hoc, & illud, & non importabit maiorem aliquam diuerſitatem. Quod etiam confirmatur; nam indiuidualis diſtinctio ſicuti prouenit ab vnico, & ſimplici gradu entis, ita etiam importat vnicum, & ſimplicem gradum diſtinctionis, quia debet commenſurari enti, à quo prouenit. In ſimplici autem gradu diſtinctionis non poteſt dari maius, & minus, quia vna diſtinctio excederet aliam, ita ſi daretur maius, & minus, ſicuti etiam eſſet diuerſa, & proinde eſſet multiplex gradus diſtinctionis. Deinde in ea diſtinctione, quæ facit hoc, & illud, reperitur gradus diſtinctionis indiuidualis adæquatæ; ergo ſi ſuperadditur aliqua alia maior, importabit alium gradum diſtiuctionis. Quamobrem ex vi indiuiduationis formaliter non poteſt haberi aliqua alia diſtinctio præter eſſe hoc, & eſſe illud; ſed ſi reperitur maior diſtinctio inter indiuidua, aliunde proueniet, & non ex indiuiduationibus ipſorum.

3. ratio.

Maior diuerſitas ſupra eſſe hoc, & eſſe illud importat alium gradum diſtinctionis.

X. Secundò dicendum eſt; indiuidua illa, quæ non habent proprium eſſe, neque indiuiduationem, ſed ſunt ens entitate alterius, atque conſequenter indiuidua alterius indiuiduatione, vt ſunt accidentia modalia, & quæ oriuntur ex complexione, poſſunt habere aliquam maiorem diuerſitatem ſupra eſſe hoc, & eſſe illud, quæ proueniat ex indiuiduali eſſe materiali ſubiecti, cuius entitate ſunt ens. Dixi, quæ proueniat ex indiuiduali eſſe materiali, quia talia accidentia, ſicuti ex ſe non habent neque eſſe, neque etiam indiuiduationem, & diſtinctionem, qua ſint hoc, & illud accidens, ita neque etiam ex ſe habent maiorem diſtinctiomem ſupra eſſe hoc, & illud: ſed ſi illam habent, eam obtinent ratione ſubiecti, cuius entitate ſunt ens. Quia autem indiuiduatio ſubiecti, ex vi indiuiduationis nõ cauſat aliam differentiam, quàm eſſe hoc, & illud, ideo non poſſunt huiuſmodi accidẽtia habere hanc maiorẽ

2. concl. Indiuidua, quæ ſunt ens entitate alterius, poſſunt habere maiorem diſtinctionem ſupra eſſe hoc, & illud.

diuer-

diuerſitate m ex vi indiuiduationis ſubiecti, ſed ratione eſſe materialis ipſius: & proinde diximus in concluſione, poſſe hæc accidentia habere hanc maiorem diuerſitatem ratione ſubiecti indiuidui, ſeu indiuidualis eſſe illius materialiter ſumpti. Concluſio autem ſic explicata facilis eſt, nec indiget probatione, cum enim huiuſmodi accidentia non conſiſtant in eſſe, niſi per ſubiectum, quod neceſſario inuoluitur in ipſorum conceptu, vtpote quia habent eſſe, & indiuiduationem ab ipſo conſequenter diuerſitas, quæ eſt in ipſo, quatenus fundat huiuſmodi accidētia, redundat etiam in accidentia. Cum ergo fieri poſſit, imo ferè ſemper contingat, vnum ſubiectum habere aliquam diuerſitatem in ſuo entitatiuo eſſe, ratione cuius differat ab alio, ita vt non ſolùm indiuidualiter diſtinguatur, ſed etiam aliqualiter diuerſum ſit, vt contingit in diuerſitate ſpacij, quamuis enim vnus locus ſit ita omnino ſimilis alteri ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum, vt ſolùm diſtinguatur per eſſe hoc, & eſſe illud, adhuc tamen habet aliquam aliam diuerſitatem rationem habitudinis, quam habet aut reſpectu aliorum locorum, aut reſpectu centri mundi, aut reſpectu aliorum, quæ quidem habitudo, cum ſupponat eſſe indiuiduale ipſius, ipſum quoque afficit, quatenus eſt fundamentum illorum accidentium, quæ non habent proprium eſſe, ſiue ſint modi ipſius, ſiue ex eiuſdem complexione oriantur, & proinde talis diuerſitas redundat aliquo pacto in huiuſmodi accidentia; quæ proinde non ſolùm differunt indiuidualiter ratione diuerſæ indiuiduationis ſubiectorum, ſed inſuper habent aliquam aliam diuerſitatem ratione indiuidualis eſſe eiuſdem materialiter ſumpti, vt modo explicatum fuit. & hinc fit, quòd plus differant duæ præſentiæ locales diuerſorum corporum in diuerſis locis, quàm duæ eiuſdem corporis in eodem loco; non quidem quia indiuiduationes illarum cauſent maiorem diſtinctionem ſupra eſſe hoc, & eſſe illud; ſed quia diſtinguuntur non ſolùm ratione indiuiduationum diuerſorum ſubiectorum, ſed etiam ratione diuerſi eſſe indiuidualis materialiter ſumpti; cum enim corpora conſtituuntur in diuerſis locis acquirunt diuerſas habitudines ad alia corpora; ad centrum mundi, & ad alia loca, quarum diuerſitas redundat ſuo modo in præſentias locales ipſorum, & ideo cenſentur habere maiorem quamdam diuerſitatem.

Vnde prouen iat maior diſtinctio.

XI. Ex his ergo colligitur, quid dicendum ſit ad illa exempla, quæ pro oppoſita ſententia attulimus. Si enim ea conſiderentur, reperiemus, illa indiuidua, aut continere diuerſitatem ſpecificam, aut inter ſe differre non ſolùm indiuidualiter, ſed etiam ratione ſubiecti indiuidui materialiter accepti, vt in præcedenti concluſione modo docuimus. Actus enim viſionis, & cuiuſuis alterius cognitionis, ſiue ſenſitiuæ, ſiue intellectiuæ, quo percipitur aliquod indiuiduum, comparatus cum actu viſionis, aut alterius cognitionis, quo percipitur aliud indiuiduum eiuſdem omnino rationis, differt ſpecie ab ipſo; cum enim eſſe ſpecificum horum actuum conſiſtat in eſſe cognitionis, quatenus eſt manifeſtatiua obiecti, quotieſcunque variatur eſſe cognitionis, & eſſe manifeſtatiuum, variatur eſſe horum actuum eſſentiale; nam diuerſificatur id in quo conſiſtit eſſentia ipſorum; quamuis autem obiecta ſolo numero diſtinguantur, actus tamen, qui circa ipſa verſantur tanquam manifeſtatiui ipſorum, diuerſificantur in ipſa formali manifeſtatione, & non in ſolo eſſe indiuiduali, quod ex eo manifeſtum fit, quia actus repræſentatiuus vnius ex his obiectis, ita ex vi ſui intrinſeci eſſe manifeſtatiui eſt determinatus ad repræſentandum tale numero obiectum, vt nullo pacto poſſit aliud repræſentare; quod non contingeret, niſi differret in eſſe repræſentatiuo, atque huiuſmodi differentia eſſet ſuperaddita indiuiduali; indiuidualis enim differentia non variat eſſe repræſentatiuum, nec tollit, quin diuerſi actus poſsint idem obiectum repræſentare: poſſumus enim elicere diuerſos actus circa idem obiectum, qui omnes ipſum repræſentent. Et idem quoq; dicendum eſt, vt ſupra etiam aduotauimus, de ſpeciebus intentionalibus impreſſis. Similiter etiam eadem ratio eſt de actibus appetitus cuiuſcunq; ordinis ſint, quia adhuc ipſi tendunt in obiectū per modum inclinationis, & actus, qui tēdit

Ad exēpla in oppoſitū.

Quomodo actus cognitionis, & volitionis diſtinguantur circa diuerſa obiecta numero.

in hoc numero obiectum, non poteſt tendere in aliud numero, niſi forte ex deceptione putetur idem; vnde ipſi quoque, quando verſantur circa diuerſa obiecta numero differunt in ſua intrinſeca ratione; nam differunt in ratione inclinationis, qua inclinant in obiectum, atque adeo diſtinguuntur non ſolùm indiuidualiter, ſed etiam ſpecificè.

XII Quod verò ſpectat ad relationes; & alia, quæ non habent propriam entitatem, nec propriam indiuiduationem, poſſunt hæc, vt diximus, habere quamdam maiorem diuerſitatem ſupra eſſe hoc, & eſſe illud ratione eſſe indiuidualis ſubiecti materialiter ſumpti; vnde relationes, quæ ſunt ad terminos eiuſdem rationis, & in diuerſis fundamentis, præter eſſe hanc, & eſſe illam, adhuc amplius diſtinguuntur, quia ſaltem ratione identificationis cum ſubiecto, ſiue fundamento, ita cum ipſo commenſurantur, ſeu potius ita ſunt relationes ipſius, vt non poſſint eſſe relationes alterius, & niſi alia diuerſitas ratione fundamenti interueniat, hæc ſaltem interuenit, qualiſcunque ſit; & ſimiliter hæc diuerſitas contingit in motu locali ratione diuerſi mobilis, atque diuerſi ſpacij, in quo fit, atque etiam in præſentia locali, vt adnotauimus in probatione noſtræ poſterioris concluſionis. Quod etiam dicendum eſt de actionibus, quibus producuntur diuerſi termini, quia ſiue cum ipſis identificentur, ſiue ab ipſis modaliter diſtinguantur, ſemper ſunt ens entitate termini; & proinde induunt aliqualem diuerſitatem ratione ipſorum; quia ſaltem qualibet actio, ita eſt productio vnius termini determinati, vt non poſſit eſſe alterius, quia etiam ſi modaliter à termino diſtinguatur, adhuc tamen eſt ens entitate ipſius; & habet ab ipſo indiuiduationem, & proinde eſt ita ipſi affixa, vt non poſſit eſſe productio alterius. Hoc ergo pacto in huiuſmodi accidentibus illa maior diuerſitas, quã videntur habere ſupra eſſe hoc, & eſſe illud, prouenit ratione eſſe indiuidualis materialiter ſumpti; non verò ratione indiuiduationis, prout indiuiduatio eſt.

Reſoluitur altera difficultas.

SECTIO III.

I. ALter punctus difficultatis erat, an ratione indiuiduationis poſſit vnum indiuiduum eſſe perfectius altero, ita vt habeat maiorem quãdam perfectionem indiuidualem. Et quidem reſolutio huius difficultatis ſtatim colligitur ex dictis in præcedenti ſectione, vt enim conſequenter loquamur, ſi indiuiduatio non poteſt cauſare maiorem diuerſitatem ſupra eſſe hoc, & eſſe illud, nec etiam poteſt facere ſe ipſa formaliter, vt vnũ indiuiduum ſit perfectius altero. Sed antequam ponamus noſtram concluſionam aduertimus. Indiuidua quãdo comparantur, vt indiuidua ſunt, ſeu ſecundùm indiuiduationem formaliter, prorſus inter ſe differre, ita vt in nullo conueniant: oſtendimus enim ſupra, indiuiduationes nõ habere aliquã conuenientiam inter ſe in ratione indiuiduationis, ſed prorſus differre; & ideo idem quoque de indiuiduis, vt indiuidua ſunt, dicendum eſt. Ex quo fit, non poſſe dici æqualia, aut inæqualia, ſi inuicem comparentur ſecundùm eſſe indiuiduale, & conſequenter ſecundùm illam perfectionem, quæ per tale eſſe indiuiduale importatur, quæcunque illa ſit: nam ſi æqualitas, & inæqualitas in rigore ſumantur, dicuntur ſolùm de quantitate, vtpote quia ſunt paſſio illius, vt docet Ariſt. cap. de Quantitate. Si verò ſumitur amplè prout etiam ad alias res transfertur, tunc neque poteſt dici de indiuiduis, ſiquidem conuenit tantùm ijs rebus, quæ inuicem commenſurari poſſunt; equalitas enim, & inæqualitas conſurgit ex commenſuratione, vt patet in ipſa quantitate, vt autem aliqua commenſurari poſſunt, neceſſe eſt, vt conueniant inter ſe, & ſint eiuſdem rationis, vt docet Ariſt. 10. Metaph. tex. 4. inquiens: *Semper autem menſura eiuſdem generis eſt; Magnitudinum namque magnitudo, & ſecundum vnumquodque, longitudinis longitudo, latitudinis latitudo vocum vox, grauitatis grauitas, vnitas vnitatum*: Quamobrem cum indiuidua, quatenus indiuidua, non ſint eiuſdem rationis, vt pote quia in nulla ratione indiuiduationis conueniunt, nec etiam

Quomodo indiuidua poſſunt eſſe æqualia, & inæqualia.

Menſura debet eſſe homogenea.

in-

Æqualitas, & inæqualitas proportionis.

inuicem commenſurari poterunt, & proinde nec dici æqualia, aut inæqualia. Quia tamen æqualitas, & inæqualitas poteſt ſumi non ſolùm ſecundùm homogeneam menſuram, ſed etiam ſecundùm proportionem, & æquiualentiam, per quam aliqua æqualia, vel inæqualia ſint ſecundùm proportionẽ, & æquiualentiam ex eo, quòd vnum dicat, vel non dicat proportionaliter, & æquiualenter totum, quod dicit aliud, ſed vel aliquid plus, vel aliquid minus; in hoc enim caſu erunt inæqualia ſecundùm proportionem; ſi verò dicat æquiualenter totum, quod dicit aliud, erunt æqualia ſecundùm proportionem. Hoc ergo pacto poſſunt indiuidua, quatenus talia ſunt eſſe æqualia, vel inęqualia in proprio eſſe indiuiduali, atque in perfectione, quæ in tali eſſe imbibitur: vnde dicentur æqualia, vel inæqualia ſecundùm proportionem.

Concl. prima. Indiuiduatio nō ponit inæqualitate perfectionis

II. Hoc ergo adnotato ponimus noſtram concluſionem, & ſtatuimus indiuiduationem, ex vi ſui eſſe formalis non cauſare inter indiuidua inæqualitatem perfectionis, ita vt vnum indiuiduum ſit perfectius altero in eſſe indiuiduali ratione indiuiduationis, ſed omnia eſſe æqualia, & totam inæqualitatem perfectionis, quam habent, aliunde prouenire, & non ab indiuiduatione. Procedit autem hæc noſtra concluſio, vt etiam adnotauimus in præcedenti ſectione de indiuiduis, quæ habent proprium eſſe, & propriam indiuiduationem, & non de iis, quæ ſunt ens entitate alterius, atque adeo indiuidua alterius, indiuiduatione. Hæc autem concluſio ſic expoſita probari poteſt.

1. ratio

Si vnum indiuiduum in ſuo eſſe indiuiduali diceret maiorem perfectionem, quàm alterum, oporteret ponere in ipſo aliquam rationem entis, in qua fundaretur huiuſmodi perfectio; non enim dari poteſt perfectio abſque ente, quia cum perfectio ex genere ſuo ſit quid poſitiuum reale, neceſſariò importat rationem entis realis, & determinata perfectio determinatam rationem entis.

Omnis perfectio fundatur in aliqua ratione entis.

Quamobrem cum iſta maior perfectio, quam diceret vnum indiuiduum ſupra aliud, ſit determinata perfectio, debet importare determinatam rationem entis, in qua fundetur. Inquiro igitur, quid dicat hæc determinata ratio entis, & quam rationem formalem importet: an ſcilicet importet rationem formalem indiuiduationis, an verò aliam. Si primum, maifeſtè ſequitur, fictitiam eſſe maiorem perfectionem in eſſe indiuiduali: nam ratio formalis indiuiduationis reperitur in quolibet indiuiduo, alioquin quomodo eſſet formaliter indiuiduum? & quamuis non ſit vna, atque eadem ratio communis indiuiduationis in omnibus indiuiduis; eſt tamen eadem ſecundùm æquiualẽtiam, quoniam præſtat in omnibus eumdem effectum formalem æquiualenter, quia cũ vnũ non ſit magis indiuiduum, quàm alterum, neque etiã ratio formalis indiuiduationis poteſt eſſe inęqualis in indiuiduis, ſed erit eadẽ æquiualanter.

Quomodo eadẽ ratio indiuiduationis in omnib. indiuiduis.

Cum ergo ratio indiuiduationis reperiatur in quolibet indiuiduo, eadem quoque perfectio, quæ in ipſa fundatur, erit in vnoquoque indiuiduo. Si verò hæc determinata ratio entis non dicit rationem formalem indiuiduationis, ſed aliquam aliam, iam vnum indiuiduum non erit perfectius altero in eſſe indiuiduali, quia obtinebit hanc maiorem perfectionem ratione alterius formalitatis.

2. ratio.

III Secundò principaliter argumẽtor ex effectu formali, quem exhibet vnaquæque indiuiduatio ſuo indiuiduo. Totus enim effectus indiuiduationis in eo conſiſtit, quòd indiuiduet terminãdo incommunicabiliter naturam communem, & efficiendo, vt ſit hæc numero deſignabilis: præter hoc autem, vt indiuiduatio eſt, nihil aliud exhibet.

Effectus formalis indiuiduationis.

Vnaquæque autem indiuiduatio hoc totum exhibet ſuo indiuiduo; neque effectus formalis illius eſt maior in vno, quàm in alio; non enim magis vnum, quàm alterum incommunicabiliter terminatur, & conſtituitur hoc numero deſignabile; ergo cum in nullo indiuiduo ſit maior effectus formalis indiuiduationis, quàm in alio, nec etiam indiuiduatio, vt talis eſt, conferet vni maiorem perfectionem indiuidualem, quàm alteri: alioquin ſi eſſet inæqualitas in perfectione, eſſet etiam in effectu formali indiuiduationis: hoc enim patet inductione in cœteris, nam ſemper quotieſcunque perfectior eſt cauſa formalis, perfectior eſt etiam effectus formalis ipſius; proportionatur enim perfectioni cauſæ, ſic quò forma eſt maioris perfectionis, ſiue eſſentialis, ſiue accidẽ-

Eſt æqualis in omnibus indiuiduis

ta-

talis videmus exhiberi perfectiorem effectum formalem, perfectior eſt enim effectus formalis animæ rationalis quã animæ vegetatiuæ, perfectior effectus formalis albedinis vt ſex, quàm albedinis vt tria ... ſanè ſi rectè penſentur indiuidua, vt talia ſunt, reperiemus, impoſſibile eſſe excogitare, quòd vnũ perfectiori modo indiuiduum ſit, quàm alterum, quemadmodum deberet eſſe, ſi indiuiduatio vt talis eſt, cõferret maiorem perfectionem indiuidualem vni, quàm alteri. Tota enim perfectio indiuidui in eo conſiſtit, quòd ſit aliquid vltimò terminatum, & completum, ita vt non poſſit vlterius ad alia inferiora deſcendere, atque adeo incommunicabiliter ſe habeat, poſſidens eſſe certum, & determinatum, atque deſignabile: vnde vt vnum indiuiduum eſſet perfectius altero in eſſe indiuiduali, neceſſe eſſet perfectiori modo terminaretur, atque redderetur incommunicabile, & poſſideret eſſe magis certum, & magis deſignabile: hoc autem impoſſibile eſt, nec ab intellectu percipi poteſt; quoniam vnumquodque indiuiduum ita vltimò terminatur, vt nõ poſſit habere maiorem terminationem, aut perfectiorem, alioquin eſſet adhuc capax terminationis, & conſequenter non eſſet vltimò terminatum, rurſus quodlibet ita ſe habet incommunicabiliter reſpectu inferiorum, vt nullam omnino admittat cõmunicabilitatem, & ideò non poteſt perfectiori modo incommunicabilter ſe habere: ſic etiam habet tam certam deſignabilitatem, vt non poſſit habere maiorem: & proinde impoſſibile eſt, vt maior perfectio in eſſe indiuiduali formaliter ſumpto intelligatur in vno, quàm in alio.

Maior, & minor perfectio in eſſe indiuiduali formaliter eſt imperceptibilis.

3. ratio.

IV. Tertiò argumentor. Poſita maiori perfectione quò ad eſſe indiuiduale in vno indiuiduo, quàm in alio, poſſet intellectus per ſuam vim præciſiuam concipere illam maiorem perfectionem indiuidualem, non concipiendo aliam, qua æquale eſt cum cœteris; nam ſicuti in indiuiduo minus perfecto reperitur illa minor perfectio indiuidualis, ita in magis perfecto nedum reperitur iſta minor perfectio, ſed inſuper aliqua alia, ratione cuius euadit maior; vnde ſicuti in indiuiduo minus perfecto poteſt intellectus concipere eius ſolam minorem perfectionem indiuidualem, ita in magis perfecto poterit ſeparatim concipere minorem perfectionem, & ſeparatim maiorem, qua excedit indiuiduum minus perfectum. Non enim dici poteſt, quòd indiuiduum magis perfectum importet indiuiduationem, quæ ideo perfectior ſit, quia ſit excellentioris ordinis, quia ſtatim, ac poneretur excellentioris ordinis, non ſolùm diuerſificaretur ab alia indiuiduatione inferioris ordinis per eſſe hoc, & eſſe illud vt quo, ſed eſſentialiter, quemadmodum diuerſificantur inter ſe eſſentiæ, quæ ſunt diuerſi ordinis; diuerſitas enim ordinis non ſaluatur, niſi cum diuerſitate eſſentiali, & maior excellentia ordinis eleuat ad maiorem perfectionem eſſentiæ, vt conſtat inductione facta: & ideo cum vna indiuiduatio differat ſolùm indiuidualiter vt quo ab alia, non poteſt eſſe excellentioris ordinis: vnde ſi dicit maiorem perfectionem indiuidualem, neceſſe eſt, vt illam dicat intra eumdem ordinem, atque adeò per aliquid, quod non reperiatur in indiuiduatione, quæ eſt minoris perfectionis. Inquiro ergo, an hæc maior perfectio ſit eiuſdem rationis cum minori perfectione, an diuerſę, ita vt cum intellectus concipit hunc exceſſum perfectionis, quo perfectius indiuiduum excedit minus perfectum, concipiat aliquid diuerſæ rationis ab eo, quod concipit, dum concipit ſolam ęquiualentiam perfectionis. Non poteſt dici quòd ſit eiuſdem rationis, quia augmentum perfectionis eiuſdem rationis non contingit, niſi per intenſionem, quæ non habet locum in rationibus formalibus, qualis eſt indiuiduatio; non enim ſunt capaces intenſionis, quemadmodum enim conſiſtunt in indiuiſibili, ita etiam non ſunt capaces alicuius additamenti eiuſdem rationis, ſed quicquid ipſis additur, erit diuerſæ rationis, atque adeo diuerſa ratio formalis. Si autem hic exceſſus perfectionis eſt diuerſæ rationis, iam importabit diuerſam rationem formalem ab indiuiduatione, ſiquidem id, quo commenſuratur cum alio indiuiduo, nec ipſum excedit in perfectione, eſt ratio formalis indiuiduationis, vnde ſi exceſſus perfectionis eſt diuerſa ratio formalis, iam non erit formalis ratio indiuiduationis, & conſequenter non

Vnde impoſſibilis maior perfectio in eſſe indiuiduali.

Vna indiuiduatio non põt eſſe excellẽtioris ordinis, quàm alia.

con-

conferet maiorem perfectionem in eſſe indiuiduali, ſed in aliquo alio genere.

4. ratio.

V. Quartò probatur eadem concluſio. Vt vna indiuiduatio plus perfectionis conferat indiuiduo, quàm altera, neceſſe eſſet, vt etiam aliquid plus diceret, alioquin quomodo plus afferret? Hoc autem, in quo exceſſus iſte perfectionis fundatur, non poteſt eſſe prima ratio indiuiduationis, quoniam hæc reperitur in quacunque indiuiduatione, vnde ſi in ipſa fundaretur huiuſmodi exceſſus perfectionis, reperiretur talis exceſſus, in quacunque indiuiduatione, atque adeò non eſſet exceſsus: oportet ergo, ſi datur huiuſmodi exceſsus in perfectione indiuiduali, vt detur aliqua alia ratio, in qua fundetur, quæ adueniat primæ rationi indiuiduationis; quia iam minorem latitudinem habet, quàm habeat prima ratio indiuiduationis. Verùm neque dari poteſt ratio aliqua, quæ adueniat primæ rationi indiuiduationis, in qua talis exceſsus perfectionis fundetur; cum enim prima ratio indiuiduationis ſit vltimus gradus reſpectu illorum, qui ſunt in eadem coordinatione prædicamentali, non poteſt infra ſe habere aliquem alium gradum, qui ipſi adueniat, alioquin non eſſet vltimus. Quòd autem prima ratio indiuiduationis ſit vltimus gradus coordinationis prædicamentalis, euidenter conuincitur, ſi conſideretur, quòd gradus, qui non eſt vltimus, habet alium gradum infra ſe, ad quem deſcendit tanquam ſuperius ad inferiora. Prima autem ratio indiuiduationis facit hoc numero deſignabile, atque adeò tollit omnem communicabilitatem reddendo incommunicabile omnino reſpectu inferiorum; vnde neceſſe eſt, vt ſit vltimus actus coordinationis prædicamentalis, alioquin non conferret hanc omnimodam incommunicabilitatem.

Exceſſus perfectionis in eſſe indiuiduali nõ habet fundamentũ ſufficiens.

Prima ratio indiuiduationis, eſt vltimus gradus coordinationis prædicamentalis.

5. ratio

VI Denique argumétor. Conceptus indiuiduationis, atque diſtinctionis numericę per hoc ſufficienter ſaluatur, quòd intelligimus hoc indiuiduum eſſe hoc, & illud; nec eſt neceſſe concipere aliquam maiorem perfectionem in vno quàm in alio. Imò dantur etiam indiuidua, quæ non habeant hunc exceſſũ perfectionis, quo vnum excedat alterũ, vt contingit in rebus homogeneis: vt enim in ſectione præcedenti dicebamus, ſi diuidatur aliquid homogeneũ in diuerſas partes, conſurgunt plura indiuidua, quæ tamen ſunt æquè perfecta in eſſe indiuiduali, nam per diuiſionem non producitur de nouo aliqua perfectio in aliqua ex illis partibus, & ante diuiſionem, cum adeſſet tantùm vnum indiuiduum, non poterat adeſſe vnum indiuiduum perfectius altero: hic enim exceſſus indiuidualis perfectionis ſupponit pluralitatem indiuiduorum. Ex hoc autem deducitur, quòd ſicuti cõcipiendo hoc, & illud, ſufficienter concipio diſtinctionem indiuidualem, atque adeo indiuiduationem abſque eo, quòd concipiam exceſſum aliquẽ perfectionis; ita quando concipio vnum indiuiduum diſtingui ab alio cum quouis exceſſu perfectionis, concipio aliquam maiorem diſtinctionem ſupra indiuidualem, nam exceſſus ille perfectionis affert ſecum ſuam diuerſitatem: & propterea ſicuti diuerſitas iſta non eſt indiuidualis, eò quòd indiuidualis ſaluatur abſque tali exceſſu, ita neque exceſſus perfectionis, vnde prouenit, ſpectabit ad eſſe indiuiduale, ſed ad aliquẽ aliũ eſſendi gradum illius indiuidui. Rurſus comparo inter ſe indiuidua illa, quæ ſũt æqualis perfectionis, & rurſus hæc indiuidua comparo cum illis, quæ ſunt maioris perfectionis, certe minus differunt inter ſe comparata, quàm ſi comparentur cum indiuiduis maioris perfectionis, nã inter ſe habent maiorem conuenientiam, quia in hoc etiam cõueniunt, quòd ſint æqualis perfectionis, vnde habent aliquid amplius cõmune inter ſe, quàm habeant cum indiuiduis maioris perfectionis; & reſpectu indiuiduorum maioris perfectionis habẽt aliquid minus commune, ratione cuius conſequitur inæqualitas perfectionis: cum ergo non poſſit idem gradus entis formaliter fundare æqualitatem, & inęqualitatem perfectionis; ſi indiuiduatio, vt talis eſt, fundat æqualitatem, non poteſt rurſus fundare inæqualitatẽ; vnde ratione alterius gradus prouenieт huiuſmodi inęqualitas perfectionis. Et cum indiuidua in perfectione minus differant inter ſe, quàm differant ab indiuiduis maioris perfectionis, ſicuti differunt inter ſe indiuidualiter, ita differunt à cœteris ſpecificè ſaltem, quia ſupra diſtinctionem indiuidualem non

Diſtĩcti o ĩdiuidualis ſaluatur abſq; exceſſu perfectionis.

Quicunq; exceſſus perfectionis ponit maiorem diſtinctionẽ, quã ĩdiuidualem.

da-

datur maior diſtinctio, quæ ſaltem non ſit ſpecifica; nam hæc eſt minima ex maioribus ſupra indiuiduales.

Indiuidua, quæ non habent proprii eſſe quomodo poſſint eſſe inæqualia in perfectione.

VII Quod autem ſpectat ad indiuidua, quæ non habent proprium eſſe, ſed ſunt ens entitate alterius, atque alterius indiuiduatione indiuiduantur, proportionaliter ad ea, quæ diximus in ſect. præcedenti, dicendum eſt; poſſe vnum eſſe perfectius altero ratione eſſe indiuidualis ſubiecti materialiter ſūpti. cum enim contingat, hæc accidentia eiuſdem ſpeciei in ſubiectis, quæ differant ſpecie, & quorum vnum ſit perfectius altero, etiam quatenus fundat hæc accidentia, quia cum hæc accidentia non habeant aliud eſſe, præter eſſe ſubiecti, nec etiam habent aliam perfectionem, & quæ ſunt in ſubiecto perfectiori, perfectiora cenſentur, ſic nobilior eſt ſitus, quo ſituatur corpus humanum, quàm, quo ſituatur corpus brutorum: hæc tamen diuerſitas non cauſatur ex vi indiuiduationis formaliter, vt diximus etiam ſect. præcedenti.

Ad fundamentū Auerſæ.

Cum autem Auerſa ait, ſub ſpecie phyſica reperiri poſſe indiuidua inæqualis perfectionis, id negatur, & cum affert exemplum animarum, negamus illas eſſe inæquales ratione perfectionis indiuidualis; vnde autem proueniat, quod aliquæ melius operentur, non eſt huius loci explicare; aliunde tamen prouenit, quàm ab indiuiduatione. Sic etiam negandum eſt contingere, in cœteris formis vnam eſſe perfectiorem altera ratione indiuiduationis, quòd enim vna reparet melius ſuas qualitates, non prouenit ab indiuiduatione, ſicuti neque ratione ipſius eas originat, ſed vel quia eſt in materia diſpoſiori, vel ex alia circumſtantia, vt conſideranti patebit.

Quænam ſit radix multiplicationis indiuidualis. Diſp. XLV.

Materiam eſſe radicem multiplicationis indiuidualis, quorumdam opinio. Sect. I.

Materiam non eſſe radicem multiplicationis indiuidualis; & quænam illa ſit. Sect. II.

Materiam eſſe radicem multiplicationis indiuidualis, quorumdam opinio.

SECTIO I.

I. Circa vnitatem indiuidualem adhuc reſtat inquirendum, vnde proueniat, quòd multiplicetur. Conſtat enim, dari plura indiuidua intra eamdem ſpeciem, quorum vnumquodque habet ſuam vnitatem indiuidualem, & proinde in ipſis vnitas indiuidualis multiplicatur. Quamobrem pro completa tractatione huius materiæ de indiuiduatione reſtat inquirendum, quænam ſit radix huius multiplicationis, ſeu vnde proueniat, quòd intra eamdem ſpeciem poſſint indiuidua multiplicari. Eſt enim quorumdam opinio, qui putant, radicem huius multiplicationis eſſe materiam primam; & ita explicant ſententiam, quæ ponit materiam principium indiuiduationis: aiunt enim, materiam non eſſe principium indiuiduationis formale, ſed tantùm radicale, quia nimirum eſt radix, vnde prouenit multiplicatio indiuidualis, & hoc pacto explicant tum Ariſt., tum D. Th. quando docent, indiuidua indiuiduari per materiam. Hanc opinionem refert Suarez in Metaphyſica diſp. 5. ſect. 3. num. 28. & ſequent. & eam probabilem putat: atque ſequutus eſt Auerſa in ſua Logica quæſt. 9. ſect. 6. concluſ. 3. eam tamen limitat ad res materiales.

Materiā eſſe principiū radicale multiplicationis idiuidualis.

Suarez. Auerſa.

II. Supponunt autem Auctores huius ſententiæ, materiam habere ex ſe ſuam indiuiduationem, atque quòd

in

in diuerſas partes diuidi poſſit. Cum autem forma, & accidentia ordinentur ad actuandam materiam, nec poſſit eadem forma numero, ſiue ſubſtantialis, ſiue accidentalis eſſe in pluribus ſubiectis ſimul, debent neceſſariò indiuidualiter multiplicari, vt poſſint diuerſas partes materiæ actuare. Sicuti enim formæ non poſſunt produci, niſi in ſubiecto producantur, ita etiam neque multiplicari, niſi habeant materiam, in qua multiplicentur. Addit autem Auerſa: hoc pacto poſſe materiam dici radicem, cur ſpecies quoque in rebus materialibus multiplicentur, quia in tantum ſpecificè multiplicari poſſunt, in quantum habent materiam, in qua multiplicentur. Atque hinc ſequitur, vt poſſint ſimul plura indiuidua actu exiſtere, quia nimirum exiſtunt ſimul plures partes materiæ. Præterea id etiam declarant ex eo quòd materia eſt radix corruptibilitatis, inde enim habent indiuidua, vt poſſint corrumpi, vt ergo ſpecies conſeruentur, requiritur indiuiduorum multiplicatio, quæ proinde prouenit à materia ex eo, quòd eſt radix corruptibilitatis.

Fundamentum huius ſententiæ.

III. Addunt inſuper, materiam ſignatam quantitate eſſe principium radicale huius multiplicationis indiuidualis, quia ſicuti materia abſq. quantitate non eſt capax phyſicæ alterationis, & mutationis per varias, & contrarias diſpoſitiones, ita neque eſt cauſa completa, ſeu completa radix huius multiplicationis, cum talis multiplicatio naſcatur ex diuerſa diſpoſitione ſubiecti. Auerſa autem ait, non materiam ſignatam quantitate, ſed vt ſignabilem quantitate, ſeu quatenus exigitiuam quantitatis eſſe radicem huius multiplicationis; quæ tamen ſignabilitas non importat aliquid ſupra eſſentiam eiuſdem materiæ. Volunt autem, ita materiam eſſe radicem multiplicationis indiuidualis in confuſo, vt tamen conſiderata quatenus habet certam, & determinatam quantitatem, atque determinatas diſpoſitiones, & quatenus ſignatur ſub quibuſdam certis, & determinatis circumſtantijs, ſit radix multiplicationis huius indiuidui determinati: non enim materia ex ſe, vt diſtincta ab alia poteſt eſſe cauſa, cur producatur hoc indiuiduum determinatum, cum eadem materia ſit ſucceſſiuè ſub pluribus indiuiduis, ſed ſolùm vt determinata per diſpoſitiones, & alias circumſtantias.

Materiam non eſſe radicem multiplicationis indiuidualis, & quænam illa ſit.

SECTIO II.

I. Hanc ſententiam aſſerentem Materiam eſſe radicem multiplicationis indiuidualis, abſolutè ſalſam puto; vt autem, quid nobis dicendum videatur, in hac quæſtione proponamus, hoc prius aduertimus. Non videri conſequenter dictum, quòd materia in rebus tantùm materialibus ſit radix multiplicationis indiuidualis, nō autem in cœteris, ſuppoſito quòd ſpiritualia multiplicari poſſint, & proinde magis conſequenter Thomiſtas loqui, qui, dum ponunt materiam principium indiuiduationis, & radicem indiuidualis multiplicationis, conſequenter negant, ſubſtantias ſpirituales, quæ non communicant cum materia, neque tanquam actus informantes, poſſe indiuidualiter multiplicari. Hoc autem efficaciter perſuaderi exiſtimo, quia multiplicatio indiuidualis, in quocunque reperiatur, debet ſemper habere ſuam radicem, à qua proueniat: natura enim, quæ in pluribus multiplicatur, habet, quòd ſit per ſe multiplicabilis, vnde debet in ſe habere radicem talis multiplicationis; cum qua per ſe connectatur; poſita autem hac connexione, neceſſariò vbicunque eſt multiplicatio indiuidualis, debet etiam reperiri radix huius multiplicationis; nō enim ab ipſa ſeparari poteſt: vnde ſi materia eſt radix multiplicationis indiuidualis, debet eſſe ſimpliciter radix, & proinde, aut dicendum eſt, ſola materialia poſſe indiuidualiter multiplicari, non autē ſpiritualia, cum in ipſis nō ſit materia; aut materiā non eſſe radicē huius multiplicationis indiuidualis, quod etiā ex eo confirmatur, quoniā huiuſmodi multiplicabilitas eſt veluti quędā paſſio naturæ illius, quæ multiplicatur, eadem autem paſſio habet ſemper eamdē radicē, à qua prouenit, & impoſſibile eſt quod ſit à diuerſa radice; & proinde aut ſemper materia, aut nunquam debet conſti-

Eadē ſemper radix in quocunque multiplicationis indiuidualis.

tui radix multiplicationis indiuidualis.

1. concl. Materia nō eſt radix multiplicationis indiuidualis.

II. Hoc ergo præmiſſo dicendum eſt primò. Materiam non eſſe radicē, vnde proueniat multiplicatio indiuidualis; quamuis eiuſdem quoque multiplicatio neceſſaria ſit, vt multiplicentur indiuidua materialia. Hæc poſterior pars de ſe euidens eſt, nam cum ſubſtantiæ materiales conſtent ex materia tanquam ex parte intrinſeca componente, ſicuti non poſſunt conſiſtere abſque materia, ita neque ſine ipſa multiplicari poſſunt, quia vt multiplicentur, neceſſe eſt, vt multiplicetur totum eſſe intrinſecum, atq; adeo etiam materia. Et hinc fit, vt neceſſarium ſit, materiam multiplicari numero, vt materiales ſubſtantię multiplicari poſsint, ſine cuius multiplicatione impoſſibile eſſet multiplicari, non autem quia ipſa ſit radix indiuidualis multiplicationis earumdem.

1. ratio.

III. Principalior autem punctus huius concluſionis, nimirum materiam non eſſe principium radicale multiplicationis indiuidualis, probatur, vt enim materia eſſet radix multiplicationis indiuidualis, non ſolùm deberet ipſa ex ſe eſſe multiplicabilis, ſed inſuper oporteret, vt eſſet ratio, cur multiplicarentur numero formæ ſubſtantiales, & etiam accidentia, ita vt à materia traheret originem indiuidualis multiplicatio omnium formarum: non enim alio modo ſaluari poteſt, materiam eſſe radicem indiuidualis multiplicationis. Inquiro ergo, an formæ habeant ab intrinſeco ſuo, & ex vi ſuæ eſſentiæ, an non, quòd indiuidualiter multiplicari poſſint. Si habent, iam ratio formalis multiplicabilitatis imbibitur in earumdem eſſe intrinſeco, & cum actualis multiplicatio proueniat à multiplicabilitate, eò quòd actus ſecundus prouenit ab actu primo, radicabitur indiuidualis multiplicatio in forma tamquam in ea, quæ ab intrinſeco ſuo habet, quòd ſit multiplicabilis. Sicuti enim in materia non aſſignamus aliam radicem extrinſecam eiuſdem indiuidualis multiplicationis, quia eſt de ſe, & ab intrinſeco ſuo multiplicabilis, ita neque debet aſſignari in forma, quandoquidem ipſa quoque ab intrinſeco ſuo eſt multiplicabilis. Si verò formæ ab intrinſeco ſuo, non poſſunt indiuidualiter multiplicari, tunc nullo pacto poterunt indiuidualiter multiplicari: Quando enim multiplicatur, talis multiplicatio contingit ſecundùm eſſe intrinſecum formæ, vnde non ſolùm non debet formæ repugnare multiplicatio, quantum eſt ex vi eſſe intrinſeci eiuſdem, ſed etiam debet conuenire, ſi enim actus multiplicationis ponitur in eſſe intrinſeco, quomodo non conueniet etiam eidem ab intrinſeco poſſe multiplicari? Sic videmus, indiuidua non poſſe multiplicari in alia inferiora, non alia ratione, niſi quia ipſis ab intrinſeco nō conuenit multiplicabilitas; econtra verò genus poteſt multiplicari in plures ſpecies, & ſpecies in plura indiuidua, quia ab intrinſeco eis conuenit multiplicabilitas. Quamobrem ſi formæ non eſſent ab intrinſeco ſuo multiplicabiles, neque etiam ratione materiæ eis conueniret multiplicari indiuidualiter; quod enim alicui non conuenit ab intrinſeco, id ei, quò ad eſſe intrinſecum repugnat, quia in eſſe intrinſeco rerum idem eſt eſſe, & poſſe: & proinde ſi poſſunt habere aliquid, illud habent ab intrinſeco; & quod non habent ab intrinſeco, neque etiam poſſunt in ſeipſis illud habere.

Quod multiplicatur, debet eſſe ab intrinſeco ſuo multiplicabile.

2. ratio.

IV. Secundò probatur concluſio. Et ſuppono, quòd ſi materia eſſet radix indiuidualis multiplicationis, in tantum eſſet radix, in quantum ipſa eſſet multiplex indiuidualiter; non verò ratione ſuæ eſſentiæ: vt enim inquiunt Auctores oppoſitæ ſententiæ, materia eſt cauſa indiuidualis multiplicationis, in quātum eſt diuiſa in plures partes, atq; eadem forma numero non poteſt eſſe in pluribus ſubiectis. Verùm pōt haberi multiplicatio indiuidualis abſque hac diuiſione materiæ, ſeu indiuiduali multiplicatione; nam in eadem materia numero ſucceſſiuè exiſtunt diuerſæ formæ numero eiuſdem rationis non ſolùm accidentales, ſed etiam ſubſtantiales, fieri enim poteſt, quòd per varias mutationes eadem materia numero ſit ſub eadem forma ſecundùm ſpeciem, & diuerſa ſecundùm numerum. Quod ſi quis dicat. Tunc materiam eſſe radicem multiplicationis indiuiduorum, quatenus eſt cauſa corruptionis, quia ſcilicet debent multiplicari indiuidua; vt ſpecies conſeruentur; hoc facilè reijcitur, nam ex

Multiplicatio indiuidualis formæ ſaluatur abſq; multiplicatione indiuiduali materiæ.

Occurritur reſpōſioni.

Digitized by Google

hoc ſolùm ſequitur, quòd debeant indiuidua mutiplicari propter conſeruationem ſpeciei, non autem, quòd materia ſit radix huius multiplicationis; aliud eſt enim, eſſe radicem corruptionis, & aliud eſſe radicem multiplicationis indiuidualis. Quod etiam confirmatur; quoniam multiplicatio indiuidualis reperitur etiam in indiuiduis incorruptibilibus, nempe in animabus rationalibus; ſi autem materia ex eo, quòd eſt radix corruptionis, eſſet etiam radix multiplicationis indiuidualis, quæ non corrumpuntur, non poſſent indiuidualiter multiplicari. Præterea indiuidualis multiplicatio eſt neceſſaria propter conſeruationem ſpecierum, ergo potius tanquam ex radice proueniret ex eo, quòd ſpecies exigerent conſeruari, atque adeo ex natura ſpecierum, quæ ab intrinſeco ſuo eſsent conſeruabiles in indiuiduis, quàm ex eo quòd materia eſſet radix corruptibilitatis. Quod euidenter etiam ex eo patet, quia eſſe radicem multiplicationis indiuidualis eſt eſſe radicem productionis, ſiquidem multiplicatio non fit, niſi per productionem; econtra verò eſſe radicem corruptibilitatis eſt eſſe radicē deſtructionis indiuiduorum; quomodo ergo ex eo, quòd materia eſt radix corruptibilitatis, poteſt eſſe radix multiplicationis indiuidualis, cum ſit cauſa ablationis eorundem? Vnde diligenter aduertere oportet, quòd quamuis multiplicatio indiuiduorum ſit etiā neceſſaria propter cōſeruationem ſpecierum, eo, quòd eadem indiuidua corrumpuntur, aliud tamen eſt eſſe radicem huius indiuidualis multiplicationis, & aliud eſſe radicem corruptibilitatis eorumdem; cum enim corruptibilitas, & multiplicatio opponantur ex oppoſitis quoque radicibus prouenire debent.

Materia ex eo, quòd eſt radix corruptibilitatis, non eſt radix multiplicationis indiuiduorum.

V. Tertiò argumentor. Materia non eſt radix, cur forma habeat tale eſſe, atque ſit talis condicionis: nimirum quòd ſit actus informans, atque perfectiuus materiæ; ſed forma id habet ex vi ſuæmet eſſentiæ: eſt enim eſſentialiter actus ordinatus ad informādam materiam; quæ autem alicui conueniunt eſſentialiter, non conueniunt ratione alterius extrinſeci; ergo neq; multiplicatio indiuidualis conuenit formæ ratione alicuius extrinſeci, vt eſſet materia, ſed ab intrinſeco id habet, ſicuti ab extrinſeco habet, quòd ſit actus. Conſequentia autem iſta declaratur, quoniam multiplicatio indiuidualis cō ſequitur eſſe illius rei, quæ multiplicatur; cum enim fiat ſecundùm eſſe eiuſdem, neceſſariò multiplicatio debet cō ſequi ad eſſe ipſius, tamquam ab eo, quod eſt multiplicabile, & ſecundùm quod ſit multiplicatio. Si autem conſequitur ab eſſe ipſius, ſicuti materia non eſt radix, cur forma habeat tale eſſe, ita neque eſt radix, quòd habeat illam multiplicationem, quæ conſequitur ad eſſe eiuſdem formæ: ſed ſicuti habet ex ſe, quòd ſit talis naturæ, ita etiam habebit ex ſe, quòd poſſit multiplicari.

3. ratio.

Forma ex ſe habet, quod ſit actus perfectionatus materiæ.

Et in confirmationem addi poteſt, quòd ex eo, quòd forma ex vi ſuæ eſſentiæ eſt actus proportionatus materiæ, debet etiam ex ſe, & non ratione alterius participare omnes illas conditiones, quæ neceſſariæ ſunt, vt ſit actus proportionatus ipſius, atque etiam vt rationem actus exercere poſſit. Vt autem ſit actus proportionatus, & vt talem ſe exercere poſſit, oportet vt ſit multiplicabilis numero, cum enim materia ſit multiplicabilis numero, nec poſſit niſi formam indiuiduam recipere, atque in quacunque ſui portione poſſit eamdem formam ſecundùm ſpeciem recipere, oportet, vt forma ſit proportionatus actus potens informare materiam, poſſe multiplicari, quemadmodum multiplicatur materia, alioquin quomodo ſeruaret debitam proportionem cū materia, & poſſet illam informare? materia enim diuiſa in plures portiones exigit diuerſas formas, quibus informetur, nec per vnā ſolā informari pōt; vnde cum ex ſe debeat forma eſſe proportionata, neceſſe eſt, vt ex ſe poſſit indiuidualiter multiplicari.

Ex hoc ſequitur de bere eſſe de ſe multiplicabilem.

VI. Secundò dicendum eſt. Radicem multiplicationis indiuidualis eſſe in natura ſpecifica, quæ multiplicatur, adæquatè ſumpta, & in eo conſiſtere, quod indiuiduatio non ſit de eſſentia naturæ. Probatur autem hæc concluſio. Statim enim, ac concipimus, naturā habere ſuū conceptū adæquatū quidditatiuū abſq; eo, quod in ipſo includatur indiuiduatio concipimus naturam ex vi ſui eſſe intrinſeci, non eſſe determinatam, vt ſit hæc, nec eſſe magis huius, quàm illius indi-

2. concl.

Quænam ſit radix multiplicationis indiuiduis.

indiuidui, ſed reſpectu cuiuſcunque indifferenter ſe habere. Hoc enim vniuerſaliter verum eſt, quòd ſublato ab aliquo determinatiuo, remanet indifferens ad quodcumque determinatiuum eiuſdem rationis, per quod poteſt determinari. Atque quotieſcunque aliquod determinabile reſpicit plura determinatiua ſub eadem ratione formali, habet quamdam extenſionem, qua extendatur ad omnia, quia commenſuratur cum illa ratione formali, ſub qua reſpicit determinatiua. Hinc cum natura ſit determinabilis per indiuiduationem ex eo, quòd in ſuo conceptu illam non includit; atque dentur plures indiuiduationes, quas reſpicit ſub ratione formali indiuiduationis, conſequenter ſe extendit ad plures indiuiduationes, quia omnes participant rationem formalem indiuiduationis. Dum autem ſe extendit ad illas, iam eſt communicabilis pluribus indiuiduis; atque adeo ex eo, quòd in ſuo conceptu non includat indiuiduationem, ſequitur, quòd ſit multiplicabilis numero. Et quemadmodum materia nedum per diuiſionem entitatiuam poteſt multiplicari in plura indiuidua, ſed etiam id habet ex vi ſuæ eſſentiæ, quæ de ſe eſt multiplicabilis numero, atque non alia ratione, niſi quia in ſuo eſſentiali conceptu non includit indiuiduationem, ita etiam idem dicendum eſt de forma, atque de tota natura.

Determinabile eſt indifferés ad quodcũque determinatiuũ eiuſdem rationis.

Confir.

VII. Quod amplius confirmari poteſt. Natura ex eo, quòd in ſuo conceptu quidditatiuo non includit indiuiduationem, eſt contrahibilis per indiuiduationem, ergo etiam ex eo, quòd in ſuo conceptu non includit indiuiduationem, eſt multiplicabilis numero. Conſequentia patet attendendo, quomodo contractio fiat; contractio enim limitat naturam, & coarctat ad eſſe minus vniuerſale, vnde debet natura habere maiorem latitudinem, quàm habeat contractiuum, alioquin non fieret contractio; dum autem habet maiorem latitudinem, ſequitur, quòd ſit communicabilis pluribus, atque adeo multiplicabilis. Antecedens autem declaratur, tum quia indiuiduatio, quotieſcunque eſt extra naturam, comparatur ad ipſam ex genere ſuo tanquam actus contractiuus, vnde cum ſit talis ex genere ſuo, debet ſemper eſſe talis reſpectu cuiuſuis naturæ, tum quia natura, dum non includit in ſe indiuiduationem, comparatur ad ipſam vt gradus ſuperior in linea prædicamentali, de cuius ratione eſt, poſſe contrahi per inferiorem, tum etiam quia eo ipſo, quòd natura non includit indiuiduationem, non eſt communicabilis inferiori; communicatio autem ſuperioris reſpectu inferiorum fit per contractionem. Neque fundamentum in oppoſitum eſt alicuius momenti, nam licet non poſſit multiplicari forma abſque multiplicatione materiæ, non ſequitur, materiam eſſe radicem huius multiplicationis, ſed ſolùm condicionem requiſitam ex parte cauſæ materialis: forma verò ab intrinſeco ſuo eſt multiplicabilis; & quòd materia ſit radix corruptibilitatis, non ſequitur eſſe radicem multiplicationis, vt iam diximus ſupra. Quod additur autem ibi, nimirum cur hoc potius indiuiduum producatur, non facit ad præſentem materiam.

Indiuiduatio cõtrahit naturam ex eo, quò eſt de eius conceptu.

An vnitas indiuidualis ſit principium numeri.

Diſp. XLVI.

Quid alij ſenſerint. *Sect.* *I*

Vnitatem, quæ eſt principium numeri, reperiri in quolibet ente. *Sect.* *II*

Vnitatem indiuidualem eſſe principium numeri. *Sect.* *III*

Deducuntur nonnulla corollaria. *Sect.* *IIII.*

Quid alij ſenſerint.

SECTIO I.

I. HAnc diſputationem inſtituimus, vt videamus, an vnitas indiuidualis ſit eadem cum vnitate, quæ ponitur de genere quantitatis; & eſt principium numeri, an vero diuerſa ſit, ita vt vnitas, quæ eſt principium numeri aliquid addat ſupra vnitatem indiuidualem: ſi enim vnitas indiuidualis eſt principium numeri, erit

ea-

eadem, ac vnitas quantitatiua. Et quia vnitas indiuidualis inchoatur in vnitate Titulus Quæſtionis. tranſcendentali, ita vt vnitas tranſcendentalis perueniat ad indiuidualem per diuerſos gradus vnitatis magis determinatos, ideo Doctores ſolent ſub alijs terminis proponentes quæſtionem, inquirere, an vnitas tranſcendentalis ſit eadem, ac vnitas, quæ eſt principiũ numeri an aliquid ſuperaddat: nomine autem vnitatis tranſcendentalis intelligunt non vnitatem tranſcendentalem abſtractè ſumptam, ſed determinatam, & coarctatam, vt ſit vnitas illa, quæ conſequitur quodcunque ens, quod eſt à parte rei, quæ non eſt alia, quàm vnitas indiuidualis. Cum autem quæritur, an vnitas, quæ eſt principium numeri, aliquid addat ſupra vnitatem indiuidualem, non eſt ſenſus, an aliquid addat ſupra ens indiuiduum, ſed ſuppoſito, quòd non ſit eadem, ac vnitas indiuidualis, quæritur, in quo formaliter conſiſtat.

II. In hac autem controuerſia duas reperio principales ſententias ſibi inuicem contrarias. 1. opinio Quarum prima tenet, quòd vnitas, quæ eſt principium numeri, aliquid addat ſupra vnitatem tranſcendentalem determinatam tamen ad ens in particulari, ſeu ſupra vnitatem indiuidualem. Diuerſimodè tamen explicatur à ſuis Auctoribus. Nam Auicenna, vt refert D. Auicen. Th. mox citandus, aſſerit, quòd vnitas, quæ eſt principium numeri, addat aliquam rem ſupra ſubſtantiam entis, & vnitatem tranſcendentalem, quemadmodum album addit ſupra hominẽ, alioquin numerus compoſitus ex vnitatibus non eſſet ſpecies quantitatis. D. Th. D. autem Th. 1. par. quæſt. 11. artic. 1. in reſponſione ad 1 reprobans ſententiam Auicennæ, concludit, quòd vnum, quod eſt principium numeri, aliquid addat ſupra vnum tranſcendentale, quod pertineat ad prædicamentum quantitatis. Quòd ſi inquiras, quidnam ſit iſtud, explicat 4. Metaph. lect. 2. inquiens. *Vnum verò, quod eſt principium numeri, addit ſupra ſubſtantiam rationem menſuræ, quæ eſt propria paſſio quantitatis, & prior inuenitur in vnitate, & dicitur per priuationem, vel negationem, quę eſt ſecundum quantitatem continuam.* Ex quibus deſumitur primò, velle, quòd vnitas numeralis reperiatur tantùm in quantitate continua, non autem extra ipſam; rurſus quantitatem continuam concurrere tanquam materiale ad conſtituendam vnitatem, quæ eſt principium numeri, & ratione huius materialis ſuperaddere aliquid realiter diſtinctum ſubſtantiæ. quod fortaſſe etiã voluit Auicenna relatus, dum aſſerit, vnitatem, quæ eſt principium numeri ſuperaddere rem aliquam ſubſtantiæ entis, hoc enim ideo poſuit, vt ſcilicet numerus eſſet de genere quantitatis, per hoc autem, quòd ſuper additur quãtitas ſubſtantiæ, vt ipſe D. Th. docet, habetur vnitas de genere quantitatis. Deinde vult, ſupra quantitatem addere indiuiſionem, tanquam aliquid negatiuum, ſiue priuatiuum. Denique ſuperaddere etiam rationem menſuræ, quam vocat paſſionem quantitatis. Et hanc ſententiam ſic explicatam ſequitur Iauel. 4. Metaph. quæſt. 8. & Iauel. etiam Soncin. eodem lib. quæſt. 35. dũ Soncin. aſſerit, vnitatem, quæ eſt principium numeri, ſuperaddere accidens, quod eſt in genere quantitatis. & citat Auerr. Auer. eodem lib. 4. Metaph com. 3. vbi concedit, vnitatem, quæ eſt principium numeri, importare accidens, non autem vnitatem tranſcendentalem, & idem habet etiam 10. Metaph. com. 5. circa finem, vbi aduertit, Eos, qui poſuerunt numeros ſubſtantias rerum erraviſſe, quia non diſtinguebant inter vnum, quod ponitur principium numeri, & vnum, quod eſt commune ad decem ſumma genera: hoc enim dicit ſubſtantiam rei, quæ eſt vna; vnum verò, quod eſt principium numeri, dicit accidens. Et hoc ipſum etiam docet Capr. in 1. diſt. 24. quæſt. 1. artic. 1. Capr. concluſ. 1. & ſequitur etiam Aegid. Ægid. quæſt. 2. & communiter Thomiſtæ, qui quamuis aliqualiter differant in modo explicandi, in re tamen conueniunt, quòd ſcilicet addat rationem menſuræ. Omnes etiam conueniunt in hoc, quod vnitas, quæ eſt principium numeri, ſit ſolùm in rebus materialibus, & quantis. Quod præcipue docet Capr. citatus concluſ. 2. & deſumitur ex D. Th. locis citatis, & præterea ex quæſt. 9. de Potent. art 7. & in 1. diſtinct. 24. quæſt. 1 art. 3.

III. Auerſa autem in ſua Philoſophia quæſt. 5. ſect. 7. vult, numeralem Modus dicendi Auerſæ.

vni-

Digitized by Google

vnitatem aliquid ſuperaddere vnitati tranſcendentali determinatæ tamen ad eſse indiuiduale, Sed diſcrepat à præcedenti modo dicendi primò quidem, quia vult, numerum reperiri non ſolùm in rebus materialibus, & quantitate affectis, ſed etiam in quocunque genere entium; deinde vult, vnitatem numeralem importare quamdam aptitudinem, per quam veniat in conſortium aliarum vnitatum, ita vt ſupponat diſtinctionem rerum, & formaliter importet veluti quamdam ſocietatem, & coniunctionem, in quo diſtinguitur ab vnitate tranſcendentali indiuidualiter ſumpta, quæ inuoluit comparatiuam diſtinctionem ad ſummum, & veluti receſſum ab alijs vnitatibus. Tertiò addit, vnitatem, quæ eſt principium numeri, poſſe diuerſo modo explicari; nam poteſt explicari per connotationem aliarũ vnitatum, quæ coexiſtũt, vel poſſunt coexiſtere, vel per denominationem extrinſecã deſumptã ab actu intellectus, quo vnitates enumerãtur; vel per habitudinẽ rationis, quam dicit vna vnitas ad aliam; vel per relationẽ rationis ad intellectum numerantem; vel per habitudinem menſuræ, quia vnitas eſt prima menſura. Denique Vnitatem iſtam eſſe adæquatam paſſionem entis, diuerſam tamen ab vnitate tranſcendentali, licet ipſa quoque poſſit dici tranſcẽdentalis, quatenus in omni ente reperitur. Addit autem, vnitatem numeralem poſſe ſpecialiter accipi, prout reperitur in rebus quantis, & hoc pacto diſtinguitur ab vnitate tranſcendentali, prout eſt in quantitate, & etiam ab vnitate numerali cõmuniter dicta non tanquam ſpecies ſub illa directè contenta, ſed tanquam noua, & ſpecialis ratio vnitatis: ſicuti enim numerus ſpecialiter ſolet accipi pro numero, qui eſt in rebus quantis, ita etiam poteſt accipi vnitas numeralis. Hoc autem pacto accepta diuerſimodè explicari poteſt; primò quidem per rationẽ menſuræ, quia vnitas quãtitatiua non ſolùm eſt menſura in ratione numeri, ſed etiam in ratione extenſionis, quia per vnum palmum menſuramus extenſionẽ alicuius corporis: alio modo explicari poteſt abſolutè conſiderando ipſam quantitatẽ in ſe, quatenus eſt vna vnitate continuationis, quæ eſt propria ipſius: tertio modo per comparationem ad ſubiectum, quatenus per vnam quantitatem continuam fit vnum continuum, Atque hæc eſt tota doctrina Auerſæ circa præſentem materiam.

IV Secunda autem principalis ſententia præcedenti oppoſita tenet, quòd vnitas, quæ eſt principium numeri nihil addat ſupra vnitatem indiuidualem, ſeu tranſcendentalẽ determinatam tamen ad eſſe indiuiduale, ſed eſſe eamdem vnitatem. Verùm Auctores huius ſententiæ inter ſe diſcrepant; nam aliqui volunt, vnitatem, quæ eſt principium numeri, eſſe vnitatem indiuidualem, prout reperitur in ſola quantitate, & ita docet præcipuè Durand. in 1. diſt. 24. quæſt. 2 num. 11. & ſequent. vbi aſſerit, hanc vnitatem numeralem conſiſtere in ſola indiuiſione quantitatis formaliter, & importare rationem menſuræ, nõ tanquam formale conſtitutiuum, ſed tanquam paſſionem conſequentem, & ſequuntur Fonſeca 5. Metaph. cap. 13. quæſt. 3. ſect. 3. & Suarez item in Metaph. diſp. 4. ſect. 9. num. 8. & ſequentib. Alij verò non ita limitant vnitatem, quæ eſt principium numeri, vt in ſolis rebus quantis reperiatur, ſed volunt extendi ad quodcunque genus entium, ita vt quodlibet ens indiuiduale habeat ſuam vnitatem, quæ poſſit eſſe principium numeri alicuius, ſi nimirum cũ alijs entibus computetur. Ita docent Ocham in 1. diſt. 24. quæſt. 2. Gabr. ibid. Gregor. item ibid. Rubio eadem diſt. quæſ. item 2. ar. 1. conclus. 3. & communiter omnes Nominales, & nonnulli alij.

2. opinio Vnitatẽ numeralem eſſe eãdẽ cũ indiuiduali. — Durand. — Fonſeca. Suarez. — Ocham. Gabr. Greg. Rubio.

Vnitatem, quæ eſt principium numeri, reperiri in quolibet ente.

SECTIO II.

I. PRæſens quæſtio continet duo capita difficultatis, quorum primum eſt, An vnitas, quæ eſt principium numeri, reperiatur in ſolis rebus materialibus, & quantitate affectis, an etiam in quolibet alio genere entium: alterum verò, an in quocunque genere entium reperiatur, ſit vnitas indiuidualis ipſorum entium, an verò aliquid ipſi ſuperadditum. Pro reſolutione autem primæ difficultatis ponimus noſtram concluſionem, in- Concl.

qua

Vnitas quæ eſt princ pium nume i, reperi- tur i quolibet genere entium.

qua ſtatuimus, vnitatem, quæ eſt principium numeri, reperiri non ſolùm in entibus quantis quantitate continua, ſed in quolibet genere entium, ita vt quodcunque ens indiuiduale habeat ſuam vnitatem, quæ poſſit eſſe principium numeri. Pro qua ſupponendum eſt, quòd licet Veteres Philoſophi collocauerint numerum in ſolis rebus quãtis, non hinc tamen ſequitur, quòd in ipſis ſolis reperiatur: hoc enim ideo fecerunt, vel quia ſola entia materialia, & affecta quantitate cognoſcebãt, vel quia numerus in rebus ſenſibilibus magis notus erat. Verùm ſi in rebus quoque ſpiritualibus reperitur illa eadem ratio, ob quam collocatus eſt numerus in rebus quantis, certè in ipſis quoque debet etiam collocari, & conſequenter quodlibet ipſorum habebit vnitatem, quæ ſit principium numeri.

1. ratio.

II. Hoc ergo præſuppoſito probatur concluſio. Idem fundamentum numeri, quod eſt in rebus quantis, reperitur etiam in rebus non quantis, ſeu ſpiritualibus, & in quolibet ente indiuiduo non quanto. ergo ſi in rebus quantis reperitur numerus, & vnitas conſequenter, quæ ſit principium numeri, reperietur etiam in entibus ſpiritualibus, & non quantis. Conſequẽtia iſta eſt euidens; nam numerus, ſiue ſit aliquid reale ſuperadditum rebus numeratis poſitiuum, ſiue tantùm aliquid rationis, de quo non eſt modò diſputandum, conſequitur ſuum fundamentum, & in eo genere entium ponitur, in quo eſt fundamentum: cur enim quæſo ponitur in rebus quantis? certè non aliud reſponderi poteſt, niſi quia in ipſis reperitur fundamentum eiuſdem numeri; ſi ergo in aliquo alio genere entium reperiatur idem fundamentũ, in ipſo quoque collocandus erit numerus. Quòd autem huiuſmodi fundamentum reperiatur etiam in rebus nõ quantis, quod eſſet antecedens à nobis aſſumptum, ex eo conuincitur; nam numerus fundatur in multitudine, quæ coaleſcat ex pluribus vnitatibus indiuiſibilibus, & ex eo res quantæ fundant numerum, quòd important diuerſa entia vna vnitate indiuiſibili. Hæc autem indiuiſibilitas non debet eſſe omnimoda; nam vnitates quantitatiuæ, vt ſunt plures palmi, poſſunt diuidi

Idẽ fundamẽtũ numeri eſt in rebus quãtis, tum nõ quantis.

ſinguli in diuerſas partes, ſed debet intelligi, quòd habeat aliquam indiuiſibilitatem, ratione cuius concurrat ad numerum, ita vt ratio indiui ſibilitatis ſit illa, quæ facit vnitatem proportionatam pro numero tali pacto, vt ſi numerus numeratus abſtractè concipiendus ſit, concipiatur indiuiſibilitas vnitatum præcisè, non autem eſſe indiuiſibile: & ex hoc fit, quòd numerus coaleſcat ex vnitatibus omnino indiuiſibilibus, quia cum concurrant ad numerum ratione indiuiſibilitatis formaliter, & indiuiſibilitati, vt talis eſt, repugner omnino diuidi, iam vnitates, prout concurrunt ad numerũ, ſe habent vt omnino indiuiſibiles. Duo ergo concurrunt ad fundandum numerũ vnitas ſcilicet indiuiſibilis, quatenus indiuiſibilis eſt, & multitudo, quæ quidem nõ aliud importat, quod poſitiuum ſit, quàm plures vnitates ex ijs, quibus numerus coaleſcit, & deinde negationem vnitatis, quæ ſit inter ipſas. Hoc autem totum reperitur etiam in rebus non quantis: res enim non quãtæ plures eſſe poſſunt, & de facto ſunt, ita vt nõ habeant vnionẽ inter ſe, vnde in ipſis ſaluatur formalis ratio multitudinis. Rurſus vnaqueque ipſarum habet ſuam vnitatem indiuidualem, & conſequenter ſuam indiuiſibilitatem, quæ quidem indiuiſibilitas, vt talis eſt, nullo pacto diuidi poteſt, & eodem pacto ſe habet quò ad hoc, ac in rebus quãtis; imo res non quantæ nullo modo ſunt capaces diuiſionis, quemadmodum ſunt res quantæ, vnde habent maiorem indiuiſibilitatem. Cum ergo in rebus non quantis reperiatur totum fundamentum numeri, nempe vnitates indiuiſibiles, & multitudo, conſequenter etiã reperitur numerus propriè dictus, & vnitas, quę ſit principium numeri.

Quales ſint vnitates numeri.

Duo non currunt a fundã dum numerum.

III Confirmari etiam poteſt hæc ratio. Si quantitas eſſet neceſſaria in vnitatibus, vt poſſent numerum fundare, non alia ratione eſſet neceſſaria, niſi propter ſuum effectum formalem, quem exhiberet vnitatibus; qnia ſi ipſa quoque ſpecialiter, vt quantitas eſt, concurreret ad fundandum numerum, deberet concurrere ſecundùm ſuã formalẽ rationem, ita ut vnitates fundarẽt numerum, quatenus participant effectum formalem quantitatis. Hoc tamen falſum eſt, quia ſi quantitas con-

Confir.

Quãtitas cõn na nõ cõcurrit per ſe ad fundãdum numerum.

cur-

Quātitas continua nō cōcurrit per ſe ad fundādum numerum.

curreret ad fundandum numerum ratione effectus formalis, quem exhibet vnitatibus, cum eius effectus formalis in eo conſiſtat, quòd extēdat, & ponat rationem partium extra partes, debe rent vnitates fundare numerum quatenus extenſæ, & habentes partes extra partes. Verùm huiuſmodi extenſio, & ratio partium extra partes omnino materialiter ſe habet ad ſingulas vnitates, quatenus fundant numerum: non enim huiuſmodi extenſio ex aliquo capite eſt per ſe neceſſaria: non quidem ratione multitudinis, quia ſine ipſa ſaluatur, cum importet tantùm plura litatem rerum: non ratione vnitatis diuiſibilis, quia potius contrariatur indiuiſibilitati eiuſdem; Vnde Thomiſtæ, & præcipuè Iauel. ſupra citatus, quamuis ponant vnitatē, quæ eſt principium numeri, & ipſum numerum in ſolis rebus quantis, non tamen volunt quantitatem fundare numerum, prout dicit rationem formalem quantitatis, ſed ſolùm prout dicit indiuiſionem. Quapropter per ipſos quoque quantitas ſecundùm ſuam rationem formalē materialiter tantùm concurrit ad fundandum numerum, ſed tantum indiuiſio ipſius; cum autem indiuiſio quantitatis non dicat rationem formalem quantitatis, iam quantitas non concurrit per ſecundùm ſuam formalem rationem ad fundandum numerum, ſed tantùm materialiter ſe habet, & ideo numerus in rebus etiam non quantis fundari poteſt, cum ipſæ quoque habeant ſuam indiuiſionem. Quod inſuper ex eo vrgeri poteſt, quoniam ſi cōparentur inuicem indiuiſio indiuidui non quanti, quamuis differant in connotato, ſeu in fundamento indiuiſionis, non tamen differunt in ratione formali indiuiſionis, nam tam in vno, quàm in alio indiuiſio idem dicit, nempe excluſionem diuiſionis ab eſſe indiuidui. Cū ergo eadem ratio formalis indiuiſionis, reperiatur etiam in rebus non quantis, cur quæſo etiam ipſæ, non poterunt fundare numerum?

2. ratio.

IV. Secundò principaliter argumentor. Ratio formalis numeri reperitur etiam in rebus non quantis, prout important aliquam multitudinem, ita vt eadem ratio formalis, qua numerus conſtituitur in rebus quantis, ſit etiam in rebus non quantis; ergo etiam vnitas, quæ eſt principium numeri eodem pacto, quo eſt in rebus quantis, eſt etiam in rebus non quantis. Conſequētia euidens eſt, quia ſicut numerus non poteſt conſiſtere, niſi coaleſcat ex vnitatibus numeralibus, ita in quocunque genere entium reperiatur numerus ſecūdùm ſuam rationem, in eodem quoque debet reperiri vnitas, quæ ſit principium numeri: Antecedens autē probatur, quoniam numerus numeratus nihil aliud dicit de ſuo formali, quàm collectionē quamdam vnitatum, quæ importent diſcretionem, & numerabilitatem, quæ quidem diſcretio ex eo requiritur, vt habeatur pluralitas vnitatum, & conſequenter numerabilitas, quæ ſine pluralitate haberi non poteſt. Vnde collectio illa vnitatum ſe habet veluti materiale numeri; diſcretio verò, & numerabilitas tanquam formale. Verùm hoc totum reperitur etiam in rebus non quantis: nam in ipſis haberi poteſt collectio vnitatum, nempe plurium indiuiduorum: habetur etiam diſcretio, quæ licet non conſiſtat in ablatione continuitatis, exhibet tamen eumdem effectum in ordine ad numerum, nempe ſeparat vnam vnitatem ab alia, & conſtituit pluralitatem, vnde conſurgit ſtatim numerabilitas non ſecus, ac in rebus quantis: vnde totum id, quod concipimus in numero numerato entium quantorum, concipimus etiam in numero numetato entium non quantorum, quæ eodem pacto numerari poſſunt, ac numerantur entia non quanta. Et quamuis in his nō reperiatur quantitas continua, non per hoc ſequitur, quòd deſit aliquid ſpectās ad rationem formalem numeri, quia cum quantitas continua ſit ſpecies quātitatis contradiſtincta à diſcreta, non poteſt pertinere ad formale conſtituum numeri. Atque hoc ipſum magis patebit, ſi conſideremus rationes particulares numerorum, vt rationem formalem binarij, ternarij, denarij, aut aliorum, ſiue enim res quantæ ſint, ſiue non; poſita duplici vnitate habetur ratio binarij, poſita triplici vnitate ratio ternarij, & poſitis decem vnitatibus ratio denarij, & ſic de reliquis; & poſitis iiſdem vnitatibus in rebus non quantis eadem omnino ratio numeri, ſiue binarij, ſiue ternarij concipitur, ſic in duobus angelis concipio rationē eam-

Numerus ſecundū ſuā rōnē formale, eſt etiam in rebus non quātis.

eamdem binarij, quam concipio in duobus indiuiduis quantis. quod fieri non poſſet, niſi ratio formalis numeri in iiſdem entibus ſaluaretur.

Confir.

V. Atque hanc rationem validã confirmatione vrgere poſſumus, ſupponendo, quod omnino indubitatum eſt apud omnes, nempe cuiuſcunque rei eſſe vnicam tantùm rationem formalem vt vnam tantùm rationem formalem hominis, vnam tantùm rationem formalem caloris & ſic de ſingulis: inſuper etiam vnamquamque rationem formalem conſiſtere in indiuiſibili, ita vt neque ei aliquid addi poſſit, neque detrahi abſque eiuſdem variatione, quia nimirum ſunt ſicuti numeri, qui per additionem, aut detractionem cuiuſcunque vnitatis eſſentialiter variantur. Ex hoc porrò fit, vt vbicunque reperitur aliqua ratio formalis, ibi ſemper ſecundùm ſe totam, & indiuiſibili modo reperiatur; atque ſecundùm eamdem omnino formalitatem, ita vt ſi ſit in pluribus eadem omnino formalitas, quæ eſt in vno, ſit etiam in alio abſque aliqua variatione. Hinc autem deducitur, rationem ſimiliter formalem cuiuſcunque numeri, ſiue binarij, ſiue ternarij vnam eſſe, atque indiuiſibilem, ita vt in quocunque reperiatur, debeat vna, atque eadem reperiri abſque aliqua variatione, cum ſit eadem ratio de ipſa ac de cœteris formalibus rationibus. Quare ſi in rebus non affectis quantitate reperitur ratio numeri binarij, & cœterorum, debet eſſe eadem cum ea, quæ eſt in rebus quantis, atque adeò in ipſis erit propria ratio numeri, & vnitatis, quæ ſit principium numeri.

Vnaquæque rõ formalis eſt indiuiſibilis.

Alia Confir.

VI. Rurſus etiam confirmari põt deſumendo euidens ſignum ex modo noſtro concipiendi. Experimur enim, poſſe nos concipere rõnem cuiuſcunq; numeri, quam concipimus in rebus quantis, etiam in rebus non quantis. Ex hoc autem ſequitur, quòd ratio numeri, & conſequenter vnitas, quæ eſt principium numeri, propriè in ipſis reperiatur, alioquin non poſſet concipi. Cur.n. quæſo non poteſt intellectus noſter cõcipere in angelis rationem corporis abſque eo, quòd decipiatur, & poteſt concipere rõnem binarij, aut ternarij abſq; eo, quòd decipiatur; certè non alia rõ aſſignari põt, niſi quia ratio corporis in ipſis non reperitur, ratio verò horũ numerorum reperitur. Quòd ſi numerus eſſentialiter fundaretur in rebus quãtis neq; fingendo ens rationis poſſet intellectus concipere in rebus non quantis rationẽ horũ numerorũ, niſi etiã ſimul in ipſis conciperet quantitatẽ continuam Et euidenti exemplo manifeſtari poteſt, quia enim figura triangularis, circularis, & aliæ huiuſmodi eſſentialiter fundantur in quantitate continua, impoſſibile omnino eſt, quòd extra talem quãtitatem concipiantur, nec in rebus non quantis concipi poſſunt, niſi fingendo ens rationis in ipſis ſimul concipiatur quantitas. Quamobrem ſi vnitas quoq; quæ eſt principium numeri, & conſequẽter numerus fundaretur neceſſariò in quantitate continua, impoſſibile omnino eſſet, quòd extra ipſam conciperetur. Accedit etiam, quòd ſiue numerus ſit in rebus quantis, ſiue non quantis eodem numero numerante, illo videlicet ordine, & veluti menſura, quæ eſt in intellectu numerantis, poſſumus illum numerare, & veluti menſurare; hoc autem contingere non poſſet, niſi vera ratio numeri numerati reperiretur in rebus non quantis; imo niſi reperiretur eadem ratio numeri numerati ſiue binarij, ſiue ternarij, aut alterius determinati: nam inter numerum numeratum, & numerum numerantem debet eſſe debita correſpondentia, veluti menſurati ad menſurans: menſura autem, quæ eſt proportionata pro menſurando aliquo genere entium, non eſt proportionata pro alio genere, & ideo, ſi idem numerus numerans poteſt menſurare numeratum, ſiue ſit in rebus quantis, ſiuè non quantis, oportet, vt ratio numeri ſit eiuſdem rationis in vtriſque, ſic non poteſt quantitas continua menſurari per menſuram diſcreti, aut ſonus per menſuram ponderis, non alia ratione, niſi quia menſura vnius generis non eſt proportionata pro alio.

Vnde colligitur, vnitatẽ numeralem non fundari neceſſariò in quantitate continua.

Numerus numerans menſura numerati.

Proportio menſuræ ad menſuratum.

VII. Tertiò principaliter probatur concluſio. Vnitas in rebus non quantis, per quam ſunt numerabiles, ita eſt menſura illius numeri, qui eſt in huiuſmodi genere entium, vt etiam poſſit eſſe menſura numeri, qui eſt in rebus quantis; ergo ſi in rebus quantis datur vnitas, quæ ſit principium numeri, debet etiam dari in rebus non quantis.

3. ratio

In rebus non quantis adest vnitas, quæ ſit menſura numeri

Conſequentia iſta euidens fiet, ſi conſiderabimus, quòd eſſe menſuram numeri, aut eſt formale conſtitutiuum vnitatis, quæ eſt principium numeri, aut eius paſſio; vnde cum ſiue ratio conſtitutiua vnitatis, quæ eſt principium numeri; ſiue eius paſſio ſaluetur in vnitate rerum non quantarum, debet eſſe talis vnitas propriè, & cum omni rigore principium numeri. Antecedens autem probatur. Nam ſi cõcipiamus vnitatem illam, qua conſurgit numerus rerum non quantarum, in abſtracto abſque eo, quòd concipiamus eam in tali genere entium, importabit rationem illam formalem, qua vnitas rei quantæ concurrit ad conſtituendum numerum, & pluries repetita menſurabit quemlibet numerum rerum quantarum; nam ſi bis repetatur, menſurabit binarium; ſi ter, ternarium, & ſic de reliquis. Ratio autem eſt, quia participabit veram rationem menſuræ, qua numerus menſuratur: quando enim vnitas rei quantæ conſideratur tanquam menſura numeri, nihil aliud in ipſa conſideratur, quod faciat ad rationem menſuræ, niſi indiuiſibilitas, & quòd ſit pars componens numerum, hoc enim poſito habetur tota & completa ratio menſuræ; vnde cum reperiatur etiam in vnitatibus, quibus coaleſcit numerus in rebus non quantis, concedendum eſt, quamlibet ex his vnitatibus habere, quòd ſit menſura numeri, atque adeo vera vnitas numeralis.

4. ratio

VIII. Quartò argumentor. Quantitas continua, & quantitas diſcreta ſunt diuerſæ ſpecies quantitatis imo oppoſitæ, nam vna dicit rationem partium extra partes cum continuatione earumdem, altera dicit rationem partium extra partes cum diſcretione, & conſequenter per diuerſas rationes formales conſtituuntur. Hoc enim locum habet generaliter in omnibus ſpeciebus, vt vnaquæque habeat ſuam propriam rationem formalem, qua conſtituatur; & proinde quòd debeat hæc ratio formalis plurificari, & diuerſificari, quotieſcunque diuerſificantur ſpecies. Sed neque hoc ſufficit pro conſtituendis diuerſis ſpeciebus, ſed inſuper neceſſarium eſt, quòd ſpecies illæ in eadem ratione generica fundentur, quoniam diuerſitas ſpecierum conſtituitur per diuiſionem generis; atque etiam quòd ratio, qua conſtituitur vna ſpecies, nullo pacto poſſit eſſe fundamentum alterius ſpeciei, ita vt aut concurrat ad conſtitutionem illius tanquam formale conſtitutiuum, aut ſit fundamentum per ſe neceſſarium, in quo propria differentia talis ſpeciei fundetur. Cum ergo hoc totum certiſſimum ſit: atque etiam certum ſit, vt dicebamus, quantitatem continuam, & diſcretam conſtituere diuerſas ſpecies quantitatis, ſiue quãtitas diſcreta ſit vera ſpecies, ſiue non; concludendum eſt, quantitatem continuam nedum ſecundùm propriam rationem formalem poſſe conſtituere numerum, ſed neque poſſe eſſe fundamentum illius per ſe neceſſarium: ſed quando numerus in ipſa fundatur, non tanquam in quantitate continua fundabitur, ſed tanquam in quodam ente habente ſuam numeralem vnitatem, alioquin vna ſpecies fundaretur in alia ſibi oppoſita. Et quamuis quantitas diſcreta non ponatur vera ſpecies quantitatis, adhuc tamen ſecundùm illud eſſe, quod habet, ſeruat oppoſitionem, & ideo quò ad hoc de ipſa philoſophandum eſt, ac ſi eſſet vera ſpecies. Quamobrem cum numerus non requirat per ſe quantitatem continuam, in qua fundetur, reperietur etiam in rebus non quantis ſecundùm ſuam propriam rationem, quia totum id, quod dicit in rebus quantis, dicit etiam in non quantis excepta ipſa quantitate continua.

Vna ſpecies ſolùm diuerſa rõne formaliter nec põt fundari in alia.

Numerus nõ fũdatur in quantitate continua, vt talis eſt.

Obiectio

IX. Cœterum obijciet aliquis. Numerus importat aliquam ſpecialem multitudinem, nempe multitudinem, quæ eſt de prædicamento quantitatis, ergo etiam debet importare ſpecialem ſpeciem vnitatis, quæ ſit de prædicamento quantitatis, nempe vnitatem quantitatis continuæ, non autem vnitatem, quæ ſit in quolibet genere entium indifferenter. Reſpondetur; non eſſe modo determinandum, an numerus ſit vera ſpecies quantitatis; quia ſuppoſito, quòd ſit vera ſpecies talis prædicamenti, neque adhuc ſequitur, quòd debeat fundari in quantitate continua, atque quòd vnitas, quæ eſt principium ipſius, debeat eſſe vnitas entis quanti. Imo ex eo, quòd

Reſp.

eſt ſpecies quan itatis, ſequitur, vt modo dicebamus, quòd non poſſit per ſe fundari in quantitate continua, atque adeo quòd nec vnitas, quæ eſt principium ipſius, poſſit eſſe vnitas entis quanti tanquam per ſe requiſita.

Quodnã ſit genus numeri ſuppoſito quod ſit vera quãtitas.

Quamobrem ſi numerus eſt vera ſpecies quantitatis habebit quidem ſuum genus, quod ſit quantitas, non autem fundabitur in quantitate continua, ſed hoc genus, in quo fundabitur, erit ratio quantitatis vt ſic communis ad continuam, & diſcretam, & importabit ſimpliciter, & præciſè rationem partium extra partes, & prout deſcendit ad quantitatem continuam importabit partes inuicem copulatas; prout verò deſcendit ad numerum, importabit rationem partium extra partes diſcreto modo, quemadmodum ſunt vnitates omnes, quibus componitur numerus; non enim vt habeatur pars quantitati, neceſſe eſt, vt habeatur continuatio, ſed ſufficit ſi habeatur aliquid, quod ſit partiale conſtitutiuum alicuius menſurabilis, quemadmodum eſt vnitas componens numerum. Quapropter numerus quidem importat ſpecialem rationem vnitatis, non tamen, quæ ſit vnitas quantitatis continuæ, ſed ſpecialitas in eo conſiſtit, quòd ſit vnitas potens componere numerum tamquã pars ipſius: vnde cum ſit pars quantitatis diſcretæ, reducitur ad prædicamentum quantitatis, ſuppoſito, quòd numerus ſit vera ſpecies ipſius, tanquam pars conſtitutiua talis ſpeciei; & ideo eſt vnitas quantitatiua; & hoc pacto quodlibet ens, quod cum alijs ſimul numerari poteſt, ratione ſuæ vnitatis, ſpectat ad prædicamentum quantitatis, tanquam pars determinatæ ſpeciei ipſius. Vnde cum dicitur, quòd vnitas, quæ eſt principium numeri, eſt in genere quantitatis, non debet intelligi, quòd ſit in genere quãtitatis continuæ; ſed quòd dicat vnitatem illius entis, quod, habens ſuum proprium eſſe indiuiſibile, poteſt ſimul cum alijs numerum conſtituere; vnde ſe habet vt pars, quæ ſit per diſcretionem extra alias partes entis menſurabilis, & ideo eſt pars quantitatiua, in genere Quantitatis.

Quomodo vnitas numeri ſpectet ad prædicamentũ quantitatis.

Vnitatem indiuidualem eſſe principium numeri.

SECTIO III.

I. Alter punctus difficultatis erat, an vnitas, quæ eſt principium numeri, eadem ſit ac indiuidualis, an verò diuerſa: vnde cum ſtatutum ſit, vnitatem, quæ eſt principium numeri reperiri in quolibet genere entium, modò pro reſolutione alterius puncti concludimus primò: Vnitatem, quæ eſt principium numeri, non eſſe quid realiter diſtinctum à re numerata. Hæc concluſio facilè ſuadetur ex deſtructione fundamenti oppoſitæ opinionis. Ideò enim poneretur vnitas, quæ eſt principium numeri, tanquam quid realiter diſtinctum à re numerata, quia talis vnitas eſt de genere quantitatis, & ideo tanquam quoddam accidens reduci debet ad illud prædicamentum. Atque hoc eſt totum id, quod pro fundamento oppoſitæ ſententiæ adduci poteſt. Verùm ex hoc non ſequitur, quòd debeat eſſe quid diſtinctum realiter à re numerata, non ſolùm ſi res numerata ſit de genere quantitatis continuæ, ſed etiam ſi ſit de genere ſubſtantiæ, aut alterius prædicamenti; nam cum non ſit neceſſarium, prædicamenta diſtingui realiter, ſed ſufficiat diſtinctio ſecundùm diuerſas rationes formales, & diuerſos gradus eſſendi, qui in eadem entitate reperiri poſſunt, optimè ſaluari poteſt, quòd res alterius prædicamenti pertineant ad prædicamentum quantitatis, quatenus important vnitatem indiuiſibilem, quæ ſit pars numeri; ſi enim ſumatur vna, atque altera ſubſtantia, vnaquæque, prout importat rationem ſubſtantiæ, collocabitur in prædicamento ſubſtantię, prout verò importat vnitatem conſtitutiuam numeri, & ſimul vtraque conſtituit numerum binarium, ſpectabit ad prædicamentum quantitatis, & proinde ex hoc capite non eſt neceſſe ponere vnitatem numeralem diſtinctam realiter à re numerata.

1. concl. Vnitas numeralis nõ diſtat realiter diſtincta à re numerata.

II. Secundò argumentor. Si vnitas, quæ eſt principium numeri, eſſet quid realiter diſtinctum à re numerata, neceſ-

2. ratio

ceſſariò eſſet, quid reale poſitiuum, tum quia, ſi eſſet tantùm negatio, non poſſet intelligi, quomodo diſtingueretur realiter, nam cum negatio non habeat in ſe aliquod eſſe, neque etiam intelligi poteſt tanquam extremum diſtinctionis; tum etiam quia non poſſet conſtituere ſpeciem quantitatis, & ſi non conſtitueret ſpeciem quantitatis, non eſſet neceſſe ponere hanc vnitatem realiter diſtinctam, cum ſolùm ob hoc ponatur, vt conſtituatur ſpecies quantitatis. Si ergo importat aliquid reale poſitiuum, ſequeretur, quòd deberet

Proceſſus in infinitũ, ſi vnitas numeralis diſtingueretur à re numerata.

dicere propriam rationem entis determinati, nam illa vnitas eſſet talis vnitas determinata. Vnde tale ens non ſolùm eſſet vnum *vt quo*, ſed etiam *vt quod* non ſecus ac alia entia, quia eſſet ens habens vnitatem. cum .n. ex genere ſuo vnitas ſit paſſio entis, quæcunque vnitas ſeruat rationem paſſionis, atque adeò facit vnum *vt quod* illud ens, in quo fundatur; & rurſus cum ens ex genere ſuo non ſit ſeipſo vnum, ſed per ſuam paſſionem, neque tale ens erit vnum ſe ipſo, ſed per ſuam paſſionem, & proinde ſi vnitas numeralis eſt diſtincta à re numerata, concedendum eſt tale ens, quod ſit vnum *vt quod* ex vi illius vnitatis formaliter, & quod ſit numerabile, non ſecus ac alia entia numerabilia. Ex hoc autem ſequitur, quòd ſi vnitas numeralis realiter diſtinguitur à re numerata, debeat dari proceſſus in infinitum, nam hæc prima vnitas, quæ realiter diſtinguitur à re numerata, vt modò dicebamus, importat aliquid vnum *vt quod*, nempè tale ens cum ſua vnitate, & aliquid numerabile, *vt quod*, vnde ab hoc quoque diſtinguetur realiter vnitas numeralis, & rurſus hæc vnitas erit ens reale, & ſe habebit eodem modo, ac prior, & importabit aliquid vnum *vt quod*, & proinde ab hoc quoque ente vnitas diſtinguetur realiter, & ſic procedetur in infinitum. Vt igitur vitetur huiuſmodi proceſſus in infinitum, concludendum eſt, vnitatem numeralem non diſtingui realiter à re numerata.

3. ratio.

III. Tertiò præterea addere poſſumus. Si vnitas numeralis eſſet diſtincta à re numerata, quamuis fortaſſe non poſſet realiter ſeparari ab ipſa, poſſet ſaltem ſeparari per intellectum. Concipiat ergo rem illam, quæ numeratur abſque illa vnitate numerali realiter ab ipſa diſtincta; inquiro, an intellectus concipiat rem illam vnam, an verò non concipiat vnam. Hoc ſecundum dici non poteſt, quia re vera tunc intellectus concipit eſſe illius rei indiuiſum in ſeipſo, & excludens omnem multitudinem: vnde oportet, vt aliquam habeat vnitatem.

Vnitas numeralis inſeparabilis præciſione negatiua à re numerata.

Huiuſmodi autem vnitas non erit alia, quàm illa, quam exigit ex natura ſua, & conſequenter vnitas numeralis, & proinde non erit vnitas numeralis realiter diſtincta; quia nunquam poteſt abſolutè, & per negatiuam præciſionem ſeparari à re vna; licet enim poſſit concipere ens non numerabile, non explicitè concipiendo eius vnitatem, habebit tamen ſemper in ſe ipſo ſuam vnitatem, quæ nunquam ab ipſo abſolutè tolli poterit. Quod etiam confirmatur, quoniam ens numerabile non exigit, vt tale eſt, aliam vnitatem, niſi illam, quæ eſt principium numeri, vnde ſi non poteſt ab ipſo neque in eſſe obiectiuo tolli abſolutè propria vnitas, iam vnitas, quæ eſt principium numeri, erit inſeparabilis præciſione negatiua à re numerata, & conſequenter non erit realiter diſtincta. Quod etiam ex eo declaratur, quoniam quacunque præciſione facta vnitatis à re numerata, adhuc res illa poteſt numerari, & componere numerum ſimul cum alijs, non ſecus, ac nulla præciſio facta eſſet, ergo retinet ſemper vnitatem ſuam, alioquin non componeret numerum, cum ratione vnitatis componat, & conſequenter non eſt realiter diſtincta, cum verè non ſeparetur, ſed ſemper remaneat quacunque præciſione facta. Quod inſuper declaratur. Quoniam ſi ponantur tres res numerabiles, & ab ipſis per intellectum præſcindatur vnitas illa realiter diſtincta, & ſolùm concipiantur res illæ ſecundùm proprium eſſe, verè adhuc ſunt tres res numero ternario numerabiles, nam & vnaquæque eſt indiuiſa in ſe, & ſunt inter ſe diuiſæ, & ſi comparentur numero binario, excedunt illum medietate ipſius, ſi cum nouenario, habent rationem tertiæ partis, & ſeruant omnes alias proportiones cum cœteris numeris, quas ſeruat verus numerus ternarius: hoc autem non contingeret, niſi eſſent vnitates conſtituentes

Præciſo quocũq. realiter diſtincto adhuc res numerabiles

ve-

verum numerum; nam non poſſunt haberi proportiones fundatæ in vero numero, abſque vera ratione numeri.

4. ratio. IV. Quartò prob. ex proportione, quàm ſeruare debet vnitas, quæ eſt principium numeri ad vnitatem tranſcendentalem. Omnis enim vnitas determinata, cum ſit talis vnitas, debet eodem modo ſe habere proportione ſeruata, ac ſe habet vnitas communis vt ſic; ita vt ſolùm diſcrimen ſitum ſit in eo, quòd vnitas determinata dicat determinato modo, quod dicit vnitas vt ſic modo indeterminato, ita vt quod repugnat vnitati vt ſic, repugnet etiam tali vnitati proportione ſeruata. Quare

Vnitas numeralis ſeruat proportionē ad vnitatē vt ſic.

enim vnitas tranſcendentalis ſit identificata cum ſuo principio, vnitas quoq; numeralis idētificari debet cum eo ente, cuius eſt vnitas. Imo ſicuti repugnat vnitati vt ſic realiter diſtingui ab ente, ita etiam repugnabit vnitati, quæ eſt principium numeri; Si enim poneretur vnitas, quæ eſt principium numeri realiter diſtincta à re numerata, tunc etiã vnitas vt ſic realiter diſtingueretur à re vna, quoniam vnitas vt ſic imbiberetur in vnitate, quæ eſt principium numeri, quæ realiter diſtinguitur. Si autem ſemel ponitur realiter diſtincta; dum ſcilicet eſt in vnitate numerali, quomodo illi repugnabit realiter diſtingui? Quòd ſi quis dicat: Non debere vnitatem numeralem ſeruare hanc proportionem ad vnitatem tranſcendentalem, quia non eſt ſpecies illius; facilè reijcitur, quoniam verè numeralis eſt talis vnitas importans determinationem vnitatis vt ſic; non poteſt autem eſſe talis vnitas, niſi ſit etiam vnitas vt ſic, quomodo enim aliquid erit tale determinatè, niſi ſit etiam tale ſimpliciter? Quod inſuper confirmatur; nam facta inductione in quolibet genere entium, reperiemus, vnitatem cuiuſcunque eſſe idem cum ipſo, ita vt non aliud importet, quàm eſſe ipſius, quatenus indiuiſum in ſe, & excludens pluralitatem, ergo etiam vnitas, quæ eſt principium numeri non erit aliud, quàm eſſe indiuiſum entis numerabilis, non autem aliquid realiter diſtinctum; ſeruat enim eamdem proportionem cum ente numerabili, quia ſimiliter ens numerabile eſt radix vnitatis numeralis, quemadmodum cœtera entia ſuarum vnitatum.

Quælibet vnitas in diſtincta a ſuo ente.

V. Secundò dicendum eſt. Vnitatem, quæ eſt principium numeri non aliam eſſe, quàm indiuidualem rei numeratæ; ita vt præter indiuidualem nõ alia ponenda ſit, qua res numerata conſtituat numerum. Hanc concluſionem exiſtimo eſſe iuxta mentem Ariſt. qui propterea 3. Metaph. tex. 14. ita docuit. ***Numero enim vnum dicere, aut ſingulare, nil differt, ita enim ſingulare dicimus, quod vnum numero eſt***, Et quamuis ſoleat reſponderi; vnitatem numeralem non ſumi hic rigoroſè ab Ariſt. ſed largè pro ea vnitate, quæ contra diſtinguitur ab vniuerſali, & communi hoc facilè reijcitur; nam manifeſtum eſt, quòd per ipſum ſumitur vnitas numeralis pro indiuiduali; & quòd inter ipſas nullum diſcrimen ponat, atque nomine vnitatis numeralis intelligat eam, quæ opponitur vniuerſali: verùm vnitas numeralis cum omni rigore dicta opponitur vnitati vniuerſali, & in indiuiduis ſolùm reperitur; vnde cum per vnitatem numeralem intelligat Ariſt. eam, quæ opponitur vniuerſali; complectitur etiam numeralem propriè dictam. Deinde ſi Ariſt. diſtingueret inter vnitatem indiuidualem, & numeralem propriè dictam, cum in entibus numeratis reperiatur vnitas indiuidualis, non eſſent vnum numero ratione vnitatis indiuidualis, ſed ratione numeralis; vnde Ariſt. non rectè dixiſſet vniuerſaliter, ***Numero vnum dicere, aut ſingulare, nihil differre***. Quia maximè differret, nam vnum numero haberetur per vnam vnitatem, ſingulare verò per aliam. Rurſus etiam tex. 1. lib. 19. Metaph. habet ***Numero igitur indiuiſibile eſt ſingulare***. Et hoc docet aſſignans, quot modis dicatur vnum, nec aliud vnum aſſignat contradiſtinctum ab hoc, quod vocat vnum numero, quod ſit vnum principians numerum; vnde cum hoc vnum velit eſſe idem, ac ſingulare, manifeſtum ſit, quòd non diſtinguat inter vnitatem indiuidualem, & eam, quæ eſt principium numeri. Quin de hoc vno numero, quod vult eſſe idem, ac ſingulare, ſubdit tex. 2. quòd ſit menſura numeri, quod verum non eſſet, niſi importaret veram, & rigoroſam vnitatem numeralem. Eius verba ſunt. ***Menſura enim id eſt; quo quantum cognoſcitur: cognoſcitur autem quantum, vt quã***

2. concl. Vnitas numeralis eadē, ac indiuidualis.

Ariſt.

tum

tum, aut vno, aut numero, omnis verò numerus vno; quare omne quantum, prout quantum, vno cognoſcitur, et quo primo hoc cognoſcitur, ipſum vnum, propter quod vnum principium eſt numeri, prout numerus eſt.

1. ratio

Vnitas numeralis excludit multitudinem numeralem.

VI. Ratione autẽ probatur. Quoniam ea eſt vera, & rigoroſa vnitas numeralis, quæ ex ſe formaliter excludit multitudinem numeralem, & conſequenter ipſum numerum, prout dicit multitudinem vnitatum. Vnitas enim, & multitudo ex genere ſuo opponuntur, ita vt vnitas vt ſic excludat multitudinem vt ſic, & conſequenter talis vnitas talem multitudinem: vnde vnitas numeralis excludet formaliter multitudinem, quæ conſurgit ex vnitatibus numeralibus; Quapropter ad cognoſcendam vnitatem, quæ eſt principium numeri, optima via erit, videre, an ex ſe formaliter excludat numeralem multitudinẽ, quia ſi excludet, certum eſt, quòd erit talis. Vnitas autem indiuidualis, vt modo dicebamus, excludit ex ſe formaliter pluralitatem numeralem; nam vnitas iſta indiuiduali. . ddit vnum indiuidualiter, ita vt ex . . dat multitudinem vnitatum, & co . . uenter quemlibet numerum; ſtatim enim ac intelligimus aliquid vnum indiuidualiter, ex vi vnitatis indiuidualis formaliter intelligimus excluſionem multitudinis vnitatum, numeralium. Quod adhuc confirmari poteſt. Nam vnitas, & multitudo, quando non opponuntur, poſſunt ſtare ſimul in eodem; ſic vnitas ſpecifica ſtat ſimul cum multitudine indiuiduali, & vnitas generica cum multitudine ſpecifica, & vnitas compoſitionis cum multitudine partium oppoſita vnitati ſimplicitatis: e contra verò quando priuatiuè ſe habent, nullo pacto poſſunt ſtare ſimul: vnde non poſſunt ſtare ſimul vnitas indiuidualis, & multitudo indiuidualis; quod enim eſt vnum indiuidualiter, implicat, quòd ſit multiplex indiuidualiter, & eadem inductio in cæteris fieri poteſt. Quocirca vnitas indiuidualis, aut poteſt ſtare cum pluralitate numerali, aut ſi non poteſt ſtare, ſignum eſt, quòd formaliter illam excludat, atque adeò ſit vera vnitas, quæ eſt principium numeri. Verùm non poſſe ſtare ſimul cum multitudine numerali adeo euidens eſt, vt non indigeat probatione, nam ſtatim ac concipimus aliquid eſſe vnum indiuidualiter, impoſſibile eſt, quòd concipiamus illud ipſum importare multitudinem numeralem. Vnde ſi numero binario ſuperueniat vnitas indiuidualis, quæ faciat vnum indiuidualiter illa duo entia, tollitur ipſe numerus. Nec valet, ſi dicatur, quòd vnitas indiuidualis reperitur in quolibet genere entium, non autem numeralis; quia non agimus modo, in quonam genere entium reperiatur vnitas numeralis, nam de hoc egimus ſect. præcedenti: ſed contendimus, quòd in ijs entibus, in quibus reperitur numerus, vnitas numeralis non ſit alia, quàm indiuidualis.

Occurritur reſpõſioni.

2. ratio.

Entia numerabilia conficiunt numerũ ratione vnitatis indiuidualis

VII. Secundò pro eadem concluſione argumentor. Si ſumantur entia numerabilia, vt videlicet tres quantitates, tres homines, & conſiderentur præcisè cum ſuis ſolis vnitatibus indiuidualibus præciſa quacunque alia vnitate ſaltem per intellectum, verè adhuc conficiunt numerum ternarium, ergo vnitas, quæ eſt principium numeri, non eſt alia ab vnitate numerali. Antecedens probatur, quia verè tres illi homines, ſeu tres illæ quantitates, quatenus conſiderantur cum ſua vnitate indiuiduali, important multitudinẽ, & collectionem vnitatum, & illæ vnitates ſunt verè tres, vnde ſi applicetur numerus numerans ternarius, verè illi correſpondent in ratione numeri numerati, non ſecus ac quilibet alius numerus ternarius; vnde oportet fateri, quòd conficiant verum numerum ternarium, alioquin quomodo numero ternario numerarentur? Cur enim quæſo, vbi non ſunt tres vnitates, non poteſt fieri numaratio numero ternario? certè non alia ratione, niſi quia non adeſt numerus ternarius numeratus. Si ergo quando non adeſt numerus ternarius numeratus non poteſt fieri numeratio numero ternario, certè quando fieri poteſt, oportet, vt adſit numerus ternarius numeratus, quia quando affirmatio eſt cauſa affirmationis, negatio quoque eſt cauſa negationis, atque econtra quando negatio eſt cauſa negationis, affirmatio quoque eſt cauſa affirmationis. Hinc autem declaratur etiam conſequentia. Nam numerus numeratus ſaluari non po-

teſt, niſi concurrant ad ipſius conſtitutionem principia conſtituentia: principia autem conſtitutiua ſunt vnitates, quatenus ſunt principiū numeri: quamobrem ſi ex vi vnitatum indiuidualium præciſè ponitur numerus, oportet, vnitates indiuiduales eſſe illas, quæ ſunt principium numeri.

3 ratio.

VIII. Tertia ratio addi poteſt, quæ ſanè meo iudicio efficaciſſima eſt. Vnitas numeralis, eſt quædam determinata vnitas; vnde importat rationem talis vnitatis. Cum ergo importet rationem talis vnitatis, neceſſariò participabit etiam rationem vnitatis vt ſic in communi ſumpta, quia ratio determinata fundatur in ratione communi; quomodo enim fieri poteſt, quòd aliquid ſit talis vnitas, niſi ſit etiā vnitas vt ſic? prius enim eſt, eſſe vnitatem, quàm talem vnitatem; & rectè concipere poſſumus vnitatem non cōcipiendo talem vnitatem: non poſſumus tamen concipere talem vnitatem, niſi etiam concipiamus vnitatem ſimpliciter, non alia ratione, niſi quia vnitas in cōmuni concurrit ad conſtituendam talem vnitatem, tanquam fundamentum, in quo fundatur ratio talis vnitatis. Cum enim ratio determinata vnitatis, ſit quoddam complementum vnitatis in communi ſumptæ, illam neceſſariò ſupponens tanquam primā inchoationem vnitatis, poſita tali ratione vnitatis neceſſariò debet etiam poni vnitas vt ſic. Quod rurſus declarari poteſt ex tranſcendentia vnitatis: vnitas enim vt ſic eſt quid tranſcendēs, non ſecus ac ens, & reperitur vbicunque reperitur ens, cum ſit paſſio adæquata ipſius; Hinc vnitas tranſcendēs reperiri debet in vnitate numerali; Ex hoc autem deducitur, quòd vnitas, quæ eſt principium numeri, non ſit alia in rebus numeratis, quàm indiuidualis ipſarum; quod ſic colligitur, quia non poſſunt multiplicari vnitates inferiores, niſi etiam multiplicentur ſuperiores, quæ eſſentialiter in inferioribus imbibuntur, vt per ſe euidens eſt: vnde ſi in rebus numeratis vnitas indiuidualis eſſet diuerſa à numerali, cum ambæ ſint vnitates inferiores, deberet multiplicari in ipſis vnitas tranſcendentalis: hæc autem in eodem ente indiuiduo non poteſt multiplicari, quia ſicuti in ipſo eſt vnica tātùm prima ratio entis, ita etiam eſt vna tantùm vnitas tranſcendentalis: cum ergo tranſcendentalis non multiplicetur, nec etiam erūt diſtinctæ vnitates numeralis, & indiuidualis. Quod rurſus etiam declaratur; cum enim vnitas numeralis, vt talis eſt, importet rationem determinatiuam vnitatis tranſcendentalis, ita eam vltimo determinabit, vt in ratione vnitatis non ſit amplius determinabilis: vnitas enim numeralis conſtituit entia numerabilia, atque adeo quælibet vnitatum numeralium eſt indiuidua, ſeu facit indiuiduum id, cui tribuitur; non enim vnitas numerabilis eſt vnitas communis, ſed eſt hæc numero. Verùm vnitas quoque indiuidualis vltimò determinat vnitatem vt ſic tanquam vltimū complementum vnitatis tranſcēdentalis, atque ex natura ſua vnaquæque ipſarum eſt hæc numero, ergo vnitas indiuidualis, & numeralis eſt eadem vnitas, ſiquidem vtraque ſeruant eamdem proportionem vltimi determinatiui ad vnitatem tranſcendentalem. Nec dici poteſt, quòd ſint ſpecies oppoſitæ vnitatis, quia ſi eſſent oppoſitæ non poſſent in eodem ente reperiri.

Vnitas numeralis eſt ſpecies vnitatis vt ſic.

Vnitas tranſcendens reperitur in qualibet vnitate

IX. Atque inſuper valida confirmatio pro eadem ratione deſumi poteſt ex natura contractionis. Contractio enim naturæ ſuperioris ad inferiora fit primò per gradus genericos deinde per ſpecificos, & poſtea per indiuiduales, & præter hos gradus nullum aliud genus graduum contrahentium reperiri poteſt: vnde poſito generico neceſſarium eſt ponere ſpecificum, & poſito ſpecifico infimo neceſſe eſt ponere indiuidualem, nec ſpecificus per aliquem alium gradum contrahi poteſt. Huiuſmodi ergo ordo in contractione quoque vnitatis tranſcendentalis ſeruandus eſt; vnde omnis gradus vnitatis, quo tranſcendentalis contrahitur, debet eſſe aut genericus, aut ſpecificus vltimus, aut indiuidualis. Quapropter cum vnitas, quæ eſt principium numeri, ſit quædam ratio determinata vnitatis contrahens vnitatem tranſcendentalem, debet neceſſariò importare aliquem ex his gradibus. Verùm non poteſt importare genericum, aut ſpecificum, hi enim gradus ſunt vnitates naturarum communium, ita vt illis cōueniant, quatenus communes ſunt, & præciſè conſideratæ; at vnitas, quæ eſt prin-

Confir.

Modus contractionis.

Vnitas numeralis nō importat gradū vnitatis cōſequentem naturam cōmunē.

principium numeri, vt talis eſt, non eſt vnitas naturæ communis, quia non cõuenit naturæ communi, quatenus cõmunis eſt, ſed conuenit indiuiduis, quatenus indiuidua ſunt, quia indiuiduis, vt talia ſunt, conuenit numerabilitas, & vt talia ſunt veniunt in compoſitionem numeri; cum autem veniant in compoſitionem numeri ratione vnitatis numeralis, neceſſe eſt, quòd quatenus indiuidua ſunt, habeãt vnitatem numeralem. Quod etiam confir. quoniam entia numerata conſtituunt numerum, quatenus inter ſe diſtincta ſunt ex natura ſua independenter ab intellectu; & conſequenter etiam conſtituunt numerum ſecũdùm eſſe, quod habent à parte rei; eſſe autem, quod habent à parte rei, eſt eſſe indiuiduale entitatiuũ, vnde etiam ſimiliter diſtinctio, quam res habent à parte rei, eſt ſecundùm eſſe entitatiuum: & ideo res numeratę ſecundùm eſſe entitatiuum, atque adeò ſecundùm eſſe indiuiduale concurrunt ad componendum numerum. Et proinde cum vnitas numeralis debeat ipſis conuenire, quatenus componunt numerũ, debet conuenire, quatenus indiuidua ſunt, ita vt gradus vnitatis numeralis ſit proprius indiuiduorum. Vnitas autem, quæ conuenit indiuiduis, quatenus indiuidua ſunt, non eſt alia, quàm vnitas indiuidualis, vnde vnitas numeralis erit eadem, ac indiuidualis; quod pręſertim verum eſt, quia, vt diximus, vnitas numeralis eſt gradus vnitatis contrahens vnitatem tranſcendentalem, quæ cõtinet ſub ſe omnes vnitates: pręter autem gradum genericum, & ſpecificum, non datur alius gradus, quàm indiuidualis, & ideo cum vnitas numeralis non importet gradum genericum, aut ſpecificum, vt iã probatum eſt, importabit gradum indiuidualem.

4. ratio. X. Rurſus quartò probatur eadem concluſio ratione ex præcedenti deducta. Cum enim certum ſit, vnitatẽ ex genere ſuo conſequi ens, debet talis vnitas conſequi tale ens, vt ſeruet proportionem ad vnitatem tranſcendentalem. Ex quo fit, quòd nequeant multiplicari vnitates, quæ ſint diuerſæ eſſentialiter, niſi etiam multiplicentur gradus entis, quoniam vnaquæque ipſarum debet habere ſuam radicem, à qua conſequatur, quæ importet aliquã rationem entis proportionatam: & cũ ab vnica ratione entis poſſit eſſe vnica tantùm vnitas, ideo multiplicatis vnitatibus, debent etiam multiplicari gradus entis. Cæterùm in eadem indiuidua entitate non poſſunt multiplicari gradus entis, niſi inuicem ſubordinentur, quia quando non ſubordinantur, incompoſſibiles ſunt in eadem entitate, quia repugnant abſque ſubordinatione vnitati eiuſdem. Poſita autem hac ſubordinatione omnes gradus reſpectu entis tranſcendentis, in quo tanquam in prima radice realitatis fundantur, ſe habent veluti contractiui; ita tamen vt etiam inter ſe eamdem commenſurationem determinatiui, & determinabilis ſeruent: vnde ex ipſis vnus eſt omnium vniuerſaliſſimus, reliqui verò deficiunt ab hac vniuerſalitate paulatim, ita vt quò aliquis magis inferior eſt, ſit eò minus vniuerſalis, quoaduſque deueniatur ad indiuiduationem. Quamobrem omnes gradus, qui ſunt in quauis entitate, aut ſunt generici ſummi, aut generici ſubalterni, aut ſpecifici infimi, aut indiuiduales: omnes autem inuicem ſubordinati, ita vt vltimus ſit indiuidualis, penultimus ſpecificus infimus, reliqui verò generici. Vnde cum quælibet vnitas debeat conſequi aliquem gradum entis, omnes vnitates, quæ ſunt in quolibet indiuiduo ſolùm multiplicari poterunt cum hac ſubordinatione; & propterea vltimus gradus vnitatis erit vnitas conſequens gradum indiuidualem, atque adeo vnitas indiuidualis, reliquæ verò vnitates erunt ſpecificæ, & genericæ nec aliqua alia vnitas præter iſtas in indiuiduis admitti poteſt, cum non habeat gradum entis, ad quem conſequatur. Hinc vnitas, quæ eſt principium numeri, debet neceſſariò eſſe aliqua ex his: non poteſt autem eſſe vnitas, quæ conſequitur gradus genericos, aut ſpecificos, quia hæc non facit indiuidua numerabilia, ſed facit vnum genericè, aut ſpecificè cum cæteris indiuiduis: indiuidua autem non ſunt numerabilia, prout ſunt vnum genericè, aut ſpecificè, ſed prout vnumquodque ab alio diſtinguitur, & proinde ratione illius vnitatis, per quam inuicem diſtinguuntur. Quare cum per indiuidualem inuicem diſtinguantur, nec alia adſit præter genericam, & ſpecificam, concludendum eſt, quòd indiuidualis

Multiplicata vnitate, debet multiplicari rõ entis.

Omnes vnitates in quolibet indiuiduo inuicẽ ſubordinantur.

Quæ vnitas faciat indiuidua numerabilia.

ſit

ſit vnitas, quæ eſt principium numeri. Nec dici poteſt, quod ad eſſe indiuiduale conſequatur etiam vnitas nume ralis præter indiuidualem, quia cum ſit vnicus tantùm gradus entis, poteſt ſolùm, vt dictum eſt, originare vnicam vnitatem.

XI. Quod etiam confirmari poteſt. Quoniam vnitas numeralis, quemadmodum etiam quælibet alia vnitas, vt modo dicebamus, debet radicari, in tali ratione entis, cui per ſe primò tanquam propria paſſio conueniat. Verùm ratio talis entis, in qua radica tur vnitas, quæ eſt principium numeri, reſpectu entis tranſcendentis eſt ratio contractiua; vnde cum vnitas, quæ originatur, debeat ſeruare reſpectu vnitatis tranſcendentalis vt ſic eamdem proportionem, quam ſeruat tale ens ad ens vt ſic, oportet, vt importet aliquam rationem determinatiuam vnitatis vt ſic proportionatam enti, in quo radicatur. Hinc autem ſequitur, quòd cum non habeatur vnitas, quæ ſit principium numeri, quandiù ſiſtitur in vnitate generica, & ſpecifica, quia hæ ſunt vnitates naturæ communis, nec ponunt inter res numeratas diſcretionem, ratione cuius conſurgit numerus, ſed conuenientiam, & vnitatem, neceſſariò concedendum ſit, indiuidualem vnitatem eſſe illam, quæ eſt principium numeri, cùm non remaneat aliqua alia vnitas, quæ conſequatur ad determinatum gradum entis, & contrahat vnitatem tranſcendentalem, ad determinatam ſpeciem vnitatis.

Confir.

Vnitas numeralis conſequitur tale ens, & coarctat vnitatẽ vt ſic.

XII. Denique in confirmationem noſtræ concluſionis addere poſſumus: Quòd vnitas indiuidualis habet eamdem eſſentiam, quæ tribui ſolet vnitati, quæ eſt principium numeri, & proinde non eſt diſtinguendum inter has duas vnitates. Hoc autem ſic declaratur. Quoniam eſſentia vnitatis, quæ eſt principium numeri, vel collocatur in eo, quòd ſit menſura numeri, vel in aliquo alio, ita tamen, vt Eſſe menſuram numeri ſit paſſio talis vnitatis. Vtroque autem modo res ſe habeat, ſi vnitas indiuidualis eſt menſura numeri, certum eſt, quòd participat rationem formalem conſtitutiuam vnitatis numeralis, nam etiam ſi eſſe menſuram numeri ponatur paſſio, dum participat paſſionem, participat etiam eſſentiam, à qua prouenit paſſio. Vnitas autem indiuidualis, vt talis eſt, poteſt menſurare numerum, nam vnitas, quæ eſt principium numeri in tantum poteſt menſurare numerum, in quantum eſt illud vltimum indiuiſibile, in quod reſolui poteſt numerus, ita vt per ſuimet re petitionem, & applicationem poſſit adæquare totum numerum, & ducere nos in cognitionem ipſius. Menſura enim vt ait Ariſt. 10. Metaphyſ. tex. 2. eſt *Id, quò quantum cognoſcitur*. Hoc autem totum competit vnitati indiuiduali: ſi enim numerus reſoluatur in indiuiduales vnitates, quælibet ipſarum eſt illud vltimum indiuiſibile, in quod reſolui poteſt numerus; & ſi procedamus compoſitiuo modo, vnitas indiuidualis erit illud primum, ex quò principiabitur numerus, ita vt non poſſit principiari ex aliquo magis primo, & ea poſita ſtatim principietur. Rurſus poteſt adhiberi pro menſura numeri: ſi enim ſumo vnum hominem indiuiduum, atque applicem, quatenus indiuiduum eſt, numero ternario hominum, atque ter repetam, menſurabitur numerus ille ternarius, & deueniemus in cognitionem, quòd ille numerus ſit talis numerus, nempe ternarius. Quod etiam ex eo patet, quoniam in numero non poteſt dari aliquid magis indiuiſibile vnitate indiuiduali, vnde quantùm eſt ex hoc capite apta eſt, vt menſuret: rurſus comparata cum qualibet vnitate, qua numerus componitur, illam omnino adæquat, ergo non ei deficit aliquid, quin poſſit eſſe menſura.

3. ratio.

Vnitas indiuidualis eſt menſura numeri.

XIII. Tertiò concludendum eſt. Rationem menſuræ, quæ conuenit vnitati, quæ eſt principium numeri, non pertinere ad formale conſtitutiuum ipſius, ſed eſſe paſſionem conſequentem talem vnitatem, quatenus eſt pars componens numerum. Hoc autem facilè probatur ex conceptu, quem de vnitate formamus, atque de menſura numeri. non enim vnum, atque eumdem conceptum formamus, ſed diuerſum: nam quando concipimus vnitatem, quę eſt principiũ numeri, concipimus aliquã indiuiſionẽ, ratione cuius res conſtituitur in tali

3. concl. Eſſe menſuræ eſt paſſio vnitatis numeralis.

eſſe, vt poſſit eſſe pars componens numerum; quando verò concipimus rationem menſuræ, concipimus aliquid ordinatum, non ad componendum numerum, ſed ad ipſum manifeſtandum, ſiquidem, cum menſura ſit *Id, quo quantum cognoſcitur*, vt in numero præcedenti retulimus ex Ariſt. menſura numeri erit illa, quo numerus cognoſcitur, atque adeo ex formali ſua ratione erit ordinata ad manifeſtandum numerum. Quis autem non euidet, quòd formaliter loquendo, aliud eſt indiuiſio, & ordinari ad componendum numerum, vt pars intrinſeca conſtitutiua, & aliud ordinari ad manifeſtandum numerum iam conſtitutum? Quòd, quando concipimus vnitatem numeralem, concipiamus aliquam indiuiſionem, manifeſtè patet, quoniam hæc vnitas debet proportionaliter dicere, nempe determinato modo, quod dicit vnitas vt ſic modo indeterminato: cum ergo vnitas vt ſic dicat indiuiſionem vt ſic, talis vnitas dicet talem indiuiſionem, ſeu indiuiſionem ſecundùm tale eſſe. Conſtat ergo, non poſſe rationem menſuræ eſſe formale conſtitutiuum vnitatis, quæ eſt principium numeri.

Alia ratio formalis vnitati numeralis, & alia menſuræ numeri.

XIV. Et hinc elicitur confirmatio eiuſdem argumenti. Nam quotieſcunque plures conceptus per ſe alicui conueniunt, ille pro eſſentia conſtituendus eſt, qui eſt primus ex ijs, qui omnino proprij ſunt: ſic quia homini conueniunt plures conceptus proprij, nẽpe rationalitas, diſcurſiuitas, viſibilitas, ſola rationalitas conſtituitur pro eſſentiali ratione, quia ipſa eſt primus conceptus, qui ſit proprius ſolius hominis, cœteri verò conſtituuntur pro paſſionibus, quia in primo radicantur. Cum ergo in vnitate, quæ eſt principium numeri, duo conceptus diſtinguantur, nempe quòd talis res tanquam pars indiuiſa veniat in conſtitutionem numeri, & quòd rurſus ſit menſura numeri conſtituti, ille conſtituendus eſt pro eſſentia vnitatis numeralis, qui primò illi conuenit, qui verò conuenit ratione alterius, debet conſtitui pro paſſione: eſſe autem partem indiuiſam conſtitutiuam numeri, prius conuenit vnitati numerali, quàm eſſe menſuram, quod ex eo patet, quia optimè poſſumus concipere, vnitatem eſſe partem conſtitutiuam numeri præſcindendo ab eo, quòd ſit menſura; e contra verò non poſſumus concipere eſſe menſuram numeri, niſi concipiamus, aut ſupponamus, eſſe partem conſtitutiuam illius, quia ex eo eſt menſura, quia eſt pars indiuiſibilis ipſius; quare valet regula prioritatis, & poſterioritatis; quia ſcilicet à ratione menſuræ ad rationem partis indiuiſibilis numeri valet conſequentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam, non autem e contra, nam poſita in eſſe obiectiuo ratione partis conſtituentis numerum non ponitur præciſè ratio menſuræ; poſita verò ratione menſuræ ponitur pars numeri; & ideo ratio menſuræ poſterior eſt, atque adeo paſſio vnitatis, quæ eſt principium numeri.

Quinam conceptus pro eſſentia conſtituendus

Ratio menſuræ poſterior vnitate numerali.

XV. Secundò probatur. Vnitas numeralis, cum ſit principium intrinſecum numeri, eſt prior natura ipſomet numero, quia omne conſtitutiuum eſt prius natura ſuo conſtituto eo, quòd reſpectu ipſius exercet rationem cauſæ intrinſecæ. Atque ſicuti conſtituit numerum ſecundùm rationem formalem vnitatis numeralis, ita etiam ſecundùm eamdem rationem eſt prior natura ipſo numero. E contra verò ratio menſuræ non eſt prior natura ipſo numero, ſed in eodem ſigno, in quo intelligitur ratio menſuræ, debet etiam intelligi ipſemet numerus; menſura enim numeri ordinatur ad ipſum numerum, vnde eſt eſſentialiter quid relatiuum, & terminus huius relationis eſt numerus: relatio autem non poteſt eſſe prior natura termino, quia non poteſt conſiſtere, nec intelligi conſtituta in ſuo eſſe, niſi etiam intelligatur terminus eſt enim conſtituta in ſuo eſſe in ordine ad ipſum; & proinde non erit prior ipſo termino. Cum ergo vnitas numeralis ſit prior numero, ratio verò menſuræ non ſit prior, manifeſtum fit, non poſſe vnitatem numeralem formaliter conſtitui per rationem menſuræ, ſed ratio menſuræ erit paſſio conſequens vnitatem numeralem, quæ eſt vnitas indiuidualis, vt diximus, de cuius formali conſtitutiuo in ſuperioribus dictum eſt.

2. ratio.

Vnitas numeralis prior numero, non autẽ ratio menſuræ.

Deducuntur nonnulla Corollaria.

SECTIO IV.

Primum corollarium.

I. EX hucuſq; dictis deducere poſſumus nonnulla corollaria, quæ magis præſentem materiam illuſtrabũt Colligitur ergo primò, ex eo quòd vnitas numeralis ſit apta ad conſtituendũ numerum, ita vt de ſuo formali importet hanc aptitudinem, non rectè inferri, quòd diſtinguatur ab vnitate indiuiduali cuiuſcunq; entis, ſeu tranſcendentali determinata ad eſſe indiuiduale: licet enim vnitas indiuidualis præcisè importare videatur eſſe indiuiſum cuiuſcunq; entis, hoc ipſo tamẽ formaliter, quòd dicit hoc eſſe indiuiſum, conſtituitur apta, vt ſit principium intrinſecum numeri; non enim eſt quodcunque principium, ſed tale principium, atq; ex vi vnitatis formaliter, quia componit numerũ (numerus enim componitur ex vnitatibus, vt tales ſunt), importat rõnẽ talis principij: & ideo, cum vnitas dicat formaliter indiniſionẽ, rõne indiuiſionis formaliter habet, qnòd ſit principium, & pars numeri, atq; aptitudo, qua ſit apta ad componendum numerum, conſiſtit in ipſa indiuiſione. Cum autem inſtatur, quòd ratione indiuiſionis in ſeipſa res ab alia diuiditur, & diuiſio formaliter dicit receſſum, vnitas verò numeralis dicit acceſſum, quia debent vnitates componentes numerum inter ſe accedere. Reſpondetur, quòd vna vnitas recedit quidem ab alia per diuiſionem, & hic receſſus importat non communicationem in eodem eſſe: verùm hoc ipſo, quòd hoc pacto recedit, habet, vt poſſit accedere ad aliam componendo numerum, quia non accedit per acceſſum oppoſitum, nempe per communicationem in eodem eſſe, ſed alio acceſſu, nimirum per collectionem partium diſcretarum, qni quidem acceſſus in actu primo dicit indiuiſionem in ſe ipſo. & diniſionem ab eo, ad quod accedit, vt pars diſcreta. Vnde malè conſtituitur vnitas numeralis, vt volebat Auerſa, tanquam paſſio entis diſtincta ab vnitate indiuiduali, cum non adſit ratio diſtinguendi, nec adſit gradus entis, à qno tanquam diſtincta originari poſſit, vt iam patet ex dictis ſect. præcedenti.

Idẽ formaliter importat vnitas indiuidualis, & vnitas numeralis.

II. Colligitur ſecundò, quam rectè philoſophetur Soncin. citata q. 25. lib. 5. Metaph. dum in reſponſione ad 2. concedit, vnitatem numeralem includere in ſe vnitatem tranſcendentem, q ua per ipſum eſt quid priuatiuum, & vult, vnitatem numeralem ſuperaddere aliquid poſitiuum, ita vt coaleſcat ex negatiuo, & poſitiuo. Hoc enim omnino impoſſibile eſt, quia non poreſt aliquid coaleſcere ex negatino, & poſitiuo; ſtatim enim ac aliquid poſitiuum eſt, ſecũdùm ſe totum eſt poſitiuum, quia nulla negatio concurrere pōt ad conſtituẽdum poſitiuum, ita vt ſit ipſi intrinſeca. Deinde ſi vnitas tranſcendentalis ponitur tanquã aliquid negatiuum, quælibet vnitas debet eſſe aliquid negatiuũ, quia vnitas, vt ſic eſt inchoatio cuiuſq; vnitatis, & complemẽtum debet eſſe eiuſdẽ ordinis, ac inchoamentũ, & contractio ad eſſe tale debet fieri proportionato modo ad rõnem communẽ, ita vt ſit in eadẽ ſerie prædicamentali, ſeu eodẽ ordine; vnde nec poſitiuũ contrahi pōt per negatiuum, nec negatiuũ per poſitiuum, quia non habent proportionẽ neceſſariam adinuicem. Accedit etiã, ꝙ negatiuũ prædicaretur de poſitiuo, quia vnitas vt ſic prædicatur de tali vnitate.

Corollarium ſecũdum.

Vnitas numeralis non coaleſcit ex negatiua rõne ſuperiori, & poſitiua inferiori

III. Tertiò deducitur; quid dicendum de doctrina eiuſdem Soncin. citati in reſponſione ad 5. Qui aſſerit, vnitatem numeralem ſuperaddere qoantitati entitatem poſitiuam; vnde cum duæ aquæ vniuntur, conſurgit noua entitas vnitatis, ſicut conſurgit noua ſubſtantia aquæ, nempe illa totalis aqua: & ſimiliter, cum diuiditur continuum, conſurgit in qualibet parte diuiſa ſimilis entitas. Quòd ſi inquiras, quid ſit hæc entitas, reſpondet, eſſe accidens. Capr. verò in 1 diſt. 23. quæs. vnica in explicatione 1. concluſ. ait, qnòd in quantitate duo ſunt diſtinguenda, nẽpe forma continuiratis. & eſſe, quod quãtitas dat ſubiecto: atque vnitatem conſiſtere in hoc eſſe poſitiuo, qnod quantitas dat ſubiecto. Hæc enim doctrina nullo pacto ſubſiſtere pōt; nõ enĩ nomine entitatis poſitiuæ ſuperadditæ intelligi pōt entitas realiter diſticta, nã in prima cõcluſione præcedent ſectione oſtendimus, quomodo vnitas numeralis nõ poſſit realiter diſtingui à re numerabili: & ſpecialiter addi pōt, quoniam ſi eſt ſuperaddira quantitati, omnino ſuperflua eſſet, quia illa præciſa ad

Tertium corollarium.

Expenditur doctrina Soncin. & Capr.

huc quantitas eſt vna vnitate ſibi intrinſeca, & eſt vna quantitatiuo modo, quia illa vnitas eſt vnitas quantitatis. Nec ſatis percipio, quomodo quantitas det eſſe ſubiecto aliquod eſſe à ſeipſa diſtinctum, quia dat tantùm eſſe in genere cauſæ formalis, & proinde non dat eſſe à ſeipſa realiter diſtinctum, nam effectus formalis non diſtinguitur à cauſa formali. Et magis imperceptibile eſt, quòd ex vnione, & ſeparatione partium in continuo conſurgant, & pereant nouæ entitates vnitatis. Cum enim vnitas ex genere ſuo ſit paſſio entis, non poteſt variari, niſi varietur ens; in diuiſione autem, aut vnione partium continui non variatur eſſe ipſarum, ſed ſemper ſicuti retinent eamdem exiſtentiam, ita etiam retinent idem eſſe entitatiuum, quia licet non ponantur formaliter in continuo, ſed ſolùm virtualiter, hoc tamen non facit vt pereat, aut de nouo ponatur eſſe ipſorum, ſed ſolùm quòd ſint vel diſtinctæ actu, vel indiſtinctæ; fieri enim poteſt, quòd idem eſſe modo ſit diſtinctum, modo indiſtinctum ab alio: vnde partes ſemper actu ponuntur in continuo ſecundùm eſſe materiale entitatiuum. Si verò ponatur tantùm hoc reale poſitiuum vnitatis ratione diſtinctum, tunc ſequitur, quòd non ſit aliud, quàm vnitas rei numeratæ, atque adeo erit vnitas indiuidualis, quia eadem res non poteſt habere plures vnitates, cum vna ſola ſufficiat, vt habeat eſſe indiuiſum, & aliæ ſuperfluæ ſint.

IV. Denique colligitur, quomodo intelligendus Ariſt. cum 10. Metaph. tex. 2. ait, quòd vni conuenit ratio menſuræ, atque principaliter conuenit illi vnitati, quæ eſt principium numeri, à qua poſtea deriuatur ad cœtera genera, quia *Primum in vno quoque genere eſt menſura cæterorum*. Quartū corollarium.

Hinc enim colligitur cum Soncin. 10. Metaph. quæſt. 13. quòd ponat vnitatem numericam in vno tantùm genere, nempe quantitatis; verùm genus quantitatis diſcretæ extenditur ad omnia alia genera entium, quatenus habent vnitatem; vnde vnitas numeralis ſemper reperitur in omnibus generibus, non quatenus diuerſa genera ſunt, ſed quatenus ad idem genus reducuntur. Hinc numerus nunquam eſt omnino ſeparatus à materia, quia ſemper inuoluit intelligibilem, nempe quantitatem, etiam ſi ſit in ſubſtantijs abſtractis à materia, quæ abſtrahunt tantùm à materia, quatenus conſideratur ſecundùm eſſe, quia non dicunt neq; materiam ſenſibilem, neque intelligibilem in ſuo eſſe, ſi tamen colligantur in vnum numerum, dicet materiā intelligibilem diſcretam, & proinde rectè Ariſt. docuit 3. Phyſ. tex. 41. Numerum non eſſe abſtractum. Atque hæc de indiuiduatione. Ariſt. illuſtratus

De

DE IDENTITATIBVS, ET DISTINCTIONIBVS.

EXPEDITIS ijs, quæ ad vnitatem ſpectabant, Identitatem, & Diſtinctionem aggrediemur. Identitas enim valde affinis eſt vnitati, imo ferè cum ipſa coincidit tanquam ſpecies quædam vnitatis. Eſt enim identitas, vt docet Ariſt. 5. Metaph. tex. 16. *Vnitas quadam*; importat enim rationem quamdam vnitatis, & aliquid inſuper dicit, ratione cuius ab vnitate præciſè ſumpta diſtinguitur. Vnde ſicuti vnitas duplex eſt, alia Per ſe, & alia Per accidens, ita ſimiliter etiam identitas alia eſt Per ſe, alia Per accidens, vt ibid. docet Ariſt. Diſtinctio autem ſumitur hic, prout opponitur identitati, quæ ab Ariſt. loco citato vocatur Diuerſitas; quia ſicuti identitas eſt vnitas eſſentiæ propriè loquendo, vt habetur ex Ariſt. modo citato: ita diſtinctio oppoſita identitati, cum ſit ſimiliter ſecundùm eſſentiam, propriè eſt diuerſitas, & non pura diſtinctio. Nihilominus tamen ſumitur identitas amplè, quamuis non ſit ſecundùm eſſentiam, vnde de quocunque indiuiduo dicitur, quod ratione eſſe indiuidualis ſit idem ſibi ipſi; & ſimiliter diſtinctio amplè ſumitur, quamuis non ſit ſecundùm eſſentiam. In præſenti ergo naturam identitatis, atque diſtinctionis declarabimus, & varias earumdem ſpecies. Non ſeparamus autem diſtinctionem ab identitate, quia vna per aliam cognoſcitur, præſertim quando agitur de diuerſis ſpeciebus earumdem.

De natura Identitatis, & Diſtinctionis. Diſp. XLVII.

Quid ſit Identitas. Sect. I.
Quid ſit Diſtinctio, & an aliquid poſitiuum. Sect. II.

Quid ſit Identitas.

SECTIO I.

I. Identitas, & diſtinctio ſunt veluti quędam formæ, quibus conſtituuntur hæc duo concreta nimirũ *Idem*, & *Diuerſum*, quod magis propriè *Diſtinctum* diceretur; quod ideo addidi, quia in diuinis ponitur quidem diſtinctio perſonarum, non tamen diuerſitas: non enim in diuinis *Diuerſum*, aut *Aliud* reperitur; & ſolùm poteſt adiectiuum *Aliud* uſurpari, quando ſumitur purè perſonaliter: tunc enim rectè, & ſine præiudicio myſterij yſurpatur; habetur enim in Symbolo D. Athanas. *Alia enim eſt perſona patris, alia filij, & alia Spiritus ſancti.* Hæc autem concreta quocunque nomine appellentur ſequuntur naturam vnitatis, & multitudinis: & ſicuti vnum, & multiplex ita opponuntur, vt ſe inuicem deſtruant; ſiue priuatiuo, ſiue contradictorio modo; ita etiam *Idem* & *Aliud*, ſeu *Diuerſum*, prout diuerſum, importat ſolam alietatem extremorum. Quod etiam docuit Aris. 10. Metaph. tex. 9. atque adæquant totam latitudinem entis, ſicuti vnum, & multiplex, vt colligitur ibidem. Cum enim quod dicit vnum, neget alterum, inuoluunt aliquam cõtradictionem, ratione cuius neceſſe eſt, alterum ipſorum ineſſe. Hæc tamen adæquatio intelligi debet ſicuti intellecta fuit de vnitate, & multitudine; quòd nimirum quodlibet ens ſeorſim ſumptum habeat ſuam identitatem, comparatum verò ad alia habeat vel identitatem aliquã, vel diſtinctionem. De hac ergo identitate & diſtinctione videndum eſt, quid ſint, & in quo formaliter conſiſtant.

Concreta Idem & Diuerſum, quo modo ſe habeant in diuinis.

D. Ath

II. Pro reſolutione autẽ huius difficultatis ſtatuendum eſt, Identitatem dicere aliquid poſitiuum. Hoc autem 1. concl.

ſe-

Digitized by Google

Idẽtitas dicit aliquid poſitiuum.

ſequitur ex dictis de vnitate, cum enim vnitas dicat aliquid poſitiuum, vt ſupra ſuo loco oſtenſum eſt, identitas quoque dicet aliquid poſitiuum, cum ſit quædã vnitas. Rationes autem, quibus probatum fuit, vnitatem dicere aliquid poſitiuum, poſſunt cum proportione applicari præſenti materiæ, quia æquè conuincunt, identitatẽ eſſe aliquid poſitiuum, quas modo non eſt neceſſe repetere, cum ibi videri poſſint. Poteſt nihilominus hoc ipſum confirmari ſpeciali ratione deſumpta ex natura identitatis; nam identitas dicit vnitatem alicuius eſſe, ideo enim dicitur identitas, quia eſt conſtitutiua *vt quo* vnius, & ſimplicis eſſe, vnde formaliter dicit ipſum eſſe, quatenus vnum in ſe, quòd autem ſit vnum, eſt aliquid poſitiuum in ipſo, cum ſit ipſum eſſe tali pacto affectum, hoc eſt quatenus à ſe excludit diſtinctionem, quam non per aliquid à ſe diſtinctum excludit, aut per negationem, ſed per proprium eſſe formaliter. Accedit etiam, quòd per illud ipſum ens conſtituitur idem, per quod conſtituitur in eſſe, & per quod conſtituitur diuerſum ab alio, ita vt præciſo quocunque alio concipiatur idem, vel diſtinctum, ergo cum ex vi proprij eſſe habeat identitatem, erit etiam idem per aliquid poſitiuum.

2. concl.

III. Secundò dicendum eſt, identitatem formaliter dicere aliquam rationem ſimplicitatis, & connotare aliqua, ſeu extrema, quæ ex vi illius rationis, ſeu ſimplicitatis in idem eſſe ſimplex coaleſcant. Deſumitur tota hæc doctrina ex Ariſt. ſupracitato tex. 16. lib. 5. Metaph. vbi hæc habet, *Quare patet, quòd identitas vnitas quadam eſſentię eſt, aut plurium, aut cum vt pluribus vtatur, vt puta cum dicit, ipſum ſibi ipſi idem, vt duobus enim ipſo vtitur.* Ecce ergo, quomodo ad identitatẽ requirit pluralitatẽ eorũ, quæ in vnum eſſe coaleſcunt, dum ait, vt aliquid ſit ſibi ipſi idem, debere vt multiplex adhiberi. Hoc ipſum autem docent etiam Alexand. & D. Thom. loco citato, vbi Alex. tex. explicans ait. *Qui enim aliquid ſibi idem eſſe ait, is vno vtitur, quaſi duo ſint.* Et ratio à priori reddi poteſt: quia identitas ex vi rationis formalis identitatis cogit in vnum eſſe tanquam ratio formalis, ſicuti enim vnio facit vnum eſſe componendo, ita identitas facit vnum eſſe identificando, ergo vt exerceat ſuã formalem rationem identitatis, debet cogere aliqua in idem eſſe. Et confir. Identitas opponitur diſtinctioni, ergo ſicuti diſtinctio dicit multiplex eſſe ſeparatum, quorum vnum ſit extra aliud, ita identitas ex oppoſito debet dicere multiplex eſſe in idem eſſe ſimplex coaleſcens. Confirmatur ſecundò ex modo loquendi; nam quæ dicuntur diſtingui formaliter, dicuntur identificari, quia plures formalitates ratione vnius entitatis fiunt vnum ſimplex eſſe phyſicũ; rurſum etiã idẽ dicitur identificari ſibi ipſi, vnde, vt ait Ariſt., vtimur vnico ſimplici eſſe, vt pluribus ad explicandam identitatem, ergo ad identitatem formaliter requiritur aliqua multiplicitas in vnum eſſe coaleſcens.

In quo cõſiſtat formalis rõ identitatis.

IV. Ex dictis autem colligitur, in quo differat identitas ab vnitate præciſè ſumpta. Vnitas enim de ſuo formali importat eſſe rei, quatenus excludens diuiſionem à ſe, connotat negationem illius in ſeipſo, vt ſupra ſuo loco explicatum eſt. Identitas verò dicit quidem eãdem vnitatem, ſed prout eſt ratio coadunans plura in vnum eſſe. Præterea cum identitas ſit ratio quędã conſtituens vnicum eſſe, cogendo in ſimplicitatem eiuſdem eſſe, quę plura ſunt, ſequitur, quòd duplex ſit identitas; alia, qua aliquid eſt idem ſibi ipſi, in qua vtimur vno tanquã pluribus, & vocari poteſt *Identitas abſoluta*, vt vocatur à Scoto, quemadmodum referunt Heru. quodlib. 4. quæſt. 2. & Soncin. 10. Metaph. quæſ. 5. Alia verò eſt identitas, qua plura ſunt idem inter ſe ratione alicuius rationis communis, ſicuti Paulus, & Ioãnes ſunt idem in natura cõmuni, & vocari poteſt *Identitas relatiua*, quãuis accipiatur in alio ſenſu ab eo, in quo accepta fuit à Scoto. Dicitur autem relatiua, quia eſt ad aliud, quoniã vnum eſſe cum alio identificatur. Differunt autem hæ duæ identitates, quòd prima nullam connotat diſtinctionem realẽ, ſed tantùm rationis, qua vtimur vt pluribus, quod eſt vnum, vnde inuoluit aliquid rationis, imo etiam ſecundùm rationem eſt reſpectiua ea relatione, qua idem refertur ad ſeipſum; dicitur tamen abſoluta, quia hæc relatio eſt merè rationis. Secunda verò con-

In quo idẽtitas differat ab vnitate.

Idẽtitas abſoluta & relatiua. Scot. Heru. Soncin.

Diſcrimẽ inter identitatẽ relatiuã, & abſolutam

no-

notar diſtinctionem realem eorum, quæ ſunt idem; vnde dicitur relatiua, quatenus vnum eſt idem, non cum ſe ipſo, ſed cum alio.

Heru. Soncin. Iauel.

V. Rurſus colligitur cum Heru. quodlib. 4. quæſ. 2. Soncin. 10 Metaph. quæſ. 5 Iauel. ibid. quæſ. 7. Non rectè Scotum procedere, dum diſtinguit duplicem idẽtitatem alteram *Abſolutam*, & alteram *Relatiuam*, & ponit tanquam realiter diſtinctas. Vocat autem identitatem abſolutam, ſicuti nos diximus, illam, qua aliquid eſt idem ſibi ipſi; Relatiuam verò diuerſo modo explicat, nam vult, eſſe illã, qua tollitur diſtinctio cuiuſcunque, quod non eſt quid diſtinctũ ab eo, quod habet hanc identitatem.

Quomodo explicanda idẽtitas relatiua.

Et talem identitatem habent rationes ſuperiores, & inferiores, & etiam ipsũ ſubiectum, & propria paſſio, in quo differt à modo, quo nos eam explicauimus. Scotus enim ponit ſine diſtinctione reali hanc identitatem, nos verò cum diſtinctione reali eorum, quæ idem ſunt: & hæc identitas eſt tantùm in aliqua ratione communi: per Scotũ verò debet eſſe etiã in eſſe entitatiuo. Quod autem in ſenſu, quo accipitur à Scoto non ſit identitas diſtincta ab abſoluta realiter, facilè ſuadetur.

An identitas relatiua diſtinguatur ab abſoluta.

Identitas enim abſoluta eſt illa, qua aliquid eſt idem ſibi ipſi, ſed relatiua continetur in hac identitate, ergo non poteſt eſſe realiter diuerſa. Min. prob., quoniam homo eſt idem ſibi ipſi, & in hac etiam identitate inuoluitur identitas, qua homo eſt idem animali, aut econtra, qua animal eſt idem homini, quæ per Scotum eſt identitas relatiua. Confirmatur. Si identitas relatiua eſſet realiter diuerſa ab identitate abſoluta, deberet eſſe in re, quæ eſſet realiter diuerſa ab ea, quæ dicit identitatem abſolutam, alioquin ſi eſſet in eadem re, cũ identitas non ſit quid diſtinctum ab ipſa re, non eſſet realiter diuerſa, ſed non eſt in re realiter diuerſa, ergo neque eſt realiter diſtincta. Minor eſt certa, quia identitas abſoluta, qua forma v. g: eſt eadem ſibi ipſi, eſt in ipſa forma: rurſus etiam identitas relatiua, qua talis ratio formæ eſt eadem formæ vt ſic, eſt etiam in ipſa forma.

Ad rationes Scot.

VI. Hinc rationes, quas pro ſua ſententia adducit Scot. facilè ſoluuntur. Cum enim ait, quòd prius diſtinguitur à poſteriori, quia poteſt eſſe ſine illo, & cõſequenter quod identitas abſoluta ſit diſtincta à relatiua, quia eſt prior ipſa. Reſpondetur eo pacto, quo aliquid eſt prius, eſſe etiam diſtinctum à poſteriori, quamuis ex alio capite fieri poſſit, quòd nequeat eſſe ſine illo: vnde ſi aliquid eſt prius ratione, erit etiam diſtinctum ratione: ſi verò ſit prius realiter, erit diſtinctum realiter.

Prioritas, & diſtinctio proportionãtur.

Identitas ergo abſoluta, & identitas relatiua, ſi comparentur inter ſe reſpectu eiuſdem, vt identitas abſoluta, qua homo eſt idem ſibi ipſi, & reſpectiua, qua eſt idem cum animali, abſoluta eſt prior relatiua prioritate tãtùm rationis, non verò reali, ideo neque realiter diſtinctæ ſunt. ſic etiam cum inquit, quòd vna continet conuertibilitatem, nõ vera altera; abſoluta enim conuertibilis, quia idem prædicatur de ſe ipſo conuertibiliter, quam conuertibilitatem non dicit idẽtitas reſpectiua, quia licet homo ſit animal, non tamen econtra animal eſt homo. Reſpondetur, ſufficere diſtinctionem rationis, qua ita diſtinguuntur huiuſmodi identitates, vt vna, quæ non eſt conuertibilis vtatur extremis diſtinctis ratione cum fundamento in re; altera verò repetat idem extremum, & quod eſt vnum, vtatur tanquam pluribus.

Identitas infert proportionatã prædicatione in recto.

VII. Denique aduertere oportet. Quòd quotieſcunque vnum eſt idem cum altero, etiam prædicatur in recto de ipſo in eo ſenſu, in quo adeſt identitas: vnde ſi identitas eſt ſecundùm eſſe entitatiuum, prędicatio eſt in ſenſu idẽtico, ſi ſecundùm eſſe formale, prædicatio eſt in ſenſu formali. Et ratio reddi poteſt, quia identitas cogit in vnum eſſe: cum ergo prædicatio in recto etiã in abſtracto nõ requirat aliud, niſi quòd prædicatum includatur in ſubiecto in eo ſenſu, in quo effertur, ſufficit pro hoc ipſamet identitas. Ex quo colligitur, non rectè Scot., vt refert Iauel. citat., concedere, paſſionem eſſe idem cum ſubiecto identitate relatiua, & poſtea negare, falſam eſſe iſtam propoſitionem. Paſſio eſt ſubiectũ, ſi enim paſſio eſt identificata cum ſubiecto, vera eſt propoſitio in ſenſu idenrico. Hęc autem omnia, quæ dicta ſunt, debent intelligi de identitate vt ſic, quæ poſtea, prout deſcendit ad varias ſpecies, varias etiam rationes induit ſeruata tamẽ proportione; hinc relatiua identitas, ſi

ſit

ſit ſecundùm ſubſtantiam, dicitur vnitas eſſentialis; ſi ſecundùm qualitatem, dicitur ſimilitudo; ſi ſecundùm quantitatem, dicitur æqualitas, & alias denominationes deſumit, prout in varijs ſubiectis reperitur.

Quid ſit diſtinctio, & an aliquid poſitiuum.

SECTIO II.

I. IDentitati opponitur diſtinctio tanquam deſtructiuum ipſius; diſtinctio enim tollit omnino identitatem, & de hac inquirimus, quid ſit, & in quo formaliter conſiſtat; & an dicat aliquid poſitiuum. In hac autem difficultate certum eſt, quòd diſtinctio non ſit aliqua res, vel modus ſuperadditus rebus, ſed res ipſæ, ſeipſis diſtinguuntur inuicem abſque aliquo ſuperaddito. Si enim per aliquẽ modum diſtinguerẽtur, inquiro de illo modo, an ſit quid diſtinctum ab ipſis rebus, an non. Si eſt quid diſtinctum, rurſus inquirendum eſt, per quid res ab ipſo modo diſtinguantur, & ſic aut deueniendũ eſt ad aliquid, quod ſeipſo diſtinguatur, aut procedendum in infinitum; quòd ſi ſemel conceditur, aliquid ſeipſo diſtingui, cur non omnia per ſuum eſſe diſtinguentur? Si autem iſte modus non eſt quid diſtinctum, ergo res adhuc ſeipſis diſtinguũtur. Vnde D. Th. in 1. diſt. 26. q. 2. ar. 2. ait, Res, quæ diſtinguuntur, habere ex ſe aliquã rationem, per quam diſtinguantur. Et ratio à priori etiam reddi poteſt, quia res quælibet ex vi ſui eſſe habet, quòd non communicet cum eſſe alterius, & eo ipſo, quòd non communicat, diſtinguitur, vnde ſicuti per ſuum eſſe non communicat, ita per ſuum eſſe diſtinguitur. Hinc ergo oritur difficultas, an diſtinctio ſit aliquid poſitiuum, an verò negatiuum.

Res per ſeipſas diſtinguuntur

D. Th.

II. Achillinus lib. de Diſtin. cap. 26. ar. 3. aſſerit; Diſtinctionem importare aliquid poſitiuum: imo addit eſſe aliquam relationem ſenſibilem; quia ſenſus cognoſcit differentias rerum ſẽſibilium, quod tamen intelligi debet de aliquibus tantùm diſtinctionibus, non verò de omnibus. Præterea cum res omnes per ſuum eſſe diſtinguantur, videtur diſtinctio conſiſtere in aliquo poſitiuo, quia conſiſtit in eſſe ipſarum rerum, quæ diſtinguuntur. Vnde Ochã, in 2. diſt. 2. quæſt. 2. docet, diſtinctionẽ eſſe duas res, ſeu duo extrema diſtincta. Sed niſi aliud addatur, nimis materialiter explicatur diſtinctio; imo potius explicantur res, quæ diſtinguuntur, non verò ipſa diſtinctio.

Opinio Achillini.

Opinio Ocham.

III. Vt ergo explicemus, quid in hac re nobis dicendum videatur, Sciendum eſt, dupliciter poſſe conſiderari diſtinctionem, fundamentaliter, & formaliter, fundamentaliter dicit id, in quo fundatur diſtinctio, ſeu ipſam rationem formalem diſtinguendi: formaliter dicit rationem illam, per quam tollitur identitas. Hinc dicendum eſt. Diſtinctionem formaliter eſſe quid negatiuum, & conſiſtere in ablatione idẽtitatis: cũ enim idẽtitas ſit ratio poſitiua reducẽs aliqua in vnũ eſſe, diſtinctio econtra debet eſſe negatio illius rationis, ex cuius ablatione remanent res diſtinctæ, quæ ex vi illius reducerentur in vnum eſſe. Et ratio reddi poteſt, quia identitas, & diſtinctio ita opponuntur, vt ſe inuicem deſtruant, ſtante enim identitate nullo pacto cõcipi poteſt diſtinctio, & econtra ſtante diſtinſtione nullo pacto poteſt concipi idẽtitas inter ea, quæ diſtincta ſunt, cum ergo per diſtinctionem debeat tolli idẽtitas, & ex negatione identitatis abſque aliquo alio concipiatur diſtinctio, ſequitur, diſtinctionem eſſe aliquid negatiuũ conſiſtens in ablatione identitatis.

In quo formaliter conſiſtat diſtinctio.

IV. Quod autem ſpectat ad rationem fundamentalem diſtinctionis, ſeu ad formale diſtinctiuum, quod eſt ratio, cur aliquid diſtinguatur ab alio, hoc neceſſariò debet eſſe aliquid poſitiuum; tum quia omnis negatio debet fundari in tali re, ſic negatio dependentiæ fundatur in natura illius rei, quæ non dependet. Tum etiam quia hoc formale diſtinctiuũ eſt ratio formalis, per quam vna res non communicat in eſſe cum alia, quod nihil aliud eſt, niſi eſſe limitatum rei, quatenus ex vi limitationis excludit à ſe eſſe alterius rei. Hinc eſt etiam illud axioma, quod cõſtitutiuum eſt etiã diſtinctum, & econtra: quia res habẽt formaliter per ſuũmet eſſe, quòd inuicem diſtinguãtur tanquam per rationem formalem diſtinguendi. Præterea per eamdem rationem res conſtituuntur diſtinctæ à cœteris per quam ſunt indiuiſæ in ſe, & habentes vnita-

Formale diſtinctiuum.

tatem, ſed per proprium eſſe poſitiuum res conſtituuntur indiuiſæ in ſe, vt ſupra ſuo loco probatum fuit, ergo per idem eſſe conſtituuntur etiam diuiſæ à cæteris. Maior eſt certa, quia ad indiuiſionem rei in ſeipſa conſequitur diuiſio à quocunque alio, quod non eſt res ipſa. Hinc vnum definitur, quod eſt ***Indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocunque alio.***

Quid requiratur ad diſtinctionem formalé

V. Verùm quia diſtinctio non eſt vnius rei tantùm, ſed pluriū, nihil enim diſtinguitur à ſeipſo, ideo licet formale diſtinctiuum ſit in quacunque re; non tamen, de ſe eſt ſufficiens ad fundandā diſtinctionem formalem, prout dicit negationem identitatis, ſed requirūtur ad ſummum duæ rationes diſtinguendi, quæ inſint duobus extremis: ſicuti enim ad vnionem requiruntur duo extrema, quæ vniantur, itaut ſine ipſis nō poſſint intelligi vnio; imo etiam ad idētitatem requiruntur plura, aut aliquid vnum, quod per repetitionem ſui ipſius inſtar plurium ſe habeat, quæ ratione identitatis in vnum eſſe conueniant, ita ad diſtinctionem requiruntur plura, quæ defectu identitatis res plures cōſtituant, & vnaquæque habeat rationē formalem, per quam ab alia diſtinguatur. Hinc fundamentum diſtinctionis ſunt res plures habentes eſſe limitatum & quatenus vnaquæque ratione ſuæ limitationis connotat aliam, quæ ſit extra ſuum eſſe: & ſecundùm hoc diſtinctio eſt aliquid reale à parte rei poſitiuum, quia nihil aliud dicit præter eſſe rerum limitatum.

An diſtinctio ſit quid reſpectiuū

VI. Ex dictis hucuſque de diſtinctione colligitur reſolutio illius difficultatis, an diſtinctio ſit aliquid reſpectiuum. Si enim loquamur de diſtinctione formaliter ſumpta, prout dicit negationem identitatis, cum hæc ſit mera negatio, non poteſt eſſe aliquid reſpectiuum, niſi quatenus negationes dicunt negatiuam habitudinem ad formam, quam negant. Si verò loquamur de ratione diſtinctiua, hæc, prout eſt in ſingulis rebus, certè eſt reſpectiua, quia eſt diſtinctiua non reſpectu ſui, ſed reſpectu alterius: atque hic reſpectus eſt tranſcendentalis, in quo etiam fundatur prædicamentalis diſquiparantiæ: ſicuti enim, quod aliteri eſt ſimile, refertur relatione prædicamentali ſimilitudinis, ita quod eſt diſtinctum, refertur relatione prædicamentali diſquiparantiæ: atque hic reſpectus fundatur in qualibet diſtinctione: vnde licet diſtinctiua fundamentaliter ſumpta tranſcendant per omnia prædicamenta, poteſt tamen fundare reſpectum prædicamentalem. An autem hic reſpectus, cum aliquid à pluribus diſtinguitur, ſit vnus, an verò multiplex, pendet ex illa quæſtione, an multiplicato termino multiplicetur numericè relatio eiuſdem rationis, an verò ad omnes terminos ſubiectum referatur eadem relatione.

Diſtinctio eſt poſterior identitate.

VII. Colligitur ſecundò. Diſtinctionem eſſe poſteriorem vnitate, & identitate. Ratio facilè reddi poteſt, quia vnitas, & identitas inuoluitur in ipſo eſſe rei, & ſicuti diſtinctio ſupponit eſſe rei, quæ diſtinguitur, ita etiam ſupponit identitatem, & vnitatem. Rurſus diſtinctio formaliter ſumpta eſt negatio identitatis, omnis autem negatio eſt poſterior eo, quod negat, quia antequam intelligatur, aliquid poſſe negari, debet intelligi præexiſtere id, quod negatur. Cum autem negatio formaliter ſumpta ſit poſterior vnitate, & identitate, erit etiam poſterior ratio diſtinctiua, vt talis eſt, ſeu fundamentum, quippe fundamentum proportionatur rationi formali. Accedit etiam, quòd prius eſt, rem eſſe indiuiſam in ſe, quàm diuiſam à quocunque alio; nam ex eo eſt diuiſa à quocunque alio, quòd non eſt ipſa, quia habet eſſe limitatum, & indiuiſum in ſe.

Diſtinctio negatiua non eſt vera diſtinctio.

VIII. Tertiò colligitur. Diſtinctionem, quam vocant negatiuam, qua videlicet ens diſtinguitur à non ente, ſeu negationibus, non eſſe veram diſtinctionem. Et ratio de ſumitur ex dictis, quia ad conſtituendam diſtinctionem non ſufficit vna res, ſed requiruntur ſaltem duo extrema, quorum vtrumque habeat proprium diſtinctiuum, ratione cuius incommunicabilia quò ad eſſe reddantur: at ſi aliquod extremum poſitiuum cum non ente, aut negatione comparetur, aut duæ negationes inter ſe, tunc extrema illa negatiua nullum habent eſſe, ſecundùm

quod diſtinguantur, & conſequenter non habent formale diſtinctiuum, vnde nullo modo poteſt interuenire propria diſtinctio. Solùm cum huiuſmodi negationes; & non entia concipiuntur ad modum entis, induunt rationem extremi diſtincti; vnde ſicuti habent tantùm per intellectum hoc eſſe, quo conſtituuntur in eſſe extremi, ita etiam diſtinctio nullo pacto eſt à parte rei, ſed tantùm obiectiuè in intellectu.

Triplex modus diſtinctionis. IX. Denique cum diſtinctio, vt ex dictis patet, ſit ablatio identitatis, ſequitur, quòd ſit aliquid genericum complectens ea omnia, quæ non habent identitatem. Triplici autem modo contingere poteſt, quòd aliqua non habeant identitatem, vel per puram diſtinctionem, quæ dicit ſolam negationem identitatis, vt contingit inter duas partes quantitatis diſcretas, & eiuſdem omnino rationis. Secundò modo contingere poteſt per diuerſitatem; & tertiò modo per differentiam Neque enim differre, & eſſe diuerſum ſunt idem, vt etiam docet Ariſt. 5. Metaph. tex. 16. vbi ait *Diuerſa verò dicuntur, quorum aut ſpecies plures, aut materia, aut ratio ſubſtantiæ; & omnino diuerſum dicitur oppoſitè ad id, quod idem dicitur. Differentia verò dicuntur, quæcunque diuerſa ſunt, cum idem quid ſint, modo non ſint idem numero, ſed aut ſpecie, aut genere, aut proportione*. Ex quibus colligitur; Ea per Ariſt. eſſe propriè diuerſa, quæ nullam identitatem habent in aliqua ratione communi, non quòd, quæ in ratione aliqua communi conueniunt, non poſſint eſſe diuerſa, ſed quòd non ſint diuerſa, niſi quatenus important rationes illas contradiſtinctas eſſentialiter, quibus ratio communis diuiditur, ita vt ratio communis nullo modo ingrediatur conceptum diuerſitatis: non excluditur tamen à conceptu diuerſitatis conuenientia in aliqua ratione tranſcendentali, quia fieri non poteſt, quòd quæ ſunt aliquid poſitiuum, non conueniant ſaltem in ratione entis; quamquam Scotiſtæ oppoſitum exiſtiment, dum volunt, quæ ſunt primò diuerſa, neque in ratione entis conuenire. Hinc aſſerunt, vltimas differentias eſſe primò diuerſas, nec de ipſis ens quidditatiuè prædicari. Sed quam veritatem contineat hæc doctrina ſuo loco oſtenſum eſt.

Ariſt.

Non eſt idem differre, & eſſe diuerſum.

X. Ea vero ſecundùm Ariſt. differunt, quæ habent aliquam conuenientiam, aut identitatem, vt ſunt plures ſpecies, quæ in aliquo genere conueniunt, aut plura indiuidua eiuſdem ſpeciei: ita tamen vt ratio conuenientiæ ſimul cum diuerſitate ingrediatur conceptum differentiæ, & proinde Differentia de ſuo formali importat aliquid coaleſcens ex duplici ratione, nempe conuenientia, & diuerſitate: Vbi tamen aduertendum eſt, quòd plura indiuidua eiuſdem ſpeciei dicuntur differre, ſi conſiderentur ſecundùm eſſe phyſicum, quia nimirum habent aliquam heterogeneitatem ratione alicuius adiuncti accidentalis, vt eſſet videlicet quantitas, & alia huiuſmodi, quæ conſequuntur eſſe phyſicum, alioquin dicerent ſolam puram diſtinctionem: & ratio eſt, quia differentia dicit aliquam diuerſitatem quò ad eſſe, diſtinctio verò dicit ſolam multiplicitatem, vnde ſi ſecundùm eſſe indiuiduale non adeſt aliqua diuerſitas, nec etiam aderit differentia, ſed ſola diſtinctio. Verumtamen eſt, quòd non ſemper hi in termini propria, & rigoroſa ſignificatione vſurpantur, ſed aliquando indifferenter ſumuntur.

Quid propriè dicat Differentia.

Quot ſint genera Identitatum, & Diſtinctionum. Diſp. XLVIII.

Varia identitatum, & diſtinctionum genera ex Antiquorum doctrina. Sect. I.
Expendantur allata genera identitatum, & diſtinctionum. Sect. II.
Sententia Scotiſtarum. Sect. III.
Sententia Thomiſtarum, & Nominalium. Sect. IIII.
Reſolutio quæſtionis. Sect. V.

Varia identitatum, & diſtinctionum genera ex Antiquorum doctrina.

SECTIO I.

I. MVltiplex diſtinctionum genus præſertim ex Ariſt. doctrina elicitur. Cum autem diſtinctio opponatur identitati, atq; ſit ablatio ipſius, ideo quot erunt diſtinctionum genera; tot etiam erunt genera identitatum, & e contra: atque quod de diſtinctione aſſeritur, totum cum proportione de identitate aſſerendum eſt, & econtra.
1. genus diſtinctionis, & identitatis. Ariſt.
Primum ergo diſtinctionis, & identitatis genus eſt ſecundùm materiam. colligitur ex Ariſt. 1. de Gener. tex. 81. Vbi ait, *Quę eadem conſtant materia, & ipſa reciprocè, mutuòque agunt, & patiuntur; cumque illæſa, impatibiliaque agunt, eamdem non habent materiam.* Adnertendum autem eſt, quòd dupliciter contingere poteſt hæc vnitas, vt etiam adnotauit Achillin. tract. de Diſtinc. cap. 9.
Achil.
videlicet ſimul, & ſucceſſiuè; nam ſimul plures formæ poſſunt eſſe in eodem ſubiecto, nempe forma mixti, & elementorum, licet hoc locum non habeat apud Thomiſtas, & alios, qui oppoſitum opinâtur: ſucceſſiuè verò, quãdo materia ſubeſt diuerſis generationibus: tunc enĩ termini per illas generationes producti dicuntur eſſe vnum materia.

2. genus
II. Secundum genus identitatis, & diſtinctionis ſumitur penes ſubiectum, ita vt ea ſint vnum ſecundùm ſubiectũ, quæ habent idem ſubiectum, & ea ſint diuerſa, quæ habent diuerſum ſubiectum. Sic Ariſt. 1. Phyſ. tex. 21 docet album, & muſicum eſſe idem ſubiecto, diuerſa autem ratione, hoc eſt definitione. Nomine autem ſubiecti intelligi debet id, quòd eſt ſub alio, aut ſtãs ſub altero, vt explicat Achillinus citatus cap. 7. Seu dicendum eſt cum Auer. 12. Metaph. com. 32. Per ſubiectum intelligi debere id, quod deſert aliud. Hæc autem diſtinctio, vel identitas ſecundùm ſubiectum intelligi poteſt, vel poſitiuè, ita vt ea, quæ ſunt idem, vel diſtincta ratione ſubiecti, ſint extrema poſitiua, vt albedo, & dulcedo in lacte: vel negatiuè, aut priuatiuè, cum ſcilicet alterum extremum eſt negatio, aut priuatio, vt ſunt tenebræ, & lux reſpectu aeris.
Ariſt.
Achil. Auer.

1 genus
III. Tertium genus eſt diſtinctio, & identitas eſſentialis: nam tunc vnum diſtinguitur eſſentialiter ab alio, cum non eſt de eſſentia ipſius: tunc verò contingit identitas eſſentialis, cum vnum eſt de eſſentia alterius. Colligitur ex Auerroe 2. Metaph. com. 41. & 42. vbi ait, hominem, & album non ſignificare vnum; nimirum ſecundùm eſſentiam. Hæc autem identitas, & diſtinctio eſt vel adæquata, vel inadæquata cum ſcilicet aliquid ſecundùm totã ſuã eſſentiam eſt idem, vel diſtinctum, aut tantùm ſecundùm partem; primo enim modo eſt adæquata: poſteriori verò modo inadæquata.

4. genus.
IV. Quartum genus identitatis, & diſtinctionis eſt ſecundùm eſſe. Eſſe autem tria ſignificat: aliquando enim ſignificat exiſtentiam: aliquando eſſentiam, ſeu definitionem. & tertiò modum quemdam intrinſecum ipſis rebus. Hinc iuxta hos tres modos conſurgit triplex genus identitatis, & diſtinctionis. Prima enim diſtinctio, & identitas eſt ſecundùm exiſtentiam, quam indicauit Ariſt. 2. Phyſ. tex. 12. Iuxta autem ſecundam acceptionem ea ſunt eadem, vel diſtincta ſecundùm eſſe, quæ habent eamdem, vel diſtinctam eſſentiam, ſeu definitionem: & hoc pacto Ariſt. docet 5. Eth. cap. 4. virtutem, & iuſtitiam eſſe eamdem non tamen habere idem eſſe, hoc eſt eamdem definitionem. Si autem tertio modo eſſe accipiatur conſurgit tertium genus huius identitatis,
triplex ... diſtinctionis, & identitatis in hoc genere.
Ariſt.

Google

& diſtinctionis: & ſecundùm ipſum eſſe reale, & Intentionale, quamuis habeant idem eſſe, dicuntur tamen diuerſa ſecundùm eſſe, quia habent diuerſum modum eſſendi. Hoc autem genus indicauit Ariſt. 2. de Anima tex. 138. vbi docet, videns quodam modo coloratum eſſe, quia ſuſcipit colores ſine materia, nimirum colores intentionali modo exiſtentes.

5. genus.

V. Quintum identitatis, & diſtinctionis genus vocatur ſecundùm formam, ita vt ea ſint eadem, quæ habent eamdem formam: ea autem diuerſa, ſeu diſtincta, quæ habent diſtinctam formam. Et colligitur ex Ariſt. 1. Phyſ. tex. 60. vbi ait. *Oportet ſemper aliquid ſubijci, quòd ſit, & hoc, & ſi numero eſt vnum: at forma quidem non vnum: forma enim dico, & ratione idem: non enim idem eſt homini, & immuſico eſſe.* Et Auer. 5. Metaph. com. 30. docet; Generans, & genitum eſſe idem ſecundùm formam. Hæc autem identitas, & diſtinctio poteſt contingere, vel ſecundùm formam phyſicam, quam indicauit Ariſt. 1. de Generat. tex. 35. vel ſecundùm formam metaphyſicam, prout ijſdem in locis idem Ariſt. indicauit. In hoc autem genere quatuor gradus diſtinguit Achillin. tract. de Diſtinct. cap. 8. Primus eſt, cum ea, quæ ſunt idem forma, aut diſtincta ſecundùm eſſe adæquatum, alia ſunt, ita vt ſi ſint idem forma, adæquatè communicent in forma, & quæ ſunt diſtincta, adæquatè ſecundùm formam ſeparentur: nec latius in vno fundetur diſtinctio, aut identitas, quàm in alio, ſed totum id, quod dicit vnum in tali forma, dicat etiam alterum, vt ſe habent definitio, & definitum, aut quod negat vnum, importetur ab altero, ſi ſit diſtinctio. Secundus eſt cum aliqua plura eamdem formam participant, ſic plures partes corporis participant eamdem formam animæ. Tertius eſt plurium indiuiduorum eiuſdem ſpeciei, quia participant eamdem definitionem; & in hoc gradu eſt vnitas ſpecifica, & generica vniuoca: non autem analoga iuxta noſtra principia, cum analogia non importet vnam aliquam formam. Quartus eſt, quo forma eſt variata ſecundùm eſſe, vna tamen ſecundùm eſſentiam, vt ſunt obiectum ſenſibile, & ſenſus: quo pacto Ariſt. 3. de anima tex. 54. docuit, appetitum, & appetibile eſſe idem in forma; quod tamen ita intelligi debet, vt proportione ſeruata participent eamdem formalitatem.

Ariſt. — Auerr. — Achill. — Quatuor gradus huius generis. — Ariſt.

6. genus.

VI. Sextum diſtinctionis, & identitatis genus eſt ſecundùm definitionem. Vnde ea ſunt idem ſecundùm definitionem, quæ participant eamdem definitionem, ea verò diſtincta, quæ diuerſa definitione explicantur. Vnde Ariſt. 1. de Gener. tex. 29 ait; Materiam eſſe vnam numero, non autem ratione, hoc eſt definitione. & 5. Metaph. tex. 11. inquit. *Vnum ea dicuntur, quorum ratio quodquid erat eſſe dicens indiuiſibilis ad aliam eſt quid erat eſſe rei ſignificantem.* Septimum autem genus dicitur ſecundùm modum, tunc enim habetur identitas ſecundùm modum, quando res habent eumdem modum: quando verò habent diuerſum modum, habetur diſtinctio. Vt autem hoc genus diſtinguatur à tertia ſpecie quarti generis, quam pariter, diximus, eſſe ſecundùm modum, debet intelligi non de modo intrinſeco, vt intelligebatur illa ſpecies, ſed de modo accidentali. & hoc pacto explicatum deſumitur ex Ariſt. 3. de Anima tex. 11. vbi docet, quòd alio modo ſe habet linea recta à ſeipſa curua.

Ariſt. — 7 genus. — Ariſt.

8 genus.

VII. Octauum identitatis, & diſtinctionis genus eſt eorum, quæ ſunt idem, vel diſtincta habilitate. Nomine autem habilitatis intelligitur quæcunque naturalis inclinatio, prout reſpicit aliud. Hinc ea ſunt idem habilitate, quæ habent eamdem inclinationem; ea verò diſtincta, quæ habent diſtinctam inclinationem. Hæc autem diſtinctio aſſignatur ab Auerroe 4. de Cœl. com. 25. vbi docet; Materiam eſſe vnam ſubiecto, plura autem habilitate. Nonum verò genus identitatis, & diſtinctionis eſt ſecundùm diſpoſitionem. Nomine autem diſpoſitionis intelligitur quidam modus, quo res afficitur. Hac porrò diſtinctione ſæpe vtitur Auerroes, & præcipue 12. Metaph. com. 39. vbi ait; Intellectum, & intelligens differre ſecundùm reſpectum diſpoſitiuum. Decimum genus contingit ſecundùm actum, & potentiam. Illa autem diſtinguuntur ſecundùm actum, quæ actu ſunt entia diſtincta, hoc eſt quæ important aliquem

Auerr. — 9. genus. — Auerr. — 10 genus

actum

actum entis diuerſum, quorum vnus non ſit alius. Illa verò diſtinguuntur potentia, quæ non habent actu diſtinctionem, & licet vnum conſtituant, non ſunt tamen idem inter ſe, vt partes eſſentiales, quæ ſunt in toto phyſico nempe materia, & forma. Hinc Ariſt. 7. Metaph. tex. 49. ait, totum eſſe vnum in actu, duo autem in potentia.

VIII. Vndecimum diſtinctionis, & 11. genus identitatis genus dicitur ſecundùm rem demonſtratam. Cum videlicet res, de qua loquim r, eſt vna, non multiplex, tunc identitas eſt ſecundùm rem demonſtratam: tunc verò non eſt identitas ſecundùm rem demonſtratam, cum illa, de quibus eſt ſermo, non ſunt vna res, & deſumitur ex Auerroe Auer. 3. Phyſ. com. 10. vbi ait, Actum non eſſe idem cum potentia in re demonſtrata. Aduertendum autem eſt, quòd 12. genus forma eſt illa, per quod res demonſtratur, vt docet idem Auer. 1. Phyſ. com. 69. & lib. 2. com. 30. Vltimum denique identitatis, & diſtinctionis genus eſt ſecundùm Poſitionem, & indicatur ab Auerroe 5. Metaph. com. 24. Nomine autem poſitionis intelligitur aliqua differentia localis ex illis ſex *Surſum*, *Deorſum*, *Dextrorſum*, *Siniſtrorſum*, *Ante*, *& Retro*. Diſtinguit autem ibid. Auer. inter poſitionem, quæ importat ſpeciale prædicamentum ſitus, & poſitionem, quæ ſpectat ad prædicamentum quantitatis, & ad hanc reducit poſitionem, quam punctus habet in linea Verùm poſitio iſta eſt aliquo pacto, licet impropriè, localis, & illi quodammodo poſſunt applicari poſitiones ſitus localis. Quamobrem ea erunt idem poſitione quæ habent eamdem poſitionem localem, ea vero diuerſa, quæ habent diuerſam. Atque; hæc ſunt genera identitatum, & diſtinctionum, quæ apud antiquos Auctores reperiuntur.

Expenduntur allata genera identitatum, & diſtinctionum.

SECTIO II.

I. PRimum genus identitatis, & diſtinctionis erat illud, quod deſumitur penes materiam. Hæc autem materia intelligi poteſt, vel de intrinſeca componente, vel de ſubiecto, quia licet materia ſubiectiua ſit pars componens, alio tamen modo ſe habet, quando conſideratur vt pars componens, ac quando conſideratur, vt ſubiectum. Ad quā genus pertineat diſtinctio, & idẽtitas ſecundũ materiã. Primo modo materia non aliam identitatem, aut diſtinctionem conſtituit, quàm illam, quæ eſt ſecundùm eſſe rei; conſtitutiuum enim, & conſtitutum non differunt inter ſe: vnde cum materia ſe habeat vt conſtitutiuum, inferet diſtinctionem, aut identitatem ſecundùm eſſe rei conſtitutum. Quia autem materia poteſt eſſe eadem vel numero, vel ſpecie, cauſabit etiam diſtinctionem, ſiue identitatem, tum ſecundùm numerum, tum ſecundùm ſpeciem. Vnde reducitur hæc diſtinctio vel ad ſpecificam, vel ad entitatiuam: & hoc locum habet, ſi materia conſideretur ſecundùm eſſe phyſicum. Si verò metaphyſico modo accipiatur, licet impropriè ſecundùm ipſam attendatur diſtinctio; cum materia metaphyſica, nempe genus ſit quid commune; vnde diſtinctio attenditur ſecundùm differentias, quæ cum ſe habeant vt actus, magis peculiares ſunt, propriè tamen ſecundùm ipſam attendi p teſt identitas, quæ reſpectu indiuiduorum erit ſpecifica; reſpectu verò ſpecierum generica: atque hæc identitas reducitur ad identitatem ſecundùm eſſe eſſentiale.

II. Si verò accipiatur materia, prout habet rationem ſubiecti, iam diſtinctio, & identitas, quæ ab ipſa deſumitur non eſt diuerſa à ſecundo genere diſtinctionum, & identitatum, quia, quòd hoc ſubiectum ſit in ordine ad formas ſubſtantiales, vel in ordine ad accidentales; quòd ſit ſimplex, aut cõpoſitum, ratione quorum reſpectuum poſſent fortaſſe diuerſificari huiuſmodi diſtinctiones, & identitates, parum refert ad cõſtituẽdum diuerſum genus identitatis, & diſtinctionis, quia eſſet potius ſubdiuiſio primi generis, quàm diuerſum genus. Conſtat ergo, hoc genus diſtinctionis, & identitatis non eſſe peculiare genus, ſed reduci, vel ad diſtinctionem, & identitatem ſecundùm eſſe, vel ſecundùm ſubiectum.

III. Secundum genus diſtinctionis, & identitatis erat ſecundùm ſubiectum, ſed ſi hoc genus attentè conſideretur, nullam veram diſtinctionem, aut iden-

titatem cauſat. Ratio deſumitur ex eo, quòd ſit quid extrinſecum rebus ipſis, vnde licet ex diſtinctione ſubiecti colligi liceat diſtinctio eorum, quæ ſunt in ſubiecto; hoc tamen tantùm habetur tanquam ex ſigno, non tanquam ex ratione formali diſtinguendi. Præterea licet plura ſint in eodem ſubiecto, ad huc tamen ſunt diſtincta inter ſe tanquã res, & res: cum autem diſtinctio ſit negatio identitatis, poſita diſtinctione entitatiua tollitur omnis idẽtitas. Vnde tertiò argumentari poſſumus, quoniam hæc identitas eſt tantùm ratione ſubiecti, & tota ratio diſtinctionis, & identitatis in ipſo fundatur; ergo solùm denominatione quadam deſumpta ab extrinſeco aliqua dicuntur diſtincta, vel eadem ratione ſubiecti. Denique conſtitutiuum, & diſtinctiuum idem ſunt: ſubiectum autem non eſt conſtitutiuum eorum; quæ ſunt in ſubiecto, ergo nec poterit eſſe diſtinctiuũ. Quod rurſus cõfirmari poteſt, quoniam quod formaliter tribuit identitatem alicui, non poteſt eſſe aliquid diſtinctum ab ipſo, nam conſtitutiuum identitatis nõ poteſt eſſe diſtinctum ab eo, quod eſt idem, cum ſit cauſa formalis ipſius idẽtitatis, alioquin præciſo conſtitutiuo identitatis res eſſet eadem. Quomodo ergo ſubiectum, cum ſit diſtinctum, poteſt tribuere identitatem ijs, quæ ſunt in ipſo?

Diſtiſtio & identitas eſſentialis propria eſt, ſed non conſtituit peculiare genus.

IV. Tertium diſtinctionis, & identitatis genus veram quidem diſtinctionem, & identitatem importat, quia attenditur ſecundùm ea, quæ maximè intrinſeca ſunt, videlicet ſecundùm eſſentialia, quia cum vnum non eſt de eſſentia alterius, verbi gr. animalitas nõ eſt de eſſentia rationalitatis, eſt omnino extra rationem ipſius, idque prouenit ex intrinſeca ratione ipſorum; vnde hæc videtur maxima diſtinctio, quia prouenit ab intrinſeca exigentia cuiuſcunque extremi, & econtra cum vnum eſt de eſſentia alterius, adeſt maxima identificatio, quia nedum eſt ſecundùm entitatem, ſed etiam ſecundùm formalitatem, & id quoque contingit propter exigentiam extremorum. Verùm non propter hoc videtur conſtituendum peculiare genus diſtinctionis; & identitatis. Nam hæc diſtiuctio conſideratur, vel ſecundùm gradus metaphyſicos, quorum vnus non eſt de eſſentia alterius: vel ſecundùm entitates phyſicas; primo modo in re nullam conſtituit diſtinctionem actualem, ſed tantùm virtualem, & fundamentalem, ſeu præbet motiuum, & fundamentum, vt poſſit intellectus ea, quæ diſtincta non ſunt, vt diſtincta concipere: vnde non aliud genus diſtinctionis conſtituit, quàm diſtinctionem rationis cum fundamento in re. Si verò ſecundo modo accipiatur, tunc dicit diſtinctionem entitatiuam, atque adeò ſecundùm eſſe reale. Igitur ex allatis generibus diſtinctionum habetur tantùm diſtinctio ſecundùm eſſe, quæ vel eſt ante opus intellectus, vel ex virtuali fit actualis beneficio intellectus.

Quartũ genus veram idẽtitatẽ, & diſtictionem importat.

V. Quod autem ſpectat ad quartum genus identitatis, & diſtinctionis, quod eſt ſecundùm eſſe: hoc quidem optimum diſtinctionis, & identitatis genus eſt, nam ſicuti vnitas tranſcendentalis attenditur penes conceptum ipſius entis, ita etiam cum identitas ſit quædam vnitas, ſeruata proportione debet attendi ſecundùm eſſe: cum autem ex vnitate ſequatur diuiſio à quocunque alio, quod non eſt tale ens, ex hoc fit, vt etiam ſecundùm eſſe debeat attendi diſtinctio, quia ſecundùm hoc ab alijs rebus diſtinguitur. Præterea quia, cum conſtitutiuum ſit etiam diſtinctiuum, iam cum vnumquodque per ſuum eſſe conſtituatur, patet, quomodo etiam per proprium eſſe ab alijs, quæ non ſunt ipſum, diſtingnatur. Cum autem quod diſtinguit ab alio, conſtituat idem ſibi ipſi, iam eſſe rei eſt ratio diſtinctionis, & identitatis propriiſſimo modo. Quoniam autem eſſe rei inuoluit eſſentiam, & exiſtentiam, hinc fit, quod illi duo primi gradus ibidem aſſignati colligantur, nempe ſecundùm eſſentiam, & ſecundùm exiſtentiam. Circa hos tamen gradus obſeruandum eſt, quòd diſtinctio ſecundùm eſſentiam: non poteſt eſſe diſtinctio actualis, niſi ſit etiam ſecundum exiſtentiam, quia eſſentia rei imbibitur in ipſa entitate, nec aliud eſſe habet, niſi in ipſamet re entitatiuè ſumpta. Econtra verò poteſt eſſe diſtinctio ſecundùm exiſtentiam abſque eo, quòd ſit ſecundùm eſſentiam, nam poſſunt plures entitates participantes eamdem eſſentiam inter ſe ſecundùm exiſtentiam diſtingui: ex hoc enim pro-

Quomodo primus, & ſecudus gradus locũ habeat.

uenit multiplicatio indiuiduorum. Rurſus obſeruandum eſt, quòd cum dicimus, aliqua diſtingui ſecundùm exiſtentiam, non eſt ita accipiendum, quaſi ſecundùm ſolam rationem exiſtentiæ contingat diſtinctio; ſed nomine exiſtētiæ intelligi debet tota entitas rei indiuidua, quæ ſi erit eiuſdem ſpeciei cum alia, à qua diſtinguitur, ſecundùm entitatem, ſeu exiſtent iam diſtinguetur: ſi verò erit diuerſæ ſpeciei erit diſtinctio etiam ſecundùm eſſentiam.

Tertius gradus non eſt verè diſtinctus à cæteris.

VI. Tertius verò gradus, qui aſſignabatur, cum videlicet pro eſſe intelligitur modus eſſendi intrinſecus rei, non videtur conſtituere diuerſum gradum diſtinctionis, aut identitatis à prædictis, nam cum iſte modus eſſendi ſit intrinſecus, & ingrediatur conſtitutiuum, eſt pars eſſentiæ; vnde ſi eſt eiuſdem rationis conſtituit identitatem eſſentialem ſi verò diuerſæ, conſtituit diuerſitatem eſſentialem. Quod etiam cònfirmatur exemplo ibidem allato, nam, ſi color ſecundùm eſſe rea le conſideretur, dicitur differre ſecundùm modum à colore cōſiderato ſecūdùm eſſe intentionale: hæc autem diſtinctio eſt eſſentialis: color enim intentionaliter ſumptus non eſt verè color, neque aliquam rationem coloris, participat, ſed tantùm dicitur color, quia eſt quædam intentionalis ſimilitudo repræſentatiua illius; Neque dubiū eſt, quin nedum eſſentialiter diſtinguatur à colore, ſed etiam ꝙ nō ſit in eodē genere entis: at quæ diſtinguuntur tantùm ſecundum modum debent habere eamdem eſſentiam, ſed ratione alicuius modi diuerſimodè modificatam.

VII. Quintum genus identitatis, & diſtinctionis, quod vocatur ſecundùm formam, neque probari poteſt. Quia vel iſta diſtinctio ſecundùm formam ſumitur ſecundùm entitatem formæ, vel ſecundùm eſſentialia formæ: vel ſecundùm vtrumque; nullo enim alio modo accipi poteſt, vt conſideranti patet. Primò modo iam iſta diſtinctio erit inter entitatem, & entitatem, atque adeo reducetur ad diſtinctionem præcedentem ſecundùm eſſe. Secundò modo; neque tali pacto eſt genus diſtinctum à præcedenti, nam erit diſtinctio ſecundùm eſſe rei, quatenus dicit eſſentiam, & reducetur ad primum gradum diſtinctionis præcedentis: & eodem pacto de hac diſtinctione philoſophandum eſt, ac de illo gradu. Tandem tertiò modo, erit abſoluta diſtinctio ſecundùm eſſe, quia eſſe rei inoluit tum eſſentiam, tum exiſtentiam; quod etiam indicauit Ariſt. ibid. citatus dum inquit *Non eſſe idem eſſe hominì, ac eſſe muſico*. Ex quibus colligitur, quòd ſi hæc diſtinctio phyſicè accipiatur; non conſtituit nouum genus: ſi verò metaphyſicè, neque adhuc conſtituit, quia res metaphyſicæ, vt tales ſunt, non habent diſtinctionem, niſi illam, quam poſſunt habere in eſſe phyſico.

Idētitas & diſtinctio ſecundùm formam reducitur ad identitatem, & diſtinctionem ſecundum eſſe.

Ariſt.

Occurritur reſpōſioni.

VIII. Vno ſolùm modo videtur hæc diſtinctio poſſe eſſe diuerſa à diſtinctione ſecundùm eſſe, quia diſtinctio ſecundùm eſſe importat eſſe adæquatum, forma verò, cum non ſit eſſe adæquatum rei, neque diſtinctio ſecundùm formam erit ſecundùm eſſe adæquatum. Sed hoc nihil proficit pro conſtituendo nouo genere diſtinctionis; nam cum aſſignatur diſtinctio ſecundùm eſſe, accipitur hæc diſtinctio vniuerſaliſſimè, quemadmodum etiam accipitur eſſe. Quocirca ſicuti eſſe vniuerſaliſſimè ſumptum continet ſub ſe omnia genera entium, ita etiam diſtinctio ſecundùm eſſe continet ſub ſe omnes diſtinctiones ſecundùm eſſe, ſiue ſint ſecundùm eſſe adæquatum, ſiue inadæquatum. Præterea ſi intelligatur de eſſe phyſicè ſumpto ſemper verum eſt, quòd diſtinctio ſecundum eſſe adæquatum diſtinguat. Vel enim loquimur de eſſe compoſito, & tunc nō poteſt vnum diſtingui ab alio, niſi diſtinguatur tanquam indiuiduum, & tūc neceſſariò requiritur, quòd diſtinguatur etiam ſecundùm materiam. Si verò loquamur de eſſe phyſico ſimplici, tunc etiam neceſſariò requiritur, quòd diſtinguatur etiam ſecundùm materiam. Si verò loquamur de eſſe phyſico ſimplici, tunc etiam neceſſario debet ſecundùm ſe totum diſtingui; eadem enim ſimplex entitas non poteſt partim diſtingui, partim non diſtingui, alioquin non eſſet ſimplex entitas. Eodem autem pacto philoſophandum eſt de identitate ſeruata proportione; vnde etiam huiuſmodi identitas erit identitas ſecundùm eſſe.

Quàm late pateat diſtinctio ſecūdùm eſſe.

IX. Sed nec probari poſſunt gradus illi, quos in tali genere diſtinctionis

nis Achillin. inuenit. Et quod ſpectat ad primum, quo aliqua ſecundùm formam dicuntur diſtingui, aut eſſe idem adæquatè, vel inadæquate, ſi de forma phyſica procedat, falſum continet; nam vel loquimur de diſtinctione entitatina, & hæc ſemper eſt ſecundùm eſſe adæquatum, quia cum ſit ſimplex entitas, non poteſt partim diſtingui, partim non diſtingui. Vel ſermo eſt de diſtinctione eſſentiali, vt pure eſſentialis eſt, & tunc fit tranſius ad eſſe Metaphyſicum, & non amplius debet attendi forma ſecundum eſſe phyſicum, ſed ſecundùm eſſe metaphyſicum: & ſi in hoc ſenſu accipiatur, neque verum habet, quia forma metaphyſica eſt ſimpliciſſima quidditas, cum ſe habeat ſẽper ad modum differentiæ, vnde conſiſtit in indiuiſibili: & proinde identitas, & diſtinctio ſecundùm ipſam debet neceſſariò contingere ſecundùm eſſe adæquatum.

Diſtictio ſecundũ formam debet eſſe ſecundùm eſſe adæquatum.

X. Secundns porro gradus, quo plura eamdem formam numero participant, importat identitatem impropriè dictam: illa enim plura tantum ratione extrinſeci poſſunt dici idem: quod non ponit aliquam veram identitatem, vt ſupra dictum eſt, diſtinctio verò huic identitati oppoſita, qua plura participant diuerſam formam, iam patet, quomodo reducenda ſit ad diſtinctionem ſecundùm eſſe. Imo hæc diſtinctio non eſt peculiaris gradus diſtinctionis, ſed diſtinctio ſecundùm formam vt ſic. Tertius quoque gradus, neque eſt propriè ſecundùm formam, ſed potius ſecundùm naturam. Hæc verò identitas, ſiue vnitas, vel accipitur formaliter, & hoc pacto eſt vnitas eſſentiæ, quæ reducitur ad identitatem ſecundum eſſe, & eſt conuenientia quædam ſecundùm eſſe eſſentiale, vnde non eſt peculiaris gradus identitatis, quia peculiaris gradus debet dicere peculiarem aliquam rationem identitatis. Vel accipitur fundamentaliter, & materialiter; & tunc non eſt propriè identitas; nam dicit eſſe entitatiuum naturæ multiplicatæ, in quo inuoluit diſtinctionem entitatiuam naturarum. Quartus deniq, gradus, vt verum ſenſum habeat, debet intelligi ſano modo, ita vt obiectum, & potentia cum quadam proportionalitate participent eamdem formalitatem. Proportionalitas autem in hoc conſiſtit, quòd potentia habeat per modum potentiæ eamdem rationem formalem, quam habet obiectum in ratione obiecti, quia potentia ab obiecto deſumit ſpecificationem: continere autem tanquam potentia rationem aliquam formalem communem proportionatam obiecto; non eſt aliud, quàm potentiam poſse attingere obiectum ſub tali formalitate, ſub qna obiectum ſpecificat potentiam. Ex hoc autem ſequitur, nullam formam, neque ſecundùm eſſe entitatiuum, neque ſecundùm eſſe eſſentiale communem eſſe potentiæ, & obiecto: ſed potius entitatiuè, & eſſentialiter etiam ſecundùm formam, ſecundùm quam ponitur idẽtitas, inter ſe diſtingui: & ſolùm conuenire ſecundùm quamdã proportionem; quæ tamen non debet præferri diſtinctioni eſſentiali, & entitatiuę, cũ hæc ſit propria, & non ſecundùm proportionem: vnde & hic gradus inutilis eſt ad aſſerendam identitatem, aut diſtinctionem.

Cũ plura participant eãdẽ formã, non ſit vera idẽtitas.

Vnitas naturæ pluribus indiuiduis qualem idẽtitatẽ importet.

Idẽtitas formæ inter potentiam & obiectũ nõ eſt vera identitas.

XI. Circa verò ſextum genus identitatis, & diſtinctionis, nihil ferè occurrit dicendum: nam ex ipſis terminis patet, non eſſe diuerſum ab alijs. Cum enim definitio explicet eſſe rei eſſentiale, nec aliud prætèr ipſum dicat, identitas, & diſtinctio, quæ ſecundùm definitionum deſumitur, non eſt diuerſa ab ea, quæ ſumitur ab eſſe rei. In hoc ergo ſolùm differt, quòd procedit ſecundùm terminos magis notos; vtimur enim definitione ad explicandam naturam rei. Hinc eſt, quòd diſtinctio, & identitas, quæ eſt ſecnndùm eſſe, magis explicetur per ipſam definitionem: vnde conſequenter hæc identitas, & diſtinctio magis deſeruit argumentationi, & ex hoc capite vtilis eſt, & magis deſeruit, quàm identitas, & diſtinctio ſecundùm eſſe, non quia reuera diuerſa ſit, ſed quia procedit per terminos magis congruos argumentationi.

Idẽtitas, & diſtinctio ſe ſũdũ definitionẽ nõ diſtinguitur ab ea, quæ eſt ſecundũ eſſe.

XII. Septimum identitatis, & diſtinctionis genus, videlicet ſecundùm modum, optimum quidem eſt, ſi congruenter explicetur, & ab alijs diſtinctum. Nam in rebus ipſis, vt conſideranti patet, dantur quædam affectiones, quæ ſecundùm ſe non dicunt

Diſtictio ſecundũ modũ, & idẽtitas, quomodo admittẽda

pro-

propriam entitatem, ſed inuoluunt in ſuo eſſe entitatem ſubiecti, vt eſt ſeſſio reſpectu ſedentis, intenſio reſpectu qualitatis; cum ergo huiuſmodi modi, ſeu affectiones non dicant propriè entitatem ſubiecti, ſed modum entis, hinc fit, vt huiuſmodi diſtinctio non poſſit eſſe ſecundùm entitatem rei, ſed erit ſecundùm modum, & affectionem illius. An autem ſit ſecundùm rem, an ſecundùm rationem examinabimus infra.

Diſtinctio & identitas ſecundũ habilitatẽ n n conſtituit ſpeciale genus.

XIII. Octauum verò diſtinctionis, & identitatis genus, quod ſecundùm Habilitatem ponitur, videtur omninò ſuperfluum, nec aliud exprimere, niſi tales terminos diſtinctionis materialiter ſumptos. Quod ex eo oſtenditur, quia iſta habilitas, vel eſt ſecundùm eſſe rei, vel ſecundũ aliquid ſuperadditum, & habens propriam entitatem. Si primum, iam iſta diſtinctio non erit alia, quàm ſecundùm eſſe, vel tantùm entitatiuum, vel etiam eſſentiale. Si ſecundum, tunc poterit attendi diſtinctio vel ſecundùm habilitatem, vel ſecundùm rem, quæ habet habilitatem. Si primo modo, iam erit diſtinctio ſecundùm eſſe entitatiuum habilitatis, nec erit diuerſa à diſtinctione ſecundùm eſſe. Poſteriori modo erit tantùm identitas, & diſtinctio rõne alicuius extrinſeci, atq; adeo valde impropria, nec inter genera diſtinctionũ, & identitatum ennmeranda.

Genus identitatis & diſtinctionis ſecundũ diſpoſitionẽ eſt ſuperfluũ.

XIV. Quod autem ſpectat ad nonũ genus diſtinctionis, & identitatis facilè reijcitur, vt ſuperfluus: cum enim ſit ſecundùm diſpoſitionem, & nomine diſpoſitionis intelligatur modus quidam; quæro de hoc modo, an ſit intrinſecus rei, & ſic pertinebit ad eſſentiam ipſius, nec ſecundù ipſum erit noua diſtinctio, aut identitas ponenda diuerſa ab ea, quæ eſt ſecundùm eſſe. Si verò ſit extrinſecus eſſentiæ, etiã ſuperfluus erit, quia iam poſita eſt diſtinctio ſecundùm modum. Decimum ſimiliter diſtinctionis, & identitatis genus nihil noui continet ſupra diſtinctionem, & idẽtitatem, quæ eſt ſecundùm eſſe, nam ſiue iſta diſtinctio ſit in actu, ſiue in potentia, ſemper eſt ſecundùm eſſe rei: vnde diſtinctio in actu, & diſtinctio in potentia eſſent potius ſpecies diſtĩctionis ſecundũ eſſe. Sed neque hoc dici poteſt, quia partes eſſentiales in toto, quarum diſtinctio

Diſtinctio & identitas ſecundùm actu & potentiam nõ conſtituit propriũ genus.

ponitur in potentia, actu diſtinguuntur; nam licet actu vnitæ ſint, vnaquæq; tamen habet propriam entitatem, quæ nõ eſt entitas alterius: ex quo fit, quòd licet actu diſcretæ non ſint, actu tamen ſint diſtinctæ. Quod præterea ex eo cõfirmatur, quia inter partes eſſentiales debet intercedere vnio, quomodo autem poteſt intercedere, niſi intelligantur ea, quæ actu diſtincta ſunt, vniri? Deniq; ſi in rigore diſtinctio in potentia accipiatur, ea tantùm intelligi põt, quæ non eſt, ſed tantùm põt eſſe, vnde nullam de facto importabit diſtinctionẽ ſed tantùm poterit alicui aduenire, ex eo, quòd ſit in potentia ad ipſam; vnde de facto habebit ſuam identitatẽ. Nec poteſt eſſe in potentia ad diſtinctionem, niſi in ſe habeat partes, in quas poſſit diuidi; cum autem partes importent eſſe ipſius, ſtatim ac diuiditur in partes, diuiditur ſecundùm proprium eſſe, atque adeo diſtinctio illa tunc conſurgens, eſt diſtinctio ſecundùm eſſe.

Diſtinctio & identitas ſecũdùm rem demonſtratam, inutilis.

XV. Denique duo poſteriora identitatis, & diſtinctionis genera ſuperflua omnino, & inutilia ſunt. Et quod ſpectat ad diſtinctionem, & identitatem ſecundùm rem demonſtratam: hæc reuera nullam aliam diſtinctionem, & identitatem importat, quàm ſecundùm eſſe, quia videlicet res, de qua loquimur vel eſt vna, vel multiplex. Cum autem dicitur ſecundùm rem demonſtratam, dicitur talis per extrinſecam quamdam denominationem, quæ ad nihil deſeruit. Cum enim diſtinctiones, & identitates ponantur, vt facilius in rerum cognitionem deueniamus; hæc diſtinctio, quatenus ſecundùm rem demonſtratam dicitur, nullo pacto deſeruit ad aliquam cognitionem acquirendam. Quod verò ſpectat ad diſtinctionem ſecundùm poſitionem localem, atque identitatem, ſuperfluas eſſe, ſtatuendũ eſt, cum deſumatur ſecundũ locum, qui dicitur habere identitatem, vel diſtinctionem: vnde hæc identitas, & diſtinctio erit tantùm per denominationem extrinſecam, nec quicquam in reipſa ponet, & ſolùm erit propriè identitas, & diſtinctio loci, non autem rei locatæ. Ex his autem, quæ hucuſque dicta ſunt, conſtat, non eſſe multiplicanda tot genera diſtinctionum, & identitatum,

Diſtinctio & identitas ſecundu poſitionẽ localẽ ſuperflua.

ſed ad pauciora hæc omnia reduci poſſe; ad duo videlicet, quæ contineant omnia iſta, & propriè in re ponant identitatem; & diſtinctionem. Hæc autem duo erunt diſtinctio; & identitas ſecundùm eſſe: & ſecundùm modum. Diſtinctio autem ſecundùm eſſe ſubdiuidi poteſt;& in eam, quæ eſt per rationem, & in eam, quæ eſt à parte rei. Sed hæc inferius ſuo loco vberius tractabuntur.

Sententia Scotiſtarum.

SECTIO III.

Sententia Scotis ponẽs ſeptẽ genera. Sirectus Burliſer. Mauri.

I. Scotiſtæ ſeptem diſtinctionum, & identitatum genera conſtituunt; Ita præcipuè Sirectus in Formalit. Scoti, Burliſer, & Mauritius ibid. & alij. Antequam autem ipſorum ſententiam referamus, duo fundamenta ponenda ſunt, in quibus tota eorumdem doctrina fundatur. Primum eſt, quòd omnis diſtinctio, quæ eſt in intellectu, prius reperitur à parte rei; ex quo inferunt, quòd tot entitates debent eſſe à parte rei, quot formalitates concipit intellectus: vnicuique enim formalitati debet correſpondere à parte rei propria entitas, ne intellectus in concipiendo decipiatur; deciperetur autem, ſi aliquid conciperet, quòd non eſſet à parte rei. Præterea intellectus nõ facit ſibi obiectum, ſed ſupponit, vnde cum intellectus concipit aliquas diſtinctioues, ſeu formalitates diſtinctas, debet earumdẽ diſtinctionem ſupponere à parte rei. Alterum autem fundamentũ eſt, quia volunt aliud eſſe realitatem, & aliud entitatem. Nomine autem realitatis intelligunt omne id, quòd ſe ſolo & per ſe poteſt terminare aliquam productionem, vt eſt omne accidens, quod per ſuum eſſe proprium poteſt terminare productionem diſtinctam à productione ſubſtantiæ, & ſe ſolo etiam corrumpi. Nomine verò entitatis intelligunt aliquid minus realitate, & oppoſito modo ſe habet reſpectu realitatis in ordine ad productionem: dicit enim aliquid, quod per ſeipſum non poteſt terminare aliquam productionem, nec ſe ſolo poteſt corrumpi. Eſt tamen aliquid poſitiuum, & ab ijs diſtinctum, ſine quibus nec produci, nec corrumpi poteſt; quod & formalitas appellari poteſt, ſiue etiam gradus. His autem fundamentis præſuppoſitis, explicant ſententiam ſuam de diſtinctionibus, & identitatibus.

Duo fundamẽta pro hac ſententia.

II. Aſſerunt ergo, primam identitatem, & diſtinctionem eſſe Rationis, & in eo conſiſtere, quòd aliqua eodem, vel diuerſo conceptu concipiantur: ſi eodem conceptu concipiuntur, habent identitatem rationis, ſi autem diuerſo, habent diſtinctionem rationis. Hæc autem diſtinctio rationis debet fieri per actum comparatiuum intellectus comparando idem cum ſeipſo, ita vt ex parte obiecti nulla intercedat diſtinctio, ſed tantùm fingatur per intellectum, vt cum dico; homo eſt homo. Ex hoc autem quidam inferunt, quòd nihil poteſt dari tam diuerſum ab alio, quod non habeat cum ipſo aliquam identitatem rationis; ſic licet nihil magis ſit diuerſũ ab alio, quàm creatura ab ipſo Deo, adhuc tamen habent inter ſe aliquam identitatem rationis, nam cum d cimus, Deus eſt, Petrus eſt, Petrus habet identitatem rationis cum Deo in ratione ſubiecti. Sed non rectè loquuntur, quia ſicut diſtinctio rationis debet eſſe ſecundùm eſſe rei, quod ratione à ſeipſo diſtinguitur, ita identitas oppoſita huic diſtinctioni debet eſſe ſecundùm eſſe rei, vt cum idem non concipitur diſtinctum à ſeipſo, at identitas in ratione ſubiecti eſt tantùm quædam conuenientia ſecundùm aliquid extrinſecum rei, & aliquid ſecundæ intentionis, vnde in præſenti materia non facit ad propoſitum.

1. genus identitatis, & diſtinctionis ſecũdum rõnem.

An inter omnia poſſit interuenire idẽtitas rõnis

III. Secunda autem identitas, & diſtinctio eſt ex natura rei, & eſt inter illa, quæ nata ſunt præter opus intellectus fundare duo contradictoria, neque aliquam maiorem diſtinctionem habent, quam iſtam, quæ ſufficiat pro fundanda contradictione. Debent autem ex intrinſeca ſua ratione poſſe fundare iſta contradictoria, vt eſt ratio generica, & ratio ſpecifica, quia ratio ſpecifica, ſeu differentialis eſt contractiua, ratio verò generica non eſt contractiua, ſed contrahibilis; ſic etiam totum eſt conſtitutum, pars verò non eſt conſtitutum. Identitas autem ex natura rei eſt, cum aliquid ex intrinſeco ſuo ita eſt idem cũ aliquo, vt nõ poſſit fundare contradictoria iſta au-

2. genus proueniens ex fundamẽto cõtradictionis & dicitur ex natura rei.

tem diſtinctio ex natura rei, vel eſt formalis ex natura rei, vel eſt modalis cũ ſcilicet eſt inter modum, & rem.

3. genus. Idẽtitas, & diſtinctio formalis.

IV. Hinc tertia diſtinctio, & identitas eſt formalis. Illa autem habent diſtinctionem formalem, quæ ita ſe habent, vt vnum non inuoluatur in quidditate alterius in primo modo dicendi per ſe, cuiuſmodi ſe habent actio, & paſſio; ſubiectum, & propria paſſio. Vnde identitas formalis eſt eorum, quæ in aliquo quidditatiuè conueniunt, ita vt vnum alterum quidditatiuè contineat.

4. genus. Diſtictio & identitas realis.

V. Quarta diſtinctio, & identitas eſt realis, quæ propriè ſecundùm ipſos eſt inter realitates poſitiuas, ſeu, quod idem eſt, inter rem, & rem: ſiue inter illa, quæ habent diuerſas exiſtentias actuales, & ſubſiſtentias, ita vt poſsit vnum produci, & corrumpi ſine alio. Ex hac autem diſtinctione excludunt ſubiectum, & propriam paſſionem, quia propria paſſio non habet realitatẽ, ſeu non eſt res diuerſa à ſubiecto. Excludunt præterea eſſentias, quoniam hæ non diſtinguuntur inter ſe ſecundùm exiſtentias actuales. Identitas verò realis eſt negatio diuerſitatis ſecundùm realitatem, aut actualem exiſtentiam: intelligi autem debet, quòd ſit negatio fundamentaliter accepta, non autem formaliter.

5. genus. Diſtictio & identitas eſſentialis.

VI. Quinta autem diſtinctio, & identitas eſt Eſſentialis. Diſtiſtinctio autem eſſentialis eſt inter ea, quæ habent quidditates diſtinctas, ita vt ſi non ſint ſeparatæ ſaltem ſeparari poſſint, vt accidens, & ſubſtantia. Hinc differt à formali, quia formalis non eſt inter rem, & rem, ſed ſolùm inter formalitates: differt autem à reali, quia realis eſt inter rem, & rem ſine eſſentiali diuerſitate: vnde hæc eſſentialis diſtinctio eſt inter rem, & rem cum eſſentiali diuerſitate: Identitas verò eſſentialis eſt negatio diuerſitatis, tum ſecundùm exiſtentiam, ſeu ſecundùm rem, tum etiam ſecundùm eſſentiam.

6 genus Diſtictio & identitas ſe totis ſubiectiuè.

VII. Sexta diſtinctio, & identitas dicitur, Se totis ſubiectiuè. Sed diuerſimodè ſolet explicari. Quidam enim dicunt, ea ſe totis ſubiectiuè diſtingui, quæ non conueniunt in aliqua natura generica contrahibili per veras differentias. Ita docent Sirect. & Trombeta circa Formalit. Scot. art. 2. Alij verò dicunt; ea ſe totis ſubiectiuè diſtingui, quæ non reperiuntur in aliquo vno indiuiduo, aut ſubiecto, aut ſuppoſito, & habent ſuas realitates actualiter diſtinctas, & ſeparatas, vt ſunt plura indiuidua eiuſdem ſpeciei. Et ità docent Burlifer ibid. art. 2. & Mauritius in Epitome earumdem formalit. Volunt autem hanc diſtinctionem eſſe diuerſam à reali, quia realis non requirit actualem ſeparationem extremorum; hæc verò requirit: Identitas autem correſpondens diſtinctioni priori modo acceptæ erit cum aliqua conueniunt in aliqua natura communi contrahibili per veras differentias. vt verò correſpondet diſtinctioni poſteriori modo acceptæ, erit, cum aliqua ſunt in eodem indiuiduo, aut ſubiecto, aut ſuppoſito.

Sirectus *Tromb.* *Burlifer Maurit.*

7. genus. Diſtictio & identitas ſe totis obiectiuè.

VIII. Denique vltima diſtinctio, & identitas dicitur, Se totis obiectiuè. Diſtingui autem ſe totis obiectiuè conuenit ijs rebus, quæ nullam rationẽ obiectiuam habent communem, neq; illum prædicatum quidditatiuum etiam tranſcendens, vt ſunt duæ vltimæ differentiæ, quæ per ipſos neque conueniunt in communi ratione entis. Identitas vero huic diſtinctioni oppoſita eſt, cum aliqua plura conueniunt in aliqua ratione communi obiectiua.

Quædam corollaria.

IX. Ex his autem inferunt quædam corollaria, quorum primum eſt; quòd huiuſmodi diſtinctiones ita ſe habent, vt vltima inferat omnes priores, & ſemper poſterior ſupponat priorem: quia ſi inter ſe comparentur prior eſt ſemper minor, quàm poſterior, vnde ſemper inuoluitur in poſteriori. Identitates verò oppoſito modo ſe habent, nam prior infert poſteriorem, non verò econtra, ita vt prior identitas ſit omnium maxima, & omnes alias ſupponat, ſecunda verò reliquas omnes poſteriores inuoluat, & ſic de reliquis. Secundùm verò corollarium eſt. Quòd maior identitas eſt identitas ſecundùm rationem, quia hæc dicit omnimodam identitatem: minor verò eſt identitas ſe totis obiectiuè: econtra verò maior diſtinctio eſt diſtinctio ſe totis obiectiuè, minor verò eſt diſtinctio rõnis. Tertium corollarium quòd cum diſtinctione rationis ſtat identitas ex natura rei: cum diſtinctione verò

ex natura rei ſtat identitas formalis; & ſic in reliquis ſemper ſuperior diſtinctio compatitur ſecum identitatem poſteriorem: diſtinctio antem ſe totis obiectiuè, nullam ſecum patitur identitatem. Hæc tota doctrina Scotiſtarum circa genera identitatum, & diſtinctionum, quàm, quoad fieri potuit, breuiſſimè attulimus.

Cenſura circa allatã doctriuam.

X. Hæc ſanè corollaria ſuppoſita tradita doctrina rectè procedunt; atque etiam aſſignatæ diſtinctiones, & identitates, ſi cum recta explicatione accipiantur, veræ ſunt; ſed nimis multiplicantur, quàm neceſſe ſit, & ad pauciora genera reduci poſſent, ſi rectè expenderentur. Hoc tamen præſtabimns infra, dum ſingula genera examinabimus; & quænam admittenda ſint determinabimus. Interim tamen probari non poſſunt duo illa fundamenta, quibus tota hæc ipſorum doctrina innititur. Et quod ſpectat ad primum, dum in eo aſſeritur, quòd omnis diſtinctio, quàm in rebus intellectus concipit, debet eſſe à parte rei, ne in concipiendo decipiatur, falſum omnino aſſumitur: aliud eſt enim loqui de diſtinctione, & aliud de fundamento diſtinctionis. Licet enim verum ſit, quòd, ne intellectus falſum concipiat, debet in re præcedere fundamentum diſtinctionis, ita vt res, ſeu formalitates, quæ concipiuntur diſtingui, conueniant obiectis nemine cogitante, non eſt tamen neceſſe, vt habeant illam diſtinctionem, quàm ipſis tribuit intellectus. Intellectns enim ex natura ſua præciſiuus eſt, & eamdem rem ſimplicem in plures formalitates poteſt partiri, eam concipiendo per plures conceptus inadæquatos. Ex hac autem efficacia intellectus ſequitur, quòd poſito ſuo ſundamento à parte rei, poſſit ea diſtinguere, quæ ante diſtincta non ſunt. Quod ex eo quoq; confirmatur: nam certum eſt, quòd ante opus intellectus idem non diſtinguitur à ſeipſo; poteſt tamen intellectus ex vi ſuæ reflexionis, & actus cõparatiui comparare idem cum ſeipſo, & tali pacto diſtinguere; hoc autem multò magis præſtare poterit, ſi habeat aliquod motiuum ex parte obiecti, ita vt poſſit, prout dictum eſt, eamdem ſimplicem rem in plures formalitates diuidere. Vnde cum dicitur, intellectum ſupponere, non autem facere ſibi obiectum, non eſt intelligendum de quocunque modo, quo ſe habet obiectum reſpectu intellectus, ſed de ipſo eſſe obiecti: intellectus enim ex vi ſuæ præciſionis mutat obiectum quò ad eſſe obiectiuum de vno ſtatu ad alium, & de particulari reddit vniuerſale. Deinde etiam quod concipit in vno obiecto, poteſt alteri applicare vel cum fundamento, vel ſine fundamento, vt cum fingit ens rationis, & hoc pacto quãuis primum obiectum ſupponat non, non tamen ſupponit ſecundum, ſed poteſt illud ſibi facere: & proinde propoſitio illa ſic abſolutè prolata falſa eſt.

An omnis diſtinctio concepta debeat præcedere intellectũ ne decipiatur.

Quando intellectus poſſit non ſupponere obiectum.

XI. Quò ad ſecundum fundamentum eiuſdem ſententiæ, neque videtur rectè procedere illa diſtinctio de realitate, & entitate, atque eſt magnus abuſus terminorum, dum entitas transfertur ad ſignificandas formalitates. Licet enim huiuſmodi formalitates ſint entia, non tamen dicendæ videntur entitates: entitas enim ex communi vſurpatione, & modo loqnendi ſignificat rem aliquam in actu poſitam, atque adeo ſe ſola habentem propriam exiſtentiam. Imo ſi adinnicem comparentur entitas, & realitas, magis propriè entitas ſignificat rem per ſe ſolam producibilem, ſeu exiſtentem, quàm ſignificet realitas: realitas enim ex intrinſeco ſuo tantùm ſignificat formam aliquam, qua aliquid conſtituitur ens reale: at formalitates quoque, & conceptus obiectiui entia realia ſunt, & poſitiua. Prætérea admiſſo etiam hoc abuſu terminorum, adhuc falſitatis conuincitur; nam quomodo fieri poteſt, quòd in re aliquid ſit ab alio diſtinctum præciſa quacunque operatione intellectus, & habeat propriam entitatem, nec tamẽ ſit ſe ſolo producibile? aut ſi non eſt ſe ſolo producibile, qnomodo poteſt habere propriam entitatem diſtinctam ab alijs abſque opere intellectus? Præterea ſi vna formalitas in re eſt diſtincta ab alia, iam erit diſtincta ſecundùm ſuam realitatem, quia eſt aliquid reale poſitum extra cauſas, cur ergo erit tantùm entitas, & non realitas. Sed de hoc fuſius ſuo loco.

Entitas non ſignificat ſolã aliquã formalitatẽ ſed aliquid ſe ſolo producibile.

Sententia Thomiſtarum, & Nominalium.

SECTIO IV.

Sentẽtia Thomiſt. Capr. Durand Soncin.

I. THomiſtæ facili admodum doctrina totum negocium de diſtinctionibus, & identitatibus breuiter expediunt: atque duo tantùm identitatum, & diſtinctionum genera ponunt. Ita Capr. Durand. Soncin. & alij locis infra citandis. Primum autem genus continet diſtinctionem, & identitatem *Realem*, quæ eſt à parte rei ante opus intellectus, & conuenit ijs, quæ vel important res diuerſas, vel ſunt vna atque eadem res. Secundùm autem genus eſt identitas, & diſtinctio *Rationis*, quæ habet eſſe per intellectum; tunc autem contingit, cum eadem res in ſe, ipſa cum diſtinctione ab intellectu concipitur. Hoc autem genus diſtinctionis ſubdiuidunt in eam, quæ eſt ſine vllo fũdamento ex parte obiecti, vt cum idem diſtinguitur à ſeipſo, & vocant diſtinctionem *Rationis ratiocinantis*; & in eam, quæ fit cum fundamento ex parte obiecti, vt cum diſtinguimus gradus eſſentiales, & vocant diſtinctionem *Rationis ratiocinata*.

Duo ſolũ genera diſtinctionũ, & identitatum.

Sentẽtia Nomin. cum præcedenti coincidens.

II. Huc etiam coincidunt Nominales, licet paulò aliter explicent ſuam ſententiam. Et quidem ponere duplex diſtinctionis, & identitatis genus, nẽpe *Realem*, & *Rationis* certum eſt apud oẽs. ſolùm dubium eſſe poteſt de ſubdiuiſione illa diſtinctionis rationis; videntur enim agnoſcere ſolàm diſtinctionem rationis ratiocinantis. Sed reuera, ſi attentè ipſorum doctrina conſideretur, hanc quoque ſubdiuiſionem admittunt; nam Ocham. in 1. diſt. 2. quæ. 3. & 4. negat, diuina attributa in ſe ratione diſtingui; imo quæſt. 4. negat vniuerſaliter, rem aliquam ratione à ſeipſa diſtingui; ex quo patet, quo ſenſu neget diſtinctionem eorum, quæ habent diuerſas formalitates, videlicet; quia ex eo, quòd intellectus aliqua diſtinguat, non ſequitur diſtinctio in ipſis obiectis, ſed ſolùm in diſtinguente intellectu; nõ negat tamen, diuerſas formalitates de eadem re obijci nobis per diuerſos cõceptus: & in hoc ipſo ſenſu cæteri loquuntur.

Ocham.

Gabr.

III. Præterea Gabr. in 1. diſt. 2. q. 11. art. 3. dub. 2. & 3. ait in diuinis Relationem diſtingui à natura formaliter. Explicat autem hanc diſtinctionem formalem, quòd conſiſtat in diuerſis conceptibus, quos de Deo formamus. Idem autem habet Arimin. in 1. diſt. 8. quæſt. 2. art. 1. & 2. vbi ait, Quòd cum aliquid per plures conceptus concipimus, pluralitas non eſt in obiectis, ſed in ipſis conceptibus; Deinde ſubdit, Quòd diſtinctio attributorum non dicit id, quod ſupponitur in Deo, ſed attenditur ratione extrinſeci connotati. Ex quibus patet, ponere etiam ipſos diſtinctionem rationis cum fundamento, nam tunc eſt diſtinctio cum fundamento in re, cum aliquid per vnum conceptum explicatur, quod non explicatur per alium.

Arimin.

IV. Sed vlterius Gabr. citata illa diſt. 2. quæſt. 1. & 3. Tres modos diſtinctionis realis numericæ aſſignat, videlicet *Realem eſſentialem*, *Realem non eſſentialem*, & *Formalem*. Primò modo diſtinguuntur ea, quorum vnum non eſt aliud, & verè inuicem negantur, vt ſunt duo indiuidua eiuſdem ſpeciei, in quibus quicquid eſt ſingulariter tale indiuiduum, non eſt aliud: vnde natura Petri ſingularis non eſt natura Pauli ſingularis. Pro quo aduertendum eſt, quod ly *eſſentialiter* non debet ſumi, prout dicit diſtinctionem quidditatiuam eſſentiæ, ſed prout dicit diſtinctionem entitatiuam ſecundùm eſſentiam, quæ contingit in multiplicatione indiuiduorum. Secundò modo diſtinguuntur ea, quorum vnum non eſt aliud, ſed vnum ſingulare eſt, vtrũque, & eſt ſimpliciter vnum. Sed hæc diſtinctio habet tantùm locum in Deo, in quo perſonæ diſtinguuntur realiter, & eſſentia, quæ eſt vna ſimpliciſſima, eſt quælibet perſona. Tertiò modo diſtinguuntur ea, quæ de ſe inuicem affirmatiuè prædicantur, ſed aliquid ſingulare, quod affirmatiuè dicitur de vno, non dicitur de alio, ſic ſe habent eſſentia diuina, & relatio; ſiue eſſentia, diuina, & perſona diuina. Atque hæc eſt tota doctrina Nominalium circa genera identitatum, & diſtinctionum, quamuis hæc poſterior pars contineat ſolùm quamdam ſubdiuiſionem diſtinctionis numericæ.

Tres modi diſtinctionis numericæ.

Digitized by Google

Reſolutio quæſtionis.

SECTIO V.

Qualiter in diuiſione procedendum

I. Pro reſolutione huius difficultatis notandum eſt primò, Quòd cum quæritur, quot ſunt genera diſtinctionum, ſermo eſt de diſtinctionibus, quæ conſtituunt prima genera, & immediatè diuidunt genus vt ſic, ſeu diſtinctionem in communi ſumptam. Hinc enim diuidenda eſt diſtinctio in ſua genera; cũ autẽ aliquid in inferiora diuiditur, debent ea aſſignari, quæ immediatè ſe habent ad rationem communem, alioquin ſi aliquod genus aſſignaretur, quod immediatè diuideret rationem communem vt ſic, aliud verò, quod nõ immediatè diuideret, nimis confuſa eſſet diuiſio, & pene infinita membra diuidentia excogitari poſſent, & rectus ordo procedendi in ſcientijs tolleretur. Rectus enim modus diuidendi in ſcientijs eſt, vt prius ratio communis in membra immediatè ſe habentia diſtribuatur, deinde hæc ipſa membra ſubdiuidantur, ſi opus ſit.

Quænam ſit recta diuiſio.

II. Secundò notandum eſt, Quòd tunc rectè aſſignatur aliqua diuiſio, cũ membra primò diuidentia ita ſe habẽt ad rationem communem, vt ſub ſeipſis complectantur omnia alia inferiora ſiuè genera, ſiuè ſpecies, nec ſit aliquid, quod participet rationem communem, & ſub ipſis non contineatur: vnde æquè debent patere membra diuidentia ſimul ſumpta, ac patet ratio diuiſa: & hæc eſt certiſſima regula ad inueſtigandum, an rectè aſſignetur diuiſio. Hinc in aſſignandis primis generibus diſtinctionum ita procedere debemus, vt ſub ipſis omnes aliæ diſtinctiones, quæ excogitari poſſunt, contineantur tanquam membra ſubdiuidentia, vel mediatè, vel immediatè.

Cõcluſiõ

Duo ſũma prima generadiſtictionũ & identitatum.

III. His autẽ præmiſſis faciiis eſt reſolutio quæſtionis: vnde dicendum eſt. Duo eſſe prima genera diſtinctionum, & identitatum, nempe Realẽ, & Rationis. Prob. inter Ens reale, & rationis nihil datur mediũ, nã omnino impoſſibile eſt, excogitari aliquam rationem entis, quæ non dicat aut ens reale, aut ens rationis: nam vel illa ratio entis importat verum ens, quod habeat eſſe independenter ab intellectu: & tunc erit ens reale; vel non importat ens, quod habeat eſſe independenter ab intellectu, ſed in eſſe dependeat ab ipſo; & hoc erit ens rationis; Et cum aliquod ens neceſſariò importet, ſimiliter neceſſe eſt, vt tale ens aut dependeat ab intellectu, aut non dependeat in eſſe: hæc enim ſunt contradictoria, quorum alterum neceſſe eſt, verum eſſe. Quamobrem Ratio illa entis communiſſima, quæ ſolet concipi tanquam abſtrahẽs ab ente reali, & rationis, ſi daretur, adæquatè diuideretur per ens reale, & rationis; cum autem non detur, ſaltem ens reale, & rationis erunt prima membra, ad quæ quæcunque ratio entis excogitabilis reducetur. Vnde eodem modo philoſophandum eſt de diſtinctionibus; cum enim habeatur communiſſimus conceptus diſtinctionis, qui de ſuo formali dicit ponere vnum extra aliud, & conſtituere extrema, quæ ſe mutuò excludant ex vi diſtinctionis; atque huiuſmodi conceptus communiſſimus, vt pote quia formaliter eſt quid negatiuum, reperiri poſſit tam in entibus realibus, quàm in entibus rationis: ſi quidem entia quoque rationis inter ſe diſtinguuntur, atque diſtinctio formalis ipſorum fundatur in ijſdem diſtinctiuis, in quibus fundatur diſtinctio entium realium, quoniam intellectus fingendo entia rationis, ſicuti nonenti applicat rationem entis realis, ita etiam applicat diſtinctiuum entium realium. Cum igitur communiſſima ratio diſtinctionis reperiatur tam in entibus realibus, quàm in entibus rationis, diſtinctio Realis, & Rationis adæquatè, & immediatè diuident diſtinctionem vt ſic. Sicuti enim non eſt excogitabilis aliqua ratio entis, quæ non reducatur ad reale, aut rationis, ita neque poterit excogitari aliqua diſtinctio, quæ non reducatur ad realem, & rationis, nam ſicuti diſtinctio conſequitur ad ens tanquam quid in ipſo fundatum, ita etiam quæ adæquant ipſum ens, adæquant etiam, quæ ab ipſo cõſequuntur, vt pote quia habent eamdem latitudinem cum ipſo ente. Per diſtinctionem autem rationis debet intelligi non ſolùm diſtinctio, quæ reperitur in entibus rationis, ſed omnis diſtinctio, quæcunque fingitur ab intellectu, quia licet fingatur ab intellectu, adhuc participat formalem rationem

Diſtinctio realis, & rõnis adæquat nunũ diſtinctionem.

di-

diſtinctionis, nam intellectus eam deſumit ab entibus, quæ verè diſtinguun tur, & applicat ijs, quæ non diſtinguuntur; vnde diſtinctio rationis non eſt terminus fictionis intellectus, quaſi ſit quid fictum, ſed entia diſtincta. Quin addo, quòd aliquando diſtinctio rationis, vt cum ſit cum fundamento intrinſeco obiecto, habet, quòd conſequatur ab intrinſeco rei; cum enim intellectus verſatur circa aliquod obiectum, & per diuerſos actus concipit ſeparatim diuerſas formalitates, vt cũ in homine per vnum actum concipit rationalitatem, & per alium animalitatem, tunc diſtinctio illa, qua hæ formalitates diſtinguuntur, poſito hoc modo concipiendi, conſequitur ab intrinſeco earumdẽ formalitatum, quia qualibet habet ex vi ſui eſſe formalis, quòd non ſit alia: & propter hãc rationem dixerunt Scotiſtæ, hanc diſtinctionem eſſe ex natura rei, præcedentem operationem intellectus: re vera tamẽ eſt rationis, quia licet conſequatur ab intrinſeco, prouenit tamen ab operatione intellectus, quia illæ formalitates non habent talem modum eſſendi, quo vna ab alia ſeorſim exiſtat à parte rei, ſed tantùm in eſſe obiectiuo, atque intellectus eſt ille, qui tribuit talem modum eſſendi, dum obiecta realia concipit per diuerſos conceptus inadæquatos: vnde cum tribuat talem modum eſſendi, quia ſolùm habet locum in eſſe obiectiuo, cauſat etiam conſequenter diſtinctionem, quãuis non immediatè, cum conſequatur ex formalitatibus habentibus talem modum eſſendi: & ideo diſtinctio eſt rationis, nec vllo pacto præcedit formaliter operationem intellectus, ſed ſolùm virtualiter. Diſtinctio ergo realis, & rationis adæquatè diuidunt diſtinctionem vt ſic cum complectantur ſub ſe omnes diſtinctiones excogitabiles: & etiã immediatè, quia non dantur alia membra vniuerſaliora, quæ magis immediatè ſe habeant ad diſtinctionem vt ſic. An autem ſint vera genera, & rigoroſè dicta, non eſt hic diſquirendum, præſertim quia ex ijs, quæ infra dicturi ſumus circa has diſtinctiones, id facilè vnuſquiſque colligere poterit.

Quomodo diſtinctio rō. differat a diſtinctione.

IV. Secunda etiam ratio addi poteſt inquirendo, An hæc diſtinctio ſit in rebus abſque vlla negociatione intellectus, an verò requiratur negociatio intellectus præſcindentis, & ſeparantis, vt ſuo modo habeat eſſe. Alterum enim ex his duobus neceſſarium eſt, quia non datur aliquis alius modus intermedius, quo aliquid poſſit habere eſſe. Si autem primum dicatur, iam diſtinctio iſta erit diſtinctio realis; cum habeat ſuum eſſe in rebus ante operationem intellectus; quod enim habet eſſe independẽter ab intellectu, reale eſt. Si verò admittatur ſecundùm, conſtat iam ex terminis ipſis, quod huiuſmodi diſtinctio erit rationis, cum habeat eſſe ſolùm per intellectum.

Omnis diſtinctio aut fabricata per intellectum, aut independens ab ipſo.

V. Tertiò etiam argumentari poſſumus ex eo, quòd omnis diſtinctio cõſurgit ex aliquo eſſe nam non poteſt concipi diſtinctio aliqua, niſi etiam concipiantur extrema, quæ diſtinguuntur, ergo in omni diſtinctione debet aſſignari aliquod extremum, quod ſecundùm aliquam rationem ab alio diſtinguatur. Vel ergo hoc eſſe, prout eſt extremum diſtinctionis, eſt talis condicionis, vt poſſit eſſe à parte rei, etiam prout eſt extremum diſtinctionis, & tunc diſtinctio quoque erit à parte rei, quia conſequitur eſſe, quod eſt à parte rei. Vel eſt talis condicionis, vt ſolùm per intellectum habeat talem modum eſſendi, & tunc etiam diſtinctio erit tantùm per intellectum; qualis enim eſt radix, tale etiam eſt id, quod ipſam conſequitur. Et confirmatur, quoniam omnis diſtinctio conſequitur conſtitutiuum rei in ſuo eſſe, conſtitutiuum enim eſt etiam diſtinctiuum, & conſtitutiuum in eſſe entitatiuo eſt etiã diſtinctiuum ſecundùm tale eſſe: vel ergo tale conſtitutiuum, prout tale eſt, habet eſſe à parte rei, & ſic etiam conſtituet diſtinctionem à parte rei. Vel habet eſſe tantùm obiectiuè in intellectu, & tunc tantùm conſtituet diſtinctionem reſpectu intellectus, atque adeò Rationis.

3. ratio.

Diſtinctio proportionatur extremis in quibus fundatur.

VI. Denique ſufficientia huius diuiſionis, ex eo quoque colligitur, quòd nulla diſtinctio reperiri poteſt, quæ ad alterum ex his generibus non reducatur, vt patebit ſi per ſingula genera fiat inductio. Et quidem ſi loquamur de ſeptem illis generibus, quæ communiter à Scotiſtis aſſignari ſolent, res clara eſt, nam ſi loquamur de diſtinctio ne reali, & rationis nulla difficultas

4. ratio.

eſt,

eſt, vt per ſe patet, Si verò loquamur de eſſentiali, hæc reducitur ad diſtinctionem realem, nam eſt à parte rei abſque vlla operatione intellectus. De diſtinctione verò ex natura rei controuertitur, an ſit in re ante operationem intellectus, an verò tantùm, per intellectum, quicquid verò ſit, clarum eſt, reduci ad vnum ex illis generibus. Diſtinctio verò formalis ſolùm habet eſſe per intellectum, vnde reducitur ad diſtinctionem rationis: ſic etiam diſtinctio ſe totis obiectiuè, cum per ipſos Scotiſtas reperiatur tantùm inter quaſdam rationes, & formalitates præciſas ab intellectu, vt ſunt vltimæ differentiæ. Diſtinctio verò ſe totis ſubiectiuè ſecundùm primum modum, quo explicatur, reducitur ad diſtinctionem rationis, quia non conuenire in aliqua natura communi per veras differentias contrahibili, eſt quidam modus eſſendi, qui eſt tantùm obiectiuè in intellectu: iuxta verò ſecundùm modum, quo explicatur, reducitur ad diſtinctionem realem, cum diſtinctio ſit penes indiuiduum, ſuppoſitum, aut ſubiectum. Et eodem modo philoſophandum eſt de cæteris generibus identitatum, & diſtinctionum, quæ afferri poſſunt, nam ſemper aut habebit eſſe independenter ab intellectu, aut dependenter ab ipſo.

Omnes diſtinctiones reducuntur ad Realem, aut Rationis.

VII. Sed contra hanc diuiſionem in hoc ſenſu allatam inſurgit Fonſeca 5. Metaph. cap. 6. quæſt. 7. ſect. 1. quia nullus antiquorum dixit; Figuram diſtingui realiter à quantitate, & tamen diſtinguitur ante opus intellectus Præterea dantur multi modi eſſendi, qui nec ſunt entia realia, nec rationis, & tamen diſtinguuntur tum inter ſe, tum ab entibus ante operationem intellectus. Vnde concludit, quòd danda ſit aliqua diſtinctio media inter realem, & rationis, quæ ſit membrum immediatè diuidens diſtinctionem vt ſic. Sed hæc, quæ objicit, nullius ſunt momenti, & procedunt ex eo, quod diſtinctio realis ab ipſo in alio ſenſu vſurpatur: ipſe enim per diſtinctionem realem intelligit illam, quæ eſt à parte rei inter rem, & rem; ſeu inter entitatem & entitatem: nos verò intelligimus illam ſimpliciter, quæ eſt à parte rei præſcindendo à qualitate extremorum, quæ diſtinguuntur. Quocirca magis amplè diſtinctionem realem nos vſurpamus: in ſenſu verò ab ipſo vſurpata eſt potius quædam ſpecies diſtinctionis realis, quàm diſtinctio realis vt ſic. Hinc ad primam inſtantiam dico, quòd cum Veteres negant diſtingui realiter modos illos à ſubiecto, intelligunt de illa diſtinctione reali, quæ eſt inter rem, & rem; non autem de diſtinctione ſimpliciter reali; prout dicit eſſe à parte rei. Ad ſecundam autem inſtantiam reſpondetur, modos illos, licet non ſint entitates, habere tamen rationem entis; quam dicunt ſecundùm ſuam propriam formalitatem. Sed quicquid ſit de hoc, parum intereſt: ſufficit, quòd ante opus intellectus. diſtinguantur à ſubiecto, & hoc pacto pertinent ad diſtinctionem realem. Si verò quis contenderet non diſtingui ante opus intellectus, tunc dicimus, pertinere ad diſtinctionem Rationis; vnde ſemper quicquid dicatur, verum eſt, ad alterum ex illis duobus generibus reduci.

Obiectio ex Fonſeca. *Diluitur.* *Duplex acceptio diſtinctionis realis.*

De Identitate reali. Quid ſit? Diſputat. XLIX.

Sententia Scotiſtarum. Sect. I.
Expenditur allata Opinio. Sect. II.
Vera ſententia. Sect. III.

Sententia Scotiſtarum.

SECTIO I.

I. Vt ſuam ſententiam explicent Scotiſtæ, videlicet Sireꝺ. tract. de Formalit. art. 4. ſecundi principalis Trombeta ibid. part. 4. art. 4. notant prius *Reale* deriuare à *Ratus* ſeu à *Re*: vnde tripliciter accipi poteſt, prout à triplici *Re* poteſt deriuare, videlicet à *Re eſſentiæ*, à *Re exiſtentiæ*, & à *Re ſubſiſtentiæ*. Sed in præſenti non ſumitur, prout deriuatur à re eſſentiæ, ſed ſolùm à re exiſtentiæ, & ſubſiſtentiæ. Ratio autem huius excluſionis eſt, quia in diuinis habetur diſtinctio realis cum vnitate eſſentiæ. Hoc autem adnotato dicunt, illam eſſe Identitatem realem, ad quam tria concurrunt. Primum eſt, quòd vnum non

Sententia Scotiſt. Sirectus. Tromb.

poſ

poſſit ſepararari ab alio, ita vt hæc ſeparabilitas impoſſibilis ſit. Secundùm, quòd hæc inſeparabilitas oriatur ex intima natura ipſorum, & non ex cauſa extrinſeca. Tertium, quòd nulla ſit dependentia, aut origo inter ipſa. Primam autem condicionem ſuadent tanquam neceſſariam ex Scot. in 2. diſt. 1. quæſt. 5. Quia ſicuti contradictio prolata de aliquibus cum veritate concludit diſtinctionem exiſtentiæ inter illa; hoc eſt cum non implicat contradictio, quòd aliqua ſeparentur, concluditur diſtinctio exiſtentiæ; ita cum implicat; quòd aliqua recipiant prædicationem contradictoriam ſecundùm exiſtentiam; hoc eſt cum aliquid non poteſt exiſtere non exiſtente alio, ita vt hæc ſeparatio impoſſibilis ſit, concludit identitatem realem.

Tres condiciones identitatis realis.

II. Cœteras autem duas condiciones deducunt tanquam conſequentes ex prima; atque ſecunda confirmatur à Sirecto, quia niſi hæc condicio adderetur, ſequeretur, quod quælibet relatio, quæ per intellectum ineſt eſſentiæ diuinæ, eſſet realis, quòd tamen eſt falſum. Hanc porrò ſequellam probat, quia ſunt inſeparabiles ab ipſa eſſentia; ſi ergo ſola inſeparabilitas inferret realem identitatem, iam iſtæ relationes identificarentur cum diuina eſſentia, quod autem identificatur cũ ente reali, eſt reale. Tertium denique requiſitum probant, quia nihil poteſt ſeipſum producere, aut à ſe dependere, vnde identitas realis, cum faciat idem ſibi ipſi, excludit dependentiam, & originem ab ijs, quæ ſunt idem identitate reali. Hæc autem eſt ſumma ſententiæ Scotiſtarum circa identitatem Realem.

Quædam corollaria huius ſententiæ

III. Verũ ex hac ſentẽtia ſic explicata deducũt nõnulla corollaria. Primũ eſt, ꝙ propter defectũ primę cõdicionis partes non ſunt idem realiter cũ toto, nã ſunt ſeparabiles ab ipſo. Secundum, quòd propter defectũ ſecundæ condicionis relatio rõnis, qua eſſentia diuina refertur ad creaturas, vt imitabilis ab ipſis, nõ habet identitatẽ realẽ cũ ipſa, quia licet ſit inſeparabilis, nã nõ pōt intellectus diuinus non intelligere eſſentiam diuinam vt imitabilẽ à creaturis: iſta tamen inſeparabilitas nõ prouenit ex intrinſeca rõne relationis, ſed ab extrinſeco, nẽpe ab intellectu diuino, qui non poteſt non intelligere talem relationem. Vnde etiam iuxta ſententiam Ariſ. licet motus ſit inſeparabilis à cœlo, nã per ipſum illi cõpetit moueri ab æterno, non tamen eſt idem realiter cũ ipſo, quia iſta inſeparabilitas conuenit ab extrinſeco, nẽpe ratione intelligentię monẽtis. Tertiũ corollariũ eſt, quòd propter defectũ tertiæ condicionis, totũ non eſt idem realiter cum partibus, licet ſit inſeparabile ab ipſis: quia depẽdet ab ijſdem tanqam à conſtitutiuis. Sic etiam paſſiones ſunt inſeparabiles ex natura ſua à ſubiecto, & tamen non ſunt idem realiter cum ipſo, quia depẽdent ab illo. Quartum corollarium. Ex omnibus his condicionibus ſimul ſumptis deducunt, in diuinis omnia attributa, & omnes perſonas eſſe idem realiter cum eſſentia, quia ſunt inſeparabiles ex intrinſeca natura, neque vllam habent cum ipſa dependentiam, aut originem. Item propter eamdem rõnẽ, differentię eſſentiales, & oẽs modi intrinſeci in eadẽ re ſunt idẽ realiter cũ ipſa. Similiter etiam omne ſuperius eſt idem cum ſuo inferiori, quatenus exiſtit in illo. Quintũ deniq; corollariũ. Quòd ea, quæ ſunt in potentia obiectiua, neq; diſtinguuntur inter ſe, neq; ſunt idem realiter, quia ad diſtinctionẽ, & identitatem requiritur, quòd vtrumq; extremũ ſit quid poſitiuum exiſtens.

3. corol.

4. corol.

5. corol.

Expenditur allata Opinio.

SECTIO II.

1. HÆc opinio videtur ſine aliqua neceſſitate vti illa diſtinctione de *Reali*, prout prouenit à *Re exiſtente*, & à *Re ſubſiſtentia* nam ſi ideo excludunt *Reale*, prout prouenit ab eſſe eſſentiæ, quia non facit ad propoſitum; ex hoc etiam capite debet excludi *Reale*, prout prouenit ab eſſe ſubſiſtentiæ: nam ſubſiſtentia vel ponitur habere propriam realitatem, vel non: ſed dicit tantùm modum quemdam. Si primum; iam habet etiam propriã exiſtentiã; vnde ſi adeſt identitas, aut diſtinctio ſecũdùm ipſam, iam eſt identitas; aut diſtinctio ſecundùm realitatem, prout deſumitur ab exiſtentia. Si ſecundum; neq; poteſt ſecundũ ipſos diſtingui realiter, quia non habet propriam realitatem, ſecundùm quam diſtinguatur,

Inutilis diſtinctio de Reali deſũpto à realitate exiſtẽtiæ, & ſubſiſtentiæ.

realitas enim per ipſos eſt tantùm illa quæ per ſe poteſt produci, & conſeqnẽter habere propriam exiſtẽtiam; cũ ergo omnis diſtinctio realis debeat eſse ſecundùm realitatem, & non poſſit eſſe realitas, quæ non dicat rem, quæ per ſe non ſit producibilis, nec poteſt eſſe, niſi ſit ſecundùm eſſe exiſtentiæ.

Omnis idẽtitas realis eſt ſecundũ realitatẽ etiã exiſtentiæ.

II. Præterea nedum attendendo ipſorum principia, ſed etiam veritatem, impertinens eſt huiuſmodi diſtinctio; nam identitas realis debet eſſe ſecundùm rem, prout eſt à parte rei, aut ſaltem prout poteſt eſſe. Sed quicquid poteſt eſſe à parte rei, poteſt eſſe exiſtens: & ideo quicquid habet identitatem realem, habet identitatem ſecundùm realitatem exiſtentiæ. Præterea identitas realis non conſequitur, niſi rem indiuiduam, quatenus rõne ſui eſſe indiuidui non eſt diſtincta à ſeipſa: ex hoc ergo fit, quòd omnis realis idẽtitas ſit etiam ſecundùm eſſe exiſtentię, quia omnis indiuidua realitas, cũ ſit producta, vel producibilis, inuoluit etiã exiſtentiã, vel actualẽ, vel poſſibilẽ. Quocirca non eſt neceſſe, recurrere ad illã diſtinctionem de *Reali*, prout ſumitur à *Re exiſtentia*, & à *Re ſubſiſtentia*.

III. Quòd autem attinet ad explicationem identitatis Realis, probari mihi non poſſunt requiſita illa, quæ pro huiuſmodi identitate neceſſaria ponuntur. Et quò ad primum, nullo pacto implicantia ſeparabilitatis poteſt eſſe conſtitutiuum huius identitatis, ſed potius eſt quid conſequens; ita vt ex illa tanquam ex ſigno à poſteriori colligatur identitas, ſicuti ex ſeparabilitate colligitur diſtinctio. Confirmatur. Valet argumentari ſaltem tanquã per cauſam virtualẽ, ideo implicat talis ſeparatio, quia extrema inuicẽ idẽtificãtur realiter, ergo inſeparabilitas ſupponit identitatem conſtitutam in ſuo eſſe ſaltem in aliquo priori ſigno.

Inſeparabilitas nõ eſt formale cõſtitutiuũ identitatis Realis.

IV. Cœtera autẽ duo requiſita eadem rõne refutantur; cum enim in iſta implicantia ſeparabilitatis fundentur, eadem quoque de ipſis eſt ratio, & ſicut inſeparabilitas eſt poſterior identitate, ita etiam talis condicio huiuſmodi inſeparabilitatis, & negatio dependẽtiæ, & originis. Præterea peculiariter quoque impugnari poſſunt; & ſecundùm quidẽ omnino ſuperfluum videtur. Si enim ſemel concedimus ſeparationem quò ad exiſtentiam implicare, iam ex vi huius implicantiæ ſequitur, quòd iſta inſeparabilitas ſit ab intrinſeco rei, quæ habet identitatem: ſi enim eſſet ab extrinſeco, cur ſaltem per Dei potentiã non poſſet fieri ſeparatio, aut quæ implicantia, quòd per ſuſpenſionem ſui concurſus tolleret cauſam illam extrinſecam, ex qua prouenit huiuſmodi inſeparabilitas, cum omnia ad extra liberè conſeruet. Præterea omnis implicantia, prouenit ex eſſentijs rerum, & æquè ſe habet tum reſpectu Dei, tum reſpectu creati intellectus, quia ſemper etiam in eſſe obiectiuo implicant, quæ ſemel implicant; at quæ proueniunt à cauſa extrinſeca, non proueniunt ab eſſentijs rerum, nec fundant in ſeipſis intrinſecam contradictionem; vnde reſpectu Dei ſimpliciter non implicant, nec etiam obiectiuè reſpectu noſtri intellectus, ſed ſolùm ex quadam ſuppoſitione. Si autem fiat recurſus ad relationes rationis, quæ Deo inſeparabiliter conueniunt, nihil prodeſt, nam vel loquimur de ipſis fundamentaliter ſumptis, vel formaliter. Si primum, cùm nihil aliud ſint, niſi Deus, quatenus imitabilis à creaturis, identificantur cum ipſo Deo, & ſunt aliquid reale, & hoc pacto cognoſcuntur ab ipſo Deo. Si autem ſumantur formaliter, tunc ſunt entia rationis ficta ab intellectu, & ſi conueniunt Deo, iantùm rõne intellectus creati cõueniunt, & proinde ſeparabiles ſunt ab ipſo. Si verò conueniunt Deo etiam reſpectu intellectus diuini, quod tamen non eſt probabile, neq; adhuc ſequitur, quòd ſimpliciter inſeparabiles ſint, quia à noſtro intellectu ſeparari poſsẽt, dũ cõcipit Deũ abſq; his relationib. Deinde ſi eſſent inſeparabiles, ab intrĩſeco ſuo eſsẽt tales: eſſent. n. inſeparabiles rõne neceſſariæ cõnexionis, nã tũ eſſentia diuina ex natura ſua exigeret illas relationes, tũ etiã relationes illæ ex natura ſua eſſent cõnexæ cum diuina eſſentia; relatio enim ex natura ſua annexa eſt cum ratione proxima fundandi, ergo ex intrinſeca natura extremorum oriretur inſeparabilitas, & tamen non ſequeretur identitas, quia adhuc, vt quid ſuperueniens conciperentur relationes iſtę. Atque ita philoſophandum eſt, ſi ponantur iſtæ relationes eſſe rationis, vt ponunt Scotiſtæ. Tandem per

Implicãtia oritur ex rerũ eſſentijs.

Quomodo ſe habeant relationes Dei ad creaturas.

ip-

ipſos quoq;. quod in ſe non dicit aliquid poſitiuum non eſt reale; quomodo ergo ponunt iſtam conditionē, vt excludant relationes illas rationis, quæ Deo tribuuntur? quia cum ſint entia rationis ſufficienter ex natura ſua excluduntur, ne poſſint identificari cum ente reali.

Nō poſſe dependere à ſe ipſo prouenit ab identitate.

V. Tertia quoque conditio ſuperflua eſt, quia licet idem non poſſit dependere, neque originem habere à ſe ipſo: hoc tamen non conſtituit aliquid idem cum ſeipſo, ſed ſupponit, ita vt ex eo, quòd ſit idem, non poſſit dependere, aut originem habere à ſeipſo. Præterea omnis negatio dependentiæ debet fundari in aliquo poſitiuo, ratione cuius conueniat talis negatio, ergo etiam dicere negationem nedum actualis dependentiæ, ſed etiam aptitudinalis debet fundari in aliquo poſitiuo, ratione cuius implicet, idem dependere à ſeipſo; hoc autem non videtur, quodnam aliud poſſit eſſe præter ipſam identitatem.

Cur requiſita aſſignata a Scotiſtis non poſſint conſtituere identitatem.

VI. Denique contra hæc omnia requiſita arguitur. Quia ex intrinſeca ſua ratione non ſunt inter ſe connexa, ſed vnum reperitur, ſine alio, & proinde ſunt realiter ſeparabilia, ergo non poſſunt ſimul concurrere ad conſtituēdam vnam identitatem, quia vna identitas eſt vna ſimplex ratio, nec inuoluit aggregationem plurium. Præterea inquiro, an dum conſtituunt identitatem, ſint inter ſe connexa, & inſeparabilia, an non. Si primum; cum ex natura ſua non ſint connexa, debet dari aliquid vnum, in quo connectantur: ſi autem erit aliquid vnum, iam habebit idētitatem independēter ab his requiſitis & proinde hæc requiſita non erunt cōſtitutiua identitatis. Si autem dicatur non eſſe connexa, ſed ſeparabilia, iam ſequetur hoc abſurdum, quòd identitas poterit tolli ex parte à re illa, quæ habet identitatem, quod omnino implicat. Hæc, & ſimilia obijci poſſent contra huiuſmodi requiſita pro conſtituenda identitate, quæ ſatis conuincūt, quā falsò ponātur cōſtitutiua idētitatis.

An partes ſint ſeparabiles a toto.

VII. Neque, quæ ex hac opinione ſic explicata colligunt Scotiſtæ, adprobanda ſunt. Licet enim ex ſeparabilitate colligatur diſtinctio, non tamen rectè hanc doctrinam applicant, dum inquiunt, vt in primo corollario retulimus, partes non eſſe idem cum toto, quia ab ipſo ſeparari poſſunt. Nam poſſumus ab ipſis inquirere, dum aſſerunt, partes eſſe ſeparabiles à toto, an intelligant de partibus omnibus ſimul ſumptis, & tunc falſum aſſumunt, quia partes ſimul ſumptæ ſunt ipſum totum, vnde ratio totius ſeparari nō poteſt ab ipſis. Si verò loquātur de ſingulis partibus ſeorſim acceptis, hæ tantùm ſeparari poſſunt ab alijs partibus componentibus vnum totum, non autem à toto: vnde ab ipſis solùm diſtinguuntur, & ad ſummum poſſunt dici ſeparabiles à toto, quatenus ſeparantur à partibus, ex quibus ipſum componitur. Præterea cum omnis realitas per ipſos dicat aliquid per ſe producibile, ſi partes realiter diſtinguerentur à toto, neceſſe eſſet, vt totum, prout contradiſtinctum à partibus haberet ſuam realitatem: hinc autem ſequeretur, quòd deſtructis partibus, non deſtrueretur totum, & quòd totum eſſet producibile abſque eo, quòd partes exiſterent, aut producerentur, quod quàm abſurdè diceretur, per ſe clarum eſt.

VIII. Secundum quoq; corollariū falſum continet, vt patet ex dictis in examinanda ſecunda conditione. Tertium ſimiliter vt falſum reijciendum eſt. Si enim totum realiter diſtinguitur à partibus, iam habet per ipſos ſuam realitatem ſe ſola producibilem: ex hoc autem fit, quòd poſſit intelligi totum vt terminus productionis abſque eo, quòd intelligantur partes; quod enim eſt per ſe terminus productionis, poteſt ſe ſolo ſecundùm propriam rationem intelligi abſque aliquo alio. Cum autem totum eſſentialiter conſtet ex partibus componentibus, non poteſt intelligi, quòd exiſtat, niſi etiam intelligatur, partes exiſtere, ex quibus conſtat; eſt enim maxima implicantia, quòd intelligatur cōſtitutum abſque ſuo conſtitutiuo. Deinde ſi ideo ſeparari non poteſt totum, licet realiter diſtinctum, à partibus, quia ab ipſis dependet, peto in quo genere cauſæ dependeat, an in genere efficientis, an in genere materiali, an verò in formali: non in genere efficientis, quia partes nō concurrunt effectiuè ad totū: deinde cum dependentia efficientis poſſit ſuppleri a Deo, ſicuti etiā dependentia cauſæ materialis. quemadmodū ſupplet reſpectu accidētium in euchariſtia, poſſet etiam hanc dependentiam totius à

Totū nō diſtinguitur ſeparabiliter à partibus.

ergo vnitas ſit poſitiua ratio, qua res conſtituitur indiuiſa in ſe, iam identitas, cum ſit vnitas ſecundùm realitatem rei, & realitas rei, prout eſt à parte rei, non ſit aliud, quàm entitas ipſius, erit vnitas ſecundùm entitatem. Et confirmatur. Vnitas tranſcendentalis ratione poſitiui, quod dicit, eſt tantùm ratio entis, quatenus ſimplex, & indiuiſa in ratione entis, ergo ſeruata proportione identitas erit ratiò entitatis, quatenus ſimplex, & indiuiſa. Præterea poſita vnitate in ratione entitatis, quam habet ratione ſuæ ſimplicitatis, conſtituitur talis ſpecies vnitatis, & entitas conſtituitur indiuiſa in ſe in ratione entitatis, ergo per hoc formaliter habetur identitas realis; identitas enim realis eſt talis vnitas, & per ipſam conſtituitur res indiuiſa in ſe entitatiuè.

2. ratio. IV. Secundò etiam addi poteſt, quia illa connexio rationum, qua in ordine ad producibilitatem in eodem eſſe phyſico connexæ ſunt, neceſſariò facit rationes illas terminum vnius productionis inſeparabiliter, ita vt vnaquæque cum alijs ſibi correſpondentibus debeat produci, ergo ponit identitatem in entitate, prout eſt à parte rei: hæc autem identitas in nullo alio conſiſtit, quam in vnitate entitatis. Conſequentia probatur, quia productio, quocunque modo ſe habeat, reddit actuale totum id, quod dicit terminus illius ſecundùm potentiam obiectiuam, atque adeo etiam connexionem illam, quam ex intrinſeco ſuo habent rationes illæ obiectiuæ inter ſe; cum ergo reddat actuale conferendo rationem entitatis, ſeu entis phyſici in actu, iam etiam connexioni illi tribuet rationem entis in actu, atque adeo connexio illa tanquam ratio entis in actu connectet omnes illas rationes: connexio autem ſecundùm rationem entis eſt identitas realis.

Quò identitas realis cõſurgat ex cõnexione intrinſeca diuerſarũ formalitatũ.

3. ratio. V. Præterea Poſita hac vnitate entitatis habetur ſufficiens fundamentum, ex quo conſequatur inſeparabilitas, ita vt non poſſint quò ad exiſtentiam per quamcunque potentiam duo contradictoria verificari de eadem entitate, ergo ex vi vnitatis entitatis habetur identitas. Antecedens certum eſt, quia hæc vnitas, & ſimplicitas entitatis fundatur in intrinſeca illa connexione, quam habent prædicata, & rationes obiectiuæ in ordine ad exiſtentiam; quæ cum eſſentialis ſit, neque etiam per Dei potentiam variari poteſt. Conſequentia verò patet, quia inſeparabilitas, præſertim illa, quæ implicat, non in alio fundatur, quàm in identitate, vnde ponitur tanquam ſignum illius. Hinc Ariſt. 1. Phyſ. tex. 60. colligit diſtinctionem inter materiam, & formam ex eo, quòd ſunt ſeparabiles. & D. Aug. 7. de Trinit. cap. 3. & lib. 6. cap. 5. ex eodem ſigno colligit diſtinctionem inter magnitudinem, & colorem.

Vnitas entitatis eſt fundamentũ inſeparabilitatis.

Ariſt. D. Aug.

In quo conſiſtat diſtinctio Realis. Diſp. L.

Auctorum ſententia. Sect. I.
Reſolutio quæſtionis. Sect. II.

Auctorum ſententia.

SECTIO I.

I. EXplicata identitate reali, ſtatim occurrit eius oppoſitum, nempe diſtinctio Realis, de qua inquirendum eſt, in quonam formaliter conſiſtat. Circa autem hanc quæſtionem duplicem reperio ſententiam. Prima eſt Scoti, & Scotiſtarum præcipuè Sirecti in ſuis Formalit. art. 2. principali par. 5. eiuſdem art. Trombetæ ibid artic. 4. par. 4. eiuſdem artic. concluſ. 2. Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 2. & ſequitur Achill. tract. de diſtinct. cap. 22. Volunt, diſtinctionem realem eſſe inter illa, quæ habent formaliter aliã, & aliam realitatem poſitiuam actualis exiſtentiæ, vel ſubſiſtentiæ. Requiritur, quòd habeant aliam, & aliam realitatem, quia, quæ habent vnam tantùm realitatem, non diſtinguuntur realiter. Debet autem eſſe poſitiua, quia diſtinctio realis debet eſſe ſecundùm extrema poſitiua, vnde debent excludi negationes, & priuationes. Præterea debet hæc realitas eſſe actualis exiſtentiæ, vt excludantur quidditates rerum, quæ non poſſunt diſtingui realiter inter ſe

1 opinio Diſtinctionẽ realẽ importare aliam, & aliam realitatẽ. Scot. Sirect. Tromb. Meuriſſe Achil.

ſe. Ponitur denique vel actualis ſubſiſtentiæ, vt includantur perſonæ diuinæ, quæ ſolùm ſecundùm ſubſiſtentias realiter diſtinguuntur. Vnde ex his inferunt, quòd diſtinctio realis eſt inter ea, quorum vnum poteſt eſſe ſine alio, Fundamentum autem eſt, quia idem non poteſt ſimul eſſe, & non eſſe: ergo ſi ſemel vnum poteſt eſſe ſine alio, iam habet realitatem diſtinctam, ſecundùm quam poteſt eſſe, cum habeat negationem identitatis cum illo. Hanc ſententiam ſequûtur fere communiter etiam Thomiſtæ; & ſolùm in hoc differunt, quòd Scotiſtæ volunt, omnia, quæ diſtinguuntur ſecundùm realitatẽ, & realitatem, poſſe etiam inuicem ſeparari; Thomiſtæ verò negant, id eſſe vniuerſaliter verum.

In quo differant Thomiſtæ a 1. a ſententia

II. Secunda ſententia eſt Heruei quodlibet. 3. quæſt. 3. Durandi in 1. diſt. 2. quæſt. 2. num. 6. quam etiam ſequitur Hortad. in Metaph. diſp. 6. ſect. 2. Volunt, diſtinctionem realem eſſe illã, quæ contradiſtinguitur à diſtinctione rationis, & eſt omnis illa, quæ reperitur à parte rei ante operationem intellectus. Poteſt etiam tribui hæc ſententia Nominal. dum tantùm duo genera diſtinctionum ponunt; Realem videlicet, & Rationis. Cum enim quæcunque diſtinctio reperitur in re ante opus intellectus, non ſit diſtinctio rationis, neceſſariò reducenda eſt ad Realem. Imo Thomiſtæ quoque in hac ſententia eſſe debent, cum ipſi quoque duo tantùm genera prima diſtinctionum ponant Realem, & Rationis: vnde neſcio, quomodo pro priori ſententia citari poſſint, ſi loquantur de diſtinctione reali, prout eſt primum genus diuidens diſtinctionem vt ſic. Solùm ergo prior ſententia poteſt ipſis tribui, prout loquuntur de diſtinctione reali, quæ non eſt primum genus, ſed aliqua ſpecies.

2. opinio Diſtinctionem realẽ eſſe illam, quæ eſt à parte rei. Herv. Durand. Hurtad.

Nomin.

Thomiſ.

Reſolutio quæſtionis.

SECTIO II.

I. IN hac ſententiarũ varietate nihil ferè diſcriminis reperio, atque cõtrouerſia ſolùm eſt in verbis, orta ex diuerſa explicatione, ſeu acceptione terminorum; vt autẽ omnis ambiguitas tollatur. Notandum eſt, quòd communiter diſtinctio Realis accipitur pro ea diſtinctione, quæ eſt à parte rei inter rem, & rem, non quòd hæc importet primum genus diſtinctionis reſpectu diſtinctionis vt ſic, ſed quia ex communi vſurpatione vſus obtinuit, quòd huiuſmodi diſtinctio nomine generis appelletur. In tradenda tamen doctrina de diſtinctionibus non eſt ſtandum communi vſui, ſed enucleatius earumdem natura declaranda eſt, & quid in rigore ſpectata veritate dicendum ſit, attendendum eſt. Certum autem eſt, quòd Reale dicitur omne id, quod eſt à parte rei, & contradiſtinguitur ab omni eo, quod eſt fabricatum per intellectum; quia non poteſt aliquid conſtitui in aliquo ordine, niſi participet rationem illius ordinis ſaltem aliquo modo ſufficienti, vt poſſit in tali ordine conſtitui; at quod eſt à parte rei, conſtituitur in rerum natura: quod autem eſt fabricatum per intellectum, non poteſt conſtitui in rerum natura, imo contradiſtinguitur ab eo, quod conſtituitur. Si ergo, quod eſt per intellectum, eſt aliquid rationis, quia eſt in ordine entium, quæ per rationem fabricantur, quod erit in ordine entium realium, neceſſariò erit aliquid reale.

Communis acceptio diſtinctionis realis.

Quidnã reale dicatur.

II. Secundò etiã aduertere oportet, quòd diſtinctio poteſt conſiderari, & ſecundùm ſeipſam, & ex parte extremorum. Primo modo, attenditur qualitas ipſius diſtinctionis, hoc eſt illud non eſſe aliud extremorum; & qualificatur ex modo, quo vnum extremum eſt extra aliud. Secundo modo attenditur qualitas extremorum, vnde ſi diſtinctio ſumat denominationẽ ab ipſis, qualia erunt extrema, talis quoque erit diſtinctio. Cæterum in tradenda doctrina, & Inueſtiganda natura diſtinctionum, attendere præcipuè debemus diſtinctionem ſecundùm ſeipſam, quia tali pacto dicit propriam, & quidditatiuam rationem formalem. Si verò attendatur, quatenus qualificata ab extremis, iam non amplius attenditur formalitas diſtinctionis, ſed denominatio ſumpta ab extremis.

Qualitas diſtinctionis ex duplici capite cõſideratur.

III. Dicendum eſt ergo. Diſtinctionem realem eſſe illam, quæ eſt à parte rei nemine cogitante: ita vt ſit inter extrema, quæ habeant diſtinctam producibilitatem. Nomine autem producibilitatis non debet intelligi

Concl. Quænam ſit diſtinctio realis.

pro-

producibilitas propriè dicta ſed largè ſumpta, prout dicit illud poſſe poni extra cauſas, & à parte rei conſtitui, quocunque modo contingat, ſiue per emanationem, ſiue per quâlibet reſultantiam etiam impropriè dictam, vt etiam diſp præcedenti dictum eſt. Hæc autē concluſio ſic explicata nulli argumento in oppoſitum, quod ſit alicuius momenti, ſubiacet, & habet probabilio rem ſenſum, & explicationem, quàm ſi dicamus diſtinctionem realem eſſe illà, quæ eſt inter rem, & rem, poſita enim concluſio explicat rationem for malem diſtinctionis realis. Et ſuaderi poteſt, quia dum ponimus diſtinctam producibilitatem, auferimus connexionem illam, qua ab intrinſeco rationes quidditatiuæ connectuntur in ordine ad producibilitatem in eodem eſſe, & relinquimus eſſe terminorum, ergo reliaquimus extrema diſtincta realiter, hoc eſt nemine cogitante, ante opus intellectus. Conſequentia autem ſatis clara eſt, quia ſicuti identitas conſurgit ex rationibus, quæ inuicem identificatur, & ex connexione illa tanquam ratione formali identificationis: ita à parte rei ablata hac connexione, & poſitis extremis habetur tota oppoſitio identitatis; nam per ablationem illius connexionis ponitur oppoſitum negatiuum, ſeu priuatiuum identitatis; & cum relinquantur extrema poſitiua cum tali diſtinctione producibilitatis, ponitur etiam oppoſitum poſitiuum identitatis.

Per quid auferatur identitas realis.

2. ratio. IV. Secundò etiam ſuaderi poteſt, quia ſicuti fundamentum inſeparabilitatis quò ad producibilitatem, itaut implicet ſeparabilitas, conſtituit identitatem realem, ita ex oppoſito fundamentum ſeparabilitatis conſtituet diſtinctionem realem: ſed quæ habent diſtinctam producibilitatem, poſſunt ſeparari ad inuicem quò ad eſſe, quia poteſt produci vnum ſine altero; vnde poſſunt contradictoria de huiuſmodi extremis verificari; nempe eſſe, & non eſſe; produci, & non produci; ergo quæ habent diſtinctam producibilitatem, habent diſtinctionem realem. Quocirca diſtinctio realis in nullo alio conſiſtet formaliter, quàm in extremis quatenus non habent intrinſecam connexionem in ordine ad productionem.

Fūdamētū diſtinctionis realis.

3 concl. V. Secundò dicendum eſt. Si diſtinctio conſideretur, quatenus qualificatur ab extremis, illa eſt diſtinctio Realis, quæ eſt inter rem, & rem. Nomine autem rei intelligi debet quodcūque reale poſitiuum, quod ſit à parte rei, & habeat ſuam peculiarem producibilitatem, ſeu ſuum proprium eſſe. Hoc ideo addidi, vt includantur etiam Perſonæ diuinæ, quæ ratione ſolius originis, aut relationis inuicē diſtinguuntur realiter, & extrema diſtinctionis ſunt rationes reales poſitiuæ habentes in filio, & ſpiritu ſancto ſuam propriam producibilitatem. Ratio autem huius concluſionis eſt, quia realitas ex parte extremorum dicit aliquid poſitiuum, & eſſe proprium diſtinctum ab alijs rebus; quæ ſunt à parte rei; ſi ergo diſtinctio realis ſumitur, prout dicitur talis ex parte extremorum, debent extrema dicere aliquam propriam realitatem.

Quænam ſit diſtinctio realis qualificata per extrema

Obiectio VI. Sed contra prædicta inſurgit grauis obiectio, nā modi, vt ſeſſio identificatur realiter cū ſubiecto, cuius ſunt modi, & tamen à parte rei ab ipſo diſtinguuntur, ergo identificatio realis ſtat cum diſtinctione à parte rei, ergo diſtinctio à parte reī non eſt diſtinctio realis, quia diſtinctio realis opponitur identitati reali. *Solutio.* Pro ſolutione autem huius difficultatis ſupponendum eſt, quòd modi, qui dicuntur realiter identificari cum ſubiecto, non habent propriam entitatem, ſed ſolùm ſunt modi entitatis, quam afficiunt. Vnde ex hoc fit, quòd non poſſint poſitiuè identificari cum re, cuius ſunt modi, quia vt aliquid cum alio identificetur, neceſſe eſt, vt ex intrinſeco ſuo ſit capax entitatis, quia identificari cum alio non eſt aliud, quàm habere eamdem entitatem cum illo: quomodo ergo, quod ex intrinſeco ſuo non eſt capax entitatis, poteſt habere eamdem entitatem cum ſubiecto? Præterea ad deſitionem modi vel deſinit aliqua entitas ſubiecti, vel non. Si deſinit, quomodo eſt eadem entitas modi cum entitate ſubiecti? Si enim aliqua entitas deſinit non deſinente alia, profectò ab ipſa diſtinguitur, neque enim poteſt eadem entitas deſinere, & remanere, alioquin contradictoria de eodem verificarentur. Si verò non deſinit aliqua entitas ſubiecti deſinente modo, iam modus poſitiuè non identificatur cum entitate ſubiecti. Dicendum eſt igitur, hos

Quomodo modus identificetur cū ſubiecto

mdos negatiuè rantùm identiſicari cum ſubiectis, hoc eſt non habere propriam entitatem diſtinctam ab cutitate ſubiecti, ſed ſolùm eſſe in rebus, quas aſſiciunt, ita vt nihil aliud ſint, quàm res ipſa tali, aut tali pacto ſecundùm ſuam entitatem ſe habens. Cum ergo poſſit deſinere tali pacto ſe habere abſque eo, quòd aliquid entitatis amittat; hinc fit, vt modi iſti diſtinguantur in re à ſubiecto, & hæc diſtinctio opponatur identitati reali, quia tamen non habent propriam entitatem, ideò dicuntur identificari negatiuè cum ſuo ſubiecto.

An diſtinctio realis adæquetur per diſtinctionem inter rem, & rem. Diſp. LI.

Punctus difficultatis, & Auctorum opiniones. Sect. I.
Vera ſententia. Sect. II.
Solutio argumentorum in oppoſitum, & eorum, quæ obijciuntur. Sect. III.

Punctus difficultatis, & Auctorum opiniones.

SECTIO I.

I. NOmine diſtinctionis realis intelligimus illam, quæ eſt à parte rei nemine cogitante; & de hac inquirimus, an adæquetur per diſtinctionem realem, quæ eſt inter rem, & rem; an verò à parte rei concedenda ſit alia diſtinctio, quæ non ſit inter rem, & rem, & præcedat in rerum natura quodlibet opus intellectus. Difficultas autem eſſe poteſt de pluribus generibus diſtinctionum, vt patet in recenſitis ex Scotiſtarum ſententia; ſed hic non oportet inquirere de ſingulis, hoc enim commodius præſtabimus, cum in particulari de ipſis agemus; ſolùm ergo inueſtigandum erit de diſtinctione, quam vocant modalem, & eſt inter rem, & modum rei. Difficultas autem in hoc ſita eſt, an huiuſmodi diſtinctio pertineat ad diſtinctionem rationis, an verò ad diſtinctionem realem.

1 opinio Omnē diſtinctionē realē eſſe inter rem, & rem. Durand Henr. Ocham. Gandau

II. In hac autem controuerſia pro prima ſententia citantur Durand. in 1. diſt. 2. quæſt. 2. Henr. quodlib. 3. q. 3. Ocham. in 1. diſt. 2. quæſt. 3. Gandauenſ. 2. Metaph. quæſt. 10. aſſerentes; Omnem diſtinctionem realem eſſe inter rem, & rem, & negantes diſtinctionem modalem, tanquam eam, quæ ſit à parte rei, vt præcipuè habetur apud Suarez in Metaph. diſp. 7. ſect. 1. num. 9. Verùm immeritò hæc ſententia his Doctoribus tribuitur. Nam verum quidem eſt, ipſos negare diſtinctionem mediam inter diſtinctionem realem, & rationis, non tamen negant diſtinctionem modalem: ſed æquiuocatio oritur ex diuerſa acceptione terminorum; nam cum iſti Auctores negant diſtinctionem mediam inter Realem, & Rationis, ſumunt ly Realem pro ea diſtinctione, quæ eſt à parte rei, vt patet ex citatis locis, & rationibus, quas pro ſua opinione adducunt. Dum verò alij Auctores hanc ſententiam ipſis tribuunt, putant, eos accipere diſtinctionem realem, prout dicit diſtinctionem inter rem, & rem, alioquin non poſſent huiuſmodi ſententiam ipſis tribuere.

2. opinio Diſtinctionē modalē nō eſſe à parte rei. Soncin.

III. Secunda ergo ſententia eſt Soncin. 7. Metaph. quæſt. 36. & aliorum Recentiorum apud Fonſecam 5. Metaph. cap. 4. quæſt. 7. ſect. 2. qui reuera negant diſtinctionem modalem eſſe à parte rei, & eam reducant ad diſtinctionem rationis. Putant enim, omnia, quæ non diſtinguuntur vt res, & res, diſtingui tantùm per operationem intellectus: vnde conſequentèr volunt, diſtinctionem realem adæquari per diſtinctionem inter rem, & rem. Fundamentum autem huius ſententiæ eſt, quia non datur medium inter ens reale, & rationis, ergo neque inter diſtinctionem realem, & rationis; ſi autem daretur à parte rei diſtinctio modalis, quia modus non habet entitatem propriam, daretur medium inter diſtinctionem realem, & rationis. Confirmatur. Diſtinctio eſt paſſio entis, ergo non poteſt latius patere, quàm ens, nec diſtinctio realis, quàm ens reale; ſed modus non eſt ens reale, ergo non poteſt diſtinctio realis extendi ad ipſum. Secundò. Vel extrema huius diſtinctionis ſunt res, vel nihil: ſi pri-

mum,

mum, ergo eſt diſtinctio inter rem, & rem; ſi ſecundum, ergo eſt diſtinctio rationis, ſeu inter non entia.

3. ſent. Diſtinctionem realē non adæquari per diſtinctionem quæ eſt inter rem, & rem. Fonſeca Suarez. Hurtad. Serna.

IV. Tertia ſententia eſt Scotiſtarum, quam etiam ſequuntur nonnulli Nominales, & Neutrales communiter: Fonſeca 5. Metaph. cap. 4. q. 6. ſect. 2. Suarez in Metaph diſ. 6. ſect. 1. num. 16. Hurtad. item in Metaph. diſp 6. ſect 2 Serna in Logica diſp. 1. ſect. 4. art. 4. & alij, qui aſſerunt, dari hanc diſtinctionem modalem à parte rei ante opus intellectus, atque adeo non eſſe diſtinctionem rationis. Verùm ita ponunt hanc diſtinctionem, vt ſit membrum immediatè diuidens diſtinctionem vt ſic, non verò, quòd ſit genus diſtinctionis realis. Sed diſſentit Hurtadus, qui vult, diſtinctionem vt ſic immediatè diuidi in Realem, & Rationis, & nomine Realis intelligit quamcunq; diſtinctionem, quæ ſit à parte rei, quē admodum nos quoq; ſuperius tradidimus.

Vera ſententia.

SECTIO II.

In quo ſenſu accipiatur diſtinctio Rationis

I. VT autem veram ſententiam explicemus, præmittendum eſt primò. Quòd nomine diſtinctionis rationis hic non debet intelligi diſtinctio illa, quæ intercedit inter non entia, ſeu entia rationis, quia licet ſit rationis, quatenus eſt ficta per intellectū ex eo, quòd fingit ipſa entia rationis, quia tamen ſicuti entia rationis, dicūtur entia per ordinem ad entia realia, & poſitiua, ita etiam habent ſuas diſtinctiones per ordinem ad diſtinctiones, quæ intercedunt inter entia poſitiua, & ideo non ſumuntur tanquam membrū contradiſtinctum à diſtinctione reali. Diſtinctio ergo rationis ſumitur, prout conuenit entibus realibus, & poſitiuis: ſed ex eo dicitur rōnis, quia fabricatur per intellectum: Entia enim realia ſunt illa, quæ diuiduntur in diuerſos conceptus, ſic eſſentia hominis, quæ realiter eſt vna, & poſitiua, diuiditur in rationalitatem, & animalitatem: tàm autē rationalitas, quàm animalitas, licet diſtinctæ ſint per opus rationis, ſunt tamen conceptus reales poſitiui, & hæc diſtinctio in ente poſitiuo fundatur.

II. Secundò etiā præmittere oportet duplicem illam conſiderationē, quā ſuperius attulimus de diſtinctione videlicet conſiderata ſecundùm eſſe proprium formale, & prout qualificatur ex parte extremorum: vnde etiam quæſtio duplici modo reſolui poteſt, & de diſtinctione vt dicit rōnem formalem diſtinctionis in recto, & de diſtinctione pro ut importat id, quod dicit in obliquo, nempe extrema: hoc enim pacto conſiderabitur, prout qualificata per extrema: & ſicuti primo modo dicit extrema in obliquo, poſteriori modo eadē dicet in recto, vt formalia qualificatiua. Si enim hoc poſteriori modo conſideretur, militat quædam peculiaris ratio de diſtinctione modali, quia cum in ipſa alterum extremum ſit modus quidam, qui non dicit propriam entitatem, aliquid peculiare ex hoc capite habebit, quod non habeat diſtinctio illa, cuius vtrumque. extremum dicit propriā entitatē.

Duplex conſideratio diſtinctionis.

III. Denique præmittendū eſt tanquam certum, dari quoſdam modos extrinſecos rebus, & merè accidentales, vt eſt ſeſſio reſpectu ſedentis, figura reſpectu quantitatis: qui ſi attentè conſiderentur, in ſeipſis non ſunt entia, ſed ſolùm afficiunt res ipſas tanquam modi entis. Quod ex eo colligimus, quia ſi eſſent entia in ſeipſis, non poſſent eſſe modi entis; nam eſſe modum entis ex intrinſeca ſua ratione dicit tantùm in obliquo rationem entis, & hoc habetur ex vi modi vt ſic, quia modus eſſentialiter tantùm in obliquo dicit rem, cuius eſt modus. Et confirmatur ex eo, quia non poſſumus concipere huiuſmodi modos, niſi concipiamus etiam entitatē ſubiecti; quòd ſi haberent propriam entitatem, poſſent concipi tanquam entia in ſeipſis, nihil cogitādo de entitate ſubiecti tanquam de conſtitutiuo illorū in eſſe entitatiuo. Sic figura intrinſecè inuoluit quantitatem; & hoc ipſum inductione patet etiam in cæteris.

Modus non eſt ens in ſeipſo.

IV. His præmiſſis pro reſolutione Dico primo. Dari quādam diſtinctionem, quæ non ſit inter rem, & rem, ſed inter rem, & modum, quę ſi ſecundū eſſe proprium, & formale diſtinctionis cōſideretur, omnino ſit à parte rei nemine cogitāte, atq; adeo realis ſit. Rō huius concl. à poſteriori deſumenda eſt, videlicet ex præcipuo ſigno diſtinctionis, quæ eſt ſeparabilitas. Modi .n. iſti, quos diximus, eſſe alterum extremum huius diſtinctionis, à parte rei nemine cogitā-

1. concl.

Datur à parte rei diſtinctio modalis nemine cogitāte

te ſunt ſeparabiles à ſubiecto abſq; eo, quòd aliquid entitatis ſubiecti deperdatur, ergo, ſignum eſt, diſtingui vera diſtinctione à parte rei reali. Conſequentia iſta per ſe nota eſt, nam euidentiſſimum eſt, quòd quotieſcunque aliquid ſeparatur ab alio abſq; eo, quòd iſtud aliquid de ſua entitate deperdat, id, quod ſeparatur, debet eſſe diſtinctũ ab eiuſdem entitate, quæ remanet, alioquin contradictoria de eodem verificatentur. Antecedens autem probari põt inductione, nam ſeſſio ſeparatur à ſedente præter quodcunq; opus intellectus, abſq; eo quòd deperdatur aliqua entitas de ſedente; nam reuera à parte rei ex ſedente fit non ſedens: item ſeruata tota entitate quantitatis deperditur præſens figura, & alia ſuccedit, quod præſertim patet in rebus fluidis, quæ variantur in figura ex ſola variatione continentis; & hic idem diſcurſus fieri poteſt per ſingulos hos modos accidentales.

Modi ſeparabiles a ſubiecto.

2. ratio.

V. Secundò etiam confirmari poteſt concluſio. Vna quantitas mutari poteſt de vna figura in aliam, & valet iſta propoſitio *Figura à parte rei non eſt quantitas*: rurſus etiam valet iſta. *Figura non poteſt concipi ſine quantitate*, ergo figura diſtinguitur à parte rei à quãtitate, & non tanquam res à re, ſed tanquam modus, & proinde neceſſariò concedenda eſt diſtinctio aliqua, quæ ſit à parte rei, & non ſit inter rem, & rem. Antecedens quò ad ſingulas partes eſt clarum, nam remanente eadem quantitate experimur mutationem de vna figura in aliam: vnde conuincitur ex hoc etiam ſecunda pars, quòd à parte rei figura non ſit quantitas, quia quando vnum à parte rei mutatur, & non mutatur aliud, ſeu quando idem remanet ſub diuerſis terminis, tunc verum eſt dicere, quòd à parte rei vnum non ſit aliud. Præterea, quòd non poſſit concipi figura abſque quantitate, id patet ex conceptu, quem de ipſa formamus, & prouenit ex vi modi vt ſic, vt ſupra etiam adnotauimus. Solùm ergo oſtendere oportet, quomodo conſequentia in iſto antecenti fundetur. Et quidem quod ſpectat ad diſtinctionem; fundatur diſtinctio realis in eo, quod à parte rei figura non ſit quantitas, & quod eadem quantitas ſecundùm propriam entitatem poſſit eſſe ſucceſſiuè ſub diuerſis figuris. Quòd autem ſit diſtinctio tanquam modi à ſubiecto, fundatur in eo, quòd figura non habeat propriam entitatem, nec poſſit concipi ſine entitate ſubiecti.

Quãtitas eadẽ põt accipere diuerſas figuras.

VI. Dico ſecundò. Hanc diſtinctionem, ſi conſideretur ſecundùm ſeipſam formaliter in ratione diſtinctionis, eſſe æquè realem, ac eſt illa, quæ eſt inter rem, & rem. Hæc concluſio non indiget alia probatione, niſi vt eius ſenſus rectè explicetur. Diſtinctio igitur ſecundùm ſe conſiderata nihil aliud dicit, niſi quòd vnum extremum non ſit aliud; ita tamen, vt à ſe formaliter excludat eſſe extremorum, & tantùm ea connotet in obliquo. Ex quo fit, vt diſtinctio conſiderata, ſecundùm id, quod dicit formaliter in recto, non pendeat à qualitate extremorum, ſed ſolùm ab extremis in confuſo ſumptis, præſcindendo ab eo, quòd ſint talia, vel talia, quia connotat tantùm illa ſecundùm rationem extremi formaliter, non autem connotat vt habentia tale, vel tale eſſe, quia hoc pertinet ad eſſe materiale. Hinc autem ſequitur, quòd cum diſtinctio in eo conſiſtat, quòd vnum extremum non ſit aliud modo explicato, non poſſit diſtinctio realis ex vi ſui eſſe formalis dicere aliquid poſitiuum reale, quia hoc poſitiuum formaliter non diceret illud *Non eſſe aliud*, in quo conſiſtit ratio formalis diſtinctionis: ſed tantùm prout realis eſt, dicit, quòd ſit à parte rei inter extrema, quæ à parte rei ſe inuicem excludant, ita vt vnum non ſit alterum. Cum ergo tam diſtinctio, quæ eſt inter rem, & rem, & quæ eſt inter rem, & modum æquè ſint à parte rei, & vtraque æquè dicat, vnum extremum non eſſe aliud, iam æquè etiam erunt reales.

2. concl. Diſtinctio modalis eſt æquè realis ſic ac diſtinctio ac illa, quæ eſt inter rẽ, & rem.

VII. Dico tertiò. Hanc diſtinctionẽ, ſi cõſideretur ex parte extremorũ, inuoluere aliquid rõnis, atq; adeo ex hoc capite poſſe aliquo pacto dici diſtinctionẽ rõnis, ſimpliciter tamen non eſſe ita appellandã. Rõ huius cõcluſionis deſumẽda ẽ ex parte alterius extremi, nẽpe modi. Cũ enim modus ex ſe nullã dicat propriam entitatem, & præciſa entitate ſubiecti nulla ei remaneat entitas, hinc fit, vt non poſſit concipi tanquam extremum contradiſtinctum à ſubiecto,

3. concl. Diſtinctio modalis quomodo inuoluat aliquid rationis.

niſi ei tribuatur per intellectum aliqua entitas: neque enim poteſt intellectus ferri in aliquod obiectum, quod per ſe terminet intellectionem, niſi habeat aliquam rationem entis, & ſi concipiatur tanquam exiſtens à parte rei, debet inſuper habere rationem entitatis poſitiuæ, cum ratio entis ſit obiectum intellectus, ratio verò entitatis ſit illud ens, quod dicunt res, quando ſunt à parte rei. Quocirca non poteſt intellectus concipere modum, prout eſt à parte rei extremum contradiſtinctum à ſubiecto, niſi ei tribuat entitatem aliquam: cum autem tribuimus aliquid alicui, quod ipſi non conuenit, iam conficimus ens rationis; & ſicut cum aliquid, quod non eſt ens, concipimus ad modum entis, conficimus ens rationis, ita etiam cum aliquid, quod non eſt entitas, concipimus ad modum entitatis. Vis ergo argumenti in hoc ſita eſt, quòd diſtinctio debet intelligi inter extrema, vt contradiſtincta ſunt; cum ergo non poſſit intelligi modus vt contradiſtinctus à ſubiecto, niſi cum aliquo figmento rationis, conſequens eſt, vt huiuſmodi diſtinctio, ſi conſideratur ex parte extremorum, ex parte alterius ſit diſtinctio per opus rationis. Quòd autem diſtinctio rationis non ſit appellanda, neque ad hoc genus reducenda, facilè ſuadetur, quia tum in denominatione, tum in reducenda ſpecie ad aliquod genus, attendi debet formalitas rei: cum igitur formalitas huius diſtinctionis nullo pacto ſit rõnis, neq. diſtinctio dici debet Rõnis neq; ad huiuſmodi genus eſt reducẽda.

Modus non cõcipitur vt diſtictus a ſubiecto niſi cum aliquo figmento rõnis.

VIII. Ex dictis autem ſequitur hoc corollarium. Quòd ſi diſtinctio conſideretur ex parte extremorum, & vt qualificata per ipſa, illa tantùm dici poteſt realis, quæ eſt inter rem, & rem; ſi videlicet reale ſumatur, prout dicit extrema, quæ verè entia ſint, ſeu veræ entitates: nam ſolæ res, vt inuicem contradiſtinctæ, ſunt veræ entitates: modi verò, vt contradiſtincti à ſubiecto, inuoluunt aliquod ens rationis, & proinde non ſunt purè reales. Et in hoc ſenſu verum eſt, omnem diſtinctionem realem adæquari per diſtinctionẽ, quæ eſt inter rem, & rem. Quamobrem in hoc quoque ſenſu habet locum ſecunda ſententia, neque aliquid falſitatis continet, ſed quia procedit ſine huiuſmodi diſtinctione, qua nos vſi ſumus, ideo vt falſa reijcienda eſt.

Quæ diſtictio ex parte extremorũ dicenda ſit realis.

Solutio argumentorum in oppoſitum, & eorum, quæ obijciuntur.

SECTIO III.

I. FVndamentum oppoſitæ ſententiæ, quatenus contra nos militat, nullo negocio diſſoluitur. Concedimus enim, quòd inter ens reale, & rationis non datur medium, ſi ens reale ſumatur pro omni eo, quod eſt à parte rei præciſa qualibet operatione intellectus. Et hoc etiam pacto ſeruata proportione ad ens reale, & rationis, ſi per realem diſtinctionem intelligatur illa, quæ eſt à parte rei, & non eſt fabricata per intellectum, concedimus inter diſtinctionem realem, & rationis non dari medium, ſed hæc duo genera adæquatè diuidere diſtinctionem vt ſic, vt ſupra etiam dictum eſt. Verùm ſi ens reale ſumatur, prout dicit id, quòd habet propriam entitatem, tunc falſum eſt, inter ens reale, & rationis non dari medium, nam dantur modi, qui non dicunt propriam entitatem, & tamen ſunt quid reale; ens enim, prout dicit propriam entitatem, non immediatè contradiſtinguitur ab ente rationis, ſed ens, quod ab ipſo immediatè contradiſtinguitur eſt illud, quod habet eſſe independenter ab intellectu: hoc autem ſubdiuiditur in illud, quod habet propriam entitatem, & in illud, quod non habet propriam entitatem, ſed eſt ens entitate alterius, cuiuſmodi ſunt modi. Sic etiam diſtinctio ſeruata proportione, quæ immediatè contradiſtinguitur à diſtinctione rationis, eſt illa, quæ eſt à parte rei, & ſubdiuiditur in diſtinctionem, quæ eſt inter rem, & rem; & quæ eſt inter rem, & modum.

Ad primum.

Quomodo detur diſtĩctio media ſinter realẽ & rõnis

II. Atq; ex dictis ſoluitur etiã difficultas, quæ tangitur in confirmatione eiuſdem rationis; neque enim ſequitur, quòd diſtinctio realis latius pateat, quã ens reale, ſi inter diſtinctionẽ realẽ, & ens reale ſeruetur debita cõparatio; diſtinctio enim realis, quæ eſt inter rẽ, & rẽ, debet comparari ad ens reale, quod dicit propriam entitatem; diſtinctio verò, quæ eſt inter rem, & modum debet comparari ad ens reale, quatenus

Ad conf.

Quomodo diſtĩctio realis cõparanda ad ens reale.

Digitized by Google

includit etiam modum, quia modus, adhuc eſt aliquid reale, & conuenit rebus nemine cogitante.

Adſecũdum. III. Secundum quoque argumentum facilè ſoluitur: concedimus enim, quòd alterum extremum huius diſtinctionis non eſt res, ſed neque etiam eſt nihil, ſed modus rei; vnde contradiſtinguitur à nihilo, eſt enim aliquid reale à parte rei nemine cogitante. Argumentum ergo procedit ex falſa ſuppoſitione, quod, quicquid contradiſtinguitur à nihilo: ſit res propriè dicta, quod tamen eſt falſum, quoniam præter res dantur etiam modi reales: neque de hoc eſt dubium, vt patet ex diſtributione prædicamentorum, ex quibus aliqua ſunt, quæ non dicunt propriam entitatem, ſed ſolos modos entitatis. Cum ergo dantur hi modi, non ſequitur ex eo, quòd huiuſmodi diſtinctio non ſit inter rem, & rem, eſſe inter nihil, ſed eſt inter rem, & modum realem, atque adeò eſt diſtinctio realis.

Modus non eſt res, ſed quid reale.

Inſtantia. IV. Verum contra allatam ſolutionem inſtari poteſt. Ens obiectiuè ſumptum, quando tranſit in ens, quod eſt à parte rei, tranſit in entitatem, quia quod eſt extra cauſas in rerum natura, conſtituitur tale ratione alicuius entitatis: vel ergo hic modus dicit entitatem, vel non. Si primum, iam iſte modus erit res aliqua, atque adeo diſtinctio erit inter rem, & rem. Si ſecundum; iam modus non erit quid reale, nam auferturipſa realitas.

Solutio. Reſpondetur. Duplici modo contingere poſſe, quòd aliquid ſit reale, vel tanquam res, & entitas: vel tanquam aliquid de ipſa re, ſeu entitate. Eſſe autem reale hoc ſecundo modo nihil aliud dicit, niſi fundari in realitate rei, non autem dicere propriam entitatem, vnde conſequenter non dicit eſſe aliquid reale in ſeipſo, ſed in alio. Modus ergo non dicit realitatem, ſiue entitatem; ſed neque ex hoc ſequitur, quòd ſimpliciter non ſit aliquid reale, ſed ſolùm, quòd non ſit aliquid reale in ſeipſo: adhuc tamen eſt aliquid reale in alio, nempe in re, cuius eſt modus: eſt enim entitas rei, prout tali, aut tali pacto ſe habet; vnde ſufficit, quòd ſit quid reale, prout inuoluit entitatem ſubiecti: quia adhuc ſtat, quòd ſit aliquid reale à parte rei, quia ex intrinſeca ſua ratione inuoluit entitatem ſubiecti, quod non competit negationibus, aut entibus rationis.

Duplex modus participãdi realitatem.

Quomodo modus illi participet.

Obiectio. V. Sed præterea obijcere quis poſſet. Iſti modi habent ſuam peculiarem eſſentiam, & ſuam peculiarem formalitatem, ratione cuius conſtituuntur in eſſe modi, & diſtinguuntur à quocunque alio, quod non eſt modus. Rurſus ſunt à parte rei extra cauſas, ergo ſi habent propriam eſſentiam, habent etiam propriam exiſtentiam, quia exiſtentia non eſt aliud, quã eſſentia extra cauſas; & conſequenter diſtinctio inter rem, & modum eſt diſtinctio ſecundùm exiſtentias, atque adeo ſecundùm rem, & rem.

Reſp. Reſpon. modos iſtos habere quidem propriam eſſentiam, ſed hanc non eſſe de ſe ſufficientem pro conſtituenda peculiari entitate ſibi propria, vnde nec habent propriam exiſtentiam contradiſtinctã ab exiſtentia ſubiecti. Illa enim ſola eſſentia extra cauſas poſita eſt exiſtentia, quæ de ſe conſtituit peculiarem entitatem, & poteſt eſſe terminus alicuius peculiaris influxus. Huiuſmodi autem non eſt eſſentia modi; quia modus eſt eſſentialiter modificatio quædam illius, cuius eſt modus: modificatio autem ex intrinſeca ſua ratione nihil aliud facit, niſi modificare eſſe alterius, non autem conſtituere aliquod eſſe peculiare, vnde intrinſecè modus innoluit rem, cuius eſt modus, ſine qua non poteſt concipi.

Qualem eſſentia habeat modus.

Inſtãtia. VI. Poſſet tamen aliquis eamdem obiectionem vrgere. Modus eſt aliquid, & eſt extra eſſentiam rei, cuius eſt modus, ergo eſt etiam extra entitatem; nam entitas rei dicit tantùm eſſentiam poſitam extra cauſas.

Solutio. Sed occurrendum eſt; verum quidem eſſe, quod entitas rei eſt eiuſdem eſſentia poſita extra cauſas; ſed adhuc verum eſt, quod iſta eſſentia, prout eſt poſita extra cauſas, eſt diuerſimodè ſecundùm ſuam entitatem modificabilis: vnde permanente eadem eſſentia, & entitate eſt ſuſceptiua diuerſorum modorum, neque ex hac variatione ſubit variationem in entitate, ſed ſolum eadem entitas diuerſimodè ſe habet, quod clarè patet in ſeſſione: nam idem homo pro diuerſa habitudine ad extrinſecum locum dicitur ſtans, vel ſedens, nulla entitate de nouo producta,

ctá, aut deperdita : Ex hoc porrò ſequitur, quòd licet modus formaliter loquendo ſit extra eſſentiam, vt eſſentia eſt, quia non eſt formaliter eſſentia rei, non hinc tamen fiat, vt ſit extra entitatem, quia cum ſit modificatio illius, illam eſſentialiter inuoluit tanquam id, quod modificatur, & non eſt aliud, quam entitas rei ſic, aut ſic ſe habens.

Modus, licet extra eſſentiã, nõ tamẽ extra entitatẽ.

Atque ex dictis ſoluitur etiam alia inſtantia, quæ fieri poſſet, quòd videlicet exiſtentia nihil aliud ſit, quàm res extra cauſas, & aliud ſit, quantitatem v. g. eſſe extra cauſas, & aliud Figura; ſeu aliud, Petrum eſſe extra cauſas, & aliud ſeſſio, vnde modus, & ſubiectum videntur importare diuerſas exiſtentias. Reſpon. enim, exiſtentiam formaliter loquendo eſſe rationem, qua res conſtituitur extra cauſas, non autem eſſe ipſam rem extra cauſas: non hinc tamen colligitur diſtincta exiſtentia, ſed tantùm eſſe diſtinctas rationes, quæ exiſtunt, ſicut aliud eſt, animalitatem exiſtere, aliud rationalitatem, & tamen eadem exiſtentia exiſtunt; ita in caſu noſtro ſeruata proportione ſeparabilitatis. Cum autem ratio figuræ, & cœterorum modorum de ſe non ſit ſufficiens pro conſtituenda propria entitate, hinc fit, vt neque conſtituant propriam exiſtentiam, ſed cum ſit modus entitatis, ſicut per ipſam eſt actuale ens, ita etiam per ipſam fit exiſtens; nam modus exiſtens non eſt aliud, quàm entitas rei exiſtens tali pacto ſe habens.

Alia inſtantia.

Quomodo modus non exiſtat propria exiſtẽtia

VII. Sed rurſus quis inſurget. Deſinit modus non deſinente re, cuius eſt modus; hoc autem eſſet impoſſibile, ſi modus haberet eamdem exiſtentiam cum re, cuius eſt modus, quia non poteſt aliquid deſinere, niſi deſinat etiam eiuſdem exiſtentia; cum ergo quamdiù manet ſubiectum, perſeueret etiã eius exiſtentia, deberet etiam perſeuerare modus, ſi exiſteret exiſtentia ſubiecti. Et confirmatur. Quòd aliquid exiſtat, nihil aliud dicit, niſi eſſentiam, & exiſtentiam, ſed perſeuerante ſubiecto remanet exiſtentia, eſſentia verò nunquam corrumpitur, ergo remaneret etiam modus exiſtens. Reſponderi poſſet, quod res nedum deſinit cum deſinit exiſtentia, ſed etiam cum exiſtentia deſinit actuare eſſentiam: ſicuti etiam accidentia nedum poſſunt deſinere ſi eorumdem exiſtentia deſtruatur, ſed etiam ſi ſubiectum deſinat ipſis ſubſtare, quia neceſſariò dependent ab ipſius ſubſtentatione, niſi aliunde ſuppleatur. Sed hæc reſponſio non ſatisfacit, quatenus ponit exiſtentiam ſubiecti actuare modos, nam non poſſunt modi actuari per exiſtentiam, niſi habeant eſſentiam actuabilem: quæro ergo de hac eſſentia actuabili, an actuetur, vt poſita extra cauſas, an vt in potentia obiectiua. Si primum dicatur, iam ante huiuſmodi actuationem ſupponitur exiſtens. Si ſecundùm, iam eſſentia modi, vt in potentia obiectiua, eſt actuabilis ab exiſtentia; cur ergo non à propria? capacitas enim exiſtentiæ in proprio eſſe facit, vt illi ſit debita propria exiſtentia, & quod poſſit eſſe terminus alicuius cauſæ efficientis; Deinde non poſſet reddere exiſtens, niſi actuaret, & non poſſet actuare, niſi vniretur: quomodo autem, quod exiſtit, poteſt vniri cum eo, quòd eſt tantùm in potentia obiectiua?

Altera obiectio

Reſp.

Reijcitur.

Exiſtẽtia ſubiecti nõ actuat modos.

VIII. Reſpondetur ergo. Quòd ſicuti modi, cum deſinunt, non deſinunt ſecundùm aliquam entitatem, quia in ſeipſis illam non habent, ita neque debent deſinere, ſecundum aliquam exiſtentiam, quia exiſtentia ſequitur tantùm entitatem. Implicat igitur, quòd aliquid deſinat, & non deſinat eius exiſtentia, ſi id quod deſinit, ſecundùm aliquam entitatem deſinat, quia exiſtentia idem eſt, ac entitas actu exiſtens: modus ergo ſicut nõ deſinit ſecundùm aliquam entitatem, ita neque debet deſinere ſecundùm exiſtentiam, ſed ſufficit, ſi deſinat ſecundum ſuum eſſe, ſeu ſecundùm ſuam propriam rationem, quam formaliter dicit, & in recto. At licet dicatur exiſtere exiſtentia ſubiecti, non tamen dicit in recto exiſtentiam ſubiecti, ſed solùm in obliquo; vnde neque ſecundum exiſtentiam illius debet deſinere, ſed ſufficit, ſi deſinat ſecundùm quod eſt propriè modificatio ſubiecti. Cum ergo, prout dicit modificationem, nihil aliud ſit, niſi illud taliter ſe habere ſubiecti, hinc fit, vt ad eius deſitionem ſufficiat, quòd ſubiectum deſinat tali pacto ſe habere: hoc autem per id contingit, quod incipit alio modo ſe habere incompoſſibili cum præcedenti.

Vera reſp.

Quomodo modus deſinat abſq. deſitione alicuius exiſtentiæ

IX. Hinc patet etiam ad confir-

ma-

mationem. Rem enim exiſtere dicit eſſentiam actuatā per exiſtentiam: hoc tamen verum eſt, ſi res intrinſecè dicat aliquam entitatem, quia ſicuti eſt entitas in ſeipſa, ita etiam in ſeipſa habet exiſtentiam: at modus, cum in ſeipſo non habeat entitatem, ſed ex vi ſuæ eſſentiæ ſit modificatio quædam, ita vt ſine ſubiecto non poſſit intelligi, res aliter ſe habet reſpectu ipſius; atque modum exiſtere non eſt aliud, quàm ſubiectum in proprio eſſe ſic modificari; quia vniuerſaliter verum eſt, quòd exiſtentia cuiuſcunque rei conſiſtit in actualitate poſſibilitatis eiuſdem: cum igitur poſſibilitas modi ſit, poſſe modificare, & ineſſe ſubiecto, exiſtere modi erit, quòd actualiter inſit, & modificet: at ſi ſeparetur à ſubiecto, non actualiter ineſt, neque actualiter modificat, & ideo non exiſtit.

In quo conſiſtat exiſtere modi.

X. Denique obijci poteſt. Multiplicato inferiori, multiplicatur etiam ſuperius; ergo ſi multiplicatur modus ſupra ſubiectum ex eo, quòd eſt extremum diſtinctionis, debet etiam multiplicari ratio entis, quia eſt quid ſuperius ad modum, ergo modus tanquam ens diſtinguitur à ſubiecto, & conſequenter diſtinctio eſt entitatiua. Reſpondetur ad multiplicationem inferioris ſequi multiplicationem ſuperioris eo pacto, quo ſuperius deſcendit ad inferius. Cum ergo ens vniuerſaliſſimè ſumptum diuidatur in ſubſtantiam, & accidens; deinde accidens in ea accidentia, quæ habent propriam entitatem, & in ea, quæ non habent, vt ſunt modi; hinc fit, vt ens modo proportionato deſcendat ad modos actuando illos, vt ſunt puræ modificationes ſubiecti, & ſolùm contradiſtinguendo à nihilo dependenter à ſubiecto, non verè conferendo aliquam entitatem, vnde non diſtinguitur tanquam ens phyſicum à ſubiecto, quia ens actuale phyſicum idem eſt, ac entitas; ſed ſolùm vt modificatio illius.

3. obiec.

Reſponſio

Quo modo multiplicato inferiori debeat multiplicari ſuperius.

Quotuplex ſit diſtinctio realis inter rem, & rem. Diſp. LII.

Auctorum ſententia. *Sect. I.*

Præfertur ſecunda ſententia, & declaratur. *Sect. II*

Satisfit argumentis in oppoſitum, & nonnulla difficultates reſoluuntur. *Sect. III.*

Auctorum ſententia.

SECTIO I.

I. Diximus, diſtinctionem realem diuidi in eam, quæ eſt inter rem, & rem, & in eam, quæ eſt inter rem, & modum ipſius: nunc difficultas inſurgit, an ea, quæ eſt inter rē, & rem ſit tantùm vnius rationis, an verò adhuc ſubdiuidi poſſit. Prima ergo ſententia eſt eorum omnium, qui putant, totum diſtingui à ſuis partibus ſimul ſumptis ſolùm ratione, qui fundant hanc ſuam doctrinam in eo, quòd detur tantùm vnica diſtinctio inter rem, & rem, qua diuerſæ entitates viciſſim ſeparantur quò ad communicationem in eodem eſſe: vnde quò ad præſentem materiam docent ſequentes ſua principia. Diſtinctionem inter rem, & rem, eſſe vnius tantùm generis. Ita communiter ſentiunt Græci expoſitores, & complures etiam ex Latinis circa caput 2. lib. 1. Phyſ. vt Alexander, Themiſt. Simpl. Philop. Eudem. Ægid. & alij: præterea Soto eodem lib. 1. phyſ. cap. 2. quæſt. 3. Aſtudil. quæſt. 6. Tolet. quæſt. 7. Ruuius cap. 3. quæſt. 1. Valleſ. controuer. 4. Ad Tyrones, Suarez in Metaph. diſp. 36. ſect. 3. Areſius 2. de Gener. quæſt. 13. ſect. 3. Et complures etiam ex Theologis Durand. in 3. diſt. 24. quæſt. 1. artic. 1. Paludan. in 3. diſtinct. 1. quæſt. 1. & quamplures alij, præſertim ex Recentioribus.

1. opinio Diſtinctionē inter rē, & rē eſſe tā tū vnius generis. Alexādr. Themiſ. Simpl. Philop. Eudem. Aegid. Soto. Aſtudil. Tolet. Ruuius. Valles Suarez Areſius Durand. Gregor. Paludan.

II. Fundamentum proprium huius ſententiæ nullum apud Auctores citatos inuenio; ſupponunt enim in hoc conſiſtere rationem diſtinctionis realis inter rem, & rem, quòd dentur diuerſæ

Fūdamēta allatæ opinionis.

res

res, quarum vna non communicet cum alia in entitate, ſed ſint diuerſæ entitates. Cæterum fundari poteſt hoc pacto in duplici principio. Primum eſt, quòd de ratione diſtinctionis eſt, quòd ponat extrema vnum extra aliud; hoc enim importat res adinuicem. diſtingui; diſtinctio enim ſeparat, & ponit diuerſitatem, ſeu pluralitatem extremorum. Alterum porrò principium eſt, quòd extrema diſtinctionis realis, prout eſt inter rem, & rem, debeant eſſe res: vnde ſic argui poteſt: Diſtinctio realis dicit rem, quæ ſit extra aliam rem, ergo cum qualibet res vindicet ſibi propriam entitatem, iam diſtinctio realis dicet entitatem, quæ ſit extra aliam entitatem, atque adeo vnius tantùm generis entis.

III. Præterea etiam argumentari poſſumus ex ijs, quæ ſupra diximus diſputat. 50. ſect 2. dum explicaremus, in quonam conſiſteret ratio diſtinctionis realis. Diximus enim, ea realiter diſtingui, quæ habeat diſtinctam producibilitatem, ergo quæ diſtinguuntur vt res, & res, debent eſſe diſtinctæ entitates, quarum vna non communicet cum alia. Nec aliqua alia diſtinctio, quæ ſit maior iſta haberi poteſt, & proinde diſtinctio inter rem, & rem erit vnius tantùm generis, illa nimirum, qua vna entitas extra aliam ponitur. Atque hæc ſunt, quæ pro hac ſententia afferri poſſunt, quæ quidem magni ponderis ſunt, niſi aliqua explicatio adhibeatur.

2. opinio ponēs duplicē diſtinctionē inter rē, & rē.

IV. Secunda autem ſententia aſſerit, dari aliud genus diſtinctionis inter rem, & rem præter illud, quo vna entitas ponitur extra aliam, & in hoc conſiſtit, quòd importet duas res diuerſas, non tamen extrema diſtinctionis conſtituant diuerſas entitates; ſed licet vnum extremum habeat propriã realitatem, quæ ſit diuerſa à realitate alterius, non habet tamen entitatem, quæ eſt extra entitatem alterius, & hoc pacto aſſerunt, totum diſtingui à ſuis partibus ſimul ſumptis; neque enim vllo pacto defendi poteſt, totum eſſe aliquam tertiam entitatem ſuperadditam entitati partium, quod nonnulli in hoc ſenſu defendentes, ſententiam huiuſmodi improbabilem reddiderunt. Vnde hanc ſententiam tenentur ſequi ij omnes, qui volunt probabiliter defendere, totum diſtingui realiter à ſuis partibus ſimul ſumptis. Atque hoc genus diſtinctionis, quod ponitur ab hac ſententia, traditum fuit ab Herueo quodlib. 2. quæſt. 14. & à Soncin. 4. Metaph quæſt. 42. concluſ. 2. Cuius verba libet ponere, vt manifeſta fiat ipſius ſententia, ait ergo. *Ad cuius euidentiam ſciendum eſt, quòd, vt dicit Herv. quodlib. 2. quæſt. 14. dupliciter aliquid differt ab alio ſeipſo; vno modo, quia vnum non eſt alterum, nec vnum eſt aliquid alterius, nec aliquid vnius eſt aliquid alterius, ſed quemadmodum vna intelligentia diſtinguitur ab alia ſeipſa; & hoc modo non diſtinguitur totum à partibus; tum quia partes ſunt aliquid totius, tum quia, quæ differunt hoc modo, ſeipſis differunt per quodlibet ſui, & in nullo conueniunt. Alio modo differt aliquid ab alio ſeipſo, non quòd illud aliud ſit aliquid eius, vel econtra, ſed ex entitate ſua habet, quòd non ſit illud, & econuerſo, & hoc modo differt totum à partibus, quia totum habet ex ſua entitate, quòd non ſit ſuæ partes, ſed quòd ſit in partibus.* Heru. Soncin.

V. Imò etiam Scot. eandem doctrinam tradit in 3. diſtinct. 1. quæſt. 1. §. *Quantum ad tertium articulum, &c.* vbi docens, quomodò totum realiter diſtinguatur à ſuis partibus, ait, non eſſe aliquam tertiam entitatem, ſeu formam ſuperadditam partibus, quæ ſit forma totius; ſed eſſe tantùm tertiam naturam, quæ non ſit extra entitatem partium, inquit enim: *Dico quòd ſi intelligatur in toto, præter formam partis, cuiuſmodi eſt in homine anima intellectiua, eſſe aliam formam, quaſi ſuperuenientem illi, quæ ſit etiam aliquid ipſius potius, quia completius conſtituit totum, quam illa alia forma, iſte intellectus eſt falſus, quia tunc eſſet in homine aliqua forma conſtituens hominem perfectius anima intellectiua quod eſt inconueniens.* Et hoc ipſum proſequitur oſtendens, quòd daretur proceſſus in infinitum: & paulò poſt ſubdit, *Si tamen intelligatur forma totius nõ aliquid conſtituens totum, ſed ipſa natura tota, vt quidditas, hoc modo concedi benè poteſt, quòd forma totius ſit alia à forma partis.* Et inferius concludit de natura, ſeu toto: *Eſt quoddam ens abſolutum tertium aliud à partibus vtriſq; & ambabus coniunctim, & diuiſim.* Atque hæc ſententia procul dubio vera eſt, indiget tamen aliqua explicatione. Scot.

Præ

Præfertur ſecunda ſententia, & declaratur.

SECTIO II.

Quænam maxima diſtinctio ex iis, quæ ſunt inter rem, & rem.

I. HÆc poſterior ſententia cum aliqua moderatione accepta adeo vera eſt, vt nemo eam refutare poſſit. Sciendum igitur eſt, diſtinctionem illam, qua entitates ita ſeparantur, vt vna non communicet cum alia, eſſe omnium maximam inter diſtinctiones, quæ ſunt inter rem, & rem: cum enim diſtinctio ſequatur eſſe rei, nulla maior diſtinctio in hoc genere excogitari poteſt, quàm illa, qua res ſeparat ſeipſam ab alia ſecundùm entitatem. Duo autem præſtat hæc diſtinctio: primum, quòd ex vi ipſius conſtituantur extrema, quæ ſint res, quia hoc habetur ex vi cuiuſcunq; diſtinctionis, quod per ipſam conſtituantur aliqua extrema; vnde ſi diſtinctio ſit inter rem, & rem, debent extrema diſtinctionis eſſe res. Alterum eſt quòd huiuſmodi diſtinctio ita conſtituit pluralitatem extremorum, vt ipſis tribuat propriam entitatem, quæ non communicet cum entitate alterius, ſed omnino ſit extra ipſam.

Duo præſtat diſtinctio, alterũ ex parte diſtinctionis, alterũ ex parte extremorum.

II. Ex his autem duobus, quæ præſtat, alterum propriè ſe tenet ex parte extremorum: alterum verò ex parte diſtinctionis. Habere enim tale eſſe, vt per ipſum conſtituantur in eſſe rei, & non in eſſe alicuius modi, propriè imbibitur in extremis tanquam conſtitutiuum, non verò ſpectat ad rationem formalem diſtinctionis, cum ipſa ſit inter extrema tanquam ſeparatio ipſorum: eſſe verò rem inuoluitur in quolibet extremo; quocirca cum ratio diſtinctionis ſit vna, eſſe verò extremorum ſit multiplex, non poteſt pertinere formaliter ad rationem formalem diſtinctionis. Quòd verò ponat entitatem extra entitatem, hoc propriè ſpectat ad rationem formalem diſtinctionis, quia ipſius eſt ſeparare extrema, & vnum aliquo modo ponere extra aliud. Quare cum ad diſtinctionem non minus concurrant extrema, quàm ratio formalis diſtinctionis, hinc fit, vt duplici modo conſiderari poſſit diſtinctio, videlicet ex parte ipſius diſtinctionis: & ex parte extremorum, vt etiam ſupra adnotauimus; & conſequenter etiam, quòd diſtinctio ſit huius, vel illius rationis prouenire poteſt tum ab extremis, tum ab ipſa ſeparatione extremorum.

1. concl. Dat alia diſtinctio inter rẽ, & rem, quæ nõ ſit inter entitatem, & entitatẽ.

III. His autem præmiſſis ſit prima concluſio, Neceſſariò concedenda eſt alia diſtinctio realis, præter illã, quæ ponit entitatem extra entitatem, in qua quidem extrema diſtinguantur tanquam res, & res; non tamen vnum dicat entitatem extra entitatem alterius. Ratio huius concluſionis ex eo à priori deſumitur, quòd de ratione diſtinctionis eſt, prout formaliter, & in communi ſumitur, ponere vnum extremum extra aliud extremum, ergo quando extrema, quorum vnum ponitur extra aliud, ſunt res; diſtinctio erit realis inter rem, & rem; quia ſicuti, vt viſum eſt, eſſe rem ſe tenet ex parte extremorum, ita quòd diſtinctio ſit realis, quatenus dicit eſſe inter rem, & rem, habetur tantùm ab ipſis extremis. Sed poteſt dari diſtinctio, in qua vnum extremum ponatur extra aliud tanquam res, & non tanquam entitas aliqua phyſica; ergo præter diſtinctionem inter entitatem, & entitatem, dabitur etiam alia diſtinctio inter rem, & rem. Quòd autem poſſit dari iſta diſtinctio, quæ eſt inter rem, & rem, & non inter entitatem, & entitatem, ex eo colligitur; quia quotieſcunque ex partibus eſſentialibus conſtituitur vna aliqua natura, tunc natura illa eſt aliqua res extra rem, quam dicunt partes ſimul ſumptæ: non eſt tamen tertia entitas. Quòd autem ſit res extra rem, quam dicunt partes ſimul ſumptæ, facilè conuincitur, quia certum eſt, quòd talis natura aliquo modo diſtinguitur ab ipſis partibus, cum ſit tertia eſſentia ab ipſis diuerſa, & poſſint dari partes, vt anima rationalis, & corpus abſque hac tertia natura. Interrogo ergo de extremis huius diſtinctionis, an ſint res, an verò modi, an puræ formalitates. Non poteſt dici, quòd ſint modi, quia ex vna parte adſunt partes, quæ de ſe ſunt entitates, ex altera verò adeſt natura, modus autem non dicit aliquam naturam ſubſtantialem completam: nec etiam ſunt puræ formalitates; quia certum eſt, partes eſſe res; natura verò non poteſt eſſe pura formalitas, tum quia vt talis eſt

Digitized by Google

terminat *vt quod* generationem, at pura formalitas nequit per ſe, nedum *vt quod*, ſed neque *vt quo* produci; tum etiam quia natura, vt talis eſt, dicit aliquid phyſicum, quod ſit principium proprietatum phyſicarũ realium quomodo ergo poteſt eſſe formalitas metaphyſica?

Confir. IV. Confirmatur totus hic diſcurſus. Datur diſtinctio, quæ ſi conſideretur ex parte diſtinctionis, non ſeparat entitatem ſecundùm eſſe phyſicum, & tamen ponit extrema vnum extra aliud, quæ ſint res, ergo datur diſtinctio inter rem, & rem ex parte extremorum, quæ non ſit inter entitatem, & entitatem. Antecedens prob. Plus enim requiritur, vt aliquid communicet cum alio in eſſe rei, quàm vt communicet in eſſe entitatis. Ratio eſt, quia vt communicet in eſſe entitatis, ſufficit, quòd non adſit ſeparatio ſecundùm entitatem: vt verò communicet in eſſe rei, neque debet poſſe fieri ſeparatio ſecundùm eſſentiam totalem. Voco autem eſſentiam totalem illam, quæ includit omnes formalitates ſubordinatas, & quæ requiruntur ad complendam determinationem entis vt ſic vſque ad indiuiduationem. Extrema autem huius generis reperiuntur in pluribus diſtinctionibus, quæ ab Auctoribus oppoſitæ ſententiæ dicuntur eſſe rõnis ratiocinatæ; quæro enim, an in illo toto, & an in illa natura, quam ratione ratiocinata diſtinguunt à partibus ſimul ſumptis includatur ratio entis vſque ad aliquam rõnem ſpeciei infimæ, an non. Certè dici non poteſt, ꝙ non includatur, quia dicit naturam illam completam, quæ reſultat ex cõiunctione materiæ, & formæ, quæ eſt quædam ſubſtantia completa conſtituta in tali ſpecie infima, vnde non poteſt dicere vnam tantùm formalitatem, ſed omnes à ratione entis vſque ad rationẽ ſpecificam, quomodo ergo non erit res aliqua? aut quomodo ſaluari poteſt ratio naturæ phyſicæ completæ abſque re aliqua phyſica?

Maioreſt cõmunicatio in eſſe rei, quam in eſſe entitatis.

2. concl. V. Secunda concluſio. Præter hãc diſtinctionem, qua extrema diſtinguuntur tanquam res, & res, non verò tanquam entitas, & entitas, debet dari aliqua etiam alia diſtinctio realis ex parte diſtinctionis, non verò ex parte extremorum. Hæc concluſio facilè declaratur, & ſimul probatur ſuppoſita natura diſtinctionis realis inter rem, & rẽ quæ eſt omnium maxima, ſi ſit ſecundùm entitatem; ponit enim vnum extremum extra aliud ſecundùm eſſe entitatiuum; ergo ſi datur caſus, in quo vnum extremum ſit extra aliud ſecundùm entitatem, iam erit diſtinctio realis ex parte diſtinctionis. Rurſus ſi extremũ deficiat ab eſſe rei, & entitatis, ita vt proprium eſſe, per quod conſtituitur in eſſe extremi non dicat aliquã entitatem ſibi propriam, aut rem aliquam, ſed ſit in entitate alterius, iam diſtinctio non erit realis ex parte extremi, quia extrema non ſunt res. Datur autem huiuſmodi diſtinctio, nam poteſt intellectus in pluribus entitatibus conſiderare aliquas formalitates diuerſas, & requirentes diuerſam entitatem, vt ſunt differentiæ diuiſiuę generis; tunc enim illæ formalitates, cum ſint identificatæ cum diuerſis entitatibus, vna erit extra aliam entitatiuè; verùm extrema formaliter non erunt res; & proinde diſtinctio erit realis ex parte diſtinctionis, non verò ex parte extremorum.

2. concl. Datur diſtinctio realis ex parte diſtinctionis, & nõ ex parte extremorum.

VI. Dices, hanc eſſe diſtinctionem ſecundùm rationes metaphyſicas, & ſecundùm eſſe obiectiuum, vnde non eſt diſtinctio aliqua, quæ conueniat rebus phyſicis, ſed ſupponit diſtinctionem rationis, & poſtea comparantur ad inuicem diuerſæ formalitates metaphyſicę; vnde eſt tantùm diſtinctio metaphyſica, quam etiam poſſunt habere formalitates, quę in eadem entitate identificantur. Hæc quidem obiectio locum haberet, ſi iſtę formalitates cõſiderarentur ſecundùm eſſe abſtractum, & ſecundùm eſſe purè obiectiuum, quia tunc eodem prorſus modo diſtinguerentur inter ſe duæ formalitates diuerſarum entitatum, ac diſtinguuntur duæ formalitates eiuſdem entitatis. Verùm tradita doctrina non procedit de formalitatibus hoc pacto conſideratis, ſed de ipſis, prout ſunt idẽtificatæ in aliqua phyſica entitate; quod idẽ eſt, ac ſi vna aliqua entitas phyſicã ſecundũ eſſe inadæquatum compararetur cum alia, vt ſi ponatur actio identificata cũ termino, & terminus, quatenus habet rationem actionis comparetur cum ſubiecto: tũc enim ratio formalis actionis cõſideratur, prout eſt identificata cum termino. Occurritur obiectioni

Rurſus non conſideratur adæquatè terminus ſecundùm totum ſuum eſſe, ſed tantùm prout dicit ipſum fieri; tunc autem nulla diſtinctio ponitur in termino ſecundùm eſſe reale, vt dicemus infra, etiam quatenus terminat cognitionem. Cum igitur tali pacto non dicat neque entitatem, neque rem aliquā, & ſit extra entitatem ſubiecti, iam aderit diſtinctio realis inter rē, & rē, quantum eſt ex parte diſtinctionis, non antē quantum eſt ex parte extremi. Quod etiam ex eo patet, quia quando diuerſæ formalitates exigunt diuerſas entitates, habent ex natura ſua repugnantiā, vt coaleſcant in eamdem entitatē; vnde magis diſtinguuntur inter ſe, quàm illæ, quæ in eamdem entitatem coaleſcunt, ſiquidem diſtinguuntur ex vi illius repugnantiæ, quæ cum ſit talis conditionis, vt ponat eas in diuerſa entitate, iam habent eamdem diſtinctionem, quantum eſt ex parte diſtinctionis, quam habent entitates diuerſæ, præſertim cum ſint partiale conſtitutiuum diuerſarum entitatum.

Altera obiectio.

VII. Rurſus dices contra illam duplicem acceptionem diſtinctionis, qua diximus, conſiderari poſſe, & ex parte extremorum; & ex parte ipſius diſtinctionis. Diſtinctio enim conſtituit vnū extremum extra aliud, ergo qualia ſunt extrema, quę conſtituuntur, talis quoq; erit diſtinctio ſecundùm rationem diſtinctionis, quia eſſentia diſtinctionis in hoc conſiſtit, quòd ponat extrema vnū extra aliud. Confirmatur etiam, quoniā tota diſtinctio eſt id, per quod extrema inuicem diſtinguuntur, ergo quale erit diſtinctiuum, talis ſimpliciter erit diſtinctio,

Solutio

cum igitur diſtinctiuum ſe teneat ex parte extremorum, qualia erunt extrema, talis ſimpliciter erit diſtinctio. Reſpondetur, In diſtinctione duo poſſe attendi, & ipſamet extrema præciſo modo illo, quo vnum eſt extra aliud, attendendo ſolùm ad eſſe extremorum: & modus, quo vnum extremum ponitur extra aliud; hæc enim duo valde diuerſa ſunt, quia iſte modus attenditur penes illud non communicare, quod habet vnum extremum cum alio; Eſſe verò extremorum dicit tantùm conſtitutiuum intrinſecum ipſorum, non attendendo, quomodo non communicent ad inuicem. Cum ergo eſſentia diſtinctionis in hoc conſiſtat, quòd ponat vnum extremum extra aliud, vt cognoſcatur, qualiſnam ſit ſecundùm ſuam rationem formalem, debet ſemper attendi modus, quo vnum extremum ponitur extra aliud. Cum enim, vt viſum eſt, fieri poſſit, quòd ſine diſtinctione entitatis habeantur extrema; quæ ſint res quædam: tunc modus diſtinctionis non erit realis pro ut dicit ponere entitatem extra entitatem, quia modus dicit ponere vnum extremum extra aliud, vt ſit entitas diuerſa; ſed erit tantùm realis, quatenus ponit rem extra rem, & quatenus ipſa extrema ſunt res: non erit tamen ſimpliciter realis, ex parte modi, quo vnū extremum ponitur extra aliud, quia non tollit omnimodam communicationem in eſſe, cum diſtinguat tantùm ſecundùm eſſe rei: non ſecundùm entitatem: Quare rectè ponitur duplex illa acceptio diſtinctionis. Hinc etiam ad confirmationem reſpondetur. Quòd ſicuti in diſtinctione conſiderari poſſunt extrema, & modus diſtinctionis, ita etiam ipſum diſtinctiuum cōſiderari poteſt, & quatenus conſtituit extrema, & quatenus ponit modum diſtinctionis. Poteſt autem contingere, quod diſtinctiuum conſtituat extrema tanquā res, non tanquam diuerſas entitates, & hoc pacto talis erit diſtinctio, quale diſtinctiuum, nimirum non erit ſimpliciter realis ex parte modi diſtinctionis, quia non tollet communicationem in entitate: erit tamen ſimpliciter realis ex parte extremorum, quia extrema erunt ſimpliciter res, nec erit diſtinctio omnium maxima, quia non ſeparabit extrema modo entitatiuo.

Aliud modus diſtinctionis, aliud eſſe extremorū

Satisfit argumentis in oppoſitum, & nonnulla difficultates reſoluuntur.

SECTIO III.

Ad primum in oppoſitū

I. QVod autem ſpectat ad argumenta, quæ in oppoſitum adducebantur. Ad primum dicimus, vera quidem eſſe illa principia, quæ ibi aſſumebantur, non tamē rectè applicari ad inferendam concluſionem. Ex eo enim, quòd diſtinctio debeat ponere vnum extremum extra aliud, & quòd extrema diſtinctionis, inter rem,

& rem debeant eſſe res, ſequitur tantùm, quòd vnum tanquam res debeat eſſe extra aliud, non verò quòd debeat eſſe extra aliud tanquam entitas extra entitatem: falſum eſt enim, quòd argumentum ſupponit, quamlibet rem debere habere propriam entitatem, quia poteſt habere entitatem, quæ etiã ſit entitas alterius rei, vt iam patet ex dictis. Res enim latius patet, quàm entitas; omnis enim entitas eſt etiam res aliqua, ita vt multiplicata entitate debeat etiam multiplicari res; non autem econtra multiplicata re, debet multiplicari entitas. Quod clarè ex eo patet, quia ſi in productione compoſiti partes præexiſtant, ita vt ſolùm debeant vniri, tunc nulla entitas producitur, & tamen producitur, ſeu reſultat aliqua res, nempe natura illa, quæ conſtituitur ex illis partibus, vt contingeret, ſi anima præexiſtens vniretur corpori.

Res latius patet quam entitas.

II. Ad ſecundum. Cum in ſuperioribus diximus, ea diſtingui realiter, quæ habent diſtinctam producibilitatem, locuti ſumus de quacunq; producibilitate ſiue propria, ſiue impropria, vt ſunt reſultantiæ. Rurſus etiam intelligi debet de quacunque diſtinctione producibilitatis. Hoc autẽ ſuppoſito, falſum eſt vniuerſaliter, ea, quę non habent diſtinctã entitatem, non habere diſtinctam producibilitatem: ſufficit. n. quòd habeant diſtinctã realitatẽ, vt patet in natura, quæ ex partibus eſſentialibus conſtat, licèt enim natura non habeat entitatem aliquam extra entitatẽ partium, poſſunt tamen produci partes abſque eo, quòd producatur natura, vt conſtat de natura humana, cuius partes corpus, & anima poſſunt eſſe ſeparatæ abſque eo, quòd ſit tertia illa realitas, nempe humana natura, & rurſus poteſt de nouo conſurgere natura abſque eo, quòd de nouo producantur partes, vt ſi præexiſtentes vniantur. Et in cœteris poſſumus eodem modo philoſophari.

Ad ſecundum.

Diſtincta producibilitas nõ req̃rit diſtinctam entitatẽ

III. Sed ob maiorem declarationem huius quęſtionis nonnullæ difficultates ſoluendæ occurrunt; quarum prima eſt, an huiuſmodi diſtinctio, quæ eſt inter rem, & rem, & non inter entitatem, & entitatem, ſi conſideretur non ſecundùm extrema, ſed ſecundùm modum, quo vnum extremum ponitur extra aliud, ſit in rebus ante opus intellectus, an tantùm habeatur per rationem diſtinguentem: & poſita hac diſtinctione per intellectum, poſtea extrema ſe habeant vt res. Ratio dubitandi eſt: quia ſi præcedit opus intellectus, videtur eſſe diſtinctio entitatiua. Econtra verò ſi eſt tantùm per intellectum, non debet poni inter diſtinctiones reales. Reſpondetur. In hac difficultate certum eſſe, quòd ante opus intellectus non eſt aliqua diſtinctio ſecundùm entitatem, alioquin iam vna entitas eſſet extra aliam. Verùm negari non poteſt, quin vnum extremum ſit extra aliud tanquam res, quod patet ex eo, quia reuera à parte rei producitur alterum extremum, quod eſt res, ita vt ſit illud, quod phyſico modo generatur. Cum ergo extremum habeat eſſe phyſicum, & per phyſicam productionem ponatur in eſſe, cur non erit tanquam res diſtinctum diſtinctione phyſica, quæ tamen non ponat entitatem extra entitatem? Accedit etiam ſeparabilitas in re vnius extremi manente altero extremo; quæ contingere poteſt ſaltem in natura humana, vt ſi remanentibus partibus, deſtruatur natura. Cum autem inſtatur, quòd diſtinctio, quæ eſt in rebus ante opus intellectus, debet ponere entitatem extra entitatem, ſuppoſito quòd alterum extremum non ſit modus, reſpondetur adhuc aliam limitationem eſſe adhibendam, quę in hoc conſiſtit, quòd extrema non ſe habeant vt eſſentialiter includens, & eſſentialiter incluſum, vt contingit in gradu ſuperiori, & inferiori, in ſubiecto, & paſsionibus metaphyſicis, atque alijs huiuſmodi: quę, ſi diſtinguerentur à parte rei ante opus intellectus, deberent diſtingui entitatiuè, quia non ſe habent, vt eſſentialiter includens, et eſſentialiter incluſum, nec alterum extremum eſt modus. Quando verò ſe habent vt eſſentialiter includens, et eſſentialiter incluſum, quemadmodum contingit in toto eſſentiali, et partibus eſſentialibus; nam totum eſſentialiter includit partes tanquam intrinſecum conſtitutiuum, & partes eſſentialiter includuntur in toto; tunc quamuis à parte rei diſtinguantur tanquam res, et res, non tamen diſtinguuntur en-

Prima difficultas.

Diſtinctio inter rẽ, & rẽ, & nõ inter entitatẽ, & entitatẽ eſt ante opus intellectus.

Quænam diſtinctio in rebus ante itellectũ ſit entitatiua, & quæ non.

titatiuè. Ratio autem huius diſcriminis eſt, quia illud ſe habere extremorum tanquam eſſentialiter includens; & eſſentialiter incluſum ponit communicationem in entitate; vnde quamuis ratione diuerſæ formalitatis, ſeu naturæ ſeparentur tanquam res; ita vt poſſit vnum eſſe ſine alio, non poſſunt tamen omnimodè ſeparari, ſed adhuc retinent aliquam communicationem in eſſe, quæ non finit, ea ſeparari in entitate.

2. difficultas. IV. Secunda autem difficultas, quænam ſit huiuſmodi diuiſio, quando diſtinctio inter rem, & rem in communi diuiditur in eam, quæ ponit entitatem extra entitatem, & in eam, quæ ponit tantùm rem extra rem: atque etiam in eam, cuius extrema propria non ſunt res, entitatiuè tamen diſtinguit. Reſpondetur perfectam diſtinctionem vndequaque inter rem, & rem dicere duas rationes, nempe ipſa extrema diſtinctionis, & modum eiuſdem. Hic autem modus addit aliquam maiorem diſtinctionem extrinſecè, quando diſtinguit etiam ſecundùm entitatem. Modò prima diſtinctio, quæ eſt inter entitatem, & entitatem, participat tum rationem formalem, per quam conſtituuntur extrema diſtinctionis, tum etiam ipſum modum. Secunda verò participat rationem formalem extremorum, non verò modum perfectè, cum non tollat totam communicationem quò ad eſſe, ſed relinquat communicationem in entitate. Tertia autem participat modum, non autem rationem extremorum. Vnde, Diſtinctio vt ſic inter rem, & rem diuiditur ſecundùm quoſdam gradus ipſius. Singuli verò hi gradus, prout intrinſecè participantur à ſuis inferioribus dicuntur vniuocè de ipſis, quia æqualiter ab omnibus participantur; conſiſtunt enim in indiuiſibili, hec poſſunt participari ſecundùm magis, & minus, ideſt magis, aut minus perfectè.

Qualis ſit diuiſio diſtictionis inter rē, & rem.

De Identitate, & Diſtinctione Rationis. Diſp. LIII.

Varij modi dicendi. Sect. I.
Fertur iudicium de ſingulis. Sect. II.
Reſolutio quæſtionis. Sect. III.

Varij modi dicendi.

SECTIO I.

I. IN explicanda, quid ſit *Identitas*, & Diſtinctio rationis, prius varij modi dicendi referendi ſunt, deinde videndum, quid pro reſolutione difficultatis dicendum ſit. Primus ergo modus dicendi deſumitur ex D. Th. in 1. diſt. 2. quæſt. 1. art. 3. in corpore, qui vt explicet, quid ſit diſtingui ratione. Primò inquit, quod *Ratio* nihil aliud eſt, niſi id, quod intellectus apprehendit, alicuius rationem ſignificare, & hoc ipſum eſſe definitionem in ijs, quæ habent definitionem; in ijs verò, quæ non habent, eſſe conceptum æquiualentem, quo explicamus rem ipſam: vnde ſemper ratio eſt conceptus explicatiuus rei, quatenus per tale nomen ſignificatur. Secundò ait; quòd huiuſmodi ratio non eſt in rebus ſubiectiuè, ſed in ipſo intellectu: in rebus verò eſt tantùm obiectiuè, prout adeſt in re aliquid illi correſpōdens, vel proximè, vel remotè: proximè quidem, quatenus res extra animam aſſimilatur conceptui, ita vt conceptus ſit ſimilitudo illius. Remotè verò, cum res non aſſimilatur conceptui, ſed id, quòd conſequitur rem, quatenus eſt obiectiuè in intellectu: & per primum modum aſſimilationis habetur aliquid primæ intentionis, per ſecundum verò habetur aliquid ſecundæ intentionis. Hac ergo explicatione poſita, identitas rationis erit, cum aliqua erunt idem ſecundùm rationem ſic explicatam: diſtinctio verò, cum aliqua non erunt idem.

Primus modus dicendi. Quid ſit identitas & diſtinctio rationis. D. Th.

II. Secundus modus parum à relato differt, & eſt Soncin. 4. Metaph. quæſt. 29. & lib. 7. quæſt. 36. Vbi notat, tripliciter contingere poſſe, quòd ali-

Secūdus modus dicend. Soncin.

aliqua diſtinguantur, vel ſint idem ſecundùm rationem. Primò quidem accipiendo rationem obiectiuè pro re concepta, ſiue pro entitate reali cuiuslibet rei; & ſic idem eſt diſtingui ratione, ac diſtingui realiter tanquam res, & res; verùm huiuſmodi diſtinctio ad propoſitum non facit. Altero modo ſumendo rationem, prout importat conceptus, quibus res concipiuntur, & prout ratio ſe tenet ex parte potentiæ concipientis; & hoc pacto diſtinctio ſecundùm rationem eſt realis, ſicuti etiam identitas, quia conceptus, quibus res concipiuntur, ſunt reales; ſunt enim operationes intellectus inter ſe diſtinctæ tanquam res, & res: vnde neque hoc pacto ſumpta diſtinctio rationis facit ad propoſitum. Tertiò denique modo, prout ad propoſitum facit, ſumitur ratio, prout dicit rem cognitam, non abſolutè ſumptam, ſed vt ſtat ſub conceptu, ſeu prout eſt obiectiuè in intellectu; & hoc pacto res diſtinguitur à ſeipſa, prout ſtat ſub diuerſis, & diſtinctis conceptibus.

Tertius modus. Fonſeca. Suarez. Meuriſſe.

III. Tertius modus communis eſt apud Recentiores, & eum tradit Fonſeca 5. Metaph. quæſt. 6. ſect. 3. Suarez in Metaph. diſp. 7. ſect. 1. num. 4. Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 3. qui volunt, Diſtinctionem rationis eſſe illam, quæ habet originem ex operatione intellectus, ita vt huiuſmodi diſtinctio fabricetur ab ipſa ratione; & ideo dicitur rationis; quia ſicuti diſtinctio illa eſt realis, quæ eſt in rebus ante opus intellectus, ita illa eſt rationis, quæ habet ſuum eſſe per intellectum. Et hic modus videtur valdè facilis ad explicandam huiuſmodi diſtinctionem.

Quartus modus. Sirectus. Tromb. Achill.

IV. Quartus denique modus eſt Scotiſtarum, quem tradunt præcipuè Sirectus in ſuis Formalit. art. 2. principali par. 1. Trombeta ibid. art. 2. par. 2. & ſequitur Achillin. lib. de Diſtinct. cap. 19. Pro explicatione autem ſupponunt primò, quòd duplex eſt actus

Duplex actus intellectus Rectus & collatiuus.

intellectus *Rectus*, ſeu *Directus*, & *Collatiuus*. *Rectus* eſt, cum directè aliquid concipimus v. g. hominem, leonem, ita vt per ipſum intellectus feratur in rem abſolutè. *Collatiuus* vero eſt, cum rem intellectum comparat, vel cū ſeipſa, vel cum alia. Trōbeta addit etiā actum *Reflexum* eſſe, quo intellectus tendit vel in actum præcedentem in potentia, vel in obiectum iam cognitum. Sed hic in præſenti ad propoſitum non facit. *Secundò* ſupponunt

Multiplex acceptio Rationis.

Rationem ſumi multipliciter: primò quidem pro definitione, ſeu quidditate rei, quia cum definitio ſit indicatiua obiecti reſpectu intellectus, dicitur ratio. Secundò pro potentia ratiocinante. Tertiò pro ipſo diſcurſu potentiæ ratiocinantis, & progreſſu illo à præmiſſis ad concluſionem. Quartò pro ipſa forma, quia forma eſt ratio cognoſcendi compoſitum.

V. His autem præſuppoſitis aſſerunt primò. Illa eſſe eadem ſecundùm rationem, quæ habent eumdem conceptum indiſtinctum, tum ex parte rei, tum ex parte intellectus, ſic homo eſt idem ſibi ipſi. Addit etiam Trombeta pro maiori explicatione; conceptum ex parte intellectus duplici modo conſiderari poſſe, & quatenus eſt actio quædam, qua intellectus concipit obiectum; & quatenus obiectum paſſiuè denominatur cognitum. Primo modo eſt ens reale, & habet ſuam identitatem realem; ſecundo modo eſt ens rationis, & ſignificat denominationem extrinſecam in obiecto ex applicatione intellectus ad ipſum. Sic ſi lapis conſideretur ſecundùm eſſe cognitum formaliter, dicit ens rationis, & extrinſecam denominationem, & conſequenter habet ſuam vnitatem rationis, quæ eſt fundamentum identitatis. Secundò aſſerunt, Ea diſtingui ratione, quæ diſtinguuntur per actum collatiuum intellectus præcisè, ita vt ex vi huius actus tanquam diſtincta concipiantur. Ex hac autem ſententia ſic explicata deducunt nonnulla corollaria. Vnde inferunt primò, quòd identitas rationis eſt abſolutiſſima, & independens ab actu collatiuo intellectus, quia fundatur in ſimplici intelligentia obiecti; cum econtra diſtinctio rationis illi oppoſita non poſſit non pendere ab actu collatiuo intellectus, quia per talem actum acquirit proprium eſſe. Inferunt ſecundò; Hanc identitatem abſolutiſſimam eſſe tantùm relationem fundamentalem identitatis, vnde non requirit duo extrema: actualis verò relatio identitatis non datur abſque actu collatiuo intellectus, quia cum ſit inter duo extrema inuicem comparata,

ne-

neceſſariò debet internenire actus collatiuus.

Fertur iudicium de ſingulis.

SECTIO II.

I. ANtequam, quid in hac re dicendum ſit, decernamus, ſingulos modos dicendi relatos expendere oportet. Et quod ſpectat ad primum, non videtur ſufficienter explicare diſtinctionem rationis. Vnde cum ait *Rationem* importare definitionem, aut id, quod ſtat loco definitionis, non ſatis congruè, prout ad propoſitum facit, loqui videtur, quia licet definitio, & quidditas rei rationis nomine importetur, non rectè tamen hic applicari videtur, quia cum dicitur, rationem eſſe id, quod per ſignificationem nominis importatur, & hoc eſſe definitionem, videtur ſolùm poſſe intelligi de nomine ſignificante aliquid vniuerſale, definitio enim non verſatur circa indiuidua, ſed ſolùm circa vniuerſalia, vt talia ſunt, quia explicat tantùm quidditatem rei, condiciones autem indiuiduales non ſunt de quidditate rei. Ex hoc vero ſequitur, quod diſtinctio rationis ſit tantùm inter vniuerſalia, quod non poteſt eſſe, niſi ſit eſſentialis, & ſecundùm naturas completas, quia definitio, aut quod ſtat loco illius in ijs, quæ non habent definitionem, non ſunt prima genera, in quibus D. Th. exemplificat. Hæc autem falſa ſunt; nam circa res indiuiduas poteſt eſſe diſtinctio rationis, nam idem diſtinguimus à ſeipſo, Petreitas diſtinguitur ratione à natura Petri: Si verò accipiatur nomen non habens ſignificationem vniuerſalem, ſed indiuidualem, tunc malè dicitur id, quod ſignificatur per nomen, eſſe definitionem, aut quod ſtat loco illius. Præterea quæ ſignificantur per nomen habens ſignificationem de re ſingulari, non ſemper diſtinguuntur ſola ratione, ſed vt plurimum à parte rei, & vt res, & res. Quocirca hæc acceptio Rationis valde ambigua eſt, nec confert ad explicandam diſtinctionem rationis.

Diſtingui rône nõ eſt diſtingui definitione

II. Præterea neque, quod ſecundo loco ait, ſatisfacit. Cum enim dicitur, quòd *Ratio* ſic explicata eſt obiectiuè in ipſis rebus, quatenus conceptui correſpõdet aliquid in rebus proximè, vel remotè, videtur hæc diſtinctio omnino ſuperflua; nam ideò aliquid in rebus correſpondet conceptui, quia conceptus terminatur ad ipſum, vt ad obiectum, ſi autem non terminatur, nullo pacto id conceptui correſpondet: ſic cum concipio tantùm rationalitatem, huic conceptui correſpondet quidem ex parte obiecti ratio quidditatiua rationalitatis, animalitas verò nullo pacto correſpondet, quia non concipitur. Vel ergo id, quod dicitur correſpondere remotè, concipitur, vel non. Si primum, correſpondet proximè, quia proximè, & immediatè conceptus terminatur ad id, quod per ipſum concipimus. Si ſecundum, neque proximè, neque remotè correſpõdet conceptui. Denique illud ens ſecundæ intentionis, quod remotè correſpondet conceptui, licet conſurgat in ipſa re cognita, non tamen ſe habet per modum actualis obiecti reſpectu intellectus, ſed requiritur actus reflexus, vt cognoſcatur; ſi ergo non cognoſcitur, quomodo illi conceptui remotè correſpondet? Et confir. quoniam quilibet conceptus adæquatur per ſuum obiectum, quod repræſentat, ergo cũ ille conceptus nullo pacto repræſentet ſecundam intentionem, neque ſecunda intentio vllo pacto illi correſpondebit.

Cõceptui mẽtis nõ correſpõdet aliquid remote ex parte obiecti.

III. Secundus autem modus dicendi, licet in eo rectè procedat, quòd aſſignat diſtinctionem rationis per ordinem ad intellectum, deficit tamen in aſſignanda ratione formali talis diſtinctionis, cum dicit, quòd id diſtinguitur ratione, quod ſtat ſub diuerſis conceptibus, & ea ſunt idem, quæ ſunt ſub eodem conceptu. Vnde reijcitur, quia non aſſignat diſtinctionem in ipſo obiecto, ſed tantùm ratione extrinſeci, diſtinctio autem debet ſe tenere ex parte obiecti. Deinde inquiro, an loquatur de obiecto eodem, an de diuerſo: ſi ſecundum, illa diſtinctio nedum erit rationis, ſed pluſquam rationis, & multoties realis inter rem, & rem. Si verò loquatur de eodem obiecto, neque videtur diſtingui per id, quòd ſit ſub diuerſis conceptibus, quia eodem pacto ſe habet ſub diuerſis conceptibus, niſi aliquid aliud addatur, ac ſi per diuerſos conceptus ſuc-

Diſtinctio rationis non ſaluatur per id, quòd obiectum diſtinctis conceptibus cõcipiatur.

ceſ-

ceſſiuè conciperetnr; tunc autem nulla interuenitet diſtinctio. Et vrgeri poteſt amplius. Vel quod ſubſtat diuerſis conceptibus idem omnino eſt in ſeipſo, prout ſubſtat vnicuique, vel habet in ſe aliquam diuerſitatem. Si primum, iam nulla diſtinctio ex parte obiecti habetur, ſed tota eſt in ſolis conceptibus. Si ſecundum; iam non poteſt dici, quòd diſtinctio rationis in eo conſiſtat, quòd idem ſubſit diuerſis conceptibns.

Diſtincti rónis an rectè explicetur per d, q fiat ab intellectu

IV. Tertius quoque modus non plenè ſatisfacit, quia licet verum ſit, diſtinctionem rationis in hoc contra diſtingui à reali, quòd non conuenit rebus ante operationem intellectus, ſed habet eſſe ſolùm per rationem, non tamen explicat rationem formalem diſtinctionis, quia procedit per cauſam effectiuam diſtinctionis, non per formalem; vnde ad rectè percipiendam naturam diſtinctionis, adhuc reſtat inquirendnm, in quonam formaliter conſiſtat.

Diuerſitas cóceptus mẽtalis non cóſtituit formaliter diſtinctioné rationis.

V. Hinc ex dictis facile erit, iudicium ferre de quarto modo. Quod enim ſpectat ad explicationem identitatis, rectè quidem procedit, quatenus dicit, conſtitui per eumdem conceptum indiſtinctum ex parte ipſius rei, ſed quatenus addit etiam ex parte intellectus videtur ſuperfluum. Vel enim ſi ponatur conceptus præcisè multiplex ex parte intellectus, & non aliud, ponitur aliqua diſtinctio in conceptu obiectiuo, vel non. Primum non poteſt dici, quia conceptus ex parte intellectus menſuratur à conceptu obiectiuo, & de ſe nihil ponit in obiecto, niſi eſſe cognitum, quod ponitur à quolibet conceptu; & proinde conceptus obiectiuus erit omnino idem reſpectu cuiuſcunque conceptus mentalis. Si ergo non ponitur aliqua diſtinctio ex præciſa multiplicatione conceptus mentalis in conceptu obiectiuo, ſimiliter etiam vnitas conceptus mentalis non ponet identitatem in conceptu obiectiuo; & ideo ſuperfluum eſt ad conſtituendam identitatem rationis requirere identitatem conceptus mentalis, cum ſit præſertim quid extrinſecum tali identitati. Quod autem ſpectat ad explicationem diſtinctionis, ipſi quoque recurrunt ad cauſam effectiuam diſtinctionis, non autem aſſignant rationem formalem; & ideo quò ad hoc eadem eſt ratio, ac de præcedenti.

Reſolutio quæſtionis.

SECTIO III.

Diſtinctio rónis eſt cũ identitate reali

I. IN explicanda huiuſmodi diſtinctione præſupponẽdum eſt quòd diſtinctio rationis habet tantùm eſſe per intellectum, vt tertius, & quartus modus dicendi aſſerebant: ſi enim præciſa operatione intellectus reperiretur, iam eſſet diſtinctio realis. Ex hoc autem fit, quòd debeat ſemper eſſe cum identitate reali, ita vt extrèma ſecundùm quod diſtinguuntur ratione, debeant realiter identificari, alioquin niſi identificarentur, intellectus non conficeret diſtinctionem, ſed illam præſupponeret; vnde non eſſet diſtinctio rationis, ſed realis.

Diſtinctio rónis ſeruat proportioné ad reale.

II. Rurſus etiam præſupponi debet. Quòd, cum quicquid per intellectum fingitur, cum ordine quodam, & proportione ad id, quod eſt à parte rei, ſabricetur, vt accidit in formatione entis rationis, quod cum ordine ad ens reale fabricatur, etiam diſtinctio rationis debet cum proportione ad diſtinctionem realem formari. Quia autem non poſſumus habere diſtinctionem realem, niſi habeamus duo extrema inter ſe nemine cogitante diſtincta; nec rurſus poſſint eſſe diſtincta, niſi ſit in vnoquoque ipſorum ratio diſtinctiua: ita neque poſſumus habere diſtinctionem rationis, niſi habeamus duo extrema per intellectum diſtincta, vt poſſumus dicere de ipſis, ſaltem prout ſecundùm rationem diſtincta ſunt, quòd vnum non ſit alterum propter rationem diſtinctiuam, quæ ſit in vnoquoq; ipſorum.

Diſtinctio rónis requirit diuerſitaté obiectiuã in extremis.

III. Hoc autem præſuppoſito, clarum eſt, quomodo proportionem ſeruare debemus in declaranda diſtinctione rationis, cum enim diſtinctio realis attendatur ſecundùm eſſe extremorũ, quæ diſtinguuntur, ita vt per illud ipſum eſſe diſtinguantur, per quod conſtituuntur, ſiquidem diſtinctiuum eſt etiam conſtitutiuum; eodem pacto proportionaliter dicendum eſt de diſtinctione rationis, vt videlicet in ipſa quoque extrema ſecundùm eſſe, quod habent obiectiuè in intellectu inter ſe di-

ſtin-

ſtinguantur. Cum igitur ratio diſtinctiua debeat ineſſe extremis tanquam ipſorum conſtitutiuum, & diſtinctiuũ, conſequenter non poſſumus adſtruere, aut formare aliquam diſtinctionem rationis, niſi in extremis adſit aliqua diuerſitas obiectiua, ex vi cuius inter ſe diſtinguantur, & vt diſtincta cognoſcantur. Hoc autem contingere non poteſt, niſi vnum diuerſo modo repræſentetur ac alterum, quia ſi vt idem, & eodem omnino modo repræſentaretur, non conciperetur diſtinctio aliqua;imo cum conſtitutiuum extremorum ſit etiam diſtinctiuum, neceſſariò ad concipiendam diſtinctionem duplex conſtitutiuum, quorum vnum non ſit aliud, concipere debemus.

Cõcluſio In quo conſiſtat diſtictio rationis.

IV. His autem adnotatis facilis eſt reſolutio; vnde dicendum eſt. Diſtinctionem rationis eſſe illam ſecundum quam vna ratio obiectiua in ordine ad intellectum non eſt alia, ita vt poſita quocunque modo pluralitate rationum obiectiuarum habeatur diſtinctio rationis. Declaratur, & ſimul probatur. In diſtinctione rationis duo ſeruare debemus, & rationem communiſſimam diſtinctionis vt ſic, & rationem talis diſtinctionis. Ratio diſtinctionis vt ſic in eo conſiſtit, quòd vnum extremum non ſit aliud: ratio verò talis diſtinctionis, quòd ponat tali modo vnum extremum extra aliud, atque quòd circa talia extrema verſetur. Diſtinctio ergo rationis debet dicere quòd vnum extremum non ſit aliud, & hoc ex vi diſtinctionis vt ſic; deinde ex eo, quòd eſt rationis, debet eſſe circa talia extrema, quorum vnum ex vi intellectiuæ operationis non ſit aliud: hoc autem totum ſaluatur, ſi pro extremis accipiantur rationes obiectiuæ, quatenus ſubſtant cognitioni, quia ſi ſolùm, quatenus ſubſtant cognitioni, multiplicantur, ita vt vna non ſit altera ſecundùm eſſe obiectiuum, & in ordine ad intellectum, iam ex vi intellectus habetur, quod vnum extremum non ſit alterum. Nomine autem rationis obiectiuæ intelligi debet quæcunq; ratio attingibilis ab intellectu, & quocunque modo poſſit attingi.

Verificatio cõtra dictoriorũ arguit diſtictionem.

V. Secundò etiam declaratur. Potiſſima via ad inueſtigandam diſtinctionem à poſteriori eſt contradictio, ita vt ea diſtinguantur ſecundùm illam rationem, ſecundùm quam poſſunt fundare contradictionem; & ideo ex contradictione tanquam ex certiſſimo ſigno colligitur diſtinctio, cum de eodem contradictoria dici non poſſint. Hinc ea, quæ ſecundùm rem fundant contradictionem,ſecundùm rem etiam diſtinguuntur ſecundùm illam rationẽ, qua fundant contradictionem. Si autem ponantur plures rationes obiectiuæ, ſecundùm quod plures ſunt, & in ordine ad intellectum, poſſunt fundare contradictionem,nam vna eſt talis, vt non ſit alia, quod verificari non poſſet, ſi etiam in ordine ad intellectum identificarentur. Quòd autem poſſint fundare cõtradictionem patet ex eo, quòd ſunt plures rationes, & ipſa pluralitas eſt ratio fundandi aliquam contradictionem, vt patet in rebus, quæ realiter plures ſunt.

Pluralitas ponit diſtinctionem

VI. Rurſus etiam confirmari poteſt ex altera analogia ad diſtinctionem realem. Sicuti enim, quæ habent plures realitates, ſeu entitates, ita vt inuicem ſeparari poſſint, diſtinguuntur tanquam res, & res: nec alia ratione, niſi quia entitas vnius, non eſt entitas alterius; ita poſitis pluribus rationibus obiectiuis, iam vna non eſt alia, & ita ſe inuicem habent, vt ſaltem ſecundùm rationem poſſint inuicem ſeparari,quia hoc habet ab intrinſeco ſuo pluralitas, vt dicat plura, quorum vnum non conſtituitur per aliud. Quamobrem ex hoc etiam capite conſtat, diſtinctionem rationis conſiſtere in eo, quòd vna ratio obiectiua in ordine ad intellectum præciſè non ſit alia.

Quiditas rationis.

VII. Ex dictis autem colligitur, quid ſit *Identitas rationis*: oppoſito enim modo de ipſa philoſophari debemus. Quocirca duo ipſa quoque includere debet, rationem nimirum identitatis vt ſic, & rationem talis identitatis. Ratione ergo identitatis vt ſic; quæ ſunt eadem ratione, debent importare vnitatem ſecundùm eſſe; quia vnitas ſecundùm eſſe,ſicut eſt illa, quæ conſtituit rem, ita etiam facit, vt eadem ſit ſibi ipſi. Ratione verò talis idẽtitatis debet iſta vnitas eſſe ſecundùm rationem obiectiuam, ſiue ſit primæ,ſiue ſecundæ intentionis: quia cum identitas rationis ſit ſumma identitas, non ipſi ſufficit, quòd res in ſeipſa habeat identitatem, niſi etiam habeat in or-

di-

diuè ad intellectum; quia etiam diſtinctio rationis eſt in ordine ad intellectum, & ſtat cum identitate, quam res habet in ſeipſa.

Cur identitas, & diſtinctio rõnis ſic appellentur.

VIII. Colligitur ſecundò Identitatem, & diſtinctionem rationis ſic appellari, quia ſunt in ordine ad rationem, hoc eſt ad intellectum: vnde dicitur talis denominatione extrinſeca. Sed hoc diſcrimen reperitur inter identitatem, & diſtinctionem, quòd diſtinctio conſurgit ex operatione intellectus tanquam per cauſam effectiuam, identitas verò non fit per intellectum, ſed ſupponitur, & ſolùm eſt talis, quia in ordine ad cognitionem retinet ſecũdùm eſſe obiectiuum omnimodam indiſtinctionem. Et ex hoc capite, licet denominatio ſumatur per ordinem ad intellectum, fundatur tamen in eſſe obiectiuo rei. Denominatio verò diſtinctionis fundatur etiam in ratione fabricante huiuſmodi diſtinctionem. Præterea appellantur etiam identitas, & diſtinctio rationis, quia cum habeãt rationem obiecti cognoſcibilis, ſecundùm rationem cognoſcibilitatis important identitatem, aut diſtinctionem: & hoc modo ſumitur denominatio ab eſſe intrinſeco ipſarum.

Diſtinctio rõnis fit ab intellectu, nõ autẽ identitas.

An detur diſtinctio rationis, quæ ſit per ſolum actum collatiuũ intellectus. Diſp. LIV.

Senſus quæſtionis, & oppoſita ſententia. Sect. I.
Vera ſententia. Sect. II.
Solutio argumentorum in oppoſitum. Sect. III.

Senſus quæſtionis, & oppoſita ſententia.

SECTIO I.

I. EXplicatis ijs, quæ pertinent ad identitatem, & diſtinctionem rationis in communi ſumptas; nunc eius diuiſio expendenda eſt: vt autem hoc præſtemus, videre oportet, an dentur membra diuidentia, & quænam illa ſint. Communiter autem diſtinctio rationis diuidi ſolet in eam, quæ eſt ſine fundamento in re; & in eam, quæ fit cum fundamento in re occaſione deſumpta ex duplici modo, quo fabricari poteſt ab intellectu Cum enim in intellectu ſit duplex vis, altera collatiua, altera præciſiua, ſecundùm hanc duplicem virtutem poteſt duplici modo diſtinguere: ſi enim concipiat aliquid, deinde per vim collatiuam conferat cum ſeipſo, tunc conſurgit diſtinctio per actum collatiuum, quæ eſt ſine fundamento in ſeipſa. Si verò vtatur virtute præciſiua, & ita circa rationes obiectiuas verſetur, vt vnam ab alia præſcindat, tunc conſurgit diſtinctio per virtutem præciſiuam, quæ dicitur eſſe cum fundamento in re, quia vnum extremum dicit aliquid deſumptum ex reipſa, quod non dicit alterũ. Vt autem huiuſmodi diuiſionem examinemus, expendenda ſunt ſingula membra, nam eſſe ſufficientem, & immediatam conſtat ex ſeipſa: tum quia non apparent alia membra, in quæ immediatè poſſit diuidi, tum quia omnis diſtinctio rationis, quæ excogitari poteſt, ſub his duobus membris comprehenditur. Nunc ergo primum membrum expendendum eſt, & videndum an importet aliquam veram diſtinctionem ſecundùm rationem tantùm. Quia autem hæc diſtinctio ſecũdùm actũ collatiuũ contingit ſolùm, cum idem diſtinguitur à ſeipſo, idcirco ſenſus quæſtionis erit, an propriè diſtinctione rõnis idem diſtinguatur à ſeipſo.

Diuiſio diſtinctionis rõnis.

II. In hac difficultate duas ſententias reperio. Prima negat, idem propriè diſtingui à ſeipſo: & vult diſtinctionem nullo pacto neque denominatiuè cadere ſupra rem, quæ dicitur diſtingui à ſeipſa ratione, ſed ſolùm ſupra conceptus formales, quibus rem ipſam concipimus, & cum ſeipſa comparamus Ita tenent Nominal. Gregor. in 1. diſt. 8. quæſt. 2. Gabr. diſt. 2. q. 3. Sequitur etiam Hurtad. in Metaph. diſp. 6. ſect. 5. §. 72. Vaſquez 1. par. diſp. 117. cap. 3. quia conceptus illi ſunt ſynonimi. Vnde ſecundùm hanc opinionem huiuſmodi diſtinctio non eſt vera diſtinctio: diſtinctio enim propriè dicta in ſuo genere debet cadere ſupra rem ipſam, non autem ſupra aliquid extrinſecum. Quòd autem Gregor. intelligat non de diſtinctione rõnis ratiocinatæ, ſeu non de illa, qua per conceptus ina-

1. opinio Diſtinctionẽ rõnis rõcinantis nõ eſſe veram diſtinctionem.

Gregor. Gabr. Hurtad. Vaſquez.

inadæquatos concipitur obiectum, ſed de diſtinctione rationis ratiocinantis, patet, dum initio ar. ait. *Tertiò aliquid poteſt dice diſtingui ab aliquo ratione, quia eius ſunt plures rationes, & ipſum ſecundùm vnam differt à ſeipſo ſecundùm aliam, ſic quòd extrema talis diſtinctionis non intelligantur eſſe ipſa rationis* (per ly rationes intellige conceptus formales) *nec aliqua aggrigata ex rationibus illis, ſed ipſamet rei ex præcisè diuerſis huiuſmodi rationibus importata differat à ſeipſa, quemadmodum multorum verba Doctorum ſonare videntur in iſta materia, & in aliis. Et in hoc ſenſu intelligo quæſtionem, ad quam reſpondendo pono concluſionem negatiuam; & probo generaliter, quod impoſſibile eſt, aliquam rem ſic a ſe ratione diſtingui.* Quæ verba ideo recitaui propter nonnullos, qui putant, negare diſtinctionē, qua res ſecundùm conceptus inadæquatos diſtinguitur. Imo hoc clarius tradit paulo infra, nam in quarta probatione concluſionis ait. *Quamuis intellectus rem vnam poſſit diſtinguere ab alia, & vnam in ſeipſa diſtinguere, ſcilicet vnam eius partem ab alia, nulla tamen per intellectum à ſeipſa diſtinguitur, ſiue ſimplex, ſiue compoſita, ſic, quòd ipſa tota ſit, quod diſtinguitur, & ipſa tota ſit, à quo diſtinguitur.*

Fūdamēta huius opinionis.

III. Probant primò hanc opinionem, quia ſicuti ens rationis non poteſt diſtingui per ens reale, ita neque ens reale poterit diſtingui per ens rationis; ſi autem idem diſtingueretur à ſeipſo per actum collatiuum, ens reale diſtingueretur per ens rationis. Secundò cum diſtinctio fundet contradictionem, ſi idem diſtingueretur à ſeipſo, aliqua ratio eſſet eiuſdem, & non eſſet eiuſdem, quod implicat. Sequela autem probatur; quia cum fundet contradictionem, iam contradictoria de extremis verificarentur: vnde quatenus idem eſſet vnum extremū haberet aliquam rationem, vt eſſet contradictorium poſitiuum; quatenus verò in hac diſtinctione eſſet alterum extremum, illam non haberet. Tertiò. Idem per rationem non euadit multiplex; quod autem diſtinguitur, euadit multiplex. Si dicas, idem euadere multiplex obiectiuè, contra quia hoc indicat ſolùm diſtinctionem conceptuum formalium. Quartò ſi idem realiter mutetur; vt ſi Petrus ex calido euadat frigidus, non facit, quòd diſtinguatur à ſeipſo, ergo multò minus id præſtabit operatio intellectus, cum ponat minorem mutationem. Denique intellectus non mutat entitatem rei, neque tollit identitatem realem, ergo non ponit diſtinctionem ſecundùm rationem.

A ltera opinio admittēs diſtictionē ſecūdū actū collatiuum. D. Th. Capr. Soncin. Fonſeca Achil.

IV. Oppoſita autem ſententia tribuitur D. Th. in 1 diſt 2. quæſt. 1. art. 3. & Capr. in 1. diſt. 8. quæſt. 4. Et eam tradunt Soncin. 4. Metaph. quæſt. 28. concluſ. 2. Fonſeca 5 Metaph. cap. 6. q. 6. ſect. 3 Achillin. tract de Diſtinc. cap. 19. & communis eſt præſertim apud Recentiores. Aſſerit autem, diſtinctionem, quæ fit per actum collatiuum, non cadere propriè ſupra conceptus formales, ſed ſupra rem ipſam conceptam, quatenus habet eſſe obiectiuum in intellectu, ita vt propriè idē dicatur diſtingui à ſeipſo; quia cum eſt in intellectu, nouum quoddam eſſe intelligibile acquirit, ſecundùm quod attenditur diſtinctio. Et quidem congruenter hæc ſententia procedere videtur, nam ſi attendatur diſtinctio, quæ cadit ſupra conceptus formales, non eſt diſtinctio rationis, ſed realis, nam iſti conceptus nemine cogitante, & à parte rei inter ſe tanquam qualitates habentes propriam entitatem diſtinguuntur; diſtinctio verò rationis eſt minor diſtinctio, & quæ tantùm per intellectum habetur; vnde debet cadere ſupra obiectum ipſum, ita vt propriè ſecundùm rationem idem diſtinguatur à ſeipſo.

Vera ſententia.

SECTIO II.

I. IN hac difficultate non ſine diſtinctione procedendum arbitror. Vt autem, quid dicendum ſit, aperiamus, aduertendum eſt. Quòd cum quærimus, an per actum collatiuum idem propriè ſecundùm rōnem diſtinguatur à ſeipſo, ſenſus non eſt, an per huiuſmodi actum ponatur aliqua diſtinctio in entitate rei, nam tali pacto eſſet diſtinctio realis, nam eſſet ſecundùm entitatem. Certum eſt autem, quòd per actum intellectus non poteſt cauſari diſtinctio realis, & fruſtra quæreretur, an

Intellectus non ponit diſtictione in obiecto.

diſtinguatur ſecundùm rationem. Senſus ergo eſt de eſſe obiectiuo, an videlicet idem ita per rõnem diſtinguatur à ſeipſo, vt diſtinctio cadat ſupra ipſũ eſſe obiectiuũ, &, quod eſt idem ſibi ipſi, concipiatur diſtingui à ſeipſo, licet reuera non diſtinguatur.

Quod requiratur, vt idem diſtinguatur à ſeipſo.

II. Secundò aduertẽdum eſt. Non poſſe concipi, idem diſtingui à ſeipſo, niſi etiam concipiatur aliqua ratio, per quam tanquam per formale diſtinctiuum diſtinguatur. Ratio clara eſt, quia non poteſt concipi conſtitutum, niſi interueniat conſtitutiuum: cum autem idem ſit conſtitutiuum, & diſtinctiuum; vt etiam ſuperius dictum fuit, hinc fit, vt dum concipimus, idem diſtingui à ſeipſo, debeamus concipere duo diſtinctiua, atque adeo duo conſtitutiua extremorum, neque enim diſtinctio minus, quàm inter duo eſſe, poteſt. Ex hoc autem valde augetur difficultas, quia, quod eſt diſtinctum ab altero, non debet eſſe illud, à quo diſtinguitur: vnde cum in diſtinctione eiuſdem à ſeipſo debeant concipi duo extrema diſtinctionis, atque adeo duo diſtinctiua, ſequeretur, quòd idem non eſſet ſeipſum, quod eſt omnino abſurdum.

Qualiter in diſtinctione vnũ extremũ non poſſit eſſe alterũ.

III. Vnde vlterius tertiò aduertendum eſt. Quòd licet in diſtinctione neceſſarium ſit, quòd vnum extremum non ſit alterum, non eſt tamen neceſſe, quòd totaliter non ſit alterum, ſed ſufficit, quòd non ſit alterum ſecundùm illam rationem, ſecundùm quam diſtinguitur, quia tunc habetur ſufficiens ratio diſtinctionis, & ſufficiens conſtitutiuum extremorum; ſolùm enim extrema diſtingui debent, & vnum non eſſe alterum, prout formaliter extrema ſunt. Verùm in diſtinctione eiuſdem à ſeipſo ex duplici capite poteſt attendi ratio diſtinctiua, vel ſcilicet ex aliqua prima intentione, vel ex aliqua ſecunda intentione. Sed quod ſpectat ad primum caput, non videtur penes ipſum poſſe attendi rationem diſtinctiuam. Ratio eſt, quia quicquid primæ intentionis reperitur, cum idem diſtinguimus à ſeipſo, clauditur totum in eo, quod eſt idem ſibi ipſi, & pertinet ad eſſe ipſius; cum autem in diſtinctione eiuſdem à ſeipſo debeat, quod eſt idem ſibi ipſi, eſſe in vtroque extremo diſtinctionis, alioquin non conciperetur idem diſtingui à ſeipſo, ſed alterum diſtingui ab altero, conſequenter totum id, quod eſt primæ intentionis, & reperitur in vno extremo, deberet reperiri etiam in alio. Reſtat igitur, quòd ratio diſtinctiua attendatur ſecundùm aliquid ſecundæ intentionis, quod acquirit obiectum ex eo, quod ab intellectu concipiatur, & per actum collatiuum cum ſeipſo comparetur.

Concl. atur diſtinctio eiusdem à ſeipſo, & quomodo.

IV. Ex his ergo colligitur reſolutio quæſtionis. Dicendum enim eſt; idem propriè diſtingui à ſeipſo ſecundùm aliquid, quod ſit ſecunda intentio, non autem ſecundùm eſſe, quo eſt idem ſibi ipſi. Quòd autem ex vi alicuius ſecundæ intentionis idem propriè diſtinguatur à ſeipſo, probari poteſt, quia ſecunda intentio propriè competit obiecto, prout habet eſſe obiectiuum in intellectu; & cadit ſupra ipſum obiectum, ſic, dum idem confertur cum ſeipſo, acquirit aliquem ordinem rationis ad ſeipſum, ergo propriè diſtinctio cadit ſupra ipſum obiectum, & propriè diſtinguitur à ſeipſo. Conſequentia iſta per ſe nota eſt, nam huiuſmodi ordo ſe tenet ex parte ſolius obiecti, & eſt ratio diſtinctiua; poteſt enim intellectus concipere huiuſmodi ordinem tanquam aliquid cognoſcibile, ſi ergo idem habet hunc ordinem ad ſeipſum per actum collatiuum, iam habet per quod diſtinguatur à ſeipſo, poſito autem diſtinctiuo neceſſariò concedenda eſt diſtinctio.

Quomodo obiectũ per actũ collatiuũ acquirat diuerſas ſecundas intentiones.

V. Secundò confirmatur. Dum per actum collatiuum idem conferatur cum ſeipſo, habemus duos actus mentales, qui terminantur ad idem obiectum, ita vt idem collatum ſibi ipſi præter ordinem rationis, quem acquirit ad ſeipſum, acquirat etiam eſſe cognitum per vtrumque actum intellectus, quod ſufficiens eſt ad ponendas rationes diſtinctiuas, quæ ſint ſecundæ int[illegible]iones; idem enim obiectum refe[illegible] ad vtrumque actum ſecundùm eſſe cognitum, & prout refertur ad vnum, non refertur ad alium, imo poteſt referri ad vnum, & non ad alium, ita vt hi reſpectus nedum ſint ad diſtinctos terminos, ſed etiam ſint inuicem ſeparabiles. Quare ſi ſumatur illud ſecundò intentionale, quod tũc con-

ſurgit obiecto, iam habemus diuerſas rationes diſtinctiuas, quæ ſint ſecundæ intentiones.

Vbi eſt verificatio cõtradictionis ibi eſt diſtinctio.

VI. Præterea addi poteſt. Quòd ita obiectum eſſe cognitum refertur ad vnum actum, vt quatenus ad ipſum refertur, non referatur ad alterum, & poſſit fundare contradictionem ſecundùm huiuſmodi eſſe cognitum, ita vt poſſit eſſe cognitum, & poſſit non eſſe cognitum; cum ergo, vbi eſt fundamentum contradictionis, concedenda ſit diſtinctio ſecundùm illam rationem; quæ fundat contradictionem, neceſſariò concedendum eſt, cum idem per actum collatiuum refertur ad ſeipſum, adeſſe diſtinctionem ſecundùm eſſe cognitum, ſicuti adeſt diſtinctio ſecundum eſſe entitatiuum inter ea, quę fundant contradictionem ſecundùm ipſum eſſe entitatiuum. Et hoc amplius declaratur. Eſſe cognitum eſt denominatio deſumpta ab actu cognitionis, ergo ad multiplicationem actus cognoſcitiui multiplicatur eſſe cognitum; nam multiplicata forma, multiplicatur etiam denominatio ab ipſa deſumpta, ergo dum concipimus id, quod eſt idem ſibi ipſi, & ſic conceptum per actum collatiuum conferimus ad ſeipſum, habemus diſtinctum eſſe cognitum, atque adeo diſtinctionem.

Qualiter diſtinctio eiuſdem a ſeipſo accipienda ſit.

VII. Ex dictis autem colligitur, quòd cum dicimus, idem diſtingui à ſeipſo; ſenſus non eſt, quòd idem, quatenus tum realiter, tum formaliter eſt idem ſibi ipſi, à ſeipſo diſtinguatur: ſic enim adeſſet implicantia in terminis, & ipſamet identitas eſſet ratio diſtinctionis; ſed ſolùm diſtinguitur à ſeipſo ſecundùm aliquod eſſe, quod de nouo acquirit ex eo, quòd comparatur cũ ſeipſo per intellectum, quod eſt ſecunda intentio, quæ tamen ſuo modo propriè, & intrinſecè afficit obiectum, cui conuenit; quod valde adnotandum eſt pro ſolutione argumentorum in oppoſitum. Vel dici poteſt, quòd, quando intellectus comparat idem cum ſeipſo, vtitur eo, quod eſt vnum, tanquam pluribus, & ex eo, quòd vtitur tanquã pluribus, ſequitur, quòd poſſit eſſe fundamentum diuerſarum ſecundarum intentionum; ſicuti autem habet ab actu collatiuo intellectus, quòd adhibeatur tanquam multiplex, ita etiam habet ab eodem, quòd ſit fundamentum diuerſarum ſecundarum intentionum, ſtatim autem ac intelligitur, non ſolùm vt habens diuerſas ſecundas intentiones, ſed etiam vt fundamentum harum ſecundarum intentionum, habentur diſtinctiua, & intelligitur, quòd diſtinguatur à ſeipſo in ordine ad actum collatiuum, quia quatenus eſt fundamentum, vnius ſecundæ intentionis, non eſt fundamentum alterius, & proinde fundat contradictionem.

Serna. Nõ exeo quòd diſtictio eſt ſine fundamento eſt ſtatî rõnis rõcinantis.

VIII. Secundò colligitur. non rectè Sernam in Logica diſp. 1. ſect. 4. quæſt. 4 art. 4. velle, quòd aliquando contingat diſtinctio rationis abſque eo, quòd idem repetatur in vtroque extremo, vt cum quis concipit attributa diuina diſtingui realiter, quia tunc diſtinctio non habet fundamentũ in re. Quia licet non adſit fundamentum eſt tamen ad modum diſtinctionis realis, aut modalis, aut rationis ratiocinatæ, prout ab intellectu concipitur, non autem rationis ratiocinantis. Et ideo participat quidditatem alicuius ex his diſtinctionibus, ſed ficto modo, quia eſſentia harum diſtinctionum ponitur, vbi non reperitur.

Solutio argumentorum in oppoſitum.

SECTIO III.

Ad primum.

I. AD primum pro oppoſita ſententia neganda eſt paritas; licet enim verum ſit, quòd ens rationis non poſſit diſtingui per ens reale; non rectè tamen deducitur, quòd neque ens reale poſſit diſtingui per ens rationis. Ratio diſparitatis eſt, quia ſi ens rationis deberet diſtingui per ens reale, cum diſtinctiuum adueniat rei, quæ diſtinguitur, deberet etiam ens reale aduenire enti rationis, & in ipſo fundari; quomodo autem poteſt ens reale fundari in ente rationis, aut eſſe contractiuum illius? Ens autẽ reale poteſt fundare ens rationis, imo cum ens reale ſortiatur diuerſas denominationes, & habeat diuerſas perfectiones, poteſt intellectus in ipſo fingere diuerſos reſpectus rationis, imo multoties neceſſe eſt, eos fingere, alioquin non poſſet concipere plures rationes, ſic ergo idem diſtinguitur à ſeipſo per diuerſos reſpectus, & per diuerſas denominationes, ſeu quatenus ratione actus col-

Quomodo ens reale poſſit diſtingui per ens rationis.

la-

latiui habet, quod ſit fundamentum diuerſarum ſecundarum intentionum.

Ad ſecundum. II. Ad ſecundum. Extrema diſtinctionis non fundare contradictionem, niſi quatenus extrema ſunt formaliter: contradictio enim tantùm fundatur in diſtinctione, vt diſtinctio eſt, atque adeò in ipſa pluralitate. Hinc autem fit, quòd rationes illæ, quæ dicuntur de extremis ratione contradictionis, dicantur de ipſis, prout habent in ſe pluralitatem, vnde nunquam de eodem, vt idem eſt, eadem ratio dicitur, & non dicitur, ſed quatenus eſt ſub vno extremo diſtinctionis dicitur vna ratio, quæ non dicitur de ipſo, prout eſt ſub alio extremo. In diſtinctione ergo eiuſdem à ſeipſo eadem ratio conuenit eidem, & non conuenit, quatenus eſt ſub diuerſis extremis diſtinctionis, & prout tanquam multiplex adhibetur, ita vt conſtituatur ſub diuerſis extremis diſtinctionis. Quocirca eadem ratio dicitur, & non dicitur de eodem, quatenus poteſt fundare plures ſecundas intentiones, vel quatenus illas dicit, non autem quatenus eſt idem ſibi ipſi.

Quomodo in diſtinctione eiuſdem à ſeipſo ſaluetur contradictio

Ad tertium. III. Ad tertium dicendum eſt, quòd euadere multiplex poteſt contingere dupliciter, & Realiter, & in ordine ad actum intellectus. Rurſus etiam in ordine ad actum intellectus poteſt aliquid eſſe dupliciter multiplex, nimirum ſecundùm eſſe primæ intentionis, & ſecundùm eſſe ſecundæ intentionis, aut prout eſt fundamentum eiuſdem ſecundæ intentionis. Non poteſt autem aliquid per intellectum euadere multiplex realiter, nã intellectus nõ immutat realiter res ipſas. Solùm ergo multiplicitas per rationem cauſari poteſt ſecundùm eſſe obiectiuum. Sed per actum collatiuum non cauſatur ſecundùm eſſe primæ intentionis, quia cum idem confertur cum ſeipſo, totum id, quod eſt in eo, quod confertur, & eſt primæ intentionis, debet etiam eſſe in eo, cum quo confertur, alioquin idem non conferretur cum ſeipſo. Vnde ſolùm cauſatur multiplicitas ſecundùm eſſe ſecundæ intentionis, vt ſupra explicatum eſt: neque hoc indicat ſolam diſtinctionem conceptuum mentalium, ſed diſtinctionem, quæ ſe teneat ex parte obiecti in ordine tamen ad conceptus formales.

Quomodo intellectus faciat diſtinctionē rationis.

Ad quartum. IV. Ad quartum negatur aſſumptum. Falſum eſt enim, quòd dum Petrus ex calido fit frigidus, non cauſetur aliqua diſtinctio ſecundùm eſſe accidentale Petri, quia concretum ex Petro, & calore diſtinguitur à concreto ex Petro, & frigiditate; vnde cum ex calido fit frigidus, ſicuti cauſatur concretum accidentale diſtinctum, ita etiam cauſatur diſtinctio, quia Petrus calidus diſtinguitur à ſeipſo frigido: hæc tamen diſtinctio non eſt inter extrema actualia; quòd ſi Petrus permaneret etiam calidus, iam haberemus diſtinctionem inter extrema actualia ſecundùm eſſe accidentale. Sic ergo idem ratione diſtinguitur à ſeipſo per ſecundas intentiones, ſeu prout eſt fundamentum diuerſarum ſecundarum intentionum, quia ſicuti per actionem realem verſantem circa ſubiectum cauſatur mutatio realis, ita per actionem intellectus verſantem circa obiectum cauſatur mutatio ſecundùm aliquam ſecundam intentionem.

Qualiter actio realis, & actus intellectus proportionaliter cauſent diſtinctionē in obiecto.

Ad quintum. V. Ad quintum negatur conſequentia, quia ſicut poteſt res retenta ſua entitate, & identitate reali acquirere nouum eſſe obiectiuum, ita vt rationes diſtinctiuæ ſint ſecundæ intentiones, & huiuſmodi diſtinctio ſtabit cum identitate reali. Ratio eſt, quia diſtinctio ſumitur ſecundùm aliquas denominationes extrinſecas, quæ de ſe non immutant intrinſecè obiectum. Addo etiam poſſe intellectum diſtinctionem virtualem reddere in actu, non quidem præſtando, quod in re ipſa actualis ſit, ſed in ordine ad actualem operationem intellectus.

Quomodo diſtinctio ponat res æqualiter in re identitate.

V. Ex dictis autem colligitur, Non omnem diſtinctionem rationis ſupponere fundamentum à parte rei; nam cum idem diſtinguimus à ſeipſo, nullum fundamentum habemus, vt ſatis patet ex terminis eiuſdem diſtinctionis. Vnde cum D. Th. in 1. diſtinct. 1. quæſt. 1. artic. 3. docet, quòd diſtinctioni rationis correſpondet aliquid ex parte obiecti, non eſt intelligendus, quòd correſpondeat cuilibet extremo diuerſitas rationum obiectiuarum, quæ ſint primæ intentiones, ſed quòd eadem ratio obiectiua ſubſtet diuerſis ſecundis intentionibus, & prout illis ſubſtat, aut illas poteſt fundare, conſtituat vtrumque extremum diſtinctionis, vt cum homo diſtinguitur à ſeipſo per di-

uer-

uerſas ſecundas intentiones; ly homo, qui eſt vnica tantum prima intentio, conſtituit remotè vtrumque extremũ, quod plurificatur per ſecundas intentiones, vel in ordine ad ipſas. Ex quo etiam fit, quòd huiuſmodi diſtinctio, quatenus eſt aliquid contradiſtinctum ab eo, quod eſt à parte rei, ſit aliquid fictum per rationem, tum quia non eſt à parte rei, tum etiam quia dependet à ſecundis intentionibus, quæ non habẽt eſſe reale, ſed ſunt quid fictum ab intellectu.

De diſtinctione rationis cum fundamento. Diſp. LV.

Explicatur natura huius diſtinctionis. Sect. I.
Oppoſita ſententia, & reſolutio quæſtionis. Sect. II.
Soluuntur argumenta in oppoſitum. Sect. III.

Explicatur natura huius diſtinctionis.

SECTIO I.

I. Alterum membrum, diuidens diſtinctionem rationis vt ſic, erat diſtinctio rationis, quæ oritur ex vi præciſiua intellectus, & habet fundamentum à parte rei, nunc autem natura huius diſtinctionis exponenda eſt. Et primò aduertere oportet; nomine virtutis præciſiuę intelligi vim illam intellectus, qua verſando circa rem ſimpliciſſimam ſecundùm entitatem, poteſt illam per diuerſos conceptus inadæquatos intelligere; vt cum in ſubſtantia concipimus rationem entis, & rationem propriam ſubſtantiæ: tunc enim, licet res in ſeipſa ſit vna, euadit tamen multiplex ſecundùm eſſe obiectiuum, non quidem quòd multiplicetur, ſed ſolùm quia in diuerſas rationes obiectiuas diuiditur, quarum vna explicat aliquid de perfectione rei, quod non explicat altera.

Quid virtus præciſiua intellectus.

II. Huiuſmodi autem præciſio ex diuerſis cauſis originari poteſt. Et primò quidem ex plenitudine, & abundantia perfectionis rei, quæ vnico conceptu intelligi non poteſt ex eo, quòd ſuperet intellectum, vt contingit in diſtinctione attributorum diuinorum; ideo enim diſtinguuntur, quia propter infinitam eiuſdem perfectionem non poteſt intellectus vnico conceptu ipſam intelligere, vt docuit D. Thom: in 1. diſtinct. 2. quæſt. 1. artic. 3. vbi ait: *Quia res, quæ Deus eſt, ſuperat noſtrũ intellectum. Intellectus enim noſter non poteſt vna conceptione diuerſos modos perfectionis concipere, tum quia ex creaturis cognitionem accipit, in quibus ſunt diuerſi modi perfectionum ſecundum diuerſas formas; tum quia hoc, quod eſt in Deo vnum, & ſimplex, plurificatur in intellectu noſtro, etiam ſi immediatè à Deo reciperet, ſicut multiplicatur poſſeſſio bonitatis in alijs creaturis.* Hæc D. Th. qui pergit diffusè, hoc ipſum declarare. Ex quo etiam colligitur, quòd huiuſmodi præciſio originem quoque habet ab intellectu noſtro, qui propter ſuam imperfectionem improportionatus eſt; vnde per diuerſos conceptus debet accipere cognitionem rei. Quod etiam D. Th. expreſsit quæſt. 7. de Potentia artic. 6. dum ait: *Diuerſitatis, vel multiplicitatis rationum, & nominum cauſa eſt ex parte intellectus noſtri, qui non poteſt pertingere ad illam Dei eſſentiam videndam ſecundùm quod in ſe eſt; ſed videt eam per multas ſimilitudines eius deficientes, in creaturis, quaſi in ſpeculo reſultantes.* Hæc autem ratio, ex qua oritur diſtinctio obiectiua rationum, non eſt diuerſa à præcedenti, quia vtraque fundatur in improportione, quæ eſt inter intellectum, & obiectum.

Cauſæ ex quib. originatur præciſio, & diſtinctio rõnis.

D. Th.

III. Altera ergo radix præciſionis eſt ipſa rerum natura, quæ quantumuis in perfectione finita ſit, & proportionata capacitati intellectus creati, eſt tamen ex intrinſeco ſuo talis cõditionis, vt non niſi per diuerſos conceptus concipi poſsit, licet in re vna ſit. Sic actio, & paſſio, licet identificentur ad inuicem, non poſſunt tamen vnico conceptu intelligi, ſed neceſſariò per duplicem conceptum illas concipimus, & tanquam rationes inuicem diſtinctas. Tertia denique radix eſt vis ipſa præciſiua intellectus, qua poteſt præſcindere, & in plures rationes obiectiuas eamdem rem partiri ſumendo

Altera radix diſtinctionis rationis ipſa rei natura.

Tertia radix vis præciſiua intellectus.

mo-

motiuum ex rebus ex eo, quòd eadem res importet, aut diuerſa connotata, aut diuerſas habitudines, & reſpectus, aut ex aliquo alio capite abſque aliqua neceſſitate, quæ proueniat, aut ex rebus ipſis, aut ab imperfectione intellectus: ſic diſtinguimus rationes ſuperiores ab inferioribus, quia reperimus aliquam conuenientiam in pluribus ſecundùm rationes ſuperiores, differentiam verò ſecundùm rationes inferiores. Et huiuſmodi præciſio præter experientiam, qua continuò experimur, nos in progreſſu ſcientiarum diuidere res in huiuſmodi rationes obiectiuas, conuincitur etiam ex eo, quòd, dum per diſcurſum aliquid colligimus, non colligimus ſemper res ipſas ſecundùm totam perfectionem, ſed tantùm ſecundùm aliquã rationem, quia id, quod vt notum aſſumimus ad aliquid inferendum, eſt ſolùm illatiuum alicuius rationis obiectiuæ, vt ex eo, quòd ſit ens, colligimus habere vnitatem.

IV. Ex dictis autem colligitur diſcrimen inter diſtinctionem huiuſmodi, & eam, quæ fit per actum collatiuum intellectus, quæ vocatur rationis ratiocinantis. In hac enim ipſe intellectus format extrema diſtinctionis, quatenus facit, quòd id, quod eſt idem ſibi ipſi, fundet diuerſas ſecundas intentiones, & habeat diuerſas habitudines conſurgentes per opus intellectus, ſecundùm quas conſtituuntur extrema diſtinctionis. At in diſtinctione, quæ eſt cum fundamento à parte rei, inuenit intellectus in re vtrumque extremum, nam reuera cum diſtinguimus in Deo ſapientiam, & iuſtitiam, in Deo eſt ratio ſapientiæ, & ratio iuſtitiæ, & ſolùm intellectus eas partitur in duplicem rationem obiectiuam deſumpta analogia ad ſapientiam, & iuſtitiam creatam.

Extrema diſtinctionis rõnis rõcinatæ quomodo realia; rõnis vero rõcinãtis quomodo nõ realia.

V. Cæterum notandum eſt, quòd licet dicamus, extrema diſtinctionis rationis ratiocinatæ eſſe à parte rei, non hinc ſequitur, quòd ipſa diſtinctio ſit à parte rei: in re enim ſimplici ſecundùm entitatem diſtinguuntur illa extrema, vnde diſtinctio eſt tantùm in eſſe obiectiuo. Verum tamen eſt, ad eſſe fundamentum huius diſtinctionis, quia licet rationes illæ obiectiuæ in re non ſint diſtinctæ, ſunt tamen diſtinguibiles in ordine ad intellectum, quod idẽ eſt, ac adeſſe in re diſtinctionem virtualem, ſeu in potentia, quæ poſtea accedente præciſione intellectiua redditur actualis, & ſicut poteſt intellectus ea, quæ plura ſunt concipere vt vnum, atque vnitatem fundamentalem reddere formalem, ita circa rem, quæ habet identitatem realem eodem ferè modo negotiatur, eam diuidendo, atque diſtribuendo in plures rationes obiectiuas; & hoc pacto virtualem diſtinctionem facit actualem.

Diſtinctio rõnis rõcinatę eſt tantũ fundamẽtaliter a parte rei.

VI. Quòd autem huiuſmodi diſtinctio habeat fundamentum à parte rei, conuincitur ex eo, quòd non poſſumus ad libitum formare extrema diſtinctionis, ſeu formalitates, ſed debemus neceſſariò has, vel illas concipere iuxta exigentiam naturæ ipſius rei, circa quam diſtinctionem fabricamus. Rurſus certum etiam ordinem ſeruare debemus in coordinandis huiuſmodi rationibus, ita vt prius ponamus rationes, quæ latius patent, quàm minus vniuerſales; quod euidentiſſimè indicat, huiuſmodi rationes deſumi ab obiecto, non autem per intellectum fingi. Rurſus ex hoc habetur, hanc diſtinctionem radicari in obiectis, dum hę formalitates ex natura ſua hunc potius ordinem requirunt, quàm alium, quod non eſt aliud, quàm obiectum ex natura ſua eſſe diſtinguibile.

Vnde colligatur habere fũdamentũ à parte rei.

VII. Atque ex his colligitur, cur huiuſmodi diſtinctio non ſit omnino fictitia, licet non ſit realis. Ratio eſt, quia totum id, quod in vtroque extremo concipitur, vt cum in homine diſtinguimus animalitatem, & rationalitatem, reperitur à parte rei, licet non habeat actualem diſtinctionem: Sicut etiam, cum concipimus naturam vniuerſalem, non concipimus aliquid fictum, ſed concipimus id, quod eſt à parte rei diuerſo tamen modo ſe habens, non ex ſeipſo, ſed ex modo concipiendi intellectus. Quòd ſi vrgeas, intellectum concipere rem aliter, ac eſt. Aduertendum eſt, quòd ſicut ex parte obiecti conſiderari poteſt, & ipſum eſſe obiecti materiale, & modus, quo afficitur tale eſſe. ita etiam ex parte cognitionis attendi debet, & ipſa cognitio, & modus cognitionis. Hoc tamen diſcrimen eſt, quòd modus, qui ſe tenet ex parte obiecti, induit rationem obiecti, & terminat cognitionem,

Diſtinctio rõnis rõcinatæ nõ omnino fictitia.

mo-

modus verò cognitionis, non ſe habet vt obiectum, neque terminat cognitionem, quæ ſiſtit in actu directo, ſed ſolùm illam, quæ conſiſtit in actu reflexo, Rurſus aduertere oportet, falſitatem, & fictionem ſe tenere ex parte obiecti, cum videlicet illi aliquid tribuimus, quod reuera à parte rei non conuenit, vt cum negationes ad modum entis cõcipimus. Ex hoc autem ſequitur, quòd poſſumus ſine falſitate, & fictione aliquid intelligere, illud non concipiendo ſecundùm totum id, quod illi conuenit à parte rei, dummodo tamen, quæ conueniunt, de ipſo non negentur: vnde eſt illud axioma, *Abſtrahentium non eſt mendacium*. Ratio autem eſt, quia cum præſcindimus, & abſtrahimus, ſeu in diuerſas rationes partimur rem, quæ ſimplex eſt, non immutatur aliquid, quod ſe teneat ex parte obiecti, ſed totum prouenit ex modo cognitionis, quæ tali pacto res conſiderat, quia non iudicamus, rem eſſe abſtractam, aut diuiſam, licet ex modo cognitionis ſic obijciatur. Vnde conſurgit diſtinctio ex vi modi cognitionis, & eſt tantùm in ordine ad noſtrum conceptum. Verum tamen eſt, quòd etiam per alium actum poſſumus concipere rem cum tali modo, quem habet in ordine ad cognitionem, & tunc formatur ens rationis, quia concipitur obiectum cum aliquo modo, nempe cum diſtinctione, quam reuera non habet.

Abſtractio pura eſt ſine deceptione.

Quænam concurrãt ad diſtinctionẽ rõnis rõcinatæ.

VIII. His autem ſic explicatis concludendum eſt. Hanc diſtinctionem conſurgere tum ab obiecto, tum ab intellectu. Obiectum concurrit ad ipſam, quia exhibet materiam obiectiuam, ex qua formentur extrema: nam eſt tale, vt per plures conceptus obiectiuos intelligi poſſit. Intellectus autem verè, & effectiuè format conceptus formales, ratione quorum res in intellectu habet eſſe obiectiuum diſtinctum, quia cum inadæquatè correſpondeat conceptibus formalibus, & prout correſpondet vni, non correſpondeat alteri, ex hoc conſurgit diſtinctio in obiecto in ordine ad intellectum. Et hæc eſt natura diſtinctionis, quæ habet fundamentum in re, quæ vocari ſolet diſtinctio rationis ratiocinatæ, vt indicetur non eſſe omnino formatam per operationem intellectus, ſed aliquo modo originari, & habere eſſe ab obiectis.

Oppoſitę ſententię, & reſolutio quaſtionis.

SECTIO II.

Opinio negãs diſtinctionẽ rõnis cũ fundamẽto.

I. Hanc diſtinctionem rationis ſic explicatam negant Scotiſtæ, quos ſupra recenſuimus, dum ex eorum ſententia recitaremus varia diſtinctionum genera: & putant omnem diſtinctionem rationis concludi intra genus illius diſtinctionis, quæ fit per actum collatiuum. Fundamenta huius ſententiæ hic afferenda ſunt, vt melius noſtram ſententiam confirmemus. Primò ergo arguunt. Si aliqua res, quæ eſt vna, & ſimplex diſtingueretur in plures rationes obiectiuas, ſequeretur, quòd aliquid illi conueniret, quod non conueniret: hoc autem dicit maximam implicantiam. Sequela autem oſtenditur, quia quod diſtinguitur ab aliquo, habet rationem diſtinctiuam, quæ non conuenit extremo, à quo diſtinguitur, ergo hæc ratio conuenit, & non conuenit eidem rei, quia eadem eſt in vtroque extremo.

Primũ argumentũ

Secundũ

II. Secundò. Vbicunque eſt diſtinctio, ibi eſt aliqua pluralitas. Si ergo aliquid diſtinguitur ratione cum fundamento in re; vel hæc pluralitas eſt entium rationum, & tunc diſtinctio non erit in ente reali, aut ſi erit in ipſo, erit tantùm diſtinctio penes ſecundas intentiones. Vel eſt entium realium, & hoc implicat, quia quod eſt vnum, excludit pluralitatem entium realium. Si autem quis reſpondeat, quòd non ſunt plura entia realiter, ſed ſolùm ſecundùm rationem, quia per operationem intellectus euadunt plura. Inſtant, quia non poteſt intellectus rem vnam multiplicare in plures. Rurſus ſi dicas, cenſeri plura licet non ſint, adhuc inſtant. Quia tunc eſſet iudicium falſum, nec verè adeſſet diſtinctio. Verùm adhuc reſponderi poſſet, & eſt vera doctrina. Extrema illa conſtituere pluralitatem ſecundùm eſſe obiectiuum, ita vt res, quæ eſt vna à parte rei, ſit multiplex obiectiuè; ſed adhuc inſtant. Quia cum dicimus, eſſe plura obiectiuè, vel intelligitur, quòd ſint plura obiecta, & hoc non

po-

poteſt dici, quia ſi res præcisè ponitur obiectum, cum res ſit vna, erit etiam vnicum obiectum; ſi autem res non eſt præcisè obiectum, ſed aliquid factum in ipſa ab intellectu, iam diſtinctio non cadit ſupra rem præcisè, ſed ſupra id, quod fabricatur per intellectum. Si autem dicatur, quòd non ſunt plura obiecta, ſed eſſe plura obiectiuè, idem eſt, ac ſi dicatur, idem eſſe obiectum plurium conceptuum formalium, quod non ponit pluralitatem ex parte obiecti, ſed ſolùm in conceptibus formalibus.

Tertium III. Tertiò. nulla res, quæ eſt ipſa, fit non ipſa: ſi autem diſtingueretur in plures rationes, fieret non ipſa, quia diuideretur in ſeipſa. Si dicas fieri non ipſam ſecundùm rationem tantùm, non verò ſecundùm rem. Contra eſt, quia vel ſumitur res, & ratio, prout faciunt vnum aggregatum, & hoc impertinens eſt, quia tunc non ſaluatur diſtinctio, quæ ponitur ex parte obiecti. Vel ſumitur res præcisè, prout ſubſtat diuerſis rationibus, & tunc falſum eſt, quòd res conſiderata per vnum conceptum non ſit eadem prout conſiderata per alium. Quartò. Iſta diſtinctio non poteſt fieri per rationem, quaſi ratio ſit formale diſtinctiuum, quia tali pacto vnaquæque res per proprium eſſe intrinſecum diſtinguitur ab alia: nec poteſt eſſe formale diſtinctiuum extrinſecum, quia quod extrinſecum eſt non diſtinguit, niſi ſupponat intrinſecè diſtinctum. Sed nec poteſt diſtingui à ratione tanquam ab efficiente, quia ratio neque obiectiuè diſtinguit res ſimplices, ſed ſolùm cum ſupponitur aliqua compoſitio. Hæc ſunt potiſſima argumenta, quibus nituntur probare, non dari diſtinctionem rationis cum fundamento à parte rei.

Quartū

IV. In oppoſitum tamen eſt vera ſententia, quæ deſumitur ex D. Th. in 1. diſt. 2. quæſt. 1. art. 3. & quæſt 7. de Potent. ar. 3. & 1. par. quæſt. 13. ar. 4. & alibi Capr. in 1. diſt. 8. quæſt. 4. art. 2. ad argumenta contra 2. concluſ. ſecundo loco facta, & ſequuntur communiter tum Thomiſtæ, tum cœteri omnes, & præcipue Fonſeca 5. Metaph. cap. 6. quæſt. 9. Suarez in Metaph. diſp. 7. ſect. 1. & ſatis conuincitur ex ijs, quæ diximus ſect. præcedenti in explicanda eius natura, ex quibus apertè conſtat, concedendam eſſe. Et peculiariter etiam probari poteſt. Quoniam poſita virtute præciſiua intellectus, quæ neceſſariò concedenda eſt, vt patet, cum præſcindimus naturam à condicionibus indiuidualibus, neceſſariò ſequitur, quòd poſſit partiri eamdem naturam in plures rationes obiectiuas: huiuſmodi autem partitio eſt diſtinctio rationis cum fundamento in re, quoniam ſumit motiuum ex obiecto, vt cum diſtinguit genus, & differentiam ex eo, quòd per genus res aliqua cum aliis conueniat, à quibus differt per differentiam.

Oppoſita ſentētia. D.Th. Capr. Fonſeca Suarez.

Concl. Datur diſtīctio rationis cū fūdamētō in re.

V. Confirmatur Ideò poteſt intellectus præſcindere naturam à condicionibus indiuiduantibus, quia natura eſt aliquid communius; & etiam in ipſa natura ſimplici ſpecifica poteſt præſcindere magis commune à minus communi; cur ergo non poterit intellectus partiri naturam in huiuſmodi rationes formādo plures conceptus obiectiuos? tunc autem aderit fundamentum à parte rei; nam natura ſecundùm rationes magis vniuerſales cum alij conuenit, ſecūdùm minus vniuerſales eſt diuerſa, quod eſt ſufficiens motiuum, & fundamentum ad fabricandam huiuſmodi diſtinctionem. Quòd autem huiuſmodi diſtinctio non ſit maior, quàm rōnis, videbimus infra, cum examinabimus diſtinctionē ex natura rei. Rurſus confirmatur ex multiplicitate prædicatorum eſſentialium, quæ concurrunt ad conſtituendam vnicam naturam: cuicunque enim prædicato aliquid correſpondet ex parte naturæ, quòd eſt conſtitutiuum illius, ratione cuius natura habet aut aliquod peculiare connotatum, aut peculiarem aliquam habitudinem. Præterea quodlibet prædicatum dicit aliquam peculiarem rationem obiectiuam, ergo iam habemus diuerſitatem extremorum cum fundamento ex parte obiecti, quæ conſurgit per præciſionem intellectus, quæ quidem diſtinctio nulla alia eſt, quam rationis cū fundamento in re

Confir.

VI. Secundò etiam declarari poteſt ex parte compoſitionis. Compoſitio enim ex ſua intrinſeca ratione dicit aliquid coaleſcens ex pluribus, & quomodo plura ſunt, talis etiam eſt compoſitio. Quod autem coale-

2. ratio

Cōpoſitio metaphyſica ſūdat diſtinctionē rōnis cū fundamēto.

ſcit ex pluribus, & intrinſeca ſua ratione eſt reſolubile in ipſa, ſaltem per intellectum. Sed nullum eſt ens creatum adeo ſimplex, quòd licet excludat compoſitionem in entitate, non includat tamen compoſitionem metaphyſicam, ergo non datur aliqua entitas, quæ non ſit diuiſibilis per intellectum in plures rationes obiectiuas, ex quibus coaleſcit compoſitio metaphyſica. Cum autem compoſitio metaphyſica ſit ſecundùm eſſe obiectiuum, aut neganda eſt compoſitio metaphyſica, aut concedendum, rem ſimplicem poſſe in plures rationes obiectiuas diſtingui ab intellectu.

3 ratio.

VII. Tertiò argumentor. Fieri poteſt, quòd obiectum excedat capacitatem intellectus, qui non poſſit totum adæquatè cognoſcere, vt accidit in Deo reſpectu intellectus creati, qui ob infinitam perfectionem non poteſt vnico conceptu intelligi; tum quia eius perfectiones ex creaturis colligimus, in quibus cum diſperſæ ſint, & diſtinctæ, in Deo quoque illas concipimus diſtinctas, ergo concedenda eſt diſtinctio rationis, quæ habeat fundamentum in re. Conſequentia oſtenditur, quia huiuſmodi diſtinctio originem habet ab intellectu, qui ob ſuam limitationem non poteſt totum ſimul cognoſcere, ſed in plures obiectiuos conceptus partitur: diſtinctio autem, quæ fabricatur ab intellectu eſt diſtinctio rationis. Rurſus eſt aliquod fundamentum ex parte obiecti, nam quælibet ratio, quæ ab alijs diſtincta concipitur, habet diuerſa connotata, & eſt ſe ſola ab alijs ſeorſum participabilis, & conceptibilis, quæ ſunt ſufficientiſſima fundamenta pro fabricanda diſtinctione. Confirmatur, ex eo, quòd non intelligimus per proprias ſpecies ſubſtantias ſpirituales, ſed per alienas, ipſarum quidditatem colligimus per diuerſos diſcurſus, ergo neceſſariò concedenda eſt pluralitas rationum obiectiuarum. Conſequentia ex eo deducitur, quòd non poteſt per applicationem vnius ſpeciei completè intelligi tota natura rerum ſpiritualium, & ſubſtantiarum; tum quia per diſcurſum non colligimus totam eſſentiam; ſed paulatim per plures diſcurſus, vnde etiam plures concluſiones efformamus: cum autem quilibet diſcurſus aliquid de nouo inferat, neceſſariò vbi ſunt plures diſcurſus, debent eſſe plures rationes cognitæ. Scotiſtæ autem hanc diſtinctionem non admittunt, quia vbicunque interuenit fundamentum, & diſtinctio virtualis à parte rei, volunt adeſſe diſtinctionem ex natura rei, quæ præcedat operationem intellectus.

Diſtinctio rōnis cū fundamēto cōuincitur ex perfectione obiecti.

Modus cognoſcēdi per diſcorſū cauſat diſtinctionē rōnis cū fundamēto in re.

Soluuntur argumenta in oppoſitum.

SECTIO III.

I. Argumenta oppoſitæ ſententiæ facilè diſſoluentur, ſi rectè natura huiuſmodi diſtinctionis conſideretur. Et quod ſpectat ad primum; verum eſt, quòd illud, quod tanquam ratio diſtinctiua conuenit vni extremo, non poteſt conuenire alteri, alioquin non eſſet ratio diſtinguendi, ſed ratio conuenientiæ. Quocirca quod tali pacto conuenit vni extremo huius diſtinctionis, quatenus extremum eſt, non poteſt alteri tribui; ſed cum inferatur, quòd aliquid eidem conueniret, & non conueniret, negatur conſequentia. Pro quo aduertendum eſt, quòd res duplicem ſtatum habent alterum à parte rei, alterum in eſſe obiectiuo. Illud ergo, quod vni tantùm extremo conuenit, ſimpliciter conuenit rei, quæ diſtinguitur, quatenus eſt à parte rei; verùm ita illi conuenit, vt non ſit eius eſſe adæquatum, ſed tantum pars de eſſe ipſius. Vnde ex hoc fit, quòd cum eſſe rei diuiditur ſecundùm eſſe obiectiuum, hæc ipſa ratio, quæ dicit partem de eſſe ipſius rei, remaneat in vnico tantùm extremo, & nullo pacto conueniat alteri ſecundùm eſſe obiectiuū. Neque hinc oritur aliqua difficultas, ſi modus, quo res diuiditur, rectè attendatur, & quomodo vnaquæq; ratio obiectiua dicat eſſe inadæquatum rei. Diuiditur enim eo fermè pacto in eſſe obiectiuo proportionaliter, quo diuideretur, ſi diuiſio fieret ſecundùm eſſe reale.

Ad primum

Quomodo in diſtinctione rōnis rōcinatæ, quod vni extremo cōueniat, nō conueniat alteri.

Ad ſecūdum.

II. In ſecunda verò ratione tāgitur vera reſponſio, quæ in eo conſiſtit, quòd nimirum adſit pluralitas ſecundùm eſſe obiectiuum, non autem ſecundùm eſſe reale; vnde non multiplicatur res à parte rei, ſed tantùm res, quæ in ſe eſt realiter vna, conſideratur

per

Quomodo ſaluetur extrema in diſtinctione rõnis rõcinatæ.

per plures actus, & vnuſquiſque actus attingit tantùm partem eſſentiæ ipſius, vnde remanet aliquid aliud de ipſa, quod per alium actum concipiatur. Ad inſtantiam ibi ſactam reſpon. quòd vnitas rei non obſtat pluralitati ſecundùm eſſe obiectiuum, quia ad hanc non requiruntur plures res, ſed ſufficit pluralitas rationum obiectiuarum, quæ deſumi poteſt ex vnica tantùm re, ſi in plures rationes diuidatur per præciſionem. Hæ verò rationes obiectiuæ ſingulæ ſunt obiecta adæquata reſpectu cuiuſcunque actus, quo concipiuntur; ſunt autem quid inadæquatum reſpectu rei, à qua præſcinduntur, quia per ſingulas inadæquatè attingitur. Hinc ad formam argumenti dicendum eſt; eſſe plura obiecta, ſi per obiectum intelligitur aliquid cognoſcibile: non eſſe autem plura obiecta, ſi per obiectum intelligatur res, quę ſit à parte rei, & dicat completam entitatem. Hoc tamen, vt dictum eſt, non obſtat, quo minus adſit diſtinctio ſecundùm eſſe obiectiuum.

Ad tertium.

III. Ad tertium dicendum eſt, quòd quandiu manet eſſe alicuius rei, nunquam ex ipſa fit non ipſa: ſicuti enim conſtituitur ipſa per eſſe tale; ita quandiu res perſeuerat in ſuo eſſe, ſemper etiam perſeuerat ipſa: hoc enim eſt de ratione cuiuſcunque conſtituti, vt neceſſariò permaneat, quoad vſque permanet conſtitutiuum: Imo licet Deus poſſit rem quamlibet deſtruere, aut in aliam conuertere, vt contingit in euchariſtia, dum panis, & vinum conuertuntur in corpus, & ſanguinem Chriſti, nullo tamen pacto poteſt facere, quòd ipſa ſit non ipſa, quia tunc deberet res eſſe, & non eſſe ipſa, quod neque poteſt concipi. Cum ergo res diuiditur per præciſionem in plures rationes obiectiuas, nullo modo fit non ipſa; tum quia remanet ſecundùm eſſe reale; tum quia remanet etiam ſecundùm eſſe obiectiuum. Solùm ergo modificatur ſecundùm eſſe, ita vt eſſe illud, quod erat vnum, euadat diuiſum ſecundùm eſſe obiectiuum, vnde variatur tantùm modus eſſendi, non autem eſſe. Et ſicut cum quantitas bipalmaris diuiditur in duas partes palmares, non per hoc euadit non ipſa, ſed ex indiuiſa fit diuiſa. ita etiam in caſu noſtro à fortiori non redditur diuerſa à ſeipſa.

Non põt res fieri non ipſa

In diſtinctione rõnis rõcinatæ res non fit nõ ipſa

Præterea ſi conſideretur euadere diuerſam, vt innuitur in reſponſione, quæ ibi tangitur, neque aliquid abſurdi tunc ſequeretur, quia tunc res euaderet non ipſa ſecundùm eſſe obiectiuum, quatenus partialiter correſponderet vni conceptui, & partialiter alteri. Cœterum nunquam concedendum eſt, quòd euadat non ipſa per mutationem ſui eſſe.

Ad quartum.

IV. Ad quartum reſpondetur. Per rationem poſſe nos intelligere vel potentiam ratiocinantem, ſeu actum illius, vel rationem aliquam quidditatiuam, & cognoſcibilem ab intellectu. Primò modo dicendũ eſt huiuſmodi diſtinctionem eſſe ab ipſa effectiuè: iſta tamen effectio ita accipienda eſt, non quòd per aliquem influxum influat in rem, quam diuidit; quia intellectus non habet influxum aliquem extra ſeipſum. ſed quatenus intellectus natus eſt diuidere ea, quæ ſaltem metaphyſicè compoſita ſunt: iſta autem diuiſio in eo conſiſtit, quòd intellectus poſſit res inadæquatè concipere. Atque ex hoc patet ad inſtantiam, negamus enim, intellectum non poſſe diuidere res ſimplices ſecundùm eſſe obiectiuum: neque ad hunc effectum debet ſupponi compoſitio ſecundùm eſſe reale, ſed ſolùm metaphyſica, & ſecundùm eſſe obiectiuum. Si verò Ratio ſecundò modo accipiatur, dicimus, diuiſionem per ipſam fieri formaliter intrinſecè, quia ratio ſic accepta eſt ipſummet eſſe partiale rei, quod habet in eſſe obiectiuo, quod vni conceptui formali correſpondet, vnde inſtantia, quæ contra hoc affertur, nullius eſt momenti, & ex dictis ſoluta manet. Cõſtat autem ex his, dari etiam alterum membrum diuiſionis diſtinctionis ſecundùm rationem vt ſic, nempe diſtinctionem, quæ habet fundamentum à parte rei: & proinde diſtinctionem rationis vt ſic rectè diuidi in eam, quæ eſt per actum collatiuum ſine vllo fundamento in re, & in eam, quæ eſt per actum præciſiuum cum fundamento à parte rei.

Quomodo diſtinctio rõnis rõcinatæ ſit à rõne.

An diſtinctio rationis ratiocinatæ ponat diſtinctionem in obiecto. Diſp. LVI.

Punctus difficultatis, & oppoſitę ſententię. *Sect. I.*
Reſoluitur quęſtio. *Sect. II.*
Satisfit argumentis in oppoſitum. *Sect. III.*

Punctus difficultatis, & oppoſitę ſententię.

SECTIO I.

Punctus difficultatis.

I. NOn quærimus de diſtinctione illa, ſiue virtuali, ſiue quæcunqne alia ſit, quæ ex parte obiecti ſupponitur tanquam fundamentum pro diſtinctione, quam format intellectus, quia certum eſt, hanc reperiri in ipſo obiecto; ſed quæſtio eſt de diſtinctione, quæ conſurgit ex operatione intellectus, an nimirum huiuſmodi diſtinctio conſurgat in obiecto, an verò ſit tantùm ſubiectiuè in intellectu, ſeu inſit tantùm conceptibus formalibus illius. Vt autem plenè punctus difficultatis teneatur, aduertendum eſt, obiectum conſiderari poſſe, & ſpecificatiuè, ſeu ſecundùm proprium eſſe, quo repręſentatur intellectui, & eſt aliquid cognitum. Vel reduplicatiuè, prout obijcitur intellectui, & habet eſſe cognitum, ita tamen, vt reduplicatio cadat, non ſupra id, quod cognoſcitur, ſed ſupra illud obijci intellectui, atque denominationem deſumptam ab actibus intellectus. Et in hoc ſenſu certum eſt, quòd ſi diſtinctio habetur in conceptibus formalibus, habetur etiam in obiecto conſiderato ſecundùm huiuſmodi denominationes. Solùm ergo difficultas ſupereſt de obiecto conſiderato ſecundùm proprium eſſe, quod intellectui manifeſtatur.

Opinio negatiua Hurtad. D. Th. Thomiſt. Nomin.

II. Sententiam negatiuam tradit Hurtad. in Metaph. diſp. 6. ſect. 4. quam etiam tribuit D. Th. & Thomiſtis; & videtur etiam deſumi ex Nominalib. Gabr. in 3. d. 2. q. vnica art. 3. ad argum. Scoti Ocham. in 1. d. 2. q. 3. & 4. Arim. diſt. 8. q. 2. ar. 1. & 2. Hern. quodlib. 3. ar. 3. non tamen adeo clarè loquuntur, vt certum omnino ſit, eos in hac ſententia fuiſſe, vt putat ipſe Hurtad. ſed probabiliter tantùm cenſeri poteſt, ipſos negaſſe hanc diſtinctionem ex parte obiecti; quamuis probabilius dici poſſet, noluiſſe per hanc diſtinctionem poni, aut indicari diſtinctionem aliquam, quæ ſit in ipſis obiectis realiter, & à parte rei. Quicquid tamen ſit, fundatur hæc ſententia primò. Quia ad ponendam diſtinctionem requiritur ratio diſtinctiua; hęc autem non eſt in obiecto, ſed tantùm in intellectu, cum enim ſit ſeparatio, & abſtractio vnius ab alio, formaliter eſt actus intellectus. Quòd ſi dicas, diſtinctionem, quæ eſt formaliter in intellectu, communicare diſtinctionem etiam obiectis per ſuum effectum formalem. Vrgent, quia iam illa diſtinctio non attingit duas formalitates diſtinctas in obiecto, nam obiectum, vt adæquatè diſtinguitur à cognitione, & quocunque actu intellectus, non habet formalitates diſtinctas. Nec recurri poteſt ad effectum formalem, quia ſicuti eſſe cognitum non dicit aliquid intrinſecum in obiecto, ſed ſolùm intellectui, ita etiam eſſe diſtinctum non dicit aliquid in obiecto, ſed ſolùm in intellectu.

Argumentum primum.

Secundũ.

III. Secundò argumentantur. Antequam cognoſcatur animalitas, & rationalitas, non habent aliquid, per quod inuicem diſtinguantur, alioquin à parte rei diſtinguerentur, ergo per diſtinctionem rationis non ponitur diſtinctio aliqua in obiecto, quia tota diſtinctio ſiſtit in actibus intellectus. Neque recurri poteſt ad diſtinctionem fundamentalem; quia obiectum non fundat cognitionem, niſi ſecundùm id, quod habet in ſeipſo, cum autem in obiecto non ſit aliud, & aliud, non poteſt in ipſo eſſe fundamentum, vt intellectus attingat vnum ſine alio. Tertiò addunt, quòd cognitio terminatur ad obiectum vnum realiter, & hoc eſt obiectum immediatum, ergo non terminatur ad conceptus obiectiuos diſtinctos. Conſequentia prob. quia eſſe reale obiecti eſt etiam eſſe formale, vel ergo hoc eſſe formale eſt aliud, & aliud in obiecto, vel non. Si primum,

Tertium.

ergo diſtinctio eſt realis: ſi ſecundum, quomodo facit, quòd obiectum in ſe non ſit vnum? Confirmatur. Ratio non eſt ex parte obiecti, ſed ex parte conceptuum, ergo etiam diſtinctio rationis. Denique arguunt. Si cognitio, quæ terminatur ad rationale, non terminatur etiam ad animal, ſequeretur, quòd diſtinguerentur à parte rei, tum quia vni conueniret vnum prædicatum, quod non conueniret alteri, tum quia non ſolùm eſſet diuerſitas in cognitione, ſed etiam in obiecto.

Quartò.

Opinio affirmatiua. Vaſquez Serna.

IV. Opinio autem concedens ex vi huius diſtinctionis ſecundùm rationem ratiocinatam prouenire aliquam diſtinctionem etiam ex parte obiecti, communis eſt, & potius videtur ſupponi, quàm probari, vt eſt præcipuè apud Vaſquez 1. par. diſp. 117. cap. 1. Serna in Logica diſp. 1. ſect. 4. ar. 3. §. Reſoluitur difficultas. Nec enim volunt hanc diſtinctionem ideo eſſe rationis, quia ſit tantùm in actibus intellectus, nec vllo pacto cadat ſupra obiectum, ſed ideo eſſe rationis, quia non eſt realiter in obiecto, ſed tantùm per rationem, quod eſt maximè aduertendum, ne propter æquiuocationem terminorum reſolutio quæſtionis difficilis reddatur.

Reſoluitur quæſtio.

SECTIO II.

Diſtinctio rationis ratiocinatæ nõ ponit realẽ diſtinctionẽ in obiecto. D. Th.

I. VT huius rei veritatem aperiamus, paulatim procedere debemus, & primò præmittendum eſt tanquam certum; Ex vi huius diſtinctionis, quam format intellectus præbentibus motiuum ipſis rebus, nullam diſtinctionem realem in ipſo obiecto contingere, ſed ſolùm realem diſtinctionem eſſe in actibus intellectus. Hoc etiam docuit D. Th. opuſ. 9. q. 1. pro defenſione Tarantaſij, vbi hæc habet. *Ratio vniuſcuiuſque ſignificata per nomen eſt conceptio intellectus, eſtque in intellectu ſicut in ſubiecto, in re autem intellecta ſicut in repræſentato.* Et infra loquens de diuinis attributis, quæ aſſerit differre ratione, ait. *Sunt idem re, quia eſſentia diuina eſt vna, & eadem, quam intellectus noſter diuerſis conceptionibus repræſentat.* Et paulo poſt ſubdit. *Calumnioſè autem contra hoc obijcitur, quòd ipſa differentia ſapientiæ, & bonitatis in Deo ſit, & non ſolùm in intellectu creato.* Et clarius hoc habet quæſt. 3. eiuſdem opuſculi, vbi inquit. *Ex ijſdem etiam patet hoc, quòd tertiò ponitur ſanum habere intellectum, ſcilicet diuerſitas rationis ſapientiæ, potentiæ, bonitatis fundatur in intellectu ſicut in ſubiecto; in Deo ſicut in obiecto, quod præſtat cauſam, & fulcimentum ſuæ veritati. Vt tamen intelligatur, quòd præſtat fulcimentum veritati, in quantum repræſentatur per vnamquamque conceptionem intellectus noſtri intelligentis huiuſmodi attributa, non autem quantum ad hoc, quòd ipſa diuerſitas attributorum repræſentet aliquam diuerſitatem in Deo, vt in contrarium obijcitur. Hæc enim diuerſitas conceptionum, ſeu rationum non prouenit ex diuerſitate Dei, ſed ex defectu intellectus noſtri, qui rem vnam perfectè non poteſt intelligere, niſi per multa, qui intelligit attributa, ſecundùm quod perfectio inuenitur in rebus creatis.* Hæc D. Th. quibus manifeſtè docet, ex hac diſtinctione rationis, cui correſpondent diuerſi cõceptus obiectiui ex parte obiecti, non poni diſtinctionem aliquam realem in obiecto.

Datur eſſe obiectiuum diſtinctum ab obiecto, & cognitione.

II. Præterea aduertendum eſt, quòd obiectum nedum conſiderari poteſt ſecundùm eſſe reale, quòd habet in ſeipſo, ſed etiam ſecundùm eſſe obiectiuum, quod habet in intellectu, & conſiſtit in eo, quòd ipſi intellectui repræſentatur; quòd autem hoc concedi debeat tanquam aliquid diſtinctum tum ab obiecto, prout habet eſſe in ſeipſo, tum ab ipſo actus intellectus, apertè conuincitur; obiectum enim multoties aliter repræſentatur, ac ſit in ſeipſo, & aliquid attingit intellectus, quòd re vera non eſt in obiecto: tunc autem id, quod repræſentatur, neceſſariò concedendum eſt, eſſe quid diuerſum ab obiecto, quia idem ſecundùm idem non poteſt aliter, atque aliter ſe habere: vt accidit in caſu iſto. Præterea neque eſt ipſe conceptus intellectus, quia conceptus intellectus non eſt id, quòd repræſentatur, ſed ratio repræſentandi. Cum autem intelligo Petrum, Petrus repræſentatus ſe habet vt quod, & tanquam obiectum. Debet ergo concedi iſtud eſſe obiectiuum, quod neque ſit conceptus formalis intellectus, prout repræſentatiuus, neque ſit obiectum ipſum ſecundùm eſſe reale, quod

ha-

habet in ſeipſo: ſed ſit obiectum, quatenus intentionali modo continetur ab ipſa cognitione, tanquam à ratione manifeſtatiua obiecti.

Concluſio 1. Diſtinctio rationis nō cadit ſupra obiectum, prout eſt à parte rei.

III. His autem præmiſſis dicendum eſt primo. Si obiectum conſideretur ſecundùm eſſe reale, quod habet extra intellectum, diſtinctio rationis cū fundamento non cadit ſupra ipsū. Hoc ad ſummum conuincunt rationes prioris ſententię; & confirmatur amplius, quia diſtinctio rationis, etiam ſi fiat cū aliquo ſundamento in re, eſt merū opus intellectus, ita vt habeat tantùm eſſe in ipſo intellectu, ergo ex vi ipſius non poteſt poni aliqua diſtinctio in obiecto, prout habet eſſe extra intellectum, alioquin iſta diſtinctio non haberet eſſe ſolùm in intellectu, quia ſe extenderet ad aliquid, quod eſſet extra intellectū. Confirmatur. quia operatio intellectus eſt tota immanens, ergo cum hæc diſtinctio ſit operatio rationis, debet ſecundùm ſe totam remanere in intellectu, nec redundare in obiectum extra intellectum.

Diſtinctio rōnis et cū fundamēto habet eſſe ſolū in intellectu.

Secunda ratio

IV. Secundò oſtēditur concluſio. Intellectus, dum cognoſcit aliquod obiectum, per nullam præciſionem, aut abſtractionem cauſat aliquam mutationem in ipſo ſecundū eſſe reale: præciſio enim intellectus non immutat obiectum in ſeipſo, quia in ipſum nullam habet efficaciam. Sed diſtinctio rationis eſt ſolùm actus cognitionis cum aliqua præciſione, & abſtractione, ergo non poteſt cauſare aliquam mutationé in obiecto, & conſequenter nec etiam ponere diſtinctionem, ſi ante non habebat: & hoc nedum verum eſt de diſtinctione, quæ ſit realiter in ipſo obiecto, ſed etiā quę ſe teneat ex parte obiecti, ſecundùm quod obijcitur intellectui, ita enim intellectui obijcitur, ſicuti eſt in ſeipſo. Confirmatur; quoniam huiuſmodi diſtinctio rationis conſurgit per cognitionem ſpeculatiuam; cognitio autem ſpeculatiua ex natura ſua ſupponit omninò obiectum; nec vllo pacto facit; in quo contra diſtinguitur à practica, ergo ſicuti non facit ſimpliciter obiectum, ita neque etiam poteſt immutare, ita vt diuerſo modo obijciatur, ac in ſe eſt, vnde obiectum ſolùm prout eſt in ſe abſque aliqua immutatione, quæ ſit ab intellectu, debet terminare cognitionem ſpeculatiuam.

Intellectus nō immutat obiectū, ſecundū eſſe reale.

V. Deniq; hoc ipſum confirmatur. Si huiuſmodi diſtinctio poneretur in obiecto, quatenus terminat cognitionem; poneretur etiam aliqua ratio cognoſcibilitatis, ſed implicat, quòd ponatur in obiecto aliqua ratio cognoſcibilitatis, ergo etiam, quòd ponatur diſtinctio; ſequella maioris certa eſt, quia ſi poneretur diſtinctio in obiecto, intellectus attingeret ipſam, ac obiectum perciperetur alio modo, ac ſi intellectus non fabricaret circa ipſum diſtinctionem; hoc autem nequit fieri ſine noua aliqua ratione cognoſcibilitatis, quæ ſit in obiecto, quia quotieſcunque aliquid de nouo cognoſcitur, adeſt etiā noua ratio cognoſcibilitatis, quæ terminet cognitionem. Ratio etiam clara eſt, quia cum cognoſcibilitas ſit paſſio entis, conſequitur tantùm ab intrinſeco entis; cum ergo intellectus non poſſit variare entitatem, neque etiam poteſt ponere in obiecto aliquam rationē cognoſcibilitatis. Quod præterea confirmatur. Iſta diſtinctio non poteſt conſequi obiectum, alioquin eſſet diſtinctio ante opus rationis; ergo neque poni poteſt in obiecto, quando cum fundamento intellectus circa ipſum diſtinguit. Conſequentia probatur; quoniam cum obiectum terminat cognitionem, terminat eo prorſus pacto, quo eſt in ſe ipſo, alioquin deciperetur, nec attingeret obiectum, ſicuti eſt.

Tertia ratio.

Si intellectus poneret diſtinctionem in obiecto, poneret et nouā rōnē cognoſcibilitatis.

VI. Secundò dicendum eſt; diſtinctionem rationis cum fundamento ponere diſtinctionem in obiecto, quatenus intentionali modo exiſtit in intellectu. Colligitur ex Ariſt. pluribus in locis præſertim lib. 1. de Cœl. tex. 92. vbi docet *Aliud eſt Cælum ſimpliciter, & aliud hoc Cælum*, diſtinguens naturam vniuerſalem à ſingulari, ita vt ponat diſtinctionem ex parte obiecti; quæ cum non poſſit eſſe in obiecto terminante cognitionem, erit in obiecto obiectiuè, & intentionali modo exiſtente in intellectu. Verba Ariſt. ſunt: *Eſt ergò aliud hoc cælum, & ſimpliciter cælum: Atque hoc eſt vt ſpecies, atque forma; illud vt cum materia mixtum*. Et ex D. Thom. 1. contra Gent. cap. 35. vbi docet nomina dicta de Deo non eſſe ſynonima, quia non ſignificant eamdem rationem.

Secunda Concluſio. Diſtinctio rōnis ponit diſtinctionem in obiecto, vt eſt intentionali modo in intellectu.

VII. Et facile probari poteſt. Intellectus enim cum habeat vim præciſiuam, poteſt formare conceptus inadæqua-

dęquatos circa res, quas intelligit, ita vt partem tantùm de ipſarum quidditate attingat, quod præſertim contingit, quando cognitione abſtractiua aliquid cognoſcimus, cuius eſſentia nón eſt nobis adequatè explorata; vt patet circa

Obiectū pōt ſim eſſe inadequatè eſſe obiectiuè in intellectu.

conceptus, quos de Deo, & ſubſtantijs ſeparatis formamus, ergo diſtinctio rationis cum fundamento ponit diſtinctionem in ipſo obiecto, quatenus intentionali modo exiſtit in intellectu. Conſequentia probatur, quia conceptus inadæquatus ponit tantùm partem rei cognitæ in intellectu, & ſicuti res ſolùm inadæquatè concipitur, ita etiam inadæquatè tantùm intentionali modo exiſtit in intellectu, & veluti diuiditur in partes, ita vt diuiſio cadat ſuprà ipſum obiectum, quatenus habet eſſe intentionale: diſtinctio autem rationis cum fundamento fit, quando concipitur res aliqua per conceptus inadæquatos. Confirmatur. In diſcurſu aliquid infertur, quod non erat cognitum de tali obiecto, ſeù aliqua tantùm ratio metaphyſica, vt diſtincta à cœteris formalitatibus, vt cum ex eo, quòd Angelus eſt intellectiuus, infero eſſe etiam volitiuum. Imò in ipſomet Deo vnum attributum infertur ex álio, ſic ex eo, quòd eſt æternus, infero eſſe immutabilem; hoc autem fieri non poſſet, niſi diſtinctio eſſet in obiecto, prout intentionali modo eſt in intellectu: diſcurſus enim ex intrinſeca ſua ratione eſt proceſſus à re nota ad rem ignotam, in quo inuoluitur diſtinctio ex parte rei cognitæ, atque adeo in ipſo obiecto.

VIII. Secundò dum intellectus di-

Secunda ratio.

ſtinguit cum fundamento in re, termini diſtinctionis ex intrinſeca ſua natura, prout ſunt obiectiuè in intellectu, habent inter ſe diuerſitatem, ita vt diuerſitas non ſolùm ſit in actibus intel-

Extrema diſtinctionis rationis ratiocinatæ habent inter ſe diuerſitatē in ratione obiecti.

lectus, ſed etiam in formalitatibus, quę ſunt obiectiuè in intellectu, ergo diſtinctio rationis cum fundamēto ponit diſtinctionem in obiecto ſecundùm rationes metaphyſicas obiectiuas. Antecedens patet diſcurrendo per ſingulas diſtinctiones, quæ fiunt cum fundamento; nàm extrema ita ſe habent, vt quod importat vnum formaliter, & explicitè, non Importet alterum: ſic quod dicit rationalitas, non dicit animalitas; rurſus iſtá extrema ſudāt diuerſas habitudines aliud enim fundat rationem genericam, & aliud ſpecificam, aut alias diuerſas rationes. Præterea vnum extremum in ſenſu formali negatur de altero, ita vt negatio cadat ſupra ipſa extrema, ſic rationalitas nō eſt animalitas. Denique vna ratio eſt radix vnius proprietatis; altera verò alterius, quæ omnia ſaluari non poſſunt, niſi extrema ex intrinſeca ſua ratione dicerent formalitates diuerſas. Quod etiam conuincitur ex eo, quòd vnum ex his extremis poteſt eſſe obiectiuè in intellectu abſque eo, quòd adſit alterum; vnde cum ſecundùm proprium eſſe obiectiuum ſeparentur, neceſſariò diſtinctio ſe tenet ex parte obiecti obiectiuè exiſtentis in intellectu. Vnde hinc elicitur conſequentia deducta, quòd nimirum diſtinctio rationis ponat diſtinctionem in obiecto ſecundùm eſſe intẽtionale acceptum. Nam ex eo, quòd intellectus vtitur ſua vi præciſiua, conſurgūt in ipſo iſtę diuerſæ formalitates.

IX. Confirmatur, quando intelle-

Confir.

ctus diſtinguit rationem ſpecificam à generica, tunc conſurgit ex parte obiecti ratio aliqua obiectiua, quæ tantùm eſt propria talis ſpeciei, & aliqua, quæ conuenit etiam alijs ſpeciebus; ergo debent huiuſmodi extrema eſſe ex in-

Rationes metaphyſicę non obiectiuæ ab intrinſeco ſuo habent diſtinctionem

trinſeca ſua ratione diuerſa, quia ex ſe altera habet, quòd ſit propria vnius ſpeciei: altera verò, quòd ſit communis pluribus. Præterea diſtinctio optimè conuincitur ex eo, quòd vnum extremum ex ſe habeat aliquid, quo alterum careat: tum enim ſicuti adeſt diuerſum conſtitutiuum, ita etiam neceſſariò adeſt diuerſum cōſtitutum, & conſequẽter diſtinctio. In diſtinctione autem rationis cum fundamento extrema ita ſunt inuicem diuerſa ſecundùm eſſe intrinſecum, vt vnum habeat aliquid, quo alterum careat: ergo huiuſmodi diſtinctio ponit diſtinctionem in obiecto prout intentionali modo exiſtit in mente. Denique quando intellectus diſtinguit inter rationem genericam, & ſpecificā, ita diſtinguit, vt ſimul concipiat confici ex illis duobus rationibus vnum compoſitum metaphyſicum tanquam ex actu, & potentia metaphyſicis, & concipit hanc compoſitionem ſe tenere ex parte obiecti; ergo aliquo pacto in obiecto cauſatur diſtinctio, quia compoſitio ſtare non poteſt, niſi diſtinctio ſit inter componentia.

Satisfit argumentis in oppoſitum.

SECTIO III.

Ad primum. Quomodo in diſtinctione rationis ratiocinatæ ex extrema habeat diuerſa diſtinctiua.

I. AD primum oppoſitæ ſententiæ concedimus, verum eſſe, quòd ad diſtinctionem requiratur ratio formalis diſtinctiua: hæc autem reperitur in obiecto, quatenus intentionali modo exiſtit in intellectu. Vnde falſum eſt, quòd intellectus non attingat formalitates diuerſas, quia licet obiectum non habeat huiuſmodi diſtinctionem in ſe ipſo, quatenus conſideratur, prout ſecundùm eſſe reale terminat cognitionem; ſi tamen attendatur, prout habet eſſe intentionale, accipit diuerſitatem formalitatum, quia intellectus per ſuã vim præciſiuam veluti in partes diuidit eſſentiam rei, & in plures inadæquatos conceptus partitur: huiuſmodi autem conceptus inadęquati ex intrinſeco ſuo dicunt diuerſitatem, vt iam patet ex dictis in ſect. præcedenti. Quocirca præciſè loquendo diſtinctio nõ habetur ex eo, quòd obiectum ſubſit diuerſis actibus intellectus, ſed quia ita ſubeſt, vt ſecundùm partes correſpondeat ſingulis actibus. Vnde vnus actus continet in eſſe intentionali vnicam tantùm portionem obiecti, non autem totum eſſe ipſius: & idcirco diſtinctio redundat etiam in obiectum, & ſolùm per extrinſecam denominationem dicitur diſtingui, ſicuti dicitur eſſe cognitum.

Ad ſecundum.

II. Ad ſecundum etiam concedimus, quòd antequam cognoſcatur animalitas, & rationalitas, non adeſt in obiecto aliqua diſtinctio, alioquin diſtinctio nõ eſſet ab intellectu diſtinguẽte, ſed à parte rei. Rurſus etiam verum eſt, quòd obiectum nõ fundat cognitionem, niſi prout eſt in ſe ipſo. Ex hoc tamen tantùm concluditur, quòd intellectus formans hanc diſtinctionem, non ponat diſtinctionem in obiecto, quatenus ſecundùm eſſe reale terminat cognitionem: & quòd intellectus non attingat hanc diſtinctionem, quaſi ſit in obiecto: non tamen ſequitur, quòd intellectus per ſuam vim præciſiuam non poſſit aliquam ſimplicem entitatem in plures conceptus inadæquatos partiri, & per vnicum concipere tantùm partẽ eſſentiæ v. g. in homine animalitatem, non concipiendo rationalitatem: tunc autem neceſſariò id, quod ſubeſt vni actui, habet ab intrinſeco ſuo, quòd diſtinguatur ab eo, quod per alium actũ repręſentatur, quia quòd dicit obiectũ, prout in vno actu relucet, non dicit, prout relucet in alio.

Quomodo diſtinctio rõnis rõcinatæ ſit ex parte obiecti, licet nõ ſit antequã obiectum cognoſcatur per diuerſos actus.

Ad tertium.

III. Tertium quoq; eodem modo ſoluitur, aliud eſt enim loqui de obiecto, prout ſecundùm eſſe reale terminat cognitionem, & aliud de obiecto, prout mediante eſſe intẽtionale diſtinctis actibus repreſentatur intellectui. Primo modo obiectum non recipit ab intellectu aliquam diſtinctionem in ſe ipſo, neque eſſe formale diſtinguitur ab eſſe reali eiuſdem, neque etiam formalitates inter ſe diſtinguuntur. At alia eſt ratio de obiecto, prout ſub diuerſis actibus intentionali modo exiſtit; tunc enim poteſt in ſeipſo habere diſtinctionem, & ratio à priori eſt, quia eſſe intentionale obiecti habetur ex vi ipſius intellectus attingentis obiectum, prout eſt quid reale in ſeipſo, & conſequenter ſicuti poteſt cognoſcere per partes obiectum, ita etiam poteſt per partes illi tribuere eſſe, quo intentionali modo in ipſo exiſtat; Et hoc contingit in diſtinctione rationis cum fundamento, tunc enim per vnum actum recipit partiale eſſe intentionale, & per alium aliud partiale eſſe; & hoc modo cauſatur diſtinctio in eſſe intentionali intrinſeco obiecti. Hinc ad confirmationem reſpondetur. Rationẽ nõ ſe tenere quidem ex parte obiecti, quatenus ſecundùm eſſe reale terminat cognitionem: ſe tenere tamen ex parte obiecti, quatenus ſecundùm eſſe intentionale exiſtit in mente, quia habet hoc eſſe intentionale, quatenus in actibus intellectus manifeſtatur.

Quomodo p diſtinctionẽ rõnis cauſetur diſtinctio in eſſe intrinſeco obiecti.

Ad quartum.

IV. Atque ex dictis colligitur etiã ſolutio ad quartum. Dicimus enim, hãc diſtinctionem non poni in obiecto, quatenus terminat cognitionem ſecundùm eſſe reale, alioquin tunc diſtinctio eſſet realis, non rationis, ſed quatenus habet eſſe repręſentatum in intellectu per conceptus inadæquatos, & veluti in quodam ſpeculo relucet in cognitione; dum enim intellectus per conceptus inadæquatos concipit rem aliquã, tunc in vnico conceptu relucet tantùm pars obiecti, atque adeo diſtinctio eſt in obiecto, quatenus habet eſſe obiectiuum in cognitione.

Quotuplex ſit diſtinctio rationis cum fundamento. Diſp. LVII.

Expenduntur fundamenta diſtinctionis rationis. Sect. I.
Primum genus diſtinctionis rationis ratiocinatæ aſſiritur. Sect. II.
Alterum diſtinctionis genus ex altero fundamento. Sect. III.
Diſtinctionem rationis non debere fingi ad ſimilitudinem diſtinctionis realis. Sect. IV.

Expenduntur fundamenta diſtinctionis rationis.

SECTIO I.

I. ANtequam ad expendenda fundamenta, in quibus diſtinctio rationis fundatur, accedamus, aduertendum eſt. Neceſſitatem formandi diſtinctionem rationis prouenire ex limitatione, & imperfectione noſtri intellectus, qui vel nequit rem totam vnico conceptu intelligere, vel cogitur vti alienis ſpeciebus, quæ cum non repræſentent totum obiectum adæquatè, debet pluribus vti, vt rem adæquatè intelligat; ex quo fit, quòd ipſam per plures conceptus intelligat, atque plures rationes obiectiuas in ipſa diſtinguat, quas alioquin non diſtinguerét, ſi per propriam ſpeciem cognoſceret. Quod ſimiliter docuit D. Th. quæſt. 7. de Potent. art. 6. in corpore, dum loquens de diuinis attributis ait: *Diuerſitatis ergo, vel multiplicitatis nominum cauſa eſt ex parte intellectus noſtri, qui non poteſt pertingere ad illam Dei eſſentiam videndam, ſecundùm quod eſt. Sed videt eam per multas ſimilitudines eius deficientes, in creaturis, quaſi in ſpeculo, reſultantes. Vnde ſi ipſam eſſentiam videret, non indigeret pluribus nominibus, nec indigeret pluribus conceptionibus.* Cœterum huiuſmodi radix, ſeu fundamentum diſtinctionis eſt extrinſecum rebus; de quo modo non loquimur, quia eſt commune cuicunque diſtinctioni; ſed inquirimus fundamenta, quæ ſe tenent ex parte obiectorum, & quæ fundant diſtinctionem, quæ ſit radicata in ipſa rerum natura.

Neceſſitas formãdi diſtinctionem rationis.

D. Th.

II. Primum igitur fundamentum, quòd ſe tenet ex parte obiectorum, ſunt diuerſa connotata, cum videlicet eadem res ſimplex habet diuerſas connotationes, quibus correſpondent diuerſi termini, præbentes intellectui fundamentum, & motiuum, vt poſſit rem diuerſis conceptibus intelligere in ordine ad huiuſmodi connotata. Hoc fundamentum traditur communiter ab omnibus præſertim D. Th. in 1. diſt. 2 quæſt. 1. art. 3. & opuſ 9. quæſt. 1. 2. & 3. & citata quæſt. 7 de Potent. art. 6. in corpore. Maior in 1. diſt. 8. quæſt 4. Gregor. ibid quæſt. 2. art. 2. Gabr. diſt. 2 quæſt 1. art. 3. dub. 4. ſecutus ipſum Ocham. quem ibid citat. Præterea Durand. eadem diſt. 2 quæſt. 3. num 10. & ſequent. Capr. diſt. 8. quæſt 4. art. 1. concluſ. 4. & art. 3. circa finem in ſolut. argumen. Gotfred. quodlib. 7. quæſt 1. Nyphus 12. Metaph. diſp. 13. cap. 4. Vaſquez 1. part. diſp. 117. cap. 3. atque ab alijs compluribus.

1. fundamentũ diſtinctionis rationis.

D. Th. Maior. Gregor. Gabr Ocham Durand. Capr. Gotfr. Nyphuſ. Vaſquez

III. Ratio fundamentalis facilis eſt, & euidens. Dantur enim multa ſimplicia, quæ habent diuerſas connotationes, & diuerſos terminos, aut quia cauſent diuerſos effectus, aut quocunque alio modo. Rurſus quotieſcunque aliquid habet diuerſa connotata, non correſpondet ſingulis adæquatè, & ſecundùm ſe totum, quia ita correſpondet vni, vt etiam correſpondeat alteri, atque vnumquodque connotatum aliquam peculiarem rationem indicat in ipſo connotante. Quo ſtante intellectus accedit, & quia poteſt res inadæquatè concipere, concipit connotans vnico conceptu, quatenus correſpondet vni connotato, & non prout correſpondet alteri: altero vero conceptu concipit, prout correſpondet alteri tantũ cõnotato: ſic igitur

Quomodo diuerſa connotata fundent diſtinctionẽ rationis.

conſurgunt diuerſi conceptus obiectiui, deſumente intellectu fundamentum, & occaſionem ex illa diuerſitate connotatorum. Ex quo etiam apparet, huiuſmodi fundamentum eſſe extrinſecum rei, circa quam fabricatur diſtinctio.

Quomodo diuerſa cōnotata moueant intellectū ad diſtinguendum rōne.

IV. Secundò etiam declarari poteſt neceſſitas huius fundamenti. Quia illud eſt fundamentum diſtinctionis rationis, quod ſe tenens ex parte obiectorum prębet motiuum intellectui adhibendi ſuam virtutem præciſiuam; & partiendi res in plures rationes obiectiuas, quæ ſe habeant, vt extrema diſtinctionis in ordine ad rationem. Hoc verò motiuum præbent diuerſa connotata, quatenus ſua diuerſitate inducunt quamdam virtualem diſtinctionem in ipſum connotans, ſaltem in ordine ad habitudinem; mouent enim intellectum, vt faciat quamdam reduplicationem, & conſideret obiectum tantùm, quatenus correſpondet tali connotato, non verò quatenus correſpondet cœteris. Præterea hoc ipſum confirmatur. Quodlibet enim connotatum ſupponit aliquid in connotante, in quo fundetur connotatio, & quando id, in quo fundatur connotatio, dicit perfectionem, vnum connotatum non correſpondet adæquatè toti perfectioni connotantis, ſi cōnotans habeat plura cōnotata. Sic opera miſericordię, quæ ſunt à Deo non manifeſtant adæquatam perfectionem Dei; ſicuti neque etiam opera iuſtitiæ: & tamen indicant aliquam perfectionem.

2. fundamētū diſtinctionis rōnis.

V. Alterum fundamentum diſtinctionis ſecundùm rationem non eſt penes aliquod connotatum, ſed eſt intrinſecum ipſi obiecto, in quo fundatur diſtinctio; & ſolet communiter dici virtualis diſtinctio, quæ in eo conſiſtit, ꝙ obiectum participet aliquas rationes inuicem quidem identificatas, quæ tamen ex natura ſua ſint ſeparabiles. Huiuſmodi autem ſeparabilitas non ita debet intelligi, quòd ſint ſeparabiles in eadem entitate, in qua fundantur, ſed quòd talis ratio poſſit etiam in alia entitate reperiri abſque cœteris rationibus, cum quibus in aliqua entitate identificatur, vt accidit in ratione generica, quæ ita reperitur in vna ſpecie identificata cum ratione differentiali, vt etiam reperiatur ſine tali ratione differentiali in alia ſpecie. Hoc etiam fundamentum ponitur communiter ab omnibus, & nullo pacto negari poteſt, cum euidenter conuincatur ex eo, quòd aliquando contingit diſtinguere inter ea, quæ ita cum alijs rationibus identificantur, vt reperiantur ſeparata ab ipſis, & cum rationibus alterius generis identificata; quod clarè patet in ratione generica, v. g. animalitate; hæc enim ita cum rationalitate identificatur, vt quantum eſt ex natura ſua poſſit eſſe ſine rationalitate, ſed cum aliqua alia differentia.

Ex natura generica, & differētiali cōuincitur fundamētū diſtinctionis intrinſecū obiecto.

VI. Præterea hoc ipſum etiam confirmatur ex natura rationis genericæ, & differentialis. Ratio enim generica debet eſſe ex ſua natura quid vniuerſalius, quàm differentialis; ita vt poſſit diuidi per plures differentias: rurſus ex natura ſua debet ſe habere vt potentia metaphyſica receptiua differentiarum. Econtra differentia ex natura ſua debet eſſe contractiua generis, ita vt limitet ipſum ad certam, & determinatam naturam veluti diuidendo vniuerſalitatem ipſius, & ſe debet habere vt actus metaphyſicus generis, & conſtituere compoſitum metaphyſicum; ergo quando diſtinguimus ratione inter genus, & differentiam, habemus fundamentum ab intrinſeco obiecti diſtinctionis, cum diſtinctio fundetur in intrinſeca natura rationis genericæ, & differentialis. Confir. Quando aliquod compoſitum reſoluitur in ea, ex quibus componitur, huiuſmodi reſolutio habet fundamentum in intrinſeca natura compoſiti, ergo etiam quando natura ſpecifica diſtinguitur in rationem genericam, & differentialem, habet diſtinctio fundamentum in intrinſeca natura ſpeciei tanquam in ea, quæ dicit metaphyſicam compoſitionem.

Reſponſ.

Reijcitur.

VII. Sed dices, huiuſmodi compoſitionem non eſſe realem, ſed tantùm haberi per rationem diſtinguentem rationes metaphyſicas, & poſtea illas componentes. Sed licet verùm ſit, quòd compoſitio formaliter ſumpta habeatur per rationem, quia iſta compoſitio formaliter ſumpta dicit extrema diſtincta, & in vnum coeūtia. quod fieri nequit, niſi prius intellectus diſtinguat: adhuc tamen verum eſt, quòd compoſitio virtualis

præ-

præcedit in obiecto. Si enim duæ ſpecies inuicem comparentur, ita ſe habent, vt partim ſint ſimiles, partim diſſimiles, in pluribus enim conueniunt, verùm in eſſentia partialiter differunt, quod ſatis ex eo colligitur, quòd natura vtriuſque eſt principium earumdem, & diuerſarum proprietatum, ſic natura angeli, & hominis eſt principium intellectionis, & etiam in homine eſt principium aliarum proprietatum, quarum non eſt principium in angelo, & rurſus in angelo eſt principium aliquarum proprietatum, quarum non eſt principium in homine: quod manifeſtiſſimum ſignum eſt, has naturas partim inter ſe conuenire ſecundùm eſſe phyſicum, partim differre. Hæc autem partialis conuenientia, & diuerſitas conſtituunt quamdam virtualem compoſitionem, quæ præbet fundamentum, vt poſſit intellectus naturam ſpecificam in partes diuidere.

Cópoſitio virtualis prçcedit in natura ſpecifica opus rónis.

Primum genus diſtinctionis rationis ratiocinatæ aſſeritur.

SECTIO II.

I. Conſtituto hoc duplici fundamento, in quo fundatur diſtinctio rationis, vt videamus, quotuplex ſit huiuſmodi diſtinctio, inquirendum eſt, an debeat multiplicari iuxta illud duplex fundamentum, neque enim ex alio capite multiplex eſſe poteſt; quia ſi conſideretur ſecundùm ſe ipſam, omnes ſunt eiuſdem generis, cum vnaquæque hoc tantùm præſtet: videlicet ſeparationem in diuerſas formalitates eorum, quæ dicunt vnam ſimplicem entitatem. Et ſicuti huiuſmodi diſtinctio differt ab alia diſtinctione rationis ex eo, quòd habet fundamentum, ita ſi diuerſificari debet; id debet habere ratione fundamenti, quatenus in ipſo ſit diuerſitas: quia quotieſcunque aliquid contrahitur ad naturam certam, non poteſt rurſus diuerſificari, niſi ipſum contractiuum recipiat diuerſitatem. Difficultas autem in hoc conſiſtit, an illa duo fundamenta diſtinguendi ſint ſeparabilia, ita vt poſſit dari aliqua diſtinctio, quæ fundetur in vno ex illis fundamentis, & non in alio, & econtra. Si enim vnum tantùm ex illis fundat diſtinctionem ſe ſolo, neceſſariò multiplicanda erit diſtinctio: ſin minus, ſicut non multiplicantur fundamenta, ſed vtrumque ſimul concurrit, ita etiam diſtinctio erit tantùm vnius generis.

Per quid debeat multiplicari diſtinctio rónis cum fundamẽto.

Punctus difficultatis.

II. Et primò videndum eſt, an poſſit dari aliqua diſtinctio, quæ habeat fundamentum tantùm in connotatis, non verò in intrinſeca natura obiecti, quod eſt ſubiectum diſtinctionis. Et prima quidem ſententia negat, poſſe dari diſtinctionem, quæ fundetur in ſolis connotatis, ſed quamlibet diſtinctionem habere etiam fundamentum in intrinſeca natura obiecti. Huius opinionis nullum certum auctorem inueni; neque enim hęc quęſtio agitari ſolet; elici tamen poteſt ex doctrina multorum, pręcipuè Scotiſtarum. Dum enim illam ſolam diſtinctionem rationis agnoſcunt, quæ ſit ſine aliquo fundamento, & cœteras omnes putant prouenire ab intrinſeca ratione obiecti, conſequenter etiam negant diſtinctionem rationis, quæ fundetur in ſolis connotatis. Fundamentum verò eſſe poteſt, quia quotieſcunque aliquid diſtinguitur per ordinem ad diuerſa connotata, habet ex intrinſeco ſuo, quòd reſpiciat illa connotata, ergo ex intrinſeca ſua natura habet, quòd ſit diſtinguibile in ordine ad diuerſa connotata, & conſequenter ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum fundat diſtinctionem rationis.

1 opinio Nó dari diſtinctioné, quæ fundetur in ſolis connotatis.

III. Oppoſita verò ſententia ſatis frequenter reperitur apud Auctores, quam obiter tradunt, dum rerum diſtinctiones aſsignãt. videlicet poſſe dari aliquam diſtinctionem rationis, quæ habeat fundamentũ in ſolis connotatis. Hanc tradunt communiter Nominales, dum docent, diſtinctionem attributorum in eſſentia diuina eſſe deſumendam ſolùm ex diuerſis effectibus connotatis, quos in creaturis experimur. vt Maior in 1. diſt. 8. quæſt. 4. Gabriel iuxta doctrinam Ocham. diſt. 2. quæſt. 1. art. 3. dub. 4. Gregor. diſtinc. 8. q. 2. art. 2. Præterea Durand. in 1. diſt. 2. quæſt. 3. num. 15. Sic etiam docent, qui putant creationem, & conſeruationem diſtingui ſolùm penes connotata extrinſeca vt D. Th. 1. part. quæſt. 104. art. 1. ad 4. &

Oppoſita opinio

Maior. Gabr. Ocham Gregor Durand D. Th.

quæſt. 3. de Potent. art. 3. ad 6 Heru. de Mundi æternitate quæſt. 1. Ferrar. 3. contra Gent. cap. 65. Capr. in 2. diſt. 1. quæſt. 2. art. 2. Suarez in Metaphyſ. diſp. 21. ſect. 2. num. 3 Et hæc ſententia vera eſt, & neceſſaria ad explicandas quamplures difficultates.

Aliud diſtinctionem rõnis poni in obiecto, & aliud poni in intrinſeca natura obiecti.

IV. Sed antequam probetur. Aduertendum eſt, aliud eſſe, quòd diſtinctio ponatur in obiecto eo modo, quo per rationem ponitur, & aliud, quòd ſit in obiecto. Primũ dicit pciſè, φ obiectũ per conceptus inadæquatos concipiatur, quocunque modo conceptus formentur, & ex quocunque motiuo, & ſufficit, quòd obiectum ita cognoſcatur, vt ſecundùm id, quod conceptus explicitè dicit, non repreſentet totum eſſe obiecti, licèt implicitè dicat totum obiectum. Quòd verò diſtinctio ſit in obiecto ex intrinſeca natura ipſius, dicit vlterius, quòd ponatur in obiecto ſumpto motiuo ab ipſomet obiecto, ex quo poſtea ſequitur, quòd formalitates, quæ in obiecto diſtinguuntur vna ex natura ſua excludat aliam, atque nõ per ordinem ad aliquid extrinſecum, ſed quia huiuſmodi excluſio oriatur ex intrinſeca natura ipſius formalitatis.

Concl. Datur diſtinctio rõnis, q fundetur in ſolis extrinſecis connotatis.

V. Hoc autem præmiſſo, quòd debeant dari diſtinctio, quæ fundetur tantùm in extrinſecis connotatis prob. Et primò certum eſt, quòd ſola extrinſeca connotata conſtituãt ſufficiens fundamentum diſtinctionis; ex vi enim ipſorum intellectus ſufficienter mouetur ad diſtinguendum: vnde quantum eſt ex hoc capite, certum eſt, poſſe dari diſtinctionem, quæ fundetur in ſolis connotatis. Solùm autem dubium eſſe poteſt, an huiuſmodi connotata poſſint reperiri abſque intrinſeco fundamento diſtinctionis in obiecto. Quòd autem reperiri poſſint, cõſtat, quia quæ in aliquibus inferioribus diſperſa ſunt, poſſunt in aliquo ſuperiori, non quidem formaliter, ſed eminenti modo contineri, ergo tunc aliquid, quod ex intrinſeco ſuo non erit diſtinguibile, poterit diſtingui tantùm ratione connotatorũ. Antecedens poſſet oſtendi per plures inductiones, ſed præcipua eſt in ſenſu communi interno; hic enim vnica ſimplici virtute eminẽti modo elicit actus omnium ſenſuum externorum, ita vt ſenſatio interna, non formaliter, ſed per æquiualentiam ſit quælibet ſenſatio externa. Conſequentia verò prob. quia tunc id, quod continet eminenter plura, poteſt recipere diſtinctionem in ordine ad illa, quæ tanquam eminenter contenta connotat, atque adeo tunc poteſt diuidi in plures conceptus partiales. Rurſus hæc diuiſio non poteſt fũdari in intrinſeca natura obiecti, quia illæ rationes inferiores, quæ eminenti modo continentur in aliqua ſuperiori, licèt prout formali modo poſſunt exiſtere, ſint ex natura ſua ſeparabiles, illa tamẽ eminentialis continentia illas vnit in vnica ſimplici formalitate, & tollit ſeparabilitatem. Vnde neceſſariò concedenda eſt huiuſmodi diſtinctio, quæ oriatur tantùm ex connotatis.

Datur obiectum diſtinguibile per rõnẽ ex ſolis extrinſecis connotatis.

Confir.

VI. Confirmari etiam poteſt hic diſcurſus in omnipotentia Dei. Hæc enim habet eſſentialiter plura connotata, quatenus plures termini, qui ſunt intra eius obiectum, ipſi correſpondẽt & tamen omnipotentia non eſt ex natura ſua diſtinguibilis ab intrinſeco in plures potentias, ergo datur aliqua diſtinctio rationis, quæ habeat tantùm fundamentum in extrinſecis connotatis. Conſequentia eſt euidens, quia iã diſtinguimus potentiam Dei in diuerſas potentias, nempe naturalem, ſupernaturalem, ordinariam, abſolutam: rurſus potentiam productiuam talis, & talis effectus, cum ergo huiuſmodi diſtinctio non proueniat ab intrinſeco omnipotentiæ, fundabitur tantùm in extrinſecis connotatis. Antecedens verò prob. Quia omnipotentia ex intrinſeca ſua ratione eſt vna ſimpliciſſima ratio formalis, quæ reſpicit omne poſſibile ſub ratione poſſibilis, & ſicuti potentiæ creatæ in ſua ratione formali non patiuntur diſtinctionem, quæ oriatur ab intrinſeco potentiæ; ita neque etiam omnipotentia diuina, cum ipſa ſit magis vna, & ſimplex. Quod etiam amplius declarari poteſt. Ratio formalis poſſibilitatis non eſt ex natura ſua capax diſtinctionis in ratione poſſibilitatis, ſed ſolùm reſpicit diſtinctionem, quatenus determinatur ad res diuerſas poſſibiles, ergo neque etiam omnipotentia ex intrinſeca ſua ratione poteſt fundare diſtinctionem, quia ex æquo correſpondet rerum poſſibilitati. In quo valde aduertendum eſt, quòd omnipotentia non eſt aliquid coaleſcens ex di-

Quomodo in Deo diſtinguitur diuerſæ potentiæ.

uerſis

nerſis potentijs, ſed eſt vna ſimpliciſſima ratio potentiæ, quæ reſpicit omne poſſibile, ſicuti potentia viſiua dicit ſimpliciſſimam rationem potentiæ metaphyſicam, quæ reſpicit omne coloratum; ex quo fit, quòd non includat diuerſas rationes formales potentiæ, ita vt ratione ipſarum poſſit ab intrinſeco diſtingui, ſed ſicuti reſpicit vnam ſimpliciſſimam rationem obiecti formalem: Ita etiam eſt vna ſimplex ratio formalis potentiæ. Quod colligitur etiam ex infinitate; eſt enim in intrinſeca ſua ratione infinita; ſi autem ab intrinſeco ſuo eſſet diſtinguibilis in plures veluti partiales potentias, iam ab intrinſeco ſuo includeret finitatem, quia vnaquæque illarum potentiarum eſſet finita in ratione potentiæ, ſiquidem non diceret omnem rationem potentiæ.

VII. Vt autem perfectè teneatur natura huius diſtinctionis, quæ oritur ex extrinſecis connotatis ſciendum eſt, duplici modo contingere poſſe. Primò quidem ſi ex vi connotatorum, quando diſtinguimus per ordinem ad ipſa, reſultet, & veluti deriuet diſtinctio etiam in obiectum, ita vt ex vi vnius connotati partialiter tantùm intellectus attingat obiectum, & formet de ipſo cõceptum inadæquatum, quod tunc contingit, quotieſcunque obiectum habet ſimul plura connotata ſibi inadæquatè correſpondentia, vt accidit in omnipotentia Dei, quatenus ipſi correſpondent plures termini. Altero autem modo contingit, quando vnumquodque connotatum adæquatè correſpondet obiecto, ita vt totum obiectum concipiatur ex vi cuiuſcunque connotati, & tunc nulla diſtinctio derinat in ipſum, ſed ſolùm obiectum diſtinguitur ratione connotatorum, prout ipſis ſubſtat, vt contingit in creatione, & conſeruatione; in potentia creatiua, & conſeruatiua: conſeruatio enim, & creatio, ſicuti etiam potentia creatiua, & conſeruatiua, quatenus ſubſunt diuerſis connotatis extrinſecis, diſtinguuntur. Vnde ratione huius duplicis modi ſubdiuiditur in eam, quæ eſt ſolùm extrinſeca obiecto, circa quod diſtinctio verſatur, & in eam, quæ aliquo pacto deriuat in obiectum.

VIII. Hinc ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ facilè reſpondetur. Ad fundamentũ in oppoſitũ. Habere quidem obiectum ex intrinſeco ſuo, quòd dicat illa connotata: non tamen ex hoc ſequi, quòd ab intrinſeco ſuo ſit diſtinguibile in plures formales rationes, quia vel connotata reſpondent illi ſucceſſiuè ſecundùm ſe totum conſiderato; & tunc euidens eſt, quòd non habet ex hoc capite ab intrinſeco ſuo, quòd poſſit diſtingui quia ſecundùm ſe totum ſubeſt cuilibet connotato; ſi verò connotata ſimul, & inadæquatè ipſi correſpondeant; tunc neque ſemper arguunt in ipſo fundamentum intrinſecum diſtinctionis, quia per vnam ſimplicem rationem metaphyſicam poteſt vindicare ſibi plura connotata, quæ ſint ſingula veluti cõnotata partialia, vt patet in Dei omnipotentia. Hoc autem non facit, vt in ipſo obiecto ſit fundamentum intrinſecum diſtinctionis; imo tota diſtinctio redundat in obiectum ſolùm ex vi connotatorum, quod ex eo patet, quia niſi cogitemus de connotatis, nullum fundamentum habebimus ad diſtinguendum.

Alterum diſtinctionis genus ex altero fundamento.

SECTIO III.

I. Alterum caput difficultatis erat, an poſſit dari diſtinctio rationis, quæ non ſit cum ordine ad extrinſeca connotata, ſed fundetur ſolùm in trinſeca natura obiecti: quod in idem recidit, an omnis diſtinctio rationis ſumatur ex comparatione ad aliquam diſtinctionem realem: ſi enim ſumitur diſtinctio per comparationem obiecti ad connotata, cum connotata inter ſe à parte rei differant, tunc diſtinctio ſumetur per comparationem ad diſtinctionem realem; atque econtra ſi ſumitur per comparationem ad diſtinctionem realem, ſumitur per ordinem ad diuerſa connotata. Non enim quæcunque diſtinctio realis ſufficit, vt per ordinem ad ipſam conficiatur diſtinctio rationis; ſed debet eſſe diſtinctio eorum, quæ dicant aliquam habitudinem ad obiectum, quod ſubijcitur diſtinctioni. Ratio eſt, quia quando obiectum diſtinguitur per ordinem ad diſtinctionem realem, non debet diſtinctio realis otioſè ſe habere, ſed de- In ordine ad quã diſtinctionem realẽ ſingi poſſit diſtinctio rõnis.

bet conferre aliquid ipſimet obiecto, ratione cuius ſit diſtinguibile, quòd idem eſt, ac conſtituere fundamentum diſtinctionis: quæ autem ſunt extrinſeca obiecto, ſolùm, ſi ſint connotata, poſſunt præſtare fundamentum diſtinctionis.

1. opio Omnem diſtinctionē rōnis fieri per cōparationē ad realem, Goffred. Durand. Heru. Henr. Vaſquez

II. In hac ergo difficultate prima ſententia aſſerit, omnem diſtinctionem rationis debere fieri per comparationē ad diſtinctionem realem, & in ordine ad diuerſa cōnotata. Ita Goffred. quodlib. 7. quæſt. 1. Durand. in 2. diſt. 2. qu. 3. nu. 15. & ſequent. Herueus quodlib. 7. quæſt. 3. Henr. quodlib. 5. quæſt. 1. Vazquez 1. par. diſp. 117. cap. 3. & etiā colligi poteſt ex doctrina aliorum Acutorum: imo eam tribnunt nonnulli Nominal. locis citatis ſect. præcedenti: ſed reuera id non ſentiunt; nam ſolùm ibi docent, diſtinctionem attributorum eſſe ſolùm per ordinem ad diuerſa connotata: non verò aſſerunt, omnem diſtinctionem rationis debere fieri per comparationem ad diſtinctionem realem, quæ ſit in diuerſis connotatis. Fūdamentum huius ſententiæ affertur à Durando, qui ſic arguit. Si præter albedinem non eſſet alius color, non cognoſceremus, rationem coloris poſſe eſſe ſine albedine, & ſic etiam contingit in reliquis, circa quæ formatur diſtinctio rationis; ergo per hoc, quòd color reperitur ſine albedine, colligimus genus, & ſpeciem differre ratione, ergo diſtinctio fit cū ordine ad extrinſeca connotata, quæ differunt realiter.

Oppoſita ſententia. D Th. Son in. Capr. Hurtad.

III. Secunda ſententia negat, omnem diſtinctionem rationis debere fieri per comparationem ad extrinſeca connotata, ſed poſſe fundari in ſola natura obiecti: Hanc opinionem ſequuntur quamplures præſertim ex Thomiſtis. Ita enim tradunt D. Thom. in 1. diſt. 2. quæſt. 1. art. 3. Soncin. 4. Metaphyſ. quæſt. 29. Capr. in 1. diſt. 8. qu. 4. & Hurtad in Metaph. diſp. 6. ſect. 5. §. 167. Verùm Soncin. Capr. & Hurtad. addunt. Non ſolùm ad formandam diſtinctionem rationis non eſſe neceſſe recurrere ad extrinſeca connotata; ſed neque etiam requiri, quòd intellectus reſpiciat ad aliquam diſtinctionem realem, ad cuius ſimilitudinem effingat diſtinctionem rationis; ſed etiam ſi intellectus nullam cognouiſſet diſtinctionem realem, imo etiam ſi eſſet impoſſibilis, adhuc poſſet formare diſtinctionem rationis. Verùm de hoc puncto agemus ſect. ſequenti.

Concl. Datur diſtinctio rationis fundata in obiecto, & nō in extrinſecis cōnotatis.

IV. Nunc autem dicimus cum hac ſecunda ſententia. Dandam eſſe aliquam diſtinctionem rationis, quæ habeat fundamentum in intrinſeca natura obiecti, nec neceſſe ſit recurrere ad extrinſeca connotata, vt habeatur ſufficiens fundamentum diſtinctionis. Addidi, quòd non ſit neceſſe recurrere ad extrinſeca connotata, quia fieri poteſt quòd res, quæ diſtinguitur ratione, habeat diuerſa connotata extrinſeca, non tamen diſtinctio ſumatur in ordine ad ipſa. Antequam autem probetur concluſio, adnotandum eſt, aliud eſſe, quòd diſtinctio conficiatur ab intellectu per ordinem ad extrinſeca connotata, & aliud, quòd ab extrinſeco, ſeu etiam per ordinem ad extrinſeca habeatur cognitio obiecti. Si diſtinctio fabricetur per ordinem ad extrinſeca connotata, tunc illa cōnotata cócurrunt ſuo modo ad diſtinctionem, præbendo motiuum, quòd intellectus diſtinguat. Si verò ducant tantùm in cognitionem obiecti, tunc non ſunt motiua diſtinctionis, ſed tantùm fundamentum habetur ex natura obiecti, quatenus intrinſecè eſt tale, vt habeat rationes formales diſtinguibiles.

1. Ratio.

V. Hinc facilè prob. Quando obiectum ex intrinſeco ſuo fundat diſtinctionem; & eſt aliquid abſolutum, poteſt ſufficienter diſtinctio formari abſque eo, quòd intellectus reſpiciat ad extrinſeca connotata, ergo datur diſtinctio rationis, quæ habeat fundamentū in ſola natura intrinſeca obiecti. Conſequentia eſt euidens, quia ſi intellectus reſpiciens tantùm ad naturam obiecti diſtinguat, diſtinctio illa nullo pacto fundatur in extrinſecis connotatis, aut ab ipſis deſumitur. Antecedens verò conuincitur, quia obiectum ſecūdùm ſuum intrinſecum eſt diſtinguibile ab intellectu in plures formalitates, vt ſupponitur, & patet ex dictis in ſect. 1. ergo ſi intellectus reſpiciat tantùm naturam obiecti, iam diſtinguet in plures formalitates cum fundamento abſque eo, quòd reſpiciat ad aliquid extrinſecum. Quòd vero poſſit reſpicere ad ſolam naturam obiecti, euidens eſt, quia ſupponimus, obiectum eſſe abſolutum; abſoluta autem cognoſcuntur abſque

Poſito fundamēto diſtinctionis in obiecto pōt intellectus diſtinguere reſpiciendo ſolùm ad ipſum.

ordine

Digitized by Google

ordine ad extrinſeca.

2. Ratio.

VI. Secunda ratio deſumi poteſt ex noſtra cognitione, quam per diſcurſum aſſequimur: multoties enim diſcurrendo aliquas tantùm rationes formales de obiecto cognoſcimus, in quibus inadæquatè conſiſtit eſſentia obiecti, ergo habetur diſtinctio rationis fundata in ſola intrinſeca natura obiecti. Antecedens eſt certum experientia in pluribus diſcurſibus, per quos aliquid de obiecto cognoſcitur; ſic omnes concluſiones alicuius ſcientiæ, quæ de ipſius obiecto colliguntur, v. g. in Phyſica de corpore naturali, continent rationes partiales obiectiuas, quæ ingrediuntur conſtitutiuum eiuſdem corporis, vt quòd ſit corruptibile, quòd ſit mobile. Conſequentia autem probatur, quia intellectus poſtquam intulit concluſiones, poteſt ſimplici apprehenſione illas concipere: tunc autem illas diſtinguit, abſque aliquo reſpectu ad extrinſeca connotata, ſed ſolùm ex fundamento, quo ex natura ſua ſunt diſtinguibiles.

Quomodo in diſcurſu cõtingat diſtinctio rationis abſq; ordine ad extrinſeca connotata.

3. ratio.

VII. Tertia ratio addi poteſt deſumpta ex modo, quo talem diſtinctionem formamus: ſi enim fieret per ordinem ad extrinſeca connotata, impoſſibile eſſet, quòd intellectus diſtingueret, niſi etiam conciperet connotata. De facto autẽ poteſt diſtinguere abſq; eo, quòd cogitet de aliquibus extrinſecis connotatis, ergo non eſt neceſſe, omnem diſtinctionem rationis fieri cũ ordine ad extrinſeca. Minorem ſatis oſtendit ipſa experientia, quòd enim extrinſecum connotatum concipio, quando concipio tãtùm animalitatem, & rationalitatem? Confirmatur quoniam poſſum concipere ſolam animalitatem nihil aliud concipiendo: rurſus poſſum concipere ſolam rationalitatẽ, nihil aliud concipiendo, ergo poſſum etiam ſimul vtranque concipere tanquam diſtinctas rationes obiectiuas, cum iam per ſuum primum conceptũ ſeorſim ab alijs habeant eſſe diſtinctũ. Maior verò probatur, quotieſcunque enim aliquid eſt tale per ordinem ad aliud, concipi non poteſt, niſi etiam concipiatur terminus illius ordinis, cum relatiua ſint ſimul cognitione. Si ergo diſtinctio rationis eſſet talis per ordinẽ ad aliquod extrinſecum, non poſſet haberi, niſi conciperentur etiam ipſa extrinſeca connotata.

Intellectus põ formare diſtinctionẽ rõnis non cogitãdo de extrinſecis connotatis.

4. ratio

VIII. Denique confirmatur hæc opinio, nam quotieſcunque adeſt ſufficiens diſtinctiuum in re, quæ diſtinguitur, fruſtra recurritur ad extrinſecum, à quo deſumatur diſtinctio: quod enim eſt diſtinctiuum, eſt etiam conſtitutiuũ, vnde quæcunque habent proprium cõſtitutiuum ab alijs, habent etiam proprium, & intrinſecum diſtinctiuum, & qualis eſt diuerſitas in conſtitutiuo, talis eſt etiam diſtinctio. Verùm quoties diſtinctio fundatur in intrinſeca ratione obiecti, extrema diſtinctionis habent proprium conſtitutiuum, ergo habent etiam proprium diſtinctiuum intrinſecum; difficultas huius argumenti conſiſtit in minori, cum maior ſit euidens, facilè tamen probatur. Diuerſæ enim formalitates habent inter ſe diſtinctionem eſſentialem metaphyſicam, vt patet in ratione generica, & differentiali, quarum vna ſe habet per modum potentiæ, altera per modum actus: vna eſt quid magis commune, altera quid magis contractum; denique ſunt rationes, quæ ſecundùm ſe totas diuerſæ ſunt.

Diſtinctio rõnis fũdata in intrinſeco obiecti habet propria diſtinctiua abſq; ordine ad extrinſeca.

IX. Ex dictis igitur concludere oportet, dandam eſſe diſtinctionem rationis cum fundamento in re, quæ radicetur in natura obiecti; & originem habeat ex quidditate ipſorum extremorum, quatenus ex natura ſua habent, quòd dicant formalitates diuerſas, quarum vna ita ſit coniuncta cum alia, vt poſſit eſſe ſine illa; quæ quidem diſtinctio in rebus eſt veluti inchoata, & in ipſis in potentia continetur, quia continetur totum illud eſſe, per quod extrema inuicem diſtinguuntur: reducitur verò in actum perfectum ab intellectu, dum, quæ erant ſeparabilia, actu ſeparat: Atque hęc doctrina colligitur etiam ex pluribus locis Ariſt. pręſertim cum ponit diſtinctionem inter vniuerſalia, & particularia. vt cum 1. Poſter. & 2. Metaph. docet; de particularibus non eſſe ſcientiam, ſed tantùm de vniuerſalibus. Præterea 1. Metaph. cap. 1. docet hominem per ſe non ſanari, ſed Calliam, aut Socratem, quia generationes circa ſingularia ſunt. Rurſus 3. de anima tex. 9. docet; Quidditatem, & id, cuius eſt quidditas, in materialibus differre, & 7. Metaph. tex. 43. ait; Genus ſe habere vt materiam, differentiam

Eadẽ doctrina iuxta mẽtẽ Ariſt.

Alexander Auerr.

tiam verò vt formam: & cœtera huiuſmodi habet pluribus in locis; quam etiam doctrinam communiter ſequuntur, & explicant ibidem Interpretes præſertim Alexander, & Auerroes.

Ad fundamētū in oppoſitum.

X. Ad rationē; quam adducit Durand. pro oppoſita ſententia, dicimus, Aliud eſſe diſtinguere obiectum in diuerſas formalitates, & aliud deuenire in cognitionem fundamenti, quòd fundat diſtinctionem. Hoc enim fit per diuerſos actus, & diuerſas cognitiones, quarum vna non eſt neceſſariò connexa cum alia; poſſum enim deuenire in cognitionem fundamenti, in quo intellectus fundat ſuam diſtinctionem, & non diſtinguere: & econtra poſſum diſtinguere abſque eo, quòd aliquo proceſſu cognitionis deueniam in huiuſmodi cognitionem, quòd tunc fit, quando ſupponitur aliàs cognitum fuiſſe fundamentum. Vnde ſi nullus color reperiretur præter albedinem, verùm quidem eſt, quòd non haberemus motiuum ad cognoſcendum, poſſe colorem eſſe ſine albedine, quia ex eo, quòd color reperitur cum nigredine, cognoſcimus, poſſe eſſe ſine albedine; Sed hoc nos tantùm ducit in cognitionem fundamenti diſtinctionis, non verò deſeruit ad fabricandam ipſam diſtinctionem, vnde penes extrinſeca deſumitur tantùm cognitio fundamenti diſtinctionis, non verò diſtinctio.

Aliud cognoſcere fūdamētū diſtinctionis, aliud diſtinguere.

Inſtantia.

XI. Poſſet tamen quis nihilominus inſtare. Non poteſt aliquid cognoſci vt diſtinctum in plures formalitates, niſi cognitio fiat per plures ſpecies intelligibiles, alioquin, ſi vna eſſet tantùm ſpecies, vnus etiam eſſet actus, & obiectum per modum vnius repræſentaretur, ergo omnis diſtinctio fit per ordinem ad diſtinctionem realem, imo in ordine ad alias perfectiones realiter diſtinctas, quòd ex eo oſtenditur, quia quando idem obiectum cognoſcitur per diuerſas ſpecies, ideo non cognoſcitur per propriam ſpeciem, quia propria ſpecies repræſentat totum obiectum; cognoſcitur ergo per ſpecies aliarum rerum, vnde obiectum intelligitur cum ordine ad perfectiones illarum rerum, quarum ſunt ſpecies. Reſpondetur, quando dicimus, diſtinctionem rationis non debere eſſe neceſſariò cū ordine ad aliqua realiter diſtincta, intelligimus de ijs, quæ ſe tenent ex parte obiecti, quod ſubit diſtinctionem; illæ verò ſpecies diſtinctæ ſe tenent ex parte cognitionis: vnde ſicuti requiruntur actus diſtincti, ita etiam ſpecies diſtinctæ, quia hæ ſe tenent ex parte actuum. Quòd verò fiat cognitio per alienas ſpecies, non ſequitur, quòd obiectum diſtinguatur cum ordine ad perfectiones illarum rerum, quarum illæ ſunt ſpecies, quia hoc per accidens ſe habet ad diſtinctionem; nec prouenit ex neceſſitate obiecti, ſed ex neceſſitate potentiæ, quæ cum non recipiat proprias ſpecies ab obiecto, vtitur alienis. Hinc nullo pacto eſt neceſſariū, quòd intellectus, dum diſtinguit, reſpiciat ad res illas.

Solutio.

Diſtinctionis nō fit in ordine ad illas ſpecies, quibus intellectus vtitur.

An detur tertium genus diſtinctionis fundatū in intrinſeca natura obiecti, & in extrinſecis cōnotatis.

XII. Sed hic dubitare aliquis poſſet, an præter hæc duo genera diſtinctionis cum fundamento, debeat etiā poni tertium, quod fundetur tum in intrinſeca natura obiecti, tum etiam in connotatis extrinſecis. Ad quod breuiter reſpondetur, dari etiam diſtinctionem, quæ in vtroque fundamento fundetur; quòd tunc contingit, quando extrema, quæ ab intrinſeco obiecti diſtinguuntur, ſunt etiam relatiua, tunc enim habent terminos proprios tanquam extrinſeca connotata. Cœterum quia totum id, quod termini huiuſmodi conferunt diſtinctioni, redundat prius in ipſam naturam extremorum, quàm in diſtinctionem, & conſequenter non ſunt fundamentum immediatum diſtinctionis, & obiectum ab intrinſeco præbet ſufficiens fundamentum, ideo huiuſmodi diſtinctio non cenſetur genus diuerſum ab eo, quòd habet fundamētum in ſola intrinſeca natura obiecti.

Diſtinctionem rationis non debere fingi ad ſimilitudinem diſtinctionis realis.

SECTIO. IV.

Aliorum opinio non debere fingi ad modum diſtinctionis realis.

I. ALterum, quod aſſerebant non nulli ex Auctoribus in ſecunda ſententia relatis ſect. præcedenti, erat, non eſſe neceſſarium, diſtinctionem rationis cum fundamento formari ad ſimilitudinem diſtinctionis realis; ſed etiam ſi intellectus nullam realem diſtinctionem præcognoſceret, poſſe habere diſtinctionem rationis, quia hæc eſt omninò independens à reali. Hoc

autem ſic conantur perſuadere. Primò quoniam ſi intellectus nullam cognouiſſet diſtinctionem realem, poſſet adhuc formare hanc propoſitionem *Homo eſt homo, Animalitas non eſt rationalitas*, ergo poſſet conficere diſtinctionem rationis, tum cum fundamento, tum ſine fundamento abſque eo, quòd illam conficiat ad ſimilitudinem diſtinctionis realis. Secundò; poſſet ſaltem intellectus per cognitionem infuſam, ſi non per acquiſitam, habere plures conceptus de eadem re; tunc autem haberet diſtinctionem rationis abſque aliqua comparatione, & ſimilitudine ad diſtinctionem realem, vnde non eſt neceſſe, quòd per comparationem ad ipſam de facto fingatur. Tertiò Ignorata quacũque diſtinctione reali poteſt intellectus formare hanc propoſitionem, *Ens eſt vnum*, tunc autem erit diſtinctio rationis inter ens, & vnum, & non reducetur huiuſmodi diſtinctio in aliquam diſtinctionem realem, nam conceptus entis, & vnius ſunt priores conceptu cuiuſcunque diſtinctionis realis; cum autem omne prius poſſit eſſe ſine poſteriori, poterit eſſe diſtinctio rationis abſque diſtinctione reali. Quartò; quod poteſt cauſare diuerſos effectus in diuerſis ſubiectis, poteſt etiam cauſare in vno, ſi ſit capax, ſed idem obiectum poteſt mouere diuerſos intellectus ad diuerſos conceptus, ſic albedo poteſt mouere vnum intellectum ad cognitionem coloris, & alium ad cognitionem albedinis, ergo cum intellectus ſit capax plurium conceptuum, poteſt mouere eumdem intellectum ad plures conceptus. Confirmatur; nam albedo à longinquo mouet ad cognitionem tantùm coloris vt ſic, propinqua verò mouet ad cognitionem albedinis, ergo idem quoque dicendum eſt reſpectu intellectus.

II. Verùm licet hæc ſententia probetur, non tamen propter rationes allatas. Vnde notandum eſt, diſtinctionem rationis debere eſſe ſimul cum identitate reali, & in eo tantùm conſiſtere, quòd obiectum ſecundùm eſſe intentionale, quod habet in mente, ſubeat aliquam multiplicitatem, quatenus per partes obijcitur medijs pluribus actibus, atque adeo diuerſis cognitionibus obiectum per partes attingitur. Difficultas ergo in hoc ſita eſt, an ſtatim, ac per plures conceptus formales intellectus attingit obiectum per partes, ex vi huius partitionis, quæ fit mediantibus conceptibus formalibus habeatur diſtinctio, an verò neceſſe ſit, ipſi applicare conceptum diſtinctionis realis, ſicuti ratio entis poſitiui applicatur non enti, quando formatur ens rationis.

III. Dicendum igitur eſt. Non eſſe neceſſe, diſtinctioni rationis, ſiue ſit cum fundamento, ſiue ſine fundamento, applicari rationem diſtinctionis realis, ſed eo ipſo, quòd obiectum ſubeſt ſecundùm partes diuerſis actibus, aut idem comparatur cum ſeipſo, habetur diſtinctio rationis. Probatur concluſio. Poſita aliqua multiplicitate in obiecto, ponitur etiam diſtinctio, ſed eo ipſo, quòd obiectum per conceptus partiales obiectiuos ſubeſt diuerſis actibus, aut idem comparatur cum ſeipſo, ponitur in ipſo aliqua multiplicitas, ergo ponitur etiam diſtinctio. Maior nota eſt ex ipſis terminis; multiplicitas enim nequit vllo pacto eſſe, aut concipi ſine diſtinctione, nam intrinſecè tanquam conſtitutiuum illam inuoluit. Minor verò prob. quia multiplicitas fit, quotieſcunque ponuntur plures partes, aut reduplicatur totum, eo ipſo autem quòd obiectum concipitur per plures inadæquatos conceptus, veluti partitur in plures partes ſecundùm eſſe obiectiuum, quia vni conceptui correſpondet aliquod eſſe partiale obiecti, & alteri correſpondet aliud eſſe partiale. Rurſus ſi obiectum ſecundùm ſe totum cum ſeipſo comparetur, acquirit diuerſas rationes, prout eſt ſub diuerſis actibus, per quas veluti reduplicatur, ergo quocunque modo conſideretur, acquirit ſemper aliquam multiplicitatem, quia in plura diuiditur ſecundùm eſſe obiectiuum, ſaltem ratione diuerſi modi ſe habendi, qui ponit aliquam veluti replicationem in obiecto.

IV. Secundò. Vt habeatur diſtinctio rationis, non eſt neceſſe, vt ipſi applicetur formale diſtinctiuum diſtinctionis realis, ergo neque ratio diſtinctionis realis. Anteced. certiſſimum eſt, quia diſtinctiuũ reale conſti-

Concl. Diſtinctio rõnis nõ eſt cõcipienda ad modũ realis.

1. ratio.

Quomodo cõſurgat multiplicitas in obiecto per diſtinctionem rõnis.

2. ratio.

Diſtictio ni rõnis nõ applicatur diſtinctiuũ diſtictionis realis.

tuit diſtinctionem realem; quale enim eſt diſtinctiuum, talis quoque debet eſſe diſtinctio: diſtinctio autem rationis non ſe habet ad modum diſtinctionis realis, quemadmodum neceſſariò ſe deberet habere, ſi ipſi applicaretur formale diſtinctinum reale. Conſequentia verò probatur. quoniam omnis diſtinctio fundatur in diſtinctiuo, & ab ipſo eſt inſeparabilis; quomodo ergo poteſt alteri applicari diſtinctio realis, niſi etiam applicetur diſtinctiuum? Confir. omnis diſtinctio realis aut eſt inter rem, & rem, aut inter rem & modum, vt ſupponimus ex ſupradictis. Si igitur diſtinctio realis applicaretur diſtinctioni rationis, deberet ipſamet diſtinctio rationis eſſe talis, vt caderet ſupra extrema, quæ ſe haberent veluti res, aut ſaltem vt res, & modus, quod tamen eſt ſalſum, cum ſe habeant vt formalitates. Conſequentia tenet, quia diſtinctio rationis eſſet ad ſimilitudinem realis diſtinctionis. Secundò etiam confir. Quia ens rationis, ſiũ concipitur ad modum entis realis, ſe habet omnino, vt ens reale, ergo ſi diſtinctioni rationis applicaretur diſtiuctio realis, ita vt ad ſimilitudinem ipſius formaretur, ſe deberet habere omnino ad modum diſtinctionis realis, quod falſum eſt, cum diſtinctio realis, & rationis ſint omnino diuerſæ, vt conſideranti patet.

3. ratio.

V. Denique tota neceſſitas applicandi diſtinctionem realem diſtinctioni rationis, inde prouenire tantùm poteſt, quòd non habeat propriam diſtinctionem, nec alia fingi poſſit: ſic quia non ens non habet aliquam rationem entis, debet ipſi applicari ratio entis realis, per cuius ſimilitudinem obijciatur intellectui: fruſtra enim ſi haberet propriam rationem diſtinctionis, applicaretur alia ratio diſtinctionis: Sed habet propriam rationem diſtinctionis, ergo non eſt neceſſe ipſi applicare rationem diſtinctionis realis, ita vt ad eius ſimilitudinem concipiatur. Maior non indiget alia probatione, ſatis enim eſt per ſe nota; quis enim aſſerat, rem, quæ habeat propriam diſtinctionis rationem, debere ipſi applicari rationem alienæ diſtinctionis, vt ſit diſtincta? Min. verò declaratur; ſtatim enim ac obiectum ſecundùm conceptus inadæquatos per diuerſos actus obijcitur, habet diuerſas rationes formales, quarum vnaquæque habet proprium eſſe, per quod à cœteris contradiſtinguitur; ſi ergo huiuſmodi rationes habent proprium diſtinctiuum, habent etiam propriam diſtinctionem, quia poſito diſtinctiuo ponitur diſtinctio. Et eodem modo proportionaliter philoſophandum eſt de diſtinctione, qua idem per actum collatiuum diſtinguitur à ſeipſo.

Diſtictio rõnis habet propriã rõnẽ diſtinctionis ex ſe.

Diluitur obiectio.

VI. Sed contra allatam doctrinam vrget non leuis obiectio. Ideo enim ens rationis debet concipi ad modum entis realis, quia de ſe eſt non ens, ergo cum diſtinctio rationis de ſe ſit non diſtinctio, nam dicit identitatem realem, debet ſe habere ad modum diſtinctionis realis. Hæc quidem obiectio ſatis difficilis eſt, nihilominus ſi res attentè conſideretur, magna diſparitas inuenietur; Quod enim de ſe eſt non ens, nullum ſtatum habere poteſt, in quo acquirat aliquod eſſe reale ſibi proprium, & ideo ſemper, vt aliquo pacto habeat eſſe, debet concipi ad modum entis. Non ſic autem contingit in diſtinctione rationis, præſertim quando ſit cum aliquo fundamento; nã tunc obiectum, quod habet identitatem ſecundùm eſſe reale, quod habet extra intellectum, acquirit alium modum exiſtendi, nempe intentionalem: dum autem habet hunc modũ exiſtendi diuidi poteſt ab intellectu in partes: dũ autem diuiditur in partes, vnaquæque pars ex vi ſui eſſe intrinſeci obiectiui habet ſuum formale diſtinctiuum, & ideo non eſt opus recurrere ad realem diſtinctionem, quaſi debeat ad modum ipſius fingi; ſed habet propriam diſtinctionem, quæ reſultat ex proprijs diſtinctiuis.

Quomodo ſaluetur diſtĩctio rõnis abſq; eo ꝙ ſit ad modũ diſtictionis realis.

Argumẽta citatæ ſentẽtiæ inualida

VII. Argumenta verò, quæ pro citata, & approbata ſententia attulimus non ſunt magni momenti, & nullo negocio ſolui poſſunt. Cum enim in primo aſſumitur, poſſe intellectum abſq; cognitione alicuius diſtinctionis realis, formare hanc propoſitionem, ***Animalitas non eſt rationalitas***, reſponderi poſſet, Formationem propoſitionis ſupponere diſtinctionem terminorũ, & talis propoſitio ſupponit, ꝙ animalitas ſit diſtincta à rationalitate: propoſitio enim ſupponit obiectum: vnum autem non eſſe aliud ſupponit eſſe di-

ſtiu-

ſtinctiuum ab illo. Cum autem hu iuſmodi diſtinctio ſit per rationem formata, propoſitionis formatio ſupponit eſſe factam diſtinctionem ab intellectu. Vnde cum dicitur, ignorata quacunque diſtinctione reali, poſſe intellectum formare huiuſmodi propoſitionem, virtualiter, & implicitè dicitur, poſſe diſtinguere ignorata diſtinctione reali; & hoc eſt, quod in controuerſiam venit, vnde argumentum occultè aſſumit id, quod eſt probandum.

Expenditur ſecundum.

VIII. Similiter etiam ſecunda ratio occultè petit principium; licet enim poſſit intellectus per cognitionem infuſam habere diuerſos conceptus de eadem re, per quos res ipſa velut diuiſa in plures formales rationes repræſentetur: an tamen hoc poſſit haberi independenter à diſtinctione reali, argumentum non probat, ſed tanquam certum ſupponit, & tamen eſt id, quod eſt probandum, nec alia via conuinci poteſt, niſi oſtendatur, rem illam eo ipſo, quòd eſt ſub diuerſis conceptibus formalibus, habere in ſeipſa diſtinctionem. Sic etiam ad tertium negari poſſet aſſumptum, cum aſſeritur ignorata diſtinctione reali poſſe fieri hanc propoſitionem, Ens eſt vnum, tanquam copulatiuam diſtinctorum ob rationem allatam ad primum argumentum: licet enim poſſit formari propoſitio tanquam oſtenſiua identitatis, quæ eſt inter ens, & vnum, non tamen tanquam copulatiua diſtinctorum. Quòd ſi fieri poteſt, aliunde probandum eſt. Cum autem dicitur, conceptum entis, & vnius eſſe priorem quacunque diſtinctione reali, reſpondetur, eſſe priorem præcisè loquendo, & prout dicit rationes ſimul identificatas, ſeu vnam ſimplicem eſſentiam; non tamen prout inuicem diſtinguuntur, & ideo allata ratio non vrget; ſemper enim verum eſt, quòd quicquid formatur ab intellectu eſt quid poſterius natura eo, quod habet eſſe independenter ab intellectu.

Reijcetur tertium.

Ad quartum.

IX. Quarta quoque ratio nihil plus cæteris valet. Reſpondetur enim, aliquos effectus eſſe, qui ſi ſunt ab eadem cauſa in diuerſis ſubiectis, ſe habent vt diſtincti effectus: ſi verò ſint in eodem ſubiecto coaleſcunt in vnum: ſic vnum obiectum, quod eſt aptum cauſare in diuerſis intellectibus diuerſos conceptus, non mouet eumdem intellectum ſecundùm diuerſas rationes, quia aptum eſt vnica cognitione ſecundùm ſe totum cognoſci, & proinde cauſabit in illo intellectu vnicum conceptum ſuipſius, niſi aliunde contingat diſtinctio, quam poſſe contingere ſine reſpectu ad diſtinctionem realem, argumentum non probat. Ad id verò, quod tangitur in confirmatione, dicimus, falſum eſſe, quòd cum viſio tendit in obiectum valde remotum, attingat ſolam rationem coloris vt ſic: & ratio eſt, quia quælibet ſenſatio tendit in obiectum exiſtens, vt exiſtens, & præſens eſt, ita vt attingat exiſtentiam obiecti, atque adeo obiectum ſingulare: ſolus enim intellectus eſt vniuerſalium; at quomodo poteſt coloratum ſingulare attingi, niſi attingatur ratio talis coloris indiuidui? Rurſus quomodo poteſt attingi talis color in indiuiduo, niſi etiam attingatur talis color in ſpecie, & quidem infima? Cum ergo obiectum valde remotum videtur, & non apparet illius coloris, cuius apparet in propinquo, non hoc contingit, quia non attingatur ratio coloris ſpecie; ſed quia ratione diſtantiæ, ita modificatur per medium, vt appareat illius coloris confuſi, qui tamen eſt aliquis color in ſpecie infima; vnde etiã poſſet color dari, qui talis de propinquo appareret.

An viſio attingat in obiecto iſta ut ſolam rõnẽ coloris vt ſic.

An in cognitione intuitiua poſſit fieri diſtinctio rationis, Diſp. LVIII.

Punctus difficultatis, & Auctorum opiniones. *Sect.* I.

Secunda ſententia præfertur, & confirmatur. *Sect.* II.

Soluuntur fundamenta oppoſitæ ſententiæ. *Sect.* III.

Punctus difficultatis, & Auctorum opiniones.

SECTIO I.

I. Vpponendum eſt, cognitionem eſſe in duplici differentia. Alia n. dicitur *Abſtractiua*, & alia *Intuitiua*. *Abſtractiua* eſt illa, quæ fertur in obiectum, quod ſecundùm ſe non eſt præ-

præſens, ſed tantùm fit præſens per ſpeciem intelligibilem; vnde huiuſmodi cognitio abſtrahit à præſentia, & exiſtentia obiecti. Cognitio verò *Intuitiua* econtra ſe habet, & nedum debet fieri per propriam ſpeciem obiecti, ſed etiam requirit actualem exiſtentiam, & prȩſentiam obiecti, ita vt formaliter attingat obiectum ſecundùm eſſe exiſtentiæ actualis, & actualis præſentiæ; ex quo fit, quòd modo quodam experimentali debeat ferri, qui quidem modus in eo conſiſtit, quod anima mediante cognitione experiatur ipſum eſſe præſens obiecti, vt experitur in cognitione viſiua: dum enim obiectum præſens cernimus mediante viſione, experimur præſentiam talis obiecti, & hac ratione viſio, dicitur intuitiua, deſumpta denominatione, à cognitione viſiua: quæ dicitur intueri obiectum. Quem modum cognoſcendi expreſſit etiam D. Paulus in cognitione beata, cum 1. Corint. 13. ait *Tunc autem facie ad faciem*, ſcilicet videbimus: & hanc cognitionem opponit cognitioni abſtractiuæ, quam vocat cognitionem. *Per ſpeculum in ænigmate*.

Cognitio Abſtractiua, & Intuitiua, & quid vtraq. ſit

1. Corin. 13.

II. Suppoſito ergo hoc modo explicandi cognitionem *Abſtractiuam*, & *Intuitiuã*, quem tradunt communiter ſcholaſtici; quærimus an, per cognitionem intuitiuam poſſit haberi diſtinctio rationis cum fundamento in re; de abſtractiua enim non eſt difficultas, cum ita fieri continuò experiamur; diſtinctiones enim, quas cum fundamento formamus, fiunt per cognitionem abſtractiuam. Difficultas autem in hoc ſita eſt, an obiectum, quod in ſe habet identitatem, & eſt omnino ſimplex, poſſit per partes repræſentari cognitione intuitiua, ita vt per vnum actum cognitionis intuitiuæ attingatur vna formalitas verb. grat. animalitas in Petro, nihil aliud, præter ipſam, de eſſe Petri cognoſcendo, & per alium actum alia formalitas. Si enim hoc fieri poteſt, per cognitionem intuitiuam haberi poterit diſtinctio rationis, quia poterit intellectus per plures actus attingere ſimul plures formalitates tanquam diſtinctas.

Punctus difficultatis.

III. Prima ſententia aſſerit, per cognitionem quoque intuitiuam poſſe haberi diſtinctionem rationis, ita ſentiunt omnes illi Theologi, qui putant, poſſe à Beatis videri cognitione clara, & intuitiua vnum attributum ſine alio ſaltem de potentia Dei abſoluta. Et ſimiliter ij quoque, qui exiſtimant per eamdem Dei potentiam abſolutam videri poſſe eſſentiam diuinam intuitiuè ſine perſonis; in tali enim caſu cum attributa ſimul identificentur, & etiam perſonæ cum eſſentia, qui vnum ſine alio videret cognitione intuitiua, videret partialiter obiectum, atque adeo aliquam diſtinctionem rationis per cognitionem intuitiuam conficeret. Huius opinionis ſunt Scot. in 1 diſt. 1. quæſt. 2. *§. Quantum ad ipſum articulum &c.* & cum eo Scotiſtæ ibid. Lychet. Baſſolis Antonius Andreas, & alij, & ex Recentioribus ſpecialiter Faber diſp. 11. cap. 3. Solet etiam tribui hæc ſententia Riccar. in 3. diſt. 14. art. 1. quæſt. 4. in reſponſione ad vltimum D. Bonauent. art. 1. quæſt. 2. Ferrar. 3. contra Gent. cap. 66. *§. Pro ſolutione &c.* Capr. in 1. diſt. 27. quæſt. 2. art. 3. ad 8. Durandi contra 1. concluſ. Verùm hi Auctores nihil tale affirmant, ſed ſolùm, Deum non videri à beatis ſecundùm omnem modum cognoſcibilitatis, & hoc prouenire ex parte modi cognoſcendi, quia rem infinitam cognoſcunt finito modo, non verò ex parte rei cognitæ. Hanc autem ſententiam de diſtinctione rationis per cognitionem intuitiuam ex profeſſo confirmat Hurtad. in Metaph. diſp. 6. ſect. 6. ſubſect. 2. & 4.

1 ſententia affirmatiua.

Scot. Lychet. Baſſolis. Anton. Andreas Faber. Riccar. D Bon. Ferrar. Capr.

Hurtad.

IV. Fundamenta pro hac ſentẽtia plura poſſent adduci, præcipua tamen ſunt, quia fieri poteſt, quòd obiectum ratione perfectionis, quam habet, non poſſit exprimi ab intellectu per vnicum conceptum, ergo tunc concipiet pluribus conceptibus, atque adeo partialiter per ſingulos: vnde licet cognitio ſit intuitiua, continget diſtinctio rationis. Secundum. Tunc aliquid intellectus diſtinguit ratione, quando cognoſcit in ipſo vnam rationem non cognita altera, hoc autem poteſt contingere in cognitione intuitiua: dum enim intellectus cognoſcit albedinem, cuius propriam ſpeciem accipit per ſenſus, poteſt aliquando albedo cognoſci ſub ratione coloris non cognita ratione albedinis, vt cum longè ocu-

Fũdamẽta huius ſentẽtiæ

lus proſpicit obiectum, nec diſcernit, an ſit album; tunc autem eſt cognitio intuitiua, quia tendit in obiectum præſens, & tamen cognoſcit vnam rationẽ tantùm ſine alia. Tertium. Quando Angelus ſeipſum intuetur, non cognoſcit ſeipſum, vt eſt principium illius cognitionis, illa enim cognitio non repræſentat ſeipſam, & non ſecundùm omnem rationem, vnde illa cognitione conficit diſtinctionem rationis, quia diſtinguere ratione eſt vnum cognoſcere ſine alio. Quartum Beatus, dum intuetur diuinam eſſentiam, non videt ex vi viſionis eſſentiæ actus liberos Dei, vt certum eſt apud omnes Theologos, ergo tũc ſeparat naturã ab actu libero, atque conficit diſtinctionem rationis per cognitionem intuitiuam. Confir. Effectus liberi videri poſſunt in actibus liberis, non verò in eſſentia: rurſus qui videt Deum vt volentem aliquid liberè, & qui non videt, vt volentem, alio nomine explicabit Deum vt volentem, ac vt non volentem, ergo adeſt diſtinctio rationis, tum quia, actus liber aliquid repræſentat, quòd non repræſentat eſſentia, tum quia Deus volens liberè, dum differt nomine conceptu à ſeipſo præciſa volitione, differt etiam obiecto. Quintum. Actio terminatur ad rem exiſtentem, & præſentem; & tamen poteſt attingere vnam formalitatem non attingendo aliam, ergo licet cognitio ſit intuitiua poterit attingere vnam formalitatem non attingendo aliam. Anteced. prob. Nam Deus concurrit ad vnam formalitatem actus mali non concurrendo ad aliam, nempe ad malitiam. Conſequentia verò tenet à paritate rationis, præſertim quia ad cognitionem intuitiuam, ſufficit, quòd attingatur aliquid exiſtens, & præſens; cur autem non poteſt videri obiectum ſub vna formalitate vt exiſtens non viſo ſub alia. Sextũ. Obiectũ habet cum virtuali diſtinctione diuerſa prædicata, imo contradictoria in ordine ad cognitionem abſtractiuam, ergo etiam in ordine ad intuitiuam: nullum. n. diſcrimen oſtendi poteſt, propter quòd idem non valeat etiam quò ad cognitionem intuitiuam.

Secũda ſententia Non poſſe haberi diſtinctionem rationis in cognitione intuitiua. V. Altera tamen ſententia negat, poſſe in cognitione intuitiua haberi diſtinctionem rationis, etiam per potentiam Dei abſolutam. Ita ſentiunt omnes ij, qui negant etiam de potentia abſoluta poſſe clara viſione videri vnum attributum Dei ſine alio, aut eſſentiam ſine perſonis propter cognitionem intuitiuam, quæ ex natura ſua debet ferri in totum obiectum adæquatè ſumptũ. Ita Henr. quodlib. 13. quæſt. 1. Caiet. 2. 2. quæſt. 2. art. 8. quam etiam tradiderat D. Thom. ibid. in reſponſione ad 8. præterea Gabr. in 1. diſt. 1. quæſt. 5. art. 2. Maior in 4. diſt. 49. quæſt. 2. Soto quæſt 3. art. 3. concluſ. 2. Molina 1. par. quæſt. 12. art. 8. diſp. 4. Vaſquez ibid. diſp. 48. cap. 2. Suarez de Deo vno lib. 2. cap. 22. & ferè communiter Recentiores Theologi tàm Thomiſtæ, quàm Neutrales. Fundant autem hanc ſuam ſententiam in eo, quòd cognitio intuitiua debet attingere obiectum ſicuti eſt in ſeipſo, vt aliter non appareat in mente cognoſcentis, quàm in ſe ſit, ergo cum in ſeipſo ſit indiſtinctum, debet in cognitione intuitiua indiſtinctũ apparere. Verùm reſpondent Auctores oppoſitæ opinionis, aliud eſſe obiectum ſicuti eſt, & aliud obiectum apparere ſecundùm ſe totum: in cognitione intuitiua, quando contingit diſtinctio rationis, obiectum non apparet aliter, ac eſt, ſed apparet ſicuti eſt, licet non ſecundum ſe totum.

Henr. Caiet. D. Th. Gabr. Maior. Soto Molina. Vaſquez Suarez

Fundamentum.

Secunda ſententia præfertur, & confirmatur.

SECTIO II.

I. Cæterum contra reſponſionem, qua Auctores oppoſitæ ſententiæ nituntur ſoluere argumentum huius poſterioris ſententiæ optimè vrgeri poteſt, inquirendo; an cum obiectum per cognitionem intuitiuam apparet tantùm partialiter, percipiatur aliqua diſtinctio, an non. Si primum aſſerant, fateri etiam debent, obiectum aliter apparere, ac eſt in ſeipſo, quia in ſe nullam admittit diſtinctionem, & tamen apparet cum diſtinctione, quomodo ergo illa eſt cognitio intuitiua, cum implicet, ipſam repræſentare obiectum, aliter, ac eſt, ſuppoſito quod adſint requiſita neceſſaria? Si autem ſecundùm aſſerant, nulla ratione tueri poſſunt diſtinctionem rationis, quia iam nulla eſt diſtinctio: imo falſum aſſerunt, quia quotieſcunque obiectum concipitur

Cognitio intuitiua repræſentat obiectum ſicuti eſt.

tan-

tantùm partialiter illa pars, quæ manifeſtatur ita dicit proprium eſſe, vt excludat eſſe alterius partis, atque habeât proprium conſtitutiuum, vt ſi quis cōciperet animalitatem non concepta rationalitate, vnde habet etiam propriũ diſtinctiuum, & conſequenter diſtinguitur ab alia parte: ſic non alia ratione in cognitione abſtractiua contingit diſtinctio rationis, niſi quia per vnum conceptum concipitur tantùm pars obiecti.

Diſtinctio rōnis debet eſſe circa ſimplicē entitatem.

II. Sed vt melius hæc poſterior ſententia explicetur, & confirmetur Aduertendum eſt, quòd diſtinctio rationis debet fundari in obiecto, quòd ſit ſimplex, & dicat omnimodam identitatem: Ex hoc autem fit, quòd quando intellectus format diſtinctionem rationis, debeat diſtinguere in aliqua ſimplici entitate, & ipſam partiri in plures rationes formales, quæ omnes contineantur identificatæ in tali entitate tanquam conſtitutiuæ ipſius. Quocirca quando intellectus non cognoſcit obiectum cum aliquo accidenti, aut cum aliquo extrinſeco connotato, tunc non conficit diſtinctionem rationis, quia non diſtinguit, neque partitur aliquam ſimplicem entitatem, ſed ſolùm cognoſcit vnam entitatem ſine alia, quæ iam à parte rei eſt diſtincta

Diſtictio rōnis nõ cōtingit qñ obiectũ non attingitur ſm aliquam rōnē, q̃ nō eſt attingibilis a potentia.

III. Præterea etiam certum eſſe debet, illam non eſſe diſtinctionem rationis, quando contingit, quòd potentia non attingit obiectum ſecundùm omnem rationem ipſius, ex eo quòd natura ſua non ſit ſecundùm omnem rationem attingibile à tali potentia, alioquin ſequeretur, quòd etiam ſenſus conficeret diſtinctionem rationis, quã do v. g. viſus attingit obiectum ſecundùm rationem colorati, non autem ſecundùm rationem tangibilis, aut guſtabilis: hoc autem eſt omninò abſurdũ, quia ſenſus nõ eſt omninò præditus illa virtute præciſiua, quæ neceſſaria eſt pro conficienda diſtinctione rationis, & reperitur in ſolo intellectu. Ratio autem à priori aſſignari poteſt, quia potentia diſtinguens, debet etiam poſſe percipere diſtinctionem, diſtinctio autem non poteſt percipi, niſi percipiantur extrema, quòd tunc fieri non poteſt, quando potentia attingit obiectum ſecundùm vnam rationem, & non ſecundùm aliam ex eo, quòd illam rationem non poteſt attingere. Rurſus conficere diſtinctionem rationis eſt partiri ea, quæ vt identificata obijciuntur, vnde debet potentia in eo, quòd percipit, diſtinguere plures rationes formales.

Concl.

Non põt dari diſtinctio rōnis per cogni ionē intuitiuam.

IV. Ponimus ergo noſtram concluſionem, non poſſe per cognitionem intuitiuam fieri diſtinctionem rationis. Prima autem ratio pro hac concluſione deſumi debet ex natura cognitionis intuitiuæ, quæ debet repræſentare obiectum vt exiſtens, & præſens, ergo debet illud repræſentare ſecundùm totum ſuum eſſe, quantum cognoſcibile eſt à potentia, cui ræpræſentatur. Antecedens eſt certum apud omnes, cum hoc ſit proprium conſtitutiuum cognitionis intuitiuæ. Conſequentia verò prob. quia non poteſt repræſentari præſentia obiecti, niſi repræſententur ea omnia, quæ intrinſecè inuoluit actualis & phyſica præſentia, & exiſtentia: præſentia autem phyſica, & exiſtentia intrinſecè inuoluunt totum eſſe completum alicuius entitatis. Confirmatur: implicat, concipi præſentiam phyſicam exercitam, niſi etiam concipiatur aliqua tota entitas, quæ habeat omnes illas rationes, quæ cum ipſa identificantur, in qua exerceatur iſta præſentia, ergo implicat etiam repræſentari aliquid præſens cum præſentia phyſica, niſi etiam repræſentetur aliqua tota entitas. Antec. patet ex natura præſentiæ, quæ non eſt intelligibilis, niſi ſimul cum re, quæ ſit præſens, & conſequenter ſeruata proportione nequit intelligi talis præſentia, niſi intelligatur talis res. Conſequentia verò tenet à fortiori, quia ſi nequit intelligi, neque abſtractiua cognitione, multò minus poterit repræſentari per cognitionem intuitiuam. Confir. Cognitio intuitiua fertur etiam in rei actualitatem, quæ intrinſecè, & formaliter dicit aliquam entitatem phyſicam: atque adeo attingit aliud phyſicum vt exiſtens à parte rei, ergo ſicuti implicat, aliquid exiſtere à parte rei, quòd non ſit aliqua integra entitas; ita etiam implicat videri aliquid vt exiſtens à parte rei, & non videri vt entitatem phyſicam integram. Si autem videtur aliqua integra entitas phyſica, non poteſt contingere diſtinctio rationis.

Non põt repræſētari obiectum preſens niſi repræſentetur ſm totū ſuū eſſe.

2. ratio

V. Secundò adhuc argumentari

poſ

poſſumus ex parte cognitionis intuitiuæ ex alio tamen capite, quatenus ſcilicet fieri debet per propriam ſpeciem obiecti præſentis, prout in ſe eſt, & experimentali modo. Tunc enim quæro de iſta ſpecie an immittatur ab obiecto, an verò ab aliquo extrinſeco intellectui infundatur. Si ſit ab obiecto ipſo, tunc ſicuti obiectum immittit ſpeciem adæquatam, ita etiam cognitio attingit totum obiectum adæquatum, quantum cognoſcibile eſt ab ipſa potentia: ſpecies enim, quæ eſt ab obiecto, repræſentat, quantum repræſentabile eſt, & potentia tantum erit in actu, quantum ab ipſa ſpecie mouetur. Et confir. ſpecies, quæ eſt ab obiecto non repreſentat partem tantùm obiecti, nec plures partes, quia illas non habet, ergo neq; intellectus ex vi illius ſpeciei poteſt formare aliquam diſtinctionem circa obiectum. Si autem ſpecies ab aliquo alio infundatur, tunc vt cognitio eſſet intuitiua, deberet ſpecies eſſe connaturalis obiecto, ita vt repræſentaret obiectum eo modo, quo eſt in ſe: ſpecies enim intelligibilis debet eſſe talis in repræſentando, quale eſt obiectum in eſſendo, alioquin non ſeruaret debitam connaturalitatem cum obiecto, ergo implicat, quòd repræſentet tantùm aliquam formalitatem ſimul cum præſentia, quia diuerſo modo repræſentaret, ac obiectum eſt in ſeipſo, cum in ſe nõ dicat hanc formalitatem ſeparatam ab alijs. Confirmatur. Species, quæ non eſt ab obiecto, ſed ab extrinſeco infundente, non poteſt connaturali modo repræſentare obiectum, niſi repræſentet eo modo, quo repræſentaret ſi flueret ab obiecto; ſed ſi flueret ab obiecto, non repræſentaret cum diſtinctione, vt viſum eſt, ergo neq; dum eſt ab extrinſeco infundente.

Cognitio intellectus commeſuratur cum ſpecie repræſentatiua obiecti.

Confir.

VI. Secundò principaliter confir. hæc ratio. Cognitio intuitiua ita debet eſſe à ſpecie propria obiecti, vt ſit manifeſtatiua illius, prout eſt à parte rei præſens, ergo non poteſt cognitio intuitiua diſtinguere in obiecto. Conſequentia tenet, quia ſi diſtingueret in obiecto, deberet aliquis actus partialiter tantùm attingere obiectum: actus autem ille non eſſet intuitiuus, neque enim repræſentaret obiectum prout eſt à parte rei præſens cum non ſit præſens ſecundùm illam tantùm rationem, ſed ſecundùm totum ſuum eſſe, & eſſentialiter prout eſt à parte rei, dicat omnes rationes, quas in tali eſſe includit, ita vt præſentia cadat eſſentialiter ſupra eſſe entitatiuum. Vrgetur amplius, vel illa cognitio, in qua contingit diſtinctio rationis intuitiuo modo eſt repræſentatiua obiecti, quatenus entitatiuo modo exiſtit præſentialiter, & quatenus dicit identitatem, per quam ſimul identificantur omnes formalitates illius entitatis, vel non. Si primum, ergo non poteſt repræſentare vnam formalitatem tantùm, ſed debet repræſentare totum obiectum; neque enim poteſt cognoſci obiectum, vt entitatiuo modo exiſtens, niſi repræſentetur entitas. & hæc non poteſt manifeſtari, niſi repræſententur omnes rationes, quæ in ipſa reperiuntur. Rurſus neque poteſt repræſentari identitas, niſi repræſententur rationes identificatæ. Si verò non repræſentat obiectum cum illa identitate, & vt entitatiuo modo exiſtens, iam repræſentat oppoſito modo, quia repræſentatur aliquo alio poſitiuo modo ſe habens, atque conſequenter non eo modo, quo eſt in ſe, vnde non erit cognitio intuitiua.

Obiectũ nõ repręſentatur vt in ſe eſt, niſi repræſẽtur vt entitatiuo modo exiſtens, & cũ identitate totius eſſe.

VII. Tertia quoque ratio ex eadẽ natura cognitionis intuitiuæ deſumenda eſt. Cum enim debeat hæc cognitio repræſentare obiectum, ſicuti eſt, non poteſt repræſentare aliquid amplius; rurſus debet repræſentare obiectum, vt exiſtens, & præſens, quo poſito ſic poſſumus argumentari. Si per cognitionem intuitiuam haberi poſſet diſtinctio rationis ſequeretur, quòd per talem cognitionem repræſentaretur aliquid implicans, hoc autem nedum eſt peculiari modo contra naturam cognitionis intuitiuæ, ſed etiam cuiuſcunque cognitionis, quæ vera ſit, ergo non poteſt per cognitionem intuitiuam haberi diſtinctio rationis. Tota difficultas cõſiſtit in probatione ſequelæ maioris, nam circa minorẽ nulla eſt difficultas; ſed facilè probatur attendendo ad poſſibilitatem modi, quo obiectum exiſtit; implicat namque obiectum à parte rei pręſens exiſtere, & non cum aliqua entitate integra quę includat omnes formalitates conſtitutiuas ſui ipſius; itant aliquam tantùm formalitatem coniungi cum exiſtentia, & actuali præſentia ſit omninò impoſſibile, vt ſi poneretur

3. ratio.

Diſtĩctio per cognitionẽ intuitiuã dicit aliquid implicans ex parte obiecti.

tan-

tantùm rationalitas cum exiſtentia, & præſentia ſine animalitate. Ratio eſt, quia huiuſmodi formalitates ſunt ab intrinſeco connexæ per identificationem, & ſunt omnino inſeparabiles, etiam per Dei potentiam, ergo ſi per cognitionem intuitiuam contingeret diſtinctio rationis, repræſentaretur per ipſam aliquid implicans, quia deberet repreſentari aliqua tantùm formalitas cum exiſtentia, & actuali præſentia.

4. ratio. VIII. Quartò adhuc argumentari poſſumus ex natura eiuſdem cognitionis intuitiuæ. De natura enim ipſius eſt, quòd repræſentet aliquod indiuiduum, & ſingulare; ſed ſi per cognitionem intuitiuam contingeret diſtinctio rationis, non repræſentaret aliquod indiuiduum, & ſingulare, ergo ſicuti implicat, cognitionem intuitiuam non repræſentare aliquod indiuiduum, & ſingulare, ita etiam implicat haberi per ipſam diſtinctionem rationis. Tota vis argumenti dependet à probatione minoris: pro qua ſupponendum eſt; certum eſſe, quòd ſi illa cognitio non repræſentaret ſingularitatem, & præſentiam rei, non repræſentaret aliquid ſingulare, quia iam rationes repræſentatæ abſtraherent à ſingularitate. Rurſus etiam certum eſt, quòd quotieſcunque ratio aliqua abſtrahit ab entitate phyſica, iam non eſt amplius ſingularis, ſed vniuerſalis eo modo, quo poteſt eſſe, quia dum abſtrahit ab entitate phyſica, dicit ſuã præciſam rationem formalem, quæ de ſe eſt cõmunicabilis pluribus. Modo ſic minor prob. Quotieſcunq; aliqua ratio abſtrahit ab entitate phyſica, non eſt amplius ſingularis, ſed fit vniuerſalis, quia eſt in ſtatu præciſionis, quicquid enim eſt in ſtatu præciſionis, non eſt amplius ſingulare, ſed ſi per cognitionem intuitiuam fieret diſtinctio rationis, tunc rationes illæ, quæ per talem cognitionem repræſentarentur, abſtraherent ab entitate phyſica, & eſſent in ſtatu præciſionis, ergo non repræſentarentur vt quid ſingulare. Confir. Quando intellectus cognitione intuitiua diſtinguit obiectum aliquod ſingulare, vel quod per illam cognitionem attingit, participat indiuiduationem; vel non. Si primum, hoc eſt impoſſibile, quia cum ſit vnica tantùm ratio indiuiduationis, poteſt ſe tantùm tenere ex parte vnius extremi, aut ſi tenet ex parte vtriuſque extremi, multiplicatur ratio indiuiduationis, & repræſentatur aliquid, quod non ſit in obiecto, quod eſt contra rationem cognitionis intuitiuæ. Si autem ponatur aliquod extremum, quod non participet rationem ſingularitatis, quomodo illa cognitio poteſt eſſe intuitiua, cum de eius ratione ſit, quòd repræſentet rem ſingularem, & indiuiduam?

(In cognitione intuitiua non pôt ſtare diſtictio rõnis, & repræſentatio rei ſingularis.)

5. ratio. IX. Denique vltima ratio addi poteſt ex modo, quo debet procedere intellectus, dum ratione diſtinguit, tunc enim intellectus debet operari aliquid intentionali modo circa obiectum, & ponere in ipſo diſtinctionem, quam non habet. Ex quo ſequitur etiam, quòd obiectum debeat repræſentari cum diſtinctione, tanquam illam in ſe haberet. Sed cognitio intuitiua repræſentat obiectum ſolùm vt in ſe eſt, nec aliquid in ipſo ponit, alioquin repræſentaret aliter ac eſt, ergo implicat in cognitione intuitiua haberi diſtinctionem rationis Confir. Intellectus, dum ratione diſtinguit, ponit in obiecto id, quod implicat obiectum habere à parte rei, ergo non poteſt diſtinctio rationis ſtare ſimul cum intuitiua cognitione. Antecedens euidens eſt, nam intellectus, dum diſtinguit ratione, diſtinguit circa ea, quæ habent identitatem phyſicam, et realem, et conſequenter non poſſunt habere aliquam diſtinctionem, ſed ſolùm ipſis tribuitur ab intellectu: conſequentia probatur. Per cognitionem enim intuitiuam non immutatur obiectum, ſed ſicuti in ſe eſt, repræſentatur: immutaretur autem, ſi cognitio intuitiua tribueret ipſi diſtinctionem.

(Intellectus diſtinguẽs ponit diſtinctionẽ in obiecto, quã non habet à parte rei.)

Soluuntur fundamenta oppoſita ſententiæ.

SECTIO III.

I. Statuta vera ſententia facile erit expedire argumenta, quæ militant contra ipſam. Ad primum ergo negamus, obiectum poſſe eſſe adeò perfectum, quod non poſſit vnico conceptu exprimi cognitione intuitiua, nullum enim obiectum poteſt eſſe adeo perfectum, quod in perfectione (Ad primum.)

Obiectũ quātũuis perfectũ vnico ei conceptu percipi põ cognitione intuitiua.

excedat ipſum Deum; & tamen cum qui intuitiuè videt Deum, vt accidit in beatis, vnico conceptu percipit perfectionem ipſius, licet non comprehenſiuo modo. Adde, quòd ſi non poſſet vnico conceptu percipere totam, per fectionem obiecti, nec etiam poſſet illud cognitione intuitiua attingere, quia ſicuti de ratione cognitionis intuitiuę, eſt, quòd per ipſam repræſentetur totum obiectum, vt in ſe eſt, ita ſi non poteſt eam intellectus vnico conceptu exprimere, neq. intuitiuè cognoſcere poſſet. Vnde obiectum, quod ſecundùm ſe totum non poteſt vnico conceptu cognoſci, neq. poteſt cognoſci intuitiuè. Accedit etiam, quòd diſtinctio rationis debet fieri circa illud obiectum, quòd vt vnum vnico conceptu poſsit concipi: debet enim intellectus percipere identitatem, vt diſtinguat ratione: ſi autem conciperet tantùm par tem obiecti ex eo, quòd non poſſit totum percipere, illa non eſſet diſtinctio rationis. Denique id, quod poteſt pluribus actibus cognoſci, poteſt etiam attingi vnico actu: vnde allata ratio nullam vim obtinet.

Ad ſecũdum.

II. Ad ſecundum. Non ſemper intellectum, quotieſcunq. cognoſcit vnam rationem ſine alia, formare diſtinctionem rationis: ſed rurſus requiri, quòd ratio, quæ non cognoſcitur, ſit ex natura ſua, intelligibilis ſimul cum alia eodem actu. Quo ſuppoſito negatur minor, neq. enim in cognitione intuitiua, vt viſum eſt, poteſt vna ratio cognoſci ſine alia, quæ ſit attingibilis ab eadem cognitione ex natura obiecti, & ſit identificata in eadem entitate, vt ſect. præcedenti probatum fuit. Ad id autem, quod pro confirmatione maioris adducitur reſp. intellectum in tali caſu attingere totum id, quod attingit ſenſus, & ſicuti ſenſus non attingit aliquam tantùm ratio nem obiecti, quæ ſit ratione diſtineta ab alijs, neq. conficit diſtinctionem rationis, ita neq. intellectus cognoſcendo totum id, quod cognoſcit ſenſus. Præterea neq. ſenſus, vt etiam ſupra dictum eſt, attingit ſolam rationem coloris vt ſic, quia cum feratur in indiuiduum, & ſingulare, debet conſequenter etiam attingere talem colorem ſpecie. Sicuti enim implicat, aliquid eſſe à parte rei indiuiduum, niſi ſit in ſpecie determinata vltima, ita etiam implicat, oculum ferri in obiectum, prout eſt à parte rei, & non attingere illud ſecundùm aliquam rationem vltimam ſpecificam. Cum ergo attingit colorem à longè v. g. albedinem, & non apparet vt albedo, hoc inde ſit, quia ſpecies illius coloris ſimul vnitur cum ſpecie medij, quæ cum ſit virtutis longè efficacioris abſorbet efficaciam ſpeciei coloris, quæ debilis eſt, & facit, quòd confuſo modo repræſentet illum colorem; ex quo ſit quod color alius appareat, ac eſt, quia cum ſpecies debilis ſit, afficitur à medio vt tali pacto repræſentet. Nihilominus ſemper oculus percipit aliquem colorem determinatæ ſpeciei, quod ex eo quoque conſtat, quia poteſt dari aliquis color, qui talis omnino à propinquo appareat, qualis apparet albedo, cum longè remotè conſpicitur. Cum ergo intellectus id totum concipiat, quod intuetur oculus, in tali caſu aliquem colorem determinatum ſpecie concipiet; non verò cognitione intuitiua diſtinguet inter rationem coloris vt ſic, & talem colorem.

Cognitio vnius ſine alio non eſt ſẽper diſtinctio rõnis.

Quid percipiat oculus videns à lõge aliquẽ colorem quẽ diſtinctè nõ percipiat.

An per cognitionem intellectiua correſpondentẽ vni ſenſui fiat diſtinctio rõnis.

Quod etiam dicendum eſt, quando cognitio intellectiua correſpondet obiecto immediate cognito per vnicum ſolum ſenſum, & percipitur ſecundùm vnicam tantùm rationem ſenſibilitatis, vt ſecundùm eſſe tangibile, non verò ſecundùm alias rationes: tunc enim neque contingit diſtinctio rationis in cognitione intellectiua, quia cum cognitio noſtra dependeat à ſenſibus, quã do intellectus percipit obiectum ex vi alicuius ſenſus, quantum perceptibile eſt mediante illo ſenſu, nec poteſt aliquid aliud mediantè illo ſenſu cognoſcere, non diſtinguit ratione, quia non percipit obiectum ſecundùm alias rationes, quod ex eo ſatis liquet, quia dum alio ſenſu percipit idem obiectum ſecundùm aliam rationem ſenſibilitatis, non diſtinguit ratione, quia habet vnicum actum cognitionis intellectiuæ, qui correſpondet omnibus ſenſationibus, nec poteſt ratione diſtinguere inter diuerſas ſenſibilitates, quando tantùm ratione diſtinctæ ſunt, niſi comparet obiectum ad diuerſos ſenſus, quibus correſpondet, quæ cognitio non eſt imme-

diatè correſpondens cognitioni ſenſitiuæ, ſed reflectitur ſuper rationem talis, & talis cognitionis ſenſitiuæ, & rationes formales obiectiuas ipſis correſpondentes: atque hæc cognitio eſt abſtractiua, non verò intuitua, quia tunc abſtrahit à præſentia, & exiſtentia obiecti, & conſiderat tantùm rationes formales obiectiuas. Denique quando ſenſus attingit obiectum aliquod, quamuis attingat illud ſecundùm præciſam rationem ſui obiecti, attingit tamen totam illam entitatem ſub illa ratione formali, ita vt ratio illa formalis obiectiua ſit ratio attingendi totam entitatem, quæ ſecundùm reliquas rationes materiali modo ſe habet: vnde conſequenter cognitio quoque intellectiua correſpondens ſenſitiuæ attingit totam illam entitatem, quemadmodum attingit ſenſus, & ideo non contingit diſtinctio rationis.

Aliæ reſpon.

III. Vel etiam alio modo reſpondere poſſet negando cognitionem illã, qua intellectus percipit res cognitas ſẽſu exteriori, eſſe propriè intuitiuam, quia licet fiat per propriam ſpeciem, & fortaſſe per eamdem, quam immittit obiectum, de quo ſuo loco dicturi ſumus, non eſt tamen propriè cognitio intuitiua, cùm fiat mediante ſenſu. Ex quo fit, quòd ſicuti obiectum non ſubſternitur immediatè cognitioni intellectiuæ, ſed tantùm ſenſitiuæ, ita neq; attingatur illo experimentali modo, qui requiritur ad cognitionem intuitiuam, ratione cuius anima experiatur immediatè ſe ferri in obiectum intellectiuæ potentiæ. Quare neq; ſpecies illa, per quam fit intellectio, eſt propria ſpecies illius obiecti, quatenus correſpondet intellectui, cum ſit per ſe primò ordinata ad ſenſũ. Si enim eſſet propria ſpecies, deberet repræſentare totum obiectum; ſed ſecũdariò tantùm repræſentat aliquã rõnẽ obiecti, quatenus primariò repræſentat aliquam rationẽ ſenſibilitatis ſenſui; & ratione ſenſus repræſentat eandẽ rõnẽ, quatenus intelligibilis eſt, intellectui; non tamẽ facit, quòd intellectus immediatè feratur in obiectũ experimentali modo: modus enim experimentalis requirit immediationem inter obiectum, & potentiam.

An cognitio intellectiua correſpõdẽs ſenſitiuæ ſit intuitiua.

Obiectio

IV. Verùm ex dictis inſurgit grauis obiectio: videntur enim falſa, quæ diximus ſect. præcedenti, nempe quòd ſi intellectus cognoſceret vnam tantùm rationem obiecti, illa cognitio eſſet abſtractiua, & quòd ratio cognita eſſet vniuerſalis. Item ſi in vno extremo attingeret ſingularitatem, alterum extremum eſſet ſine ſingularitate: videmus enim, quòd cognitio ſenſitiua attingit vnam tantùm rationem obiecti, & non aliam, & tamen illa cognitio non eſt præciſiua; nec ratio cognita eſt vniuerſalis. Rurſus vnus ſenſus attingit vnam rationem, alter ſenſus aliam, & tamen vnuſquiſque attingit ſuam rationem ſingularem; cur ergo etiam intellectus non poterit vnamquamque rationem attingere vt ſingularem ea ſingularitate, quam habet in ſe obiectum? Reſpon. adnotando differentiam, quæ eſt inter potentiam intellectiuam, & ſenſitiuam. Illa enim eſt potentia vniuerſalis, hoc eſt, quæ habet talem rationem formalem obiecti, per quam ſubſternitur obiectum cognitioni ſecundùm omnem rationem cognoſcibilitatis. Cum enim quælibet ratio cognoſcibilis, quę quocunque modo eſt in obiecto, participet rationem veri, hinc fit, vt ex vi formalis obiecti quæcunque ratio ſubſternatur cognitioni intellectiuæ. Ecõtra verò potentiæ ſenſitiuæ ſunt potentiæ particulares, hoc eſt habent talem formalem rationem obiectiuam, quæ licet ſubſternat totam entitatem ſenſibilem ſenſui, non tamen ſubſternit obiectum ſecundùm omnem rationem cognoſcibilitatis: ſic ratio formalis potentiæ viſiuæ ſubijcit tantùm entitatem coloris, non tamen ſecundùm omnem rationem cognoſcibilem. Quo poſito dicimus, quòd ideo quando intellectus cognoſcit vnam rationem ſine alia, eſt cognitio abſtractiua, & præciſiua, quia aſſumit vnam rationem obiecti; & aliã; quæ ex vi ſuæ rõnis formalis obiectiuæ ipſi ſubſternitur, relinquit; non autẽ ſic ſenſus: nã attingit totã entitatẽ ſenſibilẽ ſub vna tantũ rõne, & ideo non põt vnam rõnem aſſumere, & aliã relinquere, quia non habet plures rationes, ſed vnam tantùm, ſub qua totum obiectũ attingitur materiali modo. Ex hoc autem fit, quòd neque huiuſmodi ratio cognita ſit vniuerſalis, quia non abſtrahit ab entitate; cum autem intellectus cognoſcit vnam tantùm rationem, ſiue ſit ratio ſingularitatis,

Reſp.

Intellectus potentia vniuerſalis, ſenſus particularis.

ſiue

ſiue quælibet alia, ſemper eſt præciſa, quia abſtrahit ab entitate phyſica; & quia intellectus aſſumit vnam rationem ſui obiecti, & aliam relinquit, quam cognoſceret ex vi eiuſdem obiecti. Cum verò additur; ſenſum quemlibet attingere ſuam rationem obiecti ſingularem, hoc ideo fit, quia attingit totam illam entitatem ſingularem ſub tali ratione ſenſibilis, vnde ſenſus non attingit diuerſas rationes ſingularitatis, ſed quilibet attingit eamdem. Si autem intellectus tribueret ſingularitatem vni rationi obiectiuæ, quia ſeparat formalitates inter ſe, poneret ſingularitatem ex parte vnius extremi, & cum ſit vna tantùm ratio ſingularitatis in obiecto; ſi tribuitur vni extremo, non poteſt tribui alteri, niſi multiplicaretur; quod non contingit in ſenſitiua cognitione, in qua tota ſingularitas, quæ attingitur ab vno ſenſu, attingitur etiam ab alio, ſi contingit, quòd eadem res ſit obiectum plurium ſenſuum.

Ad tertium

V. Ad tertium. Angelum ſe ipſum intuendo cognoſcere etiam ſe vt principium illius intuitionis, quia cognitio ſeipſam vt quo manifeſtat, nam cum ſit ratio manifeſtandi obiectum, non indiget alia manifeſtatione vt ipſa manifeſtetur. Non hinc tamen fit, vt ex parte ſui ipſius aliquid amplius cognoſcat, quia eſſe principium illius cognitionis non dicit aliquid ſuperadditum angelo præter cognitionem. Vnde etiam ſi non ſe cognoſceret vt principium illius, cognitionis, non ideo formaret diſtinctionem rationis, quia non relinqueret aliquid de ſuo eſſe ſubſtantiali, quod non cognoſceret.

Angelus ſeipsū intuens cognoſcit ſe vt principiū illius intuitionis.

Ad quartum.

VI. Ad quartum concedendum eſt; Ex vi viſionis diuinæ eſſentiæ non videri aliquem actum liberum Dei, vt communiter docent omnes Theologi; neque tamen inde fit, quòd intellectus conficiat diſtinctionem rationis: quod ex eo euidenter conuincitur, quia ad diſtinctionem rationis requiritur, vt ſeparentur formalitates, quæ pertineant ad conſtitutionem alicuius entitatis, & aliquæ non videantur, quæ tamen debeant videri ex natura obiecti viſa tali entitate. At, viſa eſſentia diuina, ex vi huius viſionis non videntur actus liberi, quia non ſunt cognoſcibiles ex natura obiecti, ex eo, quòd diuina eſſentia cognoſcatur, ſed opus eſt peculiari aliqua cognitione. Præterea actus liberi non ſunt formalitates conſtitutiuæ diuinæ eſſentiæ, nam viſa eſſentia diuina ſine actibus liberis, videtur tota eſſentia, alioquin ſi aliqua formalitas non videretur, quæ eſſet conſtitutiua diuinæ eſſentiæ, quod videretur, non eſſet diuina eſſentia, ſicuti non eſſet diuina eſſentia, ſi illi deeſſet talis formalitas. Rurſus ſi Deus nullos haberet actus liberos, adhuc eſſet Deus, ſicuti modo eſt. Cum ergo actus liberi non ſint formalitates pertinentes ad conſtitutionem diuinæ eſſentiæ, ex eo, quòd non videantur, non ſequitur diſtinctio rationis. Quid autem dicant huiuſmodi actus liberi formaliter, ſpectat ad Theologos explicare. Interim hoc certum debet eſſe, quòd quatenus liberi ſunt, & poterant non eſſe, non dicunt aliquid poſitiuum ſuperadditum, & intrinſecum Deo, quia nihil eſt in ipſo intrinſecè, quod potuerit non eſſe: Hinc ad confir. reſpon. concedendo, actus liberos, quatenus liberos, dicere aliquid, quod non videatur in eſſentia, & quòd ſint cognoſcibiles à beatis alia cognitione ab ea, qua intuentur diuinam eſſentiam, negamus tamen, quòd viſa eſſentia ſi non videntur, contingat diſtinctio rationis.

Vid ſ eſſentiā diuinā, & nō actus liberus Dei non conficit diſtinctionē rationis

d quia um.

VII. Ad quintum dicimus, quòd licet concedatur in effectu eſſe aliquā formalitatem, ratione cuius præcipuè tribuitur vni cauſæ, aut quæ formaliter ſit radix, cur requiratur concurſus alicuius cauſæ, vt eſt ratio entis participati in creaturis, quę eſt radix, vt ad ipſarum productionem exigatur cōcurſus Dei immediatus, nunquam tamen actio phyſica attingit aliquam tantùm formalitatem, & non totam entitatem, quod præcipuè dicendum eſt, ſi ponatur actio identificata cum termino. Et quamuis quando plures cauſæ partiales concurrunt ad eumdem effectum vna formalitas tribuatur vni cauſę, & altera alteri, vt cum ſpecies intentionalis ſimul cum potentia concurrit ad cognitionem; ſemper tamen interuenit vnica tātùm actio phyſica, quæ phyſico modo attingit toti eſſe phyſicum effectus. Ad probationē

n al- uádo a attin at ali- uā tātū rmali atem

Digitized by Google

in oppoſitum, quando in actu peccaminoſo Deus non dicitur concurrere ad malitiam, ideo dicitur non concurrere, non quia non concurrat ad totam entitatem phyſicam actus, ſed quia malitia eſt aliquid morale, & annexum actui phyſico, non verò quid phyſicum intrinſecè imbibitum in entitate phiſica, quod ſolùm oritur ex eo, quòd actus phyſicus ratione voluntatis creatæ deflectit à recta ratione: hinc non ſequitur, actionem attingere vnam formalitatem alicuius entitatis phyſicæ, non attingendo aliam.

Ad ſextum. VIII. Ad ſextum denique, negat. conſequentia: & facilè diſparitas aſſignatur ex natura cognitionis intuitiuæ, quæ, vt dictum eſt, ſect. præcedenti, cum debeat ferri in obiectum, vt actu præſens experimentali modo, debet ferri in aliquam entitatem phyſicam, atque adeo nullo modo vti poteſt virtuali diſtinctione diuidendo obiectum in plures rationes formales.

IX. Ex dictis autem ſequitur à fortiori. Quòd ſi non poteſt per cognitionem intuitiuam haberi diſtinctio rationis, multò minus haberi poteſt per cognitionem comprehenſiuam; non ſolùm enim comprehenſiua cognitio eſt intuitiua, ſed etiam, quia ita attingit obiectum, vt cognoſcatur ſecundùm omnem rationem. Si autem fieret diſtinctio rationis, cum non poſſit eſſe, niſi ſint plures actus cognitionis, inquiri poſſet de cognitione illa, quæ attingit vnum extremum, an ſit comprehenſiua, an non. Certè reſponderi debet, eſſe comprehenſiuam, alioquin non eſſemus in caſu allato. Sed quomodo poteſt eſſe comprehenſiua, ſi non attingit obiectum ſecundùm omnem formalitatem, & ſecundùm omnem rationem cognoſcibilitatis?

In cognitione cōprehēſiua non pōt eſſe diſtinctio rōnis.

An ex vi diſtinctionis rationis de eodem verificentur contradictoria. Diſp. LIX.

Rationes dubitandi, & oppoſitæ ſententię. *Sect. I.*
Secunda ſententia cōfirmatur. *Sect. II.*
Soluuntur rationes in oppoſitum. *Sect. III.*

Rationes dubitandi, & oppoſita ſententię.

SECTIO I.

1. AD inueſtigandam plenius naturam diſtinctionis rationis, quam conficit intellectus cum fundamento in re, videndum eſt, an ſit talis conditionis, vt ex vi ipſius poſſint verificari contradictoria de eodem, ſeu quod idem eſt, an ſufficiat ad tollendam contradictionem, & facere, vt quæ alioquin eſſent contradictoria reſpectu eiuſdem, non ſe habeant contradictorio modo. Ratio dubitandi eſſe poteſt, quia diſtinctio rationis, etſi fiat cum fundamento, non variat naturam ſubiecti, quod afficit, ergo ſi præciſa diſtinctione non poſſunt de ipſo contradictoria verificari, nec etiam poterunt verificari poſita diſtinctione. Quod enim retinet eamdem naturam, retinet etiam ſemper eaſdem prædicationes, & eadem ſemper de ipſo verificantur. Confir. Contradictio in eo conſiſtit, quòd tribuat ſubiecto prædicatum aliquod, & illud ipſum remoueat ab eodem; quod enim vnum contradictorium affirmat, negat alterum, ergo ſtante etiam diſtinctione rationis non poſſunt contradictoria de eodem verificari, quia vel poſita diſtinctione illud prædicatum, penes quod eſt contradictio, conuenit tali ſubiecto, vel non; ſi primum, ergo non poteſt ab ipſo cum veritate remoueri; ſi ſecundum, ergo non poteſt ipſi cum veritate tribui.

1. ratio dubitandi.

II. Secundò etiam dubitatur, quia contradictio inuoluit maximam implicantiã, quæ oritur ex illo principio vni-

2. ratio dubitandi.

uer-

uerſaliſſimo *Idem non poteſt eſſe, & non eſſe*, ergo non poteſt diſtinctio rationis facere, quòd ea, quæ ſunt contradictoria, reſpectu eiuſdem ſe habeant contradictorio modo, quia non tollit implicantiam, quam dicit contradictio, Vnde adhuc aliquid implicans poneretur in ſubiecto. Confir. diſtinctio rationis non facit, quòd aliquid ſit, & non ſit, aut ſimpliciter, aut ſecundùm quid cum ergo cõtradictoria dicant aliquid eſſe, & non eſſe, non poſſunt ex vi huius diſtinctionis alicui conuenire.

Tertiũ dubitãdi

III. Tertiò etiam arguitur. Contradictio conſiſtit in affirmatione, & negatione: affirmatio autem, & negatio ita ſe habent, vt ſi vna ſit vera, altera ſit falſa, ergo ſtante etiam diſtinctione rationis de eodem non poſſunt verificari contradictoria. Antecedens certum eſt, quia cum neceſſariò idem ſit, aut non ſit, etiam neceſſe eſt, eſſe tale, vel non eſſe tale, atque aut verum erit, non eſſe tale, aut verum erit, eſſe tale. Conſequentia verò prob. quia non poteſt idem eſſe verum, aut falſum, cum ergo vnum ex contradictorijs ſit verum, & alterum falſum, ſi ratione diſtinctionis rationis poſſent de eodem verificari, poſſet idem eſſe verum, & falſum. Si autem dicas tolli contradictionem, atque adeo non ſequi, quòd idem ſit verum, & falſum, Vrgetur reſponſio, quia veritas, aut falſitas conſiſtit in conformitate, aut diſformitate ad id, quòd eſt in re, cum autem per diſtinctionem rationis non fiat mutatio in re, neque poteſt fieri, quòd ea, quæ ſunt contradictoria reſpectu alicuius, non ſint amplius contradictoria.

1. opinio Nõ ſufficere diſtinctionẽ rõnis ad tollẽdam contradictionem

IV. In hac difficultate duas reperio ſententias, quarum prima negat, diſtinctionem rationis ſufficere ad tollendam contradictionem, & deſumitur ex doctrina Scotiſtarum, dum ponunt contradictionem pro ſigno diſtinctionis ex natura rei, quæ per ipſos eſt in rebus independenter ab intellectu. Atq; huiuſmodi doctrina præcipuè deſumitur ex Io. Vallonio in ſua quæſt. Metaphyſ. ſupra Formalit. Scoti ar. vltimo principali, Syrect. tractatu ſuper eaſdẽ Formalit. art. 2 principali, & 2. partiali. Idem etiã colligitur ex Anton. Trombeta ſupra eaſdem Formalit. & idem videntur ſentire communiter Scotiſtæ; Verum tamen eſt, quòd non agnoſcũt

Io. Vallon. Syrect. Anton. Trõbeta.

aliam diſtinctionem rationis præter illam, quæ fit per actum collatiuum intellectus, quo idem ſibi ipſi comparatur, & diſtinctionem rationis, quam nos ponimus cum fundamento, volunt eſſe diſtinctionem ex natura rei; vnde tota diuerſitas huius ſententiæ oritur ex eo, quòd variant in aſſignandis diſtinctionibus

2. ſentẽtia diſtinctio ñe rõnis cũ fundamẽto ſufficere ad tollendã contradictionem.

V. Oppoſita tamen ſententia concedit, diſtinctionem rationis cum fundamento eſſe ſufficientem, vt contradictoria poſſint de eodem verificari, ex eo videlicet, quòd diſtinctio faciat, ꝙ ea, quæ erant contradictoria, non ſe habeant contradictorio modo. Atque hæc ſententia videtur communiter ſupponi tanquam certa, & ea frequenter Auctores vtuntur ad euitandam contradictionem, quæ nonnunquam videtur ſequi ex doctrina, quam tradũt: imò neceſſariò admittẽda eſt ob explicationem plurium difficultatum, quæ in tota philoſophia, & Theologia occurrunt, quas neque Scotiſtæ poſſent explicare, niſi vbi nos ponimus diſtinctionem rationis, ipſi admitterent diſtinctionem ex natura rei: Hanc autem opinionem ex profeſſo tradit Soncin. 4. Metaphyſ. quæſt. 30. vbi clarè hanc quæſtionem diſputat.

Soncin.

Secunda ſententia confirmatur.

SECTIO II.

Contradictio formali non habet eſſe niſi per intellectum.

I. EX his duabus ſententijs ſecunda omninò certa eſt: ſed antequã ad eius confirmationem accedamus, adnotandum eſt. Contradictionem non eſſe in rebus ante opus intellectus, ſi formaliter eam accipiamus: eſt enim in rebus tantùm fundamentum, in quo radicatur alterum ex contradictorijs; cõtradictio verò formalis habetur tãtùm per intellectum. Cum enim conſiſtat in affirmatione, & negatione, quatenus ſunt enunciatiuæ, vt docet Ariſt. Cap. de oppoſitis, & conſequenter ſit oratio quædam enunciatiua, vt ibid. etiam docet Ariſt. conſtat, non poſſe habere eſſe, niſi per intellectum, quia affirmatio, & negatio, ſeu oratio enunciatiua eſt tantùm per intellectum aliquid de altero enunciantem. Sicuti autem propoſitiones habent fundamentum in re, ita etiam contradictoria habent fun-

Ariſt.

da-

damentum, vel veritatis, vel falſitatis.

Senſus præſentis quæſtionis

II. Præterea etiam adnotare oportet; quòd cum quærimus, an diſtinctio rationis ſufficiat ad tollendam contradictionem, quæſtio intelligi debet, an ea, quæ ſunt contradictoria, reddat nõ contradictoria reſpectu obiecti non prout in ſe eſt, ſed prout ſubeſt diſtinctioni rationis. Diximus enim ſupra; obiectum poſſe conſiderari, pront eſt extra intellectum terminans tamen cognitionẽ, & prout exiſtit obiectiuè in ipſo. Prout habet eſſe extra intellectum, ſeruat identitatem, nec in ipſo ponitur diſtinctio aliqua; prout verò habet eſſe obiectiuum, recipit in ſe diſtinctionem. Contradictoria ergo comparari debent ad obiectum, non prout habet eſſe extra intellectũ, ſed prout obiectiuè exiſtit in ipſo, atque non prout dicit identitatem, & vnitatem, ſed prout dicit diſtinctionem; & hoc pacto quæritur, an prout contradictoria comparantur ad ipſum, ceſſent ratione diſtinctionis, quæ in ipſo ponitur, eſſe contradictoria, quòd valde aduertendum eſt, quia ex hoc dependet ſolutio rationum dubitandi.

Concl. Diſtinctio rõnis tollit cõtradictionẽ

III. His igitur præmiſſis ponimus concluſionem cum poſteriori ſentẽtia. Diſtinctionem rationis facere, vt ea nõ ſint contradictoria reſpectu obiecti, quæ alioquin eſſent contradictoria. Prob. ſicuti diſtinctio, quæ eſt à parte rei, ponit vnum extremum extra aliud à parte rei, ita diſtinctio rationis cum fundamento ponit vnum extremum extra alind in eſſe obiectiuo, ergo quæ erant contradictoria reſpectu obiecti conſiderati ſecundùm identitatem rei, deſinunt eſſe contradictoria reſpectu eiuſdem, pront ſecundùm eſſe obiectiuum dicit diſtinctionem. Conſequentia probatur, tum quia diſtinetio realis tollit contradictionem ſecundùm eſſe reale, vnde diſtinctio rationis debet tollere contradictionem ſecundùm illud eſſe, quod inuoluit huiuſmodi diſtinctionem; hoc autem eſſe non eſt aliud, quàm obiectiuum: tum quia contradictoria, vt ſint talia, debent comparari ad aliquod, quòd ſe habeat vt vnũ, atque idem: quod ſi ſe habet vt multiplex, deſinunt eſſe contradictoria: at ex vi diſtinctionis rationis obiectum ſe habet vt multiplex, & dicit plures formalitates, ita vt quæ sũt propria vnius,

Vnde prueniat implicantia contradictoria.

non ſint propria alterius. Ratio autem à priori eſt, quia tota implicantia, quã dicunt contradictoria, fundatur in eo, quòd idem non poteſt ſimul eſſe, & non eſſe, cum ergo non poſſe ſimul eſſe, & non eſſe proueniat ex ipſamet identitate, ſi auferatur identitas, & ponatur multiplicitas, quemadmodum ponitur in diſtinctione rationis, ceſſat omnis ratio contradictionis, & implicantiæ.

Confir. Diſtinctio rõnis limitat formalitates

IV. Confir. Dum per diſtinctionem rationis partitur obiectum in plures formalitates, limitantur ſingulæ, vt vna non ſit alia, & contrahuntur ad certum eſſe formale, per quòd inuicem contradiſtinguntur. Ergo poſſunt cõtradictoria cum veritate de his formalitatibus affirmari, ita vt vnum affirmetur de vna, & alterũ de altera, & diſtinctio rationis tollet contradictionem. Conſequentia probatur. Quotieſcunq; enim aliquid limitatur ad certum eſſe, nõ participat aliud, & põt de ipſo negari, & ècontra: Sic dum intellectus diſtinguit animalitatem, & rationalitatẽ, animalitas ita contrahitur ad formale eſſe animalitatis, vt negari poſſit de rationalitate, & econtra rationalitas de animalitate; Valet enim iſta propoſitio, *Animalitas non eſt rationalitas*. & ècontra *Rationalitas non eſt animalitas*. Quando autem duo inuicem negantur, verificantur de ipſis contradictoria, ſic eſſe principium riſibilitatis, & non eſſe principium riſibilitatis ſunt contradictoria. & de rationalitate dicitur, quòd ſit principium riſibilitatis, de animalitate verò, quòd non ſit.

2. ratio

V. Secundò declaratur amplius. Contradictio formaliter ſumpta contingit tantùm per intellectum, & conſequenter cadit tantùm ſupra obiectũ, prout intellectui obijcitur, ergo ſi obiectum, prout obijcitur intellectui, eſt capax prędicatorum cõtradictoriorum poterunt de ipſo contradictoria prædicari cum veritate. Poſita autem diſtinctione rationis obiectum eſt capax cõtradictoriorum, prout obijcitur intellectui, tunc enim ſe habet vt multiplex, vnde quòd conuenit vni extremo diſtinctionis, non conuenit alteri; rurſus extrema habent inter ſe aliquam oppoſitionem, quia vnum excludit alterum à ſeipſo, cur ergo non erunt capacia contradictoriorum, cum deſinat contradictio? contradictio enim eſt tantùm

re-

reſpectu eiuſdem, non reſpectu diuerſorum: extrema autem diſtinctionis rationis in eſſe obiectiuo ſe habent vt diuerſa.

Soluuntur rationes in oppoſitum.

SECTIO III.

I. Rationes dubitandi poſſent omnes vnico verbo expediri, ſi diceretur, procedere tantùm de obiecto, prout habet eſſe extra intellectum, & dicit ſuam propriam realitatem, qua vel eſt à parte rei, vel poteſt eſſe: non autem de obiecto, prout eſt obiectiuè in intellectu, quia tunc ſubit diſtinctionem, quam in ſe non habet, prout eſt extra intellectum: maioris tamen facilitatis gratia ſingillatim ad omnes reſpondebimus. Ad primam igitur dicendũ eſt, quòd licèt diſtinctio rationis nõ immutet eſſe obiecti, quatenus cõaleſcit ex prædicatis eſſentialibus, neq; enim tollit, aut immutat prædicata eſſentialia; immutat tamen, non ſecundũ eſſe reale, ſed ſecundùm obiectiuum modum exiſtendi ipſius. Immutatio autem in hoc conſiſtit, quòd quia per virtutem præciſiuam diuidit obiectum, & per diuerſos actus totum quidem obiectum concipit, ſed per ſingulos inadæquatè: hinc fit, vt ſecundùm ſuum eſſe non ſe habeat vt vnum, & idem, ſed vt plura; hęc autem ſola immutatio ſufficit, vt de eodem obiecto poſſint verificari contradictoria, quatenus vnum dicitur de vna parte, alterum de altera. Ad confir. eiuſdem rationis conceſſo antecedenti, negatur conſequentia, & ad probationem, quæ adducitur, reſpon. ſi loquamur de obiecto identicè conſiderato, hoc eſt ſecundùm totam ſuam entitatem, verum quidem eſt, quòd nõ poteſt idem prædicatum conuenire, & non conuenire: ſi tamen loquamur de obiecto, prout diuiditur in diuerſas formalitates, tunc non ſolùm poteſt idem prædicatum vni parti conuenire, & alteri non conuenire, ſed etiam hoc neceſſarium eſt, & implicat oppoſitum, alioquin illæ non eſſent diuerſæ formalitates.

Ad prim.

Quam mutationẽ diſtinctio rõnis ponat in obiecto.

II. Ad ſecundam dicimus; Contradictoria conſiſtere in affirmatione, & negatione. Implicantia ergo in hoc conſiſtit, quòd ab eodem idem prædicatum remoueatur, atque eidem tribuatur: Si verò prædicatum ad idem obiectum non comparetur, iam amplius non adeſt implicantia. Oritur ergo implicantia ab vnitate ſubiecti: vnde cum diſtinctio rationis tollat vnitatem, & conſtituat ſubiectum vt multiplex, tollit etiam implicantiam, quã importat contradictio. Hinc ad confir. eiuſdem rationis. Si diſtinctio rationis faceret, quòd idem eſſet, & non eſſet, non tolleret contradictionem, ſed faceret, quòd contradictoria, quatenus contradictoria eidem conuenirent, ꝙ nos non aſſerimus, & omnino implicat, ſed ſolùm dicimus, quòd diſtinctio rationis tollit contradictionem, quia mediante ipſa applicantur extrema contradictoria cum veritate diuerſis extremis diſtinctionis.

Ad ſecũdam.

Quomodo diſtinctio rõnis tollat implicantiã cõtradictionem.

III. Eodem quoque modo ſoluitur tertia ratio. Tunc enim ex contradictorijs alterum eſt verum, & alterũ falſum, quando eidem ſubiecto applicantur, quia ſolùm vnum ex ipſis eſt verum, alterum falſum, quando ſe habent, vt contradictoria. Quoniam verò mediante diſtinctione rationis applicantur diuerſis ſubiectis ſecundũ eſſe obiectiuum, ideò vtrunque eſt verum, imo debent neceſſariò eſſe vera, ſi conſiderentur extrema, quatenus ſũt diuerſæ rationis, quia quòd vni conuenit, vt tale eſt, nullo pacto conuenire poteſt alteri. Ad inſtantiam reſpond. Enunciationem, qua contradictoria enunciantur, eſſe conformem rebus, quatenus habent eſſe obiectiuum; pro quo ſufficit, quòd fiat illa mutatio, quã ſupra diximus, quæ conſiſtat in eo, ꝙ obiectum diuidatur in diuerſas formalitates ſecundùm eſſe obiectiuum: ſicuti enim hæc mutatio facit, vt obiectum, quòd antea obijciebatur, vt vnum, obijciatur vt multiplex, ita etiã facit, vt ea, quæ ratione vnitatis non poterant de ipſo enunciari, poſſint enunciari.

Ad tertiam.

Qñ ex cõtradictorijs alterum ſit verũ, alterum ſi. falſum.

IV. Ex dictis colligitur. Quòd hucuſque dictum eſt de diſtinctione rationis cum fundamento à parte rei, dici debere cum proportione de diſtinctione rationis ſine fundamento, quæ fit per actum collatiuum. Tota enim ratio, cur diſtinctio rationis cum fundamento tollat contradictionem, eſt, quia ponit diuerſa extrema, quorum vnum

An diſtinctio rõnis ſine fundamẽto tollat cõtradictionẽ.

negari poteſt de altero: hoc autem etiã contingit in diſtinctione rationis ſine fundamento, ſaltem aliquo pacto; nam extrema illius ſubſunt diuerſis actibus cognitionis, & quatenns vnum ſubeſt vni ex his actibus reduplicatiuè loquẽdo, non ſubeſt alteri: & proinde vnum cum hac reduplicatione poteſt negari de altero, & hoc pacto poſſunt de ipſis contradictoria verificari. Sic cum dicitur, homo eſt homo, eſſe ſubiectum, & non eſſe ſubiectum, quæ contradictoria ſunt, poſſunt de ipſo verificari, quia, prout ſubeſt vni actu, eſt ſubiectum, non verò prout ſubeſt alteri. Et hæc de natura diſtinctionis rationis ſatis ſint.

De diſtinctione ex natura rei an, & quid ſit Diſp. LX.

Sententia Scotiſtarum. *Sect.* *I.*
Qualiter diſtinctio ex natura rei admittenda. *Sect.* *II.*
Occurritur quibuſdam obiectionibus. *Sect.* *III.*

Sententia Scotiſtarum.

SECTIO I.

Quænam dicatur diſtinctio ex natura rei.

I. DIſtinctio ex natura rei dicitur illa, quæ oritur ex natura ipſorum extremorum; vnde quæcunque habent, quòd ex natura extremorum diſtinguantur, & non ab intellectu tantum, dicuntur diſtingui ex natura rei. Ex quo fit, quòd diſtinctio ex natura rei complectatur plura genera diſtinctionum, vt etiam adnotauit Trombeta in Formalit. Scoti ar. 2. circa finem §. *Notandum etiam &c.* vbi ait, poſſe ſumi, prout eſt genus ad omnes ſpecies diſtinctionum, quæ ſunt ante opus intellectus. Sed hoc pacto hic non ſumitur à nobis, certum eſt enim in hoc sẽſu dari à parte rei, nam, vt vidimus, datur diſtinctio inter rem, & rem, & etiam diſtinctio modalis, quæ eſt ante opus intellectus. Sumitur igitur diſtinctio ex natura rei præſſiori modo, tanquam contradiſtincta à diſtinctione reali, & modali, & quæ ſit omnium minima ex ijs, quæ reperi i poſſunt ante opus intellectus, vtpotè, quæ non dicit aliquam ſeparabilitatem extremorum, ſed tantũ in eo conſiſtit, quòd poſſit fundare contradictionem; quotieſcunque enim aliqua poſſunt fundare prædicata contradictoria, aſſerunt Scotiſtæ, diſtingui ex natura rei, & hanc diſtinctionem ponunt in rebus ante operationem intellectus. Ita tradunt Bonet. 3. Metaph. cap. 38. Bannes 1. par. q. 3. arr. 3. dub. 1. Aquar. in additionib. ſuper Capr. in 1. diſt. 33 Frãciſcus à Chriſto in 1. diſt. 2. quæſt. 3. Vorrileng. diſt. 8. quæſt. vnica art. 1. Sarnanus in Directorio Theol. verbo *Diſtinctio*, Baſſolis in 1. diſt. 22. quæſt. 3. ar. 2. & quæſt. 4. ar. 2. & 3. Mayron. diſt. 8. quæſt. 3. 5. & 7. Aquilan. quæſt. 4. Anton. Andr. ibid. Orbellis ibidem Bargius, & Lychet. in quæſt. 3. alias 4. Scoti. Gillius lib. 2. de Eſſent. Dei tract. 5. cap. 2. num. 8. Vallonius quæſt. ſuper Formalit. Scoti ar. 2. principali, & 2. partiali, Syrectus ibid. Piſtorius ſect. 29. Trombeta item ibid. ar. 2. §. *Pro declaratione diſtinctionis &c.* Sequuntur etiam Achillinus tract. de Diſtinct. cap. 20. 23. & 26. Fonſeca 5. Metaph. cap. 6. quæſt. 6. ſect. 2. Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 4. Hinc concludunt: Ea omnia diſtingui ex natura rei, quæ habent formalitates diuerſas, vt ſunt rationes ſuperiores, & inferiores, & quæ communiter ponuntur diſtingui ratione cum fundamento in re.

Trõbeta.

Quomodo diſtinctio ex natura rei hic accipienda ex Scotiſtis.

Bonet. Bannes. Aquar. A Chriſto. Vorrilẽg. Sarnan. Baſſol. Mayron. Aquilan. Ant. And. Orbellis. Bargius. Lychet. Gillius. Vallon. Syrect. Piſtor. Trõbeta. Achilin. Fonſeca Meuriſſe.

II. Fundamentum præcipuum eſt deſumptum ex prædicatis contradictorijs, neq; enim contradictoria poſſunt eidem cõuenire ante opus intellectus, ſed ſi conueniunt, neceſſariò debet ſupponi diſtinctio, ratione cuius poſſint verificari. Cum igitur de his formalitatibus poſſint ante operationem intellectus verificari contradictoria, debet ante intellectum cogitantem ſupponi diſtinctio. Verùm hoc fundamentum nullum eſt: nam diſtinctio rationis, vt diſp. præcedenti ſect. 2. probatum fuit, præſertim quando fit cum fundamento in re, ſufficiens eſt ad tollendam contradictionem; & ſicuti per ipſos ex eo, quod adeſt diſtinctio ante opus intellectus poſſunt de obiecto verificari cõtradictoria, cur non poterunt verificari poſita diſtinctione per intellectum, cũ adhuc per ipſam ponatur diuerſitas extremorum? Quòd ſi vrgeant, hæc con-

Fundam.

Inſufficiẽs eſt.

tra-

Digitized by Google

tradictoria conuenire ante opus intellectus, falſum omnino aſſumunt, quia contradictio, vt etiam diſp. præcedenti dictum eſt, conſiſtit in affirmatione, & negatione, quæ ſolùm habentur per intellectum, vnde præciſo opere intellectus nulla cõtradictio haberi poteſt, ſed tantùm fundamentum contradictionis. Cum igitur contradictoria tribuuntur eidem obiecto, vt verificentur de ipſo, ſufficit, ſi habeat fundamentum talis contradictionis: fundamentum verò contradictionis idem eſt, ac fundamentum diſtinctionis, quam format intellectus eo ipſo, quòd tribuit contradictoria eidem ſubiecto, quia quatenus tribuit vnum contradictorium conſiderat obiectum ſecundũ vnam tantùm rationem, alioquin non tribueret cum veritate; ſic ſi quis de Petro enunciaret, eſſe communicabilem pluribus differentibus ſpecie, falſum omnino proferret; ſi tamen reduplicet rationem animalis, dicens quòd ſcilicet, quatenus animal, dicit quid communicabile pluribus ſpeciebus, vera erit propoſitio.

III. Alterum fundamentum afferunt: nempe quia aliquid eſt extra definitionem eſſentialem rei, & non ſe habet tanquam res diſtincta realiter: ſeu dantur quædam rationes, quæ diſtinguuntur conceptu obiectiuo: quicquid autem diſtinguitur conceptu obiectiuo, & eſt extra definitionem, diſtinguitur aliquo modo in re. Verum nihil concludit: vel enim procedit de definitione ſecundùm eſſe phyſicum, vt cum definitur homo eſſe id, quod conſtat ex anima rationali, & corpore organico, & hoc pacto cum definitio amplectatur totum eſſe adæquatum, quicquid eſt extra definitionem eſt etiam extra definitum phyſicum, & conſequenter eſt extra entitatem illius, vnde ſe habet aut tanquam modus, aut tanquam res. Si verò procedit de definitione metaphyſica, tunc falſum eſt, quod ea, quæ ſunt extra definitionem eſſentialem, ſint in re diſtincta, quia tunc non definitur obiectum ſecundùm totum eſſe adæquatum, quod habet à parte rei: ſed ſecundùm eſſe obiectiuum metaphyſicum, quod habet in intellectu; hoc autem eſſe, prout ſubiicitur definitioni, ſemper ſupponit aliquam diſtinctionem rationis, nam ſupponit aliquam præciſionem; qua res, quæ definitur abſtrahatur ſaltem à ſingularitate, cum ſingularia non poſſint definiri. Cum autem addunt, quæ diſtinguuntur conceptu obiectiuo, diſtingui à parte rei; hoc deberent probare, quia hoc eſt, quod in controuerſiam venit.

IV. Hanc autem ſententiam tradunt Scotiſtæ ex doctrina ipſius Scoti, quamuis ſint aliqui, vt præcipuè Hurtadus in Metaph. Diſp. 6. ſect. 3. qui putant, quòd Scotus per diſtinctionem ex natura rei nullam aliam intellexerit, quàm diſtinctionem rationis ratiocinatæ, quæ eſt virtualiter in obiecto, nam in 1. diſt. 2. quæſt. 7. §. *Sed hic reſtat*, vbi agit de huiuſmodi diſtinctione circa medium ait. *Sed nunquid hæc diſtinctio dicetur realis? Reſpondeo, non eſt propriè realis actualis, intelligendo, ſicut communiter dicitur, actualis illa, quæ eſt differentia rerum, & in actu, quia in vna perſona non eſt aliqua differentia rerum* (loquitur enim de perſona diuina, de qua dixerat, relationem diſtingui ex natura rei ab eſſentia) *propter ſimplicitatem diuinam, & ſicut non eſt realis actualis, ita non eſt realis potentialis, quia nihil eſt ibi in potentia, quod non ſit in actu. Poteſt autem vocari differentia rationis, non quod ratio accipiatur pro differentia formata ab intellectu, ſed vt ratio accipiatur pro quidditate rei, ſecundùm quod quidditas eſt obiectum intellectus. Vel alio modo vocari poteſt differentia virtualis, quia illud, quod habet talem diſtinctionem in ſe, non habet rem, & rem, ſed eſt vna res habens virtualiter, ſiue eminenter duas realitates, quia vtrique realitati, vt eſt in illa re, competit illud proprium, quod ineſt tali realitati, acſi ipſa eſſet res diſtincta.*

V. Sed reuera non aſſequuntur mẽtem Scoti. Nam contra hanc expoſitionem nedum eſt tota ſchola Scotiſtarum, ſed etiam cœteri Theologi & Philoſophi. Deinde iuxta mentem Scoti, licet hæc diſtinctio nõ ponat compoſitionẽ, neq; tollat identitatẽ rei, aut ſimplicitatẽ, ponit tamen diuerſas, formalitates, & realitates in obiecto; ita vt ſit de genere diſtinctionum, quæ ſunt in obiecto, prout eſt à parte rei; quomodo ergo eſt diſtinctio rationis,

Marginalia: [..]ntis for[..] realitati[..] non [..]onue[..] [..]nt con[..]radicto[..] ante [..]ntelle[..] [..]us ope[..]ationis. — Alterum fūdamētū inualidum. — Hurtad. — In quo ſēſu Sco. admiſerit d.ſtinctionem ex natura rei. — Scot. — veramēs Scoti.

quæ eſt tantùm per intellectum. Tertiò quia ponit hanc diſtinctionem formalem in diuinis inter perſonalitates, & eſſentiam diuinam, & ait; *Dico ſine aſſertione, & praiudicio ſententia melioris, quòd ratio, qua formaliter ſuppoſitum eſt incommunicabile, & ratio eſſentię, vt eſſentia, habent aliquam diſtinctionem præcedentem omnem actum intellectus creati, & increati*; Diſtinctio autem rationis, licet præcedat ſecundùm fundamentum, non tamen præcedit ſecundùm rationem diſtinctionis, & Scotus vult, præcedere ſecundùm rationem diſtinctionis, tum quia id colligit ex eo, quòd eſſentia actu communicatur non communicata perſonalitate; tum quia dixerat antea; Videri impoſſibile plurificari perſonam non plurificata eſſentia; & reſpondet non eſſe impoſſibile, quia eſſentia diſtinguitur ex natura rei à perſona; tum quia dicit, quòd ante actum intellectus eſt aliqua entitas communicabilis; tum quia inquit *Si dicas, quòd ante omnem actum intellectus patris non eſt aliqua diſtinctio ſed eſt entitas omnino vnius, & eiuſdem rationis. Contra igitur, entitatem illam vnius rationis totam communicat pater, & ita nullam entitatem poſitiuam in ſe habet pater, quam non communicat filio, ergo communicat et paternitatem ſicuti eſſentiam.* Tum quia paulo poſt ſubdit, Hanc eſſe maiorem diſtinctionem, quàm ſit inter abſtractum & concretum, & tamen hæc diſtinguuntur ratione cum fundamento.

VI. Præterea quartò etiam vrgere poſſumus; quoniam in eodem §. ait Deum, dum intuetur propriam eſſentiam, & perſonalitatem, intueri duo obiecta formalia per ſe terminantia cognitionem, & hæc cognitio eſt intuitiua, & ex hoc concludit, quod cũ intuetur vt duo obiecta, hæc diſtinctio non eſt ab intellectu, ſed in obiecto ante actum intellectus; vnde inferius ſubdit; *Poteſt concedi, quòd ante omnem actum intellectus eſt realitas eſſentiæ, qua eſt communicabilis, & realitas ſuppoſiti, qua ſuppoſitum eſt incommunicabile, & ante actum intellectus hæc realitas formaliter non eſt illa* Ecce ergo, quomodo ponit diſtinctionem ante opus intellectus, non autem ſolùm fundamentum. Atque hoc etiam colligitur ex diſt. 8. quæſt. 4. §. *Iſta tamen propoſitio* poſt medium, vbi ait; *Cum igitur intellectus diuinus non cognoſcat eſſentiam ſuam, niſi intuitiua cognitione, quæcunque diſtinctio ponatur ibi in obiecto, ſiue ſit diſtinctorum obiectorum formalium, ſiue vt rationum cauſatarum per actum intellectus, ſequitur, quòd iſta diſtinctio erit in obiecto, vt actu exiſtens eſt, & ita ſi iſta eſt obiectorum formalium diſtinctorum, in obiecto erunt iſta formaliter diſtincta, & habetur tunc propoſitum, quòd diſtinctio talis obiectorum formalium præcedit actum intellectus.* Hanc autem diſtinctionem, quam ponit inter diuina attributa, ponit eſſe eamdem cum diſtinctione ex natura rei, & vult eſſe in obiecto ſecundùm rationem formalem diſtinctionis ante opus intellectus; vult enim, totam illam diſtinctionem, quam intellectus percipit, reperiri in obiecto. Denique ſequenti §. *Ad quæſtionem reſpondeo &c* de eadem diſtinctione ait; *Eſt ergo ibi diſtinctio tertia præcedens intellectum omni modo, & eſt iſta, quod ſapientia eſt in re ex natura rei, & bonitas eſt in re ex natura rei: ſapientia autem in re formaliter non eſt bonitas in re* Ex quibus ſatis euidenter manifeſtum fit, Scotum per diſtinctionem ex natura rei non intellexiſſe aliquam diſtinctionem, quæ fiat ab intellectu, vt eſt diſtinctio rationis cum fundamento, ſed aliud genus diſtinctionis, quæ ſecundùm ſe totam præcedat actum intellectus. Vnde cum vocat illam diſtinctionem rationis, non ideo ſic eam vocat, quaſi fiat à ratione, ſed ibi ſumit rationem pro quacunque formalitate, ait enim. *Poteſt vocari differentia rationis, non quòd ratio accipiatur pro differentia formata ab intellectu, ſed vt ratio accipiatur pro quidditate rei &c.* Sic etiam cum illam vocat virtualem, non quia accipiat eſſe actuale ab intellectu, ſed propter æquiualentiam, quia cum dicat ſolùm plures formalitates ex natura rei diſtinctas, ſeu plures realitates, æquiualet tamen pluribus rebus diſtinctis realiter, vt in eodem §. explicat idem Scotus. Hæc ideò latius retuli, vt intelligatur, non rectè eos procedere, qui conantur iſtum Doctorem trahere in oppoſitam ſententiam.

Qualiter diſtinctio ex natura rei admittenda.

SECTIO II.

Communis ſent D. Th. Henr. Aegid. Toletan. Rubio. Riccar. Durand Ocham. Gabr. Alliacẽſ Caſtro. Argent. Herũ Soncin. Iauel. Soto. Suarez.

I. Communis ſententia extra ſcholam Scotiſtarum negat, huiuſmodi diſtinctionem ex natura rei, quæ ſit contradiſtincta à diſtinctione inter rem, & rem, aut inter rem & modum, poſſe reperiri à parte rei, ſed putat eſſe omnino fictitiam. Pro hac ſententia citantur D. Th. q. 7. de Potent. ar. 6. Henr. in Sum. ar. 26. quæſt. 1. ad 6. & quodlib. 5. quæſt. 6. in corpore Aegid. in 1. diſt. 2. par. 1. quæſt. 3. & diſt. 8. par. 2. ar. 1. quæſt. 4. ad 3. Toletan. quæſt. vnica art. 3. concluſ. 3. Rnbio 93. art. 1. Riccar. diſt. 2. ar. 1. qnæſt. 3. Durand. quæſt. 2. num. 6. Ocham. quæſt. 1. littera D. Gabr. quæſt. 1. Alliacenſ. quæſt 6. art. 2. Andreas de Nouo Caſtro diſt. 32. quæſt. 1. *§. Notandum &c.* Argent. diſt. 6. q. 1. art. 2. Herueusquodlib. 1. quæſt. 2. *§. Modo reſtat tertiò* Soncin. 7. Metaph. quæſt. 30 Iauel. tract. 1. de Tranſcend. cap. 1. Soto quæſt. 3. de Vniuerſali, & cap. 4. de Proprio quæſt. 2. & alij, quos non eſt neceſſe nominatim referre, nã omnes ferè præter Scotiſtas ita ſentiunt: & de hac diſtinctione agunt, vel cum tractant de Diſtinctionibus ex profeſſo, vt Suarez in Metaphyſica diſp. 7. ſect. 1. vel cum agunt de diſtinctione graduum eſſentialium, vel vt communiter Theologi, dum quærunt, quo modo diuina attributa inter ſe diſtinguantur, & ſpecialiter illam reijciunt Cumel. 1. par. quæſt. 28. art. 2. diſp. 2. Caiet. quæſt. 54. art. 4. Serna in Logica diſp. 1. ſect. 4. ar. 2. *§. Reijcitur omnis, &c.* Nos autem dicimus, huiuſmodi diſtinctionem ex natura rei debere quidem admitti, non quæ præcedat actum intellectus, ſed tantùm fundamentaliter, ita vt accipiat eſſe formale ab intellectu, & conſequenter eſſe eamdem, ac diſtinctionem rationis cum fundamento.

Concl. Diſtĩctio ex natura rei admittẽda, ſed non ante intellectum.

II. Quod autem ſpectat ad prmũ, quod à nobis aſſeritur; hanc videlicet diſtinctionem non reperiri formaliter ante opus intellectus probatur, quia extrema huius diſtinctionis ita ſe habent, vt vnum ſit extra aliud ſecundùm proprium eſſe, imo ita ſe habet, vt concipi poſſit ſine illo, ergo ſi à parte rei ſunt diſtincta, ſe debent habere vt entitates, quod implicat, quia tunc diſtinctio non eſſet tantùm ex natura rei, ſed realis. Antecedens non indiget alia probatione, ſed ſufficit declarare, qualia ſint extrema diſtinctionis; ſunt enim formalitates diuerſæ, quæ inuicem poſſunt negari, & ſe habent abſoluto modo, ita vt ad concipiendam vnam non ſit neceſſe, aliam concipere: ſic animalitas eſt omnino extra rationalitatem: Ratio à priori eſt, quia huiuſmodi rationes obiectiuæ sũt inter ſe diuerſæ, & ſunt veluti partes obiecti, quod per conceptus inadæquatos intelligitur; ex quo fit, quòd non minus vna, quàm altera habeat proprium eſſe metaphyſicum, & obiectiuum, nec vna ſe habeat tanquam modus alterius, ſed ſimul cum illa ſit partiale conſtitutiuum alicuius eſſentiæ. Principalis verò conſeq. prob. Quia, quod eſt extra aliud à parte rei, eſt extra illud ſecundùm illud eſſe, quod natum eſt eſſe à parte rei, ſed ſolùm eſſe entitatiuum phyſicum natum eſt eſſe à parte rei, ita vt formalitates non ſint aptæ ad eſſendum à parte rei, niſi prout ſunt in entitatibus phyſicis, ergo ſi huiuſmodi formalitates eſſent inter ſe diſtinctæ, ita vt vna eſſet extra aliam à parte rei, iam deberent eſſe tot entitates, cum debeat vna eſſe extra aliam ſecundùm eſſe, quod aptum eſt eſſe à parte rei. Quod vlterius vrgeri poteſt, nam diſtinctiuum, & conſtitutiuum idem ſunt, & res per proprium eſſe inter ſe diſtinguuntur; vnde diſtinctio conſequitur eſſe, & diſtinctio, quæ eſt à parte rei, eſſe, quod eſt à parte rei, & modus diſtinctionis modum eſſendi, quare cum diſtinctio conſequatur extrema, prout vnum habet eſſe ſeorſim ab alio, diſtinctio, quæ eſt à parte rei, poteſt tantùm conſequi extrema, quæ non communicant in eſſe, quod eſt à parte rei; vnde cum ſolùm eſſe entitatiuum poſſit eſſe à parte rei; & proinde communicatio, quæ eſt ſecundùm eſſe, quod eſt à parte rei, ſit ſecundùm eſſe entitatiuum, conſequenter quoque non commu-

Diſtĩctio formalitatum, ſi ſit a parte rei eſt entitatiue.

Quodnã eſſe cõſequatur diſtinctio à parte rei.

nicatio, quæ eſt ſecundùm eſſe, quod eſt à parte rei, erit in eſſe entitatiuo: hinc diſtinctio à parte rei conſequetur ſolùm extrema, quæ in eſſe entitatiuo non communicant.

2. ratio.

III. Hæc quidem ratio efficax eſt, ſi attentè eius vis perpendatur, quæ rurſus declarari poteſt ex altero oppoſito, nempe ex identitate, quæ opponitur diſtinctioni: imo etiam ex cõpoſitione ſumitur efficax argumentum. Et quod ſpectat ad identitatem, quæ opponitur diſtinctioni, quæ eſt à parte rei, nihil aliud dicit, quam ſimplicitatem, & vnitatem entitatis; ex vi enim vnitatis in entitate habetur identitas à parte rei, ita vt hac ſola poſita, ponatur & identitas, nec requiratur maior vnitas; nam poſitá maiori vnitate habetur maior identitas, nempe formalis, aut aliqua alia; & hac ablata, aufertur identitas à parte rei, ergo diſtinctio, quæ opponitur huiuſmodi idẽtitati, & eſt à parte rei, debet dicere multiplicitatem entitatum; neque enim poteſt à parte rei poni diſtinctio, niſi ponatur oppoſitum identitatis, quæ eſt à parte rei. Præterea diſtinctio, quæ eſt à parte rei, eſt ex genere ſuo apta, & ſufficiens ad conſtituendam compoſitionem à parte rei, ſi cœtera concurrant, vt ſi extrema ſe habeant tanquã actus, & potentia, ſicuti ſe habet ratio generica, & differentialis, quæ per Scotiſtas diſtinguuntur in re ante opus intellectus, ergo ſi diſtinctio ex naturâ rei eſt in re ante opus intellectus, huiuſmodi extrema conſtituent compoſitionem à parte rei ante opus intellectus; qualis eſt enim diſtinctio, talis etiam eſt compoſitio, ſi ex diſtinctis fiat vnum. Vnde non video, quomodo Scotiſtæ poſſint ſaluare, quod in Deo non ſit realis compoſitio à parte rei, dum ponunt in ipſo attribura diſtincta inter ſe à parte rei, & etiam relationes ab eſſentia. Cœterum compoſitio, quæ eſt in rebus à parte rei nemine cogitante, dicit vnionem diuerſarum entitatum; ſi ergo huiuſmodi diſtinctio eſt in rebus, iam erit diſtinctio inter rem, & rem, & non ex natura rei, atque adeo entitatiua.

Diſtictio à parte rei nõ ponitur niſi ablata identitate à parte rei.

3. ratio.

IV. Tertiò amplius confir. Extrema huius diſtinctionis, inuoluunt rationem entis, ita vt in vnaquaque ſit propria ratio entis, ergo ſi diſtinguuntur ante opus intellectus actualiter, diſtinguuntur tanquam entitates. Antecedens certum eſt, quia huiuſmodi formalitates verè ſunt aliquid poſitiuum. Conſeq. verò probatur. Quia ſi diſtinguerentur in re actualiter, diſtinguerentur tanquam entia actualia, atque adeo tanquam entitates. Quòd autem tanquam entitates diſtinguerentur, patet, quia ratio entis, prout à parte rei exiſtit, contradiſtincta à quocunque alio, tranſit in entitatem, nam tranſit in rationem entis phyſicam productam. Confir. quælibet formalitas ſe habet tanquam aliqua forma, & formalitates, quæ ſunt extrema huius diſtinctionis, ſunt aliquid in actu poſitũ, ergo ſi ante opus intellectus diſtinguuntur, iam à parte rei realiter diſtinguuntur, & dantur tot formæ in compoſito, quot ſunt formalitates. Conſequentia in eo fundatur, quòd quoticſcunque aliqua non communicant in eſſe; quod habent à parte rei, diſtinguuntur ſecundùm illud eſſe, quod habent à parte rei. Cum ergo eſſe, quod res habet à parte rei, ſit eſſe phyſicum, & entitatiuum, iam entitatiuo modo diſtinguentur, & conſequenter, reali diſtinctione.

Diſtictio ſecundũ rõnẽ entis à parte rei exiſtẽtis eſt entitatiua.

V. Altera autem pars noſtræ ſententiæ, quam initio ſect. propoſuimus, quòd videlicet detur diſtinctio ex natura rei, & ſit eadem, ac diſtinctio rationis, quæ habet fundamentum in natura intrinſeca obiecti, colligitur ex ijs, quæ diximus in explicandis fundamentis huius diſtinctionis, vbi oſtendimus, dari quoddam fundamentum diſtinctionis intrinſecum naturæ obiecti, quod per conceptus inadæquatos diſtinguitur. Ex quo ita arguimus. Diſtinctio, quæ fit cum fundamento intrinſeco obiecto, oritur tanquam ex radice ex natura eiuſdem obiecti, nam extrema illius diſtinctionis habent ex intrinſeca ſua natura, quòd poſſint diſtingui, vt patet in animalitate, & rationalitate, ergo cum diſtinctio ex natura rei ſit illa, quæ oritur ex natura extremorum, diſtinctio rationis cum tali fundamento erit diſtinctio ex natura rei: & hæc diſtinctio reperitur inter ea omnia, quæ Scotiſtæ ponunt diſtingui ex natura rei ante opus intellectus.

Altera pars cõcluſionis

Quænam diſtictio rõnis ſit ex natura rei.

VI. Declaratur vlterius; Poſita di-

ſtin-

ſtinctione rationis cum fundamento in intrinſeca natura obiecti, extrema diſtinctionis diſtinguntur ad inuicem per proprium eſſe intrinſecum, & formalis ratio conſtitutiua ipſorum eſt etiam diſtinctiua, ergo illa extrema diſtinguuntur ex natura rei, quia diſtinguuntur ratione propriæ naturæ, & proprij eſſe intrinſeci. Quando enim intellectus partitur obiectum in diuerſas formalitates, nedum reperit motiuum in obiecto conficiendi hanc partitionem, ſed ex vi etiam huius fundamenti formalitates illæ habent, quod per propriũ eſſe diſtinguantur. Quod confirmatur exemplo diſtinctionis inter entitatem, & entitatem; duæ enim entitates ideo habent ab intrinſeco ſuo eſſe, quòd inuicem entitatiuo modo diſtinguantur, quia diſtinguuntur per propriam entitatem, ſed etiam huiuſmodi formalitates habent per eſſe proprium, quòd diſtinguantur, ergo diſtinctio erit ex natura rei, quatenus prouenit ab intrinſeco extremorum.

Formalitates eiuſdem obiecti ex natura ſua diſtinguuntur.

Occurritur quibuſdam obiectionibus.

SECTIO III.

I. PRæter fundamẽta Scotiſtarũ, quæ ſect. 1. attulimus, & reſoluimus, vrgẽt etiã allatã doctrinã nonnullæ obiectiones, quibus oportet ſatisfacere. Primò ergo obijciũt nonnulli Recẽtiores, quòd in ſeipſo nõ habet diſtinctionem, optimè concipi poteſt vnico conceptu, cum enim in ſe habeat tantùm vnicum eſſe, optimè illud eſſe manifeſtatur per vnicum tantùm conceptum. Econtra verò, quæ non rectè poſſunt concipi vnico conceptu, diſtinguuntur à parte rei; at diuerſæ formalitates, quæ ex natura ſua diſtinguuntur, nullo pacto poſſunt concipi vnico conceptu, ergo diſtinguũtur à parte rei. Reſpondetur, licet verum ſit, quòd ſtante vnico eſſe poſſit de ipſo haberi vnicus cõceptus, ſi ſit obiectum proportionatum; falſum tñ eſt, quod ea, quæ nõ rectè poſſunt cõcipi vnico cõceptu diſtinguantur in re; hoc enim poteſt prouenire ratione obiecti, quòd ſecundùm ſe totum non ſit proportionatum, vt accidit in Deo, qui ob ſummam perfectionem nequit à viatoribus vnico conceptu concipi, nedum ſecundùm ea, quæ ponuntur diſtingui ex natura rei, ſed neque etiam ſecundùm ea, quæ ponuntur non diſtingui ex natura rei, vt ſunt actus liberi, & Ideæ, atque cœtera huiuſmodi. Rurſus poteſt prouenire ex imperfectione intelligentis, qui aut defectu medij, aut defectu applicationis obiecti, non attingat totum eſſe illius, vt prouenit in diſcurſu, in quo per media venamur cognitionẽ obiecti. Minor etiam eiuſdem argumenti falſa eſt, quia licet illæ formalitates, quatenus diſtinctæ, non poſſint concipi vnico conceptu, quia habent eſſe diſtinctum, quatenus ſubſunt diuerſis conceptibus; poſſunt tamen concipi vnico conceptu, quatenus conſtituunt vnicam eſſentiam: ſic licet animalitas, & rationalitas, quatenus ſunt formalitates diſtinctæ, requirant duos actus, vt tamen conſtituũt vnicam naturam humanam, poſſunt concipi vnico actu, nedum cognitionis intuitiuæ, ſed etiam abſtractiuæ. Addo etiam, illas formalitates, ſuppoſito quòd iam receperint diſtinctionem ab intellectu, poſſe concipi, vt diſtinctæ ſunt, vnico actu, quid enim prohibet hoc fieri, cum experiamur intellectum vnico actu plura ſuppoſita realiter diſtincta intelligere? Imo cum ſenſus vnica ſenſatione plura obiecta percipiat, quanto minus id denegandum intellectui, cum ſit potentia perfectior? quod ſi dicant, non ſe loqui de conceptu formali, ſed obiectiuo, quòd videlicet quæ non poſſunt cõcipi vnico conceptu obiectiuo, diſtinguantur in re, adhuc falſum eſt, iſtas formalitates non poſſe concipi vnico conceptu obiectiuo, cũ importẽt vnicam ſimplicem eſſentiam, quæ conſiſtit in indiuiſibili. Deinde aſſumunt, quòd ipſis eſſet probandum, videlicet, quæ habent diſtinctos conceptus obiectiuos diſtingui in re, & hoc ipſum eſt, quòd venit in quæſtionem, an ſemper ſit verum; vndè argumentum peccat petendo principium.

Prima obiectio.

Reſpõſio

Nõ ſẽper diſtinguũtur, quæ nõ poſſunt cõcipi vnico conceptu.

Quomodo plures formalitates poſſint concipi vnico concepta.

II. Deindè ſecundò etiam obijciunt. Nequit intellectus formare diſtinctos conceptus de eadem re finita, niſi ante opus intellectus ſint in ipſa diſtinctæ formalitates, vel intellectus aliquid addat, ergo dum intellectus concipit in homine diuerſos conceptus, vt animalitatem, & rationalitatem, debent aut iſtæ formalitates eſſe in ipſo diſtinctæ, aut aliquid addere: ſed non addit ali-

2. obiectio

aliquid, quia quicquid concipit,ſpectat ad eſſentiale conſtitutiuum hominis. Ita arguunt hi Recentiores: aſſumptũ tamen non probant, vt autem argumentum maiorem vim habeat, ſic probari poſſet, quoniam ad ponendam diſtinctionem debet dari diſtinctiuum, ſi ergo in obiecto ante opus intellectus non ſunt diſtinctæ formalitates, debet intellectus ponere in ipſo aliquod diſtinctiuum, per quòd conſurgit diſtinctio. Nihilominus reſpondetur, non eſſe neceſſe ad diſtinctionem, quòd aut formalitates ſint inter ſe diſtinctæ in obiecto, neque quòd intellectus ponat aliquod diſtinctiuum,ſed ſufficere,quòd intellectus per vim ſuam præciſiuam diuidat obiectũm in diuerſas partes ſecundùm eſſe obiectiuum. Sicut enim ſufficit, vt partes continui, quæ vnum ſunt, diſtinguantur, ſi fiat diuiſio; ita etiam accidit circa obiecta: Statim enim ac intellectus ea diuidit in partes, conſurgit diſtinctio ex natura ipſarum partium, vt ſupra explicatum eſt pro hac verò diuiſione ſufficit fundamentalis diſtinctio.

Reſpõſio

Quomodo cõſurgat diſtinctio inter diuerſas formalitates.

III. Tertiò obijciunt. Valet iſta propoſitio *Actio non eſt paſſio*. *Animalitas non eſt rationalitas*, ergo huiuſmodi formalitates debent eſſe diſtinctæ in obiecto ante opus intellectus. Probant autem conſequentiam,quia verbum *Eſt* denotat id, quod eſt, vel non eſt, & tribuit propoſitioni vim enunciatiuam, qua enunciat de rebus,prout ſunt à parte rei. Reſp. propoſitionem enunciare non ſolùm de ijs, quæ ſunt à parte rei, ſed etiam de ijs, quæ ſunt obiectiuè in intellectu, ſic etiam plura enunciat de entibus rationis, quæ tamen habent tãtùm eſſe obiectiuum in intellectu. Cum ergo dicitur, Animalitas non eſt rationalitas, enunciatur hoc de ipſis prout habent eſſe obiectiuũ in intellectu, & in ſenſu formali, quatenus induunt rationem diuerſarum formalitatum. Si enim propoſitio intelligeretur de ipſis,prout ſe habent à parte rei, falſa omnino eſſet:intellecta verò de eſſe obiectiuo vera eſt, quia cũ intellectus diuidat obiectum in plures formalitates, in tali ſtatu vna formalitas non eſt alia.

3. Obiectio.

Reſpõſio

De quibus propoſitio enunciet.

IV. Quartò etiam obijci poteſt ſuppoſito,quòd detur vniuerſale à parte rei ſaltem phyſicum, vt nos docuimus; tunc natura communis eſt vna, & eadem in omnibus inferioribus: inferiora autem à parte rei non ſunt vnũ, ergo natura ſecundùm ſuum eſſe formale diſtinguitur ab inferioribus, quoniam illi conuenit vnitas, & inferioribus multiplicitas præciſa quacunque operatione intellectus. Sed occurrendum eſt; quòd quamuis natura ſit vna vnitate formali, propter ſuam tamen latitudinem reperiri poteſt in pluribus entitatiuè diſtinctis, & cum ipſis identificari, vt fusè ſuo loco explicatum fuit. Hoc ergo ſtante, quamuis natura ſit vna in multis,non ſequitur, quòd debeat ab ipſis diſtingui ante opus intellectus. Ratio eſt, quia ſicut natura habet latitudinem,ratione cuius eſt identificabilis cum pluribus indiuiduationibus, ita ſalua diſtinctione indiuiduali cum qua non opponitur vnitas naturæ, facit, quòd totum eſſe phyſicum vnius indiuidui ſit idem formaliter, ſeu eſſentialiter cum toto eſſe phyſico alterius indiuidui, ſicut indiuiduatio diſtinguit totum eſſe indiuiduali modo; neq; hoc repugnat, quia vnitas,& diſtinctio ſubordinato modo ſe habent, & vtraque habet ſuam determinatam menſuram, per quam adæquat totum eſſe, ſed determinato modo. Vnde ex eſſe diſtinctio indiuiduali, & vno eſſentiali ratio ſubordinationis ſit vnum adæquatum eſſe ſecundùm vnicam communicationem, & menſuram à parte rei, & ideo indiuiduatio, & natura non habent à parte rei diſtinctionem ex eo, quòd natura ſit vna, & indiuiduatio multiplex.

4. obiectio

Reſpõſio

Nãq; nõ diſtinguitur à parte rei ab indiuiduatione licet hæc ſit multiplex, & illa vna.

V. Verùm poſſet quis inſtare; poſſunt ſtare ſimul vnitas realis formalis, & diſtinctio realis entitatiua, quia cum ſint diuerſi ordinis,vna non tollitur per aliam, ergo cum etiam identitas, entitatiua, & formalis diſtinctio ex natura rei ſint diuerſi ordinis, hæc non tollitur per illam. Antecedens habet locum ſecundùm noſtra principia, nam natura eſt vna non obſtante diſtinctione entitatiua. Hæc inſtantia diluenda eſt aſſignando diſparitatem. Natura namq; dum eſt in pluribus indiuiduis non induit ex vi indiuiduationis diuerſitatem eſſentialem, ſeu formalem, & ideo non cõſtituitur ſub diuerſis menſuris eſſentiæ; ſed manet ſub propria. At gradus formales,quia ſubordinantur inter ſe eſſentiali modo in ordine ad conſtituẽdam vnam eſſentiam, quæ conſiſtat in indi-

Cur gradus formales eſſentiæ eiuſdẽ excludãt diſtinctionẽ formalẽ ex natura rei.

indiuiſibili, ideo à parte rei ex vi vnitatis indiuiſibilis eſſentiæ fiunt vnum ſub vna menſura formali talis eſſentiæ, atque adeo ex vi talis vnitatis, quæ eſt ſecūdùm eſſe formale excluditur à parte rei diſtinctio formalis. Eſſe enim diſtinctum pertinet intrinſecè ad modum eſſendi; & ideo quæ communicant in eodem modo eſſendi, communicant etiam in diſtinctione, vel in diſtinctione illius generis, in quo eſt modus eſſendi. Hinc cum formalitates identificatæ in eadem entitate communicent in eadem eſſentia indiuiſibili, communicant etiam in eodem modo eſſendi in diſtincto ipſius, & ſe habent, *vt quo*; vnde non poſſunt exiſtere diſtincto modo, alioquin non ſe haberent *vt quo*, ſed haberēt, *vt quod*, propriū modū eſsēdi.

Qualis ſit identitas ex natura rei.

VI. Ex dictis autē colligitur. Quòd etiam identitas ex natura rei erit ſpecies quædam identitatis, quę reducetur ad identitatem rationis; & in eo conſiſtet, quòd dicat vnitatem in eo, in quo diſtinctio ex natura rei dicit multiplicitatem. Sicuti ergo diſtinctio ex natura rei dicit multiplicitatem ſecundùm ſolas rationes obiectiuas; ita identitas ex natura rei dicet vnitatem ſecundùm eſſe obiectiuum, quod ſit omnino vnū. In quo adnotādum eſt diſcrimen, quod intercedit inter identitatem ex natura rei, & diſtinctionem. Diſtinctio enim ex natura rei ſupponit tantùm fundamentum in obiecto, non verò eſt in ipſo formaliter: ècontra verò identitas eſt in rebus ipſis, & intellectus tantùm illam attingit, non verò facit, in quo ſeruat oppoſitionem cum diſtinctione. Ratio autem reddi poteſt ex natura identitatis, & ex natura etiam intellectus: identitas enim dicit vnitatem ipſius eſſe, quæ eſt paſſio cum ipſo identificata: ſicuti ergo intellectus non facit eſſe rei, ita neque facit identitatem. Præterea ideo intellectus formare poteſt diſtinctiones rationis, quia habet vim præciſiuam, qua poteſt vnum ab alio ſeparare, non tamen habet vim vnitiuam, qua res diſtinctas poſſit in vnum eſſę vnire; & ratio eſt, quia intellectus non poteſt tollere à rebus, quæ ipſis conueniunt. Cum ergo ab intrinſeco habeant diſtinctiuum, per quod inuicem diſtinguantur, non poteſt ab ipſis auferre diſtinctiuum, & reducere illas ad identitatem.

Diſtinctionē inter identitatem ex natura rei, & diſtinctionē ex natura rei.

De diſtinctione, & identitate formali Diſp. LXI.

Expenditur doctrina Scotiſtarum. Sect. I.
Vera explicatio identitatis, & diſtinctionis formalis Sect. II.

Expenditur doctrina Scotiſtarum.

SECTIO I.

Sententia Scotiſtarum.

I. PRæter explicatas identitates, & diſtinctiones alias etiam ponunt Scotiſtæ, vt ſupra in relatione ſententiæ ipſorum diſp. 48. ſect. 3. viſum eſt. quarum vna eſt Formalis; Diſtinctionem autem, & identitatem formalem ponunt, & explicant communiter Scotiſtæ præſertim, qui diſputant ſupra formalitates Scoti, vt Vallon. ſua quæſt. ſupra eaſdem Formalit. ar. 3. Syrectus ar. 2. principali, & 3. partiali Trombeta ar. item 3. Achillinus tract. de Diſtinct. cap. 22. & hoc genus diſtinctionis, & identitatis ſatis familiare eſt apud Doctores tam Theologos, quàm Philoſophos, vnde de eius exiſtentia dubitari non poteſt. Solùm difficultas conſiſtit in explicando, quænam ſit huiuſmodi identitas, & diſtinctio.

Vallon. Syrect. Trōbeta. Achillin.

Quid Formalitas.

II. *S*cotiſtæ, præſertim modo citati, notant; Formalitatem dici à forma, non quæ ſit forma partis, quemadmodum eſt anima reſpectu corporis, ſed quæ ſit forma totius: nomine autem formæ totius intelligūt abſtractū naturæ totius, vt eſt humanitas reſpectu hominis. Vocant autem formam, quia conſtituit concretum, & vt quo ipſum totum in tali eſſe formali. Hinc non intelligunt aliquam formam phyſicam, quæ ſit aliqua entitas, ſed tantùm metaphyſicam, & conceptum aliquem obiectiuum. Atque hæc doctrina valde deſeruit pro explicanda natura diſtinctionis, & idētitatis formalis. Rurſus notant, huiuſmodi formalitatem poſſe eſſe totalem, & adæquatam, vel tantùm partialem, & inadæquatam. Sic humanitas reſpectu hominis eſt totalis, & adæquata, quia dicit totum illud eſſe, quod vt quo conſtituit hominem; animalitas verò,

& rationalitas vnaquæque ſeorſim eſt formalitas partialis.

III. Hoc ergo prænotato aſſerunt ex Scoto in 1. diſt. 3. quæſt. 4. Ea eſſe idem formaliter, quorum vnum includit alterum in primo modo dicendi per ſe: ait enim *Voco identitatem formalem, vbi illud, quod dicitur ſit idem, includit illud, cui ſit eſt idem in ratione ſua formali, & per ſe primo modo*. Primum autẽ modum dicendi per ſe ita explicant, quòd tunc contingat, quando prædicatum eſt intra conceptum formalem ſubiecti, vt cum rationalitas prædicatur de homine. Ex oppoſito diſtinctionem formalem eſſe illam, in qua vnum non includit alterum in primo modo dicendi per ſe: ſeu quando non ita ſe habent, vt vnum non ſit de conceptu eſſentiali alterius. Addũt præterea, quòd duplex eſt identitas Formalis, nempe **Mutua**, & **non Mutua**; Mutua eſt illa, quorum vnum identificatur alteri formaliter, & econtra, vt homo, & animal rationale. Nõ mutua eſt inter illa, quorum vnum eſt idem formaliter alteri, quia eſt idem ſibi ipſi eadem identitate; hoc eſt quando aliquid identificatur cũ alio formaliter ex eo, quòd hoc habet eamdem identitatem, cum ſe ipſo, qua illud primum cum hoc identificatur, vt contingit in ſuperiori, & inferiori, vt animalitate, & homine: animalitas enim eſt idem cũ homine formaliter ea idẽtitate, qua homo eſt idem ſibi ipſi: non autem econtra homo eſt idem formaliter cum animalitate. Ex hoc autem oritur diſſidium inter ipſos Scotiſtas, nam aliqui vt Hybernicus, Vallonius, & alij volunt, quòd inferius ſit formaliter idem cum ſuperiori, & non econtra. Trombeta verò oppoſitum ſentit, & vult, ſuperius identificari formaliter cum inferiori, & non econtra.

Scot.

Hybernicus. Vallon. Trõbeta

Idẽtitas formalis nõ cõſiſtit in eo quòd prædicatum conueniat ſubiecto in primo modo dicendi per ſe.

IV. Verùm in hac Scotiſtarum doctrina plura ſunt, quæ mihi nequaquam probari poſſunt. Et quod ſpectat ad explicationem identitatis formalis, & diſtinctionis, non rectè procedit; nam ſi identitas formalis in eo conſiſteret, quòd prædicatum eſſet in primo modo dicendi per ſe, quatenus dicitur de eo, cum quo identificatur formaliter, ſequeretur, quòd in ipſamet identitate formali eſſet diſtinctio formalis, quòd eſt omnino abſurdum. Sequela oſtenditur, quia identitas formalis per ipſos dicit incluſionem alterius in primo modo dicendi per ſe, ergo in ipſa identitate formali datur includens, & incluſum; includens autem, & incluſum, diſtinguuntur ſaltem formaliter: Præterea vbi ſunt diuerſæ rationes obiectiuæ, ſunt etiam diuerſæ formalitates, & etiam diſtinctio formalis; ſicuti vbi ſunt diuerſæ entitates, eſt diſtinctio entitatiua, ſed cum vnum includit alterũ in primo modo dicendi per ſe, ſunt diuerſæ rationes obiectiuæ, nempe ratio obiectiua prædicati, & ratio obiectiua ſubiecti. Quod etiam ex eo declaratur, quoniam homo includit in primo modo dicendi per ſe rationalitatem, & tamen rationalitas non eſt idem formaliter cum homine; ſiquidem homo dicit naturam humanam per modum totius; rationalitas verò dicit tantùm partem, & multò minus eſt idem formaliter cum animalitate, vt per ſe patet.

V. Et vrgeri poteſt hæc inſtantia. Quæ cõueniũt in primo modo dicendi per ſe, à parte rei ſunt identificata cum eo, cui conueniunt, vt rationalitas eſt identificata cum homine; verùm non ſe habent, vt quid conueniens in primo modo dicendi per ſe, niſi accedat diſtinctio facta per intellectum, ergo cum debeat poni diſtinctio, vt ponatur conuenientia in primo modo dicendi per ſe, & diſtinctio ponat diuerſas formalitates, malè identitas formalis explicatur per id, quòd vnum includat alterum in primo modo dicendi per ſe. Quare licet eſſẽtia illa, quæ coaleſcit ex incluſo, & includente dicat vnam ſolam formalitatem, non tamen illam dicit, quatenus dicit rationem incluſi, & includentis, ſed ſolùm quatenus ex vtroq; reſultat quædam tertia eſſentia, quæ conſiſtit in indiuiſibili. Quod rurſus declaratur, quia vbi eſt aliquid includens alterum, ſiue in primo modo dicendi per ſe, ſiue quocunque alio modo, adeſt compoſitio rationis ſecundùm diuerſas rationes obiectiuas, vt vbicunque eſt compoſitio, eſt, & iam diſtinctio ſaltem formalis quò ad partes componentes. Accedit etiam, quòd eadem ſimplex formalitas, circa quam formari poteſt ſolùm propoſitio identica, habet identitatem formalem, & tamen non includit aliquid in primo modo dicendi per ſe, cum idem non includat ſeipſum.

Conueniẽtia in primo modo dicẽdi per ſe requirit diuerſas formalitates.

Digitized by Google

Implicat identitas non mutua.

VI. Alterum, quod ex doctrina allata adprobari non poteſt, eſt illa identitas formalis non mutua: omnino enim imperceptibilis eſt. Quomodo namque fieri poteſt, quòd vnum identificetur cum alio, & hoc non identificetur cum ipſo; ſiue enim ſuperius identificetur cum inferiori, ſiue inferius cum ſuperiori, implicat omnino quòd identificatio non ſit mutua: quod etiam confirmatur Identificatio dicit ſimplicitatem, ita vt identificatio formalis dicat ſimplicitatem formalem; ſi autem vnum identificetur cum alio, & hoc non identificetur cũ illo, non adeſſet ſimplicitas. Confir. ſecundò. Identificatio tollit multiplicitatem, ſed ſi vnum identificaretur cum alio, & hoc non identificaretur cum illo, adeſſet multiplicitas, quod eſt contra naturam identificationis. Tertiò poſito quod vnum diſtinguatur ab alio, hoc quoque diſtingui debet ab illo ex vi diſtinctiui, quod eſt in ipſo, ergo omnino implicat identitas formalis non mutua. Conſequentia declaratur, quia ſi eſſet non mutua, vnum identificaretur cum alio, & hoc diſtingueretur ab ipſo: quomodo ergo identificaretur, ſi ex vi diſtinctiui proprij id, cum quo identificatur, diſtingueretur? Certè hoc non minus implicat, quàm quòd idem diſtinguatur, & non diſtinguatur ab eodem.

Superius nõ eſt idem formaliter cum inferiori aut ecõtra.

VIII. Tertium quod ex eadem doctrina allata adprobari nõ poteſt, eſt corolarium, quod deducunt. Nimirum quod ſuperius ſit idem formaliter cum inferiori, vt Trombeta ait, aut quod inferius ſit idem formaliter cũ ſuperiori, vt ſentiunt alij Scotiſtæ. Siue enim ſuperius comparetur cum inferiori, ſiue inferius cum ſuperiori, ſemper comparatur pars cum ſuo toto, aut totum cũ parte; ſicuti ergo implicat, partem totius phyſici identificari realiter, & entitatiuè cum toto phyſico: ita etiam implicat, partem totius metaphyſici identificari formaliter cum toto metaphyſico, aut econtra totum cum parte. Prætetea illa ſunt idem formaliter, quorum vnum non poteſt concipi ſeorſim ab alio, & in quo nõ poſſunt diſtingui diuerſæ formalitates, ſtatim enim ac diſtinguuntur, habetur diſtinctio formalis ſed ſiue ſuperius cõparetur cũ inferiori ſiue inferius cũ ſuperiori, habentur diuerſæ formalitates, & vnũ pôt concipi ſine alio; ſuperius enim poteſt concipi ſine inferiori, vt animal ſine homine, & alia eſt formalitas animalis, alia hominis, quomodo ergo inuicem formaliter identificabuntur? Rurſus inferius includit formaliter aliquam rationem, quæ accidit ſuperiori tanquam aliquid metaphyſicum extrinſecum, & per hanc rationem formaliter conſtituitur in eſſe inferiori: quomodo ergo poteſt eſſe idem formaliter cum ſuperiori.

Obiectio

VIII. Sed dices. Superius formaliter prædicatur de inferiori; homo enim eſt formaliter animal, ergo ſuperius eſt idem formaliter cum inferiori: econtra verò inferius non prædicatur formaliter de ſuperiori, ergo inferius non eſt idem formaliter cum ſuperiori. Ecce ergo quomodo datur identitas formalis non mutua. Reſpondetur. Cum dicitur, ſuperius prædicari formaliter de inferiori, ſenſum non eſſe, quòd ſuperius identificetur formaliter cum inferiori, ſed ſolùm, quòd ſuperius ſecundùm ſuum eſſe formale includatur in inferiori: huiuſmodi enim prædicatio fundatur in incluſione, qua eſſe formale prędicati includitur in ſubiecto; non verò fundatur in identificatione formali, quia eo ipſo, quòd ponitur incluſio, tollitur identificatio formalis, quod amplius ex eo conſtat, quia ſuperius non adæquatur cum inferiori, ſed latius patet, quã ipſũ. Quomodo autẽ eſſe partiale, & latius patens poteſt eſſe idem formaliter cum totali, et minus patente,

Reſp.

In quo fundetur prædicatio formalis ſuperioris de inferiori.

Vera explicatio identitatis, & diſtinctionis formalis.

SECTIO II.

Idẽtitas maxima vnitas.

I. IDentitas opponitur immediatè multiplicitati, & diſtinctioni, quã tollit tanquam oppoſitum ſuipſius: ex quo fit, quòd identitas debeat dicere vnitatem ſimplicitatis, quæ eſt omniũ maxima; Vnitas enim cõpoſitionis nõ tollit diſtinctionẽ, neq; multiplicitatem partium, vt patet in compoſito ſubſtãtiali ex materia, et forma, in quo partes licet vnitæ, adhuc retinent proprium eſſe diſtinctum. In hac autem vnitate identitatis poſſunt reperiri plu-

res gradus; quale eſt enim eſſe rei, quæ dicit identitatem, talis eſt etiam vnitas identitatis. Hinc primus gradus, ſeu prima identitas eſt Realis, ſeu entitatiua; quia cum primum eſſe ſit ipſum eſſe entitatiuum, quod eſt à parte rei, prima etiam identitas, quæ correſpondet huic eſſe, eſt entitatiua, quæ inter omnes identitates minima eſt, vt potè quæ eſt capax alicuius diſtinctionis, ſaltem rationis. Sicuti è contra identitas rationis eſt omnium maxima, vt pote quia dicit talem vnitatem, quæ neque admittit minimam diſtinctionem, quę eſt ſecundùm rationem. Identitas verò formalis eſt maior identitate reali, hæc enim ſtat cum diſtinctione formali; vnde identitas formalis dicit aliquem maiorem gradum vnitatis, & ſimplicitatis.

Quid dicat identitas formalis.

II. Cum ergo identitas proportionetur eſse rei, identitas formalis debet dicere ſimplicitatem ſecundùm eſse formale. Eſse autem formale eſt quoddam eſſe abſtractum ab entitate phyſica. Ratio autem à priori eſt, quia eſſe formale ſe habet veluti forma, & conſtitutiuum vt quo phyſicæ entitatis, quæ eſt veluti concretum ex eſſe formali, & materiali. Hinc eſſe formale erit forma metaphyſica, ſeu metaphyſicum cõſtitutiuum entitatis phyſicæ; cuiuſmodi eſt humanitas reſpectu hominis: in quo ſicuti etiam in eſſe phyſico poſſunt conſiderari partes eſſentiales conſtitutiuæ: hæ autem ſunt prædicata quidditatiua, ſeu gradus eſſentiæ, & formalitates, ex quibus tota integra natura coaleſcit; vnde eſſe formale nedum poteſt attendi ſecundũ eſſe totale alicuius naturæ, ſed etiam ſecundùm eſse partiale, & conſequẽter etiam identitas, & diſtinctio formalis vtroque modo poteſt conſiderari. Cæterùm ſicuti habemus eſſe formale reſpectu eſse phyſici, quod eſt eſse abſtractum, ita etiam concedi debet eſse abſtractum reſpectu eſse metaphyſici; cum enim eſse metaphyſicum ſe habeat ad modum concreti, poteſt habere etiam proprium eſse abſtractum, quod ſe habet *vt quo*, & vt forma cõſtitutiua illius; ſic animalitas eſt formale abſtractum, & conſtitutiuũ animalis, & tamen animal dicit ſolùm aliquod eſse metaphyſicum, & conſequenter etiam ſecundùm hoc eſse formale poteſt haberi diſtinctio, & identitas formalis. Conſtat igitur, diſtinctionem, & identitatem formalem poſse eſse multiplicem, ſicut multiplicari poteſt eſse formale.

Quid eſſe formale.

III. Dicendum igitur eſt. *I*dentitatem formalem dicere ſimplicitatem, & indiuiſionem ſecundùm eſse formale. Diſtinctionem verò econtra dicere multiplicitatem ratione formalitatum. Atque ſic explicata facillimè ſuadetur; diſtinctio enim formalis, & identitas debent ſeruare proportionem ad identitatem, & diſtinctionem vt ſic, ergo ſicuti diſtinctio, & identitas vt ſic dicunt multiplicitatem, & indiuiſionem ſecundùm eſse vt ſic, ita diſtinctio, & identitas formalis debent dicere multiplicitatem, & indiuiſionem ſecundùm eſse formale. Confirmatur Identitas realis dicit ſimplicitatem ſecundùm eſse entitatiuum, & diſtinctio realis dicit multiplicitatem ſecundùm idẽ eſse, ergo ſeruata proportione diſtinctio formalis debet dicere multiplicitatem ſecundùm eſse formale: & identitas formalis dicet indiuiſibilitatem ſecundùm eſse formale. Rurſus, ſumatur aliquod eſse formale, quæro de hoc, an dicat plures formalitates, an non? Si primum, ergo non dicit identitatem formalem; quia iam continet plures formalitates, in quas eſt diuiſibile, & dicit compoſitionem ipſarum: & ſicuti quod habet identitatem entitatiuam non poteſt dicere plures entitates, ita quod dicit identitatem formalem non poteſt dicere plures formalitates. Si ſecundum; hoc eſt, quod intendimus, nempe identitatem formalem dicere ſimplex eſse formale. Accedit etiam, quòd quotieſcunque vnum poteſt concipi ſeorſim ab alio, diſtinguitur ab illo, ſaltem formaliter, vt patet in animalitate, & rationalitate, ſi ergo identitas formalis non diceret indiuiſibilitatem ſecundùm eſse formale, iam non eſset identitas.

Concl. Identitas formalis & diſtinctioi quo formaliter cõſiſtant.

IV. Sed contra hoc poſset aliquis inſurgere; Natura quælibet, ver. gr. humana dicit identitatem formalem ſui eſse eſsentialis, & tamen nõ dicit indiuiſibilitatem, nam eſt diuiſibilis in ſuas partes metaphyſicas conſtitutiuas, nẽpe rõnalitatem, & animalitatẽ, ergo identitas formalis nõ dicit indiui-

Obiectio

ſibi-

ſibilitatem ſecundùm eſſe formale.

Reſpõſio

Huic obiectioni occurrendum eſt, declarando, quomodo requiratur indiuiſibilitas ad identitatem formalem: ſolùm enim requiritur, quatenus dicit identitatem, ita vt ſolùm ſecundùm illam rationem formalem, qua dicit identitatem, neceſſaria ſit. Cum ergo natura dicat identitatem formalem quatenus dicit illud eſſe completum, ſeu formam totius, ſufficit, quòd ſecundùm hanc rationem ſit indiuiſibilis: eſt autem indiuiſibilis ſicuti & quælibet eſſentia; ſunt enim eſſentiæ ſicuti numeri, quæ conſiſtunt in indiuiſibili; ſic ſi homo diuidatur in animalitatem, & rationalitatem, non erit amplius homo.

Quomodo neceſſaria in diuiſibilitas pro identitate formali

An diſtinctio formalis ſit diuerſa à diſtinctione rationis.

V. Ex hac autem explicatione concludendum eſt, hanc diſtinctionem, ſi ſit purè formalis, fieri enim poteſt, quòd ſit coniuncta cum reali, vt ſi cõparentur ſimul natura humana, & equina, concludendum inquam eſt, non eſſe diuerſam à diſtinctione rationis, quæ ſit cum fundamento deſumpto ex intrinſeca ratione obiecti. Quod facilè oſtenditur; diſtinctio enim formalis, vt talis eſt, dicit tantùm multiplicitatem ſecundùm eſſe formale: ſic etiam ex diſtinctione rationis, dum per ipſam obiectum diuiditur in diuerſas partes, conſurgunt diuerſæ formalitates, vt patet in animalitate, & rationalitate: vnde Scotiſtæ vocant hanc diſtinctionem formalem ex natura rei. Sic etiam identitas formalis eſt eadem, ac identitas oppoſita huiuſmodi diſtinctioni rationis, quia ſicuti identitas formalis dicit ſimplicitatem ſecundùm eſſe formale: ita etiam identitas, quæ correſpondet diſtinctioni rationis cum fundamento intrinſeco in obiecto, dicit ſimplicitatem ſecundùm eſſe obiectiuum, ſeu ſecundùm aliquam formalitatem. Aduertendum tamen eſt, quòd cum diſtinctio rationis dicat identitatem realem, & partitionem eiuſdem obiecti in diuerſas rationes obiectiuas, ſola illa diſtinctio formalis reducetur ad diſtinctionem rationis, quæ ſit ſecundùm eſſe formale inadæquatum, aut ſecundùm eſſe abſtractum ab eſſe metaphyſico.

De identitate, & diſtinctione eſſentiali. Diſp. LXII.

Explicatur identitas eſſentialis. Sect. I.
In quo conſiſtat diſtinctio eſſentialis. Sect. II.

Explicatur identitas eſſentialis.

SECTIO I.

Syrect. Maurit. Vallon.

I. QVod ſpectat ad identitatem eſſentialem notant communiter Scotiſtæ vt Syrectus ſupra Formalit. Scoti ar. 2. principali 5. verò partiali, Maurit. & Vallonius art. 5. Identitatem eſſentialem poſſe ſumi dupliciter: primò pro identitate, qua aliqua identificantur vni eſſentiæ ſingulari, & iuxta hanc acceptionem volunt inter identitatem realem, & eſſentialem non eſſe aliquam differentiam, præter quàm in diuinis, vbi cum tres perſonæ identificentur cum vna eſſentia ſingulariſſima, ſunt idem eſſentialiter, & tamen inter ſe realiter diſtinguuntur. Altero modo ſumitur identitas eſſentialis, cum aliqua dicuntur de eſſentia alterius; ſicut rationalitas eſt de eſſentia hominis. Quibus prænotatis aſſerunt, ea eſſe idem eſſentialiter primo modo, quæ vni ſingulariſſimæ eſſentiæ identificantur. Secundo autem modo, ea eſſe idem eſſentialiter, quæ concurrunt ad conſtituendam vnã aliquam eſſentiam. Conſentit Lychet. in 2. diſtinct. 1. quæſt. 3. §. *Ad quæſtionem*. Meuriſſe 2. Metaphyſ. cap. 3. quæſt. 5.

Duplex acceptio identitatis eſſentialis.

Opinio Scotiſtarum.

Trõbeta.

II. Verùm Trombeta ar. 2. principali, & 5. partiali non admittit ſecundum modum identitatis eſſentialis. Fundamentum ipſius eſt, quia eſſe de eſſentia alterius eſt eſſe idem formaliter, proinde identitas eſſentialis coincideret cum formali. *P*ræterea ex primo modo identitatis eſſentialis, quem ſolùm admittit, infert duo corollaria, quorum primum eſt, quòd identitas eſſentialis eſt maior identitate reali, quia non tantùm dicit vnitatem in exiſtentia, ſed etiam in na-

tura, & eſſentia; realis enim identitas fundatur in rei exiſtentia. Alterum corollarium eſt. Ex identitate eſſentiali non valere inferre, quòd illud, quod eſt idem eſſentialiter cum altero, ſit etiam de eſſentia: licet econtra valeat inferre, quòd illud, quod eſt de eſſentia, ſit idem eſſentialiter. Ratio huius diſcriminis redditur ab ipſo, quia prima paſſio ſecundùm Scotum non eſt de eſſentia ſubiecti, & tamen eſt idem eſſentialiter cum ipſo, cum habeat eamdem naturam ſingularem cum ipſo, ſecundùm quam eſt inſeparabilis. Hunc modum explicandi identitatem eſſentialem videtur ſequi etiam Gabr. in 1. diſt. 2. quæſt. 1. art. 3.

Gabr.

III. Achillin. autem Tract. de Diſtinc. cap. 24. diuerſimodè explicat, ſeu potius addit alterum modum identitatis eſſentialis; quòd videlicet ea ſint idem eſſentialiter, quæ conueniunt in vna natura eſſentiali, aut quidditate. Fonſeca verò 5. Metaph. cap. 6. quæſt. 6. ſect. 2. hanc identitatem, & diſtinctionem eſſentialem reducit ad formalem: ponit enim duplicem diſtinctionem, & identitatem formalem; alteram eſſentialem, & alteram purè formalem. Et hæc eſt tota doctrina, quam tradunt Auctores de identitate eſſentiali.

Alter modus identitatis eſſentialis ex Achillino.

Opinio Fonſecæ.

IV. Et quidem quod ſpectat ad primum modum identitatis eſſentialis, non videtur rectè explicare identitatem eſſentialem, ſed potius realem. Quòd enim aliquid identificetur cum aliqua eſſentia ſingulari, videtur ſolùm ponere identitatem realem, non verò eſſentialem, quod ex eo oſtenditur, quia identitas facit formaliter, quòd, quæ concurrunt ad identitatem, participent de eadem ratione formali identitatis; & ratio à priori eſt, quia identitas eſt intrinſeca ijs, quibus conuenit, cum ſequatur ipſorum eſſe, ergo, quæ dicunt identitatem eſſentialem, debent participare rationem formalem identitatis eſſentialis; quod fieri non poteſt, niſi etiam eadem eſſentia ſecundùm proprium eſſe conſiſtat in ijs, quæ ingrediuntur talem identitatem: ſicuti non poteſt haberi identitas realis, niſi eorum, quæ realiter identificantur, ſit vna entitas. Nunc ergo inquiro; an quando aliqua identificantur vni eſſentiæ ſingulari, ea, quæ identificantur cum ipſa, ſint conſtitutiua eiuſdem eſſentiæ, an non. Si primum, tunc primus modus identitatis eſſentialis non eſſet diſtinctus à ſecundo; ſolùm enim primus modus vult, quòd illa ſint identificata cum eſſentia, non verò ſint conſtitutiua illius, ſed ſupponant eſſentiam conſtitutam. Si ſecundum, nullo pacto concipi poteſt, quòd dicant identitatem eſſentialem, cum eſſe eſſentiæ in ipſis non conſiſtat. quomodo enim quis concipiet, aliquid identificari realiter cum alio, ſi non ingreditur intrinſecum eſſe entitatiuum illius?

Identificatio cum eſſentia ſingulari ponit identitaté eſſentialem.

V. Quare maximè aduertere oportet; quòd aliud eſt identitas eſſentialis, & aliud, quòd aliqua ſint idem eſſentialiter. Identitas enim eſſentialis dicit rationem formalem identitatis: quòd aliqua ſint idem eſſentialiter, dicit tantùm, quòd aliqua participent rationem identitatis eſſentialis: proinde diuinæ perſonæ erunt idem eſſentialiter, quia participant eamdem naturam ſingularem eſſentialem, ita vt identitas eſſentialis conſiſtat in ipſa natura, quæ eſt communicata tribus perſonis: Si verò perſonalitates comparentur cum eſſentia, ſuppoſito, quòd non ſint de eius quidditate, vt ſupponit ſententia Scotiſtarum, & ferè communis Theologorum, tunc erunt tantùm idem realiter cum eſſentia, non verò eſſentialiter, quia præciſis perſonis adhuc completa, & abſoluta intelligitur eſſentia diuina. Et confir. amplius. Si intellectus ab identitate aliquid ſepararet; non remanet amplius identitas, quæ erat antea; de ratione enim identitatis eſt, vt dicat inſeparabilitatem eorum, quæ identificantur, ſecundùm rationem illam identitatis; at ſi identitas eſſentialis conſiſteret tantùm in eo, quòd aliqua identificarentur cum eſſentia ſingulari, poſſet remanere identitas facta ſeparatione ſecundùm illam ipſam identitatem, quæ manet, quod eſt omnino implicans; quis enim dicat in identitate reali fieri ſeparationem ſecundùm ipſam, & remanere totam identitatem realem? Quòd autem ſic contingeret, clarum eſt, quia identitas

Aliud identitas eſſentialis, aliud aliqua eſſe idé eſſentialiter.

eſſen-

eſſentialis manet quonſque manet eadem eſſentia; at ſi cōſiſteret in eo, quòd aliqua cum vna eſſentia identificarentur, adhuc ijs præciſis remaneret eadem eſſentia, vt patet in diuinis ſuppoſito; quòd relationes non ſint de eſſentia, & quando abſtrahitur natura à pluribus indiuiduis.

Quæ idẽtificatur cum aliqua eſſentia, poſſunt eſſe alterius prædicamenti

VI. Rurſus hic modus identitatis eſſentialis impugnatur, quia fieri poteſt, quòd ea, quæ identificantur cum aliqua eſſentia, ſint alterius prædicamenti, vt ſunt primæ paſſiones, quæ ſe habent vt qualitates ſaltem metaphyſicæ, & tamen Scotiſtæ volunt, eſſe idem eſſentialiter; & tamen hoc eſt maximum abſurdum; quòd ea, quæ differunt ſummis generibus, ſint idem eſſẽtialiter. Deinde identitas eſſentialis eſt maior, quàm realis, quia realis dicit idẽtitatem ſolùm ſecundùm entitatem, eſſentialis verò etiam ſecundùm eſſentiam; quæ ſicuti eſt aliquid magis intimum rei, ita dicit etiam intimiorem identitatem; ſi autem identitas eſſentialis conſiſteret in eo, quòd aliquid identificaretur cum aliqua eſſentia, nulla maior identitas, quàm realis ex hoc intelligi poſſet; non igitur ſaluare poteſt identitatem eſſentialem. Quod etiam confir. Identitas eſſentialis debet dicere vnitatem ſecũdùm eſſe eſſentiale, Vel ergo quę identificantur cum aliqua eſſentia, ſunt vnum in eſſentia, vel non. Si primùm, ergo ſunt de eſſentia illius, & primus modus coincidet cum ſecundo, Si ſecundùm, ergo non dicunt identitatem eſſentialem, quia non aderit vnitas ſecundùm eſſentiam. Denique cuiuſcunque rei vna eſt tantùm ratio formalis, quæ conſiſtit in indiuiſibili, & per conſequens etiam idẽtitas eſſentialis debet dicere vnicam tantùm rationem formalem. Si autem darentur duo iſti modi identitatis eſſentialis, aut daretur duplex ratio formalis conſtitutiua identitatis eſſentialis, aut deberet dari vna ratio communis illis duobus modis, quæ ſe haberet vt genus ad ſuas ſpecies, quæ tamen aſſignari nõ poteſt.

VII. Præterea hæc etiam probari poſsũt corollaria illa, quæ deducit Trõbeta: continent enim implicantiam inter ſe: in primo enim ait, quòd identitas eſſentialis eſt maior reali, & quòd dicit non ſolùm vnitatem in exiſtentia, aut ſubſiſtentia, ſed etiam in natura. In ſecundo verò docet, quòd non valet inferre ex identitate eſſentiali, eſſe de eſſentia ſubiecti, & quòd prima paſſio eſt idem eſſentialiter cum ſubiecto. Nã prima paſſio, & natura non dicunt vnitatem inter ſe in natura; cum enim prima paſſio ſit extra naturam, vt quid conſequens ad ipſam, per conſequens eſt etiam extra vnitatem naturæ, quomodo ergo poteſt eſſe idem eſſentialiter cum ſubiecto, ſeu natura, ſi identitas eſſentialis dicit vnitatem in natura? Deinde ſi identitas eſſentialis dicit vnitatem in natura, quomodo non valet inferre, eſſe de eſſentia ex eo, quòd dicit identitatem eſſentialem? quicquid n. igreditur vnitatem naturæ, ingreditur etiam eſſentiam illius.

Conel. Identitas eſſentialis dicit vnitatem eſſentiæ.

VIII. Vt ergo habeamus veram explicationem identitatis eſſentialis. Dicendum eſt; Identitatem eſſentialem formaliter dicere vnitatem, & ſimplicitatem eſſentiæ. Hic modus coincidit cum ſecundo modo, quem ponunt Scotiſtæ: volunt enim, quòd identitas eſſentialis in eo conſiſtat, quòd vnum ſit de eſſentia alterius, quòd idem eſt, ac ſi dicatur, quòd vnum participet in vnitate, & ſimplicitate alicuius eſſentiæ. Nec differt à modo identitatis eſſentialis, quẽ ponit Achillin., quamuis enim videatur, identitatem eſſentialem cum multiplicitate numerica ponere; generatamen intelligit de vnitate eſſentiæ reduplicatiuè ſumpta, non quatenus dicit multiplicationem in pluribus indiuiduis; ſi enim conſideretur, prout eſt multiplicata in pluribus, tunc non adeſt identitas, ſed tantùm conuenientia in eadem natura ſpecifica. Debet ergo conſiderari eſſentia ſe ſola præſcindendo ab indiuiduatione, & hoc pacto eius ſimplicitas conſtituet identitatem eſſentialem. Quòd ſi conſideretur, vt eſt indiuidua, tunc eius identitas non debet attendi, prout vnum indiuiduum comparatur cum alijs, ſed ſe ſolo: tunc enim ratione vnius eſſentiæ indiuiduatæ dicet identitatem eſſentialem indiuiduatam.

Identitas eſſentialis duplici modo accipitur.

IX. Ex quo fit, quòd identitas eſſentialis duplici modo conſiderari poſſit; nimirum prout conſiſtit in natura præciſa à conditionibus indiuiduantibus, & tunc erit identitas eſſentialis communis, quia habebit aptitudinem ad ſe communicandam multis. Vel

102141

prout conſiſtit in natura determinata, ad tale, vel tale indiuiduū, & tunc dicit identitatem eſſentialem ſingularem. Rurſus aduertere oportet, quòd cum dicimus, identitatem eſſentialem dicere ſimplicitatem ſecundùm eſſe eſſentiale: hoc eſſe eſſentiale diuerſimodè accipi poteſt: vel pro quacunque formalitate, vel pro aliqua integra eſſentia, vt eſt, v. g. natura humana. Non debet autem ſumi primo modo, quia eſſentia ex propria ſua ſignificatione dicit naturam integram, formalitates verò ſunt tantùm conſtitutiua eſſentiæ; Rurſus eſſentia dicit aliquid, quod poſſit eſſe à parte rei, quòd non competit formalitatibus: rurſus formalitates sũt quidem rationes eſſentiales, ſeu prædicata quidditatiua, non tamen ſunt eſſentiæ. Solùm ergo identitas eſſentialis conſiſtit in ſimplicitate eiuſdem eſſentiæ, ſeu naturæ integræ.

X. Quod autem ſic rectè explicetur identitas eſſentialis, oſtendi poteſt ex proportione ad alias identitates. Identitas enim realis dicit ſimplicitatem ſecundùm eſſe reale, ergo ſeruata proportione identitas eſſentialis dicet ſimplicitatem ſecundùm eſſentiā. Præterea; vbi eſt eadem natura, ibi debet eſſe etiam identitas: poſita autem ſimplicitate naturæ, & eſſentiæ eſt eadẽ natura, & eſſentia, quia vbi eſt ſimplicitas, non poteſt eſſe diuerſitas, & vbi non eſt diuerſitas naturæ, eſt eadem natura, ergo poſita in eſſentia ſimplicitate habetur identitas eſſentialis formaliter. Minor nota eſt, nihil enim eſt idem ſibi ipſi, niſi per identitatem; quòd ſi natura eſt eadem, ergo per identitatem naturæ, quæ eſt eſsẽtialis. Hinc perſonæ diuinæ non alia ratione dicuntur eſſe idem in eſſentia, niſi quia illis communicatur vna ſimplex eſſentia ſingularis.

Quomodo ſimplicitas eſſentiæ cõſtituat identitatẽ eſſentialem.

XI. Hanc tamen doctrinam vrget quædam difficultas, quia ſequeretur, ſi identitas eſſentialis diceret ſimplicitatem eſſentiæ, quòd materia, & forma eſſent idem eſſentialiter, quia conſtituunt eamdem ſimplicem eſſentiam, quod fieri non poteſt, quia, quæ ſunt diſtinctæ realiter, non poſſunt eſſe idẽ eſſentialiter. Reſpondetur tamen, conſequentiā inconuenienter deduci, quia fit tranſitus à conſtitutiuo ad conſtitutum; identitas enim eſſentialis attenditur ſecundùm naturam eſſentialem, quæ conſtituitur, qua ipſa eſſentia dicitur eadem ſibi ipſi, non verò attenditur ſecundùm conſtitutiua: cum igitur materia, & forma ſint conſtitutiua naturæ eſſentialis, non ſequitur, quòd materia debeat eſſe idem eſſentialiter cum forma ex vi identitatis eſſentialis eiuſdem naturæ; ſed ſolùm, quòd ſicuti ſunt cõſtitutiua vnius eſſentiæ, ita etiam ſint conſtitutiua vnius identitatis eſſentialis: Quòd ſi vrgeas; illud, quod eſt de eſſentia, participare in identitate eſsẽtiali, vnde cum materia, & forma ſint de eſſentia naturæ conſtitutæ, participabunt de identitate eſsentiali.

Obiectio.

Solutio.

XII. Hæc quidem inſtantia nulla eſt in ſententia ponentium, Totum eſſentiale, ſeu ipſam naturam non diſtingui à partibus ſimul ſumptibus, concederent enim, materiam, & formam eſse de eſsentia naturæ conſtitutæ, & participare cum ipſa in identitate eſsentiali; non tamen ſequi, quòd ſint idem eſsentialiter inter ſe, quia neutra ex ipſis participat adæquatè in identitate eſsentiali, ſed tantùm inadæquatè. In ſententia tamen ponentium totum eſsentiale diſtingui tanquā tertiā naturā à ſuis partibus, grauiter vrget. Nihilominus dicendum eſt, eo modo, quo ſunt de eſſentia, participare etiam in identitate eſsentiali eſsentiæ. Sicuti ergo ſunt de eſsentia tāquam cauſæ intrinſecæ phyſicæ, ita etiam ſolùm participant in identitate eſsentiali naturæ tanquam cauſæ phyſicæ intrinſecæ. Huiuſmodi autem participatio in hoc conſiſtit, quòd natura, prout dicit ſuam identitatem eſſentialem, non poſsit concipi abſque materia, & forma, tanquam potens ſine ipſis ſubſiſtere, ſed quòd concurrant ad identitatem illius, vt conſtitutiua phyſica. Ex hoc autem fit, quòd identitas eſsentialis naturæ, ſicuti ipſa natura, prout eſt completa, ſit extra materiam, & formam, quia conſtitutum ex eo, quòd reſultat à conſtitutiuis, ſecundùm ſuum eſse adæquatum eſt extra ipſa. Quod etiam declaratur in ſententia ponentium totum diſtingui tantùm formaliter à partibus ſimul ſumptis: tunc enim in hac quoq; ſententia totum, ſeu natura, vt diſtincta à partibus, dicit ſuam identitatem eſsentialē, & tamen eſt extra materiam, & formā, vt extremum contradiſtinctum ab ipſis:

Occurritur inſtantiæ.

igitur

igitur materia, & forma non communicant in eſſentiali identitate naturæ, vt quid formaliter intimè incluſum in ipſa, ſed ſolùm vt conſtitutiua eiuſdem naturæ, & identitatis. Atque hoc verum eſt, ſiuè totum eſſentiale ponatur vt formalitas diſtincta à partibus ſimul ſumptis, ſiue tanquam res cum reali diſtinctione.

A identitas eſſentialis non coincidat cum formali.

XIII. Ex dictis autem colligitur, hanc identitatem, & per conſequens etiam diſtinctionem non coincidere cũ formali, quod enim non coincidat cum formali, quatenus eſſe formale dicit eſſe inadæquatum, ſatis conſtat ex ſupradictis. Sed neque coincidit cum identitate, quæ eſt ſecundùm eſſe formale abſtractum ab eſſe metaphyſico; tum quia hoc eſſe non dicit aliquam eſſentiam completam, tum quia abſtractum ab eſſe metaphyſico ſe habet etiam vt quædam formalitas: vnde ſolùm poſſet coincidere cum identitate ſecundùm eſſe formale completum. Sed neque cum hac coincidit: diſcrimen autem eſt, quòd illud eſſe formale dicit formam metaphyſicam conſtitutiuam totius, vt ſupra explicatum eſt, vt eſt humanitas, atque adeò identitas formalis eſt ſecundùm eſſe abſtractum formale: Eſſentia verò dicit ipſũ concretum eſſentiale, nempe ipſam naturam, vnde etiam identitas, & diſtinctio eſt ſecundùm naturam, & eſſentiam in concreto ſumptam.

In quo conſiſtat diſtinctio eſſentialis.

SECTIO II.

Primus modus dicendi Syrecti.

I. **E**Xplicata identitate eſſentiali, facile erit explicare, in quo conſiſtat eius oppoſitum, nempe diſtinctio eſſentialis. Antequam tamen noſtram explicationem proferamus, expendendi ſunt aliqui modi, quibus Auctores explicant huiuſmodi diſtinctionem. Primus ergo aſſertur à Syrecto art. 2. principali ſupra Formalit. Scoti 2. verò partiali, vbi iuxta ea, quæ dixerat de identitate eſſentiali, aſſerit, diſtinctionem eſſentialem eſſe illam, qua naturæ, & eſſentiæ realiter diuerſæ diſtinguuntur; vel quando aliqua non concurrunt ad conſtitutionem intrinſecam, & quid

Reijcitur

ditatiuam alicuius. Sed hic modus nõ probatur; nam dum aſſerit, diſtinctionem eſſentialem eſſe illam, qua naturæ realiter diuerſæ diſtinguuntur, nullo modo explicat rationem formalem diſtinctionis eſſentialis, ſed tantùm diſtinctionem realem: quid enim ſpectat ad eſſentialem diſtinctionem, quod eſſentiæ ſint realiter diſtinctæ? Licet enim ad diſtinctionem eſſentialem conſequatur diſtinctio realis, nihil tamen facit huiuſmodi diſtinctio ad conſtitutionem eſſentialis diſtinctionis: imò ſequeretur quòd duæ naturæ eiuſdem ſpeciei ſolo numero diſtinctæ diſtinguerentur inter ſe eſſentialiter, quod valdè abſurdum, & implicans eſt. Quòd verò diſtinctio eſſentialis in eo conſiſtat, quòd vnum ſit extra eſſentiam alterius, neque rectè dictum videtur, quia licet ex eo, quòd vnum ſit intra eſſentiam alterius vt cõſtitutiuum talis eſſentiæ rectè inferatur eſſe idem eſſentialiter; non tamen ex oppoſito, quòd vnum ſit extra eſſentiã alterius, infertur, quòd ſit diſtinctum eſſentialiter. Ratio diſcriminis eſt, quia non omne, quod eſt extra eſſentiam ſe habet vt quædam eſſentia, ſed poteſt ſe habere vt proprietas, vt modus, aut vt aliquid aliud. Quod autem eſt diſtinctum ab alio, ſe debet habere tanquam quædam eſſentia, ſi diſtinguatur eſſentialiter; hæc enim ſola ex vi ſui eſſe habet diſtinctiuum eſſentiale; cœtera verò tantùm impropriè eſſentialiter diſtinguuntur, prout videlicet eſſentia ſumitur pro quacunque quidditate.

Secũdus modus dicendi Trõbetæ.

II. Secundus modus aſſertur à Trombeta ar. 1. Diſtinctionem videlicet eſſentialem in hoc differre à reali, quòd realis fundatur ſupra exiſtentiam rei, eſſentialis verò ſupra naturam exiſtentem. Sed neque hic modus plenè ſatisfacit: ex hac enim explicatione ſequeretur, quòd inter naturas vniuerſales præciſa exiſtentia, & indiuiduatione non eſſet diſtinctio eſſentialis, quod tamen non debet admitti, cum vna natura vniuerſalis ſit diuerſæ eſſentiæ ab alia, cur ergo non erit diſtincta? Sequela autem oſtenditur, ſi enim hæc diſtinctio fundatur ſupra naturam exiſtentẽ, cum natura vniuerſalis non ſit exiſtens, neque, vt talis eſt, poſſit exiſtere, neque etiam poterit fundare diſtinctionem eſſentialem. Præterea præciſa quacunq; exiſtentia adhuc natura habet idẽtitatẽ eſſentialem, ergo præciſa quacunque exiſtentia debet natura habere etiam

di-

diſtinctionem eſſentialem.

Concl Diſtinctio eſſentialis dicit multiplicitatem ſecundũ eſſentiã. III. Dicendum igitur eſt. Diſtinctionem eſſentialem dicere formaliter multiplicitatem ſecundùm eſſentiam. Sequitur ex dictis ſect. præcedenti, dũ enim identitas eſſentialis dicit indiuiſibilitatem ſecundùm eſſentiam, diſtinctio debet dicere multiplicitatem ſecundùm eſſentiam: in hoc enim conſiſtit oppoſitio inter diſtinctionem, & identitatem, quòd diſtinctio dicat multiplicitatem ſecundùm illud, ſecundùm quod idẽtitas dicit ſimplicitatem. Hæc explicatio ſuaderi poteſt proportionaliter ad ea, quæ diximus pro confirmatione explicationis identitatis. Sicuti enim diſtinctio realis dicit multiplicitatem ſecundùm eſſe reale, & formalis ſecundùm eſſe formale, ita eſſentialis debet dicere multiplicitatem ſecundùm eſſe eſſentiale. Præterea de ratione diſtinctionis eſt, quod ponat vnum extremum extra aliud, & eo ipſo, quòd ponit vnum extremum extra aliud, ponit multiplicitatem, ergo cum diſtinctio eſſentialis ſit ſecundùm eſſe eſſentiale, debet ponere multiplicitatem ſecundùm eſſentiam. Atque huiuſmodi explicatio facilis eſt, nec ſubiecta difficultati alicuius momenti; cum qua coincidit etiam explicatio, quam tradit Achillinus tract. de Diſtinct. cap. 24. dum docet; Ea eſſe diſtincta eſſentialiter, quæ ſunt alterius rationis, hoc eſt definitionis: vnde hinc fit, quòd diſtinctio eſſentialis, ſicut ponit diuerſitatem in natura, ita ponat etiã in definitione, cum definitio explicet eſſentiã rei, & ita etiã docet Meuriſſe 2. Mtaphyſ. cap. 3. quæſ. 5.

Achillin.

Meuriſſe.

De identitate, & diſtinctione Subiectiua, & Obiectiua
Diſp. LXIII.

Expenditur identitas, & diſtinctio ſe totis ſubiectiuè. Sect. I.
An identitas, & diſtinctio ſe totis obiectiuè admittenda Sect. II.

Expenditur identitas, & diſtinctio ſe totis ſubiectiuè.

SECTIO I.

I. HAec genera identitatum, & diſtinctionum fuerunt vltima, quæ diſp. 48. ſect. 3. in referenda ſententia Scotiſtarum recenſuimus, & hic examinanda reliquimus: ponuntur autem à ſolis Scotiſtis; ideo videndum eſt, an debeant admitti tanquam à cœteris identitatibus, & diſtinctionibus diſtincta. Quòd autem ſpectat ad eam, quam vocant *Se totis ſubiectiuè*, eam explicant Mauritius ſupra Formalit. Scoti ar. 2. principali 6. verò partiali Syrectus ibid. Trombeta item ibid., & alij Scotiſtæ, & Achillin. tract. de Diſtinct. cap. 25. Antequam autem proponant ſuam ſententiam præmittunt nonnulla, quorum primum eſt; Duplicem eſſe realitatem ſubiectiuam, & obiectiuam: nomine realitatis intelligunt quãcunq. rationem entis poſitiuam; in quo ſatis impropriè loquuntur, cum realitas ex vi ſui proprij ſignificati importet tantũ tale eſſe, quod ſit conſtitutiuum non cuiuſcunque formalitatis, ſed alicuius rei phyſicæ. Stante autem hac acceptione volunt, Realitatem ſubiectiuam eſſe illam, quæ ex natura rei eſt in ſuppoſito, vel in indiuiduo, quod exiſtat. Realitatem verò obiectiuam eſſe quicquid poteſt eſſe obiectum intellectus. Secundùm, quòd aduertunt, eſt. Cuicunque conceptui communi correſpõdere duplicem realitatem, alteram, quam dicit in ſeipſo, quæ abſtrahit ab omni exiſtentia, & ab ijs, quæ connexa ſunt cum exiſtentia. Alteram verò, quæ dicit actualem exiſtentiam, atq; ea, quæ connexa ſunt cum exiſtentia. Tertiò aduer-

Opinio Scotiſtarum. Syrect. Maurit. Tróbeta. Achillin.

aduertunt, quòd realitas obiectiua alia eſt contrahibilis per aliam realitatem, reſpectu cuius ſe habet potentialiter, & huiuſmodi ſunt omnia genera, & omnes ſpecies etiam ſpecialiſſimę, quæ per alium gradum entis ſuperadditum contrahuntur: alia verò eſt realitas, quę eſt tantùm contrahibilis per aliquos modos intrinſecos, qui non important diſtinctam realitatem à re, cuius ſunt modi, & hoc pacto omnia tranſcendentia communia Deo, & creaturis contrahuntur.

Duplex modus identitatis & diſtinctionis ſe totis ſubiectiuè

II. His autem prænotatis ponunt duos modos identitatis, & diſtinctionis *Se totis ſubiectiuè*; quornm primus eſt, quòd ea ſint idem *Se totis ſubiectiuè*, quæ conueniunt quidditatiuè in aliqua realitate contrahibili per aliquam realitatem differentiæ: & econtra ea eſſe diſtincta *Se totis ſubiectiuè*, quæ in nulla realitate contrahibili per aliam realitatem quidditatiuè conueniunt. Alter modus eſt, quòd ea dicuntur idem *Se totis ſubiectiuè*, quorum realitates poſſunt eſſe in eadem re, vel per identitatem, vel per modum informantis, aut informabilis. Econtra verò ea diſtinguuntur *Se totis ſubiectiuè* hoc ſecundo modo, quorum realitates non poſſunt eſſe ſimul in eadem re aliquo ex his modis. Ex quibus colligitur, quòd ratio formalis huiuſmodi identitatis conſiſtit in vnitate alicuius, quod ſe habeat ſubiectiuo modo; ſicuti ratio formalis huius diſtinctionis conſiſtit in multiplicitate rationis ſubiectiuæ, quæ ſe habeat ſubiectiuo modo. Addunt tamen Scotiſtæ, quòd hic ſecundus modus identitatis, & diſtinctionis ſe totis ſubiectiuè poteſt eſſe nedum ſecundùm eſſe ſubiectiuum indiuiduale, ſed etiam ſecundùm eſſe ſubiectiuum ſuppoſitale, ſi nimirum ſubiectum ſit aliquod ſuppoſitum. Addit inſuper Achillin. hanc diſtictionem quò ad ſecundùm modum differre à reali, quia ad realem ſufficit tantùm ſeparabilitas extremorum: ad hanc verò requiritur inſuper actualis ſeparatio. Hanc autem doctrinam applicant pro explicanda diſtinctione, & identitate ſe totis ſubiectiuè ſecundùm particulares caſus, vnde deducunt aliqua corollaria, vt quòd omnia, quæ ſunt in vno indiuiduo, ſint idem ſe totis ſubiectiuè, quoniam communicant iu vna aliqua ratione ſubiecti; & alia huiuſmodi, quæ ad præſens negocium non faciunt.

Concl. Non debet admitti identitas, & diſtinctio ſe totis ſubiectiuè.

III. Verùm vt noſtram ſententiam proferamus, nullo pacto mihi videtur debere admitti huinſmodi genus diſtinctionis: & contra ipſum facit, quòd ſtante allata doctrina, eadem differrent ſe totis ſubiectiuè, & non differrent, atque adeo contradictoria de eodem verificarentur. Si enim duo indiuidua eiuſdem ſpeciei inuicem comparentur, differrent ſe totis ſubiectiuè, quia non ſunt in eodem ſubiecto neque per identificationem, neque per informationem: rurſus eſſent idem ſubiectiuè, quia cõueniunt quidditatiuè in aliqua realitate contrahibili per aliam realitatem: vnde quatenus indiuidua quædam ſunt ſecundùm ipſam rationem indiuidui differrent, & eſſent idem eodem genere diſtinctionis & identitatis, quod eſt maximè abſurdum. Neque ſoluit difficultatem, ſi dicatur, differre, & eſſe idem, prout ad diuerſa comparantur, atque adeo non habere locum contradictionem, quoniam quæ ſemel aliqua identitate identificantur, non poſſunt amplius oppoſita diſtinctione diſtingui: ſic quæ ſemel realiter identificantur, non poſſunt amplius realiter diſtingui permanente identitate reali: & quæ ſunt idem formaliter, non poſſunt ſimul formaliter diſtingui. Et ratio à priori eſt, quia, dum res ſemper habet idem eſſe, retinet etiam ſemper idem diſtinctiuum, aut identificatiuum, quia ratio identificatiua, & diſtinctiua ita eſt intrinſeca rei, vt pertineat ad eſſe ipſius; vnde permanente eſſe rei eodem, implicat, quòd non habeat ſemper eamdem diſtinctionem, vel identitatem. Si ergo aliqua ſemel ſunt idem ſe totis ſubiectiuè, non poſſunt amplius quocunque modo diſtinctione oppoſita diſtingui.

Identitas, & diſtinctio ſe totis ſubiectiuè nõ conſtituit diuerſũ genus à cæteris.

IV. Rurſus tota hæc idẽtitas, & diſtinctio cõſiſtit in idẽtitate, & diſtinctione alicuius rõnis ſubiectiuę, aut ipſius ſubiecti, ergo non debet poni genus diſtinctũ à cæteris. Cõſequẽtia hæc oſtẽditur, quia ſi hęc rõ ſubiectiua dicit tãtũ aliquã rõnẽ ſubiecti metaphyſicã, & quę ſit obiectiuè in intellectu, iam hæc idẽtitas, & diſtinctio erit formalis. Si verò

Digitized by Google

dicat ipſum ſubiectum, phyſicum, ſiue indiuiduum, ſiue ſuppoſitum huiuſmodi diſtinctio, & identitas erit ſecundùm eſſe, quod eſt à parte rei, & conſequenter erit diſtinctio, & identitas realis, ſeu entitatiua,, vnde nullo pacto debent multiplicari tot genera identitatum, & diſtinctionum. Quòd ſi dicas, eſſe quidem realem, aut formalem, adhuc tamen dicere rationem ſubiecti, ſecundùm quam habetur identitas, aut diſtinctio, hæc reſponſio nedum euacuat difficultatem, ſed magis auget, nam ſi ex eo, quòd dicit intra diſtinctionem, & identitatem ſiue realem, ſiue obiectiuam rationem ſubiecti, debet multiplicari noua ſpecies identitatis, & diſtinctionis, ſequitur, quòd quot ſunt rationes formales, quæ excogitari poſſunt intra diſtinctionem, & identitatem ſiue formalem, ſiue realem, tot etiã debeant multiplicari ſpecies identitatũ, & diſtinctionum, vnde deberent poni innumeræ ſpecies,

Eſſe in eodem ſubiecto nõ ponit aliquã identitatem.

V. Præterea, quòd aliqua ſint in eodem ſubiecto per informationem, nullum ponit identitatem in ipſis, ſed adhuc realiter diſtinguuntur: ſic albedo, & ſapor in lacte adhuc inter ſe realiter diſtinguuntur, ſed ſolùm dicit identitatem ſubiecti, qua eſt idem ſibi ipſi, & eſt identitas realis: non ergo rectè ponitur alia ſpecies identitatis. Confirmatur, quæ ſunt in eodem ſubiecto inter ſe diſtincta, non minus diſtinguuntur, quàm ſi eſſent in diuerſis ſubiectis realiter diſtinctis, quia tunc diſtinguerentur realiter, quæ eſt maior diſtinctio, quæ poſſit eſſe à parte rei, & ſi ſint etiam in diuerſis ſubiectis realiter diſtinctis, adhuc realiter ſolùm diſtinguuntur, & tamen retinent idem eſſe, ergo fruſtra dicuntur eſſe idem ſubiectiuè, quando ſunt in eodem ſubiecto. Si verò loquamur de identitate ſubiectiua per identificationem, hæc nulla eſt, quia identificatio dicit identitatem realem: Et eſt eadem ratio proportione ſeruata, ac de identitate ſubiectiua per informationem, quia ratio quoque ſubiectiua metaphyſica habetur ſolùm ſuppoſita diſtinctione rationis facta per intellectum, quia ratio ſubiectiua diſtinguitur à cœteris rationibus, quæ ſunt in tali entitate: ſuppoſita autem huiuſmodi diſtinctione, ſicuti ratio ſubiectiua eſt ſeparata à cœteris, ita cœteræ rationes non poſſunt eſſe idem cum ipſa, vnde nec recipere poſſunt aliquam identitatem ratione huiuſmodi idẽtitatis ſubiectiuę.

Neq. ratione cõcreti ex ſubiecto, & ijs, q in ipſo ſunt, admittẽda identitas ſe totis ſubiectiuè.

VI. Si verò alio modo explicent identitatem; & diſtinctionem, quòd videlicet identitas, & diſtinctio non cadat ſupra ea, quæ ſunt in eodem ſubiecto, vel per identificationem, vel per informationem, ſed ſupra concretum, quod eſt ex ratione ſubiectiua, & ijs, quæ in ipſo ſunt, vel per informationem, vel per identificationem, neque euadunt difficultatem. Illud .n. concretum habet tantùm identitatem rõne ſubiecti, quę, ſi ſubiectũ ſit phyſicũ, nullo pacto redundat in ea, quæ ſunt in ipſo, & tantùm rõne illius conſtituitur vnum concretum, quod eſt vnum non per identitatem, ſed quia, quæ ſunt in ſubiecto, vniuntur cum ipſo: & ex parte ſubiecti eſt identitas realis, nec eſt neceſſe fingere aliud genus identitatis, & omnes rationes hucuſque adductæ æqualiter militant. Si verò ſubiectum ſit ratio metaphyſica contrahibilis, cum non habeatur, niſi poſita diſtinctione rationis, neque etiam poteſt haberi identitas ſecundùm aliquam rationem concreti, quia per diſtinctionem rationis ſeparantur à ratione ſubiectiua ea, quę in ipſa identificantur, vt cum ſeparatur rationalitas ab animalitate. Rurſus in tantum erit identitas ſe totis ſubiectiuè, in quantum erit conuenientia quidditatiua in eadem ratione, ſeu vt dicunt ipſi, in eadem realitatę contrahibili: at quis non videt, hanc eſſe identitatem eſſentialem, ſi natura, ſecundum conuenientiam, quę adeſt, ſit completa, vt cum duo indiuidua conueniunt in eadẽ natura? Si verò nõ ſit cõpleta, eſſe cõueniẽtiã formalẽ, quatenus conueniunt in vna ratione quidditatiua, quæ ſe habet, vt formalitas quędã obiectiua?

An identitas, & diſtinctio ſe totis obiectiuè admittenda.

SECTIO II.

Sententia Scotiſtarum affirmatiua.

I. HAnc etiam identitatem, & diſtinctionem ponunt ſoli Scotiſtæ, quam in præſenti ſectione examinare oportet. Suppoſitis igitur ijs, quæ pro identitate, & diſtinctione

ſe

ſe totis ſubiectiuè præmiſerunt, aſſerũt Identitatem *Se totis obiectiuè* in ijs eſſe, de quibus poteſt prędicari aliquod prædicatum quidditatiuũ, ſiue ſit prædicamentale, ſiue tranſcendens, ſiue dicat aliquam realitatem potentialem contrahibilem per aliam realitatem, ſiuè quemlibet alium conceptum realem. Econtra verò illa diſtingui *Se totis obiectiuè*, de quibus non poteſt aliquod huiuſmodi prædicatum prædicari.

Corollaria eiuſdem opinionis.

II. Atque ex hac doctrina inferunt nonnulla corollaria. Primum eſt, quod Deus, & creatura, & omnia decem prædicamenta ſunt idem ſe totis obiectiuè, quia omnibus iſtis correſpondet conceptus communis entis, qui de ipſis omnibus prædicatur quidditatiuè. Alterum corollarium eſt, quòd paſſiones entis inter ſe, & ab ente diſtinguuntur ſe totis obiectiuè, quia nihil de ipſis cõmune prædicatur quidditatiuè, quia cum non prædicetur ens, multò minus poteſt prædicari aliqua alia ratio. Tertium eſt, quòd vltimæ quoq; differentiæ diſtinguuntur ſe totis obiectiuè, quia cum ſint inter ſe primò diuerſæ, non habent aliquam rationem communem, quæ de ipſis prædicetur quidditatiuè. Has autem vltimas differentias conſtituunt in duplici genere; alias .n. vocant vltimas vltimitatæ ſpecificationis, cuiuſmodi ſunt differentiæ ſpecierum ſpecialiſſimarum: alias verò vocant vltimas vltimitatæ determinationis, & ſunt differentiæ indiuiduales, quæ determinant naturam ſpeciei ſpecialisſimæ. Et hæc eſt tota doctrina Scotiſtarum, quæ ad propoſitum facit pro hoc genere identitatis, & diſtinctionis, quam tradunt Maurit. art. 2. principali ſupra Formalit. Scoti 7. vero partiali. Vallon. Syrectus, & Trombeta ibid.

Maurit. Vallon. Syrect. Trõbeta

III. Hæc tamen doctrina mihi non probatur, & nõ ſolũ abſq. vlla neceſſitate huiuſmodi diſtinctio, & identitas introducitur, ſed neq; etiam aliquo pacto admitti põt. Et quòd ſpectat ad diſtinctionẽ; admittitur ex falſo fundamento, quòd poſſint dari aliquæ rationes, quæ neq; in ratione entis conueniant: at quis nõ videat, hoc eſſe maximũ abſurdũ? cũ .n. ratio entis ſit quid tranſcendens, imbibitur intrinſecè, & eſſentialiter in quocunq; ratione inferiori, quæ quocũq; modo ſit realis. Præterea vel iſtæ rationes, quæ non conueniunt in ratione entis, ſunt quid reale, vel non: non ſecundũ, quia eſſent purũ nihil, neq; haberent eſſe, per quod inter ſe diſtinguerẽtur. Si ergo primũ, quomodo nõ participant intrinſecè rationem entis, cum nõ poſſit haberi aliquid reale ſine ente? idẽ .n. eſt eſſe reale, & eſſe ens. Rurſus iſtæ rationes ſunt intelligibiles, ergo participant rationem veri, & conſequenter rationem entis, quia vbi eſt paſſio, ibi ẽt radix paſſionis. Quod autẽ participẽt rationem veri patet, quia debent participare rationem formalem obiecti intelligibilis, quod eſt verum, vt verum. Quòd ſi non datur diſtinctio, neq; etiam poteſt dari identitas; diſtinctio enim ex genere ſuo tollit identitatẽ: vnde talis diſtinctio debet opponi tali identitati, & cum omnis identitas ſit amouibilis per oppoſitam diſtinctionem; dum non poteſt dari diſtinctio *ſe totis obiectiuè*, nec etiam dari poterit identitas *ſe totis obiectiuè*.

Non datur diſtinctio ſe totis obiectiuè, nec identitas

IV Secundò inſto cõtra eãdẽ doctrinã inquirẽdo, quidnã intelligãt per ly *ſe totis* vel .n. intelligunt, ꝙ ea, de quibus dicitur idẽ quidditatiuũ prædicatũ, ſint idẽ ſm̃ totũ ſuũ eſſe; & hoc non põt intelligi, quia quæ conueniunt in vna aliqua ratione quidditatina, nõ sũt idẽ ſecũdũ ſe tota. Vel quòd prout quædã tota ſunt, ſint idẽ ſecundũ aliquod eſſe obiectiuũ: & neq; hoc põt dici, quia ꝙ habeãt aliquam rationem communem, non facit, quòd ſit idem, in ratione totius, & ſolùm ponit conuenientiam, & aliquam identitatem, vel formalem, vel eſſentialem. Vel denique intelligunt, quòd ſint idem ſecundùm aliquod totum potentiale; & neq; hoc poteſt dici, tum quia cum aliqua dicuntur idem ſe totis obiectiuè, ly *ſe totis* cadit ſupra extrema, quæ ſunt idem: tum quia includunt etiam prædicata tranſcendentia, quæ non poſſunt ſe habere vt tota potentialia.

Identitas ſe totis obiectiuè in nullo ſenſu admittenda.

V. Tertiò impugnatur hæc doctrina, quia tota identitas, qua aliqua dicuntur eſſe idẽ ſe totis obiectiuè cõſiſtit in vnitate, ſeu cõueniẽtia vnius rationis quidditatiuæ, ergo hæc diſtinctio, & identitas non eſt diſtincta à formali; quia ẽt formalis dicit vnitatem vnius rationis formalis: quod .n. hæc ratio, quæ quidditatiuè de pluribus prædicatur, ſe habeat obiectiuè reſpectu intellectus, non

variat identitatem, & diſtinctionem: imo etiam ratio formalis, qua conſtituitur identitas formalis, ſe habet obiectiuè, & quælibet alia ratio, per quam conſtituitur quæuis alia identitas, obiectiuo modo ſe habere poteſt. Præterea huiuſmodi diſtinctio, & identitas coinciderct etiã cum diſtinctione, & identitate *ſe totis ſubiectiuè*, quæ ſecundùm primum modum, quem ponunt Scotiſtæ, vt ſect. præcedenti vidimus, dicit quamdam rationem communem, quæ de pluribus prædicatur, ſicuti etiã dicit identitas *ſe totis obiectiuè*: ratio enim illa, quæ ſe habet vt contrahibilis per aliam realitatem, dicitur de ijs, quæ in ipſa ſunt.

Corollaria Scotiſtarũ falſa.

VI. Conſtat ergo ex hucuſque dictis, hoc genus diſtinctionis, & identitatis nullo modo debere admitti: ſed non minus reijcienda ſunt corollaria, quæ inde deducunt, vt pote etiam in ſe falſa. Nam quòd ſpectat ad ſecundum, & tertium, nititur illi principio, quòd ens non prædicatur quidditatiuè de ſuis paſſionibus, & de vltimis differentijs, quod iam falſum eſſe, oſtendimus in priori tomo: & etiam falſitatem ipſius modo tetigimus in hac ſectione num. 3. Primum quoque corollarium non debet admitti propter ſummam diſtantiam, quæ eſt inter Deum, & creaturas; non enim ens dicitur vniuocè de Deo, & creaturis, eum ens, quod dicitur de Deo, ſit tale per eſſentiam, ens verò, quod dicitur de creaturis, ſecundùm ſuam communiſſimam rationem ſit tale per participationem, ita vt nulla ratio entis abſtrahi poſſit à creaturis, quæ non inuoluat eſſe participatum. Deinde cum identitas dicat maximam vnitatẽ, abſurdum eſt, ponere huiuſmodi identitatem inter Deum, & creaturas, quia identitas non ſolùm dicit æqualitatem, ſed aliquid amplius: quis autem non videt, ſecundùm nullam rationem poni poſſe æqualitatem inter Deum, & creaturas?

An inter Deũ, & creaturas ſit idẽtitas in ratione entis.

De inueſtigatione identitatum, & diſtinctionum.

Diſp. LXIV.

Primus modus inueſtigandi identitatem, & diſtinctionem Sect. I.
Quadã ſigna diſtinctionis inter rem, & rem. Sect. II.
Expenditur alterum ſignum diſtinctionis inter rem, & rem. Sect. III.
Diſtinctionem exiſtẽtiarum eſſe vniuerſale, & conuertibile ſignum diſtinctionis inter rem, & rem. Sect. IV.
Traduntur ſigna cæterarum diſtinctionum. Sect. V.
An verificatio cõtradictionis inferat diſtinctionem in re. Sect. VI.

Primus modus inueſtigandi identitatem, & diſtinctionem.

SECTIO I.

I. EXplicata natura, & numero idẽtitatum, & diſtinctionum ſecũdùm genera, & ſpecies, accedendum eſt ad tradendum modum, quo huiuſmodi identitates, & diſtinctiones inueſtigari poſſunt. Plurimum .n. intereſt habere certam regulam, qua ſine errore applicari poſſint rebus ipſis, prout occaſio tulerit: noſſe enim diſtinctiones, & nõ cognoſcere, quando ſint in rebus, nihil confert ad ſcientiam acquirendã. Hoc antem totum in hac diſputatione explicabimus, & præcipuè incumbemus ad inueſtigãda ſigna diſtinctionis realis, de quibus præcipuè dubitatur. Primus ergo modus inueſtigandi identitates, & diſtinctiones attendi poteſt penes connexionem, quam vna diſtinctio, aut idẽtitas habet cum alia, tum .n. cognita vna diſtinctione, aut identitate, poterit ex ipſa alia inferri. Vt autem hunc modum adhibere poſſimus, explicare debemus connexionem inter identitates, & diſtinctiones, quas attulimus, & ſunt Diſtinctio inter rẽ, & rẽ, cui correſpondet identitas realis; Diſtinctio inter rẽ, & modũ, cui correſpõdet idẽtitas quidẽ realis, qua tñ aliquis modus idẽtificatur eũ re, cuius eſt modus, quẽadmodũ ſūt

Primus modus inueſtigadi diſtinctionem

modi

modi intrinſeci; Diſtinctio, & identitas eſſentialis. Diſtinctio rationis cum fundamento, cum qua coincidit diſtinctio formalis, & ex natura rei, cui correſpondet identitas ſecundùm eſſe formale; Et Diſtinctio rationis per actum collatiuum, qua idem diſtinguitur à ſeipſo; cui etiam correſpondet propria identitas, nempe ſecundùm rationem.

Idẽtitas ſecundũ rõne om niũ maxima. Maurit. Syrectus Tromb. Vallon. Quas idẽtitates inferat.

II. Prima ergo, & omnium maxima identitas eſt ſecundùm rationem, quia hæc nullam admittit diſtinctionem. Ita etiam docent communiter Scotiſtæ Maurit. Syrectus, Trombeta, Vallonius art. 3. principali ſupra formalitates Scoti part. 2. Addunt etiam, hanc identitatem omnes alias inferre. Verùm non ita abſolutè hæc doctrina accipienda, ſed procedendum eſt cum aliqua diſtinctione. Identitas ergo rationis ſemper, & vniuerſaliter infert identitatem formalem, atque adeo etiam identitatem ex natura rei. Ratio eſt, quia identitas rationis eſt identitas, & ſimplicitas ſecundùm aliquod eſſe obiectiuum; hoc autem eſſe obiectiuum, quatenus dicit aliquod eſſe ſimplex, et indiuiſibile, dicit etiam identitatem ſecundùm eſſe formale, quia non poteſt haberi eſſe obiectiuum, niſi inuoluat aliquod eſſe formale; quia etiam ſi hoc eſſe obiectiuum ſit aliqua entitas, adhuc iſta entitas inuoluit aliquod eſſe formale. Si verò loquamur de identitate reali, non ſemper hæc infertur ab identitate ſecundum rationem, ſed tantum ſecundùm ſubiectam materiam, ſi videlicet id, quod dicit identitatem ſecundùm rationem, ſit aliqua entitas; ſi verò ſit formalitas aliqua, non inferetur, quia tunc, quod habet identitatem ſecundùm rationem, non habet entitatem aliquam, per quam habeat identitatem realem; ſola enim entitas phyſica fundat huiuſmodi identitatem. Aduertendum tamen eſt, quòd cum dicitur, identitatem ſecundùm rationem non inferre identitatem realem, debet intelligi, quod non ſemper habet annexam huiuſmodi identitatem, ſi conſideretur illud eſſe, in quo fundatur identitas rationis, quatenus obiectiuè exiſtit in intellectu; quia ſi conſideretur, prout eſt extra intellectum, tunc cum non poſſit reperiri, niſi in aliqua entitate phyſica actuali, vel poſſibili, per conſequens debet habere annexas alias rationes, cum quibus realiter identificatur, & ideò tunc inferet identitatem realem.

Idẽtitas formalis infert realẽ nõ autẽ rõnis oppoſitã diſtinctionis rõnis ſine fundamẽto.

III. Et idem dicendum eſt etiam de identitate formali reſpectu realis, quæ infertur ab ipſa eo modo, quo infertur ab identitate rationis. Identitas enim rationis non infert identitatem realem, niſi mediante formali. Si verò identitas formalis, ſeu rationis, quæ opponitur diſtinctioni rationis, quę fit cum fundamento, comparetur ad identitatem rationis, quæ opponitur diſtinctioni rationis, quæ fit ſine fundamento, hæc non infertur ab illa: diſtinctio enim rationis ſine fundamento ſtat cum identitate formali, quia cum per ipſam idem diſtinguatur à ſeipſo, poteſt etiam idem formale diſtingui à ſeipſo, vt cum dicitur rationalitas eſt rationalitas; tunc autem habetur idẽtitas formalis cum diſtinctione rationis ſine fundamento. Has igitur identitates infert identitas rationis, & formalis.

Idẽtitas realis nullam aliam per ſe infert.

IV. Quod autem ſpectat ad identitatem realem, quia hæc eſt omnium minima, non infert ex ſe aliquam aliam identitatem; Non eſſentialem propriè dictam, quia licet inferat aliquam connexionem plurium rationum in eadem entitate, non tamen iſtæ rationes conſtituunt neceſſariò aliquam eſſentiam completam, vt patet in materia, & forma, quarum vnaquæque dicit identitatem realem, non verò eſſentialem, niſi eſſentia ſumatur pro quacunque quidditate. Verùm tamen eſt, quòd aliquando infert, vt quando entitas ipſa eſt ſufficiens pro conſtituenda aliqua eſſentia completa, vt contingit in ſubſtantijs ſimplicibus. Neque infert identitatem formalem, quia in eadem entitate poſſunt diſtingui plures formalitates, atque adeo neq; infert identitatem rationis quocunque modo accipiatur. Nullam ergo vniuerſaliter loquendo aliam identitatem infert.

Idẽtitas eſſẽtialis nullã aliã per ſe infert.

V. Identitas autem eſſentialis, & ſi aliquando inferat identitatem realem, quando videlicet ipſa à reali infertur, id tamen non habet à ſeipſa, ſed eſt per accidens ex eo, quòd talis eſſentia habeat annexam ſimplicitatem entitatis: poteſt enim de ſe eſſe cum diſtinctione entitatis, vt patet in

na-

natura, ſeu eſſentia, quæ conſurgit ex materia, & forma. Sed neque infert identitatem rationis, aut ſecundùm eſſe formale obiectiuum, quippe in eadem eſſentia reperiuntur plures rationes obiectiuæ. Identitas verò modalis, qua modus identificatur cum re, cuius eſt modus, infert nedum identitatem realem entitatiuam, ſed etiam eſſentialem, quatenus eſſentia ſumitur pro qualibet phyſica quidditate. Ratio autem eſt, quia modus non identificatur cum re, cuius eſt modus, niſi ſit modus intrinſecus; ſi autem eſt modus intrinſecus, eſt de quidditate rei, cuius eſt modus, & ideo infert vnam quidditatem; & realitatem phyſicam. Non infert tamen identitatem ſecundùm rationem, aut formalem, quia modus intrinſecus poteſt ratione diſtingui ab eſſentia. Et hæc quò ad identitates, quæ intelligi debent in rebus creatis: nam de Deo hic non loquimur: ſicuti etiam ſolùm de creatis intelligi debent, quæ mox dicturi ſumus, quò ad diſtinctiones. Ab hac autem doctrina variant nonnihil Scotiſtę, ſed propter diuerſitatem doctrinæ, quam tradunt, dum explicant diſtinctiones, & identitates. Ipſorum tamen doctrinam non retulimus, cum non ſit operæ pretium in ipſa immorari, eſt enim parui momenti.

Diſtinctionis per actũ collatiuũ nullã aliam infert.

VI. In quantum autem attinet ad diſtinctiones, quomodo videlicet vna inferatur ex alia, ita procedendum eſt, vt à facilioribus incipiamus; Diſtinctionem videlicet rationis, per actum collatiuum nullam aliam inferre: cũ enim ſit omnium minima, non poteſt trahere ſecum aliquam aliam diſtinctionem; hæc enim ſupponit omnimodam identitatem, & formalem, & ſecundùm eſſe obiectiuum, quia idem eſſe reale eſt in vtroque extremo. Diſtinctio autem rationis cum fundamento infert diſtinctionem ſine fundamento, ſeu per actũ collatiuum; hoc tamen pacto, quòd vbicunque poteſt eſſe diſtinctio rationis cum fundamento, poteſt à fortiori eſſe etiam ſine fundamento, & idem dicendum de diſtinctione ex natura rei, & formali, cum hæ ſint idem cum diſtinctione rationis, quæ fit cum fundamento intrinſeco obiecto. Huiuſmodi autem diſtinctio nullam aliam infert, quia poſt diſtinctionem ſine fundamento hæc eſt omnium minima, & ſtat cum identitate tum eſſentiali, tum reali, tum modali; vnde non licet ex ipſa inferre diſtinctionem realem, aut modalem, aut eſſentialem.

Quã diſtinctionẽ inferat diſtinctio rõnis cum fundamẽto.

VII. Diſtinctio autem eſſentialis infert ex genere ſuo diſtinctionem rationis cum fundamento, ſeu formalem puram, quod ita intelligi debet, quòd diſtinctio eſſentialis inuoluat in ſeipſa etiam formalem, quia eſſentia inuoluit etiam eſſe formale, ratione cuius, quæ eſſentialiter diſtinguuntur, diſtinguuntur etiam formaliter; Non tamen infert diſtinctionem rationis ſine fundamento propriè loquendo; licet enim, quæ eſſentialiter diſtinguuntur, poſſint habere illos reſpectus rationis, quos habent extrema diſtinctionis per actũ collatiuum: non tamen propriè ex vi illorum reſpectuum conſtituitur diſtinctio rationis ſine fundamento, quia per hanc propriè debet idem comparari cum ſeipſo, quod non contingit ſi extrema diſtinctionis eſſentialis comparentur inter ſe. Ruſus diſtinctio eſſentialis infert realem, quæ enim in eſſentia non communicant, neq; communicant in entitate. Sicuti enim implicat, quòd vna eſſentia communicet cum alia, ita etiam implicat, quòd communicet in entitate; quæ enim in entitate communicant, habent omnes rationes formales inter ſe ſubordinatas, & ideo conſtituunt vnam eſſentiam. Hoc tamen intelligi debet de diſtinctione eſſentiali, quatenus dicit extrema, quæ ſint completæ eſſentiæ, ita vt habeant ſufficiens eſſe ad eſſendum à parte rei. Atque hoc extenditur etiam ad illas eſſentias, quæ non important quidem naturas completas, important tamen ſufficiens eſſe; quod poſſit ſe ſolo produci. Quòd ſi diſtinctio eſſentialis ſit inter extrema, quæ abſtrahant à materia ſignata, vt ſunt naturæ in communi conſideratæ; tunc ratione ſubiectæ materiæ non infert diſtinctionem realem entitatiuam phyſicam, quia non dicunt entitatem phyſicam, ſed tantùm realem eſſentialem, quatenus eſſentiæ illæ ſunt quædam res.

Quas diſtinctiones inferat eſſentialis.

VIII. Ex diſtinctionibus autem, quæ ſunt à parte rei. Si loquamur de Modali, hæc nullam aliam infert præter formalem, ſeu rationis cum funda-

men-

Quæ diſtinctiones inferat modalis.

mento intrinſeco: Ratio eſt, quia modus dicit ſuum eſſe formale, quo diſtinguitur à re, cuius eſt modus, vnde inuoluit etiam illam rationem diſtinctiuam, qua diſtinguuntur ea ſecundùm rationem, quæ habent fundamentum in intrinſeca natura obiecti: non verò infert diſtinctionem rationis ſine fundamento ob eamdem rationem, per quam illam non infert diſtinctio eſſentialis. Rurſus neque infert diſtinctionem eſſentialem, quia modus non dicit aliquam eſſentiam: vt autem aliqua eſſentialiter diſtinguantur, requiritur, quòd vnumque extremum ſit quædam eſſentia. Sed neque infert realem entitatiuam, quia hæc eſt tantùm inter rem, & rem; modus verò non eſt res, neque habet eſſe ita contradiſtinctum à ſubiecto, vt in ipſo ſubſiſtere poſſit.

Diſtinctiones quas inferat realis inter rem & rem.

IX. Altera autem diſtinctio, quæ eſt à parte rei, nempe inter rem, & rem infert quidem aliquas alias diſtinctiones, non tamen omnes. Infert formalem, ſeu rationis cum fundamento, quia diuerſæ entitates habent etiam diuerſas rationes obiectiuas ſaltem individuales, quæ cum ſufficientes ſint ad conſtituendas diuerſas rationes indiuiduationis, ita etiam ſufficiunt ad conſtituenda diuerſa extrema ſecundùm eſſe obiectiuum. Rurſus aliquando infert diſtinctionem eſſentialem; verùm non ex natura ſua, ſed ſolùm per accidens, quando contingit, aliquam eſſentiam exigere ſimplicitatem entitatis, atque entitates, quæ ſunt extrema huius diſtinctionis, non ſunt indiuidua eiuſdem ſpeciei infimæ. Si verò eſſentia ſumatur, pro quacunq; quiditate, illam ſemper infert, quoties extrema non ſunt eiuſdem ſpeciei infimæ: quia ſi ſint eiuſdem ſpeciei infimæ, non interuenit inter ipſa diſtinctio eſſentialis. Non autem infert diſtinctionem rationis ſine fundamento ob rationem, quam attulimus de diſtinctione eſſentiali. Sed neque infert diſtinctionem modalem, quia diſtinctio modalis dicit ex genere ſuo, quòd alterum extremorum ſit modus, nec habeat propriam entitatem, cuius oppoſitum debent dicere extrema diſtinctionis inter rem, & rem, vnde cum adſit ratio oppoſita in extremis, non poteſt illam diſtinctionem inferre: inferet tamen maiorem, quæ æquiualens erit etiam modali.

An maior diſtinctio inferat minoré & an minor nõ inferat maiorem.

X. Ab hac quoque doctrina diſcrepant in nonnullis Scotiſtæ; ſed non fuit neceſſe ipſorum ſententiam referre, quia non habet fundamentum, quod ſit alicuius momenti. Interim colligitur, falſam eſſe illam regulam, quod diſtinctio maior inferat omnes alias minores, vt diſtinctio inter rem, & rẽ omnes alias; & quòd minor non inferat maiorem, nam eſſentialis infert realem. Solùm ergo hæc regula habet locum in diſtinctionibus ſubordinatis, ſeu quæ ſunt inter gradus eſſentiæ ſubordinatos, vnde generica infert ſpecificam, & indiuidualem; indiuidualis autem non infert ſpecificam, nec ſpecifica genericam. & proportionaliter de identitate philoſophandum eſt. Vnde Ariſt. 5. Metaph. tex. 12. habet. *Semper autem poſteriora ſequuntur præcedentia, vt puta quæcunque numero, ſpecie quoque vnum ſunt; quæcunque verò ſpecie non etiam numero, ſed genere cuncta vnum ſunt, quæcunque etiam ſpecie: quæcunque autem genere, non omnia ſpecie, ſed ſecundùm analogiam: quæcunque verò analogia vnum, non omnia genere.* Quamobrem diſtinctio generica infert ſpecificam, & indiuidualem, quia quæ differunt genere, non poſſunt conuenire in vnam eſſentiam, & multò minus in vnum indiuiduum: econtra verò quæ differunt numero, non differunt neceſſariò ſpecie, & quæ ſpecie, non differunt neceſſariò genere, vt per ſe patet. Hinc autem identitas numerica infert omnes alias ſuperiores, quia indiuiduum dicit vnam, atque eamdem eſſentiam; non autem generica infert alias inferiores, quia ſub eodem genere ſunt diuerſæ ſpecies & ſub eadem ſpecie plura indiuidua.

Ariſt.

Quædam ſigna diſtinctionis inter rem, & rem.

SECTIO II.

I. Vidimus ſect. præcedenti, quando vna diſtinctio poſſit deduci ex alia, nunc alia peculiaria ſigna cuiuſcunque diſtinctionis inueſtiganda ſunt. Incipiemus autem à ſignis diſtinctionis, quæ eſt inter rem, & rem, cum ipſa ſit præcipua diſtinctio. Certum eſt autem, ea diſtingui realiter, quæ dicunt

cunt entitatem diſtinctam, ita vt extrema ſint duæ entitates: nunc autem quærimus, vndenam inueſtigari poſſit, quòd ea, quæ diſtinguuntur ſint duæ res. Primum autem ſignum eſt diuerſitas ſuppoſitorum, ſtatim enim ac habemus diuerſa ſuppoſita, habemus etiam diſtinctionem realem. Hãc regulam tradit etiam Scot. in 2. diſt. 1. quæſt. 4. Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 2. Fonſeca 5. Metaph. cap. 6. quæſt. 6. ſect. 1. ponit tamen alios duos modos diſtinctionis, quæ oritur ratione diuerſitatis ſuppoſitorum, ſed hi duo modi reducuntur ad ſeparabilitatem, de qua infra. Hæc autem regula fundatur in incõmunicabilitate; ſuppoſitum enim dicit eſſe phyſicum per ſe ſubſiſtens, & incommunicabile alteri ſuppoſito: ſi ergo duo ſuppoſita ſe habent incommunicabiliter, neque coire poſſunt in vnam entitatem, ſed neceſſario entitatiuè diſtinguuntur. Hæc tamen regula non dicitur conuertibiliter, quia licet vbicunque ſunt diuerſa ſuppoſita, ſit diſtinctio realis, non tamen econtra vbicunque eſt diſtinctio realis, eſt etiam diſtinctio ſuppoſitorum; patet in accidentibus; plura enim accidentia in eodem ſuppoſito ſunt realiter diſtincta. Nonnulli tamen Recentiores, vt eam defendant tanquam vniuerſalem, ſumunt in propriè ſuppoſitum pro eo videlicet, quod poteſt per ſe exiſtere quocunque modo ſiue naturaliter, ſiue per Dei potentiam. Sed tunc amplius hæc regula non deſumitur ex diſtinctione ſuppoſitorum, ſed fundaretur in ſeparabilitate extremorum, & exiſtentia per ſe ſeorſim ab alio, quæ fundat aliam regulam, de qua dicemus infra: nunc autem admittenda eſt præſens regula, ſed non vt conuertibilis.

1. ſignũ diſtinctionis inter rem, & rē, diuerſitas ſuppoſitorũ. Scot. Meuriſſe. Fonſeca.

II. Alteram regulam affert Syrectus art. vltimo ſupra Formalit. Scoti & eſt, quòd ea ſint diſtincta realiter; quæ ſunt in pluribus rebus realiter diſtinctis, quã tradunt Scot. & Meuriſſe citati. Verùm hæc regula indiget aliqua explicatione, propter difficultates, quæ ſtatim contra ipſam conſurgunt. Nam totum eſſentiale ſecundùm proprium eſſe eſt in partibus, quatenus reſultat ex ipſis, & non habet aliam entitatem extra entitatem partium, & tamen non diſtinguitur realiter à ſeipſo. Rurſus anima rationalis eſt in diuerſis partibus corporis, & tamen ſeruat ſuam identitatem. Limitant ergo hanc regulam nonnulli Recentiores; quòd eſſe in aliquo poteſt contingere dupliciter, vel per receptionem, vel per identificationem: regula ergo intelligenda eſt de modo eſſendi in alio per identificationem. Verùm neque huiuſmodi limitatio euacuat difficultatem; totum enim eſt in partibus, & iuxta plurimorum ſententiam identificatur cum partibus, aut ſi ponitur res diſtincta à partibus ſimul ſumptis, non tamen eſt entitas extra entitatem partium, quaſi ſit tertia aliqua entitas ſuperaddita. Deinde eſſentia diuina eſt in perſonis per identificationem, quæ realiter diſtinguuntur, & tamen ſeruat ſuam identitatem.

2. ſignũ realis diſtinctionis eſſe in rebus diſtinctis. Syrect. Scot. Meuriſ.

Limitatio.

Reijcitur.

III. Vt ergo cum recto ſenſu regula accipiatur, dicendum eſt, requiri, quòd adæquatè ſint in diuerſis rebus realiter diſtinctis. Ideò enim fallit regula in toto eſſentiali, anima rationali, & diuina eſſentia, quia nullum ex his eſt adæquatè in aliqua re diſtincta ab alia realiter, ſed tantùm inadæquatè. Ita enim eſſentia diuina eſt in patre, vt non ſit totaliter, & adæquatè in ipſo, ſed etiam in cæteris perſonis: ſic etiam totum eſſentiale eſt in materia, vt non ſit adæquatè in ipſa, ſed etiam in forma, & idem dicendum eſt etiam de anima. Hac autem limitatione adhibita, hæc regula habet locum tum in ijs, quæ ſunt in diuerſis rebus per identificationem; cui ex oppoſito correſpondet pro ſigno identitatis Identificari adæquatè cum vno tertio: quæ enim vni tertiò adæquatè identificantur, etiam inter ſe identificantur: tum etiã in ijs, quæ ſunt in rebus diſtinctis per receptionem, ſiue res iſtæ diſtinctæ ſint diuerſa ſuppoſita, ſiue diuerſa ſubiecta; ſtatim enim ac aliqua recipiuntur adæquatè in rebus realiter diſtinctis, debent inter ſe eſſe realiter diſtincta.

Verus ſẽſus aliæ regulæ.

IV. Nihilominus vrget adhuc alia difficultas. Nam ſi modi comparentur inter ſe, non diſtinguuntur realiter, cum extrema non ſe habeant tanquam res, & tamen poſſunt eſſe in rebus realiter diſtinctis: non ergo eſt vniuerſalis regula illa, quòd ea diſtinguantur realiter,

Difficultas quò ad modos.

liter; quæ ſunt in rebus realiter diſtinctis. Huic difficultati multipliciter occurri poteſt. Et primò conceden do, huiuſmodi modos, ſi præcisè conſiderentur ſecundùm rationem modi, non diſtingui inter ſe realiter; quia tamen debent inter ſe comparari, prout ſunt à parte rei, & prout dicunt aliquod eſſe, hinc fit, quòd diſtinguantur realiter; cum enim modus non habeat propriam entitatem, ſed ſit ens entitate ſubiecti; ita vt nedum poſſit eſſe, ſed neque concipi, niſi concepta re, cuius eſt modus, ſicuti eſt ens entitate ſubiecti, ita etiam diſtinguitur diſtinctione ſubiecti, quæ cum ſit realis, modi quoque inter ſe realiter diſtinguentur. Vel etiam reſponderi poſſet. Hos modos excludi à regula tradita, quia neque ſunt in alio per identificationem, cum ſint ſeparabiles, quod eſt contra rationem identificationis, neque ſunt in alio per receptionem; quod enim recipitur in alio, debet habere proprium eſſe, ſecundùm quod recipiatur: modi autem non habent hoc proprium eſſe. Similiter autem hæc regula non eſt conuertibilis, licet enim omnia, quæ ſunt in rebus realiter diſtinctis inter ſe diſtinguantur, non tamen econtra omnia, quæ realiter diſtinguuntur, ſunt in rebus realiter diſtinctis.

3. ſignũ diſtigui ea realiter quæ ſe habẽt vt producens, & productum. D. Th. Fonſeca. Mayron. ſirect. Gillius. Scot. Meuriſ.

V. Tertia regula deſumitur ex productione, & ſumitur ex doctrina D. Th. 1 par. quæſt. 41. art. 4. quam etiam tradit Fonſeca 5. Metaph. cap. 6. q 6. ſect. 1. Mayron in 1. diſt. 8. q. 1. art 3, & tract. De Formalit. art. 2. *§. Nunc autem* Sirect. in Formalil. ar. 4. minus princip & art. vltimo principali par. 1. Gillius lib. 2. de Dei eſſent. tract. 5. cap. 3. num. 3. Scot. in 2. d. 1. q. 4. Meuriſ. in Metaph. lib. 2. cap. 3. q. 2, & alijs; Illa nimirum diſtingui realiter, quæ ſe habent vt producens, & productum, ſeu inter quæ adeſt origo aliqua in genere efficientis, quod ideò addidi, vt comprehẽdantur etiã emanationes, quibus vnum fluit ab alio. Hæc autem ratio originis adeo efficax eſt ad inferendam diſtinctionem realem, vt ne à ſumma quidem ſimplicitate eſſentiæ impediri poſſit, vt patet in diuinis. Ratio autem, cur inferat, eſt, quia nihil poteſt efficere ſeipſum, ſed ſi aliquid eſt productum, aut factum, debuit ab aliquo alio illi communicari eſſe: communicare enim eſſe alicui dicit habere eſſe in ſe, per quod poſſit illud alteri communicare: produci verò ſupponit antea non habuiſſe eſſe, quæ omnia non poſſunt eidem conuenire, alioquin idem eſſet, & non eſſet. Hæc etiam regula optima quidem eſt, non tamen conuertibilis, quia non omne, quod realiter diſtinguitur ab alio, ſe habet vt producens, & productum.

Obiectio ex Achillino.

VI. Patitur nihilominus hæc regula aliquam difficultatem: vnde obijcit Achillin. tract. de Diſtinc. cap. 23. Paſſiones originantur à ſubiecto, & tamen non diſtinguuntur realiter ab ipſo. Reſpondent aliqui, regulam valere de propria origine, vbi eſt vera ratio cauſæ, & effectus, quod non contingit, quando paſſiones originantur à ſubiecto. Sed inſtat Recentior quidam, quoniam anima eſt vera cauſa ſui motus, & tamen motus non diſtinguitur realiter ab anima. Verùm hæc difficultas procedit, quia non rectè accipitur vis originationis, ſeu emanationis: hic enim loquimur de phyſica originatione, & emanatione, quæ fit per influxum phyſicum, & verum; quotieſcunque autem interuenit verus influxus phyſicus, ſeu communicatio eſſe, implicat, quòd non ſit diſtinctio realis. Ratio à priori eſt, quia communicans eſſe, antequam communicet, ſupponitur habere proprium eſſe ſiſtendo tamen in creatis, de quibus procedunt allatæ difficultates; niſi enim haberet proprium eſſe, neque etiam poſſet communicare eſſe alteri. Rurſus ſi interuenit verus influxus phyſicus, debet per hunc influxum poni in actu aliquod eſſe, influxus enim eſt aliquod eſſe in fieri, ergo erit aliquod eſſe diſtinctum realiter ab eo, à quo eſt influxus: vnde quando paſſiones ſunt phyſicæ, & originantur per verum influxum phyſicum, etiã realiter à ſubiecto diſtinguuntur. Si verò paſſiones ſint metaphyſicæ, tunc non originantur per verum influxum phyſicum, & ideò realiter non diſtinguuntur. Idem quoque dicendum de motu, qui non fit per aliquem influxum, qui ſit communicatiuus alicuius eſſe, ſed tantùm per ſucceſſiuam applicatio-

Reſp.

Influxus phyſicus ponit diſtinctionẽ inter cõmun cãs & eſſe, cõmunicatum.

nem mobilis ad ſpacium, in quo ſit motus: an autem reſultet aliquis modus intrinſecus, an non, alibi eſt diſputandum.

An idem poſſit ſeipſu iteratò producere.

VII. Alia autem difficultas, quòd poſſet aliquid ſeipſum iteratò producere, facilè etiam diſſoluitur; hoc enim contingere ſolùm poteſt virtute replicationis, qua accipiat eſſe replicatum; replicatio autem non eſt opus alicuius creaturæ, ſed ſolius Dei, quia dicit iteratam communicationem totius eſſe; totum autem eſſe integrum poteſt à ſolo Deo communicari, vnde creatura ad ſummum, vt inſtrumentum concurrere poteſt ad hanc replicationem; cum autem effectus non egrediatur de continentia inſtrumenti, quia non continetur in ipſo, ſed tantùm in cauſa principali, ideo non eſt neceſſe, quòd ex vi productionis diſtinguatur ab ipſo ſecundùm eſſe, quod accipit per productionem; & ideo regula valet de producente, vt cauſa principali.

Quartũ ſignũ ex diſtincta generatione.

VIII. Quartam regulam tradunt Scotiſtæ deſumptam ex generatione, & corruptione. Ea videlicet eſſe diſtincta realiter, quæ diſtinctis generationibus generantur, aut diſtinctis corruptionibus corrumpuntur: ea verò eſſe idem, quæ aut eadem generatione generantur: aut eadem corruptione corrumpuntur. Atque huiuſmodi regula deſumitur etiam ex Ariſt. 4. Metaph. tex. 3. vbi docet; Ens, & vnum identificari inter ſe, quia nec in generatione, nec in corruptione ſeparantur; & 7. Topicor. cap. 1. ait; *Quæcunque ſimpliciter eadem, etiam generationes eorum, & corruptiones eadem*. Sed contra hanc regulam inſurgit Achillin. De Diſtinct. cap. 23. inquiens, non eſſe ſimpliciter veram, quia licet quæcunque eadem generatione generantur, aut eadem corruptione corrumpuntur ſint idem, non tamen valet econtra, quòd quandocunque aliqua diſtinctis generationibus generantur, aut diſtinctis corruptionibus corrumpuntur, ſint inter ſe diſtincta, propterea quod relationes, & fundamentum diuerſa generatione generantur, & corrumpuntur, & tamen non diſtinguuntur realiter inter ſe.

Ariſt.

Obiectio Achil.

Solutio.

IX. Hæc tamen obiectio corruit, ſi explicetur de quanam generatione intelligatur; non enim relationes fiunt per veram generationem phyſicam, ſed ad ſummum per quamdam reſultantiam, quâ nihil in eſſe ponitur, ſed ſolùm fundamentum, & termini veniunt in complexionem; vel ad ſummum reſultat aliquis modus ſuppoſito, quòd relationes dicant huiuſmodi eſſe modale: quòd ſi dicunt aliquid tantùm ratione diſtinctum, aut denominationem extrinſecam, multò minus vrget difficultas. Debent ergo intelligi de generatione phyſica, non quidem prout dicit productionem ſolam ſubſtantialis formæ, ſed prout dicit quamcunque productionem, qua eſſe alicui communicatur, ſiue ſubſtantiale, ſiue accidentale: & ſimiliter corruptio debet accipi, prout huiuſmodi generationi opponitur. Et hoc pacto explicata habet optimum fundamentum, quia quælibet generatio, aut productio ex intrinſeca ſua ratione dicit communicationem alicuius eſſe independenter ab alia productione; rurſus ſumit ſuam vnitatem à termino, ergo diſtinctæ productiones communicant eſſe diſtinctum. Similiter cum corruptio tollat id, quod ponit generatio, diſtinctæ corruptiones tollent diſtinctas entitates.

De quanã generatione, & corruptione itelligenda precedens regula.

Alia obiectio.

X. Sed adhuc vrget alia difficultas. Quia etiam ſi intelligatur de hac productione, non tamen adhuc videtur vniuerſaliter verum, quòd, quæ eadem generatione generantur, ſint idem realiter, quippe potentiæ, ſeu proprietates alicuius formæ, & virtutes phyſicæ, per quas operatur, eadem generatione generatur cum forma, & tamen diſtinguuntur ab ipſa realiter. Rurſus totum eadem generatione generatur cum forma, & tamen diſtinguitur ab ipſa realiter. Propter has difficultates Soncin. 4. Metaph. q. 22. vbi latè hanc materiam tractat, explicans textum Ariſt. quem modo ex 4. Metaph. citauimus, adhibet regulam limitatiuam, quam etiam amplectitur Fonſeca 5. Metap. cap. 6. quæſt. 6. ſect. 1. quòd videlicet ea diſtinguantur, quæ diſtinctis generationibus producuntur, & ea ſint idem, quæ eadem generatione generantur, ſi intelligatur tantùm de ijs, quæ æque primò correſpondent generationibus: hinc

Reſponſio Soncin. Fonſeca

to-

totum, & forma non fiunt idem, licet eadem generatione fiant, quia generatio per ſe primò terminatur ad formam, ex cuius productione, quatenus ipſa forma communicatur materiæ, reſultat compoſitum, quod licet ſit primarius terminus, quò ad intentionem, non tamen æquè primò producitur cũ forma in executione. De potentijs verò animæ, aut potentijs operatiuis, ſeu virtutibus alterius formæ dicimus; ſi ſunt realiter diſtinctæ à forma, diſtincta productione produci, quia fiunt per emanationem, quæ ſicuti dicit influxum diſtinctum ab influxu, quo producitur forma, ita etiam dicit diſtinctam generationem. Dicuntur autem produci eadem generatione, qua forma, quia dum generatur forma, accipit eſſe, ex quo ſtatim emanant potentiæ, aut virtutes, non verò quia non adſint diſtincti influxus. Verùm quod ſpectat ad totum etiam reſponderi poteſt. Quòd totum non diſtinguitur à forma, niſi prout conſideratur ſecundùm proprium eſſe adæquatum; vt autem dicit proprium eſſe adæquatum dependet etiam à materia, & ſi conſideretur ſecundùm eſſe entitatiuum diſtinguitur à forma tantùm inadæquatè; vnde, prout diſtinguitur à forma, habet etiam diſtinctam productionem ſibi correſpondentem, illam nimirum, qua producitur materia, & ideò ſeruata proportione adhuc in ipſo valet regula. Si verò conſideretur, vt eſt quædam tertia eſſentia, & comparetur ad partes ſimul ſumptas, tunc ſicuti ab ipſis diſtinguitur, ita etiam habet proportionatam productionem, nempe illam reſultantem, qua reſultat ex eo, quòd partes iam habentes proprium eſſe inuicem communicantur.

Virtutes operatiuæ formæ producuntur diſtincta productione.

XI. Atque hæc regula ſic explicata vniuerſalis eſt, & conuertibilis, ita vt quoties adſunt diſtinctæ generationes, adſint etiam diſtinctæ res, & quotieſcunque adſunt diſtinctæ res, debeant etiam adeſſe diſtinctæ generationes, per quas acceperint eſſe, quod à fortiori dicendum eſt in ſententia, quæ ponit productionem identificari cum re producta: & eodem modo philoſophandum eſt etiam de corruptione. Hæc tamen regula non videtur magni facienda ob difficultatem, quæ eſt in vſu ipſius; licet enim diſtinctio generationis, & corruptionis in plurimus percipiatur; difficilè tamen percipitur in omnibus; nec minus obſcurum eſt, quando generationes, vel corruptiones ſint diſtinctæ, quàm de entitatibus ipſis. Vnde videtur petere principium, & aſſignari aliquid, quod eſt æquè obſcurum, præſertim ſi ponatur productio non diſtingui à re producta; tunc enim realiter loquendo idem eſt productio, ſeu generatio, ac res, quæ generatur. Accedit etiam, quòd huiuſmodi regula non habet aliquam efficaciam ad inducendam cognitionem diſtinctionis realis, vel identitatis, niſi mediante ſeparatione, qua per generationem, aut corruptionem vnum ſeparatur ab alio: ſi enim diſtinctæ generationes ſimul loco tempore, & ſubiecto fiant, ita vt nulla appareat ſeparatio, nullo pacto inducent in cognitionem diſtinctionis; Vnde hæc regula habet totam ſuam efficaciam ex alia, quæ conſiſtit in ſeparabilitate extremorum.

Allata regula inutilis.

XII. Ex hucuſque autem dictis ſequitur contra Suarez in Metaphyſica diſp. 7. ſect. 2. num. 16. non rectè ipſum aſſerere, quòd quotieſcunque termini requirunt ex natura ſua diſtinctas actiones, non debeat ſtatim inferri, quòd realiter diſtinguantur; quia fieri poteſt, inquit ipſe, quòd huiuſmodi termini ſint tantùm modi, & tunc modaliter tantùm diſtinguerentur, ſicut modaliter tantùm diſtinguuntur actiones, nam actiones habent tantùm ſuam diſtinctionem ex terminis ipſis. Vt enim ommittam, an dentur modi, prout ſunt à parte rei, inter ſe comparati modaliter tantùm diſtinguantur, de quo dictum eſt ſupra, non rectè hoc infert: ratio autem eſt, quia modi non ſunt per ſe producibiles, neque requirunt influxum aliquem peculiarem, ſed tantùm reſultant: vnde ex natura ſua non requirunt aliquas actiones, quas per ſe primò terminent; nos verò loquimur de productionibus, quæ dicunt influxum phyſicum, quæ ſicuti communicant aliquod eſſe entitatiuum actuale, ita etiam diſtinctæ productiones communicant diſtinctum eſſe entitatiuum actuale; atque ſtatim ex diſtinctis productionibus va-

Suarez.

Refellitur doctrina Suarez.

Modi nõ terminãt per ſe alli quas peculiares actiones

les inferri diſtinctio realis termino-rum. Quod autem Suarez num. 18. eiuſdem ſect. addit, Debere hanc regulam intelligi ſecluſo miraculo, quia diuina virtute poteſt eadem res produci per plures actiones totales, hoc oritur ex incerto principio, quod idem effectus totalis poſſit eſſe per diuinam potentiam ſimul à pluribus cauſis totalibus: quod ſuo loco examinandum relinquimus.

Expenditur alterum ſignum diſtinctionis inter rem, & rem.

SECTIO III.

Mutua ſeparabilitas ſignū diſtinctionis realis.

I. Signum, ex quo colligitur tanquam ex certa regula diſtinctio extremorum, eſt eorumdem mutua ſeparabilitas quò ad exiſtentiam; quod contingit, cum poſſunt in diuerſis locis ſimul exiſtere vel vnum ſine alio, & econtra. Dixi, mutuam ſeparabilitatem eſſe ſignum huiuſmodi diſtinctionis, quia, niſi mutua ſit, infert tantùm diſtinctionem modalem, in qua, cum alterum extremum ſit modus, non poteſt exiſtere ſeparatum à re, cuius eſt modus. Deſumitur autem hoc ſignum ex doctrina Ariſt. 7. Topicor. cap. 1. loco 15. vbi ait. *Amplius ſi poteſt alterum ſine altero eſſe, non erit idem*. Quod etiam habet ibid. Aphrodiſ. Atque hac regula vtitur etiam D. Auguſ. lib. 6. de Trinit cap. 6. vbi colligit diſtinctionem inter colorem, & magnitudinem, quia poteſt mutato colore manere eadem magnitudo; quod tamen ita debet intelligi, non quòd magnitudo ipſa coloris, quam dicit ratione ſuæ entitatis ſit diſtiucta à colore, ſed alia magnitudo, quæ eſt in ſubiecto, in quo eſt color. Tradunt etiam hanc regulam Scotiſtæ ſupra Formalit. Scoti ar. 1. Syrect. Maurit. Trombeta, qui idem etiam habet 5. Metaph. quæſt. 3. art. 1. Vallon. Achil. tract. de Diſtinc. cap. 23. & frequens eſt apud Scholaſticos Durand. in 1. diſt. 30. quæſt. 2. Mayron. diſt. 8. quæſt. 1. art. 3. Scot. in 2. diſt. 1 quæſt. 5. & in 3. diſt 8. quæſt. 1. Ocham. in 1 quæſt. 3. Gabr. quæſt. item 3. art. 3. dub. 1. Heru. quod lib. 3. quæſt. 3. Gandauenſ. 6 Metap. quæſt. 10. Ferrar. 1. Phyſ. quæſt. 10 Venet. 3 Phyſ. tex. 29. Suarez in Metaph. diſp. 6. ſect. 2. Fonſeca 5. Metaphyſ. cap. 6. quæſt. 6. ſect. 3. Aſtudillo ibid. Serna in Logica diſp. 1. ſect. 4. art. 4. §. 2. Meuriſ. 2. Metaph. cap. 3. quæſt. 2. & communiter apud omnes.

Ariſt.

Aphrod

D. Aug

Syrect. Maurit. Tromb. Vallon Achil. Durand. Mayron Scot Ocham. Gabr. Heru. Gand. Ferrar. Venet. Suarez Fonſeca Aſtudil. Serna Meuriſ.

Duplex modus inueſtigādi diſtinctionem ex ſeparatione.

II. Habet autem hæc regula duos modos, quatenus ex duplici ſeparatione colligitur diſtinctio realis. Primus eſt, quando ita aliqua ſeparantur, vt vtrumque extremum maneat diſtinctum à parte rei: vt ſi duæ partes integrantes eiuſdem corporis diuidantur; vel ſi Deus conſeruet accidentia ſine ſubiecto, vt contingit in euchariſtia, & conſeruet etiam ſubiectum ſine accidentibus: & hic modus habet maximam euidentiam diſtinctionis, quia actu ipſa extrema manent ſeparata. Alter modus eſt, quando non vtrumque extremum manet ſeparatum, ſed vnum tantùm, alterum verò corrumpitur, tunc ſignum eſt, quòd illud, quod incorruptum manet, diſtinguatur tanquam res ab eo, quod corrumpitur, vt contingit in tranſmutatione ſubſtantiali, quando manet ſubiectum ſub alia forma. Quòd ſi econtra alterum quoque extremum manere poteſt alio corrupto, etiam ipſum diſtinguitur tanquam res ab alio extremo: vt ſi Deus mutaret materiam ſub forma, diſtingueretur realiter, quia poteſt eſſe ſine materia illa, ſub qua primo eſt, & etiam materia poteſt eſſe ſine forma.

Fundamentū huius regulæ.

III. Hæc autem regula habet firmiſſimum fundamentum in illo vniuerſaliſſimo principio, quòd implicat, *Idem eſſe, & non eſſe*: ſi enim contingit, vnum exiſtere ſine alio, tunc neceſſariò illa inter ſe diſtinguuntur realiter, alioquin idem eſſet, & non eſſet; quod etiam dicendum eſt, ſi vtrumque extremum ſeparatum maneat, quia tunc poterit vnum deſtrui abſque alio. Præterea identitas dicit ſimplicitatem; vbicunque autem eſt ſimplicitas, non poteſt eſſe ſeparabilitas, neque enim idem ſeparari poteſt à ſeipſo. Quòd autem debeant eſſe diſtincta tanquam res, & res oritur ex mutua ſeparabilitate: vel enim vtrumque extremum manet ſeparatum, & tunc neceſſariò debet vtrumque eſſe res; modus enim non poteſt eſſe ſine re cuius eſt modus. Vel vnum exiſtit ſine alio, & tunc, ſi vtrique conuenit exiſtere ſine alio, erit

diſtinctio realis inter rem,& rem; quia dum vtrumque extremum poteſt ſine alio exiſtere, erit neceſſariò quædam entitas. Deniq; pro hac regula aduertendum eſt, ſeparabilitatem debere fieri in indiuiduo, hoc eſt, quòd res illa in indiuiduo, quæ eſt alteri vnita, ſeparetur, itaut ex ſeparatione deſinat eſſe vnita: vnde non eſt cenſenda ſeparatio illa, quando eadem ratio communis reperitur in pluribus, vt ſe habet animalitas reſpectu hominis, & leonis, quia eſt eadem ratio animalitatis, quæ propter ſuam latitudinem ſe extendit ad plura. Præterea ſeparatio in hoc cõſiſtit, quòd vnum extremum ſit extra aliud ſecundùm entitatem phyſicam, itaut neque ſit identificatum, aut vnitũ cum ipſo, ſed omnino diſcretum. Quod ideò addidi propter nonullas obiectiones de creaturis, & Deo, de diuinis perſonis, quæ ita realiter diſtinguuntur, vt vnum non poſſit eſſe ſine alio: dicimus enim ad diſtinctionem ſufficere, quòd vnum ita ſit extra aliud, vt neque ſit vnitum cum ipſo.

…biectio …r Fonſ.

IV. Contra autem allatam doctrinam inſurgit Fonſeca 5. Metaph. cap. 6. quæſ. 6. ſect. 1. qui non adprobat hanc regulam, quia in his, quæ realiter diſtinguuntur, non ſemper poteſt vnum eſſe ſine alio; nam in relatiuis vnum ab alio diſtinguitur, & tamen vnum non poteſt eſſe ſine alio. Rurſus etiam diuinæ perſonæ diſtinguuntur realiter, & tamen vna non poteſt eſſe ſine alia. Si autem dicatur, ſufficere alietatem, in contrarium eſt, quia non ſufficit quæcunque alietas extremorum, ſed requiritur realis; & tunc eſt petitio principij, idem enim eſſet, extrema habere alietatem realtem, ac diſtingui realiter.

…lutio.

Sed reſpondetur, cum dicitur, vnum extremum diſtinctionis realis poſſe eſſe ſine alio, id aſſignari tanquam ſufficiens ſignum, non verò id eſſe neceſſe, quòd locum habeat in omnibus diſtinctionibus realibus, ſed ſufficere, quòd extrema dicant ſeparabilitatem, ſen extraneitatem cum exiſtentia ipſorum extremorum, quod præcipuè contingit, quãdo extrema habent neceſſitatem eſſendi, vt contingit in perſonis diuinis. Deinde in relatiuis, licet quatenus relatiua ſunt, non poſſit vnum eſſe ſine alio; poteſt tamen eſſe ſine alio ſecundùm propriam entitatem, & ſicuti diſtinguuntur tantùm realiter ratione entitatis; ita ſufficit, quòd vnum poſſit eſſe ſine alio ſecundũ entitatem. Præterea cum dicitur recurrere ad alietatem extremorum, eſſe petitionẽ principij, neſcio quomodo id obijciatur; non enim fit recurſus ad alietatem extremorum, ſed ad ſeparationem, ex qua deinde infertur extremorum alietas realis, quæ ſufficienter colligitur ex eo, quòd aut vnum extremum poſſit exiſtere ſine alio; aut quòd ambo poſſint ſimul ſeparata exiſtere. Vt autem ſeparata dicantur exiſtere, ſufficit, ſi vnum neque identificetur, neque vnitum ſit cum alio, quod ſaluatur tum in diuinis perſonis, tum in relatiuis.

An ſeparatio extremorũ, ſit adæquatum ſignum diſtinctionis realis

V. Cœterum circa hoc ſignum dubitatur apud Doctores, an ſit adæquatum, & conuertibile: ita vt non ſolùm vbicunque interuenit ſeparatio, ſit diſtinctio realis; ſed etiam econtra, vbicunque eſt diſtinctio realis, poſſit ſaltẽ per Dei potentiam interuenire ſeparatio actualis. In qua difficultate ſunt oppoſitæ ſententiæ, quæ originantur ex diuerſis opinionibus circa exiſtentiam aliarum rerum, præſertim materiæ, & formę. Vnde qui putant, materiam poſſe exiſtere ſine forma, volunt etiam hoc ſignum eſſe conuertibile, item qui ponunt, exiſtentiam non diſtingui realiter ab eſſentia, quos non eſt neceſſe referre, vt pote quia nõ tractant quæſtionem in terminis.

Affirmatiua ſententia.

Suarez autem in Metaph. diſp. 7. ſect. 2. num. 22. vult, eſſe adæquatum ſignum, & difficultatem tractat ex profeſſo. Id autem ſic declarat, quoniam non poteſt repugnare mutua ſeparatio ratione entitatis, quia entitas cuiuſlibet extremi eſt vera entitas diſtincta ab alia; nec ratione dependentiæ, quia licet ex hac oriatur naturalis inſeparabilitas, non tamen reſpectu potẽtiæ Dei, poteſt enim ſupplere hanc dependentiã; nam nõ poteſt eſſe tanquam ab aliquo intrinſeco componente, cum ſit vna entitas extra aliã; quando autem dependentia non eſt tãquam ab aliquo intrinſeco componente, poteſt à Deo ſuppleri, etiam ſi ſit in genere cauſæ formalis, aut materialis, quia tunc dependet à cauſa materiali tanquam à ſubſtentante, & à cauſa formali tanquam ab extrinſeco actuante.

VI. Altera verò opinio eſt Thomiſta-

miſta-

Sentẽtia negatiua

miſtarum, qui aſſerunt iuxta propria principia, non eſſe ſignum adæquatum, nec conuertibiliter dici, propterea quòd materia, quæ realiter diſtinguitur à forma, non poteſt exiſtere ſine ipſa: ſic etiam eſſentia, & exiſtentia realiter diſtinguuntur, nec poſſunt inuicem ſeparati: rurſus etiam animæ, & potentiæ realiter diſtinguuntur, nec tamen poſſunt ſeparatæ exiſtere. Ita præcipuè

Capr. Gillius.

doc et Capr. in 1. diſt. 3. quæſt. 3. ar. 2. ad 3. Adami. Gillius lib. 2. de Eſſent. Dei tract. 5. cap. 3. num. 5. Et Capr. vt circa hoc certam aliquam regulam tradat, quando videlicet hoc ſignum non habet locum, reducit omnes caſus particulares ad duo capita diſt. 8. quæſ. 1. ar. 2. ad 9 Gotfr. Primum eſt, quando vnum extremorum eſt eſſentialiter cõnexum cum alio, & hac ratione materia nõ poteſt ſeparari à forma, nec exiſtentia ab eſſentia. Secundùm caput eſt, quando vnum reſultat ex natura ſua ex eo, quòd ponitur alterum, & ex hoc capite ſubiectum, & paſſio; anima, & potentiæ ſeparari non poſſunt.

Expenditur ſententia Thomiſtarũ.

VII. Hæc tamen Thomiſtarum ſententia non rectè procedit, nam vel non tribuit extremis diſtinctionis realis propriam exiſtentiam, vel ſi aliquibus tribuit, non ſemper eodem modo ſumit diſtinctionem realem. Quòd .n. non tribuat omnibus extremis exiſtentiam, patet in materia, quæ per ipſos recipit exiſtentiam à forma; rurſus quã exiſtentiam poteſt habere eſſentia, prout contradiſtinguitur ab ipſa exiſtentia? Si autem aliquibus extremis tribuunt, vt fortaſſe paſſioni, & ſubiecto, non videtur concedenda eadem diſtinctio inter extrema, quorum vtrumque habet propriam exiſtentiam, & inter ea, quorum alterum caret propria exiſtentia. Rurſus reſultantia illa, ſuppoſito quòd id, quod reſultat, ſit quædam entitas realiter diſtincta à ſubiecto, non videtur importare aliquam implicantiam, quòd non poſſit fieri ſeparatio extremorum ſecundùm exiſtentiam; ſi enim hæc reſultantia tendit ad entitatem realem, certè debet eſſe per aliquam efficientiã emanatiuam, cur autem Deus non poteſt impedire huiuſmodi efficientiam? Præterea poſtquam iam accepit eſſe, id, quod reſultat, vel dependet in conſeruari ab eo, à quo reſultauit in genere efficientis, vel ſolùm in genere cauſæ materialis: in quocunque genere dependeat, poteſt dependentia ſuppleri à Deo: vnde ponitur fruſtra hoc ſecundum caput, & ad ſummum debet recurri ad ſolam dependentiam eſſentialem.

Ad quã diſt. actio nẽ nõ ſe extendat traditum ſignum.

VIII. In hac igitur difficultate hoc certum eſſe debet, quòd huiuſmodi ſignum non complectitur diſtinctionem illam inter rem, & rem, cuius extrema non dicunt entitatem extra entitatem; Si enim vnum extremum non habet entitatem extra entitatẽ alterius, quomodo fieri poteſt, quòd inuicem ſeparentur? & quòd ſeparata poſſint exiſtere? cum id, quòd ſine aliquo alio poteſt exiſtere, debeat etiam dicere propriam entitatem, in qua exiſtat, alioqnin eadem entitas exiſteret, & non exiſteret. Ex quo fit, quòd etiam ſi totum comparetur ad partes ſimul ſumptas, non eſt tamen ſeparabile, quia ſe habet vt includens ipſas partes, quamuis etiam dici poſſet, quòd ſicuti inadequatè diſtinguitur ratione alterius partis ab vna quaque parte, ita etiam ratione ipſius poſſit ſeparari. Sed quicquid ſit, ſolùm reſtat videre, an conuertibiliter dicatur reſpectu illius diſtinctionis, in qua extrema ſunt entitas, & entitas.

Concl. Separatio ſignũ cõuertibile diſtinctionis entitatiuæ.

IX. Dicendum igitur eſt: Hoc ſignum conuertibiliter dici reſpectu diſtinctionis, in qua extrema dicunt entitatem, & entitatem. Vt autem hoc noſtrum dictum verificetur, intelligi debet de ſeparatione in communi ſumpta, prout complectitur modum vtrumque, illum ſcilicet, quo ita extrema ſeparantur, vt poſſint ſeparata exiſtere; & alterum, quo ambo extrema ita ſe habent, vt vnum poſſit ſine altero exiſtere, nec requiritur, quòd poſſit exiſtere ſine quocunq; eiuſdem ordinis, ſed ſufficit, quòd poſſit eſſe ſine hoc, vel illo: atque ſeparabilitas ſic explicata vniuerſalis eſt; & conuenit cuicunque diſtinctioni, etiam ſi inter extrema reperiatur eſſentialis dependentia, aut eſſentialis connexio.

Eſſentialis cõnexio extremorũ eſt ſm̃ eſſe eſſẽtiale, nõ verò indiuiduale.

X. Ex quibus ſufficienter patet veritas huius dicti, & ratio à priori reddi poteſt, quia eſſentialis connexio diuerſarum entitatum non poteſt eſſe ſecundùm indiuiduum ipſarum, quia ſicuti ſecundùm eſſe indiuiduale non poſſunt habere neceſſitatem eſſendi, ita neque neceſſariam connexionem, ſed ſolùm ſecundùm ſpeciem, præſertim, quia

eſſen-

eſſentialis connexio oritur ex natura extremorum. Neque contra hoc facit quicquam ratio allata à Suarez, quia licèt Deus poſſit ſupplere cauſam efficientem, & materialem, non tamen ſupplere poteſt cauſam formalem, etiã ſi ſe habeat vt extrinſecum actuãs, quia cauſa formalis concurrit ſeipſam exhibendo. Rurſus neque poteſt tollere connexionem eſſentialem, & facere, quòd vnum poſſit eſſe ſine alio, quando eſt eſſentialiter connexum cum illo, vt patet in relatiuis: ſicuti autem connectuntur relatiua per coexigentiam, & tanquam extrema ſeparata; ita aliqua alia extrema poſſunt connecti vt intimè vnita. Verùm licet hæc regula conuertibiliter dicatur, vt viſum eſt: non tamen admodum vtilis eſt, ſi vt conuertibilis accipiatur. Ratio eſt, quia in plurimis recurrendum eſt ad Dei potentiam, cum naturaliter non poſſint ſeparari: cum autem non fuerit facta ſeparatio in omnibus, æquè incertum eſt, an poſſit fieri; vnde non minus difficile eſt, cognoſcere, an poſſit ſeparari, quàm an dicant entitates diſtinctas; vnde cũ non poſſit in vniuerſum deſeruire, tradenda eſt aliqua regula, quæ conuertibilis ſit, & in vniuerſum deſeruiat.

Ad fundamentu Suarez.

Diſtinctionem exiſtentiarum eſſe vniuerſale, & conuertibile ſignum diſtinctionis inter rem, & rem.

SECTIO IV.

I. Traditur cõmuniter hoc ſignũ, ea nimirum diſtingui realiter, quæ habent diſtinctas exiſtentias; ſed etiam tanquam inutile reijcitur præſertim à Suarez in Metaph, diſp. 7. ſect. 2. num. 14. Aduertere autem oportet pro intelligentia, quòd licet modi ſint ſeparabiles à re, cuius ſunt modi, non habent tamen propriam exiſtentiam contradiſtinctam ab exiſtentia ſubiecti, ſicuti neque habent propriam entitatẽ; exiſtentia enim ſequitur entitatem. Vnde iſti modi tantùm modificant eſſe rei, quatenus exiſtens eſt, quod nihil aliud eſt, quàm ipſum eſſe rei, non quidem acquirẽs, aliquid entitatiuum de nouo, ſed ſecundùm ſuum eſſe diuerſimodè ſe habens, vnde eſt mutatio in eſſe ſine aliqua entitate de nouo. Et conſequenter quando modi deſinunt, non deperditur aliqua entitas, & exiſtentia, ſed tantùm illa modificatio, quæ erat facta ſine aliqua noua entitate. Et hoc ſaltem certum debet eſſe apud omnes, quod modi non dicunt talem exiſtentiam, per quam poſſint ſe ſolis exiſtere, aut conſtituere vnam aliquam actualem entitatem, alioquin non eſſent modi, ſed res. Hoc ergo poſito, aſſerunt, ea diſtingui realiter entitatiuè, quæ habent diſtinctas exiſtentias completas, ita vt vna ſit adæquatè extra aliam, ad contradiſtinctionem modorum, qui non habent exiſtentias, ſi modò aliqua ipſis tribuatur, quæ ſit adæquatè extra exiſtentiam ſubiecti. Vnde corruit difficultas ex Perſonis diuinis, quæ licet non habeant diſtinctas exiſtentias diſtinguuntur tamen realiter, quia non importat tres entitates completas, ſed ſunt idem in eadem entitate; ſignum verò procedit de ijs, quæ ita diſtinguũtur, vt vnum non communicet cum alio in entitate.

Suarez.

Modi nõ habet ꝓpria exiſtentiam

II. Verùm impugnatur hoc ſignũ à Suarez, quia vel exiſtẽtia ponitur diſtincta ab eſſẽtia, & tũc eadẽ exiſtentia poſſunt diuerſæ res exiſtere, vt concedunt Thomiſtæ, nam materia, & forma eadem exiſtentia exiſtunt. Deinde plures res, ſeu eſſentiæ habent etiam plures exiſtentias; & tunc non minus difficile eſt cognoſcere diſtinctionem exiſtentiarum, quàm eſſentiarum, niſi recurratur ad ſeparationem. Vel ponitur exiſtentia identificata cum eſſentia, & tunc idem eſſet dicere, ea diſtingui realiter, quæ habent diſtinctas exiſtẽtias, ac ſi diceretur, ea diſtingui realiter, quę habent diſtinctas entitates, vnde peteretur principium. Præterea arguit etiã ex parte modorum, quia ſicuti modi habent diſtinctas eſſentias, ita etiam habent diſtinctas exiſtentias. Sed hæc vltima ratio iam corruit ex dictis initio ſectionis.

Impugnatio ea Suarez.

III. Verùm quod ſpectat ad traditam regulam, ego eam optimam exiſtimo, neque vllo pacto interuenire petitionem principij; quod ita declaratur. Quia licèt exiſtentia, & eſſentia ſint idem realiter, ex vi tamen exiſtentiæ formaliter ſumptæ aliquid cognoſcitur, quod non cognoſcitur ex vi rei præciſa exiſtentia; & cum res ex vi ſuæ quidditatis habeat, quòd diſtingui debeat realiter vt res, ex vi exiſtentiæ co-

Allata regula optima eſt.

gnoſcitur id, quod conuenit rei, quæ exiſtentiæ ſubſternitur. Vnde ſi exiſtentia ſit diſtincta à cœteris, facit etiam, vt id, quod ipſi ſubſternitur, cognoſcatur non communicare in eſſe cum alio, atque adeo ſecundùm eſſe diſtingui adæquatè, & ideo veluti à poſteriori colligitur diſtinctio rei exiſtentis.

Vnde colligatur diſtinctio exiſtentiarum.

IV. Solùm, cũ valde difficile ſit, cognoſcere diſtinctionẽ exiſtẽtiarũ, inquiri poſſet, vnde diſtinctio ipſarũ colligatur. Huiuſmodi interrogationi reſponderi poſſet; Colligi ex ijs ſignis, quibus diximus hucuſq; colligi diſtinctionem realẽ, quia cũ exiſtentia, & eſſentia inuicẽ identificentur, vnde colligitur diſtinctio entitatio colligitur ẽt exiſtẽtiarũ; ſed tũc hæc regula nõ magis valeret, quam illæ, quas in ſuperioribus tradimus. Reſpondet ergo Recentior quidam, illas eſſe diſtinctas exiſtentias, quæ ſaltem per Dei potentiam poſſunt habere plures ſubſiſtentias: nomine autem ſubſiſtentiæ intelligit, non rationem illam, per quam res eſt per ſe, ſed tantùm exiſtentiam ſeparatam ab alijs, ſupplente Deo quamcunque dependẽtiam. Sed hæc reſponſio recurrit ad aliã regulam, qua diximus inueſtigari diſtinctionem realem, nempe ad ſeparabilitatem; idem eſt enim, poſſe habere diuerſam ſubſiſtentiam iuxta hunc Doctorem, ac poſſe exiſtere ſe ſolo ſeparatum ab alio: vnde cum hic modus dicendi confundat vnam regulam cum alia, neque allatam confirmet, reijciendus omnino eſt.

V. Alia igitur via procedendum eſt; atque ſi à poſteriori loqui velimus, difficile eſt tradere aliquam aliam regulam. A priori verò facilior modus aſſignatur; cum enim exiſtentiæ in tantũ diſtinguantur, in quantum res petunt diſtingui, cuius ſunt exiſtentiæ, atque ab ipſis habeant à priori, quòd diſtinguantur: vt videamus, quando ſint diſtinctæ exiſtentiæ, inquirendum eſt, quando res petunt diſtinctas exiſtentias. Res autem petunt diſtinctas exiſtentias, quando dicunt aliquam quidditatem per ſe conceptibilem, & quæ non exigat concipi ſimul cum eſſe alterius intrinſecè inbibito in ſeipſa. Rurſus præter hoc requiritur, quòd dicat totam illam ſeriem rationum metaphyſicarum, quæ requiruntur ad deſcendendum à ſumma ratione entis vſq; ad aliquam rationem infimam alicuius ſpeciei, quæ poſſit immediatè indiuiduari: ita vt inter rationem entis, & infimam ſpeciei indiuiduabilem intercedant omnes aliæ rationes intermediæ. Deniq; requiritur, quòd interueniat aliqua ratio incommunicabilitatis, ratione cuius tale eſſe non poſſit cum alio communicare. Ratio eſt, quia diſtinctio ſupponit diſtinctiuum: omne autem diſtinctiuum dicit aliquam rationem incommunicabilitatis: hæc autem ratio incommunicabilitatis, vel eſt ratio differentialis, vel ratio indiuiduationis. Cum ergo hæc tria concurrunt, ſtatim res illa exiget propriam exiſtentiam ab alijs diſtinctam; atque adeo propriam entitatem, quia habet ſufficiens eſſe pro ipſa conſtituenda. Atque hoc ſignum vniuerſaliter verum eſt pro indagãdis omnibus diſtinctionibus realibus entitatiuis, & ſemper inſeruire poteſt. Et innuitur etiam à D. Baſil. hom. 6. in Hexam. circa initium dum ait, *Vt igitur diuerſa ſunt hęc natura, albedo, inquam, & corpus dealbatum ſic & ea, quę modò diximus, differunt quidem, vnita tamen ſunt potentia creatoris. Itaque ne mihi dixeris; fieri hoc non poſſe, vt lux à corpore Solis ſeparetur. Nec enim ego lucis à Solis corpore ſeparationem mihi, ac tibi poſſibilem eſſe dico; ſed aſſerendum eſſe cenſeo, quæ mentis ſola agitatione, cogitationeque diſparari à ſe poſſunt, re ipſo ſeiungi facultate creatoris vtriuſque naturę poſſe.* Hoc autem ita debet intelligi de ſeparatione, quæ fit per intellectum, vt extrema remaneant cum integro eſſe entitatiuo, alioquin nec per Dei potentiam poſſent ſeparata exiſtere. Rationes verò adductæ à Suarez in oppoſitum nihil officiunt, ſi ponatur exiſtentia identificari cum eſſentia, vt nos ponimus: quomodo aũt hoc ſtante hæc regula non petat principium, ſatis conſtat ex dictis.

D. Baſil.

Ad fundamentũ Suarez.

Traduntur ſigna cæterarum diſtinctionum.

SECTIO V.

I. EX dictis in explicanda natura diſtinctionum, & identitatum facile erit colligere ſigna, ex quibus inferantur. Incipiendo autem à modali, quæ ipſa quoque eſt à parte rei, communiter in hoc conueniunt, quod di-

cat aliquam ſeparabilitatem à parte rei; omnis enim diſtinctio dicit aliquam ſeparabilitatem extremorum, & qualis eſt diſtinctio, talis etiam eſt ſeparabilitas: vnde ſi diſtinctio ſit tantùm ſecundùm rationem ſeparabilitas quoque erit ſecundùm rationem; ſi verò erit à parte rei, etiam ſeparabilitas debet eſſe à parte rei. *De*bet tamen aſſignari aliquod diſcrimen, per quod hęc ſeparabilitas diſtinguatur ab illa, quæ eſt ſignum diſtinctionis entitatiuæ; nam hæc quoque per ſeparationem extremorum dignoſcitur. Itaque concludunt, hanc ſeparabilitatem non eſſe mutuam, quemadmodũ quando indicat diſtinctionem entitatiuam: in diſtinctione enim reali vtrumque extremum poteſt eſſe ſine alio, in modali verò vnum tantũ extremũ pôt ſine alio, nempe ſubiectũ ſine modo, & non modus ſine ſubiecto. Hoc autem prouenit ex natura extremorum, quia in diſtinctione reali entitatiua quodlibet ex extremis habet propriam entitatem, ſecundùm quam eſt ſeparabile ab alio extremo, in modali verò alterum extremum non habet propriam entitatem, ſecundùm quam ſit ſeparabile. Neque rectè obijcit Recentior quidam, quòd relationes nec ſint modi, nec entitates, & tamen ſint ſeparabiles à ſubiecto. Non enim rectè aſſeritur, relationes ſeparari à ſubiecti, & diſtingui tantùm ratione, ſeparatio enim dicit deſitionem alicuius eſſe; quòd ſi relationes ratione tantùm diſtinguuntur, ablato termino nihil à ſubiecto ſeparatur, ſed ſolùm ſubiectum non amplius refertur ex eo, quòd non eſt in complexione cum termino: non autem ſubit aliquam mutationem in ſeipſo, quemadmodum ſubeſt, quando modus ſeparatur: modus enim ſicuti ex natura ſua modificat ſubiectum, ita per ſui præſentiam, aut abſentiam infert aliquam mutationem.

...ccurr... obiectioni.

II. Atque ex his concluditur. Hanc ſeparationem non mutuam eſſe ſignum vniuerſale, & conuertibile cum diſtinctione modali, ita vt quotieſcunque aliqua modaliter diſtinguuntur, ſint ſeparabilia non mutuò; & econtra huiuſmodi ſeparabilitas inferat tantùm, & ſemper diſtinctionem modalem. Et ratio deſumitur ex ijs, quæ dicta ſunt ſect. præcedenti de ſeparabilitate mutua: quia licet contingat in diſtinctione reali vnum extremum non poſſe ſimpliciter ſeparari ab alio, per Dei tamen potentiam poteſt ſaltem ab hoc, vel illo extremo in indiuiduo. Cum ergo ſeparabilitas eſt non mutua, tunc quia prouenit ex natura vnius extremi, quòd nequit ſeparari, quia non habet propriam entitatem, ſecundùm quam ſeparetur, ideo ſemper infert tantùm modalem diſtinctionem: & econtra quæcunque huiuſmodi diſtinctione diſtinguuntur, tali ſeparabilitate cognoſcuntur.

Separabilitas non mutua ſignum cõuertibile diſtinctionis modalis.

III. Atque huiuſmodi ſignum deſumitur ex *Ariſt.* 7. Top. cap. 1. loco 15. & D. Auguſt. 6. de Trinit. cap. 6. Neque procedit contra ipſũ obiectio, quã facit Gillius li. 2. de Eſſentia Dei Tract. 5. cap. 1. num. 5. nempe, quòd ſi eſſet vniuerſaliter verum, ſequeretur, in actibus diuinis liberis eſſe diſtinctionem à parte rei; quia actus liber includit eſſentiam Dei, ſeu actum neceſſarium, & tñ poterat non eſſe in Deo ſaltem in illo priori, in quo Deus conſideratur liber ad volendum, & non volendum, vnde ſi valeret regula, actus liber diſtingueretur à parte rei ab actu neceſſario. Non inquam procedit, quia actus liber, ſecũdũ quod poterat non eſſe in Deo, non dicit aliquid intrinſecum ipſi, ſed tantũ extrinſecam terminationem, vt ſuo loco explicabimus, & ideo non ſequitur ex allata regula aliqua diſtinctio intrinſeca Deo à parte rei; Idem enim actus eſt liber, & neceſſarius, quia libertas ipſius in eo conſiſtit, quòd poſſit cauſare, & non cauſare; atque adeo copulari cum creatura; & non copulari, vt latius ſuo loco dicemus. Quare non eſt adhibenda huic regulæ limitatio Gillij, vt. ſ. tunc ſolùm valeat, quando rationes formales, ſecundùm quas reſultat aliqua diſtinctio, ſunt abſolutæ, quia ẽt in reſpectiuis habet locum.

Ariſt. Auguſt. Gillius.

IV. Neque item ſubſiſtit obiectio eiuſdem Gillij num. 6. ſequenti, quòd hoc ſignum non ſit certum, quia fieri poteſt, quòd aliqua diſtinguantur ex natura rei, neq; tamen ſint ſeparabilia ob mutuam depẽdentiam eſſentialem, quã habeant ad inuicem. Non enim poteſt talis dependentia mutua eſſentialis interuenire, quæ impediat ſeparationem etiam reſpectu Dei. Deberet enim eſſe

Alia obiectio. Gillius

in genere cauſæ formalis, vt impediret, quia in omni alio genere ſuppleri poteſt; in genere autem formali non poteſt interuenire, quia eo ipſo, quòd diſtinguitur ex natura rei, alterum extremum non habet tale eſſe, quod in ſeipſo ſubſiſtere poſſit extra aliud extremum, quia habet tantùm eſſe modale, quod neque concipi poteſt ſine ſubiecto. Rurſus ex vi diſtinctionis ex natura rei vnum extremum non poteſt pertinere ad conſtitutionem intrinſecam entitatis alterius extremi, alioquin identificaretur in eadem entitate, vt formalitas quædam. Vnde, cum ſuperueniat entitati iam completæ, & non ſit alia entitas, neceſſariò erit accidens illius. Non poteſt autem ſubiectum habere eſſentialem dependentiam à ſuo accidenti in genere cauſæ formalis, alioquin quomodo interueniret connexio accidentalis? præſertim quia cum accidens ſit poſterius natura ſuo ſubiecto, non poteſt ſubiectum quò ad exiſtentiam ab ipſo per ſe dependere. Neque rurſus eſt alicuius momenti altera obiectio eiuſdem Gillij ibid. quòd hoc ſignũ ſit inutile; quia non omnia, quæ ſeparari poſſunt tantùm à Deo, ſeparata ſunt; non .n. eſt neceſſaria actualis ſeparatio, quia ſignum diſtinctionis non eſt ſeparatio, ſed ſeparabilitas, hæc autem cognoſcitur abſque ſeparatione, ex eo nimirum, quòd extrema ita obijciuntur intellectui, vt non habeant repugnantiam ad ſeparationem non mutuam.

Vnde petenda ſigna diſtinctionis rationis.

V. Quòd verò ſpectat ad ſigna diſtinctionis rationis, quæ ex diametro opponitur diſtinctioni, quæ eſt in re, varia aſſignãda ſunt, prout variæ ſunt ſpecies ipſius. Verùm circa hoc aduertere oportet, quòd ſicuti hæ diſtinctiones dantur ſolùm obiectiuè in intellectu, ita etiam ſigna ipſarum deſumi debent à rebus, non prout ſunt à parte rei, ſed prout ſunt obiectiuè in intellectu; vnde huiuſmodi ſigna debent eſſe aliquid, quod conſequatur eſſe illud, quod obiectiuè diſtinguitur, & inferat alietatem extremorum, qualis requiritur ad conſtituendam diſtinctionem. Poſſet autem quis aſſignare vniuerſalem regulam ad cognoſcendam quamlibet diſtinctionem rationis, cum videlicet intellectus illam format circa aliquod obiectum, quod habeat identitatem realem. Deinde ſi aplicabit ea, quæ dicta ſunt de natura extremorum harum diſtinctionum, facilè etiam cognoſcet, qualis ſit diſtinctio, an cum fundamento, vel ſine fundamento. Verùm vt magis in particulari procedamus, communiter aſſignatur pro adæquato ſigno diſtinctionis, quæ ſit ſine fundamento, Repetitio eiuſdem conceptus obiectiui, quotieſcunque enim vtrumque extremum diſtinctionis continet eumdem conceptum obiectiuum, tunc illa diſtinctio erit rationis ſine fundamento: & econtra quotieſcunque aliqua erunt diſtincta ratione ſine fundamento, extrema huius diſtinctionis dicent repetitionem eiuſdem conceptus obiectiui: & ratio manifeſta eſt, quia in hac diſtinctione debet idem diſtingui à ſeipſo; hoc autem nullo pacto intelligi poteſt, niſi idem conceptus obiectiuus includatur in vtroque extremo.

Signum diſtinctionis rationis cum fundamento ex extrinſecis connotatis

VI. Si autem loquamur de diſtinctione rationis, quæ habet fundamentum in re; ſi hoc fundamentum ſit tantùm ratione extrinſeci connotati, non aliunde certius ſignum haberi poteſt, quàm intuendo motiuum, quod habet intellectus pro formanda diſtinctione. Si enim habeat motiuum, quod non ſit intrinſecum obiecto, quod ſubijcitur diſtinctioni, tunc erit diſtinctio rationis cum fundamento deſumpto ab extrinſecis connotatis, atque non erit neceſſarium aliud ſignum inquirere. Verum tamen eſt, quòd etiam alia ſigna inferunt hanc diſtinctionem, quæ inferunt etiam diſtinctionem cum fundamento intrinſeco ipſimet obiecto. Signa autem, quæ inferunt diſtinctionem cum fundamento intrinſeco, plura aſſignari ſolent, quæ coincidunt cum illis, quæ ponunt Scotiſtæ pro diſtinctione formali, & diſtinctionis ex natura rei, ſicuti diſtinctiones ipſæ coincidunt cum diſtinctione rationis, quæ habent intrinſecum fundamentum in obiecto.

Signũ diſtinctionis cum fundamẽto intrinſeco.

VII. Cum ergo in diſtinctione rationis cum fundamento intrinſeco requiratur diuerſitas ſecundùm conceptus obiectiuos, optima via eſt ad inueſtigandam huiuſmodi diſtinctionem inquirere, an in extremis adſit tantùm diuerſitas obiectiua, an aliqua alia

maior: quod facilè percipitur ex negatione illius ſigni, quod diximus, eſſe adæquatum, & vniuerſale diſtinctionis entitatiuæ. Si ergo extrema diſtinctionis habeāt diuerſitatem ſecundùm eſſe formale, & obiectiuum, & non dicant omnes rōnes à prima raōne entis vſq; ad indiuiduale̅, diſtinctio erit tātū rationis cum fundamēto intrinſeco; per hoc enim ſufficienter diſtinguitur à diſtinctione qualibet, quæ ſit à parte rei: omnis .n. diſtinctio à parte rei dicit ſaltem alterum extremum, quòd ſit entitas, & conſequenter includens omnes illas rationes, quæ intermediant inter ens, & vltimam indiuidualem. Atque hoc ſignum infallibile eſt, & vniuerſale, ſeu conuertibile; deſumitur enim ex natura extremorum, quæ cum ſemper eodem modo ſe debeant habere, fundant etiam ſemper idem ſignum, per quod huiuſmodi diſtinctio cognoſcatur.

Aliud ſignū eiuſdē diſtinctionis Maiorit. Trōbet. Syrect.

VIII. Aliud ſignum pro diſtinctione ex natura rei aſſignant Scotiſtæ, vt Maurit. Trombeta, Syrect. ar. vltimo ſupra Formalit. Scoti, quòd nobis deſeruiet pro hac diſtinctione rationis. Nimirum quòd verificatio cōtradictoriorum cum reduplicatione inferat diſtinctionem rationis tantùm; quod ex doctrina ſupra tradita diſp. 59. ſect. 2. deſumitur, vbi oſtendimus, diſtinctionē facere, ne contradictoria modo cōtradictorio ſe habeant reſpectu eiuſdē obiecti identicè ſumpti. Verùm hic dubium eſt, an hoc ſignum maiorem aliquam diſtinctionem inferat, quàm rationis. Sed occurrendum eſt ex modo dictis. Ideo enim dictum fuit, requiri reduplicationem; quotieſcunque enim ponitur reduplicatio, extrema illa ex vi reduplicationis dicūt aliquod eſſe inadæquatum obiecti, atque adeo non aliquam entitatem, ſed tantùm aliquem conceptum obiectiuum. Aliud etiam dubium occurrit. an ſit adæquatum, & proprium huius diſtinctionis. Dicimus enim loco modo citato circa finē ſect. quod etiam diſtinctio rationis ſine fundamento tollit ſuo modo contradictionem. Cui reſpondendum eſt. Vt ſit ſignum adæquatum, & conuertibile, debere proportionari cum extremis diſtinctionis. In hoc autem proportio conſiſtet, quòd contradictio non ſit ſecundùm aliquem reſpectum rationis, ſed ſecundùm eſſe intrinſecum, & conſtitutiuum obiecti, quia tunc contingit ſecundùm eſſe formale, quod intrinſecè dicunt extrema diſtinctionis. Præterea quia diſtinctio quoque eſſentialis dicit diuerſitatem extremorum ſecundùm eſſe obiectiuum, & non ſemper dicit diſtinctionem realem entitatiuam; hinc fit, quòd fundat contradictionem ſecundùm huiuſmodi eſſe eſſentiale. Vt igitur allatum ſignum ſit omnino conuertibile, debet contradictio cadere ſupra aliquid, quod non dicat aliquam eſſentiam completam, ſed ſolùm aliquid de aliqua eſſentia.

An ſit adæquatū

Cum qua reduplicatione ſumēdū hoc ſignum.

IX. Atque hic aduertendum eſt, hoc ſignum non coincidere cum pura reduplicatione, quæ dicit aliquid, in quantum tale; ſed cum reduplicatione, quæ ſit ſecundùm eſſe inadæquatum rei. Non enim quotieſcunque aliquid tribuitur alteri cum reduplicatione, infertur ſtatim diſtinctio rationis; ſed fieri poteſt, quòd ſit maior diſtinctio nempe realis, ſic cum dicitur paries quatenus albus, eſt quid accidentale, huiuſmodi reduplicatio ſtat cum diſtinctione reali, immo ipſam infert. Ex quo fit, quòd malè Scotiſtæ ſupracitati ponant hoc ſignum pro inueſtiganda diſtinctione purè formali; huiuſmodi enim diſtinctio excludit realem, quam non excludit ſemper reduplicatio, vt modo dicebamus.

Quo quælibet oppoſitio ſit ſignū diſtinctionis ōnis cū fundamēto.

X. Poteſt autem hoc ſignum adhuc magis extendi, ad alias videlicet oppoſitiones, nempe relatiuam, priuatiuam, aut quamcunque aliam, ita vt quotieſcunque conceptus obiectiui tollunt huiuſmodi oppoſitiones reſpectu eiuſdem entitatiuè ſumpti, & conueniunt eidem adhibita tamen reduplicatione, vt ſupra etiam diximus, & oppoſitio ſit ſecundùm aliquod eſſe intrinſecum obiecti, neceſſe ſit, quòd interueniat diſtinctio rationis cum fundamento. Et reddi poteſt ratio, quia ſi hæc diſtinctio tollit oppoſitionem contradictoriam, & facit, quòd contradictoria non ſe habeant contradictorio modo, ſed eidem identicè ſumpto conueniant, multò magis tollet reliquas oppoſitiones, quæ minores ſunt, quam prædicta. Verùm pro completa in-

intelligentia huius ſigni dicendum eſt, quòd cum dicitur eſſe adæquatum, & conuertibile, debet intelligi non de diſtinctione, quæ habet intrinſecum fundamentum in obiecto tantùm, ſed etiam de illa, quæ fundatur in extrinſecis connotatis; nam etiam de extremis huius diſtinctionis poſſunt cum veritate enunciari contradictoria: quod.n. obiecto conuenit, quatenus dicit vnum connotatum, non conuenit, quatenus dicit alterum.

Reijciuntur quædam alia ſigna.

X. Alia ſigna pro inuenienda diſtinctione formali tradunt citati Scotiſtæ, vt quando vnum non eſt de conceptu alterius; quando habent diuerſas definitiones, aut deſcriptiones; quando aliquid eſt demonſtrabile de vno, & non de alio. Verùm huiuſmodi ſigna neque propria ſunt diſtinctionis formalis, quia applicari poſſunt etiam reali, & eſſentiali, neque inducunt in cognitionem diſtinctionis, ſed ſupponunt cognitam; vt.n. cognoſcã, vnum non eſſe de conceptu alterius, debeo cognoſcere, eſſe diſtincta etiam formaliter. Sic etiam, vt habeantur diſtinctæ definitiones, aut deſcriptiones: quomodo enim vnum definietur ſeparata definitione ab alio, niſi cognoſcatur eſſe diſtinctum ab illo? ſic etiam quomodo cognoſcam aliquid de vno demonſtrari, & non de alio, niſi cognoſcam illud eſſe diſtinctum? Hæc ergo ſigna inutilia ſunt, & ideo non amplius eſt in ipſis immorandum.

An verificatio contradictionis inferat diſtinctionem in re.

SECTIO VI.

Punctus difficultatis.

I. Diſtinctionem rationis tollere contradictionem, ita vt, quæ contradictoriè ſe habent, poſſint de extremis ipſius verificari, docuimus in ſuperioribus, quia diſtinctio extremorum facit, quòd ea, quæ alioquin contradictoria eſſent, contradictoria non ſint. Hoc tamen pacto contradictoria verificantur tantùm de obiecto, prout eſt obiectiuè in intellectu; vnde in præſenti quæſtio non procedit de obiecto tali pacto cõſiderato. Sed prout eſt extra intellectum à parte rei. Verùm quia adhuc contradictoria de ipſo tali pacto conſiderato ſtante fundamento diſtinctionis rationis verificari poſſunt, ſi adhibeatur reduplicatio, quia tunc reduplicatio æquiualet diſtinctioni rationis, nam partialiter tantùm ſubijcit obiectum prædicato, quod de ipſo vel negatur, vel affirmatur, ideò propoſita quæſtio intelligi debet de verificatione contradictoriorum abſque aliqua reduplicatione.

Negatiua ſententia. 1

II. Partem negatiuam videntur amplecti complures ex Theologis, dũ tribuunt Deo prædicationes contradictorias, tanquam ipſi conuenientes à parte rei. Et habet difficile fundamentum, nam à parte rei in diuinis eſſentia communicatur, & perſonalitas non communicatur, & tamen communicari, & non communicari, licet contradictoria ſint, non inferunt diſtinctionem, in re inter eſſentiam, & perſonalitatem ergo verificatio contradictoriorum ſine reduplicatione, & à parte rei non infert diſtinctionem in re. Sic etiam pater in diuinis generat verbum per intellectum, non autem per voluntatem, & tamen in re nulla eſt diſtinctio inter intellectum, & voluntatem. Præterea hoc ipſum declarari poteſt alijs etiam exemplis, nam actus peccaminoſus eſt à Deo, prout dicit eſſe phyſicum, non verò prout dicit malitiam; vnde verum eſt dicere, quòd à parte rei entitas actus producitur à Deo, malitia autem non fit à Deo, quæ contradictoria ſunt, & de eodem actu verificantur. Atque alia huiuſmodi exempla afferri poſſent, ſed prætermittenda ſunt, nam difficultas, quæ eſt in vno, eſt etiam in cæteris.

Ocham. Gabr. Aliacẽſ. Bonet. Achil. Gillius.

III. Cæterum oppoſitam ſententiam ego veriſſimam puto. Eam autem tradunt Ocham. in 1. diſt.2.quæſt.1. littera D. Gabr. quæſt.1.ar.1.& ar.3. dub. 1.& 2. Aliacenſ. quæſ.6.ar.2. Littera M. Bonet.3.Metaph.cap.8. Achillin. Tract. de diſt. cap.23. Gillius lib.2. de Eſſent. Dei tract.5. cap.1. num.8. Pro cuius explicatione ſciendum eſt 1 idem eſſe aſſerere, duo contradictoria poſſe de aliquibus verificari, ac ea, de quibus contradictoria efferuntur inuicem negari. Quòd ita explicatur. Quando vnum prædicatum effertur de aliquo, debet tale prædicatum habere connexionem cum ipſo; cum autem eius cõtradictorium effertur de ſubiecto, & remouetur huiuſmodi prædicatum ab ipſo, non debet habere connexionem; ex quo neceſſariò ſequitur, quòd ea, de

qui-

quibus cum veritate contradictoria eſferuntur; ita ſe habeant, vt vnum non ſit alterum; vnum enim habet connexionem cum altero ex prædicatis contradictoriis nempe poſitiuo, alterum verò non habet: ſic homo habet connexionem cum riſibilitate; lapis verò non habet, vnde ab ipſo remouetur riſibilitas. Cum ergo non poſſit idem habere cum eodem connexionem, & non habere, ſequitur quòd id, de quo prædicatum contradictorium poſitiuũ eſſertur, non ſit id, de quo idem prædicatum negatur.

Verificatio cõtradict. pariter & modo vnũ negari de altero.

IV. Atque ex modo dictis alterũ ſequitur valde adnotandum, quòd eo modo, quo contingit verificatio contradictoriorum, debeat etiam vnum ex ijs, de quibus contradictoria verificantur, negari de altero: hoc eſt, quòd ſi verificatio ſit cum reduplicatione, etiam vnum negabitur de altero cum reduplicatione, ſi verò ſine reduplicatione, negatio quoque erit ſine reduplicatione. Cum ergo prædicatio, qua vnum prædicatur de altero ſit in duplici differentia. Formalis, & Identica, etiam in duplici differẽtia erit prædicatio, qua vnum de alio negatur. Hoc autem diſcrimen eſt inter prædicationem idẽticam, & formalẽ ꝙ formalis ſit cum reduplicatione, ſiue ſit affirmatiua, ſiue negatiua: vnde particula negatiua excludit non totaliter prædicatum à ſubiecto, ſed ſolùm quatenus tale eſt: vnde in ſenſu formali dicitur, Homo quatenus rationalis non eſt ſenſibilis. Si verò ſit identica, particula negatiua excludit totaliter prædicatum à ſubiecto, vt cum dicitur Homo non eſt lapis. Hinc fit, vt quæ in ſenſu formali verè negantur, in ſenſu identico falſa ſint, ſic animalitas non eſt rationalitas in ſenſu identico, falſa eſt.

V. In præſenti ergo difficultate, quia quærimus, an verificatio contradictoriorum ſine reduplicatione inferat diſtinctionem in re, debet ſenſus eſſe de verificatione contradictorium in ſenſu identico, ita vt ex vi ipſius ſequatur, quòd ea, de quibus contradictoria verificantur, poſſint inuicem negari in ſenſu identico; ex quo valde facilis ſit reſolutio totius difficultatis. Sed antequam ad veræ ſententiæ probationem accedamus, aduertendum eſt, quòd ſi loquamur de effectibus, qui ſunt quomodocunque à pluribus cauſis, aliud eſt, quòd ſecundùm vnã rationem tribuatur vni cauſæ, hoc eſt quòd quædam ratio ſit cauſa, cur tali cauſæ tribuantur, & alia ratio ſit cauſa, cur alteri cauſæ tribuantur: & aliud eſſe, quòd ſecundùm vnam rationem ſit ab vna cauſa, & ſecundùm aliam ab alia, ita vt ratio, quæ eſt ab vna cauſa, nullo pacto ſit ab alia. Hoc enim omnino implicare arbitror in effectibus indiuiſibilibus; cum enim eſſe horum effectuum ſit indiuiſibile, influxus quoque debet eſſe indiuiſibilis; at quomodo influxus indiuiſibilis poteſt eſſe partim ab vna cauſa, partim ab alia, ita vt influxus, qui eſt ab vna cauſa non ſit ab alia? Sed hoc opportuniori loco commodius examinandum erit.

Effectus indiuiſibilis non poteſt ſecundũ vnã rõnẽ eſſe à vna cauſa, & ſecundũ aliam ab alia.

VI. Dicendum ergo eſt. Verificationem contradictoriorum in ſenſu identico, & ſine reduplicatione inferre diſtinctionem realem, ſeu à parte rei. Quod declaratur primò. Quando contradictoria verificantur de aliquibus ſine reduplicatione, faciunt etiam, quòd ea, de quibus verificantur, poſſint ſine reduplicatione, & in ſenſu identico negari, ergo inferunt diſtinctionem à parte rei. Antecedens euidens eſt ex ijs, quæ num. 3. & 4. adnotauimus. Conſeq. oſtenditur. Quotieſcunque enim vnum negatur de alio, non communicat cum illo in illo ſenſu, in quo negatur, neque habet aliquam connexionem: vnde ſi negatur in ſenſu formali, non habet connexionem cum ipſo in ſenſu formali, ergo ſi negatur in ſenſu identico, & ſine reduplicatione non habet connexionem in ſenſu identico: vnde neceſſariò entitatiuè diſtinguitur.

Concl. Verificatio cõtradictionis à parte rei ſine reduplicatione infert diſtinctionẽ à parte rei.

VII. Confir. Si verificatio contradictorium in ſenſu identico, & abſque reduplicatione non inferret diſtinctionem realem, ſequeretur, quòd idem eſſet, & non eſſet; atque deſtrueretur illud primum, & certiſſimum principium, *Quòd idem non poteſt ſimul eſſe, & non eſſe*, quod eſt fundamentum totius philoſophiæ. Sequela demonſtratur. Ponatur aliquid, cui identicè conueniat aliquod prædicatum abſque reduplicatione, certè hoc prædicatum debet identificari cum alijs prædicatis

Confir.

Quomodo ſi de eodẽ verificarentur contradictoria, eſſet & non eſſet.

in vna aliqua entitate v.g. albedo, quæ eſt qualitas, ratio qualitatis identificatur albedine in eadem entitate. Quæro ergo, an aliquid, de quo hoc prædicatum negatur, ſit quid diſtinctum realiter ab albedine, an verò idẽ cum ipſo. Si primum: certè verificatio contradictoriorum in hoc ſenſu infert diſtinctionem realem. Si ſecundum, ergo idem entitatiuè eſt qualitas, & non qualitas, quod non eſt aliud, quàm idem eſſe, & non eſſe ſecundùm aliquod eſſe. Præterea identitas includit totum eſſe rei, ita vt, quod ſemel ipſi conuenit tanquam aliquid in tali entitate identificatum, nunquam poſſit de tali re negari, ſi ergo verificantur de aliquibus contradictoria, debent illa eſſe realiter diſtincta.

Occurritur reſpõſioni.

VIII. Nec video, quomodo efficacia huius rationis eludi poſſit, niſi dicatur id, quod affirmatur, & negatur, non affirmari, & negari abſolutè, ſed ſecundùm quid, ita vt poſſit idem ſecundùm quid eſſe tale, & ſecundùm quid non eſſe tale. Sed tunc grauiores difficultates vrgent. Nam negatio in ſenſu identico abſolutè, & ſimpliciter excludit prædicatum à ſubiecto, vnde nullo pacto poteſt ipſi cunuenire, alioquin non ſimpliciter excluderetur. Præterea ſi ſecundùm quid conuenit, iam non conuenit ſecundùm eſſe identicũ, ſed ſecundùm aliquam formalitatem, quod enim conuenit ſecundùm eſſe identicum, identificatur cum toto eſſe rei: ſi autem conuenit ſecundùm formalitatem, conuenit tantùm cum reduplicatione, hoc eſt quatenus tale. Rurſus quodlibet prædicatum, quod conuenit alicui ab intrinſeco, & de ſe præciſè importat aliquam formalitatem, perfundit totam entitatem rei, cui conuenit, vnde in eſſe identico, & entitatiuo, ſimpliciter, & abſolutè cõuenit, quia entitas illa ſimpliciter imbibit in ſe talem formalitatem, ſic albedo eſt ſimpliciter qualitas, quamuis ratio qualitatis importet tantùm formalitatem, quia hæc formalitas perfundit totam entitatem illius. Denique eſſe identicum eſt vnum, ergo quod ipſi conuenit ſecundùm eſſe identicum, nullo pacto negari poteſt de ipſo ſecundùm idem eſſe identicum, alioquin idem ſimul eſſet tale, & non eſſet tale.

Quod cõuenit entitati rõne formalitatis cõuenit abſolute.

2. ratio

IX. Secunda ratio addi poteſt ex maximo abſurdo, quod ſequeretur, videlicet; Aliquid negatiuum eſſe idem cum poſitiuo, ſeu duo extrema contradictoria nullo pacto diſtingui inter ſe; quis autem non videat, quantum hoc abſurditatis contineat, cum contradictorium negatiuum omnino deſtruat, quod dicit poſitiuum? Sequela oſtenditur ex illo principio, *Quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*, quod licet non ſit verum in diuinis, quia eſſentia ratione ſuæ infinitatis non adæquatè identificatur cum vna perſona tantùm, ſed petit eſſentialiter eſſe in tribus; in creatis tamen, quia ceſſat ratio myſterij, eſt omnino verum in quocunque ente phyſicè accepto, ſeu ſecundùm entitatem, quam habet à parte rei, quia quoties vnum cum alio identificatur ratione ſuæ incommunicabilitatis, adæquatè cum ipſo identificatur: & hoc etiam locum habet in rationibus communibus, quatenus cõſiderantur, vt coarctata ad eſſe indiuiduale. Si ergo contradictorium poſitiuum conuenit alicui entitatiuè conſiderato, & in ſenſu identico, iam cum ipſo identificatur; vnde ſi id, cui conuenit alterum contradictorium, nempè negatiuum, non eſt diſtinctum, ſed idẽtificatur cum eo, cui conuenit poſitiuum, iam contradictoria erunt idem inter ſe, quia ſunt idem eidem tertio indiuiduo, & incommunicabili.

Cõtradictoria eſſent idẽ inter ſe, ſi eidem indiuiduo conuenirent.

3. ratio

X. Tertiò declarari poteſt ex ſigno tradito, quo inueſtigatur diſtinctio inter rem, & rem, quod communiter ab omnibus admittitur, nempe ex ſeparabilitate: & ſic poteſt confici ratio. Si contradictoria non inferrent diſtinctionem in re, ſequeretur, quòd ſeparabilitas non eſſet ſignum diſtinctionis realis, quòd eſt omnino falſum, cum nullum ſit certius ſignum. Sequela probatur, quia in tantùm ſeparabilitas infert diſtinctionem realem, in quantum non poteſt idem ſimul eſſe, & non eſſe; ſi autem ſemel ponantur contradictoria verificari ſine diſtinctione reali eorum, de quibus verificanturr, ſequetur, quòd cõtradictoria de eodem quò ad eſſe, & non eſſe verificarentur, nam contradictoria facient, quòd idem ſit, & non ſit: vnde corrueret tota efficacia ſeparabilitatis pro inferenda diſtinctione reali, cum in eo ſolùm fundetur,

Separatio nõ eſſet ſignũ diſtinctionis realis, ſi cõtradictoria de eodem à parte rei verificarentur.

quòd

quod contradictoria non poſſunt de eodem verificari, ſeu quod idem non poteſt ſimul eſſe, & non eſſe. Confir. contradictoria quælibet habent eandem oppoſitionem, quam habet hæc contradictio. *Idem non poteſt ſimul eſſe, & non eſſe*. tota enim ſundatnr in eo, quòd contradictoria ſeinuicem deſtruunt; ergo ſi hæc contradictio ponit diſtinctionem realem, etiam quælibet debet ponere. Confirm. 2. Non poteſt idem ab aliquo ſeparari, & non ſeparari, ſed poſitiuum contradictoriũ in ſenſu identico non ſeparat à parte rei prædicatum à ſubiecto, quod in ipſo ponit, negatiuum verò ſeparat à parte rei, ergo niſi verificatio contradictoriorum importaret diſtinctionem realem, idem prædicatum eſſet ſeparatum, & non ſeparatum à parte rei ab eodem ſubiecto in ſenſu identico conſiderato.

Alia confir.

XI. Præterea, vel iſta verificatio contradictoriorum in ſenſu identico ſine reduplicatione ſtat cum identitate, & vnitate exiſtentiæ, vel cum pluralitate. Si primum, tunc ſequitur, quòd idem exiſtat, & non exiſtat, id enim, ſuprà quod cadit contradictio, exiſtet, quatenus per contradictorium poſitiuum ponitur in tali entitate: & non exiſtet, quatenus per contradictorium negatiuum, tollitur à ſubiecto. Et augetur etiam abſurditas, quia quotieſcunque plura prædicata in vna entitate identificantur, ad exiſtentiam, vel non exiſtentiam vnius ſequitur etiã exiſtentia, vel non exiſtentia aliorum, ex quo ſequeretur, quôd idem ſimpliciter exiſteret, & non exiſteret. Si verò alterum membrum dilemmatis admittatur, nempe quòd inferat diſtinctionem exiſtentiarum, iam inferet etiã diſtinctionem realem, quia diſtinctio exiſtentiarum habet annexam etiam diſtinctionem rerum.

Idẽ exiſteret, & nõ exiſteret, ſi cõtradictoria de eodẽ a parte ei verificarentur.

XII. Verùm pro complemento huius quæſtionis inquiri poteſt, quam diſtinctionem in re inferat verificatio contradictoriorum, an ſolam diſtinctionem inter rem, & rem; an verò ſufficiat modalis. Reſpondetur breuiter, Quòd cum verificatio contradictoriorum inferat talem diſtinctionem inter ea, de quibus contradictoria verificantur, vt poſſint inuicem negari in ſenſu identico, vt ſupra oſtenium eſt, neceſſariò huiuſmodi diſtinctio, debet eſſe inter rem, & rem. Et ratio eſt, quia licet modus ſit ſeparabilis à ſubiecto, cum tamen non habeat ex ſe proprium eſſe phyſicum, ſed ſolùm ſit ens entitate ſubiecti, non poteſt in ſenſu identico negari de ſubiecto. Hinc in ſenſu identico falſa eſt huiuſmodi propoſitio; hæc quantitas non eſt hæc figura, quia figura cum quantitate identificatur, ex eo, quòd non haber aliam entitatem, licet ſit modus illius ſeparabilis. Præterea modus nihil ſibi peculiare vindicat in ſenſu identico, ſed ſolùm quatenus modus eſt, cũ inuoluat ſemper entitatem ſubiecti, vnde nihil de ipſo in ſenſu identico aſfirmari poteſt, quod non conueniat etiam ſubiecto, quia in ratione entis phyſici hoc illi conuenit ratione ſubiecti: vnde quando prædicata contradictoria cũ veritate, de modo, & ſubiecto efferuntur, non debent intelligi in ſenſu identico, vt cum dicitur, modus corrumpi, & ſubiectum non corrumpi, ſed in ſenſu quaſi formali, quia videlicet, cum deſinit modus, non deſinit aliqua entitas, ſed tantùm illa ratio modificans ſubiectum. Verum tamen eſt, quòd ſtante ſeparabilitate modi à ſubiecto, prout modus accipitur ſecundùm proprium eſſe, & vt quid contradiſtinctum à ſubiecto, poſſunt cõtradictoria de ipſo, & ſubiecto verificari, quia tunc alterum contradictoriorum non efficitur de modo conſiderato in ſenſu identico, ſed in ſenſu quidem phyſico, non tamen entitatiuo, ſed cum reduplicatione, quia cum modus ſeparatur à ſubiecto, non trahit ſecum aliquod eſſe entitatiuum.

Quã diſtinctionẽ in re inferat verificatio contradictoriorum.

Modus in ſenſu idẽtico nihil peculiare habet, quod non ſit ens ſubiecti.

XIII. Ad rationes in oppoſitum, & ad primam dicitur. Eſſentiam diuinam à parte rei communicari, & perſonalitatem non communicari, non eſſe contradictoria, licet eſſentia, & perſonalitas ſint vnum, & idem eſſe. Ratio autem eſt, quia eſſe diuinum habet modum eſſendi infinitum, ratione cuius eadem natura eſt in pluribus perſonis realiter diſtinctis, & ideo illi conuenit communicatio, perſonæ verò autem communicari: & hæc duo ratione infinitatis eſſendi in eodem eſſe imbibuntur. Hinc alterum ipſorũ non exprimit adæquatè modum eſſendi entis per eſſentiam, & ideo non ſe

Ad rationes in oppoſitum.

ha-

habent ambo, vt contradictoria, quia de ratione contradictoriorum eſt, vt ſe habeant contradictorio modo, vt ſupra id cadat vnum, ſupra quod cadit alterum; vnde debet vtrumque ſeorſim adæquare ſubiectum: & ſi non adæquat, non ſe habent contradictorio modo, quia ratione inadæquationis non tollitur ab vno, quod ponitur per alterum. Videntur autem, hæc duo in caſu noſtro contradictoria, quia nobis obijcitur eſſe diuinum, vt finito modo ſe habens, quia repræſentatur per ſpecies creatas. Adde quòd totum eſſe diuinum communicatur filio, ita vt quod eſt paternitas in patre, ſit filiatio in filio, quia id, quod eſt pater, eſt filius idem omnino, vt habetur in cap. *Damnamus*, *De Summa Trinit.* & nos ſuo loco latius dicemus. Cum autem dicitur, quòd per intellectum pater producit Verbum, non verò per voluntatem, etiam voluntate producit, ſi loquamur in ſenſu identico: & illa contradictoria habent tantùm locum in ſenſu formali cum reduplicatione, & ideo nihil contra nos deducitur, quia tantùm dicimus, tunc contradictoria inferre diſtinctionem in re, quando in ſenſu identico, & ſine reduplicatione verificantur. Adde, quòd ſicut intellectus, & voluntas ſunt idem eſſe, ita totum eſſe producit voluntate, & totum producit etiam intellectu: vnde producere intellectu non adæquat totam vim productiuam, ſicut nec producere voluntate, & ſolet adhuc contradictio verificari ratione inadæquationis, quia vnum extremum non adæquat totum ſubiectum.

XIV. Ad cœtera exempla, & ad primum reſpondetur, Deum non concurrere ad malitiam, licet concurrat ad eſſe phyſicum actus peccaminoſi, quia malitia non producitur per ſe per aliquem influxum phyſicum. Deus autem concurrit tantùm ad entitatem phyſicam, quæ producitur. Malitia verò eſt tantùm quid connexum, & conſiſtit in eo, quòd actus phyſicus, quatenus eſt à voluntate creata, deflectit à recta regula, & conuertitur ad alium finem, ad quem non deberet conuerti, vnde non habet conformitatem, ſed diſformitatem cum recta ratione, & in hac diſformitate conſiſtit malitia, quæ, vt dictum eſt, non per ſe producitur, ſed eſt quid morale annexum cum actu phyſico, vnde non producitur per aliquem influxum, neque à Deo, neque à voluntate, ſed imputatur voluntati, quia dum operatur, tenetur dirigere ſuos actus phyſicos, quemadmodum dirigi debent, vt reſultet debita moralitas, & proinde non ſequitur, verificari contradictoria de eodem à parte rei abſque diſtinctione. Quò malitia peccati ſe habeat ad actum phyſicũ.

DE SECVNDA PASSIONE ENTIS, nempe Veritate.

POST vnitatem occurrit nobis Veritas altera paſſio Entis, vt ſuo loco diximus, cum ageremus de paſſionibus entis in communi: vnde cum ea, quæ ſpectant ad vnitatem, quatenus ſtat intra abſtractionem metaphyſicam, explicauerimus; modò ſequentes ordinem naturæ, quem in tradenda doctrina exigunt ea, quæ in ſcientijs tractantur, diſputationes circa ſecundam entis paſſionem inſtituemus, quibus ipſius naturam, & quidditatem declarabimus, quatenus ſimiliter intra metaphyſicam abſtractionem continetur.

An veritas ſit paſſio entis. Diſp. LXV.

Variæ acceptiones veritatis, & quomodo inuicem ſe habeant.	*Sect.* I.
Veritatem adæquari cum ente.	*Sect.* II.
An veritas ſit in rebus; aliorum opiniones.	*Sect.* III.
Veritatem eſſe formaliter in rebus.	*Sect.* IV.
Soluuntur rationes oppoſitæ ſententiæ.	*Sect.* V.

Variæ acceptiones veritatis, & quomodo inuicem ſe habeant.

SECTIO I.

I. IN hac diſputatione duo capita difficultatis occurrunt, vt enim videamus; an veritas ſit paſſio entis, prius examinandum eſt, an adæquetur cum ipſo ente; cum enim paſſio debeat adæquari cum ſubiecto, niſi veritas adæquaretur cum ente, non eſſet paſſio ipſius. Verùm non ſtatim, ac adæquatur, ſequitur, quòd ſit paſſio entis, ſed inſuper requiritur, quòd ſecundùm ſuam rationem formalem reperiatur in ipſo; & ideo alter punctus difficultatis in hac diſputatione examinandus occurrit, an veritas ſit formaliter in rebus; niſi enim formali modo eſſet in ipſis, non propriè eſſet paſſio entis, ſed aliquid aliud, ratione cuius tribueretur enti aliqua veritas. Sed antequam aliquid decernamus, videndum eſt, in quanam ſignificatione modò veritas ſumenda ſit, & quid importet; habet enim plures, & varias ſignificationes; vt colligitur ex D. Anſelmo Dialog. de Veritate. & D. Aug in Soliloq. lib. 2. c. 5. & ſeq. quas oportet hic recenſere.

Punctus difficultatis.

Variæ ſignificationes veritatis. D. Anſel. D. Aug.

II. Frequens autem acceptio eſt veritatis, præſertim apud Dialecticos pro veritate enūciationis, qua enunciatio ipſa, ſeu iudicium intellectus dicitur verum, vt cum intellectus iudicat, hominem eſſe riſibilem. Atque hæc acceptio veritatis traditur a D. Anſelmo in citato Dialogo cap. 2. & cōſiſtit in eo, quòd enunciatio ita enunciet, quemadmodū res ſe habet, ſiue affirmando, ſiue negando; vnde D. Anſel. inquirens, quādo enūciatio ſit vera, reſpōdet. *Quando eſt, quod enunciat. Dico autē, quod enunciat, & quando negat eſſe, quod non eſt, quia ſic enunciat, quemadmodū res eſt.* Et inferius loquēs de eadē veritate enunciationis ait. *Quid igitur ſibi videtur ibi veritas? Nihil aliud ſcio, niſi cum ſignificat eſſe, quod eſt, tunc eſt in ea veritas, & eſt vera.* Quamobtē cū eſſentia enūciationis cōſiſtat in eo, quòd aliquid enunciet, veritas ipſius nihil aliud importabit, quàm conformitatē in enūciando ad rem enunciatā, & propterea cōcludit ibid. D. Anſel. *Ergo nō eſt illi aliud veritas, quàm rectitudo.* Verùm aduertere oportet, quòd vt enunciatio vera ſit, nō ſolùm debet ſignificare, quēmadmodū inſtituta eſt, vt ſignificet, ſed etiā debet enūciare id, quod accepit ſignificare: Fieri enim poteſt, quòd aliqua propoſitio ſignificet, quēadmodū accepit ſignificare, & falſa ſit, vt ſi ī nocte dicat, Dies eſt; tunc enim ꝓpoſitio ſignificat,

Veritas enunciationis.

vt accepit ſignificare, ſeu quemadmodum ex natura ſua inſtituta eſt, vt ſignificet, non tamen ſignificat id, quod accepit ſignificare; quia non ſignificat id, quod eſt, accepit enim ſignificare eſſe diem, & tamen non eſt Dies. Vnde inquit D. Anſelm. *Vera quidem non ſolet dici, cum ſignificat eſſe quod non eſt, veritatem tamen, & rectitudinem habet, quia facit quod debet. Sed cum ſignificat eſſe, quod eſt, dupliciter facit, quod debet; quoniam ſignificat, & quod accepit ſignificare, & ad quod facta eſt. Sed ſecundum hanc rectitudinem, & veritatem, qua ſignificat, eſſe quod eſt, vſu recta, & vera dicitur enunciatio, non ſecundum illam, qua ſignificat eſſe, etiam quod non eſt.*

Duplex veritas enunciationis.

III. Hoc autem prouenit ex eo, quia ſicuti eſſentia enunciationis eſt inuariabilis, ita etiam ſignificatio ipſius, per quam eſſentia conſtituitur: & ideo ſemper ſignificat, quemadmodum inſtituta eſt, vt ſignificet, inuariabiliter. Verùm cum contingat, id, quod ſignificat, poſſe variari eo, quòd contingenter ſe habeat, hinc fit, vt eadem propoſitio de vera poſſit euadere falſa, retinebit ſemper tamen aliquam veritatem, nempe illam, qua verè ſignificat, quemadmodum inſtituta eſt, vt ſignificet. Sic iſta propoſitio, *Petrus currit*, vera eſt aliquando, cum nimirum Petrus verè currit, & aliquando falſa, cum Petrus non amplius currit. Hinc duplex veritas in propoſitione ſtatuenda eſt, nimirum veritas enunciationis, ſeu ſignificationis, qua verè ſignificat, quemadmodum debet ſignificare; & veritas ad rem ſignificatam, qua ſignificat, quem admodum res ſe habet: vtraque autem conſiſtit in quadam conformitate, prior quidem in conformitate ad inſtitutionem ſignificationis; poſterior verò in conformitate ad rem ſignificatam. Sed, vt docet D. Anſelm. ratione ſolùm poſterioris veritatis enunciatio dicitur vera.

Veritas propoſitionis externæ.

IV. Verùm huiuſmodi veritas enunciationis, ſeu ſignificationis non ſolùm reperitur in iudicio illo intellectus, quo iudicat aliquid eſſe, vel non eſſe, ſed etiam ſe extendit ad propoſitionem vniuerſalem, ſiue ſcriptam; quia enim verba, & ſcriptura exprimunt conceptus mentis, quando verba, aut ſcripta, aut vocalia aſſumuntur ad exprimendum interdum iudiciū intellectus continens enunciationem veram; propoſitio illa externa, ſiue vocalis, ſiue ſcripta dicitur vera, quotieſcunque ſignificat conceptum mentis, quemadmodum eſt in ipſa mente; & proinde veritas quoque ipſius conſiſtit in eo, quòd rectè ſignificat, ſeu in conformitate ad conceptum mentis ſignificatum. Quin veritas ſignificationis adhuc magis amplè accipi poteſt, vt non ſolùm ſignificet veritatem propoſitionum ſiue mentalium, ſiue externarum, ſed etiam pro veritate cuiuſcunque, quod quocunque modo aliquid ſignificet, & cōſiſtet in eo, quòd id, quod ſignificat, ita ſignificet, quemadmodū debet ſignificare, vt cum ego aliquid operor, quemadmodum debet operari, tunc illa operatio ſignificabit, me ita debere operari, & erit vera in ſignificando, quia ſignificabit me ita debere operari, & veritas ipſius ſimiliter conſiſtet in conformitate ad rem ſignificatam. Atque hoc ipſum quoq; adnotauit D. Anſelm. cap. 10. citati Dialogi inquiens. *Videamus ergo, quàm lata ſit veritas ſignificationis. Namq; non ſolùm in his, quæ ſigna ſolemus dicere, ſed & in alijs omnibus, quę diximus, eſt ſignificatio vera, vel falſa. Quoniam namq; non eſt ab aliquo faciendum, niſi quod quis debet facere, eo ipſo, quòd aliquis aliquid facit, dicit, & ſignificat, hoc ſe debere facere: quod ſi debet facere, quod facit, verum dicit; ſi autem non debet, mentitur.*

Veritas ſignificationis amplè ſumpta.

Veritas cognitionis.

V. Quia autem veritas enunciationis eſt veritas cognitionis, quatenus enunciatio eſt in mente ex eo, quòd iudicium illud intellectus eſt cognitio quædam, ideo appellatur veritas cognitionis, quæ quamuis ſpeciali modo ſit in ipſa enunciatione, ſeu ſecunda operatione intellectus ex eo, quòd iudicatiuo modo in ipſa reperitur, extenditur tamen etiam ad ſimplicem apprehenſionem; & ſicuti veritas enunciationis in eo conſiſtit, quòd intellectus enunciet per iudiciū illud, quemadmodū debet enunciare, ita veritas apprehenſionis in eo conſiſtit, quòd intellectus apprehendat, quemadmodum debet apprehendere, ſeu quod in apprehenſione conformetur cum obiecto; Et ideo hinc conſurgit alia acceptio veritatis pro veritate cogni-

tio-

Digitized by Google

tiones amplè ſumpta, & importat conformitatem ad rem cognitam. Hinc D. Thom. 1. par. quæſt. 16. artic. 1. in corpore ait. *Cum verum ſit in intellectu ſecundùm quod conformatur rei intellectæ, neceſſe eſt, quòd ratio veri ab intellectu ad rem intellectam deriuetur &c.*

D. Th.

Veritas opinionis.

VI. In hac autem veritate cognitionis fundatur quædam alia ſpecialis veritas, quæ dicitur veritas opinionis, quæ eſt quædam ſpecialis veritas cognitionis: vnde oritur alia acceptio veritatis pro veritate opinionis, quam tradit D. Anſelm. in citato Dialogo cap. 3. inquiens, *Cogitationem quoque dicimus veram, cum eſt, quòd aut ratione, aut aliquo modo putamus eſſe, & falſam, cum non eſt*; Et hæc ſimiliter veritas opinionis quamdam rectitudinem importat, quia opinio conformatur cum re opinata. Hinc ſubdit idem D. Anſelm. citato capite. *Nihil rectius dicitur veritas cogitationis, quàm rectitudo eius. Ad hoc namque nobis datum eſt, poſſe cogitare eſſe, vel non eſſe aliquid, vt cogitemus eſſe, quod eſt, & non eſſe, quod non eſt.*

D. Anſel.

Veritas ſenſatiouis.

VII. Ad ſenſus quoque extenditur veritas; vnde oritur alia acceptio, quæ eſt in ſenſu in ordine ad obiecta ipſa ſenſibilia. Cum enim detur veritas cognitionis amplè ſumpta, quatenus ex parte intellectus ſe tenet, atque in ſenſu quoque ſit quædam cognitio, qua ſua obiecta percipit, ex parte quoque ipſius debet concedi aliqua veritas, vt ſimiliter tradit in eodem Dialogo D. Anſel. cap. 6. inquiens. *Eſt quidem in corporis ſenſibus veritas, ſed non ſemper, nam fallunt nos aliquando*. Et hæc veritas ſimiliter conſiſtet in conformitate illa, qua ſenſus per cognitionem ſenſitiuam conformatur cum ſuo obiecto, ex eo, quòd illud percipit, ſicuti eſt. Verùm circa hoc aduertit D. Anſel. quòd veritas, & falſitas non eſt propriè in ſenſu externo; ſed in interno, quatenus per opinionē, eſſe æſtimatiuum verſatur circa ſenſationes externas. Inquit enim. *Non mihi videtur hæc veritas, vel falſitas in ſenſibus eſſe, ſed in opinione. ipſe namque ſenſus interior ſe fallit, non illi mentitur exterior*. Atque hoc probat ex eo, quod viſus æquè repræſentat, & eodem modo puero, & ſeni draconem ſculptum, & tamen puer timet, quia

An Veritas ſit in ſenſu externo.

æſtimat verum draconem, non autem ſenex; ſic etiam ab æſtimatiua prouenit, cum audientes vocem alicuius, putamus eſſe alterius. Cum vero baculus cuius medietas ſit in aqua repræſentatur fractus, aut quid huiuſmodi aliter ac in ſe eſt, ideo ſenſus ita repræſentat, quia ita petit manifeſtari obiectum ratione ſpecierum intentionaliū, quas immittit.

VIII. Verùm cenſerem, veritatem, quatenus in ſenſu reperiri poteſt, eſſe in ſenſu externo, & non in interno tantum. Si enim eſt in intellectu, quia cognoſcit, quemadmodum cognoſcere debet, ita vt in cognitione conformetur cum obiecto, cur non erit etiam in ſenſu exteriori, cum ipſe quoque repræſentet obiectum; quemadmodum repræſentari debet, atque adeo conformetur cum ipſo; tunc enim rectus eſt, & commenſuratus obiecto. Quod verò ſpectat ad falſitatem, putarem, eam non haberi quo ad vſque veniatur ad iudicium intellectus, vel ad illud iudicium, quod circa obiecta ſenſata promit æſtimatiua. Cum enim falſitas conſiſtat in difformitate cognitionis, non poteſt eſſe in cognitione ſenſitiua, quia numquam eſt difformis obiecto. Quamuis enim contingat, obiectum reuera aliter repræſentari, ac in ſe eſt, non per hoc ſenſatio redditur difformis obiecto, quia ſtantibus talibus circumſtantijs obiectum eſt tali pacto repræſentabile. Vnde aduertere oportet, obiectum duplici modo conſiderandum eſſe, & prout in ſe eſt, & tunc dicit ſolum proprium eſſe: & vt eſt repræſentabile, & tunc dicit omnes circunſtantias, quæ ſimul in eſſe obiecti concurrunt cum ipſo ad immutandā potentiā ſenſitiuam. Quando autē repræſentatur aliter res, ac eſt in ſe, id prouenit ex aliqua circūſtātia obiectiua, quæ ſimul cū ſpecie obiecti conuenit ad immutandā potentiam; ſic baculus cuius medietas eſt in aqua repræſentatur fractus rōne refractionis ſpeciei intentionalis. Cum autem veritas cognitionis in eo conſiſtat, quòd repræſentet obiectum, ſicuti tunc eſt repræſentabile, quādo cognoſcitur, cognitio illa ſenſitiua, vera erit, quia repræſentat obiectum, ſicuti tunc eſt repræſentabile, quamuis aliter, ac in ſe ſit.

Veritas, & nō falſitas eſt in ſenſu exter. no.

IX. Verùm ad alia quoque, quàm

ad cognitionem ſe extendit veritas, nimirum ad voluntatem: vnde oritur alia acceptio, qua importatur veritas voluntatis. Sicuti enim iutellectus veritatem habet, quando rem cognoſcit, ſicut cognoſcibilis eſt: ita etiam quando voluntas vult, quemadmodum velle debet. tunc dicitur habere ſuam veritatem, quia in volitione ſua conformatur cum obiecto, & cum regulis, quæ ſunt menſura volitionum. Atque huiuſmodi acceptionem veritatis deſumpſit D. Anſelm. ex eo, quòd de Luciſero dicitur, eum in veritate non ſtetiſſe, hoc eſt non voluiſſe, ſicut debuiſſet velle. hinc ait. cap. 3. eiuſdem Dialogi. *Sed & in voluntate dicit ipſa Veritas, veritatem eſſe, cum dicit, Diabolum non ſtetiſſe in veritate. Non enim erat in veritate, neque deſeruit veritatem, niſi voluntate. Si enim ſemper voluiſſet, quod debuit, nunquam peccaſſet.*

Veritas voluntatis.

X. Hinc autem oriuntur aliæ acceptiones veritatis, ſumitur enim aliquando pro debita menſura operationum, & dicitur veritas operationir: & tunc contingit, quando operationes habent illam debitam mēſuram, quam ex natura ſua exigunt. Si enim rali pacto fiant, habent ſuam veritatem, quia conformantur cum regulis debitis, quod docuit idem D. Anſelm. cap. 5. eiuſdem Dialogi. *Verum in actione quoque nihilominus veritas credenda eſt, ſicut Dominus dicit, quia qui malè agit, odit lucem, & qui facit veritatem, venit ad lucem.* Atque ex eo tribuit veritatem operationibus, quia benè fiunt, cum ſua debita rectitudine; & poſt pauca concludit. *Nihil apertius, quàm veritatem actionis eſſe, rectitudinem facere.* Et quia operationes aliæ ſunt liberæ, & morales, aliæ verò naturales, & neceſſariæ, idcirco duplex veritas in ipſis reperitur Mòralis, & Naturalis, ſeu neceſſaria. Cum enim actio naturalis fit, quemadmodum fieri debet, habet ſuam veritatem naturalem: & ſimiliter quando actio moralis fit, quemadmodum fieri debet, habet ſuam veritatem moralem. Quod totum explicauit D. Anſelm. citato loco inquiens. *Vnde animaduerti poteſt, rectitudinem, ſeu veritatem actionis, aliam eſſe neceſſariam, aliam non neceſſariam. Ex neceſſitate namque ignis facit veritatem, & rectitudinem, cum calefacit; & non ex neceſſitate facit homo rectitudinem, & veritatem, cum benè facit.*

Veritas operationis.

Veritas actionis alia moralis, alia naturalis.

XI. Denique ampliſſime ſumitur veritas pro veritate cuiuſcunque rei, qua eſſe ipſius verum eſt, & ſolet dici veritas eſſentiæ, ſeu veritas rei quò ad eſſe: & conſiſtit in eo, quòd res ita habear eſſe, quemadmodum debet habere, & in quacunque re inuenitur. Vnde D. Anſelm. cap. 7. eiuſdem Dialogi habet. *Quicquid igitur eſt, verè eſt, in quantum eſt, quod ibi eſt* (nempe quod eſt in ſumma veritate). Inſuper *Abſolutè concludere potes, quia omne, quod eſt, verè eſt, quoniam non eſt aliud, quàm quod ibi eſt.* Præterea. *Eſt igitur veritas in omnium, quæ ſunt eſſentia, quia hoc ſunt, quod in ſumma veritate ſunt.* Inſuper hanc eamdem acceptionem veritatis tredit D. Auguſt. in ſeliloquijs cap. 5. inquiens. *Certe hic lapis eſt, & ita verus eſt, ſi non ſe habet aliter, ac videtur, & lapis non eſt, ſi verus non eſt.* Et infra. *Etenim ſi eſſet, verum eſſet; nec verum quicquam eſt, niſi quod ita eſt, vt videtur.* Et rurſus poſt pauca. *Verum eſt, quod ita ſe habet, vt cognitori videtur, ſi velit, poſſitque cognoſcere.*

Veritas entis.

D. Anſel.

D. Aug.

XII. Cœterum præter has omnes acceptiones veritatis, vſurpari etiam ſolet ad manifeſtandum quoddam excellens attributum Dei, & tunc importat ipſam veritatem Dei, qua Deus ipſe verus eſt. Verùm quia veritas in Deo, eſt veritas per eſſentiam, ita vt longè eminentiori modo ſit in ipſo, nec propriè ſit veritas, ſed aliquid ſupra veritatem ratione infinitatis, qnàm iucludir, quæ etiam facit, vt infiuitè diſter à veritate creaturarum; nec iuxta noſtra principia, quæ in priori tomo tradidimus, quando diſput. 28. & ſequentibus oſtendimus, nullam eſſe conueniētiam, nec etiam analogam in ratione entis inter Debm, & creaturas, ſit aliqua proportio conuenientiæ inter veritatem creaturarum, & eam, qua Deus dicitur verus, ideo eum vocamus ſummam veritatem, vt denotemus, eſſe veritatem per eſſentiam, & à qua omnia alia vera ſuam veritatem participent tanquam à prima cauſa, quæ dat quicquid in cœteris eſt.

Deus ſumma veritas.

Vnde habet D. Anſel. in eodem Dialogo de Verit. cap. 11. *Conſidera, quia omnes ſupradictæ rectitudines, ideo ſunt rectitudines, quia illa, in quibus ſunt, aut ſunt, aut faciunt; quod debent. Summa veritas non ideo eſt rectitudo, quia debet aliquid; omnia enim illi debent aliquid; ipſa verò nulli quicquam debet, nec vlla ratione eſt, quod eſt, niſi quia eſt.* Et poſt pauca ſubdit; *Vides, quomodo iſta rectitudo cauſa ſit omnium aliarum veritatum, & rectitudinum, & nihil ſit cauſa illius.*

Quæ analogia inter has acceptiones veritatis.

XIII. Cum ergo tam variè veritas vſurpari poſſit, ſi inuicem comparentur omnes iſtæ acceptiones; illa excepta, qua ſumma veritas importatur, quia quomodo ſe habeat ad alias acceptiones, conſtat ex ijs, quæ citato loco dicta ſunt in priori tomo, excogitari poteſt inter ipſas quædam analogia proportionis quidem, non autem attributionis, vt vult Valentia tom. 1. diſp. 1. quæſt. 16. puncto 1. Quod ex eo patet; quia vnaquæque ex his acceptionibus importat ſuam propriam, & peculiarem rationem, atque commenſurationem ſibi intrinſecam, vt diſcurrenti patebit. Veritas enim ſignificationis vniuerſaliter accepta importat conformitatem rei ſignificantis ad rem ſignificatam, quæ ſit ipſi intrinſeca; & ſi accipiatur pro ſola enunciatione mentali, importat conformitatem ipſius ad rem ſignificatam, ſi verò pro propoſitione vocali, ſeu ſcripta, importat conformitatem ipſius ad conceptum mentis, & ipſo mediante ad obiectum. Similiter veritas cognitionis dicit intrinſecam conformitatem ad rem cognitam, ſi enim eſt in intellectu, dicit, quòd ita ei repræſentet obiectum, quemadmodum eſt in ſeipſo; ſi in opinione, quòd ita opinetur quemadmodum res eſt; ſi verò in ſenſu, quòd ipſe quoque in ſua cognitione conformetur cum obiecto ſenſibili. Quòd ſi tranſeamus ad veritatem voluntatis, & operationis, ipſa quoque importat intrinſecam rationem rectitudinis, & conformitatis; nam in voluntate dicit, quòd volitio conformetur cum debitis regulis volendi; & in operatione dicit, quòd fiat quemadmodũ debet, atque adeo quòd ab intrinſeco conformetur cum ſua menſura. Deniq; veritas quò ad eſſe importat intrinſecam rectitudinem in ipſo ente, quia ita ſit, quemadmodum debet eſſe. Cum ergo omnes iſtæ acceptiones importent intrinſecam rectitudinem in re vera, concludere oportet, quòd non interueniat analogia attributionis inter ipſas, quandoquidem in tali analogia aliqua analogata debent intrinſecè participare formam analogiæ: aliqua verò tantum extrinſecè, & per ordinem ad ipſam. Verùm cum ſint diuerſæ rationes veritatis, & vna ſeruet proportionem ad aliam, quatenus proportionali modo ad aliam dicit aliquam rationem rectitudinis, & aliquam conformitatem, concludendum eſt, quod interueniat analogia proportionis.

Propoſitiones intrinſecè veræ.

XIV. Nec verum eſt, quod aliqua dicatur vera per ſolam denominationem extrinſecam, ne de obiecto intellectus, cognitione ſenſitiua, & propoſitione aſſerit Valentia citatus: nam obiectum intellectus non dicitur verum, quia vera cognitione cognoſcatur, ſed quia eſt in ſe aliquod verum intelligibile, & eſt, quemadmodum debet eſſe, vt de omni ente clarius fiet dicendo infra: nec cognitio ſenſitiua eſt vera per attributionem ad intellectiuam, ſed quia ab intrinſeco ſuo verè conformatur cum obiecto. Nec ſimiliter propoſitiones ſunt veræ, quia ſint pura ſigna veritatis, quæ eſt in mente; non enim ſunt pura ſigna huiuſmodi veritatis, ſed ita ſignificant conceptus mentales; vt etiam cum ipſis conformetur ex eo, quòd ab intrinſeco ſuo ſignificant id, quod dicunt iſti conceptus, & proinde ratione huius conformitatis participant intrinſecè veritatem, & non extrinſecè tantum.

Iſta A.

Conceptus vniuocus veritatis ad omnia verè aſcendens.

XV. Atque ita philoſophandum eſt, ſi conſiderentur hæ acceptiones veritatis, quatenus vnaquæque importat propriam rationem rectitudinis, ſeu conformitatis. Si verò conſiderentur, prout inter ſe conueniunt in eo, quod vnaquæque dicit rationem veritatis, ſeu conformitatis; tunc haberi poteſt conceptus vniuocus, qui importet rationem veritatis vt ſic. Cum enim quæcunque ſunt vera ſecundùm quamlibet ex his acceptionibus, importent talem rationem rectitudinis, & conformitatis, neceſſe eſt etiam, vt importent cõformitatem, & rectitudinem, vt ſic, quia talis conformitas fundatur in conformitate vt ſic, atque adeo poterit intellectus formare vnicum conceptum

recti-

Google

rectitudinis, & conformitatis vt ſic, qui intrinſecè participetur, & æqualiter eò, quòd conſiſtat in indiuiſibili, ab omnibus iis, quæ participant veritatem aliquo modo ex numeratis; atque cum rectitudo, ſeu conformitas huiuſmodi ſit veritas, iam veritas importabit cõceptum vniuocum. Oppoſitum autem
Valentia ſentit Valentia ſupracitatus, quia diuerſi ſunt conceptus, quibus res iſtæ dicuntur veræ. Sed licet ſint diuerſi cõceptus, prout vnaquæq; res dicit propriam veritatem, habent tamen idem commune fundamentum rectitudinis, & conformitatis vt ſic, ratione cuius vniuocè conueniunt; nam poſito quocunque vero, ſemper in ipſo reperietur rectitudo, & conformitas ad aliquid aliud, & ideo intellectus per ſuam vim præciſiuam reiecta propria ratione conformitatis cuiuſcunque formare poterit conceptum vniuocum concipiendo præciſam rationem rectitudinis, & conformitatis. Quod etiam indicauit D.
D. Anſel. Anſel. in illo Dialogo de verit. nam cũ plures acceptiones enumeraſſet, quibus veritas vſurpari ſolet; reducit totam rationem veritatis, prout eſt ſparſa in diuerſis rebus, ad vnicam rationẽ rectitudinis, tanquam ad propriam rationem, in qua formaliter conſiſtat veritas: format enim ſuum diſcurſum adnotando, in vnaquaque acceptione veritatis reperiri quandam rectitudinem, & hinc deducit, quòd rectitudo ſit formalis ratio veritatis, & communis, ſe extendens ad ea omnia, quæ quocunq; modo vera dicuntur. Hinc etiam eſt definibilis vnica definitione, quod ſimiliter negat Valentia, & definitur à D. Anſelmo cap. 12. illius Dialogi, quod ſit *Rectitudo ſola mente perceptibilis*. Per rectitudinem autem intelligi debet conformitas illa, quia res vera cum aliquo conformatur.

In quanã acceptione accipienda veritas, vt eſt paſſio entis XVI. Ex dictis autem colligitur, in quonam ſenſu accipi debeat veritas, quando ſumitur tanquam paſſio entis; cum enim non poſſit eſſe alia veritas, quàm illa, qua ens eſt verè ens, neceſſariò iuxta vltimam acceptionem ſumenda eſt, quia diximus importare veritatem eſſentiæ, ſeu quò ad eſſe: in hoc .n. ſenſu propriè eſt veritas cõſequens ens, & ſe extendit ad omnia entia; vnumquodque enim ens habet ſuum eſſe, quemadmodum debet habere: Vnde ſi conſideretur ens vt ſic, poſſumus ipſi quoque tribuere ſuam veritatem, qua verè ſit ens. Et ſicuti ens eſt quid tranſcendens, quod in quocunque alio ente reperitur; ita etiam talis veritas erit quid tranſcendens, quæ reperietur in quacunque veritate.

Veritatem adæquari cum ente.

SECTIO II.

I. ADnotatis variis acceptionibus veritatis, & earumdem habitudine adinuicem explicata, videndum eſt, an veritas dicit veritatem quo ad eſſe vt ſic adæquetur cum ente. Veritas autem quò ad eſſe vt ſic nulla alia eſt, Quænam ſit veritas vt ſic
quàm prima ratio veritatis, ſeu veritas communiſſimè ſumpta; cum enim quælibet veritas ſecundùm quamcunque acceptionem conſiderata importet ſuã peculiarem conformitatem, atque hęc conformitas debeat eſſe alicuius conformitas, quatenus aliquid cum alio conformatur, neceſſe eſt, vt ſic ſit conformitas ſecundùm tale eſſe, nempe illius rei, cuius eſt veritas; quomodo .n. erit conformitas alicuius, niſi aliquod eſſe per ipſã cõformetur? Cũ ergo talis veritas dicat conformitatẽ quò ad eſſe tale, per quàm conſtituitur veritas quo ad eſſe tale, ſeruata proportione debet prima ratio veritatis dicere conformitatem quò ad eſſe vt ſic: & hoc pacto veritas, de qua inquirimus, an adæquetur cum ente, eſt veritas eſſentiæ in communi, & ſecundùm ſuam maximam latitudinem.

II. Atque de hac veritate dubium eſt an adæquetur cum ente, & ratio dubitandi ex eo prouenit, quia videtur ſe Ra. dubitandi
extendere ad non ens; ſicuti enim verũ eſt *Ens eſſe*, ita etiam verum eſt *Non ens non eſſe* vnde Ariſt. 4. Metaph. tex. 2. ha- Ariſt.
bet *Quare, & ipſum non ens, eſſe non ens, dicimus*: eadem enim veritate, qua verum eſt, ens eſſe ens, eſt etiam verum, non ens eſſe non ens. Quod inſuper cõfirmari poteſt. Quoniam ſicuti dantur propoſitiones veræ negatiuæ earum autem veritas in eo conſiſtit, quòd enuncient non eſſe id, quod non eſt quãobrem veritas in ipſis ſe extendit ad nõ eſſe, quia huiuſmodi propoſitionum veritas conſiſtit in non eſſe, ſeu in negatione ipſius eſſe; vnde cum talis ve-

ritas contineatur in non ente, iam prima ratio veritatis ſe extendet ad non ens.

Concl.

Verum adæquatur cum ente

III. Dicendum nihilominus eſt. Verum, prout importat primam rationem veritatis, adæquari cum ente vt ſic, ita vt hinc ſequatur, quòd omne ens ſit verum, & omne verum ſit ens cum conuertentia mutua ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam. Ita docet D. Thom. 1. par. quæſ. 16. ar. 3. Caiet. ibid. atque alij in eodem loco, & communiter ab omnibus tanquam certum ſupponitur. Atque hoc ipſum etiam docuit Ariſt. 3. Metaph. tex. 4. inquiens *Quare vt ſecundùm eſſe vnumquodque ſe habet, ita etiā ſecundum veritatem* Cum ergo Ariſt. tribuat veritatem rebus eo modo, quo tribuit eſſe, ita vt eodem pacto participēt eſſe, & veritatem, iam non ſeparat veritatē ab ipſo eſſe, vnde oportet, quòd ponat neceſſariam connexionem inter eſse, & veritatem, ita vt poſito eſſe conſequatur veritas, & econtra. Verùm vt conſequenter ad noſtra principia loquamur, debet ens ſumi, prout cō plectitur tantùm creatum, quia hoc ſolùm eſt propriè ens; Deus verò non eſt propriè ens, ſed ſupra ens propter ſuā eminentiam, quemadmodum etiam debet ſumi veritas, vt ſcilicet non ſe extendat ad veritatem, qua Deus dicitur verus, neque enim propriè Deus eſt verus, ſed ipſa veritas per eſſentiam, ſeu ſupra veritatem.

1. Ratio D. Tho.

IV. Prob. autem hæc concluſio ratione, qua vtitur D. Thom. loco citato. Supponit autem, quod ratio veri cōſiſtat in ratione cognoſcibilis; & hoc ſuppoſito format argumentum. Omne ens eſt cognoſcibile, & quicquid ens eſt, cognoſcibile eſt, ergo cum veritas conſiſtat in ratione cognoſcibilis. Omne ens habebit veritatem, & quicquid verum erit, etiam ens erit, quia poſita ratione entis, ponitur cognoſcibilitas, & poſita cognoſcibilitate, ponitur ens. Per cognoſcibilitatem autem intelligitur cognoſcibilitas in ordine ad intellectum, quia hæc ad omnia ſe extendit, vt ibid. adnotat Caiet. ad quæ ſe extendit quæcunque alia cognoſcibilitas, nā intellectus eſt potentia quædam vniuerſalis, quæ omnia attingit, etiam quæ attinguntur à cœteris potentijs. Probat autem antecedens, quòd ſcilicet omne ens ſit cognoſcibile, & econtra, nam in tantum aliquid cognoſcitur, in quantum eſt ens, ita vt quicquid in ipſo eſt ens, cognoſci poſſit, & non poſſit aliquid attingi, quod non ſit ens, ſed neceſſariò totum id, in quod cognitio fertur, ſit ens, ergo poſita ratione entis ponitur cognoſcibilitas ex eo, quòd quælibet ratio entis cognoſci poteſt, atque adeo omne ens eſt cognoſcibile: & econtra poſita cognoſcibilitate ponitur ratio entis ex eo, quòd intellectus non poteſt cognoſcendo aliquid attingere, in quo non attingat rationem entis, atque adeo omne cognoſcibile eſt ens.

Confir. Ariſt. Quomodo anima fiat omnia.

V. Et in confirmationem addit, quòd tradit Ariſt. 3. de Anima tex 37. quòd ſcilicet anima cognoſcendo fiat omnia; hoc enim verum eſt, quatenus intellectus per ſuam cognitionem exprimit in ſe ſimilitudines rerum intellectarum, dum enim intelligit lapidem, exprimit in ſe ſimilitudinem lapidis, dū intelligit leonem, format in ſe ſimilitudinem leonis, & ſic de cœteris, atque huiuſmodi ſimilitudo nō eſt aliud, quā eſſe intentionale rerum cognitarum, ſeu illa imago, qua res cognitæ repræſentantur intellectui. Cum ergo intellectus de ſe poſſit omnia cognoſcere, conſequenter poteſt omnia fieri. Hinc ergo deducitur, quod omnia ſint cognoſcibilia, quia per cognitionem intellectus fit omnia, atque adeo quòd poſito ente ponatur cognoſcibilitas. Rurſus cum intellectus intelligēdo fiat id, quod intelligit, debet conſequenter quicquid cognoſcibile eſt, habere aliquam rationem entis; quam poſſit intellectus in ſe exprimere; Atq; adeo omne ens erit cognoſcibile, & omne cognoſcibile erit ens. Hæc quidem ratio rectè procedit, & efficax eſt, nec infringi aliquo pacto poteſt, niſi negetur ſuppoſitum. Quod ſcilicet veritas conſiſtat in cognoſcibilitate. Verùm quamuis veritas non dicat formaliter cognoſcibilitatem, quod modo non eſt diſputandum, adhuc tamen diſcurſus vim ſuam obtinet; adhuc enim verum eſt, quòd veritas, & cognoſcibilitas ſe mutuò inferant, ita vt poſita vna ponatur & altera, atq; ablata auferatur. & proinde ſi omne ens eſt cognoſcibile, eſt ēt verum, & ſi omne cognoſcibile eſt ens, omne etiam verum eſt ens. Hoc autem ſic declaratur, quoniam ſtatim ac habeō

cogno-

cognoſcibile, habeo aliquid ita commenſuratum, & ordinatum in ſe, vt cognoſci poſſit, atque adeo oportet, vt ſubſiſtat in ſe iuxta ſuam menſuram: ſi autem ſubſiſtat iuxta ſuam menſuram, iam habet conformitatem ad illam, quæcunque illa ſit, atque adeo veritatem, cum veritas conſiſtat in commenſuratione ad ſuam menſuram: & hoc pacto omne cognoſcibile eſt verum. Rurſus ſtatim ac habeo aliquid verum, habeo aliquid cognoſcibile, quia hoc ipſo, quod verum eſt, cognoſcibile eſt; veritas enim eſt quędam ratio attingibilis ab intellectu. Quamobrem poſito cognoſcibili ponitur verum, & ablato aufertur, quoniam ipſamet veritas eſt cognoſcibilis; & ſimiliter, poſito quod verum eſt, habetur cognoſcibile, & ablato aufertur, nam aufertur id, quod eſt in ſe commenſuratum, vt ſit ordinatum ad cognitionem: atque adeo interuenit perfecta adæquatio.

2. ratio.

VI. Secundò addere poſſumus illam rationem, qua veritas tanquam paſſio demonſtratur de ipſo ente: ſi .n. oſtenditur, veritatem conuenire enti tāquam paſſionem, hoc eſt tanquam quid neceſſariò conſequens ab intrinſecis principijs ipſius, conſequenter etiam oſtenditur, eſſe quid adæquatum, & cōuertibile cum ente. Ratio autem ita ſe habet. Eſt ens, ergo eſt verum. Vt autē efficacia ipſius percipiatur, oportet oſtendere, quomodo deducatur conſequentia, & aperire, quænam ſit ratio connectendi hos duos terminos, nempe ens, & verum: in hac enim ipſa ratione fundatur tota vis conſequentiæ. Ratio autem huiuſmodi nulla alia eſt, quam explicatio ipſius termini entis; & Veritatis, quæ, vt diximus, conſiſtit in quadam rectitudine, & commenſuratione: vnde cum percipiatur, quid ſit veritas, ſumenda eſt explicatio conceptus entis, vt de ipſo veritas demonſtretur; huiuſmodi enim explicatio æquiualet definitioni, & cum definitio in ijs, in quibus reperitur, ſit medium demonſtrationis, quo paſſio demonſtratur de ſubiecto, ipſa quoque erit mediū pro demonſtrandis paſſionibus entis. Ens autem in ſuo conceptu nihil aliud dicit, niſi habere eſſe. Sic ergo procedit demōſtratio. Quod habet eſſe in ſe, habet eſſe verum, ſeu participat veritatē, eò quòd habet eſſe cum debito ordine rectitudine, & commenſuratione, nam habet eſſe in ſe eo modo, quo debet habere; & ſi non habet eſſe eo modo, quo debet habere, non habet eſſe in ſe, quia impoſſibile eſt, quod eſſe alicuius ſit, & non ſit eo modo, quo debet eſſe, quod euidentius patebit, ſi id conſideretur in aliquo ente particulari; vt enim homo habeat eſſe, oportet, vt habeat eo modo, quo debet habere, nimirum vt habeat cum tali menſura, & cum tali eſſentia; & ſi non habet eo modo, quo debet habere, nimirum cum tali eſſentia, & menſura, impoſſibile eſt, quòd habeat ſuum eſſe. Hic autem ſubnectitur minor; Ens habet eſſe, & deducitur conſequentia, ergo habet veritatem; quæ conſequitur ab intrinſecis principijs ipſius, quia conſiſtit in eo, quòd habeat eſſe, ſicut debet habere.

Demonſtratio veritatis tanquam paſſionis de ente.

3. ratio.

VII. Tertiò argumentor. Veritas ex natura ſua, cum ſit quædam conformitas, eſt alicuius veritas, ita ut impoſſibile ſit, dari veritatem, niſi etiam detur id, cuius ſit veritas, quia eo ipſo, ꝙ eſt conformitas quędam, concipitur neceſſariò & id, quod conforme eſt, & id cui confotme ſit. Hinc autem fit, vt nō poſſit veritas latius patere, quam ens communiſsimè ſumptum; cum enim extra ens non ſit aliquid, ſed ſolùm merum nihil, neque etiam adeſt extra ipſum quicquam, cuius veritas ſit veritas. Rurſus neque poteſt minus latè patere, quam ens communiſſimè ſumptum, nam cum ex intrinſeco ſuo ſit alicuius conformitas, nempe alicuius entis, debet veritas vt ſic, quæ eſt prima ratio veritatis, eſſe veritas entis vt ſic, vt in latitudine ſeruetur debita proportio, qua enti communiſſimè ſumpto tribuatur veritas communiſſimè ſumpta, ſeu primæ rationi entis tribuatur prima ratio veritatis. Quod inſuper confir. Quoniam talis veritas, vt veritas enunciationis, aut cognitionis eſt veritas talis entis; ergo vt ſeruetur debita proportio debet veritas vt ſic, quæ eſt prima ratio veritatis, conſequi ens vt ſic, quod importat primam rationem entis. Ex his ergo concluditur, quòd veritas adæquetur cum ente, nam non poteſt nec latius patere, nec minus latè, quàm ipſum ens.

Veritas non latius patet, quã ens.

VIII. Ad rationem autem dubitādi, initio ſectionis allatam reſpondet D.Thom. citato art. 3. quæſ. 16. primæ

Ad rationem dubitandi.

par-

partis in reſponſione ad ſecundũ, quòd non ens non eſt de ſe cognoſcibile, ſed ſit tantùm cognoſcibile, quatenus apprehenditur ad modum entis, vnde neque de ſe habet veritatem, ſed ſolùm quatenus ad modum entis cognoſcitur, & proinde veritas ſemper fundatur in ente. Hæc quidem reſponſio vera eſt, non tamen videtur adæquatè ſatisfacere difficultati: nam adhuc inſtari poteſt, quòd præſcindendo ab eo, quòd non ens cõcipiatur ad modum entis, adhuc verum eſt de ipſo puro non ente, quatenus non ens eſt, & abſq; eo, quòd ſit conceptum ad modum entis, quòd ſit non ens, ita vt eodem modo ſit verum, ens eſſe ens, ac non ens eſſe non ens.

Quid ſignificet nõ ens eſſe verè nõ ens.

Reſpondendum eſt igitur, quòd cum dicitur, verum eſſe, quòd non ens ſit nõ ens, ſicuti eſt verum, quòd ens ſit ens, tota veritas ſe tenet ex parte intellectus iudicantis, non autem ex parte obiecti, & in eo conſiſtit, quòd intellectus ita concipiat, quemadmodum debet concipere, vt conformetur cum obiecto, & ideo quando iudicat, non ens eſſe non ens, verè iudicat, quia cõformatur cum obiecto; cum enim obiectum ſit non ens, nullam participans rationem entis, id ipſe concipit, & per ſuum iudicium enunciat, quando dicit, quod ſit non ens, hoc eſt nullam participans rationem entis. Hoc autem iudicium promit formando ens rationis, & tribuendo non enti rõnẽ entis, quia non poteſt attingere non ens ſub ratione non entis.

Quid dicat verũ non ens

Quòd ſi rurſus vrgeas. Nõ ens eſſe verũ non ens, reſpõdetur, quòd cum dicitur verum non ens, ly verum coarctatur ab ipſo non ente ad ſignificãdũ, quòd non ens non participet veram aliquam rationem entis, ſed quamcunque rationem entis excludat, quemadmodum quando dicimus, ens eſſe verũ ens, nihil aliud ſignificamus, quàm rationẽ entis eſſe in ipſo proprio modo. Ad confirmationem dicitur, veritatem propoſitionum non ſe tenere ex parte obiecti, ſed ſolùm ex parte intellectus enunciantis; & ideo quòd aliqua propoſitio ſit vera, nõ ſequitur veritas aliqua in obiecto, ſi alioquin illã ex ſe non habeat. Conſiſtit. n. veritas propoſitionis in eo, quòd enunciet, & explicet, quemadmodum obiectum ſe habet, & proinde debet explicare, quod eſt, tanquam quod ſit, & quòd nõ eſt, tanquam quod non ſit. Hinc veritas propoſitionis negatiuæ in eo conſiſtit, quòd explicet nõ eſſe, quòd reuera non eſt, quia tali pacto cum obiecto conformatur; hinc cũ id, quod non eſt, nullã in ſe habeat veritatem, neque etiam ponitur per propoſitionẽ negatiuã, ſed remanet in ipſa, tanquam in ente poſitiuo; propoſitio. n. negatiua, licet dicat aliquid negatiuũ ex parte obiecti, in ſe tamen formaliter dicit aliquid poſitiuum; eſt enim iudicium poſitiuum intellectus.

An veritas ſit in rebus; aliorum opiniones.

SECTIO III.

Punctus diff. ult.

I. ALter punctus difficultatis examinandus, ex quo dependet reſolutio præſentis difficultatis; eſt, an veritas ſit in rebus, & quæſtio procedit de rõne formali veritatis, an videlicet ſit intrinſeca rebus. Vt aũt pũctus difficultatis rectè percipiatur, ſciẽdũ eſt, ꝙ cũ intellectus poſſit res oẽs cognoſcere, põt conſequenter in ſeipſo formare notitiã verã de quacũq; re, & veritas talis notitiæ in eo conſiſtet, quòd habeat cõformitatẽ cũ re cognita: & huiuſmodi veritas dicitur veritas cognitionis, ſicuti autem cognitio ſe extendit ad res omnes, ita ẽt veritas cognitionis ſe extendere poteſt: vnde res omnes poſsũt dici veræ per ordinẽm ad intellectum, quatenus in ipſo habent cognitionem ſui veram. Cum. n. illa conformetur cũ rebus, quatenus eſt manifeſtatiua earumdem, res ipſæ intentionali modo exiſtunt in cognitione, atq; adeo in ipſa vero modo exiſtunt, quia ita repræſentãtur, ſicuti ſunt: & proinde poſſunt dici veræ per ordinem ad cognitionẽ, quatenus in ipſa vero modo exiſtunt. Hoc autem in controuerſiam non venit, quia certum eſt, huiuſmodi veritatem cognitionis non reperiri intrinſecè, & formaliter, niſi in ſola cognitione, quod declarauit etiam Ariſt. 6. Metaph. tex. 8. inquiens; *Non enim eſt falſum, & verum in rebus (vt quod bonum verum, quod verò malum, falſum) ſed in mente*. Solùm autem dubitatur, an veritas eſſentiæ ſit formaliter, & intrinſecè in rebus, ita vt ab intrinſeca forma denominentur veræ veritate propriè dicta. Ariſt.

II. Prima ergo ſententia negat, veri-

1. opinio veritatē nō eſſe in rebus. Heru. Duraud. Caiet. Vaſquez. Henr. Hurtad. Valent.

ritatem eſſe formaliter in rebus, & vult res dici veras ſola denominatione extrinſeca deſumpta ex habitudine, quam res dicunt ad cognitionem verā. Ita docent Heru. qnodlib. 3. ar. 2. Durand. in 1. diſt. 19. quæſt. 5. num. 14. & quæſt. 6. num. 9. quj ait. Veritatem eſſe tantùm in rebus fundamentaliter, & in intellectu obiectiuè eò, quòd velit, eſſe ens rationis, quod in nullo eſt ſubiectiuè, ſed tantùm obiectiuè in intellectu. Præterea Caiet. 1. par. quæſt. 16. art. 6. in fine Vaſquez 1. par. diſp. 77. cap. 4. qui latè de hoc diſputat, & pro hac opinione citat etiam Heur. in ſumma quæſt. 3. art. 3. & 4. Rurſus Hurtad. in Metaph. diſp. 7. ſect. 1. ſ. 16. & in eamdem ſententiam inclinare videtur Valentia tom. 1. diſp. 1. quæſt. 16. puncto 1. Et ſequuntur nonnulli alij Recentiores. Quòd ſi inquiras à Vaſquez, quomodo res dicantur veræ, & quomodo veritas ſit paſſio entis, & verum ſit obiectum intellectus. Neq; res dici veras, quatenus ſunt aptæ cauſare veram cognitionem; vnde homo dicitur verus, quatenus cauſat veram cognitionem ſuiipſius: & cap. 5. ait, Verum eſſe paſſionem entis non ſecundùm rationem formalem veritatis, ſed prout importat vim illam cauſatiuam veræ cognitionis, ſeu veri iudicij intellectiui. Rurſus dicitur obiectum intellectus, non quòd importet rationem formalē obiecti, ſed quia dicit conditionem quamdam conſequentem ex reſpectu ad ipſum intellectum, vt etiam denominatio intelligibilis.

Rationes pro hac ſētentia.

III. Argumentantur autem primò. Falſitas ſimplex, nimirum ea, quæ non conſiſtit in compoſitione, nō reperitur in rebus, ergo nec etiam veritas ſimplex. Antecedens probant, quoniam ideo res diceretur falſa, quia deficeret ab idea, vel ergo deficit in eſſentialibus, & tunc non deficit, quia non eſt; vel in integralibus, & tunc non eſt falſa, ſed mala. Conſequentiam probant. Quoniam oppoſitorum eſt eadem ratio, vnde ſi in rebus datur vnum, debet dari etiam alterum. Secundò. Res dicuntur falſę, quia cauſāt falſam cognitionem vt aurum falſum, quod extrinſecè apparet aurum, & non eſt, ergo etiam res dicitur vera non formaliter, ſed quia cauſat veram cognitionem. Tertiò ſi res diceretur vera, quia habet ſuum eſſe, ſequeretur, quòd negationes quoq; deberent dici veræ, cum & ipſæ habeāt ſuum eſſe. Quartò Falſitas eſt tantùm extrinſeca denominatio, nam aurū dicitur falſum tātùm per ordinem ad cognitionem, nā ſemper in ſe eſt id, quod eſt, ergo etiam veritas erit tantùm extrinſeca denominatio per ordinem ad cognitionem. Deniq; ſequeretur, qnòd ipſa quoq; falſitas eſſet vera, eſt.n. operatio intellectus, quæ eſt ens, vnde ſi veritas eſt intrinſeca enti, falſitas habebit ſuā intrinſecā veritatē, q̄ erit vera.

2. ſententia veritatē eſſe in rebus formaliter.

Ferrar. Capr. Soncin. Iauel. Fonſeca. Bannes Suarez Auerſa Meuriſſe

IV. Secunda autem ſententia communis eſt. Aſſerit autem; Veritatē eſſe formaliter, & intrinſecè in rebus, ita vt per formam intrinſecam veræ dicantur, & non per ſolam extrinſecam denominationem deſumptam à cognitione vera, quam cauſare poſſunt. Ita docet Ferrar. 1. contra Gent. cap. 60. ſ. *Aduerte &c.* Capr. in 1. diſt. 19. qnæſt. 3. ar. 1. concl. 1. & 2. Soncin. 6. Metaph. q. 17. Iauel. de Tranſcend. cap. 5. Fonſeca 4 Metaph. cap. 2. quæſ 6. ſect. 7. Bannes 1 par. quæſ 16. ar. 1. Suarez in Metaph. diſp. 8. ſect. 7. n. 4. Auerſa in Philoſoph. quæſ. 6. ſect. 1. Meuriſ. 2. Metaph. cap. 3. quæſ. 3 & communiter alij, quòd potius tanquam certum ſupponunt, quàm diſputent, dum docent, verum eſſe rationem formalem obiectiuam intellectus, quemadmodum bonum voluntatis. Et hæc ſententia procul dubio eſt D.Th. 1. par. quæſt. 16. ar. 1. & quæſ. 1. de Verit. ar. 2. qui ſanè attētè legēdus eſt, præſertim ar. illo 1. quæſ. 16. nā videtur ponere veritatē in ſolo intellectu, & ab ipſo deriuari in res ipſas, dū docet, res eſſe veras per ordinē ad intellectū. Sed re vera ponit formaliter ēt in rebus. Diſtinguit .n. duplicē intellectū alium, ad quē res habet ordinē per ſe, & aliū, ad quē habet ordinē per accidēs: veritas aūt deriuatur in rē, nō à quocūq; intellectu, ſed ab eo, ad quē dicit ordinē per ſe: & ad eū habet ordinem per ſe, à quo dependet quò ad ſuū eſſe: hinc modus deriuationis, quo veritas ab intellectu deriuat in res, cōſiſtit in cōmunicatione illius ſimilitudinis: q̄ præexiſtit in intellectu, & quā exprimit in ſe eſſe, q̄ rebus cōmunicatur: vnde veritas rerum conſiſtit in illa forma, ſeu ſimilitudine, quam aſſequitur res, quæ ponitur in eſſe ex eo, quòd imitatur formam illam, quę erat in intellectu, à quo per ſe dependet

D.Th.

quò ad eſſe. Hinc concludit D. Tho *Vnde vnũquodq. res dicitur vera abſolutè ſecundum ordinem ad intellectum, a quo dependet. Et inde eſt, quòd res artificiales dicuntur vera per ordinem ad intellectum noſtrum. Dicitur enim domus vera, quæ aſſequitur ſimilitudinem formæ, quæ eſt in mente artificis: & dicitur oratio vera. in quantum eſt ſignum intellectus veri. Et ſimiliter res naturales dicuntur eſſe vera ſecundum quod aſſequuntur ſimilitudinem ſpecierum, quæ ſunt in mente diuina. Dicitur .n. verus lapis, quia aſſequitur propriam lapidis naturam ſecundum præconceptionem intellectus diuini.* Hæc eſt doctrina D. Th. ex qua manifeſtè colligitur, ponere formaliter, & intrinſecè veritatem in rebus, quia ſi veritas conſiſtit in illa ſimilitudine ad ſuam ideam, quàm res imbibunt in proprio eſſe, quis non videt, eſſe quid intrinſecum rebus.

Veritatem eſſe formaliter in rebus.

SECTIO IV.

I. SI quis attendat, ſcientias omnes in hoc inſudare, vt rerum veritatem aſſequantur, & earumdem naturas attingãt, prout in ſe verè ſunt, proculdubio hãc poſteriorem ſententiam veram fatebitur. Vt igitur eam declaremus, prius aduertimus; quòd qui ponunt in rebus veritatem formaliter, non ideo negant, res eſſe cauſam illius cognitionis, quæ eſt in intellectu creato. Certum eſt enim, quòd res cauſant illam cognitionem veram quæ eſt in cognoſcente: debet enim obiectum concurrere ad cognitionem, & mouere intellectum, vt in ſe formet ſimilitudinem aliquam repræſentatiuam rei cognitæ, ratione cuius intellectus commenſuretur cum ipſa, & habeat in ſe veram cognitionem illius. Sed negant, res dici veras ex hoc capite; Sed quemadmodum cognitio habet in ſe ſuam intrinſecam veritatem, qua dicitur vera, ita etiam volunt, res cœteras habere ſuam intrinſecam veritatem, à qua dicantur veræ denominatione intrinſeca.

Res cauſant cognitionẽ veram.

II. Hinc ponenda eſt cõcluſio. Veritas eſt formaliter, & intrinſecè in rebus, ita vt ſint veræ per formam intrinſecam, quæ importet rationem formalem veritatis. Deſumitur hæc cõcluſio ex doctr. Ariſt. nam 2. Metaph. tex. 4. habet. *Quare vt ſe habet ad eſſe vnumquodq; ſe habet, ita etiam ſecundum veritatem.* & 5. Metaph. tex. 34. ennumerans diuerſos modos, quibus aliquid dicitur falsũ, ait. *Res itaq; falſæ ſic dicuntur, aut eo quod non ſunt, aut eò quòd imaginatio ab eis facta non entis eſt.* Si ergo quæ non ſunt, falſa ſunt per Ariſt. quæ ſunt, erunt vera, & veritas erit in ipſa rõne entis, & lib. 6. Metaph. tex. 8 docet, id, quod verum eſt, eſſe ens, & quod non eſt, eſſe falſum. Inquit .n. *Quod aliud tãquã verũ, ens, & nõ ens vt falſum.* Et hoc ipſum ſentiunt etiam Patres, præſertim D. Anſel. Dial. de Verit. cap. 7. vbi habet. *Eſt igitur veritas in omnibus, quæ ſunt eſſentia, quia hoc ſunt, quod in ſumma veritate ſunt,* & D. Aug. lib. 2. Soliloquior. cap. 5. definiens verum ait *Eſſe id, quòd eſt.*

Concl. Veritas eſt formaliter in rebus.

Ariſt.

D Anſel. D Aug.

III. Vt autem cõfirmemus noſtrã concluſionem, aduertimus prius. Hanc formam intrinſecam tribuentem effectum formalem veritatis, non eſſe aliã realiter, quam ipſummet eſſe rei. Cum enim res nihil intrinſecum habeat, niſi propriũ eſſe, quia quicquid non eſt eſſe ipſius, quamuis ipſi vnitum ſit, eſt quid extrinſecum, quod non poteſt aliquem intrinſecum effectum formalem eidem exhibere, ſed tantùm effectũ in ipſa receptũ; idcirco ſi participat intrinſecam formã veritatis, non debet hæc forma eſſe diſtincta ab eſſe rei, ſed aliqua ratio in ipſo intimè inhibita, & pertinens ad adæquatã conſtitutionem ipſius. Hoc autem præſuppoſito prob. concluſio. Veritas eſt formaliter in ipſa cognitione, ergo etiam eſt formaliter in obiecto. Circa antecedens nulla eſt difficultas, & ab omnibus conceditur, quia certum eſt, dari cognitionem, quæ ſit conformis obiecto. Conſequentia autem declaratur, attendendo ad veritatem cognitionis. Veritas enim cognitionis in eo conſiſtit, quòd repræſentet obiectum, ſicuti eſt in ſeipſo; vnde illa cognitio falſa eſt, quæ aliter repræſentat obiectum: quocirca ſi conſideremus id, ex quo formaliter habet cognitio, quòd ſit vera, non erit aliud, quàm ſimilitudo illa obiecti, quæ repræſentatiuè continet obiectum, & per quam cognitio formaliter habet, quòd ſit conformis obiecto, & in tantum reddit cognitionem veram, in quantum eſt vera ſimilitudo obiecti,

Veritas nõ eſt diſtincta ab eſſe rei.

quòd ſi non eſſet vera ſimilitudo, neq; etiam faceret cognitionem veram. Quòd ſi inquiras, vnde formaliter habeat, quòd ſit vera ſimilitudo obiecti; certè non aliud reſponderi poteſt, niſi ex eo eſſe veram ſimilitudinem obiecti formaliter, & reddere cognitionem formaliter veram, quòd continet in ſe illud ipſum eſſe formale, per quod conſtituitur obiectum in ſeipſo; vnde dicitur vera, quia continet verum eſſe obiecti. Quia autem cognitio inſtituta eſt ad repræſentandum obiectum, ideo veritas ipſius, eſt veritas in repræſentando, & conſiſtit in eſſe repræſentatiuo. Cũ ergo cognitio habeat ſuam veritatem formaliter, quatenus continet ſimilitudinem obiecti, quæ eſt ipſum obiectum repræſentatiuo modo exiſtens in cognitione, & veritas ipſius ſit veritas in eſſe repræſentatiuo, ſequitur, quòd eſſe obiecti in eſſe repræſentatiuo ſit veritas in eſſe repræſentatiuo. Hoc autem ſuppoſito conficitur argumentum pro probatione conſequentiæ. Quod repræſentatiuo modo exiſtit in cognitione, exiſtit reali modo, & quo ad ordinem eſſendi in ipſo obiecto, ſed in cognitione exiſtit veritas in eſſe repræſentatiuo, & huiuſmodi veritas non eſt aliud, quàm eſſe obiecti, quatenus in eſſe repræſentatiuo continetur, ergo eadem veritas, quæ in eſſe repræſentatiuo eſt in cognitione, & importat formaliter obiectum in eſſe repræſentatiuo, erit in ipſo obiecto reali modo, & importabit reale eſſe obiecti.

Confir.

IV. Hinc autem eſt, quòd quædã dicimus vera, quædam falſa in eſſendo, independenter à cognitione, & abſque vlla comparatione ad ipſam, ſed ſolùm comparata inter ſe; atque menſuram veritatis, & falſitatis non aliunde ſumimus, quàm ex illo ipſo eſſe, quod participant: ſic dicimus aurum verum, & aurum falſum, attendendo ſolùm ad illud eſſe, quod participant. Et ſi quis quærat, cur hoc ſit aurum verum, non reſpondetur, quia poteſt cauſare verã cognitionem, ſed quia participat verã naturam, & quidditatiua prædicata auri. Similiter, ſi quis quærat, cur hoc ſit aurum falſum, non reſpondetur, quia cauſet cognitionẽ falſam auri, ſed quia habet tantùm quandam ſimilitudinem, non autem participat veram naturam, vnde per ordinem ad verum aurum menſuratur falſitas auri falſi. Hoc autẽ manifeſtè indicat, quòd concedenda eſt formalis veritas, quæ intrinſeca ſit cuicunque rei, & per quam in eſſe vero talis naturæ conſtituatur.

Res falſę, & vera abſq; comparatione ad cognitioné

V. Secundò confir. eadem ratio ex proportione, quæ neceſsariò ſeruanda eſt inter actum cognitionis, & obiectum: cognitio enim, vt cognitio eſt, ſecundùm totum eſſe conſiſtit in eſſe repræſentatiuo, vnde habet totum ſuũ eſſe dependenter ab obiecto, ita vt non poſſit habere aliquid in ſe, quod non accipiat ab obiecto tanquam repræſentatum, quicquid enim dicit repræſentatio, vt talis, eſt quid repræſentatiuum vt quo, repræſentatiuum autem habetur à repræſentato, quatenus exhibet id, quod debet repræſentari. Proportio ergo inter cognitionem, & obiectum, in hoc conſiſtit, quòd nihil dicat cognitio, prout eſt repræſentans, quod nõ ſit in obiecto, tanquam in repræſentato, eò quòd ſeruant proportionem repræſentantis, & repræſentati. Si ergo veritas eſt in cognitione, eſt eo quòd cognitio vero modo repræſentat obiectum, atque adeo ſi eſt in ipſa vt in repræſentatione, debet eſſe in obiecto tãquam in repræſentato.

Alia cõfir. Proportio cognitionis ad obiectum.

VI. Poſſet tamen aliquis occurrere dicens. Quòd veritas non repræſentatur à cognitione, ſed eſt ipſamet repræſentatio, & conſiſtit in eo, quòd ſit conformis obiecto, & ideò non hinc ſequi, vt debeat eſſe in obiecto. Sed reijcitur; primò quidem, quoniam ipſamet repræſentatio cognitionis non eſt aliud, quàm imago illa obiecti, hæc autẽ imago obiecti eſt in obiecto reali modo, & tamquam repræſentata; ergo ſi veritas eſt ipſamet repræſẽtatio, adhuc debet eſſe in obiecto, vt repræſentata. Confir. quoniam repræſentatio illa, quæ eſt imago obiecti, deſumitur ab obiecto, & non eſt aliud, quàm ipſum obiectum exiſtens in eſſe repræſentatiuo, ergo quicquid dicit illa repræſentatio, debet etiam dicere obiectum reali modo. Præterea cognitio, vt cognitio eſt, ſecundùm ſe totam eſt pura repræſentatio, vnde quicquid in ſe includit, debet eſſe per modum repræſentationis illius, ſi ergo dicit veritatem, debet dicere per modũ repræſentationis; quicquid autem dicit per modum repræſentationis, debet eſſe in obiecto per mo-

Reſpõſio

Reijcitur

dum repræſentari. Confirm. quicquid habet cognitio in ordine ad obiectum, deſumitur ab ipſo tanquam à ſpecificatiuo, & hoc præcipuè patet quò ad veritatem, nam cognitio vera ſpecificatur ab obiecto vero, & falſa ab obiecto falſo, nec poteſt cognitio eſſe vera, niſi habeat obiectum verum: hinc eo, quod cognitio habet in ordine ad obiectum, debet ſeruari proportio ſpecificati ad ſpecificatiuum, quia autem cognitio ſpecificatur ab obiecto tanquam à re præſentabili, ideo proportio ſpecificationis cognitionis ad ſpecificatiuum, erit repræſentantis ad repræſentatum, quæ in eo conſiſtit, vt quicqu d dicit repræſentans repræſentatiuo modo, dicat repræſentatum tanquam repræſentabile: Vnde cum cognitio habeat veritatem in ordine ad obiectum, & ab ipſo deſumatur tanquam à ſpecificatiuo, debet eſſe in ipſo tanquam quid repræſentatum.

Quid cõformitas cognitionis cum obiecto

VII. Tertiò vrgetur eadem reſpõſio. Ratio conformitatis, qua cognitio conformatur cum obiecto, eſt formalis ratio, qua cognitio conſtituitur vera, per id .n. formaliter eſt vera, per quod eſt conformis obiecto. Sed quod exiſtit in obiecto, quatenus transfunditur in cognitionem, & in ipſa exiſtit in eſſe repræſentatiuo, eſt ratio formalis conformitatis cognitionis cum obiecto, nã in eo conſiſtit conformatio, quòd ſit vera repræſentatio obiecti, ergo eſſe obiecti exiſtens per modum repræſentationis, & imaginis in cognitione, eſt formalis ratio veritatis ipſius. Quamobrem cum ratio veritatis ſit ratio illa imaginis, & ratio imaginis ſit in obiecto reali modo, iam veritas erit in ipſo ſecundùm eſſe reale. Quod magis clarum fiet, ſi conſideretur aliqua cognitio in particulari, vt eſt cognitio lapidis. Veritas enim cognitionis lapidis in eo formaliter conſiſt t, quòd ſit lapis intentionali modo exiſtens, ita vt ratio illa lapidis intentionalis, ſicuti eſt ratio formalis conformitatis inter cognitionem, & obiectum, ita etiam ſit ratio formalis veritatis: at huiuſmodi ratio lapidis intentionalis reali modo, & quo ad eſſe eſt in obiecto, ergo ratio formalis veritatis, qua cognitio in eſſe cognitionis eſt vera, eſt in obiecto, quò ad eſſe, & facit obiectum verum quò ad eſſe. Quartò. Veritas cognitionis eſt veritas repræſentationis, qua repræſentatio eſt vera in repræſentando: & tunc eſt vera, quando repræſentat verum eſſe obiecti: inde autem formaliter habet veritatẽ repræſentationis, quòd rationes illæ, quibus conſtituitur obiectum in ſuo eſſe, coaptantur in ipſa, & coordinantur quò ad eſſe repræſentatiuum, ſicuti coordinantur in obiecto quò ad eſſe reale, ſic cognitio hominis habet ſuam veritatem repræſentationis ex eo formaliter, quòd ratio animalis rationalis reperitur in ipſa in eſſe repræſentatiuo, atque conſtituit hominẽ intẽtionalem, ergo ſi rationes illæ, quibus conſtituitur obiectum in ſuo eſſe, quatenus in eſſe repræſentatiuo repetiuntur in cognitione, conſtituunt veritatem cognitionis formali modo, quæ eſt veritas repræſentationis; quatenus reali modo reperiuntur in obiecto, cõſtituent veritatem obiecti, quæ erit veritas quò ad eſſe: ſunt enim eædem rationes proportionaliter, nec ſit alia variatio, niſi de eſſe intentionali ad eſſe reale, & ideo debent conſtituere eamdem veritatem proportionaliter.

VIII. Tertiò principaliter confir. idem argumentum. Datur cognitio vera, & cognitio falſa. Ideo autem cognitio falſa eſt falſa, non quia quantum ad eſſe cognitionis ſit falſa, nam eſt eſſentialiter cognitio, atque adeo habet verum eſſe cognitionis, quo in ſe ipſa vera ſit; ſed ideo eſt falſa, quia non adæquatur cum obiecto, & ideo non adæquatur, quia non continet in ſe intentionali modo eſſe illius obiecti, ſed aliquod aliud, ad quod repræſentandum non eſt inſtituta: quamobrem in cognitione vera duplex veritas reperit ur, altera, qua vera eſt in ſuo eſſe; altera aũt, qua eſt vera repræſentatio obiecti. Cũ igitur cognitio habeat formaliter ſuam veritatem in eſſe repræſentationis ex eo, quòd cõtinet in ſe intentionali modo obiectum, ita vt quod dicit obiectũ reali modo, dicat cognitio intentionali modo: ſed obiectũ, vt exiſtit in cognitione, importat veritatẽ intẽtionalẽ, ſeu repræſentationis, & ideo quatenus reali modo exiſtit, importabit veritatẽ in eſſe reali, ſeu quò ad eſſe eſſentiæ. 3. Cõfir.

Cur cognitio ſit falſa.

IX Secundò principaliter prob. concluſio. Actus cognitionis ita comparatur cum obiecto, vt eſſentia ipſius proportionali modo ſit in obiecto, er- 2. ratio.

go ſi

go ſi in cognitione reperitur veritas intrinſeca, debet etiam proportionali modo reperiri intrinſeca veritas in obiecto. Anteced. declaratur ſimul, & probatur. Actus cognitionis ſeruat proportionē cum obiecto ex eo, quòd habet totum ſuum eſſe dependenter ab ipſo. Proportio autem in hoc conſiſtit, vt quod dicit actus per modum attingentiæ, eius obiectum dicat obiectiuo modo, & tanquam terminus talis attingentia, ſit quia intellectio dicit rationem intellectiui per modum attingentiæ, eius obiectum dicit obiectiuo modo eamdem rationem intellectiui; nam ab intrinſeco ſuo habet, quòd ſit intelligibile; ſic etiam quia ſenſatio dicit rationem ſenſitiui per modum attingentiæ, obiectum dicit intrinſecam rationem ſenſibilitatis. Ratio autem eſt; quia cognitio trahit obiectum ad potentiam, vt poſsit ab ipſa potentia attingi ſecundùm eſſe reale, & quia non poteſt trahi, vt ſit in potentia ſecundùm eſſe reale, trahitur mediante cognitione, quæ idē eſt, ac attingentia formalis potentiæ, non poteſt autem obiectum trahi ad potentiam, niſi contineat in ſe eſſe obiecti per modum attingentiæ, quia in tantùm trahitur, in quantum eſſe ipſius defertur ad potentiam; & cum non deferatur ſecundùm proprium eſſe reale, non alio modo deferri poteſt, niſi cognitio in ſe illud contineat per modum attingentiæ, & econtra. Et ideo quando videmus aliquid eſſe in cognitione per modum attingentiæ, poſſumus rectè inferre eſſe in obiecto obiectiuo modo. Hinc autem declaratur conſequentia. Nam veritas cognitionis eſt in ipſa per modum attingentiæ, non ſolùm quia cum cognitio ſit ſecundùm ſe totam attingentia, quicquid eſt in ipſa, debet eſſe per modum attingentiæ, ſed etiam quia cognitio ex eo formaliter, quòd vera eſt, tendit in obiectum vero modo, hoc eſt commenſuratiuè ad ipſum, & facit, vt attingatur verum eſſe obiecti: & ſicuti ratio intellectionis eſt in actu intellectiuo per modum attingentiæ, quia facit, vt attingatur eſſe intelligibile ipſius obiecti, ita quia veritas cognitionis tanquam ratio formalis facit, vt attingatur verum eſſe obiecti, debet eſſe in cognitione per modum attingentiæ. Atque quòd ſit ratio formalis attingentiæ, inde etiam patet, quia ea poſita, verùm eſſe obiecti attingitur; & ablata non attingitur. Quare cum veritas ſit in cognitione per modum attingentiæ ſtante veritate antecedentis, ſequitur, vt debeat eſſe etiam intrinſecè in obiecto obiectiuo modo.

Quod eſt in cognitione per modū attingētiæ, eſt in obiecto obiectiuo modo.

Quo veritas cognitionis ſit in ipſa.

V. Tertiò argumentor. Ideo cognitio participat formaliter, & intrinſecè rationem veritatis, quia participat conformitatem, & adæquationem cum obiecto cognito, & talis adæquatio eſt ratio formalis cognitionis. Adæquatio autem cum obiecto in eo formaliter conſiſtit, quòd cognitio dicat ſua principia intrinſeca debitè cōmenſurata in ordine ad obiectum, vt ſint talia, qualia exiguntur à cognitione, vt habeat ſuam debitam adæquationem cum obiecto: huiuſmodi enim adæquatio, ratione cuius formaliter cognitio eſt vera, conſurgit ex intrinſecis principijs cognitionis, & ideò quatalia ipſa ſunt, talis quoque eſt commenſuratio cognitionis, ſi enim benè ad inuicem ſe habent, & iuxta debitam menſuram ordinata, tunc cognitio quoque in ſua adæquatione rectè ſe habet, & conſequenter non habet ſuā veritatem, qua verè repræſentet obiectum, ſicuti eſt. Pari ergo modo philoſophandum eſt in obiecto, obiectum enim habet ſua intrinſeca principia, quibus conſtituitur, & hæc ſunt rectè inter ſe ordinata ſecundùm debitam menſuram, ita vt conſtituant illud ipſum eſſe: quod debent conſtituere; ſi ergo principia intrinſeca cognitionis debitè commenſurata fundant veritatem ipſius quò ad eſſe cognitionis, cur etiā principia obiecti, cum ſint debito modo commenſurata, non fundabunt veritatem obiecti, quò ad tale eſſe, ita vt ſit in ipſo intrinſecè formalis ratio veritatis? certè militat eadem ratio, & proinde ſi cognitioni tribuitur formalis veritas, debet etiam tribui cæteris rebus.

3. ratio.

Vnde veritas in cognitione oriatur.

Idē fundamētū veritatis intrinſecū in cognitione & in ceteris rebus.

X I. Quartò etiam argumentari poſſumus ex ea veritate, quam tribuūt rebus Auctores oppoſitæ ſententiæ, tribuunt enim veritatem rebus, quātenus ſunt cauſatiuæ veræ cognitionis. Verùm ex hoc ipſo ſequitur, quòd formalis veritas ſit intrinſecè in ipſis, qđ ſic declaratur. Cognitio in tantum

4. ratio.

eſt

Quo ex parte obiecti in ordine ad cognitionē interueniat cōmēſuratio, atq; adeo veritas.

eſt vera, in quantum originatur ab obiecto, ſibi ipſi commenſurata, atque adæquata, & ex eo formaliter intelligitur veritas cognitionis, quòd intelligitur eiuſdem commenſuratio cum obiecto. Verùm ex parte quoque obiecti in ordine ad cognitionem interuenit commenſuratio. Cum enim ſit cauſa cognitionis veræ, neceſſe eſt, vt habeat debita principia, quibus poſsit cauſare cognitionem veram: ex hoc autem fit, vt ratione horum principiorum ſit obiectum commenſuratum quò ad eſſe cauſatiuum veræ cognitionis reſpectu eiuſdem cognitionis; nam habet totum id, quod exigitur à cognitione vera, vt ab ipſo cauſetur. Quamobrem ſicuti cognitio commenſuratur cum obiecto in ratione repræſentatiui, ita obiectum commenſuratur cum cognitione vera in ratione cauſatiui veræ cognitionis. Sicuti ergo commenſuratio in ratione repræſentatiua reddit cognitionem veram, quatenus quædam repræſentatio eſt, ita commenſuratio cauſatiui reſpectu cognitionis reddet obiectum verum, quatenus ens quoddam eſt cognoſcibile. Accedit etiam, quòd commenſuratio ex intrinſeca ſua ratione eſt mutua; non enim vnum poteſt alteri commenſurari, niſi hoc quoque eidem commenſuretur, quod manifeſtum fit in quantitatibus, non enim vna quantitas poteſt alteri commenſurari, niſi hæc quoque eidem commenſuretur. Et proinde impoſſibile eſt, quòd cognitio cum obiecto commenſuretur, niſi ſimul etiam obiectum commenſuretur cum cognitione; ſi ergo cognitio habet intrinſecam veritatem ex eo, quòd ab intrinſeco ſuo commenſuratur cum obiecto, obiectū quoq; habebit intrinſecam veritatem, quia ab intrinſeco ſuo commenſuratur cum cognitione.

Cōmēſuratio ex intrinſeca ſua ratione eſt mutua.

ratio

XII. Denique argumentor ex diſcrimine inter entia rationis, & inter vera entia realia. Entia enim iſta rationis, qualis eſt chymera, dicuntur entia ficta, ſeu falſa ſecundùm ſe præcisè conſiderata independenter à quocunque alio, ita vt vnuſquiſque exiſtimet, falſitatem ſe tenere formaliter ex parte talium entium: & proinde quando cognoſcuntur, percipiuntur tanquam quid fictum, & non ſubſiſtens in ſeipſo. Ideo autem cenſentur falſa formaliter, & intrinſecè, quia ſunt impoſſibilia, nec participant eſſentialia vera conſtitutiua alicuius entis. E contra verò entia realia, nec ſunt impoſſibilia, & participant eſſentialia conſtitutiua talis, & talis entis; ergo entia realia erunt vera veritate ſibi intrinſeca ex eo, quòd participant propria conſtitutiua eſſentialia talis, & talis entis, quia quoties negatio eſt cauſa negationis, affirmatio etiam eſt cauſa affirmationis, & ideo ſi non participare eſſentialia conſtitutiua alicuius entis eſt cauſa non veritatis intrinſecæ, ſed falſitatis: participare talia eſſentialia erit cauſa veritatis intrinſecæ. Hinc autem fit, quòd homo pictus dicitur falſus in comparatione ad illum, qui participat eſſentialia conſtitutiua hominis, quia quod participat talia eſſentialia, dicitur verus homo in comparatione ad pictum. Rurſus Chriſtus nulla facta comparatione ad intellectum, ſed in ſeipſo intrinſecè eſt verus Deus, & verus homo; & hoc non aliunde habet, niſi quia in ſe dicit tale eſſe, ſeu tales naturas, vt altera includat propria eſſentialia Dei, altera verò propria eſſentialia hominis: & proinde cum in ſeipſo ſit verus Deus, & verus homo, neceſſe eſt, vt veritas ſit ipſi intrinſeca, qua in ratione Dei, & hominis verus ſit.

...tia rō ... cur ... lſa, & ... lia cur ... ra.

Soluuntur rationes oppoſitæ ſententiæ.

S E C T I O V.

Ad primum.

I. Reſtat nunc, vt rationibus oppoſitę ſentētiæ ſatisfaciamus. Cum ergo in prima dicitur, quòd falſitas ſimplex non datur in rebus, & proinde neque etiam debet dari veritas ſimplex, negatur conſequentia. Pro quo ſciendum eſt. Falſitatem eſſe in duplici differentia: alia enim eſt falſitas cognitionis, & alia rei. Vtraque autem falſitas eſt quid negatiuum, & contradictoriè, ſeu priuatinè oppoſita veritati; in cognitione enim dicit negationem conformitatis cum obiecto; falſitas verò rei dicit negationem veri eſſe, ſeu eſſentialium conſtitutiuorum; vnde ſemper falſitas eſt negatio veritatis; nam in cognitione dicit negationem veritatis, dum dicit negationem conformitatis: falſitas ve

Falſitas cognitionis, & falſitas rei.

rò

Digitized by Google

rò rei, dum negat verum eſſe ipſius, negat veritatem talis rei. Ex hoc autem oritur diſcrimen, quòd falſitas cognitionis eſt negatio in apto ſubiecto, & determinato, nempe in cognitione, nam apta eſt, vt habeat veritatem. Falſitas verò rei, cum nihil aliud ſit, quàm negatio eiuſdem rei, & non ens, non habet ſubiectum determinatum, vnde licet veritas reperiatur, non debet ipſa reperiri in rebus, quia non ens non debet eſſe in rebus, ex eo quòd in ipſis ſit ens. Vnde non valet arguere à negatione falſitatis ſimplicis ad negationẽ veritatis ſimplicis, quemadmodũ non rectè quis argueret. In rebus non datur non ens, ergo neque ens.

Ad ſecundum.

II. Ad ſecundum reſp. Quod cum falſitas rei ſit negatio illius veritatis, qua participat ſuum verum eſſe, eſt negatio conſequenter eſſe ipſius, quia non poteſt tolli veritas talis eſſe, niſi etiam tollatur tale eſſe, & proinde ſicut non ens non poteſt in ipſis reperiri.

Vnde aliqua entia dicantur falſa.

Ex quo ſit, quòd cum aliquod ens dicitur falſum, ita tamen vt habeat verum eſſe reale, dicatur falſum non ſecundum illud eſſe, quod habet, quia reuera habet ſuum verum eſſe, ſed ſolùm quò ad apparẽtia, quia v.g. cũ non ſit aurum, apparet aurum: reuera tamen habet verum eſſe aurichalcht; vnde non habet veram falſitatem, ſed apparentem; quæ tamen reducitur ad negationem alicuius eſſe veri, quatenus habet annexam negationem illius entis, quod præſefert importare, & non importat, cum importet alterius entis naturam: Atque quòd cauſet falſam cognitionem indè habet, quia habet quamdam ſimilitudinem quò ad acci dentia ſenſibilia, cum vero ente, quod propriè participat illam naturam, quã ipſum præſeferre videtur. Hinc non dicitur falſum denominatione extrinſeca, quia cauſat cognitionem falſam, ſed dicitur falſum, quia non habet in ſe illud eſſe, quod præſefert habere; vnde quamuis reuera ſit verum ens, apparenter tamen eſt falſum falſitate intrinſeca, quia in intrinſeco ſuo non habet illud, quod præſefert habere: & ex eo, quòd habet falſitatem intrinſecam apparentem, cauſat poſtea falſam cognitionem, quemadmodum entia vera ex eo, quòd habent intrinſecam veritatem, cauſant veram cognitionem.

Ad tertium.

III. Ad tertium conceditur, vnamquamque rem dici veram, quia habet ſuum eſſe conſtans ex intrinſecis ſuis principijs eſſentialibus; ſed tantùm abeſt, vt ex hoc ſequatur, negationes debere eſſe veras, vt potius oppoſitum inferendum ſit: ſi enim quod habet proprium eſſe, eſt verum ex eo, quòd participat tale eſſe, cum negationes nõ participent aliquod eſſe, ſed dicant ablationem illius eſſe, quod eſt verum eſſe; quomodo participabunt veritatem? tollunt enim veritatem, non autem participant. Quòd ſi dicas, verè reperiri negationes; Reſpon. quòd ſicuti ens, & forma reperitur in rebus, ita eius oppoſitum negatiuum non debet reperiri, & ideo negationes exiſtunt tantùm obiectiuè in intellectu. Et in tantùm negationes dicuntur verè reperiri, in quantum intellectus poteſt vera cognitione cognoſcere, non adeſſe aliquod ens poſitiuum. Hinc ſequitur, quòd negationes ſicuti auferunt ens, ita etiam auferant veritatem, & ad ſummum poſſint dici habere veritatem negatiuam, ſicuti dicuntur exiſtere negatiuo modo, quod tamen impropriè dicitur, & reuera habere veritatem negatiuam, non eſt aliud, quàm non habere veritatem. Ex quibus etiam colligitur ſolutio ad quartum: negatur enim, falſitatem eſſe extrinſecam denominationem deſumptam à cognitione, quia ante falſam cognitionem ſupponitur falſitas in obiecto; quæ quidem, vt modo diximus, eſt tantùm falſitas apparens, cum obiectum reuera habeat ſuum verum eſſe. Quamobrem cũ falſitas ſe teneat ex parte obiecti, atque ſit ſecundùm eſſe ipſius, veritas quoque ſe tenebit ex parte obiecti, atque erit ſecundùm eſſe ipſius.

An negationes habeãt ſuã veritate.

Ad quartum.

Ad quintum.

Duplex veritas in cognitione.

IV. Ad quintum reſpondetur; in cognitione duo poſſe conſiderari, & rationem talis entis, & ordinem ad tale obiectum, qui quidem ordo non aliud importat, quàm conformitatem, aut diſformitatem cum tali obiecto. Hinc autem ſit, vt duplex veritas in cognitione conſiderari poſſit: altera quò ad eſſentiam, qua in ſeipſa iuxta ſua eſſentialia vera ſit; & altera in ratione repræſentationis, quæ conſiſtit in conformitate ad obiectum, ita vt repræſentet obiectum, ſicuti in ſe eſt. Quia autem poteſt

poteſt dari cognitio, quæ non ſit conformis obiecto ex eo, quòd illud non repræſentet, ſicuti eſt in ſe, ideo poteſt dari cognitio, quæ habeat vnam veritatem ſine alia, nimirum veritatẽ quò ad eſſentiam. Quamuis enim cognitio non ſit conformis obiecto, atq; adeo falſa, adhuc tamen habet veram eſſentiam cognitionis, vnde quò ad eſſentiam habet veritatem, quæ eſt veritas quædam eſſentiæ; in ratione verò imaginis, & repræſentationis in ordine ad obiectum, non habet veritatem, ſed falſitatem, quia eſt difformis obiecto: & proinde eadem cognitio eſt ſimul vera, & falſa; vera quò ad veritatem eſſentiæ, & falſa falſitate repræſentationis. Quamobrem cum arguitur, quòd ſi veritas eſſet formaliter in rebus, falſitas eſſet vera, quia eſt operatio intellectus, quæ eſt ens, reſpondetur, quòd materialiter ſumpta, & in concreto eſſet vera, non verò formaliter, & in abſtracto: quia cognitio falſa duo dicit, & eſſe operationem intellectus, & negationem conformitatis cum obiecto: ratione operationis habet ſuam veritatem quò ad eſſentiam; ratione verò negationis nunquam eſt vera.

V. Ex his autem, quæ hucuſque diximus, colligitur reſolutio principalis quæſtionis, ſi enim quæratur, an veritas ſit paſſio entis, affirmatiuè reſpondendum eſt: difficultas enim ex eo oriebatur, quia dubium erat, an reperiretur in rebus, & an cum ente adæquaretur, ita vt ſeruata proportione vnicuique enti propria veritas conueniret, quæ proueniret ab intrinſecis principijs ipſius. Quamobrem cum in ſuperioribus declaratum ſit, quomodo veritas cum ente conuertatur, ita vt vnicuique rei ab intrinſecis ſuis principijs conueniat propria veritas, concludendum eſt; Veritatem eſſe paſſionem entis.

Quid dicat veritas de ſuo formali. Diſp. LXVI.

Veritatem non eſſe formaliter ens rationis. Sect. I.

Expenduntur quædam aliæ opiniones. Sect. II.

Vera ſententia. Sect. III.

Quibuſdam corolarijs eadem doctrina magis declaratur. Sect. IV.

Veritatem non eſſe formaliter ens rationis.

SECTIO I.

I. CVm veritas ſit formali modo, & intrinſecè in rebus, & conſequenter veritas trãſcendentalis, quæ eſt paſsio entis, ſit in ipſo ente, nunc videndum eſt, quid de ſuo formali importet huiuſmodi veritas, quatenus tranſcendentali modo ſe habet, & imbibitur in qualibet veritate peculiari, quia ex huius declaratione manifeſtũ fiet, quid de qualibet dicendum ſit, cum vnaquæque quò ad rationem ſuam peculiarem veritatis importet proportionali modo id, quod dicit veritas vt ſic: quod enim veritas vt ſic dicit in communi, & indeterminato modo, talis veritas dicit ſecundùm determinatam rationem. Prius autem aliorum ſententias expendemus; deinde noſtram proferemus. Omittimus autem nunc ſententiam Vaſquez, qui cum neget, veritatem eſſe formaliter, & intrinſecè in rebus, vult conſequenter conſiſtere formaliter tantùm in denominatione extrinſeca deſumpta ab intellectu, qua ideo res denominantur veræ, quia cauſant cognitionem veram, quod etiam ſentiunt alij, qui negant, veritatem formaliter in rebus; de hac enim opinione ſatis dictum eſt in diſput. præcedenti.

II. Eſt ergo prima ſententia eorum, qui aſſerunt Veritatem de ſuo formali importare relationem rationis, quæ eſt relatio conformitatis in- 1. opin Veritatẽ eſſe relationẽ rationis.

inter intellectum, & rem ipſam, ſeu eſt illa relatio conformitatis, quam intellectus concipit, res habere ad intellectum, quatenus intelligibiles ſunt.

Durand. Molina Fonſeca

Hæc opinio eſt Durand. in 1. diſtinct. 19. quæſt. 1. Molinæ 1. par. quæſt. 16. diſput. 2. Fonſecæ 4. Metaphyſ. cap. 2. quæſt. 6. ſect. 2. Aſſerit autem Durandus, huiuſmodi conformitatem non eſſe in eſſendo, quia inter res, & intellectum, cum ſint diuerſæ eſſentiæ, non conueniunt in eſſentia, ſed eſſe conformitatem, quæ eſt tantùm obiectiuè in intellectu conſurgentem ex eo, quòd res cognoſcitur, ſicuti eſt. Hoc autem Durandus docuit, quia putat, vt in illa quæſtione ſe explicat, veritatem non eſſe formaliter in rebus, ſed tantùm fundamentaliter, & proinde non haberi veritatem formalem, niſi quando ab intellectu cognoſcuntur.

Auerſa

III. Hanc ſententiam ſequutus eſt etiam Auerſa in ſua Philoſophia quæſt. 6. ſect. 3. 4. & 5. qui quamuis nonnulla addat, vult tamen veritatem de ſuo formali, quatenus eſt paſsio entis, importare relationem rationis. Ait enim, veritatem conſiſtere formaliter in conformitate; atque huiuſmodi conformitatem explicari poſſe per denominationem extrinſecam deſumptam ab intellectu, ſeu ab eiuſdem cognitione; nam poſſe cognoſci, quod eſt denominatio deſumpta ab ipſa cognitione formaliter, eſt quid commune cuicunque enti: atque tali pacto veritas explicata, vt ſit paſsio entis, debet importare præcisè ipſam denominationem extrinſecam explicatam directè per ipſam cognitionem. Verùm ſubdit, debere veritatem, prout eſt paſsio entis, explicari per relationem rationis, quæ ſit relatio conformitatis formata ab intellectu, quia cum paſſiones entis debeant eſſe quid ab ipſo diſtinctum, nec detur aliquid diſtinctum, niſi ſit quid rationis, conſequenter veritas, quæ eſt paſsio ipſius, erit quid rationis, & cum conformitas ſit quid reſpectiuũ, erit relatio rationis. Quod ſi inquiras ab Auerſa, quænam ſit hæc conformitas? reſpondet, quòd conformitas rerum, quatenus diriguntur, & regulantur, per cognitionem, poteſt, ac debet appellari veritas, non tamen eſt veritas, quæ ſit adæquata paſſio entis, quia talis conformitas non ſe extendit ad Deum, cum à nullo reguletur, nec ad eſſentias rerum, quæ non fiunt per regulas artis, quia non ſunt talis eſſentiæ, quia ſic regulentur à cognitione, ſed ideo tales cognoſcuntur, quia ſunt talis eſſentiæ. Rurſus ſubdit, per hanc conformitatem poſſe intelligi illam, quam res habent, quatenus cauſant veram cognitionem, ſed neque hanc poſſe conſtitui pro legitima paſſione entis, quia cum res non habeant hunc reſpectum cauſalitatis reſpectu intellectus diuini, & habeant hanc paſſionem veritatis reſpectu ipſius, conſequenter hæc conformitas non erit vera paſſio entis, & ſecluſa tali cauſalitate adhuc res habent conformitatem cum intellectu, à quo cognoſcuntur. Denique, inquit ipſe, poteſt conformitas ſumi pro ea, quæ conuenit rebus, quatenus ſunt obiectum, & terminus cognitionis, & hæc eſt adæquata paſſio entis, hæc enim conuenit omni enti; & ſicuti cognitio dicitur vera, quatenus conformiter fertur in obiectum, ita res dicuntur veræ, quatenus conformiter à cognitione attinguntur: & hoc modo res habent veritatem, etiam in ordine ad intellectum diuinum. Hæc eſt ſententia Auerſæ, quam per plures ſectiones explicat.

Concl. Veritas nõ dicit de ſuo formali relatione rõnis

IV. Hæc tamen ſententia nullo pacto ſubſiſtere poteſt; vnde ponimus contra ipſam noſtram concluſionem; veritatem de ſuo formali non importare relationem conformitatis, quæ ſit relatio rationis. Hæc concluſio ſequitur ex dictis diſputatione prçcedẽti, quia ſi veritas eſt formaliter, & intrinſecè in rebus, nullo pacto poteſt eſſe ens rationis. Prob. autem, quoniã ens rationis, cum ſit quid fictum ab intellectu, ita ut in ſe nihil ſit, neq; etiã quò ad eſſentiam, eſt merè ſecundũ ſe totum quid contingens, & accidentali modo cõueniens, cuicunq; tribuitur, neque enim alicui ex natura ſua cõuenit, ſed ſicuti in eſſe depẽdet ab intellectu illud fingente; ita etiã per accidens eſt, quòd alicui conueniat, quia per accidens eſt, quòd intellectus illud fingat, & attribuat alicui enti. Quis

Nullum ensrõnis põt eſſe paſſio alicuius entis realis

au-

autem non videat, hinc ſtatim neceſſario inferri, non poſſe aliquod ens rationis, quodcunque illud ſit, aſſignari pro paſſione alicuius entis realis? Paſſio enim entis realis debet illi neceſſariò, & per ſe conuenire, & independenter ab intellectu; alioquin non habet rationem paſſionis, quia tolluntur eſſentialia conſtitutiua ipſius.

Occurritur reſp.

V. Quòd ſi quis occurrat, adeſſe in rebus fundamentum fingendi huiuſmodi relationem, & hoc fundamentum eſſe ipſam veritatem fundamentalem, & ideo non conuenire per accidens, ſed per ſe ratione fundamenti, facilè reijcitur; nam tunc ſequitur, quòd veritas fundamentalis eſſet paſſio, non autem relatio illa rationis, quia ſemper relatio rationis eſt quid fictum ab intellectu, & quid contingens & ſecundùm ſe contingenter conueniens, cui conuenit, quia conuenit dependenter ab operatione intellectus, quæ poteſt non eſſe. Deinde vel hæc veritas fundamentalis dicit rationem formalem veritatis; vel non dicit. Si dicit; iam habemus paſſionem entis realem, ſiquidem alia eſt ratio formalis veritatis, & alia entis, ad quid ergo fingitur reſpectus rationis, qui quamuis habeat fundamentum in re, nihilominus eſt formaliter quid fictum? Si verò non dicit, iam ſequitur, quòd tota ratio formalis veritatis ſit ens rationis, & quid fictum, & propterea non poterit eſſe vera paſſio entis, ſed ad ſummum erit paſſio ficta. Accedit etiam, quòd nullum ens reale poteſt per ſe exigere aliquod ens rationis, quoniam ſicuti non dependet ab ipſo, quia eſt fictum ab intellectu, ita nec poteſt ens rationis per ſe ordinari ad ens reale, nec eſſe aliquod complementum illius, aut per ſe ſpectare ad eſſe ipſius; terminus autem exigentiæ per ſe ordinatur ad id, quod habet talem exigentiam, & ſpectat aliquo modo ad eſſe ipſius: vnde neque ex eo, quòd per ſe exigatur, poteſt huiuſmodi reſpectus rationis eſſe paſſio entis.

2. argum.

VI. Præterea. Paſſiones cuiuſcunque ſubiecti ideo per ſe connectuntur cum ipſo, quia conſequuntur ab intrinſecis principijs, vnde etiam commenſurantur cum eodem ſubiecto; ens autem rationis non poteſt conſequi ab intrinſecis principijs entis realis, quod manifeſte conſtat; nam hæc conſecutio vel ſtat cum identitate illius, quod conſequitur, cum eodem ſubiecto, vt eſt conſequutio paſſionum metaphyſicarum, & tunc clarum eſt, quòd non pōt ens rationis cōſequi ab intrinſecis principijs alicuius entis realis, neque enim pōt identificari cum ipſo: vel conſecutio ponit diſtinctionem inter ſubiectum & id, quod conſequitur, vt contingit in conſequtione reali phyſica; & tunc hæc conſequutio fit per realem influxū phyſicum, atque adeo eſt ad terminum phyſicum realem, vnde non poteſt neque per hanc conſecutionem ens rationis conſequi ab intrinſecis principijs ſubiecti; quod etiam ex eo confir. quoniam connexio requirit extrema, quæ habeant aliquod eſſe in ſe, ſecundùm quod inuicem connectantur, ens autem rationis, cū nullum habeat eſſe in ſe, non poteſt reali connexione connecti cum ente reali.

Ens rōnis non pōt conſequi ab intrinſecis principijs alicuius entis realis

3. arg.

VII. Tertio argumentor. Si veritas de ſuo formali importaret ens rationis, ſequeretur, quòd ſecundùm eſſe formale eſſet quid fictū, nam ens rationis eſt formaliter quid fictū, hoc autem eſt planè abſurdum, quoniam veritas deſtruit fictionem, & ipſa fictio deſtruit veritatē, cum ſit ablatio illius: & ſicuti ens verū, & fictum opponūtur, ita etiam veritas, & fictio; ſi autem veritas eſſet quid fictum, participaret intrinſecè rationem formalem fictionis. Quomodo autē fieri poteſt, quod ex ijs, quę negatiuo modo opponuntur, vnum alterum intrinſecè includat. Rurſus cum entia vera dicantur, & ſint vera per ipſam formam veritatis, ſi veritas de ſuo formali importaret quid fictum, iam entia realia eſſent vera per quid fictum, vnde nō eſſent vera, ſed ficta, quoniam fictio reddit fictum id, cui tribuitur. Et ſicuti ens fictum opponitur ab intrinſeco ſuo cū ente vero, vt verum eſt, ita vt ab intrinſeco habeat rationem formalem oppoſitionis, nempe fictionem, ita etiam ens verū debet ab intrinſeco ſuo habere rationē formalē oppoſitionis, nempe veritatem, qua opponatur cum ente ficto. quod præſertim verum eſt, quia, vt etiā vult Auerſa, res habent ſuā veritatem, nedum in ordine ad intellectum creatum, ſed etiam in ordine ad diuinū; intellectus .n. diuinus cognoſcit

Veritas non eſſet veritas ſi importaret ens rationis.

Res veræ ex ſe ipſis, & independenter ab intellectu cogitâte

res, quatenus veræ ſunt, & tamen eas cognoſcendo non format aliquem reſpectum rationis, vnde non poteſt veritas conſiſtere formaliter in aliqua relatione rationis. Addo etiam, quòd ſicuti fictio, ſeu falſitas dicit aliquid negatiuum, quo res eſt falſa per defectum veri eſſe, ita veritas debet dicere aliquid reale intrinſecum poſitiuum, quia dicit illud, quod per fictionem, ſeu falſitatem tollitur.

Confir.

VIII. Quod etiam confir. Quoniam ſi veritas de ſuo formali importaret relationem rationis, res eſſe veras, eſſet ens rationis, atque quando non cognoſcuntur actu, & non fingitur huiuſmodi reſpectus, non eſſent veræ, quia carerent formali ratione veritatis: vnde modo eſſent veræ, modo non veræ. Atque cum habeant aptitudinem, vt ſint veræ; quando non fingeretur talis reſpectus, eſſent priuatæ veritate: priuatio autem veritatis eſt falſitas, vnde eædem res modò eſſent veræ, modò falſæ, cum tamen ſemper eodem modo ſe habeant. Imo addo, quod falsò denominarentur veræ; illud enim falſum dicitur, quod non eſt, & dicitur eſſe, & ideo cum huiuſmodi reſpectus rationis re uera non ſit in rebus, ſeu fingatur, erit quid falſum, vnde etiam denominatio ab ipſo deſumpta erit falſa, vt pote deſumpta à re falſa. Et eodem pacto ſe haberet, quando entia dicuntur vera, ac quando angeli dicuntur corporei, quia in vtroque caſu denominatio deſumitur ab ente rationis: & quamuis adſit in his caſibus fundamentum fingendi tale ens rationis, adhuc tamen eſt verè ens rationis. Si verò denominatio deſumitur à fundamento; tunc, cum deſumatur à forma, iam in entibus erit forma dans eſſe verum, atque adeo ratio formalis veritatis.

Entia nõ eſſent vera, ſi veritas diceret ens rationis

4. argum.

IX. Quartò. Quando concipitur veritas, intellectus format conceptum alicuius rationis realis, non enim exiſtimat, ſe intelligere aliquid fictum, ſed aliquid, quod ſit intra latitudinem entis realis ex genere ſuo. Quod ex eo colligitur, quia veritas non dicit adunationem plurium entium incompoſſibilium, quemadmodum dicit hircocernus, ſed ſimplicem rationem entis: vnde oportet, vt hæc ratio veritatis ſit quid reale, vel non ens conceptum ad modum entis. Verum non eſt non ens conceptum ad modum entis: quia nunquam contingit, non ens concipi ad modum entis, niſi detur ratio illa entis realis, quæ applicatur non enti, & ad cuius ſimilitudinem concipitur; & propterea ens rationis eſt poſterius ente reali, quia oportet, vt intellectus prius cognoſcat ens reale, deinde illud applicet non enti, & hoc pacto formet ens rationis. Quare ſi veritas eſſet ens rationis formaliter ſumpta, oporteret, vt daretur ratio aliqua entis realis, in qua reperiretur talis ratio veritatis, quam deinde non enti applicaret, quemadmodum, quando intellectus concipit negationes ad modum cuiuſdam formæ, quæ ſit in ſubiecto, ſupponitur ratio formæ, quæ ſit intra latitudinem entis realis, ad cuius ſimilitudinem negatio concipiatur. Si autem ſupponitur ratio entis realis, in qua reperiatur ratio veritatis, iam veritas erit quid reale. Quod etiam confirmari poteſt, quoniam datur talis veritas, quæ non ſit ens rationis, vt admittit etiam Auerſa, nempe veritas cognitionis; habet enim cognitio ab intrinſeco ſuo conformitatem cum obiecto, ratione cuius vera eſt, ergo etiam veritas tranſcendentalis debet eſſe quid reale poſitiuum, nam imbibitur in quacunque determinata veritate tanquam prima inchoatio illius; vnde ſi talis veritas dicit talem rationem veritatis realem; veritas vt ſic debet dicere rationem realem veritatis vt ſic; & ſicuti, ſi ens vt ſic non eſſet quid reale poſitiuum, nullum ens determinatum poſſet eſſe quid reale; ita ſi veritas vt ſic non eſſet quid reale, nulla veritas determinata poſſet eſſe quid reale, quia rationes inferiores complent, quod inchoatum eſt in ſuperioribus eo modo, quo reperiuntur inchoatum, & ſuperiores imbibuntur in inferioribus: ens autem rationis non poteſt imbibi in ente inferiori reali.

Veritas ex ſuo formali concepta eſt quid reale.

Veritas determinata reale.

5.

X. Quintò. Veritas de ſuo formali importat quamdam commenſurationem, vt etiam concedunt hi Auctores, & per ipſos eſt per ordinem ad intellectum: nec eſt in actu ſecundo per

Auer-

Auerſam, ſed in actu primo. Verùm ex hoc ſequitur, quòd veritas ſit quid reale poſitiuum: obiectum .n. ſicuti ab intrinſeco ſuo habet, quòd poſſit attingi à cognitione, atq; eſſe terminus illius, ita etiam habet, quòd in ratione obiecti, & termini ab intrinſeco ſuo cum ipſa commenſuretur: ſecundùm enim proprium eſſe intrinſecum exercet rationem termini, & obiecti. Quòd clarè patet, ſi conſiderentur ſingula obiecta potentiarum cognoſcitiuarum, & præcipuè ſenſitiuarum, nam obiectum vnius ita vni correſpondet, vt non correſpondeat alteri, quod non aliunde prouenire poteſt, niſi quia ita cum vna commenſuratur, vt non commenſuretur cum alia. Quamobrem cum obiectum intellectus cum ipſo commenſuretur in ratione obiecti ab intrinſeco ſuo, & veritas conſiſtat in commenſuratione iſta, iam veritas erit quid reale intrinſecũ rebus. Quòd etiam ex eo cõuincitur, quoniam ſpecificatiuum, quo obiectum ſpecificat potẽtiam, eſt quid reale intrinſecum obiecto: ratione autem huius ſpecificatiui obiectum ita proportionatur cum potentia ſpecificata, vt planè cum ipſa commenſuretur: vnde ſi veritas rei ponitur in commenſuratione obiecti ad potentiam in ratione termini, & obiecti, iam non erit relatio rationis, ſed quid reale intrinſecum obiecto. Hinc eſt, quòd cum quis apprehendit aliquod obiectum, v. g. hominem, non ſolùm adeſt cognitio vera, ſed aliquod verum, quòd cognoſcitur; tunc autem nulla adeſt relatio rationis, quia vt conſurgat requiritur actus cognitionis reflexus, quo concipiatur, quia ens rõnis tunc tantùm eſt.

Res ab intrinſeco ſuo commenſuratæ cũ intellectu

XI. Quòd ſi reſpondeat Auerſa. Veritatem habere plures ſignificationes, & poſſe etiam importare aliquid poſitiuum, quod eſt entitas rei; non tamen tali pacto acceptam poſſe aſſignari pro paſſione entis, quia non diſtinguitur à ſubiecto, quod eſt contra rationem paſſionis, nullo negocio reijcitur. Quoniam ad paſſiones entis, vt ſupra ſuo loco oſtẽſum eſt, ſufficit quæcunque diſtinctio à ſubiecto in eſſe formali metaphyſico, & ſatis eſt, quòd ſecundùm id, quòd dicit explicitè, & ſecundùm conceptum inadæquatum diuerſum ſit ab eo, quod explicitè, & ſecundùm conceptum inadæquatum dicit ens; quod ſaluatur in veritate illa reali, quam dicunt entia realia. Ens .n. ſecundùm ſuum conceptum explicitũ id præciſè importat, quòd habet eſſe, & non aliud: vnde cum veritas explicetur per aliquam conformitatem, quamuis implicitè dicat rationem entis, non tamen explicitè, quia conceptus entis explicitus eſt quid abſolutũ, conceptus verò explicitus veritatis eſt ad aliud, conformitas enim in ordine ad aliud eſt conformitas. Præterea ſi in rebus datur intrinſeca ratio veritatis, quæ dicit rationem formalem veritatis, cur non eſt conſtituenda pro paſſione?

Reſpõſio Auerſæ.

Reijcitur.

XII. Sextò etiã addere poſſumus. Reſpectus iſte rationis debet habere ſuum fundamentum in ente, vt concedunt etiam hi Auctores, ita vt intellectus habeat inde motiuum ad ipſum fingendum. Quo poſito ſequitur, vt hoc motiuum formaliter loquendo, & ſecundùm id, quòd dicit explicitè, non poſſit eſſe ipſa rõ entis vniuerſaliſſima explicita, nam cum ſit vna, & eadem ratio explicita, non poteſt eſſe motiuũ ad fingendos diuerſos reſpectus rationis; idem enim motiuum ſimplex, & ſecundùm eandem rationem explicitam ſemper eodem modo mouet, atq; adeo ſemper mouet ad idem fingendum. Quare cum enti tribuãtur diuerſæ paſſiones, aut concedendum eſt, has paſſiones eſſe reales conceptus obiectiuos aliquo modo inter ſe diuerſos, aut ſaltem reperiri in ente diuerſa motiua, ratione quorum illi conueniant huiuſmodi paſſiones. Verùm ſtatim, ac in ente ponuntur diuerſa fundamenta, neceſſe eſt, vt habeãt inter ſe quò ad eſſe formale aliquam diſtinctionem: vnde adhuc in ipſo reperientur diuerſi conceptus obiectiui. Cur ergo iſti conceptus non poterunt conſtitui pro paſſionibus? Habet enim ordinem poſterioris reſpectu conceptus entis, & important ſecundùm eſſe explicitum aliquid diuerſum ab eo, quod dicit conceptus explicitus entis: vnde id, quòd ponitur tanquam fundamentum huius relationis conformitatis, erit veritas, quatenus eſt paſſio entis, nam dicit eſſe entis, quatenus ab intrinſeco ſuo habet, vt poſſit cum aliquo commenſurari ſecundùm proprium eſſe, vnde ſecundùm proprium eſſe habet rationem commenſurationis.

Sextum argumẽtum.

Ex-

Expenduntur quædam aliæ opiniones.

SECTIO II.

2 opinio Veritatē eſſe naturam rei cum excluſione extranei

I. CVm veritas non ſit quid rationis formaliter ſumpta, reſtat nunc videre quodnam reale formaliter importet. Eſt ergo ſecnnda ſententia Aureoli apud Capr. in 1. diſt. 19. quæſ. 3. qui, vt explicet, quomodo veritas ſit quid poſitiuum, & quodnam formaliter dicat, inquit, Veritatem eſſe ipſam naturam rei; verùm quia hoc pacto non explicaret aliquid diuerſum ab eſſe rei, addit, eſſe naturam rei cum negatione, & excluſione cuiuſcunque extranei: ſic dicitur aurum verum, quòd eſt purum à mixtione cuiuſcunque extranei, homo pictus dicitur falſus, quia habet admixtam priuationem hominis veri.

Impugnatur.

II. Hæc ſententia diuerſos ſenſus habere poteſt, nullum tamen verum. Et primus quidem eſt, quòd veritas ſit natura rei, quatenus dicit negationem extranei, ita ut huiuſmodi negatio formaliter importetur à veritate; & hunc ſenſum, conſtat ex dictis, eſſe falſum, nam veritas eſt quid poſitiuum, vt patet etiam ex conceptu, quem de ipſa formamus. Vel poteſt intelligi, quòd rei natura ſit formaliter veritas, ita ut negatio extranei ſolummodo connotetur, & neque hic ſenſus verus eſt, quia licet eſſe rei ſit verum, & in eius natura imbibatur, eſt tamen veritas quid formaliter diuerſum ab ipſa natura, & cum ſit paſsio entis, debet originari à natura: & proinde quando natura rerum conſideratur, quatenus vera eſt formaliter, debet explicari per quẽdam peculiarem conceptum, & rationem formalem, in qua formaliter conſiſtat veritas. Præterea in eſſe rei non ſolùm includitur veritas, ſed etiam cœtera prædicata, nimirum vnitas, bonitas, & alia, quæ concurrunt ad ipſum conſtituendum: & ideo neceſſe eſt, explicare veritatem per aliquod peculiare prædicatum, qnod in eſſe rei contineatur. Vel denique poteſt intelligi; quòd veritas materialiter conſiſtat in ipſa natura rei, formaliter verò dicat illam connotationem, qua connotatur negatio illa, per quam extraneum quodcunque excluditur. Et neque hoc dici poteſt, quia veritas non conſiſtit in eo, quòd res excludat extraneum, ſed potius ex eo, quòd res vera eſt; ſequitur, vt excludat quodcunque extraneum; neque aurum eſt verum, quia excludit aliud extraneum ens propriè loquendo, ſed quia dicit proprium eſſe commenſuratum iuxta debita principia. Deinde quæro, quid intelligatur per huiuſmodi admixtionem extranei, an quòd extraneum ens non concurrat ad ens verum tanquam ipſius intrinſecum conſtitutiuum? Verùm cum talis admixtio impoſſibilis ſit, cum nunquã extraneum ens poſſit aliud conſtituere; neque rectè dicitur, ens eſſe verum per excluſionem talis admixtionis, quemadmodum neque rectè diceretur, eſſe verum per excluſionem chymetæ; neq; poteſt realiter connotare talem negationem determinatè, quoniam realis connotatio eſt reſpectu alicuius realis. Vel intelligitur de admixtione quacunque per iuxta poſitionem: & neque hoc dici poteſt, quoniam huiuſmodi admixtio per iuxta poſitionẽ, ſicuti nõ eſt eſſe rei reale, ita neque tollit eius realẽ veritatem; nam quandiù perſeuerat ſubiectum, perſeuerant etiam paſſiones ipſius.

Veritas non conſiſtit formaliter, in rei natura cum excluſione extranei

1. opinio Veritatē dicere proprietatē abſolutā formaliter diſtinctam ab ente.

III. Quidam ergo Recentiores Thomiſtæ, vt refert Suarez in Metaph. diſp. 8. ſect. 7. num. 5. aſſerunt; Veritatem de ſuo formali importare quamdam perſectionem realem abſolutam, formaliter diſtinctam ab ente, quæ ſit proprietas ipſius. Atq; adſcribunt hanc opinionem D. Thom. quæſt. 1. de Verit. ar. 5. Capr. in 1. diſt. 19. quæſt. 3. concl. 3. Soncin. 7. Metaph. quæſt. 17. & Iauel. tract. de Tranſcend. cap. 5. Mouentur autem ex eo, qnia veritas eſt realis perfectio, imo perfectio ſimpliciter ſimplex, quoniam in quocunque eſt melior ipſa, quam nõ ipſa, & in Deo dicit ſummam perfectionem. Rurſus non eſt quid ſynonimum cum ente, non enim dicit id, qnod habet eſſe, & habet diuerſam definitionem ab ea, quam habet ens, quòd magis patet, ſi definiatur veritas entis particularis, & etiam natura ipſius, ex hoc autem ſequitur, quod debeat diſtingui ab ente ſaltem formaliter.

Impugnatur.

IV. Hæc ſententia duplicem ſensũ habere poteſt. Primus eſt, quòd veritas dicat perfectionem abſolutam realem diſtinctam ſecundùm conceptum ina-

dæquatum ab ente, atque adeo tantùm ſecundùm eſſe explicitum; & hic ſenſus ſanè verus eſt, quò ad modum diſtinctionis, quia veritas non poteſt maiori diſtinctione diſtingui ab ente; tunc tamen deficit, quia non explicat quid dicat formaliter iſta perfectio abſoluta. Alter ſenſus eſt, quem magis videtur iſta opinio intendere, quod iſta perfectio abſoluta diſtinguatur ſecundùm conceptum adæquatum ab ente; & tunc huiuſmodi opinio, nedum deficit, quia non explicat rationem formalem veritatis, ſed etiam falſa eſt, quia non poteſt veritas eſſe talis perfectio abſoluta tali modo diſtincta ab ente. Quod ſatis ex eo conſtat, quia ſi veritas ponatur tali pacto diſtincta, poteſt ens præcisè conſiderari abſque huiuſmodi perfectione: tunc autem adhuc ens habet verum eſſe, quo intrinſecè verum eſt, & habet quod poſſit eſſe obiectum intellectus, atque adeo cum ipſo commenſurari, ergo ens eſſet verum abſq; veritate, quod implicat. Rurſus etiam conſiderari poſſet proprietas huiuſmodi, vt contradiſtincta ab ente, quæ .n. conceptibus adæquatis diſtinguuntur, poſſunt ſeorſim ſe ſolis conſiderari; tali autem pacto eſſet quid reale; alioquin quomodo importaret veritatem realē, & quæ realiter redderet ens verum? Si autem eſt quid reale, inuoluet rationē entis, quoniam omnis realitas eſt per rationem entis; Si autem inuoluit rationem entis, quomodo ab ipſo diſtinguitur conceptu adæquato, quæ enim conceptibus adæquatis diſtinguuntur, ſeinuicem excludunt. Quod amplius couſir. quoniam quælibet res ſecundùm totum ſuum eſſe adæquatum eſt vera; ſic homo eſt verus ſecundùm totam ſuam quidditatem, & ſecundùm quamlibet formalitatem; vt autem hoc ſaluetur, neceſſe eſt, vt veritas in tota quidditate ita intimè imbibatur, vt non poſſit adæquatè ab ipſa ſeparari, alioquin ſi ſeparetur, ſaltem in eſſe obiectiuo remaneret quidditas abſque veritate, & non eſſet quidditas intimè in ſuo eſſe vera. Vnde fundamentum huius ſententiæ non rectè procedit, nam ex eo, quòd veritas dicat perfectionem, & non ſit quid ſynonimum cum ente, non infertur neceſſariò diſtinctio ſecundùm conceptum adæquatum ab ente, quia ad hoc ſaluandum ſufficit diſtinctio ſecundùm eſſe explicitum, & conceptū inadæquatum. Quod etiam ex eo ſuadetur, quòd veritas dicit quandam conformitatem; conformitas autem, ita ex natura ſua imbibit eſſe illud, cuius eſt conformitas, vt nullo pacto poſſit ſubſiſtere, niſi ſaltem implicitè illud dicat. Quod clarè patet etiam in cæteris conformitatibus; quis enim concipiat vnam quantitatem eſſe conformem alteri, niſi etiam implicitè concipiat eſſe quantitatis?

Veritas non eſt perfectio abſoluta formaliter diſtincta ſm cōceptū adæquatū ab ente.

V. Quarta igitur opinio eſt Suarez in Metaphyſica diſp. 8. ſect. 7. num. 25. Smiſing. tract. 3. de Deo vno diſp. 1. quæſt. 2. num. 40. & aliorum Recentiorum. Aſſerit autem, veritatem tranſcendentalem dicere ipſum eſſe rei reale, atque nihil ſuperaddere, connotare tamen conceptum intellectus, qui conformetur ex eo, quòd per ipſum repræſentetur: hanc autem conformationem non eſſe neceſſariò actualem, quamuis poſſit eſſe, ſed ſatis ſufficere aptitudinalem. Vnde formaliter veritas dicit illam aptitudinalem conformitatem, quam res habent reſpectu cognitionis, à qua intellectui repræſentari poſſunt. Quę quidem ſententia videtur ſatis congruenter procedere, dum explicat veritatem per aliquid reale intrinſecum entis, non tamen omninò ſatisfacit. Nam quamuis verum ſit, quòd res ſecundùm ſuam veritatem conformentur cum cognitione, & quatenus veræ ſunt, intelligantur, non per hoc tamen formaliter conſtituuntur in eſſe vero; ita vt conformitas cum cognitione; ſit ratio formalis veritatis, ſed ſupponit ipſam veritatem, & res iam conſtitutas in eſſe vero. Quod ex eo manifeſtum fit, quoniam cognitio ſupponit obiectum conſtitutum in ratione obiecti formalis tanquam cauſam ſimul cōcurrentem cum potentia ad ipſam cognitionem: vnde ſicuti cognitio actualis eſt poſterior obiecto ſimul concurrente actualiter cum potentia, ita cognitio in actu primo eſt poſterior obiecto potente concurrere ad ipſam cognitionem. Hinc autem fit, vt etiam aptitudinalis conformitas obiecti cum cognitione poſterior ſit obiecto potente concurrere ad cognitionem; nam cū in tantum poſſit conformari, in quantum poteſt repræſentari per ipſam cognitionem, ita vt conformitas conſurgat

4 opinio veritatē conſiſtere in adæquatione ad intellectum. Suarez Smiſing.

Expenditur allata opinio.

gat poſita repræſentatione;iam eſt poſterior ipſa cognitione, atque adeo ipſo obiecto potente concurrere ad cognitionem: hinc etiam eſt poſterior ipſa veritate,nam cum obiectum concurrat ad cognitionem ſecundùm rationẽ veri, iam ratio veri præſupponitur ad cognitionem, at que conſormitatem.

Conformitas obiecti cũ cognitione eſt poſterior cognitione.

VI. Et inſuper cõfir. iſte diſcurſus. Iſta enim conformitas aptitudinalis dependet à poſſibilitate cognitionis, & obiecti, quia in tantum eſt poſſibilis, in quantum eſt poſſibilis cognitio, conſurgit .n.ex repræſentatione obiecti facta per cognitionem:vnde eſt poſterior cognitione. Rurſus cognitio in tãtũ eſt poſſibilis,in quãtũ eſt poſſibilis talis potẽtia ſpecificata per tale obiectũ,vnde non ſolùm conformitas obiecti cum cognitione etiam aptitudinalis, eſt poſterior cognitione, ſed potentia, & obiecto vt ſpecificatiuo talis potentiæ, & proinde aptitudinalis conformitas nõ poteſt importare formaliter aliquid, quod inuoluatur ab obiecto vt ſpecificatiuo talis potentiæ. Hinc concludi tur,hanc conformitatem eſſe poſteriorem veritate obiecti; cum enim obiectum, vt ſpecificet potentiam intellectiuam, debeat eſſe conſtitutum in ſuo eſſe, debet importare in illo priori, in quo ſpecificat, quicquid in proprio eſſe imbibitur, atque adeo includet veritatem tanquam iu proprio eſſe imbibitã; imo ſecundùm hanc ipſam rationem veritatis ſpecificat. Quod rurſus declaratur,quoniam cognitio talis eſt, quale eſt obiectum,cum ab ipſo ſpecificatur. Ex hoc autem fit, vt cognitio habeat ſuum eſſe verum, & ſuam repræſentationem dependenter ab obiecto, quia ab ipſo deſumet repræſentationem, nõ autem vt obiectum habeat eſſe verum dependenter à cognitione, at ſi veritas conſiſteret formaliter in illa aptitudinali conformitate rei ad cognitionem, obiectum in ſua veritate dependeret à cognitione, quia iſta conformitas dependet à cognitione,quia niſi eſſet poſſibilis cognitio, neque eſſet poſſibilis conformitas; vnde veritas à cognitione tanquam à menſura, ſecundùm quã deberet obiectum in ſuo eſſe menſurari, redundaret in obiectum, quod tamen falſum eſt,quia ab obiecto redundat in cognitionem, cum cognitio, vt vera ſit, debeat cum ipſo conformari, & debeat eſſe talis,quale eſt obiectum; vnde cognitio debet menſurari cum obiecto, & ab ipſo deſumere ſuam adæquationem, & non econtra obiectum cum cognitione, quaſi ab ipſa deſumat ſuam veritatem ex eo, quòd cum ipſa adæquetur.

Opinio veritatẽ facere conformitatem ad intellectum diuinum Capr. Soncin. Ferrar. Bannes Gumel.

VII. Quinta denique ſententia eſt Thomiſtarum Capr.iu 1. diſt.19.quæſ. 3.ar.1.concl.2.Soncin 8.Metaph.quæſ. 17.Ferrar.1.contra Gent.cap.60. Bannes 1. par. quæſt.16.arr 3. & cæterorũ Thomiſtarũ, quos ſequitur Gumel.cita to loco 1.par. ar. 3. Hi volunt, Veritatem importare aliquid poſitiuum,quod ſit perfectio quædam rei veræ, quæ non ſit realiter diſtincta ab eſſe rei, ſed tantùm ratione, quatenus per veritatem aliquid explicatur, quod non explicatur per conceptum entis. Quòd ſi rurſus inquiras, quid formaliter dicat huiuſmodi perfectio, reſpondent, dicere conformitatem cum intellectu diuino, Atque huiuſmodi conformitatem volunt eſſe quid abſolutum, quod tamen ſine relatione explicari non poteſt. Aliqui autem volunt, hanc relationem eſſe realem; aliqui verò eſſe rationis, vt Soncin. qui tamen addit, hanc relationem non ſpectare ad conſtitutionem veritatis, ſed tantùm ad explicationẽ; ita vt in ſe nõ dicat talem relationem, non poſſit tamen concipi ſine ipſa. Addunt etiam, huiuſmodi conformitatem non poſſe concipi, niſi concipiatur ipſum eſſe rei. Quare concludunt; Veritatem eſſe ipſum eſſe rei, quatenus cõforme intellectui diuino. Volunt autẽ veritatem conſtitui per ordinem ad intellectum diuinum, & non ad creatum, quia ad intellectum diuinum dicit ordinem per ſe, ad intellectum verò creatum dicit tantùm ordinem per accidens. Sequitur Meuriſ.2 Metaph. cap. 3. quæſt. 3. qui citat etiam Scot. 6.Metaph. quæſt. 3. & deſumitur etiam ex Alenſ. 6. Metaph. circa finem.

Meuriſ. Scot.

Iudiciũ allatæ ſẽtentiæ.

VIII. Hæc ſanè ſententia cæteris probabilius procedit, & quò ad ſubſtantiam vera eſt:indiget tamen aliqua maiori explicatione, & quædam continet, quæ probari minimè poſſunt. Et quòd ſpectat ad illum reſpectum rationis, quem ponit, omnino ſuperfluus cenſendus eſt, quoniam cum veritas ſit quid reale imbibitum in eſſe rei, optimè poteſt concipi abſque eo,

quòd

rei, optimè pōt concipi abſq; eo, quòd fingatur talis reſpectus rōnis, prçſertim quia nō pōt cōcipi, niſi ſimul concipiatur eſſe rei, quatenus regulatū ab intellectu diuino, & cū ipſo cōformatū, & ſicuti ab intrīſeco ſuo depēdet ab illo, ita ét dicit ordinē intrinſecū ad ipſū quatenus regulantē, atq; adeo ordinē realē tranſcēdentalē; vnde non eſt neceſſe recurrere ad relationē rōnis, quæ neceſſaria ſit, vt concipiatur veritas. Præterea nec probari pōt, quòd res ab intrinſeco ſuo non dicant ordinē per ſe ad intellectū creatū, quia licet per accidens tantū, ſeu contingēter actuali cognitione attingantur; per ſe tamen cognoſcibiles ſunt, atq; obiectū intellectus; hoc .n. illis conuenit eſſentialiter, atq; adeo tāquā obiectū ordinantur per ſe ad intellectū: & licet per accidens ſit, quòd cōformetur cū cognitione actuali, non eſt tñ per accidens, quòd poſſint cōformari, quoniā hoc ipſis ab intrinſeco cōuenit. Deinde qñ dicitur, veritatē conſiſtere formaliter in conformitate ad intellectū diuinū, explicandū eſſet, quomodo huiuſmodi conformitas faciat formaliter res veras, & in quonam conſiſtat.

Vera ſententia.

SECTIO III.

I. EXpenſis aliorū opinionibus, reſtat, vt quid nobis dicēdū videatur, aperiamus. Premittimus aūt, quod in priori tomo tradidimus; nimirū, Deū non eſſe propriè ens, ſed ſupra ens, & quid ſupereminentius, cùm ſit ipſūmet eſſe per eſſentiā; nec adeſſe inter Deum aliquā cōuenientiā in conceptu cōmuni, ſiue vniuocā, ſiue analogā. Et proin de primā, & vniuerſaliſſimā rōnē entis, quòd eſt propriè ens, & illud, quod habet eſſentiam, reperiri in ſolis creaturis. Hinc aūt fit, vt cū inquirimus, in quo formaliter conſiſtat veritas trāſcēdentalis, q̃ eſt paſſio entis vt ſic, loquamur tñ de veritate correſpōdente ipſimet enti, & quæ in ſolis creaturis reperiatur. Vnde excluditur veritas illa, qua Deus dicitur verus, qa nō eſt propriè veritas, ſed quid ſupra veritatē, & quid ſupereminētius, quo Deus conſtituitur talis per eſſētiā, & infinito modo; ſeu eſt ipſūmet eſſe proprium Dei, quo in eſſe

Quæ veritas ſit in Deo.

Dei cōſtituitur, & à nobis nominatur veritas, quatenus ea, q̃ ſūt in Deo explicamus ꝑ cōceptus perfectionū, quas reperimus in creaturis. Et hinc fit, vt quāuis veritatē, quā attingimus in creaturis, explicemus ꝑ conformitatē ad aliud, qñ tñ cōcipimus veritatē in Deo, nō eā poſſimus explicare ꝑ conformitatē ad aliud, quia ſm̄ totū ſuū eſſe nulli conformatur, neq; quo ad ipſū ſumit menſurā ab alio: cū ſit oīnò à ſe, & indepēdēs à quocunq; alio, & fons cuiuſcunq; veritatis, quæ in quocunque alio ente reperitur.

Veritas dicit formaliter conformitatem.

II. Hoc ergo ꝑmiſſo, vt paulatī ad reſolutionē procedamus, hoc prius tāquā certū ſtatuimus, Veritatē, qua ens vt ſic & quçlibet alia res eſt intrinſecè vera, importare neceſſariò de ſuo formali aliquā cōformitatem, quā cū aliquo alio cōformetur. Hoc ſequit, & colligitur ex veritate cognitionis. Vt .n. cognitio vera ſit, debet cōformari in repræſētādo cū obiecto, ita vt oīnò illud repræſētet, prout eſt in ſe; quòd ſi aliter reprçſētet, ſtatī amittit ſuā veritatē, & falſā euadit. vnde veritas ipſius cōſiſtit formaliter in cōformitate cū obiecto quò ad repſētationē. Si ergo talis veritas dicit talē rōnē cōformitatis, veritas vt ſic dicet eādē cōformitatē, & adequationē vt ſic, & in cōmuni qa iā ex genere ſuo veritas dicit cōformitatē, ſeu adæquationē, & proportio, q̃ ſēꝑ. eſt neceſſariò ſeruāda inter rōnē ſuperiorē, & inferiorē, in eo cōſiſtit, vt ꝙ dicit inferior in determinato gradu, dicat ſuperior in gradu indeterminato, & econtra, qa rō inferior eſt determinatiua ſuperioris cōplēdo id, ꝙ in ipſa inchoatū eſt in ordine ad cōſtituēdā eādē nātam. Et quēadmodū falſitas dicit defectum ab aliqua mēſura, ita veritas excludet talē defectū, et dicet cōformitatē cum aliqua mēſura. Hinc D. Aug. lib. de Vera relig. c. 36. qui habetur in tom. 1. ſuorū operū, inquit. *Veritas eſt ſumma ſimilitudo principij, quę ſine vlla diſſimilitudine eſt.* nimirū eſt cōformitas rei cū ſuo principio omninò ꝑfecta, et oēm ꝓrſus excludens diſſimilitudinē. Per prīcipiū aūt intelligit Ideā rei. Et D. Anſel. Dial. de Verit. c. 12. eā definiēs, ait, *Veritas eſt rectitudo ſola mente perceptibilis*; per rectitudinem autem intelligit conformitatem, et adæquationem.

D. Aug.

D. Anſel.

III. Verùm cum veritas importet de ſuo formali conformitatem, atque ex genere ſuo conformitas ſit ad aliud, quoniam eſt reſpectu alterius, ſtatim

colligitur, Veritatem eſſe quid reſpectiuum. Vnde concludimus ſecundò: quòd licet veritas ſit quid reſpectiuum formaliter, non importat tamen reſpectum prædicamentalem. Et hoc ſtatim manifeſtum fiet, ſi conſideremus veritatem vt ſic eſſe paſſionem entis tranſcendentalis, atque adeo cum paſſio debeat adæquari cum ſubiecto, debere habere eamdem latitudinẽ, & eſſe quid tranſcendens, præſertim quia debet reperiri, vbicunque reperitur ſubiectum. Quomodo ergo, ſi veritas vt ſic eſt paſſio entis tranſcendentalis, poterit reperiri in determinato prædicamento, quemadmodũ reperiretur neceſſariò, ſi eſſet formaliter relatio prædicamentalis? vnde cum veritas vt ſic non dicat relationem prædicamentalẽ, neque veritas talis entis dicet talem relationem, cum debeat ſeruare proportionem ad ſuam rationem ſuperiorem. Quod etiam ex eo confir. quoniã veritas conuenit enti vt ſic, non ſolùm vt quid cum ipſo identificatum, ſed etiã vt incluſum in eius conceptu adæquato, quoniam in ſeipſo formaliter intrinſecè imbibit veritatem, qua in eſſe entis verum eſt: tribuitur autem enti talis veritas tanquam paſſio ipſius conſequens ab eius intrinſecis principijs: vnde impoſſibile eſt, quòd coarctet ens vt ſic ad determinatum genus, ſed illud faciet verum in ſua vniuerſaliſſima ratione, prout abſtrahit à quocũque genere determinato; Si autem veritas eſſet relatio prædicamentalis, ſicuti ipſa eſt determinati generis, ita cõtraheret ens ad determinatum genus, vnde non importaret eſſe verum in ſua ampla vniuerſalitate.

Veritas eſt quid tranſcendens.

IV. Atque rurſus argumentari poſſumus, inquirendo, an huiuſmodi relatio, in qua conſiſtit formaliter veritas, ſit de quidditate ipſius entis, an nõ, ſed veluti illi adueniat; ſi primum, iam non eſt relatio prædicamentalis, ſed tranſcẽdentalis, quoniam in hoc diſtinguitur relatio traſcendentalis à prædicamentali, quòd tranſcendentalis eſt de quidditate rei, p̃dicamẽtalis verò nõ eſt, ſed veluti ſuperaduenit, & ſe habet ad modum accidẽtis. Si verò non eſt de quidditate entis, hoc eſt contra rõnẽ ipſius entis, quoniam quocunque accidentali præciſo & ſecundum ſuam intimam rationem eſt quid verum, ita vt non poſſit haberi conceptus adæquatus entis, niſi intimè imbibat rationem veritatis. Quod etiam alio modo declarari põt ex natura relationis prædicamentalis, quæ ſupponit neceſſariò fundamentum reale, in quo fundetur, & proinde hæc quoq; relatio debet ſupponere ſuum reale fundamentum, atque loquendo de veritate tranſcendentali eius fundamentum non poſſet eſſe aliud: quàm ipſum ens communiſſimè ſumptum. Cum autem fundamentum relationis prædicamentalis poſſit concipi, imo & eſſe abſque relatione; cum relatio accidentaliter ſe habeat ad ipſum, inquiri poteſt, an fundamentum huius relationis præciſè acceptum abſque relatione ſit verum, an non. Si eſt verùm, ergo veritas non conſiſtit formaliter in relatione prædicamentali, quoniã ipſa ſublata habetur veritas. Si aũt ſm̃ dicatur, manifeſte falſitatis cõuincitur, quoniã fundamẽtũ illud præciſa relatione habet ſuũ eſſe verũ, & qñ intelligitur ab intellectu, cognoſcitur habere eſſe, quẽadmodũ debet habere, & iuxta ſuã mẽſuram, vnde neceſſariò debet quò ad ſuã eſsẽtiã participare veritatẽ, non .n. eſt ens fictũ, aut falsũ. Præterea ens eſt nullius generis determinati, ſed tãtũ prima inchoatio cuiuſcũq; entis determinati, ecõtra verò relatio prędicamẽtalis eſt determinati generis, & importat modũ eſſendi determinatũ, quo ens cõtrahitur ad determinatũ genus. Ex hoc aũt fit, ꝙ ſicuti ens eſt radix veritatis trãſcẽdẽtalis, quæ eſt veritas vt ſic cõmuniſſimè sũpta, ita relatio prædicamẽtalis debeat eſſe radix talis veritatis, quia ꝙ cauſat ens in cõmuni, cauſãt & gradus determinatiui entis proportionaliter, & in particulari. Cũ ergo relatio prædicamẽtalis, tãquã gradus determinatiuus entis, ſit radix determinatę veritatis, tãquam paſſionis ſibi proprię, manifeſtum ſit, quòd non poſſit eſſe formalis ratio veritatis, quoniam radix non poteſt eſſe formaliter paſsio.

Conformitas, qua ens eſt verũ, eſt de quidditate ipſius

V. Tertiò ſtatuẽdũ eſt, vt colligitur & ex hucuſq; dictis; veritatẽ eſſe aliqd de eſſe rei, ſeu ipsũ eſſe rei ſm̃ aliquã peculiarẽ rõnẽ, nimirũ ſm̃ rõnẽ cõformitatis, ita ut veritas tranſcendẽtalis non ſit extra adæquatum conceptum entis tranſcendentalis, & quæcunque alia veritas non ſit extra conceptum adæquatum illius rei, cuius eſt veritas,

3. concl

Veritas non eſt extra eius conceptum adæquatũ entis

Hoc autem ex eo patet, quòd res veræ ſunt in ſua intrinſeca quidditate, quatenus participant verum eſſe, & vera eſſentialia conſtitutiua talis quidditatis, & prout factæ ſunt iuxta propriam mẽſurã: vnde domus dicitur vera domus, quando facta eſt iuxta ſuam debitam menſuram: eodem autem pacto ſe habet veritas in naturalibus proportionaliter, ac ſe haber in artiſicialibus. Cũ ergo veritas dicatur ſecundùm eſſe rei, quod intimè in ſeipſo verum eſt, non poteſt eſſe aliquid extra eius conceptũ adæquatum, alioquin eſſet verum ſine veritate, nam adhuc pręciſa veritate res perſeueraret in ſuo eſſe; hoc autem eſſe importaret veram eſſentiam talis rei, & vera conſtitutiua eſſentialia ipſius, atq; adeo eſſet verum abſq; veritate, quod prorſus implicat. Hinc Ariſt. 2. Metaph. tex. 4. non diſtinguit veritatem ab eſſe; inquit enim. *Quare vt ſecundùm eſſe vnumquodq: ſe habet, ita etiam ſecundũ veritatem*: & D. Aug. lib. 2. Soliloquior. cap. 25. in tom. 2. ait, *Verum eſt id, quod eſt*, quia quatenus aliquid participat ſuũ eſſe, participat etiam ſuam veritatem, qua in ſuo eſſe verum eſt. Accedit etiã D. Hilar. lib. 5. de Trinit. inquiens *Peri me aquę, quòd aqua eſt, & per id abolere poteris, quòd vera ſit*. Ecce ergo, quomodo ponit veritatem ita intimè ſuperfuſam rei entitati, vt tunc tollatur veritas, quando tollitur eſſe.

Ariſt.

D.Aug.

D.Hilar.

4. corol. Veritas dicit cõformitatẽ rei ad ſuã ideam.

VI. Quartò concludimus. Veritatem de ſuo formali dicere intrinſecam conformitatem entis, quam habet reſpectu idearum, quæ ſunt in mente diuina, cum quibus commenſuratur, quatenus huiuſmodi conformitas eſt explicatiua, & manifeſtatiua illius eſſe, quod ens verum participat, ita vt in quolibet ente explicet, & manifeſtet eſſe ipſius. Seù veritas formaliter conſiſtit in eſſe rei; quatenus dicit illam explicationẽ, & manifeſtationem, qua ſeipſum manifeſtat tanquam conforme, & menſuratum cum Ideis, quæ ſunt in mente diuina. Deſumitur hæc concluſio ex D. Th. 1. par. quæſ. 16. ar. 1. in corpore vbi hæc habet *Similiter res naturales dicuntur eſſe veræ, ſecundùm quod aſſequuntur ſimilitudinem ſpecierum, quæ ſunt in mente diuina. Dicitur enim verus lapis, quia aſſequitur propriam lapidis naturam ſecundùm præconceptionem intellectus diuini*. Et ſimilia habet quæſ. 1. de Verit. ar. 1. in corpore, quamuis non adeo clarè id dicat, cum potius videatur ponere veritatem in ſola adæquatione cum intellectu, nec explicet de quo intellectu loquatur. Rurſus deſumitur ex D. Auguſt. De vera religione cap. 36. vbi vocat veritatem ſimilitudinem cum principio, & inſuper ait *Vera in tantum vera ſunt, in quantum ſunt; in tantũ autẽ ſunt, in quantum principalis vnius ſimilia ſunt*, & initio capitis inquit. *Sed cui ſaltem illud manifeſtum eſt, falſitatem eſſe, qua id putatur eſſe quod nõ eſt, intelligit, eam eſſe veritatem, quæ oſtendit id, quod eſt*. Et inferius; *Si enim falſitas ex ijs eſt, quæ imitantur vnum, non in quantum id imitantur, ſed in quantum adimplere non poſſunt; illa eſt veritas; quæ adimplere potuit, & id eſſe, quod eſt illud. Ipſa eſt, quę illud oſtendit, ſicut eſt.*

D.Th.

D.Aug.

VII. Vt autem hæc concluſio rectè intelligatur ſcire oportet. In Deo eſſe ſimilitudines rerum omnium non ſolum, quæ exiſtunt, ſed etiam quæ poſſunt exiſtere, quas Theologi Ideas appellant: huiuſmodi autem ideæ ſunt veluti exemplar, ad cuius ſimilitudinem fiunt res omnes creatæ, & ſunt menſura illius eſſe, quod iiſdem creaturis communicari debet; vnde ſi Deus vult producere aliquod ens, neceſſe eſt, vt illud producat menſuratum ad ideam, quam de ipſo habet, ita vt ipſam omnino imitetur. Ex hoc porro fit, vt res omnes habeant quandam intrinſecam conformitatem imbibitam in proprio eſſe reſpectu harum idearũ; & ratione huius conformitatis dicũtur veræ, quia poſita huiuſmodi conformitate participant eſſe debitè menſuratum, & quemadmodũ debent participare, & proinde habent eſſe cũ debita rectitudine, & veritate eſſentiæ. Verũ res participantes eſſe debitè mẽſuratũ cũ ſua Idea, atq; ipſi omnino cõforme habent, quod ſint manifeſtatiuæ propriæ quidditatitis, ita ut quemadmodũ Ideæ manifeſtant eſſe cõmunicãdũ effectui tãquã exẽplar ipſius: ita eſſe rei productæ, aut producendę tanquam terminus communicationis manifeſtat ſuã quidditatẽ tãquã conformẽ proprię Ideæ, & tanquã per ipsã regulatã. Veritas ergo in eo formaliter conſiſtit, quod ſit commenſuratio entis, quatenus manifeſtatiui eſſe participati ad propriam ideam, quæ eſt in intellectu diuino.

In Deo dantur Ideæ rerũ omniũ

1. pars cõcluſionis

VIII. Hæc autem concluſio duas habet partes, quarum prima eſt, quòd veritas dicat illam manifeſtationem, qua quidditas entis manifeſtatur; altera verò, quòd ſit cum conformitate ad propriam ideam, quæ eſt in intellectu diuino. Et prima quidem pars facilè probatur ex analogia ad veritatem cognitionis. Veritas enim cognitionis, quæ eſt talis veritas, nempe repræſentationis, eſt veritas in ordine ad aliud, & ideo eſt etiam manifeſtatiua in ordine ad aliud, quia nimirum manifeſtat eſſe alterius. Hinc autem colligitur; Veritatem vt ſic debere eſſe aliquo pacto manifeſtatiuam alicuius eſſe ex proportione, quàm debent ſeruare inter ſe rationes ſuperiores, & inferiores ex eo, quòd cum ſuperior ſit inchoatio illius naturæ, quæ completur per inferiorem, debeat idem proportionaliter dicere; ſi enim talis veritas eſt manifeſtatiua talis eſſe, & tali modo, nempe per modum imaginis, veritas vt ſic erit repræſentatiua, & manifeſtatiua eſſe vt ſic. Rurſus cum ſit veritas quò ad eſſentiam, & conſequenter non ſit in ordine ad aliud, ſed ad ſe, erit manifeſtatiua illius eſſe, in quo ipſa imbibitur per modum cuiuſdam propoſitionis, qua eſſe rei proponatur cum ſua debita conformitate, & menſura.

Quomodo veritas rei ſit manifeſtatiua ipſius

Altera pars concluſionis

IX. Altera verò pars cõcluſionis; quòd veritas ſit conformitas cum Idea, quæ eſt in mente diuina; Probatur primò, cum veritas non ſit aliud, quàm conformitas, & ideo debeat reddere rem verã conformẽ cum aliquo, nõ eſt aliud, cũ quo reddat cõformẽ, & ſimul cõſtituat in eſſe vero, quã ꝓpria mẽſura; cũ .n. eſſe rei intelligitur conforme propriæ menſuræ, tunc res intelligitur habere eſſe eo modo, quo debet habere; ita vt ſit debitè ordinatum, & menſuratum, & habeat ſuam debitam formã quidditatis: ſtatim autem ac intelligitur participare eſſe tali modo, intelligitur participare veritatem eſſendi: vnde veritas in eſſendo conſiſtit in conformitate cum debita menſura; Cæterum menſura rerum quò ad earumdem eſſe, à qua per ſe dependent, nõ eſt alia, quàm Idea; idea enim regulat intellectum communicantis eſſe, ut tali pacto, atque tali menſura, & ordine communicet: Talis verò idea, à qua res per ſe dependent, eſt ſolùm in intellectu diuino, non autem in intellectu creato. Si enim intellectus creatus conſideretur abſque actuali cognitione rerum, nullam habet menſuram reſpectu ipſarum, nec inter ipſum, & res eſt aliqua conformitas. Si verò conſideratur cum actuali cognitione rerum, neq; eſt menſura, quia ipſe potius menſuratur, quã menſuret, quia vt cognitio ſit vera, debet ipſa adæquari cum obiecto, non autem obiectũ cum cognitione, ſi quidem obiectum eſt independens à cognitione, & cognitio dependens ab obiecto, quia ab ipſo cauſatur. Vnde etiam ſi nullus intellectus creatus eſſet poſſibilis, adhuc cœtera entia eſſent vera, quatenus eſſent conformia cum Idea propria, quæ eſt in mente diuina.

Confir.

X. Confir. diſcurſus iſte. Poſita in quolibet ente conformitate cum propria idea, quæ eſt in intellectu diuino, ſtatim intelligitur habere veritatem eſſendi abſque eo, quòd intelligatur conformitas cum aliqua alia idea, aut cognitione, ſiue intellectu, ita vt idea, quæ eſt in mente diuina, ſit adæquatus terminus talis conformitatis, ergo nõ eſt neceſſe ponere aliquem alium terminum talis conformitatis, quia præter adæquatum non eſt poſsibilis aliquis alius. Accedit etiam, quòd Idea diuina eſt prima menſura rerum omnium à quocunque independens, & proinde in ipſam, tanquam in primam originẽ, reſolui debet cõformitas rerum. Quòd ſi ponitur in intellectu creato aliqua cognitio, ſeu idea, intellectus creatus illam non habet ex ſe, ſed dependenter à rebus ipſis, quoniam in ſe eſt purus actus primus nullam ex ſe habens cognitionem, aut ideam, ſed omnem cognitionem, & ideam ſicuti habet ratione actus ſecundi, ita illam deſumit ab obiecto, à quo mouetur; & determinatur, vt exeat in talem actum ſecundùm. Cum ergo intellectus creatus habeat omnem ideam, & cognitionem dependenter à rebus creatis, quomodo poteſt eſſe menſura ipſarum, cum iam ſupponat eas habere ſuum eſſe menſuratum? Rurſus cum intellectus creatus habeat ſuum eſſe verum, & debitè mẽſuratum, non poſſet menſurari à ſeipſo, quia nihil poteſt eſſe menſura ſuiipſius; vnde non haberet eamdem menſuram ſui eſſe, quam habent cœtera entia; quod etiam abſurdum eſt, quia omnia

Idea diuina rerū terminus adæquatus cõformitatis rerum

de-

Digitized by Google

debent eadem menſura menſurari.

2. ratio.

XI. Secundò principaliter prob. concluſio, deſumendo argumentum ex veritate cognitionis. Ideo enim cognitio eſt vera in repræſentando, quia confotmatur cum obiecto, quod repræſentat: inde autem habet, quòd conformetur, quia regulatur per ipſum: dum enim obiectum concurrit ad cauſandã cognitionem mouẽdo intellectum, determinat intellectum, vt eliciat talem repræſentationem, quæ ſit manifeſtatiua talis, & talis rationis, quæ continetur in obiecto, & ideo cognitio eſt conformis in repræſentando cum obiecto, quia ab ipſo regulatur, & dirigitur tanquam à menſura. Ex quo elicitur, quòd veritas rei conſtituitur per conformitatem ad illam menſuram, à qua regulatur ſecundùm ſuam veritatem. At eſſe rerum omnium regulatur tanquam à menſura ab idea diuina, non autem à cognitione creata, aut ab aliqua creata idea, quia dirigitur ab illa idea, quæ concurrit ad communicandũ eſſe ſimul cum agente; vnde cum intellectus creatus nullo modo concurrat ad productionem rerum, neque earum dem eſſe regulabit, & conſequenter nõ erunt veræ per conformitatem ad intellectum creatum, ſed ſolùm per ordinem ad intellectum diuinum.

Cõformitas, quam dicit veritas eſt in ordine ad menſura regulãte eue.

3. ratio.

XII. Tertiò argumentor. Veritas rerum, qua intrinſecè veræ ſunt, eſt veritas actualis, non aptitudinalis; non enim poſſunt eſſe veræ, ſed actu veræ ſunt, & ſicuti intrinſecè dicunt propriũ eſſe, & propriam quidditatem ſibi cõmunicatam, ita debent etiam dicere propriam veritatem. Cum ergo actu dicant ſuum eſſe ſiue actuale, ſiue poſſibile, prout res concipiuntur actuales, aut poſſibiles, & veritas conſiſtat in conformitate, debẽt in ſe inuoluere actualem conformitatem. Atque rurſus illud, cum quo debent conformari, debet eſſe talis conditionis, vt poſita re vera ſequatur neceſſariò actualis conformatio, ſiquidem cum actu ſit vera, debet habere actualem conformitatem. Ex hoc verò elicitur, id, cum quo ratione veritatis res conformari debent, nõ poſſe eſſe intellectum creatum; ſed neceſſariò debere eſſe aliquam menſurm, quæ habeat neceſſitatem eſſendi, & proinde poſſe eſſe ſolas ideas diuinas, quæ cum ſint ipſemet Deus, neceſſariò exiſtunt. Hoc autem ſic declarattur. Producat Deus rem aliquam, aut conſeruet res omnes, quæ de facto ſunt, nulla tamen intellectuali creatura conſeruata: cum enim res omnes creatæ contingenter exiſtant, nec vllam habeant neceſſitatem exiſtendi, poteſt quæcunque illarum exiſtere abſque alijs: tunc autem, quæ exiſtent, ſicuti habebunt actuale eſſe communicatum, ita etiam habebunt actualem veritatem, & commenſurationem, & tamen non aderit aliquis intellectus creatus, ita vt in ordine ad ipſum habeant ſuam conformitatem; vnde ſequitur, quòd non commenſurentur per ſe cum intellectu creato, a tque adeo non habeant veritatem in ordine ad ipſum.

Res debẽt actu cõmẽſurari cum aliquo, vt veræ ſint

Confir.

XIII. Atque addi poteſt confirmatio deſumpta ex doctrina D. Thom. 1. par. ar. 1. quæſ. 16. vbi docet, entia vera dicere ordinem tantùm per accidens ad intellectum creatum, quod intelligi debet, non quatenus poſſunt cognoſci, ſed quatenus actualiter cognoſcuntur; dicere verò ordinem per ſe ad intellectum diuinum, & ab ipſo per ſe dependere. Hoc autem poſi o ſic argumentor. Ens eſt intrinſecè, & eſſentialiter verum, atq; per ſe illi conuenit conformitas illa, ratione cuius eſt verum; non conuenit autem enti per ſe conformari cum intellectu creato, quia cum conformetur ratione cognitionis, & cognitio contingens ſit, conformatio quoque contingens eſt, ſed tantùm per ſe conformatur cum intellectu diuino, quia per ſe dependet ab idea, quæ eſt in ipſo, & ideo veritas entis eſt tantùm in ordine ad ideas diuinas, non autem ad intellectum creatum. Nec iuuat recurrere ad aptitudinalem conformitatem, quia aptitudinalis conformitas non eſt veritas formalis, ſed actualis conformitas; vnde cum res ſint formaliter veræ, debent habere actualem cõformitatem reſpectu illius, quod eſt terminus talis conformitatis. Et ſi per impoſſibile nullus eſſet poſſibilis intellectus creatus, adhuc tamen cætera entia eodem pacto eſſent vera, ac modo ſunt, & tamen non haberent aptitudinalem illam commẽſurationem, quia cum impoſſibilis eſſet intellectus, impoſſibilis etiam eſſet aptitudinalis cõmenſuratio cum illo.

Res vera per ſe dicit ordinẽ, & actua cõmenſuratione ad menſurã veritatis

4. ratio

XIV. Quartò probatur concluſio.

Res quæ libet eſt infallibilis veritatis.

Res ſunt infallibilis veritatis, quia ſẽper idem eſſe participant cum iiſdem prædicatis, & conſtitutiuis eſſentialibus; nam ſtatim ac variantur conſtitutiua eſſentialia, variatur etiam eſſe, & conſurgit alia res, quæ ſimiliter habet ſuam propriam veritatem; ergo non poſſunt habere intrinſecam veritatem in ordine ad intellectum creatum ratione actualis, aut aptitudinalis conformitatis. Conſequen. prob. Huiuſmodi namque conformitas fallibilis eſt, & ex intrinſeca ſua ratione poteſt eſſe falſa, quando ſcilicet contingit per cognitionem falſam: cum autem res in ſua veritate ſint certæ, & inuariabiles, atq; veritas conſiſtat in conformitate ipſarum, qua quò ad ſuum eſſe cum aliquo commenſurantur, oportet conſtituere aliquem terminum huius commenſurationis, qui ipſam certam, infallibilem, & inuariabilem reddat: vnde cum conformitas ſit reſpectu intellectus diuini omninò inuariabilis, & infallibilis, ſolùm per commenſurationem ad intellectum diuinum res dicentur veræ, tanquam per veram menſuram propriæ veritatis.

5. ratio

XV. Quintò. Res omnes ſicuti habent eſſe effectiuè à Deo, ita etiam habent effectiuè ab ipſo intrinſecam veritatem. Quoniam cum veritas rei non diſtinguatur ab eſſe eiuſdem, à quo effectiue eſt eſſe, eſt etiam veritas, ergo veritas conſtituitur per ordinem ad ſolùm intellectum diuinum. Conſeq. declaratur quoniam Deus eſt agens per intellectum, atque adeo ex idea; & ideo quando rebus communicat veritatem, & entitatem ſimul, regulat illud eſſe, atque illam veritatem, vt ſit conformæ ideæ, ſecundùm quam operatur: & ex conformitate formaliter res habet, quòd ſit vera quò ad eſſentiam, quia eſſe ipſius tali pacto ſe habet ex vi huiuſmodi regulationis, quo iuxta ſua intrinſeca eſſentialia exigebat ſe habere, nec in aliquo deficit à debita menſura. Quare cum id habeat ex eo, quòd per ideã diuinam regulatur, concludere oportet, veritatem conſiſtere in conformitate ad diuinam ideam.

Eſſe rei ſi regulatur per ideã diuinam.

6. ratio

XVI. Denique poſſumus argumẽtari præciſè de veritate tranſcendentali; quæ conuenit enti, vt ſic communiſſimè ſumpto; imo etiam de veritate cuiuſcunque rationis communis, quæ præcedit rationem intellectus. Ratio enim ſuperior habet, quòd ex natura ſua ſit prior inferiori: vnde ratio ſubſtantiæ eſt prior ratione corporis, & ratio entis vt ſic eſt omnium prima; Atque in eſſe obiectiuo facta comparatione inter rationem ſuperiorem, & inferiorem non valet conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam, quia licet poſita ratione inferiori ponatur ſuperior, tanquam ea, quæ neceſſariò ab ipſa ſupponitur; poſita tamen ratione ſuperiori non ponitur neceſſariò inferior: & proinde in eſſe obiectiuo ratio ſuperior eſt prior natura inferiori, cũ valeat regula tradita ab Ariſt. in Poſtprædicam. Cap. de priori; quòd illud ſit prius reſpectu alterius, à quo non valet conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam. Sumo ergo rationem entis, aut ſubſtantiæ, aut aliam, quæ ratione ſuæ cõmunitatis ſit prior intellectu, atque has rationes ſic præciſas conſidero: tunc in illo ſigno habent propriam veritatem intrinſecam, nam participant verum eſſe, quod dicunt, quando ſunt immerſæ in aliqua entitate phyſica, & proinde eodem modo veræ ſunt in eſſe obiectiuo, & tamen nondum adeſt ratio intellectus, aut cognitionis, reſpectu cuius veræ dicantur, ergo non ſunt veræ per conformitatem ad intellectum creatum, aut eiuſdem cognitionem. Quando enim aliquid eſt tale per ordinem ad aliud, in eo ſigno, in quo ipſum ponitur, debet etiam poni terminus illius ordinis: ſic quia potentia eſt talis in ordine ad obiectum, in eo ſigno, in quo ponitur potentia, debet intelligi obiectum, & quia pater eſt talis per ordinem ad filium, in eo ſigno, in quo ponitur pater, debet poni etiam filius. Nos vero dicimus, quòd cum ens, atque cœteræ aliæ huiuſmodi rationes ſint tantùm propriè in rebus creatis, & non ſint communes Deo, conſequenter in eo ſigno, in quo ponũtur, præintelligitur Deus, atque adeo habent ſuam veritatem per conformitatem ad diuinas Ideas.

Ratio ſuperior eſt prior inferiori.

Ariſt.

† † † † †
† † †
†

Quibuſdam corollarÿs eadem doctrina magis declaratur.

SECTIO. IV.

I. VT nonnullæ difficultates, quæ ſuboriri poſſent, tollantur, quædam corollaria ex dictis deducemus, quæ etiam traditam doctrinam magis explicabunt. Primò ergo deducitur. Veritatem conſiſtere in ordine quodam reali tranſcendentali, quem dicit res vera ad Ideas diuinas, quatenus ipſis conformatur, atq; adeo eſſe eidemmet intrinſecam, & eſſentialem; quod ſanè concordat cum ipſa ratione veritatis, quæ debet eſſe intimè imbibita in re vera; & proinde veritas quoque tranſcendentalis, quæ conuenit enti communiſſimè ſumpto, eumdem ordinem importabit. Quamobrem ens conſiderari poteſt, & quatenus eſt quid participatum, ſeù quatenus habet eſſentiam; & hoc pacto importat rationem entis ſecundùm ſuum conceptum inadæquatum explicitum, quo eſt radix ſuarum paſſionum: & quatenus eſt quid exemplificatum reſpectu diuinarum idearum; & cum ipſis concordat: & tunc habetur intrinſeca veritas, quæ ponitur tanquam paſſio ipſius. Conformitas autem entis vt ſic cum ideis diuinis proportionaliter ad cõformitatem entium particularium accipienda eſt, vt nimirum ſit conformitas in præciſa ratione eſſendi vt ſic. Cum enim ideæ diuinæ repræſentent res omnes in particulari ſecundùm totum eſſe adæquatum ipſarum, conſequenter repræſentant etiam ipſam præciſam rationem eſſendi, quam in ſe imbibunt. Ens ergo vt ſic, quia eſt quædam ratio præciſa, imitatur ideas diuinas inadæquatè, non prout repræſentant ens aliquod integrum, ſed prout repræſentant rationem eſſendi vniuerſalem communicabilem cuicunq; enti creato. Quod ſi ideæ diuinæ ponuntur diſtinctæ aliquo modo in ipſo Deo, ita vt vnicuiq; rei correſpondeat propria Idea; tunc ens non imitabitur ſpecialiter aliquam determinatam ideam, ſed quamlibet, inadæquatè, quatenus repræſentat pręciſè rationem eſſendi vt ſic; vnde vt concipiamus hanc imitationem, ſicuti ex parte entis concipimus aliquid præciſum, ita oportet, vt concipiamus aliquid præciſum etiam ex parte idearum; hoc eſt aliquam rationem repræſentatiuam præciſam.

Veritas conſiſtit in ordine tranſcendentali.

Quomodo ens vt ſic cõformetur cum diuinis ideis.

II. Ex dictis etiam colligitur, an veritas addat aliquid ſupra ens, & quodnam illud ſit. Cum enim ens ita verum ſit, vt veritas ſit intimè ipſi infuſa, non poteſt veritas eſſe aliquid ſuperadditum, ita vt ſit extra eius adæquatum conceptum. Quia tamen alia eſt definitio, ſiue explicatio veritatis, & alia entis, ideò in conceptu adæquato entis conſiderantur diuerſi conceptus inadæquati, quorum vnus explicat aliquid, quod non explicat alter, quamuis implicitè dicat totum conceptum adæquatum: vnde quamuis veritas non ſit aliquid ſuperadditum enti adæquatè conſiderato, eſt tamen aliquid ſuperadditum conceptui inadęquato ipſius, non quidem additione ſimpliciter dicta, ſed ſecundùm quid, nempe ſecundùm eſſe explicitum, & conceptus inadequatos. Vnde veritas, quatenus eſt paſſio entis, diſtinguitur ab ente ſecũdùm conceptus inadęquatos explicitos, quæ diſtinctio eſt rationis cum fundamento in re.

An veritas ſit aliquid ſuperadditum enti.

III. Tertiò colligitur. Quomodo ſe habeat veritas in ordine ad intellectum creatum, & quam commenſurationem ſeruet cum ipſo; habet enim aliquem ordinem reſpectu ipſius, cum poſſit per cognitionem cum intellectu adæquari. Cum enim veritas non conſtituatur in ſuo eſſe per ordinem ad ipſum, vt iam probatum eſt, & nihilominus intellectus cum ipſa conformetur, ſequitur, vt reſpectu ipſius ſeruet commenſurationem obiecti, & per veritatem formaliter entia conſtituantur in eſſe obiecti intelligibilis: ex eo enim quòd res ſunt veræ, habent, quòd ſpecificent potentiam intellectiuam, & cum obiectum non conſtituatur per potentiam, ſed econtra potentia per obiectum; res veræ non dicunt alium ordinem per ſe ad intellectum, quàm attingibilitatis, qui fundatur in veritate, quatenus ratione ipſius habent, quòd intellectiuo modo attingi poſſint. Et hinc etiam patet, veritatem non conſtitui per ordinem ad intellectum creatum, quia cum ſit formale obiectum intellectus, & prius ſit obiectum conſtitui in ſuo eſſe quidditatiuo, quàm

Quem ordinem ſeruet veritas ad intellectum creatum?

ſpeci-

ſpecificare potentiam, oportet, vt obiectum, ſeu ens prius conſtituatur in eſſe vero; deinde exercendo ſpecificationem, & rationem obiecti, ordinetur ad intellectum creatum ipſum ſpecificando. Vnde reijcitur Smiſing, qui tract. 3. de Deo vno diſp. 1. quæſt. 2. num. 41. docet. Quòd ſi res creatæ non dependerent ab intellectu diuino, ſed fortuitò exiſterent, eſſent veræ eo modo, quo nunc ſunt. Nam ſicuti implicat, quòd ſint, & non dependeant, à Deo, ita etiam quòd ſint veræ, & non conformentur Ideis diuinis. Vnde conditionalis non rectè procedit, quia in antecedenti inuoluitur implicantia, quod res ſint, & non dependeant ab intellectu diuino, vnde etiam illatio infert conſequens, quod in ſe implicat, quia quale eſt antecedens, tale eſt etiam conſequens proportionaliter.

Smiſing.

IV. Hinc etiam colligitur quomodo philoſophandum ſit de veritate cognitionis. Nec cognitio habet ſuam veritatem quo ad eſſentiam, quæ propriè non eſt veritas cognitionis, ſed veritas talis entis in eſſendo, & in eo conſiſtit, quòd conſurgat ex talibus prædicatis, & conſtitutiuis eſſentialibus, quibus participet verum eſſe cognitionis; & hæc veritas communis eſt tam cognitioni veræ, quàm falſæ, cum vtraq; participet veram eſſentiam cognitionis. Et deſumitur in ordine ad ideas diuinas, quæ oſtendunt, cognitionem, vt habeat verum eſſe cognitionis, debere participare talem quidditatem. Rurſus habet etiam aliam veritatem, à qua propriè denominatur vera, & dicitur veritas cognitionis, & eſt veritas repræſentationis, conſiſtens in eo, quòd repræſentet obiectum, vt eſt in ſe ipſo, & non aliter; vnde debet commenſurari cum obiecto. Et quamuis veritas iſta repræſentationis ſit in ordine ad obiectum, ita vt intelligatur, cognitionem per conformitatem cum obiecto eſſe veram, adhuc tamen, ſi conſideretur veritas iſta, quatenus eſt intra latitudinem entis veri, conſtituitur per ordinem ad diuinas ideas, quia in Deo adeſt Idea, quæ oſtendit, cognitionem debere conformari cum obiecto, vt ſit vera in ratione repræſentationis; vnde ſemper quæcumq; veritas, quatenus eſt intra latitudinem veritatis, eſt talis per conformitatem ad ideas diuinas; quamuis ſecundùm aliquam ſpecialem rationem veritatis etiam per aliquid aliud menſuretur, nimirum ſecundùm rationem repræſentationis.

Qualiter ſe hab. ea veritas cognitionis.

V. An autem in hac conformitate, quam dicunt entia ratione veritatis ad ideas diuinas, fundetur aliquis reſpectus prædicamentalis, quo in ſuper referantur ad ideas diuinas, quamuis aliqui affirment, negatiuè tamen reſpondendum eſt. Ratio eſt, quoniam huiuſmodi reſpectus eſſet omnino ſuperfluus, nec aliquid præſtaret, quod non habeatur per reſpectum tranſcendentalem, illud enim, quod præſtare poſſet, eſſet referre in ratione conformitatis, ar relatio tranſcendentalis, dum refert ens, quatenus verum, ad ideas diuinas, refert in ratione conformitatis, & exercet totum id, quod relatio prædicamentalis. Neque dici poteſt, quòd ſit neceſſaria, vt actu referat, ſecundùm actualem commenſurationem, quia ipſamet relatio tranſcendentalis eſt actualis reſpectus in ratione commenſurationis. Accedit etiam, quòd res veræ in ratione commenſurationis dicunt ſolum ordinem per ſe ad diuinas ideas, non autem accidentalem; quia ſicuti ſunt per ſe, & eſſentialiter veræ, ita etiam per ſe menſurantur, & referuntur; ſi autem dicerent reſpectum prędicamentalem, contingenter referrentur.

Dubium.

An in conformitate ad ideas diuinas fundetur relatio prædicamentalis.

VI. Quod verò ſpectat ad res artificiatas, colligitur quinto, per quem ordinem cõſtituantur in eſſe vero. Cum enim dependeant per ſe ab Idea artificis, à quo fiunt, & ab ipſa regulentur tamquam à menſura, ſequitur, vt debeant habere ſuam veritatem per conformitatem ad huiuſmodi ideam, vt etiam docet D. Th. 1. par. quæſ. 16. ar. 1. in corpore; ſic dicitur vera domus, quæ adæquat ideam artificis, & aſſequitur illa formam, quam præconcipit artificiale agens. Ex hac enim idea fluit illud eſſe, quodcunque ſit, quod habent artificiata, vt talia ſunt, & conſequenter fluit etiam veritas, quæ importatur ab ipſis in ordine artificiali. Et quamuis contingat multoties ideam artificis imperfectam eſſe; non per hoc tollitur, quin res artificiata ſit vera per ordinem ad ipſam, quia adhuc per ipſam menſuratur; & quamuis res artifi-

Reſpectu cuius intellectus res artificiatæ ſint veræ.

D. Th.

tificiata imperfecta ſit, quia menſuratur per imperfectam ideam, in hoc tamen conſiſtit eius veritas, nam cum imperfecta ſit ex imperfectione ideæ, ſequitur, vt perfecto modo ſe habeat quò ad conformitatem reſpectu eiuſdem ideæ: in hac autem conformitate conſiſtit formaliter veritas. Non negauerim tamen, artificiata quoq; reduci ad diuinas ideas tanquam in omnium primas menſuras, ita vt idea creata ſit proxima menſura, diuina verò ſit media ta, & prima; quia cum ideæ creatæ dependeant quò ad ſuum eſſe ab ideis diuinis, debent ad illas reduci tanquam ad ideas, quæ ſunt omnino per ſe, & independentes à quocunque alio.

Ideæ creatæ reducũtur ad ideas diuinas.

VII. Sextò colligitur, non obſtare, quominus res dicantur veræ per conformitatem ad intellectum diuinum, quòd omnes æque conformentur cum ideis diuinis, vnde videretur ſequi, quòd omnes eſſent æquales in veritate; quod tamen non eſt admittendum, cum in veritate inæqualiter ſe habeant, ſicut ẽt in entitate, quod etiam inſinuat Ariſt. dum 2. Metaph. tex. 4. ait; *Quare vt ſecundùm eſſe vnumquodque ſe habet, ita etiã ſecundùm veritatem*; Non inquam hoc obſtat, nam vnaquæque res perfectiſſimè cum idea diuina conformatur, & proinde quò ad modum conformationis omnes æqualiter ſe habent. Quò ad rem verò conformatam, ſeu ſecundùm id, quod conformatur, inæqualiter ſe habent, quia vna ſecundùm perfectius eſſe, altera ſecundùm minus perfectum conformatur, prout vnaquæq; illud participat. Hinc autem fit, vt in veritate formaliter accepta, quatenus dicit præciſam rationem conformitatis, omnes æquales ſint, quia non vna magis, quàm altera conformatur, & ideo nec vna formaliter loquendo magis vera, quàm alia, ſicut etiam nec magis ens intenſiuè loquendo; vnde veritas ſecundùm ſuam præciſam rationem formalem dicitur vniuocè de omnibus rebus veris. In veritate autẽ materialiter accepta, nimirum in illo eſſe, quod verũ eſt inæqualiter ſe habent, quia participant eſſe cum diuerſa menſura perfectionis. Et hoc pacto procedit Ariſt. dum ait, vnũquodque ita ſe habere ſecundùm veritatem, ſicut ſe habet ſecundùm eſſe.

An veritas ſit æqualis in omnibus rebus. Ariſt.

VIII. Rurſus ſeptimò colligitur. Quomodo, cũ veritas ſit de quidditate entis etiam determinati, & prius res dicat ſuam eſſentiam, quàm ordinem ad diuinam ideam, nihilominus tamen, & veritas ſit paſſio entis, & conſtituatur per ordinem ad diuinam ideam. Oportet .n., vt aliter philoſophemur de eſſentia entis adæquatè ſumpta, & de eſſentia eiuſdẽ inadæquatè ſumpta. Quia ſi loquimur de eſſentia adæquatè ſumpta, tunc includit eſſentialiter veritatẽ, quæ non ſe habet ad modum paſſionis, ſed ad modum conſtitutiui talis eſſentiæ: nec tunc verum eſt, quòd prius ſit conſtituta in eſſe eſſentiæ, quàm dicat ordinem ad diuinam ideam: & ideo cũ tam ordo iſte, quàm veritas ſit de quidditate eſſentiæ adæquatè ſumpta, optimè veritas importare poterit talem ordinem. At ſi loquimur de eſſentia inadæquatè ſumpta, tunc ſecundùm ſuum eſſe explicitum neque dicit ordinem ad ideas diuinas, neq; explicitam rationem veritatis, & ideo ordo iſte explicitè cõceptus, qui non eſt aliud, quàm ipſa formalis veritas, tribuitur eſſentiæ inadæquatè conceptæ tanquam paſſio.

Quomodo veritas ſit de eſſentia entis, & tñ ſit paſſio conſtituta per ordinem ad diuinam ideam.

IX. Octauò colligitur. An vera ſit doctrina, quam tradit Suarez in Metaphyſica diſp.8.ſect.7.num. 30. & 35. vbi docet, Deum verum eſſe per conformitatem ad proprium intellectum, ſeu cognitionem; hoc .n. minimè dici poteſt. Vt enim interueniat conformitas, oportet ponere diſtinctionem extremorum; non enim idem eſt conforme ſibi ipſi, ſed alteri, cum ſibi ipſi ſit idem; conformitas enim ex vi proprij conceptus nihil aliud dicit, niſi adæquationem, & cõcordantiã pluriũ inter ſe. Ex quo fit, vt nequeat Deus eſſe conformis propriæ cognitioni, quia cognitio Dei eſt ipſemet Deus. Accedit ẽt quòd ſi poneretur cõformitas aliqua inter Deũ, & propriã ipſius cognitionẽ, dicendũ potius eſſet cognitionẽ cõformari cũ Deo, quã Deũ cũ cognitione; nã cum cognitio ſe habeat, vt repræſentatiua Dei, cõformatio ſe deberet tenere ex parte ipſius, quoniã repræſentatio, ſicuti inſtituta eſt ad repræſentãdũ, ita ẽt conformari debet cũ repræſentato. Quinimò quotieſcũq; interuenit conformitas in rõne repræſentati, & repræſẽtatiui, debet interuenire ẽt mẽſuratio, vnde alterũ ipſorũ debet eſſe menſuratum, & alterum menſura: quò ad nos enim repræſentatio eſt menſura, quia nos ducit in co-

Suarez

Quomodo Deus dicatur verus.

gnitionẽ menſurati; quod verò ad rerũ naturam ſpectat, repræſentatum eſt menſura, quia facit, vt repræſentatio ſit talis in repræſentando, quale eſt ipſum in eſſendo, & proinde menſurat eſſe repræſentatiuum ipſius. Vnde melius dicitur Deus alio modo eſſe verus, ac ſunt iſta creata, nempe modo ſupereminentiori, & quatenus eſt cauſa veritatis in cœteris.

Quomò cognoſcatur aliquid eſſe verũ.

X. Deniq; colligitur, an vt cognoſcamus rerum veritatem, neceſſariò recurrendum ſit ad diuinas ideas. Hoc.n. neceſſarium eſſe videtur, quia cum vnaquæq. res conſtituatur in eſſe vero per ordinem ad ipſas, tanquam per menſuram ſuæmet veritatis, non videtur aliter cognoſci poſſe: non enim relatiuum cognoſci poreſt, niſi cum ordine ad ſuum terminum. Econtra verò hoc videtur impoſſibile, quia diuinæ ideæ nobis notæ non ſunt, & tamen cognoſcimus, res eſſe veras: et de facto rudes præſertim homines, et qui nihil de diuinis ideis ſciunt, iudicant de rebus, an veræ ſint. Reſpon. enim, quòd ſi loquamur de cognitione à priori, & per cauſam, non poteſt aliquod ens cognoſci eſſe verum, niſi cum ordine ad diuinas ideas ex eo, quòd diuinæ ideæ oſtendunt talem eſſentiam debere participare; vt in ſuo eſſe verum ſit. Cum enim eſſe rei menſuretur per diuinam ideam, habet ab ipſa, quòd verum ſit, vnde in ratione exemplaris eſt cauſa talis veritatis, atque cauſa neceſſaria, quia per ſe, & eſſentialiter vnaquæque res commenſuratur cum diuina idea. Vnde D. Auguſ. lib. 12. Confeſſ. cap. 25. inquit; *Si ambo videmus verum eſſe quod dicis, & ambo videmus, verum eſſe quod dico, vbi quæſo id videmus? Nec ego vtique in te, nec tu in me, ſed ambo in ipſa, quæ ſupra mentes noſtras eſt, incommutabili veritate*. Quia nimirum vnaquæq; res eſt vera dependenter ab Ideis diuinis. Adeſt nihilominus alius etiam modus, quo veluti à poſteriori cognoſci poteſt, ens eſſe verum; & in hoc conſiſtit, quòd intellectus noſter cognoſcens, rem aliquam eſſe veram ex vſu, atque experientia; per doctrinã ab alijs acceptam, format ſibi certam ideam cuiuſcunq; rei, quam tanquam veram cognoſcit, & hac vtitur, vt menſura ad cognoſcẽda alia indiuidua eiuſdem ſpeciei, ſic aurifex cognoſcit, aurũ eſſe verum aurum, quia iam ſibi formauit certam ideam menſuratiuam veri auri. Præterea habet etiam homo lumẽ naturale à Deo infuſum, quo mediante plura poteſt cognoſcere tanquam per quandam menſuram ipſorum, quod præſertim locum habet in moralibus, circa ea, quæ agẽda ſunt. Vnde D. Aug. lib. 12. de Trinit. cap. 15. inquit; *Credendum eſt, mentis humanæ naturam ſic rebus intelligibilibus connexam, vt in quadam luce ſui generis omnia, quæ cognoſcit, intueatur*. Et neque in hoc modo cognoſcendi oportet recurrere ad diuinas ideas.

D. Aug.

D. Aug.

Qualis ſit veritas entis
Diſp. LXVII.

An veritas entis ſit vna Sect. I.
An veritas ſit immutabilis Sect. II.
An veritas entis ſit æterna Sect. III.
An veritas ſit æqualis omnibus rebus. Sect. IV

An veritas entis ſit vna.

SECTIO I.

I. HAnc diſputationem inſtituimus, vt quaſdam condiciones veritatis explicemus, quarum explicatio valde confert ad notificandam naturam veritatis. Et quod prius in dubium venit, eſt, an veritas ſit vna. Cum aũt quærimus, an ſit vna, non loquimur de veritate præciſa tranſcendentali, quia certum eſt, hanc eſſe vnicam tantùm: non enim paſſio multiplicari poteſt, niſi etiã multiplicetur radix ipſius; vnde cum ens, quod eſt radix talis veritatis ſit vnica ſimpliciſſima ratio, oportet etiam, quòd veritas ipſius vna ſit. Cum ergo quęritur, an veritas entis vnica ſit, quæſtio procedit de veritate, prout reperitur in tali, & tali ente determinato, & conſequenter ipſa quoq; eſt ad talem, & talem rationem veritatis determinata.

Veritas entis trãſcendentis eſt vna.

II. Huic difficultati reſpondet D. Th. tũ 1. par. quæſt. 16. ar 6. tũ quæſ. 1. de Verit. ar. item 6. Quòd veritas, quà entia dicuntur vera, eſt partim vna, partim multiplex. Pro cuius declaratione aduertit, triplici modo reperiri poſſe in aliquo veritatẽ, ſeu poſſe habere triplicẽ modũ exiſtẽdi. Propriè, primariò, &

Sentẽtia D. Th.

hoc pacto reperitur in intellectu diuino, quia in ipſo reperitur independenter à quocunq; & tanquam prima origo cuiuſcunq; veritatis. Rurſus poteſt reperiri in aliquo propriè, & ſecundariò vt reperitur in intellectu creato, qui habet veritatem deriuatam ab intellectu diuino. Deniq; reperiri poteſt impropriè, & ſecundariò: & hoc pacto reperitur in rebus, tum quia non ſunt veræ, niſi per reſpectum ad aliud, & ideò impropriè ſunt veræ, tum quia habent veritatem ſibi deriuatam ab alio. Rurſus aduertit, quòd quando res comparantur ad intellectum creatum, tunc accidentaliter ſe habent, & ſolùm ſecundariò veritas ipſarum menſuratur, & ſolùm reſpectu intellectus diuini veritas per ſe dicitur de ipſis, vnde per prius in ratione veri menſurantur ab intellectu diuino, & per poſterius ab intellectu creato. Hinc autem concludit, quòd veritas propriè, & primariò, à qua res dicuntur veræ, eſt tantùm vna, quia quando aliquid dicitur analogicè de multis, inuenitur tantùm in vno ipſorum à quo alia denominantur, & proinde forma denominans eſt tantùm vna: vnde cum veritas per prius dicatur de intellectu diuino, erit vnica tantùm in eodem intellectu, à quo cœtera denominabuntur veræ; vt à ſanitate, quæ eſt in animali, cœtera, vt medicina, denominantur ſana. Veritas autem ſecundariò, & propriè dicta eſt multiplex, quia in intellectu creato reſpectu plurium verorum ſunt plures veritates, imo reſpectu einſdem veri poſſunt plures intellectus habere plures veritates. Demum veritas impropriè dicta, & ſecundariò eſt multiplex iuxta multiplicationem rerũ. Notat autem in illo ar. 6. q. 1. de Verit. Quòd res denominantur veræ duplici modo; nam denominantur veræ à veritate, quæ eſt in intellectu diuino, tanquã à forma extrinſeca, ſicut cibus dicitur ſanus à ſanitate, quæ eſt in animali; à veritate autem, quæ eſt in ipſis denominantur veræ, tanquam à forma intrinſeca.

Quomō in Deo ſit veritas, à qua creaturæ participent ſuã veritatẽ.

III. Cœterum quoniam huiuſmodi doctrina valdè implicata eſt, paulatim enodanda eſt, & ſimul determinandum, quid de veritatis vnitate, & multiplicitate dicẽdũ ſit. Et hoc primò tanquã certum tenendũ eſt, quòd cũ in Deo ponatur veritas, à qua deriuet veritas rerum creatarum, nulla alia ratione poni poteſt, niſi ratione idearum, quas habet de rebus omnibus, quia cum ab his ideis deriuet veritas in creaturas, quæ veræ ſunt per conformitatem cum his ideis, non poteſt Deus in ordine ad creaturas habere aliam veritatem, quàm ratione idearum. Huiuſmodi autem veritas, prout philoſophamur de Deo per conceptus illos, quos deſumimus à creaturis, non eſt veritas illa, qua Deus dicitur verus in ſe, ſed eſt veritas idealis, qua Deus menſurat eſſe vnicuique communicandum, & ſecundùm quam Deus à creaturis imitabilis eſt, & proinde, ſi comparetur cum veritate illa, qua creaturæ veræ dicuntur, non conuenit vniuocè cum ipſa, non ſolùm quia inter ea, quæ ſunt in Deo, & creaturis, nulla eſt conuenientia, ſiue vniuoca, ſiue analoga, ſed etiam quia vna veritas eſt diuerſi ordinis ab alia, cũ vna ſit Idealis, & altera in eſſẽdo; adeſt tamẽ quidã ordo inter ipſas in ratione cauſantis, & cauſati, quo vna dependet ab alia, nam veritas illa Idealis, quæ eſt in Deo, eſt cauſa veritatis, quæ eſt in creaturis.

Quomō vnaquæque rō participata reſoluatur in imparticipatam.

IV. Quod autem ſpectat ad rationem formalem veritatis, cum veritas idealis, quę eſt in Deo, ſit alterius ordinis à veritate in eſſendo, quæ eſt intrinſeca creaturis, meritò inquiri poteſt, in quanam ex his ratio formalis veritatis propriè ſaluetur. Reſpon. autem, quòd quicquid non eſt tale ex ſe, & independenter à quocunque, debet reduci in id, quod eſt tale independenter ab omni alio, & nõ eſt tale per eſſentiã, ſed per participationem, & ideo tanquam dependens ab eo, à quo habet talem participationem, debet ad ipſum reduci, vt ad primam originem ſui ipſius. Hinc autem fit, vt cum veritas creaturarum ſit participata, debeat reduci in veritatem independentem, atq; imparticipatã, & quæ ſit talis per eſſentiam. Hoc autẽ contingit, quando veritas creata reſoluitur in diuinas ideas, quia vt ſæpius dictum eſt, ipſæ ſunt prima origo, à qua profluit omnis alia veritas, & ſunt tales per eſſentiam, atq; independẽter à quocunq; alio. Ex hoc autem concluditur, quòd duplex rō formalis veritatis ponenda ſit, altera, quæ ſit talis per participationẽ, quæ eſt veritas in eſſendo; & altera, quæ ſit talis per eſſentiam, quæ erit

erit veritas idealis, quod locum habet non ſolùm in veritate, ſed etiam in qualibet alia ratione, quæ in creaturis reperiatur, ita vt cuiuſcunque rei duplex ſit ratio formalis, altera in eſſendo, & altera in repræſentando, & vtraque ſit propriè talis. Neceſſitas autem hæc inde colligitur, quia ratio formalis participata, prout dicit talem præciſam formalitatem, eſt quid participatum; ex genere autem ſuo non poſſumus ſiſtere in eo, quod eſt participatum, ſed debemus reſoluere in eamdem ipſam rationem, prout imparticipato modo ſe habet; ſic rationem entis participatam reducimus ad rationem entis imparticipatam. Fit autem huiuſmodi reductio, quando res creatæ, & quælibet ratio ipſarum reſoluuntur in ideas diuinas, tanquam in rationes imparticipatas.

Quomō ſe habeat rō idealis in mēte Dei ad rōnē ideatam.

V. Si autem ratio participata, & imparticipata inuicem comparentur, quia vna eſt talis per eſſentiam, & altera per participationē, nullam in eſſendo habent conuenientiam, non ſolùm vniuocam, ſed neque analogam; quia vt conſtat ex ijs, quæ diximus in 1. tomo Diſp. 28. & ſequentibus, inter ea, quæ ſunt in Deo, & quæ ſunt in creaturis nihil omninò commune reperitur, quia ratio infinitatis, & imparticipationis, quæ intimè imbibitur in quacunque ratione, quæ concipi poteſt in Deo, ita quæ ſunt in Deo, ſeparat ab ijs, quæ ſunt in creaturis, vt tollat omnem prorſus communitatem, vt ibidem abundè proſequuti ſumus; Quin neque quæ ſunt in creaturis, quò ad eſſendum ſunt talia in ordine ad Deum per analogiam, quā vocant attributionis; ſunt enim talia per formam intrinſecam, nam intrinſecè participant propriam eſſentiam, qua ſunt propriè, & intrinſecè talia, quò ad eſſendum. Hoc tamen non obſtante habent inter ſe aliquam proportionē, quæ licet non ſit quò ad eſſendum, eſt tamen quò ad repræſentationem, & conſiſtit in ratione repræſentantis, & repræſentati; proportionantur .n. quò ad hoc, quòd ratio imparticipata, cum ſit ratio idealis, dicit rationem illam per modū repræſentationis, quam dicit ratio participata per modum eſſendi. Ex hac aūt proportione ſequitur, vt cēſeatur vtraq; ratio vna, atque eadem ratio formalis, nam in vtraq; adeſt eadem res, in altera quidem per modum ideæ, in alia verò per modum eſſendi: hinc etiam eodem nomine nominatur, quamuis, vt modo dictum eſt, in eſſendo nulla ſit conuenientia.

Rō eadē formalis reperit propriè tam in idea, quā in ideato, licet diuerſo modo.

VI. Ex his autem concluditur. Rationem formalem veritatis, ſicut quamlibet aliam, reperiri propriè, & formali modo in Idea, & ideato, ſed diuerſo modo, nam in idea reperitur propria ratio formalis veritatis ſecundùm proprijſſimam rationem formalem, ſed per modum exemplaris: in ideato verò per modum eſſentiæ, & exemplificati. Quia tamen Idea diuina eſt quid imparticipatum, conſequenter ratio formalis veritatis, quæ eſt in ipſa per modum exēplaris, eſt veritas per eſſentiam, & prima veritas, à qua originatur veritas ideata tanquam ab exemplari. Quamobrem, cum veritas idealis, quæ eſt in Deo, & importat proprijsſimam rationem veritatis, & ſit talis per eſſentiam, & prima, atque omnino independens; veritas verò ideata ſit talis per participationem, & dependens eſſentialiter, & profluens à veritate imparticipata, dicitur à D. Th. veritas ſecundaria, & ēt impropria, quatenus dici ſolet improprium id, quod non eſt ipſum, quod eſt tale, ſed quid ipſi aſſimilatum. Nihilominus tamen eſt proprijſſimè veritas, quia dicit proprijſſimam rationem veritatis quò ad eſſendum.

Quæ ſūt talia in trinſecè, nō dicūtur talia per formam extrinſecā.

VII. Quod verò ſpectat ad denominationem illam extrinſecam, qua docet D. Th. entia creata denominari vera à veritate, quæ eſt in mente diuina, ſcire oportet, quòd quando aliqua ſunt talia per formam intrinſecam, non poſſunt dici talia denominatione extrinſeca. Et ratio manifeſta eſt, quoniam nomina impoſita ſunt, vt ſint ſignificatiua rerū, & proinde vnaquæq; denominatio, ſicuti debet explicare id, ad quod ſignificādum impoſita eſt, ita quando impoſita eſt ad ſignificādum eſſe intrinſecum, debet ab eodē deſumi. Quod ēt ex eo cōſtr. quoniam reſpectu rei denominatæ potior eſt forma intrinſeca, quàm extrinſeca denominatio autem debet deſumi à potiori, præſertim quia pōt vnūquodq; tale denominari, quale eſt intrinſecè: vnde ſi habet aliquam denominationē ab eſſe intrinſeco, ad quid eadem denominatio illi tribuetur deſumpta à forma extrinſeca? id .n. fieri non poteſt,

quia ſemper cenſebitur explicare eſſe intrinſecum, atq; adeò deſumi ab ipſo. Quamobrẽ em,cum res creatæ veræ ſint per veritatem intrinſecam, quæ eſt veritas in eſſendo, non poſſunt denominari veræ in eſſendo denominatione extrinſeca deſumpta à veritate, quæ eſt in Deo, quia non eſt veritas in eſſendo, ſed idealis in repræſentando.

Res creatæ dicuntur veræ denominatione intrinſeca.

VIII. Non hinc tamen ſequitur, falſam eſſe doctrinam D. Th. quando docet; Res creatas dici veras denominatione extrinſeca à veritate, quæ eſt in Deo; quando enim tali pacto denominantur veræ,eſt alia denominatio. Cum enim forma extrinſeca veritatis non ſit veritas in eſſendo,ſed idealis, non denominat res veras in eſſendo, ſed idealiter veras, quoniam qualis eſt forma denominans,talis quoq; eſt denominatio. Quia tamen res creatæ non habent intrinſecam veritatem idealem,ideo à veritate ideali denominantur denominatione extrinſeca. Quia autem denominatio, quamuis deſumpta à forma extrinſeca, debet aliquid intrinſecum in re denominata explicare,nimirum fundamentum, ratione cuius denominatio extrinſeca ipſi tribuitur, ideo quando res dicũtur verę à veritate ideali,quę eſt in Deo,explicatur habitudo illa,quã ſeruant ad veritatem idealem, quæ in eo conſiſtit, quòd ſint menſuratæ veritate ideali, tamquã prima menſura totius veritatis. Hinc D.Anſel.Dialogo de Verit. cap.14.loquẽs de prima veritate, & explicans, quomodo ſit veritas rerum, hæc habet. *Impropriè huius,vel illius rei eſſe dicitur, quoniam illa non eſt in ipſis rebus, aut ex ipſis, aut per ipſas, in quibus eſſe dicitur, habet ſuum eſſe. Sed cum res ipſæ ſecundùm illam ſint, quæ ſemper præſto eſt his,quæ ſunt, ſicuti debent, tunc dicitur huius,vel illius veritas, vt veritas vocis, actionis, voluntatis, quemadmodum dicitur tempus huius, vel illius rei, cum vnum, & idem ſit tempus omnium, quæ ſunt in eodem tempore ſimul, & ſi non eſſet, hæc, vel illa res, non minus eſſet idem tempus. Non enim dicitur ideo tempus huius, vel illius rei, quia tempus eſt in ipſis rebus, ſed quia ipſa ſunt in tempore.*

Quomodo etiam denominatione extrinſeca.

Quomodo veritas prima ſit veritas rerum creatarũ.

D.Anſel.

IX. Hinc autem concluditur. Veritatem idealem, realiter loquendo,eſſe vnam tantùm. Dixi realiter, quia an ſecundùm rationem diſtinguendæ ſint in Deo plures ideæ iuxta rerum pluralitatem, non eſt huius loci, ſed ſpectat ad Theologos.Atq; hoc voluit D. Th. quando docuit, veritatem propriam, & primariam, qua entia ſunt vera,eſſe vnicam tantùm: neq; circa hoc adeſt difficultas aliqua, quia certum eſt, in Deo non eſſe ponendam pluralitatem rerum; vnde neq; poni poſſunt realiter plures veritates ideales. Quod egregiè explicauit D.Anſel. citato illo cap. 14. Dialogi de Verit. vbi inquit. *Si rectitudo non eſt in rebus illis,quæ habent rectitudinẽ, niſi cum ſint ſecundùm quod debent, & hoc ſolum eſt illas rectas eſſe,manifeſtum eſt,earum omnium vnam ſolam eſſe rectitudinem*. Loquitur autem de rectitudine, ſeu veritate increata ideali. Et circa finem eiuſdem capitis comparat veritatem idealem, cum tempore, quod eſt vnum reſpectu eorum omnium, quæ tempore menſurantur, inquiens. *Sicut tempus per ſe conſideratum non dicitur tempus alicuius, ſed cum res, quæ in illo ſunt,conſideramus, dicimus tempus huius, vel illius rei: ita ſumma veritas per ſe ſubſiſtens nullius rei eſt, ſed iam aliquid ſecundùm illam eſt, tunc eius dicitur veritas, vel rectitudo.*

Veritas idealis realiter vnica tantùm vna.

D.Th.

D.Anſel.

X. Quod verò ſpectat ad veritatem illam, quam D. Th. vocat propriam, ſed ſecundariam, atq; eam collocat in intellectu creato, ſcire oportet, hanc nullam aliam eſſe poſſe, quàm eiuſdem cognitionem, quatenus repræſentatiuam obiectorum; cum enim hæc veritas non ſit veritas rerum in eſſendo,erit tantùm veritas in repræſentando, & veluti ideali modo ſe habens. Intellectus enim creatus mediante cognitione rerum habet quamdam ideam, qua ipſi repræſentatur rerum natura: non eſt tamen prima idea, & à priori ſe habens; ſed ſecunda, & à poſteriori menſurans veritatem entium. Cum enim intellectus in rerum cognitione dependeat ab obiectis, quatenus mouent potentiam ad ſui cognitionem, ita vt cognitio ſuo modo cauſetur ab ipſis, cognitio eſt poſterior veritate obiectorum, atq; in veritate ſua ideali dependet à veritate rerum in eſſendo; atq; adeo quando conſideratur vt menſura rerum, non ſe habet à priori, quaſi res ſint veræ in eſſendo ex eo, quòd cum ipſa conformãtur; ſed à poſteriori, quia cum ipſa, vt vera ſit, debeat conformari cum obiectis, ducit

Quam veritatẽ habeat intellectus creatus reſpectu rerum creatarũ.

nos in cognitionem obiectorum, veluti effectus veritatis ipſorum, in eſſe ideali continens veritates obiectorum ab ijsdem acceptam. Hinc res quò ad ſuam veritatem in eſſendo non dependent ab hac veritate ideali creata, neq; dicunt ordinem per ſe ad ipſam, ſed veritas iſta idealis per ſe dependet ab obiectis, à quibus ſpecificatur, & cauſatur. Dicitur nihilominus à D. Th. veritas propria, quatenus eſt in genere ideali, vt eſt veritas imparticipata, & quatenus ſe habet vt menſura: quamuis in rigore loquendo non ſit veritas ex ſe, ſed ab alio deſumpta, & ſumendo rationem proprij pro eo, quod eſt independens ab alio, dicenda eſſet veritas impropria. Dicitur tamen etiam ſecundaria, quia non eſt prima menſura veritatis rerum, ſed ſecunda à poſteriori menſurans.

Quomodo eadē veritas ſe habeat ad res creatas.

XI. Huiuſmodi autem veritas, cum conſiſtat in cognitione creata, ſequitur conditionem ipſius, & multiplicatur eadem multiplicatione. Sicut ergo re ſpectu diuerſorum obiectorum tam in eodem, quàm in diuerſis intellectibus plantur diuerſæ cognitiones, ita etiam dantur veritates diuerſæ eadem differentia proportionaliter, qua differunt inter ſe obiecta cognita, cum enim cognitio ſumat ſuam ſpecificationem ab obiectis, & diſtinctionem, quanta eſt diſtinctio in obiectis, & multiplicatio, tanta quoque eſt in veritate, quæ eſt in cognitione, vnde in tali quoq; veritate, ſaltem materialiter, adeſt diſtinctio generica, ſpecifica, atq; indiuidualis, prout eadem diſtinctio reperitur in obiectis. Verùm addendum eſt, reſpectu eiuſdem obiecti poſſe indiuidualiter multiplicari hanc veritatem, quia cum diuerſi intellectus habere poſſint cognitionem eiuſdem obiecti, in ipſis erit veritas idealis reſpectu eiuſdem obiecti multiplicata numero. Deinde cum idem intellectus poſſit ſucceſſiuè diuerſis cognitionibus attingere idem numero obiectum, in ipſo quoq; poſſunt eſſe ſucceſſiuè diuerſæ numero veritates ideales reſpectu eiuſdem obiecti.

An veritas idealis in intellectu creato multiplicetur.

XII. Quod verò ſpectat ad veritatem, quæ eſt intrinſecè in rebus, & à D. Th. dicitur impropria, quatenus eſt ab alio tranſumpta, & ſecundaria, quatenus ab alio deriuat, cum hæc non aliud ſit, quàm eſſe rei, quatenus menſuratum à ſua idea, dicendum eſt, quòd ſicuti ens realiter multiplicàtur in rebus creatis, ita quoq; multiplicatur veritas in eſſendo; vnaquæq; enim res habet ſuam propriam intrinſecam veritatem, qua tamquam per formam conſtituitur iu eſſe vero, & ideato: vnde ſicuti vnumquodq; ens non ſolùm dicit eſſe conforme ſuæ veritati ideali conformitate adęquationis, ſed etiam habere talem, & talem conformitatem, quę in eo conſiſtit, quòd tali, vel tali pacto ideas diuinas imitetur, ita etiam conſurgunt in rebus non ſolùm diſtinctæ, ſed etiam diuerſæ veritates in eſſendo, ſicuti ſunt etiam diuerſa ideata. Neq; obſtat, quòd veritas prima, & imparticipata idealis ſit tantùm vna realiter, quia nihilominus eſt diuerſis modis imitabilis, & ſicuti ab vno ſole proueniunt diuerſi radij, & diuerſa lumina, ita etiam ab vna veritate imparticipata poſſunt prouenire diuerſa ideata, quia ratione ſuæ infinitatis ab vno ideato finito non imitatur adæquatè.

Veritas in eſſendo quomodo multiplicetur.

An veritas ſit immutabilis.

SECTIO II.

I. Tractat D. Th. hanc difficultatem 1. par queſ. 16. art. 8. & Queſ. 1. de Verit. ar. 6. & 1. par. concludit. Veritatem diuini intellectus ſeù idealem, quæ eſt menſura rerum omnium, eſſe immutabilem omnino, quia intellectus diuinus eſt omnino immutabilis in ſua cognitione. Veritatem autem intellectus creati eſſe mutabilem, non quidem quaſi ſit ſubiectum mutationis, ſed quia eadem re perſeuerante, & eodem modo ſe habente poteſt intellectus de vna, in aliam opinionem mutari; aut ſi manente eadem opinione res mutetur; vtroq; enim modo veritas mutatur in falſitatem. Hanc etiam doctrinam tradit in illa citata Quæſ. 1. de verit. ſed paulo aliter explicat, & alia inſuper addit. Aduertit enim, quòd quando mutatio fit ſecundùm aliquid, hoc ipſum, ſecundùm quòd mutatio fit, aliquando mutari dicitur, cum videlicet eſt inhærens ſubiecto mutationis, vt contingit in albedine; aliquando id ſecundùm

Sentētia D. Th.

quòd fit mutatio, non dicitur mutari, cum ſcilicet tantum extrinſicè afficit, vt contingit in loco; quando enim fit mutatio ſecundũ aliquid, nec fit mutatio ſecundùm locum, non dicitur mutari locus, ſed locatum. Vnde concludit, formas inhęrentes tantum mutari, quã do ſecundùm aliquid fit mutatio. Rurſus aduertit, quòd mutatio ſecundùm formas inhærentes duplici modo contingere poteſt ex eo, quòd aliter formę generales mutari dicuntur, & aliter ſpeciales. In mutatione enim formæ ſpecialis non remanet eadem forma, nec ſecundùm eſſe nec ſecundùm rationem; ſi enim fit mutatio albedinis, nullo modo manet. In mutatione autem formæ generalis remanet eadem forma ſecundùm rationem, licet non ſecundùm eſſe, ſi enim fiat mutatio de albo in nigrum remanet idem color ſecundùm communem rationem coloris, ſed non eadem entitas, & ſpecies coloris. Hinc colligit ſuam ſententiam. Veritatẽ, quæ ſit intellectus diuini, nunquam variari. Veritatem autem, quę eſt forma inhærens ipſis rebus, cum ſit forma maximè generalis, in rebus mutabilis, mutari tanquam formam generalem non de veritate in falſitatem, ſed de vna veritate in aliam, ita vt ſemper remaneat ratio veritatis, & res ſemper remaneat vera, ſed alia, & alia veritate. Veritas autem in intellectu mutatur etiam de veritate in falſitatem; vt ſupra dictum fuit. Atq; hæc eſt doctrina D. Th.

II. In hac autem doctrina quædam certa omnino ſunt: quædam autẽ quæ mihi omnino non ſatisfaciunt. Et quidem certum eſt; veritatem idealem diuini intellectus eſſe planè immutabilem; nulla enim mutatio in Deum cadere poteſt; cuius rei rationem reddere non eſt metaphyſici, quamuis naturali lumine attingi poſſit, ſed Theologi, qui Deum, & eius attributa contemplatur: oritur tamen immutabilitas ex eo, quòd ſint ens, à ſe, & per eſſentiam. Inſuper certum eſt, quòd veritas intellectus creati ſit mutabilis, loquendo tamen de veritate cognitionis: quamuis magis propriè diceretur non veritatem, ſed intellectum quò ad veritatem eſſe mutabilem, quia cum denominatio deſumatur à forma, ſequitur naturam formæ, & illi proportionatur: vnde ſicuti forma tribuit ſuum effectum formalem ſubiecto, ita etiam debet denominare ſubiectum, cui tribuitur, denominatio enim, quando forma eſt intrinſeca, explicat effectum formalem formæ. Quamobrem cum mutatio fiat ſemper circa aliquod ſubiectum, & ſe habeat ad modum formę, tribuit ſuum effectum formalem ſubiecto, & proinde ipſum quoq; debet denominari à mutatione mutabile, aut actu mutari: Et ſic intellectus potius dicetur mutabilis ſecundùm veritatem cognitionis. Accedit etiam, quòd intellectus mutatur *vt quòd*: veritas autem eſt tantùm terminus mutationi, & ideo eſt tantum mutabilis, *vt quo*, quòd nihil aliud dicit, quam eſſe rationem, vt fiat mutatio in intellectu. Quòd autem contingat mutatio in intellectu, inde patet, quia modò poteſt habere cognitionem veram de eadem re, & modo falſam, vt experientia manifeſtum fit.

III. Quòd autem mihi ſatisfacere non poteſt, eſt duplex ille modus mutationis ſecundùm formam generalem, & ſecundùm formam ſpecialem; & propterea neq; ipſe D. Th. eam repetit in 1. parte, quia fortaſſe non amplius ei probabatur. Cũ enim mutatio ſit ex natura ſua quid phyſicum; nec poteſt contingere niſi phyſico modo debet neceſſariò, fieri ſecundùm aliquid phyſicum; & tunc implicat planè, non fieri ſecundùm totam formam, quia forma non habet partes ſeparabiles, quarum vna poſſit remanere abſq; alia; ſed omnes rationes ipſius ſunt inuicem identificatæ, & poſita vna neceſſariò ponuntur alteræ, & ablata auferuntur; impoſſibile eſt enim fieri mutationem, in qua remaneat forma, ſecundùm aliquam rationem generalem. Et quamuis ſuccedat aliqua alia forma, quæ participet aliquam rationem genericam communem cum ipſa, non hinc ſequitur, vt ramaneat forma præcedens ſecundùm aliquam ſui rationem. Sed ſicuti formę, quæ participant eamdem rationem generalem, non dicuntur vna atq; eadem, niſi cum addito nimirum genericè, aut ſpecificè, ita ex eo, quòd in mutatione ſuccedat forma, participans eamdem rationem generalem, non debet dici quòd remaneat eadem forma ſecundùm rationem, ſed quòd

Intellectus creatus mutatur ſecũdùm veritatem.

Veritas intellectus diuini immutabilis.

An diſtinctio mutationis ſecũdam formam generalem, & ſecundùm formam ſpecialẽ admittẽda.

ſuccedat alia forma, quæ ſit eiuſdem rationis. Et ipſa exempla allata à D. Th. hanc diſtinctionem impugnant: inquit enim, quòd ſi fiat mutatio de albo in nigrum eſt mutatio ſecundùm formam generalem; quando verò fit mutatio albedinis, eſſe mutationem ſecundùm formam ſpecialem: at quis non videt in vtroq; caſu mutari formã ſpecialem, quamuis in ſecundo non ſuccedat alia forma. Ex eo enim, quòd ſuccedat alia forma non facit, quin tota præcedens tollatur; ſemper enim ſecundùm eandem formam contingit mutatio, ſiue album mutetur in nigrũ ſiue in eſſe albedinis fiat mutatio; quòd enim ſuccedente alia forma ſubiectum maneat ſub eadem forma generica, non id prouenit, quia maneat aliquid de præcedente forma, ſed quia ſuccedit alia conueniens cum præcedente in aliqua ratione communi.

Vna veritas non mutatur in aliam.

IV. Alterum, quòd mihi probari non poteſt, eſt, quòd vna veritas in eſſendo mutetur in aliam in rebus mutabilibus: in tantum enim mutaretur, in quantum res ipſæ mutarentur; ex hoc tamen non fit quòd vna veritas mutetur in aliam, quia quamuis vna forma corrumpatur, & alia generetur, & ſequatur mutatio de vno toto in aliud totum; non tamen per hoc vna veritas mutatur in aliam, ſed tantùm vnum ens verum, mutatur in aliud ens verum, ex quo ſequitur poſtea diuerſitas veritatis: aliud enim eſt loqui de veritate in abſtracto, & aliud de veritate in concreto: nam quando in abſtracto dicitur, vnam veritatem mutari in aliam ſignificatur, quòd mutatio ſupra formã cadat directè, quod tamen falſum eſt, tum quia non eſt aliquid phyſicum, ſed quid metaphyſicum; tum etiam quia, etiam ſi eſſet quid phyſicum, neq; adhuc diceretur mutari in aliam veritatem, quia id, quòd dicitur mutari in aliud, debet eſſe aliquòd totum phyſicum. Loquendo autem de veritate in concreto, ſeu de ente vero, mutatio non cadit directè ſupra ipſam veritatem, ſed ſupra illud totum phyſicum, quod in ſe eſt verum.

V. Cœterum quamuis entia mutabilia ſoleant ſuas mutationes ſubire, non hinc tamen ſequitur, quòd mutetur veritas. Quia quando inquiritur, an veritas ſit mutabilis, quęſtio procedit de ipſa veritate formaliter ſumpta, & an in ſuo eſſe intrinſeco mutationem ſubeat: quòd non contingit ex eo, quòd entitas, in qua eſt veritas, exiſtat, & non exiſtat. Vnde veritas in ſuo eſſe formali eſt omnino inuariabilis quæcunq; illa ſit. Quòd etiam intelligi debet de veritate cognitionis, quia licet cognitio poſſit aliquando eſſe vera, & aliquando falſa; veritas tamen illius ſemper eodem modo ſe debet habere, ita vt non poſſit permanere in eſſe veritatis, & in ſeipſa variari. Atq; ita docet D. Anſel. Dialogo de Verit. cap. 2. vbi loquens de veritate enunciationis, ait, eſſe illam, qua ſignificat, quòd accepit ſignificare, & de hac ſtatim ſubdit. *Quippe iſta immutabilis eſt ipſi orationi*: & cap. 14. arguit, omnia debere eſſe vera vnica veritate prima, cui conformentur; alioquin ſequeretur, quòd veritas eſſet mutabilis, quòd dici non poteſt.

Omnis veritas in ſeipſa immutabilis.

D. Anſel.

VI. Ratio autem deſumitur ex immutabilitate diuinarum idearum. Cum enim omnis veritas in eſſendo rerum creatarum, ſit talis per conformitatem ad diuinas ideas, ſicuti diuinæ ideæ, immutabiliter ſemper repræſentant: ita etiam ſemper eodem modo imitabiles ſunt. Hinc cum impoſſibile ſit, rem aliquam creatam reperiri, quæ non ſit conformis diuinæ ideæ, quia ſicuti eſt ens participatum, ita etiam habet ſuam veritatem participatam, impoſſibile eſt etiam, quòd non ſit veritatis determinatę omnino immutabilis, quoniam debet neceſſario eſſe talis in eſſendo, quales ſunt diuinæ ideæ in repræſentando. Præterea vnaquæq; res habet ſuum eſſe à Deo participatum: quando autem Deus communicat eſſe illud, communicat menſuratum ex idea, quia neceſſariò operatur ex Idea; cum autem vnaquæq; veritas habeat vnicum tantùm modum, quo diuinam eſſentiam imitatur, nam quotieſcunq; datur diuerſus modus imitabilitatis, datur etiam diuerſum ens, & diuerſa veritas, concludendum eſt, veritatem cuiuſcũq; rei eſſe omnino inuariabilem in ſeipſa. Quòd etiam ex eo confir. quoniam, veritas rei ſequitur eſſe tanquam paſſio, vnde non poteſt in ſeipſa variari, niſi etiam varietur eſſentia: verùm rerum eſſentiæ ſunt ſicuti numeri, & conſiſtunt in indiuiſibili, ita vt aut tollantur,

Vnde colligatur inuariabilitas veritatis.

tur, inuariabiles perſiſtant, quælibet enim variatio, ſi poſſet fieri, deſtrueret illam eſſentiam. Neq; D. Th. hanc immutabilitatem negat, quia cum poſuit veritatem mutabilem, de alia mutabilitate locutus eſt.

An veritas entis ſit æterna.

SECTIO III.

Sentētia D. Th.

I. Circa qualitatem veritatis adhuc dubitatur, an ſit æterna; quam difficultatem tractat. D. Th. 1. par. quæſ. 16. art. 7. & quæſ. 1. de Verit. art. 5. Reſpondet, quòd cum præter Deum nihil aliud ſit æternum, non poteſt veritas rerum creatarum eſſe æterna, niſi ratione intellectus diuini, qui eſt ipſemet Deus: vnde ſi loquamur de veritate inhærente rebus creatis, non poteſt eſſe æterna, quia res ipſæ non ſunt æternæ: & hoc etiam procedit de veritate intellectus verſantis circa res ipſas, atque eas vera cognitione attingentis. Quia tamen adſunt diuinæ ideæ, quæ ſunt æternæ, veritas idealis rerum creatarum eſt æterna: & inſuper quia veritas iſta idealis rerum creatarum eſt extrinſeca quædam menſura veritatis, quæ eſt in rebus; hinc fit, vt veritas creata dici poſſit æterna, non in ſeipſa, ſed in ſua extrinſeca menſura. Atq; hæc eſt doctrina, quam in vtroque loco tradit D. Th.

Quid dicat æternitas.

II. Circa eam tamen nonnulla aduertere oportet, vt ſaluetur communis modus loquendi, quo aliqua dicuntur æternæ veritatis, nimirum ea omnia, quæ neceſſaria ſunt, vt in hoc contradiſtinguantur a contingentibus, quæ non dicuntur æternæ veritatis ex eo, quòd eſſe poſſunt, & non eſſe; & tamen in ideis diuinis tam neceſſaria, quàm contingentia æterna ſunt; Vnde ſciendum eſt, quòd æternitas importat durationem prorſus indefectibilem, quæ caret principio, & fine ex eo, quòd ſit à ſe: vnde eſt etiam immutabilis abſtrahendo modò ab eo, an immutabilitas ſit de conceptu formali æternitatis, an verò ex ipſa conſequatur. Quòd ergo ſpectat ad æternitatem, quatenus dicit durationem indefectibilem, hęc nullo modo conuenire poteſt veritati alicuius rei creatæ poſitiuè, quia non habeat aliam durationem, quàm rei creatæ, quæ cum ſit temporalis, non poteſt poſitiuè reddere aliquid æternum. Quia tamen veritas præcisè ſecundùm propriam ſuam rationem conſiderata non eſt capax durationis: & ſicuti nullam habet durationem, ita etiam non habet principium, aut finem illius, ideo impropriè, & negatiuo modo poteſt dici æterna, quatenus nec habet poſitiuum æternitatis, & caret etiam defectibilitate. Atq; hanc doctrinam expreſſit etiam D. Th. citato loco 1. par. ad 2. *Dicendum, quòd aliquid eſſe ſemper, & vbiq; poteſt intelligi dupliciter. Vno modo, quia habet in ſe, vnde ſe extendat ad omne tempus, & ad omnem locum, ſicuti Deo competit eſſe vbique, & ſemper. Alio modo quia non habet in ſe, quo determinetur ad aliquem locum, vel tempus, ſicut materia prima dicitur eſſe vna, quia non habet vnam formam, ſicuti homo eſt vnus ab vnitate vnius formæ, ſed per remotionem omnium formarum diſtinguentium.* Et concludit, tali pacto vniuerſalia eſſe æterna, & nos idem quoq; dicimus de Veritate entium creatorum præcisè conſiderata, prout abſtrahit ab omni duratione.

Quomodo veritati tribui poſſit æternitas negatiua.

D. Th.

III. Verùm etiam hoc aduertere oportet, quòd quamuis conſideretur præcisè, non eſt tamen ſine principio quò ad ſuum eſſe intrinſecum: hoc autem ex eo prouenit, quia quò ad ſuum eſſe intrinſecum eſt quid participatum, & ideatum: non enim eſt veritas à ſe, cum non ſit quid infinitum ſimpliciter, & talis per eſſentiam; ſi enim ſecundùm ſuum eſſe intrinſecè eſt quid exemplificatum, quando conſideratur, prout exiſtens in entitate actuali, erit etiam quid exemplificatum, quando præcisè abſq; duratione ſumitur, nam eſt eadem omnino veritas, & ſemper dicit commenſurationem ad diuinas ideas. Eſt autem ab alio, quatenus eſt tranſumpta ab ideis diuinis. Vnde ideæ diuinæ ſunt principium ipſius in ratione exemplaris. Cum autē æternitas nō excludat omne prorſus principium, ex hoc quoque capite repugnat veritati præcisè conſideratæ eſſe æterna, & cum non poſſit præſcindere ab hac ratione principiati, neque negatiuo modo quò ad hanc rationem poterit ipſi tribui æternitas.

Veritas præcise accepta habet principium in ratione exemplaris.

Quomodo veritas ratione immutabilitatis dicatur æterna.

IV. Quia tamen æternitas præter durationem indefectibilem, & negationem principij, dicit etiam immutabilitatem omnimodam in ſuo eſſe, ex hoc quoque capite poteſt veritas præciſa à duratione ſortiri aliquam denominationem æternitatis, nam immutabiliter ſe habet, vt in ſect. præcedenti declaratum fuit ex eo, quòd ſemper cum diuinis ideis immutabilibus commenſurata eſt: vnde ad differentiam eorum, quæ mutantur, poteſt dici æterna, quatenus eadem ſemper perſeuerat in eſſe obiectiuo, ſi enim concipio veritatem naturæ humanæ, aut alterius rei, neceſſe eſt, vt eam ſemper eodem modo ſe habentem concipiam, quoniam debeo eam concipere ideis diuinis commenſuratam, quæ ſemper ratione ſuæ immutabilitatis eodem modo menſurant. Atq; har ratione D.Aug. De libero arbitr. lib. 6. c. 8. inquit, *Nihil magis æternum, quàm ratio circuli, aut duo, & tria eſſe quinque.* Per hanc enim æternitatem intelligit immutabilitatem. Et eadem ratione aliqua dicuntur æternæ veritatis, vt propoſitiones neceſſariæ. Verùm hæc quoq; ratio æternitatis, quamuis dicat aliquid proprium ex parte veritatis, nimirum immutabilitatem, non eſt tamen ratio aliqua propria æternitatis; immutabilitas enim, quam dicit æternitas, eſt immutabilitas ex ſe, proueniēs ex infinitate eſſendi: immutabilitas autem veritatis rerum creatarum præcisè conſiderata prouenit ex alterius immutabilitate, nempe diuinarum idearum: ſufficit tamen, vt veritas ſecundùm quamdam ſimilitudinem dicatur ęterna.

Alius modus ſaluandi æternitatē veritatis.

V. Rurſus ex alio etiam capite poteſt veritas rerum dici æterna ſecūdùm ſeipſam, præcisè tamen à duratione, & quò ad eſſe obiectiuum. Ab æterno enim continetur in diuinis ideis modo ideali. Habent autem ideæ rerum omnium ex ſe, vt qui eas intuetur, ducatur per ipſas in cognitionem ideati, ita vt poſſit formare conceptum propriū ipſius, vt qui intuetur imaginem Cæſaris, format conceptum de Cæſare. Hinc autem fit, quòd, cum ideæ rerum omnium ab æterno ſint, in vigore ipſarum potuerit concipi illa veritas, quam poterant habere res omnes per conformitatem ad illas; ſi enim ab æterno fuiſſet aliquis intellectus creatus potuiſſet concipere ex vi idearum veritatem rerum creatarum. Hoc ergo pacto poteſt veritas rerum dici æterna, quatenus ex vi idearum diuinarum erat in ſeipſa ab æterno cognoſcibilis; ex quo conſequitur æternitas in eſſe obiectiuo, non autem in eſſe durationis realis.

An veritas ſit æqualis in omnibus rebus.

SECTIO IV.

I. DEniq; circa qualitatem veritatis dubitatur, an ſit æqualis in omnibus, an verò habeat diuerſus gradus, & diuerſam perfectionem, ita vt inæqualis ſit. De qua re licet nōnulla in ſuperioribus dicta ſint, hic tamen difficultas eſt diligentius diſcutienda. Et ratio dubitandi deſumitur ex Ariſ. 2. Metaph. tex. 4. vbi docet, id eſſe maximè tale, quod eſt cauſa cœteris, vt ſint talia, & hinc infert, illud eſſe veriſſimum, quòd eſt cauſa cœteris, vt ſint vera: eius verba ſunt. *Quare veriſſimum etiam eſt id, quòd poſterioribus, vt vera ſint, cauſa eſt.* Et in fine tex. concludit, *quare vt ſecundùm eſſe vnumquodq; ſe habet, ita etiam ſecundùm veritatem.* Cum ergo quò ad eſſe res inæquales ſint, ita vt vna ſit perfectior altera, ita etiam ſecundùm veritatem erunt inæquales. Econtra verò non apparet, quomodo ſaluari poſſit, quòd vna res ſit magis vera, quàm altera.

Ratio dubitandi. Ariſ.

Reſponſio Fonſecæ.

II. Prima ergo ſolutio eſt Fonſecæ lib. 2. Metaph. cap. 2. in reſponſione ad 3. obiectionem circa idem caput. Qui ait; Veritatem dupliciter accipi poſſe; vel enim accipi poteſt pro perfecta æqualitate, & imitatione, quæ nullos admittit gradus; vel pro quadam ſola imitatione, quæ impropriè adæquatio appellatur. Res enim dicuntur veræ, quia adæquantur conceptui, quem Deus de rebus habet; ſic Bucephalus dicitur verus equus, quia adæquatur conceptui, quem de perfecto equo Deus habet: Hinc autem fit, vt cum dicitur

vna res eſſe magis vera, quàm alia, intelligi debeat de adæquatione, pruut dicit quandam imitationem reſpectu illius conceptus, quem Deus habet de tali re perfecta, quoniam prout magis, vel minus cum ipſo adæquatur, dicitur etiam magis, aut minus vera: magis autem, aut minus adæquatur, prout magis, aut minus perfecta ſunt; magis enim perfecta magis illi correſpondent; & minus perfecta, minus correſpondent: non autem debet intelligi de perfecta adæquatione, quia hęc conſiſtit in indiuiſibili, nec ſuſcipit magis, & minus. Lib. autem 4. cap. 2. quęſ. 6. Sect. 12. in reſponſione ad 1. ait. Res omnes eſſe æquè veras, ſi conſerantur cum ſuis proprijs rationibus, quæ ſunt in mente diuina, quia omnes æquè illis correſpondent. Verùm ſi inter ſe comparentur, vna poteſt eſſe magis vera, quàm altera, quia licet omnes ſint ęquè veræ in rationibus vniuocis; in rationibus tamen analogis vna poteſt dici magis vera, quàm alia, quemadmodum etiam magis ens: & hoc pacto in ratione perfectiſſimi entis, quę ſimpliciter ſoli Deo conuenit, vna eſt magis vera, quàm alia, quia res diuerſimodè illam participant, prout magis, aut minus perfectè illis communicatur.

Alia reſponſio eiuſdem.

III. Nulla tamen ex his reſponſionibus ſubſiſtere poteſt, & prior grauibus difficultatibus premitur. Certum enim eſt, Deum habere vnicam tantùm ideam cuiuſcunq; entis, ita vt cuiuſcunq; naturæ ſpecificæ vnica tantùm ſit idea, & etiam cuiuſcunq; indiuidui. Si tamen iuxta multiplicationem indiuiduorum ſunt multiplicandæ ideæ eo modo, quo multiplicari poſſunt. Ruſſus certum etiam eſt, quòd quando Deus aliquid producit, intendit communicare rei productæ tale eſſe, quo exprimatur idea. Deniq; etiam certum eſt, quòd perfectiſſimus modus operandi ex idea in eo conſiſtit, quòd perfectiſſimam ideam perfectiſſimè imitetur, atq; adæquatur. His autem ſtantibus ex hac expoſitione Fonſecæ ſequitur defectus, aut in Dei ſapientia, aut in eiuſdem potentia. Si enim cognoſcit, perfectiſſimũ modum operandi ex idea in eo cõſiſte re, vt effectus proueniat omnino ſimilis ideæ, & nihilominus eligit potius producere effectum imperfectè ſimilem, iã deficit in ſapientia, quia eligit, quòd deterius eſt in comparatione melioris. Si autẽ id prouenit, quia non poteſt producere effectum omnino ſimilem, licet vellet; tunc deficit in potentia, quia nõ poteſt totũ id, quòd vellet, & quòd melius eſt, quæ omnia abſurdiſſima ſunt.

Impugnatio.

Deus producit effectus perfectè ſimiles ſuę ideæ.

IV. Preterea ſi res aliqua non eſt perfectè ſimilis ideæ, oportet, vt in aliquo deficiat. Vel ergo deficit in aliquo eſſentiali, vel accidentali. Si in accidentali; iam hoc non facit ad rei veritatem, quia ſicuti accidentalia extrinſeca ſunt, ita non pertinent ad conſtituendam veritatem intrinſecam rei: & proinde nõ poteſt ratione ipſorum habere, quòd ſit magis, vel minus vera; quòd enim nõ dat ſimpliciter, neq; etiam dat magis, & minus. Si verò deficit quò ad aliquid eſſentiale, tunc non ſequitur, quòd ſit minus vera, ſed quòd nõ ſit illa res amplius: ꝑ huiuſmodi enim defectũ variatur res in eſſe eſſentiali; omnis autem variatio in rerum eſſentijs ipſas eſſentialiter mutat, quia ſunt ſicuti numeri, qui per quamlibet additionem eſſentialiter variantur.

An res poſſit deficere ab adæquata commenſuratione diuinæ ideæ.

V. Rurſus veritas intrinſeca rei ſequitur eſſentiam ipſius, ita vt debeat eſſe talis, qualis eſt eſſentia: vnde Ariſ. ſupracitato tex. 4. lib. 2. Metaph. inquit. *Vt ſe eundiim eſſe vnumquodq; ſe habet, ita etiam ſecundùm veritatem* Verùm rerum eſſentiæ conſiſtunt in indiuiſibili, ita vt nullo pacto ſuſcipiant magis, aut minus, ſicut numeri, atq; hoc ad eò ipſis neceſſariò cõuenit, vt neq; in illis rebus, quæ ſuſcipiũt magis, & minus, poſſint illud ſuſcipere; ſic qnamuis calor ſuſcipiat magis, & minus, non tamen ſuſcipit magis, & minus eſſentia caloris. Cœterùm ſi res eſſent magis, aut minus veræ ex maiori, aut minori conformitate cum idea propria, ſicuti veritas ipſarum ſuſciperet magis, & minus, ita etiam deberet ſuſcipere eſſentia, vt ſeruaretur debita proportio inter eſſentiam, & veritatẽ: & deinde quia eſſentia quoq; magis, & minus conformaretur cum idea, & hoc ipſo, quòd magis, aut minus conformaretur, ſuſciperet magis, & minus. Vidit hoc etiam ipſamet Fonſeca, & propterea in ſecunda reſponſione non amplius ita loquitur, ſed vult, res vniuocas eſſe æquales in veritate, quòd fieri non poſſet niſi

Tam eſſentia rerum, quã veritas ipſa non ſuſcipit magis, & minus.

omnes perfectè imitarentur ideam illius naturæ ſpecificæ.

VI. Sed neq; poſterior reſponſio ſubſiſtere poteſt: & primò ſupponit, poſſe dari conceptum communem analogum inæqualiter participatum, quòd nos ſupra, cum ageremus de vnitate analogiæ, impoſſibilem eſſe oſtẽdimus. Verùm quicquid de hoc ſit, neq; adhuc reſponſio ſubſiſtit, nam quamuis vnum analogum ſit perfectius altero in aliqua ratione non hinc ſequitur, quòd ſit magis verum: neq; enim veritas conſiſtit in perfectione rei, ſed in conformitate cum idea, quę eſt in mente diuina; analogum autem minus perfectum non minus conformatur cum propria idea, quàm magis perfectum, cum vtrumq; perfecto modo conformetur. Quòd etiam patet in cœteris entibus, quæ nõ ſunt analoga: non enim lapis minus cõformatur cum idea lapidis, licet minus perfectus ſit, quàm conformetur angelus cum idea angeli: ſicuti ergo maior, & minor perfectio non ponit maiorem, & minorem conformitatem rei cum idea; ita neq; eam facit magis, aut minus veram, & ideo ex inæqualitate perfectionis non conſurgit inæqualitas veritatis. Quod etiam confir. quoniam analogum minus perfectum ęquè per ſua eſſentialia conſtituitur, ac conſtituitur magis perfectum; ergo etiam habet in ſuo eſſe æqualem veritatem, cũ veritas ſequatur eſſentiam rei.

Maior aut minor perfectio nõ facit rem magis, aut minus ve. ã

VII. Auerſa in ſua Philoſoph quæſ. 6. ſect. 8. aliter reſpondet: inquit enim quòd cum dicitur, vnum ens eſſe magis verum, quàm aliud, ly verum ſumi ſimpliciter pro ipſo ente; & idem eſſe, ac ſi dicatur, eſſe magis ens: & proinde Ariſ. ſupracitatus dixiſſe, quòd ſicuti res ſe habent ad eſſe, ita & ad veritatem: id eſt ita denominari ſecundùm veritatem, ſicut denominantur ſecundùm eſſe. Dicitur autem vnum magis ens, quàm aliud, vel quia magis neceſſarium in eſſendo, vel quia eſt prius in eſſendo. Quamobrem per Auerſam non veritas formaliter ſumpta habet magis, & minus, ſed ſolùm materialiter, nimirum ens verum. Sed neque hæc reſponſio ſatisfacit, nec attingit mentem Ariſ. ſupracitatis in ratione dubitandi; nam ipſe ponit magis, & minus in ratione veritatis formaliter acceptæ, dum docet, illud eſſe veriſſimum, quod eſt cauſa cœteris, vt vera ſin, & ſimiliter loquitur etiam de cœteris rebus formaliter acceptis, vt patebit textum conſideranti. Deinde ſi in ratione formalis veritatis vnum non eſt magis verùm, quàm aliud, quia æqualiter conformantur omnia cum ſuis ideis, eadem ratio vrger de ratione entis; quam cum veritas ſit paſſio entis, ſi paſſio non haber magis, & minus, neq; etiam habet ipſum ens; aut ſi habet ens, habebit etiã veritas quia paſſio, & ſubiectũ ex æquo ſibi correſpondent; ſic quia albedo ſuſcipit magis, & minus, etiam diſgregare viſum, quòd eſt paſſio albedinis, ſuſcipit magis, & minus. Præterea quoddibet ens tam in ratione entis vt ſic, quàm in ratione talis entis habet ſua omnia integra conſtitutiua eſſentialia, & eo ipſo, quòd eſt conforme diuinis ideis, eſt æquè perfectum in ſuo eſſe, ac quodlibet, aliud ergo non poteſt vnum ens eſſe magis ens, quàm alterum, ſed ad ſummum erit magis perfectum. Et in confir. accedit, quòd rerum eſſentiæ conſiſtunt in indiuiſibili, ergo in ratione entis non poſſunt habere magis, & minus, quia licet vna ſit perfectior altera, quia tamen vna eſt diuerſum ens ab altera eſſentialiter, ideò ratione maioris, & minoris perfectionis, non habetur magis, & minus in ratione entis, quia magis, & minus debet contingere ſecundùm eamdem rationem, non ſecundùm diuerſas.

Reſpõſio Auerſæ.

Reijcitur

Nulla res magis eſt, quam alicta.

Inæqualitas perfectionis non ponit magis & minus in ratione entis.

VIII. Alij autem, vt refert idem Auerſa citatus, explicant, rem aliquam eſſe magis veram in ordine ad ipſam cognitionem; ſupponunt enim, res eſſe inæqualis perfectionis, ex hac autem inæqualitate deducunt, quòd res petant didiuerſa cognitione attingi, & etiam diuerſo amore amari, quia ſicuti vna quæq; res ratione ſuæ cognoſcibilitatis, & bonitatis petit cognoſci, & amari, ita perfectior petit perfectiori cognitione cognoſci, & perfectiori amore amari, quia vt magis perfecta eſt magis cognoſcibilis, & magis amabilis. Hæc ſanè reſponſio ſubtilis prima facie videtur; Cœterum nec veritatem continet, nec punctum difficultatis attingit. Et quòd ſpectat ad primum; falſum eſt. Rem perfectiorem exigere attingi perfectiori cognitione, & amore, nam vel loquimur de perfectione eſſen-

Aliorum reſpõſio.

Reijcitur

Digitized by Google

An res perfectior perfectiori cognitione intelligatur, & perfectiori amore ametur.

eſſentiali cognitionis, & amoris, vel de accidentali, nimirum intenſiua. Si primum; quamuis creſcente obiecti perfectione, creſcat perfectio materialis cognitionis, & amoris, non tamen creſcit perfectio formalis in ratione cognitionis, & amoris: imo fieri poteſt, vt ſit imperfectior, ſic cognitio intuitiua lapidis perfectior eſt, quàm abſtractiua, qua cognoſcitur angelus, licet obiectũ ſit minus perfectum; & idem obiectum poteſt magis, & minus perfecta cognitione attingi, vt ſi attingatur ab angelo, & ab homine. Si verò loquamur de perfectione intenſiua, conſtat manifeſtiſſimè, falſum id eſſe, quoniam creatura, quæ nullam habet comparationem perfectionis reſpectu Dei, poteſt longè intenſiori amore amari, & intenſiori cognitione cognoſci, quàm Deus: & cum idem obiectum poſſit magis, & minus intensè amari, & cognoſci, hinc elicitur, nullum obiectum petere determinatam intenſionem in cognitione, & amore. Deinde ſic poſſumus arguere. Cognitio correſpondet cognoſcibilitati obiecti; vnde maior cognitio debet ſupponere maiorem cognoſcibilitatem, & cum cognoſcibilitas proportionetur veritati, debet etiam ſupponere maiorem veritatem, & tunc reſponſio petit principium, quia reſoluitur in maiorem veritatem, de qua procedit difficultas, quomodo ſtare poſſit.

Veritas eſt æqualis in cognitione perfecta, & minus perfecta

IX. Sed neque punctum difficultatis attingit, quia neque ex eo, quòd perfectius obiectum exigeret attingi perfectiori cognitione, ſequeretur magis, & minus in veritate: nam quòd cognitio ſit magis, aut minus perfecta, non ſequitur, quòd ſit magis, vel minus vera: veritas enim cognitionis conſiſtit in commenſuratione ipſius cum obiecto: hæc autem commenſuratio æqualis eſt tam in cognitione perfectiori, quàm in minus perfecta, quia etiam minus perfecta, ſi vera eſt, perfectè debet commenſurari cum obiecto. Et ſicuti dicebamus, res omnes æqualiter eſſe veras, quia æqualiter conformãtur cum diuinis ideis; ita æquè vera erit cognitio magis perfecta, & minus perfecta ex eo, quòd vtraque æqualiter commenſuratum obiecto. Et ſicut maior, & minor perfectio in eſſendo non facit rem magis, aut minus veram; ita neque maior, aut minor perfectio cognitionis reddit illam magis, aut minus veram. Deinde etiam ſi vna res peteret cognoſci cognitione perfectiori, non ſequeretur, cognitionem eſſe magis veram, nam adhuc eſſet in perfectione commenſurata cum obiecto, ſicuti ergo obiectũ perfectius cum inferiori comparatum non fundat maiorem veritatem per ipſos, & propterea recurrunt ad cognitionem, ita neque exceſſus vnius cognitionis ſupra aliam in perfectione fundabit exceſſum veritatis, quia ſeruata proportione ita ſe habet cognitio ad cognitionem, ſicut ens ad ens.

Reſpõſio D.Th.

X. Aliam rationem aſſignat D.Th. in Metaph. explicans illum tex. 4. lib. 2. Metaph. Aliqua nimirum dici magis vera, quia ſunt magis neceſſaria, & minus variabilia, vnde incorruptibilia ſunt magis vera corruptibilibus, quia ſunt minus variabilia; primum autem ens eſſe maximè verum, quia eſt omnino neceſſarium, & immutabile. Sed neque hæc ratio placere poteſt, quoniam variabilitas rei, & contingentia, non variat conformitatem rerum cum ſuis ideis, ergo neque veritatem. Deinde res omnes creatæ reſpectu Dei æquali modo contingentes ſunt, nec vlla habet maiorem neceſſitatem eſſendi, quàm altera, ergo neq; ex hoc capite poſſunt dici magis, aut minus veræ. Accedit ẽt, quòd neceſſitas eſſendi, & immutabilitas non ſunt ratio veritatis, & ideo ab ipſis non poſſunt res denominari magis veræ: deſumere autem denominationẽ veri ab immutabilitete, aut neceſſitate eſſendi, idem eſſet, ac ſi denominatio calidi deſumeretur à ſapore, aut denominatio albi à frigiditate.

Res non ſunt magis veræ, quia magis neceſſariæ, aut magis immutabiles.

Veritas formalis eſt æqualis in omnibus.

XI. Concludendum igitur eſt. Veritatem ſecundùm ſuam rationem formalem eſſe ęqualem in omnibus rebus, ita ut non habeat gradus, aut inæqualitatem, vt iam patet ex dictis, quia vnaquæque res eſt perfecto modo commẽſurata cum idea diuina, in quo cõnſiſtit ratio formalis veritatis; & ad ſummum materialiter poſſe rem vnam eſſe magis veram, quàm aliam, non quidem intenſiue, ſed extenſiuè, quatenus ſecundùm plures rationes conformatur diuinæ ideæ: inæqualitas tamen omnis ſe tenet non ex parte veritatis formaliter, ſed ſed tantùm ex parte entis, quod veritate afficitur. Atque ita philoſophandum eſt, ſi magis, & minus accipiatur, prout

im-

importat inæqualitatem graduum; Verùm ſi accipiatur, prout importat inæqualitatem excellentiæ, tunc ſecundùm rationem formalem veritatis poteſt ali quid dici magis verum, quàm alterum; contingit enim, veritatem aliquam eſſe altera excellentiorem ſecundùm ipſam rationem veritatis, ſicut etiam contingit, vnum ens eſſe excellentius altero. Sic veritas per fidem reuelata eſt excellentioris ordinis, quàm veritas ſciẽtifico modo cognita. Præcipua autem ratio, ob quam aliquid dicitur excellẽtioris veritatis, eſt, quia tale verum ſit cauſa veritatis cæterorũ, ita vt ſaltem in aliquo genere ſit prima cauſa: ſic prima principia in genere diſcurſus ſunt prima cauſa veritatis concluſionum, & ideo dicitur in tali genere omnium magis vera, quàm concluſiones, hoc eſt excellentioris veritatis. Eſſe enim cauſam cæterorum, præſertim primam in aliquo genere, importat magnam excellentiam, & nobilitatem: cui enim hoc cõuenit, cæteris veluti præſidet; Quare cum vna veritas ſit cauſa alterius, vt contingit in primis principijs, & ideis, dabitur magis, & minus in veritate nõ ſecundùm intenſionem, ſed ſecundùm excellentiam.

Quomõ quod eſt cauſa cæterorum, ſit magis tale.

XII. Atq; hæc ſanè fuit mens Ariſt. in ratione dubitandi adducti: in illo .n. tex. 4. lib. 2. Metaph. vniuerſaliter loquitur de quocunque, quod in aliquo genere ſit cauſa cæterorum, & de hoc dicit, quòd in illo genere ſit maximè tale, & magis tale, quàm cætera: hoc autem illi conuenit, quia in illo genere exercet rationem primæ cauſæ reſpectu cæterorum, quòd importat quamdam maiorem excellentiam ſupra cætera, quæ debent reduci in ipſum, vt in principium; cum autem ipſum ſit primum, quodammodò in tali genere eſt ex ſe, & ideo excellentiori modo eſt tale. Si autem ratio illa, ſecundùm quam eſt primum in tali genere, eſt capax intenſionis, habet etiam maximam intẽſionem, quæ reperiatur, ſaltem naturali modo loquendo, in illo genere, hoc enim illi debetur, quia eſt primum illius generis, à quo cætera dependent. Et hunc eſſe germanum ſenſum illius tex. palam fiet, ſi attentè conſideretur: inquit enim Ariſt. *Vnumquodque verò id ipſum maximè aliorum eſt, ſecundùm quod alijs vniuocatio ineſt* (hoc eſt, à quo cætera habent, quòd ſint talia in eodem genere) *vt puta ignis calidiſſimus; etenim cæteris hic eſt calidıtatis cauſa. Quare veriſſimum etiam eſt id, quod poſterioribus, vt vera ſint, cauſa eſt. Propter quod principia ſemper exiſtentium neceſſe eſt, veriſſima eſſe; nec enim aliquando vera; nec illis, vt ſint, aliquid aliud cauſa eſt*, (Ecce quomodo ex negatione cauſæ infert maioritatem) *ſed illa cæteris*. & etiam quia ſunt cauſa, reſpectu cæterorum eamdem maioritatem infert; quod aliud non importat, quàm maiorem excellentiam. Atque hoc etiam modo debet intelligi axioma illud; *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis*; vt nimirum ſecundùm excellentiam id ſit magis tale, propter quod vnumquodque eſt tale: eſt enim eadem ratio, & idem eſt dicere, *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis*, ac dicere, *Quod eſt cauſa, vt cætera ſint talia, eſſe maximè tale*. & proinde debet valere tantùm in ijs, inter quæ eſt cauſalitas ſecundùm eamdem rationem, ita vt ſit vnum aliquod primum in determinato genere, quòd ſit cauſa cæterorum ſecundùm aliquam rationem, quam ipſum quoq; participet.

Ariſt. illuſtratur.

De veritate entis comparata ad Idealem. Diſp. LXVIII.

An omnis veritas ſit à veritate prima. Sect. I.

Quem ordinem ſeruet veritas entis ad idealem. Sect. II.

An omnis veritas ſit à veritate prima.

SECTIO I.

I. Conſiderauimus hucuſque veritatem entis ſecundùm ſe nunc de eadem agemus in ordine ad aliud. Et prima quidem comparatio debet fieri in ordine ad veritatem primam, quæ eſt etiam veritas idealis, ſiquidem, vt dictum eſt, omnia entia vera ſunt per conformitatem cum ipſa. Quantum autem ſpectat ad hãc comparationem, id, de quo primo loco dubitatur, eſt, an omnis veritas ſit à veritate prima. Cum

enim

enim veritas prima ſit veritas idealis, conſequenter eſt cauſa cæterarum veritatum in eſſendo; quæ ſimul cum ipſo eſſe communicantur à prima cauſa cõcurrente veritate ideali vt dirigente, & oſtendente, quænam veritas communicanda ſit. Quæritur ergo, an omnis veritas, quæ eſt in rebus, ſit à veritate ideali.

Concluſ. Omnis veritatẽ à veritate prima. D.Th.

II. Hanc difficultatem tractat D. Th. quæſt. 1. de Verit. art. 8. & reſpondet abſolutè. Omnem veritatem, quæ eſt in rebus, eſſe à veritate prima. Quod ſic declarat, quia veritas reperitur in rebus, quatenus imitantur intellectum diuinum, qui eſt menſura earumdem, ſicut ars eſt menſura artefactorum, & quatenus natæ ſunt facere veram apprehenſionem ſui intellectui creato. Ex hoc autem fit, veritatem includere in ſui ratione eſſe earumdem rerum: vnde veritas importat eſſe rei cum adæquatione ad diuinum intellectum. Eſſe autem rei eſt à Deo, & conſequenter etiã, quòd ſit adæquatum diuino intellectui tanquam ſuæ menſuræ; nam adæquatio non eſt aliquid extra eſſe adæquatum.

Omnis veritas participata, aut imparticipata.

III. Verùm quia poſſet aliquis dicere, non omnem veritatem eſſe per adæquationem ad intellectum diuinum, ſed dari aliquam, quæ non ſit per huiuſmodi adæquationem, & ideo non omnem veritatem eſſe à veritate prima, ideo addere oportet. Omnem veritatẽ eſſe neceſſariò, aut participatam, aut imparticipatam: omnis enim veritas, quæcunque ſit, verè habet eſſe in rerum natura, alioquin ſtatim ac non habet eſſe, non eſt amplius veritas realis. Vel ergo habet eſſe à ſe independenter à quocunque alio; vel nõ à ſe, ſed ab alio. Primo modo eſt veritas imparticipata, ſiquidem non participat eſſe ab alio: ſi verò habet eſſe ab alio, iam eſt veritas participata, quia participat ab alio rationem ſuæ veritatis. Neq; aliquo alio modo, quàm altero ex his poteſt veritas habere eſſe reale; ſiquidem hi duo modi fundantur in contradictiõne; & proinde alter ipſorum debet neceſſariò in quocunque reperiri, quod habeat eſſe. Veritas autem imparticipata poteſt eſſe vnica tantùm realiter loquendo, quia eò ipſo, quòd eſt à ſe, habet infinitatem eſſendi ſimpliciter, & ideo non poteſt multiplicari; quòd ſi plures eſſent veritates à ſe, & imparticipatæ, vna diceret aliquid, quod non diceret alia, & ſic vtraque eſſet quid finitum, quia non haberet, quod habet alia; dum aũt eſt finita non eſt à ſe, nec per eſſentiam, quia dum limitatur, habet à quo limitetur. Veritas autem participata reducitur ad veritatem per eſſentiam, tanquam ad eam, à qua fluit; non enim reduci poteſt in aliquam veritatem participatam ſiſtendo in ea; & hoc pacto omnis veritas, quæ eſt in rebus, cum ſit veritas participata, eſt à veritate prima.

Quomõ omnis veritas extra Deũ participata.

IV. Quod vlterius declarari poteſt quoniam veritas rerum conſiſtit in cõformitate ad diuinum intellectum. Cum enim Deus ſit primum ens, & prima cauſa eorum, quæ ſunt, atq; ſit agẽs ex idea, habet neceſſariò ideam omnium, quæ ſunt. Et cum extra ens imparticipatum non ſit aliud ens, quàm participatum; conſequenter non eſt aliud ens, quàm illud, quod dependet à Deo, vt à prima cauſa. Hinc autẽ fit, vt quod eſt ex idea, ſit cõforme intellectui diuino, atque adeo ſit verum in ſuo eſſe, quia veritas non conſiſtit in alio, quàm in conformitate ad intellectum diuinum. Deinde veritas quæcunque extra Deum eſt talis per conformitatem ad diuinas ideas, vnde prouenit ab ipſis tanquam ab exemplari. Quòd autem omnia ſint conformia diuinis ideis, inde colligitur, quia Deus omnia cognoſcit, & conſequenter habet ideã rerum omnium, quia illa cognoſcit, vt à ſeipſo tanquam à prima cauſa, & exẽplari procedentia.

Occurritur obiectioni.

V. Cæterum occurrendum eſt cuidam difficultati: videntur enim quædam veritates non poſſe eſſe à Deo, quoniam malæ ſunt, & nullum malum eſt à Deo, nam dantur quidam actus mali, qui vt mali ſunt, veri ſunt; nam reuera committuntur, & exiſtunt: vnde homo eſt cauſa peccati, quòd non contingeret, niſi peccatum, vt peccatum eſt, exiſteret. Hæc obiectio prorſus Theologica eſt; nihilominus tamen, quantum præſens materia patitur, & ex principijs metaphyſicis eam diſſoluemus. Recolendum eſt igitur, quòd in ſuperioribus dictum fuit. Veritatem intrinſecam eſſe paſſionem entis, ita vt non poſſit reperiri, vbi non eſt ratio entis, quia ſicuti conſiſtit in conformitate, ita ſaltem implicitè di-

cit

cit aliquid, quod ſit conforme, atque adeo aliquid reale poſitiuum: & ob hãc rationem diximus, negationes, & priuationes nullam habere intrinſecam veritatem. In actibus ergo malis duo conſiderari poſſunt, nimirum eſſe phyſicum actus, & malitia, qua conſtituitur moraliter malus. eſſe phyſicum eſt verum veritate phyſica, & huiuſmodi veritas, & actus eſt à Deo, cum ſit quid reale participatum. Malitia verò importat ſolam priuationem debitæ rectitudinis; in eo namque conſiſtit, quòd actus ille, quatenus morali modo fit, non habeat debitam conformitatem cum recta ratione. Et ideo malitia, nedum importat aliquam veritatem, ſed carentiam veritatis quò ad eſſe morale, quia importat carentiam rectitudinis, & veritatis, quàm habet actus moralis, vt moralis eſt. Habet enim actus moralis ſuam peculiarem veritatem, qua conſormatur in eſſe morali cum ſua idea: vnde D. Anſel. Dialogo de Verit. cap. 5. loquens de veritate operationũ ait. *Vnde animaduerti poteſt, rectitudinẽ, ſeu veritatẽ actionis, aliã eſſe neceſſariã aliã, nõ neceſſariã* (nẽpe moralẽ, quia cũ libertate fit.) *Ex neceſſitate nãq, ignis facit veritatẽ, & rectitudinẽ, cum calefacit, & non ex neceſſitate facit homo rectitudinem, & veritatem, cum benè facit.* Hinc non ſequitur, quòd aliqua veritas non ſit à Deo.

D. Anſel.

VI. Verùm cum inſtatur, quòd verè quis furatur, & occidit, reſpondetur iuxta doctrinam D. Th. ſupracit. ar. 8. Quæſt. 1. de Verit. Hanc veritatem nõ ſe tenere formaliter ex parte actus, ſed ſolùm ex parte cognitionis, quatenus nimirum vera cognitione attingitur malitia actus: & importat adæquationem illam, qua cognitio adæquatur cum obiecto. Adæquatio autem in eo conſiſtit, quòd intellectus habens ideã oſtendentem, quam rectitudinem deberet habere, vt eſſet moraliter bona, hac idea menſurat operationem, & percipit non correſpondere debitæ menſuræ, & hinc infert, malam eſſe, quia caret debita rectitudine: vnde veritas actus, quatenus peccaminoſi formaliter, ſe tenet ex parte intellectus menſurantis talem actum, & iudicantis non habere veram rectitudinem: & fundamẽtaliter ex parte actus, quatenus non habet totum id, quod neceſſarium eſſet, vt correſponderet debitæ menſuræ. Dicitur autem homo cauſa peccati, non quia influat in malitiam, aut tribuat illi aliquod eſſe, & veritatem, ſed negatiuo modo, quia nimirum tenetur dirigere, & regulare ſuas operationes ſecundùm regulas debitas, & non regulat. Cum enim operationes liberæ ſint propriæ ipſius, & ſub eius dominio, tenetur tanquam aliquid proprium, & de quo ipſi incumbit regimen, eas regulare. Atque hinc intelligitur, vt hoc obiter adnotemus, cur peccatum non tribuatur Deo, licet illud permittat; & non regulet operationes hominis. Huiuſmodi enim operationes, quamuis pertineant ad Deum, tanquam ad cauſam primam, & vniuerſalem, non tamen ſpectant ad ipſum vt regulandæ, quia cum ſint liberæ, & conſtitutæ, ſub dominio hominis, iam ipſi commiſſum eſt regimen ipſarum, & ideò non ſpectat ad Deum; vnde conſequenter non non tenetur Deus eas debito modo regulare, ſed tantùm concurrere ad eas, & proinde ſi non regulat, quamuis poſſit regulare, non ipſi adſcribitur defectus, ſed tantùm homini Et res eodem pacto ſe habet, ac ſi princeps committens alicui regimen alicuius ciuitatis præſcribat regulas, quibus eam regat; & ipſe non exerceat regimen iuxta præſcriptas regulas: tunc quamuis princeps ſciat, eum in regimine non ſeruare debitas regulas, & poſſet facere, vt ſeruaret, non tamen defectus, & malum regimen tribueretur principi, ſed gubernatori, præſertim ſi princeps declaraſſet, nolle vllo pacto regimini ſe immiſcere, atque hac conditione illi cõſignaſſet dominium ciuitatis, & regimen.

Quomò vera cognitione attingatur malitia actus

Cur Deus nõ ſit cã peccati.

Quem ordinem veritas entis ſeruet ad idealem.

SECTIO II.

I. VEritatem entis dicere ordinem tranſcendentalem ad idealem, iam conſtat ex dictis, atque adeo ſeruare habitudinem ideati ad ideam, quæ quidem eſt habitudo effectus ad cauſã: idea enim concurrit ad cauſandum effectum dirigẽdo operationem agentis. Neque de hac habitudine adeſt aliqua difficultas, præſertim conſideratis iis, quæ de ratione formali veritatis dicta

ſunt.

Digitized by Google

ſunt, ſolùm in dubium venit, an præter hanc habitudinem interueniat alia, ratione cuius conſtituatur aliqua analogia inter veritatem idealem, & veritatem participatam entis. D. enim

Sententia D. Th.

Thomas 1. par. quæſ. 16. art. 1. tum in corpore, tum in reſponſione ad tertium, & Quæſ. 1. de Verit. ar. 2. ponit ordinem analogiæ attributionis. Inquit enim, quòd veritas per prius eſt in intellectu, & per poſterius in rebus, quatenus comparantur ad intellectum, vt ad principium; & addit, veritatem ſe habere vt ſanitatem, quia ſicuti cõpleta ratio ſanitatis eſt in animali, ita perfecta ratio veritatis reperitur in intellectu diuino, quatenus eſt menſura creatarum rerum; atq; adeo res creatæ in ratione veritatis dicunt ordinem attriburionis ad veritatem idealem intellectus diuini. Atq; hanc ſententiam ſequuntur ij omnes, qui putant, res non habere veritatem intrinſecam formalem, ſed dici veras denominatione extrinſeca deſumpta vel ab intellectu diuino, vel creato, quos ſupra

Vaſquez

ſuo loco citauimus, præſertim Vaſquez 1 par. diſ. 77. cap. 4 Et ex ijs, qui tribuunt veritatem intrinſecam formalem rebus,

Bannes

Bannes 1. par. quæſ. 16. ar. 1. Cumel. ibid. ar. 2. quæſ. circa diſcur-

Cumel.

ſum art. vbi docet, veritatem non eſſe formaliter in rebus, ſed dici veras denominatione extrinſeca comparatas ad intellectum diuinum, quatenus ſigna veritatis, quæ eſt in ipſo.

II. Vt autem, quid nobis dicendum videatur, aperiamus. Hoc tanquam certum ſupponendum eſt, veritatem idealem priorem eſſe veritate in eſſendo, quæ conuenit enti, ea prioritate, qua Deus eſt prior creatura.

Veritas per prius reperitur in idea quã in ideato.

Veritas enim idealis eſt ipſemet Deus realiter loquendo, & ſimiliter veritas entis realiter loquendo eſt ipſum creatum ens, & proinde reſpectu veritatis idealis habet eamdem poſterioritatem, quam habet creatura reſpectu Dei. Atque hoc etiam patet conſiderando præciſam rationem ideæ, & ideati; idea enim ſe habet tanquam cauſa reſpectu ideati; cauſa autem eſt prior ſuo effectu; quamobrem veritas per prius reperitur in idea, quàm in ideato.

III. Rurſus etiam ſcire oportet; quòd ſi comparetur veritas creata cum ideali increata, nedum habet cum ipſa conuenientiam aliquam in eſſendo, ſiue vniuocam, ſiue analogam, ſed neq; etiã

Ideata nec habent in eſſendo aliquid commune cum diuinis ideis, nec aliquam proportione.

ſeruate ad ipſam proportionẽ aliquã in eſsẽdo, ita vt eſſe ipſius ſit aliquid proportionaliter de eſſe veritatis idealis. Hoc totũ conſtat ex ijs, quę diximus in priori tomo diſp. 28. & 29. vbi diffusè diſpauimus, vt quomodo ẽs ſe habeat ad Deũ, & oſtendimus, nullũ habere cũ ipſo conceptum cõmunem, & vniuerſaliter id verificari de quacunq; ratione creata, nedum vniuocum, ſed neq; analogũ: & inſuper neq; ſeruare cum ipſo proportionem aliquam. Quod breuiter ſic declarari poteſt quò ad ideas. Ideæ .n. diuinæ, quatenus ideæ, ſunt quid imparticipatum, & per eſſentiam, ita vt ſint ipſemet Deus; econtra verò res creatæ ſecundùm totum id, quod includunt in ſe, ſunt quid participatum, & finitum ſpectans ad conſtitutiuum creaturæ, & illam contradiſtingunt à Deo, vt Deus eſt: ex hoc autem fit, vt non ſolùm habeant quid commune cum ideis diuinis in eſſendo, ſed neq; dicant cum aliqua proportione id, quòd in eſſendo dicunt ideæ diuinæ; propria enim conſtitutiua rerum diuerſarũ: quia ea inuicem diuerſificant, ita ſe habent, vt vnũ non poſſit eſſe proportionaliter alterũ; quã enim proportionem habet natura lapidis vt propria ipſius ad naturam hominis? nõ enim poteſt dici, quòd homo ſit lapis cum quadam proportione, aut econtra. Maior autem diſtantia eſt in eſſendo inter diuinas ideas, vt tales ſunt, & res ideatas, quàm ſit inter naturam lapidis, & hominis. Si ergo hæc diſtantia tollit conceptum communem, atq; etiam proportionem in eſſendo, multò magis hoc totum tollet diſtantia, quæ eſt inter diuinas ideas, & ideata Quod etiam ex eo declaratur, quòd huiuſmodi diſtãtia ſtat cum in infinitate ex vna parte, & finitate ex alia: vnde in eſſendo nullã poſſunt habere proportionem; inter finitũ nãq; & infinitum nulla adeſt proportio; quòd etiã docuit Ariſ. 1. Coel. tex. 64. inquiẽs,

Ariſt.

Infinitum ad finitum in nulla proportione eſt.

IV. Si verò ideatum, & idea conſiderentur non in eſſendo, ſed in repræſentando, tunc ſeruant aliquam proportionem ad inuicem, quæ in eo conſiſtit, quòd ideatum dicat idem cum proportione, quod dicit idea, vt repræſentans eſt, quia ideatum dicit in eſsẽdo

quod dicit idea in repræſentando. Vbi aduertere oportet, quòd non hinc ſequitur aliqua proportio ideati ad ideã in eſſendo, quia licet in eſſendo ſit repræſentatiua ideati, non tamen in eſſendo eſt proportionata ideato; nam hæc proportio ideati non eſt ad rationem formalem ideæ, ſeu ad eſſe repræſentatiuum illius, ſed ad ipſum terminum repræſentationis, quatenus tamen elucet in diuina idea, vnde proportio lapidis ideati non eſt ad eſſe repræſentatiuum diuinæ ideæ, ſed ad ipſum lapidem, quatenus elucet in diuina idea, tanquam in repræſentante, & propterea eſt proportio eiuſdem ad ſeipſum ſecundùm diuerſum modum eſſendi: nimirum idem ſecundùm ſuum eſſe reale acceptum dicit proportionem ad ſeipſum, prout repreſentatiuo modo exiſtit in idea: Vnde non ſequitur, quòd ſit proportio finiti ad infinitum, ſed finiti ad finitum, quia nimirum eſt proportio eiuſdem ad ſeipſum ſecundùm diuerſos modos exiſtendi.

Qualiter interueniat analogia proportionis inter veritatem idealem, & veritatem in eſſendo.

V. Ex his autẽ colligitur interuenire analogiam proportionis inter veritatem entis in eſſendo, & idealem in repræſentando, quatenus idem dicunt cum proportione. Tunc enim ſaluatur analogia inter aliqua, quando ratio aliqua in vno propriè reperitur, in altero ſolùm cum quadam proportione, vt patet ex dictis in ſuperioribus, cum ageremus de vnitate analogiæ. Diſp. enim 32. oſtendimus, analogiam proportionis in eo conſiſtere, quòd ratio aliqua ſit primò, & per ſe in vno, in alio autem cum quadam proportione: vnde ſolent hæc analoga definiri, quòd ſint ea. *Quorum nomen eſt idem, & ratio ſignificata per nomen partim eſt eadem, partim diuerſa.* Hæc autem analogia proportionis duplici modo excogitari poteſt inter veritatem in eſſendo, & idealem. Vel enim ſumitur ratio veritatis in eſſendo, & hæc propriè reperitur in re ideata, quia eſt in ipſa intrinſecè, & formaliter, & cum quadam proportione in idea, quia non eſt in ipſa quò ad eſſe, ſed quò ad repræſentationem, quia nimirum ſicuti idea non eſt talis res in eſſendo, ſed ſolùm repræſentat illam, ita neq; eſt veritas illius in eſſendo, ſed ſolùm ipſam repræſentat. Vnde cum idem ſit nomen commune, & eadem ratio veritatis proportionaliter, interueniet analogia proportionis, & principale analogatum erit veritas in eſſendo, tanquam ea, quæ proprio modo importat veritatem in eſſendo, & minus principale analogatum veritas idealis, quia cum quadam proportione tantùm dicit veritatem eamdem in eſſendo.

Alter modus eiuſdem analogię.

VI. Altero modo, & quidem magis proprio interuenit eadem analogia, ita vt principale analogatũ ſit veritas idealis, & minus principale veritas in eſſendo: tunc autẽ forma analogię non debet eſſe veritas in eſſendo, ſed veritas idealis, quatenus eſt quædam menſura regulans veritatem in eſſendo. Hæc enim veritas non eſt æquali modo in idea, & ideato: ſed in vna propriè, & in altero cum proportione; propriè enim dicit rationem menſuræ, ſecundùm quàm commenſuratur, & regulatur eſſe rei: quæ propriè eſt in Idea, quatenus repræſentat eſſe rei faciendæ: in re autem ideata, cum non ſit menſura ſed menſuratum, eſt tantùm cum proportione; & proportio in hoc conſiſtit, quòd dicat eamdem veritatem non per modum menſuræ, ſed per modum menſurati. Et hoc pacto ſaluatur, quòd in ratione veritatis idea ſit principale analogatum, & ideatum minus principale.

Quomodo interueniat analogia attributionis inter veritatem idealem & ideatam.

VII. Alia etiam habitudo interuenit inter veritatem idealem, & ideatam, ratione cuius excogitari poteſt analogia illa, quam vocant attributionis, in qua principale analogatum eſt tale per formam intrinſecam, & minus principale per habitudinem ad ipſum, & denominationem extrinſecam. Pro quo ſciendum eſt, quòd cum veritas ideata ſit tranſumpta ab ideali tanquam ab exemplari, conſequenter dependet ab ipſa, vt à cauſa exemplari, & dicit habitudinem effectus ad cauſam. Effectus autem ex natura ſua nos ducit in cognitionem cauſę, vt ſignum illius, ſic fumus nos ducit in cognitionem ignis; Atq; hoc tunc contingit, quando effectus nobis notus eſt, cauſa autem ignota, ita vt tantùm ex effectu, aut ex aliquo alio ſigno innoteſcat. Si autem contingat, effectũ, ſeu ſignũ denominari denominatione extrinſeca à forma ſignata deſũpta, tunc ponitur analogia attributionis,

quia iam habetur totum id, quod requiritur, nimirum habitudo alicuius ad formam extrinſecam, & denominatio ab ipſa deſumpta. Sic cum vrina ſit ſignum ſanitatis, aut morbi, & quando indicat ſanitatem, denominetur ſana à ſanitate, quam indicat, dicit analogiam attributionis ad ipſam ſanitatem. In veritate autem ideata reſpectu idealis habemus habitudinem ſigni ad rem ſignatam, quia mediante ipſa intellectus deuenit in cognitionem idealis: cum enim cognoſcat, veritatem illam ideatam non eſſe à ſe, conſequenter intelligit, debere prouenire ab aliquo; atq; cum in rebus omnibus attingat ordinem, & menſuram, hinc colligit, eum, qui talem veritatem eſſendi rebus communicat, non temerè operari, ſed cum quadam menſura prçconcipiendo id, quòd debet facere: atque adeo ex idea. Quare ſi denominari poteſt denominatione extrinſeca deſumpta à veritate ideali, iam aderit analogia attributionis. Poteſt autem habere hanc denominationem, vt etiam ſupra diſp. 67. ſect. 1. num. 8. explicauimus. Nomen enim varitatis ex ſuo ſignificato habet ſignificare tum veritatem idealem, tum veritatem in eſſendo. Si ergò accipiatur veritas, prout ſignificat idealem, tunc denominatio ab ipſa deſumpta, & applicata enti ideato, erit extrinſeca, quia deſumitur ab extrinſeca forma. Cum autem veritas idealis ſit in ideato, tanquam in ſigno, quod nihil aliud dicit, quàm eſſe in ipſo talem habitudinem ad veritatem idealem, vt ratione ipſius, tanquam ſignum ipſam indicet, denominari poteſt à veritate ideali tanquam ſignum ipſius, ita vt huiuſmodi denominatio exprimat in recto illud, eſſe ſignum idealis veritatis; & hoc pacto interuenire analogia attributionis.

Quomodo veritas creata ideata denominetur ab ideali increata.

Quomodo ſe habeat veritas rei ad veritatem cognitionis.

Diſp. LXIX.

Aliorum ſententia. Sect. I.
Animaduerſiones quædam, pro vera ſententia. Sect. II.
Vera ſententia. Sect. III.

Aliorum ſententia.

SECTIO I.

I. CONſiderauimus in præcedenti diſputatione ordinem, quem habet veritas rei, ſeu ideata comparata ad veritatem idealem; nunc autem videndum, quam habitudinem ſeruet ad veritatem cognitionis, quæ eſt in intellectu creato. In qua difficultate variæ exiſtunt ſententiæ. Prima ergo ſententia aſſerit, inter veritatem eſſendi, & veritatem cognitionis interuenire habitudinem analogiæ attributionis, ita vt veritas ſecundùm ſuam propriam rationem, & formali modo reperiatur in cognitione, & per poſterius dicatur de re vera deſumpta denominatione à veritate cognitionis. Hanc ſententiam tenent ij omnes, qui putant, veritatem non eſſe formaliter in rebus, quos ſupra diſp. 65. ſect. 3 num. 2. citauimus. Et eam indicat D. Th. 1. par. quæſ 16. paſſim, & quæſ 1. de Verit. ar. 2. vbi docet; Res naturales per adæquationem tàm ad intellectum diuinum, quàm ad creatum dici veras: ſed diuerſo modo; nam reſpectu diuini dicuntur veræ, quatenus menſurantur, & implent illud, ad quòd ordinantur: & reſpectu creati, in quantum ipſum menſurant, & cauſant in ipſo veram cognitionem; & concludit, veritatem dici per prius de cognitione, quàm de rebus, quia vt habet ar. 1. quæſ. 16. citatæ in reſponſione ad 3. non obſtat, quòd veritas cognitionis cauſetur à rebus, nam etiam ſanitas cauſatur à medicina, & tamen per prius dicitur de animali. Quam doctrinam amplectuntur etiam Thomiſtæ Bannes,

Prima opinio ponẽs analogiã attributionis.

D. Th.

Bannes.

Cumel. Caiet.

Cumel, & alij circa illum 1. art. quæſt. 16 citatæ & Caiet. circa art.6. eiuſdem Quæſt. ita tamen D. Th. & Thomiſtæ tribuunt hanc denominationem ex trinſecam veritatis rebus; vt ijs tamen concedant etiam intrinſecam veritatem.

Secunda opinio Veritatẽ dici proprie tam de cognitione, quam de re, ſed nõ analogia

II. Secunda ſententia aſſerit, veritatem ex prima impoſitione ſignificaſſe veritatem cognitionis, quia ipſa eſt notior: extenſam tamen fuiſſe hanc vocem ad ſignificandam veritatem rei, non quidem per metaphoram, aut aliquam analogiam, ſed per proprietatem. Atque hæc ſententia frequens eſt apud eos, qui ponunt in rebus intrinſecam veritatem, & refertur a Suarez. in Metaph. diſp. 8. ſect. 8. num. 5. & eam ipſe ſequitur num. 9. & ſequentibus: addit tamen, Res poſſe dici veras denominatione extrinſeca, quatenus cauſant veram cognitionem in intellectu, & proinde ſeruare ad veritatem cognitionis ordinem attributionis. Fundantur in eo, quòd veritas conſiſtit in conformitate inter rem, & intellectum: non minus autem intellectus adæquatur cum re, quàm econtra res cum intellectu, & proinde non magis veritas ſe debet tenere ex parte vnius, quàm ex parte alterius: ratio enim menſuræ, & menſurati, quæ ſe tenet ex parte extremorum non variat rationem veritatis, cum non variet rationem conformitatis. Hinc autem concludit num. 12. Veritatem non dici analogia attributionis de veritate rei, & cognitionis, cum ſit quid intrinſecum vtrique: ſed neque vniuocè, quia longè diuerſa eſt veritas cognitionis à veritate rei; ſed analogia proportionis, quæ in eo conſiſtit, quòd ſicut verum in cognitione requirit conformitatem cum obiecto, ita verum in obiecto requirit conformitatem cum cognitione. Idem ferè ſentit Meuriſſe 2. Metaph. cap. 3. par. 2. quæſt. 6. Addit tamen, prius dici de veritate rei, quia hæc cauſat veritatem cognitionis.

Suarez. Meuriſſe

3. opinio Veritatẽ vno modo dici per prius & poſterius, & alio modo æqualiter.

III. Tertia ſententia procedit cum diſtinctione, & aſſerit, quòd datur duplex modus, quo res denominantur veræ. Primus eſt, ſi dicantur veræ, quatenus ſunt menſura cognitionis: alter ſi denominentur veræ, quatenus per ipſam cognitionem menſurantur. Prior modus facit res veras vt obiectum ſpeculatiuæ cognitionis, quatenus aptæ ſunt conformari veritati illius; nam quando obiectum comparatur ad ſpeculatiuam cognitionem, tunc eſt menſura illius, quia cognitio debet conformari cum obiecto, vt ſit vera. Poſteriori modo dicuntur veræ res illæ, quæ habent ab intellectu, quòd veræ ſint, quia conformantur cognitioni, ſeù ideæ ipſius vt terminus cognitionis practicæ. Hac autem diſtinctione adhibita, vult hæc ſententia, quòd veritas æqualiter dicatur de veritate, quæ conſiſtit in ratione menſurati ad menſuram, ſiue ſit in intellectu, ſiue in rebus; de veritate autem menſuræ ad menſuratum, ſiue menſura ſit cognitio, ſiue res vera, non dici propriè, ſed ſolùm analogicè analogia attributionis per ordinem ad veritatem propriè dictam. Vnde ſecundùm hanc opinionem veritas ſecundùm propriam rationem non dicitur per prius, & poſterius de veritate cognitionis, & veritate rei, quando tam cognitio, quàm res accipiuntur vt menſuratum. Hæc ſententia refertur à Suarez ſupracit. ſect. num. 3.

4 ſentẽt. Veritatẽ dicere quid rationis vniuocum Auerſa

IV. Quarta ſententia eſt Auerſæ in ſua Philoſoph. quæſt. 6. ſect. 6. qui aſſerit. Veritatem per ſe primò eſſe ordinatam ad ſignificandam veritatem cognitionis: & deinde extenſam fuiſſe ad ſignificandam etiam veritatem rei. Si autem quæramus, quomodo ſe habeat quò ad rem ſignificatam, reſpondet, quòd ſi ſumatur veritas pro relatione rationis, quæ ſit relatio conformitatis, tam veritas tranſcendentalis, quàm repræſentatiua habent conceptum communem aliquo modo vniuocum, cum vtraque ſit conformitas, alia rei, & alia cognitionis: atque prout hæc relatio ſe tenet ex parte cognitionis, & ex parte rei cognitæ ſe habere tanquam duplicem relationem mutuam, quarum vna non eſt prior alia, ſed ſimul natura, quamuis ſoleat prius concipi conformitas ex parte cognitionis, cum ex ipſa ducatur intellectus ad concipiendam conformitatem rei cum cognitione. Si autem veritas ſumatur pro entitate rerum, prout dicit negationem entis ficti, tunc veritas rei, eſt prior repræſentatiua; quia in tantùm res intelligi poſſunt, in quantum veræ ſunt. Sed quæ in hac ſenten-

tia

tia habentur circa relationem rationis conformitatis, corruunt, cum falſo nitantur fundamento; neque enim veritas conſiſtit in relatione rationis, vt in ſuperioribus oſtenſum eſt.

Animaduerſiones quædam pro vera ſententia.

SECTIO II.

I. QVando inquirimus, quomodo ſe habeat veritas ad veritatem cognitionis, & adueritatem rei, non loquimur de ordine, quem obtinet nominis huius impoſitio, ſed de ordine, quem ſeruant inter ſe res ſignificatæ. Nã quid veritas ex ſui prima impoſitione ſignificauerit, an veritatem cognitionis, an verò veritatem rei, cum de facto non minus vnam, quàm alteram ſignificet, res valde incerta eſt. Nam quòd veritas cognitionis prius per ipſam ſignificata fuerit, deinde hoc nomen tranſlatum ſit ad ſignificandam veritatem rei ex eo, quòd veritas cognitionis magis nota ſit, hoc ad ſummum probalitatem facit, non tamen certitudinem: poſſet enim quis dicere, quòd prius cognita fuerit veritas rei, quia nimirum ſtatim intellectus perceperit, res participare eſſe cum debito ordine, & menſura, & poſtea, cum cognitio repræſentauerit obiectum, ſicuti eſt in ſe, tranſlatum fuiſſe nomen veritatis ad ſignificandam illam conformitatem in repræſentando cognitionis cum obiecto. Vtcunque tamen res ſe habuerit, parum ad præſens inſtitutum refert: non enim nominum impoſitionem ſpeculamur, ſed rerum naturas.

[Quomodo nomi veritatis impoſitũ ſit ad ſignificandum.]

II. Antequam autem vlterius procedamus, rurſus aduertimus, in cognitione duplicem veritatem diſtingui; altera enim eſt veritas transcendentalis, determinata tamen ad talem rationem veritatis: & alia veritas cognitionis, ſeu repræſentationis. Hoc autem ex eo conuincitur, quia cognitio habet ſuum proprium eſſe, quo eſt tale ens participãs talem eſſentiam; & hoc pacto habet ſuam veritatem in ordine ad ideas diuinas, quibus commenſuratur tanquam veritas quædam participata. Rurſus conſiderari poteſt in ordine ad obiectum, quatenus eſt quædam repræſentatio illius; atque ſi repræſentat obiectum, ſicuti in ſe eſt, habet conformitatem cum ipſo, quæ eſt ipſamet veritas cognitionis, quæ etiam veritas repræſentationis dicitur. Quod etiam confir. Veritas enim cognitionis ſeparari poteſt à veritate in eſſendo, vt contingit in cognitione falſa, quæ habet ſuam veritatem in eſſendo, qua diuinis ideis conformatur: verùm cum non repræſentet obiectum ſicuti eſt, non habet veritatem repræſentationis; Atque hanc duplicem veritatem diſtinxit etiam in cognitione D. Anſel. dialogo de Verit. cap. 2. vbi loquens de enunciatione, atque eiuſdem veritate, habet *Vera quidem non ſolet dici, cum ſignificat eſſe, quòd non eſt, veritatem tamen, & rectitudinem habet, quia facit, quod debet. Sed cùm, ſignificat eſſe, quod eſt, dupliciter facit, quod debet, quoniam ſignificat; & quod accepit ſignificare, & ad quod facta eſt.* (ecce quomodo duplicem veritatem tribuit enunciationi) *Sed ſecundùm hanc rectitudinem, & veritatem, qua ſignificat eſſe quod eſt, vſu recta, & vera dicitur* (nimirum veritate repræſentationis, & iudicij) *Enunciatio, non ſecundùm illam, qua ſignificat eſſe, etiam quod non eſt.*

[Duplex veritas in cognitione.] [D. Anſel.]

III. Rurſus ſcire oportet, Rationem formalem veritatis conſiſtere in adæquatione, & conformitate: & proinde res vera ex vi veritatis vt ſic debet alteri adæquari: vnde etiam cognitio dicitur vera, quia in repræſentando adæquatur cum obiecto, dum repræſentat ipſum ſicuti eſt; quòd ſi non adæquaretur, neque etiam eſſet vera veritate cognitionis. Hinc autem fit, vt veritas paſſiuo modo ſe debeat habere, nempe reſpectu illius, cui adæquatur, & conformatur. Ex hac autem adæquatione ſequitur, quòd res vera concipiatur tamquam quid menſuratum reſpectu illius, cui adæquatur: cum enim aliquid accipit eſſe cõformatum alteri, recipit eſſe ad menſuram illius, quia recipit tale, & tantum eſſe, quo adæquatur cum illo, & vltra nihil aliud: vnde ſi Deus produceret quantitatem, quam vellet eſſe alteri adæquatam, deberet ipſam producere ad menſuram ipſius, ita vt nec maiorem, nec minorem molem haberet.

[Veritas re dicit ratione menſuræ paſſiuæ]

IV. Ex hoc autem deducitur, quòd licet cognitio concipi poſſit tanquam

men-

menſura obiecti, ex qua in ipſius cognitionem deueniamus; ſi ſit cognitio ſpeculatiua, ita vt non regulet obiectum quò ad eſſe; non tamen habet veritatem cognitionis, vt menſurat obiectum, ſed prout ab ipſo menſuratur: non enim eſt vera, quaſi obiectum debeat cum ipſa conformari, ſed quia ipſa eſt ad menſuram obiecti, ita vt talis ſit in repræſentando, quale eſt obiectum in eſſendo: quod ſatis ex eo patet, quia non obiectum habet eſſe dependens à cognitione, ſed cognitio ab obiecto, à quo ſpecificatur, & prius ſupponitur obiectum, quàm ſit cognitio. Vnde D. Th. quęſ. 1. de Verit. ar. 2. in corpore docet. *Sic ergo intellectus diuinus eſt menſurans, non menſuratus, res autem naturalis menſurans, & menſurata, ſed intellectus noſter eſt menſuratus, non menſurans quidem res naturales, ſed artificiales tantùm.* Quoniam licet cognitio illa, quam habet circa res naturales, deſeruiat ipſi pro menſura, quatenus per ipſam attingit eſſe obiecti, & deuenit in cognitionem ipſius, non eſt tamen propriè menſura à priori menſurans eſſe obiecti, atq; ipſum regulans, ſed tantùm à poſteriori, quatenus facit illud innoteſcere: vnde per hanc menſuram denominatur cognitum, non autem regulatum in ſua veritate: & proinde cognitio iſta non eſt vera idealiter: ſed habet tantùm veritatem repræſentationis. Quamobrem, quando quærimus, quomodo ſe habeat veritas rei ad veritatem cognitionis, comparamus veritatem rei, quatenus menſuratam per diuinas ideas, ad veritatem cognitionis, prout repræſentatiua eſt, & menſurata per obiectum. Quòd ſi ſumatur veritas cognitionis practicæ, prout eſt idealis menſurans res artificiatas, & comparetur ad ipſam veritas ideata artificiatorum, patet, quid dicendum ſit ex dictis in diſp. præcedenti, nam proportionaliter de his veritatibus philoſophandum eſt, ac de veritate diuina ideali, & de veritate rerum in eſſendo ideata inuicem comparatis.

Cognitio ſpeculatiua quomodo ſit vera.

D. Th.

Vera Sententia.

SECTIO III.

1. cócluſ.

I. His igitur ſic animaduerſis dicendum eſt primò. Veritatem cognitionis, & veritatem rei conuenire vniuocè in ratione veritatis vt ſic. Hoc autem ſic declaratur, & ſimul prob. Vtraque veritas eſt veritas quædam determinata, vt per ſe euidens eſt. Quia autem à rationibus ſuperioribus non ſit tranſitus ad inferiores, niſi per intermedias, ideò cum talis veritas ſit determinata ratio qualificans rem veram, quatenus illam reddit conformem propriæ menſuræ, ideò necedum dicit talem rationem veritatis, ſed etiam rationem qualificantem, vt ſic. Ab hac autem ratione qualificante non poteſt fieri tranſitus immediatè ad talem rationem veritatis, ſed neceſſariò tranſeundum eſt per rationem veritatis vt ſic, quia hæc eſt intermedia; & proinde licet rationes proprię cuiuſcunque veritatis ſint inter ſe diuerſæ, habet tamen quælibet rationem veritatis vt ſic communem cum alia, & ratione huius cóceptus communis interuenit vniuocatio; ſi enim præcisè concipiatur, dicit vnicam tantùm ſimplicem rationem formalem, quæ ſecundùm id, quo deſcendit ad vnam, deſcendit etiam ad aliam, alioquin ſi deſcenderet ſecundùm aliquid diuerſum, deſcenderet ſecundùm diuerſam rationem formalem, atq; adeo non eſſet ratio conuenientiæ, ſed diſconuenientię. Deſcendit autem æqualiter ad quamlibet veritatem, tum quia, cum conſtat quælibet ratio formalis in indiuiſibili, non poteſt ſecundū magis, & minus deſcendere, alioquin diuideretur: tum etiam quia in rationibus formalibus omnis diuerſitas eſt eſſentialis, vnde cum inæqualitas importet aliquam diuerſitatem, importat diuerſas rationes formales, & ideò ſtatim ac aliqua ratio deſcendit inæqualiter ad inferiora, non eſt amplius vna, ſed multiplex.

Veritas cognitionis, & rei conueniunt vniuocè in ratione veritatis.

Talis veritas dicit rationem veritatis vt ſic, & propriam.

2. ratio

II. Quod rurſus declaratur: Ex genere ſuo ratio conſtituens determinatam naturam in aliquo genere, debet neceſſariò fundari in ratione communi eiuſdē generis, ſic ratio talis ſubſtātiæ: & ratio talis viuētis fūdatur in ratione communi viuentis; vnde ratio quoque talis veritatis fundari debet in ratione veritatis vt ſic. Ratio autem eſt, quia ratio determinata de ſe eſt quid incópletum, & ordinata ad complendam rationem ſuperiorē in ordine ad eam-

Ratio inferior fundatur neceſſariò in ſuperiori.

dem

dem naturam; determinata autẽ ratio non communicatur alicui, niſi com municetur, vt exercens complementum rationis communis ſuperioris. Deinde cum ratio inferior ſit ab intrinſeco diuiſiua ſuperioris, oportet, vt rationes inferiores diuidentes ſuperiorem ſundentur in ipſa, quatenus diuiſibilis eſt per ipſas, atque adeo quatenus habet vnitatem cum communitate, ratione cuius poſſit ad plura deſcendere: non enim, quod multiplex eſt, diuiditur, cum iam ſit diuiſum, ſed quod vnum eſt. Vnde ratio veritatis vt ſic, quando deſcendit ad veritatem cognitionis, & ad veritatem rei ſe habet tanquam vna; cum autem vnitas rationum formalium, ſit perfecta vnitas importans intrinſecam indiuiſibilitatem, oportet, vt deſcendat ad inferiora cum perfecta vnitate, ita vt ſecundùm illud totum, quo deſcendit ad vnum, deſcendat etiam ad alterum; atque adeo cum perfecta æqualitate; ſola autem ratio vniuoca deſcendit cũ æqualitate ad inferiora.

3 ratio. III. Tertiò probatur. Quando comparatur veritas in eſſendo ad veritatem cognitionis, non adeo ſunt inter ſe diuerſæ, quin in aliquo conueniant, quia vtraque eſt veritas, vtraque eſt quid commenſuratum cum ſua menſura: vnde oportet, vt habeant aliquid commune, quod fundet talem conuenientiam, & cum conuenientia ſit ſecundùm eſſe veritatis; hoc quoque commune erit aliquid de veritate, nimirum quædam communis ratio veritatis. Quia autem intellectus habet virtutem præciſiuam, qua poteſt inuicem ſeparare rationes formales, & ratio iſta fundans conuenientiam in ratione veritatis eſt diuerſa ab ea, quæ ponit diuerſitatem, cum exhibeant effectum formalem diuerſum, poterit intellectus concipere hanc puram rationem conuenientiæ nihil prorſus concipiendo de ratione differentiæ: tunc autem ratio ſic præciſa erit vniuoca, quia erit perfectè vna, atque conſequenter ſecundùm ſe totam deſcendens ad inferiora: ſic non alia ratione animal eſt vniuocum, niſi quia intellectus concipit puram rationem conuenientiæ, in qua omnia animalia quò ad eſſe animalis conueniunt.

Præciſa ratio cõuenientiæ inter veritatem cognitionis, & rei fundat vniuocationem.

IV. Si verò veritas cognitionis, & veritas in eſſendo conſiderentur ſecundùm proprias rationes differentiales, tunc hæ veritates ſunt diuerſæ inter ſe, ita vt conſtituant diuerſas ſpecies, quarum alia eſt veritas realis in eſſendo, alia veritas intentionalis in repræſentando. Atque ſi conſiderentur, prout important ſuas rationes reales veritatis. Dicendum eſt ſecundò; non ſeruare inter ſe aliquem ordinem ſiue attributionis, ſiue proportionis, ſed eſſe peculiares rationes veritatis diſparatè ſe habentes. Hæc concluſio facilè probatur. Nam quod ſpectat ad analogiam attributionis, ſi hæc interueniret, deberet altera ex his veritatibus eſſe talis extrinſecè tantùm per attributionem ad formam veritatis, quæ eſſet in alio; at cognitio habet ſuam propriam veritatem ſibi intrinſecam, ſiquidem intrinſecè commenſuratur cum obiecto. Similiter quælibet res habet ſuam propriam veritatem in eſſendo, qua conformatur cum diuinis ideis, & ideo cum ſit intrinſecè talis, neque ex parte ipſius interuenit attributio. Quod verò ſpectat ad analogiam proportionis, hæc quoque excluditur; quoniam in his analogis aliqua ratio eſt propriè in vno, in altero autem ſolùm ſecũdùm quamdam proportionem. Cæterùm cognitio habet ſuam peculiarem rationem veritatis, quæ in ipſa reperitur propriè, & non ſecundùm proportionem: rurſus etiam vnumquodq; ens habet ſuam peculiarem rationem veritatis in eſſendo, quæ ſecundùm omnem proprietatem eſt in ipſo; vnde ſecundùm has rationes non dicent analogiam proportionis, ſed diſparatè ſe habebunt.

2. cõcluſ. Nulla analogia inter veritatem cognitionis, & rei prout reales ſunt.

V. Nihilominus dicendum eſt tertiò. Inter cognitionem, & res poſſe ex alio capite ſaluari vtranque analogiam proportionis, & attributionis in ratione veritatis. Quod igitur ſpectat ad analogiam proportionis, ſcire oportet, vt ſaluetur in ratione veritatis inter cognitionem, & res, neceſſe eſſe, vt ratio veritatis, quæ propriè eſt vno, ſit ſecundùm quamdam proportionem in altero analogato. Quod autem ſpectat ad veritatem cognitionis, hæc nullo pacto reperitur in rebus, quia cum ſit cognitio quædã ratio repræſẽtatiua earumdem, non poteſt neque ſecundùm proportionem in ipſis reperiri,

3. cõcluſ. Vtraque analogia inter cognitionẽ & res in ratione veritatis, & quomodo.

quia nihil repręſentat ſeipſum. Et ideo, quantum eſt ex hoc capite, non poteſt ſaluari. Vnde reſtat, vt ſaluetur ex altero capite, nimirum ratione veritatis in eſſendo, quæ eſt in rebus; hæc enim proportionali modo reperitur in cognitione. Cognitio enim eſt quædam ſimilitudo, & imago obiecti, in qua obiectum ſecundùm totum eſſe, quod attingitur per cognitionem, intentionali modo reperitur; & cum veritas obiecti in eſſendo non ſit ſeparabilis ab eiuſdem eſſe, conſequenter ipſa quoque intentionali modo exiſtet in cognitione. Eſſe autem intentionale rei non eſt eſſe rei ſecundùm ſuam proprietatem eſſendi, ſed tantùm ſecundùm quandam proportionem; & propterea cognitio proportionali modo, quatenus eſſe intentionale obiecti continet, continebit veritatem illius in eſſendo, & ſaluabitur analogia proportionis, ita vt forma analogiæ ſit veritas in eſſendo, & res ſit principale analogatum, minus verò principale ipſa cognitio.

VI. Altera pars concluſionis de analogia attributionis declaratur ſimiliter: hæc autem analogia duplex eſt, nam tam cognitio, quàm res ipſa cognita eſt maius, & minus analogatum ſimul ſecundùm diuerſas rationes. Res enim, vt concurrit ad cauſandam cognitionem veram, dicit habitudinem ad veritatem cognitionis; &, quantum eſt ex hoc capite, non eſt vera intrinſecè, & formaliter, nam habitudo ad veritatem non eſt formaliter veritas. Cum ergo veritas ſignificet tam veritatem cognitionis, quàm veritatem rei, poteſt res denominari vera veritate cognitionis habita ratione illius habitudinis, quam tanquam cauſa dicit ad veritatem cognitionis, ita vt dicatur vera, quatenus eſt cauſa veræ cognitionis; & per hanc denominationem explicatur vis illa cauſatiua veræ cognitionis, quæ eſt in obiecto. Atque hoc pacto cognitio erit maius analogatum, res verò minus analogatum, & veritas cognitionis forma analogiæ. Altera verò analogia contrario modo contingit. Forma enim ipſius eſt veritas rei. Cognitio namque, cum ſit quædam repreſentatio obiecti, dicit ordinem ad ipſum, tanquam quoddam ſignum manifeſtatiuum ipſius, nec habet in ſe ſecundùm proprietatem veritatem obiecti in eſſendo; nec quatenus tãquã effectus ſignificat veritatẽ obiecti, dicit formaliter aliquam rationem veritatis: vnde quatenus ſignum veritatis in eſſendo non poteſt dici intrinſecè vera; poteſt tamen denominari vera à veritate, quam indicat denominatione extrinſeca, quia ſtante attributione ad ipſam, vt ſignificetur indicare obiectum, quod habeat verum eſſe ad differentiam cognitionis, qua attingitur aliquid fictum, poteſt denominari vera, ſicut vrina dicitur ſana à ſanitate, quam indicat in animali. Atque in hac analogia principale analogatum eſt res vera, minus verò analogatum eſt cognitio.

Quomodo interueniat duplex analogia attributioni.

VII. Ex his autem conſtat, quomodo ex his veritatibus aliquãdo vna, aliquando altera ſit prior, prout ſecundùm diuerſas rationes conſiderantur; ſemper enim principale analogatum eſt prius minus principali; vnde quando altera ex his conſideratur vt principale analogatum, habet ſuam prioritatem reſpectu alterius; quando verò conſideratur, vt minus principale, eſt poſterior. Cœterum præſcindendo ab analogia, & conſiderando vtramq; veritatem ſecundùm propriam rationem, prout eſt quædam ſpecies veritatis determinata, atque ab alia diuerſa. Dicendum eſt quartò. Veritatem in eſſendo eſſe priorem veritate cognitionis ex natura ſua. Hæc autem concluſio prob. nam cognitio veritatis vel comparari poteſt ad veritatem in eſſendo eiuſdem cognitionis, vel ad veritatem in eſſendo rerum cognitarum, ita vt veritas cognitionis vt ſic, ſeu repræſentatiua comparetur ad veritatem in eſſendo vt ſic, & talis veritas repræſentatiua ad talem veritatem in eſſendo. Si comparetur ad veritatem cognitionis in eſſendo, certum eſt, eſſe poſteriorem, ſicuti enim veritas repræſentatiua fundatur in eſſe cognitionis, ita etiam fundatur in veritate eſſentiæ ipſius, quia niſi adeſſet vera eſſentia cognitionis, neque etiam adeſſet veritas repræſentatiua: vnde cum veritas in eſſendo cognitionis ſit fundamentum veritatis repræſentatiuæ eiuſdem cognitionis, conſequenter erit natura ſua prior. Si autem comparetur ad veritatem in eſſendo ipſius

4. concluſ. Veritas rei prior veritate cognitionis.

obie-

obiecti, tunc ſeruat ordinem, quem ſeruat cognitio ad obiectum: inde ſicuti cognitio ſupponit obiectum, & eſt poſterior ipſo, ita etiam veritas repræſentatiua. Hoc autem ex eo prouenit, quoniam veritas cognitionis repræſentatiua eſt ex natura ſua ordinata ad repræſentandum obiectum ſecundùm ſuam veritatem, & eſt veluti quoddam exemplar illius. Ex quo fit, quòd habet eſſe dependenter à veritate obiecti; hæc autem dependentia ponit poſterioritatem. Accedit etiam, quòd veritas rei in eſſendo concurrit in genere obiecti ad cauſandam veritatem repræſentatiuam, vnde eſt effectus ipſius, omnis autem effectus eſt poſterior natura propria cauſa. Et reſpectu vtriuſque veritatis in eſſendo valet regula prioritatis, quam tradit Ariſ. in poſt prædicam. Cap. de Priori. Quòd nimirum non valeat conuertentia ſecundùm ſubſiſtendi conſequentiam. Nam ſi loquamur de veritate in eſſendo cognitionis, hæc poteſt eſſe abſque veritate repræſentatiua, vt contingit in cognitione falſa, quæ habet veritatem ſuæ eſſentiæ abſque veritate repræſentationis, & econtra nequit poni veritas in repræſentando abſque veritate in eſſendo; vnde veritas in eſſendo prior eſt veritate repræſentationis. Similiter ſicuti res poſſunt eſſe abſque cognitione, ita etiam poſſunt eſſe abſque repræſentatiua veritate ipſius: repræſentatiua autem veritas non poteſt eſſe ſine ipſis.

An veritas cognitionis ſit ſpecies propriè cõtradiſtincta à veritate in eſſendo.

VIII. Ex his autem, quæ hucuſque diximus, colligitur, veritatem cognitionis, ſiue repræſentatiuam non eſſe propriè ſpeciem veritatis contra diſtinctam à veritate in eſſendo, ſed eſſe gradum, ſiue rationem diuerſam veritatis, quæ aduenire poteſt tali veritati in eſſendo, nempe veritati cognitionis, & in ipſa fundari. Quòd enim non ſit propriè ſpecies ex eo colligitur, quòd ſpecies contradiſtincta ab alia non poteſt fundari in ipſa, quia conſtituitur per oppoſitam differentiam, & habet incompoſſibilitatem ad eſſendum ſimul cum differentia ſpeciei contradiſtinctæ ex vi enim huius incompoſſibilitatis differentiæ diuidunt rationem communem. Rurſus cum ſpecies contradiſtinctæ immediatè ponantur ſub eodem genere, vna non eſt prior natura altera, ſed æquè primò conſtituuntur, quippe earum differentiæ æquè primò adueniunt generi. Nihil autem ex his ſaluatur reſpectu veritatis repræſentatiuæ, & in eſſendo; nam veritas repræſentatiua non eſt incompoſſibilis cum veritate in eſſendo, ſed in ipſa fundatur, nam prius eſt, cognitionem eſſe veram in eſſendo, quàm eſſe veram in repræſentando, vt etiam num. præcedenti diximus; Deindè veritas cognitionis eſt poſterior natura veritate in eſſendo, vt etiam citato nu. oſtendimus; quomodo ergo poteſt eſſe propria ſpecies veritatis contra diſtincta à veritate in eſſendo?

Veritas in eſſendo perfectior veritate cognitionis.

IX. Si quis autem quærat; quænam ex his duabus veritatibus perfectior ſit: reſpondendum eſt. Perfectiorem eſſe veritatem in eſſendo, quoniam veritas in eſſendo eſt realis quædam conformitas cum diuinis ideis, quas imitatur, & conſtituit rem veram quò ad realem eſſentiam, ita vt ſine tali veritate non poſſit res conſiſtere in ſuo eſſe. Veritas autem repræſentatiua eſt ſolùm intentionalis conformitas cũ obiecto in repræſentando, nec conſtituit cognitionẽ veram in eſſendo; nam etiam ſi deficiat talis conformitas, adhuc cognitio eſt vera in eſſendo.

DE FALSITATE.

VERITATI opponitur falſitas tanquam deſtructiua ipſius; vnde tractatio de ipſa reducenda eſt ad tractationem de ſecunda entis paſſione; vt pote quia in ordine ad ipſam cognoſcitur; Docet enim Ariſ. 4. Metaph. tex. 4. Eiuſdem ſcientiæ eſſe oppoſita ſpeculari: & proinde pro maiori facilitate vnicuique obiecto ſpeculabili oppoſitum ipſius adnectendum eſt, nam recens cognitio ipſius facilitat cognitionem oppoſiti. Duo autem præcipuè circa falſitatem difficultatem faciunt nimirum an ſit in rebus; & quomodo veritati opponatur.

An Falſitas ſit in rebus. Diſp. LXX.

Varia acceptiones falſitatis, & quomodo hic accipienda. Sect. I.
Quid Alij ſenſerint. Sect. II.
Reſolutio quæſtionis. Sect. III.
Occurritur rationibus in oppoſitum, & alia difficultas reſoluitur. Sect. IV

Varia acceptiones falſitatis, & quomodo hic accipienda.

SECTIO I.

I. SIcut veritas eſt conformitas quædam cum ſua menſura, ita falſitas eſt difformitas: vnde tot modis dici poterit, quot dicitur veritas, quos ſupra diſp. 65. recenſuimus, & explicauimus. Solum generaliter aduertimus, quòd in quocunque illorum modorum continget falſitas, ſi pro conformitate ſumatur difformitas ſecundum idem, ſic quemadmodum conformitas cognitionis cum obiecto conſtituit veritatem cognitionis, ita difformitas conſtituet falſitatem, & eodē pacto per cœteros modos diſcurrēdū eſt. *Tot modi falſitatis, quot veritatis*

II. Quatuor autèm præcipuè ſunt modi, quibus aliquid dicitur falſum, & conſequēter quatuor ſunt præcipuę acceptiones falſitatis, ii autem enumerātur ab Ariſ. 5. Metaph. tex. 34. Primus contingit in eo, quod non eſt, ſiue actu non ſit, ſiue non poſſit eſſe: & hic eſt vniuerſaliſſimus, quoniam veluti tranſcendentaliter ſe habet, & nō importat aliquam peculiarem rationē falſitatis, ſicut enim ens non importat peculiarē rationem eſſendi, quia dicit tantùm eſſe vt ſic, ita quando falſitas contingit ſecundùm nō eſſe vt ſic, nō importat aliquā peculiarē rationē falſitatis, & ideo vniuerſaliſſimè ſe habet. Hic autē modus traditur ab Ariſ his verbis *Falſum dicitur vno modo, vt res falſa; & huius hoc quidem eo quòd non componitur, aut quòd impoſſibile ſit componi; quemadmodum, dicitur diametrum eſſe commenſurabilem, aut te ſedere. horum enim illud quidem ſemper, hoc verò aliquando falsū eſt: ſunt enim non entia hæc.* Quare ſecundū hunc modū falſitatis omne impoſſibile erit falſum, quia nedum non eſt, ſed neq; etiā eſſe poteſt, & ſimpliciter, quicquid nō eſt ens, ſeu exiſtens, quamuis eſſe poſſit; erit enim falſum, ſi eſſe poſſit, non ſimpliciter, ſed ſecundùm exiſtentiam. *Quatuor præcipui modi falſitatis.* *Ariſ.*

III. Alter modus, quo aliquid falſum dicitur eſt magis determinatus, ſi quidem non importat purum non ens, ſed ens poſitiuum, non tamē quatenus eſt aliquid in ſe, ſed quatenus apparet id, quod non eſt, quocunque modo id cōtingat; & proinde hic quoq; ſecundū rationem falſitatis formalem reducitur ad non ens, quatenus in tātū importat falſitatem, in quantum non eſt id, quod apparet: quia tamen hoc non ens ratione cuius habetur formaliter falſitas, coniungitur cum aliquo ente poſitiuo, ideo cēſetur modus falſitatis magis determinatus. Hic quoq; modus traditur ab Ariſ. tex. citato, dum inquit *Alio vero* (nimirū alio modo dicuntur falſa) *quæcūq; ſūt quidē ētia apta tamē natura ſua ſūt apparere aut qualia nō ſūt, aut quæ nō ſūt, vt ūbra picturę, & inſōnia. Hæc .n. ſūt quidē aliquid ſed non ſunt ea quorum faciunt* *Secūdus modus falſitatis*

ima-

imaginationem: *res itaque falſa ſic dicuntur, aut eò, quòd non ſunt; aut eò quòd imaginatio ab eis facta non entis eſt*. His autem verbis vltimis epilogat vtrumq; modum aſſignatum falſitatis. Hic autem modus dicitur in ordine ad cognitionem, quatenus res eſt talis condicionis in ſe, vt per cognitionem attingi poſſit tanquam alia ab ea, quæ eſt: vnde eſt quidam modus falſitatis reſpectiuus. Quem expreſſit etiam D. Aug. in Soliloq. lib. 2. cap. 6. his verbis. *Dicimus falſam arborem, quam pictam videmus, & falſam faciem, quæ de ſpeculo redditur, & falſum turrium motum nauigantibus, falſamque infractionem remi, ob nihil aliud, niſi quia veriſimilia ſunt*. Et ſimiliter D. Th. 1. part. quæſt. 17. art. 1. in corpore hoc ipſum adnotauit, dum docet. *Et quia innatum eſt nobis per ea, quæ exterius apparent, de rebus iudicare, eò quòd noſtra cognitio à ſenſu ortum habet. ideò ea, quę in exterioribus accidentibus habent ſimilitudinem aliarum rerum, dicuntur eſſe falſa ſecundum illas res, ſicut fel eſt falſum mel, & ſtannum eſt falſum argentum*.

D. Aug.

D. Th.

Tertius modus falſitatis.

IV. Tertius modus adhuc eſt magis determinatus, contingit enim tantùm ſecundùm cognitionem, & importat peculiarem falſitatem illius. Sicut enim, vt ex dictis conſtat, datur peculiaris veritas cognitionis, qua cognitio vera eſt, non in eſſendo, ſed in repræſentando, quia conformatur cum obiecto: ita etiam concedenda eſt peculiaris falſitas cognitionis quò ad repræſentationē ex eo, quòd non cōformetur cum obiecto. Et hunc modū expreſſit Ariſ. citatus in oratione, ſiue enunciatione, inquiens. *Oratio verò falſa, prout falſa eſt, quæ non entium eſt; vnde omnis oratio falſa alterius eſt, quam eius, cuius eſt, vera; vt puta quæ circuli, falſa trianguli*. Vbi vides, quomodo contingat falſitas in cognitione, ſiue definitiua, qua explicitè quidditas rei concipitur, aut enunciatiua, qua aliquid de ipſa affirmatur, quotieſcūq; aliter ſe habet, ac res eſt, & hęc ratio falſitatis extendi poteſt ad quālibet cognitionē, quatenus diſformis eſt cū obiecto. Atq; hic ſimiliter modus falſitatis reducitur ad nō ens, ſiquidem cognitio eſt falſa, quia non habet debitam repræſentationem reſpectu obiecti.

Ariſ.

4 modus

V. Quartus denique modus conſiſtit in ſignificatione non quidem actiua, ſed paſſiua; cum nimirum res ſignificatur aliter, ac eſt, vt ſi quod eſt, ſignificetur non eſſe, aut ſi quod non eſt ſignificetur eſſe. Vbi aduertere oportet, quòd falſitas formaliter non conſiſtit in ipſa ſignificatione, quia tunc reduceretur ad præcedentem modum, & quando ſignificatio fieret per ipſam cognitionem, eſſet prorſus idem: ſed conſiſtit in re ſignificata aliter, ac eſt, quatenus tamen ſubeſt ſignificationi. Vt autem hic modus ſit diuerſus à ſecundo, non debet accipi res ſignificata, quæ ſit ex ſe talis condicionis, vt poſſit aliter, ac eſt, ſignificari, vt ſi aurichalcum tanquam aurum ſignificaretur: ſed debet accipi res, quæ ſit apta ſignificari, ſicuti eſt, & tamen aliter ſignificetur, & tunc dicetur falſa, quatenus ex vi ſignificationis apparet aliter, āc eſt. Hunc etiam modum innuit Ariſ. citatus, quamuis non adeò clarè, his verbis. *Homo verò falſus, qui promptus tales eligit orationes, non propter aliquid aliud, ſed propter idipſum, & qui alijs talium orationum cauſa, quemadmodum res falſas eſſe, dicimus, quæ falſam imaginationem faciunt*. Ex his autem conſtat, hunc quoque modum falſitatis reduci ad non ens, nam in tantum importat falſitatem formaliter, inquantum dicit ex vi ſignificationis, id apparere, quod non eſt.

Ariſ.

Omnes modi falſitatis ad vnum reducuntur.

VI. Si quis autem hos omnes modos falſitatis explicatos, atque omnes alios, qui excogitari poſſent, diligenter conſideret, reperiet, poſſe ſingulos reduci ad vnicum tantùm, nempe ad primū, qui importat falſitatē cōſiſtētē in eo, quòd non eſt. Vt enim in vniuſcuiuſq; explicatione aduertimus, falſitas ipſius formaliter conſiſtit in aliquo non ente, ſeu negatione alicuius conformitatis, quatenus id, quod non eſt, ſe habet tanquā ſi eſſet, ratione alicuius adiuncti. Atq; ſanè hic modus importat falſitatem, prout à nobis modo accipiēda eſt; ſicuti enim veritatē cōmuniſſimè ſumptā, quæ tranſcendentalis eſt, conſiderauimus; ita etiā debemus accipere falſitatē trāſcēdaliter, vt correſpōdeat veritati. Atq; falſitas cōmuniſſimè ſūpta debet cōſiſtere in nō ēte, ſeu in negatione cōformitatis: ſicuti.n. opponitur veritati cōmuniſſimè ſumptæ,

Quid dicat falſitas in cōmuni.

Digitized by Google

ita etiam debet habere radicem oppoſitam reſpectu illius, à qua originatur veritas: vnde cum veritas originetur ab ente communiſſimè ſumpto, atque ipſi ſic accepto nihil aliud opponatur, quàm non ens, debet falſitas cõmuniſſimè accepta originari à non ente, & proĩde debet eſſe aliquid negatiuũ oppoſitũ veritati, & conſequenter non aliud eſſe poterit, quàm negatio conformitatis quò ad eſſe vt ſic cum ſua menſura. Deſcendendo autem ad particularia, ſicuti talis veritas dicit conformitatẽ talis entis cũ ſua menſura; ità talis falſitas dicet negationem cõformitatis quò ad tale eſſe cum ſua mẽſura; & hoc pacto falſitas ſẽper proportionali modo dicet oppoſitum veritatis.

Quid Alij ſenſerint.

SECTIO II.

I. CONſtituta vera acceptione falſitatis, prout modo à nobis accipienda eſt, vt videamus, an in prius reperiatur, aliorum opiniones rebus referendæ ſunt. Prima ergo ſententia eſt D. Th. 1. par. quæſt. 17.

1. ſent. ẽt.

art. 1. & Quæſt. 1. de Verit. art 10. qui aſſerit; Quòd ſicuti veritas eſt in rebus per ordinem ad intellectum, ita etiam falſitas, cum opponatur veritati, quærẽda eſt in rebus per ordinem ad intel-

D. Th.

lectum. Verùm quia res non denominantur ſimpliciter, niſi ab eo, quod ijs conuenit per ſe, ab eo verò, quod conuenit per accidens, denominantur tantùm ſecundùm quid; ideo cum res naturales dicant ordinem per ſe ſolùm ad intellectum diuinum; ad intellectum verò creatum ſolùm per accidens, conſequenter ſolùm reſpectu intellectus diuini poſſunt dici falſæ per ſe, & reſpectu intellectus creati, ſolùm falſæ ſecundùm quid: Res verò artificiales, quia per ſe comparantur ad intellectũ creatum, poſſunt dici falſæ ſimpliciter per ordinem ad ipſum. Concludit autẽ, quòd in rebus non poteſt reperiri falſitas in ordine ad intellectum diuinum, quia quicquid in ipſis reperitur, eſt ex ordinatione ipſius, niſi fortè reperiatur in agentibus voluntarijs, quatenus ſe ſubducere poſſunt ordinationi diuinæ: In ordine autem ad intellectum creatũ res naturales dicuntur falſæ ſecundùm quid ex duplici capite: vel ratione ſignificati, quando intellectu, vel oratione falſa ſignificantur, ità vt appareant aliter, ac ſunt: vel quia cauſent falſam cognitionem, ſicut ſtamnum dicitur falſum argẽtum, quatenus eſt aptum, vt cauſet cognitionem argenti, cum tamen non ſit argentum. Res verò artificiales, vult, dici falſas ſĩpliciter per ordinem ad intellectum creatum, in quantum deficiunt à forma artis, quæ eſt in ipſo. Atque hanc ſententiam ſequitur Caiet. citato loco 1. par. & cœteri Thomiſtæ. Et cum his coincidit etiam Alenſ. 1. par. quæſt. 16. memb. 1, & 4. Meuriſ. 2. Metaph. cap. 3. par. 2. quæſt. 6.

Caiet.
Alenſ.
Meuriſ.

II. Secunda ſententia eſt Molinæ 1. par. quæſt. 17. diſput. vnica; pro cuius explicatione ſupponit, duplex genus regularum quò ad operationes debere in Deo diſtingui: alterum, quod

2. ſen. ẽt.

Molinæ

illi congruit tanquam cauſę vniuerſali, quo vtitur ad regulandam totam ſeriẽ rerum, & operationes, ac permiſſiones: alterum particulare, quo ſingulis cauſis ſeorſim præſcribit propriam menſuram operandi, atque de vnaquaque iudicat, quem modum ſeruare debeat in ſua operatione. Hoc autem præſuppoſito tribus concluſionibus ſententiam ſuam explicat, & primò inquit; Non dari in rebus falſitatem reſpectu intellectus diuini, quatenus dicit regulas vniuerſales, quia reſpectu ipſarũ non contingit aliqua difformitas, ſiquidem etiam defectuum ipſorum Deus habet regulas. Secundò ait, in operationibus cauſarum ſecundarum, quæ agunt per intellectum, & voluntatem poſſe reperiri falſitatem tum reſpectu regularum, quæ in ipſis agentibus reperiuntur; tum reſpectu illius menſurę particularis, quam Deus habet reſpectu cuiuſcunque operationis in particulari, quia poſſunt diſcrepare ab hac menſura ratione alicuius defectus moralis, vel phyſici. Tertiò aſſerit; in effectibus, & actionibus cauſarum ſecundarum, quæ merè naturali modo operantur, poſse reperiri falſitatem reſpectu regularum particulariũ diuinæ mẽtis, quatenus non obſeruant modũ naturę inditum, nec conformantur cum ſua menſura, vt contingit, quando generãtur monſtra; atq; hęc eſt ſententia Molinę.

Ter-

3. Sētētia Suarez.

III. Tertia ſententia eſt Suarez in Metaph. diſp. 9. ſect. 1. num. 6. & ſequentib. qui primò ait. Nullam dari in rebus falſitatem reſpectu intellectus diuini, quia cum ſcientia ſpeculatiua, quam de rebus Deus habet, ſit veriſſima, non poſſunt res reſpectu ipſius habere aliquam difformitatem : neque poſſunt denominari falſæ reſpectu intellectus practici diuini, quia res factæ à Deo non diſcordant ab idea, cum ſit æquè potens, ac ſapiens : culpa verò non eſt facta à Deo. Deinde, inquit, neque reſpectu intellectus creati res propriè habere falſitatem, quòd duplici propoſitione explicat : prima eſt. Res comparatas ad intellectum ſpeculatiuum non poſſe propriè, ac intrinſecè falſas denominari. Secunda. Ad intellectum practicum non poſſe comparari res naturales, quia non dependent ab ipſo in eſſe, ſed ſolùm artificiales, & morales, quæ tamen reſpectu ipſius, neque propriè poſſunt dici falſæ. Vnde ſimpliciter concludit, in rebus non eſſe propriè falſitatem; quã ſententiam tenet etiam Vaſquez 1. par. diſp. 77. cap 2. dum aſſerit, in rebus nõ dari ſimplicem falſitatem, Smiſing. trac. 3. de Deo vno diſp. 1. q. 2. num. 43.

Vaſquez Smiſing.

IV. Primam autem propoſitionem cõfirmat Suarez, quia res non poſſunt dici falſæ ex aptitudinali difformitate, quam habeant reſpectu intellectus ſpeculatiui, quia omnis res de ſe apta eſt cauſare veram cognitionem ſui, quòd ſi aliquando cognoſcitur cognitione falſa, non prouenit ex ipſa, ſed ex aliquo impedimento. Non ratione actualis difformitatis, quia non debet denominari falſa res aliqua ex eo, quòd cognoſcatur cognitione falſa, alioquin omnis res eſſet propriè falſa, quoniam poteſt fieri, vt cognoſcatur cognitione falſa, & Deus eſſet falſus, quia ab aliquibus cognoſcitur falſa cognitione. Præterea res non poteſt dici falſa reſpectu intellectus, qui habet verum conceptum de ipſa, vt per ſe patet : neque reſpectu conceptus falſi, quia talis conceptus eſt verus conceptus de alia, vt cum obiecto aurichalco concipitur aurum; ille enim conceptus eſt verus conceptus auri : tunc enim omnis res diceretur falſa reſpectu conceptus alterius rei veræ, Tertò res non dicitur falſa reſpectu ſimplicis apprehenſionis, quia in ipſa non eſt propriè veritas, aut falſitas : neque reſpectu conceptus complexi importantis iudicium intellectus, quoniam tunc tam veritas, quàm falſitas eſt in ipſo iudicio, & tantùm ſubiectiuè in intellectu.

Fūdamēta primæ propoſitionis.

V. Secundam propoſitionem probat, quoniam artificiata vel diſcrepant à perfecta arte, & idea, quam deberet artifex habere, & hoc pacto non poſſunt dici falſa, quia quamuis diſcrepent, non tamen diſcrepant ab ea, à qua procedunt, ad hanc enim ſolam debet comparari. Quod etiam ex eo confir. quoniam ſi quis habet ideam perfectam, & imperfectam alicuius rei, atque ſecundùm imperfectam operetur, & faciat] rem imperfectam, non dicetur errare in operando, quia ideam ſibi præfixam adæquabit, vnde nec res dicetur falſa, & ſi interuenit aliquis error, erit potius ſpeculatiuus antecedens operationem, quàm practicus; & ideo non denominabit rem falſam; quod præſertim patet, ſi fiat talis res cum tali imperfectione ex induſtria ob aliquem finem præfixum artificis; tunc enim imperfectio neq; variaret conformitatem reſpectu intentionis, neque reſpectu ideæ. Si verò res procedat difformis ideæ, ſecundùm quam artifex de facto operatur, neq; adhuc poteſt dici falſa, quia talis defectus neq; procecit ex falſitate ideæ, neq; ex defectu intentionis debitæ, ſed ex imbecillitate potentiæ operantis, vel ex aliquo alio impedimento, ita vt quatenus ſit cum illa difformitate, non procedat ab idea; & ſicuti idea non eſt falſa per difformitatem ad illud opus, quia non habet ipſum pro obiecto, ita neq; opus eſt falſum per difformitatem ad ideam, quia ſecundũ ipſam non procedit ab artifice; vnde illud opus erit malum, & incongruum, non verò falſum. Opera autem moralia comparata ad dictamen, a quò procedunt, non poſſunt eſſe falſa, quia ſunt illi conformia; comparata verò ad dictamen rectum, à quo deberent procedere, neque falſa dici poſſunt, quia cum non procedant ab ipſo, neque debent cum ipſo conformari, vnde ſolùm erunt mala, non autem falſa. Vt autem ſaluet, quomodo res dicantur falſę, concludit num. 13. dici falſas denominatione extrinſeca, quia cognoſcuntur cognitione

Alterius propoſitionis.

ne

ne falſa, vel propter ſimilitudinem aliquam ad rem veram.

VI. Quarta denique ſententia eſt Auerſæ in ſua Philoſophia. Quæſ.6.ſect.9. qui aſſerit, dari triplicem modum falſitatis, & vnumquemque reperiri in rebus. Primus eſt; quando res aliter cognoſcitur, ac in ſe ſunt, ſiue id cognoſcatur eſſe, quòd nō eſt, ſiue nō eſſe, quòd eſt: tunc enim res falſæ ſunt, quia tales habentur, quales non ſunt: atq; hic modus ipſis conuenit ſolùm reſpectu intellectus creati. Atque addit, hanc difformitatem inter cognitionem, & intellectum poſſe ſumi pro aptitudinali, qua res poteſt aliter, ac eſt cognoſci, vel pro actuali, qua actu cognoſcitur aliter, ac eſt. Secundus modus eſt, quando obiectum mouet intellectum ad falſam exiſtimationem; tunc .n. falſitas eſt in rebus cauſatiuè, quia ſunt cauſa falſitatis in cognitione. Tertius modus, quo res declinat à debita directione intellectus: & hic etiam reperitur in rebus, vt cum artificiata deficiunt à debita forma artis; & cum opera moralia non fiunt ſecundùm debitum dictamen rationis: hoc enim modo contingit falſitas in rebus reſpectu intellectus.

Quarta Sententia Auerſ.

Reſolutio quæſtionis.

SECTIO III.

I. VT Quid nobis dicendū videatur, aperiamus, qbusdā cōclu ſionibus rem totā declarabimus. Prima ergo cōcluſio. Falſitas formaliter ſūpta nullo pacto eſt in rebus formaliter ſiue in ordine ad intellectum diuinum, ſiue in ordine ad creatum. Hæc cōcluſio facilè probatur, ſi attendatur, quid dicat falſitas de ſuo formali. Non enim falſitas dicit aliquid poſitiuum, quia quamuis aliqua res poſitiua dicatur falſa, non tamen ratione illius poſitiui, quia ſecundùm ipſum participat illud eſſe, quòd debet participare, ſed ratione alicuius negatiui, quia videlicet ipſi deficit aliquid, quòd deberet habere, vt eſſet perfectè vera: ſic aurichalcum dicitur falſum aurum, quia habet ſimilitudinem quamdam auri, nō autem verum eſſe ipſius; & per ſingula inductione facta reperiemus, ſemper falſitatem tribui rebus ratione alicuius negatiui. Cum ergo falſitas formaliter accepta conſiſtat in aliquo negatiuo, non poteſt reperiri in rebus formaliter; nam neque per ſe poteſt exiſtere, cum non habeat aliquod eſſe, quo exiſtat, neque imbibi in poſitiuo, quia negatiuum non imbibitur in poſitiuo, neque in aliquo ſubiectari, quia quod in aliquo ſubiectatur, requirit pariter aliquod eſſe, ſecundùm quod ſubiectetur.

Prima concluſio.

Falſitas formalis non eſt formaliter in rebus.

II. Quòd vlterius declaratur. Veritas enim de ſuo formali dicit conformitatem ſecundùm eſſe, intimè in ipſo imbibitam. Atque rurſus conſequitur ab intrinſecis principijs entis tanquam paſſio per ſe, & neceſſariò conueniens. Hinc autem fit, vt cum falſitas ſit oppoſita veritati, debeat cōſiſtere formaliter in difformitate, quæ tollat conformitatem. Huiuſmodi autem difformitas non poteſt eſſe poſitiua, ſed mera negatio conformitatis, nam cum oppoſita, quæ ſe inuicem tollunt, debeant verſari, ſi poſitiua ſint, circa aliquod ſubiectum, quod afficiant, & denominent, vt in ipſo ſe deſtruere poſſint, nam extra ipſum non pugnant, oporteret, falſitatem, & veritatem eſſe formas poſitiuas, & rebus ab extrinſeco aduenientes, & accidentales, quod tamen conſtat, eſſe falſum: deinde falſitas vt ſic debet tollere veritatē vt ſic, & conſequenter rationem entis vt ſic, cum non poſſit tolli veritas, niſi etiam tollatur ens; quomodo autem erit quid poſitiuum, ſi tollit ipſum ens? ablato enim ente nihil poſitiuum remanet; & ens vt ſic non habet oppoſitum poſitiuum, ſed tantùm negatiuum. Præterea quæ opponuntur extra ſubiectum, opponuntur tantùm negatiuo modo, quoniam eſſe poſitiuum non deſtruit per ſe eſſe poſitiuum, quaſi ſit ex ſe ordinatum ad illius deſtructionem formaliter: hinc contraria in diuerſis ſubiectis non ſe inuicem deſtruunt: vnde ſi extra ſubiectum intelligūtur aliqua ſe deſtruere, oportet, vt aliquod eorum ſit quid negatiuum, veritas autem, & falſitas præciſo quocunq; ſubiecto ſe inuicem tollunt. Rurſus ſi falſitas eſſet quid poſitiuum, eſſet conſequenter ens, ex quo fit, vt neceſſe eſſet, ab intrinſecis principijs ipſius conſequi veritatem, non ſecus ac

Falſitas dicit formaliter negat. difformitatem.

à cœteris entibus, & cum eſſet quid finitum, eſſet etiam quid menſuratum iuxta ſuam menſuram, atque adeo haberet ſuam conformitatem, quomodo ergo eſſet falſitas? Cum ergo falſitas importet formaliter negationem conformitatis, non poteſt formaliter reperiri in rebus. Hinc D. Aug. lib. 2 Soliloq. cap. 8. inquit. *Si verum eſſe id, quod eſt, dixero, falſum non eſſe vſpiam concedetur*. Et D. Th. 1. par. citato ar. 1. quæſ. 17. in reſp. ad 1. ait: *Res comparata ad intellectum ſecundùm id, quod eſt, dicitur vera: ſecundùm id, quòd non eſt, dicitur falſa*.

D. Aug.

D. Th.

Secunda cõcluſio. Datur in rebus falſitas fundamentalis

III. Secunda concluſio. In rebus datur falſitas fundamentalis quò ad eſſe: ſeu datur fundamentum falſitatis formalis. Hæc concluſio ſic debet intelligi. cum enim non detur in rebus falſitas formalis, fieri poteſt, quòd in rebus reperiatur fundamentum huius falſitatis; quod continget, ſi res ſecundùm ſuum eſſe poſitiuum ita ſe habeât, vt fundent negationem conformitatis debitæ: quamuis enim negationes non ſint formaliter in rebus, habent tamen aliquando fundamentum in ipſis, ratione cuius determinato enti ſunt per ſe annexæ: ſic negatio dependentiæ à ſubiecto eſt per ſe annexa ſubſtantijs ſimplicibus per ſe ſubſiſtentibus; negatio diuiſionis in ſe enti; quatenus vnum eſt, & aliæ huiuſmodi, vt inductione patere poteſt; poſita enim aliqua perfectione, vel imperfectione in rebus, ratione ipſius poteſt ipſis per ſe aliqua negatio conuenire. Hoc ergo pacto falſitas reperitur in rebus fundamentaliter, quatenus in ipſis adeſt fundamentum negationis, qua tollatur debita rerum conformitatas. Deſumitur hæc concluſio ex D. Th. modo citato; cũ enim in illa reſponſione ad 1. dixiſſet, Rem dici veram ſecundùm id, quod eſt, & dici falſam ſecundùm id, quod non eſt, ſubdit. *Sicut igitur in bis, quæ ſunt, inuenitur quoddam non eſſe, ita in bis quæ ſunt, inuenitur quædam ratio falſitatis*: Sicuti autem in rebus, quæ ſunt non reperitur formaliter non eſſe, ſed tantùm fundamentaliter, ita etiam falſitas fundamentaliter tantum.

D. Th.

In rebus reperitur imperfectiones.

IV. Prob. concluſio ſic explicata. Certum eſt, non omnes res eſſe in ſuo eſſe ita vndequaq; perfectas, vt non habeant aliquam imperfectionem; & ſi fiat inductio, reperiemus, ex ipſis plures imperfectas tam in artefactis, quàm in naturalibus: & de artefactis patet, quoniam vix opus aliquod prouenit ab artifice, quantumuis excellente, quod vndequaque ſit abſolutum. Quò ad naturalia, patet non ſolùm in monſtris, ſed etiam in cœteris rebus, quæ ferè ſemper inuoluunt aliquam imperfectionem, vt facilè cognoſcetur, ſi inuicem comparentur, nam vna carebit aliqua perfectione, qua alia non carèt. Similiter etiam in moralibus reperiuntur imperfectiones, vt patet in actibus peccaminoſis. Cum igitur in rebus reperiantur imperfectiones, ex hoc ſequitur, quòd adſit in ipſis fundamentum falſitatis. Quod ſic oſtẽditur. Vnaquæque res habet ſuam ideam, ita vt in ipſa eluceat tota illa perfectio, quam poteſt habere: & hoc ſaltem locum habet in ideis diuinis, cũ perfectiſſimo modo repræſentent. Hinc cum detur idea repræſentans rem abſolutè perfectam, ſi res, prout eſt in ſe, non habet omnem ſuam perfectionem, iam fundat, negationem alicuius conformitatis cum propria idea; quæ importabit formaliter falſitatem; & propterea cum res fundent talem negationem, fundabunt etiam falſitatem.

V. Secundò argumentor ex falſitate cognitionis. Datur enim à parte rei cognitio falſa, quæ ideo falſa eſt, quia non habet debitam conformitatem cum obiecto; atque cum non poſſit in ſe habere falſitatem formalem, ſiquidem eſt quid poſitiuum; quæ non poteſt includere intrinſecè negationem; ideo falſitas ipſius nõ erit aliud; quàm falſitas fundamẽtalis fundans negationem conformitatis, quæ per ſe conueniat tali cognitioni, ergo cum detur falſitas cognitionis, dabitur etiam falſitas ſecundùm eſſe, ſeu tranſcendentalis: Conſequentia iſta deducitur ex eo, quòd falſitas cognitionis eſt quædam ſpecialis ratio falſitatis, & conſequenter debet fundari in ratione falſitatis vt ſic tranſcendentalis; omnis enim ratio determinata fundatur in ratione communi eiuſdem generis, ita vt ſine ipſa non poſſit ſubſiſtere, ſic ratio talis corporis in corpore vt ſic; hoc autem ex eo prouenit, quia non poteſt dari complementum alicuius naturæ,

ratio

Falſitas cognitionis non poteſt eſſe ſine falſitate vt ſic.

quod

quod exerceat ratione complementi, niſi etiam detur inchoatio eiuſdem, ſiquidem exercere tantùm poteſt rationem complementi circa huiuſmodi inchoationem. Vnde ſi in rebus datur fundamentum talis falſitatis, dabitur etiam fundamentum falſitatis vt ſic: non enim poteſt concipi fundari talem falſitatem, niſi concipiamus fundari ſimul falſitatem vt ſic. Quod etiam confir. Quoniam ſicuti datur falſitas in repræſentatione cognitionis ex eo, quòd cognitio non conformatur in repræſentando cum obiecto, ita etiam dabitur falſitas in eſſendo ex eo, quòd res non perfectè conformatur in eſſendo cum propria idea. Quod autem aliqua res non perfectè conformetur in eſſendo cum propria idea, ex eo patet, quòd inter res eiuſdem rationis vna eſt altera perfectior.

Tertia cõcluſio Res non fundant falſitatẽ in ordine ad intellectũ diuinum.

VII. Tertia concluſio. In rebus non datur falſitas fundamentalis quò ad eſſentiale, ita vt res ſecundùm ſuam eſſentiam fundare poſſint falſitatem, quæ eſſentialiter falſæ dicantur. Hanc concluſionem certiſſimam puto, & efficax ratio pro ipſa deſumitur ex natura eſſentiæ: etenim rerum eſſentiæ conſiſtunt in indiuiſibili, ſicut numeri, vt docet Ariſ. 8. Metaph. tex. 10. vnde ſicut quilibet numerus determinatus non poteſt tolli, niſi ſecundùm ſe totum formaliter tollatur; ſic non poteſt tolli ternarius, niſi ſecundùm totam rationem ternarij tollatur: ita etiam quælibet rerum eſſentia ſecundùm ſuũ eſſe formale non poteſt tolli; niſi ſecundùm ſe tollatur; ſi quidem quicquid de ipſa deſtrui concipitur, ſufficit, vt ceſſet tota illa eſſentia. Quare cum fundamentum falſitatis, conſiſtat in eo, quòd res aliquo pacto deficiat ab idea, hinc fit, vt nequeat dare tale fundamentum in rerum eſſentijs; oporteret enim, vt in aliquo deficerent à propria idea. Hoc autem impoſſibile eſt, quia ſi eſſentia in aliquo deficit à propria idea, deficit tota eſſentia; & conſurgit alia, quę in ſe eſt vera, nec fundat falſitatem quò ad eſſe eſſentiale. Quod etiam confir. quoniam ſicuti veritas imbibitur in eſſe, ita falſitas habetur ex non eſſe rei, vnde falſitas quò ad eſſentiam habetur ex non eſſe eſſentiæ; cum autem eſſentia aut tota ponatur, aut tota tollatur ex eo, quòd conſiſtit in indiuiſibili, ſequitur, quòd detur aut totalis falſitas quò ad eſſentiam aut totalis veritas; & conſequenter non poterit dari aliqua eſſentia diminuta, quæ fundet aliquam falſitatem circa ſuum eſſe.

Res quo ad eſſentiam non fundant falſitatem nihil deficiat ab idea.

Quarta cõcluſio. Res fundant falſitatem in ordine ad intellectũ diuinum.

VIII. Quarta concluſio. Res omnes, quæ habent in ſe fundamentum falſitatis ex eo, quòd ſecundùm eſſe integrale, ſiue accidentale in aliqua perfectione accidentali deficiunt ab idea, ſiue naturales ſint, ſiue artificiales, ſiue morales, fundant hanc falſitatem in ordine ad intellectum diuinũ, quatenus habet ideam repræſentantem in particulari quamlibet rem. Probatur. Deus habet ideas rerum omnium, quia cum ſit infinitus ſimpliciter, non debet illi deeſſe perfectio aliqua in quocunque genere; ſi autem exiſteret aliqua res, quæ haberet ideam, & eſſet per ipſam repræſentabilis, & huiuſmodi idea non eſſet in Deo, perfectio idealis non eſſet ſimpliciter infinita, quia non haberet omnem rationem repræſentabilitatis. Deinde quamuis aliquarum rerum, quæ immediatè proueniunt à cauſis ſecundis, dentur in ijſdem ſpeciale ideæ: hę tamen ideæ non ſunt independentes ex ſe, ſed dependenter ab ideis diuinis, & propterea ad ipſas debet fieri vltima reſolutio. Cum enim ideæ diuinæ ſint primæ, & independentes, ſunt etiam prima menſura rerum omnium ideatarum. Rurſus cum ideæ diuinæ ſint perfectiſſimæ, ſunt etiam perfectiſſima menſura, ita vt tunc res ſint abſolutè perfectæ, quando omnimodè conformantur cum ipſis. Ex quo fit; quòd ſi deficiant in aliqua perfectione vel quo ad eſſe, vel quo ad modum, non habeant perfectã conformitatem cum ijſdem ideis, quam haberent, ſi haberent ſuam totalem perfectionem; dum autem non habent perfectam conformitatem fundant negationem alicuius conformitatis reſpectu earumdem idearum, atq; adeo falſitatem.

In Deo ideæ rerũ omnium ſunt primæ menſuræ.

Reſponſio ex Suarez.

IX. Verùm dicas cum Suarez. Res quæ fiunt à Deo, nunquam diſcrepare ab idea, ſecundùm quam fiunt, quia eſt tam potens in exequendo, quàm ſapiens in regulando, ſed ſi aliquando contingit aliquis defectus, vt in monſtris, non eſt præter eius intentionem, ſicut ſi pictor pingeret monſtrum, non

eſſet

Reijcitur

eſſet præter ipſius intentionem, & ideo reſpectu diuini intellectus non poſſe contingere falſitatem. Iſta tamen reſponſio non eneruat vim diſcurſus modò facti. Nam aliud eſt, quòd non ſit præter intentionem Dei, res non habere totam ſuam perfectionem, & aliud non perfectè commenſurari cum ſua idea. Ex eo enim, quòd talis imperfectio non ſit præter intentionem Dei, ſequitur tantùm, quòd reſpectu diuini intellectus non fundent falſitatem ex caſu, ſed ex intentione, ſiue determinante, ſiue permittente, non verò quòd ſimpliciter non fundent, vt ſi pictor pingat monſtrum, adhuc reſpectu ipſius erit monſtrum, quamuis ex intentione tale pingatur. Hinc ſic argumentor. Deus habet ideam cuiuſcunque rei, quæ ipſam repræſentat ſecundùm omnem perfectionem, quam poteſt habere, & quæ eſt menſura ipſius prima, & independens, & quando res deficit in aliqua perfectione, quamuis deficiat ex intentione Dei; adhuc tamen res illa non implet perfectè menſuram ideæ: vnde adhuc fundat negationem conformitatis reſpectu illius ideæ, & Deus cognoſcit hanc difformitatem, ergo adhuc importat falſitatem reſpectu intellectus diuini. Nec valet, ſi dicatur, non debere menſurari cum illa idea diuina, nam illa idea eſt eſſentialiter menſura illius rei, & ad quam res illa dicit ordinem per ſe, vnde neceſſariò debet per ipſam menſurari. Quod totum confir. quoniam veritas rei menſuratur per ideam diuinam, & ſtatim, ac aliqua res eſt conformis cum ipſa, habet veritatem: ergo in ordine etiam ad ipſam ideam accipienda eſt falſitas, ita vt ſtatim habeatur per difformitatem ad ipſam. Neq; hoc arguit impotentiam in Deo; poſſet enim facere res cum omnimoda conformitate ad proprias ideas, ſed quia vtitur cauſis ſecundis, permittit quòd effectus procedant cum aliqua difformitate, quia ſinit, cauſas ſecundas agere iuxta menſuram virtutis ipſis communicatam, ita exigente ordine prouidentiæ vniuerſalis: vnde vel quia cauſæ ſunt impotentes, vel quia interuenit aliud impedimentum, effectus non aſſequuntur omnem perfectionem, & ita habent aliquam difformitatem reſpectu propriæ ideæ.

Res imperfectæ quamuis ex intentione Dei ſint tales adhuc tamen falſæ reſpectu ipſius.

X. Atque concluſio ſpecialiter etiã probari poteſt quò ad actus morales; actus enim morales mali non conformantur cum illa regula, cum qua in eſſe morali deberent conformari: hæc autem regula eſt in ipſo operante indita à Deo: ſed priùs erat in mente diuina, vnde Deus aliquos actus præcipit tanquam conformes regulæ, quam habet, & aliquos prohibet tanquam difformes, & proinde peccatis læditur, quia ſunt actus contra placitum ipſius ex eo, quòd non ſunt ſecundùm debitam, menſuram, ergo in ipſis datur fundamentum falſitatis formalis reſpectu intellectus diuini. Hæc conſequentia clara eſt, ſi rectè perpendatur antecedens; nam ſi veritas conſiſtit in conformitate ad intellectum diuinum practicum, quatenus in ſe habet menſuram rerum omnium, conſequenter falſitas oppoſita veritati conſiſtet in difformitate ad eamdem menſuram; & proinde quicquid fundat negationem conformitatis in ordine ad ipſam menſuram, habet falſitatem fundamentalem in ordine ad ipſam. Cœterum actus morales mali tales ſunt, vt deflectant à debita menſura non ſolùm, quæ eſt in intellectu creato, ſed etiam in diuino, vnde fundant negationem conformitatis cum menſura, quæ eſt in mente diuina. Nec obſtat, quòd hi actus, quatenus mali ſunt, non ſint à Deo, quamuis enim non ſint à Deo, deberent tamen commenſurari cum menſura, quæ eſt in diuina mente; vnde non tollitur, quin ſint difformes cum debita menſura, atque adeo quin fundent falſitatem reſpectu ipſius.

Quomodo actus morales mali reſpectu diuini intellectus.

XI. Quinta concluſio. Res naturales quò ad eſſe integrale, & accidentale reſpectu intellectus creati non fundant falſiſitatem per ſe, ſed tantùm per accidens, quando non habent ſuam omnimodam perfectionem. Hæc concluſio facilis eſt, & breuite explicatur. quamuis enim in intellectu creato reperiatur aliqua idea rerum creatarum quæ eas repręſentet cum omni ſua perfectione, atque conſequenter; quando res non aſſequuntur, totam ſuam perfectionem, fundent reſpectu illius negationem conformitatis; non hinc tamen ſequitur, vt per ſe dicant falſitatem reſpectu talis ideæ. Ratio eſt, quoniam illa idea non eſt prima menſura,

nec eſt per ſe ordinata ad illas menſurandas, ita vt debeant cum ipſa conformari, vt habeant veritatem ſuam, ſed habêt in mente diuina ſuã propriam menſuram, qua per ſe menſurantur: & in tantum ſunt conformes ideæ, quæ eſt in intellectu creato, in quantum idea iſta eſt conformis diuinæ, & proinde etiam ſunt difformes, quatenus diſcrepant ab idea diuina: hinc autem fit, quòd non per ſe, ſed tantùm per accidens menſurentur cum idea creata; atque adeò, ſi ſint difformes, tantùm per accidens fundant falſitatem reſpectu ipſius.

Sexta concluſio Res artificiatæ fundant per ſe falſitatẽ reſpectu intellectus creati.

XII. Sexta concluſio. Res artificiatæ fundant falſitatem per ſe reſpectu intellectus creati, quoties non aſſequũtur totam perfectionem, quam poſſent habere. Vt autem hæc concluſio intelligatur cum debito modo, ſciendum eſt, quòd cum in intellectu creato poſſit eſſe perfecta idea ſingularum rerum artificialium, atq; etiam imperfecta, res artificiales non debent per ſe menſurari per ideam imperfectam, ſed per perfectam, ita vt quamuis in illo intellectu, à quo res procedit, ſit tantùm imperfecta, non tamen debeat menſurari per ſe per ipſam, ſed per perfectam, quæ poteſt eſſe.

Perfecta idea eſt menura per ſe artificiatorum.

Ratio eſt, quia menſura debet eſſe inuariabilis, præſertim ſi ſit menſura per ſe; idea autem imperfecta, cum poſſit eſſe magis, & minus perfecta, eſt variabilis, & ideo non eſt apta, vt ſit menſura rerum artefactarum. Præterea menſura debet eſſe eadem apud omnes; hoc autem ſolùm conuenit perfectæ ideæ, quia cum conſiſtat in indiuiſibili, nam per quamlibet variationem fit imperfecta, ſola poteſt eſſe eadem apud omnes. Deinde primum in vnoquoque genere debet eſſe menſura cœterorum, & ſicuti res naturales habent ſuam menſuram, à qua per ſe dependent, & quæ perfectiſſima eſt, ita etiam philoſophari debemus circa res artificiales. Vnde perfectiſſima idea artefactorum, debet conſtitui pro ipſorum menſura; ab hac enim ſola per ſe dependere poſſunt, nam per accidens eſt, quòd idea ſit imperfecta, & quòd artifex illa vtatur.

XIII. Prob. Res quælibet, vt ſit vera, debet menſurari per ſuam primã menſuram, à qua per ſe dependet, & debet ipſi adæquatè conformari. Quòd ſi non adæquatè conformatur, ſtatim fundat negationem conformitatis reſpectu talis menſuræ, atque adeo etiam falſitatem. Cum ergo res artificiatæ menſurentur per ſe ab idea perfecta, à qua eſſentialiter dependent, ſequitur, quòd ſi cum ipſa non adæquentur perfectè, fundent falſitatem reſpectu ipſius, cum falſitas non ſit aliud, quàm difformitas cum propria menſura, à qua res per ſe debet menſurari.

Difformitas in rebus artificiatis ad perfectam ideam fundat falſitatẽ.

Cum autem res artificiatæ dependeant per ſe ab intellectu creato, etiam perfecta menſura ipſarum ſe debet tenere ex parte intellectus creati, ſi quidem abſq; tali menſura non poſſet eas regulare. Et quamuis, ferè vt plurimum, idea in intellectu creato non ſit abſolutè perfecta, hoc nihil officit, quoniam per accidens eſt, quòd non ſit ſit perfecta, ex ſe enim non ſolùm petit eſſe in intellectu creato, ſed etiã eſſe perfecta, & hoc ſufficit, vt res artificiatæ menſurentur per ſe in ordine ad intellectum creatum ex eo, quòd menſurantur per ideam perfectam; quando enim concipitur intellectus creatus vt menſura rerum artificialium, non debet concipi cum quacunque idea, ſed cum perfecta.

Occurritur reſponſioni Suarez.

XIV. Dices ex Suarez. Rem artificiatam debere menſurari cum idea illa, à qua procedit, & ideo non fundare falſitatem, ſi non ipſi difformis ſit, quamuis ſit difformis perfectæ. Sed hæc reſponſio corruit ex dictis, quamuis .n. res artificiata procedat ex idea imperfecta, atq; adeo ex intentione artificis debeat ipſi commenſurari; non tamen debet illi commenſurari ex natura ſua. exigit eſſe perfecta, quantum fieri poteſt; vnde videmus, naturam ſemper, quantum fieri poteſt, tendere ad perfectum, & in tantum deficere à completa perfectione, in quantum impeditur; vnde per accidens deficit, non autem ex intentione.

Vnumquodque ex natura ſua exigit eſſe perfectum in ſuo genere.

Eodem pacto res ſe habet in artificiatis, exigunt enim ex natura ſua totam illam perfectionem, quã in genere ſuo poſſunt habere, & proinde exigunt illam formam, quam habêt, cum omni perfectione requiſita. Hinc autem fit, vt ex natura ſua exigant mẽſurari per ideam perfectam. Quod præſertim verum eſt, quia, vt in ſuperioribus modo dictum fuit, vnaquæque res menſuratur ab illa menſura, à qua per ſe dependet; artificiata autem per ſe

depen-

dependent ab idea perfecta; per accidens autem ab imperfecta. Ex hoc autem colligitur, quòd quando res artificiata procedit ab imperfecta idea, non ſit falſa, ſi ipſi commenſuretur ex intentione artificis; fundet tamen falſitatem ex natura ſua, qua non debet ex natura ſua commenſurari cum tali idea, ſed cum perfecta.

Alia reſponſio Suarez.

XV. Dices ſecundò ex Suarez. Etiam ſi res non commenſuretur ideę, à qua procedit, non poſſe dici falſam, tum quia defectus non prouenit ab ipſa Idea, ſed ex imbecillitate potentiæ exequentis; tum etiam quia idea non habet pro obiecto opus cum tali imperfectione. Cœterùm ex hac reſponſione ſumitur impugnatio. Si.n.idea nõ reſpicit opus cũ tali defectu neq; defectus prouenit ab ipſa, iã opus procedit aliter ac ab ipſa deberet ꝓcedere, hoc autẽ eſt eſſe falſũ, cũ falſitas conſiſtat in difformitate operis ad propriam menſuram. Quod etiam confir. quoniam idea reſpicit veritatem operis, & illam præfigit artifici, ergo ſi opus aliter procedit, cum prefigatur opus verũ, procedet opus falſũ. Confir. Opus ꝓcedẽs cũ conformitate ad ideam, ens, eſt verum, ergo procedit cum falſitate, quando procedit cum difformitate: & licet hæc difformitas proueniat ex imbeciliitate potentiæ exequentis; non tollit, quin opus ſit falſum, quia ad falſitatem ſufficit difformitas quocumq; modo.

Reijcitur.

Septima cõcluſio. Actus morales fundant falſitatẽ reſpectu intellectus creati.

XVI. Septima concluſio. Actus morales fundant falſitatem reſpectu intellectus creati per ſe primò, quatenus non diriguntur debito modo. Pro cuius intelligentia ſopponi debet, quòd actus morales ſunt actus libero modo facti, atq; hoc, vel illo modo. Adeſt autem in operante regula quædam rationis, per quam ratio præſcribit, quomodo vnuſquiſque actus faciendus ſit, & quem modum, atque menſuram ſeruare debeat. Reſpectu igitur huius regulæ fundant veritatem, & falſitatem quò ad eſſe morale. Quod ſic probatur. Actus morales mali non ſunt ſecundùm debitam regulam rationis: non enim committitur malum, niſi aduertat homo, talem actũ eſſe contra regulas rationis, quia quamuis proſequatur aliquam rationem boni, ita tamen illam proſequitur, vt aduertat ſimul non eſſe bonum rationale, atque adeo actum illum eſſe malum. Hinc autem fit, vt actus ille non habeat debitam conformitatem cum regulis rectæ rationis, quæ ſunt menſura illius, qualem ex natura ſua in eſſe morali deberet habere, cum dependeat per ſe in menſurari ab illis: vnde fundant negationẽ conformitatis, atque adeo falſitatem reſpectu intellectus creati. Nec obſtat quòd ait Suarez, hos actus ſecundùm rationem malitiæ non procedete à recto dictamine rationis, ſed ab aliquo iudicio falſo, nam hoc ipſo, quòd non procedit à vero dictamine, ab ipſo non menſuratur, & tamen exigit menſurari, vnde adhuc reſpectu ipſius, ſicuti fundat negationem conformitatis, ita etiam fundant falſitatem.

Occurritur reſponſioni ex Suarez.

XVII. Sed ad hucdices ex eodem Suarez. Actus iſtos morales malos ſolùm extrinſecè denominari falſos; propriè tamen in ipſis non eſſe falſitatem; ſed potius malitiam, & prauitatem. Friuola tamen eſt huiuſmodi reſponſio; nam verè actus iſti ſecundùm proprium eſſe intrinſecum morale, deficiunt à debita menſura rectæ rationis, ergo ab intrinſeco ſuo fundant negationem debitæ conformitatis. Quod etiam. Confir. Actus mali ſecundùm eſſe morale habent intrinſecam malitiã, & prauitatem, vt etiam concedit ipſemet Suarez, ergo habent etiam fundamentum intrinſecum falſitatis quo ad eſſe morale. Conſequentia probatur, quia ſicuti bonitas eſt ſimul cum veritate ex eo, quòd ambæ proueniunt ab eadem radice, ita vt non poſſit poni vna, niſi ſimul ponatur & altera, & inſuper ſolùm ſecundùm conceptus inadæquatos diſtinguantur, ita idem dicendum de malitia, & falſitate, cum altera opponatur bonitati, altera verò veritati, & ſicuti malitia tollit bonitatem, tollet ſimul etiam veritatem.

Alia reſponſio, eiuſdem reijcitur.

Malitia & falſitas neceſſariò cõnexæ.

XVIII. Ex his autem deduceuntur nonnulla corollaria, quæ magis præſentem materiam declarant. Primum eſt. Res naturales non poſſe eſſe falſas ſimpliciter, ſed ad ſummum ſecundùm quid. Cum enim fundare poſſint falſitatem ſolùm reſpectu intellectus diuini, quatenus ipſi non commenſurantur; & quò ad eſſe eſſentiale non poſſint non cõmenſurari, ita vt tota difformitas poſſit eſſe tantùm ſecundùm

An res naturales ſint dicendæ falſæ.

eſſe integrale, & accidentale, hinc ſequitur, vt ſimpliciter verę ſint, quoniam conformes ſunt ſecundùm eſſentiam, in qua conſiſtit principale eſſe rei, & ſolùm difformes ſecundùm eſſe accidentale, quòd eſt veluti acceſſorium. Atque iſta falſitas ſecundùm eſſe integrale, aut accidentale non computatur, ſed veluti abſorbetur à veritate eſſentiæ, & à reliqua veritate ſecundùm eſſe integrale, & accidentale, quæ extenſiuè longè maior eſt. In rigore tamen loquendo ſecundùm quid falſæ ſunt.

An res aliqua abſolutè falſa reſpectu intellectus diuini.

XIX. Colligitur ſecundò. Monſtra, & alia huiuſmodi, quæ carent aliqua perfectione, & non ſunt completè conformia diuinæ ideæ, abſolutè eſſe falſa ſecundùm quid reſpectu diuini intellectus, licet oppoſitum teneant Bannes 1. Par. Quæſt. 17. in dubitat. circa art. 1. Cumel. ibid. Suarez ſupracitat. in ſect. 2. Licet enim non ſint præter intentionem Dei, ſed ex eius intentione ſecundaria, quatenus ſequuntur cum præſcentia ex eo, quòd vult Deus ſinere cauſas ſecundas naturali modo ſuos curſus peragere. Non hinc tamen fit, quin fundent negationem conformitatis reſpectu propriæ ideæ, quam de ipſis Deus habet, atque adeò, falſitatem. Et rurſus, quamuis Deus habeat regulas vniuerſales, quibus ſimul totum vniuerſum moderatur, aliqua poſitiuè volendo, & aliqua ſolùm permittendo, atque vniuerſalem ideam ordinis vniuerſi, cui correſpondet vniuerſum tanquam vnicum ideatum, ita vt non interueniat aliqua difformitas reſpectu huius vniuerſalis ideæ: non hinc ſequitur, monſtra, & alia huiuſmodi non habere falſitatem reſpectu diuini intellectus, quoniam vt falſa ſint aliquo modo, ſufficit, ſi non habeant perfectam conformitatem cum menſura illa, à qua per ſe dependent in menſurari; hoc autem contingit, dum non conformantur perfectè cum propria idea ſpeciali, quia ab hac ſola dependent per ſe. Non hinc tamen ſequitur, Deum facere falſitatem, ſed tantùm permittere, vt ſeruet vniuerſalem ordinem vniuerſi; cum enim res particulares ſubordinentur vniuerſali ordini, ideæ quoque rerum particularium debent ſubordinari ideæ vniuerſali; atque vt vniuerſum aſſequatur plenam commeſurationem cum ſua idea, debet permittere Deus, res particulares non aſſequi plenam conformitatem cum propria.

Cur Deus permittat defectus.

An res artificiatæ poſſint eſſe abſolutè falſæ.

XX. Tertiò colligitur. Res artificiatas, licet deficiant à propria idea, non poſſe dici abſolutè, & ſimpliciter falſas, ſed ſolùm ſecundùm quid; ſicut etiam res naturales. Ratio eſt, quia ipſę quoque habent veluti ſuam eſſentiam inuariabilem, ſine qua non poſſunt conſiſtere in ſuo eſſe, quæ præcipuè attenditur penes formam. Si enim talis veluti eſſentia ipſarum deficiat, tollitur abſolutè ipſa quoque res artificiata, ſicut ablata eſſentia tollitur quoq; res naturalis, & proinde non adeſt eſſentia, quæ fundet falſitatem ſecundùm eſſe eſſentiale: & ideo res artificiatæ non poſſunt eſſe falſæ ſecundùm ſuam eſſentiam. Solùm ergo poſſunt fundare falſitatem ſecundùm aliquod eſſe integrale, & ſecundùm accidentales perfectiones, ex quo fit, quòd ſolùm ſecundùm quoddam eſſe accidentale poſſint dici falſæ, atque adeo ſecundùm quid. Oppoſito autem modo philoſophandum eſt de actibus moralibus, falſitas enim tollit abſolutè veritatem quò ad eſſe morale. Eſſentia enim ipſorum, quò ad eſſe morale, conſiſtit in eo, quòd proueniant ex dictamine rationis: rectum autem dictamen rationis, quando regulat actus, facit eos ſimpliciter conformes rectæ rationi, ita vt in eſſe morali non habeant aliam conformitatem, quàm iſtam. Quando autem contingit, eſſe malos, ſimpliciter deficiunt, ita vt abſolutè valeat dicere, non eſſe conformes, cum ſunt conformes oppoſito dictamini, vnde talis difformitas tollit totam, & eſſentialem conformitatem, & conſequenter facit abſolutè falſos. Quod etiam confir. quoniam ſicuti veritas, & bonitas ex æquo ſibi correſpondent tanquam paſſiones in eadem radice fundatæ, etiam falſitas, & malitia debent ſimiliter ex æquo proportionari ad inuicem; cum ergo malitia faciat actus malos abſolutè malos, falſitas quoque faciet abſolutè falſos reſpectu propriæ menſuræ, à qua per ſe dependent....

Actus morales mali ſimpliciter falſi.

Occurritur rationibus in oppoſitum, & alia difficultas reſoluitur.

SECTIO IV.

Ad fundamenta primæ ſententiæ.

I. PRo complemento huius diſputationis ſatisfaciendum eſt rationibus in oppoſitum, & quædam alia difficultas reſoluenda. Quod autem ſpectat ad primam ſententiam, quæ erat D. Th. iam oſtenſum eſt ſect. præcedenti, quomodo non obſtante, quòd res naturales ſint omnes ex ordinatione diuina, adhuc tamen reſpectu diuini intellectus poſſint dici falſæ ſecundùm quid. Similiter oſtenſum eſt, res artificiatas non poſſe dici ſimpliciter, & abſolutè falſas reſpectu intellectus creati, quia quando deficiunt abſolutè ab idea ſecundùm propriam veluti eſſentiam, non fiunt falſæ, ſed omnino tolluntur, vnde poſſunt fundare falſitatem ſolùm ſecundùm quid. Quod autem ſpectat ad denominationem falſitatis, quæ ibi ponitur, dicemus infra. Circa autem ſecundam ſententiam nihil occurrit dicendum, quia in ijs, quæ habet, non diſcrepat à noſtra doctrina.

Ad fundamenta tertię ſententiæ.

II. Circa autem tertiam ſententiam, quòd ſpectat ad priorem partem illius, falſum aſſumitur, cum dicitur, res naturales non poſſe diſcrepare à diuina Idea, jam enim oppoſitum oſtendimus. Quod autem ſpectat ad priorem propoſitionem ſecundæ partis eiuſdem ſententiæ concedendum eſt, res naturales non dici propriè, & intrinſecè falſas per ordinem ad intellectum, creatum ſpeculatiuum, cum ſolùm per accidens poſſint dici falſæ, quatenus habet aliquam ideam de ipſis: non enim commenſurari debent cum intellectu ſpeculatiuo, ita vt ſit propria menſura ipſarum; & ideo nec falſitatem habent in ordine ad ipſum. An autem poſſit denominari propria denominatione à cognitione falſa, quæ eſt in ipſo intellectu, explicabimus infra.

Ad fundamentũ pro ſecunda propoſit.

III. Quod autem ſpectat ad alteram propoſitionem quæ aſſerit, res artificiatas, & morales non poſſe dici falſas reſpectu intellectus creati practici; ad primam probationem dicitur, quòd res artificiata poteſt eſſe falſa fundamentaliter modo explicato tum reſpectu ideę imperfectæ, quam artifex imitatur, tum etiam reſpectu perfectæ, quam artifex non proponit ſibi imitandam. Reſpectu imperfectæ dicetur falſa, ſi illam nõ imitetur, ita vt non habeat cum ipſa plenam conformitatem, tunc enim deficiet à tali idea. Reſpectu verò perfectæ ideæ etiam erit falſa ex eodem capite, ſi non aſſequatur plenam conformitatem. Verùm hoc interueniet diſcrimen, quòd reſpectu ideæ perfectæ erit falſa per ſe, & ſimpliciter, cum ab ipſa ſimpliciter; & per ſe menſuretur: reſpectu verò imperfectæ erit falſa per accidens, & ex ſuppoſitione, quia per ſe non commenſuratur cum ipſa; ſed ſolùm ex ſuppoſitione, quia ſupponitur agens intendere opus ſecundùm talem ideam. Ad confir. reſpon. quòd ſi quis velit imitari imperfectam ideam, & ex propoſito facere opus imperfectum ob aliquem finem, quamuis operans non errabit in eo, quòd aſſequatur ſuam intentionem, faciet tamen opus falſum, quia intentio operantis præciſè non facit opus verum, aut falſum, ſed conformitas, vel difformitas cum propria menſura; quæ ſiue ſit ex intentione agentis, ſiue non ſemper reddit opus verum, aut falſum.

Res artificiatæ falſæ reſpectu ideæ tum perfectę, tum imperfectæ.

Quid ſufficiat ad falſitatẽ.

Neque obſtat, quòd ſecundùm defectum, quem res habet, non procedat ab idea, quia non debet difformitas, ſeu falſitas ab idea procedere. Nec eſt eadem ratio de idea, & ideato, nec eodem modo falſitas vtriuſq; attenditur, cum diuerſimodè menſurentur. Ideatum enim menſuratur per ideam, & ideo falſitas per ordinem ad ideam attenditur; idea verò non menſuratur per ideatum, & ideò falſitas ideæ non debet ſumi per difformitatem ipſius cũ ideato, quia non debet conformari ideato, ſed econtra. Ideæ verò in creatis, in quibus ſolis poteſt eſſe falſitas, ſunt veræ, vel falſæ, prout conformantur cũ ideis diuinis, vel ab ipſis diſcrepãt. Diuinæ verò ex ſe indepẽdenter à quocunque ſunt ipſa veritas idealis. Quod verò ſpectat ad opera moralia, iam diximus, eſſe falſa, quando mala ſunt, per ordinem ad rectum dictamen rationis, cum quo non commenſurantur, cum tamen quò ad ſuam veritatem debeant per ſe cum illo commenſurari, & hoc ipſo, quòd ab ipſo non

Vnde ſumatur falſitas, & veritas ideæ creatæ.

pro-

procedent, ſicuti habent, quòd per ipſum non menſurentur, ita etiam habent, quòd ſint falſa.

IV. Quod ſpectat ad quartam ſententiam, tertius modus falſitatis, quem ponit, eſt idem cum falſitate, quam nos quoq; ponimus: primus verò, & ſecundùs exigunt examinationem difficultatis, quam huc remiſimus, de denominatione ſcilicet falſitatis cadente ſupra res veras: quæ continet plura capita difficultatis. Dubitatur enim primò, an quando res aliqua falſa cognitione cognoſcitur, denominari poſſit falſa à falſitate, quæ eſt in cognitione. Cui reſpondent affirmatiuè Suarez in citata ſect. 1. diſp. 9. Metaph. num. 13. & Auer. in citata ſect. 9. quæſ. 6. ſuæ Philoſophiæ, & complures alij. Imo etiam D. Th. hoc ipſum ſentire videtur, dum 1. par. quæſ. 17. ar. 1. in corpore inquit. Aliquid dupliciter poſſe dici falſum in ordine ad intellectum creatum, & ſubjicit primũ modũ his verbis. *Vno modo ſecundũ rationẽ ſignificati, vt dicatur, illud eſſe falsũ in rebus, quod ſignificatur, vel repræſentatur oratione, vel intellectu falſo.*

An obiectum falſæ cognitionis poſsit dici falſũ Suarez.

Auerſa

D. Th.

V. Verùm exiſtimo, res non propriè denominari falſas ex eo præciſe, quòd falſa cognitione cognoſcãtur, niſi aliquid aliud concurrat. Vt enim denominarentur falſæ à falſitate cognitionis, neceſſe eſſet, vt dicerent aliquam attributionem per ſe ad cognitionem, quatenus falſa eſt, qua explicaretur aliquid per ſe conueniens rebus cognitis. Non enim denominatio deſumi poteſt ab extrinſeca forma, niſi interueniat aliquod fundamentum, alioquin omnino voluntaria eſſet, & nullo pacto philoſophica: fundamentum autem non poteſt eſſe aliud, quàm ſupradicta attributio. Cœterum ex parte rerum cognitarum non eſt excogitabilis huiuſmodi attributio ad cognitionem falſam, vt falſam: tota enim habitudo, quam dicunt ad cognitionem, eſt in ratione obiecti, & nulla alia fingi poteſt, at in ratione obiecti non dicunt ordinẽ ad cognitionẽ vt falsã, ſed ad cognitionẽ verã: quia in tantũ dicunt habitudinem, in quantũ ſunt cognoſcibilia cognitione vera: imo ſi dicerent, nõ eſſent cognoſcibilia: quia ſicuti quod cognitione falſa cognoſcitur, non verè cognoſcitur, ita ſi quid eſſet cognoſcibile cognitione falſa, verè non eſſet cognoſcibile. Accedit etiam, quòd per accidens eſt, quòd aliquid cognoſcatur cognitione falſa, & id non prouenit ab obiecto, ſed ab intellectu propter aliquod impedimentum, & ideo non poteſt eſſe in obiecto habitudo per ſe ad talem cognitionem. Imo quia per falſam cognitionem putamus aliquid eſſe, quòd non eſt in illo ſaltem obiecto, quod falſa cognitione attingitur, ideò verè obiectum per ipſam non cognoſcitur, ſed cognoſcitur id, quod non eſt. Vnde D. Auguſ. De vera relig. cap. 36. inquit. *Sed ſaltem manifeſtum eſt, falſitatem eſſe, qua id putatur eſſe, quod non eſt, intelligit, eam eſſe veritatem, qua oſtendit id quod eſt.*

Denominatio extrinſeca habitudine.

Res non dicũt ordinem per ſe ad cognitionẽ falſã.

D. Aug.

VI. Secundò dubitatur, an res veræ poſſint dici falſæ propria denominatione extrinſeca per habitudinem ad cognitionem falſam ex eo, quòd ipſam cauſent. Quod enim tali pacto falſæ denominentur, docent complures præſertim Auerſa ſupracitatus, & deſumitur ex D. Th. item ſupracitato, vbi tradens alium modum, quo res dicuntur falſæ, hæc habet. *Alio modo per modum cauſæ; & ſic dicitur res eſſe falſa, quæ nata eſt facere de ſe opinionem falſam.* Verùm ſi res attentè inſpiciatur, reperiemus, res non habere ex ſe, quòd cauſent cognitionem falſam; res enim concurrunt ad cognitionem cauſatiuè per illud eſſe, quod in ſeipſis habẽt, huiuſmodi autẽ eſſe, ſicuti concurrit per ſuam veritatem ad cauſandam cognitionem, ita cauſare tantùm poteſt cognitionem veram, obiectum enim omne natum eſt facere cognitionem ſui, qua attingatur, quale eſt in ſe; in tantum enim habet vim cauſatiuam cognitionis, in quantum neceſſaria fuit, vt poſſet cognoſci, quale eſt, atque adeò fuit ordinata ad cauſandam veram cognitionem. Quòd ſi ſemel haberet vim cauſatiuam cognitionis falſæ, illam ſemper cauſaret, nec vnquam cauſaret cognitionem veram, quod eſt falſiſſimum, & contra experientiam: obiectum enim naturali modo concurrit ad cauſandam cognitionem, atque adeo eodem ſemper modo concurret. Hinc res non poſſunt denominari falſæ à falſitate cognitionis ex eo, quòd ſint cauſa illius, quia iam ceſſat habitudo, in qua fundari deberet talis denominatio. Hinc D. Aug. hoc

An res falſæ, quia cauſa falſitatis in cognitione

Auerſa D. Th.

Res non cauſant falſitatẽ cognitionis.

D. Aug.

ipſum

ipſum docet cap. 36. De vera relig. inquiens . *Falſitas oritur non rebus ipſis fallentibus, quæ nihil aliud oſtendunt ſentienti, quàm ſpeciem ſuam, quàm pro ſuę pulchritudinis acceperunt gradu: neque ipſis ſenſibus fallentibus, qui pro natura ſui corporis affecti, non aliud, quam ſuas affectiones prę ſidenti animo nunciant. Sed peccata animas fallunt, cum verum quærunt relicta, & neglecta veritate.* Et antea in cap. 34. docnerat; Nos falli ab eo, quod non eſt, non autem ab eo quod eſt, his verbis. *Et ſi propterea nos fallit rerum viſibilium pulchritudo, quia vnitate continetur, & non implet vnitatem, intelligamus, ſi poſſumus, non ex eo, quod eſt, nos falli, ſed ex eo, quod non eſt.* Vude cum non fallamur ex eo, quòd eſt, neque etiam res ſecuudùm proprinm ſuum eſſe poſſuut cauſare falſam cognitionem.

VII. Qnia tamen contingit aliquando, rem aliquam ſecundùm extrinſecam formam habere quādam ſimilitudinem cum alia, quæ ſit diūerſæ rationis, vt eſt aurichaleum reſpectn auri, hinc fit, vt aliquæ res veræ in ſuo eſſe poſſint denominari falſæ, ita vt denominatio fuudetur, in illo eſſe, quod non habeut, & præſeferuut habere, & explicat ſimul hoc ipſum uon eſſe, & illam extrinſecam apparentiam rei veræ. Sic cnm aurichalcum dicitur aurū falſum, ideò ſic denominatur, quia quò ad accidentia ſenſibilia habet quamdam extriuſecam apparentiam auri, & tamen non veram naturam; vnde deſumitur deuominatio à falſitate oppoſita, veritati, qua aurum eſt verum aurum; & motiuum talis denominationis eſt illa extrinſeca apparentia auri cum uegatione veræ uaturæ, & proinde denominatio eſt propria denominatio, & philoſophica, qnia fit cum vero fundamento; conſideratur enim tunc aurichalchum quaſi ordinatum ratione illius exrinſecæ apparentiæ ad ideam, & menſuram auri, atq; ab illa deficientem. Et hoc voluit Ariſ. quando 5. Metaph. tex. 34. dixit *Alio vero* (modo dicuntur falſa) *quæcunque ſunt quidem entia, apta tamen natura ſua ſunt apparere, aut non qualia ſunt, aut quę non ſunt, vt vmbra, pictura, & inſomnia: hæc enim ſunt quidem aliquid, ſed non ſunt ea, quorum faciunt imaginationem.* Hæc enim dicuntur falſa, non quia cauſent falſam cognitionem, vt explicat Auerſa ſupra citatus, ſed quia non ſuntres veræ, & habent apparentiam illarum, ex quo poſtea ſequitur, quòd præbeant occaſionem iutellectui, vt promat falſam cognitionem, ipſæ tamen eam non cauſant.

Res denominantur falſæ ex ſimilitudine ad res veras.

Ariſ.

Quomodo falſitas opponatur veritati.

Diſp. LXXI.

Sententia D. Th. *Sect. I.*
Reſolutio difficultatis . *Sect. II.*

Sententia D. Th.

SECTIO I.

I. FAlſitatem opponi veritati certum omnino eſt, ita vt in dubium à nemine reuocetur, quomodo antem opponantur, ſeu qualis ſit huiuſmodi oppoſitio, non adeo euidēs eſt. D. Th. tractat hanc difficultatem 1. par. quęſ. 17. ar. 4. ſed non agit de veritate, & falſitate iu abſtracto acceptis; ſed in coucreto, nimirum de vero, & falſo: aſſerit antem verum, & falſum opponi inter ſe vt contraria, non autem, vt affirmatio, & negatio. Eius fundameutum eſt, quoniam negatio, neque ponit aliquid, neque determiuat ſibi aliquod ſubiectum; priuatio antem, licet determinet ſibi ſubiectum, non tamē ponit aliquid in ſubiecto, cōtrariū autē, & determinat ſibi ſubiectū, & ponit aliquid in ſubiecto. Verū autē eſt in ſubiecto determinato, & ponit aliquid in ipſo, quia ponit adæquationē. De falſo autē probat, qnoniā, vt habetur ex 4. Metaph. tex. 27. Falsū eſt ex eo, quòd dicitur, vel videtur aliquid eſſe, quod non eſt, vel non eſſe, quod eſt, vnde imporrat acceptiouem rei non adæquatam. Hinc autem concludit, quòd cum tam falſum, quàm verum dicat aliquid poſitiuum, opponuntur coutrariè. Vbi eſt aduertendum, quòd D. Th. loquitur tantùm de vero, & falſo, quod eſt in coguitione. Hanc autem ſententiam ſequitur Caiet. ibid cum Cœteris Thomiſtis; atq; inſuper Molina ibid. diſp. vnica circa finem, & Valentia tom. 1. Diſp. 1. quæſ.

Sentētia D. Th. Verū, & falſū opponi cōtrariè.

Molina Valentia

17 puncto tertio.

Quid aſſerit Molina. II. Addit autem Molina. Quòd ſi verum, & falſum conſideretur quò ad relationes conformitatis, aut diſcrepantiæ à ſuis regulis, non eſſe contraria, ſed ſe habere ſicut ſimile, & diſſimile, quia ſicut eadem qualitas comparata ad diuerſas qualitates eſt ſimilis, & diſſimilis, ita eadem exiſtimatio, ſiue cognitio poteſt eſſe vera, & falſa: cognitio enim Socratis ſedentis reſpectu eiuſdem Socratis ſedentis eſt vera, reſpectu verò Socratis non ſedentis eſt falſa, quia reſpectu ſeſſionis dicit relationem conformitatis, reſpectu non ſeſſionis relationem diſcrepantiæ. Verùm ſi loquamur de duabus cognitionibus de eadem re, quarum altera ſit vera, altera falſa, vt cognitio, quòd eodem tempore Socrates ſedeat, & non ſedeat, opponuntur contrariè, nec ſimul eſſe poſſunt, atque ait, D. Th. in hoc poſteriori ſenſu locutum fuiſſe.

Quid addat Valentia. III. Valentia autem in reſpon. ad obiectionem 1. aſſerit. Verum, & falſum nunquam opponi contrariè, niſi conſideretur circa idem obiectum, atq; eodem tempore; hinc autem fit, quòd diuerſo tempore contingente aliqua variatione circa obiectum poſſit eadem cognitio ex vera fieri falſa, aut econtra, quia veritas illa, & falſitas non opponuntur, quippe non verſantur circa idem omnino obiectum, & eodem tempore. Quòd ſi quæras, quomodo fieri poſſit, vt idem conceptus ſecundùm ſuam entitatem modò ſit verus, modò falſus, licet reſpectu diuerſorum. Reſpondet, id fieri poſſe, quia verùm, & falſum non ſunt nomina omnino abſoluta, ſed relatiua ſaltem ſecũdùm dici, vnde connotant obiectum, cui conceptus eſt conformis, vel difformis, & ideo quando contingit, eumdem cõceptum habere diuerſa obiecta, quorum alteri ſit conformis, alteri difformis, poteſt eſſe verus, & falſus, quod contingit, quando ſit aliqua mutatio in obiecto. Hinc autem infert, dari aliquã falſitatẽ, quæ ſolùm ratione diſtinguatur à veritate, vt contingit, quando in eodem conceptu reſpectu diuerſorum reperitur veritas, & falſitas ſimul: & veritas, & falſitas reſpectu eiuſdem obiecti nõ poſſunt eſſe idem realiter, quia idem conceptus non poteſt eſſe conformis, & difformis reſpectu eiuſdem obiecti. Præterea ad 3. obiectionem addit. Neq; tunc falſum opponi contradictoriè reſpectu veri, quando eſt conceptus negatiuus, nam tunc quoque negatio illa materialiter tantùm ſe habet ad falſum vt ſic, quia falſitas abſtrahit ab affirmatione, & negatione, cum tam in conceptu affirmatiuo, quàm in negatiuo reperiri poſſit; in contradictoriè autem oppoſitis debet formaliter alterum ipſorum eſſe negatiuum, nec ſufficit, quòd obiectiuè tantùm ſit negatio: vnde cum dicitur, conceptum negatiuum falſum non opponi contradictoriè vero, debet intelligi de tali conceptu, non vt negatio eſt, ſed vt falſus eſt formaliter. Hæc Valentia.

Reſolutio difficultatis.

SECTIO II.

I. HÆc ſententia D. Th. ſanè difficilis eſt, nec videtur poſſe percipi, quomodo verum, & falſum formaliter loquendo opponantur contrariè, & non contradictoriè, licet ipſa in concreto conſiderentur. Certum enim eſt, falſitatem formaliter non eſſe aliud, quàm difformitatem à propria mẽſura, & difformitatem non eſſe aliud, niſi negationem debitæ conformitatis, & conſiſtere in defectu; vnde etiam D. Th. eadem quæſ. 17. ar. 1. ad 1. habet. *Dicendum, quòd res comparata ad intellectum, ſecundùm id, quod eſt, dicitur vera; ſecundùm id, quod non eſt, dicitur falſa: vnde verus Tragœdus eſt falſus Hector, vt dicitur in ſecundo Soliloquiorum. Sicut igitur in bis, quæ ſunt, inuenitur quoddam non eſſe, ita in bis, quæ ſunt, inuenitur quædam ratio falſitatis.* Ponit ergo D. Th. falſitatem in non eſſe, quia non conſiſtit in alio, quàm in ablatione conformitatis. Et efficaciter, atq; euidenter ex ea conuincitur, quòd ens vt ſic, quantum fieri poteſt, communiſſimè ſumptũ dicit rationem veritatis, vnde oportet etiam, vt in tali communitate habeat falſitatem ſibi oppoſitam, quoniã ex genere ſuo falſitas, & veritas inuicem opponuntur; non poteſt autem habere aliquod oppoſitum poſitiuum; nam extra ens vt ſic non datur aliquod poſitiuum; & propterea falſitas oppo- Veritas, & falſitas oppoſ. ſecund. D.Th.

ſita enti in communitate ſua non poteſt eſſe aliud, quàm aliquid negatiuum. Quòd ſi veritas, & falſitas vt ſic, opponuntur negatiuè, quælibet etiam falſitas negatiuè opponetur cum qualibet veritate, quia inferiora ſeruant eamdem proportionem cum ſuperioribus.

Cur falſitas non poſſit eſſe aliquid poſitiuum.

II. Præterea vel falſitas importat peculiarem rationem entis, vel non. Hoc ſecundùm dici nō poteſt, quoniam quomodo ſaluabitur, quòd ſit aliquid poſitiuum abſq; ratione entis. Si ergo dicit poſitiuā naturam, neceſſe eſt, vt habeat ſuam debitam commenſurationem, & conformitatem, qua cum propria menſura conformetur: hinc autē ſtatim ſequitur, quòd habeat pariter ſuam veritatem, præſertim quia veritas ex natura ſua ſequitur ab intrinſecis principijs entis, cum non in alio conſiſtat, quàm in conformitate rei cum ſua menſura. Quamobrem non minus habebit falſitas veritatem ſuam, quàm quælibet alia res. Quomodo ergo fieri poteſt, vt opponatur cū veritate, ſi ipſa quoq; eſt veritas? aut quomō poteſt eſſe falſitas, ſi p eadē cōſtitutiua cōſtituit, quibus cōſtituitur ipſa veritas? Quod autē habeat eadem conſtitutiua patet, quia vtraque conſtituitur per cōmenſurationem cum propria menſura. Deinde ſi eſſet oppoſita veritati, non eſſet oppoſita tanquā falſitas, ſed tāquam aliqua alia veritas; oppoſitio autem inter veritatem, & falſitatem debet eſſe ſecundùm rationem veritatis, & falſitatis; quod non poteſt eſſe, niſi tollat rationem formalem veritatis: quomodo autem, ſi tollit rationē formalem veritatis, poteſt eſſe alia veritas? ſeu quomodo poterit dicere rationem conformitatis cum ſua menſura?

Verum, & falſum non opponūtur contrariè, ſed negatiuè.

III. Ex his autem ſequitur, quòd ſi ſumatur verùm, & falſum in concreto, neque in ratione veri, & falſi poſſe opponi poſitiuè, ſed ſolùm negatiuè, & ratio euidens eſt, quoniam oppoſita in concreto ſequuntur naturam formarum ratione quarum conſtituitur formaliter oppoſitio, cum nō aliam rationem oppoſitionis habeant. Cum ergo formæ, quibus conſtituitur oppoſitio inter verum, & falſum, non ſint ambæ poſitiuæ, ſed altera poſitiua, nempe veritas, & altera negatiua, nimirum falſitas, non poſſunt opponi tanquam duo extrema poſitiua, ſed opponuntur aut contradictoriè, aut priuatiuè. Et quamuis verum, & falſum in concreto dicant aliquid poſitiuum, nempe id, quod verum eſt, & id, quod falſum eſt, non hinc tamen ſequitur, opponi poſitiuè, quoniam non opponuntur ratione illius poſitiui, quod ſubijcitur veritati, & falſitati, ſed ratione veritatis formaliter, & falſitatis. Quòd ſi falſum ratione poſitiui, quod materialiter ſe habet reſpectu falſitatis, opponeretur cum vero, iam non opponeretur ſecundùm rationem falſitatis, ſed ſecundùm veritatem; quia illud eſſe poſitiuum habet peculiarem veritatem, qua in ſuo eſſe poſitiuo verum eſt.

Verum, & falſum in cognitione, quomodo opponatur.

IV. Atque hoc, quod diximus de oppoſitione veri, & falſi vt ſic, extendendum eſt ad ipſam cognitionem, quatenus vera, & falſa eſt; ita vt verum in cognitione, & falſum adhuc negatiuè tantùm opponantur, quando ſunt in diuerſa cognitione. Et hoc ſequitur ex eodem principio, quia falſitas quoque ipſius cognitionis importat aliquid negatiuum, nimirum negationem conformitatis in repræſentando cum obiecto. Quod ex eo etiam confir. Quoniam ſi conſideretur, cur cognitio aliqua ſit vera, non aliam rationem formaliter conſtitutiuam veritatis reperiemus, quàm conformitatem eiuſdem cum obiecto: rurſus ſi conſideretur cognitio falſa, non aliam rationem falſitatis reperiemus, quàm negationem conformitatis cum obiecto, nam cognitio falſa habet ſuam veram repræſentationem, quæ reſpectu alterius obiecti eſſet vera, vt conceptus Socratis ſedentis eſt verus reſpectu ipſius, quando ſedet, eſt autem falſus, quia applicatur Socrati non ſedenti, & idem contingit in cæteris falſis cognitionibus, quæ etiam ſi ſint reſpectu entium rationis, ſunt tamen veræ reſpectu entium realium, ad quorum ſimmilitudinem entia rationis concipiuntur. Cum ergo verum, & falſum in cognitione conſiſtant in negatiuo, & poſitiuo, ſequitur in cognitione quoque verùm, & falſum opponi negatiuè.

V. Vt autem ſaluetur doctrina D.Th. aſſerentis, veritatem, & falſitatē opponi con-

contrariæ, ſciendum eſt, quòd cognitio falſa poteſt conſiderari materialiter nō ſecundùm rationem formalem falſitatis, ſed ſecundùm ipſam entitatem cognitionis, quatenus eſt fundamentum falſitatis formalis. Hoc autem pacto comparata ad cognitionem veram, & ſuppoſita oppoſitione negatiua, quam habent ex eo, quòd verſantur circa idē obiectum altera cum conformitate in repræſentando, & altera cum negatione conformitatis, habet, quòd ſit incompoſsibilis cum cognitione vera. Huiuſmodi autem incompoſsibilitas oritur ex eo, quòd ſit fundamentum negationis falſitatis formaliter ſumptæ, quo ſtante ex vi falſitatis formaliter habet, quòd ſit imcompoſsibilis cum cognitione vera, quia ſtante oppoſitione contradictoria, quæ eſt inter falſitatem, & veritatem, nō poſſunt eſſe ſimul; alioquin ſequeretur, contradictoria eſſe ſimul, eſſet enim veritas contradictoriū poſitiuum, & poſita cognitione falſa fundaret falſitatem negatiuam, atque adeo eſſent ſimul duo contradictoria. Cū ergo non poſsint eſſe ſimul duo cōtradictoria, neque etiam poſſunt eſſe ſimul ea, ex quibus ſequitur, duo contradictoria eſſe ſimul. Quamobrem, cum cognitio vera, & falſa ſint ſimul incompoſsibiles ſecundùm proprium eſſe poſitiuum, quamuis ex ipſis non oriatur huiuſmodi incōpoſsbilitas formaliter, dicuntur tamen contrariè opponi, quia contraria ſecundùm eſſe poſitiuum incompoſsibilia ſunt, nō quòd verè contrarientur ſibi inuicem per rationes formales contrarietatis, ſed quia merè incompoſsibiliter ſe habent. Et hoc intellexit D. Th. quando dixit; Verum, & falſum opponi tanquam contraria.

Quomō verum & falsū poſſint, dici cōtraria.

Non enim poſſunt eſſe contraria poſitiua propriè dicta; quia in contrarijs propriè dictis nunquam vnum retinens ſuum eſſe intrinſecum poteſt euadere aliud, quia ſemper retinet rationem oppoſitam, ſiue ſimul conſideretur, ſiue ſucceſsiuè; ſiue reſpectu eiuſdem, ſiue reſpectu diuerſorum, vt contingit, quando cognitio ex vera euadit falſa; neque tamen tunc vnum contradictorium euadit aliud, vt videtur poſſe obijci, ſed contradictorium poſitiuum fundat negatiuum ex eo, quòd variatur id, à quo ipſum dependet in exercendo rationem contradictorij poſitiui. At in contrarijs nunquam vnum poteſt fundari in alio, quia quandiu perſeuerat eſſe poſitiuum vnius, ſemper excludit alterum, atque vnumquodque ipſorum eſt tale independenter à quolibet extrinſeco, & ſolùm ab intrinſeco ſuo eſſe habet, quòd ſit tale. Accedit etiam, quòd contraria poſitiua habent eſſentias diuerſas, vnde impoſsibile eſt, quòd manente eſſe vnius poſitiuo, & phyſico, euadat alterum contrarium, vt neceſſe eſſet, quando cognitio ex vera fit falſa. Quare verùm, & falſum in cognitione ſolùm dicentur contraria; quatenus quando ſunt in diuerſa cognitione inuicem, & eodem tempore ſunt incompoſsibilia ratione contradictionis, quam fundant. Et hæc ſecundùm D. Th.

Nūquam vnū contrarium euadit aliud.

VI. Ex his autē patet, falsū formaliter ſumptum nō ponere aliquid in ſubiecto, ſed potius auferre, quia aufert cōformitatē à re falſa. Atq; ſemper importat iſtā negationem, vt iam declaratū eſt. Vnde colligitur, nō dari illam falſitatem, quā volebat Valētia, quæ ſolùm ratione diſtinguatur à veritate, nec ipſi opponatur. Nam falſitas, cū ſemper conſiſtat in negatione cōformitatis, ſēper etiā diſtinguitur à veritate tāquā negatio quædā; atq; hinc etiā fit, vt quælibet falſitas ſēp eodē modo opponatur cū veritate, quia ſēper dicit negationē. Deinde cum in qualibet falſitate ſēper ſaluetur rō formalis falſitatis, ſiue poſitiua ſit, ſiue negatiua, quomodo fieri poteſt, quòd aliqua falſitas nō opponatur veritati? Quāuis .n. quādo eadē cognitio ex vera fit falſa, nō verſetur circa idē obiectū, attamen ſi cōſideretur falſitas ipſius, & cōparetur cū veritate, quā ātea habebat, adhuc ſe habēt negatiuè, quia cōſiſtit in negatione prçcedētis veritatis: quòd ſi tūc veritas, & falſitas nō opponerētur, poſsēt eſſe ſimul, quod tū implicat. Poteſt autē cognitio vera fieri falſa, aut ecōtra, quia veritas cōſiſtit in cōmenſuratione in repręſentādo cū obiecto, atq; adeo in veritate ſua dependet ab ipſo, ita vt poſsit variari p variationē ſolius obiecti; manēte enim eadē cognitione cū eadē repręſētatione, ſi fiat variatio ſolū in obiecto, nō amplius illa repręſētatio cōmēſurat cū ipſo, atq; adeo manēs materialiter eadē fūdat negationē cōformitatis, quāuis reuera illa cognitio ſit tātū obiecti, pr out prius ſe habebat ante mutationem, & ſolū applicata obiecto mutato.

An detur falſitas nō oppoſita veritati.

Cur cognitio vera abſq; ſui mutatione poſſit euadere falſa.

DE

DE TERTIA ENTIS PASSIONE, nempe Bonitate.

SVPEREST conſideranda tertia, & vltima paſſio ẽtis nẽpe Bonitas, quæ quidẽ poſterior eſt veritate, vt in ſuperioribus oſtendimus cum D. Th. & alijs communiter. Eũdem autem ordinem ſeruabimus, quem circa veritatem tenuimus, vt videamus ſcilicet prius, an ſit paſſio entis, deinde naturam ipſius ſcrutemur; atque ita diſputationem inſtituemus, vt ex jis, quæ dicemus de bonitate in communi ſumpta, colligi poſſit, quid etiam de bonitatibus ſpecialibus, quatenus bonitates quædam ſunt, & intra abſtractionem metaphiſicam continentur, dici poſſit.

An bonitas ſit paſsio entis. Diſp. LXXII.

Bonitatem eſſe poſteriorem Ente. Sect. I.
Bonitatem adæquari cum Ente. Sect. II.
Satisfit rationibus dubitandi. Sect. III.

Bonitatem eſſe poſteriorem ente.

SECTIO I.

Variæ acceptiones boni.

I. BOnitatis nomen plures ſignificationes habet præſertim apud Grammaticos, nam quandoque ſumitur pro *Docto* vt apud Horat. in Poetica; *Quandoque bonus dormitat Homerus*. Aliquando ſignificat *Magnum* ſic illud vſurpat etiam Salluſ. in Catilina. *Bona pars militum*. Aliquando importat *Pulchritudinem* vt apud Terent. in Andr. *Mulier forma bona*. Aliquando accipitur pro *Vtili*, & pro eo, quòd expedit, vt ab eodem Terent. vſurpatur, *Bonum eſt pecuniæ parcere* aliquando etiam pro *Otio*, *&* *Quiete* ſic accipitur à Seneca *Delicatus homo*, *& bono ſemper aſſuetus*. Atque alias plures huiuſmodi ſignificationes habet omnes tamen huc reducuntur, quòd bonum accipiatur pro aliqua re congruenti, ſiue perfecta in ſe, & quæ poſſit eſſe quid expetibile, & amabile; atque huiuſmodi ſignificatio philoſophica eſt, & valde vniuerſalis, vnde importat bonitatem trãſcendentalem, quæ per omnia genera vagatur, & in hac ſignificatione accepit Bonum Ariſ. quando 1. Eth. cap. 1. dixit *Bonum eſt quod omnia appetunt*; Quam acceptionem, ſiue deſcriptionem approbauit etiam D. Baſil. in Pſal. 44. circa initium, inquiens. *Rectè quidam bonum definierunt, quod omnia expetunt*; vt etiam D. Dionyſ. cap. 4 de Diuinis Nominib. Et in hac acceptione bonitas nobis accipienda eſt, dum eam tanquam paſſionem entis conſideramus.

Ariſ. — D. Baſil. — D. Dionyſ.

II. Cum autem inquirimus, an bonitas ſit paſſio entis, vt difficultatem reſoluamus, duo videnda ſunt: primum an ſit poſterior ente; paſſio enim debet eſſe poſterior ſua radice; alterum, an adæquetur cum ipſo. Si enim bonitas eſt poſterior ente, & cum ipſo adæquatur, procul dubio erit paſsio. Quod autem ſpectat ad primum punctum communiter aſſerunt; ens eſſe prius bonitate, non quidem prioritate aliqua reali, ſed rationis, quæ facit, vt prius concipi posſit ens, quàm bonitas: Atque hoc inter alios docet D. Th. 1. par. Quæſ. 5. ar. 2. pro quo affert ibi hanc rationem. Quod illud eſt prius ſecundùm rationem, quod prius cadit in conceptione intellectus, prius autem in conceptione intellectus cadit ens, quàm bonum, quia cum vnumquodq; cognoſcibile ſit, in quantum eſt actu, vt docet Ariſ. 9 Metaph. tex. 20. quod eſt primum cognoſcibile, prius etiã cadit in conceptione intellectus; ens autẽ eſt primũ cognoſcibile, quia eſt proprium obiectum intellectus, ſicut ſonus eſt primum audibile.

Bonitas eſt poſterior ente. — D. Th.

III. Hæc tamen ratio D. Th. patitur difficultatem, quam ibidem

mouet Caiet. Quomodo ens ſit omnium primum intelligibile; & ratio dubitandi ex eo oritur, quòd nihil eſt prius Deo neque ſecundùm rem, neque ſecundùm rationem, vt etiam docet D. Th. quæſ. 3. ar. 5. & ratio eſt, quoniam Deus ſecundùm quod Deus eſt, eſt ipsũ eſſe per eſſentiam, vnde ſi aliquid eſt prius Deo, eſſet prius ipſo eſſe per eſſentiam: hoc autem impoſſibile eſt, quoniam quod eſt tale per eſſentiam, eſt omnium primum, non enim ſupponit aliud, à quo ſit; neque ſupponit aliquid, in quo fundetur, quoniam quamuis ab ipſo non cauſaretur, adhuc tamen ſaltem ſecundùm rationem ab ipſo dependeret: dependentia autem ab alio etiam ſecundùm rationem repugnat enti per eſſentiam, quia cum ſit tale per eſſentiã, a ſe tantùm habet, quòd ſit tale. Et ſicuti, cum cauſa prima ſit talis per eſſentiam, non dependet ab alia cauſa excogitabili; ſiue realiter, ſiue ſecundùm rationem diſtincta, ità neque ens per eſſentiam poteſt ab alia ratione entis dependere ſiue realiter, ſiue ſecundùm rationem diſtincta, ſed erit eſſe omnium primum. Præterea eſſe à ſe, & non eſſe à ſe, ſed ab alio, ſunt contradictoria, quæ immediatè cadunt ſupra ipſum eſſe, atq; fundata in intrinſeca ratione ipſius, quoniam quod eſt à ſe, non per aliquid aliud eſt à ſe, quàm per ſuam propriam rationem eſſendi ſibi intrinſecam: & ſimiliter quod non eſt à ſe, ſed ab alio, per ſuam propriam rationem eſſendi habet, quòd ſit ab alio, & ideo non poteſt dari ratio aliqua eſſendi, quę abſtrahat ab eſſe à ſe, & ab alio: quoniam ſi in eo, quod eſt à ſe, præſcindatur ratio eſſendi, debet etiam præſcindi illud eſſe à ſe, quoniam ratio eſſendi ſeipſa formaliter eſt à ſe, & ſimiliter in eo, quoq; quod eſt ab alio, debet neceſſariò cum ratione eſſendi præſcindi illud eſſe ab alio, quoniam ipſamet ratio eſſendi ſeipſa formaliter eſt ab alio. Hinc autem fit, vt neque ſecundùm rationem poſſit aliquid eſſe prius Deo; nam vel quod ponitur prius eſt à ſe, vel ab alio. Si à ſe, eſt ipſemet Deus, quoniam præter Deum nihil aliud eſt à ſe, & conſequenter non erit prius Deo: ſi autem eſt ab alio, iam eſt poſterius Deo, cum ſit quid participatum. Hinc cum Deus ſit intelligibilis, ſequitur, quòd ſit primum intelligibile, non autem ipſum ens, quoniam ens, non eſt prius Deo.

Nihil eſt prius Deo, etiã ſecundũ ration ẽ

Non datur ratio eſſendi præſcindens ab eſſe à ſe, & ab; alio.

IV. Pro ſolutione huius difficultatis ſciendum eſt, Quòd cum dicitur, ens eſſe prius, quàm bonum prioritate rationis, atque adeo cum ſit primum intelligibile, eſſe radicem, à qua prouenit bonitas tanquam paſſio, non debet intelligi de prioritate ſola, quò ad nos, quatenus ſcilicet ſtante noſtro modo intelligendi, id, quod primò intelligatur, ſit præciſa ratio entis, non autem ſit prius quò ad ſe, ſeu prioritate obiecti, quia hoc fortaſſe falſum eſſet, nam pro hoc ſtatu non poteſt aliquid eſſe primum intelligibile quò ad nos, niſi dicat proportionatam rationem motiuam noſtri intellectus; ratio autem motiua pro hoc ſtatu non eſt præciſa ratio entis, ſed ipſa ſenſiblis materialitas, vnde experimur intellectum non poſſe moueri, niſi à rebus ſenſibilibus, aut ab ijs, quæ ad modum ſenſibilium concipiuntur. Sed debet intelligi de prioritate rationis, quæ ſequatur ex ipſa ratione entis, quia ſi ratio entis debet eſſe radix, & bonitas prouenire ab ipſa vt paſſio, debet interuenire prioritas, & poſterioritas fundata in natura entis, & bonitatis.

Qua prioritate, debeat ens eſſe prius bonitate, vt hæc ſit paſsio ipſius.

V. Præterea, vt argumentatio rectè procedat, cum dicitur; Ens eſt primum intelligibile, ergo bonitas eſt poſterior, & paſſio ipſius, ſufficit, vt procedat reſpectu illius intellectus, qui diſtinguit inter ens, & bonitatem, & eam conſtituit pro paſſione entis; Cum enim ens, & bonum non habeant aliquam diſtinctionem, niſi rationis, quia prioritas, & poſterioritas non ſtat ſine diſtinctione, non poteſt interuenire prioritas, & poſterioritas, niſi rationis. Ex quo fit, quòd ſolùm reſpectu intellectus ponentis diſtinctionem rationis poſſit interuenire prioritas, & poſterioritas, & alterum ſe habere vt radix, alterum vt paſſio. Vnde, vt ratio D. Th. procedat, ſufficit, ſi ens ſit primum intelligibile reſpectu intellectus formantis diſtinctionem rationis.

Reſpectu cuius intellectus ens & bonũ ſeruent prioritatem, & poſterioritatem

VI. Vt autem percipiatur, quomodo ens ſit primum intelligibile, recolenda ſunt, quæ diximus in priori tomo. Nimirum ens reperiri ſecundùm

Quomodo Deus non ſit propriè ens ſed quid nobilius.

ſuum proprium conceptum ſolùm in rebus creatis, non autem in Deo, vt pote, quia Deus non eſt ens, ſed ipſum eſſe per eſſentiam; ens enim dicit id, quod habet eſſentiam, ſeu participat eſſentiam, & ideo eſt quid participatum. Ratio autem eſſendi in Deo eſt ipſum eſſe per eſſentiam, atque adeo imbibit infinitatem, & eſſe à ſe, ita vt non poſſit præſcindi ratio eſſendi, niſi præſcindatur etiam illud eſſe à ſe; quoniam ratio eſſendi, qua Deus eſt, per idem omnino formaliter conſtituitur in ratione eſſendi, per quòd conſtituitur in eo, quòd ſit à ſe, quoniam eo ipſo quod eſt, vel eſt à ſe, vel ab alio; & in Deo nulla ratio excogitari poteſt, quæ non concurrat ad conſtitutionem ipſius, & quam non habeat independenter à quocunque. Ex hoc autem fit, quòd in Deo nõ ſit ratio entis, ſed quid ſupereminentius. Hoc tamen non obſtat, quin poſſimus in Deo diſtinguere rationem eſſendi, & rationem bonitatis, vt etiam in rebus creatis. Hac autem diſtinctione poſita ratio eſſendi in Deo, quam, vt noſtro captui accomodemus, ad modum entis concipimus, proportionalitate quadam

Quomodo ẽs ſit primum intelligibile.

ſeruata eodem pacto ſe habebit ad rationem bonitatis, ſeu ſuperbonitatis, quæ eſt in Deo, quo ſe habebit ratio entis, quę eſt in creatis reſpectu bonitatis eorumdem. Quia quamuis res creatæ infinito modo diſtent à Deo, adhuc tamen rationes finitæ ſeruant inter ſe eamdem proportionem, quàm ſeruant infinitæ, quia ex regulis proportionũ ſicut ſe habet maius ad maius, ita ſe habet etiam infinitum ad infinitum. Quare ſi ens in creatis eſt prius bonitate, in Deo quoq; ratio eſſendi erit prior eiuſdem bonitate; vnde quamuis ens in creatis non ſit prius Deo, eſt tamen primum intelligibile eorum, quæ ſunt in ipſis, & ſic ens in creatis erit radix bonitatis in creatis, & bonitas attributum. Hinc ergo conſtat, rationem D. Th. rectè procedere, cum arguit. Bonũ eſſe poſterius ente, quia ens eſt primum intelligibile.

VII. Atque hinc colligitur, rectè quoque procedere ſolutionem Caiet., quam ſecundo loco adhibet in eodem

Solutio Caiet. rectè procedit, Vaſquez

art. quamuis improbetur à Vaſquez in Dub circa eumdem art. Inquit enim, quòd D. Th. quando dicit, ens eſſe primum intelligibile, intelligit de intelligibilibus, quæ ſunt talia reſpectu

Quomodo Deus à nobis intelligibilis.

noſtri, non autem de primo intelligibili ſimpliciter. Deus enim eſt prius ente, & eſt primum intelligibile ſimpliciter; non eſt tamen intelligibile reſpectu noſtri, quia à nobis non poteſt intelligi. Et in hoc Caiet. rectè procedit, quia verum eſt, Deum non eſſe intelligibilem à nobis; nam licet aliquos conceptus de ipſo formemus; illos tñ nõ formamus tanquam repræſentantes Deum, prout in ſe eſt; ſed tantũ argutiuè ex creaturis colligimus, aliquas perfectiones eſſe in Deo, quas cũ nõ poſſimus attingere, prout in ſe ſunt, eas veſtimus conceptibus illis, quibus repræſentantur perfectiones creaturarum, & ijsdem nominibus nominamus. Vnde tunc quoque ratio entis eſt primum intelligibile reſpectu noſtri, quia applicatur ad repræſentandam rationem eſſendi in Deo, quæ eſt primum intelligibile in ipſo. Vt autem rectè procedat ratio D. Th. ſufficit, ſi ens ſit primum intelligibile ex ijs, quæ à nobis intelliguntur, nam

Ens quomodo primum intelligibile reſpectu noſtri.

tunc ſaluatur, quod ſit radix bonitatis. Quia eſt ſufficiens motiuum, quòd videamus ex ijs omnibus, quæ nos intelligimus, ens eſſe primum intelligibile, vt colligatur ex natura ſua eſſe prius bonitate. Et ideo addit etiam Caiet. Quòd cum dicitur, ens eſſe primum intelligibile quò ad nos, ly *Quo ad nos* non determinat ordinem, quaſi importet ordinem contradiſtinctum ab ordine, quem dicunt intelligibilia ex natura ſua, ſed ly *Primum* importat ordinem, quem ſeruant intelligibilia ex natura ſua; & ly *Quo ad nos* determinat ad intelligibilia, ita vt coarctet ipſa, quæ intellectui noſtro proportionata ſunt.

VIII. Similiter etiam verum eſt, quod habet idem Caiet. in priori reſponſione eiuſdem difficultatis, dum inquit, quando D. Th. aſſerit, ens eſſe

Altera reſponſio Caietan vera.

primum intelligibile, ſumere ens, prout dicit puram rationem formalem entis, atque eam comparare cum cæteris rationibus formalibus, prout tales ſunt; non autem prout ſunt res ſubſiſtentes: & hoc pacto ens non comparari ad Deum, qui eſt neceſſariò ſubſiſtens, cum non poſſit abſtrahere ab exiſtentia. Ens ergo non

eſt

eſt primum intelligibile reſpectu rerum ſubſiſtentium, atque adeo nec primum intelligibile ſimpliciter, ſed ſolùm inter rationes formales. Et ſanè rectè procedit, vt enim oſtendatur bonitatem eſſe paſſionem entis, ſufficit, ſi inter rationes purè formales ens ſit primum intelligibile; bonitas enim, conſiderata vt paſſio entis, eſt pura ratio formalis. Verùm cum ens tanquam pura ratio formalis non comparetur ad Deum in ratione prioritatis, ſed ad puras rationes formales, conſequenter ſumi debet, prout eſt in creaturis, & iuxtà noſtra principia eſt ſola ratio entis propriè dicti, & comparati ad cœteras rationes formales, quæ ſunt in iiſdem creaturis, non autem ad perfectiones Dei, quia, prout in ſe ſunt, ſunt ipſemet Deus, & quid ſubſiſtens. Quando autem fit comparatio ad rationes formales, quas in Deo diſtinguimus, non erit ſumenda ratio entis entis propriè dicta, ſed ipſum eſſe per eſſentiam.

Ens primum intelligibile inter puras rationes formales

IX. Verùm adhuc circa rationem D. Th. inquiri poſſet, vnde habeatur, quòd ens ſit primum intelligibile, & eſſe prius bonitate in intelligibilitate. Reſpondet autem D. Th. quia eſt proprium obiectum intellectus. Per proprium autem iſtud obiectum intellectus intelligit obiectum formale, quod vocat proprium, prout contradiſtinguitur à materiali; obiectum enim formale dicitur proprium, tum quia appropriat obiectum materiale; tum etiam quia ita correſpondet potentiæ, vt ſit ſpecificatiuum proprium illius. Obiectum autem formale cuiuſcunque potentiæ eſt illud, quod primò attingitur, quia cum ſit ratio proportionatiua obiecti, quæcunque attinguntur, ratione ipſius attinguntur, & ideo formaliter correſpondet tendentiæ potentiæ. Verùm cum dicitur; Ens eſſe proprium obiectum intellectus, debet intelligi de præciſa ratione entis, prout ſolùm ſecundùm eſſe explicitum contradiſtinguitur à bonitate, non verò à veritate, ſed prout illam includit, cum enim in ſuo conceptu adæquato includat omnes paſſiones, vt ſæpè dictum eſt, quando comparatur ad bonitatem, eas quoque includet bonitate excepta. & hoc neceſſarium eſt, vt accipiatur tanquam omnium primum intelligibile: ratio .n. entis præciſè nō ordinat ens ad intellectum, vt obiectum proportionatum; ſed ſola veritas; cum enim cognitio conſiſtat in quadam repræſentatione, obiecti expreſſa per intellectum, debet reſpicere obiectum vt repræſentabile: eſt autem repræſentabile ratione ſuæmet veritatis, ſiquidem ſicuti veritas facit, quod appareat, quale eſſe debet in ordine ad diuinas ideas; Ita in cognitione expreſſio huius commenſurationis per modum imaginis facit, vt appareat cognoſcenti, quale eſt in ſe ratione ſuæ veritatis, & ideo cum cognitio reſpiciat veritatem obiecti tanquam repræſentabilem, ens conſtituetur in ratione primi intelligibilis ratione eiuſdem veritatis. Et hoc quod ſpectat ad rationem D. Th.

Cur ens ſit primū intelligibile.

Ens intelligibile ratione veritatis

X. Poſſet etiam alia ratione probari, bonitatem eſſe poſteriorem ente, atque eius paſſionem: Bonitas enim ex vi ſui conceptus importat aliquid connotatiuum, connotat enim id, cuius eſt bonitas; non enim poſſumus intelligere bonitatem, niſi ſimul etiam intelligamus, eſſe alicuius bonitatem: vnde etiam bonitas ex vi ſuæmet rationis formalis importat aliquid qualificatiuum, atque conſequenter adhærens alteri. Vnde interrogationi factæ per quale, vt ſi dicatur, *Qualis eſt res iſta*, optimè reſponderi poteſt, *Eſt bona*; explicando bonitatem, qua tanquam ratione formali qualificatiua qualificatur. Ens autem præciſè acceptum, neque eſt quid connotatiuum; quid enim, quæſo, connotat ens, cum dicat id præciſè, quod habet eſſe? ſed eſt quid in ſe omnino abſolutum à quocunque extrinſeco, quod non ſit Deus, à quo ſolùm dependet tanquam ab ente per eſſentiam. Rurſus neque importat rationem qualificatiuam, ſi enim importaret, neceſſe eſſet, vt reſpectu alicuius eſſet qualificatiua; inquiro ergo, quidnam ſit illud, quod reciperet qualificationem, an ſit quid reale, an non? Si quid reale, eſſet conſequenter ens, & ēs qualificaretur per ens; ſi autē non eſt quid reale, quomodo fieri poteſt, quòd recipiat qualificationem realem? atque hoc ipſum patet ex vi conceptus eiuſdem entis: dum enim concipimus ens, concipimus aliquid omnino per ſe ſtans, nec vllo pacto ap-

Alia ratio.

Bonitas eſt quid connotatiuum, & qualificatiuum, non autem ens

tum,

tum, vt alteri adiaceat. Cum ergo ens neque ſit ratio connotatiua, neque qualificatiua; econtra verò bonitas ſit quid connotatiuum, & qualificatiuum, & ens poſſit per ipſam qualificari, & conſtitui bonum, & econtra ipſa non poſſit qualificari, concludendum eſt, ens eſſe prius bonitate, & conſequenter bonitatem eſſe paſſionem entis.

Confir.

XI. Quod amplius confirmari poteſt. Quoniam ens importat primam, & vniuerſaliſſimam rationem eſſendi, determinabilem tamen per alias rationes, ita vt per additionem quamdam ad ipſum, ſiue propriam, ſiue impropriam, habeatur quidquid reale eſt, & cum ſit prima ratio eſſendi, & fundamentum totius realitatis, non poteſt ante ipſum excogitari aliqua ratio, quæ ſit realis, quia non poſſet eſſe realis realitate ipſius entis, alioquin non eſſet prior ente; nec per realitatem diſtinctam, quoniam extra ens vt ſic nulla realitas reperitur præter Deum, qui tamẽ eſt realis per ſuam propriam rationem eſſendi. Vnde neceſſe eſt, vt quicquid reale eſt, ſit tale realitate ipſius entis, & in ipſo fundatam: & propterea quicquid reale eſt, debet eſſe poſterius ente tanquam eo, a quo in realitate ſua dependet. Cum ergo bonitas ſit quid reale, vt per ſe patet, neceſſariò erit poſterior ente. Hinc eſt, quòd intellectus in concipiendo à conceptu entis tranſit ad conceptum explicitum bonitatis, tanquam ad aliquid, quo ens magis perficiatur, & magis ſecundùm eſſe explicitum determinetur; non autem poteſt tranſire à conceptu explicito bonitatis ad conceptum explicitum entis, quaſi bonitas per ipſum perficiatur.

Non datur aliquid reale prius ente.

Diluitur obiectio D. Diony.

XII. Neque huic doctrinæ obſtat, quod tradit D. Dionyſ. cap. 3. de Diuinis Nominib. paulo poſt initium, dum aſſerit, primum nomen, quod Deo tribuimus, eſſe nomen *Boni* Videtur enim, hinc poſſe inferri, quòd bonitas ſit prima ratio in Deo, quia nomina ſeruant ordinem rerum, & ideo cum Boaitas ſit primum nomen, à poſteriori videtur inferri, quòd bonitas ſit prima ratio, & conſequenter etiam in creatis. Verùm non hoc inferri poteſt, quoniam D. Dionyſ. loquitur de nominibus, quæ Deo tribuimus in ratione cauſæ, quatenus ex effectibus aliquid de ipſo cognoſcimus; quia autem ſtante cauſatione rerum, quæ à Deo cauſantur, quòd primò de Deo cognoſcimus ex vi huiuſmodi cauſationis eſt ipſius bonitas, nam quia bonus eſt, communicat eſſe creaturis, ita vt à ſua bonitate moueatur: ideo nomen boni eſt primum, quod Deo tribuimus ex eo, quod eſt prima cauſa rerum, quia reſpicit primam rationem, quæ ſe habet in ordine ad hanc cauſationem.

Quomodo nomẽ boni ſit primum, quod tribuitur Deo.

Bonitatem adæquari cum ente.

SECTIO II.

I. Conſtituta prioritate, & poſterioritate inter ens, & bonitatem, alterum caput difficultatis examinandum eſt, an bonitas ſit adæquata cum ente, vt enim ſit paſſio, debet cum ipſo adæquari, & conuertibiliter dici, ita vt omne ens ſit bonum, & econtrà omne bonum ſit ens. Ratio autem dubitandi eſt, quoniam bonitas videtur latius patere, quàm ens; extenditur enim ad negationes, & priuationes, ſeu non ens, & multoties ſolent appeti negationes ipſæ; vnde Matth. 26. habetur *Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille*; nec dici poteſt, quòd ſit tale bonum, quod ſe extendat ad non ens, nam ſi ſe extendit tale bonum, ſe extendet etiam bonum tranſcendentale, quia tale bonum non eſt ſine bono tranſcendentali. Ex altera autem parte bonitas videtur minus vniuerſalis, quàm ens. Dantur enim aliqua entia, quæ ſunt bona, & quædam, quæ non ſunt bona, vnde ens ſolet diuidi in bonum, & malum, & proinde cum membra diuidentia debeant patere minus, quàm diuiſum, non poteſt bonum eſſe æquè vniuerſale, ac ens. Prætereà res mathematicæ, vt docet Ariſ. 3. Metaph. tex. 3. non habent aliquam bonitatem, & tamen ſunt entia, inquit enim *Quo namque modo poſſibile eſt, motus principium in immobilibus eſſe, aut boni naturam*. Per immobilia autem intelligit mathematica, quæ cum abſtrahant à materia, non poſſunt eſſe capacia motus. Tertiò; quoniam materia prima verè eſt ens quoddam, quod ſatis ex eo

Rationes dubitãdi

Matth.

patet,

patet, quòd exercet rationem primi ſubiecti ſubſtentatiui, & tamen non eſt bona; quam enim bonitatem habet, cum careat omni actu, & forma? bonitas enim importat aliquam perfectionem, omnis autem perfectio dicit aliquem actum. Quartò relationes prædicamentales verè ſunt entia, cum conſtituant ſpeciale prædicamentum reale & tamen ſicuti nullam dicunt perfectionem, ita nullam etiam dicunt bonitatem. Denique vt docet D. Auguſ. De natura Boni cap. 3. & 4 Bonum conſiſtit in modo, ſpecie, & ordine, cum autem multa careant modo, & ordine ſibi debito, iam carent bonitate.

D. Aug.

Cõcluſio

II. Nihilominus abſolutè concludendum eſt. Omne ens eſſe bonum, atque econtrà omne bonum eſſe ens, ita vt bonitas omnino adæquætur, & ad conuertentiam dicatur cum ente; ſumendo ens in ſua propria ſignificatione, prout in creatis reperitur, Deus enim non eſt propriè bonus, ſed ipſa bonitas per eſſentiam, & in abſtracto, ita vt in ipſo non ſit concretio quædam ex bonitate, & ex eo, quod eſt bonum, Nomine autem bonitatis per eſſentiam intelligimus quamdam ſuperemineatialem rationem, qua Deus dicitur bonus, & eſt cauſa bonitatis in creatis. Atque hanc cõcluſionem tradit D. Th. 1. par. quæſt. 5. art. 3. & quæſt. 21. de Verit. art. 2. cum vnanimi conſenſu Theologorum, & Philoſophorum. Atque ſi Fidem Catholicam reſpiciamus certiſſima eſt, vt pote deſinita contra Manichæos, & Priſcillianiſtas, qui exiſtimabant, dari res aliquas natura ſua malas, & nullo modo bonas, nempe Demones, & ſi non omnes, ſaltem quaſdam res corporales. Qui error damnatus fuit in Concil. Lateranenſi ſub Innocentio III. vt habetur in Cap. *Firmiter* &c. De ſumma Trinit. *Vnum vniuerſorum principium, creator omnium viſibilium, & inuiſibilium ſpiritualium, & corporalium, qui ſua omnipotenti virtute ſimul ab initio temporis vtramque de nihilo condidit creaturam ſpiritualem, & corporalem; angelicam videlicet, & mundanam, ac deinde humanam quaſi communem ex ſpiritu, & corpore conſtitutam. Diabolus enim & alij dæmones à Deo quidem natura creati ſunt boni, ſed ipſi per ſe facti ſunt mali. Homo verò Diaboli ſuggeſtione peccauit.* Vbi vides, quòd nullam aliam malitiam agnoſcit, quàm moralem, quæ ſit extra naturam eorum, in quibus reperitur, & ipſorum propria culpa adſcita. Errorem autem Manichæorum etiam D. Auguſ. latè confutat pluribus libris, qui habentur in tom. 6. ſuorum operum, ſed præſertim in Tract. de Natura Boni contra Manichæos; & alibi etiam docet, omne ens eſſe bonum. Nam in libro 83. Quæſtionum. quæſt. 24. ait. *Omne, quod eſt, in quantum eſt, bonum eſt*. & lib. 3. de Libero arbitr. *Quicquid eſt, ſicut eſſe debet, bonum eſt*. Et lib. 1. de Doctrina Chriſ. cap. 32. *Cætera, quæ ſunt, niſi à Deo eſſe non poſſunt; & in tantum bona ſunt, in quantum acceperunt, vt ſint*. Vnde cum ſecundùm rationem entis acceperint, vt ſint, oportet, vt etiam ſecundùm rationem entis bona ſint. Atque ex ſcriptura quoque pluribus in locis clariſſimè deſumitur. Gen. 1. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona*. Quicquid autem eſt factum, eſt à Deo, vt pote quia eſt ens participatum; & ad Timot. 4. *Omnis creatura Dei bona eſt*. Eccleſiaſ. 3. *Cuncta fecit bona in tempore ſuo*. Cum autem, quicquid non eſt ens per eſſentiam, ſit ens participatum, quia habet eſſe, & non à ſe; & præter Deum nullum aliud ſit ens per eſſentiam, ſequitur, totam latitudinem entis eſſe à Deo, atque adeo ens in tota ſua latitudine eſſe bonum bonitate ſibi adæquata, & quæ ad conuertentiam dicatur. Deſumitur etiam ex Ariſ. 1. Eth. cap. 6. vbi docet Bonum diuidi per omnes Cathegorias, ſicuti ens. Eius verba ſunt. *Cùm bonum totidem modis dicatur, quot illud, quòd eſt (nam & in ſubſtantia dicitur, vt Deus, & mens; & in qualitate, virtus; & in quantitate, mediocre; & in eo, quòd eſt ad aliquid, vtile; & in tempore occaſio; & in vbi, diuerſatio, & alia huiuſmodi) perſpicuum eſt, commune aliquod vniuerſale, atque vnum eſſe non poſſe*.

Bonitas conuertitur cũ ente.

D. Th.

Conclu Lateranenſ.

D. Aug.

Gen. 1.

Timot.

Eccleſ.

Ariſ.

III. Ratione autem probari etiam poteſt; & primò quidem demonſtratione illa, qua bonitas tanquam paſſio oſtenditur de ipſo ente, quæ talis eſt. Quod habet in ſe eſſentiam, habet in ſe id, quo perficitur in ſuo eſſe, & quod habet id in ſe, quo perficitur in ſuo eſſe, habet in ſe id, quo

1. ratio

Demonſtratio, qua bonitas oſtenditur, de ente.

bonum eſt in ſeipſo; ſed ens eſt habẽs in ſe eſſẽtiam, ergo ens eſt bonum in ſe; & hoc verum eſt nedum de ente communiſſimè ſumpto, ſed etiam de quolibet alio ente ſpeciali. Vt autẽ vis huius demõſtrationis percipiatur: termini præmiſſarũ declarandi ſunt; non enim præmiſſæ probari poſſunt, cum non habeãt cauſam, ſed ſint per ſe notæ, & vniuerſaliſſimæ. Quod autem ſpectat ad maiorẽ Cum dicitur; Id, quod habet in ſe eſſentiam, habere etiam id, quo in ſuo eſſe perficiatur, per ly *Habere eſſentiã* intelligitur habere in ſe aliquam realitatẽ, ſiue quidditatem, qua vel in eſſe vt ſic præcisè, vel in tali eſſe, & natura conſtituatur tanquam per formale conſtitutiuũ, ita vt ex vi ipſius poſſimus dicere, haberi ens, vel tale ens. Hinc autem fit, vt quod habet eſſentiam, habeat in ſe id, quo perficiatur in ſuo eſſe, nam perfici in ſuo eſſe non eſt aliud, quàm conſtitui in ſuo eſſe, & habere aliquid, ratione cuius dicatur poſſidere tale eſſe, quo debito modo ſit, & habeat perfectionem congruentem: Ex hoc autem, quòd habet id, quo perficitur in ſuo eſſe, ſequitur, quòd ſit bonum in ſeipſo, nam eſſe bonum in ſe ipſo nihil aliud dicit, niſi habere aliquam perfectionem, propter quam reddatur amabile; & ratione cuius conuenienti modo quò ad ſuum eſſe ſe habeat. Quòd autem ſpectat ad minorem clara eſt, præſertim ex ijs, quæ diximus in priori tomo explicantes conceptũ entis; ſi enim volumus explicare, quid dicat ens, cum non poſſimus illud definire, vtimur explicatione conceptus ipſius; quòd nimirum ens ex vi ſui conceptus non aliud importet, quàm id, quod habet eſſentiam.

2. ratio

IV. Secũdò etiam poſſumus argumentari, ex proportione, quæ ſeruanda eſt inter rationes ſuperiores, & inferiores, quæ frequenter nobis ſuppeditat rationes pro noſtris concluſionibus. Sumatur ergo aliquod bonũ determinati generis, de quo certum ſit, participare rationẽ boni, aut ex eo, quòd exerceat rationẽ cauſę finalis, aut ex aliquo alio capite: tunc talis bonitas fundatur in tali ratione entis & cõſequitur ex intrinſecis principijs ipſius; vt bonitas cauſę finalis nõ aliunde prouenit, quã ab eiuſdẽ eſſe. Si ergo ex tali ẽte cõſequitur talis bonitas determinata, iam ab intrinſecis principijs entis vt ſic cõſequetur bonitas vt ſic, quia idem proportionaliter debet ſequi ex ente, quod ſequitur ex tali ente, vt patet in vnitate, & veritate. Ratio enim eſt, quià tam ens vt ſic, quàm tale ens ſunt in genere entis, & idem proportionaliter dicunt, atq; ſe habent vt contrahibile, & contractiuũ, vnde oportet, quòd idem etiam proportionaliter originẽt, quod ſit in genere bonitatis, cũ autem tale ens ſit origo talis boniatis, quæ determinat bonitatẽ vt ſic, neceſſe eſt, vt ens vt ſic originet bonitẽ vt ſic.

Talis bonitas fundatur in tali ente.

3. ratio

V. Tertiò. Quãuis bonitas non dicat de ſuo formali perfectionẽ, vt infra dicturi ſumus, non eſt tamen ſine perfectione, ita vt vbicũq; eſt bonitas, ſit etiã aliqua perfectio, quoniã neque intelligi poteſt bonitas, niſi ſimul intelligatur perfectio, quia hoc ipſo, quòd aliquid bonũ eſt, habet aliquã perfectionẽ: rurſus neq; poteſt dari perfectio aliqua, quę nõ ſit cũ ſua bonitate, vnde quò maior eſt perfectio, eo maior etiã eſt bonitas rei, nã hoc ipsũ eſt bonũ, quòd res ſit perfecta. Hinc autẽ colligitur, bonitatẽ adæquari cũ ente & cũ ipſo cõuertibiliter dici; nã ſtatí ac habetur aliqua ratio ẽtis, habetur etiã aliqua perfectio, & ſicuti ratio talis entis importat aliquã perfectionẽ determinatã, ita ens vt ſic importat perfectionẽ vt ſic, ſeu fũdamẽtũ totius perfectionis, ſicut etiam importat fundamẽtũ totius realitatis: Rurſus vbi nõ eſt ratio entis, neq; etiã eſſe poteſt aliqua ratio perfectionis, ſi quidẽ extra ens adeſt ſolũ merũ nihil; quamobrẽ perfectio, & ens cõuertibiliter ſe habet, ita vt poſito vno, ponatur, & alterũ, atq; econtra. Hinc autẽ fit, vt etiã ens, & bonitas dicantur conuertibiliter ex illo nimirum principio, quòd *Quæ ſũt eadẽ vni tertio, ſũt etiã eadẽ inter ſe*. Cũ enim ens, & bonitas cõuertibiliter dicantur cum perfectione, dicẽtur etiã conuertibiliter inter ſe; nam poſito ente ponitur perfectio, & poſita perfectione ponitur bonitas, atque econtra; Et rurſus ſublato ente tollitur perfectio, & ſublata perfectione tollitur bonitas, atque econtra. Atque hinc etiam elicitur confir. Quoniam eo ipſo, quòd aliquid eſt bonum in ſe, eſt etiam aliquid reale in ſe, & per conſequens eſt etiam ens; neque enim cõcipi

Ens, perfectio, & Bonitas conuertibiliter dicentur.

poteſt aliquid bonum, niſi etiam ſimul concipiatur aliquid reale. Similiter etiam eo ipſo, quòd aliquid eſt ens, eſt etiam bonũ in ſe, eſt enim aliquid; melius autem eſt eſſe aliquid, quàm nihil, & ideò ſtatim ac aliquid eſt ens, habet in ſe aliquam rationem bonitatis, qua melius ſit, quàm ipſum nihil. Deinde ſtatim, ac aliquid eſt ens, eſt etiam aliquid participatum, (Deus enim non eſt ens, vt toties diximus, ſed ſupra ens,) atque adeo eſt aliquid proueniens à bonitate diuina, quæ eſt ratio, cur ipſi communicet eſſe; vnde cum bonitas diuina ſit cauſa bonitatis, neque enim mouere poteſt Deum ad faciendum malum; oportet etiam, vt ſit aliquid bonum ſecũdũ ſe, atque adeo bonitas non minus patebit, quàm ens.

4. ratio

VI. Hinc autem deducitur quarta ratio principalis, quæ quidẽ licet Theologica ſit, rẽ tamen euidentiſſimè probat. Vt autem efficacia ipſius percipiatur ſcire oportet, quòd voluntas nõ poteſt ferri actu proſecutionis, niſi in bonum, nam talis actus ſpecificatur ab ipſa ratione boni, quia dicit inclinationem voluntatis in obiectum, tanquam in attractiuum voluntatis; ſolum autem bonum poteſt attrahere, quod euidens eſt experientia ipſa, & ex eo conuincitur, quia ſi ſemel voluntas attrahitur à bono vt certũ eſt, debet ſemper ab ipſo ſolo attrahi, quia iam bonũ dicit rationem formalem attractiuã voluntatis, & ideo deficiente bono, deficit ratio attractiua; nec poteſt volũtas per oppoſitũ boni, nẽpe malũ, attrahi, vnde ſi bonum ex eo, quòd bonum eſt, attrahit voluntatem malum ex eo, quod malum eſt, effectum oppoſitum præſtabit, quia oppoſito modo ſe habet ad bonum, nimirum faciet, vt voluntas auertatur ab ipſo. Et valet in hoc illud axioma quòd *Si affirmatio eſt cauſa affirmationis, negatio eſt cauſa negationis*. Vnde ſi poſitio boni eſt cauſa, cur ponatur attractiuum volũtatis; ablatio boni erit cauſa cur tollatur; malum autem importat oblationem boni. Et quamuis voluntas poſſit ferri in malum, vt præcipuè cõtingit circa moralia, non tamen fertur in malum ſub ratione mali, quaſi ab ipſo attrahatur, ſed fertur in illud, vel quia proponitur ſub ratione boni, vel fertur indirectè in ipſũ, quatenus fertur in aliquod bonũ quod habet malũ annexũ, vt contingit, quando in moralibus peccat. Volũtas verò diuina nullo modo poteſt ferri in malum, non enim ei proponitur ſub ratione boni, quia Deus habet perfectiſſimam cognitionem rerum omnium; neque quia directè feratur in bonum, quod habeat annexum malum, quia cum rectiſſima ſit, optimo modo procedit. Cœterum cum quodlibet ens etiam ſecundùm rationem vniuerſaliſſimã entis ſit quid participatũ, & conſequenter proueniens à Deo, & Deus ſit agens per intellectũ, & voluntatem, ita vt per intellectum regulet operationes, & per voluntatem eaſdem velit, ſequitur quòd omne ens etiam ſecundum rationem vniuerſaliſſimã entis ſit obiectum diuini intellectus atq; diuinæ voluntatis ita vt ipſam attrahat, nã Deus nõ auertitur à ſuis effectibus, ſed dum ponit in actu, ab ipſis attrahitur, quod ſignificatur per illa verba Geneſ. 1. *Vidit Deus cuncta quę fuerat, & erant valde bona*. Oportet ergo, vt omne ens etiam ſecũdùm rationẽ vniuerſaliſſimã entis importet aliquam rationem bonitatis, ratione cuius poſſit eſſe obiectũ diuinæ complacentiæ. Aliæ confirmationes videri poſſunt apud D. Th. 3. contra Gent. cap. 7. quas nõ oportet hic referre, quoniam, quæ diximus, ſufficiẽtiſſimè conuincunt concluſionẽ noſtrã.

Volũtate proſequitur ſolũ bonum.

Volũtas diuina nullo modo vult malum.

Omne ens obiectũ diuinæ complacentiæ.

Satisfit rationibus dubitandi.

SECTIO III.

I. RAtiones dubitandi facilè ſoluemus, ſi ad ea quæ huc uſque dicta ſunt attendamus. Cum ergo in prima dicitur, quòd bonitas extẽditur etiã ad non ens, hoc abſolutè negandũ eſt; cũ enim non ens ſit merũ nihil, quam bonitatem poteſt habere? Cum autem negationes, & priuationes dicuntur appeti, non appetuntur, quatenus ſunt non ens, quia ſic non habẽt aliquod, quo attrahant voluntatem, ſed quatenus proponuntur voluntati ſub ratione boni: multoties enim contingit, quòd carentia alicuius rei apprehẽdatur ſub ratione boni, atque hoc pacto allicitur voluntas à bono, quod tanquam in negationibus exiſtens apprehenditur, cum autẽ apprehendũtur negationes ſub ratione boni apprehẽdũ-

Ad 1.

Quomodo non entia appetantur.

tur

tur etiam ſub ratione entis; & hoc pacto appetit aliquis priuationem vitæ, quia exiſtimat mortem bonam, & tanquam præferẽdam vitæ; vel ratione boni ſubſequentis; vel quia ſit finis malorum præſentium: ſic etiam appetit aliquis non accepiſſe eſſe, quia apprehendit habere eſſe tanquam malum eo, quòd ſit occaſio mali alicuius, ita vt facta comparatione inter non eſſe, & eſſe cum malo annexo, apparet magis expetendum ipſum non eſſe, quàm eſſe cum tanto malo. Et hoc modo intelligitur illud Matth. 26. *Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille*. hoc enim prolatum fuit de Iuda, cuius tantùm malum fuit, vt hoc malum ſimul cum eſſe ipſius comparatum ad eiuſdem non eſſe, magis expetendum videretur, vt pote quia non eſſe Iudæ erat minus abhorribile, quàm malum ipſius. Verùm hic aduertere oportet, quòd licet magis abhorribile ſit aliquod malum, quod eſt annexum cum eſſe alicuius, vt eſt malum culpæ, quàm non eſſe tale, & proinde ratione minoris abominabilitatis poſſit præferri non eſſe tali malo: nunquam tamen non eſſe præferri poteſt ipſi eſſe, niſi voluntas inordinatè ſe habeat, quia ſemper melius eſt ipſum eſſe, quàm non eſſe, ſiquidem non eſſe nullam habet rationem bonitatis, cum nihil ſit, & quod apprehendatur ſub ratione boni, prouenit ex deceptione, & ideo voluntas inordinatè ſe habet ſequens talem deceptionem.

Non eſſe nunquã poteſt præferri ipſi eſſe.

Ad 2.

II. Ad ſecundam iam patet ex dictis, quòd nullum datur ens, quod bonum non ſit, quia eo ipſo, quòd eſt ens, eſt habens id, quo in ſuo eſſe perficitur, atque adeo bonum. Et cum dicitur, quòd ens diuiditur in bonum, & malum, adhuc ipſum ens malum eſt bonum, non enim eſt malum ſimpliciter, ſed ſecundùm quid ex eo, quòd habet annexam malitiam aliquam. Huiuſmodi autem malitia conſiſtit in priuatione alicuius formæ ipſi debitæ: vnde in actibus moralibus malis malitia conſiſtit in priuatione debitæ rectitudinis. Hinc autem fit, vt ens malum ſit tale ſolùm ratione negatiui, non ratione poſitiui, ſecundùm quod eſt abſolutè bonum, & ſolùm ſecundùm negatiuum præcisè eſt malum; atque adeo non datur ens, quod non ſit bonum, quatenus eſt ens. Hinc Theologi docent, Deum concurrere ad entitatem actus peccaminoſi, quia licet non poſſit concurrere ad malum, non ſequitur, quòd concurrat, ſi quidem concurrit ad ſolum bonum, quia tota illa entitas bona eſt, vt eſt quid reale poſitiuum.

Ens malum quo modo malum.

Ad 3.

III. Quod autem ſpectat ad tertiã rationem dubitandi ſolent variæ reſpõſiones adhiberi. Aliqui enim, vt Zimara, aiunt, Ariſ. non eſſe locutum aſſertiuè, ſed ſolùm per modum dubitandi, vt ferè in toto illo libro facit. Sed nimis vulgare effugium, & valdè friuolum, quotieſcunque vrget Auctoritas Ariſ. Vaſquez. igitur 1. par. quæſt. 5. circa explicationem art. 3. diſtinguit duplicem bonitatem, aliam, quę importat perfectionem, & integritatem rei; aliam, quæ importat conuenientiam reſpectu alterius; aſſerit ergo, Ariſ. cum negat bonitatem rebus mathematicis, non intelligere de bonitate priori modo, nã reuera res mathematicæ habent in ſe ſuam integritatem, & perfectionem, ſed de bonitate poſteriori modo; quia cum abſtrahant à materia, non poſſunt alteri eſſe conuenientes. Verùm quamuis fortaſsè hæc reſponſio reduci poſſit ad bonum ſenſum, abſolutè tamen non ſatisfacit. Nam quamuis res iſtæ mathematicæ abſtrahant à materia, poſſunt tamen eſſe in ipſa, vnde dicunt ordinem ad illam, atque reſpectu ipſius ſe habent veluti cõplementũ; vnde non ſolùm dicunt bonitatẽ perfectionis, qua ſint bonę in ſe, ſed etiã bonitatẽ cõuenientiæ, qua ſint bonæ alteri. Præterea quod eſt bonũ in ſe, poteſt eſſe obiectũ attractiuũ voluntatis, & eſt quid amabile, ſi ergo res mathematicæ habent bonitatem perfectionis, qua ſunt bonæ in ſe, neceſſe eſt, vt etiam habeant bonitatem conuenientiæ, qua ſint bonæ reſpectu alterius, nempe appetitus.

Reſpõſio Vaſquez.

Res mathematicæ bonæ tam in ſe non reſpectu alterius.

IV. Fonſeca 4. Metaph. cap. 2. quæſt. 7. ſect. 6 reſpondet. Res mathematicas, vt abſtractas à materia, nõ eſſe vere bonas, nec verè entia, quoniã non poſſũt eſſe à parte rei ſecundũ virtutẽ cauſarum naturalium. Verùm neque hæc reſponſio ſubſiſtere poteſt, & ſi vera eſſet, conuinceretur ex hoc, bonitatẽ nõ adæquari cũ ente, ſi quidẽ daretur

Reſpõſio Fonſecæ

Res mathematicæ ſunt propriè entia.

aliquod ens, quod ſaltem in aliqua abſtractione non eſſet bonum; vnde minus pateret bonum, quàm ens; quod autem ait, non eſſe vera entia, hoc falſum eſt, quia quamuis non ſint vera entia phyſica, ſunt tamen vera entia in abſtracto accepta, & in ipſis ſaluatur cum omni proprietate ratio entis vt ſic; vnde ſi bonitas vt ſic propriè dicta eſt paſſio entis vt ſic, debet etiam reperiri in rebus mathematicis, ſicuti reperitur etiam ratio entis.

Reſpōſio Auerſæ.

V. Tertia reſponſio eſt Auerſæ in ſua Philoſoph. quæſt. 7. ſect. 1. in reſponſione ad 2. difficultatem, qui concedit, verè in rebus mathematicis eſſe bonitatem: quia tamen non conſiderantur à ſcientijs mathematicis, quatenus bonæ ſunt, ideo dici, non eſſe bonas, ideſt non conſiderari, vt bonas, quia ſolùm conſiderantur vt talia entia, ratio autem entis eſt prior bonitate.

Reijcitur

Hæc tamen reſponſio non eſt ad mentem Ariſ. qui non docet Mathematicas ſcientias non conſiderare res mathematicas, vt bonas, ſed abſolutè docet, non eſſe bonas. Et eodem pacto excludit bonitatem à rebus Mathematicis, quo excludit principium motus; excludit autem principium motus abſolutè, & tanquam impoſſibile; ait enim. *Quo namque modo poſſibile eſt, motus principium in immobilibus eſſe, aut boni naturam?*

D. Th. reſponſio.

VI. D. Th. 1. par. quæſt. 5. art. 3. in reſp. ad 4. & quæſt. 21. de Verit. art 2. ad 4. reſpondet. Res mathematicas de ſe quidem habere ſuam bonitatem, abſtrahere tamen ab hac bonitate, & ideo prout ſic abſtrahunt, non eſſe bonas, ſicut neque animal eſt rationale, quando abſtrahit à rationalitate: hoc autem contingere poteſt, quoniam ens eſt prius bonitate, & prius poteſt abſtrahere à poſteriori. Quã reſponſionem amplectitur etiam Suarez in Metaph. diſp. 10. ſect. 3. num. 19. & Caiet. citato loco 1. par. eam declarat fusè.

Suarez, Caiet.

Verùm obijci poſſet, quòd bonitas eſt de adæquato conceptu entis, ita vt quamuis explicitè non concipiatur ſecundùm præciſam rationem entis, neceſſariò tamen concipiatur implicitè, & propterea quamuis præciſiuè ſecundùm eſſe explicitum poſſit concipi ens ſine bonitate, non tamen negatiuè, ita vt poſſit dici in ente non adeſſe bonitatem; Ariſ. autem nedum dicit, non adeſſe bonitatem in rebus mathematicis, ſed etiam impoſſibile eſſe, vt adſit; vnde negatiuè eam excludit, atque ex eo, quòd abſtrahunt à motu, & materia, & tamen quamuis abſtrahant à motu, & materia, adhuc bonæ ſunt, quia ſunt entia. Vnde magis declaranda eſt huiuſmodi reſponſio.

VI. Pro declaratione autem ſciendum eſt; quòd bonitas exercere poteſt rationem cauſæ finalis mouendo appetitum ad ſui amorem. Verùm nõ quodlibet bonum præcisè conſideratum exercere poteſt rationem cauſæ finalis, ſed illud tantùm, quod eſt bonum integrum, & completum: per bonum autem integum, & cõpletũ intelligo illud, quod eſt ſe ſolo producibile, ita vt habeat tale eſſe, quod poſſit in rerũ natura ſubſiſtere. Ratio autẽ eſt, quia bonũ, quod exercet rationẽ cauſæ finalis, ita monet agens ad ſui amorem, vt ſimul etiam moueat ad ſuimet aſſecutionem, agens enim motũ à fine deſiderat aſſequi illum finem; vnde oportet, vt id, qnod exercet rationẽ cauſæ finalis, ſit quoddam bonũ acquiſibile: non poteſt autẽ eſſe acquiſibile, niſi ſit bonũ, quod poſſit ſe ſolo produci; dũ enim aliquod bonum acquiritur, ponitur in rerum natura. Hinc fit, vt puræ formalitates nõ poſſint exercere rationẽ cauſæ finalis, quia non poſſunt ſic præcisè acceptæ ſubſiſtere in rerum natura; quis enim deſiderat, vt aſſequatur rationem qualitatis vt ſic, aut rationem pulchritudinis vt ſic? cum enim impoſſibile ſit, talia bona præcisè conſiderata acquiri, nec etiam mouent ad ſui deſiderium.

Quod nõ bonũ poſſit exercere rationem cauſæ finalis.

Ex hoc autem ſequitur, quòd res mathematicæ non poſſint exercere rationẽ cauſæ finalis, quia licet appeti poſſint ab aliquo, quando ſunt immerſæ in materia, quando tamen abſtrahunt, non poſſunt appeti tanquam acquiſibiles, quia tali pacto nequeunt ſubſiſtere in rerũ natura. Vnde quamuis res mathematicæ habeãt ſuam propriam bonitatem, qua bonæ ſunt in ſeipſis, non tamẽ habẽt bonitatẽ, qua poſſint exercere cauſalitatẽ finis, & ideo nõ ſũt bonę bonitate finalizãte. Et hoc pacto accepit Ariſ. bonitatẽ, quãdo negauit, res mathematicas eſſe bonas. Quod patet ex eo, quia negauit, ijs bonita-

Quomodo res mathematicæ non ſint bonæ.

tem

tem ex eo, quòd abſtrahunt à materia, atq; adeo ex eo, quòd cum non poſſint ſubſiſtere in rerum natura, neq; etiam poſſunt exercere rationem cauſæ finalis. Intendebat enim probare, Mathematicam non procedere per cauſam finalem, loquendo tamen de cauſa finali phyſica; atque hoc ex eo probat, quòd in mathematicis neque eſt cauſa finalis, quæ non eſt ſine motu. Atque huiuſmodi explicatio manifeſta fiet, ſi textus diligenter conſideretur; in illo enim tex. 3. lib. 3. Metaph. hæc habet.

Ariſ. illuſtratus.

Quonamque modo poſſibile eſt, motus principium in immobilibus eſſe, aut boni naturam, ſiquidem omne, quodcunque per ſe, & propter ſuam ipſius naturam bonum ſit, finis eſt, & ita cauſa, quoniam illius gratia cætera, & fiunt, & ſunt: finis autem, & cuius cauſa actionis cuiuſdam finis eſt; actiones verò omnes cum motu. Quare in immobilibus non contingere queat hoc principium eſſe, non autem eſſe contingat quicquam per ſe bonum. Vnde in mathematicis nihil per hanc cauſam probatur, nec eſt aliqua demonſtratio, quare ſitus quod melius, aut peius, & omnino alicuius talium nemo mentionem facit. Ex quibus manifeſtè habetur, Ariſ. ſolùm excludere à rebus mathematicis rationem cauſæ finalis, & conſequenter ſolùm illud bonum, quòd rationem talis cauſæ exercet. Quã etiam explicationem inſinuat D. Th. in illa reſpon. ad 4. in citato loco 1. par. dum inquit. *Dicendum, quòd mathematica non ſubſiſtunt ſeparata ſecundùm eſſe, quia ſi ſubſiſterent, eſſet in eis bonum. ſcilicet ipſum eſſe ipſorum: ſunt autem mathematica ſeparata ſecundùm rationem tãtùm, prout abſtrahunt à motu, & à materia, & ſic abſtrahuntur à ratione finis, qui habet rationem mouentis.*

D. Th.

Ad quartam.

Reſpõſio D. Th.

VII. Ad quartam rationem dubitandi reſpondet D. Th. tum 1. par. quæſ. 5. ar. 3. tum quæſ. 21. de Verit. ar. 2. ad 3. Quòd materiæ primæ eo pacto conuenit bonitas, quo conuenit eſſe ens: ſicuti autem conuenit tantùm eſſe ens in potentia, ita etiam conuenit tantùm eſſe bona in potentia. In 3. autem contra Gentes, cap. 20. aſſerit, non eſſe neceſſe, materiam eſſe tantùm bonam in potentia, ſicuti eſt tantùm ens in potentia, ſed poſſe dici bonam ſimpliciter per ordinẽ ad formam. Et Ferrar. ibid. explicat hanc reſponſionem inquiens, materiam eſſe ſimpliciter bonam, non tanquam in ſe habeat bonitatem, ſed tanquam ad bonitatem ordinatam, nempe ad formam, & eſſe bonam actu, & ſimpliciter, prout importat ordinem, & inclinationem ad formam, quatenus verò eſt pura potentia, eſſe bonam in potentia. Hæc tamen diſtinctio Ferrar. non poteſt ſubſiſtere, quia inclinatio, ſiue ordo ad formam eſt ipſamet potentia materiæ, nam quatenus formaliter pura potentia inclinatur, & ordinatur ad formam. Vnde reſpondetur, & ſimul declaratur reſponſio D. Th. Quòd ſiue materia prima habeat ſuum actum entitatiuum, ſiue non, ſemper tamen neceſſariò habet ſuam propriam quidditatem ab omni alia contradiſtinctam, qua formaliter conſtituitur in ratione primi ſubiecti, & puræ potentiæ ſubſtantialis. Et quæ eſt potentialis quidditas cuiuſque eſſentiæ phyſicè, non tamen determinata ſecundùm aliquem actum. Ratione autem huius quidditatis importat etiam propriam rationem entis, ſi non entitatiui, ſaltem tamen eſſentialis, ratione cuius eſt ens ſimpliciter, & poteſt eſſe radix propriæ bonitatis: quæ in eo conſiſtit, vt etiam adnotauit D. Th. eodem lib. 3. contra Gent. cap. 7. quòd tanquam potentia ordinetur ad actum; rurſus quod in ſuo eſſe, & quidditate conuenienti modo ſe habeat, atque habeat id, quo in ſua eſſentia perficiatur. Cum autem dicitur, quòd bonitas conſiſtit in perfectione, & aliquo actu, id debet intelligi de perfectione, & actu ſiue completis, ſiue incompletis. Vnde ſicuti materia eſt omnia in potentia, ita etiam dicit omnium bonitatem potentiali modo, quod nihil aliud eſt, quàm eſſe phiſicam inchoationem omnis phyſicę bonitatis. Vnde adhuc proportionaliter ad rationem entis, quam poſſidet, habet etiam bonitatem.

Ferrar.

Quomodo materia prima ſit bona.

VIII. Quod autem ſpectat, ad quintam rationem deſumptam ex relationibus prædicamẽtalibus, alibi dicemus, & concludemus, quòd ſicuti relatio prædicamentalis non eſt ens, niſi entitate ſubiecti, ita neque etiam dicit perfectionem aliquam contradiſtinctam à perfectione ſubiecti, & conſequenter neque etiam bonitatem; vnde non ſequitur, quòd detur aliquod ens, quod non habeat ſuam propriam bonitatem,

Quomodo relatio ſit bona.

Digitized by Google

Et ſimiliter de omnibus eodem modo philoſophandum eſt, vt eo pacto ſint bona, quo ſunt entia; ſic quia entia rationis habent rationem entis deſumptam ab ente reali, & ſunt entia ficta, ita etiam non habent intrinſecam bonitatem, ſed deſumptam à bonitate entis realis, atque fictam. Similiter etiam poſſibilia eo modo ſunt bona, quo ſunt entia; ſicuti enim dicunt in eſſe obiectiuo illud ipſum eſſe, quod habent, quando exiſtunt, ita etiam dicunt in eſſe obiectiuo eamdem bonitatem. Vltimam autem rationem dubitandi diſſoluemus diſp. ſequenti, vbi declarabimus, quid ſit Bonum conſiſtere in modo, ſpecie, & ordine, & quomodo id in vnoquoque ente ſaluetur.

Obiectio Ariſ.

IX. Quòd ſi quis abijciat, bonum claudi in illis tribus membris Honeſto, Delectabili, & Vtili, vt docet Ariſ. 3. Eth. cap. 3. & lib. 8. cap. item 3. conſtare autẽ, nullum ex his eſſe paſſionem Entis, cum ſingula minus latè pateant. Sed nec omnia collectiuè, quia hæc triplex bonitas non conuenit ſingulis entibus, alioquin omnia eſsent honeſta, delectabilia, & vtilia. Nec omnia diuiſim, ita vt omne ẽs participet aliquã ex his bonitatibus. Quia cum ens ſit vna ſimplex ratio, debet habere pro paſſione vnam ſimplicem rationem bonitatis. Vnde ſolùm reſtat, quòd aliqua ratio communis bonitatis, quæ ab his tribus participetur, ſit paſſio entis. Verùm neque hoc dici poteſt, quia non poteſt explicari, quænam ſit hæc ratio. Vel enim eſt propter ſe appetibilis, & tunc eſt bonitas honeſta, aut delectabilis; aut propter aliud; & tunc eſt bonitas vtilis; alterum enim ex his ineſſe neceſſe eſt, cum immediatè opponantur intra rationem bonitatis, & fundent contradictionem.

Solutio.

Occurrendum enim eſt, quòd illa tria mẽbra adæquant tantùm bonum, quod habet ordinem ad voluntatem, prout ſubeſt regulæ rationis, vt inferius explicabimus. Quia tamen poteſt ſumi etiã vt adæquantia totam latitudinem boni, vt ibid. dicemus, ideo Bonitas, quæ eſt paſſio entis, eſt ratio communis præſcindens ab illis membris.

Quomõ bonitas, quæ eſt paſſio entis, ſe habeat ad Honeſtum, Vtile, & delectabile.

Ad inſtantiã autẽ dicitur, quòd neq; ꝑpter ſe neq; propter aliud eſt expetibilis, quia hæc duo membra important determinatas rationes bonitatis; ſed ab vtroque præſcindit, ſicut animal à rationali, & irrationali, licet ſint differentię immediatè oppoſitæ intra rationem animalis. Et hoc verùm eſt, non ſolùm loquendo de bonitate tranſcendentali, quæ eſt tantùm inchoatio quędam bonitatis, ſed etiam de completa, quia bonitas in communi nondum eſt completa, & determinata intra naturam bonitatis, ſed ſed eſt ſuſceptiua differentiarum.

Appetibile propter ſe, & propter aliud in qua bonitate fũdetur.

Eſſe autem propter ſe, vel propter aliud appetibile conuenit tantùm entibus ſingularibus, quia dicitur cum ordine ad appetitum, qui ex modo ſuo tendendi fertur tantùm circa ſingularia, vt pote quia tantùm in ijs quieſcere poteſt.

In quo conſiſtat ratio formalis bonitatis. Diſp. LXXIII.

Bonitatem non importare aliquid poſitiuum ſuperadditum enti. Sect. I.

Bonitatem non dicere de ſuo formali relationem. Sect. II.

Bonitatem non conſiſtere in perfectione entis. Sect. III.

Vera ratio formalis bonitatis. Sect. IV.

Quomodo bonitas conſiſtat in modo, ſpecie, & ordine. Sect. V.

Bonitatem non importare aliquid poſitiuum ſuperadditum enti.

SECTIO I.

Prima Sẽtentia Bonitatem eſſe quid ſuperadditum enti abſolutum.

I. VT videamus, in quonam formaliter conſiſtat ratio bonitatis, primò inquirendum eſt, an de ſuo formali importet proprietatem aliquam abſolutam ſuperadditam enti, ex natura rei ab ipſo diſtinctam. Quod enim importet, docent communiter Scotiſtæ vt Baſſolis, Lichet, Anton. Andreas cum Scoto in 1. diſt. 3. quæſ. 3. §. *Ad quæſtionem igitur &c.* qui id vniuerſaliter docet de omnibus paſſionibus entis. Potiſſimum fundamentum eſt, quoniam bonitas eſt paſſio entis, vnde ens ſe habet tanquam ſubiectum reſpectu ipſius; paſſio autem prædicatur de ſubiecto in ſecundo modo dicendi per ſe, & ponitur ſubiectum in definitione paſſionis tanquam additum, hoc eſt tan-

Baſſol. Lychet. Anton. Andr. Scot.

quam

quam aliquid extra eſſentiam ipſius, vt docet Ariſ. 1. Poſter. tex. 6. & 7. Metaph. tex. 4. 17. & 19 Ex hoc autem ſequitur, quòd bonitas debeat ex natura rei diſtingui ab ente, ſiquidem non ſe inuicem includunt in eſſentia. Alia argumenta addunt, ſed ea attulimus, & diſſoluimus in priori tomo, quando egimus de ente comparato ad inferiora, & oſtendimus, prædicari quidditatinè de ſuis paſsionibus.

Oppoſita ſententia. D. Th. Caiet. Bannes Cumel. Capr. Suarez. Concluſio.

II. Contrariam ſententiam cœteri communiter amplectuntur, & eam tradit D.Th. 1. par. quæſ. 5. ar. 1. & quæſ. 21. de Verit. ar. 1. & cum eo Thomiſtæ citato loco 1. par. Caiet. Bannes Cumel. queſ. vnica concluſ. 1. Capr. in 2. diſt. 34 quæſ. 1. Præterea Suarez. in Metaph diſp. 10. ſect. 1. num. 6. & deinceps atque alij, quos pro ſequentibus ſententijs citabimus. Vnde cum his dicendum eſt. Bonitatem de ſuo formali non importare proprietatem abſolutam ſuperadditam enti, ita vt ex natura rei ab ipſo diſtinguatur. Hæc concluſio ſequitur nedum ex ijs, quæ diximus in priori tomo, ſed etiam ex dictis ſupra in hoc poſteriori tomo diſp. 2. ſect. 2. vbi oſtendimus, ens non habere proprietates cum omni rigore ſumptas, quia non ſunt extra eius conceptum adæquatum.

Bonitas non eſt perfectio abſoluta ſuperaddita enti.

Prima ratio.

III. Prob. antem; ſi bonitas ex natura rei diſtinguitur ab ente, iam ens conſiderari ſe ſolo optimè poterit, vt contradiſtinctum à bonitate: Verùm ſic conſideratum adhuc retinet rationem boni, ergo bonitas non eſt aliquid abſolutum ex natura rei contradiſtinctum ab ente, ſed quid intimè imbibitum in ipſo. Conſeq; eſt euidens, quoniam ſi facta quacunque ſeparatione, ita ens accipiatur, prout contradiſtinguitur ab omni eo, quod non eſt ipſum ex natura rei, adhuc tamen eſt bonum: concludere oportet, quòd bonitas intimè clauditur in ipſo. Quod autem ens facta huiuſmodi ſeparatione adhuc ſit bonum, facilè prob. nam adhuc ſic conſideratum dicit aliquam perfectionem, per quam perficitur in proprio eſſe, eo modo, quo perfici debet, & conueniēter ſe habet quo ad proprium eſſe, ergo oportet, vt habeat ſuam bonitatem, quæ in eo conſiſtit, quòd conuenienter ſe habeat in ſuo eſſe. Quod ex eo confir. Si ſumatur perfectiuum alicuius rei, & conſideretur, vt ex natura rei contradiſtinctum à propria bonitate, adhuc tali præciſione facta eſt quid bonum reſpectu proprij perfectibilis, quia adhuc habet rationem perfectiui: omne autem perfectiuum eſt quoddam bonum reſpectu perfectibilis; ſi autem eſt bonum reſpectu alterius, oportet, vt ſit etiam in ſe; prius enim eſt eſſe bonum in ſe, quàm eſſe bonum alteri. Atq; hoc totum magis manifeſtum fiet, ſi conſiderentur entia ſpecialia; nam vt contradiſtincta ex natura rei à propria bonitate, adhuc habent ſuam completam eſſentiam, cum obtineant totam illam rationem eſſentiæ, quam habent, dum conſiderantur ſimul cum bonitate: hæc autem completa eſſentia habet conſequenter ſuam eſſentialem perfectionem; poſita autem perfectione, ponitur bonitas; nam vel bonitas eſt formaliter ipſa perfectio, vel ſaltem oritur ex ipſa, ita vt non ſit ſeparabilis ſecundùm conceptum adæquatum.

Bonitas in ſeparabilis ab ente ſecundùm conceptū adæquatum.

Confir.

IV. Atque diſcurſus factus amplius cōfir. ēs præciſè conſideratū ſecundùm proprium conceptum adæquatum, & contradiſtinctum ab omni alio ex natura rei, eſt formaliter, & intrinſecè quid participatum, vnde neceſſe eſt, vt illi ſic præciſè accepto conueniant ea omnia, quæ importantur per formalem rationem participati. Ratio autem participati dicit, quòd ſit aliquid factum cum intrinſeca conformitate ad diuinas ideas, vnde intrinſecè in ſuo adæquato conceptu importat veritatem, cum conſiſtat in huiuſmodi conformitate: Ergo dicet etiam bonitatem, quoniam æquali modo bonitas ſe habet ad ens, ac veritas, cum vtraque ſit paſſio ipſius, vnde ſi includitur in conceptu adæquato entis, non diſtinguetur ab ipſa ex natura rei. Rurſus ratio participati dicit, quòd ſit quid communicatum à Deo; vnde cum Deus agat per intellectum, & voluntatem, oportet vt ſit obiectum diuinæ voluntatis; ſtatim autem ac intelligitur obiectum diuinæ voluntatis, intelligitur bonum, quia fertur in ipſum per proſecutionem, qua illud vult. Quare cum nunquam poſsit ens ita præſcindi, vt non inuoluat rationem participati, neq; etiam ita poterit præſcindi, vt non inuoluat rationem bonitatis, atque adeo impoſ-

Ens ſecundum propriam rationem entis eſt amabile.

ſibile

Digitized by Google

ſibile erit, bonitatem ex natura rei diſtingui ab ente. Hinc etiam experimur, quòd quando appetitus aliquid, deſideriū, tendit propriè in ipſum eſſe rei deſideratæ, & facta quacunque præciſione per intellectum, qua præſcindatur eſſe rei ab omni eo, quòd ex natura rei eſt contradiſtinctum, adhuc eſſe rei eſt quid deſiderabile ratione ſui præcisè, ſic quando deſideramus vitam, deſiderium formaliter tendit in ipſum eſſe vitæ formaliter, & non in aliquid ex natura rei contradiſtinctum.

Ens vt tale formaliter eſt deſiderabile.

V. Secundò probatur principaliter concluſio. Ens ſiue conſideretur vt communiſſimè ſumptum, ſiue vt importat tale, vel tale ens, eſt bonum in ſeipſo formaliter, ergo bonitas non diſtinguitur ex natura rei ab ente, ſed intimè in ipſo imbibitur. Antecedens declaratur; bonitas enim neceſſariò eſt intra latitudinem eſſendi; cum enim ſit quid reale, vt certiſſimum eſt, (quomodo enim, niſi eſſet quid reale, attraheret appetitum?) oportet eam collocare intra latitudinem realitatis, Huiuſmodi autem realitas, aut debet eſſe determinatiua entis vt ſic, importando rationem talis entis, aut debet dicere rationem entis vt ſic, ſiue in ipſa includi. Ratio enim entis vt ſic dicit primam, & vniuerſaliſſimam rationem realitatis, extra quam non eſt aliqua alia ratio realitatis habens eamdē vniuerſalitatem; quia ſi aliqua alia poneretur, aut idem diceret, aut aliquid diuerſum; ſi idem diceret, non eſſet alia ratio realitatis; ſi verò diceret aliquid diuerſum, iam differret ab altera, & ſimul cum ipſa conueniret in eo, quòd ſit ratio realitatis, vnde importaret rationem talis realitatis, non autem rationem communiſſimam realitatis vt ſic. Vnde cum bonitas importet aliquam rationem realitatis, aut in ipſa includatur, debet includi aut in realitate entis vt ſic, aut talis entis. Verùm cum æquè latè pateat, ac ipſum ens, includetur in realitate entis vt ſic; atq; adeo intrinſecè, & formaliter in ſeipſo erit bonum. Hinc autem patet conſequentia; nam ſi bonitas diſtingueretur ex natura rei ab ente, ens non eſſet bonum ex ſua natura, ſed per aliquid à ſe diſtinctum, ſicut animalitas non eſt in ſeipſa rationalis, quia rationalitas diſtinguitur ab ipſa ſecundùm conceptum adæquatum, & ſecundùm Scotiſtas ex natura rei. Præterea bonitas vt ſic eſſet extra realitatem, entis vt ſic; ſiquidem realitas entis vt ſic non dicit aliud, quàm ſimplicem rationem formalem; vnde quicquid in ipſa intimè non includitur, eſt realitas extra ipſam; bonitas autem vt ſic non poteſt importare aliquam rationem realitatis, quæ ſit extra realitatem entis vt ſic, vt iam diximus, cum non contrahat ens vt ſic.

Secundà ratio.

Ens in ſeipſo formaliter bonum.

VI. Ad fundamentum autem in oppoſitum reſp. Paſſiones entis non eſſe paſſiones propriè dictas, & cum omni rigore, ſed tantùm quædam attributa, & ideo non debere ſeruare cum rigore conditiones paſſionis propriè dictę, ſed ſufficere, ſi aliquo modo imitentur; in hoc autem imitantur, quòd quodammodo qualificant ipſum ens, & veluti illi adiacent; vnde dicitur, ens eſt verum, eſt bonum, vnum prædicatione adiectiua; non autem eſt vnitas, veritas, bonitas prædicatione formali, & in recto. Vnde imitantur modum prædicandi cæterarum paſſionum; qui eſt in ſecundo modo dicendi per ſe, & veluti per adiacentiam & non per formalem identificationem: atque rurſus etiam imitantur in eo, quòd quodammodo originantur ab ipſo ente. Verùm non poſſunt ſeruare alteram conditionem paſſionum, quòd ſubiectum non dicatur de ipſis quiddtatiuè, & quòd ſolùm tanquam additum, & in obliquo ponatur in earumdem definitione, quia cum ſubiectum ipſarum ſit eſſentialiter tranſcendens; & prima ratio realitatis, neceſſariò intimè debet imbibi in ipſo: vnde ſtante hoc diſcrimine, & etiam cùm non ſint extra adæquatum conceptum ſubiecti, ſed ſint quædam attributa pertinentia ad conſtitutionem illius, non debemus eodem modo philoſophari de ipſis, ac de cæteris paſſionibus; & Ariſ. in citatis locis, non loquitur de his attributis, ſed de paſſionibus propriè dictis.

Ad fundaméta in oppoſitum.

Quomõ ſe habeant paſſiones entis ad alias paſſiones.

Bonitatem non dicere de ſuo formali relationem.

SECTIO II.

I. Est autem alia ſententia, quæ in hoc diſtinguit bonitatem

1. ſẽtẽtia

Prior modus dicendi

Bonitatẽ dicere relationẽ realem conuenientiæ.

ab ente; quòd ens de ſuo formali importat aliquid abſolutum; bonitas verò relationem, in qua formaliter conſiſtat, intelligit autem de relatione prædicamentali. Verùm Auctores huius ſententiæ non conueniunt inter ſe; Durand. enim in 2. diſt. 34 quæſt. 1. nu. 22. poſtquã latè impugnauit ſẽtẽtiã Heru. infra recitãdã, concludit, bonitatẽ formaliter eſſe realem relationẽ prædicamẽtalẽ cõuenientiæ reſpectu alterius; atq; adeò vult, bonitatẽ contrahere ens ad partẽ ſubiectiuã nempe ad determinatã relationẽ, quæ eſt ſub genere relationis prædicamentalis, & eſſe quamdam entitatem, non tamen omnem entitatem eſſe bonitatem, ita vt conuertantur entitas, & bonitas. Bonum autem dicit id, quod habet talem conuenientiam, & quia ſic in concreto ſumptum poteſt reperiri in quocũq; genere ſaltem abſoluto, ideo bonum dicitur conuerti cùm ente non eſſentialiter, ſed denominatiuè. Adnotat autem, rationem boni in aliquibus reperiri primariò, & in aliquibus ſecundariò; ſi enim, quod conuenit alteri, ſe habeat vt quid intrinſecum reſpectu illius, nimirum vt forma, vel vt pars, erit bonum primariò; Si verò ſe habeat vt quid extrinſecum, ita vt dicat habitudinem cauſæ efficientis, aut aliquam aliam huiuſmodi habitudinem, tunc erit bonum ſecundariò, & extrinſecè, ſicut medicina dicitur ſana ſolùm ſecundariò, & extrinſecè.

Poſterior modus. Bonitatem eſſe relationem rationis.

II. Alij volunt, hanc relationẽ eſſe rationis, cum fundamento tamen in re, quod in eo conſiſtit, quòd in ente ſit fundamentalis bonitas, & formalis conſiſtat in relatione rationis. Hunc autem modum dicẽdi amplectitur Capr. in 2. diſt. 34. quæſt. 1. & ſequitur Fonſeca 4. Metaph. cap. 2. quæſt. 7. ſect. 5. & Auerſa in ſua Philoſoph. quæſt. 7. ſect. 7. Addit tamen Capr. eſſe relationem conuenientiæ ad appetitum: alij verò eſſe relationem conuenientiæ ſimpliciter ad aliud. Vnde Auerſa inquit, hanc conuenientiam poſſe accipi tum formaliter, & entitatiuè, cum nimirum res per ſeipſam formaliter eſt bona alteri: tum cauſaliter & effectiuè, quando vna res eſt cõueniẽs alteri, quia eſt apta tribuere perfectionẽ, & bonitatẽ; & hoc pacto bonitas reperitur in quocũq; ente, quia nullũ eſt ens, quod non ſit cõueniẽs alteri, quia ſaltem conuenit rerum vniuerſitati, quæ ex omnibus entibus integratur. Fonſeca autem ſect. 6. ſupra citatæ quæſt. vult, cõuenientiã, in qua cõſtituit formaliter bonitatẽ, dici per ordinẽ ad Deũ, tũ quia ab ipſo res habẽt, q̃ ſint bonæ, tũ quia reſpectu voluntatis diuinæ ſunt primò appetibiles, tũ quia ſolũ reſpectu Dei habent, quòd abſolutè ſint bonæ, nã cõparata vnaqueq; res ad alias creatas, ſi reſpectu vnius eſt cõueniens, nõ eſt cõueniẽs reſpectu alterius

Ratio fundamentalis.

Fũdamẽtũ eſt, quoniam bonũ nõ ſignificat aliquid abſolutũ, & ſynonimũ cum ente, ſed aliquid relatiuum, cum importet conuenientiã reſpectu alterius; rurſus non poteſt dicere relationem realem, ſi quidem nihil reale ſuperaddi poteſt enti, vnde erit relatio rationis. Quod præſertim verum eſt, quoniam eadem res eſt bona vni, & mala alteri; & proinde debet bonitas neceſſariò conſiſtere in aliqua relatione.

Oppoſita ſententia

Bannes Cumel Suarez Vaſquez

III. Hæc tamen ſententia ſecundũ vtrumq; modum communiter reijci ſolet, atque eam ſpecialiter impugnant Bannes 1. par. quæſt. 5. ar. 1. in dubit. circa art. concluſ. 1. Cumel ibid. quæſt. vnica concluſ. 3. Suarez. in Metaph. diſp. 10. ſect. 1. num. 3. & ſequentib. Vaſquez 1. par. diſp. 23. cap. 2. & 3. qui abſolutè negant, bonitatem conſiſtere formaliter in relatione, ſed volunt importare aliquid abſolutum.

1 cõcluſ.

Bonitas nõ dicit relationem realem prædicamentalem.

Vnde contra priorem modum dicendi ponimus primam concluſionem. Bonitas non conſiſtit formaliter in relatione reali prædicamentali conuenientiæ. Hæc concluſio probatur, quoniam bonitas vt ſic debet habere eamdem vniuerſalitatem, & cõmunitatẽ, quã habet ens, ita vt cum ipſo adæquetur: hoc autem ſtante non poteſt bonitas eſſe relatio prædicamentalis, nam tunc importaret rationẽ entis determinati generis, quomodo autem haberet eamdem vniuerſalitatem, quam habet ens? Vnde non rectè Durãd. concedit, ens per bonitatẽ determinari ad partẽ ſubiectiuam, nempe ad ſpeciẽ entis, nã præter quã quòd id eſt contra paſſionẽ entis, quæ non debet coarctare ipſum ens, neque etiam poteſt conſtitui illud concretum boni, quod reperiatur in quolibet ente, vt vult Durand. Hoc enim eſt contra rationẽ determinatiuã

Bonitas æquè eſt vniuerſalis, ac ens

entis, quæ ſicuti conſtituit ſpecialem ſpeciem entis, ita etiam contradiſtinguit à cœteris ſpeciebns, atq; adeo non poteſt vnicuiq; ſpeciei conuenire. Præterea ratio cōtractiua entis nō adęquat ens vt ſic, cū minus pateat, & ideò neq; in concreto, neq; in abſtracto poteſt ipſi tribui tanquam paſſio; bonitas autē eſt paſſio entis, vt ſupra oſtenſū fuit. Quod autē bonitas debeat habere eādē vniuerſalitatē cū ēte, inde oſtēditur, quòd tale ens dſterminatum fundat talē bonitatē determinatā, quæ cum ipſo adęquatur; vnde ſeruando proportionē debitam, debet ens vt ſic fūdare bonitatē vt ſic, quia ſicuti ſe habet ens vt ſic ad tale ens, ita ſe habet bonitas vt ſic, ad talem bonitatem.

2. ratio

IV. Secundò argumentor. Si bonitas conſiſteret in relatione reali prædicamentali, poſſet ens cōcipi, vt pręſcindēs ab hac relatione, atq; adeo vt cōtra diſtinctū à bonitate; cū autē contradiſtinguatur à bonitate, atq; adeo ſit extra eius cōceptū, ſequitur, quòd facta præciſione entis nō deberet eſſe bonū, quod tamē eſt falsū; & militant cōtra hoc ea omnia, quæ in præcedenti ſect. diximus cōtra diſtinctionē bonitatis ex natura rei ab entę: & ens præciſa hac relatione adhuc eſt bonum: cum enim hæc relatio ſit relatio conuenientiæ reſpectu alterius, importare ſolùm poteſt bonitatem reſpectu alterius; verū res prius eſt bona in ſe, quàm ſit bona alteri; ideò enim eſt bona alteri, quia illi exhibet bonitatē, quam habet in ſe. Pręterea præciſa quacūq; relatione prędicamentali adhuc res habet ſuā completam eſſentiā cōmenſuratam cū diuinis ideis, & habet ſuā debitā perfectionē, vnde quò ad ſuum eſſe conuenienti modo ſe habet; hoc autem eſt eſſe bonam, ſi quidem ſicuti res eſt bona alteri, in quantum illi exhibet aliquam perfectionem conuenientē, ita eſt bona ſe in quantum habet aliquā perfectionem in ſe, in ratione cuius conuenienti modo ſe habeat quò ad ſuum eſſe. Et confir. ſi bonitas cōſiſteret formaliter in relatione, ratione relationis res eſſent formaliter amabiles, quod tamē non eſt verū; non enim amantur ratione alicuius relationis, ſed ratione illius, quod intrinſecè dicunt; cum enim deſideramus aliquod bonū, ratio formalis mouēs appetitū nō eſt relatio aliqua, ſed perfectio rei deſideratę. Sic etiā Deus, dū vult vnicuiq; eſſe illud abſolutū, quod participat, cōplacet ſibi in illo eſſe abſoluto, atq; ſecundū ſe præciſè terminat diuinū amorē, quod certè pręſtare non poſſet, niſi in illo eſſe abſoluto clauderetur formalis ratio bonitatis; nō enim voluntas poteſt ferri actu proſecutionis in obiectum, quod non habeat in ſe rationē formalem bonitatis.

Ens præciſa qualibet relatione adhuc eſt bonū.

Ens abſolutum, vt abſolutū eſt, terminat appetitum.

3. ratio

V. Tertiò. Inquiro, quomodo huiuſmodi relatio cōuenientiæ ſe habeat ad rē bonā: an ſit illi intrinſeca, ita vt ſit de eius eſſentia, & per ſe conueniat; an verò tantū accidētali modo ſe habeat. Si primum; ſequitur, bonitatem non cōſiſtere formaliter in relatione prædicamentali; relatio enim prædicamentalis non eſt de eſſentia rei relatæ, ſed accidentali modo conuenit: & proinde ſi ratio iſta conuenientiæ eſt intrinſeca rei, non erit relatio prædicamentalis. Si ſecundùm, facilè reijcitur; nam bonitas per ſe, & non cōtingenter conuenit rei bonæ, quæ ab intrinſeco ſuo habet, quòd ſit conueniens alteri; ſic forma ab intrinſeco ſuo, ex eo nimirum, quòd eſt actus ſubſtantialis, eſt conueniens materiæ, cibus ex eo, quòd eſt nutritiuus eſt cōueniens viuenti, & eadē inductio in cœteris fieri poteſt. Cum ergo ratio conuenientiæ, qua dicitur res bona alteri, ipſi intrinſeca ſit, & eſſentialis, concludendum abſolutè eſt, bonitatem non conſiſtere formaliter in relatione prædicamentali.

Ratio cōuenientiæ eſt intrinſeca rei bonæ.

4. ratio

VI. Quartò argumentari poſſumus ex proportione, quàm dicit bonū vt ſic ad talem bonitatem, idem enim proportionaliter dicit bonitas vt ſic, quod dicit talis bonitas, & diſcrimen in eo ſolùm conſiſtit, quòd bonitas vt ſic dicit indeterminato modo: quod talis bonitas dicit modo determinato. Verū talis bonitas eſt aliquid intimè imbitū in eſſe talis rei determinatæ, ita vt varietur, ſicut variatur eſſe rei bonę; neque .n. vna bonitas diſtinguitur ab alia, niſi per eſſe rei bonæ, atque ſublata diſtinctione inter eſſe rerū, nulla amplius remanet diſtinctio inter bonitates, cū autē diſtinctiuū ſit etiā conſtitiuū, iam talis bonitas ponetur in eſſe formaliter per eſſe talis rei, ita vt, quāuis non adęquet ipſum eſſe, non ſit tamen extra ipſum, ſed aliquid de ipſo. Hinc res ratione ſui eſſe eſt ſatiatiua appetitus, &

Talis bonitas eſt aliquid intime imbibitū in tali ēte.

pro-

proinde cum tantùm ratione bonitatis ſit ſatiatiua, neceſſe eſt, quòd in ſuo eſſe imbibat bonitatem. Ex hoc autem fit, quòd ſi talis bonitas imbibitur in tali eſſe, nec eſt relatio aliqua prædicamentalis illius, debeat quoq; bonitas vt ſic imbibi in eſſe vt ſic tanquam aliquid de ipſo. Quod amplius confir. Quoniã poſito ente vt ſic vniuerſaliſſimè ſũpto, antequam deſcendatur ad inferiora, & cõcipiatur aliqua determinatio ipſius, nulla habetur prædicamentalis relatio, & tamen habetur bonitas eiuſdẽ entis, ergo non poteſt bonitas conſiſtere in relatione prædicamentali. Quòd autem habeatur bonitas entis, euidẽs eſt, quia ens ex genere ſuo eſt bonũ, quòd ſi ex genere ſuo non eſſet bonũ, neq; etiam tale ens importaret talẽ bonitatẽ, quoniam quod non eſt tale ex genere ſuo, neque eſt tale determinato modo ſecũdùm ſpeciem ſuã ratione proportionis, quàm ſpecies debet ſeruare ad genus.

Poſito ẽte ſtatim ponitur bonitas.

5. ratio

VII. Rurſus quintò argumentor. Omnis creatura, cum à Deo procedat, eſt abſolutè, & ſimpliciter bona, vt de fide eſt cõtra Manicheos, ita vt quãuis reſpectu alicuius ſit mala, non ſit tamen mala abſolutè, & ſimpliciter. Hoc autem ſaluari non poteſt, ſi bonitas conſiſteret in relatione reali conuenientiæ; per hanc enim relationem non conſtitueretur ſimpliciter, & abſolutè bona, ſed tãtũ ſecundùm quid, nempe reſpectiuè, & in comparatione ad aliud, quod non facit rem abſolutè in ſe bonam. Cum enim Deus ſit tantùm cauſa boni, quicquid ab ipſo prouenit, ſecundùm totum debet eſſe bonum, atq; adeo non ratione alicuius conuenientiæ reſpectu alterius. Deinde ſi res eſt bona ſecundùm proprium eſſe, tanquam terminus communicationis factæ à Deo, ad quid ponẽda relatio cõuenientię, per quã fiat formaliter bona, cũ iã ſit bona per ſuũ eſſe intrinſecũ? Hic autẽ fit, quòd ſi per impoſſibile tollerentur res õnes, & vna tantũ remaneret, vt ſaltẽ per intellectũ contingere poteſt, qui poteſt imaginari, vnã rẽ tantũ eſſe poſſibilem; adhuc tamen illam intelligit habere in ſe eãdem bonitatem, quam habet, dum ſimul cum alijs concipitur, & tamen tunc non concipiet aliquam relationem.

Ens bonum abſolutè, non reſpectiuè ad aliud.

6. ratio

VIII. Atque ſi volumus argumentari ex ijs, quæ ſunt in Deo, poterimus aliam efficacem rationẽ formare: eãdẽ enim proportionẽ ſeruant inter ſe, quæ ſunt in Deo, ac ea, quæ ſũt in creaturis. Verũ in Deo bonitas eſt aliquid ſupereminentiale abſolutũ, ita vt ſit bonum abſolutè ad ſeipsũ; quod ex eo oſtẽditur, quoniã etiã ſi creaturę conſiderẽtur ſecundùm eſſe poſſibile, non tamen Deus eſt bonus per conuenientiam ad ipſas; cum enim creaturæ poſſibiles adhuc ſecundùm ſuam poſſibilitatẽ depẽdeãt à Deo, quoniam adhuc in ſuo eſſe poſſibili ſunt quid finitum, nec habent eſſe à ſe, ſed limitatum, & in tantum poſſunt concipi poſſibiles, in quantum continentur in omnipotẽtia Dei, ſequitur, omnipotentiã Dei, atq; eiuſdẽ bonitatem eſſe priorem natura creaturis poſſibilibus, quatenus in ſeipſis conſiderantur: cum enim in ſeipſis conſiderantur, ſũt veluti extractæ de omnipotẽtia Dei. Bonitas autẽ diuina eſt rõ cuiuſcũq; cõmunicationis, quę fiat à Deo, vnde ipſæmet creaturæ poſſibiles depẽdẽt in ſuo eſſe poſſibili à bonitate diuina, tanquam ab ea, quæ eſt cauſa, cur poſſit habere illud eſſe poſſibile; iſta enim dependentia eſt eſſentialis creaturis, quæ in ipſis intimè imbibitur. ſiue in eſſe actuali, ſiue in eſſe poſſibili cõſiderentur. Cũ ergo bonitas diuina ſit prior creaturis, nõ poteſt eſſe talis per ordinem ad ipſas, etiam vt poſſibiles. Accedit, quòd Deus ratione ſuæmet bonitatis eſt finis vltimus omnium; repugnat autem fini omnium vltimo eſſe talẽ per ordinem ad aliud, non enim ipſe conuenit alteri, ſed omnia conueniunt ipſi, vt pote quia omnia ad ipſum reducuntur. Cum ergo in creaturis quoque bonitas proportionali modo ſe habeat, adhuc in ipſis erit aliquid finito modo ſe habens abſolutè ad ſe, qua res creata fiat bona in ſe, & non erit conuenientia aliqua, quamuis huiuſmodi conuenientia poſtea conſequatur ex bonitate rei: Quod præſertim verum eſt, quia etiam in creaturis bonitas apta eſt finalizare, & ideo tanquam finis debet eſſe in ſe bona.

Bonitas diuina prior creaturis poſſibilibus.

IX. Deniq; non eſt omittẽdũ, ſẽtẽtiam Durandi non eſſe conformẽ ſentẽtiæ Ariſtotelis, imo ipſi aduerſari, in lib. enim Eth. cap. 6. docet, bonũ dici totidẽ modis, quot dicitur ens, & cõſequẽter in vnoquoq; prædicamẽto reperiri, neq; itelligi poteſt de illo cõcreto ex re

Digitized by Google

bona, & relatione, quam ponit Durandus, quia ſi illud concretum conſideretur ſecundùm formalem rationem bonitatis, cum per Durand. conſiſtat in relatione prædicamentali, reducendum erit ad prædicamentum relationis, & proinde bonum ratione bonitatis non erit in aliquo alio prædicamento; Ariſ. autem vult reperiri in quolibet prædicamento eo modo, quo reperitur ens; inquit enim. *Cum bonum totidem modis dicatur, quot illud, quod eſt (nam & in ſubſtantia dicitur, vt Deus, & mens; & in qualitate, virtus; & in quantitate, medıocre; & in eo, quod eſt ad aliquid, vtile; & in tempore occaſio; & in vbi, diuerſatio; & alia huiuſmodi) perſpicuum eſt, commune aliquid vniuerſale, atque vnum eſſe non poſſe.* Ecce ergo, quomodo vult Ariſ. bonum vt tale eſt, tranſcendere per omnia prædicamenta.

Bonum tranſcendit per omnia genera.

Ariſ.

X. Secunda concluſio contra poſteriorem modum dicendi. Neque bonitas conſiſtit in relatione aliqua rationis, quæ ſit relatio conuenientiæ ficta ab intellectu. Pro hac concluſione faciunt omnia, quæ pro præcedenti diximus, ea enim probant, bonitatem nedum conſiſtere in relatione reali prædicamentali, ſed eſſe quid abſolutum, & intrinſecum rei bonæ, ita vt ſit aliquid de eſſe ipſius; & etiam cum proportione applicari poſſunt ea, quibus ſupra probatum fuit, veritatem, prout eſt paſſio entis, non conſiſtere ſimiliter in relatione rationis. Et deſumitur etiam ex Ariſ. modo citato, ſi enim bonitas tranſcendit per omnia genera, quomodo fieri poteſt, quòd ſit relatio rationis? Specialiter autem probatur. Bonitas exercet actionem realem intentionalem circa appetitum illum mouendo, atque attrahendo ad ſui amorem; eſt enim ratio formalis, ex vi cuius obiectum appetitus attrahit, atque eſt ratio formalis ſpecificatiua voluntatis, ſiue appetitus; hinc autem ſequitur, ſecundùm ſuam formalem rationem debere eſſe quid reale; quomodo enim exerceret circa appetitum attractionem realem, aut quomodo ſpecificaret potentiam realem, niſi eſſet quid reale? ſpecificatiuum enim potentiæ non ſolùm debet ipſi proportionari, ſed etiam debet terminare ordinem tranſcendentalem illius, & potentia conſtituitur in ſuo eſſe reali per commenſurationem cum tali ſpecificatiuo; quod ſanè contingere non poſſet, niſi ſpecificatiuum eſſet quid reale; cum enim potentia habeat ſuum eſſe independenter à fictione intellectus, & dependenter ab obiecto, oportet, vt obiectum quoque habeat eſſe indepedenter à fictione intellectus.

[2]a cócluſ.

Bonitas non cōſiſtit in relatione rationis.

Specificatiuũ potētiæ realis debet eſſe reale.

XI. Reſpondet Auerſa ſect. 4. quæſt. 7. ſuæ Philoſophiæ concedendo, dari quidem bonitatem realem, quæ ſit obiectum appetitus, atque ipſum attrahat; verùm inquit, bonitatem ſic acceptam importare eſſentiam realem entis, & non eſſe paſſionem illius, & ideo concedendam eſſe aliam bonitatem, quæ ſit paſſio, & hanc conſiſtere in relatione rationis. Cœterũ hęc reſponſio ſeipſa corruit. Inquirimus enim modò bonitatem illam, qua ens verè, & formaliter conſtituitur bonum; ſi ergo conſtituitur verè bonum in ſeipſo per realem rationem bonitatis, ad quid ponenda relatio rationis, quæ dicatur bonitas entis? Neque neceſſaria eſt relatio rationis, vt conſtituatur bonitas tanquam paſſio, quoniam bonitas optimè pro paſſione poteſt, & debet conſtitui, ſed illa, quæ eſt intrinſeca enti bono, licet enim ſit de adæquato conceptu entis, poteſt tamen conſtitui pro paſſione, vt etiam in ſuperioribus de cœteris paſſionibus diximus. quæ ſunt de adæquato conceptu entis, nec diſtinguuntur, niſi ſecundum conceptum inadæquatum explicitum. Vnde bonitas neque eſt quid ſynonimum cum ente, & habet ſecundùm eſſe explicitum diuerſam formalitatem, & ſortitur etiam diuerſam definitionem, ſiue deſcriptionem: atque ſi conceptus explicitus entis comparetur cum conceptu explicito bonitatis, procul dubio prior eſt, & veluti ex ipſo conſequitur conceptus bonitatis; cur ergo conceptus bonitatis ſecundum proprium eſſe explicitum non poterit conſtitui pro paſſione, vt neceſſarium ſit recurrere ad relationem rationis? Præterea bonitas intrinſeca, & realis entis, qualificat ipſum, cum enim dicitur bonum, ſignificatur vt quid qualificatum, & dicitur bonum à propria intrinſeca bonitate; cur ergo non erit paſſio, ſiue attributum ipſius

Reſpōſio Auerſæ.

Reijcitur

Ens denominatur bonũ à propria bonitate intrinſeca.

Quomodo bonitas realis poſſit cōſtitui pro paſſione entis.

ſius

ſius? Denique bonitas intrinſeca, atque realis non conſiſtit in relatione, ergo neque poteſt fingi relatio rationis, quæ ſit bonitas; ens enim rationis ex genere ſuo debet cõcipi ad modum entis realis, & tale ens rationis ad modum talis entis realis, & proinde bonitas rationis ad modum bonitatis realis, atque adeo non ad modum relationis.

2. ratio

XII. Secundò. Cum ratio boni per hos Auctores conſiſtat in relatione conuenientiæ, inquiro, an res, in qua fundatur relatio, ſit ſecundùm proprium eſſe intrinſecum conueniens alteri; vel non ſit, ita vt dicatur tantùm conueniens ratione huius relationis rationis. Si primum, iam cum bonitas conſiſtat in ratione conuenientiæ, atque res imbibat in ſuo eſſe intrinſecam conuenientiam, erit intrinſecè bona, & non per relationem rationis: ad quid enim huiuſmodi relatio, ſi habetur realis ratio conuenientiæ, atque adeo realis bonitas? eodem enim pacto res ſe haberet, ac ſi diceretur, formale conſtitutiuum hominis conſiſtere in relatione rationis diſcurſiuitatis, quod planè abſurdè diceretur. Si ſecundum; ſequitur, tolli omnem prorſus bonitatem; cum enim relatio rationis ſit nihil in ſeipſa, non poteſt eſſe conueniens alteri, neque etiam *vt quo*, ſi quidem realis conuenientia importat aliquid reale; & quod conuenit alteri, ſecundùm aliquid reale conuenit. Quod præſertim locum habet, vt ſaluetur propria, & formalis bonitas rerum quò ad eſſe reale; ſi enim ponatur formaliter in relatione rationis, iam formalis bonitas non erit quid reale, ſed ad ſummum fundamentalis: vnde res non eſſent realiter bonæ formaliter, quod tamen dicendum non eſt, cum exerceant realiter id, quod dependet à formali ratione bonitatis.

Res imbibit intrinſecè conuenientiã, ratione cuius eſt bona alteri.

XIII. Reſpondet Fonſeca; dari quaſdam relationes rationis, quæ præcedunt omnem actum intellectus, vt eſt relatio creatoris. Atque hanc relationem rationis, in qua conſiſtit formaliter bonitas, eſſe ex his relationibus; vnde poſſe optimè per ipſam bonitatem ſaluari. Hæc tamen reſponſio in ſeipſa implicat; repugnat enim in terminis, relationem rationis præcedere opus intellectus, cum enim ens rationis ſit illud, quod verè eſſe non habet in ſe, ſed fingitur ab intellectu, quomodo fieri poteſt, quòd præcedat in rebus ante opus intellectus? Quòd ſi dicatur, non præcedere ſecundùm totum ſuum eſſe, ſed tantùm ſecundùm fundamentale: iam ſecundùm hoc eſſe fundamentale non fingetur ab intellectu, ſed erit quid reale; atque ſi bonitas conſiſtet in hoc eſſe fundamentali, non conſiſtet amplius in relatione rationis, ſed in aliquo reali, quod neque erit formaliter relatio. Quod totum confir. quoniam Bruta attingunt conuenientiam rerum ſaltem materiali modo: vnde in ipſas appetitiuè mouentur, & tamen, cum habeant ſolam cognitionem ſenſitiuã, non attingunt aliquam relationem rationis, neque etiam materialiter. Vnde concludere oportet, conuenientiam rerum, qua alteri bonæ ſunt, non conſiſtere in relatione rationis, ſed in eſſe reali.

Impugnatur reſpõſio Fonſecæ.

Ens rationis non poteſt præcedere opus intellectus.

XIV. Rurſus addi poteſt pro confir. Quod tale bonum non conſiſtit in tali relatione rationis: vnde neque bonum vt ſic conſiſtere poteſt in relatione rationis conuenientiæ vt ſic: hoc enim neceſſariò ſequitur ex proportione illa, ob quam debet ratio ſuperior dicere in communi, quod dicit inferior in particulari; atque econtra. Quòd autem talis bonitas non dicat relationem rationis, manifeſtum fiet, ſi reſpiciamus ad bonum vtile, delectabile, & honeſtum; res enim nulla, eſt vtilis ratione alicuius relationis rationis, ſed ratione ſui eſſe; vnde per ſuum eſſe formaliter exercet rationem talis bonitatis; ſic media non conducunt ad finem formaliter ex vi relationis, ſed ex vi aptitudinis imbibitæ in proprio eſſe. Similiter bonum delectabile non delectat formaliter ex vi alicuius relationis, ſed ex vi proprij eſſe, delectat enim ex vi congruitatis illius, quam ratione ſui eſſe habet cum appetitu. Sic etiam bonum honeſtum includit illam honeſtatem, ratione cuius formaliter eſt tale bonum, in proprio eſſe; quis enim dicat virtutem eſſe honeſtam formaliter ratione alicuius relationis fictæ ab intellectu? Ex his autem patet ad fundamentum poſterioris modi dicendi; negamus enim,

3. ratio

Tale bonum non conſiſtit in tali relatione, rationis, ſed in tali eſſe rei.

quòd in eo aſſumitur, nimirum bonitatem eſſe quid relatiuum.

Bonitatem non conſiſtere in perfectione entis.

SECTIO III.

3. ſētētia

I. Tertia ſententia ponit bonitatem formaliter in perſectione rei, ita vt non aliud ſit bonitas entis, quàm eiuſdem perſectio, atque integritas in proprio eſſe; aduertit autem, quòd propoſito intellectui allquo ente, qnod primò occurrit, eſt eſſe ipſius, poſtquam antem intellectus percepit eſſe, ſtatim percipit eiuſdem integritatem, atque perſectionem: & conſequenter vult, hanc perſectionem eſſe quid diuerſum formaliter ab ente, non tamen contrahere ipſum ens, ſed relinquere in ſua latitudine. Quia antem integitas, & perfectio poteſt contingere ſecundùm eſſe eſſentiale, ſecnndùm eſſe integrale, & ſecnndùm eſſe accidentale, ideo iuxta hanc triplicem integritatem diſtingnit triplicem bonitatem, eſſentialem, integralem, & accidentalem. Hanc ſententiam tradit Heru. quodlib. 3. qnæſt. 2. art. 2. Meuriſ. 2. Metaph. cap. 3. par. 3. Molina 1. par. quæſt. 5. diſp. vnica, & Vaſqnez ibid. diſp. 23. cap. 5. 6. & 7. qui contendit, hanc opinionem eſſe D. Th. & aliorum Thomiſtarum; Verùm D. Th. & cœteri Thomiſtæ non loquuntur de perfectione præcisè accepta, ſed quatenus appetibilis eſt, vt infra videbimus, vnde fundamentaliter collocanc bonitatem in perfectione, formaliter verò in appetibilitate, ſeu conuenientia reali. Docet autem inſuper Vaſquez cap. 4. quòd bonum ſumi poteſt etiam relatiuè ad aliud, & hoc pacto conſiſtit in relatione conuenientiæ; in quo videtur adhærere ſententiæ ſect. præcedenti reiectæ, de qua hic non eſt amplius differendum; addit tamen, bonitatem in hoc ſenſu non eſſe paſſionem entis. In capite autem 6. explicans, quomodo in ſimplicibus quoque conſiſtat in integritate, cum non habeant partes, quibus conſtent, ait, integritatem in ipſis conſiſtere in eo, quòd conſtent ijs prædicatis, & rationibus, quidditatiuis, quibus conſtare debent. Denique capite 7. infert; Bonitatem eſſe formaliter relationem, non quidem conuenientiæ, ſed integritatis ex pluribus, quoniam concurſus omnium abſque defectu ad alicuius conſtitutionem relatiuè ſignificatur: hanc autem relationem eſſe inter ea, quæ concurrunr ad integritatem conſtituendam, atque in rebns ſimplicibus, cum non adſint partes realiter diſtinctæ, eſſe rationis tantùm.

Bonitatē cōſiſtere in perfectione.

Heru. Meuriſ. Molina Vaſquez

II. Cœterum quod ſpectat ad illud, qnod Vaſquez. de relatione dicit, in qua ſormaliter ponit bonitatem, nihil eſt amplius dicendum, quoniam in præcedenti ſect. iam fuſè oſtenſum eſt, quomodo nequeat bomitas in relatione conſiſtere, quæcunqne illa ſit; vnde in hac ſect. videndum ſolùm eſt, an conſiſtat formaliter in perfectione rei, prout eſt quid abſolutum, non enim relatio illa integritatis eſt formaliter perfectio rei, ſed quæcunque illa ſit, eſt rantùm ſnndata in perſectione. Quòd autem bonitas conſiſtat in perſectione rei, probant quidem, quoniam D. Dionyſ. cap. 4. de Diuinis nominibus definiens, quid ſit bonum, ait, *Bonum ex integra cauſa, malum autem ex multis, ſingularibuſque defectibus*. Præterea quoniam ſi enti deſit aliquid ex ijs, quæ ſpectant ad ipſius integritatem, eſt malum, vnde dicitur malus equus, cui deeſt oculus: dicitur autem malnm, non quia aliquibus malum, ſed quia in ſeipſo eſt malum, cum careat debita integritate. Denique Ens, & perfectum non ſunt ſynonima, non enim cum dicitur; *Ens eſt perfectum*, eſt propoſito identica, ergo cum neceſſariò perfectum ſnpponat ens, erit paſſio illius. Quòd etiam confir. quoniam in tantum aliquid eſt bonum, in quantum eſt perfectum.

Fūdamēta hu us ſē entiæ.

III. Auerſa autem Quæſt. 7. ſuæ Philoſoph. ſect. 3. hanc etiam ſententiam amplectitur. Inquit enim bonitatem hoc etiam modo debere accipi, & explicari, vt dicat perfectionem rei, non tamen hoc ſolùm modo, bonitatem eſſe attributum entis: vnde ſignificat iuxta hanc quoqne acceptionem, bonitatem eſſe paſſionem entis, qnod tamen ſect. ſequenti negat. Rurſus ipſam rationem perfecti poſſe pluribus modis ſumi. Significat enim aliqnan-

Doctrina Auerſæ.

do id, quod habet quicquid ad ſui conſtitutionem neceſſarium eſt. Vel id, cui nihil deeſt, quod dupliciter intelligi poteſt; vel quia nulla perfectio deeſt in quocunque genere; & hoc pacto eſſe perfectum, ſolùm Deo conuenire poteſt; vel quia non deſit perfectio in aliquo genere determinato, vnde homo dicitur perfecta ſpecies animalis, quia habet maiorem perfectionem poſſibilem in genere animalis. Vel ſignificat ens totale, & integratum ad differentiam illius, cui deeſt aliqua pars. Vel poteſt ſignificare magis amplè id, cui non deeſt quicquam iuxta propriam naturam; vnde etiam materia prima dicitur perfecta in ſua natura; & iuxta hanc ſignificationem dicitur adæquatè de omni ente; ſi nimirum ſumatur, vt dicit id, cui nihil deeſt de eſſentialibus; poteſt enim etiam ſignificare id, cui nihil deeſt de accidentalibus. Inſuper aliquando ſignificat excellentiam vnius rei ſupra aliam; vel ſi ſignificet certum gradum excellentiæ cuiuſcunque rei, tunc poteſt vnicuique enti attribui. Et concludit, poſſe bonitatem, quæ eſt paſſio entis, explicari tum per rationem perfecti, quâ res in ſe eſt perfecta, & quò ad ſuum eſſe; tum etiam per rationem conuenientiæ vnius rei ad aliam.

Cōcluſio.

Bonitas non conſiſtit formaliter in perfectione.

IV. Hæc tamen ſententia, quamuis videatur habere magnam probabilitatem, non eſt approbanda; vnde dicendum eſt. Bonitatem non conſiſtere formaliter in perfectione entis. Supponimus autem, bonitatem eſſe paſſionem entis, vt iam ex dictis conſtat; non enim ſi conſideretur ſecundum ſuam propriam rationem formalem, poteſt modo eſſe paſſio; modo non eſſe paſſio. Hoc autē ſuppoſito elicitur efficax ratio ex natura paſſionis, & ſubiecti. Paſſio enim, ſiue attributum ſecundùm illam rationem, ſecundùm quam aſſignatur pro attributo, non debet formaliter eſſe ipſum ſubiectum, etiam ſi ſit de eius conceptu adæquato; quia, quando aſſignatur pro attributo conceptus ille inadæquatus, qui ſtat loco attributi, non dicit formaliter alterum conceptum inadæquatum, qui ſtat loco ſubiecti. Rurſus etiam ſubiectum ſecundùm id formaliter, & explicitè, quod dicit, vt ſubiectum eſt, ſiue ſit ſecundùm conceptum adæquatum diſtinctum, ſiue inadæquatum, non poteſt dicere attributum, neque illud in ſe formaliter continere. Hinc cum bonitas, & ens comparentur tanquam attributum, & ſubiectum; neque bonitas ſecundùm quod eſt attributum, poteſt dicere explicitò modo ipſum ens, neque econtra ens, poteſt explicito modo dicere bonitatem. Et quamuis ſe inuicem includant ſecundùm conceptum adæquatum, ſecundùm tamen conceptus inadæquatos ſe excludunt, & ideo ſaluari debet ratio bonitatis, vt bonitas eſt, abſque eo, quod dicat formali modo, & explicitè rationem entis. Hoc autem ſaluari minimè poſſet, ſi bonitas formaliter conſiſteret in perfectione. Cum enim perfectio dicat integritatem rei quò ad ſuum eſſe, ita vt nihil deſit ex ijs, quibus tale eſſe conſtituitur, hinc ſtatim manifeſtum ſit, non poſſe perfectionem importare tantùm conceptum inadæquatum rei, ſed debere importare adæquatum, & omnibus numeris abſolutum; & conſequenter non eſſe formaliter bonitatem; quomodo enim ſi diceret adæquatum, eſſet attributum? non enim ſupponeret aliquid, cui attribueretur niſi fortè dicatur, eſſe alium conceptū adæquatum: verum tunc diſtingueretur bonitas à re bona ſecundùm conceptum adæquatum, quod dici non poteſt, vt ſect. 1. oſtenſum eſt. Deinde ſicuti ens in ſuo conceptu adæquato ſemper inuoluit ſuam perfectionem ita inuoluit etiam ſuam bonitatem, vnde non poteſt diſtingui ſecundùm conceptum adæquatum ab ente, præſertim ſi ponatur conſiſtere formaliter in perfectione. Præterea bonitas, vt iam vidimus, quatenus bonitas eſt formaliter, non dicit explicitè rationem entis; at quomodo poteſt dicere perfectionem rei ſine ratione eſſendi? res enim in tantum formaliter perfecta eſt, in quantum eſt, & in tantum habet talem perfectionem formaliter, in quantum habet talem eſſentiam. Rurſus ipſum ens, prout dicit explicitam rationem eſſendi, & contradiſtinguitur à proprijs attributis, dicit aliquam perfectionem, ipſam nimirum rationem eſſendi; ratio enim eſſendi eſt aliqua perfectio, ſicut talis ratio eſſendi eſt talis perfectio, vnde ſi bonitas con-

Perfectio non importat cōceptū inadæquatum rei.

Attributū, & ſubiectum quomodo ſe habeant.

ſiſte-

ſiſteret in perfectione, ſubiectum vt contradiſtinctum ab attributo diceret attributum, quod tamen implicat.

Occurritur reſpõſionis.

V. Poſſet tamen aliquis dicere. Ex eo, quòd vnumquodque ens habet quicquid requiritur ad ſui conſtitutionem, conſurgere quamdam integritatem in ipſo, qua integrum eſt quò ad ſuum eſſe, & quæ ſe habeat vt quid tertium reſpectu illorum, quibus ens conſtituitur in ſuo eſſe, & hanc integritatem importare conceptum inadęquatum rei, quia præter ipſam, dantur in re perfecta etiam illa, quæ concurrunt ad talem integritatem; & ideo poſſe aſſignari pro paſſione, quæ ſit bonitas entis. Verùm licet huiuſmodi reſponſio ſubtilis videatur, non tamen eneruat vim argumenti. Vnde contra ipſam inſto. Sicuti bonitas vt ſic ſupponit ens vt ſic, cuius ſit bonitas, ita talis bonitas ſupponit tale ens, cuius ſit talis bonitas, Inquiro ergo, an integritas, quæ ſe habet vt quid tertium conſurgens ex ijs quæ concurrunt ad talem integritatem, ſupponat in aliquo priori conſtitutum illud ens, quod ſimiliter conſurgit ex his ipſis conſtitutiuis; an non. Non primum, quia ante integritatem rei non habetur res integra, atque adeo neque eſſentia ipſius, quia cum eſſentia conſiſtat in indiuiſibili, vt in ſuo eſſe ſubſiſtat, requiritur quicquid neceſſarium eſt pro integritate eſſentiali. Cum ergo integritas non ſupponat eſſe rei cõſtitutum, non poteſt aſſignari pro paſſione ipſius, quia paſſio debet ſupponere conſtitutum ſubiectum in ſuo eſſe. & ſicuti integritas talis entis non ſupponit tale ens in ratione talis entis, ita nec integritas vt ſic ſupponit ens vt ſic ſecundùm rationem communiſſimam eſſendi. Quod totum confir. conſiderando aliquod ens peculiare, præſertim ex ijs, quæ conſtant ex intrinſecis principijs componentibus v. g. hominem: integritas enim hominis, prout dicit aliquid tertium integrum conſurgens ex ſuis c onſtitutiuis anima rationali, & corpore organico, non dicit aliud, quàm formale eſſe hominis; & hoc eſſe hominis eſt illud tertium, quod conſurgit ex huiuſmodi conſtitutiuis, quod in nullo ſigno prius habetur, quàm intelligantur integritas. Quod ſimiliter contingit, ſi conſideretur, prout conſtituitur ex metaphyſicis conſtitutiuis animalitate, & rationalitate: antequam enim intelligatur illud integrum, quod habetur ex vi horum conſtitutiuorum, non habetur homo, ergo integritas non conſequitur ad eſſe rei integræ, atque adeo non poteſt aſſignari pro paſſione; neque etiam pro paſſione conſtitutiuorum rei integrę, quia non adęquatur cum ipſis ſeorſim ſumptis: ſi verò ſimul ſumantur, antequam intelligatur illud tertium, quod conſurgit, non ſunt vnum. Confir. ſecundò. Poſita hac integritate, quæ conſurgit veluti quid tertium ex pluribus, debet reſolui in illa plura; & ne procedatur in infinitum, ſiſtendum eſt in aliquo, quod non dicat integritatem ex pluribus, quia hæc rurſus reſoluenda eſſet, & ſic in infinitum abiretur. Tunc autem habetur perfectio irreſolubilis in conſtitutiua, & quæ non ſe habeat vt quid tertium ex pluribus conſurgens, ergo perfectio non erit vniuerſaliter paſſio entis, cum ab ipſo non contradiſtinguatur, nam in tantùm ponebatur contradiſtincta per allatam reſponſionem, in quantum ſe habebat, vt quid tertium; & conſequenter non conſiſtet in ipſa bonitas, quia hæc eſt paſſio vniuerſalis entis.

Eſſe rei eſſentiale non eſt prius integritate eſſentiali

Integritas eſſentialis rei idem ac eſſentia.

Alia reſpõſio reijcitur.

VI. Rurſus poſſet alius reſpondere; Ens tunc ſolùm dici integrum, & perfectum, quando habet ſuum attributum, atque bonitatem, quoniam hæc ſpectat ad eſſe ipſius. Cæterùm licet verum ſit, bonitatem ſpectare ad integritatem entis ſecundùm conceptum adæquatum, non tamen ſpectare poteſt ad integritatem conceptus inadæquati entis, quando concipitur tanquam radix ſuorum attributorum, quia attributum eſt extra conceptum naturæ. Deinde, quamuis ens per bonitatem ponatur perfici, & integrari, non hinc ſequitur, quòd bonitas ſit formaliter perfectio, & integritas entis, quia ens quoque perficitur, per alias rationes, vnde bonitas erit tantùm aliquid de integritate entis, non autem ipſa integritas. Sed verum eſt, non ſpectare ad integritatem ipſius, prout ſe habet tanquam radix eiuſdem bonitatis. Quod totum confir. ex proportione ad cæteras paſ-

Paſſio non perficit ſubiectũ in ratione ſubiecti.

ſiones, & radices earumdem. Quamuis enim aliqua paſſio metaphyſica ſit identificata cum ſubiecto, ita vt pertineat ad eſſe adæquatum ipſius, non tamen perficit ſubiectum in ſua eſſentia, ſed ſupponit perfectè conſtitutum ſecundùm ſuum eſſe eſſentiale: ſic riſibilitas, quæ eſt paſſio hominis, & cum ipſo identificata; aut eſſe diſgregatiuum viſus reſpectu albedinis ſupponunt tum hominem, tum albedinem cum toto ſuo complemento eſſentiali, ergo proportionaliter bonitas, cum ſit attributum entis, ſupponet ens completum, prout eſt radix talis attributi, atque adeo in ratione entis, cum ſecundùm hanc ſit radix, & talis bonitas ſupponet ale ens conſtitutum in tali ratione, & habens ſuam eſſentiam completam in ratione eſſentiæ independenter à propria bonitate.

2. ratio

VII. Rurſus poſſumus ſecundò principaliter argumentari. Perfectiuum idem eſt formaliter, ac conſtitutiuum, nam eo ipſo, quòd res conſtituitur, perficitur in ſuo eſſe, & eo ipſo, quòd perficitur, conſtituitur; ſic rationalitas eſt conſtitutiuum hominis, ac etiam eſſentiale perfectiuum illius: albedo eſt conſtitutiuum albi, & perfectiuum illius in eſſe albi; cum enim perficere non ſit aliud, quàm communicare aliquam perfectionem, nec poſſit communicari, niſi ſimul communicetur aliquod eſſe; hinc fit, vt dum res perficitur, conſtituatur etiam in aliquo eſſe. Quamobrem, ſi bonitas conſiſteret formaliter in perfectione entis, non eſſet poſterior ente. Quis autem non videt, hoc impoſsibile eſſe, & pugnare cum eo, quòd bonitas ſit Paſsio? conſtitutiuum enim eſt prius conſtituto, paſsio verò eſt poſterior.

Conſtitutiuum, & perfectiuum idẽtitate.

VIII. Reſpondet Vaſquez. Poſſe ens dupliciter concipi, vel ſub conceptu entis confuſo, non concipiendo, ex quo præcisè perficiatur, & tunc concipitur ſub ratione entis, & tanquam radix ſuorum attributorum. Vel conſiderando etiam, ex quo perficitur, & tunc concipitur ſub ratione boni, quia concipitur perfectio eiuſdem entis. Hæc tamen reſponſio neq; euacuat difficultatem, neque directè ſatisfacit argumento. Argumentũ enim probat, perfectiuum, & conſtitutiuum eſſe idem, atque adeò perfectionem rei ſpectare ad eiuſdem cõſtitutionẽ; quòd autem concipiendo ens non concipiatur, ex quo perficiatur, non facit, quòd perfectiuum non ſit conſtitutiuum, & quòd poſsit perfectio aſsignari pro paſſione. Imò cum non poſsit concipi conſtitutum, niſi concipiatur etiam conſtitutiuum, eo ipſo, quòd concipitur ens, concipitur etiam conſtitutiuum ipſius, quamuis non præcisè ſub ratione cõſtitutiui: hoc tamen non facit, vt poſſit aſſignari pro paſſione entis, quia conſtitutiuum non eſt poſterius conſtituto, vt debet eſſe paſſio. Præterea ſi concipiatur explicitè ex quonam perficiatur ẽs adhuc concipitur, ex quonam conſtituatur, ergo non concipietur paſſio entis, ſed conſtitutiuum entis. Neq; verum eſt, poſſe dari in ente duplicẽ conceptum alterũ illius, quod perficitur, & alterum illius, quod perficit; eſt enim ens vnica ſimpliciſſima ratio irreſolubilis in plures conceptus. Rurſus quando concipitur aliqua ratio communis, ſemper concipitur ratio eius quidditatiua, ſic quando concipitur animal, concipitur ratio quidditatiua animalis, quãdo cõcipitur homo, concipitur ratio quidditatiua hominis, alioquin non conciperetur ratio cõmunis; vnde quando concipitur ens in communi, quocunq; pacto concipiatur, debet concipi etiã eſſe quidditatiuum ipſius, atq; adeo etiã eius eſſentialis perfectio. Quod præſertim verum eſt, quoniam quando ens cõcipitur vt radix bonitatis, cõcipitur vt ab ipſa contradiſtinctum; hoc enim omnino neceſſarium eſt, ſaltem quò ad aliquã diſtinctionem; ſic autem contradiſtinctũ debet importare aliquid, quod ſit radix talis attributi, quod nõ põt eſſe aliud, quàm rõ quidditatiua ipſius, & quæ primò illi conuenit. Vnde neceſſe eſt, vt cõcipiatur etiã cum ſua quidditatiua perfectione, quia hæc, ſicuti non eſt ſeparabilis, neq; ſecundũ mentẽ ab ente, ita neq; perfectio quidditatiua põt ſeparari à ratione quidditatiua. Quod ex eo quoque confir. quoniam, dum intellectus concipit, ex quonam perficiatur ens, concipit etiam eſſentialia ipſius, quibus in eſſe entis conſtituitur, & ideo non concipit attributum.

Reſponſio ex Vaſquez.

Impugnatur.

Cõcepto ente ſemper concipitur perfectio quidditatiua illius.

IX. Deniq; argumentari poſſumus. Quando dicimus, ens eſſe perfectũ eſſẽtialiter, ſignificamus nihil ei deeſſe ad

3. ratio

Perfectio rei non explicat aliquid diuerſu ab eſſe rei.

eſſentialem conſtitutionem, ſicut cum dicimus, hominem eſſe perfectũ in ratione hominis, nihil aliud ſignificamus, quàm nihil deeſſe in tatione hominis. Cum autem dicimus, ens eſſe bonũ, nõ ſolùm ſignificamus, nihil ei deeſſe, quod pertineat ad cõſtitutionẽ entis, ſed aliquid amplius, quod explicitè non dicat rationem entis, alioquin non poſſet bonitas conſtitui pro paſſione entis; paſſio enim debet ſaltem aliquid explicare, quod non explicat ſubiectum, quod tamen non cõtingit, ſi bonitas formaliter ponatur in perfectione rei: quæ nõ explicat aliquid diuerſum ab eſſe rei, ſed explicat ipsũ eſſe rei, quatenus habet id, quod requirit ad ſuimet conſtitutionem. Vnde perfectio entis non eſt bonitas entis, ſed fundamentum illius.

Ad fundamenta in oppoſitum.

X. Hinc ad fundamenta in oppoſitũ reſp. Aliud eſſe, quòd bonitas oriatur ex perfectione rei, & aliud, quòd formaliter cõſiſtat in ipſa, quòd enim oriatur ex perfectione rei, dicit, quòd ſupponat ipſam perfectionẽ vt fundamẽtũ; atq; adeo, quòd ſit aliud formaliter ſaltẽ ſecundũ eſſe explicitũ. Et hoc voluit D. Dionyſ. ibi citatus, quando docuit, Bonũ eſſe ex integra cauſa, quia nimirũ conſurgit poſita perfectione rei tãquã fundamento. Et præcipuè intẽdebat aſſignare diſcrimen, quod eſt inter bonũ, & malũ, quòd malũ præſertim in moralibus habetur per quẽcunq; defectũ; bonũ autẽ nõ habetur, niſi ex integra cauſa, hoc eſt ex integritate, & cõcurſu eorũ omniũ, quæ requirũtur, vt bonũ cõpletum ſit: hinc in moralibus quicunque defectus vitiat actum; nec dicitur ſimpliciter bonus, niſi ſecundùm omnia requiſita, & circumſtantias bonus ſit.

Diſcrimẽ inter malum, & bonum.

Hinc etiam patet reſponſio ad ſecundũ, nã ſicuti poſita perfectione rei ponitur eiuſdem bonitas, non formaliter, ſed conſequutiuè, quia ponitur fundamẽtũ eiuſdem; ita ſimiliter ablata perfectione, aufertur etiã conſequutiuè bonitas, quia deeſt fundamentũ, & ob id equus, cui deeſt oculus, eſt malus, quia cũ deſit illi integritas debita, atque adeo fundamentum bonitatis integralis, deeſt etiam bonitas integralis. Ad tertium dicitur. Ens, & perfectum non eſſe quidem ſynonima, non tamen perfectionem ſe habere vt eius paſſionem; ſicut neq; definitio eſt quid ſynonimũ cum ente, non tamen eſt eius paſſio. Cũ ergo dicitur, *Ens eſt perfectum*; ſignificatur, ens habere id, quod requiritur ad ſui conſtitutionem, atque adeo non eſt propoſitio identia ſed per ipſam explicatur perfecta conſtitutio eiuſdẽ entis: nõ tamen eſt propoſitio, in qua paſſio prædicetur de ſubiecto, ſed in qua conſtitutiuum prædicatur de cõſtituto.

Bonitatem non conſiſtere formaliter in appetibilitate.

SECTIO IV.

Quarta ſentẽtia. Bonitatẽ cõſiſtere in appetibilitate.

I. QVarta ſententia vult, bonitatem de ſuo formali importare perfectionẽ rei, nõ tamen præcisè, vt aſſerebat præcedẽs ſentẽtia, ſed quatenus appetibilem; ita vt perfectio veluti materialiter ſe habeat, appetibilitas verò formaliter, & tãquam vltimũ formale complementum bonitatis. Accipit autem appetibilitatem non quatenus importat denominationem extrinſecam deſumptam ab appetitu, ſed quatenus dicit illam conuenientiam, ratione cuius ens redditur appetibile. Verùm hæc ſententia diuerſimodè explicatur, vnde continet diuerſos modos dicendi. Quidam enim collocant bonitatem in appetibilitate, qua ens redditur bonum reſpectu appetitus, & ab ipſo expetibile. Et hæc procul dubio eſt ſententia D. Th. 1. par. quæſt. 5. art. 1 ibi enim quærit, quid bonum addat ſupra ens, & reſpondens inquit *Dicendum, quòd bonum, & ens ſunt idem ſecundùm rem, ſed differunt ſecundùm rationem tantùm. Quod ſic patet. Ratio enim boni in hoc conſiſtit, quòd aliquid ſit appetibile*; *vnde* Philoſoph. *in* 1. *Eth dicit. Quòd bonum eſt, quod omnia appetũt. Manifeſtum eſt autem, quòd vnũquodque eſt appetibile, ſecundùm quod eſt perfectum, nam omnia appetunt ſuam perfectionem*. Ex quibus manifeſtum fit, quomodo collocet bonitatem formaliter nõ in ſola perfectione præcisè accepta, vt contendit Vaſquez. ſed in perfectione, quatenus dicit rationem appetibilitatis: Et ad 1. habet. *Bonum dicit rationem perfecti, quod eſt appetibile*, & art. 2. ad 1. *Bonum autem, cum habeat rationem appetibilis, importat habitudinem cauſæ finalis*. Atq; hanc doctrinã alibi ſæpe repetit. Sequitur Caiet. ibid. Et hoc ipſum ſentiunt Ferrar 1. contra Gẽt. c. 37. Iauel.

Primus modus dicendi explicat appetibilitatẽ per ordinem ad aliud.

Caiet. Ferrar. Iauel.

de

Digitized by Google

Bannes

de Tranſcendent. cap. 6. Bannes 1. par. quæſt. 5. ar. 1. quamuis magis videatur ſent re, appetibilitatē conſequi ad rationē boni, cum quo etiam cōcordat Cumel. ibid. quæſt. vnica. Præterea Suarez in Metaph. diſp. 10. ſect. 1 num 12. Valentia tom. 1. diſp. 1. quæſt. 16. puncto 1. Hurtad. in Metaph. diſp. 7. ſect. 4. Smiſing tract 3. de Deo vno diſp. 1 quæſt. 2. nu. 46. atque alij. Bannes autem, & Cumel ponunt bonitatē in abſoluto formaliter, ſed quid dicat hoc abſolutum, non explicant: fortaſſe intelligunt appetibilitatem formaliter acceptam, ad quam poſtea conſequatur formalis ordo appetibilitatis, ſiue relatio, vt ex eorum doctrina colligitur. Verùm circa hunc modum dicēdi aduertendum eſt; quod ita hi Auctores ponunt rationē bonitatis in appetibilitate reſpectu appetitus, vt nō præcisè velint intelligi de appetibilitate illa, quæ oritur ex congruentia rei ad ipſum appetentem, ſed de appetibilitate, qua res quomodocunq; eſt cōgrua, & conueniens alteri, ita vt poſſit ipſi appeti ab aliquo appetente ex eo, quòd cognoſcat eſſe illi bonam: vnde eſt quidem appetibilitas dicta in ordine ad appetitum, non tamen eſt ſemper conuenientia reſpectu ipſius, ſed vel reſpectu ipſius, vel reſpectu alterius.

Cumel
Suarez.
Valent.
Hurtad.

Smiſing

Bannes.
Cumel.

Secūdus modus dicendi explicat appetibilitate in comparatione ad non ens.

II. Secundus modus non explicat appetibilitatē per ordinē ad appetitū, & conuenientiam, qua res bona eſt alteri conueniens: ſed vult conſiſtere in illa appetibilitate, quæ oritur ex eo, quòd ens comparatur cum nō ente & reſpectu ipſius eſt quid expetibile. Vnde hic quoque modus explicat appetibilitatē in ordine ad appetitum; ſed diſcrimē in hoc conſiſtit, quòd non ponit, eam oriri ex conuenientia vnius rei ad aliā, ſed ex comparatione entis ad non ens. Ita autem tradit Recentior quidam; & fundatur in eo; Quòd cum bonitas ſit paſſio entis, debet reciprocari cum ente, ita vt de vnoquoq; dicatur: hoc autem habet appetibilitas illa, quæ oritur ex comparatione entis ad non ens; hæc enim cōuenit vnicuiq; enti, ſiquidē quodlibet ēs cū non ente cōparatū melius eſt, quàm non ens. Et ſimiliter malitia oppoſita huic appetibilitati conuenit omni non enti, quod etiam indicat, hanc appetibilitatem conuenire omni enti.

3 modus

III. Tertius modus eſt ſimiliter quorumdam Recentiorū, qui neque explicant appetibilitatē in ordine ad appetitum cognoſcitiuæ naturæ, neque volunt oriri ex conuenientia vnius ad alterum; neque ex comparatione entis ad non ens; ſed ex eo, quòd ens cum ſeipſo comparatur, atque eſt ſibi ipſi appetibile: vnde volunt, bonitatem nihil aliud formaliter eſſe, quàm appetibilitatem illam; qua vnūquodque ens redditur appetibile ſibi ipſi. Mouentur ex eo, quòd hujuſmodi appetibilitas eſt verè tranſcendentalis, & æquè patet ac ens; conuenit enim cuicunque enti etiam independenter à quocunq; alio; vnde ſi per impoſſibile reperiretur vnicum tantùm ens, atque cœtera omnia eſſent impoſſibilia, adhuc ſaluaretur in ipſo propria bonitas, ſicvt ſaluatur radix bonitatis, nempe ratio entis; quod non contingeret, ſi bonitas conſiſteret in appetibilitate reſpectu alterius. Deinde reperiuntur quædā entia, quæ nulli ſunt appetibilia, vt eſt odium Dei: vnde vt ponatur appetibilitas vniuerſalis, & conueniens cuicunque enti, debet explicari in ordine ad ipſum ens, quatenus eſt ſibi ipſi appetibile.

Bonitatē in eo cōſiſtere, quod ēs ſit ſibi ipſi appetibile.

1. cōcluſ.

Bonitas non cōſiſtit in cōuenientia reſpectu alterius.

IV. Hæc tamen ſententia ſecundùm vnumquemque modum patitur graues difficultates, ob quas nobis probari non poteſt. Dicendum eſt igitur primò. Bonitatem de ſuo formali non importare conuenientiam vnius rei reſpectu alterius, ſeu appetibilitatē ortā ex huiuſmodi conuenientia. Aduertere tamen oportet; aliud eſſe, rem aliquam eſſe conuenientem alteri ratione propriæ bonitatis: & aliud bonitatem conſiſtere formaliter in hac conueniētia. Primum enim dicit, quòd ratio bonitatis ſit illa, quæ reddat rem alteri conuenientē, vnde bonitas præſupponitur ab ipſa conuenientia tanquam ea, à qua oritur: & nos hoc admittimus, neque oppoſitum in hac concluſione docemus. Secundū dicit, quòd cōuenientia ſit ratio formalis bonitatis, & conſequēter, quòd ab ipſa non oriatur, ſed eam ponat in eſſe, cuius oppoſitum in præſenti concluſione docemus, aſſerentes, bonitatem non conſiſtere formaliter in hac conuenientia.

1. ratio

V. Probatur. Antequā intelligatur, cuinā res cōueniens ſit, ſed ſtatim ac in ſeipſa intelligitur participare aliquā eſſētiam intelligitur bona; & ſi intelllectus

concipiat., rem tantùm aliquam determinatam eſſe poſſibilem, cœtera verò omnia impoſſibilia; ex hac quidem fictione intellectus ſequitur ablatio conuenientiæ, qua res ſit conueniens alteri, quia ablatis cœteris entibus auferuntur omnia conſequenter, quæ ab ipſis dependent, non tamen aufertur bonitas; cum enim remaneat ens, quod eſt radix bonitatis, debet etiam remanere bonitas in ipſo radicata; & hoc ipſo, quòd eſſet ens, eſſet etiam bonum, ſi quidem haberet in ſe totum id, quod de facto habet. Et poteſt pro hac ratione deſumi confirmatio ex ipſiſmet viuentibus præditis appetitu præſertim rationali: huiuſmodi enim viuentia cognoſcunt proprium eſſe, atque illud amant ita vt poſſint non amare; & conſequenter debet tale eſſe habere rationem boni, cum ſit obiectum amoris. Verùm non poteſt habere rationem boni, quæ conſiſtat in conuenientia reſpectu alterius, quia cum idem non diſtinguatur à ſeipſo, neque etiam poteſt dici, quòd cum idem amat ſeipſum, tendat in bonum conſiſtens in conuenientia reſpectu alterius, tendit enim in ſeipſum. Cum ergo datur aliquod bonum, quod non conſiſtit in conuenientia reſpectu alterius, hinc infertur, bonum ex genere ſuo non conſiſtere in conuenientia ad alterum, alioquin omne bonum deberet conſiſtere.

Ens eſt bonum independenter ab extrinſecis.

Viuentia rationalia amat propriũ eſſe.

2. ratio

VI. Secundò probatur. Non poteſt intelligi conuenientia, qua vnum ſit conueniens alteri, niſi intelligatur facta diuiſio entis, atque determinatio per ſua inferiora; hæc enim conuenientia fundatur in multiplicate entium, quam neceſſariò requirit, alioquin quomodo intelligeretur vnum conueniens alteri, niſi interueniret multiplicitas entium? hæc autem multiplicitas non habetur, niſi per diuiſionem, & determinationem entis vt ſic; importat enim entia determinata. Si ergo bonitas conſiſteret in hac conuenientia, non prius haberetur bonitas, quàm diuiſio, & determinatio entis ad inferiora, imo eſſet poſterior tali diuiſione, tanquam quid ab ipſa conſurgens; quod tamen dici non poteſt, nam bonitas eſt paſſio entis, & ab ipſo immediatè conſequitur; videmus enim tale ens importare talem bonitatem, & conſequenter debet ens vt ſic importare rationem communiſſimam bonitatis vt ſic. Quod inſuper confir. poteſt: Si bonitas conſiſteret in conuenientia vnius ad aliud, originaretur ab ente, quod eſſet alteri conueniens, & quod eſſet tale ens, quia iam oſtenſum eſt, quomodo conuenientia fundetur in pluralitate entium, atque adeo in entibus determinatis. Vel ergo bonitas fundata in hac conuenientia, eſt bonitas vt ſic, vel talis bonitas: non bonitas vt ſic, quia ſequeretur, quòd ibi non poſſet eſſe vlla bonitas, vbi nõ eſſet illud ens determinatum, ex quo habetur illa conuenientia; nam ſine tali ente non poſſet haberi bonitas vt ſic, atque adeo nulla bonitas, quia omnis bonitas fũdatur in bonitate vt ſic. Si verò eſt talis bonitas; contra hoc inſtatur, quoniam ſi bonitas fundatur in conuenientia, debet bonitas vt ſic fundari in conuenientia vt ſic, atque adeo in tali ente, quoniam non poteſt haberi conuenientia, niſi habeantur talia entia. Deinde aſſignetur, in quonam fundetur bonitas vt ſic; ſi fundatur in ente vt ſic, ſequitur non fundari in conuenientia, quia ens vt ſic præciſè abſtractum non habet aliud ens, cui conueniens ſit. Et rurſus addi poteſt. Quòd ſi bonitas conſiſteret in conuenientia, cum bonitas vt ſic conſequatur ad ens vt ſic, ẽs vt ſic eſſet alteri cõueniẽs, atque proportionatum: hoc autẽ minimè dici poteſt, quoniam quod eſt conueniens alteri, dicit ordinem ſaltem tranſcendentalem ad ipſum: poſito autem ordine tranſcendentali non habetur amplius ens vt ſic, ſed tale ens.

Bonitas entis prior diuiſione, & terminatione ipſius entis.

Bonitas vt ſic nõ poteſt fũdari in tali ente, atque adeo nec in conuenientia.

VII. Tertiò argumentor. Bonitas, cum ſit paſſio entis, conuenit illi ab intrinſecis ſuis principijs, ita vt ſecundùm quod ens eſt, debeat habere ſuum propriam bonitatem: vnde ex hoc fit, quòd in ſe ſit abſolutè bonum, atque ſimpliciter, vt etiam eſt abſolutè, & ſimpliciter ens. Verùm hoc efficit, ne poſſit bonitas conſiſtere in conuenientia vnius ad alterum: per hanc etenim conuenientiam res non conſtituitur ſimpliciter, & abſolutè bona in ſeipſa, ſed tantùm reſpectiuè ad aliud, quod non ſufficit, vt dicatur ſimpliciter, & abſolutè bona; quod enim eſt tale reſpectu alterius, non eſt tale abſolu-

3. ratio

Per conuenientiã ad alterum ens non conſtituitur abſolute bonum.

tè. Accedit etiam quod nullum ens eſt conueniens, & proportionatum cuicunque enti, ſed ſi vni eſt conueniens, alteri quoque eſt diſconueniens, ſeu ſaltem non conueniens; vnde poſita bonitate in conuenientia vnius ad aliud, omne ens ita erit bonum, vt etiam ſit malum; imo æquè erit bonũ, ac malum, quoniam æquè habebit cõuenientiam, & non conuenientiam. Ex quo fiet, quòd vtraque iſta propoſitio *Omne ens eſt bonum*; *Omne ens eſt malum*, erit vera, ſicut verum etiam eſt, quòd omne ens ſit alicui conueniens; & alicui ſit non conueniens: & propterea contradictoria, nempe eſſe bonum, & non bonum, ſeu malum de eodem ente verificarentur; quod manifeſtè indicat, ens non eſſe ſimpliciter & abſolutè tale, quia contradictoria poſſunt tantùm de eodem verificari ſecundùm quid, non abſolutè.

4. ratio.

VIII. Quartò. Vt aliquid ſit conueniens alteri, requiritur, vt importet aliquam perfectionem, qua careat illud, cui conueniens eſt, quia ſi haberet illam ipſam perfectionem, non illam exigeret, neque eſſet amplius illi communicabilis, ſiquidem non communicatur alicui id, quod iam habet. Ex hoc porrò ſequitur, quòd non poſſit aliquid eſſe conueniens alteri ſecundùm rationem entis vt ſic, ſed ſolùm ſecundùm rationem talis entis cõtradiſtincti ab eo, cui conueniens eſt. Vnaquaque enim res participat rationem entis, & ideò non poteſt ex vi entis vt ſic recipere aliquam perfectionem, quam non habeat. Hoc autem ſtante, ſequitur, bonitatem non conuenire enti, vt ens eſt, nec cum ipſo tanquam paſſionem adæquari; cum enim ens non poſſit ordinari ad aliud ſecundùm rationem entis vt ipſi conueniens, neque etiam poteſt habere bonitatem. Vnde cum certum ſit, ens habere bonitatem, quæ ipſi conueniat tanquam paſſio, alioquin nec tale ens haberet talem bonitatem, concludendum eſt, non conſiſtere in conuenientia vnius ad aliud. Quod etiam ex eo confir. Quoniam quod eſt alteri bonum, eſt terminus inclinationis illius, inclinatio autem eſt tantùm ad id, quod non eſt in inclinante, vt pote quia eſt ad aliquid acquiſibile; & nihil tendit ad acquiſitionem illius, quod iam habet.

Bonum reſpectu alterius dicit aliquã perfectionẽ reſpectu illius.

IX. Quamobrem, vt iam ex dictis colligitur, Bonum reſpectu alterius debet conſiſtere in re aliqua, quod dicat proprium eſſe determinatum, ſecundùm quod ſit alteri communicabile, ita vt per hanc communicationem illi conferat aliquam perfectionem. Vnde non erit bonum tranſcendens conueniens enti vt ſic, quo ſit bonum in ſeipſo, ſed erit bonum reſpectiuum cõueniens tali enti determinato, quod habet rationem acquiſibilis, atque perfectionis reſpectu alterius. Et hoc voluit Ariſ. quandò dixit; *Bonum eſſe id, quod omnia appetunt*. Imo & de hoc bono intellexit D. Th. quando dixit; Conſiſtere in perfectione, quatenus appetibili ex eo, quòd ſit alteri conueniens, quod indicauit per id, quòd dixit, hoc bonum habere rationem finis; illud autem ſolum bonum habet rationem finis, quod dicit naturam aliquam completam, qua alteri conueniens eſt, & mouere poteſt ad ſui phyſicam acquiſitionem. Habet autem hanc conuenientiam ratione bonitatis, qua eſt bonum in ſe; cum enim ſit bonum in ſeipſo, eo ipſo, quòd alteri communicatur, affert ipſi aliquam bonitatem; & ideo dicitur illi conuenire.

Quodnã bonũ dicat conueniẽtia reſpectu alterius.

Ariſ.

D. Th.

2. cõcluſ.

Bonitas non conſiſtit in appetibilitate ex comparatione ad non ens.

X. Secundò dicendum eſt. Bonitatem tranſcendentalem non conſiſtere formaliter in eo, quòd ens melius ſe habeat, quàm non ens, ſeu in appetibilitate orta ex comparatione entis ad non ens. Quamuis enim ens comparatum ad non ens melius ſit, atque appetibile; non tamen per hoc explicatur ratio formalis bonitatis; quòd enim ens comparatum ad non ens ſit expetibile, atque melius, nihil aliud dicit, quàm quòd habeat bonitatem, quæ non eſt in non ente: non autem explicat, in quo conſiſtat ratio formalis bonitatis, ſicut ſi facta comparatione duorum bonorum diceretur, vnum eſſe melius altero, per hoc quidem explicaretur exceſſus bonitatis vnius ſupra alterum, non tamen explicaretur, in quo conſiſteret formaliter illa bonitas ſecundùm quam contingeret exceſſus: Quod amplius confir. quoniam in tantum melius eſt eſſe, quàm non eſſe, in quantum per ipſum eſſe ſit receſſus à non ente; verum non per ſolam præciſam rationem bonitatis

tis ſit receſsus à non ente, ſed etiam ſecundùm conceptum adæquatum eiuſdem entis; vnde ſi verum eſſet, bonitatem conſiſtere in eo, quòd melius ſit eſſe, quam non eſſe, oporteret totum conceptum adæquatum entis eſſe puram rationem bonitatis, atque adeo bonitas formaliter non eſſet attributum entis, ſed ipſum ens.

XI. Et ita philoſophandum eſt; ſi intelligatur de eſſe ſiue poſſibile ſit, ſiue exiſtens, de quo dicitur melius eſſe, quàm non eſſe. Si verò intelligatur tantùm de exiſtenti, & actuali, vt intelligit Auctor oppoſitæ ſententiæ, quia putat, poſſibilia non habere veram rationem entis, ſed tantùm exiſtentia; tunc ex alio capite arguitur. Quamuis enim poſſibilia non ſint aliquid in ſeipſis realiter, adhuc tamen verum eſt, quòd poſſunt concipi cum toto illo eſſe quidditatiuo, quod habent, quando actu exiſtunt præſcindendo ab exiſtentia; objiciuntur.n.ſecundũ realitatem propriæ eſſentiæ, quæ ſecundùm ſua omnia quidditatiua exiſtit in eſſe obiectiuo. Et poſſibilia ſic concepta comparari poſſunt cum impoſſibilibus, vt eſſentia realis hominis poteſt concipi ſecundùm ſua quidditatiua, & comparari cum aliquo impoſſibili. In hac autem comparatione intellectus intelligit ex parte illius eſſentiæ realis, quòd melius ſit eſſe poſſibile, & eamdem proportionem, quam percipit inter exiſtens, & non exiſtens, percipit etiam inter poſſibile, & non poſſibile, ergo poſſibile quoque dicet rationem bonitatis. Quod præſertim dicendum eſt, quoniam bonitas vt ſic abſtrahit ab exiſtentia, & eſt paſſio entis vt ſic, ens autem vt ſic dicit tantùm præciſam rationem eſſendi, quæ abſtrahit ab exiſtentia, & tantùm poteſt exiſtere in hoc, vel illo ente indiuiduo. non eſt tamen neceſſe, nos concipere ens indiuiduum exiſtens, vt concipiamus bonitatem, ſed optimè eam poſſumus concipere concipiendo ſolum ens vt ſic, quod ſanè non contingeret, ſi bonitas conueniret tantùm enti exiſtenti.

Bonitas extenditur etiã ad poſſibilia.

XII. Atque hic diſcurſus ex eo etiam confir. quoniam ipſæmet rerum eſſentiæ, vt eſſentiæ ſunt, habent ſuam bonitatem, ita vt quælibet ratio ipſarum præciſè bona ſit: atque hinc habent res, quòd ſint inæqualis bonitatis ſaltem materialiter loquendo, quãuis omnes inæqualiter exiſtant. Hinc etiam habent, quòd poſſint allicere appetitum; nam non ratione exiſtentiæ, ſed ratione ſuæ eſſentiæ alliciunt, & proinde aliquæ alliciunt appetitum, aliquæ non alliciunt, quamuis æqualiter exiſtant, aut poſſint exiſtere; quod certè contingere non poſſet, niſi ſecundùm ſuam eſſentiam eſſent bonæ. Et cum ratio entis reperiatur in qualibet eſſentia præſcindente ab exiſtentia, debet conſequenter in ipſa reperiri intrinſeca bonitas, quia ratio entis eſt prima, & vera radix eiuſdem bonitatis. Quod etiam ex eo conuincitur, quoniam res omnes, quæ exiſtunt ſecundùm ſe totas bonæ ſunt, quippe ſecundùm ſe totas proueniunt à Deo, & ſunt obiectum diuinæ complacentiæ, qua vult ipſis totum illud eſſe, quod habent, cum autem diuina volitio non poſſit ferri niſi in bonum, neceſſe eſt, vt ſecundùm totum ſuum eſſe bonæ ſint. Rurſus bonitas, vt in ſuperioribus oſtendimus, eſt quid intimè imbibitum in eſſe rei bonæ, vnde quicquid abſtrahitur ab ente exiſtenti, abſtrahitur cum ſua propria bonitate: & propterea ſi abſtrahatur eſſentia illius, & ſolùm conſideretur ſecundùm eſſe poſſibile, importabit ſuam bonitatem. Ex quibus conſtat, quomodo bonitas non rectè coarctetur ad ſola exiſtentia; præſertim quia exiſtentia de ſe formaliter nihil aliud facit, quàm reducere in actum, quod eſt in potentia; vnde non confert bonitatem, ſed illam de potentia facit in actu: & ideo ſicut eſſentiæ præciſa exiſtentia dicunt veram rationem eſſentiæ, ita etiam dicunt veram rationem bonitatis.

Bonitas conuenit rerum eſſentijs, vt tales ſunt.

Totũ eſſe rei bonum eſt.

XIII. Hinc ad fundamentum contrariæ ſententiæ dicitur, conuenire quidem omni enti, melius eſſe ens, quàm non ens, atque adeo in comparatione ipſius eſſe expetibile; verùm hoc non eſſe explicare rationem formalem bonitatis, vt iam dictum eſt, ſed ſolùm quòd ens ſit bonum in comparatione non entis; loquendo tamen de ente, prout includit tum poſſibilia, tum exiſtentia: quia ſi accipiatur prout includit tantùm exiſtentia, ita vt cum dicitur, melius eſſe ipſum eſſe,

Ad fundamentũ in oppoſitum.

quàm

quàm non eſſe, intelligatur ſolùm de eſſe exiſtenti, tunc verum non eſt, bonitatem adæquari cum ente vt ſic, quoniam ens vt ſic tranſcendit tum per poſſibilia, tum per exiſtentia; & ideo bonitas quoque debet ęquè latè patere.

3. cóclus.

Bonitas non conſiſtit in eo, quòd ens ſit ſibi ipſi appetibile.

XIV. Tertiò dicendum eſt. Bonitatem tranſcendentalem non conſiſtere in eo, quòd ens ſit appetibile ſibi ipſi, ita vt per hoc explicetur formalis ratio bonitatis. Non negamus tamen non poſſe idem appetere ſeipſum, nam & Deus amat ſeipſum, atque ſuam bonitatem; & creatura quoque intellectualis amat ſeipſam, Sed, quod dicimus, eſt, bonitatem non conſiſtere in hac appetibilitate, præſertim ſi loquamur de bonitate tranſcendentali, quæ conuenit enti vt ſic tanquam paſſio. Probatur. Quoniam appetere eſt naturæ completæ; vel enim ſe habet per modum operationis, vel per modum ponderis. Si per modum operationis, manifeſtum eſt, quòd cóuenit tantùm naturæ completæ cognoſcitiuæ; neceſſariũ eſt .n. pro operatione hac appetitionis, vt per cognitionem apprehendatur obiectum, & præſentetur appetitui, qui deinde promat ſuam operationem. Si verò ſe habet per modum ponderis, adhuc conuenit tantùm naturæ completæ; nam pondus iſtud eſt ad eſſendum in ſe, atque habendum eſſe ſibi communicatum; cum autem poſſit communicari tantùm eſſe completum, quod cóſtituat aliquam integram entitatem, ideo ſolum huiuſmodi appetibilitas conuenire poteſt entitati integræ, atque in ordine ad exiſtentiam. Vnde non poſſumus enti vt ſic attribuere appetitum ad proprium eſſe, alioquin tribueremus aliquid improportionatum.

Appetere conuenit ſolù completæ naturę

XV. Quod etiam confir. Quamuis enim in rebus inanimatis ponatur pondus ad eſſendum, non tamen poteſt diſtingui ratio appetibilis, & appetitiui; pondus enim huiuſmodi non aliud eſſe poteſt, quàm naturalitas eiuſdem ipſi toti intimè ſuperfuſa, quæ quidem non eſt ad aliud, ſed facit tantùm, idem eſſe naturali modo ſe habere, atq; iuxta ſuam intrinſecam exigentiam; at verò vt ponamus in eodem ente ratione appetibilis, & appetitiui, neceſſe eſt vt ponatur diſtinctio rationis, & conſtituantur diuerſa extrema, quæ importent diuerſas rationes formales, nã alterum debet importare rationem appetibilis, & alterum appetitiui, quæ ſunt diuerſæ formalitates. Ex quo fit, quòd id nequeat contingere per diſtinctionem eiuſdem à ſeipſo, quia in hac diſtinctione quod dicit vnum extremum, dicit etiam alterum, vnde erit diſtinctio rationis, per quam plures formalitates conſtituuntur in eodem obiecto. Verùm hinc ſequitur, bonitatem non poſſe conſiſtere in appetibilitate, qua idem eſt ſibi ipſi appetibile, nam non totum eſſe, ſed pars tantùm, illud nimirum extremum, quod in hac diſtinctione ſe haberet per modum appetibilis, eſſet bonum: quod tamen dici non poteſt, quoniam quodlibet ens ſecundùm totum ſuum eſſe eſt bonum. Præterea ſi bonitas conſiſteret in eo, quòd idem eſt ſibi ipſi appetibile, non eſſet quid reale, ſed dependeret à fictione intellectus, cum enim non poſſit dici idem ſibi ipſi appetibile, niſi ponatur diſtinctio rationis, qua idem diſtinguatur à ſeipſo, cõſequenter bonitas dependebit ab hac diſtinctione rationis, atque adeo non erit quid reale independenter ab intellectu. Quod præſertim verum eſt, quia ſi nullus eſſet intellectus, qui poſſet ponere huiuſmodi diſtinctionem rationis, adhuc cœtera entia eſſent bona, nam eodem pacto ſe haberent, ac de facto ſe habent. Quod inſuper confir. poſita hac diſtinctione, qua idem diſtinguatur à ſe ipſo, neque adhuc in omni ente eſt ratio iſta appetibilis, & appetitiui, quia hæ ſunt quædam rationes determinatæ, quæ tantùm tali enti determinato conuenire poſſunt; vnde oporteret etiam, vt intellectus has rationes fingeret, & proinde tota ratio bonitatis eſſet omnino ficta, quod ſanè dici non poteſt.

Idem nõ eſt appetibile reſpectu ſui ipſius

Bonitas eſſet ficta ſi conſiſteret in appetibilitate reſpectu ſui ipſius.

2. ratio

XVI. Secundò probatur. Ratio appetitus importat determinatam rationem entis, ſiue ſumatur pro appetitu innato, ſiue pro elicito, non enim ſolùm dicit aliquid, quod habeat eſſe præciſè, ſed etiam quod habeat tale eſſe. Ens autem vt ſic tranſcendens dicit ſolam communiſſimam rationem entis; ita vt nullam importet determinationem. Vnde in ipſa non poteſt

habe-

haberi aliqua ratio appetitus, aut appetibilis; non enim ponitur vnum, niſi ſimul ponatur alterum, cum ſe mutuò, atque neceſſariò inferant, & tamen habetur ratio boni tranſcendentalis, & ideo impoſſibile eſt, bonitatem in eo conſiſtere, quòd ens ſit ſibi ipſi appetibile. Quod inſuper confir. Quoniam ratio appetitiui dicit rationem inclinatiuam in bonum, & ratio appetibilis dicit rationem attractiuam appetitus; vnde important diuerſas formalitates entis, quæ tamen in ente communiſſimè ſumpto reperiri non poſſunt; dicit enim conceptum in plures irreſolubilem. Præterea cum ratio appetibilis, & appetitiui ſint diuerſæ formalitates entis, diuident ens vt ſic, & erunt inferiora ipſius, non autem paſſio, quæ cum ipſo adæquetur; eſt enim contra rationem paſſionis, quòd diuidat ſubiectum, & minus latè pateat, quàm ipſum. Rurſus cum ſint diuerſæ formalitates, ſi in vna conſiſtet ratio formalis bonitatis, non conſiſtet in alia, atque adeo ens ſecundùm ſe totum non erit bonum.

Ratio appetitus, & appetibilitatis non poſſunt reperiri in ente vt ſic.

XVII. Neque fundamenta in oppoſitum ſunt magni momenti. Falſum enim eſt, hanc rationem appetibilitatis tranſcendentaliter ſe habere, quippe non poteſt reperiri in ente vt ſic, vt modo oſtenſum eſt, cum importet rationem determinatam entis. Quòd ſi reperiretur, haberet quidem eamdem vniuerſalitatem cum ente, non tamen importaret rationem formalem bonitatis, quoniam non caderet ſupra totum eſſe adæquatum entis: præter rationem enim appetibilis ponenda eſſet ratio appetitus, vt in ſuperioribus proſequuti ſumus. Quòd ſi eſſet vnicum tantùm ens, & cætera eſſent impoſſibilia, illud quidem haberet ſuam propriam bonitatem, ſed non qua eſſet bonum ſibi ipſi, ſed qua eſſet bonum in ſeipſo. Eſſe autem bonum in ſeipſo dicit imbibere in ſuo eſſe bonitatem: eſſe verò bonum ſibi ipſi, diceret habere eſſe bonum, quod ratione bonitatis eſſet ſibi ipſi bonum, in quo inuoluitur diſtinctio illius, quod eſt bonum, & illius, cui eſt bonum, quod ſanè contingere non poteſt in vno, atque eodem ente. Cum autem dicitur, dari quædam entia, quæ nulli ſunt bona, id tantùm probaret, quòd bonitas non conſiſtat in conuenientia vnius ad aliud, non verò quòd conſiſtat in appetibilitate eiuſdem reſpectu ſuipſius. Et abſolutè falſum eſt, dari entia, quæ nulli ſint bona, nam vel ſunt ſubſtantiæ, vel accidentia. Si ſubſtantiæ, ſunt bona ſaltem reſpectu aliquorum accidentium, quibus ſe exhibent vt connaturale ſubiectum. Si verò ſunt accidentia, adhuc bona ſunt reſpectu ſui connaturalis ſubiecti, quod accidentali modo perficiunt; quodlibet enim accidens habet aliquod ſubiectum, cui connaturale ſit. Hinc odium quoque Dei, licet moraliter malum ſit, eſt tamen bonum quoddam phyſicum voluntatis, quia tanquam actus illius illam perficit. Secundùm verò malitiam moralem non importat aliquid poſitiuum, ſed quid merè negatiuum, nempe carentiam debitæ rectitudinis, quæ in eo conſiſtit, quod actus non tendat in Deum eo modo, quo debet tendere; tendit enim auerſiuo modo, cum debeat tendere modo proſecutiuo. Et ideo ſicuti ſecundùm hanc rationem non eſt ens, ita neque habet bonitatem in ſe, neque reſpectu alterius.

Ad fundamenta in oppoſitum.

Ens omne eſt aliteri bonum.

Odium Dei, quomodo malũ, & bonum.

Vera ratio formalis bonitatis.

SECTIO V.

I. VT veram rationem bonitatis explicemus, quædam prius prænotanda ſunt, quæ veluti viam ſternant ad explicationem. Atque ſi ad ea, quæ in ſuperioribus dicta ſunt, reſpiciamus, manifeſtum fiet tanquam certum ſupponendum eſſe, quòd bonitas non aliunde deſumi debet, quam ex ipſomet eſſe rei, ita vt non ſit aliquid ſuperadditum entitati, ſed ſit ipſamet res ſub peculiari quadam ratione conſiderata. Hoc colligitur etiam ex Geneſ. 1. vbi de rebus à Deo creatis habetur. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.* Vnde etiam D. Auguſt. in tom. 3. lib. 1. de Doctrina Chriſt. cap. 32. non ſeparat bonitatem ab ente, ſed ponit identificari cum ipſo, loquens enim de Deo inquit; *Quia bonus eſt, ſumus: & in quantum ſumus, boni ſumus* Vbi vides, quomodo ratione ipſius eſſe tribuit bonitatem creaturæ. Cæterum bonitas importat

Bonitas non eſt aliud ab eſſe rei.

Geneſ. 1.

D. Aug.

eſſe

eſſe creaturæ ſub peculiari ratione cõſideratũ; & proinde bonitas dicitur diſtingui ab ipſo eſſe, quatenus nõ ſub ratione eſsẽdi, ſed ſub peculiari alia ratione cõſideratur Vnde Boet. lib. de Hebdomad. inquit *Intueor in rebus aliud eſſe, quòd ſunt bona, & aliud eſſe, quòd ſunt.* Et propterea in ẽte quoq; cõmuniſſimè ſũpto bonitas trãſcẽdẽtalis nõ erit aliud, quã ipsũ ẽs peculiari modo cõſideratũ.

Boet.

II. Hinc autẽ fit, quòd etiã tãquam certum ſupponendum eſt. Rationẽ bonitatis formaliter non eſſe quid negatiuum, ſed aliquid poſitiuũ, quod nõ ſolũ ex ſupradictis habetur, ſed etiam ex eo colligitur, quoniã ſi ex vi boni vt ſic bonitas eſſet ex ſuo genere aliquid negatiuũ, quodlibet bonũ deberet eſſe tale ſeruata proportione, quia rõ cõmunis ſẽper cõpletur, & determinatur per rationes proportionatas; fieri autẽ nõ poteſt, vt negatiuũ per poſitiuũ cõpleatur. Cõſtat autẽ dari, quædã bona poſitiua ſecũdũ omnẽ rationẽ bonitatis; ſũt enim obiectũ voluntatis, quæ ipsã mouent, atq; ſpecificãt; atq; certũ eſt, potẽtiã realẽ non poſſe moueri, atq; realiter attrahi, niſi ab obiecto reali, & multò minus ſpecificari; cũ .n. potẽtia per ſuã ſpecificationẽ conſtituatur in eſſe, quomodo cõſtituetur in eſſe reali, niſi ſpecificatio eſſet realis, aut quomodo ſpecificatio eſſet realis, niſi obiectũ ſpecificatiuum eſſet reale? Et hoc etiã patet, quoniã ſi intellectus proponat volũtati aliquod nõ ens, quãuis proponat ſub ratione entis, ſi interueniat iudiciũ, quo iudicet, eſſe non ens, repræſentari tamẽ ad modum entis, impoſſibile erit, quòd appetitus in ipſum feratur: quod certe manifeſtè indicat, bonũ, in quod fertur, eſſe neceſſariò aliquid poſitiuum. Hinc Ariſ. 6. Metaph. docet, bonũ eſſe in rebus; loquẽs enim de veritate, & falſitate enunciatiua ait, non eſſe in rebus, vt eſt ipsũ bonũ, ita vt verũ ſit ipsũ bonũ, & falsũ ipſũ malũ. Eius verba ſũt in tex. 8. *Nõ.n. eſt verũ, & falsũ in rebus (vt quod bonũ verũ, quod verò malũ falsũ) ſed in mẽte.*

Bonitas non eſt quid negatiuum

Ariſ.

III. Præterea Bonitas entis dupliciter conſiderari poteſt: quãuis enim in vno, atq; eodem ente vnica tantũ bonitas reperiatur, poteſt tamẽ cõſiderari, & quatenus reddit ens bonũ in ſeipſo, & quatenus reddit bonũ & cõueniẽs alteri. Ens.n. quod eſt alteri cõueniẽs, habet ratione ſuæ bonitatis, qua eſt bonũ in ſeipſo, quòd ſit alteri bonũ: vnde quãuis vna, atq; eadẽ bonitas ſit, inducit tamẽ rationẽ duplicis bonitatis, abſolutæ nimirũ, qua res abſolutè in ſe bona eſt; & cõparatiuæ, qua eſt bona alteri. Atq; hanc duplicẽ rationẽ bonitatis inſinuat D. Aug. lib. 8. de Trinit. cap. 3. & eã diſertis verbis tradit D. Th. 1. 2. quæſt. 26. ar. 4. in corpore vbi ait. *Sicuti.n. ens per ſe ſimpliciter eſt, quod habet eſſe; ens autẽ ſecũdum quid, quod eſt in alio: ita etia bonũ, quod conuertitur cum ente ſimpliciter quidem eſt, quod ipſam habet bonitatem, quod autem eſt bonũ alterius, eſt bonũ ſecundũ quid* Dicitur autẽ quod eſt bonũ in ſe, bonũ ſimpliciter, quia abſolutè eſt bonũ, & nõ eſt ita bonũ, vt ſit etiã malũ. Bonũ autẽ reſpectu alterius dicitur bonũ ſecundũ quid, quia ita eſt bonũ reſpectu alicuius, vt etiã reſpectu alterius nõ ſit bonum. Ex hac autem duplici acceptione bonitatis prior eſt illa, qua ens eſt bonum in ſeipſo, quippe prius, eſt rem conſtitui in ſeipſa, quàm ordinari ad aliud.

Bonitas abſoluta & comparatiua

D. Aug. D. Th

IV. His præmiſſis: Dicendũ eſt primò. Ens habere ſuã bonitatẽ ex participatione diuinæ bonitatis, ita vt ens vt ſic trãſcendens habeat ſuã bonitatẽ trãſcendentalẽ participãdo diuinã bonitatẽ in genere indeterminato, & abſq; vlla determinatione huius, vel illius bonitatis: tale verò ens habeat ſuã bonitatẽ determinatã participando diuinã bonitatem in gñe determinato. Per hanc autẽ concluſionẽ non explicamus ꝓpriè rõnem formalẽ bonitatis, ſeu effectum formalẽ illius erga ens, ſed originẽ, vnde ens trahit ſuã bonitatem, & aliqualiter etiam rõnem formalem illius, quatenus per hoc habetur, quòd bonitas entis cõſiſtat in quodã ordine trãſcendentali ad diuinam bonitatem, quam aliquo modo ens imitatur, dum importat talem participationem bonitatis diuinæ. Itaque bonitas entis conſiſtit in aliquali imitatione diuinæ bonitatis per participationẽ eiuſdem bonitatis. Hęc autem concluſio deſumitur ex doctrina D. Aug. nam in lib 8 de Trinit. cap. 3. docet, ſummum bonum eſſe mẽſuram, ex qua cognoſcimus, aliqua eſſe bona ex eo, quòd ipſum aliquo modo participãt; vnde aliquid eſt melius altero, quando habet meliorem participationem: inquit enim. *Neque enim in his omnibus bonis, vel quæ commemoraui, vel quæ alia cernuntur, ſiue cogitãtur, diceremus*

1. cõcluſ.

Ens bonum participatione diuinæ bonitatis.

D. Aug

aliud alio melius, cum verè iudicamus, niſi eſſet nobis impreſſa notio ipſius boni, ſecundum quod, & probaremus aliquid; & aliud alij præponeremus. Et infra in eodem capite id habet, docens, omnia bona eſſe bona participatione boni increati. Eius verba ſunt *Cum itaque audis bonum hoc, & bonum illud, quę poſſunt alias dici etiam non bona, ſi potueris ſine illis, quæ participatione boni bona ſunt, ſimul .n. & ipſũ intelligit, cum audis hoc, aut illud bonum; ſi ergo potueris illis detractis, per ſeipſum perſpicere bonum, perſpexeris Deum*. Et rurſus hoc ipſũ docet lib. 2. de Moribus Manichæorum his verbis *Expedita eſt ſententia Catholicæ diſciplinę, quę aliud dicit bonũ quod ſummè, ac per ſe bonum eſt, & non participatione alicuius boni, ſed propria natura, & eſſentia; aliud, quod participando bonũ, & habẽdo. Habet autem de illo ſummo bono, vt bonũ ſit, in ſe tamẽ manente illo, nihilq; amittente*. Vides ergo, quomodo extra sũmũ bonũ, quod eſt tale per eſſentiã infinito, atque eminentiali modo, non agnoſcat aliud bonum, quàm quod eſt tale ex participatione ſummi boni.

1. ratio

V. Sic autem explicata concluſio probatur. Quodlibet ens cõſtituitur in ratione entis per id, quòd participat, & aliquo modo imitatur eſſe diuinũ, quãuis .n. omne ens creatũ infinitè diſtet à Deo, ita vt nullã habeat proportionem cũ ipſo in eſſendo, eſt tamẽ quædã imitatio diuini eſſe, quæ ſtat cum hac infinita diſtãtia: vnde eo ipſo quòd ex parte entis intelligitur huiuſmodi imitatio, intelligitur etiã conſtitutum in eſſe entis realis. Verùm cum eſſe Dei ſit eſſentialiter bonitas Dei, & bonitas Dei ſit eſſe Dei, ſequitur vt eo ipſo, quòd ens imitatur, & participat eſſe Dei, imitetur ſimul, & participet eiuſdẽ bonitatẽ, ita vt in conceptu ſuo adæquato vtrũq; dicat: quatenus ergo imitatur eſſe Dei, cõſtituetur in ratione ẽtis; quatenus verò participat, & imitatur diuinã bonitatẽ, cõſtituetur in ratione boni. Confir. Quò magis aliquid participat de diuina bonitate, eò magis etiã eſt bonũ, ergo bonitas entis intelligitur ex participatione diuinę bonitatis, ita enim ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ſicuti ſecundũ quid ad ſecũdũ quid: vnde ſi maior bonitas conſtituitur per maiorem participationẽ diuinæ bonitatis, bonitas ſimpliciter cõſtituetur per participationem ſimpliciter diuinæ bonitatis.

Creatura imitatur diuinum eſſe & diuinã bonitatem.

VI. Secũdò argumẽtor. Solus Deus habet bonitatem per eſſentiã, & independenter à quocunq; alio, ita vt ſit ipſa bonitas per eſſentiã & infinita cõtinẽs omnẽ rationẽ boni: quodcũq; aliud autem bonum non eſt tale ex ſe, ſed ex participatione à bonitate per eſſentiã. Vnde ſicuti ens habet rationẽ eſſendi participatiuè ab alio, ita etiã habet bonitatem participatiuè. Ex vi autem huius participationis conſtituitur bonum in ſeipſo: omnis enim forma, quæ alicui cõmunicatur, exhibet illi ſuũ effectũ formalẽ, quo in ſeipſo conſtituitur tale; & ideo cũ enti cõmunicetur bonitas, debet per ipsã cõſtitui in eſſe bono. Quod ex eo quoq; declarari poteſt, quòd bonitas conſequitur ens tanquam paſſio; vnde eo pacto debet enti conuenire eſſe bonum, quò conuenit eſſe ens, præſertim, quia bonitas, vt in ſuperioribus oſtenſum eſt, non eſt extra adæquatum conceptum entis: cum ergo ens ſit ens in ſeipſo, oportet, vt etiam ſit bonum in ſeipſo; & ſicuti etiam per ſeipſum contradiſtinguitur à nihilo, ita etiã per ſeipſum debet contradiſtingui à malo, & oppoſito modo ſe habere in ſeipſo, atque adeo eſſe bonum in ſe. Atque hinc videmus, quòd ea, quæ ex ſe ordinantur ſecundùm proprium eſſe ad aliud perficiendum, non ſolùm ſunt aliquod ens, & aliqua perfectio reſpectu alterius, ſed etiam in ſeipſis; imo quia ſunt quædam perfectiones in ſeipſis, poſſunt aliud perficere. Eodem ergo pacto circa bonum philoſophandũ eſt, vt quãuis ens ſit bonũ etiã reſpectu alterius, ſit etiã bonũ in ſeipſo per participationẽ bonitatis; quomodo enim alteri afferret aliquã bonitatem, niſi in ſeipſo illã participaret? Et propterea ſi intellectus cõparet ens cum non ente, ad diſtinctionẽ ipſius nõ entis percipit eſſe bonũ in ſeipſo, intelligit enim habere in ſeipſo id, quod non habet ens.

2. ratio

Ens bonum in ſe ipſo quia participat bonitatẽ

VII. Tertiò. Bonitas ex natura ſua debet reperiri in aliquo ente: eſt enim aliquid reale, atq; adeo cũ extra ens nulla ſit realitas, bonitas ſecundũ totã ſuã latitudinẽ, & realitatẽ nõ ſubſiſtet extra ens. Verùm bonitas cõſequitur etiã ab intrinſecis principijs eiuſdẽ entis, vt ens eſt; & ſicuti talis bonitas prouenit à tali ente, ita bonitas vt ſic, ab ente vt ſic: & propterea in quolibet ente quocũq, modo accepto reperietur propria bonitas

3. ratio

ipſius, quæ eiuſdem realitate ſubſiſtet: vnde bonitas non erit aliquod peculiare ens, ſed quodlibet ens peculiari modo, & ſub peculiari ratione conſideratum. Cœterum quicquid eſt in quolibet ente, eſt quid participatum ab ente infinito, & per eſſentiam, quod ſanè ratione ſuæ infinitatis vnicum tantùm eſſe poteſt, quippe ratione infinitatis includit ſingularitatem quoque in ſua eſſentia, atque adeo non poteſt indiuidualiter multiplicari: Sed neque eſſentialiter, tum quia adhuc indiuidualiter multiplicaretur; tum etiam, quia cum nequeat haberi eſſentialis multiplicatio, niſi cum diuerſitate eſſentiæ, poſita hac multiplicatione vtrumque eſſet finitum, quia vtrũque non haberet aliquid, quod haberet aliud. Vnicum ergo eſt tantùm ſummũ bonum, atq; tale per eſſentiam, quicquid verò in cœteris reperitur ſecundũ ſe totũ eſt participatum. Ex hoc autẽ ſequitur, quòd bonitas quoq; quæ eſt in ente, ſit aliquid participatũ; nõ poteſt autẽ aliq. eſſe participatũ, niſi depẽdẽter à bonitate diuina: & proinde concipiendo participationẽ bonitatis diuinæ, concipimus bonitatẽ entis. Atq; ex vi huius participationis ſimpliciter, & abſolutè ens bonũ eſt in ſeipſo; habet .n. bonitatẽ intrinſecam, quæ in ipſo ponit ſuum effectũ formalẽ independenter à quocũq; extrinſeco.

Bonitas reperitur in ente quolibet participato.

Confir.

VIII. Et hoc ipſum etiam declarari poteſt ex modo, quo Deus communicat creaturis ſuam bonitatẽ. Deus enim videt ſuam propriam bonitatem, atque cognoſcit eſſe ſuimet diffuſiuam, quatenus aliqua bona ab ipſa profluere poſſunt, quæ aliquo pacto eam imitentur: rurſus cognoſcit etiam proprias ideas, ex quibus percipit menſuram, ſecundùm quam menſurari debet ſimul & eſſe, & bonitas, quæ creaturis communicari poteſt. Hinc autem vult, ſuam bonitatem diffundere iuxta menſuram propoſitam. Ex quo fit, quòd cognoſcat Deus talia entia tanquam conſurgentia ex diffuſione propriæ bonitatis iuxta menſuram idearum; vnde attingit bonitatem ipſis intrinſecam, atque in tantùm percipit eſſe bonas, in quantum videt, eſſe quaſdam participationes profluentes à propria bonitate, ergo bonitas creaturarum, atque adeo entis vt ſic conſiſtit in eo, quòd ſit quædam participatio diuinæ bonitatis, nam per hanc participationem formaliter tanquam per formam ſibi intrinſecam vnumquodque ens eſt bonum in ſeipſo.

à cõcluſ.

IX. Vt autem magis in ſpeciali explicemus effectum formalem bonitatis, atque ipſius rationem formalem Dicendum eſt ſecundò. Hanc participationem diuinæ bonitatis, qua ens imitatur quodammodo diuinam bonitatem, conſtituere rem conuenienti modo ſe habentem quò ad ſuum eſſe; atque hæc conuenientia in eo conſiſtere, quòd habeat ſuum eſſe cum debito ordine, ſeu tali pacto conſtitutum in ſeipſo, vt ex vi ſui eſſe ordinari poſſit ad illum finem, ad quem ex natura ſua eſt ordinabile ex eo, quòd habeat aptitudinem, & conuenientiam debitã: Ex eo enim, quòd vnũquodq; ens menſuratur per ideas diuinas, non ſolùm habet conformitatẽ cũ ipſis, ratione cuius habet ſuam veritatem; ſed etiã hinc ſequitur, vt habeat debitum modum ſuæ mẽſuræ, atque debitam conuenientiã quò ad ſuum eſſe, ita vt poſſit ad ſuum finem ordinari, vt modo dicebamus; Hinc peccata important rationem mali, quia ſunt quidam defectus à debito ordine; neque enim habent debitam aptitudinem in ſe, vt ordinentur, ſicut deberent ordinari. Hinc autem patet, quomodo bonitas ſit poſterior veritate, atq; cõueniat enti ratione illius; quia enim ens conformatur cũ ſua idea, ideò habet debitam conuenientiam, & debitum ordinem quò ad eſſe: atque hic eſt propriè effectus formalis bonitatis.

Bonitas cõſtituit rem conuenienti modo ſe habentẽ quo ad eſſe.

X. Hæc autem concluſio deſumitur ex doctrina D. Aug. præſertim ex lib. 2. de Morib. Manich. cap. 6. vbi hæc habet. *Ordo enim ad conuenientiã quãdã, quæ ordinat, redigit. Nihil eſt autẽ eſſe, quã vnũ eſſe; itaq; in quantũ vnũquodq; vnitatẽ adipiſcitur, in tantum eſt.* Atque id dilucidius tradit in eodem libro cap. 3. his verbis. *Omnia enim quantò magis moderata, ſpecioſa, ordinata ſunt, tantò magis vtique bona ſunt. Quanto autem minus moderata, minus ſpecioſa, minus ordinata ſunt, minus bona ſunt. Hæc itaq; tria modus ſpecies, et ordo: vt de innumerabilibus taceã, quæ ad illa tria pertinere, mõſtrãtur, hæc ergo tria modus, ſpecies, ordo, tãquã generalia bona ſunt in rebus à Deo factis, ſiue in ſpiritu, ſiue in corpore.* Et infra ſubdit de modo, ſpecie, & ordine *Hæc tria vbi magna*

D. Aug.

ſũt, magna bona ſũt; vbi parua ſũt, parua bona ſũt; vbi nulla ſũt, nullũ bonũ eſt. Ex quibus ſatis manifeſtũ fit, quomodo collocet rationem boni in moderatione quò ad eſſe, ſeu debita conuenientia, atque ordine. Atq; ſic explicata cõcluſio, nulla fere indiget confirmatione; ex ipſa enim explicatione confirmata manet.

1. ratio

XI. Nihilominus tamen ſuaderi poteſt: illud enim reddit ens formaliter bonum, quod reddit illud amabile; habet enim ratione propriæ bonitatis, quòd amabile ſit; bonum enim, quamuis conueniat prius rei, prout in ſe eſt, habet tamen ex ſuo genere, quando eſt in genere determinato, vt infra ſumus explicaturi, vt ordinet ipſum ens ad appetitum ſpecificando appetitum, atque reddendo ens amabile. Cœterum ſi conſideremus, facta inductione in quolibet ente, quodnam ſit illud, quod ipſum reddit amabile, non aliud reperiemus eſſe, quàm conuenientiam illam, qua conuenienti modo ſe habet quò ad ſuum eſſe, atque illum debitum modum ſuæ menſuræ, ſiue etiam illum ordinem, quo aptum eſt, vt debito modo ordinetur. Quid enim quæſo nos allicit, quando amamus, & nobis complacemus de aliquo ente; certè non aliud, quàm illud conuenienter ſe habere quò ad ſuum eſſe, & ille debitus modus ſuæ menſuræ. Quod magis manifeſtum fiet, ſi conſideremus aliquod ens in ſpeciali, quod non ſit bonum reſpectu noſtri, neque ad nos aliquo modo pertineat; vt eſſet virtuoſa actio alicuius, quæ non pertineret ad nos; illa enim nos allicit, atque nobis placet, & certè, ſi quæramus, vnde habeat, quòd nobis placeat formaliter loquendo, eam reperiemus habere rationem amabilitatis, quæ nihil aliud importet, quàm illud conuenienter ſe habere in ſuo eſſe, & habere debitum modũ ſuæ menſuræ; ideo enim illam amamus, quia virtuoſa eſt, & ideo eſt virtuoſa, quia habet aptitudinem, vt ſit in debito ordine, vt ex natura ſua petit ordinari, & quia habet debitam rectitudinẽ, atque adeo debitam conuenientiam quò ad ſuum eſſe. Sic etiam aliqua pictura ex eo nobis placet, quòd conuenienti modo ſe habet quò ad ſuum eſſe, atque habet debitum modum ſuæ menſuræ. Cum ergo res reddatur amabilis ex eo, quod conuenienti modo ſe habet quò ad ſuum eſſe, iam ratio formalis bonitatis in eo conſiſtet, quòd conuenienti modo ſe habeat quò ad ſuum eſſe.

Quid faciat rem amabilẽ

2. ratio

XII. Secundò etiam declaratur. Quod eſt bonum alteri, in tantum eſt bonum, in quantum eſt ipſi conueniẽs, atque reſpectu ipſius habet debitum modum menſuræ, qua in conuenientia reſpectu ipſius menſuratur; vnde bonitas iſta reſpectiua conſiſtit formaliter in comparatiua conuenientia. Cum ergo bonitas comparatiua in hoc tantùm differat ab abſoluta, quod non eſt bonitas ſimpliciter, ſed ſolùm ſecundùm quid, & reſpectu alterius; bonitas abſoluta idem formaliter importabit ſeruata proportione: & proinde ſicuti hæc importat comparatiuã conuenientiam; ita abſoluta bonitas importabit abſolutam conuenientiam, qua res conuenienti modo ſe habeat quò ad ſuum eſſe: & rurſus ſicuti bonitas comparatiua dicit modum debitæ menſuræ in ordine ad aliud, bonitas abſoluta dicet modum debitæ menſuræ in ordine ad ſeipſam.

Bonitas abſoluta, & cõparatiua proportionaliter ſe habent.

3. cõcluſ.

XIII. Tertiò dicendum eſt. Ex eo; quòd res eſt bona in ſeipſa, eſſe etiam bonam alteri, atque adeo appetibilitatem, qua res intelligitur alteri appetibilis, conuenire ratione bonitatis abſolutæ, & veluti ex ipſa conſequi, quatenus ex vi talis bonitatis intelligitur apta, vt ad aliud ordinetur tanquam ipſi conueniens, & proportionata. Hinc bonitas tranſcendentalis, vt ſic importat hanc appetibilitatem fundamentaliter, & tanquam inchoationem huius, vel illius determinatæ appetibilitatis: ens verò completum in ſuo eſſe, & per ſe acquiſibile importat completam rationem appetibilitatis potentis allicere appetitum. Hæc etiam concluſio facilis eſt, & clara. Nam quòd appetibilitas conueniat rei ratione bonitatis, qua eſt bona in ſeipſa, euidens eſt: quia res non eſt appetibilis, niſi quatenus poteſt allicere appetitum: non poteſt verò allicere, niſi ratione bonitatis, ratione cuius conſtituitur in tali ſtatu, vt ordinetur ad appetitum tanquam attractiuum illius: & quamuis eadem bonitas conſtituat rem bonam in ſe, & reddat amabilem, atque alteri conuenientem;

Quomodo ſe habeat appetibilitas ad bonitatem.

prius

prius tamen reddit ens bonum in ſe, & poſtea ex eo, quòd reddit bonum in ſe, intelligitur reddere etiam alteri conueniens, & ideo dicitur appetibilitas conſequi ad bonitatem rei abſolutam. Et per hæc explicata manet prima pars noſtræ concluſionis.

Altera pars concluſionis. XIV. Altera autem pars declaratur. Etenim cum bonitas conſequatur ens tanquam paſſio, debet ipſi in omnibus proportionari, vt quale eſt ens, talis quoque ſit bonitas, & appetibilitas: vnde eodem modo, quo ens comparatur ad cœtera entia particularia, debet etiam comparari bonitas, & appetibilitas ad cœteras appetibilitates in particulari: ſicuti ergo ens vt ſic eſt prima inchoatio cuiuſcunque eſſentiæ importans rationem eſſendi indeterminato modo; ita bonitas, & appetibilitas entis vt ſic importat primam rationem bonitatis, & appetibilitatis, quæ ſit inchoatio cuiuſcunque determinatæ appetibilitatis: propria autem, & completa appetibilitas non habetur, niſi ex vi alicuius boni per ſe acquiſibilis; nō enim ea mouent appetitum, quæ per ſe acquiri non poſſunt. Ea autem ſolùm poſſunt acquiri, quæ habent proprium eſſe completum, & in vltima ratione conſtitutum.

Obiectio Suarez. XV. Verùm obijcit Suarez in Metaph. diſp. 10. citata ſect. 5. num. 14. Bonum illud, quo ens in ſeipſo eſt bonum, non eſſe propriè paſſionem entis, ſed ipſum eſſe rei, quia, inquit ipſe, non aliud importat, quàm eſſe rei; idem enim importat, ac perfectum; perfectio autem importat rei eſſentiā, aut integritatem: & cum dicimus, rem eſſe bonam in ſeipſa, nihil aliud ſignificamus, quàm habere ſuam debitam perfectionem; per perfectionem autem eſſentialem conſtituitur res in certo gradu eſſentiæ. Hæc tamen obiectio *Reſpōſio.* facilè ex dictis diluitur: concedimus enim, perfectionem rei ſpectare ad eſſentiam eiuſdem, nec per ſe conſtitui pro paſſione, vt ſupra nos quoq; argumentati ſumus: ſed inſuper addimus, bonitatem illam, qua ens eſt bonum in ſeipſo, non eſſe formaliter, & ſecundùm conceptum explicitum ipſam perfectionem conceptam ſub ratione perfectionis. *Quomodo bonitas diſtinguatur à perfectione.* Perfectio enim ſub ratione perfectionis ſecundùm ſuum conceptum explicitum dicit formale conſtitutiuum rei in ſuo eſſe: bonitas verò, vt vidimus, dicit ſecundùm ſuum conceptum explicitum conuenientiam quò ad eſſe eiuſdem entis, & debitum modum, atque ordinem ſuæ menſuræ. Vnde quando bonitas dicitur perfectio rei, non intelligitur de perfectione conſtitutiua rei; ſed de perfectione, quæ conſequitur eſſe rei. quæ non eſt aliud, quàm illud perfecto modo ſe habere, & neque ab ipſa conuenientia diſtinguitur, qua ens conuenienti modo ſe habet quò ad ſuum eſſe.

XVI. Ex his autem colligitur, ſi formaliter loqui velimus, appetibilitatem non eſſe idem formaliter, ac bonitatem: bonitas enim de ſe abſoluta eſt, & ordinata ad ipſam rē, vt eam faciat bonam in ſeipſa, nec ad ipſius conſtitutionem neceſſe eſt, vt cōcurrat appetitus, ſed independenter ab ipſo habetur ratio bonitatis. *Bonitas, & appetibilitas non ſunt idem formaliter.* Ad conſtitutionē verò appetibilitatis concurrit etiam appetitus, non quidem vt intrinſecum conſtitutiuum, ſed vt terminus. Oritur enim appetibilitas ex concurſu bonitatis, & appetitus; conſiſtit enim formaliter in illa conuenientia, ſeu congruentia, quæ eſt inter appetitum, & rem appetibilem, ita vt formaliter quidem ſit in re appetibili, terminetur verò ad ipſum appetitum: & proinde ſupra diximus, appetibilitatem conſequi ad bonitatem, quia licet ratione eiuſdem bonitatis ſit bona in ſe, & conueniens alteri; ratio tamen conuenientiæ, ſeu appetibilitatis non eſt formaliter bonitas. Atque ita præcipuè docet D. Thom. 1. Ethic. lect. 1. *D. Th.* dum explicat illud Ariſt. *Bonum eſt, quod omnia appetunt*, vbi habet, quòd per appetibilitatem dignoſcitur bonum à poſteriori. Præterea Caiet. 1. par. quæſt. 5. artic. 1. Cumel. ibidem, *Caiet. Cumel.* atque ferè communiter omnes Thomiſtæ.

Quomodo bonitas conſiſtāt in modo, ſpecie, & ordine.

SECTIO VII.

I. EXplicata natura, & ratione formali bonitatis ſtatim insurgit difficultas, cuius ſolutio ad maiorem explicationem eiuſdem rationis formalis confert. Eſt autem

an bonitas, quantum eſt ex vi ſuæ rationis formalis conſiſtat in modo, ſpecie, & ordine, ita vt modus, ſpecies, & ordo ſint tria requiſita eſſentialia, quæ ſe habeant *vt quo*. Bonum autem, vt quod, hæc tria contineat in ſe tanquam principia ſuæmet bonitatis. D. enim Thomas ſequens doctrinam D. Aug. tum in 1. par. quæſt. 5 art. 5. tum quæſt. 21. de Verit. artic. 6. docet; Omne bonum eſſe in modo, ſpecie, & ordine. Hoc autem ſic declarat. Vt enim aliquid ſit bonum, oportet, vt habeat ſuam perfectionem, ita vt nihil deſit illi ſecundùm debitum modum ſuæ perfectionis. Ad hoc autem requiruntur tria; commenſuratio principiorum, forma, & ordo, ſiue inclinatio in finem. Cum enim vnumquodque ſit id, quòd eſt per ſuam formam, conſequenter etiam eſt bonum per ipſam; per formã autem vnumquodque conſtituitur in ſpecie. Forma autem præſupponit cõmenſurationem principiorum, quæ vel efficienter, vel ratione capacitatis materiæ præfigant modum ipſi formæ; cũ enim eſſe formæ ſit eſſe receptum, & participatum, neceſſe eſt. vt habeat modum ſuæ receptionis, atque ratione huius menſuræ præfixæ formæ bonum eſt in modo. Denique ad formam ſequitur inclinatio in finem, aut ad aliquid huiuſmodi, quia vnumquodque tendit in id, quod eſt ſibi conueniens ratione ſuæ formæ. Paulò aliter autem id declarat in citato loco quæſt. 21. de Verit. Inquit enim: Bonum importare rationem perfectiui: & ſecundùm hanc rationem ſortiri hęc tria. Habet enim ſpeciem, quantum ad ipſam rationem, ſiue eſſentiam: quia autem creatura habet eſſe receptum, atque in quocunq; recipitur eſſentia, ſecundùm aliquam certam menſuram recipitur, ideo ratione huius menſurę habet modum. Verum ex ſpecie, & modo cauſatur ordo, quatenus bonum vt perfectiuum ſecundùm ſuum eſſe ordinatur ad aliud.

Sẽtentia D. Th.

II. Nihilominus autem, ſi conſideretur doctrina D. Auguſt. videtur modum, ſpeciem, & ordinem collocare tanquam tria bona diſtincta; & cõſequenter non vnumquodque bonum eſſe in modo, ſpecie, & ordine, ſed aliquod in modo, aliquod in ſpecie, & aliud in ordine. In tract. enim de Bonō cap. 3. hæc habet. *Omnia enim quantò magis moderata, ſpecioſa, ordinata ſunt, tantò magis vtique bona ſunt, quantò autem minus moderata, minus ſpecioſa, minus ordinata ſunt, minus bona ſunt. Hæc itaque tria, Modus, Species, & Ordo, vt de innumerabilibus taceam, quæ ad iſta tria pertinere monſtrantur; hæc ergo tria, modus, ſpecies, ordo, tanquam generalia bona ſunt in rebus à Deo factis, ſiue in ſpiritu, ſiue in corpore.* Ecce ergo, quomodo Hæc, inquit, eſſe tria bona, ad quę omnia alia reduci poſſunt: non autem vnum, atque idem bonum. Et infra ſubdit. *Hęc tria vbi magna ſunt, magna bona ſunt: vbi parua ſunt, parua bona ſunt; vbi nulla ſunt, nullum bonum eſt. Et rurſus, vbi hæc tria magna ſunt, magnæ naturæ ſunt; vbi parua ſunt, paruę naturę ſunt: vbi nulla ſunt, nulla natura eſt. Omnis ergo natura bona eſt.* Quibus indicat; Modum, ſpeciem, et ordinem eſſe diuerſa bona, atque diuerſas naturas conſtituere. Et ita videtur etiam ratio ſuadere; nam modus, ſpecies, et ordo important diuerſas rationes formales, bonitas autem importat vnicam tantùm rationem formalem; vnde impoſſibile videtur, quòd formaliter dicat modum, ſpeciem, et ordinem, alioquin non eſſet vnica ratio formalis.

Rō dubitandi. D. Aug.

III. Pro reſolutione ſciendum eſt primò; poſſe modum, ſpeciem, & ordinem ita accipi, vt ſint tria peculiaria bona inter ſe diſtincta. Hæc concluſio facilis eſt, quoniam ex vi cuiuſcunque horum trium concipitur aliqua determinatio in ratione entis; modus enim ſecundùm ſuam rationem formalem importat rationem menſuræ; ratio autem menſuræ eſt aliquid determinatum ens: ſpecies autem importat eſſentiam, & naturam rei; & hæc quoque eſt quædam ratio entis determinata, vt per ſe patet: importat enim ipſum ens cum tali determinata natura: ſimiliter ordo dicit determinatam rationem entis, eſt enim quid relatiuũ, & determinat ipſum ens, vt ſit ad aliud. Cum autem bonitas ſequatur eſſe rei, dum ratione modi, ſpeciei, & ordinis conſtituuntur tria determinata entia, conſtituuntur etiam tres determinatæ bonitates. Atque hoc conuincit ratio dubitandi in confirmationem auctoritatis D. Aug. allata: bonitas .n.

1. Cõcl. Modus, ſpecies, & ordo tria peculiaria ſũt

cum

cũ ſit vnica paſſio entis, importat vnicã tm̃ rõnẽ formalẽ, in qua formaliter cõſiſtit, quã diximus eſſe illud cõueniẽti mõ ſe hẽre quò ad ſuũ eſſe; & ideo ſi hęc tria accipiãt, prout dicũr diuerſas rõnes formales, nõ poſsũt eſſe formaliter ipſa bonitas, ſed eruut tria bona: eſſent aũt tria bona metaphyſica, non autẽ phyſica, q̃a non ſunt ſeparata ſecundùm entitatem.

2 Cõcl. Modu, ſpecies, & ordo principia cõſtitutiua eiuſdẽ boni.

IV. Quia tamen conſiderari poſſunt, prout ſimul in vnaquaq; entitate phyſica reperiũtur, atq; inſeparabiliter, ideo ſumi poſſunt tãquã principia concurrentia ad cõſtituẽdũ vnũquodq; bonũ integrũ, & determinatũ; vnde oẽ bonũ erit in modo, ſpecie, & ordine, quatenus bonitas ipſius tãquã ex principijs cõſtitutiuis coaleſcit ex modo, ſpecie, & ordine, ita tñ, vt ſm̃ ſuã rõnẽ formalem cõſiſtat in eo, ꝙ cõueniẽti modo ſe habeat quò ad ſuũ eſſe. Atque hæc eſt doctrina D.Th. quã ſupra attulimus; Et hoc ipsũ voluit etiam D. Aug. relatus, quia licet videatur ponere modum, ſpeciem, & ordinem tanquam tria bona, non intelligit de tribus bonis integris, & cõpletis, ſed de tribus principijs, ex quibus conſurgit illud conuenienter ſe habere quò ad ſuum eſſe, quod eſt formaliter bonitas. Et ita etiam docent Alenſ. 1. par. quæſt. 18. memb. 1. Scot. in 1. diſtinct. 3. quęſt. 5. *ſ. quantum ergo ad ſecundum*. Meuris. 2. Metaph. cap. 3. par. 2. quæſt. 2. Declaratur autem concluſio. Certum enim eſt, illa eſſe principia bonitatis, ex quibus coaleſcit ratio formalis eiuſdem, ſic illa ſunt principia conſtitutiua naturæ humanæ, ex quibus formalis ratio eiuſdem naturæ coaleſcit, & eodem modo in cœteris res ſe habet. Cum autem bonitas de ſuo formali importet illud conuenienter ſe habere quò ad ſuum eſſe: neceſſe eſt, vt ad hoc cõuenienter ſe habere concurrant hæc tria, modus, ſpecies, & ordo: hæc enim faciunt, vt res conuenienter ſe habeat quò ad ſuũ eſſe. Cum enim quælibet res ſit quid eſſentialiter participatum, atque adeo finito modo participet eſſe, oportet, vt habeat menſuram ſui eſſe, cum enim ſit finito modo communicatum, niſi ſecundum naturam debitam communicaretur, inconuenienter ſe haberet. Ratione ergo huius menſuræ habet ſuum modum eſſendi, per quem conuenienter ſe habet. Rurſus quælibet res cum habeat finitum eſſe, oportet, vt participet aliquam certam, & determinatam eſſentiam; ſtante enim finitate eſſendi non poteſt carere limitibus ſuæ perfectionis; ex vi autem huius perfectionis determinatæ, habet etiam determinatam eſſentiam, per quam habet formaliter ſuam ſpecioſitatem, & pulchritudinem, & ideo quęlibet res dicitur eſſe in ſpecie. Denique cum ſit vnus omnium finis, ad quem vltimò debent omnia ordinari, debent etiam omnia ex intrinſeco ſuo habere aptitudinẽ, & ordinem ad talem finem, alioquin ſi carerent, non conuenienter ſe haberent quò ad propriũ eſſe, ſi quidem eſſent extra debitum ordinem rerum. Ex his ergo conſtat, quomodo neceſſarium ſit, vt res conuenienter ſe habeat quò ad proprium eſſe, habere modum, ſpeciem, & ordinem, atque adeo bonitatem eiuſdem rei ex his tribus conſurgere.

D. Th. D. Aug.

Alenſ. Scot. Meuriſ.

3. Concl. Quo bonitas vt ſic ſit in mõ, ſpecie, & ordine.

V. Tertiò dicendum eſt. In ente tranſcendentaliter ſumpto reperiri modum, ſpeciem, & ordinem, non completo modo, ſed tantùm inchoatiuè, ita vt ſit in ipſo inchoatio modi, ſpeciei, & ordinis. Atque adeo bonitas quoque tranſcendentalis præcisè ſumpta conſiſtit ſuo modo, & proportionaliter in modo, ſpecie, & ordine, ita vt ex ipſis conſurgat, ſeu ex inchoatione modi, ſpeciei, & ordinis. Pro quo eſt aduertendum, quòd in ente præcisè ſumpto non poſſunt diſtingui hæc tria modus, ſpecies, & ordo; ſecundùm proprias etenim tantùm rationes diſtinguuntur, quæ quidem, cum importent rationes entis determinatas, nequeunt in ente excogitari; in ente enim, vt modo diximus, adeſt tantùm inchoatio horum trium; inchoatio autem non eſt propria ratio rei inchoatæ, & ideo in ipſo excogitamus tantùm huiuſmodi inchoationem, per quam inchoantur formaliter principia conſtitutiua determinatæ bonitatis. Quòd autem modus, ſpecies, & ordo inchoatiuè in ente reperiantur facillimè oſtenditur. Nam ens vt ſic, præcisè debet dicere, proportionaliter id, quod dicit quodlibet aliud ens determinatum, ita vt quando præſcinditur ens, id tm̃ relinquatur, quod debet relinqui, ex vi contradiſtinctiui, à quo præſcinditur. Vnde cum quod-

libet ens determinatum dicat modum, ſpeciem, & ordinem ſecundùm ſuas determinatas rationes; ſi præſcinditur ens ab eo toto, quod ſe habet vt cōtractiuum, debet adhuc in ipſo remanere inchoatio modi, ſpeciei, & ordinis; hæc enim non importat aliquam rationem contractiui, ſed relinquit ens in tota ſua latitudine. Deinde cum tale ens dicat modum, ſpeciem, & ordinem determinato modo, debet ens vt ſic, cum ſit inchoatio cuiuslibet entis, dicere modum, ſpeciem, & ordinem indeterminato modo, nimirum inchoatiuè. Et propterea Ens vt ſic, quamuis indeterminato modo ſe habeat, adhuc tamen limitatam perfectionem habet, licet indeterminatam: vnde inchoatiuè ob hoc habet modum, & ſpeciem, & quamuis non habeat completum ordinem ad vltimum finem, non eſt tamen extra ordinem, ſed ad ipſum ordinatur, prout eſt in entibus determinatis, tanquam ſundamentum ordinis ipſorum.

Sap. 11. VI. Ex his autem patet, quomodo intelligendum ſit illud Sapient. 11. *Omnia in menſura, & numero, & pondere diſpoſuiſti*. Per menſuram enim intelligitur modus, per numerum determinatio eſſentiæ, quia determinatio eſſentiæ, ſicuti facit rem certæ naturæ, & ab alijs contradiſtinctæ, ita etiā facit numerabilem: per pondus autem intelligitur ordo, ſeu illa inclinatio, quam vnaquæque res habet ad ſuum finem: vnde etiam D. Aug. ſuper Geneſ. ad litteram lib. 4. cap. 3. inquit, *Menſura omni rei modum præfigit: & numerus omni rei ſpeciem præbet; & pondus omnem rem ad quietem, & ſtabilitatem trahit*. Vnde nihil aliud ſignificatur per illa verba, quàm Deum omnia feciſſe cum propria bonitate. Hæc autem tria, modus, ſpecies, & menſura conueniunt enti, quatenus perfectum eſt in ſuo eſſe: vnde veluti ab ipſo conſequentur, ex eo enim vnumquodque ens habet modum, ſpeciem, & ordinem, quòd perfectum in ſeipſo eſt, & commenſuratum cum propria idea, fundantur enim hæc in eiuſdem perfectione, & tanquam principia conſtituunt bonitatem entis, ſeu illud conuenienter ſe habere quò ad ſuum eſſe. Et propterea quolibet ipſorum ſublato tollitur tota bonitas, ſicut etiam in cæteris eſſentijs quolibet principio conſtitutiuo ablato, auſertur etiam tota eſſentia. Denique circa modum, ſpeciem, & ordinem hoc aduertendum eſt, quòd aliter de ipſis philoſophandum eſt, quando ſumuntur vt principia bonitatis, ac quando ſumuntur vt quædam peculiaria entia: nam priori modo non conſiderantur vt bona, ſed vt principia bonitatis, nimirum vt importantia aliquid de bonitate: poſteriori modo ſunt bona, & habent modum, ſpeciem, & ordinem quò ad ſuum eſſe, quæ illis conueniunt, quatenus quædam entia ſunt, non verò quatenus ſunt principia bonitatis.

Aug.

Modus, ſpecies, ordo cōſequūtur perfect. o nem rei.

An ens ſit bonum per eſſentiam. Diſp. LXXIV.

Ens eſſe bonum participatiuè, ſed eſſentialiter. *Sect. I.*
Quomodo ens ſit bonum bonitate prima. *Sect. II.*

Ens eſſe bonum participatiuè, ſed eſſentialiter.

SECTIO I.

I. QVando inquirimus, an ens ſit bonum eſſentialiter, ſeu per eſſentiam, adhuc excludimus ipſum Deum, tanquam illum, qui non eſt ens, ſed ſupra ens, & ſummus ens propriè dictum, prout in priori tomo explicatum fuit. Duplicem autem ſenſum titulus propoſitus habere poteſt. Primus eſt, vt eſſe bonum per eſſentiam importet eſſe tale ex ſe, & independenter à quocunque alio, ita vt excludat eſſe bonum per participationem: alter eſt, vt eſſe bonum per eſſentiam dicat ſolùm eſſe bonum intrinſecè, & eſſentialiter, ita tamen vt non excludatur participatio bonitatis ab alio. Quòd autem ſpectat ad primum ſenſum, certum eſt; Ens non eſſe bonum per eſſentiam. Atque ita docet D. Th. 1. par. quæſt. 6. artic. 3. & quæſt. 21. de Verit. artic. 5 vbi docet, quòd ſolus Deus eſt bonus per eſſentiam. Quem ſe-

Ens non eſt bonum per eſſentiam ſed ſolus Deus. D. Th.

D. Aug. ſequuntur communiter Interpretes ibid. & deſumitur etiam ex D. Aug. pluribus in locis, ſed præcipuè lib. 8. de Trinit. c. 30. & lib. 2. de Morib. Manich. cap. 4. hæc habet: *Expedita eſt ſententia catholicæ diſciplinæ quæ aliud dicit bonum, quod ſummè, ac per ſe bonum eſt, & non participatione alicuius boni, ſed propria natura, & eſſentia: aliud, quod participando bonum, & habendo: habet autem de illo ſummo bono, vt bonum ſit, in ſe tamen manente illo, nihilque amittente.* Atque hoc certum eſt in fide catholica; ratio autem deſumitur ex finitate eiuſdem entis; cum enim ſit finitum, habet etiam bonitatem finitam, atque adeo participatam, quoniam quod finitum eſt, habet menſuram ſui eſſe, atque adeo debet ab alio menſurari, dum autem menſuratur, ab alio dependet, atque adeo non eſt tale per eſſentiam. Et ideo omne ens habet ſuam bonitatem participatam à Deo, qui eſt ſummum bonum, ac per eſſentiam. Participatio autem in hoc conſiſtit, quòd bonitas entis proueniat illi à Deo, qui dum communicat eſſe, communicat etiam ſimul bonitatem. Vnde quando concipiuntur poſsibilia illa, bonitas, quam habent in eſſe obiectiuo, adhuc concipitur vt participata, ſiquidem concipitur vt dependens, & communicabilis ab ipſo Deo.

Diſcurſus D. Th. II. D. Tho. in locis citatis aliter id explicat, & ſimul aſſignat triplex diſcrimen inter bonitatem diuinam, & bonitatem creaturæ: Inquit enim, quòd ſicuti in creaturis eſt duplex eſſe, nempe eſſe ſimpliciter, ſeu ſubſtantiale, & eſſe ſecundùm quid, nempe accidentale; ita etiam eſt duplex bonitas, ſimpliciter, ſeu ſubſtantialis, & ſecundùm quid, ſeu accidentalis. Duplex bonitas ſimpliciter, & ſecundum quid. Verùm bonitas perfecta, & conſummata creaturæ ex vtraque coaleſcit, & ſi deficiat aliquid de accidentali, non eſt creatura complete bona. Hinc autem fit, vt ens non ſit bonum per eſſentiam, vt eſt ipſe Deus: ens enim participat ſuam bonitatem accidẽtalẽ per id, quòd ipſi communicātur aliqua accidentia, quæ ſupplẽt id, quod ens nõ habet in ſuo eſſe ſubſtantiali. In Deo autem nihil accidentale reperitur; ſed ex vi ſuæmet eſſentię habet omne complementum, & bonitatem excogitabilem; & ideo eſt bonus per eſſentiam, ens verò per participationem. Præterea creatura non exiſtit ex vi ſuæ eſſentiæ, ſed contingenter accipiendo exiſtentiam ab alio; Deus verò non accipit exiſtentiam ab alio, ſed exiſtit per eſſentiam, Hinc quoque fit, vt Deus ſit bonus per eſſentiam; creatura verò per participationem: non enim conuenit alicui bonitas, niſi in quantum conuenit exiſtere, quia ſicuti res abſque exiſtentia nullam eſſe habent in ſe, ſed tantùm in cauſa; ita nullam habent bonitatẽ, ſed tota ratione cauſæ communicatur: & proinde cum habeãt exiſtentiam ab alio participatam; ita etiam ſimul cum exiſtentia participant ab alio bonitatem; Deus verò cum exiſtat per eſſentiam, eſt etiam bonus per eſſentiam. Creatura participat ſuam bonitatẽ ratione exiſtentiæ. Deinde Deus eſt vltimus finis rerum omnium, & ad nihil tanquam ad finem ordinatur: econtra omnia entia ordinantur ad Deũ, vt ad finem; & ex hoc quoque capite fit, vt Deus ſit bonus per eſſentiam, ens verò per participationem: nam finis importat rationem boni, & etiam bonum econtra importat rationem finis, Deus ergo ſolus etiam habet rationem boni ex ſe independenter ab alio. Rurſus aſſecutio finis importat aſſecutionem boni, vnde cum Deus ſit vltimus finis, nullum bonum aſſequitur, ſed omnem bonitatem in ſe habet: entia verò, cum non ſint vltimus finis, ordinantur ad aſſecutionem vltimi finis, atque adeo ad participandam bonitatem. Rei creatæ non ſunt vlti. mus finis ed ſolus Deus. Potiſſima tamen ratio, quæ in hoc diſcurſu attingitur deſumitur ex ſecũdo diſcrimine aſſignato inter Deum, & ens, quia nimirum ex eo, quòd ens non exiſtit per eſſentiam, participat totum ſuum eſſe ab alio, atq; bonitatem.

III. Quod verò ſpectat ad ſecundum ſenſum, an nimirum ens ſit bonum intrinſecè, & eſſentialiter, cum participatione tamen bonitatis ab eo, qui eſt bonus per eſſentiam, & independenter ab alio, hoc certum debet eſſe, vt ex modo dictis deducitur. Non poſſe ens habere ſuam integram, & completam bonitatem eſſentialiter, & ab intrinſeco ſuo. Et hoc ex eo manifeſtum fit, quoniam quodlibet ens creatum habet ſua connaturalia accidentia, quibus perficitur, & veluti in eſſe cõpletur ſicuti antè per huiuſ-

modi complementum acquirit aliquam perfectionem, ita etiam acquirit aliquã bonitatem; ratione enim horum accidentium vnumquodq; ens magis conuenienti modo ſe habet quò ad ſuum eſſe, quàm ſine ipſis. Cum autem hæc accidẽtia ſint omnino extra eſſentiam rei, iam res in ſua eſſentia non includit totam, & adæquatam bonitatem. Præterea neque res ex vi ſuæ eſſentiæ exiſtit, ſed contingenter, vnde cum exiſtentis ſit ratio, per quam formaliter ſimul cum eſſe communicatur tota bonitas actualis, hinc fit, vt res nõ habeat per eſſentiam ſuam actualem bonitatẽ; & ideo quando quæritur, an res intrinſecè ſit bona, & eſſentialiter, ſolùm poteſt intelligi, an ſuppoſito, quòd habeat eſſe, & bonitatem participatã, talis bonitas intrinſecè in eſſe entis imbibatur, atque eſſentialiter. Et propterea tantũ de illa bonitate intelligi debet, qua eſſe eſſentiale dicitur bonum; vnde non ſolùm excludẽda eſt bonitas, quę habetur rõne perfectionis accidentalis, ſed etiã bonitas importata per perfectionẽ integralẽ, & quamcunq; aliam, quæ nõ importetur per perfectionem eſſentialem.

Completa bonitas entis non includitur in eius eſſentia.

IV. Durandus ergo in 2. diſt. 34. q. 1. ſentit, bonitatem, qua ens ſecundùm ſuam eſſentiam dicitur bonum, non includi in ipſo intrinſecè; docet enim, bonum non conuerti cum ente eſſentialiter, ſed tantùm denominatiuè. Hoc autem probat primò. Quoniam quæ ſunt idem eſſentialiter, non differunt nec re, nec ratione cum fundamento in re, ita vt habeant diuerſas formalitates: non enim quæ ſunt idem, poſſunt differre in eo, in quo ſunt idẽ: quæ autem ſunt idẽ eſſentialiter, habent omnimodam identitatem ſecũdùm eſſe reale, & formale; Bonum autem differt ab ente, ſaltẽ ratione reali, hoc eſt ſecundùm diuerſam formalitatem realem, & ideò nõ poteſt eſſe idem eſſentialiter cum ente. Præterea. Bonum eſt aliquid reale poſitiuũ, & inſuper differt ab ente ſaltem ratione ratiocinata; vnde aut differre debet tanquam inferius à ſuperiori, & ſub ipſo ente contentum, aut tanquam condiuiſum, & habens eandem latitudinem, quam habet ens. Verùm non poteſt differre tanquam condiuiſum, quoniam nihil poſitiuum reale poteſt differre vt condiuiſum ab eo, quod includit omne poſitiuum reale, & de quo dicitur per ſe in primo modo; ens autem ſecundùm ſuam communem rationem includit omne reale poſitiuum, ſi quidem extra ipſum nihil reale poſitiuum reperitur, & proinde nihil reale poſitiuum poteſt ab ipſo differre: ſi autem bonitas conuerteretur cum ente eſſentialiter, dum diſtinguitur ab ipſo, deberet diſtingui, vt quid reale poſitiuum condiuiſum; & eiuſdem latitudinis. Tertiò Ratio bonitatis nõ poteſt eſſe formaliter ratio entis, alioquin non diſtinguerentur inter ſe, quod tamen eſt falſum. Rurſus ratio entis debet neceſſariò prædicari eſſentialiter de bonitate, alioquin bonitas non eſſet q d. reale, neque enim realitas ſine ente ſaluari poteſt. Verùm non poteſt ratio entis prædicari de ipſa bonitate conuertibiliter, ſequeretur enim, quòd nõ diſtinguerentur, ſed eſſent vna, atque eadem ratio; propoſitio enim affirmatiua, fundatur in identitate prædicati cum ſubiecto; vnde propoſitio eſſentialis requirit identitatem eſſentialem; & ſi eſt conuertibilis, requirit mutuam identitatẽ eſſentialem; mutua autem identitas eſſentialis importat vnam, atque eandem rationem, ſiquidem importat vnitatem eſſentiæ; eſſentia autem quælibet conſiſtit in indiuiſibili. Denique cum impoſſibile ſit, vnum, atque idem habere plures rationes quidditatiuas, impoſſibile eſt etiam, plura prædicari de ijſdem eſſentialiter, & conuertibiliter, niſi ſint inter ſe ſynonima, ſic de pluribus hominibus nõ poteſt niſi vnica ratio hominis prædicari, nõ autem aliquid aliud, quod conuertibiliter ſe habeat cum homine, niſi ſit purum ſynonimum, ſic nec de pluribus animalibus, niſi vnica ratio animalis, aut quid ſynonimum. Quamobrem cum ens prædicetur eſſentialiter de omnibus poſitiuis, non poteſt niſi quid ſynonimum cum ipſo, quod cũ eodem ente conuertibiliter ſe habeat, de ijſdem prædicari. Si ergo bonitas conuerteretur eſſentialiter cum ente, prædicaretur etiam eſsentialiter de omnibus poſitiuis, atque cum diſtinguatur ab ente, non ſe haberet vt ſynonimum, & proinde plura, quæ conuertibiliter ſe haberent, de ijſdem prædicarentur, quod minimè dici poteſt.

Sententia Durandi

V. Nihilominus dicendum eſt. Ens in ſua eſſentia imbibere bonitatẽ tãquã

Ens inuoluit in ſua eſſentia bonitatem.

quid intrinſecum, & eſſentiale; atque adeo eſſe eſſentialiter bonum, quamuis non per eſſentiam. Licet enim bonitas aſſignetur pro paſſione entis, non aſſignatur tamen pro paſſione reſpectu eſſentiæ rei adæquatè ſumptæ, ſed tantùm inadæquatè, & ideo cum dicimus inuolui in eſſentia rei, intelligimus de eſſentia adæquatè ſumpta. Hoc autem ſic oſtenditur. Eſſentia entis ſecundùm præciſam rationem eſſentiæ cõueniẽter ſe habet quò ad propriũ eſſe, ita vt hoc conuenienter ſe habere non ſit aliquid ipſi extrinſecum, atque intimè dicit modum, ſpeciem, & ordinem, quæ tria diximus eſſe principia, ex quibus conſurgit bonitas. Cum enim vnaquæq; eſſentia ſit conformis propriæ ideæ, neceſſariò eſt ipſi commenſurata, atq; adeo habet ſuam debitam menſuram; rurſus etiam habet ſuam propriam formam, ſeu eſſe formale, per hoc autem conſtituitur in ſpecie, & habet ſuam pulchritudinem: vnde quælibet eſſentia eſt in certa, & determinata ſpecie. Præterea vnaquæque eſſentia eſt apta, vt ordinetur in ſuum debitum finem; quæcunq; enim ad illum ordinantur habent, quòd poſſint ordinari ratione propriæ eſſentiæ. Vnde quælibet eſſentia ab intrinſeco ſuo habet modum, ſpeciem, & ordinẽ; atque adeò ab intrinſeco conuenienter ſe habet quò ad proprium eſſe; vnde ab intrinſeco ſuo habebit bonitatem, quia bonitas conſiſtit in hoc cõuenienter ſe habere quò ad proprium eſſe.

Eſſentia entis eſt quid participatũ & amabiles.

VI. Secundò. Eſſentia cuiuſcunque entis ſecundùm ſe totam eſt quid participatum; vt certum eſt ſecundùm fidẽ; nam ens exiſtens ſecundùm illud totũ, quod in ſe includit dependet à Deo tanquam quid ab ipſo participatũ, & propterea eſsentia quoque illius. Hinc ſicuti eſt terminus diuinarum idearũ ratione conformitatis; ita etiam eſt terminus diuinæ voluntatis, quatenus terminat communicationem; atque ab intrinſeco ſuo habet, quòd terminet, quoniã ſecundùm proprium eſſe intrinſecum dependet à voluntate ipſius. Eſſentia autem entis non terminat quemcunq; actum diuinæ voluntatis, ſed amoris, quo Deus vult illi tale eſse eſsentiale; atque Deus ita illi vult talem quidditatem, vt in ipſa ſibi complaceat; niſi enim complaceret, neque etiam illam velle poſset, quia ipſum velle eſt complacere. Ex hoc autem ſequitur, vt quælibet eſsentia in intrinſeco ſuo eſse debeat inuoluere talem rationem obiectiuam, quæ poſſit terminare proſecutionem, & complacentiam diuinæ voluntatis: hæc autem ratio non alia eſse poteſt, quàm bonitas, neque enim voluntas in aliud ferri poteſt, quã in bonum. Oportet ergo, quamlibet eſſentiam eſse intrinſecè bonam, & non per ſolam denominationem.

Res exercet rõnẽ finis ex vi propriæ eſſentiæ.

VII. Quod inſuper confir. Certum enim eſt, res creatas exercere rationem finis, & nos id experimur, dum noſtra voluntas allicitur ab aliquo obiecto, cuius aſſequutionem propter ſe intendit. Cum autem non poſſit aliquid exercere rationem finis, niſi ratione bonitatis, qua alliciat voluntatem, ſequitur, vt vnumquodque habeat intrinſecam bonitatem ſecundùm illud eſſe, quo exercet rationem finis. Cæterum experientia docet, voluntatem non moueri à quolibet obiecto, & voluntatem vnius moueri ab vno obiecto, volũtatem alterius moueri ab alio obiecto. Si autem quæratur, vnde id proueniat, non alia cauſa aſſignari poteſt, quàm diuerſitas naturæ, & eſſentiæ, quæ eſt in obiectis: hæc enim facit, vt vnum obiectum ſit vni congruum, & alterum alteri: omnia enim obiecta mediante exiſtentia aſſequimur, vnde quòd potius inclinemur in vnum, quàm in alterum, id prouenit ex diuerſitate eſſentiæ ipſorum. Hinc autem deducitur, vnumquodque obiectum ſecundùm ſuam eſſentiam exercere rationem finis, atque adeò in ipſa inuoluere intrinſecam bonitatem; nam ratione ſuæ naturæ, & eſſentiæ, ſicuti eſt conueniens alteri, atque allicit, ita etiam eſt bonum in ſe, non enim per aliud formaliter allicit, quàm per propriam bonitatem, neque habet, quòd ſit conueniens alteri, quàm per bonitatem, qua eſt bonum in ſe; & ideò cum ratione diuerſitatis ſit conueniens, & alliciat, ratione quoq; illius habetur bonitas, atq; adeo ratione eſſentiæ formaliter, cum ratione illius habeat diuerſitatem.

VIII. Rurſus quando res aliqua perficitur per ſua connaturalia accidẽtia, ſicuti ratione ipſorum formaliter acquirit aliquam perfectionem, ita etiam acquirit aliquam bonitatem, quæ

non aliunde formaliter habetur,quàm ab accidentibus ; nihil enim aliud eſt, quod poſſit talem bonitatem conferre; nam nihil aliud res in ſe recipit, quàm accidentia, & tamen in ſe formaliter perficitur, & habet in ſe maiorem bonitatem, quàm ſi eſſet abſque accidentibus . Hinc autem fit, vt eſſentia quoque rei, quæ per accidentia perficitur, ſit in ſe bona ex vi proprij eſſe intrinſeci; nam comparando eſſentiam cum accidentibus,& conſiderando vndenam res maiorem bonitatẽ habeat, an ratione accidentium , an verò ratione eſſentiæ,ſimpliciter, & abſolutè habet maiorẽ bonitatem ratione eſſentiæ, vtpote quia ratione illius habet maiorẽ bonitatẽ,ratione cuius habet principalius eſſe,& nobiliorẽ perfectionẽ. Hinc dicitur,vnam eſſentiam eſſe perfectiorẽ altera,& vnaquãq; in ſuo eſſe perfectã eſſe, nec aliquid illi deeſſe ad ſuum cõplementũ eſſentiale. Si ergo res habet maiorem bonitatem ratione eſſe ſubſtantialis,quàm rõne accidentalis,oportet,vt in ipſo imbibatur;nã in accidẽtali non ſubſiſtit,& debet in aliquo eſſe ſubſiſtere. Hinc videmus,iuxta diuerſitatẽ eſſentiarum diuerſificari etiam bonitatem,quod ſanè non contingeret, niſi in ſuo eſſe intrinſecè illam inuoluerent.

Principaliter bonitas rei habetur ratione eſſentiæ.

IX. Denique cum bonitas ſit aliquid reale,debet neceſſariò in aliqua reali eſſentia ſubſiſtere,quicquid namq; reale eſt, in aliquo eſſe reali reperitur . De hac igitur eſſentia, in qua ſubſiſtit bonitas,inquiro,quænam ſit, an ſit determinata, an verò eſſentia vt ſic in communi. Si hoc ſecundum, iam ſubſiſtet in ente vt ſic, quia hoc importat eſſentiam in communi; atque adeo vnaquæque eſſentia importabit in ſuo intrinſeco ſuam propriam bonitatem,quia intrinſecè erit bona, quia eodem pacto ſe habebit bonitas talis ad talem eſſentiam,quo ſe habet bonitas vt ſic ad eſſentiam vt ſic. Si verò ſubſiſtit in tali eſſentia,iam ſolùm talis eſſentia erit bona, & conſequenter bonitas importabit aliquem gradum entis determinatum . Hinc autem ſequeretur, ens vt ſic non poſſe denominari bonum . non enim ratio ſuperior denominari poteſt, prout in ſua latitudine conſideratur, ab inferiori ; illi enim repugnat huiuſmodi denominatio, quia ſicut contractiuum non relinquit ens in ſua latitudine, ſed illud determinat ad tale ens, ita etiam denominatio deſumpta à contractiuo,quia habet ſignificare ſecundũ naturam formæ denominãtis,non poteſt ſignificare ens in tota ſua latitudine, ſed coarctato modo ſe habebit,atque adeo erit contraria eius vniuerſalitati . Et hoc etiam inductione patet , nulla enim ratio communis denominatur ab aliqua ratione ſuiipſius contractiua , imò vnicuique repugnat denominari; non enim accidens in ſua latitudine ſumptum denominari poteſt , à qualitate , aut animal à rationalitate : imò ens à nullo ſuorum inferiorum , quibus contrahitur; cur ergo dicemus, ens denominari poſſe à bonitate, ſi bonitas importat aliquam rationem contractiuam entis? Nihilominus tamen ens vt ſic dicitur bonum neceſſariò,& per ſe, atq; conuertibiliter.

Bonitas ſubſiſtit in aliqua eſſentia.

Rõ ſuperior non põt denominari ab inferiori.

X. Hinc vrgetur eadem ratio. Denominatio cõuertibilis debet deſumi à forma conuertibili, non. n. eſt maioris latitudinis denominatio, quàm forma; vnde aut debet eſſe conuertibilis , aut quia forma habeat eamdem latitudinẽ, aut ſaltem, quia interueniat habitudo aliqua eiuſdem latitudinis cum re denominata,in qua fundetur denominatio. Verùm,ſi bonitas conſiſtit in tali eſſentia,& importat cõtractiuũ entis, certũ eſt, formam bonitatis non eſſe eiuſdẽ latitudinis cum ente, atque adeo ex hoc capite non poterit ens conuertibiliter ab ipſa denominari. Verùm neque ens dicit aliquam habitudinem ad aliquod ſui contractiuum adæquantem ipſum ens, ſi quidem ens reſpicit omnia contractiua tanquam contrahibile , & proinde habitudo ad vnicum tantùm non eſt ipſi adæquata, vnde ex nullo capite poſſet deſumi denominatio à bonitate conuertibilis cum ente vt ſic. Præterea quodlibet etiam ens determinatum, & eſt bonum , & tale denominatur; hoc autem impoſſibile eſſet, ſi bonitas ſubſiſteret in aliqua eſſentia determinata, & in aliquo contractiuo entis, neq; enim vnum contractiuum poteſt denominari ab alio contractiuo eiuſdẽ rõnis cõmunis; habẽt.n. inter ſe oppoſitionẽ, & proinde neq; in eadẽ denominatione cõicare poſſunt. Rurſus ſi bonitas ſubſiſteret in tali determinata eſſentia, iam

Cõtractiuum non põt fundare denominatiõé cõuertibilẽ cu rõne cõmuni.

bonitas eſſet quædam peculiaris natura: vnde ſicuti valeret dicere, quòd cæteræ naturæ non eſſent illa natura, ita etiam, quòd non eſſent bonæ, quippe quælibet natura excludit à ſe id, quod dicit alia natura, & proinde excluderet etiam à ſe bonitatem, quam importaret illa peculiaris natura; hoc autem eſt contra illud Geneſ. 1. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*; Quibus declaratur, quomodo ſingulæ res habeant ſuam propriam bonitatem, qua bonæ ſint.

XI. Et totus hic diſcurſus confir. Concedenda namque eſt non ſolùm bonitas vt ſic; ſed etiam talis bonitas determinata; nam poſita natura communi debent poni contractiua illius; & poſitis contractiuis debet poni etiã natura communis; hæc enim ſe mutuò inferunt. Rurſus bonitas non eſt aliqua eſſentia, ſed paſſio alicuius, idque habet ex genere ſuo; eſt enim alicuius rei bonitas, & proinde, licet ſubſiſtat in aliqua eſſentia, in qua intimè imbibatur, adhuc tamen aſſignatur pro paſſione. Sumo ergo aliquam determinatam bonitatem; hæc bonitas reperitur in aliqua determinata eſſentia, & quando aſſignatur tanquam paſſio illius, concipitur ſequi ab intrinſecis principijs talis eſſentiæ, vt talis eſt; atque cum tota illa eſſentia ſit bona intrinſecè, & per ſe denominetur talis, neceſſe eſt, vt ſecundùm ſe totam per ſe connectatur cum illa bonitate, quod non aliter fieri poteſt, niſi ſecundùm ſe totam ſit radix illius bonitatis; ſi autē ſecundùm ſe totam eſt radix, ſicuti vt talis eſſentia eſt radix talis bonitatis, ita vt eſſentia vt ſic erit radix bonitatis vt ſic, atque adeo ex genere ſuo bonitas vt ſic conſequetur eſſentiam vt ſic, quia ex debita proportione ſeruanda, ſi talis bonitas conſequitur talem eſſentiam, debet bonitas vt ſic conſequi eſſentiam vt ſic. Vnde non ſubſiſtet bonitas vt ſic in aliqua eſſentia determinata, ſed in tali eſſentia. Deinde ſi talis bonitas ſubſiſtit in tali eſſentia, jam datur aliquod ens, quod ſit bonum eſſentialiter: cur ergo cætera quoque entia non erunt bona eſſentialiter? eſt enim eadem ratio de omnibus, nec minus vni, quàm alteri eſt debita propria bonitas, cum vnumquodque ſit per ſe bonum, & vnumquodque originet proportionaliter id, quod originatur ab altero.

Bonitas ex genere ſuo cõſequitur eſſent à vt ſic

XII. Argumenta autem Durandi, ſi rectè perpendantur, nihil contra noſtram, & communem ſententiam conuincunt; vnde ad primum reſpondetur. Verum quidem eſſe, quòd ea, quæ ſunt idem, non poſſunt differre in eo, in quo ſunt idem, & propterea, quæ ſunt idem eſſentialiter, non poſſunt differre eſſentialiter. Verùm ex eo, quòd ens ſit bonum eſſentialiter, ſequitur ſolùm, quòd ſint idem in eadem eſſentia adæquata, in quantum bonitas, tum ratio entis reperitur, & ideò tantùm inferi poteſt, quòd non poſſint diſtingui ſecundùm eſſentiam adæquatam, quia vnitas eſſentiæ adæquatæ eſt ratio identitatis. Non autem ſequitur, non poſſe diſtingui ſecundùm conceptus inadæquatos quoniam ſecundùm ipſos non ſunt idem, neque huiuſmodi identitas neceſſaria eſt, vt ens ſit bonum eſſentialiter, ſed ſufficit identitas ſecundùm conceptum adæquatum. Bonitas autem ſolùm diſtinguitur ab ente ſecundùm conceptum inadæquatum.

Q æ identitas requiratur inter ēs & bonitatem vt ens ſit bonum eſſentialiter.

XIII. Ad ſecundum dicimus; bonitatem non diſtingui ab ente vt inferius à ſuperiori, ſed vt condiuiſum. Cùm autem inſtatur, bonitatem eſſe quid poſitiuum, & nihil poſitiuum poſſe differre vt cōdiuiſum ab ente; reſpondetur; verùm id ſolùm eſſe de differentia quò ad conceptus adæquatos, non verò quò ad inadæquatos. Intantum enim non poteſt aliquid poſitiuum vt condiuiſum eſſe extra ens, inquantum non poteſt habere rationem poſitiui, niſi per ens. Verùm poſita diſtinctione per conceptus inadæquatos habetur, quòd diuiſum adhuc ſit quid poſitiuum per ens, quia implicitè dicit ipſum ens, & diſtinguatur, quia explicitè dicit aliquid, quod non dicit ens. Neque maiorem diſtinctionem requirit bonitas ab ente, vt enim ſaluetur diuerſitas formalitatum, ſufficit ſi ſecundùm eſſe explicitum, aliquid diuerſum dicant, quamuis implicitè ſeinuicem includant. Atque huiuſmodi diſtinctio ſecundùm conceptus inadæquatos facit, vt ſint diuerſæ rationes formales; & quia non omnino ſeparat rationes diſtinctas, ideo ſtat cum identitate eſſentiali. Hæc autem

Ad 2.

Quomodo aliq poſitiuum poſſit eſſe extra ens.

tem

Ad 3. Quomodo ens, & bonitas ſint vna ratio, & diuerſa.

tem identitas, ſicuti facit vt ſint idem eſſentialiter ſecundùm conceptũ adæquatum, ita etiam facit, vt poſſint de ſeinuicem conuertibiliter prædicari: ex hac autem conuertibili prædicatione ſicuti infertur ſola identitas eſſentialis ſecundùm conceptum adæquatum, ita etiam ſolùm infertur, quòd ſint eadem ratio ſecundùm conceptum adæquatum. Et per hæc habetur reſponſio ad tertium. Et eodem modo

Ad 4.

ſoluendum eſt etiam quartum argumentum. Licet enim plura, quatenus in vna eſſentia conueniunt, non poſſint habere plures rationes quidditatiuas adæquatas, poſſunt tamen habere plures inadæquatas; nam in illa vna, atque eadem poteſt intellectus plures inadæquatos conceptus diſtinguere; ſic in conceptu adæquato hominis diſtinguit rationalitatem, diſcurſiuitatem, viſibilitatem; & hæ omnes rationes ſecundùm eamdem latitudinem prædicantur de iiſdem. Vnde cum dicitur, impoſſibile eſſe, plura prædicari de iiſdem ſecundùm eamdem latitudinem, & eſſentialiter, niſi ſint ſynonima, alia etiam condicio addenda eſt, nimirum niſi ſint conceptus inadæquati propriæ quidditatis eorumdem: non enim plura, quæ dicant conceptus adæquatos prædicari poſſunt eſſentialiter, quia eſſentia illorum propria, de quibus prædicantur, non importat hos plures conceptus adæquatos; poſſunt tamen prædicari plures conceptus inadæquati de eodem adæquato, & hoc contingit, quando ens, & bonum prædicantur eſſentialiter de inferioribus, nam prædicantur vt plures conceptus inadæquati in eodem adæquato contenti.

(Margin: Quomodo eiuſdem poſſint eſſe plures rationes quidditatiuæ.)

Quomodo ens ſit bonum bonitate prima.

SECTIO II.

I. DIctum eſt in præcedenti ſect. ita ens eſſe bonum eſſentialiter, vt tamen ſit bonum participatiuè participando bonitatem primam, quæ eſt bonitas per eſſentiam. Nunc ergo dubitatur, quomodo ſit bonum bonitate prima, ſeu quomodo illam participet. Hoc autem in hac difficultate certum eſſe debet, quòd non

(Margin: Ens non eſt bonũ formaliter bonitate diuina.)

poteſt ens eſſe bonum formaliter, & intrinſecè bonitate prima, vt quidam malè ſenſerunt, quorum ſuppreſſo nomine meminit D. Th quæſt. 21. de Verit. art. 4. D. Th. Non enim bonitas diuina communicat ſe creaturis tanquam formam inhærentem, hoc enim repugnat; eſſe enim formam inhærentem importat imperfectionem, & eſſe receptum in ſubiecto, atque adeò finitum, neque eſt Deus formaliter ipſa bonitas creaturæ; ſequeretur enim creaturam eſſe Deum, ſi quidem bonitas creaturæ non diſtinguitur ab eſſe ipſius. Neque bonitas diuina aliquo modo vnionis, vt contingit in vnione hypoſtatica, poteſt vniri cum rebus creatis, vt eas bonas faciat, nam ſi ſunt capaces bonitatis, debent habere ſuam bonitatem connaturalem, atque adeo finitam; ſi verò non ſunt capaces, neque etiam fieri poterunt bonæ bonitate diuina; in tantùm enim natura humana ſubſiſtere poteſt ſubſiſtentia diuina, in quantum eſt capax ſubſiſtentiæ. Et hoc certum eſt de fide, quòd omne ens eſt factum à Deo, atque totum id, quod habet in ſe, habet communica um à Deo efficienter, ſimul enim cum eſſe communicat bonitatem: & proinde Geneſ. 1. dicitur *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* & D. Aug. in tom. 3. lib. 1. de Doctrina Chriſt. cap. 32. habet loquens de Deo. *Quia bonus eſt, ſumus: & in quantum ſumus, boni ſumus.* D. Aug.

11. Reſtat ergo ſolum, vt ens dici poſſit bonum bonitate prima denominatiuè ab extrinſeca forma; ita tamen vt intrinſecè ſit bonum propria bonitate formali. Et ita docet D. Th. quæſt. 21. de Verit. artic. 4. & 1. part. quæſt 6. art. 4. his verbis: *Sic ergo vnumquodque dicitur bonum bonitate diuina, ſicut primo principio exemplari effectiuo, & finali totius bonitatis. Nihilominus tamen vnumquodque dicitur bonum ſimilitudine diuinæ bonitatis ſibi inhærente, quæ eſt formaliter ſua bonitas denominans ipſum. Et ſic eſt bonitas vna omnium, & etiam multæ bonitates.* Et ita loquuntur communiter commentatores circa hunc locum. Nos autem, vt explicemus, quomodo ens ſit extrinſeca denominatione bonum bonitate diuina, debemus proportionaliter philoſophari, ſicuti ſupra diſp. 67. ſect. 1.

(Margin: Ens bonum bonitate prima denominatiue tantum. D. Th.)

&

& diſp. 68. ſect. 2. philoſophati ſumus circa veritatem ea comparando ad veritatem primam.

III. Vt autem paulatim ad reſolutionem accedamus, hoc aduertimus, quòd ea, quæ ſunt talia per formam intrinſecam, non poſſunt ſuſcipere eamdem denominationem à forma extrinſeca, vt etiam in citato loco adnotauimus. Si enim ſit eadem denominatio, non explicabit aliud, quàm illud eſſe, quod habet denominatum ex vi propriæ formæ intrinſecæ: omnis enim denominatio ordinatur ad aliquid explicandum circa rem denominatam. Vnde ſi res poteſt ſignificari talis, qualis denominatur, tanquam per formam intrinſecam, excludet ſtatim denominationem ab extrinſeca forma, quia trahet illam denominationem ad ſe ex vi propriæ formæ intrinſecæ. Tum quia in tantum deſumitur ab extrinſeca forma, in quantum non poteſt deſumi ab intrinſeca; tum etiam quia forma intrinſeca principaliori modo ſe habet ad denominatum. Deinde omnis denominatio debet explicare aliquid, quod conueniat denominato; vnde quando deſumitur à forma extrinſeca, ſignificat aliquam habitudinem ad illam; & propterea quando denominatio ſumitur ab eadem forma, nunquam denominabit vt deſumpta ab extrinſeca forma, quando eadem forma eſt etiam intrinſeca, quia tunc ſignificabit in re denominata formam intrinſecam. Ex quo fit, vt quando ens dicitur bonum bonitate prima, non poſſit per hanc denominationem explicari bonitas formalis illius, ſed aliquid aliud, quod ſit in ente, neque deſumi poſſit à forma eiuſdem rationis cum bonitate intrinſeca eidem enti, ſed ab aliqua alia.

Quod eſt tale intrinſece, non eſt tale denominatione extrinſeca.

IV. Primò ergo dici poteſt: Ens bonum bonitate prima, deſumendo denominationem à bonitate ideali, quæ eſt in Deo, quæ dicitur prima bonitas, quatenus præcedit vt exemplar quamcunque bonitatem creatam. Vt enim diximus ſupracitato loco de veritate ideali, quamuis bonitas idealis dicat eamdem rationem formalem bonitatis, quam dicit ens, non tamen cum eodem modo eſſendi, quia ratio illa bonitatis exiſtit exemplariter in idea diuina, quæ ſecundùm eſſe infinitè diſtat à bonitate creata; in ente verò exiſtit reali modo. Hinc autem fit, vt denominatio deſumpta à bonitate ideali ſit extrinſeca reſpectu entis, quia in ſe non habet bonitatem idealem, ſed idealiter ſignificat autem huiuſmodi denominatio habitudinem illam, quam ens, vt bonum eſt, dicit ad bonitatem idealem, quæ eſt habitudo talis menſurati ad ſuam menſuram; huiuſmodi enim habitudo eſt fundamentum talis denominationis. Et hinc intelligitur doctrina Platonis, quando docuit, omnia eſſe bona bonitate prima: volebat enim, dari quamdam primam bonitatem, quæ eſſet idea omnium bonorum; in quo diſtinguebat ideam boni à cæteris ideis: cæteræ enim ideæ ſolùm ſe extendebant ad genus entis determinatum: idea verò boni ad omnia entia, tanquam ad ea, quæ omnia participant rationem boni. Et ideo volebat, hanc Ideam boni eſſe ipſum bonum vniuerſale, cuius participatione omnia eſſent bona; non quidem tanquam per formam inhærentem, ſed tanquam per formam ſeparatam; & ideo Plato vocabat hanc ideã formam ſeparatam: volebat autem illius participatione omnia eſſe bona, quia ab ipſa tanquam à cauſa exemplari deflueret bonitas in omnia. Hanc autem bonitatem idealem ponebat in mente diuina, vt etiam alibi de cæteris ideis ſuprà diximus. In quo Plato rectè ſenſit, quamuis ab Ariſt. impugnetur: aſſecutus eſt enim veritatem Theologicam de diuinis ideis, & quomodo omnia entia quò ad eſſe bonum dependeant à bonitate ideali, quæ eſt in Deo.

Quomodo ens dicatur bonum bonitate prima ideali.

Doctrina Platonis explicata.

V. Altero autem modo poteſt ens dici bonum bonitate prima deſumendo denominationem ab ipſamet formali bonitate, quæ eſt in Deo, qua ipſe bonus eſt ſupra omnem bonitatem. Hæc enim bonitas non ſolùm eſt diuerſa à bonitate creaturæ; ſed etiam ita infinitè diſtat ab ipſa, vt nullam habeat conuenientiam, ſeu conceptum communem cum ipſa iuxta ea, quæ diximus in priori tomo diſp. 29. Nihilominus bonitas creata per ſe dependet ab hac bonitate diuina; eſt enim eſſentialiter quædam participatio illius; & ideo dicit per ſe habitudinem

Ens dicitur bonũ bonitate diuina.

Digitized by Google

dinem ad ipſam. Eſt enim bonitas diuina ſuimet diffuſina, ita vt extra ipſam nullum ſit bonum, niſi ab ipſa proneniat; extra namque id, quod eſt bonum per eſſentiam, nullum aliud bonum, niſi participatum reperitur; & ideo omnia bona ſunt quædam participationes bonitatis à diuina bonitate profluentes. Hoc autem ſtante, ſequitur, omne ens, quatenus bonum eſt, eſſe quoddam ſignum, & veſtigium diuinæ bonitatis; vt ergo declaretur huiuſmodi ratio ſigni, poteſt ens denominari bonum bonitate diuina, tanquam ſignum bonitatis illius, vt etiam vrina denominatione extrinſeca dicitur ſana, aut etiam pulſus dicitur ſanus eò, quòd ſunt ſigna ſanitatis, quæ eſt in animali.

Ens denominatur bonũ ab vltimo fine.

VI. Denique tertio etiam modo poteſt ens dici bonum bonitate prima deſumendo denominationem à bonitate diuina, quatenus importat rationem vltimi finis omnium. Pro quo ſciendum eſt, Deum habere rationem vltimi finis omnium ex eo, quòd eſt ſummum bonum; hinc enim fit, vt ſit vltimò propter ſe expetibile: quod non conuenit rebus creatis, quamuis enim aliquę propter ſe expetibiles ſint, non ſunt tamen propter ſe vltimò expetibiles, quia cum non habeant in ſe rationem omnem bonitatis, non poteſt appetitus in illis vltimò quieſcere. Et hinc ſequitur, res omnes ordinari ad Deum tanquam ad vltimum finem continentem pleniſſimam rationem bonitatis, atque adeò, ſi quando exercent rationem finis, non eam exercere omnino ex ſe, ſed tanquam ſubordinatas fini vltimo. Quando enim vnum ad aliud ordinatur tanquam ad finem, non ordinatur ad illum, vt in ipſo ſiſtat, ſed vt mediante illo tendat in vltimum finem; atque adeo non habet niſi rationem finis ſubordinati. Ex hoc autem naſcitur quædam habitudo per ſe, quam dicunt res creatæ ad vltimum finem tanquam exercentes rationem finis cum habitudine ad ipſum. Vt ergo explicetur hæc habitudo, deſumenda eſt denominatio à forma extrinſeca, nimirum à termino habitudinis; quando enim res dicitur bona à bonitate propria intrinſeca explicatur intrinſeca ratio bonitatis, qua in ſe formaliter, & abſolutè bona eſt, non verò habitudo ad vltimum finem: vt igitur explicetur, debet ſumi denominatio à forma extrinſeca, quæ eſt terminus habitudinis; & tunc ens dicetur bonum bonitate prima finali. Fateor tamen, has denominationes eſſe minus proprias, & vſitatas. Hoc autem inde prouenit, quia quamuis denominationes iſtæ ſint diuerſæ quò ad ſignificatum ab ea, quæ ſumitur à forma intrinſeca, non ſunt tamen diuerſæ quò ad nomen, & ideò quando enti tribuuntur ſimpliciter, cenſentur ſignificare formam intrinſecam, quod non contingit, quando eadem denominatio ſecundùm nomen poteſt tantùm deſumi à forma extrinſeca, vt cum medicina dicitur ſana. Et ideò ex hoc capite fit, vt ſint minus vſitatæ propter ambiguitatem, quam generarent.

Hæ denominationes minus propriæ

VII. Hinc autem inquiri poſſet. Quomodo bonitas entis ſe habeat ad bonitatem primam. Circa quod philoſophandum eſt eodem pacto, quo philoſophati ſumus diſp. 68. ſect. 2. circa habitudinem veritatis entis ad veritatem primam, & idealem. Et breuiter dicendum eſt. Bonitatem entis nullam habere conuenientiam, aut proportionem in eſſendo cum bonitate prima, quod conuincitur ex infinita diſtantia, quæ eſt inter vtramque; cùm enim vna ſit infinita in eſſendo, altera finita, infinitè diſtant inter ſe, infinitum enim infinito modo recedit à finito, ita vt infinitas tollat omnem proportionem, vt in eodem loco docuimus: vbi autem eſt conuenientia, aut proportio, non eſt infinita diſtantia, quoniam conuenientia, & proportio ponunt aliquē acceſſum, & aliquam ſimilitudinem, & ideò, quamuis inter ſe diſtent, eſt tamen diſtantia finita, & terminata, & maior excogitari non poteſt. Quin neque in eſſendo bonitas creata dicit analogiam attributionis ad primam bonitatem, quoniam in eſſendo eſt intrinſecè, & propriè bonitas per formam propriam bonitatis, non autem per denominationem extrinſecam fundatam in habitudine ad propriam formam bonitatis, vt neceſſarium eſſet pro conſtituenda analogia attributionis.

Bonitas entis nõ conuenit neq; proportionata in eſſendo cũ bonitate prima.

VIII. Si verò conſideretur prima bonitas idealis non in eſſendo, ſed in

repræ-

repræſentando, tunc interuenit inter vtramquam bonitatem analogia proportionis,& diuerſo modo poteſt vtraque eſſe primum, & principale analogatum:nam ſi conſideretur bonitas entis ideali modo exiſtens, hæc propriè reperitur in ideali bonitate, cum quadam autē proportione in bonitate entis; non enim hæc dicit eumdē modum eſſendi, ſed diuerſum, atque adeo dicit ſolùm ſecundùm proportionem eamdē bonitatem, quatenus conſideratur cum ſuo modo eſſendi, & hoc pacto principale analogatum eſt bonitas idealis. Verùm ſi cōſideretur bonitas in eſſendo adæquatè ſumpta cum ſuo modo eſſendi, hæc propriè, & cum omni rigore reperitur in ente, minus autem propriè, & cum quadam proportione in bonitate ideali, nimirum repræſentatiuo modo: & hoc pacto Ens bonum eſt principale analogatum, Idealis verò bonitas minus principale. Sed inſuper interuenire poteſt etiā analogia attributionis, ita vt minus principale analogatum ſit ipſum ens bonum. Ens enim bonum, eum habeat modum ſuæ bonitatis, atque debitam menſurā, ſe habet vt quid menſuratum, atque adeo tanquam ſignum indicat ſuam menſuram, quæ nulla alia eſt, quàm bonitas idealis, & ratione huius ſignificationis dicit ordinem per ſe ad ipſam bonitatē idealem, vnde ſi ab hac deſumatur denominatio, interueniet analogia attributionis, quia ens tunc dicetur bonum per attributionem ad bonitatē idealē.

Analogia proportionis inter ens bonum, & bonitatē idealem.

Interuenit etiam analogia attributionis.

IX. Hæc autem analogia attributionis eſt reſpectu primæ bonitatis, qua tenus eſt ſuipſius diffuſiua, & etiā qua tenus habet rationem vltimi finis; nam ſi conſideretur quatenus ſui ipſius diffuſiua, ſeu quatenus participabilis, tūc ens bonum eſt quædam profluens participatio ab ipſa, atque adeo cum ſit effectus illius, eſt quoddam ſignum talis bonitatis, & ideò ſi denominatio deſumatur à bonitate prima vt participabili, & transferatur ad illam attributionem ſignificandam: quam dicit bonitas participata ad imparticipatam, tunc interueniet analogia attributionis. Similiter ſi cōſideretur bonitas prima, quatenus habet exercere rationem vltimi finis erga omnia entia, & in omnibus entibus conſideretur dependentia illa, qua ipſa quoque exercent rationem finis dependenter ab vltimo fine, & ab alliciente bonitate vltimi finis deſumatur denominatio, & transferatur ad ſignificandam in ente illam ſubordinationem in finalizando reſpectu vltimi finis, tunc interuenit analogia attributionis: ex vi enim illius attributionis, quam habent cœtera entia in finalizando reſpectu vltimi finis, dicunt rationem ſigni indicātis vltimum finem, à quo dependent, quæ per talem denominationem ſignificari poteſt. Rurſus etiam quia non alliciunt ita ad ſeipſa, vt in iiſdem ſiſtatur, ſed vt conducant ad vltimum finem mediatè ſuimet aſſequutione, hinc fit, vt dicant rationem cauſatiui aſſecutionis vltimi finis; atq; adeò dicuntur bona bonitate vltimi finis, quatenus cauſant aſſequutionem illius.

Analogia attributionis inter ens bonum, bonitatem diuinam vt participabilem.

a in finalizando dicit attributione ad vltimum finem

De diuiſione, & gradibus bonitatis. Diſp. LXXV.

Expeditur prima diuiſio boni in Naturale, & morale,	*Sect. I.*
Altera diuiſio boni.	*Sect. II.*
Qualis ſit iſta diuiſio.	*Sect. III.*
Alij diuerſi gradus bonitatis.	*Sect. IV.*

Expeditur prima diuiſio boni in naturale, & morale.

SECTIO I.

I. BOnum, ſeu bonitatē habere diuerſos gradus, ſeu diuerſas ſpecies, certum omnino eſt: experimur enim in rerum natura diuerſa bona, atq; cum conſequatur bonitas tā quam paſſio ipſum ens, ſicuti in ente dā tur diuerſę ſpecies, atq; diuerſi gradus, ita eadē diuerſitas concedēda eſt in bonitate, quę enti proportionari debet. Et quidem ſicut variatur ens, variatur etiam bonitas; vnumquodque enim, ſicuti habet ſuam propriam perfectionem, ita etiam habet ſuam propriam bonitatem; vnde quot ſunt entia ſpecie diuerſa, tot etiam ſunt bona diuerſa: hæc tamen diuerſitas valdè materialis eſt, quia prouenit formaliter ab ipſo eſſe rei, non autem ab aliqua formali ratione, quæ determinet bonitatem intra rationē bonitatis;

Diuerſi gradus bonitatis materialiter ſumpti.

tis; vnde nec ſub aliqua certa regula comprehendi poteſt, quia multiplicari poteſt, ſicut multiplicatur ens; & proinde hanc diuerſitatem miſſam facimus, & eam ſolùm conſideramus, quæ aliquo modo determinat bonitatem formaliter ſecundùm rationem bonitatis.

Diuiſio bonitatis in Naturalem, & Moralē.

II. Prima ergo diuiſio, quæ contingat ſecundùm rationem bonitatis, eſt in Naturalem, & Moralem, quæ frequens eſt apud Doctores, præſertim Theologos. Bonitas naturalis, quę etiā Phyſica dicitur, eſt illa, quæ conuenit vnicuique enti ex vi proprij eſſe phyſici, ſiue etiam metaphyſici; ſeu quæ cōuenit vnicuique ex vi illius, quo in rerum natura tanquam reale ens ſubſiſtit vel ſeorſim ab alijs, vel vt aliquis gradus entis completi. Vnde non eſt alia, quàm bonitas tranſcendens, prout in vnoquoq; ente determinato modo reperitur, & proportionato ad eſſe ipſius. Bonitas verò moralis dicitur tantùm reſpectu liberi arbitrij, quatenus voluntas libero modo operatur, & ſecundùm regulas rectæ rationis. Vnde ſicuti bonitas Naturalis importat illud conuenienter ſe habere quò ad eſſe naturale, ita bonitas Moralis importat illud conuenienter ſe habere in eſſe quò ad regulas rectæ rationis, quibus quò ad liberas operationes præfigitur voluntati, & determinatur debita conuenientia. Ratione autem huius debitæ conuenientiæ operationes dicuntur honeſtæ, & laude dignæ; extenditur autem hæc bonitas ad ea quoque, quæ ad huiuſmodi operationes cōcernunt, nimirum ad habitus virtuoſos, hi enim dicuntur moraliter boni; & ad obiecta, circa quæ operationes moraliter bonæ verſantur. Verum quomodo tam habitus, quàm obiecta participent bonitatem moralem, non eſt huius loci explicare.

Quō bonitas mor. ſe habeat ad naturalē.

III. Circa hanc diuiſionem dubitatur, quomodo bonitas moralis ſe habeat ad naturalem, an nimirum ſit ſpecie quædam, ſiue genus bonitatis contradiſtinctum, an verò aliquam aliam habitudinem ſeruet.

Sent. Auerſa.

Auerſa in ſua Philoſophia quæſt. 7. ſect. 5. vult, Bonitatem moralem non eſſe aliquam ſpeciem bonitatis tranſcendentalis, ſed eſſe diſtinctum, & diſparatum genus, bonitas enim tranſcendentalis conſiſtit præciſè in genere naturæ, nec vllo pacto ſe extendit ad genus moris, atq; dicitur de rebus neceſſariò, bonitas verò moralis pendet ex libertate, in qua fundatur: vnde, quæ denominantur bona moraliter, habent etiam ſuam bonitatem naturalem, quæ inuariata manet, licet bonitas moralis mutetur: & propterea, quæ ſunt mala moraliter, vt operationes prauæ, adhuc habent ſuam bonitatem naturalem, quæ omnia indicant, bonitatem moralem eſſe genus bonitatis diſparatum, nec contineri ſub bonitate tranſcendentali, quæ ſolùm continet ſub ſe omnes bonitates naturales. Moralis enim ſe habet vt quædam ſpecialis ratio bonitatis conſequens ad tale ens: & ſicuti tale ens poteſt habere aliquas paſſiones ſibi peculiares, quæ non contineātur ſub communibus paſſionibus entis, ita etiam entia moralia poſſunt habere aliquam rationem bonitatis, quæ non contineatur ſub bonitate morali.

IV. Non tamen hæc doctrina ſatisfacere poteſt: vnde pro reſolutione hoc certum eſſe debet. Bonitatem moralem importare aliquā rationem bonitatis eſſentialiter diuerſam à bonitate naturali. Hoc euidenter ex eo patet, quòd bonitas naturalis ex genere ſuo reperitur indifferenter in quocunque genere entis: bonitas autem moralis ſolùm in determinato genere, nimirū morali, quod in libertate fundatur; quòd ſi non eſſet diuerſa eſſentialiter, ipſa quoque poſſet reperiri in quocunque ente. Præterea bonitas naturalis dicit illud conuenienter ſe habere quò ad eſſe phyſicum, ſeu naturale; bonitas verò moralis dicit illud conuenienter ſe habere quò ad regulas rectæ rationis; quamobrem cum bonitas naturalis, & moralis importent diuerſas rationes conuenienter ſe habendi, oportet etiam, quòd ſint rationes bonitatis eſſentialiter diuerſæ.

Bonitas moralis eſſentialiter diuerſa a naturali.

V. Verùm neque cenſendum eſt, eſſe ita eſſentialiter diuerſas, vt ſint genera bonitatis omnino diuerſa, & diſparata, ita vt neque conueniant in ratione bonitatis vt ſic, nec bonitas moralis contineatur ſub tranſcendentali communiſsimè ſumpta. Bonitas enim moralis eſt aliqua bonitas realis, & ſicuti dicit rationem talis bonitatis,

ita

Bonitas moralis non ſe habet diſparate reſpectu naturalis

ita etiam dicit rationem bonitatis vt ſic: quia eſſe tale determinato modo dicit etiam eſſe tale ſimpliciter. Hinc autem fit, vt bonitas moralis participet rationem bonitatis vt ſic, atque adeo ſub ipſa contineatur, & conueniat cum bonitate reali naturali in ratione bonitatis realis. Vnde conſiderando bonitatem moralem, poſſumus in ipſa concipere rationem talis bonitatis, nempe moralis, atque bonitatis vt ſic. Cum ergo bonitas vt ſic reperiatur tam in bonitate naturali, quàm in morali, iam habetur conceptus vtrique communis, qui importat bonitatem vt ſic, atq; adeo vtraque ſub vna, eademque ratione bonitatis collocatur. Quod inſuper conſir. Quoniam vnumquodque tranſcendens ratione ſuæ tranſcendentiæ debet reperiri in omnibus, quæ dicunt aliquam rationem determinatam intra genus illius tranſcendentis: vnde ens, quia tranſcendens eſt, reperitur in ijs omnibus, quæ intra rationem eſſendi important determinatum modum eſſendi etiam in ipſo ente morali; ens enim morale verè ens eſt; bonitas ergo tranſcendentalis ratione ſuæ tranſcendentiæ debet in quacunq; bonitate reperiri tanquam in ea, quæ intra genus bonitatis reperitur, atque adeo etiam in morali; Vnde non ſe habebit diſparatè reſpectu bonitatis naturalis.

Conuenit cum ipſa in ratione bonitatis vt ſic.

VI. Atque tantum abeſt, vt bonitas moralis diſparatè ſe habeat reſpectu naturalis, vt neque etiam ſit ſpecies bonitatis ab ipſa contradiſtincta. Quod ſic oſtenditur: ſpecies enim inter ſe contradiſtinctæ conſtituuntur per differentias oppoſitas, atque incompoſſibiles: vnde fieri non poteſt, vt altera ex his ſpeciebus ſundetur in alia, quoniam ratione incompoſſibilitatis ſe mutuò excludunt ab eadem natura: & tantum abeſt, quòd ſint inuicem ſubordinatæ, vt etiam ratione mutuæ incompoſſibilitatis diuidant rationem communem, cui adueniunt, atque in vigore huius diuiſionis ſint plures ſpecies. Quòd ſi non diuiderent, neque etiam eſſent plures ſpecies, ſed in vnicam coaleſcerent conſtantem ex pluribus rationibus ſubordinatis. Si autem bonitas moralis comparetur cum naturali, non habet oppoſitionem cum ipſa, aut incompoſſibilitatem, ſed eam ſibi ſubordinat: bonitas enim moralis fundatur in naturali: eſt enim quædam ratio bonitatis conſequens ens morale; & ideo ſicuti ens morale fundatur in naturali, ita etiam bonitas moralis in bonitate naturali. Hinc idem ens in ſuo eſſe inuoluit vtramque bonitatem, eadem enim operatio ſecundùm illud poſitiuum, quod dicit, eſt bona bonitate naturali, atque morali. Quare concludendum eſt, non eſſe ſpecies bonitatis contradiſtinctas, cum non importent oppoſitas, & incompoſſibiles differentias.

Bonitas moralis non eſt ſpecies contradiſtincta à bonitate naturali.

VII. Itaque bonitas naturalis, & moralis importabunt gradus bonitatis eſſentialiter diuerſos, ſubordinatos tamen; ita vt bonitas naturalis ſubordinetur morali. Quod ſatis ex eo oſtenditur, quoniam vterque gradus bonitatis in eodem ente phyſico ſubſiſtit ſimul; ex quo fit, vt excludenda ſit oppoſitio, atque incompoſſibilitas, & ponenda ſubordinatio: non enim poſſunt eſſe ſimul diuerſæ rationes eſſentiales, niſi inuicem ſubordinentur. Verùm cū bonitas moralis non in quocunq; ente reperiatur, ſed ſolùm in determinato genere, non quæcunque bonitas naturalis ſubordinabitur morali, ſed tantū bonitas, quæ conuenit illi generi entium: ſicuti enim hæc entia habent ex natura ſua, vt poſſint fundare moralitatem; ita etiam bonitas ipſorum ex natura ſua habet, vt ſubordinetur bonitati morali.

Bonitas moralis, & naturalis diuerſi gradus bonitatis ſubordinati.

VIII. Hinc patet ad fundamentū Aderſę; falſum eſt enim, quòd bonitas tranſcendentalis ſecundùm ſuā communiſſimam rationem non ſe extendat ad moralem, cum ipſa quoque ſit verè bonitas. Quod autem naturalis conueniat neceſſariò rebus ex genere ſuo, non verò moralis, hoc tantùm indicat, eſſe gradus eſſentialiter diuerſos; & quòd ea, quæ ſunt bona moraliter, ſint bona etiam naturaliter, indicat ſubordinationem horum graduum. Neque quòd conſequatur ad tale ens; obſtat, quominus ſub bonitate tranſcendentali contineatur, quoniam ſi tale ens continetur ſub ente vt ſic, alioquin non eſſet quid reale, continebitur etiam bonitas ipſum conſequens ſub bonita-

Ad fundamentū in oppoſitum.

nitate vt ſic. Quòd ſi dantur aliquæ paſſiones determinati entis, quæ non contineantur ſub paſſionibus entis vt ſic, hoc inde prouenit, quia non dicunt rationem determinatiuam earumdem paſſionum, ita vt natura talium paſſionum ſit inchoata in paſſionibus entis; at cum bonitas moralis importet rationem talis bonitatis, importat etiam rationem determinatiuam bonitatis vt ſic, atque adeo in bonitate vt ſic, quæ eſt paſſio entis vt ſic, natura ipſius inchoatur, & ideo ſub ipſa collocari debet.

Altera diuiſio boni.

SECTIO II.

I. Celeberrima eſt illa diuiſio Boni in Vtile, Delectabile, & Honeſtum: & deſumitur ex Ariſt. 2. Ethic. cap. 3. vbi docet; Tria eſſe, quæ in electionem cadunt Honeſtum, Vtile, & Iucundum; & eam ſequitur D. Th. 1. part. quæſt. 5. art. 6. & explicatur à Suarez in Metaph. diſp. 10. ſect. 2. num. 3. & ſequentibus, & ab Auerſa quæſt. 7. ſuæ Philoſoph. ſect. 6. & communiter ab omnibus admittitur tanquam ſufficiens, & adæquata. Pro intelligentia autem aduertere primò oportet. Non eſſe hanc diuiſionem boni ſecundùm totam ſuam latitudinem, ſed tantùm boni humani, ſeu boni comparati ad naturam rationalem, quatenus rationali modo operatur, vt etiam adnotauit D. Th. loco citato. Ex quo fit, quòd hæc diuiſio ſit potius quædam ſubdiuiſio diuiſionis præcedentis. Diximus enim bonum diuidi in Naturale, & Morale: quando autem diuiditur in Vtile, Delectabile, & Honeſtum, atque intelligitur diuiſio de bono comparato ad naturam rationalem, ſtatim manifeſtum fit, diuidi bonum Morale, quia dum rationalis natura rationali modo operatur, verſatur tantùm circa bonum, vel malum morale. Atque hoc totum docuit Ariſ. citato cap. 3. inquiens. *Cum tria ſint, quę in electionem, tria item, quę in repudiationem cadunt Honeſtum, Vtile, & Iucundum; & tria contraria Turpe, Inutile, & Moleſtum, circa omnia hæc bonus vir rectè agit, malus verò peccat.* Quibus non ſolùm indicatur, hæc tria bona dici reſpectu naturæ rationalis modo rationali procedentis, ſed etiam eſſe bona moralia, dum ratione ipſorum operatio dicitur bona, vel mala; laude digna, aut vituperio.

Ariſ. | D. Th. Suarez Auerſa | Diuiſio boni in Vtile De lectabile, & Honeſtum. | Ariſ.

II. Bonum autem honeſtum dicitur eſſe illud, quod ſpeciali modo eſt quodam honore, atque veneratione dignum. Honeſtas enim, vt cum D. Iſidoro docet D. Th. 2. 2. quæſt. 145. artic. 1. importat quemdam honoris ſtatum, in excellentia fundatum: & ideo bonum honeſtum addit ſupra rationem boni vt ſic quamdam excellentiam ratione cuius debita eſt illi quædam veneratio. Quòd ſi inquiras, in quo conſiſtat excellentia, quam importat bonum honeſtum. Reſpondetur, conſiſtere in quadam pulchritudine ipſius boni. vnde D. Auguſ. in libro 83. Quæſtionum declarans, quid ſit ipſa honeſtas, ait Quæſt. 30. *Honeſtatem voco intelligibilem pulchritudinem.* Huiuſmodi autem pulchritudo deſumitur in ordine ad rationem; & optimè explicatur ex analogia ad pulchritudinem corporalem. Sicuti enim pulchritudo corporalis conſiſtit in debita proportione membrorum, atque in quadam claritate coloris; ita pulchritudo iſta honeſtatis conſiſtit in debita proportione, atque menſura, quæ præſcribitur per regulas rectæ rationis, atque in quadam claritate virtutis. Vnde D Th. ſupracitata quæſ. art. 3. declarans rationem honeſti, inquit, *Dicitur autem aliquid honeſtum, ſicut dictum eſt, in quantum habet quemdam decorem ex ordinatione rationis.* Hinc autem fit, vt bonum honeſtum ſit propter ſe expetibile, quia nimirum habet in ſe aliquid amabile, ita vt poſſit appetitus aliquo modo in ipſo quieſcere.

Quid bonum honeſtum. | D. Iſidor. D. Th. | D. Aug.

III. Bonum delectabile eſt quoddam bonum propter ſe expetibile; appetitus enim aliquo modo quieſcit in obiecto, quo delectatur, delectatio enim eſt ſecundùm ſe amabilis. Vnde Ariſ. 10. Eth. cap. 2. docet: Non eſſe inquirendum, propter quid velit aliquis delectationem, quia manifeſtum eſt, eam propter ſeipſam intendi. Differt autem delectabile ab honeſto in hoc, quòd honeſtum eſt

Quid bonũ delectabile. | Ariſ.

pro-

propter ſe appetibile ratione pulchritudinis, & conuenientiæ ad rectam rationem; delectabile verò eſt propter ſe appetibile ratione delectationis, quã ſecum affert. Vt autem plenius videamus, quid dicat iſta delectabilitas, conſiderandum eſt, quid ſit delectatio.

Ariſ.

Ariſ. autem 1. Rhetor. cap. 10. circa finem explicans quid ſit delectatio ſenſibilis inquit. *Delectatio eſt quidam motus animæ, & conſtitutio ſimul tota, & ſenſibilis in naturam exiſtentem*: hoc eſt Eſt motus, quo anima mouetur in id, quod in ipſa natura exiſtit tanquam quid ipſi conueniens. Res enim omnes habent naturalem inclinationem in ſuas perfectiones naturales, & in quicquid ſibi conueniens eſt. Quando ergo natura cognoſcitiua conſtituitur in termino ſuæ perfectionis, percipit hoc ipſum mediante cognitione; atque facta hac manifeſtatione in anima, mouetur ipſa anima circa id, quod tanquam ſibi conueniens acquirit; atque huiuſmodi motus eſt quædam quies appetitus cõſiderata præſentia boni conuenientis, atque eidem appetitui ſatisfacientis, ipſumq; ſatiantis. Hinc autem colligitur, delectabilitatẽ ex parte boni delectabilis importare quãdam conuenientiã ad naturã, ac vim quietatiuã appetitus, ratione cuius poſſit mouere appetitum ad quamdam quietem circa obiectum.

Quid delectatio.

Quid bonum vtile.

IV. Bonum verò vtile eſt alterius rationis, neq; enim eſt bonũ propter ſe, ſed propter aliud, ad quod ordinatur: niſi enim aliquid aliud expeteretur, neq; etiam bonum vtile expeteretur; vnde D. Aug. q. 30. ex. 83. inquit: *Magis propriè atq; vſitatiuè honeſtũ dicitur, quod propter ſeipſum expetendũ eſt. Vtile autẽ, quod ad aliud referendum eſt*. Et D. Th. 2. 2. q. 145. ar. 3. explicans diſcrimen inter hæc tria bona, hæc habet. *Honeſtũ dicitur ſecũdũ quod aliquid habet quãdã excellentiã dignã honore propter ſpiritualẽ pulchritudinẽ. Delectabile autẽ, in quãtũ quietat appetitũ. Vtile autẽ, in quantũ refertur ad aliud*. Ex quo colligitur, bonum vtile eſſe quoddã bonum ſubordinatum bono propter ſe expetibili, quod ideo expetitur, quia conducit ad aliud propter ſe expetibile, ita vt huius expetibilitas ſit ratio, cur vtile expetatur.

D. Aug.

D. Th.

Poteſt hæc diuiſio eſſe boni vt ſic.

V. Si tamen ſecundùm quandam maiorem latitudinem hæc tria bona accipiantur, poteſt hæc diuiſio complecti omne bonum, ita vt diuidatur bonum vt ſic ſecundùm omnem ſuam latitudinem, vt etiam adnotauit D. Tho. 1. par. quæſt. 5. artic. 6. Verum tamen eſt, quòd ſemper debet ſumi in ordine ad appetitum, quatenus eſt appetibile; & quamuis non ſit bonum naturæ cognoſcitiuæ, poteſt tamen conſiderari, prout in ordine ad ipſam obtinet has differentias bonitatis, quæ ex natura rationali potuerũt in ipſo aſſignari in ordine ad naturam, etiam non cognoſcitiuam. Vt ergo prædicta diuiſio cadat ſupra bonum vt ſic: Bonum honeſtum, ſicut prius accipiebatur pro eo, quod dicit quandam rationalem pulchritudinem, & conuenientiam ad rectam rationem, ita modo debet accipi pro pulchritudine naturali, & conuenientia ſecundùm regulas naturæ; hoc etenim modo eodem pacto ſe habet ad bonum, vt ſic, quo ſe habet ad bonum morale, quando pro conuenientia ad regulas rationis accipitur; ſicuti enim conuenientia ad regulas rationis dicit pulchritudinem moralem, ita conuenientia ſecundùm regulas naturæ dicit pulchritudinem naturalem, atque adeo ſeruat eandem latitudinem ad bonum naturale, quod eſt bonum, vt ſic, quam ſeruat pulchritudo moralis ad bonum morale.

Quõ accipiẽda ratio honeſti, vt cadat ſupra bonũ vt ſic tãquam ratio contrahens.

VI. Bonum quoque delectabile cum aliqua maiori latitudine accipi debet, ita vt non ſolùm importet id, quod motum illum animæ cauſare poteſt, quo moueatur quieſcendo in propria perfectione præſenti, ſed etiam pro quacunque perfectione alteri conuenienti, quæ apta ſit, vt conſtituatur tanquam terminus inclinationis naturalis, in quo res naturali modo quieſcat, vt ſe habet centrum reſpectu lapidis: in hoc enim ſeruatur correſpondentia ad delectabile reſpectu appetitus eliciti; ſicut enim delectabile reſpectu appetitus eliciti facit, vt appetitus promat actum quietis in obiecto ſibi conuenienti; ita perfectio, & quicquid naturali modo conueniens eſt alteri, facit, vt res in ſeipſa per innatum appetitum quieſcat, quæ quidem quies in eo conſiſtit, quòd res, dum eſt in tali termino, connaturali modo ſe habeat. Similiter quoque bonum vtile, in maxima latitudine, qua fieri poteſt, accipi debet, ita vt non ſolùm importet id, quod con-

Quõ accipiendum bonũ delectabile, & vtile.

du-

ducit ad aſſecutionem boni delectabilis, & honeſti preſsè ſumpti, ſed etiam quicquid quocunque modo conducit ad aliquid aliud aſſequendum.

Qũo allata diuiſio ſit ſufficiens, & adæquata.

VII. His ergo ſic explicatis in vtroque ſenſu diuiſio eſt adæquata; ita vt nullum ſit bonum, quod ad aliquod ex his membris non reducatur, ita tamen, vt in priori ſenſu accipiatur pro diuiſo bonum morale, in poſteriori verò bonum vt ſic ſecundùm totam ſuam latitudinem. Verùm non ita accipienda eſt diuiſio, quaſi omnia tria membra immediatè cadant ſupra bonum, quod diuiditur; ſed, vt prius fiat diuiſio per duo membra, deinde alterum ex his ſubdiuidatur. Bonum enim, ſiue illud ſit morale, ſiue bonum vt ſic in tota ſua latitudine, vel eſt propter ſe expetibile, vel non. Bono enim conuenit expetibilitas; nam quamuis ſolùm ſit appetibile bonum integrum, & in ſua ratione completum, quod ſemper eſt tale bonum determinatum; adhuc tamen ratio præciſa bonitatis, quamuis non habeat completam rationem expetibilitatis, habet tamen inchoationem illius, quæ poſtea completur, quando determinatur ad tale bonum. Hinc autẽ fit, vt aſſignato quocũq; bono illi cõueniat aliqua appetibilitas; quæ aut eſt pp ſe, aut non eſt pp ſe; hæc .n. duo ſunt cõtradictoria, atq; cadunt ſupra ipſam expetibilitatem, vnde oportet, vt alterum ipſorũ verificetur. Si eſt propter ſe, conſtituitur bonum propter ſe expetibile. Si verò non eſt propter ſe, cum adhuc ſit aliqua expetibilitas, iam erit propter aliud, ſeu ad aliud; & ſic conſtituetur bonum vtile, quod eſt vnum ex illis tribus membris diuidentibus. Rurſus bonum propter ſe expetibile ſubdiuidendum eſt, nam vel eſt expetibile propter ſuam pulchritudinem, ſiue naturalem, ſiue moralem, & tunc conſtituitur bonum honeſtum, ſiue naturale, ſiue morale iuxta qualitatem pulchritudinis; vel non ratione pulchritudinis, ſed quia eſt quietatiuum appetitus, ſiue innati, ſiue eliciti, & tunc conſtituitur tertium membrum ex aſſignatis, nempe bonum delectabile; neque in bono propter ſe expetibili aliqua alia ratio excogitari poteſt, propter quam expetatur, ſed omne bonum ad aliquam ex his rationibus reducitur tanquam ad formale principium ſuæ appetibilitatis.

Cur bonũ vtile nõ ſubdiuidendum.

VIII. Atque ex his, quæ dicta ſunt, explicata manet ſufficientia huius diuiſionis, & ſimul etiam colligitur, cur non ſit ſubdiuidendum bonum vtile; videtur enim, poſſe ſubdiuidi in illud, quod eſt ad bonum delectabile, & in illud, quod eſt ad bonum honeſtum. Verùm non ita eſt dicendum, quoniam bonum vtile, ſiue ſit propter delectabile, ſiue propter honeſtum, ſemper importat eamdem rationem bonitatis, nimirum vtilitatis; neque induit aliquam peculiarem rationem ex diuerſitate terminorum, ad quos ordinatur, ſi quidem diuerſitas terminorum reſpectu boni vtilis ſe habet materiali modo, nõ enim bonum vtile reſpicit delectabile ſub ratione delectabilis, neque honeſtum ſub ratione honeſti formaliter, ſed reſpicit vtrumque formaliter ſub ratione finis, atque propter ſe expetibilis: & ideo non debet ſubdiuidi in illud, quod eſt ad honeſtum, & in illud, quod eſt ad delectabile.

Qũo quædam bona licet naturalia reſpectu naturæ rõnalis ſint honeſta.

IX. Præterea colligitur; quid dicendum ſit, cum objicitur, dari quædam bona propter ſe expetibilia reſpectu naturæ rationalis, quæ neque ſunt honeſta, nec delectabilia, vt eſt ſanitas reſpectu hominis, ſcientia atque alia huiuſmodi. vnde non videtur ſufficiens allata diuiſio, cum non omnia bona propter ſe expetibilia reducantur ad honeſtum, aut delectabile. Ex dictis enim reſpondetur, diuiſionem poſſe duplici modo accidpi; vel ſecundùm totam latitudinem boni; vel ſolùm ſecnndùm latitudinem boni moralis. Si accipiantur ſecundùm totam latitudinem boni; tunc bona illa propter ſe expetibilia, atque alia huiuſmodi poſſunt reduci ſecundùm diuerſas rationes ad bonum honeſtum, atq; etiam ad bonum delectabile. Diximus enim, ſi in hoc ſenſu accipiatur diuiſio, bonum honeſtum importare pulchritudinem quamdam naturalem, qua res naturali modo perficitur, & pulchra fit, ſcientia autem, atque ſanitas, & alia huiuſmodi important hanc naturalem pulchritudinem, qua natura perficitur. Si verò conſiderentur quatenus ſunt quædam perfectiones, in quibus tanquam in termino quieſcit natura ratione appetitus innati, tunc reducuntur ad bonum delectabile. Si

verò in altero ſenſu accipiatur diuiſio, cum hæc bona enumerata, & alia ſi milia non ſint bona moralia, ſed naturalia; ideo non debent contineri ſub diuiſo.

Quo bonū honeſtū ſit per ſe conueniens.

X. Rurſus ex dictis colligitur. Quomodo accipiendum ſit, quando dicitur, Bonum honeſtum eſſe illud; quod eſt per ſe conueniens; non enim videtur rectè dici de ipſo, quòd ſit per ſe conueniens, tanquam per hoc propria ratio ipſius explicetur; videtur enim delectabile eſſe bonum per ſe conueniens, cum ipſum quoque ſit propter ſe expetibile. Verùm ſciendum eſt, aliud eſſe; bonum eſſe per ſe conueniens, & aliud, eſſe propter ſe expetibile: eſſe enim propter ſe expetibile, vt diximus, conuenit tam honeſto, quàm delectabili, & dicit, quòd habeat in ſe rationem ſuæ expetibilitatis, quæ poſſit vltimò terminare appetitum. Sed eſſe per ſe conueniens non dicit vltimò terminare appetitum, quamuis id quoque ſupponat, ſed dicit habere in ſe formaliter rationem talem, qua formaliter proficuum ſit appetenti, & ipſius perfectiuum, conſtituens ipſum in aliquo meliori ſtatu formaliter per ſuimet exhibitionem. Hoc autem ſpecie eſt honeſti boni: propter enim ſuam bonitatem, quæ, vt diximus, conſiſtit in illa pulchritudine ſiue naturali, ſiue morali, habet, vt, dum acquiritur, formaliter per ſe-ipſum conferat appetenti quamdam ſpecioſitatem, atque pulchritudinem. quod non competit bono delectabili, cum enim bonum delectabile moneat animam ad delectationem, & quieſcendum in obiecto præſenti, hinc non per ſe ipſum formaliter perficit appetentem, ſed ratione delectationis conſurgentis; & ideo non eſt per ſe formaliter conueniens, ſed ratione delectationis. Quod autem diximus de bono delectabili reſpectu appetitus eliciti, proportionaliter intelligi debet de bono delectabili reſpectu appetitus innati.

Quonam pacto debeat bonū honeſtū alteri ſu bueni-re.

XI. Atque inſuper ex dictis colligitur, quomodo bonum honeſtum debeat eſſe conueniens, an nimirum tanquam forma, an verò tanquam aliquid aliud. Poſſe enim eſſe alteri conueniens, tanquam formam inhærentem, id manifeſtè indicant actus boni morales, vt ſunt actus virtutis, qui habent ſuam honeſtatem, atque pulchritudinem iuxta menſuram rectæ rationis, atque in ipſa anima inhærent. Verùm non poſſe vniuerſaliter hoc pacto eſſe conueniens, conuincunt ipſa obiecta moraliter bona, circa quæ verſantur actus virtutis; hæc enim habent ſuam honeſtatem, & conuenientia ſunt operanti virtuoſo, decent enim ipſum hominem rationabiliter operantem, vt ſunt actus omnes exteriores honeſti, qui in aliud tranſeunt. Imo ipſe Deus eſt quoddam noſtrum bonum, atque honeſtum, nec tamen nobis inhæret, quamuis verius dicatur non eſſe bonū, ſed ſupra omnem rationem boni ex eo, quòd eſt ſummum bonum, & per eſſentiam. Itaque aſſignandus eſt aliquis modus conuenientiæ complectens omnia bona honeſta: hic autem nullus alius eſſe poteſt, quàm per modū finis, & acquiſibilis. Bonum enim, quod eſt propter ſe expetibile, trahit appetitum, vt tendat in aſſecutionem ipſius: poſita autem hac aſſecutione boni exercetur tota illa ratio cō-uenientiæ, qua bonum conueniens eſt appetenti. Quare cum conuenientia in actu ſecundo conſiſtat in actuali aſſecutione, atque poſſeſſione boni, qua per modum finis poſſidetur, quippe eſt bonum propter ſe expetibile, iam conuenientia in actu primo, qua bonum dicitur per ſe conuenire, conſiſtet in eo, quòd bonum ſit acquiſibile per modum finis, ſic enim complectetur omne bonum honeſtum; imò etiam bonum delectabile habet hunc modum conuenientiæ, quo eſt conueniens appetenti; differt tamen, vt diximus, ab honeſto, quia non eſt per ſe conueniens, ſed ratione delectationis.

Qualis ſit iſta diuiſio.

SECTIO III.

I. PRo maiori declaratione huius diuiſionis, videndum eſt, qualiſnam ſit, an generis in ſpecies, an verò analogi in analogata, ſeu aliquo alio modo ſe habeat. Et quia ſect. præcedenti dictum eſt, non eſſe vnam ſimplicem diuiſionem, ſed duplicem, nempe diuiſionem, & ſubdiuiſionem, ideo videndum eſt prius, quomo-

do

Digitized by Google

do ſe habet diuiſio boni in illud, quod eſt propter ſe expetibile, & in illud quod eſt ſolũ expetibile propter aliud, quod eſt bonum vtile. Deinde examinanda eſt diuiſio boni propter ſe expetibilis in Honeſtum, & Delectabile. D. Th. 1. par. quæſt. 5. artic. 6. in reſponſione ad 2. docet primò; Non eſſe diuiſionem per oppoſitas res, ſed ſolùm per oppoſitas rationes, quæ in eadem re reperiri poſſunt. Quod etiam repetit in 2. 2. quæſt. 145. artic. 3. in corpore his verbis. *Dicendum, quòd honeſtum concurrit in idem ſubiecto cum vtili, & delectabili, à quibus tamen differt ratione* Et rurſus citato loco primæ par. in reſponſ. ad 3. docet; hanc diuiſionem non eſſe vniuoci in ſua vniuocata, ſed analogi in ſua analogata. *Dicendum* (inquit) *quòd bonum non diuiditur in iſta tria ſicut vniuocum æqualiter de his prædicans, ſed ſicut analogũ, quod prædicatur ſecundùm prius, & poſterius; per prius enim prædicatur de honeſto, & ſecundariò de delectabili, tertiò de vtili.* Quod etiam ſequitur Suarez in Metaph. diſp. 10. ſect. 2. num. 27. & 28. qui etiam addit; inter bonum vtile, & reliqua eſſe veram analogiam; quia vtile non eſt bonum ſimpliciter; ſed ſecundùm quid, quatenus eſt tantùm bonum per extrinſecam denominationem deſumptam ab eo, quòd per ſe bonum eſt. Inter bonum verò honeſtum, & delectabile non eſſe propriã analogiam, cum vtrunque ſit bonum ex ſua intrinſeca bonitate, & non per denominationem vnius ab alio: vnde ſolùm interuenit quædam analogia latè ſumpta, qua ſignificatur, bonum delectabile eſſe bonum imperfectum ex comparatione boni honeſti: vel analogiam per habitudinem vnius ad aliud, quia delectabile bonum, quamuis in ſe ſit propriè bonum; ſupponit tamen aliud bonum per ſe conueniens, in quo appetitus quieſcat per delectationem.

Sẽtentia D. Th.

Suar.

Vtile ſimul cũ alijs bonis in eadẽ re coincidit

II. Vt autem diſtinctè circa vtrumque punctum procedamus. Sciendum eſt, quòd bonum vtile, quamuis aliquando poſſit reperiri ſeparatum à delectabili, & honeſto reſpectu alicuius, vt contingit in medicina amara, quæ neque homini delectabilis eſt, neque honeſta, ſed ſolùm vtilis ad ſanitatem conſequendam, vt etiam indicat D. Tho. 1. par. quæſt. 5. artic. 6. ad 2. his verbis. *Vtilia dicuntur, quæ non habent in ſe vnde deſiderentur, ſed deſiderantur ſolùm, vt ſunt ducentia in alterum, ſicut ſumptio medicinæ amaræ.* Frequenter tamen coincidit tum cum bono delectabili, tum cum honeſto, ita vt quod eſt vtile ad aliud aſſequendum, non ſolùm propter ipſum expetendum ſit, ſed etiam habeat propriam expetibilitatem, qua etiam propter ſe expetibile ſit, vel ratione delectabilitatis, vel ratione honeſtatis. Vnde etiam Ariſ. 1. Ethic. cap. 7. docet; Eorum, quæ propter ſe appetuntur, quædam ita appeti propter ſe, vt etiam appetantur propter aliud. Verùm ita ſemper vtile retinet ſuam propriam rationem, vt quotieſcunque ſecundùm hanc conſideratur, propter aliud, & non propter ſe appetatur, etiam ſi ſit coniunctum, cum aliquo alio bono delectabili, aut honeſto. Quamobrem cum bonum vtile ex genere ſuo non ſit realiter diſtinctum ab honeſto, & delectabili, ſed ſolùm ſecundùm rationem, quando conſideratur tanquam membrum diuidens bonum, & comparatur ad bonum propter ſe expetibile, conſiderari debet ſolùm tanquam quædam ratio boni, quæ compoſſibilis ſit ſimul cum alijs rationibus boni: vnde D. Aug. in lib. 83. Quæſt. inquit quæſt. 30. *Magis propriè, & vſitatius honeſtum dicitur, quod propter ſeipſum expetendum eſt: vtile autẽ, quod ad aliud aliquid referendum eſt: ſecũdum hanc differentiam nunc loquimur, illud ſanè cuſtodientes, vt honeſtum & vtile nullo modo ſibimet aduerſentur.* Si enim aduerſarentur, non poſſent in eadem re ſimul conuenire, vt de facto conueniunt; vnde quamuis vtile excludat, vt tale eſt, bonum propter ſe expetibile; atque etiam bonum propter ſe expetibile excludat, vt tale eſt, vtile, atque adeo poſſint concipi tanquam rationes diuidentes, non tamen ſe mutuò excludunt tanquam bona adæquata, ſed tanquam rationes inadæquatæ eiuſdem boni, quæ ratione ſuæ finitatis, & limitationis ſe inuicem excludunt.

D Th.

D Aug.

Quõ bonu vtile ſe habeat ad alia bona.

III. Comparando ergo bonum vtile ſecundùm ſuam propriam rationem vtilitatis ad bonum propter ſe expetibile, analogicè ſe habet ad ipſum analogia attributionis, in qua principale analogatum eſt bonum

Bonũ vtile analogicè ſe habet ad bonũ propter ſe expetibile.

pro-

Digitized by Google

propter ſe expetibile, minus verò principale bonum vtile, quod eſt tale non per intrinſecam formam, ſed per habitudinem ad bonum propter ſe expetibile extrinſeca denominatione ab ipſo deſumpta. Ratio fundamentalis eſt. quoniam bonum vtile, vt tale eſt, non habet intrinſecam rationem bonitatis, quo ſtante dum dicitur bonum, non poteſt alio pacto ſic denominari, quàm extrinſeca denominatione deſumpta à bono propter ſe expetibili. Quòd autem non ſit tale per intrinſecam rationẽ bonitatis: inde conuincitur, quòd bonitas ſecundùm ſuam propriam rõnẽ formalẽ ex genere ſuo pôt terminare appetitũ, ſiquidem dicit propriã rationẽ obiectiuã ipſius, & vnaquęq; potẽtia pôt terminari per propriũ obiectũ. Dum autẽ appetitus per aliquod obiectũ terminatur, quoniam in ipſo reperit rõnem ſibi congruentem, in ipſo quieſcere poteſt, vtpote quia habet terminũ ſibi connaturalẽ; omne enim, quod mouetur, quando eſt in termino ſibi connaturali, quieſcit, nec motus vltra terminum cõnaturalem progreditur, ex vi illius tendẽtię, qua tendit in ipſum, ſic lapis quieſcit in centro; appetitus autem elicitus eſt quidam motus, & ideo debet in bono alliciente tanquã in termino proprio quieſcere, alioquin bonitas non traheret ad ſe appetitum, ſed ad aliud. Et ſicut via non habet rationem termini, quia in ipſa non ſiſtitur; ſic id, in quo appetitus nõ quieſcit, non poteſt habere rationẽ termini illius, atq; adeò nec etiam dicere intrinſecè rationem boni; ſiquidẽ ratio boni importat rationem termini appetibilis. Verùm bonum vtile, non poteſt habere rationem termini, in quo ſiſtat appetitus; cum enim in tantum appetitus in ipſum tendat, in quantum ordinatur ad aliud, impoſſibile eſt, in ipſo ſiſtere tanquam in termino, dum in ipſum tendit, quatenus vtile eſt. Dum ergo non poteſt appetitus in ipſo ſiſtere, non habebit in ſe rationem formalem boni,

Appetitus quieſcit in bono, vt in termino ſibi connaturali

IV. Quod inſuper confir. Quoniam ratio boni vt ſic ex genere ſuo importat rationem, in qua tanquam in termino ſibi cõgruo poſſit appetitus quieſcere: niſi enim bonum vt ſic importaret rationẽ termini vt ſic, neque tale bonum importaret rationẽ talis termini: quod enim nõ dicit ratio communis in communi, neque in particulari poſſunt dicere rationes inferiores, quæ cõplent ſuperiorem intra eamdem naturam, quia cum ſint complementum illius naturæ, quæ inchoata eſt in ratione ſuperiori, debent proportionato modo dicere, quod dicit ipſa ratio communis, vt proportionato modo poſſint naturam inchoatam complere. Atque hoc etiam ex eo conuincitur, quoniam bonum honeſtum, & delectabile in eo cõueniunt, quòd ſint terminus, in quo quieſcat appetitus: ſi autem inquiratur, vnde habeant, quòd in ipſis quieſcat; reſpondebitur, quia vtrumque eſt propter ſe expetibile. Verùm inſuper inquiram, vnde vtrumque habet, quòd ſit propter ſe expetibile; oportet enim concedere in ipſis aliquam poſitiuam rationem, ob quam ſit propter ſe expetibile: & hæc certè nulla alia eſſe poteſt, niſi illa, per quam à bono vtili contradiſtinguuntur: in eo autem contradiſtinguitur, quòd appetitus reperit in ipſis rationem ſuimet quietatiuam. Verùm quænam alia ratio poteſt eſſe quietatiua appetitus, niſi bonitas? appetitus enim tendit in obiectum vt potentia quietabilis, atque in ipſum mouetur ex eiuſdem deſiderio, vnde neceſſe eſt, vt ex vi ſui obiecti formalis poſſit quietari; vnaquæque enim potẽtia ex vi ſui obiecti formalis debet poſſe acquirere totam ſuam perfectionem. Cum ergo formale obiectum appetitus ſit bonum vt ſic, debet ratio boni importare rationem primam quietatiuam illius. Vnde bonum delectabile, & honeſtũ erunt propter ſe expetibilia ratione formalis bonitatis, quam dicunt. Et ideo cum bonum vtile non ſit propter ſe expetibile, nec quietatiuum appetitus, non dicet in ſe rationem formalẽ bonitatis, ſed erit tantùm bonum per habitudinem ad formale bonum.

Bonum vt ſic terminus appetitus

Cur aliquod bonum ſit propter ſe expetibile.

V. Rurſus Bonum vtile non eſt ex ſe bonum, ſed ſolùm ratione habitudinis, quàm dicit ad bonum, ad quod ordinatur, ita vt præciſa hac habitudine non ſit amplius bonum. Si enim præſcindatur habitudo ad bonum, ad quod ordinatur, deſinit tota vtilitas, atq; adeo tota ratio boni, in tantum enim eſt vtile, in quantum ordinatur ad aliud bonum aſſequendum, quod per ſe expetibile eſt. Verùm habitudo iſta non dicet formalem rationem boni; non.n. or-

Vnde vtile dicatur bonũ

ordo ad bonum eſt bonitas, ſicut neque ordo medicinæ ad ſanitatem eſt formaliter ſanitas, ſed ſolùm dicit rationem medij, quæ importat ordinem ad ipſum bonum, atque vim cauſatiuam illius, quatenus media inferant ipſum finem. Et ideo bonũ vtile, vt tale eſt, non habet in ſe formalem rõnem bonitatis. Præterea in tantum bonum vtile eſt appetibile, in quantum appetitur aliud bonum; quòd ſi non appeteretur, neque etiam ipſum vtile, vt tale eſt, appeteretur: ex quo fit, vt tota ratio appetibilitatis ipſius proueniat ab appetibilitate illius boni formaliter, ad quod ordinatur; nec alia appetibilitas ſe teneat ex parte vtilis, alioquin poſſet ſub rõne vtilis appeti, quamuis non appeteretur id, ad quod ordinatur. Hinc ſequitur nõ eſſe bonũ intrinſecè, ſed ſolũ per habitudinẽ ad bonũ propter ſe expetibile, atque adeò analogicè ſe hẽre ad illud.

Occurritur reſpõſioni

VI. Poſſet tamen aliquis reſpondere. Vtile importare aliquam propriã bonitatem, illam nimirum aptitudinẽ, ratione cuius confert ad alterius boni aſſecutionem: hoc enim eſt aliquid bonum, nempe conferre ad aſſecutionem alterius boni. Verùm ex eo, quòd medium habet in ſe formaliter propriam aptitudinem, ſeu bonum vtile habeat in ſe propriam rationem vtilitatis, non hinc ſequitur; vt habeat propriam & formalem rationem bonitatis. Pro quo eſt aduertendũ: aliud eſſe, quòd vtile ſit aliquod bonum in ſe, & aliud quòd ſit bonum reſpectu extrinſeci appetentis, à quo tanquam vtile aſſumitur, ita vt habeat propriam bonitatem intrinſecã, qua ipſius appetitum alliciat, ſicut allicit bonum delectabile, & honeſtum.

Vtile eſt quoddã bonum in ſe formaliter, ſed non reſpectu appetentis.

Certum enim eſt, vtile eſſe in ſe aliquod bonum, vt eſt etiam aliquod ens; habet enim ſuam perfectionem, ratione cuius habet etiam ſuam bonitatem: imò quia eſſe vtile ad aliquod bonum conſequendum prouenit ex aliqua perfectione, ideo eo ipſo quòd vtile eſt, dicit in ſe aliquam bonitatem, & hæc eſt bonitas, quam importat vtilitas, & aptitudo ad aliud aſſequendum, quæ quidem reddit ipſum amabile, quatenus eſt in ſe bonũ, non tamen quatenus bonum ipſi appetenti. Vnde quod dicimus eſt; Vtile nõ habere, vt vtile eſt, in ſe formalẽ bonitatem, qua alliciat appetitum tanquam quid conueniens appetenti, quemadmodum contingit in honeſto, & delectabile, ita vt appetitus moueatur ad illius aſſecutionem propter aliquod bonum quod inde percipiat. Quòd ſi haberet in ſe aliquam formalem bonitatem, ſicuti haberet in ſe aliquid conueniens appetenti ratione obiecti formalis ipſius appetitus; ita etiam haberet in ſe aliquid, quod faceret ipſum propter ſe expetibile ratione nimirũ illius conuenientiæ cum appetitu. Verùm impoſſibile eſt, vtile, vt tale eſt, expeti propter ſe. Vnde D. Th. illa 5. quæſt 1. par. ar. 6. ad 2. quem locum ſupra etiam citauimus, inquit: *Vtilia dicuntur, quæ non habent in ſe, vnde deſiderentur, ſed deſiderantur ſolùm, vt ſunt ducentia in alterum, ſicut ſumptio medicinę amaræ*. Si autem haberent in ſe aliquam formalem bonitatem, haberent in ſe vnde deſiderarentur.

Tractatur difficultas quò ad bonum honeſtum, & delectabile.

Alter pũctus difficultatis

VII. Alter punctus difficultatis, quem in hac ſectione propoſuimus, erat circa ſubdiuiſionem boni propter ſe expetibilis in Honeſtum, & Delectabile, qualis nimirum ſit. Vt autem ſine ambiguitate procedamus, aduertimus; Bonum delectabile ſolere ſumi pro eo tantùm, quod importat in eſſe morali puram rationem delectationis, & contradiſtinguitur ab honeſto bono morali, & ſpecialiter pro bono delectabili ſenſibili: vnde D. Thom. 1. par. quæſt 5. artic. 6. ad ſecundum. Cum docuiſſet, honeſtum, & delectabile non importare oppoſitas res, ſed oppoſitas rationes. ſubdit. *Dicuntur tamen illa propriè delectabilia, quę nullam habent aliam rationem appetibilitatis, niſi delectationem, cum aliquando ſint & noxia, & inhoneſta*. Dicuntur autem hæc ſola bona delectabilia, quia cum careant honeſtate morali, ſolùm à delectabilitate denominari poſſunt: vnde hæc eſt proprietas ſecundùm denominationem, non ſecundùm rem, qua propriè dicuntur delectabilia. Bona verò honeſta, quamuis habeant delectabilitatem, denominantur à ſola honeſtate, tanquam à potiori ratione bonitatis.

Qu'd importet bonum delectabile.

Bonum omne honeſtũ eſt etiã delectabile.

VIII. Bonum autem delectabile non ſolùm in rigore , & ſecundùm propriam rationem delectabilis eſt illud , quod habet puram rationem delectabilitatis, ſed etiã illud, quod habet ad mixtam rõnem honeſtatis. Omne enim bonum honeſtum habet ſuã propriã delectabilitatẽ, ita vt ſimul honeſtet, & delectet. Quod ex eo patet, quoniã delectabilitas in eo cõſiſtit, quòd bonũ moueat animam ad quieſcendũ circa ſe ipſum tanquam circa perfectionem ſibi conuenientem, conſiderata eiuſdẽ preſentia. hoc autẽ præſtat bonũ honeſtũ; nam quando anima potitur bono honeſto, cõſiderat, per ipſum formaliter acquirere aliquã perfectionem , & aliquã pulchritudinem ſibi conuenientẽ, & cõtemplãdo præſentiam talis boni, in ipſo quieſcens delectatur, vnde cum promat circa ipsũ actum delectationis, oportet, vt obiectũ importet rõnẽ delectabilis, quia poſito actu debet poni etiã ſpecificatiuũ illius Et hoc pacto omne bonũ honeſtũ erit etiã delectabile , importãs perfectionẽ ipſi appetenti cõuenientẽ, atqi adeo quietatiuã appetitus : ſic etiã Beati, dum clarè vident Deũ, qui habet rõnem boni honeſti, ipſo delectantur, & bonus vir delectatur actibus virtuoſis . Et hoc ipſum quoque docuit Ariſt. 2. Ethic, cap. 3. ſic inquiens . *Cum tria ſint, quæ in electionem ; tria item , quæ in repudiationem cadunt, Honeſtum, Vtile, & Iucundum : & tria contraria, Turpe, inutile, & moleſtum, circa omnia hæc bonus vir rectè agit : malus verò peccat, ac præcipuè circa voluptatem; nam & cõmunis hæc eſt animantibus & omnia, quæ in optionem veniunt, conſequitur, quippe cum tam honeſtum quàm vtile iucundum, ac voluptuoſum videatur .*

Ariſt.

Omne delectabile quõ etiã honeſtũ.

IX. Quin omne bonum delectabile eſt etiam honeſtum, ſumendo amplè rationem honeſti, prout complectitur honeſtum morale, & naturale: licet .n. detur aliquod bonũ delectabile, quod non ſit honeſtum morale, erit tamen honeſtũ naturale. Quod totũ ſic declaratur. Vel enim bonũ delectabile habet conformitatem cum regulis rectæ rationis, & eſt per ipſas menſuratum; & tunc manifeſtum eſt, habere ſuam honeſtatem, & pulchritudinem moraliter loquendo , ſi quidem huiuſmodi honeſtas non in alio conſiſtit, quàm in hac pulchritudine , & commenſuratione ad regulas rationis . atque tunc delectabilitas erit delectabilitas rationalis, quamuis fieri poſſit, vt ſit etiam ſenſibilis . Si verò non habet hanc conformitatem ad regulas rectæ rationis , erit ſaltem quid conueniens ipſi naturæ quò ad eſſe naturale . Cum enim appetitus delectetur tali bono, neceſſe eſt, ponere fundamentum, à quo proueniat delectatio. Delectatio autem eſt motus animæ circa terminum ſibi debitum, proueniens ex eo, quòd conſideret præſentiã obiecti ſibi congrui , & proportionati , vnde mouetur vt in ipſo quieſcat : ſemper enim delectatio importat aliquam quietem appetitus circa delectabile; quomodo autẽ fieri poſſet, appetitum quieſcere in illo obiecto, quod nullam haberet conuenientiam reſpectu appetentis . Quamobrem neceſſe eſt, vt delectabile importet aliquid conueniens reſpectu appetẽtis: ex hoc autem importat aliquid honeſtum ſaltẽ in ordine naturali, & quòd ſit conforme ſaltem in ordine ad quoddã cõplementum naturale ad regulas naturæ ſecundum quid, licet non ſimpliciter .

An delectabile dicat propriã rationẽ bonitatis

X. Cum ergo omne honeſtum ſit etiam delectabile, atq; omne delectabile ſit etiã ſuo modo honeſtum, meritò dubitatur, an delectabile dicat propriã rationem bonitatis contradiſtinctam à ratione honeſti : non enim vt iam patet ex dictis, poteſt dicere rem aliquam diſtinctam realiter, cum ſimul coincidant, vt enim diuidãt rationem boni propter ſe expetibilis, oportet, vt dicant vtrumque propriam rationem bonitatis : & difficultas quò ad delectabile augetur etiam ex eo , quòd delectabile non videtur propter ſe amabile , ſed propter aliud , non enim eſt per ſe ipſum conueniens , cum hoc ſolùm conueniat bono honeſto, ſed ratione delectationis, quam cauſat, quæ eſt quid diſtinctum ab eo ; ex quo ſit , quòd non ſit bonum , niſi in quantũ ordinatur ad aliud bonum. Neq; poteſt dici, quòd bonum delectabile conſiſtat in ipſa delectatione, quoniam delectatio verſatur circa ipſum bonũ, cum ſit quies appetitus circa ꝓpriũ terminũ ; vnde remanet, quòd bonũ delectabile ſit tãtùm in ordine ad aliud, atque adeo non habeat propriam rationem bonitatis. Verùm hoc nõ obſtante delectabile importat propriam rõnem bonitatis contradiſtinctã à rõne

Digitized by Google

honeſti; atque hæc reperitur non in ipſa delectatione, quamuis ipſa quoque poſſit eſſe bonum delectabile, quando ſe habet vt obiectum alterius delectationis, ſed in ipſo obiecto. Delectatio enim cauſatur ab obiecto, ideo enim appetitus delectatur, quia obiectum eſt bonum: vnde non ſe habet, ſicut vtile, quod eſt bonum, quia ordinatur ad bonum, ſed eſt bonum in ſe, quod euidenter ex eo conuincitur, quòd appetitus quieſcit in ipſo; in vtili autem non pōt qeſcere: non poſſet antē eſſe terminus, in quo quieſceret, niſi in ſe haberet formalem bonitatem: vnde & per ſe intenditur, & non rōne alterius. Quando igitur dicitur, quòd non eſt bonū, niſi rōne delectationis, quā cauſat, aduertere oportet, vt ſupra etiā adnotauimus, aliud eſſe, aliquid eſſe bonū, & conueniēs per ſe, & aliud eſſe bonū propter aliud; quāuis enim aliquid non ſit per ſe conueniens, poteſt tamen eſſe conueniens, & expetibile ꝓpter ſe, quia pōt quidē formaliter per aliud perficere, ipſum tamē eſſe terminus formalis perfectibilis, vt contingit in bono delectabili: bonum n delectabile nō eſt per ſe cōueniens, nec perficit per ſe formaliter, ſed ratione delectationis; ſed per ſe formaliter eſt terminus talis delectationis, ad quē mediante delectatione mouetur anima, vt in ipſo quieſcat: exercet antē rōnē huius termini ex vi bonitatis formalis, quā in ſe habet. Hæc autem intrinſeca forma importat vim illam quietatiuam, qua obiectum quietare pōt appetitum.

Qū bonū delectabile diſtinguatur ab honeſto.

Ex quo fit, non ſolùm bonum delectabile diſtingui ab honeſto, quatenus habet adiunctam delectationem, ita vt ſint tāquam vnicum bonum obiectum delectationis, & ipſa delectatio, ſed etiā, ſi conſideretur bonum delectabile ex parte ſolius obiecti ſecluſa delectatione, quāuis oppoſitum exiſtimet Suarez in Metaphyſica diſp. 10. ſect. 2. num. 21. Cum enim bonum honeſtum dicat rationem pulchritudinis, qua in ſe conforme eſt debitis regulis, & bonum delectabile vim quietatiuam appetitus, iam patet, importare diuerſas rationes bonitatis, quod etiam ex eo patet, quòd bonum obiectiuum honeſtum eſt per ſe conueniens; bonum verò delectabile obiectiuum non eſt per ſe conueniens, quamuis in ſe dicat rationem boni, ſed rationem delectationis, quam cauſat.

Bonū delectabile cōſequit bonū honeſtum, Ariſt.

XI. Ex dictis autem ſequitur, bonum delectabile obiectiuè ſumptum importare quamdam rationem bonitatis conſequentem bonum honeſtum; atque adeò poſteriorem naturā; & hoc docuit Ariſt ſupracitatus dum in illo cap. 3. lib. 2. Ethic. de voluptate, ſeu delectatione, ait; *Omnia, quæ in optionem veniunt, conſequitur; quippe cum tam honeſtum, quam vtile iucundum, ac voluptuoſum videatur*. Ratio autem eſt, quoniā, cum appetitus de aliquo delectatur debet dari fundamentum, in quo delectatio fundetur; hoc autem fundamentum non aliud eſſe poteſt, quàm conuenientia, qua bonum conueniens eſt appetenti, niſi enim eſſet ipſi conueniens, non delectaretur de ipſo, quomodo enim conſiderata præſentia obiecti poſſet anima moueri ad delectationem, & quietem circa obiectum, niſi ipſum perciperet, vt ſibi conueniens? Quod etiam ex eo confirmatur, quoniam honeſtas obiecti eſt prima ratio appetibilitatis; ideo enim obiectum appetitur, quia eſt cōueniens appetenti, quòd ſi non eſſet conueniens, nullo pacto appeteretur; vnde ſic argumentari poſſumus. Poſita conuenientia obiecti poteſt appetitus circa ipſum delectari, ablata autem non poteſt; ergo conuenientia obiecti, atque adeo honeſtas eſt cauſa delectabilitatis, quia ſi negatio eſt cauſa negationis; affirmatio quoque erit cauſa affirmationis. Atq; cū rō delectabilis, atq; honeſti ſimul ſemper reperiantur in eodē obiecto, vt ex ſupra dictis patet, neceſſe eſt, vt ſint inter ſe ſubordinatæ; debent enim rōnes, quę ad vnā, eandemq. naturā conſtituendā concurrunt, ſeruare inter ſe aliquē ordinē, alioquin, ſi diſparatè ſe haberent, eſſent etiam incompoſſibiles, ſiquidē non poſſent vniri in vnum per ſe ex eo, quòd vna non fundaretur in alia, atque adeo non poſſent conſtituere eamdem naturam. Cum ergo ratio honeſti, & delectabilis ſeruent ordinem inter ſe, debet ratio delectabilis conſequi ab honeſto, quia delectabilitas ſupponit acquiſitionem, & poſſeſſionem boni, quæ importat ſaltem quā dam præſentialem vnionem boni; oritur enim conſiderata præſentia eiuſdem boni. In hac autem vnione, ſeu poſſeſſione boni habetur conuenientia,

Delectatio cauſatur ex cōuenientia obiecti.

atque adeo honeſtas obiecti; vel diſconuenientia; vnitur enim obiectum vel tanquam conueniens, vel tanquam diſconueniens; quod ex eo patet, quia ſi per hanc poſſeſſionem vnitur obiectum tanquam conueniens, conſurgit delectatio; ſi verò tanquam diſconueniens, conſurgit moleſtia, & dolor; quod manifeſtè indicat delectationem cauſari à conuenientia obiecti, quoniam in poſſeſſione obiecti debet cauſari.

XII. Ex his autem, infertur. Quādo bonum diuiditur in Honeſtum, & Delectabile, non eſſe veram diuiſionem, & conſequenter non debere cenſeri bonum honeſtum, & delectabile tanquam veras ſpecies boni, etiamſi metaphyſicè accipiantur: ſed ſolùm eſſe quamdam aſſignationem diuerſorum graduum bonitatis, quæ concurrunt ad integram eſſentiam boni expetibilis conſtituendam, & ad ſummum dici poſſe, eſſe quamdam diuiſionem boni in ſuos gradus ſubordinatos. Ratio autem eſt, quoniam ibi non poteſt concipi diuiſio, vbi non interueniunt rationes diuiſiuæ. Rationes autem diuiſiuæ non ſaluantur per ſolas diuerſas rationes formales, ſed inſuper requiritur, quòd ſint inter ſe incompoſſibiles, alioquin ſtarent ſimul, & non diuiderent: in tantum enim diuidunt, in quantum eidem ad uenire, & nequeunt ſtare ſimul. Ratio ergo delectabilis, & honeſti reſpectu boni non ſe habent, vt incompoſſibile, ſiquidem in eodem bono reperiuntur ſimul, ſed ſubordinatæ ſunt, ita vt vna conueniat ratione alterius, vt num. præcedenti declaratum eſt: & propterea ſtante hac ſubordinatione ſimul concurrunt ad complendam eamdem rationem boni, vt gradus conſtituentes eamdem completam rationem boni: neque poteſt concipi, quòd diuidant, quia conciperetur aliquid ipſis repugnans. Ex quo fit, vt ceſſet omnis ratio analogiæ, quoniam in tantum poſſet interuenire, in quantum ſe haberent vt rationes diuiſiuæ. Introducta autem fuit hæc diuiſio tanquam haberet rationem veræ diuiſionis, quia conſidarabatur bonum delectabile ſenſibile abſque honeſtate morali ex vna parte, ex altera verò bonum honeſtum morale abſque ſenſibili delectabilitate, quæ ſanè diſtinguuntur inter ſe, cum importent diuerſas rationes. Verùm non ita accipi debent, ſed in tota ſua amplitudine, quando conſiderantur, an ſe habeant tanquam ſpecies boni. Et propterea D. quoque Th. docuit, eſſe tantùm diuerſas rationes boni, non tamen dixit, eſſe diuerſas ſpecies.

Honeſtũ & delectabile non ſunt ſpecies bonitatis ſed gradus ſubordinati.

Alij diuerſi gradus bonitatis.

SECTIO IV.

I. Solent alij diuerſi gradus bonitatis aſſignari. Et illa veluti diuiſio principalis eſt, qua bonitas partiri ſolet in eſſentialem, integralem, & accidentalem. Hæc autem partitio fit circa bonitatem eiuſdem rei, quæ omnem iſtam triplicem bonitatem participet, & ſolùm locum habet in iis, quæ ſuſcipiunt accidentia, & habent partes. Atque hi gradus bonitatis ita ordinantur, vt in aliquibus reperiatur tantum bonitas eſſentialis, vt in Deo, quamuis reuera nullam habeat bonitatem, ſed ſit ſupra omnem bonitatem eminentiſſimo modo: in aliquibus autem propriè reperitur bonitas eſſentialis, & accidentalis, non verò integralis, vt contingit in angelis, qui ſolùm habent accidentia, non autem partes integrantes: in aliis autem, vt in viuentibus reperitur bonitas tum eſſentialis, tum accidentalis, tum etiam integralis. Hinc patet, eſſe tantùm quoſdam gradus bonitatis, quoniam omnes ſimul concurrere poſſunt ad eamdem bonitatem integrandam: ſeruant autem hunc ordinem inter ſe, vt tam accidentalis, quàm integralis bonitas fundetur in eſſentiali, quam neceſſariò ſemper præſupponant: & quamuis magis vniuerſalis ſit accidentalis, quàm integralis, vt pote quia ad plura ſe extendit, intimior tamen eſt integralis eſſentiali; nam integralis eſt ſubſtantialis, quæ identificatur ſaltem cum parte bonitatis eſſentialis, ſeu cum intrinſeco principio conſtitutiuo illius, ſic bonitas integralis viuentis identificatur cum corpore, quæ eſt pars eſſentialis, ex qua conſurgit bonitas eſſentialis. Hi autem gradus bonitatis conſurgunt ex diuerſitate modi, quo res

Bonitas eſſentialis, integralis, & accidentalis.

Vnde hi diuerſi gradus bonitatis

perfici poſſunr; cum enim boniras ſequarnr ex perfectione, ex diuerſo modo perfectionis ſequitur etiam diuerſus gradns bonitatis. Cum enim res habeant ſuam eſſentiam, ſecnndùm quam neceſſariò perfectæ ſunt, habent conſequenter ſnam bonitatem eſſentialem: rurſus cum ſint ſuſceptinæ accidentium, etiam accidentali modo perficiuntur, qui modus importat perfectionem ſuperadditam eſſentiali, atque conſequenter conſurgit noua bonitas accidentalis ſuperaddita eſſentiali. Denique cum res aliquæ habeant hæterogeneas partes, quibus integrantur, atque hæc integritas ſir extra earumdem eſſentiam, ſequitur, acquirere nouam perfectionem integralem, atque adeo nouam bonitatem integralem: & hoc pacto conſurgunt iſti tres gradus bonitatis.

Quomodo contingat magis, & minus in bonitate

II. Ex his autem gradibus alij conſurgunt, atqne illi principales ſnnt, qui important magis, & minus ſecundùm bonitatem: & vterque hic gradus contingere poteſt ſecūdùm vnum quemque ex tribus explicatis, nimirum ſecundùm bonitatem eſſentialem, integralem, & accidentalem. Et quod ſpectat ad eſſentialem, vnaquæque res eſt æqualiter perfecta, & bona in proprio eſſe, ac eſt alia in ſuo, quia æquali modo ſe habet conueuienter qnò ad proprium eſſe eſſentiale; nec magis vna, quàm alia perfectiori modo habet hanc connenientiam; alioquin aliquid ipſi deeſſet, & eſſet eſſentia diminuta, quod eſt impoſſibile, quia conſiſtit in indiniſibili. Verùm comparando vnam eſſentiam cum alia, quamnis in bonitate habeant æqualitatem proportionis, quatenus proportione ſeruata tam vna eſt bona in ſuo eſſe, quàm altera in ſuo, cum tamen vna ſit perfectior altera, & importet nobiliorem quidditatem, iam non habent inter ſe æqualitatem veluti mathematicam; & conſequenter, cum bonitas ſeauatur perfectionem, in bonitate quoque erunt inæquales, & vna erit magis bona, qnàm alia; ſic eſſentia nobilior erit magis bona, quàm ignobilior, quia erit nobilioris & excellentioris bonitatis. Atqne hinc fit, vt in electione vna res alteri præferatur, quia ex natura ſua ſit melior.

Magis, & minus in bonitate integrali

III. Quod autem ſpectat ad bonitatem integralem, dupliciter in ipſa contingere poteſt magis, & minus; vel ſecundùm ſe abſolnte, vel in comparatione ad alind. Cum enim partes integrales non ſint de intrinſeca quidditate rei, poteſt circa ipſas contingere variatio: & cum qnò ad eſſe integrale detur quidam terminus perfectionis, ad quem vbi pertingit, eſt illa maior, qnam res habere poteſt, hinc fit, vt quò magis res accedit ad hnnc terminnm, eò etiam perfectior fit, & magis bona quò ad eſſe integrale; quò autem magis recedit, fit minus bona: & propterea cui deeſt aliqua pars integralis, eſt minus bonum, quàm cum illi non deeſt: ſic homo erit minus bonus bonitate integrali, ſi ei abſcindatur manus, quàm ante abſciſionem; Rurſus, ſi ea, quæ conſtant ex partibus integralibus inuicem comparentur, vnum poteſt eſſe magis bonum quàm aliud: fieri enim poteſt, & ferè ſemper id contingit, vt vnnm magis accedat ad ſuum complementum integrale, quàm alternm, & ideò quod magis accedit, erit etiam magis bonum.

Magis, & minus in bonitate accidentali.

IV. Similiter in bonitate accidentali eodem ferè modo contingit magis, & minus, tum ſecundùm ſe, rum in comparatione ad aliud. Cum enim accidentia ſint extra ſubſtantiam rei, & detur aliquis ſtatus connaturalis vnicuique quò ad accidentia, prout ſecundùm accideutia variatnr, accedet etiam magis, vel recedet à ſuo connaturali ſtatu accidentali; & propterea prout magis accedet, erit magis bonum, minus antem bonnm, prout magis recedet. Si verò conſideretur in comparatione ad aliud: dupliciter poteſt eſſe magis, vel minus bonum: primò ſi magis, vel minus accedat ad ſunm connaturalem ſtatum accidentalem in comparatione ad aliud: poſitis enim duobus ſubiectis illud ſanè magis bonum eſt bonitate accidentali, quod magis accedit ad ſuum connaturalem ſtatum, vnde quod perfectè accedit, habet perfectam bonitatem. Altero modo quia eſt ornatum perfectioribus accidentibus; vnde ſicuti vna eſſentia eſt melior, quam altera, qnia eſt nobilior, ita etiam quod eſt affectum nobilioribus accidentibus, eſt magis bo-

num, quàm id, quod eſt affectum ignobilioribus. Atque his modis explicatis contingit magis, & minus in bonitate, ratione cuius vnum dicitur magis bonum, quàm alterum. Sed his etiam addi poteſt magis, & minus ſecundùm conuenientiam, qua vna res eſt magis, vel minus conueniens alteri: Præſertim quia fieri poteſt, vt res minus bona in ſe, ſit magis conueniens alicui, quàm illa, quæ eſt magis bona: quod indicat eſſe magis, & minus diuerſæ rationis ab eo, quod attenditur penes bonitatem abſolutam rei.

Magis, & minus ſecundum côueniêtiam rei bonæ.

V. Rurſus frequenter vſurpari ſolet bonum *ſimpliciter*, & bonum *ſecundùm quid*, ſignificando diuerſos gradus bonitatis, cum diuerſa tamen acceptione. Nam bonum ſimpliciter poteſt accipi pro eo, quod importat omnem rationem bonitatis, quale eſt ſummum bonum; hoc enim, cum dicat bonitatem infinitam, dici poteſt bonum ſimpliciter; hoc eſt bonum in quocunque genere, continens in ſe bonitatem excellentioris ordinis, & quamcunque aliam cauſaliter & proinde dicitur etiam bonum per eſſentiam; & ſimpliciter, quia non limitatur ad certum genus bonitatis: vnde etiam dicitur primum bonum: hoc eſt, bonum, à quo effluunt omnia alia bona. Bonum verò ſecundùm quid in hoc ſenſu erit bonum limitatum, quia eſt tantùm bonũ in determinato genere bonitatis, ſicut infinitum in aliquo tantùm genere dicitur infinitum, tantùm ſecundùm quid: infinitum verò in omni genere dicitur infinitum ſimpliciter.

Bonum ſimpliciter pro bono infinito, & ſecundũ quid pro finito.

VI. Verùm ſumendo bonum limitatum, & in certo genere; adhuc poteſt in ipſo diſtingui *Bonum ſimpliciter*, & *Bonum ſecundùm quid*: atque id diuerſis modis contingere poteſt. Et primò dicitur bonum ſimpliciter, quod eſt abſolutè, & omnibus numeris bonum, ita vt habeat omne complementum, quod habere poteſt; vnde non ſolùm neceſſaria erit bonitas eſſentialis, ſed etiam accidentalis completa, atque etiam integralis, ſi ſit capax illius. Bonum verò ſecundùm quid in hoc ſenſu dicetur illud, quod habet quidem ſuam bonitatem, ſed in aliquo deficientem; ratione enim huius defectus non habebit bonitatem omnibus numeris abſolutam, atque adeo non erit bonum ſimpliciter; ſed ſecundùm quid; hoc pacto etiam idem ens ſucceſſiuè tamen, poteſt eſſe bonum ſimpliciter, & ſecundùm quid. Altero modo poteſt accipi bonitas ſimpliciter, & ſecundùm quid, ita vt in quolibet ente vtraque bonitas interueniat. Cum enim in quolibet ente diſtinguatur eſſe putum eſſentiale, atque eſſe accidentale comprehendendo ſub eſſe accidentali etiam integrale: atque eſſe eſſentiale dicatur eſſe ſimpliciter, accidentale dicatur eſſe ſecundùm quid, quia nimirum per ſuam eſſentiam res quælibet ſimpliciter eſt, per accidentia verò habet tantùm eſſe ſecundùm quid: ita bonitas eſſentialis erit bonitas, per quam res eſt bona ſimpliciter; bonitas verò accidentalis erit ſecundùm quid, tanquam ea, quæ neceſſaria eſt reſpectu principalis bonitatis.

Bonum ſimpliciter, & ſecundùm quid in ratione ens limitatum.

Bonum eſſentiale bonũ ſimpliciter, accidentale ſecundũ quid.

VII. Præterea conſiderari poteſt bonum in ordine ad aliud, & ſecundùm conuenientiam, quà alteri conueniens, eſt: & ſecundùm hanc quoque rationem contingit *ſimpliciter*, & *ſecundùm quid*. Quando enim aliquod bonum ad alterum comparatur, & reſpectu ipſius obtinet rationem boni, duplicem habitudinem obtinere poteſt; ſi enim nullam rationem mali, reſpectu illius obtineat, ſed abſolutè rationem boni, nec ſecum trahat imperfectionem aliquam, nec aliam perfectionem debitam ab ipſo excludat, vt eſt acquiſitio vltimi finis in creatura rationali, erit bonum ſimpliciter. Bonum verò ſecundùm quid erit illud, quod reſpectu quidem alicuius habet aliquam rationem boni; verùm habet adnexam etiam aliquam rationem mali, aut quia illam ſecum formaliter trahat, aut quia aliquam perfectio nem excludat. Sic ieiunium eſt bonum ſecundùm quid, nam eſt quoddam bonum honeſtum, quod tamen habet annexam macerationem corporis, atque adeò moleſtiam aliquam, & ideo non eſt bonum ſimpliciter.

Simpliciter, & ſecundùm quid ſecundùm côueniẽtiâ boni

VIII. Huc etiam reduci poſſunt gradus illi bonitatis, quos aſſignat D. Auguſt. lib. 2. de Libero arbitr. cap. 19. qui quidem non pertinent ad bonum vt ſic, ita vt complectantur quod-

Bona magna media, & infima. D. Aug.

libet

liber bonum, ſed tantùm ad bonum morale. Docet autem eſſe tria genera: aliud quidem continere ea; quæ magna bona ſunt, aliud bona infima, atque tertium bona media inter magna, & infima. Magna bona ſunt illa, quibus formaliter conſtat ipſum rectè viuere. Infima bona ſunt, quæ pertinent ad ipſum hominem, & ad rectam vitam mediante recto vſu ordinari poſſunt, tamen ita ſunt neceſſaria, vt ſine ipſis rectè viui non poſſit. Media autem bona ſunt, ſine quibus quidem recta vita moralis inſtitui non poteſt, attamen non pertinent ad ipſam formaliter. Verba D. Augu. ſunt *Virtutes igitur, quibus rectè viuitur, magna bona ſunt. Species autem quorumlibet corporum, ſine quibus rectè viui poteſt, minima bona ſunt; Potentia verò animæ, ſine quibus rectè viui non poteſt, media bona ſunt*. Quod ſi quæras, cur virtutes ſint bona magna, aſſignat rationem ibid. quia virtutes ita ſunt bonæ, vt non poſſint eſſe malæ ex eo, quòd quis malè vtatur, ſicut malè vti poteſt potentijs animæ, & cœteris bonis corporis, ſeu bonis medijs, & minimis. Subdit enim. *Virtutibus nemo malè vtitur: cœteris autem bonis id eſt medijs, & minimis non ſolùm benè, ſed etiam malè quiſque vti poteſt. Et ideo virtute nemo malè vtitur, quia opus virtutis eſt bonus vſus iſtorum, quibus etiam non benè vti poſſumus; Nemo autem benè vtendo malè vtitur*. Quod ſi rurſus quæras, cur alia ſint media bona, alia verò minima; adhuc ex allata auctoritate colligitur reſponſio, quia potentiæ animæ, ſeu media bona ſunt ſimpliciter neceſſaria pro inſtituenda recta vita: bona verò infima non ſunt neceſſaria, ſed ſolùm deſeruire poſſunt. Alij etiam gradus bonitatis poſſent recenſeri, ſed quos aſſignauimus, præcipui ſũt, atque magis frequenter apud Philoſophos vſurpari ſolent.

DE MALITIA BONITATI Oppoſita

QVIA vnum oppoſitum cognoſcitur in comparatione ad aliud, ideo expeditis ijs, quæ ad Bonitatem pertinebant, de malitia oppoſita bonitati agere incipiemus, vt pote quæ in ordine ad explicatam Bonitatem facilè innoteſcat, præſertim quia oppoſitum negatiuum in ordine ad poſitiuum debet explicari. Sumimus autem malitiam in ſua ampla ſignificatione tranſcendentali, vt ſumpta fuit etiam bonitas, quia hoc pacto continetur ſuo modo intra abſtractionem metaphſicam.

Quid ſit Malum, & an ſit in Rebus. Diſp. LXXVI.

Malum non eſſe quamdam naturam. Sect. I.
Quomodo malitia ſit in rebus. Sect. II.
Quid dicendum de malo morali, atque diſconuenientia. Sect. III.
Solutio rationum dubitandi, & nonnulla corollaria. Sect. IV.

Malum non eſſe quamdam naturam.

SECTIO I.

1 SVmimus malum in concreto, tanquàm aliquid notius, quàm ſit malitia in abſtracto, vt inde facilius declaremus, quid dicat formaliter malitia. Vt autem videmus, quid dicat formaliter malitia, prius oportet videre, an, & quomodo malum ſit in rebus, & quod præcipuè difficultatem facit, eſt, an ſit in rebus tanquam quædam natura, ſeu quidditas poſitiua. Ratio dubitandi eſt, quoniam Aris. in Poſtpræ- Ratio dubitandi. Ariſ.

Digitized by Google

dicam. Cap. de oppoſitis in fine, docet, Bonum, & malum non eſſe in genere, ſed eſſe quædam genera, his verbis, *Bonum vero, & malum non in genere ſunt, ſed ipſa ſunt genera aliquorum exiſtentia*. Genera autem important quaſdam poſitiuas naturas. Quod etiam ex eo confir quoniam malum diuiditur per ſuas differentias, vt etiam diuiditnr bonnm; diuiditur enim per malum culpæ, ſeu morale, & malum pœnæ, & rurſus malum morale in tale, & tale vitium, quod autem diuiditur per differentias, neceſſe eſt, vt habeat naturam communem, ſecundùm quam diuidatur. Præterea ſi quædam mala ſunt in rebus, tanquam quædam naturæ poſitinæ, neceſſe eſt, etiam malnm vt ſic eſſe quamdam natnram poſitiuam, quoniam quod non eſt poſitiuum ex genere, nunquam poteſt euadere poſitiuum, quia nunquam differentiæ poſitinæ contrahunt naturam communem nõ poſitiuam: ſequeretur enim, aliquam naturam coaleſcere ex poſitiuo, & negatiuo; quod omnino implicat. Quod autem dentur mala determinata, quæ ſint quædam naturæ poſitinæ, patet in dolore, qui eſt quoddam malum pœnæ, & poſitiuum, poſitiuè affligens, eſt enim actus poſitinus. tum etiam in actibus vitioſis, vt intemperantia, nam ipſe actus poſitiuus, quo homo poſitiuè ſe conuertit ad inordinatum obiectum, eſt malus ratione illius poſitiuæ conuerſionis; & idem etiam contingit in alijs actibus moraliter malis. Rurſus cum intellectus, & voluntas non poſſit ferri circa nihil, ſequitur, vt quidquid attingitur ab intellectu, & intenditur à voluntate, dummodo per ſe, & ſecundùm ſe attingatur, & intendatur, ſit aliquid reale poſitiuum; at malum ſub ratione mali intenditur, vt cum quis intendit alteri pœnam per modum pœnæ, vnde oportet, malum eſſe aliqnam naturam. Denique Deus dicitur eſſe auctor malorum, itaut ea ponat in eſſe iuxta illud

Iſaia 45. Iſaiæ 45, *Ego dominus, & non eſt alter formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum. Ego dominus faciens omnia hæc*. Quod autem eſt factum à Deo, eſt in rebus tanquam natura aliqua poſitina.

II. Atque ita ſenſerunt Manichei, & Priſcillianiſtæ hæretici, vt habetur ex D. Auguſ. lib. de Hæreſib. hereſi 46. & paſſim in eius operibus, præſertim in tract. de Bono contra Manicheos, atque altero tractatn De Manichæorum moribus. & ex Nicheph. lib. 6. Hiſtor. cap. 31. & Euſebio lib. 7. cap. 28. qui ponebant malum in rebus, tanqnam quamdam naturam poſitinam, & conſequenter plura mala tanquam plures naturas poſitiuas, & addebant, dari duo principia prima; alterum bonum primum, à qno proueniebant omnia bona; & alterum malnm primum, à quo proueniebant omnia mala. Atque in hoc quoque errore fuiſſe Pithagoricos, nonnulli exiſtimant. Verum licet fortaſſe ex eorum opinione hic error fluxerit, non tamen ita ipſi ſenſerunt, ſed ponebant numeros pro rerum principijs, & fortaſſe de ſolis intrinſecis intelligebant; & quia putabant nnmerum denarium eſſe perfectiſſimnm, ſtatuebant duplicem denarium continentem rerum principia, alterum quidem, qui continebat ea, qnæ erant determinatæ naturæ, quorum vnum erat bonum; & alternm, qui continebat ea, quæ ſunt indeterminatæ naturæ, quornm vnum erat malum: vnde non licet inferre, Pithagoricos poſuiſſe malum primum, à quo omnia mala manerent, nec voluiſſe eſſe poſitinam naturam in rebus; ſed potius poſuiſſe malum tanquam quid priuatiuum in rebus eo modo, quo poteſt eſſe.

Error Manich. & Priſcil lianis. D. Aug. Niceph. Euſeb

Quid ſenſerint Pithagorici.

III. Dicendum autem eſt, Malum, prout opponitur Bono in communi, ſeu malnm tranſcendentale non eſſe in rebus tanquam naturam poſitiuam, quæ ſecundùm ſe totam mala ſit. Hoc tanquam certum docet fides Catholica, & habetur ex 1. Geneſ. vbi ponitur tantùm vnicum primum principium rerum omnium; atque omnia, quæ ab ipſo facta ſunt, fuiſſe bona. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona*. vt in ſuperioribus etiam tradidimus. Atque hoc ipſum tanquam dogma fidei tradunt communiter Patres, præſertim D. Auguſ. nam de Morib. Manich. lib. 2. cap. 2. inquit. *Quis enim ita eſt mente cæcus, qui non videat, id cuique generi malum eſſe, quod contra eius naturam eſt*. Et infra concludit, malum eſſe ipſum deficere ab eſſentia, & non habere eſſe his verbis: *Idipſum ergo malum eſt, ſi præter pertinatiam velimus attendere, deficere*

Cõcluſio Mali nõ eſt natura poſitiua.

Gen. 1.

D. Aug.

Digitized by Google

ab eſſentia, & ad id tendere, vt non ſit. Quod etiam cap. 4. eiuſdem libri confirmat, *Non enim* (nempe malum) *ſecundùm eſſentiam, ſed ſecundùm priuationem rectiſſimè dicitur.* Atque eamdem ſententiam confirmat contra Manichæos in illo libro, quem ſcribit de Bono: vnde capite 4. ita habet. *Malum nihil aliud eſt, quàm corruptio, vel modi, vel ſpeciei, vel ordinis naturalis. Mala itaq; natura dicitur, quæ corrupta eſt; nam incorrupta bona vtique eſt; ſed etiam ipſa corrupta, in quantum natura eſt, bona eſt: in quantum corrupta eſt, mala eſt* Vbi vides, quomodo totum malum reducat ad corruptionem, atque adeo ad aliquid negatiuum: quomodo autem ſit corruptio modi, ſpeciei, & ordinis naturalis, patet ex ijs, quæ diximus, cum ageremus de bonitate, vbi oſtendimus, quomodo conſiſtat in modo, ſpecie, & ordine. Pergit autem D. Auguſt. vnde cap. 16. hæc habet. *Non ergo mala eſt, in quantum natura eſt, vlla natura: ſed cuique natura non eſt malum, niſi minui bono: quòd ſi minuendo abſumeretur, ſicut nullum bonum, ita nulla natura relinqueretur* Rurſus lib 2. Confeſſ. cap. 7 inquit, ſe ſuffragatum ſtultis deceptoribus, quia non percipiebat, quid verè eſſet malum. *Quibus rebus* (ait) *ignarus perturbabar, & recedens a veritate, ire in eum mihi videbar, quia non noueram, malum non eſſe, niſi priuationem boni vſque ad id, quod omnino non eſt.* Et ſimiliter lib. 7. cap. 12. hæc habet. *Malum illud, quod quærebam, vnde eſſet, non eſt ſubſtantia, quia ſi ſubſtantia eſſet, bonum eſſet. aut enim eſſet incorruptibilis ſubſtantia, magnum vtique bonum: aut ſubſtantia corruptibilis eſt, quæ niſi bona eſſet, corrumpi non poſſet.* Et hoc ipſum præclarè declarat in lib. cui titulus Enchiridion. cap. 11. inquiens, *Quid eſt autem aliud, quod malum dicitur, niſi priuatio boni? Nam ſicut corporibus animalium nihil eſt aliud morbis, & vulneribus affici, quàm ſanitate priuari. Neque enim id agitur, cum adhibetur curatio, vt mala iſta, quæ inerant, id eſt morbi, ac vulnera recedant hinc, & alibi ſint, ſed vtique vt non ſint. Non enim vlla ſubſtantia, ſed carnalis ſubſtantiæ vitium eſt vulnus, aut morbus: cum caro ſit ipſa ſubſtantia, profectò aliquod bonum eſt, cui accidunt iſta mala, id eſt priuationes eius boni, quod dicitur ſanitas: ita etiam, & animorum, quæcunque ſunt, vitia naturalium ſunt priuationes bonorum.* Et ſpecialiter in lib. 83. Quæſtionum loquitur de illo ſummo malo, quod tanquam principium omnium malorum ponebant Manichæi, abſolutè illud negans, inquit enim quæſ. 6. *Summum ergo malum nullum modum habet, caret enim omni bono. Non eſt igitur, quia nulla ſpecie continetur; totumque hoc nomen mali de ſpeciei priuatione repertum eſt.*

IV. Eamdem doctrina tradunt alij Patres: nam D. Damaſcen. 2. de Fide cap. 4 ait. *Nihil aliud eſt malum, niſi boni priuatio, quemadmodum & tenebræ luminis eſt carentia. Bonum enim lumen eſt intelligibile: ſimiliter & malum tenebræ ſunt intellectuales.* D. Anſel. de Concordia præſcient. & liberi arbitr. docet, Deum non habere aliud in malis, niſi id, quod bonum eſt, quia malitia non eſt aliquid. *Deus igitur habet in bonis quidem, quod bona ſunt per eſſentiam; & quod bona ſunt per iuſtitiam: in malis verò ſolummodo, quòd bona ſunt per eſſentiam; non quod mala ſunt per abſentiam debitæ iuſtitiæ, quæ non eſt aliquid.* Ita habet in fine. Et de caſu Diaboli cap. 9. *Iniuſtitia verò ipſum malum eſt, quod nihil aliud dicimus eſſe, quàm boni priuationem, quod malos. & malam voluntatem facit: & ideo eamdem iniuſtitiam non aliud eſſe aſſerimus, quàm priuationem iuſtitiæ.* Accedit etiam D. Iuſtinus Martyr, qui quæſ. 46. ad Gent. hoc ipſum docet his verbis. *Nullum autem malum eſſentia adiunctum eſſe vita noſtra, diuina ſcripta declarant, quæ operum, rerumque, quæ effecta ſunt, originem laudat his verbis. Viditque Deus omnia, quæ fecerat, & erant valde bona. Dum autem ſponte, voluntateque noſtra corrumpimus, mala exiſtunt. Neque in eo, quod ſalubre eſt, aliquid ineſt mali, ſi ea, quæ in eo bona ſunt, immota maneant. Ita fit, vt nihil malum ſit, præter boni corruptionem, & deprauationem.* Et quæſ. 73. *Malum aliud eſt nihil, niſi boni priuatio. Itaque poſterius eſt bono malum; eſt enim eius priuatio.* Inſuper Nyſſen. hom. 2. in Cantica eamdem doctrinam explicat, inquiens. *Qui enim abduxerunt ab habitudine ad bonis, & per receſſum à bono malum conſtituerunt; neque enim eſt alia mali ſubſtantia, quàm à bono ſeparatio &c.* Atque etiam D. Gregor. Nazianzenus orat. 9. circa finem hoc ipſum inſinuat, dum de Diabolo loquens

D. Damaſcen.

D. Anſel.

D. Iuſtin. Martyr.

Nyſſen.

D. Greg. Nazian.

quens ait. *Qui dormientibus nobis zizania ſuperſeminauit, vt mali principium ex boni iniuria naſceretur, non ſecus ac tenebrarum principium eſt lucis ſeceſſio.* Pręterea D. Athanaſ. orat. contra Idola. non aliud vult, malum importare, quàm non eſſe; ait namque. *Ea autem, quæ ſunt, appello bona, quæ non ſunt, mala. Quæ ſunt, ideo à me vocantur bona, quoniam à Deo, qui eſt eſſentia ipſa, exemplar trahunt: quæ non ſunt, mala nuncupamus eo, quòd cum nulla eſſentia ſubſiſtant, hominum commentis effecta ſunt.* Deinde hoc etiam deſumitur ex D. Io: Chryſoſtomo hom. 2. in Acta Apoſ. circa finem, qui inquit. *Imo in totum, niſi malitia boni cuiuſpiã fuiſſet particeps, ne ſubſiſteret quidem: talis eſt enim natura mali, vt non conſiſtat, niſi virtuti cuipiam admiſceatur. Proinde niſi prius fuiſſet malitia admixta virtuti, iam olim perierat; nam hunc in modum ſe ſe habent mala.* Et poſt pauca. *Mala non habent naturam, vt ex ſe ſe poſſint ſubſiſtere, niſi paululum aliquid à virtutibus ceperint.* Concordant etiam ea, quæ docet D. Epiphan. contra hæreſes, nam hæreſ. 24. inquit. *Neque enim vnquam malum erat, neque radix maliciei fuit, neque in ſubſtantia malum exiſtit.* Et idem docet latè Hæreſi 66. vbi impugnat Manichæorum hæreſim de Malo. Addi etiam poteſt D. Gregor. Magnus, qui lib. 26. Moral. cap. 24. hæc habet: *Omne peccatum fundamentum non habet, quia non ex propria natura ſubſiſtit; malum quippe ſine ſubſtantia eſt. Quod tamen vtcunque ſit, in boni natura coaleſcit.*

D. Atha. — D. Io: Chryſoſt — D. Epiph — D. Greg Magn.

V. Diuus quoque Dionyſ. Areopagita cap 4. de Diuinis Nominibus luculenter hanc doctrinam declarat; ait enim. *Malum verò neque in ijs, quæ ſunt, neque in ijs, quæ non ſunt, exiſtit. Sed et ab ipſo non ente alienius eſt, & diſtantius, quàm à bono, minuſque habet ſubſtantiæ rationem.* Et infra. *Ad hęc autem vera ratio reſpondebit; Malum, quà ratione malum eſt, nullam eſſentiam, vel generationem facere; ſolùm verò deprauare, atque perdere, quantum in ipſo eſt, rerum ſubſtantiam. Si quis autem ipſum generationis dixerit auctorem, propterea quòd alterius pernicie præſtet alteri genituram, reſpondendum eſt, reuera non quà ratione perdit, generationem aliquam elargiri; ſed quà corruptio, malumque eſt, violare ſolum, atque deprauare.* Et rurſus infra; *Omnino quidem malum non eſt ens, neque bonum, neque beneficum.* Præterea; *Quæ deſtituta ſunt à bono, neque bona ſunt, neque ſubſiſtunt.* Deinde cum oſtendiſſet, quòd malum eſt præter intentionem, & quòd ille quoque, qui malum operatur, aliud optat, quàm ipſum malum, ſubdit hæc verba. *Nonne igitur malum eſt pręter viam, pręter intentionem pręter naturam, pręter cauſam, pręter principium, pręter finem, extra terminum, extra voluntatem, extra ſubſtantiam? Itaque malum eſt priuatio, defectus, infirmitas, inconcinnitas, error à ſcopo, ideſt ſigno, pulchritudine, vita, intellectu, ratione, perfectione, fundamento, cauſa deſtitutum; interminatum, ſterile, iners, imbecillum, confuſum, diſſimile, infinitum, tenebroſum, eſſentia carens ipſumque nullo modo, ac nuſquam, & nihil exiſtens.* Inſuper etiam addit hæc alia verba. *Malum quidem quà ratione malum, nec exiſtens aliquid eſt, nec in exiſtentibus aliquid, nec quicquam extra prouidentiam eſt in rebus. Neque enim eſt malum exiſtens aliquid permixtionem boni nõ habens; Iam verò, ſi nihil in rebus boni participatione caret; malum verò eſt defectio quędam à bono, reſque nulla boni prorſus eſt expers, prouidentia diuina cuncta comprehendit.* Atque in toto illo capite naturam mali declarat, vnde operæpretium erit illud legere.

D. Dionyſ

VI. Inſuper D. quoque Fulgentius de Fide cap. 21. docet, malum nullam habere naturam, ſed eſſe puram priuationem his verbis. *Firmiſſimè tene, & nullatenus dubites, nullam eſſe malam naturã quia omnis natura in quantũ natura bona eſt ſed quia in ea bonũ augeri, & minui poteſt, in tantum mala dicitur, in quantum bonum eius minuitur. Malum enim nihil aliud eſt, niſi boni priuatio.* Quod etiam tradidit D. Baſil. in illa homil. *Quod Deus non ſit auctor malorum*, his verbis. *Non ſubſiſtit prauitas, neque eſſentiam ipſius ſubſtantem producere poſſumus, priuatio enim boni eſt malum.* Atque omnes Patres, quando iſs occurrit loqui de malo, aut inquirere, quidnam ſit, aut agere de Manichæorum hæreſi, docent vnanimiter, malum non eſſe in rebus tanquam naturam, aut quidditatem, ſed ſolùm tanquam priuationem, & ſpecialiter D. Hieronym. in caput 29. Iſaiæ impugnat hæreſim

D. Fulg. — D. Baſil. — D. Hier.

Manichæorum.

1. ratio

Natura, vt natura eſt bona.

VII. Atque hoc ipſum etiam ratione probari poteſt deſumpta ex D. Th. 1. part. quæſt 48. art. 1. Omnis natura, in quantum natura eſt, bona eſt, ergo non poteſt malum, prout malum eſt, dicere de ſuo formali aliquam naturam. Conſequentia eſt euidens, quoniam cum bonum, & malum ita opponantur, vt ſe inuicem tollant, quis non videt, vnum non poſſe eſſe formaliter alterum? Antecedens declaratur; & primò quidem, quoniam ratio naturæ importat rationem entis, quam intrinſecè imbibit, debet ergo importare intrinſecè etiam rationem bonitatis, tanquam illam, quæ eſt paſſio entis, & quæ inuoluitur in eius adæquato conceptu. Deinde, vt ait D. Th. vnumquodque appetit proprium eſſe, & propriam perfectionem, vt patet in creaturis appetitiuis, quæ actu elicito inclinantur in proprium commodum, atque quærunt conſeruare proprium eſſe: & quæ non ſunt appetitiuæ, habent illud pondus naturale in eſſe proprium, vnde mouentur naturaliter ad quærendam propriam conſeruationem; quærunt enim locum, in quo congruè ſe habeant; mouentur ad vnionem ſuarum partium; atque alia ſimilia videmus, ex quibus colligimus, adeſſe in ipſis hoc pondus naturale. Verùm eum eſſe, & perfectio conſiſtat principaliter quidem in natura, & deinde in accidentali ornamento, ſequitur, vniuſcuiuſque naturam habere rationem appetibilis, atque adeò rationem boni, cum ſolum bonum poſſit appeti, atque ſi vnumquodque appetit, quæ ſibi commoda ſunt ex eo, quòd inde percipit aliquod emolumentum, multò magis appetit propriam naturam, cum nihil melius habeat; & proinde creaturæ rationales ita amant proprium eſſe, vt non poſſint non amare. Quare non poteſt malum importare naturam, quia eo ipſo diceret aliquid expetibile reſpectu illius, quod habet talem naturam.

Confir.

VIII. Quod etiam confir. ex proportione neceſſariò ſeruanda inter naturam vt ſic, atque talem naturam; talis enim natura tanquam aliquid determinatum continetur ſub natura vt ſic tanquam ſub ratione ſuperiori: vnde ſeruare debent inter ſe talem proportionem, vt quod dicit vna ſpecificè, atque determinato modo, dicat altera genericè, & modo indeterminato; & ideo ex eo, quod dicit vna, ſeruata proportione inferri poteſt, quid dicat altera; atque hic eſt optimus argumentandi modus, atque neceſſarius. Natura autem in ſpeciali dicit aliquod bonum determinatum, quo eſt bona in ſe, & etiam reſpectu alterius; ſic natura hominis eſt bona, & importat talem determinatam bonitatem, & ſic de cœteris fieri poteſt eadem inductio. talis autem natura complet id, quod inchoatum eſt in natura vt ſic; cum ergo ratio talis naturæ importet rationem talis bonitatis determinatæ in genere naturæ, debet natura vt ſic importare rationem bonitatis vt ſic in genere naturæ, quæ tanquam quædam inchoatio bonitatis in tali genere compleatur per rationem talis bonitatis. Vnde natura neceſſariò ex genere ſuo importabit bonitatem, atque adeò omnis natura erit bona, quoniam quod conuenit alicui ex genere ſuo, conuenit omnibus contentis ſub illo, & propterea impoſſibile erit, malum eſſe aliquam naturam, alioquin non eſſet malum, ſed bonum.

Proportio inter naturam in communi, & in particulari.

Natura importat bonū ex genere ſuo.

2. ratio

IX. Secundò principaliter argumentor, & inquiro de hac natura, quam dicit malum, an ſit aliquid participatum, an verò imparticipatum. Non ſecundũ, nã ſi eſſet quid imparticipatum, eſſet ens à ſe, atque adeò actus puriſſimus, & habens eſſe illimitatum; Dum autem eſſet ens illimitatum, includeret omnem perfectionem excogitabilem, atque adeo infinitam bonitatem; quomodo autem eſſet ipſum malum? Si autem eſt quid participatum, ſequitur eſſe ſecundùm exemplar, quod eſt in eo, à quo participat eſſe; atque adeò participare eſſe, vt debet, hoc eſt iuxta ſuam debitam menſuram. Hinc autem conuenienter ſe habet quò ad proprium eſſe, atque habet modum, ſpeciem, & ordinem; habet enim menſuram ſui eſſe, habet certam, & determinatam eſſentiam, atque habet aptitudinem, vt in aliquem finem ordinetur, ex his autem ſequitur, eſſe bonum, nam bonitas non conſiſtit in alio, quàm in modo, ſpecie, & ordine, atque in eo, quòd res

Ens participatum eſt bonū eo, quod participatum eſt.

conuenienter ſe habeat quò ad proprium eſſe. Præterea ſi eſt aliquid participatum, habebit eſſe communicatum ab eo, quod eſt ens per eſſentiam; vt autem ens per eſſentiam communicet alteri eſſe, debet ex aliquo fine moueri; & non poteſt moueri ab aliquo fine ſibi extrinſeco, quia tunc de penderet ab alio, & haberet cauſam, atqne adeo non exiſteret per eſſentiam. Vnde non ab alio mouebitnr, quàm à propria bonitate; ergo qnod cunque eſſe participatum erit bonum, quia à bonitate prouenit, quomodo enim poteſt quis moueri à bonitate ad faciendum aliquod malum? præſertim quia, quando Deus mouetur ad communicandum eſſe creaturis à propria bonitate, mouetur ad ſeipſum communicandum eo modo, quo ſeipſum commnnicare poteſt. Qnomodo autem ſeipſum communicando poteſt facere malum?

Confir. X. Atque pro confirmatione adduci poteſt ratio illa, qua vtitur D. Th. Quæſt. 1. de Malo artic. 1. Videlicet, quòd ſicnt quicquid prouenit ab vniuerſali cauſa eſſendi, eſt aliquod ens particulare; ita quicquid prouenit ab vniuerſali bono, debet eſſe aliquod bonum particulare. Verùm quicquid eſt in rebus prouenit ab vniuerſali cauſa eſſendi, ad quam reſoluitur quicquid habet eſſe; in cauſis enim agentibus non poteſt procedi in infinitum, ſed ſiſtendum eſt in aliqua prima, quæ ſit vniuerſale principium agendi. Inſuper prouenit etiam ab vniuerſali bono eo ipſo, quòd prouenit ab vniuerſali cauſa eſſendi; quod ſic oſtenditur; omne enim agens agit propter finem, & præſertim primum, cum perfectiſſimo modo operetur; eodem autem pacto ſe habet ordo finium, quo ſe habet ordo agentium, cum vnumquodque agens habeat ſuum finem; & propterea, quantò agens eſt vniuerſalius, tantò etiam vniuerſalior eſt finis, propter quem operatur; hinc finis patrisfamilias eſt bonum particulare domus; regia verò bonum totius regni, quod eſt bonum magis vniuerſale, quia rex eſt agens magis vniuerſale. Stante autem proportione agentis, & finis, prima, & vniuerſaliſſima cauſa eſſendi habebit pro fine primū, & vniuerſale bonum, ad quod omnia, quæ ſunt in rebus, reducantur tanquam in vniuerſale principium finale, & hoc pacto ſiſtendum erit in aliquo primo, & vniuerſali bono, ad quod omnia reducantur. Cum ergo, quod eſt à prima cauſa eſſendi, ſit ens, erit etiam ſimiliter bonum quoddam, quia ſimiliter erit ab vniuerſali principio bonitatis, & conſequenter quicquid poſitiuum eſt in rebus, erit bonum, & impoſſibile erit, malum eſſe naturam poſitiuam.

Quicquid eſt in rebus, debet reduci in primum, & vniuerſale bonū.

XI. Secundò etiam confir. Quoniam eo ipſo, quòd aliquid eſt quid participatum, & in rernm natura, habet inclinationem, aut naturale pondus ad aliqnid ſibi conueniens; atque ordinatur ad aliquem finem ſaltem ad vltimum. Hinc autem fit, vt ſit capax bonitatis; nam quod poteſt aſſequi aliquid ſibi conueniens, poteſt aliquod bonum aſſequi, quoniam quod alteri eſt conueniens, eſt bonum ipſi: & niſi eſſet capax bonitatia, non poſſet aſſequi aliquod bonum; quia aſſecutio ſupponit capacitatem. Ex hoc autem deducitur, quòd vnumquodque in rerum natura exiſtens ſit aliquod bonum in ſe; cum enim habeat capacitatem boni, neceſſe eſt, vt habeat aliquam conuenientiam cum ipſo, quoniam nihil eſt capax illius, quod à ſe omnino diſcrepat; malum autem omnino diſcrepat à bono, & ideo non poteſt eſſe capax illius, præſertim quia malum deſtruit bnnnm vt quid oppoſitum; nullum autem oppoſitorum eſt capax ſui oppoſiti. Deinde quis dicat, malum eſſe capax boni? Præterea ſi vnumquodq; quod eſt in rerum natura eſt capax boni à ſe diſtincti, multò magis erit capax bnni intrinſeci, atque à ſe indiſtincti, qnia huiuſmodi bonum principaliori modo ſe habet reſpectu ipſius; atque ſi excluderet intrinſecam bonitatem, multò magis excluderet ab extrinſeco aduenientem. Concludendum eſt igitur. Malum non poſſe exiſtere in rebus tanquam naturam aliquam poſitiuam.

Alia conf.

Vnumquodque in rebus exiſtens eſt capax bonitatis.

Quo-

Quomodo malitia ſit in rebus.

SECTIO II.

I. QVamuis malum non dicat formaliter, vt malum eſt, aliquam naturam, quæ ſit in rebus, vt in præcedenti ſect. demonſtratum eſt, aliquo tamen pacto eſſe in rebus ex eo conuincitur, quòd aliqua dicimus eſſe mala, & vt talia abhorremus, quæ tamen in rerum natura exiſtunt; Vt ergo videamus, quomodo ſit in rebus, recolendi ſunt illi diuerſi gradus bonitatis, quæ diſput. præcedenti recenſuimus, & præcipuè boni naturalis, & moralis: & rurſus intra genus boni naturalis, tres illi gradus, qui dicunt bonitatem eſſentialem, Integralem, atque accidentalem. Quod ergo ſpectat ad hunc primum gradum bonitatis eſſentialis. Dicendum eſt, malitiam ei oppoſitam, quæ vocari poteſt Malitia eſſentialis, non eſſe vllo modo in rebus, & conſequenter nullam poſſe dici malam eſſentialiter. Hæc concluſio eſt contra Meuriſ. 2. Metaph. cap. 3. par. 3. quæſt. 3. vbi vult, dari eo modo malum eſſentiale, & tranſcendens, quo dantur priuationes: ſed facilè prob. Quoniam malitia ex genere ſuo, vt vidimus ſect. præcedenti, non poteſt eſſe in rebus, vt aliquid poſitiuum, vnde reſtat ſolùm, vt ſuo modo poſſit eſſe vt aliquid negatiuum. Verùm non poteſt eſſe in rebus ſuo modo, vt quid negatiuum, quia in tantum dicitur eſſe in rebus vt quid negatiuum, in quantum adeſt fundamentum poſitiuum, in quo negatio fundetur, verùm ablata eſſentia non adeſt aliquod fundamentum, in quo negatio fundetur; eſſentia enim eſt fundamentum cuiuſcunque eſſe poſitiui, ſi quidem eſſentia eſt primum eſſe poſitiuum, quod excogitari poteſt. Hinc ſi auferatur eſſentia hominis, aufertur totum illud poſitiuum, ſiue accidentale, ſiue integrale, quod ſpectat ad hominem. Cum ergo malitia eſſentialis opponatur bonitati eſſentiali, illam tollit, & conſequenter etiam eſſentiam ipſam, & ideo fieri non poteſt, vt malitia eſſentialis ſit in rebus, quoniam aufert fundamentum, ratione cuius poteſt eſſe.

1 cõcluſ. Malitia eſſentialis nõ eſt in rebus

Meuriſ.

II. Quod inſuper confir. Quando malitia exiſtit ſuo modo in rebus, denominat rem malam, ſic malitia moralis denominat malum actum moralem; malitia integralis, aut accidentalis rem illam malam, cui aliquid deeſt quò ad integritatem, vel quò ad cõplementum accidentale. Rurſus malitia deſtruit illam bonitatem, cum qua opponitur; vnde malitia moralis deſtruit bonitatem moralem, malitia integralis, bonitatem integralem, & ſic de cœteris. Hinc autem fit, vt malitia eſſentialis debeat deſtruere bonitatem eſſentialem tanquam eam, cum qua habet oppoſitionem, atque conſequenter eſſentiam ipſam, ſine qua non poteſt tolli, vel poni bonitas. Vnde non ſubſiſtit amplius res ipſa, quomodo enim ſubſiſtet ſine ſua eſſentia? idem enim eſſet, ac ſi diceretur, rem eſſe ſine ſuo eſſe, quod omnino repugnat, & eſt contra illud vniuerſaliſſimum principium, quòd, *Non poteſt idem eſſe, & non eſſe*. Cum ergo non ſubſiſtat res poſita malitia eſſentiali, iam malitia eſſentialis non poteſt denominare rem illam; quomodo enim denominabit, ſi non ſubſiſtit res ipſa? Ex hoc ergo à poſteriori colligitur, malitiam eſſentialem non eſſe ſuo modo in rebus, quia quando eſt, denominat res ipſas, vt iam diximus.

Confir.

Malitia eſſentialis nõ denominat res malas, & quare.

III. Atque hinc fit, vt malitia eſſentialis in tota ſua latitudine, & vt tranſcendens per omnes malitias, non poſſit eſſe vllo pacto in rebus. Ratio eſt, quia malitia tam amplè accepta tollit ſimiliter eſſentiam in tota ſua latitudine, ita vt nulla remaneat, quæ vt fundamentum talis negationis ab ipſa denominetur, quia ſi talis, malitia eſſentialis tollit talem eſſentiam, malitia eſſentialis vt ſic tollet eſſentiam vt ſic. Atque cum ens tranſcendens in tota ſua latitudine importet eſſentiam vt ſic, ſequitur, malitiam oppoſitam bonitati eiuſdem entis non reperiri in rebus, quia talis malitia, ſicut tollit bonitatem entis, ita etiam tollit eſſentiam entis, atque omne fundamentum, ratione cuius in rebus reperiri poſſit. Vnde non aliud importabit hæc malitia de ſuo formali, quàm ipſum non ens, quatenus dicit negationem bonitatis tranſcendentalis.

Malitia tranſcẽdentalis non eſt in rebus.

Quid dicat malitia tranſcendentalis.

IV. Quod autem ſpectat ad malitiam oppoſitam bonitati integrali atque

ratio

ac-

Quomodo malitia integralis, & accidentalis ſit in rebus

accidentalis. Dicenuum eſt ſecundò. Hanc malitiam eſſe ſuo modo in rebus. Nempe eſſe fundamentum in rebus ratione cuius poſſint cum veritate denominari malæ, & hoc fundameutum non aliud importat, quàm quòd res, quæ malæ denominantur, habeant ſuam bonitatem diminutam, & deficientem iu aliquo. Vnde in rigore, malitia iſta eſt in rebus fundamentaliter, non autem formaliter; niſi eſſe abuſiuè ſumatur, vt inſra declarabimus. Hæc concluſio duas habet partes, quarum prima eſt, quòd malitia eſt in rebus fundamentaliter, ita vt ratione huius fundamenti poſſint denominari malæ; altera verò, quòd non ſit in rebus formaliter, niſi abuſiuè loqui velimus. Atque ſecundùm vtramque

D. Th

partem deſumitur ea D. Th. 1. par. quæſ 48. ar. 2. vbi docet, in hoc conſiſtere rationem mali, vt res aliqua deficiat à bono, & eſſe in rebus, ſicuti eſt corruptio,

Caiet.

& priuatio. Et ſequuntur Caiet. ibid. docens. Malum eſſe in rebus remotiuè, atque cœteri interpretes. Præterea Sua-

Suarez Molina Valentia Smiſing

rez in Metaph. diſp. 11. ſect. 1. Molina 1. par. queſ. 5. diſp. vnica. Valentia tom. 1 diſp. 3. queſ. 5. puncto 1. Smiſing tract. 3. de Deo vno diſp. 1. queſt. 2. num. 47. & communiter omnes Catholici. Atque ita docent etiam Patres ſupracitati in ſect. precedenti. D. enim

D. Aug

Auguſ. in Enchirid. cap. 11. loquens de Malo naturæ, cuiuſmodi ſunt vulnera, morbi in animali, ait, eſſe priuationes debiti boni, quæ alicui exiſtenti bono accidunt; & hoc ipſum ex cœteris auctoritatibus ibidem allegatis deſumitur. Id autem præclarè declarat D. Dionys. cap. 4. de Diuinis Nominib. his verbis *Quod vniuerſi boni expers excogitatur, neque eſt aliquid, neque in exiſtentibus reperitur; quod autem mixtum eſt* (nempe ex bono, & malo) *id propter bonum eſt in ordine rerum; atque ſecundùm hoc ipſum reperitur in rebus, atque eſt ens, quantum eſt boni particeps*. Atque concordant ea, quæ habet

D. Fulg.

D. Fulgentius. cap. 21. de Fide ſupracitato, dum ait; *Quia in natura bonum augeri, & minui poteſt, in tantum mala dicitur, in quantum bonum eius minuitur. Malum enim nihil aliud eſt, niſi boni priuatio.*

V. Prima ergo pars noſtræ concluſionis declaratur. Sicuti enim vnaquæque res habet certam, & determinatam menſuram ſui eſſe tum eſſentialis, tum integralis: atque accidentalis, ita etiam habet menſuram ſuæ bonitatis tam eſſentialis, quàm cuiuſuis alterius generis, quæ ipſi preſigit certam, & determinatam bonitatem. Hoc tamen diſcrimen eſt inter bonitatem eſſentialem,

Quomodo malitia ſit in rebus fundamentaliter.

atque integralem, ſiue accidentalem, quòd eſſentialis deficere non poteſt, non enim haberi poteſt defectus à bonitate, niſi etiam habeatur ab eſſe, à quo conſequitur bonitas; vnde cum res non poſſit deficere ab eſſentia, alioquin non deficeret; ſed deſtrueretur omnino, neque etiam deficere poteſt à bonitate eſſentiali. A bonitate autem integrali, atque accidentali deficere poteſt; eſſe enim integrale, atque accidentale eſt extra eſſentiam, atque habet gradus, & partes; vnde res poteſt perſeuerare in ſuo eſſe, & ſimul in aliquo ab integritate ſua, & cõplemento accidẽtali deficere, & cõſequẽter poteſt deficere in aliquo à bonitate integrali, & accidentali. Ex hoc autem fit, quòd bonitas rei ſit inadæquata; & propterea intellectus non reperiens bonitatem adæquatam ſed percipiens ſic diminutam, habet ſufficiens fundamentum denominandi rem malam ex defectu debitæ bonitatis, quia non attingens totam bonitatem, quæ deberet, adeſſe, conſequutiuè, & indirectè percipit priuationem, & defectum. De facto autem dantur bonitates iſtæ inadæquatæ in eſſe integrali, atque accidentali, vt per ſe euidens eſt, atque ob id concedenda eſt malitia fundamentaliter in rebus.

Diſcurſus D. Th

VI Hoc autem totum D. Th. ſupracitato ar. declarat à priori, quantum præſens materia patitur. Inquit enim, ad perfectionem vniuerſi neceſſariam eſſe in rebus quamdam inæqualitatem, vt poſſint compleri omnes gradus bonitatis; ea hac enim diuerſitate graduum coaleſcit perfectio vniuerſi. Sicuti autem vnus gradus bonitatis dicit non poſſe deficere à bono; ita debet dari aliquod bonum, quod ita ſit bonum, vt poſſit deficere à bono: & hoc contingit in omni ente creato ratione ſuæ finitatis cum enim ſit finitum, eſt mutabile, & conſequenter mutari poteſt de bono in malum, deficiendo à bono ſibi debito. Et quamuis aliqua nõ poſſint deficere ex natura ſua amittendo ſuum eſſe, vt ſunt ſpiritualia; poſſunt tamen deficere quò ad opera-

tio-

tiones. Spectat autem ad diuinam prouidentiam, vt quæ iuxta ſuam naturam deficere poſſunt à bono, ſinat aliquando deficere, quia hoc eſt ipſis conſentaneum. Hoc enim habet defectibilis natura, vt aliquando deficiat in eo, in quo poteſt deficere; prouidētia autē diuina non debet deſtruere naturam, ſed ſaluare, & ordinare ſicut exigit ordinari, vt docet etiam D. Dionyſ. cap. 4. de Diuinis Nominibus. Ex hoc autem ſequitur, adeſſe in rebus malitiam fundamentalem, quia adeſt res aliqua diminuta in ſua bonitate.

D. Dionyſ.

VII. Quod autem ſpectat ad ſecundam partem concluſionis, in qua dicimus, malitiam formaliter non adeſſe in rebus, aduertimus, quòd per reperiri in rebus, intelligimus habere aliquod eſſe, quo id, quod in rebus reqeritur, verè ſit in rerum natura. Ex hoc autem ſtatim manifeſta fit hæc ſecunda pars: nam malitia, cum ſit mera priuatio bonitatis, nullum habet eſſe, quo reperiatur in rebus; imo ſicuti remouet bonitatem, ita etiam remouet eſſe, & de ſuo formali importat bonitatem non eſſe: & proinde Caiet. dicit: Malitiam eſſe in rebus *Remotiuè*, quod idem eſt, ac ſi diceret, eſſe in rebus, non ponendo aliquid in ipſis, ſed remouendo aliquid ab ipſis, quod re vera nihil aliud eſt, quàm non eſſe in rebus. Quare ſi ly *Eſſe* ſumatur ex parte malitiæ, ita vt cadat ſupra ipſam, abſolutè, ſecundùm ſuum eſſe formale non eſt in rebus, quia in ſeipſa nihil eſt, & ideo nec poteſt eſſe in rebus. Vnde D. Tho. ſupra citato artic. in reſponſ ad 2. docet; Malum non eſſe, prout eſſe importat aliquid incomplexum ſe tenens ex parte rei, quæ dicitur eſſe, inquit enim. *Ens dupliciter dicitur; vno modo, ſecundùm quod ſignificat entitatem rei, prout diuiditur per decem prædicamenta; & ſic conuertitur cum re. Et hoc modo nulla priuatio eſt ens: vnde nec malum*. Quod etiam confir. poteſt ex dictis in præcedenti concluſione. Malum enim vt ſic traſcendentale, nec formaliter, nec fundamentaliter eſt in rebus, quia ſcilicet eſt in ſe quid negatiuum, atque adeo nihil; & tollit omne fundamentum, in quo fundari poteſt; ergo malum integrale, aut accidentale, cum in hoc tantùm differat à tranſcendentali, quòd habet fundamentum, non autem in eo, quòd ſit ablatio boni, erit tantùm fundamentaliter in rebus, non verò formaliter, quia eodem pacto in ſe eſt nihil, ſicut eſt etiam malum vt ſic. Et hoc amplius declaratur. Qoniam vt aliquid ſit in rebus, debet habere aliquam rationem eſſendi, per quam conſtituatur in rerum natura; vnde debet talis ratio participare illam formalitatem, quæ formaliter ponit in rerum natura; tantum autem abeſt, vt malitia formaliter ſumpta habeat hanc rationem, vt etiam eam tollat; tollit enim bonitatem, atque ſimul illam rationem entis, in qua fundatur bonitas; & conſequenter rationem illam, per quam eſt in rebus, quo modo autem poteſt eſſe in rebus ſine ratione illa, quæ formaliter facit eſſe in rebus? Et præterea, quæ ſunt in rebus, vt ſunt omnia entia poſitiua, & omnia bona, ſunt formaliter in ipſis per rationem entis, quæ eſt ratio, cur ponantur in rerum natura, ergo quod non habet rationem entis, non poteſt eſſe in rerum natura. Si enim ratio entis eſt cauſa, cur aliquid ponatur in rerum natura: ablatio entis erit cauſa, cur non ponatur, quia quando *Affirmatio eſt cauſa affirmationis, negatio quoque eſt cauſa negationis*. Malitia autem non habet rationem entis.

Malum conſiſtēs in priuatione boni non eſt formaliter in rebus;

Caiet.

D. Th.

Quid requiratur, vt aliqd ſit in rebus:

VIII. Cæterùm ſtante exiſtentia malitiæ fundamentalis in rebus, atque rerum diminuta bonitate, quæ non pertingat ad ſuam debitam menſuram; atque cum intellectus id ipſum percipiat, poteſt cum veritate concipere, res eſſe malas etiam cum affirmatione, qua indicet ita eſſe. Dum autem concipit res eſſe malas, ex parte quidem rerum nihil aliud concipit, quàm malitiam fundamentalem, atque adeo bonitatem inadæquatam; hinc autem infert, ijs deeſſe aliquam partem bonitatis, quo cognito format ſuum iudicium, quo iudicat, res eſſe malas; atque huiuſmo di iudicium habet ſuam veritatem, qua verum eſt, & qua dicitur eſſe. Ex quo fit, quòd ſumendo ly *eſſe* pro eſſe complexo, ſeu pro veritate propoſitionis, poſſit dici, malum eſſe in rebus ſecundùm ſuum eſſe formale, quia per hoc non aliud importatur, quàm adeſſe in rebus veritatem propoſitionis explicantis illud eſſe priuatum aliquo bono, tunc enim illud *Eſſe*, quod eſt nota iu-

Quid ſignificetur, cum dicitur malum eſſe in rebus:

dicij

dicij affirmatiui, verè eſt in rebus, quia cum veritate enunciatur, & proinde ly *Eſſe* non ſe tenet ex parte malitiæ, ſed ex parte iudicij intellectiui; vnde D. Thom. ſupracit. in eadem reſponſione inquit. *Alio modo dicitur ens, quod ſignificat veritatem propoſitionis, quæ in compoſitione conſiſtit, cuius nota eſt hoc verbum, eſt, Et hoc eſt ens, quo reſpondetur ad quæſtionem, an eſt, Et ſic cæcitatem dicimus eſſe in oculo, vel quamcunque aliam priuationem. Et hoc modo etiam malum dicitur ens. Propter huius autem diſtinctionis ignorantiam aliqui conſiderantes, quòd aliquæ res dicuntur malæ, vel quòd malum dicitur eſſe in rebus, crediderunt, quòd malum eſſet res quadam.* Vbi vides, quòd quando malum dicitur eſſe in rebus, nihil aliud ſignificatur, quàm veritas propoſitionis qua, rem aliquam eſſe malam, enunciatur.

Cur affirmatiua propoſitione dicatur malum eſſe in rebus.

IX. Ideo autem affirmatiua propoſitione poſſumus cùm veritate enunciare, malum eſſe in rebus, quia hoc pacto explicamus ſtatum obiecti, circa quod propoſitio verſatur. Cum enim dicitur, *Res eſt mala*, ſignificamus eſſe diminutam quò ad ſuam bonitatem, vt reuera eſt, vnde affirmatiua propoſitio æquiualet negatiuæ, quoniam per ipſã ſignificamus aliquid negatiuum, nempe negationem complementi in bonitate. Quod inde procedit, quia per talem propoſitionem enunciatur prædicatum de ſubiecto, quod ex natura ſua eſt remotiuũ formę per negationẽ illius. Vnde cũ dicitur, *Res eſt mala*, idem eſt, ac ſi diceretur; res non eſt bona: & idcirco negatiua ꝓpoſitio conuertitur in affirmatiuam, quia prædicatum poſitiuum, quod per negatiuã ꝓpoſitionem ſignificatur remotum à ſubiecto, conuertitur in negatiuum: & ideò idem ſignificant hæ propoſitiones, quia idem eſt remouere formam à ſubiecto, ac tribuere ipſi prædicatum, quod ex natura ſua ſit remotiuum formæ. Hinc autem fit, vt malum dicatur eſſe in rebus remotiuè, ideſt remouendo formam poſitiuam, nam reuera res non habet formam remotam, ſed eo ipſo, quòd malum eſt remotio bonitatis, reuera non eſt in rebus; ſed dicitur eſſe tantùm abuſiuè, quatenus abutimur ratione eſſendi ad ſignificandum id eſſe, quod reuera non eſt; fit autem huiuſmodi abuſus in vigore illius propoſitionis affirmatiuæ, qua tribuimus affirmatiuo modo prædicatum negatiuum ſubiecto.

Quid dicendum de malo morali, atque diſconuenientiæ.

SECTIO III.

I. DVæ præcipuæ difficultates circa præſentem materiam ſuperſunt, de malo nimirum morali, atque de malo diſconuenientiæ, quomodo ſint in rebus, & an de ipſis eodem modo philoſophandum ſit, ac de malo naturali. Et quamuis malum morale ſpectet ad Theologum; hic tamen aliquid breuiter dicemus, vt quantum præſens materia patitur, eius natura declaretur. Caiet. ergo 1.2.quæſ. 18. ar. 5. Docet, Malum morale eſſe in rebus tanquam aliquid poſitiuum, quia conſtituit differentiam actus humani, qua contradiſtinguitur ſpecie à cœteris actibus humanis, & citat D.Th. 1. par.quęſ.48.ar.1.ad 2. Atque hæc ipſius doctrina ita communiter à Theologis præſertim recentioribus accipi ſolet, quaſi rationem formalem mali moralis collocet formaliter in aliquo poſitiuo; qui tamen non aſſequuntur mentem ipſius; pro cuius declaratione ſcire oportet; Quòd Caiet. ibi mouet dubium, quomodo ex hoc non ſequatur, malum eſſe quamdam naturam poſitiuam, vt volebant Manichæi, & reſpondet diſtinguendo duplex malum, nimirum malum, quod eſt tale propriè, & abſolutè, & malum, quod eſt genus, vel differentia in moralibus. Illud vult conſiſtere in priuatione debiti boni, atque eſſe merum nihil. Malum autem in moralibus, vult aliquando ſignificare priuationem illius bonitatis, quæ eſt debita ſecundùm rationem, vt iniuſtitia, quæ ſignificat priuationem illius bonitatis, quã importat iuſtitia. Aliquando verò ſignificare ens contrarium enti bono moraliter, ſiue ſit habitus, ſiue actus. Hoc autem ita ponit, quia in peccato diſtinguit duo, & priuationem debitæ rectitudinis, & poſitiuum illud, cui eſt annexa priuatio, & vtrumque appellat malum; primum quidem, quia eſt priuatio debitæ bonitatis: alterum verò, quia eſt contrarium enti bono moraliter. Hinc

Sentẽtia Caiet.

ſubdit hæc verba. *Eſt igitur in moralibus malum dupliciter, ſcilicet priuatiuè, & hoc eſt ſimpliciter, & formaliter malum, quod eſt nihil; cuius Deus noneſt auctor: & contrariè, & hoc eſt in ſe bonum, & eſt à Deo: quamuis priuatio ſibi annexa a nullo forte ſit.* Vbi vides, quomodo in moralibus ponat malitiam, quę conſiſtat in priuatione, & propriè habeat rationem malitiæ: & inſuper ponat aliam tationem mali poſitiuam, quæ contrarietur bono, ſic in actu intemperantiæ eſt priuatio debitæ bonitatis; quę çonſiſtit in conformitate ad rectam rationem, & eſt aliquid contrarium poſitiuè temperantiæ, nempe poſitiua conuerſio ad finem indebitum, quod Caiet. vocat malum poſitiuum, & eſt fundamentum mali priuatiui. Ideo autem Caiet. ponit hanc rationem mali poſitiui, vt ſaluet, quomodo actus bonus, & malus contrarius ſint diuerſæ ſpeciei: & ideò per malum poſitiuum intelligit ſpecificatiuum actus, quod ſubſternitur priuationi debitæ bonitatis. Atque hæc eſt doctrina D. Th citati à Caiet nam in reſponſione illa ad

D. Th.

2. ar. 1. quæſt 46. primæ par. hæc habet. *Dicendum, quòd bonum, & malum non ſunt differentiæ conſtitutiua, niſi in moralibus, quæ recipiunt ſpecies ex fine, qui eſt obiectum voluntatis, à quo moralia dependent. Et quia bonum habet rationem finis, ideo bonum, & malum ſunt differentia ſpecificę in moralibus: bonum per ſe, ſed malum, in quantum eſt remotio debiti finis. Nec tamen remotio debiti finis conſtituit ſpeciem in moralibus, niſi ſecundùm quod adiungitur fini indebito: ſicut neque in materialibus inuenitur priuatio formę ſubſtantialis, niſi adiuncta alteri formę. Sic igitur malum, quod eſt differentia conſtitutiua in moralibus, eſt quoddam bonum adiunctum priuationi alterius boni. Sicut finis intemperati eſt, non quidem carere bono rationis, ſed delectabile ſenſus abſque ordine rationis. Vnde malum in quantum malum non eſt differentia conſtitutiua; ſed ratione boni adiuncti.* Hoc igitur poſitiuum, cui annexa, eſt priuatio debiti boni ſecundùm rationem Caiet. vocat malum, quia contrariatur bono, & importat differētiam conſtitutiuam actus mali. Ex quibus patet, non ſentire cum Caiet. eos, qui putant, peccatum formaliter importare aliquid poſitiuum; quod ideo adnotare volui, quia hæc doctrina conſerre poteſt pro pluribus difficultatibus enodandis.

II. Dicendum igitur eſt. Malum quoque morale formaliter conſiſtere in ſola priuatione debitæ bonitatis moralis; atque adeo eſſe tantùm in rebus eo pacto, quo eſt malum naturale, nimirum quatenus reſultat ex aliquo defectu, & remouet aliquam bonitatem. Ita docet D. Th. pluribus in locis; nam 1. par. quæſt. 19 ar. 9. loquens de malo culpæ inquit. *Malum culpa, quod priuat ordine ad bonum diuinum, Deus nullo modo vult.* & quæſt. 48. ar. 1. docet, ideo in rebus eſſe mala, quia Deus permittit ea deficere, quæ defectibilia ſunt; vnde ponit malum in defectu, & loquitur etiam de malo morali, & ideo ait, Deum permittere mala, vt bona in comparatione malorum laudabiliora ſint; & ponit exemplum de iuſtitia vindicatiua, & iniquitate; & id etiam patet ex auctoritate num. præcedenti allata, & alia innumera loca afferri poſſent, quæ non eſt opus recenſere; cum res clara ſit. Et fere communiter omnes alij Theologi ita ſentiunt. Quin Patres omnes præſertim ſect. prima allegati ponunt moralem malitiam in ſola priuatione. Vnde D. Anſelmus de Caſu Diaboli cap. 9 habet *Iniuſtitia verò ipſum malum eſt, quod nihil aliud dicimus eſſe, quàm boni priuationem, quod malos, & malam voluntatem facit.* D. Gregor. Magnus lib. 26. Moral. cap. 24. *Omne peccatum fundamentum non habet, quia non ex propria natura ſubſiſtit, malum quippe ſine ſubſtantia eſt.* Et alij ſupracitati, quos non eſt opus hic referre, cum ibi videri poſſint.

1. conclus.

Malum morale eſt in rebus vt priuatio.

D. Anſ.

D. Greg. Magn.

III. Atque pro hac noſtra concluſione militat ratio illa, qua potiſſimum mouentur Sancti Patres, vt vno ore affiment, malum, & præſertim morale non eſſe à Deo, quia nimirum in ſe formaliter nihil eſt; ſi autem eſſet in ſe aliquid poſitiuum, deberet eſſe à Deo. Cum autem certum ſit, Deum eſſe ſummè bonum, nec poſſe facere malum, oportet dicere, malum non eſſe aliquid poſitiuum. Vnde ſic conficitur argumentum. Si malum morale eſſet in rebus tanquam aliquid poſitiuum, eſſet aliquod ens, quoniam omne poſitiuum importat propriam rationem entis: inquiro ergo de hoc poſitiuo ente, an ſit aliquid participatum,

2. ratio

Malum morale eſſet à Deo, ſi eſſet quid poſitiuũ.

an imparticipatum; hoc ſecundum dici non poteſt, quia imparticipatum multiplicari non poteſt, atque eſt à ſe independenter à quocunque; malum autem morale multiplicatur, & eſt ab ipſa creatura rationali, dum rationali modo operatur. Cum ergo ſit quid participatum, oportet, aut vt ſit à Deo, & tunc Deus erit auctor peccati, aut incidere in Manichæorum hæreſim ponendo malum primum, quod ſit principium omnis mali. Vnde cum hæc impoſſibilia ſint, concludere oportet, malum morale non eſſe aliquid poſitiuum.

2. ratio

IV. Secundò. Malum vt ſic in tota ſua latitudine, prout eſt commune ad omnia mala, conſiſtit in aliquo negatiuo, ergo etiam malum morale. Antecedens eſt certum præſertim apud Catholicos, nec aliquis in oppoſitum ſentit, ſi excipiantur Manichæi, & Priſcillianiſtæ; Et conſtat ex ijs, quæ ſupra diximus in ſect. 1. huius diſp. Conſequentia etiam prob. quoniam inferiora omnia inuoluunt ſuum ſuperius, atque ipſi proportionantur, & ſicut ſe habet ſuperius in ſua ratione ſuperiori, eodem pacto proportione ſeruata ſe habent inferiora in ſuis rationibus inferioribus; ſi ergo malum in ſua ratione ſuperiori importat aliquid negatiuum, etiam malum morale in ſua ratione inferiori debet importare aliquid negatiuum, præſertim quia cum negatiuum, & poſitiuum ſeinuicem deſtruant, non poteſt aliqua natura coaleſcere ex poſitiuo, & negatiuo. Vnde Caiet. ſupracit dicebat. Malum morale, prout eſt pars ſubiectiua mali vt ſic abſolutè dicti, formaliter eſſe nihil. Præterea malum vt ſic, cum ſit quid negatiuum excludens omnem rationem poſitiuam, vbicunque reperitur, debet hoc ipſum exercere, quia eſt veluti effectus formalis ipſius, cum ergo reperiatur in malo morali, debet ab ipſo excludere rationem poſitiui vt ſic, atque conſequenter omnem rationem poſitiui, quæ non poteſt ſtare abſque ratione poſitiui vt ſic.

Cur omne malum in particulari habeat eſſe quid negatiuum.

Caiet.

3. ratio

V. Tertiò. Si malum morale importaret aliquid poſitiuum, atq; conſequenter etiam rationem entis, deberet etiam importare rationem bonitatis tranſcendentalis, quæ tanquam paſſio conſequitur ens: Atque quia eſſet aliquid determinatum poſitiuum, importaret etiam determinatam rationem entis, & determinatam bonitatem. Ex hoc autem ſequeretur, quòd malum, vt malum formaliter importaret rationem boni determinati. Vnde eſſet obiectum amoris diuini, & Deus in ipſo ſibi complaceret: vnde eſſet auctor peccati, quia illud vellet, et amaret. Quod ſi dicas, hoc poſitiuum habere quidem bonitatem naturalem non tamen moralem, facilè reijcitur. Quoniam malum morale, vt tale eſt, omnino ſecundùm totam rationem malitię odio habetur à Deo, ergo non poteſt dicere aliquid poſitiuum, quod ſpectet ad rationem malitiæ formaliter, quamuis ſpectare poſſit materialiter, ſi quidem cum Deus amet omne poſitiuum vt pote ens, et bonum, amaret ipſam malitiam formalem ratione illius poſitiui. Præterea malitia, vt malitia excludit omnem bonitatem, etiam naturalem, ſiue tranſcendentalem, quoniam inuoluit etiam rationem malitiæ vt ſic, quæ excludit bonitatem tranſcendentalem. Accedit etiam, quòd ſi malum morale importaret aliquid poſitiuum, hoc poſitiuum eſſet aliquid morale; verùm ſicuti ad poſitiuum naturale conſequitur bonitas naturalis, ita ad poſitiuum morale debet conſequi bonitas moralis, quæ in eius adæquato conceptu inuoluatur, & qua tanquam aliquod poſitiuum ſit bonum in ſe. Quamobrem malum morale eſſet bonum morale. Plura alia addi poſſent, & nonnullæ obiectiones eſſent diluendæ, ſed quia non ex profeſſo de hoc diſputamus, ideo ommittimus; quæ enim diximus ſufficienter oſtendunt, quomodo malum morale reperiatur in rebus.

Malum eſſet bonū ſi importaret aliquid poſitiuum.

VI. Quod autem ſpectat ad alterum genus malitiæ, quod importat diſconuenientiam vnius reſpectu alterius, prius aduertere oportet; malum iſtud non eſſe abſolutè malum, & ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, & reſpectiuè: quod enim eſt diſconueniens alteri, eſt aliquid poſitiuum in ſe, atque adeo aliquod bonum, quia cum ſit ens, fundat ſuam propriam bonitatem; deinde eſt tantum diſconueniens in comparatione ad aliud, atque adeo ſi eſt diſconueniens reſpectu vnius, non eſt diſconueniens reſpectu alterius.

Malum diſconuenientiæ non eſt malū abſolutè.

Et ideo nonnulli ex hoc moti ſunt, vt dicerent, malum diſconuenientiæ formaliter, & ſecundùm propriam rationem mali eſſe aliquid poſitiuum, quos ſecutus eſt Auerſa in ſua Philoſophia quæſt. 7. ſect. 7. vbi inquit, quòd licet huiuſmodi malum poſſit vno modo explicari per aliquid negatiuum, debere tamen admitti etiam malum diſconuenientiæ, quod ſit quid poſitiuum, vt malum eſt. Hoc autem fundant in eo, quòd poteſt dari forma aliqua poſitiua, quæ per ſe ſit diſconueniens ſubiecto, quamuis non tollat aliquam aliam formam à ſubiecto, vt eſt dolor, qui eſt malus tactui, etiam ſi non tollat oppoſitam formam voluptatis, & quando tollit oppoſitam formam, non ſolùm eſt mala, quia illam tollit, ſed etiam quia per ſe repugnat ſubiecto; vnde aqua cum calore peius ſe habet, quàm ſi eſſet abſque frigore. Non video tamen, quomodo aſſerat hic Auctor, malum diſconuenientiæ poſſe explicari vno modo, vt conſiſtat in aliquo negatiuo, & altero modo debere admitti, vt conſiſtat in aliquo poſitiuo; quia ſi ſemel conſiſtit in negatiuo, non poterit conſiſtere in poſitiuo; aut ſi ſemel conſiſtit in poſitiuo, non poterit amplius conſiſtere in negatiuo, quia conſiſtit formaliter in ratione diſconuenientiæ: ratio autem diſconuenientiæ poteſt eſſe aut ſolùm negatiua, aut ſolùm poſitiua, cum ſit vna, atque eadem ratio. Addit etiam, malum diſconuenientiæ poſſe explicari per relationem diſconuenientiæ, atque tunc importare aliquid poſitiuum, nempe ipſam relationem.

Malum diſconuenientiæ eſſe qd poſitiuum. Auerſa

VII. Dicendum tamen eſt abſolutè. Malum diſconuenientię ſecundùm rationem mali formaliter conſiſtere in aliquo negatiuo, ſeu in aliqua priuatione, fundata tamen in aliquo poſitiuo: Ita ſentit etiam D. Thom. 1. par. quæſt. 5. art. 5. ad 4. vbi hæc habet, citans etiam D. Aug. *Dicendum, quòd, ſicut dicit Auguſt. in lib. de Natura boni, omnis modus, in quantum modus, bonus eſt: & ſic poteſt dici de ſpecie, & ordine: ſed malus modus, vel mala ſpecies, vel malus ordo, aut ideò dicuntur quia minora ſunt, quam eſſe debuerunt, aut quia non his rebus accommodantur, quibus accommodanda ſunt; & ideò dicuntur mala, quia ſunt aliena, & incongrua.* Eſſe autem alienum, & incongruum importat aliquid negatiuum, nempe ablationem debitæ congruitatis; ſicut etiam accommodari iis, quibus non debet accommodari, nam hoc importat negationem debitæ commenſurationis, & proportionis. Et D. Dionyſ. cap. 4. de Diuinis nominib. malum iſtud diſconuenientiæ vocat *Ineptam diſſimilium compoſitionem, & defectum proportionis debitæ, & conuenientiæ iuxta naturæ inſtitutionem.* Hanc quoque ſententiam amplectitur Suarez in Metaph. diſp. 11. ſect. 1. num. 12. & ſequentibus. Pro cuius intelligentia aduertere oportet, aliud eſſe malum diſconuenientiæ oriri ex aliquo poſitiuo; & aliud conſiſtere formaliter in aliquo poſitiuo. Primum enim admittimus, ſecundum verò negamus. Malum enim diſconuenientiæ oritur ex eo, quòd aliquid alteri applicatur tanquam non proportionatum, atque adeo oritur ex aliquo poſitiuo. Quia tamen non eſt malum abſolutum, ſed comparatiuum, ideo non conſiſtit formaliter in illo poſitiuo, quod alteri applicatur, nam hoc in ſe eſt bonum, & etiam poteſt eſſe bonum reſpectu alterius, ſed conſiſtit in illa diſconuenientia, quæ eſt aliquid negatiuum.

2. cõcluſ.

Malum diſconuenientiæ importat quid negatiuum. D. Th.

D. Dion.

Suarez

VIII. Vnde hinc elicitur ratio pro noſtra concluſione. Malum diſconuenientiæ ex eo tantùm formaliter habetur, quòd aliquid reſpectu alterius ſit diſconueniens, ergo malum diſconuenientiæ formaliter conſiſtit in priuatione. Antecedens declaratur ſimul, & probatur. Quando aliquid ad aliud comparatur, conſiderari poteſt & id, quod comparatur, & habitudo eiuſdem ad terminum comparationis; malum autem diſconuenientiæ, quamuis importet id, quod comparatur tanquam fundamentum, non importat tamen tanquam id, in quo formaliter conſiſtat, ſed formaliter dicit ipſam habitudinem diſconuenientiæ; ſi enim ceſſet diſconuenientia, ceſſat etiam omnis ratio mali comparatiui. Hinc autem colligitur probatio conſequentiæ: nam diſconuenientia non aliud formaliter dicit, quàm negationem conuenientiæ; ſi ergo malum comparatiuum habetur formaliter ratione diſconuenientiæ, iam conſiſtet forma-

1. ratio

Malum diſconuenientiæ quid formaliter dicat.

liter in aliquo negatiuo. Atque hoc totum magis manifeſtum fiet exemplo. Sumamus enim dolorem, quid importat malum diſconueniens animali, ſiue etiam obiectum doloriferum, & ponamus nullam excludere voluptatem à ſenſu: tam obiectum, quàm actus ille doloris duo dicunt; & proprium eſſe poſitiuum; & illam formalem diſconuenientiam, qua diſconueniens eſt animali: Certum autem eſt, tam obiectum, quàm actum doloris non eſſe malum animali ratione ſui eſſe præciſi poſitiui, quia ſecundùm hoc poteſt in ordine ad aliud habere rationem conuenientis, atque adeo rationem boni; vnde præciſè habetur malitia ex illa diſconuenientia; obiectum enim dicitur malum, quia ſubſtat huiuſmodi diſconuenientiæ, vt etiam actus doloris. Cum igitur diſconuenientia dicat aliquid negatiuum, formaliter hoc genus malitiæ conſiſtet in priuatione debitæ conuenientiæ.

Confir. IX. Atque totus hic diſcurſus confir. Quoniam ſi huiuſmodi genus malitiæ conſiſteret in aliquo poſitiuo formaliter, neceſſe eſſet, vt aliquod ens vt poſitiuum: eſſe in ſe malum, quod dici non poteſt, quia eo ipſo, quòd eſt ens, eſt etiam bonum. Huiuſmodi autem ſequela declaratur, quoniam ſi malum diſconuenientiæ importat formaliter aliquod poſitiuum, hoc poſitiuum non poteſt quicquam aliud dicere, quàm illud ipſum, quod diſconueniens eſt, vt per ſe patet, & in tantum erit malum alteri, in quantum illud malè afficit, vt ſi ponatur aliqua forma diſconueniens in ſubiecto, in tantum erit illi mala, in quantum ipſum malè afficiet, quia autem malum non malè afficit, niſi ſeipſum exhibendo, idcirco quod eſt malum alteri, oportet, vt in genere cauſæ formalis ſit illi malum; quare ſi malum huius generis eſt aliquid poſitiuum, neceſſe eſt, vt tanquam aliquid poſitiuum, quod ſit in ſe malum, alteri ſe exibeat, vt ipſum malè afficiat, quia cauſa formalis debet eſſe in ſe talis, qualis eſt effectus. Atque inſuper ſi huiuſmodi malum diceret formaliter aliquid poſitiuum, illud, cui malum eſt, eſſet poſitiuè in ſe malum, & non quia eſſet priuatum aliqua bonitate. Quod impoſſibile eſt, quia nihil ratione poſitiui poteſt eſſe in ſe malum, quia eo ipſo, quòd eſt quid poſitiuum in ſe, eſt etiam bonum. Et quidem imperceptibile eſt, quòd aliquid poſitiuum alteri ſe exhibens conſtituat in eſſe malo; nam illi exhibet, quod in ſe habet; omne autem poſitiuum importat aliquam bonitatem; & ideò dum ſe exhibet, exhibet talem bonitatem. Quòd ſi in illo aliquam malitiam cauſat, illam cauſabit non ratione poſitiui formaliter, ſed ratione negatiui, nempe diſconuenientiæ. Sic enim euitatur illud inconueniens, quòd aliquid ratione ſuæ bonitatis formaliter ſit malum alteri.

Si malũ diſconuenientia eſſet quid poſitiuũ, daretur aliquid quod eſſet in ſe malum.

2. ratio X. Secundò principaliter argumentor. Malum diſconuenientiæ inuoluit rationem mali tranſcendentalis, eſt enim malum quoddam determinatum, vnde neceſſe eſt, vt inuoluat etiam rationem mali, vt ſic, quæ determinetur per talem rationem mali: vnde malum tranſcendens de ipſo prædicatur; valet enim iſta malum diſconuenientiæ eſt malum. Hinc porrò infertur, quòd malum diſconuenientiæ ſit aliquid negatiuum, ſeu priuatiuum, atque eodem modo probatur, quò ſupra in præcedenti concluſione argumentati ſumus, quia non poteſt aliquid coaleſcere ex negatiuo, & poſitiuo, & ideo ſi ratio ſuperior importat aliquid negatiuum, debet quoque ratio inferior, quæ illam determinat, importare aliquid negatiuum, quia debet cum ſuperiori proportionari tanquam complementum illius naturæ, in qua ipſa inchoata eſt. Præterea quia malum tranſcendens, vbicunque reperitur, tollit omnem rationem poſitiui, & ideo cum reperiatur in malo diſconuenientiæ, tollet ab ipſo omnem rationem poſitiuam. Atque hæc ratio vrgeri poteſt ex proportione ad malum abſolutè in ſe dictum. Malum enim in ſe formaliter conſtituitur per priuationem debitæ bonitatis, qua poſita ſtatim intelligitur res eſſe mala in ſe, vt iam patet ex ſupra dictis; à pari ergo cum bonitas reſpectu alterius, conſiſtat in quadam conuenientia; per ablationem, & priuationem huius conuenientiæ conſtituetur formaliter malum reſpectu alterius.

Malũ diſcõuenientiæ inuoluit malũ tranſcendẽs, & ideo eſt ſimpliciter quid negatiuũ

XI. Poſſet tamen quis occurrere, & iuxta doctrinam Molinæ reſponde- Reſpõſio Molinæ.

re,

re, quam tradit. 1. Par. quæſt. 5. diſp. vnica. Malum diſconuenientiæ latius patere, quàm malum tranſcendens, & formaliter ſignificare relationem diſcôuenientis, ſicut etiã latius patet bonum conuenientiæ, quàm bonum trãſcendens, dicit enim relationem conuenientis, quæ reperitur etiam iu negationibus, & alijs, quæ realia non ſunt. Atque hinc fieri, vt poſſit eſſe quid poſitiuum, licet malum tranſcendens non ſit quid poſitiuum. Hæc tamen reſponſio, & procedit ex falſa doctrina, nec intentum aſſequitur. Falſum etenim eſt, malum diſconuenientiæ latius patere, quàm malum tranſceudens; & hoc ex ipſis terminis manifeſtum fit; qui enim audit malum diſconuenientiæ format ſtatim conceptum alicuius mali determinati, quod ſit tale in ordine ad aliud: qui verò audit malum tranſceudens, format conceptum mali omnino indeterminati; quis autem nou videt, malum omninò indeterminatum latius patere, quàm determinatum? Deinde ſicut ẽs tranſcendens ratione ſuæ tranſcendentiæ reperiri debet in quocunque ente, ita etiam malum tranſcendens in quocunque malo. Et hoc patet, vt ſupra etiam dicebamus, ex ipſa prædicatione, ſi enim ſumatur malum tranſcendens in tota ſua latitudine, poteſt prędicari cum veritate de malo diſconuenientiæ, importat enim præciſam rationem mali abſque vlla determinatione. Præterea omnia mala, cum in hoc conueniant, quòd ma'a ſunt, ſicut etiam omnia bona in hoc, quòd bona ſunt, coordiuari debent ſub vnica communiſſima ratione mali, quæ de omnibus prædicetur: inquiro ergo quænam ſit, an ſit malum tranſceudens, an verò aliud malum; non aliud malum, quia debet eſſe malum abſtractiſſimè ſumptum, quale eſt ſolum tranſcendens; itaque cum ratio mali communiſſima ſit malum tranſcendens, oportet, vt ſub ipſo collocetur etiam malum diſconuenientiæ, & conſequenter non poterit latius patere, quàm tranſcendens. Rurius ma'um trauſcendens importat ipſum non ens, vnde ſi malum diſconuenientiæ continetur intra genus mali, neceſſe eſt, vt ſit ſub malo tranſcendenti, quia nullum malum poteſt latius patere, quàm tranſcendens, ſeu non ens. Deinde neque aſſequitur intentum, quia etiam ſi latius pateret, adhuc eſſet quid negatiuum; nam ſi ſemel conceditur aliquod malum, vt malum eſt, eſſe quid negatiuum, neceſſe eſt, omne malum eſſe tale: differentia enim negatiua ſupponit rationem communem negatiuam, quia non poteſt ratio communis poſitiua contrahi per negatiuum, debet enim habere complementum intra ordinem poſitiuum; nec ratio communis negatiua poteſt habere differentiam poſitiuam; quia ipſa tollit quicquid poſitiuum eſt infra ſe; & nulla natura poteſt coaleſcere ex negatiuo, & poſitiuo. Quare ſi datur aliquod malum negatiuum, debet habere rationem mali communiſſimam negatiuam: & rurſus cum communiſſima ratio mali ſit quid negatiuum, omne malum debet eſſe tale, quia illa ratio non poteſt, niſi per negatiuum determinari.

Impugnatur.

An malũ diſconuenientiæ latius pateat, quam tranſcendens.

Poſito aliquo malo negatiuo, cur omne malũ ſit tale.

XII. Atque addi poteſt alia confirmatio, quæ & hanc reſponſionem impugnat, & præcedentem rationem confirmat. Ponamus enim malum diſconuenientiæ dicere aliquid poſitiuum formaliter: hoc poſitiuum, cum ſit tale poſitiuum determinatum, neceſſariò ponendum erit ſub ratione entis vt ſic, quia, ſi importat tale poſitiuum, oportet vt dicat etiam rationem poſitiui vt ſic, in qua fundetur ratio talis poſitiui. Hinc autem fit, vt minus latè pateat, quàm malum tranſcendens; nam minus latè patet, quàm ens, ſub quo collocatur, & cõſequenter omni eo, quod habet eamdem vniuerſalitatem cum ente: malum autem trauſcendens, cum adæquatè opponatur cum ente, eſt eiuſdem vniuerſalitatis cum ipſo. Si ergo malum diſconuenientiæ habet minorem vniuerſalitatem, quàm tranſcendens, quomodo poteſt latius patere? Præterea ſi poneretur ſub ente vt ſic, deberet, vt tale eſt, importare propriam rationem entis determinatam, quomodo enim eſſet tale poſitiuum, niſi diceret talem rationem entis determinatam? Si autem diceret talem rationem entis determinatam, vt malum eſt, diceret etiam vt malum eſt determinatam bonitatem; vnde oportet concedere, aut malum, qua-

Confir.

Malũ diſconuenientiæ eſſet formaliter bonum ſi conſiſteret in aliquo poſitiuo.

tenus

Digitized by Google

tenus eſt malum alteri, importare bonitatem formaliter, aut non eſſe quid poſitiuum.

Solutio rationum dubitandi, & nonnulla corollaria.

SECTIO IV.

Ad 1. I. EX dictis facilè erit ſatisfacere rationibus dubitandi initio ſect. primæ propoſitis, quibus ſuaderi videbatur, malum eſſe in rebus tanquam naturam poſitiuam. Et ad primam ex auctoritate Ariſ. in Cap. de oppoſitis, vbi dicit, bonum, & malum non eſſe ſub genere, ſed eſſe genera, reſpondet D. Th 1. par. quæſt. 4. art 1. ad. 1. Ariſ. locutum fuiſſe ſecundùm opinionem Pythagoricorum, quia conſueit frequenter ponere exempla ſecundùm opiniones veterum Philoſophorum. Aliam etiam reſponſionem ibidem adhibet; nimirum cū Ariſ. bonum, & malum vocat genera, non intelligere de generibus ſimpliciter, ſed de generibus contrariorum: ideo autem eſſe genera contrariorum, quia omne bonum eſt per modum formæ, & habitus: omne autem malum per modum priuationis. Habitus autem, & priuatio, cum importent primam contrarietatem, & in quibuſcunq; alijs cōtrarietatibus reperiantur, eſſe genera contrariorum. Facilius fortaſſe reſponderi poſſet; Ariſtotelem conſideraſſe malum in concreto, & quia dantur diuerſæ ſpecies malorum præſertim in moralibus, illud conſtituiſſe genus omnium malorum; nam dum ſumitur in concreto importat etiam illud poſitiuum, quod ſubſternitur priuationi bonitatis, & eſt fundamentum, ratione cuius poteſt conſtitui genus: vnde non ſumpſit Ariſ. malum tranſcēdentaliter, ſed malum in cōmuni coaleſcens ex priuatione boni, & aliquo poſitiuo.

Quo malum ſit genus.

Ariſ. illuſtratur.

Ad cōfir. II. Ad confir. eiuſdem rationis reſpondetur. Malum conſiſtere in aliqua priuatione alicuius bonitatis debitæ: ex hoc autem fit, vt habeantur diuerſæ priuationes, quæ licet diuerſificari non poſſint ex ſe formaliter, quia in ſe nihil ſunt, quia tamen concipiuntur cum habitudine ad formam, qua priuant, ideò diſtinguuntur per ordinem ad ipſam, vnde ſicut ſunt diuerſæ formæ, quæ per priuationem remouentur, ita etiam ſunt diuerſæ priuationes. Præterea res, quæ bonitate aliqua priuantur, dicunt habitudinem ad illam bonitatem, atque capacitatem ipſius, alioquin non eſſent priuatæ, quia non eſſet illis debita: & proinde, ſicuti bonitas, qua priuantur eſt diuerſa, ita etiam in ipſis eſt diuerſa habitudo, quæ cum non habeat ſuum actum, fundat priuationem talis bonitatis. Quamobrem conſurgunt diuerſa concreta, quæ important tale, & tale malum, quæ partim per aliquid priuatiuum diſtinguuntur, nimirum ex diuerſa habitudine, quam dicunt ad diuerſas bonitates connotatas tanquam abſentes, & conſequenter ex diuerſis priuationibus, quæ in ipſis concipiuntur: & hoc pacto conſurgunt diuerſa genera, & diuerſæ ſpecies malorum. Ex quo tantùm licet inferre, quòd malum fundamentaliter ſumptum ſit quid poſitiuum: non autem formaliter, quia formaliter conſiſtit in priuatione debitæ bonitatis. Cum autem dicitur, quod illud eſt poſitiua natura, quæ diuiditur per differētias; reſpōdēdū ē, quòd ē tale, quales sūt differētiæ, quæ ſi sū: poſitiuæ, ē q͠d poſitiuum; ſi verò ſunt negatiuę ipſum quoq; ē q͠d negatiuū. In caſu autē noſtro differentiæ diuidentes ſunt partim aliquid poſitiuum, & partim aliquid priuatiuum; poſitiuum quidem ratione fundamenti, in quo malum formaliter ſumptum fundatur: & priuatiuum ratione talis mali formaliter ſumpti; & ideo diuiſum quoque eſt ſimul quid poſitiuum, & priuatiuum: diuiditur enim per illa membra aſſignata, nempe malum pœnæ, & malum culpæ, & alia mala moralia.

Quo conſurgant diuerſæ ſpecies mali.

III. Ad ſecundam rationem dubitandi conceditur aſſumptum; nimirum malum vt ſic formaliter futurum quid poſitiuum, ſi aliquod malum eſſet poſitiuum formaliter. Sed iam ex dictis in præcedentibus ſect. patet, nullum malum formaliter, importare aliquid poſitiuum. Sed negationem debitæ bonitatis, vel in eſſe naturali, vel in eſſe morali, ſiue negationem debitæ conuenientiæ. Ad hæc autem mala reducuntur omnia mala, quæ excogitari poſſunt: ſic dolor non eſt malus, quatenus Ad 2.

Quo malum formaliter nunquam importet aliquid poſitiuū.

nus actus poſitiuus eſt, ſed quatenus dicit negationem debitæ conuenientiæ reſpectu animalis: actus etiam vitioſi non ſunt formaliter mali, quatenus dicunt illam poſitiuam conuerſionem ad indebitum finem, ſed quatenus carent debito fine, & conſequenter debita rectitudine ſecundùm rationem: illa autem poſitiua conuerſio ad indebitum finem eſt fundamentum malitiæ formaliter acceptæ.

Ad 3. IV. Ad tertiam reſpondetur. Verùm quidem eſſe, quòd intellectus, & voluntas, cum ſint potentiæ poſitiuæ, non poſſunt ferri, niſi in obiectum poſitiuum; vnde quando in ſe non eſt quid poſitiuum, debet ſaltem ſub ratione poſitiui repræſentari, vt poſſit attingi. Quare cum quis intendit alicuius pœnam tanquam malum ipſius, voluntas non fertur directè in priuationem conuenientiæ, qua obiectum pœnale eſt alicui diſconueniens, ſed tendit directè in illud poſitiuum pœnæ, quod eſt fundamentum illius diſconuenientiæ, quam importat pœna, & illud poſitiuè, atque directè vult, indirectè verò priuationem conuenientiæ. Sic cum quis intendit aliquem verberibus punire, voluntas primariò, & directè fertur in poſitiuam percuſſionem, quatenus tamen fundamentum eſt illius diſconuenientiæ, & proinde ſecundariò, & indirectè vult diſconuenientiam, eo modo ſcilicet, quo eſt volibilis, non quidem ratione ſui, ſed ratione fundamenti, in quo fundatur. Accedit etiam, quòd motiuum talis volitionis eſt bonum aliquod, nempe iuſtitia punitiua, quæ eſt ratio, cur pœna intendatur, & idem etiam proportionaliter contingit reſpectu cœterarum intentionum, quibus malum alteri intenditur, ſemper enim motiuum illarum eſt aliquod bonum, vt conſtare poterit, ſi per ſingulas fiat inductio.

Quid ſit obiectũ volitionis, quando quis intendit malũ alteri.

Ad 4. D. Th. V. Denique ad quartam reſpondet D. Tho. quæſt. 1. de Malo art. 1. ad 1. iuxta communem expoſitionem Sanctorum Patrum, quòd cum Deus dicitur facere, ſeu creare malum, intelligi debet de malo pœnç, quod fit à Deo ratione illius poſitiui, quod dicit; & quatenus eſt fundamentum diſconuenientiç reſpectu puniti. Pro cuius intelligentia diſtinguit duplex malum; aliud, quod eſt ſimpliciter malum, & ſecundùm ſe: & aliud, quod eſt tantùm ſecundùm quid malum, ſeu malum alicuius. Primum eſt illud, quod priuat ſubiectum aliquo bono illi debito ex ordine, & menſura ſuç perfectionis, vt eſt morbus reſpectu animalis, qui priuat ſanitate, quç eſt illi debita. Malum autem ſecundùm quid eſt illud, quod ſecundùm ſe eſt bonum, & non priuatur aliqua perfectione ſibi debita, ſed tantùm priuat alterum perfectione illi debita, & ideò dicitur malum alterius, vt eſt calor reſpectu aquç, qui illam priuat frigore, quòd eſt perfectio illi naturaliter debita. Iuſtitia ergo punitiua, ſiue pœna non eſt malum ſimpliciter, & ſecundùm ſe, ſed ſecundùm quid, & reſpectu alterius, in quantum priuat delinquens aliquo bono, & ideo in ſe eſt bona, atque adeo aliquid poſitiuum, vnde cum ſit quid poſitiuum, poteſt etiam eſſe à Deo. Aliter etiam reſponderi poteſt ex D Auguſ. lib. 2. de Morib. Manichçorum cap. 7. qui hunc locum Iſaiæ intelligit de malo culpç. Cum ergo Deus dicitur creare malum, idem eſt, ac ſi dicatur ordinare, quia nimirum defectus culpç, quibus aliqui à debito ordine deficiunt, redigit in ordinem, ijs vtendo ad oſtendendam iuſtitiam punitiuam. Referam verba ipſius. *Ego facio bona, & creo mala. Creare namque dicitur condere, & ordinare; itaque in pleriſque exemplaribus ſic ſcriptum eſt. Ego facio bona, & condo mala. Facere enim eſt, quod omnino non erat; condere autem ordinare, quod vtcunque iam erat, vt melius, magiſque ſit. Ea namque condit Deus, ideſt ordinat, cum dicit condo mala, quæ deficiunt, ideſt ad non eſſe tendunt, non ea, quç ad id, quò tendunt, peruenerunt.*

Quorum malorũ Deus ſit auctor.

Quid ſit Deũ creare mala. D. Aug.

VI. Ex his autem deduci poſſunt nonnulla corollaria, quæ valde conferunt ad magis declarandam naturam mali. Cum enim malum, quod in rebus ſuo modo reperitur, conſiſtat in priuatione alicuius debitæ bonitatis, vt iam declaratũ eſt, hinc ſequitur, omne malum, quod in rebus reperitur, eſſe quoddam malum ſpeciale, quod nimirum non eſt malum reſpectu totius ordinis vniuerſi, ſed tantùm reſpectu alicuius entis particularis, quod contingit, quia aliquod ens particulare deficit ab aliqua bonitate ſibi debita. Quod ſanè eſt valde adnotandum; nam

Malum, quod eſt in rebus eſt malũ ſpecialis entis, nõ totius vniuerſi.

hinc

hinc colligitur, poſſe Deum permittere mala, quia hęc non corrumpunt vniuerſalem bonitatem vniuerſi, quam Deus intendit: imò ad ipſam conferunt. Quod explicauit D. Dionyſ. cap. 4. de Diuinis Nominibus dum inquit *Ipſum quoque malum ita ſe habet, vt quod decidit prorſus a bono, id neque inter magis, neque inter minus bona ſit futurum. Quod verò quodammodo quidem bonum eſt, quodammodo verò non bonum, aduerſatur ſanè cuidam bono, non autem toti bono. Atqui & ipſum participatione quadam boni regitur, atque continetur, nempè bonum ipſum ſua quadam participatione ipſam quoque ſui priuationem, quaſi quadam eſſentia donat.* Atque dilucidius hanc doctrinam explicat D. Auguſt. lib. 7. de Ciuit. cap. 13. his verbis. *Et tibi* (nempe Deo) *omnino non eſt malum: ſed nec vniuerſa creaturæ tuę, quia extra te non eſt aliquid, quod irrumpat, & corrumpat ordinem, quem poſuiſti ei. In partibus autem eius, quędam quibuſdam, quia non conueniunt, mala putantur, & eadem ipſa conueniunt alijs, & bona ſunt, & in ſimetipſis bona ſunt.* Ex quibus patet, quomodo tota rerum vniuerſitas non ſubeat aliquam rationem mali, ſed ſolùm quædam entia particularia.

D. Dion.

D. Aug.

VII. Inſuper colligitur, cur Deus permittat mala in rebus, & quomodo otioſa non ſint. Cum enim conferat ad ordinem vniuerſi, res ſuos curſus naturales peragere, quoniam tali pacto iuxta naturam ſuam exercentur ob vniuerſi pulchritudinem, atque res aliquæ ex natura ſua ſint defectibiles ab aliqua perfectione, & bonitate ſibi debita, à qua ſanè deficient, ſi naturali modo ſinantur moueri, ſicut Deus eas naturali modo moueri ſinit, ita ſinit etiam deficere, & tali pacto iuxta ſuã naturam integrare vniuerſum, præſertim quia hi quoque defectus ad pulchritudinem vniuerſi conferunt; dum conferuntur cum rerum bonitate, atque tali pacto bonitas magis apparet, & quanta ſit, innoteſcit in cõparatione ſui contrarij. Vnde D. Auguſ. hoc totum egregiè declarans in Enchiridion cap. 11, inquit: ***Simul verò vniuerſa valde bona* (ſunt) *quia ex omnibus conſiſtit vniuerſitatis admirabilis pulchritudo. In qua etiam illud, quod malum dicitur, benè ordinatum, & loco ſuo poſitum, eminentius commendat bona, vt magis placeant, & laudabiliora ſint, dum comparantur malis. Neque enim Deus omnipotens, quod etiam infideles fatentur, rerum cui ſumma poteſtas, cum ſummè bonus ſit, vllo modo ſineret mali eſſe aliquid, niſi vſque adeo eſſet omnipotens, & bonus, vt benè faceret etiam de malo.***

Cur Deus permittat aliqua mala

D. Aug.

VIII. Colligitur tertio. Malum diſconuenientiæ opponi bono, quòd eſt tale reſpectu alterius; ſicuti enim, quod eſt bonum alteri, importat formaliter quandam conuenientiam, qua ipſi congruum eſt, ita etiam quod eſt malum alteri, importat quamdam diſconuenientiam, qua eſt ipſi noxium. Cœterum cum ex bono reſpectu alterius ſequatur appetibilitas tam reſpectu appetitus eliciti, quàm reſpectu appetitus innati, ſeu ponderis naturalis, quo res in ſuum commodum incliuat, qua redditur appetibile ab eo, cui conueniens eſt, ita etiam ex malo reſpectu alterius conſequitur odibilitas, ratione cuius malum abhorretur, & ſugitur ab eo, cui diſconueniens eſt. Atque ſicuti bonum appetibile diuiditur in illud triplex bonum Honeſtum, Delectabile, & Vtile; ita etiam malum diſconuenientiæ diuiditur in triplex malum oppoſitum Inhoneſtum, ſeu turpe; Moleſtum, ſeu noxium; atque Inutile, quòd non ſolùm complectitur id, quod non conducit ad finem intentum, ſed id quoque, quòd aduerſatur eidem fini: quia eò ipſo, quod aduerſatur fini, eſt diſconueniens reſpectu ipſius, atq; adeò opponitur cum eo, quod vtile eſt pro aſſecutione. Hoc autem triplex malum diſconuenientiæ expreſſit etiam Ariſt. 2. Eth. cap. 3. inquiens; ***Cum tria ſint, quæ in electionem, tria item, quæ in repudiationem cadunt, Honeſtum, Vtile, & Iucundum: & tria, contraria Turpe, Inutile, & Moleſtum; circa omnia hæc bonus vir rectè agit; malus verò peccat.***

Malũ diſconueniẽtiæ fũdat odibilitatem.

Triplex malum diſconuenientiæ.

Ariſ.

IX. Quartò deducitur, quomodo voluntas ſe habeat circa non ens, quod eſt malum tranſcendens, & circa malum diſconuenientiæ: & quodnam malum ſit obiectum propriè odij, & auerſionis, ſeu fugæ. Cum enim odium, & fuga ſint actus poſitiui voluntatis, neceſſe eſt, vt habeant obiectum poſitiuum, à quo ſpecificentur: omnis enim actus ſpecificari debet ab aliquo obie-

Obiectũ odij.

ſto, actus poſitiuus ab obiecto poſitiuo. Et propterea odium, fuga, atque alij huiuſmodi actus, qui verſantur circa malum diſconuenientiæ, non attingunt propriè, & directè priuationem conuenientiæ, quia nequeunt attingere, quod in ſe nihil eſt, ſed attingunt ens illud poſitiuum, quòd eſt diſconueniens, atque terminantur ad ipſum, prout eſt fundamentum talis priuationis, & hoc pacto habent obiectum poſitiuum. Hinc autem fit, vt circa malum tranſcendens, ſeu quod importat purum non eſſe, nec eſt annexum alicui enti poſitiuo, non poſſit voluntas ferri actu poſitiuo odij, vel fugæ, vel aliquo alio, quia nihil dicit poſitiuum, per quod terminet actum poſitiuum. Quare ſolùm negatiuo modo circa ipſum ſe habebit, nec poterit illud amare, quia non habet rationem appetibilitatis, ſed illam negat. Et ad ſummum poterit voluntas tendere in ipſum actu poſitiuo odij, ſi ipſi ab intellectu præſentetur ad modum cuiuſdam entis poſitiui diſconuenientis, & ratione ſui eſſe fundantis priuationem boni: vt etiam poteſt ferri in non ens actu amoris, ſi præſentetur ad modum cuiuſdam entis conuenientis, & appetibilis.

Quō voluntas ſe habeat circa nō ens.

X. Colligitur etiam quinto. An vera ſit doctrina Suarez, dum in Metaph. diſp. 11. ſect. 1. num. 10. docet. Nullam ſubſtantiam eſſe malam alteri, quia eſt per ſe, & non eſt ens alterius; & hoc ipſo, quòd aliqua pars ſubſtantiæ ad aliam ordinatur, aut ad integram ſubſtantiam, eſt bona, nam ideo ordinatur, quia conueniens eſt. Inſertur enim ex dictis falſam eſſe. Quoniam ſicuti vna ſubſtantia eſt bona alteri, ita etiam poteſt eſſe mala Quamuis enim ſubſtantia ſit ens per ſe, & non ſit ens alterius, adhuc tamen poteſt reſpectu alterius eſſe conueniens, cur ergo non poterit etiam eſſe diſconueniens, quoniam idem ordo ad aliud importatur per conuenientiam, & diſconuenientiam? non enim neceſſe eſt, vt aliquid ſit alteri diſconueniens, vt ordinetur ad ipſum vel tanquam forma, vel tanquam aliquid intrinſecè ſpectans ad ipſum, ſed ſicuti vt aliquid ſit conueniens, ſufficit, ſi habeat rationem finis, ita vt ſit diſconueniens, ſufficit, ſi quocunque modo ad aliud comparatum incongruenter ſe habeat. Et ſic plures ſubſtantias alteri diſconuenientes experimur, ſic vnum animal eſt diſconueniens alteri; aliquicibi ſunt aliquibus diſconuenientes, & alia ſimilia exempla præſto ſunt.

Vna ſubſtātia eſt mala alteri.

De oppoſitione malitię cum bonitate. Diſp. LXXVII.

Quomodo malitia opponatur bonitati. Sect. I.
Quomodo malum corrumpat bonum. Sect. II.

Quomodo malitia opponatur bonitati.

SECTIO I.

1. Malitiam opponi bonitati, ex dictis indubitatum remanet; nunc autem videndum eſt, qualiſnam ſit huiuſmodi oppoſitio, quæ ſicuti oritur ex natura bonitatis, & malitię, ita etiam manifeſtat earumdem naturam. Quia autem conſiderare poſſumus & malitiam in abſtracto, illam ſimiliter comparando ad bonitatem in abſtracto; & malum in concreto, illud ſimiliter comparando ad bonum in concreto: ideo vtroque modo oppoſitio conſideranda eſt. Quod ergo ſpectat ad malitiam primo modo acceptam; ſi tranſcendentaliter accipiatur, opponitur cum ipſa negatiuè, ſeu contradictoriè. Hoc dictum facilè declaratur, quoniam malitia vt ſic tollit bonitatem tranſcendentalem, atque conſequenter etiam ipſum ens; & proinde non relinquit quicquam poſitiuum, vnde non poteſt eſſe aliud, quàm non ens, ſeu negatio, atque adeo opponetur negatiuè cum bonitate tranſcendentali. Verùm opponetur tā quem pura negatio, non autem tanquam negatio in ſubiecto apto, quia, cum non relinquat aliquid poſitiuum, neque relinquet ſubiectum, in quo fundetur. Atque huiuſmodi genus oppoſitionis extendendum eſt ad quamlibet malitiam eſſentialem reſpectu bonitatis eſſentialis; cum qua opponitur: malitia enim eſſentialis tollit totam boni

Malitia tráſcēdētalis opponitur bonitati tranſcendentali contradictorie

nitatem eſſentialem, & conſequenter totam eſſentiam, in qua fundatur bonitas: vnde ex parte rei bonæ non relinquit aliquid poſitiuum, quod poſſit eſſe ſubiectum illius bonitatis, & fundare priuationem. Cæterum ſi conſideretur bonitas iſta eſſentialis ſecundùm conceptum ſuum inadæquatum explicitum, & vt aliquo modo ab eſſentia, ſeu ente contradiſtinguitur, atque ſumatur malitia, prout præciſè tollit hunc ſolum conceptum inadæquatum entis, ſeu eſſentiæ; tunc interueniet oppoſitio priuatiua; quoniam relinquetur alter conceptus entis, ſiuè eſſentiæ cum priuatione debitæ bonitatis. Verùm huiuſmodi oppoſitio ſolùm ſecundùm inadæquatos conceptus, atque explicitos excogitari poteſt, & ideo valde præciſiuè loquendum eſt, vt ſaluari poſſit.

Quō poſſit admitti oppoſitio priuatiua.

II. Si autem conſideretur malitia, prout ſuo modo in rebus reperitur, tunc opponitur bonitati priuatiuè. Atque ita deſumitur ex omnibus Patribus, quos diſp. præcedenti ſec. 1. attulimus, qui docent; malum, prout in rebus reperitur ſecundùm formalem rationem mali non aliud importare, quàm priuationem in re mala bonitatis ſibi debitæ: & ita etiam docet D. Th. 1. par. quæſ. 48 præſertim ar. 1. & 4. & quæſ. 1 de Malo ar. 1. tum in corpore, tum ad 2. & communiter omnes. Ratio autem eſt, quia malum ex genere ſuo eſt aliquid negatiuum excludēs bonitatem: quando ergo contingit, eſſe annexum alicui enti, excludit ab ipſo aliquam bonitatem; atque huiuſmodi bonitas debet eſſe illi debita, alioquin non excluderetur, neque diceretur malum, quia non haberet bonitatem, quæ non eſt illi debita: neque enim homo dicitur malus, quia non habeat bonitatem angeli, neque lapis dicitur malus, quia non habeat bonitatem hominis: ſed tunc ens aliquod dicitur malum, quando non habet aliquam bonitatem ſibi debitam: ſic actus humani dicuntur mali, quando non habent rectitudinem, quam deberent habere. Hinc ergo fit, vt malum iſtud, quod ſuo modo eſt in rebus, tollat ab ipſis aliquam bonitatem debitam, & conſequenter in iiſdem ſit capacitas ad ipſam, & propterea huiuſmodi malùm non eſt aliud quàm priuatio.

Malitia adnexa alicui enti opponitur bonitati priuatiuè.

D. Th.

III. Quod autem ſpectat ad huiuſmodi priuationem aduertere oportet, quòd prout fundatur in aliquo ente, eſt ſemper determinata, ita vt ſemper determinata bonitate priuet, & ſeruat proportionem ad priuationes aliarum rerum; non enim priuatio lucis in aere eſt priuatio diaphaneitatis, aut alterius accidentis, ſed tantùm illius determinati; & ideo priuatio iſta, quam dicit malitia, non priuat ſubiectum quacunque bonitate, ſed ſolùm determinata. Deſumitur autem huiuſmodi determinatio ex aptitudine ſubiecti ad bonitatem, nam priuatio, quæ tribuitur ſubiecto, eſt determinatæ illius bonitatis, cuius ſubiectum eſt capax. Ex hoc autem fit, vt debeat ſemper conſiderari oppoſitio reſpectu talis determinatæ bonitatis. Quia, vt ſuo modo eſt in rebus, dicit tantum priuationem non autem negationem, quia negatio bonitatis non habet ſubiectum determinatum. Et propter hoc D. Auguſ. in Enchirid. cap. 14. docuit, in malo, & bono deficere regulam Dialecticorum docens, contraria non poſſe eſſe ſimul, quia nimirum eadem res poteſt ſimul eſſe bona, & mala; quod ideo dixit, nô quia etiam in bono, & malo id locum non habeat; nam bonum quoque, & malum, quatenus opponuntur, non poſſunt eſſe ſimul; ſed quia in malo, & bono non contingit, ſicut contingit in cæteris oppoſitis; nam cætera oppoſita ex genere ſuo exercent oppoſitionem circa idem ſubiectum: ſecus autem bonum, & malum; nam malum vt ſic non poteſt, vt modo dicebamus, attribui ſubiecto, ſed ſolùm tale malum: atque ideo ſolùm tale malum exercet oppoſitionem cum tali bono circa idē ſubiectum: & propterea, quando bonum, & malum opponuntur, valet regula, quòd oppoſita non poſſint eſſe ſimul.

Malitia, quæ eſt in rebus opponitur ſolū cum bonitate determinata.

D. Aug.

IV Si verò malum, & bonum in concreto ſumantur, dicuntur opponi contrariè: & ita docuit Ariſt. in Poſtprædicam. cap. de Oppoſitis, vbi ſic habet. *Illa verò, quę opponuntur vt contraria, ea ipſa quidem, quę ſunt, nullo modo ad ſe inuicem dicuntur, neque enim bonum mali dicitur bonum, ſed contrarium.* Atque poſt pauca docet, inter malum, & bonum reperiri medium, quod certè in ſolis contrarijs contingere poteſt; ait

Bonū, & malū in concreto opponūtur contrariè.

ait enim, *Sed & prauum, & ſtudioſum prędicantur quidem de homine, & de alijs compluribus, non eſt autem neceſſarium, alterum eorum ineſſe ijs, de quibus prædicantur, non enim omnia, aut praua, aut ſtudioſa ſunt, ſed eſt aliquid eorum medium; vt albi, & nigri, fuſcum & pallidum, & quicumque alij colores: praui verò, & ſtudioſi, quod neque prauum, neque ſtudioſum eſt.* Cur autem dicantur opponi contrariè; inde prouenit, quia quando conſiderantur in concreto, ſe habent vt duo extrema poſitiua, ſe inuicem excludentia, vnde videntur, ſaltem imitari contraria.

Quo malum contrariè opponatur bono.

V. Difficultas tamen inſurgit, quia vel in concreto mali conſideratur poſitiuum, & hoc pacto ratione ipſius nō poteſt opponi contrariè cum bono; nam ſecundùm illud poſitiuum non eſt malum, ſed bonum. Vel conſideratur priuatio bonitatis, quam habet, & hoc pacto opponetur priuatiuè, quia non importat aliquid poſitiuum, & quod ſit ſecundùm naturam, ſed receſſum à natura; ambo autem contraria debent importare aliquid poſitiuum, & quod ſit ſecundùm naturam. Et quidem fieri non poteſt, vt malum contrariè opponatur cum bono ratione priuationis, ſed debet opponi ratione poſitiui, quod eſt malum materialiter, Et ita docet D. Thom. 3 contra Gent. cap. 9. inquiens. *Malum non repugnat bono poſitiuè, niſi ratione alicuius bonitatis.* & Quæſt. 1. De malo artic. 1. ad 2. vbi docet, aliquas priuationes eſſe in facto eſſe, & in termino, ita vt nihil relinquant de eo, quo priuant, vt eſt mors; aliquas verò eſſe in fieri, ita vt aliquid relinquant de eo, quo priuant, & has dici opponi contrariè, in quantum retinent aliquid de eo, quo priuant; & pluribus alijs in locis idem docet. Atque D. Dionyſ. cap. 4. de Diuinis Nominib. habet; Malum contrariari bono, & contra ipſum pugnare ratione alicuius boni, cum de ſe ſit impotens. Dicitur autem malum ratione poſitiui contrariari bono, quia licet ratione illius poſitiui importet rationem boni, adhuc tamen eſt fundamentum priuationis, in qua conſiſtit ratio mali, quam etiám connotat, & ideò dicitur malum materiale, & malum fundamentale. Secundùm hanc ergo acceptionem, vt connotat priuationem debitæ bonitatis, dicitur contrarium bono; neque enim bonum eſt malum fundamentale, neque connotat malum formale, ſeu priuationem boni ſibi adnexam; ex vi autem illius connotationis eſt aliquid poſitiuum, & excludit poſitiuam bonitatem, illam nimirum, quæ tollitur per priuationem connotatam; ratione igitur huius incompoſſibilitatis dicuntur inuicem contrariari, & ſe mutuò excludere. An autem interueniat perfecta contrarietas, manifeſtum fiet, ſi conſideretur propria natura contrariorum, quæ verè contraria ſunt. Cum enim malum, & bonum non ſint ſub eodem genere, ſub quo maximè diſtent, videntur non eſſe perfectè contraria, quia contraria debent ſub eodem genere maximè diſtare.

D. Th.

D. Dion.

Quomodo malum corrumpat bonum.

SECTIO II.

I. EX eo, quòd malum opponitur bono, ſequitur, quòd illud deſtruat: difficultas autem eſt, quomodo corrumpat, & an totum bonum corrumpat, an verò tantùm partem. Quod autem ſpectat ad primum punctum difficultatis. Malum non poteſt corrumpere, bonum, niſi quatenus formaliter exercet aliquam incompoſſibilitatem, quia deſtructio vnius oppoſiti per aliud debet prouenire ex illa formali ratione, ſecundùm quam propriè, & formaliter exercetur oppoſitio. Cum ergo malum propriè, formaliter exerceat oppoſitionem cum bono, non ratione alicuius poſitiui, ſed ratione formalis malitiæ, quæ eſt priuatio, & ratione oppoſitionis corrumpat bonum, ſequitur, non corrumpere effectiuè, quia ratio formalis oppoſitionis, vt talis eſt, non eſt ratio agendi: & præſertim in malo, quę eſt oppoſitio negatiua. Reſtat ergo ſolū, vt poſſit corrumpere formali modo, vel quaſi formali modo, quia non eſt propriè forma, ſed ſolùm ſe habet ad modum formę, quateuus per ſe ipſum tollit bonitatem, & ſuo modo remanet priuatio in ſubiecto ablata bonitate. Hinc D. Thom. quæſt. 48. 1. par. artic. 1. ad 4. inquit. *Aliquid agere dicitur tripliciter. Vno modo for*

Per quid malum exerceat oppoſitionē cū bono.

Modus, quo malum corrumpit bonum.

maliter, eo modo loquendo, quod dicitur album facere album. Et ſic malum, etiam ratione ipſius priuationis, dicitur corrumpere bonum, quia eſt ipſa corruptio, vel priuatio boni.

Quodnã malum poſſit deſtruere bonum.

II. Verùm cum ea, quæ opponuntur, non exerceant ſecum incompoſſibilitatem, niſi prout circa idem ſubiectum verſantur: hinc fit, vt illud tantùm malum poſſit deſtruere bonum, quod in ſubiecto aliquo fundatur, in quo etiam poſſit bonitas deſtruenda reperiri, loquendo de illa deſtructione, quæ verè à parte rei reperitur, & tollit aliquod bonum reale. Nam quamuis malum tranſcendens opponatur cum bono tranſcendentali, & quodlibet malum eſſentiæ cum bono eſſentiæ ſibi correſpondente: hæc tamen eſt oppoſitio merè contradictoria, & nequeunt inter ſe exercere aliquam veram realem deſtructionem, quia non habent ſubiectum, in quo exerceant. Vnde reſtat ſolùm, vt malum, quod circa aliquod ſubiectum verſatur, poſſit corrũpere bonum, quod eſt malum integrale, & accidentale, prout complectuntur etiam morale. Licet autem, quando malum corrumpit bonum integrale, & accidentale, corrumpat aliquod ens, & aliquam eſſentiam, non tamen corrumpit ſecundum rationem entis, & eſſentiæ per ſe loquendo, & directè; ſed ſolùm concomitanter, & veluti per accidens, quatenus reperiuntur in bonitate integrali, & accidentali: per ſe verò corrumpuntur, quatenus integraliter ſe habent, & accidentaliter. Semper enim malum tendit ad ſolam corruptionem alicuius integritatis, aut perfectionis accidentalis illius rei, cuius eſt malum: ideo malum eſſentiæ, non poteſt illam corrumpere, quia non habet ſubiectum, circa quod oppoſitionem exerceat, & ideo tantùm accidentalia, & integralia bona corrumpi poſſunt.

Malum non corrũpit totũ bonũ. D. Aug. D. Tho.

III. Ex his autem concluditur. Malum non corrumpere totum bonum quod docet etiam D. Auguſt. in Enchirid. cap. 12. per totum, in quo oſtendit, impoſſibile eſſe, quòd malum conſumat totum bonum, & idem quoque docet D. Th. 1. par. quæſt. 48. ar. 4. vbi diſtinguit triplex bonum, aliud quod cõſiſtit in forma; aliud, quod dicit habilitatem ad formam, & aliud, quod importat ſubiectum: & aſſerit, totum bonum formæ tolli per malum, atque corrumpi: malum enim, quod tribuitur ſubiecto, opponitur formæ, atque ideo poteſt totaliter tolli. Habilitas verò ad formam, importat diſpoſitiones, quibus ſubiectum præparatur, atque huiuſmodi bonum, licet per malum partialiter corrumpi poſſit, non tamen totaliter conſumi, quia ſemper remanet potentia eiuſdem ſubiecti. Subiectum verò nihil prorſus corrumpitur à malo. Breuiter tamen dicendum eſt, illud bonum non corrumpi per malum, quod ſe habet tãquam ſubiectum illius, in quo fundatur, & exercet ſuam corruptionem; illud autem, quo eſt in ſubiecto, circa quod malum verſatur, poſſe corrumpi, quamuis non ſemper, & fortaſſe nunquam totum corrumpatur. Et ratio eſt ſupra inſinuata, quia malum debet exercere ſuam oppoſitionem contra bonum circa aliquod ſubiectum, & ideo non poteſt corrumpere ſubiectum, neque conſequenter bonitatẽ ipſius, alioquin non haberet, in quo exerceret oppoſitionem, & conſequenter non corrumperet aliquod bonum: poteſt tamen corrumpere totum bonum, quod eſt in ſubiecto, quia poteſt ſubiectum ipſo priuari. Ex his erbo patet, quomodo malum non corrumpat totum bonum, & ſimiliter, nullum ens ex iis, quæ exiſtunt, ſi cum toto ſuo complemento accipiatur, & tanquam id, quod completur, non quod aliud complet, poſſe per malum totaliter conſumi, ita vt totaliter malum fiat, quia ſemper debet remanere aliquod eſſe illius, atque adeo aliquod bonum quod ſit ſubiectum mali.

De cauſis malitiæ. Diſp. LXXVIII.

Quomodo malum habeat cauſam. *Sect.* I.
Quas cauſas habeat malum. *Sect.* II.

Quomodo malum habeat cauſam.

SECTIO I.

I. Malum habere cauſas, non poteſt intelligi de quocunque malo, ſed tantùm de eo, quod aliquo modo in rebus reperitur: malnm enim tranſcendens, & quod eſt pura negatio, non poteſt habere cauſam, cum nullo pacto in rebus reperiatur, vnde reſtat ſolùm, vt malum illud, quod ſe habet per modum priuationis poſſit habere cauſam. Aliquo autem modo habere neceſſe eſt, quoniam malum iſtud conſiſtit in defectu, quo res deficit à bonitate ſibi debita, atque cum hoe ſit contra naturam ipſius, aut ſaltem præter naturam, ſiquidem naturale eſt ipſi habere bonitatem ſibi debitam, neceſſe eſt, concedere aliquam cauſam, qua res trahatur extra ſuam naturalem, & debitam diſpoſitionem, vt inquit D. Th. 1. par. quæſt. 49. ar. 1. vt hoc pacto cogatur deficere à debita bonitate. Non enim res, quamuis ex ſe ſit defectibilis, deficit, niſi ad defectum trahatur, ſiquidem deficere eſt quoddam malum ipſius, quod ab ipſa refugitur, vel per naturalem, vel per elicitum appetitum.

Malum aliquo modo habet cauſam.

II. Et quamuis malum, quod eſt iu rebus, non poſſit habere cauſam poſitiuam, quæ per ſe in illud poſitiuè influat, quoniam, cum ſit priuatio debitæ bonitatis, non poteſt ad ipſum, per ſe terminari poſitiuus influxus, nó tamen ſequitur, non habere cauſam, ratione cuius ſuo modo reperiatur. Neque tamen admittendum eſt ſummum malum, quod ſit cauſa omnium malorum, vt volebant Maniehæi; hoc enim eſt contra catholicam fidem, & contra rationem naturalem. Si enim admitteretur, oporteret, vt eſſet malum per eſſentiam, vt etiam ſummnm bonum, quod eſt principium omnium bonorum, eſt bonum per eſſentim. Non poteſt autem excogitari iſtud malum per eſſentiam, nam debet excludere omnem rationem boni: ſiquidem eſſet infinitè malum, ſicut bonum per eſſentiam eſt infinitè bonum, & excludit omnem rationem mali; iſtud autem malum excludēs omnem rationem boni non poteſt dari in rerum natura, ſed eſt omnino nihil; nam omne malum tollit aliquam rationem boni, atqne conſequenter aliquam rationem entis: vnde proportione ſeruata ſummum malum dicens omnem rationem mali debet tollere omnem rationem boni, at que adeo omnem rationem entis; ſi autem tollit omnem rationem entis, iam eſt nihil, atque adeo non poteſt ſubſiſtere in rerum natura. Præterea malum dignoſcitur ex bono, quod aufert, ita vt tantum ſit malum, quantum eſt bonum, quod auſertur, vt ergo ponatur malum infinitum, neceſſe eſt, vt auferat bonum infinitum; hoc autem bonum infinitum non poteſt auferre: non enim datur aliud bonum infinitum præter ſummum, quod eſt Deus, qui per nullum malum auferri poteſt, ſiqnidem eſt ens per eſſentiam. Non ergo poteſt excogitari iſtud ſummum malum infinitum: imo neque etiam malum, quod ſit in rebus ſuo modo, atque ſit abſolutè malum exclndens omnem rationem boni: hoc enim eſt diſerimen inter bonum, & malum, quòd poteſt quidem dari in rebus integrum bonnm, quia per hoc, qnòd integrum ſit, magis perficitur: malum autem per hoc, quòd integrum ſit, penitus tollitur; vnde Ariſt. 4. Eth. cap. 5. poſt initium doeet, Malum ſeipſum deſtruere, ſi integrum ſit. Et accedit, qnòd primum principium debet etiam eſſe vltimus finis eorum omnium, quæ ſunt ab ipſo: ſic ſummum bonum, à quo ſunt omnia bona tanquam à primo principio, eſt etiam vltimus finis eorumdem. Quamobrem, ſi daretur ſummum malum, quod eſſet primum prineipium omnium malorum, neceſſaria ſequela eſſet vltimus finis eorumdem malorum: repugnat antem, quòd ſit vltimns finis, quoniam ratio finis importat ex genere ſuo rationem boni; cnm

Non datur ſummum malum, quod ſit principium omnium malorū.

Sūmum malum inexcogitabile.

Non poteſt dari in rebus integrū malum. Ariſt.

Primum principiū eſt etiam vltimus finis.

debeat attrahere ad ſe appetitum.

Malum hab ſolum cauſam per accidens

III. Cum ergo malum non ponatur in rerum natura per poſitiuum influxum, qui per ſe ad ipſum terminetur, nec item proueniat à ſummo malo, conſequens eſt, vt ſolùm habeat cauſam per accidens. Atque hoc conſentaneum eſt naturæ eiuſdem mali, ſiquidem malum contingenter tantùm, atque per accidens reperitur in rerum natura; nam res omnes ex natura ſua inclinantur in proprium bonum, atque ad illud à ſuis cauſis ordinantur; omnis enim cauſa, in quantum cauſat, intendit bonitatem ſui effectus; nec aliquid intendens malum operatur, & præcipuè cauſa prima, & vniuerſalis, quæ omnia ad perfectum ordinem reducit; vnde, quando malum contingit in rebus, eſt præter intentionem naturæ, præſertim, quia, quod eſt ſecundùm intentionem, debet habere rationem appetibilis, atque allicientis, quæ ſine ratione boni ſaluari non poteſt. Vnde eſt præter intentionem: quod autem eſt præter intentionem, non habet cauſam per ſe, ſed ſolùm per accidens cauſatur, neque item eſt per ſe, ſed per accidens, quia ſi eſſet connexum per ſe, adhuc per ſe cauſaretur, & intenderetur. Inde autem prouenit, vt ſit annexum per accidēs cum eo, quod per ſe cauſatur, quia conſiſtit in defectu, qui non poteſt per ſe connecti cum bono; neque enim non ens per ſe connectitur cum ente.

Quomodo bonū ſit cauſa mali. D. Aug. D. Dionyſ. D. Th.

IV. Ex dictis autem concluditur. Bonum eſſe cauſam mali per accidens, vt etiam docet D. Auguſ. lib. 1. contra Iulian. cap. 9. circa medium, vbi inquit *Non fuit omnino, vnde oriri poſſit malum, niſi ex bono*. Et ſimiliter D. Dionyſ. cap. 4. de Diuinis Nominib. dum docet; Principium, & finem omnium malorum eſſe ipſum bonum: vnde cum in eodem capite docet, quòd malum non eſt ex bono, quia ſi ex bono eſſet, non eſſet malum, ſed bonum, intendit quòd non ſit ex bono per ſe. Atque hæc eſt etiam doctrina D. Th. 1. par. quæſt. 49. ar. 1. & quæſt. 1. de Malo. art. 3. quam communiter omnes ſequuntur. Et ſequitur ex dictis, quia malum non poteſt eſſe per ſe à malo, tum quia non datur illud ſummum malum, quod ſit principium omnium malorum; tum etiam quia, ſi eſſet per ſe à malo, interueniret ordo iſte per ſe, atque adeò poſitiuus inter duo mala; quomodo autem ordo poſitiuus fundari poteſt in duobus non entibus? Deinde neque etiam poteſt eſſe per ſe à bono, quia non poteſt eſſe ſecundùm intentionem cauſantis, vnde relinquitur, vt ſit per accidens à bono. Iſta autem cauſatio per accidens in hoc conſiſtit, quòd bonum intendat cauſare bonum; ex aliquo autem accidenti connectatur, aliquod malum cum effectu bono, aut quia non applicetur debita materia, aut quia cauſæ ſe inuicem impediant, aut quia operatio non debitè reguletur; ſic cum quis peccat, intendit bonum, verùm quia operatio non regulatur debita menſura, contingit malum morale, quia nimirum operatio illa non ordinatur ad debitum finem.

In quod nam principiū reſoluatur malum.

V. Ex his autem colligitur. In malis, quæ ſuo modo cauſantur, non eſſe progrediendum in infinitum, vt vnum ſit ex alio, & hoc item ex alio, & ſic deinceps: hic enim progreſſus de ſe implicat in ijs, quæ bona ſunt, & in ijs, quæ mala ſunt. ſed neque ſiſtendum eſt in aliquo primo principio, à quo tanquam participationes quædam proueniant; neque enim mala, quæ ſunt in rebus, ſunt participationes quædam, ſed potius ablationes participationis, quia non participant aliquod eſſe, ſed illud tollunt, & ideo non ſunt reducenda in aliquod imparticipatum, & quod ſit tale per eſſentiam. Sed ſolùm quodlibet malum reduci debet ad aliquod bonum, à quo per accidens cauſetur, & in ipſo ſiſtendum eſt, tanquam in principio; principium enim cuiuſcunque proportionatur modo eſſendi eiuſdem; & ideo cum malum per accidens tantùm ſit, poteſt ſolùm habere principium per accidens.

Quas cauſas habeat malum.

SECTIO II.

Malum nō habet cauſam formalem.

I. MAlum formaliter ſumptum non habere cauſam formalē, ſtatim manifeſtum ſit conſideranti naturam eiuſdem. Cauſa enim formalis ſeipſam communicat, & communicando conſtituit rem in aliquo eſſe, quod eſt effectus formalis ipſius; vnde, quod habet cauſam formalem, neceſſe eſt

etiam, vt habeat aliquod eſſe ab eadem cauſa communicatum; quamobrem, cum malum nullum dicat eſſe in ſe, ſed ſit tantùm priuatio quædam, non poteſt habere cauſam formalem. Nihilominus tamen ſicut intellectus concipit iſtud malum ad modum cuiuſdam formæ afficientis ſubiectum; ita etiam poteſt concipere habere ſuam cauſam formalem: verùm in vtroque caſu format ens rationis, & ſicuti eſt forma ſolùm per fictionem intellectus, ita etiam ſolùm per fictionem intellectus habet cauſam formalem, quæ non eſt vera, ſed ficta. Conſiſtit autem in hoc, quòd concipiatur priuatio bonitatis cũ quadam habitudine veluti ſpecificata à bonitate, qua priuat: priuationes enim concipiuntur diſtingui per formas, & ideo cum malitia, quæ eſt ſuo modo in rebus, ſit ex genere ſuo priuatio, concipiuntur diuerſæ malitiæ inter ſe diſtinctę ex ordine ad diuerſas bonitates, quas tollunt, & ideo ſicuti per has habitudines diſtinguuntur, ita etiam conſtituuntur.

II. Quod autem ſpectat ad cauſam materialem: certum eſt, cum malum ſit priuatio quædam, atque adeo non ſit aliquid poſitiuum in ſe, non poſſe habere veram cauſam materialem, quæ concurrat ad ipſum recipiendum, quia talis concurſus exercetur tantùm reſpectu entis poſitiui, ſolùm ergo poteſt habere cauſam materialem largo modo, quatenus tribuitur alicui ſubiecto, quod denominat malum ex eo, quòd fundatur in ipſo: ideo autem ſibi determinat tale ſubiectum, quia tollit bonitatem debitam eidem ſubiecto. Quare ſumendo cauſam materialem in hoc ſenſu, Bonum eſt ſubiectum, & cauſa materialis malitiæ, vt etiam docet D. Th. 1. part. quæſt. 48. art. 3. & quæſt. 1. de Malo art. 2. Et ita etiam docet D. Auguſt. in Enchir. cap. 14. dum inquit. Malum non eſſe niſi in bono: & cap. 11. dixerat. *Profectò aliquod bonum eſt, cui accidunt iſta mala, id eſt priuationes eius boni, quod dicitur ſanitas*. Et D. Io: Chriſoſt. hom. 2. in Acta Apoſt. circa finem hoc ipſum tradit, inquiens. *Talis eſt natura mali, vt non conſiſtat, niſi virtuti cuiptam admiſceatur*. Accedit prætereà D. Gregor. Magn. lib. 26. Moral. cap. 24. qui cum aſſerat, malum non ſubſiſtere, docet habere ex bono, quò d eo modo, quo eſt in rebus, ſubſiſtat; ait enim. *Malum ſine ſubſtantia eſt; quòd tamen, vtcunque ſit, in boni natura coaleſcit*. Atque D. Dionyſ. cap. 4. de Diuinis Nominib. docet, malum reperiri in rebus ratione alicuius boni, in quantum aliquid eſt mixtum ex bono, & malo: quod ſanè non eſſet verum, niſi bonum eſſet quodammodò ſubiectum mali. Eius verba ſunt. *Quod vniuerſi boni expers excogitatur, neque eſt aliquid, nec in exiſtentibus reperitur. Quod autem mixtum eſt, id propter bonum eſt in ordine rerum, atque ſecundum hoc ipſum reperitur in rebus*. Vnde quando in eodem cap. 4. docet, malum non reperiri in rebus, intelligit, quòd non reperiatur in ipſis tanquam aliquid poſitiuum, ſeu tanquam aliquid integrale ipſarum: non autẽ quòd non ſit tanquam in ſubiecto eo modo, quo explicauimus.

III. Quòd autem bonum ſit ſubiectum, & cauſa materialis mali modo explicato, inde conuincitur, Quoniam malum, quod tribuitur rebus, non eſt mera negatio, ſed ſe habet ad modum priuationis; de ratione autem priuationis eſt, vt connotet ſubiectum aptum ad formam, quam tollit, & propterea, cum malum conſiſtat in priuatione alicuius bonitatis, neceſſariò connotat ſubiectum capax illius bonitatis, quam tollit. Quamobrem ſubiectum capax alicuius bonitatis veluti cauſa materialis continet in ſe malitiam, & illam veluti ſuſtentat in eſſe, ſiquidem niſi adnectatur ſubiecto, ceſſat eſſe priuatio. Hinc etiam malitia, & quælibet alia priuatio dicitur fundari in ſubiecto, quia ratione ſubiecti ſubſiſtit ſuo modo in eſſe. Accedit etiam, quòd malum formaliter conſiſtit in defectu, quo res deficit ab aliqua bonitate ſibi debita: defectus autem cenſetur eſſe in re, quæ deficit, neque extra illam excogitari poteſt. Neque tamen hinc ſequitur, vt vnum oppoſitum ſit in alio, quia malitia, quæ eſt in bono tanquam in ſubiecto, non opponitur cum illo bono, in quo eſt, ſed ſolùm cum illo, quo priuat. Neque item ſequitur, bonum eſſe formaliter malum, ſed tantùm denominatiuè, quia ex eo, quòd habet malum, denominatur malum, non verò

Quo malũ habeat cauſã materialem.

Bonũ eſt cauſa materialis mali. D. Th.

D. Aug.

D. Io: Chriſoſt.

D. Greg. Magn.

D. Dion.

Quo bonũ ſit ſubiectum mali.

ſit

ſit formaliter malum, ſicut ſubſtantia non ſit formaliter accidens ex eo, quòd recipiat accidens.

Modus, quo malum cauſatur ex bono.

IV. Circa verò efficientem cauſam iam patet ex dictis in ſect. præcedenti, malum non habere cauſam efficientem, niſi per accidens, atque eam eſſe ipſum bonum: nunc autem explicare oportet, quomodo bonum ſit cauſa per accidens mali. D. Thom. 1. part. quæſt. 49. art. 1. & quæſt. 1. de Malo. art. 3. tradit duplicem modum, quo malum cauſatur efficienter per accidens ex bono: alterum quidem fundatum in perfectione operantis; & alterum fundatum in imperfectione: Prior ita ſe habet: tendit aliquod agens ad producendum aliquem effectum, ſeu formam, & quia forma eſt incompoſſibilis cum alia, ideo ſequitur eius corruptio: vnde ſi forma, quæ corrumpitur, ſit in ſubiecto, cui connaturalis ſit, ſequitur per accidens malum in illo, vt cum ignis producendo calorem in aqua, corrumpit frigus; priuatur enim tunc ſubiectum aliqua perfectione, & bonitate ſibi debita; id tamen per accidens eſt, quia ignis non intendit priuare aquam bonitate debita, ſed ſolùm introducere calorem, ad quem tamen ſequitur corruptio frigoris. Hic autem aduertere oportet; malum, quod hoc modo cauſatur, non poſſe eſſe in effectu, ſed in aliqua alia re, quoniam agens ratione ſuę perfectionis communicat ſolummodo effectui bonitatem, non autem malitiam aliquam.

D. Th.

Alter Modus.

V. Alter modus, quo malum per accidens ex bono cauſatur, fundatur in imperfectione agentis, ad quam reducitur omnis illa imperfectio, quæ ad operationem concurrit, vt imperfectio inſtrumentorum, condicionum, quę neceſſariæ ſunt, vt appropinquatio, applicatio, atque aliæ huiuſmodi, & etiã imperfectio illa, quæ ſe tenet ex parte ſubiecti, nec ſinit operationem agentis recto modo procedere: & generaliter quicunque defectus eorum, quæ ad operationem concurrunt, & quæ tanquam præuia ad ipſam requiruntur. Hinc enim fit, vt operatio; atque conſequenter effectus deficiat à ſua debita perfectione, quia defectus eorum, quę concurrunt ad operationem, redundat in operationem, & effectum, & propterea cum operatio, & effectus ex natura ſua deficere poſſint, interueniente aliquis defectus in ijs, quæ præuia ſunt ad operationem, deficit etiam in aliquo operatio, & effectus, & ideo per accidens cauſatur malitia; quæ enim concurrunt ad operationem, tendunt de ſe ad perfectionem illius, atque effectus, & per accidens tantùm ſe habent ad defectum, qui impediuntur, ne in operando perfecto modo procedere poſſint: ſic in monſtris contingit defectus, quia ex parte materiæ non eſt debita diſpoſitio, & deficit in congruenti pręparatione; ſic ſciſſio malè fit à fabro, quia deficit debita aptitudo in inſtrumento, & ſic de cœteris eadem inductio fieri poteſt Atque hic aduertere oportet cum D. T. citato ar 3. quæſt. 1. de Malo. Quòd hic poſterior modus reſoluitur in primum, ita vt in illo fundetur: nam imperfectio, ſiue debilitas ratione cuius contingit defectus, aut mediatè, aut immediatè prouenit ab aliqua cauſa per accidens ratione perfectionis eiuſdem; cum enim tendat ad aliquem effectum bonum per ſe intentum, aliquid interim corrumpit ex ijs, quæ prærequiruntur ad aliquam operationem, & ideo contingit aliqua imperfectio, ſiuè debilitas, quæ eſt cauſa, cur bonum per accidens producat malum. Sic quando in diſpoſitione ſubiecti producitur aliqua diſpoſitio nimis intenſa, remittuntur aliæ, aut etiam aliqua corrumpitur, ex quo fit, quòd contingat aliquod malum in effectu ex defectu debiti temperamenti.

Hic poſterior modus cauſandi malũ reducitur ad priorẽ.

VI. Atque hic duplex modus reperitur in voluntate, quando eſt cauſa mali, ſiue moralis, ſiue etiam artificialis. Mouetur enim voluntas ſemper ab obiecto ſub ratione boni, alioquin non poſſet allici. Verùm quia aliquando contingit, obiectum non eſſe ſimpliciter bonum, ſed habere annexam aliquam rationem mali, ideo dum per ſe proſequitur bonum, eſt per accidens cauſa mali illius, quod eſt annexum tali bono; ſic dum proſequitur delectabile, eſt cauſa peccati per accidens. Et quãuis per accidens ſit cauſa peccati, imputatur tamen illi, quia tenetur aduertere, quando bonum habet adnexum malum morale, & illud fugere, cum debeat regulare ſuas operationes ſecundùm rectam rationem. Hinc autem ſequitur etiam alter modus, quo eſt

Vterque modus cauſandi malũ reperitur i volũtate.

cauſa mali, quatenus ſcilicet eſt deficiens, ſeu ratione alicuius imperfectionis. Ad operationem enim voluntatis, tam in moralibus, quàm in quocunque alio genere prærequiritur in intellectu regula quædam, qua operatio dirigatur, vt eſt dictamen conſcientiæ reſpectu operationum moralium, & idea artis reſpectu artificialium. Fieri autè poteſt, aut quòd non præexiſtat huiusmodi regula, aut ſi præexiſtit, non attendat homo, dum actu operatur, ad ipſam; aut ſi attendit, non ea vtatur ad regulandam operationem, quia nimirum trahatur ab aliquo alio obiecto, vt talem regulam relinquat.

Quomodo Deus poſſit malum cauſare.

VII. Ex his autem deducitur, quo modo Deus poſſit malum cauſare. Cũ enim Deus ſit cauſa prima, & vniuerſalis, cui notæ, & ſubordinatæ ſunt omnes operationes cauſarum ſecundarum, nihil per accidens reſpectu ipſius cauſari poteſt; in tantum enim aliquid cauſatur per accidens, in quantum eſt præter intentionem cauſantis. Nihil autem, quod ſuo modo in rebus exiſtat, eſt præter intentionem Dei, cum ſit cauſa vniuerſalis recognoſcens omnes operationes cauſarum ſecundarum, & quicquid per ipſas in eodem vniuerſo fit. Quia tamen adſunt in hoc ordine vniuerſi aliqua mala, quæ à Deo fieri non poſſunt, vt eſt malum culpæ, idcirco ponitur in Deo duplex voluntas, poſitiua ſcilicet, qua poſitiuè aliquid intendit, & vult fieri; & alia permiſſiua, qua non vult aliquid fieri, ſed tamen permittit, cauſam operari. Quod ergo ſpectat ad priorem modum cauſandi poteſt Deus eſſe cauſa duplicis mali, naturalis ſcilicet, & pœnalis, certum enim eſt, poſſe Deum in aliquo ente deſtruere aliquam ex ipſius perfectionibus tam accidentalibus, quam integralibus, & ſimul cauſare in ipſo priuationem bonitatis; & hoc pacto erit cauſa in rebus mali naturalis. Et ſimiliter poteſt infligere debitam pœnam, vt de facto infligit damnatis. & ſic cauſat malum pœnæ in rebus. Atque cauſare huiuſmodi malum ſpectat ad prouidentiam; prouidentia enim exigit, vt debita pœna delictis infligatur. Alterius autem mali, vt eſt morale malum, aut quodcunque aliud, quod in cauſa præſupponit aliquem defectum, Deus non eſt cauſa poſitiua, ſed tantùm permiſſiua. Creauit enim Deus cauſas ſecundas, quæ in ſuis operationibus deficere poſſunt, ſiue naturales ſint, ſiue morales, atque cum iuxta naturalem curſum ipſarum contingat, aliquam deficere, vel quia ab alia impeditur, vel ex alio capite, Deus permittit eam deficere, & hoc pacto permiſſiuo modo eſt cauſa mali. Si enim eſſet cauſa poſitiua, id argueret ex parte Dei aliquem defectum, qui ex parte ipſius ſe tenere non poteſt, cum ſit ſummè ſapiens, & omnipotens, atque adeò perfecto modo operetur. Illius autem mali, quod diximus cauſari ratione perfectionis, quæ eſt in operante, quia ſequitur aliqua corruptio, poteſt eſſe cauſa poſitiua, vt docet etiam D. Thom. 1. par. quæſt. 49. artic. 2 nõ autem mali quod arguit defectum in cauſante, & de hoc intelligunt Sancti Patres, quando dicunt, Deum non eſſe auctorem malorum.

D. Th.

An, & quomodo malũ habeat cauſã finalem.

VIII. Quod verò ſpectat ad cauſam finalem. D. Thom. quæſt. modo citata artic. 5. docet. Malum non habere cauſam finalem; quia potius eſt priuatio ordinis ad finem; & ita ſanè dicendum eſt, ſi conſideremus ſecundùm ſe, quoniam cum nihil ſit, non poteſt habere intrinſecum ordinem ad aliquem finem. Nihilominus tamen ordinatur à Deo tanquam à cauſa vniuerſali in aliquem finem, vtitur enim ipſo ad aliquod bonum; quod tamen ita intelligi debet, non quod malum formaliter ſumptum ordinetur in aliquem finem, quia cum formaliter ſumptum nihil ſit, non poteſt deſeruire alicui fini; ſed debet intelligi de ente illo, quod eſt malum, ita vt quatenus fundat illam priuationem, quam dicit malitia, & quatenus eſt diminutum in ſua bonitate, inſeruiat Deo pro aliquo fine. Hoc autem Deus ideò præſtat, quia cum ſit cauſa vniuerſalis, debet prouidere ordinem vniuerſi, atque ordinare, quæ deordinata ſunt. Et propterea D. Auguſt. in Enchirid. cap. 11 docet, Malum quoque in hac rerum vniuerſitate benè ordinari, & ſuo loco poni; & poſtea ſubdit hæc verba. *Neque enim Deus omnipotens, quod etiam infideles fatentur, cui ſumma poteſtas, cum ſummè bonus ſit, vllo*

mo-

modo fineret, mali eſſe aliquid in operibus ſuis, niſi vſque adeò eſſet omnipotens, & bonus, vt benefaceret etiam de malis.

De diuiſione malitiæ.

Diſp. LXXIX.

Expenditur diuiſio in malum pœna, & malum culpa. *Sect.* *I.*
Quomodo ſe ad inuicem habeant malum pœna, & culpa. *Sect.* *II.*

Expenditur diuiſio in malum pœna. & malum culpa.

SECTIO I.

I. CVm malitia negatiuè ſiue priuatiuè opponatur bonitati, atq; priuatio cõſtituatur per ordinẽ ad formam, conſequenter tot gradus, in diuiſione malitiæ conſtituendi ſunt quot circa bonitatem deſignantur, quia vnaquæque ſpecies, & gradus bonitatis habet ſuam peculiarem malitiam oppoſitam. Vnde cum de diuiſione, & gradibus bonitatis ſupra ſpecialem diſputationem inſtituerimus de diuiſione, & gradibus malitiæ; nihil modo eſt dicendum, quia proportionaliter ad ea, quæ diximus de bonitate, philoſophandum eſt. Itaq; hic tantùm eam diuiſionem examinabimus, qua malum diuiditur in malum culpæ, & in malum pœnæ. Et quia dantur nonnulla mala, de quibus certum eſt, neque eſſe mala culpæ, neque mala pœnæ, ſtatim apparet, hanc diuiſionem non eſſe adæquatam, ſi ita accipiatur, vt per ipſam diuidatur malum in communi ſumptum. Itaque aduertendum eſt cum D. Thom. 1. par. quæſt. 48 artic. 5. Pœnam, & culpam non diuidere malum vt ſic in tota ſua latitudine, ſed ſolùm malum morale, ſeu malum rationalis creaturæ, quatenus moralí modo, ſeu liberè operatur. Creatura enim rationalis, quatenus liberè operatur, ſubire poteſt aliquam ſpecialem rationem mali: habet enim quamdam regulam, qua tenetur regulare ſuas liberas operationes, in quo ſi deficiat, ſubit malum culpæ, quæ conſiſtit in defectu debitæ rectitudinis in operatione libera. Deinde quando ſic deficit, ſicuti redditur digna vituperio, ita etiam redditur digna punitione, & proinde ſi intuitu culpæ aliquid ei infligatur contra ipſius voluntatem, ſubit malum pœnæ. Ex quo colligitur, quòd quando aliquid afflictiuum, & quod ſit contra ipſorum appetitum infligitur brutis, ſeu contra ipſorum appetitum aliquo bono priuantur, non eſſe propriè malum pœnæ, quia non infligitur intuitu culpæ. Et ſimiliter etiam, cum quis ſe ipſum macerat ieiunijs, aut verberibus caſtigat, ſi id fiat intuitu culpæ, habet quidem rationem pœnæ, quam voluntariè ſubit. Verum ſi id fiat abſque intuitu culpæ, non habet rationem pœnæ propriè dictæ, quia deficit debita conditio, quòd ſit ex demerito culpæ, ſed ſolùm habet rationem cuiuſdam afflictionis, & ideo impropriè dicitur pœna. In præſenti autem diuiſione accipitur malũ pœnæ propriè dictum, prout conuenit intuitu culpæ; nam ſi impropriè ſumeretur, conueniret creaturæ rationali non præcisè prout libero modo operatur, ſed etiam prout naturali modo ſe habet; morbus enim importat afflictationem contra appetitum, & tamen eſt quoddam malum naturale, non autem morale: & inſuper etiam pœna largo modò ſumpta conuenit etiam brutis, vt modò dicebamus.

Quæ mala conueniant creaturæ liberè operanti.

Quodnã malũ diuidatur per pœnam, & culpam. D. Th.

II. Vt autem videamus, an rectè procedat diuiſio, prius inquirendum eſt, quid propriè de ſuo formali importet vtrumque malum. Tria autem ad pœnam tanquam eſſentialia requirit D. Th. Quæſt. 1. de Malo artic. 4 quorum primum eſt, vt habeat reſpectum ad culpam, quia nunquam quis dicitur puniri, niſi pro eo, quod commiſit. Quod etiam ex eo confirmat, quia homo non incurriſſet aliquod nocumentum, neque quò ad animam, neque quò ad corpus, neque quò ad exteriora, niſi peccaſſet, & proinde nullum incurriſſet malum pœnæ abſque peccato, neque etiam potuiſſet incurrere; quod ſatis manifeſtè indicat, ma-

In quo propriè conſiſtat pœna.

Pœna, eſt intuitu culpæ.

Digitized by Google

lum pœnæ ex intrinſeco ſuo dicere ordinem ad malum culpæ. Conſiſtit autem hic ordo in eo, quòd iſtud malum ponatur in eo, cui eſt malum intuitu alicuius culpæ. Secundum eſſentiale requiſitum eſt, quòd ſit contra appetitum voluntatis; niſi enim voluntas repugnanter ſe haberet, non haberet rationem mali, ſed rationem boni, ſi quidem voluntas illud proſequeretur. Et præterea, cum debeat pœna importare priuationem boni, neceſſariò debet voluntas repugnanter ſe habere, quia cum inclinetur in proprium bonum, conſequenter repugnanter ſe habet ad priuationem eiuſdem boni. Verùm circa hanc condicionem aduertit D. Th. non eſſe neceſſe, vt malùm iſtud, quod importatur per pœnam, ſit contra voluntatem actualem, ſed ſufficere, ſi ſit contra voluntatem habitualem, quia nimirum fieri poteſt, vt rationalis creatura ſubeat aliquam pœnam, nec tamen voluntas repugnanter ſe habeat, ſi videlicet ignoret, ſe ſubire talem pœnam: & proinde ſufficit repugnantia habitualis, vt videlicet poſſit repugnanter ſe habere. Quin, vt aduertit idem D. Th. ſufficit, ſi malum pœnæ ſit contra naturalem inclinationem appetitus; fieri enim poteſt, vt quis aduertat, ſe pœnam ſubire, & non repugnet eo, quòd per rationem corrigat appetitum, vt cum quis voluntariè pœnam ſubit, adhuc tamen pœna illa eſt contra naturalem inclinationem appetitus. Tertia autem eſſentialis condicio eſt, quòd inferat aliquam paſſionem. Cum enim pœna ſit contra naturalem inclinationem appetitus, atque ab extrinſeco proueniat, fieri non poteſt, quin aliquam paſſionem inferat; appetitus enim natus eſt pati à ſuis contrarijs: & ſicuti, quæ ſunt ſecundùm ipſius inclinationem, inſerunt delectationem ita quæ ſunt contra eiuſdem inclinationem, debent inferre paſſionem.

Eſt cõtra naturalē inclinationē appetitus.

Infert paſſionem.

III Culpa autem ſecundùm rationem ſuam non eſt contra appetitum voluntatis. imo vt ſecundùm propriam rationem ſaluetur, debet eſſe voluntaria; atque ſicuti pœna eſt quædam priuatio boni contra voluntatem, ita culpa eſt quædam priuatio boni ſecundùm voluntatem facta in ipſa operatione, atque importat quoddam nocumentum eiuſdem actionis, proueniens ab agente, quo priuatur ſua debita rectitudine. Cum enim agens habeat dominium ſupra propriam operationem liberam, poteſt eam, quomodocunque voluerit, inflectere. Si ergo inflectit, vt deficiat à debito fine, & rectitudine, reddit illam culpabilem ſubtrahendo ab ipſa debitam pulchritudinem, atque bonitatem. Hinc D. Thom. tum art. illo 4. Quæſt. 1. de Malo, tum citata quæſt. 48. 1. part. art. 5. adnotat triplex diſcrimen inter malum culpæ, & malum pœnæ; quorum primum eſt: quòd malum culpæ eſt malum ipſius operationis, priuat enim operationem ſua debita bonitate: malum verò pœnæ eſt malum operantis, ſiquidem infligitur operãti pro commiſſione culpæ, & priuat ipſum operans aliqua bonitate, quæ ad ipſum ſpectat. Secundum diſcrimen eſt. Quòd culpa eſt ſecundùm voluntatem, quia creatura rationalis tanquam domina propriæ operationis illam deflectit à debita rectitudine, atque adeo voluntariè: Malum verò pœnæ eſt contra voluntatem, quia, vt diximus, eſt contra naturalem inclinationem. Tertium ſequitur ex præcedenti, & eſt, quòd culpa conſiſtit in agendo, quia attenditur penes operationem, quatenus deficit à debita rectitudine: pœna verò conſiſtit in patiendo, quoniam infert paſſionem, cum ſit contra voluntatem ab extrinſeco principio.

In quo conſiſtat malum culpæ.

IV. Cum ergo conſtet ex dictis, quidnam propriè importet malum pœnæ, atque malum culpæ, reſtat ſolùm declarare, quomodo diuiſio iſta mali, quod conuenit rationali creaturę, quatenus libero modo operatur, ſit ſufficiens. Rationē ſufficientiæ aſſignat D. Th. locis ſupra citatis ex duplici actu, qui diſtingui ſolet, nimirum primo, & ſecundo; ita vt actus primus importet formam, & quicquid ſpectat ad integritatem rei; actus verò ſecundus importet operationem. Quia autem malum conſiſtit in quadam ſubtractione boni; vel bonum iſtud, quod ſubtrahitur, pertinet ad formam, vel ad ea, quæ ſunt de integritate rei, ſeu ad actũ primum; vel ad operationem, ſeu ad actum ſecundum. Si ad actum primum,

Ratio ſufficientiæ huius diuiſionis.

D. Th.

tunc malum eſt malum pœnę; ſi ad actũ ſecundum, tunc eſt malum culpæ.

Difficultates contra aliatam rationem.

V. Nonnullas tamen pariter difficultates: peccatum enim habituale eſt malum culpę, & tamen ſpectat ad actum primum, priuat enim gratia habituali, quæ per modum actus primi afficit animam. Similiter etiam peccatum originale eſt malum culpæ, & tamen non ſpectat ad actum ſecundum, ſed ad actũ primum, quia priuat originali iuſtitia, quæ non eſt bonitas operationis. Prçterea priuatio viſionis beatificæ eſt malũ pœnæ, quia ſubtrahitur in pœnã culpæ, & tamen eſt malum ſe tenens ex parte actus ſecundi, ſeu operationis: & ſimiliter etiam aliquando noua culpa eſt pœna præcedentis peccati, quia permittitur à Deo pro punitione illius.

Reſp. Valent.

Propter has autem difficultates, Valentia tom. 1. diſp. 3. quæſt. 5. puncto 4. exiſtimat D. Th. noluiſſe aſſignare veram rationem ſufficientiæ, ſed tantùm intendiſſe ponere quædam exempla, in quibus ratio vtriuſque mali reperiretur, nam in defectu eorum, quæ pertinent ad actum primum, & ſpectãt ad perfectionem naturæ rationalis, clarius apparet malum pœnæ, quàm in defectu eorum, quæ ſpectant ad operationem; & ſimiliter malum culpæ clarius apparet in defectu operationis, quàm in defectu eorum, quæ ſpectant ad actũ primum.

Quo ſeci gãdo ratio ſufficientiæ D. Th.

VII. Verùm ſi rectè accipiatur doctrina tradita à D.Th. reperiemus continere veram rationem ſufficientiæ, & conſideranti tex. D. Th. manifeſtum fiet, velle illã aſſignare; nã & in titulo articuli inquirit, an malũ ſufficienter diuidatur per malũ pœnæ, & malũ culpæ, & poſtea declarat, diuiſionem iſtam eſſe acccipiendam de malo rationalis creaturæ, & ita procedit, vt oſtendat, omne malum rationalis creaturę reduci ad alterum ex his duobus ex eo, quòd ſpectat vel ad actum primum, vel ad actum ſecundum; & concludit poſtea his verbis; *Sic igitur omne malum in rebus voluntarijs conſideratum eſt pœna, vel culpa*. Et quamuis obiectiones contra ipſam procedentes Theologicæ ſint, non erit tamen difficile ijs ſatisfacere, ſi recta explicatio adhibeatur. Per malum ergo, quod ſpectat ad actum primum, intelligit D. Th. malum, quod afficit ipſum agens in ſe, vt ſe explicat in reſponſione ad 4. eiuſdem ar. 5. citatæ quæſt. 1. par. & hoc vocat malum pœnæ, vt pote quia eſt intuitu culpæ, & contra inclinationem naturalem voluntatis. Ad huiuſmodi autem malum reducitur omne illud malum, quod prouenit ab extrinſeco principio. Per malum autem culpæ intelligit illud, quod afficit agens ratione actionis. Non cenſetur autem afficere agens in ſeipſo; quia, non eſt contra inclinationem appetitus, neque ab extrinſeco principio, ſed voluntarium, & ab intrinſeco proueniens, & ideo non infert agenti aliquam paſſionem.

Ad quod nam malum reducatur peccatũ habituale, & originale.

VIII. Si igitur malum pœnæ, & malum culpæ in ſenſu explicato accipiatur, facile erit difficultatibus in oppoſitum ſatisfacere. Nam quod ſpectat ad peccatum habituale, ſi conſideretur, quatenus importat priuationem phyſicam gratię habitualis, quę eſt quędam perfectio, & pulchritudo animæ, certè eſt malum quoddam contra inclinationẽ appetitus, quia volũtas nõ poteſt non amare proprium bonum, & fugere priuationem eiuſdem; & ideo hoc pacto habet rationem pœnæ, nam in pœnam culpæ, quæ actualiter committitur, ſubtrahitur ab anima pulcritudo illa, quæ per gratiam importatur: non enim actualis culpa eſt formalis ſubtractio gratiæ habitualis, ſed ex eo, quòd quis peccat ſubtrahit Deus gratiam habitualem. Quia autem peccatum habituale in tantum eſt culpa, in quantum dicit priuationem in ordine ad actuale peccatum, ratione cuius eſt voluntarium, ita vt ſi careret tali ordine, non eſſet hæc priuatio peccatum, vt ſi eſſet à ſolo Deo, ideo malum, quod dicit in ratione culpæ, reducitur ad actum ſecundum, quia adhuc eſt malum, quod non prouenit ab extrinſeco, ſed afficit agens ratione actionis, quia afficit cum ordine ad ipſam, & voluntario modo ſe habet, quatenus perſeuerat ratione actus præteriti non retractati. Et eodem modo eſt philoſophandum etiam de peccato originali, nam ipſum quoque, vt dicit rationem maculæ, eſt voluntarium voluntate interpretatiua, quatenus omnium voluntates cenſentur ſequi motum primi capitis, in cuius voluntate omnes continentia morali virtualiter continebantur, vt fuſius ſuo loco dicemus.

Quod

IX. Quod autem ſpectat ad aliam difficultatē de priuatione viſionis beatæ, & aliarum ſimilium operationum, quæ ſubtrahuntur in pœnam peccati, ſcire oportet, quòd quando ſubtractio operationum habet rationem pœnæ, debet conſiderari, non vt eſt quoddam malum operationnum, quia cum totaliter ſubtrahuntur, non poteſt dari aliquod malum ipſarum, cum non poſſint eſſe ſubiectum priuationis, quæ ab ipſis auferat aliquam bonitatem. Sed debet conſiderari, vt eſt malum quoddam ipſius agentis: & tunc afficit agens in ſeipſo, non autem operationem, atque eſt contra voluntatem ipſius, & prouenit ab extrinſeco principio, & infert paſſionem. Hoc autem pacto ſpectat ad actum primum, quia ſubtrahit aliquid eorum, quibus agens perficitur, & conuenienti modo ſe habet in ſeipſo; debet enim per actum primum intelligi quicquid ſpectat ad commodum, & perfectionem creaturæ rationalis. Circa autem permiſſionem peccati ſciendum eſt, quòd permiſſio peccati fit per ſubtractionem aliquorum auxiliorum, quæ ſi exhiberentur, non ſequeretur peccatum; huiuſmodi autem auxilia, cum dentur propter operationem, ſpectant ad principium operandi, atque adeo ad actum primum: vnde permiſſio peccati, quatenus eſt pœna alterius peccati, priuat aliquo bono, quod ſpectat ad actum primum, non verò ad actum ſecundum: non enim in hoc caſu pœna peccati eſt ipſum peccatum formaliter, ſed tantùm conſecutiuè.

Qōo ſubtractio operationis ſit malum ſpectans ad actū primum.

Quomodo etiam permiſſio peccati.

X. Alio quoque modo explicari poteſt ratio ſufficientiæ huius diuiſionis, ita vt ad contradictoria membra deducatur. Pro quo ſciendum eſt, creaturam rationalem, ita ex natura eſſe inſtitutam, vt dum operatur, debeat per ſuas operationes tendere in ſuum vltimum finem, & permanere in debito ordine, in quo poſita eſt, quia tamen defectibilis eſt, & eſt domina ſuarum operationum, ideo permittente Deo defectum, deficit aliquando ex libertate ſua ab vltimo fine, quia liberè auertit ſe ab ipſo, & ad alium indebitum finem ſe conuertit. Hoc autem eſt quoddam malum, quia aufert debitum finem, & debitum ordinem eiuſdem creaturæ. Malum ergo, quod contingit rationali creaturæ, quatenus libero modo operatur, vel auertit ipſam ab vltimo fine; vel non auertit, ſed perducit. Hæc enim contradictoria ſunt, quæ cadunt ſupra creaturam, quatenus libero modo operatur, & de ipſius operationibus liberis prædicantur, vnde neceſſariò alterum ipſorum ipſi conuenit ratione operationis liberæ; & ſi non auertit, debet conuertere, & reducere, quia quicquid non eſt extra ordinem ad vltimum finem, eſt intra ordinem ad ipſum, cum in tantum aliquid non ordinetur, in quantum auertitur ab ipſo, quia omnia ex natura ſua ad ipſum ordinantur; vnde in tantum deficiunt ab ordine, in quantum voluntariè auertuntur. Si ergo malum creaturæ rationalis illam auertit ab vltimo fine, eſt malum culpæ, quia non per aliud, quàm per culpam auertitur. Et quamuis culpa venialis poſitiuè non auertat ab vltimo fine, auertit tamen negatiuè, quatenus ad ipſum non conducit; vnde auerſio accipienda eſt pro quacunque negatione perductionis ad ipſum. Si verò non auertit, ſed perducit, non poteſt eſſe aliud, quàm malum pœnæ; quia pœna reducit in ordinem creaturam deordinatam per culpam, dum facit, vt in ipſa exerceatur iuſtitia punitiua, qua mediante acquirit creatura debitum ordinem. Et hoc pacto omne malum, quod conuenit creaturæ ratione operationis liberæ, eſt malum culpæ, aut pœnæ: ſicuti enim operatio libera creaturæ eſt in ordine ad ſuum vltimum finem, ita etiam reſpectu vltimi finis debet deſumi totum malum, quod ipſi conuenit ratione operationis liberæ.

Alia ratio ſufficientiæ allatæ diuiſionis.

Quomodo ſe adinuicem habeant malum pœna, & culpa.

SECTIO II.

I. Reſtat nunc hæc duo mala inuicem comparare, & videre, quomodo adinuicem ſe habeant, & quam habitudinem ſeruent. Hoc autem certum debet eſſe, non

poſ-

Malum pœnæ, & culpæ nō ſe habēt tanquam ſpecies, ſed tanquam gradus quidam.

poſſe hæc duo mala ſe habere tanquam membra diuidentia, quæ diuidant rationem aliquam communem mali, nempe malum rationalis creaturæ, quatenus libero modo operatur, & conſtituant diuerſas ſpecies propriè dictas. Cum enim malum pœnæ ſit eſſentialiter intuitu mali culpæ, ita vt propter culpam infligatur, atque adeò ex natura ſua ſupponat culpam præexiſtentem, non poteſt habere rationem differentiæ diuiſiuæ rationis communis ſimul cum malo culpæ. De ratione enim differentiarum, quæ diuidunt aliquam rationem communem, eſt, vt ſint ſimul natura, & ſimul eidem rationi communi adueniant, ita vt vna non ſupponat alteram ob aliquam ſubordinationem; quomodo enim diuiderent, ſi inuicem ſubordinarentur? Vnde cum hæc non conueniant pœnæ, & culpæ, vt tales ſunt, neque etiam poſſunt eſſe differentiæ conſtituentes ſpecies propriè dictas. Solùm ergo erunt diuerſi gradus mali inuicem tamen ſubordinati, quorum vnus fundetur in alio.

Maius malū culpa quàm pœna.

II Solùm dubitari poteſt comparando hæc duo mala inter ſe, quodnam ex illis maius ſit. Quam difficultatem tractat D Th. 1 par. quæſt. 48. ar. 6. & quæſt. 1 de malo ar. 5. & reſpondet abſolutè; Maius malum eſſe culpam, quàm pœnam accipiendo pœnam in tota ſua vniuerſalitate, prout comprehendit quodcunque malum inflictum intuitu culpæ, & conſentiunt omnes interpretes ibidem. Et ita ſanè dicendum eſt. Optima autem, & fundamentalis ratio deſumitur ex natura priuationum, quas important. Cum enim malum menſuretur ex bono, quo priuat, illud maius malum eſt, quod priuat maiori bono. Maiori autem bono priuat culpa, quàm pœna: culpa enim priuat ſummo bono, vnde non reſtat maius bonum, quod per aliud malum tolli poſſit.

Culpa eſt malū omnium maximum

Quod autem culpa priuet ſummo bono, inde patet, quia creatura rationalis ordinatur ad ſummum bonum, quod poſſidere poteſt tanquam ſuum vltimum finem: culpa autem auertit creaturam ab hoc ſummo bono, & tollit ordinem, quo ad ipſum tranſmittitur; & hoc pacto priuat ipſam ſuo beatificatiuo.

Obiectio

III. Sed dices, pœnam quoque priuare creaturam ſummo bono, nam priuat viſione beatifica, qua poſſideret ſummum bonum; vnde maius malum videtur pœna, quia priuat ſummo bono clarè viſo.

Reſpōſio Bannes

Huic obiectioni reſpondet Bannes 1. par. quæſt. 48. artic. 6. Creaturam tendere in Deum duplici amore, nimirum amore amicitiæ, & amore concupiſcentiæ. Amore amicitiæ amat Deum propter ipſum Deum, & prout eſt ſummum bonum in ſe: amore verò concupiſcentiæ amat Deum propter ſeipſam, & prout eſt bonus ſibi, ſeu amat Deum propter vtilitatem propriam.

Duplex amor creaturæ erga Deum, amicitiæ & concupiſcētiæ

Amor autem amicitiæ nobilior eſt amore concupiſcentiæ, atque adeo etiam obiectum ipſius, quia obiectum eſt quoddam bonum infinitum in ſe: amor verò concupiſcentiæ tendit in Deum, prout eſt participabilis à creatura per gratiam, & gloriam; atque adeo habet pro obiecto Deum, prout eſt finito modo participabilis. Cum ergo culpa priuet Deo in ordine ad priorem amorem, & pœna in ordine ad poſteriorem, priuat etiam maiori bono.

Reijcitur

IV. Hæc tamen reſponſio, licet ſubtilis, non ſatisfacit, nam pœna quoque priuat amore amicitiæ, cum enim priuet creaturam rationalem poſſeſſione vltimi finis, atque clara Dei viſione, conſequenter priuat etiam illo amore, qui conſequitur ad viſionem beatam; ad viſionem autem beatam non ſolùm conſequitur amor concupiſcentiæ, ſed etiam amicitiæ.

Quo amore pœna priuet damnatū erga Deum.

Cum enim cognoſcat Deum infinitum bonum, & eſſe propter ſe ipſum amabilem, atque in ipſum omnia reducenda eſſe vt in vltimum finem, conſequenter amat Deum propter ſeipſum, & omnia reducit in ipſum vt in vltimum finem, & amat omne ſuum bonum propter ipſum Deum; ſi quidem ratio amandi proprium bonum eſt ipſe Deus tanquam vltimus finis, in quem omnis amor reſoluitur. Similiter etiam culpa priuat creaturam rationalem vtroque amore; auertit enim ab vltimo fine; vnde neque amat Deum, vt in ſe bonus eſt, neque etiam vt bonus ſibi,

quia

quia auertit ſe ab aſſecutione illius, ita vt priuetur Deo, vt ſibi ipſi participabili per gratiam, & gloriam; & ideo quantum eſt ex hoc capite eadem eſt ratio de pœna, & culpa.

V. Reſpondendum itaque eſt; culpam auertere creaturam rationalem à Deo vt ab vltimo fine, atque bono infinito. Cum enim creatura debeat per ſuas operationes tendere in ſuum vltimum finem, vt tandem ipſum aſſequatur, per culpam peruertit hunc ordinem, atque ab ipſo auertitur. Hinc autem fit, vt quantum eſt ex vi culpæ ſimpliciter priuata maneat vltimo fine, atque adeo bono infinito, nec eſt ei debita clara viſio, & poſſeſſio eiuſdem. Quia tamen hoc eſt contra voluntatem ipſius, & in pœnam eiuſdem culpæ non admittitur ad claram viſionem Dei, ideo hoc priuari vltimo fine tranſit etiam in rationem pœnæ: ſimpliciter tamen habetur ratione culpæ, quia prius culpa priuat. Itaque duo diſtinguenda ſunt, & tendentia in vltimum finem abſoluto modo conſiderata; & quod ſit tali modo, nempe per viſionem claram ipſius. Culpa priuat abſoluta tendentia, quia abſolutè tollit ordinem ad ipſum; pœna verò facit, vt priuatio iam habita ratione culpæ habeat etiam rationem pœnæ: vnde pœna præcisè loquendo priuat ſecundùm quid, non ſimpliciter, & ideo eſt minus malum, quàm culpa.

An pœna priuet ſummo bono.

VI. Occurrit autem altera obiectio contra eamdem rationem de peccato veniali. Peccatum etenim veniale habet rationem culpæ, & tamen non priuat ſummo bono, cum per ipſum creatura non reddatur indigna clara viſione Dei; non ergo culpa ex genere ſuo eſt maius malum, quàm pœna. Præterea peccatum veniale ſtat ſimul cum charitate, & gratia, vnde non tollit ordinem ad vltimum finem. Sed reſpondetur: Peccatum quoque veniale priuare aliquo modo ſummo bono, atque ordine ad ipſum. Duplici enim modo poteſt contingere hæc priuatio: vel totaliter, ita vt omnino tollat ordinem, quod tunc contingit, quando creatura relicto Deo ad alium finem poſitiuè ſe conuertit: alia verò eſt priuatio veluti partialis, qua quidem creatura non ſe auertit à Deo, poſitiuè ſe conuertendo ad alium finem, ſed tamen non tendit in ipſum. Vtraque autem eſt priuatio ſummi boni, & ordinis ad vltimum finem, quia vtraque tollit tendentiam ad ipſum. Et ſicut ſi quis ambulans tenderet ad aliquem terminum, ſiue retrocederet, & ad alium terminum ſe conuerteret, ſiuè etiam ſolùm ceſſaret ab ambulatione, diceretur non tendere in præfixum terminum, atque adeo priuari tendentia ad ipſum, ita dum quis ceſſat tendere in ſuum vltimum finem, priuatur tendentia, & ordine ad ipſum, atque adeo ipſo fine. Peccatum ergo veniale hoc poſteriori modo priuat creaturam tendentia in vltimum finem. Vnde D. Auguſt. lib. 1. de Chriſtian. Doctr. cap. 3. explicans hunc duplicem modum priuationis inquit. *Nos verò, qui fruimur, & vtimur inter vtraſque conſtituti* (ſcilicet res vtendas, & fruendas) *ſi iis, quibus vtendum eſt frui voluerimus, impeditur curſus noſter, & aliquando etiam deflectitur, vt ab his rebus, quibus fruendum eſt, obtinendis, vel retardemur, vel etiam reuocemur inferiorum amore præpediti:* Per deflexionem enim, & reuocationem intelligit priorem modum priuationis: poſteriorem verò per impeditionem, & retardationem. Cum ergo culpa venialis modo explicato priuet ſummo bono, eſt adhuc maius malum, quàm pœna, quamuis habitualem charitatem non excludat, nec tollat omnino ordinem ad Deum.

Alia obiectio.

An peccatum veniale priuet ordine ad Deum, & ſummo bono.

D. Aug.

VII. Addi etiam poſſunt nonullæ aliæ confirmationes, quibus vtitur D. Thom. locis ſupracitatis. Et prima quidem eſt, quòd quando duo mala ita inter ſe comparantur, vt vnũ exigatur ob aliud vitandum, certè quod eligitur eſt minus malum, quia cum voluntas tendat ex natura ſua in bonum, oportet, vt quando eligit aliquod malum, habeat rationem boni; & propterea, quando eligit malum in comparatione alterius, quod eligitur, minus eſſe debet, quia minus malum in comparatione maioris cenſetur habere rationem boni, ſic cum infirmus eligit medicinam ad expellendum morbum,

Malum, quod in comparatione alterius eligitur, eſt minus ipſo.

bum, potionem amaram exiſtimat minus malum, quàm morbum, & cum etiam eligit ſibi præſcindi manum, ob conſeruationem corporis, exiſti mat minus malum præciſionem manus, quàm deſtructionem vitæ. Deus autem, qui eſt infinita ſapientia in comparatione culpæ eligit pœnam, & vt culpa vitetur, proponit pœnam, cum ergo in electione non poſſit errare, concludendum eſt, pœnam eſſe minus malum, quàm culpam.

Malum culpæ abſolutè malũ nõ autẽ malũ pœnæ.

VIII. Præterea Malum culpæ eſt malum abſolutè, & ſimpliciter in ſe ipſo; malum autem pœnæ non eſt abſolutè, & ſimpliciter malum, ſed tantùm ſecundùm quid, nempe reſpectu alterius; vnde in ſeipſo eſt quoddam bonum. Ex quo fit, quòd malum culpæ peruertat ordinem vniuerſi, quantum eſt ex parte ſua, tanquam defectus quidam ab ordine; malum autem pœnæ non ſolùm non peruertit, ſed inducit, quia quod eſt inordinatum per culpam, reducitur in ordinem per pœnam: & proinde quamuis pœna ſit malum alicuius particularis, eſt tamen bonum quoddam vniuerſi. Atque hinc ſequitur, quòd malum pœnæ poſſit eſſe à Deo, vt de facto eſt, quia in ſe eſt quoddam bonum, & ſpectat ad ordinem vniuerſi; malum verò culpæ non poſſit eſſe. Vnde, cum malum culpæ non poſſit eſſe à Deo, fatendum eſt, ita elongari ab ipſo, vt nullam participet rationem bonitatis, quia ſi aliquam participaret, poſſet ratione illius eſſe à Deo, vt eſt malum pœnæ ratione bonitatis, quam dicit. Quis autem non videt, illud eſſe maius malum, quod magis elongatur à Deo, & nullam participat rationem bonitatis, quàm illud, quod minus elongatur, & participat aliquam rationem bonitatis? Atque hinc eſt, quòd cum, malum culpæ ſit in ſe formaliter malum, facit ſubiectum malum: malum autem pœnæ non facit, quia non eſt in ſe formaliter malum: quis autem neget, habere maiorem rationem mali id, quod facit ſubiectum malum, quàm id, quod non facit?

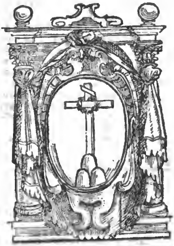
Malũ culpæ reddit ſubiectũ malũ, non autẽ malum pœnæ.

D. Dion.

Vnde D. Dionys. cap. 4. de Diuinis nominib. inquit; Puniri non eſt malum, ſed fieri pœna dignum. Atque hæc de tota entis bonitate, eiuſque oppoſito, nempe malitia. Plura alia circa malitiam eſſent explicanda, ſed quia non ſunt materiæ metaphyſicæ, ea relinquimus. & huic ſecundę parti metaphyſicarum diſputationum finem imponimus, omnia, quæ diximus, S. R. Eccleſiæ ſubijcientes, atque quicquid in ijs boni, diuino muneri adſcribentes.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX RERVM

E primo numero habetur Diſputatio, è ſecundo Sectio, è tertio eiuſdem Sectionis numerus.

A

Abſtractio.

DVPLEX abſtractio Præciſiua, & Negatiua. 19. 6. 1

Cur potentia ſenſitiua nequeant abſtrahere. ibid 8. 1

Abſtractio pura eſt ſine deceptione 25 1 7

Vide Præciſio

Abſtractum.

Cur non prædicetur in recto de concreto. 5. 3. 2

Accidens.

Quibus accidentibus conueniat definiri per ſubiectum. 1 3. 2

Accidens habet proprium eſſe phyſicum, quod dependet à ſubiecto ſolùm vt à cauſa materiali 41. 2, 3

Varia genera accidentium. 42. 2. 1

Accidens capax intenſionis ſemper perficitur, ſi adſit agens potens producere accidens in actu incompleto. ibid. 10

An detur accidens in actu incompleto. ibid. 4. 4

Accidentis indiuiduatio.

Eſt indiuiduum ſe ipſo 36. 2 8

Qui doceant, accidentia indiuiduari per ſubiectum 41. 2. 1

Aliorum oppoſita opinio, ibid 2

Accidens non indiuiduatur per ſubiectum. ibid. 3

Subiectum non eſt formale principium indiuiduationis accidentis. ibid.

Neque etiam ordo ad ſubiectum. ibid. 4

Neque ex eo, quòd ſit cauſa eius, indiuiduatur per ſubiectum. ibid 5

Neque ex eo quòd multiplicetur ad multiplicationem ſubiecti. ibid. 5

Neque ex eo, quòd recipiatur in ſubiecto indiuiduo. ibid. 6

Si accidens indiuiduaretur per ſubiectum ſemper conferret eamdem indiuiduationem. ibid 7

Idem ſubiectum non poteſt indiuiduare plura accidentia, etiam ſi ſpecie differant. ibid 10

Vnde indiuiduentur accidentia, quæ non habent proprium eſſe. 42. 2 2

Quomodo indiuiduentur per ſubiectum. ibid 3

Quomodo idem ſubiectum poſſit ſucceſſiuè indiuiduare plura accidentia in ijs, quæ non habent proprium eſſe. ibid

Accidentia apta continuari coaleſcunt in vnum ſi ponantur in eodem ſubiecto. ibid. 11

Accidentis multiplicatio.

Accidentia extra ſubiectum poſſunt multiplicari numero. 41. 2. 1. 2 & 11

Idem accidens ſpecie multiplicatur indiuidualiter. ibid 6

Accidentia capacia intenſionis non multiplicantur numero in eodem ſubiecto. ibid. 8

Quomodo coaleſcant in vnum. ibid

Accidentia, quæ fiunt à ſubiecto, non poſſunt in ipſo multiplicari numero. 42. 2. 10

Non poſſunt plura ſimul, aut ſucceſſiuè originari ab intrinſeco principio in eodem ſubiecto ibid. 18

Vnde proueniat exigentia multiplicandi accidentia ſolo numero. ibid 19

Accidentia, quæ proueniunt ab intrinſeco, non poſſunt multiplicari ſolo numero in eodem ſubiecto. ibid 20

Accidentia, quæ non habent proprium eſſe contradiſtinctum à ſubiecto, nequeunt pluriſicari numero in eodem ſubiecto ibid 3. 1

Accidentia capacia intenſionis neque per Dei potentiam poterunt pluriſicari numero in eodem ſubiecto ibid 5

Quid requiratur, vt plura accidentia per Dei potentiam poſſint eſſe in eodem ſubiecto. ibid. 6

Neque accidentia, quæ non ſunt capacia intenſionis, poteſt Deus multiplicare in eodem ſubiecto. ibid. 7

Non eſt eadem ratio de duobus accidentibus in eodem ſubiecto, ac de duobus corporibus in eodem loco. ibid 8

Eadem eſt ratio de multiplicatione, ſiue accidens ſit in actu completo, ſiue incompleto. ibid. 4. 4

Accidentia, quæ habent diuerſum munus, multiplicantur ſpecie. ibid. 7

Accidens ſeparatum.

Accidens ſeparatum à ſubiecto non eſt vniuerſale. 22. 1. 4

Accidentia ſeparata à ſubiectis eſſent indiuidua. 41. 2. 13

Accidens comparatum ad ſubiectum.

Non habet rationem vniuerſalis reſpectu ſubiecti. 25. 2. 3

Reddit ſubiectum tale ſolùm denominatiuè. 30 2. 6

Receptio Accidentis in ſubiecto ſupponit accidens in indiuiduo 41. 2. 7

Plura accidentium indiuidua ſunt in eodem ſubiecto. ibid. 9

Idem accidens numero poteſt eſſe in diuerſis ſubiectis. ibid 11

Neque ſucceſſiuè plura accidentia numero poſſe eſſe in eodem ſubiecto, qui doceant. 42. 1 2

Aliorum ſententia aſſerens ſolùm ſimul non poſſe

eſſe in eodem ſubiecto, ibid 5
Aliorum doctrina quòd accidentia in actu com pleto non poſſunt plurificari numero in eodem ſubiecto. ibid. 1
Sola congenita accidentia non poſſe plurificari nu mero in eodem ſubiecto, poſſe autem aduenti tia. nonnullorum opinio. ibid 6
Sola accidentia, quæ non habent latitudinem in tenſiuam, poſſunt plurificari numero ex quorum dam ſententia. ibid. 7
Alia ſententia, accidentia, quæ differunt ſpecie poſſe plurificari numero ibid 8
Accidentia, quæ non habent propriam entitatem non poſſunt multiplicari numero in eodem ſubiecto. ibid 2. 2
Accidentia, quæ habent proprium eſſe ſucceſſiuè multiplicantur numero in eodem ſubiecto. ibid 4
Vnicum accidens numero complet exigentiam ſubiecti. ibid 10
In ſubiectis ſingulis eſt virtus productiua vnius tantùm accidentis ibid.
Plura accidentia aduentitia ſunt otioſa in eodem ſubiecto. ibid. 20
Vnicum accidens in ſubiecto ſufficit pro eorum pendo & perficiendo ibid 9 2
Infinita accidentia poſſent eſſe in eodem ſubiecto, ſi plura poſſent eſſe. ibid 4. 3

Accidens comparatum ad ſubſtantiam

Quomodo inter accidens, & ſubſtantiam poſſit ad mitti analogia. 32. 1 31

Actio.

An aliquando actio attingat vnicam tantùm for malitatem in termino 18. 3. 7

Actualitas.

Actualitas ſupponit proportionatam poſſibilita tem. 17. 3 7

Actus.

Actus ſupponit potentiam proportionatam 17. 2. 2
Actus phyſicus ſupponit potentiam phyſicam. ibid. 3
Actus non poteſt ſtare ſine aptitudine ad ipſum, ibid. 8
Actus ſecundus dicit in exercitio, quod dicit po tentia in actu primo 18 4. 19
Actus ſeparat, & diſtinguit in ſuo genere, 19 2. 2
Actus ſingularis ſupponit potentiam ſingula rem. 40. 2 10
Actus debet commenſurari cum potētia ibid. 1

Aequalitas.

Aequalitas, & inæqualitas proportionis 44. 2. 1

Aequiuoca

Duplex genus æquiuocorum à caſu, & à con ſilio. 20 2.
Aequiuoca non habent rationem communem cum analogis 34 2. 2

Aequiuocatio.

Quomodo in genere lateant æquiuocationes. 28. 2. 1
& 30. 2. 2

Aeternitas.

Quid dicat æternitas. 67. 3. 2

Agens.

Agens non multiplicat effectus numero in eodem ſubiecto. 42 2. 12

Alietas.

Relatio alietatis non pertinet ad conceptum vnita tis. 7. 2. 1

Aliquid.

Aliquid non eſt attributum entis. 3. 2. 6

Amor. Amabile.

Quid faciat rem amabilem. 78. 5.
Duplex amor creaturæ erga Deum, & quinam ſit. 79. 2.

Analoga.

Quid nomine analogorum intelligant Peripateti ci. 29 4.
Quid analoga Phyſica & Metaphyſica. 31. 2.
Quomodo analoga ſecundùm eamdem rationem conueniant, & differant. 32 1
Analoga quomodo recedant ab vniuocis & æquiuocis. 33 2.
Analoga coadunantur in vna ſignificatione nomi nis. 34. 1
Conceptus formalis perfectus analogorum eſt mul tiplex, imperfectus eſt vnus. ibid 2
Analogum prædicari de analogatis vt ſuperius de inferiori, qui doceant ibid 2. 1
Analogum reſpectu analogorum non habet ſuperio ritatem neque ſecundum formam phyſicam ne que ſecundùm metaphyſicam ibid 4
Quomodo in analogo poſſit fieri comparatio, ibid 2 1
Vnum analogum eſt perfectius altero ibid 3
Quid ſentiat Caiet. de analogi diuiſione in ſua analogata. 34 2. 4
Analoga non habent cum æquiuocis aliquam ra tionem communem 30. 3. 1
Quando nomen prædicatur de analogo, quod ſub ſtat nomini, prædicatur conuertibiliter 34. 3 4

Analoga attributionis.

Principale analogatum ponitur in definitione cæte rorum. 33 1 2
Analoga attributionis debent omnia eodem modo denominari. ibid. 5
Cur dicantur ab vno, & ad vnum. ibid 6
Minus principalia analogata non participant ne ceſſariò formam analogi. ibid 2. 1
Varia ſententia de participatione formæ analo gi. ibid
Diſcrimen inter minora analogata, quando in trinſecè participant formam analogi, & quan do non. ib.d 2
Minora analogata intrinſecè habent fundamen tum analogi. ibid 4
Quid ſignificet denominatio minorum analogo rum. ibid. 5
Minora analoga non participant formam analogi intrinſecè. ibid. 6
Analoga dicere attributionem & participare for mam attributionis intrinſecè implicat. ib.d. 9
Si minora analoga participarent intrinſecè for mam analogi, non dependerent à maiori ana logo. ibid. 10
Analoga attributionis eſſe vera analoga ex ali quorum ſententia. ibid 3. 1
Analoga attributionis non ſunt verè analoga ex aliorum ſententia. ibid 2
Analoga attributionis non recedunt ab vniuocis & æquiuocis. ibid 4
Minora analogata inter ſe comparata dicunt ana logiam proportionis. ibid 4 1
Habitudines minorum analogorum ad principale analogatum aliquando ſunt eiuſdem rationis, aliquando diuerſæ. ibid 2
Analoga attributionis non poſſunt confundi in vnū conceptum. 34 1. 2
Maius analogatum non eſt neceſſariò connexū cum minoribus: minora verò neceſſariò ſunt connexa cum maiori. ibid
Quando analogum attributionis prædicatur de

ana

Digitized by Google

analogatis adeſt ſola communitas nominis. ibid. a. 2

Analoga inæqualitatis.

Non ſunt verè analoga. 30. 2. 2
Non dantur analoga inæqualitatis metaphyſica. 31. 2. 9

Analoga proportionis.

Quomodo definiantur. 32. 1. 1
Proportiones debent eſſe propriè in analogatis. ibid. 2. 6
Analoga proportionis non coadunantur in vnum conceptum. 34 2. 6
Sunt inuicem connexa. ibid. 7
Quando analogum proportionis prædicatur de analogatis, non prædicatur aliquid ſuperius. ibid. 2. 8

Analogia.

Quid ſignificet analogia. 29. 1. 1
Analogiæ exiſtentia. ibid. 4
Analogia eſt quid medium inter vniuocationem, & æquiuocationem. ibid. 5
Diuerſitas rationum differentiarum non ponit analogiam. 30. 1. 6
Analogia requirit plura. ibid.
Analogia non colligitur ex dependentia ibid. 2. 3
Analogia non fundatur in denominatione, ſed denominatio ſupponit analogiam. ibid. 9
Quomodo analogia ſit quid medium inter vniuocationem, & æquiuocationem. ibid. 3. 11
Analogia non ſtat cum vnitate. 31. 2. 4
Analogia requirit extrema, quæ habeant eſſe diuerſum. 32. 3. 5
Quomodo analogia fundetur in extremis. ibid. 7
Analogia non poteſt eſſe inter ea, quæ habent eumdem conceptum obiectiuum. ibid. 8
Analogia conuenit rebus, vt ſubſunt noſtro conceptui. & quomodo. ibid. 10
Nulla analogia ſine metaphora. ibid. 2. 2. et 3
Analogia ſine metaphora importaret vnum conceptum præciſum. ibid. 2
In omni analogia nihil eſt ſuperius commune præter nomen. 34. 2. 6

Analogiæ quidditas.

Qui doceant, analogiam conſiſtere in tranſcendentia. 31. 1. 1
Cur falſa ſit horum doctrina. ibid. 2. &c.
Qui doceant, conſiſtere in habitudine. ibid. 2. 1
Oſtenditur falſitas huius doctrinæ. ibid. 3
Analogia non conſtituitur per habitudinem vt ſic, nec talis analogia per talem habitudinem. ibid. 10
Analogia vt ſic conſiſtit in proportione. ibid 3. 1
Proportio diuerſarum rationum eſt prima ratio analogiæ. ibid. 4
Quomodo analogia ſit formaliter proportio. ibid 5
Analogia coaleſcit ex nomine, & proportionibus, quæ ſubſunt eidem nomini. 32. 1. 2
An analogia ſecundùm res, & ſecundùm proportiones ſit diuerſa. ibid. 4
Sola analogia ſecundùm proportionem eſt vera analogia. ibid. 5
Non poteſt dari analogia, quæ non ſit ſecundùm proportiones. ibid
Analogia fundatur in proportionibus. ibid. 6

Analogiæ ratio communis.

Non datur ratio communis analogiæ ad proportionem, & attributionem. 30. 3. 1
Quinam doceant, analoga habere rationem communem. 31. 2. 6
Quinam id negent. ibid. 8
Analoga attributionis, & proportionis non habent conceptum communem præciſum. ibid 2. 1

Analogiæ diuiſio.

Analogia diuiditur in Attributionem, & Proportionem. 29. 2. 1
Alia eſt analogia ſecundùm aliquos cum metaphora, alia ſine metaphora. 32. 2. 3

Analogia attributionis.

Non eſt vera analogia ſecundùm Peripateticos 29 2. 2
Quotuplex ſit analogia attributionis. ibid. 7
Quid ſit analogia attributionis. 33. 1. 1.
Requirit pluralitatem terminorum. ibid
Quæ concurrant in analogia attributionis. ibid
Principale analogatum, & minus principale in analogia attributionis. ibid
Ratio, in qua fundatur analogia attributionis debet eſſe vna. ibid 3
Forma analogiæ attributionis debet denominare denominatione extrinſeca. ibid. 4
Quænam forma poſſit hanc analogiam fundare. ibid. 5
Nomen huius analogiæ importat diuerſa concreta cum habitudine. ibid. 2. 4
Attributio non ſufficit ad veram analogiam. ibid. 3. 8
Quòd ratio ſit eadem ſecundùm terminum, non ſufficit ad analogiam attributionis. ibid. 5

Analogia attributionis. & proportionis inuicem comparatæ.

Analogia attributionis, & proportionis ſecundùm eamdem rationem non poſſunt ſimul reperiri in eodem. 33. 4. 4

Analogia proportionalitatis.

Analogia proportionalitatis fundatur in proportionibus. 29. 2. 4
Non eſt inter Deum, & creaturas. ibid. 5

Analogia proportionis.

Duplex analogia proportionis. 29. 2. 3
Quot modis contingat. ibid 6
Quænam proportio conſtituat analogiam. 32. 1. 9
Nulla analogia proportionis ſine metaphora. ibid. 2 3
Analogia ſine metaphora ponit vnitatem. ibid 4
Analogia proportionis requirit quatuor terminos. ibid.

Angelus.

Angeli ſupra naturam habent ſuas proprietates indiuiduales. 35. 3. 4
Angeli diſtinguuntur indiuidualiter. ibid. 5
Angelus ſeipſum intuens, cognoſcit ſe vt principium illius intuitionis. 58. 8. 1

Anima.

Anima cognoſcendo fit omnia 61. 2. 5

Appetitus, Appetibile &c.

Ens tranſcendens non appetit ſuum eſſe. 8. 1. 3
Appetitus eſt tantùm circa entia phyſica. ibid. 9
Appetere conuenit tantùm naturæ completæ. 79. 4. 14
Idem non eſt appetibile reſpectu ſui ipſius. ibid 15
Ratio appetitus & appetibilitas non poſſunt ſaluari in ente vt ſic. ibid. 16
Quomodo appetibilitas ſe habeat ad bonitatem. 78. 5. 13
Non eſt idem formaliter cum bonitate. ibid. 16
Appetitus quieſcit in bono, vt in termino ſibi connaturali. 71. 3. 3

Vide Voluntas.

Aptitudo.

Aptitudo ſtare poteſt cum eo, ad quod eſt aptitudo,

do. 8. 1. 4

Artificiata.

Reſpectu cuius intellectus res artificiata ſint veræ. 66. 4. 6
Res artificiata fundant per ſe falſitatem reſpectu intellectus creati. 70. 1. 12
Perfectu idea eſt menſura per ſe artificiatorum. ibid.
In artificiatis difformitas ad propriam ideam fundat falſitatem. ibid. 11
An res artificiata poſſint eſſe abſolutè falſa. ibid. 10
Artificiata poſſunt eſſe falſa tum reſpectu idea perfecta, tum reſpectu imperfecta. ibid 4. 3

Attributio. Attributum.

Quid ſit attributum, & cur ſic dicatur. 1. 1. 2
Attributum eſt demonſtrabile de ſubiecto ibid.
Pura negatio non poteſt eſſe attributum. ibid 2. 1
Dicere attributionem, & participare intrinſecè formam attributionis, implicat. 3. 2. 2
Attributum, & ſubiectum quomodo ſe habeant 73. 2. 4

B

Bonitas:

Varia acceptiones bonitatis. 78. 1. 1
Bonitas eſt prior diuiſione entis, & determinatione ipſius. 71. 4. 6
Extenditur etiam ad poſſibilia. ibid 11
Conuenit rerum eſſentijs, vt tales ſunt. ibid. 12
Quomodo diſtinguatur à perfectione. ibid. 5. 15
Duplex bonitas, ſimpliciter, & ſecundùm quid 74. 1. 2
Bonitas participatur ratione exiſtentia. ibid.
Bonitas principaliter habetur ratione eſſentia ibid 2
Subſiſtit in aliqua eſſentia. ibid 9
Quomodo in bonitate contingat magis, & minus. ibid. 4 4

Bonitatis ratio formalis.

Bonitas eſt quid connotatiuum, & qualificatiuum. 72. 1. 11
Sententia aliquorum, quòd bonitas ſit quid ſuperadditum enti. 72. 2. 1
Sententia negans eſſe quid ſuperadditum enti ibid. 2
Sententia docens dicere relationem realem conuenientia. ibid. 3. 1
Qui doceant, eſſe relationem rationis. ibid. 2
Bonitas non dicit relationem realem prædicamentalem. ibid. 2
Non conſiſtit in relatione rationis. ibid. 2 10
Sententia ponens bonitatem in perfectione ibid. 3. 1
Bonitas non conſiſtit formaliter in perfectione. ibid. 4
Quinam bonitatem, & quibus modis conſtituant in appetibilitate. ibid. 4. 1. &c
Bonitas non conſiſtit in conuenientia reſpectu alterius. ibid. 4
Cur bonitas non poſſit fundari in conuenientia reſpectu alterius. ibid. 6
Bonitas non conſiſtit in appetibilitate in comparatione ad non ens. ibid. 10
Neque in eo, quòd ens ſit ſibi ipſi appetibile. ibid. 14
Bonitas eſſet ficta, ſi conſiſteret in appetibilitate reſpectu ſui ipſius. ibid. 13
Bonitas non eſt quid negatiuum. ibid. 5. 2
Conſiſtit in participatione diuina bonitatis. ibid. 4
Bonitas facit, rem conuenienti modo ſe habere quoad eſſe. ibid. 9
Quomodo bonitas ſecundùm D. Th. conſiſtat in modo, ſpecie, & ordine. ibid 6. 1
Modus, ſpecies, & ordo ſunt principia conſtitutiua bonitatis. ibid. 4
Quomodo bonitas vt ſic ſit ex modo, ſpecie, & ordine. ibid. 2

Bonitas paſſio entis.

Quomodo bonitas ſit ſumenda, vt eſt paſſio entis. 1. 2. 3
Qua prioritate debeat ens eſſe prius bonitate, vt hæc ſit paſſio illius. 71. 1. 4
Demonſtratio, qua bonitas, vt paſſio demonſtratur de ente. ibid. 2. 2
Quomodo bonitas realis poſſit conſtitui pro paſſione entis. 71. 4. 11

Bonitatis diuiſio.

Bonitas diuiditur in Naturalē, & Moralē 71. 1. 2
Bonum diuiditur in Vtile, Delectabile, & Honeſtum. ibid 2. 1
An hæc diuiſio ſit boni, vt ſic. ibid 3
Quomodo hæc diuiſio ſit ſufficiens, & adæquata ibid 2
Qualis ſit iſta diuiſio ex D. Th. ibid. 3. 1
Bonum Honeſtum, Vtile, & Delectabile in eadem re coincidunt. ibid. 2

Bonitatis gradus.

Diuerſi gradus bonitatis materialiter ſumpta. 79. 1. 1
Bonitas moralis, & Naturalis ſunt diuerſi gradus bonitatis. ibid. 7
Honeſtum, & Delectabile non ſunt ſpecies bonitatis, ſed gradus ſubordinati. ibid. 3. 10
Bonitas Eſſentialis, Integralis, & Accidentalis. ibid 4 1
Vnde habeantur hi gradus bonitatis. ibid
Bonum, Magna, Media, & Infima. ibid. 8

Bonitatis ſpecies.

Quomodo bonitas, qua eſt paſſio entis, ſe habeat ad Honeſtum, Vtile, & Delectabile. 72. 3. 9
Bonitas abſoluta, & Comparatiua. 73. 6. 8
Bonitas abſoluta, & comparatiua proportionaliter ſe habent. ibid. 6 2
Magis, & minus in bonitate integrali. 74. 4. 8
Magis, & minus in bonitate accidentali. ibid. 4

Bonitas comparata ad ens.

Bonitas eſt poſterior ente. 72. 1. 8
Reſpectu cuius intellectus ens, & bonitas ſeruent prioritatem, & poſterioritatem. ibid 9
Bonitas conuertitur cum ente ibid. 2. 2
Ens, & bonitas conuertibiliter dicuntur. ibid 5
Bonitas eſt inſeparabilis ab ente ſecundùm conceptum adæquatum. 71. 1. 2
Bonitas eſt æquè vniuerſalis, ac ens. ibid. 2. 3
Poſito ente ſtatim ponitur bonitas. ibid. 6
Bonitas vt ſic nō pōt fundari in tali ente. ibid 4. 4
Bonitas non eſt aliud ab eſſe rei. ibid. 5. 1
Bonitas reperitur in ente, vt quid participatum. ibid. 2
Completa bonitas entis non includitur in eius eſſentia. 74. 1. 8
Bonitas ex genere ſuo conſequitur eſſentiam vt ſic. ibid. 12
Quomodo ens, & bonitas ſint vna ratio, & diuerſa. ibid. 11
Bonitas entis non proportionatur in eſſendo cum bonitate diuina. ibid. 2. 7

Bonitas comparata ad bonitatem diuinam.

Quomodo ens ſit bonū bonitate diuina, 74 n. 1 & 2

Quo

Quomodo ſit analogia attributionis inter ens bonum, & bonitatem diuinam, vt participabilem. ibid. 9

Bonitas comparata ad bonitatem Idealem.

Quomodo ens ſit bonum bonitate prima ideali. 74. 2. 4

Analogia proportionis inter bonitatem entis, & Idealem. ibid 8

Quomodo interueniat etiam analogia attributionis. ibid.

Bonitas determinata.

Talis bonitas fundatur in tali ente. 72. 2. 4

Talis bonitas eſt quid intimè imbibitum in tali ente. 73 2. 6

Talis bonitas non conſiſtit in tali relatione. ibid. 14

Bonitas Moralis.

Quomodo bonitas moralis ſe habeat ad Naturalem. 75. 1. 8

Bonitas moralis eſt eſſentialiter diuerſa à naturali. ibid 4

Non ſe habet diſparatè reſpectu naturalis. ibid. 5

Conuenit cum Naturali in ratione bonitatis vt ſic. ibid

Bonitas moralis non eſt ſpecies contradiſtincta à naturali. ibid 6

Eſt gradus bonitatis fundatus in naturali. ibid. 7

Bonum.

Ratio conuenientiæ eſt intrinſeca rei bonæ. 73 2 5

Ens bonum abſolutè, & non reſpectiuè ad aliud, ibid. 7

Bonum tranſcendit per omnia genera. ibid 9

Ens denominatur bonum à propria bonitate intrinſeca ibid 11

Quomodo bonum differat à malo. ibid 3 10

Bonum vt ſic eſt terminus appetitus. 72. 1. 4

Cur aliquod bonum ſit propter ſe expetibile ibid.

Magis, & minus ſecundùm conuenientiam rei bonæ, ibid 4. 4

Bonum reſpectiuum.

Res intrinſecè imbibit conuenientiam ratione entitatis eſt bona alteri. 73. 2. 12

Bonum reſpectiuum dicit aliquam perfectionem reſpectu alterius ibid 4. 8

Quodcumque bonum dicat conuenientiam reſpectu alterius. ibid 9

Omne ens eſt alteri bonum. ibid. 17.

Bonum ſimpliciter, & ſecundùm quid.

Bonum ſimpliciter ſumitur pro bono infinito, & bonum ſecundùm quid pro finito 73 4 5

Bonum ſimpliciter, & ſecundùm quid intra entitatum. ibid 6

Bonum eſſentiale eſt bonum ſimpliciter, & accidentale ſecundùm quid. ibid

Simpliciter, & ſecundùm quid ſecundùm conuenientiam boni. ibid. 7

Bonum Delectabile.

Quid ſit. 73 4. 4

Quomodo accipiendum, vt ſit ſpecies boni vt ſic ibid 6

Quid importet. ibid 17

Omne delectabile quomodo etiam honeſtum. ibid. 9

An bonum delectabile dicat propriam rationem bonitatis. ibid. 10

Quomodo diſtinguatur ab honeſto. ibid

Bonum delectabile conſequitur bonum honeſtum ibid. 11

Vide Delectatio.

Bonum honeſtum.

Quid ſit. 73. 2 2

Quomodo accipienda ratio honeſti, vt contrahat bonum vt ſic ibid. 5

Quomodo quædam bona naturalia reſpectu naturæ rationalis ſint honeſta. ibid. 9

Quomodo bonum honeſtum ſit per ſe conueniens ibid. 10

Quonam pacto bonum honeſtum debeat alteri conuenire. ibid. 11

Omne honeſtum eſt etiam delectabile. ibid. 3. 8

Bonum Vtile.

Quid ſit. 75. 2. 4

Quomodo accipiendum, vt determinet bonum vt ſic. ibid. 6

An, & cur bonum vtile non ſubdiuidatur. ibid 8

Quomodo bonum vtile ſe habeat ad alia bona ibid. 3 2

Bonum vtile ſe habet analogicè ad bonum propter ſe expetibile. ibid. 3

Vnde vtile dicatur bonum. ibid. 5

Vtile eſt quoddam bonum in ſe formaliter, ſed non reſpectu appetentis. ibid. 6

C

Capacitas.

I*N quo conſiſtat determinatio capacitatis.* 37. 4. 34

Cauſa.

Cauſa potens producere plures effecta, poteſt ſemper alios, & alios producere. 42. 2. 17

Quomodo quod eſt cauſa cæterorum eſt magis tale. 67. 4. 12

Quem ſenſum habeat illud axioma. Propter quod vnumquodque tale, & illud magis. *ibid.*

Chriſtus.

Vnitas perſonæ in Chriſto dicit quid poſitiuum. 5. 4. 2

Natura humana Chriſti diſtinguitur ſecundùm eſſe naturæ à natura aliorum indiuiduorum 40. 3 13

Cognitio.

Proportio cognitionis ad obiectum. 16 4. 14

Quomodo cognitio non poſſit tendere niſi in ſingulare. ibid. 8. 3

Ad quodnam obiectum terminetur cognitio. ibid. 6

Cognitiones circa diuerſa numero obiecta pluſquam numero differunt. 44 2. 11

Cognitio vnius ſine alio non eſt ſemper diſtinctio rationis. 58. 3. 4

Veritas cognitionis. 65 1. 5

Res cauſant cognitionem veram. ibid. 4. 1

Proportio cognitionis ad obiectum ibid 1

Quid dicat proportio cognitionis ad obiectum ibid. 6

Quid ſit repræſentatio cognitionis ibid

Quid ſit conformitas cognitionis cum obiecto. ibid. 7

Quod eſt in cognitione per modum attingentia eſt in obiecto obiectiuo modo. ibid 9

Cur cognitio vera poſſit euadere falſa. 71. 4. 5

Vide veritas cognitionis.

Cognitio abſtractiua, & intuitiua.

Cognitio abſtractiua. 19 1. 8

Quid ſit cognitio abſtractiua, & quid intuitiua. 58. 1. 1

Cognitio intuitiua repræſentat obiectum ſicuti eſt. ibid 2. 1

Cognitio intuitiua vnico conceptu percipit totum obiectum quantumuis perfectum. ibid. 8. 5

Cognitio comparatiua.

Quid ſit. 19. 1. 2
Duplex cognitio comparatiua. ibid.
Duplex modus cognitionis comparatiuæ ibid. 2 1

Cognitio comprehenſiua, & ſpeculatiua.

In cognitione comprehenſiua non poteſt contingere diſtinctio rationis. 56 3. 9
Quomodo cognitio ſpeculatiua ſit vera. 69 2 4

Cognitionis obiectum.

Ens, & cognoſcibile conuertuntur. 65. 2. 4
Cognoſcibile, & verum ſe mutuò inferunt. ibid 5
Quomodo ex parte obiecti in ordine ad cognitionem interueniat commenſuratio 65. 4. 11
Conformitas entis cum cognitione ſupponit eiuſdem entis veritatem 65. 2. 5
Hæc conformitas eſt poſterior cognitione. ibid 6
Obiectum eſt prius verum, quàm poſſibilis cognitio. ibid.
An res perfectior attingatur perfectiori cognitione. 67 4 5
An obiectũ cognitionis falſæ poſſit dici falsũ. 70. 4 4
Res non dicunt ordinem per ſe ad cognitionem falſam. ibid 5

Vide Obiectum.

Commenſuratio.

Commenſuratio ex intrinſeca ſua ratione eſt mutua. 65. 4. 11

Commune.

Multiplicatio rationis communis non opponitur eiuſdem vnitati 2. 2 2
Ratio communis in ſe vna æqualiter participatur ab inferioribus 28. 0 1
Ratio multiplex in inferioribus non poteſt abſtrahi vt vna ibid
Quomodo ratio communis non poſſit eſſe in ſe vna ſi dicat diuerſitatem in inferioribus ibid. 0
Ratio communis ſemel in ſe vna, ſemper in ſe eſt vna ibid 3
Ratio communis in ſe vna debet deſcendere cum æqualitate ad inferiora ibid 4
Idem non poteſt eſſe magis, & minus perfectum ſecundum eamdem rationem communem 30 2. 4
Eadem ratio communis non fundat prioritatem & poſterioritatem. ibid 5
Ratio communis non exigit deſcendere per prius, & poſterius. ibid 6
Poſita ratione communi præſcindente ab inferioribus ponitur quidquid requiritur ad vniuocationem. 31. 2 2

Communis ratio diuiſio.

Diuiſio cõmunis rationis fit per contractionẽ 4. 3. 2
In diuiſione ratio communis non deſcendit ad vnam differentiam mediante alia. 28. 2. 10

Communis ratio comparata ad inferiora.

Quid requiratur, vt communis ratio inæqualiter deſcendat ad inferiora. 31. 2 4
Inæqualis deſcenſus non ſtat cum indiuiſibilitate rationis communis. ibid.

Communicatio. Communicabile &c.

Communicabile, & incommunicabile adæquatè diuidunt ens. 19 2. 2
In quibus gradibus entis fundetur communicabilitas. ibid 4. 1
Quomodo communicabilitas intrinſecè participetur ab aliqua ratione entis. ibid 4
Maior eſt communicatio in eſſe rei, quàm in eſſe entitatis. 50 4 4

Comparatio.

Duplex cõparatio ſecundũ magis, & minus 34. 2 4

Compoſitio.

Virtualis compoſitio in natura ſpecifica præcedit opus rationis. 57. 1 7
Tanta eſt compoſitio, quanta eſt diſtinctio. 60. 2. 3

Compoſitum

Compoſitum etiam in ratione vnitatis compoſitum. 2 1. 2
Compoſitum nõ habet eſſe adæquatũ à forma 38. 4. 8
Qualis debeat eſſe indiuiduatio compoſiti. ibid.
Aliqua indiuiduatione debeat indiuiduari compoſitum. ibid. 9
Quomodo compoſitum ſit ſeipſo indiuiduum. 41. 1. 10
An compoſitum indiuiduetur principalius per formam. ibid. 15

Conceptus mentis.

Conceptus intellectus, licet repræſentet multa, non poteſt prædicari de multis. 16 2 13
Aequalitas correſpondentia conceptus mentalis ad obiectiuum 18 4 3
Vnde ſumatur vnitas conceptus mentalis. ibid 4
Conceptus mentis non correſpondet aliquid remotè ex parte obiecti. 33 4. 2

Conceptus rei.

Quid dicat conceptus quidditatiuus adæquatus 14 2. 2
Quomodo conceptus obiectiuus æqualiter correſpondeat conceptui mentali. 18 4 8
Aliud eſt conceptus obiectiuos confundi & aliud connecti. 34. 1. 4

Connexio.

Eſſentialis connexio conſiſtit tantùm in eſſe eſſentiali extremorum. 64. 3. 10

Conſtitutiuum.

Conſtitutiuum, & perfectiuum ſunt idem proportionaliter. 73. 3. 7

Continuum.

Partes in continuo habent indiuiduationem inuicem vnibiles. 41 4. 17

Vide quantitas.

Contractio Contractiuum &c.

Duplex modus contractionis ſecundùm eſſe obiectiuum. 33. 2. 3
Quid ſit contractio. ibid.
Quomodo in contractione fiat diuiſio. ibid. 3
Quomodo inuicem ſe habeant contrahibile, & contractiuum. 48. 3. 8
Contrahibile excludit contractiuum. ibid.
Contractiuum excludit à ſe contrahibile. ibid 9
Quæ commenſuratio ſit neceſſaria inter contrahibile & contractiuum. ibid. 3. 6
Contrahibile & contractiuum important diuerſas rationes formales ibid. 7
Modus contractionis. 46. 3. 9
Contractiuum non poteſt fundare denominationem conuertibilem cum ratione ſuperiori. 24. 1. 10

Contradictio.

Cõtradictio non habet eſſe niſi per intellectũ 19 2 1
Vnde proueniat implicantia contradictionis. ibid. 2
Verificatio contradictionis facit eodem modo vnum negari de altero. 64 6. 4

Vide Diſtinctio rationis in ordine ad contradictionem.

Contradictoria.

Cur alterum ex contradictorijs debeat ſemper ineſſe. 4. 2. 4
In nullo ſtatu poteſt dari medium inter contradictoria. 14 3. 18
Verificatio contradictoriorum arguit diſtinctionem. 58. 1 5
Verificatio contradictoriorum, & diſtinctio inuicem conuertuntur. 58 2 6

Quo

Digitized by Google

Quomodo contradictio fundetur in diſtinctione eiuſdem à ſeipſo. ibid 1
Quomodo ex contradictorijs alterum ſemper verum & alterum ſemper falſum 19 1 1
Contradictoria non conueniunt puris formalitatibus ante opus intellectus. 40. 1. 2
Intellectus tribuens eidem ſubiecto contradictoria format diſtinctionem rationis. ibid
Quomodo, ſi de eodem verificarentur contradictoria, eſſet, & non eſſet: 64. 6. 2
Contradictoria eſſent idem inter ſe, ſi eidem ſubiecto conuenirent. ibid 9
Si contradictoria de eodem verificarentur, ſeparatio non eſſet ſignum diſtinctionis realis. ibid. 10
Idem exiſteret, & non exiſteret, ſi contradictoria eſſent ambo vera. ibid. 11

Contraria. Contrarietas.

Cur quæ habent diuerſa contraria phyſica, diſtinguantur realiter. 1 2 6
In contrarijs negatiuis ex diſtinctione ipſorum non licet inferre diſtinctionem eorum quibus contrariantur. ibid
Qualibet contrarietas habet duo tantùm prima extrema. 43. 1. 10
Nunquã vnum contrariũ euadit alterum. 72 2. 1

Conuenientia.

Conuenientia eſſentialis inter indiuidua. 11. 4. 3

Corruptibilitas. Corruptio

Eadem eſt ratio de indiuiduis poſſibilibus, ac de exiſtentibus quò ad corruptibilitatem. 42. 2. 1
Cur entitate indiuidua corrupta nihil poſſit remanere. ibid. 1. 2
Corruptio cadit ſupra totam entitatem ibid
Corruptio tollit adæquatè exiſtentiam. ibid. 4

Creatio. Creatura.

Creatio ponit in eſſe naturam ſecundùm eſſe indiuiduum 11 2. 6
Creatura non habet analogiam proportionis in aliqua ratione ad Deum. 29 2 1
An inter creaturam, & Deum ſit identitas in ratione entis. 63. 2 6
Creatura imitatur eſſe diuinum, & diuinam bonitatem. 73. 5. 5

Culpa.

In quo conſiſtat malum culpæ. 79 1. 2
Culpa nõ eſt ſpecies mali ſed quidã gradus. ibid 3
Culpa maius malum, quàm pœna ibid 4
Culpa eſt malum omnium maximum. ibid.
Culpa eſt abſolutè malum ibid 6
Culpa reddit ſubiectum malum. ibid

Vide Malitia. Peccatum.

D

Definitio.

Definitio cadit ſupra eſſe poſitiuum. 04 3. 15
Quomodo definitio ſit circa aliquid reale. 16. 4. 3
Cur definitio non conſtituat proprium prædicabile. 24 4 4
Quomodo definitio reducatur ad prædicabile rei definitæ ibid
Quomodo definitio ſit mixta, & reducatur ad plura prædicabilia. ibid

Delectatio.

Quid ſit delectatio. 78. 2. 2
Delectatio cauſatur ex conuenientia obiecti, ibid, 3. 1

Vide Bonum delectabile.

Demonſtratio.

An vera demonſtratio ſit circa paſſiones propriè dictas. 2. 1. 3

Denominatio.

Denominatio debet habere fundamentum in ſubiecto. 30 2. 4
Denominatio non fundat analogiam. 30 2. 9
Quæ ſunt talia intrinſecè, non denominantur talia per formam intrinſecam. 67. 2 2
Denominatio extrinſeca fundatur in intrinſeca habitudine. 74. 4. 1
Quod eſt tale intrinſecè, non eſt tale denominatione extrinſeca. 74 3. 2

Dependentia.

Non poſſe dependere à ſeipſo, quomodo ſe habeat ad identitatem. 40. 2 3

Determinatio, Determinabile, Determinatiuum

Quando determinatio opponatur priuatiuè cũ indeterminatione. 12. 1.
Non poteſt concipi aliquid determinatum, niſi concipiatur aliquid diſtinctum. 14. 1. 16
Determinabile eſt indifferens ad quodcunque determinatiuum eiuſdem rationis. 45 2. 4

Deus.

Quomodo in Deo ſit diſtinctio ſecundùm inadæquatos conceptus, 1. 2 4
Quæ diſtinctio rationis ratiocinatæ repugnet Deo ibid. 5
Quæ diſtinctio repugnet ſimplicitati diuinæ ibid.
Deus non dicit in aliqua ratione analogiam proportionalitatis ad creaturas. 29. 2 1
Quicquid conſideratur in Deo, pertinet ad conſtitutionem ipſius. ibid 6
An inter Deum, & creaturas ſit identitas in ratione entis. 63. 2 6
Quomodo eſſentia diuina identificata cum vna perſona, poſſit alteri communicari. 64 6 03
Deus eſt ſumma veritas. 65 1. 12
Quæ veritas ſit in Deo. ibid. 4 9
Nihil eſt prius Deo ſecundùm rationem. 72. 1 3
Quomodo Deus non ſit propriè ens, ſed quid nobilius. ibid. 6

Dei attributa.

Quomodo Deo conueniat vnitas. 4 3. 7
Vnde in Deo proueniat ſimplicitas. 1' 2. 2
Quando Deus non poſſit impedire aliquid 42. 3 1
Quo ſe habeãt relationes Dei ad creaturas 49. 2 4
Quõdo in Deo diſtinguãtur diuerſa poſſibilia 57. 2. 6
Quæ veritas ſit in Deo. 66. 3. 1
Quomodo Deus dicatur verus. ibid 4. 9
Quomodo in Deo ſit veritas, à qua cætera participent veritatem. 67. 1. 3
Quomodo nomen Boni ſit primum nomen, quod tribuitur Deo. 72. 1. 12
Bonitas diuina eſt prior creaturis poſſibilibus. 72 2.

Dei voluntas, Actus liberi.

Qui videt eſſentiam Dei, & non actus liberos non eſt ſcientiæ eius rationis. 58 1 6
Actus liberi non pertinent ad conſtitutionem diuinæ eſſentiæ. ibid
Deus nullo pacto vult malum. 73. 2 6
Omne ens eſt obiectum diuinæ complacentiæ. ibid
Quid ſit, Deum velle mala. 76. 4. 1

Differentia.

Differentia poſitiua requirit rationem ſuperiorem poſitiuam. 8 2 7
Differentia non habet rationem vniuerſalis reſpectu generis. 25 2. 2
Differentiæ diuidentes debent immediatè aduenire diuiſo. 25 2. 10
Differentiæ non ſubordinantur ad inuicem, nec vna per aliam percipitur ibid. 11
Quando differentia ſubſtantialis ſit eſſentialis,

quando non 30. 2. 2
Quomodo differentiæ ſint extra rationem vniuo cam. 40 4 3
Differentiæ, quatenus diuidunt, non poſſunt conuenire inter ſe 43. 3. 1
Differentia non eſt idem, ac diuerſitas. 47 2. 10
Quid propriè dicat differentia. ibid. 10

Differentia indiuidualis.

Quid doceant Doctores de modo, quo differentia indiuidualis facit differre. 44 1. 0
Quid ſentiant Auctores de inæqualitate perfectionis ſecundùm differentiam indiuidualem, ibid. 0
Indiuidualis differentia facit tantùm differre ſecundùm eſſe hoc. ibid 2. 4
Adæquata diſtinctio indiuidualis. ibid. 5
Eadē ſemper diſtinctio ex vi indiuiduationis. ibid 6
Maior diuerſitas ſupra eſſe hoc, & eſſe illud non eſt indiuidualis. ibid 9
Indiuiduatio non ponit inæqualitatem perfectionis ibid 2 2
Maior & minor perfectio in eſſe indiuiduali formaliter eſt impoſſibilis. ibid 2
Cur ſit impoſſibilis. ibid 4

Diſcurſus.

Modus cognoſcendi per diſcurſum cauſat diſtinctionem rationis. 95 2. 2
In diſcurſu contingit diſtinctio rationis abſque ordine ad extrinſeca connotata. ibid 3 6

Diſtinctio.

Quod ab alio diſtinguitur, habet propriam vnitatem 19 6 0
Diſtinctio eſt à conſtitutiuis intrinſeco. 37 2. 15
Diſtinctio prouenit ab intrinſeco eorum, quæ diſtinguuntur. 40 3. 2
Tanta diſtinctio quanta ſeparatio. ibid 4 2
Quodlibet per ſeipſum eſſe ab alio diſtinguitur. 41. 1. 5
Maior diſtinctio eſt ex ratione ſuperiori. 44. 1. 8
Res per ſeipſas diſtinguuntur 47 0 0
In quo formaliter conſiſtat diſtinctio ibid 3
Quid requiratur formaliter ad diſtinctionem ibid 5
An diſtinctio ſit quid reſpectiuum. ibid 0
Diſtinctio eſt poſterior identitate. ibid 7
Diſtinctio negatiua nō eſt vera diſtinctio. ibid 8
Triplex modus diſtinctionis ibid 5
An omnis diſtinctio debeat præcedere intellectum, ne decipiatur. ibid 3 10
Omnis diſtinctio adæquatur per realem & rationis ibid 5 2
Omnis diſtinctio aut per intellectum, aut independens ab ipſo. ibid 4
Diſtinctio proportionatur extremis in quibus fundatur. ibid 5
Quomodo omnis diſtinctio reducatur ad realem, & rationis. ibid 6
Qualitas diſtinctionis ex duplici capite conſideratur. 50 2 2
Duplex conſideratio diſtinctionis. 51. 1. 2
Duo effectus diſtinctionis. 54 0 1
Alius modus diſtinctionis, & aliud eſſe extremorum ibid 7
Qualiter in diſtinctione vnum extremum non poſſit eſſe alterum. 14 2 2
Non ſemper diſtinguuntur quæ non poſſunt concipi vnico conceptu. 60. 3 1

Diſtinctionis genera.

Varia genera diſtinctionum. 48 2. 1. &c
Quot genera diſtinctionū ponāt Scotiſtæ. ibid 3. 1. 2
Quot ponant Thomiſtæ. ibid. 4 1
Quot ponant Nominales ibid 2
Duo tantum prima genera diſtinctionum. ibid 5. 2

Diſtinctio entitatiua.

Diſtinctio entitatiua eſt communis omnibus entibus. 36. 2. 13
Diſtinctio entitatiua eſt eadē, ac indiuidualis. ibid.
Vide Diuiſio entitatiua.

Diſtinctio eſſentialis.

An diſtinctio eſſentialis conſtituat peculiare genus. 68. 2. 4
Quomodo Scotiſtæ explicent diſtinctionem eſſentialem. 64. 2 1 & 2
Diſtinctio eſſentialis non conſiſtit in eo, quod aliquid ſit extra eſſentiam alterius. ibid. 2
Non fundatur in natura exiſtente. ibid
Diſtinctio eſſentialis dicit multiplicitatem ſecundùm eſſentiam. ibid. 3
Quas alias diſtinctiones inferat diſtinctio eſſentialis. 64. 2. 9

Diſtinctio ex natura rei.

Quando diſtinctio dicatur ex natura rei. 60 1. 1
Quomodo accipienda ſecundùm Scot. ibid
In quo ſenſu Scot. admiſerit diſtinctionem ex natura rei. ibid 4
Qualiter eam admittat communis ſent. ibid. 2 1
Diſtinctio ex natura rei non præcedit opus intellectus. ibid 2
Qualis diſtinctio realis ſit diſtinctio ex natura rei ib. 3
In quo diſtinctio ex natura rei differat ab identitate ex natura rei. ibid 3. 6

Diſtinctio formalis.

Diſtinctio formalis ſufficit, vt vnum poſſit cognoſci ſine alio. 16. 2 17
Diſtinctio formalitatum eſt entitatiua ſi ſit à parte rei. 60 4. 2
Quænam ſit diſtinctio formalis ſecundùm Scotiſtas. 61 1. 1
In quo conſiſtat diſtinctio formalis. ibid. 2 3
An ſit diuerſa à diſtinctione rationis. ibid 5

Diſtinctio indiuidualis.

Doctrina Thomiſt. de diſtinctione indiuiduali 17. 3. 12
Mens Arist. circa diſtinctionem indiuidualem ibid 2. 6. & 8
Diſtinctio indiuidualis quomodo ſit materialis ibid 12
A quonam actu ſit diſtinctio indiuidualis 39. 3. 2
Qualis ſit diſtinctio indiuidualis. ibid 3
Indiuiduatio ſolùm diſtinguit per eſſe hoc & eſſe illud. 44 2 2
Diſtinctio indiuidualis ſaluatur ſine exceſſu perfectionis ibid 4. 6
Vide Differentia indiuidualis, & Indiuiduorum diſtinctio.

Diſtinctio inter rem, & rem.

Qui doceant, hanc diſtinctionem eſſe vnius tantùm generis. 12. 1 2
Duplex genus diſtinctionis inter rem, & rem ex aliquorum ſententia. ibid. 3
Quæ ſit maxima diſtinctio ex ijs, quæ ſunt inter rem, & rem. ibid. 2. 1
Diſtinctio inter rem, & rem quæ non ſit inter entitatem, & entitatem. ibid. 2
Diſtinctio inter rem & rem, inter entitatem, & entitatem eſt ante opus intellectus. ibid 2. 2
Quæ diſtinctio ante opus intellectus ſit entitatiua. ibid
Quomodo diuidatur diſtinctio inter rem, & rem ibid. 4
Quas alias diſtinctiones inferat diſtinctio inter rem & rem 64. 2. 9

Diſtinctio modalis.

Qui doceant, diſtinctionem modalem non eſſe à parte rei. 51. 1. 2

Digitized by Google

Diſtinctio modalis datur à parte rei. ibid. 2. 4
Diſtinctio modalis eſt realis in ratione diſtinctionis apud ac illa, quæ eſt inter rem. & rem. ibid. 6
Quomodo diſtinctio modalis inuoluat aliquid rationis. ibid. 7
Quas alias diſtinctiones inferat diſtinctio modalis. 64. 1. 8

Diſtinctio rationis.

Aliud habere eſſe per intellectum, & aliud eſſe diſtinctum per intellectum. 5 1. 2
In diſtinctione rationis non ſit præciſio ex aliquorum doctrina. 16. 1. 6
Quo diſtinctio rationis ſit vera diſtinctio. 48. 2. 3
In quo ſenſu accipiatur. 50 4 1
Quid ſit diſtinctio rationis ex aliorũ ſñtentia. 53. 1 tote
Diſtingui ratione nõ eſt diſtingui definitione ibi 2. 1
Diſtinctio rationis non ſaluatur per id, quod obiectum diſtinctis conceptibus concipiatur. ibid. 3
An diſtinctio rationis rectè explicetur per id, quod fiat ab intellectu. ibid
Diſtinctio rationis non conſtituitur per diuerſitatem conceptus mentalis. ibid 4
Diſtinctio rationis ſtat cũ idẽtitate reali. ibid 3 1
Seruat proportionem ad realem. ibid. 2
Requirit diuerſitatem obiectiuã in extremis ibid. 3
In quo conſiſtat diſtinctio rationis. ibid. 4
Cur ſic appelletur. ibid. 5
Quomodo diuidatur. 54. 1. 1
Intellectus non ponit diſtinctionẽ in obiecto ibid. 2. 1
Quomodo diſtinctio rationis cauſetur ab obiecto. ibid 2 2
Diſtinctio rationis abſq; fundamento in re. ibid 3
Ex quibus cauſis originatur diſtinctio rationis 55. 1. 1
Diſtinctio rationis debet eſſe circa ſimplicem entitatem. 58 1. 2
An diſtinctio rationis contingat, quando obiectum non attingitur ſecundum eã quam rationem ſecundum quã non eſt attingibile à potentia ibid 3
Dum intellectus diſtinguat ponit diſtinctionem in obiecto, quam non habet. ibid 9
Circa quod obiectum debeat eſſe diſtinctio rationis. ibid. 3 1
Diſtinctio rationis non reperitur in qualibet cognitione vnius ſine alio ibid. 2
An fiat per cognitionẽ correſpondẽt vni ſenſus ob d
Diſtinctio rationis limitat formalitates 80. 2 4
Quam mutationem ponat in obiecto diſtinctio rationis. ibid. 8. 1

Diſtinctio rationis ratiocinantis.

Qui negant eſſe veram diſtinctionem. 54. 1. 2
Qui affirment. ibid. 4
Quid requiratur, vt idem diſtinguatur à ſeipſo ibid 2 1
Idem non poteſt diſtingui à ſeipſo per aliquid præter rationem. ibid. 3
Quomodo detur diſtinctio eiuſdem à ſeipſo. ibid. 4
Qualiter diſtinctio eiuſdẽ à ſeipſo accipienda. ibid. 7
Non ex eo, quòd diſtinctio eſt ſine fundamento, eſt rationis ratiocinantis. ibid 8
Quomodo in diſtinctione eiuſdem à ſeipſo ſundetur contradictio ibid. 3. 2
Quo extrema huius diſtinctionis nõ realia. 55. 1. 4
Diſtinctio rationis ratiocinantis nullam aliam inferet 64 1. 6.

Diſtinctio rationis ratiocinatæ.

Quo extrema huius diſtinctionis ſint realia 59. 1. 4
Hæc diſtinctio eſt tantùm fundamentaliter à parte rei. ibid. 5
Vnde colligatur habere fundamentum ibid. 6
Diſtinctio rationis ratiocinata non eſt omnino ſictitia. ibid. 7
Quænam conueniant ad diſtinctionem rationis ratiocinatæ. ibid 8
Qui negãt diſtinctionẽ rõnis cũ fũdamẽto ibid 2. 1
Qui eam admittant. ibid 4
Debet concedi diſtinctio rationis ratiocinata ibid
Diſtinctio rationis ratiocinata fundatur in compoſitione metaphyſica. ibid 6
Cognoſcitur ex perfectione obiecti. ibid 7
Diſtinctio rationis ratiocinata cauſatur ex modo cognoſcendi per diſcurſum. ibid 8
Quomodo in hac diſtinctione quod vni extremo conuenit, non conueniat alteri ibid. 3. 1
Quomodo ſaluentur extrema huius diſtinctionis. ibid. 2
In hac diſtinctione res non ſit non ipſa. ibid. 3
Quomodo hæc diſtinctio ſit à ratione. ibid. 4
Qui doceant, hanc diſtinctionẽ non redundare in obiectum. 56. 1. 1
Aliorum oppoſita ſententia. ibid. 4
Diſtinctio rationis ratiocinatæ nõ poſſit realiter diſtinctionem in obiecto. ibid 2 1
Hæc diſtinctio non cadit ſupra obiectum, vt eſt realiter à parte rei. ibid. 3
Habet ſolum eſſe in intellectu. ibid
Extrema huius diſtinctionis differunt in ratione obiecti. ibid 8
Quomodo extrema huius diſtinctionis habeant diuerſa diſtinctiua. ibid 3 2
Quomodo hæc diſtinctio ſit ex parte obiecti. ibid 2
Quomodo cadat ſupra intrinſecum obiecti ibid 3
Neceſſitas formandi hanc diſtinctionem. 59. 1. 1
Primum fundamentum ipſius. ibid 2
Quomodo ſunderur in diuerſis connotatis. ibid 3
Et quid hæc diſtinctio debeat multiplicari. ibid 2. 1
Qui negant dari diſtinctionem fundatam in ſolis connotatis. ibid 2
Qui eam concedant. ibid. 3
Aliud diſtinctionem poni in obiecto, & aliud eſſe ex intrinſeca natura obiecti. ibid 4
Diſtinctio rationis fundata in ſolis connotatis eſt concedenda ibid. 5
Quomodo obiectum ſit diſtinguibile per connotata. ibid.
In ordine ad quam diſtinctionem realem debeat ſingi hæc diſtinctio ibid. 3. 1
Qui negant, ſieri ſemper per comparationem ad realem. ibid. 2
Alij id negant ibid 3
Diſtinctio rationis fundata in obiecto, & non in extrinſecis connotatis ibid 4
Poteſt intellectus diſtinguere reſpiciendo ad ſolum fundamentum diſtinctionis. ibid 6
Poteſt diſtinguere non cogitando de extrinſecis connotatis ibid. 7
Diſtinctio rationis fundata in intrinſeco obiecti habet proprie diſtinctiua abſque ordine ad extrinſeca: ibid 8
Diſtinguere ratione non eſt cognoſcere fundamentum diſtinctionis ibid 10
Diſtinctio rationis fit in ordine ad illas ſpecies, quibus intellectus vtitur ad illã concipiẽdã. ibid. 2
An detur diſtinctio fundata tum in intrinſeca natura obiecti tum in extrinſecis cõnotatis ibid 12
Diſtinctio rationis non debet fingi ad modum diſtinctionis realis ibid 4 1. & 3
Quomodo per diſtinctionem rationis cõſurgat multiplicitas in obiecto ibid.
Diſtinctioni rationis non applicatur diſtinctiuum diſtinctionis realis. ibid 4

Diſtinctio rationis habet proprias rationes diſtinctionis. ibid 1
Quomodo hæc diſtinctio ſaluetur abſque eo, quòd ſit ad modum diſtinctionis realis. ibid 6
Quam aliam diſtinctionem inferat hæc diſtinctio. 64. 1. 6

Diſtinctionis rationis fundamentum.

Quænam ſint fundamenta diſtinctionis rationis. 55. 1. 2 &c
Diſtinctio rationis fundatur in rationibus magis, & minus communibus. ibid n 1
Primum fundamentū diſtinctionis rationis. 57. 1 2
Quomodo diſtinctio rationis fundetur in diuerſis connotatis. ibid 3
Quomodo diuerſa connotata moueant intellectum ad diſtinguendum ratione. ibid. 4
Alterum fundamentū diſtinctionis rationis. ibid 5
Quomodo hoc fundamentum colligatur ex natura generica, & ſpecifica ibid. 6
Duplex modus diſtinctionis ex extrinſecis connotatis. ibid n. 7

Diſtinctio rationis in ordine ad contradictionē.

Qui negent diſtinctionem rationis tollere contradictionem. 59 1. 4
Aliorum ſententia affirmatiua. ibid 5
Diſtinctio rationis tol it contradictionem. ibid n. 1
Quomodo tollat. ibid 3 n
An diſtinctio rationis ſine fundamento tollat contradictionem. ibid 4

Diſtinctio rationis in ordine ad cognitionem intuitiuam.

In cognitione intuitiua poteſt contingere diſtinctio rationis ex aliquorum ſententia. 58 1. 3
Non poteſt contingere. ibid 5 & 2 4
Diſtinctio rationis in cognitione intuitiua dicit aliquid implicans. ibid 78
In cognitione intuitiua incompoſſibiliter ſe habent diſtinctio rationis, & repræſentatio rei ſingularis. ibid 8

Diſtinctio realis.

Duplex acceptio diſtinctionis realis. 45. 7
Omnis diſtinctio à parte rei eſt entitatiua ibid 3. 0
Diſtinctio realis importat aliam, & aliam realitatem ſecundùm Scotiſtas. 50. 1 1
Diſtinctio realis ſecundùm aliquos eſt illa, quæ eſt à parte rei. ibid n
Quomodo diſtinctio realis communiter accipiatur. ibid. n
Quænam ſit diſtinctio realis. ibid 3
Fundamentum diſtinctionis realis. ibid 4
Quænam ſit diſtinctio realis ex parte extremorum. ibid. 1
Omnem diſtinctionem realem eſſe inter rem, & rem qui doceant. 51. 1. 2
Non adæquari per diſtinctionem inter rem, & rem ex aliorum ſententia. ibid. 4
Quæ diſtinctio ex parte extremorum dicenda realis. ibid 2 8
Quomodo diſtinctio realis comparanda ad inuentionem. ibid 3. 2
Diſtinctio realis ex parte diſtinctionis, & non ex parte extremorum. 52. 1
Diſtinctio realis non infertur ex eo, quòd aliquid ſit extra definitionem metaphyſicam. 60. 1 5
Diſtinctio realis ad quodnam eſſe conſequatur ibid. 2. 2
Diſtinctio realis non ponitur, niſi abluta identitate à parte rei. ibid 3
Diſtinctio ſecundùm rationem entis exiſtentis à parte rei eſt entitatiua. ibid 4
Diſtinctio realis non infert diſtinctionem eſſentialem. 64 n. 1

Diſtinctio ſecundùm formam.

Diſtinctio ſecundùm formam reducitur ad diſtinctionem ſecundùm eſſe. 48. n. 7
Diuerſi gradus huius diſtinctionis. & an rectè admittantur. ibid 9.
Diſtinctio ſecundùm formam debet eſſe ſecundùm eſſe adæquatum. ibid

Diſtinctio ſecundùm eſſe.

Eſt verum genus diſtinctionis, & quos gradus habeat. 48, n. 5
Quàm latè pateat hæc diſtinctio. ibid

Diſtinctio ſe totis obiectiuè.

Hæc diſtinctio admittitur à Scotiſtis 63. n 1
Cur non ſit admittenda. ibid 3
Quomodo coincidat cum alijs generibus diſtinctionis. ibid 5

Diſtinctio ſe totis ſubiectiuè.

Quænam ſit ſecundùm Scotiſtas. 63. 1. 6
Duplex modus huius diſtinctionis. ibid 2
Non debet admitti hæc diſtinctio. ibid 3
Non eſt diuerſum genus à cæteris. ibid. 4

Diſtinctiones variæ.

Ad quodnam genus pertineat diſtinctio ſecundùm materiam 48. 1. 1
Diſtinctio ſecundùm ſubiectum impropriè dicitur ibid. 5
An diſtinctio ſecundùm definitionem diſtinguatur ab ea, quæ eſt ſecundùm eſſe. ibid 11
Quomodo admittenda diſtinctio ſecundùm modum. ibid. 12
An diſtinctio ſecundùm habilitatem conſtituat ſpecialem genus. ibid. 10
An diſtinctio ſecundùm diſpoſitionem ſit ſuperflua ibid. 1 n
An diſtinctio ſecundùm rem demonſtratum ſit admittenda. ibid. 15
An diſtinctio ſecundùm actum, & potentiam conſtituat genus proprium. ibid 14
Quomodo ſit admittenda diſtinctio media inter realem & rationis. 51. 8 1
Quomodo ens reale poſſit diſtingui per ens rationis 54 8. 1

Diſtinctio comparata ad identitatem.

Quæ diſtinctio compoſſibilis ſit cum identitate. 54. 8. 5
Non poſſunt aliqua eſſe idem, & diſtingui oppoſita diſtinctione. 63. 1. 3

Diſtinctionum inueſtigatio.

Primus modus inueſtigandi diſtinctiones 64. 1 1
An maior diſtinctio inferat minorem, & minor non inferat maiorem. ibid 10
Diuerſitas ſuppoſitorum eſt ſignum diſtinctionis inter rem & rem, ſed non conuertibile ibid 4
Eſſe in rebus diſtinctis alterum ſignum diſtinctionis inter rem, & rem, & quomodo accipiendum. ibid 2
Se habere vt producens, & productum tertium ſignum diſtinctionis inter rem, & rem, & quomodo accipiendum. ibid 5
Quomodo diſtincta generatio, & corruptio ſit ſignū diſtinctionis inter rem, & rem. ibid. 2
In quanam generatione, & corruptione fundetur hoc ſignum. ibid 6
Cur hoc ſignum ſit inutile. ibid. 11
Mutua ſeparabilitas ſignum diſtinctionis inter rē & rem. ibid. 9. 1
Quomodo ipſum inferat. ibid. n
Quomodo debeat fieri ſeparatio, vt colligatur di-

ſtinctio ibid. 1
Quomodo ſit accipienda. ibid. 4
An mutua ſeparabilitas ſit adæquatum ſignum ibid. 6 &c.
Vtilitas huius ſigni, ibid. 10
Diſtinctio exiſtentiarum ſignum diſtinctionis inter rem, & rem ibid. 4 1
Separabilitas non mutua ſignum diſtinctionis modalis. ibid 5. 1
Eſt conuertibile ſignum. ibid. 2
Non eſt hoc ſignum coarctandum ad rationes abſolutas ibid, 3
Vnde petenda ſigna diſtinctionis rationis. ibid. 4
Vniuerſale ſignum diſtinctionis rationis. ibid.
Signum diſtinctionis ſine fundamento. ibid
Signum diſtinctionis rationis cum fundamento extrinſecis connotatis, ibid 6
Signum diſtinctionis rationis cum fundamento intrinſeco. ibid. 7
Aliud ſignum eiuſdem diſtinctionis, & an ſit adæquatum ibid 8
Cum qua reduplicatione debeat ſumi hoc ſignum. ibid 9
Quomodo qualibet oppoſitio ſit ſignum diſtinctionis rationis ibid. 10
Qui negant, & qui affirmant, verificationem contradictionis inferre diſtinctionem in re ibid. 6, 2 & 3
Verificatio contradictionis ſine reduplicatione infert diſtinctionem in re. ibid 6
Quam diſtinctionem inferat verificatio contradictionum, ibid. 11
Diſtinctum.
Diſtinctum eſt inter ipſorum vnionique. 46 1 4
Diſtinctum dicit aliquid poſitiuum. 47. 6 4
Diuerſitas,
Vna diuerſitas eſſentialis non differt ab alia niſi ſecundum magis, & minus. 25. 2 5
Quæ ſint diuerſa ſpecie. 41 4 2
An concedenda diſtinctio realis eſſentialis 48 5. 10
Diuerſum
Quomodo ſe habeant ad inuicem Idem, & diuerſum 47 1. 1
Non eſt idem Differre, & eſſe Diuerſum ibid. 2. 9
Duplex oppoſitio inter Idem, & Diuerſum 49. 3. 1
Diuiſio.
Idem poteſt eſſe diuiſum, & vnum ſecundum diuerſas rationes. 4. 3 1
Membra diuidentia debent eſſe ſimul natura ibid.
Membra diuidentia debent ſeorſim minus patere quàm diuiſum ibid
Diuiſio rationis cõmunis fit per abſtractionẽ. ibid. 2
Quotupliciter diuiſio ab alio poſſit pertinere ad oppoſitum vnitatis, 7 4. 1
Diuiſio nequit ſtare cum vnitate. 8. 1 4
Qua diuiſio tollat vnitatem. ibid 5. 1
Vnde proueniat diuiſio. 18. 3 0
In diuiſione ratio communis non deſcendit ad vnam differentiam mediante alia. 26. 2. 12
Qualiter in diuiſione procedendum. 48 5. 1
Quanam ſit recta diuiſio. ibid 4
Diuiſio entitatiua,
Diuiſio entitatiua non officit formali vnitati. 15. 2. 12
Entitatiua diuiſio eſt vltima. 35. 1. 5
Diuiſio indiuidualis.
Cur diuiſio indiuidualis non obſit vnitati formali. 15. 2. 13
Alia diuiſio indiuidualis, alia quãtitatiua. 37. 3 14
Qualis ſit diuiſio indiuidualis & quomodo differat à quantitatiua. ibid.
Diuiſio quantitatiua
Diuiſio quãtitatiua eſt alia ab Indiuiduali. 37. 3. 1
Diuiſio quantitatiua non eſt indiuidualis, licet ex ea conſurgant plura indiuidua. ibid
Duratio.
Duratio non eſt paſſio entis. 3 2. 6
E
Effectus.
Omnis effectus dicit eamdem habitudinem propter quid & ter ad cauſam. 12 3 1
Effectus indiuiſibilis non poteſt ſecundum vnam rationem eſſe ab vna cauſa, & ſecundum aliam ab alia. 64 6. 5
Effectus formalis.
Eſt impoſſibilis ſine cauſa formali. 35. 3. 1
Effectus formalis eſt inſeparabilis à cauſa formali exiſtente 37 4. 6
Diuerſus effectus formalis eſt ab eo, quod formali modo exiſtit, ac ab eo, quod virtuali modo eſt in ſubiecto. ibid 3. 13
Ens.
Ratio entis, atque realitatis eſt eadem. 1 2 2
Ens tranſcendit, vt ratio formalis realitatis. ibid
Ens eſt intelligibile ibid 3
Ens tranſcendens non appetit ſuum eſſe. 3. 1 3
Omne ens vel ſimplex, vel compoſitum. 6. 2. 3
Ens ex vi propria quidditatis indiuiſum in ſe ibid. 4
Quomodo enti poſſit ſuperaddi. 6 2 1
Ens abſtrahit ab eſſe indiuiduali. 14 2. 7
Varia acceptiones entis. 13. 1. 1
Ens ſemper vnum, vel multa. 16 3 17
Omnis ratio entis aut eſt indiuiduatio, aut ratio ſuperior. 19 4 9
In quo ſenſu ens dicatur ſimpliciter ſanum. 33 2. 12
Ens non primo conuenit diuiſio à ſuo contradictorio quàm indiuiſio in ſe. 7. 2. 11
Ens & cognoſcibile conuertuntur. 65 2, 4
Ens reale cur verum. ibid 4 12
Quomodo ens ut ſic conformetur cum diuinis ideis. 66. 4
Nulla res magis ens, quàm altera. 67. 4 1
Neque etiam ratione maioris, aut minoris perfectionis. ibid
Non datur ratio entis præſcindens ab eſſe à ſe et ab eſſe ab alio 70. 1. 3
Quomodo ens ſit primum intelligibile. ibid. 6
Quomodo primũ intelligibile reſpectu noſtri. ibid 7
Ens eſt primum intelligibile inter puras rationes formales. ibid 8
Cur ſit primum intelligibile. ibid 9
Ens intelligibile ratione veritatis, ibid
Non datur aliquid reale prius ente. ibid. 1
Ens ſecundum propriam rationem entis eſt amabile. 72. 1. 4
Ens eſt in ſeipſo formaliter bonum. ibid. 5
Ens præciſa quacumque relatione adhuc eſt bonum. ibid. 2. 4
Perfectio quidditatiua entis inuoluitur in vnius conceptu, ibid. 3. 2
Ens comparatum ad bonitatem.
Qua prioritate debeat ens eſſe prius bonitate, vt hæc ſit paſſio ipſius 73. 1. 6
Ens eſt bonũ independenter ab extrinſecis. 73 4. 1
Per communicationem reſpectu alterius ens non conſtituitur abſolutè bonum. ibid 7
Totum eſſe rei eſt bonum. ibid 8
Quomodo ens bonum in ſeipſo ibid. 9. 5
Ens non eſt bonum per eſſentiam. 74. 1

Quo-

Quomodo ens in ſua eſſentia inuoluat bonitatem ibid.
Qua identitas requiratur inter ens, & bonitatem vt ens ſit bonum eſſentialiter. ibid. 12
Quomodo ens & bonitas ſint vna ratio, & quomodo diuerſa ibid. 13
Ens non eſt bonum formaliter bonitate diuina. ibid. 2. 1
Ens eſt bonum bonitate diuina denominatiuè tantùm, & quomodo. ibid. 2
Quomodo Ens bonū bonitate primū ideali. ibid. 4
Ens dicitur bonum bonitate diuina. ibid. 5
Quomodo ens denominetur bonum ab vltimo fine. ibid. 6

Ens comparatum ad vnitatem.
Ens prædicatur de vnitate in abſtracto. 5. 2. 14
Quomodo ens phyſicum ſit vnum ex vi proprij eſſe. 6. 2. 4
Ens intrinſecè vnum. ibid. 6
Ens ſemper vnum, vel multa. 16. 3. 17
Omnis gradus entis habet vnitatem ſibi proportionatam. 19. 4. 2

Entis diuiſio.
Omnis diuiſio entis eſt ex abſtractione ipſius 4. 2. 4
In communiſſima ratione entis nulla diuiſio ibid.
Entis diuiſio in vnum, & multa quomodo accipienda. ibid. 3. 5
Ens diuiditur adæquatè in vniuerſale, & ſingulare. 19. 4. 1

Ens participatum.
Omne ens participatum eſt ſingulare. 65. 2. 8
Ens participatum eſt bonum eo, quod participatum eſt. 70. 1. 9

Ens per ſe, & per accidens.
Enti per accidens conuenit vnitas per accidens; enti autem per ſe eum vnitas, cum multitudo. 4. 4. 3
Ens per ſe habet vnitatem per ſe. 8. 3. 1

Entis veritas.
In quo conſiſtat veritas entis. 65. 0. 11
Vide Veritas rei

Entis paſſiones.
Sententia Scotiſtarum, quòd ens habeat veras paſſiones. 2. 1. 4
Sententia negans ens habere veras paſſiones. ibid. 5
Ens non habet paſſiones ex natura rei diſtinctas ibid. 2. 8
In quo conueniant omnes paſſiones entis. ibid.
Paſſiones entis includuntur in eius conceptu adæquato. ibid. 3
Paſſiones entis à parte rei ipſi conueniunt. ibid. 4
Quomodo debeant eſſe reales. ibid.
Paſſiones entis ſunt prima inchoatio proportionalis paſſionum non tranſcendentium. ibid. 5
Non fingantur ab intellectu ibid. 6
Quomodo paſſiones entis ſint conceptus inadæquati ipſius. ibid. 7
Quomodo contineantur in conceptu adæquato entis. ibid. 8
Poſſunt de ipſo demonſtrari, & quomodo, et an talis demonſtratio ſufficiat ad ſcientiam. ibid. 9
Quomodo paſſiones entis diſtinguantur ab ipſo, & inter ſe. ibid. 10
Quomodo obtineant rationem paſſionis, licet ſint de conceptu adæquato entis ibid. 3. 1
Quomodo ſuſtineatur diſtinctio inter ens, & eius paſſiones. ibid. 3
Qui decent paſſiones entis eſſe veras paſſiones. 2. 1. 3
Non ſunt veræ paſſiones. ibid. 2. 2
Paſſiones entis, licet habeant aliquas conditiones paſſionis propriè dictæ, non tamen habent omnes. ibid.
Paſſiones entis ſunt tranſcendentes. 3. 1. 1
Paſſiones entis non rectè diſtinguuntur per ordinem ad animam. ibid. 9
Quæ prædicata non poſſint eſſe paſſiones entis tranſcendentia. ibid. 1
Aliquis ordo eſt neceſſarius inter paſſiones entis. ibid. 2. 1
Quinam ſit iſte ordo. ibid. 2
Et quod principium, & quomodo qualibet paſſio demonſtretur de ente. ibid. 8
Prima paſſio non ſupponit ens cum vnitate. 4. 8. 7
Contradictorium entis non poteſt eſſe paſſio ipſius. 1. 2. 13
Quomodo paſſiones entis ſe habeant ad alias paſſiones. 73. 1. 8

Entis paſſionum numerus.
Sententia ponens plures paſſiones entis, quam tres: 3. 1. 2
Paſſiones entis non poſſunt multiplicari ratione denominationum extrinſecarum, & negationum. ibid. 4
Paſſiones entis ſunt tres. ibid. 8. & 10
Ratio ſufficientiæ huius numeri paſſionum entis. ibid. &c.
Paſſiones entis non aſſignantur conuenienter ex numero potentiarum animæ. ibid.
Paſſiones entis multiplicantur ex diuerſa conſideratione entis. ibid. 9
Numerus paſſionum entis non habet cauſam à priori. ibid. 10
Numerus paſſionum entis prouenit ex diuerſa diſtinctione intellectus ibid.

Ens rationis.
Ens rationis non fit, dum intellectus intelligit ens reale. 10. 2. 3
Eſt poſterior cognitione entis realis. ibid. 5
Ens rationis ſecundùm ſuum eſſe non dicit naturam, neque illam repræſentat. ibid. 6
Ens rationis eſt falſum. 65. 4. 12
Ens rationis nō poteſt eſſe paſſio entis realis. 86. 2. 4
Ens rationis non poteſt conſequi ab intrinſecis principijs entis realis. ibid. 6
Ens rationis non poteſt præcedere opus intellectus. 87. 2. 13

Entitas.
Vnde entitas phyſica habeat incommunicabilitatem. 35. 1. 8
Entitas non claudit in ſe aliquid extrinſecum. 37. 2. 20
Quid ſignificet entitas. 48. 3. 1.
Quod conueniat entitati ratione formalitatis, conueniat abſolutè. 64. 6. 2

Enunciatio.
In quo fundetur veritas enunciationis. 14. 6. 4
Vide Propoſitio.

Eſſe.
Quomodo eſſe ſit à forma. 38. 3. 2
Aliud eſt ipſum eſſe rei & aliud id, quo eſt, quomodo vtatur per Ariſt. 40. 4. 1
Quomodo qualibet res habeat ex ſe totum ſuum eſſe. 41. 2. 7

Eſſe formale.
Quid dicat eſſe formale. 61. 2. 2
Vide Formalitas, & Ratio formalis.

Eſſe in alio.
Duplex modus eſſendi in alio. 24. 6. 2
Multipliciter poteſt aliquid eſſe in alio vt quid eſ-

ſen

ſentiale. ibid 1
Eſſe in alio vt quid accidentale, dupliciter contingit. ibid 3
Eſſe metaphyſicum.
Proportio eſſe metaphyſici ad phyſicum. 2. 2. 1
Eſſe metaphyſicū abſtrahitur ab eſſe phyſico 17.1.3
Eſſe metaphyſicum exiſtit ſolùm obiectiuè in intellectu. ibid. 4 1
Eſſe metaphyſicum diuiditur in ſuas partes cum proportione ad phyſicas. 24 2. 5
Eſſentia.
Cur intellectus non poſſit vnico conceptu rerum eſſentias intelligere. 1. 2 7
Aliquando per conceptus adequatè diſtinctos, aliquando inadæquatè diſtinctos rerum eſſentia cognoſcuntur. ibid
Vnde eandem quidditas habent, quòd pluribus conceptibus inadæquatis cognoſcatur. ibid
Gradus eſſentiæ ſuperior eſt prior inferiori. 14. 4.1
Eſſentialia ſemper conueniunt, 14. 1. 8
Proportio inter gradus eſſentiæ ſuperiores, & inferiores. 41. 1 9
Eſſe rei eſſentiale non eſt prius integritate eſſentiali. 75. 8 5
Eſſentia eſt quid participatum,& amabile. 74.1.6
Euchariſtia.
Poteſt Deus diuerſam numero ſubſtantiam ponere ſub ſpeciebus Euchariſtiæ. 36 2. 12
Quomodo ex vi ſua productionis hæc ſubſtantia ſit indiuidua. ibid
Exiſtens.
Quicquid exiſtit, eſt indiuiduum. 31. 1 5
Neque per Dei potentiam poteſt aliquid exiſtere,& non eſſe indiuiduum. ibid 6
Omne exiſtens eſt indiuiduum conſequutiuè, non formaliter. 39 3
Quicquid eſt in rebus, debet reduci in primum, & vniuerſale bonum. 76 1. 10
Vnumquodque exiſtens capax bonitatis. ibid. 8
Exiſtentia.
Exiſtentia non eſt paſſio entis. 8. 2. 6
Qualis ſit prædicatio exiſtentiæ, & ad quod prædicabile reducatur. 24 4 6
Exiſtentia non dicit peculiarem gradum coordinationis prædicamentalis. 39 2 3 &c
Exiſtentia ſupponit eſſe rei completum. ibid 2
Exiſtentia eſt extra eſſe rei, & quomodo ad ipſum pertineat. ibid. 3.6
Vnde colligatur diſtinctio exiſtentiarum 44. 3 4
Quomodo res petant diſtinctas exiſtentias. ibid 5
Exiſtentia comparata ad indiuiduationem.
Qui aſſerant, exiſtentiam eſſe principium indiuiduationis. 39 1 7
Sententia docens exiſtentiam eſſe principium radicale indiuiduationis. ibid 2
Qui abſolutè negant, exiſtentiam eſſe principium indiuiduationis. ibid. 2.2
Exiſtentia non eſt principium indiuiduationis ibid 3
Exiſtentia non exhibet, quod exhibet indiuiduatio. ibid
Exiſtentia non dicit formalem rationem indiuiduationis. ibid. 4
Exiſtentia poſſibilis non indiuiduat. ibid. 6
Exiſtentia non eſt ratio diſtinguendi indiuidua ibid. 7
Exiſtentia non eſt radicale principium indiuiduationis. ibid 8
Exiſtentia non eſt actus ſeparans indiuidualiter. ibid. 3. 3

F

Falſitas.
Tot modi falſitatis, quot veritatis. 70. 1. 1
Quatuor præcipui modi falſitatis, & quinam ſint. ibid 2. &c
Omnes modi falſitatis ad vnum reducuntur. ibid. 5
Quid dicat falſitas in communi. ibid. 6
Quid ſufficiat ad falſitatem. ibid. 4. 3
Falſitatis exiſtentia.
Sententia D. Th circa exiſtentiā falſitatis 70 2. 1
Aliorum ſententia de eadem re ibid 2. &c
Falſitas formalis nō eſt formaliter in rebus, ibid 3 1
Falſitas fundamentalis eſt in rebus. ibid. 5
Falſitatis ratio formalis.
Falſitas dicit formaliter negatiuam difformitatem. 70. 3 2
Cur falſitas non poſſit eſſe aliquid poſitiuum. 71.2.4
Falſitas cognitionis.
Quid dicat falſitas cognitionis. 61. 5. 1
Falſitas cognitionis non poteſt eſſe ſine falſitate vt ſic. 70 8 3
Res non cauſant falſitatem cognitionis. ibid 4. 6
Falſitas rei.
Quid dicat falſitas rei. 65. 3 5
Vnde aliqua entia dicantur falſa. ibid 2
Res non fundant falſitatē quò ad eſſentiā 70. 5 7
Res fundant falſitatem in ordine ad intellectum diuinum. ibid. 8
Res falſæ ſunt reſpectu intellectus diuini, etiam ſi ex intentione Dei ſint imperfectæ. ibid 9
Res naturales ſolùm per accidens fundant falſitatem reſpectu intellectus creati. ibid 11
An res naturales ſint abſolutè falſæ. ibid. 18
An res aliqua ſit abſolutè falſa reſpectu intellectus diuini. ibid 19
An res ſint falſæ, quia cauſant cognitionem falſam ibid 4 6
Res denominantur falſæ ex ſimilitudine ad res veras. ibid. 7
Finis.
Quodnam ens poſſit exercere rationem cauſæ finalis. 72 8 4
Res creatæ non ſunt vltimus finis, ſed ſolus Deus. 74 5 4
Res exercēt rationē finis ratione ſuæ eſſentiæ ibid. 7
Finis creatus in finalizando dicit attributionem ad vltimum finem. ibid. 4. 6
Forma.
Forma eadem in pluribus ſubiectis non eſſet vniuerſalis. 14. 1 7
Forma phyſica, & metaphyſica, in quo differant. 13. 3. 5
Forma ex vi ſuæ eſſentiæ eſt pluribus communicabilis. 78. 4. 11
Quid per formam intelligat Ariſ. ibid 5 4
Forma dicit quidditatem rei in communi, ibid 6
Quomodo ſecundùm Ariſt formæ indiuiduentur à materia ibid 7
An forma ſit principiū indiuiduationis 38. 2 1 &c
Forma æquali modo ſe habet quò ad indiuiduationem, ac materia. ibid. 2. 2
Principium indiuiduationis quod aſſignatur ex parte formæ poteſt etiam aſſignari ex parte materiæ. ibid 3
Quomodo forma ſecundùm nullam rationem poſſit exercere rationem indiuiduationis. ibid. 4
Quomodo forma ſit de ſe indiuidua 41 1 18
Forma multiplicatur abſque multiplicatione materiæ. 5.44 2

For-

Digitized by Google

Forma eſt ex ſe actus proportionatus materia, ac quo adeo de ſe multiplicabilis. ibid. 5
Forma communicat tam materia in eſſentiali idētitate natura. 62. 1. 12

Formalitas.

Formalitates eiuſdem obiecti ex natura ſua diſtinguuntur. 60. 2. 0
Quomodo conſurgat diſtinctio. ibid. 3. 4
Quomodo plures formalitates poſſint concipi vnico conceptu. ibid
Quid ſit formalitas. 61. 1. 2

G

Generatio.

G*Eneratio cadit ſupra totā entitatē rei.* 21. 1. 3

Genus.

Genus vt prædicabile quanam complectatur. 24 4. 3
Generis vniuerſalitas ordinatur ad vniuerſalitatem ſpecificam. 25. 2. 9
Ratio generica habet ſuam propriam vniuerſalitatem. ibid. 16
Quid importet Genus vt primū prædicabile. 26 3. 4
Quid requiratur, vt aliquid ponatur ſub genere. ibid
Quomodo in genere lateant æquiuocationes. 28 1. 1° & 30. 2. 3

Gradus.

Gradus ſuperior eſt prior inferiori. 10. 1. 14
Qualiter ſe habeant gradus in conſtituendis eſſentijs. 35 1. 0
Ordo graduū prædicamentaliū inuariabilis 43. 4 3
Indiuiduatio eſt vltimus gradus coordinationis prædicamentalis. ibid 4
Cur gradus formales eiuſdem eſſentia excludāt diſtinctionem ex natura rei. 60. 3 5

Gubernator.

Quomodo ratio gubernatoris dicatur de Nauta *& Rege.* 32 2. 7

H

Hæcceitas.

H*Æcceitas Scotiſtarum non poteſt cauſare debitam diſtinctionem indiuidualem.* 40. 1. 7

Heraclitus.

Heraclitus negat vniuerſale. 11. 4. 1

Hoc aliquid.

Quid ſecundū Ariſt. ſignificet Hoc aliquid. 38. 3. 1

Hypoſtaſis.

Quomodo Hypoſtaſis diſtinguatur per accidentia. 30. 1. 2

I

Idea.

Q*Va fuerit mens Platonis circa Ideas.* 10. 3. 1
Non datur Idea boni, & vnius vniuerſalis ex Ariſt. 13. 3. 1
Idea rerum omnium ſunt in Deo. 60 3. 7
Idea diuinæ ſunt menſura rerum omnium. ibid 9
Idea ſunt terminus adæquatus conformitatis rerum. ibid 10
Sola idea diuina prima menſura, & independens. ibid
Idea diuina regulat eſſe rerum. ibid. 15
Idea creata reducuntur ad diuinas. ibid. 4. 6
Idea diuina ſunt prima menſura rerum omnium. 70. 3 8
Perfecta idea eſt menſura per ſe artificiatorū. ibid. 12
Vnde ſumatur veritas, & falſitas idea creata. ibid. 4. 3

Idea comparata ad Ideatum.

Quomodo ſe habeant ratio idealis in mente Dei ad rationem ideatam. 67. 1. 5
Ratio eadem formalis reperitur propriè in idea, & ideato licet diuerſo modo. ibid. 6
Veritas idealis eſt vna. ibid. 9

Ideatum.

Ideatū producitur perfectè ſimile diuina idea. 67 4. 3
An ideatum poſſit deficere ab adæquata commenſuratione diuina idea; ibid. 4
Quomodo ſe habeat ad diuinas Ideas. 68. 2 3
Quomodo ideatum habeat aliquam proportionem cum diuina idea. ibid. 4
Res aut non ſunt, aut in nihilo deficiunt à diuina idea. 70. 3. 7

Idem.

Idem manens idem, facit idem *; quomodo accipiendum,* 48. 4. 6
Quomodo ſe habeant ad inuicem Idem, & Diuerſum. 47. 1. 1
Duplex oppoſitio inter Idem, & Diuerſum. 49. 3. 1

Identificabilitas, Identificatio.

Identificatio tollit diſtinctionem à parte rei. 40. 3 6
Quomodo poſſit dari identificatio inadæquata ex parte vnius extremi. 43. 4 8
Quid ſit identificabilitas. 49. 3. 4
Identificatio in eſſentia non eſt idem, ac identificatio eſſentialis. 62. 1. 5
Qua identificantur in aliqua eſſentia poſſunt eſſe alterius prædicamenti. ibid 6

Identitas.

Quomodo qua ſunt eadem vni tertio, ſint eadem inter ſe. 25. 2. 18. & 40. 4. 4
Identitas dicit aliquid poſitiuum. 47. 1. 2
In quo conſiſtat ratio formalis identitatis. ibid 3
In quo identitas differat ab vnitate. ibid. 4
Identitas abſoluta, & relatiua, & quomodo ſe habeant ad inuicem. ibid.
Identitas infert proportionatam prædicationem in recto. ibid 7
Implicat identitas non mutua. 61 1 6
Identitas eſt maxima vnitas, ibid 2. 1
Non poſſunt aliqua eſſe idem, & diſtingui diſtinctione oppoſita identitati. 63 1 3

Identitatis genera & gradus.

Varia genera identitatum. 48. 1. 1 &c.
Quot genera idētitatū ponāt Scotiſta. ibid. 3. 4 etc.
Quot ponant Thomiſta. ibid 4. 1
Quot ponant Nominales. ibid 2
Duo prima genera identitatum. ibid 5 3
Diuerſi gradus identitatis, & qua omnium maxima, & omnium minima. 61. 4. 1

Identitas eſſentialis.

An identitas eſſentialis conſtituat peculiare genus. 48. 2. 4
Duplex acceptio identitatis eſſentialis. 62. 1. 1
Quanam ſit identitas eſſentialis ſecundum Scotiſtas. ibid. 4
Alius modus identitatis eſſentialis ſecundum Achillinum. ibid 4
Identificatio cum eſſentia ſingulari non ponit identitatem eſſentialem. ibid. 4
Aliud identitas eſſentialis, aliud aliqua eſſe idem eſſentialiter. ibid 5
Identitas eſſentialis maior, quàm realis. ibid. 6
Identitas eſſentialis dicit vnitatem eſſentia ibid. 8
Identitas eſſentialis duplici modo accipitur. ibid. 9
Identitas eſſentialis, in quonam eſſe eſſentiali fundetur. ibid. 10

Digitized by Google

An identitas eſſentialis coincidat cum formali ibid. 12.
Identitas eſſentialis nullam aliam per ſe infert. 62. 2. 1.

Identitas ex natura rei.

Qualis ſit identitas ex natura rei, 60. 3 6
In quo differat à diſtinctione ex natura rei. ibid.

Identitas formalis.

Quanam ſit identitas formalis ſecundùm Scotiſtas. 61. 1. 1
Identitas formalis non conſiſtit in eo, quòd prædicatum conueniat ſubiecto in primo modo dicendi per ſe; ibid. 4
Quid dicat identitas formalis. ibid. 2. 2
In quo formaliter conſiſtat, ibid 3
Quomodo neceſſaria indiuiſibilitas pro identitate formali. ibid 4
Identitas formalis infert realem, non autem rationis. 64 0. 3

Identitas rationis.

Aliorum ſententia de identitate rationis, 53. 1. 1 &c
Quid ſit identitas rationis; ibid 3. 7
Cur ſic appelletur. ibid. 8
Identitas rationis non fit ab intellectu. ibid
Identitas rationis eſt omnium maxima. 64. 1. 2
Quas alias idẽtitates inferat idẽtitas rationis ibid

Identitas realis.

Quanam ſit identitas realis ſecundùm Scotiſtas. 49. 1 1. &c.
Omnis identitas realis eſt ſecundùm realitatem etiam exiſtentiæ. ibid. 2 4
An identitas realis conſtituatur per inſeparabilitatem. ibid. 3
Identitas realis ſeruat proportionem ad unitatem tranſcendentalem. ibid. 3. 1
Quibus conueniat identitas realis. ibid 2
In quo formaliter conſiſtat identitas realis. ibid. 3
Quomodo identitas realis conſurgat ex connexione intrinſeca diuerſarum formalitatum, ibid. 4
Per quid auferatur identitas realis. 50 2 8
Identitas realis nullam aliam per ſe infert. 64 1. 4

Identitas ſecundùm formam.

Identitas ſecundùm formam reducitur ad identitatem ſecundùm eſſe. 48. 2 7
An rectè ponantur aliqui gradus huius identitatis ibid. 9
Identitas ſecundùm formam debet eſſe ſecundùm eſſe adæquatum. ibid
An identitas ſecundùm formam fundetur in participatione eiuſdem formæ, & eiuſdem naturæ ibid 10
Identitas formæ inter obiectum, & potentiam, an ſit vera identitas. ibid

Identitas ſecundùm ſubiectum.

Identitas ſecundùm ſubiectum impropriè dicitur. 48 4 3
Eſſe in eodem ſubiecto non ponit aliquam identitatem. 63. 2. 5
Concretio in eodẽ ſubiecto non ponit identitã. ibid 6

Identitas ſe totis obiectiuè.

Sententia Scotiſt circa hanc identitatem. 63. 0. 1
Hac identitas in nullo ſenſu eſt admittenda ibid 3
Hac identitas coincidit cum alijs generibus. ibid. 3

Identitas ſe totis ſubiectiuè.

Quid de hac identitate Scotiſt. opinentur. 63. 0. 1
Duplex modus huius identitatis, ibid 2
Non debet admitti hæc identitas. ibid. 3
Cur non conſtituat diuerſum genus à cæteris. ibid. 4

Identitates variæ.

Quanam ſit identitas relatiua, & an diſtinguatur ab abſoluta. 47 1 5
Ad quodnam genus pertineat identitas ſecundùm materiam. 48 4 1
An identitas ſecundùm eſſe ſit vera identitas & quot gradus habeat. ibid 5
Quàm latè pateat identitas ſecundùm eſſe. ibid 8
An identitas ſecundùm definitionem diſtinguatur ab ea, quæ eſt ſecundùm eſſe ibid. 12.
An ſit admittenda identitas ſecundùm modum. ibid. 12
An identitas ſecundùm habilitatem conſtituat ſpeciale genus. ibid 13
An identitas ſecundùm diſpoſitionem ſit admittenda. ibid 14
Identitas ſecundùm actum, & potentiam an conſtituat ſpeciale genus. ibid
Quas alias identitates inferat me aliis. 64. 1. 5

Imperfectio.

In rebus reperiuntur imperfectiones. 70. 3. 4

Implicantia.

Implicantia oritur ex rerum eſſentijs. 42. 4. 4

Incarnatio.

An ratione incarnationis dandum ſit ſextum prædicabile, 24. 4. 6

Incommunicabilitas. Incommunicabile.

Communicabile, & incommunicabile adæquatè diuidunt ens. 19. 4. 3
Incommunicabilitas non poteſt tolli, niſi conſurgat communicabilitas, ibid. 7. 8
Qua incommunicabilitas propria indiuidui 37. 2. 3

Incomplementum.

Duplex incomplementum. 63. 2. 7

Incorruptibilitas.

Incorruptibilitas cadit ſupra exiſtentiam rei. 42. 2. 7

Indeterminatio.

Quando indeterminatio opponatur priuatiuè cum determinatione. 37. 5. 1

Indiuiduatio

Indiuiduatio non eſt immediatè contractiua generis. 14. 3. 3
Non eſt contrahibilis per aliam indiuiduationem 24. 3. 3
Indiuiduatio habet quid commune cum alijs entibus. ibid 10
Indiuiduatio ſtat cum receptibilitate in ſubiecto. 37 4. 6
Indiuiduatio ſaluatur abſq; exiſtẽtia actuali 39 a n
Indiuiduatio importat gradum entis, & paſſionem entis. ibid 3. 4
Quomodo indiuiduatio ingrediatur eſſe rei. ibid. 6
Quomodo compleat naturam. 42. 1. 7
Indiuiduatio conſtituit primum fundamentum in linea prædicamentali. ibid.
Indiuiduatio habetur ex vi productionis. 41. 1. 5
Indiuiduatio eſt intrinſeca cuicunque rei, ibid 7
Indiuiduatio pertinet ad eſſe rei. ibid. 8
Indiuiduatio eſt vltimum complementũ rei ibid 10
Indiuiduatio dicit proprium gradum entis ſuperadditum naturæ. 43. 1 4
Indiuiduatio eſt realis diſtinctiuum indiuiduorum. ibid. 8
Quomodo indiuiduatio ſit intrinſeca rei indiuiduæ. ibid. 15
Indiuiduatio non ſupponit potentiam ſingularem. ibid. 16
An indiuiduatio ſit aliquid accidentale. ibid 17
Non datur conceptus communis omnibus indiuiduationibus. ibid. 3. 4

An individuatione non poteſt diſtingui ratio contrahibilis, & contractiua. ibid 5
Indiuiduatio ſecundum ſuam formalem rationem eſt contractiua ſpeciei. ibid 6
Indiuiduatio vt ſic non poteſt conſtituere indiuiduum determinatum. ibid. 7
Si daretur conceptus communis indiuiduationis, omnia indiuidua eſſent vnum indiuidualiter. ibid 8
Quid dicat ratio formalis indiuiduationis, & an poſſit ſaluari in conceptu communi. ibid 9
Indiuiduatio, vt talis eſt, diſtinguit. ibid. 10
Quale complementum ſit indiuiduatio. ibid. 12
Indiuiduatio eſt vltimum diſtinctiuum. ibid 13
Per quid qualibet indiuiduatio ſit intrinſecè indiuiduatio. ibid. 16
Quid dicat indiuiduatio in communi. ibid
Non poteſt ſaluari indiuiduatio ſine completa ratione indiuiduationis. ibid. 4. 7
Effectus formalis indiuiduationis. 44. 3. 3
Prima ratio indiuiduationis eſt vltimus gradus in linea prædicamentali. ibid. 5

Indiuidualis gradus.

Cur indiuidualis gradus ſit concedendus. 40. 1. 9
Aliorum ſententia, in quo conſiſtat indiuidualis gradus. 43. 1. 1 &c.
Dandus eſt ſpecialis gradus entis, qui ſit radix indiuidualis vnitatis. ibid. 9

Indiuiduationis productio.

Eadem actione fit eſſe, & indiuiduatio. 36. 2. 2

Indiuiduatio comparata ad eſſentiam.

Solus gradus eſſentiæ infimus poteſt immediatè ſubſterni indiuiduationi. 43. 4. 3
Indiuiduatio non poteſt immediatè actuare gradum genericum. ibid 5
Non poteſt concipi indiuiduum genericum, niſi ſimul concipiatur & ſpecificum. ibid. 6

Indiuiduatio comparata ad indiuiduum.

An ſit multiplicanda indiuiduatione in eodem indiuiduo. 43 4. 1

Indiuiduatio comparata ad naturam.

Indiuiduatio non diuidit naturam ſecundum eſſe abſolutum. 15. 2 7
Quam diſtinctionem ponat indiuiduatio in natura. ibid
Indiuiduatio non tollit intrinſeca natura. 17. 3. 10
Si indiuiduatio eſſet diſtincta à natura, ſupponeret naturam indiuiduam. 40. 3. 8
Non adeſt motiuum ponendi indiuiduationem diſtinctam à parte rei à natura. ibid. 4. 2
Quid indiuiduatio præſtet naturæ. 43 1 6
Indiuiduatio eſt poſitiuum complementum naturæ in ratione eſſendi. ibid 7
Alius eſt conceptus indiuiduationis, & alius naturæ. ibid. 8.
Quomodo indiuiduatio nihil ſuperaddat naturæ ibid 13
Indiuiduationem non perfectè præſcindere à natura docet Auerſa. ibid. 2 a
Indiuiduatio perfectè præſcindit à natura. ibid 3 &c
Natura, & indiuiduatio ſunt diuerſæ formalitates. ibid. a
Indiuiduatio in creatis non eſt de eſſentia naturæ. ibid. 7
Indiuiduatio contrahit naturam. 45. 2. 7

Indiuiduatio comparata ad identitatē phyſicā.

Quomodo indiuiduatio non ſit quid ſuperadditum entitati phyſicæ, & qualiſnam conceptus inadæquatus ipſius. 42. 1. 18

Indiuiduationis principium.

Quid circa exiſtentiam principij indiuiduationis ſentiant Nominales, & quid Thomiſtæ. 21 1. 1
Concedēdū principiū formale indiuiduationis ibid. 2
Principium indiuiduationis phyſicum, & metaphyſicum. 36. 1. 1
Collectionem accidentium eſſe principium indiuiduationis, qui doceant. ibid. 2
Qui doceant, principium indiuiduationis eſſe quantitatem. ibid 4
Collectio accidentium non eſt principium indiuiduationis. ibid. 2 1
Quantitas non eſt principiū indiuiduationis. ibid. 9
Principium indiuiduationis ſimul diſtinguit, & conſtituit in eſſe indiuiduali. ibid. 10
Quomodo collectio accidentium poſſit dici principium indiuiduationis. ibid 14
Qui doceant, principium indiuiduationis eſſe materiam ſignatam. 27. 1. 1
Qui id negent. ibid. 2. 1
Materia ſignata non eſt principium indiuiduationis. ibid. 3
Principium indiuiduationis debet eſſe incommunicabile, vt quo. ibid. 8
Principium indiuiduationis excludit communicabilitatem pluribus. ibid. 11
Principium indiuiduationis non excludit communicabilitatem reſpectu ſuppoſiti. ibid.
Quantitas non eſt principium indiuiduationis quoad diſtinctionem. ibid. 13
Nec materia ſignata, nec materia ſecundum ſe eſt principium indiuiduationis. ibid. 20
Materia non eſt principium indiuiduationis, quia dicat capacitatē huius numero quātitatis. ibid. 20
Principium indiuiduationis debet eſſe formaliter indiuiduatio. ibid 38
Principium indiuiduationis eſt idem, ac principium diſtinctionis ibid 1 9
Quomodo tam forma, quàm materia ſint principium indiuiduationis. ibid 10
Quam incommunicabilitatem det principium indiuiduationis. ibid. 11
Materia ſignata quantitate non eſt principium indiuiduationis. ibid. 14
Quomodo quantitas poſſit dici principium indiuiduationis. ibid.
Qui aſſerant, formam eſſe principium indiuiduationis. 38 1. 1
Sententia negans, formam eſſe principium indiuiduationis. ibid 2. 1
Forma non eſt principium indiuiduationis ibid. 2
Forma non eſt adæquatum principium indiuiduationis reſpectu compoſiti. ibid. 8.
An exiſtentia ſit principium indiuiduationis. 39 1. & 2. 3.
Opinio Gandauenſis de principio indiuiduationis. 40. 1. 1
Opinio Scoti de principio indiuiduationis. ibid. 2. 1
Qui impugnent ſententiam Scoti. ibid 3. 1
Principium indiuiduationis non eſt aliquid realiter ſuperadditum, & cur. ibid. 3
Sententia docens, res omnes ſeipſis eſſe indiuiduas. 41. 1. 1
Quodlibet eſſe phyſicum ex vi ſui eſſe habet rationes indiuiduantes. ibid 3.
Principium indiuiduationis ab omni alio diſtinguit. ibid 6
Si principium indiuiduationis eſſet extra eſſe rei, non diſtingueret. ibid.
Res qualibet intrinſecè indiuidua. ibid. 7
Vide Materia ſignata.

Digitized by Google

Indiuiduationes inuicem comparatæ.

Cur non detur coordinatio indiuiduationũ. 43. 2. 10
Conuenientia indiuiduationum in quo conſiſtat. ibid.
An indiuiduationes habeant conceptum communem. ibid. 3. 1. &c.
Indiuiduationes comparantur ſolùm ad inuicem vt tales rationes particularizantes. ibid. 14
Indiuiduationes habent ſolùm inter ſe conuenientiam æquiualentiæ ibid. 15
Vna indiuiduatio non poteſt eſſe excellentioris ordinis, quàm alia 43. 3. 4
Exceſſus perfectionis in indiuiduatione eſt ſine fundamento. ibid. 5

Indiuiduum.

Per quid conſtituatur indiuiduum. 21. 2. 3
Conuenientia eſſentialis inter indiuidua. ibid. 4. 1
Indiuiduum, & ſingulare ſunt idem. 23. 2. 3
Quodlibet indiuiduum habet differentiam indiuidualem ſibi propriam. 15. 2. 3
Quomodo in quolibet indiuiduo non ſit communitas, licet in eo ſit natura communis. ibid. 3. 7
Totum eſſe indiuidui eſt participatum. 42. 1. 4
Per quinque capita oſtenditur totum eſſe indiuidui. 24. 2. 5
Indiuiduum vt tale conſtituit fundamentum prædicationis directæ. ibid. 3. 12
Quid indiuiduum ex vi nominis ſignificet. 35. 1. 1
Varia acceptiones indiuidui. ibid
Vera eius acceptio. ibid. 3
Quomodo exiſtentia indiuiduorum colligatur ex incommunicabilitate naturæ. ibid. 6
Indiuiduum ſumitur pro concreto in ſubſtantiis & accidentibus. 36. 3. 1
Indiuiduum imperat formam cum materia 3. 3. 4
Quale ſubiectum ſit indiuiduum. ibid. 12
Indiuiduum in ratione indiuiduationis eſt indiuiſum in ſe & diuiſum ab aliis 38. 4
Indiuiduum poteſt præſcindere ab exiſtentia poſſibili 39. 3. 5
Indiuiduum ponitur directè in prædicamento 41. 1. 10

Indiuidui definitio.

An indiuiduum poſſit definiri. 35. 2. 1
Variæ definitiones indiuidui. ibid. 2
Quid per ipſas definiatur. ibid. 3
Expenduntur indiuidui definitiones. ibid. 4. &c.
Quomodo non prædicari de alio, niſi de ſeipſo, explicet naturam indiuidui. ibid. 6
Quomodo natura indiuidui explicetur etiam per eſſe id quod ponitur ſub ſpecie. ibid. 7

Indiuidui quidditas.

Quædam per ſe conueniunt indiuiduo. 35. 2. 9
Quæ concernunt prædicabilitatem, non conueniunt per ſe indiuiduo. ibid.
Poni ſub ſpecie, & indiuiſio entitatiua non conueniunt per ſe indiuiduo. ibid.
Eſſe incommunicabile eſt formale conſtitutiuum indiuidui. ibid. 11
Quid dicat formaliter eſſe indiuiduale. ibid. 8. 2
Irreceptibilitas in ſubiecto non conſtituit indiuiduum. 37. 4. 7
Quidditas indiuidui non conſiſtit formaliter in negatione. 40. 1. 2

Indiuidui natura.

Indiuidua eiuſdem naturæ ſunt indiuiſa eſſentialiter. 16. 4. 4
Natura vnius indiuidui diſtinguitur realiter à natura alterius indiuidui 40. 3. 4
Natura vnius indiuidui debet à natura alterius diſtingui, etiamſi indiuiduatio à natura diſtingueretur. ibid. 9

Indiuidui incommunicabilitas.

Quæ incommunicabilitas ſit propria indiuidui 37. 2. 3
Incommunicabilitas ſecundùm eſſe entitatiuum non eſt de ratione indiuidui. ibid
Materia non dat incommunicabilitatem indiuiduo. ibid. 4
Irreceptibilitas in ſubiecto non dat indiuiduo incommunicabilitatem. ibid. 5
Cur materia non poſſit tribuere indiuiduo incommunicabilitatem ibid. 8
Quod non dat incommunicabilitatem indiuiduo, nec dat diſtinctionem. ibid. 14
Incommunicabilitas ponit diuiſionem in indiuiduo ab omni alio. ibid
Quam incommunicabilitatem dicat indiuiduum ibid. 3. 1.
Quomodo negatio communicabilitatis conueniat indiuiduo ratione poſitiui fundamenti. 40. 1. 3
Indiuiduum importat fundamentum negationis communicabilitatis. ibid. 4

Indiuidui indiuiſio.

Quomodo eſſe indiuiſum in ſe ſit proprium indiuidui 35. 2. 8
Indiuiduum habet intrinſecam repugnantiam ad diuidi 40. 1. 4
A quo ſumatur hæc repugnantia. ibid.

Indiuidui prædicatio, prædicabilitas.

Indiuiduum conſtituit fundamentum prædicationis directæ. 24. 3. 12
Indiuiduum nunquam poteſt in prædicatione ſe habere vt forma ſubiecti. ibid. 13
Indiuiduum de nullo prædicatur. 35. 2. 5

Indiuidui vnitas.

Indiuiduũ nõ dicit vnitatẽ tràſcẽdentalẽ 24. 3. 8 &c.

Indiuiduorum diſtinctio.

Indiuidua non diſtinguuntur inuicem ſecundùm formalem vnitatem naturæ. 15. 2. 18
Indiuidua diſtinguuntur ſolùm ſecundùm rationes indiuiduales ibid. 3. 8
Indiuidua diſtinguuntur per poſitiuam diſtinctione 40. 1. 6
Quomodo vnitas naturæ non obſtet diſtinctioni indiuiduorum. ibid. 4. 6
Quomodo indiuidua differant à parte rei 43. 1. 15
Indiuidua ſecundùm totum eſſe indiuiduale diſtinguuntur. ibid. 2. 8
Quæ indiuidua poſſint magis diſtingui, quàm ſupra eſſe hoc, & eſſe illud. 44. 4. 10

Vide Differentia indiuidualis.

Indiuiduorum multiplicatio.

Quæ vnitas in indiuiduis multiplicetur. 16. 4. 3
Non poteſt à priori probari indiuiduorum multiplicatio. 44. 2. 4
Agens ſemper producit alium numero effectum, quoties applicatur ad operandum. ibid. 5
Indiuidua multiplicantur ex vi productionis independenter à ſubiecto ibid. 7
Multiplicata indiuiduatione multiplicantur indiuidua. 43. 4. 7
Sententia docens, materiam eſſe radicem multiplicationis indiuiduorum. 44. 1. 1
Indiuiduorum multiplicatio habet ſemper eamdem radicem. ibid. 2. 1
Materia non eſt radix multiplicationis indiuiduorum. ibid. 11
Quænam ſit radix multiplicationis indiuidualis. ibid. 6

Indiuidua inuicem comparata.

Indiuidua partim conueniunt, partim differunt ad inuicem. 35. 1. 5

Vnum indiuiduum importat aliquid reale, quod non eſt in alio. 41 1. 6
Quomodo indiuiduatio vnius indiuidui repugnet alteri. ibid 10
Quomodo indiuidua poſſint eſſe æqualia, & inæqualia. 44 3. 1
Quomodo ſit eadem ratio indiuiduationis in omnibus indiuiduis. ibid. 2
Effectus formalis indiuiduationis eſt æqualis in omnibus indiuiduis. ibid. 3
Quæ indiuidua poſſint eſſe inæqualia in perfectione. ibid 7

Indiuiduum ſubſtantialis naturæ.

Indiuiduum ſubſtantialis naturæ multipliciter ſignificatur. 35 1 4
Duplex acceptio indiuidui ſubſtantialis. 39. 2 1

Indiuiduum vagum.

An indiuiduum vagum conſtituat ſextum prædicabile: & qui affirment, & qui negent. 24 3
Indiuiduum vagum conſideratur in abſtracto, & in concreto ibid 2
Cur indiuiduum vagum non conſtituat proprium prædicabile. ibid 4
Indiuiduum vagum non participat modum prædicandi ſpeciei ibid 7
Indiuiduum vagum vt dicit quid indeterminatum non pertinet ad aliquod prædicabile, nec proprium conſtituit. ibid 9
Cur indiuiduum vagum poſſit de pluribus prædicari, licet non dicat aliquid commune. ibid.
An indiuiduum vagum dicat conceptum communem in ratione indiuiduationis. ibid 11
Suppoſito conceptu communi indiuidui vagi nec proprium prædicabile conſtituit, nec ad aliud pertinet. ibid 12

Inferius.

Quomodo inferiora ſint ſubiectum ſuperioris. 37 3 13
Inferius non eſt idē formaliter cum ſuperiori 61.2 7
Ratio inferior ſūdatur neceſſariò in ſuperiori. 69.3.2

Influxus.

Quomodo influxus phyſicus ponat diſtinctionem inter communicans & eſſe communicatum 64.2.6

Inſeparabilitas.

Inſeparabilitas fundatur in vnitate entis 49 3. 5

Integritas.

Eſſentia non eſt prior integritate eſſentiali. 73.3.5
Integritas eſſentialis eſt idem ac eſſentia. ibid

Intellectus.

Nihil eſt ab intellectu præter intellectionem. 16.2 13
Intellectus intelligendo ens reale non format ens rationis. ibid 5
Duplex intellectus. 19 1.2
Intellectus eſt menſura eſſentiarum. ibid. 5 3
Intellectus multiplicatur in quolibet indiuiduo. 40. 3 13
Intellectus eſt potentia vniuerſalis. 58. 3 4
Intellectus erratus mutatur quo ad veritatē. 67. 2 4

Intellectus in ordine ad obiectum.

Quomodo intellectus poſſit non ſupponere obiectum. 48 3. 10
Intellectus non immutat obiectum ſecundùm eſſe reale. 56 2 4
Si intellectus poneret diſtinctionem in obiecto poneret nouam rationem cognoſcibilitatis. ibid. 5
Conformitas rerum cum intellectu creato eſt fallibilis. 63 3. 14

Intellectus vis præciſiua.

Quid ſit vis præciſiua. 55 1. 1
Cur intellectus cognoſcens vnam rationem obiecti preſcindat, & non ſenſus. 58. 3. 4

Intelligere.

Quomodo anima, dum intelligit ſiat omnia. 19 1. 5
Duplex actus intellectus Rectus, & Collatiuus. 35. 1. 4
Cognitio intellectus commenſuratur cum ſpecie repræſentatiua obiecti. 58 4 5
An cognitio intellectiua correſpondens ſruſtima ſit infinitum. ibid. 3. 3

Intenſio.

Quid requiritur ad intenſionem. 42. 2 14

L

Lumen.

LVmina producta à diſtinctis lumínoſis in eodem ſubiecto non permanent impermixta 42. 2. 12

M

Malitia.

QVomodo malitia peccati ſe habeat ad actum phyſicum. 64 6 14
Quomodo vera cognitione attingatur malitia actus. 00 1. 6
Malitia, & falſitas ſunt neceſſariò cōnexa 70 3. 17
Vide peccatum.

Malitiæ exiſtentia.

Malitia eſſentialis non eſt in rebus. 76 2. 1
Neque etiam tranſcendentalis. ibid. 3
Quomodo malitia integralis, & accidentalis ſint in rebus. ibid 4
Quomodo malitia ſit in rebus fūdamētaliter ibid 5
Malitia conſiſtens in priuatione boni non eſt formaliter in rebus. ibid 7
Quid ſignificetur, cum dicitur, malum eſſe in rebus. ibid 8
Cur affirmatiua propoſitione dicatur malum eſſe in rebus ibid. 9
Quid doceant Cuiet circa exiſtentiam mali moralis, & diſconuenientia ibid 3. 2
Malum, quod eſt in rebus, eſt malum ſpecialis entis, non totius vniuerſi ibid 4. 6
Non poteſt dari in rebus integrum malum. 78. 1. 2

Malitiæ natura.

Malitia eſſet quid bonum, ſi importaret aliquid poſitiuum. 76 3. 5
Si aliquod malum eſt negatiuum, omne malum eſt tale. ibid 11
Cur malitia nunquam importet aliquid poſitiuum ibid. 4. 3

Malitia comparata ad bonitatem.

Malitia tranſcendentalis opponitur bonitati tranſcendentali. 77 1 1
Quomodo inter malitiam tranſcendentalem & bonitatem poſſit admitti oppoſitio priuatiua ibid
Malitia adnexa alicui enti opponitur bonitati priuatiuè. ibid 20
Malitia, quæ eſt in rebus opponitur ſolùm cum bonitate determinata. ibid. 3

Malitia eſſentialis.

Malitia eſſentialis cur non denominet res malas. 76. 2. 2

Malitia tranſcendentalis.

Malitia tranſcendentalis non eſt in rebus. 76. 2. 6
Quid dicat malitia tranſcendentalis. ibid.

Malum.

Ens malum quomodo malum. 72. 3. 2
Diſcrimen mali à bono 73. 3 14
Error Manichæorum, & Priſcillianiſtarùm circa naturam mali. 70. 1 2

Quid

Digitized by Google

Quid ſenſerint Pithagorici. ibid.
Malum non eſt natura poſitiua. ibid. 3
Quomodo malum ſit genus. ibid. 4.
Malum quod eligitur in comparatione alterius, eſt minus ipſo. 79 2.7
Omne malum in particulari debet eſſe quid negatiuum. 76 3.4

Mali diuiſio. Species.

Quomodo conſurgant diuerſa ſpecies mali. 76. 4. 2
Quodnam malum diuidatur per pœnam, & culpam. 79. 1. 1
Ratio ſufficientia huius diuiſionis. ibid 4
Quomodo accipienda hæc diuiſio. ibid. 7
Alia ratio ſufficientiæ. ibid. 10

Malum in ordine ad Deum.

Quid ſit, Deum eſſe auctorem malorum, & creare mala. 76 4. 5
Cur Deus permittat aliqua mala. ibid. 7
Quomodo malum poſſit cauſari à Deo. 78, 2.7

Mali cauſæ.

Malum aliquo modo habet cauſam. 78.1. 1
Non datur ſummum malum, quod ſit principium omnium malorum. ibid. 2
Malum habet ſolùm cauſam per accidens. ibid. 3
Quomodo bonum ſit cauſa mali. ibid 4
In quodnam principium reſoluatur malum. ibid 5
Malum non habet cauſam formalem. ibid. 2.1
Quomodo malum habeat cauſam materialem, & quænam ſit. ibid 2
Quomodo bonum ſit ſubiectum mali. ibid 3
Modi, quibus malum cauſatur ex bono. ibid 4 & 5
Quomodo malum reperiatur in voluntate. ibid 6
Quomodo Deus poſſit malum cauſare. ibid 7
An, & quomodo malum habeat cauſã finalẽ. ibid 8

Mali oppoſitio cum bono.

Malum, & bonum opponuntur contrariè. 77. 1 4
Quomodo contingat hæc oppoſitio. ibid
Per quid malum exerceat oppoſitionem cum bono. ibid 2. 1
Modus, quo malum corrumpit bonum ibid
Quodnam malum poſſit deſtruere bonum. ibid. 4
Malum non corrumpit totum bonum. ibid 5

Malum diſconuenientiæ.

Malũ diſconuenientia non eſt malũ abſolutè. 76.3 6
Qui doceant, malum diſconuenientia eſſe quid poſitiuum. ibid
Malũ diſconuenientia importat quid negatiuũ ibid 7
Quid formaliter dicat malũ diſconuenientiæ ibid.8
Quid ſequeretur, ſi malum diſconuenientia eſſet quid poſitiuum. ibid 9
Malum diſconuenientiæ inuoluit malum tranſcendens. ibid 10
An malum diſconuenientiæ latius pateat, quàm tranſcendens. ibid. 11
Malum diſconuenientia eſſet formaliter bonum, ſi conſiſteret in poſitiuo. ibid. 12
Malum diſconuenientia fundat odibilitatẽ ibid 4 8
Triplex malum diſconuenientiæ. ibid
Vna ſubſtantia eſt mala alteri. ibid. 10
Quæ mala conueniunt creaturæ liberæ ratione operationis. 79. 1.1

Malum morale.

Malum morale eſt in rebus vt priuatio. 76. 3. 11
Malũ morale eſſet à Deo, ſi eſſet quid poſitiuũ ibid 3

Malum ſummum.

Non datur ſummum malum principium omnium malorum. 78 1. 11
Summum malum eſt inexcogitabile. ibid

Materia.

Materia ſecundùm ſuam quidditatem eſt vniuerſale ſubſtantiale. 13 3.4
Materia ſeipſam exhibet vt primum irreceptibile abſque eo, quod eam indiuiduet. 37 2. 9
Materia ex vi ſuæ eſſentiæ eſt pluribus communicabilis. ibid 10
Materia ex vi ſuæ eſſentiæ indiget indiuiduatione. ibid.
Quid per materiam intelligat Ariſt. ibid 8. 2
Duplex materia ex Ariſt. ibid 3
Quid dicat materia. ibid. 7
Materia non eſt primum irreceptibile. ibid. 13
Quam incommunicabilitatẽ conferat materia. ibid.
Quomodo materia diſtinguat. ibid 15
Materia habet proprium eſſe, & vnitatem 38 3. 5
Quomodo materia prima ſit bona. 72 3. 7

Materia comparata ad formam.

Materia diſtinguitur entitatiuè à forma. 37. 2 7
Materia communicat cum forma in eſſentiali identitate naturæ. 02 1. 12

Materia comparata ad indiuiduationem.

Materia non ſit principium indiuiduationis per capacitatem huius numero quantitatis 73. 2 30
Materia aut fundamentum proximum indiuiduationis, aut nullo modo ibid 3. 15
Materia ex vi ſuæ productionis eſt indiuidua. 38 1.8
Materia eſt indiuidua independẽter à forma ibid. 9
Non eſſet eadem materia in genito, & corrupto, ſi ſumeret indiuiduationem à forma. ibid 6
Si materia indiuiduaretur à forma, materia corrupta eſſet reproducibilis naturaliter. ibid.
Materia independenter à forma eſt vna poſitiuè & indiuidua. ibid. 3 8
Quomodo materia ſit ſeipſa indiuidua 4 . 2. 12
Qui doceant materiã eſſe principium radicale multiplicationis indiuiduorum. 45 1.1
Materia non eſt principium radicale multiplicationis indiuiduorum. ibid 2
Materia ex eo, quod eſt radix corruptibilitatis non eſt radix multiplicationis indiuiduorum. ibid 4
Vide materia ſignata.

Materia comparata ad quantitatem.

Materia eſt indifferens ad hanc, vel illam quantitatem. 37 2 31
Materia non eget determinatione, vt recipiat hanc numero quantitatem. ibid 32
Capacitas materiæ ad quantitatem non eſt determinabilis. ibid 33
Materia prius reſpicit hanc numero formam ſubſtãtialẽ quàm hanc numero quantitatẽ ibid 37
Materia non poteſt eſſe radix quantitatis, niſi per ſuum eſſe formale. ibid. 41
Materiam eſſe radicem determinatæ quantitatis nihil addit ſupra eſſe materiæ. ibid. 42
Materia ex vi proprij eſſe eſt completa radix quantitatis. ibid 48
Materia ex vi ſui eſſe eſt radix plurium numero quantitatum. ibid

Materia ſignata.

Sententia docens, materiam ſignatam eſſe principium indiuiduationis. 37. 2. 2
Quid nomine materiæ ſignatæ intelligatur. ibid. 4
Qui negent, materiam ſignatam eſſe principium indiuiduationis. ibid 2. 1
Materia ſignata non eſt principium indiuiduationis. ibid. 1 & 20
Materia ſignata quantitate non eſt principium indiuiduationis, prout indiuiduatio opponitur multitudini. ibid 16
Materiæ ſigillatio eſt ficta. ibid. 21, &c.
Materia non poteſt ſigillari à quantitate ibid 23

Diuerſitas terminorum dimenſionum non ſigillat materiam pro hoc vel illo indiuiduo. ibid 25
Neque figura, & ſitus, & alia, quæ conſequuntur quantitatem. ibid
Materia non acquirit aliquid ratione ſigillationis quo poſſit indiuiduare. ibid 2[illegible]
Sigillatio materiæ eſſet poſterior indiuiduatione ibid. 28
Materia non poteſt ſigillari ad hanc numero quantitatem ratione alicuius ſubſtantialis. ibid. 36
Materia nõ poteſt ſigillari per aliquid accidẽtale, vt ſit principium indiuiduationis ibid
Prior eſt indiuiduatio formæ, quàm materiæ ſigillatio, ibid 3[illegible]
Quomodo ſigillatio materiæ non poſſit conferre ad indiuiduationem. ibid 30
Diſpoſitiones ad formam, quæ indiuiduantur ab agente non ſigillant materiam ibid
Materia non ſigillatur ex eo, quòd ſit radix huius numero quantitatis. ibid 40

Mathematica.

Res mathematicæ ſunt bonæ tum in ſe, tum reſpectu alterius. 72 2 3
Res mathematicæ ſunt propriè entia. ibid. 4
Quomodo res mathematicæ non ſint bonæ. ibid. 6

Menſura.

Menſura debet eſſe homogenea. 44. 3 1
Proportio menſuræ ad menſuratum, 46. 2 6

Modus.

Quomodo modus identificetur cum ſubiecto. 50. 2. 6
Modus non eſt ens in ſeipſo. 51. 2 3
Modus eſt ſeparabilis à ſubiecto. ibid. 4
Modus non concipitur vt diſtinctus à ſubiecto, niſi cum aliquo figmento rationis ibid. 7
Modus non eſt res, ſed quid reale. ibid 3. 2
Quomodo modus participet realitatem. ibid. 4
Qualem eſſentiam habeat modus ibid 5
Licet modus ſit extra eſſentiam ſubiecti, non tamen extra entitatem. ibid. 6
Quomodo modus exiſtat propria exiſtentia ibid
An modus actuetur per exiſtentiam ſubiecti. ibid. 7
Quomodo modus deſinat abſque deſitione alicuius entitatis. ibid. 8
In quo conſiſtat exiſtere modi. ibid 9
Quomodo modi inuicem comparati diſtinguantur. 64. 2 4
Modus non terminat per ſe aliquam peculiarem actionem. ibid 12
Modi non habent propriam exiſtentiam. ibid 4 1
Modus infert mutationem in ſubiecto. ibid 5 1
An inter modos, & ſubiectum poſſit eſſe dependentia eſſentialis, quæ ponat inſeparabilitatẽ ibid 4
Modus in ſenſu identico nihil peculiare habet, quod non ſit ſubiecti. ibid. 6, 12

Modus dicendi.

Primus modus dicendi per ſe requirit plures formalitates. 6. 1. 5

Modus. Species. Ordo.

Modus, ſpecies, & ordo quomodo tria bona particularia. 73. 1 3
Quomodo modus, ſpecies, & ordo ſint principia conſtitutiua bonitatis. ibid. 4
Modus, ſpecies, & ordo conſequuntur perfectionem rei. ibid 6

Motor primus.

Cur motor primus non poſſit multiplicari numero. 37. 3. 5

Multiplicabilitas. Multiplicatio.

Multiplicabilitas conuenit etiam iis, quæ directè ponuntur in prædicamento. 13 2.
Multiplicatio indiuidualis non eſt multiplicatio naturæ. 15. 2. 10
Quod multiplicatur, debet eſſe ab intrinſeco multiplicabile. 45. 2 8

Multitudo.

Multitudo conuenit enti per ſe. 4 3. 2
Negatio vnionis conſtituit multitudinem. 5. 2 10
Quomodo multitudo ſit prior vnitate. ibid. 3 6
Ratio adæquata multitudinis. 7. 2. 8
Multitudo formaliter eſt quid negatiuum. 8. 2. 3
Quomodo numeralis multitudo conueniat naturæ. 40. 4. 6
An multitudo ſit negatio negationis. 5. 2. 12

Multum.

Multum, & Vnum adæquant latitudinem entis. 4. 3 4
Quomodo vnum, & multa tum contrariè, tum priuatiuè opponantur. 5. 3 4

Mundus.

Cur per Ariſt. non ſit poſſibilis alius mundus. 37 3. 5

Mutatio.

An detur mutatio ſecundùm formam generalem, & ſecundùm formam ſpecialem. 67. 2. 3

N

Natura.

DIuerſa acceptio naturæ. 14. 1. 5
Quædã naturæ pluribus cõmunicabiles. 35. 1. 2
Duplex acceptio naturæ. 43. 1. 4
Natura ſecundùm ſe eſt bona. 73. 1. 7 &c
Proportio inter naturam in communi, & in particulari. ibid,

Natura ſecundùm ſe.

Quod dicit natura ſecundùm ſe, dicit etiam in quolibet ſtatu. 4 1. 2
Natura materialiter ſe habet ad vniuerſale ibid. 3
Natura ſecundùm ſe non exiſtit, ſed in ſingularibus, in quibus generatur & corrumpitur. ibid. 7
Natura ſecundùm ſe eſt poſitiuè vniuoca ibid 2. 14
Quæ conueniunt naturæ ſecundùm ſe, ſemper conueniunt. 14 1 23
Natura ſecundùm ſe eſt vna, & ſconſtitutiua plurium. 10 4 7
Natura habet rationem potentiæ metaphyſicæ reſpectu inferiorum. ibid 8
Natura ſecundùm ſe non eſt determinata ad eſſe indiuiduale. 35. 3 3
Quam incommunicabilitatem dicat natura ſecundùm ſe. 37 2. 7
Natura in communi importat formam. ibid 3 4
Natura ſecundùm ſe abſtrahit ab vnitate & pluralitate ex aliquorum ſententia. 44 2. 3
Natura ſecundùm ſe non eſt omnino completa in eſſendo. 43 1. 7
Natura ſecundùm ſe non includit formaliter indiuiduationem. ibid, 2. 8

Naturæ ſtatus.

Triplex ſtatus naturæ. 14. 1. 1
Diſcrimina horum ſtatuum. ibid 2
Natura in quouis ſtatu ſemper eadem. 17. 2. 1

Naturæ ſtatus abſolutus.

Natura in ſtatu abſoluto non exigit exiſtere. 14. 1. 3
Sola natura ſecundùm ſtatum abſolutum prædicatur de indiuiduis. ibid 4
Natura in ſtatu abſoluto non dicit vnitatem indiuidualem. ibid 3. 1
Natura in ſtatu abſoluto non habet vnitatem mixtã ex formali, & indiuiduali. ibid 4
Natura in ſtatu abſoluto habet tantùm vnicam

vnitatem. ibid 7

Quenam ſit hæc vnitas naturæ ſecundùm ſtatum abſolutum. ibid. 11

Natura in ſtatu abſoluto participat poſitiuè modo paſſiones entis. ibid. 10

Idem eſt conuenire per ſe naturæ abſolutè acceptæ, ac conuenire ſecundùm ſe ibid. 23

Naturæ ſtatus exiſtentiæ.

Naturam ſecundùm ſtatum exiſtentiæ habere vnitatem minorem numerali docent Scotiſtæ 15.1 1

Natura in ſtatu exiſtentiæ habet vnitatem formalē multiplicatam, ex aliquorum ſententia ibid 3

Quod conuenit naturæ ſecundùm ſe, conuenit etiā in ſtatu reali exiſtentiæ. 17. 3. 5

Natura in indiuiduis habet aptitudinem cum actu. ibid 4. 10

Non habet diuiſionem in ratione naturæ 18. 3 4

Habet aptitudinē coniunctam cum exercitio ibid 6

Natura in ſtatu realis exiſtentiæ non multiplicatur eſſentialiter. ibid. 7

Natura in inferioribus dicit eãdem vnitatem quā dicit in ſtatu præciſionis. ibid 16

Natura à parte rei eſt vna ſecundùm quid, & multiplex ſecundùm quid. ibid. 4 2

Naturæ ſtatus præciſionis,

Natura non habet ſtatum præciſionis in mente diuina. 14 1. 3

Natura in ſtatu præciſionis dicit prædicata realia. 16. 2 8

Natura, quæ eſt in ſtatu præciſionis, præcedit à parte rei. ibid 3 6

Natura in ſtatu præciſionis importat indiuidua inadequatè concepta. ibid. 7

Natura in ſtatu præciſionis dicit aliquid reale. ibid. 10

Natura in ſtatu præciſionis prædicatur in recto de inferioribus. ibid. 11

Natura retinet in ſtatu præciſionis ſua eſſentialia. ibid 12

Habet ſuam vnitatem. ibid 13

Quid concipiat intellectus, dum præſcindit naturam. ibid 14

Cur natura in ſtatu præciſionis non ſit multiplex ibid 15

Indiuidua vt terminant cognitionem præſcindentem naturam ſunt vnum. ibid. 16

Natura præciſa dicit vnicam tantùm formalitatem. ibid. 18

Quodnam eſſe dicat natura in ſtatu præciſionis ibid 19

Impoſſibilis eſt diuiſio in natura præciſa ibid 20

Natura in ſtatu præciſionis eſt quid reale ibid. 4. 8

Quomodo natura in ſtatu præciſionis ſit vna, & indifferens. ibid. 3

Natura in ſtatu præciſioni non eſt determinata, vt ſit hæc, vel illa. ibid. 4

Quomodo natura in ſtatu præciſionis ſit ens rationis. ibid 6

Natura terminans actū præciſionis eſt realis ibid 9

Natura in ſtatu præciſionis ex vi ſui eſſe habet vnitatem, & indifferentiam. ibid

Quomodo natura habeat vnitatem, & indifferentiam ab intellectu præſcindente. ibid. 10

Natura ſeparata ab inferioribus eſt intrinſecè indifferens. 17. 4 7

Natura in ſtatu præciſionis eſt vnibilis compoſitione metaphyſica. ibid 8

Natura in ſtatu præciſionis eſt apta, vt recipiat determinationem. ibid 5

Vnitas naturæ in ſtatu præciſionis eſt realis. 18. 4. 10

Natura abſtracta ab vno indiuiduo poteſt de cæteris prædicari ibid 17

Natura abſtracta ab vno indiuiduo dicit idem eſſe ac abſtracta ab alio ibid.

Natura abſtracta eſt vniuerſalis in actu primo ibid 18

Quomodo ſit tantùm vniuerſalis in actu primo ibid 19

Quomodo habeat vnitatem ſufficientē pro vniuerſali. 19. 6 1. & 7

Natura ſeparata ab indiuiduatione habet ſuam vnitatem. ibid. 2

Natura in prima abſtractione eſt formaliter vna ibid. 3

Eſt in diuiſa formaliter. ibid. 4

Implicat eſſe diuiſam. ibid 6

Natura in prima abſtractione eſt in ſtatu proxima prædicabilitatis. ibid

Habet etiam aptitudinem ſufficientem pro vniuerſali, & quomodo ibid. 7. 1

Natura in prima abſtractione ſeparatur ab omni incommunicabilitate. ibid 2

Quomodo præſcindendo naturam, præſcindatur aptitudo. ibid 3

Effectus formalis communicabilitatis non poteſt negari de natura, vt eſt in prima præciſione. ibid. 4

Niſi natura in prima abſtractione eſſet communicabilis, repugnanter ſe haberet ad communicari. ibid 74

Natura abſtracta eſt intrinſecè communicabilis. ibid 6

Natura in prima abſtractione eſt intrinſecè indifferens ad plura. ibid. 6

Eſt contrahibilis per inferiora. ibid

Natura in ſtatu præciſionis relinquit ſolùm eſſe indiuiduale ibid 7

Saluis eſſentialibus naturæ habetur quidquid poteſt ipſa dicere in ſtatu præciſionis. 20. 2 12

Naturæ ſtatus poſſibilitatis.

Natura poſſibilis adhuc eſt identificata cum eſſe indiuiduali. 30. 8 5

Natura in indiuiduis.

Natura non poteſt fundare peculiarem ordinem niſi ratione indiuiduationis. 40. 8. 13

Quomodo contradictoria dicantur de natura in inferioribus. 38. 8. 2

Vide naturæ ſtatus exiſtentiæ.

Natura ſecundùm eſſe phyſicum.

Natura ſecundū eſſe phyſicū eſt cōtrahibilis 17. 8. 1

Natura ſecundùm eſſe phyſicum habet poſitiuam aptitudinem ad eſſendum in pluribus. ibid 6

Natura comparata ad exiſtentiam.

Natura in ordine ad exiſtentiam dependet ab indiuiduatione. 23 3. 5

Natura comparata ad indiuiduationem.

Si natura poſſet ſeparari ab indiuiduatione, non haberet vnitatem mixtam ex formali, & indiuiduali. 14. 3 5

Natura abſque ſui diuiſione poteſt identificari cum pluribus indiuiduationibus. 16. 8. 2

Diuerſa, eſt formalitas naturæ ab indiuiduatione. 16 3 17

Natura comparabilis cum pluribus indiuiduationibus eſt vna. 17. 3. 16

Natura eſt prior indiuiduatione. ibid. 17

Natura vt contradiſtincta ab indiuiduatione non habet propriam exiſtētiā, niſi ſit indiuidua. 40 3 5

Si natura diſtingueretur ab indiuiduatione, deberet eam ſibi appropriare, quod tamen fieri non poteſt. ibid 7

Digitized by Google

Quam unitatem haberet natura, ſi eſſet ab hecceitate diſtincta ibid 9
Natura *eſſet indiuidua ſine indiuiduatione, ſi contradiſtingueretur ab ipſa.* 40 3. 14
Natura *non includit formaliter indiuiduationem.* 43. 4. 8
Natura *poteſt concipi ſine indiuiduatione,* ibid 10
Natura *non diſtinguitur à parte rei ab indiuiduatione.* 60, 3. 4

Natura comparata ad inferiora.

Natura *retinet in inferioribus unitatem communitatis.* 15 2 9
Natura *in inferioribus non ammittit, quæ ſibi conueniunt in ſtatu abſoluto.* ibid. 10
Quomodo natura retineat ſuam unitatem formalem in omnibus indiuiduis. ibid 11
Natura *retinet in inferioribus unitatem ſimul & communitatem.* ibid. 16
Idem eſſe naturæ, quod eſt in uno indiuiduo eſt etiam in alio. ibid 17
Non implicat eadem natura indiuiſa in pluribus. ibid. 3 1
Natura *in indiuiduo non habet ſuum adequatum actum.* ibid. 2
Quomodo, licet natura ſit eadem in omnibus inferioribus, poſſit produci, & corrumpi in uno, & non in alio. ibid 3
Quomodo, licet natura ſit una in omnibus indiuiduis, non ſit indiuidua & poſſit operari in uno indiuiduo, & non in alio. ibid 5
Quomodo natura non ponat communitatem in quolibet indiuiduo. ibid 7
Natura *habet intrinſecè potentiam ad eſſendum in multis.* ibid 4 4
Natura *retinet in indiuiduis ſuam communitatem.* ibid 6
Natura *quatenus eſt in uno indiuiduo non poteſt eſſe in alio.* 17. 2 3
Natura *eſt poſſibilis in pluribus indiuiduis* ibid 5 10
Quomodo natura deſcendat ad quodlibet indiuiduum ſecundùm ſuam aptitudinem. ibid 4. 5. & 7
Eadem poſſibilitas naturæ eſt in quolibet indiuiduo. 18. 4. 13
Una & eadem natura venit in compoſitionem cum omnibus indiuiduis. ibid. 15
Natura, *dum eſt in pluribus, acquirit actum uniuerſalitatis.* ibid. 18
Natura *dum eſt in indiuiduis, habet aptitudinem ad eſſendum in illis.* 19. 7 7
Tota natura exiſtit in quolibet indiuiduo. 20. 4 9

Natura comparata ad uniuerſale

Ubi reperitur natura, reperitur etiam uniuerſale. 18 4 5

Naturæ communis aptitudo.

Qui doceant, aptitudinem ad eſſendum in multis conuenire ſoli naturæ præciſæ. 17. 1. 3
Aptitudo conuenit naturæ ſecundùm ſe nõ actu, ſed potentia ex aliquorum ſententia. ibid. 7
Quomodo aptitudo conueniat naturæ ſecundùm Scotiſtas. ibid. 8
Duplex aptitudo naturæ phyſica, & metaphyſica: & quid utraque ſit ibid. 2. 4. & 5
Aptitudo conſideratur ſecundùm eſſe adæquatum, & inadæquatum. ibid. 3. 6
Natura *à parte rei habet aptitudinem, & unde colligatur.* ibid. 7
Natura *ab intrinſecis principijs habet ut poſſit eſſe in pluribus.* ibid. 14
Natura *habet aptitudinem, ut ſit in illo indiuiduo, in quo eſt* ibid. 15
Natura *ut prior indiuiduatione, habet aptitudinem ad eſſendum in pluribus.* ibid 17
Aptitudo naturæ, prout reſpicit unum indiuiduum, non reſpicit aliud. ibid 4. 11
Aptitudo ſecundùm eſſe adæquatum reſpicit plura, ſecundùm inadæquatum poteſt reſpicere unum tantùm. ibid.
Natura *ratione unitatis formalis habet aptitudinem.* ibid 5 2
Natura *prout eſt in uno indiuiduo non habet aptitudinem ad eſſendum in pluribus.* ibid. 9
Aptitudo naturæ eſt eiuſdem unitatis cum natura. ibid 6
Duplex naturæ aptitudo, alia, quæ poteſt eſſe in pluribus, alia quæ poteſt prædicari de pluribus 23. 4. 5

Naturæ aptitudo Phyſica.

Quid ſit aptitudo phyſica naturæ. 17. 2. 5
Quid dicat in ſuo conceptu. ibid. 3. 18
In quo conſiſtat. ibid. 19
Quomodo aptitudo naturæ dicat poſſe eſſe in pluribus. ibid 20
In quo aptitudo phyſica differat à metaphyſica. ibid. 4 12
Non requirit aptitudo phyſica indeterminationem. ibid. 5. 1
Aptitudo phyſica non poteſt priuari ſuo actu ibid 3

Naturæ aptitudo metaphyſica.

Aptitudo metaphyſica conuenit ſolùm naturæ præciſæ. 17. 4. 1
Aptitudo metaphyſica reddit naturam contrahibilem. ibid. 2
Natura *ratione aptitudinis metaphyſicæ ſit prædicabilis.* ibid 3
Aptitudo metaphyſica eſt quid reale. ibid 4
Natura *ratione aptitudinis metaphyſicæ ſit apta, ut ſit in pluribus.* ibid 5
Aptitudo metaphyſica conuenit naturæ ex vi ſui eſſe. ibid. 6
In quo fundetur aptitudo metaphyſica naturæ ibid 11
In quo aptitudo phyſica differat à metaphyſica. ibid.
Natura *abſtracta ab uno indiuiduo habet aptitudinem, ut ſit in pluribus.* 21 4. 9

Naturæ aptitudinis exercitium.

Modus, quo exercetur aptitudo naturæ. 17. 4. 4
Natura *ex vi intrinſeca communicabilitatis, exercet aptitudinem eſſendi in multis,* ibid 3. 9
Actus naturæ eſſendi in pluribus ſupponit aptitudinem phyſicam. ibid 13
Per ſolam aptitudinem phyſicam poteſt natura eſſe in pluribus. ibid
Habet natura in indiuiduis aptitudinem eſſendi in pluribus cum actu. ibid 4. 10
Exercitium aptitudinis eſſendi in pluribus non intelligitur in uno ſolo indiuiduo, ſed in pluribus. ibid 10
Quinam ſit actus proportionatus huius aptitudinis. 18. 4. 40

Naturæ communicabilitas.

Quomodo natura ſit communicabilis independenter ab intellectu. 44. 4. 6
Vide Ratio communis, & Natura comparata ad inferiora.

Naturæ communitas.

Doctrina Caiet. de natura communitate. 15. 4. 3
Cõmunitas conuenit naturæ ſolitariè ſumptæ. ibid. 4
Communitas non repugnat naturæ ratione ſingularitatis. ibid. 5
Natura *retinet in indiuiduis ſuam communitatem.* ibid. 6

Digitized by Google

Natura ſecundùm ſua eſſentialia eſt pluribus communicabilis. 19. 4. 6
Vnde natura acquirat latitudinem communitatis. 40. 2. 10

Naturæ differentia.
Quomodo natura recipiat in differentiã ab intellectu. 17. 1. 6

Naturæ multiplicabilitas.
Quid dicat, naturam poſſe multiplicari in pluribus. 17. 3. 12
Natura ſecundùm proprium eſſe reale multiplicatur in indiuiduis. 40. 1. 12

Naturæ prædicabilitas.
Natura prædicatur de pluribus ſolùm ſecundùm quod eſt in ipſis. 15. 2. 18
Quomodo eadem omnino natura poſſit de quolibet indiuiduo prædicari. 16. 4. 7
In prædicatione naturæ de inferioribus idem prædicatum obiectiuum tribuitur omnibus. 18. 2. 3
Eadem natura à parte rei de pluribus prædicatur. ibid. 4. 6

Naturæ poſſibilitas.
Eadem poſſibilitas naturæ eſt in quolibet indiuiduo. 18. 2. 14

Naturæ ſingularitas.
Quomodo natura à parte rei ſit ſingularis. 15. 3. 4

Naturæ vnitas.
Qui docent vnitatem naturæ eſſe mixtam ex formali & numerali. 14. 2. 1
Qui ſolam vnitatem formalem tribuant naturæ. ibid. 2
Natura eſt intrinſecè indiuiſibilis. ibid. 5. 16
Vnitas formalis naturæ eſt in quolibet indiuiduo. ibid. 2. 2
Natura eſt vna vnitate formali in omnibus indiuiduis. ibid. 6
Natura præciſa indiuiduatione habet ex ſe vnitatem formalem. 15. 2. 8
Vnitas formalis naturæ vnius indiuidui non differt ab vnitate formali alterius indiuidui. ibid. 14
Quomodo licet natura ſit eadem in omnibus indiuiduis poſſit produci, & corrumpi in vno, & non in alio. ibid. 3. 3
Vnitas naturæ in omnibus indiuiduis eſt fundamentum negationis diuiſionis. ibid. 4. 2

Naturæ vniuerſalitas.
Quid natura requirat, vt ſit vniuerſalis. 18. 2. 8
Quæ vnitas requiratur ad conſtituendam vniuerſalitatem naturæ. ibid. & 9

Naturæ diuiſio.
Natura non diuiditur ſecundùm eſſe abſolutum ex vi indiuiduationis. 15. 2. 7
Quam diuiſionem accipiat natura ab indiuiduatione. ibid.
Natura non diuiditur eſſentialiter in indiuiduis. 18. 2. 7
Natura ex vi ſuæ eſſentiæ eſt diuiſibilis indiuidualiter. 20. 2. 10
Natura non diuiditur eſſentialiter per indiuiduationes. 40. 4. 5
Diuiſio naturæ in inferiora non eſt diuiſio à ſe. 8. 3. 4

Natura ſingularis.
Natura eſſentialiter ſingularis non poteſt multiplicari. 14. 3. 2

Natura vniuerſalis.
Natura vniuerſalis enunciata de inferioribus ſupponit vnitatem eiuſdem naturæ in ipſis. 18. 4. 14

Quomodo natura abſtracta ab vno indiuiduo ſit vniuerſalis. 20. 2. 8

Natura in eſſe intentionali.
Natura in eſſe intentionali habet totum ſuum eſſe ab intellectu. 16. 4. 9

Natura increata.
Quomodo natura creata ſecundùm vnitatem differat à diuina. 15. 2. 8
In quo natura creata differat à diuina. 17. 3. 11

Natura diuina.
Natura diuina non eſt vniuerſalis, licet ſit in pluribus ſuppoſitis. 12. 1. 7
Diſcrimen naturæ diuinæ à creata. 14. 3. 8
Natura diuina petit ab intrinſeco communicari tribus perſonis. 17. 3. 4
Cur natura diuina non ſit vniuerſalis. 18. 4. 10

Negatio.
Negatio debet habere fundamentum in ſubiecto, cui attribuitur. 3. 1. 4
Negatio multoties, explicat quid poſitiuum. 5. 1. 3
Negatio non poteſt eſſe paſſio entis. ibid. 2. 12
Cur aliqua explicentur per negationem ſui oppoſiti. ibid. 12
Quomodo negatio indeterminata fiat determinati ſubiecti. 8. 1. 10
Negatio eſt poſterior eo quod negat. ibid. 2. 2
Duplex genus negationum. 40. 1. 6
Quæ negationes ſupponant repugnantiam ſimpliciter ad oppoſitum. ibid.
An negationes habeant ſuam veritatem. 65. 5. 3

Nomen.
Nomen ſignificans propriè in vno, quod ſignificat in alio, importat eamdem rationem communem. 31. 2. 5
Nomina quæ prius tranſlata, poſtea propria exiſtimata. ibid. 7

Nomen analogum.
Nomen analogum non importat conceptum communem abſtractum à minoribus analogatis. 31. 4. 2
Nomen analogum principaliter dicitur de maiori. minus principaliter de minori analogato ibid. 3
Nomen analogum non habet vnam ſignificationem, ſed immediatè ſignificat analogata. 34. 3. 6

Non ens.
Quid ſignificet, non ens eſſe verè non ens. 61. 2. 8
Quid dicant verum Non ens. ibid.

Numerus.
Quomodo numeralis multitudo conueniat naturæ communi. 40. 4. 6
Numerus habet idem fundamentum in rebus quantis, & non quantis. 46. 2. 2
Duo concurrunt ad fundandum numerum. ibid.
Continuitas quantitatis non concurrit per ſe ad fundandum numerum. ibid. 3
Numerus ſecundùm ſuam rationem formalem eſt in rebus non quantis. ibid. 4
Numerus non fundatur in quantitate continua, vt talis eſt. ibid. 8
Quodnam ſit genus numeri. ibid. 9
Numerus conficitur ex entibus numerabilibus ratione vnitatis indiuidualis. ibid. 3. 7
Quæ vnitas reddat entia numerabilia. ibid. 10
Numerus vt quantitas quædam extenditur ad omnia genera entium. ibid. 4. 4
Vide vnitas numeralis.

Numerus numerans.
Numerus numerans eſt menſura numeri numerati. 46. 4. 6

Numeri menſura.

In rebus non quantis eſt unitas, quæ ſit menſura numeri. 40. n. 7
Menſura numeri eſt paſſio unitatis indiuidualis. ibid. 2. 13
Alia eſt ratio menſuræ numeri, & unitatis numeralis, ibid.
Ratio menſuræ eſt poſterior unitate numerali. ibid. 14
Menſura numeri non eſt prior numero. ibid. 13

O

Obiectum

PRoportio inter obiectum, & cognitionẽ 36 e. 12
Quomodo ſola ſingularia poſſint eſſe obiectum cognitionis. ibid 3
Quomodo obiectum per actum collatiuum acquirat diuerſas ſecundas intentiones. 54. 2. 5
Obiectum poteſt ſecundùm eſſe inadæquatum eſſe obiectiuè in intellectu. 56 e 7
Obiectum non poteſt repræſentari ut præſens niſi ut præſentetur ſecundùm totum ſuum eſſe 58. 2. 4
Non repræſentatur obiectum ut in ſe, niſi repræſentetur, ut entitatiuo modo exiſtens. ibid 4
Res ab extrinſeco ſuo commenſurantur cum intellectu. 64 1. 10
Res dicunt ordinem per ſe ad intellectum creatum.
Vide, Cognitio. Intellectus.

Obiectiuum.

Datur eſſe obiectiuum diſtinctum ab obiecto, & cognitione. 56. 1. 6

Oculus.

Vide viſio.

Odium.

Quodnam ſit obiectum volitionis, cum quis intendit malum alteri. 76. 4. 4

Odium Dei.

Quomodo odium Dei ſit malum, & quomodo bonum. 73. 4. 21

Operatio.

Veritas operationis. 65. 1 10
Veritas operationis alia naturalis, alia moralis. ibid
An operatio, quatenus mala, ſit vera. 68. c 5
Quomodo operatio moralis ſit mala reſpectu intellectus diuini. 70. 8 10
Operatio moralis fundat falſitatem reſpectu intellectus creati. ibid 14
Operatio moralis mala eſt abſolutè falſa. ibid, 20
Subſtractio operationis eſt malum ſpectans ad actum primum. 79. 1. 9
Vide, Malitia. Peccatum.

Opinio.

Veritas opinionis. 65. 1. 6

Oppoſita.

Quomodo unum ex oppoſitis habeat annexa negationem alterius. 8. 6. 6
Quomodo negatio annexa extremo poſitiuo oppoſitionis reducatur ad idem genus oppoſitionis. ibid. 9

P

Pars.

AN partes ſint ſeparabiles à toto. 49. 2 7

Participatum.

Quomodo qualibet ratio participata reſoluatur in imparticipatam. 62. 2. 4

Paſſio.

Pura negatio non poteſt eſſe paſſio. 2. 2. 1
Quomodo paſſio rationis communis debeat conuenire inferioribus. 10. 2. 4
Paſſio non identificatur eſſentialiter cum ſubiecto. 62. 3. 6
Non perficit ſubiectum in ratione ſubiecti. 72. 8. 6

Paſſionis conditiones.

Quæ, & quot ſint conditiones, quibus paſſio in ſuo eſſe conſtituitur. 2. 1. 1
Paſſio eſt quidditas diuerſa adæquatè à ſubiecto. 2. 2. 4
Paſſio ſupponit naturam completã in ſuo eſſe. ibid.
Paſſio debet importare perfectionem realem. 2. 2. 4

Paſſio metaphyſica.

Quantam diſtinctionem à ſubiecto requirat paſſio metaphyſica, ut ſit paſſio propriè dicta. 2. 2. 3

Peccatum.

Cur homo, & non Deus ſit cauſa peccati. 68. 2. 6
Cur Deus permittat defectus. 70 3. 19
Ad quodnam malum reducatur peccatum habituale, & originale. 79. 1. 8
Quomodo permiſſio peccati ſit malum ſpectans ad actum primum. ibid 9
An peccatum veniale priuet ſummo bono, & ordine ad Deum. ibid. 4. 6
Vide Malitia.

Perfectio.

Perfectio non eſt paſſio entis. 2. 2. 1
Inæqualitas perfectionis eſt ſemper cum diuerſitate rationis formalis. 28 2. 5
Perfectio fundatur in aliqua ratione entis. 44. 3. 2
Quicumque exceſſus perfectionis ponit maiorẽ diſtinctionem quam indiuidualem. ibid. 6
Perfectio non dicit conceptum inadæquatum rei. 73. 2. 4
Perfectio rei non explicat aliquid diuerſum ab eſſe rei. ibid. 9

Perfectiuum. Perfectum.

Unumquodque ex natura ſua exigit eſſe perfectum in ſuo genere. 70. 1. 14
Perfectiuum, & conſtitutiuum idem ſunt 73. 2. 7

Plato.

Quæ fuerit mens Platonis circa Ideas. 12 2. 1 &c.
Platonis doctrina explicata. 74. 2. 4

Pluralitas.

Entia ſunt prius plura entia, quàm plura una. 4. 3 9
Ablata poſitiua pluralitate, ponitur poſitiua unitas. 14. 2. 12
Pluralitas non tollit unitatem alterius rationis. 15. 2. 16
Pluralitas ponit diſtinctionem. 18. 2. 6

Pœna.

In quo propriè conſiſtat. 79. 1. 2
Eſt inuitum culpæ. ibid.
Eſt contra naturalem appetitum. ibid.
Infert paſſionem. ibid.
Pœna non eſt ſpecies mali, ſed quidam gradus. ibid. 4. 1
Quo amore erga Deum pœna priuet damnatum ibid. 4
An pœna priuet ſummo bono. ibid. 9
Pœna non eſt abſolutè malum. ibid. 8
Pœna non reddit ſubiectum malum. ibid.

Poſitiuum.

Poſitiuum eſt prius negatiuo. 8 2. 11

Digitized by Google

Quomodo aliquid poſitiuum poſſit eſſe extra ſeue. 74. 1. 13

Poſſibile.

Quicquid eſt poſſibile eſt indiuiduum. 17. 3 19

Poſterioritas. Poſterius.

Prius. & poſterius non ponit analogiam. 32. 6 3
Poſterioritas non habetur ex vi eiuſdem rationis communis. ibid 2. 3

Potentia.

Potentia interit adueniente actu. 63. 4 15
Omnis potentia iudicatur in aliquo poſitiuo. ibid. 4. 4
Potentia non deſtruitur per actum. 67 3 9
Potentia debet commenſurari cum actu. 40, 5. 11
Quo commenſuratio ſit neceſſaria inter actum, & potentiam. 43, 4, 5

Præciſio.

Quomodo fiat præciſio. 16. 2. 1
Quid importet præciſio. ibid, 3. 2
Quid ſit præſcindere. ibid. 9
Quando interueniat adæquata præciſio in eſſe obiectiuo. 43 4. 9
Mutua negatio eſt ſignum adæquatæ præciſionis. ibid.
Diuerſitas formalitatum importat adæquatā præciſionem. ibid. 6
Ex quibus cauſis oriatur præciſio. 35 1. 2

Prædicabile.

Prædicabile debet eſſe in eo, de quo prædicatur. 24. 1. 2
Prædicabile eſt quid abſtractum à ſubiecto. ibid, 6
Prædicabile debet abſolui à quacunque ſigni particularitate. ibid, 5. 14
Cur tranſcendentia non conſtituant proprium prædicabile. ibid 4. 2

Prædicabilis vniuerſalitas.

An tria vltima prædicabilia, vt dicunt proprium modum prædicandi, ſint vniuerſalia. 25 2 9
Quomodo prædicabilia conſtituant vniuerſale aut genericum, aut ſpecificum. ibid.

Prædicabilis diuiſio.

Prædicabile diuiditur iuxta diuerſos modos prædicationis directæ. 24. 1. 5
Cur prædicabilia ſint quinque. ibid 2. 4
Quot prædicabilia conſtituenda. ibid. 5
Cur non tot prædicabilia, quot prædicamenta. ibid. 4. 1
Diſcrimen diuiſionis prædicabilium à diuiſione prædicamentorum. ibid.
Cur tranſcendentia non conſtituant proprium prædicabile. ibid 2
Cur definitio non conſtituat proprium prædicabile. ibid. 4
Cur neque etiam exiſtentia. ibid 3
An myſterium Incarnationis fundet ſextum prædicabile. ibid 6
Quid attendendum in diuiſione prædicabiliū. ibid
Cur non quatuor prædicabilia iuxta quatuor prædicata tradita ab Ariſt. ibid 7

Prædicabilia inuicem comparata.

Prædicabilia conueniunt perfectè in ratione prædicabilitatis, & differunt in modo prædicandi. 26. 2 5
Vnde habeatur diuerſitas prædicabilium. ibid 5
Prædicabilia in aliquo communicant, in aliquo non. ibid. 6

Prædicabilitas.

Prædicabilitas eſt paſſio vniuerſalis. 18. 5. 4
Quid ſit prædicabilitas. 23. 1. 5
Quem actum prædicationis reſpiciat prædicabilitas. ibid. 6
Non omnis prædicabilitas eſt paſſio vniuerſalis, qua autem ſit paſſio. 25. 2. 8

Prædicabilitas comparata ad quinque prædicabilia.

Prædicabilitas dicitur vniuocè de quinque prædicabilibus. 24. 2. 2
An prædicabilitas ſit genus reſpectu prædicabilium. ibid.
Prædicabilitas vt ratio indiuiſibilis participatur ab omnibus prædicabilibus. ibid, 7

Prædicamentorum.

Diſcrimen diuiſionis prædicamentorum à diuiſione prædicabilium. 24. 4. 1

Prædicari.

Prædicari de aliquo ſupponit eſſe in illo. 62. 2. 2

Prædicatio.

In quo fundetur prædicatio ſuperioris de inferiori. 15. 2. 18
Prædicatio ordinat prædicatum ad ſubiectum, & vnit cum ipſo. 19. 3. 4
Duplex actus prædicationis. 23. 1. 6
Prædicatio Directa, & Indirecta, & quid vtraque ſit. 24. 1. 4
Quænam ſit propria, & naturalis prædicatio. ibid 6
Quinque modi prædicationis directæ. ibid, 1
In quo fundetur veritas prædicationis. 31. 2 3
In quo fundetur prædicatio formalis ſuperioris de inferiori. 61. 3 7
Prædicatio formalis, & identica, in quo differunt. 64. 6, 4

Prædicatum.

Prædicatum dicit aliquid incluſum in ſubiecto. 16. 3 11
Prædicatum, quod ſe habet, vt forma, dicit diuerſam rationem formalem à ſubiecto. 24. 3. 14

Principium.

Ens eſt ens non eſt primum principium in Metaphyſica. 3. 2. 9
Principium de aliquibus propriè, de aliquibus non propriè dicitur. 32. 4. 7
Primum principium eſt etiam vltimus finis. 78. 1. 4

Prioritas.

Prioritas non habetur ex vi eiuſdem rationis communis. 30, 2. 5
Regula prioritatis, & poſterioritatis. 41 3. 11
Prioritas proportionaliter ſe habet ad diſtinctionem. 47. 1. 6

Priuatio.

Priuatio ex genere ſuo eſt poſterior eo, quo priuat. 8. 2. 2
Semper ineſt ſubiecto priuatio, vel forma. 17. 4 9

Prius.

Prius & poſterius non ponit inæqualitatem. 30. 2. 3
Quomodo quod eſt prius nequeat eſſe poſterius reſpectu ſui prioris. 37. 2. 29

Producibilitas Productio.

Productio ponit diſtinctionem inter producens, & productum. 46 1. 11
Diſtincta producibilitas non requirit diſtinctum entitatem. 30 3. 2
An idem poſſit ſeipſum iteratò producere. 64. 2. 7

Proportio Proportionalitas.

Quid ſit proportio. 29. 1 4
In quo inuicem differant proportio, & proportionalitas. ibid. 3
Proportio diuerſarum rationum eſt prima ratio analogia. 34. 3. 4
Quomodo proportio ſit formaliter analogia. ibid. 5

Proportio non reperitur in veritate. 31. 2. 2

Propoſitio.

Propoſitio de quibus enunciet. 60. 2. 3
Veritas enunciationis 65. 1. 2
Duplex veritas enunciationis. ibid. 3
Veritas propoſitionis externa. ibid. 4
Propoſitiones aeternæ veritatis. ibid. 14
In quo conſiſtat veritas propoſitionis negatiuæ. 65. 2. 8.

Vide Enunciatio.

Proprietas.

Vide Paſſio.

Proprium.

Proprium non eſt vniuerſale reſpectu ſubiecti. 25. 2. 2

Q

Qualitas.

Quomodo gradus qualitatis inuicem contineantur. 40. 3. 3

Quantitas.

Quantitas non eſt principium indiuiduationis 36. 2. 9.
Quantitas non complet ſubſtantiam intra eundem ordinem. ibid. 18
Quæ diuiſio ſit propria quantitatis. 36. 3. 4
Quantitas non eſt principium indiuiduationis quoad diſtinctionem. 37. 2. 13
Quantitas eſt poſterior ſubſtantia. ibid. 18
Eadem numero quantitas poteſt eſſe cum diuerſo indiuiduo ſubſtantiæ. ibid. 25
Quantitas non indiuiduatur ratione ſitus ibid. 38
Quomodo quantitas poſſit dici principium indiuiduationis. 37. 3. 6
An ſint infinitæ relationes in quantitate. 40. 4. 3
Quantitas eadem poteſt recipere diuerſas figuras. ibid. 5

Quantitas interminata.

Quantitas interminata non poteſt diſtinguere.

Quantitas terminata.

Quantitas terminata eſt communis pluribus indiuiduis. 37. 2. 23
Quantitas terminata neque ratione ſui, neque ratione ſubſtantiæ fieri poteſt propria alicuius indiuidui. ibid. 24
Quantitas terminata non dicit aliquid, quod poſſit ſigillare materiam. ibid. 25
Idem terminus dimenſionum poſſunt conuenire pluribus indiuiduis ibid.
Diuerſi termini dimenſionum poſſunt eſſe in eodem indiuiduo. ibid.

Quidditas.

Nulla quidditas eſt ſenſibilis. 19. 2. 6
In quibus idem ſint quidditas, & eſſe. 40. 4. 1

R

Ratio.

MVltiplex acceptio rationis. 33. 1. 4

Ratio formalis.

Ratio formalis cuiuſcunque rei eſt menſura ipſius. 6. 2. 5
Ratio formalis coadunans totum eſſe tribuit intrinſecam vnitatem. ibid.
Qualibet ratio formalis eſt intranſmutabilis. 46. 2. 6

Ratio metaphyſica.

Ratio metaphyſica conſiſtit in indiuiſibili. 71. 4. 3
Rationes metaphyſicæ ab extrinſeco ſunt diſtinguendæ. 46. 2. 9

Ratio quidditatiua.

Quomodo eiuſdem rei poſſint eſſe plures rationes quidditatiuæ. 74. 1. 18

Ratio vniuerſalis.

Dantur rationes vniuerſales, quæ conueniant pluribus. 11. 4. 8

Rationale.

Viuentia rationalia amant proprium eſſe. 73. 4. 6.

Reale.

An detur reale à realitate exiſtentiæ, & aliud à realitate ſubſiſtentiæ. 49. 4. 1
Quiduam reale dicatur. 50. 2. 1
Non datur aliquid reale prius ente. 72. 1. 15
Reale eſt independens ab intellectu. 84. 2. 10

Realitas.

Realitas duplici modo participatur. 18. 3. 4

Relatio diuina.

Diuinæ relationes non habent conceptum communem, ſed ſecundum ſe totas diſtinguuntur. 68. 3. 7

Relatio prædicamentalis.

Qualibet relatio prædicamentalis eſt radix determinatæ veritatis, non autem formaliter veritas. 66. 1. 4
Quomodo relatio ſit bona. 73. 2. 6

Relatio rationis.

Quomodo relatio rationis cauſetur actu directo. 19. 8. 4
Quomodo relatio rationis vniuerſalitatis connotat vniuerſale. ibid.

Res.

Res non eſt paſſio entis. 8. 1. 7
Quid ſignificet res. ibid.
Res latius patet, quàm entitas. 32. 8. 1

Rerum coordinatio.

Quicquid eſt in rebus debet reduci in primum, & vniuerſale bonum. 76. 1. 10
Quid requiratur, vt aliquid ſit in rebus ibid. 2. 7
Quid ſignificetur, cum dicitur, malum eſſe in rebus. ibid. 8

S

Scientia.

QVanam per ſe inſint obiecto ſcientiæ. 2. 6. 4
Scientia eſt de rebus vniuerſalibus. 14. 4. 6
Quam æternitatem requirat ſcientia in obiecto. 22. 2. 8

Senſus.

Senſus non poteſt abſtrahere. 19. 2. 2
Senſus ſolum apprehendit rem cum exiſtentia ibid. 4
Senſus eſt potentia particularis. 58. 3. 4
Cur ſenſus non traſcendat ibid.
Quomodo veritas ſit in ſenſu. 65. 2. 7
In ſenſu externo eſt veritas, non autem falſitas ibid. 8

Senſus obiectum.

Res ſenſibiles ſunt obiectum adæquatum ſenſus. 19. 2. 6
Nulla quidditas eſt ſenſibilis. ibid.

Significatio.

Veritas ſignificationis. 65. 1. 4

Simplex. Simplicitas.

Vnitas ſimplicitatis dicit perfectionem. 5. 8. 4
Quomodo omne ens poſſit dici ſimplex. 9. 8. 2
Entitas ſimplex eſt indiuiſibilis in ſe ipſa. 24. 2. 3

Singulare. Singularitas.

Singulare eſt idem, quod indiuiduum. 18. 1. 9
Singularitas tollit communicabilitatem & communi.

municationem, 14. 3. 4
Singulare, & univerſale dividunt adæquatè omne ens. 19. 4. 1
Unde ſingularia habeant corruptibilitatem 35. 3. 4
Singularia ut talia non habent aliquid commune. 43. 3. 14

Sonus.
Cur plures ſonus eiuſdem rationis invicem non intendantur. 41. 2. 13
Quæ ſint differentia eſſentiales ſonus. ibid.
Quilibet ſonus habet propriam characterē. ibid. 14

Species.
Ratio ſpecifica habet ſuam propriam univerſalitatem. 26. 2. 16
An ſpecies phyſica & logica differant 44. 2, 1 & 3
Species una dicit diverſam rationem ab alia, nec una in alia fundatur, 46. 2. 8

Species intelligibilis.
Species intelligibiles ſunt proportionata phantaſmatibus. 19. 3. 1

Species intentionalis.
Species intentionales diverſorum individuorum eiuſdem ſpeciei differunt eſſentialiter. 41. 2. 15

Specificativum
Specificativum potentiæ realis debet eſſe reale. 73. 4. 10

Subiectum.
Receptio in ſubiecto præſupponit in aliquo ſigno id, quod recipitur. 37. 2. 6
Quod recipitur in ſubiecto ſecundùm eſſe entitatis ſuum, eſt individuale. ibid

Subiectum accidentium.
Idem ſubiectum eſt capax omnium accidentium eiuſdem ſpeciei ſucceſſivè. 41. 2. 6
Idem ſubiectum eſt capax unius tantùm accidentis adventitij. ibid. 23

Subiectum primum.
Per quid conſtituatur ſubiectum primum in linea prædicamentali. 43. 2. 1
Subiectum primum in linea prædicamentali importat ſpecialem gradum entis. ibid.

Subijcibilitas.
Subijcibilitas non eſt proprietas univerſalis, 23. 2. 8

Subſtantia.
Subſtantia producitur diverſa actione ab accidenti. 36. 2. 3
Una ſubſtantia diſtinguitur ab alia ſecundùm proprium eſſe intrinſecum, 37. 2. 15
Individualis diſtinctio ſubſtantiæ prior eſt quantitate, ibid. 10
Subſtantia ſecundùm individuationem eſt prior quantitate. ibid. 29
Subſtantia accipitur per modum totius & per modum quidditatis præciſè. ibid. 3, 4

Subſtantia comparata ad accidens.
Quomodo inter ſubſtantiam, & accidens poſſit admitti analogia. 32. 1. 11
Subſtantia eſt individua independenter ab accidentibus 36. 2. 9
Accidentia ſupponunt in ſubſtantia quicquid requiritur ad cauſandum. ibid. 4
Eadem ſubſtantia poteſt eſſe ſub diverſa quantitate ibid. 12
Cur ſingulæ ſubſtantiæ habeant diverſa accidentia. ibid. 3. 2

Subſtantia individua.
Subſtantia individua dicit unum per ſe. 36. 2. 6
Variata collectione accidentium remanet idem individuum ſubſtantiæ. ibid. 7
Eſſentia ſubſtātiæ eſt intrinſecè individua. ibid. 9
Subſtantiæ individuæ diſtinguuntur ſecundùm eſſe intrinſecum. ibid. 10
Individuatio ſubſtantiæ importat complementum in ratione ſubſtantiæ. ibid. 13
Individuatio ſubſtantiæ completa debet eſſe completa. 38, 2. 10

Subſtantia prima.
Prima ſubſtantia eſt fundamentum cæterorum. 36. 2. 1
Prima ſubſtantia ponitur directè in prædicamento. ibid
Individuatio eſt ratio, cur ſubſtantia prima ponatur in prædicamento. 37. 2. 27.

Subſtantia ſecunda.
Subſtantia ſecunda completur per individuationem. 37. 4. 27

Superfluum.
Natura abhorret ſuperfluum. 40. 4. 5

Superius
Quidnam ſit, quod ut ſuperius prædicatur de inferioribus. 16. 4. 5
Quid requiratur ut ratio ſuperior ſit in ſtatu proximo prædicabilitatis. 18. 3. 5
Cur ratio ſuperior poſſit ſe negativè habere reſpectu inferiorum. 19. 7. 4
Quomodo ſuperius debeat multiplicari ad multiplicationem inferiorum. 51. 3. 10
Superius non eſt idē formaliter cum inferiori. 71. 1. 7
Superius eſt prius inferiori. 63. 3. 16
Ratio ſuperior non poteſt denominari ab inferiori. 75. 1. 9

T

Totum.
Totum non diſtinguitur ſeparabiliter à partibus. 49. 2. 8

Tranſcendens.
Correſpondentia inter tranſcendens, & non tranſcendens. 8. 2. 5
Cur tranſcendentia non conſtituant proprium prædicabile. 24. 4.
Tranſcendentia habent proprium conceptū. 50. 1. 2
Tranſcendentia non perficiuntur intrinſecè per rationes inferiorum. ibid

Tranſcendentia.
Tranſcendentia ſalvatur in uno tantùm. 50. 1. 6
Tranſcendentia poteſt ſtare cū univocatione, ibid. 7
Tranſcendentia non reperitur cum omni analogia. ibid. 8

V

Veritas.
Varia ſignificationes veritatis. 65. 1. 1
Secundùm quam analogiam dicuntur hæ ſignificationes. ibid. 13
An detur conceptus univocus veritatis ad omnia vera. ibid. 15
Definitio veritatis. ibid
Quænam ſit veritas ut ſic. ibid. 2. 2
Veritas non eſt quid fictum. 66. 1. 7
Veritas determinata eſt ſcalē. ibid. 9
Quomodo ſe habeat veritas, quæ eſt in Deo, & quæ eſt in creaturis 67. 1. 8
Veritas habet principium in ratione exemplaris. ibid. 3
Omnis veritas aut participata, aut imparticipata 68. 2. 3
Omnis veritas extra Deum eſt participata ibid. 4
Quomodo nomen veritatis ſit impoſitum ad ſignificandum

candum

candum. 60. 2. 1
Tabis veritas dicit rationem veritatis ut ſit, & proprium. ibid 3. 1

Veritas paſſio entis.

Veritas paſſio entis eſt prior bonitate, etiam in non tranſcendentibus. 59. n. 3
Quomodo ſumenda veritas, quæ eſt paſſio entis. ibid 6
In qua acceptione accipienda veritas, ut eſt paſſio entis. 65. 1. 16
Quomodo veritas demonſtretur ut paſſio entis. ibid. 2. 6
Veritas, quæ eſt paſſio entis, non patet magis, aut minus quàm ens. ibid 7
Qua diſtinctione debeat veritas ab ente diſtingui, ut ſit paſſio ipſius. 60. 1. 11

Veritatis ratio formalis.

Qui doceant rationem formalem veritatis conſiſtere in relatione. 60. 1. 1
Veritas de ſuo formali non dicit relationem rationis. ibid. 4
Si veritas diceret ens rationis, non faceret entia vera. ibid. 8
Veritas ex ſuo formali conceptu eſt quid reale. ibid 9
Veritas non conſiſtit formaliter in rei natura cum excluſione extranei. ibid 2 2
Veritas non eſt perfectio abſoluta diſtincta formaliter ſecundùm conceptum adequatum ab ente ibid 4
Veritas non conſiſtit in adæquatione ad intellectum. ibid.
Neque in conformitate ad intellectũ divinũ ibid 7
Veritas poteſt concipi ſine relatione rationis. ibid 8
Veritas dicit formaliter conformitatem ibid. 3. 2
Veritas non dicit formaliter relationem prædicamentalem. ibid. 3
Veritas in tota ſua latitudine eſt quid tranſcendens. ibid
Veritas dicit conformitatem rei ad ſuã ideã ibid 6
In quanam conformitate conſiſtat. ibid. 7
Quomodo veritas ſit manifeſtativa rei. ibid. 8
Veritas eſt conformitas rei cũ menſura ipſius ibid. 9
Conformitas, quam dicit veritas, eſt in ordine ad menſuram regulantem eſſe. ibid 11
Veritas ita eſſentialiter requirit terminum conformitatis, ut in eo ſigno, in quo ponitur, debeat poni etiam terminus. ibid. 16
Veritas conſiſtit in ordine tranſcendentali. ibid. 4 1
An veritas ſit aliquid ſuperadditum enti. ibid. 2
An in veritate, ſeu conformitate ad ideas divinas fundetur relatio prædicamentalis. ibid. 5

Veritatis attributa.

Veritas entis tranſcendentalis eſt una. 67. 1. 1
Quid circa unitatem veritatis doceat D. Th. ibid. 2
Quid idem D. Th. doceat de immutabilitate veritatis. ibid 2. 1
Una veritas non mutatur in aliam. ibid 4
Omnis veritas in ſe eſt immutabilis. ibid. 5
Unde colligatur invariabilitas veritatis. ibid. 6
Quid doceat D. Th. circa æternitatem veritatis. ibid. 3. 1
Quomodo veritati tribui poſſit æternitas negativa. ibid 2
Quomodo veritas dicatur æterna ratione immutabilitatis. ibid. 4
Quomodo alio modo ſalvetur æternitas veritatis. ibid. 5
Quid nonnulli doceant circa æqualitatem veritatis in omnibus rebus. ibid. 4. 2
Veritas non ſuſcipit magis, & minus. ibid. 5
Veritas formalis eſt æqualis in omnibus rebus ibid. 6
Veritas habet magis, & minus ſecundùm excellentiam. ibid.

Veritatis ſubiectum.

An veritas ſit in ſenſu externo. 65. 1. 7
Qui negent veritatem eſſe in rebus. ibid. 3. 1
Qui affirment. ibid. 4
Veritas eſt formaliter in rebus. ibid. 4. 2
Fundamentum veritatis cognitionis eſt proportionaliter in cæteris rebus. ibid. 10
An veritas ſit æqualis in omnibus rebus. 66. 4. 7

Veritas rei.

Res ſunt veræ, & falſæ abſque comparatione ad cognitionem. 65. 4. 4
Relatio prædicamentalis eſt radix determinatæ veritatis non autem veritas. 66. 3. 4

Veritas comparata ad eſſe.

Veritas non diſtinguitur ab eſſentia. 65. 4. 3
Quomodo poſito fundamento relationis rationis veritatis, conſurgat in ente veritas realis. 66. 1. 12
Veritas non eſt extra adæquatum conceptum entis. ibid. 3. 3
Quomodo cum veritas ſit paſſio entis, ſit de eſſentia ipſius. ibid. 4. 8
Veritas in eſſendo quomodo multiplicetur 67. 1. 12
Veritas rei dicit rationem menſuræ paſſivæ. 69. 2. 8

Veritas comparata ad intellectum.

Quem ordinem ſervet veritas ad intellectum creatum. 66. 4. 5

Veritas rei comparata ad Idealem.

Quem ordinem veritas rei ſervet ad Idealem ex mente D. Th. 68. 2. 1
Veritas per prius eſt in idea, quàm in ideato ibid. 2
Qualiter interveniat analogia proportionis inter veritatem rei, & idealem. ibid. 8
Alter modus huius analogiæ. ibid. 4
Quomodo interveniat etiam analogia attributionis. ibid. 7
Quomodo veritas ideati denominetur ab ideali. ibid. 3

Veritas rei comparata ad veritatem cognitionis.

Qui ponant analogiam attributionis inter veritatem rei, & cognitionis. 69. 1. 1
Qui doceant dici propriè de veritate rei, & cognitionis, ſed cum analogia. ibid. 2
Altera opinio circa hanc difficultatem. ibid. 3
Qui doceant veritatem rei, & cognitionis convenire univocè in aliqua ratione. ibid 4
Veritas rei, & cognitionis convenit univocè ibid 3. 1
In quo fundetur univocatio inter veritatem rei, & cognitionis. ibid 3
Nulla analogia eſt inter veritatem rei, & cognitionis, ut tales ſunt. ibid 4
Quomodo poſſit admitti analogia tum attributionis tum proportionis inter veritatem rei, & cognitionis. ibid. 5
Quomodo admittenda etiam duplex analogia attributionis. ibid. 6
Veritas rei eſt prior veritate cognitionis. ibid. 7
Veritas in eſſendo eſt perfectior veritate cognitionis. ibid. 9

Veritas comparata ad falſitatem.

Quam contrarietatem ponat D. Th. inter ipſas. 71. 1. 1
Alterã ſententia de eadem contrarietate ibid 2 & 10.
Veritas, & falſitas opponuntur negativè, ibid 2. 1
Verum, & falſum non opponuntur contrariè, ſed negativè. ibid. 3

Quo-

Quomodo verum, & falſum in cognitione opponantur. ibid 4

Quomodo verum, & falſum poſſint dici contraria. ibid 5

An detur falſitas non oppoſita veritati. ibid 6

Veritas cognitionis.

Quomodo veritas cognitionis ſit iſte veritas rerum omnium. 61. 1. 1

Quid formaliter dicat veritas cognitionis ibid 4 2

Quibus ſit veritas cognitionis. ibid. 7

Quomodo veritas cognitionis ſit in ipſa cognitione. ibid 9

Vnde veritas oriatur in cognitione. ibid 10

Idem fundamentū veritatis in cognitione, ac in cæteris rebus. ibid

Duplex veritas in cognitione. ibid 3. 4

Qualiter ſe habeat veritas cognitionis. 66 4. 4

Quam veritatem habeat intellectus creatus reſpectu rerum creatarum. 67. 1. 10

Quomodo veritas intellectus creati ſe habeat ad intellectum creatum. ibid

Veritas eſt æqualiter in cognitione perfecta, ac imperfecta. ibid. 4 2

Duplex veritas in cognitione. 69. 2 1

An veritas cognitionis ſit ſpecies propriè contradiſtincta à veritate in eſſendo. ibid. 3. 8

Vide Cognitio

Veritas Idealis.

Veritas idealis eſt vna. 67. 1. 9

An veritas idealis in intellectu creato multiplicetur. ibid. 11

Vide Idea.

Veritas prima.

Quomodo veritas prima ſit veritas rerum creatarum. 67. 1. 8

Veritas intellectus diuini eſt immutabilis ibid. 2. 2

Omnis veritas eſt à veritate prima. 68. 1. 4

Vna eſt tantùm veritas prima imparticipata. ibid. 4

Vide Deus.

Verum.

Verum eſt prius bono, etiam ſi attendatur ordo perfectibilium. 2. 2. 7

Verum adæquatur cum ente. 65. 4 3

Verum, & cognoſcibile ſe mutuò inferunt ibid 2. 5

Res ſunt veræ ſeipſis independenter ab intellectu. ibid 1. 2

Conformitas, qua ens eſt verum, eſt de quidditate ipſius. ibid 2 4

Ens eſt verum abſque aliqua relatione prædicamentali. ibid.

Res debent actu menſurari cum aliquo, vt ſint vera. ibid 12

Res vera dicit per ſe ordinem, & actualem commenſurationem ad menſuram veritatis. ibid 2

Res quælibet eſt infallibilis veritatis. ibid. 14

Quomodo cognoſcatur aliquid eſſe verū. ibid 4 10

Res creatæ dicuntur veræ denominatione intrinſeca. 67. 1 7

Quomodo dicantur veræ etiam denominatione extrinſeca. ibid 8

Maior aut minor perfectio non facit rem magis, aut minus veram. ibid 6

Res non ſunt magis veræ, quia ſint magis neceſſariæ. ibid. 4. 10

Viſio.

An viſio in obiecto diſtanti attingat ſolam rationem coloris vt ſic. 17. 4 9

Quid percipiat viſio, dum intuetur à longè colorē, quem diſtinctè non percipit. 18. 1. 2

Virtus.

Virtutes operatiuæ ſi ſunt diſtinctæ à forma, producuntur diſtincta productione 64. 2. 10

Vnitas.

Vnitas non eſt ſine indiuiſione. 11. 4. 2

Duplex vnitas ex Ariſt. ſecundùm ſpeciem, & ſecundùm quantum. 12. 3. 1

Vnitas non eſt aliquid extra eſſe rei. 41. 1. 9

Vnitatis conceptus.

Omnis vnitas concipitur ad modum entitatiuæ. 11. 3. 5

An Eſſe ipſum, & non eſſe ipſum explicet vnitatem 8. 3. 1

Indiuiſio à ſe non aptè explicat vnitatem. ibid.

Vnitas in communi.

An detur vnitas abſtrahens à ſingulari, & vniuerſali. 10. 1. 2

Omnes vnitates conueniunt in ratione aliqua vnitatis. ibid 2. 13

Vnitas vt ſic non poteſt eſſe paſſio, niſi entis vt ſic. ibid. 16

Vnitas entis vt ſic debet ipſi præciſè conuenire. ibid. 8. 1

Non datur vnitas communis reali, & rationis. ibid 3. 3

Vnitas proportionatur cum ente. ibid. 4

Vnitatis quidditas.

Vnitas importat aliquid poſitiuum, & negatiuum. 5. 1 4

Dicit indiuiſionem. ibid. 5

Quidditas vnitatis ex aliquorum ſententia dicit aliquid negatiuum. ibid 6

Dicit aliquid poſitiuum iuxta aliorum opinionem. ibid. 8

Vnitas dicit formaliter aliquid poſitiuum. ibid. 2. 1

Vnitas eſt aliquid de eſſe rei, quæ eſt vna. ibid

Vnitas de ſuo formali dicit perfectionem. ibid 2

Quomodo ratione vnitatis habeatur perfectio ibid 1

Vnitas formaliter eſt fundamentum negationis diuiſionis. ibid 6

Vnitas opponitur illi, quod per negationem tollitur. ibid

Ens prædicatur de vnitate in abſtracto. ibid. 14

Vnitas dicit negationem in obliquo. ibid. 16

Vnitas eſt ens. ibid. 3 1

Vnitas eſt quidam modus eſſentiæ. 6 2 8

Diuiſio an alio quomodo pertinere poſſit ad conceptum vnitatis. 7. 2 1

Relatio alietatis non pertinet ad conceptum vnitatis. ibid

Vnitas non dependet ab exiſtentia entis extrinſeci ibid 4

Vnitas poteſt concipi concepto ſolo ente vniuerſaliſſimo. ibid 7

Ratio adæquata oppoſitionis cum multitudine importat adæquatam vnitatem. ibid 8

Vnitas dicit proportionaliter, quod dicit indiuiſibilitas. ibid

Vnitas vt quid poſitiuum.

Quomodo non ſequatur proceſſus in infinitum ex eo quòd vnitas ſit quid poſitiuum. 4. 3 10

Quædam vnitates poſitiuæ 5. 2. 7

Vt vnitas tranſcendentalis ſit poſitiua. ibid

Vnitas opponitur multitudini, vt negatiuo termino. ibid. 9

Vnitas dicit aliquid poſitiuum ſupra ens ex aliquorum opinione. 6. 1. 1

Ex aliorum ſententia non dicit aliquid poſitiuum ſupra ens. ibid. 1

Poſitiuum vnitatis non eſt ſecundùm rationem ex vno conceptum adæquatum entis ibid 2 1

Quid

Quid dicat poſitiuum importatum ab vnitate ibid. 7

Ariſt. ponens vnitatem in poſitiuo, explicat per negationem. ibid. 10

Vnitas paſſio entis.

Vnitas eſt prior cœteris paſſionibus entis. 3 a. 2

Quomodo vnitas conueniat enti quocunque extrinſeco praeciſo. ibid. 4

Vnde colligatur, vnitatem non eſſe paſſionem, & qui ita ſentiant. 4. c. 2 &c

Vnitas eſt paſſio entis. ibid 2 1

Vnitas quomodo per ſe conueniat enti, ibid 2

Omne ens habet vnitatem ſibi proportionatam ibid 5

Vnitati conuenit definitio paſſionis. ibid

Vnitas conuenit enti per ſe. ibid 3 3

Quomodo vnitas ſit paſſio entis. ibid 6

Vnitas ſequitur proportionaliter entitatem, & illius variationem. ibid 8

Vnitas recipit augmētum extenſiuum ad augmentum extenſiuum entis ibid. 9

Vnitas proportionatur vnicuique rei. 5. 2. 2

Ratione vnitatis res eſt conformis ſuae menſurae. ibid 5

An vnitas ſimplicitatis, & compoſitionis ſint paſſio entis. 9. 1. 4

Vnitas, quae eſt paſſio entis, complectitur tum vniuerſalem, tum ſingularem ex aliquorum ſententia 10 1. 2

Sola vnitas ſingularis eſt paſſio entis ex aliorum ſententia. ibid. 3

Vnitas abſtrahens ab vniuerſali, & ſingulari non eſt paſſio entis. ibid. 2 1

Vnitas, quae eſt paſſio entis, eſt vnitas communicabilis pluribus. ibid. 3

Vnitas quae eſt paſſio entis, non eſt vnitas indiuidualis ibid. 5

Vnitas, quae eſt paſſio entis, debet cum ipſo adaequari ibid.

Debet habere eamdem communicabilitatem, quā habet ens ibid 9

Debet eſſe determinabilis per alios gradus vnitatis ibid 10

Quinam gradus vnitatis ſit paſſio entis per ſe. ibid 11

Vnitas, quae eſt paſſio entis debet tranſcendere per omnes gradus vnitatis. ibid 12

Vnitas, quae eſt paſſio entis, eſt prima inchoatio cuiuſcunque vnitatis. ibid. 15

Vnitatis negatio.

Vnitas dicit multiplicem negationem ex aliquorū opinione. 7. 1. 2

Vnitas ex aliorum ſententia dicit formaliter vnam tantùm negationem. ibid. 3

Sola negatio diuiſionis in ſeipſo pertinet ad conceptum vnitatis ibid. 2. 2

Per negationem diuiſionis in ſeipſo concipitur adaequatè vnitas. ibid 3

Negatio identitatis cum alio ſequitur vnitatem ad modum paſſionis ibid 9

Qualis ſit negatio, per quam explicatur vnitas ex aliorum ſententia. 8 1. 2

Quam diuiſionem tollat haec negatio. ibid. 3

Negatio, quam dicit vnitas, non eſt priuatio. ibid. 4

Neque ſe habet ad modum priuationis, ibid. 5

Neque eſt pura negatio, ibid.

Negatio, quam dicit vnitas, dicit excluſionem priuationis eiuſdem vnitatis ibid. 6

Ad quod genus oppoſitionis reducatur haec negatio. ibid 8

Negatio, quam dicit vnitas, quem terminum tollat. ibid 2. 1

Haec negatio eſt poſterior diuiſione, ibid 2

Quid importet negatio diuiſionis. ibid. 3

An negatio quam dicit vnitas, ſit negatio ſolius diuiſionis, an etiam multitudinis. ibid 5

Quomodo habeat annexam negationem multitudinis. ibid 6

Quam diuiſionem tollat negatio vnitatis, ibid. 8

Per quem terminum debeat explicari negatio, quā dicit vnitas ibid. 10

Quomodo haec negatio non tollat vnitates, quibus conſtat multitudo. ibid.

Quomodo negatio annexa vnitati tollat multitudinem. 8. 2. 7

Vnitas comparata ad ens.

Cur vnitas non praedicetur de ente in recto. 5. 3. 2

Quomodo vnitas non ſit de eſſentia entis. ibid.

Quomodo fluat ab ente. ibid. 3

Vnitas non ſuperaddit enti aliquid ex natura rei diſtinctum. 6. 2. 2

Vnitas implicitè dicit ens. ibid

Quomodo vnitas non poſſit eſſe adaequatè extra cōceptum entis. ibid. 6

Vnitas non poteſt concipi ſine ente. ibid.

Vnitas diſtinguitur inadaequatè ab ente. ibid 7

Quomodo vnitas ſit aliquid ſuperadditum enti. ibid. 8

Vnitas ordinatur tota ad rem vnam. 7. 2 3

Poſito aliquo eſſe ponitur etiam proportionata vnitas. ibid 6

Cur vnitas dependeat tantùm ab eſſe rei, cuius eſt vnitas. ibid

Deſtructa vnitate deſtruitur etiam ens, in quo fundatur. 8 1. 3

Vnitas vt ſic debet enti vt ſit praeciſè conuenire. 10 3. 1

Vnitas conuenit enti ſiue in eſſe praeciſo ſiue in eſſe contracto conſideretur ibid. 3

Vnitas non eſt quid ſuperadditum enti. 40. 3. 4

Quaelibet vnitas eſt indiſtincta à ſuo ente. 46 3. 4

Vnitas comparata ad diuiſionem.

Vnitas eſt prior diuiſione, 7. 2. 6

Quomodo vnitas reddat diuiſum ab alio, ibid. 10

Quomodo vnitas opponatur diuiſioni. 8. 1. 7

Vnitas quomodo ſit prior diuiſione. ibid 2. 5

Vnitas comparata ad multitudinem, & pluralitatem

Vnitas eſt prior multitudine. 5. 2. 12

Vnitas non tollitur per pluralitatem alterius rationis. 15. 2. 16

Multiplicata vnitate multiplicatur ens. 46. 3. 10

Vnitas comparata ad quidditatem.

Vnitas, & quidditas ſunt idem conceptus adaequato, non verò inadaequato. 6. 2. 10

Vnitatis communicabilitas.

Vnitas habet eamdem communicabilitatem, quam habet ens. 10. 2. 4

Vnitas entis vt ſic eſt communicabilis inferioribus ibid. 3 4

Omnis vnitas aut communicabilis, aut incommunicabilis. 19. 4. 5

Vnitatis diuiſibilitas, & diuiſio.

Vnitas eſt eodem modo diuiſibilis ac ens. 5. 3. 3

Vnitas diuiditur in per ſe, & per accidens. 9. 1. 1

Vnitas ſimpliciter & ſecundùm quid. ibid 3. 3

Vnitatis inchoatio.

Quomodo inchoatio vnitatis reperiatur in qualibet vnitate. 9. 3 4

Inchoatio cuiuslibet vnitatis eſt paſſio entis. 10. 2. 15

Vnitatis oppoſitio.

Vnitas quomodo opponatur multitudini. 5. 8. 10
Vnitas cum qua pluralitate opponatur. 14. 5. 42

Vnitatis prædicabilitas.

Vnitas prædicatur de omnibus. 10. 2. 3

Vnitatis principium.

Si principium vnitatis eſt poſitiuum, cauſat vnitatem poſitiuam. 14. 5. 16

Vnitatis genera.

Diuerſa genera vnitatis fundantur in diuerſis gradibus entis. 48. 1. 10

Vnitas compoſitionis.

Certa, & apta proportio componentium non ſufficit ad vnitatem compoſitionis per ſe. 9. 2. 2

Vnitas determinata.

Vnitas determinata non poteſt originari, niſi ab ente determinato. 10. 2. 16

Vnitas eſſentialis.

Duplex vnitas eſſentialis. 9. 1. 4
Vnitas eſſentialis dicitur vnitas formalis. 15. 2. 1
Quomodo materia concurrat ad vnitatem eſſentialem. 18. 3. 4
Concedenda eſt vnitas realis eſſentialis. 48. 1. 1

Vnitas formalis.

Vnitas formalis communicatur tandem ratione naturæ. 14. 3. 31
Vnitas formalis non diſtinguitur ante operationem intellectus ab indiuiduali. 15. 2. 4
Vnitas formalis eſt eſſentialiter diuerſa ab indiuiduali. ibid. 5
Doctrina Caiet. de Vnitate formali. ibid. 4. 1
Eadem eſt vnitas formalis naturæ in vno indiuiduo, ac in alio. 18. 4. 1
Quomodo vnitas formalis ſit diuerſa ab indiuiduali. 40. 4. 8

Vnitas formalis comparata ad multiplicationem, & diuiſionem.

Vnitas formalis non tollitur per multiplicationem indiuidualem. 15. 2. 6
Vnitas formalis non tollitur, niſi per diuiſionem formalem. ibid. 11
Diuiſio entitatiua non officit formali vnitati. ibid. 14
Cur diuiſio indiuidualis non obſtet vnitati formali. ibid. 19

Vnitas generica.

Vnitas generica eſt prior ſpecifica. 30. 2. 24

Vnitas imperfecta.

An detur imperfecta vnitas. 30. 2. 8

Vnitas indiuidualis.

Quot modis dicatur vnitas indiuidualis. 9. 1. 5
Vnitas indiuidualis non eſt paſſio entis vt ſic. 10. 2. 5
Non conuenit gradibus eſſentiæ. ibid. 6
Vnitas indiuidualis conſequitur determinatum gradum entis. ibid. 8
Non eſt eiuſdem communicabilitatis cum ente vt ſic. ibid. 9
Non habet proportionem vt ſic paſſio entis vt ſic. ibid. 10
Vnitas indiuidualis nō tranſcendit per omnes gradus vnitatis. ibid. 12
Supponit vnitatem vt ſic. ibid. 13
Quomodo vnitas indiuidualis conueniat omni enti exiſtenti. ibid. 2. 8
Vnitas indiuidualis non eſt paſſio entis vt ſic. 14. 5. 20
Vnitas indiuidualis dicitur vnitas materialis. 15. 2. 8
Fundatur in vnitate naturæ. 18. 2. 11
Non deſtruit vnitatem naturæ. ibid. 12
Quomodo vnitas indiuidualis requirat vnitatem ſpecificam. 18. 3. 4
Quomodo ſit diuerſa ab vnitate formali. 40. 4. 8
Vnitas indiuidualis debet fundari in ſpeciali gradu entis. 48. 1. 9
Vnitas indiuidualis non eſt principium numeri ex aliquorum ſententia. 46. 1. 3
Qui doceant eſſe principium numeri. ibid. 4
Vnitas indiuidualis eſt vnitas numeralis. ibid. 5
Vnitas indiuidualis excludit multitudinem numeralem. ibid. 6
Vnitas indiuidualis eſt menſura numeri. ibid. 12

Vnitas minor numerali.

Quæ, & qualis ſit. 48. 1. 12

Vnitas mixta.

Vnitas mixta ex formali, & indiuiduali eſt ficta. 14. 3. 4
Hæc vnitas non poteſt reperiri in natura ſecundum quemlibet gradum accepta. ibid. 10

Vnitas numeralis.

Vnitas, quæ eſt principium numeri, reperitur in quolibet genere entium. 46. 2. 1
Qualis ſint vnitates numeri. ibid. 2
Vnde colligatur, vnitatem numeralem non fundari in quantitate. ibid. 6
Quomodo vnitas numeri ſpectet ad prædicamentum quantitatis. ibid. 8
Vnitas numeralis non eſt realiter diſtincta à re numerata. ibid. 9. 1
Eſt ab ipſa inſeparabilis præciſione negatiua. ibid. 3
Vnitas numeralis ſeruat proportionem ad vnitatem vt ſic. ibid. 4
Eſt eadem ac indiuidualis. ibid. 5
Excludit multitudinem numeralem. ibid. 6
Eſt ſpecies vnitatis vt ſic. ibid. 8
Non importat gradum vnitatis conſequentem naturam communem. ibid. 9
Vnitas numeralis conſequitur tale ens, & contractas vnitatem vt ſic. ibid. 11
Vnitas numeralis eſt prior numero. ibid. 13
Vnitas numeralis idem importat, ac indiuidualis. ibid. 4. 1
Vnitas numeralis non coaleſcit ex negatiua ratione ſuperiori, & poſitiua inferiori. ibid. 2
Vnitas numeralis non ſuperaddit quantitati entitatem poſitiuam. ibid. 8

Vide, Numerus, Vnitas indiuidualis.

Vnitas per accidens.

Vnitas per accidens non dicit nouam rationem vnitatis, quæ poſſit eſſe membrum diuidens. 9. 1. 1
Varij modi vnitatis per accidens. ibid. 2
Vnitas per accidens non eſt paſſio entis. ibid. 3. 1
Supponit vnitatem per ſe. ibid. 5

Vnitas per ſe.

Conſtare ex partibus per modum actus, & potentiæ non eſt adæquata ratio vnitatis per ſe. 9. 2. 1
Vnitas per ſe ſaluatur abſque omni eo quod requiritur ad intrinſecum complementum. ibid. 5
Quid ſit vnitas per ſe. ibid. 6
Sola vnitas per ſe eſt paſſio entis. ibid. 8. 1
An vnitas per ſe ſecundum totam ſuam latitudinem ſit paſſio entis. ibid. 2. &c.

Vnitas poſitiua.

Omne eſſe fundat vnitatem poſitiuam. 14. 5. 18
Vnitas poſitiua conſurgit ex ablatione poſitiua pluralitatis. ibid. 17

Vnitas ſecunda intentio.

Vnitas, quæ eſt ſecunda intentio, non eſt paſſio

I N D E X.

entis. 10. 3. 4

Vnitas ſecundùm quid.

Quanam ſit vnitas ſecundùm quid. 9. 3. 4

Vnitas ſecundùm ſubiectum.

Quanam ſit vnitas ſecundùm ſubiectum. 9. 1. 4

Vnitas ſpecifica.

Vnitas ſpecifica eſt prior indiuiduali, 10. 4. 14

Vnitas tranſcendens.

Vnitas tranſcendens non poteſt habere aliquam determinationem in ratione vnitatis. 60. 4. 13

Vnitas tranſcendens facit poſitiuè vnum. 14. 3. 19

Vnitas tranſcendens reperitur in qualibet vnitate, 46. 3. 8

Vnitates inuicem comparatæ.

Ordo prioris, & poſterioris in vnitatibus 43. 1. et

Omnes vnitates in eodem indiuiduo inuicem ſubordinantur. 46. 3. 10

Vniuerſale.

Quid importet, & quas conditiones requirat. 11. 1. 1

Vniuerſale debet plura reſpicere, in quibus ſit vt conſtitutiuum. ibid. 2. 5

Vniuerſale non eſt tantùm vox. ibid. 4. 4

Dicit rationem vniuerſalem, quæ conuenit pluribus; ibid. 5

Vniuerſale eſt idem, ac commune. 12. 2. 3

Vniuerſale poteſt eſſe aut incompletum. ibid. 0

Quomodo vniuerſale dicat aliquod totum, ibid. 3. 2

Vniuerſale latius patet, quàm genus. ibid. 3

Quomodo vniuerſale dat eſſe, & nomen. ibid. 4

Vniuerſale qualiſnam forma ſit. ibid. 3

Quomodo vniuerſale ſit totum in ſuis indiuiduis ibid. 6

Cur Ariſt. neget, Vniuerſale eſſe ſubſtantiam. 14. 1. 6

Extra animam non eſt vniuerſale ex doctrina Nominalium. 16. 1. 3

Vniuerſale, & ſingulare diuidunt adæquatè omne ens. 19. 4.

Vniuerſale debet importare naturam, quæ ſit in omnibus inferioribus. 20. 2. 4

Vniuerſale eſt quid abſtractum à ſubiecto. 24. 1. 0

Vniuerſale dicitur de ſubiecto. 45. 4. 7

Quæ conſiderari poſſint in vniuerſali. 26. 3. 4

Vniuerſalis variæ acceptiones.

Vniuerſale complexum, & incomplexum. 11. 1. 2

Vniuerſale in ſignificando. ibid

Vniuerſale in cauſando. ibid. 3

Vniuerſale in repræſentando. ibid. 4

Vniuerſale in eſſendo. ibid

Vniuerſale Phyſicum, & Metaphyſicum. 18. 2.

Vniuerſale Metaphyſicum, & Logicum. 21. 2.

Vniuerſalis exiſtentia.

An detur Vniuerſale ſeparatum à ſingularibus 11. 4. 2

Opinio negans vniuerſale. ibid. 4. 1

Vniuerſale datur incluſum in indiuiduis. ibid. 4

Vniuerſale exiſtit intentionali modo in cognitione. 16. 4. 11

Qui negent, dari vniuerſale à parte rei, & quibus fundamentis 18. 1. 2

Qui doceant dari à parte rei. ibid. 6

Vniuerſale phyſicum datur à parte rei. ibid. 2. 2

Quomodo vniuerſale habeat eſſe in intellectu. 19. 9. 3

In quonam ſtatu habeat vniuerſale verius eſſe. ibid. 6

Vniuerſalis quidditas.

Quomodo vniuerſale definiatur, & quomodo explicanda definitio. 22. 1. 1

Multiplicabilitas non eſt de quidditate vniuerſalis ex Caiet. ibid. n. 1

Vniuerſale requirit multiplicabilitatem in pluribus. ibid. 2

Vniuerſale non ſaluatur abſque ordine ad plura. ibid. 3

Vniuerſale requirit realem communicabilitatem. ibid 4

Intrinſeca ratio conſtitutiua vniuerſalis. ibid. 3. 3

Quid dicat adæquatus conceptus vniuerſalis. 13. n. 5

Vniuerſale importat aliquid commune omnibus indiuiduis. 16. 3. 8

Vniuerſale quàm vnitatem requirat. 18. 2. 9

Vniuerſalis vltimum conſtitutiuum,

Qui doceant, vniuerſale vltimò conſtitui per vnitatem. 21. 1. 1

Qui doceant, vltimò conſtitui per aptitudinem. ibid. 2

Aliorum opinio de vltimo conſtitutiuo vniuerſalis. ibid. 3

Vniuerſale æquè conſtituitur per vnitatem, & aptitudinem. ibid. 2. 4

Vniuerſalis ratio,

Quæ non ponuntur in prædicamento, non participant rationem vniuerſalis ex aliquorum ſententia. 13. 1. 2

Solùm quod eſt vnum per ſe completum, participat rationem vniuerſalis ex aliorum opinione ibid. 3

Omnia genera entium poſſe participare rationem vniuerſalis, docent alij. ibid. 4

Ratio vniuerſalis competit cuicunque generi entium. ibid. 2. 1

Quomodo ſaluetur ratio vniuerſalis in entibus incompletis. ibid. 4

Quodlibet prædicatum, quod de pluribus dicitur, participat rationem vniuerſalis. ibid. 8

Vniuerſale comparatum ad genus.

Vniuerſale ſe habet vt genus reſpectu generis. 26. 3. 3

Quomodo reſpectu generis poſſit eſſe genus, & vt ſpecies poni ſub ipſo. ibid. 4

Vniuerſale comparatum ad inferiora.

Vniuerſale quomodo debeat reſpicere inferiora. 62. 1. 3

Qui doceant, naturam ante contractionem ad inferiora habere rationem vniuerſalis. 18. 3. 3

Vniuerſale non refertur ad inferiora relatione reali prædicamentali. 19. 9. 4

Vniuerſale quomodo ſit prius, & poſterius ſingularibus. 23. 3. 4

Vniuerſale comparatum ad quinque prædicabilia

Qui doceant, Vniuerſale eſſe genus ad quinque prædicabilia. 26. 1. 2

Sententia id ipſum negans. ibid. 3

Quid ſentiat Fonſeca. ibid.

Non ſe habet propriè vt genus, & quomodo ſe habeat. ibid. 2. 8

Vniuerſalis abſtractio ab indiuiduis.

Vniuerſale debet ſecundùm aliquos abſtrahi à pluribus. 40. 1. 1

Vniuerſale debet abſtrahi ab indiuiduis inuicem comparatis ex aliquorum ſententia. ibid. 2

Qui doceant, Vniuerſale non debere abſtrahi à pluribus. ibid.

Abſtracta vniuerſalis ppoñit comparationem factam inter indiuidua. ibid. 4. 2

Comparatio inter indiuidua dat fundamentum ab

ſtra-

ſtrahendi vniuerſale. ibid

Vniuerſale non poteſt abſtrahi, niſi vt quid potens eſſe in pluribus inferioribus. ibid. 8

Quomodo vniuerſale abſtractum excludat inferiora. ibid.

Vniuerſale metaphyſicum poteſt abſtrahi ab vno tantùm inferiorum. ibid 0. 5

Impoſſibile eſt, vniuerſale abſtrahi ab omnibus indiuiduis. ibid.

Quomodo natura abſtracta ab vno indiuiduo ſit vniuerſalis, ibid 5

Natura abſtracta ab vno indiuiduo eadem eſt, ac abſtracta à pluribus. ibid. 7

Non eſt neceſſe, vniuerſale abſtrahi à pluribus ex eo, quòd poteſt eſſe in pluribus. ibid 8

Dum natura abſtrahitur ab vno indiuiduo, implicitè abſtrahitur ab omnibus, & quomodo. ibid. 12

Vide vniuerſalis præciſio.

Vniuerſalis actus.

Natura, dum eſt in pluribus cum diuiſione entitatiua, acquirit actum vniuerſalitatis. 18 2. 18

Actus vniuerſalis eſſendi in multis. 28. 4. 1

Triplex actus eſſendi in multis. ibid

Quem actum eſſendi in multis dicat vniuerſale ex aliorum opinione ibid 2

Actus eſſendi in pluribus vniuerſalis phyſicè non ſupponit præcedentem aptitudinem. ibid 6

Actus eſſendi in pluribus vniuerſalis metaphyſici ſupponit præcedentem aptitudinem. ibid.

Vniuerſalis æternitas.

Quodnam vniuerſale ſit æternum. 28 4 6

Cur vniuerſale dicatur æternum. ibid.

Vniuerſale non eſt propriè æternum. ibid 7

Vniuerſale quomodo cum aliqua proprietate poſſit dici æternum ibid 8

Vniuerſale à parte rei.

Datur vniuerſale phyſicum à parte rei. 18 2. 2

Quomodo natura à parte rei participet rationem vniuerſalis. ibid. 8

Eſſe in pluribus cum diuiſione entitatiua non tollit rationem vniuerſalis. ibid 10

A parte rei non datur formaliter vniuerſale metaphyſicum. ibid. 3. 1

Vniuerſalis cognitio.

Vniuerſale non intelligitur per propriam ſpeciem 19. 1 3

Intellectus cognoſcens vniuerſale quomodo illud ſupponat. ibid 5

Vniuerſale non poteſt cognoſci, niſi per cognitionem comparatiuã. ibid. 8.

Vniuerſalis communicabilitas.

Vniuerſale requirit realem communicabilitatem. 18. 4. 1

Communicabilitas vniuerſalis debet eſſe poſitiua per poſitiuam potentiam. ibid 3. 4

Vniuerſali ſufficit communicabilitas per quãcumque potentiam. ibid 3

Vniuerſalis communicabilitas eſt eadem per quamcunque potentiam fiat. ibid 4

Vniuerſalis communicabilitas conuenit etiam iis, quæ ſunt indirectè in prædicamento 18. 4 4

Vniuerſalis diſtinctio.

Vniuerſale genericum, & ſpecificum diſtinguuntur eſſentialiter. 25. 2. 6

Vniuerſalis diuiſio.

Vniuerſale diuiditur in quinque prædicabilia. 24. 1. 1

An rectè diuidatur hac diuiſione. ibid 2. 1

Diuiſio vniuerſalis in quinque prædicabilia eſt ſecundùm primas intentiones. ibid.

Cur non ſit ſecundùm ſecundas intentiones. ibid. 2

Diuiſio vniuerſalis in quinque prædicabilia non eſt immediata, ſed mediata. ibid 3

Quomodo reducatur ad immediatam. ibid.

Cur tali pacto ſit tradita. ibid 4

Diuiſio vniuerſalis in genericum, & ſpecificum eſt generis in ſpecies proprias. 26. 2 8

Eſt per differentias oppoſitas. ibid

Qualis diuiſio ſit. ibid. 18

Quomodo ſit diuiſio generis in ſpecies. ibid 14

Quomodo vniuerſalitas vt ſic immediatè deſcendat ad genericam & ſpecificam. ibid 15

Vniuerſalis ingenerabilitas, & Incorruptibilitas.

Natura vniuerſalis corrumpitur in indiuiduis 20. 1. 2

Vniuerſalia cur corrumpantur ratione indiuiduorum. ibid 2. 2

Vniuerſalis natura eſt per ſe corruptibilis. ibid. 3

Vniuerſale in ſtatu præciſionis

Vniuerſale in ſtatu præciſionis eſt quid fictum ex aliquorum ſententia. 16 2 1

Qui docent, eſſe aliquid conſequens actum intellectus. ibid. 3

Vniuerſale eſt vox, ſeu conceptus mentis ſecundùm Nominales. ibid. 4

Vniuerſale dicit naturam realem ſecundùm vnitatem formalem præciſam ſecundùm nonnullos. ibid. 7

Vniuerſale non dicit aliquid, quod conſequatur cognitionem repræſentantem indiuiduo, nec eriã intellectionem. ibid. 4. 4

Vniuerſale non conſiſtit in aliqua qualitate, quæ ſit ſubiectiuè in mente ibid. 4

Vniuerſale non eſt ens rationis. ibid 5. & 6

Vniuerſale in ſtatu præciſionis importat naturam realem. ibid. 7

Vniuerſale in ſtatu præciſionis non conſiſtit in intellectus. ibid 11

Quomodo vniuerſale in ſtatu præciſionis importet aliquid de inferioribus. ibid 18.

Vniuerſalis multiplicatio.

Quid requiratur, vt multiplicetur vniuerſale. 25. 1. 2

Quinam admittant quinque vniuerſalia. ibid 2

Quinam vnicum tantùm. ibid. 3

Quinam duo admittant. ibid 4

Vniuerſale phyſicum eſt vnicum tantùm. ibid. 2 1

Vniuerſale metaphyſicum eſt duplex. ibid 2

Cur vniuerſalia non plura, quàm duo. ibid 4

Vniuerſalis præciſio.

Quid interueniat in præciſione vniuerſalis. 16. 3. 1

Cognitio præſcindens vniuerſale tendit in aliquid reale naturæ. ibid. 4.

Indiuidua, vt terminant cognitionem præſcindentem naturam, ſunt vnum ibid 16

In præciſione vniuerſalis remanet ſola natura, quæ indiuiſibiliter reſpicit omnia inferiora. ibid. 4. 7

Quomodo in præciſione vniuerſalis, quæ non ſunt vnum, fiant vnum. ibid. 8

Actus præſcindens vniuerſale eſt vniuerſalis in repræſentando. ibid. 11

Vide vniuerſalis abſtractio.

Vniuerſalis prædicabilitas.

Vniuerſale debet poſſe prædicari de pluribus. 10. 1. 4

Quæ prædicatione debeat vniuerſale prædicari. ibid 5
Quanam prædicabilitas ſit paſſio vniuerſalis. 20. 1. 2
Prædicabilitas Vniuerſalis conſequitur ad naturam, ibid 3
An prædicabilitas vniuerſalis ſit diſtincta ab aptitudine. ibid 4
Qui doceant, prædicabilitatē vniuerſalis eſſe eādem cum aptitudine ibid
Vniuerſale debet eſſe in eo, de quo prædicatur. & in hoc fundatur eiuſdem prædicabilitas, 24. 1. 2

Vniuerſalis proprietates.

Subijcibilitas non eſt proprietas vniuerſalis. 28. 1. 7

Vniuerſalis realitas.

Quomodo vniuerſale poſſit eſſe aliquid reale. 16. 4. 2

Vniuerſalis relatio.

Quomodo ponatur fundamentum proximum relationis Vniuerſalis 19 9. 4
Quomodo relatio rationis vniuerſalitatis conueniat vniuerſali. ibid

Vniuerſalis vnitas.

Vniuerſale eſt vnum vnitate vniuocationis 12. 1. 2.
Vniuerſale requirit vnitatem communitatis ibid 3
Quæ vnitas ſufficiat pro vniuerſali. 18, 2. 9
Vnitas vniuerſalis debet excludere indiuiduationem, ibid 10
Vnitas vniuerſalis non eſt ficta ab intellectu. 19 9. 6
Quomodo vnitas vniuerſalis ſit prior aptitudine. 21. 4 5
Quomodo etiam ſit poſterior. ibid.

Vniuerſale Metaphyſicum.

Vniuerſale metaphyſicum requirit aptitudinem metaphyſicam 18. 2. 3
Vniuerſale metaphyſicum eſt pars conſtitutiua inferiorum. ibid 4
Vniuerſale metaphyſicum debet eſſe in potentia proxima, vt poſſit prædicari de inferioribus. ibid 5
Importat aliquid relatiuum tranſcendentale. 19. 5. 1
Vniuerſale metaphyſicum ſe habet veluti potentia reſpectu indiuiduationis. ibid. 3
Eſt ordinabile ad inferiora. ibid 4
Nequit intelligi ſine ordine tranſcendentali ibid 5
Eſt quid ſuperius. ibid 6
Quæ vnitas ſufficiat pro vniuerſali metaphyſico. ibid 6. 8
Vniuerſale metaphyſicum non exiſtit, niſi obiectiuè in intellectu. ibid 8. 4
Quomodo excludat inferiora. 20. 1. 4
Vniuerſale metaphyſicum non poteſt conſtitui per vnitatem & aptitudinem rationis, 21. 2. 4
Conſtituitur eſſentialiter per aptitudinem. ibid 5
Vniuerſale metaphyſicum eſt poſterius ſtatu poſſibilitatis. 22. 2. 5
Exiſtit ſolùm obiectiuè in intellectu. ibid. 3. 1
Vniuerſale metaphyſicum poſitum à parte rei euaderet indiuiduum. ibid 2
Conſtituit ſimul cum indiuiduatione vnicam entitatem. ibid. 3
In quo differat ab vniuerſali phyſico. 23. 2. 3
Vniuerſale metaphyſicum conſtituitur per ordinem ad actum eſſendi in pluribus eſſentialiter. ibid. 3
Quam contractionem recipiat vniuerſale metaphyſicum. ibid. 3. 2
Quomodo vniuerſale metaphyſicum ſit poſterius indiuiduis. ibid. 3
Vniuerſale metaphyſicum importat naturam ſeparatam ab indiuiduatione. 25. 2. 3

Vniuerſalis metaphyſici aptitudo.

Aptitudo vniuerſalis metaphyſici eſt quid reale metaphyſicum, 19. 9. 2
Aptitudo vniuerſalis metaphyſici ordinatur ad inferiora. ibid 3

Vniuerſalis metaphyſici formatio

Qua abſtractione fiat vniuerſale metaphyſicum. 19. 1. 9
Qui doceant, vniuerſale metaphyſicum fieri per intellectum agentem ibid. 4
Vniuerſale metaphyſicum fit per cognitionem abſtractiuam ex aliorum ſententia. ibid. 6
Vniuerſale non poteſt fieri à potentia appetitiua ibid. 2. 1
Vniuerſale metaphyſicum fit ſolùm ab intellectu. ibid. 2
Abſtractio, qua fit vniuerſale ſupponit diſcurſum, & cognitionem comparatiuam. ibid 3
Sola potentia, quæ intelligit per alienas ſpecies potest efficere vniuerſale. ibid. 5
Vniuerſale non fit ab intellectu agente. ibid. 3. 1
Vniuerſale non fit, dum fiunt ſpecies intelligibiles. ibid.
Vniuerſale non fit, niſi per cognitionem. ibid 4
Quomodo formatio vniuerſalis requirat diſcurſum. ibid. 3
Potentia efficiens vniuerſale poteſt quodlibet vniuerſale efficere, ibid 4
Aliqua vniuerſalia nequeunt fieri ab intellectu agente. ibid
A quanam potentia primò efficiatur vniuerſale. ibid 5
Vniuerſale fit per primam abſtractionem comparatiuam. ibid. 6. 1
Fieri vniuerſalis eſt concipi ipſum. ibid. 2
Vniuerſale non poteſt abſtrahi, niſi cognitio abſtrahens attingat eius aptitudinem. ibid. 3
Quid ſit efficere vniuerſale, ibid. 4
Vniuerſale quando fit, ſemper eſt aliquod determinatum vniuerſale. ibid 5
Efficere, & cognoſcere vniuerſalia idē ſunt. 20 2. 00

Vniuerſale obiectiuum.

Quomodo ex parte obiecti detur aliquod vniuerſale. 16. 2. 12

Vniuerſale Phyſicum.

In quo vniuerſale phyſicum differat à metaphyſico, 23 2. 3
Vniuerſale phyſicum non conſtituitur per ordinem ad aliquem actum eſſendi in pluribus. ibid 4
Vniuerſali phyſico non conuenit propriè contractio. ibid 3. 1
Quomodo vniuerſale phyſicum ſit prius indiuiduatione, ibid 3

Vniuerſale ſeparatum.

Vniuerſale ſeparatum non datur. 11. 2. 2
Vniuerſale ſeparatum, ſi daretur, haberet ſuum eſſe excitatiuum. ibid 4
Non poteſt eſſe Idea. ibid. 6
Vniuerſale ſeparatum, ſi daretur, non poſſet eſſe

eiuſ-

eiuſdem rationis cum natura, quæ eſt in indiuiduis. ibid.
Vniuerſali ſeparato non conueniret prædicari de pluribus ibid 7
Vniuerſale ſeparatum ab indiuiduis neque per Dei potentiam poteſt produci. 22. 3. 1
Doctrina Soncin. de Vniuerſali ſeparato. ibid 5

Vniuerſalitas.

Vniuerſalitas contingit ſolùm ſecundùm rationes eſſentiales, non verò indiuiduales. 12. 1. 6
Incomplementum eſſentiæ non tollit vniuerſalitatem. 13. 2. 7
Vniuerſalitas facit, naturam ſubordinari ſingularitati. 19 4 10
Quænam vnitates ſint aptæ ad fundandam vniuerſalitatem. 25. 2. 7

Vniuocatio.

Quæ in vniuocatione conſiderentur. 28. 2. 9
In vniuocatione duplex ratio mentalis, & obiectiua. ibid. 3. 1

Vniuocationis quidditas.

In quo conſiſtat ratio vniuocationis. 27. 1. 6
An vniuocatio ſaluetur in vno indiuiduo. ibid. 2. 1
An ratio vniuoca debeat perfectè præſcindere ab inferioribus. ibid. 3
Ad vniuocationẽ non ſufficit vnitas rationis communis ex aliquorum ſententia. 28. 1. 2
Ex aliorum ſententia ſufficit. ibid. 4
Vniuocatio de ſuo formali dicit ſolam vnitatem rationis communis. ibid. 2. 6
Vniuocatio conſtituitur per rationem oppoſitam æquiuocationi. ibid. 7
Vniuocatio conſiſtit in perfecta conuenientia. ibid. 8
Quomodo æqualitas participationis conſequatur ad rationem vniuocationis. ibid. 9
An vnitas rationis mentalis ſufficiat ad vniuocationem. ibid. 3 1
Ad vniuocationem concurrit vnitas conceptus tum mentalis, tum obiectiui. ibid. 4
Vniuocatio metaphyſica conſiſtit in ſolo conceptu obiectiuo. ibid. 5
Quid concurrat ad conſtituendam vniuocationem logicam. ibid 6
Quænam ſit ratio, qua conſtituitur vniuocatio logica, ibid
Quomodo conceptus obiectiuus concurrat ad vniuocationem logicam. ibid. 7

Vniuocum.

Vniuoca vniuocantia, & vniuoca vniuocata. 27. 1. 1
Vniuoca Phyſica, Metaphyſica, & Logica. ibid. 6
Quomodo in vniuocis nomen, conceptus tum mentalis, tum obiectiuus ſibi correſpondeant in vnitate. 28. 3. 7
Quid vniuoca Phyſica, & Metaphyſica. 31. 2. 9

Vniuocorum definitio.

Quomodo vniuoca definiantur, & quænam vniuoca complectatur definitio. 27. 1. 2
Quomodo ſingulæ particulæ definitionis accipiendæ. ibid. 3. &c.
Cur Ariſt. definierit vniuoca in plurali. ibid. 2. 2
Cur definierit in concreto. ibid.
An definitio vniuocorum comprehendat denominatiua. ibid 8

Vnum.

Idem poteſt eſſe vnum, & diuiſum ſecundùm diuerſas rationes. 4. 1
Vnum, & multa adæquant totam latitudinem entis. ibid. 4
Entia prius plura entia, quàm plura vna. ibid. 9
Vnum intrinſecè includit ens. 5. 1. 2
Quomodo vnum dicat aliquid præter ens. ibid. 3
Eſſe vnum eſt eſſe indiuiſum formaliter. ibid 2. 8
Vnum eſt idem cum ente. ibid. 14
Vnum quale concretum ſit. ibid. 3. 4
An vnum diuidatur à non ente. 7. 2. 12
Per quid vnumquodque ſit vnum. 14. 3. 9
Quod eſt vnum habet vnitatem ſibi congruentem. 31. 2. 4

Vnum comparatum ad multa.

Quomodo vnum, & multa tum contrariè, tum priuatiuè opponantur. 5 3. 4
Quomodo vnum opponatur multitudini, & an dicat ordinem ad ipſam. 7. 2. 12

Vnius oppoſitio.

Vnum ſimpliciter, & multa ſimpliciter opponuntur. 15. 4. 2
Quomodo vnum opponatur multitudini. 7. 2. 13

Vnum per accidens.

An vnum per accidens conſurgat ex coaleſcentia rerum diuerſorum prædicamentorum. 9 2. 3
Quid dicat vnum per accidens. ibid. 7

Vnum per ſe.

Vnum per ſe eſt tale aut compoſitione, aut indiuiſione. 9. 1. 3
An ratione vnius per ſe dicat habere omnia, quæ ſpectant ad eſſentiam, complementum, & integritatem. ibid 2. 4
Quid dicat vnum per ſe. ibid. 6

Volitio.

Volitiones circa diuerſa numero obiecta differunt eſſentialiter. 44. 3. 11
Quodnam ſit obiectum volitionis, cum quis intendit malum alteri. 76. 4. 4.

Voluntas.

Voluntas multiplicatur in quolibet indiuiduo 40. 3. 13
Veritas voluntatis. 65. 1. 9
Voluntas proſequitur ſolum bonum. 72. 2. 6
Quomodo non entia ſint obiectum appetitus. ibid 3. 1
Ens abſolutum, vt abſolutum, terminat appetitum. 73. 2. 4
Quomodo voluntas ſe habeat circa malum. 76. 4. 9

Vide Appetitus.

F I N I S.

BIBL. NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

REGESTVM.

a b

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Sſſſ Tttt Vuuu Xxxx Yyyy Zzzz.

Aaaaa Bbbbb Ccccc Ddddd Eeeee Fffff Ggggg Hhhhh Iiiii.

Omnes ſunt Duerniones, præter *b*, quæ eſt Ternio.

Digitized by Google

788 FIVE

ROMAE,
Apud Franciſcum Caballum.
M. DC. XXXVI.
SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

RESTAURO DEL LIBRO
di LELLI MARIO

Digitized by Google